1497-3 XVI

TOMMASO da Aquino,s.,1226/27-1274.

(Opuscula. Venetiis,per Hermannum Lichenstein,1497).

424 f. (?) 4º (23 X 17,5 cm)

Colophon: Expliciunt praeclarissima opuscula eximii ac divinis doctoris sancti Thome de aquino...diligentissime emendata atque correcta. Et impressa Venetiis ingenio ac impensa Hermanni Lichtenstein Coloniloniensis.Anno salutis.1497.Idus Septembris Augustino Barbadico Venetiarum principe illustrissimo existente.Laus Deo.

Mancano i fol.1-172. Manca il regestum.

Trasferitoe dalla Biblioteca di S.Giovanni Gemini dal Provinciale il 27/III/1954.

De regimine principū

Incipit opusculū vigesimum eiusdē beatissimi Thome de regimine principū ad regē Cipri.

Incipiunt hīce capitulorū p̄mi libri ad regem Cipri de regimine principum.

Primo auctor suam intentionem p̄emittit scribens ad regem Cipri.

Q̄ necesse est hominī vt ab aliquo gubernet eū oporteat ipm in multitudie viuere: vbi distinguit multiplex diuisum siue regimē. CA.I.

Q̄ multitudo melius regat p̄ vnum q̄ p̄ plures multis rationibus p̄batur: et hic est rex vel imperator. CA.II.

Q̄ sicut dīuum vnius optimum ē quando est totum: ita oppositum eius ē pessimum: et multis p̄bat rōnibus et argumētis. CA.III.

Q̄ variatum est illud dominiū apud romanos: et q̄ interdū apud eos magis ē aucta respublica dominio plurium. CA.IIII.

Q̄ in dīuo plurium magis sepe p̄tingit dīuus tyrānicam q̄s ex dominio vnius: et ideo regimen vnius melius ē. CA.V.

Cōclusō q̄ regimen vnius simplr̄ sit optimū: ostendit qualr̄ multitudo se debeat habere circa ipm: q: auferenda ē ei occasio ne tyrānizet: et q̄ ēt in hoc ē tollerandus p̄opter maius malum vitandum. CA.VI

Querit quid p̄cipue mouere dz regem ad bene regendū: vtrū honor vl gloria: et ponit opiniones circa h̄: et quid sit tenendum. CA.VII.

Qualis ē verus filius regis qui mouere ipsius debet ad bene regendum. CA.VIII.

Q̄ p̄mium regum et p̄cipuz tenet supp̄emū gradum in beatitudine celesti: et multis rationibus hoc ostenditur et exemplis. CA.IX.

Q̄ rex siue princeps studere dz ad bonum regimen ppter bonū suipsius et vtile qō inde sequit Luius ōrium sequit regimē tyrānicū. CA.X.

Q̄ bona ēt mundialia vt sit diuitie: potestas honor: et fama: magis p̄ueniunt regibus q̄s tyrānis: et de malis que incurrunt tyrānī etiam in hac vita. CA.XI.

Procedit ad ostendendum regis officiū: vbi p̄mo viam nature ostendit regem ēē in regno sicut aīa in corpore: et sicut deus in mundo. CA.XII.

Assimilat ex hac similitudie modū regiminis: vt sicut deus vnūquodq; rem distinguit quodam ordine et p̄pria operatione et loco: ita rex subditos suos in regno: et eodē modo de aīa. CA.XIII.

Quis modus gubernādi cōpetat regi: q: sit modum gubernationis diuine. Qui quidem modus gubernādi a gubernatione nauis sumpsit initium. Vbi et cōparatio ponit sacerdotalis dominij et regalis. CA.XIIII.

Opusculum vigesimū

Q̄ sicut ad vltimū finem p̄requīrit dum vt reges subditos suos ad virtutē sīm virtutē disponat: ita ad fines medios. Et ponit q̄ que sunt illa q̄ ordināt ad bñ viuendum: et q̄ impediūt: et quod remediū rex apponere debet circa impedimenta dicta. CA.XV.

Argumentum.

Cogitanti mihi quid offerrez regie celsitudini dignū meoq; p̄fessioni p̄ruz et officio: id occurrit potissime offerendum: vt regi libū de regno cōscribere in quo et regni origine et ea que ad regis officium pertinent sīm scripture diuine auctoritate plōria dogmata et exempla laudatoz p̄cipū diligenter depromere intra ingenii p̄prii facultatē: p̄cipium p̄gressum et finalionē opis ex illius expectans auxilio qui est rex regū et dus dominātium per quez reges regnant deus magnus dūs et rex magnus sup̄ oēs deos.

Quod necesse est homines simul viuentes ab aliquo diligenter regi. CA.I.

Rincipium autē intentionis nostre hinc sumere oportet vt qd nōie regis intelligendū sit exponat. In oīb' autē q̄ ad finē aliquē ordinant in quibus p̄tingit sic et aliter p̄cedere op' est aliquo dirigēte: per quod directe debitū p̄ueniatur ad finē. Nō. n. nauis quā sīm diuersoz ventoz impulsum in diuersa moueri p̄tingit ad destinatū finē perueniret: nisi p̄ gubernatorem industriam dirigeret ad portū. Hominis aūt ē alīquis finis: ad quē tota vita eius et actio ordinat: cum sit agens p̄ intellectū: cuius ē manifeste ppē finez opari. Cōtingit aūt diuersimode homines ad finē intentū p̄cedere: Quod ipa diuersitas humanorum studioz et actionū declarat. Indiget igit homo aliquo dirigēte ad finē. Est aūt vnicuiq; hoīum naturaliter insitū rōnis lumē: quo in suis actibus dirigat ad finem. Et si quidē homini cōueniret singulariter viuere sicut multis aīalium nullo alio dirigente indigeret ad finē: sed ipe sibi vnusquisq; ēet rex sub deo summo rege: inquantum p̄ lumen rōnis diuinitus datuz sibi in suis actibus seipm dirigeret. Naturale aūt est homini vt sit aīal sociale et politicū in multitudine viuens: magis ētiā q̄ oīa alia aīalia. Quod quidem naturalis necessitas declarat. Alijs enim aīali-

bus natura sperauit cibum: secundū philo: de
sensibus: vt dentes: ungues: vt tutē ve
stitum: et domū. Homo aūt solus ē mu
nitus ad singula. Homo aūt solus ē mu
lo docum ūdi a natura preparatoried loco cibi. da
ta ei rō per quam sibi hec oīa officio manuum
posset preparare: ad que oīa preparanda vt' homo
sufficere. Nam vnus homo p se sufficienter vi
tum transigere nō posset. Ē igit' homini natu
rale: q3 in societate multoꝝ viuat. ¶ Amplius
alios alibus ambra est naturalis ydrria ad oīa
ea que sunt eis vtilia vt nocitua: sicut oues nati
sunt extimare lupū inimicū. Quedā etiā alalia
et naturali industria cognoscūt aliquas herbas
medicinales: et alia eoꝝ vtē necessaria. Homo
aūt hoc q3 sit sic vite necessaria naturalē cogni
tionem habet ētū in oīb: quasi eoꝝ rōnem valē
et ex vniuersalibus principiis ad cognitionez plu
riū que necessaria sunt humane vite pueni
re. Non est aūt possibile q3 vnus homo ad omnia
humanum hoīm pertingat. Est igit necessa
rium hoīm q3 in multitudine viuat vt vn'
ab alio adiuuet: et diuersi diuersis inueniendis
in hoc alius in alio. ¶ Hoc etiaz euidentissime
p quā vnus homo alijs sui ꝛceptum similiter po
test exprimere. Alia quidez alalia exprimūt motu
passiones suas in eis: vt canis latratu irā: et alia
alalia passiones suas diuersis modis. Magis
igitur hō est obligatus alteri q3 quodcūq3 aliud
alal ad gregale videt: vt grus: formica: et apis.
Hoc ergo ꝓsiderans Salomō in ecclesiaste ait.
Melius est esse duos q3 vnū. Habēt enī emolu
mentum mutue societatis. Si ergo naturale est
homini q3 in societate multoꝝ viuat necesse est
in hoībus ē p quod multitudo regat. Vultus.n.
ciuilibus hoībus: vnoquoq3 id quod ē sibi eō
gruum prudenter multitudo in diuersa dispgere
tur nisi erā esset aliquis de eo q3 ad bonū multi
tudinis ptinet curā habēs: sicut: corpus hois et
cuiuslibet alalis destrueret: nisi ēet aliqua vis re
gitiua cōis ꝓ corpore que ad bonū cōe oīum mē
brorum intenderet. Quod ꝓsiderās Salomō di
cit: vbi nō est gubernator: dissipabit' ppls. Hoc
aūt rōnabiliter accidit. Non enī idē est q3 ꝓprū
et quod cōe. Secundū ꝓpria quidē differūt scōm
aūt cōe vnumq. diuersoꝝ aūt diuerse sunt cause.
Oportet igit ēter id q3 mouet ad ꝓprium bonū
vnuscuiusq3 ē aliquid q3 mouet ad bonuz cōe
multoꝝ. Propter q3 et in oībus que in vnum or
dinant aliquid inuenit alterius regitiuū. In vni
uersitate enī corpoꝝ p primū eoꝝ. s. celeste alia
corpora ordine quodam diuine prudentie regi
tur. oīaq3 corpora p creaturam rōnalem. In vno
etiam homine alia regit corpus: atq3 inter alie par
tes irascibilis et concupiscibilis rōne regunt. Itaq3
inter membra corporis: vnum est principale q3
ceteris mouet aut eos: aut caput. Oportet igit esse in
oī multitudine aliquod regitiuum. ¶ Contingat
aūt in quibusdam que ordinant ad finē ꝛrecte et
nō recte procedere. Vnde et in regimine multitu
dinis et rectū et nō rectum inuenitur. Recte aūt
dirigitur vnūquodq3 qui ad finem ꝛuenientē de
dicitur: nō recte aūt q3 ad finem nō conueniētē
dicitur. Finis aūt est finis ꝛueniens multitudini libero
rum et ꝛuenorum. Nam liber est qui sui ē: et ser
uus: qui alterius est. Si igit libe
ra multitudo a regente ad bonum cōe nul
titudinis ordinet: erit regimen rectum et iustum
quale ꝛuenit liberis. Si vo nō ad bonū cōe mul
titudinis sed ad bonuz priuatū regentis regimē
ordinet: erit regimē iniustum atq3 puersum. Uñ
et dīs talibus rectoribus comminat p Ezechielez
dicens. Ueh pastoribus q3 pascebant semetipos
quasi ꝛua ꝓpria cōmoda querentes. Nonne gre
ges a pastoribus pascunt? Bonum siquidez gre
gis a pastoribus pascunt: debent: et rectores quilibz
gis pastores querere debent: et rectores quilibz
bonum multitudinis sibi subiecte. Si igitur re
gimen iniustum per vnum tantū fiat qui sua cō
moda ex regimine querat nō aūt bonum multi
tudinis sibi subiecte talis rector tyrānus vocat'
noie a fortitudine deriuato: q. s. per potentiam
opprimit: nō p iustitiam regit. Unde et apud an
tiquos potentes quiq3 tyranni vocabant. Si vo
inuitum regimen nō p vnū fiat sed p plures: si q
dem per paucos oligarchia vocat'. i. ꝓcipatus
paucoꝝ q. s. panci ꝓpter diuitias opprimūt ple
bem sola pluralitate a tyrāno differentes. Si vo
inuitum regimē exerceat p multos democratia
nuncupat'. i. potentatus populi q. s. popul' ple
beorum p potentiā multitudinis opprimit diui
tes: Sic enim et popul' totus erit quasi vnus ty
rānus. Similiter aūt et iustū regimen distingui
oportet. Si enim administret p aliquam multi
tudinem cōi nole pollicia vocat': vtpote cū mul
titudo bellatorum in ciuitate vt' ꝓuincia dīatur
Si vo administret per paucos virtuosos aūt bu
ius modi regimen aristocratia vocat'. i. potentia
tus optimoꝝ vt' optimoꝝ q. ꝓpterea optimates
dicunt. Si vo iustum regimen ad vnum tantuz
ptineat ille ꝓprie rex vocat'. Unde dīs p Ezech.
dicit. Seruus meus dauid rex super eos erit et pa
stor: vnus erit oīum eoꝝ. Et quod manifeste ostē
ditur q3 verōne regis ē q3 sit vnus qui ꝓsit et q3
sit pastor: cōe multitudinis bonuz et nō suū cōmo
dum querens. Cum aūt homini ꝛpetat in multi
tudine viuere q: sibi nō sufficit ad necessaria vi
te si solitarius maneat: oportet q3 tanto sit per
fectio: multitudinis societas quāto magis per
se sufficiens erit ad necessaria vite. Habēt siqui

dem aliqua vite sufficientia in vna familia do
mus vnius quantum. s. ad naturales actus nu
tritionis et plus generande et aliorum huiusmodi
in vno aūt vico quāto ad ea que ad vnum artifi
cium pertinent: in ciuitate vo que est perfecta cō
munitas quoz ad omnia necessaria vite: sed ad
huc magis in ꝓuincia vna: ꝓpter necessitatem
compugnationis et mutui auxilij contra hostes
Unde qui perfectam cōmunitatē regit. i. ciuita
tem vel ꝓuinciam autonomaſice rex vocatur
Qui aūt domum regit nō rex sed pater familias
dicitur. Habet tamen aliquā similitudinem re
gis ꝓpter quam aliquando reges populoz pa
tres vocātur. Ex dictis igitur patz q3 rex ē q3 vni
us multitudinem ciuitatis vel ꝓuincie et ꝓpter
bonum cōmune regit. Unde Salomon in eccle
siaste dicit. Universe terre rex imperat seruēti.
¶ Quod vtilius est multitudini hoīum sit' vnē
tium regi p vnū q3 p plures. CA. II.

b Is aūt ꝓmissis requirere oportet quid
ꝓuincie vt' ciuitati magis expedit: vnuz
pluribus regi vel vno. Hoc aūt considē
rari potest ex ipso fine regiminis. Ad hoc enim
cuiuslibet regentis ferri debet intentio. vt eius
quod regendum suscepit salutem ꝓpiret. Gubēr
nator: is enim ēst nauem contra maris pericula
seruando illesam perducere ad portum salutis.
Bonum autez et salus consociate multitudinis ē
vt eius vnitas cōseruetur que dicitur pax. Qua
remota socialis vite perit vtilitas: quin vmo mul
titudo dissentiens sibiipi sit onerosa. Hoc igitur
est ad quod maxime recto: multitudinis inten
dere debet: vt pacis vnitatem ꝓpiret. Nec re
cte consiliatur an pacem faciat in multitudine
sibi subiecta: sicut nec medicus an sanet infirmū
sibi cōmissum. Nullus enim ꝓsiliari debet de fi
ne quem intēdere debet: sed de his que sunt ad
finem. Propterea apostolus cōmendata fidelis
populi vnitate: sollicitū inquit sitis seruare vni
tatem spūs in vinculo pacis. Quāto igit regimē
efficatius fuerit ad vnitatem pacis seruandam
tanto erit vtilius. Hoc enī vtilius dicimus q3
magis perducit ad finem. Manifestum est aūt
q3 vnitatem magis efficere pōt quod est per se
vnum q3 plures. Sicut efficacissima causa est
calefactionis quod est per se calidum. Utilius
igitur est regimen vnius q3 plurium. ¶ Amplius
manifestum est q3 plures multitudinem nul
lo modo conseruant si omnino dissentirent. Re
quiritur enim in pluribus quedam vnio ad hoc
q3 quoquo modo regere possint: quia nec multi
tudine nauem in vnam partem traherent: nisi aliquo
modo coniuncti. Uniri aūt dicuntur plura per
appropinquationem ad vnum. Melius igitur
regit vnus q3 plures ex eo q3 appropinquant,

ad vnum. ¶ Adhuc ex quolibet fm naturaz op
time se habent. In singulis enim operatur natu
ra quod optimum est. Omne aūt naturale regi
men ab vno est. In membrorum enim multitu
dine vnum est quod omnia mouet. s. cor. Et par
tibus anime vna vis ꝓcipaliter ꝓsidet. s. ra
tio. Est etiam apibus vnus rex: et in toto vniuer
so vnus deus facto: omniuz. et rector: et hoc ratio
nabiliter. Omnis enim multitudo derivatur ab
vno. Quare si ea que sunt fm artem imitantur
ea que sunt fm naturam: et tanto magis opus ar
tis est melius q3to magis assequatur similitudi
nem eius quod est in natura: necesse est quod in
humana multitudine optimum sit q3 p vnuz re
gatur. Hoc etiam experimentis apparet. Nam
ꝓuincie vel ciuitates que non regūtur ab vno
dissensionibus laborant et ablaq3 pace fluctuant:
vt videatur adimpleri quod dominus per pro
phetam conqueritur dicens. Pastores multi de
moliti sunt vineam meam. Econtrario vero p
gaudent. iustitia florent: et affluentia rerum lēan
tur. Unde dominus p3o magno munere per p
phetas populo suo promittit q3 ponet eis caput
vnum: et q3 ꝓceps vnus erit in medio eorum.
¶ Quod sicut dominium vnius optimum est:
quando est iustum: ita oppositum eius est pessi
mum: probatur q3 multis rōnibus et argumentis.
CA. III.

a Sicut aūt regimen regis est optimum: ita
regimen tyranni est pessimum: Opponi
tur aūt pollicie quidā democratia. Utrū
q3 enim sicut ex dictis apparet est regimen qō
per plures exercetur. Aristocratie vero oligar
chia. Utrumq3 enim exercet per paucos. Regnū
aūt tyrannidi. Utrūq3 enim per vnum exercet.
Quod autem regnum sit optimum regimen: osten
sum est ꝓius. Si igitur optimo opponitur pessi
mum: necesse est q3 tyrānis sit pessimum. ¶ Ad
huc vtus vnita magis est efficax ad effectum in
ducendum q3 dispersa vt' diuisa. Multi enī con
gregati simul trahunt qō diuisim p partes singu
la singulis trahi nō posset. Sicut igitur vtilius ē
vnitē opantē ad bonū ēē magis vnā vt sit vtus
sio: ad operandū bonum: ita magis est nocium
si vtus operans malum sit vna q3 diuisa: Uir
tus aūt iniuste ꝓsidentis opatur ad malum multi
tudinis: dū ēē bonū multitudis in sui ipius bonū
tūm recto: quet. Sicut igit in regimine iusto q3to
regens ē magis vnū tanto ē vtilius regimē: vt
regnū melius ē q3 Aristocratia. Aristocratia vo q3
pollicia: ita econuerso erit. et in iniusto regimine
vt vz q3to regens est magis vnum tanto magis
sit nocium. Magis igit est nocina tyrannis q3
oligarchia. Oligarchia autem q3 democratia.

A 2

C Amplius per boc regimē fit manifestum q̄ finē debet ois multitudinis querere bonum p̄sertim bono ois multitudinis querentis bonum p̄sertim bono regentis. Quanto igitur magis recedit a bono regentis. Quanto igitur magis recedit a bono cōi tanto est regimen magis inutile. Pl'ime recedit a bono cōi in oligarchia in qua queritur bonum paucorū. In democratia in qua queritur bonum multorū. Et adhuc plus recedit a bono cōi in tyrannide in qua queritur bonum vni⁹ soli in tyrannide in qua queritur bonum vni⁹ soli vnius. Quia cui vnuscuiusq; propinquius est malum q̄ pauci: et paucum q̄ vnum solum. Regium igitur tyranni est inutilissima. C Similiter alie manifestabit considerantibus diuine prudētie ordinem qui optime vniuersa disponit. C Nat bonum facit in rebus et vita eā p̄fecta: quasi ordinis administrans que ad bonum iuuare possit: malā aut̄ fugientem et singularibus defectibus. Vbi enim est pluralitas in corpore mixti ola medica fuerunt occulte disposita. Turpitudo aut̄ quāq; membrū indecētem se habeat. Et sic turpitudo et pluribus causis diuersimode pōt̄ fieri: pulchritudo aut̄ vno modo et vna cā perficitur. Et sic est in oibus bonis et malis: tanq̄ hoc deo quidē tribuit vt bonū ex una cā sit fortius: malum aut̄ ex pluribus causis sit debilius. Expedit igit̄ vt regimen vnius sit vnius vbi ad hoc vt sit fortius. Quod si in iustitia declinat regimē: expedit magis vt sit multoz vt sit debilius: et sic inuocem impediant. Inter mala igit̄ regimina tollerabilius est democratia: pessimum vero tyrānia. C Idē etiam maxime apparet si quis p̄sideret mala q̄ ex tyranno p̄ueniunt: q̄ cū tyrannus intento cōi bono querit priuatum: hoc est vt subditos diuersimode graues: sm q̄ diuersis passionibus subiacet ad bona aliqua affectanda. Cui enī passione cupiditatis detinet bona subditoz rapit. Unde Salomō. Rex iustus erigit terrā: vir autē deuotus auferet eam. Si vo tyrannidē passioni subiacet p nullo sanguine fundit. Unde p ezech. 22. dicit. Principes eius in medio eius quasi lupi rapientes predā ad effundendū sanguinē. Hoc igitur regimē fugiendum est sapiens monet dicēs. Nō nō. s. p iustitia sed per ptātem occidit p libidine voluntatis. Die igit̄ nulla erit securitas: sed oia sunt incerta cū a iure discedit: nec firmari quicq̄ pōt: q̄ positum ē in alterius voluntate ne dicaz libidine. Nec solum in corporibus subditos grauat: sed etiam spūalia eoz bona impedit: q̄ plus p̄esse appetunt q̄ prodesse: omnem p̄fectum subditoz impedunt: suspicantes oēm subditoz excellentiaz fore iniquę dominationis p̄iudicium ē. Tyrannis. n. magis bonū q̄ malū suspecti sunt: sempaz bis aliena virtus formidolosa est. Conantur igit̄ p̄duci tyranni ne ipoz rum subditi virtuosi effecti magnanimitatis cō

ciperant sibi eozum diuqnam dilationem nō ferant: ne inter subditos amicitie fedus firmetur: pacis emolumēto admitti gaudeant: vt sic duz vnus de altero nō cōfidit. Eozum diuum aliqd moliri nō possint. C Propter q̄ inter ipos discordias seminant: exortas nutriunt: et ea que ad federationē hominū pertinent vt cōmbia: et cōiugia p̄hibent: et cetera huiusmodi per que inter homines solet familiaritas et fiducia generari. Conant etiam ne potentes aut diuites fiant: q̄z de subditis sm hoc malitie p̄scientiā suspicantes sicut ipi potentia et diuitijs ad nocendū vtuntur ita timent ne potentia subditorum et diuicie eis nocere reddantur. Unde et Job. 15. ō tyranno dicitur. Sonitus terroris semper in auribus eius: et cum pacat nullo. s. malū eis intētante ille semp insidias suspicat. C Et hoc aūt cōtingit vt dum p̄sidentes qui subditos ad vtutes inducere deberent virtutē subditorum nequiter inuident et eam p posse impedunt: sub tyrānis pauci vtuosi inueniāntur. Nam intra suam pbi apud illos inueniant fortes viri: apud quos fortissimi quiq; honorant. Et vt tullius dicit. Jacent semp et parum vigent que apud quosq; improbantur.

C Naturale etiam est vt homines sub timore nutriti in seruilem degenerent animū: et pusillanimes fiant ad omne virile opus et strenuū. Quod experimento patet in puntijs que diu sub tyrānis fuerunt. Unde Apostolus ad colocenses. 3. dicit. Patres nolite ad indignationē puocare filios vestros: ne pusillo animo fiant. Hec igitur nocumenta tyrānidis rex Salomon cōsiderans dicit: Regnantibus impijs ruine hominū: q̄z. s. per nequitiam tyrannorum subiecti a virtutis perfectione deficiunt: Et iterum dicit. Cum ipij sumpserint principatū gemet populus: quasi sub seruitute deductus. Et iterum. Cū surrexerint impij abscondent homines vt tyrannoz crudelitatem euadant. Nec est mirū: q̄ homo absq; rōne sm alie sue libidinem p̄sidens: nihil differt a bestia. Unde salomō. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populū pauperem. Et iō a tyrānis se abscondunt homines sicut a crudelibus bestijs: Idēq̄ videt tyranno subici: et bestie se nocenti substerni.

C Quomodo variatū est dominium apud romanos: et q̄ interdum apud eos magis aucta ē res p u. et dūio plurium. CA. IIII.

Cta igitur optimum et pessimum cōsistunt in monarchia. i. principatu vnius: multis quidē ppter tyranoz malitiaz redditur regia dignitas odiosa. Quidam vero dum regimem regis desiderant incidunt in seuitiaz tyrannoz: rectoresq; q̄ plures

tyrannidem exercent: sub p̄tetu regie dignitatis. Horuz quidē exemplū euidenter apparet in romana re publica. Regibus enim a populo romano expulsis dum regia vt potius tyrannicā fastum ferre nō possent: instituerunt sibi cōsules et alios magistratus p quos regi ceperunt et dirigi: regiū in aristocratiaz mutare volētes. Et sicut refert Salustius: incredibile est memoratu quātum adepta libertate in breui romana ciuitas creuerit. Plerūq; namq; stimulat vt homines sub rege viuentes segnius ad bonū cōe nitant: vtpote existimantes id quod ad cōe bonum impendunt nō sibi ipis conferre sed alteri sub cuius potestate vident cē bona cōia. Cum vo bonum cōe nō videant cē in ptē vnius nō attendunt ad bonum cōe quasi ad id quod est alterius: sed quilibet attendit ad illud quasi ad finem. Unde experimento videt q̄ vna ciuitas p̄nuos rectores administrata plus pōt interdū q̄ ter aliquis si haberet tres vel quattuor ciuitates. Paruaq; fere tricia exacta a regibus grauius ferunt q̄ magna onera si a cōitate ciuium imponant. C Quod in promotione romane rei publice seruatum fuit. Nam plebs ad militiam scribebat: et militantibus stipendia exsoluebant: et cum stipendijs exsoluendis nō sufficeret cōe erarium in vsus publicos opes venere priuate: adeo vt p̄ter singulos anulos aureos singulasq; bullas que erāt dignitatis insigna: nihil sibi auri ipse etiam senatus reliquerit. Sed cum dissensionibus fatigabatur cōtinuus que vsq; ad bella ciuilia exercuerunt: quibus bellis ciuilibus eis libertas ad quā multum studuerant de manibus erepta est: et ab ptāte imperatoriz esse ceperunt qui se reges a principio appellari noluerunt: q̄z romanis fuerat nomen regium odiosum. C Horum aūt quidā more regio bonum cōe fideliter p̄curauerunt p quorum studium romana res pu. et aucta et p̄seruata est. Plurimi vo eozum in subditos quidā tyranni ad hostes vo effecti desides et imbecilles. rorem pu. ad nihilum redegerūt. C Similis etiā processus fuit in pplo hebreoz. Primo quidē duz sub iudicibus regebant. vndiq; diripiebant ab hostibus. Nam vnusquisq; q̄ bonum erat in oculis suis hoc faciebat. Regibus vo eis diuinitus datis ad eozum instantiā ppter regum malitiā a cultu vnius dei recesserunt: et finaliter ducti ē in captiuitatem. C Utrimq; igit̄ pericula imminent siue dum timet tyranno cuitet regis optimum dūm: siue dum hoc p̄sideraf ptās regiaī maliciam tyrānicem cōtractaf.

C Quod in dūio pluriū magis sepe ptingit dūium tyrānicum q̄ ex dūio vnius: et iō regimē vnius melius est. CA. V.

Cum aūt inter duo extrema vtroq; periculum imminet: eligere oportet illud potissime eligendū est eoq̄ sequit minus malum. Et monarchia aūt si in tyrānidem conuertatur minus malum sequit q̄ in regimine pluriz optimatum qui eozumpit: Dissensio est q̄ plurimum sequit ex regimine plurium. cōtrariat bono pacis quod est p̄cipuū in multitudine socialī. quod quidē bonū per tyrānidem nō tollit: sed aliqua particularium bonum bona impedimur nisi fuerit excessus tyrānidis: qō in totam cōmunitatem desinat. Magis igit̄ p̄cipiandū est vnū regimen q̄ multorum q̄uis et vtroq; sequant pericula. C Eidhoc illud magis fugiendum videtur eoq̄ plurimi sequi possunt magna pericula. frequentius aūt sequunt maiora pericula multitudinis ex multorum regimine q̄ ex regimine vnius. Plerūq; enim ptingit vt ex pluribus aliquis ab intentione cōis boni deficiat q̄ qō vnius. Quicunq; aūt ex pluribus p̄sidentibus discordat ab intētione cōis boni dissensionis periculū in subditorum multitudine imminet: q̄z dissentionibus p̄cipibus suis est vt in multitudine seqtur dissensio. Si vo vnus p̄sit plerūq; quidem ad bonum cōe respicit: aut si a bono cōi intentionem auertat: nō tamen sequit vt ad subditorum depressionem intendat: quod est excessus tyrannidis et in malitia regiminis maximū gradū tenens: vt supra ostensum est. Magis igitur est fugienda pericula que p̄ueniunt ex regimine plurium q̄ ea que p̄ueniunt ex gubernatione vnius.

C Amplius nō minus ptingit in tyrānidem vertī regimen multorum q̄ vnius sed forte frequētius. Exorta nāq; dissensione per regimē pluriū ptingit sepe vnum alios superare: et sibi soli multitudinis dūium vsurpare. Quod quidez et his que p tēpora fuerunt manifeste inspici pōt. Nam fere cūm multoz regimē est in tyrānidē terminatum: vt in romana re pu. manifeste apparet. Que dum diu p plures magistratus administrata fuisset exortis simultatibus dissensionibus et bellis ciuilibus in crudelissimos tyrānos incidit. et vniuersaliter quicquid fuerit facta et que nunc fiunt diligenter p̄sideret plures inuenet exercuisse tyrānidem in terris que per multos regiminis q̄ in illis que gubernant p vnum. C Si igit regimen quod est optimum regimen maxime vitandum videat ppter tyrānidem: tyrānis autez nō minus sed magis ptingere solet in regimine plurium q̄ vnius: relinquit simpliciter magis esse expediens sub rege vno viuere q̄ sub regimine plurium.

C Concluso q̄ regimen vnius simpliciter sit optimum: ostendit qualiter multitudo se debet habere circa ipz: q̄ auferenda est ei occasio ne tyrānizet

ꝙ etiam in hoc eſſe colendus ꝓpter mul̄a
lium vitandum.

CA. VI.

Cha ergo vnius regimen preeligendi eſt
q quod eſt optimū: ꝯdiuſat̄ quod in tyrāni
dem ſuerit quod eſt peſſimū vt ex dictis
patet. Laborandū ē diligenti ſtudio: vt ſic multi
tudini puideat de rege vt nō incidant in tyrā
num. C Primū aūt eſt neceſſarium: vt talis cō
ditionis homo ad illud ad quos hoc ſpectat offi
cium ꝓmoueat in regem: q nō ſit ꝓbabile in ty
rannidem declinare. Unde Samuel dei puidē
tiam exꝑa inſtitutionez regis cōmēdans ait pri.
R. 13. Quesiuit ſibi deus virum ſm cor ſuum. De
inde ſic diſponenda eſt regni gubernatio vt rex
ſtatuto tyrānidis ſubtrahat occaſio. Simil
etiam ſic eius temperet poteſtas: vt in tyrāni
dem de facili declinare nō poſſit. Que quidē vt
fiant in ſequentibus conſideradū erit. Demuz vero
curandum eſt ſi rex in tyrānidez conuerteret: qua
liter poſſet occurri. C Et quidem ſi nō fuerit ex
ceſſus tyrānidis vltius eſt remiſſam tyrānidē
tollerare ad tēpus q̄ ꝑa tyrānum agendo mul
tos implicari periculis que ſunt grauiora ipa ty
rannide. C Poteſt enim ꝓtingere vt qui cōtra
tyrānum agunt preualere nō poſſint: ꝛ ſic ꝓuoca
tus tyrānus magis deſeuiat. Quod ſi preualere
quis poſſit aduerſus tyrānum: ex hoc pueniunt
multotiens grauiſſime diſſenſiones in populo: ſi
ue dum in tyrānum inſurgit: ſiue poſt deiectionē
tyrāni erga ordinationem regiminis multitudo
ſeparat in partes. C Contingit etiā vt interduz
dum alicuius auxilio multitudo expellit tyrānū
ille ꝑtē accepta tyrānidem arripiat: ꝛ timens
pati ab alio quod ipe in alium fecit: grauiora ſer
uitute ſubditos oppꝛimat. Dic enim in tyranni
de ſolet ꝓtingere: vt poſteriora grauio fiat q̄ ꝓce
dentia: dum ꝓcedētia grauamina nō deſerit:
ꝛ etiam ipa ex ſui cordis malitia noua ex cogitat
Unde Syracuſis quōdam Dionyſij mortē omni
bus deſiderātibus anus quedam vt incolumis
ꝛ ſibi ſuperſtes eſſet ꝓtinue orabat. Quod vt tyrā
nus cognouit cur hoc faceret interrogauit. Tum
illa prefl. unque ꝛtullens cum grauem tyrānum
haberemus mentē eius capiebam quo interfe
cto aliquātulum duriꝰ ſucceſſit. Eius quoq; do
minationem finiri: magnum exiſtimabam. Ter
tium te impoſturum ꝓz habere cepimus rectoꝛ
Jtaq; ſi tu fueris abſumptus: deterioꝛ in locum
tuuz ſucceder. Et ſi ſit in tollerabilis exceſſus ty
rannidis: quibuſdam viſum ſuit: vt ad fortium
virozuz virtutem pertineat tyrānum interime
re: ſeqz ꝑ liberatione multitudinis exponere pe
riculis mortis. Cuius rei exemplū etiā in veteri
teſtamento habet. Nam aioth quidā eglon regē
moab qui graui ſeruitute populum dei ꝓmebat

ſicca infixa in eius femore interemit: ꝛ factus eſt
populi iudex. C Sed hoc aptice doctrine nō cō
gruit. Docet enim nos Petrus nō bonis tm et
modeſtis verū diſcolis dnis reuereter ſubditos
eſſe. ꝛ. pe. 2. Nec eſt enim gratia: ſi ꝓpter cōſciam
dei ſuſtineat quis triſtitias patiens iniuſte. Unō
cum multi ro. impatoꝛes fidem xpi ꝓſequerent
tyrānice magnaq; multitudo tam nobiliū q̄ po
puli eſſet ad fidem uerſa: nō reſiſtendo ſed mor
tem patienter ꝛ armati ſuſtinentes ꝓ xpo laudā
tur vt in ſacra tebeoꝛ legione manifeſte apparet
Magis aioth iudicandus eſt hoſtem interemiſ
ſe q̄ populi rectoꝛem: q tyrānum. Unde ꝛ in ve
teri teſtamēto legunt occiſi fuiſſe hi qui occide
runt Joas regem inda: quāuis a cultu dei recedē
tem eozum filius reſeruatis ſm legis ꝓceptuz.
C Eſſe aūt hoc multitudini periculoſum ꝛ ei⁹re
ctoribus: ſi priuata ꝓſumptione aliqui attētaret
ꝓfidentium necem etiā tyrānorum. Plerunq;
enim huiſmodi periculis magis expoñt ſe ma
li q̄ boni. Valis aūt ſolet eē graue diuinū nō mi
nus regum q̄ tyranoruz: q; ſm ſriam Salomo
nis. Diſſipat impios rex ſapiens. Magis igitur
ex huius ꝓſumptione imineret periculum multi
tudini de amiſſione regis: q̄ remedii de ſubtra
ctione tyrāni. C Uidet aūt magis ꝺ tyrānorum
ſeuiciam nō ꝑuata ꝓſumptione aliquoꝛ: ſed au
etoꝛitate publica ꝓcedendum. C Primo qdez
ſi ad ius multitudinis alicuius pertineat ſibi ꝓ
uidere de rege nō iniuſte ab eadem rex inſtitui⁹
pōt deſtrui vl reſtrenari eius poteſtas: ſi poteſta
te regia tyrānice abutat. Nec putanda eſt talis
multitudo infideliter agere tyrānum deſtituens
etiam ſi eidez imperpetuz ſe ante ſubiecerat.
Quia hoc ipe meruit in multitudinis regimine
ſe nō fideliter gerens: vt exigit regis officium: q
ei pactū a ſubditis nō ſeruet. C Sic romani tar
quinium ſuperbū quem in regez ſuſceperant ꝓ
pter eius ꝛ filiozum tyrānidem a regio eiecerūt
ſubſtituta minoꝛi. l. ꝛhilaria poteſtate. Sic etiaz
domicianus qui modeſtiſſimis imperatoꝛibus
Veſpeſiano patri ꝛ Tito fratri eius ſucceſſerat
dum tyrānidē exerceꝛ a ſenatu romano interem
ptus eſt: ollus que peruerſe romanis fecerat ꝓ ſe
natus conſultum iuſſe ꝛ ſalubꝛiter in irritum reuo
catis. Quoquo factus eſt: vt beatus Joānes euā
geliſta dilectus dei diſcipulus qui ꝓ xpo domicia
num in pathmos inſulam fuerat auxilio relega
tus: ad epheſum ꝓ ſenatus conſultuz remitteret
C Si vero ad ius alicui⁹ ſuperioꝛis ꝓtineat ml
titudini ꝓuidere de rege. Exꝑectenduz eſt ab eo
remedium ꝓtra tyrāni nequitiā. Sic archelay g
rat paternam malitiā imitāris iudeis ꝓtra cum
querimoniā ad ceſarem augustuz deferentibus.

primo quidē ꝓtō diminuit, ablato ſibi regio no
mine ꝛ medietate regni ſui inter duos fratres
ſuos diuiſa. Deinde cum nec ſic a tyrānide con
peſceret. Il tyberio ceſare relegatus eſt in exiliū
apud Lugdunuz gallie ciuitatē. C Quod ſi ohoꝛ
tyrānum auxilium humanū haberi nō pōt.
recurrendū eſt ad regem oium deuz qui eſt adiu
toꝛ in oportunitatibus in tribulatione. Eius enī
potentie ſubeſt vt coꝛ tyrāni crudele cōuertat in
manſuetudine ſm Salomonis ſriam. ꝓuer. 21.
Coꝛ regis in manu dei quocunq; voluerit inclina
bit illud. Ipſe enim regis Aſſueri crudelitatē
qui iudeis mortez parabat in manſuetudinē ver
tit. Ipſe eſt qui ita Nabuchodonoſoꝛ crudelē re
gem conuertit: q factus eſt diuine potentie ꝑdi
catoꝛ. Nūc igit ingt ego nabuchodonoſoꝛ: laudo
ꝛ magnifico ꝛ glorifico regem celi: q; opera eius
vera ꝛ vie eius iudicia ꝛ gradientes in ſuperbia
pōt humiliare. dan. 4. Tyrānos vero quos repu
tat ꝓuerſione indignos pōt auferre ꝺ medio: vt
ad infimum ſtatim reducere ſm illud ſapientis
ecc. xj. Sedem ducū ſuperboꝝ deſtruxit deus:
ſedere fecit mites ꝓ eis. Ipſe eſt enī qui vidēs
afflictionem populi ſui in ęgypto: ꝛ audiens eo
rum clamoꝛez Pharaonem tyrānum deiecit cū
exercitu ſuo in mare. Ipſe eſt qui memoratū nā
buchodonoſoꝛ: ꝓtius ſuperbientē nō ſolum eie
cerum de regni ſolio: ſed etiā de hominuz ꝓſortio
in ſimilitudinem beſtie ꝓmutauit. C Hec enim
abꝺicuiata manus eius eſt: vt populū ſuum a ty
rannis liberare nō poſſit. ꝓmittit enī populo
ſuo ꝓ Jſaiam requiē ſe datuꝝ a laboꝛe: ꝛ con
cuſſione: ac ſeruitute dura qua ante ſeruierat.
C Et per Ezech. 34. dicit. Liberabo meum gre
gem de oze eoꝝ. ſ. paſtoꝝ qui paſcunt ſemꝑoſ. Dz
vt hoc beneficium ꝓpꝛis a deo ꝓſequi mereaē de
bet a peccatis ceſſare: q; in viſionē peccati diui
na pmiſſione impij acciꝑunt ꝓncipatum dicen
te dño per Oſee. 13. Dabo tibi regem in furoꝛe
meo. Et in Job. 34. dicit q regnare facit homi
nem ꝛpocritam ꝓpter peccata populi. Tollen
da eſt igit culpa vt ceſſet a tyrānoꝝ plaga.

C Hic querit ſanctus doctoꝛ quid preciꝑue mo
uere debeat regem ad regēdum: vtrum bonoꝛ
vl gloria. ꝛ ponit opiniones circa hoc quid ſit te
nendum.

CA. VII.

Uoniam aūt ſm predicta regis eſt. bonū
q multitudinis querere: nimis videt one
roſum regis officiuz: niſi ei aliquod ꝓꝛi
um bonum ex hoc pueniret. Oportet igitur con
ſiderare quale ſit boni regis ꝓueniens ꝓmiuz.
Quibuſdam igitur viſuz eſt: nō eſſe aliud niſi ho
noꝛem ꝛ gloriam. Unde ꝛ Tullius de re pu. diſ-

finit ꝓncipem ciuitatis eſſe colendum gloria. La
uoꝛationem Ariſtotel. in libꝛo ethicoꝝ aſſi
gnare videtur. Quia princeps cui nō ſufficit ho
noꝛ ꝛ gloria cōſequenter tyrānus efficitur. Inest
enim animis omnium vt ꝓprium bonum que
rant. Si ergo contentus nō fuerit princeps glo
ria ꝛ honoꝛe queret voluptates ꝛ diuitias: ꝛ ſic
ad rapinas ꝛ ſubditoꝝ iniurias conuertentur
C Sed ſi hanc ſentēciaz recꝑerimus: plurima
ſequuntur inconuenientia. Primo namq; hoc
regibus diſpendioſum eſſet ſi tot laboꝛes ꝛ ſolli
citudines ꝑaterentur ꝓ mercede tam fragili.
Nihil enim videt in rebus humanis fragilius
gloria: ꝛ honoꝛe fauoꝛis hominum. cum ꝺepen
deat ex opinionibus hominum ꝛ verbis eoꝝ
quibus nihil mutabilius in vita hominum. Et
inde eſt q Jſaias ꝓpheta. 40. huiſmodi gloriaz
nominat florem feni. Deinde humane gloriē ca
pido animi magnitudinez aufert. Qui enim fa
uoꝛem hominum querit neceſſe eſt vt in omni
eo quod dicit: aut facit: eoꝝ voluntati deſeꝛuiat. Et ſic duz placere hominibus ſtudet ſit ſer
uus ſingulorum. Propter qō ꝛ idem Tullius in
libꝛo de officijs cauendam dicit eſſe glorie cupi
ditem. Eripit enim animi libertatez ꝓ qua ma
gnanimis viris omnis debet eſſe ꝓtēto. Nihil
autem ꝓncipem qui ad bona peragenda inſtitui
tur magis decet: quam animi magnitudo. Eſt
igitur incompetens regis officio humane glorie
premium. Simul etiam eſt multitudini nocuū
ſi tale premium ſtatuatur ꝓncipibus. Perti
net enim ad boni viri officium: vt conſentiat glo
riam ſicut alia temporalia bona. Virtuoſi enim
ꝛ fortis animi eſt ꝓ iuſtitia contēnere gloriam
ſicut ꝛ vitam. Unde ſit quoddam mirabile. Ut
q; virtuoſos actus ſequitur gloria: ipa gloria vir
tuoſe contēnatur: ꝛ ex cōtemptu glorie homo glo
rioſior reddatur ſm ſententiam Jabu dicentis.
gloriam qui ſpreuerit veram habebit. Et de ca
tone dicit Saluſtius. Quo minus petebat glori
am tanto magis aſſequebatur illam. Ipſiq; xpi
diſcipuli ſe ſicut dei miniſtros exhibebāt ꝑ glo
riam ꝛ ignobilitatem: per infamiam ꝛ bonaz fa
mam. Non eſt igitur boni viri conueniens pre
miuz gloria: quam contēnit bon. Si igitur hoc
ſolum bonum ſtatuatur premium ꝓncipibus.
ſequetur bonos viros nō aſſumere principatum
aut ſi aſſumpſerint impremiatos eſſe. C Ambi
tus et cupidine glorie periculoſa mala proueni
unt: multi enim dum immoderate gloriaz in re
bus bellicis querunt ſe ac ſuos perdiderūt exer
citus libertate patrie ſub hoſtili poteſtate redac
ta. Unde Torquatus romanꝰ ꝓnceps in exꝑlo
huiꝰ vtendi diſcrimis. filiū q ꝺ imperiū ſuum p
uocatus ab hoſte iuuenili ardoꝛe pugnauit. licet

q q̄ etiam in hoc est pollicendus ppter nimiū timorem. CA. VI.

Cha ergo omnis regimen precisendā est quod est optimū: t obtinat ipm in tyrannidem querit quod est pessimū: vt ex dicto patet. Videndū ē diligens studiū: vt sic multitudini prideat de rege: vt nō incidant in tyrannū. C Primū aūt est necessarium: vt talis cōditionis homo ad illud ad quos hoc spectat officium promoueat in regem: q nō sit pbabile in tyrannidem declinare. Unde Samuel dei pphēta ergā inhibitiones regis cōtēplatus ait pa. R. 13. Ecce sumet tibi dñs virgines filias eoz suum. Deinde sic disponenda est regni gubernatio vt regnum libertate tyrannidis subtrahat' occasio. Similiter sic eius temperet potestas: vt in tyrannidem de facili declinare nō possit. Que quidē vt fiant in sequentibus ostendā erit. Demūz vero curandum est si rex in tyrannidē conuertat: qualiter possit occurri. C Et quidem si nō fuerit ex cessibus tyrannidis vitium est remissam tyrannidē tolerare ad tēpus q̄ extra tyrannum agendo multis implicari periculis que sunt grauiora ipa tyrannide. C Potest enim accidere vt qui cōtra tyrannum agunt preualere nō possint: t sic priora tyrannis magis deseuiat. Quod si preualere quis possit aduersus tyrannum: et hoc pueniunt multotiens grauissime dissensiones in populo: sive dum in tyrannum insurgit: sive post deiectionē tyranni ergā ordinationem regiminis multitudo separat' in partes. C Contingit etiā vt interdum alicuius auxilio multitudo expellit tyrannū ille petāte accepta tyrannidem arripiat: t timens pari ab alio quod ipe in alium sentit: grauiori seruitute subditos opprimat. Sic enim in tyranni de solet accidere: vt posterior grauior fiat q̄ precedens: dum precedētia grauamina nō deserit: Unde et ipa ex sui cordis malitia noua excogitat Unde Siracusis quōdam dyonisij mortē omnibus deliderātibus annis quindecim vt incolumis t sibi superstes eēt timere ozabat. Quod vt tyrannus cognouit cur hoc faceret interrogauit. Tum illa puella inquit erubescens cum grauem tyrannum haberemus mortē eius optiebam quo interfecto aliquātulum durior successit. Eius quoq; dominationem timui: magnum extimabam. Tertium te imporiorem habere cepimus rectore. Itaq; si tu fueris absumptus: deterior in locum tuūz succedet. Et si sit in tollerabilis excessibus tyrannidis: quibusdam visum fuit: vt ad forcium virorum virtutem pertineat tyrannum interimere: seqū p liberatione multitudinis exponere periculis mortis. Cuius rei exemplū etiā in veteri testamento habet'. Nam aioth quidā eglon regē moab qui graui seruitute populum dei premebat

fleā infixa in eius femore interemit: t factus est populi iudex. C Sed hoc aplice doctrine nō cōgruit. Docet enim nos Petrus nō bonis tm̄ et modestis verū dyscolis dñis reuerēter subditos esse. 1. pe. 2. Hec est enim gratia: si ppter cōscientiam dei sustineat quis tristitias patiens iniuste. Unō cum multis. imperatores fidem xpi psequerent tyrannice magnaq; multitudo tam nobilium q̄ populi esset ad fidem uersa: nō resistendo sed mortem paciuntur t armati sustinentes pro xpo laudabiliter vt in sacra tebeoz legione manifeste apparet Magis aioth iudicandus est hostem interemisse q̄ populi rectorem: q tyrannum. Unde t in veteri testamento legim occisi fuisse hi qui occiderunt Ioas regem iuda: quāmis a cultu dei recedentem eozum filios reseruatis sm legis preceptum. C Esse aūt hoc multitudini periculosum t ei rectoribus: si priuata psumptione aliqui attēptarēt psidentium necem etiā tyrannorum. Plerumq; cum huiusmodi periculis magis exponūt se mali q̄ boni. Valet aūt solet eē grate diuinū nō minus regum q̄ tyrannoz: q̄ sm sriam Salomonis. Dissipat impios rex sapiens. Magis igitur et huius psumptione imminet periculum multitudini de amissione regis: q̄ remedii de subtractione tyranni. C Videt aūt magis ē tyrannorum seuiciam nō priuata psumptione aliquoz: sed auctoritate publica precedendum. C Primo quidē si ad ius multitudinis alicuius pertineat sibi prouidere de rege nō iniuste ab eadem rex instituit? pōt destrui vl refrenari eius potestas: si potestate regia tyrannice abutat'. Nec putanda est talis multitudo infideliter agere tyrannum destituens etiam si eidē imperpetuūz se ante subiecerat. Nam hoc ipe meruit in multitudinis regimine se nō fideliter gerens: vt exigit regis officium: q̄ ei pactū a subditis nō seruet. C Die romani tarquinium superbū quem in regē susceperant propter eius t filiorum tyrannidem a regno eiecerūt subsituta minori. s. consularia potestate. Sic etiaz domicianus qui modestissimis imperatoribus Uespesiano patri t Tyto fratri eius successerat dum tyrannidē exercet a senatu romano interemptus est. Cuius ordinis que peruerse romanis fecerat p senatus consultum iussit t salubriter in irritum reuocatis. Quoquo factuz est: vt beatus Johānes euāgelista dilectus dei discipulus qui p ipz domicianum in pathmos insulam fuerat auxilio relegatus: ad ephesium p senatus consultuz remitteret Si vero ad ius alicuius superioris pertinat multitudini prudere de rege. Expectenduz est ab eo remedium extra tyrānī nequitiā. Sic archelay q rat paternam malitiā imitatus iudeis extra eum querimoniā ad cesarem augustuz deferentibus,

primo quidē prāo diminuit, ablato sibi regio nomine t mediocritate regni sui inter duos fratres suos diuisa. Deinde cum nec sic a tyrānide conpescerēt. Ad tyberiū cesarē relegatus est in exiliū apud Lugdunuz galliē ciuitatē. C Quod si cōtra tyrānum auxilium humanū haberi nō potest recurrendū est ad regem cium deuz qui est adiutor in opportunitatibus in tribulatione. E iuxta illud potentie subest vt cor tyranni crudele cōuertat in mansuetudine sm Salomonis sriam. pucr. 21. Cor regis in manu dei quocunq; voluerit inclinabit illud. Ipse enim regis Assueri crudelitatē qui iudeis mortez parabat in mansuetudinē vertit. Ipse est qui ita Nabuchodonosor crudelē regem conuertit: q factus est diuine potentie pdicator. Nūc igit inq̄t ego nabuchodonosor: laudo t magnifico t glorifico regem celi: q opera eius vera t vie eius iudicia t gradientes in superbia pōt humiliare. dan. 4. Tyrānos vero quos reputat quassione indignos pōt auferre ē medio: vl ad infimum statim reducere sm illud sapientis eccl. xj. Sedem ducū superboz destruit deus: t sedere fecit mites p eos. Ipse est enī qui vidēs afflictionem populi sui in egypto: t audiens eorum clamores Pharaonem tyrannum deiecit cū exercitu suo in mare. Ipse est qui memorātū nabuchodonosor: prius superbientē nō solum eiecerum de regni solio: sed etiā de hominuz sorte in similitudinem bestie permutauit. C Nec enim abbreuiata manus eius est: vt populū suum a tyrannis liberare nō possit. Promittit enī populo suo p Isaiam requiē se datuzum a labore t concussione: ac seruitute dura qua ante seruierat.

C Et per Ezech. 34. dicit. Liberabo meum gregem de ore eoz. s. pastoz qui pascunt semetipos. Et hoc beneficium ppls a deo sequi mereāt debet a peccatis cessare: q̄ in vltionē peccati diuina permissione impij accipiunt principatum dicente dño per Osee. 13. Dabo tibi regem in furore meo. Et in Job. 34. dicit q̄ regnare facit hominem ypocritam ppter peccata populi. Tollenda est igit culpa vt cesset a tyrānoz plaga.

C Hic querit sanctus doctor quid precipue mouere debeat regem ad regēdum: vtrum bonor vl gloria. t ponit opiniones circa hoc quid sit tenendum. CA. VII.

q Uoniam aūt sm predicta regis est. bonū multitudinis querere: nimis videt onerosum regis officium: nisi ei aliquod ppr̄ium bonum et hoc pueniret. Oportet igitur considerare quale sit bonū regis pueniens premiuz. Quibusdam igitur visuz est: nō esse aliud nisi honorem t gloriam. Unde t Tullius de re pu. dixit principem ciuitatis esse laudem gloria. Cuius rationem Aristotel. in libro ethicorum assignare videtur. Quia princeps cui nō sufficit honor t gloria cōsequenter tyrānus efficitur. Inest enim animis omnium vt ppr̄ium bonum querant. Si ergo contentus nō fuerit princeps gloria t honore querit voluptates: diuitias: t sic ad rapinas t subditorum iniurias conuertentur C Sed si hanc sententiaz recepimus. plurima sequuntur inconuenientia. Primo namq; hoc regibus dispendiosum esset: tot labores t sollicitudines paterentur pro mercede tam fragili. Nihil enim videt in rebus humanis fragilius gloria: t honore famoso hominum cum dependeat ex opinionibus hominum t verbis eorum quibus nihil mutabilius in vita hominum. Et inde est q̄ Isaias pphēta. 40. huiusmodi gloriaz nominat florem feni. Deinde humane gloie cupido animi magnitudinez aufert. Qui enim fauorem hominum querit necesse est vt in omnibus quod dicit: aut facit: eorum voluntati deseruiat. Et sic diuz placere hominibus studet fit seruus singulorum. Propter qō t idem Tullius in libro de officijs cauendam dicit esse glorie cupidinem. Eripit enim animi libertatez p qua magnanimis viris omnis debet esse petitio. Nihil autem principem qui ad bona perageda instituitur magis decet: quam animi magnitudo. Est igitur incompetens regis officio humane glorie premium. Simul etiam est multitudini noxium si tale premium statuatur principibus. Pertinet enim ad boni viri officium: vt contēnat gloriam sicut alia temporalia bona. Virtuosi enim t fortis animi est pro iustitia contēnere gloriam sicut et vitam. Unde fit quoddam mirabile. Utq; virtuosos actus sequitur gloria ipa gloria virtuose contēnatur: t ex cōtemptu glorie homo gloriosus reddatur sm sententiam Fabij dicentis, gloriam qui spreuerit veram habebit. Et de catone dicit Salustius. Quo minus petebat gloriam tanto magis assequebatur illam. Ipsiq; rpi discipuli se sicut dei ministros exhibebāt per gloriam t ignobilitatem: per infamiam t bonaz famam. Non est igitur boni viri conueniens premiuz gloria: quam contēnit boni. Dicitur igitur hoc solum bonum statuatur premium principibus. sequentur bonos viros nō assumere principatum aut si assumpserint impetuosos esse. C Cupidus et cupidine glorie periculosa mala prosequuntur: multi enim dum immoderate gloriaz in rebus bellicis querunt se ac suos perdiderūt exercitus libertate patrie sub hostili potestate redacta. Unde Torquatus romanus princeps in exemplum virtutis discrimis. filiū q̄ imperiū sum p uocatus ab hoste iuuenis ardore pugnauit. licet

uisset occidit: ne plus mali esset in plumptis exemplo & vsitato in alia bona occid. ¶ Habet enim cupido glorie aliud sibi familiare vitium simulationē vz. Nulla enim difficile & pau cis sciat veras virtutes assequi: quas solus bonos debet maxime gliam cupientes virtutis simulatores sunt. Propeer qđ sicut dicit Salustius. Ambitio multos mortales falsos fieri coegit Aliud clausum in pectore aliud ppitum habere in lingua: magisq; volūtā & ingenium habere Deū & saluatorē nostrū eos q bona opera faciunt: vt ab hominib⁹ videant hypocritas. i. simulatores vocat. Sicut igit periculosum est multitudini si princeps voluptates diuitias querat pro premio, vt rapeos & communes oēs fiat: ita periculosum est cum desiderat glorie premio. ne prelium pusillos & simulatos eruiat. ¶ Hz etiam ex dictis sapientum intuitione apparet non ea ratione honorem & gliam pro pmio principi decreuerūt tanqz ad hoc principaliter ferri debeat boni regis intentio & q; tollerabilius est si gliam querat: & si pecuniam cupiat: vel voluptatē sequat. Hoc enim vitium virtuti ppinquius est: eam glia quā holes cupiunt vt ait Augustin⁹ nihil aliud sit & iudicium bonum bene de hominib⁹ opinantium. Cupido enim glorie aliquod hz virtutis vestigium dum saltem bonor approbationes querit & eis displicere recusat. Paucis igit ad verā virtutes pueuientib⁹ tollerabil⁹ videtur: si preferatur ad regimen q vel iudicium bonum metuens a malis manifestis retrahit. Qui enim gloriam cupit: aut vera via p virtutis opera nitit: vt ab hominib⁹ approbetur: vel saltē dolus ad hoc cōtendit atqz fallacijs. At qui diuiti desiderat si cupiditate glorie carens non timeat bene iudicantibus displicere: p apertissima scelera querit plerūqz obtinere qđ diligit. Unde bestias superat, siue crudelitatē: siue luxurie vicijs. Sicut in Nerone Cesare pz. cui⁹ vt aug. dicit tāta luxuria fuit: vt nihil putaret ab eo virile metuendum: tāta crudelitas: vt nihil molle hic putaretur. ¶ Hoc aūt satis exprimit per id quod Aristotel. de magnanimo in ethicis dicit q; non querit honorez & gloriam quasi aliqđ magnum qđ sit virtute sufficiens pmium hz nihil vltra hoc ab hominibus exigit. Hoc enim inter oīa terrena videt esse pcipuum vt homini ab hominib⁹ testimoniū de virtute reddatur.

¶ Hic declarat sanctus doctor qualis ē veris finis Regis q mouere ipm dz ad bene regendū.

CA. VIII.

Quoniam ergo mundanus honor & hominum gloria regie sollicitudinis non ē sufficiens pmium. Inquirendum restat qua te sit eidem sufficiens. Est autem conueniens vt rer pmium expectet a deo. Minister enim p suo ministerio pmium expectat a domino. ¶ Rex aūt populum gubernando minister dei est. dicente apostolo Ro. 13. q; omnis potestas a domino deo est: & q; est dei minister vindex in iram ei q male agit. Et in libro sapientie reges dei esse ministri describunt. Debent igitur reges p suo regimine pmium expectare a deo. Remunerat autē deus p suo ministerio reges interdum temporalib⁹ bonis. Hz talia premia fūt bonis malisqz cōmunia. Cū dominus Ezech. 29. dicit Nabuchodonosor Rex babylonis seruire fecit exercitū suum seruitute magna aduersus tyrum & merces non est reddita ei: nec exercitui eius de tyro p seruitute qua seruiuit mihi aduersus eam: ait. s. seruitute qua potestas sm apostolum dei minister est vindex in iram ei q male agit. Et postea de premio subdidit. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego dabo nabuchodonosor regem babylonis i terra egypti. & diripiet spolia eius & erit merces exercitui ei⁹. Si ergo reges uniquos & dei hostes pugnantes hz non intentione seruiendi deo: sed sua odia & cupiditates exequendi tanta mercede dominus remunerat vt de hostib⁹ victoriaz tribuat regna subijciat: & spolia diripienda ꝓponat qđ faciet bonis regib⁹: qui pia intentione dei populum regūt: & hostes impugnant? Non quidem terrenam: hz eternaz mercedem eis pmittit: nec in alio hz in seipso. dicēte Petro pastorib⁹ populi dei pme pet. 15. Pascite q in vobis est gregez domini: vt cum venerit princeps pastor. i. rex regum xps. Percipiatis imarcessibilem glorie coronam: de qua dicit Isaias. 28. Erit dominus sertum exultationis & diadema glorie populo suo. Hoc aūt ratione manifestatur. ¶ Est enim mentib⁹ omnium ratione vtentium inditum: virtutis pmium beatitudinem esse. Virtus enim vnuscuiusqz rei deseribit que bonum facit habentē & opus ei⁹ bonum reddit. Ad hoc aūt qsqz bñ operando nitit peruenire quod ē maxime ōsiderio i ditum. Hoc aūt est esse felicem qđ nullus potest non velle. Hoc igit pmium virtus cōuenienter expectat: quod hoiem beatum facit. Si aūt bene operari virtutis est opus. regis aūt opus ē bene regere subditos. hoc etiam erit pmium regis quod eum faciat eē beatum. ¶ Quid aūt hoc sit hinc considerandū est. Beatitudinem quidez diximus vltimum desiderior finem. Neqz enim desiderij motus vsqz in infinitum procedit: esset enim inane naturale desiderium cū infinita pertransiri non possint. ¶ Cum aūt desiderū intellectualis nature sit vtis bonum. hoc soluz bonū vere beatum facere poterit quo adepto nullū bonū restat quod amplius desiderari possit. Unde & beatitudo dicitur bonum perfectum quasi omnia desiderabilia in se cōprehendens. Tale autem non est aliquod bonum terrenum. Nam q diuitias habent. ampliꝰ habere desiderant. Et simile pz in ceteris. Et si amplior: non querunt desiderāt tamen vt ea pmaneant vel alia in locum eor⁹ succedant. Nihil enim pmanens inuenit in reb⁹ terrenis. Nihil igit terrenum est quod quietare & desiderium possit. Neqz igit terrenum aliquod beatus facere potest vt possit esse regis conueniēs pmiū ¶ Adhuc cuiuslibet rei finalis perfectio: & bonū completū ab aliquo superiore dependet: & ipa eor⁹: alia meliora reddunt et adiunctione melior: peiora vō si deteriorib⁹ misceantur. Si enī argento misceat aurum: argentū fit melius quod et plumbi admixtione in purum efficitur. Constat aūt terrena oia esse infra mentē humanā. dea timdo aūt est hominis finalis perfectio: & bonus completū. ad quod omnes peruenire desiderāt. Nihil igitur terrenum est. qđ hominē possit beatum facere. Nec igitur terrenum aliquod est premium regis sufficiens. Non enim vt Augustin⁹ dicit christianos. Principes q; diutius imperarunt vel imperatores filios morte placida reliquerunt. vel hostes rei pu. diminuerunt: vel cives aduersum se insurgentes & cauere & opprimere potuerunt: sed felices eos dicimus si iuste iperant: si malunt cupiditatib⁹ potius & gentibus q̄ libet imperare: si omnia faciunt nō pter ardorem inanis glorie: sed pter charitatem felicitatis eterne. Tales imperatores christianos felices dicimus interiz spe: postea re ipsa futuros: cū id quod expectamus aduenerit. Sed nec aliquod aliud creatum est. qđ beatum hominez facit: & possit regi decerni p premio. Tendit enī vnuscuiusqz rei desiderium in suum principiuz a quo esse suum principium capitur. Causa vō mētis humane non est aliud & deus q eam ad suaz imaginez facit. Solus igitur deus est qui hominis desiderium quietare potest & facere hominē beatum: & esse regi conueniens premiū. ¶ Amplius mens humana vltis boni cognoscitiua est p intellectum & desideratiua per voluntatem. Bonum aūt vniuersale non inuenit nisi in deo. Nihil ergo est quod possit holem beatū facere eius implendo desiderium nisi deus de quo dicitur i psalmo. Qui replet in bonis desiderū tuum. In hoc ergo rer suū pmium statuere debet. Hoc igitur considerans Dauid rex dicebat. Quid mihi est in celo: & a te qđ voluī super terram. Cui questioni postea respondēs subiungit. Mihi aūt adherere bonum est: & ponere in domino deo spem meam. Ipse enim est qui dat salutem regib⁹ non solum tempozalē qua cōmuniter saluat homines: & iumēta. sed etiā eam de qua p Isaiam. 51. dicit.

Salus aūt mea in sempiternum erit: qua homines saluat eos ad equalitatē angelor⁹ perducta. Sic igitur verificari potest. q; regia premium est honor & gloria. ¶ Duo enim mundanus & caducus bonus: huic bonum similis esse potest: vt homo sit cius & domesticus dei: & ter dei filius cōputatus: & hereditatē regni celestis assequat cū christo. Hic est bonor: quem cōcupiscens & admirans Rex Dauid dicebat. Filius honeratis sunt amici tui deus. Hoc insuper humane laudis gloria huic cōparari potest quā non fallax blandientis lingua non decepta bonum opinio profert: sed ex interiore conscientie testimonio pdicit: & dei testimonio confirmat: qui suis confessorib⁹ repromittit: quod confiteatur eos in gloria patris coram angelis dei: Hui aūt hanc gloriā querunt eā inueniunt & quam nō querunt gloriam hominū consequitur: exēplo Salomonius qui non solū sapientiā quā quesiuit accepit a domino sed facta & super reges alios gloriosus.

¶ Hic declarat sanctus doctor q; premium regis & principum tenet supremum gradum in beatitudine celesti: & hoc multis rationibus ostēdit & exemplis.

CA. IX.

Considerandum autem restat vterius q & eminentē obtinebunt celestis beatitudinis gradus qui officium regium digne & laudabiliter exercuerunt. Si enī beatitudo virtutis est premiū, consequens est vt maior virtuti maior gradus beatitudinis debeatur. Est aūt precipua virtus qua homo alios non solum sequm sed etiam alios dirigere potest: & tanto magis quāto plurium est regitiua. Quia & scōm virtutem corporalē tanto alios virtuosior reputat: quāto plures vincere potest: aut pōdera plura levare. Sic igitur maior virtus requiritur ad regēdum domesticam familiā & ad regendū seipm. multoqz maior: ad regimen ciuitatis & regni. Est igit excellentis virtutis bene regere officiū exercere. Debet igitur ei excellens in beatitudie premium. ¶ Adhuc in omnibus artibus & potentijs laudabiliores sunt qui alios bene regunt & q̄ sui alienam directionem bene se habent. In speculativis enim mai⁹ est veritatem aliis docendo tradere & quod ab aliis docet capere posse. In artificijs ēt maior estimat maioriz conducitur precio architector: qui edificium disponit & artifex qui sm eius dispositionez manualiter operatur. & in rebus bellicis maiorem gloriam de victoria sequitur prudētia ducis & milites fortitudo. Sic autem se habet rector multitudinis in bis que a singulis sm virtutem sunt agenda sicut doctor in disciplinis: architector in edificijs: dux

ueniret occidat: ne paulo mali esset in plurimorum exemplo q̄ veritatis in glia hostis occisi. ¶ Habet etiam cupido glorie aliud filii familiare vitium similationē vt. Dulcis enim difficile ē pati cuiq; semper veras virtutes alterius: quas solus bonas debet multi gliam cupientes virtutes similatorees fiunt. Propter q̄ sicut dicit Salustius. ambitio multos mortales falsos fieri coegit aliud clausum in pectore aliud promptum habere in lingua: magisq; volui q̄ ingenium habere Deus ē salvator noster cor q̄ bona opera facimus: vt ab hominib⁹ videant hypocritas. i. simulatores vocat. Dicat igit periculosum est moliri nisi princeps voluptates diuitias querat pro primo. vt rapiat ē communibus sua: ita pena solum est cum debuerit glorie premio. ne presumptuosus ē simulator: evitat. ¶ Dz igitur ex dictis sapientium intentione apparet non ea ratione honorem ē gliam pro primo principi decreuerūt magis ad hoc principaliter ferri debeat boni regis intentio: ñ q̄ tollerabilius est ñ gliam querat: q̄ si pecuniam cupiat: vel voluptatē sequat. Hoc enim vitium virtuti propinquus est: cum glia quā bonis capiunt vt aut Aristotelis nihil aliud sit q̄ iudicium bonum bene de hominib⁹ opinantium. Cupido enim glorie aliquod hz virtutis vestigium dum saltem bonos approbationes querit ē eis displicere recusat. Paucis igit ad verā virtutes pertinentib⁹ tollerabilis videtur: si preferatur ad regimen q̄ vel iudicium bonum metuens a malis manifestis retrahit. Qui enim gloriam cupit: aut vera via p̄ virtutis opera nititur: vt ab hominib⁹ approbetur: vel falsē dolus ad hoc cōtendit atq; fallacijs. At qui diuti desiderat si cupiditate glorie carens non timeat bene iudicantibus displicere: q̄ apertissima scelera querit plerūq; obtinere q̄s diligit. Unde hebias superat, sine crudelitate: sine luxurie vicijs. Dicit in Herone Lesare p̄s. cui⁹ vt aiūt. dicit tāta luxuria fuit: vt nihil putaret ab eo virile metuēdum: tāta crudelitas: vt nihil molle hīe putaretur. ¶ Hoc aūt satis exprimit per id quod Aristotel. de magnanimo in ethicis dicit q̄ non querit honores ē gloriam quasi aliquā magnum q̄s sit virtuti sufficiens primium ex nihil vltra hoc ab hominibus exigat. Hoc enim inter ola terrena videt esse p̄cipium vt homini ab hominib⁹ testimonium de virtute reddatur.

¶ Hic declarat sanctus doctor qualis ē veris sinis Regis q̄ monere ipm dz ad bene regendū.

CA. VIII.

Quoniam ergo mundanus honor ē homi-
¶ num gloria regie sollicitudinis non ē sufficiens primium. Inquirendum restat quale sit eidem sufficiens. Est autem conueniens vt rex primium expectet a deo. q̄ Minister enim p̄ suo ministerio primium expectat a domino. ¶ Rex aūt populum gubernando minister dei est. dicente apostolo Ro. xiij. q̄ omnis potestas a domino deo est: ē q̄ est dei minister vindex in iram ei q̄ male agit. Et in libro sapientie regeo dei esse mihi dicitur. Debent igitur reges p̄ suo regimine primium expectare a deo. Remunerat aūtē deus p̄ suo ministerio reges interdum temporalib⁹ bonis. Dz talia premia fuit bonis malisq; cōmunia. Unde dominus Ezech. 29. dicit Nabuchodonosor Rex babylonis fuire fecit exercitū suum seruitute magna aduersus tyrum: ē mercees non est reddita ei nec exercitui eius de tyro p̄ seruitute qua seruiunt mihi aduersus eam: ea. s. seruitute qua potestas sīm apostolum dei minister est vindex in iram ei q̄ male agit. Et postea de premio subdidit. Propterea hec dicit dominus de⁹. Ecce ego dabo nabuchodonosor regem babylonis i terra egypti. ē diripiet spolia eius ē erit merces exercitui ei⁹. Si ergo reges impios ? dei hostes pugnantes ℔ non intentione seruiendi deo: sed sua odia ē cupiditates exequendi tanta mercede dominus remunerat vt de hostib⁹ victoriaz tribuat regna subijciat: ē spolia diripienda ꝓponat qd faciēt bonis regib⁹: qui pia intentione dei populum regūt: ē hostes impugnant? Non quidem terrenam: ℔ eternaz mercedem eis primittit: nec in alio q̄s in seipso. dicēte Petro pastorib⁹ populi dei ꝑme petr. v. Pascite q̄ in vobis est gregez domini: vt cum venerit princeps pastor. i. rex regum xp̄s. Percipiatis imarcessibilem glorie coronam: de qua dicit Isaias. 28. Erit dominus sertum exultationis ē diadema glorie populo suo. Hoc aūt ratione manifestatur. ¶ Est enim mentib⁹ omnium ratione vtentium inditum: virtutis primum beatitudinem esse. Virtus enim vnuscuiusq; rei describit que bonum facit habentē ē opus ei⁹ bonum reddit. Ad hoc aūt q̄s bñ operando natus sit peruenire quod ē maxime ōsiderio inditum. Hoc aūt est esse felicem q̄ nullus potest non velle. Hoc igit primum virtuti cōuenienter expectat: quod hoiem beatum facit. Si aūt bene operari virtutis est opus. regis aūt opus ē bene regere subditos. hoc etiam erit primum regis quod eum faciat eē beatum. ¶ Quid aūt hoc sit hinc considerandū est. Beatitudinem quidez dicimus vltimum desiderioz finem. Neq; enim desiderij motⁿ vsq; in infinitum procedit: esset enim hoc naturale desiderium cū infinita pertransiri non possint. ¶ Cum aūt desiderium intellectualis nature sit vlis bom. hoc solum bonū vere beatum facere poterit quo adepto nullū bonū restat quod amplius desiderari possit. Unde ē beatitudo dicitur bonum plenum quasi omnia desiderabilia in se cōprehendens. Tale autem non est aliquod bonum terrenum. Nam q̄ diuitias habent. amplius habere desiderant. Et simile ꝑ in ceteris. Et si amplioza non querunt desiderit tamen vt ea primancant vel alia in locum eoz succedant. Nihil enim primanens inuenit in rebus terrenis. Nihil igit terrenum est quod gestare hominem possit. Propterea terrenum aliquod beatus facere potest vt possit esse regis conueniens primium.

¶ Eldbac cuiuslibet rei finalis perfectio: ē bonū completiū ab aliquo superiore dependet: q̄ ipa corpora alia meliora reddunt ex admixtione melioz: peiora vo si deterioribus misceantur. Si enī argento misceat aurum: argentū sit melius quod ex plumbi admixtione in purum efficitur. Constat aūt terrena ola esse infra mentē humanā. beatitudo aūt est hominis finalis perfectio: ē bonum completū. ad quod omnes peruenire desiderāt. Nihil igitur terrenum est. q̄s hominē possit beatum facere. Nec igitur terrenum aliquod est premium regis sufficiens. Non enim vt Augustin⁹ dicit christianos. Principes q̄s diuitias imperarunt vel imperatores filios morte placida reliquerunt. vel hostes rei pu. diminuerint: vel cives aduersum se insurgentes ē cauere ē opprimere potuerint: sed felices eos dicimus si iuste iperant: si malunt cupiditatib⁹ potius ℔ gentibus q̄ libuerit imperare: si omnia faciunt nō ꝓpter ardorem inanis glorie: sed ꝓpter charitatem felicitatis eterne. Tales imperatores christianos felices dicimus interiz spe: posteare ipsa futuros: cū id quod expectamus aduenerit. Sed nec aliquod aliud creatum est. q̄s beatum hominez faciat: ē possit regi decerni p̄ premio. Tendit enim vnusquisq; rei desiderium in suum principium a quo esse suum principium causatur. Causa vo mētis humane non est aliud ñ deus: q̄ eam ad suaz imaginez facit. Solus igitur deus est qui hominis desiderium quietare potest ē facere hominē beatum: ē esse regi conueniens primiū. ¶ Amplius mens humana vltis boni cognoscitiua est p̄ intellectum ē desideratiua per voluntatem. Bonum aūt vniuersale non inuenit nisi in deo. Nihil ergo est quod possit hoiem beatū facere eius implendo desiderium: nisi deus de quo dicitur in psalmo. Qui replet in bonis desiderium tuum. In hoc ergo rex sui primium statuere debet. Hoc igitur considerans David rex dicebat. Quid mihi est in celo: ē a te qd̄ volui super terram. Cui questioni postea respondēs subiungit. Mihi aūt adherere deo bonum est: ē ponere in domino deo spem meam. Ipse enim est qui dat salutem regib⁹ non solum tempoz: alē qua cōmuniter saluat homines: ē iumēta. sed etiā eam de qua p̄ Isaiam. 51. dicit. Dilus aūt mea in sempiternum erit: ē opus mee salutis ero ad ēternitatē angloz⁹ perdurās. Dic igitur verificari potest. q̄ rex primus est honor ē gloria. ¶ Deus enim manifestat ē adornat bonos: huic honori similis esse potest: vt homo sit cultor ē domesticus dei: inter deificos ēpatus: ē hereditat regni celestis assumat cū duplo. Hic est honor: quem cōsequens ē admiratus Rex David dicebat. Mimis honorati sunt amici tui deus. Quae insuper humane laudis gloria huic cōparari potest qui non saltez tūltuosa lingua non decepta bonum opinio puerit est ei interioris conscientie testimonio pfecta: ē dei testimonio confirmat: qui suos confessores segregatur: quod confitentur eos in gloria patris coram angelis dei: vbi alē hanc gloriā querunt ē inueniunt ē quam nō querunt gloriam hominū consequuntur: cōplo Salomone qui non stulta sapientia qui quesierat accepit a domino sed ea. ē super reges alios gloriosus.

¶ Hic declarat sanctus doctor q̄ premium regis ē principum terre supponendum q̄ dam in beatitudine celestium hoc multis rationibus ostendens ē exemplis. CA. IX.

Considerandum autem restat vterius q̄
¶ ē eminentē obtinuerint celestis beatitudinis gradus qui officium regium digne ē laudabiliter exercuerint. Si enī beatitudo virtutis est premiū. consequens est vt maiori virtuti maior: gradus beatitudinis debeatur. Est aūt precipua virtus qua homo aliqs non solum seipsum sed etiam alios dirigere potest: ē tanto magis quāto plurium est regitiua. Quia ē sīm virtutem corporalē tanto aliqs virtuosior reputat: quāto plures vincere potest: aut pōdera plura leuare. Sic igitur maior virtus requiritur ad regendum domesticam familiā q̄s ad regendū seipm. multoq; maior: ad regimen ciuitatis ē regni. Est igit excellentis virtutis bene regere: officium exercere. Debet igitur ei excellens in beatitudine premium. ¶ Adhuc in omnibus artibus ē potentijs laudabiliores sunt qui alios bene regunt q̄ q̄ sua alienam directionem bene se habent. In speculatiuis enim maior est veritatem aliis docendo tradere q̄s quod ab aliis docet capere posse. In artificijs ēt maior estimat magister conducitur proficio architector: qui edificium disponit q̄s artifices qui sīm eius dispositionem manualiter operantur. ē in rebus bellicis maiorem gloriam de victoria sequitur prudētia ducis q̄s militum fortitudo. Dic autem se habet rector multitudinis in his que a singulis sīm virtutem fiunt agenda dictum est: in disciplinatis ē architectorum edificijs dictum

in bello. Est igitur ger maiori precio dignos si bene fuisse eos gubernarit: q̄ aliquis subditorum sub rege bene se habuerit. ¶ Insuper si virtuose est vt per eam opus hominis bonum reddatur, maioris virtutis esse videtur q̄ male bonum per eam aliquis operetur. Vnius autez et dumtaxat est bonum multitudinis q̄ bonum vnius. vnde interdum malum vnius fieri videtur si in bonum multitudinis cedat: sicut occiditur latro vt pax multitudini detur. Et tunc deus mala esse in mundo nō tineret: nisi ex eis bona eliceret ad vtilitatem z pulchritudinem vniuersi. Pertinet autem ad regis officium vt bonum multitudinis studiose procuret. ¶ Vnde iustum premium debetur regi pro bono regimine q̄ subdito pro bona actione. ¶ Hoc autem manifestius fiet si quis magis in speciali consideret. Laudatur enim ab hominibus quicunq; priuata persona: z ei adeo comparatur in parvum si egeni subueniat: si discordes pacificet: si oppressum a potentiore eripiat. Denuq; si alicui qualitercunq; opem vel consilium conferat ad salutem. Quanto igitur magis laudandus est ab hominibus z premiandus a deo, qui totam ciuitatem facit pace gaudere. violentias cohibet iusticiam seruat: z disponit quid sit agendum ab hominibus sine legib⁹ z preceptis. ¶ Nunc etiam magnitudo regie virtutis apparet q̄ precipue dei similitudinem gerit. duz agit in regno q̄ deus in mundo. Unde z in exodo. 22. iudices multitudinis dii vocantur. Imperatores etiam apud ro. dii vocabantur. Tantoq; autem est aliquid deo acceptius quanto magis ad eius imitationez accedit. Unde z apostolus monet ad ephe. 5. Estote imitatores dei sicut filii carissimi. Sed si fm sapientis sententiam. omne animal diligit simile sibi. fm q̄ causse aliqualiter similitudinem habent causari. Consequens igit est bonos reges deo esse acceptissimos: z ab eo maxime premiandos. ¶ Simul etiam vt greco verbo vtar. Quid est tempestas maris. ni si tempestas mentis: Quicto autem mari recte nauem etiam imperitus dirigit. turbato autem mari tempestatis fluctibus etiam peritus nauta confunditur. Unde z plerisq; in occupatōe regiminis ipse quoq; bon operis vbus perdit qui in tranquillitate tenebatur. Valde enim difficile est si vt Aug. dicit inter linguas sublimantiuz z honorantium: z obsequia nimis humiliter salutantium non extolluntur, sed se homines esse meminerint. Et in ecclesiastico. 31. beatus dicit vir qui post aurum non abijt. nec speranit in pecunie thesauris. Qui potuit impune transgredi z non est transgressus: z facere mala z non fecit. Ex quo q̄ si in virtutis opere probatus inuenitur fidelis. Unde fm Bustis proverbium. Principat⁹ virum ostendit. Multi enim ad principatus culmen perueniunt: a virtute deficiunt: qui dum in statu essent infimo virtuosi videbantur. Ipsa igitur difficultas que principibus imminet ad bene agendum. eos facit maiori premio dignos. Et si aliquando per infirmitatem peccauerint: apud homines excusabiliores reddantur: z facilius a deo veniam promerent. si tamen vt Aug. ait pro suis peccatis humiliatione: z misericordiose z orationes sacrificium deo suo vero immolare nō negligant. In cuius rei exemplum de Achab rege israel qui multuz peccauerat: dominus ad heliam dixit. Quia humiliatus est mei causa: non inducam hoc malum in diebus suis. ¶ Non solum autem ratione offenditur q̄ regibus excellens premium debeatur: sed etiam auctoritate diuina firmatur. Dicitur enim in zach. 12. q̄ in illa beatitudinis die qua erit dominus protector habitantibus in Jerusalē. i. in visione pacis eterne: aliorum domus erunt sicut domus dauid. q̄ si omnes reges erunt: z regnabunt cum christo sicut membra cum capite: sed domus dauid erit sicut domus dei: quia sicut regēdo fideliter dei officium gessit in populo: ita in premio deo propinquus erit z inherebit. Hoc etiam fuit apud gentiles aliqualiter sentiatum: dum ciuitatum rectores atq; seruatores in deos transformari putabant.

¶ Q rex z princeps studere debet ad bonum regimen propter bonum simpliciter z vtile quod ide sequitur cuius contrarium sequitur regimen tyrānicum.

CA. X.

Cum regibus tam grande in celesti beatitudine premium proponatur si bene iregendo se habuerint: diligenti cura seipos obseruare debent ne in tyrānidem conuertātur. Nihil enim eis acceptabilius esse debet: q̄ q̄ ex honore regio quo sublimant in terris: in celestis regni gloriam transferantur. Errant vo tyranni qui propter quedam terrena cōmoda iusticiam deserunt. qui tanto priuantur premio quod adipisci poterant iuste regendo. Quā autem stultuz sit pro huiusmodi paruis z temporalibus bonis maxima z sempiterna perdere bona nullus nisi stultus aut infidelis ignorat. ¶ Addendum est etiam q̄ hec tempora alia cōmoda propter que tyranni iusticiam deserunt magis ad lucrum proueniunt regibus: dum iusticiam seruant. Primo nāq; inter mundana omnia nihil est: q̄ amicitie digne preferendum videatur. Ipsa nāq; est que virtuosos in vnum: conciliat: virtutem conseruat atq; promouet. Ipsa est qua omnes indigent in quibuscunq; negocijs peragendis: que nec p-

sperio impotune se ingerentes deserū sibi aduersus. Ipsa est que maximas delectationes affert: inimicum vt quecunq; delectabilia in medium si ne amicis ponantur. Quelibet autem aspera facilia z prope nulla facit amor. Hec est quidem tyranni tanta crudelitas vt amicitia non delectetur. ¶ Dyonisius enim quondam tyrannorum tyrannus cum duorum amicorum qui Damon z Phintias dicebantur alterum occidere vellet: is qui occidendus erat indutias petiuit vt domum profectus res suas ordinaret. Alter vero amicorum se se tyranno ob fidem pro eius redditu dedit. Appropinquante autem prefixo die: nec illo redeunte. Vnusquisq; fidem suorum fuisse arguebat. At ille nihil se metuere ō amici cōstantia predicabat. Eadem autem hora qua fuerat occidendus rediit. Admirans autem ambo rum animum tyrannus supplicium propter fidem amicitie remisit: insuper rogans vt eius tertium reciperent in amicitie gradu. ¶ Hec autē amicitie bonum quāmis desiderent tyranni consequi tamen non possunt. Dum enim commune bonum non querunt sed proprium. sit parua vel nulla cōmunio eorum ad subditos. Dimus autē amicitia super aliqua cōmunione firmatur. Eos enim qui conueniunt vel per nature originē: vel per morum similitudinem: vel per cuiuscunq; societatis cōmunionem: videmus amicitia contiūgi. Parua igitur vel potius nulla est amicitia tyranni z subditi. Simulq; dum subditi per tyrannicam iniusticiam oppriuntur: z se amari non sentiunt sed contēni nequaq; amant. Hec habēt tyranni vnde de subditis conqueantur si ab eis non diliguntur: quia nec ipsi tales seipsis exhibēt vt diligi ab eis debeant. Sed boni reges dū cōmuni profectui studiose intendunt: z eorum studio subditi plura cōmoda se assequi sentiunt. diliguntur a plurimis: dum subditos se amare ōmō ostrant. Nulla z hoc est malorum malicie q̄ q̄ i multitudine cadat: vt odio habeantur amici z bene factoribus rependatur malus pro bono: z hoc amore prouenit vt bonorum regum regnum sit stabile. dum pro ipsis se subditis quibuscunq; periculis exponere non recusant. Cuius exemplus in Julio cesare apparet de quo suetonius refert: q̄ milites suos viq; adeo diligebat: vt audita quorūdam cede capillos z barbam ante non deposuerit q̄ vindicasset. Quibus rebus denotissimos sibi z strenuissimos milites reddiderit: ita q̄ plerisq; eorum capti: concessam sibi sub ea condicione vitam si militare aduersus Cesarem vellent recusarent. Detestamus etiam Augustus q̄ modestissime imperio vsus est: tantum diligebatur a subditis vt plerisq; inocentes victimas quas deuouerant immolari mandarent: quia eum superstitem reliquissent. Non est ergo facile vt principis perturbetur dominium: quem tam efficaciter populus amat. Propter quod Salomon dicit proverbio. 29. Rex q̄ iudicat in veritate pauperes thronus eius in eternum firmatur. ¶ Tyrannorum vero dominium diuturnum esse non potest: cum sit multitudini odiosum. ¶ Non potest enim diu conseruari quod totus mundus repugnat. Ut enim a quoq; potens vita transigitur quin aliquas aduersitates patiatur. Adueniente autem tempore occasio deesse non potest contra tyrannum insurgendi. Et vbi adest occasionem deest et multis vel vnus qui occasione non vtatur. Insurgentem autez populus vnitus prosequatur. Nec de facili euenit effectu: quod eis facere multitudinis attemptatur. Ut ergo possit contingere q̄ tyranni dominium protendatur in longum. ¶ Hoc etiam manifeste patet si quis consideret: vnde tyranni dominium conseruatur. Non enim conseruatur amore: ex parua vel nulla sit amicitia subiecte multitudinis ad tyrannum: vt ex predictis patet. De subditis tum autem fide tyrannis considendum non est. Non enim inuenitur tanta virtus in multis: vt fidelitatis virtute reppamantiorē videre se tirannis iugum si possint excutiant. Zozalus autez nec fidelitati contrarium reputabitur sui opinionem multorum si tyrānice nequitie qualitercunq; obuiatur. Restat ergo vt solo timore tyrannorum regimen sustententur. Unde timentes se a subditis tota intentione prouidant. Timor autem est debile fundamentum. Nam qui timent subduntur: si occurrat occasio qua possint imperatorem spernere: contra presidentes insurgunt: eo ardentius quo magis contra voluntatem et solo timore obtinebantur. Sicut si aqua per violentiam sursum detur: cum aditum inuenerit impetuosius fluit. Sed nec ipse timor: caret periculo: cū et timio ti more plerisq; in desperationē incidere. Dalusq; aut desperatio audacter ad quelibet attēptanda precipitat. Nō potest igitur tyranni diuum et diuturnū. ¶ Hoc etiam non minus exemplis q̄ rationibus apparet. Si quis enim antiquos gesta z modernos eorum consideret, vt inuenit dominiū tyranni alicuius diuturnū fuisse. Unde et Aristoteles in sua politica multis tyrannis enumeratis omnium demonstrat oium bonū nemine fuisse finitum. Quoz tamen aliqui diutius profuerunt: q̄ non multi in tyrānide excedentes sed qualū ad multa unitabant regale modestiā. ¶ Adhuc autem hoc magis fit manifestum et ex consideratione diuini iudicii. Ut enim in Job. 34. dicitur. Regnare facit hominē hypocritam propter peccata populi. Nullus aut⁹ vere hypocrita dici pōt q̄ q̄ regis assumit officiū z exhibet se tyrannū.

Nam hypocrita dualē qui alterius representat personam: ficte in spectaculis fieri conſueuit. Dic igit deus perfidi pmittit tyrānos ad punēdum subditos⁹ peccata. Talio aūt punimo in scripturis: ira dei: aliquit nominari. Unde p Oseę 13. dño dicit. Dabo vobis regem in furore meo. Juxta est aūt res qui populo in furore dei conceditur. Non enim cuiq; habile pōt ēe diuinū: q; nō obtēnēret misereri deus nec ponebat in ira sua misericordias suas. quinimo p Joelez. 2. dicit q; est pietas⁹ t multe misericordie: t pitabilis super malicia. Nō igit permittit deus diu regnare tyrannos sed post repolitem p eos iudicium populo p eorum detentionē tranquillitatē inducet. Unde sapiens dicit. Dedeus ducum superborum destruit deus⁹: sedere fecit mites p eos. C Et per mente etiā magis apparet qđ reges p subtiliam magis adipiscunt diuitias & per rapinas tyranni. Quia cui diuinum tyrannoz⁹ subiecere multitudini displicet. nō opus habent tyrānū multos habere satellites. p quos pera subditos⁹ redduntur: in quibus necesse est plura expendere & a subditis rapiunt. Regum aūt diuinum: qđ subditis placet: odē subditos⁹ pro satellitibus ad custodiam habendum ghos expendere opus nō est: sed interdū in necessitatibus plura regibus ipōte donant & tyranni dupere possint. Et sic implet q Salomon dicit puerbioz. 11. Alij. I. reges diuidunt pp̄ia benefaciendo subiectis: t diuites fiunt. Alij. I. tyranni rapiunt nō sua: t semp in egestate sunt. C Similiter aūt milo dei stingit iudicio vt qui diuitias multe cōgregant inutiliter eas dispergāt: aut etiā ille auferant ab eo. Ut enim Salomō dicit ecclastes. 5. Auarus nō implebitur pecunia: t qui amat pecunias fructum nō capiet ex eis. quinimo vt puerbioz. 15. dicit. Conturbat domū suam qui sectat auaritiā. Reg gibus vero qui iustitiā querunt: diuitie adduntur a deo: sicut Salomō qui dum sapientiā quesiuit ad faciendum iudiciū pmissionem de abundātia diuitiaz accepit. C De fama vero supflua videt dicere. Cuis enim dubitet bonos reges nō solum in vita: sed magis post mortē quodammodo laudibus bonum vincere: t in desiderio boni: malos vero nomē aut statim deficere: vel si excellentes in malicia fuerint: cum detestatione eorum rememorari. Unde Salomō dicit p. 10. Memoria iusti cū laudibus. nomen aūt impioz⁹ putrescet: q; vel deficit vel remanet cū fetore.

C Quod bona etiam mundialia vt sint diuitie potestas: honoz: t fama magis pueniunt regib⁹ q tyrānis: t de malis que inciarunt tyrāni etiā in hac vita.

CV.XI.

X hijs ergo manifestū est: q; statūtas potestatis diuine bonoz⁹ t fama: magis regibus q tyrānis ad votū poenitia pter quę tamē inde bite adipiscenda: declinat in tyrānidē pincipe. Nullus enim a iustitia declinat: nisi cupiditate alicuius cōmodi tractus. Primat iusq; tyrānus excellentissima beatitudine que regib⁹ debetur pro premio. Et qđ est grauius maximā tormentū sibi acquirit in penis. Si enim g vnū bolem spoliat: vel in seruitutem redigit vt occidat: maximā penam meret quātum quidem ad iudicium beium mortem: quātum vero ad iudicium dei dānationem eternā: quāto magis putandum est: tyrānus deteriora mereri supplicia qui vndiq; ab omnibus rapit: pera omnia libertatem laborat: pro libito voluntatis sue quoslibet interficit. Tales insuper raro penitent: vento inflati superbie, merito peccatorum a deo deseruntur: t adulationibus hominū delibuti: rarius digne satisfacere possunt. Quando enim restituent omnia que pter iustitie debitum absulerunt. Ad que tamen restituenda nullus dubitat eos teneri. Quando recōpensabunt eis quos opp̄ſerunt: t intulse qualitercūq; leserunt. C Adijcit autem ad eorum in penitentiam q; omnia sibi licita extimant: que impune sine resistentia facere potuerunt. Unde nō solum emendare nō satagunt que maleficerunt: sed sua confluentibus p⁹ auctoritate vtentes: peccandi audaciaz trasmittunt ad posteros. Et sic nō solum suorum facinus apud deum rei tenent: sed etiam eoruz qui bus apud deum peccandi occasionem reliquerunt. C Aggranat etiam eorum peccatum ex dignitate suscepti officij. Dicut enim terrenus rex grauius punit suos ministros: si inuenit eos sibi contrarios: ita deus magis punier eos quos sui regiminis executores t ministros facit si nequiter agant dei iudicium in amaritudinē conuertē teo. Unde t in libro sapientie. 6. ca. ad reges inquos dicitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius nō recte iudicastis: neq; custoditis legem iustitie nostre: nec sm voluntatem dei ambulastis. horrende t cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimū in his qui p̄sunt fiet. Et iguo enim conceditur misericordia: potestas autē potenter tormenta patientur. Et nabuchadonoso: per Isa. 14. dicitur. Ad infernum detraheris in pfundum laci. Qui te viderint ad te inclinabunt: teq; pspicient: quasi pfundus impenis submersum. C Si igitur regibus abundant temporalia bona: t proueniunt t excellens beatitudinis gradus p̄paratur a deo: tyrannum autem a temporalibus bonis que cupiunt plerumq; frustantur: multis insuper periculis subiacentes: et quod est amplius bonis eternis

p̄sunt ad penā grauissimas referunt: vehemēter studendū est his qui regendi officii suscepiunt vt reges se subditos p̄bent non tyrānos.

C De rege aūt quid sit: t q expediat multitudini regem habere. Videndū aūt q; prudēti expedeat se regem multitudini exhibere subiecte non tyrānum tanta a nobis dicta sint.

C Procedit ad ostendēdum regis officiū: vbi⁹ via⁹ naturę osdit regem ēe in regno sicut aīa ē in corpore: t sicut deus est in mundo. C.A.XII.

Disiecpione aūt dictus est ostendere qđ sit regis officiū: t qualē oporteat ēe regē. Cū vo ea que sunt fin artem unitant ea que sunt fin nām: et q̄bus accipimus vt fin rationē operari possimus optimum videt regis officiū a forma regiminis nāhs assumere. Inuenit aūt in rerum natura regimē t vlc t particulare. Universale qdem fin q̄ oia sub dei regimine continent: q; sua prudentia vniuersa gubernat. Particulare aūt regimen maxime qdem diuino regimini sile est quod inuenit in bole: q ob hoc minor mūdus appellat: q; in eo inuenit forma vlis regiminis. Nam sicut vniuersa creatura corporea t ole spiritualeo virtutes sub diuino regimine continentur: sic t corporis mēbra t cetere vires anime a rōne reginē. Et sic quodāmodo se hz ratio in homine sicut deus in mundo. Hz q; sicut supra ordinatus homo est aīal naturaliter sociale in multitudine viuens: sīmilitudo diuini regiminis imenitur in bole non solum q̄tuz ad hoc q p rōnem regitur vnus homo sed etiam q̄tum ad hoc q p rōnem vnius hominis regit multitudo: qđ maxime primet ad officiū regis: dum t in ghusdaz alijs libus que socialiter viuūt quedā sīmilitudo imenitur huius regiminis sicut in apibus: in ghus et reges ēe dicunt. Nō q; in eis p rōnem sit regimē sed p instinctum nature indituum a sūmo rectore q est deus: nature. Hoc igit officiū rex se suscepisse cognoscat: vt sit in regno sicut in corpore aīa: t sicut deus in mundo. Que si diligēter recogitet et altero iustitie in eo zelus accēdit: dū p̄sideret ad hoc se positū vt loco dei iudicij in regno exerceat: et altero vo mānsuetudinis t clementie lenitatem aegrit: dū reputat singulos q suo subsunt regimini sicut ppria membza.

C Assimilat et hac sīmilitudine modum regiminis: vt sicut deus vnaquāq; rem distinguit quodam ordine t ppria opatione t loco: ita rex subditos suos i regno: eodē modo de alia. C.XIII.

Oportet igitur considerare qđ deus in mundo faciat. Dic enim manifestum erit qđ sm hoc rex regi faciē dū. Dic aūt vniuersaliter cōsideranda duo opera dei in mundo. Unum quo mundum instituit. Alterum quo mundū instituū gubernat. Hec etiaz duo opera alia habet in corpore. Nam sīmo eadem virtus aie informat corpus: deinde vt p aiam corpus regitur t mouetur. Dog aūt horum quod magis pprie pertinet ad regis officium. Unde ad ola regia primo gubernatio t a gubernationis regimine regio nomē accepit. Primū aūt opus nō omnis regibus patet. Non enim olis regnum aut ciuitatem instituere inuenitur quia regnant sed regno ac ciuitati iā instituto regimen earum impedant. Et aūt cōsiderandū q; nulli pcessisset qui instituerit ciuitatē aut regnum: locū nō habuerit gubernatio regni. Inter regia ergo officia cōprehendatur etiaz institutio ciuitatis et regni. Primitiu enim ciuitates instituerunt in quibus regnarent: vt Ninus nimirū: t romulus romam. Similiter etiam ad gubernationis officium pertinet: vt gubernata p̄seruet ac eis vtilia ad quod fuit cōstituta. Non igitur gubernatoris officium plene cognosci potest: nisi institutionis regis ab exordio inuestigetur. C Cano aūt institutionis regis ab exemplo institutionis mundi sumēda est. In qua primo p̄sideratur ipsarum rerum pductio: deinde ipsius mundi ordinata distinctio. Ulterius aūt singulas mundi partiuas diuersę rerum spēcies distribute videnti: vt scilicet celo: volucres aeri: pisces aq; alia terre. Deinde singulis ea quibus indigit abundanter diuinitus puisa videntur. C Hanc aūt institutionis rōnem Moyses fabulāter t diligenter expressit. Primo enim rerum pductionē p̄ponit dicens: In principio creauit de⁹ celum t terram. Deinde fin ordinē cōuenientē ola diuinitus distincta esse denunciat: q; diem a nocte: a superioib⁹ inferiora: mare ab arida. Dnc celum lampadibus: aureis aeriz: mare piscibus alatilibus terraz ornatam refert. Ultimo assignatum hominibus terre: t alijs diuum. Ubi vo plantarum tam ipse q; alatilibus ceteris et pudentia diuina denunciat. Institutio aūt ciuitatis t regni de novo pducere homines t loca ad habitandum t cetera vite subsidia nō pōt: nisi habeant bis vti que in natura p̄cesserunt. Dicut enim cetere artes operationis sue materiā a natura accipiunt: vt fabri ferrum: beneficatores ligna t lapides in artificium assumit. C Necesse est igitur institutori ciuitatis t regni primum q̄rere locū eligere qui salubritate habeat: ad vtilitatem seruet: vbertate ad victū sufficiat: amenitate delectet: munitione ab hostibus tutos reddat. Quod si aliquid de dicta opportunitate deficiat: tanto locus erit cōuenientior: quanto plura vel citat: tanto necessaria de p̄dictis habuerit. Deinde magis necessaria de p̄dictis habuerit. Deinde necesse est vt locum electum institutor ciuitatis aut regni distinguat fin exigentiā eorum que p fectio ciuitatis aut regni requirit. Pura si regni institutēdū sit oportet p̄uidere quo loco aptus

ste vrbibus cõstruendis: quis villis: q castris vbi cõmunicanda sint thalia literarum: vbi exercitia militum: vbi negociatores: q cõuentus: et de aliis que perfectio regni requirit. Ut autẽ institutio ciuitatis opera detur pudere oportet: quis locus sit electus: quis uiri recludendo: q artificij singulis deputãdus. Vltimus aũt oportet homines congregare: q sint congrua loco fini sua officia deputãdo. Demum vo prudendum est vt singulis necessaria suppetant fm vnusquisq; conditionem et statum. Aliter enim nequaq; posset regnũ vel ciuitas cõmanere. ¶ Dec igitur sunt vt simpliciter dicamus: que ad regis officiũ pertinent in institutione ciuitatis aut regni et similitudine institutionis mundi assumpta.

¶ Quis modus gubernandi competat regi: q: fm modum gubernationis diuine: q quidẽ modus gubernãdi a gubernãde nauis sumpsit initium: vbi ꝓ ponitur comparatio sacerdotalis do minij ꝓ regalis. CA. XIIII.

Sicut autem institutio ciuitatis aut regni
e et forma institutionis mundi conuenienter accipitur: sic ꝓ gubernationis ratio ex diuina gubernatione sumẽda est. Est tamẽ pconueniẽter ad debitũ finem pducere. Sicut etiaz nauis gubernari dicit: dum p naute industriam recto itinere ad portũ illesa pducitur. Si igit aliquid ad finem extra se ordinet vt nauis ad portũ ad gubernatoris officiũ pertinebit: non solum vt rem in se conseruet illesam: sed q vlterius ad finez pducat. Si vo aliquid eẽt cuius finis nõ eẽt extra ipsum: ad hoc solum intẽderet gubernatoris intentio vt rem illam in sua pfectione conseruaret illesam. Et ꝙuis nihil tale inueniat in rebus post ipm deum q ẽ oĩbus finis: erga id tamẽ q̃ ad finez extrinsecum ordinatur multipliciter cura impedit a diuersis. Nam fortẽ alius erit q̃ curam gerit vt res in suo eẽt conseruet. Alius autem vt ad vlteriorem pfectionẽ perueniat: vt ipsa nauis. vnde gubernationis ratio assumit magnificabile apparet. faber enim lignarius curam hꝫ restaurandi si qd collapsum fuerit in nauiꝫ nauta sollicitudinem gerit vt nauem pducat ad portum. Sic etiam contingit in homine. Nam medicus curam gerit vt vita hominis conseruetur in sanitate: Iconomus vt suppeditẽt necessaria vite: doctor aũt curam gerit vt veritatem cognoscat: instituor: aũt morum: vt fm rõnem viuat. Q̃ si homo non ordinaret ad aliud exterius bonum sufficerent homini cure ꝓdicte. Sed est qd̃am bonum extraneum homini q̃dm mortalitẽ viuit. f. vltima beatitudo que in fruitione dei et pecat post mortẽ. Quia vt apostolus ait scẽbe ad cor. 5. q̃dm sum⁹ in corpore peregrinamur a domino. Unde homo xpianus cui beatitudo illa ẽ per xpi sanguinem acquisita: ꝙ qui p ea assequenda spi. sancti arram accepit: adiget alia spiritualia ꝓ quam dirigat ad portum salutis eterne. Dec aũt cura per ministros ecclie xpi fidelibꝰ exhibet. ¶ Idem aũt oportet cẽ iudicium de fine totius multitudinis ꝓ vnius. Si igit finis hominis eẽt bonum quod cũq; in ipso existens: ꝓ regende multitudinis finis vltimus eẽt similiter: vt tale bonũ multitudo acgreret: ꝓ in eo permanere: ꝓ si qdem talis vltimus fiue vnius hominis fiue multitudinis finis eẽt corporalis vita ꝓ sanitas corporis: medica eẽt officiũ. Si aũt vltimus finis eẽt diuitiarum affluentia. Iconomus scende veritatis tale qd esset ad quod possꝫ multitudo pingere: rex haberet doctoris officiũ. Ut gare viuere fm virtutẽ. Ad hoc enim homines congregatur vt simul bene viuant quod consequi non posset vnusquisq; singulariter viuens. Bona autẽ vita est fm virtutem. Virtuosa igitur vita ẽ congregationis humane finis. Huius autem signum est q̃ hi soli partes sunt multitudinis congregate q̃ sibi inuicem cõmunicant in bene viuendo. Si enim ppter solum viuere homines conuenirẽt: alia ꝓ seruẽt pars aliqua congregationis ciuilis. Si vo ppter acgrẽdas diuitias: oẽs simul negociantes ad vnam ciuitatem ptinerẽt. Sicut viri q̃ sub eisdem legibus: ꝓ eodem regimine diriguntur ad bene viuendum. Sꝫ q̃: homo viuendo fm virtutẽ ad vlteriorem finem ordinatur q̃ cõsistit in fruitione diuina vt supra iam diximus: opꝫ eundem finem ẽ multitudinis humane qui est hominis vnius. ¶ Non ẽ ergo vltimus finis multitudinis congregate viuere fm virtutẽ: sed p virtuosam vitam peruenire ad fruitionẽ diuinam.

¶ Si qdem aũt ad hunc finẽ peueniri posset virtute humane nature: necesse eẽt vt ad officiũ regis pertineret dirigere homines in hunc finem. Hunc enim dicti regẽ supponimus cui summa regiminis in rebus humanis cõmittit. Tanto aũt est regimen sublimius: q̃sto ad finem vlteriorez ordinat. Semp enim inuenitur ille ad quem pti net vltimus finis impare operantibꝰ ea que ad finem vltimũ ordinantur. Sicut gubernator: ad quem ptinet nauigationẽ disponere: impat ei q̃ nauem ꝓstituit qualẽ nanẽ nauigationi aptã facere debeat. Similis aũt q̃ vtitur armis impat fabro qualia arma fabricet. Sꝫ q̃: finem fruitiõis diuine nõ consequitur homo ꝓ virtutem humanã sed virtute diuina iuxta illud apostoli Ro. 6. gratia dei vita eterna: pducere ad illũ finẽ nõ humani erit sꝫ diuini reguminis. Ad illũ igitur regem

huiusmodi regimẽ pinet q̃ non est totũ homo sꝫ erit deus. f. ad dñm nostrum iesum xpm qui homines filios dei facit in celestẽ gloriam introducit. Doctor igit ẽ regimẽ ei tradẽdũ qui non corrũpet ꝓpter qd̃ non solũ sacerdos sed rex in scripturis sacris nolatur dicẽte Jeremia. 23. Regnabit rex ꝓ sapiens erit. Ubi ab eo regale sacerdotium distinguitur. Et q̃ ẽ ampli⁹ oĩs xpi fideles in ꝑtem sũt mẽbra eius: reges ꝓ sacerdotes dicunt. ¶ Duꝰ ergo regni ministeriuz vt a terrenis ẽnt spãlia distincta: nõ terrenis regib⁹. Sꝫ sacerdotib⁹ est cõmittez. Et papae sumo sacerdoti successor. Petri: xpi vicario romano pontifici: eum oĩs reges populi xpiani opꝫ ẽ subditos sicut ipsi dño iesu xpo. Dic enim ei ad qnẽ finis vltimi cura ptinet subdi debẽt illi ad quos ptinet cura aliorũ finium: ꝓ eius impio dirigi. ¶ Quia igit sacerdotiũ gentilium ꝓ totius diuini ꝙ cultus erat ꝓpter tẽporalia bona congrenda: que eis ordinant ad multitudinis bonũ cõe cui⁹ regi cura incũbit: pueniẽter sacerdotes gẽtilium regib⁹ subdebant. Sed ꝓ q̃ in veteri lege ꝓmittebant bona terrena nõ q̃ demonib⁹ sꝫ a deo vero religioso ꝓpio exhibenda: inde ꝓ in lege veteri sacerdotes regib⁹ legimtur fuisse subiecti. Sꝫ in noua lege ẽ sacerdotiuz altiꝰ ꝓ qõ boies traducunt ad bona celestia. Uñ in lege xpi reges debẽt sacerdotib⁹ esse subiecti. Propter qõ nurgbiliter et diuina prudentia fertũ est: vt in Ro. vbe quã deus ꝓuiderat xpianum populi ꝓncipalẽ sedẽ futurã huic mos palatij inoleseeret vt ciuitatum rectores sacerdotib⁹ subiacerent. Sicut enĩ maximus Valeri⁹ refert: ota post religionẽ ponẽda semp nra ciuitas durit etiam in gbus sumie maiestatis deus ꝓspici voluit. Quapropter nõ dubitauerũt sacris impia seruire. Ita se humanarũ rerũ habitura regimẽ extimãtia si diuine potentie bñ atq; ꝓstanter fuissent famulata. Quia vo ẽt finiz erat vt in gallia xpiana sacerdotij plurimũ vigeret religio: diuinitꝰ est ꝓmissum vt ẽt apud gallos gentiles sacerdotes quos druides nelabant totius gallie nos diffinirent: vt refert Julius cesar in libro quem de bello gallico scripsit.

¶ Q̃ sicut ad vltimũ finem ꝓsequendũ requiritur vt rex subditos suos ad viuẽdum fm virtutem disponat: ita ad fines medios. Et ponũtur hic que sunt: illa que ordinãt ad bene viuẽdũ ꝓ q̃ impediunt: ꝓ qõ remedium rex apponere dz circa dicta impedimẽta. CA. XV.

Sicut aũt ad vitã quã in celo speramꝰ beatam ordinat sicut ad finẽ vita qua bie homines bene viuũt: ita ad bonũ multitudinis ordinanꝫ sicut ad finẽ quecũq; particularia bona ꝓ boiem ꝓcurant: siue diuitie: siue lucra: siue sanitas: siue facũdia vel eruditio. Si igitur vt dictũ est q̃ de vltimo fine curam hꝫ ꝓsse dz habere aliorum habent se ordinatia ad finẽ: eos dirigere suo imperio: manifestũ est dictos fm q̃ rex fidei dei ꝓ regimini q̃ administratur per sacerdotij officia subdi debere ita ꝓsse debet oĩs humanus officiꝫ ꝓ ea impio sui regiminis ordinare: Cuicũq; aũt incũbit aliquid ꝓcure q̃ ordinatur in aliud sicut in finẽ: hoc dz attendere vt finis ꝓpius sit cõgruũ fini. Sicut faber ligñarius gubernatoris: q̃ gubernatoris nauis ꝓ nauta. Et edificator: sic dz domum disponere: vt ad habitandum sit apta. ¶ Quia igitur vite qua in ꝑsenti bene viuimus finis est beatitudo celestis: ad regis officiũ pertinet curare vt tam multitudinis bonũ pcurare fm q̃ congruit ad celestẽ beatitudinẽ consequendã: vt. f. ea ꝓcipiat que ad celestẽ beatitudinẽ ducunt: ꝓ eoz cõtraria fm q̃ fuerit possibile underdicat. Que aũt sit ad verã beatitudinẽ via: q̃ que sint impedimenta cius ex lege diuina cognoscitur: cuius doctrina pertinet ad sacerdotij officium fm illud Malachie. 2. c. Labia sacerdotis custodiunt scientiam: et legem requirent de ore eius. Et iudeo in deuteronomio. 17. dnis ꝓcipit. Postq̃ federit rex in solio regni sui describet sibi deuteronomiũ legis hui⁹ in volumine accipiens exemplar a sacerdote leuitice tribus: ꝓ habebit secũ legetq; illud oĩb⁹ diebus vite sue: vt discat timere dñm deũ suũ: et custodire verba ꝓ ceremonias eius que in lege ꝓcepta sunt. Per legẽ igitur diuinã edoctus ad hoc ꝓpius ꝓncipis studiũ debet intendere: qualiter multitudo sibi subdita bene viuat. Quod quidẽ studiũ in tria dyuiditur: vt primo quidẽ in subiecta multitudine bonã vitã instituat: secũdo vt instituta conseruet: tertio vt conseruati ad meliora ꝓmoueat. ¶ Ad bona aũt vitam hominis vitat duo regruntur: vnũ principale quod est operatio fm virtutem. Virtus enim est qua bene viuit. Aliud vo secũdariuz ꝓ quasi instrumentale. f. copiam bonorum sufficientia: quorum vsus ẽ necessarius ad actum virtutis. Ipsa tamen bonitas vitas per naturaz cognoscitur. Multitudinis autem vitas que ꝑ dicitur: per rectitudinem iustitie ꝓcuranda. Dicitur aũt bonam virtutem esse ꝓcurandam. Dicitur aũt bonam virtutem multitudinis instituendam tria requirunt. Primo quidem vt multitudo in vnitate pacis constituatur. Secũdo vt multitudo vinculo pacis vnita dirigatur ad bene agendũ. Sicut enĩ homo nihil bene agere posset nisi ꝓ ipsa sua partium pacis vnitate: ita hominez multitudo pacis vnitate carens: dum impugnat se ipsam impeditur a bene agendo. Tertio vere requiritur ꝑ rectoris industriam necessarium ad vt per regentis industriam pcessarium ad bene viuendum adsit sufficiens copia. Dicitur aũt bona vita per regis officiũ in multitudine instituta: ꝓsequens est vt ad eius conseruationẽ intendat.

ſic videbitur conſtituendi oppidi quis villis: ego caſtris vbi communicanda ſint studia litterarum: vbi exercitia militum: vbi negotiatoꝝ diuersitoria: ſic de aliis que pertinent regni regimi. Ut autez institutio ciuitatis opera detur ꝓuidere oportet: quia locus ſit ſacer: quia aurei reddendo ego artificib⁹ ſingulis deputandus. Vlterius aut oportet boies congregare: q ſint congrui locis ſm ſua officia deputanda. Demum vo prudendum eſt vt ſingulis neceſſaria ſuppetant ſm vtriuſcunq; conditionem ciuitatis. Aliter enim nequaq; poſſet regi vel ciuitas cõmanere. ¶ Hec igitur ſunt vt ſummarie dicatur: que ad regis officiũ pertinent in inchoatione ciuitatis aut regni et ſimilitudine inſtitutionis mundi aſſumpta.

¶ Quis modus gubernandi competat regi: q; ſm modum gubernationis diuine: q quidẽ modus gubernãdi a gubernãde nauis ſumpſit initium: vbi ⁊ ponitur comparatio ſacerdotalis do mũq; ⁊ regalis. CA. XIIII.

Ioit autem inſtitutio ciuitatis aut regni et forma inſtitutionis mundi conuenien ter accipiatur: ſic ⁊ gubernationis ratio ex diuina gubernatione ſumẽda eſt. Eſt tamẽ ꝑconſiderãdum q̃ gubernare ẽ id quod gubernat conuenienter ad debitũ finem ꝑducere. Dicit etiaz nauis gubernari dicit: dum p̃ naute induſtriam recto itinere ad portũ illeſa ꝑducitur. Si igit aliquid ad finem extra ſe ordinet vt nauis ad portũ ad gubernatoris officiũ pertinebit: non ſolum vt res in ſe conſeruet illeſam: ſed q̃ vlterius ad finez ꝑducat. Si vo aliquid eẽt cuius finis nõ eẽt extra ipſum: ad hoc ſolum intẽderet gubernatoris intentio vt rem illam in ſua ꝑfectione conſeruaret illeſam. Et q̃uis nihil tale inueniat in rebus poſt ipm deum q̃ ẽ oĩbus finis: erga id tamẽ q̃ ad finez extrinſecum ordinatur multipliciter cura impedit a diuerſis. Nam forte alius erit q̃ curam gerit vt res in ſuo eẽ conſeruet. Alius autem vt ad vlteriorem ꝑfectionẽ perueniat: vt ipſa nauis vnde gubernationis ratio aſſumit manifeſte apparet. Faber enim lignarius curam hz reſtaurandi ſi qd collapſum fuerit in nauiz: ſz nauta ſollicitudinem gerit vt nauem ꝑducat ad portum. Sic etiam contingit in homine. Nam medicus curam gerit vt vita hominis conſeruetur in ſanitate: Ieconomus vt ſuppetãt neceſſaria vite: doctor aut curam gerit vt veritatem cognoſcat: inſtitutor aut morum: vt ſm rõnem viuat. Et ſi homo non ordinaret ad aliud exterius bonum ſufficerent homini cure ꝑdicte. Sed eſt q̃dam bonum extraneum hominꝫ ẽdiu mortalitẽ viuit. ſ. vltima beatitudo que in fruitione dei exꝑectat poſt mortẽ. Quia vt apoſtolus ait ſebe ad co: 5. ẽdiu ſum⁹ in corꝑe peregrinamur a domino. Unde homo xp̃ianus cui beatitudo illa ex xp̃i ſanguinem acq̃ſita: ⁊ qui ꝑ ea aſſequenda ꝓ per quam dirigat ad portum ſaluris eterne, exhibet. ¶ Idem aut oportet eẽ iudicium de ſingulis ꝓportionabilibus ⁊ vnius. Si igit finis hominis eẽt bonum quodcũq; in ipſo exiſtens: ⁊ regende multitudinis finis vltimus eẽt ſimiliter: vt tale bonũ multitudo aegreret: ⁊ in eo permaneret: ⁊ ſi qdem talis vltimus ſiue vnius hominis ſiue multitudinis finis eẽt corꝑis: alis vita ⁊ ſanitas corꝑis: medici eẽt offiũ. Si aut̃ vltimus finis eẽt diuitiarum affluentia. Ieconomus regendam multitudinis eẽt. Si vo bonuz cognoſcende veritatis tale qd eſſet ad quod poſſz multitudo ꝓpingere: rex haberet doctoris offiũ. Vtigare viuere ſm virtutẽ. Ad hoc enim boies congregãtur vt ſimul bene viuant quod conſeq non poſſet vnuſq; ſingulariter viuens. Bona aut̃ vita eſt ſm virtutem. Virtuoſa igitur vita ẽ congregationis humane finis. Huius autem ſignuz eſt q̃ hi ſoli partes ſunt multitudinis congregate q̃ ſibi inuicem cõmunicant in bene viuendo. Si enim ꝓpter ſolum viuere boies conuenirẽt: alia ⁊ ſerui eẽnt pars aliqua congregationis ciuilis. Si vo ꝓpter acgrẽdas diuitias: oẽs ſimul negociantes ad vnam ciuitatem ꝓtineret. Sicut viri q̃ ſub eiſdem legibus: ⁊ eodem regimine diriguntur ad bene viuendum. Dz q: homo viuendo ſm virtutẽ ad vltimum finem ordinatur q̃ cõſiſtit in fruitione diuina vt ſupra iam diximus: opz eundem finem eẽ multitudinis humane que eſt hominis vnius. ¶ Non ẽ ergo vltimus finis multitudinis ꝓgregate viuere ſm virtutẽ: ſed ꝓ virtuoſam vitam puenire ad fruitionẽ diuinam. ¶ Si qdem aũr ad hunc finẽ puenire poſſet vir tute humane nature: neceſſe eẽt vt ad officiũ regis ꝑtineret dirigere homines in hunc finem. Nunc enim dici regẽ ſupponimus cui ſuma regiminis in rebus humanis cõmittit. Tanto aũt eſt regimen ſublimius: ẽgto ad finem vltimum ordinat. Semp enim inuenitur ille ad quem ꝓtinet vltimus finis impare operantib⁹ ea que ad finem vltimũ ordinantur. Sicut gubernato: ad quem ꝑtinet nauigationẽ diſponere: impat ei q̃ nauem ꝓficiſcit qualẽ nauẽ nauigatiõi apta facere debeat. Similis aũt q̃ vtitur armis impat fabro qualia arma fabricet. Dz q: finem fruitiõis diuine nõ conſequitur homo ꝓ virtutem humanã ſed virtute diuina iuxta illud apoſtoli Ro. 6. gratia dei vita eterna: ꝑducere ad illũ finẽ nõ humani erit ſz diuini regiminis. Ad illũ igitur regem

huiuſmodi regimẽ ꝑtinet q̃ non eſt ſolũ homo ſz etiã deus. ſ. ad dñm noſtrum ieſum xp̃m qui homines filios dei facit⁹ in celeſtẽ gl̃iam introducit. Hoc igit ẽ regimẽ ei traditũ qõ non cõrũpet ꝓpter qõ non ſolũ ſacerdos ſed rex in ſcripturis ſacris nõiatur dicẽte Jeremia. 23. Regnabit⁹ rex ⁊ ſapiens erit. Uñ ab eo regale ſacerdotium ꝺriuatur. Et q̃ ꝑ ampli⁹ oĩs xp̃i fideles in̾ſtum ſacerdotia cuius: reges ⁊ ſacerdotes dicunt. ¶ Hoc⁹ ergo regni miniſteriuz vt a terrenis eẽnt ſp̃ialia diſtincta: nõ terrenis regib⁹, ſz ſacerdotib⁹ eſt cõmiſſuz. Et ꝓpterea ſumo ſacerdoti ſucceſſori Petri: xp̃i vicario romano põtifici: ſi oĩs reges populi xp̃iani opz eẽ ſubditos ſicut ipſi dño ieſu xp̃o Dicit enim ei ad quẽ finis vltimi cura ꝑtinet ſubdi debẽt illi ad quos ꝑtinet cura ãteceden tiũ finium: ⁊ eius impio dirigi. ¶ Quia igit ſacerdotiũ gentiliũ ⁊ temꝑ diuino ꝓ cultus erat ꝓpter tẽporalia bona congrenda: que ola ordinant ad multitudinis bonũ cõe cui⁹ regi cura incũbit: ꝓuenienter ſacerdotes gẽtiliũ regib⁹ ſubdebant. Sed ⁊ q̃ in veteri lege ꝓmittebant bona terrena nõ a demonib⁹ ſz a deo vero religioſo ꝓpio exhibenda: inde ⁊ in lege veteri ſacerdotes regib⁹ legim̃ fuiſſe ſubiecti. Dz in noua lege ẽ ſacerdotiuz alti⁹ ꝓ qõ hoies traducunt ad bona ecleſtia. Uñ in lege xp̃i reges debẽt ſacerdotib⁹ eſſe ſubiecti. Propter qõ nutrabiliter et diuina ꝓuidentia ſactũ eſt: vt in Ro. vbe quã deus ꝓuideret xp̃iani populi ꝓncipalẽ ſedẽ futurã hic mos paulatz inoleſceret vt ciuitatum rectores ſacerdotib⁹ ſubiacerent. Sicut enĩ maximus Valeri⁹ refert: ola poſt religionẽ poneda ſemp̃ ſra ciuitas durit etiam in gbus ſume maieſtatis deus ſpici voluit. Quapropter nõ dubitauerũt ſacris impia ſeruire. Ita ſe humanarũ rerũ habitura regimẽ ertimãtia ſi diuine potentie bñ atq; ꝑfanter ſuiſſent famulata. Quia vo ẽt futurz erat vt in gallia xp̃ianꝫ ſacerdotij plurimũ vigeret religio: diuinit⁹ eſt ꝓuiſum vt ẽt apud gallos gentiles ſacerdotes quos druides nolabant totius gallie uis diſſinirent: vt refert Julius ceſar in libro quem de bello gallico ſcripſit.

¶ Ꝺe ſicut ad vltimũ finem ꝓſequendũ requiritur vt rex ſubditos ſuos ad virtutem ſm virtutem diſponat: ita ad fines medios. Et ponitur hic que ſunt: illa que ordinãt ad bene viuẽdũ ⁊ q̃ impediunt: ⁊ qõ remedium rer appongre dz eiꝛca dicta impedimẽta. CA. XV.

Icut aũt ad vitã qua in celo ſperam⁹ beatam ordinat ſicut ad finẽ vita qua hic homines bene viuũt: ita ad bonũ multitudinis ordinanꝫ ſicut ad finẽ quecũq; particularia bona ꝓ boiem ꝓcurant: ſiue diuitie: ſiue hiera: ſiue ſanitas: ſiue ſcãdia vel eruditio. Si igitur vt dañ eſt q̃ de vltimo fine curam hz ſſe dz hia q̃ curam habent de ordinatis ad finẽ ⁊ eos dirigere ſuo imperio: manifeſtũ eſt dictis ſic q̃ res ſit dño ⁊ regimen q̃ adminiſtratur per ſacerdotij officiũ ſubdi debet: ita eſſe debet oĩs humane officij ⁊ ea impio ſui regiminis ordinare: Cuiuſq; aũt melibus aliquid ſphere q̃ ordinatur in aliud ſicut in finẽ hoc dz attendere vt ſingulus ſit cõgruũ ſm. Sicut faber ſic facit gladiũ vt pugne conueniat. Et cõſimiliter ſic dz domum diſponere: vt ad habitãdũ ſit apta. ¶ Similiter vite que in ꝑſna bene viuentis finis eſt beatitudo celeſtis: ad regis officiũ pertinet ea rõne vitam multitudinis bonã ꝓmere ſm q̃ congruit ad celeſtẽ beatitudinẽ conſequendã: vt ea ꝓpiat que ad celeſtẽ beatitudinẽ ducunt: ⁊ cor cõtraria ſm q̃ fuerit poſſibile interdicat. Hec aũt ſit ad veram beatitudinẽ viam: que ſunt ꝺpedimenta eius ex lege diuina cognoſcetur: cuius doctrina pertinet ad ſacerdotis officium ſm illud Malachie. 2. c. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciam: et legẽ requirent de ore eius. Et video in deuteronomio. 17. dñs ꝓcipit. Poſtq̃ ſederit rex in ſolio regni ſui deſcribet ſibi deuteronomiũ legis hui⁹ in volumine accipiens exemplar a ſacerdote leuitice tribus: ⁊ habebit ſecũ legetq; illud oĩb⁹ diebus vite ſue: vt diſcat timere dñm deũ ſuũ: et cuſtodire verba ⁊ ceremonias eius que in lege ꝓcepta ſunt. Per legẽ igitur diuinã edoctus: ad hoc populum ſibi ſubditum bene intendet regulariter multitudo ſibi ſubdita bene viuat. Quod quidẽ ſtudiũ in tria diuiditur: vt primo quidẽ in ſubiecta multitudine bonã vitã inſtituat: ſecũdo vt inſtituta conſeruet: tertio vt conſeruata ad melius ꝓmoueat. ¶ Ad bona aũt vitam hominis vitam duo requiruntur: vnũ principale quod eſt operatio ſm virtutem. Virtus enim eſt qua bene viuit. Aliud ẽ ſecũdarium ⁊ quaſi inſtrumentale. ſ. copiam bonorum ſufficientiam: quorum vſus ẽ neceſſarius ad actum virtutis. Ipſa tamen bonitas per naturaz cauſatur. Multitudinis autem vnitas que pax dicitur: per regẽtis inducenda eſt ꝓcuranda. Dicit igitur ad bonam vitam multitudinis inſtituendam tria requiruntur. Primo quidem vt multitudo in vnitate pacis conſtituatur. Secũdo vt multitudo vinculo pacis vnita dirigatur ad bene agendũ. Sicut enĩ homo nihil bene agere poteſt niſi ꝓpoſita ſua rum partium vnitate: ita hominꝫ multitudo pacis vnitate carens: dum impugnat ſeipſam impeditur a bene agendo. Tertio vero requiritur vt per regentis ſollicitudinem neceſſaria ad bene viuendum adhibeãt ſufficienter copia. Dicit igit bene viuendum adhibeãt ſufficienter copia. Dicit igit bona vita per regis officiũ in multitudine inſtituta: ꝓſequens eſt vt ad eius conſeruationẽ intendat.

¶ Sunt aūt tria q̄bus bonum publicū ꝑmanere nō sinitur. Quoꝝ q̄dem vnum ē a natura ꝓueniens. Non enim bonū multitudinis ad vnū tñ tps̄ institui d; sed vt sit quodāmodo perpetuū. Homines aūt cū sint mortales imperpetuū durare non possunt. Nec dū viuūt semp sunt i eodē vigore: q: mult' variationib' humana vita subijcitur: t sic nō sunt hoies ad eadē officia pagenda equalr ꝑ totam vitā ydonei. ¶ Aliud aūt impedimentum boni publici ꝯseruandi ab interiori ꝓueniens in peruersitate voluntatum ꝯsistit: dū vl sūt desides ad ea pagenda que regūt res pu. vel insup sunt paci multitudinis nociui: dū trāsgrediendo iusticiā alioꝝ pacem ꝑturbant. ¶ Tertiū aūt impedimentū rei pu. ꝯseruande ab exteriori causatur: dū ꝑ incursum hostiū pax dissoluitur: t interdum regnū aut ciuitas funditus dissipatur. ¶ Igitur circa tria ꝓdicta triplex cura iminet regi. ¶ Primo q̄dem de successione hoium t substitutione illoꝝ q diuersis officiis ꝑsunt: vt sicut ꝑ diuinū regimen in reb' corruptibilibus q: semp eadē durare nō possūt ꝓuisum est vt ꝑ generationem alia in locum alioꝝ succedāt: vt vel sic conseruet integritas vniuersi: ita ꝑ regis studiū ꝯseruet subiecte multitudinis bonū: dū solicite curat qualr alij in deficientium locum succedāt. ¶ Scdo aūt vt suis legibus t ꝓceptis penis t ꝓmiis hoies sibi subiectos ab iniquitate coherceat: t ad opa virtuosa inducat: exemplū a deo accipiens q hominib' legē dedit: obseruātib' q̄dem mercedē: trāsgredientibus penas retribuēs. Tertio imminet regi cura: vt multitudo sibi subiecta ꝯ hostes tuta reddatur. Nihil enim ꝓdesset interiora vitare ꝑicula: si ab exteriorib' defendi nō posset. Si igit bone multitudinis institutionē tertiū restat ad regis offiū ꝑtinēs: vt sit de ꝑmotione solicitus. Quod fit dū i singulis q ꝓmissa sunt: si qd inordinatū ē corrigere: si qd deest supplere: si qd meli' fieri pōt studet ꝑficere. Unde t aplūs fideles monet: vt semp emulent carismata meliora. ¶ Hec igit sunt que ad regis officium pertinent: de quibus per singula diligentius tractare oportet.

¶ Explicit liber ꝑmus de regimine ꝑncipum.

¶ Incipiunt rubrice capitulorꝫ scdi libri.

¶ Qualiter ad regē ꝑtinet instituere ciuitatem vel castra ad gl'iam ꝯseq̄ndaꝫ: t ꝙ eligere debꝫ ad hoc loca tēperata: t postea subiungit que cōmoda ex hoc regna consequuntur: t que incommoda de contrario. CA.I.

¶ Qualiter eligere debēt reges t ꝑncipes regiones ad ciuitates vel castra instituenda in quibus aer sit saluberrimus: t ostēdit in quo talis aer cognoscitur t q̄bus signis. CA.II.

¶ Qualr necesse ē talē ciuitatē ꝯstruendā a rege habere copiā reꝝ victualiū: q: sine eis ciuitas ē ꝑfecta non pōt: t distinguit duplicē modū illi' copie, ꝑmum tñ magis cōmendat. CA.III.

¶ Qualr regio quam rex eligit ad ciuitates t castra instituēda d; habere amenitates in q̄bus ciues sint arcēdi vt moderate eis vtant: q: sepius sunt causa dissolutionis. Ubi regimē t quodcūqꝫ dñium dissipat t anihilat. CA.IIII.

¶ Qualiter necessariū est regi t cuicūqꝫ domino abundare in diuitijs temporalibus que naturales vocant: t ponit causa quare. CA.V.

¶ Qualr expedit regi t cuicūqꝫ ꝑncipi hr̄e alias diuitias nāles: vt sunt armēta t greges sine q̄b' dñi bene regere terrā nō possiant. CA.VI.

¶ Qr opꝫ regē abūdare in diuitijs artificialib': vt est aurum t argentum t numisma ex eis conflatum. CA.VII.

¶ Qualr ad regimē regni t cuiuscūqꝫ dñij necessarij sunt ministri: sibi incidenter: distinguitur ꝯ duplici dñio pollitico t dispotico: ostendēs multis rōnibus ꝙ pollicitū opꝫ eē suaue. C.VIII.

¶ De ꝑncipatu dispotico qs est t qualr ad regale reducitur: vbi incidēter cōparat polliticū ad dispoticum sm diuersas regiones t tpa. C.IX.

¶ Habita distinctione dominij hic distinguitur de ministris sm dñiam dñoꝝ t quedam genera ministroꝝ oibus dominis cōia: postea ꝓbat seruitutem in q̄bu'dam eē nālem. CA.X.

¶ Qr necessarium est regi t cuilibet dño in sua iurisditione munitiones habere fortissimas: t rōnes quare ibi multe ponunt. CA.XI.

¶ Qr ad bonum regimē regni siue cuiuscūqꝫ dominij spectat stratas siue quascūqꝫ vias in regione vl ꝓuincia hr̄e securas t liberas. C.XII.

¶ Qr in quolibet regno t quocūqꝫ dñio necessariū est numisma ꝓpriū: t quot bona ex hoc sequūtur: t que incōmoda si nō habeat. CA.XIII.

¶ Qr ad bonum regimen regni t cuiuscūqꝫ pollicie pondera t mēsure sunt necessarie exemplis t rōnibus ꝑsuadetur. CA.XIIII.

¶ Qr oportet regem t q̄libet dñm ad cōseruationē sui status adhibere solicitudinem vt de erario publico ꝓuideatur pauperib': t hoc exēplis t rōnibus ꝓbat. CA.XV.

¶ Qr oportet regem t q̄scūqꝫ dominantes ad cultum diuinum intendere: t quis fruct' ex hoc sequatur. CA.XVI.

¶ Expliciunt rubrice capitulorꝫ secundi libri.

¶ Incipit liber secundus.

¶ Qualiter ad regem pertinet instituere ciuitatem vl castra ad gloriam ꝯsequendā: t ꝙ eligere debet ad hec loca temperata: t que cōmoda ex hoc regna ꝯsequant t que incōmoda de ꝯrio. CA.I.

PRimum igitur precipue oportet exponere regis officiū ab institutione ciuitatis aut regni. Nam sicut Vegetius dicit: potētissime natiōes t principes nolati nullā maiorem potuerūt gloriā assequi: ꝙ aut fundare nouas ciuitates: aut ab alijs ꝯditas in nomē suū sub quadam amplificatione trāsferre. Quod quidē documentis sacre scripture concordat. Dicit eni sapiēs i ecclesiastico.40. ꝙ edificatio ciuitatis cōfirmabit nomen. Hodie nāqꝫ nomē romuli nesciret: nisi q: ꝯdidit romā. ¶ In institutione aūt ciuitatis aut regni si copia detur ꝑmo quidē est regio ꝑ regē eligenda: quā tēperatam eē oportet. Ex regionis eni tēperie habitatores multa cōmoda ꝯsequunt. ¶ Primo nāqꝫ consequuntur homines ex temperie regionis incolumitatem corporis t longitudinem vite. Cum enim sanitas in quadam tēperie humorū ꝯsistat: in loco tēperato ꝯseruabit sanitas. Simile nāqꝫ suo simili ꝯseruat. Si aūt fuerit excessus caloris vl frigoris: necesse est ꝙ sm qualitatem aeris corporis qualitas imutet. Unde quadam naturali industria: aialia quedā tpe frigido ad calida loca se transferūt: rursum tpe calido loca frigida repetentes: vt ex ꝯria dispositione loci tpis temperiē ꝯsequant. ¶ Rursum cū aial viuat ꝑ calidū t humidū: si fuerit calor intēsus cito nāle humidū exiccat t deficit vita. Sicut lucerna cito extinguit: si humor infusus cito ꝑ ignis magnitudinē ꝯsumat. Unde in quibusdā calidissimis ethiopū regionibus hoies vltra.xxx. annos non viuere ꝑhibent. In regionibus vō frigidis in excessu: nāle humidum de facili cōgelat. t calor naturalis extinguit. Deinde ad oportunitates bellorum q̄bus tuta reddit humana societas: regio tēperies plurimū valet. Nam sicut Vegeti' refert: oēs natiōes que vicine sunt soli: nimio estu siccate: amplius quidē sapere: sed minus de sanguine hr̄e dicunt. Ac ꝓpterea ꝯstantiā atqꝫ fiduciā de ꝓpinquo pugnandi nō hñt: q: metuūt vulnera qui modicū sāguinē se habere nouerunt. E contra septētrionales populi remoti a solis ardoribus incōsultiores quidē: sꝫ tñ largo sanguine redundantes sunt ad bella ꝓmptissimi. His q temperatiorib' habitant plagis: t copia sanguinis suppetit ad vulnerū mortisqꝫ contemptum: nec prudentia deficit que modestiā seruet in castris: t nō parū ꝓdest vel in dimicatiōe ꝯsiliis. Deniqꝫ temperata regio ad pollicitā vitā valet. Ut eni Aristoteles dicit in sua pollitica. Que in frigidis locis habitant gentes sunt quidē plene aīositate intellectu aūt t arte magis deficientes. Propter quod libere ꝑseuerant magis. Non viuūt autē pollitice: t vicinis ꝓpter īprudētiā ꝑncipari nō pñt. Que aūt in calidis sunt intellectiue quidem sunt t artificiose sm aīam sine aīositate aūt: ꝓpter qꝫ subiecte quidē sunt t subiecte ꝑseuerāt. Que aūt in medijs locis habitant vtroqꝫ participant. Propter qꝫ t liberi ꝑseuerant t maxime pollitice viuere pñt: t sciūt alijs ꝑncipari. Est igit eligenda regio tēpata ad institutiōē ciuitatis vl regni.

¶ Qualiter eligere debent reges t ꝑncipes regiones ad ciuitates vl castra instituenda in q̄bus aer sit salubris: t ostēdit in quo talis aer cognoscitur t quibus signis. CA.II.

POst electionem aūt regionis oꝫ ciuitati constituēde idoneū locum eligere: in quo ꝑmo videt aeris salubritas requirenda. Conuersationi enim ciuili ꝑiacet nālis vita: que ꝑ salubritatē aeris seruat illesa. Locus aūt saluberrimus erit vt Vegetius tradit: excelsus: non nebulosus: nō pruinosus: regionesqꝫ celi spectās neqꝫ estuosas: neqꝫ frigidas: deinum paludibus nō vicinas. Eminētia quidē loci solet ad aeris salubritatem ꝯferre: q: locus eminēs ventorum ꝑflationibus pꝫ quibus reddit aer purus: vapores etiā qui virtute radij solaris resoluunt a terra t ab aquis multiplicant magis in cōuallibus t in locis demissis ꝙ in altis. Unde i locis altis aer subtilior inuenit. Huiusmodi aūt subtilitas aeris que ad liberam t sincerā respiratiōē plurimum valet: impedit ꝑ nebulas t pruinas que solent in locis multū humidis habūdare. Unde loca huiusmodi inueniunt salubritati eē ꝯria. Et q: loca paludosa nimia humiditate habūdāt: oꝫ locum ꝯstruende vrbi electū paludibus eē remotum. Cum eni aure matutine sole oriente ad locum ipsm ꝑuenient: t eis orte a paludibus nebule adiungent flatus bestiaꝝ palustrium venenatorum cum nebulis mixtos spargent t locū facient pestilentē. Si tñ menia ꝯstructa fuerint i paludibus que fuerint ꝓpe mare spectentqꝫ ad septentrionem vl circa: hecqꝫ paludes excelsiores fuerint ꝙ littus marinū rōnabiliter videbuntur eē ꝯstructa. Fossis enim ductis exitus aque patebit ad littus: t mare tēpestatibus auctū in paludes redundādo nō ꝑmittet aialia palustria nasci. Et si aliqua aīalia de superioribus locis venerit in cōsueta salsedine occident. ¶ Oportet t loca vrbi destinatū ad calorem t frigid' temperate

disponi:fm aspectū: ad plagas celi diuersas.
Si.n.menia maxime ppe mare constituta spectabunt ad meridiē:nō erunt salubria. Nam huiusmodi loca mane quidē erunt frigida: q: nō respiciūt a sole:meridiēvo erunt feruētia pp solis respectū. Que aūt ad occidentē spectāt:ortu sole tēperāt vt etiā frigēt:meridie calēt. vespere feruent: ppter calorus assuitatē ⁊ solis aspectum. Si vo ad orientē spectabunt:mane quidē ppter solis oppositionē directā tēperate calescēt. Nec multū in meridie calor augebit: sole nō directe spectante ad locū: vespere vo totalr radius solis auersus loca frigefecit. Eadēq vt similis tēperies erit si ad aquilonē locus respiciat vbis:econuerso est qđ de meridie respicientē ē dictū. ¶ Experimēto aūt cognoscere possumus q in maiorē calorē minus salubriter aliquis trāsmutat. Que enim a frigidis locis corpa traducunt:in calida nō pūt durare sed dissoluūt:q: calor liquēdo vapores nāles virtutes dissoluit. Unde etiā in salubribus locis corpa estate infirma reddūt. Quia vo ad corpoz sanitatem pueniētium ciboz visus requirit:in hoc referre oz de loci salubritate q cōstituendū vbi eligit: vt ex edulio ciboz discernatur qui nascunt in terra:qđ quidē explorare solebant antiqui ex animalibus ibidem nutritis. Luz enim bobus aliisq animalibus cōe sit vti ad nutrimentum hiis que nascunt in terra:nisi est vt si ex ciborum animalium viscera mucuunt bñ valentia q boles etiā in loco eodē salubri possint nutriri. Si vo animalium occisoz apparēt morbida mēbra:rōnabiliter accipi pōt q nec bobus illius loci habitatio sit salubris. ¶ Sicut aūt aer tēperatus:ita salubris aqua est regenda. Et his enim maxime dependet sanitas corpoz: que septus in vsum bominum assumunt. Et de aere quidē manifestum est:q quotidie ipsum aspiramus introrsum attrahimus vsq ad ipa viralia. Uñ principaliter eius salubritas ad incolumitatē corpoz cōfert. Jē q: inter ea que assumunt p modū nutrimēti: aqua est qua sepissime vtimur tam in potibus q in cibis.ō nihil ē preter aeris puritatē magis p tinēs ad loci sanitatē q aquaz salubritas. ¶ Est ⁊ aliud signū ex quo ꝑsiderari pōt loci salubritas. Si videlicet bominū in loco ꝑmorantiū facies bñ colorate appareant:robusta corpa ⁊ bñ disposita mēbra. Si pueri multi ⁊ vinaces.si senes multi reperiant ibidē. E conuerso si facies bominum deformes appareant:debilia corpa:crinamra mēbra vel morbida:si panci ⁊ morbidi pueri:⁊ adhuc pauciores senes:dubitari nō pōt locum esse mortiferum.

¶ Qualiter necesse est talē ciuitatē ꝑstruēdā a rege habere copiā rez victualiū:q: sine eis ciuitas esse perfecta nō potest:⁊ distinguit duplicem modum istius copie:primum tamen magis cōmendat. CA.III.

Portet aūt vt locus ꝑstruende vbi electus nō solū talis sit qui salubritate habitatores ꝑseruet:sed vbertate ad victum sufficiat. Non.n.est possibile multitudinē hoīz habitare vbi victualiū nō supperit copia. Unde vt vult phs cū xenocrates architector pitissimꝰ Alexandro macedoni demōstraret in quodam mōte ciuitatē egregie forme ꝑstrui posse interrogasse fertē Alexander si eēnt agri qui ciuitati possent frumētoz copiā ministrare. Quod cū deficere inueniret:respōdit vituperādum eē si gs in tali loco ciuitatē ꝑstrueret. Sicut enim natus ifans nō pōt ali sine nutricis lacte nec ad incremētum pduci:sic ciuitas sine ciborū abundantia frequētiam ppli habere nō pōt. Duo tri sunt modi quibus alicui ciuitati pōt affluentia rerū supperere Unus qui dictus est ppter regionis fertilitatez abunde oia pducentis:que humane vite requirit necessitas. Alius aūt p mercatores vsuz. Et quo ibidem necessaria vite ex diuersis ptib⁹ adducant. ¶ Pannus aūt modus pueniendi:o: esse manifeste patuit. Tanto.n.aliquid dignū⁹ est q̄ to p se sufficienti⁹ inuenit:q: qđ alio indiget deficiens eē mōstrat. Sufficientiā ār plen⁹ possidet ciuitas cui circūiacens regio sufficiēs ē ad necessaria vite:q̄ illa que indiget ab alijs p mercationem accipere. Dignior eni ē ciuitas si abūdātiā rez habeat ex territorio ppio:q̄ si p mercatores ⁊ abundet. Cum ō etiā videt esse securius: q: ppē bellorū euētus ⁊ diuersa viaz discrimina de facili pōt impediri victualiū deportatio:⁊ sic ciuitas p defectū victualiū opprimet. ¶ Est etiam hoc vtilius ad puersationē ciuilē. Nam ciuitas que ad sui sustentationē mercationū multitudie indiget necesse ē vt ꝓximum cineoū pacta patiatur. Extraneoz aūt puersatio corrumpit plurimum ciuiū mores sm Aristotelis doctrinam in sua pollitica:q: necesse ē euenire vt boies ciuei aliis legibus ⁊ plurimū contrarijs enutriti in multis aliter agant q̄ sint ciuiū mores. Et sic duz ciues eorum exēplo ad agenda similia prouocant ciuilis puersatio perturbat. ¶ Rursus si ciues ipi mercationis fuerit dediti:pandet plurimus vitijs aditus. Nam cū negociatoz studiū maxime ad lucrum tēdat:p negociationis vsuz expeditas in coribus ciuiū traducit. E rquo patet vt in ciuitate oia fiant venalia:⁊ fide subtracta locus fraudibus aperit:publicoq bono pēpto pprio commodo quisq deseruit: deficietq; virtutis studiū: dū bono: virtutis ꝓmium oibus deferret. Uñ necesse erit in tali ciuitate ciuilē puersationem corrumpi. ¶ Est etiā negociatiōis vsus ꝓtius quā plurimū exercitio militari. Negotiatores enim

dum vmbrā colūt a laboribus vacāt:⁊ dū frustr delitijs molleſcūt alioz corpora reddunt debilia ⁊ ad labores militares inepta. Uñ sm usum ciuilia negotiatio ē militibus interdicta. ¶ Denicq ciuitas illa solet eē magis pacifica cuius pplus rarius ꝑgregat munusq intra vbis menia resident. Ex frequēti enim bōrum ꝑcursu dat occasio iuribus ⁊ seditiōib⁹ materia ministrat. ¶ Uñ sm Aristo. doctrinaz vetustus est quidē q ppls ē ciuitates exercebat:q̄ q̄ntra ciuitatis menia iugiter ꝑmorel. Si aūt ciuitas sit mercationibus dedita:maxime necesse ē vt intra vbē ciues residerant:ubiq mercatiōes exerceāt. Melius igit est q ciuitati victualiū copia supperat ex ppriis agris:q̄ q ciuitas sit totaliter negociationi exposita. ¶ Nec tri negociatores cino a ciuitate oz excludi:q: nō de facili pōt inueniri locus qui sic oibus vite necessarijs habundet q nō indigeat aliquibus aliunde allatis:eorūq; que in eodez loco supabundant eodē modo redderet multis dānosa copia si p mercatoz offisi ad alia loca trāsferri nō possent. Uidelicet oz q̄ ꝓfecta ciuitas moderate mercatoribus vtat.

¶ Q̄ regio quā rex eligit ad ciuitates ⁊ castra instituenda oz habere amenitates in quibus cines sunt arcendi vt moderate eis vtant:q: sepiꝰ fit cā dissolutiōis vnde regnū dissipat. CA.IIII.

Et etiā ꝑstruēdis vbibus eligēdus locꝰ
e qui amenitate habitatores delectet. Nō enim facile deserit locus amenus:nec ō facili ad locū illū confluit habitātium multitudo cui deest amenitas: eo q̄ absq; amenitate vita bois diu durare nō possit. Ad hanc aūt amenitatem ptinet:q̄ sit locus cāpoz planicie distentus arboum ferax:montiū ppinquitate ꝑspicuꝰ:memoribus grat⁹:⁊ a quis irrigetur. Uel q: nimia amenitas supflue ad delicias bomes allicit q̄ ciuitati plurimū nocet:nō oz ea moderate vti. ¶ Primo nāq; boies vacuates delitijs sensū eberant Immergit eni eas suauitas sensibus alamita q̄ in rebus delectātibus lupez inducū habere non pūt. Unde sm Aristo. solam Pudēcia iudicis p delectationē corrumpit. ¶ Deide delectandes superflue ab honestate virtutis deficere faciunt Nihil eni magis pducit ad imoderatū augmētum:p qđ medū virtutis corrumpit q̄ delectatorum q: nā delectatōis est auida:⁊ sic modica delectatione sumpta ꝑpiat in turpiū delectatōum illecebras:sicut igna ficca ex modico igne accendunt. tū etiā q: delectatio appetitū nō facit:sed quietat a fitis:su magis inducit. Uñ ad virtutis offiū ptinet vt boies a delectatōibus supflis se abstineant. Sic eni supfluitate virtus facilius ad medū virtutis ꝑuenit. ¶ Consequēter etiā delitijs supflue dedūti molescunt alios ad arduas quasq; attemptanda necnō ad tollerandos labores ⁊ pericula abhorrēda pusillanimes fiūt. Uñ ⁊ ad bellicū vsum delicie plurimū nocent. Unde vt Uegetius dicit in libro de re militari. Ouis timet mortē q̄ munus delicias se nouit habuisse in vita. ¶ Demū delicias resolūt plerūq; pigre sciunt:⁊ infer missis necessarijs studijs ⁊ negocijs debitis solis deliciis adhibēt curā: in quas q̄ primus ab alijs fuerāt ꝑgregata ꝓnsi dispergāt. Uñ ad paupratē deducti duz ꝑsistio deliciis carere nō possunt:se furtis ⁊ rapinis exponunt vt bēant vñ possint suas voluptates explere: Esi igit nocumū ciuitati vt ex loci dispositiōe vt ex qbuscunq; alijs rebus:delicijs supfluis abundare.

Oportunū est igit in puersatōe humana mediocrem delectatiōis quasi p ꝓtēmēto bīē vt alia bominū recreet:q: vt Seneca dicit de trāquilitate animi ad serenū. Danda est aīe remissio. Ue hoīes eni aptiores⁹q̄ requieti resurgūt q̄si pfit alo tēperate delicijs vti vt ex sal in ciborum esctus ꝓpozum suauitate.qđ supflue imissum illos cōrūpit. ¶ Amplius aūt si id qđ est ad finē vt finis q̄rit:tollit ⁊ destruit ordo nature. Sicut si faber querit martellū ppter seipm:aut carpētari⁹ serrā sine medicus medicinā:que ordinant ad suos ō bitos fines. finis aūt qđē rez in ciuitate sui regiminis oz intēdere:est vinere fm virtutē. Ceteris aūt quilibet vti oz sicut bijs que sunt ad finez ⁊ ipsum est necessariū in plequēdo finē. Hoc aūt nō stingit in bijs q̄ supflue delectant:ubus inūtē q: tales delectatiōes nō ordinant ad finē tā dēsimo queri videnē vt finis. Que quidē mō videbant velle vti illi impij q in libro sapiētie dicūt nō recte cogitātes: vt dicta scriptura testat. Uenite fruamur bonis que sunt:qđ ad finem ptinet ⁊ vtamur creatura tanquaz in inuentrate celeriter eē.que ibidē sequunt. In quibus imoderatus vsus delectabiliū corporis vt iuuenilis etas ostendit ⁊ digne a scriptura reprehendit. Hunc est q̄ Arist. in suis ethicis vsum delectabiliū corporis vtit ciborum assimilat:qui amplius nimiusue sumpti sanitatem corrumpūt. Uni aūt ꝓnte sumpti sunt:⁊ saluant ⁊ augent. Ita ⁊ de virtute ptingit circa amenitates ⁊ delicias bominum.

¶ Q̄ necessariū est regi ⁊ cuicunq; dño abundare diuicijs ꝓpriis que naturales vocant⁹ ⁊ ponitur causa. CA.V.

Jo igitur sic deductis que ad substantiale
b esse ciuilitatis sine politicie seu regalis regiminis regrunt ad quoz institutionem ⁊ quidēm rez principaliter oz intēdere:aggrēdiūr est de qbusdā q̄ ad regē ptinent in relatiōe ad subditos: vñ ⁊ suum regimē gerius gubernetur. Et

dispōni: fm aspectū ad plagas celi diuersas. Di.n. menia maxime ppe mare constituta spectabant ad meridiē: nō erunt salubria. Nam huiusmodi loca mane quidē erunt frigida: q: nō respiciunt a sole: meridie vo erunt feruētia pp solis respectū. Que aūt ad occidentē spectāt: ortu sole tēperātur vt etiā frigēt: meridie calēt, vespere ferueāt: ppter caloris ītinuitatē a solis aspectum. Si vo ad orientē spectarent: mane quidē ppter solis oppositionē directā tēperate calescēt. Nec multū in meridie calor augebit: sole nō directe spectante ad locū: vespere vo totalr radijs solis auersis loca frigescēt. Eadēq vl similis tēperies erit si ad aquilonē locus respiciat vbis: econuerso est qđ de meridie respicientē ē dictū. ¶ Experimēto aūt cognoscere possimus q in maiorē caloreē minus salubriter aliquis trāsmutat. Que enim a frigidis locis corpa traducunt: in calida nō pūt durare sed dissoluūf: q: calor fuggēdo vaporem nāles virtutes dissolut. Unde etiā in salubribus locis corpa estate ifirma reddūt. Quia vo ad corpor sanitatem pueniētium cibor vsus requirit: in hoc ptinere oz de loci salubritate q cōsiderādū: vbi eligit: vt et ptinōe ciborū discernatur qui nascunf in terra: qđ quidē explorare solebant antiqui ex aialibus ibidem nutritis. Luz enim boibus aliisq aialibus cōe sit vti ad nutrimentum his que nascunf in terra: pūs est vt si oesorum aialium viscera inueniunt bn valentia q boies etiā in loco eodē salubrius possint nutriri. Si vo aialium occisor appareāt morbida mēbra: rōnabilius accipi pōt q nec boibus illius loci habitatio sit salubris. ¶ Sicut aūt aer tēperatus: ita salubris aqua est regrenda. Ex his enim maxime dependet sanitas corpor: que sepius in vsum bolum assumunt. Et de aere quidē manifestum est: q quotidie ipum aspirādo introsum trahimus vsq ad ipa vitalia. Uñ principaliter eius salubritas ad incolumitatē corpor cōfert. Jē q: inter ea que assumunt p modū nutrimēti: aqua est qua sepissime vtimur tam in potibus qđ in cibis, nō nihil ē preter aeris puritatē magis ptinēs ad loci sanitatē qđ aquar salubritas. ¶ Est et aliud signū ex quo ꝓsideran pōt loci salubritas. Si videlicet boīs in loco ꝓmorantiū facies bn colorate appareant: robusta corpa et bn dispositā mēbra. Si pueri multi et vivaces. si senes multi reperiant ibidē. E cōuerso si facies boīum deformes appareant: debilia corpa: crinanima mēbra vel morbida: si pauci et morbidi pueri: et adhuc pauciores senes: dubitari nō pōt locum esse mori ferum.

¶ Qualiter necesse est talē ciuitatē ꝓstruēdā a rege habere copiā rer victualium: q: sine eis ciuitas esse perfecta nō potest: et distinguit duplicem modum istius copie: primum tamen magis qđ mendat. CA.III.

o Portet aūt vt locus ꝓstruende vbi electus nō solū talis sit qui salubritate habitatores ꝓseruet: sed vberitate ad victum sufficiat. Non.n. est possibile multitudinē boīz habitare vbi victualiū nō suppetit copia. Unde vt vult pbs cū xenocrates architector pitissim Alexandro macedoni demōstraret in quodam mōte ciuitatē egregie forme ꝓstrui posse interrogasse fert Alexander si eēnt agri qui ciuitati possent frumētor copiā ministrare. Quod cū deficere inueniret: respōdit vituperādum eē si qs in tali loco ciuitatē ꝓstrueret. Sicut enim natus ifans nō pōt ali sine nutricis lacte nec ad incremētum pduci: sic ciuitas sine ciborū abundantia frequētiam ppli habere nō pōt. Duo tñ sunt modi quibus alicui ciuitati pōt affluentia rerū suppetere Unus qui dictus est ppter regionis fertilitatez abunde oia pducentis: que humane vite requirit necessitas. Alius aūt p mercatores vsuz. Et quo ibidem necessaria vite ex diuersis ptib adducant. ¶ Primus aūt modus pueniendi esse manifeste ꝓuincie. Tanto.n. aliquid digni est qđ to p se sufficienti inuenit: qz qđ alio indiget deficiens eē mōstrat. Sufficientia ār plem possidet ciuitas cui circūiacens regio sufficiēs ē ad necessaria vite: qđ illa que indiget ab alijs p mercationem accipere. Dignior eni ē ciuitas si abūdātia rez habeat ex territorio ppio: qđ si p mercatores abundet. Cum b etiā videt esse securius: q: ppē bellor euētus et diuersa viaz discrimina de facili pōt impediri victualiuz deportatio: et sic ciuitas p defectū victualiū opprimet. ¶ Est etiam hoc vtilius ad pseruationē ciuile. Nam ciuitas que ad sui sustentationē mercationū multitudie indiget necesse ē vt ptimum eīneoz cultū patiatur. Extraneor aūt pseruatio corrumpit plurimum ciuiū mores fm Aristotelis doctrinam in sua pollitica: q: necesse ē euenire vt boies eīnei alijs legibus et ꝓsuetudinibus enutriti in multis aliter agant qđ sint ciuiū mores. Et sic duz ciues eorum exēplo ad agenda similia puocant ciuilis pseruatio pturbat. ¶ Rursus si ciues ipi mercationis fuerit dediti: pandet plurimus vitijs aditus. Nam cū negociator studiuz maxime ad lucrum tēdat: p negociatiōis vsuz cupiditas in corpus ciuiū traducit. Et quo pueniet vt in ciuitate oia fiant venalia: et fide subtracta locus fraudibus aperit: publicoq bono ptēpto ppio comodo quisq deseruiet: deficietq virtutis studiū: dū bono: virtutis ꝓmium oibus deseret. Uñ necesse erit in tali ciuitate ciuile pseruationem corrumpi. ¶ Est etiā negociatōis vsus ꝓiudicialis quā plurimū exercitio militari. Negotiatores enim

dum vmbrā colūt a laboribus vacāt: et dū frūf delitijs mollescūt alor: et corpora reddunt debilia et ad labores militares inepta. Uñ fm ira civilia negotiatio ē militibus interdicta. ¶ Deniq ciuitas illa solet eē magis pacifica cuius pplus rarius pgregat mmisq intra vbis menia residerent. Ex frequēti enim boīum pcursu dat occasio litibus et seditiōib materia ministrat. ¶ Uñ fm Aristo. doctrinaz vtilius est quidē q ppls ex ciuitates exerceaf: qđ intra ciuitatis menia migrit ꝓmoref. Si aūt ciuitas sit mercationibus dedita: maxime necesse ē vt intra vbē ciues residerant: ibiq mercatiōes exerceāt. Melius igit est q ciuitati victualiū copia suppetat ex pprijs agris: qđ q ciuitas sit totaliter negociationi exposita. ¶ Nec tñ negociatores oīno a ciuitate oz excludi: q: nō de facili pōt inueniri locus qui sic oībus vite necessarijs habundet q nō indigeat alī quibus aliunde allatis: eorūq que in eodē loco supabundant eodē modo redderet multis dīna copia si p mercator officii ad alia loca trāsferri nō possent. Uidelicet oz q pfecta ciuitas moderate mercatoribus vtat.

¶ Qr regio quā rex eligit ad ciuitates et castra īstituenda oz habere amenitates in qbus ciues sint arcendi vt moderate eis vtant: q: sepiꝰ fūt eā dissolutōis vnde regnū dissipat. CA.IIII.

c Dr etiā ꝓstitūdis vbibus eligēdis locꝰ qui amenitate habitatores delectet. Nō enim facile deserit locus amenus nec ō facili ad locū illū confluit habitātium multitudo cui deest amenitas: eo q absq amenitate vita hoīs diu durare nō possit. Ad hanc aūt amenitatem ptinet: q sit locus cāpor planicie distentus arborum ferax: montiū ppinquitate ꝓspicuꝰ: nemoribus grat: et a quis irriguus: Uer q: nimia amenitas supflue ad delicias boīes allicit q ciuitati plurimū nocet: nō oz ea moderate vti. ¶ Dū mo nāq boies vacantes delitijs sensū ebetant Immergit eni eos suauitas sensibus aiam: ita q in rebus delectātibus libez iudiciū habere non pūt. Unde fm Aristo. sūam ꝓuidētia iudicis p delectationē corrumpit. ¶ Deide delectatiōes superflue ab honestate virtutis deficere faciunt Nihil eni magis pduxit ad imoderatā auiditatē: p qđ medū virtutis corrumpit qđ delectatio: tum q: nā delectatōis est auida: et sic modica delectatione sumpta ꝓcipitat in turpiū delectatōnum illecebras: sicut ligna sicca ex modico igne accendunt. tū etiā q: delectatio appetitū nō fiscat: sed gustata sitiz sui magis inducit. Uñ ad virtutis officii primet vt boies a delectatōibus supfluis abstineant. Dic eni supfluitate vitata facilius ad mediū virtutis puenief. ¶ Consequēter etiā delitijs supflue dediti molesciunt alor: et ad arduas quēq attemptanda necnō ad tollerandos labores et pericula abhorrēda possillanimes fūt. Uñ et ad bellicū vsum delicie plurimū nocent. Unde vt Uegetius dicit in libro de re militari. Oīa timet mors q mollis delicijs et nouit habuisse in vita. ¶ Demū delicijs resolum plerūq pigre fiunt: et infermissis necessarijs studijs et negotijs debitis solus delicijs adhibēt curā: in quas q prius ab alijs fuerāt pgregata ptim dispergūt. Uñ ad paupiē deducti duz ꝓsectis delicijs carere nō possunt: se furtis et rapinis exponunt vt hēant vñ possint suas voluptates explere: Esi igit nocumm ciuitati vl ei loci dispositōe vl ei qbuscunq alijs rebus: delicijs supfluis abundare.

Oportunū est igit in pseruatōe humana modicum delectandis quasi p ꝓdimēto hīt vt animus hoīum recreet: q: vt Seneca dicit de trāquilitate animi ad ferenū. Danda est alis remissio. Meliores eni aptiores q requieti reliquis ipsi ꝓsit alo tēperate delicijs vti vt sal in cibozum coctura p ipozum suauitate. qđ supflue immissum illos corrūpit. ¶ Amplius aūt si id qđ est ad finē vt finis ītur: tollit et destruit ordo nature. Sicut si faber querit martellū ppter scipm: aut carpētari serrā sine medicus medicinā: que ordinant ad suos ꝓbitos fines. Finis aūt quē rer in ciuitate siu regiminis oz intēdere: est vīere fm virtutē. Ceteris aūt quilibet vti oz sicut his que sunt ad finez et illum est necessariū in ꝓsequēdo finē. Hoc aūt nō ptingit in hijs q supflue delectatiōibus mutūf q: tales delectatiōes nō ordinant ad finē tā desirato queri videnf vt finis. Quo quidē mō videbant velle vti illi impij q in libro sapiētie dicūt nō recte cogitātes: vt dicta scriptura testat. Uenite fruamur bonis que sunt: qđ ad finem ptinet et vtamur creatura tanquaz in iuuentute celeriter et. que ibidē sequunf. In quibus īmoderate vsus delectabiliuz corporis vt inuentis erat is ostendit et digne a scriptura reprehendit. Hinc est q Arist. in suis ethicis vsum delectabiliū corporis vsui ciborum assimilat: qui ampli nimiue sumpti sanitatem corrumpit. Sui aūt ꝓmerati sunt: et saluant et augent. Ita et de virtute ptingit circa amenitates et delicias boīum.

¶ Qr necessariū est regi et cuicunq dño abundare diuicijs rpalibus que naturales vocant: et ponitur causa. CA.V.

b Jis igitur sic deductis que ad habitantiale esse ciuilitatis sine policie seu regalis regiminis regrunt ad quoz institutionem et ꝓuidētiam rer ꝓcipaliter oz intēdere: ꝛgē duz est de qbusdā q ad regē ptinent in relatiōe ad subditos: vñ et suum regimē gerens gubernetur. Et

gnificatia supra aliqualiter sit tacta in generali tamē in specie ε tractandā ad maiorē declarationē eorum que sunt agenda p principē. ¶ Prima quidē ratio ... ve i singulis ptibus sui regniis abūdet i diuitiis nalibus quas sic vocat Arist. in pmo pol. ex vl q̄ nālia sunt seu q̄ hō ipis nāliter indiget ve sunt vineta nemora siliue vinaria: diuersorū aīalium ε auiū genera. De quibus Paladi' pa- latiū comes valentiniano Imperatori ad pfata exhortans luculentissimo stilo ac diffusius documentum tradidit. Hinc etiam Salomon rex volens ostendere magnificentiā sui regimīs edificaui inquit mihi domos: plātaui vineas feci ortos ε pomeria: ε seui ea cuncti generis arboribus: extruxi mihi piscinas ad irrigandum siluā lignorū germinātiū. ¶ Cuius quidē triplex rō sumi pōt. Una sumit ex pte vsus ipius rei: q̄ quidē delectabilior ē videt in re ppria q̄ aliena eo q̄ magis vnita. Unio eni est amoris ppetas vt tradit Dyonisius. Ad amorē aūt sequitur delectatio. Cū eni adest qd diligit etiā delectationē secum affert. ¶ Amplius aūt ε ipa diligentia operis exercita circa pdicta in qua quidē hō sibi cōgaudet: q̄to est opus difficilius. Magis eni amamus cū nō est facile qd sumit: vt phs dicit. Ex quo rōne ε filios diligimus: ε quālibet nostrā facturā sm mēsurā operis. Adhibēdo igit sollicitudinem circa pprias diuitias nāles iaz dictas: gratiores iam sunt q̄ aliene. Et si gratiores delectabiliores ipas dicemus. ¶ Scda rō sumit ex parte officialiū regis. Si.n. ipos oporteat recurrere ad mercatores p necessariis vite sui dñi interdū scandala generant in subditis vl ex reg commercio in quo vl ledit auaritia que ementē vl vendētē cōcomitat vl fraus cōturbat. Unī i puer. 20.ca.dr. Malū est dicit ois emptor: ε cū recesserit tūc gliabit quasi fraude vendētē puenerit. Et in ecclesiastico monemur cauere a corruptiōe emptionis ε negociatoz: quasi h̄ sit ppriū eoz i mercando. ¶ Amplius aūt ex cōmercio cōtrahitur familiaritas ad feminas p qd vl ex incauta locutiōe l alterutrū: aut aspectu: aut gestu causat zelotipia inter cives: ε inde cōtra regimē puocant. Sed etiā tertia rō hīdē cōfirmat quā accipimus ex pte rerū venalium. Uictualia eni que vēdunt vt in plurib' nō carent sophismate: ε iō nō sunt tāte efficatie sicut ppria ad nutriendū. Unī idē Salomō in prouerbiis.5.ca. Bibe inquit aquā de cisterna tua. In h̄ cōprehēdens oē nutrimentū: sz precipue potus: q: facilius pōt sophisticari: ε ipm min' a sua nā ε puritate remotū citius de ipius malitia indicat. ¶ Rursus ppria victualia sunt maioris securitatis in sumēdo: q: pūt facili' ab emtis venenari vl ē nociua: q̄ si in pprio horreo vl cellario reponant. Unī ε pphā ysaias.1.ca. in exaltatione retributiōis viri iusti: panis inquit datus ē ei. ε aque eius fideliores sūt: quasi ppria cibaria ε potabilia securiora sint ad sumēdum.

¶ Qz expedit regi habere alias diuitias nāles: vt sunt armenta ε greges sine qbus dñi bñ regere terram nō possunt. CA. VI.

Non solum aūt pdicta ad nāles diuitias ptinēt: sz ε diuersa genera aīantiū et eadem rōne ε cā vt de pcedētibus ē ostēsum. In qbus pmo patri tanq̄ pdīanti toti humane nature datū est priuilegiū regēdi ε dñandi: vt in gen. scribitur. Crescite inquit dñs ε multiplicamini ε replete terrā: ε dñamini piscib' maris et volatilibus celi ε cūctis aīantib' que mouentur sup terrā. Unī ad regiā maiestatē ptinet his abūdare ε abūdare. Et q̄to plus in his dñat tāto ppinq dñū pncipatū h̄z similiorē: cū oia sint ad vsū hois deputata in creatiōis pmordio. Propē qd phs dicit in pmo pol. q̄ venatio aīaliū siluestriū nāliter est iusta: q: p eā hō sibi vendicat qd suū ē. Et de piscatiōe ε aucupatiōe sīlr dici pōt. Unī et nā aues rapaces pduxit ε canes ad hmōi officiū exercēdū. Quia vo in piscibus nō ē aptitudo loci ad talia misteria: loco canū ε auiū hō retia adinuenit. Ad supplemētū igit ε decorē regni rex īdiget sup̄adictis: qbusdā quidē ad vsum ε escā: vt sunt pisces ε aues: armēta boum ε greges ouium qbus Salomō abundauit: vt scribit in ecclīaste ε in tertio li. regū ad sui magnificētiā ostēdendam. Aliis aūt aīalibus rex indiget ad misteriū: vt sūt equi ε muli: asini ε cameli ad diuersa misteria deputati sm varias cōsuetudines regionū. Horum igit oium rex copiā hr̄e dz q̄tū eidē est possibile siue de aīantib' deputatis ad esum siue ad misterium: ε pter cām iā dictā de aliis diuitiis nālibus: q: rex ppriae delectabiliores sunt: vt sup' ē ostēsū: ε tāto pl' q̄to pl' hūt d rōe vite: vñ magis accedunt ad diuinā assimulatiōem que ē maior cā amoris. ¶ Adhuc alie sunt cause in pdictis ppter quas expedit regi ipius abundare vt ppriis. Primo aūt ad hoc mouet nā que delectat ex suo ope: dum cōsiderat in eis nouū cōtinue modū pcedendi in suis actibus: siue in viuēdo: siue in generādo: siue in parturiēdo: ex quibus cōsurgit i dñis admiratio: ε ex admiratiōe delectatio. Qz aūt nutritura sit cā dilectiōis ε p cōns delectatiōis apparet in Exo. in filia pharaonis que moysez nutriri fecit. Et postea ibidē subiungit: q̄ post nutritionem ipm sibi adoptauit in filiū. Qua rōne dicit dñs in Osee. Ego quasi nutrici' effraym. In h̄ insinuās suū affectū ad pplm. ¶ Amplius aūt ε ipoz venatura siue siluestriū aīalium siue alioz p quib' se pncipes ε reges gymnasiis exponūt ε filios suos submittūt valet ad robur acqrendū corpis ε cōseruandū sanitatē ε cordis vigorandū

virtutem si temperāte vtantur: vt phs tradit in ethicis: ε hoc cū in pace gesserit ab hostibus: vt solent reges francie ε anglie talibus vti. Et vt d Germanis in gestis francoz scribit Amonius. ¶ Rursus equitatura ad hoc idē mouet: qua reges eē debēt ornati ad decorem regni ε eius dā cō hostes defensionē: ad qd aptiores reddunt ε expeditiores si ppria hēant equoz armēta vt mos est regibus ac pncipibus orientis. Quēadmodū ε de Salomone scribit in tertio regū.4. q̄ in sua florens pspitate hēbat.xl.milia psepia equorū curialium ε.xij.milia equoz equestrium quos custodiebāt supradicti regis prefecti. ¶ Preterea si de aīantib' agat que ordinant ad esum adhuc magis cōpetit habere ppria: siue quadrupedia siue reptilia. i. pisces: q: oibus his hō delectabili' vtit: ex hoc q̄ melius nutriunt ε aptiora efficiuntur ad esum: tum q: re cognita in vtendo magis gaudemus: tum etiā q: securi' ε liberius nobis offerunt ad esum: qd est actus magis nostre proportionat' nature ex quo ε delectabilius agit. ¶ Amplius aūt ε cā oīs iam dicta superius ad hoc facit. s. vitatio cōmercii cū ciuibus: qd pōt eē scandali adminiculū precauēdum officialib' regis. ¶ Rursus h̄ exigit magnificentia regis: vt trāseuntibus in cibis ε potibus vberius administret ε largius. Hoc aūt fit expediti' si reges abūdent gregibus ε armētis. ¶ Concludit ergo ex dictis q̄ diuicie naturales necessarie sunt regi: vt in singulis regionib' ppas hēat ad sui regiminis ε regni munimen.

¶ Qz oportet regez abundare diuiciis artificialibus auro. s. argento ε numismate cōflato ex his. CA. VII.

Sed ε de artificialibus diuiciis: vt est aurum ε argentū: ε alia metalla: ε ex ipsis cōflata numismata necessaria sunt regi ad munimē regiminis sui. Supposito eni q̄ collegium sit necessarium sm nām ad regimē cōstituēdum siue pollitiā ε p cōns rex ε quicūq̄ dñs q̄ multitudinē regat: oz vlterius cōcludere de sibi cōnexo videlicet thesauro: vt est auz ε argētū ε ex eis cōflatū numisma: sine quo suū regimē rex cōgrue ε oportune exercere nō pōt: qd quidē ostendi pōt multiplici via. ¶ Prima qdem manifestat ex parte regis. Homo eni in cōmutatiōibus faciendis auro vl argento siue numismate vtit vt instrumēto. Unde phs dicit in qnto ethi. q̄ numisma est quasi fideiussor future necessitatis: q: continet oīa opera: sicut ipaz preciū. Si ergo qlibet indiget multo magis rex: q: si simpliciter ad simpliciter: ε magis ad magis. Rursus virtus proportionat nature ε opus virtuti. Natura aūt status regalis quādam h̄z vniuersalitatē: eo q̄ cōis est populo sibi subiecto: ergo ε virtus: ε silr opus. Ergo status dñorum sm suā nām est cōicatiuus: ergo virtus ε operatio. Hoc aūt eē nō pōt sine numismate: sicut nec faber nec carpētarius sine ppriis instris. ¶ Itē ad idem sm phm in.4. ethi. virtus magnificentie magnos sumptus respicit. Magni aūt sumpt' ad magnum ptinēt qd est rex: vt ipe phs tangit. Unī in hester pmo scribitur de assuero q̄ in ordiē hēbat.127. puincias q̄ in cōuiuio qd fecit pncipibus sui regni ministrabat in cibis ε potibus prout exigebat magnificētia regis. Hoc aūt sine auxilio vite fieri nō pōt. qd est numisma siue aurū vl argentum. Quare idē q̄ prius. Concludit ergo ex parte regis eidem dominis eē necīu q̄ artificiales diuitias ptinet. ¶ Secunda via sumit in cōparatione ad populū: siue in genere siue in spē: q: ad hoc dz rex abundare pecuniis: vt possit sue domui puidere i necessariis ε suoz subuenire necessitatibus subditoz. Ut.n. tradit phs in.8. ethi. sic se rex hrē dz ad pplm sicut pastor ad oues: ε sicut pater ad filios. Sic se habuit pharao ad totam terram egypti: vt i genesi scribit. De publico eni erario frumentum emit: quod ingruente fame distribuit sm pudētiam Joseph ne ppls fame deficeret. Salustius etiā narrat silem Cathonis in cathel. Qualiter res pu. pfecit romāoz: q: erariū publicū viguit rome: quo deficiente ad nihilū est redacta vt tēporibus eiusdē Cathonis dicit accidisse. ¶ Amplius aūt qōlibet regnū siue ciuitas siue castrum siue qōcunq̄ collegiū assimilat humano corpori sicut ipe phs tradit. Et h̄ idem in pollicrato scribitur: vñ cōparatur ibidē cōe erariū regis stomaco: vt sicut in stomaco recipiunt cibi ε diffundātur ad membra: ita ε erarium regis repletur thesauro pecuniaz ε cōicatur atq̄ diffundit pro necessitatib' subditorum ε regni. ¶ Rursus ε in spē hoc idem cōtingit. Turpe est eni ε multū regali reuerentie derogat a suis subditis mutuare p sumptibus regis vl regni. ¶ Ampli' aūt ex hac subiectione mutui sustinet a dñis vt p subditos siue quoscunq̄ fiant sup regnum exactiōes indebite. Unī status eneruat regni. ¶ Itez ad idē. In mutuis sepe mutuās scandaluz patit. q: h̄ est nā mutuātis: vt difficile sit ei mutuū reddere. Unī snia fert esse Biātis vni' de septē sapientibus. Amico a te mutuāte pecuniā ε ipm ε pecuniam pdis. Necessariū est igit regi artificiales diuicias cōgregare ex causis iam dictis in cōparatiōe ad pplm: siue in genere: siue in spē. ¶ Tertia h̄ via ad hoc idē pducz accipit in respectu ad rē sue psonam est regis diuitum cōstitutas. Quaz qdem duo sunt genera: vnum vz inimicoz cō quos cōs erarium publicū regis eē plenum. Ex pmo p sumptibus sue familie. Scdo p stipendiis militū cōductoz cū cō hostes mouet exercitū. Tertio ad

pcipitia refrenenda: vel cohibiendā pe bonos
insudare termonos ilu regni. Illud aūt genꝰ in
augumentū tendit ilu regni: vt ē necessarius re
gi et vtilis. Cōtingit enī interdū regionē
gi et vtilis. Cōtingit enī interdū regionē
grauari vī penuria vī onere debitoꝝ: aut etiā ab
hostibus inuaduntur nīc ad regē subsidiū. Quib⁹
hoīb⁹ recurrunt nīc ad regē subsidiū. Quib⁹
subueniēdo ei⁹ vite qō est aur vt argentū
vī qōcung mutilia subiacent: ecclē: ne angu
stiāt regni. Liquet ḡ ex dictis regi necessarias
esse artificiales diuitias ad sustentationē sui regi
minis: ex tribus dicto iā dictis. Ubi etiā in iudith
scribit q̄ Holofernes p̄cepit nabuchodonosoꝛ
regi assirie regionis hyrc: e illius cū exercitu ma
gno vt de aur: e argento multa munia de domo re
gia ei⁹ darent vī ad expeditionē ꝑ suos hostes. Et
hoc idem de Salomone scribit in libro supius
allegato inter actus regalis magnificentie. Loa
cernuit inquit mihi aur: e argentū: e substantiaz
regum ac p̄uinciaꝝ: iam vocans numismatuz
thesauros ꝓpter tributa ab ipo exacta: e pris fuit
Dauid: vt ꝑz. 1. e. 5. libro regū. Et hīdeo: q: sm
p̄bm in ethicis humane vite fuit institm: vt desti
tuat supra: nec aliud ꝺicit diuino p̄cepto tradito a
deo in deuteronomio p̄ moysem quātum ad re
ges: e p̄cipes ppli. Ibi enī lex scribit de rege q̄
nō hēat auri vī argenti immensa pōdera. Quod q
dem intelligendū est ad ostentationē siue fastum
regalē vt de creso rege lidoꝝ narrat hystorie ex q̄
ei ruinā pallas est: q: captus a Ciro rege plarū
nudus in alto mōte patibulo est affixus: Sed ad
subuentionem regni oīno est necessarium ꝓpter
eās iam dictas.

¶ Dualiter ad regimen regni: e ciuiscunq; dīi
necessarij sunt ministri. Ubi ineidēter distinguit
tur de duplici dīio politico: e dispotico ostēdēs
multas rōnibus q̄ politicum: oꝛ esse finale.

CA. VIII.

On solum aūt dimittis oꝛ regem eē muni
tum: ꝛ etiā ministris. Ubi: e ille magnus
rex Salomon in ꝓallegato libro dicit de
seipo. Possedi seruos: e ancillas: e familiā mul
tam nimis. Quod aūt possidet in dīio videt eē
possidentis. Et iō b distinguēdum ē circa dīium
incidenter. Dupler enī ꝓcipatus ab Aristotele
ponit in sua politica quoꝝ quilibet suos hꝫ mi
nistros: ꝛ plures ponat in. 5. politicoꝝ: vt supra ē
dictum: e infra etiā declarabit: politicus vꝫ: e
dispoticus. Politicus qui dē qī regio: siue puin
cia: siue ciuitas: siue castrū p vnum vī plures re
gitur sm ipoꝝ statuta: vt in regionib⁹ ꝓtingit
italie: e ꝑpue rome: vt p senatores: e ꝓules pio
maioꝝ parte ab vrbe ꝺicta. Hoc aūt dīium eō
uenit ampli⁹ quadā ciuilitate regere: eo q̄ in ipa
sic ꝓtinia de ciuibus: siue ciuem alternatio. Sic
cit de romanis scribit in ꝓmo mach. 8. vbi ꝺi
q̄ p singulos annos ꝓmittunt vni homini magi
stratuꝫ sua dānari vniuerse terre sue. Ubi duplex
est in tali dīio rō quare subditi nō rigide possint
coerciꝛi: vt in regali dīio. Una sumit ex parte re
gentis: q: tpancium est ei⁹ regimē. Et hoc cui di
mittitur ei⁹ sollicitudo in sibi subdito dū ꝓside
rat finem tā ꝺicui tpe dīium terminari. Propt
q̄ e iudices ppli ifrīg politice indicabant ma
deratiores fuerūt in iudicando ꝺ reges sequen
tes. Unde Samuel q ꝺcīt populū certio indica
uit ꝛpibus sic ait ad ipos volens ostendere sui regi
men fuisse politicū: e nō regale q̄ elegerūt. ꝓmo
R. 17. Loqmini inquit de me coꝛā dño: e ꝛpo ei⁹:
vtrū bouē cuiusꝫ tulerim aut asinū. Si quēpiaz
calūniatus sum: si oppꝛessi aliquē: si de manu ali
cuius munꝰ accepi. Quod qdem q regale dīium
habet nō facium vt infra patebit: e in ꝓmo libro
regū dictus ꝓpha ostēdit. ¶ Amplius aūt mo
dus regēdi in dictis ꝓtibus vbi politicū est dīi
um mercenariꝰ ē. Mercede enī dīi ꝺucuntur
Ubi aūt merces ꝑ fine ꝑfigit nō trīi intendit re
gimini subditoꝝ: e sic p̄ria tēperat correctōs ri
goꝛ. Unde e dīis in Jobe. 10. c. ꝺicit de talibus.
Mercenarius aūt e q̄ nō est pastoꝛ cui nō est cura
de ouibus: q: ſ. ad tpꝰ ꝓponit: videt lupū: e fugit
Mercenarius aūt fugit: q: mercenariꝰ est: quasi
ipa merces sit sibi finis regiminis: e subditos sī
bi postponat. Propter qō: e antiqui romani du
ces vt scribit maximus valeriꝰ curam gerebāt
rei pu. sumptibus ꝓpꝛiis: vt mazeus curius: e fa
bꝛitius: e multi alij. Unde reddebant ad curam
pollicie audaciores: e magis solicīti: quasi tota i
hoc eēt coꝛ intētio: e maioꝛ affectus. Et in talib⁹
verificat cathonis sīa quā Salustius refert in
catelinario. Ubi res pu. ex parua effecta ē magna
q: in illis domi fuit industria: foris iustā impiuz
alius in ꝓsiliendo liber: neq; delicto: neq; libidini
obnoxius. ¶ Sēda aūt rō vī dīium politicum
oꝛ esse moderatū: ac cū moderatōe exercituz: su
mitur ex parte subditoꝝ. q: talis est coꝛ dispositio
sm nām ꝓportionata tali regimini. ¶ Pro
bat. n. Ptolomeus i quadripetito regiones ꝺoīam
esse distinctas sm ꝓstellationes diuersas: ẽxtuz ad
moꝛes: e regimē: circunscripto semꝰ sm ipm su
per stellaꝫ dīium impio voluntatis. Ubi regio
nes romanoꝝ sub marte ponunt ab ipoꝛ: iō mi
nus subiciebiles. Propter qō ex eadē cā ꝑfata gēt
esse ponit insueta pati cuz suis terminis: e subdi
nescia: nisi cū nō possit resistere: e q: impatiēs ali
eni arbitrij: e p ꝓis ꝓpꝛiis inuida. Inter roma
nos ꝓsides: vt in ꝓmo Mach. 8. c. scribit nemo
portabat dyadema: nec induebat purpura: e vl
terius subdit effect⁹ istius humilitatis: q: nō in
uidia: nec zelus iter eos. Quadā igit placabilita
te aī vt nā reg: it subditoꝝ illi⁹ regionis: e incessa

humili rem pu. gubernabāt: q: vt tradit Tullius
in philippicis. Hulla manus armatoꝝ ꝓsidium
caritate: e benuolētia ciuiū: qua oꝛ ꝓcipiant. Et
munitū nō armis. Et hanc etiā sīlam refert Ju
stinus de cathone ꝺcīum ad antiquos patres ro
manos. ¶ Rursus ad idē ꝓdentia subditoꝝ si
ue de exoneratiōe dīij regīnum siue dīandi in
fino tpe ꝓgruo: reddit ipos ad libertatē audaces
ne colla submittāt regentib⁹. vī oꝛ politicū re
gimen eē suaue. ¶ Amplius aūt est certum mo
dus regendi: q: sm formā legū siue cōmunicipaliū cui rector astringit: ꝓpter quā cām
e prudētia ꝓncipis q: nō est libera tollit: e manu
mittat diuinā. Et ḡnis leges a iure nāe trahunt
originē: vt Tullius ꝓbat in tractatu de legib⁹: e
iure nāe a iure diuino vt testat Dauid ꝓpha. si
gnatum e ingens lumē vultus tui sup nos dūe: ō
ficiunt tū in ꝑticularibus actibus qbus oībus le
gis lator ꝓuidere nō potuit ex ignorātia subdito
rum futuroꝝ. Et inde sequit in regimine politi
co diminutio: q: legib⁹ soluz rector politicꝰ iudi
cat ꝓpm. Quod ꝓ regale dīium suppleꝫ dū non
legibus obligat⁹ p eam censeat que e in pectore
ꝓncipis: ꝓpter qō diuinā magis sequit prudētia
cui est cura de oībus: vt in li. ſap. ꝺicit. Patz igi
tur qualis e ꝓncipat⁹ politicꝰ: e modus eius re
gendi. Hunc vidēdū est de ꝓncipatu dispotico.

¶ De ꝓncipatu dispotico qs est: e qualiter ad re
gale reducit. Ubi ineidēter cōparat politicum
ad dispoticum sm diuersas regiones: e tēpora.

CA. IX.

Et aūt b aduertēdū q ꝓncipat⁹ dispotic⁹
c ꝺicit qui e dīi ad seruū: qō quidē nomen
grecū e. Uñ quidā dīi illi⁹ pulcie adhuc
hodie dispoti vocant: quē ꝓncipatū ad regalem
possim⁹ reducere: vt ex sacra liquet scriptura.
Sed tūc est qō q: pbs in ꝓmo politicoꝝ ꝺuꝺcit
regale ꝺ dispoticū. Hoc aūt in sequenti libro de
clarabit: q: ibidē occurrit diffinīēdi mā: ꝫ nunc
sufficiat p diuinā scripturā ꝑbare qō dī. Tradū
tur. n. leges regales p Samuelē ꝓpham isrl̄itico
po̲lo que seruitutē importāt. Cum. n. petuiſ
sent regē a Samuele iā erate defecto: e filiis suis
nō iuste dīantib⁹ mō politico: vt iudices alij di
cti ppli fecerāt ꝓsulto dīo respōdit. ꝑ. R. 8. Au
di inquit vocē ppli in bis que loquunt. Uerūtamē
ꝓtestare eos: e ꝑdic eis ius regis. filios vros tol
let: e ponet in curribꝰ suis: facietq; sibi currus: e
equites: e ꝑcursores quadrigaruz suaz: e ꝓficiet
aratores agroꝝ suoꝝ: e messores segetum: ac fa
bros armoꝝ suoꝝ: filias quoq; vras facet sibi fo
cariaz: unguētariaz: ac panificas: e sic ꝺ aliis eō
ditionib⁹ ad seruitutē ꝑtinentib⁹: que in ꝓmo li.
regū tradunt: ꝑ hoc quasi volēs ostēdere q̄ regi
men politicū qō erat iudicū: e suū fuerat fructuo

sum erat ꝓpło. Cuius uū ſoperius ꝺctū eſt oſtēſum
¶ Ad cuius dubii declarationē sciēdū ē q̄ duplī
ci ꝓte regimē politicū regale ꝓponit. Prime q̄
dē si referam⁹ dīium ad finē integre bīate nāe
q̄ stat⁹ innocētie appellat in quo nō fuiſſet regale
regimē ſꝫ politicū eo q̄ tūc nō fuiſſet dīium. qō
seruatū inter ſꝫ pemīnētia: e subiectionē in dispo
nendo: e gubernādo multitudinē ſm merita cu
iuſcūq; vt ſic vī in iſtuētibo: vī in recipiēdo iſtue
nū gliber eēt dispoſitꝰ ſꝫ ogruēnā ſue nāe. ¶ Un
apud ſapientes: e bonos virtuoſos vt fuerūt anti
qui romani ſm imitationē talis nāe regimē politi
cum melꝰ fuit. Et q: pueri difficile corrigunt: e
ſtultoꝝ infinit⁹ē numer⁹: vt dī in eccl. in nā corru
pta regimē regale ē fructuoſū: q: opꝛ ipam nām
bīanā ſic diſpoſitā ꝺſi ad ſui finis limitib⁹ refre
nare. Hoc aūt facit regale ſalutē. Uñ ſcriptū eſt
in puer. 10. c. Rex q̄ ſedet in ſolio iudicii diſſipat
oē malū intuitu ſuo. Uirga ḡ diſcipline quā glos
timet: e rigoꝛ: uſitate ſūt neceſſaria in gubernatōe
mūdi: q: p ea pplꝰ: e indocta: inſtitudo melꝰ regi
tur. Uñ apſa ad ro. 13. dicit loquēſ de rectoꝛib⁹
mūdi q̄ nō ſūt timori bono ſed malo. Uis aūt non
timere potestatē: fac bonū: e habebis laudē ex illa
q̄ male agit. Et ariſtoteles dīt in ethicis q̄ pene
in legib⁹ iſtitute ſūt medicine quedā. Ergo ſicut
ad ꝺ excellit regale dīium. ¶ Amplꝰ aūt: e ſic ter
re ſm ſtellaꝝ aſpectū regionē diſponit: vt ꝺcīs ē
ſupra. vī videm⁹ quaſdā ꝓuincias aptas ad ſeru
tutē: quaſdā aūt ad libertatē. Propt qō Juſtinꝰ
celſus: e amonꝰ q̄ deſcribit geſta frācoꝝ: e germa
noꝝ eos moſes: e act⁹ attribuūt ciuib⁹ in qb⁹ et nāe
pleuerāt. Romāi aūt cuiuſ aliq; tpe viterūt ſb regi
b⁹ a romulo vſq; ad tarquiū ſuꝑbū. Et curſus
annoꝝ. ccl. xiij. fuit vt hyſtorie tradūt. Sic: e athe
nienſes p̄ morte codri regi ſb magiſtat⁹ viterūt q:
ſb eodē climate ꝓtinuī. Conſiderātes. n. q̄ deī re
gio magis apta foret ex cāis iā ꝺctis ad politicū
regiū ſic ipaz retinerūt vſq; ad tpa Julii ceſa. ſb cō
ſulib⁹ ꝺictatoꝛib⁹: e tribunis q̄b fuit ḡnāliter q̄
briginta annoꝝ annoꝝ. ¶ In quo qdē tpe vt ꝺcīs
ē ſuꝑ tali regie miltū pleē reꝝ pu. Patz igit q̄ ſide
ratōe politicā reg: e regale dīium politicū ꝓponꝰ

¶ Habita diſtinctōe dīij b diſtinguit ꝺ miſtris ſꝫ
dīaz dñoꝝ: e q̄daz gnā miſtroꝝ oſtdit eīd⁹ dīij
cōia. Poſtea ꝑbat iuſtitiā q̄b̄ſā eē nāle. C. X.

Is igit ſic deductis vidēdū ē de miſtris
q̄ ad regis ſi cōplemētū: q: ſuū eis q̄dūq;
dīiū trāſire nō pt: vt p eos ſm gradū ꝓ
nar exerceāt officia diſtribuāt opa adminiſtrēt ne
ceſſaria: ſiue in reg: ſiue in ḡnāq; re pu. e ſꝫ meri
ta cuiuſcūq; in ea rēctu. Uñ e ꝓm⁹ dux in iſtitico
pplo moyſes a ietbro cognato ſuo merito rēdar
guit: vt ꝑz Exo. 18. c. q: tpe ſol⁹ ſatiſfaciebat pplo
ſuo ſui miſtris. Stulto ligt labōe conſeris tu: e pplꝰ
iſte q tecū ē: vltra vires tuas ē nec poteſ ſuſtinē.

Prouide ingt viros potentes ⁊ timẽtes dñm q
bus sit veritas: ⁊ q oderint auaritiã ⁊ constitue ex eis
Tribunos: ⁊ centuriones: ⁊ quinquagenarios: ac d̃
narios q iudicent ꝓplm. Hoc idẽ ⁊ de romanis l
nenit. Quia cũ Regia regimen cessasset ab vrbe
Brutus fact⁹ cõsul parũ ꝑstitit solus vrbẽ rexit:
ñ modicũ bellũ Sabinis eidẽ ꝑ senatũ admini
ens est dictator⁹ q dignitate cõsules ꝓbat. Quoꝝ
primus lictores vocat⁹ est. Hoc ẽt tpe adiunctus ẽ
magister equitum q dictature obsequeretur. Quor ꝑ
mus Spurius Cassius. Post hec ꝯsi circa idem
tpe illi dati sunt tribuni q in fauorem ppli essent.
Nõ ꝓ tanto sit dñs ad oñendum qõ regimẽ cu
iuscunq; collegij sine principe: sine ciuitatis vel ca
stri: sine ministerio diuersoꝝ officialiũ bñ regi nõ
põt. Dz circa hoc distinguendũ de eis vt: sm di
uersitatẽ regiminis: q: opz ministros diuis cuiusl
cũq; regiminis esse ꝓportiones sicut mẽbra capiti.
Cũ regimẽ politicũ ministros regrit sm q̃litatẽ
politie. Propter qõ bodie in talia oĉs sunt mer
cenarii sicut ⁊ diui: ⁊ tõ agunt sicut mercede eõdu
cti nõ ad veritatem subditoꝝ: sz ad lucrũ suũ pñi
entes ĩ mercede finem. Cũ vo gratis ministra
bant: vt antiq romani tunc coꝝ solicitudo figeba
tur ad rem pu. sicut ad finẽ. Et ide pficiebãt. Si
cut maximus valerius narrat de Camillo. q p̃ce
ptis eũ q̃ si alicui deoꝝ felicitas romanoꝝ ni
mia videret: ei⁹ iudicia suo ⁊ nõ rei pu. in ꝓmodo
faciaret. Dz regalis regiminis alij sunt ministri
ppetui officijs deputati ad ministrãdũ regi ꝓ
suis finibꝫ ppli fructu: vt sunt comites: barones et
nulites simplices: feudatarij q ex suo feudo ⁊ ipi
⁊ sui successoꝝ ad regni gubernacula sunt obli
gati ppetuo. Cũ p̃z ⁊ ministros eẽ necessarios cui
cũq; dño ⁊ sm ipi⁹ dñantis ꝺditionẽ ministros
debere ꝓstitui. Propter qõ ⁊ in eccliã dẽ sm iudi
cem ppli sic ⁊ ministri eius ⁊ q̃lis rector: est ciuita
tis tales ⁊ habitantes in ea. Distinguũtur au
tem ⁊ alia q̃tuor genera ministroꝝ a pbo in pol
litica q̃ haberi pñt regiminꝭ magis ꝓpneri. Qui
dã enĩ sunt quos ꝺz similitas siue regimẽ oĩno ne
cessarios ad vilia officia exercẽda dñoꝝ de q̃bus
natura puidit vt sint gradus in hoĩbus sicut ⁊ in
aliis reb⁹. Videmus enĩ in elementis eẽ infimũ
dominũ elemẽti. In plantis ẽt q̃dã deputata sũ
ad humanũ cibũ: q̃dam ad fimũ: ⁊ eodẽ modo in
aialibus. Dz ⁊ in hoĩe iter mẽbra coꝝpis silr erit.
Hoc idẽ ꝓsiderand⁹ in relatione coꝝpis ad ani
mam. Et in ipsis ẽt potentijs aĩe in alterutrũ cõ
parato q: q̃dam ordinate sunt ad sperandum et
mouendũ vt intellect⁹ ⁊ volitas: q̃dam ad seruiẽ
dũ eisdem sm gradũ ipsaꝝ. Ita ut̃ hoĩes erit. ꝺ
inde pñat esse aliquos oĩno seruos sm nat̃am.
Cumq; aũt ꝓtingat aliquos deficere a rõne p
pter defectũ nature. Tales aũt opz ad opus ḋ
cere p modũ seruile q: rõne vti nõ pñt. Et hoc in
stũ in aĩe vocat. Hec aũt ola pbs tãgit in primo pol
tico. Dixit aũt ⁊ alij ministri ad idẽ deputati of
ficiũ alia rõne vt i bello deuicti. Vñ lex humana
nõ sine rõne sic statuit ad acuendũ bellatoꝝ: p re
ribus iure quodã qõ pbs in ꝑdicto loco iustũ lega
le appellat. Cũ ili⁹ q̃us vigeant rõne ad statum
tũ redigunt seruoꝝ quadã militari lege ad acuen
dũ coꝛda bellantiũ. Et hũc modũ obtinuerunt
romani. Cũ tradat⁹ fuisto. T. liuiũ tante eloquẽtie
virũ a romanis captũ in seruitutẽ redactũ: sed p
peter suã pbitatem a tuno nobilissimo ro. sub cui⁹
dicte tradit⁹ erat manumissus ab ipo cognomẽ
accipiens. T. liuius est vocatus: quẽ libertati tra
didit p suos filios instituẽdis in liberalib⁹ artibus
cui ante nõ licuisset: sm ꝓncipũ instituta. Hoc ẽt
⁊ lex diuina ꝓcipit: vt in deuteronomio ꝓz. Sũt
aũt ⁊ alia duo genera ministroꝝ in familia assistẽ
tium: vz vel mercede ꝺductoꝝ: seu seruientium
quadã benivolẽtia ⁊ amore ad sui honoris cumu
lũ: vel virtutis ꝓfectũ: vt sunt ministrantes ꝓnci
pi in domestica domo: siue de re militari: siue cu
cupij: siue venatiõis: siue in alijs rebus familiari
bus dom⁹ de q̃bus nõ est modo dicendũ p singu
la: ⁊ p q̃bus qs caperat vel amicitiã vl gr̃az dñoꝝ
vel mercedẽ reportat vel virtutis laudem acq̃
rit. Cũ in puerbijs dr q accepr⁹ est regi minister
intelligens. Et in ecclĩastico. Si est tibi seruus fi
delis sit tibi sicut aĩa tua. Ꝯcludendũ est igit q
ad cõplementũ regni ⁊ fulcimentuꝝ regiminis q̃
dicta sunt supra ꝺ diuitijs ⁊ ministris ꝓnceps de
bet esse mune⁹. Propter qõ pbs dicit in. 8. ethi.
q nõ est rer g p se nõ est sufficiens: ⁊ oĩbus boni
supercellens. Cui⁹ oĩbus supabundant rex Sa
lomon: vt p̃z in. 3. li. regũ. sz ꝓcipue in ornatu ⁊ or
dine ministroꝝ de quo admirata regina Saba
mato: est inqt sapientia tua q̃s rumor: quẽ audiui.
Beati viri tui: ⁊ serui tui hij q̃ astant coꝝã te semp
⁊ audiunt sapientiam tuam.

¶ Oc necessariũ est regi ⁊ cuilibet dño ĩ sua iuris
ditione munitiones habere fortissimas ⁊ rõnes
quare ibi multe ponũtur. CA. XI.

Pter hec aũt ad robur dñij siue regalis ꝺ
stitutionis necessarie sunt munitiões ad
quas se ꝺferant domestici regis: vel ipse
rer. Cui⁹ rei documentũ accipim⁹ a rege Dauid
q postq̃ cepit Jerusalem accepit mõtem syon ꝑ
suo nuncupauit ibiq; arcez edificauit vbi dogma
tũ fistule dicebãt vsq; ad mellio: ipamq; arcẽ suã
vocauit ciuitatem. Hoc aũt vbiq; reges ob
seruant q̃ in singulis ciuitatib⁹ ⁊ castris ꝑfecti⁹
p̃sidiũ sine arcem vbi degat regis familia ⁊ of
ficiales eiusdẽz. Cui⁹ quidem rei multe sunt causez

vna sumit er parte ꝓncipis: q: expedit eis esse in
loco tuto ⁊ i regẽdo coꝛrigendo ⁊ gubernãdo sint
magis securi: ⁊ in exequendo iusticiã efficiant au
dacco. Cui⁹ ⁊ romani ꝓsules ⁊ senatores nutiorem
elegerũt locum vz Capitolium de quo narrant
hystorie q̃ tota occupata ab hostib⁹ vrbe roma in
ipo manserũt illesi. Cumq; aũt ⁊ regis sueq̃
familie maior honestas hoc exigat ne vel earum
cõmertio cũ subditis vilificek in ꝑspectu populi
ipoꝝ maiestas vel ex incauto aspectu vbi matri
ma regrit pudicitia sicut senex ppli troiani se ha
bebant ad Helenã: vt pbs dicit in eth. ppls re
gis indignari: nem incurrat vel ipse rex ⁊ sui se ꝺ
honestandi in subditis occasionem assumant. In
quem casum lapsus est rex Dauid circa vxorem
vrie sentiferi Joab quã lauantez vidit de solario
domus regie vt scribit in scõo libro regũ. Sic
cũda rõ simit ex parte ppli q magis sensibilibus
mouet q̃ rõne dicak. Cũ enim vident magnifi
cos sumptus regũ munitionibus facili⁹ et admi
ratione inclinant ad obedientiã: ⁊ ad suis paren
dũ mãdatis: vt pbs dicit i. 6. politicoꝝ. Cumplus aũt minoꝛe cãm habent rebellandi seu sui
ciendi se hostib⁹: dũ nimiũ infestant. Cũ enĩz mi
nistros regis munitionib⁹ habent ꝓtes solicitã
tur audacius ad defensionẽ sui. Sic ⁊ Judas ma
chabeus fecit de arce syon: Quã deuictam cinxit
muris fortissimis ⁊ turrib⁹ alter ꝑ defensione pa
trie ꝺ hostes: vt scribitur in ꝓmo mach. Et silr in
bethsura munitiões fortissimas extruxit ꝺ faciez
idumee. Cursus ad idẽ necessarie sunt munitiones ꝓncipib⁹ p̃ seruãdis diuicijs: q̃bus abun
dare debẽt vt desi est supra: ⁊ vt eisdẽ possint cũ
sua familia liberi⁹ vti: vñ ⁊ ministri hãt ad ꝓparandũ necessaria pmptiores q̃ est delectabili⁹ ac bo
norificentiꝰ ẽt in domestica domo. Hoc enim est
ꝓprium in humanis actib⁹ q̃ ex ordine ꝺbito cau
sant spẽm: siue pulchritudinẽ tanq̃ in re ꝓportio
nata ⁊ cõmẽsurata ĩ suis partib⁹. Cui⁹ sequit i no
bis spũalis letitia q̃ ex se q̃si extasim facit quã pa
ssa vr regina Saba in aspectu ordinis ministroꝝ
curie Salomonis: vt supius est ostensum.

¶ Oc ad bonũ regimẽ regni siue cuiuscunq; dñij
princ stratas siue quascunq; vias in regione vl ꝓ
vincia bñe securas ⁊ liberas. CA. XII.

Dt ⁊ aliud necessariũ regi ad bonũ regi
men regni ad qõ ordinãt ipse munitiões
vt vz stratas faciãt securas ⁊ aptas ad trã
seundũ: siue p aduenio siue p idigenis vel regali
bus suis. Hic enĩ cões sunt oĩb⁹ quodã iure nãe ⁊
legib⁹ gentiũ. Propter qõ phibent a nemine oc
cupari nec vlla ꝑscriptione nec quocunq; tpoꝝ cur
su eis de eisdẽ posset aliqui acqri. Cũ in libro nu
meroꝝ via publica via regia notatur ad significã
dũ eoꝝ ciuitatẽ. Vbi Aug. in glosa ꝺcit verbũ
exponit q: ꝓ tanto sic appellat: q̃z ẽt libera cui
libet trãseũti hostio rõne humane societatis. Pro
pter qõ ribidẽ seruit q: a morteis ꝺcitenib⁹ ne
filij isti trãsirent ꝑ eoꝝ cũ sola via regia gradi per
mitterẽt hoc est sine lesione aliqua regionis dũs
mãdauit ipsos deleri. Vt aũt strate in sua cõstate
sint libere ⁊ trãseuntib⁹ forent secure iura ꝓncipu
pus pmittũt pedagia. Cui⁹ ⁊ eis seruientib⁹ q̃ via
toribus sint ꝑdicta: officiales ꝓncipum ipa nueri
to possint erigere: ⁊ pficiscentes debite obligant
psoluere. Cumplia⁹ aũt ⁊ viarum securitas in re
gimine regni ꝓncipibus est fructuosa: q: illuc ma
gis confluũt mercatores cũ mercẽ⁹, vñ ⁊ regnũ
in diuicijs crescit. Qua ratione in vrbe anctã fuit
res pu. ꝓpter vias circa quas solicitabant expe
ditas hõe: ⁊ strate vocabãt romane: vt hoĩes ma
gis redderent⁹ securi ad deferendã merces ac ꝺ
similatione callida sub nõbus liberarij ꝓmarum
vt latrones ignorarent tpo sicut cõponite scribit
cũ in vrbe celebrarent⁹ nundine sic eos decipie
bant. Quedã ẽt extra vrbem institute fuerũt p ro
manos ꝓnceps: eorũq; sunt intitulate nõbus vt
ex hoc maiorẽ obtinuerint firmitatẽ ⁊ loca tutio
ra aduenientibus redderent⁹: vt ꝛz Julius qui ĩ
finibus multarũ prouinciarũ ⁊ diuersis regionibus
adhuc nomẽ remãsit. Cumplus aũt ⁊ p diuer
sos ꝓsules ac senatores romanos strate sint mili
tare exeũtes se ad diuersas prouincias quoꝝ ti
tulis autẽticari viderent⁹ ad liberiorem ac secu
riorẽ accessum ad vrbem vel ad ipoꝝ memoriã
clariorem, vt via aurelia ab aurelio ꝓncipe via
appia ab appio senatore. Quarum ꝓma tẽdebat
versus reatẽ: vbi historie puincia aurelia ponũt.
Seba vo in campania sui habebat pgressum ac
sic de singulis alijs siue ꝓsulibus siue senatorib⁹:
vt flaminio vel emilio a q̃bus strate vel prouincie
sunt nolare ꝓpter cãm iam dictaz. Cursus et
diuin⁹ cultus in hoc angek ꝓpterea q̃ pmptiores
sunt hoĩes ad reuerentiã diuinã eũ libere ꝺ aditus
viarũ ad indulgentiã siue ad aditũ sancti. Unde
⁊ ꝓcipuũ motiuũ romanoꝝ fuit stratas faciẽda se
curas diuinis videlz q̃ deloꝝ cultus ꝑ quo mul
tum zelabat res pu. vt Maximus valerius scri
bit in ꝓncipio libri sui. Sacra etiam scriptura in
Esdra refert reuerẽtiam tẽpli ipedita fuisse ꝓ
pter hostes in circuitu: ꝓpter quod ⁊ tardata fuit
edificatio tẽpli. Junta qõ dño dr i Jobe. Quadra
ginta ⁊ sex annis edificatũ est tẽplũ hoc ⁊ tu in tri
duo reedificabis illud.

¶ Qualr in quolibet regno ⁊ quocunq; dño neces
sariũ ẽ munitiõa ꝓ̃ssima ꝓ̃ssi: ⁊ quot bona ex hoc sequã
tur: ⁊ q̃ incõmoda si nõ habeat. CA. XIII.

Is igit expletis agendũ est de munitiõa
te in cui⁹ vsu vita hoĩs regulat. Et sic per
pus omne diuium sz ꝓcipue regnuz ꝓpter

varios ꝓuentus quos ex numismate peipit, dñe ⁊ dño querens a pharisæis simulatorie ꝺ ipm dnus ipm: cui⁹ est ymago h⁊ supa scripta. Ad⁹ ridentes Cesaris filiam quesiti sup ipsa re tertio dicens. Reddite ergo q̃ sunt cesaris cesari: ⁊ q̃ sunt dei deo: quasi ipm numisma sit causa vt i plurib⁹ tributa soluendi. De materia aũt numismatis ⁊ qualit̃ regi necessariam talib⁹ abunda re supa satis est tractatũ. Sed nũc ipm accipiamus put ẽ mensura q̃dam p quã supabundãtia et defect⁹ reducunt ad mediũ: vt ꝑbs in .5. ethi. dic̃. Ad hoc enim inuentum ẽ numisma vt soluantur lites in cõmerciis ⁊ sit mensura in cõmutationibus. ẽ ĩ multa sunt genera cõmutationũ vt ex ꝑbo habem⁹ primo politicoꝝ ilia ni expedit⁹: est inter oẽs ꝑpter quod inuentus d̃ esse numisma. Vnde ⁊ policia ligurgi dr: Partibus ⁊ ludis primo leges tradidit in q̃bus numisma ꝓhibebat: ⁊ sola cõmutationem et alterutrũ mercid⁹ ꝓmittẽs p pẽm repoebat: vt ex iam dictis apparet. Vñ ⁊ ĩpe ꝛhibit eodem libro ethi. numisma ꝓstitutuz ꝓpter cõmutationis necessitatem: q̃ ꝑ ipm expeditius sit cõmertiũ ac tollit̃ in cõmutando materia litis. Qua q̃dem habem⁹ ab Alb⁹ãa patre nr̃o q̃ p multa tempora sint ante ligurgũ ⁊ oẽs ꝑbos. Vnde de ipo scribit in geñ. q̃ agruz emit p sepultura sibi⁹ pcio quadrigentoꝝ siclo⁹ publice ac ꝓbate monete. Sz q̃uis ex se numisma sit necessarium ꝓpriũ tñ in omni regimine sed ꝑcipue regis. Cui⁹ due sunt cause. Una accipim⁹ ex parte regis alia vo ex parte ppli sibi subiecti. Quantũ ad primũ numisma siue moneta ꝓpria ornamentum ẽ regis ⁊ regni: ⁊ cuilibet regiminis: q̃ in ea repsentat ymago regis: vt Cesaris sicut dr̃ est supra. Vñ in nulla re lita pot esse claritas memorie ei⁹ eo q̃ nihil sic p manus hoiuz frequẽtat: q̃ ad regem vel quẽcũq; dñm ꝓtineat q̃ntum numisma. ¶ Ampli⁹ aũt in q̃ntum moneta regula ẽ ⁊ mẽsura rerũ venaliũ utilit̃ monstrat sua excellẽtia: vt vz ymago ipli⁹ sit in numo regula bonum in ipoz cõmerciis. Vñ moneta dr̃ q; monet mentem ne fraus inter hoies cũ sit mensura debita cõtrac vt ymago cesaris sit in bole: quasi ymago diuina sit ĩ Exo. exponit ptractans dictã mam. Numisma vo dr̃ q; nobis ꝓcipum effigiez designat: vt tradit Isidorus: ꝑ q̃ manifeste apparet q̃ ex numismate maiestas dñoz relucet. Et ideo ciuitates: siue ꝓncipes: siue ꝓlati hoc ꝓ sua gloria singulariter ab imperatoꝛib⁹ ꝑtrant: vt habeant spã le numisma. ¶ Rursus numisma ꝓpriũ cedit in cõmodũ ꝓncipis vt dr̃i est supra: q; ꝑ ipsum mensurant tributa: ⁊ que q̃z exactiones q̃ fiunt in pplo: vt in lege mãdabat diuina circa oblationes vz ⁊ redemptiones quasq; sacrificij loco.

¶ Ampli⁹ aũt ipi⁹ factura ꝓpter auctem ꝓncipis tantũ ẽ modũ regi. q; nulli alij ĩ sub eadem fuerit ⁊ superioꝛ cudere vt iura gentiũ mandat. In qua q̃dem ⁊ si liceat sibi ius erigere in cudẽdo numisma: moderat⁹ ni dz esse ꝓceps q̃ q̃z vel rer siue imutãdo: siue in diminuendo pondus vel metallũ: q; hoc cedit in detrimentũ ppli: cum sit rerũ mensura sicut supa dcm est. Vñ tñ ẽ mutare moneta siue numisma q̃uz statera siue quodq; pondus. Hoc aũt quo deo displiceat in Deut. 20. c. scribit. Pondus ingt ⁊ pondus statera ⁊ statera vtriusq; abhoiabile est apud deũ. De quo et grauiter rex aragonũ reprehendit ab Ioan. papa: q; numisma mutauerat diminuẽdo in ppli detrimentũ. Propter q̃ ⁊ filiũ obligantẽ se p iuramẽtum dictã seruare monetã a dicto absolut iuramẽto: cidẽ mãdauo vt ipam ad pristinum statuz reformaret. Jura ẽt in numismatib⁹ fauẽt mutuũ ⁊ pactionib⁹ q̃buscũq;. Mãdat eni solui mutua ⁊ pacta seruari: iusta illi⁹ ꝓpis numisma in ol mensura q̃litatis ⁊ q̃ntatis. Concludit ergo qualiter vnicuiq; regi numisma ꝓpriũ est necessariuz.

¶ Sed ẽt ex parte ppli adhuc numisma regis ꝓpriũ ẽ necessariũ: vt ẽt ex iam dictis apparet.

¶ Primo q; expeditio: ẽ in cõmutationib⁹ mẽsura. ¶ Rursus q; certio: inter ppiares ẽ. Vulti eni sunt q alias moneas ignoraẽt: ⁊ sic de facili pñt simplices ꝓuenire fraude: q̃ ꝑ formam regalis regiminis. Circa q̃ romani ꝓncipes puderãt. Vñ traduñt hystorie q̃ tpe dñi nr̃i iesu christi in signũ subiectionis romanoꝝ vnum erat numisma in toto orbe terraruz in quo erat Cesaris ymago quã statim cognouerũt pharisei fisearii a dño iesu xpo ad discooperiendũ eoꝝ fraudẽ. Et ĩsud numisma decẽ vsuales valebat denarios. Q̃ soluebat q̃libet theolonearijs p̃dictoꝝ ꝓncipũ siue eoꝝ gerentib⁹ vicẽ in puincijs vel ciuitatibus seu castris. ¶ Rursus ꝓpriũ numisma fructuosius ẽ. Cũ enim extranee monete cõiant in pmutationib⁹: opz recurrere ad artem cãpsoriaz cũ talia numismata nõ tñ valeant in regionibus extraneis q̃ntum in ꝓpriis. Et ĥ sine dãno ẽ non põt. Et ꝑcipue accidit in partib⁹ theotonie ⁊ regionib⁹ circũstantibus. ꝓpter q̃ cogunt cum de loco ad locũ trãseunt massam auri vel argenti se cũ deferre ⁊ q̃ntum in cõmutationib⁹ rerũ venaliũ indigent tñ vendũt. ¶ Vñ ꝑbs in lib. 4. politicoꝝ: spẽs pecuniarũ distinguẽs: siue artis pecuniarie: siue numismaticã: siue campsoriã obolostaticã ⁊ cathos. primã solã dicit esse nãlem: q; ad cõmutationẽ rez nãlium ordinat: q̃ facit ꝓpriũ numisma ⁊ nõ aliud vt ex iam dictis apꝑt.

¶ Propter ĥ ipam solã cõmendat: aliis supradictis spretis: ⁊ de q̃bus infra dicẽt. Cõcludẽdũ est igit in oi regimine p ꝛseruatione dñij ⁊ ꝑcipue regalis: necessariũ ẽ numisma ꝓpriũ: siue ex parte

ppli: siue ex parte regis vel regiminis cuiuslibet.

¶ Qualr ad bonũ regimẽ regni ⁊ cuiuslibet dñij sine pollicie pondera ⁊ mensure sunt necessarie: exemplis ⁊ rõnibus pluribus. CA. XIIII.

Hñ hec aũt agenda est de ponderibus et
p mẽsuris q̃ necessaria sunt ad oẽ cuiuscũq; regimẽ ꝛseruandũ sicut ⁊ numisma: q; eũ eis soluit tributa seu ẽt q; ꝑpalites diminuũtur: ⁊ in emptionib⁹ ⁊ vendationib⁹ fidelitas seruat: vel q; sicut ⁊ numismata: vite sunt humane ilitra: imo plus imitant nãle actionẽ q̃ numisma q; scripta ĩ ii. ꝓpie. ii. c. q̃ ola disponit de⁹ ĩ nãe ro: pondẽ ⁊ mẽsura. Dicũ q̃ oẽs creature bis trib⁹ limitib⁹ fruntur: magis vt q̃ pondus ⁊ mẽsura a nãtrahãt originẽ q̃ numisma: ⁊ iõ magis nẽcia ire pti. siue ĩ regno. ¶ Ampli⁹ aũt pondus ⁊ mẽsura inẽstũ talia semp ordinant ad mẽsurata ⁊ ponderata. Aliter ꝑ se nihil sunt: sed numisma q̃uis sit mẽsura ⁊ instrm in pmutationib⁹: nõ ꝑ se aliq̃d ẽ põt: puta si cõstet erit aliq̃d vs aurũ vel argentũ: ergo semp nõ ordinabil ad pmutationes. Et hẽt hz veritatẽ ĩ alijs spẽb⁹ pecunia: imo ampli⁹ vt ĩ campsoria q̃ nõ ꝓprie ordinat: vt sit mẽsura rez venaliũ: ⁊ magis ad pmutationẽ numismatis. Jtẽ in obolostatica q̃ pñtit circa põderis excessũ in pmutationib⁹: q̃buς invẽtis supa põdus ĩ metallia resoluũtur vt sunt põderatores in trabuchetis ⁊ alijs põderib⁹. Jtẽ nec cathos. i. ars fornaria q̃ magis ordinat ad numisma sicut ad finem alijs pmutationib⁹ exclusis: De q̃bus spẽb⁹ un. 4. politicoꝝ agit ꝑbs ⁊ ifra dicet ⁊ supa est tactũ.

¶ Rursus illi act⁹ sunt maxime necessarij i republica siue in regno q̃ ex iure nature ꝓcedunt: q; leges institute ꝑ ꝓncipes inde hñt unitiũ. alias iuste legẽs nõ essent. Sz talia sunt d̃ iure nature: q; adeq̃at nãlem iustitiã. Sic ẽ q̃ ad nãm regni siue pollicie: mẽsure ⁊ põdera sunt nẽcia. Hinc ẽ q̃ ꝓmus dux ifidelitici ppli vz Moyses vt describit Isidor⁹ tradẽdo leges dinas q̃ ꝓme fuerũt simul cũ illis ponderа ⁊ mẽsuras ꝓstituit siue ꝓ eibis ⁊ potib⁹ vt ephi. ⁊ gomor. ⁊ modi⁹: ⁊ sestari⁹: siue in terris et pãnis q̃ cubitales hñt mẽsuras: siue ĩ auro ⁊ argẽto: ⁊ numismatib⁹ q̃ sit statera ⁊ alia pondera. Vñ cũ dict⁹ Moyses Leuitico exhortaret ppz ad iustitiã faciẽdã stari subiũgit regulas nãles iusticie: vt Origenes ibidẽ exponit. Nõ facietis ingt iniquũ aliq̃d ĩ pondere ⁊ mẽsura. Statera iusta ⁊ eũ sint põdera: iust⁹ modi⁹: equusq; festari⁹. Refert iterũ Isidorus q̃ Didõ arguis grecis mẽsuras dedit: vbi tũc floreb at arginoz regnũ circa tpa ꝑsati ducis Moysi. Narrat ẽt hystorie Cererẽ mensuras agriculture ⁊ frumẽti grecis ꝛfeccione tradidisse. Vñ ⁊ dea frumẽtaria ⁊ demetra ẽ vocata. Ex his q̃ apꝑet q̃ nãle ops regẽ vel quẽcũq; dñz ad bonũ ĩpoz regimẽ mẽsuras ⁊ pondera ꝑ lo sibi subiecto tradere pp clo iũ dictoꝝ exẽplo dictorũ ꝓncipum de q̃bus nunc est sermo.

¶ Hic solus doctor declarat q̃ oẽs regẽ ⁊ quẽlibẽ dñm ad ꝓseruationẽ sui statꝰ adhuerẽte solũmodo nẽ: vt de errarie publico ꝓcuideat pauperib⁹ ⁊ ꝑegrinis exẽplis ⁊ rõnibus ꝓbat. CA. XV.

Et aũt ⁊ aliud q̃ ẽ ad bonum regimẽ ꝓuincie regni siue ꝓncie: vt ciuitat⁹ vel cuiuscũq; ꝓncipat⁹: vt vz de cõ errario publico prouideat pauperib⁹ ꝓpellendo: ⁊ viduaris: ac aduenis ⁊ ꝑegrinis assistat. Si cuiq; nã q̃uis nõ deficit ĩ necessarijs: vt ꝑbs dicit. Jmo de celo ⁊ mũdo: multo minus ⁊ ars q̃ imitat̃ naturã. Inter oẽs aũt artes ars vinẽdi ⁊ regendi superior ⁊ amplior ẽ: vt tradit Tullius de officijs: ⁊ ĩ quibus. Ergo reges ⁊ ꝓncipes ĩ necessarijs deficere nõ debent indigentib⁹: imo ꝑ tales subuenire. ¶ Preterea reges ⁊ ꝓncipes vices dei gerũt in terris ꝑ quos deus mundũ gubernat: sicut ꝑ causas fecũdas. Vnde ⁊ Samuel ꝑbera simpens in deo ei querẽdã ꝓponeret ea dea recipiens ĩ deum habuit q̃ nõ ipm ifradictis que ꝑ ꝓcerat sed deũ cui⁹ vz vices gerebat. Et in ꝓuerb. dr̃. Per me reges regnãt ⁊ legũ ꝑditores iusta decernunt. Sed deo ꝑfecte ẽ cura pauperum ad nature ipoz defectum supplenda. ¶ Propter quod hic agit diuina ꝓuidẽcia circa indigentem: sicut pater ergã filios imporẽtes: de q̃bus amplior meẽbit solliciudo ꝓpter amplioꝛẽ necessitatẽ. Vnde ⁊ ipse dñs sibi reputat fieri ꝑfecte quod fit pauperi ⁊ ipse dñs astrante q̃ dicit. Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Ergo ad usum delectuz pauperum suppiendum sicut vices dei gerẽtes in terris ꝓncipes ⁊ ꝓlati sunt debitores: ⁊ sicut patres quos cogit officium esse alimẽtatores sui⁹ diuitoꝝ: vt philosophus dicit in octauo ethi. ipoz cum effectu beneficij ꝑfecte debent curam habere. Talem aũt solhudinem habuit Philippus rex macedo circa ꝓlium. Quem vt scribit Vegetius libro tertio de re militari: cum ꝓlius haberet offensum audiens ipsum ĩ nobilem habere tres filias ⁊ cum ipse inopia ꝓlij ab amonentibus de hoc querens vtrũ melius foret patrem eg̃am eoꝝ ponis abscindere q̃ curare famuliariter accersiuit: ⁊ accepta de facultatuz dome sticarum pecunia instruit ⁊ fidelitorem habuit.

¶ Ampliꝰ autem q̃a reges ⁊ ꝓncipes communes habent actiones ⁊ vniuersalem diligentiam subditorum cum non sufficiat homo solus ad ꝓprias actiones: oportet q̃ in multis deficiant: q̃a talis actio siue actiones que sunt populum gubernare: iudicare: ac vnicuiq; suorum subditoꝝ ꝛm merita ꝓuidere trãscendit vires tutem nature. Propter quod dicitur q̃ est ars artium regimen animarum. Et ardua ẽt valde

vt qui nescit tenere moderamina vite sue iudex sit vite aliene. Debuit quã cãm Sauli assumpto ⁊ inuncto in regẽ p Danielẽ pphã pcipitur q ascenderet ad cuneũ pphãrũ: vt ibidẽ p eleuationẽ mẽtis pphãdo cũ eis circa pplm gubernãdum ex diuina influẽtia haberet ⁊ notitiã agendoꝝ. Quod ⁊ factũ fuit: vt pꝫ in pmo regũ Qꝛ impossibile est reges ⁊ pncipes nõ errare pp dictam causam: nisi ad illuꝫ q omnia gubernat. et omnium est conditoꝛ se conuertant. Et ppter hanc cãm dicit in ecclastico de regibus isrlitici ppli q pter Dauid: Ezechiã: ⁊ Josiã q fuerunt viri spũales: a deo illuminati oẽs peccauerũt domino. Jsti aũt defectui subueniẽt p elemosyne bñficium vñ paupes sustentent. Sicut p Danielẽ pphã dcm est illi pncipi Ethnico regi babilonis Nabuchodonosoꝛ: q in toto oriẽte generalis erat monarcha. Peccata tua elemosynis redime: ⁊ iniqtates tuas in misericordijs pauperũ cõuerte. Sunt ẽ ipse elemosyne quas faciunt pncipes indigẽtib⁹ quasi quidã fideiussoꝛ corã deo p ipis ad soluẽdum debita peccatoꝝ: vt phs dicit de numismate respectu rerũ venaliũ. Et sicut numisma est mẽsura in pmutatiõib⁹ p vita corpali ita elemosyna in vita spũali: ppter qd in ecclastico dicit. Elemosyna viri quasi saculus cũ ipso ⁊ gratiã hoĩs qsi pupillaꝫ oculi ɔseruabit. Ex his igit satis est manifestuꝫ qualr oportunũ ẽ regib⁹ ⁊ cuicũqꝫ dño in ipoꝝ dño de cõi errario rei pu. siue regali pauperib⁹ puidere. Hinc ẽ q in singulis pncipijs: ciuitatibus ⁊ castris ad talia misteria exercenda sunt hospitalia instituta: siue p reges siue p pncipes: ⁊ ciues ad pauperũ inopiam subleuãdũ: ⁊ nõ solũ apud fideles: sed etiã infideles. Domos. n. instituebãt hospitalitatis ad pauperum subuẽtionẽ quas Jouis hospitalia nomiabant: vt pꝫ in libro. 2. mach. ppter effectũ beniuolentie ⁊ pietatis q eidẽ attribuit planete sm astrologos. De Aristotele etiã tradunt hystorie q Alexãdro exhortatorias litteras destinauit q pauperũ inopie memoꝛ eẽt ad ɔspirãtẽ sui regiminis augmentandam.

¶ Hic sanctus doctoꝛ declarat qualr oẽs reges ⁊ quecũqꝫ dñantes ad cultũ diuinũ intẽdere: ⁊ qs fructus ex hoc sequat. CA.XVI.

[b]is habitis agendũ est de cultu diuino ad quem reges ⁊ pncipes studere debẽt toto conatu ⁊ sollicitudine: sicut ad finẽ debitum. Et iõ h in h vltio capitulo tradit: de quo ⁊ rex ille magnificus Salomõ in ecc. 12. c. scribit finẽ loquẽdi oẽs pariter audiamus. Deũ time ⁊ mandata ei⁹ obserua: hoc est eni oĩs hõ. Et quãuis iste finis oĩbus sit necessari⁹ diuinus vꝫ cultus ⁊ reuerẽtia p obseruantiã mandatoꝝ vt iam dcm est regi tñ magis ɔpetit. Et huius rei ẽ magis debitoꝛ: ppter tria que sunt in ipso. Et qꝛ vꝫ hõ: ⁊ qꝛ dñs: ⁊ qꝛ rex. Quia homo singulariter a deo creatus. Ceteras eni creaturas de⁹ dicẽdo fecit. Cum vo hoiem crearet dixit. faciam⁹ hominem ad ymaginẽ ⁊ silitudinẽ nostrã. Vñ aplꝯ in actibus aploꝝ. 17. ca. refert verba arati poete dicẽtis q nos genus dei sum⁹. Et hac ẽ parte debitores sum⁹ oẽs deo in generali ad diuinã reuerentiã: qd est pmuꝫ pceptũ pme tabule. Vñ dr pplo isrlitico in deutro. p moysem ⁊ p ɔs nobis Audi isrl dñs de⁹ tuus deus vn⁹ est. Quasi ipse solus sit cui debet reuerẽtia ⁊ honoꝛ: inqñtuꝫ ab ipso solo creati sumus ⁊ singulari quadã pꝛogatiua p ducti. Et ppter h habita ɔsideratõe tanti bñficij subdit moyses in eodẽ statiꝫ loco dicẽs. Diliges dñm deũ tuum et toto corde tuo: ⁊ in tota aĩa tua ⁊ in tota fortitudine tua: Jn hoc volẽs ostẽdẽ q totum deo debeam⁹ quod sum⁹. Et in recognitiõe eius pceptum de decimis fuit institutũ: ad qd qlibet obligat nõ in quãtitate numeri: ꝫ cuiuscũqꝫ rei ex dicta iaꝫ cã. Sed qñuis qlibet ad h sit obligatus pl⁹ tñ pnceps etiã sicut puata psona: inqñtũ plus participat de nobilitate humane nãe rõne sui generis vñ trahit originẽ ⁊ inde nobilitatem vt phs pbat in sua rethorica. ¶ Qua ɔsideratõne motus Cesar Aug⁹ qui ⁊ Octauianus vt hystorie tradunt: diuinos honores nõ sustinẽs q eidem exhibebant a ro. pplo ppter corporis eius pulchritudinẽ ⁊ animi pbitatẽ. suũ creatorẽ ⁊ factorem qsiuit a Sibilla tyburtina quẽ ⁊ inuenit ⁊ adorauit: phibuitqꝫ edicto publico ne ipm vlterius aliquis de dicto populo adoraret: vel deum aut dominũ vocaret. ¶ Amplius aũt ⁊ inqñtum dñs: qꝛ nõ est potestas nisi a deo: vt apostolus dicit ad romaos. 13. c. Vñ ⁊ vices dei gerit in terris vt dcm est supra. Propter qd tota virtus dominij ex deo dependet sicut eius ministri. Ubi aũt est dependentia in dominio necessaria est superioris reuerentia: qꝛ p se nihil est: vt i ministris regalium curiarum cõtingit. Propter qd in apocꝫ. quotienscunqꝫ agitur de celestiũ spirituum ministerio qui per se moꝛes tãqꝫ maturis res in actõibus: ⁊ animalia que potius agitur qꝫ agant ex vehementi irradiatione diuina: ⁊ in ministerio designantur: semper de eisdem subiungitur q ceciderunt in facies suas ⁊ adorauerunt deum. Qui quidem duo actus sunt latrie: seu diuini cultus. Unde ⁊ illa Nabuchodonosoꝛ monarche in oriente vt scribitur in Daniele: quia suum dominiũ nõ recognoscebat a deo sm suam ymaginationem in bestiam est translatus: ⁊ dictum est ei. Septem tempora mutabuntur sup te: donec scias q dñet excelsus in regno hoium ⁊ cuicunqꝫ voluerit det illud. Circa q etiã monet

Alexãder vt historie tradunt cũ pposito vadens in iudeã destruẽdi regionẽ cũ appꝛopinquanti ierusalẽ ei irato in albis summus põtifex occurrisset cũ ministris tẽpli mãsuefact⁹ ⁊ de equo descẽdens ipse cũ vice dei reuerit⁹ est. Et ingressus tẽplum maximis honorauit donis: ⁊ gentẽ totaꝫ p diuina reuerentia libertate donauit. ¶ Nõ soluꝫ aũt sicut hõ ⁊ dñs ad diuinũ obligat cultũ: ꝫ etiã sicut ⁊ rex: qꝛ inunguntur oleo ɔsecrato: vt pꝫ de regibus israelitici ppli q oleo scõ inũgebant manibus pphãrum. Vñ ⁊ xpi dñi vocabant ppter excellentiã virtutis ⁊ grẽ in ɔiũctione ad deũ qbus pditi esse debebãt. Scdm quã vnctionẽ quandã ɔsequebant reuerẽtiã ⁊ delationẽ honoris. Propter qd ẽt Dauid qꝛ pcidit clamidẽ regis Saulis percussit pect⁹ suũ in penitudinis signũ: vt scribit in pmo libro regũ. Rex ẽt Dauid cũ lamentabiliter deplorat mortẽ Saulis ⁊ Jonathe: ita qrelam ppõit de allophiloꝝ irreuerẽtia: q sic occiderant regẽ Saul quasi nõ eẽt vnct⁹ oleo: vt in fine scribit scdi libri regum. Cui⁹ scitatis ẽt argumentũ assummimus ex gestis frãcoꝝ: ⁊ btĩ remigij sup clodoueũ regem pmũ xpianum inter reges francoꝝ et delatione olei desup p colũbam: quo rex psatus fuit inunct⁹ ⁊ inunguntur posteri signis: ⁊ portentis ac varijs curis apparentib⁹ i eis ex vnctione pdicta. ¶ Amplius aũt ⁊ in dicta vnctione vt Aug. ait de ciuitate dei figurabat rex ver⁹ ⁊ sacerdos iuxta Dañ. pphãm. 9. c. Cũ venerit inqt sanctus scõꝝ cessabit vnctio vra. Jnqñtuꝫ igit figurã gerunt in hac vnctione illi⁹ q est rex regũ ⁊ dñs dñantium vt dr in apoc. 19. c. q est xpc dñs nr debitores sunt reges ad ipm imitandũ: vt sit dbita pportio figure ad figuratũ: vmbre ad corpus: i quo verus ac pfect⁹ cultus diuinus includit. Patet igit quã necessariuꝫ sit cuilibet dño: vt sit deo deuot⁹ ⁊ reuerens: ꝫ pcipue regi ad ɔseruationeꝫ sui regiminis. Cui⁹ exemplũ trahim⁹ qdẽ a pmo vrbis rege vꝫ Romulo vt historie tradũt. Jn primordio eni sui regiminis i vrbe romana: fabricauit asylũ qd tẽplũ pacis noiabat mult ampliãs gratijs. Pro cuius numine ⁊ reuerentia omneꝫ sceleratum q ad ipꝫ confugeret cuiuscũqꝫ status reddebat immunem. Qualẽ aũt habuerint exituꝫ posteri ei⁹ q in diuino cultu fuerũt negligẽtes: et q fuerunt seruẽtes scribit maxim⁹ Valerius i pncipio li. sui. Quid vo dicam de deicolis regib⁹: siue veteris siue noui testi: Oẽs enim q ad diuinã reuerentiã fuerunt sollicit: feliciter suũ ɔsumauerunt cursum. Qui vo econtra infelicẽ ɔsequti sũt exituꝫ. Tradunt ẽt historie q in qualibet monarchia ab initio seculi tria se inuicẽ p ordinẽ cõitata sunt: Diuinus cult⁹: sapiẽtia scholastica: ⁊ secularis potẽtia. Que qdem tria se inuicẽ p ordinẽ consequuntur: ⁊ in rege Salomone ex suis meritis cõseruata sunt: qꝛ p diuinã reuerẽtiam cũ descendit in gabaon locũ oronis assumpt⁹ in regẽ ɔsecutus ẽ sapientiã: ⁊ ex vtroqꝫ vlteri⁹ in regali virtute super reges sui tpis excellentiã. Cũ vo a vero cultu dei recessit infelicẽ exitũ hũit: vt pꝫ in. 3. li. regũ. ¶ Hec igit de principib⁹ ad regimẽ cuiuscũqꝫ dominij ꝫ pcipue regalis in h libro in tãtũ sint dcã.

¶ Explicit liber scds. Incipiũt capitula tertij.

¶ In pmo caplo ɔsiderat ⁊ pbat omne dñiuꝫ ẽe a deo ɔsiderata natura entis.
¶ In scdo capitulo pbat hoc idẽ ex ɔsideratione motus cuiuslibet nature create.
¶ In tertio capitulo ad hoc idẽ arguitur per considerationem finis.
¶ Qualiter dñium romanoꝝ fuit a deo pmissum ppter zelũ patrie. CA.IIII.
¶ Qualiter meruerunt dñium romani ppter leges sanctissimas quas tradiderũt. CA.V.
¶ Qualiter ɔcessum est eis dñium a deo ppter ipsoꝝ eximiam beniuolentiã. CA.VI.
¶ Qualr deus pmittit aliquod dñium ad punitionẽ maloꝝ: ⁊ q tale dñium est quasi instr̃ꝫ diuine iusticie ɔtra peccatores. CA.VII.
¶ Q tale dñium interdũ cedit in malũ dominãtis: qꝛ ppter ipsoꝝ ingratitudinẽ in supbiam elati grauiter depꝛimunt. CA.VIII.
¶ Q hõ naliter dñatur aĩalib⁹ siluestrib⁹: ⁊ alijs rebus irrationalibus ⁊ quomodo: ⁊ pbat multis rõnibus. CA.VIIII.
¶ De dño hoĩs sm gradũ ⁊ dignitatẽ: ⁊ pmo de dño pape qualr pfert omni dño. CA.X.
¶ De dño regali in quo ɔsistit ⁊ in quo differt a pollitico: ⁊ quomodo distinguitur diuersimode sm diuersas rõnes. CA.XI.
¶ De dño iperiali vñ istud nomẽ hũit origineꝫ ⁊ qbusdã alijs noĩbus: vbi incidẽter distinguunt monarchie ⁊ quãtũ durauerit. CA.XII.
¶ De monarchia xpi qño i trib⁹ excellit: ⁊ q octauiano augusto qño gessit vices xpi. CA.XIII.
¶ Mouet qd de monarchia xpi quo tpe icepit: ⁊ qño latuit: ⁊ quare: ⁊ duplex assignatur cã sue occultatiõis: ⁊ pmo ponit vna. CA.XIIII.
¶ Scda rõ quare dñs assumpsit vitã abiectaꝫ ⁊ occultã: ꝫ eẽt verus mũdi dñs: ⁊ exponunt verba ysaie pphete de ipso. CA.XV.
¶ Ondit q isto mõ aucta fuit res pu. p exẽpla antiquoꝝ ro. ⁊ postea subdit de ɔstãtino. C.XVI.
¶ Q impatores ɔstãtinopolitani sequẽtes a cõstantino fuerũt obediẽtes ⁊ reuerentes ecclie romane: ondit p quattuoꝛ ɔcilia qbus dicti pncipes se subiecerunt. CA.XVII.
¶ De duob⁹ sequẽtib⁹ ɔcilijs post alia quattuoꝛ celebratis tpe Justiniani iunioris ⁊ que fuit ratio

quare imperium translatum fuit a grecis ad germanos. CA.XVIII.
¶ Qualiter diversificatur modus imperii a Karolo magno usque ad ottonem tertium et vel plenitudine potestatis summo pontifici pareat. CA.XIX.
¶ Comparatio regalis dominii ad imperiale et politicum et qualiter sociatur cum utroque. CA.XX.
¶ De dominio principum qui subsunt imperatoribus et regibus: et diversis nominibus eorum quod importent. CA.XXI.
¶ De quibusdam nominibus dignitatum singularibus in quibusdam regionibus, et quale sit omnium istorum regimen. CA.XXII.
¶ Expliciunt capitula tertii libri.

¶ In hoc primo capitulo consideratur et probatur omne dominium esse a deo: considerata natura entis. CA.I.

Cor regis in manu dei: quocunque voluerit inclinabit illud: ut in proverbiis .21.c. scribitur. Quod et ille magnus monarcha in oriente Cirus ut rex persarum per publicum confitetur edictum. Post victoriam enim de Babylonia consecutam quam usque ad solum destruxit ac occiso Baltasar rege ibidem sicut Isidoro traditur: sic ait ut in principio libri esdre patet. Hec dicit Cirus rex persarum: omnia regna mundi dedit mihi dominus deus celi. Inde manifeste appareat deo omne provenire dominium sicut a primo dominante. Quod quidem ostendi potest triplici via: quam philosophus elegit. Quia vel inspicitur ens vel in quantum motor: vel in quantum finis. Ratione quidem entis: quia oportet omne ens ad ens primum reducere sicut ad principium omnium entium: ut omne calidum ad calidum ignis: ut patet per philosophum in secundo methaphisice. Quia ergo ratione omne ens ex ente primo dependet causaliter: et dominium, quia ipsum super ens fundatur: et tanto super nobilius ens quanto et ad dominandum super homines in natura coequales eidem preponitur. Unde et eam habet non superbiendi: sed humane sue proprium gubernandi: ut Seneca dicit in epistola ad lucillum. Propter quod in ecclesiastico dicitur .32.c. Rectorem te posuerunt: noli extolli: sed esto in illis quasi unus ex illis. Sicut ergo omne ens ab ente primo dependet quod est prima causa: et omne dominium creature a deo sicut a primo dominante et primo ente. ¶ Amplius autem omnis multitudo ab uno procedit et per unum mensuratur: ut patet per philosophum in decimo prime philosophie. Ergo eodem modo et multitudo dominantium ab uno dominante trahet originem quod est deus: Sicut videmus in regalibus curiis quod in diversis officiis multi sunt dominantes: sed omnes ex uno dependent scilicet rege: Propter quod philosophus .l.12. prime philosophie dicit: quod sic se habet deus sive prima causa ad totum universum: sicut dux ad exercitum: a quo tota multitudo castrorum dependet. Unde et ipse moyses in exodo .15.c. deum ducem populi vocat. Dux inquit fuisti in misericordia tua populo quem redemisti. Et deo igitur omne dominium habet initium. ¶ Rursus ad idem. Virtus est proportionata enti cum et virtus et adequatur ei: quia virtus fluit ab essentia rei: ut patet per philosophum in primo et secundo libro de celo. Sic ergo se habet ens creatum ad increatum quod est deus: sicut virtus cuiuslibet entis create ad virtutem increatam que est in deo: quia quicquid est in deo: deus est. Sed omne ens creatum ab ente increato trahit originem: ergo virtus creata ab increata. Hoc autem in dominio presupponitur quia non est dominium ubi non est potentia sive virtus: ergo omne dominium erit ab increata virtute: et hec est deus ut superius dictum est. Et sic idem quod prius. Unde apostolus dicit ad hebreos primo .c. et scribitur quod deus portat omnia verbo virtutis sue. In ecclesiastico primo .c. scribitur quod unus est altissimus: creator omnium omnipotens: et rex potens: et metuendus nimis: sedens super thronum dominans deus. In quibus verbis satis apparet a quo omnis creatura habet esse: virtutem et operationem et per consequens dominium. Et multo amplius rex ut superius est ostensum.

¶ Hoc idem probat ex consideratione motus cuiuslibet nature create. CA.II.

Non solum autem ratione entis sed ratione et motus probatur a deo provenire dominium: et primo quidem assumenda est ratio philosophi in .8. physicorum. Quia omne quod movetur ab aliquo movetur: et in moventibus et motis non est abire in infinitum: ergo oportet venire ad aliquod primum movens immobile: quod est deus sive causa prima. Inter omnes autem homines qui plus habent de ratione motus sunt reges et principes et omnes qui presunt: sive in gubernando: sive in iudicando: sive in defendendo: et sic de aliis actibus qui ad curam regiminis pertinent. Unde Seneca de consolatione fratris ad polibium sic loquitur de cesare ex contra eum ad conceptum mundi. Cum voles omnium rerum oblivisci cogita Cesarem: Vide quantam huius vite indulgentie habeas: quantam industriam debeas: intelliges non magis tibi incurvari licere quam illi. Si quis modo est fabulis traditur: cuius humeris mundus innititur. Cesari quoque ipsi cui omnia licent: propter hoc ipsum multa non licent. Omnium domos illius vigilia defendit: omnium ocium illius labor: omnium delicias illius industria: omnium vacationem illius occupatio. Ex quo se Cesar orbi terrarum dedicavit: sibi eripuit: et siderum modo que irrequieta semper cursus suos explicant nunquam illi licet nec subsistere nec quicquam suum facere. Si ergo reges et alii domini tantum habent de ratione motus: ipsum non possunt perficere nisi per influentiam et virtutem moventis primi: quod est deus ut superius est probatum. Propter quod in libro sapientie ubi connumerantur effectus divine virtutis per suam sapientiam: volens auctor ostendere qualiter omnium influentiam divini motus participant subditi statim: omnibus mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem ubique propter suam mundiciam: mundiciam vocans absolutam et supergredientem ac infinitam divinam virtutem ad omnia movendum ad similitudinem corporalis lucis:

que ex hac parte nitur imitatur divinam. ¶ Rursus ad idem. Omnis causa primaria plus est influens in suum causatum quam causa secundaria. Cum autem prima deus sit: ergo si in virtute prime cause omnia movent et influentiam prime motus omnia recipiunt: et motus dominorum erit ex virtute dei et ex deo movente. ¶ Amplius autem si est ordo in motibus corporalibus: multo magis et in spiritualibus erit. Sic autem videmus in corporibus quod inferiora per superiora moventur: et omnia reducuntur ad motum supremi quod est nona spera secundum Ptholomeum in prima distinctione almagesti sed secundum Aristo. in secundo de celo est octava. Si ergo omnes motus corporales regulantur per primum: et a primo habent influentiam: multo magis spirituales hoc propter maiorem assimilationem quam habent in alterutrum. Unde aptiores sunt ad recipiendam influentiam primi et supremi moventis sive motoris quod est deus. Quem quidem motum nobis tradit beatus Dionysius in libro de divinis nominibus et de celesti ierarchia: distinguens in eis motum: sicut et in corporibus: scilicet circularem: rectum et obliquum. Qui quidem motus sunt quedam illuminationes quas recipiunt a superioribus ad agendum: ut idem doctor exponit. Ad quas quidem illuminationes recipiendas necessaria est dispositio mentis in qua fit ista influentia motus. Inter omnes autem homines qui paratiores esse debeant sunt reges et principes et alii dominatores orbis tum ex exercitio quod habent: tum ob viles actiones regiminis: unde et mens magis elevatur ad divina: tum etiam quia hoc eis incumbit: ut se disponant ut cura eis imposita in gubernando gregem: et alia que sunt necessaria in actibus regiminis que supra ipsum sunt et naturam particularem excedunt per talem motum divine influentie sufficienter deducantur. Sic enim David rex se disposuit. Propter quam causam ex motu illuminationis prefate supra omnes reges et prophetas meruit in suis psalmis spiritum prophetice intelligentie: ut doctores tradunt scripture sacre. Ex cuius contrario actu principes ethnici de quibus Daniel propheta mentionem facit: ut Nabuch. et Balthasar pater et filius meruerunt obumbrari. Unde et influentia divine illuminationis movit eorum fantasiam in imaginativis visionibus: ut in Dani. est manifestum ut scirent quid circa regale regimen eis esset agendum. Sed quia mens ipsorum non erat disposita sed involuta tenebris peccatorum: ad ipsarum noticiam non potuerunt venire. Propter quod insignito lumine prophetie Danieli deum est. Tibi datus fuit spiritus intelligentie ad ista interpretandum: ut verificetur quod per Salomonem dicitur in proverbiis. Meum est consilium et equitas: mea est prudentia et mea est fortitudo. Per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt per me principes imperant et potentes decernunt iusticiam. Et sic manifestum est qualiter omne dominium est a deo in consideratione motus.

¶ Hic sanctus doctor hoc idem probat per considerationem finis. CA.III.

Est et respectu finis adhuc idem apparet. Cum enim sit bonis agere propter finem ratione sui intellectus quod finis in unoquoque est actionis principium: unoquoque non quanto est magis intellectiva tanto magis propter finem agit. Cum ergo deus sit summe intelligens et purus actus intelligendi sua actio magis finem includit. Ergo oportet dicere quod in unoquoque fine unius cuiusque rei create pendeat actio intellectus divini: quam et nos divinam providentiam vocamus: qua quidem deus cuncta disponit et in debitum finem deducit: ut Boetius de consolatione philosophie ipsam nominat. Secundum quam rationem dicitur in libro sapientie quod divina sapientia attingit a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia suaviter. Concluditur ergo ex hoc quod quelibet res quanto ordinatur ad excellentiorem finem tanto plus participat de actione divina. Huiusmodi autem est regium dominium sive cuiuslibet collegii: sive politice: sive regalis: sive cuiuscunque conditionis: quia cum intendat nobilissimum finem ut philosophus tangit in ethi. et in primo politicorum: in ipso divina providentia actio et sub virtutum dominorum subiicitur regimine. Et hinc forte trahit originem virtus et bonitas quam de potentia a philosopho in ethi. ¶ Amplius in regimine legislator semper debet intendere ut cives dirigantur ad vivendum secundum virtutem: immo hic est finis legislatoris ut philosophus dicit in secundo ethi. Propter quod et apostolus dicit ad thimotheum quod finis precepti est charitas. Sed ad istum finem venire non possunt sine motione divina. Sicut nec calor calefacere sine virtute caloris ignis: nec lucidum lucere sine virtute lucis. Et tanto altius et excellentius motio primi moventis: quanto virtus divina supergreditur et transcendit virtutem creatam et omne genus operis. Sed et forte [illegible] ut dicat ille Isaias propheta .26.c. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. Et vox evangelica. Sine me nihil potestis facere. ¶ Rursus ad idem. Finis movet efficientem: et tanto efficacius quanto finis nobilior et melior reperitur: ut bonum gentis respectu boni civitatis vel familie sicut philosophus dicit in primo pol. Finis autem ad quem principaliter rex intendere debet in seipso et in subditis est eterna beatitudo: que in visione dei consistit. Et quia ista visio est perfectissimum bonum maxime debet movere regem et quemcunque dominum: ut hunc finem subditi consequantur: quia tunc optime regit si talis in ipso sit finis intentus. Tali autem modo suos regebat et gubernabat rex ille et sacerdos [illegible] quod dicebat in iohe. 10. c. Ego vitam eternam do eis. Et iterum. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Hoc autem maxime facit rex cum super gregem suum sicut bonus pastor invigilat: quia tunc super eum divina lux irradiat ad bene regendum: ut pastoribus in ortu regis nostri et salvatoris. Et irradiationis dicte ad bonum regimen et in principe et in subditis motum circularem accipimus rectum et obliquum de quibus distinctum est supra: et beatus Dio. loquitur in .4.c. de divinis nominibus. Hic enim

moꝝ ꝙ rectus dꝫ: ſic p diuinā illuminatiōē ſu
per pcipe ad ꝑ regendū: ſup pplm. meritū ꝑ
cipis. Et obliq⁹ vocat: qui p diuinā illumināto
nē ſic ſubditos regit ꝙ virtuoſe viuāt: illuſtrat in
eis diuina lux: ꝙ rarum actū: vt ſit qui ꝺ̄ꝺ̄ ar
cualis figura et cꝛeda recta: arcu obliquo. Sed
circularis moꝝ diuinoꝝ radioꝝ dꝫ: qui diuina il
luminatio irradiat ꝑcipē vel ſubditū: et ꝙ ꝺ̄ꝺ̄
eleuant ad deū ꝑ laudū: et diligendū. Qui ideo
circularis moꝝ vocat: q: eſt ab eōdē ad idē: et a
puncto ad punctū: qꝺ circularis moꝝ eſt ꝑ⁹ꝫ.
Duē ꝺ̄ꝺ̄ motū pbs ēt ponit in. ix. metū. vbi di
cit ꝙ motoꝝ ꝑmus ſiue cā ꝑma qꝺ ē deus: mouet
alia ſicut deſideratū ſ̄ eſt rōne finis: ꝙ eſt ipſe: de
quo et ꝑpha. Dauid loquit in ꝑs. lxxij. fm ſacros do
ctores adeptet ad ipm regē nr̄m. Deus iudi
cium tuū regi dꝫ: et iuſticiā tuā filio regis. Iudica
re pplm tuū in iuſticia: et pauperes tuos in iudicio.
Suſcipiāt montes pacē pplō: et colles iuſticiam.
Que quidē ola dēpcatiua ſunt regis: et cuilibet
dñi ad deū ꝑ bono regimine ppli: ad qō ꝑncipali
ter conari debēt vt deū eſt ſup⁹a: Et q: mēteꝝ ſic
diſpoſitā bñe ad diuinā influentiā recipiendā ꝑ ſa
lute ſubditoꝝ ſtatim ſubdit. Deſcēdet ſic pluuia
in vellus: et ſic ſtillicidia ſtillātia ſup terrā. Orief
in diēb⁹ eius iuſticia et abūdātia pacis. Per q̄ ola
ſatis manifeſtū eſt ꝙ dñus eſt a deo in relatione
ad finē: ſiue remotus q eſt ipſe: ſiue ꝓpinquū qui ē
optari ſm virtutem.

¶ Die ſcūs doctor declarat qualr dñium roma
nū ſuit a deo pluſſim ꝓpter zelū ꝓie. C.IIII.

Tq: inter oēs reges et ꝑncipes mundi ro
e mani ad ꝑdicta magis fuerūt ſolliciti: de
uis illis inſpirauit ad vtr regendū. Unde et di
gne meruerūt impium: vt ꝑbat aug. in libro ō ci
uitate dei diuerſis cauſis et rōnib⁹ ꝺ̄ꝺ̄ ad ꝑpoſ per
ſtringēdo ad tres reducere poſſum⁹: aliis vt tra
dat cōpendioſi⁹ reſeceris: quarū intuitu meue
rūt dñium. Una ſumit ex amore ꝓpie. Alia vo ex
zelo iuſticie. Tertia aūt ex zelo cuiuſdā benuolen
tie. ¶ Prima ū dicta virt⁹ latis erat digna dñio
qua participabāt quādā nām diuinā: eo ꝙ ad eōꝝ
finē ſuos ferē affect⁹. Uerūt enī ad vſus actiōes
ppli. Dicit deus ē vlis cārex. Unde et pbs dicit in
ꝓmo ethi. ꝙ bonū gētis eſt bonū diuinū. Et q: re
gale regimē et quodcūq; diuinū cōtuerit ꝺ̄ꝺ̄ dat
cōtuitez diligens dñij cōtuitem meret: vt ſic ipſe
cōcomitet ꝑmium ſm meriti ꝙtitatē. Et hoc re
quirit ꝺ̄ditio diuine iuſticie vnicuiq; mercedem
rependere iuē virtuē ꝓpus vt verbū ſcriptum in
apocalipſi ſpleat in eis. Opa eoꝝ ſequūtur illoꝝ.
Et uterū in matheo. xv. c. ſcribit ꝙ dño ꝺ̄ꝺ̄t vni
cuiq; ſm ꝓpriā virtutē. ¶ Simpl⁹ aūt. Amor pa
trie in radice charitatis fundat: ꝺ̄ cōia ꝑpriis nō ꝑ
poſit cōibus ariponit: vt beāo Aug. dicat exponēs

verbū apli de charitate. Uirt⁹ aūt charitat⁹ meri
to accedit oēm virtutē: q: meritū cuiuſcūq; vir
tutis ex virtute charitatis dependet. Ergo amor
patrie ſuper ceteras virtutes gradum meretur
honoris. Hoc aūt eſt dominium. Ergo ex amo
re ꝑie digne ꝑſequit qꝺ ꝑncipatū. De hoc autez
amore ꝑie dicit Tulli⁹ i libro de officijs: ꝙ oīuz
ſocietatu nulla ē gratio: nulla cario: ꝺ̄ ea ꝙ cum
re pu. ꝑſeuerat. Unicuiq; enī nr̄i cari ſunt pa
rentes: cari ſunt liberi: cari ſunt ꝓpinq; ac familia
res: ꝺ̄ oēs oiu⁹ ꝓpinquates ꝑia ſua cōplera eſt:
ꝙ qua qꝺ bonus dubitet mortē appetere ſi eidez
ſit pſuturus. ¶ Quātus vo fuerit amor ꝑie i an
tiqs romanis Saluſtius refert in catelinario ex
ſuis catonis: qualdā de eis ꝓnumerādo virtutes
in qbus dicit⁹ amor: ꝛcludit. Uolute ingt existima
re in aliores nr̄os armis rē pu. ex parua magnā ſe
eiſſe: qppe ampliꝰ: nobis ꝺ̄ ipſis armoꝝ ē copia.
Dz q: in eis fuit domi industria foris uſuꝰ impe
riū: in ꝑfectō aūs liber: neq; delicto neq; libidi
ni obnoxi⁹. Ꝑro bis nes hēm⁹ luxuriā atq; auari
tiam: publice egestatē: ꝑuati opulentiā: laudam⁹
diuitias: ſequmur inbertiā: inē bonos et malos nul
lū diſcrimē: ola virtut ꝑmia ambitio poſſidet.

¶ Rurſus amor ꝑie ꝑmū et maximū mādatum
ꝑtinere vi: de quo euāgelīū luce mentionē facit:
q: in zelando rem cōem aſſimilat ſibi naturā di
uinā: in ꝺ̄ctum vice dei diligentē circa multitudi
nē adiubet curā. ¶ Jrē primi dilectionē adiplet:
dū totū ppūl ſibi cōmiſſi et affectu ꝑno ſollicitu
dinē gerit. Et ſic adimplet mādatū ꝑfatū de quo
di in deuteron. 6. c. Diliges dñm deū tuū ex to
to corde tuo: et tota aīa tua: et ex tota fortitudi
ne tua: ꝑmū tuū ſicut teipm. Et q: in illo ꝑcepto
diuino nō cadit diſpēſatio: inde ē ꝙ Tulli⁹ dicit ō
repu. ꝙ nulla cauſa interuenire dꝫ: vti ꝓpria ꝑia
deneget. De illo aūt amore ꝑie exemplū accipi
mus vt hiſtorie tradit: et beāo Aug. in. 5. ō ci. dei
de marco curtio nobili milite q: armatū equo ſe
dentē in abruptū terre hyatū ſe ꝓpitē dedit vt
pelliētia ceſſaret ab vrbe. ¶ Jrē de. C. regulo
q ſalutē reipu. ſue ꝑferēs ꝓlutus a romano ꝓplo:
et inī ꝑdictū pplm: et penoꝝ gentē mediator pacī
cuius in aphoꝛcam redūs a carthaginenſib⁹ ē occi
ſus. Quā mādas ēt habuerūt mari⁹ a muneribus
ꝑncipes eoꝝ ꝓ ſeruāda repu. ꝙꝺ. C. curio: ō
quo ſcribit maximus valeri⁹ libro. 4. qūo ſanniti
dimiſſus contēpſit. Cū eni poſt victoriā ō ipſo
habitā legati eoꝝ ad ipꝺ aditū habuiſſent: ipmq;
repulſent in ſcīno ſedentē foro et catino ligneo ce
nantē: magnīq; auri pōdus offerrēt: ſuis iuſtat⁹
verbis et eo vti vellet vultū primus ritū ſoluens:
ſupuacue in. ꝛt. Narrate ſanniti⁹. C. curiū mal
le locupletib⁹ impare: ꝺ̄ locupletez fieri. Et mo
mētote me nō acie vinci nec pecunia poſſe coꝛrū

pl. Simile etiam refert idem. ſucto: libro eodē
de fabricio: q cum honore et amicitie olbus in eta
te ſua maio: ceſſiſſe ꝑ eēt vnicuiq; pauperimo
requiſitus a ſanguinatibus quos in clientela detine
bat pecuniā et ſeruos ſibi miſſos ꝓtemptat ac fru
ſtratos remiſit. Cōtinētie ſue beneficio et zelo pa
trie ſine pecunia ꝑdūces: et ſine vſu familie abun
de cōuiuatus: q: locupletez illū faciebat nō multa
poſſidere ſꝫ panca deſiderare. De talib⁹ aūt con
cludit dict⁹ doctor: q eiſdē nō dat vſuandi ꝑtē:
niſi ſummi dei ꝓuidētia: qui res humanas iudi
cat talib⁹ donis eē dignas. Multa ſimilia ibidē
dicit ꝑ que diffinire videt eoꝝ dominū fuiſſe le
gitimum, et eis a deo collatū. Sed et machabeus
et filij ꝺ̄ꝺ̄ fuerint de ſacerdotali genere: ꝓp zelū
legis et ꝑrie in ꝓplo ſtrictico meruerunt dñium
vt ꝑz in ꝑmo et ſcdo Mach. Cum enī mori eſſet
victimus ſic filios ſuos alloquit. Emulatores in
quit eſtote legis et date aīas vr̄as ꝑ teſtō patrum
qō ꝑre pm. accipim⁹ in ꝓplo ꝺ̄dicto. Et poſtea ſō
ditur. Et accipietis gl̄iam magnā et nomē eter
num: qō ad filioꝝ referimus ꝑncipatum: quoꝝ
vnus alteri ſucceſſit Judas ꝑz et Jonathas et Sy
mon: et gl̄uit eoꝝ ſacerdos et duꝝ in eodē floruit
populo.

¶ Qualiter romani meruerunt dñium ꝓp leges
ſanctiſſimas quas tradiderunt. CA.V.

Et aūt et alia rō vñ digne romane dñiuꝝ
e ſunt adepti: zelus vꝫ iuſticie. Quo qdem
modo aegſierūt ꝑncipatū quodā iure nāe
a quo ꝫz eroꝺ: dū eē iuſtum dñium. ¶ Primo q
dem q: vt idē doctor ſcribit ꝓſulebant patrie cō
filio libero: auaritiā releg⁹ et in dño: ſine turpi
lucri gr̄am: neq; delicto: neq; libidini obnoxij: ꝓ
qbus iam ſtans dñium diſſipat. Trahebant .n.
boēs ad ipoꝝ amoꝛem: vt ꝓpter ipoꝝ iuſtiſi
mas leges ſe ſponte eiſdē ſubiceret. Unde et ipſe
apl⁹ Paulus cū a iudeis nimijs iniurijs vexa
retur coā feſto ꝑcipe circa partes ceſaree pale
ſtine: vt in actib⁹ apl̄oꝝ tradit ad ceſarē appel
lauit ac ſe ſubiecit legib⁹ romanis. Quales aūt
fuerint eoꝝ leges et ꝗs ſancte: ſic in eisdem actib⁹
apl̄oꝝ ſcribit de dicto feſto q: eū Jeroſolimis
eſſet adierunt ipm ꝑncipes ſacerdotum et ſacer
dotes poſtulantes aduerſus paulū dānationem
mortis. Quibus dicit feſtus reſpondit quit ꝺ̄cis
legib⁹ romanoꝝ ſubiectus: q nō eſt cōſuetudo ro
manis dānare aliquē ſiue donare niſi ꝓ: ſentes
habeat accuſatoꝛes: locūq; defendendi accipiat
ad ablaēda crimina. Propter qō dicat ſalem do
ctor Aug⁹. in. xviij. libro ꝓ: eſtatoꝝ deo placuit
o: dem terraꝝ per romanos debellare: vt i vnā
ſocietatem rei pu. legumq; ꝺ̄ductum longe late
q; pacaret. ¶ Simplus aūt ad hoc q: de iure na
ture ē vt quis gerens curā alteri⁹ mercedē repoꝛ

tat: eoq; vt ſcribit in puer. vnicuiq; mandauit
deus de ꝓximo ſuo. Et qua quidē rōne iura con
cedunt: q: quis reꝝ alienā ꝑactare poſſit et expē
ſas deducere ac ꝑmium accipere iuxta meritū
actionis: cū dicta bona male tractant a ꝑdonib⁹
vel gbuſcunq; raptorib⁹. Hoc ergo ſuppoſito cō
ſensum videt natura: vt dominium ſit cōcēſſum
ꝓ pace ac iuſticia cōſeruanda urgēte ac diſcor
dijs reſecandis. Jē ad hoc videt ꝓuiſum vt ma
li puniant et boni ꝓmoueant. Et hoc eſt officium
dominoꝝ in hoc quaſi officium gerentiū ꝓmo
rum: vt inde ſuam reportēt mercedem: q: ei ꝺ̄
ſua recipiunt vectigalia et tributa. Unde cuz apo
ſtolus ad roma. oſtenduiſſet a deo ꝓcuire omne
dominiū: nō eſt inquit potestas niſi a deo et cete
ra que ibi ponit ad dominū ꝑtinētia: vltimo
ꝛcludit. Ideo et tributa ꝓſtatis. Umbri enim
dei ſunt in hoc ipſm ſeruientes. Inquātum igit bo
mines virtuoſi ac ſua ꝓbitate ꝓpollētes ꝓ gu
bernanda populi multitudine que regi indiget et
rectorem nō habet, curā aſſumunt: et ſub legibus
populū dirigunt: nō tm inſtincti dei moueri vi
dentur ſed vicē dei gerunt in terris: q: plerumq;
hominū multitudines in ciuili ſocietate: qua ne
ceſſario homo indiget cum ſit alal naturaliter ſo
ciale: vt pbs dicit in ꝓmo pol. Unde et in iſto ca
ſu dñium videt eē legitimū. Quod qdem ꝑbat
Aug. in. 4. de ci. dei. Dicit .n. ſic remota iuſticia
quid ſunt ipa regna niſi quedā latrocinia? Ergo
ipa ſuppoſita regni et quodlibet dñium eē videt
ꝑceſſiue. Introducit aūt ad ſua ꝓbandū inteuū
exēplum de quodā pirata qui vocabat dyonī
des. Qui cum fuiſſet captus ab Alexandro que
ſiuit ab eo cur mare haberet inſeſtū. Ipſe liberā
cōtumacia reſpondit. Quid tibi vt orbē terraꝝ
Sed q: ego exiguo nauigio id facio: latro voco:
tu ō q: magna claſſe: diceris impator. Ita ergo
rōne romanis a deo collatum ſuit dñium. Unde
et idem doctor in. 5. eiuſdē libri dicit: q: ꝓpter le
ges ipoꝝ ſanctiſſimas nulli ſunt tāquam recta
via ad honorē: ecumpium et gl̄iam: nec habēt vñ
cōgneri debeant de ſummi et veri dei iuſticia.
Perceperit enim mercedez ſuā: ſuile videlicet
dñando ac legitime gubernādo. Quātus autem
fuerit zelus iuſticie apud romanos conſules an
tiquos contra malos de multis eſt manifeſtum.
Unde ſcribit Aug⁹. in. 5. Sepe tam dicti lib⁹: q
Brutus filios ſuos occidit: q: bella cōtrahebant
in populo. Et quo vigore iuſticie mortē mercbā
tur. Uicit enī in eo vt ait poeta amor patrie lau
dumq; imēſa cupido. Narrat etiā de Torquato
q idem fecit de filio: q: ꝑtra edictum patris in
uaſit hoſtes: iuuenili quodā ꝓuocat⁹ ardore. Et
licet victor hoſtis exterit: q: tamē cultra ſue gl̄ie
diſcrimine expoſuit: quum morti adiudicauit

liaria militares leges. Ubi idem doctor eruditus fue mortis imminuat discrimē. Ne plus mali sit in exemplo imperij exempta: q̄ boni in ea bonitas oc est. Maximus aūt valerius dicit de ipo q̄ malit penā nocē carere: q̄ discipline militaris trāsgressionibus indulgere. Dic ergo ꝑs qualiter zelo legalis iustitie romanū diuinū meruerunt.

¶ Dilo accessit ē eis dominium a deo ꝑpt̄ ipsorum cautē benuolētiam. CX.VI.

Etna vo virtus p quam subiugauerunt
t romani mundum ⁊ meruerunt diuinum fuit singularis pietas ac cautio benuolētia

Erga vt tradit Maximus valeri⁹ libro .5. humanitatis dulcedo barbaroꝝ ingenia penetrat. Et hoc experimētū habet. Unde ⁊ in puer. 6.c. dicit q̄ verbus dulce multiplicat amicos ⁊ mutigat inimicos. Item in eodē. Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorē. Quisquidem rō flamul ex generositate animi: vt dicit Seneca qui magis ducit q̄ trahatur. Habet.n. mens quoddam sublime ⁊ actū ac impatiens superioris sed delectande cuiusdā subiecte reuerentie seu lenitatis: q̄ quam suspicatur ad paria posse ꝓtendere: ⁊ a suo nō retinare gradu. Propē q̄ ⁊ pbs dicit in .8. ethi. q̄ benuolentia est principiū amicitie. Quātum aūt antiqui romani in hac excelluerint virtute. vnde exteras nationes ad sui traherent amorē ſeqz eisdem sponte subicerent: exempla ipoz deducant in medium. Primo q̄dem de Scipione: qui vt refert Maximus valerius lib:o .4. cum esset in hispania duxo. exercitus cōtra gentem Hannibalis ac vigesimāquartum agens annum cartaginem ibidem a penis condidit in suā redegisset potestatem in ipa virginem cepit eximie venustatis. Quam vt despontatam agnouit ⁊ nobilē q̄m immolatā parentibus reddidit: ⁊ aurum q̄d in redemptione eius traditum fuerat dotī ei adiecit. Et quo facto ad amorem romanoꝝ hostes adduxit: admirantes de tam casta moderatione cōtinentie dicti principis. Una cum idem auctor ipm referat solicitudinis vite in iuuenili etate fuisse: seipm in tanta libertate ⁊ potestate consistens ab omni delicto cōseruasse innocuum. Unde Titus liuius de bello punico narrat. Scipionem hostium dicte virginis allocutū fuisse. In quo sermone suam ostendit pudicitiam dignē principibus imitabilē: ⁊ diuinā meritam benuolentia inductiua in predicta victoria. Cū enim misit obsides romanis: primo quidem hostatus est vniuersos bonum habere animum. venisse enim eos in romanoꝝ potestatem qui beneficio q̄ metu obligare homines malleut: exteras gentes fide ac societate iunctas habere q̄ tristi subiectas seruitio. De hoc etiam dicit. Augu. primo de ciuitate dei q̄ ꝓpitium ipsorum fuit parcere subiectis ⁊ debellare superbos: acceptas q̄ iniuria ignoscere q̄ ꝓsequi malebant. Refert etiam idem doctor in eodem libro de Marco Marcello: qui cum syracusam vbē cepisset: ante vltimam finis illi effudit lachrymas: tūcq; fuit predicte ⁊ cōtinentie animi benignecq; mentis q̄ pulcri opidum iussisset inuadit publico edicto ꝓhibuit ne quis corpus libere violaret. Quid pluribus exemplis insistimus? Cum etiā macchabei Judas vs Jonathas ⁊ Symon de genere indeorum quorū est ꝓpitium aliarum nationū assignari cōstitutum: tum q̄ Saturnini sunt sicut macrobius dicit super somnium Scipionis: tum q̄ legib⁹ ꝓhibebat eisdem: cōsiderata benuolentia romanoꝝ cum ipis statuerunt amicitiā vt in p̄mo Machabeoꝝ scribit. Ubi inter alia cōmendabilia de ipis vnde populos gentesqz diuersas ad sinum trahebāt amorem ⁊ subiectionem politicam seu dispotiā sub cōpendio interseritur: q̄ inter p̄sides romanos nemo portabat dyadema: nec induebat purpura vt magnificaret i ea Et q̄ curiā fecerunt cōsulebant quotidie trecē tos viginti ꝓlium agentes semper de multitudine vt que digna sunt gerant. Et cōmittūt vni homini magistratū finiz ꝓ singulos annos dominari vniuerse terre sue: ⁊ omnes obediunt vni: ⁊ nō est inuidia neqz zelus inter eos. Ubi attendē dum q̄ ordinatū erat tunc tpis regimē politicū in vbe: qđ erat ꝓpitū meritū cuiuscunq; nationis ⁊ puncte ipoz appetere diuinum ⁊ eisdem sua colla subiicere. ¶ Aliud etiā erat in eis puocatum subiectōis: q̄ ex cupidine dñandi nō se dominos vocabāt: sed socios ⁊ amicos. Unde ⁊ de Julio cesare in Suetonio scribit q̄ milites suos nō sibi subiectos: sed socios ⁊ cōmilitones vocabat. Die ⁊ antiqui consules de iudeis fecerunt.

Qui q̄dem ⁊ si modicū haberēt in oriēte diuinum cum romanis tū ꝓfederati sunt fedele amicitie Et cum amplā haberēt romani monarchiā i oriente ⁊ occidēte: ⁊ altis mundi plagis: vt ex pdcō li. mach. est manifestū: nō tñ dedignati sunt cum iudeis societatē inire: ⁊ ad paria se publico in alterutrum attestanē edicto. ¶ Patet igit ex iam dictis q̄ meritū virtutis in romanis antiqs meretur diuinum. Unde etiā alie nationes allecte sunt ad ipoz diuinum: tum ex dilectione patrie ꝑ qua ofa ꝓtinebant: tum ex vigore iustitie ꝓpter quaz ꝓ oēm malefactoꝝ ⁊ perturbatoꝝ pacis se opponebant: tum ex cauli ipoz benuolētia in qua exteras nationes ad sui amoꝝ trahebant. Pro q̄ bus omnibus ex merito virtutuz in ipis diuina bonitas ꝓsentanea videt ad ipoz principatum ex causis ⁊ rōnibus assignatis. Sic enim qs mereꝫ diuinum: vt pbs in .5. ethi. tradit: vbi dicit q̄ non

sinimus sperari boles in quo ē natura humana nih: sed aliū qui est perfectus fm rōnem: sicut dictum est supra.

¶ Dic sanctus doctor declarat qualiter deꝰ permittit aliquod diuinum ad punitōem maloꝝ: ⁊ q̄ tale diuinum est quasi iustū diuine iustitie cōtra peccatores. CA.VII.

Ubi aūt ⁊ alia cā vnde diuinum est a deo p
t mutuum quā a sacra accipimus scriptura nec pboꝝ ⁊ sapientum huius seculi finis cōtraria: vs ꝓpter merita populoꝝ: quā beat⁹ Augu. assignat i. 19. de ci. dei. ꝓbat.n. ibi seruitutem introductaz ꝓpter peccā. Unde ⁊ sacra scriptura dicit in Job. 35. vs q̄ facit regnare hoiem hypocritā ꝓpter pcā ppli. Quod quidē apparet q̄ pmo dicantes in mundo fuerūt boles iniq: vt hystorie tradunt: sicut Chaym: Nembroth: Belus: Ninus: ⁊ Semiramis vxor eius: q̄ ⁊ diuinum habuerunt in p̄ma ⁊ secūda etate mūdi. ¶ Causa aūt vnde habuerūt illud diuinum assumi pōt ex parte subditoꝝ vt dñantiū: q̄ tyranni sunt instrumenta diuine iustitie ad puniendū delicta hoīm: sicut rex assyrioꝝ super israhelitas ppm: ⁊ rex babylonis flagellum dei sup italiā: vt hystorie narrant. Jē Dyonisius in sicilia sub quo captiuat⁹ est ppls ⁊ tandē ab ipo libertate donatus: vt scribit Maximus valeri⁹ li. 4. De rege vo assyrioꝝ qđo ad puniendū delicta sui ppli est desinat⁹ sic ostēdit p ysaiam ppham. Assur virga furoris mei. vnde ⁊ baculus ipe est: in manu eius indignatio mea: ad gentē fallacez mittā eā: ⁊ ꝛ ppm furoris mei mandabo illi: vt auferat spolia ⁊ diuidat ꝑdam ⁊ ponat illud in ꝓculcationē quasi lutum platearū. Que ola verificata sunt qñ ierim obsessa est a caldeis p nabuchodonosor regem assyrioꝝ capta ⁊ cōbusta: captis principibus eiꝰ cū rege. Sedechias eius ꝓfossis oculis ⁊ occisis filijs sicut i fine quarti libri regū tradit. Per que vba satis ostendit q̄ liter deꝰ punit peccatoꝛ per manum tyranni. Ubi peludit ipos eē instrm dei sicut demones: quoꝝ ptās iusta a sacris doctoribus ponit: voluntas tñ semp iniqua. Quod etiam ostendit nobis tyrannicum regimē: q̄: nō ordinat: misi ad onus ⁊ molestiaz subditoꝝ. Tyranni enī ꝓprietas est ꝓpriā ⁊ solā sui vtilitatē ⁊ cōmodū quērere: vt deinde fusp ⁊ pbs tradit in .8. eth. Ubi ponit q̄ sic se habet tyrānus ad subditos sicut dñs ad seruos: ⁊ sicut artifex ad organum ⁊ instrumētum. Hoc aūt pena le est subditis ⁊ ꝓtra naturam diuinā: sicut superius est ꝓbatum. Sed ⁊ ex parte diuantium tale diuinum videt a deo ꝓcessum. Primo in casu ꝓpositō: vel deo disponente ꝓ subditis quod est ad exitū meliorem: quādo videlicet princeps ad dei placitum studet q̄ntis peccatoꝛ. vt de Cyro rege persarum scribit in ysaia. Hec inquit dicit dñs xpo meo Cyro cui⁹ appehendi dexterā: vt subiciam ante faciē eius gentes ⁊ dorsa regum vertā. Ego ibo ante faciē tuā et gressus tuos dirigā. Quod quidem adimpletū fuit: vt hystorie tradūt: quādo subito desiccato alueo eufratis ⁊ tygris q̄ per mediam babiloniam transibant ciuitatem intrauit occidito Balthasar ipoz regem ciuitate sua ipamq; euinatem destruit ad medos trāsferens monarchiā: vbi tunc regnabat darius ex ꝓpinquo: vt Josephus scribit. Hoc aūt deꝰ sic disposuit: q̄ dictus cyrus humanitatem ostendit in suis fidelibus iudeis q̄ captiui tenebant in assyria: quos postea remisit liberos in iudeā cū vasis templi: ⁊ ipm templū reedificari mandauit. Et quib⁹ bonis ⁊ operibus virtuosis que exercuit circa diuinum cultum ⁊ dei ppm: totius orientis obtinuit monarchiā: vt superius ē ostensum. Predictus vo Balthasar occisus fuit: vt ex sententia Danielis apparet: q̄ deo ingratus ⁊ q̄ vasis templi dū in vno conuiuio est abusus. Unde deus est ei per Danielem. Quia nō humiliasti cor tuū sed aduersus dñatorem celi elevatus est: ⁊ vasa domus eius allata sunt coram te: ⁊ tu ⁊ optimates tui ⁊ uxores vestre bibistis in eis. Porro deum celi qui habet flatum tuū in manibus suis: ⁊ omnes vias tuas nō glorificasti: idcirco ab ipo missus est articulus manus contra te. Quod p mia diuina accipimus cōtra ipm: vt rei postea ꝓbauit eventus. Narrat.n. hystoria dan. q̄ dum Balthasar rex babilonicus ꝓfaneret in dei ornamentis: vt ex dictis liquet: ex opposito mē se sui conuiuij videbat digitos manus in pariete scribētis: ex qua scriptura pertaesus est quasi ipa esset nuncius sue mortis. Refert enim scriptura dan. q̄ ex aspectu scribētis cuius manū non videbat nisi digitoꝝ manus facies eius pertrita ē: ⁊ cogitationes eius perturbabant eū cōpagines renum eius dissoluebant ⁊ genua eius ad se inuicez collidebant. Que omnia ultimatiua erant timoris immensi ⁊ futuri iudicij super eum. Sed hanc scripturam rex nō discernēs vocatus Daniel interpretatus q̄ sub tribus nobis ipm denunciauit moriturum: vs mane: techel: phares: quod exposuit scriptura. Mane. Numeravit deus regnum tuum: ⁊ complevit illud: hoc est terminos posuit sicut res numerata que tollitur ⁊ separatur ab acervo pecunie. Techel. Appensus es in statera ⁊ inuentus es minus habens: vii ⁊ dignus es morte. Phares. Diuisum est regnum tuum ⁊ datum est medis ⁊ persis vt supertuli est ostensum. Et quibus omnibus facis est manifestum q̄ ille clausule non proprie sunt significative sin aliquod idioma linguarum: sed fm dispositionem diuinā: sicut ⁊ factum q̄od dam⁹ q̄ quo ꝓpha ꝓphendit diuinā circa nos volas[illegible]

Dic ergo hic conclusum q in illa scriptura fuit firmauit balam edita principem babilonie q: propter peccata sua digna eratmorte: q subito repente principatus iusta illud. Regnū de gente ad alia principatus iusta illud. Regnū de gente ad alia transfertur ppē iniustitias: diuersos dolos et iniquitates.

C Hic factus doctor declarat q inferdū tale dominium cedit in malū diantium: q: pp̄ quod ingratitudines in superbiā elati grauiter deprimuntur. CA. VIII.

Est adhuc insistendū est circa diuinā prudentiam in dño. Contingit enī interdū q eum quis assumit principatū erit dō virtuosus: aliquo tempore perseuerabit in eo. Sed aliquo tempore procedendo ex fauore humano: p superbiam rex regalium elenat quis in superbiā: et de beneficijs sibi a deo collatis ingratus eidem efficitur. Unde pō dicit. c. etbi. q principatus virtuosus offendit: sicut accidit de Saule: de quo scribitur primo regū q in tota tribu bēiamin nō erat vir melior: ille. Sed post duos ānos a suo regimine factus est deo inobediēs. Unde dñs est p̄ phetē Samuelis de ipo. Usquequo tu luges Saul cū ego piecerim eum ne regnet sup̄ isrl. Quasi per diuina sua irrefragabili sit repulsus. Propē qō vltimo dicit̄ princeps sint occisus cū filijs: tota q̄ eius pgenies a dño est amissa. Unde in palipomenon de ipo scribit q mortu' est Saul ppē iniquitates suas. Hoc aūt: de Salomone accidit qui magnificat' est sup̄ oēs reges q fuerant aī eum: vt scribit in ecc̄. c vniuersa terra desiderabat audire sapientiā Salomonis. Sed vt dicit Aug. 17. ciui. dei secūde res p̄dicto regi fuerūt notice: q: lapsus in luxuriā ruit in ydolatriā. Et quo factus est abhominabilis pplo: intrā: vt serui ei' rebellarent ei diripiētes spolia sua regionis: c vastantes terram absq̄ resistentia aliqua: cū tm̄ pus oēs obedirēt ad nutum: sicut testat regina sabba vt p̄z iii. c. v. Sic magna igit̄ pmotus in principio sui regiminis ppter diuinā reuerentiā quas exhibuit in fine sui regiminis decidit in vilia: pp delicta que p̄mittit: q: miseros facit pplos peccā Tradant nī hebrei vt Hiero. refert in comento sup̄ ecclāste q in fine vite sue ex multis veratus sua recognouit errorē seqz dispositi ad pniam i p̄missis libris q̄ platum p̄posuit. In quo sicut ceteris cuncta diffinit vanitati subiacere: subiiciēs se diuino timori ad finē observantiā mādatorū. Unde in fine p̄dicti libri concludit. finem loquēdi pter audiamus. Deū time c mādata ei' obserua hoc est. n. oīs hō. Sed c pter reges deicolas: qd de principib' ethnicis dicam? Qui dum fuerint deo grati virtutibus cultores floruerunt in dño. Cum vo ex elatione dñij ad p̄rium se conuerterunt mala morte vitam finierūt. Dicit p̄ingit de pharaone Faro rege plurum monarcha. Tradit enī hystorie de ipo q cum totam subiugasset asiam pdā: fidūq̄ ferro pdomuit. Tandē longū certamen scitis inferens diante: tunc mari regia dicte gentis que massageta vocabat: pmo quez eū filio dicte regine adolescētulo dimicauit ipm q̄ vicit c occidit: multiq̄ paroēs etati ingentem multitudinē pemit. Quia ergo crudelitate exercuit: c in babilonia: c in regno lidie: q: in vtroq̄ reges c pncipes mala morte trucidauit: c in regno massagetaz sibi fecit: in hoc eodē iudicio sibi cum de' puniuit. Narrāt enī hystorie q dicta regina p̄gregauit exercitū ī ipm: scithas vz massagetas c pdas: c in quibusdā montib' dicta regina insidijs cōpositis innasit castra eiusdem: c sic pcu armatoz absorbuit q ducēta milia fuerunt occisa p̄fati pncipis c ipe captus. Cui amputato capite regina ipm in vtre sanguine pleno mādauit includi c sic cuctiue acclamans abat eidē. Sāguinē sitisti sanguinē bibe: quasi ipa mors ignominiosa quā passus est fuerit argumētum sue atrocitatis. Omnes etiā monarchi ipm sequētes: vt in grecia magnus Alexander: ydū cū reuerentia suos tractauit macedones vocans milites suos pōtes tanq̄ amigos optime pēsit in monarchia.

Sed eisdē existens ingratus a soro: venenatus est. Et pcipue q: post victoriā Darij accepta filia in p̄uge militaria cepit postponere luxui vite intendēs: c sui immemor: fact' doloroso morte vitaz finiuit. Et sic de multis alijs pncipibus ethnicis exēplum pōt adduci: vt de Julio cesare c hannibale q ppter abusum dñij diro necati sunt exitu: vt eis accidat q̄ in ecclāste scribit. Interdū dñat hō hominī in malū suū. Necnō c illud ysa. ppbe q̄ in oībus tyrānis locum hz. Cū. n. ostendisset ipos cē diuine iusticie exactores p̄tra peccatores sicut cumicem dixit: vt manifestū cē sup̄a cū dixit Assur virga furoris mei cē. statim subdit. Ipse aūt nō sic arbitrabit c cor: eius nō sic extimabit q̄ si sic agat vt dei iustū: ad p̄terendā erit cor: ei': c ad interfectionē gentiū nō pauca. dixit enim Numqd nō pncipes nostri simul reges sunt: attribuens vz sue virtuti c nō dei q monet ipm ad punienda transgressores diuinoz mandatoz. Hic aūt ingratitudinē ad p̄sumptionez tyrānoz dño statum ibidē redarguit c grauissime punit: vt in iam dictis pncipib' p̄z. Unde subdit ppba Isodē loco. Numqd gladius securis ī eum q̄ secat in ea? Aut exaltabit serra ī eum q se fecit? Quo si eleuetur virga ī eleuantē eam c exaltet baculus q̄ vti q̄ lignum ē. Ubi p̄sideranda est similitudo: q: valde p̄gria est. Sic enim se hz virtus dñantis ad detentum: sic virtus baculi ad gestientē c sicut vt serra ad artificem. Constat aūt q̄ virtus serre vel securis in artificis nulla est nisi p artificē mouentem c dirigentē. Ita c de virtute dñantis contingit:

q̄ nulla est sine deo mouēte c gubernante. Ergo stultum c p̄sumptuosum est gloriari de sua virtute. Ista aūt rō satis aperta cē videt c haberi pōt ex verbis pbe sup̄a inductis. Quia virtus cuiuslibet mobilis a virtute dependet primi mouentis c eius instrm erit. Et hinc cē q deo talis gloria est displicibilis: q: tales derogāt diuine potētie. Propter qō scribit in Judith q de sua virtute gloriantes deus humiliat. Et iō subiūgit dict' pbā ysa. Propter hoc mittet dñator dñs exercituū in pinguibus ei' tenuitatem: c sicus gloriam ei' succensa ardebit quasi cōbustio ignis. In quo signū caute pena sensibilis que talibus infert tirānis: quibus latio pncipatus: vt in p̄dictis est manifestū. Relinquit igit̄ a deo oē cē diuinū siue legitimū: siue tyrānicum: pm varias rimas siue inuestigabilis prudentie.

C Hic sanctus doctor declarat q hō nāl' dñat alijs bus siluestrib' c alijs rebus irrōnabilibus: c quo qō pbat multis rōnibus. CA. IX.

Une igit̄ accedendū est ad diuersas spēs dñandi sm diuersos mōs: gradus in hominibus dñij c pncipat'. Et primus quez generalis est oium q cōpetit homini sm nām: vt tradit Aug. 18. de ci. dei. In quo casu c pbo ordinat in primo politicoz. Hoc aūt c scriptura sacra confirmat: qō in sui creatōe tanq̄ nature indute dixit. Dñamini piscibus maris: c volatilibus celi c vniuersis āmātib' que mouent sup̄ terram. In quibus ostendit q̄ nature institute humane talem indidit p̄tatez. Qui eni dixit germinet terra herbam virentē: c ex tali dicto data est pbis arboribus germinandi: dixit c nobis subiit. Dñamini piscibus maris cē. Et sic ex iam dictis apparet q dñium hois sup̄ ceteras creaturas est nāle. Unō c pbo. pbat sm eandē rōnem q̄ venatōes c aucupia sunt nāl. Et Aug. in p̄dicto li. hoc pbat p dñium qō antiqui patres soliti erant habere: vt pastores ēēnt pecorum: que c diuitie nāles diffinite sunt sup̄a. Et ḡuis tale dñium diminutum sit ppter peccata: q: etiā vilia ancilla dñant in nobie: c facta sunt nob nocua: qō nō pingat in homine nisi ppter dictā cām: nūo magis dñi pcipamus de deo dño ēsto magis ad statū attingim' innocētie. Quod etiā vox euāgelica nobis p̄mittit si eius imitatores fuerim' in iusticia c sctate. Cum eni dñs esto: turet discipulos ad alaz salutem verbū dei p̄dicandos: sic de eisdē virtute denunciat dicens. In nomine meo demonia eicient: linguis loquent' nouis: serpētes tollent: Et si quid mortiferū biberint nō eis nocebit. Quod experimento didicim' in virtuosis c p̄fectissimis viris: vt in gestis sanctoz patrum scribit. Et de beato Paulo tradit in actib' apl'oz: q: vipera ipm nō lesit: nec beatū Joannē euangelistā ve

nenum. Et sic de multis alijs sanctissimis pbis q̄ crocodilos atrocissimas bestias siue venenosa reptilia nihil vocabile: vt impleret in eis q̄ dñs in Luca dixit discipulis. Ecce dedi vos p̄terea calcādi sup̄ serpentes c scorpiones c sup̄ oēm virtutē inimici. C Hic aūt dñi in prima homīnis inflone collati ex triplici viaro p̄gruentie assignari pōt. Primo q̄dem ex ipo nāe p̄cessa. Sicut. n. in generatōe rez nāliū intelligit quadam ordo quo de imperfecto ad p̄fectum p̄cedit: nam mā est p̄ter formā c forma imperfectior est p̄ter p̄fectionē tā c in vīs rez nāliū. Nam ip fectiora cedūt in vsum p̄fectoz. Plante. n. viuūt terra ad sui nutrimētum: alalia vo plātis hō aūt plantis c alialibus. Uñ p̄dicit q hō nāliter dñatur alijs'. Propter qō sicut sup̄eri c nacti p̄ua pbat in primo politicoz q venatio alialium siue ferarum c iusta nāliter. q: p eam hō sibi vendicat q̄ naturale est sui. Secō apparet c ex ordine diuine prudentie que semp inferiora p superiora gubernat. Uñ cum hō sit sup̄a cetera alia: vtpote ad ymaginē dei factus: pueniēter bois gubernationi alia alalia subduūt. Tertio apparet idem ex p̄pinquitate bois c aliox alialium. In alijs eni alialibus imuenit sm estimationē nāliem que dam pticipatio prudētie ad aliquos particulares actus. In bois vo reperitur quedā vīs prudentia que est rō nālium agibiliū. Omne aūt q̄ē p̄pinquius p̄dem subdit ei q̄ est p essentiā c vīr. Unde p̄z q̄ est nālis subiectio aliox alialiū ad hoiem. Ex verū dñium bois sup̄ bolem sit nāle vel a deo per missum vel p̄missum: ex iā dictis veritas hui pōt. q: si loquamur de dño p modū furtis subiectōis introducte p̄ peccatis: vt dictū est sup̄. Sed si loquamur de dño p̄ut importat officiū gubernādi c dirigendi isto modo quasi nāle pōt dici q: etiā statu innocētie fuisset. Et hoc est nīa Aug. in. 19. de ci. dei. Uñ istud dñium ei cōperebat in statum hō est sociale nāle siue politicum: vt dictū est sup̄. Talē aūt societatē oz admittere ordinari. In his aūt one sunt admittē ordinata oz semp aliqd esse pncipale c dirigens p̄mum: vt tradit pbe in primo politicorum. Hoc etiā ostendit ipa rō ordinis siue nāe: q: vt p Augustinū scribit in p̄dicto li. ordo est parium disparium̄q rez sua cuiq tribuēs dispositio. Unde manifestū est q nomē ordinis importat c hoc est de rōne dñij. Et ideo sm hanc p̄sideratiōē dñium bois sup̄ bolem est nāle: c est in angelis: c fuisset in primo statu c est etiaz modo. de quo nūc p ordinē est dicēdum sm ipm dignitatē c gradum.

C Hic sanctus doctor declarat de dño bois sm gradū c dignitatē. c primo de dño pape quale sit ferme ei dño. CA. X.

Ecapit igitur diuisionem diuinum quidā
r nō verum ex cadē cā rōnis. Vna quidē
est sacerdotalis & regalis. Illud aut est re
gale sōlū illō quo imperiale sumit: & sic de alijs: vt
patet inferius. Tertiū vo politicū: quartū aūt vo
micum. ¶ Primū aūt ceteris ai ferē multi
plicat vtilitatē scripta sumit ex multitudine diuitis: vt xpi
Cum enī cadē fm sūā humanitatē ois sit collata
potio vt p̄m matheo. 16. c. dicta petrō fm suo cō
cauit vicario eī dicit. Ego dico tibi. q: tu es pe
tra: & sup hanc petrā edificabo ecclām meā. Et
tibi dabo claues regni celoz: & quēcūq; ligaueris
sup terrā erit ligatū & in celis: & quēcūq; solueris
sup terrā erit solutū & in celis. Vbi quattuor: ponit
claritie ois significatur diuitis petri successoribus
successoz eiusdē: scripē rōnibus q̄ possent adduci
q: satis est clarū. Sed rediendū ē ad clas ū di
ta: quia q; vna sumit ex nōis ipositis magnitudie
lōdā vo ex diuitis fortitudine: tertia aūt ex diuitis ap̄i
tudine: quarta ex diuitis plenitudine. ¶ Primam
igit partē plārā accipim⁹ cū dns dicit. Ego dico
tibi q: tu es pe. & sup hāc pe. edi. ec. me. In q̄ enī
noie vt sacri exponūt doctores. sicut Hilarius et
Au. diuitis potestā petri diuinat: q: a petrā q̄ ē xp̄s vt
dicit apls cui⁹ confessionē petr⁹ primūat petr⁹ ē appel
latus vt fm ēt quādā participationē nois acquirit: ptā
tem claudiendi meretur: Et sup hanc pe. edi. ec. me
um: quasi totū diuitis inter fideles ex petro depē
dear: & ei successores. ¶ Secūa vo ela diuitis ex
tat fortitudinē. Vō significat. vbi; qō sequit. Et
porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā: q̄ sunt cu
rie tyrānoz & peccatoz ecclie: vt doctores sacri
ibidem tradūt sic dicere q: sint eā oium petōz
intra ecclām militantē. Ad tales. n. pncipes oēs
ecclesiam recurrunt: vt accidit in curia federici et
corradi & mārcda. Diz tales ñ p̄ualuerūt aduer
sus ecclām ro. Immo oēs mala morte extirpati
sunt: q: vt dī in li. sap. 3. c. nascēs iniqne dire sūt
plumarios. ¶ Diuitis vo amplitudo ostēdit cū sib
fingit dns: & tibi dabo cla. re. ce. In hoc. n. infirma
atur nobis ptās petri & successoz suoz q̄ se extēdit
ad totā ecclām. f. militatē & triumphatē: q̄ pre
gnum celoz designant: & que claudant claudit
petri. Sed diuitis plenitudo ostēdit cum vltimo dī
& quēcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū & in celis.
& quēcūq; solueris sup terrā erit solutū & in celis:
Cum. n. summ⁹ pontifex sit caput in corpore multi
co oium fideliū xp̄i: & a capite sit ois modus & sen
sus in corpore vo sic erit in ppōsito. Propter qō
ex dicere in summo pontifice ēt plenitudinē diuitis
arum: q: ipse sol⁹ potest plenā indulgentiā oium
pctōrum vt optat sibi qō de primo pncipe dīo di
cimus: q: de plenitudine eī⁹ nos oēs accepim⁹.
Quod si dicat ad solā referri spūalem ptātem ib
ē nō pōt: q: corporale & spāle ex spūali & pperuo
dependet. sicut corporis opatio ex virtute aie.
Dicut g corpus p alam hz ē virtutē & operatio
nem: vt ex verbis phi & Augustini de immortalitate
anime p̄z ita & spālis iurisdictio pncipum p spūalē
petri & successoz ei⁹. ¶ Cuius quidē argumētuz
assumi pōt p ea que inueniūt in actis & gestis sū
morum pontificū & imperatoz: q: spāli iurisdictiōi
cesserunt. Primo qdem de Constantino apparet q
filiestro in impio cessit. Ite karolo magno qui
papa adrian⁹ imperatorē constituit. Idē de ottone p̄
mo q per leonē creat⁹ & impator est constitut⁹ vt hy
storie referunt. Sed ex dispositiōe pncipū auctā
te aplica facta satis apparet ipōrum ptās. Pri
mo. n. inuenim⁹ de Zacharia hanc ptātem exer
cuisse sup regē francoz q: ipm a regno depositit.
& oēs barones a iuramento fidelitatis absolui⁹.
Ite de innocētio tertio q ottonē. 4. impium abiu
dicauit. Sed & de federico secūdo hoc idē accidit p hō
norium immediatū successorē. Nullus fi
delium istis sanum pontifices nō extenderunt ma
num nisi rōne delicti: q: ad hoc ordinat coz ptās:
& cuiuslibet diuitis vt p̄sint gregi. Vbi & merito pa
stores vocant: quibus vigilantia incūbit ad subdi
torum vtilitatē. Alias nō sunt legitime diuitis: hz ty
rānī vt pdat pbo & dcm est supra. Vbi domin⁹ vti
tur in Joāne quadā importuna interrogatōe: ter q̄
rens a suo successore beato petro q fi ipm diligit
gregē pascat. Petre inqt amas me? pasce oues
meas. Jo. 21. Quasi in hoc p̄sistat tota pastoralis
cura p̄fectus vz gregis. Hoc g supposito q p vti
litate gregis agat sicut xp̄us intēdit oē supgredit
diuitis vt ex dictis apparet. Quod ex visione p̄
ma nabuchodonosor satis est manifestū de statua
vz quā vidit: cui⁹ caput aureū: pectus & brachia
de argento: vēter & femur de ere: tibie vo ferree
Pedū aūt quedā pars ferrea quedā fictilis. Diz
dictam statuā dū ptēplat abscisus est lapis ō mā
te sine manibus & ola pdicta p̄trit. Hic aūt la
pis factus est mōs magnus & implenit vniuersā
terrā. Vnā quidē visionē Daniel ppha vt hiero
nimus & Augus⁹ exponūt ad quattuor monarchi
as adaptat. Assyrioz vz p aureo capite. Medo
rum & p̄sarū p argento in brachijs & pectore: gre
corum vo monarchiā p ereo vētre & femoribus sed
romanoz vltio p tibijs ferreis & pedib⁹ partim
ferreis partim vo fictilibus. Diz post hec subiecta
bit ait ppha: dns deus celi regnū qō in eternum
nō dissipabit & regnū ei⁹ pplo alteri nō tradet cō
minuetq; vniuersa regna & ipm stabit in etnuz
Quod totū ad xp̄m referrim⁹: sed vice ei⁹ ad ro.
ecclam si ad pascendum gregē eius intēdat. Si

tendendū etiā q̄ diuina institutio destitui nō pōt
q: solus dispēsatores & mīstros assumpsit suos vi
carios dns sicut apls dixit p̄. ad Corin. Sic nos
inqt existimet hō vt mīstros xp̄i vt dispēsatores
misteriorū dei. Soluit. n. xp̄s fundauit ecclām
cuius mīsterium petro primū. fundamentū aūt
aliud nemo pōt ponere p̄ter id qō positū ē qō ē
xp̄s ihs. Vbi sacri doctores quādam ptātem xp̄o
attribuunt: quā petrus nō habuit nec sui successo
res & ipam ptātem excellentē nuncupāt. & sic po
testas petri & successoz eius nō adequat ptāti xp̄i
Immo ab eo trāscēdit. Potuit. n. xp̄s sine baptis
mo saluare. p̄ter qō & hieronim⁹ dicit sup ma
theum q̄ nullū sanauit in corpore quē nō sanauit
in mēte & nī sine baptismo. Quod nī petr⁹ nō po
tuit. Vbi & cornelū centurionē vt in actib⁹ apl̄oz
legit eiz tota sua familia baptizauit: etiā post ad
ventum spūs. sancti. Potuit ēt mutare xp̄s formā
sacrorum & mām. Quod petrus nō potuit nec successo
res eius. ¶ Hec ad p̄dicta sufficiant sub
tili ora sapientib⁹ relinquēdo & altiora q̄ dici pos
sent. In h nī sistat p̄clusio p̄sitis capitulī vicarius
xp̄i cunctis debere p̄ferri ex iam dictis causis.

¶ Hic sanctus doctor declarat de diuitio regali in
quo p̄sistit: & in quo differt a politico & quō distin
guit diuersimode fm diuersas rōnes. CA. XI.

Hinc aūt ad regale diuitium ē procedēdū vbi
R est distinguendū de ipo fm diuersas regi
ones & prit a diuersis varie inuenit tradi
tum. Et p̄mo qdem. In sacra scriptura alr leges
regalis diuitis traduntur in deutronomio p̄ moysen:
aliter in p̄mo. Reg. p Samuelē ppbaz. Uterq; tn
in p̄sona dei differēter ordinat regē ad vtilitatez
subditoz. Nō est ppriū regis: vt p̄dix tradit in. 8.
ethi. Cum inqt p̄situt⁹ fuerit rex nō multiplicabit
sibi equos: nec reducet pplm in egyptū eqrat⁹ nu
mero sublenat⁹. Non hēbit vxores plurimas q̄
alliciant animā ei⁹: neq; argenti aut auri imēsa pō
dera. Quod qdem qualr hz intelligi supra tradit
in h li. describet⁹ sibi deutronomiū legis huius
& hēbit secū legentq; illud cibus diebus vite sue:
vt discat timere dīm deū suum: & custodire ver
ba ei⁹ & ceremonias. Et vt vz possit pplm diuige
re fm legē diuinā. Vbi & rex Salomō in pncipio
sui regimis hanc sapientiā a deo petiuit ad direc
tionem sui regimis p̄ vtilitate subditoz sic scri
bitur in. 3. li. R. Subdit vo dict⁹ moyses in eōd
li. Nec elevet cor eius in superbiā sup fratres suos
neq; declinet in partē dextrā vl sinistrā: vt longo tpe regnet. Ipe & filius ei⁹ sup ist. Sed in p̄
mo regū traditur legeo regni magis ad vtilitatē
regis vt supra patuit in li. 1. huius operis vbi po
nuntur verba eius penitentia ad cōditionem ser
uilem. Et tū Samuel legeo quas tradit eiz sint
penitus dispotice dicit ēt regales. Pbo sūt. 1:
ethi magis accordat cum pnīs legibus. Tull. p.
ponit de rege in eo li. vt q̄ ille legitim⁹ est rex q
pncipaliter bonum subditoz intēdit. Ite q parte
sufficienē reperit. Et qui oibus bonis superexcellat
ne vz subditos grauet. Ne ille rex etiq cura subdi
torum hz: vt bene operent quēadmodum patres
omnium. Et q̄bus oibus manifestū est q intra istā
modā dispoticā multū differat a regali: vt idem
pbo videt dicere in p̄mo politicoz. Item q regnum nō est p̄pter regē: sed rex p̄pter regnū: q:
ad hoc deus p̄uidit de eis vt regnū regant & gu
bernent: & vniuersitatis in suo iure p̄seruent. Et h
est finis regimis. Qz si ad aliud faciunt in scripto
cōmodū retorquendo nō sunt reges: sed tyrānī. Cō
tra quos dicit dns in Ezech. Vbi pastoribus israel q
pascunt semetipos. Nōne greges pascunt a pasto
ribus? Lac comedebatis & lanis operiebamini:
& q̄d crassum erat occidebatis: gregem aūt meū
nō pascebatis. Quod infirmū fuit nō consolidastis
& q̄d egrotū nō sanastis: q̄d fractū nō alligastis
q̄d adductū nō reduxistis: & q̄d perierat nō quesistis
sed cū austeritate imperabatis eis & cum potentia
Ingbus ēbis nobis sufficienter forma regimis
tradit redarguēdo ēū. ¶ Amplius aūt regnū
et bonis p̄sistit: sicut dom⁹ et parentibus & cō
pus humanū et membris: vt pbo dicit in. 3. politi
corum. Finis g regis est vt regimē p̄sec q̄ bo
mines acquirunt p regem. Et hinc hz cōe bonum
cuiuslibet pncipatus participationē diuine bonitatis. Vbi bonū cōe dī a pbo in p̄. eth. et q̄d oēs ap
petunt & cē bonū diuinū: vt sicut de q̄ē rex regnz
q̄ dīs dñantiū: cui⁹ virtute pncipes imperant vt p
batum ē sup: a nos regat & gubernet nō ppt scipos
sed ppter nostrā salutē: ita & reges faciat & alios mi
nistratores in orbe. Diz q: nemo militat suis dīs
finis: vnde & quodā iure nāe de suo labore vinū si
tis: vnde & quodā iure nāe de suo labore victū sibi
q̄ diz reputare mercedē: vt patet Apo⁹ in p̄ma
epla ad Corin. Hinc hēmus q: licet pncipibus a
suis subditis tributa peipere & annonā cenire. vñ
cum apls ad romanos p̄haset cē diuinū a deo
cē pulsum. Ultimo p̄hadet eisdem retribuere p
labore. Ideo inquit & tributa p̄statis. Ministri
enim dei sunt in hoc ipsi seruientes. Hoc⁹ etiam
eadē verba p̄tractans de verbis dīi hoc idez p
bat. Concludendū ē g legitimū regez fm formā
in deutronomio traditam sic debere regere & gu
bernare. ¶ Ad hoc etiā exemplis monemur: q:
obus agentib⁹ p̄sitis male cessit. Primo qdē regi
bus romanis: q: p̄pter eoꝝ superbiam & violentiaz
quā exercebant electi sunt a regno: vt Tarquinius
superbus cum filio sicut hystorie tradunt. Ite achab
superbus cum filio sicut hystorie tradunt. Ite achab
& Jesabel vxor eius mala in orte interierunt pro
violentia quam fecerunt Naboth de vinea sua

q̄ canes lingerūt sanguiné filioz eadaueri in felicia vincaū argumentū malefacti ut Rabotth eōcia vincaū argumentū malefacti ut Rabotth eōmuli. Os nō fic ret Dauid vt scribit in .3. lib. regum. Ut enī veller alteare zdere ad deū placabilē p numerationē ppli sanctoli mmis offensus are am erat ab barcauna Jebuseo. Ipsoq; offerente gratis recusauit rez. Et vt scribit in pmo paralyponemō p ptes area dñi Dō strectos fideos ad ri iustissimi pōderis. Per qō habem⁹ q̄ pncipes suos debēt et pōt rupēdijs nec dñitos suos grauare pōt in bonū eoz et reb⁹ nūl i duob⁹ casib⁹ vz rōne deliqi et p bono eōi siu regiminis. Pōo enī modo ppter ingratitudinē suos pnat feudo fideles alios aūt tirāno iniciae, ppter quā sunt cōcessa dñi: vt dñi est supra. Et i puerbijs dī. Q iustitia firmat thronus regis. Ubi et ler diuina trāsgressores diuinoz pceptoz mādat lapidari et discrīs cruciari penis. Quod qdem cōsonū videt si attēdamus ad quēcūq; rē creatam: et pcipue ad corpus humanū: q: vt nobilior pars zseruet abiectas viliores. Imputam⁹ enim manū vt cōseruet eā: et cerebrū in quo pncipat bois vita pōsitū qō et ler euangelica approbat. Si ingt oculus tuus scandalizat te: et fiue manus fiue pes qō p grauem bolum accipit Aug. erue eū et proice abste: gratius est ad vitā ingredi debilē vel claudū q̄s duos oculos et duas manus habentem mitti in gehennā.

¶ Item q̄ p bono reipublice possit exigere sicut p defensione regni vel p quācūq; alia cā princēte rōnabiliter ad bonū cōe sui dñij, rō est in promptu. Quia supposito q humana societas sit nālis: vt probatum est supra: oia necessaria ad eōem seruationem dicte societat⁹ erunt de iure nature. Hoc autem est in proposito. Sic igit supposito legittimo dominio regali pōt rex exigere a subditis qō ad bonū ipōz regni. ¶ Preterea ars unitat nām inēztū pōt vt pba in secō pōie tradit: hz nā nō ōficit i necessarijs q̄ nec ars. Dz inf oēs artes ars vincēdi est melior et amplior: vt tactū est supra et pbat Tullius in tusculanis qōnib⁹: ergo q̄ cetere artes ordinant ad tpām. Sic et i necessarijs regni qō ptinet ad seruationē socialis humane vite: rex q̄ est artifex architectus dicte societat⁹ nō dz deficere: hz oēm defectū supplere cū ipa societate. Et iō zelud̄ēdū est q̄ isto casu pōt legittime exactiones et tallie: ac census: siue tributa ipōni: dūmodo nō trālcēdant necessitat⁹ metas. Unde Aug. de vbis dñi exponēs illud matthei re.ddite q̄ sunt cesaris cesari. Iqit inq̄t q̄ cesar pcipit ferendū est: gō impat tollerandū. Sed sit intollerabile dum pdam exactiones accumulat. Et postea exponēs vbum Jobis baptiste: gō milit⁹ dixit. Neminē cōcutiat neq; calūniā facta: hz estote zenti stipendijs vestris. Hoc inquit sumi pōt⁹ militib⁹: pretorib⁹ cūctisq; rectoribus. Cuicūq; enim sibi stipendia publice ōsere

rā sequit: si amplius exigit tanq̄ calūniator: et peccatū sibi Jobis zdenat. Et hac q̄ duplici parte pncipatus dispotic⁹ ad regale reducit. Sed pcipue rōne delicti ppē qō seruit⁹ introducta: vt Aug. dicit. 18. de ci. dei. Iz enim et in pmo statu fuisset dñium: nō tñ nisi officio pulendi et dirigendi: nō libidine dñandi vel trectione subjiciēdi seruiliter: vt dñm est supra. Leges vo tradite de regali dominio isr̄litico pplo p Samuelem ppbaz hac cōsideratione sunt date: q: dictus ppls ppter suam ingratitudinē: et q: dure cernicis erat merebat talēo legeo audire. Interdū enim dū pplis non cognoscit beficium boni regiminis expedit exercere tyrānides: q: et hec sunt utilia diuine iusticie. Ubi et q̄dam inutile et puncie sm q̄ historie narrāt semp hūt tyrānos ppter malicā ppli: q: alr nisi i virga ferrea regi non pōt. In talib⁹ ergo regionibus sic discolis: necessarie⁹ regib⁹ pncipatus dispoticus. Non qdem iurta nām regalis dñij: sed sm merita et pnalitas subditoz. Et ista est rō aug. in pdicto tō libro. Phs et in .3. polit. vbi distinguit genera regni: oīdit apud quasdā barbaras nationes regale dñium et oino dispoticum: q: alr regi nō possent: qō qdem dñium pcipue viget i grecia et apud pfas: saltem ztum ad regimē populare.

¶ Hec igit de regali dñio intantū sint dicta: et q̄liter pncipat⁹ dispoticus ad ipm reducit: et vnde diuidit ꝫ politicum. Quod in capto de dominio politico: adhuc clari⁹ ostendet.

¶ Die sanctus doctor declarat de dñio impiali vñ illud nomen habuit originē et de quibusdā aliis nobis: vbi incidenter distinguitur monarchie: et ztum duraūerunt. CA. XII.

Et impiali vo post pdicta dñia ꝫgruum vi
d ē dicendū: q: mediū tz inf politicū et regale quis vlius. Et ideo ztum ad h pponi deberet regali. Dz alia cā q̄ quare postponit quā nūc ptermittim⁹. Circa h qdē tria p nunc sunt attēdenda. Unū de nōie: q: nomē istud a supbia emo dñio falsuose et elate trahit originez quasi oium dñs. Unde et ille supbus nichanor: cū rogaret a iudeis vt deserret diei sanctificationis h est sabbato: cū arrogantia ab eisdē querens si erat potēs in celo q impauit agi diem talē: responsoq; accepto q̄ erat potēs in celo dñs deus: et ego ingt cum falsu nō modico sum potens sup terrā q impo arma furni: Propter quam cām ipe postea diuinitus turpit⁹ a Juda machabeo vt scribit in secūdo machabeoz capt⁹ in bello: amputatisq; capite et manu dextera quā ꝫ templū erexerat mala morte vitā finiuit. Quedam aūt alia nosā istī⁹ dñij assumpta sunt a q̄busdā excellentib⁹ viris dicti pncipatus ppter aliquā ꝓgatiuā in eis reptam. Ut celar a Julio: vt historie tradit: sic dictus: q: vt scribit Jsidorus lib.o etymologiarū nono: q: ce-

so mortue mris vtero plat⁹ est: vt q: eī declarie hatus. A quo impatores sequētes sic vocati sunt q: cōmati eēnt. Dz augustus ab augendo rē publicā pmus vocatus ē Octauianus vt idem Jsidorus scribit. Secōm aūt q̄ hic attēdim⁹ ē de pcessu istius impij: q: supra ē tactū de quadruplici monarchia. Sed nos ztum possim⁹ addere: et de qua infra dicem⁹. Palma fuit assyrioz cui⁹ capud Ninus fuit tpe Abrae pīarche q̄ duraūt. CC. cētū annos: vt scribit Aug. li. 4. de ci. dei: vsq; ad sardanapalū q̄ ppter merita mulieb⁹ia pdidit pncipatū. Dz arbaces trāstulit ad medos et persas, patum. Dz arbaces trāstulit ad medos et persas, Quo tpe regnauit p⁹ocrat⁹ vt idem docto: in. 18. dicit. Beda vo monarchia vz medoz et pīarum duraūit vsq; ad tpa Alexandri. cc xxxij. annos: qū vz devincit dari⁹ a pdicto pncipe vt scribit idē doctor in eodē libro. 12. Sed monarchia greco⁹ in Alexādro ceptit: et in eodē finitur. De quo dī in pmo Mach. q̄ regnauit Alexander annis. 12. et mortuus est. Sed q̄uis greci non habuerint vsq; dñium: viguit tñ regnū macedonum vsq; ad mortē Alexādri: de quo et pdictus liber mentionē facit annis, ccclxxv. vt Aug. scribit i eodem. 12. li. In quo pdictus pncepts sūi inbuit i eodem regno succedens: choanit dñium pīi sui i eodem regno succedens: vt historie tradunt. Post hāc aūt monarchiā romanus pncipatus vigere ceptit. Tpe enim Jude machabei q̄ immediate q̄si post mortē flouit alexādri cū ptolomeo lagi pcurrentes i libro pmo machabeoz multa de romanis tradunt. In q⁹ ipe habeoz multa de romanis tradunt. In q⁹ ipe rum potētia ad oēs mundi plagas videbat dilatari q̄si ꝓlib⁹ tri: q: supbissimis regib⁹ cū finitimis solebat licitabant regionib⁹ et modicet adhuc erat virtute. Duraūtq; illat⁹ simo monarchia vsq; ad tpora Julij cesaris: q pmus vsurpauit impiū. Sed parū in ipo supuixit: a senatorib⁹ qdem occisus pter abulum dñij. Post hūc octauianus filius soro ris sue successit: q vindicta exercens ꝫ occisores iulij interfectoq; Antonio q monarchiam tenebat i oriente solus tpām obtinuit. Et ppter sua modestia lōgo tpe i eo pncipatus habuit. ac. l. xlj. anno fuit regiminis cōpletu septuagesimaseptā ebdomadā sm Dan. Fuit dñij cessante regno et sacerdotio i judea nasci tps: q fuit verus rex et sacerdos et verus monarchus. Unde post resurrectionem suā apparēs discipulis suis dixit. Data ē mihi oīs pt̄as i celo et i terra. Quod qdem ad humanitatē ops referre sm Aug. et Hieronymum: q: de diuinitate nulli ē dubiū qn semp habuerit.

¶ Die scūs doctor declarat de monarchia tpi: qūo in trib⁹ excellit: et de octauiano augusto quo modo gessit vices xpi. CA. XIII.

Hec quīta monarchia q̄ successit romanis sm veritatem oībus pcellit ex triplici parte. Primo qdem ex annoz ztitate

q: ipius duraūit et adhuc durat et durabit vsq; ad mundi renouationem: vt p⁹ visione danielis: vt dcm est supra: et adhuc nūc magis declarabitur. Secōo apparet ei⁹ excellētia ex dñij virtute: q: in oēm terrā exiuit sonus eoz et in fines orbis terre verba eoz. Multū enī angelus mādi et multa pia ga in q̄uis tpi nō adorat. Sta enim subiecit Dauid eius: vt introduceret apsto in fine pme epiphanie ad eos. In pncipio et malachie pphe oīs dit le ad eos. In pncipio et malachie pphe oīs dicit istud dñium. Ab ortu ingt solis vsq; ad occasum magnū est nomē meū in gentib⁹: et in omni loco sacrificet et offert nomini meo oblatio munda: quia magnū est nomē meū in gentib⁹ dicit dñs exercituū. In quo vbo satis apparet q̄ dñium tpi ordinatur ad salutē aīe: et ad spīalia bona vt iam videbitur ad salutē aīe: et ad spīalia bona vt iam videbitur: hz a tpalib⁹ nō excludat: eo modo quo ad spiritualia ordinant. Et unde ē q̄ quis tps adorare a magis: significaret ab angelis in signū vtis sūtur a magis: significaret ab angelis in signū vtis sūtur dñij: humili tñ loco iacuit vilib⁹ inclinat⁹ p⁹ima. Qua qdē via holos meli⁹ ad virtutē trahunt q̄ armoz virtute. Et h qdem int debat: hz sepi⁹ sua vtere pcētia vt verus dñs. In humilitate q̄ vicit et dñium in angelo subsituit vt describeret ministerium oībus ī ortu dñi vt lucas euāgelista tetigit. Et i hac descriptione solebat cēsus siue matriculā vt historie tradūt in recognitionē debite seruitutis nō sine mysterio: q: ille nat⁹ erat q̄ vt⁹ erat mūdi dñs et monarcha eius vices gerebat Augustus hz nō intelligēs: sed num dei sicut Caypbas pphetauit. Unde Bisinctu dict⁹ cesar mādauit tūc tpis: vt narrāt historie: ne qs de romano pplo dominū ipm vocaret. Quas qdē vices monarchie post tpi veri dñi nativitatē gessit Augustus quat mordecim annos toto orbe terraz subacto: q: vt acta pncipū romanoz describit dict⁹ cesar augustus qnquaginta ser annos et mēses ser tenuit pncipatū. Tyberi⁹ et q eidem Augusto successit: vt narrāt historie tpis tanq̄ verū dñm int deos trāferri voluit: hz ipedit⁹ fuerit a supbo et falsuoso natu ipatiente alicuius dñij. Tertio aūt appet excellentia monarchie tpi sup alias quattuor: pcedētes et dñantis dignitate: q: deus et hō. Deoz quā cōsideratione humana natura in tpo participat in virtute virtutū. Et q̄ maioris fortitudinis ē et virtutē. Quā q tutis supra humanā fortitudinē et virtutē. Quā q dem describit Jsaias ztū ad virtutē tpalem tpi: vnde ipm monarchā appellam⁹. Parvulus inq̄t natus ē nobis: et filius datus est nobis. Et fact⁹ ē pncipatus sup humerū ei⁹. Et vocabit nomē ei⁹ admirabilis consiliari⁹: deus fortis p⁹ futuri seculi: princeps pacis. Multiplicabit ei⁹ imperiū et pacis nō erit finis. In quibus vbis oia tanginē q̄ requirunt ad verū pncipem. Immo trāscendit metas oium dñoz vt in sequenti caplo declarabit et aspicienti p⁹. ¶ Die q̄ pncipatus siue dñium eōm mo-

narchiam fuae obtinere tendit ammonebat & ad singula regna subiugauit etate. vbi p eadem p[ro]phetā p[ro]missum est. Ipse ego dicit dñs: q[ui] ni[hi]l euangelij de gente. Et apl's Paulus ad phil. In nomine ihesu omne genu flectat celestium terrestrium & infernorum. De hac monarchia cōmendat Daniel exponens Nabuchodonosor his verbis visione. In diebus regum illius hoc est post alias quatuor monarchias memoratas surget deus celi regnū quod in etnū non dissipabit & regnū eius alteri non tradet: & omnia regna hec & ipm stabit in etnū. Cui[us] quidē regni nō erit finis est in principio: ille principat' etnus quia finis est ille dominus: deus & homo fit. Et sic completus & cessabit a principio ad principia: q: p[ro]bari est supra a deo & dominū originē trahere. In isto vo principatu penitus bonum motus terminat principatus sicut in re immobili vltra quam non est motus. Et sic oportet dictis concludere q[uo]d humana non p[ro]t deficere.

C Movet q[uo]d de monarchia x[p]i quo tpe cepit & quo tenuit & ubi. Ubi duplex assignat' cā sue occultationis & primo ponit vna. CA.XIIII.

Ed tūc orit q[uo]d de isto dñi principatu quando cepit: q: dat multos poetas imitasse ipe vo abiectam vitā elegit. Unde in matheo dr: Vulpes foueas habēt: & volucres celi nidos: filius aūt hois nō hz vbi caput suū reclinet. Jte in Jobe scribit: q[uo]d cū pauisset multitudinē absconditā se: q: volebāt eū ppli rapere ac regē facere. Jte i eodem ipe dicit. Regnū meū nō ē de hoc mūdo. C Ad hoc aūt q[uo]nem est risio: q: principatus x[p]i i cepit; tarum in ipa sui natiuitate tpali. Cui[us] argumenta sunt in eode die angelor ministratio & denūciatio. Unde in luca scribit: q[uo]d angelus ad pastores ait. Annūcio vobis gaudiū magnū: q: natus ē vobis saluator: mūdi. Item magor adoratio. Ubi in Matth. dr. Cū natus esset ihesus in diebus herodis regis ecce magi venerunt ab oriente hierosolymā dicentes. Ubi ē q[ui] natus ē rex iudeor[um]. Vidim[us] enī stellā eius in oriēte: & venim[us] adorare eū. In quibus actib[us] satis ē notus principatus ei[us]: ac x[p]i exordiū: p[ro]betatus q[uo]dem & p[ro]nūciatus p Jsaiam in vbis supra p[re]missis. Et attendendū q[uo]d in sua infantia plus apparuit virtus & potētie p[re]dictus excellentia sui dñi: q[uo]d in adulta etate: ad ipsi mūdū sua infirmitate esse volūtarie nō necessariam q[uo]d assumpta ē ab ipso: & nō publice vbi nisi in casib[us] p[ro]pter duplicē cām q[uo]d ad p[ro]s sufficiant. Una ē ad docendū in principib[us] humilitatē: p quā qs redditur in regimine gratiosus. Quia humilitas meretur gr[ati]am: iuxta illd. Humilē spū suscipiet glia. Et iterū in mānsuetudine opa tua pficies: & sup honorē gloriā diligeris. Et in canonica bti Jacobi. Deus superbis resistit: humilib[us] aūt dat gr[ati]am. Oz tāto amplius in principe & nectia: q[uo] p eminentia sui status; debēt humilitate suppositē nō patētius lacerat. Quod considerās David rex laudabiliter regio filio vt Salomoni filiū in & dicēt: q[uo]d cordi meo illius se discooperuisset ad dei laudē & reuerētiā diuine archē: q[uo]d huic p numine habebat risum dedit vt p[ro]z in secūdo regū. Ludā ingt ante dñm: q[uo] elegit me potius q[uo]m patrē tuū & q[uo]m oēm domū ei[us]: & p[re]cepit mihi vt essem dux sup ppl[u]m dñi in isrl. Et ludā & vilior fiam plus q[uo]m facta sū: & ero humilis in oculis meis. Qua regulā ipse seruare voluit i semetipso: fm voluntatem dei p[ro]is p ppham zacharīā p[re]nūciatā, quam euāgelista Matth. in ipso adipleri ex p[re]mūciat. ecce ingt rex tuus venit tibi mānsuetus, sedēs super asinā & pullū filiū subiugalis. Q[uo]d si p[ri]ncipes mundi de humilitate cōmendant & pauptate: p q[uo] sosi facti sunt subditis & ipor[um] p[ro]speritatē dñium: q[uo]re nō magis cōmēdabim[us] p[re]cerā humilitatē x[p]i? Scribit enī maximus valer' lib. vj. de Codro atheniensi rege & Aug. de ci. dei. q[uo] cū peloponēses pugnarent ꝫ athenienses ex p[re]sultatiōe Apollinis certificat' est: q[uo] ille exercit' p[re]valeret cui[us] dux mortī dicaret. Ubi rex codrus p salute sue gētis i effigie paupis se hostib[us] interficiendū obtulit: Ipsoq[ue] mortuo in fugā vsi sunt hostes. Propē q[uo]d athenienses ipm int deos asserebāt fuisse trāslatū. Tradit etiā idē Aug. i pharo libro & maxim[us] valer[ius] ō ghuscā p[re]sulib[us] romanis vt de lucio valerio: q[uo] i tāta mortuus ē ludigētia: vt cogerent amici collectā facere nūmor[um] p ei[us] sepultura. Fabriti' ēt p[re]sul de Bipo lisme cōmendat. Unde scribit idē valer[ius] maxim[us] & vegeti' de re militari li. 4. & dcm est supra q[uo] cū ēt par vnctuq[ue] panpi & legati epirotarum magnū auri pōdus eidē offerrēt eo recusante: narrante ingt Epirotis me malle hec habētib[us] imperare: q[uo]d ipa possidere. Quid plus fūstim[us]? Oēs magni principes & monarchi cū humilitate subiugauerunt mūdū: hz cū fastu elatiōis p[re]didērit dñium vt superius ē tactū. Propter q[uo] i ecclīastico scribitur. Quāto magn[us] es humiliate in oīb[us]: & coram deo invenies gr[ati]am. C Simpli[us] aūt si virtus humilitas & benignitatis in quocūq[ue] p[ri]ncipe cōmendat: multo magis laudari dz in p[ri]ncipe nō ipo tāq[ue] i supmo gradu virtutis p[re]stituto. Cōcludit ḡ q[uo]d xpi humilitas & pauptas fuit p[re]sona rōnis: cuius legitim[us] ēt dñs propter cām iam dictam.

C Seda cā assignat q[uo]re dñs sustulit vitā abiectā & occultā hz veris ēt dñs mūdi: & exponunt vba Jsaie ppbete de ipso. CA.XV.

Et & alia rō quare dñs nr̄ statū humilem assumpsit cuius dñs mūdi ad instituendā vt dñiam int suos & alios p[ri]ncipū dñium. Quānis enī tpalr ēt dñs orbis: directe tn ad spiritualē vitam suā ordinauit principatū. Juxta illud Jobis. Ego veni vt vitā habeant & abūdantius habeant. Ubi ēt verificat suā verbū supius allegatus. Regnū meū nō ē de hoc mundo. Propter hoc humilis vixit: vt suos fideles exēplo sui traheret ad opandū hz virtutē: cui[us] via aptior ē humilitas ac mūdi p[ro]temptus vt Stoici & cinici posuerunt vt de ipsis Aug. & maxim[us] valer[ius] refert. Ipse ēt Seneca idē ondit: q[uo]d pfectus stoicus finxit libello de dei prudentia: & de brevitate vite ad paulinū: p quā qs efficit dign[us] ad regnū etnū. Ad q[uo] cōsequendū sui dñi fuit p[ri]ncipalis intētio. Un ipse dñs in luca discipulis suis q[ui] sequacib[us] dicit. Vos estis q[ui] manssistis mecū in tēptationib[us] meis. Et ego dispono vobis sicut dispositit mihi p[ri] me[us] regnū vt edatis & bibat sup mēsam meam in regno meo. Voluit igit dñs sequaces suos humilit viuere exēplo sui ex cā iam dicta: iuxta illud Mat. Discite a me q: mitis sum & humilis corde. Ne sui tpale dominiū ad hoc ordinare. Un vita spūalis fidelium regnū celor[um] vocat: q: differt a vitēdo a regno mūdano: & q: ad verū regnū ordinat etnū nō ad tpale dominiū tēn. Ad tollēdā igit suspitionē de cordib[us] hoīum q[uo]d si p[ri]ncipatū assumpserit: vt i mūdo dominaret: & hoc ēt finis ei[us] vt aliorum dñor[um]: vitā abiectā elegit: & tn veris erat dominus & monarchus: q: fact' ē p[ri]ncipatus sup humerū ei[us]: vt dcm ē sup p ppham. Qd optime fuit in p[re]missis vbis ysaie p[re]nūciatū: q: primo pponit humilis & abiectus. Parvulus ingt natus ē nob: Postea subiūgit cū ista parvitate virt[us] & excellentia sui dñij ppter q[uo]d. Et filius ingt datus ē nob. Quia. n. humanitas i tpo q[uo]d acta erat diuinitati filii tanq[ue] instrm ei[us] omnipotenti erat virtuē. Et id ppheta ibidē circūloquit ineffabile ei[us] dñium multis clausulis: singularis potētie: q[uo] oēs distincte habēt intelligi: vt hieronym[us] exponit ibidē: vt p ordinē clausularū ē manifestū. Primo si q[uo]dem q[uo]d ad dñij securitatē & solicitatē. Cuius ingt principatus sup humerū ei[us]. Ea enī q[ui] portant in humeris firmiora sunt. Dic. n. onera solidius vehūt. Secūdo q[uo]d ad dñij notitatē: vñ scribit. Et vocabit nomē ei[us] admirabilis. Admiratōe enī dignū est q: humil & panp & tn dñs mūdi. Tertio q[uo]d ad sapientie claritatem q[uo] est p[ri]cipue p[ri]ncipib[us] necessariū: q: veh terre cuius rex puer est: vt dicit i ecclīastico. Quod accidit quando p[ri]nceps p se nihil pōt: sed finitus alior[um] agit consilio sive agit vt melius dicatur. Unde subiungit p[ri]siliari[us]. Quarto q[uo]d ad dominij dignitatē q: deus. Cū enī in ipo sit vna suppositū & vna p[er]sona in qua sunt vnite divina & humana natura: p[ri]ncipatus x[p]i in virtute agit diuini suppositi. Et ideo sequit. Fortis. Recipit enim influentiā x[p]i p[ri]ncipatus ex divina virtute que in ipo p[er]sonaliter erat: qua potētia vbs est ipse circa passionem ēt iniici velle ei occidere & ipm quererent: quo dicente ego sum. statim ceciderūt in terram: vt in Jobe scribitur. Que quidem fines sui successionis excedit: q[uo] ostat q[uo] vicarius x[p]i nō est deus. Et in hoc transcendit sua p[ri]ās potentia sui successoris. Et q[uo] x[p]s multa potuit circa ordinationem suor[um] fidelium & regimē: que beatus Petrus nō potuit nec sui successores: vt supius est ostensum. Et ex eadem parte vz q[uo] ipse q[uo]dammodo erat: subdit secta condicio singularis sui p[ri]cipatus que est regendi beneficiatus Dei p[ri]ncipis. Quod ad pleniorem[us] gratie referre possimus: qua q[uo]dem q[uo]d plem sunt de magnum legis lector potest. Qua rōne apl's dicit ad gal. Sub spū ducimur non estis sub lege. Unde talibus ad regendū virgā ferrea nō ē necessaria. Et hoc singulare est in p[ri]ncipatu x[p]i. Septimū & vltimū sumit ex eadem ei: q[uo] ē regendi tranquillitas cū subdit. C Princeps pacis. Et si nō corporis tamen pectoris. Et hanc q[uo]dem suis fidelibus x[p]s rex noster & princeps: & viuendo offert & moriendo relingt. Jn mundo ingt pacem habebitis: a me autē pacem. Et hoc etiam est singulare in suo p[ri]cipatu. Jn humilitate ergo & pauptate sua fundauit dominiū: & in adversitatibus & labentibus & eminentia. Quomodo sancta fuit res pu. romana: nō vz fastu vel pompis sue vie: vt Solinus refert ex sententia Catonis & Maximus valerius hoc idē probat.

C Hic sanctus doctor declarat q[uo] isto modo sancta fuit res pu. per exēplū antiquorum romanorum & postea ibdit de Constantino. C.XVI.

Hunc est q[uo] rex noster x[p]s p[ri]ncipes seculi permisit dominari & eo vivente & eo morīente ad tempus: quousq[ue] vt sanctus regnum esset perfectum & ordinatum in suis fidelibus operationibus virtuosis & eorum sanguine laureatum. Si enim regalis qua & marchus appellatur pro zelo sue patrie a carthaginensibus ē occisus: si marcus curtius in abruptum terre hiatum se proiecit ad liberationem patrie: si Brut[us] & torquatus filios occiderunt pro iusticia & disciplina militari conservanda: vt bullarie tradunt: quorum zelo res pu. et parva facta ē magna: nec si Seleucos apud locros dominans. vt Valerius valerius refert libro sexto: filium vno ocul[o] vit oculo: alteroq[ue] seipsum pro adulterio cōmisso vt iusticia seruaretur cōtra p[re]dictum delictū per filium perpetratum: sicq[ue] admirabili equitatis temperamento se inter misericordem patrem & iustū legislatorē partitus ē: quare non magis christiani rēdi debent laudabiles si se exponant passionibus et tormentis pro zelo fidei: et

amore dei ac virtutibus variis conantur eligere
re regnum sequanť eternū ac xpi principatū ac
ereditur in eoz meritis. Hec aūt Aug⁹ de ci. dei.
quasi protin⁹ libenter valde ac diffuse peractat.
Propter qđ ē dign libri sequ qđ ē facta fuit iter
medio tpe a passione dñi vsq; ad tpa beati filue
stri ē cōstantini. Quo quidem secūli spatio infinita
ppli multitudo p morte xpi dño suo dedicata est
ē plantata ac suis duct ē principe est secuta. ¶ Pri
mo quidem primi duces apli ē alii xpi discipuli oēs
xpi vicarii ē petri successores. Quod fuit tēpus
ssimū. In quoz sanguine ē corporib⁹ ac ipoz
vite meritis fūdata ē ecclia tanq; lapidib⁹ viuis
ē preciosis ac inexpugnabili fundamēto: ɔ qđ nec venti
nec pluuie nec quecūq; procelle diuersarū passionū
vl quarūcunq; perturbationū seuientiū pōssint
obtinere. Oportuno igit tpe vt manifestaret mūdo
regnū xpi sic cōpositum virtus principis nostri
dñi xpi principē mundi solicitauit. Cōstantinū vz
petitōe eum lepra ac ipm curās supra humanaz
ntem. Qua phata in dño cessit vicario xpi: be
ato vz siluestro cui de iure debebat ex eius ē rō
nibus superi⁹ assignatis. In qua quidē cessione:
spūali xpi regno adiunctū est tpale spūali manēte
in suo vigore. Quia illud p se queri dz a xpi fideli
bus: illud vo secundario tanq; administrās pmo
Aliter aūt ɔ intentionem fit xpi. Tunc adimpletū
est qđ post illā clam scribit in ysaia. Multiplica
bitur ei⁹ imperium ē pacis nō erit finis. Aperte se
enim ecclē ab eo tpe: ē cepit xps p̄dicari publice
qđ ai nō poterat sine periculo mortis. Et eodē an
no quo Constantin⁹ curat⁹ est a lepra ē statim
ad fidem: baptizati sunt circa ptes romanas plus
ɔ centū milia hoīm ex virtut⁹ ostensis p dictuz
xpi vicariū. Sed attendēdum qđ dicit ppha. Et
pacis nō erit finis. Constat. n. post mortē ɔstanti
ni filium ei⁹ hereſi arriana fuisse infectū: ē ecclīa
peruasse. Unde ſ eo passi sunt exilū solēnes ec
clie doctores. Hilarius pictauien⁹. ē Athanasi
us Alexandrin⁹ epi: ac Eusebius vercellen⁹. ē mlti
alii ecclarum doctores ē clerici: necnō ē caput
eccle sūmus pontifex liberi⁹ in veritate fidei va
cillant et multa pericūde cōstantij vt hystorie
tradunt. Post ipm fuit Julianus apostata frater
Galli ē Nobilinus Constātī. Hic secūm intulit
pcutionē fidelibus: sub quo passi sunt Joānes ē
Paulus germani. Uñ ergo verificat verbū ysaie
p ppham iam dictū? Oportet autē p̄dicta ad pa
cem pectoris reducere nō corporis. Unde ipse
dñs qñ pacem offert discipulis in Joāne: de tali
pace loquit. Pacē meā do vobis: nō quō mūd⁹
dat ego do vobis. Manifestū est. n. illa verba
discipulis imminēte passione dicta. Tunc aūt con
stat ipos pcutionē passos. Unde dicit est eis in
eodem temporis momento. Si me pcuerī sunt
ē vos pcquent. Nunc ergo pacez electi xpi fide-
les p̄dere nō pūt nisi velint. Q̄ si lucent stoycis di
cere bona hominis que virtutes appellāt in ho
mine semp manere nec auferri posse virtuosis i
ultio: vt refert A. Gelius in li. noctium attica⁹
de dibon stoyco. ē Aug. de ci. dei libro .5. quare
nō magis dicemus de mentibus fidelium q̄ pa
cis eorum nō erit finis. cum libertate finī: qui si
ne fine viuit.

¶ Qualiter imperatores cōstantinopolitani sequē
tes a ɔstantino: fuerint obedientes ē reuerentes
ecclesie romane: ē hoc ostendit per quattuor con
cilia quibus dicti p̄cipes se subiecerunt.

CA.XVII.

Is aūt pactis Juliano in bello pſis: inter-
b fecto: reddita est pax eccle p Jouinianuz
fratrum ei⁹ viz catholicam: iz pax regna
uerit. Illud aūt notabile abinde vsq; ad tēpora
karoli magni de imperatoribus reperit: oēs quasi
obedientes ē reuerētes fuisse romane eccle tan-
q; ipa p̄cipatum teneret: sine respectu spūalis
dilij: sicut sancta synodus nicena diffinit siue tpa
lis. Unde Gelasi⁹ papa Anastasio imperatori scri
psit imperatorem iudicio pape dependere: vt hy
storie tradūt ē nō ecōtrario. Valentinianus etiā
qui immediate Jouiniano successit sic ferť dixisse:
vt ecclastica hystoria refert: eū archiepi Medio
lanen⁹, instaret electio. Talem inqt nobis in pon
tificali ɔstimate sede cui nos cui gubernamus im
perium sincere nostra capita submittamus: ē ei⁹
monita dum tāquā boies deliquerimus necessa
rio veluti curātis medicina suscipiamus. ¶ Et
q: ista mā est fructuosa ad ostendēdam reuerenti
am p̄cipū circa vicarium xpi: de imperatori-
bus vsq; ad tēpora karoli est hic agendū. Ulteri
us aūt a karolo vsq; ad octonem pīmum: inter q̄
tēpora facta est diuersitas in tribus. Primo q̄
tum ad modū eligendi. Secūo q̄tum ad modū
succedendi. Tertio q̄tū ad modū puniēdi. Et vt
appareat tradendū ē ḃ aliud de pcessu imperaz
a tpe ɔstantini q̄ subiecti fuerint eccle p̄ter iā dic
tos tyrānos. Sicut. n. narrāt hystorie postq; con
stantinus cessit impiuz vicario xpi: transtulit se
cum satrapis ē p̄cipibus suis in prouinciā tracie.
Ubi alia maior incipit ē terminat europa: ibiq;
vnam ciuitatē assumpsit que vocabat bisantiuz
Quā quidē vt hystorie tradunt quasi adequauit
vrbi ē suo nōie appellauit. In hac q̄ fuit impialis
sedes vsq; ad karoluz in cuius pſona Adrianus
papa congregato concilio in vrbe imperium a
grecis transtulit in germanos. In quo apparet i-
peratores constantinopolis a vicario xpi sum-
mo vz pontifice dependere: vt Gelasius papa:
Anastasio scribit imperatori. Unde ipoz impiū
ad exequēdū regimē fideliū ſm mādata summi

pontificis ordinat: vt merito dici possint ipōrū
executores ēe ac cooperatores dei ad gubernandā
pplm xpianum. Quod qdē ostendit primo de q̄
tuo: imperatorib⁹ q in isto medio tpe regnauerunt:
necnō ē pātes fuerit quattuor: ɔcilijs solēnib⁹
ē vlionibus: approbātes ipoz statuta ē eisdez se
humiliter subiecētes. ¶ Primū fuit Nicenum
trecētoz decē ē octo epoz tpe Constātini: vbi cō
dēnatus ē Arius ꝓbyter Alexādrinus vt hystorie
tradūt: q filium dei asserebat minorem pie. Ubi
de dicto p̄cipe ferť: eidem ɔcilio oēs sumpt⁹ fe-
cit q̄si in hoc recognoscens suū dñm vicariuz xpi.
Cui⁹ vices totū gerebat ɔciliū: q: beatus Silue
ster abūs fuerat ab eodē ex spāli eā. ¶ Scōm au
tem ɔcilū fuit ɔstantinopoli sub Liriaco papa ce
lebratū. Quidā nī dicūt sub damaso pōte Theo
dosio senioꝛe vt hystorie tradūt centū quinquaginta
epoz. In quo multe fuerūt hereses ɔdēnate: iz p̄-
cipue Macedonij epi Cōstātinopolis q spi. sanc
tum negabat ēe deum: pri ɔsubstātialem ē filio.
Hic aūt Theodosi⁹ tāte reuerētie fugit ad eccle-
siā: q vt scribit gelasius Anastasio imperatori: bea
to Ambrosio ꝓhibente eidē ingressum eccle nō
fuit ausus intrare: qn poti⁹ excōicauit eū q: ꝓsen-
sit in nece multitudinis thessalonice eo q̄ suū iudi
ces occidissent: vt narrat historia tripartita. Cō
tōtū ꝓceps catholicus pacīcter tulit: ē rādem du
rissime rep̄hensus ab ipo publicam pūs egit pe-
nitentiā q̄ publicū hūet eccle ingressuz. ¶ Tertiū
aūt ɔcilium celebratū fuit sub Theodosio iunio
re Arebadij filio apud ephesum ducentoz epoz
tpe celestini pīmi: iz pūs non fuerit sed eius vices
gessit Cirillus alexādrinus epūs ex ꝓdētia Theo
dosij: q tāte fuit honestatis ē maturi ɔsilij ē reue
rentie ad diuinū cultū q̄ ēt in tenella etate pmis-
sus ē impare vt hystorie tradūt. Quinodus aūt p̄
dicta ɔ Nestoriū ɔstātinopolis epm ɔgregata fuit
q duas pſonas ponebat in xpo ē duo supposita p
que tollebať vna vnio trinitatis nature. ¶ Quartū
aūt ɔcilium fuit celebratū in calcedonia sexcētoz
triginta epoz sub leone pīmo: pōte ꝓcipe Mar-
ciano de quo p reuerētia romane ecclie sic dixis-
se ferť in actione septima pſate synodi. Nos inqt
ad fidem ɔfirmandā non ad potentiā ostēdendaz
exēplo religiosissimi viri ɔstantini huic ɔcilio in-
teresse volumꝰ: vt inuēta veritate: nō vitra mul
titudo p̄anis doctrinis attracta discordet. Per
qđ habeo q̄ tota intentio p̄cipū antiquitus erat
ad fauendū fidei ē ecclie romane reuerētie ē ho
nori. In hoc aūt ɔcilio dānatus est Eutyches cum
Dioscoro epo Alexādrino. Qui sicut Nestoꝛius
ponebat naturas ē personas distinctas: sic iſi af
ferebant confusas ē admixtas.

¶ De duob⁹ ɔciliis sequēt⁹ post alia quattuo::
celebratis tpe Justiniani ē Constantini iunioris:
Et que fuit ratio ꝓpter impium translatū fuit a gre
cis ad germanos. CA.XVIII.

Ultra ēt ē alia fuerūt cōcilia. Iz vita fuerunt
m p̄cipaliora a tpe ɔstantini vsq; ad Karo-
lum in quibus p̄cipes se subiectos ecclesie
ac fideles ostēdunt. Sed p̄cipue Justinianus post
cursum quarte synodi centūquinti anno p̄dēte
Julio papa. Hoc enim manifestū ē ex finis legi
bus quas in fauoꝛē ostēdit eccl⁹ tuici statuit. Itez
ex epla quā celebrato ɔcilio in ɔstantinopoli p to
tum orbē terrārū direxit. In qua ysticius eccleſie
se subiecit: mādans pplis eidē in oīb⁹ obedire: re
plicans ēt sup quattuor ɔcilioꝝ memoratoꝝ statu
ta ē eadem ɔfirmās sanctas sanctiones siue legeꝛ
subijciens ecclīasticis iūdiciis. Ex p̄cipue in ver
ris ē matrimonio in quibus tota vita ciuilis versat.
Que qdem synodus celebrata fuit ɔ theodoꝛ et
ei⁹ sectatores ɔstantinopoli. Qui aliud docebant
eē verbū dei: ē aliud xpm negantes ēt btām ma
riā. ¶ Sexta aūt synodus celebrata fuit in vrbe
regia pſata ɔstantino imperāte. per ānte centūquin
q̄ginta epoz rogatu Agathonis ɔ machariuꝰ
antheocenū epm ē ei⁹ socios: q̄ vnā epatuem ē
vnam volūtatem in xpo asserunt unitā pſidā en
thecetis. In qua qdem synodo dict⁹ ɔstātinus qui
fuit post Justinianū p̄cipem ad .150. annos fidei
multū fauit: destruens Monotelitas hereticos
quoz p̄ē anus fuerūt fautores: restaurauitq; ec-
clesias p ipos destructas. Nec p tanto fuit dicta
ad ēndū q̄ ɔstātinopolis imperatores fuerunt
romane ecclie p̄tectores ac ꝓpugnatores vsq; ad
tpa Karoli magni. Tūc igit̄ grauata ecclia a lon-
gobardis ē ɔstātinopolis impio auxiliō nō ferēte
q: forte nō poterat ei⁹ potēcia diminuta aduoca-
uit romanus pōtifex ad sui defensionē ɔ dictos
barbaros regē francoꝝ. Primo qdem ꝓpinuz
Stephan⁹ papa ē successoꝛ zacharie ɔ Luitpraduz
regē lōgobardoꝝ. Deinde Adrian⁹ ē Leo Karo
lum magnū ɔ desiderū Luitpradi filiū. Quo extir
pato ē deuicto cū sua gente: ꝓpter tūs beneficiuz
Adrian⁹ ɔcilio celebrato rome centūquinquaginta
quīq epoz ē venerabiliū abbatū: imperium in pſo
nam magnifici p̄cipis karoli a grecis trāstulit in
germanos. In quo facto satis ostēdit qualit ꝓ to
perū ex iudicio pape dependet. Quādū enī ɔstan
tinopolis p̄cipes romanā ecclīam defenderūt:
vt fecit Justinian⁹ ꝓ bellisarium. Lōgra Gothos
ē Uuamiri⁹ contra lōgobardos: ecclīa dictos p̄
cipes fouit. Postq; vo defecerunt: vt tpe mucha
elis contēporanei karoli: de alio p̄cipe adiū p
tectionem prouidit.

¶ Qualiter diuersificatus est modus imperij a
karolo magno vsq; ad Ottonē tertiū ē vñ plenī-
tudo ptātis sūmo pōtifici ꝓuenit. CA.XIX.

Tale diuersificatio ē modus imp̄i, quia
c uſq; ad xpi karoli in ꝯstantinopoli p̄ cu-
ronacōem ꝓcedat modus antiquus. ¶ Illi
gendo ſeruabat modus antiquus. ¶ Illi
quibus eium aſſumebant de codē genere: aliqui
do ſtandē: aliqui p̄ electionem fiebat electio: ali-
quando p̄ extraneū. Vſq; ad tempus karoli ceſſauit ele
ctio: & ꝓ ſucceſſionē aſſumebant de eodē genere:
vt ſemp̄ primogenit⁹ eſſet imperator: & hoc durauit
vſq; ad tempus grātianum. Qua ē defecit tpe
Ludouici a karolo ſepult: cum eccl̄ia veraret ab
ingo romano. Reuocat ē Otto primus qui taro
nū in ecclie ſubtulit. Liberata ecclia a vexatio
ne lōgobardor⁹ & ipſor⁹ romanor⁹ ac berēgarii ty
rānī in imperatōē coronat a Leone ſeptimo gene
re allamanoꝝ & imperiū tenuit vſq; ad tertiam
generationē quor⁹ gliber vocat ē Otto. Et ex hīc
vt hiſtorie tradūt p̄ Gregoriū quīū genere ſimi
liter Theotonicū poſtea ē electio: vt vſq; p̄ ſeptē p̄n
cipes alamanie fiat & vſq; ad ista tpa pſeuerat qđ
eſt ſpatiū ducentor⁹ ſeptuaginta⁹ annor⁹ vel circa.
Et ſi durabit q̄diu romana ecclia q̄ ſuppimus
gradū in ꝓcipatu ex xpi fidelib⁹ exp̄ediēs iudica
uerit. In quo caſu vt et verbis dñi ſupra inducit
eſt manifeſti: vt p̄ bono ſtatu vlis ecclie videt
vicarius xpi hōe plenitudinem p̄tis eis cōpetit
dicta paſſio ex triplici iure. ¶ Primo qdem di-
uino. Quia ſic vt voluiſſe xp̄s: ex verbis ſupius i-
troducta & infra ēt oſtendet. ¶ Secōo vo ex iure
nāli. Quia ſuppoſito ipm̄ primum locū tenere i p̄n
cipatu: op̄z eū dici caput a quo ē oīs motus & ſēn
ſus in corpe mutico: p qđ habem⁹ q̄ oīs influxus
regiminis ab ipo depender. ¶ Imp̄i⁹ aūt in cōi
tate op̄z attendere ad p̄uersationē ipſi⁹: q: hoc nā
regnit humana q̄ ſine ſocietate viuere nō pōt. Cō
ſeruari aūt negt niſi p dirigentē primū in quolibet
gradu bolum. Et hoc ē in actib⁹ bolum primus ie
rarcha q eſt xp̄s. Ut eſt primū dirigens: & ſtuens.
ac mouens. cui⁹ vices ſamus pōtifex gerit. Rur
ſus aūt dcm eſt ſupra i p̄mo libro: q̄ p̄ncep⁹ eſt in
regno ſicut deus in mūdo & aīa in corpe. Conſtat
aūt q̄ oīs opatio nature et deo dep̄det ſicut gu
bernāte: monente: & conſeruante: q: in ipo mouē
mur & ſum⁹ vt dē in actibus aplor⁹. Et ypōa ysa
ias. Dīa opa nostra opatus es in nobis dne. Si-
militer & de ala dicī pōt: q: oīs actio nāe in corpe
in triplici genere cauſe dep̄det ex ala. Hoc aūt
videm⁹ in deo: q̄ gubernādo & dirigendo mūdū
primitus cōruptionē particularis entis p̄ ſeruatiōe
totius: & nā facit p̄ ſeruatiōe humani cor-
poris et virtute ale. Sile ſtatuit in ꝓncipe toti⁹
regni: q: p ſeruatiōe regiminis ſuis ſubditos am-
pliaſ eius ptās ponēdo talias: deſtruēdo ciuita-
tes & caſtra p ſeruatione totⁱ regni. Multo igit
magis hoc ꝓuenit ſumo & ſupmo ꝓncipi. i. pape
ad bonū totius xp̄ianitat⁹. Propter qđ & p̄ma ſy-
nodus nicena p̄ſide Cōſtantino eidē p̄matū attri-
buit in p̄mis canonib⁹ quos inſtituit. Jura etiā ſe-
quētia dēm̄ potiū: in his ſingulis dēm̄ ꝓncipatum
attollit dicentia q̄ ſic op̄z reputari eius ſuia tanq̄
ab ore dei ꝓlata. Et hoc idē karolus magnus cō-
fitet ibidem. Jtē nō l⁹ appellare ab eius ſnia. Jtē
ſpe eſt q̄ ſuprior⁹ em nō h⁹. Jtē ipe eſt q̄ vices dei ge
rit in terris. Et hec ē tertia via ſiue rō⁹ p̄ quā oſtēdit & ꝓbauit ſummū pōtifice in dicto caſu pleni-
tudinem p̄tis hōe. In duob⁹ igit caſib⁹ ampliat
eius potestas vt p̄z ſup: vel rōne dilicti: vel ad bo
num tot⁹ fidei. Quod elegāter nobis oſtēdit ꝓpha
Jeremias: cui in p̄ſona vicarij xp̄i dī. Ecce ſquit
p̄poſui te ſup gentes & regna: vt euellas: & deſtruas
& diſpdas: ac diſſipes. Ō ad rōnem delicti refe-
rimus. Ubi in q̄ttuor: ultis vocabulis diuerſa gene
ra penarū accipimus q̄ inſligi p̄it vnicuiq; fideli
ſiue ſubdito cū dicit: ſup gentes: ſiue dño cū dicit:
& ſup regna. Deōm aūt ē vñ accipimus ampliatā
ſūmi pontificis p̄tem. Cū poſtea dī. Et edifices
& plantes. Quod ad p̄uidentiam vicarij xp̄i ꝑti-
net p bono vniuerſalis ecclie.

¶ Compatio regalis dīij int̄ imp̄iale & pollitic̄ā
qualit̄ ꝓuenit cū vtriſq;. CA. XX.

b Jo habit̄ videnda ē cōparatio impialis do
minij ad regale & pollitic̄ū: q: vt ex dictis
appet ꝓuenit eum vtroq;. Et cū pollitico
gdem ḡnum ad tria. Primo enim ꝓſiderata ele
ctione. Sicut enim ꝓſules romani & dictatores q̄
pollitice regebāt pplm aſſumebant p̄uia electio
nis: ſiue a pplo ſiue a Senatorib⁹: ita & de impa-
toribus ꝓtingebat: q̄ aſſumebant ſiue a romano
exercitu: vt Veſpaſianus in paleſtina vt hiſtorie
tradunt. Et ſilr locas ex militari ſeditione in ozi
te aſſumpt⁹ eſt Ɔ maurit⁹ imperatorem qui poſtea
interfecit. Aliqui aūt eligebant imperatores a De
natorib⁹: vt traianus & diocletianus: quor⁹ vn⁹
de hiſpania ēt alter vo de dalmatia. Et ſilr Ne
lius ptinax a ſenatorib⁹ ē aſſumptus. Jtē nō ſemp
de genere nobili: ſz de obſcuro vt in ꝓpoſito li-
quet ceſaribus: veſpaſiano & diocletiano ſicut hi
ſtorie tradūt. Dic de ꝓſulibus & dictatorib⁹ roma
nis ꝓtigit: ſicut ſup patuit de lucio valerio & fabri
cio. Et Aug. refert in q̄to de ci. dei de q̄rtio cin-
cinnato qualit̄ cū ſolū quattuor haberet iugera ad
colendū: factus eſt dictator maior. Jtē alia eſt cō
paratio ſiue ſiſtitudo. Quia ipor⁹ dubium nō tranſi
bat i poſteros. Nā ſtatim ipo mortuo diuus exp̄i
rabat. Quātū aūt ad iſta duo exēplū habemus ēt
modernius trib⁹: q̄ electi ſint imperatores vt Ro-
dolfus ſimpler comes de Alburg. Quo mortuo
aſſumptus ē in imperatōē comes Adolfus de ana
xone. Quo occiſo ab alberto Rodolfi filio eodē
modo aſſumpt⁹ ē. Hoc ergo gnāle ē: niſi forte vel
tpor⁹ ꝓbitate ꝓtingeret ipos aſſumi vel ex gratia

p̄ſis ipor⁹: vt de archadio & honorio filiis antiqui
theodoſij ꝓtigit. Et ſilr de Theodoſio iunore
honorij filio. Illā q: bene retenūt rēpu. & imp̄ale
nullā meruērūt in ſuo genere aliquo tpe pſeuerare
dīuum. Diſſr accidit de romanis ꝓſulib⁹ q̄ p̄z ſin
gulis annis eligerēt ꝓſules ſaltem q̄dm ad ma-
giſtratū vt p̄z in p̄mo machabeor⁹: ſepe⁹ tñ cōtin
gebat q̄ ꝓpter p̄bitatē plone vel generis trāſibat
in poſteros: vt de fabio maximo ꝓtigit. De quo
ſcribit marim⁹ valerius q̄ cū a ſe gnaues & a pa
tre: auo: & p̄auo maioribusq; fuiſ: ſepe ꝓſulatū ge
ſtiſſe ſpiceret: alacuerſione q̄ ſtātē ponit cū po
pulo id egit: vt aliqui vacationem fabie genti da
rent: ne maximū impium in vna trib⁹ ꝓmutaretur
familia. Accidit quoq; q̄ſq; p̄ q̄dā violētia vſur
pari impium nō ex merito virtutis: ſicut fertur ō
gato gallicula ſceleratiſſimo q̄ fuit nepos tyberij
ſub quo xp̄s paſſus. Et ſimilis de Nerone yerni-
cat ſuia. Hoc idem accidit de ꝓſulib⁹ vrbis q̄ ex
eor⁹ impietate vt hiſtorie narrāt vſurpauerūt do
minū: ſicut Silla & Mari⁹ cōmotores vrbis et
orbis. Et quib⁹ orbis p̄z ꝓuenientia impialis dīij
cū pollitico. Dz & cum regali et triplici parte con
uenientia oſtdit. ¶ Primo qdem et modo regen
di: q: iuriſdictionem habit vt regēs: & eisdez quodā
iure nature ſunt vt regib⁹ tributa & vectigalia ſolu
tuta. Que & trāſgredi nō poſſunt ſine peccato niſi
ſicut in iure regali ſupius diffinito. Quod ꝓſules
nequeunt: nec ēt q̄ſq; alij ciuitatum rectores in
Italia: q̄ pollitico regūt regimine: vt iam dicēt.
Tributa enim & vectigalia ad erarīū publicum
deducūt. Et de hoc Saluſt⁹ refert qualit̄ repre
bendit cato in ſua cōtione romanos ꝓſules ſui tē
poris. Cū eni⁹ cōmendaſſet eos q̄ eis fuit domi
induſtria: fortis miſtū impium: auāos in ꝓſulendo li-
beros neq; libidinoſi neq; delicto obnoxios ſubiūgit
Deo bis nos habem⁹ tunarū atq; auaritiā publi
ce egeſtatē: priuatim opulentā. Deīa ꝓuenientia
imperat⁹ cū regib⁹ ē corona: q: coronant vt regel
Dupliē enim h⁹ coronā & recipiunt electi i im
peratorem. Una qdem ꝓpe mediolanū in villa q̄
dī Modoetia: vbi ſepulti ſunt reges lōgobardo
rum. Que qdem corona ferrea dī ē in ſignū q̄ p̄
mus imperator germanⁿ karolus magnus: colla re
gum lōgobardorum ſiue⁹ gentis pdomuit. De-
cundā coronā que aurea eſt a ſummo p̄ſule pon
tifice: & cū pede ſibi porrigit in ſignū ſue ſubiectio
nis & fidelitat⁹ ad romanā ecclīā. Dua⁹ aūt falſi
gij dignitates nec ꝓſules nec dictatores habebāt
in vrbe. Quia vt ſcribit in p̄mo machabeor⁹ int
ꝓſides romanos nemo portabat dyademā nec i
duebat purpura: quor⁹ vtriq; faciunt imperatores
& reges. Tertia vo ꝓuenientia qua imperatores ſunt
cū regib⁹: a differunt a ꝓſulib⁹ ſiue rectorib⁹ polli
tice: & inſtitutio legis & arbitraria poteſtas quam
habent ſup ſubditos in dictis caſib⁹. Propter qđ
& eor⁹ dīum maieſtas appellat imp̄ale: imp̄ali vſ & re
galis. Quod ꝓſulib⁹ & rectorib⁹ pollitice nō ꝓue
nit: q: agere ipſis nō l⁹ niſi ſm formā legis eis tra
dīta: vel ex arbitrio pplī: vltra quā indicare non
p̄t. Patet igit de ſtatib⁹ imp̄alis regiminis
ſm diuerſitatem r̄ſpōr & cōparationem ipſius ad
regimen pollitum & regale.

¶ De dominio ſpiritū q̄ ſubſunt imperatorib⁹ & re
gib⁹: & diuerſo noīb⁹ eor⁹ qđ ſponte. CA. XXI.

d Determinatis hīs q̄ ad regimē regale & ti-
periale p̄tinent: nūc de dīijs eiſdem an-
nexis ē dicendū: vt ſunt ꝓncipes: comites
duces: marchiones: barones: caſtellani: & quib⁹
dam aliis noīb⁹ ad dignitatem pertinentibus
ſm diuerſas conſuetudines regionū. Sunt etiā
alia noīa dignitatum ſub regibus: de quibus ſcri
ptura ſacra mentionem facit: vt ſunt apa. Unde
Danielis ſcribit. Congregati ſunt ſatrape regio
babylonie: magiſtratus & iudices. Et ibidē etiā
fit mentio de optimatib⁹ regis. In p̄mo etiā ma
chabeor⁹ quattuor ponunt nomina dignitatum.
Ubi dicit q̄ contra nichanorem Judas cōſtituit
populo duces: tribunos & centuriones & pentacō
tarchos & decuriones. Geſta etiam romanorū
quibuſdam ſingularibus nominibus ſuos rectores
appellant poſt exactos reges: vz conſules: dicta-
tores: magiſtrat⁹: tribunos: ſenatores: patricios
& ꝓfectos. Item ſcipiones: cenſores & cenſorinos
De quibus omnibus ſub duplici titulo eſt agen-
dum. Primo qdem de nominibus pp̄rijs impe
ratorum & regum & ſanctis ſtatim: vnde traxerit
originem & quale fuit eorum regimen. Poſtea
vo de pp̄rijs pertinentibus ad poſſeſſum cum princi
patum. ¶ Propria autem nomina dignitatum
deſeruientium imperatoribus & regibus ſunt q̄
dem principes: dominus vz pnūciatiū: nūc quaſi p̄
mum locum tenentes ſub regali vel ꝓperali do-
minio. Unde & dominantur baronibus & comiti
bus interdum: vt in theotonia & regno Sicilie p̄z
Quibus etiam ſcriptura iſtud nomen ſepe⁹ exten
dat ad omne genus dīij & ꝓcipue nobilis. Ad ea
nis ſimilitudinem q̄dam angelos ordo⁹ vocatur
principatus: q: dominant toti potencie. Unde & in
daniele ſcribit. Princeps perſarum reſtitit mihi
viginti vno diebus. Jtē etiā Joſeph q̄ ſcōs erat a
rege in egypto: ſe ꝓncipem vocat: vt i geneſi ſcri
bit. Deōm nomen eſt communis quod qdem ne-
men ſunt aſſumpti⁹ p̄mo a populo romano poſt
eractos reges. Eligebant enim ſingulis annis: vt
tradit Iſidorus vndecimo ethimologiarum du-
os conſules: quor⁹ vnus rem militarem: alter vo
rem adminiſtrabat ciuilem. Et iſti duo conſules
primo vocati ſunt comites a comitando ſimul p
veram concordiam. Unde antea fuit res pu. vt

Sahuſi tradit de bello Jugurtino. Proceſſu vo tpoz illud nomē abolitū ē aromano regimine: ⁊ translatū ē ad ſtatū aliquem dignitatio ſubregib⁹ ⁊ imperatorib⁹ deputatū. Unde dicunt comites a comitādo: q: ipoz officiū ē pcipue reges ⁊ imperatores ſeq in reb⁹ bellicis: vel quacūq; re militari ⁊ in aliis gouſcūq; geredis: p toti⁹ regni vtilitate. Duces aūt a ducatu ppli dicti ſunt: ſed pcipue in caſtris. Eſt enim ipoz officiū exercitū dirigere: et ipm in pugna pire. Uñ cum filij iſrl impugnarentur a cananeis queſuerūt a ſe inuicem: vt ſcribit in Judico iudicū. Quis aſcēdet ante nos ꝛ cananeū ⁊ qs erit dux belli: Et hoc nomen tali rectore pprie ꝓuenit ppter difficultatē regendi qñ qs eſt in pugna. Uñ ab excellentia reginiinis ꝓgruiſſime dux vocat. Qua rōne Joſue ſiue ieſus naue: q: pugnauit bella dñi ſic vocat⁹ē: ſicut teſtificat de ipo ille egregi⁹ pnceps mathathias in pmo machabeoz. Jeſus dū implet verbū fact⁹ eſt dux in iſrl. Dicē et diterum zelatores legis iudaice Jonathe moztuo Juda machabeo. Eligim⁹ te in pncipē ⁊ ducem ad beliādum bellū noſtrū. ¶ Aliud aūt nomē dignitat⁹ deſerniens imperatorib⁹ ⁊ regib⁹ ē Marchio: q comitatui eq̄pollet. Dz hoc nomen ſortit a ſeueritate iuſticie. Dicit enī marchio a marcha qđ ē ſingulare dinitū pondus: p quod ſignificat recta ⁊ rigida miſi icia. Hoc aūt ſatꝭ congrue apparet in dictis pncipib⁹: q: vt cōuenit reperit in regionib⁹ nobis notis: oēs tales pncipes q ſilo nolle nūcupanē ſunt in puincijs aſperis. Propter qđ ⁊ pma regionū q̄ ſunt loca montuoſa ⁊ rigida: apud aliquos appellant marchie: vel in pincijs Laſcunis: quoz vtrūq; gen⁹ rigoze iuſticie ſeruat. ¶ Eſt ⁊ aliud nomē qđ barro dr: a labore deū: ſiue q: in laboꝛib⁹ fortes vt Iſidorus tradit in cōmemoꝛato libꝛo. Barra enī grece: latine granū ſiue fortis vocat. Hoc aūt ppriū ē pncipū vt in primis ſint gimnaſijs: ſicut in partib⁹ gallie ⁊ germanie ē ſolitū: ſiue in venationib⁹ vel aucupijs: ſiue in torneamētis vt mos fuit ipoz antiquis: vt amoni hiſtoriarū ſcripto: egregi⁹ ſcribit. Cui rō ponit a vegetio de re militari. Quia opz ipos eſſe pmos ad bellandū p ſubdit⁹: ⁊ aſſiſtendi ne efficiunt audaces. Uñ ipe ſubdit ibidē q̄ null⁹ attēptare dubitat qđ ſe dñi dixiſſe ꝓfidit. Et ga ad oēs pncipes laboris exercitiuz ꝓtinet: nō tñ hoc nomē oīb⁹ eſt cōe: ſine ad pncipes: ſiue ad comites: ⁊ ſic de alijs ſb regali dñio exiſtibus.

¶ De gbuſdam nominib⁹ dignitatum ſingularibus in quibuſdam regionibus. Et quale ſit oīum illoz regimen. CA.XXII.

Unt aūt ⁊ alia nola ꝓſequētia regale vel impiale dñium: in qbuſdā regionib⁹ ſiue puincijs: q̄ aligd impoꝛtāt: vt nomē ſatra ſatrape ⁊ optimatis apud pſas ⁊ philiſteos. Quorum pmū ſignificat pmptitudinē ſeruiendi. Unde ſatrape dicunt q̄ſi ſat parati. Nō ē oſſiū pncipio ꝓpter fidelitatē quā iurat ſuo ſupiori: vel ſat rapiētes: quod vī ipoꝛtare ipm nomen. cū ſit faſtuoſum vt ex ipſa ſacra ſcriptura ē manifeſtum. Optimatū aūt nomen ſignificare vī ſuppremuz grādū ſub pncipe ab optimo deū. Magiſtrat⁹ a pꝛeeminētia ꝓfitj ⁊ doctrine dicti ſunt in regimine. Quo modo ⁊ maiozes curie regis francie ſic vocant quaſi maiozes ſtatu. Steꝛō grece: latine ſtario dr. Judices vo q̄ſi iuis dantes pplo: q ppꝛie aſſeſſoꝛes dicunt: q̄ et ptoꝛes quaſi pꝛe alijs locū tenētes in curia. Sz pres nomen eſt ſacre ſcripture: ſic dicti vt tradit Iſidorus: q: alicui⁹ loci tutelam ꝓſidialiter ꝛz. Sunt ⁊ alia duo nola ad dignitatem pmerita in curia regis: de qbus ſit mētio inter officiales curie Salomonis in tertio regiz vt a cōmentarijs: ⁊ ſcriba q in officijs diſtinguebant: q: vn⁹ pꝛeerat legionib⁹ ſcribendis per pncipem inſtitutis: qō idem vī q magiſtrat⁹. Aliud aūt ꝓpoſitus erat reſponſuus regū: quem ⁊ nos cancellariū appellam⁹. Preter hec aūt ſūt ⁊ alia duo nola viſitata qdem in partib⁹ gallie: forte ex ꝓpꝛio idiomate alicui⁹ gentis: in qbus nos ab ipis talē poſſum⁹ etymologiā ſortiri: vt eſt mariſcallus ⁊ ſeneſcallus: q ppꝛie rectores expoſiti ſūt ad vlia negocia regionis. Quod vtrūq; nomē ipoꝛtat: vt mariſcallus. f. dñs laboꝛ. Maris enim friace dña vel dñs latine: eallus aūt laborem ipoꝛtat. Seneſcallus aūt a ſenes ppter maturitatem reginiinis: ⁊ callus calli. In tali enī officio nō debent exponi niſi boſes magne expientie ⁊ laboꝛis aſſidui. ¶ Apud hiſpanos aūt oēs ſub rege pucipes: diuites boſes appellant: ⁊ pcipue in caſtella cui⁹ ē rō: q: rex puidet in pecuniijs ſingulis baronib⁹ ſm merita ſua: vl ſm cōplacentiā hos depꝛimit: hos exaltat. Ut in plurib⁹ enī munitiones et iuriſditiones non hāt: niſi ex voluītate regis. Et ide vocant diuites boſes: q: cui in maioꝛi ſumma puidet p regem: ille maioꝛ ē pnceps: q: pluribus pōt militib⁹ puidere. Quem modū adhuc obſeruant romane militie: eo q ſub ſtipendijs viuunt.

Sūt ibi ⁊ alij q vocant infantes: alij infanſiones Quoꝛ pmi ſunt de genere regio: q filij vel nepotes ſic dicti ab inocentia ppli: q: nullū debēt ledere ſed ꝓſeruare ac in iuſticia fouere: ⁊ regi ſicut infantes in oīb⁹ obedire. Quod hodie male obſeruat ibidem. Sedī vo ſic ſunt dicti: q: pmos ō bent ſeq ſicut maiozes. Sūt enim nobiles q pluſ virtutis hāt ꝙ miles ſimpler: ⁊ aliquoz caſtroz ⁊ villarū dñt: q ⁊ alicubi caſtellani dicunt. Dicti aūt ſunt infanſiones: q: mun⁹ poſſunt inter alios pncipes ledere ppter ipotentiā ſuā ſicut pueri ab infantia receꝺēres. Si enim ledāt ſubditos ſuos rebellant maioꝛib⁹ pncipib⁹ adherētes: ⁊ ſic pdūt

dominium. Item nec potentiam habent maloꝛ pncipum: ſicut nec puer reſpectu viri: Decigit ō pncipibus ſubiect: ⁊ ſubalternatis regibus vēl ſiſciant: ⁊ quid ſignificent vī quid importent. De ceteris vo dignitatibus ſupꝛa ꝓmiſſis: q: vt i pluribus ptinent ad pollitiā: licet aliqua ſint cōia infra in ſequēti opere declarabit. Hunc igit videdum eſt quale eſt dictoꝛ pncipū regimen. Circa quod ē reſpōdendū ſm ſuiam facre ſcripture. Dicitur. n. in ecclaſtico ſm iudicē pplī: ſic ⁊ et⁹ mīſtri ſunt: ⁊ qualis eſt rector: ciuitatis tales hītātes in ea. Tales. n. pncipes modū hāt cōuenī regalī vī impialiter: niſi forte in aligbus locis ꝓpter conſuetudinem vſurpatā: vl ex tyrānide: vl ꝓpter malitiam gētis: q: aliter domari nō pōt: vt dicūt eſt ſupꝛa: niſi tyrānico regimine: vt accidit in inſulā Sardine ⁊ Corſice. Ité in qbuſdā inſulis grecie. Ité in Cypro in qbus dñant nobiles pncipatū diſpotico vī tyrānico. Uñ ⁊ de inſula Sicilie tradunt hyſtorie q̄ ſemp fuit nutrix tyrānoruz in partib⁹ etiā italie: Comites ⁊ alij pncipes: niſi forte p violentiā tyrāniçent: opz ſubditos ſuos regere more pollitico ⁊ ciuili. Inuenīt etiā apō eos quedā nola dignitatū ex iure imperij dependentiū ⁊ ſupꝛa ſimplicē militiā trāſcendētiū: vt ſi valuaſalla ⁊ cathani: qui ⁊ peeres appellant iuriſditionē ſiꝛp ſubditos habentes: ꝙuis hodie p ciuitatū potentiā ſit diminuta vt ſubtracta totaliꝛ Valuaſalli aūt vocant a valuis: q: deputati erāt ad cuſtodiendū portas palatij regalis ſiue impialis: quos nos hoſtiarios appellamus. Catham ab vniuerſalitate opeꝛ in curia pncipū ⁊ ſtrenuitate ſup alios ſimplices milites ſunt dicti: qui ⁊ peeres quaſi ante alios peedētes dicunt. Catha enī vle greco nomine ſignificat. Multa etiaz ſunt alia nola ſm diuerſas regiones ⁊ linguas ad beneplacitū pncipuz inſtituta. Sed ſi hec pōs ſufficiant reliqua reſeruando ad regimē pollicie de quo ſpālis dz ē tractatus ppter diffaſionē māe. Ubi de noibus dignitatū agēt: put patiet nā reginiinis ſm diuerſos pruincias moꝛes: vt pbī ⁊ hyſtorici tradunt ſcriptoꝛes.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiunt hīce capl'a quarti libꝛi.

¶ Igitur de diſia inter pncipatū regale ⁊ pncipatum pollitic⁹ quē diuidit. CA.I.

¶ Oſtendit neceſſitas ꝓſtituēdi ciuitatē ⁊ duos pp cōitarē neceſſariā humane vite: circa quā ſpue ꝓſiſtit pncipatus pollitic⁹. CA.II.

¶ Probat Bides er pte aīe ſine er pte intellect⁹ ſiue voluītatis: ꝓſtitutionē vz ciuitatis eſſe neceſſariam. CA.III.

¶ De cōitate ciuitatis in quo ꝓſiſtit. vbi Ariſto. refert opinionem Socratis ⁊ Platonis ſuper hoc declaratur. CA.IIII.

¶ De opinione ſocratis ⁊ platonis circa mulieres quo ſint exponēde rebus bellicis. CA.V.

¶ Aſſumit alterā pte q nō ē ꝓpoſita mulieres exponi debere bellicis reb⁹ ⁊ rñdet ad argumenta ſupꝛa in ꝓtium facta. CA.VI.

¶ Refert aliā opi, dictoꝛ pbonim ciuitatis ad ꝓpoſitum quē volebāt ee ꝓpetuum. circa quē diſputat ad vtrāq; partē qđ eſt melius. CA.VII.

¶ Cōſentit auctor: melī ee in pollitia nō ꝓpetuā re: ⁊ rñdet ad partē oppoſitam: vbi etiā dicit mi lium babeē in lombardia dñium nāz q vīa tyrannicum: duce venetiaz excepto. CA.VIII.

¶ Diſputat auctor: ō cōitate bonoꝛ ciuitatis ad poſſeſſiones quā qdem pbs nolle phcleas dicit adeq̄ri debere in eibus: ⁊ quod eſt falſum qō ligurgus pbs ſenſit. CA.IX.

¶ Agitur rurſus de pollitia platonis ⁊ ſocratis: ciuitatum ad genera hominum qui requirunt in ea que ſunt quinq. Ubi multum diſputat de numero bellatoꝛum. CA.X.

¶ Agitur vlterius de pollicia vpodomi pbi: qui repꝛehendit quantum ad genera hominum: quia ponit ſolum tria: ⁊ ciuitatum ad numez populi. CA.XI.

¶ Refert etiam opinionem eiuſdem quantum ad poſſeſſiones quas in tres partes diuidit: ⁊ in quo ſaluat ſua poſitio. CA.XII.

¶ Ponit opinionem eiuſdem circa iudices ⁊ aſſeſſoꝛes pollicie: vbi diuiſionem facit multiplicem ⁊ notabilem circa ea que ſunt agenda per iudices. CA.XIII.

De pollicia lacedemoniorum quam repꝛehendit circa regimen ſeruoꝛum ⁊ mulieꝛum ⁊ circa bellatoꝛes. CA.XIIII.

¶ Repꝛehendit etiam dictam policiam ꝙuz ad leges filioꝛum ⁊ iudicum: inouens queſtionem: vtrum pauperes ſint eligendi ad regimen pollicum: CA.XV.

¶ Redit adhuc ſup policiam lacedemonioꝛuz: ciuitatum ad ipoꝛum regē: repꝛobans modū quē tenebant circa ipm oſtendens inconuenīcia que ſequebant ex hoc. CA.XVI.

¶ Ex eadem cā ponit quedā in dicta pollicia lacedemonie repꝛehenſibilia que erāt mā diſſenſionis in pplo. CA.XVII.

¶ De pollicia creteñ ⁊ differentia eius ad lacedemonienſes: de auctoꝛib⁹ dicte pollicie ⁊ legib⁹ liꝛgi. CA.XVIII.

¶ De pollicia calcedonieñ. qualiꝛ fam oſa fuit: ⁊ in quo meniebat lacedemonij ⁊ creteñ. eū ipa ⁊ in quo differebant. CA.XIX.

¶ Ulterius ariſtoteles in pollicia calcedonieñ. tradit documēta de electione pncipū: vtrum

dines an pauper sit eligendus: & qualiter pauper virtuosus diuitem antecedat: & virum vni principi obtemperare plura dicta. CA.XX.

¶ De policia pithagore quā dicit a platone pbo: & unde & quando & quo tempore finis cenatus hō: & unde & quando & quo tempore finis cenatus ad hoc fuit allucescere homines ad virtutem. CA.XXI.

¶ De documēta pithagoricis sub figuris & enigmatibus traditis & de diuersis pithagoricis fidelissimis amicis. CA.XXII.

¶ In quo cōsistit perfecta policia et quot accipiuntur laudabiles politie: quando vt partes politie bene disponere: & sibi admicem correspondent. CA.XXIII.

¶ Diuidit politiam tripliciter: & vnamquāq; partem prequit. Et primo qualiter in ptes distinguntur integrales sm opinionem Socratis & platonis. CA.XXIIII.

¶ Dicit sufficientiā partiū integraliū politie quas ypodem tradidit & romulus. CA.XXV.

¶ Egit viterius de aliis partibus politie respectu regiminis: vbi verba exponūtur diuersorum officialium. CA.XXVI.

¶ De partibus politie quātum ad bellatores: quas distinguit sm triplicem considerationem diuersaq; scripturarum. CA.XXVII.

¶ De nobilibus ducum: & numero cohortū: & quid significet vnūquodq;. CA.XXVIII.

¶ Explicunt hīce capitula m quarti libri.

¶ Incipit liber quartus.

¶ Agitur in primo capīo de differentia inter principatum regni: & principatum politicum quem tradidit in duobus. CA.I.

Onstitues eos principes sup oēm terrā: memores erunt nois tui drie. Licet diuinum sit esse principatus a deo sit institutus: vt supra est declaratum in. 3. libro: diuersi tñ in tpo tradit modus a pbis: p sacram scripturam

Quia ergo supra in prefato iam libro actum ē de monarchia vnius: puta de dīno summi pōtificis regali & impiali: ac iporum nām eccleomitantib⁹: nunc hic ꝑgrue agit de dīno plurium: qō cōi nōie politicum appellamus. describendum nob⁹ in presumptis verbis duplr: & dictum quidē ad modū assumendi: & dictum ad modum vtendi. ¶ Modus aūt assumēdi in hoc gradu: electionis est in quocū q; hominis genere nō per nāe originem vt de regibus accidit: qō verbum institutionis importat

Constitues inquit eos principes. Sed addit super oēm terrā: in hoc ostendēs genꝰ de regalem in principatu politico: vt generatim sit p viam electionis: vt statuat principes. Sed q; sit virtuosus Unde subdit, Memores erunt nois tui dicit in ꝓsideratione, s. dulcia suorum q; precepto⁹ quę sunt regibus quedā recta rō agendo⁹. ¶ Dicto pter qō in querelis dī q; mandatum dīi lucerna est: & lex: lux. Maximus etiam valerius ō Cesare dicit q; celesti prudentia virtutes p ipm fouebantur: & vicia vindicabant. De hīc principatu in primo libro est practandū quē pōs sic diuidi in. 3. politi, & sup: a ostēsum est in principio libri Quia si tale regimē gubernat pp̄ paucos & vtuosos vocat aristocratia: vt p duos ꝓsules: vel etiam dictatorem in vrbe romana in principio expulsis regibus. Si aūt p multos velut p cōsules: dictatorem: & tribunos: sicut in pcessu tpis in eadem pte legit vrbe: postea vo senatores: vt hystorie narrāt tale regimen politicam appellat a polis qō ē pluralitas siue ciuitas: q: Si regimen pp̄rie ad ciuitates ptinet: vt in partibus italie maxime videm⁹ & olim viguit apud athenas post mortē codri: vt Aug. refert de ci. dei Tunc. n. a regali dīno dessituerunt magistratus rei pu. assumētes sicut in vrbe. Sed quocūq; modo diuidit ꝑ regnū siue monarchiam: & iporum oppositū cōtra oppositum. Quia si ppositum in ppōsito & oppositum in opposito. Et qm̄ vtrumq; pluralitatē includit ista duo ad politicum se extendūt put diuidit cōtra regale seu dispoticum vt pbs tangit in. 1. & 3. politicoꝝ, de hoc ergo hic ē agendū. ¶ Et primo quidem in quo differt a regali siue impiali siue monarchico: quod ex supradictis in. 1. & 3. li. aliqualiter videri potest. Sed nunc etiam differentia ē addenda: q: legibus astringuntur rectores politici: nec vltra possunt procedere in pscutione iustitie: quod de regibus & aliis monarchis principibus nō ꝓuenit: q: in iporum pectore sunt leges & recondite, put casus occurrunt. Et p lege habet quod principi placet: sicut iura gentium tradunt. Sed de rectoribus politicis nō sic reperit: quia nō audebant aliquā; facere nouitatem preter legem cōscriptam. Unde in primo machabeoꝝ scribitur q; romanā curiam fecerunt: & q; quotidie cō sulebant trecentoseptuaginta consiliuꝝ agentes semper de multitudine: vt que digna sunt gerant.

Per quod habetur q; in regimine romano a regum expulsione dīnium fuerit politicum vsq; ad vsurpationem imperij, qō fuit quādo Julius Cesar pstratis hostibus: vs pompeio occiso & filijs: subiugatoq; orbe singulare sibi assumpsit dīnium & monarchiam: puertitq; politicam in dispoticū principatum siue tyrānicū. Nam sicut hystorie tradunt post dicta ad ꝓemptum sanatorum vide

batur intendere. Et quo provocati malores vrbis ipm in capitolio viginti quatuor pugionibus p̄fotauerūt: auctoribus Bruto & Cassio: plurimo q; senatu. ¶ Aduertendum etiam hic q; quāmis vnus dīnaretur singulis annis: vt in dicto libro machabeorum scribitur: sicut in ciuitatibus italie etiam domo cōtingit: regimen tamē dependebat ex pluribus: & ideo nō regale sed politicus appellabatur, sicut & de iudicibus israelitici populi accidit: cum tamen nō regaliter sed politice populum regerent sicut dictum est supra. Considerandum etiaꝝ q; in omnibus regionibus: siue in germania: siue in Scicilia: siue in Gallia: ciuitates politice viuunt: sed circunscripta potētia regis: siue imperatoris: eni sub certis legibus sunt astricti. Est etiam alia differentia: q; rectores sepius exponuntur etamim: si bene iudicauerint: aut reterunt sm leges eisdem traditas: & ex contrario subijciuntur penis. Unde ipe Samuel sicut in primo regum scribit: q; pplm israeliticum iudicauerat predicto modo: tali se sententie exponit assumpto in regē Saule. Ecce inquit presto sum loquimini de me coram domino & xpo eius scilicet. Saule: vtrum bouem cuiusquā; tuleri si quēpiam calumniatus sum: si oppressi aliquez si de manu alicuius munus accepi. Dic etiā de consulibus romanis tradunt hystorie. Propter quam causam accusatus Scipio affricanus ab impijs emulis q; pecunia corruptus fuisset vbē reliquit. Et ex talibus falsis emulationibus in processu temporis exorta sunt bella ciuilia. Quod in regibus vel imperatoribus locum nō habet: nisi q; regiones interdiu eis rebellant si iura regni trāscendant: sicut in partibus hispanie & vngarie frequentius accidit: & unde etiam in oriente sepius machinantur mortem dominis: vt apud Egyptū de Soldano contigit: & in perside: & assyria de principibus Tartarorum. Et qua causa quia principes sepe efficiuntur tyranni: quedam regiones indignum iudicant, vt etiam pbs narrat in sua politica: q; reges in iporum principijs perpetuentur in filijs: hoc est q; filij regum succedant in regno: sed ipo mortuo eligit pplꝰ quez magis ornatum moribus cōprehendunt: sicut fiebat de imperatoribus: vt supra patuit in tertio libro: & in Egypto adhuc obseruatur modernis temporibus. Querunt enim pueri elegantes in diuersis regionibus: & precipue in partibus aquilonis quia sunt stature procedere: & ad militarem disciplinam ydonei. Illi de erario publico nutriuntur: exercitantur in gymnasijs: in disciplinis scolasticis: in ciuilibus actibus: & rebus bellicis assistunt Soldano in ministerio sicut traditur: et post mortem eius qui pharī inueniuntur ad principatum assumunt. Interdum tamē impedit ex

violentia: sine ex tyrānide: aut falsa ambitione. Sunt & alie differentie circa regimen: ratas ad tempus regiminis & alias circunstantias de quibus pbs mentionem facit in. 4. politicorum: & ista sufficiant & que dicta sunt supra in fine & tertio libro.

¶ Hic ostendit necessitatem constituendi ciuitatem ꝓpter cōtatem necessariam humane vite: circa quam precipue consistit principatus politicus. CA.II.

¶ Q; regimē politicū maxime cōsistit in ciuitatib⁹: vt ex supradictis apparet: poscie. n. magis ad regale gnere vident ve in plurib⁹ reperiuntur excepta roma. que p ꝓsules & tribunos ac senatores gubernabat o: debz: vt in dō li. macb. est manifestū: & quidā alie italie ciuitates: que hz dicnt ꝓncipia regimē ni politice id de ipsis ꝓsumtide nūc est agendū. Et primo quidem ostendēda ē eius ꝓsumē de necessitate: & que eius cōtas. Secō vo quot sunt ptes ci⁹ sine ex q; bus bonum generib⁹ ꝓpont. ¶ Necessitudo aūt apparet primo quidē ꝓsiderata humana indigētia p quā cogit hō in societate viuē. Quia vt in Job 13. scribit, Homo natus de muliere breui viuēs tpe replet multis miseriis. i. necessitatibus vite in qbus miseria manifestat. Uñ sm nām ē alal sociale siue politicū: vt pbs phatur in primo poll. & inde ꝓsequit cōtatem ciuitatis eē necessariam ꝓ necessitatibus humane vite. ¶ Amplius aūt nā prouidit ceteris alalibus ornamēta & munimēta in sui exordio. Uñ & virtute nāe extimarunt vtilia & conuenientia diligit mlto dirigēte p rationē: vt opus nāe fit in eis opus intelligētie: sicut pbs tradit in. 1. pbi. Sed in bōe nō sic. imo vltra ea re indiget ad eligendū ꝓportionata nāe. ppē qō nutricē hz ad vsa docenda. ¶ Rursus ad idē vestes & tegumēta quibus ornant alalia & plāte statim sicut nascunt & homo caret: significatiua sit indigentie: p qbus oz recurrere ad bonum multitudinē: vñ ciuitas ꝓsituit. Propter qō dīs dixit in hoc lilia agri & volucres celi: sic de filijs⁹ melioris ē ꝓditiōis & hō referēdo indigētiā ad illum magnificū regem Salomonē qui tā excellenter habundauit. Respicite inqt volucres celi q; nō serunt neq; metūt neq; congregāt in horrea. Considerate lilia agri quō nō laborāt neq; nent. Postea subdit. Dico vobis q; nec Salomōn in oī gl̄ia sua cooptus est sicut vnū ex istis quasi maioris fuerit indigentie ꝑtum ad victū & vestimenta ac tegumēta: & plāte & alalia. ¶ Amplius ferocitas alaliū que facta sunt boi nocina post lapsū Ade: ad hoc ꝓpm inducit. Ad maiorem enim securitatem hominis cuiuscunq; rei timende: necessaria est ꝓmunitas hominum et quibus ciuitas

[illegible] vnde homo reddatur secur[us]. Et inde [illegible] Cayn ciuitatem construere [illegible] edificasse scribitur. Unde t in ecclastico dicit q edifi[catio ciuitatis] confirmabit nomen. ¶ Rursus pre[illegible] ciuitatis [illegible] anime [illegible] ter necessitat in corpore [illegible] necessitates pertinentes ad corpora egra: quibus homo frequenter afficitur. Ad sui aut reparatio[nem] homo solus nō sufficit: quēadmodum [illegible] quib[us] natura puidit: vt sine bo[illegible] cognoscentia per cu[illegible] medicinā [illegible] herbas sanatiuas cōsidem seu quecunq[ue] alia ordinata ad ipsorum salutem. Homo aūt horum ignarus indiget medicis me[dicinis] [illegible] ministerio que oīa multitudinem requirunt hominū que ciuitatem facit: t sic idez quod prius. ¶ Amplius aūt q: casus sunt multi in quos hoīes incidunt per inopinatum euētum quibus releuanf i societate. Unī in eccliastic. 4. c. scribif. Ue soli q: si ceciderit nō hz subleuantez se. Si aūt fuerint duo fouebunf mutuo. Ex qui- bus oībus pcludif ciuitatem esse necessariā ho- mini pstituendam pp[ter] cōitatem multitudinis sine qua homo viuere decenter nō pōt. Et tanto magis de ciuitate q̄ de castro vl quacunq[ue] villa quāto in ea plures sunt artes: t artifices ad suffi- cientiam humane vite: ex qbus ciuitas pstituif. Sic enī Aug. diffinit eā in pmo de ci. dei q ē mi titudo hominū in vno societatis vinculo colliga ta. Aduertendū aūt q superius in pncipio pmi li bri pbatum est societatē humanam esse necessa riā: t hic siłr. Sed aliter t aliter vtrobiq[ue]: q: ibi fm q ordinaf ad pncipem: hic aūt fm q partes multitudinis sibi inuicē sunt necessarie: ppē quā cām necessario sunt institute ciuitates t castra p[ro] ut ordinanf ad politicum regimen.

¶ Hic declarat ibidem ex pte aīe: siue ex pte in- tellectus siue voluntaf. s. pstitutionē ciuitatis eē necessariam. CA. III.

Non soli aūt ex pte corporis h est q̄tum ad sensitiuam virtutem hz persuasionez t veritatem ptinet: q fm nām pstructio ciuitatis est necessaria: sed etiaz ex parte anime rōnabilis hoc est manifestum: t tanto ampli[us] q̄to homo in q̄tum hō est rōnalis. q ex parte intel lectus pueniūt societatē magis requirit. Circa par tem aūt rōnalem duplex distinguif potentia t ac tus: vz intellectus t voluntatis. Quātum aūt ad ptem intellectiuā duplices sunt actus iuxta quos versaf politicum regimē vz speculatiuus t pra ticus. In pratico qdem includunf virtutes mora les que referunf ad opus t non ad scire tm̄: sicut phs dicit in scdo ethi. vt sunt temperantia: forti tudo: prudentia: t iusticia. Que quidē omnes ad alterum ordinanf: t sic requirunt multitudinem hoīum ex qbus pstituif ciuitas: vt iam dictū ē su-

pra. Et q[ua]uis dicte virtutes nō oēs habeant p subiecto intellectum. Fortitudo. n. est in irascibi li: tēperantia in cōcupiscibili que ad partem sen sitiuam pertinēt: participant tm̄ rōnem in q̄tum regulantur ab ipsa. Unde prudētia est ipsaz dire- ctiua. Est. n. prudentia recta rō agibiliū vt phs dicit in. 6. ethi. ¶ Amplius aūt t ipsa sacra scrip tura dictas virtutes morales ad hoc idem ordi nat. Sic. n. de istis virtutibus dicit in libro sap. loquēs de deo q sobrietatem t sapiētiam docet iusticiam t virtutē: quibus vtilius nihil est in vi ta hominibus. Deinde subdit de merito istaruz virtutum. Habebo inquit per hāc vz scientiam siue experientiam harum virtutū claritatem ad turbas t honorez apud seniores: t multa alia ibi dem subdunf que ad multitudinē hoīum ptinēt. Sed de speculatiuo intellectu adhuc est manife stum. Qui vt vult Aristoteles in scdo eth. homo maxime ex doctrina argumentū accipit: t scien- tie generationem: t experimento indiget t tēpo- re que oīa respiciunt hoīum multitudinem ex q- bus ciuitas pstituif. ¶ Rursus duo sunt discipli- nabiles sensus vt tradit phs de sensu t sensato vi sus vz t auditus. Auditus aūt multitudinē respi cit. g idem q prius. ¶ Preterea phs dicit in pri mo methafisice q sapientis est ordinare. Ordo aūt multitudinē requirit. Est. n. ordo: vt Aug[ustinus] di cit de ci. dei parium dispariumq[ue] sua cuiq[ue] tri- buens dispositio: qō sine multitudine esse nō pōt ¶ Amplius aūt t ipsa loquela que manifestatiua est cordis ad partē intellectiuā ptinet: vt phs di- cit: t ad alterum ordinaf. Propter qō in ecclasti co scribif. Sapientia abscondita t thesaurus in- uisus que vtilitas vtrisq[ue]. Hoc idem t de scri- ptura dici pōt: q: respicit multitudinez suiz qua nec fieri nec explanari valeret: sed ex parte vo- luntatis que potētia rōnalis ponif a pho ibidem dici pōt. Due. n. sunt virtutes in ipsa que ad alte ram ordināf ac multitudinem requirunt. Una q dem est iusticia quaz respectu voluntatis ius g̃ tiuz sic diffinit. Justicia est constans t ppetua vo luntas ius suum vnicuiq[ue] tribuens. Que quidez siue legalis que dr̄atum iustum vocaf a pho: siue distributiua: siue cōmutatiua: que partes iusticie oēs sunt pollicie in ciuitatibus sunt pcipue neces sarie: imo sine eis exerceri nō possunt: vt phs tra dit in. 5. ethi. nec etiam ipse ciuitates pseruari. Per quod concludif ciuitatis constructionē esse necessariā fm nām respectu talis virtuf. ¶ Se- cunda vō que in voluntate ponif t ad multitudi nem referf: est amicitia que pncipaliter cōitatez requirit multitudinis: t sine ea nō est ista virtus de qua phs dicit in. 8. ethi. q maxime est necessa ria ad vitam humanā: eo q nullus eligere viue- re sine amicis. Unde idē Aristoteles pnumerat

vtilitates istius virtutis est ostendendam ipsius necessitatē: semp tm̄ respectu multitudinis. Pri- mo qō in fortunijs: q: in talibus recurrif ad ami cos. Item in enfortunijs: q: p amicos pseruanf. Unde pcipue opus hīt amicis q diuitias possi- dent t sunt in pncipatibus: vt phs idez ait. Ami cis aūt indigent iuuenes vt releuenf a peccatis tijs t ad nō peccandū. Senes vō ad famulatum t sic de singulis generibus hoīum. Per que colli gitur cōitatem multitudinis hoībus esse necessa riam fm nām: t per pñs pstructio ciuitatis i qua si amicitia vigeat t nutriaf pcordia: ciuitas quā dam causat armoniā t anime suauitatē: vt Aug. de ci. dei dicit li. 2. ex sūmis vz īfimis t medijs ordinibus qbus moderaf. Propter qō ppha di cit: Ecce q̄ bonum t q̄ iocundū habitare fratres in vnum. Idem etiā Aug. duas pstituit ciuitates in dicto li. fm duos amores. Preter h vō ē alia rō ad ostēdendam cōitatem multitudinis hoiuz esse necessariā appetitus vz humanus ad cōican dum opera sua multitudini: vt molestū sit eidez aliquid virtuf agere absq[ue] hoīum societate. Un Tullius dicit in li. de amicitia: q natura nihil so- litarium amat. Uerum est. n. qō ab archita tarē tino: vt opinor dicere solitum esse a senibus no- stris audiui. Si quis in celum ascendisset nāq[ue] mundi ac syder[um] aspexisset pulchritudinē insuauē illi sine amico vl socio admiratonē fore. Ipe et diuitie nisi effuse in multitudine nō clarescūt: vt Boetius dicit. Patet igif hoiem siue ex pte cor- poris: siue partis sensitiue: siue psiderata sua rō- nali natura: necesse habere viuere in multitudi- ne. Ex qua pte necessaria est fm nām pstructio ci uitatis. Unde phs dicit in. 1. poll. q nā quidē oī- bus inest ad talem cōitatēz qualis ē ciuitatis cōi tas. Et q̄uis pmos istitutores ciuitatū malos ho mines scriptura referat: vt Caym friei daz. Ne- broth oppressorē hoīum: q edificauit babilonem. Assur qui edificauit Niniuē: vt in genesi scribif a Nēbroth fugatus: moti tm̄ fuerunt ad pstruen- dum ciuitates pp[ter] hoīum cōmoditates iā di- ctas: retorquendo tm̄ in suum priuatum p quo pser- uando necessaria erat in vnum multitudinis cō gregatio.

¶ De cōitate ciuitatis in quo psistat: vbi Arist. refert opinionem socratis t platonis quā hic au- ctor declarat. CA. IIII.

Habita igif necessitate pstituende ciuitat[is] pp[ter] cōitatem hoīum: nūc querendū vi detur in quo sistat ista cōitas. Circa qō di uersi phī t sapientes diuersas pstituerunt polli- cias respectu cōitatf vt phs refert in sua pol. vbi pmo narrat opinionē socratis t platōis in. 2. pol. q cōitatem ponerēt in sua pollicia q̄tum ad oīa vt vz oīa cēnt cōiā diuitie q̄ vxores t filij mo

ti quidē ex bono vnionis in ciuitate p q̄ā res p[ub]. cōseruaf t crescit. ¶ Amplius aūt cum bonuz sit diffusiuū t sui cōicatiuum q̄to res est cōior: eo plus de bonitate habere videf q̄ oia ciuitate plus habet de rōne virtutis t bonitatis. ¶ Pre terea amor est virtus vnitiua vt dyonisius tra- dit. Ubi est ergo vnionis maior rō ibi plus vige bit virtus amoris qui ciuitatem pseruat t pser- uat: vt Aug. dicit t dcm̄ est supra. Ergo oia habe re cōia tam diuitias q̄ vxores t filios habet rō- nem maioris bonitatis. ¶ Hec aūt rōnes sunt t multe alie quas phs refert iuxta opi. socratis et platonis: z nō per eadem verba sed a sūa nō di scordat. Et si attendimus ad qualitatē dictoruz pborum: q: fuerunt hoīes virtutib[us] dediti super oēs pbos: eo q solas virtutes bonum hoīs pone bant: nō videf credibile talem cōitatem eos po suisse: eo modo quo Aristoteles videf eis impo nere in pdicto li. q: hoc videf magis bestiale q̄ humanū: feminas. f. eē cōes q̄tum ad mistionē carnis. Unde t sacra scriptura matrē sepat a filijs t filiam a patre: t virum vxori piungit: ac so lum cū sola distinguit in cōiugio in pmo hoīs pre cepto. Propter qō in genesi dr. Quā obrem relin quet homo patrez t matrem t adherebit vxori sue: t erunt duo in carne vna. Non aūt dicit plu res. Sed t de filiis est impossibile: q: in actu ge- nerationis duo semina nō pueniant [illegible] vnum so- lum ex pte viri. Propter qō ipsa etiā aīalia suos natos cognoscunt q̄to tēpore est necessarium ad nutrimentū filior: vt in pullis auiū maxime cō tingit antequā adiuuare possint. Ergo dicamus dictos pbos minus ppositos aīalibus videf ab surdum: q ad cōponendos mores corrigendosq[ue] totam suā fecerunt pbiam: vt Aug. tradit de so- crate. 8. de ci. dei cuius doctrinam plato eius di scipulus sertilissime secutus est: vt maxim[us] va- lerius scribit. Qui cum sapiētibus oīum esset ful tpie: t a iuuenibus studiosis certatim quereref athenis in egyptum descēdens a sacerdotibus illius gentis geometrie multiplices numeros ce lestium rōnum obseruare pcepit. Et in italiam pagrans ad Archita t arione pythagore pceptis instructus est. Talibus ergo t tātis viris talē po liciaz attribuere vl ordo destrueref nūc nō ē ii ue admiratione. Sed t ipi pmentatores Aristo. ibidem attribuunt: q nō plene retulerit aliorum opiniones t pcipue socratis t platonis: sicut Eu strachius dicit sup. 1. ethi. circa ydeam bonitatis t simplici[ter] in fine pmi de celo de generatiōe mū di. Aug. aūt in nono de ci. dei ibidem refert de opinione stoicor circa passiones animi: q eliq opinione stoicor circa passiones animi: q cliq attribuebant stoicis quoz pnceps Socrates su[it] it qō in sapientē nō caderet: vt idē Aristo. in. 2. ethi. pstato imponit pho. Et tñ Aug. idē dicit esse

filiū ei⁹ ut ei⁹ nepotū &. Dein in libro nouelli arbi
trium. Ibi bona referēda sunt ad effectū arbitrij
q̄ si non ibi virtus erunt pdare: ad q̄ solicita
batur eos cōsuet⁹ virt⁹ aīe amicos ad pria noti
tia. primo pepit: deinde inge saluatos: primū tuā
ficut respicit eū qui sub qualibet metha pbotio solui
tur: deinde pluadere ad ꝓximos amorē per
quem ciuitas pficit: cōstatem posuerunt in vo
ribus ⁊ filijs in dilectione mutua. Sed in posse
ssionibus in cōuersatione necessaria. Quia si gs vi
deret frater suū necessitatem hre ⁊ clauserit viscē
ra sua ab eo. q̄o amor dei manet in eo? Vñ sunt
pceptum ibi ex. Rerum. n. exteriorū siue diui
tiarum ꝓtenuerunt: vt de Socrate refert Hie
ronimus. C Per ꝟ aūt ps responsio ad obiecta:
q̄ vnū ⁊ idē: ds gradū in inferiorib⁹ entib⁹ q̄n
plicatio est vnū in corpore animato si in diuersis or
ganis virtus aie diffundat ad diuersas operatōes
vnitas in vna subslīa aie: sicut apparet in aīa
libus plectis: ꝫ in animalib⁹ que habent solū sensū ta
ctus: vt sunt vermes ⁊ quedā aialia que Aristo
teles vocat in lēbo de aīa aialia imsecta. Pro
pter q̄ ⁊ aplo cōparat corpus mysticū. i. ecclesiā
vero corpori ⁊ nālibus quo sunt mēbra diuersa: ꝫ
diuersis potētijs ⁊ virtutibus in vno ꝓncipio aie
radicatis. Unū ⁊ vnionē allegatā reprobat aplus
in ꝓma epla ad Corin. dicens. Si totum corpus
oculus vbi audit? Et si totū audit? vbi odoratꝰ
Quasi necessariū sit in qualibet ꝛgregatione que
ꝓpinqe est ciuitas ee distinctos gradus in ciuib⁹:
ꝫ̄tum ad domos ⁊ familias: ꝫ̄tum ad artes et
officia. ola tñ vnita in vinculo societatis quod ē
amor fraꝛ ciuium. vt desi est supra: ⁊ de quo ēt
aplus dicit ad colocēses. Cum. n. ꝓnumerasset ꝫ̄
dam opa virtuosa ad que ciues admutē obligant
flatum subdit. Sup hꝫ aūt oīa caritatē habentes:
q̄ est vinculum pfectionis: e par rpi cruciet in cor
dibus vestris: in qua vocati estis in vno cor
pore pacifico vt ꝓ membra iuncta ciuium statū. Ex
qua diuersitate artū ⁊ officiorum ꝫ̄to in eis mlt
iplicat amplius tanto ciuitas reddit magis fa
mosa: q̄ sufficientia humane vite ꝓpter quā ne
cessaria est ꝛstructio ciuitatis magis reputur i ea.
C Q⁹ si forte allegat de discipulis rpi quibus oīa
fuerunt cōia nō imponat legem cōem: q̄n ihc⁹
eorum oēm modū vsūcti transcendit. Ipsoꝝ. n.
politia nō ordinabat ad vxores ⁊ filios: sed ad ci
uitatē celestem: in qua neq; nubēt neq; nubent
sed erūt sicut angeli dei. Sed ꝫ̄tum ad diuitias
bona erant cōia. Q⁹ solum pfectoꝝ est: vt dns di
cit in euangelio. Si vis inquit perfect⁹ esse vade
⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus ⁊ veni se
quere me. Hoc ⁊ Socratici fecerunt ⁊ platonici
sicut ꝛemptini refert palum: vt de plotino scri
bit mercurius trimegistus: ⁊ macrobius sup sō
nium Scypionis. In ceteris aūt ciuibus cōis sta
tus expedit possessiones habere distinctas ad vi
randa litigia. Dicit enim ⁊ de Abraam ⁊ loth scri
bitur in genesi. Cum. n. contētio oriret inter ipo
rum pastores ꝓ pastura gregum: ne quelo dixit.
Abraam ad Loth sit iurgium inter me ⁊ te ⁊ pa
stores meos ⁊ tuos. fratres. n. sumus ecce vni
uersa terra coram te ē. Si ad sinistrā ieris ego de
xteram tenebo. Si dexterā elegeris ego ad sini
stram pergā. per qō habemus qō inter cives ex
pedit ad societatez seruandā ipsorum diuitias ee
distinctas ⁊: sic pz responsio ad ꝓdicta.

C De opinione Socratis ⁊ Platonis circa mu
lieres: quomodo sint exponende rebus bellicis.
CA. V.

Ed ad eandem pollicianꝫ redeundo pte
f dictorum pbozum quedam alia Aristo
teles eisdem attribuit in ꝓfato libro: q⁹
volebant mulieres instrucdas in rebus bellicis
Quoꝝm argumentū ind ueit vim ipos: q⁹ vide
mus in aūbus rapacib⁹ feroc⁹ es ee femīas:
⁊ efficaci⁹ pugnare: hoc idem ⁊ de bestijs liquet:
sicut ꝓcipue inferioribus aialibus est manifē
stum. C Amplius aūt corporale exercitiū cōfert
feminis ꝫ̄tum ad vtutē corporis ⁊ fortitudinez
sicut in ancillis familiaꝝ ⁊ mulieribus rusticanis
est manifestū: q⁹ fortiores sunt ⁊ famosiores. Virtu
tis aūt ꝓprium est q⁹ bonum faciat habentem. ⁊
opus suum bonuꝫ reddat. Si ergo in gemnasijs
ac rebus bellicis magis conferat femina vir
tutis: congrue opera bellica videntur eisdem cō
petere. C Amplius aūt ꝓportio qualitatum ꝑ
marū ad hoc idem inducit: vt calidi ⁊ humidi:
frigidi ⁊ fecti: ex quibus ad medium deducē fo
rtificatur mixtum in sua virtute. Sic enim vide
mus ligna viridia ex quo in eis humidum est cō
sumptum ⁊ ad medium deductum q⁹ fortius ar
dent. Sic etiam videmus in aūbus rapacib⁹ q⁹
femine rōe sui motus sunt fortioris nature ⁊ ma
ioris corpulentie. Cum igitur in mulieribus ha
bundet humidum: sicut in pueris: per metū con
sumitur ⁊ venit ad temperamentū ⁊ vires recip
it. Huius aūtē argumētum assumitur de regio
amazonum: quod fortissimū fuit in oriente. Et
quasi totam asyam: tertiam partem orbis subiu
gauerunt sibi: vt hystorie narrant: ꝫ de Scythis
orientalibus traxerunt originem. Unde ⁊ apud
ipsos Scythas de quibus descenderunt Tartari
mulieres rebus bellicis exponuntur: ⁊ cum suis
militant viris. Et quibus omnibus moti forte
fuerunt ꝓfati philosophi in constitutione polli
cie mulieres forte ad opera bellica exponendas
C Sed contra hanc pollicianꝫ rationes sunt fo
tes quibus difficile est respondere. Unde qui
dem est Aristotelis in secundo politicoꝝ. Quia

nō est eadem rō de animalibus ⁊ hominibus eo
q⁹ animalia nō subijciūtur dominio ꝛconomico
Dolus aūt homo gubernationi intēdit familie.
Que quidem fieri nō potest vbi mulieres expo
nerentur armis: q⁹ sicut in pollicia officia sunt di
stincta: ita ⁊ in ꝛconomia vt paterfamilias ad ex
teriora negocia intendit: mulier aūt ad intrin
seca actus familie. Cuius quidem argumenti
assumere possimus ex parte romane rei publice
que vt tradunt hystorie duos habebat consules
Unus intendebat bellicis reb⁹: alter rem publi
cam gubernabat. Hoc idem ⁊ de Amazonibus
scribitur. In quoꝝm regno seu monarchia due
erant regine: siue monarche: que sic distinguebā
tur in officijs: sicut de romanis consulibus est di
ctum. C Secunda ratio sumit ex ipa membro
rum mulieb⁹ium ineptitudine ad pugnandum.
Dicit enim pbus distinguit de gestis animalium
inter masculū ⁊ feminam: q⁹ masculus habet su
periora membra grossiora: brachia: manus: ner
vos: ⁊ venas: ex quibus vox grossior generatur:
nates vero ⁊ ventrē ⁊ alia circumstantia subtilio
ra. mulieres aūtē econuerso. Et hoc vt in actu
generationis sint apciores. C Amplius autez ⁊
mamillas ad nutriendam ꝓlem. Que omnia
sunt impeditiua pugne. Unde ⁊ de Amazonib⁹
scribitur: q⁹ puellis mamillas amputabant dex
tras: sinistras aūtē cōprimebant ne impedirent
a sagitando. C Tertia ratio sumitur ex dispositi
one anime. Tradit enim pbus de gestis anima
liuꝫ q⁹ mulier est masculus occasionatus. Unō
sicut deficit in complexione: ira ⁊ in rōne. Et in
de est q⁹ ꝓpter defectum caloris ⁊ complexionis
sunt pauide ⁊ mortis timide. Quod in bellis ma
xime fugiendum est. Propter vō defectum rō
nis carent astucijs bellicis quibus pugnantes vt
plurimuꝫ sunt victores: sicut Vegetius tradit ō
re militari. Unde tradunt hystorie: q⁹ Alexāder
quibusdam astucijs ⁊ blandicijs deiecit Amazo
nes: magis ꝫ bellandi fortitudine. Quarum re
gnum tēporibus eius fortissimuꝫ ⁊ potentissi
mum erat in Asia. C Quarta ratio sumitur ex
periculoso cōmertio viri ⁊ mulieris: q⁹ actus ve
nerius corrumpit extimationem prudentie: vt
tradit pbus in. 7. ethicoꝝm. ⁊ impossibile est in
eo aliquid intelligere. Ex qua causa virilis ani
mus enervatur: Unde ferunt hystorie Julium Ce
sarem cū bellum imineret iussisse suas cōes deli
cias separare a castris: ⁊ ꝓpter mulieres. Cum⁹
etiā rex persaꝝ cum lidos superare nō posset: qa
fortissimi erāt: ⁊ ad labores assueti: tandē p ludos
⁊ vsum veneris ibidē ꝛstituros vtute ⁊ fortitudi
ne enervatos pdomuit. De ipis insup romanis
antiqs sic scribit Vegetius in ꝓncipio ꝓmi li. Ip
ipos pfectos ad bellū semp: q⁹ multis voluptati
bus multisq; delicijs frangebant. Quid plura. q⁹
erit equa fortissima q⁹ alias sit audacissima ad pu
gnandū ⁊ ꝓcul odorat bellum: ex pleriq; equi di
strahunt a pugna. Propter hoc ꝙ cum ipe ama
zones: vt hystorie narrant nullū virū in sua reti
piebant acie. C Patet igit ex iam dictis mulie
res a rebus bellicis excludi debere.

C Assumit alterā ꝓem q⁹ nō est cōueniēs mulie
res exponi debere bellicis rebus ⁊ rndet ad argu
menta in ꝓtium facta. CA. VI.

Ed q⁹ motiuum doctorum pbor⁹ phabi
f litatem habuit sicut in argumētis appa
rat soluende sunt ipoꝝm rōnes ⁊ cū rese
rentia pertractēde. Quod. n. ponit exemplū de
suibus rapacibus ⁊ quibusdam bestijs q⁹ audā
tiores ⁊ fortiores sunt femine ad pugnandū ⁊ ca
piendam predā ergo similiter erit in mulieribus
Ad hoc est responsio q⁹ nō est simile de aūbus ⁊
bestijs ⁊ mulieribus. vt enim dictum est supra:
homo naturaliter est ciuilis ⁊ ꝛconomicus: ⁊ in
gubernatione sue familie ꝓprius actus est mulie
ris siue in nutritione filioꝝ siue honestate ser
uanda in domo siue in ꝓuisione victualiuꝫ. Que
omnia fieri non possent si rebus bellicis intende
rent. Et ꝓpter hec natura ipsam sic disposuit: vt
ab ipa pugnandi occasio tolleretur. Unde vt pbs
vult in libro de animalibus mulieres debiliora
habent corpora ꝫ viri ⁊ sunt minoris caloris: et
sola illa membra grossiora in eis videmus que
ad actū ordinantur generationis ⁊ gestum vt ve
ter ⁊ nates ac ad nutrimentum mamille. Omnia
aūt alia habent subtiliora ⁊ debiliora ꝫ viri ⁊ mi
nus neruosa in quibus fortitudo consistit vt sunt
pedes ⁊ crura manus ⁊ lacerti: ⁊ sic de singulis
membris vbi fortitudo fundatur: vt dictum est
supra. C Quod vero dicitur q⁹ fortitudo agitur
in eis per exercitiuꝫ. hoc est verum ergo pugna
re expedit eis. Ad hoc responderi pōt q⁹ sola fo
rtitudo nō sufficit ad vincendum in pugna vt p
bat Vegetius de re militari in ꝓncipio sed astu
tia bellandi qua mulieres carēt. Rudis enim et
indocta multitudo exposita est semper ad necez.
Dicit autem b⁹ernitas corporum romanorum ad
versus germanorum ꝓcernitatem ꝓualuit: vt
ibidem dicitur. Et ꝓpterea mulieres nō debent
actibus exponi ex quibus a virtutibus excludan
tur. Quod contingit si rebus bellicis deputētur:
ꝓpter incentiuum libidinis quod in eis est re
spectu sui ⁊ ex consortio viri. Propter quod na
tura mulieri multa frena posuidit: vt et verecū
dia que est ꝓncipuum vinculum eius vt Hiero
nimus scribit ad Cellantiam virginem talla
res vestes annulus in digito seruitus viri.

Sic enim longeua sacra scilicet q̄ sub viri potē
tate cuī bellicosa ut reipa attendere in re subdi
tum cuī bellicosa ut reipa attendere in re subdi
ta ei obtemperare meret. Unde ⁊ multū iura gētiū
specialiter apud philosophos conceduntur. ¶ Quod
autē terno obtinatur ligādem medium de fortitu
dine ad bellandū locum haberet si ista fortitudo
esset causa victorie ⁊ agendo melioꝛ esset i se
militia ad pugnandū sicut in viris. Cui⁹ rō varius
mus ad pugnandū sicut in viris. Cui⁹ rō varius
est ipsarum. Et ꝛō rea natura mulieris est a viro
est ipsarum. Et ꝛō rea natura mulieris est a viro
pari eāḋ agere. Possunt aūt summa est actio eā
pari eāḋ agere. Possunt aūt summa est actio eā
dē actus fortitudinis q̄ ibi⁹ si laudabiliter exer
dē actus fortitudinis q̄ ibi⁹ si laudabiliter exer
ceatur meret coronam. ¶ Dicēdum ē ergo sim
ceatur meret coronam. ¶ Dicēdum ē ergo sim
pliciter mulierē nō debere exponi bellicis rebus
pliciter mulierē nō debere exponi bellicis rebus
sed in domo gerere earum gerere rei familiaris
sed in domo gerere earum gerere rei familiaris
vt dictū est supra. Unde ⁊ in hoc Salomon in fi
vt dictū est supra. Unde ⁊ in hoc Salomon in fi
ne pueꝛboꝛ fortitudinem mulieris cōmendat:
ne pueꝛboꝛ fortitudinem mulieris cōmendat:
specialē de ipa composito canticum sub ꝺris be
specialē de ipa composito canticum sub ꝺris be
donici alphabeti ac totum circa eam ad domestī
donici alphabeti ac totum circa eam ad domestī
cam referē actionem. mulierem inqt fortem qs
cam referē actionem. mulierem inqt fortem qs
inueniet? Procul ⁊ de vltimis finib⁹ pcul⁊ eius:
inueniet? Procul ⁊ de vltimis finib⁹ pcul⁊ eius:
quasi multi sit reuerenda si habeat que sequitur.
quasi multi sit reuerenda si habeat que sequitur.
Unde pmo ponit artem filandi. Quesiuit inquit
Unde pmo ponit artem filandi. Quesiuit inquit
lanam ⁊ linū: ⁊ opata est filio manibus suarum.
lanam ⁊ linū: ⁊ opata est filio manibus suarum.
Per hoc volēs ostendere q̄ illud sit pprium earum
Per hoc volēs ostendere q̄ illud sit pprium earum
officiū. Propter quod ⁊ in gestis karoli magni scri
officiū. Propter quod ⁊ in gestis karoli magni scri
bit: q̄ filias suas quas intime dilexit colo ⁊ filo
bit: q̄ filias suas quas intime dilexit colo ⁊ filo
mandare nolluerit ⁊ opolas eē. Literi⁹ Salomō
mandare nolluerit ⁊ opolas eē. Literi⁹ Salomō
subiungit alios actus mulieris: quo referunt ad
subiungit alios actus mulieris: quo referunt ad
domesticam domū: vt ē filios curam hōe: fami
domesticam domū: vt ē filios curam hōe: fami
liam dispensare: sue domui pudere: amicos vi
liam dispensare: sue domui pudere: amicos vi
ri sui honorare ac defect⁹ ei supplere: que sunt p
ri sui honorare ac defect⁹ ei supplere: que sunt p
prie operationes cōiugis ⁊ ad bona mīmonij per
prie operationes cōiugis ⁊ ad bona mīmonij per
tinentes. vt de Abigail vxore Nabal carmelli
tinentes. vt de Abigail vxore Nabal carmelli
scribit. Licet p⁹ in pmo regum. Sed q: talis solli
scribit. Licet p⁹ in pmo regum. Sed q: talis solli
citudo multas hꝫ pturbationes: vt de Martha
citudo multas hꝫ pturbationes: vt de Martha
dīs dicit in luca. Martha martha sollicita es ⁊ tur
dīs dicit in luca. Martha martha sollicita es ⁊ tur
baris erga plurima cū alia sint obiectū virtu
baris erga plurima cū alia sint obiectū virtu
tis ⁊ fortitudinis adeo dictus sapiens talē mulie
tis ⁊ fortitudinis adeo dictus sapiens talē mulie
rem fortē vocat: nō qdem fortitudine ad opa bel
rem fortē vocat: nō qdem fortitudine ad opa bel
lica. sed ad pacīter gubernandam familiam: vt
lica. sed ad pacīter gubernandam familiam: vt
supius est ostensum.
supius est ostensum.

¶ Refert alia opinionē dictoꝛ pboꝛ ēsū ad pn
¶ Refert alia opinionē dictoꝛ pboꝛ ēsū ad pn
cipatum quem volebant eē ppetuū: circa quam
cipatum quem volebant eē ppetuū: circa quam
disputat ad vtrāq; partem. CA. VII.
disputat ad vtrāq; partem. CA. VII.

Si aūt ⁊ alia ꝺctio quam pbs in secūdo
Si aūt ⁊ alia ꝺctio quam pbs in secūdo
e politicoꝛ attribuit pollicie dictoꝛ pboꝛ
e politicoꝛ attribuit pollicie dictoꝛ pboꝛ
vt magistrat⁹ ad regimen iuxta mozes at
vt magistrat⁹ ad regimen iuxta mozes at
thyce regionis. Cui⁹ caput fuit Athene post moꝛ
thyce regionis. Cui⁹ caput fuit Athene post moꝛ
tem vꝫ Codri regis. Quos quidem magistrat⁹ ro
tem vꝫ Codri regis. Quos quidem magistrat⁹ ro
mana res pub. senatoꝛes vocabat. Hos pdictos
mana res pub. senatoꝛes vocabat. Hos pdictos
pbs voluerūt esse ppetuos ⁊ quosq; officiales i
pbs voluerūt esse ppetuos ⁊ quosq; officiales i
sua pollicia cōstitutos. Duoꝛ motiuū fuit imita
sua pollicia cōstitutos. Duoꝛ motiuū fuit imita
tio nature: vt aristoteles eis imponit. Uidemus
tio nature: vt aristoteles eis imponit. Uidemus
enim in terra q̄ partes ei⁹ eodem modo semper
enim in terra q̄ partes ei⁹ eodem modo semper
se habēt: vt in mineris ꝓtingit: q: minera auri in
se habēt: vt in mineris ꝓtingit: q: minera auri in
eadē parte terre semp generat aurum: ⁊ minera
eadē parte terre semp generat aurum: ⁊ minera
argenti argentum. Unde in Jobe. 28. c. dr. Habet
argenti argentum. Unde in Jobe. 28. c. dr. Habet
argentum venarum suarum principia ⁊ auro locus
argentum venarum suarum principia ⁊ auro locus
est in quo conflat. Et hoc ergo principio sic concluꝺ
est in quo conflat. Et hoc ergo principio sic concluꝺ
dūt: q: si locus auri nunqꝺ mutat ⁊ argenti vt fiat
dūt: q: si locus auri nunqꝺ mutat ⁊ argenti vt fiat
locus plūbi vel ferri nec locus plumbi vel ferri
locus plūbi vel ferri nec locus plumbi vel ferri
vt fiat locus auri vel argēti. Sic ⁊ in principib⁹
vt fiat locus auri vel argēti. Sic ⁊ in principib⁹
contingere dr: q: nec principes nec sui officiales
contingere dr: q: nec principes nec sui officiales
mutari debent vt fiant aliquando subditi vel q
mutari debent vt fiant aliquando subditi vel q
subditi fiant officiales vel principes: q: aro imita
subditi fiant officiales vel principes: q: aro imita
tur naturam in quam potest. ¶ Ampli⁹ autez ad
tur naturam in quam potest. ¶ Ampli⁹ autez ad
hec idem pbandum sic ⁊ argumentum assumi pōt
hec idem pbandum sic ⁊ argumentum assumi pōt
Quia vt pbs dicit in principio sue methaphisice
Quia vt pbs dicit in principio sue methaphisice
experientia facit artem: ⁊ inexperientia casum. Et
experientia facit artem: ⁊ inexperientia casum. Et
vegeti⁹ de arte militari. scia inqt rei militaris mu
vegeti⁹ de arte militari. scia inqt rei militaris mu
trit audaciā. Plemo enim facere metuit qō se be
trit audaciā. Plemo enim facere metuit qō se be
ne didicisse confidit. Et his aūt arguitur q: si fiat
ne didicisse confidit. Et his aūt arguitur q: si fiat
mutatio rectoꝛ vel principum seu magistratus in
mutatio rectoꝛ vel principum seu magistratus in
terdum assumit inexpertus: et quo multa stinguine
terdum assumit inexpertus: et quo multa stinguine
errores in pollicia. ¶ Rursus ad idē. Talis vi
errores in pollicia. ¶ Rursus ad idē. Talis vi
cissitudo regimīs derogat vt deus est supra in se
cissitudo regimīs derogat vt deus est supra in se
cūdo libꝛo: q: dat occasio subditis non obedien
cūdo libꝛo: q: dat occasio subditis non obedien
te ex spe euadēdi manum principis vel venien
te ex spe euadēdi manum principis vel venien
di ad dictum principatum. Et sic motiuū dictoꝛum
di ad dictum principatum. Et sic motiuū dictoꝛum
pboꝛ Socratis vꝫ ⁊ Platonis videt cōsonū ra
pboꝛ Socratis vꝫ ⁊ Platonis videt cōsonū ra
tioni. Sed econuerso fuit motiuū sapientis vbis
tioni. Sed econuerso fuit motiuū sapientis vbis
sive romane rei pu. Quia post expulsionem regū
sive romane rei pu. Quia post expulsionem regū
statuerūt consules. Unde in pmo machabeoꝛuꝫ
statuerūt consules. Unde in pmo machabeoꝛuꝫ
scribit iter alia cōmendabilia de romanis q: cō
scribit iter alia cōmendabilia de romanis q: cō
mittunt vni homini magistratum sui⁹ p singulos
mittunt vni homini magistratum sui⁹ p singulos
annos diuari vniuerse terre sue ⁊ oēs obediūt vni
annos diuari vniuerse terre sue ⁊ oēs obediūt vni
Lanlsam aūt assignāt historie. Ut nec insolēs diu
Lanlsam aūt assignāt historie. Ut nec insolēs diu
maneret ⁊ moderatioꝛ cito succurreret. Quaꝛ q
maneret ⁊ moderatioꝛ cito succurreret. Quaꝛ q
dem cām pbs ēt tāgit in secūdo politicoꝛ q: muta
dem cām pbs ēt tāgit in secūdo politicoꝛ q: muta
re aliquādo principatum ac dignitatē magistratus
re aliquādo principatum ac dignitatē magistratus
pōnis idoneis. Distribuere eā ē maioris pacis i
pōnis idoneis. Distribuere eā ē maioris pacis i
cūtate ⁊ in pollicia quacūq;. Alia aūt causa assu
cūtate ⁊ in pollicia quacūq;. Alia aūt causa assu
mit ex vno principio pbi. 5. etb. Ubi dī q: principa
mit ex vno principio pbi. 5. etb. Ubi dī q: principa
tus virtum ostēdit. Lōtingit enim interdum pōnam assumptam ad dignitatē eē holem virtuo
tus virtum ostēdit. Lōtingit enim interdum pōnam assumptam ad dignitatē eē holem virtuo
sum in gradu suo: sed postq; statū principat⁹ accepit
sum in gradu suo: sed postq; statū principat⁹ accepit
elevat in superbiam ⁊ tyrannus efficit. Sicut acci
elevat in superbiam ⁊ tyrannus efficit. Sicut acci
dit de saule de quo dī in pmo regum: q: quando
dit de saule de quo dī in pmo regum: q: quando
assumpt⁹ ē in regem iter filios isrl nō erat meliꝛ
assumpt⁹ ē in regem iter filios isrl nō erat meliꝛ
vir illo ⁊ solis duob⁹ annis in sua pmansit innocē
vir illo ⁊ solis duob⁹ annis in sua pmansit innocē
tia. Postq; aūt fact⁹ tyrānus ⁊ deo inobediēs dic
tia. Postq; aūt fact⁹ tyrānus ⁊ deo inobediēs dic
tum ē ei p Samuelē. Quia abiecisti sermonem
tum ē ei p Samuelē. Quia abiecisti sermonem
dñi ⁊ nō obediuit voci ei⁹ abiecit te dūs ne sis rex.
dñi ⁊ nō obediuit voci ei⁹ abiecit te dūs ne sis rex.
¶ Ampli⁹ aūt gradus gdā ē in natura hois ꝺtū
¶ Ampli⁹ aūt gradus gdā ē in natura hois ꝺtū
ad virtutes ⁊ gras. Quidā eni sunt ab subiectōꝛ
ad virtutes ⁊ gras. Quidā eni sunt ab subiectōꝛ
dispositi. Sed ad regimē min⁹ valent. Quidam
dispositi. Sed ad regimē min⁹ valent. Quidam
aūt ecōuerso. Ex tali g opinione q: bonus ē subdi
aūt ecōuerso. Ex tali g opinione q: bonus ē subdi
tus assumpt⁹ ⁊ male regens si ppetuet cū principa
tus assumpt⁹ ⁊ male regens si ppetuet cū principa
tu est cā scissure i ciuitatem ꝓueniens ē mutare re
tu est cā scissure i ciuitatem ꝓueniens ē mutare re
ctoꝛes. Rursus appetit⁹ honoris inest homin.
ctoꝛes. Rursus appetit⁹ honoris inest homin.

Unde maximus valeri⁹ dicit q: nulla est ista vu
Unde maximus valeri⁹ dicit q: nulla est ista vu
nitas q̄ hanc ordinē nō rangat. Et ille sequit
nitas q̄ hanc ordinē nō rangat. Et ille sequit
aliud. f. q: est sapientis ꝓpacina. Dare ergo principā
aliud. f. q: est sapientis ꝓpacina. Dare ergo principā
tum vni soli est ea seditionis i multitudie. Et ista
tum vni soli est ea seditionis i multitudie. Et ista
est rō Brutho. in secūdo politicoꝛ vbi dicit q: so
est rō Brutho. in secūdo politicoꝛ vbi dicit q: so
crates semp facit eosdem principes q̄ seditiosos
crates semp facit eosdem principes q̄ seditiosos
ē ei apud nullā dignitatē possidentes. Uidentes
ē ei apud nullā dignitatē possidentes. Uidentes
eni se olno istam carere si ꝓngat eos esse viriles
eni se olno istam carere si ꝓngat eos esse viriles
⁊ alioꝛ ad discordias nituntur ciuis. Propter qō
⁊ alioꝛ ad discordias nituntur ciuis. Propter qō
matrim⁹ valeri⁹ refert de Fabio duce romano li
matrim⁹ valeri⁹ refert de Fabio duce romano li
bro decimoꝛ de quo dicit supra q: cū sepi⁹ con
bro decimoꝛ de quo dicit supra q: cū sepi⁹ con
sulatū habuisset ⁊ in sua pgenie talis dignitas a lō
sulatū habuisset ⁊ in sua pgenie talis dignitas a lō
go tpe p successionem ꝓmanata cēt id egit cū po
go tpe p successionem ꝓmanata cēt id egit cū po
polo vt aliquādo vacationem ei⁹ honoris Fabie
polo vt aliquādo vacationem ei⁹ honoris Fabie
gēti darent. Laudabiliter igit pollicia ē in q̄ fm
gēti darent. Laudabiliter igit pollicia ē in q̄ fm
merita vnicuiq; cui vicissim distribuūtur hono
merita vnicuiq; cui vicissim distribuūtur hono
res: vt antiqui fecerunt romani quam etiaꝫ pbs
res: vt antiqui fecerunt romani quam etiaꝫ pbs
magis cōmendat.
magis cōmendat.

¶ Hic declarat meli⁹ eē in pollicia nō ppetuare
¶ Hic declarat meli⁹ eē in pollicia nō ppetuare
rectoꝛes ⁊ respondet ad partē oppositam: vbi ēt
rectoꝛes ⁊ respondet ad partē oppositam: vbi ēt
dicit nullū in lōbardia habere dūtum nisi p vias
dicit nullū in lōbardia habere dūtum nisi p vias
tyrānicas: duce venetiarū excepto. C. VIII.
tyrānicas: duce venetiarū excepto. C. VIII.

Ed quod p se inducēt de vtineris prefati
Ed quod p se inducēt de vtineris prefati
o pbi nō habēt sillogismum sue necessitatē
o pbi nō habēt sillogismum sue necessitatē
in argūēdo: eo q: minere: sive auri sive ar
in argūēdo: eo q: minere: sive auri sive ar
genti: sive cuiuscūq; metalli recipiāt impressionez
genti: sive cuiuscūq; metalli recipiāt impressionez
a corpore celesti que ē ad vnū determinata. Uti
a corpore celesti que ē ad vnū determinata. Uti
sicut ficulnea semp ficus pduxit ⁊ non aliū fructū
sicut ficulnea semp ficus pduxit ⁊ non aliū fructū
pter eadem principia que sūt in ipa: ⁊ mediante
pter eadem principia que sūt in ipa: ⁊ mediante
influentia celesti. Ita ⁊ cadē para terre sic dispo
influentia celesti. Ita ⁊ cadē para terre sic dispo
sita vt sit minera auri semp faciet aurum. Sed
sita vt sit minera auri semp faciet aurum. Sed
nō sic ē de volūtate humana que sideribꝰ nō subi
nō sic ē de volūtate humana que sideribꝰ nō subi
cit: vt Ptolomeus phat in centilogio: q: volubi
cit: vt Ptolomeus phat in centilogio: q: volubi
le ē. Unde act⁹ humani possūt a pbo in effectis de
le ē. Unde act⁹ humani possūt a pbo in effectis de
ptingenti materia: ⁊ inde variant de bono i malum ⁊ econuerso. Et ideo ppetuario ē periculosa. Dz
ptingenti materia: ⁊ inde variant de bono i malum ⁊ econuerso. Et ideo ppetuario ē periculosa. Dz
quod postea dī ō experientia: hoc supponi dz vt eli
quod postea dī ō experientia: hoc supponi dz vt eli
gantur experti⁹ q̄ possit ⁊ sciat regere: ⁊ cures dirige
gantur experti⁹ q̄ possit ⁊ sciat regere: ⁊ cures dirige
re ad virtutē. Alias si eligit vnus insufficiens: pe
re ad virtutē. Alias si eligit vnus insufficiens: pe
cio vel amore: iam pollicia ē corrupta. Jormā. n.
cio vel amore: iam pollicia ē corrupta. Jormā. n.
eligendi tradit ille ietro: moysi cognato suo: vt i
eligendi tradit ille ietro: moysi cognato suo: vt i
exodo scribit: loquens de principibus: assessoribꝰ
exodo scribit: loquens de principibus: assessoribꝰ
populi. Prouide inqt viros potentes ō oi popu
populi. Prouide inqt viros potentes ō oi popu
lo: in quibus sit veritas: ⁊ q oderint auaritiā ⁊ con
lo: in quibus sit veritas: ⁊ q oderint auaritiā ⁊ con
stitue ex eis tribunos: centuriones: quinquagena
stitue ex eis tribunos: centuriones: quinquagena
rios ⁊ decanos: q: iudicent pplm. Pbs ēt in quo
rios ⁊ decanos: q: iudicent pplm. Pbs ēt in quo
etb. dicit: q: nō sintimus boiem principari in quo ē
etb. dicit: q: nō sintimus boiem principari in quo ē
natura humana trīs: sed illū q est pfect⁹ fm rōnez
natura humana trīs: sed illū q est pfect⁹ fm rōnez
q: si aluer fiat assumptus ad principatum dat sibi
q: si aluer fiat assumptus ad principatum dat sibi
plus de bonis ⁊ tyrānus efficit. ¶ Qe aūt mīn
plus de bonis ⁊ tyrānus efficit. ¶ Qe aūt mīn
citur vltimo de derogatione regiminis si pauci
citur vltimo de derogatione regiminis si pauci
patus imitet. hic attendēdū ē sicut tactū ē supra.
patus imitet. hic attendēdū ē sicut tactū ē supra.
in secūdo libꝛo: q: regiones diuersificant ēsum ad
in secūdo libꝛo: q: regiones diuersificant ēsum ad
hoies: ⁊ in cōplexione ⁊ in modo viuēdi sicut ce
hoies: ⁊ in cōplexione ⁊ in modo viuēdi sicut ce
tera viuentia: fm aspectū celi: vt Ptolome⁹ tra
tera viuentia: fm aspectū celi: vt Ptolome⁹ tra
dit in quadripartito. Si enim plante transferun
dit in quadripartito. Si enim plante transferun
tur ad alia regiones ad eius naturā mutant. Si
tur ad alia regiones ad eius naturā mutant. Si
mile ē de piscib⁹ ⁊ alatilibus. Dic ergo de vocibus
mile ē de piscib⁹ ⁊ alatilibus. Dic ergo de vocibus
hui⁹ ita ⁊ de hominib⁹. Quia enim diuersitates
hui⁹ ita ⁊ de hominib⁹. Quia enim diuersitates
fiunt in scientia ad naturam applicant scientes. Qd
fiunt in scientia ad naturam applicant scientes. Qd
quidem apparet q: vt narrat Valerius cum vt ꝓ
quidem apparet q: vt narrat Valerius cum vt ꝓ
pulsata dicta vidua de plata gente. Primo enim
pulsata dicta vidua de plata gente. Primo enim
tpe Karoli magni. scdo ad trecentos annos ꝓ po
tpe Karoli magni. scdo ad trecentos annos ꝓ po
re Roberti guiscardi ⁊ tpbus nostris progenies
re Roberti guiscardi ⁊ tpbus nostris progenies
Karoli. Qui iam umbratur ibi⁹ vis. Hoc ergo
Karoli. Qui iam umbratur ibi⁹ vis. Hoc ergo
supposito dicendū ē q: regimen ⁊ dūtum ordina
supposito dicendū ē q: regimen ⁊ dūtum ordina
ri debet dispositionem gētis fieri ipe pbs i pdicta tradit. Quedam aūt principe sunt leuiora na
ri debet dispositionem gētis fieri ipe pbs i pdicta tradit. Quedam aūt principe sunt leuiora na
ture: ⁊ tales gubernari debēt pcipue dispones
ture: ⁊ tales gubernari debēt pcipue dispones
lendendo in despotico ē regale. ¶ Que aūt vir
lendendo in despotico ē regale. ¶ Que aūt vir
tus animi ⁊ in audacia cordis ⁊ in ꝓdentia sue i
tus animi ⁊ in audacia cordis ⁊ in ꝓdentia sue i
telligentie sunt tales regi non possunt esse primi
telligentie sunt tales regi non possunt esse primi
pantes politice: ideo nolle eas ēsdē ipm ad politi
pantes politice: ideo nolle eas ēsdē ipm ad politi
cam ordinem. Tale aūt dūtum maxime in Italia vi
cam ordinem. Tale aūt dūtum maxime in Italia vi
get. Ubi minus subiectibles fuerūt semp ppter di
get. Ubi minus subiectibles fuerūt semp ppter di
etam clim. Q: si velis trahere ad despotici ꝓcipa
etam clim. Q: si velis trahere ad despotici ꝓcipa
tū: hoc ē nō pōt nisi vis tirannica. Ubi par
tū: hoc ē nō pōt nisi vis tirannica. Ubi par
tes insulares eisdem q̄ semp habuerūt reges et
tes insulares eisdem q̄ semp habuerūt reges et
ꝓncipes: vt Sicilia: Sardinia ⁊ Corsica semp
ꝓncipes: vt Sicilia: Sardinia ⁊ Corsica semp
habuerūt tyrānos. In partib⁹ aūt ligurie: emilie
habuerūt tyrānos. In partib⁹ aūt ligurie: emilie
⁊ flaminee que hodie Lombardia vocat multos
⁊ flaminee que hodie Lombardia vocat multos
principatus habere pōt ppetuā nisi p vias tyran
principatus habere pōt ppetuā nisi p vias tyran
nicas duce venetiarū excepto q: in tempatum ibi⁹
nicas duce venetiarū excepto q: in tempatum ibi⁹
regimen. Unde principatus ad tpe melius institue
regimen. Unde principatus ad tpe melius institue
tur in regionib⁹ hmōdictis. Q: enim vt derogare
tur in regionib⁹ hmōdictis. Q: enim vt derogare
pollicie nō est verum si cuiusq; idonei. Alias
pollicie nō est verum si cuiusq; idonei. Alias
vt dēm est contumpt⁹ pollicia. Idoneos aūt Ari
vt dēm est contumpt⁹ pollicia. Idoneos aūt Ari
stoteles tradit in politicis lib. 4. mediocres cui
stoteles tradit in politicis lib. 4. mediocres cui
tatis ē est nec numis potentes q: de facili tyran
tatis ē est nec numis potentes q: de facili tyran
nizant. nec numis inferiores odiosos q: fatuum
nizant. nec numis inferiores odiosos q: fatuum
democratizant. Cū enim se in alto videant sui
democratizant. Cū enim se in alto videant sui
timentes ⁊ sicut ignari regiminis si errores ba
timentes ⁊ sicut ignari regiminis si errores ba
rattarum subuertere q̄uē. vel de ꝓmpta cura ad ꝺ
rattarum subuertere q̄uē. vel de ꝓmpta cura ad ꝺ
dutos vt de plamptuosa audacia ad alios q: aua
dutos vt de plamptuosa audacia ad alios q: aua
ritia. Unde ⁊ pollicia corrumpit ⁊ inquietatur.
ritia. Unde ⁊ pollicia corrumpit ⁊ inquietatur.
Assumendi igit sunt rectoꝛes vicissim in pollicia
Assumendi igit sunt rectoꝛes vicissim in pollicia
sive phules sive magistrat⁹ vocent sive q̄cumq;
sive phules sive magistrat⁹ vocent sive q̄cumq;
alio nōie dūmodo idonei reperiant. ¶ Ampli⁹
alio nōie dūmodo idonei reperiant. ¶ Ampli⁹
aūt nec periculū immet q: ruiturant fm leges eis
aūt nec periculū immet q: ruiturant fm leges eis
tradit as ꝺbus sunt p tirannidem africa. Ubi nō
tradit as ꝺbus sunt p tirannidem africa. Ubi nō
ē materia scandali ponēdo q: tales leges ab ipa
ē materia scandali ponēdo q: tales leges ab ipa
multitudine sunt statute. ¶ Rursus nec dēm de
multitudine sunt statute. ¶ Rursus nec dēm de
rogat si leuiter ponat fm nām gentis subiecte:
rogat si leuiter ponat fm nām gentis subiecte:
q: aliquando in talib⁹ regionib⁹ meli⁹ pollicia ser
q: aliquando in talib⁹ regionib⁹ meli⁹ pollicia ser
uat dissimulando culpā vel dimittēdo penā. In
uat dissimulando culpā vel dimittēdo penā. In
quo facto virtus epikea de qua pbs loquit in. 5.
quo facto virtus epikea de qua pbs loquit in. 5.
etb. videt locum hīe q̄ iuste legale dimittit. In
etb. videt locum hīe q̄ iuste legale dimittit. In
quo ēt regimine regule illi⁹ summi pastoris sunt
quo ēt regimine regule illi⁹ summi pastoris sunt
attendendus. vz beati Gregoꝛij in registro ⁊ pa
attendendus. vz beati Gregoꝛij in registro ⁊ pa
storali in quibus modum coꝛrectionis tradit sin
storali in quibus modum coꝛrectionis tradit sin

personarum statum & qualitatem.

¶ Hoc dispicat de claritate bonor̄ ḡnum & possessionū quam gdam pbā noīe phōleos dicit debere adequari ceteris omnibus: & q̄ est falsū: quod ibidem gorgias pbo tenet.

CA. VI.

Q̄ opinione dictor̄ pbor̄ vertebat circa cōtrariam possessionū cōgruā videt̄ de alijs dicere q̄ circa ipas suam cōstituerit politiam. Duo enim fuerūt pbi q̄ videntes ciues iniq̄ generari in ciuitatib⁹ ex eo q̄ vni⁹ abūdat & alter carere voluerit in sua politia adequare ciuitatibus sua possessiones. Unus fuit phaleas calcedonius de quo pbo loquit in sēdo politicoz⁹. Alter fuit ligurgus spartanor̄ regis filius: q̄ lacedemonios iura constituit vt tradit Iulius vt equata possessio neminē paupiorē altero redderet. Volens aūt quē teneri voluit phaleas in adequando narrat a pbo: vt fieret vs in ipa constitutōe ciuitatis: habita ꝯsideratōe multitudinis ciuiū & campor̄ alias difficile iudicabat. Et vt ꝑ seueraret ordinabat mrimonia ibi inter maiores & minores. Et sic p̄ tollebant iurgia: mouebāt inuie: auferebant arrogantie vel superbiendi materia.

Sed hoc & mouebat exemplum in alijs politijs. Quia vbi ē bonor̄ ꝯalium inequalitas contingit seps⁹ perturbatio. Ibi enim ē iudēdi occasio. Inde cupiditas orit̄ que intra aplm radix omnium malor̄ est. Ipe & ligurgus: ꝓpter hanc cām: in legibus quas lacedemonijs tradidit: p ipor̄ cōseruanda politia artificiales substrahit diuitias siue nūmi⁹ mata in cōmutationib⁹ rerum venalium: in solis nālibus diuitijs tales ꝓmutationes relinquens. ¶ Sed hāc positionem pbo reprobat in secūdo politicor̄: ostendēs hanc adequationem oīno impossibilē: & p̄ ꝓs rōnem. Et ꝓmo et ꝓpter humane nature que nō semp̄ familijs multiplicatur equalit̄: q̄ contingit vnum ꝑem familias habere multos filios: alium aūt nullos. Et ergo vbi duo haberent equales possessiones esset impossibile q̄ vna familia deficeret in victualib⁹: altera superabūdaret. Et ꝑ esset ꝑ ꝓportionē nature. Quia que familia plus multiplicat in plem: ampli⁹ accedit ad firmamētū politie ꝓpter ipsi⁹ augmētū: & que in ḡnatione plus deficit. Et quodā iure nature magis merēt a re pu. siue politia puideri.

¶ Ampli⁹ aūt natura nō deficit in necessarijs vt dicti est supra. Ergo nec ars q̄ similis est regiminis. Dz ꝑ contingit si in familijs adequant possessiones q̄: vs ciues moriunt̄ penuria. vnde politia corrumpit. Nō tñ aūt ex parte nature humane sequit̄ nō conueniens adequare possessiones: sz etiam ex gradu plone. Est enī vtia inter ciues que admodum inter membra corporea: cui politica est supine comparata. In diuersis aūt mēbris virt⁹ diuersificat̄ & opatio. Conflat enim q̄ maior̄ est expensis cogit facere nobilis & ignobilis. Unde & virtus liberalitat̄ in ꝑncipe magnificentia vocatur: ꝓpter magnos sumptes. Hoc aūt fieri nō posset vbi possessiones essent equales. Uñ & ipa vox euangelica tetigit de illo ꝓe familias siue rege: q̄ peregre ꝓfectus est: qui ait seruis suis bona distribuit: sed nō equalr̄. imo vni dedit quīq; talenta: alteri duo: alij vō vnum: vnicuiq; ꝑm ꝓpriam virtutem. ¶ Inuplā⁹ aūt nec ipe ordo nature hoc patitur: in quo diuina puidentia res creatas in quadam inequalitate ꝓstituit: siue ḡtum ad nām: siue ḡtum ad meritū. Unde ponere equalitatem in bonis rpalibus: vt sint possessiones: & ordines in reb⁹ destruere quē Augustinus respectu sequalitatis dixit de ci. dei. Est enī ordo pariū & disparium rerū sua cuiq; tribuēs dispositio. Et ex ꝑ Origenes in ꝓrcōn reprehendit: q: ola dixit cūlia ee sui natura: sed facta sunt inequalia ꝓpter defectum sui hoc ē ꝓpter peccatum. Nō ergo erade quatione possessionum vitant litigia gn̄ augmentant: dum in hoc destruit siue tollit ius nature: quādo subtrahit indigēti q̄ plus merēt. Item q: ꝛ rōnem est: ee oia equalia in politia cum ola deus instituerit in numero pōdere & mensura vt in libro sapientie dicitur. Que gradum inequalitatis ponunt in entibus: & ꝑ consequens in ciuilibus siue politijs.

¶ Agit̄ rursus de politia Platonis & Socratis ḡtum ad genera hominum qui reginturr in ea: que sunt quīq;. Ubi multum disputatur de numero bellatorum.

CA. X.

Ed redeundū est ad politiā Socratis et Platonis: q: quedam alia ꝓstituerunt in ipa: ꝓter ea que dicta sunt supra. Quam enim ciuitatē distinxerunt i q̄q; genera hominum: vs in ꝑncipes: cōsiliarios: bellatores: artifices & agricolas. Que qdem diuisio satis videtur sufficiens ad pfectionem ciuitat̄: q: oia genera hominū cōprehendit: que ad regimen politicū ꝑtinent. Sed aristoteles in hoc ꝑdicto pbos videtur reprehendere: tum q: numerū ponebāt bellatorum excedētem ꝓportionē ciuitat̄ ponebant enī mille bellatores ad mill⁹: vt ad plus q̄q; millia Secōm q̄s pbs reprehendit est q: sic distinguebant bellatores ab alijs q̄ nullo modo se exponerēt bellicis reb⁹ alij ciues a bellatorib⁹. Sz ḡntū ad primum nō videt determinat⁹ numerus posse poni eo q̄ oēs ciuitates nō sunt equal potentie & virtutis. Uñ ꝛsideranda est multitudo ꝑpli in ciuitate & ꝑm numerū ꝓstituere bellatores. Itez latitudo regionis: vt sit sufficientia pascuor̄ & victualiū. Unde aristoteles dicit in sēdo politicor̄: q: si tanta debeat ee multitudo bellator̄ in ciuitate oportet ipam adequari ciuitati Babylonie q̄ vs excedit in gentis multitudine: & in latitudine campo

rum. Sed si ante diē⁹ ad ipm numerum bellatorum q̄ est mille vt hystorie tradunt ꝑuenam expositionem pollicia Platonis & Socratis cum ciuitate ꝛordāt romule: ꝑmi ꝓstructoris vrbis: a quo & ista nomē milites originē habūt: vel & milites dicēt⁹ ad belladū ex numero mille: q: mille erāt tūc expediti bellatores ab ipo electi ad pugnādū ꝑa aduersarios vrbis: vt cōtra sabinos primo viterbis vero contra Samnites. Et sic in hoc cōcordabat Romulus cum Socrate & Platone: ꝛ primus conditor vrbis per longum tempus philosophos antecessit sepe dictos. Alio modo dicitur miles quasi vnus ex mille. Juxta quod scriptura volens cōmendare sanctum Dauid ꝑ cōstantia & fortitudine: dilectus inquit meus candidus & rubicundus: electus ex milib⁹. Ut sic ꝓpter quādam excellentiam in pugnādo. Duos scriptura sacra expeditos vernaculos appellat in genesi. Sic enim scribitur de Abraā q̄ contra quatuor: reges ꝓcessit cum trecentis decem & octo expeditis vernaculis qui quīq; reges deuicerāt capto Loth nepote eiusdem Abrae cum tota familia. Unde satis credibile videtur q̄ maiorem habuit multitudinem ad pugnandum sed iti⁹ nominauit ꝓpter ipōrum ꝓbitatem ad inuadendū.

Dic & Gedeon trecentos elegit de populo israelitico ad pugnandum contra castra madianitarū vt in libro iudicum traditur quos ꝓbauit diuino mandato esse aptiores ad pugnam ex eo q̄ trāsiens populus quasdam aquas: omnibus expopulo bibentibus ex aquis ꝓdictis & genua flectentibus illi soli lambuerunt: vt canes non ꝓprie sero. Tales igitur sic electos non videtur possibile mille in ciuitate reperiri: & multo min⁹ quīq; millia. Et sic vera est sententia Aristotelis contra Socratem & Platonem si sic intēdāt.

¶ Secundum vō q̄ Aristoteles improbat est ꝑ distinctione bellatorum: quasi alij ciues sint immunes a bello: vt cōsiliarij & artifices. Quod nō est verum vbi sit aggressus multitudinis hostū contra ciues. Quāmis aūt bellatores sint aptiores ad pugnam q̄ experientiam habent & pugnādi artem: vt ait Vegetius nemo facere metuit quod se bene didicisse confidit: imperum tamen multitudinis sustinere non possent nisi cum multitudine. Sic enim Judas machabeus defecit: q: cum paucis pugnauit contra multitudinē bachidis ꝓncipis demetrij regis: recedente ab ipso multitudine siue gentis: sicut patet in ꝓmo libro machabeorum. ¶ Dicit est etiam q̄ Gaius Gaii elegerit tria millia virorum ad defensionem sui regis. duo enim millia erant cum ipso: vbi ipe eurias tenebat vt in magnas & i verbel: mille vero cum Jonatha in domo ꝓpria vt in Gabaa Beniamin: nōbilominus contra multitudinem hostium multitudine vsi est. Unde cum Naas ammonites rex eiusdem regionis obsideret cum multitudine Jabes galaad arceretq; milia de filijs israel congregauit in castris & triginta millia de tribu Juda ad expugnandum summitas ꝓfatos: vt scribitur in ꝓmo regum. Et aduertendum q̄ militaris disciplina Vegetij in tertio libro fm̄ sententiam Lacedemoniorum siue athenienſium restringit numerum in exercitu armatorum: vs ad decem milia peditum & duo milia equitum. vel ad plus viginti milia peditum & quatuor milia equitum: ostendens magnam multitudinez esse dānosam: tum quia difficilius reginur: tum quia laboriosius in victualibus ꝓuidetur. Jndem etiam in exercitu computat non solum tyrones sed etiam auxiliatores quod ad alios ciues referimus qui non erant militie deputati. Et ꝓterea idem Vegetius in ꝓmo libro: vbi docet electi tyrones: ad agricolas & artifices magis remittit eo q̄ alijs sunt ad labores. Dissimendi sunt igitur ciues ad pugnam: non solum bellatores distincti in quocunq; genere sint: siue consiliarij: siue artifices: siue agricultores: dummodo dispositionem corporis habeant vtide non impediantur a pugna: vt sint homines corpulenti & ponderosi ad ambulandum: ciues nimijs deliciis dediti: homines etiam ꝓuecte etatis quos emeritos habebant antiqua rom̄: homines etiam quos diuina lex prohibet ad pugnam. Hos excludere a pugna dignum videtur: vt patet in deuteronomio. Quos lex prędicta prohibet iustitie exercitu & aclamante ꝓtore. Ubi quatuor genera hominum ponuntur: qui a pugna excipiuntur ibidem videlz qui edificasset nouam domum: & non ea fuisset vsus: vel qui plantasset nouam vineā: qui in ꝓximo vxorem duxisset. ¶ Que quidem tria intentionem distrahūt a pugnante: & ex hoc efficiter minus audax. ¶ Quartum genus est nimis timentium mortem qui a sacra scriptura formidolosi vocantur. Vegetius etiam in principio ꝓmi libri inter artifices quīq; genera hominum dicit excludenda a castris: videlicet piscatores: aucupes: dulciarios idest qui dulcia vtenciunt lenocines idest qui moles sunt & flexibiles. Item qui videntur intēdere ad geneha: idest ad opera muliebria vt sunt opera textrina siue venerea. Ceterus de ordine castrorum siue exercitus & ipsius rectoribus seu motoribus nō est ꝓsentis negocij: quia nostrum non videtur congruum docere pugnare vel de eiusdem pugne gymnasijs agere sed solam veram tradere politicam per quā si ad veram pertingamus disponuntur ad vincendū: imo virtutem & quasi participamus celestem que est ciuitas dei de qua gloriosa dicuntur.

¶ Hic declarat de pollicia ypodomi phi q[illegible] ad genera hoīum: q[illegible] ad numerum ppli. CA. XI.

P[illegible] has & [illegible] phs in .2. pol. multas [illegible] pollicias inter alios h[illegible] a sapiētia ypodomi de pollicia tractauerit fuit ypodomus phs [illegible] filius: & milesius p[illegible] Dic [illegible] sepe sapiētib[us] origine traxit. Dic [illegible] sua pollicia ex multis & ad plura ordinari [illegible] in ea numerū multitudis determinatum tradidit ciuitatis circa decē millia virorū Quē numerū sufficienter putabat in h̄ ciuitate. cuius forte fuit motiuū qd sepius traditū est de ca[illegible] q̄ melius gubernant & in victualib[us] p[illegible] [illegible] agricultura p[illegible]. Dictā aūt multitudinem ad tria genera hoīm reducebat ad bellatores vz artifices & agricolas. In qua qdē diuisione sic ponebat eos eē distinctos q̄ nec bellator ad cultum terre: nec ad negociationes: nec agricola ad arma transiret. Horum aūt generū hoīuz sufficientiā dicebat esse q̄ ordinant ad [con]seruationem humane vite. Agricole quidē q̄ntum ad victum. Artifices aūt q̄ntum ad tegumentum sz bellatores ad honorē suorū firmamētū siue custodiā Sed si ad ea que dicta sūt sup[ra] & infra dicēdū faciliter errorē dicti phi [de]p[re]hēdere possum[us] ex iā dictis q̄ pollicia determinatū numerū dare nō possumus: sz multiplicat in ea ppls vel p̄p amenitatē loci: vel p̄pter famā regionis: vel p̄p fecunditatē [pa]trie. ¶ Rursus videm[us] ciuitates q̄ q̄to magis abundāt in gēte tāto maioris potētie & famosiores iudicant: nec p̄p h̄ impediūt in regimine si p officiales bñ disponant & rectores: q̄ pene in legib[us] inhērente hoīum arcēt maliciā: vt sunt in pollicia medicine quedā vt tradit phs in .2. eth. Nec iterum distingui sic d3 q̄n cū opportunitas h̄ requirit illa tria genera sint admixta: q̄ artifices & agricole aliq̄n sūt bellatores: cū de istis duob[us] generib[us] hoīum p̄cipue eligant tyrones: vt dictū ē sup̄ ex v̄bis Vegetij. Et econuerso dicim[us] de bellatoribus ad artifices & agricolas cū ō eis sepi[us] assumant sz & sua diuisio de solis tribus generib[us] hoīum nō est sufficiēs: q̄ relinq̄t [con]siliarios & sapiētes qui sūt p̄ncipales p̄s pollicie: sine q̄b[us] [con]uenienter pollicia ipsa nō regit: vt .n. hystorie tradūt Demostenes atheniensis p̄fatos viros p̄bos vel quoscūq̄ senes expertos sic se hēre ad pollicia diffinit vt canes ad gregem quorū custodia arcēt lupi. sic & se hñt sapientes & aduocati in ciuitatib[us]: q̄ canes sūt ppli. vñ tullius scribit in li. ō officijs q̄ Solō pl[us] p̄fuit rei pu. ciuitat[is] atheñ. que legib[us] & institut[is] ei[us] erudita fuit q̄ victoria themistoclis. Nō bellū gestū fuerat [con]silio magistratus siue senat[us] instituti ab eodē sapiēte q̄ fuit vn[us] de sept[em]. Vñ & in ecc. 9. c. scribit

Melior ē sapia q̄ arma bellica. Vegeti[us] ēt de re militari: & Maximus vale. de Aristotele referunt q̄ cū eēt vite supme reliq̄as senilib[us] atq̄ rugosis mēbris in summo istu[illegible] octo vix custodiēs: adeo valēter p salute p̄rie incubuit: vt eā hostilib[us] armis quasi solo equatā in lectulo atheniis iacēs eriperet. Et q̄ntū ad h̄ sic in eodē li. ecc. 9. c. scribit de sapiēte. Ciuitas p̄ua & pauci in ea viri. venit ɔ̄ eā rex magn[us] & vallauit eā: extruxitq̄ munitiones p gyrū: & p̄fecta ē obsidio, sicut accidit de atheniis p Philippū regē macedonū: vt hystorie tradūt. Inuētus ē in ea vir paup & sapiēs: vt dēl phs quorū fuit p̄prium mūdū [con]tēnere & q̄si vitā religiosam eligē: sicut hieronim[us] scribit. Et postea subdit in eodē li. q̄ liberauit vrbē p sapiam suaz ¶ Concludit q̄ ex p̄missis [con]siliarios nō debere excludi a pollicia: Eodē ēt mō nec rectores: cum sint caput vniuersitatis ciuil[is] ex quo totū corp[us] dependet.

¶ Refert etiā opinionē eiusdē q̄ntū ad possessiones quas in tres p̄tes diuidit: & in quo saluat sua positio. CA. XII.

Sunt aūt & alia que dict[us] ypodomus posuit in sua pollicia: vt est de distinctiōe possessionū. Quia in tres p̄tes distinguebat possessiones toti[us] regionis ciuitatis. Quasdā enī deputabat ad rē sacraz q̄. s. diuino cultui dedicabant: vt sunt hodie bona ecclasties: quasdā autē assignabat cōes que bellatorib[us] dispēsabant: q̄sdam vō p̄prias que agricolis debebant. Artificibus vō nihil assignabat eo q̄ ex arte sufficienter viuere possent. ¶ Sed hec diuisio & si īsufficiēs videbat in multis inquātū tñ ad aliqd laudabilis erat in eo vz q̄ diuine reuerentie deferrebat Quā qdem & iure nāe: & iure diuino debem[us]: sic enim mos fuit apud antiquos romanos: vbi viguit disciplina. Vñ & in exodo scribit q̄ tota terra Egypti imminēte fame tpe Joseph in seruitute redacta est regis: p̄ter terrā sacerdotum que vz sic erat dedicata deo q̄ alienari nō poterat sicut nec hodie possessiones ecclē nisi multū legitimis causibus. Phs etiā refert in sua methaphisica q̄ egypti fuerūt de p̄mis p̄hie vocātibus: & p̄cipue in mathematicis artib[us]: cui[us] rōnem assignat: quia gēs illa sacerdotalis pl[us] vacare p̄missa ē: ex abūdantia vz eorū quā hēbant ex possessionib[us] eis cōcessis p que tollit sollicitudo in querēdo victum Et q̄uis lex mosayca p̄hibeat sacerdotib[us] inter fratres suos possessiones habere: plus tñ eisdem concessit: dum oīum ciuium possessiones in parte fructuum p̄cipiunt: vz decimarum. Unde in malachia scribit. Afferte inquit omnē decimationem. vt sit cib[us] in domo mea. Et de h̄ q̄si de ope p̄fecte iusticie se ille phariseus extollit ī Luca

Decimas inq̄t do: vz sacerdotib[us] & leuiter: oīum que possideo. Notabile tñ erat q̄ ypodomus de bellatorib[us] seu militib[us] ordinauerat: vt stipendia p̄ciperent de bonis cōitatis: sicut oīum deseruiunt. Sicut romana res pu. statuit: vt de publico errario viuerent. Quo qdem titulo dixit Johes baptista militib[us]: vt in luca scribit. Estote inquit [con]tēti stipendiis vestris. Et aplūs in p̄ma epla ad corinthios. Quis inq̄t militat stipēdijs suis vnq̄. Sed in h̄ sua deficiebat pollicia: inq̄ātū solis agricolis p̄prias assignabat possessiones: nisi forte h̄ dicet rōne agriculture q̄ hoc ē p̄prius eorū act[us]. Unde agricole p̄prias dicunt possessiones habere q̄ntum ad culturam. Ceteri vō ciues q̄ntū ad vsum. Alias eēt imp̄fecta pollicia & defectiua. Cōstat enim possessiones vt dictū ē sup̄a in secūdo libro inter nāles diuitias cōputari: q̄ sic vocant q̄ homo ipsis nālr indiget ad necessaria humane vite: & p̄pter ipsarum amenitatē ad refocillationem aīe. Unde p̄mus homo: p̄mo vbi ē eis diuino mandato: q̄ collocat[us] est ī paradiso quē dñs plantauerat diuersis arborū generib[us]: vt operet & custodiret illū opatione qdem delectabili sine fatigatione. vt Aug. exponit octauo lib. sup gen. ad lrām. De p̄mis ēt filijs adde vz Caym & abel hystoria gen. narrat: q̄ p̄ma ars quā didicerūt fuit gubernare diuitias nāles: q̄ Caym fact[us] est homo agricola: Abel aūt custos ouium. In hoc volens ondere: ipas eē vtilitas ad indigentiā vite. Ergo nō solis agricolis erant assignāde possessiones: vt ypodomus dicit. Ad p̄fectionem igitur pollicie regrit: vt non solū agricole p̄prias haberent possessiones: sz ēt alij: nisi eo modo quo sup̄a est declaratū. Et tanto ampli[us] abūdent q̄to in altiori culmine sunt [con]stituti: vt sup̄a de regib[us] ē dictum: vt iam patuit: ne forte ex nimia cura rerū tpalium distrahant a reb[us] bellicis: vel ipsorū nimia amenitate molescāt: qd cedit in pollicie nō modicū detrimentū. Vñ & ipe ypodomus proprias eis auferebat possessiones vt solis armis ītenderent.

¶ Ponit opinionē eiusdē circa iudices & assessores pollicie: vbi diuisionē facit multiplicē & notabilē circa ea q̄ sūt agēda p iudices. CA. XIII.

Et q̄ phs de dicto ypodomo longum adhuc sermonē fecit circa suā polliciā: & de ipa multū est dictū: sb cōpendio accipiēda ē sua traditio q̄ restat. Oīum enim referre pollicias: cū quelibet ciuitas suā habeat: & diuersam: laboriosum eēt scribere & fastidiosū audire. Illud aūt in quo multū insisti dictus ypodomus fuit de iudicijs vt refert Aristoteles in. 2. poll. ¶ Prio qdē de iudicijs respectu sui: q̄ oīa iudicia ad tria redurit in qbus hoīes litigant: vz vel de dāno rerū vel de iniuria in p̄sonā. Et hoc dupli vel ō of-

fensa in [illegible] vel de gestis qd [illegible]. [illegible] appellat [illegible] vel est de lesione siue p[illegible] siue vulnerando quā phs [illegible] ad mortem ordinant de [illegible] est [illegible] iure ciuili [illegible] vocat [illegible] sciam exercent. ¶ Distinguebat ēt de iudicijs ex parte iudicantiū q̄ ad duo genera referebat vz ad p̄torum ordinarium. Scdm vō erat [illegible] qd ipe p̄ncipale vocat: quo erat appellationis refugiū. Et istud vt phs narrat in scdo pollitico: volebat [con]stitui ex senioribus electis quatinus male iudicata reuocarent: quos Tusci ancianos vel priores vocant: & ad hoc sunt vtiles. Interdū aūt est iudicium [con]stitutum ad idem: & nō sūt quasi curā gerens pollicie ne ledat p[illegible] vt facit collegiū [illegible]. ¶ Ite statuit dictus ypodomus in sua pollicia in [illegible] tam ordinario q̄ p̄ncipali vt iudicia ferent sine collectione sapientū: sed q̄libet scriberet sigillatim in pugillarib[us] de lite ferenda suā [illegible] ordinario vel iudici appellationis secrete porrigeret Cuius cām Aristoteles assignat ne forte timore [illegible] deuiaret & declinaret a vero. Quē modū hodie pollicie Tuscorū obseruant: p[illegible] siue denarij in p[illegible] deputat ad affirmatiuā vel negatiuā sup rebus agendis p re pu. siue p [con]dēnando siue p absoluendo ciuem. Ite enim statuit id[em] ypodomus in sua pollicia quasdā leges pietate plenas: & iuri nature [con]sentaneas circa q̄dā genera hoīum. ¶ Primo qdem q̄ntum ad sapientes: vt si ex eis aliqs ordinaret expediens ciuitati vel castro honorem [con]sequeret iuxta meritum operis: sicut factū est Joseph p Pharaonē vt ī gen. scribit: & sic accidit Mardocheo p assuerum. Et h̄ p̄pter bñficia que vterq̄ [con]tulerat: vnus quidē regioni: alter vō p̄ncipi. Hoc idem ēt de bellatoribus p̄cipit: vt si aliqs eorū morerent ī bello ob defensionē p̄rie & bono ciuitatis ipsorū nati acciperent cibū de errario publico. In quo qdē romana res pu. maxime conatū adhibuit: victoriosos milites honorare siue ī morte siue in vita: vt hystorie tradunt. Vz p̄cipue in filios: q̄ in eis cum sint ipsorū similitudo fama p̄ꝑtuat memoria: vt verū sit qd in ecclesiastico scribit. Mortuus est enim & quasi nō ē mortuus. Similem enim reliq̄t post se: vz in bñficio adepto causā p̄stit. ¶ Ite statuit q̄ totus ppls: vz tā bellatores q̄ artifices q̄ ēt agricole p̄ncipem eligerēt: nolebat eni p̄ncipem p successionē: quēadmodū p maiori parte obseruāt ciuitates italie. ¶ Ite statuit q̄ p̄nceps de trib[us] haberet curā p̄cipue: vz de rebus cōibus de peregrinis: & orphanis. Orphanos vocant oēs ipotētes q̄ nō possunt sua iura [con]seq. Quod & lex diuina spāliter p̄cipit: eo q̄ eosdē alij de facili ledūt p̄pter ī potētiā resistendi. Ista sunt igit q̄ ō pollicia tradit

adem phs. Et similiter idem phs in scdo politicoꝝ quam reprehendat in multis que disputabilia sunt in vtraq; partem sicut actus humani cum sint d materia contingenti: multa tamen laudabilia scribit: que cum pollicia romana concordant: sicut lra videbit. ¶ Et hec de ipso inducit ad phis sunt dicta

¶ De pollicia lacedemonioꝝ quam reprehēdit circa regimen seruoꝝ & mulierum & circa bellatores. CA. XIIII.

a Ccingit ad alias pollicias procedendum quas phs refert i pdicto libro scdo vt cretensium & lacedemonioꝝ: que clare videbant: & et fama regionis & ipsarum antiquitate: et earum auctore. Et si in multis Aristoteles commendet pollicia pdictam, multa tamen ibidem rephendit. ¶ Primo quidem de remissione quantum ad seruos: q: non vt subditos: sed vt amicos eos habebant. Et inde lasciuiebant & efficiebantur elati: & contrahant iras in dominos lacedemonioꝝ contra nos: vt de eis illud competeret qd in prouer. 29. c. dr. Qui delicate a pueritia nutrit seruum suum postea illum sentiet contumacem. Et ibidem dr. Seruus vbis nō pōt emēdari: q: qd dicis itelligit & ridere contemnit. Sed forte hoc nō sine rōne contingit iterdū qn iminent pugne cū hostib: q: tunc serui manumittunt: eo q audaciores sunt ad aggrediendum. Vñ in. 3. libro regum scribit: q rex Achab p pedissequos ciuitatis ex mandato dei Syriā percussit & fugauit. Propter qd historie romane tradunt: q post conflictum ipsoꝝ apud cānas tanta fuit ipsoꝝ strages: q coacti sunt relegatos & pscriptos reuocare ac seruos libertate donare: ex quibus acie fecerūt ad defensionē vrbis. Quia ergo lacedemonii infestos habebant confines: ideo seruos lenius tollerabant. Lacedemonij enim confines erāt: vt ipe Aristoteles dicit: duabus regionibus: Archadie vz & mesene. Itez thesalonice. Ab alia aūt parte Achaie & thebeis q antiquitus multū viriles fuerunt. Reprehendunt ergo lacedemonij si populares quos seruos vocant sustinent: nō refrenando eoꝝ stultitias etiam dicta cā. Sed tollerari pñt si confines sunt nimis infesti: vt dcm est supra: q: p dictis seruis daf audatia ad inuadendū & refrenandū maliciā hostiū. Et ex eadem cā dabatur libertas mulierib. Unde efficiebant lasciue. De hoc enim a pho reprehendunt q suas mulieres nō restringebant a discursib. Quod mulieri ē laqueus libidinis: vt de Dina accidit filia Jacob: sicut in genesi scribit. Que oppressa fuit a Sichē filio regis Emor: q: sine custodia discurrebat p regiones. Unde in ecclesiastico. 26. c. dr. In filia nō auertente se firma custodiā ne inuenta occasione abutatur se. Ita & de lacedemonijs contingebat q viuebant voluptuose pp nimiā libertatē. Sed excusat Aristoteles pp ipsoꝝ nimia bellorum exercitia q habebāt lacedemonij. Vñ vxores eorum cogebant discurrere ad gubernationē familie. Sed si alias sustinuissent ipsoꝝ viri mala erat pollicia. ¶ Tertium aūt q Aristoteles disputat de lacedemonioꝝ pollicia ē circa milites: vtrū deberent vxores habere vel mulieribus coniungi: q: si hoc ē distrahunt a pugna. Ex actu eni carnalis delectationis molescit aius & min⁹ virilis redditur: vt dcm est supra. Et sñia est Platonis vt theofrastus refert q militarib rebus itentis nō expedit nubere. Sed Aristoteles istud reprobat in dicto scdo lib. q: bellatores naliter sunt proni ad luxuriā. Causa aūt assignat i quodam libello de pbleumatib translato de greco in latinū federico imperatori. Sed phs ibidez itroducit hesiodi poete fabulā: que martē cū venere iunxit. Vñ si abstineant a mulierib plabunt in masculos. Et ideo Aristoteles in hoc reprobat Platonis sñiam: q: minus malū est mulierib carnalr cōmisceri: q in vilia declinare flagitia. Vñ Aug. dicit q hoc facit meretrix in mūdo: qd sentina in mari: vl cloaca in pallacio. Tolle cloacā & replebis fetore pallatium: & silr de sentina. Tolle meretrices d mūdo: & replebis ipm sodomia. Propter quam causam idē Aug. ait in. 13. d ci. dei. q terrena ciuitas vsum scortoꝝ licitā turpitudinē fecit. Hoc etiā viciū sodomiticū ipe phs in. 7. ethi. dicit accidere pp vitiosam nām & puersam consuetudinē. Et hoꝝ ēt non ē conuenientiā vel incōuenientiā assignare cū non sint p se delectabilia humane nature. Vñ mediū virtutis ibi eē non pōt. Et hoc concordat cum aplo ad ro. q tales actus ignominie passiones appellat. ¶ Quartum aūt q Aristoteles reprehendit in lacedemonioꝝ pollicia: est de inequali diuisione possessionū: q: vnus ciuis quasi totā occupabat regionē ex rebus pecuniaria sicut sepi⁹ accidit de senatorib: alij vō ciues expoliati fugiunt: & sic remanet pollicia nuda. Item circa vxores q: i bonis defuncti vxo: rōne dotis duas occupabat partes: sicut accidit in frācia de medietate bonoꝝ. Residuū vō distinguebaf seu distribuebaf heredib & p suis legatis. ¶ Sed contingebat q tolleret apud lacedemonios de alijs ciuibus diminutio possessionū: quantum tñ ad bellatores sustineri non dz: q: p eos ciuitas conseruat in sua virtute. Hoc aūt Aristoteles accidisse sparciatis s est lacedemonijs dicit: q: ad nihilū sunt redacti pp dictā cām. Cū tñ soliti eēnt hēe decē millia bellatores: qd nō erat modicū apud veteres. Isti aūt sunt illi sparciate de quib agit in scdo mach. q pp virilitatem animi cū iudeis & romanis spālem habebant amicitiam.

¶ Reprehendit ēt dictā polliciā quantum ad leges filioꝝ & iudicū: mouens qōnem vtrū paupes sint eligendi ad regimē polliticum. CA. XV.

c Ex & aliud quod reprehendit Aristoteles i dicta pollicia de gñatione ꝯz filioꝝ. Statuerant enim in ista pollicia ad prouocandū ciues q zelarent multiplicationem plꝰoꝝ: q qui tres hēret filios assumeret ad dignitatē publicoꝝ negocioꝝ. Et q quattuor: eēt sine vectigali. Hoc autē erat cā depauperandi ciues. Vñ hēbant ipotentes ad inuadēdū hostes: & hoc fuit in eis cā dissensionis. Vñ regio diminuta est in virtute. Istud autē reprehensibile eē in rōne fundaf. Quia q qs generet plures nō est virtutis: et qua qs mereri premium. Puta vt in bellādo p re pu. qd est virtutis fortitudinis: vel in consulendo ciuitati: quod ptinet ad prudentiā: vel in regendo ciues: quod ptinet ad iusticiā: vel in conuersando honeste cum eis: qd ptinet ad temperantiā. Sed q in generādo qs mereaf pmium in re pu. hoc non ē virtutis q: ēt vilis homo pōt hēe virtutem gñatiuam meliorē. Vñ q in hō bonore: et nō ē dignū: q: bono: nō debef nisi pp virtutē: vt phs dicit i pmo eth. In oib igit actib pollicie int ciues equa dz eē pōderatio oneris & honoris pcerq; in pdictis: vt verū sit qd dixit Dauid: sicut in pmo regum scribit Recuperatis spolijs de Siceleth & amalechitas: equa ingt erit portio eūtis ad bellū & remanentis ad sarcinas. Et quis lex mosayca sterili maledictionē ipcēct vt in exodo & deuteronomio ē manifestū: & ad multiplicandā gñationem plurium vxoꝝ sit facta cōcessio: hoc nō fuit sibi concessū nisi ad virtutē referēdo ad cultū diuinū: sicut aug. dicit de ci. dei. Aliud aūt qd reprehendit phs i lacedemonijs vñ ipsoꝝ corrupta fuit pollicia circa electionē iudicum ē: q: eligebant paupes q egestate cōpulsi corrumpebant pecunijs a maiorib & inde opprimebaf iusticia & exercebant tyrānides. Cōparatione ergo istius pollicie democratiā phs magis cōmendat q: deficientib in ciuitate hoībus virtuosis ad regimē ex quib constituif pncipatus q aristocratia vocaf: meli⁹ regit per diuites malos: ex quib constituif pncipat⁹ q appellaf democratia. Nō ergo expedit pollicie paupes assumi & cupidos ad iudicandū. Vñ narrant historie q duo viri p consules romanos fuerant electi ad gubernādū hispaniā: quoꝝ vnus nimis paup: alter nimis erat auarus. Cūq delatio facta fuisset i capitolio de ipsis: q: de hoc litigabāt. Scipio africanus de neutro consuluit: vtrūq corruptorē diffiniens pollicie siue cuiuscūq regiminis: q: se hēt ad ciuitatem velut sanguisuge ad corpus humanū. Vñ in puer. dr. Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer: quasi ad hoc sit pncipalis eoꝝ intentio extorquere pecunias. Sed qd dicem⁹ de fabricio cōsule: q pauperrim⁹ fuit: vt scribit valerius maxim⁹: Item de lucio valerio d quo dcm est supra quasi in summa paupertate mortuus est: Ad hoc aūt distinguendum est de duplici indigentia voluntaria. s. & necessaria. Voluntariam habuit ipse & sui discipuli. Et hanc habuit fabricius & alij consul romanus: q vt fideliter gubernarent rē pu. diuitias contempserunt. Malunt enim fabricij diuitib imperare q locupletem fieri: vt dcm est sup de ipso: Hec ergo nō repellit a regimine: sed secūda necessaria: q: talis raro vel nunq bene regit vel consulit: nisi suo appetitui vacuo satisfaciat. Cuius rō & diuersa de vtraq paupertate haberi potest ex diuersitate finis. Finis aūt paupertatis voluntarie est bonū honestū siue bonū virtutis. Finis vo necessarie inopie ē bonum vtile: ad quod appetitus ei⁹ est pronus. Hoc aūt est cuius gratia aliqd agit: vt phs dicit. Quicqd ergo agant q talē habent indigentiā: ad hūc finem deducūt vt sibi impleant ventrem & bursam. Sed q voluntariam sicut contemptum diuitiarum: ordinant omnia ad virtutem. Et iō cū gubernant vel regūt ciues idem per in eis bonū virtutis intendūt: qd est bonū humanū: vt idem Aristoteles dicit in pmo ethicoꝝ. ¶ Amplius aūt natura nihil frustra operaf: vt dicit phs in pmo de celo. Appetitus vō eius q nō habet diuitias ex necessitate & non voluntate, semper tendit ad habendum diuitias. Si ergo non consequitur erit frustra. Et ideo natura appetit ad hoc impellit sicut refugiens vacuū quod sustinere non potest. Ergo difficile est vitare vt nō insequatur quocunq modo ad habēdum diuitias. Periculosū est igitur pollicie siue rei pu. pauperem assumi ad consulatum siue ad iudicatū: vt phs dicit: nisi quando paupertas est placida: qa tunc est resecata cupiditas: que omnium maloꝝ est radix: vt scribit apostolus. Talis enim indigēs ad regimen pollicie est optimus de quo in ecclesiaste scribitur q inuentus est vir pauper & sapiēs qui liberauit vrbem p sapientiam suam: nulla videlicet cupiditate impeditam.

¶ Redit adhuc super polliciam lacedemonioꝝ quantum ad ipsoꝝ regem: reprobans modum quē tenebant circa ipsum: ostendens incōuenientia q sequebant ex hoc. CA. XVI.

p Ost hoc autem & supra lacedemoniorum regimen est agendum. Volunt enim historici vt Iustinus hispanus magnus gestorum scriptor: dictam ciuitatem habuisse regē & ipse Aristoteles in secundo politicorū hoc affirmat: q rex eēt respectu regionis & prouincie sicut in vrbe contingit. Hoc etiā videmus in multis partibus europe occidentalis & Borealis q regē habent: & quelibet ciuitas suas leges & politiam Puta: francia: hispania: Gallia & Germania: lacedemonij igitur q sparciate siue spartani: reges

habuerunt in quo Catellus regnauit. Cui ligurgus vt tradit idem Justinus in pupillari etate cu ram fuscepit: vt si crescenti pollicia parebit. Circa q̄ quidem regimen regio sparnazarū seu lacedemoniop̄ pcedit pbs in pollitica rephendens ipsi monioy pcedit pbs in pollitica rephendens ipsi de mul[illegible] Primo de institione regis: q: nō sufficiebat ad cōtinuationē regie q̄ regimē esset ppetuum. Sed nec ēt ad ēlā modus regendi pollicioy seruare volentes: q̄ in [illegible]uticiū nō modicū videbatur ec regiminis. Ch. Hoc enervabat ipoy potestatē: subditis dabat occasiō resiliendi a legibus obseruādis. Et sic nō poterant ipoy regem facere viros plectos et virtuosos. Propter quam etiam ly dictus pbs nō faciat mentionē: historie tri tradit lacedemonios fuisse gentē idomabilem: nisi q̄ p dictū ligurgū fuit mox maturitate ac pe claris legib⁹ regulata: de quibus infra dicet. Sequebatur inde iconuenies: q̄ si qñ ciuitas legatos mitteret: vt ipse pbs dicit ad aliquā ciuitatem vel p̄uinciā siue regionē: cū qdam ex eis pugnaret p rege: qdam aūt hostes foret: cognoscebat ipoz dissensio. Ubi minime erant cari: et de tota legatione raro reportabant lentū. Et aduertendū q̄ Quis ꝑuleo in vrbe annuales ēēnt: vt dcm est supra et assignata cā est sicut et in Athenis: tñ nō sic erat faciendū de rege: imo si nō sit ppetuus valde periculosum est ciuib⁹. Dcm est enī supra: q̄ hec est dīa inf regem et rectorē pollitice: q̄ alter vz pollicienses legib⁹ siue ciuitatis pplm iudicat. Regalis vo p̄ceps vltra leges quas inuenit vel ante statuit: eporturnis tribus legib⁹ quas in pectore defert vtitur p melioꝛi etiā sui regiminis ac siue gentis salute. Si ergo tales p̄cipes ad tēpora regrent: ptingit ipos ad iudicandū esse ꝑcipites: siue ciues q̄ de ipo ammonendo fuerūt soliciti: siue alicui⁹ rei adipiscende cupidine: vel vt amicos ꝑsent q̄ am: quā si regnassent nō fuissent facturi. Quātum aūt ad p̄mū habemus exemplū illi⁹ q̄ dixit in luca: exponēdo vt lra sonat. Verum tñ inimicos illos q̄ nolnerūt me regnare super se adducite hic et interficite ante me. Hoc eodem modo vt historie tradunt: herodes occidit multos ex nobilib⁹ iudeoꝛ q̄ conabant sibi regnū auferre. Quātum aūt ad scām exemplū assumi posset de vilico iniquitatis in eodem euangelio.

Quod extendi pōt ad oēs gradū reginiminis: q: gerunt vicem dnoꝛ in terra: qō et p̄cipes oꝛbis sciunt in respectu dei. Cum enī timent ammoneri ab officio: de errario publico dñi sui ingiter sibi amicos copulant. Ex q̄bus oībus manifestum est: q̄ maximū est periculū alteri tpali rectoꝛi cōferre regendi arbitriū in faciendo iustitiaz. Sed si dīnum est ppetuū rector: curabit de subditis: si aut de re pp̄ria ad quā quotidie et primo sollicitatur: quasi ad suas diuinas nāles et ad indeficientem thesaurū. Propter quod sic ipos gubernat sicut pastoꝛ: gregem. et sicut ornulanno pictam: quoꝝ qualitercūq; lesio eis efficit scandalosa.

Ex eadem causa ponit quedā in dicta pollicia lacedemonie reprēhibilia: que erat materia dissensionis in populo. CA. XVII.

Erat etiā qdam ꝑsuetudo talib⁹ dominis in pollicia lacedemoniop̄ ex eadez cā trahens sortē originem: q: tales p̄cipes de re pu. non curabant: vt in eoꝛ solēnitatibus et oblationibus p̄cipum fierent exactiones in populum. Unde grauati pauperes seditionem cōcitabāt: et sic enervabat pollicia. Propter quod vt de publico fieret erario pbs in secundo libꝛo politicoꝛ magis cōmendat. Quam qdem consuetudinem dicit in creta fuisse: siue legem cōstitutam. Exactiones enī siue vectigalia multiplicata in pplo nisi p vrgenti causa vt puta p cōseruatione ciuitatis vel regionis: ipam conturbant et sunt in ea causa dissensionis et litis. Ex hac et eadem rōne sequebat aliud inconueniens: q̄ nalis p̄ceps distinguebat ab ipa. Ex qua sequebat diuisio aꝛoꝛ: et p ꝑs dissensio pollicie: q̄ non accidisset si fuisset p̄ceps ppetuus: q: quicunq; fuisset dux ciuitatis fuisset ei subiectus. Facit aūt mentionē ō naali bello: q: lacedemonij multū dominabant mari. Concludit etiam ex eodem forte malam cē pollicia pdictoy: q: viri militares nō assumebant q̄ essent fortes virtute vz fortitudinis: que est vna de p̄cipalib⁹ inter q̄tuoꝛ: qua cines exponunt se mortī p re pu. sicut regulus apud penos. Sed habebant dicti milites siue p̄cipes partem virtutis quam pbs increpat in sua politica. Distinguit enī Aristoteles in .3. eth. duplicem fortitudinē: quarū alteram hic tāgit que militaris dī: que solis viribus initit corꝑis: et hanc pbs vocat partem virtutis siue fortitudinis: q̄ requirit interdū in vera fortitudie. Alia est que gīa rei pu. se exponit et nō cedit neq; fugit periculis ecrescentib⁹: de qua Seneca dicit in libꝛo de dei puidentia. Fortissimos inquit sibi pares fortuna querit. Ignem experiri i Mutio, pauptatem in Fabritio: exiliū in Rutilio: tormenta in Regulo: venenum in Socrate: mortē in Cathone. Et de qua etiam dī in p̄mo macha. p Mathatiam de filio. Judas inqt fortis virib⁹ a iuuētute sua sit vobis p̄ceps: et ipse aget bella populi. Pro qua hostib⁹ gratia rei pu. nō cedēs: sed p ea dissolutus corde in cede oppressus occubuit. Prima aūt fortitudo est imperfecta: secunda aūt pfectissima virt⁹. Assumere igit ad bellādū siue p̄cipem siue quēcūq; militem q̄ nō sit fortis secūda fortitudine: nō est bone pollicie: q: sepius tales ꝓuertunt in tyrānos vel periculis cedunt: vt dcm ē supra. Item ex eadem cā: q: vz ꝑceps

non perpetuus erat nec ad vitam contingebat: nō erāt in collicia lacedemonioy expensē cōes p bellatoribus. Et inde sequebat q̄ exple multoꝛ nō gerebant bella ppli ꝓpter defectū stipendioy q̄bus res pu. pudere nō poterat: ꝛ exponebant ydiote. i. in expti plebei vꝛ amatoꝛes pecuniarum: et B Aristoteles repꝛobat in dicto li. q: sepi⁹ erant cā ruine ppli. Hec igit de pollicia lacedemonica intēi dicta sufficiant.

Hic declarat de pollicia cretensi: et differētia eius ad lacedemonicā: de auctoꝛibus dicte pollicie et de legibus ligurgi. CA. XVIII.

Extractat etiā dictus Aristoteles in dcō
p li. de pollicia cretēsium: quā dicit tradita a ligurgo fratre regis lacedemonioy cui nomē pollibita pie catili: vt iustinus refert. Irez a minoe rege eiusdē insule: q̄ fuerunt p̄mi legum inuētoꝛes in grecia: ad quas discēdas pfectus est prthagoꝛas ipasq; cretenses pdocuit: sicut idem tradit iustinus. De q̄bus etiā duob⁹ pbs in plato li. mentionē facit. et si diuerse hystorie de ligurgo diuersimode loquant: nos tñ relationi eiusdem iustini magis insistim⁹: q: p̄clarissim⁹ fuit hystoꝛiarum scriptoꝛ antiqu⁹. et hic forte ꝓpter lacedemonios cuz cretensibus eandē habuisse pollicia: vñ pbs dicit lacedemonios in hoc imitari cretenses: q̄si ab ipis leges habuerint. Licet igitur in multis ꝓueniant: differūt tñ q̄ntum a ꝓuinia et sextinitate: q: fiebāt de cōi erario apō cretē. q̄ dabat ab incolis de fructibus et pecoꝛib⁹ que offerebant in sacrificijs in his que ad deos pertinent: q̄bus imolēte sūt decime. Alia differētia erat de mulieꝛib⁹: q: lacedemonij zelabant multiplicationē plis. Cretēsi. nō mīi. Tertia differentia erat de agricultura: q: terras lacedemonioy colebant serui: terras vo cretēsium colebant leole: p quos oblationes fiebant iam dicte. Quarta dīa erat q: apud creteū eligebant ꝓsules siue sapientes quos bosmoym. i. ornatos senes vocabāt nō de olbus sz de maioꝛibus et erāt plures numero Sed lacedemonij de olbus quos aphoꝛym dicebant. i. peuratoꝛes rei pu. sed pancioꝛes. Et B qdem Aristo. magis ꝓmēdat q̄ mino: erat occasio ꝓcitandi turbā. Nō aūt dissensionis apud cretenses: q: olim habuerūt regē de quo dcm est supra: sed tpe Aristo. nō habebāt nisi ducē quē dicti sapientes eligebant. Ubi q: pplus numq; bēbat electionem fomētum erat inuidie et p ꝑs odij. Sz lacedemonij et si haberēt regē sm beneplaciti tpis eligebāt tñ a sapientib⁹ assumpt de olbus gradibus ciuit: et B videbat ꝓcessum rōnis: vt ꝓsensu tempus cōsilij assumpti ad regimē ppli fieret rec. vt bodie cōtingit faciūt ciuitates italie. Sic. n. ciuitatis nomē impoꝛtat: que ē sm Aug. p̄mo de ci. dī bosum multitudo aliquo societatis vinculo colligata. Ubi ciuitas quasi ciuiū vnitas. Cui nomē equitatis ofa cines includat rōnabile q̄dz vi ad regimē ei⁹ de singulis generib⁹ ciuiuz debet reperiri: put exigunt merita singuloz ac ciuili regie sortue. Pollicia q̄ lacedemoniop̄ ꝑ excellentiam vocabat. In multis igit ꝓuincia dē regiones vt pbs tradit. in aliquib⁹ ab differebat eo mō quo dcm est supra. et B de pollicia cretēsiuz sufficiāt ꝑ tum ad finem Aristotel. Sed q: B ligurgo mentionē facit: q̄s hystoria B finis legis⁹ narrat ꝓgnum vbi hic interferre. Tradit. n. idem Justin⁹ hūc lacedemonij et cretenses scripsisse ea tiones ad quos obseruandos sub iuramēto lacedemonios obligauit: vsq; ad redit⁹ sue peregrinatiōis q̄ ad tēplum Apollinis simulabat ibidē ab⁹ de ipoz salute. Dictus q̄ legislator: in creta se trāstulit ibiq; moriēs finalia leges eisdē tradendi ossa sua i mari iactari ꝓcepit: vt sine unq⁹ iterū reditu ad patriā redirent. Leges igit qual tradidit sub ꝓpendio iā Justin⁹ refert. Primo qdem auri argētiq; mōm sublatū ꝓpli. legendi senatū vt creādi q̄os vellet magistrat⁹ pōtem p̄misit. Fundōs oium equaliter inter eos diuisit: vt equata p̄monia neminē potētiorem altero redderent. Communi oēs publice vsui: ne cuiusq; diuicie vt luxuria in occulto ēēnt. Juuenib⁹ vo nō amplū vna veste toto āno vsuri p̄misit: nec aliquē cultum q̄ alteꝛ p̄gredi: nec epulari oppulent⁹: cenā singula nō pecunia sz compensatione mercū iussit: pueros puberes nō ludorum sz in agrū duci mādauit: vt p̄nos ānos non in luxuria sz in opē agerent et labore: nihil eos cū soni sustinere: vitā sine primēto degere: neq; p̄us in vrbē redire q̄ viri facti forent iussit. Uirgines sine dote nubere voluit: vt vtroq; nō pecunie cū eligerent: strictusq; viri sua mōmenta coherceret cū nullis frenis dotis teneret. Maximuz honoꝛē nō diuitum et potentū sz senum ēē statuit. Hec vltā terraz locū bono: atioꝛem q̄ senectuti statuit. Hec igit sunt leges pollicie ligurgi de q̄bus pbs mentionē ꝛi facit: et de quib⁹ disputare q̄ lees sint longius ēēt sermo et nō obmittit ad pfectū tñ ꝓducant bīa que a pbo dicta sunt de ipo.

Hic declarat ō pollicia calcedonioꝛ qualit sa mosa fuerit: et in quo ꝓuenebant lacedemonij et cretēses cū ipis: et in quo differebāt. CA. XIX.

Sed et de pollicia calcedonēsi nūc t agē
f dum q̄d Aristoteles multū ꝓmendat: dicens vtras tres pollicias lacedemonioꝛ: cretēsium et calcedonioꝛ apud grecos magis fuisse famosas: q: magis ordinate fuerūt sm veritez Est aūt calcedonia ciuitas in tracia sita: vbi celebratuz fuit pncilū quartū trecentoꝛ triginta epoꝛum sub leone p̄mo: pīce Martiano p̄cipe: q̄ rum sub leone p̄mo: pīce Martiano p̄cipe: q̄ nō fuit sine magna copia regionis facultatē bīe

E

ad pauperem tante multitudinis prelatorum. Vnde & pollicia Aristotelis in. 7. poli. dicit esse optimum finem populos pessimos esse eos qui optimum finem populus pessimos & bonos ad. Aristoteles tria genera principatuum: vnū q; officiales eiusdē vnius regni ordinabat: & hoc triangule erga quod agebant officia eius q dam habitudine unoy. Deinde q; inter eos unus videbat ei obedientia: nec vñ q; ei nocumentū mō de ipō facere mēnionem potuit vl quocunq; mō de ipō facere mēnionem Tertiū aūt argumentū sue bonitatis sumit pbo ex opposito duo. Primū. n. inter eos fuerunt sine dāl sine nobilitate ciuitatis potentie q ibidem tyrannidē exercerent. Dubitāt aūt Aristoteles cōtra eum qui bēbant lacedemonij cū Calcedonijs Sed calcedonij excellentiores mō. Primo qdē in primis & festis que fiebant in demonstratōib⁹ honorabili pleniatis que faciebāt virtuq; p tribu tionem. Sed calcedonij honestiori mō: q; sine oppositione pauper. Scōs aūt in quo poterat erat electio senioy & regis: sed in b differebāt: q; lacedemonij assumebāt quoscunq; de pplo quos ephoryn vocabāt: & erant pauci ad quos pertinebat electio regis. sed calcedonij plures eligebāt & ex melioribus: quos & Aristoteles principes appellabat: & erant in Calcedonia centūquadrinti. Quos ideo principes nōiat, pter virtutē sui regiminis in quo nemo melit principatur. Illos eosdē pbs genitos, i. honoratos nuncupat: quoy officiū erat & assistere regi & ipm eligere. Item in b differebant a lacedemonijs: q; nō eligebant de quocūq; genere nec ex indifferēnib⁹ sz ex eligibilioribus fm virtutē: cuius rei cām assignat Aristoteles: q; de vili loco assumpti ad principatū: vt plurimū ledunt pollicia: & leserunt aliqui calcedoniā iuxta illud poete. Asperum nihil est humili cū surgit in altum. Vñ & in ecl. scribit. 9. ca. quasi ō sit in magnum detrimentū regiminis. Est inquit malus q̄ vita sub sole: & quasi p errorē egredies a facie principis positum stultū in dignitate sublimi & divites sedere deorsuz. Vidi seruos in equis: & principes ambulare quasi seruos sup terram. Ité nō semp elegebāt de eodem genere: q; nā deficit semper in successu siue pbis. Sed assumebāt calcedonij vbicunq; reperirēt meliores siue principem siue genitos, i. honoratos senes: & in b imitabāt pollicia Aristocratica que ē principatus ex paucis ribus & viosis. Quod qdē vsq; erat apud calcedonios: q; rex cum aliquib⁹ bonis honoratis & virtuosis tractabat que agēda erāt in ciuitate nō requisito pplo pleniū: vt de romanis scribit in. 1. macb. q; filium agebāt trecentū viginti de multitudine: que digna sunt gerāt. Quibus aūt tūc rex posset cū p̄dictis honoratis: interdū tū reuebat pplm de gbusdā agendis & licitū erat pplo

plenture vel nōata vt locum nō haberet nisi fuit fer acceptatū postq; fuisset ppositū pplo: & tūc re ducebat ritus pollicie ad principatū democratiū: q; hec fiebant in fauorē gentis plebee. Aliquando vo attribuebat aliquid paucis: tunc principatus oligarcicus vocabat. Eligebant. n. quiq; ex dominis quos Aristoteles pētacōtrachos appellat: ad quos pertinebat illos cenū quantuz assumere honoratos siue genitos: & fuit primus pollicie calcedonioy: Vnē modū hodie obseruāt ciuitates italie & peipue Tuscie. Hic erā rit⁹ seruatus fuit in vrbe toto tpe quo pfulatus duravit. Primo. n. creari sunt pfules qui erāt duo: postea dictator: & magister equitū: vt hystorie tradūt ad quos primebat totū talle regimē: & sic principatu aristocratico regebat. Ulterius inuēti sunt tribuni in fauorē plebis & ppli: sine quibus pfules & alij pdicti regimē exercere nō poterant: & sic adinuentus est democratic⁹ principatus. Processu vo tēporis senatores acceperāt regendi ptātem: & senatores primo a Romulo sint inuenti. Diuisit. n. totā ciuitatē in tres partes: in se natores: milites & plebem. & tunc existentib⁹ regibus in vrbe tenebant locum senū q erant in lacedemonia q aphoryn dicebant: siue in creta quos bosmoym appellabāt: siue in calcedonia quos noiabant genitos: vt supra dictū ē: & q; senatores cū primis erāt in multitudine: iō tunc principatus romanoy pollicieus dicebat. Quando vo corrumpebat pollicia p peēriam aliquoy: puta tempore quo exorta sunt bella ciuilia: tunc regebat oligarcico principatu. Nec p tanto sint dicta ad ostendēdum regimen grecoy multū pcordare cū nostro etiam tēpore Aristo.

¶ Quomodo Arist. tradit in pollicia calcedoniorum documentū de electiōe principis: vtrū diuesi vl paup sit eligendus: & qualiter pauper virtuosus sustentari debeat: & vtrum vni principi cōpetant plura dominia. CA. XX.

t Radit etiam documentum idem pbis in dicta pollicia calcedoniorum m ētū ad electionem: vt nō arte vl sortialiter eligant sed virtuosos. q; contingit aliquando talez sortem super pauperem cadere cuius principatus est periculosus: q; vt ipe dicit & supra est ostensum impossibile est egentem bene principari: ac legitime negocijs publicis posse vacare. Propter necessitatem enim inhiat lucris & resilit a virtute: nec sibi ipsi vacare potest: vt quiescat animo. Deu vt dicit Salustius de ātiquis romanis: sit animus in consulendo liber. Tradit etiam documentum pbs: quod & calcedonie dicit contigisse in sua pollicia: vt si quando reperiretur pauper qm sorte virtuosus: ēld tollendam occasionem ne se lucris immergat illicitis: vt res publica ei

pudeat in necessarijs. Unde & in omni regimine sint instituta stipendia: siue de erario publico: vt Augustinus dicit de verbis domini: ne forte dum sumptus queritur predo oralleur: sic de bonis cuiuslibet sub regimine ēdūtur: vt sint tributa & vectigalia: que dominis debentur quodam iure nature: sicut pbat apostolus ad romanos. primo. c. Ideo inquit & tributa prestatis. Ministri. n. dei sunt in hijs ipsum seruientes. Item in prima epistola ad corinthios: quis unquā militat stipendijs suis vnqz Quis pascit gregem & de lacte eius nō manducat. ¶ Sed tunc mouetur q̄stio quam Aristoteles tangit in dicta pollicia. Utrum ad principatum semper diues eligi debeat: q; in hoc datur materia vt homines sint ambitiui pecuniarum quocūq; modo: eo q̄ naturaliter humana semper est appetitiua honoris: vt scribit Maximus valerius. Ad quod ipe pbs multa dicit comparāt oligarchiā ad aristocratiam: q; fm primum principatum eligitur diues. sed intra secundū semp assumitur virtuosus: siue ergo pauper siue diues: dūmodo vitat fin virtutem assumēdus est in vera pollicia. Sed minus periculum est de diuite: q; instrumenta sibi adsint humane vite: per que honeste finem pōt officium exeq salua tamen iustitia subditorum. ¶ Multa alia scribit pbs de pollicia Calcedonensi comparās ad nunc eem principatus. Duo tamē concludit reprehensibilia de ipsis calcedonensibus. Unum q̄ fustinebant principem plures principatus habere: quod Aristoteles reprobat ostendens multo melius esse vt dignus plures esse vt conueniat ad vnum principatum: q̄ q̄ vnus habeat plures. Ratio aūt huius ex verbis pbi haberi potest ibidem: q; in diuersis principatibus actus vnius p alium impeditur. Unde dat istud principium ex quo argumentū assumit q̄ ab vno vnum op⁹ optime perficitur. Cuius rei gratia duo ponit exempla. Unum de fistolizantibus siue cytharizantibus & cottarijs: quia in opere sibi contrariantur: & in instrumēntis. Fistula enim siue cythara requirit hominem intelligentem in melodijs: & manū agiles & fideles. Sed cottarius nihil horum requirit: q; sufficit homo etiam rusticanus cuz manibus crabrosis. Ita & de diuersis pungit dominijs q̄ contrariantur sibi inuicez sicut fistulans cottario. Aliud exemplū introducit de nautico bello & campali: q; nō est conueniens vt vtrobiq; sit vnus rector: cum nō habeant similes actiones. Alius est enim modus pugnandi in campo: & alius in aquis: & alia instrumenta: requirit campale bellum, et alia naturale: & per cōsequens alias actiones. Unde concluditur inconueniens esse vnum dominum habere plura dominia & ea bene posse gubernare: pter contrarias actiones:

instrumenta. ¶ Simplex aūt & verus ēt bellator agens: q; vt bonus esset ad sui regimen. Rarum est enim vt qui negotia tenere moderamina vite sue: inducat alios: vt Gregor⁹ ait. Multo q̄ difficilius est hic multa regimina q̄t cuiusdam dicas.

¶ De pollicia pythagore quam videtur q̄nētio plus Minoe & Lugurgo: q̄uis tamen sua conatus ad hoc fuit assuefacere subditos ad virtutes. CA. XXI.

Preter dictas aūt pollicias quas pbs tan p git in hijs politica inuenitur vna philosophica de qua Aristoteles mīnē mentionem facit videlicet pythagore quāpm precesserit per duas hominum etates a quo nomen philosophi sumi dum habuit: vt scribit Maximus valerius. Nā est enim aurea se nominare sapientem: neque i numero septem sapientum computare qui ipsum precesserant: sed se philum appellauit, i. sapientie amatorem. Hic vt tradit Iulius hyginus ēi peregrinatus est egyptum ad perdiscen. sciendaz naturas originemq; mundi. inde regressus Cretam & Lacedemoniam pfectus est ad cognoscendaz leges Minois & Lugurgi de quibus dictum est supra: & in quibus suam fundauit pollicam. Sz pter leges iam dictas: idem Iulius hoc de ipō scribit q̄ Crotoniam veniens populum in luxuriam lapsum: sua auctoritate ad vitam frugalitatis reuocauit. Laudabat quoniam virtutem: & vicia reprimebat: calumnias ciuitatum hac pene perditarum enumerabat. Tantum quoq; studium ad frugalitatem perdiscendam multitudini persuasit: vt aliquos ex eis luxuriatos fuisse incredibile videretur. Tradit etiam Tullius de ipso q̄ quibusdam armonijs vicia in hominibus extinguebat luxurie. Unde dicit q̄ Taurominitanus inuenem quendam libidine flagrantem cum audisset Pythagoram ad bellum amice meretricis ianuam irruisse plalterium spendens: cecinit: & sic eum ad sanam mentem reuocauit. Matronarum quoque separatarum a viris doctrinam & puerorum a parentibus frequenter habuit: & ingressu religionis frequenter continuit ex iusto sermone predicationis vl ex virtuosa operatione & excellenti vita doctoris. Docebat autez nunc hos pudicitiam: nunc illos modestiam litterarumq; studium. Ut matrone aureas vestes extraq; dignitatis siue ornamenta deponerent: velut quedam luxurie instrumenta omnia que in Junonis edem deferrent eisdemq; conferarent suadebat: asserens Matronarum vera ornamenta pudicitiam fore. ¶ Hic aūt cum annos viginti egisset Crotone ad exponendum se trā stulit: ibiq; q̄ decessit. Quas tāra fuit admiratio vt d̄ eius domo tēplū facerēt ipsumq; p deo colerent.

Scribit etiam Hieronimus de ipso cōtra Jouinianum q̄ filiā habuit tante pulchitudinis: vt virginitatem seruans choro illustrium virginum iam precelleret celestis habitat doctrina. Per q̄s apparet: quāta cautela vsus est deus in sua republica ad hoc tota sua ferebat intentio q̄ in sua politicia ad hoc tota sua ferebat intentio ad viuendum simpliciter conatus: vt homines traheret ad viuendum sm̄ virtutē. Quod et aristotelis politicia docet qn̄ etiā ois vera politicia cōsumpsit si ab hoc fine declinetur.

¶ De documentis pythagoricis sub figuris et enigmatibus traditis et de duobus pythagoricis fidelissimis amicis. CA.XXII.

Radit etiaz Hieronim⁹ vbi supza: quasdam leges pythagoricas ad seruatiōez sue politicie sub q̄busdam padigmis et parabolis more antiquoz traditas. fugienda ungt sunt modis omnib⁹ et abscindēda: lango: q̄dez a corpore: impia ab alio: lumbria a ventre: a cuncte sedicio: a domo discordia: et in cōe a cuncte rebus intēperantia. Pythagoricoz etiam fuit ista amicoz̄ ois esse ois: et amicū se alterū esse. In quo maxime fuit coz cōmat⁹. Unde narrat Valerius valeri⁹ de duob⁹ pythagoricis seu pythagore discipulis. Damone et Phitia q̄ tam fidelē inter se iungerunt amicitiā: q̄ cū alterum eoz̄ Dyonisius tyrānus morti adiudicasset: et is tps ab eo impetrasset: vt prius q̄z periret pficer⁹ domum res domesticas ordinaret: alter vadē p altero se tyrāno dare nō dubitauit. Appzopinquāte aūt diffinita die nec illo redeunte: cū vnusquisq; tam temerariū sponsore stulticie dāhasset. bis nihil se amici ostantiā metuere pdicebat. Eodē itaq; momēto eademq; hora p dyonisium ostituta: q eam acceperat supuenit. Admirat⁹ tyrānus ambox alum fiduciū remisit: eoz̄q; fidei se coniungi desideriis eos: vt ipm̄ in societatē sue amicitie reciperēt rogauit. Scribit etiā Hieronim⁹ alia documēta seu leges: quas pythagoras in sua tradidit politia. duoz vz tēpoz maxime curaz habeī mane vz et vespere. i. coz que acturi sum⁹ et coz que gessim⁹. Post deū vitatem colendā q̄ sola boies primos deo facit. ¶ Refert etiā Hieronim⁹ sup ecclīasten pythagoricā fuisse doctrinam: vt boies scolastici vsq; post quinquēnium taceant. Postea vo eruditi loquant. Item alia documenta et leges de ipo reperiunt sub enigmatibus tradita que Hier. narrat ꝺ Jouiniānū. Sta teram ingt ne trāsilies. i. ne ptergrediaris iusticiam. Igne gladio ne foueas. i. iratū et timidū aiuz verbo maledicis ne lacessas. coronā minime carpendā. i. leges virtutū obseruandas. Coz nō comedendū. i. meroz de alo expellendū: p viā publicam ne ambules. i. ne multoz̄ sequaris errores. Irundinē in domo nō hēas. i. garulos et verbosos in tua societate nō suscipias: et multa alia documēta vbis filia leges: q̄ in sua politicia ꝺdict⁹ pba tradidit magis ordinata ad regimē alcuius corpis quia regulata: corpalia facilius disponunt. Et hec ad pñs de diuersoz politicis dicta sufficiāt. Hinc vo de vera vita politica: siue p pbm̄ tradita: siue per alios sapientes in sequentib⁹ est agendum.

¶ In quo constat pfecta politicia ex qua accipit felicitas politica. f. q̄ pfecte politicie sunt bñ dispositē et sibi adinuicē cōrespondent. CA.XXIII.

Hia vero cum de politicia agit ad ciuitatem refert: modus agēdi de ipa ex qualitate ciuitatis dependet. Ciuitas aūt vt aug⁹. dicit in ꝑmo de ci. dei est boium multitudo aliquo societatis vinculo colligata que vera virtute beata reddit. Hec aūt diffinitio a nulla pbi si discordat: qui in pfecto politicie regimine felicitatez ponit politicā. vt ex. 1. etb. p3. Virtus. n. qua recte politicus ciuitatē gubernat architecta est respectu cuiuslibet alioz̄ virtutū que sunt in ciuibus: q̄ cetere vtutes ciuiles ordinant ad istam: sicut ad militarem equestris et sagittaria. Et iō i operatione eius cū sit vtus suprema ꝓsistit felicitas politica: vt pbs videt velle in cōmemorato iam lib⁹. Sic ēnī de vera et pfecta politia contingit quēadmodū de coꝓe bñ dispositō: i quo vires organice sunt in pfecto vigore. Et si vtus suppzema que ē rō ceteras dirigat inferiores potentias et ad suum moueant impium: tunc insurgit quedam suauitas et pfecta delectatio virtutum i altrutrū: quā armoniā vocam⁹. Uñ Aug. dic in 3. de ci. dei q̄ res pu. siue ciuitas bñ dispositā melodie vocib⁹ comparatur: in qua diuersis sonis proportionaris adinuicē sit cant⁹ suauis et delectabilis auri⁹: que ppzie fuit in illam innocētie regulata ex ꝑtute originalis iusticie ꝑter actuz diuine cognitōis. Unde causabat ꝓplatina felicitas et est etiā mō ꝑm̄ quādam participatam vtutem in viris pfectis: vt nihil velint nisi qō regula mandat rōnis et qō deo placet. Et ex hac quidē rōne motus sunt pbs assimilare rē pu. seu politicā nāli et organico coꝓi. In quo sunt mot⁹ dependētes ex vno mouente siue ex duobus: vt sunt coꝓ et cerebrum: et tū in qualibet pte coꝓis ē opatio. ꝓpria ꝑmis motib⁹ cōrespondēs et in alterutrum subministrans. Uñ ē corpus diuini numeris bñficio alari asserit: et q̄ summe egratis natu deo agit moderamine rōnis. Quod et aplē ꝓfirmat in prima epla ad cor. Ostendēs rotā eccl̄am cē vnuz coꝓus distinctū in pribus: sz vnitū vinculo caritatis. Ad verā igit ciuilitatē siue politicā regrit: vt mēbra sint ꝓformia capiti et adinuicē si discordent: et sint ofa sic disposita in ciuilitate: vt iaz est deū. ¶ Amplius aūt in offis et causat⁹ et mouentibus et motis: ita videmus: q̄ est debita ꝓportio

ipsorum adinuicem quantum ad influentiam: q̄ inferiora mouent sm̄ superiorē motū et superiora mouet ꝺctum ad inferiori ꝓuenientez: cuz nil nō deficiat in necessariis. Dirigit talis ē ordo sapientum ad inferiora et econuerso in qualibet nā creata: multo magis esse dz in mā intellectuali ꝺcto ꝓfectior est inter entia. Si q̄ talis dispositio suauitatem facit ꝓplando: multo magis operando. Et hinc pythagorici moꝺn fuerunt in celebrib⁹ coꝓoribus ponere melodiā: vt pbs dicit in. 1. de ce loc ꝑpter ordinatos motus quos habēt et in decentibiles: vñ insurgit suma suauitas: et q̄ ipa forte dicebant alias: et hac parte eisdem dabant felicitatem. q̄ sic politicie viuere pfecta et felicem vitam facit. ¶ Preterea ordo ē pariz disparīūz rez̄ suis cuiq; tribuēs dispositio: vt Aug. dicit. 19. de ci. dei. Per quā diffinitionē habem⁹ diuersiz gradum in politicia: tam in executiōe officioz q̄m in subiectiōe siue obedientia subditoz. Uñ hinc ē pfecta socialis ꝑgregatio: q̄n quilibet in suo statu debitam hz dispositionē et opationē. Sicut enīz edificium ē stabile q̄n ptes eius sunt bñ site: sic politica ꝓtingit q̄ firmitatē hz et ꝑpetuitatē q̄n quilibet in suo gradu: siue rector: siue officialis: siue subditus debite operat. vt hic ꝓdictis regrit actio Et q: ibi nulla ērepugnantia: ꝑter ibi erit suma suauitas et ꝑpetua firmitas status. et ē ꝑprius felicitatis politicie. vt pbs tradit. Hos aūt tales rectores ciuitatis siue politicie p ꝓseruando in pace pplo. describit nobis in exodo ietro cognatus Moysi. Ꝓmonide ingt de plebe viros potentes in q̄bus sit veritas et q̄ oderint auaritiā: ꝓstitue ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios: et decanos: qui iudicēt pplm̄ oi tēpore: et postea subditur. Si hoc feceris implebit imperiū dñi. et ꝑcepta eius poteris sustinere: et ois hic ppls reuertet in pace ad loca sua. Quasi ois subsistāt in quadā suauitate mentis et pace tpis: ex q̄bus insurgit felicitas bois si tales sint gubernatores rei pu. quales hic ordinat. Tales et Salustius dicit fuisse rectores romanos. Uñ res pu. ex parua facte ē magna: q: in eis fuit domi industria: foris iustū imperiū: animus in ꝓsulendo liber: neq; libidini neq; deliciis obnoxius. In q̄bus tales act⁹ virtuosi regimis nob tradunt: vñ pfecta et felix ostendit politia.

¶ Dividit politicā tripliciter et vnāquamq; ꝑt ꝓsequit. et ꝑmo qualiter in partes distinguit integrales fz opi. Socratis et platonis. CA.XXIIII.

Unc igit de his in spē est agendū: in que siue in quas partes ciuilitas siue politicia dividit. Quas qdem oz accipere: vel respectu totius ciuilitatis cui partes integrales respondent: vel respectu sui regiminis: aut vt ad negocia ordinant bellica. Quia sm̄ hanc diuisionē diuersa fortiunt vocabula a diuersis hystoriaz scriptoribus et auctoribus legi. Quāli sit ad sensum modum tradenda diuisionē accipere possum⁹ ꝓpe rium aetatem que ē socratis et platonis. q̄ totaz politiam in quas colligebant partes. In rectores. f. ꝓsiliarios: bellatores: artifices: et agricolas. Hia aūt que est romuli ꝑmi precipua: vbi romē q̄ vt hystorie referunt: diuisit milendosē sm̄ ꝑpli in tres partes: vz senatores: milites et plebē. Politicia vo ꝓdicti ꝓtria genera hominū dicebat et ipa ꝑmi ꝓ bellatores artifices et agricolas vt supra ē tradit. Duaz aūt quilibet fatuen pōt et rōnem hz. ¶ Prima. n. que quoq; boium genera ꝓprehendit satis videt cōmunis. Dn. n. vires alie ꝓsiderem⁹ quaz respectu nostra attendit indigentia: vñ accipit ꝓsiderandi ciuitatē necessitas manifestum ē dicta diuisionē esse sufficiēt. Patet. n. homo indigentiā respectu ꝓtis intellectiue: vt possit viuere sm̄ virtutem. ꝓpter qd ei sūt ꝓpria directio in agendis: ad qd ordinat ꝓsiliaria que ponit a pbo inter intellectuales virtutes. Uñ in ecl. 37. c. scribit. Fili ingt sine cōsilio nihil fac: et post factū nō penitebis. et idco in re pu. siue in politicia ꝓsiliarij sunt optima pars ei⁹: ꝓpter qō a plutarco ꝺcpant oculo qui mi partes corporis ē nobilior. Indiget etiā refrenatiua ꝓpter ire siue affectiue: que inordinata est: vt ipe ꝓbus tradit. Uñ ipas egritudines in. 7. etb. appellat. et inde necessarij sunt rectores ad coercendā hominum malitiam. ꝓpter qō aplē dicit q̄ nō sine cā gladium portat vindex in ira ei⁹ male facit. Et qua rōne institute sunt leges ꝑ ꝓncipes et rectores: vt per pbm̄ p3. et ipe aplē in epla ad Galat. 3. c. Lex ingt ꝓpter transgressiones posita est: et merum. Justo nō est lex posita: sunt etiā et alie indigētie humane vite que rēspondent aliis partibus aie vt est regimentum: ornamentum: et nutrimentum. Duo qdem ꝓma indigētia supplēt ptes sensitiue boie: qō artificium est officii siue in edificijs siue in vestimentis siue calciamentis: siue ghuscūq; alijs artificialib⁹ rebus: que aspectū vt audiū vt odoratum siue tactū delectāt vt ostat ꝓferunt supplementū. Sed ad indigētiā supplendā humane vite ꝑtinet ad nutrimentū qō respōdet parti vegetatiue ordinant agricole: siue in panē: siue in vinū: siue in fructib⁹: siue in gregibus: siue armentis: siue in volatilibus que ois de rure ad ciuitatē ꝑ agricolas deferunt et trāsportant. Bellatores aūt ꝓpria sunt pars politicie: ordinata qdem ꝓ ipsius res aliaz partiū et ad iparium mutuē. Ad hoc. n. ꝓstituit miles in ciuitate: vt se ꝓ sua ꝓria ꝓ bello ꝓsituit miles in ciuitate: vt se ꝓ sua ꝓria ꝓ bello opponat. Unde ad hoc iuramēto astringunt eos ad gradū militare ascendūt ꝓ re pu. nō recusātes mortē: vt in poliorato tradit: vbi de facto militāre agit. Et q̄ bellatores in re pu. necessarius et ꝓpria politicie: q: eius officiū est assistere ꝓncipi ꝓ

eroganda iudicia: vt dicitur in ethicis. Et bonū ciuile pugnare pro bono ciuitatis: et aliter ciuilis pugnator pro suo solo pugnat. Sed fortunda patriae fic nō solum pars politicā sed totū militare gradus in re pu. singulariter est fundamentū manifeste pz sufficientia nichilo. Et ergo ciuis manifeste pz sufficientia politicā. Docuit et plurimus ipsum ad pces ciuis. ☞ Hic ostendit sufficientiam partium integrarum politicē quas ypodomis tradit et Romulum

CA. XXV.

lus.

Sed de ordinibus aliis modis iam dictis adhuc dubiū tolleranū pōt: q? pz ex dictis. Et quidē in ciuitate romuli eū de senatoribus agit: rectores accipiūt politicos et sapientes eis adiunctos: sine assistentes sine quoscunq; alios inexpertos. Dicit n. principes politicē sint ptiliarii uel regales vel imperiales. Dicit et de romanis scribit in primo mach. q? ptiliebant quotidie et crebro vexatum de multitudine: vt que digna sūt gerant. Cuius nō esse pōt: q? regimē politicum solis robustis legibus: vt dictū est supra. ☞ Regale vo siue imperiale: et si legibus gubernet: in casibus tñ opportunis ac gerēdis gbuscunq; negocijs: regimen pōnit in arbitrio principis: q? plege habet q? principi placuerit: vt infra diffinimus. Concludē dum est igit in dicto politicos: ptiliarios maxime esse necessarios: quos in nostē senatoz includim? Vñ Isidorus dicit in vndecimo ethimologiaz: q? senatus a silendo et tractando est dict? q? sic se hz vt consulat et nulli noceat. Unde et Aug. de ci. dei senes inter senatores numerat. Comprehendimus etiā in nolle senatoris rectores: sicut idez Isidorus tradit in pnominato tam libro et verbo. Dubitū dicenf: q? senatores pres vocati sūt pp diligentē curam regiminis. Nam sicut patres filios: ita illi rem pu. gubernabant. Patet igit q? ī nomine senatoz quos romulus dulmxit a militibus et plebeis: etiā rectores et ptiliarios pzehēdit: quos Socrates et plato in sua politicā posuerunt distinctos. Sed in nomie plebis artifices et agricolas accipere possum?: q? vtrumq; gen? de gente plebea accipit. Et apparet q? diuisio multitudinis in ciuitate p pfatos pbos a diuisione quā fecit Romulus non discordat. ☞ De distinctione tñ ypodomi iā pacti vt esse dubiū: q? nulla sit ibidem mētio de ptiliarijs et rectoribus: nec ad partes reduci valēt p dictū pbum assignatas: cum actus nāe eplaz penit? sint diuersa. Dz si attendimus ad ea que de ciuitate eius sunt tradita q? facilius soluit. Pretractat n. de iudicibus et assessoribus: vbi circa ipos sua ponit distinctionem et nos ex ea possemus accipere ptiliarios et rectores: de quibus p tanto mētionē nō facit cum de partib? agit politicē: eo q? illas partes solū assumit que ad indigentiā referunt corpalis vite: vti

mo tradant magistrū equitū iustinianū q? dictatori obsequebat. Dictator aut pm?: vt scribit Eutropius fuit lamina: hz magister equitum spurius cassius. ☞ Dicto aut anno q? ptiles nimis grauabāt plebē a pplo iniustum fuerunt tribuni: hic dicti: vt tradit Isidorus li. 9. ethimologiaz: eo q? iura populo tribuāt: quē locum in ciuitatib? italie tenēt Tribuni ordinati ad defensionem gentē plebee. ☞ Sed aduertendū h q? senatores semp fuerūt: ex quo fuit a romulo instituti: vti tradunt historie. q? q? ptiles et senatorib? pplo erant infesti: nunc ti fuerūt tribuni i fauorē plebis. Sunt aut et alia nōia officialiū vbis: de quibus historie faciūt mētionem: hz pcipue Isidorus li. 9. ethimo. vz ēbores: patricii: pfecti: pretores: pres: scripti: pconsules: ediles: censorini: decuriones: magistratus: et tabelliones: de quibus olbus sub ēpēdio est videndum. ☞ Censoria aut dignitas apd veteres romanos erat. q? apud modernos ē dignitas iudicialis: censere. n. iudicis ē. Dicunt et censores pmonioz: vt tradit idē Isidor? a censu eis appellatā: qđ est offiū spālis cure in ciuitate: siue i turib? dādis: siue actoribus: siue curatoribus: vel q? buscūq; cāis et negocijs pupillor et viduaz vl et rebus primonialib? diuidēdis. ☞ Dz patricii ideō dicūt: q? sicut pres filios: sic illi cives romane rei pu. curā gerant: qualis fuit dom? fabia. de q? dz est sup. Pfectus igit nō erat offiū in re pu. hz qdā patria reuerētia ppli ad aliquā pgenie ciuitat. p zelo pollicie ro. quē gerebat. Vñ et tota gentilis ciuitatū oī eminētie siue pcipatus pferūt: sicut pr oī cure tutorie. Prefecti aut dicti sūt: eo? pt?ia ptā re pūt. vñ et pt?es idē qđ pfecti dicunt. Imperat. n. tale offiū olimodā factū: qđ pcipu? fit operator et executō iusticie. Scriptura tñ sacra ad ethriozes refert actōes: vt in pn. exodi scribit q? precipit pharao pfecto operz et exactoribus pplī dicens. Nequaq; vltra dabit pplo paleas ad pficiēdos latercs. Dij aut et pt?es vocabant et pfecti de iusticie. Pres aut scripti appellabāt senatores rōne officii: vt. n. refert Isidor? cū romul? ipos instituit in decē curias ipos colle elegit et nōia coz pūti pplo in tabulas aureas scripsit atq; inde nōia ti sūt pres scripti, quos etiā in tres ordines distinxit. pmi vocabant illustres. scdi spectabiles. tertii aut clarissimi: quoz vba exponē longum esset. ☞ Pedānites aut dicti sūt coadiutores ptiliorum quasi pedeti siue adiecti ptilib? nec ptilatu fugebant simpliciter: sicut nec pretor: curatoris siue actoris. vl pedāl dicebat assessor q? vice ptilā iudicabat. Et ptilis dicebat ptil? āmotus ab offō pacto vicis siue anno: vñ et cedūt quasi ē ptilatum exis: Debat tñ aliqua fastigia sui ptilat? siue alicuius emanitat siue alicuiuscūq; signi eminētie: p qđ cognoscebat fuisse ptil. Censorini aut minores iudices dicebat: ad arē dirimēdas rixas deputant: de q? deinceps sup quasi alteros dicturi.

Per curiones ad obz acta curiat offerri: vel ut dicit Isido. q? sic de ordine curie: q? offiū curie ad mīstrāt: sic vocat? vt scepti ab arma tura nobil vz decurio ac vir urb?: bon? q? pro nobilitate sua mercat? sit decur? officiū et rectoris ciuitatis. Curiu sepelierā. De magistratu in fine huius libri fiet declaratio. Hic ait aggdā ē de electo officio inferno emissionis regis: qđ est tabellio: sic dicunt vt tradit Isido. q? potior sit tabellar? e scripsit in quibus acta geruntur siue rei pu. siue gestē priuate. Idē etiā et scriba public? vocat: q? ea solus scribit gesta que publica vocāt: que et nra gentilis seruus publicū appellāt. Restat aut de vno solemne dignitat? diffinire hīs ad regimē politicē. qđ scripse appellat. qđ quidē sm pprietatē vocabuli bannus dicit: cui hīs ad sui vocabuli notā et similitud. Quippe cornelius scipionis indicat. Hic aut pretor tradit historie fuisse cecū: vñ cū baculo siue scipione veniebat in fore. Bā bus? igit filius? fuit eius publius cornel? q? subditus rē pu. subiugauit romanis dict? est scipio africā? subiugauit romanis dict? est scipio africanus ad vrbem alterius scipionis nepos ex q? bus pauū deuicit. et vocatus ē Luci? cornel? minimianus a numitia qua subiecit ac pstrauit. Scribit hīs liuius. i. de ci. dei tertiū fuisse scipionē q? natiua ē vocat? frater maior scipionis. q? ne cartago destrueret probauit asserens ipaz ee medicinā romanis. Et inis igit pp pbitatē tātoz virorū pdicato pncipio vñ nomē scipionis ortū habuit scipionē legislatores vocarūt virgā qua pceps portat: mani cū scepto hīs semp victoriosū: vt ille magn? scipio fuit. vñ narrat Isido. in. 17. ethimo. q? triūphātes purpuram paliatā et rogā bēbant vestē: et scipionē eoz sceptro gerebant in manu ad imitationē victorie scipionis. Nec igit de nobis dignitatis respectu regiminis intīs sint dicta.

☞ Hic declarat de partibus politicē quarum ad bellatores quos diuisgnat sm triplicem conditionem.

CA. XXVII.

Sed de ptibus ordinat ad bellū q? sint p tes politicē: et ostē necessarie vt supius ē pbatū: agnū vt tradere. Que qdē bī di spolite pulchritudinē et decorē causant ac delectationē generāt. Et q? quo? ingēs exercitus argumēto andaciā reddāt alios ad arduoz aggressū: vñ Salomō in cātica exercitū dispositū ad bellandū pulchritudinē sp̄ assimilat et decori. Pulchra ligē et decora filia ierlm terribil? vt castroz acies ordinata. Dic. n. pulchritudo alicui: vt exercitui facienti nihil aggredi timeat vt formidet. quod in exercitus amantibus maxime ē manifestū. Ira etiā de acie bī ordinata pingit: et vocat eam terribilem

voc at illue ad pulchritudinē ꝓfectus: ad acies
rectos et cū cura ¶ Propter qđ nō timeri
no de multa parte" ed agenda q: ad omnia ci
ant pditos. Et q homo in bello pcipue regimi
indiget ꝓpter difficile z terribile acta qđ exercet
mde opponit videt in castris exercitū diuidē
et in numeri certi cuilibet assignando ducatū p
quem regat z dirigat ad pugnādum cū hostibus
Dnē gdem accipe possimus a vegetio in primo li
bro de re militari. vbi exercit" diuidit in legiones
in quo dicit duas fuisse ce quilibet duci vel cōsuli
li. Legionem diuidit decē cohortes. Dz cohors
prima numero z merito excedit. Has genere qdē
et ordinum institutione viros electissimos querit.
vt ideo aradat vegeti". Quod ꝓ tanto dicit vt ca
stra magis videant ꝙ tam viri in prima exponan
tur acie: et q: maxime regit sapiēta vbi periculū
non" dependet exercit". Hec aūt cohors: aquilaz
suscipit signi pcipuū romanoz castroz: z tot" le
gionis insigne. Quod z imperiū posteris ostulf
est relictum. Cui" qdez rō assignari pōt: q: vt idē
dicit vegeti" militaris romana disciplina primas
acies faciebat alacres. Inter eos aūt animos alas:
agilime sunt sectiones. Vel aīr dici pōt ꝙ ipō signuz
agile eis tradit: et pmanentia vz in mūdo ꝗtum
ad diuum: ꝓpter celerē z diuinū effectū quē im
plorare debēt ꝓmue: vt faciebat ille princeps Ju
das machabeus q in pugnādo auxiliū de celo pe
tebat. Quod pcipue eis cōpetit ꝓpter periculz cui
se cōmittunt: vel q: merenē apud deū vt sint vi
ctoriosi: eo ꝙ mori se exponāt p populo. De qua
agla dī in ezechiele loquēte de Nabuchodono
sor oriental monarcha: Agla grandis magnarz
alarum: longo mēbroz ductu: plena plumis z va
rietate: venit ad libanum z tulit medullas cedri.
Post hoc habuit vegeti" numerū pme cohortis:
qui millenariam vocat: eo ꝙ mille centū pedites
i ea sunt: equites aūt centū triginta sex. Ceteras
aūt vocat quinquenarias: q: i qualibet ponit qn
gentos quinquaginta quos pedites: equestres aūt
sexaginta sex vt quilibet eques certū numerum pe
dituū habeat. Disponit et in quota cohorte milites
sortiores: q: sicut prima dextrum tz cornu tota et
ta similiter. ¶ Ultra alia dicit ibi Vegeti" ꝙ enu
merare nimis erit longū: z vba ei" tanq̄ inusitata
modernis quibus maiora indigerem: exp̄sitione
Hec aūt nō ad pōs sufficiāt. Qz si multitudo po
puli in pollicia sub certis limitib" i gradu z nume
ro disponit ꝗtuz ad sui directionē: multo magis
in castris in quibus maxima z periculosissima ē difficultas regiminis: tū ex parte ogis qđ eis incūbit
parte hostiū q infestāt. Uū sicut in exodo ꝓcurat
mors a cognato suo Jetro: vt onera diuideret p
officia diuersa in iudicando pplm vbi ait. Pro-

vide viros potentes z q oderint auaritiā: z ꝓpone
ex eis tribunos z centuriones z quinquagenarios et
decanos q iudicent pplm. Ita z iudas machabe
us cū infestaret ab hostib" sua castra diuidit in eo
dem numero ꝓinde dicens ꝓ tribunos vz. Cē
turiones: Petracturcoos: z decuriones. Uni qui
dē numerus sua ꝓportionat" est in similitudine ad
distinctionē exercit". Uū vnus in altero attenditur
vt facilior sit ad ꝓmotionē vni" cū altero cū bellū
di necessitas ingregit. Distinctio ꝙ qđ facit ve
getius ex dispositione acierū: attendit cū campale
bellū ordinat: vz ēt ipe cohortes ad centurias redu
cat z decurias ex certa causis z rōnibus.

¶ Hic declarat de nobis ducā z de numero eo
rum: z qđ significat vnūquodq. C. XXVIII.

Et d q: de nobis agit ducē: videndum ē
a de ipso ꝑut scriptura sacra denotat: z ro
mana res pu, ac moderni describit. Et ꝓ
mo qdem de tribuno. Nō qdē nomē dicit vege
tius ex tribu originem duc: q: erat militū" quos
romulus elegerat q ex tribu originē traxerit. Hi
dorus aūt in nono ethymologiarū dicit q tribuni
dicti sunt q plebeis iura ꝑbent. Uū in fauorē coz
sunt instituti pōsules. Alibi vō dī q tribuni dice
bant q mille militū" ꝑerant: quos greci Cyliar
chos appellāt: sicut centuriones a centū militū" sūt
nominati. De quinquagēnariis sive pēthacontarchis
qđ idē est vegeti" mentionē nō facit. Dz scriptu
ra sacra in ꝑfatis tam libris z in. 4. lib. regū: quos
ad ipsecutionē Delre iuxta coz meritū flāma cō
bussit. Dz decanos sive decuriones sic dictos q
decē militū curā habēt i castris. Uegeti" sub vno
gubernio z vno papilione disponit. Uoluit vō ge
neralia multitudinis armatoz ad pugnandū dis
posite hec sunt: vz exercit" ab exercitio sive ab ex
ercitādo dict". Utrūq; n. i ꝑdicta regrit multitu
dine. vocant z castra a castitate dcā vt tradit Isi
dorus: eo ꝙ ibi dz castrari libido. Subtrahebant
eni delicie a castris cū licūberet hostili pugna: vt
vegetius scribit. Uū castra filioz isrl deuicta fue
rūt a madianitis: q: fornicati sunt cū filiab" eoz:
vt scribit in numeris. Propter qđ in deuteronō
mio scribit: q dns ambulabat in medio castroz
isrlitici ppli: vt sint castra coz sancta nihilq; i eis
appareat sceditat. Uel castra dicebant, ꝑpē muni
tionē exercit" in aggerib" z vallib": ac aliis clausu
ris fortissimis qb" romani ꝓncipes vtebant: cū
muadebāt hostes. Propē qđ fossores: fabri: ac la
tomi assumebant ad militarē disciplinā; vt ha
berent i ꝓmptu artifices necessarios ad tuitionē
exercit". Est z aliud nomē per qđ z multitudo pu
gnatoz exp̄imit, vz legio ab electione dicta: vt
tradit Isidorus eo ꝙ milites i ea ꝓsenti eligeban
tur ab aliis tanq̄ magis expti. Quedam aūt alia
nōia sunt partiū legionū sive exercit": q̄ a vegetio

tradunt in scdo libro z ab Isidoro libro 9. vt ma
nipulus q̄ numerus viginti vz militū: sic dict" q
manē hostes ꝑeteret: sive q ꝓ signo manipulos
signabat sive aliquis herbe ferret fasciū. De qđ Ve
getius. Conscripti armatis et ritu ad signa manī
plos. Alii vocant velites. a velitādo dicti ꝓpter
sui agilitatē. Romana enī res pu. quoddam nasci
tēo agilem habebat i militia legionū; cum una
quēt hostes ꝓfecturi post eorum tergā nunc si
bito debilitēs de ergastulis hostes. Tacite ac
tē milites Hannibalis vt scribit Isidorus multum
fecerūt insidi: ꝙ quos elephanti ei" in maxi ꝑte
parte interempti. Duabus fuit ille ellexandr de
quo tradit in ꝓmo machabeoz q̄ exiliens in me
dium legionis contra castra regis ambiebat de
strā innumeras elephantorum lanceam lanceis regis
ipsamq; bestiā occidit. Est z aliud genus armatu
rum qđ acies nūcupat ab acutate dicta vt Isido
rus dic quod audacia ipetrat in aggrediendo ho
stes: de qua scriptura sacra sepius mentionem fa
cit. Unde z de vna tribu israelitici populi scribit
in paralipomenon q̄ aggrediebant ad pugnam
in acie ꝓuocantes ꝓ hostes. Aliud etiam nomen
est quod Cuneus appellat quasi coreas: quod ēt
vnum collecta multitudo ad pugnādum z maxi
me necessarius in bellādo. De quo in deuteronō
mio dicit q̄ vnusquisq; suos cuneos ꝓparabit
ad bellum. Ut quo forte Cuneolabulus vocabulū
trahit apud modernos vsitatum: quasi caput cu
nei stabilis hoc est constātis z fortis. Est z aliud
nomen nostū apud tuscos de prima cohorte z ipō
cuilde romane cohortis similitudinem gerens:
qua cenſlis: genere: alios: forma: virtute ꝑfectos
milites inferebāt: vt dicit vegetius: cui tribunus
ꝓerat armoz scia: virtute corporis: ac morum
honestate ꝓcipuus: quam Trapellum dicunt:
ad perforandum acies hostium appellata. Hoc
enim verbum trapellationis importat. Dz z de
officialibus castroz multa tradit vegetius in se
cūdo libro. Sed hec que dicta sunt sub compen
dio ad pōs sufficiāt. Restat vltert" de
ꝓcipatu Jconomo: hoc est de regimine domus
qđ ē ꝓpe familias. Qui qdē mām hz oīo distin
ctā ab aliis ꝓcipandi". Et id ꝓgruū vt ū p se op"
cōponere: distinctiōdo p libros sive tractat" z sua
capla: put nā facti regrit. Qua re pbo cūcte mo
dū tz. Et vltimā de virtib" q̄ regrunt ad ptes re
giminis i quocūq; genere: sive sint ībdite: sive re
ctores: sive ꝓcipes: sive subiecti fideles. Qua sic re
grit ordo doctrine i arte vite dicte: nō simul ac mi
trum tractare de ipsis vt qdā fecerūt: q: ꝑ ē impedi
re intellectū discētis: z ꝑ nomā dicentis.

¶ Explicit vigesimū opusculū vz ō regle ꝓcipū
bti Thome aquinatis ordis ꝑdicatoz ad regē cypri.

¶ Incipit opusculū vigesimū primū editū de re
gimine iudeoz ad ducissam brabantie.

Excellentie vestre.

¶ Recepi vestre gloriose ꝓpositum
desiderium circa regimen viuendi ve
stros: z deuotum vestre mentis ꝓpo
situm: quo hortamini me ꝓ vestra ꝓsolatione
mandare tractatum: ꝙ ordinate ꝓcedere possit
in materia tractanda: z ꝓpter quam ꝓpositum
ꝓmptius ꝓsequendum. Et quia ego sum ꝙ vestre
excellentie tractatum ꝓponere debeo: ꝓ quo
ꝓpositum ꝓsequendum: ꝓ quo ꝓpositum ꝓsequendum
ꝓpositum ꝓsequendum: ꝓ quo ꝓpositum ꝓsequendum
ꝓpositum ꝓsequendum: ꝓ quo ꝓpositum ꝓsequendum
ꝓpositum ꝓsequendum: ꝓ quo ꝓpositum ꝓsequendum

talia de nouo firmata consuetudine procedentes vestrorum hac intentione: vt in peiores vsus crpe-
derent. ¶ Secundo vo regrebatus si peccat' rit
dicere: vtri ille pena peccuniaria punitus ea ni
debitacat per viuras. Rndendum videt sm p
dicta q expedit eis peccuniaria pena puniri: ne
ecclia ingrate cmodum reportet. Videt etiam
multi q est matoris pene punitio iudeis vel q
cuiuscunq alius viuras q aliquis alt': quo peccuma
que iuxta ei mun' ad eos nolent pmere. Potest
etiã peccuniarie alia pena supaddi: ne hoc solum
ad penam sufficere videat q peccuniam alijs de-
bitam desint possidere. Peccunia aũt pene nolet
ab viurarijs ablata retineri non pt: sed in vsus
pdictos dispendi si nihil habeant aliud q̃ viu-
rias. Dr vo dicat q et hoc pncipes terrarum dã-
nificant: hoc Dnum tibi ipsorum vtpote ex negli
gentia eoz proueniens. Veli' enim eõt vt iudeos
laborare cõpellerent ad pprium victum lucrãdũ
sicut in partib' italie faciunt: q̃ q octosi viuentes
solis viuris dicunt: t sic eoz dñs suus reddit' de
fraudent. Ita enim t p suã culpã pncipes defrau
darent reddit' ppr'ys: si pmitterent suos subdi
tos ex solo latrocinio vel furto lucrari. Tenerent
eum ad restitutionem ei' quodcũq ab eis exige
rent. ¶ Tertio querebat si vltro offerat pecuniã
vel aliquod emolumẽ: an recipe liceat. Ad qõ re-
spondendũ videt q̃ sic recipe: sed expedit q̃ sic ac-
ceptum reddat his quib' debet: vel aliter vesp'a
dam est expendat: si nihil aliud habeat q̃ viu-
ras. ¶ Quarto queritur si plus accipit a iudeo q̃
ab eo xpiam regrant: qd sit de residuo faciẽdum.
Ad quod pz ex dictis. Dr enim xpiani
min' regrant: põt esse pter duo: vel q: forte inde
ns aliquid habebat pter vsurarium lucrum: t in
tali casu iz vobis illud retinere seruato modera-
mine sup'adicto. Et idem videt dicendum si illi
exteserint vsuras eis q postea bona voluntate do
nauerint: cum nõ iudei pmpte se offerrẽt ad resti
tuẽdum vsuras. Vel potest iungere q̃ illi a bus
acceperint sint sublati de medio vel p mortem
vel in terris alijs morantes: t tunc ipsi debẽt re-
stituere. Si tamẽ non apparẽt certe pone quib'
restituere teneant pcedendũ est vt sup'a. Quod
aũt de iudeis dictũ est: intelligẽdum est t de cano'
pmantan. ¶ Quinto querebatis de balinis t offi
ciatib' vestris: si liceat eis officia vendere vel mu
tuo ab eis recipe aliquid certum: donec tantũ re
cipiant ex officijs. Ad quod dicẽdum videt q̃ q̃
dam vsa duas difficultates habere videt: quarũ
prima est de officioz venditione. Circa quam con
siderãdum videt quod apostolus dicit: q̃ multa
licent que nõ expediunt. Cum autez balinus t of-
ficialis' vestris nihil cõmutatis nisi tempo'alis
officium potestatis: non video quare huiusmodi
officia non liceat vobis vendere dummodo talibus
vendatis de quib' possit plenu q̃ sint vtiles ad
talia officia exercẽda t nõ tanto pcio vendant of
ficia q̃ recuperari non possint sine grauamine viro
rum subditor'. Sed tamẽ talis venditio expedi
ens non videt. Primo quidem q: contingit frequẽ
ter q̃ illi q essent magis idonei ad huiusmodi of
ficia exercenda: sunt pauperes vt emere non pos
sint. Et si etiam sint diuites: illi q melior'es sunt
talia officia nõ ambiunt nec intendant ad lucra ex
officio acquirenda. Sequit igit q̃ vt plurimum
illi officia in terra vestra susciptant q sunt peio'es
ambitiosi: t pecunie amator'es: quos etiam pba
bile est subditos vestros oppr'imere: t vestra etiaz
cõmoda nõ sic fideliter procurare. Unde magis vi
detur expediens: vt bonos holes t idoneos ad su-
scipiẽdum vestra officia eligat' quos et inuitos si
necesse fuerit cõpellatis: q: p eoz bonitatem t in
dustriã maior'a accrescent vobis t subditz vestris
q̃ de pdicta officior' venditione aegrere valeat'.
Et hoc consilium dedit Moysi ei' cognat'. Proui
de inquit de omni plebe viros sapientes t timẽ-
tes deum in quib' sit charitas: t odorint auari-
tiam: t constitue ex eis tribunos: t centuriones t qn-
quagenarios: t decanos qui iudicent pplz omni
tempore. ¶ Secunda vo dubitatio circa hũc ar
ticulum esse põt de mutuo. Circa qõ dicẽdum vi-
detur q̃ si pacto hoc mutuũ dant vt officium acci-
piant absq̃ dubio pactũ est vsurariũ: q: p mutuo
accipiunt officij potestatem. Unde in hoc datis
eis occasionez peccandi: t ipi ẽt tunc tenent resi-
gnare officio taliter acquisito. Si tñ gratis officia
dederitis: t post ab eis mutuũ acceperit quod õ
suo officio possint recipe hoc absq̃ omni peccato
fieri põt. ¶ Sexto querebat' si liceat vob exactio
nes facere in vsos subditos xpianos. In quo cõsi
derare debetis q̃ pncipes terrar' sunt a deo insti
tuti: nõ gdẽ vt ppria lucra querãt: sz vt cõem pplz
vtilitatẽ procurẽt. Increpẽsione eni quoꝛũdã pnci-
pum dr in ezechiele. Principes ei' in medio ei'
quasi lupi rapaces positi ad effudẽdũ sanguinẽ: t
ad querẽdas aiaz t auaricie lucra sequẽda. Et ali
bi dr q̃ quẽdẽ ppbam. Veh pastor'ib' isrl q pasce-
bant semetipos. Nõne greges pascunt a pastor'
bus. Lac comedebat' t lanis opiabamini: quod
crassum erat occidebat': gregẽ aũt meũ nõ pasce-
batis. Unde constituti sunt reddit' terrarum pn-
cipib': vt ex illis viuentes a spoliatione subditor
um abstineant. Unde in eodẽ pplecta domino
mãdante dicit q̃ pncipi erit possessio in israel t nõ
depopulabunt vltra pncipes populũ meum. Lõ
tingit tamen aliquãdo q̃ pncipes non habẽt suffi
cientes reddit' ad custodiam terre: t ad alia que
simunent rõi habiliter pncipib' expetenda. Et in ta

li casu iustum ẽ vt subditi exhibeant vnde possit
cõis eoz vtilitas procurari. Et inde ẽt q̃ in aligb'
terris et antiqua pluralitate dñi sunt subditi cer-
tas collectas imponũt: que si nõ sunt immoderate
absq̃ peccato exigi possunt: q: pz aplm militãs mi
litat' sup̃dijs suis. Unde pncepo qui militat vti
litati cõi: potest de cõmunib' viuere: t cõia nego
cia procurare: vel per reddit' deputator: vel si hu
iusmodi desint aut sufficientes nõ fuerint: per ea
que a singulis colliguntur. Et similiter rõ esse videt
si aliqo casus emergat de nouo: in quo opz plura
expẽdere p vtilitate cõmuni: vel p honesto statu
pncipis conseruãdo: ad que nõ sufficiunt reddit'
ppr'ij vel exactiones assuete. Puta si hostes terrã
inuadãt: vel aliquis similis casus emergat. Tũc
enim t pter solitas exactiones possent licite terra
rum pncipes a suis subditis aliqua exigere p vti-
litate cõmuni. Si vo velint exigere vltra id qõ ẽ
institutum: p:o sola libidine habendi: aut propter
inordinatas t immoderatas expensas: hoc eis omo
non lz. Unde Johannes baptista militib' ad se veni
entib' dixit. Neminem concutiatis nec calumniã
faciatis: t contenti estote stipendijs vestris. Dicit
enim quasi stipendia pncipum eoz reddit': qui-
bus debent esse contenti vt vltra nõ exigant nisi
sm rõnem pdictã t si vtilitas ẽ cõmunis. ¶ De
primo querebat' si officiales vestri absq̃ iuris or-
dine aliquid a subditis extorserint quod ad manus
vestras deuenerit: vel non forte: quid circa hoc
facere debeat'. Super quo plana est responsio q:
si ad man' vestras deuenerint: debetis restituere
vel certis personis si potestis: vel i pios vsus
expendere sine p vtilitate cõmuni si plenat certas
non potestis inuenire. Si autem ad man' vias
non deuenerint: debetis cõpellere officiales ve-
stros ad consimilẽ restitutionẽ: etiã si non fuerint
note vobis alique certe persone a quib' exegerint
ne a sua iniusticia cõmodum reportent. Quum
mo sunt a vob sup hoc grauit' puniendi vt ceteri a
similib' abstineãt in futurum: q: sicut Salomon
dicit pestilẽte flagellato stult' sapientior fit. ¶ Ul
tio q̃riz si bonũ ẽ vt p pnciã vestrã iudei signa
distinctiua a xpianis deportare cogant'. Ad qõ pla
na ẽ rnsio: t sez statutũ celitus grãt iudeis vt ussq̃
sex' in oi xpianoz pumcia t in oi tpe: aliquo habi
tu ab alijs populis debent distingui. Hoc eis ẽt
lege coz mãdat: vt s. faciat fimbrias p quattuor
angulos palliorz: per quos ab alijs discernantur.
¶ Hec sunt illustris t religiosa dña que vestris q̃
stionibus ad presens respondenda occurrunt: in
quibus vobis non sic meam sententiam ingero:
quin magis sua deam peritioꝛ sententiam esse
tenẽdã. Ualeat dilatio vita p:pua Ihesu.

¶ Explicit opusculũ vigesimũ primũ diui Thome
aquinatis de regie iudeoz ad ducissam brabãtie.

¶ Incipit opusculum vigesimus secundum eiusdẽ
opus de forma absolutionis. Ad mag. gene
ralem magistrum sui ordinis.

CA.I.

Erlecto libello a

p vobis exhibito inter alia mentionem
cuiusdã valde temerarie: dicitis
q̃ sacerdos absoluẽs de vi nõ debz
hac forma. Ego te absoluo. Ob q̃
dẽ plumpnesum iudicem: q: repugnat euãgelicis
dictis. Dr. n. dño petro Mat. xi. Quodcũq; sol
veris sup terrã erit solutũ: t cetera. Ob ad vsum
clauiũ pmere ondat. Naz pmiserat. Et tibi dabo
claues regni celoz. Et post quasi vsum clauiũ ex
pons dicit. Et quodcũq; solueris. Patet q̃ ex ui
ctis salutaris q̃ hic clauel absoluat. Postquam
sum ẽ ergo ne dicam erroneũ: vt sacerdos dicere
nõ possit ego absoluo te: quẽ dñs absoluere potest
¶ Magis aũt ex verbis dñi colligit hãc esse for
mã debitã absoluẽdi. Ego te absoluo. Dicit enim
dñs discipul' dixit. euntes docete oẽs gentes ba-
ptizãtes eos. Mat. vltima dicit. Quodcũq; solue
ris sup terrã. Uti sicut premisi ẽ forma baptismi
vt miles dicat. Ego te baptizo: q: dñs ministris
actũ baptizandi attribuit. Dionysius ẽt expresse in. iii. c. angelice
ier. sic dicit. Mens igit inconcussis si purgare dñ
theologum seraphin. Plam sicut dr purgat oẽs
eo q̃ omnis purgationis ẽ causa. Magis aũt pro
pinquo vtar exẽplo: quẽadmodum q̃dm nos ec-
clesiarcha. i. epc̃s per ipsũ' oraciones aut sacerdotes
purgans aut illuminans: ipse dr purgare aut illu-
minare. Patet ergo p auctem dionysij q̃ hz dicit
vt principalis auctor: purget t illuminet: minister
tñ dr purgare t illuminare. Ad hoc ẽt est cõs cõ-
suetudo tali forma vtentiũ: cui aliquem sciari nõ
parue psumptionis ẽ. Apostolus ẽt. i. cor. x. dicit
Ego qđ donaui si qđ donaui propter vos in pssona
xpi. Glosa. Si ergo magister petrus discipu-
lorum donauit cui voluerint peccatũ: multo ma-
gis discipuli pcẽ magistri idem facere debẽt. Et
vt ratum ei cui donant ostenderet apud deum
fecit. Et hoc fecit in persona xpi. i. ac si ipse xps cõ
donaret. Donare aũt peccatũ est absoluere a pec
cato: ergo conuenienter minister dicit. Ego te ab
soluo a peccato. Non est etiam parua auctoritas
eius quod in ecclesia cantat. Jam bone pastor: pe
ctus quod in ecclesia cantat. Jam bone pastor: pe
tre clemens accipe vota pcm̃ium t peccata vin-
dicta resolue tibi pcẽ tradita. Potestas aũt tra-
dita resolue tibi pcẽ claui. Pcẽ g dño claues ex tra
dita petro. ẽ pñs clauis. Pcẽ g dño claues ex tra
dita tibi pcẽ dicere. Ego te absoluo. Non solũ

alia de nouo seruata consuetudine predecessoꝝ vestroꝝ hac autem nec vt in peccatoꝝ vsus expedierit. ℂ Decimo vo regrebaris si peccatoꝝ vsurarius restituat pena peccati aria punitus ei ni baberat per vsuras. Rndendum videt sm p dicta q expedit eis peccatoria pena punire: ne ex his integrare cōmodum reportet. Videt etiam mihi q ecclia mater pena pmittit indens vel q alias alios vsurarios q aliquis ali": quo peccatoꝝ que auferet ei man" ad eius posset punire. Potest enim peccatoria pena ligaddi ne hoc solum ad penam sufficere videat q pecuniam alijs debitam desinit possidere. Pecunia aūt pene nolle ab vsurarijs ablata: retineri non pōt: sed in vsus pdictos dispendi si nihil habeant aliud q vsuras. Si vo dicat q et hoc principes terrarum dānificant: hoc dānum sibi ipsorum vtpote ex negligentia eoꝝ puenient. Velit enim ecclia vt iudeos laborare cōpellerent ad pprium victum lucrādū sicut in parte dictum est: q ociosi viuentes solis vsuris oriunt: et sic eoꝝ dñs finis reddit" de fraudeꝝ. Ita enim et pria culpa principes defraudarent reddit" pprijs: si pmitterent suos subditos et solo latrocinio vel furto lucrari. Tenerent enim ad restitutionem et" quodcūq ab eis exigerent. ℂ Tertio querebat si vltro offerat pecuniā vel aliquod emolumentū: an recipe liceat. Ad qō respondendū videt q licite recipe: sed expedit q sic acceptum reddat his quib" debet: vel aliter vt supra dictū est expendat: si nihil aliud habeāt q vsuras. ℂ Quarto queritur si plus accipit a iudeo q ab eo ptium regrant: qd sit de residuo faciendum. Ad quod pz nisi ex iam dictis. Q enim ptiani minꝰ regrunt: pōt esse pter duo: vt q: forte inde ns aliquid habebat pter vsurarium lucrum: et in tali casu licite vobis illud retinere seruato moderamine supradicto. Et idem videt dicendum si illi ex quib" seruit vsuras eis q postea bona voluntate donauerint: cum tū indei pmptę se offerrēt ad restituendum vsuras. Vel potest pungere q illi a quibus acceperunt sint sublati de medio vel p mortem vel in terris alijs morantes: et tunc ipsi debēt restituere. Si tamē non apparēt certe plene quib" restituere teneant peccendū est vt supra. Quod aūt de indeis dictū est: intelligēdum est et de cauoꝝ finis vel quibuscūq alijs infidentibus vsurarie practicant. ℂ Quinto querebatis de balinis et officialib" vestris: si liceat eis officia vendere vel mutuo ab eis recipe aliquid certum: donec tantū recipiant ex officijs. Ad quod dicendum videt q officia illa duas difficultates habere videt: quarum prima est de officioꝝ venditione. Circa quam considerandum videt quod apostolus dicit: q multa licent que nō expediunt. Cum autem balinis et officialib" vestris nihil cōmutatis nisi tempoꝝ alios officium potestatis: non video quare huiusmodi officia non liceat vobis vendere dūmodo talibus vendatis de quib" possit plenum q sint vtiles ad talia officia exercēda: nō tanto pcio vendant officia q recuperari non possint sine grauamine virorum subditoꝝ. Sed tamē talis venditio expedit eis non videt. Primo quidem q: contingit frequenter q illi q essent magis idonei ad huiusmodi officia exercenda: sunt paupores vt emere non possint. Et si etiam sint diuites: illi q meliores sunt talia officia nō ambiunt nec intrant ad lucra ex officio acquirenda. Sequit igit q vt plurimum illi officia in terra vestra suscipiant q sunt peiores: et ambitiosi: et pecunie amatores: quos etiam pba bile est subditos vestros opprimere: et vestra etiaꝫ cōmoda nō sic fideliter peurare. Unde magis videt expediens: vt bonos boies et idoneos ad suscipiēdum vestra officia eligat quos et inuitos si necesse fuerit cōpellatis: q: p eoꝝ bonitatem et industriā maiora accrescent vobis et subditis vestris q de pdicta officioꝝ venditiōe acqrere valeat. Et hoc filium dedit Moysi et" cognat". Prouide inquit de omni plebe viros sapientes et timentes deum in quib" sit charitas: et q oderint auaritiam: et ponite ex eis tribunos: et centuriones et quinquagenarios: et decanos qui iudicent pplm omni tempore. ℂ Secunda vo dubitatio circa hūc articulum esse pōt de mutuo. Circa qd dicendum videt q si pacto hoc mutuū dant vt officium accipiant absq dubio pactū est vsurariū: q: p mutuo acceptum officij potestatem. Unde in hoc datis eis occasionem peccandi: et ipi et tunc tenent resignare officio taliter acqsito. Si tū gratis officia dederitis: et post ab eis mutuū acceperit quod ō suo officio possint recipe hoc absq omni peccato fieri pōt. ℂ Sexto querebat si liceat vob exactiones facere in vros subditos xpianos. In quo cōsiderare debetis q principes terraꝝ sint a deo instituti: nō qdē vt ppria lucra queraūt: sz vt eōm pprium vtilitatē peurēt. Increpatione enī quoꝝdā principum dī in ezechiele. Principes eiꝰ in medio eiꝰ quasi lupi rapaces positi ad effundēdū sanguinē: et ad querēdas aias et auaricie lucra sequēda. Et alibi dī p quēdē pphām. Ueh pastoribꝰ isti q pascebant semetipsos. Nōne greges pascunt a pastoribus. Lac comedebat et lanis operiebamini: quod crassum erat occidebat: gregē aūt meū nō pascebatis. Unde constituti sunt reddit" terrarum principum abstinent. Unde in eodē pphete domino mādante dicit q principi erit possessio in israel et nō depopulabunt vltra principes populū meum. Cōtingit tamen aliquādo q principes non habēt sufficientes reddit" ad custodiam terre: et ad alia que simunent rōnabiliter principib" expetenda. Et in tali casu iustum est vt subditi exhibeant vnde possit eōs eoꝝ vtilitas peurari. Et inde est q vs aliqb" tertijs et antiqua pfugtudine dñi sui subditi certas collectas imponūt: que si nō sint immoderate absq peccato exigi possunt: q: ꝑs aplm multos militat supēdijs suis. Unde precepto qui militat vtilitati eōm: potest de eōmunib" vtere: et eōia negocia peurare: vel per reddit" deputatos: vel si huiusmodi desint aut sufficientes nō fuerint: per ea que a singulis colligant. Et similis rō esse videt si aliqs casus emergat de nouo: in quo opz plura expēdere p vtilitate cōmuni: vel p honesto statu principis conseruādo. ad que nō sufficiunt reddit" pprij vel exactiones solite. Puta si hostes terrā inuadāt: vel aliquis similis casus emergat. Tūc enim et pter solitas exactiones possent licite terram principes a suis subditis aliqua exigere p vtilitate cōmuni. Si vo velint exigere vltra id qd est institutuz: p̄z sola libidine habendi: aut p̄ superfluas ordinatas et inmoderatas expensas: hoc eis omnino nō licet. Unde Joānes baptista militib" ad se venientib" dicit. Neminem concutiatis nec calūniā faciatis: et contenti estote stipendijs vestris. Sunt enim quasi stipendia a principum eoꝝ reddit": quibus debent esse contenti vt vltra nō exigant nisi forte rōnem pōtiā et si vtilitas est cōmunis. ℂ Septimo querebat si officiales vestri absq iuris ordine aliquid a subditis extorserint quod ad manus vestras deuenerit: vel non forte: quid circa hoc facere debeat. Super quo plana est responsio q: si ad manꝰ vestras deuenerint: debetis restituere vel certis personis si potestis: vel i pios vsus expendere siue p vtilitate cōmuni si psonas certas non potestis inuenire. Si autem ad manꝰ vras non deuenerint: deberis cōpellere officiales vestros ad consimilē restitutionē: etiā si non fuerint note vobis alique certe persone a quib" exegerint ne a sua iniusticia cōmodum reportent. Quinimo sunt a vob sup hoc grauiter puniendi vt ceteri a similib" abstineāt in futurum: q: sicut Salomon dicit pestilēte flagellato stultus sapientior fit. ℂ Ultio q̄rit si bonū est vt p puincia vestrā iudei signum distinctiuū a xpianis portare cogant. Ad qd̄ plana est risio: sed z statuti scilz quāl iudei vtrusq sexꝰ in oi xpianoꝝ puincia et in oi tpe: aliquo habitu ab aliis populis debent distingui. Hoc eis est lege eoꝝ mādat: vt l. faciāt fimbrias p quatuor angulos palliorū: per quos ab alijs discernantur. ℂ Nec sunt illustria et religiosa dña que vestris q stionibus ad pōtens respondenda occurrunt: in quibus vobis non sic meam sententiam ingero: quin magis suadeam peritioꝝ sententiam esse tenēdā. Clarear diuino via p̄pa lōgiora.

ℂ Explicit opusculū vigesimū primū diui Thome aquinatis de regie iudeoꝝ ad ducissam brabātie.

ℂ Incipit opusculum vigesimum secundum. eiusdem opus de forma absolutionis. Ad nunc generalem magistrum sui ordinis.

CA.I.

Erlecto libello a

p

vobis exhibitus lecta assertionem inuisā valde temerariā: dicentis q sacerdos absolut a culpa et nō debz hac forma. Ego te absoluo. Ego q dē ꝑsumptuosum iudico: q: repugnat euāgelicis dictis. Dic. n. dns petro. Mat. 16. Quodcūq solueris sup terrā erit solutū: et celis. Et ad vsum clauiū pinere videt. Quis pmiserat. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. Et post quasi vsum clauiū ei ponēs dicit. Et quodcūq solueris. Patet q ex dictis saluatoris q hās clauel absolut. Presumptuose sum ē ergo ne dicam erroneū: vt sacerdos dicere nō possit ego absoluo te: qd̄ dns absoluere ꝑtet.

ℂ Magis aūt ex verbis dñi colligit hāc esse formā debitā absolūēdi. Ego te absoluo. Dicit enī dñs discipul dicit. euntes docete oēs gentes: baptizātes eos. Mat. vl. ita dicit. Quodcūq solueris sup terrā. Uti sicut puenit ē forma baptismi vt minister dicat. Ego te baptizo: q: dns ministrū actū baptizandi attri" suit: ita puenit forma ē vt dicat ego te absoluo: q: dns ministro actū absolūēdi attribuit. Dionysi" ēt expsse in. 13. c. angelice ier. sic dicit. Mihi igit inconueniēs ñ purgare dī theologum scripturis. Nam sicut dē purgat oēs: ē o q̄ omnis purgationis ē causa. Magis aūt pro pinquo ytar exēplo: qdēadmodum q sīm nos ē ierarcha. i. eps per ipsū draconēs aut sacerdotes purgans aut illuminans: ipe dī purgare aut illuminare. Patet ergo p auctem dionysii q dī dicit vt principalis auctor: purget et illuminet: minister dī purgare et illuminare. Ad hoc ēt est eōis cōsuetudo tali forma ytentiū: cui aliquem Joan nō parue ꝑsumptionis ē. Epistolus ēt. 1. cor. 1. dicit. Ego qd̄ donaui si qd donaui ꝑpter vos in ꝑsona xpi. Glosa. Si ergo magister petrinē discipulorum donauit cui voluerint peccatū: multo magis discipuli ꝑe magistri idem facere debēt. Et vt ratum ei cui donauit ostenderet apud deum fecit. Et hoc fecit in persona xpi. i. ac ipse xpo cōdonaret. Donare aūt peccatū est absoluere a peccato: ergo conuenienter minister dicit. Ego te absoluo a peccato. Non est etiam parua auctoritas cuius quod in ecclesia cantat. Jam bone pastor petre clemens accipe vota ꝑsentium et peccati vincula resolue tibi ꝑte tradita. Potestas aūt tradita petro ē ꝑtis clauiū. Pōt g dns claues ei tradita tibi ꝑte dicere. Ego te absoluo. Non solus

rem aut penitenter dicere potest sed ē necessarium ē vt. Dicēs. g. mōe legis efficiunt qō signant. Significant aūt seu significat ē ex mā ē ex forma dictum: vt in loco baptismi apparet. Hāc absolutio cōgrua que sit p aquā significat interiorem ablūdentem: ē sacrāt efficit eam. similiter verba que dicunt. Ego te baptizo adeo significāt: ē adeo apparet in loco firmamento in quo forma est. Configno te signo crucis: ē confirmo te crismate salutis ē. Quibus verb manifeste effect sacramēt figurat. ¶ In sacro etiam eucharistie sacerdos ex plona ipi loquens dicit: Hoc est corpus meum. hic est calix sanguinis mei: hi significans qō in sacramento efficit. Dicit etiam in sacro matrimonij negrant verba experimenta plenium de prīti copulam inquit. In sacro vō ordinis: q; sit traditio pātis: est forma impatim modi cū pontifex dicit. Accipe pātem faciendi hoc vt illud. In solo aūt sacro extreme vnctiōis forma vbor est hi mō deprecative oīonis sicut cēi dī. Per istam vnctionem ē suam sanctā ac pissimā misericordiam indulgeat tibi deus quicqd deliquisti p vsus ē. Denat aūt hi in hoc sacro ppter anctatem sacre scripture. Dicat. n. Jac. 5. vbi de hoc sacro legit Oratio fidei saluabit infirmū ē alleuabit eū dns ē si in peccatis sit remittent ei. Ubi etiā nō hui singularis obscuritie assignari videt. In alijs. n. sacramētis nihil corporalit agit qō nō statim ex operatione ministri sequat. Sic ablatio in baptismo fit absolutio corporalis que spūalem designat: ē sacrāliter causat. Sanatio aūt corporalis nō statim sequit ex vnctione: sed petit pstanda a deo. Unde ē interior sanatio que per eā signat: sub deprecatione a deo petit. In sacramēto aūt penitētie verba scripture que maxime sunt secrāda nō faciunt mētionem de aliqua deprecatiōe: sz magis verbo indicativo vtit. Non. n. dicit. Quecūq; ligaueris esse soluāda erunt soluta: sed quecūqz solueris erunt soluta. Si ergo illa trāsi dicunt esse soluta que hīs claues soluerit: qui autez petit aliquid esse soluendum nō soluit: minor: qua temeritate aliquis asserat esse solutum: quem habens claues nō significat se soluere sed solum rogat eē soluendum. Non aūt similis rō est vtendi deprecatiua oīone in hoc sacramento: sicut in sacro extreme vnctionis: q; nihil ℞ corporale expectat finire: qō nō statim fiat: vt in extrema vnctione gnimo certissimū est in hoc sacramēto per clauef ecclesie remissionē peccatorum pferri nisi sit impedimētum ex parte pnitentis. Dicit etiam accidit in baptismo. Dicit enim Aug. Non erit turpis nec difficilis post patrata ē purgata adulteria: reconciliatio coningi: vbi per claues regni celorum nō dubitat fieri remissio patrum. Nō ergo sub incerto modo deprecatiue oīonis significanda est in ℞ sacramēto remissio petōrum: sed sub certitudine p indicatiua rōnem. Non ergo ē forma in sacramēto pnie: absolutionē ē remissionem tribuat tibi ipse deus: sz ego te absolvo.

¶ Obiectionez cū earū solutionibus. CA. II.

Jeur aūt temerarium est in asserendo: ita f vanilogquus in probādo: duz frivola quedam prōnibus induxit. ¶ Primo. n. inducit quādam posillā sup summā Raimūdi que dicit q; in talib. s. absolutōe ab crēdicatione: sz ba erigant: nō tñ pscripta est forma vbonm sicut in sacramēto baptismi ē eucharistie. Ubi primo dēnsoīā est in tanta re posillā summe p anctate adducere. Deinde vt posillator nō fiat iniuria: dicamus q; alia rō est de absolutione ab crēdicatione que nō est sacramēt alis sed magis indicia ria iurisdictionem psequēte: ē aliud de absolutōe a peccatis in sacramēto pnie: que psequit prātez clauium ē est sacramēt alis. In illa. n. verba hūt efficaciā ab intentione dicētis. Uū ñ refert qbuscunqz verbis vtat ad exprimendā suam intēctionē In sacris aūt verba hūt efficaciam ex institutōe divina. Unde tenēda sūt verba determinata cō sonantia diuine institutioni. Institutioni aūt dicētis: quodcūqz solueris ē. ista verba pueniūt: ego te absolvo: sicut institutioni dicētis: euntes docete oēs gentes baptizātes ē. conueniunt ista verba: ego te baptizo ē. Sicut ergo ista tenenda sūt in baptismo: ego te baptizo: ita in pnia ego te absolvo. ¶ Sedo aūt ponit q; magister q dam Alanus nō posuit hāc formā: nec aliquē scōz legim hac forma vsum fuisse. Contra qō dicendā ē q; nec magister formā posuit nec legit ō alia forma qua aliquis scōz sit vsus: nec etiam legit q; aliqs istā formā negauerit. Legit aūt q; ipe institutor sacramenti dixit: qcūqz solueris. : qō est mat oi auctē. ¶ Tertio ad ℞ inducit q; in qbusdā absolutionibus quas eccla facit in pma ē in cōpletorio: ari missam: ē post pdicationez sm morē romane eccle: ē in die cyneris: ē cene dñi: nō fit absolutio: p oīonem indicatiuā sz deprecatiuā tñi. In quo minor: cū nō aduertere q; huiusmodi absolutiōes nō sunt sacramentales: sed sunt quedam orationes quibus dicuntur venialia peccata dimitti: sicut per orationem dominicā qua dicitur dimitte nobis debita nostra. ¶ Quarto aūt inducit sic sentire magistrum Guilielmū de antisiodoro: ē magistrum Guilielmum quōdam epm Parisiēsem ē dñm Hugonē quondam cardinalē: de qbus q; ita senserint nō pstat. Sed ē si ita senserunt nūqd eorum opinio pīudicare poterit verb dñi dicentis Petro quodcūqz solueris ē. Plungd etiā si nūc viuerent pīudicare possent eōis sñe magistro: Parisius regentium qui contrarium sentiunt

decemētes absqz hic verbis: ego te absolvo: absolutionē nō ē pstā deprecatiā oīonē. ¶ Quanto vo ponit de eo qō agit i sacramēto extreme vnctiōis: qō sup soluta est. ¶ Sexto objcit de ℞ q; Matth. 9. cū dimisset dns paralitico remittunt tibi peccata tua: dixerit. Die blasphemat. Nā peccata dimittere soli ē deo: nō ergo sacerdos. Hoc ē p verba Dionysii: supia solutū ē q; deū ē auctoritate peccata dimittere: hois aūt ē ministerium ad remissionē exhibere: dū in plona ipi peccata pdonat sicut dicit apls. ¶ Septimo objcit q; in suscitatione Lazari sm Augustinū ē gregorium significat ē suscitatio peccatoz poperatio: q; Lazarus ē pius a dño vinificat ē sz tradere discipulis absoluēdus. Ex quo arguit q; nihil valet absolutio sacerdotis: ante qz hō sit a deo vinificat p gram ē suscitat a morte culpe: ergo sacerdos nō pōt super culpā. Hec quidē rō multiplices defect hz. Primo qdē q; arguit er metaphoricis locutionibus et qb nō ē arguendā: vt Dio. ē Aug. dicūt Secō q; rō sua nō ē ad ppositū. Dīcat enī q; dns Lazarū suscitauit: ē discipulis soluendā mādauit: q; discipuli absoluūt. Per hoc ergo nō ostenditur q; sacerdos nō absoluat aut nō debeat dicere: ego te absolvo: sz q; eū nō dz absoluere in quo signa pritiōis nō videt: p quā homo iustificat interi a deo culpa remissa. Quia vō dicit q; sacerdos non pōt hīe sup culpā ptātem: ē hoc hōe pōt calūniā. Sciē dū est q; si intelligat q; sacerdos sua auctoritate sup culpā potēriā nō hz dicit verū. Si aūt intelligit q; sacrm qō sacerdos vt minister tradit nō se extendat ad remissionē culpe: falsum dicit. Sicut enī p baptismū dimittit oīs culpa ē originalis ē actualis: ita p sacz penitētie remittit actualis culpa. Cōtingit aūt quādoqz i baptismo q; aliqs antecz sacrm baptismi actu peipiat dū hz sacrm in voto vel in ppositō psequit iustificationē a solo deo: et tñ si ante psecut nō fuerit: erroi sacramēti nisi obicem opponat iustificationē psequit sacrm suscipiendo: ita oīo ē de pnia. Nullus enī reputat pritus nisi habeat ppositū subjciendi se eccle clauibus: qō est habere sacz in voto. Uū quādoqz aliq psequit iustificationē in ipa absolutione: quā ante nō fuerant assecuti. ¶ Octauo objcit q; paris potestat ē baptismo abluere iterius: ē a culpa mortali absoluere. Sed deus nō cōicauit potestatem iterius baptizandi ne spes poneret ī hoīe: ergo nec absoluēdi ab actuali peccato. In quo sinaz vocem ignorare videt z scipm objciens. Sicut enī solus deus interi baptizat ē tñ q; homo ministerium exterius exhibet dicit. Ego te baptizo: ita deus pficiēm a peccato absolvit: ē tñ homo q; exteri ministeriū exhibet dicē dz. Ego te absolvo. ¶ Nono objcit q; remissio peccatoz fit per gratiā quā homo dare nō pōt. Cui dicendā ē q; hz homo nō possit dare gram. pōt tñ dare gratie sacrm p qō fit remissio peccatoz. ¶ Decimo objcit q; dns dixit ad Moysen. Loquere Aaron ē filijs ei. Sic benedicetis filijs isr ē dicetis eis. Benedicat tibi dns ē custodiat te. numeri. 6. Et subditur Invocabūqz nomē meū sup filios isr. ē ego benedicam eis. Quod vident imitari plati cū dicūt. Benedicat vos deus vt divina maiestas nec dicit Ego te benedico. Dic apte decipit: q; benedictio ista nō ē sacrāt alis sz vbi sacr alis benedictio occurrit sicut in sacro eucharistie nūc ipi sacerdotes bñ dicere dicunt. Uñ apls dicit. 1. cor. 10. Calix benedictionis cui benedicimus. Glosa cui nos sacerdotes quotidie benedicimus. Nec ē vez q; fabulat q; ℞ qō dī: absolutionē ē remissionē tribuat tibi ē sit forma aut pars forme. Nō enī pueniūt vbis scripture q; dicit. Quodcūqz solueris ē. ē quoz remiseritis ē. Nec ipē dī. Benedicio dei omnipotētis ē. pars ē forme: cum hoc ex scriptura trahi nō possit: nec in vsu cōi habeat hz aliq ℞ dicant. ¶ Undecimo objcit q; cū claues sit potestas q; ē i ministro: si extenderet se ad culpe absolutionē hoc esset p modā efficiēdi: qō soli deo cōpetit. Cui solutio tā ex dictis pz. Potestas enī clauīs se extendit ad absolutionē culpe: nō sicut cā efficiēs principal. Hoc enī dei ē: sed sicut instrm sicut ē aqua baptismi de qua Aug. dicit q; corpꝰ tāgit ē eos ablūit. ¶ Duodecimo objcit q; dns idē voluit ostendere dicēs Quodcūqz solueris ē. ē quoz remiseris ē. Hīs aūt dicē. Ego tibi remitto peccata q; nec dz dicere: ego te absolvo. Sed oblitus est eis qō apostolus dicit se donasse peccatū nō ppria auctē sed in plona ipi. Donare aūt idē ē qō ēt remittere. Papa ē se relaxare dicit aliquā partē de pena unicta. Ideo enī in absolone sacrāli ponūtur vbo absolutionis q; remissionis: vt forma absolutionis pueniat vbis institutionis. q; dns exponēs clauīs potēriam his vbis vsus ē. Quodcūqz solueris ē.

¶ Tertiodecimo objcit ex auctē Hieronymi re ḡdens quosdā de eo q; putāt se dānare inocuos vel absolutē notios. Nō. n. sacerdos a peccatō absoluens notios soluit q; voluntate notii remanent: sz q; penitēdo recedūt a nota culpe. ¶ Quartodecimo objcit de hoc q; Hieronymus dicit sic legit quicūqz q; leprosi iubent ostendere se sacerdotibus: quos illi nō sanant leprosos vel mundos: sz discernūt: ita ē hic. Decipit aūt q; similitudinē nimis extēdit. Absit enī vt sacra noue legis solū significent ē nihil faciant: sicut veteris legis sacramēta. Si aūt sacerdos solū discernēdo denūciaret peccatoris absolutionē nihil faceret: sed tñ significaret: ergo facit aliqd ministeriū absolutionis ipē dēdo: nō tñ facit idōneos accedētes ad sacrm. Hoc enīz solus de facit: q; ad se hoīum corda cognoscit. Et respectu hui idoneitatis non dz sacerdos nisi

pñtem cōfessor: i sacerdos legalis circa lepā.
¶ Undecimo obiicit q̄ dicit. Sicut q̄ libet ille peccatis donatis q̄ peccauit mortaliter. Aug. dicit q̄ nemo nisi peccata sua remissa vult scire q̄ sibi remissa sunt. Sed nullus scit q̄ sibi remissa sunt. Ergo nullus scit q̄ absolutus est. Hoc tollit opus nostrum q̄ ipse q̄ dominus: dominus noster ihūs xp̄s ministerio sue passionis remisionē meruit peccatoꝝ: q̄ passione efficacius dat cuncta ecclie dicut i cetera sacramenta. ¶ Duodecimo obiicit de lepositio mōdatur a xpo. i Matth. 8. i Luc. 17. q̄bus dixit q̄ ostenderent se sacerdotib⁹ si autē ostenderēt mundati sunt. Quod sic tollit. Si aut ē dicut ut q̄ de Lazaro sup̄ potuit. ¶ Decimotertio obiicit q̄ ei dic̄ dñs: Quodcūq; ligaueris sup̄ terrā erit ligatū in celo. Dimiserūt tibi peccata: iudex dixerit. hoc blasphemat. Hoc sup̄a tollit: nec oportet reiterare.

¶ Quomodo aduersari mittit quidam absolutionem fingere. CA. III.

Ho aūt rōnāb⁹ positis nitit quidam absolutionē fingere: q̄ ē. Di aliqs talis dicat q̄ ad ministeriū sacerdotis pñnet oīs absolutionē dei i pēnis posteriꝰ. Dz dicere iudicamus. Ego te absoluo. i. absolutū te ostendo. Quasq; absolutionē nec ego approbo nō simpliciter ut ibi sonāt intelligat. Nō enī oīone sacerdos impetrat remissiō peccatoꝝ: sed passione xp̄i. Aliogn. si sacerdos ēet in peccato mortali absoluere non posset. Dicemus aūt oīo ut impetret pñtēti dono ueniat ad suscipiēdū effectū sacramēti. Quedā eo ipso plus valeat a iusto q̄ a peccatore oblata propter meritū plene q̄ addit: mīr a sacerdote peccatore obiata nō ē cassa: q̄ ponit ab eo in plenitudinē ecclie. In formis aūt sacramētoꝝ nō plus facit verbū a peccatore q̄ a iusto platū q̄ nō operatur ibi meritū hominis sed passio xp̄i r virtꝰ dei. Dūr non sufficit illa expositio. Ego te absoluo. i. absolutū te esse ostendo: q̄ sim hoc i sacramētis nouę legis non ēt nisi officio vel significatione: qđ idem ē. Sed ē sensus. Ego te absoluo. i. sacrim vel ministerū absolutionis tibi impēdo. Nisi forte sic aliquis dicēdere nō tollā significando sed ēt faciēdo. Dī tū dicta ritui sufficiat: nō inutile erit cōsiderare q̄s fructus ex rōnib⁹ ipugnet. ¶ Obiicit enim p̄mo q̄ ois dedit p̄ncipatū discipulis sanandi oēs infirmitates corporales r spūales: sed i sanatione corporaliū infirmitatū: nō dicebāt ego sano te sed sanet te dñs Jesus. ergo nec i sanatione spūali dz dicere sacerdos: ego te absoluo. Nō aduertit aūt q̄ hoc obiicit q̄ potestas sanādi infirmitates erat grā specialis homini data: nō ad sanādū: sed ad sanitatē impetrandā. Potestas aūt claruū nō ēq̄rat ini grās gratis datas: q̄ ē virtꝰ facta: que p̄cipaliter residet in xp̄o: instrumētaliter aūt seu ministerialiter i sacerdotib⁹ claues habēb⁹. Uñ verbū dicēs sanet te dñs: nō sanabat sed sanationē

spetrabat. Verba aūt sacr̄ alia efficiūt q̄ figurant vt supra dcm ē. ¶ Decimoquarto obiicit q̄ temerarius videt denūciare aliquē ēē ab oībus peccat̄ absolutū: q̄ sic ēēt sicut angelus dei. Dz multo magis ē temerariū dicere q̄ p̄ clauses ecclie nō hat certa remissio peccatoꝝ: vt Aug. dicit. Quotid enim ē abbreuiata manꝰ dñi: vt q̄ i baptismo ab oīb⁹ peccatis mūdat in facto pñie hoc non faciat. ¶ Decimoquinto obiicit de lepositio mōdatur a xpo. i Matth. 8. i Luc. 17. q̄bus dixit q̄ videret se sacerdotib⁹ si autē videret mundati sunt. Quod sic tollit. Si aut ē dicut ut q̄ de Lazaro sup̄ potuit. ¶ Decimosexto obiicit q̄ ei dic̄ dñs: Quodcūq; ligaueris sup̄ terrā erit ligatū in celo. Dimiserūt tibi peccata: iudex dixerit. hoc blasphemat. Hoc sup̄a tollit: nec oportet reiterare.

¶ Quomodo aduersari mittit quidam absolutionem fingere. CA. III.

Ho aūt rōnāb⁹ positis nitit quidam absolutionē fingere: q̄ ē. Di aliqs talis dicat q̄ ad ministeriū sacerdotis pñnet oīs absolutionē dei i pēnis posteriꝰ. Dz dicere iudicamus. Ego te absoluo. i. absolutū te ostendo. Quasq; absolutionē nec ego approbo nō simpliciter ut ibi sonāt intelligat. Nō enī oīone sacerdos impetrat remissiō peccatoꝝ: sed passione xp̄i. Aliogn. si sacerdos ēet in peccato mortali absoluere non posset. Dicemus aūt oīo ut impetret pñtēti dono ueniat ad suscipiēdū effectū sacramēti. Quedā eo ipso plus valeat a iusto q̄ a peccatore oblata propter meritū plene q̄ addit: mīr a sacerdote peccatore obiata nō ē cassa: q̄ ponit ab eo in plenitudinē ecclie. In formis aūt sacramētoꝝ nō plus facit verbū a peccatore q̄ a iusto platū q̄ nō operatur ibi meritū hominis sed passio xp̄i r virtꝰ dei. Dūr non sufficit illa expositio. Ego te absoluo. i. absolutū te esse ostendo: q̄ sim hoc i sacramētis nouę legis non ēt nisi officio vel significatione: qđ idem ē. Sed ē sensus. Ego te absoluo. i. sacrim vel ministerū absolutionis tibi impēdo. Nisi forte sic aliquis dicēdere nō tollā significando sed ēt faciēdo. Dī tū dicta ritui sufficiat: nō inutile erit cōsiderare q̄s fructus ex rōnib⁹ ipugnet. ¶ Obiicit enim p̄mo q̄ ois dedit p̄ncipatū discipulis sanandi oēs infirmitates corporales r spūales: sed i sanatione corporaliū infirmitatū: nō dicebāt ego sano te sed sanet te dñs Jesus. ergo nec i sanatione spūali dz dicere sacerdos: ego te absoluo. Nō aduertit aūt q̄ hoc obiicit q̄ potestas sanādi infirmitates erat grā specialis homini data: nō ad sanādū: sed ad sanitatē impetrandā. Potestas aūt claruū nō ēq̄rat ini grās gratis datas: q̄ ē virtꝰ facta: que p̄cipaliter residet in xp̄o: instrumētaliter aūt seu ministerialiter i sacerdotib⁹ claues habēb⁹. Uñ verbū dicēs sanet te dñs: nō sanabat sed sanationē

omnis facio q̄ verba ad mām accedentia perficiunt sacr̄a. In sacramēto aūt eucharistie ista verba platā sup̄ mām p̄cerandi efficiunt sacrim. In baptismo aūt verba platā sup̄ aquā tibi nō faciūt sacramētū sed sup̄ aquā adhibitā i baptismo: q̄ totum ē loco materie. Ipe aūt peccator p̄sbr ēēt si ēet mā in hoc facto. Uñ verba absolutionis super eū platā efficiūt pñie sacr̄. ¶ Quarto obiicit q̄ dī Mat. 19. q̄ oblati sunt paruuli vt eis manꝰ imponeret. Sed hoc nō pōt referri ad pñie sacr̄: q̄ parui nō spendi nō possunt. Oblati sunt aūt ei vt manꝰ imponeret et benedicendo ꝑ sinebat eis ire: vt dicit Remigius. ¶ Quinto obiicit q̄ dī act. 8. Cū vidisset Symō q̄ p impositionē manuū apl̄oꝝ ēt. Hoc aūt pōnit ad impositionē manuum q̄ fit in confirmatione: vt sup̄ dcm ē. ¶ Sexto obiicit ad hoc auctem magistri quedam alterni q̄ ad hoc dixerit nec sic: sed ideo ei nō fuisse tante auctoritatis vt ei dicto standū ē in tāta re: ꝑsertim cum dño Petro p̄tem claruum exponēs nō dixerit. Quicūq; manꝰ posueris ꝑ quos dcis ego soluerys.

¶ Obiectōes ꝑ pdicta r earꝝ solutōes. C. V.

Ultimo redit ad p̄mā rationē r ostendere q̄ adhuc eras. q̄ non dz sacerdos dicere. ego te absoluo tū q̄: hoc pñnet ad potestatem dei: tum q̄ sacerdoti incertū ē an ille absoluatur. Nec iā sup̄ soluta sī. ¶ Addit ēt obiciendo q̄ vix 20. anni sunt q̄ oēs hac sola forma vtebant. Absolutionē r remissionē ēt. Sed quo de oīb⁹ pōt testimoniū pb̄ere: q̄ oēs non vidit? Dz hoc certū ē q̄ iam sunt mille ducēti anni r ampli⁹ q̄ dñs ait Petro quodcūq; solueris ēt. Quare aūt nō dicatur in forma: ego tibi remitto sicut ego te absolvo iā sup̄a dcm ēst. ¶ Obiicit aūt ulterius q̄ si sacerdos pōt absoluere a peccato: vtiq; ēēt absolutū ꝑ accipe crucem trāsmarinam. Quod ꝑ ridiculū sit dictum de facili pōt aduerti. ¶ Nō enim erue trāsmarina dat valitura nisi absoluto a peccatis: ad remissionē tot⁹ penę p̄ peccat̄ debite.

¶ Obiicit aūt ulteri⁹ q̄ veb iunct vnicuiq; alias q̄ nō vniūt vt dī Ezech. 18. Et sic sacerdos se cōmittit discrimini: cū nesciat q̄ vniant. Sed Bias solutū ē. Nolia r tū nesciat q̄ vnīr: sicut tū q̄ sacrim iustificare pōt. ¶ Ulteri⁹ obiicit q̄ si dī Ambdūs parēvum ēē voluit ligādi r soluēdi: sed sacerdos nō ligat vinculo peccati sed ꝑpt̄ioꝝ q̄sq; peccatoꝝ vinculis astringit: vt dī puer. 5. ergo sacerdos nō absolait a vinculo culpe. Cōtra q̄ dicendū q̄ hoc sacerdos facit ligando r soluendo p ministeriū: q̄ deus dedit p auctem. Deus enī absoluit a peccato directe gram apponendo: r ligat vel trahit in peccatū gram nō apponendo vt dī. ro. 1. Dūr sacerdos tanq̄s minister a peccato solutt sacrim gre apponēdo: r ligat non apponēdo: propter b q̄ ligat ad pēnā quā ūtūgit. Inducit aūt

vltimo auctem Hillarii q̄ filio nec de se credendū ē q̄ sic absolutionē a culpa quā sibi remissā ac facēdos videri non pōt. Sit q̄ Deus sacerdotio nō ēt vicaria potestas: vt ei nec ego debeam velimt eos. Dz ei lepositio sit ipsa mūdicia r ita ei nō opt. ¶ Ad tertiū i ducit q̄ aūt ꝑtem claruū Petro traditum: sit mitio de remissione sua facta: q̄ operat̄ sit per remissionē diuinā sacerdoti expectare. alīq; claruū vtat. Nō abstemie facta Petro nō fuit de idoneitate absoluendi: sed de ꝑte ipsi ꝑ quā facta q̄ certissimos effect⁹ habet.

¶ De sunt igit rōnes quas p̄ inducit. Que nō solūz demōstratiuas nō sunt sed vt ad partes rōnes iudicari possit. ¶ Ultimo aūt de hoc vt p̄ defensione p̄dicta. Pen⁹ addit in fide catholica dre Petri hoc opus de vestro mandato compilasse laborarem. Finis.

¶ Explicit opusculū vigesimū tertiū cuiusq; vt ꝓpositio fuit dereret ad ardua diuinoꝝ eloquiorum.

Aluaro: nostro.

Discipulos ad pdicandū mittēs tria eis p̄cipit. Primo qđ vt docerēt fidē. Secūdo vt cruciatus ferrēt sacrōs. Tertio vt credentes sacris imbuerēt: ad obseruā dū diuina mādata iducerēt. Dicit enī Mat. vl. Euntes docete oēs gentes. Eaum ad fidē: baptizantes eos i nōe p̄is r filij r sp̄s sc̄i: ad sacrōs docētes eos seruare oīa q̄cūq; mādauī vobis. Quoz ad tertiū. ¶ Inter q̄ tria dcēter fidei doctrina p̄mit. Est n. fides oīz bonoꝝ spūaliū fundamētū: sm illud apli heb. xi. Est aūt fides substantia sperandarū rerū. Est n. fides p quā ista vniscat̄ p gras: sm illud apli. gal. 2. Q̄ aūt nūc vīo in carne: in fide vīo filij dei. Et abac. 2. Justꝰ ex fide sua vīt. Ipa est p quam ala a peccatis purgat: act. 15. fide purificans corda eoz. Ipa ē per quā ala iustitia ornat. ro. 3. Justicia aūt dei p fidē iesu xp̄i. Ipa ē p quā ala deo desponsat: osee. 2. Ponsabo te mihi in fide. Ipa ē p quā homo in deū sinsabo te mihi in fide. Ipa ē p quā homo in deū sinsi adoptant. Jo. 1. Dedit eis potestatē filios dei fieri bus q̄ credūt in nōe ei⁹. Ipa est p quā accedūt ri bus q̄ credunt in nōe ei⁹. Ipa est p quā accedūt ad deū. heb. 11. Accedēt ad deū oportet credē. Ipsa denīq; ē p quā homo ad vitā eternā pducit: sm illud Jo. 6. Hec ē voluntas p̄is mei q̄ misit me vt omnis q̄ videt filium r credit in eū habeat vitā eternā. ¶ Secūditer q̄ xp̄i vicarij ꝓpositum fuit ecclesiā p apostolos pdicatam ipe fūdatā pacifice gubernāt: tutāq; ō fide femine.

¶ Ded ꝰsiderādū ē ꝙ ēt multi sint articuli fidei: quoꝝ qlīb evidēter ꝓtinere ad diuinitatē. qdam vo quoꝝ qlīb euidēs ꝓtinet ad filiū dei in vnitate gl̄ie assumāda ndm qđ filiꝰ dei in vnitate gl̄ie assumpsit. alij vo ad diuinitat effectū: fundamētū simpl̄r. alij vo ad diuinitat effectū: finaliter. Et oia ista cōtinent fides ipa prima veritas diuinitat: ēt oia alia ea rōne principalit fidei: in ipsum ad deum aliquāl reducunt. Unde dns discipulis dix. Jo. 14. Creditis in deū ⁊ in me credite. Per qđ datur intelligi ꝙ in ipm credit in ipsum ēt deus: qđ fides principalit de deo ē. Inter ea vo que de deo fide tenem⁹ hoc ē singulare fidei xp̄iane: vt trinitatem ꝑsonaꝝ i vnitate diuine essentie fateamur. Sub hac enī ꝓfessione rpo p baptismā sum⁹ consignati: vt ꝑ id qđ supra ducti ēt. Baptizātes eos in nole pr̄is ⁊ filij ⁊ spūs sancti. Alia vo q̄ de deo asserim⁹ nobis ⁊ aliis cōia ē ineuniūt. puta ꝙ deus ē vn⁹ omnipotens: ⁊ si qua alia de deo fide tenēt que ēt iudei ⁊ saraceni nō diffitent. Unde ad infirmādā ꝓpriū ⁊ singulare dogma fidei xp̄iane: nō pertinuit fidei tractatū de deo sed de trinitate. Addit aūt ſūma: qꝝ diuina trinitas arcem quādā ⁊ inf plurimas trinitates ab ea derivatas. Derivat enim ab illa trinitate diuina: quedā trinitas in alia nostra: sm quā ad imaginē dei sum⁹ sm memoriā intelligentiā ⁊ volūtatem. Derivatur ⁊ ab ipa alie trinitates in singlī creaturis: puta modū quēdam: ⁊ spēm: ⁊ ordinē hui⁹ sm quē in eis diuine trinitat quasi quoddā vestigiū inuenit: vt Aug. dicit i libro de trinitate. Ad discretionē igit̄ harum oīum trinitatū q̄ a diuina descēdunt: dr de summa trinitate. Sed de hac trinitate diuina diuersi heretici diuersa errantes dixerunt.

Unoꝝ sabellius⁹ abstulit ꝑsonarum distinctionē dicēs ꝑr ⁊ filij ⁊ spūs sancti ēt vnā essentiā ⁊ vnaꝝ ꝑsonam: sed eos solū differre nominib⁹. Arri⁹ vo posuit tria ꝑsonarum ēt diuersas ⁊ inequas: in dignitate ⁊ duratōe differentes. Que oīa ⁊ ꝓsimilia fides ꝓdēnat catholica. ¶ Quia igit̄ de summa trinitate ⁊ alijs ad fidem ꝓtinentib⁹ tradere intēdit qꝰ fides catholica traꝝ ideo addit. Et fide catholica. Dicit aūt fides ecclie catholica. i. vlis vt doctis⁹ dicit i libro de trinitate: tum ꝓpter vtilitatem ꝓcepta regulārū: tum ꝓpter ea q̄ eius cultū ꝓ oēs pene mūdi terminos emanauit: hereticoꝝ vo errores sub certis terrarū angulis ineludunt.

¶ Prima decretalis de reprobatione erroꝝ traꝝ hereticoꝝ ⁊ ꝑborum.

Alia de fide sancte trinitat ꝓsiderandū ē:

q primo oꝑ scire ꝙ duplex est act⁹ fidei. s. credere de credere ⁊ ore ꝓfiteri: sm illō ro. x. Corde creditur ad iusticiam: ore aūt confessio fit ad salutē. Uterq; aūt act⁹ aliquid regrit ad sui ꝓfectionem. Ad interior⁹ act⁹ fidei exigit firmitatē absq; oī dubitatione q̄ firmitas ꝓuenit ex infallibilitate diuine veritat cui fides innitit. Unde di Ja. j. Postulet aūt in fide nihil hesitans. Sed ꝓfessio fidei dr ēt simpler. i. absq; simulatione: sm illud. i. ad thi. j. Finis ꝓcepti ē charitas: de corde puro ⁊ ꝓscientia bona: ⁊ fide nō ficta. Debet ēt ē simpler. i. absq; errōis ꝓmixtione: sm illud. i. thessa. ij. Exhortatio nostra nō fuit de errore. Debet ēt ē absq; variatione. i. ad cor. i. Sermo noster q̄ fuit apud vos non fuit in illo ē ⁊ non. Quantū ergo ad ꝓmū actum fidei dicit. firmiter credim⁹: ꝙtum ad sctm dicit: ⁊ simplr ꝓfitemur. ¶ Ultimo aūt ꝓsiderādū ē ꝙ fidei xp̄iane articuli a quibusdam duodecim a quibusdam quattuordecim computant. Secundus enim illos q̄ cōputant quattuordecim: septē articuli ptinent ad diuinitatē: septem vo ad humanitatem. Alii aūt q̄ ad diuinitatē ptinent: sic distinguunt: vt vnus sit articulus de diuine essentie vnitate: q̄ tangit in symbolo cū dr. Credo in vnū deum. Secūdus est de ꝑsona ꝑris: q̄ tangit cum dr. Patrem omnipotentem. ¶ Tertius ē de ꝑsona filij: q̄ tangit cum dr. Et in iesum xp̄m filium ei⁹. ¶ Quartus de ꝑsona spūs. s. q̄ tangit cum dicit. Et in spūm sanctum. ¶ Quint⁹ est de effectu quo a deo creamur in ē nature: q̄ tangit cū dr. Creatorem celi ⁊ terre. ¶ Sextus ē de effectu dei sm q̄ reuertimur i esse glie: q̄ tangit cum dr. Sanctā ecclīaz catholicā sanctoꝝ cōmunionē: ⁊ remissionem peccatoꝝ. Quia enim p gr̄am dei in vnitate ecclie congregamur: sacramēta cōicam⁹: ⁊ remissionem peccatoꝝ ꝓsequimur. ¶ Septim⁹ articul⁹ est de effectu dei quo ꝓficimur i esse glie: ⁊ ꝙtuz ad corpus: ⁊ ꝙtum ad alam. Et hic tangit cū dr. Carnis resurrectionē ⁊ vitam eternā. ¶ Articuli vo septē ad incarnationē ptinentes sic distingūntur: vt ꝓmus sit de xpi cōceptione q̄ tangit: cum dr. Qui cōcept⁹ est de spū sco. ¶ Secūdus aūt est de ei⁹ natiuitate q̄ tangit cum dr. Nat⁹ ex maria virgine. ¶ Tert⁹ est d ei⁹ passione q̄ tangit cum dr. Passus mortuus ⁊ sepult⁹. ¶ Quartus est de descensu ad inferos. Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Quint⁹ est de resurrectione. Ascendit ad celos. ¶ Sextus de ascensione. Inde venturus est iudicare vivos ⁊ mortuos. ¶ Septim⁹ de aduētu ad iudiciū. Alij vo ponētes duodecim articulos: ponunt vnum articulū de trib⁹ ꝑsonis: ⁊ articulū de effectu glie diuidūt in duos: vt. s. alius articulus sit de resurrectiōe carnis: ⁊ alius de vita eterna. Et sic articuli ad diuinitatē ptinentes sūt sex. Item ꝓceptionē ⁊ natiuitatē xp̄i sub vno articulo cōprehendūt: ⁊ sic ēt articuli de humanitate sunt sex. Unde oēs sunt duodecim. ¶ Primo ergo ꝓsequitur articulū ꝓmū de essentie vnitate. Unde ꝓmo ponit vnitatē divine essentie. Unus ē⁹ est solus ⁊ verus deus: sm illud Jo. 17. Ut cognoscant te solum verū deū. Leuitici. 6. Audi isr̄l dns de⁹ tuus: de⁹ vn⁹ est. Per qđ excludit error gentiliuz ponētiū multos deos. Deus aūt verus qui est essentialiter ⁊ nāliter deus vnus est. Dicunt⁹ n. aliqui dij nō veri: sed p adoptionē vl per participationem diuinitat: sine numerande sm illud ꝓ. Ego dixi dij estis. Dicunt⁹ ēt̄ alij dij sm opi. errantiū sm illud ꝓo. Omnes dij gentiū demonia. Deus de ostendit excellentiā divine nāe sue essentie: ⁊ ꝓmo ꝙtum ad ē q̄ nō comꝓhendit tpe. Quod si quarat cū dr. Et eternus. Dicit⁹ n. eternus q̄ caret ꝓncipio ⁊ fine: ⁊ q̄ eius ē nō variat p ꝓteritum ⁊ futurū. Nihil est ei subtrahi: nec aliquid ei de nouo venire pōt. Unde dicit ad moysem etc. j. Ego sum qui sum: q̄. s. eius esse non nouit ꝓteritum vl futurū: sed semp ꝓsitialiter esse hz. Et apostolus dicit ad ro. viij. Hunc paefactū est ꝓscripturas ꝓphetarum sm ꝓceptuz eterni dei. ¶ Secundo ostendit q̄ eius magnitudo excedit incōparabiliter oīum magnitudinem creaturaꝝ cuz dicit. Immensus. Illud .n. mensurari pōt ꝑ aliquid aliud qđ si excedat in magnitudine ꝑ excessus est sm aliquā ꝓportionē. Sicut binarius mēsurat senariuz inquātum ter duo faciunt sex. Senarius aūt excedit binarium sm ꝓportionem aliquam sm quā binarius mēsurat senarium: q̄. s. est triplum ei⁹. Deus aūt excedit magnitudine sue dignitatis oēm creaturā in infinitum: ⁊ ideo dr̄ immensus: q̄ nulla est oīm ensuratio vl ꝓportio alicuius creature ad ipm vl dicit in ꝑe. Magnus dns ⁊ laudabilis nimis: ⁊ magnitudinis ei⁹ nō est finis. ⁊ baruch. 4. dicit. Magnus est ⁊ nō hūs finem: excelsus: ⁊ immēsus. ¶ Tertio ostendit: q̄ excedit oīm mutabilitatē cū dicit. Incōmutabilis: q̄. s. nulla est apud ipum variatio sm illud. Ja. i. apud quē nō est transmutatio nec vicissitudinis obūbratio. ¶ Quarto ostendit q̄ sua ꝑfō trāscendit omnia cū dicit. Omnipotēs. q̄ simpliciter oīa pōt. vl ipe dicit gen. 17. Ego deus ol potens. Et si quis obijciat id qđ apls dicit. 1. ad thimo. j. Ille fidelis ꝑmanet negare seipm nō ꝑt ⁊ ira nō est oꝑtens. Dicēdum q̄ negare seipum est deficere a se: nō posse aūt deficere: nō est ex defectu ꝓtie: sed ex potētie ꝓfectione: sicut etiaz apud homes ex magna fortitudine ē q̄ aliquis vincī nō possit. In hoc ergo vere deus oꝑtens ostēditur: q̄ oīa pōt facere: ⁊ in nullo potest deficere. ¶ Quinto ostendit q̄ excedit oīum rōnem ⁊ intellectum cum dr. Incomꝓhensibilis. Illa .n. cōprehendere dicit que ꝓfecte cognoscimus ꝙtuz cognoscibilia sunt. Nulla aūt creatura tm pōt de um cognoscere ꝙtum cognoscibilis est: ⁊ ꝓpter hoc nulla creatura pōt eum cōprehēdere. Un dicitur Job. xi. Forsitan vestigia dei cōprehendes: ⁊ vsq; ad ꝓfectum oīpotentez reperies quasi dicat nō: ⁊ Hieremie. 33. dicit. Dns exercituum nomē mihi magn⁹ ꝑsilio. ⁊ incōprehēsibilis cogitatu. ¶ Dex

ko ostendit q̄ excedit oīm locutionē cum dr. Ecclesiastes: q̄. s. nullus pōt sufficienter eius laudes ꝓferre, vnde dr ecclī. 43. Et adhuc illis fari potentius Maius est .n. omni laude. ¶ Deinde accedit ad articulum trinitatis: poneno quem sno nomine trinitatis ꝑsonaꝝ cum dicit. Pater: ⁊ filius: ⁊ spūs sanctus. Hec quidem ꝓfitemur. Matthei vlt. Docete oēs gentes baptizantes eos in nole patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. ¶ Sed circa hec tria nōta duo sunt ꝙdo ꝙ aliqui errauerunt. Sabellius .n. dixit q̄ pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus solus nominibus distinguunt: dicens eundem in ꝑsona esse qui quādoq; dicit pater: quādoq; filius: quādoq; spūs sanctus: ꝓpter varietatē dicendi. Et ad hoc excludendum subditur. Tres quidem ꝑsone. Alia est enim ꝑsona patris alia filij alia spūs sancti. Arrianus vero posuit q̄ pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus sicut sunt diuersa nomina: ita sunt diuerse substantie. Et ad hoc excludendum hoc subditur. Sed una substantia. ¶ Uterum q̄ substantia sm vsum vocabuli aliter sumitur apud nos: ⁊ aliter apud grecos ne circa hoc posset fieri aliqua deceptio subditur.

Sed nā apud grecos eum ꝓbatis idem subsistentia: accipit sicut apud nos ꝑsona ꝑ re aliqua ꝑ sistente quam dicimus suppositum vl rem naturē. Sicut hic hō est suppositū vl res humane nature. Quid nos vo sm cōmunē vsum loquendi: substantia dicit essentia vl natura rei. secundū q̄ humanitus dicit natura hominis. Dicitur igitur intelligi: q̄ in diuinitate tres sunt subsistentes scilicet pater ⁊ filius: ⁊ spūs sanctus: sed vna numero simpliciter natura est in qua subsistunt quod i rebus humanis cōtingere nō potest. Petrus .n. ⁊ Paulus ⁊ Jōnes sunt quidem tres subsistentes in natura humana. Sed natura humana ⁊ si sit vna specie in oīs tribus: nō tn est eadem numero: ⁊ ideo tres homines sunt nō vnus homo. Quia vero in patre ⁊ filio ⁊ spū sancto est vna numero divina natura: dicimus q̄ pater: ⁊ filius: ⁊ spūs sanctus: sunt vnus de⁹ ⁊ nō tres dij. ¶ Posset autem aliquis ꝓnde intelligere vnam essentiam trium ꝑsonarum. Ita scilicet q̄ vna para illius nature esset in patre alia in filio alia in spiritu sancto: sicut si diceremus vnam aquam ē in tribus rivis descendentibus ab vno fonte: ita scilicet q̄ vna pars aque est in vno rivo: alia in altero: tertia in tertio. Si autem sic esset vna natura trium ꝑsonarum: sequeret⁹ q̄ divina natura ēt̄ composita ex pluribus partibus. Et ideo ad hoc excludendum subditur. Simplex omnino: idest nullam compositionem habens. Omne enim compositum posterius est his ex quibus componit. Dicitur igitur aliquid ēt ꝓmus deo: quod est impossibile. Sed posset aliquis querere. Sed trium ꝑsonarum est vna simplex natura: vnde ergo tres

¶ Sed ꝓsiderādū ē q; cū multi sint articuli fidei: quoꝝ qdā vident ꝑtinere ad diuinitatē. qdaz vo ad humanā nām quā filius dei in vnitate ꝑsone assumpsit. alii vo ad diuinitatis effectu: fundamēturi tori fidei est ipa prima veritas diuinitatis: cui oia alia ea rōne ꝑtinent sub fide: angelum ad deum aliqualiꝫ reducimꝰ. Unde dns discipulis dic. Jo. 14. Creditis in deū: z i me credite. Per qđ dat intelligi q; in xpō credit ingressum est deus: qđ fide principalē de deo tenīt. Inter ea vo que de deo fide tenemꝰ hoc ē singulare fidei xpiane: vt trinitatem ꝑsonaꝝ i vnitate diuine essentie fateamur. Sub hac enī ꝓfessione xpō p baptismū sumꝰ consignati: vt pi pdi qđ supza ḽquti est. Baptizātes eos in nole ꝑis z filij z spūs sancti. Alia vo q; de deo asserimꝰ: nobis z aliis cōia cē ineniunt. puta q; deus est vnꝰ ōipotens: z si qua alia de deo fide tenent que ēt iudei z saraceni nō diffitent. Unde ad infimādū ppriū z singulare dogma fidei xpiane: nō pretulant fidei tractatū de deo sed de trinitate. Addit aūt fūma: q; diuina trinitas arcem quādā rr inf plurimas trinitates ab ea derivataſ Derivat enim ab illa trinitate diuina: quedā trinitas in alia nostra: ſm quā ad imaginē dei sumꝰ ſm memoriā intelligentiā z volūtatem. Derivātur z ab ipa alie trinitates in singul creaturis: puta modū quēdam: z ſpēm: z ordinē hūt ſm que in eis diuine trinitatis quasi quoddā vestigiū inuenit: vt Aug. dicit ḽ 6o de trinitate. Ad discretionē igit harum oium trinitatū q; a diuina descēdunt: dr de summa trinitate. Sed de hac trinitate diuina diuersi hereticī diuersa errantes dixerunt.

Hueꝝ labelli abstulit ꝑsonarum distinctionē dicēs ꝑtis z filij z spūs sancti ē vnā essentiā z vnaz ꝑsonam: sed eos solū differre nominibꝰ. Arriꝰ vo posuit triū ꝑsonarum ē diuersas ḥas: in dignitate z duratiōe differētes. Que ola z similia fides ꝓdēnat catholica. ¶ Quia igit de summa trinitate z aliis ad fidem ꝑtinentibꝰ tradere intēdit q; fides catholica taz ideo addit. Et fide catholica.

Dicit aūt fides ecclie catholica. i. vlis vt docti dicit ī lib. o de trinitate: tum ꝓpter vlium ꝓcepta regulariū: tum ꝓpter ea q; eius cultē ꝑ ōēs pene mūdi terminos emanauit: hereticoꝝ vo errores sub certis terrarū angulis inclusit.

¶ Prima decretalis de reprobatione erroꝝ taz hereticoꝝ qz ꝓbonum.

Ulia de fide sancte trinitatis ꝓsiderandū ē:

q pmo opꝫ scire q; duplex est actꝰ fidei. ſ. credere z ore ꝓfiteri: ſm illū ro. x. Corde creditur ad iusticiam: ore aūt ꝓfessio fit ad salutē Uterqz aūt actꝰ aliquid requrit ad sui ꝑfectionem. Ad ḽteriū actꝰ fidei exigit firmitatē absq; oī dubitatione q; firmitas ꝓuenit ex infallibilitate diuine veritatis cui fides initit. Unde dr Ja. j. Posuiſtis super me ꝙ ego sum. Et Ja. vij. Si non credideritis non intelligetis. Ad quod ꝓpter duo requrit. Primo ex parte obiecti: quod est ita altum: vt humana ratio ad ipm ex se nō ꝑueniat. Secundo ex parte subiecti: quod est ita debile: vt ad ipm ex se nō ꝑueniat. Ad ipm aūt ꝑueniat ex se nō ꝑt: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota. Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota. Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota.

Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota. Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota.

Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota. Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota.

Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota. Ad ipm aūt ex se nō ꝑt ꝑuenire: ex hoc ꝓcedit: q; ratio humana ꝑ se nō ꝑt ꝑuenire ad ea que sunt supra naturā: cū ea sint ei ignota.

malos deos. Deus aūt verus qui est essentialiter z nāliter deus vnus est. Dicunt. n. aliqui dīi nō veri: sed p adoptionē vl per participationem diuinitatis: siue nuncupatiōe ſm illud ps. Ego dixi dij estis. Dicunt etiā alij dīi ſm opi. errantiū ſm illud ps. Omnes dij gentiū demonia. Deinde ostendit excellentiā diuine nāe siue essentie. z pmo ḥtum ad ꝺ q; nō comꝑhendit tpe. Quod signatur cū dr. Eternus. Dicit. n. eternus q; caret ꝓncipio z fine: z q; eius ē nō variat ꝑ ꝓteritum z futurū. Nihil enī ei subtrahit: nec aliquid ei de nouo venire pōt. Unde dicit ad moysem exo. 3. Ego sum qui sum: q; ſ. eius esse non novit ꝓteritum vl futurū: sed semꝑ ꝑsitaliter esse ꝺr. Et apostolus dicit ad ro. vltī. Nunc patefactū est ꝑscripturas ꝓphārum ſm ꝓceptū eterni dei. ¶ Secundo ostendit q; eius magnitudo excedit incōparabiliter oium magnitudinem creaturaꝝ cuiꝰ dicit. Immensus. Illud. n. mensurari pōt ꝑ aliquid aliud qō si excedat in magnitudine: nō excessus est ſm aliquā ꝓportionē. Sicut binarius mēsurat senariuꝫ inquātum ter duo faciunt ser. Senarius aūt excedit binarium ſm ꝓportionem aliquam ſm quā binarius mēsurat senarium: q; est triplum eī. Deus aūt excedit magnitudine sue dignitatis oēm creaturā in infinitum: z ideo dr immensus: q; nulla est cōmensuratio vl ꝓportio alicuius creature ad ipm vū dicit in ps. Magnus dns z laudabilis nimis: z magnitudinis eī nō est finis. z baruch. 4. dicit. Magnus est z nō hūs finem: excelsus: z immēsus. ¶ Tertio ostendit: q; excedit oēm mutabilitatē cū dicit. Incōmutabilis: q; ſ. nulla est apud ipsum variatio ſm illud. Ja. 1. apud quē nō est transmutatio nec vicissitudinis obūbratio. ¶ Quarto ostendit q; sua ꝓtās trāscendit omnia cū dicit. Omnipotēs. q; simpliciter ola pōt. vū ipe dicit gen. 17. Ego deus ol potens. Et si quis obijciat id qō apls dicit. 2. ad thimo. 2. Ille fidelis ꝑmanet negare seipm nō ꝑt z ita nō est ōpotens. Dicēdum q; negare seipm est deficere a se: nō posse aūt deficere: nō est ex defectu potētie: sed ex potētie ꝑfectione: sicut etiaz apud homines ex magna fortitudine q; aliquis vincī nō possit. In hoc ergo vere deus ōpotens ohē dicitur: q; ola pōt facere: z in nullo potest deficere. ¶ Quinto ostendit q; excedit oīum vōnem z intellectum cum dr. Incomꝑhensibilis. Illa. n. cōꝑhendere dicit que ꝑfecte cognoscimus ḥtus cognoscibilia sunt. Nulla aūt creatura trā pōt de um cognoscere ḥtum cognoscibilis est: z ꝓpter hoc nulla creatura pōt eum cōꝑhēdere. Unde dicitur Job. xj. Forsitan vestigia dei cōꝑhendes: z vsq; ad ꝑfectum ōpotentē reperies quasi dicat nō: Jheremie. 33. dicit. Dns exercituum nomē tibi magn ꝑfilio. z incōꝑhēsibilis cogitatu. ¶ Deinde ostendit q; excedit oīm locutionē cum dr. Inexpugnabilis: q; ſ. nullus pōt sufficienter effari laudes tuas. vnde dr ecc. 43. Et laudare illum. quis poterit. Maior est. n. omni laude. ¶ Deinde accedit ad articulum trinitatis: ponens quidem pmo nomina trium ꝑsonaꝝ cum dicit. Pater: z filius: z spūs eius. Que quidem exꝑssimē Matthei viti. Docete oēs gentes baptizantes eos In nole patris z filij z spūs sancti. ¶ Sed circa hec tria nota diuersimode aliqui errauerunt. Sabellius. n. dixit q; pater z filius z spūs sanctus solis nominibus distinguunt: dicens eundem in ꝑsona esse qui quādoq; dicit pater: quādoq; filius: quādoq; spūs sanctus: ꝓpter rationes diuersas. Et ad hoc excludendum subditur, Tres quidem ꝑsone. Alia est enim ꝑsona patris alia filij. alia spūs sancti. Arrianus vero posuit q; pater z filius z spūs sanctus sicut sunt diuersa nomina: ita sunt diuerse substantie. Et ad excludendum hoc subdit. Sed una substantia. ¶ Uerum q; substantia ſm vsum vocabuli aliter sumitur apud nos: z aliter apud grecos. Unde circa hoc posset fieri aliqua deceptio subdit.

Sed nā apud grecos enim ypostasis idem subsistentia: accipit sicut apud nos ꝑsona. p re aliqua ꝑsistente quam dicimus suppositum vl rem nature. Dicit hic hō est suppositū vl res humane nature. Apud nos vo ſm cōmunē vsum loquendi: substantia dicit essentia vl natura rei. secundū q; ꝑmanentius dicit natura hominis. Sic igitur datur intelligi. q; in diuinitate tres sunt substantes scilicet pater z filius: z spūs sanctus: sed vna numero simpliciter natura est in qua subsistunt. quod i rebus humanis cōtingere nō potest. Petrus. n. z Paulus z Joānes sunt quidem tres substantes in natura humana. Sed natura humana z si sit vna specie in istis tribus: nō tñ est eadem numero: z ideo tres homines sunt nō vnus homo. Quia vero in patre z filio z spū sancto est vna numero diuina natura: dicimus q; pater: z filius: z spūs sanctus: sunt vnus deꝰ z nōtres dij. ¶ Posset autem aliquis ꝓtare intelligere vnam essentiam trium ꝑsonarum. Ita scilicet q; vna pars illius nature esset in patre alia in filio: alia in spūtu sancto: sicut si diceremus vnam aquam ē in tribus riuis defluentibus ab vno fonte: ita scilicet q; vna pars aque est in vno rivo: alia in alio: tertia in tertio. Si autem sic esset vna natura trium ꝑsonarum: sequeret q; diuina natura ēt ꝓposita ex pluribus partibus. Et ideo ad hoc excludendum subdit. Simpler omnino ūcit nullam compositionem habens. Unde enim compositum posterius est his ex quibus componit. Sic igitur aliquid ēt prius deo quod est impossibile. Sed posset aliquis querere. Sed trium ꝑsonarum est vna simpler natura: unde ergo tres

one distinguat: & ideo ad hoc respondens dicit Pater a nullo filius a patre solo ac ipso sanctus pariter ab utroq. ¶ Ubi considerandum est q; quecunq; in diuinis absolute dicit: commune est: & vnum in tribus personis: sicut quod dicitur de: bonus sapiens: & omnia huiusmodi. Ibi enim solum intuenti distinctio vbi aliquid intuenti pertinens ad relationem originis: q: scilicet pater a nullo est: & sm hoc innascibilis dicitur. filius aut dicitur filius: q: a patre est per generationem: & sm illud psalmiste: Ego hodie genui te: & sm hoc pater attribuit paternitas: & filio filiatio. Spiritus aut sanctus ab utroq; procedit: & sm hoc spiritui sancto attribuit processio patri vero & filio communis spiratio: quia scilicet communiter spirant spiritum sanctum. Sic igitur quinq; sunt nociones: sm quas distinctiones personarum designantur in diuinis, scilicet paternitas que est constitutiua patris per quam ostenditur q; genuit filium. filiatio per quam ostenditur q; filius est a patre: & processio per quam ostenditur q; spiritussanctus est a patre & filio. Innascibilitas per quam dignoscitur q; pater a nullo est. Communis spiratio per quas ostenditur q; pater & filius communiter spirant spiritum sanctum. ¶ Sed rursus posset alicui occurrere falsa cogitatio vt q: in rebus humanis filius a quodam principio temporis incepit a patre generari: & generatio eius nō semper durat sed certo termino temporis finitur: sic etiam sit circa originem diuinarum personarum: vt scilicet filius ab aliquo tempore inceperit a patre generari: & aliquo tpore eius generatio fuerit finita: & similiter ō spiritu sancto, Ideo ad hoc excludendum subdit: absq; initio semper ac sine fine pater generans filius nascens: spūssanct' ab vtroq; procedens. Unus exemplum aliqualiter in creaturis inueniri potest: licet imperfectum. Ut dimus enim q; a sole radius procedit: & stante quidō fuit sol radius processit ab eo: nec vnquaz desinet radius ab eo procedere quandiu sol erit. Sic enim filius procedit a patre: vt radius a sole: vnde dicit apostolus ad hebreos primo. Qui cuz sit splendor glorie. Spiritus autem s. ab vtroq; procedit: sicut calor a sole & radio. Unde dicitur in psalmista. Nec est qui se abscondat a calore eius. Sed hoc exemplum deficit quantum ad hoc, q; sol nō semper fuit: & ideo nec radius eius semp ab eo processit: quia vero deus pater semper fuit semper ab eo genitus filius: & ab vtroq; spiritus sanctus. ¶ Potest & aliud exemplaz poni in anima humana: in qua verbum interius conceptū a mente procedit: & ab vtroq; procedit amor: Et ita etiam a patre procedit filius sicut verbuz eius: & spiritus sanctus sicut amor: communis vtriusq;. Sed hoc exemplum deficit in duobus

¶ Primo quidem: quia intellectus humanus nō semper fuit. ¶ Secundo q: nō semper verbum in corde suo actualiter concipit, Sed intellectus diuinus semper fuit: & semper absq; intermissione intelligit. Unde semper in eo oritur verbum quod est filius: & procedit amor: qui est spiritus sanctus. Quia vero heretici Arriani filiū patri postponebant & spiritum sanctum vtriq;: ideo hoc consequenter excludit. Est autem considerandum q; Arriani postponebant filium patri. Sm quidem quātum ad essentiam: dicentes q; essentia patris est diuersa & essentia filij. Et ad hoc excludendum subdit. Consubstantiales: q: scilicet essentia patris & filij una est: & in nullo differens. ¶ Secundo vero quātum ad magnitudinem: nō q; in deo sit magnitudo molitis sed magnitudo virtutis que est perfectio bonitatis sue. Dicebant enim patrem esse filio maiorem etiam sm diuinitatem. Et ad hoc excludendum subdit: coequales. Secundum humanitatem vero dominus dicit Joānis. 14. Pater maior me est. ¶ Tertio quantum ad potestatem dicentes filium non esse omnipotentem. Et ad hoc excludendum subditur. Et coomnipotentes. ¶ Quarto quantū ad durationem: q; dicebant filium nō semper fuisse Et ad hoc excludendū subdit. Coeterni. ¶ Quinto quantum ad operationem. Dicebāt enim q; pater operat per filium sicut per instrumentum suum vel sicut per ministrum. ¶ Sed ad hoc excludendum subdit, Unuz vniuersorum principiuz Non enim filius est aliud principium rerum quasi inferius & pater: sed ambo sunt vnum principium: & quod dictum est de filio intelligendum est etiaz de spiritu sancto. ¶ Deinde accedit ad aliū articulum qui est de creatione rerum: vbi varias opiniones excludit. ¶ Fuerunt. n. aliqui heretici sicut manichei qui posuerūt duos creatores vnum bonū qui creauit creaturas inuisibiles: & spūales: alium malum qui dicunt creasse omnia hec visibilia & corporalia. Fides autem catholica confitetur omnia preter deum tam visibilia & inuisibilia a deo esse creata. Unde Paulus dicit act. 17. Deus qui fecit mundum & omnia que in eo sunt: hic celi & terre cum sit dominus &c. Et hebr. 11. vndecimo. fide credimus aptata esse secula verbo dei: vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Unde ad hunc errorem excludendum dicit. Creator omnium visibilium & inuisibilium spiritualium & corporalium. ¶ Alius error fuit ponentium deum quidem esse primum principium productionis rerum: sed tamen nō immediate omnia creasse sed mediantibus angelis mundū hunc esse creatum. Et hic fuit error menandrianorum. Et ad hunc errorem excludendum subdit Qui sua omnipotenti virtute: q: scilicet sola dei

virtute omnes creature sint producte sm illud psalmiste. Videbo celos tuos opera digitorum tuorum. ¶ Alius fuit error origenis ponentis q; deus a principio creauit totaz spūales creaturas & postea quibusdā ex peccantib' creauit corpa ex quibus gubernat hoc visibile mundum. Quia vero dicebant spūales & alligarent ac ex corporales creaturas nō fuerint ex principali dei intentione productae: q: bonū est eas esse: & solā ad punitionē pertinere: q; creaturaz: cū tū dicat. gen. 1. Vidit deus cuncta que fecerat & erāt valde bona. Ubi ad hoc excludendū dicit. Simul ab initio tporis vtrasq; & nihilo condidit creaturam spiritualem & corporalem angelicam videlicet & mundanam. ¶ Alius error fuit Aristotelis opponens quidem omnia a deo productā esse: sed ab eterno: & nullum fuisse principium temporis. Cum tamē scriptum sit. genesi. in principio creauit deus celum & terram. Et ad hoc excludendum addit. Ab initio temporis. ¶ Alius error fuit anaxagore qui posuit quidē mundum a deo factum ex aliquo principio temporis, sed tamen materia mundi ab eterno preexistisse: & nō esse eam factam a deo: cum tamen apostolus dicat romanos quarto, qui vivificat mortuos: & vocat ea que nō sunt tanquam ea que sunt. Et ad hoc excludendum addit. De nihilo. ¶ Fuit autem alius error Tertulliani ponentis animam hominis corpoream esse: cum tamen apostolus dicat prime ad thessalonicenses quinto. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia: vt integer spiritus vester & anima & corpus sine querela in aduentu domini nostri iesu christi seruetur. Ubi manifeste a corpore animam & spiritum distinguit. Et ad hoc excludendum subdit. Deinde scilicet condidit deus humanam. i. naturam quasi communem scilicet ex spiritu & corpore constructam. Componitur enim homo ex spirituali natura & corporali. Secundum autem predictum manicheorum errorem ponentium duo principia: vnum bonum: & vnum malum: nō solum attendebatur distinctio quantum ad creationem creaturarum visibilium & inuisibilium: vt scilicet inuisibilia sint a bono deo: visibilia a malo: sed etiam quantum ad ipa inuisibilia. Ponebant enim primum principium esse inuisibile: et ab eo quasdam inuisibiles creaturas esse productas quas dicebant esse naturaliter malas: & sic in ipsis angelis erant quidam naturaliter boni ad boni dei creationem pertinentes qui peccare nō poterant: & quidam naturaliter mali quos demones vocamus q; non poterant nō peccare: contra id quod dicit Job. 4. Ecce qui seruunt ei nō sunt stabiles: & in angelis suis reperit prauitatem. Similiter & circa animas hominum errabant dicentes quasdam esse bone creationis & naturaliter bonum facium: quasdam aūt male creationis que naturaliter facium malum: contra id quod dicit ecclesiastes 7. Deus fecit hominem rectum: ipe insinuat se infinitis quibus. Et nō ad hoc excludendum dicit. Diabolus autem licet principalis & alii demones quidē a deo naturaliter creati sint boni: sed ipsi per se mali facti sunt scilicet per liberum voluntatis arbitrium. homo vero diaboli suggestione peccauit. i. nō naturaliter sed propria voluntate. ¶ Deinde accedit ad articulum incarnationis: & q; euangelium christi sicut dicit apostolus. 1. deus ab initio seculorum promisit per suos in scripturis sanctis: de primitur de promissione ppharum. Circa quam errauerunt multi. ¶ Nam manichei & alii heretici venturum christum dixerunt nō a bono deo qui est pater ipsius: sed a malo deo & tradituz: & per eius doctrinam veteris testamēti semper fuisse mentitā. Quod manifestum falsum ostenditur per hoc quod dō dicit Joā. 2. Noluite de templo indecore. Putat facit & domum patris mei domū negotiationis. Ubi manifeste patrem suū dicit deum veteris testamenti qui in templo iudeorum colebat. ¶ Arriani vo diuersimode in veteri testamento diuersis visionibus filium apparuisse: nō aūt prem: q; manifeste falsū ostenditur ex hoc q; Abrae in figuraz trinitatis tres viri apparuerunt vt legit gen. 18. Cui propter etiaz posuerunt ppbas veteris testamenti quasi arreptitios & loquutos nō intelligentes que loquebātur: pter id quod dicit Daniel. 12. Intelligentia eius est in visione. ¶ Ad hos igit errores excludendos dicit q; hic est sancta trinitas de qua dictum est: que. i. est sm communem essentiam indivisa: & sm proprietates personales discreta per Moysem & sanctos ppbas aliosq; famulos suos Ubi videt distinguere veros testamentum. i. m legem que p Moysem data est ppbas sicut fuit vtaias Jeremias &c. & in eos q; ad scriptura cōscripserūt: sic fuit Salomō Job: & alii boni quos famulos dei hic notat. Sēm quā distinctionez dns dicit luce viti. Oportet impleri oīa que scripta sunt in lege & in ppbis & in psalmis de me. Ista ordinatissima dispositione repromissionis ponitur ad excludendū errorē gentiliū qui irridebant fidem xpianam eo q; post multa tpa quasi subito deo in mente venerit legem euāgelia hoibus dare. Nō aūr fuit subitū ex pcilio dei ordinatio eius positi: vt pius hūano generi plegit & ppbas fieret pnūciatio de xpo tāq; heb'. hic paulus & euāgelista sm illud Gal. 3. Lex pedagogus noster fuit in xpo. & vē qō dicq; intra ordinatissima dispositione nē tpoz doctrinā hūano generi tribuat falsitatē ñ mentiferā vt manichei dicebāt. Postquā igit spūssc accedit ad ipm incarnationis misterium explicandum: in quo etiā diuersos errores excludit. Ubi primo secūdā ē q; sabellianos: fotinianos

concedebant patrem esse incarnatum: q2 dice-
bant eundem in persona esse patrem et filium. Eo
dem tandem in persona esse patrem et filium diuisi-
trario aut arriani diuidentes substantiam diuini-
tatis: hoc q filius est incarnatus et nō pater vo
lebant concludere aliam esse essentiam patris: et
aliā filij: et aliam operationem vtriusq3. Fides ergo
catholica media via inter vtrumq3 incedens: p
pter distinctionem personarum dicit filium solū
esse incarnatum. Est enim facta incarnatio per
vnionem in persona nō in natura: vt infra dicet
pter vnitatem aūt nature et operationis in tri-
bus personis dicit trinitatem totam operātē fuisse
incarnationem: et hoc est quod dicit. Et tandem
vnigenitus dei filius ihesus xpus a tota trinitate
cōmuniter incarnatus fuit. Fuit etiam error elui
dij qui posuit Mariam quidem concepisse vir
ginem: et peperisse: sed post partum nō semp vir-
ginem permansisse: sed ex Joseph postmodum
alios filios genuisse. Et ad hoc excludendum di
cit: Ex maria semper virgine. ¶ Alij vero scili-
cet Ebionite grauius errauerunt dicentes xpm
ex Joseph semine esse conceptum. Et ad hoc ex-
cludendum subditur. Spiritu sancto cooperan-
te est conceptus. Fuerunt aūt alij. s. manichei qui
dixerunt christum nō veram carnem accepisse:
sed fantasticā contra id q dominus discipulis post
resurrectionem estimantibus eum fantasma eē
dixit. Luc. vltimo. Spiritus carnem et ossa non
h3: sicut me videtis habere. Ad q excludendū
dicit. Verus homo factus. Arriani vero dixerūt
q filius dei assumpsit solam carnem sine aīa: et q
verbum fuit carni loco anime. Sed postea apoli
naristi dixerunt eum habere animam sensitiua3
tantum: contra id quod dicitur Math. 26. Tri-
stis est anima mea vsq3 ad mortem. Et Joā. 10.
Potestatem habeo ponendi animam meam: et
ideo ad hoc excludendum dicit. Ex anima ratio
nali. ¶ Alij vero. s. sequaces valentini posuerūt
corpus christi nō esse assumptum de virgine sed
de celo allatum: contra id quod dicitur ad Gal.
4. factum ex muliere: ad romanos primo. Qui
factus est ei ex semine Dauid fm carnem. Et
ad hoc excludēdum dicit. Et humana carne cō-
positus. Circa aūt ipā3 vnionem 2rie errauerūt
Nestorius et Euticer. ¶ Quorum nestorius po-
suit vnionem esse factam solum fm inhabitatio
nem gracie: sicut etiam in alijs sanctis deus dici
tur esse p inhabitantem graciam: vt sic dei et ho-
minis sit alia et alia psona: 2tra id quod dr Jo. 1.
Verbum caro factum est. i. filius dei factus ē ho
mo qd nō pōt dici de alijs quos per gratiam in-
habitat. ¶ Euticer vō posuit q facta est vnio di
et hominis in vnam nām: ita. s. q xpm asserebat
esse ex duabus naturis: nō autē in duabus: q2. s.
intendebat q ante incarnationem erant due na-
ture dei et hois: sed post incarnationem sc̄ā ē vna
nā. vnde ad vtrumq3 excludendum dicit. Una
in duabus naturis persona. vitā vite manifeste
demōstrauit. Fuerunt enim quidā Euticis secta-
tores. s. Theodosius et Galanus: qui ponentes
vnam nām in xpo quasi ex diuinitate et humani-
tate 2fectā diuersimode errauerūt. Nā theodo
sius posuit illā nā3 eē corruptibilē: et gal. āt icorru-
ptibilē et īpassibilē. et ad hos errores excludēdos
dicit. Qui cum fm diuinitatē sit immortalis. et i
passibilis fm hūanitatē factꝰ ē passibilis et mortalis
¶ Deinde accedit ad articulum passionis dicēs
Qui etiam p salute humani generis in ligno cru
cis passus et mortuus. ¶ Post quē3 ponit articu
lum de descensu ad inferos dicens. Descēdit ad
inferos. ¶ Postea vō ponit articulum de resur-
rectione xpi dicens. Et resurrexit a mortuis.
¶ Ac deinde ponit articulū de ascensione dicēs
Ascendit in celum. Sed notādum est q horum
articulorum veritatem predictus Arrij et Apo-
linarijs error saluare nō potest. Si. n. xps aīam
nō habuit: sed verbum fuit carni loco anime et in
morte sepatu3 fuit a carne: cōsequēs ē q illud qd
carni cōuenit de filio dei dici ñ possit. vñ nō pt di
ci q filius dei iacuit in sepulcro: vel q a mortuis
resurrexit. Siliter etiam dici nō poterit q ad in-
feros descendit: q2 diuinitati fm seipam cum sit
oino imobilis: ascendere vl descendere 2uenire
nō potest. Et ideo ad excludēdum p̄dictum erro
rem: p̄dictorum articulorꝫ veritatē explicat sub-
dens. Sed descendit in aīa et resurrexit in carne:
ascenditq3 pariter in vtroq3. In morte. n. christi
anīa est sepata a carne: sed diuinitas indiuisibiliter
vtriq3. s. aīe et carni mansit vnita. Unī cu3 aīa xpi
descenderit ad inferos: dicif filius dei descendis
se fm aīam sibi vnitā. Similiter etiam cu3 caro
xpi que in morte quodāmodo cciderat resurre-
xit ad vitam: dicif filius dei qui fm diuinā nām
mori nō poterat fm carnem resurrexisse per hoc
q caro iterato aīam resumpsit. et sic fm vtrumq3
i. scdm aīam et corpus ascendit in celum. ¶ De-
inde ponit articulū de aduētu ad iudicium dicēs
Uenturus in fine iudicare viuos et mortuos: Di
cit autem viuos eos qui reperienf viui in aduē-
tu iudicij: mortuos aūt eos qui ante fuerunt pre
mortui. Quod nō est sic intelligēdum: quasi aliq
sint futuri qui nō morianf: sed q2 in xpo aduentu
iudicis morienf et statim resurgent. Uel viuos et
mortuos intelligere spūaliter possumus. i. iustos
et peccatores. Et q2 aliqui fuerunt ponētes q in fi
nali iudicio aliqui saluabunf nō ppriis meritis
sed p̄cibus aliquorum sanctorꝫ donati: iō ad hoc
excludendum subdit. et redditurus singulis fm
opera sua tam reprobis q̄3 electis. ¶ Deinde po
nit articulum resurrectionis generalis que perti

net ad effectum glorie dicens. Qui omnes tam
reprobi q̄3 electi cum suis ppriis resurgent cor-
poribus que nunc gestant. Quod ponif ad exclu-
dendum quorundā hereticorum errorem. q di-
cunt q resurgentes nō habebunt eadem corpora
que nunc per mortē deponunt: sed quedam cor-
pora de celis alata. Quod est contra illud aposto
li p̄me ad Corin. 15. Oportet corruptibile hoc in
duere incorruptionem. ¶ Consequenter autem
assignat causam resumptionis corporum cu3 di
cit. Ut recipiant fm opera sua siue bona fuerint
siue mala. Quia enim homo aut bene aut male
operatus est in anima simul et corpore: iustum ē
vt in vtroq3 dānef aut puniaf. Et q2 origenes po
suit q pena dānatorum nō erit perpetua similif
nec gloria beatorꝫ: ideo ad hoc excludendum di-
cit. Et illi cum dyabolo penam eternam: et isti cū
xpo gloriam sempiternā. Sicut enim inuidia di
aboli mors intrauit in orbem terrarum vt dicif
sapi. 2. ita p gratiam xpi reparamur ad vitam:
fm illud Jo. x. Ego veni et vitam habeant et ha-
bundātius habeant. ¶ Deinde accedit ad arti-
culum qui est de effectu gratie. Et p̄mo tangit ef
fectum gratie q̄tum ad ecclesie vnitatem cū di
cit. Una est fidelium vniuersalis ecclesia extra
quam nullus saluatur omnino. Unitas aūt eccle
est p̄cipue ppter fidei vnitatem. Nam ecclesia
nihil est aliud q̄3 agregatio fidelium: et q2 sine fi-
de impossibile est placere deo: ideo extra ecclesi
am nulli patet locus saluti. Salus autē fidelium
consumaf per eccle sacramēta: in quibus virtus
passionis xpi operatur. Et ideo cōsequēter expo-
nit quid fides catholica sentiat circa ecclesie sa-
cramenta. ¶ Et p̄mo circa eucharistiam cu3 di
cit. In qua. s. eccla ipē idem xps est sacerdos et sa
crificiū: q2. s. ipē obtulit seipm in ara crucis obla
tionem et hostiam deo in odorem suauitatis: vt
dicif ad eph. 5. In cuius sacrificij cōmemoratōe
quotidie in ecclesia offerf sacrificium sub specie
panis et vini. Circa qd sacrificium tria determi
nat. Primo quidē veritatem rei sub sacramēto
contētē cum dicit. Cuius corpus et sanguis in sa-
cramento altaris sub speciebus panis et vini ve
raciter continētur. Dicit aūt veraciter ad exclu-
dendum errorem quorūdam qui dixerunt q in
hoc sacramento nō est corpus xpi fm rei verita-
tem: sed solum fm figuram: siue sicut in signo. di
cit aūt sub speciebus panis et vini ad excludēdu3
errorem quorūdam qui dixerunt q in sacramen
to altaris simul continētur substantia panis et sub
stantia corporis xpi: quod est contra verbu3 do-
mini dicentis. Hoc est corpus meum. Esset enī
fm hoc dicendu3 magis. Hic est corpus meum.
Ut ergo ostendat q in hoc sacramento nō rema-
net substantia panis et vini: sed solum species. i.
accidentia sine subiecto dicit: sub speciebus pa-
nis et vini. ¶ Secundo ostendit quomodo cor-
pus xpi incipiat esse sub sacramento. s. per hoc q
substantia panis conuertif mirabiliter in substan
tiam corporis xpi et substantia vini in substantia
sanguinis: et hoc est quod dicit. Transubstantiatis
pane in corpus et vino in sanguinem potestate di
uina: ad misterium perficiēdum vnitatis: vt ac
ad celebrādum hoc sacramentū: quod est figura
ecclesiastice vnitatis. Accipiamus igitur xpi de
suo quod ipē accepit de nostro. In hoc enim sacra
mento accipimus de corpore et sanguine xpi que
filius dei accepit de nostra natura. ¶ Tertio de
terminat ministrum huius sacramenti: in quo et
tangit ordinis sacramentū. Et hoc est quod dicit
Et hoc vtiq3 sacramētū nemo pōt conficere: nisi
rite fuerit sacerdos ordinatus. Quod est contra
heresim pauperum lugdunensium qui dicunt quē
libet hominē istud sacramentu3 posse conficere.
Addit aūt. Secundū claues ecclesie quas ipē cō
cessit apostolis et eorum successoribus ihūs xpus
Quod dupliciter pōt intelligi: vl q2 sacerdos ri-
te ordinatus claues ecclesie suscepit: vel q2 fm
potestatem clauium sacerdotalis ordo confertur
Sunt aūt claues ecclesie auctoritas discernendi
et potestas iudicādi. ¶ Deinde accedit ad sacra
mētum baptismi: circa quod p̄mo tangit formā
cum dicit. Sacramētum vero baptismi qd ad
inuocationem indiuidue trinitatis: videlicet pa
tris et filij: et spūs sancti. Hec est enim forma ba-
ptismi. Ego te baptizo In nomine patris et filij et
spiritus sancti: vt tradif Math. vltimo. Scdo
ponitur materia cum dicif: Consecratū in aqua.
Non enim in alio liquore potest hoc sacramētu3
perfici nisi in vera aqua. Tertio ostendif quibus
sit conferendum hoc sacramentū cum dicit. Tā
paruulis q̄3 adultis. Quod ponif ad excludendū
errorem pelagianorum qui dicebant paruulos
nō habere peccatum originale ppter quod opor
teat eos ablui per baptismum. Quarto tangit mi
nistrum huius sacramēti cum dicit. In forma ec
clesie a quocunq3 rite collatum pficit ad salutem
Quod est contra errorem donatistarum qui ba-
ptizatos ab hereticis dicebant nō suscipere ve3
baptisma: sed esse rebaptizandos. Fides autem
catholica recognoscit eē verum baptisma a quo
cunq3 fuerit collatum in forma ecclesie supradi-
cta. ¶ Deinde accedit ad sacramētum peniten-
tie dicens. Si post susceptionem baptismi quis-
q̄3 plapsus fuerit in peccatum: per veram penitē
tiam semp potest reparari. ¶ Quod ponitur ad
excludendum errorem nouacianorum qui dice-
bant q peccantes post baptismum nō possunt re
parari per penitētiam. ¶ Deinde accedit ad sa
cramentū matrimonij dicens. Non solum autē

virginis & continentes. verum etiam omnigari per idem rerum & operationem bonam placere deo: ad eternam merent beatitudinem gaudere. quod ponit ad excludendū errores Tacianorum & manicheorum qui nuptias damnabant. De aliis aūt sacramentis mentionē nō facit: q; circa ea nō sit specialiter erratum.

¶ Explicit opusculum. 13. vt expositio fiat de creatura dei beatus Thomas aquinatis: ad ardua sacrorum celebrandum.

¶ Incipit opusculum. 14. vt expositio eiusdē sit secundum decretalem ad eundem.

Amnamus ergo

d & reprobamus &c. exposita forma catholice fidei in p̄cedentibus: in hac decretali dānat error ioachij reprobare volentis doctrinā magistri Petri lombardi circa vnitatē diuine essentie & trinitatem plonarum. Et vt vtriusq; intentio plenius videat: accipiendum est id quod in p̄cedenti dictum est, q. f. sancta trinitas sm cōmunem essentiā est individua: & sm p̄prietates personales discreta: vt sup̄a expositum est persona patris nō distinguitur a persona filij: nisi paternitate & filius distinguit a patre filiatione: inquātus f. pater genuit filium & filius genitus est a patre: & similiter spūs sanctus distinguit a patre & filio inquantum p̄cedit ab vtroq;. ¶ Persona igitur in diuinis distinguitur: inquātum persona generat vel generatur vel p̄cedit. Si ergo essentia diuina generat vel generat vel p̄cedit: consequens & q̄ distinguat in tribus personis: & q̄ sicut est alia persona patris alia filij alia spiritus sancti: ita etiam sit essentia alia & alia substantia vel essentia. Quod in arrio damnatur. Nicena synodus asserens filium homoūsion patri. i. coessentialem & consubstantialem. Quod magister Petrus sequens dicit q̄ vna est essentia vel substantia cōmunis patris & filij & spūssancti: que nec generat: nec generatur: nec p̄cedit: vt sic penitus indistincta: vt p̄z in quinta distinctione p̄mi sententiarum eius. Joachim aūt abbas florensis monasterij nō bene capiens verba magistri p̄dicti: vtpote in subtilibus fidei dogmatibus rudis: p̄dictam magistri Petri doctrinam hereticam reputauit: imponēte ei q̄ quaternitatez induceret in diuinis ponens tres personas & cōmunem essentiaz: quā credebat sic poni a magistro petro quasi aliquid distinctum a tribus personis: vt sic posset dici q̄ fi quartum. Credebat enim q̄ ex hoc ipo q̄ dicit essentia diuina: nec est generans nec genita nec p̄cedens: distinguat a patre qui generat: & filio qui generatur: & a spiritu sancto qui p̄cedit. Et ideo ipse Joachim p̄tendit q̄ in diuinis nō sit aliqua tertia que sit pater & filius & spūssanctus: sine illa res vna dicat subsistēs: sine essentia: sine natura: quia enim tribus nominibus idez intelligimus. Ez ne videret totaliter a fide Nicene synodi recedere: concedebat q̄ pater & filius & spūssanctus sunt vna essentia: vna substantia: vna natura: quasi vna cēntia posset p̄dicari de tribus plonis: vt dicamus tres plone sunt vna cēntia: nō aūt econuerso: vt dicat vna essentia est tres persone. Sed in hoc ipo q̄ concedebat tres personas & vnam essentiam: vt substantiam vt naturam: non debat sanum intellectum. Non enim ponebat vnitatē essentie trium plonarum & veram: realē & simplicem: sed quasi similitudinariaz & collectiuam. i. quasi ex pluribus ꝯgregatam: sicut multi homines dicunt vnus pplus: & multi fideles dicunt vna ecclesia sm illud act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum & alia vna: & sm illud apostoli p̄me ad cor. in. 6. Qui adheret deo vnus spiritus est. f. cum ipo. & p̄me ad cor. in. 3. Qui plantat & qui rigat vnum sunt. Preterea. 1. ad cor. in. 12. & ad romanos. 12. Multi vnum corpus sumus in xpo. & 3. regum. 22. dixit Josaphat rex iuda ad regem israel. Populus meus & ppl'us tuus vnum sunt. In qbus oībus significatur vnitas collectiua & non vera & simpler. Ez aūt sm hunc modum diceretur esse vna substantia: vel cēntia: vel natura trium plonarum: p̄bare nitebat q̄busdam auctoritatibus. Dicitur enim Joā. 17. q̄ dominꝰ p fidelibus suis patrem exorans inter cetera dicit. Volo pater vt sint. f. fideles mei vnum in nobis. i. in me & in te p fidem & caritatem: sicut & nos vnū sumꝰ vt tandem in patria sint cōsummati in vnum. Ex quo sic arguebat. fideles xp̄i nō sic sunt vnuz vt sit aliqua vna res que cōmunis sit oībus: sz sunt quodāmodo vnum collectione. i. vna eccla p: opter vnitatē catholice fidei: & tādem erunt in patria vnum regnū p̄pter vnionē indissolubilis caritatis: q: caritas vie dissolui p̄t per peccā: caritas aūt patrie indissolubilis est. ¶ Inducebat. n. ad sue opinionis assertionem qō dicit. 1. Jo. vltimo. Tres sunt qui testimonium dāt in celo. pater verbum & spūssanctus. Pater q̄dem cuz dixit. Hic est filius meus dilectus: & in baptismo vt dicit Math. 3. & in transfiguratione vt habet Math. 17. Filius vero dedit testimonium fidei xp̄iane per doctrinam & miracula. Unde dicit io an. 8. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipo: & testimoniuz p̄bibet de me qui misit me pater. Spiritussanctus testimoniū perhibuit in spē columbe sup xp̄m apparens in baptismo: & p aduentum suuz in discipulos xp̄i: & ad inhumandam

vnitatem trium plonarum subditur. Et hij tres vnum sunt. quodq̄dem dicit p̄pter essentie vnitatem. Sed & Joachim putat se trahere volūtatem ad vnitatem caritatis & cōsensus inducebat consequentem auctatem. Nam subdit ibidem. & tres sunt qui testimonium dant in terra. f. spūs: aqua & sanguis. In quibusdam libris additur. & hij tres vnum sunt. Sed hoc in veris exemplaribus nō habet. Sed in quibusdam libris dicit & apponitur ab hereticis Arrianis ad perueniendum intellectum sanum auctus fuisse de vnitate essentiali trium plonarum. Similiter etiam Arriani vtebant illa auctoritate vt sint vnum in nobis: sicut & nos vnum sumus ad ostendēdum q̄ pater & filius nō sint vnum: nisi sm cōsensum amoris: sicut & nos: vt p̄z per Augustinū & Hylarium qui dicant hunc fuisse puersum sensum Arrianorum. Unde manifestum & q̄ Joachim in errorem Arrianorum incidit: licz nō pertinaciter: q: ipse scripta sua aplice sedis iudicio subiecit vt infra dicitur & ideo ꝯsequēter ponit determinatio concilij p veritate. In qua quidem determinatione quīq; facit. Primo. n. asserit vnitatē quā magister petrus docebat. f. q̄ diuina essentia est quedaz summa res incōp̄rehēsibilis cogitatu & ineffabilis & bo: de qua vere p̄dicant tres plone & simul & singillatim. Potest enim vere dici q̄ essentia diuina est pater & filius & spūssanctus. Et iterum vere dicitur cēntia diuina & filius cēntia diuina & spūssanctus. Huo q̄dem in nobis nō accipit. Non. n. esse tia patris & petrus: sed cēntia dei patris est ipe pater: q: petrus est ex multis cōpositus: nō aūt plona patris: neq; plona filij: nec persona spūssancti ¶ Sed vbi dicit & ideo in deo &c. soluit rōnem quā p se inducebat Joachim. Est. n. ꝯsiderādum q̄ nihil ꝯnumerat aliis nisi q̄ ab eis distinguitur Nā euz alal nō distinguat ab homine: equo: & boue: quoz quodlibet est alal: ideo nō possumus dicere q̄ homo: equus & bos & alal sūt quattuor: sz sunt tria tm: q: quodlibet illorum est alal. Jta ga quelibet trium plonarum est illa res. f. diuina essentia: vel natura nō p̄t dici q̄ tres persone & illa res sunt quattuor: q: illa res nō est aliquid aliud a tribus personis. Quod quidem p̄bat p hoc q̄ sola diuina essentia est p̄incipium creans vniuersa. Jta q̄ nihil p̄t inueniri p̄ter diuinam essentiā quod. f. nō sit idem cum essentia diuina: vel nō sit creatum ab ea: tres aūt plone nō sunt create a diuina essentia: q: increatus pater: increatus filius increatus spūssanctus: quimo possumus dicere: q̄ pater est p̄incipium vniuersorum & similiter filius & spūssanctus. Unde manifestum est q̄ diuina essentia nō est aliquid aliud a tribus personis. Nā nō est quaternitas in diuinis: sed trinitas. Sz q: Joachim credebat q̄ ex dictis magistri sequeret q̄ esset essentia distincta in tribus personis: ideo tertio cum dicit & illa res nō est generans &c. ostendit q̄ hoc nō sequit. Verum est enim q̄ possimus dicere q̄ diuina essentia nō est distincta in tribus plonis. Et hoc enim aliquid est distinctū in diuinis q̄ est generans: vel genitum: vel p̄cedens: vt dictū est. Possumus tm dicere q̄ essentia diuina est ille qui distinguit. i. pater q̄ distinguitur a filio & similiter possimus dicere q̄ essentia diuina est pater qui generat & est filius q̄ genitus & est spūssanctus q̄ p̄cedit. Jta. f. q̄ distinctōes importāt̄ per hec tria adiectiua: generās: genitū & p̄cedēs determinant ipsas plonas de quibus p̄dicātur p̄dicta adiectiua: nō aūt essentiā vel nām que nō distinguit. Non ergo sequit qđ Joachim putabat. Essentia nō est generans: pater est generans: ergo essentia nō est pater. Omia & si essentia nō generat est tn ille qui generat. i. pater: & filr essentia nō nascitur sed & ille qui nascit. i. filius: nec q̄ essentia p̄cedit: sed est ille q̄ p̄cedit. i. spūssanctus. ¶ Quinto cū dicit & dicit sic aliud &c. ostendit qualiter sm fidē catholicā sit signāda distinctio plonarum. Circa qđ ꝯsiderandum & q̄ in diuinis masculinū genus refert ad plonam: neutrum aūt genus refert ad essentiam vel nām. Sicut etiam in rebus humanis p masculinū genus querimus de plona sicut quis currit: petrus: p neutrum genus querimus de nā: sicut quid est homo: animal rōnale. Omia igit in diuinis essentia & indistincta. plone vero distincte: ideo nobis distinctius vtimur in diuinis in masculino genere nō aūt in neutro. Dicimus. n. q̄ licet sit alius pater & alius filius & alius spūssanctus nō tñ sunt aliud & aliud: q: nō est alietas in cēntia & si sit alietas in plonis: s. id ipm qđ est pater & filius & spūssanctus: q: est eadē cēntia trium. Et p̄pter hoc sunt sino idem si idem sit neutri genere: q: hoc pertinet ad idēptitatē essentie: nō aūt sit idē masculine: q: hoc tolleret distinctionē plonaz. Possūt oz q̄ sint idem neutraliter vt credant eē substantiales sm fidem ortodoxam. i. recte gloriantem ab ortos qđ est rectū & doxa qđ est gla: & catholicam. i. vniuersalē sicut sup̄a expositū est. Hoc. n. determinatū est in nicena synodo q̄ filius sit homoūsion. i. ꝯsubstātialis patri ¶ Quinto cū dicit pater enim ab eterno &c. p̄bat q̄ vna & eadē sit essentia trium plonaz. Pater. n. generādo filiū dedit ei sm fidē quam: cū generare nihil aliud sit q̄ dare substātiā sue alium p̄dicere. Et sicut ab eterno p̄ genuit filium nō q̄dem p̄us nō existente: ita etiā ab eterno p̄ dedit substātiam filio: nō q̄dem quasi p̄us nō habēti: sz q: ab eterno eam ab alio habuit. i. a patre. Et de ista datione ipse filius dei testatur. Joā. 5. Pater meus quod dedit mihi maius oībus est. Id enī qđ & maiuscula est diuina cēntia. Dedit ni q̄ aliter se hz in generatione humana & aliter in diuina.

Quia enim natura humana diuisibilis est: potest homo generãs partem substantie sue transfundere in natum. Diuina aūt natura ẽ simplex ⁊ idiuisibilis: ideo siue aliqd non pōt dici q pater partẽ substantie sue filio dederit. Sed etiam non pōt dici q substantiam suam ita dederit filio, q eam sibi non retinuerit: qr sic dans eam esset desisteret ẽẽ diuina substantia. In corporalib⁹ enim qd dat non retinet sicut q dant equū nō retinent ipsum: sed in spūalibus simul dat aliqd ⁊ retinet: sicut q docet alij sciam retinet ipsam. Patet igit q filius sine vlla diminutione accepit naturã a patre: ⁊ pater eam retinet. Unde sequit q pater ⁊ filius habent vnam substantiam. Et eadem ratione de spū. sanctoq ab vtroq pcedit. Pater aūt est substantia sua: qr nō ẽ in eo aliqua cōpositio: ⁊ similiter filius ⁊ spū. sanct⁹. Cum ergo sit vna essentia trium: sequit q vna res que ẽ diuina essentia ẽ pater ⁊ filius ⁊ spū. sanctus. Et ideo irrefragabiliter ẽ pbata sñia magistri Petri lōbardi: ⁊ p consequẽs dictum ioachim infirmatum vt falsum. Secūdo cū dicit. Cū ergo veritas p fidelib⁹ ꝛc. ponit auctoritates quas male intellectas p se ioachim inducebat. Quod enim dñs orans p fidelib⁹ dicit: volo vt ipsi vnū sint in nobis sicut ⁊ nos vnum sumus: sic iducebat ioachim ac si eodẽ modo accipiendū eẽt hoc qd dr̃ vnum: i nobis: ⁊ i diuinis psonis. Hoc aūt ẽ falsum: qr in fidelib⁹ sic accipit: vt intelligat vnitas charitatis p grãz. In diuinis aūt psonis sic accipit vt intelligat vnitas eiusdez nature. Et hoc pbat per illē: qr dñs dicit Mat. 5. Estote vos pfecti sicut ⁊ pater vester celestis pfectus ẽ. Non nī est idem modus pfectōis humane ⁊ diuine: qr non pōt eẽ tãta similitudo inẽ creatorẽ ⁊ creaturã qn maior inueniat ibi dissimilitudo: pp̃ter hoc q creatura in infinitū distat a deo.

¶ Explicit opusculū vigesimū quartū vz expositio scḋe decretalis fm dñū Thomã aqnatem.

¶ Incipit opusculū vigesimū qntū vz tractatus vtilis de sortibus ad dñm Jacobū de burgo.

Postulauit a me ve

stra dilectio vt qd de sortib⁹ sentiẽdum sit vobis cōscriberem. Nō ẽ aūt fas vt preces quas fiducialiter charitas porrigit apud amicum repulsam patiant. Unde petitioni vestre satisfacere cupiẽs intermissis paulisper occupationū mearum studijs solẽnū vacationū tpibus: qd mihi de sortibus videat scribẽdum curaui. ¶ De quibus cōsiderare opz in qbus locum sors habeat. Quid sit sortium finis. quis modus. que earum virtus: et vtrū eis liceat vti fz xpiane religionis doctrinã.

In qbus reb⁹ locū hat inqsitio p sortes. CA. I.

Primo igit cōsiderãdum ẽ q rerū quedam sunt ex necessitate ⁊ semper sicut deū esse duo ⁊ tria eē qnq: solem oriri ⁊ alia huiusmodi que vel semp sunt vel semp eodẽ modo eueniūt. In his aūt sors locum nō hz. Derisibilis. n. videt si qs sortib⁹ explorãdum aliqd esse estimaret circa eē diuinū: vel circa numeros: vel circa motus solis ⁊ stellarū. Alia vō sunt q nãliter qdez contingunt ⁊ vt frequẽtius eodez modo veniūt qnq tamẽ: sed rarius aliter ɔtingūt: sicut estatẽ esse siccam: hyemẽ vō pluuiosam. Cōtingit tñ aliqñ sed rarius euenire ɔtrium: ex eo q solitus nature cursus ex aliqbus causis impedit. In neutris aūt pdictarū rerū fm se ɔsideratis locū sors hz. Sed si res scḋo dicte ɔsideranẽ fm q cursus earū attingit aliqualiter vsum humane vite: sic ab aliqb⁹ forte ingri pōt: vt an fluuius inūdet: ⁊ domū ⁊ agrus occupet: an pluuia estate abundet. Sz an pluuia vel fluuius inundet in locis desertis in qbus hec ad vsum humane vite nō ptinẽt: nullus forte inqrere studet. ¶ Ex quo pz q sors pprie in reb⁹ humanis locum hz. Sed qr ad vnūquẽq hominuz ptinet sollicitari de his que ptinẽt ad vsum pprie vite ⁊ eoꝝ cū qbus quocūq modo cōmunionem hz: ɔsequens est q nec ad oēs res humanas inqsitio sortis extendat. Nullus enim in gallia existẽs forte aliqd ingrendū curat de his q ad indos ptinẽt cū qbus nullatenus in vita cōicat. Sed de his ɔsueuerūt hoies forte aliqd ingrere: que qualitercūq ad eos ptinent vel ad sibi ɔiūctos. ¶ Rursus aūt nec i his oībus sortes ingri videnẽ. Nullus enim sortes ingrit ea que p suam industriã vꝫ cognoscere vel ad effectū pducere pōt. Derisibile nãq videt si qs forte inquirat an comedat: fruges ex agro colligat: vel si id qd videt ẽ homo vel equus. ¶ Relinquit igit q hoies forte aliqd inqrunt in rebus humanis aliqualr ad se ptinentib⁹ que p ppriam prudẽtiam non possunt cognoscere nec ad effectum perducere.

¶ Ostẽdit ad quẽ finẽ sortes ordinanẽ. C. II.

Quia igit in his aliqd forte requirit que ptinẽt ad vsum vite humane: necesse est q ad hoc inqsitio sortis tẽdat fm qd res aliquo accōmodanẽ vsui vite humane. Circa ea vō que veniūt in vsum humanū pmo qdem sollicitãtur hoies vt ea qualitercūq habeant: secundo vō vt habitis vtanẽ. tertio vō vt futurū euētū vsus cognoscant. Et qr res vite nostre deseruientes in nostros vsus assumere nō possum⁹. nisi eas aliqliter habeamus: res autem fm sui naturam communes sunt omnibus: necesse fuit ad hoc q eis distincte homines vti possent vt p aliquem modū inter homines diuiderenẽ. Quãdoq aūt cōmunium rerum diuisio ex humana idustria ⁊ volūtatū ɔcordia potest ad effectum perduci: ⁊ tūc sortib⁹

nō idiget. Sed quãdo humanus sensus non sufficit ad ɔcorditer diuidẽdum: tūc ɔsueuerunt sorte diuidere: fm illud puer. 18. Cōtradictiones comprimit sors. Sicut aūt est distinctio facultatum: ita etiam ⁊ honorum siue dignitatum. Unde qnq ɔtingit q aliqui nō valentes ɔcorditer eligere aliquem cui dignitas aliqua cōferatur: sorte hoc requirẽdum existimãt. Quod etiam in veteri lege obseruatum fuit vt sorte quadam ad officium summi sacerdotis accederet. Unde dicitur luc. 1. q zacharias sorte exijt vt incẽsū poneret. Saul etiam sorte fuit electus in regem vt legit pmo regum. x. ¶ Sicut aūt ɔtingit dubitari circa distributionem honoꝝ: ita ⁊ circa distributionẽ penarum. Et ideo si credaẽ aliqs puniẽdus. ignoretur aūt quem puniri oporter: sorte hoc aliquibus iqrẽdum videtur. Sic eniz legimus Jonã fuisse in mare piectum: sicut ⁊ iosue achan d anathemate surripiẽtem sorte puniuit vt legit Josue. 7. Sic igit vno modo sors ordinaẽ ad ingrendum quis sit habiturus vel possessionem: vel dignitatem vel penã: ⁊ hec vocari potest sors diuisoria: qr per eaz diuidit id quod ignoraẽ qualr sit distribuẽdum. Unde ⁊ verbum sortiẽdi a sortibus sūptum esse videẽ. ¶ Sicut aūt dubitare cōtingit quis rem aliquam sit habiturus: ita dubitare cōtingit vtrum re aliqua sit vtẽduz: ⁊ vniuersaliter vtrum expediat aliquid agere. Nã omnis actio vsus aliquis est vel suipsius vel rei alterius. Cū igit talis occurrit dubitatio circa agenda: si qdez per humanam prudẽtiam huic dubitationi satisfieri possit: ad humanum ɔsilium recurrẽdū opinantur. Sed qr vt dr̃ sap. 9. cogitationes mortalium timide: ⁊ icerte puidẽtie nostre: vbi humano ɔsilio dubitationi plenarie occurri nō potest: ad sortium inqsitionem recurrūt. Huius exẽplū legimus i hester. vbi dr̃ q missa est sors in vrnaz quo die ⁊ quo mẽse gens iudeoꝝ deberet interfici. Et qr huiusmodi sors succedit loco cōsilij: potest dici sors ɔsultoria quasi ad ɔsulẽdum ordinata. Sollicitanẽ etiam plerūq hoies de futuris euẽtibus ex quoꝝ cognitione homo in pluribus agẽdis vel vitãdis potest dirigi: ⁊ tamẽ futurorum cognitio excedit humanam idustriam: fm illud ecclesiastes. 8. Multa hominis afflictio q ignorat preterita: ⁊ futura nullo scire potest nuncio. Unde homines ad aliquid de futuris euentibus cognoscẽdum: iterdum putãt esse recurrẽduz ad sortes. Et huiusmodi sortem diuinatoriam vocare possumus. Diuini enim dicunẽ qui aliqua de futuris pcenoscūt: quasi sibi attribuẽtes quod est ppriū dei: fm illud ysa. 41. Annũciate que ventura sunt i futurum: ⁊ sciemus qr dij estis vos.

¶ Quis sit modus inquirendi per sortes declaratur. CA. III.

Circa autem opz q multipliciter aliqui cognitionẽ exquirūt eoꝝ que humanam excedunt industriam. ¶ Quidam enim manifesta responsa deposcūt vel a deo vel a demonibus. Quoꝝ pmum pertinet ad pphetas viros q quadam pulegiata familiaritate deo coniūcti ab eo merenẽ instrui de futuris euentib⁹ aut de quibuscūq supnaturalibus rebus: fm illud amos. 3. Nō faciet dominus deus verbum nisi reuelauerit secretū suū ad seruos suos pphetas. Reuelat aūt interdū vigilãtibus p manifestã visionẽ. Interdum aūt p somniū fm illud numeri. 12. Si quis fuerit inẽ vos ppheta dñi: in visione apparebo ei vel p somniū loquar ad illū. Dns⁹ aūt gratie particularis plerisq homines pfecti admonenẽ i somnis de his que ptinent ad eoꝝ salutẽ. ¶ Ubi dicitur Job. 33. Per somniū in visione nocturna quãdo irruit sopor sup hoies ⁊ dormiūt in lectulo: tūc apperit aures viroꝝ: ⁊ erudiẽs eos instruit disciplinam: vt auertat hoiez ab his q fecit: ⁊ liberet eum de supbia. ¶ Scḋo vō ptinet ad nigromanticos q qbusdam incantationib⁹ ⁊ sacrificijs a demonibus aliqua respōsa exqrunt vel sermone platã: vel aliqbus signis demōstrata: ⁊ hoc vel in vigilia vel in somno. ¶ Quiq vō alioꝝ occultoꝝ hoies exqrunt noticiam quasi signū eoꝝ accipiẽtes ex quibusdã que in alijs reb⁹ considerant. Cui⁹ qdem inquisitiõis diuerse sunt species. Exquirūt enim quidã occultoꝝ noticiã siue circa futuros euẽtus: siue circa ea que expedit agere per ɔsiderationem celestiū motuū: inspiciẽdo s. motus ⁊ situs eoꝝ ex qb⁹ futura ⁊ occulta se posse cognoscere putãt: quod ptinet ad mathematicos siue astronomos q ẽt genealogi appellanẽ pp̃ter natalium dierū ɔsiderationes. Quidam vō occultoꝝ noticiã exqrendã putãt ɔsiderando motus et voces aliquoꝝ aĩalium ⁊ etiam hoium sternutationes: qd totum ptinet ad augaria siue ad aruspicia: que ex inde dicunẽ: qr pcipue aues inspiciũt ⁊ earū garrit⁹ attẽdunt. ¶ Alij vō sunt q occultorũ noticiã querūt ex aliqb⁹ que ab hominib⁹ dicunẽ vel fiūt sub aliqua attestatione. Quod quidem inquisitionis genus pprie omẽ vocaẽ. Cui⁹ exẽplũ ex maximo valerio accipe possum⁹: q narrat q cū luci⁹ paulus ɔsul bellū cū rege persarū eēt factur⁹ a curia regressus filiã suam tristẽ inueniens tristicie cãm quesiuit. Que rñdit persam perijsse. Decesserat enim catulus quidã noie persa. Arripuit igit omen paulus ⁊ spez clarissimi triūphi animo ɔcepit. Quidã vō querūt oculta: attẽdendo quasdam figuras in qbusdam corporib⁹ apparẽtes: vt puta fm lineas man⁹ humane: qd dr̃ chiromãtia vel ẽt in osse spatule cuiusdam aĩalis: qd dr̃ spatulantia. ¶ Tertio vō modo aliqui noticiam occultoꝝ regrũt ex his q p eos gerunẽ: eoꝝ ɔsideratis

euētum. Quod etiam multiplicit̃ &c. Ad 4ens genus ptinet geomantie vsus: q̃ quem quibuslā punctis descriptis: eos diuersimode sm quasdā figuras disponendo: aliquos occultos putant per hoc se notitiaz posse acquirere. ¶ Pertinet etiā ad hoc genus q̃ quibusdā cedulis reconditis in occulto: dum in quibusdā earum diuersa scribunt in aliys vo nihil. discernīt quid accipientib⁹ cedulas pingere debeat vel de eis gd oporteat fieri. ¶ Cui ēt simile est q̃ quibusdā festucis inequalibus absconditis: diuersa circa aliquos iudicamus ēre eo q̃ maiorem vel minorē accipiūt. Ad quod ēt aliqualit̃ pertinere videt tarillos, piectio vel si gd aliud fiat p quod diiudicet qualit̃ sit aliqd diudēdum: vel quid impleat agere ad cognoscendū aliquod p̃teritum occultum vel futurum. Unde ēt duella vident ad hoc ptinere nisi inēstum per artem vel virtutē plerūq; vnus aliū supat. Videt̃ ēt ad hoc pertinere indicia ferri candētis: vel aque: vel alia huiusmodi: nisi q̃ in hijs nō est euētus indifferens. Unde in hijs requirit expēssi⁹ diuine virtutis indiciū q̃ in alijs suprādictis. Motem aūt sortis ad hoc tertium ingēstionis genus videt ptinere cum. f. aliqd fit vt eius euentu considerato aliquod occultū manifestet. Unde sortes diuinat pici vel in finū mutti: vel aliquid aliud additur in cōmemoratiōe sortiū: quod ptinet ad actus humanum: sm illud puer. 16. Sortes mittunt in sinū. ¶ Patet igit ex suprādictis q̃ sors est ingēstionis genus occulti excedētis humanam industriā per aliquid a nobis factū. f. rebus humanis ad nos pertinētibus: vel habendis: vel vtendis: vel cognoscendis. ¶ Dicit aūt op⁹ q̃ quandoq; hoc tertiū ingēstionis genus quod ad sortes dictum est pertinere: potest alicui p̃dictoz generiz permiscēri. Quāq; quidē ppbice cōsultationi: sicut p̄z in facto Gedeonis qui vellus expandēs in aera ingēsit sibi plenum rosis a dño: vt legit iudicum. 6. Quādoq; vo permiscet nigromātice inspectionī: sicut Saul spitio sm quod inspiciunt viscera alalium demonibus imolatoz. Quādoq; vo astronomice considerationi aut ēt augurū obseruationi: puta si hoc aut illud faciēti: aspectus talis stelle vt talis auis occurrat. Quādoq; vo diuinationi que fit per obseruationem verboz ppter aliud dictoz. Ad qō ptinere videt q̃ aliqui in appertiōe libroz observant quid eis occurrat. Et silr alie sortium diuersitates facile colligi possint: sm cōmixtiones tertii generis ad alia duo. ¶ Hec igit de modo sortium dicta sint.

¶ Ostendit vnde sit sortiū virtus. CA. IIII.

Portet aūt ꝑsiderare: an sit efficax p̄dicta ingēstio sortium. Ad cuius ꝑsiderationez assumere opz diuersas opiniones circa rerum humanarū euent⁹. Quidam enī fuerūt q̃ reos humanas nullo supiozi regimine gubernari existimarunt sed solum rōne humana. Ita q̃ ā manis: crederēt eē olim sortita. Sēm igit horum sistam: nulla potest esse p̄cognitio futuroz. Ea enim que sortiuntur fiūt: incognita sunt: vnde ea liter sors diuinatoria tollitur. Similiter ēt nec ꝑsiluanti: penitat ex futuris euentib⁹. Unde si futuri euētus ignorant: silentio frustra fiet. Sēm hos nō sors diuinatoria locum pōt habere nō q̃ p eā decernat gd in diuisione rerum magis expediat: sed vt q̃ rōne diffiniri non pōt: saltem relinquat fortune. ¶ Sz hec opinio diuinam puidentiam que infinita ē certo fine ꝓcludit. Dum enim sibra bit a diuina puidentia res humanas: in quib⁹ tamen plerūq; manifesta indicia diuine gubernationis apparent: ipis ēt rebus humanis facit iniuriam quas absq; regimine fluctuare affirmat. Subtrahit ēt cuiuscunq; religionis cultuz: et timorem hominib⁹ aufert: vnde penitus ē repudianda. ¶ Alij vo fuerunt q̃ dixerunt oēs actus humanos et euētus eoz et oēs res humanas necessitati syderum subdi. ¶ Uñ cum sit certus ordo quo mouent celestia corpora: ex eoz ꝓsideratione estimabant posse p certitudinem futuros hominum euentus pnosci nisi quaten⁹ ab hoc hominib⁹ experientia deficit. Et q: sz hoz sñias omnes actus humani ex syderū necessitate pueniūt: consequēt ē vt etiam ipsi humani actus q̃ regunt ad sortes sm syderum dispositionem pcedant vt hoc vel illud pueniat. Puta si geomanticus pūcta describat in pulvere man⁹ eius moueri asserunt sm celi virtutē ad hoc q̃ talis numerus pūctoz pueniat q̃ sit ꝓueniens dispositioni celestis: idemq; si ceteris sīmilibus dicāt. Et sic sm ea que pueniunt ex huiusmodi actibus dicūt futura posse pnosci sm q̃ pcedunt ex virtute celestium corpoz: ex q̃bus humanos euent⁹ disponi existimāt. Et sic sz hanc opinionem sors diuinatoria locuz hz p quā considerant futuri euentus: et p consequens ꝓsultoria que dependet ex consideratione futuroz euētum. Diuisoria ēt sors locum hz non solum ēt tum ad hoc vt rex diuisio sortis iudicio relinquatur: hz etiam ēstum ad hoc vt sic possideant res si cut dispositio celestis regit. Et q: nō solū actus humanos sz etiam ceteroz alalium mot⁹ atq; omnā nālium corpoz syderib⁹ dicūt esse subiectos: sm p̄dictam ēt rōnem dicūt p augaria et alios prediceros ingēstionis modos ad idē genus ptinētes posse futura pnosci: inēstum hos mot⁹ vel dispositiones ex virtute syderū dicunt pcedere. Uñ huiusmodi nolant stellas secūdas: q: in his ꝓmittio q̃dā apparet celestiū corpoz. Et q: homo dormiēs nō hz ꝓfectum rōnis vsum sz sm ymaginē cōem mouet: ex ꝓdicta ēt eā debēt somnia vim divinationis hēre: inēstum. f. mot⁹ fantasmatum q̃ apparent in somnis: ex corpoz celestiū dispositione pcedūt. Sz hec opinio expēssam ptinet falsitatez. Nō enim est possibile q̃ celestia corpora in aliqd ineo corpeū impimant: q: quodlibet ieo corpeū est virtuosius et nobili⁹ quolibet corpore. Intellect⁹ aūt humanus neq; est corpus neq; ē virt⁹ corporea organi: vt Aristoteles pbat. Aliquin non posset oīum corpoz nās cognoscere: sicut oculus nō posset videre omnes colores si pupilla ēt aliquo colore ifecta. Impossibile est ergo q̃ corpus celeste imp̄mat in intellectū humanum. Uolūtas aūt in intellectiua parte est et mouet a bono p intellectū apprehensu: vñ pari rōne corpora celestia in eam ipimere nō possūt. Sed aūt act⁹ humani ꝓncipaliter ex intellectu et voluntate pcedunt. Non possunt igit p certitudinem futuri hoīm actus ꝓnosci p inspectionem celestium corpoz: et multo minus p inspectionē quoruncūq; aliorū que ab eis mouent: puta p garritum auium: p descriptionē punctoz: et p alia suprādicta. ¶ Manifestum est aūt q̃ humanarū rerū euent⁹ plurimi ab actibus humanis dependent: vñ nec euent⁹ humanarum rerum p p̄dicta possunt pnosci. Inēstum tamē humanarum rerum euent⁹ dependet ex aliquibus corporeis causis: sicut abundātia frugū et siccitate aeris: vel pluuiarū descensu: nihil prohibet eos ex inspectione stellarū posse pnosci: et per ꝓsequēs ex consideratione aliorū corpoz que dispositionē stellarum sequūtur. Quia sicut Augustinus dicit in. 5. de ciuitate dei: non vsq; quaq; absurde dici potest ad solas corpoz differētias affici⁹ quosdā valere sydereos sicut solaribus accessib⁹ et recessibus. Uidemus etiam ipius anni tempore varieri et lunarib⁹ incrementis atq; decremētis augeri aut minui quedam rerum genera. Uñ et naute ex consideratione stellarum et statu animalium pnoscunt vētos et tempestates futuras. Nec tamē erit de sortib⁹ similis ratio: q: per sortes non solū de actib⁹ humanis inquirit: sed etiam per humanos act⁹ ingēstio ipa pcedit. Unde non potest dici q̃ ipa piectio sortium: corpoz celestium dispositionē ex necessitate sequat. Quia tamen ad act⁹ humanos non solum cōcurrunt voluntas et intellectus qui impressioni syderum nō subdunt: hz etiā sensitiua pars anime que in eo q̃ corpori alī vtit organo necesse est q̃ corporib⁹ celestib⁹ subiaceat: potest dici q̃ ex dispositione celestiū corpoz aliqua inclinatio sit in nobis ad hec vel illa faciēda: inēstum. f. ad hoc inducimur p imaginariam apprehensionem et p appetitū sensitiuum passiones. f. timorem: et alia huiusmodi: ad que homo est magis vel min⁹ dispositus sm corporalem complexionem que subdit dispositioni stellarum. Quia tamē homo p intellectum et voluntatem imaginationis fantasmata et sensibilis appetit⁹ passiones regnere potest: et stellarum dispositio nulla necessitate inducit hominem ad agendum: sed quedā inclinatio solum quam sapientes moderāte refrenant. Propter quod et Ptolomeus dicit in centiloquio q̃ sapiens homo dominat astris. i. inclinationi que ex astroz dispositione relinquit. Stulti vo omo sm eam agunt quasi ratione non utentes: in quo parum discordant a bestijs: sm illud psalmi. Homo cum in honore esset nō intellexit comparatus est iumētis insipientibus: et similis factus est illis. Et q: stultoz sm Salomonem infinitus est numerus: in paucis aūt perfecte ratio dominat: in plurib⁹ hominum inclinationes celestium corpoz fortunē effectum. Et ppter hoc quādoq; astrologi ex inspectione stellarū vera pnūciāt sepiue circa cōmunes euētus: quamuis in particularib⁹ frequēter deficiant: ppter rationez que corporib⁹ celestibus non est subiecta. Unde i protractione punctoz geomātie actores hoc obseruandū putāt: vt et ille q̃ trahit pūcta absq; pmeditatiōe rōnis pducer: et ille q̃ stultar: quasi ratione solicitudine ifligatus interroget nō quasi ex deliberatiōe rōnis. Quod ēt in oīous talib⁹ stultationib⁹ dicūt esse seruādū. ¶ Quāuis aūt ꝓbem ꝓdictū inclinatiōe modū corpora celestia disponāt ad aliquos act⁹ humanos necessitate nō imponendo: nō tamē ad oēs euētus humanos talis inclinatio se pōt extēdere. Corpora enī celestia naturaliter agūt: est aūt hoc nature ppriū vt ad vnū aliqd tendat: sicut ēt actio rei nālis ab vno pendit ꝓncipio. f. a ppria forma rei que est nālis actiōis ꝓncipiū. Intellectus vo agit p formas mēte cōceptas que in eodē pōt multiplicari: et ideo potestates rōnales non determinant ad vnum sed se habēt ad multa. Ea vo que in humanis euētibus casualiter accidūt p accēs sunt: puta q̃ homo fodiēs sepulchrū luenit thesaurū. Quod vo p accēs est: nō ē vnū. Uñ nullus agēs nāle inclinare pōt ad id q̃ per accēs euenit. Posset igit esse in hoīe aliq̃ inclinatio nālis vt sepulchrū fodere et: q: hic ꝓ aliquid vnū est: et similiter ad hoc q̃ thesaurū quere re: sed hoc q̃ fodiēdi sepulchrū thesaurus occurrat nō potest cām nālem habere. Non igit p modum inclinationis ad oēs euētus humanos ꝓ dictam opinionē sortiū ingēstio efficax eē potest. Sed intellectus pōt accipere vt vnū q̃ euenit p accidens ex multis vnam compositionem formādo Et ideo nihil prohibet aliqua que per accēs euenire videntur: ab aliquo intellectu esse ꝓordinata. Puta si aliqs lapidē in via ponat ad quē q̃ab eo mittit ꝓpingens cadat: casus quod euenit est p accēs nō euenies sm eius ꝓpositum: est aūt dispositum per intellectum alterius eius mittentis.

eūctum. Quod etiam multiplicater fit. Ad hoc genus ptinet geomantie vsus: p quem quibusdā punctis descriptis: eos diuersimode fm quasdā figuras disponendo: aliquos occultos putant per hoc se noticias posse acquirere. ¶ Pertinet etiā ad hoc genus q̄ quibusdā festucis inequalibus absconditis: diuersa circa aliquos indicantur eo q̄ maiorem vel minorē accipit. Ad quod ēt aliqualr pertinere videt ramilloz plectio vel si qd aliud fiat p quod diuidicet qualr sit aliqd diuidendum: vel quid impediat agere ad cognoscendū aliquod p̄teritum occultum vel futurū. Unde ēt duella videnf ad hoc ptinere nisi ingstum per artem: vel virtutē plerūq̄ vnus aliū supat. Videtur ēt ad hoc pertinere iudicia ferri candentis: vel aque: vel alia huiusmodi: nisi q̄ in his nō est eūctus indifferens. Unde in his requirit expssa diuine virtutis indiciū q̄ in aliis supadictis. Homen aūt sortis ad hoc tertium ingstionis genus videt ptinere eum. l. aliqd fit vt eius euentu conferato aliquod occultū inotescat. Unde sortes dicunt pici vel in finū mitti: vel aliquid aliud addi citur in cōmemoratiōe sortiū: quod ptinet ad actus humanum: fm illud puer. 16. Sortes mittunt in sinū. ¶ Pater igit est supadictis q̄ sors est inquisitio occulti excedētis humanam industriā per aliquid a nobis factū. l. rebus humanis ad nos pertinētibus: vel habendis: vel vtendis: vel cognoscendis. ¶ Deinde aūt opz q̄ quandoq̄ hoc tertiū ingstionis genus quod ad sortes dictum est pertinere: potest alicui p̄dictoz generis permisceri. Quāq̄ quidem pplice cōsultationi: sicut pz in facto gedeonis qui vellus expandēs in aera ingsuit signum rozis a dño: vt legit iudicum. 6. Quādoq̄ vo permiscet nigromātice inspectioni: sicut sarusptis fm quod inspiciunt viscera aialium demonibus imolatoz. Quādoq̄ vo astronomice considerationi aut ēt augurū obseruationi: puta si hoc aut illud faciēti: aspectus talis stelle vt talis auis occurrat. Quādoq̄ vo diuinationi que fit per obseruationem verboz ppter aliud dictoz. Ad qd̄ ptinere videt q̄ aliqui in appertiōe libroz observant quid eis occurrat. Et sifr alie sortium diuersitates facile colligi possunt: fm cōmixtionez tertii generis ad alia duo. ¶ Hec igit de modo sortium dicta sint.

¶ Ostendit vnde sit sortiū virtus. CA. IIII.

Portet aūt ꝓsiderare: an sit efficax predicta ingstio sortium. Ad cuius ꝓsiderationez assumere opz diuersas opiniones circa rerum humanarū euent. Quidam enī fuerūt q̄ res humanas nullo supioz regimine gubernari existimarunt sed solum rōne humana. Ita q̄ q̄cunq̄ ꝑter humanam puidentiā fiūt in rebus humanis: crederēt ēe olim fortuita. Scōm igit horum sistam: nulla potest esse p̄cognitio futuroz. Ea enim que fortuito fiūt: icognita sunt: vnde et taliter sors diuinatoria tollitur. Similiter ēt nec sors ꝓfuturoz locum haberet. Quid enim vtile sit futuri euēctus ignorare: ꝓsultatio frustra fiet. Deōm hos tñ sors diuisoria locum pōt habere nō q̄ p cā decernat qd in diuisione rerum magis expediat: sed vt q̄ rōne diffiniri non pōt: saltem relinquat fortune. ¶ Dz hec opinio diuinam puidentiam que infinita ē certo fine ꝓcludit. Dum enim extra hit a diuina puidentia res humanas: in quib⁹ tamen plerūq̄ manifesta indicia diuine gubernationis apparent: ipis ēt rebus humanis facit iniuriam quas absq̄ regimine fluctuare affirmat. Subtrahit ēt cuilibet religionis cultuz: et deitimorem hominib⁹ aufert: vnde penitus ē reprobanda. ¶ Alij vo fuerunt q̄ dixerunt oēs act⁹ humanos et eūctus eoz et oēs res humanas necessitati syderum subdi. ¶ Uñ cum sit certū ordo quo mouent celestia corpora: et eoz ꝓsideratione estimabant posse p certitudinem futuros hominum euentus ꝓnosci nisi quatenꝰ ab hoc hominib⁹ experientia deficit. Et q: fz hoz fiias omnes act⁹ humani et syderū necessitate pueniūt: consequēt ē vt etiam ipsi humani actus q̄ reqrunt ad sortes fm syderum dispositionem, peedant vt hoc vel illud pueniat. Puta si geomanticus p̄cta describat in puluere manꝰ eius moueri asserunt fm certā virtutē ad hoc q̄ talis numerus p̄ctoz pueniat q̄ sit ꝓueniens dispositioni celesti: idem q̄ i ceteris similibus dicūt. Et sic fm ea que pueniunt ex huiusmodi actibus dicūt futura posse ꝓnosci fm q̄ peedunt ex virtute celestium corpoz: et q̄ hanc opinionem sors diuinatoria locuz hz p quā considerant futuri euentus: et p consequens ꝓsultoria que dependet ex consideratione futurorum eūctum. Diuisoria ēt sors locum hz non solum q̄tum ad hoc vt rez diuisio sortis iudicio relinquatur: sz etiam q̄tum ad hoc vt sic possideant res sicut dispositio celestis regit. Et q: nō solū act⁹ humanos sz etiam ceteroz aialium mot⁹ atq̄ eorum nālium corpoz syderib⁹ dicūt esse subiectos: fm p̄dictam ēt rōnem dicūt p auguria et alios predictos ingstionis modos ad idē genꝰ ptinētes posse futura ꝓnosci: ingstum hos motꝰ vel dispositiones ex virtute syderū dicunt peedere. Uñ huiusmodi nolant stellas secūdas: q: in his impssio q̄dā apparet celestiū corpoz. Et q: homo dormiēs nō hz pfectum rōnis vsum sz fm ymaginē cōmouet: et p̄dicta ēt ea debēt somnia vim diuinationis hēre: in ingstum. l. motꝰ fantasmatum q̄ apparent in somnis: et corpoz celestiū dispositione p cedāt. Sz hec opinio expssam ptinet falsitatem. Nō enim est possibile q̄ celestia corpora in aliqd incorporeū impmant: q̄ quodlibet incorporeū est virtuosius et nobiliꝰ quolibet corpore. Intellectꝰ aūt humanus neq̄ est corpus neq̄ ē virtꝰ corporei organi: vt Aristoteles ꝓbat. Aliioquin non posset ostium corpoz nās cognoscere: sicut oculus nō posset videre omnes colores si pupilla esset aliquo colore ifecta. Impossibile est ergo q̄ corpus celeste impmat in intellectū humanum. Nolūtas aūt in intellectiua parte est et monet a bono p intellectū apprehensū: vñ pari rōne corpora celestia in eam ipmere nō possūt. Dēs aūt act⁹ humani ꝓcipaliter ex intellectu et voluntate peedunt. Non possunt igit p certitudinem futuri hūm actus ꝓnosci p inspectionem celestium corpoz: et multo minus p inspectionē quoruūq̄ aliorū que ab eis mouent: puta p garrium auium: p descriptionē punctoz: et p alia supadicta. ¶ Manifestum est aūt q̄ humanarū rerū euent⁹ plurimū ab actibus humanis dependent: vñnec euentꝰ humanarum rerum p predicta possunt ꝓnosci. Ingstum tamē humanarum rerum euentꝰ dependet ex aliquibus corporeis causis: sicut abundātia frugū et siccitate aeris: vel pluuiarū defectu: nihil phibet eos ex inspectione stellarū posse ꝓnosci: et per ꝓsequēs ex consideratione aliorū corpoz que dispositionē stellarum sequūtur. Quia sicut Augustinus dicit in. 5. de ciuitate dei: non vtiq̄q̄ absurde dici potest ad solas corpoz differētias affiat⁹ quosdā valere sydereos sicut solaribus accessib⁹ et recessibus. Uidemus etiam ipius anni tempore variari: et lunarib⁹ incrementis atq̄ decrementis augeri aut minui quedam rerum genera. Uñ et naute ex consideratione stellarum et statu animalium ꝓnoscunt ventos et tempestates futuras. Nec tamē erit de sortib⁹ similis ratio: q: per sortes non solū de actib⁹ humanis inquirit: sed etiam per humanos act⁹ ingstio ipa peedit. Unde non potest dici q̄ ipa plectio sortium: corpoz celestium dispositionē ex necessitate sequat. Quia tamen ad act⁹ humanos non solum cōcurrunt voluntas et intellectus qui impssioni syderum nō subdunt: sz etiā sensitiua pars anime que in eo q̄ corporali vtit organo necesse est q̄ corporib⁹ celestib⁹ subiiciat: potest dici q̄ ex dispositione celestiū corpoz aliquā inclinatio sit in nobis ad hec vel illa faciēda: ingstum. l. ad hoc inducimur p imaginariam apprehēsionem et p appetit⁹ sensitiui passiones. l. irā timorem: et alia huiusmodi: ad que homo est magis vel min⁹ dispost⁹ fm corporalem complexionem que subdit dispositioni stellarum. Quia tamē homo p intellectum et voluntatem imaginatiōis fantasmata et sensibiles appetit⁹ passiones reprimere potest: et stellarum dispositiōe nulla necessitas inducit homini ad agendum: sed quedā inclinatio solum quam sapiēs moderādo refrenant. Propter quod et Ptolomeus dicit in centiloquo q̄ sapiens homo dominat astris. i. inclinationi que ex astroz dispositione relinquit. Unde et vo oino fm eām agunt quasi rationem non habentes: in quo parum discordant a bestijs: fm illud psalmi. Homo cum in honore esset nō intellexit: comparatus est iumētis insipientibus: et similis factus est illis. Et q: fortez fm Salomonem infinitus est numerus: in paucis aūt perfecte ratio dominat: in plurib⁹ hominum inclinationes celestium corpoz sortium effectum. Et ppter hoc quādoq̄ astrologi ex inspectione stellarū vera ꝓnunciāt semper circa cōmunes eūctus: quamuis i particularib⁹ frequēter deficiant: ppter rationez que corporib⁹ celestibus non est subiecta. Unde et protractione punctoz geomātie actores hoc obseruandū putāt: vt et ille q̄ petebat pūcta absq̄ ꝓmeditatiōe rōnis ponerent: et ille q̄ ꝓsultat: quasi ex leuori sollicitudine ifigatus ita erroret nō quasi ex deliberatiōe rōnis. Quod ēt in ostibus aliib⁹ ꝓsultationib⁹ dicēt esse seruādū. ¶ Quāuis aūt secūm p̄dictū inclinatiōe modū corpora celestia disponāt ad aliquos act⁹ humanos necessitate nō imponendo: nō tamē ad oēs eūctus humanos talis inclinatio se pōt extēdere. Corpora enī celestia naturaliter agūt: est aūt hoc nature ppriū vt ad vnū aliqd rendat: sicut ēt actio rei nālis ab vno peedit ꝓncipio. l. a ppria forma rei que est nālis actiōis ꝓncipiū. Intellectus vo agit p formas mēte cōceptas que in eodē ptit multiplicari: et ideo potestas rōnales non determinant ad vnum sed se habēt ad multa. Et a vo que in humanis eūctibus casualiter accidūt p accēs sunt: puta q̄ homo fodiēs sepulchrū inuenat thesaurū. Quod vo p accēs est: nō ē vnū. Uñ nullus agēs nāle inclinare pōt ad id q̄ per accēs euenit. Posset igit esse in hoīe aliq̄ inclinatio nālis vt sepulchrū foderet: q̄ hic ꝑ aliquid vnū est: et similiter ad hoc q̄ thesaurū quereret: sed hoc q̄ fodiēdi sepulchrū thesaurus occurrat nō potest eām nālem habere. Non igit p modum inclinationis ad oēs eūctus humanos hz p̄dictam opinionē sortiū ingstio efficax ēe potest. Sed intellectus pōt accipere vt vnū q̄ euenit p accidens ex multis vnam compositionem formādo. Et ideo nihil phibet aliqua que per accēs euenire videntur: ab aliquo intellectu esse ꝓcōdinata. Puta si aliqs lapidē in via ponat ad quē q̄ ab eo mittit ipingens cadat: casus quod euentus est p accēs nō euenientis fm eius ppositum: est autem dispositum per intellectum alteriꝰ eoz mutētis.

Et sm hunc modum alij dicunt q̃ ea que in humanis euentibus sm nos vident esse fortuita: ab aliquo superiori intellectu ordinant. Duppem aũt intellectus deus est: qui sicut sua sapẽtia vniuersa in esse p̃duxit: ita etiam eadẽ sapientia cõseruat: et mouet: omnia dirigens in debitum finẽ sm illud sap̃. 7. Attingit a fine vsq; ad finem fortiter: et disponit omnia suauiter. Diuina autẽ dispositione nõ solum mouent corpora sed etiã hominum mentes ad ꝓprias actiones. Et deo cuius illuminat intellectus humanus ad veritatez cognoscendam. Unde psalmista patebit. Illumina oculos meos ne vnq; obdormiam in morte. Et sic etiam virtute mouent hominũ voluntates ad desiderandum et agendum: sm illud apostoli ad phil. 2. Deus est qui operatur in nobis et velle et ꝑficere p bona voluntate. Et q: intellectus et voluntas sunt ꝓpria ꝓncipia actuum humanoꝝ: consequens est q̃ humani actus subdantur dispositioni diuine sm illud Ysa. 26. Omnia opera nostra operatus es nobis. Quia igit et humani actꝰ et exteriorum rerum motus, prudentie diuine ſ dicuntur: quid vñ cuiq; accidere debeat et diuina dispositione p̃cedit: per quam quidã sui ꝓpositi deberum finẽ assequunt. Unde psalmista petebat. Dirige me in veritate tua. Et interdum etiã homines in aliquod bonum dispositione diuina inducunt p̃ter eoꝝ ꝓpositum. Uñ et apls dicebat ad ephe. 3. Deus potens est facere omnia ſpẽabundãter ꝙ petimus aut intelligimus.

¶ Similiter etiã et diuina dispositione, p̃cedit q̃ homines deficiunt a suo ꝓposito: sm illud Job. 5. Qui dissipat cogitationes malignoꝝ ne possint implere manus eoꝝ quod ceperãt. Interdum ẽt et diuina dispositione deficiunt aliqui in aduersa: que nec cauere potuerunt sm illud ysa. 13. Dicent ei pedes sui longe ad peregrinãdum: qs cogitauit hoc sup tyrum quãdam coronatã? Et postea subdit. Dis exercituũ cogitauit hoc. Et inde est quod dicit Jere. 10. Scio dñe q: nõ est hois via eius: nec viri est vt ambulet et dirigat gressus suos. ¶ Ex his igit patet q̃ humanaꝝ rerum euentus nõ subdunt totaliter dispositioni humane ſ dispositioni diuine: et qua contingit: q̃ alig ad ampliora bona pueniunt ꝙ excogitare potuissent: qui dicunt bene fortunati: qdam vo ab his que prudenter disponũt deficiunt et ad inopinata mala deueniũt: qui infortunati dicunt. Hoc aũt non solum auctẽ diuina firmat sed et sententijs philoꝝ ꝑ. Aristoteles enim in libro de bona fortuna sic dicit. Bois ꝓncipium nõ ratio sed aliqd melius. Quid igit erit melius scientia et intellectu nisi deus: Et ꝓpter hoc bene fortunati vocãtur: qui si impetuz faciant dirigunt sine rẽe existentes. Habent enim ꝓncipium tale quod ẽ melius intellectu et ꝓsilio. ¶ Dic igit sm p̃determinata: et diuina dispositione inq̃rito fortuna efficaciam pot habere: nũ eius et euentus exteriores rerũ diuine prudentie subijciunt: et per ipam bonum actus dirigunt. Et sic pot cõstingere deo ita efficiente vt humani actus talem fortiant effectum qualem ꝓcessum: qui cõperit exteriorꝝ rerum euentibus. Unde dicit p̃l. 16. Dontes mutauit in simũ sed a dño temperant. et dyonisius dicit. 5. c. eccle hierarchie. Jerar. de diuina sorte que sup̃ Matthias diuinitus cecidit. Alij quidez aliter diuerunt nõ religiose tractantes sicut arbitror:: meam aũt et ipe intentionẽ dicam. Uident mihi sacra eloqa sortem nõiare tr archicum. i. diuinum quoddam donũ demonstrãs illi ierarchicho choro. i. applico diuina electione susceptum: per qõ daꝫ intelligi ad sortem ptinere cum ex dono dei per certum effectum humanoꝝ actuum declarat hominib? quid diuina dispositio habeat vl in rebus diuidendis quod ptinet ad diuisoriam sortem vl in rebus agendis quod ptinet ad consultoriam: vl in futuris ꝓnoscẽdis quod ptinet ad diuinatoriã sortem. Considerãdum tamẽ q̃ diuina dispositio quorũdam spũm ministerio operat: sm illud ps. Benedicite domino omnes angeli eius. et postea ſ dicitur. Ministri eius qui facitis voluntatem ei? Unde eorum operatio in omnibus diuine dispositioni cõcordat: et sic de his que per eos aguntur idem est iudiciuz et de his que aguntur dispositione diuina. ¶ Sunt tri quidam deceptores spiritus quos demones nolumus: q̃ Quis quãtum in ipis est dispositioni diuine reniteant. vtic tri deus eis ad sue dispositionis impletionẽ: sicut et malis hominibus vtic ad implẽdum sue ꝓpositum voluntatis: vt patet in tyrannis quoꝝ nequicia vsus est ad coronas martirũ frabricandas. Duplicimodi aũt immundi et fallaces spũs ambiũt honorẽ diuinitatis sibi ab hoibus deferendũ: et iõ illis rebus se ingerunt que ad deũ ptinere videnť: vt diuinitatis eis honor ab hoibus deceptis exhibeat. Et inde ẽ q̃ ymaginibus ẽs a ꝓncipio fecerat hoies et inordinato affectu ad mortuos: demones se iclauserunt: in qbus responsa dabãt: vt er h diuinũ honorẽ sibi ꝙquirerẽt. ¶ Dilr aũt cum p sortes, vl quolibet alio mõ hoies ꝑter debitũ ordinem occulta exquirũt: ingerũt se demones vt diuinatõnis ꝑtem hoies in errorẽ inducãt. Uñ Au. dicit in. 2. sup̃ gen. ad lram de mathematicis loquens q̃ per astra futuros euentus ꝓnunciãt, fatenduz est inquit qñ ab illis vera dicunt: instinctu quodaz occultissimo dei quẽ nescientes hũane mẽtes patiunt. qõ cũ ad decipiẽdos hoies sit spũm immundorum et seductoꝝ operatio ẽ. Et in scõo de doctrina xp̃iana dicit ois huiusmodi diuinatõnũ genera ad pacta quedã cũ demonib? inita ptinere.

Et ab hoc nõ discordat ista matrimi Valerii: qui dicit q̃ bonum obseruatio aliquo sctu religionis inita est: qñ nõ fortuito motu sed diuina prouidentia cõstare credit. ¶ Patet ex ꝓmissis vnde sortes efficaciam habent.

¶ Dilendit vtrũ sortib? liceat vti. C.V.

Jis igit visis de facili ꝑ vtrum sortib? liceat vti. Et primo manifestum ẽ q̃ milli ꝙiano ly aliquod pactum societat? cũ demonib? habere. Dicit enim aplus. 1. ad corin. x. Volo vos socios fieri demoniorũ. Ad quã societatem ptinent non solum manifeste demonum invocationes quib? nigromantici vtunť: sed etiam quecũq; occulta pacta cum dmonib? inita. Et iõ Augustin? in. 2. de doctrina xp̃iana ꝓmittit diuersas superstitiosas bonoz obseruationib? subdit. Oês artifices hui? vel nugatorie vel nocie superstitiões et quadam pestifera societate hoium et demonũ: quasi pacta infidelis et dolose amicicie ꝙstituta pena? fiant repudiãda et fugiẽda xp̃iano. Uñ et deut. 19. dr. Non inueniat in te q̃ lustret filium suũ aut filiam ducens per ignem: aut qui Arioles scisciteť et obseruet somnia atq; auguria: nec sit maleficoꝝ aut incantatoꝝ nec pitones ꝙsulat nec diuinos et querat a mortuis veritatẽ. ¶ Sed adhuc dubitatio restat que sint dicẽde superstitiose inquisitiones sortium vel quarũcũq; diuinationuz: ꝑ quas pacta cum demonib? cõtrahunť. Cui? qdem dubitationis solutio haberi potest ex ꝓmissis Aug. verbis si subtiliter discutiant. Dicit enim per artes nugatorie vel nocie superstitionis pacta cũ demonib? fieri. Nocia autẽ superstitio dr que aliquid manifeste illicitum cõtinet: sicut inuocationes et sacrificia demonum vel quodcũq; huiusmodi. Nugatoꝝ aũt dr quando aliqs vtic re aliqua ad quod virt? ei? ertẽdi non pot. Hoc enim in vanum fieri videť. Uana ergo nugatoria dicimus. Puta si eger medicinã assumat ꝑ morbum quez pot sanare: non ẽ superstitiosa nugatio. Sed si quis collo alliget quedam que cõno ad sanitatem non ptinent etiã sm suaz medicoꝝ: hoc ad nugatoriã superstitionem ptinere videť. Et simile ẽ: cum vetulis a sortilegib? rodit? plus timere suspitionem mali futuri qñ ꝑsens dãnum dolere. Et multa huiusmodi exempla Aug. ponit ibidẽ. ¶ Ad que autẽ virt? sortium se possit extendere haberi pot ex ꝓmissis. Ostensum ẽ enim q̃ celestiũ corpoꝝ virt? extendit se ad corpales effectꝰ: non aũt ad imutãdum liberũ arbitriuz hois. Unde si qs astrologũ cõsulat vtrũ sit eius futura ꝓsperosa vel secura: nõ ẽ nugatoria ꝙsultatio: sicut si qs ꝙsuleret vtrũ sibi fodiendi sepulchrũ thesaurus occurrat: vel quid sibi interroganti alius sit nuncius. Unde talis ꝙsultatio ad societatẽ demonum ptinet: q̃ inordinat hominũ motib? se immiscent. ¶ Idem quoq; ẽ in augurio obseruãdum. Si qñ enim comedẽs fragiter crocitãte mer. forte ꝙ ꝓnuncies ꝓnosticũ ẽ nugatorie superstitionis. Mouent enim aliqua naturalis instinctu ex impressione corporũ celestium sm dispositionem actus ad tempora cognitam: sm q̃ est necessariũ nature ipoz? illud Jer. 8. Milui in celo cognouit tempus suum: turtur et ynundo et ciconia custodierũt tempus aduentus sui. Esset si qs ex subito volatu auium deniciet ibi latere insidias vnde aues volando recedẽtes nõ est superstitio sed humana industria. Si vo ꝑ motum vel garritum auiũ de humanis actib? ꝓnunciet aliquid: superstitiosus est. Simile ẽt ẽ in sternutib? et oib? similib? obseruãdum: q̃ quedã aliquam certam cãm pot habere vel nãlem vel humanam vel diuinam superstitiosus nõ est. Sed solũ ad nugatoria dr et superstitiosum quod certã habere non pot cam sam. Et hoc ad societatez demonum ptinet: gratias reb? efficaciam aliquãdo ꝑstant: vt vanitatibus animos hoium implicent. Unde in ps vl. Beat? vir cui? est nomen dñs spes ei? et non respexit in vanitates et insanias falsas. ¶ Das igit sortes sacri canones damnãt: que dum nocia vel nugatoria superstitione fiunt: ad societatem demonũ pertinẽt. Si aũt ea que nãlem vel humanã causam habẽt culpa careant: multo magis ea que nullo auxilio inuitunť. Nam ad beatitudinem hominis pertinet sm ps. vt nomẽ domini sit spes ei? et ideo si per sortium experimentũ aliqui diuinum requirãt iudicium: non ẽ sm se peccatũ. Dicit enim Aug. sup̃ illud psalmi. In manib? tuis sortes mee. Sortes nõ ẽ aliquid mali sed res ifirma et dubitate diuinam indicans voluntatem.

¶ Dicendũ tñ ẽtrũ: modis in huiusmodi sortibus peccatum posse contingere. ¶ Uno modo si absq; vlla necessitate putet aliquis ad sortes esse recurrendũ. Hoc enim videť esse temptare deũ si quis habẽs quod faciat et humana industria: eo ꝓtermisso putet ẽ regrendum diuinum iudicium. Dicit enim scõi paral. 10. cũ ignoremus quid agere debeam? hoc solũz habem? reliqui: vt oculos nostros dirigam? ad te. ¶ Secũdo si absq; debita reuerẽtia et deuotione etiaz in necessitate sortibus regrat diuinum iudiciuz. Unde Beda dicit sup̃ act? apostoloz. Si qui necessitate aliq̃ expulsi deũ putãt sortib? exemplo apostoloz eligendum: videlicet hoc ipos apostolos collecto fratrum cetu et ꝓcib? ad deum sua egisse. ¶ Tertio si diuina oracula ad humana et terrena negocia cõuertant. Unde Aug. dicit ad inquisitiones ianuarij. Nij qui de paginis euãgelicis sortes legũt: et si oratiõibus sit vt id ꝓtius faciãt q̃ ad domestica ꝙsulenda concurrãt: tamẽ ita mihi displicet cõsuetudo: ad negocia secularia et ad vite hui? vanitatẽ diuina oracula velle ꝑuertere. ¶ Quarto

si illud quod e per diuinam inspirationem facili dile aliqs sorte velit committere sorti. Quo ad eccle siasticas dignitates sunt homines promouendi co cordia electionis quam spus sanctus facit: ideo illicitum e in huiusmodi electionib' sorte vti. Fa ceret enim iniuria spiritui sancto: qui humanum sensum illuiat ad recte iudicandum: sm illud .i. ad cor. ij. spiritualis iudicat omnia. Qui autem sorte eligit humano iudicio no comprehedit vt dicit Amb. super lucam. Unde sicut Beda dicit super act' apostolor: mathias ante petecoste ordinatus sorte querit: quasi nondum spu sancti plenitudine i ecclesia effusa: septem aut diaconi postea no sor te sed discipulor electione: apostolor vo oratide e manus impositiode sunt ordinati. Predicta au tem necessitas in qua licitum e per sortes diuinu iudicium implorare maxime videt locu habe re circa ad consultoria sortem: q et apud antiquos iudeos frequenter inuenim' aliquos deu in dubijs negocijs consultasse sicut legit .i. Re. 30. q consuluit Dauid dnm dices. Persequar latrunculos hos et comprehedam eos an no? Potest etiam huiusmo di necessitas ad sortem pertinere diuisoriam: qn s. contradictiones hoim super rerum diuisione ali ter sopiri no possunt nisi per sortes diuino iudicio committat sm illud prouer. 18. Cotradictioes co primit sors et iter potentes quoqz diiudicat. Nec solum in rerum diuisione necessitas diuisorie sor tis potest puenire: sed etiaz in diuisione eor que sunt a diuersis agenda. Unde Aug. dicit in episto la ad honoratum. Siiter dei ministros sit discep tatio qui eor persecutionis tempore maneant: ne fuga omniu: et qui eor fugiat ne morte omni um deserat ecclesia: si hec disceptatio aliter non poterit terminari: quantum mihi videt qui mane ant et qui fugiat sorte eligedi sunt. Similiter et sortis necessitas iminet: si aliquid dandum occur rat pluribus quod no nisi vni eor dari possit. Un de Aug. dicit in primo d doctrina xpiana. Si tibi abundaret aliquid quod oporteret dari ei qui non haberet nec duob' dari potuisset: si tibi duo occur rerent quor neuter alium vel idigentia vel egesta te aliqua vel necessitate superaret: nihil iustius face res quam vt sorte legeres cui dandu esset quod dari vtriqz non posset. Et q terrene dignitatis offm ad temporalia dispensanda ordinat: potest etiaz licite ad huiusmodi sortes haberi recursus: si alie electio cocors esse no potest: quis enim rector q rendus sit no sorte sed industria prudes: tollerabi lius tame est sorte secularem rectorem querere: quam populu dissensionib' laborare. De rectore vo spirituali est alia ratio vt supra iam diximus. Sz i diuinatoria sorte predicta necessitas no videt oc currere. Unde et dominus dicit discipulis. Non est vestrum nosce tempora vel momenta que pa ter posuit i sua potestate. Si qua tame futura ne cessarium e precognoscere sue ad cautelam ecclesie vel alicui singularis persone: hec per spm sanctum fidelib' innotescit. De quo dominus dicit. Jo. 16. Que ventura sunt annunciabit vobis. Unde i b hu iusmodi futuris p modum consultorie sortis iudi cium diuinum requirere: sicut legit iudicum. 6. q gedeon quesiuit a domino si per manus eius po pulus israel esset saluandus petes signum in vel lere. Sed q diuisoria sors locum posset habere etiaz si res humane sortuito agerent: vt supra di ctum est. Contingit aliquem diuisoria sorte vti: non quasi requirat diuinum iudicium: sed quasi commit tens fortune. Quod maxime videt in taxillato rio ludo. Hoc autem vicio vanitatis no caret. In tantum igit nuc de sortib' dictum est.

¶ Explicit opusculu vigesimu quintum vz de sor tibus sm beatum Thomam aquinatem ad do minum Jacobum de burgo.

¶ Incipit opusculu vigesimu sextum eiusde vz d iudicijs astror ad fratrem Reginaldum ordinis predicator socium suu charissimum.

Quia petisti vt tibi scriberem an liceret iudicijs astror vti: petitioni tue satisfacere voles ea que a sacris doctoribus sup hoc traduntur scribere curaui. ¶ In pri mis ergo op3 te scire: q virt' celestiu corpor ad t mutada corpora iferiora se extedit. Dicit. n. aug. 5. de ci. dei. No vsqquaqz absurde dici pot ad so las corpor differetias afflat' quosda syderos p uenire. Et ideo si aliqs iudicijs astror vtat ad p noscedum corpales effect' puta tepestate et sereni tate aeris: sanitate vel infirmitatez corporis: vel vbertate et sterilitate frugu et silia que ex corpora libus et nalibus causis depedet: nullu videt esse peccatu. Na oes hoies circa tales effect' aliq ob seruatione vtunt corpor celestiu: sicut agricole se minat et metut certo tpe: qd obseruat sm motu solis. Naute nauigatione vitat i plenilunio vel et in lune defectu. Medici circa egritudines creti cos dies obseruat: q determinant sm cursu solis et lune. Un no e iconueniens sm aliquas alias occul tiores stellaru obseruatioes circa corpales effect' vti astror iudicio. ¶ Hoc aut oino tenere op3: q volutas hois no e subiecta necessitati astror. Alio qn periret liberu arbitriu: quo sublato no deputare tur hoi: neqz bona opa ad meritum neqz mala ad culpa. Et ideo certissime tenedu e cuilibet xpia no: q ea q ex volutate hois depedent: qualia sunt oia humana opa no ex necessitate astris subdunt Et io di Jere. 10. A signis celi nolite metuere que

gentes timent. ¶ Sed diabolus vt oes pertrahat i errore: inuiscet se operationib' eor q iudicijs astro ru intedut. Ideo Aug. dicit .2. sup ge. ad litam. Fate du qn ab astrologis vera dicunt instinctu quodam occultissimo dici: que nescietes humane mentes patiunt qd cu ad decipiedos hoies sit spirituum im mudor et seductor operatio e: quib' quedam vera d temporalibus reb' nosce pmittit. Et ideo Aug. dicit. 2. de doc. xpiana: q tales astror obseruatioes re ferede sunt ad queda pacta cu demonib' habita. Est aut oino xpiano vitadu pactu vel societatem cu demonib' habere sm illud apli .i. cor. 10. Nolo vos fieri socios demonior. Et io p certo tenedu e graue peccatu ee circa ea que a volutate homi nis depedet: iudicijs astror vti.

¶ Explicit opusculu vigesimu sextu vz de iudi cijs astror sm sanctu Thoma aquinatem: ad frem Reginaldu sociu suu charissimum.

¶ Incipit opusculu vigesimu septimu eiusde vz de eternitate mudi cotra murmurates.

Apposito scdm fidem catholicam mudu ab eterno no fuisse: sicut qda phi errates po suerut: sz q mudus durationis ini tiu habuerit sicut scriptura sacra q falli no pot testat: dubitatio mota e vtru potue rit semp fuisse. Cuius dubitatiois vt veritas ex plicet primo distinguedu e qd e i quo cu dicetibus cosentimus: et qd e illud i quo ab eis differi mus. Si eni itelligat q aliqd pter deu potuerit semp fuisse: quasi possit ee aliqd eternu pter eum ab eo no factum: error abhominabilis e no solum i fide sed et apud phos: q cofitent et pbant q omne quod e quoquo modo ee no possit nisi causatu ab eo q maxime et verissime h3 esse. Si aut itelligat aliqd semp fuisse et tn causatum a deo sm totu qd i eo e: videdum e vtru hoc possit stare. Si aut di cat hoc ee ipossibile: vel hoc dicet q deus no po tuit facere aliqd qd semp fuerit: aut q no potuit fieri: et si deus posset facere. In prima aut parte oes cosentiut. s. in hoc q deus potuit facere aliqd quod semp fuerit cosiderado potetia ipsius infinita. Re stat igit videre vtru possibile sit aliqd fieri quod semp fuerit. Si aut dicat q hoc no pot fieri: hoc no pot itelligi nisi duob' modis vel duas causas veritat hic. s. vel pter remotione potetie passi ue: vl pter repugnatia intellectuu. Primo mo do posset dici q anteqz angelus sit fact' no pote rat angelus fieri q no pcessit ad ei' ee aliqua pote tia passiua: cu no sit fact' ex materia piacete: tn de us poterat facere angelu: et poterat facere vt an gelus fieret: q fecit et fact' est. Sic g itelligendo simplr cocededu e sm fide q non pot causatum a deo semp ee: q3 h ponere est ponere potetia passiua semp fuisse: qd hereticu e. Tn ex hoc no sequit q deus no possit facere vt fiat semp aliquod ens. Scdo modo di pter repugnatia intellectuu aliqd non posse fieri: sicut no pot fieri vt affirmatio et nega tio sint simul vera: quis deus h posse facere vt q da dicut. Quida vo dicut q nec de' pot huiusmo di facere: q hoc nihil e. Tn manifestu e q no pot facere vt h fiat: q positio qua ponit ee destruit se ipsa. Si tn ponat q de' huiusmodi pot facere vt fiat: positio no e heretica: quis vt credo sit falsa: si cut q preteritu no fuerit includit in se 2dictione. Un Aug. in lib. 3 fausti. Quisqs ita dicit si deus oipotes e faciat vt q facta sunt facta no fuerint no vi det h se dicere: si oipotes e faciat vt ea q vera sunt eo ipso q vera sunt falsa sint. Et tn qda magni pie dixerunt deu posse facere de preterito q no fuerit p teritu: nec fuit reputatu hereticu. Videdu e ergo vtru in his duob' sit repugnatia intellectuu q ali qd sit causatum a deo: et tn semp fuerit. Et qcqd de h verum sit no erit hereticu dicere: q hoc pot fieri a deo vt aliqd causatum a deo semp fuerit. Tn credo q si ee repugnatia intellectuu esset falsum. Si au tem no e repugnatia intellectuu no solum e falsum sed et est impossibile aliter ee: et erroneum si aliter dicat. ¶ Cum enim ad omnipotentiam dei per tineat vt oem intellectu et virtutem excedat: expres se omnipotetie derogat q dicit aliquid posse intel ligi i creaturis: qd a deo fieri no possit. Nec e insta tia d peccatis q inqntu huiusmodi nihil sut. ¶ In hoc g tota cosistit qo: vtru ee creatu a deo sm tota subam et no hre durationis principiu repugnet ad inuice vel no. Q aut no repugnet sic ostedit. Si. n. repugnat: h no e nisi pter alteru duor: vl pter vtruqz. Aut q op3 vt ca agens pcedat duratione: aut quia opor tet q no esse pcedat esse duratione: pter hoc q di cit creatu a deo ex nihilo fieri. Primo g ostenda q no e necesse vt ca agens. s. de' pcedat duratione suu causatum si ipse voluisset. Primo sic. Nulla ca p ducens effectu suu subito: necessario pcedit effectu suu duratione: sz de' est ca pducens effectu suu no per motu sz subito: g no e necessariu q duratione pce dat effectu suu. Primu p3 p inductione i oib' mu tationib' subitis: sicut e illuminatio et huiusmodi. Nihilominus pot pbari p rone sic. In quocuqz instanti ponit res ee pot poni principium actio nis ei': vt p3 in oibus generabilibus: q in illo insta ti in quo incipit ignis ee ignis: incipit ee calefactio Sz in operatione subita simul immo ide est principiu et finis eius: sicut in omnibus indiuisibilibus. Ergo in quocuqz instanti ponit agens pducens effectu suu subito: potest poni terminus actionis sue: sed ter minus actionis e simul cu ipso facto: ergo no repu gnat intellectui si ponat causa pducens effectum suum subito non pcedere duratione causatum suum.

Repugnaret aūt in causis pducentib⁹ effect⁹ hoc p modum: q: opi: p principium hoc pcedat finem eius. Et q: homines consueti sunt considerare huiusmodi factiones q̄ fiunt p mortem: ideo nō facile capiunt q causa agens duratione effectū suū non pcedat. Et inde ē p multos inexpertos ad pauca reflexiones enūciant facile. Hec pōt huic rationi obuiari q: deus est et agens p voluntatem: q: voluntas nō est necessarium q pcedat durationē effectum suum: nec agens p voluntatē nisi p hoc q agit ex deliberatione: quod abest vt in deo ponamus. ¶ Preterea cā pducens totam rei substantiam nō minꝰ potest in pducendo totam illam q̄ eam pducens formam in productione forme. imo multo magis q: non pducit educendo de potentia materie sicut ē in eo q pducit formam. Dz aliquod agens quod pducat solū formam pōt in hoc vt forma ab eo pducta sit q̄cunq; igitur est: vt pz in sole illuminante: ergo multo fortiꝰ deus q pducit totam rei illam: pōt facere vt causatū suum sit q̄cunq; ipe est. ¶ Preterea si aliqua sit causa qua posita in aliquo instanti non possit poni effectus eiꝰ ab ea pcedens in eodem instanti: hoc nō est nisi q: illi cause deest aliquid de cōplemento. Causa enim cōpleta ⁊ causatum sunt simul. Dz deo nullꝰ desuit aliqd de cōplemento: ergo causatum eius semper pōt poni eo posito. Et ita non ē necessarium q duratiōe pcedat. ¶ Preterea voluntas volens nihil minuit de virtute eiꝰ: ⁊ precipue in deo. Sed oēs soluentes ad rōnes Aristotelis quib⁹ ptūt res semp fuisse adeo p hoc q idē semp facit ideꝫ. dicūt q̄ hoc sequeret si non esset agens p voluntatē: ergo ⁊ si ponat agens p voluntatem nihilominus sequit q pōt facere vt causatum ab eo nullꝫ non fit. Et ita pz q nō repugnat intellectui q̄ dē sit agens nō pcedere effectū suum duratione: quin illius q̄ repugnant intellectui: deꝰ non pōt facere vt illud sit. ¶ Nunc restat videre an repugnet intellectui aliquod factū nullꝫ non fuisse: ppter hoc q necessarium sit nō esse eiꝰ esse durationē pcedere: ppter hoc quod dē ex nihilo factum ē. Sed q hoc in nullo repugnet ostendit p dictum Anselmi in mologio caplo. 8. exponentis quomodo creatura dicat facta ex nihilo. Ter tia inge interpatio qua dicit aliquid esse factum ex nihilo ē cū intelligim⁹ esse qdem factū sed non esse aliqd vnde sit factuꝫ. Per silem significationem dici videt cū homo ꝓtristat sine causa: dī cōtristat⁹ de nihilo. Sedm igit hūc sensum si intelligat quod sup⁹a ꝓclusum est q: ꝓter sūmaꝫ essentiā cuncta q̄ sunt ab eodē ex nihilo facta sunt. i. nō ex aliquo: nihil incōueniēs sequet. Unde pz q p hāc expositionem nō ponit aliquis ordo ex⁹ quod ē nihil fuisse ⁊ postmodū aliqd esse. ¶ Preterea supponat q ordo ad nihil in ꝓpositione importatus remaneat affirmat⁹: vt sit sensus creatura fuit ex nihilo. i. facta ē post nihil: ꝑ dictio post ordinē importat absolute. Sed ordo multiplex est. f. durationis ⁊ nature. Si igit ex cōi ⁊ vti non segnitur ꝓpium ⁊ particulare: nō erit necessarium vt ꝓpter hoc q creatura eē post nihil dī: prius duratione fuerit nihil: ⁊ postea fuerit aliqd: sed sufficit si prius natura sit nihil: ꝑ ens. Prius enīz inest vnicuiq; naturaliter qđ̄ ꝓuenit sibi in se: ꝑ qđ̄ soluz ex alio hz. Esse aūt non hz creatura nisi ab alio: si nāliter iesit sibi nihil ꝑ esse. Hec opz q̄ ꝓpter hoc enim ponit si creatura semp fuit vt in aliquo ꝓpe illuminatā a sole: oportebit dicere q̄ aer est factꝰ lucidus a sole. Et q: omne quod fit ex incōtingēti fieri: oportebit dicere q̄ sit factꝰ lucidus ex nō lucido vel tenebroso: non ita q̄ vnqꝫ fuerit nō lucidus vel tenebrosus sed q: eēt talis si sibi soli relinqueret. Et hoc exēplificāt⁹ pz in stellis ⁊ oribꝰ q̄ semp aliqd factum ē a deo ⁊ numqꝫ non fuisse: non ē intellectꝰ aliqua repugnātia. Si enim eēt aliqua repugnantia mirū ē quomodo Augustin⁹ eā non vidit: q: ꝑ efficacissima via eēt ad imꝓbādum eternitatē mundi: cum dī ipe multis rōnib⁹ impugnet eternitatez mūdi in. xj. ⁊. xij. de ciuitate dei. Hāc aūt viam oīno ꝓtermittit. Quinimo inuenit. x. de ciuitate dei. 31. c. de Platonicis loquēs. Ad quomodo intelligant viderint non ē h⁹ videre: licet tpis sed subsitutionis initium. Dicit enim inguit si pes semp ex eternitate fuisset i pulvere: semp ei subesset vestigiū quod tū vestigiuz ex calcante factum nemo dubitaret nec alterū altero ꝓius eēt quis alterū ab altero factū esset. Sic ingunt ⁊ mūdus ⁊ dij in illo creati semp fuerūt: semper exiite eo q fecit ⁊ tamen facti sunt. Hec vnqꝫ dicit hoc nō posse intelligi: sed alio modo ꝓcedit Deos. Itē dicit. xj. libro. 4. c. Qui aūt a deo qdem facta mundū fatent nō tū eū tpis volūt habere sz sue creationis initiū: vt modo quodā vix itelligibili semp sit factꝰ: dicūt qdem aliqd vti sibi deus videnī velura hortuita temeritate defendere.

¶ Causa aūt quare vix ē itelligibilis: tacta ē in ꝓma rōne. Mirū ē et quomodo nobilissimi ꝓhox hanc repugnātiam nō viderunt. Dicit enim Augustin⁹ in eodem libro. c. 5. contra illos loquens: de quib⁹ in ꝓcedenti auctoritate facta ē mentio. Cum his enim agim⁹ qui et deū corpoꝝ ⁊ oīum naturaruz que nō sunt quod ipe creator ē nobiscū

sentiunt. De quibus postea subdit. Isti ꝑhi eterno nobilitate atq; auctoritate vicerunt. Et ꝑ etiam patet diligenter ꝓsideranti deos eorum q̄ posuerunt mundū semp fuisse: q: nihilominus ponunt eum a deo factū: nihil de hac repugnātia intellectuz sentientes: ergo illi q tam subtiliter eā percipiūt soli sunt homines: ⁊ cum eis omne sapiēs. Sed q: quedā auctoritates videnī ꝓ eis facere: ideo ostendendum ē q ꝓ: stant eis debile sū damentum. Dicit. n. damascenus in libro. 1. ca. 9. nō aptam natū est qđ̄ ex nō ente ad esse deducit coeternum eē ei qđ̄ sine ꝓncipio est ⁊ semp ē. Item Hugo de sancto victore in ꝓncipio libri sui de sacramentis dicit. Ineffabilis omnipotētie virꝰ nō potuit aliquod ꝓter se habere coeternum: quo infaciendo minuerel. Sed harum auctoritatū ⁊ similium intellectus ꝑ hoc pz. quod Boetius dicit vltimo de cōsolatione. Non recte quidam eum audiunt vtsum platoni mundum hanc nec habuisse initium temporis nec habiturum eē de factum: hoc modo ꝓditor⁹ cōditum mūdum fieri coeternum putant. Aliud. n. est per interminabilem duci vitam quod mūdo Plato tribuit: aliud interminabilis vite totam pariter ꝓplenam esse ꝓsentiam: quod diuine mentis ꝓpriū eē manifestum est. Unde pz q etiam nō sequit qđ̄ quidam obiciunt. f. q creatura equaret deo in duratione. Et q ꝑ hūc modum dicat q̄ nullo modo potest esse aliquid coeternum deo. Quia nihil. f. potest esse inmutabile nisi solus deus quod pz per hoc quod dicit Augustinus. 11. de ciuitate dei. c. 15. Tēpus qđ̄ mutabiliter transcurrit: eternitati inmutabili nō pōt eē coeternuz. Ac per hoc etiam si immortalitas angelorꝫ nō transit in tēpore nec preterita est quasi iam nō sit nec futura quasi nōdum sit: tamē eoꝝ motus qbus tempora peragunt in futuro in ꝓteritum transeunt. Et tū creatori in cuius motu dicendū nō est vl fuisse quod iam nō sit: vl futurum eē qđ̄ nōdum sit: coeterni esse nō possunt. Dicit etiā dicit⁹ super genesim. Quia oīno immutabilis ē illa nā trinitatis: ob hoc ita eterna ē: vt ei aliqd coeternum eē nō possit: ⁊ filia verba dicit in. 11. li. ꝓfessionū. Adducūt etiā ꝓ se rōnes quas ē ꝑhi retigerūt ⁊ eas soluerunt. Int̄ qs illa ē difficilior q̄ est de infinitate aiaꝝ: qa si mūdus sp fuit necesse ē mō infinitas alias eē. Sz hec rō nō est ad ꝓpositū: q: deus mundus facere potuit sine hominibus ⁊ animabus: vl tunc etiā potuit hominem facere quando fecit si etiam totum alium mūdum fecisset ab eterno: ⁊ sic nō remanerent post corpora anime infinite. et ꝓterea ad hoc nō est demōstratum ꝓ deus nō possit facere: vt sint infinita actu. Alie etiam rōnes sunt a quarum responsione supersedeo ad presens: tū q: eis alibi respōsum est: tum q: quedam earum sunt ita debiles q̄ sua debilitate ꝓprie parti videntur ꝓbabilitatem afferre.

¶ Explicit opusculum. 27. vꝫ tractatus de eternitate mūdi clarissimi doctoris sancti Thome ꝺ aquino ordinis ꝓdicatorum.

¶ Incipit opusculum. 28. de fato. An fatum aliquid sit. Capitulum ꝓmum.

Queritur de fato

Quam sit: quid sit. Verū necessitatē imponat rebus an scibile sit: ⁊ in quo genere cāe incidat. ¶ Rō ꝓpriū obiicit nisi qđ̄ habet esse fatum a Boetio diffinit in. 5. de ꝓsolatione phie. q̄ hz esse. Item in. 2. de generatione dicit Aristo. q̄ vnum quodq; mensurat ꝓprio. Mensurat enī ꝑ aliquid minimum qđ̄ ꝓpriatem mēsurati cognoscat ⁊ numerat. Sed vita ⁊ cē inferioꝝ mensurat circuli que vocat ꝓprio mensurat: est accipere mēsuraz circuli ꝓfectionem aliquam q̄ equale sibi esse ⁊ vitā inferiorꝫ numerādo manifestet ꝑ gradus ergo circuli distinctos sm domos. 12. certificat esse ⁊ vita inferioꝝ. Non aūt accipit ꝓprius sine motus in ꝓprio planet ⁊ stellas ⁊ hīs que accidunt eis ex situ ⁊ radiatiōe. Ergo ex hīs circuli celestis ⁊ radiatione ⁊ situ eorum scit ⁊ numerat cē esse ⁊ vita inferioꝝ. Hoc aūt fatum vocat: ergo fatum hz esse. ¶ Item Aristo. in. 4. phi. dicit q̄ esse in tēpore: est a quadā parte tpis mensurari. Tempus aūt cū sit vnum numerꝫ: ⁊ nō multiplicet ꝓ tēpora: aliū multitudinē: oz q̄ per vnum aliqd ad durationē oīum tpaliuz referat. Hoc aūt nō est nisi motus circuli celestis: q̄ ꝓ motum circuli celestis causat ⁊ numerat esse ⁊ vita oīum inferioꝝ: ⁊ ꝑ fatum vocat: ergo fatum ē. Nam motus circuli: vt dicit Aristo. ē tamē vita existentibus oībus. ¶ Sed forte dicet q̄ ex motu circuli celestis haberet dispositio que dā inferioribus: sed hō vincit qualibet dispositionē ⁊ vincitur a qualitatibus materie: ⁊ sic fatum excluditur. Contra inferiores cause que sunt in mā ordinate sunt ad superiores sicut mālia ad sua formalia ⁊ sicut locata ad sua loca: ⁊ sicut mota ad sua moventia: ergo superiora informant: ⁊ mouent: ⁊ mouet inferiora. Informātia aūt ⁊ mouentia semper vincunt: q̄ cē esse ⁊ vita inferioris vincatur ⁊ trahit ad dispositionē superioris. Sed dices q̄ hoc verū est: q̄ tum ad corpora: sicut videt Aug. dicere. 5. de ciuitate deꝰ q̄ affatus fide recte posse nunc dicere valere vlq; ad corpoꝝ transmutationē. Sed aūt alie. Contra vires alie vegetabiles ⁊ sensibilis nō operant extra sua organa armoniā

De ergo armonia regitur affectibus celestibus
rebus q̄ sic operationes aie vegetabilis et se-
sibilis affectibus siderum regulabunt. Ulterius
est de alia causa videl. q̄ dicit phs q̄ intellect
melior est cum primo et tpaliis aut primus sen-
sus et imaginatiue perpetui. Quatuor ait et ei q̄ ratio
sibi cum affectu siderum si operationes intellec
tus fiat aliter reddit. Et dicit phs q̄ aia est agilem
intelligibile et q̄ intelligitia impressa in ea ultimum
nat ei q̄ intelligitia mouentis causat formas il-
luminando in ali intellectuali: si inter motore et
motū no est medius vt dicit phs. 7. phy. q̄ intelli
gentia sic mouet: erit immediata aie aut q̄ precipaz
aut q̄ aliquod medius deferens causalitatē sua ad
alias. Vñ p̄cipam q̄ phyce loquēdo intelligen
tia et motor orbis cui q̄ sit medū deferens illu-
minationes eius ad alias: medii aut hic nō potest
accipi nisi motus celi influēs q̄ motum inferiori
bus formas motoris q̄ intelligētia q̄ motus celi
regulat et causat operationes intellectuales aie: et h
p similē videre possum⁹. Loz. n. quod sm Arist.
est principiū vite: vegetatiuus et sensitus: mēbris a
se distantib⁹: virtutes has nō influit: nisi p vehi
culū spūs. Et sic est in oibus mouentib⁹: et motis
que distant abinuicē. Dicit est ō intelligētia et alia
q̄ intelligētia ducat et imp̄mit in alam rōnalez
sm locū distans ab ea. Non. n. phyce dici pōt q̄
intelligētia veniat inferius: q: sm pōm intelligē
tia in orbe et numerat ad numez orbiū et ad nu
merū motū orbis: et ipe orbis motus sm arist.
ponit ex intelligētia mouēte et circulo celesti.
Item somnia et ghis pnosticant futura: vt dicit
Macrobius: sue sint oracula: sue intelligētie: si-
ue pybie: sunt in nobis et causant: vt dicit phs i
sōno et vigilia p signuz vl p cām vl p acci
dens q̄s inquā accidēs est accidēs p se et nō cōiter
Et aut somnū passio sensus cōis: q̄ per aliqd dor
mitionis accidit somnū dormiēti. Accidēs autē
dormitiōes q̄s est pnosticū futuri nō pōt causari a
celido: humido: frigido: et sicco: que sunt in mā: q̄
os q̄s causet a forma aliq̄ q̄ est forma ordinis: et re
gula vite inferioris: et hec forma nō pōt esse nisi a
circulo celesti: q̄ p circuli celestem aliqd inderet
inferioribus p q̄s regulat tota vite dispositio: et h
fatum vocat: q̄ fatum e. Item ptholome⁹ dicit q̄
cōiecto: mēsum pnosticat p signa futurox acce-
pta a stellis fixis: stellas fixas vocās effect⁹ stel-
larū q̄ apparēt in inferioribus elemētis sicut in nu
bibus vl in aliquo hmōi: et h babet q̄ effectus
stellaz in inferioribus sunt ex ghus futura vite di-
spositio et causat et nescit. Hoc aut fatū vocāt ma
thematici: q̄ fatuz est. Jrez Boe. 5. de pso. phyce
loquit de cāu et fortuna q̄ causant ex duabus cāis
p se occurrentib⁹: sicut q̄ aligs intēdit fodere the
saurum et alius in eodē loco intendēs fodere sepul-
chrum ofegit. Si a forma inuentionis thesauri: et sic
causat ex duabus cāis p se occurrentib⁹ vt dic bo⁹.
Deus aut ēis occurrere facit ordo ille inenarrabili
prouidēte causa: q̄ de fonte bōe dei procedit. Cui
nego aut hmōi cārum a Boe. fatū vocat q̄ fatū
est. Jrez Boe. ibidē q̄ summa potuit puidētia fun
pliciter fatū dirigit singula in mortū locos formē
tibus pulsibus q̄ fatum est. Si dicat q̄ fatū est or
do piēs diuine pūsa ea que ordinauit exequi et ad
ministrat mīsterio cārum nālium: vt explicatum
ordo est et vite ad hmōi cāus fatū vocat. Contra
dicit Boe. in ometia de ephia vbi. Aristt a fidei
um cordib⁹ vt fatū aliqd esse credat: et tradit rō-
nem. q̄n stelle facte sunt pp bolem: nō hō pp stel
lao: si q̄ stellarum mor nō est in hoīs mīsterio stel
la que magis appetunt: nō mouerent ad mutū hoīs
q̄s est inconueniēs. Item Ari. in li. de doctrina spi
ana fatum dicit nihil esse. et si mathematici aliqñ
vera de futuris pnunciare videt: dicit h fieri ar
te demonū ad decepcionē fidelium. Item si est fatū
aut est cā aut causatū ni cārū: q̄ h regulat fato vt di
cunt mathematici. Si cā aut inferior: aut superi
nō inferior: q: illa sunt: calidum: frigidū: humidū
et siccum: quoz nullū est fatū. nō superior: q: cā su
perior est celestis circulus cū suo motu: q̄s mathe
matici nō dicunt esse fatū: h est fati factiuū. fatum q̄
nihil est. Item res nō fit nisi duplex est: vt dicit
Aug. l. in cā prima in qua sunt vita et lux quoz neu
trum est fatū: et in seipis. Sed est rei in se ipa nō. est
fatū vt dicunt mathematici: h poti⁹ regulat a fa
to: q̄ fatū nihil est. Item Aug. dicit q̄ inferiorum
cām sufficit dicere voluntatē dei: q: ois fiunt dei
voluntate vl pmittunt. Columnas aut dei nō est
fatum: q̄ fatum nihil est. Jte si fatum hz esse tenet or
dinem. Cum q̄ fatū nō teneat ordinē: q: videm⁹
indignos exaltari: et dignos deici q̄s inordinatū
est: et fatū circa talia sit: fatum nihil est vl. Item si
fatum est effect⁹ circuli celestis: ea que sunt vnius
circuli. vident esse vni⁹ fati. Hz Jacob et Esau ex
vno ocubitu ysaac concepti sunt et sic videt esse vni⁹
circuli: et tñ nō fuerūt vnius fati: sicut pius pdixit
cuētus: q̄ fatum nihil videt esse. Quid sit fatū

Articulus secundus.

Secundo queritur q̄d sit fatum. Boe. n. 5. de
cōso. dicit q̄ fatū est dispositio inherens
mobilibus p quā puidētia suis quecunq̄ tribuit
ordinib⁹. Hermes aut termegistus dicit q̄ fa
tum q̄s greci ymeramonē dicūt est cōplexio cārū
singulis tpaliter distribuēs: que sacro deoz cele
stium sunt pordinata. Respōdeo q̄ fatum multi
pliciter dī. vno mō dī fatū motus dispōne pioda
rum inducta. Sic dī in claudiano. Luno: post fa
ta quieteat. et hoc mō decursum vite trib⁹ deabus
fatalibus platonici tribuebāt receptionē. l. clotho

lachesi pgressum et cessationē termini interpe. fi
cuit q̄s clotho colū portat. lachesis trahit. atropos
occat. Et h modo nō queritur h de fato. Dicto mō
q̄ fatū dispositio. prudentie diuine de futuro pgre
ditu est et vite inferioris: que dispositio cum sit
eterna: sitat q̄ nihil ponit in retinis: et cū explicat
in effectu tunc effect⁹ ille pres. pplet epitus et lo-
cis opportunis. sicut prudentia et pdestinatio ali-
cuius in mēte de agendis negocijs hui⁹ p nuncij
nihil ponit in nuncio: h̄ q̄n q̄ nuncij explet q̄s ne-
cium dirigit: et sibi iniungit negocia: et h nō legit
Boe. de fato: et hoc mō dicet nō queruit h de fato.
Jz nā et huius pordinatiōis et pdestinatiōis in mē
te diuina cause simplices sūt et eterna diuina in mā
lia: incōmutabilia: et cū pres. rpales explicat ef-
pōtalis fit et mālia et multiplicata: mobilia et con
tingēta. Tertio modo dī fatū forma ordinis esse
et vite inferioz causata in ipis ex prodo celestis
circuli: q̄s fatis radiatibus ambit natūrata ea
rum: et h modo Hermes loquit de fato: vocans
stellas et sacra deoz imobilē dispositionē et vi-
te inferioris. Et si aut hec forma nō forma dmo
est: h̄ pōt forma causata vlis ordinis. est et vite:
simplex: et eterna multiplex in virtute. Simplex
est a simplicitate circulatōis. Multiplicantē aut
vtutis hz a multiplicatiōe eoz que mouent a cir-
culo. fiunt. n. a multis stellis et sitib⁹: et spacijs:
ymaginib⁹: et radiatiōib⁹: et multiplicib⁹ angulis
qui scribunt in intersecatiōibus radioz celestiuz
corpoz et radioz pductionez sup rem. Per alpe
ctum. n. solis sicut dicit paulus oēs vtutes eoruz
q̄ sunt in celesti circulo congregant et adunant. Hec
aut talis forma: mediū est inter necessariū et possi
bile. Necessarium. n. est quicqd est in mo celes
tis circuli: possibile aut et mutabile quicqd est in
mā generabiliū et corruptibiliū. forma aut illa cā
ta ex celesti circulo et inferiōe generabili et corrupti
bili: media est inter vtrūq̄. Omne. n. q̄s pcedit
a cā nobili in causatū impossibile: in aliquo hz pprie
tatem sue cāe. nī esse sui nō est nisi hoīs pmittit
possibilitas eius in quo est. Omia de quod recipi
tur in aliquo: vt dicit Boetius et Aristoteles. 5.
phicorum est in eo in quo recipit sm pātem re-
cipientis: et nō sm pātem cause a qua e. Hoc pos
sumus videre in his que a Dyonisio dicuntur.
Processiones. n. diuine sicut e vita: rō: sapientia
et hmōi sm q̄ procedunt longius a deo sm gradus
entium efficiunt magis tpalia: et mutabilia et cō-
mixta: et potētie mālis et passioni admixta. cum tñ
in deo sint simplicia: et eterna: et immutabilia: et in
materialia. Et et similiter est de forma ordinis et:
et vite que in celesti circulo est necessaria et ineui-
tabilis: et inalterabilis. In rebus aut generati pp
mutabilitatez: ipariz et est recepta mutabiliter et
pingēter. Hñ Boetius in. 5. de pslatiōe figurat

qualitatum in corporibus. Unde ymaginatione matrone concepit corpus totum transmutat ad veneri. Propter quod etiam dicit q quidam ex ymaginatione tepe leprosus factus est. ⁊ potentibus datum sanandi prohibet Galien⁹ aspectum respiciendo. Qui ergo humilnoch apprehensa stat ⁊ria motui celesti: excludit effectu celestis p ⁊rariam dispositionem ⁊ apprehensionem aliter⁊ motui celestis effectum: hoc est quod dicit Ptolomeus q celestis effectus qui vocat alatre nasci a figurante aliter motui: sicut in pdictis terre nascentibus manifestationē ⁊ artes. Ad hoc q̄ obijciunt de die solis⁊ de plano videt mihi esse cōcedendū⁊ maxime de formis que sunt p ymaginarias virtutes. ¶ Ad hoc quod obijcit de illuminatōe intellectus alie rōnalis fm̄ patrem respondēdum est dupliciter. Uno modo fm̄ loycos qui ponūt q̄ cum habilteria nobilior p imperium habeat mouere inferiorem⁊ inferior obedit ei sic⁊ in luce aeris alia vnius videndo alterum impedit⁊ ligat operatiōes eius. Dicunt n. q̄ virtute alterius nāe superioris: siue intellectiue: siue illelle: alia vnius ponit in gradu superiori⁊ alterius in inferiori⁊ sic inferior nata est moueri ad apprehēsionē superioris: ⁊ sic fieri suffinationem. Et eam dicit Aristo. q̄ inter mouēs ⁊ motum nō sit medium: nō intelligit semp de immediatione loci siue spacij: sed de immediatione gradus superioris⁊ inferioris: ponēs exemplū quod post inductum est: Dulia organum ymaginatiōis nō est immediatum vasis seminarijs: ⁊ tñ ad ymaginem mulieris extēdunt vasa seminaria⁊ effundit semē ꝓpter immediationem superioratus⁊ inferioritatis que⁊ inter ꝓcipiēs⁊ id cui ꝓcipitur. Hoc aūt fm̄ Iulianū perypatecos⁹ nō bene cōgruit: q̄ sine dubio inter agens⁊ actuz: inter mouēs ⁊ motum immediatio ds esse⁊ cōiunctio fm̄ cōtactum. Propterea dicimus q̄ sicut calor digestiuus duplicis est virtutis: ⁊ vnam virtutē hz ignium⁊ calor ignis fm̄ se ꝓficeratur: que⁊ alterare⁊ separe ea que sunt diuersi generis⁊ decoquere: alteram hz mixtū est unū fm̄ aliquē⁊ principiū vite fm̄ quā terminat digestio ad formā vite: ita etiā celestis motꝰ duplicis⁊ vnitis. Uno mō ꝓpter est motus corpis orbicularis⁊ sic mouet corpora. alio mō ꝓpter est influm intelligētie mouentis⁊ hoc mō effectus eius efficit in alia sensibili per formas corporeas⁊ in alia intellectuali p̄ formas illuminatiōis. Et sicut ꝓdictū⁊ forme que fiūt ex aliquo: fiunt fm̄ ꝓtem recipientis⁊ nō fm̄ ꝓtem agentis. Quecunq; alia ad hanc partē obiecta sit plana sunt. Ad dictū Gregorij dicendū⁊ q̄ ipe loquitur de fato fm̄ qđ a quibusdā pbis⁊ hereticis necessitat⁊ rebus imponē dicebat: fm̄ qđ dicē poeta: peryodo te tua fata trahunt ne incepta relinquere possis. Ad ij quod querit utrum fatum sit⁊ causarū: dicēdum q̄ est ordinato ēt⁊ vite⁊ sic est aliqđ causa unū⁊ vera ca.⁊ fm̄ qđ adhereat rebus generat⁊ est dispositio causarum ordinate ad ēt. Unde dicit Boetius q̄ ordo rerum pendens pendet ab ēt⁊ vite mobiliter⁊ stingētis. Ad hoc qđ obijcitur de gemellis dicēdum q̄ duo possemus dicere: q̄ in vno ꝓcepto semē q̄ vicesima hora ꝓcepte geminoꝝ: nō ēt si dicerem⁹ ēt vna hora ēdeceptor: citrā tñ eandem eor⁊ a quo incipit ꝓcepta formatio nō est vnius⁊ mutato cēto necesse ē mutari totū circulū⁊ sic ortus eorū nō est vnius⁊ nec amplitudō nec eadē domoꝝ dispositio⁊ sic tota gradus efficit diuersa⁊ ꝓ ꝓio adherēs rebus natis dispositio fatalis necessario variat. Et ꝓ hoc ꝓs solutio de hijs que querita sunt de hoc articulo. ¶ Ulterū fatum necessitatem rebus imponat.

¶ Tertio articulo.

T Ertio querit vtrū fatū rebus necessitatē imponat⁊ videt q̄ sic. Quia. n. ēt necessaria ipsum est necessariū⁊ ēt fati est celestis circulus q̄ est necessarius: q̄ fatū est necessarium⁊ necessitatē rebus ponat. Ité fatum ē regula⁊ mēsura totius vite⁊ esse. Regulatū aūt necessario refert ad regulā: ꝙ regula ē necessaria: q̄ ꝛc. Item sortiora sunt ꝙ inferiora: ꝙ inferiora trahunt inferiora ad sui dispositionē necessariam. ēt aūt fatū sit vinculū ꝓ quod inferiora trahunt ad superiora: videt fatū necessitatē rebus imponere. Item Arist. dicit q̄ inter mouēta superiora⁊ inferiora nonū est armonia: sicut in cordis cythare: sed armonia necessaria: ē q̄ inferiora ꝓ ordinē ꝓsequātur dispositōem superiorū: ꝙ dispositio superiorū adherens inferioribus necessitatē ponit eis. Contra fatū ē adherens rebus mobilibus ꝙ motus mobilium mouentē ea que sūt in ipsis: ꝙ fatū est dispositio diuersa mutabilis stingēs: ꝙ stingēter se hz ad res⁊ nō imponit necessitatē. &c. dicēdum q̄ fatū multipliciter dī esse cā ve supra diximus ꝺ nullā necessitatē imponit rebus: ꝙ inclinat ad effectus celestiū si nō sit dispositō sortio: in mā aliorum mouēs⁊ ꝺ hmōi mouēta assistat pbus in li. ō soño⁊ vigilia duplicib⁹ ꝓsiliarijs. Sapiētes enī ꝓsiliarijs⁊ rōnib⁹ certis ꝓsuadēt aliqđ vlr ē faciendū: qđ tñ inferiores ꝓp aduersos casus obuientes dissuadēt. Tunc soluit ler ꝓsilij sapienter⁊ ē vbū suū tale q̄ sapientibus ꝓsilijs alijs: ꝓsilia mutanē sapiēter. Regula. n. vt dicit Arist. lesbie edificatiōis mutat⁊ ad edificatū. Est. n. lesbia ista in qua lapides nō ad rectā lineā sunt dolabiles⁊ ꝺ os q̄ regula fm̄ quā dolant aliquātulū curuetur ad ipas edificatōes⁊ ita est de dispositiōe esse⁊ vite inferioris: in qua ꝓp cās que sunt in mā sepe mutat dispositio sapiēs circuli celestis⁊ dispo

sitio adherens mobilibus que fatum vocat est retinendum celestis declinās extrinse ppt multas oppositas inferiorū terminat esse. Ad ꝙmq; dicendū q̄ fati cā necessaria ē: sed ex hoc sequit aliud nisi q̄ sit necessariū ipse ēt: ꝙ hoc sequit q̄ ne cessitatē rebus imponat: q̄ nō inhereat eis fm̄ potestatem celestium que necessaria sunt: sed fm̄ ꝓtem inferioꝝ que circa mutabilia⁊ stingētia sunt. Ad ſcōm dicēdum q̄ relatio que ē int regulans⁊ regulatum necessaria ē sicut relatio q̄ est inter patrē⁊ filium. ꝙ q̄ mutatio causat relationem⁊ causat relationis destructionē: ō mutatio q̄ est in rebus mobilib⁹ cā est q̄ regulatū nō sequitur regulans⁊ nō sequit ad ipam: ⁊ quo ad ē etiam nō regulat. Ad tertium dicendū q̄ ꝙ sortiora sunt superiora ꝙ inferiora: nō ex impotētia inferioris cōtingit q̄ nō olno pōt in superiorē effectū⁊ quo ad ē ex parte ipsorum soluit vinculū. Ad quartū dicēdum q̄ solutio ēperantie cordis⁊ dissonantiā inducit in cythara⁊ silr mutatio⁊ alteratio inferioris dissonantiā facit ad effectū superioris. Un dicit Damascenus q̄ superiora inferiorē quedā sunt signa nostroꝝ actuū⁊ nullo mō causa. ¶ Un fatum si sibile.

Articulus quartus.

Uarto querit an fatū sit scibile: ⁊ videtur q̄ nō: q̄ cū sit effectus celestis circuli⁊ ꝙ multitudo quedā ipsius sicut forma alicuius filij est ipsi esse eiusdē ordinis. ꝙ in celesti circulo quo ad nos sunt infinita ꝓsideranda sicut stellarum numero⁊ spē⁊ virtutib⁹⁊ situs. ergo in circulo celesti⁊ ipm⁊ distante⁊ cōiunctōes⁊ quātitates angulī sub quo incidit radius⁊ pars forme⁊ gradus lucidi⁊ verbotis in puncto⁊ in turnis⁊ cōtrei⁊ hmōi infinita quo ad nos: ꝙ vi⁊ effect⁹ ei⁹⁊ a nullo sciri possit. Item circul⁹ ꝓtinet datos⁊ forme⁊ datorem sensus⁊ intellect⁹⁊ q̄ vies⁊ alchabo dī a mathematicis: alr. n. nō ēt mēsura totī⁹ vite: q̄ ꝓncipiū vite nō includeret. Nona ſāt ꝓncipiū oīū est hora cāus semis in matrice: ꝙ hāc quo ad nos nō ꝓtingit scire: ꝙ signo: abit forma dispōnis rei⁹ vite⁊ sic signo: ata est dispō rei⁹. Hec etiaz vi⁊ effectibus. Silr. n. quedā quoꝝ videt ēt vna proles⁊ ti accidētia eor⁊ p̄se sicut est semus masculinus⁊ femininꝰ nō sunt eadē⁊ cām huius nō ꝓtingit sciri ex celestis circuli effectu. Silr etiā natus octauo mēse morit: vt frequētius⁊ in septio vivit. Silr in geminis quoꝝ vnus ē masculꝰ alt⁹ femina rarissime ꝓtingit masculū vivere: semia nō aliqñ supuitat⁊ cām impossibile aut difficile ē assignare ex cirlo celesti. Ité luminarib⁹ existibus in capite algon. i. gongonio si ea maxo respectu inimicitie radiauerit nat⁹ vt dicit ptolome⁹ trūcabitur manib⁹⁊ pedib⁹⁊ trūcus suspēdet in cruce. Ité dicit q̄ luna exite in leone vestimēta nova induere malū ē. Manifestū est aūt q̄ hoia si ēent sa-

bilia est deductio filosophice ad eos⁊ si sit. Ut enim legit. Luna ē in leone⁊ malū est induere vestes nouas aut lanarias: sit in capite aut ꝓspectu ei⁹ oppositio⁊ aspectus⁊ natus sic subiacet i cruce. &c. dicendū q̄ hec ꝓcessit ab errore⁊ cui dicit ptolome⁹. Una de stellis⁊ mutat⁊ ꝓpriorē⁊ quātitatibus eor⁊ ꝓsilium⁊ ꝓpriorē ad hāc ꝓpositionē⁊ patet. Alia ē de effectibus altor⁊ in inferiorib⁹ que in rebus⁊ mutabilis recipiunt⁊ ō ad hanc nō ꝓcedit nisi ꝓ accidens. Et si ꝓ accidens in illa ꝓte in qua ꝓbrum⁊ hmōi inferiorū cōtrahitur⁊ ex signis pōt cognosci. Consequenter aūt cū sit ex signis mutabilibus generabilibus⁊ habili⁊ minus certa⁊ dicendū⁊ ꝙ sic scia vi opinio. Cū n. hec ex signis sint⁊ mutabilia nunq̄ pōt ex ipis tm̄ via scientifica cognosci⁊ vi⁊ vi ꝓbabilibus inducēdis signis tm̄⁊ sunt inducta⁊ dicta. multis de cāis mutabilia sunt ꝓ ꝓ⁊ ꝓ⁊ ꝙ sepe astronomus dicit vera⁊ ꝓ tm̄ scientifice: quia ad dispositionē celestis voluntat⁊ si hec dispositio sit a mutabilitate rez creatis. Ad ꝓmū dicendū⁊ q̄ multa talia⁊ quo ad nos sunt a ꝓsideratis cōtra sed ꝓsiderant paucissima ex quoꝝ alia ꝓsequit de quibus hippocras dicit. ꝓpt q̄ dicit ꝓ ꝓsiderata q̄ ꝓ celoꝝ motus nō nisi obiter indicant. Deinde⁊ ꝓtes rez nisi quas ꝓpe res⁊ frequenter eueniūt. Ad ſcōm dicēdum q̄ hora natiuit⁊ difficulter cognoscit⁊ ō inultum⁊ remedium⁊ ve accipiatur gradꝰ ascendēs circuli⁊ si est hora punctorum luminarij⁊ an adequat circlo⁊ q̄ illi⁊ infinitum ad cōem necessitatē que ꝓtio sequit⁊ vi accepti ascendēs ad naturalitatē ex toto. Ad aliud dicendū⁊ q̄ via filosophica sciri nō pōt scibile necessarium. Et si impletio scieret dicit ptolome⁹ q̄ ō scire nō ipedit. vñ scirī pōt sicut ē in ꝓfessione sompniorum. Non. n. habitudo filosophica⁊ ad semina⁊ ꝓsignificationē hmōi⁊ sic est in alijs existimatib⁹ ꝓiectur⁊ alijs. Ad aliud q̄ obijcit de diffinitione sexus in gemis dicendū q̄ sexus femine⁊ ꝓpter occasionē defectꝰ alicuius ꝓncipij. Cū ei semē masculinū facere sit⁊ formatiuū⁊ incorpatur ꝓ virtutē formatiuā quā hz in semine ipso semē inducit formā masculinā de intentione ꝓpria: nisi qualitate mātē impediat⁊ ō sexus femine⁊ accidit ex defectu mātē particularis. que mirabiliter facere femina⁊ fm̄ cam medi⁊ fieri nō posset. ex nā vñ sit adiutorium generatōis⁊ nō ꝓtrarium ꝓsequit⁊ hec est femina. ⁊ ō est q̄ ds inducit dicere. nō est bonū ēt bolem solū⁊ faciamus ei adiutoriū sibi simile. vñ dispar sexus in gemis ꝓcessit ex defectu ꝓncipij⁊ nullum in altera ꝓte seminal⁊ nō ex causa ꝓncipiata nullum in altera ꝓte seminal⁊ nō ex causa ꝓncipiata⁊ periodo celesti. Quia aūt in talib⁹ in⁹ frequentius morit: ꝓcunt ex ꝺ q̄ cū tales gemini ex vno sicle diuiso generant sit mā male terminabilis⁊ vir-

tore formatiua: quia si fuisset bene terminabilis verisimile formasset in mare. Materia autem ma scule masculi: et multiplicandi habet terminatiõe ꝙ ma femine: et mas remanet egritudo: et debilis in terminatione mãe cum bño mot. In femina aut parua sufficit terminatio: et pp molicie corpo ris signant. Fregentissime in ambo mouil. Ad id ꝙ dicit de octauo mẽse dicendũ nõ ẽ ꝙ gdaz dixerunt ꝙ vt frequentius octauo mẽse moriãt: qz octauus mẽs saturno attribuat: cuius frigidas et siccitas natũ interficiunt. Hoc n. falsum phat: qz multi in astronomia sũt saturnũ esse dicunt ꝙ duo significant. Causa ꝙ nõ est in circulo sz in principio mãe. Luna n. est mẽsis formatiua: ad cuius eõ nectionem pncipiant accepte impgnationes vt dicit Arist. Luna n. est alter sol eo ꝙ recipit lumẽ a sole: et ꝙ sol facit in anno: luna facit in mense. Et pma n. inctione vsq ad Bq est dimidia: ẽ calida et humida sicut tpa veris. Et mediatõe vsq ad plenilunium ẽ calida et sicca: sicut ẽ estas. Et plenilunio vsq ad sextam mediationẽ ẽ frigida et sicca: sicut ẽ autumnus. Et sexta mediatõe vsq ad cõiunctionẽ ẽ frigida et humida: sicut yems. Et aũt nata sit mouere humores ps ꝙt est in accessu et recessu maris ꝙ accessus et recessus maris tõ in media lunatione que ẽ nouẽ diez recedit ad circulũ in ascendẽdo et descendẽdo. Di. n. minimꝰ fit fluxus maris ad idẽ punctus puteus reuerteret quarto decimo die. Nec. n. luna in media lunatõe non traheat nisi mediocriter circulũ sui motus augis et opposito occurrẽs sibi pplet alia circulationez mediã. Luna n. in quolibet mẽse bis ẽ in auge. s. in pncipio et pincipio. Luna n. cuz in pncipio vnificũ lumẽ a sole accipit et cũ venus nunq̃ a sole discedat longe et venus bẽat mouere humorẽ seminale: luna qñ soli pungit acquirit veneris virtutẽ: et sic ex virtute pprie mouet humores: et ex virtute solis influit vitã humori motorꝛ: et ex virtute veneris mouet semẽ generatiõi ad formas generãdas pueriles. Et q: mercurius hz pmixtibiles virtutẽ et multis giratiõibus ei quas hz sup oẽs alios planetas: luna hanc virtutem lucrat et pmotione ad ipm: et illa semẽ viri et femie mouet ad pmixtionẽ. Sic ꝙ luna pcussionib suis pmixtiones pcepte impgnatões cãt et regulat. Dũt aũt genitura septẽ mutatões necessarie. quaz pma ẽ semis puersio et pcipue ad formas corpis. Secunda est mãe distinctio ad formã mẽbrorꝛ pncipaliuz quẽ et ceteras hñt virtutes: sicut epar cãt virtutes nales. et vasa seminaria virtutes formatiuas pceptum. et ibi fit secũda mutatõe semis adhereẽt placeto corpatiõe vasoꝛ seminaliũ. Tertia mutatio est distinctio mãe: qñ visicula cerebri ascendit sursum et vesicula eparis aliqñ ad dextrũ et ad vltimum descendit ad pellendam vasoꝛ seminaliũ. et hec absentium ꝙ descendit facit ipsis ex suffocatione ꝙ est in corde. Quarta mutatio ẽ cessio mãe distinctiõ vt distribuat locis mẽbrorꝛ secundũ virtutes nõ hñtes hanc distinctionẽ iterum facit ipsis ex suffocatione cordis: ꝙ ex suffocatio pcedit et dissendit mam: et pcedẽdo facit viã venaz pulsatilium et quietaz et nerꝛoꝛ. extẽdendo aũt dubryhut mãm vnusquisq mẽbrorꝛ in locũ pprium. Quinta mutatio ẽ tranmutatio matie in figuraz mẽbrorꝛ: quã figurã nõ reciperet nisi pumidã eẽt in ea: et hãc mutationẽ facit cũ vis formatiua cordis in locũ mẽbrorꝛ p spũ et suffiat. Debita aũt figurata nõ sunt apta recipere virtutẽ opatiuam et motiuã nisi p federationẽ et colligationẽ. Deficulo in mẽbris: ꝙ efficeras supfluũ humidũ pcedat et cõfortat iuncturas et conexionez. Septima mutatio ẽ motus p virtutes motiuas ꝙ oibus mẽbris a corde influit. et cũ eis motus genture sit a luna: sicut tã deus est. os ꝙ septẽ puersionib lune mutatões semis nõ siccessiue fm numez mẽsiũ: ti pfecto eaz nõ complet nisi cõpleto nũero conuersionũ fm septem mẽses. et in aliis aliis ab hoie nõ hec ita regulr obseruant pp ignobilitatem suaz cõplexionũ hz aliq diuti vt elephas alia bze mozꝛ tpe impgnant. pfectis etiã puersionibus hz embrio ea ꝙ exigunt ad necessitatem: et sicut dicit Aal. virtus formatiua triplr se hz ad semẽ seu ad matiaz. Aliqñ. n. matia ẽ diminuta: et virtus habũdans. Aliqñ virtus est deficiẽs: et matia superabũdans. Aliqñ sunt fm qualitatẽ ppotionata: et qñ dem virtus ẽ habundãs: et matia diminuta termi nata ẽ cõplerio septimo mẽse. et tunc virtus habũdans fortẽ facit motũ ad exitũ: et nascit puer et cõ pariẽtibus. qñ aũt adequata sunt virtus et matia: et plerio septimo mẽse: hz geleit p vnam lune puersionẽ in octauo mẽse et facit motũ ad exitũ et nascitur nono mẽse et pualescit: et bẽ vt in pluribus fere oĩum nattuitas. Sed qñ virtus ẽ deficiẽs et inobediens matie ex angustia facit motũ in septimo mẽse qñ virtus motiua data ẽ: et dispõe ñ comprobat ipm nisi octauo mẽse: et tunc nascit et moritur vt in pluribꝰ. et bñ nõ conuenit ex pmodo sed ex dispositõe et corruptõe pncipioꝛ nãtum. Hec aũt que dicta sunt vt in pluribus sunt vera. Multũ. n. variatõis faciũt cõpletiones seminaz et cõpleri vndecimo mẽse puerum maxime qãtitatis. Et Arist. dicit se vidisse vnã que peperit in. viij. mẽse filiz. Ad illud qđ obijcit de capite gorgonis: dicendum ꝙ ille stelle funeree sunt et mõstruosaz in

dicant vite terminationẽ pter qđ ipse etiã pleno capit aduersa vulta abscisi. hz bicut dictũ nõ imponit rebus necessitatẽ hz facilẽ et mutabilẽ inclinationẽ hz. Ad illud qđ obijcit ꝙ noua vestis indutta luna existe in leone eodẽ modo dicẽdũ est. Dicit. n. radiatio pprie dispositiõem ordinis esse et duratiõe impmit rebus nãlibus: ita etiã primit artificialia. pter qđ figure ymaginũ magicarũ ad aspectũ stellaz impmũt et fieri pcipiũtur. In quo gnẽ eãe facũ icidat. Articulo. 5ꝰ.

Quinto queritur in quo genere eãe incidat. et

q Bsolutũ est p antecedẽtia: qz in virtute cã nõ est hz est aliqd eãe. Est. n. forma ordinis et vite ymaginẽ bñs et virtutẽ celestis circuli. hẽ dicimus aliqñ ꝙ aliqua nõ sũt vere entia sz sunt aliqd entis: sicut ea ꝙ fiũt in alia: fm aliquos motus: et tps vt dicit Aui. Quidã nituntꝰ pbare ꝙ sit eãs eo ꝙ plato ponit ppares stellas bis ꝙ nascẽtur in qbus sunt forme que sũt eãe rez generatarũ et regula eẽ et vite earz. Inducit. n. deũ deoz dicẽtem ad deos cospales ꝙ sunt stelle: et dicit. bonus generatoꝛ in inferioribꝰ semẽtẽ ego facia vt vobis pradam: vestrũ erit parare ea. et pcipit eis quos sibi videt iusticiã et pietatẽ colere: et bñ viuẽt post terreni dissolutionẽ intellectus. Hoc ꝛ bõibus deus est: quoz imortalẽ intellectꝰ et post mortẽ sydereas sedes accipiẽt sicut a semẽte fidelium in generationẽ descẽdit. Propterea dicit ꝙ descendẽs p circulos planetaz vires sibi accepit memoriã intelligẽtiaz et volũtatẽ: sicut expũt macrobius sup somniũ scipionis. Hoc etiã videt tãgere Guidius loquẽs de lacteo circulo et dicens Hac iter ẽ supis ad magni recta tonãtis. Hoc ẽ vi prõnem. Quia quoz vnus ẽ ẽntialis actus: illoz vi esse vna nã. Intelligẽtie aũt celestis et intelligẽtie hois in pcipue viri videt ẽ vn ẽntialis actus: ꝙ vna nã. Inde viteri quotcunq formaz vna nã est: illaz vna relatio ẽ ad corpus vnius nãe si in aliquo corpore eẽ dicant. Sz intelligẽtie celestis relatio ẽ ad stellã vi ad orbẽ hz pparem stellã. ꝙ intellectualis nãe in hoie erit relatio ad stellam pparem. Hoc etiã vi p dictũ cõmẽtatoꝛis sup. vi. meth. vbi dicit ꝙ finis pfectibilis intellectus hois est: si post mortẽ pmoueatur motoꝛi celesti. Solutio dicẽdum ꝙ falsũ et hereticum ẽ dicere ꝙ aie intellectuales descẽdant a cõpare stella. Egyptioꝛ. n. pboꝛ fuit opinio ꝙ intellectuales aie stellis a deo deoꝛ factis terreno affectu quo aliqñ afficiunt grauant. ñ grauate descendunt ad corpa generabilia et corruptibilia: et ibidem depurate p cultũ pietatis et iusticie recipiũtur ad cõpares stellas. Affectũ aũt terrenũ ad intellectuales alios puenire dixerunt: eo mõ quo afficitur alia fm certũ dulcedinẽ nutrimẽti corpis. Posuerunt. n. ꝙ subtilissimo vapore paludũ me

q

Omiã due sunt

in homine potẽtie cognoscitiue. s. sensus et intellect manifestũ ẽ illas diuersitatẽ supponere ex parte obiectoꝛ suoꝛ. Sciendum est aũt ꝙ in cognitõe humana fundamentũ et origo est sensus. Cũ ppinquioꝛ ẽ rei extrance supra quam reuerta actio virtutis sentiue: az fundatur fm pbum in

ideo p̄remendo. Vñ ppter manifestā passionē
sentiri a sensibilib⁹ tm̄. ā p̄mo aūt patibiles
intellectui esse ipsa intelligibilia rerū. De passio-
nib⁹ vo sensibilibus multa mentionē fecit ibi qđ ni phi
paliter facta est: q; passiones intellectuę sūt cause
vocū mediantibus p̄passionibus sensibilū: de qb⁹ nūc
agere intendebat. ¶ Certū est aūt accidentia ipa sū
ppria suę ētis: esse sensibilia siue obiecta sensi-
bilia: vt habet in lib. 2. de aīa. Vñ cū sup p̄positū ob
iectū vis p̄otentie alterā non ferat nisi p accīs:
sicut oculus videt dulce inquātū est albū vel nigrū:
possibile est intellectū ferri sup illa accidentia nisi p
accīs: in quāt. f. agit circa ipa sibi annexa q̄ sūt ap
te qđ⁹ sensibilia accidentia. Et hoc est p modū cu-
iusdā reflexionis. Reflexio aūt ē duplex. Una ab
origine potentie: altera ab origine obiecti. Dicio
nāq; aliquā potentia fertur sup obiectū sibi p̄portiū: e
illud hz determinare actū ipi⁹ potētie. Vñ vltra
nō trāsit act⁹ potentie q̄ sub forma vlteriori ipi⁹
principalioris obiecti. aliter nāq; nō esset id p̄portiū
eius obiectū. Proprium. n. obiectū est p cui⁹ informa-
tionē potentia actū suū exercet: sicē se hz colo-
ad visū: e son⁹ ad auditū. Quidditas aūt rei sen-
sibilis est obiectus intellect⁹ p̄portiū: vt dicit in. 3. de
aīa. Vñ quocūq; alia se vertit: b obiectū est sibi rō
agendi. Pōt igit vel redire in se p actū e potētiā
suā: vel redire p obiectū in ipam originē obiecti.
f. p fantasmata in spēs sensibiles. Ideo ibi sūt duo
modi reflexionis siue: quarū altera cognoscit se et
q̄ a parte sua sit. Altera vo q̄ se a parte obiecti sui.
In vtroq; vo modo sua cognitio ad aliqđ singula
re terminat. Cū. n. ipe suo obiecto figit aciem rō
nem vltis appēhendit: qđ solū inaltis inferioribus
ab intellectu determinat vt p̄portiū obiectū: cum
ōia singularia apud nos māla sint. Materia. n.
ipedit intellectū: singulare vo nō. Materia nāq;
non est scibilis nisi p analogiā ad formā vt dicit p̄-
mo phycoy. Si aūt esset apud nos singulare in-
sensibile e sine materiale: qđ ni est impossibile ipm p se
sine aliq̄ abstractione cognoscere: q; singularitas
non ipedit intellectū: hz materialitas. Cū g intelle-
ctus tendat in originē sui obiecti in sensibilia. f. re
flectit sup obiecta aliaz virtū cognoscitiuarū. Cū
vo ad se redit: non tendit in obiectū alicui⁹ alteri⁹
virtutis: q; potentialitas alē rōne cui⁹ ipa non pōt
esse cōpletū obiectū intellect⁹ p̄portiū nisi ducta ad
actū p spēm p̄incipalis obiecti: vt docet phūs in. 3
p spēm g̃ non ē materialitas q̄ facit esse vt obiectū
alteri⁹ potentie. Facit tri quēdā modū singularita
tis non q̄ sit alicui⁹ rei cōplete i specie: hz q; cē ale
terminat preceptibilitatē siue nature cui⁹ poten-
tialitas maio: est potentialitate angelor: q; ma-
gis distat a deo i gradu nature ēs angelus. Deus
n. act⁹ purus est: e ēto sibi aliqđ min⁹ appropin-

quat: ēto plus potentialitatis e min⁹ actualitatis hz.
Nō solū. n. materia hz ēt q̄ūq; potentialitas pa-
siua de rōne obiecti intellect⁹ min⁹ hz: q; dic̄ phūs
3. metā. q̄ vnūquodq; intelligit in q̄ntū actu ens
Vñ alia ad obiecta duplicē cognitionis modū hz
Vnū in se vt separa accipit. Tūc. n. cognoscibilis
est fm modū suū esse: q; ē act⁹ p̄ficiens suā potētia
luratem. Non. n. in aīa sūt duo act⁹. f. sua essentia
q̄ est sua potentialitas e esse suū. Hz esse suū ē sua
actualitas rōne cui⁹ ipa essentia aīe est act⁹ corpo
ris. Dico. n. forma participat actū q̄ est p̄ma p ēn
tiā: sed b analogice sit: duos aūt act⁹ eiusdem ordi
nis impossibile ē aliquod vnū participare simul: si-
cut impossibile est eidem materiam duas formas
substantiales simul participare. Aliū aūt modū cogni-
tionis hz a se: in quo nata est p sensus cognoscere.
Vñ nō est cognoscibil in statu i quo accipit aliqđ
p sensum nisi p spēs rei sensibilis e ideo ois cogni
tio sua de se ipa p̄portie est reflexa. ¶ Hūc q̄ restat
videre vbi separat cognitio sensus e intellectus a
se mutuo. Manifestū est. n. intellectū incipe vbi
sensus desinit: sensus aūt exteriores ipa sensibilia
accīdentia cōia. f. e p̄pria huiusp sui p se obiecti. Quid
ditas aūt rei particularis in particulari nō spectat:
vt p se obiectū ad illos sensus exteriores: eū qđdi
tas ista sba sit e non accīs: nec ad intellectū p̄tinet
ditas rei materialis in ipa sua particularitate ē ob
iectū rōnis particularis: cui⁹ est p̄ferre de intētioni
bus particularibus. Loco cui⁹ in brutis estimativa
naturalis ē. Que potentia p sui p̄fectionē cū intelle
ctu vbi est rō ipa q̄ p̄fert de vtilibus: participat viz
collativā. Sed q; pars sensitiue est: nō abstrahit
ōino a materia. Vñ obiectū sibi p̄portiū manet qđ-
ditas particularis materialis. Hoc aūt non ē q̄ illa
potētia apphendat in ām i se: cui ipa non possit sci
ri nisi p analogiā ad formā: sed q; collatio de mā
i ordine ad formā p̄pam mām individuatā spe-
ctat ad hāc potētiā: sicut cōsiderare de mā in cōi
ordine ad formā spēi spectat ad rōnem supioris.
¶ Ex hijs facile est videre qđo mā ē p̄incipiū idi-
uiduationis. Hoc. n. intendim⁹ ostendere. Sciēdū
est g̃ q̄ idiuiduū apud nos in duob⁹ consistit. Est. n. i
diuiduū in sensibilib⁹ ipm vltimū i genere sbe qđ
de nullo alio p̄dicat: imo ipm ē p̄ma sba fm p̄bm
in p̄dicamentis e primū fundamentū oium alioz.
Materia. n. forme mālis cū ipa non possit ēe b ali
qđ cōpletū in specie cui⁹ solū esse ē incōmunicabile: est
multe cōmunicabilis ēt̃ū est de rōne sua: sed est incōmu-
nicabilis solū rōne suppositi qđ est aliqđ cōpletum i
specie: qđ cuilibet forme nō ꝓuenit vt dictū est: nō
ēt̃ū est de rōne sua cōmunicabil est vt dictū est. Cōmu
nicatio aūt sua est vt dictū est: p hz qđ recipit in alijs: nō
pōt: e recipit fm vnā rōnem: cū vna sit rō speciei

in oīb⁹ suis idiuiduis. Hz q; ipa ē nō hz vt dictū
est q; esse est solū suppositi vt p̄z p p̄bm. 7. meth.
e suppositū mōstrabile est vt dictū ē: nō ipa forma
mālis diuersificat fm multa esse mōstrabilia ma
neno vna fm rōnem multe cōmunicatam. Sua aūt re
ceptio ē materia q; ipa mālis ē. ¶ Ex quo p̄z q̄
de natura sua sibi relinqt̃ vnitas rōnis i cōmunicabe
sua: e q; redit incōmunicabilis p receptionē suā in mā
Ex quo. n. recipit in materia efficit idiuiduū: qđ
est incōmunicabile e p̄mū fundamentū in genere sbe:
vt cōpleti aliorū de se p̄dicabiliū subiectum. In
via aūt generationis semp imperfectū est p̄us cōple
to: hz in via p̄fectionis sit totū e contrario. Illud g̃
qđ est p̄mū subiectū oium in via gnationis e ineō
plementuz qđ de nullo illo⁹ generis p̄dicat mā. f.
necessario erit p̄mū p̄incipiū esse incōmunicabilis: qđ
est p̄portiū individuū. Illud est in quo saluat rō idi-
uidui apud nos determinato. f. ei⁹ ad certas partes
quas ipse loci: q; p̄portiū est esse sibi hic e nūc. Et
hec determinatio debet sibi rōne ḡnitatis determina
re. Et iō mā sub ḡnitate determinata est p̄incipiū
individuationis. Materia. n. sola est p̄incipiū idi
uiduationis quo ad illud i quo saluat rō p̄mi ge-
neris sbe: qđ nō impossibile est repiri fine corpe e ḡni
tate: e iō ḡnitas determinata dī p̄incipiū individua
tionis: non q̄ aliquo mō causet subiectū suū qđ est
p̄ma sba: hz cōmitat eā inseparabiliter e determinat
eā ad hic e nūc. Illud g̃ qđ cadit sub rōne particu-
lari est b aliqđ p natura materie: qđ aūt cadat sub
sensu exteriori est p ḡnitatē. Hz hinc obijci pōt: q̄
materia de sui natura cōis est sicut e forma: cum
possit vna sub plurib⁹ formis esse. Cui hoc cōtin
sua pōt impedire ipam ne sit p̄incipiū p̄mū idiuidua
tionis. ¶ Hz sciēdū est q̄ impossibile ē forma venire
mātē qn sit particularis e q̄ cā sequat ḡnitas determi
nata: p quē modū nō ē extra cōmunicabilis materia ali
cui alteri forme: q; b ḡnitas cū alia forma reperi nō
pōt cū eadē determinatione. Et iō mā nō ē cōmunicabi
lis fm eādē rōnez sic forma ē: vt dictū est. Rō. n.
mātē sb forma aliq̄ est alia a ḡnitate sua sub alia for
ma: q; certificat rō sua p determinationē ḡnitatis q̄
diuersa p̄portione e dimēsione requrit ad diuersas formas. Essentia. n. materie non diuersificat
sub diuersis formis sicē rō sua. Ratio. n. materie nō
est vna e cōis sicut sua essentia ē. Rō. n. forme i di-
uersis materijs ē vna: hz fm esse sit diuersa. Et iō
cōitas fm essentiā tm̄ q̄ ē ipsi⁹ mātē e nō fm eādē
rōnem nō ipedit mām ee p̄mū p̄incipiū idiuidua-
tionis. Sed aduertendū ē q̄ accīdia non individu-
ant p mām p̄mā sed p subiectum p̄portiū qđ est
ens actu individuans: sicut e forme sbales p ma-
teriam p̄mā q̄ ē earum subiectū. ¶ Et b de p̄nci-
pio idiuiduationis ad p̄sens sufficiant.

¶ Explicit opusculū trigesimum nonū diui Tho
me aquinatis de p̄ncipio individuationis.

¶ Incipit opusculum trigesimum eiusdem ḡ en
te e essentia.

Alia parum est?

ro: in p̄ncipio magnū ē in fine ḡ
p̄bm in p̄incipio ētis e mundi ens
sūt e essentia sunt q̄ p̄mo intellectus
capiunt. vt dicit Auic. in p̄incipio
sue methaphisice ideo ne ex eoz ignoran-
tia errare ꝓtingat: ad eoz difficultatē aperiendā
dicendū est qđ nole essentie e entis significationes
quomodo in diuersis dicantur: e quomodo se ha
beāt ad intentiones logicales. f. genus spēs e alia.
Quia vo ex dictis simplicis cognitionē accipe
debemus: e ex posterioribus in priora deuenire: vt a
facilioribus incipientes ad difficiliora fiat disciplina
ideo a significatione entis ad significationē essen
tie procedēdū est. ¶ Sciēdum igit q̄ sicut in. 5.
meth. phūs dicit. Ens p se vt dupliciter. Uno mo
do qđ diuidit p decem genera: alio modo quod
significat ppositionum veritatē. Hoc aūt dūa ē:
qđ sebo modo pōt dici ens omne id de quo affir-
mativa ppositio pōt formari. Et ñ illud nūsq; pōt
in re: p quē modū ēt negationes entia
dicunt. Dicimus. n. q̄ affirmatio est oppositio ne
gationi: e q̄ cecitas ē in oculo. Sed primo mō non
pōt dici ens nisi qđ aliqđ in re ponit. Unde primo
modo cecitas e hmōdi nō sunt entia. Nomē
igit essentie nō sumit ab ente secūdo modo dicto
Aliqua. n. b modo dicunt entia q̄ essentia nōmi-
nat: vt p̄z in ꝓpositionibus. Hz sumit essentia ab ente
primo modo dicto. Vñ cōmentator: in eodez loco
dicit: q̄ ens primo modo dictū est q̄ significat ēntiam
rei. Et q; vt dictū est ens primo modo dictuz
dividit in decē genera: opz vt essentia significet
aliqđ cōe olbus naturis: p quas diuersa entia i di
uersis gnerib⁹ collocant e p̄bus sicut humanitas est essentia hois: e sic de aliis. Et q; illud p qđ
res ꝓllituit in ppriis generis vel speciei ēb qđ signi
ficat p diffinitionē indicantē qđ est res: hinc est q̄
nomē essentie in nomē qđditatē a phūs nuncupat: et
hec est ēt q̄ phūs frequenter nōiat qđ qđ erat ee. i. b
per qđ aliqđ hz ee qđ. Dicit ēt forma fm q̄ p for
mam significat certitudo vnuscuiusq; rei: vt di-
cit Auicē. in. 1. meth. suę. Hoc ēt alio nōie natura
dī: accipiēdo nām fm primū modū illoz quatuor
quos Boetⁱ ponit in libro de duabus naturis. f.
fm q̄ natura dī esse cui illud qđ intellectu quocūq;
modo percipi e capi pōt. Nō. n. est res intelligibilis
nisi per diffinitionē e essentia suā. Et sic ēnā dicit
phūs in. 1. meth. q̄ eos sba est natura. Nomē ēn na
ture b modo sumpte videt significare essentiam
rei fm q̄ hz ordinē ad ꝓpriā operationē rei: cum
nulla res ꝓpria operatione destituat. Quidditatis
vo nomen sumit ex hz qđ p diffinitionē significat.

Di essentia dr fm q per eā ⁊ in ea res hz esse.
¶ Dr q ens absolute ⁊ p plus dr de substantijs: ⁊ p posterius quam fm qd de actib⁹ibus: ide ē q ēntia vere ⁊ ppie ē substātia: ⁊ in accidentibus quoālmodo ⁊ fm qd. ¶ Dubitabit⁹ vo qdā fuit fm plicem ⁊ quedā cōpositā: ⁊ vtrūq; ē essentia: sed i simplicib⁹ verius modo: ⁊ nobiscū ē fm q ēt ē nobis dr. Dic. n. eor ea q cōposita sunt: ad minus ea q ma ⁊ ima simplicia q dem ē. Sed q: illa sūt essentie sunt nobis magis occulte: ideo ab eēntibus earum cōpositarū incipiēdū ē: vt a facilioribus ⁊ apciores ascendēdo: fiat disciplina. ¶ In substantijs ergo cōpositis: materia ⁊ forma nota sunt vt in hoīe alia ⁊ corpus. Non aūt pōt dici q altera illoy tm essentia cē dicat. Qd. n. mā sola nō sit essentia rei plānū ē: q: res p suā essentiā cognoscibilis ē: in specie ordinat vlt genere: ⁊ mā neq; ea quationis principiū ē: nec fm ea aliqd ad spēm vel ad genus determinat: ⁊ fm id qd aliqd actu est. Nō ēt forma tm ē essentia ibe cōpositi: ⁊ hoc quidā hoc asserere conant. ¶ Et his igit q dicta sūt pz q essentia rei ē illud qd p diffinitionē rei significat. Diffinitio aūt earum mālium nō tm̄ ptinet formā sed ēt mām: aliter. n. diffinitiones nāles ⁊ mathematice nō differrēt. Hec pōt dici q mā in diffinitione ibe mālis ponat sicut additū essentie eius: vel ens extra essentiā ei⁹: q: modus hic diffinitionis est pp⁹ius accīdentibus q perfectā ēntiā nō bīt. Vel op⁹ q in diffinitione sua subiectū recipiāt qd ēst extra genus eor. ¶ Patet ꝫ q essentia cōprehendit mām ⁊ formā. Nō ēt pōt dici q ēntia significet relationē q est inf mām ⁊ formā q̄si aliquid superadditū ipsis: q: hoc de necessitate ēst accidēs ⁊ extraneū a re: nec per eā cognoscerēt: que ola essentie sunt. Per formā. n. q est act⁹ materie: materia efficit ens actu ⁊ p aliqd. Cūm illud qd superadditur nō dat esse actu simplr materie ꝫ esse actu tale: sicut ēt actritia faciunt: vt albedo facit actu albū. Vel q̄si talis forma aegrif: nō dr simplr sed fm qd. Relinquit ꝫ q nomē essentie in substātijs cōpositis significet illud qd ex materia ⁊ forma cōpositū est: ⁊ huic ꝓsonat verbum Boetij in cōmēto pdicamēt⁹: vbi dicit q vsia significat cōpositū. Usia. n. apud grecos idē ē q ēntia apud nos: vt ipemet dicit in lib⁹ de duabus naturis. Quidēna ēt dicit q additas sharuz comtor: ēt dicit sup. 7. metth. q natura quā hz spēs ⁊ rebus generabilib⁹ ē aliquod medīū. i. cōpositū ex mā ⁊ forma. ¶ Huic ēt rō ꝓcedat: q: cē ibe compositū nō ē tm̄ forme nec māe tm̄: ꝫ ipsi⁹ cōpositi: essentia aūt ē fm quā res esse dr. Cūm op⁹ q essentia materia sed vtrūq;: quia vnūquodq; horum hmōdi esse suo mō sola forma sit dr. Dic. n. in alijs videm⁹ q ex pluribus principijs ꝓstituūtur: q reā nō denolat ab aliquo illoy principioy tm̄ sed ab eo qđ vtrūq; cōplet̄ur: vt pz in lapore⁹: q: ex actiōe calidi humidi digerentis causat dulcedo: ⁊ ignis hoc mō ex calore: ꝫ a sapore q calidū ⁊ humidū cōplectitur. Dr q: mā ideo individuationis principiū est: ex hoc videt seq q essentia q ē se cōplectit mām simul ⁊ formā: sit tm̄ particularis ⁊ nō vlis. Et quo sequeret q vsia nō haberēt diffinitionē si essentia est id qđ p diffinitionē significat. ¶ Et ideo sciendū est q materia nō quelibet mō accepta ē individuationis principiū ꝫ solū materia signata. Dico. n. materiā signatā q sub determinatis dimēsionib⁹ ꝓsideratur. Hoc mō materia in diffinitione hois ingrū hō ē nō ponit: ꝫ ponerēt in diffinitiōe lor. si lor. haberet diffinitionē. In diffinitiōe aūt hois ponit materia hois signata. Non. n. in diffinitione hōis ponitur hoc os: vel hec caro: ꝫ os ⁊ caro absolute q̄ si mā sentia petri nō differūt nisi fm signatū ⁊ nō signatū. Cūm cōmētator: dic. 7. metth. Socr. nihil aliud ē essentia generis ⁊ spēi differūt fm signatū ⁊ nō signatū ēiusdē alicui⁹ modus signationis sit vtrobiq: q: designatio idiuidui respectu spēi est p materiā determinatā dimēsionib⁹: designatio aūt spēi respectu generis est p diam ꝓstitutiuaz q ex forma rei specie respectu generis nō ē p aliqd i essentia spēi entis q nullo mō in essentia generis sit: imo qcqd ēt specie ē i genere vt indeterminatū. Sī. n. aial sit nulla ps integralis pdicet⁹ ō suo toto. ¶ Hoc autez qđo ꝓtingat videri poterit si aspiciatur qlr differt cōpus fm q ponit ps aialis: ⁊ fm q ponit genus. Nō. n. pōt esse gen⁹ eo mō quo est pars integralis. Hoc. n. nomē qđ est cōp⁹ multiplr accipi potest. Corpus. n. ꝫ q ponit in genere ibe: dr ex eo q hz talē naturā vt i eo possint designari tres dimēsiōes. Ipe vo tres dimēsiones designate sūt: cōp⁹ q dez ē i genere ēgritat. Cōtingat aūt i reb⁹ vt qō hz vnā pfectionē ad vlteriorē ēt pfectionē attingat: ñē pz nā. Dlr aūt sup hāc pfectionē q̄ est hīc talē formā vt in ea possint designari tres dimensiones: pōt altera perfectio adiūgi: vt vita vl aliqd huiusmodi. Potest ergo hoc nomē cōpus significare rem quādam q hz talem formā: ex qua sequit ēt in ipa designabilitas trīū dimensionū cum pcisione: vt s. ex illa forma nulla vlterio: perfectio sequat: ꝫ ponit⁹ sic dicti. Et hoc modo cōpus est integralis ⁊ materialis pars aialis: q: sic anima ē pter illud quod significatur nōie cōpositi: q: nōie cōpositi

simplr accepti non significat aliud q̄ designabile tuū trium dimensionū: ⁊ hoc modo dr materia cōporis: ⁊ sic alia erit superficies ipi cōpoti: ita q ex ipis duobus ſ. alia ⁊ corpore animal sicut ex partibus. ¶ Potest ēnā hoc nomen corpus hoc modo accipi vt significet rem quādam que hz talem formā ex qua tres dimensiones possunt designari in ea quecūq; forma sit illa: sive ex ea possit pmanare alia vlterior perfectio sive non. Et ꝫ modo corpus est genus aialis: eo q in aiali nihil est accipere qō in corpore non ptingat ipliciter. Non. n. alia est alia forma ab illa per quā in re illa poterāt designari tres dimēsiones. Et hō ēnā videbat q corpus est qō hz talē formā ex q possit i eo designari tres dimēsiones: intelligebat quecūq; forma esset illa: sive alia sive lapidea ⁊ as sive q cūq; alia: ⁊ sic forma aialis ipliciter i forma corporis ptinet. pōt corpus eius est genus. Talis est ēt habitudo aialis ad bolem. Si enim aial nominaret tm̄ rem quādam q hz talem pfectionem vt possit sentire ⁊ moueri per principiū in ipo existēs cū pcisione alterius pfectiōis: tūc quecūq; forma supueniret vlterio: ad aial: haberet se ad aial per modum partis: ⁊ sic ipliciter ptinēt in rōne aialis ⁊ sic aial non esset genus: sed est genus fm q significat quādam rem ex cuius forma pōt pvenire sensus ⁊ motus quecūq; sit illa forma: sive sit alia sensibilis tm̄: sive sit sensibilis ⁊ rōnalis simul.

Dic ergo genus indeterminate significat totum illud qō est in specie: nō enim significat tm̄ materiā. Dlr etiam ⁊ dīa significat totū: ⁊ nō tm̄ formam: ⁊ ēt diffinitio significat totū: ⁊ ēt species: ꝫ diuersimode. Dīa genus significat totū vt quedā determinatio determinās illud qō est materiale in re sine determinatione ppria forme. Vel genus sumit ex materia cuius non sit materia vt pz eo q corpus dr ex hoc q hz talem pfectionem vt possint designari in eo tres dimēsiones: que q dem pfectio est māliter se habēs ad vlteriorē: ex pfectione. Differētia vo econtrario ē sicut quedam denolatio a forma determinate sumpta pter hoc q de principali intellecti ei⁹ sit mā determinata vt pz cum dr animatum. ſ. illud quod hz aiam. Non. n. determinat qd sit illud vtrū corpus vel aliqd huiusmodi. Vel dicit Auic. q genus nō intelligitur in diffa sicut pars essentie ei⁹ sed solū sicut ens extra essentiā ei⁹: sicut ēt subiectum ē de intellectu passionū. Et ideo gen⁹ nō pdicat⁹ de differēna per se loquēdo vt dicit ibi⁹ in. 3. metth. ⁊ in. 4. topicoz ni si forte sicut subiectum pdicat de ppria passione. Sed diffinitio vel spēs cōprehendit vtrūq; ſ. determinatā mām qua designat nomē generis: ⁊ determinatā formā qua designat nomē differētie. ¶ Et ex hoc pz nō quare genus: spēs: ⁊ differētia: se habēt ꝓportionabiliter ad mām ⁊ ad formam ⁊ cōpositū in natura: quia nō sunt idē qō illa q̄ genus ⁊ mā: a materia sumpta: vt significātia nec diam ē forma ꝫ a forma sumpta vt significans totū: sed spēs est totū ⁊ significans vt totū: ſ. genus ⁊ diam vt sunt simul cōposita. Unde dicimus bolem esse aial rōnale: ⁊ nō ex aiali rōnali sicut dicimus eum ex ē ala ⁊ corpore. Ex aia enā ⁊ corpore dr esse homo sicut ex duabus reb⁹ quedam tertias q neutra illarū ē. Homo. n. neq; ē aia neq; ē corpus. Sed si hō aliquo modo dicat ex rōnali ⁊ aiali: nō erit sicut res tertia ex duab⁹ rebus: sed sicut intellect⁹ tertius ex duob⁹ intellectibus. Intellectus. n. aialis est sine determinatione spāli forme: ex qbus duobus intellectibus ꝓsurgit intellectus spēi vel diffinitionis. Et ideo sicut res cōstituta ex aliqbus rebus nō recipit pdicationē rerum ex qbus ꝓsurgit in natura: sic ⁊ intellectus nō recipit pdicationem eor intellectuū ex quibus cōsurgit. Nō enim dicimus q diffinitio sit genus aut differentia. Quāmis autem gen⁹ significet totam essentiam speciei: nō tamē oportet vt diuersarum spērum quarum est idem genus: sit vna essentia. Quia vnitas generis ex ipsa indeterminatione vel undifferētia pcedit: non aūt ex q illud qō significat p gen⁹ vna natura numero sit i diuersis spēbus: cui superueniat res alia q sit differentia ipm determinās: sicut forma determinat mām que est vna numero: sed q: genus significat aliquā formam: nō tamē determinatā hanc vel illā: quam determinare dīa exprimit que non ē alia quā illa que ideterminate significabat⁹ a genus. Et ideo cōmentator dicit in nono metth. q materia ꝓma dr vna premotione. Etiam forma tm̄: ꝫ genus dr vnū p cōitatem forme significate. Cūm ꝓs q p additionem dīe remota illa undeterminatione q erat ex vnitate generis: remanente spēs diuerse essentiā. ¶ Et q: vt deus ē nā spēi est ideterminata respectu individui: sicut natura generis respectu spēi: unde est q sicut illud qō est gen⁹ potest pdicabat de specie ipliciter i sua significatione q̄uis idistincte totū illud qō determinate ē ⁊ specie: ita ēt illud qō ē spēs fm q pdicat de individuo op⁹ q significet totū illud qō essentialr ē individuo: ꝫ idistincte. Et hō modo essentia speciei significat nōie hois. Cūm hō de forte predicat. Dr aūt significet natura spēi cum pcisione materie signate que est principium individuationis sic habebit p modum partis: ⁊ hoc modo significatur nōie humanitatis. Humanitas. n. significat illud vel homo est homo. ¶ Materia aūt designata non est illud vnde homo est homo. Et ita nullo modo inter illa continetur ex quibus homo habet q

ſi homo. Cui igitur humanitas in ſuo intellectu
claudat illa tria et ipsius hō ps q a ſigni
ficatione et includit 7 pcedit mā ſignata: et q
pare non pdicat de eodē: inde est q bilanitas nec
de bolē nec de bo. pdicat. vñ illud dicit q gdrat
cōpoſitū hō est ipm compositū cuius est quidditas
ſignis illa gdratio sit compositū: sicut humanitas
li sit cōpoſita nō est hō. Immo os q sit recepta in
aliquo qō est mā ſignata. Dō aūt vt deñ est deſig
natio ſpēi respectu generis ē p formā. deſignatō
aūt indiuidui respectu ſpēi est p mām: ō os vt no
men ſignificans illud vt nā generis sumit cū ſpēi
fione forme determinate gloceriq; ipēm ſignificet
partē mām recipē. sicut corpus est parē mātro
bois. Homē aūt ſignificat id vt nā ſpēi sumitur
cum poſitione māe deſignate: ſignificat partē for
malē. 7 nō humanitas ſignificat vt forma q̄dam
ē dē q est forma totī: nō qdem quasi ſuperaddita
pribus eſſentialib⁹. ſ. māe 7 formē: sicut forma do
mus ſuperaddat pribus integralib⁹ eius: ſz magis
est forma que ē ꝓplectes totū. ſ. mām 7 formā: nī
cuz poſitione eoz q̄ que nata ē mā deſignari. Dic
igit ps q cēntia bois ſignificat h nole homo: 7 h
nole humanitas: vt deñ ēſz diuerſimode: q: h no
men hō ſignificat eam vt totū inquātum. ſ. nō p
cedit deſignationē māe ſi ſimpliciter ſtinet eam 7
indiſtincte: sicut deñ est q genus ſtinet diam 7
nō pdicat hoc nomē hō de indiuiduis. Sed h no
men humanitas ſignificat eā vt partē: q: nō ſti
net in ſignificatōe ſua: nīſi illud qō est hoīs inquā
tum ē hō: 7 pcidit oēm deſignationē māe. vñ de
indiuiduis hoibus nō p̄dicat: 7 ꝓpter h etiā no
men cēntie q̄z inuenit pdicarū dre. Dicit .n.
ſocratē cē cēntiaz quādā: 7 q̄z negat. dicim⁹ .n.
q cēntia ſoc. nō est ſoc. CA. II.

Vo igit qd ſignificet nole cēntie in ſubſtā
tijs cōpoſitis: videndū est qūo ſe hēat ad
rōnem generis 7 ſpēi: 7 dic: q: vo illō cui
ſuenit rō generis: vl ſpēi: vl dñe: pdicat de hoc
ſingulari ſignato: poſſibile est q rō vlis. ſ. gene
ris vl ſpēi ſuenist cēntie ſm q̄ p modū partis ſi
gnificatur: vt nole humanitas vel aialitatis: 7 iō
dicit Aui. q rōnalitas nō est dīa ſz dñe p̄ncipiū.
Et eadē rōne humanitas nō est ſpēs: nec aialitas
genus. C Silr etiā nō p̄t dici q rō generis 7 ſpēi
ſueniat cēntie ſm q est quedā res extra cē ſingu
laria: put ponebāt Platonici: q: ſic nec gen⁹ nec
ſpēs pdicaret de hoc indiuiduo. Non .n. poſſet
dici q ſoc. sit hoc quod ab eo ſeparatum ē. Nec ite
rum illud ſeparatum pſſeret in cognōe illius ſin
gularis. Et ideo relinquit q rō generis vl ſpēi cō
ueniat cēntie ſm q ſignificat p modum totī⁹: vt
nomie bois vl aialis: put ſimpliciter 7 indiſtincte
ſtinet totum hoc qō in indiuiduo est. C Natura
aūt vt cēntia ſic accepta p̄t dupliciter ꝓſiderari

Uno modo ſm rōnem ꝓpriam: 7 ē absoluta
ꝓſideratio ipſius: 7 h modo nihil est vēy de ea ni
ſi conueniat: ſiue ſm q ipſa: ſiue ſm q humā. Ut quic
quid aliud attribuat ſibi: falſa erit attributio. vñ
gratia hōmini in eo q est homo ſuenit rōnale: 7
aial: 7 alia que in diffinitione ei⁹ cadunt. Albū aūt
7 nigrū vl quicq̄d huiuſmodi qō non est de rōne
humanitat⁹: nō ſuenit homini in eo qō cē hō. vñ
ſi queraī vtrum nā ſic ꝓſiderata poſſit dici vna
vel plures: neutrum ꝓcedēdum ē. q: vtrumq; est
ēt intellectū humanitat⁹: 7 vtriq; p̄t ſibi accide
re. Di. .n. pluralitas cēt de intellectu eius: nun
poſſet eſſe vna: cum tñ vna ſit ſm q ē in ſor. Si
militer ſi vnitas eſſet de rōne eius: tunc cēt vna
7 eadem humanitas ſortis 7 platonis: nec poſſet
in pluribus pluificari. C Alio modo ꝓſideratur
ſm cē qō hz in ſbō in illo: 7 ſic de ipa aliquā p̄e
dicat per accidēs rōne eius in quo est: ſicut dicit
q homo est albus: q: ſor. ē albus: ḡuis homīnal
tura habet duplex eſſe: vnum in ſingularibus: 7
aliud in aia: 7 ſm vtrumq; ꝓſequunt dictam na
turam accidentia 7 in ſingularibus hz multipler
eſſe ſm ſingularium diuerſitatem: 7 tñ ipſi natu
re ſm ſuam ꝓpriam ꝓſiderationem abſolutam:
nullum illoꝝ eſſe debet. Falſum enim eſſet dice
re q eſſentia hominis inquātum huiuſmodi ha
beat eſſe in hoc ſingulari: q: ſi eſſe in hoc ſingula
ri: cōueniret homini inquātum est homo nunquā
eſſet extra hoc ſingulare. Similiter etiam ſi con
ueniret homini inquātum est homo nō cē in hoc
ſingulari nunq̄z eſſet in eo. ſed verum est dicere:
q homo nō inquātum ē homo habet q ſit in hoc
ſingulari vt in illo: vt in aia. Ergo p̄z q natura ho
minis abſolute ꝓſiderata abſtrahit a quolibz eſſe
tamen q nō fiat precisio alicuius eoꝝ. Et hec
natura ſic conſiderata est que p̄dicantur de indi
uiduis hominibus. Non tamē poteſt dici q rō
vlis ſueniat nature ſic accepte: q: de rōne vni
uerſalis est vnitas 7 cōmunitas. Nature aūt hu
mane neutrum horum ſuenit: ſm ſuam abſolu
tam ꝓſiderationem. Si .n. cōitas cēt de intelle
ctu hoīs: tunc in quocunq; inueniret humanitas
inueniret cōitas: 7 ſalſum est. In ſor. .n. nō inue
nitur aliqua cōitas: ſz quicq̄d est in eo ē indiuidua
tum. Similiter etiam nō p̄t dici q ratio gene
ris vel ſpeciei accidat nature humane: ſm eſſe:
quod habet in indiuiduis: q: non inuenitur in idi
uiduis nā hūana ſm vnitatē vt ſit vnum quid ol
bus conueniens: quod rō vniuerſalis exigit. Re
linquitur ergo q ratio ſpeciei accidat nature hu
mane ſm illud eſſe quod habet in intellectu.
Ipſa enim natura humana in intellectu habet
eſſe abſtractum ab omnibus indiuiduantibus: 7
ideo hz rōnem vnifōrmē ad oīa indiuidua q̄ ſunt

extra alam: put equalr est ſimilitudo oīum indu
cēs in oīum cognitionem: in quibus ſunt boles: et
et hoc q ratem relationē hz ad oīa indiuidua: intel
lectus adnuent rōnem ſpēi: 7 attribuat ei. Unde
dicit cōmētator in ſmo de anima q̄ intellect⁹ est q
agit in rebus vniuersum. Et hoc ē q̄ Auicēna dicit
ſua metb. C Et huius hec natura intellectualis ha
beat rōnem vniuerſalis ſm q̄ comparat ad res
extra alam: q: ē vna ſimilitudo oīum: tñ ſm q hz
eſſe in hoc ſtellecto vel illo est quedam ſpecies i
tellecta particularis. Et ideo p̄z defect⁹ cōmēta
toris in libo. 3. de anima: q volunt ex vniuerſalita
te fōrme intellecte vnitatem intellectus in omni
bus hominib⁹ ſeludere: q: nō est vniuerſalitas il
lius fōrme ſm hoc ē quod hz in intellectu: ſed ſm
q̄ referī ad res vt rerum ſimilitudo. Sicut etiaz
ſi eēt vna ſtatua corporalis repſentās multos ho
mines: ſtat q illa vna ymago vel ſtatua haberet eſſe
ſingulare 7 ꝓpriū ſm q̄ eſſet hec materia: ſed
haberet rōnem cōitatis ſm q̄ eſſet oībus repſ
ſentatiuā plurium. Et q: nature humane ſm ſuā
abſolutā ꝓſiderationem ſuenit q̄ pdicet de ſor. 7
ratio ſpeciei nō ſueniat ſibi ſm ꝓſiderationem ab
ſolutā m: ſed est de accidentib⁹ que ꝓſequūtur eaz
ſm q̄ eſſe hz in intellectu: ideo nomē ſpeciei non p̄
dicat de ſor. vt dicat ſor. est ſpecies. Quod ō ne
ceſſitate accideret: ſi rō ſpeciei ſueniret homini:
ſm eſſe quod hz in ſor. vel ſm ſuā ꝓſiderationem
abſolutā. ſ. in ſtitum ē homo. Quicq̄d enim cōue
nit homini inq̄ntū ē homo p̄dicat de ſor. 7 tñ p̄di
cari ſueniet generi p ſe cū in ei⁹ diffinitione ponā
tur. Pdicatio enim ē quodd̄ qō cōplect p actio
nem intellectus cōponētis 7 diuidētis habēs fun
dāmētum in re ipa: vnitatē eoꝝ: quoꝝ vnū de al
tero dī. Un ratio p̄dicatiōis p̄t claudi in rōne hu
ius intētionis q̄ est gen⁹: quā ſimilr p actū intelle
ctus complet. Nihilominus tñ illud cui intellect⁹
intētionē p̄dicationis attribuit cōponēs id cū al
tero non ē ipa intētio generis: ſed potī⁹ illud cui i
tellectus attribuit intētionem generis: ſicut q̄ ſi
gnificat hoc nole aial. Sic igit̄ p̄z qualr eſſentia
vel natura ſe hz ad rōnem ſpeciei: q: rō ſpeciei nō
est de his que ſueniūt ei ſm ſuam abſolutā ꝓſide
rationē: neq; est de accitibus que ꝓſequūtur eaz:
ſm eſſe quod hz extra aiam vt albedo 7 nigredo:
ſed ē de accitibus que ꝓſequunt eā ſm eſſe quod
hz in intellectu. Et p hūc modum ſueniet ēt ſibi ra
tio generis: vel ſpeciei: vel differentie. C. III.

Une reſtat videre quēadmodum ſit cēn
n tia in ſubſtātijs ſeparatis. ſ. in aia: 7 eaſa
ſima: 7 intelligētijs. Quāms aūt ſimpliei
tatem cauſe p̄me omnes ꝓcedāt: tñ q̄dam nitun
tur inducere compoſitionē fōrme 7 materie in in
telligētijs 7 in anima. Cui⁹ poſitionis auctor vi
detur fuiſſe auicebron in libo fontis vite. Hoc aūt

esse. Quicquid ⁊ q̄dditas q̄libet simplicis ē ipsummet simplex: q: nō ē aliqd aliud recipiēs ipam. Deūs dīa ē q: essendi ē rerū cōpositarū. et eo q̄ recipitur i mā dēsignatas multiplicant ēm diuisionē ei⁹ vel causat q̄ aliq̄ sint idē specie ⁊ diuersa numero. Sz cū essentia rei simplicis non sit recepta in mā: nō pōt ibi ee ratio multiplicatiōis: ⁊ iō opz vt ibi inueniant i aliis subtātijs plura idiuidua eiusdē speciei: sicē quot sunt idiuidua tot sunt ibi spēs: vt auicēna expresse dicit. ¶ Quotiēs aūt ibe q̄libet sint forme ēm esse mā: nō tñ in eis ē oīmoda simplicitas: nec sunt act⁹ puri: sed hñt pmixtionem potētie. Et ꝟ sic pz. Quicqd enī non ē de intellectu q̄dditatis vel essentie ꝟ ē aduenies ee ⁊ facticiū oī positionē cū essentia: q: nulla cētia sine hijs que sunt pres essentie intelligi pōt. Dis aūt essentia vl q̄dditas pōt intelligi sine hoc q̄ intelligat aliqd de ee suo. Possum enī intelligere q̄d ē hō vel phenix: ⁊ tñ ignorare an ee habeat in rerū natura: ergo pz q̄ esse ē aliud ab essentia vl q̄dditate: nisi fortē sit aliqua res cuius q̄dditas sit ee suū: ⁊ hec res non pōt ee nisi vna ⁊ pma: q: impossibile ē vt hat aliqd multiplicatio nisi p additionē alicuius dīe: sicut multiplicat natura generis i species: vel p hoc q̄ forma recipit i diuersis materijs: sicut multiplicat natura speciei i diuersis idiuiduis: vel p hoc q̄ vnū est absolutū ⁊ aliud i aliquo receptū: sicut si q̄dam calor separatus esset alt⁹ a calore non separato ex ipa sua separatione. Si aūt ponat aliq̄ res q̄ sit ee tñ: ita vt ipm ee sit natura subsistēs: hoc ee nō recipiet additionē dīe: q: tūc non esset ee tñ: sed esse: ⁊ p̄ter hoc forma aliqua. Et multomin⁹ recipiet additionē materie: q: tūc esset ee non subsistēs ꝟ mālē. Vñ relinquit q̄ talis res q̄ ē sic suū ee nō potest esse nisi vna. Vñ opz q̄ in qualibet alia re p̄ter eā: aliud sit esse suū: ⁊ aliud q̄dditas vel natura seu forma sua. Vñ opz q̄ in itelligētijs sit ee p̄ter formā. Et iō dcīt q̄ intelligēcia ē habēs formam ⁊ esse. Omne aūt q̄ venit alicui: vl ē causarum ex principijs nature sue sicut risibile in hoīe: vel aduenit ab aliquo principio extrinseco sicut lumē aeris ex illuentia solis. Non aūt pōt ee q̄ ipz esse sit cātum ab ipa forma vl q̄dditate rei: cātuz dico sicut a cā efficiēte: q: sic res ēet sui ipius causa ⁊ aliq̄ res seipam in ee p̄duceret q̄d est impossibile. Ergo opz q̄ oīs talis res cui⁹ ee ē aliud ꝟ natura sua: habeat ee ab alio. Et q: oē q̄d ē p aliud: reducit ad id q̄d ē p se sicut ad cāz p̄mā: ideo opz q̄ aliqua res sit cā oībus essendi: eo q̄ ipa ē esse tñ: alt⁹ fieret in infinitū i causis: cū oīs res q̄ non ē esse tñ: hēat cām sui ee vt dcīs est. Patet ḡ q̄ intelligēcia ē forma ⁊ esse: ⁊ q̄ esse hz a p̄mo ente q̄d ē esse tñ: ⁊ hoc ens est cā p̄ma q ē deꝰ. Omne aūt q̄d recipit aliqd ab alio ē i potentia respectu illi⁹: ⁊ hoc q̄d ē i eo receptū est act⁹ ei⁹. Ergo opz q̄ ipa q̄dditas vl forma q̄ est intelligētia: sit in potētia respectu esse q̄d hz a deo: ⁊ illud ee receptū ē p modū actus. Et ita inuenit potētia ⁊ act⁹ in itelligētijs nō tn formā ⁊ mā nisi equoce. ¶ Vñ ēt pat: recipe: Esse nire: equoce inuenīūt substātijs corpalib⁹ ⁊ substātijs itellectualib⁹ vt in .5. de aīa cōmentator dicit. Et q: vt dictū ē intelligentie q̄dditas ē ipamet intelligentia: ideo q̄dditas vel essentia ei⁹ est ipsummet q̄d est ipa: ⁊ esse suū receptū a deo: est illud q̄d substitit i rerū natura. ¶ Et ppterea dī a q̄busdaz huiusmodi sbas exponi ex quo est ⁊ q̄d est: vel ex quo ē ⁊ esse: vt Boetius dicit. Et q: in intelligentijs ponit potētia ⁊ act⁹: nō ē difficile inuenire multitudinē intelligentiarū: q̄d esset impossibile si nulla potētia i eis esset. Vñ cōmentator: dicit i tertio de aīa q̄ si natura intellect⁹ possibilis esset ignota nō possem⁹ unumere multitudinē in substātijs separatis. ¶ Est ergo distinctio earū ad inuicē ēm gradus potētie ⁊ act⁹: ita q̄ intelligētia supior: que magis ppinqua ē p̄me: hz plus de actu ⁊ minus de potentia ⁊ sic de alijs. Et hoc cōplet in ala duma na que tz vltimū gradū i substātijs intellectualib⁹. Vñ intellect⁹ possibilis ei⁹ se hz ad formas intelligibiles: sicut p̄ma mā q̄ tz vltimū gradū i ee sensibili ad formas sensibiles: vt cōmentator: in .5. de aīa dicit. Et iō pbs cōparat eā tabule in q̄ nihil ē depictū. Et ppt̄ hoc q̄ inf alias sbas intellectuales plus hz de potētia: iō efficit intrinsecē ppinqua reb⁹ mālib⁹: vt res māles trahant ad participādū esse suū: ita q̄ ex aia ⁊ corpe resultat ee vnū in vno cōposito: cuius illud ee put est aie non sit dependēs a corpe. Et iō post istā formā q̄ ē aia: inueniunt alie forme plus de potētia hītes ⁊ magis ppinque mālē: ita tñ q̄ ee earū sine mā nō ē: i qb⁹ ēt inuenit ordo ⁊ gradus vsq̄ ad p̄mas formas elemētoz q̄ sūt ppinquissime mālē. Vñ nec aliā operationē hīt nisi ēm extrinsecā q̄litatū actiuarū ⁊ passiuarū ⁊ aliarū q̄b⁹ materia ad formam disponitur: vt pz in igne ⁊ aqua ⁊ huiusmodi. CA.IIII.

Is visis pz qđo essentia i diuersis inuenit.

b ¶ Inuenit .n. triplex modus hīdi cētriā i substātijs. Aliqd est .n. sicut deꝰ cui⁹ essentia ē ipsummet suū ee. Et iō inueniunt aliq̄ plures dicentes q̄ deꝰ nō hz q̄dditatē vl essentiā: q: cētria sua nō ē aliud ꝟ ee ei⁹. Et ꝟ sequit q̄ ee ipe nō sit i genere: q: oē q̄d ē i genere: opz q̄ hēat q̄dditatē p̄ter ee suū: cū q̄dditas vel nā generis aut nā spēi nō distinguat ēm distinctā rōnem nature i illis quoz ē gen⁹ vl spēs vna ꝟ ee ē diuersum i diuersis. Nec opz si dicim⁹ q̄ deꝰ ē esse tñ: vt illoz errorē incidamus q̄ dixerit deū ee illud esse vle: quo q̄libet res est formaliter. Hoc .n. esse q̄d deꝰ ē: huiusmodi dicitur est: vt nulla sibi additio fieri possit. Vñ p ipam suam puritatē est esse distinctū ab oī esse: sicut si ēet

q̄dā color separatus: ex ipa sua separatione esset alt⁹ a colore non separato. Propter q̄ in cōmēto none p positionis libri de causis dī: q̄ indiuiduatio p̄me cause q̄ ē esse tñ: ē ppt̄ puram bonitatē ei⁹. Esse aūt ēde sicut intellectui suo non includit aliā additionē ita non includit in intellectu suo positionē additionis q: si ꝟ esset: nihil posset intelligi ee: in quo sup ee aliq̄d adderet. Sit q̄ntis sit esse tñ: non opz q̄ deficiāt ei reliquę pfectiones ⁊ nobilitates: imo habet omnes perfectiones ⁊ nobilitates que sunt i oīb⁹ generib⁹. Propter q̄ pfectus simpler dī vt pbs ⁊ cōmētator: in .5. meth. dicit. Sed hz eas nō ex cellētior: ex oībus reb⁹ q: q̄ i eo sunt vnūtan aliis diuersitatē hīt. Et hec ē rō q̄re oēs alie pfectiones ēde veniūt sibi ēm suū esse simpler sicut si p̄ma q̄ritatem aliquod posset efficere opationes oīum qualitatū: in illa vna q̄litate oēs q̄litates hērentia de⁹ ipo suo esse oēs pfectiones hz. ¶ Dcīo modo i uenit essentia in substātijs ereatis intellectualibus: in quibus est aliud ee q̄ essentia earū: q̄uis essentia sit sine materia. Vñ earum esse non est absolutū: sed receptū ⁊ ideo limitatū ⁊ finitū ad capacitatē nature recipientis. Alt natura vel q̄dditas earū ē absoluta non recepta i aliqua mā. Et ideo i libro de causis dī q̄ intelligentie sunt infinite ifertus: et finite supī⁹. Sūt .n. finite quo ad esse suū q̄ a deo supior: recipiūt: non tñ finiunt ifertus: q: earū forme nō limitant⁹ a capacitate alteri⁹ nature recipientis eas. Et ideo ītali b⁹ substātijs nō inuenit multitudo idiuiduoz in vna specie vt dcīs est: nisi in alia humana ppter eo: p⁹ cui venit. Et hz idiuiduatio ei⁹ ee corpore accītaliter dependeat ꝟ tūc ad sui inchoationē: q: nō acq̄rit sibi esse idiuiduatū: nisi i corpore cui⁹ est actus: non tñ opz vt ībructo corpore idiuiduatio pereat: q: cū habeat esse absolutū ex quo acq̄situm est sibi esse induiduatum ex hoc facta est forma huiusmodi corporis: illud ee semper remanet idiuiduatū: ⁊ ideo dicit Auic. q̄ idiuiduatio aliarum ⁊ multiplicatio dependet a corpore ꝟ tūm ad sui principiū: sed nō ꝟ tūm ad sui finem. Et q: in ipis substātijs q̄dditas nō est idem q̄d esse: ideo sunt ordinabiles i p̄dicāmēto. Et propter hoc inuenit in eis genus ⁊ spēs: ⁊ dīa: q̄uis earum dīe, ppte nobis occulte sint. In reb⁹ enī⁹ sensibilibus: et ipe dīe essentiales ignote sunt. Vñ significant p dīas accītales: q̄ ab essentialib⁹ oīb⁹ trahunt: sicut causa significat p suū effectus sicut hypes ponit dīa hominis. Accidētia aūt earum imaginabilia ppria nobis sunt ignota. Vñ dīe earum nec p se nec p accidētales dīas a nobis significari possunt. ¶ Hoc tñ scie ndū est q̄ non eodē modo sumit gen⁹: ⁊ dīa in illis substātijs ⁊ in substātijs sensibilib⁹: q: i sensibilib⁹ genus sumit ab eo qđ est materiale in re: dīa vo ab eo quod est formale in ipsa. Vñ dicit Auic. in principio libri sui ō alia q̄ forma in reb⁹ compositis ex materia ⁊ forma est dīa simplex eo q̄ abstrahit ex dīa. Non autē ita q̄ ipa forma sit dīa sed est principiū dīe vt idē dicit in sua meth. Et dī talis differentia esse dīa simplex q: sumit ab eo qđ est pars q̄dditat⁹ rei. I. a forma. Cum aūt ībe immateriales sint simplices q̄dditates nō potentes eis dīa sumi ab eo qđ est pars q̄dditat⁹ nec a tota q̄dditate. Et iō in principio de aīa dicit Auic. q̄ diam simplicē non hīt nisi spēs. Rum essentie nāe sit cōposite ex mā ⁊ forma. Sūt in eis ēt ex tota essentia sumt signa: nō tn differenti. Una .n. sba separata potest cā alia i ima terialitate: ⁊ differt ab ea i gradu pfectionis ꝟ recessū a potētialitate: accessu ad actū purū. Et iō ab eo q̄ sequit illas inferiū sūt māles sumū i essen⁹ sicut intellectualitas vl aliqd huiusmodi. Ab eo aūt qđ pcedit i eis gradū pfectionis sumit in eis dīa: neb dī ignota. Hec opz bas dias ee accītales: q: sūt ēm motū ee ⁊ nimoꝛē pfectionē: q̄ nō diuersificant spēm. Quadruo .n. pfectionis i recipiēdo eandē rōnis alicuius: ꝟ diuersus gradus i ipsa forma vel natura participat⁹ diuersificat spēm: sic nā procedit p gradus de plantis ad aialia per quedam que sunt media inf ambas. Hec itez est necessarū vt vl distinctio intellectualium sit semp p duas dīas: q: hec est impossibile i rebus ꝟ accidere vt pbs dcīt in .12. de aialibus. Tertio nō inuenit essentia in substātijs cōpositis ex mā ⁊ forma in qb⁹ ēt ee est receptū ⁊ finitū ppt̄ hoc qđ ab alio ee hīt. Et itez nā vl q̄dditas ꝟ ē recepta in mā signata. Et iō sit natura ⁊ essentia earū est recepta in mā signata. Et iō supra ⁊ infer⁹: ⁊ i eis tā ppter diuisionē mālē ⁊ figurate est possibilis multiplicatio indiuiduoz in vna specie: ⁊ in his q̄ibus se habeat essentia ad intentiones logicas dcīs est supra. CA.V.

Une restat videre qđo sint essentie i accidentibus: postq̄ quidē sint in oībus substātijs dcīs est. Et q: vt dcīs est essentia est illud qđ p diffinitionē significat: opz vt eo mō habeāt essentiā quo hīt diffinitionē. Diffinitionē aūt habēt i cōpletā: q: non pōt diffiniri nisi ponat subiectū in eoz diffinitione. Et hoc est: q: nō hīt ee p se absolutū a subiecto: hz sic ēt forma ⁊ mā relinquit esse ibale qđ cōponunt ita ex accīte ⁊ subiecto relinquit esse accītale qđ accidens subiectū admittit. Et iō nec forma ibalis cōpletā essentiā hz nec mā: q: ēt i diffinitione form ibalis opz q̄ ponat mā cui⁹ ē forma: ⁊ ita diffinitio ei⁹ ꝟ p additionē alicuius qđ ē ēt gen⁹ ei⁹ nā: ⁊ diffinitio forme accītalis alterius qđ ē ēt gen⁹ ei⁹ nā. Vñ ⁊ in diffinitione alie ponit cor pus a natura ali qua ꝟ sideratū ex ingressū ēt forma pbici corpore. Sz tamen inter formas substātiales ⁊ accidentales tñ multū interēst: q: sicut forma substantialis nō

n

hꝫ p se esse absolutū sine eo cui adueniūt: ita nec illud cui adueniūt. l. mā. Et ideo ex quinq̃ de ueritate q̃ relinquit aliud ē in quo reo subsistit per se: et ens efficit vnum p se. Propter q̃ ex predictis de eo rum relinquitur essentia quedā. Cū forma quato in se ipsa ideratā nō habeat p̃ceptū ꝛ cōpletā rōnem essentie: nō parū essentie cōplere. Sed illud cui adueniūt accīa est ens p se completū subsistēs i suo esse quod q̃dem naliter precedit accīa q̃ supponit Et ideo accīs superueniēs ex quinq̃ de fit cū eo cui adueniūt nō causat illud esse l quo reo subsistit: p q̃ reo ens p se. Dz causat quoddā esse scōm se ne quo reo subsistēs intelligi p̃t ē: sicut pma p̃t intelligi sine scdo. Unde ex accīte ꝛ subiecto nō efficit vnum p se sed vnum p accīs. Et ideo ex eoꝝ iunctione nō resultat tha vel essentia quedam si cut ex pductione forme ad mām. Propter quod accīs nequ rōnez cōplete essentie hꝫ nequ paꝛs cōplete essentie ē: sed sic ē ens sm gd: ita ꝛ essentias sm gd hꝫ. Dz q: illud q̃ dī maxime ꝛ verissime q̃libet genere ē ea eoꝝ que sunt posit in illo genere: sicut ignis q̃ est in fine caloris: m reb⁹ caliditas est caliditatis vt in. ꝛ. meth. dī. ideo tha que ē pmum l genere entis verissime ꝛ maxime essentiam habēs opꝫ q̃ sit ois accīrium: que secūdario ꝛ quasi scōm q̃d rōnem entis participāt: quod tripliciter diuersimode puenit. Qua enim partes substantie sunt materia ꝛ forma: ideo quedā accidētia principaliꝫ p̃sequūtur formā: quedā mās. forma aūt unicuiq; aliqua cui dī esse nō dependet ad materiā vt alia intellectiua. Materia vo nō hꝫ ee nisi p formā. Unde in accidētib⁹ que sequūtur formā est aliq̃d quod nō hꝫ cōicationez cū materia: sicut intelligere: q̃ nō est p organuꝫ corporale: sicut probat phūs in. ꝛ. de aīa. Aliqua vo ex p̃sequentib⁹ formā sunt que habēt cōicationem cū materia: sicut figure ꝛ huiusmodi: sed nullū accīs p̃sequit mās sine cōicatione forme. ¶ In his tri accidentib⁹ q̃ p̃sequūtur mām: inuenit quedā diuersitas. Quedam enim p̃sequūtur mām sm ordinē quē habēt ad formā spālem: sicut masculinū ꝛ femininum i aīalibus quoꝝ diuersitas ad mām reducit vt dī i. ꝛ. meth. Unde remota forma aīalis dicta accidētia nō remanēt nisi equoce. Quedā vo p̃sequūtur sm ordinē quem hūt ad formā gnālez: ꝛ iō remota forma spāli adhuc ea remanēt: sicut nigredo eius est i Ethiope et mixtōe elemētoꝝ ꝛ non ex rōne aie: ꝛ ideo posī mortē remanēt i ea. Et quia vna quelq; reo idiuiduat ex materia: ꝛ collocat i genere vel specie p suā formā: ideo accīria q̃ cōsequūtur mām sunt accīria idiuiduū: sm que idiuidua ē eiusdem speciei differūt ad inuicem. Accidētia vo que p̃sequūtur formā: sunt ppꝛie passiones vel generis vel speciei. Cū inueniūt i oībus participātib⁹ natura generis vel speciei: sicut risibile p̃sequi in hole formā q: risibus puenit ex aīa applemtione ale hominis. Scīdum ē q̃ accidentia aliquādo ex p̃cipuis essentialib⁹ emanant sm accīs p̃ceptum: sicut calor in igne q̃ semp ē actu calidus. Aliquādo vo sm apritudinē tm: sed cōplemētum accidit ex agēte exteriori: sicut diaphanū aere q̃ cōplet p corpus lucidū exterius. ꝛ tamē aprītudo ē accīs inseparabile: q̃ cōplemētū q̃ aduenit ex aliquo p̃cipio q̃ extra essentiam rei est vel quod nō trahit p̃fectionē rei: est accīs separabile sicut mouēri ꝛ huiusmodi. CAP. VI.

Licēdum ē ex q̃ in accīrib⁹ aliō modo sumit gen⁹: differētia: ꝛ species: dī i subsītiis. Quia enim in substantijs ex forma tali ꝛ materia efficit p se vnum vna quadā natura ex eoꝝ p̃iunctione resultante q̃ ppꝛie i p̃dicamēto substātie collocat: ideo i substātijs noīa pcreta cōcurrit species vel genera: vt homo vel aīal. forma aūt vel materia nō ē hoc modo i p̃dicamēto nisi per reductionē: sicut p̃cipia i genere ee dicūtur. Sed ex accīte ꝛ subiecto nō fit vnum p se. Unde nō resultat ex eoꝝ p̃iunctione aliqua natura cui ire tio generis vel speciei possit attribui. Unde noīa accītalia pcretiue dicta nō ponunt i p̃dicamento sicut species vel genera: vt albū: nigrum: ꝛ musicum: nisi p reductionē: sed solū sm q̃ abstractiōe significant: vt albedo vel musica. Et q: accidentia nō cōponunt ex materia ꝛ forma: ideo nō pōt sumi i eis gen⁹ a materia ꝛ dīa a forma: sicut i substātijs cōpositis. Sed opꝫ vt gen⁹ primum sumat ex ipso modo essendi: sm q̃ ens diuersimode sm prius ꝛ posteri⁹ de decem generib⁹ p̃dicamētoꝝ p̃dicat. Sicut dicit ūtas ex eo q̃ mēsurat tham sm pōm. ꝛ. meth. Differētie vō eis simūl ex diuersitate p̃cipioꝝ ex quib⁹ causant. Quia vo p̃o p̃ie passiones ex ppꝛijs p̃cipijs subiecti causant ideo subiectum ponit in diffinitione earum loco dīe si in abstracto sumant sm q̃ sunt, ppꝛie in genere: sicut dicit q̃ similitas est curuitas nasi. Sed ecōtrario cēt si eoꝝ diffinitio sumeret sm q̃ concretiue dicunt. Dic ergo subiecta i eoꝝ diffinitione ponerēt sicut genus: q: tūc diffiniretur p modum sharum cōpositarū in ḡbus ratio generis sumit a materia: sicut dī q̃ simū est nasus curuus. Et q̃ dī si vnum accīs alteri⁹ accītis p̃cipiū sit: sicut p̃cipium relatiōis ē actio: ꝛ passio: ꝛ ūtas: ꝛ iō hꝫ hoc diuidit relationē pbs in. ꝛ. meth. ¶ Dz q: ppꝛia p̃cipia accītium nō semp sunt manifesta: ideo q̃liꝫ simum⁹ differētias accītium ex eoꝝ effectibus: sicut ꝛgregatiuū ꝛ disꝛegatiuū dicunt dīe colozis: que causant ex abūdātia vel paucitate luciꝫ: ex qua diuerse spēs colozis causantur.

¶ Dic ergo p̃: quomodo essentia ē in substātijs

q̃ accidentibus ꝛ q̃o in substantijs compositis ꝛ simplicibus ꝛ qualr in his oībus intendēs vtes logicē ingeniat. ex cepto p̃mo q̃ ē infinite simplicitatis cui nō ouenit nō generis: aut spēi: nec p̃ pōs diffinitio p̃pter suā simplicitatē. In quo sit finis ꝛ p̃oematio huius sermonis.

¶ Ē explicat opusculū. 30. tamen Thome de ente ꝛ essentia.

¶ Incipit opusculū. 31. eiusdē de principijs nāe ad fratrem Silvestrum.

Quoniā quoddā

q̃ pōt esse hꝫ nō sic quoddā vo iam ē illud q̃ pōt esse ꝛ nō est: dī ē pōtia: illud aūt q̃ iam ē dī esse actu, sed dupliciter ē esse. s. ee ēntiale: siue esse substātiale rei vt hoīem ee: ē est esse simplr Est aūt aliud ee accidētale: vt hoīem esse album ꝛ b est ee sm quid. Ad vtrumq; aūt ee est aliq̃d in potentia. Aliquid. n. est in potētia vt sit homo vt sperma ꝛ sanguis mēstruus. Aliq̃d in potētia vt sit albū vt bō. Tam aūt illud q̃ est in potētia ad ee accidētale pōt dici mā sicut sperma hoīs ꝛ bō albedinis. Sed in b differūt: q: illud q̃ est in potētia ad esse tale dī maxia et qua. Quod aūt est in potentia ad ee accidētale dī maxia in qua. Iō p̃pe loquendo illud q̃ est in potētia ad ee tale dī mā p̃ma. Quod aūt est in potētia ad esse accidentale dī subiectum. Subiectū. n. dat ee accidēti. s. existendi: q: accidens nō hꝫ esse nisi p subiectū. Unde dī q̃ accidentia sunt in subiecto: nō aūt dī q̃ forma talis sit in subiecto. ꝛ sm hoc differt maxia a subiecto: q: subiectum ē q̃ nō hꝫ esse et eo q̃ aliquid ei aduenit. sed q̃ est p se ꝛ hꝫ esse cōpletum: vt hō nō hꝫ esse p albedinē: hꝫ maxia dicit q̃ hꝫ esse: et eo quod sibi aduenit q: de se hꝫ esse incōpletum: imo nullū esse hꝫ vt dicit cōmentator in. ꝛ. de aīa Cū simplr loquendo forma dat esse mate. Accidens aūt nō dat esse subiecto hꝫ subiectum accidēti: hꝫ aliquādo ponit vno p alio. s. maxia p subiecto ꝛ ecōtrario. Dicit aūt oē quod est in potentia pōt dici maxia: ita oē a quo hꝫ aliquid ee quodcūq; hꝫ esse sit illud sine tale: sine accidētale: pōt dici forma: sicut hō cum sit potētia albus sit p albedinem actu albus ꝛ sperma cū sit potentia hō sit actu homo p alam: ꝛ q: forma facit esse in actu: iō dicit q̃ forma est actus. Quod aūt facit esse actu tale dicit forma talis: ꝛ quod facit actu ee accidentale dicit forma accidentalis. Et q: generatio est mot⁹ ad formā duplici forme respōdet duplex generatio. Forme substāriali reūdet generatio simpliciter. Forme accidētali reūdet generatio sm quid. Quādo. n. introducit forma talis dicitur aliq̃d fieri simplr: sicut dicimus hō fit vel hō generat. qñ aūt introducit forma accidentalis: nō dicit aliq̃d fieri simplr: sed fieri hoc. sicut q̃ albus fit albus nō dicit simplr talem fieri vt generari: sed fieri vt generari album: ꝛ hoc duplex generationi opponit duplex corruptio. s. simplr ꝛ sm quid. Generatio vo ꝛ corruptio simplr nō sunt nisi in genere ee. Generatio vo ꝛ corruptio sm q̃ sunt in oībus alijs generibus [illegible] generatio ē q̃dam mutatio de nō esse [illegible] ad esse vt ad ens: ecōtrario aūt [illegible] esse de ee vel ente ad nō esse vt nō [illegible] ei quoddā nō esse sit generatio sed ex nō ente quod ē ens in potentia: sicut vdolum ex cupro q̃ est vdolū in potentia ꝛ nō in actu. Ad hoc aūt q̃ sit generatio tria requirunt. s. ens in potētia q̃ est maxia: nō esse actu quod ē p̃mum: id q̃ quod fit actu quod ē forma. Sicut qñ ex cupro fit vdolum: cuprū q̃ ē in potentia ad formā vdoli est maxia: aūt q̃ est in figurati fine indispositum ē p̃mum: figura aūt: a qua dicit vdolum ē forma: nō aūt forma talis: q: cuprum alī adhuc sub figura hꝫ esse actus eius ee nō dependet ab illa figura. sed est forma accidentalis. Omnes. n. forme accidētales sunt accidentales. Ars. n. nō operat nisi circa id quod ī pōtum ē in esse p̃fecto a nā. Sunt igit tria p̃cipia nature. s. maxia: forma: ꝛ p̃uatio. quoꝝ. s. forma ē id ppter quod fit generatio: alia duo sunt ex parte eius ex quo est generatio. Unde maxia ꝛ p̃mum subiecto sunt idem subiecto: sed differunt rōne. Idem enim est ens ꝛ in figuratū ante aduentum forme. Sed ex alia rōne dicit ea: ꝛ ex alia inf̄igurātum. Unde p̃uatio dicit p̃cipiū per se: sed p̃ accidens q̃. s. coincidit ei maxia: sicut dicimus q̃ ē per accidens q̃ medicus edificat. Non enim est ex eo q̃ medicus: sed ex eo q̃ domificator: ē igit̄ coincidit medico in eodem subiecto. Sed dupliciter est accidens. s. necessariū q̃ nō separat a re sicut risibile hominis: nō necessariū quod separat sicut album ab hoīe. Cū igit̄ p̃uatio sit p̃cipiuꝫ p accidēs nō tñ sequit q: nō sit necessarium ad generationē q: maxia a p̃uatione nunq; denudat. Inquātū. n. est sub vna forma hꝫ p̃uationē alterius ꝛ ecōtrario: sicut in igne est p̃uatio aeris: ꝛ in aere p̃uatio ignis. Et sciendum q̃ ex generatio sit ex nō ente dicimus q̃ negatio sit p̃cipium sed p̃uatio q: negatio nō determinat subiectū. Non videre enim pōt dici etiam de nō entibus: vt chimera nō videt: ꝛ iterum de entibus que nō sunt nata habere visum sicut de lapidibus. Sed p̃uatio nō dicit: nisi de determinato subiecto in quo. s. natus est fieri habitus: sicut cecitas nō dicit: nisi de his q̃ sunt nata videre. ꝛ q: generatio nō fit ex nō ente simplr: sed ex nō ente quod est in aliquo subiecto ꝛ nō in quolibet: sed in determinato. nō enim ex quolibet nō igne fit ignis: sed ex tali nō igne ex quem nata sit fieri forma ignis: ideo dicit q̃ [illegible]

nō est principium: t nō negatio. sed in hoc differt
ab aliis q: alia sunt principia t in esse t in fieri. Ad
hoc. n. q fiat ydolum: oȝ q sit eris t q vlterius sit
figura ydoli: itez qñ est iam ydolum: oȝ hec quo est
sed priuatio ē principium in fieri t nō in esse. q: dū
fit ydolum: oȝ q nō sit ydolum. Si. n. esset nō fie-
ret: q: quicqd fit nō est nisi in successione: vt in tpe
t motu. Sed ex quo iam ydolū est nō est ibi pua-
tio ydoli: q: affirmatio t negatio nō sunt simul. Si-
militer nec priuatio t habitus. Jtē priuatio ē princi-
pium p accidens: vt supra ē expositū. Alia vo duo
sunt principia per se. ¶ Ex dictis ergo pȝ q mā p
se differt a forma t priuatōe sm rōnem. Materia
enim est id in quo intelligit forma t priuatio: sicut
in cupro intelligit forma t infiguratum. Quādo
qz tñ mā denominat cū priuatōe: qn qz sine priuatōe
sicut es cū sit mā ydoli nō importat priuationē: qa
ex hoc q dico es nō intelligit indispositum siue in
figuratum. Sed farina cū sit mā respectu panis i
portat in se priuationē forme panis: q: ex hoc q di
co farina significat indispositio siue inordinatio:
opposita forme panis. Et q: in generatōe mā si
ue subiectū pmanet. priuatio vo nō: nec compositū
ex mā t priuatione: ideo mā que nō importat priua
tionem: est pmanēs: que aūt importat ē transiēs.
¶ Et est sciendū q quedā mā hȝ compositionez
forme: sicut es cum sit mā respectu ydoli: ipm est
es ē cōpositū ex mā t forma: t iō es nō dicit mā
pma: q: hȝ formam. Jlla aūt mā que intelligit si
ne qualibet forma t priuatōe: sȝ est subiecta forme
t priuationi. dicit mā pma ppter hoc q ante ipaȝ
nō est mā alia: t hec etiā dr yle hoc est chaos vel
confusio grece. Et q: ois diffinitio t ois cognitio est
p formam: iō mā pma nō pōt p se diffiniri nec co
gnosci: sȝ p comparationē ad formā: vt dicit q
illud est mā pma: qd h modo se hȝ ad oēs formas
t priuationes: sicut ē ad ydolum t infiguratū: t hec
dicit simplr pma. Potest etiā aliquid dici mā p
ma respectu alicuius generis sicut aqua respectu
liquabiliū: que tñ nō est pma simplr: q: est cōposi
ta ex mā t forma: vnde hȝ mām priorem. ¶ Et
sciendū est q mā pma t etiā forma nō generatur
neqȝ corrumpit: q: ois generatio est ex aliquo ad
aliquid. Jd aūt ex quo ē generatio est mā. Jd aūt
ad qd est generatio: est forma. Si g mā t forma
generarent mē esset mā: t forme eēt forma: t sic
in infinitum. Unā generatio nō est nisi cōpositi, ppe
loquēdo. Sciēdū ē etiā q mā pma dr vna nūero
i oibꝰ. sȝ vnū nūero dr duobꝰ mōis. s. q hȝ vnā for
mā determinatā in nūero sicut sor. t h mō mā pma
nō dr vna numero: cū in se nō hēat aliquam for-
mam. Dicit etiā aliquid vnū numero: qz ē sine
dispōnibus que faciūt differre sm numerū: t hoc
modo dr mā pma vnā numero: q: intelligit sine
oībus dispositionibus que faciunt differre nume

ro vel a quibus est differentia in nūero. ¶ Sciē
dum etiā q licet mā pma nō habeat in sua rō
ne aliquā formā vl priuationē: sicut in rōne eris nō
est figuratum vl infiguratū. mā tñ nūq denuda
tur a forma t priuatione. Quādoqȝ. n. est sub vna
forma: quādoqȝ sub alia. p se aūt nūqȝ pōt esse. q:
cum in rōne sua nō habeat aliquā formaȝ nō pōt
esse in actu: cum eē actu nō sit nisi a forma: sed est
solum in potētia: t ideo quicqd est in actu nō pōt
dici mā pma. Ex dictis g pȝ tria esse principia nāe
s. materiam: formā: t priuationē. Sed nō sunt hec
sufficientia ad generationē. Quod. n. est in poten
tia nō potest se reducere ad actum: sicut cuprum:
quod est in potētia ad ydolum nō facit se ydoluȝ
sed indiget operāte ad hoc q forma ydoli exeat
de potentia in actum. Forma etiā nō potest se ex-
trahere de potentia in actū. Et loquor de forma
generati: quā dicimus eē terminū generationis.
Forma. n. nō est nisi in facto esse: quod aūt operat
est in fieri. i. dum res fit. Oportet g pter mām
t formam aliquod principiū esse quod agat. Et h
dicit causa efficiēs: vl mouens: vl agens: vl vñ
est principium motus: t q: vt dicit Arist. in. 2. me
tha. Omne qd agit nō agit nisi intēdendo aliqd
oȝ esse aliud quartum id. s. quod intendit ab ope
rante t hec dicit finis. ¶ Et sciendum q licet oē
agens tam nāle q voluntariū intendat finez: nō
tñ sequit q omne agēs cognoscat finez vl delibe
ret de fine. Cognoscere aūt finē est necessarium in
his quoȝ actiones nō sunt determinate sed se ha
bent ad opposita: sicut sunt agentia voluntaria: t
ideo oȝ q cognoscant finē p quem suas actiones
determinent. Sed in agētibus naturalibus sunt
actiones determinate. Unā nō est necessariū eli-
gere ea que sunt ad finē. t ponit exēplum Aui. de
cytharedo quē nō oȝ de qlibet pcussione cordaȝ
deliberare cū pcussiōes sint determiate apud ipȝ.
Aliogn esset inter pcussiones mora qd esset abso
num. Magis aūt videt de operāte voluntarie:
q deliberet q de agente nāli. Et ita pȝ p locuȝ a
maiori q si agens voluntarie de quo magis vr
nō deliberat aliquādo: g nec agens nāle ergo pos
sibile est agens nāle sine deliberatōe intendere
finem: t hoc intēdere nihil aliqd est q habere nā
lem inclinationē ad aliquid. ¶ Ex dictis pȝ q sūt
quattuor cause. s. materialis: efficiens: formalis: t
finalis. Licet aūt principium t causa dicant cōuerti
biliter: vt dicit. 5. meth. tñ Aristo. in libro. phy.
ponit quattuor cās t tria principia. Causas. n. acci
pit tam p extrinsecis q p intrinsecis. Materia
aūt t forma dicunt intrinsece rei: eo q sunt partes
cōstituentes rem. Efficiens aūt t finalis dicuntur
extrinsece: q: sunt extra rem. Sed p principia acci
pit solum causas intrinsecas. Priuatio autez nō
nominatur inter causas: q: est principiū p accidēs

vt dictū est: t cum dicimus quattuor esse causas
intelligimus de causis per se ad quas tamen oēs
cause p accidens reducunt: q: oē quod est p acci-
dens reducit ad id quod est p se. Et lz Aristo. po
nat principia p causis intrinsecis in pmo phy. tñ vt
dicit. 5. meth. principiū pprie dicit de causis extrin
secis. elementum vo de causis que sunt partes rei. s.
de causis intrinsecis: causa vo de vtrisqȝ: tñ aliquā
do ponit vnum p alio. Omnis. n. cā pōt dici prin
cipium: t oē principium cā. Sed tñ cā videt adde
re supra principium cōiter dictū: q: id quod ē prin-
cipium siue ex eo cōsequat esse posterius siue non
pōt esse principiū: sicut faber dicit principium cultel
li: q: ex eius opatione cultelli est eē. Sed qn aliqd
mouet de albedine in nigredinē: dicit q albedo
est principiū illius motus t vniuersaliter omne id
a quo incipit motus dicit principium: tñ albedo n
est id ex cuius eē cōsequit esse posterius. s. nigre-
dinis. Sed cā solum dr de illo principio ex quo cō
sequit esse posterioris. Unā dicit q cā est id ex cu-
ius esse cōsequit aliud. t ideo illud principiū a quo
incipit motus: nō pōt dici p se causa: t si dicat prin
cipium. t ppter hoc priuatio ponit inter principia
t nō inter causas: q: priuatio est id a quo incipit ge
neratio. Sed pōt dici etiā cā per accidens inquā
tum coincidit cū mā sicut supra dictū est. Ele
mentum aūt nō pprie dicit nisi de causis ex quibꝰ
est compositio rei: que pprie sunt materiales: et
iterū nō de qualibet cā māli: sed de illa ex qua
est pma compositio: sicut nō dicimꝰ q mēbra sint
elemēta hoīs: q: mēbra etiam cōponunt ex aliis
Sed dicimus q terra t aqua sunt elemēta: q: nō
componunt ex aliis corporibus: sed ex ipsis ē pma
cōpositio corpoȝ naturaliū. Unā Arist. 5. meth. di
cit q elemētum est ex quo cōponit res pmo: t est
in ea: t nō diuidit sm formam. Expositio prime
particule. s. id ex quo cōponit res pmo: pȝ per an
dicta. Sc̄da pticula. s. t est in ea: ponit ad drīam
illius materie que ex toto corrumpit p generatio
nem: sicut panis est mā sanguinis: sed nō gene
ratur sanguis nisi corrumpat panis. Unā panis nō
remanet in sanguine. vñ nō potest dici panis ele
mentum sanguinis. Sed elemēta oȝ aliquo mō
manere: cum nō gīno corrumpant: vt dicit in li.
de generatione. Tertia particula. s. t nō diuidit
sm formam. i. spēm ponit ad differentiā eorum
que habent partes diuersas in forma. i. in specie
sicut manus: cuius partes sunt caro t ossa que dif
ferunt sm spēm. sed elementū nō diuidit in par-
tes diuersas sm spēm: sicut aqua cuius quelibet
pars est aqua: Uō. n. oȝ ad esse elemēti vt nō di-
uidat p quātitatē: sȝ sufficit si nō diuidat sm formā
Et si etiam nullo mō diuidat dr elementū. sicut
lre sunt elemēta dictionū. Patet g ex dict q princi
piū aliquo mō est in plus q cā: t cā in plꝰ q eleme

tum. Et h est qd dicit cōmentator in. 5. meth.
Uo aūt q sunt quattuor genera cāȝ scien
dum ē q nō est impossibile q idē habeat plu
res cās: vt ydolū cuius cā ē cuprū t artifex.
artifex vt efficiēs: cuprū aūt vt mā. Nec est impos
sibile: vt idem sit cā contrarioȝ: sicut gubernator
est cā salutis nauis t submersionis: sed huiꝰ p sua
absentiam: illius p suā pntiaȝ: vt dicit phs. 2. phy.
¶ Sciendū ē etiā q nō est impossibile vt aliqd sit
cā t causatum nō qdem respectu eiusdē: sz diuerso
modo: vt ambulatio ē aliqñ cā sanitatis vt efficiēs
sed sanitas est cā deambulationis vt finis. Deam
bulatio. n. ē aliqñ cā sanitatis t qp sanitas t ē cā
pus est mā aīe. aīa vo forma corpis. Efficiēs vo
dr cā respectu finis: cum finis nō sit in actu nisi p
opationem agētis. sed finis dr cā efficiētis: cū effi
ciens nō operet nisi p intentionē finis. vñ efficiēs
est cā illius qd ē finis. vtpota deambulatio vt fit sa
nitas: nō tñ facit finē eē finem: t iō nō ē cā causali
tatis finis. i. nō facit finē eē cām finalē: sicut medi
cus facit sanitatē eē in actu: nō tñ facit vt sanitas
sit finis. Finis etiā nō est cā illiꝰ qd est efficiēs: sȝ
est cā vt efficiēs sit efficiens. Sanitas. n. facit me
dicū esse medicū: t dico de sanitate que fit operā
te medico: sȝ facit q medicus sit efficiēs. Unā finis
est cā causalitatis efficientis: q: facit efficiēs eē ef-
ficiens. Et sīr facit mām eē mām t formā eē for
mam: cū mā nō suscipiat formā nisi p finē t for
ma nō pficit mām nisi p finē. vnde dr q finis ē cā
cāȝ: q: est cā causalitatis in oībus cāis. mā. Et dr cā
forme: inquātū forma nō ē nisi in mā: t sīr forma
est cā māe: inquātū mā nō hȝ eē in actu nisi p for
mam. Mā. n. t forma dicit relatiue adinuicē
vt dr. 2. phy. Dicunt et relatiue ad cōpositū sicut
ps ad totū: t sicut simplex ad cōpositū t sīr cōpo-
situm dr ad ptes. Sȝ q: oīa cā inquātū ē cā est natu
pōr suo causato: sciēdū ē q prius dr duobꝰ mōis: vt di
cit Arist. in. 3. de aīali. p quoȝ diuersitatē sz dici
aliqd prius t posteriꝰ respectu eiusdē t cā t causatum
Dicit. n. aliqd prius altero gñatōe t tpe: t iterū sba
t cōplemēto. Cū. n. opatio nāe procedat ab imperfecto
ad pfectum t ab incōpleto ad cōpletum: imperfectum
ē prius pfecto. s. generatōe t tpe: sz pfectū ē prius im
pfecto sba: sic pōt dici q vir ē aū puer: sȝ sbam t cō
plemētū: sȝ puer ē aū vir gñatōe t tpe. sed lz in
rebus generabilibꝰ impfectū sit prius pfecto t po
tentia actu cōsiderādo q in vno t eodē prius ē impfe
ctuȝ q pfectū t potētia q actu: simplr tñ loquē-
do oȝ actum t pfectū prius eē: q: qd reducit poten
tiam ad actum: actu est: t qd perficit impfectum
pfectum est. Materia quidem est prior forma
generatione t tempore. Prius est enim id cui ali-
quid aduenit quā quod aduenit. Sed forma
est prior materia substantia t complemento: qa
materia non hȝ esse completuȝ nisi per formam

Similiter enī efficiens est pius fine generatione
speciem ad efficiendū finē in motu ad finē. Sed
speciem ad efficiendū finē in motu ad finē. Sed
finem est pius efficiente imperfectum est efficiēs pfm
complendū cū actu efficiente nō cōpletur
motus per finē. Ergo alie due causē. f. materialis et efficiens
sunt pius per vnā generationē. C Sed forma
et finis sunt pius p̄ quam pfectio. Et medium q̄
et finis sunt pius p̄ quam pfectio. Et medium q̄
dupliciter est necessarium: aliquando ex natura. Aliquando
ex impossibilitate. Ille
dicit ydolum aliquid est quod procedit a quo po-
test non esse. Ille necessarius est que fluit ex materia et efficiē
tibus in vnā generationē que sunt materia et efficiē
entes sicut necessarius motus que ponit ex materia
et dispositione contrariorum componentium. et hec
dicat ydolum quia nō habet impedimentum. Di
cit ydolum aliquid est quod procedit a quo po-
test non esse. Ille necessarius aūt ydolum
est quod procedit a quo posterioribus in generatione
finem et fine. sicut dicimus q̄ necessariū est esse
perfectionē si debeat generari homo. Et ita dicit
ydolum aliquid: hāc materiez scipere nō est neces
sarium simpl̄r sed sub aditione. f. si debeat gene
rari homo: hec dicit necessitas finis. Et notan
dum q̄ tres cause possunt incidere in vnū. f. for
malis finis et efficiēs: sicut pz in generatione ignis.
Ignis. n. generat ignem. q̄ ignis est causa efficiēs
inquātum generat. et iterum ignis ē causa forma
lis inquātum facit eē actu q̄ prius erat in potē
tia: et iterū finis est inquātum terminātur ad ipz:
operandēs agentis et inquātuz est ultimus ab agē
te. sed duplex est finis. f. generationis et rei gene
rate. sicut pz in generatione cultelli. forma. n. cu
telli est finis generatiōis. Sed incidere q̄ē opa
tie ipius cultelli. est finis generati. f. cultelli. finis
aūt generatiōis ebinciduit cum duobus dicē cāis
aliquando. f. q̄ fit generatio assimili in spē: sicut
homo generat hominē et oīma eiusm: quod nō
pōt intelligi de fine rei generate. Sciēdum est q̄
finis incidit cum forma in idē numero: q̄ ē idez
numero: q̄ est forma generati et finis generatio-
nis. sed cum efficiēte nō incidit in idem numero
sed in idem spē. Impossibile est enim vt faciens
et factum sint idem numero: sed possunt esse idez
specie. Unde quādo homo generat hominez ho-
mo generans et generatus sunt in numero diuer
si sed idē specie. Materia aūt nō coīncidit cū alijs
q̄: mā est eo q̄ est ens in potēcia hz rōnem imp
fecti. sed alie cause cum sint actu habent rōnem
perfecti. Perfectum aūt et imperfectum nō co-
incidunt in idem.

V Ro ergo q̄ quattuor sunt cause. f. efficiēs:
formalis: materialis: et finalis: sciēdum
est q̄ quelibet ip̄arum cārum dicit multi
modis. Dicit. n. aliquid causa p̄ pius aliquid cī
posterius: sicut dicimus q̄ ars et medicina sunt
sanitatis: sed ars est cā per pius et medicina
posterius. et sīlr in cā formali et in alijs causis. Et
nota q̄ semp debemus ducere rōnem ad causā
finalem, vt si querat quare ibi est lapis. Rēdē
dum est q̄: medicina sanant eū: et ideo quare
medicus sanant eum: p̄pter artē sanādi quaz hz
C Sciēdum ē etiā q̄ idē est dictū cū ppinquo:
quod cū posteriori: et cū remoto qō causa poz. Cā
iste due diuisiones causaz: aliqua p̄ pius: aliqua p̄
posterius: et earum aliqua ppinqua aliqua remo
ta: idem significant. Hoc aūt obseruādum ē q̄ sp
illud quod vltius ē cā remota dī: qō aūt specialē
cā ppinqua. sicut dicimus q̄ forma bois ppinqa
est sua diffinitio. f. aīal rōnale: hz aīal est magis re
motum et ideo sua remotior. Omnia. n. supiora
sunt forme inferiora: et sīlr mā ydoli ppinqua ē cu
pro: sed remota est metallum: et ideo remotior
corpus. C Ité causaz alia est cā p̄ se alia p̄ accidēs
Causa per se dī que est cā alicuius rei inquātum
hmōi: sicut edificator est cā domus: et lignum mā
sīlm. Causa p̄ accidens dī illa que accidit cause
p̄ se: sicut dicimus q̄ grāmaticus edificat. Grā
maticus. n. dicit cā edificans p̄ accidēs nō inquā
tum grāmaticus hz inquātum accidit edificatori
q̄ sit grāmaticus: et sīlr est in alijs causis. C Itez
causaz quedā est simplex: quedā cōposita. Simp
lex causa dī qī solum cā dicit illud quod p̄ se est
cā: vl̄ soluz id qō p̄ accidēs est. vt si dicamus edi
ficatorē esse cāz dom": et sīlr si dicam" medicū ee
cāz dom". Cōposita aūt eā ē qī vtraqz dicā vt si di
cam" edificatō medic" ecā dom" p̄ ēt dici cā simp
lex hz q̄ expōit illud illō qō sīn adiunctōe alteri
est. Sicut cuprum est cā ydoli sine adiunctōe al
terius māe. Et cuprum. n. fit ydolū: et sicut dicit q̄
medicus facit sanitatē vl̄ q̄ ignis calefacit. Cō
posita aūt cā est qī ex plura aduēire ad hoc q̄ sit
causa. sicut vnus hō nō est cā motus nauis: hz ml̄
ti: et sicut vnus lapis nō est mā domus. hz multi.
C Itez cārum quedā est actu quedā potēcia. Cā
in actu est q̄ ēst actu rē vl̄ edificator: duz edificat
vl̄ cuprum: cū ex eo fit ydolum. Causa in potēcia
est que hz nō causet rem in actu: pōt tn causare. sic
edificator: nō q̄ edificet hz q̄ pōt edificare. et cuprum
dum nō est ydolum. Et sciēdum q̄ loquendo de
causis in actu necessarius est cām et cātum simul
esse. ita q̄ si vnum sit: et alterū. Si. n. sit edificator
in actu: ex q̄ edificet: et si sit edificatio in actu: ex
q̄ sit edificator: in actu. Sed hz nō est necessarius
in causis que solum sunt in potēcia. C Sciēdum
est aūt q̄ cū vltis comparat cātō vltī: et cā singula-
ris cōparat causato singulari: sicut dicim" q̄ edifi
cator est cā domus: et hō edificato: huius domus.
C Sciēdum est etiā q̄ loquēdo de p̄incipijs itrin
secis. f. mā et forma sm̄ quenientiam et dīam p̄nci
piatorum et quenientiam et dīam p̄incipioz: q̄daz
sunt idez numero vt soz. et hic hō demōstrato soz
te: quedā sunt diuersa numero: et idē spē sicut soz.
et plato q hz differāt numero conueniūt tn̄ in spē hu-

manā. Quedam vero differunt in specie hz sunt
idem genere sicut homo et asinus conueniunt in ge
nere animal. Quedam vo nō sunt diuersa in gene
re: sed sunt idem solū sm̄ Analogiā sicut sba et ens
entia que nō conueniunt in aliquo genere hz conue
niunt solum sm̄ Analogiā. Conueniunt. n. soluz in
eo quod est ens. E nō aūt nō est genus: q: nō pdi
catur vnīuoce sed analogice. C Et ad huius intel
ligentiā sciēdum est q̄ tripliciter aliquid pdicat
de pluribus. f. vnīuoce: equoce: Analogice. Vni
uoce quidē predicat aliquid sm̄ idē nomen et sm̄
rōnem eidem. i. diffinitionē: sicut animal pdicat de
bose et asino. vtrumq; n. dicit aīal: et vterq; ē sba
ata sensibilis quod est diffinitio alterius se quino
ce predicat quod pdicat de aliquibus sm̄ idez no
men: et sm̄ diuersam rōnem: sicut cuius dicit de
lactabili et de sydere celesti qui conueniūt in nole
et nō in diffinitione neq; significatione. Id. n. qō
significat per nomē est diffinitio: sicut dicitur .4.
meth. Analogice dicit predicari quod pdicatur
de pluribus quoz rōnes et diffinitiōes sunt diuer
se sed attribuunt vni alicui eidem. sicut sanuz di
citur de corpore animalis et de vrina et potione: sed
nō est toto idem significat in oibus tribus. Dicit
enim de vrina vt de signo sanitatis: de corpore
vt de subiecto: de potōe vt de causa. Sed tri oēs
iste rōnes attribuunt vni fini. f. sanitati. Aliquā
do enim ea que ueniunt sm̄ Analogiam et ppor
tionem et comparationem attribuunt vni fini si
cut patuit in pdicto exemplo sanitatis. Aliquan
do vni agenti. sicut medicus dicit de eo q̄ opera
tur per artem et de eo qui operat sine arte: vt ve
rula: et etiam de instrumētis: sed per attributiōez
ad vnum agens: quod est medicina. Aliquando
aūt per attributionem ad vnum subiectū. vt ens
dicit de substantia quātitate: qualitate: et alijs p̄
dicamentis. Hoc. n. est toto est eadem rō qua sb
stantia est ens: et qualitas: et oīa alia. Sed oīa
dicunt ens et eo q̄ attribuunt substantie que est
aliox subiectum. et ideo ens dicit p̄prius de sub
stantia: et per posterius de alijs. et ideo ens nō est
genus substātie et aliox pdicamētorum: q: nullz
genus predicat sm̄ prius et posterius de suis spe
ciebus: sed ens pdicatur Analogice. et hoc est q̄
dicimus q̄ substātia et quātitas differunt genere
sed sunt idez sm̄ analogiam. Eorum ergo q̄ sunt
idem numero: etiam forma et mā sunt idem nu
mero. Sicut Tullij et ciceronis. Eorum aūt que
sunt idem spē diuersaq; numero: materia et forma
nō sunt eadē numero: hz specie: sicut sortis et plato
nis. et similiter eorum que sunt idem genere pnci
pia sunt idē genere: vt aīa et corpus asini et equi
differunt spē: sed sunt idem genere: et similiē eoz
que ueniunt sm̄ Analogiam siue ppōtionē tm̄
pncipia gdem sunt eadem sm̄ Analogiā tm̄: siue

ppōtionem. Materia. n. et forma et potētia siue
potentia et actus sunt pncipia substātie et alioz
gen̄. Tamē materia substātie et quātitatis et for
ma similiter et potētia differunt generē sed ueni
unt sm̄ ppōtionē solum in hoc. q̄ sicut mā substā
tie se habet ad substātiam in rōne materie sic hz
materia quātitatis ad quātitatē. sicut tn substan
tia est cetez eorum. cā ita pncipia substātie sunt sm̄
cipia aliox aliox.

C Explicit opusculum. Zi. de pncipijs nāe fratris
Thome de aquino.

C Incipit opusculum. Zi. eiusdem de nā māe et
dimēsionibus interminatis. C Q: materia prima
nō pōt nisi p̄ creationem in esse pduci. et ipa est
primum subiectū in generatōe phyca. CA.I.

Ostēz de pncipijs

P Rius sermo habit" est: remanet ple
nius naturas materie ostendere. Sed
dū est ergo q̄ ad māiorem euidētiā
creature nōis extendit. q: ac
tio creature sup aliquid fundat: materia aūt nō hz
subiectum. aliquod de quo p̄ actionem educi pos
sit: q: materia nō est materia: vl̄ materia nō est genera
bilis nec corruptibilis q: oē quod generat et corrū
pit generat et corrumpit in materiam. corrūpitur
q: materia est pncipium primum ex quo aliquid
fit et vltimum in quod abit quod corrumpit sm̄
phm. primo phyc. vl̄ ipa nō nisi ex nihilo pduct
et nō nisi in nihilum desinere pōt. Sicut autez ex
nihilo creatura nō pōt aliquid pducere: ita et ab
tractione virtutis create corrumpit aliqd in nihi
lum. Creatura ḡ materiaz causare nō pōt. Et qa
oē agens phyreum mediante instō corporeo agit.
actio aūt que per corpus exercet motus ē: nō eius
actio agentis phyrei in motū ē: motus aūt immobi
lis est vt in subiecto sicut dicit .3. phyc. Materia aūt
mobilis nō est q: in oī eo quod mouet necesse est
materiam vmagiari. vt dī. 1. meth. Omne. n. mo
bile hz partē et partē materia aūt nō hz partē nisi fi
gurate. Subiectū ḡ actionis phyce erit mobi
le inquātum actu existens. Unūquodq; vo mobi
le mouet motu ppio p̄ qualitatē sibi inherentez
quē tn̄ pncipiū passiuū sui motus cuiusmōi fit
grauitas et leuitas in motu loculi. Dis. n. qualita
tibus ineſt vtus generatiuꝰ ad motū loc̄ alicui vltis
inferioribus. Inde ē q̄ quelibet qualitas dicit
pncipia actiua motus inquātū sunt infra genez tis:
q̄ est mouens pncipale grauium et leuiū: q̄
q̄ vo passiua inquātum sunt effectus generantis
Effectus. n. rōnem passiui hz: q: p̄ passiones spē
ciei efficiē de quo educit. Quedam. n. agentia nō
solum ppria effectus causant: hz etiā similia sua in
strumenta vt generans ignē nō solum causat mo
tum eius: hz ad motuz eius sicut leue in igne. Cū

[illegible] ... forme [illegible] ... ex quo [illegible] ... ideo [illegible] ... Motus [illegible] ... generatio [illegible] ... forme substantialis [illegible] ... alteratio cuius terminus est spoliatio materie a forma precedenti et inductio nove forme: et sic corruptio unius est generatio alterius. Quia ergo alteratio est actio physica que non nisi in corporibus perficitur: ut dicitur [illegible] ideo alteratio cuius terminus est generatio requirit subiectum actu ens ut mobile grave vel leve. Alteratio autem motus est ut vi. 5. phy. Quia ergo in termino cuiuslibet motus quedam quies invenitur secundum naturam illius motus: ut in motu locali est quies secundum locum terminans ipsum motum: in motu autem dealbationis quies est ipsa albedo terminans ipsam dealbationem. Ideo in fine dealbationis quies est introductio forme substantialis. Alteratio ergo per quam spoliatur materia priori forma in se requirit subiectum actu ens quia ipsa motus est: ut dictum est. Ipsius autem terminus non requirit subiectum actu ens. Terminus autem eius est generatio. Unde generatio non requirit subiectum nisi in potentia tantum. Hoc autem solum manet in generatione quia subiectum necessario manet cum eo cuius est subiectum. Quia ergo generatio non est motus sed mutatio: ut dicitur. 5. phy. cum generatio sit terminus actionis physice. scilicet alterationis que propter naturam motus requirit semper subiectum actu existens materia que est subiectum generationis numquam est sine forma: ideo agens in cuius actione non oportet precedere aliquem terminum actionis potest ex materia aliquid educere sine alteratione aliqua: sine ex nihilo sine aliquo motu presupposito. Actio namque sua cum non sit motus neque terminus motus eius in potentia tantum transmutare potest subito sine ulla alteratione precedente: quia ipsius non requiritur quod mensuret actionem rei naturalis nisi propter motum adiunctum. Unde non foret necessarium materiam uniri forme per actionem divinam cum subiceretur forma unita sed per actionem physicam que non attingit ens in potentia tantum sed in suo termino ubi cessat motus: Et terminos ergo actionis physice sumi potest via ad naturam materie ingrediendam sicut facit phs. in. 1. phy.

¶ Qualiter per mutationem formarum devenitur in cognitionem materie et secundum quam rationem materia est principium individuationis. CA. II.

Considerandum est ergo quod terminus actionis physice est duplex. scilicet primus et secundus. Primus est generatio que est terminus alterationis physice. Secundus est forma que est finis generationis sed non semper vi generationis inducitur forma que est finis generationis sicut patet de anima humana que non introducitur per agens physicum: vi primi termini actionis physice in generatione humana est dispositio sufficiens ad introductionem anime que a phs dicitur generatio. phy. quia homo generat hominem et sol. Propter vero generatio est qua forma et natura generantis generato adiungitur: quod sit quod principium actionis non excedit modum agendi in nulla sua virtute: sicut patet de omnibus formis materie immersis. Tales enim forme non sunt aliquid sui principium agendi quasi aliquid sui sit non immersum materie: aliquid vero immersum: sed omnino sunt principium actionis rerum quarum sunt forma: ideo et ut actionis sit aliquid sive in specie in genere talium rerum. Sed anima hominis excedit modum actionis sue et generationis: quia anima hominis non est forma materie penitus immersa. Generativa enim potentia hominis non est tota virtus anime humane sed una pars eius que conditiones materie non excedit: et ideo in generatione hominis non attingitur ad idem specie et vi generationis: sicut in aliis. Quantumcumque enim materia secundum naturam disponatur ad animam humanam deus tamen posset eam non creare. Ex generatione ergo que est primus terminus actionis physice accipi potest que sit natura materie. Cum enim non requiratur aliquod subiectum actu in actione physica nisi propter motum: sicut de alteratione dictum est: et subiectum necesse sit manere in toto motu: sequitur necessario quod quamdiu est aliquid de natura alterationis et motus: subiectum est in actu. Cum ergo motus alterationis deficit: deficit subiecti actualitas. hec autem est in eius termino que est generatio. Unde in generatione necessario tota actualitas subiecti alterati peribit. Solum ergo ens in potentia manet in generatione. Ens autem in potentia est materia solum et ideo materia nuda est subiectum generationis. Cum ergo materia impediat cognitionem et unumquodque non cognoscatur nisi secundum quod est actu ut dicitur. 9. meth. ideo materia non est scibilis nisi in ordine ad formam ut dicit phs. 1. phy. ideo formam prius oportet cognoscere et per eam requirere naturam materie. forma enim est terminus actionis physice: ut dictum est. ¶ Sciendum ergo quod in termino cuiuslibet motus nihil est istorum que per motum derelinquitur sicut in termino motus localis nihil est de loco a quo incipit motus localis et in termino dealbationis nihil est de nigro a quo incipit dealbatio. Cum ergo alteratio ab actu forme substantialis incipiat: et ipsum compositum alteretur alteratio ne materie: ad denudandam ipsam ab omni actu quem prius habeat: ut dictum est in termino eius necessario denudabitur ab actu primo quem habebat. ¶ Primum enim in compositione est ultimum in resolutione. Hoc autem est actus forme substantialis. Quod ergo manet derelictum a forma substantiali hoc est materia: quia per actorem creature si due nunc nihil: ut dictum est. Sic ergo per formam cognoscibilis est materia. ¶ Que tria sunt genera formarum. C. III.

Sciendum autem quod tria sunt genera formarum. Quedam enim est forma que et ipsum suum esse et non recipitur ab aliquo post nec ab eius alicui posteriori: et talis forma est deus: ideo ipse solus est infinitus absolute. Alie vero sunt forme que licet non sunt recepte in materia tamen non sunt ipsum suum esse: cum in eis cadat compositio essentie et esse: et ideo ex una parte sunt finite et ex alia infinite: finiuntur enim secundum sursum terminatis ab alio: sed non deorsum cum non recipiantur in aliquo inferiori. Et hec est doctrina commentatoris in li. de causis. Alie autem sunt forme que undique sunt finite: quia et esse aliunde habent quod est eis creature et nihilominus recipiuntur in aliqua materia. Inter quas tamen est magna distantia: quia quedam minus in materia immerguntur: alie minus finiuntur: et ideo anima humana quodammodo est ola: ut dicitur. 3. de anima. Eo enim quod non immergitur materie sicut alie forme remanet in ea quedam infinitas. Unde intellectus ad plura se extendit: sensus vero ad pauciora: nec propter hoc maioris eius extensionem spargitur ad multa: sed magis unitus remanet in acceptione plurium intelligibilium quam sensus in paucis sensibilibus: et hoc est propter unitatem maiorem medii per quod ipsa cognoscit quod est magis unum quam medium quo perficit sensus cognitio. ¶ Ex his ergo constat et manifestum est quod forme in se accepte unite sunt et non disperse. Cum vero in materia recipiuntur et ei immerguntur patiuntur divisionem in sui natura: et ideo cum species formam sequatur: in formis separatis materia non est diversa suppositorum vel multitudo in eadem specie: sed ratione formali: sed quodlibet suppositum unite colligit in se totam suam speciem. In formis vero in materia receptis una species reperitur in multis suppositis. sed hoc non est a natura materie qualitercumque accepte: cum materia sit de natura spiritualium in rebus materialibus: sed hoc est per receptionem forme in materia secundum quod est illorum primum. Cum enim illorum in aliqua specie seu alicuius pars subiectiva sit prima illa que individuum dicitur: illud quod est ratione primi subiecti est causa individuationis et divisionis speciei in suppositis. Primum autem illorum est quod in alio recipi non potest: et ideo forme separate: eo ipso quod in alio recipi non possunt habent rationem primi subiecti: et ideo se ipsis individuantur. Et cum ipsis non sit nisi forma est in eis forma secundum rationem forme et ideo cum in eis sit idem suppositum et forma et quo se ipsis individuantur in quantum habent rationem primi subiecti ad multiplicationem suppositorum multiplicatur in eis forma secundum rationem forme secundum se et non per aliud quia non recipiuntur in alio. Omnis enim talis multiplicatio multiplicat speciem et ideo in eis tot sunt species quot sunt individua. In aliis vero formis ubi est multitudo forme receptibilis in alio quod habet rationem primi subiecti et non secundum rationem forme manet eadem species in diversis suppositis. Hoc autem recipiens est materia non qualitercumque accepta ut dictum est: cum ipsa sit dei intellectu physice speciei: sed secundum quod habet rationem primi subiecti: et signatio eius est esse sub certis dimensionibus que faciunt esse hoc et nunc ad sensum demonstrabile. Ad hoc igitur divisionem forme non requiritur in materia di-

[illegible] ... illius [illegible] ... terminate [illegible] ... dimensiones [illegible] ... forme [illegible] ... principium [illegible] ... intellectus dimensiones [illegible] ... materia [illegible] ... non demonstrabile sine dimensionibus determinatis et certis quod habet necesse est quod formam recipit in materia est impossibile sit eam recipi in materia quin [illegible] ... dimensiones [illegible] ... individuum [illegible] ... dimensiones certas demonstrat individuum [illegible] ... signum [illegible]

¶ In quo ponitur opinio averrois de dimensionibus interminatis et reprobatur. CA. IIII.

Et dicit ergo quod averroes credidit [illegible] ... bus ponendo dimensiones interminatas posse in materia et hoc necessario ad productionem forme substantialis. ¶ Et potissima est ratio eius quod diverse forme primo recipi in eadem parte materie nec materia hic est per sui primitatem nec per quantitatem signata terminata [illegible] ... forma substantialis dicit primum posuisse dimensiones interminatas necessarias ad esse [illegible] ... sistere in essentia materie que in adventu forme substantialis manent. Et tamen vero materie dici spoliari et posse [illegible] ... sionibus autem non fieret de corpore corpus et de dimensionibus dimensiones quod ipse per naturam [illegible] ... forma que non dividitur per materie receptionem sic forma eius est necesse ponendas tales dimensiones [illegible] ... se quia non possunt tales dimensiones [illegible] ... quod sit materie esse formam substantialem et [illegible] ... sequitur ex dictis illum sed omne quod sic non divideretur forma per materiam nec reciperetur in materia nisi forma una tamen sola durare in ea perpetuo. hec est opinio averrois de dimensionibus interminatis: [illegible] ... rius modus generationis [illegible] ... impossibile et sequentibus est ponere dimensiones interminatas omnino. sic enim credimus [illegible] ... arguitur [illegible] ... dimensiones [illegible] ... tates [illegible] ... educte de potentia materie [illegible] ... potentia materie [illegible] ... materie per modum aliquorum que de potentia materie educuntur. Spoliari ergo per materiam [illegible] ... dimensionibus [illegible] dicit et ideo quod deducitur de potentia materie educitur per transmutationem materie. Non autem est transmutatio in materia nisi transeundo de potentia materie in actum forme substantialis: igitur tales dimensiones sequuntur [illegible] ... in materia [illegible] ... dimensiones que sequuntur formam [illegible] ... secundum eadem. igitur non erunt dimensiones interminate educte

de potētia māe. Sō nō sunt educte de potētia
māe nō erūt nisi duo pncipia in ɔstitutione rerum
nālium m. l. e forma. sz ē termil. s. dimēsiones p
duere. Qd. n. quod manet ⁊ nō fit ex aliquo necel
se ē esse pncipiū vt dī pmo phycoꝝ. Et iterū acci
dentia hñt aliqua alia pncipia a pncipiis sbe. s. di
mēsiones pdictas: qd ipse cōmentator hꝫ p se dicēs
dimēsiones terminatas fieri ex interminatis.
Preterea ille dimēsiones īterminate aut distin-
guūt partes māe ab inuicē aut nō. Si distinguūt
cū ois distinctio sit ab aliquo actu: mā hēet distin
ctas partes actu ⁊ nō ab aliqua forma sbali: qd ē
īpossibile cū mā nō habeat esse nisi a forma sbali.
Si vō nō distinguūt nisi in potentia ad nihil po-
nunt in mā: q: in materia nuda ē potentia ad di-
stinctionē partiū: quā acqrit introducta forma: qd
est toti cōpositū ex diuersis partibꝰ. ¶ Preterea
in substātiis pus est intelligere essentias reꝝ ꝗ̄ ac
cīdētia sicut recipiens pus est recepto nālr: sz cū ac-
cidentia nō hēant esse i suis essentiis sz p eoꝝ recē
ptionē in suis subiectis in qbꝰ hñt eē nālr pus ē eē
qd hñt i suis subiectis ꝗ̄ eētia i ɔsideratōe sui ge
neris: īpossibile est ḡ dimensionū essentias ītelli-
gere in mā sine esse. Esse aūt ē pmū oīum actuū: ḡ
sine actu nō est itelligere dimensiones ī materia
¶ Preterea aūt fit vnū ex dimēsionibꝰ iterminā-
tis ⁊ ex mā aut nō. Si fit vnū: aut p se aut p accñs
nō p se: q: tūc ex subiecto ⁊ accñte fieret vnū per se
qd est ꝯ pbm. Si p accñs cū oē p accñs ad p se ha
beat reduci: ḡ opꝫ pexistere aliqua ex qbꝰ fiat vnū
p se: hoc aūt nō est nisi cōpositū ex mā ⁊ forma sba
li necessario ḡ pexistit forma sbalis qbuscūqꝫ di-
mēsionibus. Si nō fiat vnū ex mā ⁊ talibꝰ dimē-
sionibus tūc eē accñtis cōnumerabit illi i quo est
qd est ipossibile nisi essent duo distincta ab inuicē:
nō ḡ erūt dimēsiones iterminate in mā aī formā
sbalem. ¶ Preterea oē qd ptinet ad genꝰ aliqd:
aut ē ɔtentū i illo genere vt ē spēs vel genꝰ vl idi-
uiduū: vel ē reducibile i illud genꝰ vt pncipiū re-
ducit ad genꝰ pncipiati ⁊ puatio ad genꝰ sui habi-
tus ⁊ pars ad genꝰ sui totiꝰ. Predicte aūt dimen
siones nō sunt i genere ꝗ̄titatis vt spēs vel indi-
uiduū cū ois spēs sit denoiata seu dēminata re-
spectu sui generis ⁊ indiuiduū respectu spēi: nec sūt
in genere ꝗ̄titatis vt pncipiū est in genere sui pnci
piati. Principiū. n. dimensionū nō est dimensio.
Prima. n. dimensio ē linea cuiꝰ pncipiū est pun-
ctus: q oī dimensione caret cū partē ⁊ partē nō ha
beat. Cū ḡ qdā idiuisibilia sint pncipia oīuꝫ dimē
sionū terminataꝝ: īpossibile est ponere dimensio
nes iterminatas in mā vt pncipia dimensionuꝫ
terminataꝝ: nec sunt reducibiles i genere ꝗ̄titatis
vt puatiōes: q: puatōes nō hñt essentias. Ille aūt
dimensiones eētie qdā dicunt. Nō reducunt ēt
sic p artes ad totū. Totū. n. in ꝗ̄titate hꝫ ptes def

minatas p certas dimensiones: ꝗ̄titates aūt in-
terminate nō sunt partes alicuiꝰ ꝗ̄titatis termi-
nate. ¶ Preterea qd hꝫ essentiā diffiniri pōt ⁊ si
esse nō habeat q: diffinitio idicat essentiā rei: sz i
accñtibus īpossibile est diffinitionē assignare nisi
p subiectū i quo eē hñt q: esse eoꝝ nō sequit eoꝝ
essentias i pprio genere. Impossibile est ḡ ponere
essentias accñtiū sine esse in subiecto: mā aūt non
hꝫ esse sine forma: īpossibile est ḡ ponere dimen-
siones in mā sine forma sbali. ¶ Preterea inter
minatū aufert certitudinē a ꝗ̄titate: sz i qlibet re
nāli est certitudo ꝗ̄titatis posita vltra quā ⁊ citra
quā nō extendit ɔsideratio phyca sm pbm scdo ḋ
aīa: vñ nec de mā loquit phs cū accipit aliqd ci-
tra minimā carnē vt pꝫ pmo phycoꝝ: sz ē tm me
thaphorica siue itelligibilis q: cū de ea loqt phs
accipit eā i ordine ad formā phycā q ē semp ter-
minata. De dimēsionibꝰ ḡ terminat nihil ad nā
lem spectat. Ipse tū cōmētator dicit pbm eas inue-
nisse nō ɔsiderās q phs extendit ɔsiderationem
suā vsqꝫ ad mathematicē tanqꝫ ad tminuꝫ nō sui
generis. Vñ dimēsio iminata excludit a ɔside
ratōe phyca ⁊ nō icludit i eā. ¶ Ptrea sm phꝫ
pmo phycoꝝ si generat hō ḋ necessitate generat
aīal ex nō hoc aīali ⁊ nō ex nō aīali simplr. Sz si
generaret aīal simplr de necessitate generaretur
ex nō aīali simplr. Et h est sufficiēs rō ad oñdēdū
res a deo eē pductas ex nihilo cū sit oīs entis abso
lute qd necessario erit ex nō ente simplr h aūt ē ni
hil. Cū ḡ dimēsiones simplr sint dimēsionis ter-
minate ⁊ pfecte necessario erūt ex nō dimēsioni-
bus simplr. Hoc aūt est nihil ante dimēsiones: ⁊
h ipse cōmentator: p inconuenienti hꝫ. ¶ Preterea
pncipiū oīum dimensionū est pūctus: vñ in diffi-
nitione linee q est pma dimēsio punct ponit. Li-
nea. n. ē cuiꝰ extrema sūt duo pūcta vt dic euclides
Impossibile est aūt ponere rē aliquā ⁊ nō rei pnci
piū: īpossibile ē igit lineā sine pūcto poni. Pūctꝰ
aūt sic est pncipiū linee sic ē eiꝰ terminꝰ vt pꝫ p dif
finitionē linee: īpossibile est ḡ dimensionē īermi-
natā ponere cū nulla posit eē sine pūcto. Pūctus
aūt īterminatꝰ nō est cū ipse sit terminus aliaꝝ di
mēsionū ḡ iterminatꝰ nō est nec eē pōt. ¶ Ptrea
cū dimēsio iterminata fiat tminata p itroductio-
nē forme: ipa aūt dimēsio iterminata aut ē in ma
teria sic i subiecto: aut i ɔposito. Sz i materia nō
pōt poni cū nihil sit imediatius materie ꝗ̄ forma
sbalis: nec itez i ɔposito: et hec dimēsio mēsura ipiꝰ cō-
positi: sz materie tm: ꝗ̄titas. n. solū ē mensura sui
subiecti: ⁊ h ē falsum: nec erit i ipo cōposito: q: cū
terminatū ⁊ iterminatū nō variēt essentiā dimē-
sionū idē accñs p essentiā mutaret de subiecto in
subiectū: aliud. n. ē ipm cōpositū ⁊ aliud materia
nuda. ¶ Ex dictis ḡ manifestū ē q dimēsiones inī
minatas i materia ponere ⁊ pcedere oēm formā

sbalem ē īpossibile nisi itellectu tm sic ponūt ma-
thematici. Sz de hoc posterius erit sermo.
¶ Qualr res naturales generant generatōe phi
ca ex materia ⁊ de mō ɔstitutiōis rei. C. V.
Nunc vō restat modū ɔstitutiōis rei ɔside-
rare. Ubi pmo attēdendū ē q nihil ē cōe
penitꝰ forme ⁊ puatōi nisi materia nuda:
q: terminꝰ actiōis phice. s. generatio attingit nu-
dā essentiā materie q: generatio nō ē motꝰ: vt di
ctū ē. Alteratio. n. nō attingit nudā essentiā mate
rie cū nullū accñs sit pter sui subiectū. Subiectū
aūt alteratiōis ē ens actu hñs diuersas ptes q: al
teratio motꝰ ē q reqrit diuersitatē partiū. Nos. n.
loqmur ḋ ea q semp ē abiciēs aliqd a re alrata: ta
lis. n. alteratiōis terminꝰ ē generatio. Materiaꝫ
aūt hēe diuersas ptes sm se ē īpossibile: q: diuersi
tas ptiū ppe ē ipiꝰ cōpositi ɔstituti ex partibus di
uersis. Vñ materia sic est i potētia ad formā cuiꝰ
acqsitio ē generatio cōpositi ex ptibꝰ ɔstituti: ita ē i
potētia ad diuersitatē partiū ipiꝰ cōpositi ex ea ge
nerati. Ex materia. n. non generat forma p se sm
pbm: q: illud ex quo generat aliqd p se ē ps eius:
materia aūt nō ē ps forme sz ipiꝰ cōpositi iō cōpo
sitū p se generat: vt dr. 7. meth. Cōpositū aūt dr
q hꝫ diuersas ptes. Vñ diuersitas partiū nō ē ma
terie nec forme sz cōpositi. Cōpositū aūt eē nihil
aliud ē ꝗ̄ materiā trāsmutari ad formā ad quā
erat i potētia. Ex quo mānifestū ē q nō aliud ē ma
teria ē i potētia ad ptes finiatas ⁊ distinctas ꝗ̄ p
id p qd est i potētia ad formā cuiꝰ iductio est gene
ratio cōpositi ex partibꝰ vt dictū ē. Et ex h vlteriꝰ
manifestū ē q nulla potētia ponēda ē a pte mate-
rie nisi illa q pficit p formā sbalem cū ad idē genꝰ
spectet materia ⁊ sua forma: potētia aūt in q pdi-
cte dimensiones ponunt nō ifomat forma sbali
cū ad idē genꝰ hēe nō ptineat: īpossibile ē ḡ ponere
aliquā aliā potētiā ex parte materie respectu for-
me sbalis ⁊ respectu diuersaꝝ partiū ipiꝰ cōposi-
ti generati p iductionez forme i materiā. Et ideo
mānifestꝰ ē error: aueroīs q posuit dimēsiones ini
minatas i materia potētiā quādā ad dimēsiones
terminatas aliā a potētia materie respectu forme
sbalis: ⁊ de h satis dictū ē sup. Qñ ḡ aliq forma sub
stātialis pficit materiā: sic potētia materie ē redu
cta p formā ad actū: ita p illud idē esse pmutat ad
distinctionē ⁊ terminationē partiū toti cōpositi.
In forma. n. sbali nō solū ē vis pfectiua māe sed ēt
distinctiua totiꝰ p partes: ⁊ huic necesse ē videre
a parte māe potētiā q respiciat ipām pfectionez
suā per formā ⁊ ex partiū sequētiū diuersitatem.
¶ Ad cuiꝰ euidētiā ɔsiderādū ē q si tota materia
actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ attēdit: inuenit eiꝰ potētia in q-
dam latitudine eē: q nihil aliud ē ꝗ̄ amplitudo p
portionis sue ad oēs formas q in ea simul eē pñt.
Si. n. possibile eēt ipām totā spoliari ⁊ denudari

ab oī forma quā mō hꝫ certū ē q nihil diuersitatis
i ea reperiret in aliq partiū distātia: cū ꝗ̄titas si-
ne forma sbali in mā eē nō possit: vt dictū ē. Sed
nō pꝑter h deperet aliqd de potētia receptibilita
tis formaꝝ q de ea educi pnt si simul de ea oēs
forme q modo in spāli inueniunt p agēs sufficiens
educeret. Si vō aliq particularis mā puta ignis
vel aeris a sua forma spoliaret manifestū ē i ipa
nō reliqꝫ tā amplā potētiā ad formas q ex ea educi
biles: sic inuenit in mā i sua vlitate. Vñ nec tot for
me sensibiles nec tāta ꝗ̄titas de ea educeret p
quodcūqꝫ agēs sola sua potentia trāsmutata ad
actū. Patet ḡ q diuerse forme simul in mā reci-
pi pnt: vt sunt qtuor forme elemētares: ⁊ diuer-
se forme mixtoꝝ ex amplitudine pportiōis māe
ad suas formas: ⁊ nō ex aliq diuersitate pexistēte
in mā p aliquā ꝗ̄titatē. Vñ ad susceptionē diuer-
saꝝ formaꝝ sic necesse ē i mā pexistere aliquā di-
uersitatē partiū: sz subseqt necesse ē: vt ex ea iduc-
tio diuersaꝝ formaꝝ ē generatio diuersoꝝ cōposi-
toꝝ hñtium partes ⁊ formas diuersas vt dictū ē.
Precedit tm i materia necessario pportio capaci
tatis: quā scire nō possumꝰ nisi sm q videmꝰ i ea:
simul plures formas: sic i tota materia: vel vnaꝫ
tm sicut i materia alicuiꝰ particularis. Vñ pone-
re qualēcūqꝫ ptitionē a parte materie ꝗ̄ necessa
riā ad iductionē diuersaꝝ formaꝝ simul ⁊ hāc ꝑ-
existere sequit vimaginatiōe q ponit formas da
ri ab extra: q cū in se diuersitatē habeāt p suā natu
rā seqi videt materiā diuersitatē partiū hēe p na-
turā ꝗ̄titatis ad suscipiēdas diuersas formas cū
i vna parte recipi nō possint. Sz cū forme nō edu
cant ab extra sz educant de potētia materie p eiꝰ
trāsmutationē sm pbm: materia aūt illud qd ē in
potētia ad formas sbales q sit actꝰ: īpossibile ē
qcūqꝫ ptitionē aī formā sbalem i ea ponere cū i-
ductio forme sit generatio cōpositi cuiꝰ solū ē hēe
partes p se: materia aūt ⁊ forma nō hñt partes p
se: sz tm p accñs: vñ nō diuidit nisi p accñs ad di
uisionē. s. totiꝰ. Ex quo manifestū ē q pulsꝰ cōpo-
sitū ɔstitueret nulla partibilitas sui ex parte ma
terie cū h nō cōpetat sibi nisi p accñs. ¶ Ex dictis
ḡ manifestū ē q rō cōmētatoris non cogit ponere
dimēsiones iterminatas necessario pcedere vel
pesse i materia ad iductionē formaꝝ sbaliū diuer
saꝝ: cū aliud posit eē rō sufficiēs vt dictū ē. Dece
ptus aūt sūt ex ɔsideratōe materie pticularis ad
cuiꝰ ꝗ̄titudinē loquūt ē de tota materia. Videmus
n. q i materia i re pticulari hꝫ repiri duplex totuꝫ
s. totū eētie ⁊ totū ꝗ̄titatis: ⁊ illud totū non debet
materie nisi p accñs: ⁊ sic ē ḋ forma rei pticularis
Materia aūt sm totalitatē sue eētie ē i qlibet p
te rei: nō aūt sm totalitatē ꝗ̄titatis: ⁊ sic ē ḋ forma
rei pticularis. Totū. n. forma ignis sm totalitatē
sue eētie ē i qlibet pte sue materie: cū totā diffi-

nitio igni, q̄ cuilibet parti eius̄ dn̄iat̄ nō aliē respi- cientio totū q̄ cuilibet. ¶ Q̄uātū aūt ad formas p̄ ticulares sc̄bit̄ e q̄ aīa humana non ē q̄dā fm se ticularem sc̄ibilē c̄ q̄ aīa humana non ē quia fm se nec in actū. Per hoc ḡ modū opinat⁹ ē auerois q̄ iquā materiā sua v̄tute fm totū eēntie sue ē q̄li ipsam materiā ḡ ē pars totiꝰ et materia ge- here particulari eē q̄ ē parstotī et materia ge- nerati: ꝯ nō posuit i ea q̄ntitatē fm se totā vt p q̄n- titatē: ꝯ nō eē tota totalitate q̄n- tū dimēsione p accns: ꝯ nō eē tota totali tatē in q̄libet re particulari in q̄ tn̄ eēt tota totali tatē. Sı eē de materia nō sit loq̄ndū ni pare essentie. Si eē de materia nō sit loq̄ndū ni si i ordine ad formā suā fm p̄dcā: manifestū ē nō eē sic de materia vli ꝯ de materia particulari: si eē sic de materia vli ꝯ de materia particulari. Forma enī nō ē sic de forma in vli ꝯ i particulari. Forma n. in vli eēt q̄cq̄d i materia vel de materie potētia pōt educi. Manifesta ē ḡ dicta: q: forma particu- laris tota fm suā eēntiā ē in q̄libet parte materie ꝯ materia sit sub q̄libet parte forme vt dcm̄ est. Tota sc̄ forma in vli ē fm totalitatē essentie non ē in q̄libet parte materie: aliog̃n i materia que ē sub forma aeris eēt essentia forme ignis ꝯ oīum aliorꝰ q̄ de materia generant̄. Ūn̄ necessario ꝑpt̄ ꝓportionē materie ad formā tota materia in cōi fm totā eēntiā sue nō erit sub forma vniꝰ eorꝰ que generant̄ de materia. Hec ḡ totalitas materie ē ipsa ꝓportio capacitat̄ sue eēntie ad formā: ꝯ non aliqua diuersitas itroducta p̄ vllā q̄ntitatē. Sicut n. forma i q̄uādā amplitudine eēntie ꝯsistit i q̄ cō- prehendit̄ q̄cq̄d de materia educi pōt: ita fm p- ꝓportionem materie corruptibiliū inuenit̄ ampli- tudo capacitat̄ eiꝰ correspōdēs vt dcm̄ ē. Aliter n. et materia in q̄libet re particulari totū posset generari q̄d generat̄ et tota materia: q̄d manife- ste est falsum: eēe cū et minimo q̄d pōt eēe ī igne nulla alia forma educi possit.

¶ Q̄m sint dimensiones interminate fm ve- ritatem. CA. VI.

Nunc ḡ restat ōndē q̄uo possibile sit dimen- siones ponere: ꝯ quo pōt dici interminate. Ad cuiꝰ euidētiā sciēdū ē q̄ q̄dā alio mō r- ōnabiliꝰ eas posuerit q̄ auerrois. Dixerūt. n. q̄ forma sc̄dū generis. s. corpis adueniens materie dat materie quoddā eē icōpletum ordinabile ad eē actu cōpletū q̄d aduenit materie p vnā aliā for- mā pfectiorē. Per istā ḡ formā incōpletā dicūt in re eē tres dimēsiones iterminatas q̄ postea ter- minant̄ ad aduētū alteriꝰ forme pfectioris. Et p̄ tāto rōnabilius dixerūt isti q̄ auerrois: q: non po- suerūt materiā nudā subiectū aliquarū dimēsio- nū s̄ ꝯpositū et materia ꝯ forma substātiali. Sz isti iterꝰ errauerūt: q: ipossibile ē ponē plures for- mas s̄bales ordinabiles ad inuicē in materia: q: materia ē i potētia ad formas q̄ de ea educunt̄. Si ḡ eēnt plures forme s̄bales ordinabiles ad inui cē i materia: forma cōpletior aut educeret̄ ō po- tētia nuda materie aut de potentia totiꝰ cōpositi

ex materia ꝯ tali forma icōpleta. Sz nō educit̄ ō potētia totiꝰ cōpositi ex materia ꝯ tali forma: q: s̄ cut dictū ē terminꝰ actiōis phycę. s. generatio at- tingit nudā essentiā materie. Si ū ḡ forma q̄ est ter- mīus actiōis sit tn̄ illiꝰ subiecti q̄d attingit p gene rationē simplr̄ ipossibile ē q̄ talis forma cōpleta educat̄ de potētia talis cōpositi ex materia ꝯ for- ma icōpleta. Ūn̄ necesse ē ponētes plꝰs formas ordinatas ad inuicē destruere generationem sim pliciter: ꝯ ꝯsiter necesse ē ponere oēs formas pter vnā. s. p̄mam eē accntia. Si aūt forma posterior educit̄ ō potētia nuda materie: oīs aūt forma sub- stātialis solū illā potētiā iformat ō q̄ educit̄: ergo formā quā dicūt posteriorē n̄ erit pfectio talis cō- positi s̄ materie nude tn̄ modo: ꝯ sic nō erit ordo in formis s̄balibꝰ i eadē materia cōmanētibꝰ: ꝯ h idē dr̄. 7. meth. ¶ Sciēdū ē ḡ q̄ oēs dimēsiones sūt accntia q̄ sequūtur materiā i ordine ad formā quā p̄mo materia nata ē iduere. hec aūt ē forma corpis: q: totā materiā necesse ē sub forma corpo ris ꝯtineri. Nō nō ē itelligēdū q̄ sit vna creata vl īcreata forma corpis q̄ p̄ma materia p̄mo infor- met: q: fm cōmētatorē materia p̄ma p̄mā habi- litatē hꝫ ad formas elementares ꝯ postea ad for- mas mixtorꝰ. Ex quo manifestū ē q̄ eadē est for- ma corporis simplicis cū forma elemēti ꝯ mixti corpis: s̄ opꝫ p̄mo q̄ p has formas ꝯstituat̄ genus corpis: deinde spēs pfectaꝝ. Materia nāq̄ i q̄d- ditate sua idiuisibil ē penitꝰ, ablata. n. q̄ntitate sba manet idiuisibilis vt dr̄ p̄mo phycorꝰ. Sz ex cor poreitate quā sequunt̄ dimēsiones q̄ntitat̄ i actu sequit̄ diuisio materie p quā materia ponit̄ sub di- uersis sitibꝰ: ꝯ fm h acq̄runt̄ i ea diuerse forme. Ordo. n. i situ corporꝰ ōndit nobilitatē eorꝰ: sicut ignis ē sup aerē. Nec aūt aequisitio formaꝝ nō ōn- dit ordinē tpis s̄ nature. ¶ Pz ḡ q̄ dimēsiones iterminate nō trahūt originem a quocūq̄ gradu quem fac̄ forma ignis i igne: s̄ solū a p̄mo: nihilo minus ignis fm totū ē subiectū dimēsionū ꝯ fm totū eē mensurat̄: ꝯ idē necessario inuenit̄ i formis corporꝰ mixtorꝰ. Sz ꝯsiderādū est q̄ i mixtis cor- poribꝰ q̄dā forme trahūt de potētia materie q̄- dā nō: vt hoīum aīe q̄ diuisionē nullo mō patiūt̄: eū nō sint dimensionate nec p se nec p accns. Forme n. q̄ nullo mō s̄t educte de potentia materie nullo mō diuisionē recipiūt eēt i materia existēs. Ūn̄ aīe humane aliꝰ ꝯmināt ordinē materie ad dimēsio- nes q̄ forme q̄ de materia educunt̄. Cū. n. accn- tia iseparabilia oriant̄ a p̄ncipijs rei: in ipa re cōsti- tuta i actu erūt accntia vt i subiecto. Si aūt forma rei sit educta de materia ipa quā sequūt̄ dimēsio nes: ipa forma erit nō tn̄ semp s̄ vt i pluribꝰ dimē sionata ꝯ diuisibilꝰ p accns: sic est i lapide ꝯ i ligno: in q̄bꝰ dimēsiones redeūt semp sup formā ipsarū reꝝ. Si vō forma nō sit educta ō materia non re

deūt dimēsiones sup formā: ꝯ iō aīa hoīs q̄ndiū idi uisibilis ē. Pz ḡ q̄ aīa hoīs nō ꝯminat ordinē ma terie ad formā i acq̄rēdo dimēsiones actu nisi al tero mō: tn̄. s. ꝯsūendo eas i actu: ꝯ h est in hoīe i quo sunt vt accntia i subiecto. Ordo h materie in acq̄rendo dimēsiones nō redeūtes sup formas solū terminat̄ p formā q̄ de ea educit̄. Nec ꝓpter h minus p aīa hoīs humana q̄ aīa formarꝰ: q: h acci dit illi forme inq̄ntū educat̄ de materia: q̄d nō ē de rōne forme vt forma ē: aliꝰ oīs forma educere tur de materia: q̄d ē falsū. Quicq̄d. n. pōt formā i perfectior vt forma ē: pōt aīa humana ꝯ ampliꝰ. Quia ḡ dimēsionalitas forme potētiā sonat ꝯ nō actū possibile ē ponē ordinem materie ad talē for mā terminari i potētia: ꝯ dimēsiones i potētia se qui ordinē materie ad ipam formā. Et q: dimē- sio dicit formā ꝓpinquā actui sine q̄ eēe q̄d p di mēsionē acq̄rit̄: iō dimēsiones sequūtur materiā in ordine ad formā q̄ ē in materia ꝓpinquate ad actū q̄ est eē. Nec ꝓpter hoc erūt diuerse essentie dimensionū in eadē re: q: vnū ꝯ idē pōt simul eē i actu in vno ordine: ꝯ i potentia in alio ordine.

¶ Q̄uo dimēsiones pōt dici interminate: ꝯ q̄uo eedē manēt i generato ꝯ corrupto. C. VII.

Ex his ḡ facile ē scire q̄uo dimēsiones pōt dici iterminate. Sicut. n. essentie rerum terminant̄ p sua eē q̄ sunt in rebꝰ maxime formalia. Ante vō q̄ eēntie dicant̄ nō ꝯsiderant̄ in actu nec terminat̄: sic dimēsiones p̄dicte sunt i terminate anteq̄ dicant̄ eē i actu. Et h actu sint in hoīe vt i subiecto i quo hūt rōnem mēsurandi: q̄d est eis ꝓpriū: eū eē actu hūt: tn̄ habēt eē in potē tia: ꝯ nō sūt actu in illo ad q̄d depēdēt fm originē vt i subiecto: ꝯ vt redeūtes super formas virorꝰ modo anteq̄ ipm actu fuerit nec mensurāt illud q: nihil hꝫ ꝓpriā mēsurā q̄d nondū hꝫ ꝓpriū eēe. Cū aūt corrūpit homo succedit forma dāns nouū eē: ꝯ h erat forma i ordine ad quā dimēsiones ipe sequebant̄ vt ad māmꝰ vl formā redeūtes. Un- de eedē dimēsiones sunt i viuo ꝯ i mortuo p eēssen tiā: q: idē ordo manet in mā ꝯ ad eādē formā sed fm eē actu nō manēt nisi in quadā equalitate. Et idē ē de alijs accntibꝰ q̄ sequūt̄ mixtionē elemē torꝰ vt albū ꝯ nigrū q̄ non remanēt ī mortuo quo ad ipam eē actu: nisi eorꝰ silitudo quedā. Essentie vō huiusmodi accntium nō aliꝰ auferunt̄ nisi de- structa origine ipa cui imobiliter inherēt: s̄ sūn tur ad eē actu eū mā quā sequūtur in ordīe p̄dicto ad formā vnū hoīe hoīs: ꝯ ideo hec accntia non mi- grāt derelinq̄ndo suū subiectū: q: q̄d a subiecto ac ceperūt i subiecti corruptōe corrūpit̄. Et iō respe ctu eē actu posterioris subiecti a quo eē ordinem seu originē hūt ideterminate erāt dimēsiones in viuo: terminant̄ aūt cū acq̄rūt eē actu talis subie cti ad q̄d pēdēt fm radicē: vl sūt ꝓpria eiꝰ mēsura

ex hoīe mortuo. ¶ Ex dictis ergo manifestū est eēsse eē ponē eēntiā alicuiꝰ forme in hoīe sine q̄ eēsse ēt nisi dicte dimensiones manēt [illegible] quo in ꝯ[illegible] ꝯ dimēsiones eē eadē manere ꝓpter dē manēte dimēsiones eadē manere ꝯ ꝓpter ꝓpter reduci i māmꝰ eadē eē q̄ iter eadē nūero: eis ei nō p vnū. Ūn̄ ḡ p natura eēssē ipse eēdem eēnt nō fr eēt apte trahi ad eē actu eiusd alicuiꝰ p miraculū educit̄ eedē numero manēt eēsse ad eū dem actū aūt recipit. ¶ Ex quo pz q̄ id nō nume ro resurget: ꝯ nō aīꝰ eū oīa sua p̄ncipia reddit̄ ad huc eadē numero. aīa. n. humana simplr̄ ea dē numero manet post mortē q̄ ꝑcrancibus vir tutis sui ad pficiendū māmꝰ in eo gradu eodem quo prius eā pfecit. Et iā mā manet eadē numero eū ipa sit icorruptibilis. Et aūt dimēsiones ne- cesse ē manere in mā: nō nisi i potētia. Aūt agēs phycum eadē numero pduceret q̄d falsū ē. Ma- nū ergo i potētia mā eadē numero respectu agē- tis diuini: q: aliter p̄ fecerit idē numero idem ad eū dimēsiones agāt ad idiuiduationē vt hic dcm̄ ē. Et iō ex eadē mā ꝯ eisdē dimēsionibꝰ eū aīa ea- dē resurget idē hō numero: ꝯ nō aliꝰ.

¶ Quomodo in hoīe sunt plures forme fm essen tiā. sed vna tn̄ fm eēsse. CA. VIII.

Nunc restat ōndere q̄uo possibile sit eēntiā alicuiꝰ forme ponere in hoīe sic q̄ ad eū nō sequat̄ aliqd eē s̄bale. Hoc. n. suppositū mus supius. ¶ Ad huiꝰ ergo euidentiā ꝯsiderā dū est q̄ ꝓpriū est s̄be eēsse simplr̄: vn̄ q̄ntio q̄ ter minat̄ ad formā sine eē s̄be ē generatio simplr̄ p̄ priū vō accntis ē eē fm q̄d: sic generare rei q̄ ter mināt̄ ad eē rei sub forma accntali ē generatio s̄ q̄d. Esse aūt simplr̄ ē eē absolutū nō depēdēs ab eē al teriꝰ sic ē i s̄bere. Sz oīa depēdēt a deo sic a cām̄ p̄ma. Sic aūt aliqd ꝯtinet pfectum rōnem essendi fm q̄ pfecta rō eēndi reperit̄ in eo vt in s̄ba vt dr̄ 6. methaphysice. Ad illud ergo esse absolutū par ticipādum accedant partes substātie p quod tra- hunt ad genus sui totius. Esse vō accidentis de- pēdens est p modū inherentis. Unde accntia nō trahunt̄ in genus illius cui inherēt. Ex quo pz dna inter eēsse partes alicuiꝰ totius ꝯ eēsse actus. Esse aūt alicuius totius absolutū aliq̄ndo est p̄mus effectus dei. s. q̄ndo tota res fm omnia p̄ncipia sua deducitur ex nihilo ad eēsse perfectissimū sīt in p̄ma productione rerū in qua ꝯsiliarius dei ex tendebat̄ vsq̄ ad ipam materiā. Aliq̄ vō eēsse est effectꝰ creature. s. q̄n agēs phycum agit ex suppo- sitiōe subiecti nō pducens totū illud q̄d ꝯtinet ad eēsse rei sed formā tn̄ trāsmutādo materiā ad ta- lem vel talem formā. Ad materiā. n. actio crea- ture nō se extendit vt sup dcm̄ est. In hoc. n. conue nit agens diuinū cū agente phyco: q: vtrunq̄ ad eēsse absolutū terminat actionem suā quod est vl-

timas in indiuiduo: ideo dicit simplicia enumerabis
tu ut simplicia cuiusmodi non sit quia corporea ut
si sint intellectum sit. Quia forte est absolutum sit
formatum vel simpliciter accipere dicit est. Materia
sit no est esse vt dicem qd est et absolutum nec ens
forme materialis ex qua no sit habere esse: sz sit quo
aliquid est: sicut materia est in quo aliqua ā est:
et neutra actu determinant ad materiam vel for-
mam materialem sz ad esse compositi cui est p se:
et absolute subsistere. De intellectu. n. eius est hoc
esse qd no est de rone intellectui essentie. In tali
composito necessario est cōpositio duplex
suppositi. i. essentie que in re materiali differunt
necessario cū individuum in multibus multa ad-
dat supra naturā speī que essentia nisi cōplectatur
et id alia est compositio formis rei et sui esse. In reb⁹
vo immaterialibus est unus tm alter compositio inue-
nitur rei. i. et esse. In ipis g no est ēntia hōis et p ali
quid qō re alīr a se differat: cū id sit essentia et res
que significat vt hōis est. Ideo ēntia in eis est nō
tm principii tm quo aliqd dicit ek: sed sicut hōis
est absolutū nō inherens. In substantiis vo compo
sitio et materialibus in quibus ēntia realiter differt
a supposito essentia no hz esse nisi p suppositū cuius
est esse simplr et absolutum. vñ ēntia in eis nō est
vt habēs esse sed vt reducta ad esse p suppositum
aliquod et individuū cuius est habere esse absolutū
ad qō terminat actio pducētis. Luz g forma ma
terialis sit ad quā nō sequit aliquod suppositū vl
individuū cuius est habere esse absolutū ad qō ter-
minet actio pducētis: vt dein est: possibile erit
ponere formā aliquam talem sine esse: sicut pos
sibile est ponere id qō est principiū sine relatione pn
cipii et sine principiato. In immaterialib⁹ vo nō est ita
inuenire: cum in eis nō sit ēntia que nō sit suppo
situ. Cui posita ēntia est ens necessario ponit esse qō
est suppositi. Esse aūt substantiale suppositi materialis
siue individui quātitas terminata requirit: que
vbicunq; fuerit tale individuum necessario erit.
cum ipa sit ppria et inseparabile signum individui:
vt supra dein est. Omnes aūt forme elementares
terminata quātitates requirūt et diuersas abinui
cem. Cui vbicunq; fuerit forma elementaris ne-
cessario erit suppositū cuius est hōe esse completū
et terminatā quātitate. Cui forme elementares nō
possunt in essentiis suis simul esse in vna re vt pz
libro de generatione et corruptione. In mixtis autē
rebus in quibus forma nō educit de materia quā-
titas nō sequit materiam in ordine ad talē formā
licet esse actu per eam in re habeat: vt dein est. eā
quātitas semp respondeat illi principio vl' redeat
in principium a quo originē sumpsit. Alia aūt hōis
nō est quantā: nec p se nec p accidēs: vt dein est:
vnde nō repugnat in tali reperire ēntiā formē
a qua dependeat quātitas tm originez siue eā esse

quod se habeat ad illā formā vt principiū ad principia
tum. Unde tali ēntie forme cō actuo nō pueniat
sicut nec māe: cum esse sit actus esse et primo nō so
lum mārium sz etiaz formaz. Cui sine esse forma
nō dicitur actus. Solum. n. natura thalis esse in
subsistētio impedit duas formas thales simul esse
in eadem materia: esse thalem esse et simplr. Cui qō aduc
nit tali esse est accidēs necessario. Esse ērō thē hz
se sicut vnitas rei et vnum et ens cōuertunt. Cui
vna res nō pōt habere duo esse thalia: vñ amit-
teret vnitatē suam. Cui in re cōposita ex sba et acci-
dente nō est vnitas essendi sm quid. Nihil g pradi
ctorum subsistentium ponerem in re aliquaa
formaz: ad quas tm nō sequat esse simplr. Solum
enim p nām ipius esse simplr quod in ista reperit
simplr impedit pluralitas formaz thalium eius
dem rei. Cui certū est et a pbis ostēsum q impossibi-
le est plura esse substantialia in vna re ponere: sz so
lum forma ad quā esse sequit in re ipa ponit. Alie
vo ei nō annumerant. ¶ Duo aūt hic intelligi possit
diligenter cōsiderandum est rez pgressu. Dicen-
dum est igit q mā est in potētia ad ōēs formas q
de ea educi possunt. Cui quāto ad plures earum
simul accedit tanto plus phicat eius potētia. et ideo
in elemētis massa est maxie effectiua: q solū vnica
forma vni⁹ elemēti perficit simt. et si quātitas for
me alteri⁹ elemēti sibi affit. Hinō e p modū manē
tie: sz p modū alterāt: sicut pz qñ calor ignis agit
in aerem ad inductionē forme ignis. In corpib⁹
vo mixtis magis effecta est mā. Ibi. n. cum vna
forma mixti que dat esse ōēs forme elemēto-
rum virtute tm et nō in ēntia. q: quelibet illaz re
quirit debitā quātitatē et terminatā vt dein est.
Cui cum vnū sit suppositū mixti et esse vnū vna est
forma ei⁹. Supposita aūt mixta qdaz sunt alia
et paupe hō cuius forma nō pducit ex mā dispo-
sita p alterē mixti. vñ sequit⁹ esse vt aliaē sint ef
sentie aliquaz formaz sine esse. Doc. n. e ppingssi
mū in que aiata pūt trāsferē ex simplr mixta. f. p-
ficiendo sibi mām in aeglitēe plurib⁹ formaz sil.
sicut videm⁹ q alio mō fit simplex ex mixt et alio
mō ex mā prima in q nihil e de actu forme educē-
de añ fiat: sicut i ere nō e aliqd de forma phyale
añ fiat. phyala fiat: et in ligno sit nihil e de lecto añ
fiat. Sic. n. se hz mā pria ad ea q ex ea fiūt: sic
se hz argētū ad thamā: lignū ad lectū vt di. 1. phy.
In mixto vo manēt forme miscibilū sz virtutē sz
pbm. virtus aūt ad actū priet: et ideo in mixto e vide
agal ad generationē alteri⁹ miscibilū sz q virtus
vni⁹ miscibilis vicit ppositionē i q saluat forma mix
ti. vñ corrupto mixto generat corp⁹ simplex. In
hac nāq trāmutatione fit spoliatio oīus q erat ipi⁹
mixti nec aliqd māet nisi mā prima: sz i genera
tione ipi⁹ mixti si fit spoliatio simplicius usquad mā
pri. alia virtutes simplicium nō māerēt i mixto nec aūt

manēt vt nō corruptio simplr p quā fit generatio cōpositi: cū elementa nō corrumpant penitus
sicut dicit⁹ methaur. ex quoz est unitio quoz est
separatio nō. n. miscent nisi ea q apta sunt p se existe
re. Idē. n. de materia disposita p aliquā alterationem
facta circa spaz et de mixto tūt. n. virtus
forme inducēda est ea potētia. Cui potētia sua nō
est tam adeo remota ab actu forme sicut ante alte-
rationē. Inter nāq alterationē ipa materia erit i
potētia remota ab actu. Incboata vo alteratione
incipit potētia appropinquare actui: sicut vincēte
altero miscibiliū appropinquat ad actuz simpli-
cis elemēti. Cū vo alteratio magis ac magis incē-
dit: plus et plus ad actū accedit. Cui cōplecta alte
ratione materia est in actu ultima. Ultima igit est po
tētia materie nude et nudā alterate a potētia ma-
xi in qua est virtus alterativa. Unde hec est ppin-
quio: actui q̄ illa et perfectio: q: magis accedit ad
suū actum. Si igit forent in mixto forma elemēti
simplicis qō est impossibile sicut supra ostensum: sta-
tim vinceo virtute sue actu foret per se ens. Esse. n.
est ppingssimum essentie forme et hz ab illis diffe
rant in miscibilibus. Ideo hz ppinqui sit potētia mā
i qua sunt miscibilia i mixto actui suo q̄ potentia
materie nude in qua nihil de actu e: alteratione tā
indigeat ad hoc q hec potētia actui suo ppinquetur
Cui miscibilia i mixto tūc sint in potētia maxime
appropinqua actui qñ mixtum e in optima sui p-
portione. Sed tūc maxime elōgata sunt ab actu
suo in māi genere nō tm nisi dicāt sicut potētia ma
terie nude. Potētia aūt in qua sunt partes organice ad esse p se est in maiori ppinquitate ad eē seor
sum q̄s sit potētia ipius mixti q: sicut dē. 7. meth.
partes aliquoz sunt i potētia ppinqua actu cor p
prio p separationē a toto: qō verū est de toto etiaz
in imperfectissimo gradu sno manēte. Cui quando
qz virtus alterativa q in rebus viuentiū aliquis mix
tum mixte sunt et quattuor primo corporib⁹ mini
me agit. f. qñ elemēta maxime ducta sunt ad me
dium: vt est in bole i quo ster ola mixta maxima
est elōgatio a proprietate: adhuc nisi partes aliquoz sint
in potētia maxime ppinqua actui alteratione tā
maxime distāte a suo termino. ¶ Et quo pcludi
tur q hec ppingtas nō est p dispositionē materie:
per alterationē aliquā cui⁹ terminus sit inductio
nouе forme p essentiā. Essentia vo forme nouit i
duci nō pōt nisi recedente alteratione cui⁹ termi-
nus est pductio forme de nouo. Costat ex q̄ i par
te a toto separata sit forma thalis. Unde cū impossibi
le sit duo eē thalia in eadem re ponere vt supra di
ctum ēnice p aliquā alterationē pcedētem paro ē
in potētia in suo toto maxime ppinqua actui: nec
forma de nouo inducit nisi p alterationē. Cui nec
celum quod est agēs vle respectu ulloz inferiorum
nec aliquod particulariū agētiū ager nisi alteret:
et ideo celū ē prima alteratio sm plm. Necessario q̄
sequidet aliquā formā i parte rei sine ea potest
tideo parte esse i potētia maxime ppinqua actui
Esse. n. est maxime ppinquū forme: vt dein est: qa
nō requirit ad hoc q ei sbe ppria sequat forman
nisi q res p se ponat: qō vnica actione fieri pōt.
¶ Quomodo ipossibile e duo eē thalia sm
plicater eē in eodē cōposito mālī. CA. x.

Ex dictis ergo manifestū e triplicem esse
potētie viam in qua aliqd dī esse. f. potē-
tia materie in qua nihil est de alio quod ē
potētia educi. ¶ Secunda i potētia mixti vl ma
terie que e in alteratione in qua tz non sit essentia
forme inducēde cui est vl virtus. Tertia est potētia
toti⁹ p quam partes sunt in toto que est maxime
actui ppinq ppinqua sm plm. Unde i ens nihil e
sicut agens ad p̄ma actū. Dicit e qñ armonia e
fecta necessario erūt ēntie formarū ppe sba eē.
Hoc aūt facilius scietē si gradue et ordine erū natu
raliū diligēter discutiat. ¶ Dicēdū igit q ēntissi
mus vnit⁹ modus reperit in rebus mālibus q̄
est vnitas primitiua. In quibus. n. reb⁹ materialī
bus hec vnitas reperit. Prima nāq actio qō se
quit mām esse ēntitas. Sup hanc vnitatez reperitur i diuersis rebus vnitas sue ppie forme: in
quibusdam qdē magis: in quibusdā vo minus pfecte
vt habet. 4. meth. vnitas primitiua in re repta
maxime potētialis inuenit⁹ q: omne primum est
vnū actu et multiplex in potētia: sicut partes linee
nō sunt aliqua duo actu sed vnū: ipsa vo linea est
duo i potentia et facta diuisione fit duo actu. Sola. n. diuisio primū facit esse actu. Cui in diuisione
linee nō inducit aliqd nouū: ipsius diuisis q̄ eadem
essentia linee q̄ prius erat actu vna et multiplex i po
tētia p diuisionē facta ē multa in actu. Et hinc fit
tudo cuiusdā corruptionis q: act⁹ per q erat totus
ablat⁹ est: et potētia ducta ē ad actū posteriorē per
diuisionē sibi. Cōi male penit⁹ reperit i lapide et
in igne et in olibus corruptibil⁹ et generabil⁹ in
alāne. Forma. n. totī⁹ licis p quā hūt quādā vnita
tē sue nature sup vnitatē q̄ hnt sm totā rōnē for
me ē i qualibet parte talis rei. Cui facta diuisio
ne manet essentia eiusdē forme in partib⁹ ab uni
cem diuersis. Quelibet. n. ps ignis ē ignis et que-
libet pars lapidis ē lapis. Et cui i ultis diuisionibus
qdā silitudo corruptionis et ḡnationis in q
nouе forme p diuisionē talis fit dicant. Iz q ē sine
actus per auferri per diuisionē ipam et potētia du
citur ad actū ppriū. Sup hec aūt sunt alia im
perfectiora et plāte qdam alia imperfectiora et sic alia
in anuloza in ipis idem inuenit⁹ q: cui ascillat ra
mus ab arbore nō adueniat nouа essentia vegeta
bilis sed eadem essentia vegetabilis q̄ vna erat
in arbore tota erā actu vno i mul erat multiplex
in potētia: p diuisionē nouа esse perdit et act⁹ alī

ne ⁊ alr̄ ficut ē. Sic ē in aīalib⁹ imꝑfectis vna aīa in actu ⁊ vnū eē ſ3 multiplex in potētia accñtali: vn̄ facta diuiſiōe remoto actu ꝑo ⁊ vnitate act⁹ ſūt multa i actu. Et ſic facile ē videre quō eēntia ſūt multa i actu. Et ſic facile ē videre quō eēntia alicui⁹ forme ē in potētia accñtali ad eē qd̄ tñ non ħ3. Et hoc cōtingit ꝓpter imꝑfectionē talium formarū: q2 cū ſint ſub vno actu ſimul ſunt ſub potētia multiplici reſpectu eē diuerſor̄ q̄ acquiruntur ſine corruptione ī ſuis eſſentijs ſ3 ſola diuiſione. In aīalibus vo ꝑfectis ꝓcipue in hoīe forma q̄uis vna i actu nō ē multiplex in potētia vt ꝑ diuiſionē cōtinuat eadē eēntia forme ſub diuerſis eē ⁊ ſub diuerſis actib⁹ cū aīa hoīs nō diuidat nec ꝑ ſe nec ꝑ accñs vt dictū ē. Unde cū in hoīe ſit vni⁹ rōis cuiuſdā cōtinuatio q̄ manifeſtior eſt in omnib⁹ ꝓ na ſua ⁊ oīb⁹ q̄ in alijs mēbris q̄ ſibi cōiūgūtur ꝑ naturā ipſam cōtinuatio: neceſſario erit alia eēntia forme in eo q̄ ꝑ ſolā diuiſionē a toto hēat eē actu hoc. n. in oībus cōtinuis inuenit. Hec. n. eſt forma reſpectu cui⁹ q̄titas ſequit māꝫ ſup ipſam formā redicēs vt ſupra dictū ē. ¶ Sempnāq3 forma a q̄ q̄titas ſm ordinē originē pendet eſt diuiſibilis ꝑ accñs. Et hoc ſatis manifeſtū eſt: q2 cū partes hoīs ſint in eadē ꝓpinquitate ad ꝑ ſe eē ſicut partes aliarū rerū perfectarū ſicut dictū eſt: adō nulla noua eēntia forme introducit ꝑ diuiſionē ſ3 eē nouū acquirit forma vo hoīs diuidi nō pōt vt in ea acquirant multa noua ⁊ diuerſa eē: ideo neceſſario erit i eo alia eēntia forme: ſic ab eēntia forme q̄ ꝑ diuiſionē ſolā eē acquirit. Et ſ3 i hēc differētia inter aīalia ꝑfecta ⁊ imꝑfecta: q2 i imꝑfectis nō erat illa eēntia ſine eē ſimplr: ſ3 eēt ſine eē acq̄ſito ꝑ diuiſionē. In ꝑfectis vo erat ſine eē ſimplr ſibi debito: q2 duo eē ſbalia impoſſibile eſt ſimul ponere in vna re vt dictū eſt. Et ſic eſt etiam alia diuiſa a parte diuiſionis ipſi⁹: q2 cū diuidi non poſſit niſi qd̄ eſt actu quātū q̄titas aūt in hoīe nō eſt actu ꝑ formā reſpectu cui⁹ ſequat māꝫ vt redictis ſup formā: ſ3 per ſolā aīam a q̄ eſt tot⁹ act⁹ q̄ eſt in hoīe. ¶ In igne vo ⁊ lapide q̄titas ē actu ꝑ formā quā ipſa q̄titas ſequit in mā: unde ē q̄ diuiſio in hoīe eſt in q̄titate actu ꝑ aīam. Sed qd̄ efficitur ꝑ diuiſionē ī eē acq̄ſito nō ē aliqd̄ de eſſentia aīe ſm aliquod eē ſed eſt aliqd̄ de eſſentia forme originalis ipſius q̄titatis cui dat eē actu ꝑ diuiſionē. In reb⁹ vo imꝑfectis diuiſio ē in q̄to actu: ⁊ ħ per formā ad quā ſequit ipſa q̄titas cui ꝑ diuiſionē auferē vnū eē actu q̄d habitū ⁊ acquirūt duo vel plura ſub qbus eſſentia ipſa diuidit q̄ prius erat vna ſm quā erat vnū eē in re ante diuiſionē. Licet aūt eēt vnū eē ante diuiſionē i reb⁹ nihilominus illa eadē eſſentia forme erat i potētia actuali ad multa eē ſimul cū vno eē actu qd̄ habebat: ⁊ ei⁹ ſubiectū erat mā vna ⁊ eadem numero. Et tñ cōſtat q̄ aliū reſpectū ħ3 materia ad eē actu ſimil: ⁊ alios reſpectus ad alia eē actu ꝑ diuiſionē acq̄ſita: q̄bus tñ reſpectibus mā carebat eadem eſſentia forme an̄ ipſa eē actu. Licet. n. potentia materie nō differat ab ei⁹ eēntia ſm q̄ potentia dicit ꝓncipiū receptiuū: differt tñ ſm q̄ dicit relationē mē ad formā: ⁊ iſto modo poſſūt eē i materia multi reſpectus: eſſentia tñ ei⁹ manēte vna. Dicit ḡ materia per vnū reſpectū tñ ħ3 vnū eē: cū alijs tñ reſpectib⁹ multa ħ3 eē eſſentie eē forme ſine eē ꝑ diuiſionē acq̄ſito nidente: ita ſ3 forma ꝑfecta cuiuſmodi ē aīa humana reperit i materia hoīs vnū eē tñ. Licet in eadem mā ſint eēntie aliarū formarū ſine eē: qd̄ tñ eis ſola diuiſione acquirit. Hui⁹ exemplū eſt reꝑire in linea ⁊ puncto. Protracta. n. vna linea pūctus q̄ eā terminat eē ħ3 ſm q̄ illā lineā terminat: in ipſo aūt pūcto ſunt multi ⁊ diuerſi reſpectus ſm q̄ pōt eē terminus multarū linearū: ſed ꝑ vnū reſpectū impoſſibile eſt niſi vnā lineā recipi in pūcto. Unī ꝑ alias lineas q̄ in eo recipiunt ſimul cū linea prima peracta nō acquirit pūcto aliquod eē i earū terminatiōe: nec illis nō peractis minus haberet pūctus eē i terminatione pme lineē: ꝑ quē modū de mā ⁊ eius reſpectib⁹ imaginari poſſum⁹: cū ipſa in ſui nā idiuiſibilis ⁊ ſine partib⁹ ſit ſicut vt pūctus: ſ3 i multis ſint diſſimilia. Secūdū ergo vnū reſpectū ei⁹ eē quaſi ꝑ vnā lineā impoſſibile ē ſibi ineſſe niſi vnā formā q̄ det ſibi eē. vn̄ cū ꝓdicata ſbe accipiant q̄ſi i vno reſpectu: veluti cū ex vna pte linea accipitur i pūcto: impoſſibile ē vt ꝓdicata cōtenta i linea ꝓdicamentali ſbe ꝑ diuerſas formas ꝓdicentur de ſorte: ſ3 ꝑ vnā ⁊ eādem. Secūm alios vo reſpectus quos ħ3 de ꝓpe ad eē ꝑ ſe ſine tñ eē poterit eēntias formarū recipe. Mirabilis. n. eſt potentia materie: nec ſciri pōt niſi cognoſcēdo ea q̄ in ea eē ſe habent. ſ. cōferendo de formis que in ea eē habent: vt pꝫ ꝑmo phyſicor̄.

¶ Explicit opuſculū trigeſimū ſecūdū bti thome aquinatis de natura materie ſiue de dimēſionibus interminatis.

¶ Incipit opuſculū trigeſimū tertiū eiuſdem de mixtione elementor̄ ad magiſtrū philippū.

Dubiū apud multos eē ſolet quō elemēta ſint i mixto. Uidet aūt qbuſdā q̄ q̄litatib⁹ actiuis ⁊ paſſiuis elemētor̄ ad mediū aliqualr deductis ꝑ alterationem forme ſbales elementor̄ maneāt. Si. n. nō remanēt vr̄ eē corruptio quedā elementor̄ et nō mixtio. ¶ Rurſum ſi forma ſbalis corꝑis mixti ſit act⁹ materie nō ꝑſuppoſitis formis ſimpliciū corpor̄: tūc ſimplicia corpora elemētor̄ amittent rōnem. Eſt. n. elemētū ex quo cōponit aliqd̄ ꝑmo: ⁊ eſt in eo: ⁊ eſt indiuiſibile ſm ſpēm. Sublatis. n. formis ſbalibus nō ſic ex ſimplicibus corꝑib⁹ corpus mixtū cōponet q̄ in eo remaneāt. ¶ Eſt aūt impoſſibile ſic ſe habere. Impoſſibile ē enim materiā ſm idem diuerſas formas ſuſcipe elementor̄. Si igit in corpore mixto forme ſbales elementor̄ ſaluent: oportebit diuerſis materie partibus eas ineſſe. Materie aūt diuerſas ꝑtes accipere eſt impoſſibile niſi ꝑintellecta q̄titate in materia. Sublata. n. q̄titate: ſba remanet indiuiſibilis: vt pꝫ ꝑmo phyſicor̄. Ex materia aūt ſub q̄titate exiſte ⁊ forma ſbali adueniēte: corp⁹ phyſicū cōſtituit. Diuerſe igit partes materie formis elementor̄ ſubſiſtentes: pluriū corpor̄ rōnes ſuſcipiūt. Multa aūt corpora impoſſibile eſt ſimul eē. Nō igit in qualibet parte corporis mixti erūt q̄tuor elementa: ⁊ ſic nō erit vera mixtio: ſed ſcdm̄ ſenſum: ſicut accidit in cōgregatione inuiſibilium ſiue inſenſibiliū corpor̄ ꝓpter paruitatē. ¶ Amplius oīs forma ſbalis ꝓpriā requirit diſpoſitionē i materia ſine qua eē nō pōt. Unī alteratio eſt via ad generationē ⁊ corruptionē. Impoſſibile eſt aūt ē in idē cōuenire ꝓpriā diſpoſitionē q̄ requirit ad formā ignis ⁊ que requirit ad formā aque: q2 ſm tales diſpoſitiones ignis ⁊ aqua ſunt cōtraria: cōtraria aūt impoſſibile eſt ſimul eē in eodē adequate. Impoſſibile eſt igit q̄ in eadem parte mixti ſint forme ſbales ignis ⁊ aque. Si igit mixtū fiat remanentib⁹ formis ſbalibus ſimpliciū corpor̄ ſequit q̄ nō ſit vera mixtio: ſed ad ſenſum ſolū q̄ſi iuxta ſe poſitis partib⁹ inſenſibilib⁹ ꝓpter paruitatem. ¶ Quidā aūt volentes vtraſq3 rōnes euitare in maius iconueniens iciderūt. Ut. n. mixtionē ab elementor̄ ab eor̄ corruptione diſtinguerēt: dixerūt formas q̄dem ſbales elementor̄ remanere in mixto aliqualr: ſ3 ne cogerent dicere eē mixtionem ad ſenſum ⁊ nō ſm veritatem poſuerūt q̄ forme elementor̄ non remanent in mixto ſm ſuū cōplementū: ſed in quoddā mediū reducant. Dicūt. n. q̄ forme elementor̄ ſuſcipiūt magis ⁊ minus: ⁊ hūt cōtrarietatem ad inuicem. ¶ Sed q2 hoc palā repugnat opinioni ⁊ dictis phi dicentis in ꝓdicamētis q̄ ſbe nihil ē cōtrarium ⁊ q̄ nō ſuſcipit magis ⁊ minus: vlteri⁹ ꝓcedūt ⁊ dicūt q̄ forme elementor̄ ſunt imꝑfectiſſime vtpote materie prime ꝓpinquiores. Unī ſunt medie inter formas ſbales ⁊ accñtales. Et ſic inq̄ntum accedūt ad naturā formarū accñtalium: magis ⁊ minus ſuſcipere poſſunt: ⁊ habeāt cōtrarietatē ad inuicē. ¶ Hec aūt poſitio multiplr ē improbabilis. Primo q2 eē aliqd̄ mediū inter ſbam ⁊ accñs eſt oīno impoſſibile. Eſſet. n. mediū inter affirmationē ⁊ negationē. Propriū. n. accñtis eſt eē i ſubiecto: ſbe vo i ſubiecto nō eē. Forme aūt ſbales ſunt q̄dē in mā: nō aūt eē in ſubiecto. Nā ſubiectū eſt ħ aliqd̄: forma aūt ſbalis eſt q̄ facit ſubiectum hoc aliqd̄: nō aūt ꝑſuppōnit illud. ¶ Itē ridiculū ē dicere mediū eē inter ea que nō ſunt vni⁹ generis: q2 mediū ⁊ extrema op3 eiuſdē generis eē: vt ꝓbat in. x. meth. Nihil ergo pōt eē mediū inter ſbam ⁊ accñs. ¶ Deinde impoſſibile eſt formas ſbales elemētor̄ ſuſcipe magis ⁊ minus. Oīs enim forma ſuſcipiēs magis ⁊ min⁹ eſt diuiſibilis ꝑ accñs: inq̄ntū. ſ. pōt eā ſubiectū participare magis ⁊ min⁹. Secūm id aūt qd̄ eſt diuiſibile ꝑ ſe vl ꝑ accñs cōtingit eē motū cōtinuū: vt pꝫ in. 6. phyſicor̄. Eſt. n. loci mutatio ⁊ augmentū ⁊ decremētū: ſm locū ⁊ q̄titatē q̄ ſūt ꝑ ſe diuiſibilia: alteratio aūt ſm q̄litates q̄ ſuſcipiūt magis ⁊ min⁹ vt calidū ⁊ albū. Si igit forme elemētor̄ ſuſcipiūt magis ⁊ min⁹: tā generatio q̄ corruptio elemētor̄ erit mot⁹ cōtinuus qd̄ eſt impoſſibile. Nā motus cōtinuus nō ē niſi in trib⁹ generibus. ſ. q̄titate: q̄litate: ⁊ vbi: vt ꝓbat in. 5. phyſicor̄. ¶ Amplius oīs dīa ſm formam ſbalem variat ſpēm: quod aūt ſuſcipit magis ⁊ minus differt id qd̄ ē magis ab eo quod ē min⁹ ⁊ quodāmodo eſt ei cōtrarium vt magis albū ⁊ min⁹ albū. Si igit forma ſbalis ignis ſuſcipit magis ⁊ min⁹: magis facta vel minus facta ſpēm variabit: nec erit eadem forma ſed alia. Hinc ē q̄ dicit phs in. 8. meth. q̄ ſicut in numeris variat ſpēs ꝑ additionē ⁊ ſubtractionē: ita in ſubſtātijs. ¶ Oportet ḡ aliū modū inuenire quo veritati ſaluet mixtionis: ⁊ elemēta non totaliter corrūpant ſed aliqualr in mixto permaneant. ¶ Cōſiderādū ē igit q̄ q̄litates actiue ⁊ paſſiue elemētor̄: ſunt ad inuicē cōtrarie ⁊ ſuſcipiūt magis ⁊ minus. Ex cōtrarijs aūt qualitatib⁹ ſuſcipientibus magis ⁊ minus cōſtitui pōt media qualitas que vtriuſq3 ſapiat extremi naturā ſicut pallidū inter albū ⁊ nigrū: ⁊ tepidū inter calidū ⁊ frigidū. Sic igit remiſſis excellētijs q̄litatū elemētarū: cōſtituit ex eis quedā q̄litas media q̄ ē ꝓpria q̄litas corꝑis mixti differēs tñ in diuerſis ſ3 diuerſam mixtionis ꝓportionē. Et h qdē q̄litas ē ꝓpria diſpoſitio ad formā corꝑis mixti ſicut q̄litas ſimplex ad formā corꝑis ſimplicis. Sicut igit extrema inueniunt i medio q̄ ꝑticipat vtriuſq3 nām: ſic q̄litates ſimpliciū corpor̄ inueniunt i ꝓpria q̄litate corꝑis mixti. Qualitas aūt corꝑis ſimplicis eſt q̄dē aliud a forma ſbali ipſius: agit tñ i virtute forme ſbalis: alioqn calor calefaceret tñ: nō aūt per ei⁹ virtutē forma ſbalis educeret in actū cū nihil agat eē ſuā ſpēm. Sic igit virtutes formar̄ ſbaliū ſimpliciū corpor̄ ſaluant i corꝑib⁹ mixtis. Sunt igit forme elemētor̄ i mixtis nō actu ſ3 virtute. Et hoc ē qd̄ dicit phs in ꝑmo de generatione. Non igit manēt elemēta i mixto actu vt corp⁹ ⁊ albū: nec corrūpūt nec alterāt ābo nec alter̄: ſaluat. n. v⁹ eor̄.

¶ Explicit opuſculū trigeſimū tertiū beati Thome de aquino de mixtione elementor̄.

Incipit quinti trigesimi quarti euclidis de occultis operibus nature ad quendā militem.

Domū in quibus

dam naturalibus corporū dubitas nullos actiones apparentes quarum principia maxime ignorēdi nō possumus cognoscere a me vestra dilectio: vt quod super hac mihi videat rationabiliter declarem. C Videmus igitur eadem q corpus elementare in se dominium motus habet: puta q lapis mouetur ad medii fm quietem terre existentis in eo. Videmus etiā fm quietē aque huc illuc fluctuando virtutem. Quedā igit actiones z motus elementares corporū habent fm quietem z virtutem elementorū ex quibus talia corpora cōponunt. Tales aūt actiones z motus dicit manifestā cuiqnē: ō quamlibet exercite dubitamus. C Dūr aūt quedā operationes talia corpora q a virtutib⁹ elemētoz causari nō possunt: puta q magnes attrahit ferrū: et q quedā medicine quedā determinatos humores purgāt: z a determinatis corpib⁹ partib⁹. Oportet igit tales actiones in altiora principia reducere. C Est aūt videndū q aliquod agens iferius: fm suprios agētis virtutē duplr agit vel mouetur. Uno modo in sibi actio pcedit ab eo fm formaz vel virtutē sibi ipsi fam a suprioi agente: sic luna illuminata p solē a sole recepit. Alio modo agit p solā virtutem suprioris agētis nulla forma recepta ad agēdū: sed p solū motū a suprioi agēte mouetur: sicut carpentator vnit serra ad secandum. Que quidem sectio est principalr actio artificis: secūdario vo serre ingressum ab artifice mouet: nō q talis actio sequat aliquā formā vel virtutē que in serra remaneat post motorē artificis. Sic q enim elementaria corpa a suprioib⁹ agentib⁹ aliqs actōes vel mot⁹ participant: non altero dictoz modoz esse. C q tales actiones sequant aliquas formas vel virtutes ipsis celis corporib⁹ elementaris a suprioib⁹ agentib⁹: vel q tales actiones sequantur solū motione elemētatoz corpoz a dictis agētibus. Suprioa aūt agētia que naturā elemētoz z elemētatoz excedūt: sunt non solū corpora celestia sed et supriores sbe separate. Et verisijs aūt aliquae actōes vel motus in corporib⁹ inferioribus in uenunt: que nō procedūt ab aliqua forma iferioribus corporib⁹ impressa: z solū ex superioz agentiuz motōe. Aqua. n. maris fluēs z refluēs talē motū sortit ꝑter ppriā qualē elementi ex virtute lune nō p aliquā formā sibi impressam: sed ex lume motōe: qua. s. aqua mouet a luna. C Apparēt et quarūdā nigromanticarū ymaginū quedam effect⁹ q procedūt nō ab aliquibus formis quas fusceperint dicte ymagines: sed a demonū actōe q in dictis ymaginibus operant. Quod quidē quīqs stringere et credim⁹ operatione diuina vel bonoz angeloz. Q. enim ad tumbā Petri apti sanarent infirmi: vel q ad tactū relagarum alicuius sancti aliqua egritudo pellit: nō fit p aliquā formā bis corporib⁹ indita: sed solū p operationē diuinā q̄ bis corporibus virtutē ad tales effect⁹. Paret aūt nō omnes operatōes corpoz elementaroz occultas operationes habitum esse tales. Primo quidē q: dicte operationes que nō sequūtur aliquā formā ipsi fam: non inueniunt esse in oībus q̄ sūt eiusdē spēi. Non. n. omne os nec oēs religue sanoz z agendo sanāt: sed aliquorum z aliquādo: nec oēs ymagines huiusmodi habēt effectus: nec oīa aqua fluit z refluit fm motū lune. Quedā vo operationes occulte in quibusdā inueniunt corporibus: q̄ filr inueniunt in oībus q̄ sūt eiusdē spēi sicut ois magnes attrahit ferrū. Uel relinquit tales operationes sequi aliquod intrinsecuz principiū esse hūmodi hic spēm. C Deinde operationes de quibus supradictū est nō semper et huiusmodi habitib⁹ procedūt. Cui⁹ euidēs signū est: q nō peruenunt ex aliqua virtute idita z permanēte: sz solo motu alicuius suprioris agētis: sicut serra nō semper secat ligniū sibi ꝑiectū: sed solū quādo ad hūc effectum ab artifice mouet. C Quedā vo operationes occulte sunt corpoz iferioz: que quādocūq; adhibent suis passiuis files effectus producunt. Sicut reubarbarū semp purgat determinatū humorē. Unde relinquit talē actionē puenire ex aliqua virtute idita z permanēte in tali corpe. C Restat aūt cōsiderare qd sit istud principiū intrinsecum permanēs a quo talēs operationes procedūt. Paret ūt hoc principiū potētia quādam est. Potentia. n. dicimus principiū intrinsecū quo agēs agit vl patiēs patit: q̄ quidē potētia fm q refert ad vltimū in quo aliqd pōt: accipit nomē z rōnem virtutis. Talis aūt virtus que est taliū actionū vel passionū principium maxime ostendit ex forma rei specifica derivari. Omne. n. actiōs quod est alicui⁹ speciei p̄prium: derivant ex principiis essentialib⁹ illi⁹ spēi. Et idē est q ad demonstrādū ppias passiones q̄ suis subiectis: accipim⁹ p eā diffinitionē designātem essentialia principia rei. Est aūt essentia z quidditatis principiū: forma ideterminata mā existēs. Oportet igit tales virtutes procedere a formis talium rerū fm q in ipsis materiis existūt. Deinde cū natura rei dicat forma vel materia illi⁹: si qua virtus rei ab his nō derivet: nō erit tali rei nālis virtus: z p ois nec actiovl passio a tali virtute procedēs erit nālis. Tales aūt actiōes q̄ sunt ꝑter naturā nō sunt diuturne. Sicut q aqua calefacta calefacit. Actiōes aūt occulte de quibus nūc logmur eodē modo se hēt semp vel vt frequēter. Relinqt q virtutes q̄ sunt harū actionū principia essentiales esse z a forma procedere fm q in tali materia existit. C Formarū aūt talium Platonici quē principiuz

attribuebant in substantijs separatis: quas ydeas vocabant: quasi ymagines dicentes eas formas nāles mentē impressas. Sed ois principium esse facere. Id aūt quō sit in rebus nālibus nō est forte manifestum. Propter quō nā dicit sagaciter operari. Opus aūt sapientis oz esse ordinatū. Hoc. n. ppriē ad sapientē dicim⁹ pertinere: vt ois ordine disponat. Quia igit forme inferioz corpoz ꝑueniunt ex sapiētia substātie separate mediante virtute z motu corpoz celestium: oz i his formis inferioz corpoz quēdam ordinē inueniri ita. s. q quedam sint imperfectiores z materie propinquiores quedā aūt ꝑfectiores z primiores suprioribus agentibus. Imperfectissime vo forme z maxime materie ppinquie: sunt forme elementoz: ex quib⁹ inferiora corpora ꝑponunt materialiter que quidem tanto sunt mobiliora quāto a prima elementoz magis recedētia ad quādam equalitatem mixtionis accedūt. ꝑpter quā quodāmodo assimilant corporib⁹ celestibus que sunt ab oi eō trarietate aliena. Illud aūt quod est ex toto ab ordine naturē actu existentem ꝑ potentiā ois. Et ideo quanto talia corpora ad maiorē equalitatem mixtionis accedunt tanto nobiliorē formā sortiunt a deo quale est corpus humanū q̄ est ꝑfectissime mixtionis: et probat bonitas tactus in tali nobilissimā formā hūanā. Uirtutes aūt z actiones ex formis ꝑportionari a quib⁹ procedunt: z inde est q formas elementorum que sunt maxime materiales sequunt qualitates actiue z passiue. Puta calidam: frigidam: humidam: siccum: z alia talia que ptinēt ad materie dispositionem. Forme vo mixtoz q̄ inanimatoz corporum puta lapidū metallorū minerabilū: ꝑter virtutes z actiones quas ab elemētis principant et ex quibus cōponūt qualitates alias virtutes z actiones nobiliores habent ꝑ formas eoz specificas: puta q aurum letificat cor: fortitudinem tangendo stringit: z sic semp ascendendo quanto forme specifice sunt nobiliores tanto virtutes z operatōes ex eis procedentes excellentiores existūt: unde q nobilissima forma que est alia rōnalis hūana virtute z operationem elemētoz q̄ etiā oēm virtutē z actionē corporalem. Extremitates aūt formaz oz de medijs vndique sciri: sicut. n. vnū calefaciēdi z infrigidādi est in igne z aqua ꝑ ppias eoz formas: z pulchritudo z actio intellectualis in hoīe ꝑ aliam rōnalē formā. Et ita omnes virtutes z actiones mediorū corporum trāscendētes virtutes elemētorum sequunt eorū ppias formas: z reducunt sicut i altiora principia in virtutes corpoz celestium. z adhuc altius in substātias separatas. Ex talibus. n. principijs forme inferioz corpoz derivant et recipiūt a sola rōnali alia q̄ ita ab immateriali eā procedit. s. adeo q nullo mō causat ex virtute corpoz celestiū. Licet nō posset hic virtutē z operatōes intellectualē a corpe ꝑfecte abstrahi. Quia igit tales virtutes z operatōes a forma specifica derivant q̄ est eōs oībus idividuis eiusdem spēi: nō est possibile q aliqs individuū alicuius spēi aliquā talē virtutē vl actionē obtineat ꝑter alia individua eiusdē spēi ex. s. q est sub determinato situ corpoz celestiū generatū. Possibile tn est q in vno individuo eiusdē spēi virtutes z operatōes ois spēm remissius vl intēsius inueniat fz diuersam dispōnem mātē: z diuersū situ corpoz celestium in generatōe. vl illi⁹ individuū. Et si aūt vlterius pz q forme artificiales sint accidētia q̄dam que nō sequūt spēm. Nō. n. pōt cē q aliqs artificiatū aliquā operationē z virtutē a corpore celesti in sua operatōe percipere vl iocari: ad p̄ducēdū ex virtute indita aliquos effect⁹ nature vires trāscendentes elementoz vtutes. Tales aūt vires si que ēent in artificiat: ex celestib⁹ corporib⁹ nulla forma sequerent: cui forma artificis aliō non sit

[illegible] compositio: figurae et quibus pduc[illegible] nõ pter [illegible] virtutes et actiones. vñ ps q̃ si quas tales [illegible] artificiata pficiunt puta q̃ ad aliqua sculptura [illegible] mouean[tur] [illegible] aut imobilitent aialia vl [illegible] nõ procedit h ab aliqua virtute [illegible] et per [illegible] sz ex virtute agenti extrinseci qd vtit tali [illegible] sicut instro ad suu effectu, nec põt dici q̃ tales sicut instro ad suu effectu, nec põt dici q̃ ta[illegible] actiones pueniat ex virtute corpo[rum] celestiu: [illegible] et eo q̃ aliqd cõ [illegible] in illa inferiora: et eo q̃ aliqd cõ [illegible] sic vel sic figuret nulla vtilitas maior vl minor h[abe]t ad recipiendu ipressione naturalis agentis. Unde non est possibile q̃ ymagines vl sculpture [illegible] ad aliquos effectus singulares pducendos efficacia habeant ex corporibus celestib[us]: sz sub certis [illegible] fieri videant: sed solum ab aliq[ui]b[us] superioribus agentibus q per ymagines et sculpturas operant. Sicut aut ymagines ex mãnalis figurae [illegible] forma sortiunt ex arte: ita et verba humana [illegible] quãdã hñt nãle. s. sonos ab hois ore platos [illegible] significationẽ. q. formã hñt ab intellectu suas cõceptiones p tales sonos exprimẽte. Unde pari rõne nec vba humana hñt efficaciã ad aliquã imutationẽ corpis nãlis ex virtute alic[uius] cãe nãlis: sz solu ex aliqua spũali sba. Hec. n. actiones q̃ p talia vba fiunt: vl p quascũq ymagines vl sculpturas: vl quecũq talia nõ sunt nãles: vtpote nõ pcedentes a vtute intrinseca: sz tñ extrinseca: sz sunt ad [illegible] pertinẽtes. Actiões vo quas sup diximus [illegible] formas corpo[rum] sũt nãles: vtpote ex pncipiis intrinsecis pcedẽtes: et h de opatiõibus et actionibus occultis ad pñs dcã sufficiant.

¶ Explicit opusculũ. 34. s. Tho. aquinatis de occultis opationibus nature.

¶ Incipit opusculũ. 35. eiusdẽ d motu cordis ad magi[strum] Philippum.

Qvia omne qd mo

uetur necesse est hre motorẽ: dubitabile vr quid moueat cor: et qualis sit eius motus. Non. n. vr eius motus eẽ ab aia. Ab aia. n. nutritiua nõ mouet: q: aie nutritiue opationes sũt generare: alimẽto vti: et augmentatio et diminutio: quo[rum] multũ mot[us] cordis esse vr. Nec etiã aia plantis inest. Mot[us] aũt cordis aialiũ pprius ẽ. Nõ etiã aie sensitiue mot[us] esse videt: nec intellectiue: q: intellect[us] et sensus non mouent nisi mediãte appetitu. Motus aũt cordis inuoluntari[us] ẽ. Sed nec nãlis eẽ vr: cum sit ad [con]trarias partes. Componit. n. ex pulsu et tractu. motus aũt nãlis ad vnã partẽ ẽ, vt ignis mouet tñ sursum et terra deorsum. Dicere aũt motũ cordis esse violentũ est oĩno ẽt rõnem. Manifeste. n. h motu subtracto subtrahitur siue morit aial: cũ tñ nullũ violentum [con]seruet nãm. Videt aũt h motus maxime nãlis eẽ cũ vita aialis et h mot[us] se insepabiliter [con]sequant. Dicunt aũt qdem hũc motum nãlem eẽ nõ ab aliqua pticulari nã aiali intrinseca sed ab aliq nã vli vl ab intelligẽtia. Sz h ridiculũ ẽ. In oĩbus. n. reb[us] nãlibus ppe passiones alicuius generis vl spẽi aliqd pncipiũ intrinsecũ [con]sequunt. Naturalia. n. sz quo[rum] pncipiũ mot[us] i ipis ẽ. Nihil aũt pprium magis ẽ aialib[us] q̃ mot[us] cordis: quo cessante perit eo[rum] vita. sequit igit inesse ipis aialibus aliqd pncipiũ talis mot[us]. Adhuc si aliq motus in corporibus inferiorib[us] ex natura vli causent nõ semp eis adsũt: sicut in fluxu et refluxu maris ps qui sequunt motũ lune et sm ipam variat. Mot[us] aũt cordis semp adest aiali. nõ est g a cã separata tñ sz ab aliquo intrinseco pncipio. Dicũt aũt alii pncipiũ h[uius] mot[us] in aiali eẽ calorẽ q p spm generat[um] mouet cor. sz h irrõabile ẽ. Illud. n. q̃ est in aliqua re pncipali[ter] oz eẽ cãm. Principali[ter] at i aiali videt eẽ mot[us] cordis et magis [con]temporane[us] vite q̃ q̃s alteratio sm calorẽ. Non g alteratio sm calorẽ est cã mot[us] cordis: sz potius ecõtra motus cordis ẽ cã talis alteratiõis. Vñ in li. de motu aialiũ dicit: oz qd futu[rum] ẽ mouere nõ alterabile esse. Itẽ aial pfectũ qd est mouẽs seipm maxima accidit ad silitudinẽ totius vniuersi. Unde hõ qui ẽ pfectissim[us] aialiũ dr a quibusdã mĩor mũdus. In vniuerso aũt pmus mot[us] ẽ motus localis q est cã alteratõis et alio[rum] motuũ. vñ et in aiali magis vr mot[us] localis eẽ alteratõis pncipiuz q̃ ecõ. vñ et phs in. 8. phy. hanc silitudinẽ sequẽs dicit q̃ mot[us] est vt vita quedã natura [con]sistentibus oib[us]. Ad huc qd est p se pus est eo qd ẽ per accidẽs. Prim[us] aũt mot[us] aialis est mot[us] cordis. calor aũt nõ mouet localr nisi p accidens. Per se. n. caloris ẽ alterare p accidens aũt mouere sm locũ. Ridiculũ igit est dicere q̃ calor sit pncipiũ mot[us] cordis sed oz eis assignare cãm q̃ p se possit eẽ pncipiũ mot[us] localis. Principiũ g h[uius] [con]sideratiõis hinc oz accipere: q̃ sicut phs dicit in. 8. phy. quorũcunq pncipiũ motus in seipis ẽ: h natura dicim[us] moueri vñ aial qdem totũ natura seipm mouet: corp[us] at eius [con]tingit et natura et ẽt naturã moueri. Differt eni sm qualẽ motũ qd mouet eueniat et ex quali elemẽto [con]stet. Cũ. n. aial mouet deorsuz ẽ qdem motus natural[is] et toti aiali et corpi: eo q̃ in corpore aialis elementũ graue pdominat[ur] c[uius] natura ẽ moueri deorsuz. Cum aũt aial mouet sursuz est qdez mot[us] naturalis aiali: q: est a pncipio ei[us] intrinseco qd est aia: nõ tñ est naturalis corpi graui. vñ et magis fatigat aial in h motu. Motus aũt sm locuz in aialibus cãtur ex appetitu et apprehẽsione sensitiua vl intellectiua: vt phs docet in. 3. de aia. In aliis igit aialibus totus pcessus mot[us] naturalis ẽ. Non. n. agunt a pposito sz a natura. Naturalr. n. irundo facit nidũ et aranea telã. Solius aũt hois est a pposito opari. et nõ a natura: sed tñ cuiuslibet

opationis sue pncipiũ naturale ẽ. sz. n. [con]clusiones sciarum speculatiua[rum] et pratica[rum] nõ naturalr sciat: sz rõcinando inueniat. pma tñ pncipia idemõstrabilia sunt ei naturalr nota ex qbus ad alia sciẽnda pcedãt. Siĩr ex pãte appetit[us] appetere vltimum finẽ q est felicitas hois est hoi naturale: et fugere miseriã: sed appetẽ alia nõ est ei naturale: sz ex appetitu vltimi finis pcedit in appetitum alio[rum]. Sic. n. est finis in appetibilib[us] sicut pncipium demõstrabile in intellectualib[us]: vt dr. 2. phy. Sic g cũ motus oium alio[rum] mẽbro[rum] ex motu cordis causet: vt pbat phs in li. de motu aialiũ: motus qdem alii põt esse voluntarii: sz pmus mot[us] q est cordis ẽ natural[is]. Oportet aũt [con]siderare q̃ motus sursũ ẽ naturalis igni: eo q̃ [con]sequit formã eius. Vñ et generans qd dat formã est p se mouẽs sm locũ: sicut aũt formã elemẽti [con]sequit aliquis motus natural[is]: sic nihil phibet alias formas seq alios motus naturales. Videmus. n. q̃ ferrũ naturalr mouet ad magnetẽ: q tñ motus nõ est ei naturalis sm rõez grauis et leuis sz sm q̃ hz talẽ formam. Sic igit et aial inquantũ hz talem formaz que ẽ aia nihil pbibet hre aliquẽ motũ naturalez et mouẽs hunc motũ est qd dat formã. Dico aũt motũ naturalẽ aialis eu[m] q ẽ cordis q: vt phs dic in li. de motu aialuz. Existimãdum ẽ [con]stare aial quẽadmodũ ciuitatẽ hñ ac legitime rectã. In ciuitate. n. qñ semel stabilit[us] fuerit ordo nihil ẽ op[us] sepato monarcho quez oporteat adesse ad singla eo[rum] que fiunt: sz quilibet facit q̃ ipius sunt vt ordinatum est: et fit h post h pper [con]suetudinẽ. In aialibus aũt idem h p naturã fit: et q: natũ ẽ vnũqdq sic [con]stantiũ facere pprium opus: vt nihil opus sit i vnoquoq eẽ aiam. s. inquãtu est pncipiũ motus sz in quodaz pncipio cordis exĩte alia qdez viuẽ eo q̃ apta nata sunt facere ppriũ opus pp naturã. Sic igit motus cordis est natural quasi [con]s aiaz inquãtum ẽ forma talis corporis et pncipalr cordis. Et forte sm hunc intellectũ dixerũt quidam motũ cordis eẽ ab intelligẽtia: inquãtum posuerunt aiam ab intelligẽtia eẽ. sicut phs dicit in. 8. phy. motũ grauiũ et leuium eẽ a generante inquantum dat formã que ẽ mot[us] pncipium. Omnis at pprietas et motus [con]sequit aliquã formã sm [con]ditionẽ ipius: sicut formã nobilissimi elemẽti puta ignis [con]sequit mot[us] ad locum nobilissimũ q ẽ sursum. Forma aũt nobilissima in inferiorib[us] est aia q maxime accedit ad silitudinẽ pncipii mot[us] celi. Unde et motus ipaz [con]s similimus ẽ motui celi. sic enim ẽ motus cordis in aiali sicut mot[us] celi i mũdo: sed tñ oz motũ cordis a motu celi deficere sic pncipiatũ deficit a pncipio. Est at motus celi circularis et [con]tinuus: et h ei [con]petit inquãtum ẽ pncipium oium motuũ mũdi. Accessu. n. et recessu corpus celeste ipõit rebus pncipiuz et finem eẽndi: et sua [con]tinuitate [con]seruat ordinem in motibus qui nõ sunt semp. Motus aũt cordis pncipiũ est oium motuum qui sunt in aiali. Vñ phs in. 3. de partibus aialium dicit q̃ motus delectabiliũ et tristiũ et totaliter oĩs sensus hinc incipiẽtes vident. s. et cordere ad hoc terminari. Vñ ad hoc q̃ cor sit pncipiuz et finis oium motuũ que sunt in aiali: habet quedaz motũ nõ circularẽ sed silem circulari [com]positum. s. ex tractu et pulsu. Vñ phs dicit in. 3. de aia q̃ mouens organice est vbi est pncipiuz et finis idem. Omnia aũt et pulsu et tractu mouent[ur]. pp qd oz sicut in circulo manere aliquid: et hinc incipere motũ. Est at etiã iste motus [con]tinuus donec vita aialis: nisi inquãtum necesse est intercidere maruiam mediã inter pulsum et tractũ eo q̃ deficiat a motu circulari. ¶ Per hoc g de facili soluunt[ur] que in [con]trarium obiecta sunt. Neq. n. dicimus motum cordis eẽ cordi nãlem inquãtum ẽ graue vl leue: et inquantũ est aiatũ tali aia. et duo mot[us] q̃ vident [con]trarii sunt: quasi partes vnius mot[us] [com]positi ex vtroq: inquantũ deficit a simplicitate motus circularis: qui tñ imitat inquantum ẽ ab eodẽ in idẽ: et sic nõ est inconueniẽs si quodã mõ sit ad diuersas ptes: q: et mot[us] circularis aliqualr sic est. Nec etiã oz q̃ causet ex apprehẽsione et appetitu licz sit ab aia sensitiua. Non. n. causat ab aia sensitiua p operationẽ suam: sz inquãtũ ẽ forma et nã talis corporis. Motus aũt pgressiuus aialis cãtur p operationẽ sensus et appetitus. et pper hoc medici distinguunt operatiões vitales ab opationibus aialibus: et dicunt q̃ cessantib[us] aialibus remanent vitales: vitales appellantes q̃ motũ cordis [con]comitant: qbus cessantibus cessat vita. et h rõnabiliter. Viuere. n. viuẽtibus est eẽ: vt dr. 2. de aia. Esse aũt cuiq est a ppria forma. Hoc aũt differt inter pncipiũ motus celi et aiam: q: illud pncipium nõ mouet per se neq per accidens aia at sensitiua lz nõ moueat per se mouet tamẽ p accidens. Vñ pueniunt in ipa diuerse apprehẽsiones et affectiões. Vñ mot[us] celi semp ẽ vniformis: motus aũt cordis variat sm diuersas affectiones et apprehẽsiones aie. Non. n. affectiones aie causantur ab alteratiõibus cordis: sed potius causãt eas vel in passionib[us] aie puta in ira: formale ẽ qd ẽ ex pte affectiõis. s. q̃ sit appetit[us] vindicte: mãle at qd ptinet ad motũ cordis: puta q̃ sit accẽsio sanguinis circa cor. Non aũt in reb[us] nãlibus formal[e] pper mãm: sz ecõtra: vt ps. 2. phy. sz in mã ẽ dispõ ad formã. Non g pp̃ h aliqs vindictã appetit: q: sanguis circa cor accẽdat: sz ex h aliqs est ad irã dispositus. Irascit aũt ex appetitu vindicte. Licz at aliqua variatio accidat in motu cordis ex apprehensione diuersa: et affectione nõ tñ illa variatio mot[us] est voluntaria sz inuoluntaria: q: nõ fit p imperiũ volũtat[is]. Dicit. n. phs in li. d cã mot[us] aialiũ

q malo bono apparente aliquo nisi habente in
tellectum: nec eos: e pulchra: et bona assignat:
qz necesse alterari alterato naturali alia, alte
rum autem partiū ō quidem augeri: B aūt decerni
mum patiē: vt tam moueat: e primitet nat bri pmu
tationibus mouet. Cause aūt motuū aliarū calidi
et humidi: et frigidi: et de solo: e sic' centres naturales
e pter ridem vtiq; facti mot' dicent ptium. i. eoz
dē: e pulchri alterande inquātū nāt. Intellect'. n.
e phantasia passionē afferunt vt scripsimus: et
ē bmōi ex quib' eoz calefcit vt infrigidat: e B de
motu cordis dicta sufficiant.

C Explicit opusculū. 3y. beati Tho. aquinatis ō
motu cordis.

C Incipit opusculū. 36. eiusdem de instantibus.
Quid sit tps: e quale tps in ibis inferioribus' pticipatur rō sit angelor: e eoz operationū mēsura. C. I.

Quoniam aūt dubitationem p̄ponit arist. ad naturam diuisionis aperiēdam: de natura instātis oportet aliqd dicē. Hoc. n. alterius notitia ad alteri' cognitionē valet: e quia ēpōsita sunt nobis notiora simplicib' e diuisibilia indiuisibilib': ō a tps notitia incipiēdum est vt p tps ad instantis cognitionē: e inde ad diuersarum durationū noticiā facilius possit peniri.

Sciendū est ḡ primo q tps dr. 4. phy. numer' motus. Ex eni nihil sentimus p aliquā sensiz exterioreꝫ nisi aliquo motu facto circa corp': nīl sola cogitatione successione pōt alia prius: e posterius percipere in ipa successione: e ita necessario in successione apprehēdit alia duo vt tria vt plura: e ubi nūerus apprehēsus in successione est tps. Sz B dubitatione hz. Cum. n. tps sequat motū prii mobil' ve eius ppa mēsura: actio aūt alie primo mobili ñ subiacetur cui nō pricat eoz uno corpali. sola. n. corpora primo coeptoꝝ: e eius motui subiacēt: vt sm actionē alie tps nō posse percipi: nisi aliqua trāsmutatio circa corpus ponat. Ad h' ḡ euidentiā videndū est q est vn' primus mot' q est cā oīs motus secundi: e ō que cūp trāsmutationes sunt circa ista corpa inferiora: fiūt ab illa prima trāsmutatiōe. In actibus aūt alie hz nō fit trāsmutatio ex pte ipius alie nī trāsmutatio ex pte phantasmatū: p quoz nām in cogitatibus aie ē ptinuū: e tps: sicut dr in 3. li. de aia. e ō alia in finis cogitatibus percipit successionē ptinui: e apprehēdit prius e posterius in ea. e in B assistit rō tpis. Tps. n. est nūerus prioris e posterioris in motu: e ab vnitate ptinui mot' hz tē pus vnitatem. Comparat. n. tps ad ptinuū motuū nō solū vt mēsura ad mēsuratū sz etiā vt accidēs ad sbm. Impossibile ē aūt in vno subiecto cē plūres accidētia eiusdē spēi sicut in vna pte superficiei non pōt sil esse due albedines. Motus aūt ptinuꝰ ē vn' et vnifōmis vbi tps ost esse ynum. Ad alias aūt trāsmutationes ꝑparat tps solū vt mēsura. vnū enim pōt cē mēsura plium vt vna virga plium pinoz. e ō tps nō multiplicat ad multiplicatōnem uniuersoꝝ trāsmutationū: sz manet vnū ipius multiplicatū. Et q̄bus ps q in ibis separat: q non intelligit cū ptinuo e phātasmate nō est tps in eius diffinitiōe cadit motus q est sbm tpis: a quo tē pus hz q sit ptinuū. In diffinitiōe. n. tpis ponitur nūerus vt formale: e vt gen's motus ponit obliq ue vt eius sbm: e loco dicē. semp. n. cū accidētia in abstracto diffiniunt ponit sbm loco dīe sicut limitas dr nasi curuitas. Sed o nāq loco dr sem per dūa in diffinitiōe poni. Et idē est q tps nō est absolute nūerus: sicut duo vl tria: sz est nūer' applicatus rebus sicut due vlne pānī e hmōi. In instantibus aūt separatis nō est sbm tpis sic dicti. Unō mēsura actiōis in eis nō hz aliquā ptinuationem a mā: nec ab aliquo exteriori: sz q nō pt ab eis apprehēdi sil: nisi vnū oz q in apprehēsione pluriz cadat successio p̄ius: e posterius. sz notū h est discretū: e nō ptinuū. e tps est in actibus eaz sibi similem eius qō est formale in eo: nō aūt sm eius mālē a quo hz esse ptinuā. ad tps quo mēsurat successio in actibus angelorum ē ex indiuisibilibus: sicut numer' ponit ex vnitate. ḡ sunt indiuisibilia ḡdam. Illa aūt indiuisibilia nō pertinēt ad genꝰ quātitat sicut vnitates ptinēt: e B de facili cognoscitur si nā nostri tpis videret. Sciendū est ḡ q̄ cum rō mēsure primo inueniat in ḡnitate discreta e per eī nām in ptinuo nihil poterit ee rōne mēsure in ḡnitate ptinua nisi ex admixtione ḡnitatis discrete: e ō tps qō est mensura mot' a quo hz ō tinuitatē sicut a subiecto formalē: est numer' e p̄s est mēsura: ḡnitis q̄ hēat p modū sicut accidēs a suo subiecto. Si ḡ tps nīm videret formalē nūerus siue etiā ḡnitat discreta: sz rōne sui subiecti ḡnitas ptinua: vt tps nō est nūerus absolutus sz applicat' rebus. Vltimus aūt discreta hz originem a ḡnitate ptinua: vt dr. 3. phy. ppter diuisionē. n. ptinui est additio in numero. Hec fecerit due vnitates faciētes numez aliquaz rez. nisi ille res ēent diuise abinuicē in se nī retinērēs vnitatem. Diuisio aūt rez singularū euadē spēi: ē p mām nō p formā: cū spēs sequat formā. Speciei aūt vnitē. In anglis aūt mā nō est: e ō sbe separate a phīs vocant: et quo pz q mēsura actionū in angelis cū insit eis vt in sbo nō pertinet ad ḡnitatem discretā. Diuisio. n. e numerositas ḡ est in eis est solutio formalis e nullo mō mālis: cū tot sint ī eis spēs quot individua: e ō multitudo q̄ est in eis ē de trāseūtibus. Certū est. n. q vnū e multa dividant eue: pz q illud vnū e multa nō sunt aliquo genere determinato: puta in ḡnitate: cū vnitas talis e multitudo possit reperiri vbi nulla ē quā-

ritas vt in angelis. Tempus autez qō mensurat eoz actides nō est ptinuū nec numerus q est ḡnitas discreta: cum ista oriat a ptinua: sed ē numerus q est multitudo que ē de transeūtibus: et talibus indiuisibilibus ēponi hz. e ideo nō os inter duas eius actiones que phciant in diuersis indiuisibilibus vlius tpis: aliquod mediū cadere. Possunt. n. due actiones immediate sibi succedere sicut e due vnitates. Solum. n. inter duo indiuisibilia tpis nostri qō ex talibus componi nō pt cum sit ptinuū: cadit mediū. Sed si ex eis ponerētur tps nostrū: nīl caderet medium: qz ptes rei immediate cohērent. e ideo insistētia in tpe nostro nō sunt partes: cū sibi inuicē immediate succedere nō possint. C Ex dictis ḡ manifestū est nō cē transitū eum angelus aliqd mouet se intelligit: sicut qñ intelligit duo successiue. Apud nos aūt successio ḡdaz est qñ intelligim' vnū ptinue: sicut qñ intelligim' plura successiue. Et huius rō dicta est: q tps qō mensurat actiones nras nō est in eis sicut in sbo: sed ē mēsura earum nīs. In motu vō primo est sicut in subiecto: et ab illo hz transitum p nām qua sbm eius est cū cōtia motus: sicut in quodā transitu. Et ō qñ intelligimus aliquod idiuisibile puta a os q ipm solum sil' intelligamus cū nō habeat qd prius e quid posterius intelligat. Est. n. indiuisibile si motuose intelligat e quiesceat intellectus illud intelligendo e aliud nō transeundo: mēsura actionis nostre nullū transitū hēbit cum ipa sit tota sil' Natura. n. mēsure intrinsece est nihil accipere a mensurato. Tempus aūt ē mēsura extrinseca ōium ptez ipius tīs in quo est sicut in subiecto: et idem ē motus primus. Erit ḡ transitus qñ intelligimus aliqō indiuisibile non a parte actiōis nre causat' in ipo tpe cum in eo nihil cāeatur: nisi a subiecto p̄sc: a parte ipius tpis applicati actiōib' nostris ratiōe mēsure mēsurato e nō tāq accidēs subiecto. Cum aūt angelus aliquod vnū intelligit motuose nullus trāsitus ē hz est vna particula ipi' tpis indiuisibilis quo mēsurat actio ei' quecūq; motu fuerit in illud intelligēdo. Hoc. n. aliqd cō tinuum vnū vnifōme ē transitū hbie: cuius tps illud sit mēsura e accidens vt apud nos. Et ideo particule illius tpis nō hbit trāsitum: nec a pte intelligibili sibi succidentiū cū vnum aliqd indiuisibile intelligat: nec a pte alicui hī ē ptinuo et ptinuo motu e trāsitu. Hoc aūt ymaginatiōne nāz trāseūdit: qz ymaginatiō nāz nī trāseēdit ptinuum e tps. Una ḡ particula indiuisibilis illi' tpis manē pōt cū multo tpe nostro: cui' nī partes illi pticule cōmanere nō pōt: nec tū ppter hē in illa pticula successio vl ptinuatio aliqua: cum tps illud nō sit accidens alicui' in successione e ptinuate existis: vt dein est. Manifestū ē ḡ q̄ uiter se tps ptilit cēntialiter in quadē motosa successione. Accidit aūt el q illa successio sit ptinua vt discreta rōne cōsiq̄bus applicat. Discretio. n. illa q̄ tps in ligel sit ē eil' vt nūer' quo nūerat: b. n. est absoluta a rpectiz hz eā ab actiōibus que sibi succedūt sine medio.

C Qualr in toto tpe est instans idem re differēs in rōne.

C. A. II.

Unc vo de ipis instātib' superest ostē dere. Sciendum est ḡ q̄ sic punctus se hz nunc ad lineā: sic se hz nunc ad tps. Geometre aūt ymaginantur punctū p motum suū causare lineā. Quorum rō est: qz linea nō hz nisi vnā dimensionē, vīl indiuisibilis e fm latū e profundū: e nō est in linea vnde punctū excedat in latū. Cum aūt in longitudine linea excedat punctū: si ymaginemur punctū gerere nō poterimus ymaginari ipm ee cām lineē. Si vo ymaginemur ipm moueri: hz in ipo nulla sit dimēsio: nec aliqua diuisio p̄sio. per nām sil motus sui relinquat aliqd diuisibile. e qz punctus nō hz causare lineā nisi fm q̄ linea caret latitudine e profunditate: nō aūt fm q̄ hz longitudinē: ideo et nā motus sui relinquit erit dimensionale vna dimensione e tale necessario erit linea. Ille ēn pūctus nihil est de ipsius lineē essentia: qz nihil vnū e idem realiter oibus modis indiuisibile pōt sil in diuersis partibus eiusdē ptinua pmanētis esse. Necessario nō si esset de ēssentia lineē ptinue per sinum motū foret de ēssentia cuiuslibet ptis sue: qz qua rōne ptineret ad vnā partē eiusdē eadē rōne ptineret ad oēs: cum equalr ad ostes se habeat. Hec pōt esse terminus eius vl ptinuatio aliqua: cum ille punct' sit aliqd vnus realiter. Nī nō pōt esse plures puncti realr. C In linea nī sint plures puncti e realiter ab inuicē in diuisi: vt duos eius terminos: e sil' in eius ptinuatōe. Linea. n. est ḡnitas positionē hās e manēs: nec cū puncto motu transiēs. Punctus ḡ mathematice ymaginat' q motu suo cāt lineā necessario nihil lineē erit: sed erit vnū fm rē e diuersus fm rōnem: hec diuersitas q̄ cōsistit in motu suo realr est linea nō ḡnitas sua fm rē. In hac ḡ linea ptinua p diuersitatē puncti erūt picta quecūq; duo actu vt ei' termini: q cadunt in ei' diffinitiōe: infinita alia in potētia fm q̄ ipa ēin infinitū diuisibilis porēthalr p quez modū de instanti tpis est agēdū: nihil q̄ in tps ē de sba tpis. Sciēdū est ḡ q̄ mobile ē cū mot' nō essiciens ē mālis. Mot'. n. ē i mobili. vt in tpe sicut dr in. 3. phy. mēsura aūt ipius mobilis ē inf̄is q: inf̄is segt id qō ferē vt dr. 4. phy. e qdā referue B ad inf̄ia eui. Dicebres ipm ee idē fm rē cū instāti tpis differēs rōne: dicebres q̄ ptinū mobile cui' mensura ē inf̄ne: q: ēssentia sua ē res sil' e nō in aliqua successione: sicut e cōtia inf̄ia. Et tota sil' id ē vnū e idē realr tocto motu suo sz diuersa rōne. e B eius diuersitas ē rō' motus ei' q' ipm mobile fm ēssentiā nihil T. hz est penit' ēt ge

mus eius cum ipm sit fix: motus vero accidens
cedit mō vo unibus qđ ē mēsura ipius mobilis sc
qđ ipm ē vnū sm rēm ei nihil polat. De fix ipius
motus aut ipius ē mēsura inseparabilis fz di
mobilis aut ipius est mēsura inseparabilis fz di
uersa sm rēm, ē ei diuersitas ē ipius
uersis ē diuersa sm rēm, ē ei diuersitas ē ipius
comitat ē ipm unibus qđ est mēsura pmi mobilis
bilis ē sm eos, ē ab aliud in cēntia sua ē unibus qđ
ē vnū. Ergo qđ a qualibz unibus qđ ē Zroo tpe vl
ve numero vl ve termino. Illud n. unibile ē mēsu
ra cēteroz pmi mobil sm qđ ē pmanēs: nullū aut ē
ibi z unibile, est mēsura alic: q: ipm tpis in quo
requiunt fluxa unibilia ē mēsura oium inferioz il
lōz sm tpis mot: fz cētā sm sua ē: q: inferiora sē
tr mutabilia nō solū sm locū fz etiā sm ē: cum
sint corruptibilia, vt dicāt q multos decipit equi
uocatio unibilis q multiplr latet in gne sm pbam.
Nō n. ē aliqđ unibile qđ mēsuret aliquā rē inferi:
qđ nē sit in toto tpe ipius mot: cū nulla tpis sit ac
cidens mot: rei inferioris fz pmi mobil: tm, vt
cū res inferior moueā mot: ei: est accidēs ei: sed
tpis eius nō est accidēs hui: motus fz mēsura tm.
Mensura n. est accidēs pmi mēsurati nū in illo
gne: alioz aīe mēsura tm: nō aūt accidēs: r tpis
nō ē in aliquo motu alic: rei coruptibilis vt illo
fz in motu pmi mobilis tm. Pōt tm rō de illo tpe
cuiusz motu particulari aliqđ attribuere ē assigna
re in eo principiū ē finē p opposītem ad principiū ē ad
terminū alicui: mot: particularis: sicut facit in die
cū accipit ortū ē occasū solis tanqz principiū ē finē
tpis. ¶ Liber mēsura unibilis tpis ē eius. C.III.

b Ja aūt est aduersum qđ dicat pbs. 4. phi.
dicēs ipm unibilis segz rez motā: sicut tpis
sequit motū: p b q nos dicemus in mot
eius ptis ē posteriozis in motu p ipm mobilē: qa
cū ipm inuenim: in alīq parte magnitudis p quā
mouet fluxi dicim: motū p quē illuc aduenit pce
risse ē motū p quē inde ad alīd partē magnitudis
trāsijt fuisse ē: ē sic p mobile alterari applicādi
mal numerez mot: Dūt ē in tpe q: id qđ distinguit
pres tpis abinuicē est nūc qđ ē principiū tpis vni: ē
finis alteri: ita z mutatz ppositione sicut se habz
tpis ad motū: ita se hz nūc tpis ad mobile. vñ vr
pbs velle nūc tpis segz ipz mobile: ita q idē nē sit
mēsura mobil ē primū ē pres tpis adueneri. Idez
ēt nūc dicit pmo mēsurare tpis ipm: q: vnūqđqz
mēsurat p id qđ ē notz in suo gne. vñ illud ō gne
tpis ē, de cōcē etiā nūc subūgit q nihil tpis ē nisi
ipm, f. nūc, ex ḡbus pz q unibus qđ segt mobile sit
de sba tpis: ē oppositū dicebat. Ad hui: ḡ difficul
tatis solutionē z notādū ē q instās eni nō ē accidēs
pmi mobilis fz mēsura tm: sm illō ei: qđ in alte
rabile. f. sm cēntiaz. accidēs vero ē pmi enterni:
ē sequit illō sicut accidēs sbm sui: alia aūt nō. vñ
manifestū est q nō ē idē nūc eius ē nūc tpis qđ segt
mobile. Doc. n. ē mēsura mobil sm q ē idē ī toto

moto ē accidēs ei: vñ pbs querēs nām unibil in
4. phy. docet q nihil tpis ē nisi unibile, ē ad hoc accē
pit rōem ex hac die mot: ad mobile dicēs q sic lo
ci mutatio ē ipm mobile sit sil: sic numer: mobil
sit ei cū numero mot: local. fz tpis ē numer: loci muta
tōz: q numer: ipius mobilis sp erit cū tpe: hoc aūt nu
bil aliud ē q nūc. Fuit ē tpis sunt sil. Addit aūt q
ipm ꝓparat ad id qđ fert: nō sicut nūer. Vñ sic vnita
ta cū nūc sit indiuisibile. Ex ḡbus manifestū est
alia esse nūc z illud qđ mēsurat mobile sm illō qđ
est ē sm id qđ ē idē in toto motu: aliud aūt ē qđ es
sinuat tpis. pz. n. ex pte mot: ē mobil mobile esse
idē in toto motu realr: fz alter ē alter rōe: fz b ei
alteritas ꝓsistit in ḡbusdā indiuisibilib: mot: q di
cunt nunca ee: sine tñ insolubilitate ē hmōi ꝓtinua
ant motū qñ ges aliq: illoz nō accidit. Mobile
aūt nihil ē hoz cū qlibet hoz accidat sibi. sil tñ sē
b mutata ee cū mobili: gnez: sūt ve sbi: sicut ar
te mobilis ē apte insit qđ segt mobile ē accipe
diuersa ē diuersa ee. Et b ei: diuersitas ꝓsistit in
tpis idiuisibilib: tpis q ē dicūt mēsurata ee: ē itha
mēsurata ee sine interpollatōe: fz instātia q ꝓtinu
ant tpus ē b nihil aliō sē nisi diuersa ē diuersa rō
eiusdē illatē: qđ idē est realr in toto tpe sequens
mobile inquātū est idē re in toto motu. Hinc aūt
adiungit instās eui qđ mēsurat mobile fz se: sicut
aliō nūc ē mēsura ei: mēsrū cēntia ei: ꝓiecta ē mo
tui, vñ sē bñ arguit q nihil mot: ē nisi mobile sit
ē tñ mobile nō ē aliqđ de sba seu de cēntia mot:
nisi fortē sicut sbm di ptinere ad aīalis sui cū ea
dat ei: diffinitōe: fz b est q: accidentia diffinūt ꝑ
suppletionē hoz q penit: sunt ee cēntias eoz: ita
bñ arguit q nihil tpis sit nisi unibilis sit: nec tñ ō se
quit q illō unibilis sit aliqđ tpis: ē ō pbs subtilissi
me cū vellet ostendē nihil tpis ee nisi nūc nō b di
recte ꝓclusit qđ itendē videbat: fz directe ꝓclusit
nūc ē tpis ee ē sil: sicut mobile ē mot: Fuit sil: ē ꝓstat q
motū ee ipius mobil est ꝓtinuatio ipius mot: nō
aūt ipz mobile, fz sicut mobile nō sepat a moto ee
nec a motu: fz sp ē sil: ita ēt de tpo nē: q ipa diuer
sa ee si cēntie ei: ꝓtinuata nō dico diuersa ee ei: q:
diuersa as nō attingit cēntiā eui: cui fz ei ꝓtingit fz attri
git nūc tpis, vñ b diuersa ee ei adūcta erūt aliqđ
tpis ē nō ipm nūc ꝑter qđ eū nihil tpis ē. Ipm vo
instans qđ in se alterat diuersa ē diuersa rōe quo
ad sua ee ē aliqđ tpis fz nō ē tpis. Unū pbs ibidem
cū pius vocasset ipm nūc nūez mobil: sup b. n. sba
bat argu. ei: ibiungit nūc nō ꝓpari ad mobile sicut
nūez fz sic vnitatē nūeri: quā ꝓstat nō ee nūez sed
ei: replicatio q ē sibi alterz ē alterz ee ei est numerus
Ipa aūt replicatio vnitat: nō est ipa vnitas fz ac
cidens eius fz ipa quoq; sit accidens. Instās q qđ
est quasi vnitas ipius pmi mobil sm pbm nō est
instās eui: q: unibis eui est aliud p cēntiā ab instā
tibus ꝓtinuatibus tpis. Ab illo tñ ista dcrinant ē

o stantur: sed ipm est idem in essentia saa: in qua
nulla cadit alteratio sicut in cēntia pmi mobilis
Hec aūt abil etiā ꝓsequūter ad alterationē pri
mi mobilis qđ alteratur sm vbi ē b est unibis qđ
nos vocam: euū qđ est ꝓncipiū tpis. vñ Boe. 3. ō
ꝑso. Qui tpis ab euo tre iubes. q: ab illo inskiti ꝓ
cedit tpis: sicut mot: a mobili: nō tanqz ab aliquo
sui generis fz explarif: sicut dicim: inferiora pce
dere a supiozib: Ideo subtilr discernēdus est inf
ista duo nūc: q: pmū nūc ē mēsura tm. sc. m vo ēt
est accidēs ē ad gen: tpis ptinens: ō dī mēsurare
tpis. vñ pbs. 4. phy. ꝓ ꝓparationē mobil ad mo
tum docet qđo istud instās mēsurat tpis. q. f. vnū
quodqz mēsurat p id qđ ē notius sui generis. Inte
ea aūt q ad tpis ptinēt notius est instās: sicut ē tpis
mobile notius est in motu: ē ꝑ is cognoscit tpe mo
tus. Ubi ꝓsiderandū est q: duob: mōis aliqđ pōt
esse mēsura alteri: vno mō qñ ipa mēsura sel: vl
pluries accepta eggal mensurato sicut trinarius
aliū trinariū mēsurat vl nouenariū. Alio mō qñ
vnū est rō cognoscēdi aliō. vñ de isto cognitio nō
bī nisi sm q: aliō ducit intellectū in cognitiōez ipi:
ē tō illud nō erit absolute mēsura alteri: fz media
te scia: r tō pbs dicit. 1. meth. q: scia ē mensura sci
bilis: b aūt erit p modū illi: per qđ intellect: ducit
in cognitionē talis rei. Isto mō mobile pōt dici mē
sura mot: q: p ei: noticiā devenit in noticiā mo
tus vt ibidē dī: q: mobile ē pmanēs: mot: vo trā
siens. Ideo mobile notit: est ipo motu: silr instans
tale noti: est tpe simplr: q: pmanēs ē ē idē re: tpis
vo translēs. fz qñqz tpis sit nobis noti: q: ē aliquo
mō sbm sensū q: ē sensibile cōe cū sit numer: mo
tus. Cuz aūt dī q nihil ē pius de tpe nisi nūc: nō si
gnificat aliqđ instās qđ ē ꝓtinuās ꝓtes tēporis ad
inuicē qđ cū tpe labīt nec pmanet vt utez signari
possit: sicut pōt punct: in linea vn: ē idē cuius bis
sumi inquātum ī inquātum ē ꝓncipiū ē finis re
spectu diuersaz partiū linee: nihilomin: idē nūc
ē principiū vnius partis ē finis alteri: in tpe: sicut
in linea punctus. fz b dī de nūc qđ sequit id qđ fert.
Id. n. manet idē sm cēntiā in toto tpe: variatū tñ
p rōnem: ē in ista diuersitate ei: inueniunt multa i
stantia: semp tñ labēria cū tpe. Constat aūt nullus
taliū instātiū labentiū ee cām tpis: cū nullū ipoz
maneat in toto tpe: fz trāseat cum qualibet parte
tpis. Ista. n. sunt diuerse rōnes ipius instātis: qđ
ē idē in toto tpe: ē tō vocant instātia: qđ aūt instāt
pmanēs patif aliquā alterationē sibi adiungit: q:
deus ē ipm nūc bīe diuersum ē diuersiz ee: b acci
dit q: vnū ē idē natū est bīe diuersas mēsuras: sic
pz de corpe celesti: qđ sm suū ee qđ est in trāsmu
tabile mēsurat euo qđ ē instās pmanēs. fz q: idē
corpus hz trāsmutationē adiunctā motui mouet
enim sm locū: tpis aūt est mēsura motus: vt dcrīn
est: tō hoc instās hz sit in trāsmutabile est tñ muta

tioni adiunctum ratione sui subiecti quod mouē
tur sm locū: vt dcrīn est: r sic accidēt aliter hz mu
tationē adiunctā sine alterationē. silr in ḡbus se
paratis reperit quida motus affectionis ē intelle
ctionis: nō aūt sm suū esse. Uñ ybicumq; reperit nū
stinc nunc: sic ꝑ est repire motū aliquē adiunctū.
Ex quo manifestū ē q: euū nō ē vt in sbo in primo
mobili: fz est mēsura ei: tñ: vt in sbo aūt ē in pso
enitemo, sicut. n. tpis respectu pmi mobil est acci
dens ē mēsura: respectu aūt motū aliox inferio
rum mēsura tñ. Ita euū respectu pmi in genere:
eoz q euo mēsurat ē accidēs ē mēsura. Respectu
aūt aliox est mēsura tñ: r q: pmū in quolibet gne
est vnū tñ. In vno aūt sbo impossibile est plia ee ac
cidētia vni: nāe ab illi: vnitate erit tñ vnus. cuius
cium q euo mēsurant: sicut tpus est vnum oium
q: motuū pmi mobili est vnus.

¶ Quid mēsurat opationes angloꝝ. C.IIII.

c Onsiderandū est aūt q nulla actio ꝑ se
parate mēsurat illo mō: cū nulla actio sua sit
sua sba: soluus. n. dei actio ē ei: Unde ō sba
e actio ei: est eīna. cū aūt angls agat aliqđ ēt sicut
qñ aliqđ agit circa sba corpa inferiora illa trāsmu
tando sicut frūt ē in anglo Thobie: tūc actio sua
mēsurat tpe nro. si aūt actio sua nō fuerit ad ci ea
nisi modi ē intelligere. tūc si intelligit in vbo actio
sua mēsurat essinare ptiparive. Dic. n. actō sua
nām suā trāseendit: q: p nām suaz nō videret res
in vbo. Si vo intelligat p spēs suas: tūc actio sua ei
sit successiua mēsurabit tpe qđ nō ē idē cū nostre
etiā cū eo qđ formale ē in ipo: r huius tpis vna p
ticula cū multo tpe nro ē pōt nullo medio inter
cidente ḡuis in tpe nro multa media cadūt ꝓpē
eius ꝓtinuitatē. Cum vo intelligibilia sibi succe
dunt: erit ibi tpis pfectū ex multis partibus inā
nisibilibus in seipis. ē be pticule nō sē in infinita:
q: nulla istaz ē cadē in toto tali tpe: sicut est unitas
tpis in tpe. Hec aliqua istaz ē ꝓtinuatio tpis: sed
quelibet ē pars sicut vnitas numeri. Ex his ma
nifestum est q tpis nostrū nō causat ab illo tēpore
sed ab euo qđ ē idem in toto tpe. Euo aūt nulla a
ctio mensuratur: sed esse ipezum enternorum:
ē ipa enitema. Euum aūt nō se habet ad temp:
sicut aliquid eiusdem speciei sed tanqz causa ana
loga. Per pius enim mensuratur ratio mensure in
euo ḡ in tempore. Unde a parte ei quod tota ē
pori nostro coexistit ē cuilibet eius instanti inser
ri pōt sūū angelū toti tēpori nostro coexistere: fz
nō q mensuretur euo. Tempus enim nostrum cō
comitanti se habet ad angelum rōne eni cui tpus
nostrum est adiunctum. Unde si aliquo modo di
ceretur angelus cōmetiri: sem mensurari tēpori
qđ est mēsura motus necessario hoc foret per eēn
comitantiam: ē hoc commodiēter posset dici ī

J 4

tpo non hoc fiat: licet ē pbi opinio. Tūc enim tpo indeficienter sequeret eum. Dcā q: tpus non semper duraret: cellabit nāq motus non esset eo existente seu concomitante tempora: cui nisi vt nunc. Tpo vo qđ mēsurat actiones angelo:z concomitat simplr ipm eum. Demo.n. angelū intelligāt p ipōs ordinē ppinqua quāq apud se bēr. z dua ergo b tpo absolute cum eo concomitat tpe:tpori aūt nostro in nullo ppinquat nisi forte accidentaliter. Potest n. vna particula indiuisibilis illi tpi dei tpi nostro eōmanere: z vltra hoc fm modū quā faceret angelus sup idē intelligabile:ideo p naturā illi tpi nō pōt inferri q̄ intelligere angeli mēsuret tpe nō nec ē q̄ tpo nām cōmetiat vnicam ei⁹ intellectionem vt esse suum ēuū ex suppositione. Cir si ponat vna particula illi tpi in q̄ intelligit vnū intelligibile coexistere alicui particulari tpi apud nos. Tūc n. ex hypothesi sequet tpo nām cōmetiri ipi intellige re angeli: nō tamē ppria mēsura ei⁹: sed tamē qđ eam cōcomitās: z adhuc remotius ēuō eius: q: tpo nām nō comparat illi tpori sine illi intelligere nisi p ens a quo efflunt vtrunq; tempus.

¶ Quid sit subiectum cui. CA. V.

Unc vo restat videre cui⁹ sit cuiꝰ vt subiecti. Cūm aūt manifestū sit considerandū ē q̄ sicut dī.z. metb. vnūquodq; mēsurat p simplicius sui generis. Est aūt accipe simplr simplicissimū fm multitudinē hz nō fm magnitudinē. Et b tpo genere bois rōnem generis: sicut binarij ē numerus simplicissim⁹ minimū huius cōpositionem hz nō mēsura simplr hz trīj numero:z parīū. Simplicissimū aūt i motib⁹ fm multitudinē est primus motꝰ quo mēsurant alij motus. Deūs vo magnitudinē nō ē accipe simplicissimā: q: magnitudo ē diuisibilis in infinitū. Et ideo vo nō significat minimū fm magnitudinē ad qđ oīa mēsurant: vt pedale vel bumanū nodi. Et si aliquo illoz semper erit mēsura vtī: nō tp̄us ē l primo motu vt in subiecto. Nam vo reb⁹ oēdunat: imō se suppīmā ifinati attingit ifimā suppīm: nō tpo in ī suppīmo siti vbi ē sicut in subiecto punctū cuo q̄si ifimo siti: q: cuī nō pteinet ad celū nisi sicut mēsurato. Opz q̄ cuī ē vt i subiecto i re talu cui nūgit eternitas i rōne mēsurati. Nulla aūt creatura fm ē sua ē eterna. ¶ Potest tri fm actionē suā participare eternitatē sicut angelus q̄ habet res in speculo eternitat. Nec. n. ē pfectio essentie nāe angelice. l. visio glie. Et unꝰ q̄ fione. Illius. n. essentia est magis participat tali virtutiuata. Et ideo suppōsito q̄ lucifer fuisset mansim⁹ angelo:z si steterit:in eo fo:set ēuum vt i subiecto. Dz q: ei⁹ natura nō ē pfecta pfectione glie eterne nō esti eo aliqđ qđ sit alijs mēsura sz i eo q magis

interēos est glie particeps. Manifestū ē. n. q̄ in eoipe pfectissimo qđ ē marie a eoz supīde remotum vt puta celesti:ē vnde alia mensurant. Eius aūt pfectio sequit nām fili:q: nō ē aliqs motus ad oppositū siue pfectionis i eo. In angelis aūt nō est tota pfectio a nā:q: pōt i eis ē mot⁹ ad oppositū: sicut pz de illis q̄ peccauerūt in quos aliq̄ pfectionem nām habebāt multis q̄ steterūt:quoz nā pfecta ē p gliam. Et ille q̄ pfectio ē naturā hz in glia: hz in se: vel alij mēsurent. Et ideo fm cōmētatores. x. metb. dī. Deus q̄ ē simplicissim⁹ ē mēsura oīuz simplr: nō tamē eiusdē generis: sz q: vnūquodq; tm hz de ē: z bonitate q̄tū ad illū plus appropinquat q̄ ē ipa bonitas: z ipm ē a quo oīa bona sunt qui est deus benedictus in secula. Amen.

¶ Explicit opusculū trigesimū septū eiusdē beati Thome de aquino de institutibus.

¶ Incipit opusculū. 37. eiusdē de quattuor oppositis.

¶ Ois dictio ē maxima oppositio: z q̄ eam immediate sequit oppositio proxima. CA. I.

Oniā quattuor.

q sunt oppositiones vt dī i predicamentis ideo de eis bz aut agere ite dim? Prio.n. considerāduz ē q̄ oppositio dictionis prima ē: z maxi: inter alias

Cui⁹rōnem assignat pbs i libro posteriorū dicēs: q̄ dictio ē oppositio cui⁹ fm se nō ē mediū. Vbi dū. n. oīdit distātā inueniēdā:: ideo mutuo rōnez oppositionis. Cū igit i oīb⁹ aliis oppositionib⁹ sit inuenire mediū: ideo diminuit ō rōne oppositionis dictionē. Alie. n. oppositiones mediū bnt q̄ dā tri plus q̄dā min⁹: z fm ō magis: z min⁹ participant de rōne oppositionis dictionis: ideo ibi magis: z min⁹ opponunt. ¶ Dicūm. n. i quolibet genere ē ois oīuz q̄ sunt i illo genere: vt pz i. z. metb. Et ideo q̄to magis aliq̄ participāt rōnem primi i genere oppositionū tanto min⁹ inuenīt i medio. Cōuenire aūt i medio ē duplr. Aliqua. n. inueniūt in medio eiusdē generis cū eis: z ite: i medio māe. Sicut albū: z nigrū inueniūt i medio coloris: z ite: in subiecto. Aliqua vo inueniūt i medio māe tm: sicut scia sine media: z habit⁹: z priuatio. Cōtraria nā dicūtur ordine respectu subiecti: z ideo nō fit reductio a priuatione ad habitū. Quia ē de ḡbusdā scia⁹ immediatis sicut ē de ḡbusdā infirmitatib⁹ q̄ fit curabiles. Et ideo in hijs q̄ priuationib⁹ nō relinquit aliq̄ virtus i subiecto ad habitū. Alia aūt sc̄ia immediata: sicut ē sanitas: z egritudo q̄ differenter hz ordine quod ē speciāt suū subiectū: z tri p vnū eoz nō auferē potentia ad reliquū. In relatiuis vo nostro mō ē inuenire. Nā. n. inueniūt i subiecto. Idē. n. nō ē pi: z fi lius fm q̄ pi: refert ad filiū. Nec inueniūt i medio

sui generis: eā nō sit i relatiuis magis: z min⁹: hēre tri q̄dā spālem modū inuenīdi: q: vnū illoz hz ali quid qđ ē deperdet ad alterū. Relatiua. n. se mutuo includit: z ponit: z pimit fm pōm. In predicamentis aūt nō nihil hoz repit. Nā. n. hēt mediū sui generis eū alterū extremū sit nō ens simplr et oē genꝰ nec in subiecto inuenire pōt eū nō ens subiecto hōe nō posse: nec ēt aliud i quo saluat pfectarō entis qđ ē sicut relatiua. Ens. n. nō ponit fm dependentiam suoz intellectuū ens: sicut pponit filiū. Et ideo dictio simplr ē fm se nō bis mediū. Cui minime inueniūt predicamenta opposita: z maxime opponūt. ¶ Post oppositiones aūt predictis sequāt alie oppositiones ordine quo dā: z ideo fm magis: z min⁹ reperit i eis oppositio.

Priuatiue q̄ oppositi cū nō habeāt mediū sui generis sicut aliq̄ scia hēt: nec dependentiā ad inuicē: sicut relatiua eā nō hēt subiectū cōe: primū locū tenēt post dictionē. In hijs aūt alterū extremū priuatio. l. nihil ponit. Cūm ō se negatio est: z non ens

Priuationes. n. hz pōm sunt de genere nō entiū. Dz q: nō ē negatio absoluta hz talis habitus q̄ requirit subiectū ideo priuatio ē negatio i subiecto. Priuatio. n. de se ē tanq̄ alterū extremū dictionis: hz rōne habit⁹ quē sequit determinat ad subiectum: z ad genus sui habit⁹. Et ideo priuatio ē negatio i genere: z ēt i subiecto vt deinā ē. Dz q̄ sciendum ē q̄ nō inueniūt oīno i subiecto: q: priuatio cū ipsi aufert a subiecto rōnem scientie: pōs habere: cui habituī scienci nō possit. Hoc aūt nō facit ois scientia. Unde manifestū ē priuatiue opposita marie opponi et marie attingere oppositionē dictionis. Et quo de facili ostēdit cui priuatio nata ē opponi: z quo.

Priuatio nāq; id qđ oppositionis hz accipit a dictoriis. Ubi inuenit negatio absoluta: nō esse f. Ubi cui priuatio sit de genere nō entiū q̄tū in se est q: de nā sua attingit vltimus extremū dictionis: z si deficiat q: oē qđ ē post deficit a primo: vtī alterū extremū dictionis terminat ad subiectū: z ad genus priuatiū: illud cui opponit priuatio p se erit aliquod ē i subiecto: sicut ē absolutū ē cui opponit nō ē primo: z p se i dictione. Sicut g̈ nō ē qđ ē alterū extremū dictionis opponit ipsi ē absolute primo: z p se: ei aūt ad qđ segt ipm ē simplr sic forme scia⁹ vel ē materie et priuatio ad qđ nā est aliqd qđ regrit ad hz q̄ totū ens habeat: opponit ex pte: ita nō ē i subiecto qđ ē priuatio: primo et p se alicui ē opponit qđ ē natū reperi i tali subiecto ei aūt ad qđ sequit tale ē. i. habitui opponitur ex pte. In ordine. n. principioz formaliū primū est ē: q: ē ē primus actus: nec aliqd designat i actu nisi p.ē. Nā. n. aliqs hz sanitatē actu nisi sanitas ponat ē i eo. Vbi oēs forme sequunt ipm ē i ordine actuū fine principioz formaliū vt deinā ē. Dz inuerēdo ecōtrario ē. Forma. n. p pōs liberet: z pīam

ipm ē. Et ideo considerādo ipam liberatiē ē sequi forma. Et hz facile ē videre i re mālī vt puta i lapide vbi ē nō ē ipsi forme: primo hz ipsi rei lapidee f. māe. Materie aūt z forme ex ēitū. Videm⁹ n. q̄ ē i re tali p medū: z hz distanter se hz ad formā. Ipm. n. ē i lapide ē act⁹ rei immediate: z primo: z p re ipam ipm ē ē act⁹ forme talis rei nō vt cuius: hz vt ei⁹ quo aliqd ē. Et qđ⁹ pz q̄ ē pius ē i ordine actuū hz forma. Dz q: mā immediate hz ēitū forme cui ipa ē pportionata: z hz ēitū resultat cō positū ex⁹ act⁹ ē ipm ē: ideo forma ē mediū i aggrēdo ē ipi māe: z ipsi obposito: q: ipm ēitū nō ēt nisi forma haberēs ēt māe. Et ideo fm haberētiā pōs est forma: z ē posteri⁹: vt deinā ē. Priuatio ḡ fm id qđ oppositionē dictionis attingit nō ē. l. qđ ē negare primū actū directe opponit alicui esse: z ex ēitū opponit illi ad qđ ē segt fm vo qđ deficit a dictione: q: accipit vt i subiecto: z primodū habētis: primo repugnat habitui q: habit⁹ ē pōs i haberēdo vt deinā ē. Dz manifestū ē q̄ hz debet priationi in istum deficit a pfecta rōne oppositionis. Et dicēs ḡ manifestū ē q̄ plus regrit ad oppositionē priatiuā q̄ dictoriaz. Dz tri id qđ addit oppositio priatiua fm dictionē nō augit oppositionē: hz minuit. ¶ Dz dubiū ē quo oppositio dictoria maior: sit hz priatiua. Cū. n. oppositio nō sit nisi elōgatio potētie ab actu sic ealo: facit potētiā fm subiecti distare a frigido: priatio aūt ei⁹ remouet a suo subiecto potētiā ad habitū cū impossibile sit habitū induci post priationē: vñ nō magis pōt natura deficere facere videntē q̄ ēt nō ente ens: nō min⁹ vt opponi vltius: z cecitas q̄ ens: nō ens. ¶ Sciendū ē ergo q̄ dupliciter elōgat aliq̄ potentiaz ab actu. Uno modo ipam potentiā remouēdo ita q̄ nihil ei⁹ relinquat. Et isto modo i oppositione dictoria elongat potētia ab actu: q: in nō ente simplr nihil potētie ad ēē. Alio modo interponēdo obstaculū ne potētia ducat ad actū. Dz b stingit dupliciter: vno mō ad tps: z mobilr sicut albedo fac̄ subiectū sibi distare a nigredine. Alio modo immobiliter: z sic priatio remouet potētiā sui subiecti ad habitū: non q̄ potētia oīno auferat hz q: obstaculū indelebile ponit i tpo subiecto. Et ideo dicit q̄ priatio aufert potentiā ad actū. Cūm magis miraculū esset aliquodlibet die aliā creare: hz b min⁹ mirem⁹ q̄ ce cū illuminare: q̄ tri q: rarius ē mirabilius putat. ¶ De oppositione scia q̄ magis distat a contradictoria q̄ priatiua. CA. II

Dist priationē sequit oppositio scia in q̄ p imicit magis scientia q̄ in dictio.

Est tri in ea q̄dem accessus ad q̄dam oppositiones: z q̄quid in ea oppositionis ē: totum efficit p participationem oppositionis priatiue: z dictorie. Quedā nāq; scia nō habēt mediū sue nature sicut ē sanū: z egrū fm pōm: tri inueniūt

in subiecto. Et i illis vbi nō sit reductio vt ab esse in subiecto. Et i illis vbi nō sit reductio vt ab esse in nudine ad esse vt magis accedat ad naturā priuationis habet. In illis vo in quibus fit reductio mutuo accedit ad naturā priuationis semp vt in pluribus alterū extremū vt positio vt alterū vt habitus. Quatuor n. i habitu faciūt. Generatem vt dominū. Priuationē. i habitū faciūt. Generatem vt dominū. Priuationē. i habitū faciūt. Generatem vt dominū. Priuationē. Et ideo ois generatio reducunt in habitū i priuationē tanq̄ in primā oppositionē. Et habitū i priuationē tanq̄ in primā oppositionē q̄ est in genere: q̄ in oppositione ꝺdictionis reducitur ois generatio in primā oppositionē simplr. Et ois fieri: vt in primā oppositionē simplr. In qua. n. oppositione ꝺdictionis alterū extremū est nihil simplr: i simplr nihil sibi determinans: tanq̄ subiectū: q̄ nobile eius extremū. Cum nullum subiectū regrit: q̄ manifestū est eo i quo salvatur ro eī. p̄fecta q̄ est ibi cuius ē non ē i subiecto sine pōne. In oppositione vo ꝑuatiua alterum extremū vltimo nihil est simplr cum sit de genere non entis nihil sibi determinat p subiecto: q̄ p̄ter altero eius extremo q̄ regrit subiectū: i hē habitus ipse. Demp. n. nobile extremum trahit quodlibet ad subiectū si ipm habuerit subiectū: est ipm non habuerit subiectū nec aliud habebit. In oppositione aūt ꝺna vtrūq; extremū aliqd est realiter: ⁊ imperfecte deficiat magis a rone entis: per quē modū dicit pbs in libro de sensu i sensato q̄ nigredo est ꝑuatio albedinis. Et sic vtrūq; extremū regrit idē subiectum. Cū p̄z q̄ oppositio ꝺna magis dicat ab oppositione ꝺdictoria q̄ ꝑuatiua. Cleritatē geḡd oppositionis in ea ē totū est p natura ꝺdictionis: sm videl̄ q̄ alterū extremū tinet ad ens: alterū vo ad non ens. Albū. n. i nigrū sunt albū i nō albū: sicut videns i cecum sunt videns i nō videns: i in ꝺdictione ens i nō ens: q̄ differūt: q̄ in ꝺdictione absoluta ens i non ens accipiunt vlr. In ꝑuatione vo nō videns nō accipitur vlr. Lapis. n. ē non videns: nō tn illud nō videns opponit visionē p modū ꝑuationis: sed non videns q̄ tn natū est videre. Hoc aūt ē non videns in particulari accepto. Sic̄ non albū opponit albo sicut nigrū non q̄dē non albū ethiopis q̄ nō albū q̄ tn natū ē ee albū. Ex dictis ḡ manifestū est q̄ ꝺdictio sm q̄ p̄tradictio ē: nihil negat i genere q̄ simpliciter extra genus. Q̄ aūt ꝺdictorie, ꝓpositōes vt aliter accipiunt i genere: vt puta hō albus hō non albus: homo currit hō non currit: ḃ non est p natura ꝺdictionis simplr q̄ p resolutionē ꝓpositionis ꝺna: i ꝺdictorias ex ḃus natura oppositionis accipiāt. Idē. n. ēbō niger i homo nō albus: hō non currēs i hō stans. Et tā dē tales ꝺdictiones debēt extrema i genere. Inde ē q̄ sophiste decepti sunt putates alterū extremū ꝺdictionis nō ee i genere i tinere: q̄ videt̄ ꝓpositionē vnā nō esse alteri ꝺdictoriā nisi de eodē subiecto idem re vere affirmaret: i falso negaret: i ḃ in eodē tpe: q̄ accepunt in ꝑdicatis ꝺna resolutis sm ꝺdictoria. Que q̄dē ꝑdicata ꝺna necesse ē ꝓuenien tia hde subiecto i genere vt p̄z de albo q̄s opponunt nigredini. Vbi q̄s non ē simplr: non est albū. Adeo nāq; vera ē ꝓpositio. Non negat ee albū ḃ eo q̄s non ē: sicut ē illa in q̄ affirmat ee de eo quod ē. Et tā ēi de fal. est albus fal. non ē albus: nō ē ꝺdictio absolute ⁊ ꝺdictio participata in ꝺna. Et albo i nigro. Et tā in ḃus talib̄ ꝓpositionib̄ vtrūq; extremū ē in genere. In ꝺdictorijs vo absolute neutrū extremū ē in genere. Nullus modi. n. fūt ee i non ee. Manifestū. n. est q̄ ens nō est in genere nec sub̄ oppositū. Et ideo sicut ois res q̄ sunt i genere ē reducere ad ens q̄s non ē i genere: ita ois oppositiones rez i genere entium ē resoluere in oppositiones illā ens terminī nō sunt i genere. Et sic res tāto pfectiores sūt to magis ꝑticipāt ō ente: sic̄ iba ē pfectio: acsitez: q̄ in ea repit pfectar ō ens: ita oppōes rez tāto pfectiores sūt i genē oppositionū ḡto magis accedūt ad p̄ticipādā oppositionē ens. Et hoc repit i ꝑuatione i habitu que sunt extrema p̄ne oppositionis p̄nētia ad substantiam.

¶ De oppositione relatiua CA. III.

Ppositio aūt relatiua minimū hz de ꝺdictione: non q̄ habeat medium sui generis q̄s in alijs minuit rōnem oppositionis hz q̄ nō regrit extrema realiter diuersa. ¶ Sūt. n. quedā relationes q̄ sequūtur actionē intellectus sicut est de relatione ꝛcēptibilis: i de genere i specie: i huiusmodi i quib̄ nulla ē diuersitas nisi quā facit intellectus. In alijs vo relatiuis q̄ fundant super q̄titate vel actione ē diuersitas realis: vt p̄z de duplo i dimidio ꝑie i filio: i huiusmodi. In oībus aūt alijs oppositionib̄ est repire diuersa extrema: sicut p̄z de albo i nigro q̄ sunt ꝺna: de visu i cecitate q̄ sunt ꝑuatiue opposita. In ꝺdictorijs vo absolute nō sunt extrema realr diuersa: q̄ non ens nō est aliqua res. Sūt tn extrema ꝺdictionis semp realiter nō eadem: q̄s tn in relatiuis quādo q̄ deficit vt desū est. In alijs aūt. i. relatiuis quorū ē est ad aliud ꝓpter dependētiā eox ad se mutuo: adhuc min̄ de ꝺdictione est q̄s i oppositionibus alijs: quia extrema nō ꝛcludūt se inuicem nec ponūt: imo cū vnum inest reliquū impossibile est inesse. Et hoc vlr verū ē i oīb̄ oppositionibus quarum extrema q̄uenīt i aliquo subiecto: vt ē de albo i nigro: visu i cecitate. Et ideo trāsmutat subiectū sm illa alterum relinquēs i alterz requirēs i sic generatio vnius est corruptio alterius.

¶ Quomodo diuersi modi trāsmutationum sequūtur oppositiones ꝑdictas. CA. IIII.

Unc ergo restat videre de modis trāsmutationum que sequūtur oppositiones ꝑdictas. Dicendum est ergo q̄ sm doctrinam pho: res pduce sunt a deo ad esse suū. Unde nō solum est deus causa motus celi: sed etiaz subsistentie eius vt dicit pbs. Dicut ergo cum p naturam

sit aliquid ex suo opposito fieri esse alal sit. et non esse alal: ita necesse est ee simplr: q̄s est ꝓpriū deificentis emanare. et nō esse simplr: i hoc ē alterū extremum ꝺdictionis: nō q̄ ipm non esse necesse sit durationē precedere ipm esse: sed natura tm. Prospicia ergo causalitas dei attingit extrema cōtradictionis que extra genus sunt. Et ideo actio sua nihil supponit necessario. Et hec actio i creatio que nō est de genere motuū cū non habeat aliquā subiectum tanq̄ principium motus. Mot aūt semp est i mobili vt in subiecto. Inde ē q̄ hec actio sua solūmodo est: i nulli creature ēsentur. Actio. n. rei nō excedit ꝓncipia ipsius p que agit. Deus autem res creat: in genere est. Unde ipossibile est creaturā ad id quod nō est i genere attingere tanq̄ subiectum sue actionis. Huiusmodi autem sunt esse i nō esse que sunt extrema ꝺdictionis i creationis: i ideo nulla creatura creare potest. ¶ Ad huius euidentiam ꝑsiderādum est q̄ ee diuersimode se hz ad creationem vel ad generationem. Esse. n. est ꝓma rerum creatarū hz auctorem libri de causis: nō q̄ creatio sit vt in subiecto in ipō ee: cum creatio passiua sit accidēs cuius est habere subiectum: sed vt i subiecto est in ipa creatura. Sed creatio sm q̄ relatio ē terminat respectum p se ad ipm esse rei create: i ad rem p ipsuz esse: quod p̄z. Quia extremum relationis ipsius realiter ēn creatura quod nō attingeret nisi creatura haberet esse realiter. Ipm tn esse nullius accidentis est susceptiuū: sed ipm quod est. Et ideo in re habente esse sm illud quod relatio hz ee ēā aliis accidentibus relatio primer ad rem: sed sm ꝓpriam rōnem eius que est referri ad alterum p̄tinet ad ipm esse rei per se p quod res refertur ad deum. Esse nāq; diuinum ꝓprie est ratio creandi. Quia p creationem omnes res cōmuniter accedunt ad participādum esse ipsum est eis possibile: nō autem naturam diuinam. Ipsa. n. non participatur a creatura: hz ibi idem sit esse i natura i sapientia i potētia siue quodcūq; huiusmodi. Huiusmodi enim in paucis reperiūt. In generatione vo nō dicit generatum ipsum ad participandum esse generātis: sed ad participandum naturam eius. Aliter enim esse sit suppositi in tali natura foret participato in supposito i sic fieret generatio sortis. Ideo i generatōe sortis, nō generat sortem cū suppositū non habeat nisi vnum ee communicabile: hz homo generat hoīem. Natura. n. manet vna sm rōnez nature: cū diffinitio sit vna. Deus vo nō creat deū. Deus. n. nomē nature est sicut homo. Ens tn creat ens: ideo relatio creature ad deū fundat sup ee creature. Relatio vo inus rei ad aliā sup ipas res ꝑncipaliter fundat vt dictū est: ideo ꝓprie actio creature ad rem terminatur: vñ cōpositus ē q̄s generat sm phm. 7. meth. compositū. n. hz naturā generātis ad ipm esse. et ex hijs cū cōposito sit esse. Actio vo dei qua p̄ncipia torā rem simul pductā ex suis ꝑncipijs ad ipm esse terminat q̄s est unimā i maxime formale i rerum in ipo esse rei saluet alterū extremū relationis vt dictū ē. ¶ Et ex dictis ergo manifestum ē q̄ actio dei que sit creatio totam rē pducit simul cum ꝑncipijs suis ex quibus res p̄stat in esse suo quod est obiectū creationis vt dictū est. Et videtur hinc non dicant creata quoz non est tale esse: cuiusmodi ē forma milis i materia vel ipa sit p se accidentia talis rei sed alia hec potius dicenda sūt cō creata. Alia vo bum ana hz sic formā: q̄ tn hz esse p se hz in corpore hoc sibi acquisitum sit vt non extra: q̄ ēt non pducit de materia sicut alie formē materiales ꝓprie dī creata ꝙ alie formē. Si enim considerentur terminus a quo in creatōe q̄s est nihil fiat non ens simplr cum alia sit non ex materia aliqua simpliciter creat. Si vo consideremus terminum ad quem q̄s est ee ad quod terminat creatio: anime aūt humane in ꝓncipio sui nō acquirit esse sed homini sicut docet Aug̃ia ipa ꝓprie nō dī creata. Sed hoc idem esse alicui corpori cōcreatum quod nō reperit in alijs formis. Et ib creatio in generationibus bois misceī. In alijs aūt operibus nature vel artis creatio tm supponit in ḃus oīno materia in essentia sua non efficit hz cōpositum p trāsmutationem materie. ¶ De ꝺdictis aūt dubitari pōt. Nam cum esse sit terminus creationis vt dictū est non solū aūt cōpositum q̄s subsistit dī esse sed et ipa materia vel et ipa scientia: videt̄ q̄ creatio terminet ad mām i ad accidētia. Dia. n. q̄ habent cēntiā i rez nāmecessario esse habebūt p nāz essentie sue. Et si aliude illud eis accrat nihil accrit. Sic̄ sic quasi ipsicatio essentialis ꝺdictionis cū dī mā est essentia hāt sine ee tn. Quod. n. ē essentia, aliquo mō ē vt videt: q̄s est hz ee: q̄s aūt ē sine esse nō hz ee. Unde q̄ essentia q̄ ponit sine esse simul habeat ee i nō hēat esse. ¶ Ad hui⁹ q̄ euidētia ꝑsiderādū est q̄ hz illud q̄s est aliqd: aliud extraneū a natura sua possit habere additum sm Boetiū: ipm tn ē nihil pōt secuz cōparari q̄s ad ipm non pueniat. Et ideo ee separatū q̄s deus ē simplicissimū est. Cum aūt in q̄libz rebus inueniat aliqd ꝓter naturaz ipsius rei: quasi sibi aduenīēs: certū est illā rem nō esse id ez quod sua esse: i hoc ē ee omni creature. In oīb⁹ enim creaturis sunt acsitia quedam ꝓter illud quod ꝑtinet ad ipm rei: i in hoc differt eis creatura a deo. ¶ Ulterius in ipsis creaturis est ꝺsideratio q̄: in q̄busdam idē est res nāe i natura ipa sm id q̄s ad gen⁹ ꝑtinet rei: hz res nature subiecti acsitium sortitur: i sic differt res nāe a natura: q̄ ille in re nature accepit suppositum ꝑtē cum omnibus in re nature acceptis suppositum ꝑtē cum omnibus ipm cōcomitantibus. Et hec sunt accidētia omnia

que sequuntur indiuiduum. Sed res nature: est ipsa natura rerum r idem sunt quod simpliciter rebus dempto ipsi r indiuiduis in eis. In aliis vo rebus ex his duobus patet ydemptitas huc res nāe ab qua nō distant per accidētia que pungūt ipm indiuiduū, cuiusmodi est quātitas r hmōi: ipm indiuiduū, cuiusmodi est quātitas r hmōi: q: a mā. Forma. n. facit ipm r ideo dicit diua eō distinere ipm: r mā indiuiduum. ¶ Manifestum ē ꝙ q per aliqd fit generis differūt indiuidua in rebus mālibus a ipē: r nō solum per accidentia. In rebus vo simplicibus indiuidua solū p accidētia differūt a ipē: r nō p aliquid sūt generis: r in eis tot sunt ipē, quot sunt indiuidua. ¶ Sed q: dctm est gen̄ sumi a mā: r differentias a forma: r māz cauēre indiuiduū r formā spēm: ideo sciendum est quid ē dicam sumi a forma r formaz ꝓstitue re ipm. Differentia. n. specifica sūpta facta spēs r idē est genus sumptū a māia r māz cauēre in diuidui. Nam genus sit p actum intellectus abstrahentis vsq a mā particulari que ē pncipius in diuinationē. Inde ē q: sicut māia est ꝓpa in cō stitutione rei q; forma: ita genus ꝓpius est dīa.

¶ Ex dictis ꝙ manifestū est q: in deo solū idem ē esse r mā r suppositū oībus modis. In rebus vo ī mālibus idem est mā r suppositū in oībus que ad idem genus pnēt. In compositis vo ola ꝓdicta ab vnicē differunt. In deo ꝙ esse equalr respicit naturā ipm r rē nature. Et ideo nā diuina nō hz esse ab aliquo supposito diuine nāe. Et ꝛō ēentia diuina est huius eē r sī nō significat vt hūs esse: sed vt quo aliqd est. Q; aūt ēentia diuina sit hūs esse manifestum ē cum nihil operet nisi qō hz eē. Cū ꝙ diuina essentia creat r gubernat ola hz ipm necessario esse. Inde ē q: nō est necesse ponere in diuinis suppositum aliquod ēentie ad h; q: essentia bēat esse: r nō bēat modum suppositi: cuius ē hōe esse: sed de pfectione ipius ēentie diuine ē q: ipsa est suum eē. r ideo nō solū est id quo aliqd est: ꝛ; in se est pfecte subsistens r pfectū esse huius. In rebus vo simplicibus cum idē sit suppositū r ēentia: vt dctm est: r differant sm rōnem: necessario ēentia erit hūs esse sicut r suppositum absolute. Sed q: rōne differunt. ēentia. n. est vt quo aliquid ē: suppositum vo vt habens ēe: ideo cum ēentia nō sit suum esse. dicit essentia in eis habere esse p suppositum cum quo tñ realiter idem est vt dctm est. In rebus vo mālibus in ḡbus differunt res nāe, r ipa nā r vtrūq; ab ipo eē: vt dctm est: nā ipa nō ponitur in qualibet nā est hūs esse in illa nā. Suppositum aūt r res nāe in genere ihe est ꝓma sba: sm pbm in ꝓdicamētis cui" est p se esse: vt ibidē dicitur: r nō in alio sicut accidens nec sicut pars. r nō solum hz nec hz dici de aliquo in quo differt: ab aliquo secūdis hūjo que de aliis dicunt: hēz nō sine in aliis. Cum ꝙ ꝓprium sit suppositi in genere ihe per se eē, nam ola alia vt accidētia r partes r ipa vtia que intellectus facit nō per se subsistūt: sed a ꝓma sba dependēt qua destructa impossibile est aliqd aliozz remanere sub rōnibus ꝓpriis: nō enim manet hō vl asal destructo indiuiduo oībus vtriusq; nec manebit aliqd hūs rōnem pē illoꝝ: nec aliqō accidēs eoꝝ ipis destructis: est sentia in rebus mālibus nō hz eē cū differat a suo esse: sed ipm suppositū est hūs eē a quo vteriuz ipa essentia differt. Ubi in rebus mālibus eē nō seqt ēentiam: nisi qi pncipia ipius ēentie mā. f. r forma ꝓstituat suppositū per se exīs quod ē ꝓpria sba que nō pōt esse dependēs ab aliquo ſz per se sbsistit in eē pfecto. Inde manifestū est q: partes alterum vt manus r pedes r hmōi que sunt in potentia ꝓpinqua ad actuz seoꝛsim q; eos acquirit sola diuisione a toto sine aliquius noue ēentie pductione hūt aliud esse de nouo quod ad ꝓdicatz essentiā nō sequat: q: ipa eius pncipia nō ꝓstituebant aliquod suppositū huius esse actu sue ꝓmam sbam cuius solū est habere esse p se q; per ipam fiat ēentie ꝓuenit r nō aliunde: cum ēentia nō habeat esse nisi p suppositū ipm cuius ē hōe esse: vt dctm est. Et dictis ꝙ manifestū est q: nō est dicendum oē id hōe esse in rez nā: cē dico q; sequatur ēentiam de quo ppositio formari pōt. Ideo cū dr cecitas est in oculo: nō designat cecitatē hōe esse sequens essentiam cum ꝓpatio nō habeat essentiaz: sed significatur potius q; oculus careat quodam esse. Similiter cum dicitur materia ꝓma est non ens per accidēs: nō significat q; aliq; esse sequat essentiam matie ipius: q: eē actus est quinta: sed significat q; essentia matie est subiecta ꝓpationi rōne cuius dr nō ens nō simpliciter q; ē nihil: sed in genere sicut est ipa ꝓpatio que ē participatio nō entis simplr q; est alterz extremū ꝛdi tionis r ꝓpinquius ḡ alterz ꝛrioꝝ q; ponit aliquid in nā rei ipius. r ꝓpter hoc dicit bear" Aug. q; mā est ꝓpe nihil q; est ꝓpter ꝓpationē adiūcta. ¶ Ex dictis facile est soluere ea que supius obiecta sunt. Hoc. n. solū creari dr q; hz esse: r hē suppositum siue ꝓma sba cuius ē eē per se. ¶ Materia vo nō dicit esse nisi per tale suppositum: nec etiam accidētia, r nō ꝑcreata dicunt potius ḡ creaquedam essentia si esse nō sequit ipsam essentiaz. Quia cum dicitur q; materia est ēentia quedam idem predicat de se: q: nāa est sua essentia: q; in oībus simplicib;s inuenit;r. Non aūt per hoc

denotat aliquod esse seq essentiā: q: in oī re creata differt esse ab ipa re. Nec opz q; quādocunq; ī ppositione aliqua ponit est aliquod esse extaz respondere in re vt dictum est.

¶ Quomodo ex ꝛrio fit ꝛrium. CA.V.

Une restat videre qlo ex ꝛrio fit ꝛrium.

n Cū. n. p naturā non possit fieri transmutatio inter extrema ꝛdictionis nec a ꝓpatio ne ad habitū vt dctm est huiusmodi nāq; mor" nō sunt: relingit p naturā solum trāsmutationē esse inter ꝛria int q; attendit mac" sm pbm. ¶ Sciēdū est ergo q; ꝛrietas ꝓprie repit in qlitatib" actiuis: r passiuis q; ll ꝓprie passiones corpoz naturaliū. Ubi ꝓpolari nō pōt corp" ab his qlitatib" nisi ipz corrūpat: nec calor non pōt auferri ab igne nisi corrūpat ignis. Calor. n. ignis seqt formā ignis ipius ilsep abiuter. Et ꝛō corrupto calore necesse ē ignem corrūpi. Sedm has aūt qlitates attendit alteratio q; ponit in actione r passione. Passiōes vo ꝓprie dicunt p quas semp abijcit aliqd a re.

Et ꝛō cū alteratio fuerit pfecta r termino iuxte cessario abijciet ꝛria ꝓpria: r corrūpet suū subiectū qō est ens actu: r nihil relinquet nisi materia ꝓma nūdo sub forma nouiter inducta: cū corruptio vnius sit generatio alteri" sm pbm ī libro de generatione r corruptione. Ubi ipossibile est generationē fieri sine alteratione ꝓcedente: r hz est manifestū cū ex vno elemento fit aliud q; sibi ꝛriant ī qlitatib" vt est ignis r aqua. Hz in his q; in qlitatibus ꝛueniunt ſſe in habitib" simbolizz vt est ignis et aer: non videt alteratio ibi manifesta. Hz q: impossibile est eādē qlitatem ī diuersis corpib" manere cū accūs non migret de subiecto in subiectū necesse erit alterationē ponere in generatōe ignis et aeris. Ideo aduertendū ē q; diuersimode fit alteratio. Quelibet. n. qlitas corpoz naturaliū duos terminos hz. Ubi vltra illos non inuenit illa q; litas: nec citra. Sedm hoc ergo hz sideranda nā alterationis. Nā aliter se hz in his q; generanē p intēsionē: r aliter in illis q; generanē p remissionē. Quum. n. ex aere generat ignis: generatio fit p intēsionez caloris aeris: r ꝛō in tota alteratione nihil caloris auferē hz semp itēdit. Et q: terminū hz vltra quē intēdi nō pōt: ꝛō cū calor ignis vltra stendit simultoz" calo: aeris auferē: r nō pars post partē auferē do. Ubi ꝓpatio facta i aere magis r magis aliqd abiecit: nō partē aut partē auferēdo: vt in aliis: ꝛ; q: magis r magis facta plus r plus ꝓmouet ad totū simul auferē dū. Hz cū ex igne fit aer: minuit paulatim calo: ignis. Hoc. n. fit p remissionem. Dicat. n. videt" q; ignis in mā aliena vt i ligno min" caloris hz ꝛ; in ꝓpria: tra cū mā sua disponitur ad aliā formā rāto plus remittit ex" calo: . Et ꝛ;eo plus disponit: tāto calor ei" minuit. Et similiter cū elemēta nō habita simbolū ex se generant:

tarie ⁊ nata est dolere ꝓpositoꝝ multitudiꝝ in q̄ fallat veritas ad discernendū q̄ sit cedat alta forma bono nouo esse. ℭ Manifestū est. n. q̄ nulla virtus erat in multos ag̃'o p alia forma q̄ est ⁊ngere si virtute est in multo sed hec forma nisi in multo i virtute non ꝓuenit si forme elementares vt ⁊ virtute non ꝓueniūt forme elementares ℭ Et dicto manifestū ē q̄ extrema ꝑdictionis absolute ⁊ oppositoꝝ ꝓuenire nō subsint potē ne creationis ꝑdicatis extrema ei subiecta sunt. Clerici. n. ponit aliqd in rerū nā. Et ⁊ manifestū est alterū extremū generatis nisi elongare potē tiam mare ad actū alterū extremū q̄ in ꝑdictionis vel pharine oppositis q̄ non p. t nisi potentia subiecta vt dem est. ℭ Dicte de hoc dubitari pōt q̄ terminī ⁊nationis pōsce fuisse esse ⁊ nō esse q̄ sunt ꝑdicto ⁊ ꝓpter hoc generatio simplr terminatur ad ⁊ens. Subsistūt aūt nihil est ⁊ū ꝑs pbm. Unde et hoc duob' videt q̄ extrema ꝑdictionis magis subsint potētie nāli q̄ extrema ⁊ietatis. ℭ Ad hoc ergo audiendū cōsiderandū est q̄ ee est terminus ⁊nationis: ⁊ ideo ⁊ticūq; aliqd acquirat ipm esse nō dr res generata: hoc ē ee simplr ⁊m pbm. Et q̄ vna res nō pōt hre simul duo diuersa esse simplr: aliud aūt esse ⁊ simplr nō inuenit in ēa sed in accidentibus in quibus ē magis ⁊ minus: ideo semp ē cū vnū esse acquir aliud abijcit ⁊ econuerso. Et sic generatio ⁊ corruptio sese comse quūtur ⁊m pbm. Hoc aūt esse non ē esse in cōi: ⁊ esse hoc vel illud cōpositū in specie determinata Dr. n. aīe nille ē in specie alicui: ⁊ nō sua actio non extendit ad esse q̄ nō sit in sua specie cuiusmodi ē esse in eis acceptū qō est alterū extremū ꝑdictionis absolute vt dein ē. Sili' non ee qō ē terminus a quo in ⁊natione simplr nō est nō esse absolute ⁊s nō ee hoc: esse ti aliquod: vt nō esse actus: esse in potentia ⁊m pbm. Esse aūt in potētia ad vnū necessario aduēnit esse actu aliud: q: nunq̄ ē ee i potentia pura sine aliquo actu. Aliter mā esset sine forma. Et ꝓpter h nulla extrema subsunt potentie nāli. Esse. n. in potētia ꝓpter ee actu adiunctum subest agenti nāli. Ag̃s. n. naturale semp requirit subiectū actu ī quod agat. Et ⁊ finis actionis sue ē spoliatio actus ꝓsentis ⁊ inducto nouī actus. ℭ Ex hijs manifestū ē q̄ illud non esse ē simplr extra genus: sed est negatio entis in genere vt ꝓncipium est in genere. Actus. n. est alterū eoꝝ ꝓncipium q̄ sunt in genere q: genus diuidit p actū ⁊ potētiaz. Jō negatio huj' vel illius act' ad idē gen' ꝑtinet: q: negat ī illo genere ⁊ nō in alio: ⁊ nō ee quod est terminus in ⁊natione simplr ꝑtinet ad gen' ſbe. ℭ Est ḡ inter ista extrema ꝑdictio p resolutionez vt dein ē supza de nō albo qō opponit nigro. Nihil. n. nō albū sic ē nō albū qō nō sit nigrū vel medio modo coloratū. Diuersimode tñ fit hic et ibi resolutio oppositionis posteriorus in ꝑdictionem

Mā in ⁊itarib' vtrūq; extremū ē aliqd actu in rebus: nigredo ⁊ albedo: ⁊ ō cuiuslibet parte pōt fieri negatio. Nec. n. dici nigrū ⁊ nō nigrū sic dicitur albū ⁊ nō albū. Dz in ⁊natione simplr alterū extremū nō est aliqd actu ī seruet pz de mā ꝓma: ⁊z habeat actū adiunctū. Et ⁊ nō pōt ex vtraq; parte fieri negatio ⁊s ex altera tm. In ⁊natione ergo simplr fit resolutio ⁊ioz extremoꝝ in ꝑdictoria: q: vn' terminus esse. ſ. hoc vel illud qō aegrit ꝑ generationē rōne ⁊itatis sine opponit actui adiuncto ipsi ee in potētia ꝓpter ei' qualitatē: sicut ignis dr ⁊ituri ipsi aque ꝓpter naturā caliditi ⁊ frigidi. Dicit ḡ dr non albū qō tñ ē nigrū vel medio opponi albo ⁊ nullū aliud nō albū: ita nō ee actu ⁊ sine ee in potētia ⁊ cui tñ adiūctū ē esse actu aliud: opponitur ee actu ⁊. ℭ Ex dictis ergo manifestū est q̄ ad alterū extremū ꝑdictionis simplr ad ee. ſ. pertinet ambo extrema generatiōis: ee. ſ. ⁊ non ee ⁊: qō est ee in potētia. Esse. n. in potētia aliquo modo ad ee ꝑtinet. Dz cōparādo vnū eoꝝ ad alterū: esse in potētia est ⁊s nō esse: q: qō ē in potētia non est ⁊m pbm. Et silr ee albū ⁊ non ee albū: qō ē esse nigrū vel medio colore coloratū ad esse ꝑtinēt: ⁊s non ee albū vel ee nigrū cōparatū ad esse albū sit quodā modo non ens: cū ad vltimus extremū ꝑdictionis spectet. Q; aūt ista nō sint absolute ꝑdictoria manifestū est ex dictis. Nā non ee qō ē alterū extremū generationis nō ē non ee simplr ⁊s pbm sed illud non ee idē ē q̄ ee in potētia. Et ⁊ manifestū ē q̄ tal' nō ee ⁊ esse oppositi est cōe subiectus: materia. ſ. Et silr est de nigro vel nō albo qō idez est ⁊ albo. Nox. n. est cōe subiectū qō est ens medii. Dz ꝑdictoria medii non hāt ⁊m pbm vt supa dein est. Ubi ista sunt ꝑdictoria p resolutionē aliarū oppositionū ī ꝑdictoriās: q: oppositio ꝑdictoria includit in oī alia oppositione vt supra dein est: sicut ꝑus ī eludit in suo posteriori. ℭ Dicebant sophiste dicētes vtrūq; extremū ꝑdictionis in genere ee. Quoz rō est. Quia illud qō nihil est nihil pōt negare. Ens non ens qō ē ee gen' nihil negat. ℭ Addūt ēt q̄ ⁊ia pōt ⁊m ee falsa ꝑdictoria vo non. Ubi non videt eis q̄ oppositio ⁊ia possit resolui in ꝑdictoriam. ℭ Dicēdū ē ḡ eis q̄ ens vno modo dr qō significat veritatē ꝓpositionis: vt dr 5. metb. Ideo. n. ita va ē negatio entis ō eo qō nō est: sicut ei' affirmatio de eo qō ē ⁊ ꝑ oppositū necessario erit falsa affirmatio entis de eo qō non ē ⁊ negatio entis de eo qō ē. Eo. n. q̄ res ē vel nō ē: dio dr vera vel falsa ⁊m pbm. Et ō id qō nihil est non negat aliqd qō ē esse: ⁊s negat aliqd qō non ē esse. Et ⁊ duplex ē sermo quo dr: qō nō ē nihil negat: vno modo a parte ꝑdicati: ⁊ ⁊ est illud quod negat: ⁊ sic vez est id qō non ēnihil negare: q: qō non ē nihil: est aliqd ⁊ ee aliqd aliqd est: ⁊ ⁊ negat per alterū ꝑdictoriū. Alio modo a parte subie-

cti: ⁊ sic de eo qō non est: vere pōt esse remoueri. Utī cū negare ptineat ad cōpositionē q̄ cōia ē subiecto ⁊ ꝑdicato ipa cū a parte ipsius subiecti nihil habeat rōnez non entis ⁊z a parte vo ꝑdicati aliquid ⁊z ipa cōpositio. Et ideo a parte subiecti remouet natura rei ⁊ ꝓpriet' subiecti a pte vo ꝑdicati natura nō remouet sed inherētia tri. Ex antē dicit ⁊ia simul falsa: ꝑdictoria vo non. ℭ Est in positionib' rōne signoz: q̄ in ⁊ijs ⁊ alia ex vtraq; parte: in ꝑdictoriis vo nō sed extrema tm. Cum n. ꝑdicatū aliqō ⁊ingēter inest alicui subiecto nō pōt vlr de eo affirmari vel negari nisi falso. Et ⁊ falsitas q̄ est in talib' ꝓpositionib' accidit: q: accipitur vt subiectū ⁊ioz qō non ē subiectū ⁊m se: ⁊s ⁊m aliqd sui non tñ qō ⁊m se denotari pōt. Unde falsitas attendit a parte subiecti ⁊ non a pte ⁊iorum: ⁊ ideo cauſat er addito de signoz. Digna aūt subiectis habēt addi. Dz vo attendat natura ipoꝝ ⁊ioz tñ iter q̄ ē oppositio non erit ꝓuenientia in falsitate. Dz. n. accipiat subiectū ⁊m q̄ natū est subesse ei ⁊ioz vt corpus: ipossibile ē simul falso affirmare ⁊ negare de eo alterū ⁊ioz: vt puta si accipiat aliqs hō vt subiectū sanitatis ⁊ egritudinis affirmatio vni' ⁊ioz de eo ē negatio eiusdem: qō est affirmatio alterius. Et ideo nec simul vere sunt nec simul false: sicut nec due ꝑdictorie absolute. ℭ Considerādū est ergo q̄ aliqd reperit in ⁊ie oppositis vtrū hāt a parte subiecti aut a pte extremoꝝ. Dz a parte extremoꝝ attribuit dz ipsi oppositioni ⁊m se. Dz aūt a parte subiecti nō nisi p accīs. Et ideo accidit q̄ due ꝓpositiones cōtrarie sunt simul false a parte subiecti ꝓpositionis ⁊ non rōne extremoꝝ vt dein ē. Et ideo qñ negat alterū extremoꝝ de subiecto aliquo: vt albū: ꝑs q̄ ipsa negatio supponit aliqd a quo remouet albedinem. ſ. subiectū ⁊ silr qō remouet. In ꝑdictoriis aūt absolute nō ꝓsupponit aliqd tanq̄s subiectū nō habeāt medium vt dein ē. In oppositis vo relatiue non est transmutatio: sed tñ ipa relatio qñ q; sequit transmutationē: sicut sunt relatiua q̄ sequūtur actionem: vt paternitas ⁊ filiatio que sequūtur ⁊nationem naturaliter. ℭ In aliis vo generibus super que generatio fundāt vel est transmutatio inter ipa extrema: sicut generatio inter esse ⁊ non esse: ⁊ hoc pertinet ad genus subsistentie vel ipsum genus consistit in ipsa transmutatione vt actio ⁊ passio. Transmutatio autem multas habet species vt patet in libro physicorum: sed motus qui est vna species non est nisi in tribus generibus vt ibidem patet. ℭ Et hec de quattuor oppositis dicta sufficiant.

ℭ Explicit opusculum trigesimū septimum beati Thome de aqno de quattuor oppositis.

ℭ Incipit opusculū trigesimū octauū eiusdē. Sancti Thome de aqno de demonstratione.

a

Dhabendum cognitionem de demōstratiōe sciendum q̄ demonstratio est syllogismus ex veris primis ⁊ immediatis principiis notioribus causis q̄ conclusionis. Et hec est demōstratio potissima. Aut ex talibus que per aliqua vera ⁊ ꝑma ꝓncipium sue cognitionis supplentur: ⁊ hec est demonstratio non potissima. Unde sciendum est q̄ tria cognūtur ad demonstrationem. ſ. subiectum passio ⁊ dignitas. Subiectum est ō quo predicatur passio. Passio autem est accidens per se conuenibile cuiq; subiecto de quo predicatur. Est ergo demonstratio potissima quando predicatur passio de subiecto vniuersali per medium quod est diffinitiuo dicens quid ⁊ ꝓpter quid. Subiectum autem vniuersale passionis alicuius est quod ē conuertibile cum sua passione ⁊ q̄ habet eandem ⁊ra se sue passionis. Unde triangulus est subiectum vniuersale huius passionis que ē habere tres angulos quod est conuertibile cum sua passione: q̄ quicquid est triangulus hz tres angulos ⁊ē. ⁊ econuerso ⁊ triangulus in eo q̄ triāgulus est hz tres angulos. Subiectum particulare est quod nō est conuertibile cū illa passione ⁊ nō hz cām ⁊ra sue passionis vt ꝓcheles: q: nō quicqd hz angulos tres ē ꝓcheles: q: ꝓcheles in eo q̄ ꝓcheles nō hz tres angulos ⁊s in eo q̄ triangulus. Diffinitio vo dicēs qd ē diffinitio data p ēcirtalia. Et ē diffinitio subiecti vt triāgulus ē figura plana trib' lineis ptenta. Diffinitio vo ꝓpter qd ē diffinitio data p ēm ⁊ q̄ est diffinitio passionis q: diffinitio passionis dicit ēm vnde rētie passionis in subiecto per qō subiectū passio hz ē. Uerbi gr̄a. Habere tres angulos equales duobus rectis ē hre angulos extrinsecum equalē duob' rectis intrinsecis sibi oppositis ꝓpter h passio inest triāgulo p suam diffinitionē. Si aūt querat ꝓpter qd hz triāgulus ⁊ē. rīsidet q̄ hz angulū extrinsecū equalē duob' rectis sibi oppositis. Et dico q̄ diffinitio dicit qd ⁊ ꝓpter qd q̄. ſ. ē ex opposit' ita ex diffinitōe subiecti ⁊ passionis ē medius i potissima ⁊nstrande ꝓpter q̄ ꝓ dicat passio ꝑpa de subiecto vlr ⁊ adequate: vbi q̄ dicat passio ꝑpa de subiecto vlr ⁊ adequate: vbi q̄ a Dis figura plana trib' lineis ptenta hnis angulus extrinsecū eqlem duob' intrinsecis sibi oppositis hz tres angulos ⁊ē. In hac ꝓpositione maior cadit sēs modus dicēdi p se q̄ ē qñ diffinitū ꝑdicat de diffinitione sed omnis figura plana trib' lineis ptenta hz angulum extrinsecū equalē duob' intrinsecis sibi oppositis. In hac minori cadit ꝑmus modus: qui est quando diffinitio vel pars diffinitionis ꝑdicat de subiecto q̄ est cū reduplī-

eutione cause vt luna ꝑpter interpositionem terre deficiat: aut eccupsis ꝑpter interpositionem lune. Vltimo exemplū est de pestilima dentis extractione. De corpore naturale illuminati a sole patiente. De corpore obscuro deficiat luna est huiusmodi luce a terre obscuro deficiat luna est huiusmodi ergo luna deficit. Et ꝓbat passio ꝑ diffinitionē dicendum qđ ꝑpter qđ. Demonstratio vo non ꝓpositum ad ꝓpositum ꝑticulare. Qđ ꝓbicat passio de subiecto particulari g medii qđ est subiectū illi passioni particulari: aut de subiecto particulari g medii qđ est subiectū illi passioni. qz. Subiectū est cā prima passionis in subiecto particulare: vt si ꝓbat hec tres ō vsoebeli p triangulū. s. eo triangulus habet tres vlo. est triangulus ergo vlo. habet tres vlo ille syllogismus pōt esse sophisticus vel dyalecticus vl demōstratio particularis. Syllogismus. n. sophisticus est si ꝓbet ō subiecto particulari tm̄ de subiecto vlī: puenit ꝑpter ꝓximitatē qđ hec vsoebeles cū triangulo. Quia. n. ꝑpter ꝓximitatē i parte subiecti cū ꝓdicato mouet ad credendū geḡd dicatur de vno: de altero est fallacia accidentis. Syllogism⁹ dyalecticus est put ꝓbat passio de illo vt de vsoebele vt de subiecto particulari p triangulū inquantum est cōe ꝓdicabile quodcā de pluribus. Vanisehū est. n. q⁹ in syllogismo dyalectico est cōe ꝓdicabile de plurib⁹. Item demonstratio particularis est qñ passio de vso. vt de subiecto particulari p triangulū fm quod est cā prima passionis i subiecto particulari. Triangulus enim est cā ꝓpria: quare vso. hz angulos trees non. n. vso. in eo q⁹ vso. hz tres sed in eo q⁹ triangulus. Aut demōstratio non potissima sit aliter. s. qñ ꝓbat effectus ꝑ causam remotā: vel qñ ꝓbat cā ꝑ effectum vt si ꝓbet hec tres de vso. non ꝑ triangulū q est cā prima & immediata vsoebelis vt dein est. Sz ꝑ figuram planaz. q. est diffinitio trianguli & sue passionis dicens qđ & ꝓpter qđ: quid est cā prima respectu subiecti vniuersalis & causa remota respectu subiecti particularis. Item aliter fit demonstratio nō potissima quādo ꝓbat cā ꝑ effectum vt si de planeta ꝓbetur ppe esse ꝑ non scintillare hoc modo. Omne corpus luminosum nō scintillans est ppe positum vilui: sed planeta est huiusmodi: ergo ppe ponitur nobis. Hic. n. demonstrat cā ꝑ effectum: q⁹ ppe positus est cā eius qđ est nō scintillare & econuerso. Nā. n. q⁹ planeta nō scintillat est ppe posit⁹: sz q⁹ ppe posit⁹ nō scintillat. Si vo ꝑ corp⁹ luminosū demōstretur non scintillare demōstrabit effect⁹ ꝑ cām. Ille est si ꝓbet de luna q⁹ sit circularis: q⁹ augeat circulariter ō mō: oē corpus luminosū vl aptū illuminari i quo lumē augeat circulariter est circulare: luna augeat circulariter ioē circularis: sz q⁹ circularis & sperica est luna: ideo lumen circulariter augeat. Et sic ꝑz q⁹ dicimus.

¶ Explicit opusculū. xx. sancti Thome de aqno. de demonstratione.

¶ Incipit opusculū trigesimū nonū eiusdē doctoris de fallaciis ad quosdā nobiles artistas.

¶ Duplex est modus rōcinandi. s. rectus & nō rectus.

Dialogica est rationalis scia & ad rōcinandū inuenta. Rōcinari aūt ꝓtingit recte & nō recte. Utrūq⁹. n. ad logicā ꝓsideratio nē spectat vt ꝓcrā rōcinationem ad rei verā cognitionem ꝓducat & falsaz rōcinationem vitando errorem falsitatis euitet.

Uter q⁹ rōcinandi modus cōpetit vni hominī: et ad scipm & ad alīū nam & secū aliqs ꝓsiderās pōt recte & non recte rōcinari & cū alio ꝓferens. Sed cū aliqs secū ꝓsiderans rōcinatur non recte ꝑ tentionē: hoc accidit q⁹ nullus sui ipsius deceptionem intendit. Cū aūt ad alīū rōcinat nō recte cōtingit: qñq⁹ ex intentione rōcinantis cum. s. aliqs ō altero intēdit vel experimentū sumere vel victoriam hīe ad sui gliam. Rōcinatio aūt q⁹ ad scipm est syllogismus dicī pōt sine aliqua alīa spēs argumentationis. Sed rōcinatio q⁹ est ad alterū non solū est syllogismus vel argumentatio sed disputatio vertit. n. inter duos. s. inter opponentem & respondentem. Et ideo de fallis rōcinationibus tractaturus ꝓmo a disputatione incipiendum est.

¶ De disputatione. CA. I.

Disputatio est actus syllogisticus vnius ad alterū ad aliquod ꝓpositum ꝓsidendum.

Per hoc qđ dr actus tangit disputationis genus: & ꝑ hoc qđ dicit syllogisticus tangit disputationis instrm. s. syllogismus sub quo comprehendunt oēs alie spēs argumentationis & disputationis sicut imperfectū sub ꝑfecto. Et ꝑ hoc distinguit disputatio ab actib⁹ co: po: alib⁹ vt currere vl eo medere: & ab actib⁹ volūtarijs vl amare & odire. Nā ꝑ hoc q⁹ dicit syllogisticus ostendit q⁹ ē actus rōnis: ꝑ hoc qđ dicit vnius ad alterū tanguntur due persone opponentis & respondentis inter quas vertitur disputatio & hoc addit ad dīam rōcinationis quā hz q⁹ secū rōcinat. Per hoc aūt qđ dicit ad ꝓpositū ꝓsidendum tāgit disputationis effect⁹ siue termin⁹ aut finis primus. Et ꝑ hoc distinguit disputatio a syllogismo exēplarib⁹ q⁹ non inducūtur ad ꝓsidendum ꝓpositum aliquod: sed ad formaz syllogisticam exemplificandam.

¶ De q̄nto: spēbus disputationis. CA. II

Disputationis aūt quattuor: sunt spēs. s. doctrinalis dyalectica tentatiua & sophistica q⁹ ex alio nole dī litigiosa. Doctrinal siue demōstratiua est q⁹ ad sciam ordinat procedēs ex ꝓmis & veris & ꝑ se notis & ꝓpriis ꝓncipijs illius scie de qua fit disputatio & b⁹ vertit inter docentē

& addiscentem. Dyalectica vero disputatio etiaz est ex ꝓbabilibus procedens & ad opinionem vl ꝓpositum tendēs. Probabilia aūt dicunt que videntur oibus vl pluribus vl sapiēt⁹ aut oibus vl ꝑcipuis & maxime notis. Tentatiua aūt disputatio est q⁹ ordinat ad experimentum sumēdū de aliquo ꝑ ea que videnī respondēti. Sophistica aūt est tendēs ad gloriā vt sapiens esse videat: vñ dicit sophistica quasi apparens sapia: procedit ex his que videnī esse vera siue ꝓbabilia & non sunt vl simplr falsas ꝓpositiones assumēdo que videnī esse vere vl in virtute falsaz ꝓpositionaz argumētando. Localeo. n. argumētationes sē in virtute veraz ꝓpositionū ex q⁹bus tota vis argumentationis pēdet. sicut ista argumēntatio fortes est homo ḡ fortes est alal. procedit in virtute huius ꝓpositionis de quocūq⁹ ꝓdicat genus & spēs. Relictis aliis disputatiōibus ad ꝓpositum de his que ad sophisticaz ptinent unēdamus. Quia vo sophistica vt dein est ad gloriā tendit volens sapiens videri. hoc aūt assequi studet ꝓb⁹ q⁹ ō aduersario cum quo disputat victoriam bēat apparentem quod quidē fit cum ipm ad aliquod inēō ueniens ducat. iō terminus disputationis sophistice est aliquod inēōueniēs ad quod sophista ducere nitit respondētez. Et b⁹ dī methā id est finis vl terminus: vñ de duobus oz tractare ꝓmo de hīōi methā. 1. de modis argumētandi q⁹bus sophistice nituntur ad methas ducere respondētem. Sunt aūt methe quinq⁹. s. redargutio falsum inopinabile: soleocismus & nugatio. redargutio est ꝓnegati ꝓcessio vl ꝓcessi negatio in eadē disputatione vi argumētationis facte vt si respondēs negauerit se carnes crudas cōmedisse sophistice ꝙ arguat sic: Quicquid emisti cōmedistis carnes crudas emisti: ḡ carnes crudas ꝓmediti. si vi huiusmodi argumentatiōis respondēs ꝓcedat q⁹ ꝓ us negauerit est redarguitus. & talis modus argumentādi dicit elenc⁹: si bonus sit syllogismus vl dicit apparens elenchus si videat & nō sit aut syllogismus aut ꝓdictio. Est. n. elēchus syllogismus ꝓdictionis. Si aūt nō in eadem disputatōe vl vi argumenti sed ꝓpria voluntate aliquis negat ꝓcessum vl ꝓcedat negatū nō est redarguitus. falsū ūt fm q⁹ hic sumit est aliq⁹ manifestū falsum vl cō cessio alicuius manifeste falsi q⁹ respōdēs cōcedere cogit vi sophistice argumētationis sicut b⁹. Omnis canis est latrabilis celeste sydus ē canis ḡ celeste sidus est latrabile. Inopinabile est q⁹ est ꝙ cōem opi. olum vl plurium q⁹ tñ nō est falsum Differt aūt a falso q⁹ omne falsum est inopinabile sz nō ꝙcertim q⁹ aliquid est ꝙ opi. cōem quod tñ nō est falsum: erit tñ inopinabile sicut stellam esse maiorē terra. & aliquē regem diuites & felices esse miserum & infelicē & infortunatū si ipe sit peccator. Nā quod pōt sophistice sic aliqs duci. quicunq⁹ ꝓtingit ab aliquo vinci est infelix: q⁹ ille vincit est infelix sed regem ꝓtingit ab hoste vinci ḡ est infelix. Soleocism⁹ est vitium in oratione partiū elonis ꝙ regulas artis grāmatice facte: vt vir alba & boles currit: & ad b⁹ pt aliquis sic sophistice ducit: tu scis b. Hoc aūt est lapd ergo tu scis lapidē qđ grāmatice nō dicit. Nugatio autem est eiusdē rei ex eadē parte inutilis repetitio: vt bō homo currit. dico aūt ex eadē parte q⁹ si ponatur idem in ō & in ꝓdicato nō erit nugatio vt dicb⁹ est homo. Inutilis aūt repetitio dicit q⁹ si idez repetatur ad maiorem expressionem nō erit nugatio vt cum dī Deus deus meus respice in me. Nā b pōt aliqs sic vsci sophistice. Ille nasus ē simus sed simus idē est qđ nasus simus: igit ille nasus ē nasus nasus simus. Et ꝛ scit duz q⁹ ista inconuenientia respiciant diuersas scias. Nāz redargutio est ꝑtra methaphysicam ad quā ꝓtinet ꝓsideratio ꝓmi ꝓncipij: ꝓdictoria nō dant simul vera. Falsū vero est ꝙ sciam naturalem que ꝓsiderat res sensibiles in quibus veritas & falsitas est manifesta & similiter ꝑtra mathematicaz in qua ē maxima certitudo. Inopinabile vo est ꝑtra dyalecticā que procedit ex ꝓbabilibus que sunt fm opinionē omnium vl plurium sapiētum. Soleocismus est contra grāmaticam Nugatio est ꝑtra rethoricam cuius est ornate loqui. ¶ Et sic dum in scitijs singulis ad inconueniens sophista ducit respondentem apparet circa ea sciens esse. Nunc restat videre de modis argumētationum q⁹bus ad ꝓdcā inconuenientia sophista nitit dicere respondentem. Est aūt sciēdum q⁹ sicut argumētatio dyalectica firmitatē hz ex loco vo ita argumentatio sophistica apparentē firmitatem hz ex loco apparenti. Locus aūt verus firmitatem dyalectice argumentationi prestās est habitudo inferētis ad illatam que dicit maximā vl dīe maxime. vt gen⁹ spēs totum & pars ex quorum habitudine vtrasmaxime ꝓportionis cuit fuit quā fundat veritas dyalectici argumēti: sicut ex habitudine speciei ad genus infert hec maxima: de quocunq⁹ ꝓdicat species & genus ex qua B argumētum formatur: socrates est bō ergo est sor. est aīal: & sīlr locus sophisticus ꝓsistit in habitudine inferētis ad illatū ex qua sumit aliqua falsa ꝓpositio sed apparens vera fm quaz procedit sophisticū argumentū sicut cum dī cognosco veniente cognosco: est venientis ḡ cognosco cursum. Hic enim procedit fm accidens ad ſm. s. veniente ad cursum fm virtutē huius maxime: quicquid est vere de accidente & de subiecto me: quicquid est vere de accidente & de subiecto

Que quidē maxima falsa ē ꝙ diuersitatē accidē

cie ⁊ ibidem. videl tñ vera ꝓpter cōmenientiā verisimilis. vel ad ꝓbandum loci sophisticum. duo eorum: vñ qđ est causa apparentie qđ facit argumentum apparere bonum: ⁊ dicit etiam principium motiuum: qđ mouet hominem ad hoc vt argumento sophistico assentiat. Et hoc est in paucis. argumēto vno accidentis ad subiectū alicuius. principium defectus dicit. s. sicut defectus medii est principium defectus ꝙ. s. sicut defectus medii in argumento ⁊ vocal erū causa nō existentie ꝙ in ꝓdicto argumēto vno accidentis ad subiectū alicuius. principium defectus dicit. s. sicut defectus medii est principium defectus ꝙ. s. sicut defectus medii in argumento ⁊ vocal erū causa nō existentie ꝙ in ꝓdicto argumēto est diuersitas subiecti ⁊ accidentis: et hoc aūt duobus pingit hominem fallaci: qz. s. apparet aliquid ⁊ nō est. Unde locus sophisticus alio nōie fallacia dicit: qz. s. est ēē fallendi. Quum est de se: ⁊ aliquis nō falletur p ipm in actu: nisi ignorātia aduentre. Sicut ad loci dialectici distinguunt penes diuersas habitudines et gbus maxime causat firmitas argumenti ⁊ argumēta ipa sumunt: ita ⁊ loci sophistici: siue fallacie distinguunt penes ꝓncipia motiua et gbus apparet esse firmitas in sophisticis argumentis. Hoc aūt pingit dupliciter. Uno quidem modo et ꝙ vocis qđ ꝓpter vnitatem vocis creditur esse vnitas rei ꝙ vocem significate sicut illa qne ꝙ hoc nomē canis significant vnū ēē videnť: qz hoc nomē canis est vnum. Alio modo et ꝙ parte rei ⁊ eo. s. ꝙ aliq̄ res: que aliquo mō ꝓueniunt simpliciter vnum ēē videnť: sicut supra dctū est de subiecto ⁊ accidente.

¶ De fallacia inductione. CA.II.

I Occumigit sophisticoꝝ siue fallaciarū quedam sunt in dictiōe: quedā extra dictionem. In dictione quidē locus sophisticus: siue fallacia est qđ ꝓncipium motiuū: siue cā apparentie est ex parte vocis. Et dictiones vocis qđ est ex parte rei. Et parte aūt vocis est ꝓncipiū motuum siue cā apparentie ex eo ꝙ vna vox multa significat qđ ꝓtingit ꝑ multiplicationē vocum. Est aūt multiplex triplex. s. actuale potēciale ⁊ habitum. Actuale est qū vna vox in nullo varia multa significat: ⁊ hoc fit in vna dictione dicēdo: vt in hoc nole canis ꝓlatrabili celesti ꝛ dere ⁊ ꝓ pisce marino. si in oīone dē amphibologie: vt liber aristi. id est ab aristo. factus vl̄ possessus. Multiplex potentiale est qū vna vox aliquo modo fm̄ plationē variata multa significat qđ q dem est in dictione fm̄ accentum: vt pendere ꝛ ꝙ grauī vl̄ acuto accentu ꝓferť multa significat. In oīone vo est fm̄ compositionem ⁊ diuisionem vt duo ⁊ tria sunt quinq. hec. n. oīo diuersa significat composite vl̄ diuisim ꝓlata. Habitualis vo ideſt apparēs multiplex: ⁊ quādo vna dictio fm̄ rei veritatem vnū significat: ⁊ videť etiā aliquid aliud significare: sicut hoc nomē hō significat ꝛle ⁊ qđ ⁊ videť significare ꝛ aliquid: vt dī in ꝓdicamentis. Et dī figura dictionis quasi dictōis similitudo. Sunt igit loci sophistici in dictiōe sex. s. eq uocatio: amphibologia: accentus: compositio: diuisio: ⁊ figura dictionis.

¶ De fallacia equiuocationis. CA.III.

Primo igit est dicendum de equiuocatōe

P Est aūt equiuocatio vnius ⁊ eiusdem nominis diuersa significatio. fallacia autē equiuocationis est deceptio ꝓueniēs ex eo ꝙ vnū nomē plura significat. Principiū aūt motiuū hꝰ fallacie siue eā apparēte in equiuocatione ē vnitas dictionis eiusdē simplr quod dicit ad dictionem accentus in quo nō est dictio vna simplr: sed solum in potentia. Principium autē motiuū ēē nō existēte siue defectus est diuersitas rei significate rum. Species aūt siue modi equiuocationis sunt tres. ꝓma spēs est quādo vna dictio ꝓncipalr plura significat: vt hoc nomē canis ꝓncipalr significat latrabile celeste ⁊ marinū bellua ⁊ celeste sidus ⁊ formal sic ꝑalogismus. i. apparens ſlogismus. Omnis canis est latrabilis celeste ſydus ē canis igit celeste sidus est latrabile. Sed nō sequit: qz hoc nomē canis aliud significat in ꝓmiſa aliud in scōa fm̄ q̄ vtraq̄ accipit vera: ⁊ sic nō est vera ſlogismus: cuiꝰ nō sit idem termin' medius. Di aūt accipiat vt idem significans in vtraq̄ sic altera ꝓmissaꝝ est falsa. Sicut aūt oꝫ in ſlogismo idem medium bis sumi: in ꝓmissis ita oꝫ duas extremitates bis sumi in ſlogismo. in ꝓmissis. s. semel: ⁊ semel in ꝛclusione. Unde eadem rōne ꝓt fieri ꝑalogismus si sit equiuocatio in altera extremitatum: vt grāmatici dicunt ⁊ grāmatici sunt est. Nā vno mō discere idē est q̄ intelligere docēre alam ab aliquo: ⁊ sic scientes discūt: discere. n. equiuocum tem: ⁊ sic scientes discūt. Alio mō idē est q̄ accipere aliq̄ nō discunt. Secūda spēs est qū vnū nomen ꝓncipalr vnū significat ⁊ aliud methaphorice siue trāsumptiue. sicut b verbum videt ꝓncipalr significat actū hois ꝓprium. Methaphorice aūt siue trāsiptiue significat ꝓpriū floritionez. ⁊ formal sic ꝑalogismus. quicqd ridet hz os ꝓprū ridet ꝙ ꝓprū hz os: vl̄ sic quicqd currit hz pedes tiber currit: igit tiber hz pedes. Non sequit: qz videt ⁊ currit ꝓmo sumunť ꝓprie ⁊ postea trāsumptiue ⁊ ad hāc spēm reducit multiplicitas nominū analogoꝝ que dicunt de pluribus fm̄ ꝓius ⁊ posteriꝰ sicut sanū dicit aliqđ ō aīa li vrina ⁊ dieta: ⁊ formal ꝑalogismus sic oē sanū hz virā sed vrina ē sana: ꝙ vrina hz virā. Nō sequitur: qz sanum ꝓmo sumiť ꝑ eo qđ ꝓncipaliter significat. s. hōē sanitatē. scōo ꝑ eo ꝙ posteriꝰ significat. s. ꝑ signante sanitatē. Ad hanc etiā spēm reducit multiplicitas ꝓpositionū: qz ꝓpositio vnaz hz habitudinē ꝑ ꝓius ⁊ aliā ꝑ posteriꝰ: ⁊ formal sic ꝑalogismus. In quocūq̄ est sanitas illō est aīal hz sanitatē in humoꝝ adequatōe: ꝙ humoꝝ adequatio est aīal. Non sequitur: qz hec ꝓpositio in ꝓximo designabat habitudinē accidētis ad sbm se-

cundo habitudinē effectus ad cām. Tertia spēs est que ꝓuenit ex diuersa significatōe que eidem attendit circa accidētia partiuꝫ oīonis: sicut fm̄ spm̄ numer: genus ꝓnam ⁊ similia: ⁊ sic formal ꝑalogismus. quicūq̄ surgebat stat. sedens surgebat: ꝙ sedens stat. Non sequit: qz sedēs in minori ꝓpositione sumebat: vt est ꝑterit. ꝓpositi inuisceti in ꝛclusione fm̄ q̄ est ꝓpositio ꝑitia. Sūr quicūq̄ sanabit sanus est. laborās sanabat: igit laborans sanus est. Omnis ⁊ ꝛclusio sunt duplices: qz b participium laborans significat ꝛpe ꝓns ⁊ ꝑteritum imꝑfectum: vñ significat laborantē tunc ⁊ nunc laborātem: ⁊ ideo si tenet ꝙ laborāte tunc: minor est falsa: qz simul ēē sanus ⁊ laborans: qđ falsū ē. Si aūt teneat ꝙ laborāte nunc vera est: qz pōt ēē nunc laborās: ⁊ tunc poterat ēē sanus: ⁊ eo modo de ꝛclusione.

¶ De amphibologia. CA.IIII.

E quit videre de amphibologia. Sicut

G aūt equiuocatio ꝓuenit: ex eo ꝙ dictio penitus eadem plura significat sic amphibologia ex eo ꝙ vna oīo penitus eadem plura significat. vñ dicit amphibologia ab amphi qđ ē duum ⁊ bole quod est ſnia ⁊ logos sermo quasi duplex ſnia sermonis. Fallacia aūt amphibologie est deceptio ꝓueniēs ex eo ꝙ vna oīo penitus eadē plura significat: ⁊ dico penitus eadē ad differentiam oīonis que composita ⁊ diuisa plura significat. Causa apparentie siue ꝓncipium motuum amphibologie est vnitas oīonis plura significantis. Causa vo nō existētie siue ꝓncipiuꝫ defectus est diuersitas significatiōis. Spēs aūt amphibologie sunt tres. Prima spēs ꝓuenit: ex eo ꝙ vna oīo ꝓncipaliter plura significat manēte eadē constructione ꝓpter diuersam habitudinē ꝑstructoꝝ sicut hec oīo liber aristo. plura significat: hz semp iste due dictiones construūt eodem modo: sed nō ꝓpter diuersam habitudinē diuersa significant. pōt aūt intelligi fm̄ habitudinē effectus ad cām vl̄ possessi ad possidentē: ⁊ formal sic ꝑalogismꝰ quicqd est Aristo. possidet ab Arist. iste liber est Arist. ꝙ possidet ab Arist. Non sequit: qz ꝓmo ꝛstruebat notatiue cū genitiuo in habitudine possessionis ad possidentē scōo in habitudine effectꝰ ad cām. Secunda spēs ꝓuenit ex eo ꝙ vna oīo plura significat ꝓpter diuersam ordinationem ptium: ex eo ꝙ aliqua dictio pōt ꝑstrui cū alia trāsitiue vl̄ intrāsitiue: sicut b. Quicqd videt aliquis hoc videt: sed colūna videt: ꝙ colūna videt. Nō sequit: qz hec dictio hoc ꝑstruit cum b verbo videt transitiue: ⁊ est accusatiui casus: ⁊ sic est vera ⁊ est sensus qui videt rem aliquā est videns eaz. Alio modo pōt ꝑstrui intrāsitive ⁊ tunc ē nōiatiui casus: ⁊ tunc est falsa: ⁊ est sensus qui videt rem vnam illa res videt: ⁊ sic ꝓcedit ꝛclusio. ⁊ similiter. Quocunq̄ volo me accipere volo qđ ille recipiant me. ⁊ pugnantes volo me accipere. ꝙ volo qđ ipi accipiant me. Non sequit: qz me pot construi cum b verbo accipere transitive ⁊ intransitive: ⁊ in vno sensu est vera ⁊ alio falsa. Similiter ꝙ quicunq̄ sunt epi sūt sacerdotes vñ alius sunt epi ergo vñ alius sunt sacerdotes. Non sequit. qz non: est duplex: et eo ꝙ epi ponit ē notatiue casui ⁊ ꝑstrui intrāsitive: ⁊ sic est falsa: vt pōt ꝛcedere. Tñ sitive ⁊ sic est sensus casus ⁊ est vera. Et est attendendum ꝙ diuersitas casuꝫ pertinet ad fallaciā amphibologie: qz casus accidunt dictionibus fm̄ q̄ ꝑstruūt cum alia dictione: ⁊ diuersitas vero aliorum accidentium pertinet ad equiuocationē: qz alia accidentia accidunt dictioni fm̄ q̄ vnis ꝑsideratur. Tertia spēs est qū vna oīo ꝓncipaliter significat vnum ⁊ aliud methaphorice siue trāsumptiue ⁊ cui hec oīo liber aristi ꝓncipaliter significat librum scissurā. trāsumptiue vo ignis amissionem: ⁊ formatur sic ꝑalogismus. qđcunq̄ liber aristi: nunc terra scindit: sed qđ indocilis docet librum aristi. ꝙ indocilis docet terra scindit. Non sequit ꝓpter multiplicitatem ꝓdicti.

¶ De fallacia cōpositionis ⁊ diuisionis. C.V.

E quit de fallacia ꝓpositionis ⁊ diuisionis

G in ꝙbus sicut supra dctū ē deceptio ꝓueniēs ex potētiali multiplici vnius oīonis. Dicitur aūt vna oīo potēciaſr multiplex ꝑ eo ꝙ dictiones eadē diuersimode ꝓponi pōt ad inuicē. vl̄ ab inuicē distingui sicut cū dī. Quicqd vnit ſ est: hec dictio semp pōt cōponi cum b vbo vnit vl̄ diuidi ab eodē: ⁊ qz oīo ꝑ ꝑstitutionē partiū cōstituit: ⁊ ipe partes se habent ad oīonē sicut materia: cōpositio vo sicut forma. vbi sunt ꝙ eadē ꝓtes: ſ nō eadē ꝓpositio ē oīo eadē multiplex potēciaſr ⁊ māſr ſ nō formaſr ⁊ actualr. ⁊ ꝓp b est multiplex potēciale: qz oīo ꝙ est vna formaſr potēciaſr plā significat ⁊ in b differūt ille fallacie ab ꝓcēdentibus. qz in ampbi. semp idē ꝓponit cū eodē: ſ nō vniformat vñ est eadē ꝓpositio ⁊ ꝓpositiones eadem oīo formaſr ⁊ actualr vna est fm̄ multiplex actuale. b aūt nō est actualis vnitas ⁊ formalis: ſ tolū potēcialis: qz vnū ꝓponit cū diuersis. Differūt aūt hec due fallacie. s. ꝓpositōis ⁊ diuisionis qđ. n. oīo in sensu cōpositō ē falsa: tūc ē fallacia fm̄ ꝓpositionē: qđ aūt i sensu diuiso ē falsa: tūc ē fallacia ſ diuisionē. Et nō q̄ tūc oīo ē ꝓposita qū ꝑtes magis debite ordinantur: ⁊ tūc ē diuisa qū ꝑtes min' ordinātē. Cā ille apparētie siue ꝓncipiū motuū ē vnitas potētialis oīonis pla significāte. Cā vo nō existēte siue ꝓncipiū defectꝰ ē diuersitas significatōis fm̄ q̄ intelligit cō posita vl̄ diuisa. Sūt aūt tres mōi siue tres spēs vtriusq̄ fallacie ſm̄ modos ē qđ aliqđ dctū pōt supponē vbo vl̄ rōe tot' vl̄ ōne ꝓpria. ſ rōe tot' supp̄at erāt oīo ꝓposita ſ rōe ꝓtis eruꝫ diuisa oīo

et tunc ꝙ sub composito sensu falsū oratio erit fallacia est compositionis. Si aūt in sensu diuiso ē fallacia est compositionis. Si aūt in vtroq; sit fallacia erit fallacia diuisionis. Si aūt in alterutro vtpote vera: tunc nulla fallacia est qō etiā in alterutro explicabus intelligendi est: ꝛ format hic paralogismus. Quecunq; possibile est esse albū possibile est esse nigrum possibile est esse albū: sed nigrum possibile est esse albū ꝙ ipse sit albus: sed nigrum possibile est esse albū ꝙ possibile est ꝙ niger sit albus. nō valet ꝙ illud dictum nigrū esse album pōt supponere ei qō dicatur possibile vt rōne subiecti: ꝛ tunc possibilitas attribuit subiecto dicti ꝛ est modalis de re: ꝛ hic est diuisa ꝛ vera. Est.n. sensus ꝙ ille qui est niger potentia dicit ꝙ sit albus: vt pōt idem supponere rō ne ratiois dicti: ꝛ sic est modalis de dicto ꝛ est cōposita ꝛ falsa: ex est sensus ꝙ hoc dictum albus esse nigrum sit possibile: vnde est fallacia compositiōis. Et pōt etiā formari sic paralogismus. Quecunq; esse nigrum est impossibile tōm nō pōt eē nigrum: sed album esse nigrū est impossibile: igitur album nō pōt esse nigrum. Nō valet: ꝙ minor ē duplex: sicut supra dictum est: ꝛ in sensu composito est vera: ꝛ in diuiso est falsa. vñ est fallacia diuisionis. Octus modus puenit ex eo ꝙ aliqō pdicatum in quo plura admittit p̄ ꝓiunctionem copulatiuā vel disiunctiuam potest attribui subiecto ꝓiunctim vt diuisim. Si cōiunctim est oratō cōposita. Si diuisim ea est diuisa: ꝛ tunc si sensu cōposito ea est falsa est fallacia cōpositionis: si in sensu diuiso est falsa ē fallacia diuisionis: vt p̄z in his paralogismis: quicūq; numer⁹ cōponitur ex duobus vt tribus est duo ꝛ tria: ꝫ quinq; nō sunt duo ꝛ tria: ꝫ quinq; nō componit ex duobus ꝛ tribus. Non sequit. media.n. sine minor est duplex ex eo ꝙ hoc pdicatum duo ꝛ tria pōt intelligi ꝛ remoueri a tbo diuisim: ꝛ sic est vera. Est.n. sensus ꝙ quinq; nec sint duo nec tria: vt pōt remoueri a subiecto ꝓiunctim: ꝛ sic est falsa. Est.n. sensus ꝙ duo ꝛ tria simul iuncta nō sint quinq: vñ in tbo sensu precedat ꝛclusio: vñ est fallacia cōpositionis. Et pōt sic formari paralogismus. Quecūq; sunt duo ꝛ tria sint duo: sed quinq; sunt duo ꝛ tria: ꝫ quinq; sūt duo. Hec ſſir mino: est duplex ꝙ: in sensu cōposito est vera: ꝛ in sensu diuiso est falsa: vñ est fallacia diuisionis. Simile est si in pdicato ponat cōiunctio disiunctiua: sicut b. Omne aial est rōnale vt irrationale: ſꝫ oē aial est rōnale ꝫ omne aial est irrōnale. Non valet ꝙ: ꝓma est duplex: eo ꝙ pdicatum pōt attribui ꝓiunctim tbo: ꝛ sic est cōposita ꝛ vera. Est.n. sensus ꝙ de quolibet aiali est verū dicere ꝙ est rōnale vt irrōnale. vt pōt attribui diuisim: ꝛ sic est falsa. Est.n. sensus ꝙ altera istarū sit vera: oē aial est rōnale vt omne aial est irrōnale: aut tū vtraq; sit falsa: vñ est fallacia diuisionis. Potest etiā sic formari paralogismus: quicqd nō ē rōnale vt irrōnale: nec est rōnale: nec irrōnale: ſꝫ nō omne aial est rōnale vel irrōnale: ergo aial est quod nec est rōnale: nec irrōnale. Non sequit nā minor est in sensu diuiso vera. in sensu composito falsa vñ est fallacia compositiōis. Est aūt sciē dū ꝙ qñ pdicatum ꝓparat ad subiectum ꝓiunctim: tunc cōiunctio ꝓiungit terminos ꝛ sic accepit in vi vnius ꝓpositionis: ꝙ duo termini ꝓiunctim accepti sumunt: vt vnum pdicatum: ꝛ cū simul attribuant subiecto tbm erit etiam vnuꝫ. ex vno aūt subiecto ꝛ vno pdicato fit vna oratio. Quādo vero termini in pdicato positi copulato vt diuiso diuisim subiecto attribuunt sic accipiuntur vt duo pdicata: ꝛ p̄ sequēs vt duo tbiecta eis respōdentia. ꝛ sic intelligunt quasi due ōnes p̄ ꝓiunctionem copulatiuā vt disiunctiuam. Tertius modus est qñ vna dictio pōt cōiungi diuersis dictionibus in locutione positis erit aūt tunc fm b cōposita oratio qñ ꝓiungit cum dictione cui magis apparet vt apta nata est ꝓiungi. diuersa vero qñ ab ea disiungit: sicut in hoc paralogismo patet. qō pōt vnum solum ferre plura pōt ferre: ꝫ qō solū vnum pōt ferre: nō pōt nisi vnum ferre: ꝫ qō nō pōt nisi vnum solū ferre pōt plura ferre. Nō valet. Nam ꝓma est duplex ex eo ꝙ hec dictio soluꝫ pōt ꝓiungi cum hac dictiōe pōt cum qua magis videtur ꝓiungi: ꝛ sic est composita ꝛ falsa. Est.n. sensus ꝙ ille qui nō pōt portare nisi vnum solum pōdus pōt plura portare: vt pōt diuidi ab b verbo potest ꝛ ꝓiungi cum hac dictione ferre sic ē diuisa ꝛ vera. Est enī sensus ꝙ ille qui modo potest ferre vnum solū pōdus pōt qñq; plura ferre vnō est fallacia cōpositionis. Jē quinq; vinit semp ē ille asinus vinit ꝫ semp ē. Nō sequit. Nā ꝓma ē duplex ex eo ꝙ b aduerbiū semp pōt cōponi cum vbo est cū quo magis videt cōponi: ꝛ sic est cōposita ꝛ falsa: vt diuidi ab eo: ꝛ cōponi cū b verbo vinit: ꝛ sic est diuisa ꝛ vera. vnde est fallacia cōpositionis: econtrario ē fallacia diuisionis: vt p̄z i bis paralogismis. quocūq; vides hunc pauſſum ille pauſſus est: ꝫ oculo vides hūc pauſſum: ꝫ oculo p cussus ē. Non valet ꝙ: minor ē duplex: eo ꝙ ille ablatiuus oculo pōt ꝓponi cū b vbo videt cui quo magis videt ꝓponi: ꝛ sic est cōposita ꝛ vera vt diuidi ab eo: ꝛ componi cū b ꝓcipio pauſſum: ꝛ sic est diuisa ꝛ falsa: vñ est fallacia diuisionis. Item quinq; est hodie natus hodie ꝓmo incepit ē: sed tu es hodie natus: cōstat.n. ꝙ hodie es ꝛ es nat⁹: ꝫ hodie cepisti ē. Non valet: ꝙ: minor ē duplex ex eo ꝙ b aduerbiū hodie pōt cōponi cū b verbo es: ꝛ sic est cōposita ꝛ vera vt cum b ꝓcipio natus: ꝛ sic est diuisa ꝛ falsa. Et est notādum ꝙ obliqui ꝛ aduerbia magis vident determinare verbum ꝙs participia: ꝛ magis verbum ꝓncipale ꝙs secūdarius quod implicat in subiecto. Cum enī dicit quicunq; currit mouet, mouet est verbum

ꝓncipale currit sebarium in subiecto implicatus.

¶ De fallacia accentus. CA. VI.

Sequit de fallacia accentus. Accent⁹ aūt fm ꝙ hic sumit est modus pnunciādi aliquam dictionē. Fallacia aūt accētus ē deceptio ꝓuenies ex eo ꝙ aliqua dictio diuersi modo ꝓnunciata diuersa significat. sicut .n. fallacia fm cōpositionem ꝛ diuisionem est eadem oratō multiplicata fm formā: ita b est eadē dictō multiplicata fm diuersum modū pnunciandi: ꝛ iō sicut ibi est potentialis multiplicitas ōnis: ita est b potentialis multiplicitas dictionis. Cause apparentie hui⁹ fallacie est multitudo vnius dictionis. Causa nō existētie est diuersitas significationis siue dictionis diuersimode ꝓnunciate. Sunt aūt quattuor modi huius fallacie ſꝫ ꝙ quattuor modis ꝓngit diuersificari modes pnunciandi dictionē. Primo nāq; variat ꝓ diuersos sonos siue accentus qui sunt tres. s. accentus gravis: acutus ꝛ circumflexus. Accentus acutus siue sonus est qui acuit siue eleuat syllabaꝫ: si cut p̄z in media syllaba cum dicit martinus media syllaba acuit siue eleuatur. Gravis aūt accētus est qui deprimit syllabam ꝛ deponit: sicut p̄z in media syllaba huius dictiōis dño ꝛ vltima syllaba huius dictiōis lucas. Circumflexus vō accentus est ꝙ acuit syllabaꝫ ꝛ postea deprimit: vt roma primus: ꝫ modus huius fallacie est ꝙ puenit ex eo ꝙ aliqua dictio pōt pnunciari gravi accentu vel acuto vt circumflexo. Acuto vt p̄z in hoc paralogismo. Quecunq; iustū est pendere iustū est pati penam sed bonos viros iustū est pendere: ꝫ bonos viros iustū est pati penam. Non sequit: ꝙ: in prima pendere sumebat ꝓut ferē acuto accentu: in secūda vt ferē gravi: ꝛ sic idem est pendere ꝙ donare penam. Secūdo modo variat modus pnunciandi accentus fm diuersa tpa que sunt duo. s. pductio in syllaba lōga ꝛ correptio in syllaba breui. Secundus qdem puenit ex eo ꝙ aliqua syllaba alicuius dictionis pōt corripi vt pduci: vt p̄z in hoc paralogismo. Omnis pplus est arbor: ſꝫ aliq̄ genus est ppl⁹. igit aliqua gens est arbor. Non valet: ꝙ hec dictio ppl⁹ aliud significat fm ꝙ ꝓma syllaba eius pducit: ꝙ sic significat arborē quandam. ꝛ aliud fm ꝙ corripit: ꝙ sic significat gentē Tertio modo variat modus pnunciādi dictōꝫ fm diuersitatem spūs qui qdem diuersificat fm asperum vel lene, asper qdem spūs designat per hanc figurā. h. lenis vō spūs est qñ sine aspiratiōe syllaba pfert. Tertius modus huius fallacie ꝓuenit ex eo ꝙ syllaba pōt leniter vt aspere pferri vt p̄z in b paralogismo. Quicqd habuit habuo capitur sed vinū amat igit vinum capit. Non valet ꝙ: ꝓmo habuit pfert aspere postea lenit. Si militer b olo ara est in templo habuit porcoꝫ est

ficando. Albedo enim significat qualitatem: sed significat eam per modum substantie: qui significat eam: vt inherentem. Album autem significat eam p modum qualitatis: qui significat eam: vt inherentē. Et pcipit hoc qđ quale quid mutat in hoc aliquid. vñ hic nō est fallacia figure dictionis. Quicquid heri vidisti hodie vides albedinē heri vidisti: igit albedinem hodie vides. Erit aūt fallacia figure dictionis si peccat sic album heri vidisti. Album hodie vides. Tertius modus pcedit ex eo q aliqua dictio q significat quale quid significare videt hoc aliquid: et dicit significare quale quid quod significat naturam oīm generis vel speciei sm q pertinet ad tertium modū. Si aliquid vero significat sham particularem. Di aūt simat quale quid sm q ptinet ad genus qualitatis sicut mutare quale quid inō aliquid pertinet ad secūdū modū: vt albū currit fortes est albus. Q fortes currit. ꝛ formatur sic paralogismus fortes est alter ab hoie: ꝛ ipe est homo: igit est alter a seipso. Non sequit: qr peditur ab homie ad hoc. ꝛ sic mutat quale qđ in ꝺ aliquid ꝛ ad hunc modū reducit oīs deceptio pueniēs ex mutata suppositione terminoz. vñ cum dr hō ē spēs: hoc. est homo: igit hoc. est spēs. Hic peditur a simplici suppositione ad discretam q̄ mutat q̄le quid in hoc aliquid.

¶ De fallaciis ex dictionem. CA. VIII.

Equitur de fallaciis ex dictionē que in ꝺ
s differunt a fallaciis in dictiōe: vt supp dictum est: q: in fallaciis in dictione pncipium medium fuit cause apparentie est ex pte vocis. In fallaciis aūt ex dictionem est ex pte rei. si est. n. in fallaciis in dictione deceptio puenit ex eo q vñ nomē plura significa accipit ac si significaret vnū: ita in fallaciis ex dictionē deceptio puenit: ex eo q alique res aliquo modo pueniētes vl differētes accipiunt: vt eedem simpliciter vl diuerse. Sunt aūt fallacie ex dictionem septē quarum pma ē fm accidens. scōa fm quid ꝛ simpliciter. tertia fm ignorātiam elenci. quarta fm petitionē pncipii. quinta fm sequēs. sexta fm nō cām vt cām. septima fm plures interrogationes vt vnā. Accipiunt aūr hec fallacie fm quasdam generales entiū ꝺditiones. Nam ens aliud ē per se ꝛ aliō p accidens: fm hoc accipit fallacia accidentis. Ité ens perfectū ꝛ imperfectū accipit fallacia secūdum quid ꝛ simplr. Scōm aūt oppositū ꝛ nō oppositū est fallacia fm ignorātiā elenci. Secundū vo idē ꝛ diuersum ē fallacia petitōis pncipii. Secūdus vo pius ꝛ posterius est fallacia sequētis. Scōm cām ꝛ cātum fallacia fm nō cām vt cām. Scōm aūt vnū ꝛ multa est fallacia fm plures interrogationes: vt vnum.

¶ De fallacia accidentis. CA. IX.

Icendum est q̄ plīo de fallacia accidentis.
ꝺ vbi sciendū est q̄ accidens ꝺ accipit put distinguit ab ēse. Per se aūt ꝺ messe aliqd alicui q̄ inest ei fm rōnem ppāe diffinitōis. preter hoc aūt quicqd inest alicui ꝺ inesse p accidēs vñ ad hoc q̄ est inesse p se: aut p accidēs tripliciter aliquid pōt se habere. Quedam eni sunt q̄ omni modo sunt eadē fm substantie rōnem: vt vestis ꝛ indumentum: ꝛ in his est solū p se ꝛ nullo modo p accidens. Quedam sunt quoꝝ vnum est alterius p accidens. Quedam sunt quoꝝ vnum nō est alterius extraneum a rōne alterius: vt albū ꝛ homo est in istis est solūmodo p accidens: ꝛ nullo modo p se: Quedam vo sunt quoꝝ vnum ad alterius rōnez aliquo modo ptinet: lz nō sint oīno eadez fm diffinitionem: sicut se hz superius ꝛ inferius. nā sepius ponit in diffinitione inferioris: tñ nō est oīno eadem diffinitio inferioris ꝛ superioris: vt animalis ꝛ hois: cū diffinitio inferioris addat sup diffinitionem superioris: ꝛ simile est de pprio ꝛ ꝺ spē nam spēs ponit in diffinitōe pprij: nō tñ spēs ꝛ pprium sunt oīno idem in diffinitione: ꝛ in his est quodāmodo p se: ꝛ quodāmodo p accidens inq̄ntum ptim fm diffinitionē pueniunt ꝛ ptim differunt. In his q̄ primo modo se habēt necesse ē q̄ quicqd vez de vno sit: sit etiā verum de alio eo q talia sunt penitus eadē fm rem ꝛ differunt fm nomē solū. vñ in his nō pingit esse fallacia accidentis: sed in oībus aliis nō est necessarium: q̄ quicqd est vez de vno sit etiam vez de altero. Et ideo si ex hoc q̄ aliquid est de vno verum ꝛludat ee vez de altero est fallacia accidentis. Contingit aūt q̄q: vt qđ est vez de vno ꝛcludatur esse vez de altero. f. qñ aliquid attribuit vni fm quod est idē alteri. tūc. n. qđ inest vni ꝛ alteri ineret. Di vo attribuit vni fm q̄ est altero diuisum nō inerit alteri. si aūt vt nō diuersum ab altero erit ꝛ alterius: sicut si album attribuat alali inquantū est idē homini oīs q̄ conueniat hoi. Si aūt alali: vt est diuisum ab homine nō oīs q̄ conueniat homini: ꝛ sic ꝛcludat inesse erit fallacia accidentis: sicut si dicat alal est quadrupes: homo ē alal igit homo est quadrupes. Quadrupes. n. nō predicatur de alali: vt alal est homo: lz fm quod est ab homine diuersus. Unde pz quid in ꝑdicto argumento medii diuersimode accipit. Hā primo accipiebat fm q̄ erat diuersum ab hoie: sed in secundo fm q̄ est idē homini: ꝛ ideo q̄ est fallacia accidentis semp est diuersa acceptio medij. Di eo aūt diuersam acceptionez medij esse quando medium fm q̄ conuenit cum vna extremitate est diuersum ab alia. ¶ Fallacia accidentis ē deceptio pueniens ex eo q̄ aliquid significat similē vtriq; eoꝝ que sunt aliquair p accidens vnus. Et quo pz q̄ in fallacia accidentis semp inueniunt tres termini: sicut in syllogismo quoꝝ duo p ac-

cidens aliquo modo ꝛiunguntur qui qdem se hñt: sicut medium ꝛ minor: extremitas. tertium vo q̄ assignant vtriq; inesse est maior extremitas. Cā vo apparentie in hac fallacia est vnitas quedaz: ꝛ idemptitas eoꝝ que p accidēs quodāmodo cōiungunt. Causa vero nō existentia est diuersitas eorundem. Nam sicut dicit pbs in pmo elenchoꝝ fallacia accidentis fit ex eo q̄ aliquis nō pōt iudicare idem ꝛ diuersum vnum ꝛ multa. Sunt aūt tres modi huius fallacie. Primus modus pceditur ex eo q̄ pcedit ab accidente ad suum esse: vel conuersim: sicut hic. Cognosco coriscum coriscus est veniens: igit cognosco venientem. Non sequitur: q: veniens ꝛ coriscus sunt vnū p accidens: ꝛ nō p se. Uñ nō segt q̄ quicqd est verū de vno sit verum de alio. Hoc enim fallit quādo aliquid ē verum de vno sm q̄ est diuersum ab altero: sicut hic cognosco coriscum. Coriscus enim nō subiacet cognitioni sm q̄ est idem veniēti. Unde patet q̄ est diuersificatio medii: ꝛ sic est fallacia accidētis. Similiter hic iste canis est tuus: ꝛ est pater: igitur est tuus pater. Canis enim ꝛ pater sunt vnum p accidēs. Unde nō sequit quicqd est verum de vno sit verum de alio. Secundū eniz q̄ canis est pater nō ꝓuenit ei esse tuum. Secundus modus est quādo illud quod ꝓuenit superiori ꝛcluditur in inferiori vl econuerso: sicut hic. homo est alal. ꝛ alal est animal. ꝛ animal est genus igit homo est genus. Non sequit. superius enī ꝛ inferius aliquomodo sunt vnum p accidēs: lz alio modo sint vnum p se. Unde ex dictis pz q̄ si idem verificat de vno eorum sm q̄ idem est alteri necesse est de altero verificari: ꝛ sm hoc simunt argumēta dyaletica a genere ꝛ spē siue a superiori ad inferiora. Quod aūt verificat de vno eorum sm q̄ differt ab altero: nō oportet de altero verificari: tunc aūt est variatio medii ꝛ fallacia accidentis sicut est in ꝓpositō. Nam cē genus nō ꝓdicat de alali sm q̄ est idem homini: sed sm q̄ ab eo differt: sicut superius ab inferiori. Similiter est ꝺ triangulus est figura sed ꝓprietas trianguli est habere tres angulos: igitur est ꝓprietas figure. Non sequit: qr triangulus ꝛ figura nō sūt eidem modis idē. Uñ nō oīs vt quod verificat de vno de altero verificari. Similiter est hic: fortes est alius ab homine: ipe aūt est homo igitur est alius a se. Tertius modus ꝓcedit quādo ꝓceditur a spē ad ꝓprium vl econuerso: sicut hic. homo est risibilis: sed risibile ē ꝓprium: igit homo est ꝓprium. vel homo est spēs. Non sequit: qr risibile ꝛ homo nō sunt oīno idem sm diffinitionē: ꝛ ideo aliquo modo vnum se hz ad alterum ꝑ accidēs ꝛ extraneum. ꝛ ꝓpter ō non est necesse q̄ quicquid verificat de vno verificetur de altero. Et est sciendus q̄ nō est inconueniens: si in aliquibus ꝑdictorum palogismoꝝ sint assignate due fallacie. f. figure dictionis ꝛ accidentis q: sm q̄ ꝓueniat deceptio ex similitudine dictionis est fallacia figure dictionis. Secundū vero q̄ ꝓuenit ex conuenientia rerum fallacia accidentis. Homo enim ꝛ fortes quamuis ad rem conueniunt ꝛ quātum ad nomē similitudinem habēt.

¶ Sciendum est etiā q̄ sicut sit paralogismus accidentis ex propositionibus cathegoricis ita ex ypotheticis: ex eo q̄ medium diuersimode sumitur put scilicet comparatur ad vnam extremitatem ē diuersum ab alia sicut hic. Si nullum tempus ē dies non est per locum a toto in quantitate. Et si dies nō est nox est per locum ab oppositō: ergo si nullus tempus est nox est: sed si nox est aliquod tempus est. igitur si nullum tempus est aliquod tempus est. Patet ergo q̄ illud medium quod est diem nō esse: est diuersum ab eo quod est noctem esse sm q̄ sequitur ad hoc quod est nullum tempus esse. Et hoc enim est q̄ diem nō esse nō sequitur noctem esse: nisi supposito tempore sm q̄ sequitur ad hoc q̄ est nullum tempus esse: supposito tempore sicut est hoc quod est videntem nō esse. sequit ceteum cē supposito aliali quod ē natum videre.

¶ De fallacia sm quid ꝛ simplr.

CA. X.

Equitur de fallacia sm quid ꝛ simpliciter
s Simpliciter autem hic dicitur: q̄ nullo modo addito dicitur: vt cum dicitur fortes est albus: vel fortes currit. Secundum quid autem dicitur quod cum aliquo addito dicitur: vt iste currit bñ: vl fortis est albus sm dentē. Hoc autē qđ additur dupliciter se habet ad id cui additur. Nam quādoq; nō diminuit de rōne cui additur. Et tunc pōt pcedi ab eo q̄ est sm quid: ad hoc quod est simpliciter: vt cum dicitur iste currit velociter: igit currit. Velocitas enim nihil diminuit de rōne cursus: ꝛ est in ꝑdicto argumēto locus a parte in modo. Quādoq; vero id quod additur diminuit aliquid de rōne eius cui additur vt cum dicit Ethyops est albus dentem. Nam hec determinatio dentem diminuit aliquid de ratōne eius quod dicit albus. Non enim potest dici albus: nisi qui totus est albus: vel sm plures ꝛ ꝑncipaliores ptes: ꝛ ideo si cōcludatur ethyops est albus dentem: ergo est albus est locus sophysticus: vl fallacia sm quid ꝛ simplr est deceptio pueniens ex eo q̄ dictum sm quid accipit ac si esset dictum simpliciter. Causa apparentie ibi hac fallacia est conuenientia eius quod est sm quid: ad id quod est simpliciter. Causa vero non existentie est diuersitas eorundem. Sunt aūtez quinq; modi huius fallacie ꝛ primus modus est quādo determinatio addita ex oppositione ad illd cui addit vt in ꝺ argumēto. Cesar est nō mortuꝰ q̄ est

homo nō sequit. Nam esse hominē mortuum ht oppositionem ad hoīem eo q̄ vnum est de ratione hominis cum homo sit aial ⁊ animal est diuisiua aiala sensitiua. Et sic patet q̄ hec determinatio mortuum tollit hominis rōnem. Dicit ille ē bonus latro igit ille bonus nam bonum p se suppositi oppositionē habet ad latrocinium. Similiter hic mēdax dicit verū: dicēdo se dicere falsum ergo dicit verū nō sequit. Nam dicere verū oppōitur ei quod est dicere falsum ⁊ econuerso. Secūdus modus potest ex eo q̄ aliqua determinatio addita primo ad aiam actū. Nam aliq act' aīe possunt esse circa entia non ⁊ circa nō entia non: sicut hic chimera est aial opinabile igit chimera est aial. Nō sequitur. Nā opinabile additū aiali diminuit de eius rōne: similiter hic Cesar ē in memoria bonum igit cesar est. Sitr hic tu habes felicitatem in tua voluntate igit habes felicitatem. Tertius modus est quādo determinatio addita significat aliqd in potētia esse sicut hic ouū potētialiter est aial ergo est aial. Non sequit. Nā est in potētia diminuit de rōne eius qđ est esse simpliciter. Quartus modus est quādo determinatio addita significat partē sicut hic Ethiops ē albus dēte ergo est albus. Non sequit q: esse in pte diminuit de rōne eius quod est esse simplr. Sciendū tamē q̄ si a parte sit natū denominari totuz nō accidit fallacia: vt ps in hoc pceptu. Iste est crispus fm capillos ergo ē crispus: bene sequit quia homo denolatur crispus fm capillos: ⁊ hic modus se extendit ad alias partes. s. loci vel temporis vel aliox totox. Si vo aliquid addit toti i loco mediāte parte in loco a qua parte totum nō est natum denolari accidit fallacia in hijs pceptibus vt b dicta est bona in locis egrotantis: ergo ē bona. Nō sequit q: hoc quod dicit in locis egrotatis significat partem in loco. Similiter ē ꝑ toto ⁊ parte in tempore sicut hic bibere vinum ē malum egrotāti ergo ē malum: ⁊ eadem ratio ē in ois bus similibus. Quintus modus est quādo determinatio addita cogit terminum cui additur stare materialiter sicut hic. Sapiens vult amittere malū ergo vult malum nō sequitur. nā amittere malū nō dicit malū simpliciter sed ꝑs qđ. Similiter hic fur vult sumere bonū igitur vult bonum: ⁊ ē eadem rō in alijs similibus. Sic ergo ps ex dictis q̄ hec fallacia potest fm rōnem pfecti ⁊ imperfecti. Nā determinatio diminuit eo q̄ significat aliquid esse imperfecte.

¶ De fallacia fm ignorātiā elenci. CA. XI

Equit de fallacia fm ignorātiam elenci.

Est aūt elenchus syllogismus ꝺictionis quādoq; est vnus quādoq; duo. Unus quidem qui concludit ꝺictoriam alterius ꝓpositionis ꝑuo date sicut si detur aliquod aial esse incorruptibile ⁊ pcedatur sic. Omne compositum ex cōtrarijs ē corruptibile omne aial ē huiusmodi ergo omne animalē corruptibile. Dec. n. ēcludit ꝺictoria ꝓpositionis date. Duo enīz syllogismi constituūt elenchum quando ex duob' syllogismis cōcludit ꝓtradictorie sicut sup: dicto syllogismo cōtraponat alius talis syllogismus. Nullū beatū esse corruptibile ⁊ aliquod animal ē beatuz igitur aliquod animal nō ē corruptibile. Quia igitur de rōne elenci ē syllogismus ⁊ ꝓtradictio: ideo qđ est ꝓtra diffinitionem syllogismi ⁊ ꝓtradictionis est cōtra diffinitionem elenci. Et ideo cū in quali bet fallacia deficat' accidat ꝓpter hoc qđ aliquid obmittit de diffinitione syllogismi ⁊ ꝓtradictionis: ideo omnis fallacia reducit ad ignorantiam elenci sicut ad generale ꝓncipium. Quia vo i diffinitione elenci ponitur cōtradictio quasi differētia que constituit spēm: ideo spāliter obmissio eorum que ad ꝺictionem requiruntur ignorantiam elenci constituit fm q̄ est fallacia specialis. Sed q: fallacia esse nō potest si apparētia deficit oportet ad hoc q̄ circa ꝺictionem sit fallacia vt sit apparens contradictio ⁊ cum hoc aliquid ad veritatē contradictionis desit. Apparens autem cōtradictio esse nō potest nisi sit vnius ⁊ eiusdem: q: nisi sit ibi vnum ⁊ idem nō videbitur esse ꝓtradictio vt dicendo homo currit asinus nō currit. Ex vera aūt cōtradictione nō potest deficere nisi ex defectu vnius ⁊ eiusdem. Unde hoc obseruato ex defectu aliquox que ad contradictionem requiruntur fit fallacia. Est aūt cōtradictio oppositio vni⁹ ⁊ eiusdem non rei nīi sed rei ⁊ nominis simul fm idem ad idem similiter ⁊ in eodez tempore. Fallacia autem fm ignorātiam elenci est deceptio puenies ex eo q̄ nō obseruant ea que sūt necessaria ad diffinitionem elenci ⁊ ꝑcipue ex parte contradictionis vnde dicitur ignorantia elenci q: accidit deceptio solum p hoc q̄ diffinitio cōtradictionis ignoratur. Causa autem apparētie in hac fallacia est similitudo apparēs ꝓtradictionis defectis ad cōtradictionez perfectam. Causa vo nō entis ē diuersitas eoꝝdem. Modi huius fallacie sunt quattuor. Primus peccat ꝓtra hāc particulam ad idem vt hic: duo sunt duplū ad vnum: ⁊ non sunt duplum ad tria: igit sunt duplum ⁊ nō duplum. Non sequit q: omisso hoc quod est esse ab idem nō est cōtradictio. Secūdus aūt peccat cōtra hāc particulā fm idem sicut b. Hoc est duplum ad illud fm longitudinem ⁊ nō est duplum fm latitudinem: ergo idem ē duplum ⁊ non duplum. Nō sequitur q: omittitur hec particula ꝑs idem que requirit ad contradictionem. Tertius peccat cōtra hāc particulam similiter sicut hic celum mouet circulariter ⁊ nō mouetur sursuz ⁊ deorsum: ergo mouet ⁊ nō mouetur: nō sequitur ga

obmissio huius particule similiter tollit contradictionem. Quarta ē cōtra hāc particulam in eodem tempore sicut hic homo est clausa in nocte ⁊ nō est clausa in die: ergo est clausa ⁊ nō est clausa. Nō sequit q: diuersitas tpis impedit ꝺictionem. Et est sciendū q̄ hec fallacia ꝓuenit ex fallacia fm quid ⁊ simpliciter in hoc q: in vtraq; peditur ab eo quod dicitur cum determinatione ad id quod dicit simpliciter. Sed hec est differētia q: in fallacia fm quid ⁊ simpliciter determinatio diminuit de ratione eius quod est simpliciter et quod nō de necessitate accidit in hac fallacia. Sed hec determinationes addite diminuūt de rōne contradictionis. Bene enim sequitur. Hoc ē duplū ad illud fm latitudinem igitur est duplum ad illud. Nō tamē sequitur q̄ sit contradictio si ad diuersa referatur. Patet etiā ex dictis q̄ hec fallacia ꝓuenit fm generalem entium contradictionem que est oppositio. Nam est omnis contradictionis ꝓncipium.

¶ De fallacia petitionis ꝓncipii. CA. XII

Equitur de fallacia petitionis ꝓncipii.

Principium hic dicitur ꝓncipale ꝓpositum. Tunc igitur aliquis petit ꝓncipium quādo aliquis petit sibi concedi ꝓncipale ꝓpositum quod debet ꝓbare quod qdem si sub eodem nomine petat nulla fit fallacia: sed petens videbitur deridēdus sicut si velit ꝓbare homo currit ⁊ petit eādem sibi concedi. Si vo petat id quod vult ꝓbare sub alio vocabulo poterit esse fallacia ⁊ tūc ꝓprie petit illud qđ est in ꝓncipio ideſt illud quod in se ꝓtinet ꝓncipale ꝓpositum. Fallacia ergo petitionis ꝓncipii est deceptio puenies ex eo qđ idē assumit ad ꝓbationē suiipsius sub alio vocabulo. Causa ergo apparētie in hac fallacia ē diuersitas apparens. Similitudo ꝓclusibis ē ex ꝓmissis: causa vo nō existit est ydemptitas carūdē sunt aūt modi huius fallacie quīq;. Primus modus est qñ diffinitū petit ad diffinitionis ꝓbationem vel econuerso vt si debeat ꝓbari q̄ hō currit ⁊ petat ꝓcedi q̄ aīal rōnale mortale currat quo cōcesso arguat sic: aīal rōnale mortale currit igitur homo currit. Dec nulla ꝓbatio ē q: similiter dubitatur de ꝓmissa ⁊ ꝓclusione. Secūdus modus ē qñ vniuersale petit ad ꝓbationem particularis vt si debeat ꝓbari q̄ oium ꝓtrariox eadē est disciplina ⁊ assumat ista oium oppositox eadē est disciplina ergo oium ꝓtrariox eadem est disciplina. Dec ꝓmissa nen ē magis nota ꝙz cōclusio. Tertius modus ē quādo petitur ola particularis ad ꝓbationē vniuersalis vt si debeat ꝓbari q̄ oiuz oppositox est eadē disciplina ⁊ assumat ista oium contrariox est eadem disciplina oium ꝓpositox eadē est disciplina ⁊ sic de alijs igit oiuz oppositox ē eadē disciplina hec ēt conclusio i ꝓmissis petit. Quartus modus est qñ petit dubium q̄ ꝺs ꝓbari ꝓmittit vt si debeat ꝓbari q̄ medicina sit scientia sani ⁊ egri: sumat ita medicina est scientia sani ⁊ medicina ē scientia egri ergo medicina ē scientia sani ⁊ egri hic ēt petit ad quod deberet ꝓbari. Quintus modus est quādo petit vnum concludendo ad ꝓbationem alterius vt si debeat ꝓbari q̄ Socrates sit pater Platonis ⁊ sumat ita plato ē filius socratis igit socrates est pater platonis hic ēt petit q̄ deberet ꝓbari ab alio verbo. Et est sciēdum q̄ hec fallacia nō peccat contra vim dialetican argumentandi q: bene sequit conclusio dato simili cum seruet debita habitudo inferētie ad illatū sed peccat ꝺ ꝓbationem argumenti Nam ꝓbatio ꝺs esse magis manifesta quod nō obseruat. Unde hic non accidit deceptio ex eo q̄ ꝓclusio non infert ex ꝓmissis cū illationes ꝓdicte sint fm locos dyalecticos ꝺ accidit deceptio ex eo q̄ peritur idem ꝓcedi actū est diuersum. Unde si in ꝓmissis modo argumentādi acceptantur ꝓmisse ex eo q̄ sunt magis note ⁊ nō quasi petite. nō erit argumētū sophisticū sed dyaleticū. Patet aūt ex ꝺictis q̄ hec fallacia ꝓuenit fm idem ⁊ diuersum ꝓut nō discernit inter ea.

¶ De fallacia ꝙsequentis. CA. XIII.

Equitur de fallacia ꝙsequētis. Cōsequētia aūt vt hic sumit est qđ sequitur ad antecedens in ꝓpositione ꝺitionali vt cum ꝺi Socr. est hō est animal socrates est animal est consequēs socr. vo esse bolez est antecedēs. Est ergo fallacia ꝙsequētis deceptio puenies ex eo q̄ nis cōmutatur cē idem cū antecedente olno. Ex hoc enim ptingit aliquaz credere q̄ si nis sequit ad antecedēs ita ⁊ econuerso antecedēs sequit ad nis. Unde ps q̄ hec fallacia ꝓcisis in duab' ꝓcisis ꝙsequētis quarum vna est vera ⁊ altera falsa sicut si dicat. Si aliqs currit mouet: sed sortes mouet: igit sortes currit Dec. n. ꝙsequētia si sortes currit mouet q̄ nec ꝓmo ponit est vera sed ista ad quā peditur ē falsa si mouetur igit currit. Ubi vo tria ponit vna ꝙsequētia nō est fallacia ꝓcisis. Unde si dicat socr. est a igitur socr. ē homo nō ē fallacia ꝙsequētis ex modo arguendi sed magis fallacia accidentis. Nam sicut fallacia ꝙsequētis puenit ex eo q̄ ꝙsequens existimatur olno esse idem antecedēti cui nō sit. Ita fallacia accidentis puenit ex eo q̄ ꝓdicatū existimat omnino idē esse subiecto. Unde hec fallacia denominatur a consequēdo, illa aūt ab accidēdo qđ ē inherere. Et inde est q̄ quādo peditur argumētādo solut ab aliqua causa ego: ideo q̄ qñ significat aliqd inesse ē fallacia accidentis qñ ab aliqua denominali ē fallacia ꝓcisis. Et ideo ꝓbo dicit q̄ fallacia accidentis ē in vno ⁊ fallacia ꝙsequētis in pluribus. s. consequētijs. Et ex hoc etiam patet q̄ in ꝙsequens consequens est aliquo modo pars accidentis. Nam

De

antec quod ꝺ quid aliquo modo accidit sed nō ꝺ quod accidit sequitur. Nō enim sequit ꝺ homo est albus ergo ꝺ homo ꝺ albus. Et nō vide tur esse fallacia sequentis aliter ordinatio terminoꝝ est fallacia accidentis sed non consequentis. Causa apparentie in hac fallacia ē comutatio. Causa vō non existentie sequētis cum antecedente. Causa vō existentie ē diuersitas eorūdem. Duar autem modi sunt huius fallacie duo. Primus modus peccat ex consecutione magis cōis ad minus cōmune siue magis cōmune sit genus siue accidens vt patet i hijs paralogismis. Qꝝ aliqd est animal ꝺ animal igit tu es asinus. Non sequit nō ꝺ omne animal igit tu es asinus. Et similiter hic si aliquod ē mel ē rubeum sed fel ē rubeum igitur fel ē mel. Similiter hic si aliqs est fur errat ꝺ nocte sed tu erras de nocte igit tu es fur. In hijs enim oibus putat consequētia conuerti que nō cōuertitur. Unde ē fallacia sequētis. Si aūt sumātur ppositiones categorice in eisdē terminis est fallacia accidētis sicut asinus ē animal tu es animal igit tu es asinus ꝛ hic. Mel ē rubeū ꝛ fel ē rubeū igitur mel ē fel. Decādis modus ē quādo peditur a sequēta oppositi ad similem consequētiaz in alio oppositoꝝ vt si dicat si aliquid ē generatuz hz ꝓncipium sed anima non ē generata igitur aīa non hz ꝓncipium sed semp fuit nō sequit. Est.n. ī oppositis duplex sequentia vna in ipo altera in cōtrario. In ipo quidem ē sequētia quando sicut ad antecedēs sequit sequens: ita ad oppositum antecedētis sequit oppositum sequētis vt si ē in stans ē homo igitur si est animal ē animal. Sed sequētia econtrario ē quādo sicut ad antecedēs sequitur sequens: ita ad oppositum cōsequētis sequit oppositum antecedētis vt si ē homo ē animal igitur si non ē animal nō ē homo. In oppositis enim affirmatione ꝛ negationem nō ē consequētia in ipso sed in cōtrario ꝛ ideo quādo peditur i huiusmodi oppositis ac si eēt consequētia in ipo ē fallacia sequētis sicut in exemplo ꝓz. In hijs aūt terminis ē fallacia accidis categoricis ppositionibus sumptis vt si dicat sic. Omne generatuz hz ꝓncipium sed anima nō est generata igitur nō hz ꝓncipium. Et ē sciēdū q sicut ꝓmus modus peccat contra sequētiam procedendo a positione consequētis ad positionem antecedētis: ita secundus peccat procedendo a destructione antecedētis ad destructionē sequentis. Est aūt contrario modo procedēdum. i. a destructione consequētis ad positionem antecedentis. Patet.n. q hec fallacia puenit ex nōem poris ꝛ posterioris. Et nota q quoddā cōsequē ē in plus suo antecēdēte ꝛ quoddā i mīn⁹. Cōsequens in plus ē in terminis vlibus: sicut cū dico homo ē ergo aīal ē. Consequēs in minus est sicut totum in ēntitate ꝛ eius pars vt cū dr: eium oppositoꝝ eadem ē disciplina: ergo olum ꝓbat.

¶ De fallacia fm nō cām vt cām. C. XIIII.

¶ Equitur de fallacia fm nō causam vt causam. Causa aūt hic dr qđ ē causa inferēdi fm q ꝓmisse dicitur causa ꝛclusionis ēt. Est ergo fallacia fm nō cām vt causam quādo inter ꝓmissas et quas sequitur ꝛclusio ponit ꝓpositio aliqua que nihil ad conclonem opatur ꝛ sic nō ē causa. Tamē ad hoc q fiat fallacia oꝝ q videatur esse causa: qđ qdem fit per hoc q cōuenit cum alijs ꝓpositionibus que sunt cause ꝛclonis in termino. Et hoc aūt q ꝓpositio que non ē causa sumatur vt causa nō ꝓuenit aliqua ꝛceptio nisi quādo ex conclusione redit ad ꝓmissas ꝛ intermittitur aliqua ꝓmissaruꝫ: qđ qdem fit in syllogismis ad ipossibile in quibus p hoc q cōclusio ē ipossibilis ostenditur aliquā ꝓmissaruꝫ ipossibilem fuisse. Et iō hec fallacia non ꝓz fieri nisi in huiusmodi syllogismis. In syllogismis.n. ostēsiuis in quibus aliud directe ostenditur ad nullū inconueniens duci pōt nīdens si sumat in ꝓmissis aliqua ꝓpositio que non ē causa ꝛclonis ac si eēt cā. Est ergo causa apparētie in hac fallacia quēcūq; propositionis q nōē cā cū illis que sunt cause. Causa vō nō existitie ē defectus habitudinis debite inter ꝓpositionē inferētem ꝛ ꝓpositionē illatā. Format aūt fm hāc fallaciā hoc modo paralogism⁹ putas ne aīa ꝛ vita sūt idem quo dato ꝓceditur sic. Aīa ꝛ vita sunt idem ꝛ mors ꝛ vita sunt ꝛria ꝛ generatio ꝛ corruptio sunt ꝛria sed mors ē corruptio ergo vita ē generatio igit viuere ē generari qđ ē impossibile. Nam q viuit nō generatur ꝛz iam generat. Et ergo ꝛ ꝓmā sunt impossibile. ſ. q aīa ꝛ vita sint idem. Nō sequitur q: ista ꝓpositio aīa ꝛ vita sunt idez que accipiebatur in ꝓmissis nō sunt causa ꝛclonis impossibilis q ex hoc ꝓz q: ea remota adhuc sequitur ꝛclo. vnde p hoc q concl̄o ē impossibilis nō pōt ostendi q ꝓdicta ꝓpositio sit impossibilis sed q magis ista sit impossibilis ex qua sequit que ē ista mors ꝛ vita sunt ꝛria ex hui⁹ enim falsitate sequitur falsitas in ꝛclone. Mors.n. ꝛ vita non sunt ꝛria sed oppenunt vt ꝓuatio ꝛ habitus. Patet ergo q hec fallacia peccat ꝓ nōem cause ꝛ causati.

¶ De fallacia fm plures interrogatiōes vt vnā CA. XV.

¶ Equitur de fallacia fm plures ītrogationes vt vnā. Est aūt idem fm substantiam: enūciatio: ꝓpositio: interrogatio et ꝛclusio. Sed dicit enūciatio fm q significat simpliciter aliqd esse vel nō esse. Interrogatio fm q sub dubitatione ꝓponit. Propositio fm q sumitur ad alterius ꝓbationem. Conclusio vō ꝓz q ex alijs ꝓbatur. Et ideo sicut enūciatio ē vna vl plures ita interrogatio ꝓpositio ꝛ conclusio. Est autē enūciatio vna in qua dicitur vnum de vno vt homo est animal vel est albus. Enunciatio vō plures quando dicuntur plura de vno vt Sor. est albus ꝛ musicus vel vnuz de pluribus: vt socrates ꝛ Plato sunt albi vl plura de pluribus: vt socrates ꝛ plato sunt albi ꝛ musici. Sciendum ē autem q quādo plura ꝓdicantur de vno ex quib⁹ fit vnū per se ē enunciatio vna cum dicitur homo est animal rōnale mortale. Nam ex partib⁹ dissimilib⁹ fit vnum per se quod est de natura speciei. Si autem plura ꝓdicātur ex quibus fit vnuz per accidens tunc ē enunciatio plures vt cum dicitur sortes ē homo albus. Ex homine enim ꝛ albo fit vnū per accidens. Proponit ergo hec fallacia ex hoc q ad interrogationem que ē plures datur vna responsio eo q sub vno modo interrogādi ꝓponitur: vt si dicat putas ne sortes ꝛ plato currit et eo.n. q simul interrogatur de duobus videtur ēē vna interrogatio cū sint plures. Cause apparentie i hac fallacia ē vnitas ex parte modi interrogādi. Causa vō non existentie ē pluralitas interrogationis. Modi autem hui⁹ fallacie sunt duo. Primus modus ē quando interrogatio ē plures eo q vnuz de pluribus in singulari ꝓdicantur ꝛ econuerso. Sicut hic putas ne homo ꝛ asinus sūt animal rationale: mortale si dicam sic ꝓcedatur sic. Homo et asinus sunt animal rationale mortale igit asinus ē animal rationale mortale ꝛē. Si dicatur q non ꝓcedatur sic. Homo ꝛ asinus non sunt animal rationale mortale igitur homo non ē animal rationale. Deceptio enim hec puenit q: ad interrogationem ꝓdictam cum sit plures non est danda vna responsio vt dicam simpliciter sic vel non ſz due vt dicatur sic homo ē animal rationale ꝛ asinus ē animal irrationale vel non ē animal rationale. Similiter hic putas ne tu es homo ꝛ asin⁹. Si dicatur nō igitur tu nō es homo si dicatur sic: concludatur ergo tu es asinus. Similiter hic putas ne ethiopus est homo albus. si dicatur q sic concludatur ergo est albus si dicatur q nō cōcludatur ergo non ē homo. Secundus modus ē qñ interrogatio ē plures et eo q plura subiciuntur vel ꝓdicantur in plurali numero sicut hic putas ne mel ꝛ fel sunt dulcia si dicatur nō concludatur igitur mel nō est dulce: si sic dicatur concludatur igitur fel est dulce. In omnibus enim hijs nō ē vna responsio sed plures vt sic mel ē dulce ꝛ fel nō est dulce. Patet ergo q hec fallacia puenit fm vnā ꝛ multa. Et hec de fallacijs dicta sufficiāt.

¶ Explicit opusculum trigesimum nonum sancti Thome de aquino de fallacijs ad quosdā nobiles artistas.

¶ Incipit opusculum quadragesimū cuiusdez de ꝓpositionibus modalibus.

Dia ꝓpositio modalis a modo dicad scd̄a quid sit ꝓpositio modalis et quot sint eius modi. CAPITULUM PRIMUM.

¶ Dia ꝓpositio modalis a modo dicad scd̄a quid sit ꝓpositio modalis et quot sint eius modi. Est aūt modus determinatio adiacentis. Que qdez fit p adiectionē nois adiectiui qđ determinat subiectū vt cum dicitur homo ē albus: vel p aduerbiū qđ determinat verbū: vt hō currit pone. ¶ Sciēdū ēt q triplex ē modus. Quedā determinat subiectum ꝓpositionis: vt homo albus currit. Quedā determinat ꝓdicatum: vt sor. est homo albus vel sor. currit velociter. Quedam determinat copulationem ipam ꝓdicati ad subiectū: vt cum dr sor. currere ē possibile: et ab hoc solo modo dr ꝓpositio modalis. Alie vo ꝓpositiones q modales nō sūt dicende de inesse. Quod aūt q cōpositionē determinat sunt ser. ſ. verū: falsum. necessariū: impossibile: possibile: ꝓtingens. Verū aūt ꝛ falsum nihil addunt sup̄a significationē ꝓpositionis de inesse. Idem.n. significat cum dicit sor. nō currit: et sor. currere ē falsum. Et sor. currit ꝛ sor. currere ē verum. Quod nō ꝓtingit de aliqs quatuor modis q: nō idem significat cum dr sor. currit: et sor. currere est possibile. Et ideo ꝓtermisso de vero ꝛ falso: de aliqs quattuor videndum. Quia vero ꝓdicatū determinat subiectum ꝛ nō econuerso: ideo ad hoc q ꝓpositio sit modalis: oꝝ q quattuor: ꝓdicti modi ꝓdicent ꝛ verbū impotās copulationem ponat p subiecto. Quod qđ fit si ꝓ verbo indicatiuo ꝓpositionis sumat infinitiuum: ꝛ ꝓdicatum accusatiuus. Et dr dictum ꝓpositionis sicut huius ꝓpositionis sor. currere ē possibile: dictum ē sor. currere. Quādo ergo dictuz ponit p subiecto ꝛ modus p ꝓdicato tūc est ꝓpositio modalis vt cū dicit sor. currere ē possibile. Si aūt cōuertat ordine vt possibile ē sor. currere. Propositionis aūt modalium quedā de dicto: quedā est de re. Modalis de dicto ē in qua totū dictū subiicitur ꝛ modus ꝓdicat: vt sor. currere ē possibile. Modalis de re est in qua modus interponit dicto vt sor. possibile ē currere. Sciēdum ē aūt q cēs modales de dicto sunt singulares: eo q modus ꝓdicat de hoc vel de illo sicut de quodā singulari. Modalis aūt dividicat vlis: pticularis: indefinita: vel singularis fm quetū dictū ē de ꝓpositione vlis. Un hec: oēz homem possibile ē currere ē vlis: et de alijs. Ite sciēdū ē q ꝓpositio modalis affirmativa vl negativa fm affirmationē vl negationē modi ꝛ nō dicti. Un b sor. ñ currē ē possibile ē affirmativa: b vero sor. currē ñ ē possibile ē negativa. Intēdēdū ē aūt q nec necessariū hz sillogizare cū figura vl affirmativo: q: qđ necesse ē ēē ipē. Impossibile cū figura vl negativo: q: qđ ē impossibile ēē nullū ē. Contingēs vō ꝛ possibile similitudine hūt cū sig. prioribus: q:

quod est contingens ꝛ possibile: quandoq; est: qđ q; nō ē. Et ideo necesse est esse ꝛ impossibile est eē sunt contrarie: ꝛ possibile est esse ꝛ possibile ē non esse: subcontrarie. ¶ Necesse est esse ꝛ possibile est esse subalternantur: ꝛ similiter impossibile est esse ꝛ possibile est nō esse: sed necesse est esse: possibile est nō esse ꝺ uocatur. Sili impossibile est ꝛ possibile ē eē esse: vt ps in sequenti figura. Nota dum q; omnes ꝓpositiones que sunt in eodē ordine equipollent. Ter autem ꝛ modus arguendi in contrarijs: subalternis: ꝛ cōtradictorijs eodem modo attenditur in hijs: sicut in ꝓpositionibus demelle. Sciendum est autem circa modalium equipollentias: q; idem operatur negatio posita ad modum: sicut in ꝓpositionibus de inesse. Negatio in modalibus ꝓpposita modo facit equipollere suo contradictorio: vt nō necesse est esse: ꝛ possibile est nō esse: equipollent. Negatio vero apposita dicto facit equipollere contrario: Negatio vero apposita vtriq; subalterno Unde sciendum q; possibile ꝛ contingens idez significant. Unde ꝓpositiones de possibili contingenti similiter ordinate equipollēt. Omnes aūt ꝓpositiones sibi inuicem equipollentes sunt in uno ordine. Unde patet: q; quattuor sunt ordines ¶Primus ordo est possibile est esse cum suis equipollentibus. Secundus possibile est nō esse cum suis equipollentibus. Tertiꝰ impossibile est esse cum suis equipollentibus. Quartus necesse ē eē cum suis equipollentibus. Et quo patet q; quartus ordo contrarius est tertio: ergo primus subcontrarius secundo. Tertius contradictorius primo. Quartus secūdo cōtradictorius: primꝰ quarto subalternus: ꝛ secundus tertio. Unde versus.

¶ Tertius est quarto semper contrarius ordo.
Pugnat cum quarto, ſ. dicendo secundus. Sit ſ contrario linea tibi prima secunde. Tertius est primo contradictorius ordo.

¶ Prima subest quarte vice particularis habēt

¶ Sed habet ad seriem se lege secunda sequentem. Uel ordo subalternus sit primus siue secundus. Primus amabimus: edentuliq; secundus tertius illiace: purpurea reliqual. Destruit. v. totum sed. a. confirmat vtrumq;

¶ Destruit. e. dctm destruit. i. q; modum.

Purpurea

Non possibile est nō esse
Nō contingens est nō esse
Impossibile est nō esse
Necesse est esse

Contrarie

Illiace

Non possibile est esse
Non contingens est esse
Impossibile est esse
Necesse est nō esse

Subalterne

Subalterne

Possibile est esse
Contingens est esse
Non possibile est esse
Non necesse ē nō esse

Subcontrarie

Possibile est nō esse
Contingens est nō esse
Impossibile est nō esse
Non necesse est esse

Amabimus

Edentuli

¶ Explicit opusculum quadragesimus Sancti Thome de aquino de modalibus.

¶ Incipit opusculum quadrigesimū primū eiusdē de natura accidentis.

Noniam omnis

q cognitio humana a sensu incipit: sensus aūt ppria obiecta sunt accidentia: ideo ꝛ accidentia magnā partem ꝓferunt ad cognoscēdum qđ quid est: vt dī ꝓmo de ala. De accidēte igit ꝛ eī⁹ origine aliqđ breuiter dicemus: quo facilius intellectus in qđditatē rei ducat. ¶ Sciēdum igit ē: q; accīs dī dupliciter: naturaliter. ſ. ꝛ logice. Naturaliter: sicut accīs diuidit ō ens: ꝛ ō pertinet nouem generā accidentium. Logice vō dī accīs vnum de quinq; vlibus: de quibus loquit Porphirius. ¶ Ideo ꝓmo modo dictū loquit nām rei. Accīs vō secūdo modo dictū loquit operationem intellectus q facit vtilitatem in rebus vt dicit cōmētator ꝓmo d̄ ala. Cū aūt natura rei ꝓcedat actū intellectus ideo primus ē de accīte ꝓmo modo dicto agendū. Sciēdum ē igit q; ens nō dī de accīte ſ modo dicto: nisi mediante ſba de qua ꝓpie dī. Nec. n. ē natura oīs analogi q; illud de quo ꝓmo dī erit in rōne oīus ā; sunt post: sicut sanum qđ ꝓpie dī de ala. ā; de urina vel medicina. Et ideo sanitas ala dicit in diffinitione vtriusq; sanitatis. Urina. n. dī sana in qđtum ē signum sanitatis in ala ꝛ sīr medicina q; ē cā sanitatis ala. Per quē modum cum ens dicat ꝓpie de ſba ā; de accīte: ideo rō entis in ſba necessario cadit in diffinitione entis in accīte. Dicit. n. ā; entas q; est mēsura p se entis. ſ. ſbe: ꝛ qualitas q; ē dispositio p se entis: dī ens: ꝛ sic vīr de aliis. Et q; esse ē actus entis hoc aūt verbū inesse ē designās inherentiā accīntis: nō inesse rei pfecte est eē accīntis qđ extraneum a rei natura eē necesse ē. Nō. n. significat p hoc esse q; accīntis eē sit in ipo eē ſbe: eū esse sit formalissima omni rei. Et nō esse solū p se existibꝰ conuenit: sed nā accīntis ē inesse sine inherere ipsi rei. Et ſ quidem manifestū est: q; quedam accīntia sunt qbus nihil conuenit. ſ. inesse rei sin sint esse qđ iboc solū ꝓprie: verūtamen cōz subiectū ꝓprium non ē esse ſbale ipsius rei sed accīs aliquod sicut ā; tas est subiectū qualitatis. Cōstat igit q; esse ā; tatis ē esse ā; tatis: hoc ē reperīt sine subiecto sbe: vt in sacramēto altaris. Quātitas aūt in rebus nāe est primū ꝛ primum accīns sbe nālis: cū ni sit extraneus ab ipa natura rei: cū nō sit ō ꝓximione ipsi⁹ ſbe sicut sunt alia ꝓncipia: ideo nō sit melius extranea sicut sunt locus ꝛ tps sed ā; tanea ꝛ tīn vna eadem rei: qđ non est vez de loco cū vna res multa loca mutet: nec erit vt in subiecto in ipo eē rei qđ ē maxime intimū rei: sed in ipare cui⁹ eē ē actus. Hoc n. esse ē ſbale non accīntale cuiusmodi ē eē quo significat ens eē ſbō modo ꝛ nō ꝓmo vt dī. ſ. meth.

Et ideo esse formalius se hz ad rem ꝓstituendā in genere entis: ā; ipa forma rei ā; hoc ipm esse dat: vel mā cui dat. Et q; bus cōpositū relinqt cuius ā; hoc esse et ens. Intimius ā; ad rem ipam que ē ens ſter oia est ipm esse ei⁹: ꝛ post ipm ipa forma rei qua res hz ipm eē. Et vltimo ipa mā ā; hz sit fūdamētum in re inter oia: ab ipo tñ esse rei magis dīstat: cui ppinquissimum ē ipa res vt eiꝰ est: cum p rem insit ꝛ forme ꝛ mā: nisi in hoc vbi esse forme obiciatur toti: ꝛ illud eē est forme vt a qua ē q; ipa est ꝓncipium ipsius eē: ꝛ vltimo ē ipi⁹ materie vt ei⁹ quo recipit. Materia igit rei cuius est esse plus a re dīstat ā; ipa forma a ā; ē esse: ꝛ ō materia nō est ens de sua natura sed p ipm cōpositū vel p ipam formā. Cū igit esse accīntis ꝛ eē accīntā a ꝓncipijs rei extraneum sit ꝛ alterius nature: ꝓmum iber oia accīntia. ſ. ꝺtrahī materiā ā; a re materiale dīstat sequel: ꝛ reliqua ipa mediāte. Iz ā; dī alio; naturā forme magis seq; videant: sicut sūt qualitates in ā; tum sint media ad aliquas actiones. Omnis. n. actio rei formā sequit: cū ideo sit ꝓncipium essendi ꝛ operandi vel agēdi. Quomodo igit ā; tas sequat materiā ꝛ videndum ē a parte formarū ā; nate sunt materiā informare: cū materia nō sit scibilis nisi p analogiā ad formas: vt dīctō plō vcor. ¶ Ad hoc igit euidentiā sciendū est q; in vna ꝛ eadem materia nate sūt esse quedaz forme generales ꝛ quedā spāles: quarū natura ē in materia facere quā formē generales nate sūt facere: ꝛ adhuc ampliꝰ vt dicit Boetius. Forma aūt nihil est nata facere nisi id qđ ad actū pinet: ꝛ ideo si qđ fuerit sequēs esse materie in eodē ad aliquā formā distincta in essentia sua ab alia forma: si hoc nō pineat ad esse actu ipsiꝰ materie p ipam formā: non fit id nisi p aliā formā certā. Et pura ī materia ē potētia ad formā aliquā generalem sicut ad formā corporeitatis q; dat eē corpus cū introducta fuerit materia ad illā īmutata: ſ ideo facit forma pfectio: ꝛ adhuc ampliꝰ: hoc. n. ad actū pertinet. Quod aūt ad materiā referī nō fiet ab vtraq; forma indifferēter: hoc. n. eē actualitatis nō est nec ad esse potentia: sed ad ipam sua essentiā. ¶ In materia nāq; ē potentia ad formā corporis vt dctm est: ꝛ ſ facit in illa cū ei infuerit. Hoc ē facit forma pfectio: vt dctm est. Sed forma pfectio: iz faciat idē qđ facit forma generalis nō tñ eandem phcit potētiam quā phceret forma generatio: si inesset. Et hoc manifestū est. Nam materia sub forma pfecta cuius ē in potētia ad talem formā: qđ nō ꝓtingeret si ei⁹ potētia ad illam formā eēt perfecta p aliam formā. Id igit qđ pōt fieri in materia p diuersas formas indifferēter se hz ad plures: ꝛ ad vnas pfectam. hoc. n. ꝓcedit ad ipm ꝓstitui ex materia ꝛ forma cui⁹ ē eē actus: in que cū non possint eē pura esse ſbalia sub vna

forma q̃ ꝗ aliqua alia forma ꝑ quã formã sequi-
tur. oia que i diuersis ꝑ diuersas formas ꝑtingũt.)
C Proportiones vero q̃ ptinent ad illam materiã
ordinant eam ad diuersas eiꝰ vnas formarum de
terminãte ita ꝙ̃ potentia sua q̃ est ad vnam formã
ꝑ̃ꝑõr̃ ꝑ aliã. alia fuerit habilis in virtute ꝯ
ꝑ̃fectioꝯ ad faciendũ quãqꝫ alie forme facere cõ
sueuerunt ꝯ ampliꝰ. Si quã igit̃ accñtia sunt ꝯfira
mãm in ordine ad formã gñalem: necessario cõ-
sequitur eam vel sñm esse actu qð ab illa recipit:
vel sñm ꝑfectionem potentie sue ꝑ illam formas
solũ que nõ põt ꝑ aliam formã ꝑfici. Si igit̃ talis
forma sola ꝑficit mãm ꝯ facit esse actu i eã: sic ac
cidẽs qð mãm ꝯsequit̃ in ordine ad illam formã
que ꝑficit potẽtiam mãe sñm certũ respectũ in eẽn
tia addere essentie mãe ꝑfectẽ nõ mãe: sed sñm
actum illius cõpositi. Et hec est materia in q̃ acci
dens hꝫ esse. Est.n. aliquod subiectũ accñtis sñm
qð est actu et quo facile ꝑ scire: qd sit accñs sequi
mãm in ordine ad formã generalẽ vel in ordine
ad formam spẽlem. Hoc.n. nõ respicit esse actu
accñtia cũ sꝫ indifferenter sit i materia ab vna for-
ma ꝯ a multis: sed respicit essentiã eiꝰ respectu po
tẽtie mãe q̃ non põt ꝑfici indifferenter: sꝫ ꝑ certam
formã essentie illiꝰ materie ꝑportionatã. Si enĩ
referendum est ad esse actu accñs nunq̃ distin
gueret̃ iter accñtia que sequitur mãm in ordine
ad vnam formã vel ad aliam formã: cũ esse actu
ꝯ quicqd ad ipsũ ꝑtinet indifferenter sit a quacun
qꝫ forma ꝑfectione vꝰ dictũ est. Unde cũ aliq̃ for-
ma ꝑfecta in mã recipiat̃ q̃ facit qcqd alie forme
facere solent de hiis q̃ ad actum ꝑtinẽt: oia acci-
tia sñm esse qð habẽt sequunt̃ esse actu illiꝰ cõposi-
tiqð hꝫ ab illa forma ꝑfecta: esse vero accñtis ipsiꝰ:
nõ sequit̃ esse actu: sed sequit̃ mãm in ordine ad
formam cuiꝰ solũ est illam essentiã ꝑficere sñm po
tẽtiam ad eam ordinatã: ꝯ tale accñs ẽ q̃titas et
ea que sunt sñm diuersas ꝑportiones in mixtis vt
albedo ꝯ nigredo. Et ideo talia accñtia: forma ꝑ
fecta ablata ꝯ destructa specie: manẽt in essentiis
hiis aliud ꝯ aliud esse actu hñtia. Non.n. re perfe
cta ꝑimitur perit ordo mãe ad formã generalem:
sed potius ꝑ eam ꝑficit̃ in eẽ actu: ꝯ ideo in viuo ꝯ
mortuo q̃titas dimensiua manet: ꝯ sĩr albedo ꝯ
nigredo ꝯ vestigia vulnerũ que i q̃titate recepta
sunt nec est accñtium trãsitus ꝑpter hoc. Manet
n. origo ꝯ radix accñtis eadeꝫ mãe i ordine ad for-
mam generalẽ: ꝫ sic transitꝰ in eẽ actu. Inde est ꝙ
diuersimode mutat̃ color: in viuo ꝯ mortuo: qð n
ꝯtingeret nisi aliud ꝯ aliud eẽ actu hẽt qð est rõ-
ne diuersorũ actuũ existentiũ: quorũ tñ alterũ in eẽ
non est mutatiuꝰ: illud sequebant̃ ꝑdicta acciden
tia. C Accñtia aũt que sequitur materiã in ordi-
ne ad formã spẽalem cuiusmodi ẽ figura: in quali-
bet eiꝫ specie ẽ certa figura: ꝯ ideo inter oia alia

accñtia certa sola figura spẽm rei cuiuslibet sĩgñ
ficat. Alia est.n. figura hoĩs ꝯ alia equi: destructa
specie rei qð possit manere nisi equioce. Manet
tñ eadem figura idiuidui hoĩs sicut est q̃titas i q̃
est. Est.n. figura qualitas in q̃titate. Omnia enĩ
accñtia indiuidui sunt cõia accidentia: sed speciei
accñtia non. Et ideo sequitur materiam in ordi-
ne ad formã generalem: cũ materia sit pncipiũ i-
diuiduationis sub dimẽsionibus certis: que sunt
quedam accñtia cõia. Si qua aũt accñtia sũt q̃ se-
quũtur formã: sicut qualitas: ꝯ q̃dam q̃ sunt pnci-
pia actionũ ꝯ passionum: nõ manẽt forma destru
cta nisi equioce cum nõ possint in easdẽ actiones
amplius: alia aũt accñtia sunt sequentia formaꝫ
que nec ẽt similitudinẽ aliquam post se relinquũt
vt risibile ꝯ alia huiusmodi.

C De accidente logyce. CA. II.

n Unc restat ð accñte scðo modo dicto age-
re. Sciẽdum est igit̃ ꝙ oia accñtia vlia q̃
dam sunt sequentia res sñm esse qð habẽt
in aĩa: q: intellectus est q facit vlitatem in rebus:
vt dicit cõmẽtator .3. de aĩa. Et nõ solum operat̃
circa sbãs sed ẽt circa accidẽtia ipa in rerũ natura
Utrisqꝫ.n. intẽtionem tribuere potest. Et inde ẽ
ꝙ illa vlia que fiũt ꝑ actionem aĩe circa sbãs spe-
cialia nomina habẽt: vt genꝰ spẽs ꝯ dĩa: ꝯ hec no
mina sunt designatiua ipsarum accidentalium in
tẽtionum. Sed h non sic circa sbãs fieri dicuntur
quasi in accidẽtibus locum non habeãt: cum ꝯ in
eis sint genus differentia ꝯ species. Sed q: non
subest res i natura cui ratio generis cõueniat ĩ ac
cidẽtibus ꝑ modum aptum generi ꝯ spẽi: sic cum
nihil sit in accñtibus ꝑ se sub sistens. similiter itel
lectus facit accidens vt per se subsistens cum cũ
nominat nomine abstracto ꝯ sic sibi rõnem gene
ris ꝯ spẽi tribuit. Cum autem circa accñtia opat̃
spẽaliter nõ eis tribuẽdo quod substãtiis tribuit ꝫ
alias intẽtiones que substãtiis nõ conueniũt: noĩa
specialia nõ ponit: sed per nomina rerum rõnem
vniuersalis exꝑmit. Et ideo duo vniuersalia ꝑ-
prium .s. ꝯ accidens quorũ vtrunqꝫ verum accñs
est in rerũ natura: nomina ꝑpria ꝑpter intẽtionẽ
vniuersalis nõ mutãt: sicut homo est nomen rei
nature humane ꝯ nomẽ speciei sed equioce ita ꝑ-
prium ꝯ accidẽs sunt noĩa generalia quorundam
accidẽtium: ꝯ pꝫter hoc sunt vniuersalium noĩa
Et hoc certum est equioce contingere. Nõ enim
si ꝑprium est vniuersale: ꝯ risibile est ꝑprium: risi
bile erit vniuersale. Uariat̃ enim mediuꝫ sñm eq
uocationem. Sicut cum arguit̃. Sor. est species
q: ẽ homo: ꝯ de hoĩe species ꝑdicat̃. Et hec de na
tura accidentis sufficiant.

C Explicit opusculũ quadragesimũ ꝑmum dñi
Thome aquinatis de natura accidẽtis.

C Incipit opusculũ quadragesimũ secũdum eius
dem de natura generis.

C De ente. CA. I.

q Uoniam omnis
creatura generis limitibus conti
net̃: ne circa naturas rerum aliqs
error causet̃ de genere ꝯ difficulta
tibus ipm ꝯtingentibus: aliqd quo
facilius sc̃iarum a se inuicem diuersarũ ordo ꝑ-
cessusqꝫ discerni possit dicere intendimus: vntũ
sumẽtes ab illo ad quod intellectum omnem in-
cipere ꝯ resoluere necesse ẽ. C Hoc aũt dicimus
ens. Ens nãqꝫ est obiectũ intellectus ꝑmũ: cũ ni-
hil sciri põt nisi sñm ꝙ est ens actu vt dĩ in .9. me-
thaphysice. Unde nec oppositum eius intellige-
re potest intellectus nõ ens .s. nisi fingendo ipsũ
ens aliquo modo. Quod cũ intellectus apphen-
dere nitit̃ efficit̃ ens rationis. De quo modo en-
tis dĩ in .5. meth. ꝙ ens vno modo dĩ de quo pos
sunt ꝑpositiones formari: etiam si essentiam non
habeat. Ens igit̃ est cuiꝰ actus est esse: sicut viuen
tis viuere. Sic.n. se habẽt hec tria ad inuicẽ: ens
esse ꝯ essentia: sicut viuẽs: vita: ꝯ viuere. Uita.n.
est pncipium quo viuẽs viuit: ꝯ essentia ẽ pncipiũ
quo ens est: nisi ꝙ vita ꝯ viuere significant actum
vita i abstracto: viuere vero in cõcreto: sicut cursꝰ
ꝯ currere. Unde nõ est vita sine viuere: cõntia ta-
men nõ semp ꝯsimul esse. In ente aũt sic accepto
duplex analogia reperit̃. Dicit̃.n. ens de deo et
creatura: sed ꝑ pꝰus de deo: ꝯ ꝑ posterius de crea-
tura. Licet verius sit deũ esse sup omne ens q̃ eẽ
ens: sicut dicit Dionysius ꝯ Damascenus. Pro-
pter hãc tñ analogiam nõ sequit̃ ens eẽ pꝰus vtro-
qꝫ: deo .s. ꝯ creatura: sicut pꝰus est ens sbã ꝯ accidẽ-
te de qbus analogice dicit̃. C Ad cuiꝰ euidentiã
est sciẽdum ꝙ quãdo tota rõ analogi reperit̃ in al
tero de qbus ꝑdicat̃ sicut tota ratio entis absolu-
te i deo reperit̃: tũc nõ erit ꝑdicatũ pꝰus vtroqꝫ: cũ
ꝑdicatum nõ excedat subiectũ: cũ vero tota rõ ꝑdi-
cati in neutro subiectorũ ẽ: necesse erit ꝑdicatuꝫ ꝑ̃-
us esse ꝯ cõmunius vtroqꝫ subiecto: sicut tota rõ
entis nõ saluat̃ in sbã que est genꝰ ꝑmũ: cũ ens di-
uinum nõ icludat. C Ens aũt genus esse nõ põt:
vt docet̃ in .3. meth. ꝯ in .3. Nulla.n. differentia
participat genus: q: genus sumit̃ a mã: dĩa vero a
forma. Sicut rõnale a natura itellectiua: aĩal vero
a sensitiua. Forma aũt nõ icludit̃ in mã actu sed in
potẽtia tñ. Sĩr dĩa nõ ꝑtinet ad naturã generis
sed genus ꝯtinet dĩas potẽtiã: ꝯ ideo dĩa non
participat genus: q: cũ dico rõnale significo aliqd
qð hꝫ rõnem: nec est de itellectu rõnalis ꝙ sit ani
mal. Illud aũt qð participat̃ ẽ de itellectu partici
pãtis. Nulla aũt differẽtia põt accipi de cuius in-

tellectu nõ sit ens. Uñ manifestũ est ꝙ ens nõ põt
habere dĩas sicut genus hꝫ: ꝯ ideo ens genus nõ
est: sed est de oĩbus cõiter ꝑdicatũ analogice: ꝯ sĩ-
militer dicendũ est de aliis trãscendentibus.

C De trãscendentibus. CA. II.

u Um aũt sex trãscendẽtia: videlꝫ ens: res:
aliqd: vnũ: verũ: bonũ: q̃ re idem sunt sed
rõne distinguuntur. Sicut .n. in demõstra-
tionibus resoluere oportꝫ oẽs ꝑpositiones vsqꝫ ad pn
cipia ipa ad que necesse ẽ stare: sic etiam in appre-
hẽsione ꝑdicatorũ oportet stare ad ens: quod ĩ quo
libet cognito naturaliter cognoscit̃ sicut ꝯ pncipi-
pium in omnibus ꝑpositionibus que sunt post pn-
cipia continet̃. Unde oportꝫ omnia alia aliquid ad
dere supra ens: quod de intellectu entis nõ sit. Ni-
hil enim addere possunt de cuius intellectu ens
nõ sit. C Dupliciter igitur contingit addere ali-
quid super aliqd. Aliquando nãqꝫ illud cui fit ad-
ditio nõ est de intellectu eius quod additur: sicut in
diuiduum addit supra rõnem speciei materiã in-
diuidualem: de cuius intellectu non ẽ species ipa
ꝯ talis additio est realis. De intellectu tamẽ con
stituti ex specie ꝯ illo addito est species ipsa: sicut
de intellectu Sor. est homo. Aliquando autẽ il-
lud cui fit additio est de intellectu eius quod ad-
ditur: sicut ens est de intellectu omnium. Aliqua
tamen addere dicũtur supra ens: q: aliquid ipor-
tant quod de ratiõe entis nõ est. Et talis additio
nõ potest esse nisi rõnis tñ: cum nullam rem im-
portet que nõ sit ens: ꝫ aliquid dicit quod ens nõ
dicit. Qð autem additum sit de itellectu eius cui
fit additio nõ contingit. Homo enim ponit super
aĩal ꝯ id quod ponit nõ est de intellectu animalis
Animal vero nihil ponit super hoĩem: q: quicquid
aĩal dicit homo dicit ꝯ amplius. Supra ens igit̃
quod addit̃ vt dicit Auicẽna dicit esse aliquam
spẽalem rõnem entis: sicut sbã dicit spẽalem modũ
existẽdi q est ꝑ se esse. Oppositum aũt necessario
oportebit addere aliũ modũ entis: sicut eẽ per ali
ud. Uñ quod sic addit̃ supra ens nõ põt esse ꝑ quo
cũ ente. Et isto modo pꝫdicamẽta addunt supra
ens que ad inuicem diuidunt̃ sñm spẽalem modum
quẽ vnumquodqꝫ supra ens addit. Si aũt per addi
tionem ipm nõ dicatur aliquis specialis modus
entis habẽs in se aliquam oppositionem: quod se
habet ex additione tali ad ens in eque cõe cũ en-
te. Hoc aũt dupliciter contingit. Uno modo quã-
do additio fit super ens absolute: alio modo quã-
do fit additio ad ens comparatũ ad aliqd qð ha-
bet cõuenientiam cũ omni ente: cuiusmodi est aĩa.
Qui aũt aliqd addit sup ens absolute: aut accipit̃
affirmatiue: aut negatiue. Si affirmatiue aut di
cit ipsam rem hñtem esse qð est actu entis: aut di
cit vnde hoc intelligit̃: ꝯ hoc est per pꝰus re-militer.
Non aũt hꝫ res aliunde ꝙ sit nisi per indiuisionẽ.

Diuisio.n. facit rem nō ee: ideo eoy que sunt sub
dam sunt indiuidua actu: potētia vt nicoposi
tiua. Quedam vo sunt indiuidua actu: diuisi
bilia potētia vt corporalia. Uniuersaliter aūt vnū
quodq; istōrum est indiuidū. Unum autē si
gnificat indiuisionē: ⁊ comparat ens: ideo vnūs
quisq; istōrum est ens. C Deinde addit ibidem
per ens p quālibet istōrum. Omne.n.
quod est ideo est: q; vnū numero ⁊ ens Boetius.
Sed cū inuisio dicat quātonē diuisionis: vni
tas aūt sit simul cū ente: ⁊ vnitas dicat quātonem
diuisionis. Et ideo manifestum ⁊ q; vnitas
nō importat quātitatem multitudinis: q; cum q̄
libet posterior ille quod plat sl vnum pluaret:
multitudinem sequeret: q; esset posteri⁹ multitu
dine: sl cum habitus sit de diffinitione quātonis
sequeret: q; vnitas diffineret p multitudinem qđ
est falsum: q; tunc foret circulus in diffinitione.
Nam multitudo diffinit pmittit. Multitudo
n. est aggregatio vnitatum. Et ideo vnum qđ cō
uertit cum ente nō importat quātitatem diuisio
nis entis que est p ⁊ntiam: q; illa diuisio pertinet
ad vnum genus particulare entis: ⁊ non posset
esse ens in diffinitione vnius cum sit particula
rius ⁊ ipm vnum qđ diffinit: sed dicit quātonē
formalis diuisionis: que est p oppositā: cui⁹ tradit
ma est affirmatio ⁊ negatio. Illa.n. sic diuidunt
q; vnū nō est aliud. C In litelectu igit: primo cadit
ens: scdo diuisio: tertio vnū qđ diuisionem p:i
mat: ⁊ inter multitudo in cuius diffinitione cadit
vnitas sicut ⁊ in rōne vnius cadit diuisio: ⁊ tamē
diuisa pdicto modo rōnem multitudinis habere
non possunt: nisi vnicuiq; diuisoy rō vnitatis ap
plicet. Hoc est igit quod vnum addit super ens
pdictionem. f. diuisionis que omne ens ēcomita
tur. Si aūt dicat ipm quod hz esse manifestādo i
supposito illo vnde ⁊: sic res addit sup ens vt ani
cēs dicit in methaphysica sua. Unaquaq; enim
res hz certitudinem qua est id quod ē. C Si aūt
accipiat negative sic aliqd addit sup ens. Aliqd
nāq; idem ē quod aliud qd quod idem est qđ non
solum. Si aūt illud qđ addit sup ens sequat ens i
cōparatione ad aīam que quodāmodo est oīa. in
anima.n. ē duplex potentia intellectiua. f. ⁊ volū
tas: quārū altera oīa cognoscere pōt: altera autez
amare sic accipiunt vez ⁊ bonum. Verum.n. ad
dit supra ens rōnem cognoscibilis. Unde verūz i
nō importat in nōe entis absolute dicti. Hz bo
num addit rōnem appetibilis. Eo.n. est ens bo
num quo est appetibile. Unde bonū importat or
dinē entis ad appetitū sicut verum ad intellectū:
sed diuersimode: q; motellectus est ad scipm
motus aūt appetitus ē ad rem extra. Et ideo ſm
pbm bonum ⁊ malū sunt i rebus: sed verū ⁊ falsū
in intellectu. Ens aūt absolute dictum sup quod
ola ista addūt rōnes certas cōmunissimum est in
fe: ⁊ ideo plurimas diuisiones hz: quarū aliquas
trahūt ad nām generis de quus ⁊cipaliter intē
dimus agere. C De boe.n. aliās tractatum feci
mus spālem cuius finem p parte recitabim⁹ sup
pletiones necessarias in certis locis inserēdo.

C De quadruplici diuisione entis. CA.II.

Liendū igit est q; in.5.meth. diuidit ens
quadrupliciter. C Prima.n. diuisio entis ibi
posita est q; ens vno mō dī ſm se. alio mo
do ſm accidēs. C Secūda vo diuisio entis est q;
ens vno modo dī substantia: alio modo accīs. Et hec ē
diuisio entis p decē pdicamenta. Ex quo pz q; ꝺ
diuisio entis non est eadem cum prima vbi diui
ditur ens in ens ſm se dictum ⁊ ſm accidens.
C Harū aūt diuisionū est: q; ens dī substantia vel accidēs
absolutam entis ⁊sideratione: sicut albedo di
citur accīs: ⁊ homo substantia. C Sed in primo mō opz
accidēs subiecto cōponi. Unde ſm se vel ſm acci
dens dī: qđ aliqd pdicat de aliquo: ſm se vel ſm na
turā sua est substantia vel accīs. Ens vo diuidit in sbam ⁊ accīs: q; in na
ſm accīs dī triplr. Dī accīs pdicat de subiecto
vt accīs ꝺ accīte vl subiectū ꝺ accīte. Diuisio aūt
entis in sbaz ⁊ accīs est diuisio entis p se dicti. Il
la enim p se sunt que ⁊tinent in figuris pdicatio
nis vt ibidem dī. Cum aūt ens ꝺbi nō possit sicut
genus ⁊trahi p dīam vt dem est: oportet q; ens
cōtrahat ad pdicta p diuersum modum pdican
di. Eoy aūt que pdicant: quedam significant qd
dam ētum: quedam quale: ⁊ sic de ceteris. Ad
opz q; vnicuiq; modo pdicandi: esse idē significet
vt cum dī: homo est aial: esse significat sbam. Cū
vo dicit homo est albus: esse significat qualitatē:
⁊ sic de aliis pdicamentis: de quoy o:tu infra di
cetur. C Tertio modo dī ens quod significat p
positionem quā facit intellect⁹: componēs ⁊ di
uidēs: cuius cōpositionis veritas est veritas rei
falsa. Uerites aūt ppositionis significat per hoc
verbum est que cōparat ad existentiam rei sicut
effectus ad suam cām. Ex hoc nāq; q; aliqd in re
rum natura est: sequit veritas in ppositione que
illud significat qđ ipm verbum est. Sed q: illud
quod in se est non ens intellectus accipit vt ens: si
cut negatio ⁊ priuatio: ideo talia dicunt esse quādo
format ppositio de eis per ipam copulam ē. Ex
non videat esse a parte rei eo q; talia essentiam nō
habeāt que sint principia existēdi. Et hoc ideo est:
q; accidit rei q; de ea aliqd dicat vere per intelle
ctum: cū res nō referat ad sciam sicut econtrario
C Quartus modus quo dividit ens est p actum
⁊ potentiam. In oībus.n. pdicamētis aliqd repit

in actu ⁊ aliquid in potentia: ⁊ ideo hec diuisio en
tis est in sua cōmune cuz reperiat in q̄libet genere: aut
sine qua nihil est in genere. Et ideo deus in genere
nō est: cum nō sit in eo potentia ⁊ actus. Id enī
in genere est qđ determinatū ⁊ limitatum est ad
aliquem spālem modum entis: ⁊ determinari ē
potentie per actū. C Unde omne id in genere ē
in quo est potēa ⁊ actus. Omne est qđ est in ge
nere natum ē habere aliquid ꝺ se respectu cui⁹
est in potentia necessario: q; in diuersis actus ne
cessario est pot potentia: in eodem vo potentia p
cedit actum: ⁊ vbi reperit potentia ⁊ actus necē
sario erit ibi genus. Cum igit in oībus extra pri
mum sit potentia ⁊ actus: sola p:eter ipm erunt in
genere. Ideo licet ens quod est subiectum phe
pine nō sit genus: nec in genere: vt deus est ens no
biliores partes entis substantie. f. separate necessa
rio erūt in genere: ⁊ q; accidēs est imperfectū pars
entis: ⁊ pfecta rō entis in substātia reperit: perfe
ctio pars entis ad genus substātie spectabit ꝺ quo
primo agendum est.

C De logicus ⁊ mathaphisicus circa oīa operan
tur differenter. CA.IIII.

Liendum est ergo q; sicut in.4.meth. di
citur logicus ⁊ mathaphisicus circa oīa
operant: differēter tri. Dicit.n. primo ibi
est loqui de ente in oībus ita ⁊ logici. Aliter nō edt
circa oīa eius ⁊sideratio: nisi haberet p subiecto
ens in cōi. Cū enī vnius scie sit vnū sbm. idē erit
sbm vtriusq;. Sz differunt q: pba peedit ex certis
⁊ demōstrabilibus. logicus aūt ex probabilibus:
⁊ hoc ideo est q: ens dupliciter dicit. f. nature et
rōnis. Ens aūt rationis p:oprie dicit de illis in
tentionibus: quae tō in rebus adinuenit: sicut est
intentio generis ⁊ spēi que nō inueniunt in rerū
nā: ⁊ sequunt actiones intellectus ⁊ rōnis. Et hu
iusmodi ens est sbm logice: ⁊ illud ens equiparatur
enti nature: q; nihil est in rerum nā de quo rō
nō negotiet. Inde est q; circa idem dicunt opera
ri methaphisicus ⁊ logicus. Substātie ergo sepa
rate sicut subsunt enti perfecto subsātie. f. nature
ita ⁊ enti rōnis subsātie. f. ſm logicaz ⁊sideratio
nem accepte. Substantia aūt vt dem est fuit ad
dit sup ens spālez modū essendi qui est p se ee: cui
si addideremus oē illud quod est in genere habe
re potētiam ⁊ actum. potētia aūt ad actum se nō
p:mouet cum nihil se in esse pduat: inuenimus
illud ad genus substātie ptinere quod p se sbsistit
habēs tri esse ab alio. Sed ꝺ hac potētia simple
runt aliqui rōnem ad docendum substātias sepa
ratas compositas ex mā ⁊ forma: dicentes gen⁹
substātie ex mā ⁊ forma cōponi ⁊ oīa que ad ipm
ptinent. Quod ⁊ Boetiū suppositum sequi videtur dicentem ibi vbi dicit Aristotelē relictis extremis mā
f. ⁊ forma agere de medio compositō ex vtroq; p

Ꝺ cuius euidentiam considerandum est
q; sicut Auicena dicit omne quod hz esse
aliunde suū quidditate est in genere: aut enīe

tale habet naturam determinatas per se. Unde compositio põt p actum rõnis cuius est intentiones formare generis et speciei: q̃ nõ fieret nisi sibi aliquid respõderet in natura rei. quia eius esse nõ est aliud ab essentia: ideo in deo hoc fieri nõ põt intellectus. Ideo substãtie separate sunt in genere substãtie que est p̃mum genus eius rõ est habere esse aliud a sua substantia seu quiditate in se est et nõ in alio: et rõ ex ipsa potentia essentie cuius est habere indifferenter que est in p̃dicamento substãtie que potētia importat cum dicitur habens esse aliud a sua essentia sumit rõ generis. sed a p̃fectione illius quiditatis p quam appropinquat ad esse actu accipit ratio differētie. Sed alio modo est hoc in rebus materialibus et alio modo in simplicibus. ¶ Potentialitas enim totius cõpositi in rebus materialibus est a materia: rõ ad ea sumitur genus. pfectio vero totius est a forma: rõ a forma sumitur differentia. Per formã eni ipm attingit esse actu ideo aliud et aliud in essentia est vnde sumitur rõ generis et rõ differētie in compositis. Materia enim put est materia respectu forme: est pars: et forma similiter est pars comparata ad materiam pars aũt de toto nõ predicatur: ideo genus et differentia nõ sumunt a materia et forma ad se inuicem comparatis: cum genus et differētia predicentur de toto. ¶ Sed q̃ materia est materia totius: et nõ solum forme: et forma est forma totius et non solum materie: ideo nomē designans totum sumptum a forma totius est differentia: et nomen designans totum sumptum a materia totius est genus. Et nomē designans totũ sumptum ex vtroque est species. In separatis vero genus et differētia nõ sumunt a diuersis partibus quiditatis ipsius: cum sit aliquid sit potentialitas quedam: et aliud perfectio: cum nõ sit in eis nisi vna compositio earum essentie. s. et esse: sz vtrumque fundatur super vnum simplex et per essentiam indiuisibile: cuius potentialitas attendi potest. q: nõ habet esse de se: et inde rõ generis accipit. Sed hec eadem potentialitas essentie in aliquibus minor est: q̃a magis prope actu primo et puro est in natura sua cõstituta. ¶ Quanto enim aliquid actui primo propinquius est tanto minus potentialitatis habet et ideo quot sunt gradus ppinquitatis in eis tot sunt differētie specifice. Hos aũt gradus solum illi noscunt qui suam ppinquitatem ad deum: et elongationem a rebus compositis et corruptibilibus speculantur. ¶ Illa ergo essentia simplex supra naturam mobiliũ existens est res generis methaphysici nullam compositionem materie et forme suscipiens: cuius rõ nobis occulta manet: cũ nos lateat natura vnde sumitur ratio generis et differentie eius. ¶ Sicut enim phyca diffinitio hominis est ex aĩa et carne et ossibus: ita cognoscenti illã naturam simplicem manifesta est ratio essentie sue: que metha. diffinitio est dicenda: sicut homo phyca. ¶ Illos ergo substantie simplices nullum genus subalternum habent: et ideo vnica differentia sufficit earum perfectioni: q: nõ colligit earum perfectio ex multis et diuersis diuisionibus generum et cõnnectionibus differētiarum: et tanto pfectior est earum natura quãto plura vnite in vno simplici habet. ¶ Sicut eni i phycis res quedam subsunt intētionibus generum et speciērum: vt corpus et aĩa in homine a quibus accipitur ratio generis et differētie: et hoc nobis manifestum est: ita etiam res quedã nobis occulta subest intētionibus quas aĩa format: et inde est q̃ nõ formamus intētiones logicas in angelis p aliquid conceptum a pte eorũ: sz p id qd̃ ccipimus in reb9 nobis notis, pter cõitatē quam hñt cum angelis in hoc q̃ oĩa sunt ab vno p̃mo: et iõ formamus intētiões que vniformiter istis et illis cõueniũt. ¶ Uniuersale. n. dr̃ dupliciter: vno mõ ipa nã cui intellect9 ppter aliquid in ea inuentũ intētione attribuit: et sic vniuersalia rerũ nãs significantia p̃dicant in q̃d. Aĩal namque dr̃ de illis de quo p̃dicatur: et sic hõ. et isto modo nõ est vnũ in multis: imo nã p̃dicatorum semp multiplicat multiplicatis subiectis. Quot eni sunt hoĩes tot sunt aĩalia. Alio mõ dr̃ vniuersale nã illa sub intētione vniuersalitatis sibi attribut9: et sic ppter vniformitatē rõnis intētam in intētione que fit ppter remotionē a mãlibus cõditionibus et oĩ diuersitate: est vnũ in multis. Sic. n. oẽs hoĩes sunt vnus hõ et vnum aĩal. In re igit nihil est cõe multis: q: quicqd est in re est singulare vni soli cõicabile. Quod aũt cõe est agitur p intellectum. Intellectus. n. facit vle in reb9 vt dicit commentator sup libr. de aĩa. Potest igit intellectus actionē suam extendere ad oẽ ens. qa ens rõnis in equo est cum ente nãe: vt dictum est. Uñ cum de intellectu sbẽ que est genus p̃mum nõ sit cõpositio mãe et forme: nec eius oppositũ vtrũque põt sibi accidere: sicut pz de substãtijs sepatis et compositis. ¶ Remanet g̃ de intellectu generis substãtie p se esse: qd̃ tñ differens est ab essentia ipsius generis: et hoc solum cõe est vtrique substantie mobili. s. et imobili seu imãli: cum in oĩ re mobili necessario sit mã. vt dr̃ in. x. metha. et iõ hrõ substãtie logica est. Nihil. n. cõe põt esse substãtie corruptibili et incorruptibili: nisi nõ leterentus que est logica õsideratõ cũ noĩa sint note intellect9 vt dr̃ p̃io periermenias. ¶ Q̃ sbẽ sepate et mãles nõ cõueniunt nisi in genere logico. CA. VI.

c Ex quibus manifestũ est q̃ sbẽ sepate et mãles nõ cõueniunt nisi in genere logico solũ. Unde sbẽ mãles nihil reale hñt p qd̃ dici possint sbẽ pter id qd̃ sunt corpora. Impossibile est enim formas mãe vniri quin sit corpus generis

substantie. Ad hoc enim q̃ forma vniatur mãe in qua est aptitudo ad multas formas et diuersas. oportet in mã partē et partē ponere: sz nõ est ps et ps nisi p quãtitatem que est p̃mũ accidēs corporal sbẽ. Impossibile est igit aliquas formas mãe vniri q̃n sit corpus. Ex dictis igit pz genus methaphysicum sbãm esse reale nõ compositã ex mã et forma sed simplicē nãm et nobis occultã: ad quã tñ cõsideratio logica attingit: rõne cuius aliquid cõe est vtrique: mãli. s. et inmãli sbẽ: lz eius methaphysici sit de oĩbus agere sub rõne entis. Precipue tñ ad ipm ptinet tractare de rebus sepatis: tum q: pfectior rõ entis in eis saluat quã in mãlibus querit: tum q: in particulari eorũ nã occulta est. Uñ non põt de eis scia particularis esse: sicut que est d rebus particularibus quarũ qditates apprehendimus. Uñ de entibus particularibus scie particulares sunt. Hoc aũt nõ ptingit in substantijs sepatis: q: de eis qd̃ est quid scire nõ possumus. Theologi tñ multa de eis p reuelationē nouerũt. Patet igit nã p̃mi generis sbãtie. s. q̃o suus cõitas tñ logice accipienda est: cum nulla sit realis cõuenientia inter separata et mãlia: sicut enim sbẽ separate nõ descendũt ad genus corpis: sz sunt sbẽ p̃mo pfecte genus subalternum nõ hñtes: vt dcm est. ita res mãles nõ ascendũt vsque ad sbãm separatam. Dũmum. n. in eis est corpus vltra qd̃ rem aliquã nõ attingunt quã nõ habeãt p corpus. In ipis nãque est compositio mãe et forme ad que tanquã ad sua pncipia p̃ma resoluunt: nec vltra pcedere habent. Ex mã aũt et forma semp cõstituit corpus vt dcm est. Primum g̃ genus mãlium erit corpus vltra qd̃ nihil reale habet: sicut nec vltra sua p̃ma pncipia. Poterunt tñ aliqd intētionale vltra corpus habere: qd̃ nõ est corpus inq̃tum corpus est. Alioquin solum corpus hoc hret: et hoc est p se esse qd̃ nõ solũ est corporis sz etiam sbẽ: ipis tñ hoc competit q: corpora sunt. Per se aũt esse sm q̃ tale est nõ inest alicui p corpus. Alioquin oẽ p se esse esset corporis quod est falsum. Attingunt g̃ mãlia p nãm corporis aliqd qd̃ rõne corpus excedit: et hoc est eis logice cõuenire cum sbãs separatis. Si. n. nulla sba sepata esset: p̃mum p̃dicatum foret corpus. Alioquin falso diuideret sba p corporeũ et incorporeũ que tñ sunt dũe sbẽ immutabiles: nihilominus tñ posset poni sba que diuideret cõtra accidēs: lz sba separata nõ esset. CA. VII.

a De horum euidētiam cõsiderãdum est: q̃ cum genus de toto p̃dicet: vt aĩal de homine rõ generis nõ sumit a mã, put est ps vt dictum est supra: et eodem mõ de drã dicendum est cum et ipa de toto predicet. Uñ sciẽdum est q̃ aliquãdo est vnitas a parte nãe substracte intentiõi vniuersalis preter istam quam facit intellectus. Aliqñ aũt nõ. Natura. n. que est substracta intentioni vniuersalitatis sicut natura aĩalis: tripliciter cõsiderari potest. Uno modo absolute et sm se et sic nihil sibi conuenit nisi quod est de intellectu eius: vtputa de intellectu aĩalis est corpus animatum sensibile. ¶ Nihil enim aliud sibi attribui põt sm hanc cõsiderationem nisi falso: vt album vel musicum: vel aliquid huiusmodi. Alio modo põt cõsiderari hoc nã put est recepta in aliquo singulari sui generis: et adhuc inerit sibi rõ que de intellectu eius est absolute. Animal. n. quod est sor. est substantia aĩata sensibilis. Sed si recipiat in pluribus indiuiduis necessario et nã ipa et intellectus suus multiplicabit. Sor. enim et Plato sunt duo aĩalia et due substãtie aĩate sensibiles. Unde licet in natura aĩalis nõ sit vnitas vel pluralitas sm q̃ est nata recipi in pluribus inferioribus cuius possit in vno recipi et in pluribus: est tñ in ipa nã absolute accepta sm q̃ nõ est in inferioribus cõsiderata: quedam vnitas cum diffinitio eius sit vna et nomen suũ vt pz. Tertio modo põt cõsiderari hoc nã put est in aĩa: et q: omne qd̃ est in aĩa est abstractũ ab omi diuisione et diuersitate mãli: attribuit illi nãe rõne vniformitatis quã hz ad oĩa rõ vlis qd̃ est vnum in multis. Unde sic nõ multiplicat hec nã in suis inferioribus. Imo plures hoĩes sunt vn9 homo et vnum aĩal participando genus et speciē. Hoc enim modo conuenit talibus naturis sm rõnem generis et spẽi. ¶ In istis igit est duplex vnitas vna. s. in nã absoluta que nã cõuenit singulis suppositis. sed hec vnitas nõ descendit ab ipa nã ad sua supposita: sicut de nã aĩalis absoluta: est sba aĩata sensibilis vt dictum est: sed hoc nõ dicit rõnem nãm eius absolutam sz aliqd eius. In nã. n. sua absoluta est q̃ possit substerni intētioni vlitatis q: solum nã absoluta hoc põt: et etiã oĩs nã absoluta. Comprehẽdendo g̃ totam nãm eius absolute dicẽdo naturam aĩalis absolutam esse substantiam aĩatam sensibilē aptam natam substerni intẽtiõi vlitatis: nõ est de intellectu eius vnitas aliqua nec etiam pluralitas: q: vtrumque põt sibi accidere. Alia est aũt vnitas nature quam habet ab intellectu in quam omia supposita conueniunt. Idea vnitas quã facit intellectus in tali natura fundatur super vnitatem in re inuētam que vna est illa vnitate. ¶ In substantia aũt que est genus p̃mum nõ est recipe aliquã vnitatē a parte ipi9 rei vñ nõ est aliqua diffinitio eius p quã illa vnitas ostendat. Si aũt dicat q̃ rõ substãtie est esse per se et nõ per aliud: et hoc in omnibus substantijs reperitur: sz etiam nõ valet: q: hoc cõpetit sibi sz q̃ diuidit cõtra accidēs: et nõ sm q̃ est genus de quo potius plenius agetur. ¶ Remanet igitur in substantia sola vnitas quam facit intellectus et nulla alia: cuius actio fundatur nõ super aliquam rem quocunque modo vnam: sed sup naturas penitus

diuersa que tamen participatione generis erunt vna sba. Corporalia enim et incorporalia plus differunt quam sm aliquod genus reale. Et hoc ideo est quia non habent aliquam rem vnam eis communem sm ronem eius. Si aut diceretur sba que est genus primum componi ex materia et forma et hoc esse commune cuilibet sequeretur quod sba non esset genus primum. Omne enim compositum ex materia et forma habet vel sumit in eo ronem generis materiam et ronem differentie .s. formam: vnde esset aliquod genus prius sba: et ideo implicatio contradictionis est dicere genus primum compositum ex materia et forma. Inde est quod si non esset aliqua sba separata corpus foret genus primum: vt dictum est. Sed tunc ronem corporis logice tantum acciperetur: nec foret in corpore compositio materie et forme sm quod esset genus. Si enim omnia genera essent vnius ronis tantum .s. quod in quolibet esset compositio materie et forme non foret status in genere. Ratio igitur generis conuenit substantie per actum intellectus tantum: qui non fundatur super rem aliquam vnam communem vtrique nature sicut reperitur natura animalis vna quodammodo cui additur vnitas vniuersalitatis quam facit intellectus. Unde phus in .7. meth. docens quod ydee non sunt substantie quedam vniuersales sic arguit. Uniuersale semper habet dici de subiecto aliquo sed sba non dicitur de aliquo subiecto: igitur non est aliqua sba vniuersalis que ydea dici possit. In predicamentis vero docet vel videtur oppositum: quia sm eum sibi non est contra ronem substantie de subiecto predicari licet sit contra ronem substantie in subiecto esse. Sed aduertendum est quod sm logicam considerationem agit in predicamentis. Logicus .n. considerat aliqua sm quod sumuntur in rone: et ideo considerat sbam sm quod per actionem intellectus subest roni vniuersalitatis: et ideo quantum ad predicationem que actu ronis dicitur predicatur de subiecto .i. de re extra animam. Sed phus primus considerat de rebus prout sunt vere entia: et ideo apud phm non est differentia inter dici de sbo et esse in subiecto. Ex quo patet quod ex sola actione intellectus est quod sba predicetur: quod habet inquantum est genus et non ex aliqua communitate reali: vt dictum est. C. VIII.

Ex dictis igitur manifestum est nullam formam que realiter sit substantia precedere in re corporea per quam res est corpus. Cum autem formatio generis et speciei que est actio intellectus non sit fictitia sicut est qua fingit non entia vt montem aureum cui nihil respondet extra in re: sed ex conceptione montis et auri format .s. mentem aureum necessario in re ipsa corporea aliquid erit super quod intellectus formet vtrumque genus: substantiam .s. et corpus: que inter se solum ordinem prioritatis et posterioritatis ab intellectu conceptum habent a quo habent ronem generum: non quod in natura rerum aliquid sit ad aliud ordinabile cum in vna re non sit prius et posterius respectu sui ipsius: nisi forte in il[lis] quibus essentia est in successione: quod non potest substantie conuenire. Unde in ipsa non est ordo: vt dicitur .7. meth. licet ordo sit in differentiis que ponuntur in diffinitione substantie. Tota namque constituitur diffinitio ex vltima differentia. Quod ex hoc patet: quia si aliqua alia differentia replicetur super illam erit nugatio. Ut dicatur homo est animal bipes bis pedes: nugatio est. Sub pede enim includitur habens pedes: sicut ternarius in senario. Si autem dicatur habens pedes: et addatur duos: non est nugatio. Hunc autem ordinem inter differentias sola ro facit quod ex processu phi ibidem manifestum est: Dicit enim quod vera diffinitio inuestigans substantiam rei est ex genere primo et differentiis: que postea non habent diuidi per differentias per accidens. Ratio autem quare genus primum debet poni in diffinitione: est quia genera intermedia nihil aliud sunt nisi genus primum cum differentiis additis: vt si in diffinitione hominis ponatur animal quod est intermedium genus: manifestum est quod nihil aliud est animal quam sba que est genus primum cum his differentiis: que sunt animatum sensibile. Non solum autem hoc genus diuiditur per differentias: sed differentie ille iterum per alias differentias diuiduntur: sed hoc fieri necesse est per differentias per se et non per accidens: puta animal diuiditur per habens pedes: et non habens pedes. Habens autem pedes non diuiditur per alatum et non alatum: quia accidit quod diuidatur sic: sed per se diuiditur per bis pedes duos vel non bis pedes duos: et sic necesse est differentias diuidi quia ille sunt remotiores a genere quam prime. Alatum autem et non alatum non plus distant ab animali quam bis pedes et non habens pedes. Quo autem vnum fiat ex genere et his differentiis docet phus quod genus non est preter suas species. Non .n. est animal quod non sit homo vel equus. Si .n. inueniretur aliquid preter speciem quod dicatur genus: illud non erit genus: sed materia. Licet namque idem sm nomen conueniat generi et materie: non tamen erit idem sed rone. Materia enim cum sit pars integralis rei non predicatur de re. Genus vero cum predicetur de re: oportet quod totum significet. Corpus namque quod est materia hominis habet de intellectu suo tres dimensiones cum aptitudine ad formam hominis suscipiendam: sine eo quod ipsam contineat implicite vel explicite. Corpus autem vt est genus est sba completa vltima forma: indeterminate tamen cuius speciei erit substantie perfecte per easdem formas determinatas vt per formam hominis aut bouis. Sicut .n. quando figuratio est innominata aliquid dicitur fieri ex simplici materia: vt si figura fiat ex ligno dicitur quod fit ex infigurato: ita cum forma est sine nomine simpliciter nominatur ex materia: ideo dicitur fieri ex materia et forma: et hoc ideo est: quia hoc non contingit vbi est aliqua forma determinata: sed vbi est forma communis. Compositum namque ex materia et forma commune est genus: vnde ex hoc est quod animal quod est genus: non est preter speciem aliquam: quia forme specierum non sunt alie a formis generis realiter: sed tantum differentia communis et proprii sive determinati et indeterminati: et ideo differentia non additur generi

sicut diuersa essentia a genere: sed quasi aliquid in genere contentum implicite. Genus quod licet esse non possit sine specie, intelligi tamen potest sine specie: et diuidi per differentias communiores et pluribus conuenientes quam vni speciei. Inter quas certus ordo reperitur: aliter non referret que illarum ante et que post poneretur: et ideo ipsum sola ratio facit cui vnum reale respondet: non multiplex ronis. CA. IX.

Nunc igitur superest ostendere quomodo genus implicite continet ea que sunt in eo. Sciendum est igitur quod genus continet differentias potestate. Potentia autem principium indistinctionis est: sicut per oppositum actus primo distinguit. Illud igitur pro generalissimo sumendum est quod est primum principium indistinctionis aliquorum: vt homo et equus licet indistincta sint in animali: animal tamen non est primum principium indistinctionis eorum nec etiam corpus. Sed tamen ad substantiam: Nam et si in ente non distinguantur: ens tamen non est generalissimum. quia non predicatur de aliquibus vniuoce: quod requiritur ad naturam generis. Ista autem indistinctio aliter est in substantia et aliter in aliis generibus que sunt post. In aliis enim generibus reperitur vna natura aliqua que subest intentioni vnitatis: vt dictum est: rone cuius cum vniformitate que est a rone ipsum genus vniformiter se habet ad omnia que sibi subsunt quod est implicite illa continere: sed in substantia non est vna res subiecta intentioni: sed intellectus ex diuersis rebus colligit intentionem que vtrique nature ab intellectu applicatur. Unde in substantia solum est conuenientia in intentione in qua est vniformitas ad omnia que sunt in genere substantie: per quod substantia dicitur implicite omnia continere. Ex dictis igitur satis potest accipi ro quare et quomodo genus de contentis sub eo predicatur. Non enim est predicatio generis de specie denominatiua sicut est predicatio materie de re materiali et accidentis de subiecto. Eadem namque res penitus et animal quod predicatur de homine et homo. Sed album quod predicatur de homine non est penitus eadem res cum homine: cum vnum sit accidens: aliud vero substantia. Cum igitur genus de specie predicetur et rone vniformitatis communiter se habeat ad omnia contenta sub eo necesse erit ipsum predicari vniuoce: quod est predicari sm nomen et sm ronem vnam. Non enim est alia ro animalis quando predicatur de homine: et alia quando predicatur de equo: immo vna et eadem est ro per quam de vtroque predicatur: sicut et nomen idem est. et hoc facile est videre si consideretur natura animalis vel alterius superioris quod predicatur de inferioribus suis quod natura absoluta predicabilis est: vel recipit vnitatem: vel pluralitatem a subiecto vel in subiectis. Naturam igitur animalis predicari est quod dicat totum respectu illius de quo predicatur et non partem: quia pars non predicatur de toto. Non autem accipitur vt totum integrale: quia tale non predicatur: nisi de omnibus partibus simul sumptis: sed vt totum vniuersale quod predicatur de qualibet parte. Sic igitur accepto animali nihil potest sibi attribui: nisi quod per se est de rone eius: vt substantia animata sensibilis. Quicquid autem aliud sibi attribuitur per accidens attribuitur: vt esse vnum vel plura. Si enim vnum esset de intellectu eius: tunc quibuscunque conueniret ipsum genus: et ipsum similiter conueniret: sicut de homine et asino predicaretur et ipsum vnum sicut de eis diceretur: quod est falsum: nec multa sunt de eius intellectu quia cum animal predicatur de sor. tunc sor. esset multa animalia. Utrumque tamen potest sibi accidere per aliud et per illud .i. de quo predicatur. Si .n. illud fuerit vnum: et aliud erit vnum sicut quando predicatur de homine vno est vnum quam de pluribus plura. et hoc accidit sibi: quia accidit sibi predicari de homine. Non enim est de intellectu animalis predicari de homine: quia tunc homo predicaretur de asino cum animal predicetur de asino. De quocunque enim predicatur aliquid: predicatur etiam illud quod est de intellectu eius per regulam phi in libro predicamentorum quando alterum de altero etc. Similiter esse in equo cum homine vel esse in plus non conuenit animali predicato de homine sm suum intellectum: sed vtrumque potest sibi accidere. Si .n. cum dicitur homo est animal consideretur natura animalis absoluta: sic non erit in plus animal quam homo immo in equo cum homine. Aliter absoluta ro eius quam multiplicaretur ad multiplicationem subiectorum. Unitas .n. illa non descendit sub animali: vt dictum est: et sic nihil reale erit in predicato: quod non sit in subiecto. Animal .n. non dicit aliquid plus quam homo: et sic accidit sibi non esse in plus quam homo: quia accidit sibi predicari de homine: vt dictum est. Si autem consideretur hec natura vt substracta intentioni vnitatis propter vniformitatem quam accipit ab anima. sic erit in plus et communius quam subiectum de quo predicatur: quia a parte predicati seruatur vniformitas illa: non autem a parte subiecti: et sic non plurificatur predicatum ad multiplicationem subiectorum: immo manet vnum de multis predicatum: vt dictum est: et quia hoc logicum est: ideo sm eum non contingit consequentia subsistendi ab animali ad hominem ab animali inquantum quod de homine predicatur. Similiter autem accipiendo animal sine intentione vniuersalitatis proprie non est predicabile: quia sicut est prima substantia que neque in subiecto est neque de subiecto dicitur. Sed accipiendo animal et hominem sub intentione vniuersalitatis quo modo indiuiduum accipi non potest propter repugnantiam vnitatis ad indiuiduationis principia: animal et homo dicuntur secunde substantie: quarum proprietas est de prima predicari: vt habetur in predicamentis: quem modum considerationis de substantia methaphysicus non habet quia considerat eam solum sm quod est ens in se: et ideo sm eum substantia non dicitur de subiecto: nec est in subiecto: vt dictum est supra. Quod autem substantia predicetur de subiecto: habet inquantum per actum ronis induit

naturam accidentis. Qr ratio enim nostra facit cica substantiam accidens est ꝛ nō substantia: ꝛ iō pħs in libro predicamētorum dicit substantias secundas p quādam nominis similitudinem hoc aliquid significare: quod est ꝓprium substantie prime. quid significare quod est ꝓprium substantie pme. vt cum de homine vl' aīali sm rei veritatem magis significant quale quid inquātum p actum rōnis transeunt in similitudinem accidentis: nō amittendo tamen ꝓpriam in re natura: s; accipiendo rōnem vniformitatis in aīa. ꝛ ideo dicit illa significare quale quid: q: qualitatem .i. vniformitatem p quas sunt vniuersalia p actum rōnis extra sba quasdam res .s. particulare determinant que ꝓprie sunt quid. Ex dictis p; q ꝯsiderādo entitatem re; in se sicut facit pħs pmus in sba nulla foret pdicatio vnius de altero que tñ in sba repit sm logicam sm quā sba quodāmodo induit similitudinem inherentie accidētalis: vbi est ꝓprie dici de altero etiā sm pmū pħm: et quo facile deꝑhēditur error volentium in nā rei multiplicare formas sbales. Uñ sumunt pdicata sbalia sicut ꝛ forme accidētales multiplicant in re de qua multa pdicant accidētalia realiter: cum tñ in sba nō sit pdicatio aliqua sm veram naturā rei s; p actum intellectus: vt dictū est. Uñ ponentes plures formas sbales in re vna ignorant naturā ꝛ originē ꝯpositionu; in quibus aliquid de aliquo pdicat ꝛ differentiam etiam inter substantiam ꝛ accidens.

CA. X.

Nunc igit superest ostendere dr̄iam inter sbam sm q est genus pmum: ꝛ sm q diuidit ꝯ accidens. Sic. n. facilius sciet quō pdicatur ꝛ vsq; ad quē terminū descendat eius pdicatio ad ꝯtenta in suo genere. ¶ Ad cuius euidētiā sciendum ē q eedem sunt dr̄e diuisiue generum ꝛ ꝯstitutiue spērum. Ens aūt nō pōt habere aliqs dr̄as diuisiuas: vt supra pbatum ē: s; quosdam modos distinctiuos habet: ꝛ ideo in sba sm q est pmum pdicamētum vt in .7. meth. dr̄ rō entis pfecta reperit ꝛ nō ꝯstituit p aliqua; dr̄iam ꝯstitutiuam: ꝛ iō sic ē genus q nullo modo spēs eē pōt. Ex quo ostendi pōt nullā formam realē eē in sba: sm q est genus pmum. Ex qualib;. n. forma sbali dr̄ia aliqua trahi pōt: ꝛ h supra ostēsum ē. Per quendā igit modū spālem supadditu; enti o; accipere naturā sbe. Hic aūt modus spālis est non generalis inclūdēs in se oppositionē quandam: vñ oī enti nō ꝯuenit iste modus spālis est ḡ ꝛ non generalis: vt dctū est supra. Est. n. p se esse ꝛ non in alio, q quem modum sba diuidit ꝯ accidens. Sed sup h rō generis addit ordinē ad ꝯtenta sub eo: qui quide; ordo importat in vniformitate ei⁹ ad exteriora. Hanc aūt vniformitatē h; p actum intellectus vt dctū est. Potest igit sba que ē pmū genus dici ens p se eꝑis implicite ꝯtinēs in se sua inferiora ita tñ q p se existens nō ostēdat aliquod vñ esse sepatum vt plato posuit: sed sm q per se opponitur ei quod est eē in alio: quod est ꝓprium accidentis sine quo esse nō potest: vt dicit in pdicamentis. ¶ Ex hac igit diuersitate que est in substantia scire pōt quomodo ꝛ de qbus substantia predicari habet: sm hoc q genus est implicite continens sua inferiora: q: potestate cōtinet suas differētias p quarum additionē efficiunt ꝛ ꝯstituunt sua inferiora tñ descendit sua predicatio: quātum ꝛ differentie ꝯstituentes. ¶ Diuisio aūt differentiarum stat ad species specialissimas: q: sub eis nihil est nisi indiuidua que dicunt ꝑ ratio nem diuisionis per partes subiectiuas: iō indiuiduum nō h; partē subiectiuam sibi de qua predicetur: cum a pma substantia nulla sit pdicatio: vt dicit in pdicamētis. Ultimum. n. de quo pdicat substantia in linea pdicamentali erit aliquis homo vl' aliquod suppositum vt equus vl' bos respectu cuius ex genere pmo ꝛ dr̄ia aliquod genus ꝯstitutum de aīal .s. qd ipo predicat: vtputa sor. ē substātia ꝛ est aīatus sensibilis: ex quibus ꝯstituit aīal quod de sor. predicat. Isto. n. modo facile est scire de qbus pdicat aliquid vt genus: ꝛ de qbus nō predicat. Uñ manifestum ē: q de manu hoīs vl' pede nō predicat sba sm q est genus. Sic. n. cum manus sit aīata sensibilis si cum h esset sba manus: iam foret aīal. Uñ manifestum ē q aīatu; ꝛ sensibile ite; nō predicant de manu sm q sunt dr̄e generis alicuius: q: dr̄ia nō predicat de aliquo de quo nō prediceē genus ipm. Cum ḡ manus nō sit aīal nō erit aīata sm q aīatum est dr̄ia: nec sba sm q est genus. Erit ḡ manus substantia sm qd diuidit substātia ꝯ accidens ꝛ tñ sic. Rō enim eius sic accepta ē p se eē ꝛ nō in alio qd est ꝓprium accident; qd nō pōt eē sine eo in quo ē. Ipa enim sic accepta vna ē ꝛ nō plurificata in suis suppositis in qbus plurificat sm q est genus pp multitudinē dr̄arum ꝯstituētium diuersa supposita diuersa; spērum: vt supra dctū est. Substantia igit sm q habet naturas reru; sub se diuersas super quas fundat in se vnum quidem est cui⁹ vnitas nō descendit super eo: s; statim in inferiorib⁹ multiplicat: l; sit vnum sub intentione vniuersalis sicut de aliis dctū est. Et sic ꝯtra accidēs diuiditur. Inde est q licet substātia prediceē d duabus manibus hoīs: nō tñ dicēdum est q due manus sint due substātie: cu; potius sint partes vni⁹ substantie: q; due substantie. Unde in partibus i toto manentibus nō habet substantiā multiplicari: cum nō prediceē de eis vt natura in inferioribus que sunt partes subiectiue recepta ꝛ ꝯsequēter multiplicata: s; vt cōtra accidens diuidit: vt dctū est. Manus. n. vel pes est substantia sm q substantia contra accidens diuidit cuius eē ē eē

in alio ꝛ nō per se: cum accidens sit in alio: vt in subiecto pars aūt est in toto nō vt accidens in sbo vt dicit in pdicamentis. Accidēs aūt est in subiecto tanq; impossibile sit ipm esse sine eo: vt paulo ante dixit pħs. Ex qbus ꝯcludit p cōuersionē pħi cum accidens nō possit esse sine eo in quo ē ꝛ pars est in toto vt accidens in subiecto: q pars sic ē in toto q tñ sine toto esse possit: nō quidem sub rōne partis cum pars importet relationē ad totū. vñ pars vt pars sine toto esse nō pōt cū relatiua sint simul: sed sm q res quedā est. Cum aūt mā non possit esse per se: pars aūt p se esse possit cum in h differat ab accidente: s; nō sm q pars est qd inest sibi a toto: necessario in eo q pars est erit aliqua compositio materie ꝛ forme: nō sm q pars est q: hoc hab; a forma totius a qua esse habet actu ps participatiue tñ: cū impossibile sit duo eē substātialia in vna re ponere: nisi illa res sit duo entia: cum esse sit actus entis. Compositū ergo ex illa materia ꝛ forma nō erit aliquod ens actu. Unde nec istam formam aliquod esse sequit cum eē nō sequatur formā nisi quādo compositū est p se existens cuius est esse actu: ꝛ ideo substātia sm qd diuidit cōtra accidens de illo composito nō pdicatur. Non enī est per se existens vt totum: neq; in toto: vt pars que a toto participat esse: sed est in toto in potentia ꝓpinqua ad esse debitu; sibi sm eētia; forme que in ea est sine esse. Unde ad generationis nō spectat p se vt suppositum: vel p eductionem vt pars quādiu in toto est isto modo in eētia .s. sine esse vl per se vl participatiue: s; potius ptinet ad genus vt pncipiū māle compositi nondum p se existentis sed futuri p resolutione;: cum materia per illam formā nondū sit transmutata ad esse actu qui est finis forme educte de potentia materie: cum pars esse actu tantum habeat a forma totius cum qua solum in rebus diuersarum naturarum poterunt alie forme in esse pduci de potentia materie: cum partes diuerse i natura vnam rem ꝯstituant: cum h q nate sint p se esse: iō vt dicit Aristo. necesse est per aliud ꝛ aliud h eis ꝯuenire. Cum aūt p se existere incipiunt tunc ad genus spectāt cum hēant rōnem subiecti ne partis adhuc in gradu perfectionis q; corpora simplicia.

CA. XI.

Ex dictis manifestum ē q sicut sba sub rōe generis nō predicat de parte integrali rei subiecte: sed sm q diuidit ꝯ accidens: potius ostendit quid parti ꝯuenit q; quid cōueniat toti: ita necesse est aīatum ꝛ sensibile de parte predicari: nō sm q sunt differētie: q: nō pōt dr̄ia predicari de re qua nō pdicat genus: sed sm q diuidunt ꝯ inaīatum ꝛ isensibile ꝛ ideo rōnabile nō predicat de aīa sepata sm q est dr̄ia cum aīa non sit aīal: sed sm q designat potentiam aīe denominat aīam. Pat; etiā rō quare nō numerat sba in his de quibus predicatur. Sic enim hoc conuenit substantie quasi quedam differētia cōmunis. Non esse namq; in alio ꝯmunissimum est de omnibus que substātie debent. Sub differentia aute; cōmuni nō numerat gen⁹ aliquod. ysocheles. n. ꝛ ysopleuros: ꝛ scalenō nō numerāt figuram que est genus sub differentia cōmuni: sed sub differētia trianguli. ¶ Diuiditur igit figura per differentias suas per triangulare .s. ꝛ quadrangulare: ꝛ vna istarum differētiarum sub triangulari .s. cōtinentur ysocheles ꝛ ysopleuros ꝛ scalenon. s; si triangulus ꝯstitutus diuidat p differentias triāgulares vt p tria latera equalia: vl' per duo: vl' p omnia inequalia: nō erit vnus triangulus sed tres trianguli. Que igitur sunt vna figura: q: cadunt s vna differentia figure sunt tres trianguli. Sic igitur substantia sm q diuidit contra accidens que est cōis differentia eius: s; nulla differentia substantiam constituat cum substantia genus nō habeat vt dctū est: nō multiplicabit in partibus de quibus predicat. Ideo corpora duorū aīalium que sunt partes duorum aīalium cum de eis nō predicetur sba sm q est genus cum non sint partes subiectiue s; partes integrales rei: que pars subiectiua ē. ꝛ nō sunt due substātie cū genus sub differentia cōi nō multiplicet: sed vna sba sunt: nec possunt aliqua differentie supaddi substantie per quas substantia numero eadē prediceē de pnb⁹ i aliqua re existētibus: cum nō possint eē partes subiectiue alicuius spēi spālissime ad quam diuisio multitudo dr̄arum stat vt dctū est. Solum enim per differentias vltimas numerat genus quod manifestum ē si diuidat genus p multas differētias p se ꝛ nō per accidens quousq; deueniatur ad vltima; diuisionem p quā species specialissime constituunt: que adhuc vnitatem retinent de natura sua: sed cum forma specifica recipit in materia indiuiduali que est pncipium indiuiduationis ꝛ numerositatis. Ex diuisione. enim quātitatiua que materialis est causat numerus vt dicit in .3. phy. ꝛ numeratur forma specifica ꝛ omia que in intellectu suo continētur cuiusmodi sunt genera superiora. ¶ Compositum autē ex materia indiuiduali ꝛ forma specifica efficit ps subiectiua de qua solum predicātur sua superiora. vt genera s qua solum predicātur sua superiora: vt genera ꝛ species: quorum nihil est pars integralis rei: ideo nō numerat illud quod dicitur d partibus ad numerū partium. ¶ Quod autē dictū ē de substantia dici debet de corpore quod est genus secūdum: ꝛ de aliis generibus de quibus post dicetur. Corpus enim sm q est genus nō pdicatur de corpore hoīs dū est ps eius q: si corpus hoīs esset corpus .i. si de eo predicaretur corpus

quod ē gen⁹ cū corpus bois sit alterum eius sibi
le corpus hominis esset aliud quod p̄ esse talium
ei⁹ homo sit alb. Vñ. n. numero nō p̄dicatur ō to
tū a parte in ēe rogenei. Posset ergo cor
pus de corpore bois sim q̄ diuidit ⁊ multiplicet⁹:
quod ē maxime esse corpus ideo nō numerat qñ
p̄dicatur de diuersis corporibus qui sunt partes
Dubio aūt mortuis bobus per se sunt corpora:
hic cum habeāt rōnem partium subiectarum p̄
dicantur de eis corpus numerale. ℂ Manifestū est
aūt quod nō numerat corp⁹ hominis mortui cor
pus viui vt possint dici duo corpora ⁊ p aliam ⁊
aliā formam facta corpus in actu in viuente ⁊ in
mortuo ⁊ non per eādem. CA. XII.

Dbus igitur euidentiā p̄sideradum est q̄
4 nōia sine intentionis sunt que rebus sunt i
posita absolute mediāte ēceptione q̄ fer
tur intellectus sup ipam rem in se: vt homo vel la
pis. Nomina aūt secūde intentionis sunt illa q̄ im
ponunt rebus nō sm q̄ in se sunt: sed sm q̄ subsūt
intentioni quā intellectus facit de eis: vt cum dici
tur homo ē species: asal ē genus. Una igit in rep
natura inuenit q̄ ēntia rei a supposito differt nō
solum sm operationē intellectus sed in natura sua
vt docet in. 7. metb. ideo res nature est nomē p̄
me intentionis impositum ipsi supposito. Sed q:
per actū intellectus super ipam naturā designatā
per modū totius efficiunt nōa secūdarie intentionis
res ⁊ genera: ideo super rem nature inueniuntur
nōa intentionum vt puta suppositum quod est no
men secūde intentionis ipsius rei impositum p actus
intellectus sit p̄dicatio speciei de re nature: ⁊ ideo
res nature vocatur suppositum cum p̄dicatur sit
superius naturaliter ipsi subiecto. Indiuiduum vō ge
nus vel species dicuntur vniuersalia: res nature
dicunt particulares. ℂ Nomina aūt significā
tium ipa particularia q̄dam sunt cōmunia omni
generi sicut particulare: individuum: ⁊ singulare
Individuā aūt in genere substantie tñ: vt res natu
re: ⁊ suppositum: ypostasis: ⁊ persona. Cum ergo
nō substātie sit per se existere: nullum istoz nomi
num inuenit nisi nature rei complete existenti: ⁊ ideo
nihil horū dicitur de parte rei. Ideo pars rei non
ē suppositum vt de ea aliquid p̄dicetur habens ēt
rōnem superioris. Nec etiam aliquod aliorū que
cum habēt relatiōem ad speciem ipam per se et
nō per reductionem per aliud: ⁊ ideo ista non nu
merant ad numerum partium. Due. n. man⁹ nō
sunt duo supposita: nec due ypostases. Illa autem
que significant particulare in omni genere sicut in
dividuū ⁊ particulare: cum in omni genere sit ita
re ad aliqua que nō habēt partes subiectiuas q̄ i
portatur in idiuiduo: nō requirūt aliquid p se exi
stens de quo dicantur cum p̄dicent de accidenti
bus: ideo de partibus p̄dicant. Illa enim nōa:
magis oppositionem q̄dam important ad ipas
species rerum q̄ cōuenientiam quod nō i aliis re
peritur. Indiuiduū nāq; dicit negationem diuisio
nis in partes subiectiuas quod tamē speciei conue
nit in generibus ⁊ oppositionibus particulare etiā
opponit vniuersali. ℂ Illa igit cum p̄dicent ō p
tibus habēt multiplicari sicut ⁊ partes: due enim
man⁹ sunt due res particulares: similiter duo sin
gularia ⁊ duo individua. Sed illud quenit magis
particularib⁹ accidentibus que tamē sunt partes sub
iective ad quas fit diuisio in partes subiectiuas
q̄ partib⁹ rei: ⁊ de partibus dici possit. Sed idi
uiduum dicit negationem talis diuisionis potiꝰ
q̄ statum eius cū in tota re stet talis diuisio. Inde
q̄ cum corpus nō p̄dicet sm rōnem generis sub
iectam intentioni vniuersalitatis de parte homi
nis: nō numerat talibus partibus. Nō enim sūt
duo supposita corpora: sicut nec duo supposita ho
minis. Dī aūt p̄dicet de eis put diuidit ⁊ ico corpo
ra vnum de eis predicat: cui si addat aliqd cōsū
que p̄dicata de partibus multiplicant vt particu
lare vl huiusmodi: cū hoc sit quasi dīa vltima cu
ius ē multiplicari ⁊ multiplicare superiora in isse
rioribus: numerabilē corpus i eis. Due nāq; par
tes sunt duo corpora particularia cum tñ absolu
te nō sint duo corpora vt corpus quod ē genus in
eis multiplicet. ℂ Is. n. corpus acceptū sm q̄ di
uidit ⁊ ico corpora cum nō sit genus: vt natura parti
cularis esse possit dīa ipm diuidēs: tamē simili
tudinem hz cum corpore sub rōne generis cū dif
ferētia cōmuni i qua oia vt vnam accipiunt. Si
cut nāq; oēs figure eo q̄ figure sunt diuidunt ⁊ in
figuratū: ita oia corpora eo q̄ corpora sunt diuidū
tur ⁊ ico corpora: ⁊ sic oia corpora sub rōne vniuer
sali comprehēdunt ⁊ vnū sunt. Que quidē vnitas
remouet p additionē oppositā eius. s. particulare
Particulare. n. dī p oppositum ad vle. Et hec est
ea⁹ corpus de eis dictum: nō aūt absolute: cum ō
illis nō p̄dicet corpus genus cū nō sint plura sup
posita sed corpus ꝑ diuisum acciti qō hz vnaz rō
nem cōem ad oia corpora: vt deus ē. Corpus aūt
dictum intentionem vltatis quod dī corpus gen⁹ igua
idem sm rem ⁊ diuersum sm rōnem: cū corp⁹ qō
ē subiectum intentioni tali sit res non incorporea.
Unde corpus sic dictū p̄dicat de corpore quod ē
altera pars hois dum ē pars. Corpus vō quod ē
gen⁹ p̄dicat de corpore mortuo amissa rōne par
tis q: iam pōt esse suppositum in genere substātie
cum sit p se existēs quod ē ppriū p̄me substātie:
vt dicit in p̄dicamentis: vnde illa nō sūt duo cor
pora diuersa numero: cum corpus quod ē pars ui

ponat in numero corpore absolute ⁊ sine addītio
ne particularis vt deus est. ℂ Ueritamen sciē
dum q̄ corpus mortuum nō sit per se existēs sufici
pit p̄dicationem corporis sm rōnem generis qō
tamē ē vnum suppositum ⁊ res nature. Composita
mēbra est pars nō sic suscipit: quia nō dicit de eo
corpus quod ē genus sicut nec dicit de eo homo:
vel animal: vt deus est: cum p̄dicatio generis de
aliquo semp sit p speciem que cōsequit formā rei
Corpus aūt pars nō pertinet ad speciem vel ge
nus nisi participatiue: ⁊ predicationem. i. per na
turam totius quod est i genere. Corpus vō mor
tuum absolute i genere: ⁊ in specie est. Impossibile
ē autem ab eadem forma substātiali aliquid con
ferri esse absolute ⁊ participatiue: cum esse parti
cipatum sit a toto participato: esse vō absolu
tum sit totius: cum nihil sibi ipsi sit totum ⁊ pars.
Necessario igit per aliam formam substātialem
erit corpus mortuum corpus actu qui ē actus ab
solutus: ⁊ corpus viuum corpus actu qui est par
ticipatum. CA. XIII.

Dictis manifestum est q̄ nō potest con
5 cludi q̄ corpus viuū ⁊ mortuum sint duo
corpora diuersa: ⁊ si necessarium sit corp⁹
mortuum p aliam formam esse corpus in actu q̄
per illam p quam erat corpus viuum corp⁹ actu.
Dī aūt dicit⁹ duo corpora particularia ex hoc non
sequitur q̄ sint duo corpora realiter diuersa: quia
particularis nō est differētia aliqua sumpta a for
ma specifica: que realiter aliqd ⁊stituat sicut ē rō
nale. Nec ppter hoc erūt vnum simpliciter sz sm
quid tñ rōne. s. materie cōmunis cum nihil ō re
pōni sit iam nisi materia nīa. Et hz hoc corp⁹ mor
tuum mixtum sit habēs certam ppōrtionem mi
scibilium ⁊ certam formam consequētem que ē
forma mixti p quam efficit sub corpore mixto cū
tamen totū hoc nos lateat: quia nec forma ipa no
bis nota est nec ppōrtio ipa per speciem aute vnū
quodq; certificari habet ⁊ demonstrari: nihil au
tem nobis sit certius de illo q̄ qō habet tres di
mēsiones ⁊ plenam naturā corporis: reliqua aūt
nobis incerta sunt vt deus est: ideo speciem eius
ponimus corpus sub rōne corporis: q: hoc de eo
nobis notius est: hz in rerum natura super differē
tias corporis in eo reperiatur aliquid specialius.
Illud enim p specie accipiēdum est per quod cer
tius ⁊ determinatius res innotescit vt dī in p̄dica
mentis. Dī aūt sit aliquod corpus mortuum qō
nō habet rōnem suppositi: cum nō subsistat per se
sicut est de corpore xpi in triduo: nō videt q̄ de il
lo corpus sub ratione generis p̄dicari possit cuz
per se esse nō habeat: sicut nec pus p̄dicabatur de
illo vino: quādo erat pars hominis. ℂ Ad cuius
euidētiam sciendum est q̄ res nature dicit quod
hz naturam aliquam cui accidit ratio suppositi:
instrum. s. per se subsistat quod forte enenit qui
de principia illius nature constituāt suppositū. Ipa.
Dī autem principia alicuius rei nature existentis
ad lucem alicui⁹ per se existēti addūcuntur ratio
nem suppositi nō habebūt: rem tamē nature ipsa
constituent in supposito sed nō suppositum: ideo ī
tpo nō sunt due res nature sed mere res nature hu
manē. s. p hāc naturam humanā: sed nō est cōsti
tuta suppositum quod dicat aliquod absolutum p
se subsistens per humanā naturam. Licet igit ibi
sit hoc suppositum ⁊ res nature humane: aliunde
tamē ē res humane nature: aliunde suppositum.
ℂ Res enim nature humane ⁊ principia humā
ne nature: sed suppositum nō. Cum igitur homo
sit res nature humane p principia nature humane
constituit homo ille nō per se existēs. Homo. n.
non fuit sic assumptus sed nature in suis principi
is et quibus ad invicem iunctis suppositum illud
per se existens factum ē homo: ideo filius dei na
turā humanam assumpsit ⁊ factus est homo. Et
ideo ratio suppositi hominis cessauit. ille ens ho
mo fuit ab eterno. Per illum igit hominem rō
ne suppositi p se existentis quod homo ille factus
est: homo ille per se existere dicitur nō q̄ aliquid
et principiis nature humane tñ ⁊stituus sit per se
seorsum a verbo: sed q: res nature humane que p
naturā humanā ⁊stituta est ipm suppositum. Una
num quod p se existit. Unde ⁊ homo ille cū sit ips
suppositum p se existit in genere substātie: ⁊ ō par
tes nature humane corpus. s. et anima ad gen⁹ spe
ciēi habēt per naturam illius totius quod p se ē in ge
nere illo. ℂ Patet igit q̄ diuersimode sunt aliq
rum horum partes in genere ⁊ partes humanita
tis xpi q: in aliis ex principiis nature ppriis erit ali
quid per se existens quod p se est in genere: ⁊ ipsis
alia erūt in genere p̄dicamentali. In xpo autem
per principia humanitatis nō cōstituit aliquid p se
existēs: sed ipm suppositū diuinum p se existēs cō
plete ⁊ pfecte factum est res humane nature per
principia nature humane. Unde res nature huma
ne ppter vdemptitatez eū supposito diuino erit p
se existens. Res. n. humane nature in xpo non est
pars illius suppositi vt p̄dicetur de supposito ipso
sed est vt ipm totum: ⁊ ideo per se esse dicit. Erūt
igitur partes nature humane in xpo primeue ad
genus ⁊ spēm p ipam rem nature humane: q̄ con
stituta ē p principia nature humane vt deus est que
nō res p se esse hz a supposito eū quo ydemptitate
hz ⁊ nō a principiis ppriis vt deus est. ℂ Et quibus
manifestum est q̄ partes humane nature in xpo
nō reducunt ad ipām vel genus p suppositum ipm
cum illud p se non sit in genere: sed p rem nature
que ē vt habēs esse p se. Nec refert a quo habeat
esse p se aut a finis principiis aut a verbo cui adūgat

CA.XIIII

CA.XV.

terminus alterationis et principium augmenti. Et du
bium. n. augmentari nisi quod generari ē. Et du
ci aut p motum localē nō pōt nisi corpus vel corpo
ri adiunctum vt oīa accidētia corporalia. Igitur
de potentia mãe nō pōt aliquid substātialiter edu
ci nisi p̄habeant corpus. Nec refert vtrum mã ŏ
qua educit̄ ipa forma prius fuerit sub alia forma
vel solum alteratio p̄cedit pp̄ter subiectum ac
cidentia cuius nō p̄cessit forme educēde: sicut nō
fuit materia celi nundē p̄fuit sub alia forma: et
ideo alteratio vl motus localis nō p̄cessit eius
esse. Uñ celum nō ē genitum s; p simplicē crea
tionem tm̄ ad eē p̄cessit a deo. Motus igitur
localis accidentalē tm̄ se habet ad eductionē for
me de potentia mãe: inquãtū s. accidit materie
p̄fuisse sub alia forma p quam fiebat subiectum
actus cuius quod oportuit corrumpi p actionē qua
liratum alterātium: ad h; q alia forma induceret̄.
Esse vō corpus in p̄ductione forme de potentia
mãe nō accidit pp̄ter ipm motum localē: cū cor
pus celeste p̄sequitum sit p eductionem sue for
me de potētia materie p̄prie nullo motu locali
vl alteratione p̄cedente. ¶ Essentialiter q̄ natura
corporis sequit̄ eductionē forme de potētia mãe
nec hoc adhuc est q: educit̄: s; q: fit vnum ex ma
teria et forma educta: q: posito per impossibile q
forma educeret̄ de potentia materie: et tñ nō fie
ret vnum compositū ex illa cum forma: corpus
nō sequeret̄ eductionem forme de potētia mate
rie: cum p̄ficet corpus semp compositū esse ex ma
teria et forma. ¶ In hoc igit̄ p̄cisa rō corporis
p̄sistit q ex mã et forma fiat vnum: qd infallibili
ter p̄tingit qñ forma educit̄ de potētia materie.
Quandoq; etiā h fit: et si forma nō educat̄ de potē
tia mãe: vt p; de aīa humana que et si nō sit edu
cta de potentia mãe cum a mã nō traducat̄ q: tñ
ex ipa et mã fit vnum efficit̄ corpus. ¶ Hoc igit̄
corpus sine forma educat̄ de potentia mãe sine
motu vt celum siue cum motu vt in generabili
bus et corruptibilibus p; siue nō educit̄ de poten
tia mãe: vt p; in hoie ex tres phyca p̄ma sub quã
intellectus format intētionem generis et illud est
p̄prium sēm phyce nālis logice tñ: q: si fiat resolu
tio oīum istoꝝ nō erit deuenire ad aliqd cōe ce
lo et inferioribus: vt supra dcm̄ est cum nec ī mã
p̄ueniant. Si vō fiat resolutio oīum generabiliū
et corruptibilium erit deuenire ad vnum cōe p̄n
cipium indifferens ad oīa hec: et ideo corruptibi
lia oīa p̄ueniūt in vno subiecto phyco vnitate rea
li. Sed celum p̄uenit cum corruptibilibus ī vno
subiecto phyco nō vnitati reali aliqua: sed logica
tm̄. Huic igit̄ nãe intellectus attribuit rōnem ge
neris cui in rebus corruptibilibus respōdet quod
dam hēs quãdam vnitatē que sub eo nō descen
dit: vt supra dcm̄ est: s; multiplicat̄ in suppositis

sūis in quibus recipitur. Unde cum de illis p̄e
dicet̄: oz iā nãm p̄stitui in q̄libet re p formã que ē
toti: sū illa nã p intētionē sibi additā de toto p̄di
cetur: nō pōt illa p̄dicatō sumi a pte rei et attribui
toti rei: vt puta hō p̄stituit ex aīa et corpore tanq̄
ex duab⁹ partib⁹ p̄dicatū aūt qd sumit̄ a corpe qd
est alter pars p̄uenies hoi nō est corp⁹ s; corpeum.
Idem. n. nō p̄dicat̄ de aliquo denoīatiue et abso
lute siue abstracte. Non erit igit̄ aliqua forma fa
ciens corpus p̄te rei alia a forma toti⁹ rei cū corp⁹
sēm intētionē p̄dicet̄ de tota re. Nec pōt intelle
ctus p̄ter intētionē aliquã p quã de toto absolute p̄
dicet tribuere: q: pars de toto nō p̄dicat̄ nisi de
nominatiue tm̄. Ex quo satis manifestū est lapi
dem vl ignē vl hoiem nō p aliã formã eē corpus
q̄ p illã p quã sunt illd q sunt in sua spē: sicut nec
p aliã nãm. Non. n. est alia nã in hoīe p quã hō
est corpus q̄; illa p quam est hō. CA. XVI.

Ex hoc ē facile p̄siderare in modo genera
tionis nãe: q: mã p̄ma p̄maꝝ habitudinē
h; ad formam elemēti. Si. n. d; generari
ignis nō trãsmutat̄ mã ad formã corporis et post
modū deuenit ad formã ignis s; statim in eodē
instãti quo corrūpit̄ forma aeris vl que indue
tur forma ignis. Qualitas. n. actiua ignis nihil in
tendit: nisi inductionē forme ignis: cuius ipa est
passio et in cuius virtute agit. Et certum est q nō
agit in virtute forme corporis cū nō sit ei⁹ accidens
p̄prium. s; certe sic se nō h; mã nuda ad formã mi
xti: vñ nō h; habilitatē aliquã īmediate ad eã: s;
oz eā p̄mo idui formas elemētoꝝ cū mixtū sī posse
fieri nisi ex miscibilib⁹ p̄suppositis. Mas tñ formas
l; mãm ordinet ad formã mixti necesse est mãm
deponere in adeptōe forme mixti: q: ī mixto ipo
est aliquid qd natū est agē ad dissolutionē ipi⁹ mi
xti. Forma tñ mixti īmediate inest ipi mãe loco
formaꝝ simpliciū faciens sēm virtutes formaꝝ
elementoꝝ: vñ ex diuersis p̄portionib⁹ miscibili
um sunt diuerse forme sbales in diuersis mixtis.
Alia. n. est forma mixtiōis in auro: alia in lapide
alia in argēto. In mixto nãq; pp nãm mixtiōis nī
la repit̄ diuersitas partiū: alr in oī mixto eēt diuer
sitas partiū: qd falsum ē cū mixta mixta sint hōge
nea sicut et simplicia sicut p; de osse carne et lapi
doꝝ quelibet ps suscipit p̄dicatiōē sēm p̄pletaꝝ
rōnem ipius nãe in toto. Quelibet. n. ps ossis est
os: qd iō est q: nã forme s; totū id qd ē eētialr ē
in q̄libet pte. Cū igit̄ ps et ps in aliquo sit p̄ extra
tem q est accidēs p̄prium corporis sic eū mēsura ei⁹
sit: alia aūt forma nō pōt eē sēm totã nãm suã ī ali
qua re q̄; in illa que ē altera ps cōpositi: ipossibile
est aliã formam eē in igne vl lapide p quaꝝ aliqd
istorum sit corpus q̄; illam p quã p̄dicatio rei ve
rificatur de parte vniformiter cum toto: et hāc cō
stat esse formã specificam. ¶ Sic igitur oportet

materias p̄us formari formis simpliciū corpoꝝ:
quas op; deponere in aduentu forme mixti: licet
virtute in mixto maneāt: qd aūt in eētia. Quã
aūt ex diuersis miscibilib⁹ fit, ideo eū aliam alia
quod habēs magnã diuersitatē in partibus ex di
uersa mixtione causatam p̄stituit: necessario erit
vna forma ipi⁹ aūt. Et hāc certum ē eē formaꝝ
mixtionis totius quã tñ manifestum ē non inesse
cuilibet parti sēm totam nãm suã eū nō p̄tingit rē
p̄dicari ō parte et toto vniformiter. P̄dicēt an
tem partes aīati p se nō fuerint cum eē eis p̄stitue
retur totū sicut simplicia corpora habuerit esse p
se ante mixti p̄stitutionē: sed simul agit natura ad
eoꝝ eductionē in toto et totius p̄stitutionē ex eis: si
cut p; in aīali vbi vis actiua patris q est in semīe
agit ad p̄stitutionem corporis diuersa mēbra for
mando. Inter alia tñ primo format cor: deinde
semp operando ad extrema. Que q: est virtus as
similās sibi passum nō corrūpit̄ formato corde
in illa q sunt in eo in potētia et oībus membris for
matis: destructo mēstruo et semīe virtus hec ne
cessario destruit̄: et nō post formationem s. vnius
vel duoꝝ membroꝝ vt dicitur in sextodecimo ŏ
aīalibus. Agens. n. instrumētale nō cessat nisi ef
fectu incēptus a p̄ncipali agente p̄us inducatur: et
postea tñ nō est necesse eū applicari effectui. Se
men aūt p̄tinet vim generatiuã que ē dilatiua po
tentie paterne sicut instrm̄ dicitur vim p̄ncipalis
agentis: et ideo virtus que ē in semine pacto offi
cio suo corrūpit̄. ¶ Sciēdū est aūt q in mēstruo
est potentia ad diuersas partes in quib⁹ est diuer
sa p̄portio miscibilium: et qua p̄surgit materiali
ter multiplex diuersitas in partib⁹ in quaꝝ tamē
qualibet est reperire vniformitatē mixtiōis. Si
cut l; alia sit p̄portio miscibiliū in osse alia in car
ne: tñ in carne vniformitas est: q: quelibet ps car
nis est caro et ossis similiter. Natura. n. mixtiōis
est habere vniformitatē in mixto. In qualibet igi
tur parte rei mixtis diuersas partes erit aliqua q̄li
tas media q fit ex qualitatib⁹ simplicib⁹ alteratis
ad inuicē: et hec qualitas erit p̄pria dispositio ad
formam mixti: sicut calor intēsus disponit ad for
mã ignis. Nec refert vtrum dicat̄ esse vna quali
tas eē in re vel plures. Quia si dicat̄ vna: necessa
rio in diuersis partib⁹ habebit difformitatē: ita
q in vna parte sit p̄ualeat humidū vt in cerebro:
in alia calidū vt in corde. Si vō plures dicantur
adhuc manifestū est sensui eas p̄stitutionē vni
us rei ordinari. Isti igit̄ qualitati siue sit vna siue
plures necessario respondebit vna forma mixti
difformis in virtute que l; p essentiam sit tota in
qualibet parte rei: nō tamē tota virt⁹ eius erit ī q̄
liber parte rei. Sicut p; q vis auditiua non est in
oculo nec visiua in aure. Et q: essentia forme rei ī

diuisibilis: tota. n. est in qualibet parte rei: vi
tur̄ aūt ille ab ipa forma separari nō possunt: q:
quelibet illarum virtutū sequit̄ totam essentiam
in alia tamē et alia parte: in quibus similitur esse
tia est ut desiderata et ideo diuiso aliquo mēbro a toto ā
manet essentia forme indiuisibilis in parte diui
sa nec virtus: cum virt⁹ ab essentia forme separa
ri nō possit: ideo necessario in parte diuisa cum et
in ipa aliqua p̄portio miscibilium sit erit alia for
ma in essentia a p̄ori forma que toti⁹ rei erat: que
qualiter eueniat fieri potest ex aliquo mixto vni
formi: vt puta in ligno vel lapide in quib⁹ est vna
forma actu que ē multiplex ī potētia: ideo facta
diuisione ex illa forma q̄ q: que in toto erat sēm to
tam suam rōnem vna in acta sed multiplex in po
tētia fiūt multe actu nulla noua forma īroducta.
Non. n. cum ramus diuidit̄ ab arbore noua for
ma inducit̄: sed p̄or forma que erat in potentia fit
actu: et ideo eadem accidētia manent in ramo ab
sciso que p̄us fuerāt sēm essentiam: sed nō sēm esse
idem actu: qd p̄mo habebant esse actu a toto vl
autem nō. Patet igitur q hoc esse quod actu ra
mus iam h; est aliud ab esse acta quod habuit in
arbore: nō tamen h; aliam formã in essentia a p̄o
ri. Nam hoc esse actu respōdet ei quod dictum ē
p̄tinuum: h; vnã formã multiplicem in potētia:
nō aūt illi quod dictū ē illã esse actu vnã. Si igit̄
vna p̄tinuitas reperit̄ in aliqua parte mēbri vi
ui sicut in osse vel carne: cum vna sit forma toti⁹
actu: anima. s. que in aīalibus perfectis nō ē mul
tiplex in potētia ita q p diuisionem fiat actu sicut
est in imperfectis vt p; ī aīalibus anulosis tamē
p̄tinuitatis op; p̄cessisse in carne vl osse formã
sine esse actu que est in toto aīato perfecto cum se
habeat ad esse actu sicut in aliis p̄tinuis vt in plā
tis et lapidib⁹ se h; multiplicitas potentie eiusdē
forme. Potentia aūt diuersa eiusdē forme mixti
esse faciebat in p̄tinuo in quo nō erat nisi vna esse
tñ: q̄nus essentia illi⁹ forme: dicebat potentie sicut
et actui quē in toto facit. Et ideo cum talis forma
ponat̄ in re p̄cipue rōne p̄tinuitatis vbi sola diui
sio facit esse actu in partib⁹ facile est videre quo
modo essentia forme possit eē tota: non dare esse
ipsi parti. Sicut igit̄ nō alia transmutatio ducit̄
mã rei p̄tinue ad formã sēm q est vna ī actu: alia
sēm qd est multiplex in potentia s; eadē: ita eadē
trãsmutatione qua inducit̄ forma totius multi
plex in virtute inducit̄ et forma illius sine esse q
nō est nisi qdam respect⁹ q: sicut dū manet res in
vno actu illa potētia que est in eadē forma q eam
eē p̄fert nihil acqrit illi rei: nisi respectū quēdam
vniformitatis in natura ita totã rē: illud qd in
ea diuisum ē: ita illa essentia forme in re diuerse
nature nihil rei ipsi acqrit nisi respectū quēdã ē
eiusdē similitudinis ipi⁹ esse actu partis et secundum

et ei pter nō ē idē esse actu viuum ⁊ mortuum.

CA.XVII

X hijs facile est videre qđo corp⁹ mortuū
e actu hui⁹ viuebat. Certum est.n. poētiaz
nō diuidi ab actu ad quē ordinata est nisi
p aliqđ actu mō possibilē alt ad quem illa potentia ordinat. Sicut potētia q̄ ē in mā ignis ad formam aeris remota ē ab aere cū forma ignis materie inest: nō aūt forma ignis phat potentiā materie ad aerē sed manet illa potētia in igne nō pfecta: occupata nisi a forma ignis. Cū.n. forma ignis sit in mā certū est nihil reale ē in mā q̄ nō sit occupatum ab igne. Aliter si aliqđ esset liberū a forma ignis starz aliam formā indui posset. Dicut igit potentia ad aerē occupata est p formā ignis: sic nō pfecta, ita accipit actū p formam ignis: q̄ tamen nō erit pfectio potentie ad aerē: ⁊ iō potentia ad aerē pter cōcomitantiā mā pfecte p formā ignis nō p se esse actu hz: q̄ nihil relinquit in materia nō occupatum ab actu ignis vt dcm ē.

Per qđ modū forma alicuius partis organice: que ē in potētia ad esse seōm nō pficit p actum forme totiz ad illā nō ordinet. Occupatur tamē essentia talis forme mediāte ēntia materie quā cōcomitat ab esse actu qō est a forma totius. Hoc aūt esse nō ē ē participatum qō ineſt a toto ipsis partibus q: ē partiū participatū primet per se ad ēt totius et partiū? ꝓstituti: sed ē esse nō cōsequens ad ipm totū nisi p accīs: inquantum videlz impedit ē actu debitū parta a forma ppria quā acquirit pars p dissolutionē a toto. Et sicut hz esse actu a toto p cōcomitantiā vt dcm ē: ita ⁊ viuere. Unū igit ē? penis? est ⁊ ipius totius absolute: ⁊ partiuz participative: ⁊ talis forme p cōcomitantiā ⁊ idē est viuere. Et ideo corpus mortuū vere viuū fuit nō q̄ vite pncipium fuerit forma totiz cōpositi ex materia ⁊ forma quā iam hz: sed materia ei? trāsplē cui esse actu ꝓsequebat: qō ⁊ ipa forma mā ꝓiecta cōcomitater accepit.

CA.XVIII.

Jn viſis sciendū est q̄ pma diuisio corporis qs ē genus est p simplex ⁊ mixtum ex simplicib⁹. Jn simplicibus aūt nō pcedit in natura aliqua forma ipam formā elemēti simplicis vt supra oſtum ē: ⁊ hoc facile est demōstrare. ¶ Si.n. accipiat minimus ignis in q̄titate: quod possibile ē: q: res nature hz terminū augmēti ⁊ diminutionis: si diuidat nō manet ignis: nec ex illo aliquod elemētū generari pōt. Forma aūt ignis nō ōstruit sola: sed ⁊ corpus ⁊ sba ōstruit aliter cū corpus q̄tiz sequat corpus sbam si corpus remaneret destructo igne: cum corpus sba si dicat qđ sensibile mathematice forēt separata a sensibilib⁹ quod ē impossibile. Cū.n. aliqđ tale ptingit fit mutatio inēōrinens: q: nō pōt de potentia materie aliqua forma educi. Cum igit corp⁹ mixtū ex simplicib⁹ generet q̄ sunt media inter q̄ mam mām ⁊ ipm mixtū: in mixto aūt nō manet forme elemētoz vt dcm ē nō erit inuenire in mixto aliquā formā mediā inter mām pmā ⁊ ipam formā specieam q̄ est forma mixti: cū nulla fuerit media inter mām ⁊ formā elemēti. ¶ Hi grossi boies aliam viā generationis ponētes dicunt a pbo dicētes mām pmo ifōrmari forma substantie ⁊ postea corporis: ⁊ sic descēdendo ad vltimam formā q̄ est forma specifica: cū hi pbo fugiendo modū gnationis posuerit dicens formā elemēti immediate mām esse qua deposita introducitur forma mixti. ¶ Di.n. pmo inducēret i materia forme substātie: ⁊ postea forma corporis: et postea forma elemēti cū ex quattuor elemētis fiat mixtū depositis formis elemētalibus: qb⁹ depositis si in materia mixti q̄ ex elemētis fit necessario fuerit ꝑsimilis ordo: cū totū id male qō fuit sub quattuor elemētis sit iam sub mixto: sequitur q̄ sub vna forma mixti maneant quattuor forme sbales quarū quelibet faciet corpus: ⁊ q̄tuor alie forme quarū quelibet faciet sbam. Ex illis enim nō potest fieri vnū corpus cū maneant ille forme in essentia sua nec sba sua similiter. Quodlibet ergo mixtū est quattuor corpora. Propter naturaz n. illi⁹ corporis dicunt ꝑdicari corpus de re ipsa. Et sibi erunt quattuor substantie eadem rōne. Et ideo impossibile est in mixto aliquā formā ponere ꝑter formā mixti. Corpus aūt mixtum multiplex est: q: multe sunt ꝓportiones miscibiliū i mixto. Unde necesse ē diuersas spēs mixtoz ꝓstitui. Quedā.n. sunt mixta vniformia sicut lapides et metalla in q̄bus ē magna multitudo spēz: ⁊ talia sunt oia inanata. Alia sunt mixta difformia vt plāte ⁊ aialia: ⁊ h̄ sunt aiata: ⁊ q̄sto sunt pfectiora tēto maioꝝ difformitatē regnūt. Que.n. nata sūt plures ⁊ diuersas opatiōes exercere: necessario i eis erit maior diuersitas organoz. Et ideo inter alia mixta minima diuersitas ē in plantis cū non sint ꝓncipia multarū operationū in q̄bus nō reperit̄ magna diuersitas spērum. ¶ Sed harū oīum genus primū ⁊ subalternū ē corpus aiatum: nec opz addere eius pncipium ēe aiam vegetabilē. Sic enim nihil ēt realiter diuersum cū ꝓter ipam ēe pmū pncipium vite in olbus que apud nos viuūt. Super corpus aūt aiatum simpler aliquid reale addit altera ei⁹ species aial. l. qō manifestū ē ex opationibus vtriusq̄: q: sup opationes vegetabiles q̄ sunt generare nutrire: ⁊ augmētare: in aiali reperitur actio quedaz realis supaddita. l. sentire. Cū igit in aiali cū opationibus que apparent in plantis sueniat actio supaddita q̄ ē sentire: necessario opz dicere sensituū aialis in vna essentia vtrūq̄ obtinere: ne si diximus in aiali ēe vegetabilez diffuctā ēntia a sensibili cogamur i quolibet aia-

li duas alas ponere: q: sequeret randē hoīe tres alas esse cū sup una alalia nobilissimā actionē habeat realiter ab aliqo actionib⁹ diuersam intelligere. Si sup quā nō imient aliqđ quod addat actioni nobiliorem. Et ideo ꝓpter additionē talia differentie sup quā nihil inuenit: alal ē vltimū genus. Non solū aūt post sensibile alam: vnde accipitur alialis rō diuersitas realis reperit in bole: sed in aliis in q̄bus differentie a se realiter diuerse frōnem formarū: ⁊ non solū frōnem materie reperiunt vt ꝑz de equo ⁊ asino ⁊ aliis huiusmodi. ¶ Cum aūt certum sit q̄libet istarū formarum alicui⁹ mixti esse ⁊ ꝓpter diuersitatem que ē in natura forme vni ad alteram diuersitatem mālez esse in mixtione que videt diuersari formarum sic in eadē specie diuersitas formarū est ꝓpter diuersitatem mixtionis que multiplex est. Solum aūt simplicia corpora ordinant ad generationez mixti vt dcm est. Impossibile igit erit i aliqua re sive alata sive inanata nisi vnā formā ponere: cū forme elementares manere nō possint. ¶ Ex dictis facile est videre q̄modo scie diuerse oriuntur ⁊ diuidunt: sicut ⁊ res subiecte. Ens enim mobile est subiectum phe nālis vt dcm ē: ⁊ hoc idem corpus substantia est cuius pma passio ē q̄tās: que mēsura est terminus corporis ⁊ ꝓpria eius mensura ad eādem scientiam pertinet. Hz inquisitum in eo potest ꝓportio attendi: q: considerari potest sine consideratione alicuius qualitatis sensibilis que consideratio posterior est ⁊ ideo ꝓportione sua non est accipere finem: ⁊ hoc idez est subiectū mathematice cui⁹ subiectum nō est realiter accipere distinctuz a subiecto phe nālis: sz consideratione trīs. De ipo vo ente mobili in cōi est liber phycoz: cuius pma species ē mobile sm locum de quo ē liber de celo. Corpus aūt vel est simpler vel est mixtum ⁊ in vtroq̄ ē generatio et corruptio: ideo de generatione simplicium agit i libro de gnatione. Mixta aūt q̄dā sūt aiata ⁊ q̄dā inaiata de gnatione vō inanimatoz agit i libro meteoroz: vt de mineris ⁊ ēt de generatione impressionum. Aiata autem sunt tripliciter q: de generatione aiatoz anima vegetabili: agitur in libro de plantis. De generatione vo animaliū in libro de alalibus. De hole in libro de ala ⁊ de his que sibi subiiciuntur. In olbus autez ⁊ circa predicta labor at methaphysicus ⁊ logicus. De pecūlu autem methaphysico dictum ē sufficienter in phycis operibus nostris.

CA.XIX.

Unc supereſt de nouem generibus accitium tractare. Sciendū est igitur q̄ in accidentibus in rerūz natura non ē aliquid
n correspondēs operationi intellectus: eo modo quo possunt rōnem generis ⁊ differentiarū recipere sicut est in sba. Essentia.n. accidentis designata in abstracto non videtur eius aliquod significare: cū abstractum significet: vt per se existens. accidens aūt per se ēē non pōt. Unde accīs in abstracto nō videtur eius aliquod significare. Sed significatū quē importat in nobis non pertinet ad naturas rerū nisi mediante ꝓceptione intellectus. cum ꝓceptiones sint note passionum que sunt in aīa vt dcm in libro ꝓrmenias. Jntellectus aūt pōt seorsum intelligere ea que sunt ꝑiuncta. Illud aūt quod seorsum accipitur videtur vt per se existēs: ⁊ ideo designatur nole abstracto quod significat remotionē essendi ab alio. Sed nota abstracta nō importāt res p se existēs in genere substantie: vt humanitas nomē abstractum ē nō tñ per se existēs. Sic ergo ꝓ animam intellectus nota abstracta accīsium significātia que quidem inherent: hz non significātur ea per modū inherentiā. Unde per actionē intellectus efficiunt nota quasi res quedā quibus idē intellectus postea attribuit mentionem generum ⁊ spērum. Nihil vo in natura rei fuit sup quod intellectus fundaret intentiones vniuersales. Cum aūt accīdēs nō sit cōpositū ex materia ⁊ forma nō potest genus ⁊ differentia sumi in eo sicut sumit i substantia genus a materia: differentia a forma.

Sed in vno quoq̄ accīsium genus hz sumi ab eo quod ꝑs in eo reperit: ꝺia vo ab eo qō pōt accidere eis ꝑtis modus entis in quolibet accidente eius ꝑtis modus entis includēs diuersitatem quādā ad alios eius modos. Sicut in ḡnitate ē ꝑtis modus entis p aliud. l. quod sit mensura ꝑtis in quātitate q̄ sit dispositio eius. Et sic ō singulis. ¶ Oportet aūt in genere diuersas quedam accipi posse manifestū ē. Nam hz res vnius generis nō differēt ab inuicē ꝓpter suū genus sed ꝓpter aliā intrēs. Nomen diuersoz generū sine generibus diuersificant. Sicut hz rationale differat ab irrationali quē tamen ꝓueniunt in aialibus notamen differt a nō aiali per animal: ⁊ ideo in generibus accīsium inuenit diuersitas alia ab illa q̄ ē per differentias generis inter res eiusdē generis. Differētia vo hz sumi in eis ꝑ aliquid quod in illo modo a quo genus accidentis accepta ē implicite continetur. Hoc aūt inuenit in diuersitate ꝓcipiorum et quibus causant. Sicut verbi gratia ratio mensure reperitur in q̄titate: ⁊ hoc ē cōmune omni speciei q̄titatis: ab hoc ēt accepit nomen generis. Sed ōlibet q̄ successiua sunt diuersa ꝓncipia in natura sua ap̄ manentibus: ⁊ ideo natura diuersas habent mēsuras. Et inde ēt q̄ ea diffiniunt accīsia in abstracto subiecta ponūt i eoz diffinitione obliquē ⁊ sēbo loco: ⁊ hoc ꝓpter differētie: vt cum di simitas ē ens mensurabile: ꝑ quod differt simitas a cōmutate quē ē ligne. Accidentia aūt in ꝑcreto dicta nō sunt in genere nisi per reductionē vt albū vel musicū ⁊ huiusmodi.

¶ Assignando aūt ppria pncipia accidentis q̄ sūt in loco differentie latent: sic loco illor ponimus in loco differentie eor effectus. Dicit lucis effectus est disgregare cor effectus. Dicit lucis effectus est disgregare albedinis q̄ cū ali est inventa fuerit que ē pncipium albedinis ali est inventa fuerit que ē pncipium in eius diffinitione. quādo ponim disgregatiuū in eius diffinitione. Dicit dicim q̄ albedo ē color disgregatiuus vi. Disgregatiuū .n. nō est dña absolute in eodē fra. Disgregatiuū.n. nō est dña absolutū in eodē genere cū colore sicut est rōnale cum aīali: sed est vña sumpta a subiecto coloris exprimens excessū quēdā in receptione lucis. ¶ Ubi accidentia diffinitionē nō habet pprias ppria generis cum nō diffinit qd simplr sicut dicit sba. Cum.n. queritur qd est albedo videt color. Est.n. color qd albedinis sicut aīal hominis. Sed aīal quod dicit quid hominis dicit sba simplr: ideo color q̄ dicit qd albedinis magis dē sbale q̄ sba: q: substātiale dicitur quod modum substātie induit: et sba non sit. ¶ Inter oīa autem accidentia q̄titas est ppinquior substātie. Et hoc manifestum ē: q: sicut subiectuz q̄titatis est diuisibile p se in partes. s. essentiales ita q̄ q̄titas hz ppriam diuisionē p partes. s. q̄titatis. Et iō si q̄titas esset separata a sba nō oporteret q̄ esset vna tm̄: q: pōt diuidi ppria diuisiōe in multa. Albedo vō si esset separata necessario foret tm̄ vna cum non haberet in natura sua vnde diuidatur sed a natura q̄titatis. De quātitate igitur primo agendum est. CA. XX.

Dicendum est igit q̄ q̄titatis sm rationem eius cōem que ponit in .5. methaphysice est diuisibilis in ea que sunt in actu. Quod nō est ideo dictum quasi partes in quas q̄tum ē diuisibile sint actu in toto in quo sunt diuise: sed hoc est dictum ad dñam mixti quod nō est diuisibile in miscibilia nisi p alterationem p quā altera forma inducit. Sed hic sine alteratione aliqua sola diuisione fit pars in actu. Unde quādo est in toto actu esse dr: q: quod ppe ē ad esse nihil ab esse differre videtur: et ideo statim subiungit q̄ quelibet pars nata est esse vnum aliqd et hoc aliquid dmōstrabile: quod nō cōuenit partibus essentialibꝰ vt in materia et forma: q: post diuisionē neutrū manet p se existēs: nisi forte fuerit forma et hoc aliqd simul sicut est aīa humana. ¶ Quātitatis aūt prime differētie sunt cōtinuū et discretuz ex qbus due species cōstituitur magnitudo. s. et multitudo. Magnitudo cōstituit p cōtinuū. Unde magnitudo dr q̄titas diuisibilis in partes cōtinuas: sicut multitudo ē q̄titas diuisibilis ī partes nō cōtinuās immo ab inuicem discretas. ¶ Differētie aūt secunde cōtinui sunt intraneum et extraneū: q: quedam sūt que mensurant p intraneum vt linea et huiusmodi: quedā p extraneum vt tps. Has aūt differentias vocat Aristoteles pmanens et trāsiens q: tēpus est mēsura trāsiens linea vō pmanēs. ¶ Tertie vō differentie cōtinui pmanentis siue intranei

sunt sm vnam dimēsionem vel duas vel tres: q: q̄titatis intranea vel ē diuisibilis in partes cōtinuas sm vnam dimēsionē et tunc ē linea: vel sm duas et tunc est supficies: vel sm tres et sic corpus. Et hec oēs sunt species q̄titatis p se vt dr in pdicamentis. Sed in .5. meth. tēpus ponit species q̄titatis p accidens sicut albedo dr tāta q: superficies est tanta. Et huius rō ē: q: logycus cōsiderat q̄titatem sm rōnem mēsure: sic .n. pōt formare intētiōes logycas in q̄titate. Et q: sunt diuerse rōnes mēsure q: quedā sunt extra et quedā intra quarum nulla ē ab alia: et ideo logycus ponit tempus et locum p se species q̄titatis cōtinue et vnivoce cū aliis. Primus aūt phs cōsiderat q̄titatem sm esse suū et sic sub rōne mēsure: et ideo illa que sunt quāta per se ponit p se species q̄titatis: vt lineam supficiem: et corpus. Illa aūt que sunt q̄ta p aliud vt tēpus ē q̄tum p motū: motus vō p magnitudinez: ponit phs esse q̄titates p accēs. Et ideo in pdicamentis locus ponit species q̄titatis: nō aūt in methaphysica: q: locus hz rōnem mensure aliaz a superficie q: locus mēsurat extrinsece rem locatam in qua locus nō est vt in subiecto: superficies aūt rem in qua est vt in subiecto: locus aūt non hz aliud esse a supficie imo est ipa cōtinentis supficies siue vltimum vt dr in .4. phycor. ¶ Aliam diuisionem ponit phs in pdicamētis que eadem ē cū pdicta. Quia habere partes hñtes positionez ad inuicem ē habere partes discretas. Quod est numerum cōstituere. Licet nō omne cōtinuū habeat partes hñtes positionem ad inuicem. Sicut tps quod est cōtinuum mānliter lz sit discretum formaliter. Est.n. numerus motus vt dr in .4. phycor. Hec.n. positio differt a positione que ē pdicamētum: q: positio que ē pdicamentum dicit ordinē partium totius locati ad locuz: sed positio hec dicit ordinem partium in toto existentiū ad inuicē. Secunda differentia super discretum est cōmune et pprium. Cōmune autem facit numerum q̄ idem est homo et equor, ymo oīum numerabiliū. Licet .n. diuersitas sit in numero aptato diuersis rebꝰ: in numero tm̄ formaliter nulla est diuersitas. Potest.n. numerus qui in se discretus est formaliter: a re numerata cōtinuitatem habere sicut tps a motu et vlna a pano. Proprium vō facit oratio nem que nō pōt pluribus aptari sed solum oratio ni plate cuius ipa oratio ē mēsura cū qua est vt dicitur in pdicamentis. Ipsa.n. cum voce pfertur: q: idem est causa et principium subiecti et p se passionis eius. CA. XXI.

Nunc restat de qualitate aliqd dicere. De qua cum inter oīa accidentia q̄titati sit ppinquior substantie: cuz habeat p se diuisionem sicut sba vt dcm̄ est sm inesse de ea agenduz est. Et ideo p naturam subiecti sul agendum ē de

qualitate: sicut de quolibet inherente agendum est per nām illius cui inheret. Illud aūt cui inest qualitas vl est corporeū vl incorporeum. Si incorporeum aut est de facili transiens aut de difficili. Si de facili est dispositio. Si de difficili ē habitus. lz ista duo cōiter reperiant in corporeis sed est in incorporeis. Sanitas .n. corporis habitus quidā est et dispositio ad ipm ordinata. Nos enī de pprijs passionibus incorporeor nihil nouim ideo in libro de aīa dicit q̄ oēs passiones sunt ipius cōiuncti: et ista pertinent ad pmam speciem qualitatis. Si aūt illud sit corporeū sic accipiunt tres alie spēs qualitatis: secūda tn̄ spēs qualitatis que est naturalis potētia vl impotētia a pmo pho nō numerat inter spēs qualitatis lz ponit potentia quedā passioni resistens. In pdicamentis vō ponit pter modū denominandi quē habet qui cōuenit qualitati et hoc ad logicum ptinet. De tertia vō specie qualitatis agit phs in phya pmo: et etiā in pdicamentis: et de quarta silr. de ad aliqd frequenter satis dictum est. De aliis aūt generibus que magis pncipia nālia sequunt phs in pdicamentis imo parum loquit de quibus in phycis lacius pertractat. CA. XXII.

His de natura generis perspectis cōsiderādum est quō aliqua sunt in genere vno p se: sed rōne alterius adiuncti in aliud genus transsumunt. ¶ Sciendū est igit q̄ p nām pdicamenti sciri pōt in quo genere qd sit ponēduz Cum.n. ens diuersimode reperiat in substātia et accidente: vt dcm̄ est p diuersum modū essendi impōtatū in pdicato cui semp esse est adiunctuz faciliter sciet ipm pdicatuz. Q. aūt esse pdicatis sequat manifestū est p resolutionē cuiuslibz verbi. Nā facta resolutione semp codē subiecto manente nouū predicatū adiungit: vtputa si dicat homo laborat: et resoluat ipm verbū: erit homo subiectū vt prius. Sed illud qd prius erat pdicatum laborat. s. esse adiunget predicato. Esse enī laborantē cōtingit hominē. Eodem modo de homine albo cū album dicat esse quale: homo albꝰ in pdicato sumptus ad genus qualitatis pertinet Si aūt ponat in subiecto: vtputa si dicat homo albus est homo: cum pdicet esse hoīem et nō esse album ad substātiam spectabit. In aliis aūt pdicatis idem reperit: vt duplū. Puta si dicat subiectum siue ipam rem subiectā ad quātitatē spectat nā dupli. Si aūt pdicet esse duplū cum h includat respectum ad dimidiū: duplum in genere relationis est. Omnia hec pdicamēta sunt de nominatiua. sed pdicatio solius substātie de suis inferioribus et simlr alior generum de suis spēbus est vniuoca. Non.n. est aliud p essentiam aīal et homo color et albedo lz idem. Aīal .n. est qd hominis vt dcm̄ est: et color albedinis: et ideo aīal in

quid pdicat de hoīe et homo de sorte lz quo tota nā generis substātie reperit vniuoce nō p aliquā aggregationē: sicut est in aceruo lapidum: vl structura domor: vl aliqua alia colligatione in quibus nullum adiector predicat de toto sicut aīal de homie et homo de sorte: q̄ vniuoce: vt dictuz est: cum vnumquodq; illor de toto predicet sic quo nō est descensus ad aliquod singulare: et ideo plato quē et terminū fecerit ponēt ad indiuidua q̄ sunt obiecta pprio sensui: q: sensus est singularium que sola sunt p se existentia in rerū nā. Substantie.n. separate singularia quedā semp solo intellectu noscunt eaz noticie pportionato. Cuz igit ea que sunt in pdicamēto substātie solum per se esse possint in sba aūt conueniat substātie separate et mālis. Que quēm supposita sunt hic ex per se. Esse aūt est pmus effectus et terminꝰ actionis diuine. ab tam hec q̄ sunt a deo sunt qui ē super omnia benedictus Amen.

¶ Explicit opusculum .42. de natura generis sm diuum Thomam aquinatem.

¶ Incipit opusculum .43. eiusdem de pncipiis aīe. ¶ Capitulum pmum in quo ostendit quot sunt aīe: quot gradus viuēdi: quot genera potētiarum aīe. Et pmo determinat de vegetatiua.

AD adiutorium homini collatum et pgressum perfecti plenius videamꝰ de aīa et eius potentijs aliquid cōsideremus. In pmis q̄ oz supponere cum pho in secundo de aīa: q: aīa est pmum pncipium vite in istis rebus inferioribus. Aīa .n. viua dicimus in aīata vō nō viua. Vita .n. vita duplici opatiōe manifestat cognitiōe. s. et motu: vnde phi et ps pmo sa aīa p ista duo aīe nām inuestigauerunt. Probanto aūt dico pmum pncipiū vite: q: lz aliqd corpꝰ possit eē pncipiū vitalis opationis: vt oculus visionis et cor vitalis opationis: nō tn̄ est pmuz: q: lz nō cōuenit eis inquātum sunt corpa: et inquantū sunt talia corpora. s. viua: qd hōr palam: q: qd ē actu tale hoc hz ab aliquo pncipio qd est actus eiꝰ. Aīa q̄ que est pmū pncipiū vite nō est corpus sz actꝰ corporis et aliquod corpore alitul. Nunc aūt sic ē fm potis et aliquid corpore alitul. Nunc aūt sic ē in pbm in scdo celi et mundi: q̄ ea que sunt infima i entibus nō possunt cōsequi pfectā bonitatē: lz aliquam impfectā cōsequunt paucis motibus. Digniora vō hijs cōsequunt pfectiorē bonitatē motibꝰ multis. Suprora vō hijs pfectā adipiscunt bonitatem motibus paucis. Sūma vō pfectio inuenitur in eo qui absq; vllo motu pfecte possidet bonitatem. Ideo q̄ nā humana est inter corporalem et

sensificam naturam constituta: ad maius bonum ordinata. Si nā corporalia que ordinant ab alio ordinata. Si nā corporalia que ordinant ab alio ordinata. Si nā corporalia que ordinant ab alio quod particulare bonū q: ad equale cui angelica. f. ad determinatū bonū. Circa plurea bz virtutes operatiuas. Circa corporalia que ordinantur ad bonū particulare. Si corporalia que ordinantur ad bonū particulare. Sunt q: amarti que est in nālibus excedūt. Sunt q: in alia humana plurēs potētie ad q: vt alequi possit deambulare ad quā finaliter ordinat. Hec aūt potentie p actus ⁊ obiecta distinguūt: vt dicit. 3. de ala. Potētia .n. finit id q: est potētia ordinat ad actum: vel est rōnem potētie accipere ex actu ad quem ordinat: vel vbi diuersificat rō actuos q: diuersificat rō potētie. Ratio aūt actus ex diuersitate rōnem obiecti diuersificat: vt dicit in eodem. Actus .n. potētie actiue ꝓprie ad obiectū vt ad terminū ⁊ finē eius vt actio q: augmētatiue ē finis ⁊ terminus est ipm̄ factum. Actus aūt potētie passiue ꝓprie ad obiectū vt ad principium accipitur vt visus ad colore. Ex principio aūt ⁊ fine obis accipit ipm̄. Patet ē q: potētie aie distinguūt p actus ⁊ obiecta. q: ē vegetare: sentire: ⁊ intelligere: fūt diuersi actus respectu diuersoz obiectorum: q: vegetare est quāt vt obiecti: ⁊ sensus q: ē vt intellectus aūt quidditatis rei: ex q: aīa habet tria genera potētiaz in generali. f. vegetatiuum sensitiuū: ⁊ intellectiuū. Hec ad ꝓpōs hat vis vtr̄ sint in vna ēētia aie vl in diuersis: q: quālibet q: dicat semp aliquo modo dicimt potētie aīme humane: q: ⁊ si sint tres substantie nō tri tres aie. Sed ista hoc videt esse ꝓba. 2. de ala. vbi dicit Potentias aūt aie dicimus vegetatiuū: sensitiuū appetitiuū: motiuū sm̄ locū: ⁊ intellectiuū.' Ex illud nō moueat nos: q: si volumus ꝓprie loqui tres sunt aie ⁊ quattuor modi viuēdi: ⁊ quinq; genera potētiarum aie. Diuersitas .n. aiarum accipitur sm̄ q: operatio aie supgredit operationem māe corporalis. Secūdum .n. q: operatio ipi⁹ aie magis aut minus dependet a corpore: sm̄ hoc nobilior aut imperfectior aīa iudicat. Anima aūt nōnalis intrā excedit nām corporalem: q: ꝓpriam operatiōez suā exercet sine organo corporali. Alia aūt sensibilis dependet a mā corporali plus: q: suam operationē exercere nō potest sine organo corporali: ex eo ipsam operationē nō exercet mediante qualitate corporea. Unde sensus suā operationē nō exercet medīante calido: hūido: frigido: ⁊ siccis: ex ipse qualitates requirūt ad compositionem seu dispositionē organi p operationem suaz exercet. Anima vo vegetabilis ita ē imersa māe suā operatiōem exercet. In hoc tri excedit naturā corporalē q: est ꝓncipium intrinsecū operationū viuorum: operatōes vo corpoz inanimatorum sunt a ꝓncipio extrinseco. Ex aūt operatio aie vegetatiue fiat p qualitatem corporeaz aperte habet. 2. de ala: vt dicit q: digestio ⁊ ossa que digestionem ꝓsequunt fiūt virtute caloris ab ala regulant. Per hanc q: ālderationem ale distinguunt. ¶ Dodi vero viuēdi distinguunt sm̄ gradus diuersos viuentiū. Dicit eni quedam que solūz bnt vegetatiuum vt plante: quedam in quibus cum vegetatiuo inuenit sensitiuum nūl sine motu: vt alalia impfecta immobilia: vt ostrea ⁊ hmōi. Alia sunt que cum illis habēt motum loēlē: vt alalia perfecta: vt equus ⁊ hmōi. Alia sunt in quibus inuenit ꝓsideratione appetitiuū nō ꝓfiunt aliquem gradum viuentium: q: in quibuscunq; inuenit sensitiuum inuenit appetitum: vt patet in. 2. de anima. Si vero ꝓsideremus genera potētiarum: sic distinguunt sm̄ diuersitatē obiectoum. Quanto enim potentia respicit minus vniuersale obiectum: tāto est inferior. Unde vegetatiuū est respectu corporis vniti: q: nō nutrit nisi corpus sibi vnitum. Sensitiuum aūt nō solū corpus sibi vnitum: sed corpus sensibile respicit: siue vnitū: siue nō. Intellectiuum aūt respicit oē ens generalr eo q: omne ens est intelligibile: ideo inferior est potētia vegetatiua: superior sensitiua: sed suppema intellectiua: ⁊ sic habemus tres potentias anie: acceptas sm̄ q: tres cōiungit ipi aie. Secundum vero q: ecōtrario anima cōiungit ipis rebus: habemus duas potentias: q: sm̄ q: anima inclinat ad rem extrinsecam vt ad finē qui est ꝓncipiū in intentōe accipit appetitiuum. Secūduz vo q: inclinat ad rem extra vt in terminū sue operationis ⁊ motz accipit motiuum sm̄ locum. de vegetatiua aūt ⁊ potentia pus ꝓsiderandum est.

¶ De aīa vegetatiua ⁊ eius potētijs. CA. II.

a Duertāndū tamē pus quod dicit aīa vegetabilis a vegetando siue vnificando. Viuere enim vt secūdo de anima habet dupliciter accipitur. Uno modo viuere ē actus primus ipsius viuētis: ⁊ secundū hoc viuere idē est q: habere vitā vel viuum esse: ⁊ sic viuere viuentibus ē esse vt dicitur secūdo de anima. Alio mō dicitur viuere vti vita vl exercere opera vite. Viuere primo modo dictū ē ab anima vegetatiua ꝓout est forma substantialis ⁊ actus corporis: sed secūdo modo acceptū est a vegetatiuo ꝓut est potētia. Loquēdo ergo de vegetatiuo vt ē potentia dicit ꝓbs secūdo de anima q: eius operationes sunt: generare: alimēto uti: ⁊ augmentum. Sicut enim dictū est potentia vegetatiua habet ꝓ: obiecto corpus i quo est. Ad quod corpus tria sunt necessaria. Unū est q: habeat esse: ⁊ ad hoc ordinatur generatiua. Aliud ē q: habeat esse pfectum, ⁊ ad hoc ordinatur augmentatiua. Aliud est q: in statu debito ꝓseruetur: ⁊ ad hoc ordinatur nutritiua. Inter istas aūt potētias gene-

ratiua est nobilior: vt dicit secundo de anima: q: nutritiua ⁊ augmētatiua deserviunt generatiue: nutritiua vero augmētatiue. Ꝓs q: generatiua exercet suam operationē quodāmodo in corpus exterius: q: nō generat corpus i quo est sed aliud magis accedit ad operationez anime sensitiue q: habet operationē suam in res exteriores. Nutritiua que est ꝓncipiū ꝓservationis viuentiū pre staurationem deperditi habet quattuor virtutes q: naturales appellant. f. attractatiuā que attrahit alimentū nutritiuū corporis retentiuā que illud retinet donec digeratur: digestiuā que illud digerit q: attractiua attrahit ⁊ retentiua retinuit: expulsiuam que residuū ex nutrimento superfluum expellit. Hec ꝓ quattuor qualitates primas operantur. Attractiua enim operatur p caliduz ⁊ siccum. Retentiua per frigidū ⁊ siccum. Digestiua per calidum ⁊ humidū. Expulsiua per frigidum ⁊ humidū. Uis vero augmētatiua est ꝓncipium cremēti corporis ⁊ ꝓfectionis debite quātitatis. Uis aūt generatiua est ꝓncipiū producendi ō se tale quale ipsium est: vt ex homine homīē: planta ex planta. ¶ Hec vis generatiua habz tres vires secundū Auicennā. Prima est semenariva que i masculis ⁊ femineis semen generat. Secunda est imaginatiua: que virtutes que sunt in seminibus ꝓmisect ēttemperando secūdum q: ēē pleti cuiuslibet membri corporis formandi cōuenit. Tertia est formatiua que ex sic ꝓmissis seminibus mēbra formatz ⁊ configurat.

¶ De potentia sensitiua ⁊ quinq; sensibus exterioribus. CA. III.

Uso de potētia vegetabili: videamus de sensibili potētia. Hec aūt potentia sensibilis diuiditur: quoniā quedaz est apprehensiua ⁊ quedā motiua. Apprehensiua aūt sensibilis diuidit in apprehēsiuā deforis ⁊ in apprehensiuam deintus. Apprehensiua deforis diuiditur in. 5. sensus exteriores. Horum aūt distinctio secundū ꝓbm̄ accipiēda est secundū illud q: ō per se ad sensum ꝓtinet. Illud autez q: ō per se ad sensum ꝓtinet est obiectuz exterius. f. sensibile a quo sensus natus est imutari. Unde secundū diuersitatem imutationum sensus ab exteriori sensibili accipiūtur isti quinq; sensus. Est autem duplex imutatio. Una inquantū forma imutatiōis vel similitudo forme accipitur imutato secundum esse naturale vt calor in calefacto. Alia est spiritualis imutatio. f. quando similitudo imutātis recipitur i imutato secundū esse spirituale: vt similitudo coloris in pupilla que nō fit ꝓ hoc colorata. Spiritualis aūt imutatio essentialis est sensui: q: sine illa nō ē sensus. Propter quod naturalia corpora nō sentiunt licet simulentur naturaliter: q: nō imutētur spiritualiter. Est ergo cuiuslibet sensus in quo recipitur imutatio spiritualis solum: vt in visu. In quibusdā aūt cum immutatione spirituali inuenit imutatio naturalis. Hec aūt pōt esse: vel ex pte agentis: vel ex parte obiecti. Ex pte obiecti pōt esse imutatio naturalis duplicitez: vel secundū sonuz vt patet in auditu cuius obiectum est sonus. Qui fit ex percussione ⁊ aeris cōmotione. Alio modo pōt cōtingere imutatio ex parte obiecti secundū alterationē: vt ꝓ in olfactu cuius obiectū est odor. Qui fit ex eo q: calidū alterat corpus ad hoc q: ꝓferat odorē. Cuius signuz est q: odor magis sentit in estate. Alio modo pōt esse imutatio naturalis ex parte organi: ⁊ hoc ꝓtingit in tactu ⁊ gustu. Manus .n. tangens calidum calefit: ⁊ lingua humectat ꝓbmidum saporis. Horum aūt duorum sensuz distinctio ex hoc sumit: q: licet sensibile gustus conuertatur sensuz tactus in lingua nō tri ebiq;. Uel ꝓsumus dicere q: organum tactus imutat primo ⁊ ꝓpe a qualitate que obiicit sibi ꝓprie: sed organum gustus ab illa que ꝓcedit ab illa. Unde lingua nō fit dulcis vl amara sed humectata vel sicca. Uisus sic diffinit a damasceno libro secūdo ca. decimooctauo. Uisus est ꝓmus sensus cui' organa sunt qui ex cerebro ꝓcedunt nerui ⁊ oculi ⁊ sentit sm̄ rationem ꝓpriam colorie: dignoscit aūt ⁊ cum colore coloratum corpus. Dicit autez ꝓmus sensus in cōstituendo alii: q: sic tactus est ꝓmus sensus: vt dicit secūdo de aīa sed in appetibendō: ⁊ etiam quia ꝓ: est dignitate. Unde patet q: organum ꝓximum: ⁊ extrinsecum visus sunt oculi. Primum autem ⁊ intrinsecum sunt nerui visuales. Minus autem obiectum est color.

¶ Auditus est vis ordinata in nervis mollibus a cerebro ꝓcedentibus ad apprehendendum sonum causatum ex aeris commotione contrarieti inter percutiens ⁊ percussum. Obiectum autem auditus est sonus: qui habet immutare auditum per hoc q: habet tangere aerem quietum cellectum in concauitate nervi auditus. ¶ Olfactus est vis ordinata in anteriori parte cerebri. Cuius organi sunt nares ⁊ due mollicie similes capitibus mamillarum: per quas remittit ad cerebrum odorem sibi oblatum ab aere cui huiusmodi odor permiscetur. Gustus est vis ordinata in nervo expanso supra corpus lingue: ad apprehendendus diuersos sapores resolutos ex corporibus contingentibus ipsam. Tactus est vis diffusa per ossa: carnem: ⁊ cutem: per quem apprehenditur: calor: frigus: humiditas: siccitas: duricies: ⁊ mollicies: asperitas: ⁊ lenitas. De vnitate tactus dicit Philosophus secundo de anima q: est vnus in genere: Et diuiditur in multos sm̄ speciem: ⁊ ideo pluriam cōtrarietatē est.

Tamen potest dici vnum: qr licet sit plurium con-
trarietatem. obiecta continentur sub vna contrarieta-
te nobis ignota et innominata. Sicut aut est in vi-
su quod vnum [illegible] organum publicum est. s. pupilla: et ali
ud interius in quo fit iudicium: sicut vult phus in libro
de sensu et sensato: est et in tactu: qr organum in quo
fit apprehensio est caro: quelibet pars sm equa
litatem [illegible] aliud aut in quo vltimo fit iudicium ē
neruus interior et cerebrum: qd licet sit de se in sensibi
le: est tn principium sensibilitatis in neruo. Est aut caro
in tactu et organum et medium: sed rōne diuersorum
qr rōne equalitatis complexionis que est in potentia re
spectu cuiuslibet excellentie qualitatum est organū
Ratione vo equalitatis complexionis similis exi
stentis in ea: est medium illud deferens.

¶ De quattuor potentiis sensitiuis interioribus sm earum naturas. CA. IIII.

Visto de virtute sensitiua apprehensiua de fo-
ris. Videndum est de apprehensiua de intus
Cum. n. natura nō deficiat in necessariis: vt
dr. 3. de aia: tot potentias: et operationes oz esse in aia
li quot requiruntur ad vitam aialis perfecti. Requirit
aut ad vitam aialis perfecti vt nō solum apprehendat rē
cum actu est presens: etiā cum actu est absens: qr cū
nō habeat oia necessaria sibi coniuncta: oz qr moue
atur ad distantiam. Cum aut moueat p apprehen
sionem: nō posset moueri ad rem distantem et absē-
tem nisi rem absentem apprehenderet. Cum ergo p sen
sus exteriores apprehendat rem solum quantum ad sui
presentiam: necesse habuit habere virtutem sensitiuā
p quā rem absentem apprehenderet et eius spēm re
tineret: sicut ergo sensus ppij et sensus cōis ordinatur
ad apprehensionē formarum sensibilium in rei presentia sic
et alie vires in rei absentia. Iste aut vires appre-
hensiue sunt quinque sensus sm Aui. sed quattuor sm
Auerroym. prima est sensus cōis. secūda est fantasia.
tertia ymaginatiua. quarta estimatiua seu cogi-
tatiua. quinta memoratiua. sm aut Auerroym fā
tasia et ymaginatiua sunt eadem potentia. Verius
tn dr qr sunt quattuor. sensus cōis sm Aui. est virtus
cui redduntur oia sensata. Est ergo sensus cōis a quo
oēs sensus ppij deriuantur: et ad quē oēs impressio
nes renunciantur: et in quo oēs coniunguntur. Eius. n. or
ganum est prima concauitas cerebri: a quo nerui sen
suum particularium oriuntur, et hinc est qr quantum ad
distinctionē spēs aialis sensus ppij deriuantur a
cōi. quantum vo ad apprehensionē et renunciationē
sensus cōis fit in actu p ppios. qr nihil apprehen
deret: nisi p hoc qr sensus ppij redeunt ad ipsum
cum suis lucris: vt dicit Aui. Ista aut potentia est
aiali necessaria pp tria que habz facere sensus
cōis. Primum ē qr hz apprehendere oia sensata
oia que sensus ppius nō apprehendit. Nō. n. sen
sus ppius pmo et p se apprehēdit figuram vl mo
tum: sed quasi p accidens: sensus aut cōis p se ap-
prehendit sensibilia cōia que sunt quinque sm phm
2. de aia. s. motus: quies: magnitudo: figura: nu-
merus. Est enim triplex sensibile: vt ibidē dicit phs
vnum ē ppium qd. s. nō contingit alio sensu senti-
ri: et circa qd nō contingit sensum ppium errare: vt
visus circa colorem: auditus circa sonum. Aliud ē
cōe quod diuidit in quinque vt dictū est: que p se re
spondent sensui cōi. Tertium vo sensibile p accidēs
vt album quod est darij filius: qr album sentit p se
cui accidit darij filium esse. Scda aut sensus cōis
est apprehendere plura sensibilia ppria: qd nō pōt
aliquis sensus ppius. Nō. n. pōt alal iudicare
album esse dulce vl nō esse: vl ponere diuersita-
tem inter sensata ppria: nisi sit aliquis sensus qui
cognoscat oia sensata ppria: et hic est sensus cōis.
Tertius vo actus est sentire actus ppriorum sensuū
vt cum sentio me videre. Nō. n. pōt hoc sensus p
prius: vt phat. 3. de aia: qr vni sensus ppij vnū
est obiectum. Vnde cum actus et obiectū visus s.
color: sint duo cognoscibilia: iudiciū vtriusque nō p
tinet ad vnū sensum ppium. Scda vis interi-
or est fantasia que est motus factus a sensu sm ac
tum: vt dr. 3. de aia: qr fantasia ē potentia mota a
spē sensibili p quā et sensus pp et sensus cōis fit in
actu. Nō solū aut mouet ab illa spē: sed etiā ipsam
in absentia rei retinet: quam sensus cōis recipit.
Recipere aut et retinere in corporibus reducuntur
ad diuersa principia. Nam humidū bene recipit et
male retinet. Siccum vo econtrario bene reti-
net et male recipit. Cum ergo potentia sensitiua sit
actus organi corporalis: oz esse aliam potentiam
que recipit spēs sensibiliū et que cōseruat. Et hui
organum est post organum sensus cōis in parte ce
rebri que sic nō habundat humido sicut prima pars
cerebri in qua situm est organū sensus cōis: et ideo
melius pōt retinere formas sensibiles re abiēte.
Tertia vis sensitiua est estimatiua: et huius neces
sitas sic pz. Animal. n. nō solū mouet pp dele
ctabile et contristabile sm sensum: qr sic nō esset ne-
cesse ponere in eo nisi apprehensionē et retentionem
formarum in quibus sensus delectatur vl horret: sed
aliquando fugit vl querit aliqua pp diuersas
alias comoditates vl vtilitates: et nocumenta,
sicut ouis fugit lupum nō pp indecentiam colo
ris vl figure: sed quasi inimicū sue nature. Simili
ter auis colligit paleā: nō qr delectat sensum: sed qr
vtilis est ad nidificandū. Oportet ergo ponere i
aiali aliquod principium perceptionis huiusmodi inten-
tionum aliud qz fantasiam cuius immutatio est a
forma sensibili: nō aut perceptio huiusmodi inte
tionum. Et huiusmodi virtus est estimatiua: que
est apprehensiua intentionum que p sensum nō acci
piuntur. Vnde algazel dicit. Extimatiua est vir
tus apprehendens de sensato quod nō est sensatū
sicut ouis inimicitias lupi. Hoc enim nō facit per

sensum: sed per aliam virtutem que est in brutis
hoc quod est intellectus in hominibus: sicut enim
aliquis cognoscit per intellectum quod nō cogno
scit per sensum: licet nō cognoscat: nisi acceptis do
a sensu: ita estimatiua: sed modo inferiori. Organum
aut huius potentie ponit in brutis in posteriori p
te medie partis cerebri. In hominibus aut eius or
ganum ponit media cellula cerebri que sillogisti
ca appellatur. Vnde licet quantum ad formas sensibi
les nō sit differentia inter hominē et alia aialia: eo
qr sunt per immutationem a sensibilibus exterioribus
tn quantum ad intentiones est differentia aliqua: sicut
aliqua aialia percipiunt huiusmodi intentiones q
sunt bonum et conueniens et nociuum solo instinctu
naturali: Homo aut vltra hoc per quādam colla
tionem: et ideo que in aliis aialibus dicit estima
tiua naturalis: in homine dicit cogitatiua: que p quā-
dam collationē huiusmodi intentiones adinuenit
que etiam rō particularis dicit qr s. est collatiua
intentionum indiuidualium sicut rō vniuersalis
intentionum vniuersaliū. Auicenna vero ponit
vnam potentiam inter estimatiuā et fantasiam cu
ius sit componere et diuidere inter formas yma
ginatas: sicut cū ex forma auri ymaginati et mōtis
componimus vnā formā mōtis aurei: quā nunquam
vidimus. Sed qr hanc operationē nō vidimus
nisi in hominibus: nō debemus pp hoc pone
re nouam potentiam sensitiuam. Ad hoc enim suf-
ficit in homine virtus ymaginatiua vl fantasia:
vt dicit Auerroys in libro suo de sensu et sensato.
¶ Quarta vis sensitiua interior est memoratiua
vel memoria. Est aut memoria sm algazelē vis
conseruatiua harum intentionum quas apprehendit
estimatiua: et ideo est archa intentionum sicut fan-
tasia vl ymaginatiua est conseruatrix formarum et ar
cha illarum: et iste intentiones nō sunt sensate sed a
sensibus elicite. Organum aut huius potentie ē
in posteriori concauitate cerebri. Vnde Auic. 6.
de naturalibus: vis memorialis est que est ordi-
nata in posteriori concauitate cerebri: continens qd
apprehendit vis estimationis de intentionibus sen
satis singularium et sensibilium. Differenter est
aut in hominibus et in brutis: qr in brutis memo
ria sola ppie. Reminiscentia aut minus proprie
qr sm Auic. et Algazelem in brutis insinuat na-
ture est loco inquisitionis vt p ppriam intentio-
nem veniat in ppriam illius formarum sensibilem
et ex forma sensibili et ppria ymaginatione in rem
a qua est accepta in preterito: et sic bruta obseruāt
tempus vindicte et memorant iniuriarum: et be
neficiorum: et ista recordatio subita est. In homi
nibus vero nō solum est memoria: sed etiam remi
niscentia: que fit per quandā collationē intentionū
indiuidualium particularium ad formas sillogistice
discurrendo vsque ad vltimo quesitum. Illam aut
excellentiam nō habere in homine estimatiua et
memoratiua per id quod est ppium parti sen
sitiue: sed p affinitatem et propinquitatem ad rōnem vni
uersalem p quādam influentiam. Semper enim
virtus inferior fortificat ex coniunctione sua cum
virtute superiori: eo qr supremum nature infe
rioris attingit infimū nature superioris: vt dicit
Dyonisius. ¶ Ex his vero patet quomodo est ex
cellentia in potentiis aie sensitiue. Sensus enim
ppius nō potest apprehendere sensata cōia nisi
per se sed quasi per accidens: sensus aut cōis pōt.
Item sensus ppius nō potest apprehendere nisi
vnum sensatū. Sensus vero cōis multa plura. Ite
sensus ppius nō potest actum ppium cognosce
re: quod facit sensus communis. Item sensus cōis
nō potest aliquid apprehendere nisi ad presenti
am rei extra. fantasia aut formam rei retinet re
absente. Item fantasia nō potest apprehendere nec
retinere nisi formas a sensibus acceptas. Esti
matiua aut potest intentiones circa huiusmodi
formas apprehendere. Estimatiua vero licet pos
sit huiusmodi intentiones apprehendere nō tamen
retinere: quod habet memoratiua: et vltra h nō
potest virtus sensitiua formam rei apprehendere
et abstrahere a conditionibus materialibus: ideo semp
forma apprehensa a sensu exteriori siue interio
ri est particularis.

¶ De virtute aialis motiua sensitiua. CA. V.

Visto de virtute sensitiua apprehensiua: vi
dendum est de virtute motiua. Motiua
aut sensitiua diuidit: qr quedam est naturalis
quedam aialis. Naturalis est que nō mouet per
apprehensionem nec est subiecta imperio rōnis,
et talis est virtus vitalis: et pulsatiua: que mouet
arterias et cor sm dilatationē et constrictionē. Et hu
iusmodi est in corde sicut in ppio organo. Vnde
solum hz eē in aialibus perfectis pulmonem et cor
habentibus. Et hec vis p spirationē et respiratio
nem est principium contemperādi calorem cordis et
corporis. Motiua aialis est que mouet p appre-
hensionē: et hec diuidit: qr quedam mouet p mo
dum dirigentis: quedā p modū imperantis: quedā
p modū exequētis. Motiue p modum dirigētis
sunt fantasia et estimatiua: ingerunt appetitui oste
dunt formam vl intentionem conuenientem vel di
sconuenientem. fantasia enim mouet ostendendo
formas sensibiles: estimatiua ostendendo intentio-
nes. Motiue aut imperantes et facientes motū
sicut concupiscibilis et irascibilis que sunt partes ap
petitus sensitiui. Concupiscibilis enim est vis ipe-
rans motum: vt appropinquet ad ea que putan
tur necessaria vl vtilia: et hoc appetitu delectan
di. Irascibilis est vis imperās motum ad repel-
lendum id quod putat nociuum vl corrumpens
et hoc appetitu vindicādi aut vincendi. vis exe-

quarum medium vham est vis exterior: que vltima est in musicis: z lucerna z oculus medium.

¶ Aduertendū tñ est q sensibilium z sensibiliū differentia: sensibilia cōprehendit oēs vires sensitiuas tam appetibilaz q appetitiuaz: sensitiua aūt dicit ipsaz partē alicui sensibiliū p quā est motiua ad psequendū vl fugiendū qd apparz secundū sensū vl delectabile volutatiuū aīalis: z hoc est fm ordinē ad imperiū rōnis. Vnde sensibilia z p̄cepta qz vires sensitiuas appetibiles: aut quasi p̄ambula ad rōnem ad cōtemplandū eius nō pertinēt sed appetitus sensitiuus. Sensitiua enī valde p̄prie est sensibilium: q sibi similia cōp̄hendūt sensibilia dicit ordinē quendā ad rōnē.

Ex quo p̄z q in homine nō est sensualitas vocāda ad petitū: sed in solis brutis vbi in gēre p̄cedit ordinē eius ad rōnem z ponit corruptio z tarda euīpe.

¶ De potentijs intellectiuis. CA. VI.

Sīlr de potentia vegetatiua z sensitiua dicendum est de intellectiua. Dicit ria aūt hec p̄cepta fm diuisionē duxit in appetibilem z motiuā vi appetitiuā. Hec duo potē ne sōlū inueniunt in subiectis sp̄ialibus z intellectualibus: vt dicit Cōmentator sup. xi. metha.

¶ Ratio huius diuisionis ē: q: quālibet formaz sequit aliqua varia inclinatio. Sicut g̃ forma naīem sequit inclinatio vl appetitus nāle. z forma sensibile sequit appetitus sensitiuus: ita formam vniuersale vl intellectuale appetibilem sequitur appetit' intellectual: z q: appetit' intellectual segē appetibilez: id huc dicit da ē de appetibilibus q̃ de appetitiuis. Ad apprehēsionem intellectualem duo p̄cipia sunt necessaria. s. intellect' quo est oia facere. i. intellectus agēs: z intellect' quo est oīa fieri. i. intellectus possibilis: vt dī. 3. ō aīa. Sicut. n. in qualibet nā sunt p̄cipia sufficientia ad generationē ppriam vl operationē ita in aīa. Per vnam aūt z eandē potentiam nō p̄t acc' intelligendi cognosci: q: aīa nihil intelligit nisi informetur sp̄e ad quā est in potētia sicut pupilla ad colores. Per illā potentiam aūt q̃ quam recipiunt poēst educi in actū: sed oz qd educat in actum p aliud qō est actu z respectu intellectus possibilis z respectu sp̄ei intelligibilis. Cum aūt sp̄ēs recipiatur in intellectu possibili nisi depurēt a sensibilibus mālibus: z hoc nō possit fieri nisi p id qō est actu intellectus. p̄z q oz ponere vltra intellectum possibilē intellectum agentē in aīa: ita q aīa per aliam potentiā est in potentia: z p aliam est in actu respectu sp̄erum intelligibiliū: sicut videmus q ignis qī agit in aquam agit in eā p caliditatez quam h̄z actu: z patit ab aqua p frigiditatez quā habet in potētia z aqua h̄z eam actu: ita aīa q: actu est in aliis: est in actu respectu sp̄ei materialis z in potentia respectu sp̄ei mālis: z cum vult p̄t eam actu facere: z hoc p intellectum agentē. Est aūt in potentia respectu speciei intellectu nō h̄z eā actu: z intrā p̄t ab ea pati. Ex quo p̄z q̃ sit operatio intellectus agētis q: abstrahere spēs a mā z a sensibilibus mālibus. Ista aūt abstractio non est intelligenda fm rē sed fm rōnem. Sicut enīz videmus in potētijs sensitiuis q: h̄z aliqua sint cōiuncta fm rem: tñ aliqz sic quantorum visus vt aliud sensus p̄t vnum apprehendere altero nō apprehēdo: vt visus apprehēdit colorem pomi q tñ supponit colori cōiunctum nō apprehēdit: sic mlto fortius p̄t esse in potētijs intellectiua: Quia h̄z p̄cipia sp̄ei vl generis nuīq̃ sunt nisi in individuis: tñ p̄t apprehēdi vnum nō apprehēso altero. vñ potest apprehēdi aīal sine bone: asino z alijs sp̄ebus: z p̄t apprehendi homo nō apprehēso forte vl platone z caro z ossa: z ita nō apprehensis his carnibus z ossibus: z sic semp intellectus formaf abstractaf. 3. superiora sine inferioribus intelligit Hec tñ falso intelligit intellectus: q: nō iudicat h̄ esse sine hoc: h̄ apprehēdit z iudicat de vno non iudicādo de altero. Obiectum aūt qō requiritur ad intelligēdum est fantasma z similitudo rei p̄ticularis que est in organo fantasie. Vñ sicut visio exp̄oralis compleī p tria. s. p colorem visū obiectum p visum recipiētem similitudinem coloris p actum lucis sup colorem radiantis z de potentia visibili actu visibili facientio: ita intelligere fit p intellectum possibilem: vt recipientez similitudinem fantasmatis: z p operationem intellectus agentis speciem īmaterialem a fantasmate abstrahentis: z p ipm fantasma suam similitudinem in intellectu possibilem impūcantis. Ad intelligendum tñ q̃ fantasmata intelligit sicut colores videt. Sed p tanto dicit obiectum intellectus: q: suam operationē nō exercet sine fantasmate. Perceptum aūt obiectum ipius intellectus possibilis: est quod quid ē. i. quidditas ipius rei: vt dī. 3. de aīa. Sicut. n. ē gradus in potētijs aīal obiectis: q: sicut sensus exterior: nō tm̃ p̄t cognōscere sensibile nisi vnū: nec interior: sicut intellect' ita obiectū sensuū exteriorū sunt qualitates: nō est ita aliquz sicut ppriuz obiectum sensus interioris. s. sensus cōis. Fantasie z ymaginatiue quod est quātitas que immediate adhereat substantie. Omnia aūt ista excellit ista rem: q: sicut qualitas nō potest esse sine quantitate ita nec vtraq̃ sine substantia. Substantia g̃ rei est id quod intellectus intelligit. Similitudo autez illius rei que est in aīa: est illud quo formaliter intellectus rem extra intelligit. Fantasma autem est illud quo quasi effective intelligit in acquirendo sciam. Intellectus autez agens est qui oīa illa facit z agit. Intellectus vo possibilis est qui sp̄em recipit: z actum intelligendi elicit: z sic ho-

mo intellectus possibilis est qui est subiectus scīe marime acquisite. Intellectus aūt agens est q nihil recipit: sed est potentia aīe quo omnia facit actu intelligibilia que per nām suam sunt potentia solum intelligibilia: cum habeāt mām que intellectum impedit: qz vnūquodq̃ intelligatur in quantum h̄z esse im māle. Intellectus aūt possibilis cuius solius est recipere sp̄em intelligibilez quadrupliciter p̄t cōsiderari. Uno modo fm q est omnino in potentia ad scientiaz: z sic est ante intelligere z hoc modo appellat a pbo mālis. i. potentialis quasi nullo modo actu. Deinde modo p̄t cōsiderari vt h̄z aliquaz dispositionem ad scīam sed imp̄fectam: vt cum h̄z p̄incipia per se nota alicuius scientie: z sic appellat intellect' dispositus. Tertio modo potest cōsiderari p̄out h̄z habitum scientie: nō tñ vtit habitu: z sic appellat intellectus perfectus in habitu. Quarto modo fm q̃ actu cōsiderat fm habitum: z sic dicitur intellect' adeptus in actu: z de isto intellectu volunt quidam intelligi illud verbum pbi in. 3. De aīa: q̃ intellectus nō q̃lib intelligit q̃libz non sed semp. Ille aūt intellectus possibilis h̄z fm diuersas eius perfectiones z operationes diuersimode nominet nō tñ p̄t aliquo modo multiplicari fm suam potentiam: cuius rō est: q: vt dicit. 3 est potentia diuersificat nisi fm diuersam rōnez obiecti. Hanc autē sic est q̃ quādo potentia aliqua ordinatur ad aliquod obiectum sub ratione vniuersali obiecti: non diuersificatur potentia illa fm diuersitatem particularium differentiarum obiecti. Unde visus q: respicit colorem sb vniuersali rōne coloris nō diuersificat fm diuersitatem albi z nigri: q: nec album nec nigrum cōsiderat nisi inquātum colorata. Cum aūt intellectus possibilis sit quo est oīa fieri: vt dicit 3. de aīa. Respicit obiectum suū sub rōne cōmuni entis: z ideo fm nullam differētiam entis potest diuersificari potentia intellectiua apprehēsiua. Respectu tñ istius obiecti diuersificat intellectus agens z intellectus possibilis: q: respectu obiecti eiusdem oz esse aliam potentiam actiuā z aliam passiuam: vt dictū est. Ex hoc p̄z q̃ idez sit intellectus speculatiuus z practicus: cuius rō est: q: illud qō accidit aīe h̄z se ad rōnem obiecti quam respicit aliqua potētia nō diuersificat potentiam: q: ens accidit colorato q̃ sit magnum aut parvum: nō vt asinus: ideo oīa ista per vnaz potentiam visiuā apprehēdunt. Constat aūt q̃ accidit apprehēso per intellectum q̃ ordinet ad opus vel nō ordinet. vñ cum fm hoc differāt intellectus speculativus z practicus: q: finis speculatiui est sola veritas: p̄actici vo opus vt dicit Sēca metha, manuscriptum est q̃ sint vna potentia: quod aperte vult pbo. 3. de aīa: vbi dicit q̃ intellectus speculativus extenditur ad apprehēsa ad opus sp̄ecticus. Ex quo p̄z q̃ solo fine differunt. Ex hoc etiam apparet q̃ intellectus z intelligentia non sunt diuerse potentie: sed differūt fm q̃ intelligentia accipit a pbo nō quidem sicut potētia a potentia sed sicut actus a potentia. Intelligentia enim est actus ipius intellectus qui est intelligentia in pra illud pbi. 3. de aīa. Indiuisibilium intelligentia est in quibus nō est falsitas. Intelligentia tñ aliquando a pbo accipit pro natura vt substantia separata: que intelligentia dicit: quia semper intelligit. Intellectus aūt a rōne differre nō potest quod patet si eorum actus diligenter consideret. Intelligere est veritatem simplici intuitu p̄sidērare. Ratiocinari aūt est de vno intellecto aliud p̄cedere ad veritatē intelligibilem cognoscēdā: vnde rō incipit semp ab intellectu z ad intellectū terminat. Unde p̄z q̃ rōcinari z intelligere differunt sicut moueri z quiescere. Constat autem fm pbm secundo celi z mundi q̃ p eandē potentiam mouet aliquid ad locū z quiescit in loco in corporalibus: ergo multo fortius in spiritualibus per vnam z eādem potentiam rōcinamur: z intelligimus: veritatem inquirimus: z inuentam intelligimus.

¶ Ratio etiam superior z inferior diuerse potentie esse nō possunt: q: ratio inferior dicit q̃ rebus inferioribus intendit ratio superior: q: superioribus. Superioribus aūt intendere p̄t dupliciter: vno modo speculando ea in se ipis. Alio modo accipiendo er ipsis regulas inferiorum agendor. Ista aūt duo obiecta. s. tpalia z eterna compank ad cognitionē nostrā dupliciter. Uno modo fm vīs inuentionis: z sic res tpales fit nobis via deueniendi in eterna iuxta illud. Ro. 1. Invisibilia dei p ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur. Alio modo p viam resolutionis: z iudicii: z sic p rōnes eternorum tpalia disponimus. Hanc aūt sic est: q: licet medium z illud ad quod p medium deuenīt possint ad diuersos habitus pinere: nuīq̃ tñ ad diuersas potētias: sed ad eandem: vñ h̄z p̄incipia z cōclusiones ptineant ad diuersos habitus: q: p̄incipia ad habitum intellect' p̄incipiorum: cōclusiones ad habitū scientie cōclusionum. tñ vtraq̃ ptinet ad eandem potētiam. Ergo p̄sideratio eternorum licet ad aliam habitum ptineat q̃ consideratio tēporalium: q: illa ad sapientiam que est de eternis: ista ad scientiā que ē de temporalibus: tamē oportet q̃ ad eandez potentiam pertineat vtrorumq̃ consideratio. Dicitur tamē pars superior z inferior: q: pars a partitione dicit: vbi autem h̄z nō fit partitio potentiarum: tñ partitio habituū z officiorum est ibi: ideo dicunt ab Augustino due partes.

¶ De voluntate z libero arbitrio q̃ sunt idem. CA. VII.

Po de appbensiua intellectiua: videndum
de motiua vel appetitiua que dicit volũ-
tas. Voluntas aũt est duplex. Una natu-
ralis alia deliberatiua. Potest.n. voluntas mo-
ralis alia deliberatiua. Potest.n. voluntas mo-
ralis alia deliberatiua. Potest.n. voluntas mo-
uerj modo naturali sicut alie potentie: z hoc ad sal-
uationem nature: sic dicitur voluntas naturalis
Alio modo potest mouerj ad aliqd fim q̃ apbdat
ab aliis in libertate: sequendo fiũ motorem qui
est intellectiuo vel sibi similem: sic est indetermina-
ta respectu intelligibilium. Unde sic est deliberati-
ua. Nec tamen sunt diuerse voluntates sed una
diuersimode mota vel mouens seipam. Ita aũt
voluntas p irascibilem z concupiscibilem nõ di-
uidit sicut appetitus sensitiuus: q̃ respicit bonũ
sub particulari rõne boni sicut z sensus particula-
rem rõnem boni apbendit. Ideo fim particula-
res rõnes bonoz diuersificant appetitus sensiti-
ui. Concupiscibilis.n. respicit pprium rõnem boni
sensibilis: est delectabile fm sensum z conueniens
nature. Irascibilis aũt respicit particularem rõ-
nem boni fm q̃ est repulsiuũ z pugnatiuũ eius qd
infert nocumentũ. Voluntas aũt respicit bonum
sub vniuersali rõne boni: z ideo non diuersificant
in ea potẽtie fm diuersas particularium bonoz
rõnes fm concupiscibilem z irascibilem. Volun-
tas aũt deliberatiua z liberum arbitrium idem
sunt. Non.n. potest esse habitus vt quidã dixerũt
q̃ per habitus nos habem⁹ determinate ad pas-
siones z actus bene vel male vt dicit secũdo ethi
coz: liberum aũt arbitriũ indifferenter se hz ad
bene agendũ vel male. Unde opz dicere q̃ sit po-
tentia eadem. s. cum voluntate. Nõ tamẽ nomi-
nat volũtatem absolute: sed per comparationez
ad rõnem in quã. s. manet in ea virtus rationis
deliberantis. Unde sicut velle est voluntatis ab-
solute: ita eligere est liberi arbitrij in quã. in ea
manet virtus rõnis. Licet autem sit potẽtia: nõ p
actum suũ ai: quando nominat. Unde dicit libe-
rum arbitrium quasi liberã de rõne iudicij. Fa-
cultas etiam dicitur q̃: potentia est expedita ad
operandum. Dicit etiã habitus a Bernardo. non
qui habitus dundit contra potẽtiam: sed qui di-
cit aliquam habitudinem per quã aliquis eodẽ
modo se hz ad actum. Unde breuiter eodem mo
do comparat liberum arbitrium ad volũtatem:
sicut ratio ad intellectum. Quia sicut ratio p dis-
cursum vnius ad alterum cognoscit: quod intelle
ctus simplr z absolute facit: sic liberum arbitriũ
est appetitus alicuius ad aliquid consequendum
Unde est eorum que sunt ad finem. Voluntas au
tem est appetitus rei absolute. Unde dicitur esse
ipsius finis qui ꝓpter se appetit.

¶ In ꝙbus potentijs anime est peccatum z in q̃-
bus non.

CA. VIII.

Po de potẽtijs anime: videndum est in q̃
v bus potest esse peccatum: z in quibus nõ.
Dicẽdũ est ergo fm Diegoz: q̃ omnis
creatura nomine bonũ intelligit: q̃ cum oi creã-
tura habet aliquid cõmune. Habet enim esse cum
lapidibus: viuere cum arboribus, sentire cũ be-
stijs: intelligere cum angelis. Rõne vo qua bona
hz esse nõ conuenit ei aliquis motus: q̃: sic mot⁹
conueniret omnibus entibus. Rõne vo qua vi-
uit: sentit: z intelligit: pueuit ei triplex motus. s. na-
turalis: alialis: z rõnalis. Motus aũt naturalis ẽ
fm necessariam inclinationẽ ꝓter aliquas delecta
bilis appbensionẽ. Et q̃ vbi necessaria est inclina
tio ibi nulla subiecto vel obediẽtia ad rõnem: sic
mot⁹ naturalis in bõe sicut ẽ mot⁹ nutritiue: aug-
mentatiue: generatiue fm q̃ sequuntur nature ne
cessitatẽ z antecedũt appbensionẽ nõ possunt esse
subiectũ peccati eo q̃ peccatũ aliquo modo ẽ vo-
luntarium: z rõni subiectũ. Unde in actib⁹ partis
vegetatiue nõ pot esse peccatũ. Motus vo alialis
sequit delectabilis appbensionẽ: z hz eẽ in appe-
titu sensitiuo q̃ est rõnalis per participationẽ. Unde
dicit pbus ꝓmo ethicoz in fine Est utraq; aliquo
modo obedibile rõni: z si nõ simplr ꝓpter cor-
ruptionẽ z infectionẽ. Unde q̃: peccatũ ẽ actus mo
ralis ⁊ ordinat⁹: pot eẽ in illa potẽtia que subiacet
aliquo modo ꝓncipio moali. i. volũtati. Quia tã
actus isti vel motus ialales non oino subsunt ipe-
rio volũtatis: q̃: nõ eliciunt nec imperant a volũ
tate sicut motus deliberationẽ sumẽtes sed solũ
pmittunt a rõne z volũtate: ideo hz habeant ratio
nem peccati: tñ incõplet: quod est peccatũ venia
le: non aũt cõplet: quod ẽ mortale. Quia q̃ pecca
tum attribuit vt subiecto potentie q̃ ipz elicit vel
ẽ ꝓceptum ei⁹: ideo in sensualitate que nolat ap-
petitum sensitiuũ in bõe: vt dictũ ẽ in distinctiõe
potentiarũ ialẽ: pot esse peccatum veniale tanq̃ i
subiecto: nõ aũt peccatum mortale. Motus autẽ
rõnalis ẽ q̃ est fm rõnem liberã p quã hz actus or-
dinari in debitũ finẽ. Unde si deordinet a debito
fine hz actus rõnem peccati: cũ rõnis sit actũ sibi
ordinare. Ratio aũt hz duplicem actũ. Unũ hz se
p comparationẽ ad obiectũ sibi quod ẽ cognosce-
re aliquod ꝓpium vez: q̃ ẽ tunc mot⁹ ordinat⁹ q̃ rõ
nõ recte se hz circa ea ad que tenet z hz: z sic inor-
dinatio causat er ignorãtia. Aliuz actũ hz rõ in fi-
tum ẽ directiua humanoz actuũ. Et iste actus ẽ
imperare vel coercere vires inferiores: z p illum
actum peccat quando imperat quod nõ hz impe
rare: vel nõ coercet quod hz coercere. Nec cõtra
istud q̃ peccatũ dicit esse in volũtate. Ratio.n.
quodãmodo ꝓcedit volũtatem: quodãmodo vo-
luntas rõnem. Quia ratio dirrigit volũtatez: z vo
luntas mouet rõnem. Et ideo motus volũtat⁹ di
rõnalis: z motus rationis volũtarius. In rõne ẽ

superiori potest esse peccatum tam mortale q̃ ve-
niale. Ratio enim superior hz ferri in obiectum ꝓ
prium z in obiecta virtũ inferiorũ. In obiecta vi-
rium inferiorũ nõ fertur nisi in cõsiliũ do eis leges
eternas: z ideo in ea fertur p modum deliberatio-
nis. Unde si obiectum virium inferiorũ est de ge
nere suo mortale peccatum: actus etiam mot⁹ su-
perioris rõnis est mortale peccatum: si aũt sit in
genere peccati venialis erit venale: vt pz cũ qs
consentit in verbum ociosum. Circa ꝓprium aũt
obiectum hz ratio superior duplicem motũ: vnũ
s. simplicem intuitum sui obiecti: z ille motus po
test esse subitus circa diuina z inordinatus. Et q̃
inordinatio subita sine deliberatione non est pec
catum mortale: ideo talis actus est peccatum ve
niale: vt subitus motus infidelitatis: q̃ans infide-
litas sit peccatum mortale. Aliter ẽ act⁹ superi-
oris rõnis circa obiectũ ꝓpriũ per deliberationẽ:
vt cum occurrit motus infidelitatis de resurre-
ctione mortuoz: z statim occurrat resurrectionez
mortuoz a lege dei traditam: si post conscientiã
legis habeat motum infidelitatis tunc ille mot⁹
deliberatus ẽ: z ẽ peccatũ infidelitatis complet-
tum z mortale. Et sic pz q̃ ratio inferior pot pe-
care venialiter z mortaliter: sed non sine cõsensu
vel negligentia superioris. Ratio vo superior q̃
qv venialiter quandoq; mortaliter: z in compara
tione ad obiecta virium inferiorũ: z in compa-
ratione ad obiectum ꝓprium. Ipa autem voluntas
maxime subiectũ peccati hz esse: q̃ nullus actus
ẽ peccatum nisi aliquo sit volũtarius: sicut actus
animę ipsius voluntatis: cum nullus actus sit ira
ꝓprie bonus vel malus bonitate vel malitia mo
rali sicut actus volũtatis. ¶ Et q̃ actus volũtat⁹
non trãsit in exteriorem mãm sed manet in agen
te cuius est perfectio: ideo talis actus ẽ in volũta
te sicut in subiecto. ¶ Unde z in voluntate com-
pletissime hz esse peccatũ: z in alijs potẽtijs hz q̃
volũtati subdunt vt visum est.

¶ Explicit opusculũ quadragesimũ tertium dñi
Thome agnatis de potentijs anime.

¶ Incipit opusculum quadragesimum quartuz
eiusdem de tempore.
¶ Q̃ tps hz esse extra materiã. CA. I.

Icut vult philoso-
phus, 1. methaphysice difficultas
in cognoscendo veritatẽ causat er
duobus: q̃: causat quãdoq; ex par
te nostra: quãdoq; ex parte rerum
cognoscibilium. Cum.n. vnũquodq; cognoscat
fm q̃ est in actu: que fm se sunt maxime actu
se sunt maxime cognoscibilia. Unde q̃ intellect⁹
noster ad eoz cognitionẽ nõ attingat hoc nõ est ex
parte eoz hz ex parte nostra. Illa vo que minimã
entitatez habẽt fm se sunt maxime cognoscibilia.
Unde q̃ ea ignoremus hoc nõ solũ est ex parte no
stra sed etiã ex parte eoz. Talia aũt sunt materia
prima que fm se nõ est ens in actu vola successiua
que fm se tota nõ est: sed fm aliquid indiuisibi
le sui: z numero quoz ẽ tempus. Et q̃ sequit q̃
difficile ẽ cognoscere qd sit tẽpus. Licet cognoscen
dũ tamẽ quid sit opz cognoscere an sit: q̃ impossi
bile ẽ cognoscere de aliquo qd sit ignorato an sit.
¶ Dubitat ergo primo an tempus sit: z videtur q̃
nõ: q̃ illud qd cõponit ex partib⁹ que non sunt vi-
detur nõ esse. Ens autem. n. totius videt consurgere
ex entitate partium: tempus aũt componit ex pre-
terito z futuro que nõ sunt: preteritum.n. fuit: z non
est: futurum aũt nõdum ẽ, videt ergo tempus nõ
esse. Nec potest dici q̃ aliqua pars temporis sit.
s. ipm nũc: q̃ nũc pars tẽporis nõ est. Omnis.n.
pars aliquotiens accepta mẽsurat totum aut lar-
tem eius pars cadit in compositione totius. Hoc
aũt nullo modo accepto nõ mẽsurat totum: ipse nec
iterum ex ipsis nõ componit tempus vt phat. 6.
phycoz: eo q̃ ex indiuisibilibus nõ potest compo
ni aliquod cõtinuũ. Unde manifestũ ẽ q̃ nunc nõ
est pars tẽporis. Nihil ergo qd sit pars temporis
de tempore erubit. ¶ Ridẽo dicẽdum q̃ necessa-
rium ẽ tempus esse: quod pz q̃ ẽia generabilia z
corruptibilia tẽpore mẽsurant. Accipiũt.n. ꝓncipium z finem sui eẽ in pertransitu phe. 4. phycoz.
Si ergo tempus nõ esset: nihil eẽt generabile vt
corruptibile quod ẽ inconueniens. Tẽpus ergo est.
¶ Fuerũt tñ qdam q̃ ꝓter rõnem supius inducti:
dixerũt tẽpus nõ esse nisi in aia. Qui ad phirman
dã suã positionem adduxit duas rõnes. Prima
est q̃: cũ tempus sit numerus mot⁹: aut erit ma-
teria numerabili aut in aia numerante: nõ primum
q̃: materia numerabilis temporis nõ ẽ nisi ꝓs z
posterius in motu in quib⁹ nihil potest eẽ: ea ipsa
sunt nõ entia. Sequit ergo q̃ tẽpus solum sit in aia
numerãte. Secũda est ratio q̃: si tempus eẽt ire
extra aiam numerus alicui⁹ mot⁹ exteriorissime
sequit q̃ qui nõ appbenderet motum exteriorez:
nõ appbenderet tempus: cui⁹ oppositum vult pbs
4. phycoz: q̃ dicit q̃ si simus in tenebris z nihil
patiamur ꝓprium ab exterioribus visibilib⁹ nec
sentiamus aliquem motum exteriorẽ: tempus
tamẽ fiat aliqs motus in anima per successionez
cogitationum vel imaginationum semper sentiẽ
mus tẽpus. Et quo sequit q̃ tempus semp sequa
tur motũ qui est in aia: z p solum sit in aia. Huius
opinionis fuit Gallienus cui etiam antiquam opi
nionis fuit Averroys q̃ dicit tps fm quid esse extra aiã:
scilicet vo complementũ sui esse solum in aia. Illud
non pot habere veritatem: q̃ cũ tps sit numerus

motus ē sit numerus numerabilis sic ē necesse eē tempus sicut ē motum. Colligat ait q motus ē in tempore sicut ē motum. Item ois res extra. Item omnes res extra: ergo ē tps ē in re extra. Item omnis res extra aliam: tempus aūt ē vera affirmatio ē vera res extra aliam: tempus aūt ē vera affirmatio continua: ergo impossibile ē q sit in anima. Et ideo dicēdus q tempus sit in re extra. ¶ Ad ea quę intellectum ydeūdus ē q eum numerus sit in intellectum ydeūdus ē q eum numerus sit in rebus numerabilis: sicut dependet esse rerum numerabilium ab intellectu numerante: ita ⁊ numerus. Esse autē rerum numerabilium nō dependet ab intellectu nostro sed ab intellectu q est causa rerū sicut ē intellectus diuinus: ergo nec numerus rerum dependet ab intellectu nostro. Tēpus aūt numerus motus ē. Et ideo sicut motus nō dependet ab intellectu nostro ita nec tps. Dūr tn qdam q dicūt esse motus dependere ab aīa: q cū motus sit aliquod successiuū partes eius que sunt pus ⁊ posterius non habēt eē in re extra sed solū in aīa comparāte porem dispositionē mobilis ad posteriorem. Et iō solum hz esse in aīa simplr ⁊ ēntum ad esse suum perfectū. In re aūt extra hz esse solū sm aliquod indiuisibile sui: ⁊ illud esse ē impfectū esse ⁊ sm qd. Et idē dicūt ipsi de tēpore. ¶ Illud nō pōt stare: q illud in quo mot' ē sm esse suū cōpletū ⁊ pfectū necessario mouet. Si ergo motus sm esse suum completū esset in aīa: aīa necessario moueret q ē inconueniēs. Et ideo intelligendū ē q omne eē ab actu ē. Ethicus aūt est diuisibilis vt vult phūs. 9. metaphysice. Est. n. act' qdam totus simul existēs: sicut aīa aut albedo. Et ē alius actus successiuus: vt dies ⁊ agon: infinitum ⁊ vacuum: de numero quoz sunt ⁊ motus ⁊ tēpus. Cum ergo esse sequatur actum ⁊ modus essendi sequet modum act'. Esse igit quod est ab actu pmo ē esse simul. Et tale ē esse cōpletum quod debet rei pfecte p̄mum actū. Esse vo quod est ab actu secundo. f. ab actu successiuo ē esse successiuū. Et tale ē esse perfectus quod debet tali actui vel rei pfecte p̄talem actū. Et ideo eē pfectum ipsius motus ⁊ tpis quod debetur vtrisq; sm rōnem ppriē speciei: non ē esse simul existēs sicut ipsi dicūt sed ē esse in successione quod ē sm aliqd indiuisibile ipsoz. ¶ Ad rōnes i oppositū pz solutio. ¶ Ad p̄mum dicēdum q p̄teritum ⁊ futurū nō sunt sic vt simul sint: nec hz requirit ad esse tēporis cum sit successiuū vt declaratum ē: hz tamen esse per aliqd indiuisibile sui qō continuat ea. f. p̄sēs nūc. ¶ Ad alias rōnes phātes tēpus esse in aīa dicēdum ē. Cū arguit: tēpus cū sit numerus aut hz esse in materia numerabili que sunt pus ⁊ posterius: dicēdum q tēpus hz eē in pozi ⁊ posteriozi motus. Et cū dicis q hec non sunt: verum ē sub esse pmanenti: habēt tamē esse successiuū vt dctm est. ¶ Ad aliud dicēdum q tēpus sequit motū exteriorem aliquē. f. p̄mum motum: nec obstat hoc q: apphensio quocūq; motu

cōsequenter motus ⁊ tempus. ¶ Quia vo dictum ē q tps cum sit successiuū hz esse solum per aliquod indiuisibile sui quod ē nūc: nō irrationabiliter dubitat vtrū sit vnum ⁊ idē nūc in eodē tempore: an aliud ⁊ aliud. Videt. n. q sit vnum ⁊ idē q: sicut impossibile est duas partes temporis simul esse nisi vna p̄teat aliam sicut annus mensem: mensis septimanā: septimana diem: ita impossibile ē duo nūc in tempore simul esse eū vnus nō p̄teat alterum. Si ergo p̄mum nūc non pōt simul esse cum posteriori: necesse ē p̄mum eē corruptum. Omne aūt quod ē corruptū: corruptum ē in aliquo nūc. Plāe ergo quod ē corruptū: aut est corruptum in se ipso aut in aliquo posteriori: non in se ipso quia nunc est nec in aliquo posteriori: q: aut hoc esset in nūc mediato: aut in nūc immediato nō in nūc immediato: q: vnum nūc non ē cōtinuum alij nūc sicut nec punctus puncto vt pbat. 6. phȳcoz. Nec pōt corrumpi in nūc mediato: q: inter quelibet duo nūca ē tempus medium sicut inter qlibet duo puncta ē linea media. In quolibet aūt tempore sūt infinita nūc. Si ergo nūc p̄ns corrūperet in nunc posteriori mediato sequit q haberet esse eū infinitis nūc mediis quod ē impossibile. Impossibile ē ergo duo nūc esse in tempore. Oppositum huius videt dupliciter. ¶ Primo q: cuilibet p̄tinui finiti sunt duo termini ad minus: nūc aūt terminus temporis ē: ⁊ ē accipere tempus finitū: ergo ad minus sunt duo nūc in tempore. ¶ Secundo q: illa dicunt simul esse que sunt in eodem nūc tēporis. Si ergo nō essent plura nūc in tpe sed vnū tm: sequit q ea que fient post millesimū annum simul essent eū his que sunt hodie. Hoc aūt ē impossibile. ¶ Intelligendū q sicut dictum ē eē successivoz consistit i hoc q existant sm aliquid indiuisibile sui: qō manifestari pōt: q: quelibet pars cuiuslibet successiui diuisibilis ē in diuersas partes. Si ergo aliquod successiuū existeret non solū sm aliquid idiuisibile sui sed sm aliquam sui partem: sequit q multe partes alicuius successiui simul essent quod ē contra rōnez successiuoz. Specialius aūt possumus hoc pbare de tēpore quia q libet pars tpis ē tempus. Si ergo aliqua pars tēporis existeret: sequit q tēpus sm se existeret qō ē falsum. Existit ergo tēpus sm aliqd sui indiuisibile illud aūt ē nunc. ¶ Hoc supposito dicēdum est q vnum ⁊ idē nūc ē in toto tempore sm sūam: differēs sm esse ⁊ rōnem. Cui' ratio ē q: ipsi nūc qō est i tpe aut succedit aliud nūc: aut aliqua pars tēporis nō aliud nūc: q: vnum nūc non pōt ptinuari alij nūc: nō aliqua pars tēporis q: nulla pars temporis sm se existere pōt vt pbatum ē ergo impossibile ē q vnum nūc succedat alij nūcan tempore. ¶ Pcterea sicut se hz illud quod fert ad motū:

ita nūc ad tēpus: q: sicut p illud quod fert cognoscimus motū ⁊ pius ⁊ posterius in motu ita p nūc determinat pus ⁊ posterius in tempore. Sed quod fert vnum ē ⁊ idem sm substantiam in toto motu: aliud ⁊ aliud sm esse incōpletum ē alibi ⁊ alibi: ergo ⁊ ipm nūc vnum ⁊ idē ē in toto pcessu in alio ⁊ alio successiu temporis. Hec valēt rōnes p̄ma adducte. Cum enim dicitur q cuilibet finiti sunt duo termini ad minus: dicēdum q cuilibet continui finiti p̄manentis sunt duo termini differētes sm rem: continui vo finiti successiui nō opz q sint duo termini sm subiectum sz solum sm rationē. Et p̄terea falsum supponit ratio in hoc q ponit q est dare tempus finitū. Non enim ē accipere aliquod tempus actu finitum et terminatū per nūc nisi sm ymaginationē nostrā vel per relationem ad aliquē motum qui in tempore terminat. Totum enim tempus sm se continuū ē: nec est actualiter vna pars divisa ab alia. ¶ Ad aliud dicēdum q non dicūtur esse simul ea tempus quecūq; sunt in nūc eodem sm substantiā sed que sunt in eodē nūc sm esse ⁊ sm rōnem. Illa aūt que fient post millesimū annum ⁊ que fūt hodie hz sunt in eodē nūc sm substantiā nō tamē sunt in eodē sm eē: ⁊ ideo non opz q dicanē ee simul. ¶ Q tps nō ē motus sz aliqd eius. CA. II.

Vo ergo q tempus sit: inquirendum ē qd sit. Est aūt considerandū q tempus non ē motus sicut quidam opinati sunt tempus esse motū celi: qui circulatio dicit: quia quelibet pars tēporis ē tempus. Si ergo tempus esset circulatio sequeret q quelibet pars circulationis esset circulatio quod tamē falsum est. ¶ Item ois motus est velox vel tardus: tēpus aūt nec tardum est nec velox: ergo tempus non est motus: minor pz quia velox ⁊ tardum determinat tempore: tēpus aūt non determinat tempore nec ēntum ad ēntitatem suā nec ēntum ad qualitatē. ¶ Secundo considerandū q hz tēpus nō sit motus non tamen ē sine motu. Cū enim nos nō trāsmutamur men ē sine motu. Cū enim nos nō trāsmutamur sm cognitionē nostrā per successionē cognoscibilium tūc nō apphendimus tēpus: quia nec apphendim' motū sicut accidit his qui fabulant dormisse Cardo apud heroes. Ibi. n. reddebant aliqui insensibiles pter quasdā incantationes qui excitati dicebant se vidisse quedā mirabilia. Tales aūt qui excitabant nō peripiebant tēpus quod fluxerat eo q copula dēt p̄mā nūc in quo dormire ceperāt posteriori nūc in quo excitati fuerāt actū nō fuisset tēpus medium. Sicut ergo si nihil fuit actū nō fuisset tēpus medium. Sicut ergo si nihil fuit sed esset medium inter illa duo nūc non fuisset tēpus: ita qd nō peripiebāt medium nō peripiebāt tēpus: sic q nō peripiūt' tēpus: q: nō peripiūt' motū. Cum aūt peripiūt' motū ⁊ determinant' pius ⁊ posteri' in motu peripiunt tps. Relinquit q hz tps nō sit motus nō tn ē sine motu. Quia q simul cognoscūt' motus ⁊ tps manifestius est q tps ē aliquid ipsius motus. ¶ Quintus aūt sequitur magnitudinem ēntum ad duo. f. ēntum ad continuitatem ⁊ ēntuz ad prius ⁊ posterius: ⁊ similiter tēpus motum. Prius aūt ⁊ posterius motus hz sint idē subiecto cū motu: differunt tamē rōne: eo q in diffinitione motus assignant' 4. phȳcoz. Et ideo restat inquirere rōnē causa ē pus sequit motum. Utrū. f. rōne motus absolute aut rōne prioris ⁊ posterioris. Dicendū q hoc est rōne prioris ⁊ posterioris q: ex prioi ⁊ posteriori in motu cognoscit tēpus: ergo tempus sequit motum rōne prioris ⁊ posterioris. ¶ Intra quod intelligēdum est q pius ⁊ posterius in motu possunt cōsiderari dupliciter. Uno modo prout sunt sub forma continui absolute: ⁊ hc cognoscēdo prius ⁊ posterius simul cognoscimus motū. Alio modo vt sunt sub forma discreti ēntum. f. anima dū posterius esse aliud a prioi ⁊ ipsa esse duo ⁊ non vnū ⁊ sic tēpus nō est motus absolute nec pius ac posterius motus absolute: sed est pius ⁊ posterius motus vt numerata sunt. Et q pos dubitare de diffinitione tpis: q tēpus ē numerus mot' sm prius ⁊ posterius. Qz aūt tēpus sit numerus pz.

Numero. n. iudicamus aliquid plus vel minus: tempore autem iudicamus motum esse minorē ⁊ maiorem: ergo tempus est numerus. Numer' autē est dupler. Est enim numerus absolute: quo numeramus vt vnus: duo tria ⁊c. ⁊ numerus numeratus vt numerus decem hominum. Tēpus enim nō est numerus quo numeramus sed numerus numeratus. Est enim prius ⁊ posterius vt numerata sunt i motu. Et licet numerus quo numeramus sit aliquid discretum: tamen tempus ē sit aliquid continuum: sicut decem vine pauni sunt cōtinue. Licet numerus denarius sit aliquid discretum. Quia ergo tēpus ⁊ est aliquid discretum ⁊ aliquid continuū relinquit q in tēpore est dare aliquo modo numerū minimum ⁊ aliquo modo nō. In numero. n. simpliciter est dare minimum sicut vnitatē: vel minimū quod hz rōnem numeri sicut ē binarius. In numero aūt numerato sicut in multitudine lineārū ē dare minimū sm multitudinem: sicut vnam lineā aut duas: sm magnitudinem autem nō ē dare minimā lineam: eo q omnis linea diuisibilis ē i alias lineas: sicut etiaz in tempore ē dare minimū tēpus sm multitudinem: puta vnā diem vel duos dies in genere diei rū: minimū aūt tempus sm magnitudinē nō ē dare: minimū aūt tempus diuisibile ē in minimū sicut et te eo q omne tēpus diuisibile ē in minimū sicut et quodlibet ptinuū. Quia aūt tempus ⁊ ē numerus ⁊ est ptinuū inde ē qō di motū ⁊ pauci: breue ⁊ longum: non aūt velox vel tardum. Quitum cum

ꝫ pauc̃um sunt passiones numeri: ꝫ ideo tempus qꝛa est numerus dicit̃ multum ꝫ pauc̃um. Lō gum aūt ꝫ breue sunt passiones cōmun. Unde longa dicit longa vl diuturna: q: tempus est continua dicit longa vl breue. Velox autem numꝝ: ideo dicit̃ ōgum vl breue. Tardus autē tardum nō dicit: q: cum tempus sit numerꝰ motus ſi diceret velox aut tardus: aut hoc erit ratione numeri: aut motus: nō rōne numeri: q: numerus neq; velox neq; tardus dicit̃. Neq; ratione motus: q: licet tempus sit aliquid motus: nō tñ est verum dicere q tempus sit motus. Et ideo nō oportet passiones motus que sunt velox ꝫ tardus dici de tēpore: q: velox ꝫ tardum determinant tēpus: vt dictū est: tēpus autē nō determinatur tēpore: ꝫ ideo tps nō dicit velox nec tardum. Continuitas autem in tempore est ex continuitate motus non econtra: q: sed ꝑmi. ꝫ ideo q: motus ꝑmus vnus est: tēpus est vnum mēsurans omnes motus simul factos. Prius aūt ꝫ posterius temporis altera sunt sicut ꝓius ꝫ posterius motus. Unde sicut reiterat eadem circulatio fm speciem ꝫ nō fm numerū: ita tempus reiterat̃ idem fm speciem ꝫ nō fm numerum. Mensuramus aūt motum tēpore: ꝫ tēpus motus mēsuramꝰ quātitatem vnius per quantitatem alterius. Motum. n. mensuramus tēpore: q: tempus fm id quod est: est numerus motus: tempus enī mensuramus: inquātuꝫ scilicet per quātitatem motus nobis notam determinamus quantitatem temporis. Dicimꝰ. n. q tempus est multum: q: motus qui factus est in tempore est multus: ꝫ hoc rationabiliter accidit. Motus enim sequit̃ magnitudinem ſpatium ad ꝑmutandū: ꝫ ꝓius ꝫ posterius ꝫ tps sūt motū. Per magnitudinē aūt mēsuramus motū ꝫ econuerso. Dicimus. n. q motus est mult̃q: magnitudo supra quā est motus ē multa: ꝫ sīl dicimus q magnitudo est multa: q: motus sup̄a magnitudinē factus est multus. Quare ꝫ sīl determinamꝰ ſpatium tpis p motū: ꝫ ſpatiū met̃ꝰ tps.

¶ Que sunt illa que mēsurant tēpe ꝫ q nō. C. III.

Determinato de tpe fm se: ꝛsiderandū ē ꝺ ipō fm relationē ad ea que tpe mēsurant

Est aūt ꝛsiderandū q aliter cōparat̃ ipſius ad motū ꝫ ad alias res. Luꝫ. n. motus sit ꝑmutatꝰ ꝫ successiuus essentialit̃: iō nō solum mēsurat tempore ſpatium ad suū esse ꝫ suā successionē vl durationem ſz etiā ſpatiū ad id qō est: q: eius ēcētia i successione ꝓsistit. Mobilia vo ſpatium ad id qō sunt sicut hō aut lapis nō mēsurant tpe: q: ēcētia eoꝝ est in quolibet nūc tpis nec ꝛx ꝓius nec poster̃: sine successionē: vt bis respōdet nūc tpis ꝫ nō tps. Mensurāt aūt tpe ſpatiū ad suū esse ꝫ suā successionē vl durationē: q: duratio eoꝝ nō est tota sīl: sicut ſz motū ē in tpe est ipm mēsurari tpe ſpatiū ad id qō est ꝫ ſpatiū ad suā durationē. ita alias res ē in tpe est ipas mensurari tpe nō ſpatium ad id quod sunt sed ſpatium ad suā durationē: ꝫ q hoc sit verū ps: ē enī in tpe aut est ē dum tps est: aut est ē sicut in numero: ē aūt in tpe nō est esse qñ tps est sicut nec esse in loco est ē qñ locus est. Sic enī sequeret q oīa ēent in eodē loco cum oīa sint qñ vnus locus est. sicut etiā sequeret q celū ē in grano milij: q: celū est qñ granū milij est: ſz esse in tpe ē mensurari ꝫ ptineri a tpe sicut esse in loco est mēsurari ꝫ cōtineri loco. Propter qō sequit̃ quod ē in tpe ē ē sicut in numero. In numero aūt aliquid ē duplr: aut enī est aliqd ipſius numeri sicut vnitas: par vl impar: aut q: numerus ē eius sicut rei numerate

Dic ꝫ cum tps sit numerus aliqua dicunt esse in tpe: q: sunt aliquid ipſius tpis vt nūc ꝓius ꝫ posterius. Aliqua aūt sunt in tpe nō q: sunt aliquid eoꝝ: ſz q: mēsurant tpe ꝫ ptinent sub tpe sicut ea que sūt in numero ptinētur sub numero: q: ſz esse in tēpore est sicut ē in numero: ol aūt eo qō est in numero est dare maior̃ numer̃: inde est q est dare tps maius ol eo quod est in tpe. Nec est ſpīa ꝛditō oīum eoꝝ que a tpe mensurāt̃. Scōa ꝛditio eoꝝ est q quecunq; sunt in tpe patiunt̃ sub tpe sicut ꝓcessimus dicere q tps dabefacit ꝫ corrumpit ea que sunt in tpe: ꝫ q oblīuio fit ꝓpter tēpus Huius aūt eī est duplex. Prima est: q: videmus aliqua corrumpi in tpe: dato q nō appareat nob aliquod exterius corrumpēs. sicut est in corrupti one que fit ex senio: quā maxime attribuimꝰ tpi. Nihil aūt fit in tēpore nīſi appareat aliquid exterius faciens: ꝓpter qō nō dicimus q tps sit causa generationis sicut corruptiōis: aut q tps sit ea discipline: sicut est causa oblīuionis: q: ex ꝝ soloꝝ aliquis diu vixit nō efficitur sciens. ¶ Scōa cā est q tempus est numerus motus: motus aūt facit distare mobile a dispositione in qua ꝓius erat: ꝫ est magis causa corruptionis ꝫ generationis eius ratio signatur tripler. ¶ Prima rō est: q: motus facit id quod mouet distare a ꝑma dispositione sua: vt dictū est. Nec autē distantia attenditur respectu termini a quo qui corrumpitur in motu ꝫ ideo motus p se est causa corruptionis. Q autē per motum generet aliquis terminus ad quem hoc nō est de rōne motus absolute: sed conuenit ei vt finitus est. Rationem autez finiti habet ex determinata intentione moventis cuius est mouere ad aliquem determinatū terminuz. Unde generatio termini ad quem magis est attribuenda forme ipſius mouētis rōne cuius mouens mouet ꝙ ꝑmutatꝰ. ¶ Secunda rō est quia illud quod mouetur dum mouetur neq; est omnino in termino a quo neq; in termino ad quem: ſz deficit ab vtroq;: ideo motus de se ē cā quare mobile sit sub ꝑmutōe termini a quo ꝫ termini ad quē. Luꝫ

aūt mobile factum ē sub termino ad quē tūc non est motus. Et ideo motꝰ magis ē causa corruptionis vtriuſz termini dū est ꝙ generationis termini ad quē: q: cū terminus ad quē generatus ē tūc motus non ē. ¶ Tertia ratio est q: vt ps extertio pōꝛ motꝰ trahit ad rōnem actionis fm q cōsiderat̃ vt ab hoc ad rōnez aūt passionis trahit vt consideraī vt in hoc. Cōstat aūt q omne accidens verius est hz cōparationē ad subiectū ꝙ ad cām agentē: ideo verius est ꝓsideratio motus sub rōne passionis ꝙ sub rōne actiōis. Passio autem ē causa corruptionis p se. De rōne enim essendi est q ipa magis sit ꝛ plus abiciat a subsētia. Factio aūt magis attribuit actioni. Et quia sicut dictū est veri' cōsideraī motus sub rōne passionis ꝙ sub rōne actionis: inde est q motus magis ē causa corruptionis ꝙ generationis sicut ꝫ motꝰ. Neutrum tñ est causa p se. ¶ Ex hijs duab' cōsiderationibus que apparēt in reb' que sunt in tempore possimus ꝛcludere q ea que sunt semp nō sunt in tpe. Primo q: sicut dicit ꝑma ꝛditio ostēsa ea q ē in tēpore ē accipere tps maius. Sempiternis autem non ē aliquid maius tps accipere cui ipa semper sint ergo ea que semp sunt nō sunt in tēpore.

¶ Preterea sicut dicit secūda ꝛditio ea que sunt in tpe patiunt̃ in tempore: corrumpunt̃ in tēpore: ea aūt que semp sunt nō patiunt̃ a tpe nec corrumpunt̃ neq; senescūt: quare manifestū est q nō sunt in tpe. ¶ Ex hijs aūt que dicta sunt posset aliquis credere q ea que gesunt cum semp dū quiescunt similiter se habeāt sicut sempiterna q nō mensurant̃ tpe. Hoc aūt est falsum. Et ideo dicendum est q sicut tempus ē mēsura motus p se: ita ē mēsura quietis p accidens. Non. n. opꝰ q omne qō est in tpe actu moueat: sicut omne quod ē in motu necesse ē actualiter moueri: q: tps nō ē motus: ſz sit numerus motus. In numero aūt motus cōuenit eē nō soluz illud quod mouet sed ēt illud qō quiescit. Quiescens. n. nō dī quodcūq; qō nō mouetur sed quod nō mouet apt̃m natum mouere: ꝫ omne tale ē mobile. Esse ergo rei quiescētis est esse rei mobilis: esse aūt rei mobilis mēsurat tpe: ergo ꝫ esse rei gescentis. Mensurat autez id quod gescit ꝫ id quod mouet ſpatium ad ſpatiandez quietis vel motus: motus tñ p se: quies aūt p accidens. Dicimus. n. q aliqd quieuit vno die: q: cessauit a motu vna die. ¶ Juxta quod intelligēduz ē q mobile pōt ꝛsiderari dupliciter vel ſpatiuz ad suam ſdam seu essentiam vel ſpatium ad suū esse. Dissiderat̃ ſpatium ad suā ſdam sic nō mēsurat tēpore: eo q ſda mobilis in quolibet nūc tēporis ē: nec ꝛx successionez nec ꝓius nec posterius. Si aūt consideret ſpatium ad suum esse hoc pōt esse duplī

citer: q: aut ꝛsiderari potest ſpatium ad suū esse ſdale: aut ſpatium ad suū esse quod ꝛx in motu quod ē suum moueri. Si consideraī ꝑmo modo sic non mensurat tpe. Secūdo aūt modo mensurat tpe. Moueri. n. mobilium nō est totuz simul sed successiuū. ¶ Unde ergo q nō oīa entia sūt in tpe. ꝫ q nō oīa nō entia sunt in tpe: vt hoc breuiter cōprehendamus dicendum ē q illa nō entia ꝙ impossibile ē esse nō mensurant̃ tpe. Et rōbus' ē q: sicut dictū est omni eo quod ē in tpe ē accipere maius tempus. Constat aūt q non ē accipere maius tēpus entitate eoꝝ que impossibile est esse. Et ideo non entia talia nō sunt in tēpore. Ea aūt que possunt esse ꝫ non ē sunt in tēpore: q: ē dare tempus maꝰ entitate eoꝝ ꝫ non entitate.

¶ De vita eternitate ꝫ tempore ꝫ qd sit vnum quodq; eoꝝ. CA. IIII.

Jo ergo de tpe fm se ꝫ p relationem ad ea tpalia ꝓsideratoꝝ ē de eo per relationē ad alias mēsuras que sunt eternitas ꝫ eum

Primo ergo videndum an eternitas sit ꝫ quid sit ¶ Dubitant. n. aliqui an eternitas sit. Et ꝑbant ipi q non: q: infinitū in ſpatium infinitū ē non ē mēsura Causa aūt ꝑma limitat ē cuius mēsura ꝑmit eternitas ergo videt q eternitas nō possit esse in genere mēsure: ergo eternitas nihil est. ¶ Jem oīs mēsura certificat aliquam ſtitatem: causa aūt ꝑma nullā ſtitatem hz: ergo eternitas nō pōt esse mēsura cause ꝑme nec per ꝓius aliquid esse: ei nō ponatur esse nisi in genere mēsure. ¶ Item nihil vno modo se habēs potest mēsurare: eternitas autē est vno modo se habēs ergo nō potest habere rōnem mēsure: non ponit̃ aūt esse eternitas: nisi vt mēsura quedam: ergo eternitas non est. ¶ Intelligendū q eternitas tripliciter accipit. Uno modo dī eternitas mēsura durationis rei semp simili ter se habentis: nihil acquirentis in futuro: ꝫ nihil amittētis in ꝑterito: ꝫ sic ꝑpaſſime sumit̃ eternitas. Secūdo modo dicit eternitas mēsura durationis rei habētis esse ſtium ꝫ habile recipientis tamē vices in operationib' suis: ꝫ eternitas sic accepta ꝑprie dicitur euū. Euum. n. est mensura ceptā ꝑprie dicitur euū. Euum. n. est mensura ceptorum quoz esse ē ſtabile que tamē habēt successionem in operib' suis sicut intelligentie. ¶ Tertio modo dicit eternitas mensura durationis sine habentis ꝓs: ꝫ posterius carentis fine: ꝫ tamē habentis principiū ꝫ fine: vel carentis fine ꝫ tamē habentis principiū: ꝫ vtroq; modo ponit̃ mūdus eternus: ſz fm veritatem sit tēpore alias: ꝫ vlo modo ipoꝰ ſuſſm veritatem sit eternus. Rationi enim eternitatis sūme dicitur eternitas. Rationi enim eternitatis repugnat ꝓius ꝫ posterius. Utroq; autem istoꝝ modoꝝ dicta eternitas verissimā entitatem hz. Hec valet illud quod arguit q infinitū in spatiū infinitum est nōn est mēsura: q: ꝛa causa ꝑma infinitum est ꝫ est mēsura tota sit eo q careat principio ꝫ fine: tamē finitissima ē

eo q̄ in se ipa manens nihil sui h3 extra se. ¶ Ad aliud cum dicit q̄ omnis mensura certificat aliquam ḡnitatem. Dicendum q̄ nō vniuersaliter verum est accipi. Quātus valde largę p̄ quātitate virtutis contingimus. Licet aūt prima causa non habeat ḡnitatem magnitudinis: h3 tamē ḡ habet ḡnitatem virtutis: hoc sufficit. ¶ Ad aliud cū dicitur illud quod vno modo se habet nō mēsurat. Dicendum q̄ verum est q̄ non mensurat vt numerus sed vt mensura vnde eternitas magis dicenda est veritas rei eternę ḡ numerus. ¶ Hūc ergo considerandum est q̄ sit eternitas. Ad quod facilius videndum est q̄ eternitas dicit interminabilitatem quādam. Dicitur n. eternum quasi extra terminos existēs. Dicit aūt dicit phs. 8. phy. q̄ in omni motu est aliquid generatio: aliquid corruptio: quod aūt mouetur mobile dicit esse in termino a quo: q̄ incepit esse in termino ad quem. Ex hoc p3 q̄ omnis mutabilitas repugnat eternitati. Includit ḡ eternus nō solum interminabilitatē essendi sed etiā immobilitatem. Et motu aūt causat p̄us: posteri: in tēpore. Et ideo eum motus repugnet eternitati: et sequenti repugnat ei habere p̄us: posteri. Propter quod Boetius diffinit eternitatem dicens. Eternitas est interminabilis vitę tota simul: q̄ perfecta possessio. Quę cū ergo eā indeficientia essendi habēt immobilitatem: fiunt absq; successione tēporali ipa dicunt esse eternaliter: mēsurantur eternitate. Unde a quibusdā diffinitur eternitas q̄ est mora: nō mora tpis: sed dicit mora essendi. i. indeficientia. Spacium vō dicit eo q̄ ambit totū esse indefectibile. Continuū vō dicit nō eo q̄ habeat partes: sed q̄ nunq̄ deest nunq̄ desinit nunquā decurrendo intersectū vō dicit q̄: non h3 partes que erāt de potētia ad actum sicut tēpus cuius pars p̄: preterit: pars posteriō: futura est. Propter quod dicit Boetius q̄ nūc stans: non fluens causat eternitatē. ¶ Occasione huius dubitant aliqui quomodo verba p̄teriti tēporis: futuri verificant de deo. Ad quod dicēdum ē q̄ eternitas ē mensura rei indefectibilis sicut dictum est. Huic aūt accidit q̄ cōparet ad p̄teritum vel futurū: hāc comparationē vel cōcomitantiā ex indefectibilitate eius causarum dicunt verba p̄teriti: futuri tēporis. Unde p̄ma causa dicit fuisse in p̄terito q̄: in toto tpe preterito nunq̄ defuit: dicit fore in futuro q̄: nunq̄ deerit. ¶ Ex his que dicta sunt pōt assignari differētia inter eternitatē: et tempus: q̄: eternitas est mensura rei incōmutabilis nō recipiēs vices in operatione: cuius aūt est mēsura rei cuius esse ē incōmutabile: quod tamē recipit vices in suis operationibus: tps vero ē mēsura rei sm̄ certum modum mutabilis: successiue. Constat aūt q̄ eternū quod immutabiliter se habet causa ē eterni quod incōmutabiliter se habet ḡnum ad esse recipit vices in suis operationibus: et similiter euternū causa est tempus: alius. Et sicut est in his sic: in instrumētis corū: q̄: eternitas causa est exemplario ipsius cui. Enim. n. imitat eternitatem ḡnus potest: deficit tamē ab eternitate. Eum aūt est causa exemplario ipsius tēporis eo q̄ tempus imitat eum ḡnum potest: deficit tamē ab eo. Unde nō est dubium q̄ sicut ē prius ē primo mensura vnius. s. primi mobilis qui est velocissimus: et eternitas primo est mensura primi esse quod est essentie simplicissime im cuius primo mensura alterius vnius quod is recipiat vices in operationibus suis est tamen ppūquissimum primo actui. Et ideo quicquid dicat sicut est vnum tempus: vna eternitas: ita et vnum eum. ¶ Ex his concludat error quorūdam dicentium q̄ est idem nunc eternitat: et temporis: quod nituntur probare q̄: stante et moūs se non videt differre sm̄ eam sed solum sm̄ rōnem: nunc aūt eternitatis est stans: nūc tēporis fluens: quare non videt differre nisi ratione sola. Illud non pōt habere veritatem sm̄ ea que determinata sunt. Usum est. n. q̄ eternitas: tēpus essentialiter differunt: q̄: nunc eternitatis et nunc tēporis essentialr differūt. ¶ Item quecūq; se habent vt causa: et causatus essentialr differunt: nunc aūt eternitatis cum nō differat ab eternitate nisi sola rōne causę ē temporis: et nunc ipsius vt dicit est: Quare nunc temporis et nunc eternitat̄ essentialr differunt. ¶ Preterea nunc temporis et nunc eternitatis essentialiter differunt: q̄: nunc temporis est continuatiuū p̄teriti cum futuro: vt p5. 4. phy. q̄: nunc aūt eternitatis non est continuū p̄teriti cum futuro: q̄: in eternitate nō est p̄us nec posterius: nec p̄teritum nec futurum: sed tota eternitas est tota simul. Neq; valet ratio i oppositum cum dicit q̄ stans: et fluens nō differunt per essentiā. Verum est in omni eo quod contingit et stare: et fluēs esse: tamē stās q̄ nullo modo cōtingit fluere: et fluēs quod nullo modo cōtingit stare differunt p essentiam: talia aūt sunt nunc eternitatis et nūc temporis. Et p̄terea si nūc temporis et nūc eternitatis essent mēsura vnius et eiusdē rei quam ptingit stare et fluere: tamen adhuc differrent essentialiter: eo q̄ vnum et idem sm̄ alias et aliam rōnem mēsurari potest alia et alia mensurabilia que tamen participant vnam rōnem possunt mēsurari eadem mensura sicut loci mutatio et alteratio que mensurant tempore inēstum cōueniunt in rōne successiui habentis p̄us et posterius. Unde manifestum est q̄ quoz mensurabilia differunt inēstum mensurabilia sunt et ipsa differunt: fluens autem et stās: is possunt esse vnū et idē sm̄ substātiam q̄: nō differunt nisi in eo q̄ stās est aliud a fluēte et fluens in eo q̄ fluens est aliud a stā

te: ideo mensurant alia et alia mēsura in eo q̄ stās et fluens. Et ideo nūc eternitatis quod est mensura rei vt stans et nunc temporis quod est mensura rei vt fluēs de necessitate differunt ab inuicē. ¶ Explicit opusculū quadragesimū quartū beati Thome de agno de natura tēporis.

¶ Incipit opusculuz quadragesimū quintū eiusdez de pluralitate formarū beati Thome.

Quoniam sanctū.

q est bonos: are veritatem p̄: ecteris amicis vt dicit phs in p̄mo ethicoz: ideo virtuosi homines nō dimittūt ppter veritatez amicis displicere ea que vera reputant veritati reprobāda. Sed plerūq; verum a falso nō recte discernētes eo q̄ quedā falsa probabiliora sunt quibusdam veris falsum q̄q; iudicant verum ppter apparētiā veritatis. Et hoc dum putāt falsum placui ipis tanq; ueritati placquūtur et repugnāt veritati. Inter veritates si qdem de p̄incipijs nature veritas de vnitate formę in vno indiuiduo ad plurimas se extēdit veritates quā agnoscit aliquis sed ipam ē falsitatem putātes tractauerunt irreuerenter et peniuus repudiauerunt. Q; vō ex eius cognitiōe multa dependent sequentia expedit videt ipaz manifestare amatoribus veritatis vt ab eis agnita: nō amplius impugnet sed potius tanq; p̄cipua amicia honoret: ipsi aūt per eius cognitionem ad videndū multas veritates illustrent. Hec tamē oportet nouas adducere rōnes ad sui manifestationem: sed sufficiat ad plēna quasdam rationes cōmunes in scriptis adductas cōtra cauillatiōes fortificare auctoritatibus. s. phi et cōmentatoris eas confirmare: et tādem rōnes dissoluere q̄ mētes aliquoz ligant ne dictam videant veritatez. Ostendit aūt ppositum tribus viis ad presens.

¶ Prima sumit ex distinctione formarum a se inuicem. Secūda ex rōne entitatis. Tertia ex ratione veritatis. ¶ Secūm primam viam arguit communiter q̄: forme rerum sunt sicut numeri: figure. Ut̄um ad hoc q̄ vna forma addat p̄fectionez super aliam sicut vnus numerus addit super alium. et sicut vna figura super aliā: virtute continet ipaz forma ergo perfectior virtute cōtinet formā imperfectiorem: posita ergo forma perfectiori superfluit ponere imperfectiorem: cum ergo in natura nihil sit superfluū nō permittit natura q̄ in eodem cōposito sint due forme quarum vna sit perfectior alia. ¶ Ad huius rōnis euidentiam considerādum est q̄ forme substātiales non distinguūtur ab inuicem sicut distinguuntur calor et sapor: q̄ sunt diuersi generum phyce loquendo: sed cōs forme materiales distinguūtur sicut figure q̄ sunt eiusdez generis phyci. Formel ergo sic p̄cipitias sic. Impossibile est duas formas eiusdem generis phyci simul p̄sere idem subiectum sed ois forme sbales sunt eiusdem generis phyci: ergo impossibile est duas formas substiales simul p̄sere eidem materiā. Huius rōnis p̄mo declaranda est secūda ppositio: q̄: cuius declaratio velis est ad ostensionem p̄me. ¶ Probat aūt tertiū iter. ¶ Primo quidem p trāsmutationem formarum ab inuicem. Alie enim forme sunt eiusdē generis phyci inter quas est trāsmutatio per se: ita s. q̄ vna sit terminus a quo per se nō autem per accidens. s. cum adiunctione sui cum termino a quo: et alia sit terminus ad quem per se non per accidens hoc q̄ adiungit aliam alteri. Verbi gratia. Si album mutat in nigrum si illud ē mutet in dulce est transmutatio albi in dulce per accidens: is albi in nigrū per se: hoc ideo q̄: album et nigrum sunt in eodē genere. Unde dicit phs decimo methaphysice q̄ ea que sut diuersa genere nō habent viam. i. trāsmutationem ad inuicē: nūc aūt inter formas sbales per se ē trāsmutatio. Et hoc manifestum ē de formis quas oēs ponebant esse speciei. Inductiuus. n. manifestū est q̄ vna abiecti in inductione alterius: et hoc nō est p̄ accessū ad inductionem et abiectionem aliarū que sunt termini trāsmutationis p̄ficiat p̄ se sit ignis et aqua vel econuerso vel pluria ex his. Non. n. generatio ē in substātia est per se et aliquo accidente vt ex albo: vel ex que est per se terminat ad aliquod accidens: puta ad nigrū. Relinquit ergo q̄ sit per se inter duas formas sbales quarum vna abicit et alia inducit. Omnes ergo forme sbales sunt eiusdē generis. Si vō ponant aliquę forme q̄ nō sint speciei sicut aliqui ponunt in homine formas corporis aliam ab anima: adhuc oportebit p̄ illam rōnem ponere talē esse eiusdē generis cū aliis q̄ sint specifice eo q̄ inter illas formas et formas speciei eius est per se trāsmutatio. Corpus. n. hois quod post mortem putrefacit resolui in elementa. Fit. n. corpus tale ex semine et semē ex alimēto et alimētum ex elemētis. Ex eisdem enim nutrimur et sumus. Forma ergo corporis ē eiusdem generis cū formis elementoz. Forme aūt elementoz sūt eiusdem generis cum aliis formis specificis: ergo et forma corporis in aliū ē eiusdem generis vtique cum aliis formis specificis. ¶ Preterea q̄ nō sit inibitia in aliqua forma materiali ḡnum ad hoc ostendit p hoc q̄ in substantijs semper generatio vnius ē corruptio alterius et econuerso vt dicit phs in libro de generatione et corruptione vbi determinat de generatione et corruptione in vniuersali. Uniuersaliter ergo inter formas sbales ē trāsmutatio sic q̄ in inductione vni ē abiectio alteri et econuerso: talis aūt inductio et abiectio non pōt esse per

accedit ad inductionem et abiectionem aliorum que sit per se terminus generationis et corruptionis quoniam igitur per se terminum generationis et corruptionis nihil potest per generationem substantialem vel corruptionem nisi forma substantialis: est ergo transmutatio ista et terminus huius forma substantialis: est ergo transmutatio inter quaslibet formas vel. Oportet ergo dicere inter quaslibet formas vel. Oportet ergo quod omnes sint eiusdem generis: et hec est certe vera quod omnes sint eiusdem generis: et hec est prima probatio propositionis. ¶ Secundo probatur per locum a diffinitione. Dicit. n. phs. x. meth. quod diversa genere sunt que non habent idem susceptiuum. Omnes ergo actus qui habent idem susceptiuum sunt eiusdem generis. Hoc est manifestum tam de accidentibus quam de formis per modum operationis quam de formis permanentibus. Visio. n. albi et visio rubei sunt actus eiusdem generis cum habeant idem primum susceptiuum scilicet potentiam visiuam. Similiter albedo et rubedo sunt forme eiusdem generis cum sint in eodem susceptiuo scilicet in superficie corporis terminati. Et huius ratio est quod potentie distinguuntur per actus: ita quod actus diversorum generum habent diversas potentias. Proximum autem susceptiuum cuiuslibet actus est potentia nata perfici per illum actum: unde oportet quod omnes actus qui habent idem susceptiuum primum sint eiusdem generis: nunc autem omnes forme substantiales habent idem susceptiuum: quia sunt perfectiones eiusdem potentie. Materia. n. est illud quod est potentia quedam ordinata ad formas omnes materiales tanquam ad suos actus sive perfectiones: et est susceptiua omnium formarum materialium sicut lignum est susceptiuum omnium formarum artificialium ut dicitur primo phisicorum. Omnes ergo forme materiales sunt eiusdem generis. Sed huic probationi potest obviari de anima que est actus corporis phisici organici. Non. n. videtur esse actus prime materie tanquam potentie immediate vel prime sed solum tanquam remote: videtur autem esse actus corporis tanquam immediate. Unde phs dicit. ii. de anima. quod ex corpore et anima fit unum tanquam ex potentia et actu: sic videtur quod eius susceptiuum immediatum sit alterum a susceptiuo aliarum formarum licet idem habeant susceptiuum remotum. Et ex hoc videtur sequi predictum quod anima non sit eiusdem generis cum formis materialibus: cum illa sint diversa genere que non habent idem susceptiuum primum. Non. n. oportet quod illa que habent idem susceptiuum remotum sint eiusdem generis. Sicut. n. color et sapor essent eiusdem generis cum sint in eadem substantia. Potentia autem dicitur non quodcunque principium actus sed principium immediatum ipsius. Materia ergo si sit potentia sive susceptiuum aliarum formarum non sequitur quod sit anime: sequitur ergo ut videtur quod anima sit alterius generis ab aliis formis. ¶ Ad hoc dicendum quod necesse est idem susceptiuum esse anime et aliarum formarum. Si. n. accipiamus corpus in actu per aliam formam quam sit anima. Quod quidem corpus maneat post mortem licet aliqui dicant tale corpus non potest esse potentia respectu anime: quia si sic posset post mortem suscipere animam: quia quandiu manet potentia tandiu potest per agens duci ad actum naturaliter: sicut quandiu in oculo manet potentia visiua potest duci ad actum videndi: nunc autem corpus mortuum per nullum agens naturale potest animam suscipere sed tantum per agens supernaturale quod est deus. Ex mortuo. n. non fit vivum naturaliter nisi per resolutionem ad primam materiam. Corpus autem mortuum numquam fuit idem numero potentia respectu anime. Eodem modo etiam potest argui de quocunque accepto in corpore mortuo quod sit compositum. Nihil. n. tale potest accipi quod possit fieri vivum sine corruptione. Fit. n. resolutio corporis mortui usque ad primam materiam antequam ex ipso generetur vivum: et ita relinquitur quod materia prima sit potentia immediata respectu anime si accipiamus animam secundum suam propriam rationem: licet sit potentia immediata respectu aliarum formarum. Tamen si consideremus corpus in actu per ipsam animam tunc ipsum corpus sic consideratum est potentia respectu anime: et similiter quod ipsa dat esse vivum et sensitiuum: et sic deinceps: et sic loquitur phs in secundo de anima cum dicit quod ex corpore et anima fit unum sicut ex potentia et actu: et similiter quando dicit ibi quod anima est actus corporis. Ideo autem sic loquitur: quia in diffinitione forme debet poni materia prout appropriata est illi forme: non autem secundum quod communis est sibi et aliis: similis est modus loquendi cum dicitur anima est actus corporis ac si diceretur calor est actus calefacti non autem id cuius calor est actus est qualificatum alia qualitate priori quam sit calor: quia calor est de primis quattuor qualitatibus: sed intelligitur quod sit qualificatum primo calore qui est actus eius. Nec potest dici quod dispositio susceptiui per quam appropriatur potentia actui det ipsi susceptiuo rationem potentie: ita scilicet quod illa dispositione destructa non sit amplius potentia respectu talis forme: sicut si diceretur quod propria armonia facit quod corpus est potentia respectu anime: et ideo ipsa armonia destructa vel soluta iam non est potentia scilicet susceptiua respectu ipsius. Si. n. hoc esset verum tot essent potentie quot actus: et non responderet una potentia diversis actibus eiusdem generis: quia diversi actus requirunt diversas dispositiones in potentia susceptiua. Videmus. n. actus activorum esse in patiente: et disposito ut dicitur secundo de anima. Unde et forme elementorum de quibus manifestum est quod habent idem susceptiuum primum requirunt in suo susceptiuo dispositiones contrarias: puta forma ignis calorem: forma aque frigiditatem. Nec valet si dicatur quod hoc sit propter defectum agentis naturalis: quia illa potentia passiua que est corpus mortuum non potest duci ad actum vite: quia cuilibet potentie passiue respondet aliqua potentia activa que possit ipsam ducere ad actum. Alioquin illa potentia passiua esset ociosa. Unde ex hoc quod non est aliqua potentia naturalis que possit disponere corpus mortuum ad actum vite sequitur: quod ipsum non est potentia respectu talis actus et per consequens non est idem corpus secundum formam quod fuit vivum.

Illud enim corpus vivum erat potentia respectu anime: sed anima dat ei vivum et virtus eius perfectiones licet materia sit eius potentia secundum quod constituit esse substantiale et est corporeum sicut dictum est. Sic ergo patet quod omnes forme materiales sunt eiusdem generis: eo quod omnes habent idem susceptiuum primum scilicet materiam primam: et hoc est secunde propositionis probatio. ¶ Ostenditur hoc idem ex habitudine formarum ad se invicem quantum ad suas essentias. Ad cuius evidentiam considerandum est quod forme diversorum generum sic se habent quod una nihil habet in sua natura de virtute alterius sed sunt penitus diverse nature quarum nulla continetur in alia: puta color et sapor quorum neutrum est virtute in altero et ex hoc sunt diversa secundum genus. Forme autem eiusdem generis sic se habent quod semper una virtute continet aliam illa scilicet que est perfectior in se continet imperfectiorem cum alio addito: sicut videmus quod una figura continet aliam et aliquid amplius. Tetragonum enim continet trigonum et addit unum angulum. penthagonum continet tetragonium et addit unum angulum: et ita de ceteris: et sicut est in genere rectilinearum figurarum ita est in aliis generibus. Omnium. n. in omni genere est unum primum quod est mensura omnium que sunt in illo genere oportet quod diverse forme eiusdem generis sint abinvicem distincte per recessum a primo sui generis et multiplicentur secundum quod multum recedunt ab illo primo quedam minus et quedam magis: ut scilicet tot sint forme quot modis fit recessus ab illo primo: puta in genere coloris tot sunt species quot modis fit recessus ab illo primo sui generis coloris et mensura tota perfectiones sui generis comprehendente. Unde et phs. x. meth. nigrum quod maxime distat ab albo dicit esse privationem albi: eo quod minime habet perfectionem coloris albi: et ita est in aliis contrariis. Omnia. n. contraria sunt in eodem genere: quorum unum contrariorum semper est privatio respectu alterius quod est habitus: eo quod continet totam perfectionem sui generis. ¶ Ex his concludi potest quod quecunque forme sic se habent adinvicem quod semper perfectior continet in se imperfectiorem et super eam addit aliquid sunt eiusdem generis. Sic se habent omnes forme substantiales: tunc enim forme sunt: ut numeri quorum species resultant per hoc quod maior addit unitatem supra minorem: sicut dicitur. viii. metha. c. x. Omnes ergo forme substantiales materiales sunt eiusdem generis. Sicut. n. numeri diversi resultant secundum progressionem naturalem ab unitate: ita quod primus numerus super unitatem addit unitatem: et sic deinceps: ita forme materiales accipiuntur secundum quendam naturalem recessum secundum perfectius et imperfectius. Forme siquidem elementorum sunt propinquissime materie prime et sunt imperfectissime secundum Commentatorem et quasi parum a materia recedentes. Ubi corpora elementalia dicuntur prima corpora tanquam a primis formis et materia prima constituta. Istas autem formas propter sui propinquitatem ad materiam non sequitur aliqua operatio excedens qualitates activas et passivas. Consequenter autem magis recedunt ab imperfectione et potentialitate materie forme mixtorum: corpora habentia in se quicquid habent forme elementorum et adhuc amplius: ut et ipsas consequuntur operationes excedentes qualitates activas et passivas elementorum puta adamas trahit ferrum. Ipsis ostendit generationem: sic de aliis: et in istis etiam sunt multi gradus. Similis est etiam comparatio plantarum ad inanimata: scilicet forme plantarum excedunt omnium inanimatorum formas: et quoniam gradus excessus habent in seipsis principium sui motus actiuum: puta nutritionis et augmentationis quod nulli inanimato competit. Similiter etiam forme animalium excedunt formas plantarum et plus elongantur a terrestritate materie: propter quod habent in se principium sui motus sed et cognitionis aliarum rerum. Anima vero humana inter omnes formas receptas in materia perfectissima est. Unde non solum est principium cognitionis que est per organum corporale: sed quod elevata est super materiam naturaliter habet cognitionem et intelligentiam separatam a materia. Unde oportet quod sit perpetua sicut innuit phs. xii. meth. quod inter omnes formas ipsa sola manet post corporis corruptionem. Sic ergo cum sit perfectissima inter omnes formas materiales et contineat virtualiter vegetatiuam plante: et sensitiuam bruti oportet quod contineat virtute omnes alias formas materiales: et ita quod est perfectio corporis est eiusdem generis cum aliis formis corporalibus vel materialibus: et sic considerari potest quod semper forma substantialis que est perfectior: continet in se imperfectiorem et amplius: et ita relinquitur quod omnes sunt eiusdem generis: et hec est tertia et ultima probatio propositionis. ¶ Prima vero propositio eiusdem rationis probatur ex his que dicta sunt. Primo quidem per transmutationem formarum adinvicem. Si enim alique due forme perficiunt simul idem subiectum ille sunt contingentes nullam repugnantiam habentes. Inter formas autem contingentes non cadit transmutatio per se. Contingens enim non fit ex contingenti nisi per accidens nec per consequens corrumpitur in contingens nisi per accidens: sicut dicitur primo phy. Si autem inter formas que simul sunt in subiecto non cadit transmutatio per se sequitur quod non sint eiusdem generis: quia inter formas eiusdem generis cadit transmutatio per se: ut prius ostensum est. Impossibile est ergo duas formas eiusdem generis simul perficere idem subiectum. ¶ Secundo ostenditur idem per hoc quod forme eiusdem generis habent idem susceptiuum immediatum. Non est autem possibile: quod due forme habeant idem susceptiuum numero immediatum simul: quia oportet esse ordinem naturalem inter formas nec etiam ponimus due forme tales in eodem sub-

[illegible] mediante vna est ordinata ad aliam [illegible] perfectionem per aliam est perfe[illegible] [illegible]. Si ergo dicatur quod [illegible] vna pficit susceptiuum mediante [illegible] idem susceptiuum [illegible] eiusdem generis. Impos[illegible] duas formas aliquo modo pficere [illegible]. Nec etiam valet si dicatur quod idem susceptiuum [illegible] et alia est vna forma est dispositio ad susceptiuum [illegible] diuerse forme eiusdem generis [illegible] dispositiones [illegible] licet in via generationis [illegible] ad inductionem alterius [illegible] repugnat alteri. [illegible] dispositio [illegible] Non solum autem verum est quod vna forma non pertinet ad dispositionem alterius [illegible] nec etiam compatitur secum aliam in eodem subiecto. Et hoc potest et tertia probari semper ex incompossibilitate dispositionum. ¶ Quarto ostenditur idem sic semper forma pfectior continet imperfectiorem sicut est in numeris et figuris quod quinarius continet quaternarium et pentagonus tetragonum: vt probatum est. Forma ergo pfectiore existente in materia frustra esset in ea forma imperfectior: et quod continetur in forma pfectiore et sic cum forma imperfectiore eiusdem generis in eodem subiecto. ¶ Quinto persuadetur sic per ea que apparent sensui. Videmus enim in formis sensibilibus que sunt eiusdem generis quod non compatiuntur se in eodem subiecto. Non enim idem corpus in eadem sui parte est album et rubeum: nec etiam calidum et frigidum: et sic etiam videmus non solum in illis vbi est contrarietas sed etiam in aliis. Non enim aliquod corpus potest esse simul triangulare et quadrangulare. Cum ergo per sensibilia eleuemur ad cognitionem intelligibilium impossibile est quod forme eiusdem generis que non sunt sensibiles cuiusmodi sunt forme substantiales compatiantur se in eodem subiecto. ¶ Sexto probatur idem sic. In formis vbi inuenitur contrarietas puta in coloribus et saporibus duo est considerare. scilicet quod intenduntur et remittuntur et quod sunt eiusdem generis: Manifestum est autem quod in talibus due forme sunt incompossibiles adinuicem. Aut ergo sunt incompossibiles quia intenduntur et remittuntur: aut quia sunt eiusdem generis. nec apparet aliqua alia causa incompossibilitatis: nisi alterum illorum. Sed non potest dici quod sunt incompossibiles quia intenduntur et remittuntur: quia per intensionem et remissionem forme in subiecto fit quodammodo accessus ad aliam formam eiusdem generis vel pfectiorem vel imperfectiorem: et sic probatur talis aliqua impossibilitas vnius ad alteram. Relinquitur ergo quod sint incompossibiles propter hoc quia sunt eiusdem generis. Cum ergo posita causa ponatur effectus: vniuersaliter quod omnes forme que sunt eiusdem generis sint ex hoc incompossibiles. ¶ Septimo arguitur sic. Forma imperfectior alicuius generis distinguitur a perfectiore non secundum aliquid positiuum quod sit in ea et non in pfectiore: quia sicut dictum est pfectior continet imperfectiorem virtualiter et adhuc amplius. per hoc ergo distinguitur ab ea quod forma perfectior aliquid ponit in subiecto: cuius priuationem ponit imperfectior. Cum ergo impossibile sit aliquod subiectum simul habere in se aliquid positiuum et priuationem eiusdem: impossibile est quod forma pfectior et imperfectior eiusdem generis simul sint in eodem subiecto. ¶ Octauo arguitur. Omnis actus quamdiu suam potentiam pficit totaliter eam perficit et occupat et continet. De ratione enim actus est pficere terminare et complere suam potentiam. sed susceptiuum occupatum: et nihil suscipit quousque euacuetur: ergo cum forme eiusdem generis habeant idem susceptiuum impossibile est quod recipiat vnam formam post aliam: nisi priore abiecta. ¶ Nono et vltimo arguitur. Omnis transmutatio per se est de opposito in oppositum, de non albo enim fit album: et de non igne ignis: sed inter duas formas eiusdem generis est per se transmutatio: sicut dictum est. ergo vna forma denominat ipsum opposita denominatione a prima qua denominat ipsum alia forma eiusdem generis: et hoc apparet in formis sensibilibus. Corpus enim quod est rubeum est non album et est non nigrum: et non viride. Eodem etiam modo album est non rubeum et non viride: et sic de aliis. Si ergo due forme eiusdem generis simul pficerent idem subiectum opposita simul inessent eidem subiecto. Puta si in eodem subiecto esset albedo et rubedo denominaretur idem subiectum per rubedinem non album et per albedinem album: et ita esse album et non album. Hoc autem est oppositum primi principii: et ita sufficienter ostensum est quod diuerse forme eiusdem generis non possunt simul pficere idem subiectum: prius autem probatum est omnes formas substantiales esse eiusdem generis: relinquitur ergo quod non est possibile aliquod subiectum simul pfici diuersis formis substantialibus sed vna sola. Sumpta est autem hec via ex sententia philosophi in diuersis locis et precipue ex x. metaphisice. vbi dicit quod sicut in coloribus est vnum primum quod est mensura omnium colorum. scilicet color albus: et in vocibus est vnum primum illius generis. scilicet diesis: et in figuris rectilineis est vnum primum. scilicet trigonum: ita est in aliis generibus: et si ita sit in passionibus et qualitatibus et substantiis necesse est similiter se habere. Similiter enim se habet in omnibus: et illis verbis philosophus habetur expresse quod substantie omnes de quibus hic lo-

quitur sunt vnius generis philosophus loquitur aliter de substantiis materialibus quia mundi posuit ad determinandum de substantiis immaterialibus. Dicit etiam in eodem quod priuatio est principium contrarietatis et quod contrarium est priuatio respectu alterius. Vbi hoc dicit euidenter quod omnia contraria opponuntur secundum priuationem et habitum: vnum enim contrariorum accidit vt sit priuatio pfectionis: quia alterum contrariorum est perfectius habitus et alterum diminutius. Ratio autem istorum dictorum philosophi et sui consequentia est quod contraria sunt in eodem genere: et ideo distinguuntur secundum priuationem et habitum sui generis vt supra expositum est. Consequens ergo est quod eodem modo distinguantur forme eiusdem generis vbi non est contrarietas: vtpote in figuris et in substantiis: vt semper vna perficiat subiectum cum priuatione alterius. sed vnum contrariorum est vt priuatio propter sui maximam distantiam a suo contrario quod est habens perfectissimus eiusdem generis. et media inter duo [illegible] cum sint ex ipsis contrariis aliquid habent de priuatione et aliquid de habitu secundum magis et minus: propter quod quodlibet eorum est incompossibile alteri in eodem subiecto. Cum ergo eadem causa in compositis reperiatur: et in aliis generibus: vbi non est contrarietas non poterunt due forme eiusdem generis simul pficere idem subiectum. Dicit etiam philosophus in eodem libro quod non est permutatio ex vno genere in aliud genus nisi per accidens et quanto aliquid est perfectius tanto est simplicius et minus compositum: vt patet in formis accidentalibus eiusdem generis. Albedo enim que est color perfectissimus est simplicior: et alii colores inquantum ab eo distant: vel ei appropinquant sunt compositiores vel simpliciores. Et preterea formarum eiusdem generis vna continet aliam virtualiter. scilicet perfectior imperfectiorem: et imperfectior si iungeretur cum perfectiore nullam pfectionem daret sed esset frustra. In natura autem nihil est frustra non ergo sic poterit fieri additio in speciebus vt forma precedens maneat cum alia superueniente. Oportet ergo similitudinem predictam sic intelligere: vt forma pfectiore adueniente corrumpatur precedens vt semper in composito maneat vna forma tamen continens tamen imperfectiorem et amplius et per consequens addens super ipsam: vt sicut numerus maior continet in se numerum minorem seorsum ab eo existentem et addit super ipsum. vt quaternarius continet in se virtualiter quantitatiue seorsum ab eo existentem ternarium et addit vnitatem ita quod forma perfectior super formam imperfectiorem quam virtualiter continet aliquam perfectionem. Licet ergo in numeris sit quod minori numero puta ternario potest fieri additio vnitatis noue que cum tribus vnitatibus constituat quaternarium qui est numerus maior: tamen ille modus in formis non est possibilis vt forma adueniens cum forma preexistente in materia constituat perfectiorem formam. Et huius diuersitatis ratio est duplex quia additio vnitatis super numerum est secundum partes integrales sue quantitatis [illegible] ad talem autem [illegible] habendo [illegible] fieri verum [illegible] minore numero addendo aliquid faciendo ipsum maiorem numerum [illegible] eodem omnino ex illo [illegible] modo vnus numerus [illegible] secundum quantitatem. Sed additio forme super formam eiusdem generis est secundum perfectionem: [illegible] perfectio que est in forma perfectiore [illegible] nulla perfectio [illegible] forma imperfectiore si poneretur cum perfectiore: et ideo omnis forma est simplex et illa est composita ex formis: et tanto forma est simplicior quanto maior est et perfectior: licet in numeris sit contrarium: quia quanto numerus est maior tanto est compositior: et ideo non potest fieri additio forme eiusdem sicut fit in numeris additio numeri [illegible]. ¶ Alia ratio huius diuersitatis est quia numerus non est quid vnum simpliciter sed vnum aggregatione vnitatum: Et ideo sibi competit habere plures partes quarum quelibet est in actu: ideo quocunque modo fiat additio partis ad partem resultat numerus maior: sed substantia materialis est vnum quid simpliciter: et ideo non possunt in ea esse plures actualitates vt infra dicetur: Et ideo adueniente vna forma substantiali necesse est aliam cedere. Et sic hoc [illegible] non est similitudo formarum ad figuras sicut ad numeros [illegible] similitudinem ponit philosophus in secundo de anima inquiens. Similiter se habent ei quod de figuris est et que secundum animam sunt. Semper enim in eo quod est consequenter est potentia quod prius est in figuris et in animatis vt in tetragono quidem trigonum in sensitiuo autem vegetatiuum. Manifestum est autem in figuris quod ad habendum speciem manentem trigono manentem non est illi addenda aliqua linea vt habeatur tetragonum: quia qualitercumque addatur illa linea non esset figura maior quia non esset alia clausio quam prima. Nec etiam trigono preexistente potest addi nouum quaternarium ad constituendum cum ipso maiorem figuram: quia non compatiuntur se in eodem subiecto sicut corpore secundum numerum due figure eiusdem generis. sicut ad hoc quod corpus trigonum fiat tetragonum amouere per decisionem corporis vt destruatur figura triangularis vel si flexibilis vel ductibilis oportet in ipso aliam curuationem facere: vt habeantur quattuor anguli destructis prioribus angulis qui fuerunt in figura triangulari. Sic ergo necesse est additionem vel subtractionem

ib substantiaꝝ rerum fieri vt adueniant: nouaꝫ formaꝝ complarum illa que preexistebat faciem figuram pariet: ficut est in numeris quorum vnus addit post alium secundum ordinem: vnitate videlicet existente post alium secundum et alio vnitate existente. Patet etiam q̄ tota illa via ex dictis ruit. Patet etiam q̄ tota illa via ex dictis ruit. Quia ppositiones ex quibus procedit in istam pbō q̄ ppositiones ex quibus procedit ordinem est ppositum. ab eo simpliciter sunt: et sm ordinem quasi intellectum. Sed quam dubia resultat sensum quasi intellectum. Sed quam dubia resultat videre. q̄ videl esse pōnas q̄ in boie nō sint plures formē substātiales: q̄ alia rōnalis cum sit materia formē substātialis: q̄ alia rōnalis cum sit materia corporalis nō videl esse eiusdem generis cuꝫ aliis animalibus que sunt corruptibilia: q̄ corruptibile et incorruptibile differūt sm genus: vt dī. x. metaph. et ita alia rōnalia ponant secuꝫ quasdaꝫ formas corporales in homine: vt sint due formē in boie. Alia rōnalis: et forma corporis. ¶ Ad ij dicendum est q̄ ppter hoc alia ꝓbatuta est in ꝓmio substātiaꝝ separataꝝ q̄ sunt incorporales. et formaꝝ materialiꝝ q̄ corporales. Est. n. infima formaꝝ secundū predicātū et suprema formarū corruptibiliū: et ppter hoc est partim separata a mā et partim in mā hī intellectum nāḡ et voluntatē separata: et in corruptibilibus est: et quātum ad hoc pertinet ad genus substātiarum separataꝝ: sed sm alias potētias est actꝰ mātē: et sm illas est corruptibilis: et sic pōnet ad genus formaꝝ mātium que sunt corruptibiles: Nō ps̄ et hoc q̄ per potētias illas. Ī sensitiua et vegetatiuam ponet pfectionēꝫ que reperīt in formis brutorum et animātibus. Ibi impossibile est q̄ cōpatiat secum aliaꝫ in eodē subiecto cum sit eiusdem generis cuꝫ vnaquaq; sicut et ostēsum est.

Ē quitur et secunda via ostēdendi ꝓpositum que sumit ex prāte essentiali formē sbalis et hoc. Q̄ quelibet forma sbalis cō stituit ens simpliciter. et ne fiat disceptatio de vocabule: voco ens simpliciter illud qđ est hoc aliquid et subsistens. Hoc aliquid enī subsistēs a nullo dependet in essendo: qđ aūt dependet est ens sm quid: vñ ꝑbō accidētia vocat entia sm quid. Quia aūt entia simpliciter filiter generationē accidētiuꝫ vocat ge. sm quid: ge. sbaruꝫ ge. simplr. Q̄ aūt quelibet forma sbalis ꝓstituit ens subsistens posset ꝓbari ex ꝓdicta via sappōsita incōpossibilitate formaꝝ. Et hoc. n. stātim sequit q̄ omne subsistens mālle cuꝫ sit vnā sm vnā rē habens māḡ q̄ rē sit vna forma cuiuslibet que faciat eum eē subsistens: sed nō vt appareat q̄ ista via in se sit sufficiēs: ideo et ꝓpter hoc huius vie est peedendū. Ꝓo ꝓncipio aūt huius vie sumendū est q̄ ostis forma nālis est ꝓncipium alicuius motus nālis et quietis. Mis ergo forma nālis que ꝓdūcit aduenit mālle ꝓstituit aliquod corpus aptū natum moueri aliquo motu nāli tale aūt est corpus dimensionatum graue vel leue durum vel molle: ergo ad ꝓcumq; formā sino aduenīētem materie sequit aliqua accidētia que sunt necessaria ad motū sed talia accidentia necessario fundant in aliqua sba subsistente: ergo ois forma nālis sbalis que immediate vnit mātē constituit ens subsistēs. Preterea oē quod p se mouet est per se ens et p se subsistens. Uniquodq; enī sicut est ita operat: sed ola forma sino aduenīēs materie ꝓstituit ens quod per se mouet. l. corpus phycum: g̃ est ens p se et subsistens: et hoc specialiter ꝓsiderāduꝫ est de forma corporis humāni quā quidam ponunt esse aliaꝫ ab alīa. Cum. n. sm oēs forma illa corporis manet in mā post mortē: apparet aūt sensui q̄ tale corpus est quoddam subsistens sequit q̄ ipa ꝓstituit ens p se subsistens. Preterea hoc ostendit vniuersaliter de omni forma sbali sic. Forma sbalis sicut est hoc q̄ est forma vl actus aliquid in actu ꝓstituit: ita est hoc q̄ substātialis est sbam ꝺz cōstituere: et hoc ergo q̄ est forma sbalis ꝺz ꝓstituere sbam in actu: p ꝓsequens ꝺare esse subsistens: ēē substantie et subsistere: sicut eē accidētis alterī inesse: omnis g̃ forma sbalis ꝓstituit sbam subsistentem. Preterea hoc ꝑsuadet p signum: videmus. n. formas impfectas cuiusmodi sūt formē elementorum sm ꝑbos: similiter formā vaporis plunie grandinis: et hmōi impfectoꝝ ꝓstituere ꝺ aliquid subsistens: quāto aūt forma est pfectior: tāto dat esse pfectius: pfectius est esse subsistens q̄ē quo aliquid nō subsistit. Irrationale g̃ est dicere q̄ forme pfectiores cuiusmodi sunt formē mixtorum nō debēāt eē subsistentes. Sic g̃ ostēsum est q̄ oēs formē sbales faciunt rez subsistere. Ulterius ꝓsiderādum est q̄ oē quod aduenit rei subsistenti ꝺz esse accidēs. et hoc ꝑbat ꝑ premissa ꝓmo. Di. n. ois forma sbalis ꝓstituit ens subsistēs nulla forma sbalis poterit aduenire subsistēti ꝓexistēti sed necessario ꝓstituit aliquod subsistens et per ꝓs aliquod suppositū: et sic nō aduenit suppposito ꝑsistenti: oē g̃ quod aduenit rei subsistēti: tamē ipam informās accidens est. Preterea oē quod aduenit rei subsistenti et ꝓsequit esse sbale nō pōt esse de ēntia rei: q̄ tota ēntia rei intelligit: vt ꝓncipiuꝫ susceptiuū ipius esse: cōparat. n. ēntia ad eē sicut potētia ad actum: tota g̃ ēntia rei siue sba ꝓintelligit ipi esse: nō g̃ qđ aduenit ei subsistēti est de ēntia rei. erit ergo ꝑ accidēs. Istas aūt rōnes putant quidam falaciter infringere dicendo q̄ aliquid est subsistens completum in esse specifico et omne quod aduenit tali cum habeat eē completū est extra eius sbam et est accidēs ipi? Aliquid autem est subsistens incōpletum nō hōis sm se esse specificū: et ideo sibi aduenit forma sbalis cōplens eius exīstētiam et eius essentiam. Ꝺz

illud sufficienter excludim est per predicta. Omne ens subsistens quantūcūq; incōpletum sit separatum esse ab alio subsistente. Cum ergo due forme substātiales ꝓstituant duo subsistentia vt dictum est: sequit q̄ nostra alteri aduenit in eodem individuo ꝑ constituunt duo individua separata sm esse. Duo enī subsistentia quātūcūq; incōpleta sint: sunt duo vtique individua. Et preterea genera nō subsistunt nisi in suis ꝑsonis: esse ergo subsistens quātūcūq; incōpletum sit: ꝺz esse specificarum: et p ꝓsequēs ēntiam cōpletā quātum ꝓstibile est sm gradus suos. Propter hoc quidā aduenīunt aliam cauillationē dicendo q̄ forma sbalis cōpleta perfecta aduenīēs rei subsistenti dat ei nouum esse subsistētie ꝑ nō manet esse qđ ꝓsistit: q̄ sic essent due subsistentie: et ideo dicunt q̄ ꝑ mus ꝺz esse corrumpi in aduentu forme secunde: et ideo est trū vnuꝫ subsistens. Sed illud est magis irrationale: q̄ esse p se consequit formā immediatius: etiā ꝺs prima passio sinuꝫ subiectum ꝓprius: esse. n. ē actualitas forme: quod aūt p se consequitur aliquid nō pōt auferri per naturā ipō manente. Unde nec ꝓpria passio pōt separari p naturaꝫ a subiecto dum subiectū manet. Licet forte per miraculuꝫ hoc possit fieri quod nō est ad ꝓpositū Non ergo forma aliqua ad quaꝫ sequitur eē pōt illud esse amittere absq; sui fundamēti destructione. ¶ Preterea nihil aliud est formā acquirere esse ꝺ ipam ad actum ꝓduci vl generari. Unde generari nō solum est via adesse ꝑ etiā ad formā forma. n. est terminus generationis: ergo cū corruptio opponat generationi nihil aliud est formā acquirere esse ꝺ ipam destrui vl corrumpi. Ihis ergo sufficienter intellectis manifestum est q̄ impossibile est in vno individuo esse duas formas substantiales. ¶ Ulterius ex iā possunt concludi manifestissima inconuenientia ex istis. Quarto. n. sequitur q̄ forma que ponit aduenire subsistenti et esse sbalis: est substantialis ex ypothesi et nō sbalis sed accidētalis vt ostensuꝫ est. et ita de ipsa dicentur duo cōtradictoria. Erit enim accidens et nō accidens: substantia et nō substātia et ꝑsertim de alia que ponit ab oībus esse substātia sequitur q̄ sit accidens cum ponat aduenire corpori constituto in esse per aliam formā. ¶ Ulterius etiā si forma substātialis sit accidēs: inductio aūt forme substantialis sit generatio simpliciter: inductio vo accidentis sit alteratio: sequit q̄ generatō simpliciter sit alteratio extendendo nomē alterationis ad ꝓductionem cuiuslibet accidentis pertionēs quod pōt attendi aliqua alteritas in re: sicut fit. in foro dicit alter a scipo intbeatro: ꝓprie tū alteratio est sm qualitatē. Dampta est autē ista via ꝓbandi ꝓposituꝫ a sententia ꝑbi et sui commentatoris in pleriq; locis et diuersis quantuꝫ ad diuersa que assumpta sunt et ꝓbata. ¶ Ō. s. primo probatum est q̄ omnia forma substātialis ꝑficiunt hoc aliquid: hoc autem est a principio secundo de alia: vt dixit ꝑbs substantiam in tria scilicet: materiā: formam: et compositum. Ipm materiam quidez que sm se nō est hoc aliquid: et forma sm quā uāz est hoc aliquid: et tertium quod est ex bis. Hoc aliquid. Unde dicit consequēter q̄ omnia de quibus dicit substantia sunt tripliciter modis: quorū unus est: vt sit materia ꝓxima que per se nō est forma nec aliquid per se in actu.

Secundū aūt est forma per quam habet et hoc individuum. Tertiū aūt est quod fit ex istis ambobus. Dixit ergo consequēter: q̄ substantia nō dicitur de aliqua forma nisi de illa per quā individuum est hoc aliquid: quod quidem hoc aliquid dicitur fieri ex istis ambobus. l. forma et materia talis: nō dicit ipm fieri ex istis ambobus: et aliqua alia forma. Insufficiens. n. esset hec diuisio ꝑ de substantia materie ad ꝓpositum. Sunum concludendum de alia. si esset aliqua forma que constitueret hoc aliquid: et aliqua que non constitueret hoc aliquid: Nisi hoc poneret in sua diuisione.

Consequenter Commentator in eodem loco hoc ponit expressius. Ostensa. n. ostendere q̄ alia substantia que est forma: accipit ad eius ꝓbationem: q̄ forma substantialis in hoc differt ab accidente q̄ subiectū accidentis est cōpositum ex mā et forma: et est aliquid existens in actu quod nō indiget in suo esse accidere subiectū aliū forme sbalis nō ꝺz esse actu: nisi per illam formā et indiget forma vt sit actu: et postea in quibusdā interpositis dicit q̄ forme nālles sunt substantie: q̄ cum fuerint ablate aufert nomē quod demōstrat eas sm q̄ est individuū substantie: et filiter diffinitio que sit sm illud nomē: q̄ auferunt genus et differentiaꝫ et nihil remanet quod sit aliquod individuum: et hoc valde manifestat: vt dicit in formis rerum simplicium qñ cuꝫ forma fuerit ablata nihil remanet. Circa ista verba cōsiderandū est q̄ ꝑ hoc nō sit ita manifestū de alia: sicut de aliis formis q̄ subiectū eius nō sit aliquid actu nisi ꝑ aliam et q̄ ipa ablata nihil remanet ad ꝓpositum adducit ad habendū cognitionē de alia specialiter: vt patet ex ꝓcessu suo. Accipit. n. q̄ alia est ꝓma ꝓfectio corporis sicut ipe dicit in diffinitō alīam: et ex hoc sequit q̄ nō sit aliqua forma ꝓior ꝑ quam sit corpus. Di. n. esset aliquis actus ꝓior subiectum alie edt cōpositus ex mā et forma: et una alia edt accidens sm differentiā quā ꝓius assignauit inter sbam et accidēs: nec haberet corpus esse ꝑ aliam: quod cū sit impossibile relinquit q̄ sit ꝓma perfectio corporis: ita q̄ nulla sit ꝓior in corpore et q̄ subiectum eius nullo ēē habeat nisi per ipam: et indigeat alia: vt sit in actu: et hoc magis

expresse dicit ides cometator in .8. meth. in fine q corpus z anima non est duo quaeda: z corpus nō est de ratione alt. Quia q commentator q vir illum assimilet formę thalis nihil sit in actu nisi p illam formam: z paulo post hoc ipsum de thalete allegat ab aliquib' videndum est: an hoc de subiecto alię ab aliquib' precipue negat. Q aūt ecclesiam est superius q quod rei adueniat post quicunq; formā thalem sit accidens. hoc satis dicit cometator. Dicit. n. ipso phyr. q si mā haberet aliquā formā thalem illi ppriam: nullam aliā reciperet ipa pōte: si thalem cōtinuo corrumperet. q cito aliā generaret. Et paulo post dicit q si haberet aliquā formā: vl forme essent accidentia vl forme esset forma. Ita aūt nō sequerent si eēt aliqua forma que posset aliā formā immediate suscipere recipere. Dicit. n. esset aliqua talis ppria mātia: cētā si esset de tha mātia nō oporteret eam corrumpi in aduentu alterius formę: si posset suscipere. Hec ēt oporteret formā supueniēte eē accidēt. Illud hoc aūt vt dicit sanctus beatus ytarius os q nulla forma sit que nō cōstituat hoc aliquid: ita q ois forma aduenies sit accidēs. Et ppter hoc antiqui ponētes principiū male esse corpus aliquod: puta ignē aut aerē dixerunt tanquā necessariū sua sequens ponit q ois forme essent accidētia. Unde comē. in .3. phy. dixit q si forme elementoz remanerēt in actu differētes ab altis formis: necesse esset: vt nullum ens generaretur ab eis diuersum in forma thali sz tm in accidentibus. Q aūt colligit ē superius de aīa: q ipsa eēt accidens si adueniret alicui formę hoc satis habetur ex dictis comētatoris iam dictis .2. de aīa.

Q aūt vlterius subdebat: q generatio eēt alteratio satis diffuse diffamari pōt ex verō phi. Dicit enī ipse de generatione dans intentionem sue q vir determinandā est de ge. z cor. z alteratione z ceteris transmutationibus. Ubi notandū q hoc vir ne quis dicat q que sequunt nō se extendant ad ola generabilia: sed ad quedā: z cito post subiūgit: q quicunq; putauerūt ola ex vno aliquo principio mali qō sit corpus: puta ignis: vl aer necesse hēbant ponere generationē alterationē esse: z q ipsus generat solā alterari: cuius cām assignat posteā dicens. Semp enī manet ibm eos vnū z idē ibm in actu: tale aūt alterari dicimus. Unde ipi ponentes sequēter suos principius generationem nihil aliud eē dicebant q alterationē: vt ibidem dī. Unde ergo phūs q in quacunq; transmutatione manet ibm aliquod in actu illa trāsmutatio est alteratio: z si ponat q illa trāsmutatio est generatō generatio dicet alteratio. Illud p3 etiā ex processu sequenti magis exp: esse: q: sequit ibi: vir ergo ō ge. z cor. simplicis. Assignat. n. cām quare vir sit dubius de generatione oī: dicēs q plato insufficienter determinauit de eis. Non. n. scrutatus est de oī ge. z cor. q̄ de ea que est elementorum. Et verbis ergo phi p3 q ea que ibi determinauit de generatione sunt vir ad generationem cuiuslibet ipsorum elementa. Ibi aūt sm suam ppriam determinauit manifeste: q id ex quo est generatio: z id ex quo ē corruptio est tha in potētia tm: nec est actu quid: nec quātum: nec quale: z sic de aliis. Tale aūt non est aliqd: nisi mā intellecta sine forma oī: z ideo oz p intentionem phi q in illo ex quo generatio ē nulla forma remanet apud generationē: nec thalis: nec accidentalis. Illud. n. quod manet est illud ex quo est generatio. Unde vult q illud ex quo ē generatio est nō ens: z q illud nō est alterum subiectum sed mā: z ideo semp in substātijs vnius generatō est alterius corruptio z econtrario. Unde dicit q nihil actu manet apud generationem: qō p3 ex sequentibus: q: sequēter assignans dictam inē generationem z alterationē: dicit q alteratio est q manēte tha sensibili sit trāsmutatio in passionib' puta q corpus sanum sit languidum vnū z idem manens: q si aūt totum transmutat nō manēte aliquo sensibili in eodē subiecto: sicut ex semie toto sit aial z ex aqua aer tunc ē vnius generatio z alterius corruptio: z addit exp: esse postea sic. q nihil manet cuius alterum sit passio: vl accidens: vel generatio z corruptio est mā ppe z maxime ibm generatibis z corruptionis susceptibile. Et isto processu habet maxime sm suam phi q nunq; in generatione aliqua vna forma aduenit alicui subiecto existenti in actu p̄ p̄cem formā que remanet sz ex eius inductione vnius esse abiectionē alterius z solā mām esse ibm alioqn generatio eēt alteratio. Illud aūt pōt ostendi esse de mēte phi si p̄sideremus qō. 5. phy. ostēdit generationē nō eē motum ppter hoc q illud qō generat nō est ens. Distinguit. n. primo nō ens dicens q ois mutatio est de subiecto in ibm: vl de subiecto in nō ibm: vel de nō subiecto in ibm: z q nō ibm fiunt nō ens vl dupliciter: vno modo simplr: alio modo sm qd: vt apparet magis de quo ente dicat vl inēdat: z inter alios modos accipit nō ens qō nihil est in actu. Ubi manifestū est q nō pōt moueri: z ex hoc sic arguit. Illud qō nō est aliquid in actu sz simplr nō ens nō mouet: qō aūt generat est nō ens simplr: ergo qō generat nō mouet: z p hoc generatio nō est motus. Ad hoc aūt q illa rō valeat: opz q illud qō generatur sit nō ens simplr sic vt nō sit mobile. Si at esset ens p aliquam formā quātūcunq; imperfectā que cōstitueret corpus iam eēt aliquo modo ens sic vt moueri possz: Iz nō eēt in spē cōpleta. Oportet ergo q ipius quod generat nulla sit forma in mā: vt sic sit simplr nō ens: z ita sola materia remanebit apud generationem z nulla forma eius quod generat. Et vt istud manifestius appareat excludam cauillationē que istum processum impedire videt sm quosdam. Dicunt enim aliqui: q nō ibi nō accipit q illud quod remanet in generatione sit simpliciter nō ens: sed q illud qō generatur sic sit simpliciter nō ens actu. Licet aūt pre existat generationi qōq; quoddam corpus quod manet: z per generationē ipsius trāsit illud corpus p̄existens nō est illud corpus quod generat: nisi potentia tm. generatum aūt actu est ipm cōpositum ex p̄existēte subiecto z forma p generationem. Sed ista verba vana sunt: q: si recte p̄sideremus nō differt quātum ad ppositum vtrū accipiatur in rōne ibi q subiectum generationis sit nō ens simplr: vl tertio modo vl q illud susceptuum forme quod manet apud generationem sit nō ens simpliciter: q: quodcūq; dicat oportet q ratio ad hoc q valeat: q p̄cedat ex non entitate eius quod manet. Non enim potest ratio p̄cedere ex nō ente generatio sm illam formam solam que inducit per generationem: vt intelligat non ens solūz ppter carētiam illius: ita q sit ens p aliam formam. Sic enim est in omni motu: q id quod p̄ficitur nōdum est p formam que est terminus motus. Puta cum sit homo sanus: dum mouet ad sanitatem nō est sanus: q: deficit sanitas que est terminus motus: sed tm illa nō excludit nō sufficit ad ostendendum: q sanatio nō est motus: eo q illud susceptiuz sanitatis quod manet in sanatione sit ens quod moueri possit: cū sit homo: talis ergo nō entitas nō excludit transmutationem sibi contingentem nō esse motum. Procedit ergo ratio phi ex nō entitate generati simpliciter: vt scilicet nihil eius sit in actu: quod maneat in generatione: z hoc patet ex littera phylosophi ibidem. Dicit enim q aliquid est nō ens: aut nō album: aut non sanum quod tamē contigit moueri per accidens: est enim homo. Quod aūt simpliciter est non ens actu: vel non aliquid: hoc nullo modo contingit moueri. Hoc autem ideo dicit vt appareat q ratio sua nō p̄cedit de nō ente tali quod vno modo est aliquid actu: licet alio modo sit nō ens: alis ratio sua nullius esset vigoris. Si enim maneret aliquod corpus apud generationem illud esset ens ad motum ie habens passiue. Quod autem accipitur in rōne q id quod generatur ante generationem sit nō sit in specie completa sed etiam q nullo modo actus eius sit quod maneat apud generationem: verum est et hoc est nihil in actu: sed per solam materiam subiici generationi oportet. Et hoc est quod Comētator dicit: ibidem q cum esse materie p̄me non admisceatur actus: impossibile est quod moueatur. Et paulo post addit q generatio in substantia nō est motus: quoniam quod generatur in ea est nō ens simpliciter z esse in potentia quoniā transmutatur z exit de potentia in actum. Et non est ita de generatione accidentis transmutatū enim in ea est ens in actu licet transmutatū sm q est in potentia. C Esse sm consideratorem q ratio p̄cedit per causam: z per sequens demonstrando generatio nō est motus: vt ibidem dicit. C Si ergo concedit q generatio nō est motus: tamen apud generationez manet aliquid in actu ipse cōcedit effectum: z negat causam ipsius. C Istam cauillationem alij ponunt dicentes ppositionez phi. s. quod generatur est nō ens: simpliciter veram esse in rebus alatis: nō autē in rebus inanimatis quātum ad generationem: que est inductio vltime forme. Sed istud est impossibile: cum scientia libri phycorum sit de vniuersalibus naturę: z ita se extēdit tam ad animata: q ad inanimata. tum etiam q littera sua hoc manifeste excludit. Postquam enim ostendit q ge. z cor. nō sunt motus: sed mutationes per contradictionem, concludit ex hoc q omnium necesse est illam mutationem esse motum qui est ex subiecto in subiectum: talem autem dicat solum esse inter contraria vel media: z ita cum in substantijs nullus sit contrarius ergo sequitur q vniuersaliter ipsarum sit de omnibus substantijs q generatio earum nō est motus. C Et preterea illa cauillatio pus expulsa est per litteram phi: primo de generatione: vt dicit ibidem. Patet ergo sm phum q oportet dicere q nulla forma maneat in generatione: vt vltimo hoc meduenies. s. generationem esse alterationem. Comentator enim in multis locis ad intentionem phi: dicit primo phicorum q si materia prima haberet aliquam formā sibi ppotionatam tunc generatio in substantia esset alteratio. Dicit enim in libro de substātia orbis q generatio z alteratio differunt in hoc q Aristoteles vocat trāsmutationem inductionem in sua subiectum: ea gere suum subiectum nō esse ens actu: nō habere formam que subijciatur. Si enim haberet formam aliam recuperet: nisi illa destructa. Unum enī subiectum habere: nisi vnam formā impossibile est. Secundo q Comentator assignat cāz q mā dum habet vnam formam nō potest recipere aliam. q: impossibile est q vnum subiectum habeat: nisi vnam formam: z huius ratio supra dicta est q: scilicet vna inducit privationem alterius in materia. In libro autem suo de generatione: in materia. In libro autem suo de generatione: ne multa dicit ad istam questionem: z similiter in libro physicorum: sed q: eadem est sententia cum supradictis: ideo pertranseo ne propter multitudinem auctoritatum lectoris fastidium generetur.

C Explicit opusculum quadragesimum quintum sancti Thome de aquino de pluralitate formarum.

¶ Opusculū .40. fratris Thome de dimensionibus terminatis q̄ incipit. Postq̄ ꝑ principia. Hic tractatus ē idē cū opusculo .12. supius posito

¶ Incipit opusculū quadragesimum septimum eiusdem de natura sillogismoꝝ.

Quoniam scire est

eā rei cognoscere: cause aūt cuiuslibet entis ꝑ se līt ꝑtuor. f. ef. māteria: forꝫ. ⁊ fi. ad ꝑfecte cognoscendū vtrūq; oꝑ has ꝗtuor: eās cognoscere. Est ergo eā ef. sillogismi ala rōnalis forma ꝑpria. Cui sillogismꝰ est actus rōnis. ¶ Ad vocem sunt tres termini vt mā remota: ⁊ due ꝓpositiones vt ꝓpinqua. Et hec sibi ē in sillogismo sic i aliis rebꝰ aliarū ꝰ et materia ⁊ forma q. f. Et eis repte duplicem mām q̄ dicta ē. finis aūt eꝰ ē facere fidē seu notitiā ignote ꝑclionis. Forma vo eiꝰ est vtꝰ seu potestas inferendi ꝑclionē ex ꝓmissis. Et hec tangit ꝑ diffinitionē sillogismi. Mās autē formā circūdocunt figura ⁊ modus. Figura.n. est dispositio medij ꝛ subiectionē ⁊ ꝑdicationē: que ſ. dispositio tripliciter variat: q: aut medi⁹ terminū subiicit ⁊ ꝑdicat semel in ꝓmissis: ⁊ sic est ꝓma figura. Dicit aūt hec dispositio ꝓma figura: q: medium hz ꝓfectionem rōnem medij qđ participat naturā extremoꝝ in subiiciendo minoris extremitatis ⁊ maioris in ꝑdicando. Aut ꝑdicat bis ⁊ sic est secūda figura. Que secunda dr q: deficit a ꝑfectione medii. In ꝓma.n. figura medius ē medū fm rōnem ⁊ fm positionē: in secūda aūt est ꝓmus fm positionē cū sit supa extremitates. Aut subiicitur bis ⁊ sic ē tertia figura: que dr tertia: q: medium ē tertiū fm positionē cum sit infra extremitates. ¶ Sciendū aūt q̄ figura ꝑpie reperitur in mathematicis trāsumptiue aūt in sillogismis: Ad similitudinem figure triāgularis. Nam sicut triāgulus ē clausio triū linearum in tribꝰ angulis: ita sillogismus est ꝓcursus trium ꝓpōnum. f. ma. mi. ⁊ con. in tribus terminis. ¶ Modus aūt est determinata qualitas ⁊ ꝗtitas ꝓpōnum ꝓmissarum ad hoc vt ex eis sequat cōclusio: que gdez ex certis regulis traditis a ꝑbo in ꝓmo ꝓz colligit quarum q̄dam sunt cōes tribꝰ figuris quedā ꝑticularibus vel indefinitis vel singularibꝰ nihil sequit in aliqua figura: sub particulari intelligendo tam indefinitā que in materia ꝛtingenti eqpollet particulari vt ꝑbs dicit ꝙ singulare. Oꝑter ergo vt dicit alteram esse vlem. Hō huius regule ē q: nō sequit: q̄ aliqua duo participant aliquod medium particulariter q̄ ꝓpter hoc illa duo sint eadem. Verbi gratia. Album ⁊ grāmaticus participant idem medium qđ est homo cum qdam hō sit albus ⁊ grāmaticus: sed ex hoc nō sequit q̄ album ⁊ grāmaticum sint eadem simplr. Cū nō valet hec argumentatio. Quidam hō ē grāmaticus: q̄dam albus est ergo quedā albus ē grāmaticꝰ imo est fallacia ꝑtis: vel fm qđ ⁊ simpliciter. Alia rō ꝑt esse quam ꝑbs iducit: q: aut nō erit sillogismus ⁊ hoc q: petet ꝓncipium: aut nō erit ad ꝓpositum. Et sit hec ꝛclio ꝑbanda. Musica est studiosa ⁊ assumant hec ꝓmisse. Quedā voluptas est studiosa: musica est voluptas: ergo ꝛc. Maior: cum sit particularis aut habit ꝑ illā voluptate particulari que est musica: ⁊ tunc petit conclusio ꝑbanda: aut habit ꝑ aliqua alia: ⁊ tūc sillogismus erit qdem: sed nō ad ꝓpositum intentam. Sic ergo oꝑz q̄ altera ꝓmissarum capiat vlr vt sit sillogismus. ¶ Sed ꝛtra dictam regulam videtur esse ꝑbs q̄ docet sillogizare ex puris particularibus ꝑ sillogismum expositorium: q̄ in tertia figura. ¶ Ad hoc dicēdum quod cum dr ex puris particularibus nō fieri sillogismum: intelligatur vere ⁊ simplr sillogismum qui hz ꝑfectā rōnem sillogismi. Sillogismus.n. expositorius non est vere sillogismus: sed magis quedam sensibilis demōstratio: seu q̄dam resolutio facta ad sensum ad hoc vt ꝙsequētia q̄ vera erat fm intellectum ex cognitionē declaret in sensibili. ¶ Secūda regula ē q̄ ex puris negatiuis nihil sequit nec sit sillogismus. Huius aūt rō ꝑt esse: q: ois sillogismus aut affirmat aliqd de aliquo ⁊ ē affirmatiuus aut negat aliqd ab aliquo ⁊ ē negatiuus. Si affirmat aliqd de aliquo in ꝙlone oꝑz q̄ hoc sit ꝑ aliqd cōueniens qđ qdem erit medium: ⁊ ideo vtraq; ꝓmissarum necessario erit affirmatiua. Si aūt removeat aliqd ab aliquo oꝑz q̄ hz sit ꝑ aliquod tertius ꝓueniens vni illoꝝ ⁊ repugnās alteri: qđ ſic gdez erit medium. Et sic ꝑz q̄ i sillogismo negatiuo oꝑz alteram esse affirmatiuā. ¶ Dīt aūt quedā q̄ rectificant ꝓmam figurā ⁊ sunt due regule. quedaz scḋam ⁊ sunt ē due: quedā tertiā ⁊ ē vna. In ꝓma figura regula ꝓma est q̄ maior dz esse vlis alis nō fieret sillogismus. Cuius rō est q: maiori existente particulari ꝛtingeret medium esse cōmunius extremis: de quo particulariter sumpto posset ꝑdicari maior extremitas affirmatiue vel negatiue. Si affirmatiue cōtingeret capere extrema cū medio repugnantia: ⁊ tunc nō sequeret vera conclusio affirmatiua vt si fieret sic. Quoddam animal ē asinus: omnis homo est animal deberet seq̄ hec conclusio ergo. quidam homo est asinus: que est falsa ꝓmissis existentibꝰ veris. Nullus si capiatur negatiue ⁊ particulariter contingeret esse ꝓpositas: vel vt ſupius ⁊ inferius ⁊ tunc falso negaret vnum de altero in ꝙlone: cum tamē ex ꝗtate ꝓmissarum deberet sequi cōclusio negatiua. Vt si fiat sic. Quoddam animal nō est bōs: ē rubicūdus est asinus. Et ꝓbus deberet seq̄ hec ꝛclio: ergo quoddam rubicūdus nō est bōs: que qdem esset falsa ꝓmisse sibi vere. Patet ergo ex quo cā tali dispositione aliquādo cum ꝓmissis veris siatur ꝛclio falsa q̄ nō est fm formā sillogismi. Dis qdez dispositionem sillogizar i omni materia si ꝓmisse sint vere. ¶ Decūda regula est q̄ in ꝓma figura ꝓmissarum nō debet esse negatiua. Cuius rō est: q: si aliter fieret accideret fallacia ꝑtis ꝓcedendo. f. cuz negatione medij de minori extremitate: quod q̄tis que ē superior ad medū. Vt si fiat sic. Omnis homo est animal: nullus asinus est homo: nō sequeretur ergo nullus asinus est animal. ¶ Posset aūt vtrūlibet regule alia cōis ratio assignari: q̄. f. sillogismi ꝓme figure ꝓficiunt per dici de omni ⁊ dici de nullo: his aūt ꝓmissis repugnat maiorem esse particularem vel minorem negatiuam vt ꝓz intuenti rōnes dictoꝝ ꝓcipioꝝ. ¶ In secūda figura ꝓma regula est q̄ maior dz esse vlis. Cuius rō est: q: cuius sillogismi defectū a sillogismo ꝓme figure per cōuersionem maioris in terminis: ⁊ ideo fieri debet ubi oꝑz maiorem esse vlem ita ⁊ hic. Vt ꝓbetur istius regule ꝓ inuētionē in terminis: vt deus est supra. Nam si maior capiat particulariter ꝛtinget maiorē extremitatē ē supra medū ⁊ supra minorē extremitatem. Quod.n. probatur inferius ꝑdicari de superiori particulariter sumpto: ita medium posset ꝑdicari de maiori extremitate particulariter ⁊ ꝛtingeret extrema ee cōuertibilia vel se habere vt superius ⁊ inferius: et tunc nō sequit conclusio negatiua vera. Affirmatiua aūt nō poteſt sequi: q: in hac figura semp concludatur negatiue. Vt si fiat sic. Quoddaz animal nō est homo: omne rōnale est homo: non sequitur q̄ nullum rōnale sit animal. ¶ Decūda regula est q̄ oꝑz alteram ꝓmissarum esse negatiuā: quia ex vtralz affirmatiuis in secūda figura nihil sequitur. Cuius rō est q: si vtraq; sit affirmatiua tūc medius erit supius ad extrema disparata quoꝝ neutrum de altero ꝑdicatur in ꝙlone. Non.n. sequitur si aliquod vnū inest duobꝰ q̄ ꝓpter hoc vnum insit alteri. Posset et vnum sopius affirmari de duobꝰ inferioribꝰ quoꝝ vnuz esset sub altero: ⁊ ita non posset vnum de altero negari: ⁊ ita non sequitur ꝙlo affirmatiua nec negatiua vbi vtraq; ꝓmissarum sit affirmatiua. Sed tūc queritur si oꝑz alteraz esse negatiuā: quare nō determinate magis vel minus sed indifferenter alterā. Dicit q̄ huius rō est: q: ⁊ non determinate alterū medius equaliter respicit extrema ⁊ ideo ſ. ſic se ꝓbat: ꝙ ſtum ad sillogismum nō refert de quo affirmatur vel negat. Utroq;.n. modo sit sillogismus ꝙ diuersimode. ¶ In tertia figura est vna regula. f. q: minor semper ē affirmatiua. Cuius ratio est: quia non sequit q̄ si aliquod universale sit repugnās alicui tertio q̄ ꝓpter hoc ⁊ superius quod ꝓpositum fieri huic si minor esset negatiua: quod ſic ꝓz. Medium.n. est sub extremitatibus maior: alia est supra medium ⁊ minor extremitas: ⁊ ideo non oꝑtet q̄ tale repugnet maiori in conclusione. Vt si fiat sic. Quidam homo ē animal: nullus homo ē asinus non sequit ergo quedā asinus non est animal: ⁊ sic non sequit conclusio negatiua vera. Nec affirmatiua: quia poteſt esse q̄ extrema ſibi repugnēt ꝛtpz si capiat hi termini: animal. lapis. homo. Vel ꝓt esse ratio quia terna figura ꝛtdicta ꝓbatur a prima per ꝓpriam minorē. Et ideo sicut oportuit ibi minorē esse affirmatiuā ita ⁊ hic.

Non aūt latet nos q̄ aliquando ex ꝛtingentibus contra ꝓpias regulas concludere vel ꝛtcludere: sed hoc non erit ex necessitate terminoꝝ sillogistice sed ex necessitate materie: q. f. vel termini sunt conuertibiles vt quando concludit ꝛtclusio affirmatiua: vel repugnātes vt quando concludit negativa. ¶ Addanē aūt dicte regulis ꝙdam alie respicientes magis ꝙlonē. ꝗ ꝓmissa quarū quedā sunt ꝛtdes quedā ꝓpie. Dee si dr. Prima in omni figura. Si aliqua ꝓmissa ē particularis oꝑz ꝙlionē esse particularē: cuius rō est ꝓt: q: si altera ꝓmissarū ē particularis medius ꝓuenit alteri extremitati particulariter in illa ꝓmissa. Et q: non ē ꝓuenientia inter extremitates nisi ꝑ nām medij non plus ꝓuenit extremitas cū extremitate ꝓticulari ꝙ altera extremitas eiꝰ medio. Unde in ꝙlone oꝑz extremitatē extremitati ꝓuenire particulariter: sicut in ꝓmissa medius ꝓuenichat particulariter alteri extremitati. Nec ē si sit particularis negatiua q: extremitas dissentiat ab extremitate ꝓticulariter ꝙcludente: sic medium ab extremitate in ꝓmissa. Secūda regula est. Si altera ꝓmissarū ē negatiua oꝑz ꝙlionem esse negatiuā: cuius rō est: q: ꝙ discedunt a tertio oꝑz q̄ iter se discedant. Cū ē extremitates discedant in medio: q: vni ꝓuenit alteri repugnat: necessario iter se discedunt: quare cū ꝙlo sit ex extremitatibꝰ oꝑz vnā ab alia remouere: ⁊ sic cōcluere negatiua altera ꝓmissarū esse negatiua. Ex ꝓmissarū quedā spectant ad ꝓmā figurā: quedam ad secūdā: quedā ad tertiā. Deo ꝓma sunt due. Prima ē q̄ ꝙlo semp assimilat maiori ꝗtate: ⁊ minori in ꝗtate: cui rō ē q: ꝙlo ē ꝓ maiore ꝛtium ad ꝓdicatiū: ꝛz.n. idē ꝑdicata cū maiore

r minoris ꝑmum ad subiectū: qualitas aūt ē dispo
ītio ꝓdicati quali forme: ḡtitas aūt ē dispositio
ītiecti quali māe. Vtī ēo dcto participat ꝓdica
tum a maiori r subiectū a minori affirmat maio
rem dispositionē ꝓdicati r minori in dispositiōe
subiecti. Decisa regula est q̄ ea ꝓblemata con
cludunt per primā figurā: hec est tam vlis q̄ parti
cularis tam affirmatiuā q̄ negatiua. ℂ Secūda fi
gura ē vna regula. s. q̄ in ea nō concludit nisi nega
tiue. Causa rō est: q̄ oportet alterā ꝑmissarū ee negā
tiuā. Causa rō est: q̄ oportet alterā ꝑmissarū ee negā
tiuam vt ostensum est r quādo ista ē no. esse cō
clusionē esse negatiuā. ℂ In tertia ē vna similiter
clusionē esse negatiuā. ℂ In tertia ē vna similiter
s. q̄ ois conclusio ē particularis r nunq̄ vlis. Cu
ius rō est: q̄ termini communicant in vno tertio extr
q̄ vniuersaliter tertiū ultra communicat: non ō opz
q̄ illa duo inter se tm aliter conueniāt vel sint idē
quod ideo est q̄ contingit maiorē extremitatem
sit minus esse q̄ minorē. Vndeūq̄ cōclusione ma
ioz non ꝓdicabit de minori vlr. Vt ois homo ē
risibilis: omnis bō est alal: non sequit ergo omne
alal est risibile sed bene: ergo quoddam animal
est risibile.

Abinis ergo regulis cū suis rationibus que
rectificant syllogismos de esse restat dze
b uter tangere regulas rectificantes syllo
gismos de modo. Ad cui⁹ euidentiā sciendū ē q̄
triplex ē syllogismus. Quidā constat ex ꝓpositio
nibus simplicibus inherentie de quo dcm est. Quī
dam aūtem ex vtraq; ꝑmissa de modo. Quidaq;
ex altera de modo r altera de inesse r dr syllogis
mus mixt⁹. Si ex vtraq; modali: aut erit ex vtra
q; de necessario aut ex vtraq; de ꝓtingenti. Sub
necessario aūt intelligit r ipossibile ꝛc ie sumptuz
i. cū negatione apposita verbo. Vnde idē ē neces
se esse r impossibile ē nō esse. Idem. n. ē indiciū
vtriusq;. Sciendū ēt q̄ dictum in ꝑmissis q̄ i cō
clusione semp accipit ꝓtingēs nō necessarium qō
dr in ꝓtingenti nato r indefinito seu ad vtrūlibet.
Si ergo fit syllogism⁹ ex vtraq; de necessario salua
tis regulis ꝓhabitis in omni figura pōt fieri bo
nus syllogismus ꝛcludēs de necessario r p ꝑmissas de
inesse. Si vō fiat ex vtraq; de ꝓtingenti semp fit i
ꝑma: seu ambe sint affirmatiue seu negatiue: seu
altera nīs: hoc solo excepto q̄ si maior sit vlis cō
clusio erit de ꝓtingenti r nō de inesse. Si autē fue
rint ex vtraq; negatiue: puersa minori vel vtraq;
in affirmatiuā: erit syllogismus. ℂ Est aūt sciēdū
q̄ oēs ꝓpositiones de ꝓtingenti nō necessario ha
bent affirmatiuā figurā r puertunt ad se inuicem
affirmatiue negatiue: r cōtra: vt pbat pbs ꝑmo
ꝑnoz. In secūda aūt figura ex vtraq; de ꝓtingen
ti nō fit syllogismus: cui⁹ rō ex superioribus p̄z: qa
s. ex puris affir. in secūda figura nō est syllogism⁹.
Propositiones aūt de ꝓtingenti vt dcm est affir.
sunt oēs in secūda figura. In tertia vero figura ex
vtraq; de ꝓtingēti non fit syllogismus nisi vtraq;
sit particularis. ℂ Si vo fiat syllogismus mixtus
aut ē ex vna de inesse r altera de necessario: aut ex
vna de ꝓtingēti r altera de inesse: aut ex vna ō ne
cessario r altera de ꝓtingēti plurib⁹ modis ō
fit mixtio. Sciendū ergo q̄ in omni tali mixtōe.
s. de inesse r ꝓtingēte semp de inesse vz accipi sim
pliciter r nō de inesse vt nūc. Dicit aūt ꝓpositio ō
inesse simpliciter in qua ꝓdicatū ꝑ se inest subie
cto seu sit de gḋrate eius ꝑtium ad ꝑmū modū
per se seu nō: sed fluat ex ꝓncipio eius: vt cum p
ꝑma passio dicit de subiecto q̄tum ad secundum
modū. Dicitur ēt de inesse simplr quādo ꝓdicat
aliquod accīs cōmune quod sequit totā speciem
sm omne tēpus sicut nigredo inest corvo r ethio
pi. Quando aūt multo ītoy modoy ꝓdicat aliq̄d
de subiecto est de inesse vt nūc: vt hec. omnis ho
mo currit. Si ergo sit mixtio de inesse r necessa
rio: in ꝑma figura est talis regula. Maiore existen
te de necessario r minori de inesse simplr: nō vt
nūc sequit ꝯclusio de necessario. Si aūt ecōuer
so fiat. s. maiore de inesse r minore de necessario
sequit ꝯclusio de inesse r nō de necessario: quoruz
rō est q̄: cū ꝯclusio participet cū maiore in ꝓdi
cato vt dcm est: modus aūt necessitatis r contin
gentie sit dispositio ꝓdicati in cōparatione ad sub
iectum: ꝯclusio participabit eodē modo: quod
nō potest fieri quando minor ē ō necessario r ma
ior de inesse: bene tñ tūc sequit ꝯclo de inesse. In
plus. n. est inesse simplr q̄ necessario. Duc. n. ne
cessario in instans: instans simplr: r non econtra. In se
cūda vo figura est talis regula. Vniuersali negati
na de necessario existe r altera de inesse sequit cō
clusio de necessario. Si vo aliter fiat nō sequit de
necessario: q: si affirmatiua fuerit de necessario r
negatiua de inesse sequit ꝯclo de inesse cui⁹ rō est
q: secūda figura q̄tum ad oēs suos modos vlēdit
dit a secūdo modo ꝑme figure i quo maior ē vlis
negatiua r in ipm reducit vt sup: a p̄z. Et ō sicut
ibi oportebat vlem negatiuā q̄ ē maior: eē de ne
cessario vt sequeret talis ꝯclo: ita i hac figura opz
q̄ talis negatiua post reductionē i ꝑma sit maior.
Ex quo p̄z q̄ in quarto scōe figure nā pōt fieri vlis
mixtio q̄tū ad ꝯclonem de necessario cū nō bēat
aliquā vlem negatiuā. In tertia figura est talis re
gula in modū affirmatiōis r negatiōis. Vlī affir.
vel neg. existe de necessario sequit ꝯclo talis: alr
non: cui⁹ pōt reddi eadē cā q̄ sup: a: q: post reduc
tionē ad ꝑmā figurā vlis fiet maior: quā opz in ꝑ
ma ee de necessario. Per qō p̄z q̄ circa ꝑmū r se
cūdū tertie fiūt q̄tuor syllogismi vlr mixti accipi
endo vtrobiq; de necessario. ℂ Sequit de scōa
mixtione. s. de inesse r ꝓtingētis. Ad cui⁹ euidētiā
sciēdū q̄ vt dicit ꝑbs ꝑmo ꝑnoz ꝓtingēs capit vno
mō vt ēt necessariū dr ꝓtingēs. i. nō ipossibile: alio

modo vt ēt nō necessariū. Dē hoc aūt duob⁹ mo
dis dr ꝓtingēs equocātur de quib⁹ figura figu
ficatiua. Alio mō capit vt stat in sua cōmuni nom
spōne vt est alterū trium modoy existentiū nom
gēs possibile seu sm rationem sue cōmunis. Dē cla
rius loquēdo: aliat pōt capi trib⁹ modis. Vno mo
do prōnaliter: alio mō p irrōnalitē: alii duo modi sūt
et⁹ dicte. Tertio mō pōt ꝓsideran ut ꝓhoc aut p il
lo tertio. p hanc formā vti indifferēs. i. aliat se habē
nec necessariū sit ꝓtingēs ꝑhat ꝑhabilitatē ꝛ equo
cātē: aliud vo distāte ab actu ō vtriusq; dr ꝓtingēs.
Hoc aūt necessariū duas hz spēs. Vna ē ꝓtingens
natū q̄ quidē hz cām ire posse et. Hz q̄ talis cā
cause. Alia ē ꝓtingēs innatū. i. determinatū vel i
certū siue ad vtrūlibet. Dicit aūt sic q̄ multā cām
hz quare magis se hēat ad vnā partē ꝛ ad alia. Ri
cit hz ꝓtingēs natū. Ē qualr. n. pōt esse r non esse.
Et de isto dicit Aristoteles in libro peryer. q̄ nō
sequitur ad necessarium. Finis.

℣ Explicit opus beati Thome aquinatis de na
tura syllogismoz.

℣ Opusculū q̄dragesimū octauum fm magistruz
petrū de bergamo i tabula sua ē sūma tot⁹ logi
ce. Quē tractatū multi labor⁹ quesitū nullibi po
tuimus inuenire: ꝛ nec ei⁹ mutū magister petrus ō
bergamo ꝓdict⁹ iter opuscula ponit: quare ipm ꝑ
in loco in sua tabula allegauerit. Sigillū ē aūt q̄ ēt
ad eius manus non puenerit.

℣ Incipit opusculum. 49. eiusdē de sensu respectu
singulariū r intellectu respectu vlium.

Circa cōsideratio

c nem sensus quare sit singulariū r i
• rellectus vlium r quo vtia sint in
alia: sciēdū ē circa ꝑmū q̄ sensus est
virtus in organo corpali: ītellect⁹
aūt ē virt⁹ penit⁹ imālis r nōē actus alicui⁹ organi
corpalis. Vnūquodq; aūt recipit ē alio quo ꝑz mo
dū sui. Ois aūt cognitio fit ꝑ id q̄ cognitū ē alio quo
mō i cognoscēte. s. fm similitudinē: nā cognoscēs in
actu ē ipm cognitū i actu. Opz ḡ q̄ sensus corpalr
recipiat similitudinē rei q̄ sentit. Intellect⁹ aūt recē
pit similitudinē ei⁹ q̄ ītelligit īmālr r incorpalr. In
diuiduatio aūt nāe ēdis in reb⁹ mālib⁹ r corpora
libus ē ex mā corpali sub determinatis ꝑtibus
nibus ꝓcta: vle aūt ꝑ abstractionē ab hmōi mā
mālib⁹ ꝑdicabilis indiuidualis. Patet q̄
vniuersale rei ꝑcipit in intellectu respectu ꝑtiū q̄ est
singularis: recepta in intellectu respectu ꝑtiū q̄
uem nature vle. Ē tñ idē ē q̄ ipsius cognitio sin
gularis intellect⁹ aūt vlis quoq; hmōi sit. ℣ Circa
hoc sciēdū ē q̄ vle pōt capi tripliciter. Uno mō ꝑ ipa
natura cui⁹ est habere intentionem vniuersalis: alio mō
ꝑ ipa intentionē ipm se: sicut albū pōt dici illud cui
accidit esse albedo: vel ipm ens q̄ ill habet albedinē.
Tertio aūt mō ꝑ ipa natura cui accidit vniuersalitas ꝑ ipa natu
ra huius hz ꝛ ꝓpter ea. Uno q̄dē mō ē q̄ ē mā
naturalis: aliud aūt immāle ens q̄ ē intellectus. Pri
mo q̄dē mō nō pōt ea aliquid ꝓprie ꝓdicare nisi
q̄ ipsa natura singularis. Aduenit ḡ vlis intentio
ipsi q̄ existit ut a materia singularis. Nō pōt aūt
abstrahi a materia singularis realr sicut ꝓpositi
ei poterāt. Nō. n. ē homo nisi ꝑ hoc esse⁹ Unus
esse⁹ sicut ꝑbs ꝑhat. 7. metꝛ. Ē cumꝛ ē q̄ vlis
mana nō hz ē ꝓter ꝓpria singularia nisi ꝑ solū
intellectū. ℣ Secūdo intellect⁹ ē talis nō apprehē
dat nām eōm ꝓter ꝓpria singularia sua: quia
ēt nō pōt ita ꝛ nā ē. Nō. n. apprehēdit intellect⁹ q̄
nā eōm sit sine ꝓpriis singularibus: ꝛ apprehēdit
nām eōm nō apprehendēdo ꝓpria singularia ꝛ
hendēdo falso. Sicut si ab hac albedine separet albe
do ꝛ modo q̄ intellect⁹ intelligat eā nō ee alibi esse
apprehēdo talia. Si aūt sic separet albedo ab hac
albedine q̄ apprehēdat nō apprehendā albedinē nō est
apprehēsio falsa. Nō. n. existit ad veritatē apprehē
sionis q̄ apprehēdat rē aliquā apprehēdat oīa q̄ ei
sunt. Sic ḡ intellect⁹ abstrahēdo talia ab hac albedine
a ꝑbus indiuiduis intelligit nām generis non intelli
gēdo ꝑtes. Et sic abstrahit ꝑbs ab hac albedine
ipsam intelligit nām ꝑbis nō intellect⁹ ꝑbis ab hac albe
dine intelligit nām ꝑbis nō intellect⁹ ꝑbis ab hac albe
dine. Sic ḡ ꝑz q̄ nature cui nō pōt attribui in
tēno vlitatis nisi ꝑ hoc ē q̄ hz in alia ꝛ in intellecta
Sic ē tertiū ē vnū de multis aut intelligit ꝑter ꝓpri
as idiuiduātias: ꝛ vnū in multis vt idiuiduus vl
inferioris ꝑ q̄ in ꝑtibus sunt vnā. Uni relinquitur q̄
vlia sm q̄ vlia nō sunt nisi in aīa. Ipse aūt intellect⁹
quus accidit intentio vlitatis sit in re⁹. Et ꝓpter
hoc ea significāta nāe ipsas ꝓdicant. de aliis
dicendo autem nōa significata aīa ut ꝓnoce. Sor
tes. n. ē homo sed non ē species. Finis.

℣ Explicit opusculū. 49. Nunc Thde aquinat⁹ de sen
su respectu singulariū r intellectu respectu vlium.

℣ Incipit opusculū. 50. eiusdē de inuentione medii.

Omā p̄mcap̄ū

q syllogizandi vnūquodq; ꝓpositorū
nem ē medius terminus: ideo vt
possimus dare modum syllogi
zādi ad vnāquāq; ꝓpositionem
de inuentione medii terminī nōc est determinandū.
Cum igitur propositionum alia sit vniuersalis

alia particularis: vniuersalium alia affirmatiua alia negatiua: de inuentione medij ad syllogizandum vniuersale affirmatiuũ qđ est dictum. Ergo ad syllogizandum vniuersale affirmatiuũ qđ est dictum: quattuor subiecta sunt assumenda ꝑ medio id quod sequitur subiectum: et antecedit predicatum. Cuius cõclusio hec est: vniuersalis affirmatiua nõ syllogizatur nisi in primo modo prime figure: ẽt in hoc oꝫ medium antecedere predicatum ꝓpositionis syllogizãdo cui vniuersale subiciuntur: et sequit subiectum cuiuslibet cum vniuersali ꝑdicet de ipo. verbi gratia. Omnis homo est animal. Omnis dõ est animal hec ꝓpositio est syllogizanda. Omnis dõ est animal: quod sequit subiectum: et repugnat ꝑdicato: et ideo ad ipm modus ꝑme figure: et primũ secunde: vt quod repugnat subiecto: et sequat predicatum quo ad ipm modi secũde figure cuius cõclusio hec est: quod vniuersalis negatiua nõ syllogizat: nisi in tribus modis ꝑdictis: et in duobus primis modis medius terminus sequit ad subiectum: et repugnat predicato. In tertio modus terminus repugnat subiecto: et sequit ad ꝑdicatum: verbi gratia: si hec ꝓpositio est syllogizanda. Nullus homo est lapis: conueniens medium ipius in duobus primis modis est risibile: qđ id sequit ad subiectum: et repugnat ꝑdicato. In tertio vo syllogismo conueniens medium est insensibile: qđ id repugnat subiecto: et sequitur ad ꝑdicatum. Ad syllogizandũ aũt particulare affirmatiuũ sumendũ est ꝑ medio id quod sequit ipm et antecedẽs ad ꝑdicatũ: et antecedẽs ad subiectũ et ꝑdicatum. Cuius cõclusio hec est: q: particularis affirmatiua nõ cõcludit: nisi in prima et tertia figura: et vt concludat in prima oꝫ q medium antecedat predicatuꝫ et subiciat ei: et q sequat subiectũ cũ ꝑdicatur de eo. Si vo cõcludat in tertia oꝫ mediuꝫ antecedere vtrumq; s. subiectũ et ꝑdicatũ cũ subiiciatur vtroq: verbi gratia si hec ꝓpositio ẽ syllogizanda. quoddaꝫ animal est substãtia: conueniẽs medium eius in prima figura est sensibile: qđ id sequitur subiectuꝫ et antecedit ꝑdicatum. In tertia vo figura conueniẽs mediũ est hõ: qđ antecedit vtrũqꝫ s. ipm et ꝑdicatũ. Ad syllogizanduꝫ aũt particulare negatiuũ sumẽdũ est ꝑ medio id quod sequit ipm et repugnat ꝑdicato: vt id qđ repugnat subiecto et sequit ꝑdicatuꝫ: cuius cõclusio hec est: q: particularis negatiua concludit in omni figura: et si concludat in prima oꝫ mediuꝫ sequi subiectũ cũ predicet de eo: et repugnare ꝑdicato cũ removeat ab eo. Si aũt concludat in secunda: oꝫ mediuꝫ seq ipm et repugnare ꝑdicato quo ad tertiuꝫ modum: vel repugnare ubi recto et sequi predicatum quo ad quartuꝫ modum. Si vo concludat in tertia: oꝫ mediuꝫ antecedere ipm cui subiiciat ei et repugnare ꝑdicato cũ predicatũ removeat ab ipso: verbi gratia: si hec ꝓpositio est syllogizanda quidam hõ nõ est animal conueniens medium eius in prima figura et extra in termino cõe figure est risibile quod sequit ad ipm: et repugnat predicato. In quarto aute secunde figure conueniens medium ẽ risibile qđ repugnat subiecto et sequit ꝑdicatuꝫ. Conueniẽs vo medium in tertia figura est risibile qđ antecedit ipm: et repugnat ꝑdicato. Conuertibilia.n. antecedit et sequunt ea cum ꝙbus sunt conuertibilia: ideo risibile antecedit et sequit hominem.

¶ Explicit opusculum quinquagesimũ. s. Tho. aq natis de inuentione medij.

¶ Incipit opusculum quinquagesimum primũ eiusdem de nã luminis.

Onsiderandũ est

c de nã luminis: et de eius necessitate ad videndum: et de nã dyafani. Circa primum sciendũ est: q diuersi diuersimode opinati sunt. Plures gdam dixerunt lumẽ esse corpus ad qđ falso sunt moti ex quibusdã locutionibus ꝙbus vtimur loquentes de lumine. Confitemur. n. dicere q radij trãsit ꝑ aerem: et q radij reuerberant: et q radij intersecant: q ola vident cẽ corpoꝫ. Que gdẽ opinio stare nõ põt ꝓpter rõnes quas pbs ponit in li. de aĩa: et plures alias facile ẽ adducere. Non.n. facile est assignare qũo hmõi corpus protũ emisperium nostrũ subito multiplicet aut generet aut corrumpat qũo etiã sola interpositio corporis opaci esset cã corruptionis huius corporis in alia parte dyafani. Quod aũt dictũ est de motu lumis aut reuerberatõe ipius medii. dictũ est: sicut ꝑ possemus dicere q calor ꝓcedit dũ aliqua de rosso celestium: vt reuerberãt dũ hꝫ obstaculũ. Quidam vo alij dixerũt q lux est quedã alia nã vt qualitas spãlis argumẽtatũ sumẽtes ex hꝫ q in rebꝰ intellectualibꝰ vtimur nõe lumis. Dicimꝰ. n. i hꝫs intellectualibꝰ ẽ quoddã lumẽ intellectuale seu intelligibile. Sed hꝫ est ipossibile. Impossibile.n. est q aliqua spãlis nã et intellectualis cadat in apprehensione sensus. Cum.n. sensus sit potentia corporea nõ põt eẽ cognitiuus nisi corpaliũ rerum. Si gs aũt dicat q aliud ẽ lumen spãle ab eo qđ sensus percipit cũ eo ẽ ꝓsentiẽdum dũmodo hꝫ habeat q lumẽ qđ visus percipit nõ est nã spãle. Nihil.n. prohibet eẽ nomẽ imponi rebus ꝺiuersis. Quia aũt lumine et his que ad visum pertinent vtimur in rebus spiritualibus contingit et nobilitat ẽ sensus visus qui est spiritualior inter omnes sensus quod pz ex duobus. primo quidem ex obiecto suo. Nã aliqua cadũt sub visu sm ꝓprietates in ꝙbus

eẽcient sperica corpora cum celestibus. Tactus aũt ẽ percipimus ꝓprietatũ que sunt penes elemẽta. Calidi et frigidi et huiusmodi. Gustus vero et olfactus ꝓprietatũ que competũt mixtis ex humidum et siccum. Auditus aũt cadit ex motu localis qui ẽ communis cũ corporibus celestibꝰ et inferioribus sed species motus que cadit sonũ non cõpetit corporibus celestibus sm suam Aristotelis. Unde et ipa natura ditus et ꝓpinquior: et alij sensus magis remoti. Secũdo apparet q sensus visus ẽ spiritualior et modo immaterialis. Nã in quolibet alio sensu nõ fit immutatio spãlis sine naturali. Dico aũt immutationẽ naturalẽ, qđ qualitas recipit in patiente esse naturale: sicut cũ aliquid infrigidat: aut calefacit aut mouet sm locũ. Immutatio vo spiritualis ẽ sm q species recipit in organo sensus ꝓ medium sic recipit species sensibilis in sensu sm suum esse quod hꝫ in rem sensibili. Patet aũt q in talibus. Calefit.n. et infrigidat aliqd per tactũ calidi et frigidi et nõ fit immutatio spãlis tm. Similiter immutatio odoris fit cũ quadaꝫ fumali exhalatione. Immutatio soni fit cũ motu localis: sed immutatio visus sola est immutatio spãlis. Unde pz q visus inter oẽs sensus ẽ spiritualior et post hunc auditus. Et ꝓpter hoc hꝫ duo sensus sunt maxie spirituales et soli sunt disciplinabiles. Et hoc de hiis que pertinẽt ad visum. ¶ Alii vo dicũt q lux non est nisi quidẽtia coloris. Sed hoc apparet falsum in his que ꝺ nocte lucent: et tamẽ eoꝝ color occultat. ¶ Alij vo dicũt q lux est forma substantialis solis: et lumẽ a luce descẽdens hꝫ esse intẽtionale: sicut color in aere. Utrũqꝫ aũt horꝝ est falsum. Primũ quidem q: nulla forma substantialis ẽ sensibilis per se sed solo intellectu cõprehẽsibilis. Et si dicatur q id quod videt de sole non ẽ lux sed splendor: bene ꝓcedẽdum est de nole: dũmodo hoc qđ dicimus q visu cõprehendit nõ sit forma substãlis. Secõm similiter q falsum q: que solũ habẽt eẽ intẽtionale nõ faciũt transmutationẽ naturalẽ. Radij aũt coꝝ celestiũ trãsmutant totã materiam inferiorũ. Unde dicimus q sicut corpora elementaria habẽt qualitates actiuas per quas agũt: ita lux est qualitas activa corporis celestis ꝓ quã agit et ẽ in tertia specie qualitatis. Cũ aũt sit qualitas primi corporis alterãtis nõ hꝫ ẽsse: q: luci nihil est ẽsse: ideo in suo susceptibili non põt habere ẽsse dispositionẽ. Et ꝓpter hoc suã passiõ. s. dyafanũ semp ẽ in vltima dispositione ad formã: et ꝓpter hoc statim illuminat. Calefactibile aute hꝫ ẽsse dispositionẽ ꝓpter hoc nõ est semp in vltima dispositione ad formã: et ideo nõ statim calefacit sed ꝓgressum habet. Ita ergo participatio lucis effecta in dyafano vocat lumẽ. Et hoc ipm vocat ad corpus lucidum: hoc vocat radium. Ex hoc contingit et reuerberationem radij ad corpus lucidum vocat splendor. Lumẽ aũt est cõe ad oẽm effectũ lucis in dyafano. ¶ Dico vlis sm naturam lucis de facili apparet nõ quare quedã corpora sint lucida actu quedã dyafana et quedã opaca. Nam ex lux sit qualitas ꝓmi alterãtis quod maxime ꝓpriũ et formale in corporalib⁹ illa corpora que sunt maxime ꝓpria forma alia et nobiliꝰ sunt actu lucida. Que aũt sunt ꝓpinqua hys sunt receptiua lumẽ. sicut dyafana. Que aũt sit maxime materialia nec qđ habẽt lumen in sui natura nec sũt lumen receptiua sed sunt opaca. Nã patet in elementis. Nã ignis hꝫ lucẽ in sua natura sed eius lux non apparet nobis nisi in materia aliena ꝓpter eius subtilitatẽ. Aer aũt et aqua sũt mixti formales ꝺ ignẽ et ideo sũt vlis ꝺ dyafana. Terra aũt que ẽ maxime mixtio est opaca. ¶ Tamẽ sciendũ q qđ ponunt q lux ẽ necessaria ad videndũ ex parte ipsius coloris. Dicũt aũt q color non hꝫ virtutẽ vt moueat dyafanũ nisi ꝓpter. Et hoc signũ dicũt q ille q est in obscuro videt ꝺ sunt in lumine videndo uerso. Rõnem ẽt addũnt ad hoc q oꝫ cũ visus sit ꝺmus q visibile nõ fit nisi per vnã rõnẽ: quod non est si color eẽt per se visibile. Sed hoc ẽ manifeste ꝺ Aristotelem sebo de aliaq dicit q color hꝫ in se cũm eẽndi visibile. Uã sm illam. Arist. dicendũ ẽ q lumẽ ad videndũ ẽ necessariũ non ex parte coloris eo q facit colorẽ ẽ actu vt quidã dicũt. est. n. nisi in poẽtia cũ tenebrositate. et ex parte dyafani inquã facit ipm esse in actu vt dicit Aristo. ¶ Ad cuius euidentiã considerandũ ẽ q ois forma in ẽsse huiusmodi est ꝓncipiũ agendi sibi simile: vnde cũ color sit quedã forma ex scitq; q causet sui similitudinẽ i medio. Sed ni scitq; est q dicta est inter virtutẽ gñeratiuã et perfectiuã. Nam forma que ẽ perfectiue virtutis in agẽdo non solum potest inducere sui similitudinẽ in suo susceptibili: sed et disponere patiẽs vt sit ꝓpriꝰ eius susceptiui quod qdem non põt facere forma imperfecte cum sit imperfecte virtutis. Dicendũ est ergo q virtus coloris in agendo ẽ imperfecta rõne luminis. Nã color nihil aliud est ꝺ quedã lux quodãmodo obscura et admixtione corporis. Unde non hꝫ virtutẽ vt possit illuminare dyaphanum quod nõ põt facere lux pura. Et quo ẽt pz q cũ lux sit quodam modo substãtia coloris ad eã reducit eũ visibile actu. Hec oportet q color per lumẽ extrinsecum fiat actu visibilis. Qđ aũt colores illuminati videantur ab eo q est in obscuro ꝓcul dubio hoc qđ medium illuminat: et hoc sufficit ad visus imutationẽ.

¶ Explicit opusculũ quinquagesimum primum dñi Thome aquinatis de natura luminis.

¶ Incipit opusculum quinquagesimum secundū eiusdem de natura loci.

Disciendū naturā loci ꝯsiderare op3 q non quereret locū nisi esset aliq motus fm locum. Sic. n. et trāsmutatione diuersarū formaꝝ circa māmā scim⁹ materiā esse aliud ab oībus formis. sic ex trāsmutatione diuersoꝝ corpoꝝ circa eūdem locū scim⁹ locū aliqd esse tanq̄ receptaculū corpoꝝ aliud ab oībus corporib⁹. Locus aūt nālis nō nolat solum aliqd ꝯtinens sed ꝯtinens ⁊ ꝯseruās ⁊ formās locatū: ppter quod vnūquodq₃ corpus naturaliter moueť ad locū suū tanq̄ ad ꝯseruatiuū eē sui. Locus vo fm id quod ē nec materia ē nec forma locati: q: materia ⁊ forma nō separant a re: loc⁹ aūt separabilis est a locato: nec ē spatiū dimēsionatū infra terminos corporis ꝯtinētis eristēs: q: nihil est infra terminos corporis ꝯtinentis circūscripta magnitudine corporis ꝯtenti. Cui⁹ rō est q: si circūscripta magnitudine corporis ꝯtenti eēt aliquod spatiū infra terminos corporis ꝯtinentis tale esset dimensionatū longitudine: latitudine: ⁊ pfundi- tate: dimensiones aūt sunt accitia cum sint q̄ti- tates: ḡ nō pn̄t esse in subiecto nisi i corpore. Si ḡ eēt aliquod spatium infra terminos corporis con- tinentis pter magnitudinē corporis ꝯtenti: sequi tur q esset aliquod accñs sine subiecto qđ est im- possibile. Locus ḡ neq₃ ē materia neq₃ forma ne q₃ spatium infra terminos corporis ꝯtinentis ꝯtē- tum. Q nō sit spatium pbať aliter sic: q: si locus esset spatium infra terminos corporis ꝯtinētis seq tur q infinita loca essent simul sicut deducit phs: q: cū aer ⁊ aqua ⁊ quodlibet corpus ⁊ q̄libet pco corporis habeāt ppias dimēsiones ⁊ ppias di- stantias: idē faciūt oēs partes i toto qđ tota aqua in vase. Quia fm positionē eoꝝ q ponūt sinam de spatio q sit locus: cū aqua est in vase pter dimen- siones aque: sunt ibi alie dimēsiones spatij pene- trātes dimēsiones aque. Constat aūt q eodē mo do pars ꝯtineť i toto sicut aqua i vase: nisi q loca- tum est diuisum a loco: pars aūt non est actu diui sa a toto. Si ḡ diuidať pars a toto: pter dimensio nes partis essent ibi alie dimensiones toti⁹ pene trātes dimēsiones partiū. Manifestū ē aūt q di uisio nō facit de nouo esse ibi dimēsiones: sʒ peri- stētes diuidit. Sicut aūt post diuisionem sunt ibi alie dimēsiones toti⁹ penetrātes dimēsiones par tium: sic erūt añ diuisionē. Quot ḡ partes ꝯuenit accipe in aliquo toto quaꝝ vna ꝯtinet aliā tot erūt dimēsiones se inuicē penetrātes: sʒ in aliquo toto ꝯtinuo ē accipe infinitas partes quaꝝ vna cōtinet tiā eo q quodlibet totū ꝯtinuū diuisibile ē in infi nitū: ḡ in aliquo toto ꝯtinuo erūt infinite dimensio nes se inuicē penetrātes. Si ḡ dimēsiones sint lo- cus sequiť q infinita loca sit simul: qđ est īpossibile. Et quo ḡ locus nō ē mā nec forma nec spatiū: seq tur q sit quartū. s. termin⁹ corporis ꝯtinētis. Loc⁹ aūt nō solū est termin⁹ corporis ꝯtinētis sʒ ēt est imo bilis: ⁊ hāc imobilitatē qđā itelligūt eē respectu locati. Locus. n. lʒ moueať motu ꝯtinētis: q: eius vltimū ē nō tñ moueť motu locati. Illud ē insuffi- ciēter dictū nec ē fm mētē phi: q vult q sicut vas ē locus mobilis: ita locus ē vas imobile. Maio- rem ḡ imobilitatē op3 dare loco nāli q̄ vasi. Cuʒ ergo vas sit imobile motu ei⁹ qđ ē in vase ⁊ locus sit magis imobilis q̄ vas: sequiť q locus nō sit ī- mobilis motu ꝯtēti sʒ ēt ꝯtinentis. Et ꝯfirmať q circa aliqđ ꝯtētū manens imobile puta circa do mū vel arborē ꝯtingit mutationē fieri ꝯtinētis pu ta aeris. Si ḡ locus moueret motu ꝯtinētis seqť q idē manēs imobile fieret i diuersis locis: q est īpossibile. Locus ḡ nō solū ē imobilis motu loca- ti sʒ ēt motu ꝯtinētis. Propter qđ dič phs q si na uis sit in aq̄ fluuij q̄ moueť magis vīť ea tāq̄ va- se q̄ sicut loco ꝯtinēte. De nā. n. loci ē q sit imobi lis. Vñ tot⁹ fluuius q fm se totū ē imobilis magis dʒ dici loc⁹ nauis q̄ hec aqua q̄ fluit ⁊ moueť. Tot⁹ n. fluuius nō ē locus ppri⁹ nauis sʒ cōis: ⁊ idō locū ppriū nauis i fluuio op3 accipe p cōparationē ad totū fluuiū q ē imobilis. Et sic ḡ accipe locū ppriū in fluuio nō fm hāc aquā q̄ fluit ⁊ moueť: sʒ fm ordi- nē ⁊ sitū quē hʒ ad totū fluuiū q q̄dē ordo ⁊ sit⁹ ma net i aqua succedēte q erat i aqua recedēte respe- ctu totius fluuij. Cū ēs. n. aqua māľr fluat tñ quia manet idē ordo ⁊ sit⁹ respectu totius fluuij manet ēt idē locus. Et fm hūc modū debem⁹ itelligere: q extremitates corpoꝝ nāliū sint locus. s. p cō- parationē ⁊ ordinē ⁊ sitū quē hñt ad totū corp⁹ ipsi us celi: qđ ē pmū ꝯtinēs ⁊ ꝯseruās ⁊ locans. Quā- uis. n. moueať suphicies aeris vel aq̄ fm q ē vlti- mū hui⁹ corporis vel illi⁹ succedit tñ aliud corp⁹ qđ eūdē sitū ⁊ ordinē fm nām hʒ ad pmū ordinās si- ue locans qđ ē celū ppter qđ manet idē locus nu- mero. Vñ cessat obiectio quā faciūt aliq sic. Loc⁹ est vltimū ꝯtinentis: sʒ ꝯtinens moueť ḡ loc⁹ mo- uetur. Hec. n. rō bñ pcederet si vltimū ꝯtinentis fm q h ꝯtinētis ē eēt locus. Hoc aūt nō ē veꝝ: q: nihil hʒ rōnem loci vľ locantis nisi p cōparationē ad pmū locans. Q aūt diuersitas suphicieꝝ non ī pediať vnitatē loci p3: q: vni locato fm numeꝝ correspōdet vn⁹ locus fm numerū simul ⁊ semel. Sʒ baculus vn⁹ dimidius eristēs in aq̄ ⁊ dimidi us i aere ē aliquod vnū locatū fm numeꝝ: ḡ ē i ali quo vno loco fm numeꝝ: sʒ ē i diuersis suphicieb⁹ aeris ⁊ aque: ergo diuersitas suphicieꝝ non īpedit vnitatē loci. Vnitas ḡ loci accipienda ē fm ordi- nē ⁊ sitū ad pmū locans. Et cā oiuʒ istoꝝ ē: q: sicut dcīsē pus: locus nō solū ē ꝯtinēs sʒ est ꝯtinēs ⁊ cō

seruās: nihil aūt hʒ rōnem ꝯseruātis aliū nisi per virtutē ⁊ influentiā corporis celestis quā recipit fm q est in determinato situ ⁊ i determinata distātia. Et h ē cā quare aliqd hʒ rōnem loci. s. p compara tionē ad pmū locans. Quia vo locus imobilis ē: ppter h mediū celi qđ ē centrū ⁊ vltima suphicies corporis circularis que ē celū sic se hñt q h dicif sursum illud vo deorsū: q̄ sunt due loci dñe. Hec n. marime manēt imobilia. Cētrū semp ē imobi le. Celū aūt lʒ semp moueať tñ semp ē in eadē di stātia ad nos. Hoc aūt q dictum ē de loco intelli- gimus de loco nāli q est ꝯseruatiuus corpoꝝ nāli um: ⁊ iste locus naturalis pmo debeť elemētis ⁊ elemētatis p elemēta. Locus. n. naturalis ignis ē suphicies ꝯcaua orbis lune q̄ manet semp i eadē distantia ad ignē: ⁊ ideo dī esse imobilis. Loc⁹ an tē aeris est suphicies ꝯcaua ignis: ⁊ sic de aliis suo modo. Locus aūt oīum elemētatoꝝ ē locus deor sum: q: in omni elemētato dominať terra fm q̄ titatem. ¶ Cōtra ea que dicta sunt pōt obijci q s. locus terre nō sit vltimū aque nec locus aque sit vltimū aeris: q: vnūquodq₃ corpus naturale mo ueť ad locum suū: terra aūt nō moueť ad suphicies aque sed moueť ad centrū: ḡ suphicies aque nō est locus terre sed poti⁹ centrū. ¶ Preterea si terra moueať a loco suo aqua descēderet vt vult phs. 4. celi ⁊ mūdi. Et silr aer in locū aque si amouere tur aqua: ergo locus aque nō est suphicies cōcaua aeris: nec locus aeris est suphicies ꝯcaua ignis. qđ est ꝯ pus determinata. ¶ Pro solutione hoꝝ in- telligendū ē q in loco nō est tñ ꝯtinentia locati: sʒ est ibi virtus ꝯseruās ⁊ formās locatū. Et ppter hoc dicit Alpharabius q cū q̄re ex hac parte ma terie generať terra ⁊ ex alia aqua vel aer vľ ignis nō est nisi locus cū virtute celesti. Quia. n. frigidi tas tanta q̄ta causať ex distantia q̄ est ex orbe vs- q₃ ad centrū inuenit hanc partē materie i loco ter re ppter hoc inspissat eam inspissatiōe vehemēti ita q exprimit ex ea humidum ⁊ facit elementū sic cum ⁊ frigidū qđ est terra. Frigiditas vo inspissans māteriā sic tamē q nō est ex ea exprimens humidum sed faciēs ad sensum generat aquā: ⁊ hec frigidi- tas est solū in tanta distātia q̄ta est locus aque ab orbe. Caliditas. n. nō ꝯsumens humidū sed secū cōpatiens generat aerē: que qdem caliditas cau saf ab orbe in tanta distātia que ē eius ad locum aeris. Ignis. n. cum sit sūme calidus generať i lo co imediato spere lune ex motu disgregante ⁊ ca lefaciente māteriā. ¶ Hoc supposito intelligendū est q motus locati nō est ad ipam suphiciem locā tis ppter suphiciem sed ppter virtutē ꝯseruatiuā ⁊ formatiuā locati. Et ideo cū virt⁹ formatiua ter re sit frigiditas que causať ex tanta distātia ad p̄ mū calefaciēs qđ ē celū: ⁊ inchoatio huius virtu- tis ē in ꝯcauo aque: perfectio aūt eius ē in centro ideo terra moueť ad centrum ⁊ nō ad suphiciem aque: ⁊ unde est q terra ē simplr grauis. Virt⁹ aūt formatiua ignis ē caliditas pfecta q̄ ē cōpleta i cō cauo orbis lune: propter qđ ignis ē simplr leuis. Virtus aūt formatiua aeris icipit in ꝯcauo ignis ⁊ deficit in ꝯuero aq̄: pfecta aūt ē in medio: ⁊ sic ē de aqua suo modo: ⁊ ideo mot⁹ aque ē a terra ⁊ ab aere ad mediū eius: ⁊ motus aeris fm nām ē ab aqua ⁊ igne ad mediū loci: ppter qđ aqua ⁊ aer ñ sunt simplr leues neq₃ graues sed i respectu. Sic igr p3 cā quare terra moueť deorsū simplr ⁊ nō ad cōcauū aque lʒ sit locus eius: q: h facit virtus formatiua que ē in loco ppter quā vnūquodq₃ lo- catum moueť ad locū suū. ¶ Ad aliam rōnem rñ- der alpharabius q motus aeris ad locum terre nō est mot⁹ naturalis aeris vel aque sed ē violen tus: qđ p3 q: est corruptiuus vtriusq₃. Nam cum aqua moueť ad locum terre inspissať ⁊ frigida- te ipsius loci maiori inspissatione q̄ requirať ad formam aque vnde ꝯuertiť in terras. Similiter cum aer descēdit ad locum aque infrigidať a fri- giditate loci illius ⁊ ꝯuertiť in aquas. Qualiter aūt hoc nō obstante aqua dicatur frigida pmo et terra nō: q̄uis causeť ex maiori frigiditate: p3 ex secundo de generatione.

¶ Quomodo vltima spera sit in loco.

Ex his q̄ dicta sunt de loco q locus est vlti mus ꝯtinentis ꝯcludere possumus q cor pus cui inest aliqđ extra ipm ꝯtinens tale est in loco. Cui aūt nō est corpus extra ꝯtinēs ipm tale in loco nō est: tale aūt est vnum solum. s. vltima spera: ppter quod vltima spera nō videť esse i lo- co. ¶ Sed hic est dubitatio cum nihil videatur moueri in loco nisi sit in loco: si vltima spera non est in loco: motus eius nō erit localis: quod est in conueniens. ¶ Propter hanc rōnem ⁊ quasdā alias Joannes grāmaticus dixit locum nō eē ter minum ꝯtinentis sed spatium quod est infra ter- minos corporis continentis. Unde dixit celū per se esse in loco ⁊ per se moueri in loco: q: per se di xit ipsum esse in tali spacio. ¶ Illud nō potest ha- bere veritatem fm ea que determinata sunt de loco: cum ostensum sit q locus non est spatium: sʒ terminus ꝯtinentis. Est etiam cōtra intentionē phi q dicit celū nō esse in loco p se sed p accidens. Propter qđ dixit Alex. celum nō esse in loco nec per se nec per accidēs nec moueri in loco quia nō est de ratione corporis: vt sit in loco cū locus non ponatur in diffinitiōe corporis. Quia tamē opor tet omnem motum ꝯtineri sub aliqua specie mo tus: ideo Auicē. secutus cum dixit motū celi non eē in loco: sed in situ vel ad situ. Hec est ꝯ intētio- nē phi. 5. phycoꝝ: vbi dicit motū tñ eē in tribus generib⁹. s. q̄titate: qualitate ⁊ vbi. Sed q illud sit falsum p3 q: ad nullū genus est mot⁹ cuius spe

[illegible] Propter quod di-
[illegible]

mot⁹. Preterea situs notat ordinē partiū in loco [illegible] Motus g̃ nō
locus ponit in diffinitione situs. Sed mot⁹ celi
pōt esse ad locū nō pōt esse ad situ. Ideo alr̄ dicit
Avēpace. Dicit.n. q̄ linea recta ⁊ corpus rectū
verūqȝ ideterminata sunt de se: ⁊ ideo idigēt ali-
quo finiēte ⁊ terminante ⁊ ɔtinēte. Linea aūt circu-
laris p se ipam finit: ⁊ silr corpus circulare ⁊ ideo
non idigent aliquo finiēte ⁊ ɔtinente: ppter qd̄ di
cit nō esse de necessitate corporis circularis vt sit
in loco: iō dicit q̄ celū nō ē in loco nec hȝ motū lo
calē. Huius.n. opinionis fuit alpharabius quē ad-
ducit avēpace p testimonio sui dicti. ¶ Sed hoc
dictū ē inconueniēs: q: sicut vult phs. 8. phycoꝝ:
mot⁹ localis ē primus motuū: sed sicut dicit ibidē
motus celi ē prim⁹ mot⁹: ḡ ē localis. Preterea phs
4. phycoꝝ vult q̄ celū sit in loco salt̄ p accńs: p-
pter hoc dicit aliter Themisti⁹ q̄ celū est in loco p
partes. ¶ Ad cuius itellectū ɔsiderādū est q̄ nō eēt
locus nisi eēt aliqs motus fm locū. Licet.n. de rō-
ne corpis non sit locus: est tn̄ de rōne corpis moti
localiter. Cū fm q̄ diuersa corpa succedūt sibi in
eodē loco fm h̄ debet locus alicui moto localit̄.
Aliqua.n. inueniunt moueri motu recto: sicut sūt
leuia ⁊ grauia. Et hec fm se tota mutant locū: ⁊ iō
fm se tota sūt in loco. Quedā aūt sunt que mouen
tur motu circulari: ⁊ hec fm se tota non mutāt lo
cū nisi fm rōnes sed fm partes mutāt locū ⁊ sūt i
alio loco fm subiectū: ppter qd̄ illud qd̄ mouet
circulariter nō de necessitate ē in loco fm se totū:
sed solū fm partes. Et ppter h̄ vltima spera cum
moueat circulariter nō ē in loco p se sed p partes
suas. ¶ Sed h̄ vr̄ eē falsum: q: toti ɔuenit moue-
ri ⁊ eē in actu ⁊ nō partib⁹: ḡ toti ɔuenit eē i loco:
⁊ nō partibus: q: sicut ɔuenit alicui mot⁹ sic ⁊ lo-
cus. ¶ Propter h̄ dicēdū ē q̄ ptib⁹ spere vltime
lȝ non cōpetat eē in loco actu: sunt tn̄ i loco i poten
tia: q: ps si diuidatur a toto erit ī toto sicut i loco.
Sic igit̄ ɔuenit celo vel spere q̄ sit i loco p ptes q̄
bus ɔuenit solū i potētia eē i loco. Et iō si volum⁹
accipe illā veritat̄ qd̄ ɔtinet hec opinio possumus
dicere q̄ celū simplr̄ i loco nō ē nisi p accńs: q: est
circa locū. ¶ Ad cui⁹ itellectū sciēdū est q̄ sicut vult
auerroys oē nālr̄ quiescens de necessitate ē in loco:
nō tn̄ oē motū de necessitate ē i loco. Cui⁹ rō est q:
oē qd̄ quiescit ppter cōnaturalitatē ad suū ɔtinēs qe
scit: ⁊ iō oē qd̄ quiescit nāliter ē in ɔtinēti sibi cōnāli
ppter qd̄ de necessitate ē i loco. Illud aūt qd̄ mo-
uet nō de necessitate ē i loco: q: eoꝝ q̄ mouent q̄-
dā idigent motū ad suū eē ⁊ ad suā pfectionē: ⁊ ta-
lia sunt q̄ sunt i ɔtinēte nō ɔnāli ppter qd̄ mouent
ad ɔtinēs sibi ɔnāle: ⁊ oīa talia de necessitate sunt
in loco. Alia sunt q̄ nō idigēt motu ad suū esse nec
ad sui ɔseruationē sicut ē corp⁹ celeste: ⁊ tale n̄ mo
uet ad ɔtinēs sibi ɔnāle: nec in ɔtinēte sibi ɔnatu-
rali: sȝ mouet ab itelligentia ppter explicationē
cāļitatis cause pme: ⁊ tale nō de necessitate ē i lo-
co. Esse.n. i loco nō est solū ɔtineri a loco: sed cōti
neri ⁊ ɔseruari: ⁊ iō qd̄ nō idiget ɔseruāte cuiusmo
di est corp⁹ celeste ⁊ quodcūqȝ icorruptibile nō de
necessitate ē i loco. ¶ Sȝ fm pdeterminata oriť
duplex dubitatio. Prima ē quare orbes iferiores
sunt i loco: cū nō sit d̄ necessitate corpis celestis eē
in loco. Scda ē ppter qd̄ mot⁹ celi dicit localis:
cū corp⁹ celeste salt̄ prima spera nō sit i loco. ¶ Ad
primū dicendū q̄ accidit orbib⁹ iferiorib⁹ q̄ sint in
loco nec ē de necessitate eoꝝ cū nō idigeāt ɔseruā-
te: vt dicit Avēpace: ppter qd̄ dicunt equoce or-
bes iferiores eē i loco ⁊ elemēta: q: orbes inferio
res solū dicunť eē i loco q: sunt in aliquo exteriori
ɔtinēte. Elemēta aūt ⁊ elemētata sunt i loco tāqȝ
in ɔtinēte ⁊ ɔseruāte. ¶ Ad scdȝ pȝ solutio: q: mo
tus nō d̄r localis eo solū q̄ sit i loco: sȝ etiā d̄r motus
localis eo q̄ ē circa locū. Propter qd̄ dic̄ phs pri
mo celi ⁊ mūdi: q̄ mot⁹ localis est triplex. s. a me-
dio: ad mediū: ⁊ circa mediū. Mot⁹ a medio ē le
uiū: mot⁹ ad mediū ē grauiū mot⁹ circa mediū est
corpis celestis: ⁊ h̄ē intētio cōmētatoris. 4. phy-
coꝝ. ¶ Sȝ nūc hec q̄ dicta sūt remanet vnū dubiū.
Cū supficies corpis ɔtinētis dicat locus quō loc⁹
⁊ supficies dicant eē diuerse spēs q̄titat. ¶ Rn̄-
deo obmissis oib⁹ alijs opiniōib⁹ q̄ sūt circa h̄ dicē-
dū ē q̄ ppa rō q̄titat q̄ cōpetit q̄titati vt q̄titas ē:
ē rō mēsure: ppter qd̄ dic̄ auerroys q̄ q̄titates sūt
d̄r̄e mēsuraꝝ. Alia ē.n. rō mēsurādi aliqd extrin-
sece ⁊ itrinsece: ⁊ iō vltimū ɔtinētis vt mēsura est
continentis intrinseca d̄r superficies: vt aūt mē
sura contenti ⁊ locati extrinseca est locus. Et ideo
supficies ⁊ locus lȝ sint vnum materialiter q̄tum
ad id q̄ quodlibet est vltimū continentis: tamen
diuerse sunt species constitute p diuersas forma-
les rōnes. Et hec de loco dicta sufficiant. Amen.

¶ Explicit opusculum quinquagesimum secūdū
sancti Thome de aqno de natura loci.

¶ Hic finit numerus ⁊ ordo opusculoꝝ fm pces
sum magistri Petri de bergamo. subsequētia vo
opuscula asscripta scō Thome inuenim⁹ i nōnullis
codicib⁹ inter q̄ aliq̄ vere a doctore scō sūt cōpilata
vt testat̄ dn̄s Antonin⁹ i sua cronica. Silr̄ magi-
ster Petrus de bergamo i sua quā sup libris san-
cti Thome cōpilauit tabula vt puta de sacro sup
boecio de ebdomatib⁹ ⁊ trinitate. Alia vo sb du-
bio relinqm⁹: sed q: doctori scō cōiter in oib⁹ fere
codicib⁹ asscribunť: iō i subsequētib⁹ h̄ annotant.

¶ Incipit opusculum. 53. beati Thome de aqno de intellectu ⁊ intelligibili.

Sciendum q̄ d̄ ra-
tione eius qd̄ est intelligere: est q̄
sit intelligens: ⁊ intellectum. Id
aūt qd̄ est per se intellectū nō ē res
illa cuius noticia p intellectum ha-
betur cum illa sit intellecta: quāqȝ in potētia mr̄: ⁊
sit extra intelligentē: sicut cum homo intelligit res
nāles ⁊ lapidem vl̄ aīal vl̄ aliquid hmōi. cum tn̄
oporteat q̄ intellectū sit in intelligente ⁊ vnū cum
ipo nec etiā intellectū p se est ⁊ similitudo rei intel-
lecte p quam informat̄ intellectus ad intelligen
dum. Intellectus.n. nō pōt intelligere nisi fm q̄
sit actu p hanc silitudinē sicut nihil aliud pōt opa-
ri: fm q̄ est tm̄ in potētia sȝ fm q̄ sit actu p aliquā
formam. Hec igit̄ silitudo se hȝ in intelligēdo: si-
cut intelligendi pncipiū vt calor est pncipium ca
lefactionis nō sicut intelligēdi terminus. Hoc ē
igitur pmo ⁊ p se intellectū quod intellectus in se
ipo ɔcipit de re intellecta: siue illud sit diffinitio:
siue aliqua enunciatio: fm q̄ ponunť due opatio-
nes intellectus: vt d̄r in. 3. de aīa. Hoc aūt sic ab
intellectu ɔceptum d̄r vbum interius. Hoc.n. ē
qd̄ significat̄ p vocem. Non.n. vox exterior signi
ficatur ipm intellectū: aut formā ipi⁹ intelligibilē
aut ipm intelligē sȝ conceptū intellectus quo me
diante significat rem: cū dico homo vl̄ hō est aīal
⁊ q̄tum ad h̄ nō differt vtrum intellect⁹ intelli-
gat se vl̄ alia a se: sicut.n. cum intelligit aliud a se
format ɔceptum illius rei quā voce significat ita
cum intelligit seipm format sui ɔceptū quē etiā
voce pōt exprimere. Item in intellectu nostro aliū
est intelligere: ⁊ aliud est eē intellectum: ⁊ ideo v
bum ɔceptum in intellectu nostro nō vnit̄ ei na-
tura: sed solum in intelligente. Sciēdum q̄ in nā
intellectuali sunt due solum operatiōes. s. intelli-
gere ⁊ velle: fm aūt vtrumqȝ harū inuenit̄ aliqd
pcedens cū hec opationes pficiunt̄ p ipm. Ipm
enim intelligere nō est aliud nisi aliquid in mēte
intelligentis ⁊ concipiētis intelligat̄ ⁊ concipiat̄
quod d̄r verbum. Non.n. dicimur intelligere: sȝ
cognoscere potius aliquid intelligēdo antequā cō-
ceptio aliqua in mēte nostra stabilit̄ ipm etiam
velle pficit̄ ab amāte p volūtatē pcedētē cū amō
nihil aliud sit q̄ stabilimētū volūtatis in bono vo
lito. Nos igit̄ cognitionē intellectualē a rebus ex
terioribus accipim⁹: ⁊ p volūtatē nostrā in aliqd
exterius tēdimus tanqȝ in finē: ⁊ iō intelligere no
strum est fm motū a rebus ad aīam: velle aūt fm
motum ab aīa ad res. Notādum q̄ intellect⁹ in-
telligendo ad quattuor pōt habere ordinē. s. ad rē
que intelligit. secūdo ad spēm intelligibilē qua
fit intellectus in actu. tertio ad suum intelligere.
quarto ad conceptionē intellectus: que quidē co-
ceptio a tribus predictis differt ⁊ re. quidē intel-
lecta: q: res intellecta est interdū extra intellectū.
Conceptio aūt intellectus nō nisi intellectu: ⁊ i[illegible]
rum ɔceptio intellectus ordinat̄ ad rē intellectā
sicut ad finē. Ipse.n. intellectus ɔceptionē rei in se
format: vt rem intellectā cognoscat. Differt etiā
ɔceptio a spē intelligibili: nam spēs intelligibilis
qua fit intellectus in actu ɔsiderat̄: vt pncipium
actionis intellectus cū oē agens agat fm q̄ est in
actu p aliquam formā quā oz esse actionis pncipi
um. Differt etiā ɔceptio ab actione intellect⁹ q̄
est intelligere: q: pdicta ɔceptio ɔsiderat̄ vt ter
minus actionis: ⁊ quasi q̄dam p ipm cōstitutū.
Intellectus.n. sua actione format rei diffinitionē
vl̄ etiam ppositionem affirmatiuā seu negatiuā.
Hec aūt ɔceptio intellectus in nobis pprie dicit̄
vbum. Hoc.n. est quod verbo exteriori significa
tur. Vox.n. exterior neqȝ significat ipm intellectū
neqȝ spēm intelligibilē: neqȝ actum intellect⁹: sȝ
ɔceptionem qua mediante refert̄ ad rem. Hu-
iusmodi igit̄ ɔceptio siue vbum q̄ intellect⁹ no-
ster intelligit rem aliā a se ab alio exoritur: ⁊ aliū
representat. Oritur quidem ab intellectu p suū
actum: est vero silitudo rei intellecte ipm repre-
sentans. Cum vero intellectus seipm intelligit
vbum pdictum siue ɔceptio eiusdē est ppagatio
⁊ silitudo. s. intellectus seipm intelligentis. ⁊ h̄ ɔ
tingit: q: effectus silatur cause p suā formā: for-
ma aūt intellectus est res intellecta: ⁊ iō verbū
qd̄ exorit ab intellectu est silitudo rei intellecte si
ue sit idem qd̄ intellectus siue sit aliud. Hmōi
vbum nostri intellectus est quasi extrinsecū ab eē
ipius intellectus. Non.n. est de eēntia eius: sȝ est
quasi quedā passio ipi⁹: nō tn̄ est extrinseca ab ipo
intelligere intellectus cū ipm intelligere cōpleri
nō possit sine vbo pdicto. Sciendū aūt q̄ intelle-
ctus semp hȝ apud se vbum fm interiorē intelligē
tiam: ⁊ d̄r interior intelligētia que ē ipius aīe fm
se: put est qd̄ subsistēs nō aūt hȝ illud semp fm ex
teriorem intelligentiā: ⁊ d̄r exterior intelligentia
fm exteriorē cognitionē: ⁊ ita pprie est homo fm
qd̄ cōuertit se cogitando sup ipa sensibilia ⁊ que
sunt potentia intelligibilia: ⁊ sic intellectus semp
hȝ apud se verbum in forme nō aūt vbum sem
per format̄. Dicit̄ aūt vbum informe ppter in-
distinctam ⁊ cōfusam cognitionē. Iterum etiam
q: nō est pductum ad exteriorē manifestationē
p exteriorem cognitionē: sed homo nō percipit q̄ i-
tellectus habeat semp apud se verbum illud in-
forme. pmo: ppter extraneitatem sui ad intelle-
ctum. secundo ppter sui pfunditatē. tertio ppter
sui subtilitatem: ⁊ hoc ex parte aīe: aliter nō ex p
te corporis: q: aīa ē mole carnis oppressa: ⁊ ideo

non percipit hoc. Iterum q̄ est materialium cāli non percipit hoc. Iterum q̄ est materialium cāli
gine obscuria a. ¶ Sciendum est q̄ implere & ver
bum: verbum cordis significat ellectuale: verbuz
bum: verbum cordis significat ellectuale: verbuz
vocale. Primi est manifestū. Ideꝫ dispondo, termi
nus
operans. Sciendum etiā q̄ in mbi partis vima
ginis est ordo nature & ordo tpis. Ita q̄ memoria
precedit intelligentiā interiorē: qui est gignitiua
ipsius offerens: vl ostēdens ei spēm quam habet
de hac aliter precedit intelligentiam & nā & tempo
re. Item intelligentia interior precedit naturaliter
voluntatē interiorem. & rō est: q̄ os amicabili
quis velit intelligere q̄ precipiat quid est & vel
ligere: & sic intelligētia naliter precedit voluntā
tem, memoria vo verāp: voluntas aūt interior
precedit intelligentiam exteriorem. Sciēdum q̄
potentia intellectiua primo simpliciter aliquid ap
prehēdit: & actus dicit intelligētia. Secōo vero id
quod apprehēdit ordinat ad aliquid aliud cogno
scendum vl operandum: & hec vocat interio. Dū
vero quiritur in quisitiōe illius quod intēditur vo
catur excogitatio: dum vero id quod est excogita
tum examinat ob aliqua certa dicit scire vl sape
re quod est prenosis id est sapiētie: q̄ sapere est iu
dicare: vt dicit in primo meth. Ex quo aūt hz ali
quid p certo examinatū cogitat quomodo possit
illud aliis manifestare: & hoc est dispositio interi
oris sermonis ex qua procedit interior locutio. Sci
endum q̄ sicut fm actionē que tendit exteriorez
mām est aliqua passio ad extra: ita fm actionē
que manet in agēte: est quedam passio ad intra
& hoc maxime ps in intellectu cuius actio, s. intelli
gere manet in agēte. Quicunq; n. intelligit & ip
so intelligit procedit ad aliquid intra ipm quod est
cōceptio rei intellecte & est ei⁹ noticia. Precēdes quā
quidem conceptionem verbi significat: & dicit verbū
cordis signatum verbo vocis. Sciēdum q̄ intel
lectus fm q̄ est in actu per spēm intelligibilē con
sidera ur absolute. Et similiter intelligere quod
ita se hz ad intellectū: sicut ens in potētia ad ens
in actu. Nō. n. intelligere actiōem nolar ab intel
ligente exeuntē: hz in intellectu: sine intelligēte ma
nente. Cum ergo dicit q̄ verbū est noticia nō ac
cipitur noticia p actu intellectus cognoscēntis: vl
p aliquo eius habitu: hz p eo quod intellectus cō
cipit & cognoscēdo. Sciēdum q̄ hec est differētia i
ter intellectum & volūtatem quod intellectus fit
in actu per hoc q̄ res intellecta est in intellectu fm
suam similitudinem. volūtas aūt fit in actu nō per
hoc q̄ aliqua sint similitudo volūti sit in volēte: hz ex
hoc q̄ volūtas hz quādam inclinatiōem ad rem
volitam. Processio autē que attendit fm actio
nem volūtatis nō videtur fm rōnem similitudinis
sed magis fm rōnem impellētis & moūtis in ali
quid. Unde ḡlis similitudo sit de rōne amoris
sicut de rōne vbi: nō aliter pertinet ad verbū: & ad
amorem. Nam ad verbo pinet in ipm ipum
est quedam similitudo rei intellecte: sicut genitum
est similitudo generātis. Sed ad amorem pertinet
nō q̄ ipe amor sit similitudo: sed inquātum similitudo
est principium amādi. Item sicut esse plequit for
mām vita intelligere plequit spēm intelligibilem
Sciēdum q̄ cum dicit intellectuz in actu existe
re duo importātia: scilicet res que intelligit: & ip
ipm quod est intelligi. Ipsa igit natura cui acci
dit intelligi nō est nisi in singularibus: sed & ipm
quod est intelligi est in intellectu. Sciēdū q̄ intel
lectus: & rō in hoc differūt ḡtum ad modum co
gnoscēdi: q̄: Intellectus cognoscit simplici intu
itu, rō vero discurrendo de vno ad aliud. Sed ti
rō per discursum pucnit ad cognoscēdum illud q̄
intellectus sine discursu cognoscit. s. vniuersale.
Sciēdum pbs dicit. 1. meth. q̄ difficilia sunt ho
minibus ad cognoscēdum que sunt maxime vni
uersalia: qō est contra illud quod dictum est in. 1.
phy. q̄ cōfusa sunt magis nota quo ad nos qualia
sunt vniuersalia. Ad quod dicēduz q̄ magis vni
uersalia fm simpliceꝫ apprehēdionem sunt pmo
nota. Nam pmo in intellectu endit ens vt dicit Aui
cenn: & pius in intellectu endit aial ḡs homo. Ita et
in generatōe scientie pius in intellectu scipit aial ḡs
homo: sed ḡtum ad inuestigationem vniuersali
um ppriorum & causarū pius sunt nota minus
cōia: eo q̄ per causas particulares que sunt vni⁹
generis: vl spēi peuenimus in causas vniuersales
Ea aūt que sunt vniuersalia in causando sunt po
steriora nota quo ad nos. Iz sint pius nota fm natu
ram ḡtis vniuersalia p predicationem sint ali
alia: hz nō pius nota quo ad nos ḡs minus vniuer
salia: hz nō pius nota ḡs singularia. Nam cognitio
sensus que ē singulariuz in nobis procedit cognitio
nem intellectiuā que est vniuersaliū. Facilēda est
aūt vis in hoc q̄ dicit maxime vniuersalia ñ sim
pliciter esse difficilima: hz fere. Par hoc. n. qō di
cit maxime vniuersalia intelliguntur que sunt vni
uersalia p essentiam: vl sunt illa que sunt penitus
a mā separata fm esse sicut substātie imāles. Ille
enim sunt magis difficiles ad cognoscēdum no
bis ḡs etiam vniuersalissima quecunq; fm pre
dicationem.

¶ Explicit opusculum. 53. de intellectu & intelli
gibili fm sanctū Thomam aquinatem.

¶ Incipit opusculum. 54. eiusdē beati Thome ō
aquino de quo est & quod est.

Nomibus in qui

bus est ōpositio ex mā & forma ē
ōpositio ex quo & quod ē. Dicere
aūt quod est in mā: q̄ qō dī sup
posituz bis esse: mā aūt nō hz esse

sed compositum ex materia: & forma in talibus
compositio. Vnio est pōt duo triplr. pōt. n. quo ē
dici ipa forma que dat esse māe. pōt etiā dici iple
modus essendi quo est ipa nā que relinquit ex ōi
unctione forme: cum mā vt humanitas scipue
sed ponēres q̄ forma que est totum ē quidditas:
nō aūt forma partis de quibus est Rules. Cū aūt
dicit rōne qualitatē essentie cum sit ōpositu vel
ōpositionem sequē potentiā inueniri & intelligi
quidditas aliqua simplex nō prio ōpositionem
forme & māe. Si aūt inuenimus aliquam quid
ditatez que nō sit ōpositu ex mā & forma illa qd
ditas: aut est esse: aut nō esse. Si est esse sic est essen
tia diuina que est suum esse est enim simplex. si nō
est esse oz q̄ habeat suum esse acquisitum ab alio &
sic est ōs quidditas creata: & qz quidditas posita
est nō subsistere in mā nō acquirit ei esse in alcero
sicut quidditatibus compositis: imo acquirit ei esse
in ser ipa quidditas erit hoc quod ē suū esse & quo
est. & qz hoc quod hz aliquid nō a se est possibile re
spectu illius hmōi quidditatis cum habeāt esse ab
alio erunt possibiles respectu illius esse: & respectu
eius a quo habēt in quo nulla eadē potentia & ua
in rali quidditate inuenit potentia & actus fm q̄
ipa quidditas est possibilis: & est ex eius composi
tio potētie: & actus de quo est & quod est: vt ange
lus vl alia pōt dici quidditas vl nā vt forma sim
plex inquātum eorum quidditas nō ōponit ex
diuersis cum aduenit ei ōpositio horum duoꝝ
s. quidditas & esse. Nota q̄ ō opusculuz est imple
etum & valde corruptū: vt puto vitio impssoris
qui illud in alemania impsserūt: ne aūt ordo tot⁹
libri destrueret: ipm etiā put illud inuenimus re
liquimus: q̄ nullibi inueniebāt alia copia qua
melius emēdari potuisset.

¶ Explicit opusculum. 54. de quo est: & quid est.

¶ Est sciēdum doctorem sanctū scripsisse de vni
uersalibus: Utrum tñ vnuz aut plura de eis scri
pserit opuscula sub dubio relinquimus. Nec mi
rum si diuersis studētibus ad eorum petitionez
diuersa sub eadem materia conscripsit opuscula
cum plura etiā sup materia de verbo inueniant
sancti Thome opera.

¶ Incipit opusculū. 55. sancti Thome. vz pmus
tractatus de vniuersalibus.

Circa vniuersalia

multiplex fuit & diuersorum phy
losophoz opinio. Quidam enim si
cut epicurei nō ponētes distinctō
nem esse: nisi fm sensuz dicentes
summum bonum esse voluptatem: posuerunt ni
hil esse quod sentitur & videtur. Unde dicebant
q̄ nihil est vniuersale. Dicebant etiam animaz
esse quoddā corpus subtile & pariter cum corpo
re. Horuz autem opinio & impossibilitas est ma
nifesta: & contra sensum & intellectum omnē non
est necessarium eam refellere: & ideo prudentia
tales qui sic posuerunt appellauerit porcos: ita
ebrā eos posse sic argui. Omnes homines natu
raliter desiderāt: vt vult pbus primo metaphy
sice: sed tale desiderium nō esset frustra: ergo ea
q̄ habere sciūtur sed omnia sciūtia est vniuer
salium: ergo vniuersalia sunt. Quod sic ostēdi
tur quę sunt infinita nō possunt sciri alioquin ēt
finita sed singularia sunt infinita: ergo ipsorum nō
est sciētia: & per cōsequens vniuersalium. Alii
autem ponētes vniuersalia inesse rebus in multa in
conuenientia: & ipsi sunt diuersi. quorum quidam
posuerūt ea esse & subsistere preter singularia & pa
ter intellectum. ipsi fuerunt platonici: quorum
caput fuit plato. Hic siquidem videns magnas
& ebitinam transmutationem & corruptionez fie
ri in rebus ipsius inducus fuit ponere vniuersa
lia stare per se & incorruptibilia esse que vocabat
ydeas quas quidem dixerunt esse causas essendi
formas & effectiuas ipsorum singularium. Hanc
autē opinionem in. vii. meth. & multis aliis locis
destruit pbus. Unde dicit contra Platonem. de
ridendo eum in libro posteriorum. Quidē ge
nera & species mōstra enim sunt. Summum ac
necessarium argumentum: quod format Aristo
cōtra eum sic. Uniuersale quod intēdimus pre
dicantur de omnibus inferioribus quorum vnūq
quodq; est ipm: tale aūt vniuersale quod Plato
ponebat separatum nō predicat de suis indiui
duis: nec aliquod ipsorum est ipm. ergo aut nō est
ponere vniuersale: aut ḡ est sic ponere sepatū
sicut Plato ponebat. Ideo fuerūt aliqui qui po
suerunt vniuersalia solum esse in intellectu tota
opposituz positioni Platonis, & adhuc isti duer
sificantur. Nam quidam posuerūt vniuersalia no
bis fuata & efficta: & nō fieri vniuersalia per ac
tū dem intellectus deponēdo & abstrahēdo & fulci
unt positionem suam per dictū pbi in. 2. de aīa
vbi dicit q̄ intelligim⁹ cā volumus: quod nō est
dictū: nisi ipa nobis vniuersalia fuata essent: & sem
per actu presentarent ipi sic. Contra quod ē etiaz
pbs per quez putant se defendere. Dicit. n. ipse
in fine sēdi posteriorū q̄ vniuersale venit sensus
via memorie & experientie: & cōstituit: sup pba
mento de aia dicit. Ex eos q̄ intellectus aīe facit
vniuersale in rebus ipsis. Dicunt aūt ḡ inducu
unt p se sane est intelligēdum: q̄ ideo hoc pbus
dicit q̄: in nobis est intellectus agens quo est ōia
facere. & ideo ḡ vult pōt se ponere sup phantasi
mata & illustrare ea & facē actu intelligibilia. Alii
vo posuerunt: q̄ forme intellectuales existunt in
mentem nostram ab intellecti agēte. Ponebāt

autem intellectum agentem nō esse in nobis sed extra nos: q̄ dicebant illum esse deum vt aliquam intelligentiā. Cētra vero est phūs in. 3. de aīa. Quia vero ad virtutes. Dicit. n. ibi q̄ in aīa nostra est intellectus vt⁹: q̄ dicit esse q̄ est lumē q̄dā facit similitudines posteriores intelligibilia actu. Sicut lumē facit colores potentia visibiles: visibiles actu: sic diuersimode erratum ē circa vniuersalia. Dendum ni⁹ breuiter vera est. q̄ vniuersale est in multis: vnum ꝑter multa: et cognitio in hoc consistit esse vniuersale, vnum sm̄ q̄ est in rebus. aliud sm̄ quod est in aīa. Et ꝓpter hoc dicit Boecius vniuersale dum intelligit, singulare dum format: q̄ vna: eadem nā que singularis erat: vniuersalis q̄ndam in singularibus habuit efficatiam: postea vniuersalis p actionem intellectus depurata ipsam a pditionibus que sunt hic: et nunc: videlicet vniuersalis: p̄dicabil⁹ accepit ab ipso intellectu vt dcm est: et quasi ab ipsa alia recepisset rōnem vniuersalis: tū nō est in ipsa sm̄ suā ēntiam: sm̄ suam illā tm̄ rationem: et spēm. vnde: ꝑbo ait. Lapis nō est in aīa sed spēs lapidis. Hec aūt illitudo siue spēs extēs in aīa est vna nūero: et est singularis. Cuius autē vniuersalitas nō est nisi hoc q̄ est in aīa: sed ex hoc q̄ comparat ad multa singularia se habentia opinatur. Eorum igitur iudicium ꝓtum ad ipam est idē: nec hoc est inōuenies: q̄ sicut aliquid diuersis respectib⁹ ꝑōt esse genus: et spēs: ita aliquid diuersis spēbus ꝑōt esse vniuersale: et piculare siue singulare. Est enim illa in solo intellectu singularitas: est vniuersalitas inquātum habet rōnem vniformē ad oīa indiuidua que sunt extra aīam ꝑut equaliter est similitudo oīum ducens in oīum cognitionē: sicut ꝑōt apparere in exemplo. Nam si esset vna forma corporalis repliētans multos homines: sicut q̄ illa forma vl spēs vl figura statue haberet esse singulare ꝓprium sm̄ q̄ haberet esse in hac mā: sed haberet rōnem cōmunitatis sm̄ q̄ esset cōmunis per repsentationē plurium. Quātus aūt dctm sit q̄ illa nā que est vniuersalis inquātum est in aīa sit vna numero: nō tamē oz: q̄ diuersarum spērum quarum est idem genus sit vna essentia: q̄ vnitas generis ex ipa indeterminatione ꝓcedit vl indifferentia: nō antē ita q̄ id qō significat ꝑ genus sit vna ēntia numero in oībus speciebus vel diuersis cui⁹cūq; res aliqua que est oīa determinet ipam: sicut forma determinat mām: que est vna numero ꝑ pluatiōem oīum formar: sed q̄ genus significat formas: nō tū hanc vl illā determinate q̄ determinatur differētiam ꝓpriā mit-

que nō est alia ab alia que indeterminate significabantur ꝑ genus. Unde dicit Cōmētator sup ꝑmo meth. q̄ in ꝑma dicit vna ꝑpriatione oīs formarum: sed genus dicit vnā ꝑ cōitatem formarum significatarum. vl ꝑ aditionē differentie remota illa indeterminatione que erat ex vnitate generis remanet sola ꝑcētiam diuerse. et hoc est q̄ dicit Auic. in sua methaphisica. Impossibile est. l. q̄ vna: eadem res numero sit ꝑdicata de multis: tū q̄ vnūquodq; sit ipa. Videtur tū Boecius dicere ꝓrium in cōmēto: vbi ait: q̄ vniuersale ita est ebe: vt eodem tpe vtrū sit in diuersis quorum ēntiam naturaliter cōstituat. et cum in ipē sit vniuersale ꝑ adueientes differas vel formas sit singulare sine quibus nūliter in se nō subsistit: et ablatis eis actualr nullatenus pmanet. Dunc aūt dicto adapetur exemplū de cera: sicut si ex cera modo fiatur hominis modo bouis faciās diuersas formas eidē essentie vere penitus manēti adapiendo: hoc tū refert q̄ nō eodem tempore: sed inconueniēs quod sequit ex ista ꝓpositione est istud q̄ idem aīal esset rōnale et irrōnale si eadem ēntia generis esset in diuersis spēbus: sic igitur ꝑz quid dicēdum sit de ipis vniuersalibus: et quomodo bēant se: q̄ aliquo modo bnt esse extrinsecum: et aliquo modo nō. Cōsequenter dico q̄ vniuersalia ex hoc q̄ sunt vniuersalia nō hābent esse ꝑ se in sensibilibus: q̄ vniuersalitas ipa est in aīa: et nullo modo in rebus. Cum aūt dicimus q̄ nā vniuersalis hz esse in hijs sensibilibus siue singularibus nō intelligimus: ex hoc q̄ in eis habeat modum vniuersalitatis: sz intelligimus q̄ nā cui accidit vniuersalitas habz esse in istis singularis. Patet ergo quomodo vniuersale corporale: et quomodo sit incorporale: qui sm̄ q̄ dicit Boecius q̄ incorporale et insensibile in simplici ēntia siue vniuersalitatis intelligit. corporeū aūt et sensibile ꝑ accidentia subsistunt. Dic igit declarate sunt questiōes quas enumerat Boecius de vniuersalibus. Ceterum aūt posset esse destructis singularibus dicēdum sm̄ Auice. q̄ sic q̄: vniuersale est illud qō sm̄ intellectū impossibile est ꝑdicari de multis: et si nullus esset hz esse in effectu sicut intentio est ꝓpter singulare que vniuersale est ea q̄ eius nā est ꝑdicari de multis: sz nō ꝓpter esse esse illa multa. imo nec aliquod illoy. Ceterum aūt sit ista vl accidens dicēdum q̄ ꝑ ꝑparationēs quam hz ad aīam est accidēs. et est distinctio ꝑ dativa in aīa: et est vnum de indiuiduis sciarum vel formationū. Unde oys tū dicit sup. 1. de aīa: q̄ vniuersale est qualitas existens in aīa: et hoc dico substantialis que quidē nō est ista nec accidēs: sz medium q̄ nō est inconueniēs. Quātus. n. quo ad logicum: nō ut quo ad methaphisicū: et ꝑalem ē medium inter ea: vt vult Cōmētator: in multis locis

Dic igitur considerando vniuersale inquantum vniuersale est. f. sm̄ q̄ aliqua nā hz intentionem vniuersalitatis. i. sm̄ q̄ considerat animal vl̄ hō vt vnum in multis vniuersalia nō sunt ibe: et hoc modo reprobat ꝑbs circa finem. 7. metha. q̄ vniuersalia nō sunt ibe sicut platonici posuerunt aīal ꝓhominē in sua quidditate esse subsistentiam. Nam aīal cōmune et homo cōmunis nō sunt aliqne ibe in rerum natura: sed hanc cōmunitatē habet forma aīalis vt hoīs sm̄ q̄ est in intellectu qui vnā formā accepit in multis cōmunē inquātum eam subsistrahit ab oībus indiuiduantibus. Alio modo ꝑt considerari vniuersale. f. ipa nā cui intellectus rōnem vniuersitatis attribuit: et sic vniuersalia: vt genus et species sbas rerum significant et ꝑdicantur in quid. Animal. n. significat sbam eius ō quo ꝑdicat et similiter homo. et hoc est quod dicit ꝑbs in ꝑdicamētis q̄ genus et spēs ꝑmarum sunt substātie secunde. De vniuersalibus aūt accidentiū accipienda est alia rō quoniā talia vniuersalia et ꝓtum ad respectus qui habent in aīa: et ꝓtum ad respectum quē habent in suis inferioribus subsistere nō sunt: put subsistēria diuiditur contra accidens: sed sunt sba: put sba accipit ꝑ essentia in suis inferioribus. Unde q: vniuersalia accidentiū sunt essentialia suis inferioribus hoc modo possunt dici subsistātie. Ceterum aūt vniuersale sit ꝑius ꝙ singulare dicēdum q̄ vniuersale eē ꝑius cōtingit dupliciter. f. vniuersale i essendo: et vniuersale in cognoscendo. Si in essendo tūc vniuersale accipit ꝑ spē que est in aīa abstracta a cōditionibus malibus que sunt hic: et nunc forma et figura. Et sic isto modo ꝑz q̄ ꝑius est singulare a quo abstrahitur talis forma: et sic est intelligēdum q̄ dicit de aīa vniuersale: aut nihil est: aut posterius est. Alio modo ꝓsideratur vniuersale: put ē forma realiter existens in rebus: et hoc dupliciter Aut enim refert ad operationē nature: vl ad intentionē. si ꝑmo modo aut loquimur et vniuersali spēi specialissime: aut de superiori ad ipam. si de superiori aut cōparatur ad suum ꝓprium singulare quod mediate ꝓtinetur ab ipso. si ad ꝓprium put aīal cōparat ad hoc aīal sic ꝑius est in opatōne nāe ꝙ aīal ꝙ aīal: q: ꝑius terminat opationāe: ad hoc aīal ꝙ ad aīal eo q̄ eius opatio est singularium. sed vlterius cum habemus hoc aīal intellectus ꝓsideras anteꝙ deueniamus ad formam hoīs apprehēdit forma vniuersalis in hoc indiuiduo. f. aīal. Sed vlterius anteꝙ operet natura ad formā hoīs ꝑcedit sic aīal per ꝓsiderationem intellectus: et hoc aīa ꝑ operationem nāe: et tō si tūc formamus vniuersale superius ad singulare nō ꝓprium vt aīal ad hunc hoīem sic in operatione nature vniuersale ꝓcedit singulare: et sic ꝑz quid sit dicēdum si loquamur de vniuersali superiori.

si aūt loquamur de vniuersali inferiori: vt de spē specialissima sic ꝓtum ad operationē nature singulare ꝑcedit vniuersale: sicut nil ꝑus generat sortem ꝙ hominē. Si aūt referamus vniuersale ꝓtum ad intentionem nāe: sic adhuc distinguēdum est: q: aut loquimur de vniuersali superiori: vt ō genere: aut de inferiori: vt de spē specialissima. si loquamur de vniuersali superiori: vt de aīali ꝓtus ad intentionem nāe vniuersale sic dico ꝙ vniuersale. f. aīal. et hoc aīal singulare suū ꝓprium nō intendunt a nā q: si sic statim in ipo aīali sua operatio cessaret: et nunq̄ ꝓueniret vsq; ad sortē: et sic nihil ꝑfecte generaret. Si aūt de vniuersali inferiori: vt de spē specialissima loquimur eū illud sit ꝓmo intentus a nā ꝑticulari: dicēdum q̄ intentione nāe ꝓius ē vsq; ꝙ particulare. et ō est q̄ ꝑbs dicit in. 1. de aīa. nā vitus inest oībus que ꝑfecta: vt imꝑfecta vt aīal generat aīal et planta plātaz ꝙtus ipm̄ ē diuinū ꝑticipent sm̄ q̄ ꝑnt. Sola. n. illud appetūt et illius cā agunt quecunq; agūt sm̄ nām que ītendit ꝑ se ee diuinū. i. sempiternū sicut ipemet exponit. Quātum ad operationē nāe sic singulare est ꝓius: sicut nā ꝓius generat sortē ꝙ hoīem: et sic ꝑz quid sit dicendum de vniuersali ꝓtum ad ee suū. Si aūt loquamur de vli ꝓtum ad cognitionē sui: ō ꝑt ee dupliciter: q: est aliquid notius quo ad nos et aliquid notius simpliciter siue quo ad nām: q: idē enim sm̄ nām et simplr. Simplr aūt nota sunt que ꝑ se sunt nota. Dant aūt plus ꝑ se nota que plus habet ō entitate: q: vnūquodq; cognoscibile est ꝙtum est ens: magis aūt entia sunt que sunt magis in actu Ut ista sunt magis cognoscibilia nā nō ꝙ nā magis cognoscat ea: sz q: sunt nota sm̄ se: sm̄ nām ꝑpriam. Dic igit spēs spālissime sunt notiores ꝑ nām: vtpote ꝑ se existentes et distinctā habentes cognitionem. Quod aūt cōpletū est actu est ꝓius nā et posterius tpe. genera vō nota sunt ꝓra quo ad nos et posteriora quo ad nām: vtpote habētia cognitionē confusam in potētia. Quod aūt est potētia est ꝓius tpe. nā aute posterius: sicut sunt genera vniuersaliora et in potētia et magis confusa: q: vniuersalia ꝓtinent in se sua inferiora in potētia et qui scit aliquid in vniuersali scit illud indistincte. tūc aūt distinguit eius cognitio cū vnūquodq; eorū que continent in vniuersali in potentia fuerint actu cognoscunt. vbi gratia. Qui scit aīal nō sit rōnale nisi in potentia. Prius aūt contingit scire aīal ꝙ hominē: et sic intelligēdum est illud in ꝑmo ꝑhysicorum. aliquid ꝓius est in potētia ꝙ in actu. Secundum hunc igit modū quo ꝓcedimus de potentia ad actum. et de magis cōmuni ad minus cōmune: ꝓius est quo ad nos scire aīal ꝙ hominē et sic intelligēdum est qō dicitur ꝑmo ꝑhysicorum. q̄ vniuersalia sunt nobis ꝓius nota quo ad nos et minus nota nāe. Singularia aūt econuerso: q: ibi

non scribitur simpliciter: sed sm quid sicut ē spē cies respectu generis. Vt aūt accipiat singulare simpliciter: sicut accipit in primo posteriorum: sic dicendū q̄ quo ad nos singularia sunt notiora sm q̄ cognitio sentiendi in nobis precedit intellectu- am cognitionē sentiendi: sed vniuersalia sunt no tiora sm nām: sm se simpliciter: q: cognitō vni uersalis est precisa. Vniuersalia aūt sunt intelligibilia i actu: nō aūt singularia eū sint mālia. Ho mo dicit i actu: nō aūt aliud est dicere aīal inquātum aīal tantū: et q̄ aliud est dicere aīal inquātum aīal tum hō: et hō inquātum hō: q: aīal in istum aīal ē aīal solum: et significat eōnatam simplicē que de se nō est vna: nec multa: nec existens in his sensibi libus nec in aīa: nec aliquod horum potentia vi actu. Unde significat quādam simplicē eōnatam que nec est vniuersalis nec particularis: et ideo di cit Auicenna q̄ humanitas nō est differētia: et similiter aīalitas nō est genus: nec humanitas spēs: et hoc modo nihil est verum de ea dicimus nisi q̄ accidit sibi sm q̄ habet esse vnde quicqd aliorū sibi attributū fuerit falsa erit attributio. verbi gratia. Homini vt hō accidit aīal rōnale: et alia que in diffinitione eius cadunt. Album vo aut nigrū: aut quicqd huiusmodi est quod nō est de rōne humanitatis nō accidit homini sm q̄ homo est. Nisi forte quis dicat vtrū ista nā sic cōsiderata possit dici vna vel plures: neu trum accēdum est: q: vtrumq; eorū est extra in tellectum hois seu humanitatis: et vtrumq; pōt sibi accidere. Si .n. pluralitas eēt de intellectu eius numq; posset dici vna: cum tñ vna sit sm q̄ est in forte. Similr si vnitas eēt de intellectu ei⁹ tunc esset vna et eadē forte: platonis essentia: nec posset in pluribus verificari: et cum ipsi nāe sm su am absolutam cōsiderationē nō conueniat eē in aīa: nec esse in singularibus falsum ē dicere q̄ nā hois in istum huiusmodi hēat esse in hoc singulari: ga si esse in hoc singulari conueniet homini inquantus homo: in istum hō esset extra hoc singulare. Si militer si conueniret hōi istum hō nisi esse in ō sin gulari in istum homo eēt in eo: sed verum ē dice re q̄ homo in istum homo nō hz eē in hoc singu lari: vel in illo: aut in aīa. ergo patet q̄ nā hominis absolute cōsiderata abstrahit a quolibet eē: ita tñ q̄ nō fiat precisio alicuius eorum: et q: humanitati sm suā absolutā cōsiderationē nō conuenit quod p̄- dicetur de forte: ideo rō speī nō conuenit sibi sm suā absolutam cōsiderationem: q: de rōne vniuersa litatis est vnitas et cōmunitas. Nature .ſ. humā nę sm suam absolutam cōsiderationem neutrum conuenit. Si .n. cōmunitas esset de intellectu hois tunc in quocunq; conueniret humanitas inueniret cōmunitas: qđ falsum est: q: in forte nulla inuenit cōmunitas: sed quicquid in eo est est individuatū: et oportet q̄ sit de accidentibus que sequunt eā sm esse quod habet in intellectu: et ideo nomen speci ei nō predicat de forte vt dicit fortes est spēs qđ tū ō necessitate accidit si nō spēi euenirent homi ni sm esse quod hz in forte vt sm suā absolutā con siderationem. Cuiuscunq; est homo. Quicqd enuq; conuenit homini inquantum homo predicat de forte Alio modo pōt cōsiderari sm esse quod hz in hoc vel in illo: et sic de ipso aliquid predicat p accidens rōne eius in quo est. sicut dicit q̄ homo est albus q: fortes est albus: cuius hoc nō conueniat homini inquantum homo. Hoc aūt modo dupler hz eē vnū in singularibus: et aliud in aīa: et sm vtrūq; eē cōsequunt hanc nām accidentia. et in singularib⁹ hz multipler esse sm singularius diuersitatē. Secūdum aūt hoc esse quod hz in singularib⁹ nō pōt di ci q̄ rō alicuius generis vel spēi accidat alicui nāe q: nō immutat in individuis sm vnitatem: vt sit vnum quod ostendes q̄ rō vniuersalis exi stit. Relinquit ergo q̄ rō generis vel spēi accidit alicui nāe sm eē: quod hz in intellectu: verbi gra Ipsa natura humana in intellectu hz eē abstractā ab ostibus individuantibus: et ideo hz vnifor men rōnem ad ostia individua que sunt extra aīam. put est essentialiter silitudo oium ducens in oium co gnitionē in istum sunt in eo: q: eius operatio ad eē individuum quod fuit et est et erit est vna et qua liter cunq; primum positus fuerit in intellectu: hanc deputationē habebit et aliud superueniens nō auge bit. Sic igit patet q̄ aliud est dicere aīal in⁹tus et homo silr: et aliud est dicere aīal in⁹tus vniuersale. nam aīal et silr quodlibet aliud vni uersale est aīal solum: et est forma intelligibilis sz formaz quam dicimus: et est nā de qua pōt dici q̄ esse eius est ꝑ⁹ q̄ esse nāle: sicut simpler ꝑ⁹ est cōpositi et ipm eius esse individuū. pp̄rie dicit eē qm tale esse et quo est aīal est de intētione. Ipm vo esse cum accidētibus et ipm esse huius individui q̄uis determinatā intētio: attribuit tñ nāe p ticulari. Aīal q̄ in⁹tum ē aīal: nec est genus: nec spēs: nec individuū: nec vnā: nec multa q̄tus de se est: hz nō omittet illud eē aliquod illorum de ne cessitate. Possimt tñ aīal et hō per se cōsiderari q̄ uis sit cum alio a se: sz aīal inquātum vle nō ē aīal solum: sz est aīal et aliud nō aīal cōsideratum in se ē medius qđ cum fuerat aīal: et aliud qđ nō est aīal tunc erit aīal in ō tanq; pars eius et homo silr. ergo vniuersale ex hoc q̄ vniuersale est quoddaz eui accidit pluralitas: et est quoddam aliud. Ex p̄ dictis iam manifestū est qualiter rō generis et spē ei nō conueniant alicui nāe qm nō conueniunt ei sm su am absolutam cōsiderationē: nec est de accidenti bus que sequunt eam sm esse qđ habet extra ani mam: vtpote albedo vel nigredo: sed est de acci dentibus que sequunt eam sm esse: quod habet in intellectu et per hunc modum conuenit sibi rō ge

neris vel speciei vel differentie et aliarum intentio num.

¶ Explicit opusculum .55. fan. Tho de vlibus.

¶ Incipit opusculum .56. eiusdem: et est secūdus tractatus de vniuersalibus.

Nomiā dicit Ari

q sto. ꝑmo posteriorum. scia ē sempiternorum et eoꝝ que nota sunt: et que impossibile est aliter se habē. hec aūt sunt vlia: ideo vle ē eē sltimo aliquid narrare de eis sm q̄ vle est vt cognita nā eius sm quod est facilius: eriā aliq; vniuersalia sm q̄ sunt cognoscanl. Dico ergo q̄ vniuersale sm q̄ vniuersale cōprehendit ꝑmaz rem que de se nata est in pluribus esse sm intentionez secūdam. Sed intētionez secūdam appello illd quod intellectus secūdo intelligit de re ꝑpter qđ intelligēdum est q̄ cum res sint māles et particu lares extra aīam: et vnūquodq; sit intelligibile sz quod est a mā separabile manifestuz ē q̄ res sm q̄ est in mā particulari intelligi nō pōt: nisi abstra batur ab ostibus conditionibus individuantibus. Lapis enim nō pōt intelligi nisi q̄ intellectum ab strahatur ab ostibus cōditionibus individuātibus Lapis enim nō pōt intelligi: nisi q̄ intellectuz ab strahitur ab ō: et nunc et alijs huiusmodi: sz q: intel lectus illud quod intelligit abstrahit a sensu os q̄ lapis ꝑus cognoscat a virtute ymaginativa: siue fantastica que abstractio: est reliquis virtutibus sensitiuis. Hoc aūt esse nō pōt: nisi mediante ali quo fantasmate: ideo os ad hoc q̄ intellectus in telligat nām lapidis q̄ abstrahat suā spēm intel ligibilez a suo fantasmate: ita q̄ ꝑma intētio que de lapide est in intellectu est spēs lapidis que cōpe tit lapidi sm q̄ lapis: et ab ista ꝑma intētione hec vox lapis imposita est ad significandū nām lapi dis que est eē aīam: et hoc accidit ex hoc q̄ spēs la pidis nō est id qđ intelligit: sz quo intelligit cum intellectus intelligit nām lapidis: sicut spēs co- poris in oculo est qua visus videt: et spēs illa est q̄ vox aliqđ significat et nō significat ō alibi erit ma nifestum. Tunc videndum est vlterius cum intelle ctus intelligit nām lapidis mediante specie intelligibili: q: sibi nō repugnat esse in pluribus, sc̄o intelligit eam vt est participabilis a pluribus: et sm diuersum pticipatiōis modū sic diuersi mode intelligit. Nam in⁹tus est pticipalis a pluribus differētibus spēi intelligit eā sub intellectu gene ris: et si solum pticipabilis ē a pluribus differenti bus numero intelligit eā sub intellectu spēi. Hoc aūt inferius plenius apparebit: sic ꝑz q̄ alius i- tellectus est intelligere lapidē sm q̄ lapis. Et ali⁹ intellectus cum intelligit lapidem sm q̄ partici patur vlr: vl particularisat: et ille intellect⁹ est ꝑ⁹ quo ē: q: poētua rei: et absolute rei nō sunt de ecturis enim sicut poētia. Et nō est de essentia alic⁹ vl abilitas essendi in pluribus nō est de essentia hois: q: tūc hō qui ē in forte esset abilis ad partici- pationem plurū: quod est impossibile: et q: vnū: quodq; pōt abstrahi ab eo q̄ nō est de essentia ei⁹ ideo hō pōt intelligi absq; ꝑ⁹ intelligat q̄ sit p̄ ticipabilis a plib⁹. Homo .n. sm q̄ hō nec ē vlis nec particularis: q: si hō sm q̄ homo eēt vlis iam nō posset eē particularis: et si eēt particularis nō eēt vlis: sm q̄ hō sicut socrates qui est singularis sm q̄ hō non posset esse vlis: q̄ accidit sibi q̄ sit singula ris vl vlis. Sed debes scire q̄ homo nō dr vlis nisi q: ꝑsideret vlr. Hoc aūt ꝑsiderato accidit esse hois nō sm quod est in mā extra. nam sz qđ est in mā eē est individualiter: et hoi sm q̄ est in mā eē est individualiter: et hoi sm q̄ est in dividuum nō accidit eē vle: q: tūc oppositum ac cideret opposito: sz solū accidit hōi sm esse: quod hz in intellectu vle: q̄ est vnuz et plura: plura in⁹ tum in pluribus est aliqn nō posse ꝑdicari de pluribus: vt hō in re est plura: q: de plurib⁹ ꝑdicatur: Est aūt vnū in cognitōe: q: licet plura sz q̄ plura nō ꝑstituunt vnū intellectū tñ plura sz q̄ similia sunt ꝑstituunt vnū intellectū: cuius q̄ intelle ctus nō pōt distingui inter filia in⁹tum sunt filia et ideo intellectus appēdit hoiem et asinuz in⁹tum conueniunt in vna spāties. ſ. sensitiue vnico⁹ tellectu app̄hēdit. et si in re sint multa: talis tñ vnitas nō apponit illi multitudini: et q: res per idem est ens et vnum: et econuerso os q̄ vniuersa le sit vle p̄ dictā vnitatem: ita q̄ nāe talis es gnitio facit vle esse in actu vle: et est quoddā for male in vniuersali: et quo patet q̄ intellectus fa cit vniuersitatē in rebus: sicut dicit cōmentat: : q: illa vniuersalitas est ab intellectu: sed q: talis vlitas a re sumit ꝓncipiū: nō dicit Arist. q̄ vle aut nihil est q̄ posterius ē: quā talis vlitas in re ni hil est. Querit aūt vtrū vle sit ita vt accidēs: et p⁹ soluit ista questio: quā loquēdo de vniversali: sm q̄ vniuersale est solū in aīa: et accidens. sed lo quendo de re subiecta dr q̄ quicq est ita: et quicq ac cidens sm diuersitatem vniuersaliū: et silr per hoc pz qualr dz intelligi illud dictum vle est quod pōt ꝑdicari de pluribus, nam sēa inten tio quā vniuersale includit formaliter solum ē in aīa. Illud aūt quod est in aīa nō ꝑdicat de re ex aīam cū oporteat ꝑdicatū inesse subiecto: sed vle ꝑdicari pōt sm nām realē quā includit mālis: ita q̄ qđ dr vle ꝑdicat de plurib⁹ sensus ē q̄ res ob iecta vlitati ꝑdicat de plibus: vt hō vl aīal: qđ pz q: si hō vl aīalis ꝑdicaret de plibus: vt ō sor. vel platone sm q̄ vle: tunc sor. esset vniuersale. Relinquit ergo q̄ sola illa natura subiecta vni uersalitati ꝑdicetur. Nam dictum est: licet

homo sit in re extra a particularia ni hoc accidat si
di sint q̄ homo potest cōsiderari absq; hoc q̄ sit p
ticularis: dicit homo ens plurabiliter predicat de
ciosis nō tamē vnus homo in numero sed vnus
species nō tamē vnus homo in numero sed vnus in
q̄ predicatur de plurib⁹ idē est plures cū pdicā
tum esse subiectū: impossibile est vnū rem i mu
tum esse subiectū: impossibile est vnū rem i mu
nero esse in plurib⁹ numero differētibus vt homo
nō predicat de hoc homine q̄ est particularis. Quia
nō est q̄ terminus vltes pdicat quod significat er
gō aliqualiter significat saltē predicat. Modo sic
terminus homo significat naturā humanā absq;
omni parte quātē: particulari ratione ergo sic
pordebebit eam nō sit pdicat sic eas vniuersaliter
q: sicut dicti est ligica intellectus hominis sm q̄
homo alius est a sint vniuersaliter. Sed vnū est
aduertendū q̄ cū dr res subiecta intētioni secūde
predicat nō est intelligendū q̄ res illa ita sit subie
cta intentioni q̄ sit in ea tanq̄ accīs in subiecto si
cut intentio q̄ sit in ea tanq̄ in subiecto sed in eo ē tanq̄ i ob
ficta sit in eo tanq̄ in subiecto sed in eo ē tanq̄ i ob
iecto. Scientia. n. nō est in scibili sed in sciēte vn
de pprie loquēdo nō dicit subiectū sed obiectum
scie. Et illi res subiecta illi intētioni nō dicitur p
prie subiecta sed obiecta. Et hoc p̄z quādo vlr est
vnū: quādo nō ē vnū. Nō. n. est vnū in sua cū ag
greget in se accīdēs. f. intērianes secūdā: rē extra
aiam que quādoq; est accīdēs vt albedo: quando
q; sua vt homo nec ē vnū per accīdēs sine accīna
liter cum accīdēs sit in subiecto. Est igit vlr vnū
vnitate cognitionis ita q̄ de rōne vlis nō requiri
tur nisi illa vnitas rōnalis. Et propter hoc dic̄ Arist.
q̄ est vnū in multis. f. cognitū. Qualiter vnuz cognitū sit in multis dein est: vnde nō pōt aliqs dicere q̄ vniuersale sit vnū relatione cū secūde intē
tiones nō referant ad res sed pot⁹ ad se inuicem
vt hōc dicit species respectu generis: nō respe
ctu nature obiecte hoc aūt infernus melius appa
rebit. Et ex hoc ep̄z q̄ impossibile est vnā: eādez
scīam determinare de vli per se q̄tū ad illas du
as naturas quas seludit sed pot⁹ de vno per se et
de alio p accīdēs: ergo logica cū cōsiderat vniuer
sale nō cōsiderat ipm̄ q̄tum ad naturā subiectam
per se non. n. considerat hoiem in eo q̄ homo sed
in eo q̄ species: sic de aliis a similibus. Et ideo lo
gica principaliter ē de secūdis intētionibus. Sed
q: secūde intētiones principaliter accipiunt a p:o
peteratibus rerū mediātib⁹ primis sicut visum est:
ideo dicit Auicēna pmo suo metb. q̄ logica ē de
secūdis intētionib⁹ adiūctis primis: sic p̄z q̄ logy
cus nō cōsiderat rem subiectā p se. Alie aūt scīēte
cōsiderāt vlr q̄tū ad rem subiectā nā phs natura
lis nō cōsiderat corpus mobile inq̄tum genus sed
inq̄tum mobile corpus: musica nō cōsiderat so
num inq̄tum accīs sed inq̄tum sic. Et ex quo p̄z q̄

huiusmodi scīe nō cōsiderant vlr sub pma ratione
vniuersalis cū non cōsiderant illud quod facit sic
maliter vlr sed dicunt cōsiderare vlr q: cōsiderant
res nō vt particulares sed vt singulares. Sed de
bēs scire sicut vna intētio est gen⁹: species diuer
sis respectib⁹ ita vna intētio est vlis: singularis
respectu diuersoz. Nam ex hoc aliqua intētio est
vlis inq̄tum relationē hz ad multa vt intētio ho
minis que est apud alam q: cōparat ad multa nō
est vlis: hz hoc sit tñ huiusmodi intētio est in aia:
et est qd singulare quod ē q: vnūquodq; recipitur
in alio sm modū recipientis: nō per modū rei re
cepte. Cū ergo aia sit singularis vt alibi declara
bitur ops q̄ q̄dcūq; recipit in aia singulariter reci
piatur: sit respectu ei⁹ singulare tn̄ ppter hoc nō
sequit q̄ huiusmodi intētio nō sit intelligibilis nā
singularitas ex hoc q̄ ē singularitas non impedit
actionē intellectus. Aliter itellectiue cum sint sin
gulares nō possent itelligi quod falsum ē nec vo
lo q̄ singularitas ex hoc q̄ sit singularitas sit intel
ligibilis q: tūc sortes esset intelligibilis igit̄ acci
dit ei inq̄tum huiusmodi q̄ sit sic: vel sic ergo nō
opponit actioni intellect⁹ nisi cū sit cū materia: fz
cū denudat a materia erit itelligibilis. Tūc aūt
intētio que est in aia imaterialis ē: ops q̄ sit in ea
per modū eius vt supra dein ē. Et hz aia itelligat
res imateriales imaterialiter tñ intelligit eas ē
materialiter q: alias nō intelligeret naturas ca
māles hoc alibi magis appebit. Et p hoc p̄z quo
modo dz itelligi illud verbū boecij quo dicitur.

Omne qō ē ideo est q: vnū numero ē. qō planz
est in particularib⁹ sed in vlibus aliq negauerūt
aliq dixerūt q̄ vlē ēēt vnū numero numerositate
ēētie: hoc aūt falsū ē. Illā nō requirit ad vnitatem vlis vnitas essentie: q̄n genus nō dicit essen
tiam vnā sed plures sicut patebit p̄iter: sed iō dr
vle vnū numero: q: intētio illa q̄ est in aia que fa
cit vlē ēē vle sicut deūs est respectu aie est vna in
numero. Nō est aūt p̄termittēdū inuestigare vtrū
qualibet rem subiectaz vlitati oporteat esse extra
aiam vel nō. Ad que intelligēdū sciēdū est q̄ auc
cēna. 5. metb. siue dicit q̄ trib⁹ modis dr vle. vno
modo dr vle sm quod pdicat de multis in actu:
ita q̄ in multis reperit vt nō. Alio modo dr vle qō
possibile ē pdicari de multis nō tñ pdicat in actu
nec ē in multis nec aliquo modo extra aiaz vt do
mus octāgula q̄ solum ē in mēte artificis. Tertio
modo dr vle qō nō est in plurib⁹ sed in vno indiui
duo ē tñ sibi nō repugnat esse in plurib⁹ vt sol: lu
na: similia. ¶ Ad quoz intelligentiā est sciendū
q̄ quedaz res habēt esse a natura: quedā ab arte
vt artificialia. Sed de reb⁹ naturalibus cognitio
nem habere nō possumus nisi peristeret. Quod ē
q: nostra scientia caulata est ab ipsis: posterio: ē
ipsis q: noster itellect⁹ nō intelligit eas nisi p simi

litudines earum. Similitudo aūt rei posteriori ē
ipsa re: ad hoc q̄ sit effect⁹ ops q̄ perstet ea. Et
quo sequit q̄ destructis reb⁹ destruat scientia: nō
valet dicere q̄ similitudines remanserunt apud
sed de reb⁹ quarum ille sunt similitudines. Et ad
hoc dico q̄ si scia sit de similitudinib⁹ rerum sequ
ēt q̄ destructis reb⁹ destruat scia. Cui⁹ ratio ē: qa
representat rem cui⁹ est similitudo sicuti est mo
do similitudo rerū existentium de quaz rōne ē extra
similitudo vera tūc componit q̄ res extra anima
destruat si eēdem similitudines remanerēt que
pus repsentabant res sicut pus: hec falsa repre
sentatio: q̄n representāt res existētes que nō exi
stunt. Et si tu dicas q̄ nō remanēt eēdem simili
tudines sicut pus tūc sequit q̄ nō remanet eadē scientia q̄
pus: sic sequit q̄ destruat scia destructis reb⁹. f.
scia illarum rez. Et hoc ē quod inuit Arist. in lib.
pdica. vbi dicit q̄ destructis primis substātijs im
possibile ē aliquod aliox remanere. f. vlium vel
secūdaz substantiarum. Universalia aūt sunt subiecta scientiarum: destructis subiectis sciarum destruā
tur: ipse igit sē. Sed de reb⁹ artificialib⁹ nō ē ita:
nam destructis ipsis nō ops sciam earum destru
ctionē. Quod ē q: species rei artificialis que ē apud ani
mā est principū rei artificialis extra aiam ita q̄ sci
entia artificis ē causa rez artificialium destructo
aūt causato non ops causam destrui. ideo poterat
artifex habere cognitionē rei artificialis absq; hoc
q̄ res artificialis sit in effectu q: cognita causa co
gnoscit effect⁹ poterit aūt apud se habere similitu
dinē domus habētis tot angulos: q: pōt reperiri
in plurib⁹. Et si i nullo reperiat de qua artifex ha
bebit sciam. Et quo p̄z solutio questionis ppositē
q̄ non ops omnes res que sunt subiecte secundis
intētionib⁹ esse extra aiam. Nam hz in reb⁹ natu
ralibus exigunt in artificialib⁹ tamē nō ops: ge
neraliter in omnib⁹ reb⁹ que sunt ab intellectu nō
possunt ēē secūde intētiones subiecte alijs secun
dis intētionib⁹ sicut syllogismus ē gen⁹ vel spēs ē
accidens. accidēs est gen⁹ hoc est hz q̄ diuersimo
de cōparat: nam species hz sit species respectu ge
neris tamē respectu anime accīs ē. Et simile de
alijs intētionib⁹ secūdis. Et si solum habēt ēē in
aia sicut ex pcedentib⁹ ē manifestū. Et ex hoc pa
tet qualr incertitudinaliter logyca est scientia: ga
ipa inter oēs alias scīas incertior ē quod ē q: cer
titudo scie dependet a certitudine subiecti. Dicit
n. metb aphysica certissima eo q̄ hz subiectuz cer
tissimū vt ens in quantum ens: pma principia certis
sima etiam nota sunt sed inter ofa subiecta scīaz
debilissimū: incertissimū est subiectum logyce:
q: vnūquodq; quanz hz de entitate tanto hz de veri

tate: certitudinem vt dicit Aristo. 2. metbo. unde
aūt secūde intentiones tolā habēt ex illa: ab alia
Et quo sequit q̄ habēt debilissimū esse. Nam ter
mia genera entia cuncta q̄ sunt in anima vna⁹ par
ticipant de entitate vt p̄z in multis locis ab arist.
et alibi declarabitur ergo minus participat de ve
ritate: q: cōz certitudo ē veritas ad plenum sci
ri non potest nisi per pmas intentiones nam nun
q̄ cognita fuisset hominis intētio que ē species ni
si cognito q̄ homo sm q̄ intellectus participabi
lis erat a plurib⁹ differētib⁹ solum numero a quo
accipit anima hāc intentionem q̄ ē species: ideo i
possibile ē logycā sciri nisi fuerit scīēs: experto
in alijs scīēnijs: specialiter in methaphysica que
in quolibet cute inquirum huiusmodi facit demō
strationem ad quam logycus inquirum huiusmodi
demōstrationem nō attingit. Verūtamen q: hu
iusmodi secūde intētiones communes sunt i omnibus entibus ideo logyca est communis oībus scien
tijs: pōt argūere vt qualibet scīa: nam secūde in
tentiones ducunt in cognitionem primarum inquirum fundate sunt in eis: unde per illam veritatem
que ē specifica possum cognoscere hoiem non
tamen inquirum homo sed inquirum de plurib⁹ differētibus numero predicat: sic per alias intentiones alias species aliarum scīarum. Sed qa huiusmodi secunde intentiones applicant reb⁹ ab extrinseco q: ab alia: accidit rebus ideo per eas solum pōt argūere pbabiliter. Nam sicut patebit i topicis argūere pbabiliter ē notificare rem per accidentalia: p̄prietates eōrum. Et quo p̄z q̄ ista accidentia magnā partem cōferunt ad cognoscēdum q̄ quid est: accidit a ppria vt ppria notificat logycus vt patebit cap⁹. de ppriis ideo logyca dr ad alias scīēnias addūcēdas: et hoc inantecibum ē q̄ cū logyca notum faciat de oībus entibus in cō
pbabiliter nostra aūt cognitio incipit a cōmunibus deuenire ad minus cōia: vt dicit aristo. pmo
physicoz q̄ deuenientes in essentiā rei p cognitionem accīdium que incipit a sensu cuius accidentia sunt obiectū. Ideo logyca dz addisci pus oībus
alijs scīēnijs vt ex ipa tanq̄ ex perfectē cognitibe
in alijs scīēnijs procedatur.

¶ Explicit opusculū qnquagesimū septimū vz tra
ctatus secūdus de vniuersalibus.

Ex cronica que appellat supplementū cronicaz.

¶ Urban⁹ papa quartus pōtificatu suscepto insti
tuit solēnitatē corpus xpi cū processionib⁹ et octaua
a cunctis fidelib⁹ celebrari: p quibus indulgentias
maximas concessit. Et iuspōnit ex veteri testamē
to figuris p diuū Thomā aquatē cantate et fidez.
Hoc idē habet i cronicis Thome legēda: et plu
ribus alijs cronicis vz Ptolomei lucēsis bel ar
tonini archiepi florentini: et alibi. Hoc et plurium
fuit in apostolico cōsistorio in prima die pape Ur
bani quā: dum de trāslatione corporis cuiusdā de

Officium de

Dominus ieſus in

Opusculum

premit dentib⁹ sacra corpis ⁊ sanguinis xpi. Si manducauerit ex sacramento ad iudiciū sibi manducat ⁊ bibit q indignus sumit ad xpm accedere dicit ⁊ bibit q indignus sumit [illegible] Beati mūdo corde qm ipsi deū videbūt. [illegible] Sicut me misit viuēs pr̄ ⁊ ego viuo pp̄ter patrem ⁊ qui mādūcat me viuet pp̄ter me. ℣. Cibauit eū [illegible] q lectio .iii. Sicut [illegible] me misit viuēs pr̄ ⁊ ego viuo pp̄ter patrē: ⁊ qui manducat me: ⁊ ipse viuet pp̄ter me. Nō n. filius participatōe patris fit melior: q est pr̄ esse: sicut participatione filii per vnitatem corporis ⁊ sanguinis: quā illa manducatio potatioq̄ significat nos efficit meliores. Uiuimus ergo nos pp̄ter ipm manducantes eū. i. ipm accipientes vitā eternā: quā nō habem⁹ ex nobis. Uiuet aūt ipse pp̄ter patrem missus ab eo: q: semetipm exinaniuit fact⁹ obediēs vsq ad mortē: mortē aūt crucis. Sicut misit me viuens pr̄: ⁊ ego viuo pp̄ter patrē: ⁊ q manducat me ⁊ viuet pp̄ter me: ac si diceret: ⁊ ego viuo pp̄ter patrem. i. vt ad illū tanq̄ ad maiorē referā vitam meam. Et exinanitio mea fecit in q me misit. vt aūt quisq viuat pp̄ter me: participatio facit qua manducat me. Ego aūt humiliatus viuo pp̄ter patrem: ⁊ ille erectus viuit pp̄ter me. Nō de ea nā dixit qua semp est equalis pr̄i: sz de ea in q minor factus ē patre. De qua etiā superius dixit. Sicut pr̄ h3 vitā in semetipso: sic dedit ⁊ filio vitā habere in semetipso. ℟. Unus panis ⁊ vnū corpus multi sumus: oēs q de vno pane ⁊ de vno calice participam⁹. ℣. Parasti in dulcedine tua pauperi deus: q habitare facis vnanimes in domo: oēs. Gl̄a. participam⁹. ℣. Comedi fauū cū melle meo ℟. Bibi vinū meū cū lacte meo. In laudib⁹. aīt. Sapiētia edificauit sibi domū: miscuit vinum ⁊ posuit mēsam alla. ps. Dūs regnauit. aīt. Angelorum esca nutriuisti pp̄lm tuū: ⁊ panē de celo p̄stitisti eis alla. aīt. Pinguis ē panis xpi. ⁊ p̄bebit delicias regibus alla. aīt. Sacerdotes dei incēsum ⁊ panes offerūt deo alla. aīt. Uincēti dabo māna absconditū ⁊ nomē nouū alla. capl̄m. Dominus ihs ⁊c. vt in p̄mis vespis. hymnus. Uerbum supnū pdiēs nec pr̄is linquens dexterā: ad opus suū exiēs: venit ad vite vesperā. In morte a discipulo suis tradēdus emulis: p̄us in vite ferculo se tradidit discipulis. Quibus sb bina spē carnē dedit ⁊ sanguinē: vt duplicis sbe totū cibaret hoīem. Se nascēs dedit sociū: cōuescens in edulium: se moriēs in p̄ciū se regnās dat in p̄miū. O salutaris hostia q celi pandis hostiū: bella p̄mūt hostilia da robur fer auxiliū. Uni trinoq̄ dn̄o sit sempiterna gl̄a: q vitā sine termino nobis donet in patria. Amē. ℣. Posuit fines tuos pacē. ℟. Et adipe frumēti satiat te. ad bn̄s. aīt. Ego sū panis viuus q de celo descēdi: si quis mādūcauerit ex hoc pane viuet in eternū. oīo. vt in p̄mis vespis. Ad p̄mā: ⁊ ad oēs horas. aīt. laudum quarta excepta ℟. Jesu xpe. ℣. Qui natus es d̄ virgine maria. ⁊ dicitur p̄sa octaua. Ad tertiā ca. Dūs ihs. ℟. Panem celi dedit eis alla alla. ℣. Panē angelorū mādūcauit hō: alla alla. Gl̄a. panē. ℣. Cibauit eos ⁊c. Ad sextā ca. Quotienscūq mādūcabitis panem hunc ⁊ calicē bibet⁹ mortē dn̄i annūciabit⁹ donec veniat. ℟. Cibauit eos ⁊c. alla alla. ℣. Et de petra ⁊c. alla alla. gl̄a. Cibauit. ℣. Educas panem. Ad nonā ca. Quicunq mādūcauerit panē ⁊ biberit calicē dn̄i indigne: reus erit corpis ⁊ sanguinis dn̄i. ℟. Educas panē ⁊c. alla alla. ℣. Et vinū letificet ⁊c. alla alla. gl̄a. Educas. ℣. Posuit fines tuos pacē. ℟. ⁊ adipe frumēti satiat te. Ad vespas super ps. aīt. laudū. psalmi. ca. hymnus. ℣. sicut in p̄mis vespis. Ad mag. aīt. O sacrū conuiuiū i quo xps sumit: ⁊ recolit memoria passionis ei⁹ mens īplet gr̄e: ⁊ future gl̄e nobis pign⁹ dat alla alla. oīo vt in p̄mis vespis. p octa. inuitatoriū. Xpm panē angelorū ⁊ hoīum. Uenite adorem⁹. ad bn̄s. aīt. Ego sum panis viuus q de celo descēdi: q mādūcat ex h pane viuet in eternū. ad mag. aīt. Memoriā fecit mirabiliū suorum misericors ⁊ miserator dn̄s escā dedit timētibus se. cetera oīa sicut in die. Ad missam. Cibauit eos ex adipe frumenti alla: ⁊ de petra melle saturauit eos alla alleluia alla. ℣. Exultate deo adiutori nostro iubilate deo iacob. gl̄a. Gloria in excelsis. oīo. Deus qui nobis sub sacro mirabili passionis tue memoriam reliquisti: tribue q̄s ita nos corpis: ⁊ sanguinis tui sacra misteria venerari: vt redēptionis tue fructū in nobis iugit̄ sentiam⁹: q viuis. Lectio epistole beati pauli apli ad Corinthios fr̄es. ¶ Ego. n. accepi a dn̄o qd ⁊ tradidi vobis: quoniam dn̄s ihs in qua nocte tradebat: accepit panem ⁊ gratias agens fregit ⁊ dixit. Accipite ⁊ mādūcate: hoc est corpus meū quod p vobis tradetur. Hoc facite in meā cōmemorationē. Similit̄ ⁊ calicē postq̄ cenauit dicens. Hic calix nouū testamentū est in meo sanguie. Hoc facite quotiēscunq sumitis in meā cōmemorationē. Quotiēscunq eni mādūcabitis panē hunc ⁊ calicē bibit⁹ mortē dn̄i annūciabit⁹ donec veniat. Itaq quicunq mādūcauerit panem vl biberit calicē dn̄i indigne reus erit corpis ⁊ sanguinis dn̄i. Probet aūt seipm hō: ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. Qui. n. mādūcat ⁊ bibit indigne: iudicium sibi mādūcat ⁊ bibit nō diiudicās corpus dn̄i. ℟. Oculi oīum in te sperāt dn̄e. ⁊ tu das escam in tēpore oportuno. ℣. Aperis tu manum tuam ⁊ imples omne animal benedictione alleluia. ℣. Caro mea vere est cibus: ⁊ sanguis meus vere ē potus: qui manducat meam carnem: ⁊ bibit meū sanguinem in me manet ⁊ ego in eo. Sequentia

Lauda syon saluatorem: Lauda ducē ⁊ pastorē In hymnis ⁊ canticis. Quātum potes tm̄ aude: q: maior oī laude: nec laudare sufficis. Laudis thema specialis: panis viuus ⁊ vitalis: hodie p̄ponit. Quem in sacre mensa cene turbe fratrū duodene: datum nō ambigit. Sit laus plena sit sonora: sit iocunda sit decora: mentis iubilatio.

Dies enim solēnis agit: in qua mēse p̄ma recolitur huius institutio. In hac mēsa noui regis nouū pascha noue legis: phase vetus terminat.

Uetustatem nouitas: vmbrā fugat veritas: noctem lux eliminat. Quod in cena xps gessit: faciendum hoc expressit: in sui memoriā. Docti sacris institutis: panem vinum in salutis: cōsecramus hostiam. Dogma datur xp̄ianis: q in carnem trāsit panis: ⁊ vinum in sanguinē. Qd nō capis quod nō vides: animosa firmat fides: p̄ter rerum ordinē. Sub diuersis sp̄ebus: signis tm̄ ⁊ non rebus: latent res eximie. Caro cibus sanguis pot⁹: manet tamen xps totus: sub vtraq specie. A sumēte nō concisus: nō cōfract⁹ non diuisus: integer assumit. Sumit vnus sumūt mille: q̄tum isti tm̄ ille: nec sumptus cōsumitur.

Mors est malis vita bonis: vide paris sumptionis: q3 sit dispar exitus. Fracto demum sacramento: ne vacilles sed memento: tm̄ esse sub fragmento: q̄tum toto tegit. Nulla rei fit scissura: tm̄ signi fit fractura: qua nec status nec statura signati minuit. Ecce panis angelorū: factus cibus viatorū: vere panis filiorū: non mittēdus canibus. In figuris p̄signat: cum isaac imolatur: agnus pasce deputat: dat māna p̄ribus. Bone pastor panis vere: iesu nostri miserere: tu nos pasce nos tuere: tu nos bona fac videre: in terra viuentium. Tu q cūcta scis ⁊ vales: q nos pascis h mortales: tuos ibi cōmēsales: coheredes ⁊ sodales: fac sanctorū ciuium. Amen.

Scd̄m iohem. ¶ In illo tp̄e: dixit iesus discipulis suis ⁊ turbis iudeorū. Caro mea vere ē cibus: ⁊ sanguis meus vere est potus. Qui mādūcat meā carnem ⁊ bibit meū sanguinē in me manet ⁊ ego in illo. Sicut misit me viuens pater: ⁊ ego viuo propter patrem. Et qui manducat me: ⁊ ipse viuet pp̄ter me. Hic est panis: qui de celo descendit. nō sicut manducauerunt patres vestri māna: ⁊ mortui sunt. Qui mādūcat hunc panem viuet in eternum. Credo. Offertoriū. Sacerdotes incensum dn̄i ⁊ panes offerūt deo: ⁊ ideo sancti erūt deo suo ⁊ nō pollueīt nomē eius. Alla. Secreta. Ecclesie tue q̄s dn̄e vnitatis ⁊ pacis p̄pitius dona cōcede: que sub oblatis muneribus mystice designant. Prefatio. Quia per incarnati sanctum dūm3 mysterium semp declarat: ⁊ mens fidelium tumēs excitatur: firma spes credentium fide roboratur. Sanctus. Fides est summopere credere in deum: panem sanctum esse ⁊ tractare [illegible] sumit: hoc ē corpus meū. Sanctus. Panis [illegible] mutat quomodo [illegible] fabricetis. De vino similiter [illegible] est veraciter sanguis xpi dictum credamus [illegible] ter verum ⁊ nō fictum. Pleni sunt celi ⁊ terra gloria tua osanna i excelsis. Nobis offerentibus [illegible] sacramentū ⁊ electis fidelibus fiat nutrimentum iudeis negātib⁹ sit in detrimentum. Benedictus q venit in noīe dn̄i osanna in excelsis. Cōio. Quotienscūq mādūcabitis panem hūc ⁊ calicem bibetis mortē dn̄i annūciabitis donec veniat. Itaq q̄cūq manducauerit panem vel biberit calicē dn̄i indigne reus erit corporis ⁊ sanguinis domini alla. Post cōio. Fac nos q̄s dn̄e diuinitatis tue sempiterna fruitione repleri: quā p̄tiosi corporis ⁊ sanguinis tui tp̄alis perceptio p̄figurat. Qui viuis ⁊ regnas cū deo patre i vnitate spiritus sancti de⁹ per oīa secula seculorū. Amen.

¶ Explicit opusculū. 57. sancti Thome de aquino. officiū de sacratissimo corpe dn̄i nr̄i iesu xpi.

¶ Incipit opusculū quinquagesimū octauū sancti Thome de aquino de venerabili sacro altaris.

¶ De tribus causis institutionis sacramenti corporis christi.

CA. I.

Enite comedite.

panē meū ⁊ bibite vinū quod miscui vobis puerbiorū. ix. Hiis verbis dn̄s nos inuitat ad salutare cōuiuiū in quo p̄parauit p̄ciosum cibum. s. corpus ⁊ sanguinē suū iuxta illud puerbiorum. 6. Causam tuā tracta cū amico tuo ⁊ secretū ne reueles extraneo. Res secreta ē altaris sacrū quasi sacrū secretum cui⁹ causa nō infidelibus sed fidelibus ē reuelanda. ¶ Nota q causa institutionis ē triplex. s. memoria saluatoris. sacrificiū altaris: cibus hoīs. Hec tria disposuit i hoc sacramēto diuina sapientia ꝯ tria vetera mala. s. ꝯ obliuionem dei: ꝯ debitū rapine aliene rei: ꝯ corruptiones pomi mortiferi. Primi. n. parētes in h tria mala inciderūt serpentina fraude decepti: ⁊ p eos successores sunt depravati: de p̄mo ecclesiastici. x. Initiū superbie hoīs apostatare a deo: q̄a ab eo q fecit illū recessit cor ei⁹. s. per obliuionē in occupatione dānose negociatiōis cū serpente. Quod sepe adhuc qbusdā fidelibus solet euenire. De secūdo genesis tertio. Uidēs mulier lignum q̄d esset bonū ad vescēdū ⁊ pulchrū oculis aspectuq delectabile tulit de fructu ⁊ comedit: dedit q viro suo ⁊ sic ambo rapinā cōmiserunt. Unde rapine similitudinē faciūt q in vsu creaturarū ⁊ rerū

potius: in hoc in eniarā excedit. De tertio gene
sis ii. De ligno scie boni et mali ne comedas
Jn quacūq; n. die comederis ex eo morte morie
ris. nec in hoc inuocabitur corpus. ps. Corrupti
sunt et abhominabiles facti sunt. Sic q peccati vene
num in vitam similiter alias occidit et corrupit. Igi
tur contra triplex veneni malum institutū ē hoc sacrm.
luce. xxii. Accipite et comedite hoc ē corpus meū
qd pro vobis tradet. Hoc facite in meā cōmemo
rationē: hoc facite ingt in meā cōmemorationē.
ℭ Ecce prima causa. s. memoria saluatoris ꝯ obli
uionē. Quod pro vobis tradet. i. vt agnus dei offe
retur. Ecce secūda cā. s. sacrificium altaris cōtra
rapinam. Accipite et comedite: ecce tertia. s. cib⁹
medicinalis ꝯ corruptionē. Memoria ergo sal
uatoris ꝯ obliuionē: ē prima causa vt hoc. s. admo
nentem mētē et oēs sensus nostros quos a deo
auertimus et cum prauis qbusq; cogitationib⁹ et de
lectationibus vagari permittimus a noxijs abstra
hētes integraliter ad deum referamus. Hinc di
cit. hoc facite in meā cōmemorationē. Eusebi⁹.
Quia corpus assumptum dns ablaturus erat ab
oculis et illaturus syderibus necessarium erat vt
die cene sacrm nobis sui corporis et sanguinis cō
secraret vt offerret iugiter per mysterium quod
offerebat semel in precium: et perhennis victima vi
ueret in memoria et semp presens esset in gratia.
Nota ad habendā semp memoriā saluatoris co
gūt nos tria argumenta sue charitatis. s. remissio
peccatorum: redemptio impignoratorum: cōtinuatio
beneficiorum. De primo ysaie. 43. Ego sum q deleo
iniquitates tuas propter me et peccatorum tuorum non re
cordabor: reduc me in memoriā. De secundo ec
clesiastici. 29. Gratiam fideiussoris tui ne obliui
scaris qn. s. cum p ea diligas et qn orationibus et
bonis operib⁹ debitum ei reddas. Canticorum qn
to. Aperi mihi soror mea amica mea quia caput
meū plenum ē rore et cincinni mei guttis noctium
Aperi mihi. i. suscipe me in mentē tuā in memo
riam et dilectionē: qr caput meū. s. diuinitas ple
num ē rore. i. misericordia ad dimittēdū peccata
et cincinni mei. i. humanitas guttis noctium. i. ef
fusione sudoris lachrimarū et sanguinis passionē:
ad redimendum hereditatem tuā p satisfactione
peccatorum morum impignoratā. De tertio deutero
nomij. 8. Obserua et caue ne qn obliuiscaris domi
ni dei tui et negligas mādata ei⁹ ne postq comede
ris et biberis et faciamus fueris habueris q cun
ctarū rerū copiam eleuet cor tuū et nō reminisca
ris dni dei tui. Glosa ecclesiastici. 17. Sicut nullum
momētum ē quo nō vtit hō dei bonitate: ita sem
per debet ē in memoria pie. ℭ Secūda cā institu
tionis ē sacrificiū altaris ꝯ quādā cotidianam de
lictorum nostrorum rapinā. Ut sicut corpus dni semel
oblatū ē in cruce p debito originali: sic offeratur iu
giter p nris cottidianis delictis in altari: et hēat in
hoc ecclesia mun⁹ ad placandū sibi deū: super oīa
legis sacrificia preciosum et acceptū. Malachie. 3.
placebit dno sacrificiū iuda et ierusalē quasi regis
et milune. i. xpi et ecclesie. Alexāder papa. Nihil i
sacrificijs ecclesie maius esse pōt q corpus et sanguis
xpi. Nec vlla oblatio hac potior ē sed oēs precellit.
Que pura cōscientia deo offerēda ē et pura mente
sumēda. Et sicut potior ē pre ceteris ita potius ve
nerari db. Ad hoc sacrificiū approbādū notat tri
plex rō mutādi vetus sacrificiū. Prima auctoris
nostri sacrificij potētia. s. xpi q nō solum ex eo q ē
dns et rex vniuerse terre: sed ex summi sacrificij
ad eū trāslatione potuit et debuit suū in melius sa
crificiū cōmutare. ps. Jurauit dns et nō penitebit
eū etc. Nō dicit sm ordinem aaron. vel sm ritus
leuitarū q obtulerūt carnes hyrcorum et taurorum sed
sm ordinē melchisedech q obtulit panem et vinū
Heb. 8. Q fuit necessarium sm ordinē melchise
dech alium exurgere sacerdotē et nō sm ordinem
aaron. Trāslato. n. sacerdotio necesse est vt legis
translatio fiat. Manifestum ē aūt q ex tribu iuda
ortus est dns de qua sm legē nō erāt sacerdotes.
Secūda rō est debitorum nostrorum exigētia: tam ma
gnū erit debitū primorum parētum ex rapine magni
tudine ex raptoris igratitudine ex lesi. s. creatoris
maiestate q nō solum legis sacrificia sed tot⁹ mū
dus cū omni creatura nō sufficit p satisfactiōe. ad
hebreos. x. Christus ingrediēs mūdū dicit hostiā
et oblationē noluisti corp⁹ aūt aptasti mihi. Glo.
Ingrediēs. i. homo fact⁹ dicit hostiā de aīalibus:
et oblationē de alijs reb⁹ noluisti. i. nō placuerunt
tibi: corpus aūt quod pre oibus sacrificijs ē qr si
ne peccato aptasti mihi. i. aptum et ydoneū dedi
sti mihi viuēdo qd p omni redēptione valeat of
ferri. ps. Que nō rapui tūc exsoluebam: quādo. s. p
debitis oium sufficiens sacrificiū in cruce offere
bam. Tertia rō mutādi est ipsorum sacrificiorum legis
insufficiētia. Et hoc pbat a trib⁹ qr. s. deo nō placue
rūt: qr peccata nō abstulerūt: qr grām nō ꝯtulerūt
De primo yeremie. 6. Holocausta vestra non sunt
accepta victime vestre nō placuerūt mihi. Osee
6. Misericordiā volo et nō sacrificiū. De scdo ps
Holocaustū et p peccato nō postulasti Ad ro. 3. Ex
operibus legis nō iustificabit omnis caro corā deo
Ad heb. x. Jmpossibile ē sanguine hyrcorum et tau
rorum auferri peccata. De tertio ezechiel. xx. De
di precepta nō bona et iudicia in qbus nō viuēt: pre
cepta nō bona. i. min⁹ bona: et sacrificia et cerimo
nialia in qb⁹ nō viuēt: qr vitā gratie nō ꝯferebant
Ad heb. vii. Reprobatio quoq; fit precedētis man
dati propter infirmitatē ei⁹ et inutilitatē ei⁹ quasi pro
pter eius sterilitatem qr nō conferebat gratiam.
ℭ Tertia institutionis cā est cibus hominis. Li
bus inq medicinalis cōtra pomi mortiferi cor

ruptionem. Que tam grauia infusa est p primos pa
rentes humano generi vt esset incurabilis nisi so
ueniret medicina optima quā posset facere pru
dentia dei. Ecclesiastici. 38. Altissimus de terra
i. carne virginis creauit medicinam et vir prudēs
non abhorrebit eam. Ambrosi⁹. Corpus xpi me
dicina spūalis est: que cum reuerentia degustata
sibi deuotos purificat. ℭ Ad cognoscēdum ratio
nem necessitatis medicine corporis xpi sciendum
q serpens malignus infudit homini p venenum
cibi vetiti triplicem corruptionem: in aīa. s. tene
bras ignorātie: i corpore morbum praue concupi
scētie: et mortem vtrobiq. Cōtra hoc institutum
est corporis xpi medicamētū tenebras ignorātie
illustrās: morbum ꝯcupiscētie sanās: et mortē no
stram mortificans. Propter hec tria pōt compa
rari triplici dulci cibo et medicinali. s. melli pro
pter primum. ficui propter secūdū. fructui vite propter
tertiū. De primo puerbiorum. 24. Comede fili mel:
qr bonum est. Mel corpus xpi dulce significat.
Hoc bonū ē qr tenebras mētis illuminat. Primi
regum. 14. Vidistis qr illuminati sunt oculi mei
eo q gustauerim paululū de melle. ysaie. 7. Bu
tirum et mel mādacabit omnis q relictus fuerit.
Ut. s. sciat reprobare malū et eligere bonum. ps.
Dominus illuminatio mea etc. Accedite ad eū et
illuminamini. De secūdo yeremie. 24. Ficus fi
cus bonas bonas valde. ficus bis dicte dulce cor
pus xpi dei et hoīs significant. Hec bis bone sunt
valde qr mētem et carnē a morbo praue ꝯcupiscē
tie sanāt. Quarti regū. xx. ysaias iussit afferri mas
sam ficorum quā cū posuit sup vlcus regis curatus ē
Ulcus regis ē concupiscentia carnalis: massa fi
corum corpus xpi ꝯtinens dulcedinem multorum bo
norum: ad medicinam malorum desideriorum. De ter
tio luce primo. Benedictus fructus vētris tui cor
pus. s. xpi quod ē fructus vite valēs ad destructio
nem gehēne et acqsitionem vite eterne. puerbio.
3. Lignum vite est hijs q apprehenderint eam. s. sa
piētiā dei incarnatam. Hinc dī osee. 13. Ero mors
tua o mors. Job. 6. Ego sum panis vite etc. q mā
ducat meam carnē etc. Jtem q māducat me viuet
propter me. Hilarius. Accepta carne dni et hausto
sanguine id efficit: vt nos in ipo et ipe in nobis sit
Hec est ergo causa vite nostre q in nobis carnali
bus p carnem xpm q vera vita est manentem ha
bemus. victuri per eum ea conditione qua viuit
ipe p patrem q in eo est.

ℭ De prima causa institutionis per se. s. memo
ria saluatoris et de preparatione eius ad iudiciū.
CA. II.

v Enite comedite panē etc. Cāni tuam etc.
Speciale item i memoria eterna hoc fa
cite in meā cōmemorationē luce. 22. The
ma. Jtē estote parati qr qua hora luce. xij. ℭ Pri
ma cā institutionis sacramēti dnici corporis ē me
moria saluatoris. circa quā tria pūt sciri. ℭ Pro
qd mali sequit si memoria dni fuerit relicta. Et
dicendū q triplex. s. amissio gratie diuine: subie
ctio potestatis diabolice: magna deformitas cul
pe. De primo deuteronomij. 31. Deum qui genuit
dereliqsti etc. et ait abscondā faciē meam et ꝯside
rabo. i. subtrahā grām. Ubi fons perit riuus are
scit. ysaie. 17. Eris deserta qr oblita es dei crea
toris tui. Ecclesiastici. xx. Gratia fatuorum effundet.
De scdo iudicū. 4. Obliti sunt dei sui: et tradidit
eos in manus syfare. i. ptāti diaboli. Thobie. 6.
Qui ꝯiugia ita suscipiunt vt deū a se et a sua mēte
excludāt i hijs hz ptātez demon. De tertio ad ro.
primo. Sicut nō pbauerūt. i. noluerunt deū habe
re in noticiā tradidit illos in reprobum sensum vt
faciant ea que nō ꝯueniunt. Et hec hoc sepe fit vs
q ad mortē. ps. Nō est deus in conspectu ei⁹ etc.
Johel. primo. Cōputruerūt iumēta in stercore suo
Jumēta ipudica et isipientia sunt hoīes stulti car
nales deum pre oculis nō habētes. Huiusmodi
i stercore suo putrescere ē in luxuria et absq pecca
tis vitam finire. Secūdo querit de qbus de isto
saluatore memoria sit habēda. Et dicendum de
tribus: de preterito: de presenti: de futuro. De pteri
to vt nostri redemptoris: qr propter nimiā charita
tem a morte mala morte sua liberauit nos. De p
senti vt oium inspectoris q p occultam primus oīa
nostra semp cernit. De futuro vt nostri iudicis qui
per oipotentiā suā oēs prauū incorrectū districte iu
dicabit. De primo trenorum. 3. recordare paupertatis
mee et trāsgressionis. i. maxime humiliationis. ab
sinthij et fellis. i. amare passionis. Ezechiel. 9. Si
gna thau sup frontes virorum dolētiū et gemētiū sup
cūctis abhoīationib⁹ que fiūt i ciuitate hac Thau
figurā crucis hz. i. passionis xpi q sempē bonis in
mēte serēda. De scdo ps. Scitote qm dns ipē ē
deus oīa. s. implens oīa videns vbiq; pñs. Hinc
ait puidebam dnm in ꝯspectu meo semp. Eccla
stici. 39. Opa omnis carnis corā dno: et nō ē qcq
abscōditū ab oculis ei⁹. Canti. 2. En ipē stat post
parietē nrm. i. indut⁹ parietē carnis nostre prospici
ens p cancellos qr lz intus degens occultus a no
bis videri non possit tn oīa nostra videt. De ter
tio ysaie. 30. Ecce nomen domini venit de longin
quo ardens furor eius et grauis ad portandū. Ec
ce venit: idest attēdite qr cito veniet ad districtū
iudicium. Mathei. 24. Vigilate etc. Hyeronim⁹
Siue comedo siue bibo siue aliquid aliud facio.
semper sonat in auribus meis quasi tuba vehe
mens vox illa terribilis. surgite mortui venite ad
iudicium. De omnibus tribus simul ps. memo
riam fecit mirabilium suorum quasi diceret dns de
dit nobis escam. s. seipm ad memoriā suorum mira
bilium preteritorum q nos redemit: pñtium q oīa sa

respice: honorē q̄ subiecte tande[m] mitigabit. Ter
tio quicūq; ḡd videat memoria nostri saluatoris
die[bus] ad ima. Primo n. rei memoria. f. passio
nis ḡ valet ad eo nobis ex amore inflammādū
Occidere rei. f. ei[us] amore impensius valet ad nos
a peccato custodiendū. Tertio rei. f. subtracte in
dicio valet ad cautelā ne ipsi eramur cōtra
futuri iudicii. Primū facit ne bona diligere: se
cundū mala odire: tertium immūes periculis pec
candi mala odire: tertium immūes periculis pec
candi mitiā reddit amabilē ihesu bone caste
liper ea te mihi reddit amabilē ihesu bone caste
quā dilexit opus redemptionis mee. Idem ḡo
ḡ me dominus factus est vilior: tanto mihi fact⁹
est carior. De secūdo puerbioꝝ. 8. Timor domi
ni odit malū. timor ihū quo mēs semp deum pi
tem ⁊ ea videnē arcētur a peccato custodit. hinc
ecclesiastici. 23. Dic homo q̄ transgredi
tur lectum suū cōtēnens in aiam suam dicens q̄
me videt tenebre circūdant me: nō intelligit qui
dia videt oculus dei ⁊ expellit a se timorem dei.
Ezechiel. 8. Certe vidisti fili hominis q̄ seniores
faciunt in tenebris. Dicūt. n. nō videt dñs. Glo.
Si dēm p̄semem ⁊ ea videtem ⁊ iudicātē semp
cogitaremus aut vix aut nunq̄ peccaremꝰ. Boe
cius. Magna nobis indicta ē necessitas bene vi
uēdi cū agamus cūa ante oculos iudicis cūcta cer
nētis. De tertio exodi. 19. Sanctifica populum ⁊
sint parati in die tertium. Die. n. tertio descēdet
dñs coram omni plebe: quasi diceret. Memēto
te q: dñs terribilis descēdet ad districtū iudiciū:
⁊ ideo estote parati in diem tertiū. Primus dies
ē dies nostre natiuitatis: secūdus nostre conuersatō
nis: tertius dies mortis vel aduentus districti iu
dicis luce. xij. Estote parati. In ꝑparatione ad iu
dicū debēt tria notari. f. modus. puidētia non p
paratoꝝ penam euadere: lucrū cū ꝑparatis vitā
eternā possidere. De primo ecclesiastici. 18. ante iu
dicium ꝑpara iustificiam tibi. f. penitētiā agendo.
Matth. 3. penitētia agite. Appropinquabit enim
regnum celoꝝ. i. regis celestis iudicium iustum.
Iobel. 2. Magnus dies dñi ⁊ terribilis valde ⁊ q̄s
sustinebit eū. Hunc ergo dicit dñs q̄rtimini ad
me ⁊c. quasi diceret apparate vos ad diez dñi pe
nitētiam agēdo ⁊ peccata mūdi nō faciendo. De
secūdo apoca. 18. Exite de babylone populē meꝰ
⁊ne participes sitis delictoꝝ eius ⁊ de plagis eiꝰ
nō accipietis. Exite de babylone. i. ꝑparate vos
ad iudicium p̄iam agēdo ⁊ peccata mūdi nō fa
ciēdo. Et p talem puidētiam euadetis eius penā
luce. xij. Si sciret p̄familias ⁊c. Glosa. Neſcie
ente p̄familias domū fur p̄fodit q: dū a sui cu
stodia ſpūs dormit impositā in ore carnis habi
taculū irrumpit ⁊ alām ad supplicia trahit. Iuri
ait retinere si vigilaret ⁊ aduersum iudicis occul
te puenīrem penasē iudici penitēdo occurreret
⁊ sic vtiq; dormientis. i. nō ꝑparatoꝝ pena eua
deret. De tertio matth. xxv. cū sanie virginē. i.
alios parate vent emere ad forum diaboli cum
cua vel cū duna vbi p modica re dāt multa bona
venit ſpōsus ⁊ que parate erāt ⁊c. Ecce tripler la
cum ꝑparationis ad iudiciū. f. possessio celestis
regni. societas amabilis spūs. delicie totius bo
ni. Primum notat ibi: introierūt. scōm ibi cū eo
terrium ibi ad nuptias. De primo matth. xxv. ve
nite benedicti patris mei. De secūdo p̄me tessa
lonicēsis. 5. Semp cum dño erimus sine quo nul
li bñ eum quo nulli male esse poterit. Jo 17. Pa
ter quos dedisti mihi volo ⁊c. vt videant claritā
tez quā dedisti mihi. De tertio ysaie. 66. Gaude
re cū ierusalem. i. cum beatoꝝ oīum pacifica ⁊ io
cūda societate vt repleamini ab vberibus consō
lationis eius.

¶ De secūda causa institutiōis sacrāmēti eucha
ristie. f. sacrificio altaris. CA. III.

Enite comedite ⁊c. Item causam tuā ⁊c.
V Thema ꝑpōitz sacrificiū inda quasi regis
⁊ milicie. i. xpi ⁊ ecclie. Malachie tertio.
Secūda causa institutionis sacrāmēti dominici
corporis est sacrificiū altaris. Circa quod sacrifi
cium notant tria. f. forma offerēdi: questio de sa
crificio legali ⁊ excellētia nostri sacrificij. De duo
bus p̄mis hic pōt dici: de tertio in sequēti. Pmo
notaf forma ⁊ hec ē tripler. Prima in oblationū
veterū ꝓfiguratione: secūda in humane forme ve
ritate: tertia in panis ⁊ vini specie. Prima est sy
nagoge cōmendata sub lege: secūda charitatis di
uine oblata in cruce: tertia fidelis aie ꝓsecrata in
mēsa ecclie. Prima data ē in figurā: secunda in
ꝑcium: tertia in solacīū. De prima leuitici. 4. Si
ois isrl p ignorātiam peccauerit offerat p peccato
suo vitulum. i. xpm dicit glosa. Hoc aūt nō erat in
persona ſz in figura: exodij. xij. Similr agnus im
maculatus quē occidebāt in pascha: ⁊ eiꝰ carnes
edebant figura xpi erat vt dicit gre. De secunda
forma ysaie. 53. sicut ouis ad occisionē ductꝰ vul
neratꝰ ⁊ ꝑpter ⁊c. oblatus ē q: ipe voluit. Hoc ve
re sm formā humanā in cruce hebr. x. Sanctifica
ti sumus p oblationez corporis iesu xpi semel. f. in
cruce. De tertia ps. tu es sacerdos in eternū ⁊c.
q vt dī gen. 14. Obtulit panē ⁊ vinum: sic xps dat
corpus ⁊ sanguinē suū in sacrificio altaris sub pa
nis ⁊ vini specie. matth. 26. accepit iesus panez ⁊
benedixit: ⁊ ait. Hoc ē corpus meū. Et accipiēs ca
licem. i. vasculū cū vino gratias egit dicēs hic est
sanguis meus. Dicō notaf brevis q̄ de sacrifi
cio legali in qua tria fiūt. Primo ꝙ insufficiētiam
que imponitur sacrificiis legalibus opponitur le
cundo ꝓrarietas solui, tertio cā illius sacrificij
assignatur. Pmo ꝓra insufficiētiam q̄ deo nō pla
cuerunt ⁊ q̄ peccata nō abstulerunt sm illud Hie
remie. Holocausta vestra nō sunt accepta victie
vestre nō placuerūt mihi: ⁊ ꝓra hoc filia opponi
tur. leuitici. 4. Si peccauerit autē quia de ꝑplo
terre offerret capra imaculatā ⁊ adolebit eam sa
cerdos super altare in odorem suauitatis dño: et
dimittet ei. Ergo videt q̄ vetus sacrificiū placu
it deo: ⁊ ꝑpter hoc pcā dimisit. Hebr. xi. Pene in sanguine mūdant sm legē: ⁊ p sanguinez
alalium sacrificatoꝝ remittunt peccata delinqē
tium. Ergo illa sacrificia deo placuerunt ⁊ pecca
ta dimiserunt. scōo horum ꝓrarietas sic pōt ꝙ
ui: in sacrificio semp tria fuerunt. f. ipm sacrificiū
ipsone offerētium petōrum remissio. In singulis
istorum duo attendebant in sacrificio caro ⁊ san
guis alalis quod offerebaf. Et ꝓtera multo me
lius. f. res spūalis que ibi figurabaf: vt in agno vi
tulo xps: in capra penitētia: in bone vite a robu
sta ⁊ actiua: in aue sublimis ⁊ ꝓemplativa: ⁊ sic ꝺ
alie digne: alie indigne. indigni erant qui illa sa
crificia tñ carnaliter attendebāt. Digni aūt qui
ea spūaliter attēdebant: ⁊ in eis xpm figuratū vel
explicite vl implicite credebāt: ⁊ sm intellectuz
spūalem vitā suam regebāt. Item ibi erat remis
sio peccatoꝝ: ⁊ hoc ẽstum ad duo. f. quātuz ad pe
nam. i. ẽstum ad legis irregularitatem: vl ẽstuz
ad culpam. i. ẽstum ad ꝓscientie maculā. Dis vi
sis facile soluunt que de sacrificiis in scripturis fa
ceris cōtraria dici videnē. Revera. n. illa sacrifi
cia sm se. f. opera operata. i. carnes ⁊ sanguis bir
corum: nec placuerunt deo: nec ꝑpter ea remisit
culpam ẽstum ad culpā id ē ꝓsecutie maculā: sed
tñ apud boies remissa reputabātur ẽstuz ad quā
dam legis penam. Unde cū aplus vno loco di
cat impossibile est sanguine hircoꝝ auferri pec
cata. ⁊ in alio oia pene in sanguine mūdant sm le
gem. Primum intelligēdum est quātum ad aie
culpam. Deōm ẽstum ad carnis penā: vnde ad
Hebr. 9. Sanguis hircorum ⁊ vitulorꝝ ⁊ cinis vi
tule aspersus inquinatos sanctificat ad emunda
tionem carnis. Glosa sanctificat id est a peccato
mundat id est a pena legis: ad emundationē va
lent nō aie sed carnis. Verūtamen imborz sacri
ficia nō sm se: vt deūs est. ẽz ꝑpter fidem saluato
ris quem in illis vērorum: ⁊ p redēptione mūdi
credebāt deo placebant: ⁊ eis remissionē pecca
torum ẽstum ad penam sup: adictaz: ⁊ ẽstum ad
culpam aie valebāt. Galathas. 3. Ex operib⁹ le
gis nō iustificabit homo: nisi p̄ fidem ihu xpi. He
breoꝝ. xi. Fidem plurimaz hostiā Abel ẽz Cayn
obtulit dño. plurimā. idest acceptabiliorem ⁊ pꝰ

fibi valentem. Intellexit enim ⁊ credidit in xpm
quem deo obtulit hostiā melioremꝰ est ẽstuz
rem q̄ nō Cayn ⁊ ceteri malignī. Gen. 1. Rubi
te vos ad Abel ⁊ ad munera eius. Terra ẽ in
flammonis legalium sacrificiorum est significata
Cum enī a deo inflata sint qui nihil sine cā facit
⁊ tñ mutāda erant: queri pōt cā influxionis ea
Ad hoc breuiter dicēdum q̄ licet per ea nō remit
rent ad remissionem culpe: tñ multa vtilia fue
runt ad doctrinā sapiēte. Data sunt quippe illis
ad tēpus tanq̄ signa rerum melioriū. ⁊ quasi par
tibus ⁊ modulis offerēdi placerent in disciplina
vere fidei: ⁊ adepta vera ꝺcia deificā clemen
tia ⁊ collata virtute cessarēt vmbre ⁊ figure. Deu
tro. xi. Ponite verba mea in cordibus vestris ⁊
suspēdite p signo in manibus vestris ⁊ scripte ea in po
stibus ⁊ limine. Ponite in cordibus legalia. f. ip
tum ad moralia que semp sunt seruanda. Suspen
dite ea p signo in manibus figuram ad manufactura
tabernacula ⁊ huiusmodi que p tpe fiunt tollūdā
scribite i postis ⁊ limine sacrificia. f. ones ⁊ hostia
quasi literas parentū. In quibus multa bona
sunt discēda ⁊ precipue. f. fides saluatoris. forma
de moribus spes de celestibus. Primum pote
rant discere de sacrificiis oium. Deūm in sacri
ficio thesaurū. Tertiū in sacrificio aliquem. extra
castra cōbustorū. De primo ysaie. 53. sicut ouis ⁊c.
Cum ergo ouis offerebaf poterant tria de vera
fide discere. f. saluatorem innocentiam mūdādi
nem humani generis p mortem xpi redemptio
nez. De secūdo Daniel. 3. in spū humilitatis ⁊c.
sicut in holocaustis arietū ⁊ thaurorum. Cum er
go comuta aialia in holocaustū. i. p ardorē ignis i
cinerē redigenda offerebātur poterant de bona
moribus tria discere. f. vt deūm deꝰ vicia re
sisterent dei ⁊ primi amore arderēt. corpus ⁊ cor
poris humilitatē in cibus seruarēt. De tertio le
uitici. 4. Heb. xij. quoz aialium infert sanguis p
petō in sancta ꝑpontificē horz corpora cremāt
est castra. sanguis aialiū significat aias mūdoz. cuz
hec fiebant poterāt tria discere de ipe oportūde
celestis ejle que sunt prima vnctrum saluatoris ei
ficium: bonoꝝ suffragium: primus dicimus in illo
q̄ eo: poza est castra cremabāt: q: tibi corpa crē
mare est fidelices est deliciās ⁊ voluptuos seculi
pulam agere: cōm in eo q̄ sanguis introducat per
pōtificem in sancta sanctoꝝ: q: hoc ē alias mūdoz
post hanc vitā beneficio xpi in celuz assumi. Ter
tium in eo q̄ sanguis ꝓpōitur in sancta deūz
valuit ad remissionem petōrum hoīum vnctā
q: hoc est alias bonorum iā p ipm in celum subli
uatas interecedere p peccatis emitū adhuc mi
nutas intercedere p peccatis emitū adhuc mi
do relictorum: de primo secūde. Thimothe. 1. fi
delis sermo. Nam si cōmorta sumus. f. agendo

penitentiam ⁊ vinculo recipiendo vitam eternam. Il lachrymabimur ⁊ obsecrabimus. Ibid.10.4. Ad dant: odigne pallyneos ⁊c. E coe q̄ poliam age re ⁊ multa in ō modo illabuere valet ad ſpem obtinende celeſtis gloriæ, de ieiū. Jo.14. Iterum venio ⁊ accipiā vos ad me: ecce q̄ dñi pietaſ offinio valet ad ſpem celeſtium. Can.5. Vicit lumbū ⁊c. habuit dilectus meus o pulcherrima mulier, vidit beata virgo. Dilectus meus deſcēdit in ortū ſuū ad areolam aromata vt paſcat in ortis ⁊ lilia colligat. i. alias beatas vt eas de mūdo aſſumat: ⁊ ad celeſtia pducat. De tertio Oſee.1. E go eramdium celi: ⁊ illi exaudiāt terram. i. ſanctos p̄cedentes qui ſunt in celo ſaluant qui habitāt in terris ecce olmeus ſedens velēt ad ſpes celeſtiū. Apo.8. Aſcendit fumus aromatū de orationibus .i. ō manu angeli coā deo q̄. i. ſuas offerūt orones p nobis p̄ce ⁊ ꝓpitio patri filio vt pēdonū recipiamus remiſſionem: ⁊ ad eoꝝ ꝓmamus ſocietatē.

¶ De tertio circa ſacrificium notādo. ſ. ſacrificij noſtri excellentia. CA.IIII.

Inite comedite ⁊c. Tertio notat nr̄i ſacrificij. ſ. corporis xp̄i excellentia que p̄cellit oia legis ſacrificia triplici rōne. ſ. honeſtatis quo ad ſeculū: dignitatis quo ad deū: ꝓfectus quo ad ſue bonitatis effectū. Primo excellit rōne honeſtatis q̄ pbaſ a tribus: ab exteriori ſpē. a virginali origine. a ſpūali dulcedine. Primo pbatur hmōi honeſtas ab exteriori ſpē: q: ſi multa alia qualitate cibi poſſet tam mūde: tā pulchre: tam honeſte miſtrari: ſicut ſub ſpē panis ⁊ vini. Hon.n. ſequunt ſi inconuenientia multa q̄ ſequebant illa cruenta legis ſacrificia. pmer. 14. Melior eſt buccella ſicca cū gaudio q̄ dom⁹ plena victimis cū iurgio. Buccella ſicca eſt ſacrificium noſtrū ſi mūda ſpē panis ⁊ honeſta. Zacha.9. Quid bonū ⁊ quid pulchrū eius niſi frumētus electorum: ⁊ vinū germinās virgines. ſcōo pbatur honeſtas eius q̄ a nulla corruptione: ſed a vgina li flore ſumpſit ero: dium. Eccliaſtici.24. Flores mei fructus honoris ⁊c. quaſi diceret. Flores puditicie ⁊ virginitatis verſi ſunt in fructū nobiliſſime honeſtiſſime plis. Aug. Nobilitas matris eſt ex deitate plis: ⁊ nobilitas plis ex virginitate matris. Cant.3. Egredimini. glosa ab ignorātia infidelitatis: ⁊ videte regem. i. ihm xp̄m in dyademate. i. carne quo coronauit eū mater ſua id eſt honeſtauit in hoc q̄ eſt virgo. Tertio pbaſ honeſtas huius ſacrificij a ſpūali dulcedine pietatis qua cunctos xp̄ianos ſe attrahit. vt enī dicit Tullius. Honeſtū ē q̄ ſua vi nos ad ſe trahit ⁊ allicit: vt. ſ. res virtuoſa. maxime ꝺo talis qui habundat dulcedine pietatis: ⁊ talis res eſt ſacrum diuini corporis. Eccliaſtici.49. Memoria yoſie in compoſitione odoris facta opus pigmētarij. memoria yoſie ē memoriale ſaluatoris vl ſacrificiū altaris: hoc factū eſt opere pigmētarij. i. ex peccatis operibus diuinitatis ⁊ humanitat ſue: vt ſua iuſtiſſima honeſtatis ⁊ pietat odore ad ſe trahat fideles eccle. Can.1. Oleum effuſum nomē tuum. Hinc oēs qui vere credunt ob ſpē gratie ⁊ deuotionis ad hoc ſacrificiū videndū ⁊ adorādum ad eccl̄am frequēter: ⁊ feruēter accurrunt. ¶ Secūdo excellit rōne dignitatis q̄ pbaſ a tribus reb⁹ peciosiſſimis ex quibus ꝓfluit. i. ex carne xp̄i munditissima: alba iuſtiſſima: ⁊ rare altiſſima. Hec tria in agno paſchali figurata ſt in noſtro ſacrificio vere perfecta ſunt. Exodi.12. Caput agni cū pedib⁹ ⁊ in teſtinis vorabitis, caput agni ſignificat deitatem: interiora aliam: pedes carnē: ecce in xp̄o de⁹ ala ⁊ corpus: ꝓpter q̄ dī Aue ſalus mūdi deitas integra verus homo: ex carne. ſ. ⁊ ala ꝓpter tāte dignitatis excellentiā hz ſacrificium noſtrū ꝓfluſſ triplicē p̄rogatiuā. Deo namq; ſm ſe acceptus eſt: angelis reuerēdum: hoibus adorādum. pmā eſt ꝓpter aliam iuſtā: ſcām ꝓpter carnē mundam tertiū ꝓpter diuinitatē ſummā. de pmo Malachie.3. Placedit deo ſacrificiū iuda. i. xp̄i iuſti regis: ſacrificium iuda dño placebit: q: corpus xp̄i oblatum deuſp̄ approbat: in quo. ſ. ſe maxime humiliauit vſq; ad mortē patri obediēdo. de dyabolo triumphādo: ⁊ genus humanū redimēdo. E eccliaſtici.30. Sacrificium iuſti acceptū eſt: ⁊ odor ſuauitatis in ſpectu altiſſimi. de ſcōo. Mathei.21. Vbicunq; fuerit corpus: ibi ꝓgregabunt ⁊ aquile Leo papa circa corpus dñi aquile ſunt que ſpūalibus alis circumuolant: vz angeli ſancti: ſpūs mūdi: mundicia amātes mādūq; corpus dñi venerātes ⁊ petites fideles protegentes. Gregorius. Quis fidelium dubiū habere poſſit in ipa hora īmolationis celos aperiri: ⁊ in illo xp̄i miſterio angelorum adeſſe choros: ſumma ⁊ yma ſociari. De tertio. ꝑs. Adorate ſcabellum: ⁊ ꝓlate.66. dī. terra aūt ſcabellum pedum meorum. terra ſcabellum dei ſignificat carnem xp̄i que originaliter de terra eſt. Hec eſt nobis adorāda: q: ſancta: q: deo vnita. Aug. Deicēdum q: in xp̄o terra. i. caro ſine impietate adorat. Qui enim terram adorat non terram intuet: ſed illum potius cuius ſcabellum eſt ꝓpter quā adorat. Aug. Dicunt heretici: qd ē q̄ carnē illius quā creaturam nō negas cū diuinitate adoras ⁊ ei nō minus q̄ diuinitati deſeruis: Rendeo. Diicam carnē ꝓfectam humanitatem ideo adoro. q: a diuinitate ſuſcepta: ⁊ diuinitati in vnitate ꝓlone vnita. Di hoiem ſeparaueris a deo illi nō credo nec ſeruio. Veluti ſi quis purpuram vl dyademā regis ꝑ ſe tacens inueniat nullus q̄ eam adorabit. Cum vō ea rex fuerit indutus pēculum mortis incurrit ſi eam cū rege adorare cōtempſerit. Dic etiā in xp̄o humanitatē nō ſolam

vl hūdam: ſed diuinitati vnitam. ſ. vnum filium dei verum deum ⁊ verum hoiem: ſi quis adorare cōtempſerit eternaliter moriet. Ille rādet pa-
pa. Nihil in ſacrificijs maius eſſe pōt q̄ corpus ⁊ ſanguis xp̄i. ¶ Tertio excellit rōne virtutis .i. ꝓpter effectum ſue bonitatis. Habet enim triplicem bonam actū in triplici ſtatu fidelium mūdo in purgatorio: m celo. in primo ſtatu peccata relaxat: in ſecūdo penā grauem alleniat: in tertio gaudium magnū generat. Hinc eſt q̄ triplices miſſe celebrari ſolent p ſalute viuorū: p requie defunctorum: ⁊ p gloria beatorū. Unde ⁊ hoſtia in tres partes frangit: vt virtus ſacrificij corporis dñi i p̄dicto triplici ſtatu demōſtret. De pmo. Leuitici.5. Anima que peccauerit p ignorātiam offeret arietē imaculatum. i. xp̄m glosa. Unde canit Agnus dei ⁊c. Ditego. Dñs dedit nobis ſacrum ſalutis: vt q: quottidie peccamus: ⁊ ille iam pro nobis mori nō pōt p hoc ſacramētum remiſſionē ꝙequamur. de ſecundo. Leuitici.17. Dedi vobis ſanguinē: vt ſup altare meū expietis p animabus veſtris: ⁊ ſanguis p aīe piaculo ſit: ⁊ ideo caro ⁊ ſanguis xp̄i recte p animabus defunctorum offeruntur vt a pena purgatorij qua p reſiduo pnie ligari ſue abſoluanf. Aug. Orationibus ⁊ elemoſinis ſanctę eccleſie ⁊ ſacrificio ſaluatori nō eſt dubium defunctoꝝ alias relenari: vt cum eis miſericordialiter agatur a dño q̄ eorum peccata meruerunt in hoc mundo. de tertio: Leuitici.7. Pectuſculū ſacrificij quod oblatum eſt edetis in loco mundiſſimo tu ⁊ filij tui ⁊ filie tue tecum. Pectuſculum quod ſ. optimum ē ⁊ dulciſſimus animalis ſignificat dulcedinez corporis xp̄i: in q̄ſtum comedit in loco mūdiſſimo. i. in q̄ſtum delectat beatos in celo in eo q̄ plurimū gaudent ⁊ cōgratulātur in hoc ſacrificio de memoria redemptionis: de aſpectu noſtre ſalutis: de admiratione diuine bonitatis. Vel certe pectuſculum comedet in loco mundiſſimo: q: dulcedine corporis dñi qua hic paſcimur in velamine ⁊ ſacramēto ea fruimf beati viſione manifeſta in celo. Apoc.1. Uincenti dabo mānā abſconditum. Gloſa. Meipm qui ſum panis vite quod mānā: ⁊ ſi nunc manet abſcōditum: tūc fiet manifeſtum habens oēm ſaporis ſuauitatem. Hinc dicit collecta. Perficiant in nobis domine ſacramenta quod continēt: vt que ſpecie gerimꝰ rerum veritate capiamus. i. xp̄i corpore manifeſta viſione perfruamur: ſm illud. Qui diligit me diliget a patre meo qui eſt celis: in illa dñi viſione erit nobis omnis boni plena fruitio. ꝑs. Adimplebis me leticia cum vultu tuo ſatiabor cuz apparuerit gloria tua.

¶ De tertia cā inſtitutionis qui eſt cibus hominis. CA.V.

Caro mea vere eſt cibus. Thema ꝓpter q̄ corpus datur in cibum. Tema cauſa inſtitutionis eſt cibus hominis. Circa ſi-q̄ domin⁹ corpus ſuum dat in cibum. triplex ꝓpria ſapientie dei aſſignari. ſ. diuine liberalitatis. humane infirmitatis. E nim cum ſummi ſit bonus ſummi eſt liberalitas. ſed nulla hac maior eſſe poteſt. Probatur auct eius liberalitas in hoc facto quā ſecundo quidem ad nobilitatem. tertia ad tria. Primo ſtatum ad magnificentiaz. Deinde ſtatum ad vtilitatem. ac deinde. Primo ſtatum ad magnificentiam dñi: q: largitor: dium bonorum in hoc ſacramēto ſe ipſum. hoc largiſſime. q̄ dat. ꝓprium corpus in cibum: ſm q̄ dicit. Eccliaſtici.18. Die eſt ſummus gradus dñe largitatis ſcām ad bonum. huc gradus omnes ꝓponi poſſunt diuine largitatis quibus bonitas largitus eſt oēia bona. hic ſi ſic parebit: q̄ hic eſt ſummus. ¶ Primus gradus eſt: q̄ largitas eſt bonitas celum ⁊ terram: ⁊ oēs creaturas rationabiles creaturas ad ſeruiendū. eccliaſtici.17. Deus creauit de terra hominem ⁊ deduxit eum ꝓtestatem eius que ſunt ſuper terram: Geneſis.1. faciamus hominem ad ymaginem ⁊ ſimilitudinem noſtrā. Deutro.4. Dele ⁊ hmōi ⁊ cia altra cā. creauit deus in miſterio cuncte gentes. Mathei.5. Deus ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos ⁊ malos. Actorum.14. Deus nō ſine teſtimonio ſemetipſum reliquit benefaciens: de celo vobis pluuias ⁊ tempora fructifera implens cibo ⁊ letitia corda noſtra: nō ſine teſtimonio ſe reliquit benefaciens. i. q̄ beneficia ⁊ creatura ſe deum ⁊ liberatorem veſtra tue eſt. Pſalmus. Quid eſt homo q̄ memor es eius. ¶ Secundus gradus eſt q̄ homini largitꝰ eſt illas nobiliſſimas creaturas rationabiles ⁊ celeſtes. ſ. ſanctos angelos ad miniſtrandum. Debeo.1. Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi: ꝓpter eos qui hereditatem capiunt ſalutis. Mathei.18. Angeli eorum ſemper videnf faciem patris. Angeli dicūtur: quia vniuſq; a natiuitate datus eſt angelus ad miniſtrandum. Hinc legitur hominibus ſepe obſequia impendiſſe: ⁊ facunt quoſdā: peccatores conuertendo: multos a malis defendendo: iuſtos ad celos deducendo. Exodi.14. Ecce ego mitto angelum meum qui precedat te. ſ. in tuis virtutum oſtendendo: ⁊ cuſodiat in via in igne purgatorij defendendo: ⁊ introducat te ad ſydera celeſtis regni perducendo. ¶ Tertius gradus eſt q̄ largitas eſt ſempiterna. Luce prima. Benedictus dominus deus iſrael. Deuſ autē ſe mittit medio. Pſalmo in locum noſtre peregrinatiōis. Baruch.3. Hic eſt deus noſter ⁊c. nō eſtimabitur alius ad eum. Via diſcipline ⁊ tradita illi ab eo qui facit eam viaz diſcipline ⁊ tradita illi ab eo qui facit

post hec in terrio vltus est ꝛc. quasi diceret: q̄ de
ro fecit homini vias peregrinādo dans mādat a
bono pueritiam ne deficiat: ne via boi vide
bone pueritiam ne deficiat: ne via boi vide
ret grauio mimie: factus homo est douec p ꝛ
bo" vie ꝛ peregrinatoꝛ. Luce. 8. Iter faciebat
ibo p castella ꝛ ciuitates predicās ꝛ euāgelizans
regnum dei: q̄ dedecꝛ cum allo ꝛ mulieres q̄ erāt
curate a spiritibus imundis ꝛ infirmitatibus Maria Magdalene
ria ꝛ Johāa ꝛ Suſanna ꝛ alie multe ꝛ turba multa ve
nit ad eum ꝛ vere bonus se dedit in bonum socia
ri: hoc⁹ vie laudo optimo vias ꝑfectant: in pi
cipio liberauit animos curauit: mortuos suſcita
uit. ¶ Quartus gradus q̄ dedit se in seruā nre
necessitati. Ad philipp. 2. Exinaniuit semetipm
formā serui ꝛc. Hinc finit⁹ eos petauit: e urentes
pauit: discipulor⁹ pedes lauauit. Matth. 20. Filius
hois nō venit ministrari ꝛc. Luce. 22. Ego in me
dio vestrū sum. sicut qui ministrat. ¶ Quinto gra
dus est q̄ dedit se in pcium redemptōis nre. Ad
philipp. 2. Xps obtulit nos: ꝛ tradidit se p nobis
holocaustū ⁊ oblationē deo in odorem suauitatis.
Matth. 20. Filius hois venit dare aiam suā in re
demptionē p multis. ¶ Sextus grad⁹ est ꝛ sum
mus q̄ dat hominī corpus suū in cibū. Osee. xi.
Ego quasi nutritius effraym ꝛ declinani ad eum
vt veleret. Jo. 6. Panis quē ego dabo. Oregoꝛ
rius. Bonus pastoꝛ dñs aiam p ouibus posuit vt
in sacro nostro corpus suū ꝛ sanguē vteret: ꝛ oues
quas redemerat carnis sue alimēto saciaret: ꝛ in
hoc est expssio summe largitatis ꝛ peipui amoꝛis
Magnum ē. n. dare se in socū peregrinatōis ꝛ in
seruum necessitatis: maius in pcium redemptio
nis: tū tale donum adhuc ē in aliqua separatōe ab
eo cui dat: sed cum dat in cibū datur nō ad sepa
rationem aliquā: ꝛ ad cōmodam vnionē. Unumq
enim in vnitate corpis cibus ꝛ sumēs. Jo. 6. Qui
māducat meā carnē: in me manet ꝛc. ꝛ sic appa
ret in tali dono summa largitas diuine bonitatis
¶ Secūdo ꝓbat excellēs liberalitas dei in hoc
facto ⁊ctum ad nobilitatē dātis: quē tā excellens
est in hoc sacrāmto vt corpus sūum largiat large
ꝛ diffuse: q̄ nō solum dat illud dignis ꝛ amicis:
sed nō ꝛetrahit indignis malignis ꝛ inimicis ps.
Lxpp: oꝛtat sup nic nocētes vt edant ꝛc. Qui. n.
se pmisit manibus malignoꝛ semel crucifigi per
mitti se sceleratoꝝ mānibus tractari ꝛ inimico
holi ꝛ traditoꝛi suo iude in cena cum aliis dī cor
pus suū dedisse. Uerūtā. n. pitie sue ad imitar⁹
is cari facit sup bonos ꝛ malos exhibēs se in hoc
sacro dignis ꝛ indignis: ꝛ nō ab oibus effect⁹ suſ
cipiatur equalis. Hī dignis effectus bonitat⁹ dī
suscipit indignis feuerita⁹ is. exemplū de sole et
oculo egro ꝛ sano. Nota magnū est dare magna
donā pūcipis ꝛ amicis: maius dare seruis ꝛ an
cillis: maximū ignotis ꝛ peregrinis: ꝛ nimis inī
micis. Unde arguit⁹ de magna ingratitudine.
Job. 19. Miserere mei pcussio mea sicut deus ꝛ carni
bus meis satiamini. Ad ro. 2. An diuicias bo
nitatis dei ꝛ patiētie ꝛ lōganimitatis ꝛemptis
Ignoras q̄m benignitas dei ad pniam te addu
cit. copiosa bonitas ꝛ benignitas ꝛ liberalitas nō
bilitatis dei que inimicis ꝛ in multis ꝛ cum pec
cantibus tot bona facit maxime cū tales corpus
eius sumere pmittit: vt tanta eis liberalitate cō
uertat. ¶ Tertio ꝓbat ⁊ctum ad vtilitatē suſci
pientis: q̄ in hoc sacro digne suscipiēs efficit dei
formis. i. p gratiā bonitatis: sine p ymaginatōez
imitatōis deo quod māsio filii. Jo. 1. Dedit q̄ot
aūt receperūt eum ꝛc. i. p gratiā bonitatis deo si
miles. Ambroſius. Una dīs ibi ꝑs est diui
nitatis ꝛ corporis: ꝛ tu qui accipis carnē eius: di
uine eius ſbe in illos participas alimēto. diuina
ſba bonitat⁹ ē. In hoc ḡ alimēto diuine ſbe pticipa
re est assimilari p gratiā diuīe bonitati. Proverbioꝝ. 11. Qui bonus ē hauriet sibi gratiā a dño
Gratia ꝑ est influēcia diuine bonitatis in aiam
p quā assimilata deo sit ei grā ꝛ vite eterne digna
Non. n. sufficit libalitati diuine: q̄ in sacro vel in
cibo intellectus illuminat: q̄ affectū sanat: q̄ me
moriā delectat: q̄ totū hoiem in bono ꝑfectat: et
corporis suo mistico associat: quin ūsp deo assimi
let in pūti p gratiā ꝛ in futuro p gliam. Nō. n. pōt
vlterius pmoueri.

¶ De duabus aliis rōnibus quibus dat⁹ corpus
xpi in cibum. CA. VI.

Enite comedite ꝛc. ꝛ alia thema: vt supꝛ.

V Secunda rō cur dns corpus suū dat⁹ ci
bum est humane nāe corrupto q̄ hmōi ei
bi exigebat medicamētum: ꝛ hoc ⁊ctum ad tria.
Primo ⁊ctum ad pgruā curatiōis inchoatiōnē: q: si
cut initū corruptionis ꝛ mortis cepit a cibo vetī
to. s. a ligno scie boni ꝛ mali. sic initiū iustificatōis
pōre dīco. de primo. Deut. 21. de ligno scie ꝛc. de
cebo. Jo. Misi māducaueritis carnē filii hois ꝛc.
Dedo exigebat talē cibum ⁊ctum ad integrā cor
ruptionis curatōem. Serpēs. n. malign⁹ infudit
boi p venenū pomi vet⁹ triplicē corruptiōez in
alia tenebras ignoratie: in carne morbū p̄ue cō
cupiscentie: ꝛ mortē in vtroq. Gen. 3. Serpens
decepit me. de primo. ps. Dō cū in honore eēt ꝛc.
Deut. 1. Tenebre. i. ignorātie erāt sup facie abissi
id est humani cordis ex diaboli deceptōe. de se
cundo. Ad galath. 5. Caro concupiscit aduersū spūs
Ad ro. 7. Uideo aliā legē in mēbris meis repu
gnantem legi mētis mee. Ler in mēbris ē mor
bus concupiscētie mouens mēbra ad actū malicie.
De tertio sap. 1. Invidia diaboli mors intrauit in
orbē terraꝝ. de oibus. Aug. Di angelo de pcepto

ruens paradiso non esset auditus non precipita
tur in mortē: sed venit de celo lassus seruēs ser
ris ꝛ emūit venenū de ꝓprio locutus ē de suo ga
stare ꝛ eritis sicut dii: ꝛ illi appetētes q̄ nō erant
amiserunt q̄ acceperāt. s. vim intellectiuā: vite
iusticiam: nō mortē di possibilitatē: q: ḡper cibuz
venenosum triplicē infudit corruptionē necesse
fuit vt ad integrā curationē medicus. i. saluator
noster cibum medicinalē ꝑ hec tria daret: ꝛ hoc ē
corpus suū: quod pie recipiētiū ignoꝛantie tene
bras illuminat: morbū p̄ue concupiscētie sanat ꝛ
mortē destructo triumphat. de primo. ps. Dñs il
luminatio mea ꝛc. Accedite ad eū ꝛ illuminami
ni. Corpus. n. xpi est verbū dei. i. vera lux in car
ne humana quasi in lucerna qua illuminat fide
lis aia. de secūdo. ps. Pluit illis mānā ad māducā
dum ꝛc. Exodi. 16. Manē eos iacuit in circuitu
p̄ue sup terrā. Panis igitur celestis in circuitu
nez p̄ue rosas apparebat: q: corpus dñi a fer
uore p̄que concupiscētie refrigerat. ō tertio. Jo. 6.
Patres vestri manducauerūt mānā in deserto:
ꝛ mortui sunt. Hic est panis de celo descēdens:
vt si quis māducauerit ex ipo nō moriet: ꝛ sic ille
cibus mortē destruit. de hijs trib⁹ supra primo ser
mone circa finē actū est. Tertio exigebat talez ci
bum ⁊ctum ad firmā sanitatis ꝑseruationē. Qui
dam. n. ad tēpus de peccatis pungunt ꝛ quodā
modo curant: ꝛ tpe tēptationis p recidiuū iteruz
corrumpunt. ps. Putruerunt ꝛ corrupte sunt ꝛc.
Ad ꝑseruationē aūt sanitat⁹ aīe ꝛ incorruptōis bo
ne vite valet cibus iste. Can. i. Fasciculus mirre
dilectus meus mihi: sicut mirra incorrupta ser
uat corpa: sic corpus dñi pie sumptū corda. Ter
tia rō sapiētie dei qua dīs dat hoi corpus suuz in
cibum est humane nāe ꝑdito que rōnalis creata
est ꝛ corpori ꝓiuncta. Rationalis aūt creatura ꝑt
tribus modis ꝓsideraꝛ: ꝛ sm hoc indiget triplici
cibo. Primo modo ꝓsideraꝛ sm q̄ est incorporea
ꝛ pure spūalis: vt nā angelica. Sedo mō sm q̄ ē
corpi ꝓiuncta: sicut dissimilis dissimili. spūs car
ni. Tertio mō sm qō ille duc nāe. s. corp⁹ ꝛ aia in
singulis ꝓsonis boiuz sunt familiari societate mi
roq; amoꝛe ꝓiuncte: sed quocūq; istoꝝ trium mo
dorum consideratur rōnalis creatura sm condi
tionem suā pueniens indiget alimonia. primo mō
exigit alimentū ꝑ quod viuat ꝛ subsistat. s. verbū
dei eternū sm se incorporeū qō est eterna dei sa
pientia. Tho. 11. Ego cibo inuisibili ꝛ potuq ab
hoibus videri nō pōt vtoꝝ. puer. 3. Lignū vite ē
bis qui appꝛehēderint eā. s. deu sapiam. ecclasti
ci. 1. fons sapie verbū dei in excelsis reficiens. s.
angelos in celis. Secūdo mō ꝓsideraꝛ rōnalis crea
tura: vt est corporis ꝓiuncta: sicut dissimilis dis
simili: spūs carni ꝑfectius vili sm ꝓdictā vtriu
sq; nāe indiget ꝑ vtroq; cibo pueniēti sibi. Tertio

similiter: q: spūs spūali ad modū angelice: corpus cor
poꝛali ad modū bruti. de primo. ps. Panē angelo
rum ꝛc. Item ad Lom. 12. Panis meus ē ut fa
ciam spūalem in manducauerit ꝛc. Sapie. 9. Da
quis erit ꝓuius⁹ inter filios hominum si non illa
effigieris sapientia tua in nobilium cōpt⁹ aut: q:
qui spūali cibo qui est dei sapiētia carnem a vita
spūali deficiet. Ecclasti. 15. Cibauit eū dño ꝛc. deus
cundo. 2. regum. 12. Paup quidā habebat oues
lam de pane suo comedens. Ecclasti. 29. Iniuriy ne
cessarie rei vite hoīm lac ꝛ panis mei: ꝛ vite ꝛ ale
um: hec ola sanctis in bona ꝛ impijs in mala cō
uertentur. de vtroq. Deutro. 8. ꝛ Matth. 4. Nō
in solo pane ꝛc. Aug. sicut aīa vita est corporis: ꝛ
nō viuificat sine cibo corporali: ita deus vita est
aie: sed nō viuificat illam sine cibo spirituali. i. sine
ne verbo dei. ꝛ sic hec ꝛ illa natura hoīs sibi dis
similes dissimiliē cibū habuerunt: ꝛ alio modo ꝛ
longe abinuicem comederunt: nec cibus corpo
ris congruebat spiritui: nec cibus spūs corpori.
Tertio modo ꝓsideratā rōnalis creatura sm q̄ il
le duc nāe. i. corpus ꝛ aia sunt in singulis ꝓsonis
hoium familiari societate ꝛ miro amoꝛe ꝓiuncte
tunc exigit ad eternam saluationē vtroq; vi⁹
cibus tot boi. i. vtriq; nāe cōuenies spūalis sumi
ꝛ corporalis. s. Uerbum caro factuz quē sumi ꝑ
quodam sacro comedant cuius virtute aia de p
senti miseria ad vīa eterne beatitudinis pueni
at: ꝛ corpus ad modicū tpus seruatur in terra: vt
tandem glorioſe reſurgat. de hoc cibo. Jo. 6. Ca
ro mea. i. caro dei caro humana vnita dei verbo
vere est cibus. s. totius hois: valens aīe ꝛ corpo
ri. Ecclasti. primo. Unus est altissimus creator⁹ dīs
ipe creauit sapientiā spū sanc⁹ ꝛ sm datū sūum poe
bet illam diligētibus se. Creauit sapiam spū sā⁹
id est virtute sua. s. creaturam carnis de virgine
sumpsit ꝛ sapientie sue vnuit ꝛ sm datū sūum
id est liberalitatē ꝓbet illā in cibum diligētib⁹
se. s. fidelibus: vt ꝑfit sicut deus est corpori ꝛ aie.
De hoc communio corpus ꝛ aie ysaye. 9. Uitulus ꝛ
ursus pascent simul: vitulus significat corp⁹ qō
in sacrificio deo est mactanduz vrsus spūs: q: ui
cit vrsus bestijs sic terribilis esse ꝺz bestialibus
motibus ꝛ moribus. Hi pascent simul. s. vero
cibo. i. carne xpi: vt ꝑfit aie ꝛ corpori. de primo Jo
an. 6. Qui manducat carnē meā ꝛc. de secūdo si
quis. Et ego resuscitabo eum ꝛc.

¶ De forma donandis vī qua et cā dei velarū
hoc sacramentum. CA. VII.

Enite e comedite panē ꝛc. Thema spāle.

V qūo pōt nobis carnē suam dare ꝛc. The
ma ꝑpetuum sacrū regis abscōdere bona
est. Thobie. 12. secundū ꝓpalīter circa sacrum
diuinum notandū est forma donatōis: circa hāc
tria sunt ꝓsideranda. primuz: q̄ dīs corpus suum

dat velatum. scim q dat velatum sub specie panis. verum q dat velatu sub spē panis. credit. ¶ Circa primū sciendū q datur velatū nō nudum sm illud dictū. Dabo manna absconditum quasi ex hoc velatum: sed q humano sensui bum celoꝝ velatum: sed q humano sensui bellitat z mirat cum aliud videt. huius velaminis quadruplex est. Primū est indignitas malorum que exigit vt velet sicut eger oculus: vt si videt quodlibet immundū tegat: z in hoc benignissime agit cum eis misericordia salutaris: si primum non sic agit eum eis misericordia salutaris: si primum modum abscerdit: z hoc a fidelibus māducari et ipo aspectu scandalizent: et implicit male pertinēt vt in corde p detractionem aut p detractionem: in alia ꝑ ysaiam mortē. de primo. Jo. 6. vbi dñs dicit caro mea vere est cibus rē. sequit. Et hoc multi discipuli audientes retro quasi abhorrētes verba de humana carne comedenda. Ambro. Forte dicis qđo verus sanguis: qđ similitudinē nō vides carnis. Attende verba xpi audientes q carnē suam daret manducare recedebāt. solus Petrus dixit verba vite et carne habes ad quē ibimus? Ille ꝙ plures scandalizent: z ne velud quidā ecē horrori humane carnis: ꝙ magis manet gla redemptoris. ideo in similitudine accipis sacrm sed vere nāe gsam virtutēq; sequeris. de secundo in eodem vbi dñs dixit Panis quē ego dabo caro mea rē. litigabant iō nō dixit rē. Litigatio hec murmur: z ō tractio est ideo debuit velari. ps. Sitis q doceat me rē. de tertio numeri. 4. Aaron z filius ei⁹ introibunt ipsiq; disponēt opa. i. operiēt sacra: alii nō ta curiositate videant que sunt in sanctuario priusq; immolentur aliqn moriētur. primo regū. 6. Percussit dñs multos eo ꝙ vidissent arcā dñi: q. d. nō licebat eis videre eā detecta. Arcba significat corpus xpi qđ malignus est velandū: ne spūaliter nocēant si videāt: q: eā sine cecitate putarent cē sanctificā. Eccl. 3. In pluribus operibus dei nō fueris curiosus. Non est n. tibi necessariū ea que abscondita sunt videre oculo tuo. ¶ Secunda rō quare velatū dat est fides bonoꝝ: hec rō pōt in tria distingui que exigunt ꝺ velari. s. fidei cē verum: infidelitatis p: ane remediū fidei meritum primo fidei esse vez exigit vt velarū detur corp⁹ xpi. Ad Hebr. 11. fides est rez nō apparentiuꝝ: vt dicat Aug. fides est credere qđ nō videt. i. credere verbis dere occulta que vere est: z tñ eā oculis nō vides. Nam de re quā videmus sciam potius ꝙ fidem hēmus. Unde petri primo. Xpm est in quē nō videtes creditis. secdo infidelitatis remediuꝝ exigit vt velet corpus xpi: quatenus culpe infidelitatis respondeat modus ꝑgruus satisfactionis vti sicut primoꝝ parentū incredulitas incepit ex auditu verbi dyaboli suadentis cibum habentē mortem velatā: z in eo fuit sensus eoꝝ vane delectati verbi salutaris fuadentis cibū habentem veram virā absconditā: z in quo nostri sensus pie fit decepti ꝑ auditū: vt fit fides ex auditu nō z auditu vt alios sensibus. auditus alit ꝑ vbum xpi. hoc pulchre figurat. Gen. 27. In benedicēde Jacob vbi sensus ysaac sunt decepti putātis sentire eum sentire similitudinē eius q velatus erat Jacob. Unde sciendū q in illa figura vtriq; corporis xpi: erāt plene. s. ysaac z Rebecca: quasi masculū z fēla significāt duas nās in nobis. i. corp⁹ z aiam masculus q magis solet esse manifestus z exterioribus pl⁹ iuvēdit significat exteriorē hoiem. i. corpus cum suis sensibus: femina que domi residet z familiā regat interiorē hoiem. i. aiam que saluti sue z alioꝝ gerit curā. Jacob bonus z formosus habitās in tabernaculis quē diligit rebecca. i. fidelis aia significat verum corpus xpi. Esau quem amabat ysaac. i. corpus: eo ꝙ de cibis suis vesci tur significat iam panis cū suis accidētibus. s. colore: sapore z ceteris. Dum itaq; ysaac quasi hō exterior: i. sacerdos benedicere dz. Esau. i. iba pauis recedit: ꝙ similitudo Esau. s. vestes eius odorifere pelles pilose: cibus eū sapore. i. accidentia panis siue similitudo. s. color: sapor: odor: duricies manēt circa Jacob z sensus nostri fallunt. Ibi fallit visus ysaac caliginosus. i. debilis corporis nostri q: putat p: oculis habere esau. i. panē z tñ vestes ei⁹ s. spēm panis: z sub illa latet Jacob velatus. i. corpus xpi. Ibi fallit gustus: q: putat comedere cibū Esau. i. panē z gustat tñ similitudinem eius. Ibi saltat olfactus: q: putat sentire odorē esse Esau. i. panis qui vere nō est ibi ꝙ sentit odorem vestimētorum eius. i. formā panis qđ vestitus ē Jacob. i. corpus xpi. Sapiens erit ysaac: sed in iudicio cognoscēdi Esau fallebat: sic homo noster exteriorꝝ in iudicio panis altaris fallit ꝓterq; auditu. vltimo vox quidem vox rē. manus quas tego sunt esau nihil falsius: ꝙ vox quā audeo dicentē ego sū vox est Jacob nihil verius. Similiter sacrm qđ tango sba panis est nihil falsius. vox xpi dicētis: hoc est corpus meū nihil verius. Primo igit infidelitatis remedium exigit q corpus xpi velatū detur: vt q: sensus primi hominis in cibo pditionis vane delectabant sensus nostri corporis in cibo benedictionis ad instar ysaac decipiant: ita tñ q: rebecca. i. aia in fide sua nō fallat. Credit. n. vere i benedict sacra esse Jacob. i. corpus xpi velatū similitudine Esau. i. spē panis. Tertio fidei meritum exigit vt velet corp⁹ xpi: q: vt dicit Cyre. fides nō habet meritū cui humana rō ꝓbet experimentū supple sufficiens: velatū dare voluit dñs corpus suū: q: in hoc potius credere verbis suis ꝙ sensibus nostris magnū hz meritū. Jo. vltimo. Beati q nō viderūt. Ultius meritū fidei si ue fructus triplex est. s. spūalium bonoꝝ plena copia: tpalū habūdantia: eternoꝝ superfluētia. Unde rebecca. i. fidelis aia in me sit ista maledictio

fili mi. i. hec triplex benedictio det tibi deus de rore celi. q̄uz ad primū: de pinguedine terre habūdantiā q̄tum ad secūm: habundantiaz frumēti vini et olei q̄tum ad tertiam. de primo Jo. 7. Qui credit in me flumina rē. Dicit. 14. Ero quasi ros rē. de secūdo ad Heb. 11. Sancti p fidez adepti sunt repromissiones. s. spūalium. ysaie. 1. Si veluerit: z audieritis me bona terre comedetis. Matth. 6. Primū querite regnū dei recte credēdo: z iustificati ex eius iussu viuendo: z hec oia rē. de tertio patrabitis letitia ō enarrabili z glorificata repositā res sine fidei vestre salutē aliarum vestraz. ꝑter biotū. 1. Qui iudicerit absq; terrore regetur: z babūdātia ꝑfruet timore malo⁹ subiato.

¶ De duabus alijs rōnibus ꝙbus dat corp⁹ velatum. CA. VIII.

Enite comedite rē. qđo pōt sacrm regis. tertia rō quare corpus suū dat velatū est instructio mor. Job. 28. Trahit sapia de occultis. Tria vo in hoc sacro occultant in quib⁹ mores instruunt. s. pona salutaris: pulchritudo magne claritatis: unitz opus oīpotentie. de primo ysaie. 45. Vere tu es deus absconditus. de tertio ysaie. 7. Et percussit abo dñm q̄ abscōdit faciem suā. de tertio eccl. 43. Multa abscōdita sunt maiora hijs: pauca. n. vidim⁹: in hijs discim⁹ in nobis qđq; tria virtuose abscondi posse nām ꝑsonam: pulchritudinē corporalē: bonoꝝ opez intentionē. primus a persecutoꝝ furore. secūs a fictoꝝ inspectiōe. tertiū ab humano fauore. primo discit iustus abscōdere ꝑsonaz ꝓpter tria: vt. s. persecutor quiescat: vt ꝑceptū a deo opus ꝑficiat. vt gloriosiorem coronaz acquirat. de primo ysaie. 26. Vade populo meus abscōdere modicū donec ꝑtranseat indignatio mea in persecutore: qđ multi istoꝝ leguntur fecisse. de secūdo. 1. Corin. 11. Damasci ꝓpositus rē. similiter Thobias cū cum rex niueret de celi fugiens nudus latuit: vt. s. opa misericordie que ceperat impleret. de tertio primi regū. 16. cap. fugeret David a facie Saul absconditus ē in colle achile. i. in domio. Achila interpretat eum fusciens. vnde dñs susceptor meus. Absconditus est aūt in dño: vt per inclita opera gloriosa regni sibi restaret coronam. Jo. 8. Tulerunt lapides vt facerent rē. secūo dicit iustus abscondere pulchritudinē corporalē ab hoīum inspectiōe: q: exterior pulchritudo z ornatus multis fuit occasio casus. Decor ergo corporalis abscondit̄ tribus modis per habitus vilitatem: per ieiunium austeritatem. per bonis operis assiduitatez. De primo Job. 16. Sacciū consui super cutem meam: z operui cinere carnem meā. Gene. 24. Rebecca conspecto ysaac tollens pallium operu

Secundo ydatur et hoc quod accidit matri dei marie que nō potuit sustinere claritatē patre filij q̄ filius nō esset obumbrata. Carne aūt virginis velata macellus ihūsancti opatione facta est possibilis a virgine ⁊ et a nobis videri visibile verbū caro factum est. Sed carne illa post passionem per resurrectionem glorificata ⁊ ad similitudinē dei clarificata sm illud Jo. 17. clarifica me pater facta est impassibilis ab oculis mortaliū in ppria forma nulla videri nūl esset velata aliqua specie visibili. Ecclesiastes. xl. Mirabilia opera altissimi ⁊ gloriosa ⁊ absconsa ⁊ immensa. Exodi. 32. nō videbit me homo ⁊ vivet. s. in specie ppria. Prime ad corin. 13. Videmus nāc per speculum. s. rōnis ⁊ in enigmate. i. figura panis. ¶ Tertio phabet idem rōne naturali quie ē minima dissimilitudo luminis oculi nostri ad claritatē luminis corporis xpi. Oculus. n. noster angustius eger ⁊ corruptibilis ē. Illuc vo claritas meo corruptibilis ⁊ quoddā modo imensa vt deus est de isto mis. Nec ē. n. ratio visibilitatis ois luminis similitudo aliqua videndis ad lumē. Et ḡto maior fuerit similitudo ad lumē maximum tāto limpidior ⁊ dulcior est visio. Hinc est q̄ san⁹ oculus pōt aliquatenꝰ videre medium corpus solis ⁊ nō corpus xpi q: cū illo hꝫ aliqualem similitudinē luminis ⁊ corruptibilitatis quā nō hꝫ corpus xpi. Nul. n. oculus ex aliq̄ parte celesti lumini similis esset nequaq̄ illud videre posset sicut nec auris aut digit⁹ aut ēt oculus ceteris. s. ppter nimiā dissimilitudinem. Quia ergo ob nostrā imbecillitatē ⁊ corporis xpi nimiā claritatem magnificatā ⁊ vsq̄ ad incorruptionē roboratā ñ possum⁹ videre dulciter oculo ad oculū diuini corporis claritatē saltē oculo mētali. i. pura cordis intentione ipm debemus respicere iuxta illud luce. xj. Si oculus tuus simplex fuerit. i. intentio cordis pura totū corpus tuū lucidū erit ad videndam claritatē xpi. Prime ioannis. 3. Scimus q̄sū cū apparuerit similes illi erimus ⁊ videbimus eū sicuti ē. Dignū qdem videtur p fupiores oculos fenestras veritatē intrare debere ad aias. Sed hoc nobis o aia seruat in posterū cū videbimus eum facie ad faciem. Et hec visio erit vita eterna.

¶ De forma donatōis qua dat sub specie panis

CA. VIIII.

℣ Enite comedite. Thema ppriū. Libauit eum pane ce. Glo. inter lineares. i. corpore xpi. Sedo dat dns corpus suū sub specie panis ppter tria. Propter collatā sibi prē ceteris cibis habilitatē. Sub nulla. n. alia specie cibi tam respectu ministrātiū q̄ accipientium posset aptius exhiberi. Et hoc triplici ꝛsideratione. Primo. s. ḡtum ad inventionē habilioꝛ ē speciel panis q̄ cibi alterius: q: omni loco omni tpe facilius inuenit q̄ alius cibus. Item ḡtum ad conservationē habiliorꝛ est q: ñ dꝫ leuari portari siue custoditi cōmodius sit sub specie panis q̄ cibi alterius. ps. Juravit dns ⁊ nō penitebit eū tu es sacerdos in eternū sm ordinē melchisedech. Quia nec ouem nec bouem nec capram sed panē ⁊ vinum obtulit. Item ḡtum ad administrationē habiliorꝛ ē q: mūdius ⁊ honestiꝰ tractari potest in altari: melius diuidi ꝙuenientius a sanis ⁊ infirmis sumi potest q̄ alius cibus. Secūdo dat sub specie panis ppter faciendam signationis siue cognitionem ⁊ eidem. Augustinus. Signuꝫ est res pter spēm quā ingerit sensib⁹ aliquod aliud ex se faciēs in animū venire. Signoꝝ aūt tria sunt genera naturale: artificiale sacramētale. Signū nāle sm naturā significat sicut fumus significat ignē, rubor: celi vesperus significat futurā serenitatē. Matth. 16. Facto vespere dicitis serenū erit rubicundū ē enim celum. Signū artificiale hꝫ impositionē hois significat: ⁊ hoc ē dupler. Aliud. n. nō ꝙtinet qō significat vt circulus vini. Aliud ꝙtinet qō significat vt pluuiarū ꝙtinet pluuias ⁊ significat eas: pastillus significat carnes ⁊ cōtinet signa sacramētalia sm impositionem dei significant ⁊ sunt silr duplicia. Alia. n. nō ꝙtinēt qō significant vt sacra legalia: sicut serpēs eneus erectus in heremo significabat q̄ dē saluatorē sed nō ꝙtinebat eū: sicut circulus suspensus ante domū significat vinū qō tū nō ē ꝓtentum. Numeri. xxi. Fecit moyses serpentē eneum: ⁊ posuit eū p signo: quē si percussi aspiciebāt sanabāntur. Sap. xvj. Nabētes signuꝫ salutis nō per b̄ q̄ videbant sanabant sed p rē oium saluatorē. Silr agnus paschalis ⁊ circūcisio significabāt rē figurātā sed nō ꝙtinebāt q: sm se nō iustificabāt. Ad ro. 3. Ex opibus legis nō iustificabit⁹ omis caro coram deo. Item alia sunt signa sacramētalia que ēt hꝫ impositionē significant sed ꝙtinēt qō significāt vt sacramēta euāgelica sic baptism⁹ ⁊ eucharistia. Nugo. sacrm euangelicū est māle elemētū foris sensibiliter ppositū ex similitudine repsentās: ⁊ ex institutione significans: ⁊ ex sanctificatione ꝙtinēs alique grām spālem. Baptismus significat aie purificationē ⁊ ꝙtinet eam q: efficit quod figurat. s. remissionē peccatoꝝ. Actuū secūdo. Petrus ait baptizet vnusq̄sq̄ vestrū in noīe iesu xpi in remissionē peccatoꝝ. Similr sacrm altaris significat vere corpus xpi: ⁊ vere ꝙtinet illud: q: post ꝓsecrationem panis sub specie eius. i. sub illo signo panis qō deus posuit ad significādū corp⁹ dñi tot⁹ ē xps sicut sub signo positiuo hois. s. in pastillo sūt occultate carnes. Matth. 26. Accepit iesus panē ⁊ benedixit ⁊ ait. Hoc ē corp⁹ meū significatiū sub specie panis. Joānis. 5. Filius hois dabit vobis panem q̄ mānet in vitā eternā. Hūc panē significauit deus. Igit si cum video signū positiuum hois

credo ibi sub tenui pane esse carnes: multo magis cū video signum positiuū dei: vt facta abrahe credere debeo ibi sub specie panis ē verū corp⁹ xpi ppter rerū ibi significatarū solitudinem. Tres. n. ibi res signāt: quarū spēs illa panis est sacrm. i. sacrum signū exp̄sam habēs in se illarū similitudinem. ¶ Prima res ibi significata ē nāle corpus dñi quod ibi ꝙtinet. Secūdares corpus eius mysticū quod ibi significat ⁊ nō ꝙtinet. Tertia res ē effect⁹ sacramēti in aia fideli. Primo species panis ꝓpte rei ibi significate. i. veri corporis xpi hꝫ similitudinē non rōne sui sed rōne subiecti qō habuit ante ꝓsecrationē. i. panis q̄ prius fuit. Sicut n. ex pluribus ⁊ puris granis ꝓficit: sic corpus xpi ex pluriꝫ⁹ membris puris ⁊ immaculatis ꝓsistit. Lantricū. 7. Uēter tuus sicut acervus tritici vallat⁹ lilijs. Exodi. 25. Arcbam de lignis setbim cōpingite. Glosa. Arcba corpus xpi significat. Dee fit de lignis setbim ꝙputribilib⁹ q: corpus xpi cōsistit ex membris purissimis ⁊ ab oi vicio mūdis. ¶ Secūdo spēs panis secūde rei ibi significate tꝫ similitudinem. i. mistici corporis xpi significati. s. ecclesie q̄ est vnitas fideliū. Dicut. n. ex multis granis purris ꝓficit vnus panis sic ex multis fidelib⁹ puris a culpa mortali mūdis ⁊ vinculo charitatis vnitis ecclesiastica vnitas consistit. Prime ad cor. 12. ¶ Dic ē sciēdum q: in pane triplex vnio attendit per quā triplex fraternitas siue causa ⁊ vinculum amoris qō inter fideles esse dꝫ significat. Primo grana nobilia ⁊ similia colliguntꝰ Secūdo farina cōspargit⁹ per aquā ⁊ pasta conficit. Tertio vt panis solidus fiat igne decoquit. Primum grana similia significant fraternitatem ⁊ amorē naturalē q: oēs de vno ⁊ pmo pārēte sum⁹ nati. Secūm scz pasta q̄ est farina aquā pfusa sacramētalē: qa vno sacro baptismali sumus regenerati. Tertiū. s. panis igne solidat⁹ spūalem q: vno spiritu. s. ad vnā xp̄ianam religionē sum⁹ cōgregati. De pmo geñ. 21. Descēderūt fratres ioseph vt emerēt frumenta in egypto q: humiliauerūt se fideles vt amorē nālem oium hoīm acquirerēt. Ecclesiast. 13. Omne animal diligit sibi simile: ⁊ omis homo diligit proximuꝫ suū. De scdo pme ad cor. 5. Scitis nouā cōsparsio sicut estis azimi. i. vnum qd p dilectionē sacrales. Prime ioā. 4. Hoc mandatū habem⁹ a deo vt q̄ diligit deū diligat ⁊ fratrem suū. De. 3. exodi. xvi. Coluerūt farinā cōsparsam ⁊ fecerūt panes. i. pfecerūt vsq̄ ad dilectionē spūalem. Joā. 14. hoc est ꝓceptuꝫ ce. Aug. Nō aūt carnalis sed spūalis ce. Tertio spēs panis sm q̄ erat panis hꝫ unte similitudinē tertie rei ibi signate. i. effectus sacramēti in ala fideli. Dicut. n. panis tria facit. s. confortat saciat: vitam ꝙseruat: sic panis sacramēti animā fidelem ꝓfortat ad peccatū dimittēdū: saciat ad fastidium mūdi faciendum: in vita conseruat ad

¶ De forma donatōis qua datur sub specie panis tritici.

CA. X.

℣ Enite comedite. thema ppriū. Comedent ⁊ vivet triticū. Oseē. 14. Dicit aliud similitudo de frumēto vel tritico. Tertio circa formā donationis corporis xpi videndus ē q: deus dat illud sub specie panis tritici: nō alterius: et hoc ppter tria. ¶ Primo ppter bonā granū ē puriſſimū q: ad panē cōmunissimū q: ad panem maxime nutritiuū. Primo granum tritici est maxime purū: q: hec species sola inter alias attingit cōplemētū. i. summā puritatē. Unde dicit alchimici. i. artifices in speciebus ghalibus q: multe spēs esse videant tñ vna ē que attingat complemētū ⁊ alie sunt differētes ab ea ghalib⁹ egritudinibus. Dicit pz de auro. Nam omne metallum purgatione materie in aurū dicūt transmutari. Dic ēt videmus de granis quod bonitate terre pargant siligo ⁊ in triticum nobilitat. Et sō simpliciter ⁊ absolute panis triticeus ē panis ppter excellētie puritatē siue nobilitatē. Secūdo granū tritici est ad panez cōmunissimū q: cōperti fames ⁊ infirmis imo omni alali panez comedēti. Unde⁹ vt pz in colūbis. bellis vt camilis magis cōperit panis triticeus q: liberi⁹ cōvelami ⁊ ro panis triticeus vere ē panis ppter cōmunis pulmētie nobilitatem. Tertio granū tritici est ad carnē maxime nutritiuū q: puritate naturali ⁊ compatibilitate cū viscositate sui maxime membris adheret nutrimētū extracte sumptū ⁊ quo ad hec tria maxime nutrit ⁊ ꝓfortat ⁊ sic panis triticeus ē panis ⁊ granū eius ꝓcipue nobilitatus ppter cōis cū ueñtie nobilitatē. Et hac rōne ꝓprie est vt nobilissimū corpus quasi nobilissim⁹ panis filioꝝ dei detur filijs sub specie nobilissimi panis. ¶ Secūdo dat corp⁹ suū sub specie panis tritici ppter delicias diserētā in eo significationē: sicut. n. triticū sm triplicem statū hꝫ considerari sic fidelū vniuersitas in tres status solet distingui. Tertia aūt considerat sm q̄ stat in agris vel sm q̄ grana separant a paleis: vel sm q̄ iam purgata locantur in granarijs. Similiter inter fideles tres differentie sunt: incipientium: ꝓficientiū: ꝓfectoꝝ. Primi significant per triticum status in agris. Secūdi per

grana que purgant a palee: tertij per grana purgata que locantur in granario. Panis desiderij desiderium ꝓfectoꝝ. Secūdi frequēs purgatione tertij eternam regem beatoꝝ. De primo ioh. 37. Ꝓuincia deliderat nubes: nubes spargūt lumē i ꝓuincia deliderat nubes: nubes spargūt lumē illud quo iustrant electa per circuitū. Deqꝫ. Electi illud quo iustrant electa per circuitū. Deqꝫ. Electi illuc frumenti dei celestis honestos recondēdi, frugiferum nubes deliderat qꝫ electus quilꝫ patriarcha ꝓphetarū, ꝓphetat nubes lumē spargūt qꝫ ꝓdicatores sancti exemplis vite: bene agendo: loquendo dilatāt. nubes aūt electa per circuitum iustrant: qꝫ sibi cautionis luce mūdi fines illuminant. De secūdo iudicum. 6. Cum gedeon ereret: purgaret frumēta in torculari vt figeret machiam apparuit ei angelus dei. Gedeon electi quilꝫ significat qui cum vmbra sancte crucis rectitudine iudicij cōfessionis virga quasi cor ritum a viciorum paleis sequestrat: ꝓlatio eū diuina contra tēptationes demonū cōfortat. Eccl. 2. Odi timēt deum ꝓparabunt corda sua: in ꝓspectu illius sanctificabūt alas suas. De tertio Job 5. Increpationē dei ne reꝓbes: ingrediens in abundantia sepulchrū ideſt locū in regno dei ꝓparatū sicut infertur acerꝰ tritici in tpe suo ideſt cetera multitudo beatoꝝ. Luce. 3. Ueniet fortior me post me cuius ventilabrū in manu sua: congregabit triticum in horreū suū, paleas aūt cōburet igni inextinguibili. ¶ Tertio dat corꝑ suum sub specie panis triticei ꝓpter corꝑis sui expressam similitudinē. Triticū enī pōt ꝓsiderari tribꝰ aliis modis ſz vt tacens in acervo. vt cadens in agro vt ī panis cōplemēto. Penes primū modū significat corꝑus xpi in virgine cōceptū. penes secūdū vt in mundo ꝓ nobis passum. penes tertiū vt in celo glorificatū. In primo mater xpi multū honorificatur. in secūdo peccatoꝝ liberat. in tertio beatus delectatur. De primo Cant. 7. Uēter tuus sicut acervus tritici. vēter est corꝑus beate virginis. Luce. 11. Beatus vēter qui te portauit. acervus tritici mūda mēbra xpi vt ꝓservata in utero virginali. lilia decoꝝ oīmode salubritatis quo ornātur mēbra: sensus beate virginis. De. 2. ioānis 12. Nisi granū frumēti &c. vsq; multū fructum affert. Xps enī per mortē suā genus humanum de eterna morte liberauit. Ad Ro. 5. Cōmēdat suā charitatē deus in nobis qm cum adhuc peccatores essem⁹ xps ꝓ nobis mortuꝰ est. Et hoc ꝙ dominꝰ dicit se granū frumēti habet ecclesia ꝙ sub nulla specie alia cōsecrat corꝑus xpi. De. 3. Iacob. 9. Quid bonū eius: quid pulchrū nisi frumentum electoꝝ: qꝫ panis pulcherrimꝰ dulcissimus: nobilissimus est corꝑus xpi in gloria beatoꝝ. Nunc sed endū ꝙ beati habebūt in eo triplex bonū. oīnꝫ delectiarū ꝓparationē. olim desideriorꝫ impletionē oīmodā bonorꝫ securam: eternā fruitionē. De primo Psal. 49. Aser pinguis panis ꝑbebit delectamēta regib⁹. po. Parasti in dulcedine tua pauperibus deus. Psal. 15. Parasti panē de celo ꝑtinuisti eis sine labore oē delectamētū in se habentem: omnis saporis suauitatē. Prime Cor. 2. Oculꝰ nō vidit nec auris audiuit &c. De eōdo ꝑlat. Laudabe rusalē dñm &c. qui de adipe frumēti saciat te. Item bidic ala mea dñm. Jere. 31. Inebriabo aiam sacerdotis pinguedine: populꝰ meus bonis meis adimplebit. Sap. 16. Sapientia nā: dulcedinē quā i filios habes ostendebas: deseruiēs vnuscuiusqꝫ volūtati ad qđ quisqꝫ volebat conuertebat. De tercio Luce. 14. Beatus qui māducat panē in regno dei. i. ꝓpter oīum bonorꝫ securā sine fine fruitionē. Isa. 62. Juravit dñs i dextera sua. Si dedero triticū tuū vltra cibū inimicis tuis: si biberint filij alieni vinū tuū in quo laborasti qui cōgregāt illud comedent: qui comportant illud bibent in atrijs sanctis meis. Nic comedūt mali cum bonis: ibi erunt mali sub eterno interdicto: boni sub eterno: eēno xpi ꝓuidio. ps. Adiplebis me leticia.

¶ De tribus mirabilibus que fiunt in consecratione. CA. XI.

Enite comedite &c. thema ꝓpriū. Mirabilia opa tua: aīa mea cognoscet nimis.

Uel aliqđ simile de mirabilibꝰ opibꝰ dei vel de signis. ¶ Tercium principaliter notāduꝫ circa dñici corꝑis sacramētū sunt mirabilia diuine opatiōis tangꝫ signa siue mirabilia diuine virtutis. Nec mirabilia signa diuine opationis considerāda sunt in tribus. In dñici corꝑis ꝓsecratione. ſcōo in eiusdem possessiōe. tercio in peceptiōe. Primo eni corꝑus cōsecramus. ſcōo possidemꝰ tercio peipimꝰ. Primo in cōsecratione cōsiderāda sunt: credēda tria mirabilia signa diuine operationis. Primū q ibi sub specie panis est verum corꝑus xpi. ſcōm q tota substātia panis mutatur in corꝑus xpi. tercium q mutat in corꝑ xpi tota substātia panis: ita tū q manent accidētia panis. Primū est mirabile. ſcōm mirabilꝰ. tercū mirabilissimū. De duobus primis hīc pōt dici. de tercio i sequēti. Primū mirabile signū in ꝓsecratione sacramēti altaris est q ibi sub specie panis est verum corꝑus xpi qđ de virgine sumpsit. Et hoc ꝓbatur tribꝰ modis. Primo ꝓbatur testimonio fide dignorum. secundo testimonio signorum positiuorum. tercio demōstratione miraculorum. Primo ꝓbatur primus mirabile testimonio fide dignorum sm q lex dicit Deutero. 19. In ore duoꝝ aut triū &c. Audiūtur ergo testes veraces: idonei sufficientes. Aug. Accedit verbū ad elementū: fit sacramētū. Hoc est dei verbū institutum a xpo ꝓfertur super panem: mox fit sacrus secretū. i. corꝑus saluatoris sub specie panis. Item aug. Hoc est ꝙ oībus modis ꝓbare con-

tendimus sacramētū ecclesie duobus constare visib⁹ ut elemētorum specie: inuisibili carne xpi: sanguine sicut persona xpi constat ex deo: homine. Simbo. Panem istum quem fumim⁹ in mysterio vtiq; intelligo qui manu sacerdotis in altare dei ꝓfertur. Et sicut ex multis granis collectis: molitis: atq; in vnā massā actis panis conficitur: ita in dñō nr̄m ihesum xpm quē populum credere constat: unitatem nr̄e pacis: et concordie consecrari. Greg. Magna atq; ꝓfunda est huius misterium quia aliud videtur aliud intelligit. Species panis: et vini videntur: aliud intelligit. Scilicet caro: et sanguis xpi intelligitur. Eulebius. Uere vnica: atq; ꝓpria: et perfecta ecclesie hostia fide estimanda non spectu exteriori censenda visu sed interiori intellectu: et comedite &c. Recedat ergo omne infidelitatis dubium quia qui auctor meritis ipse est et regnorum positiuorꝫ. ratio aūt eoꝝ est rem ita esse holis artificiale: dei sacramētale. Signum positum hominis scōm impositionē holis significat: et est duplex. Aliud aliud non cōtinet quod significat vt pastillum qđ significat carnes: et continet carnes intus absconditas. Similiter signum positum dei significat: et est etiam duplex. Aliud aliud non continet qđ significat vt sacramenta legalia que non efficiunt qđ figurant sicut agnus paschalis: similia. Et aliud continet quod significat vt sm impositionē dei rem sacram sez corꝑus xpi: et continet illud. Unde aut hoc est corꝑ meū. figū mansit sozis sez species panis: intus erat corꝑus saluatoris. Eccl. 3. Innouasigna: et innouata mirabilia. Quasi diceret. Quia vetera signa nō continebant gratiam quam figurabant sic noua que cōtinēt qđ figurant. Aug. Ideo dicuntur sacramenta quasi sacra rei signa: qr in eis aliud videtur aliud intelligitur. Quod videt specie habet corꝑale qđ intelligitur fructum habet spiritalem. In specie enim panis: et vini quam videmus res inuisibiles carnem xpi: et sanguinē honorum⁹. De hoc ꝓpria sermone nono circa medium. Terno ꝓbatur idem demōstratione miraculorum. Exo. 14. Signa faciam que nunqđ sunt visa. vsq; opus dei terribile. Pascha⁹. Memo qui sanctoꝝ vitas: et exempla legerit ignorat ꝙ sepe corꝑis xpi: et sanguinis sacramēta aut ꝓpter dubios aut certe ꝓpter ardentiꝰ amātes visibili specie in agni vel pueri forma aut in carnis: et sanguinis colore mōstrata sint vt quod latebat in misterio patesceret in miraculo. Beato eniꝫ basilio in die paschē misteria celebranti hebreus quid aꝫ se sicut christianus ꝓpulo communicent officij volens explorare

miserum. Qui videt infantem ꝓnum in manibus bubulci: et communicātem sumere vinū sicut: et ea ei hostia vere caro: et est facta. Et sicut ex multis granis: atq; in dominū nr̄m ihesum xpm credere constat: unitatem nr̄e pacis: et concordie consecrari. Greg. Magna atq; ꝓfunda est huius misterium quia aliud videtur aliud intelligit. Species panis: et vini videntur: aliud intelligit. Scilicet caro: et sanguis xpi intelligitur. Eulebius. Uere vnica: atq; ꝓpria: et perfecta ecclesie hostia fide estimanda non spectu exteriori censenda visu sed interiori intellectu: et comedite &c. Recedat ergo omne infidelitatis dubium quia qui auctor meritis ipse est et regnorum positiuorꝫ. ratio aūt eoꝝ est rem ita esse holis artificiale: dei sacramētale. Signum positum hominis scōm impositionē holis significat: et est duplex. Aliud aliud non cōtinet quod significat vt pastillum qđ significat carnes: et continet carnes intus absconditas. Similiter signum positum dei significat: et est etiam duplex. Aliud aliud non continet qđ significat vt sacramenta legalia que non efficiunt qđ figurant sicut agnus paschalis: similia. Et aliud continet quod significat vt sm impositionē dei rem sacram sez corꝑus xpi: et continet illud. Unde aut hoc est corꝑ meū. figū mansit sozis sez species panis: intus erat corꝑus saluatoris. Eccl. 3. Innouasigna: et innouata mirabilia. Quasi diceret. Quia vetera signa nō continebant gratiam quam figurabant sic noua que cōtinēt qđ figurant. Aug. Ideo dicuntur sacramenta quasi sacra rei signa: qr in eis aliud videtur aliud intelligitur. Quod videt specie habet corꝑale qđ intelligitur fructum habet spiritalem. In specie enim panis: et vini quam videmus res inuisibiles carnem xpi: et sanguinē honorum⁹. De hoc ꝓpria sermone nono circa medium. Terno ꝓbatur idem demōstratione miraculorum. Exo. 14. Signa faciam que nunqđ sunt visa. vsq; opus dei terribile. Pascha⁹. Memo qui sanctoꝝ vitas: et exempla legerit ignorat ꝙ sepe corꝑis xpi: et sanguinis sacramēta aut ꝓpter dubios aut certe ꝓpter ardentiꝰ amātes visibili specie in agni vel pueri forma aut in carnis: et sanguinis colore mōstrata sint vt quod latebat in misterio patesceret in miraculo. Beato eniꝫ basilio in die paschē misteria celebranti hebreus quid aꝫ se sicut christianus ꝓpulo communicent officij volens explorare

gnare ita facta. Enichilus. Insubstātia facendos vultuales creaturas in sham corpus z sanguis sui verbo sue virtutis potet facere z creare. Item nā vi sham mutat in alia: sicut in vite aqua mutat in vinum z oppositū facit ros z pcreta nāe mutantur in sanie. Denuo in nobilissima pane quē manducamus quotidie p nām mutat in carnē g mlt magis vno dei mutare pōt pane in sham corporis sui. Jā gratia dei mutat vnā sham in alteram. Dne z gratia ipalem mutant virgam in serpentē z aquā in sanguinē g multo magis virtus verbi dei pōt mutare pane in corpus sui z vinū in sanguinē. Amboe. Virgam tenuit Moyses z piecit in terrā z facta est serpens z hic video ypbetica gratia mutari cē nām z mutacio esse potēte gratiā. Nam. Quod si nō valuit diuicio humana vt nām pterret quid dicemus de ipa plecratione diuina vbi ipa vba salutis operant. Si g queris quo pōe qō panis ē facti corpus xpi. Audeo: plecratōe que fit xpi fmone. Tertio pbat idē a maiori: q: vbum dei mlto facit maiora z facere pōt q panē in corpus xpi mutet. Ubi in pncipio erat verbū vlq. ola ipm facta sunt. Abac. De tonte mūdi opibus legitur q ipe dixit z facta sunt rē. Dermo g qui pōt facere ex mhilo q nō erat nō pōt ea que sunt mutare i id quod nō erat. Non. n. minus est dare reb nouas fs mutare nās z sic qō erāt pānis aī plecratione nem iam corpus xpi factum est post plecrationē q: sermo mutat creaturā. Lū itaq irrōnalis creatura z inanata. s. panis mutat in melius. s. in corpus xpi virtute verbi dei: mlt q peccat: homo nec multis vbis nec beneficiis: nec pminatione nec pmissione pueri pōt de mala vita in bonaz

¶ De tertio mirabili qō fit i plecratōe. C. XII.

Enite comedite rē. Thema ppriū. Mirabilia opa tua rē. Tertiū mirabile imo mirabilissimū signū in plecratōe sacri altaris est q mutat in corpus xpi tota sba panis: sictis q manente panis accidētia. s. color: sapor: z huiusmodi. xpi corpus circūstātia z nostris sensib obiecta. Quod. n. in plecratione mutat panis in corpus xpi ita; pbatū est. z q manent humanis sēsibus accidēt ita ps. Talis mutatio est supernālis z dī ppetie puersio sive transubstātiatiō: q: silis ei p ola nō inuenit in nā gnāli ita fieri possit in ls facto triplici pōt ostendi similitudine. Prima sit: modo q sba panis possit mutari: ita q accidētia manēant simlē de gra ypbetali. Dme est q. 4. regū. 2. Eliseus misit sal in aquas amaras z puerse sunt in dulcedo. In qua cōuersione quattuor psideranda nens est illa spēs: sive claritas exterior: z tentium amaritudo interior: que trāsit atq mutat in quartum. s. opatum. i. in dulcedinē. z hoc p tertium. s. operans id est per gratiam ypbetalem. Sic est quodāmodo in mutatione panis in corpus xpi. Primum. s. continens. id est species panis exterior manet. Secundū. s. contentum id est substantia panis mutat in quartum. s. corpus xpi: z hoc per tertium. s. operans id est per verbū dei. De cuāda similitudo eiusdē sumit a conuersione spiritualī. de qua primo regū. x. dicit Samuel ad Saul qui significat peccatorē. Insiliet in te spūs dñi z mutaberis in virum alium: in qua puersione: sive mutatione quattuor iam suprādicta considēranda sunt. s. continens z contētus operans z operatus. In statu enī peccati noster homo exterior pulcher z sanus: sed homo interior amaritudine z peccati veneno plenus est z egrotus. hic dum per spūs dei conuertit specie corporis manēte exterior. amaritudo z languor peccati interior in dulcedinem z sanitatem gratie cōmutatur. primum scilicet species corporis exterior manet. secundū scilicet amaritudo peccati interior transit i quartum. s. dulcedinē gratie z hoc per tertiū. s. per spiritum dei: z sic fit vt dictum est in cōsecratōe corporis christi. Eugenius ad quēdam conversum. Quanta z q celebranda beneficia vis diuine bonitatis operat: z q nō tibi nouum z impossibile esse debeat q in xpi sham terrena convertūtur respice interroga qui preterita vilitate deposita subiecto nouam indutus es bonitatem: in exterioz nihil additum totū est in interiorē mutatum. Tertia similitudo eiusdem sumit de mutatione naturali. Uidemus enim q ova ponunt sub aue vt fs gallina vl sub colūba: z per naturā mutant in carnem: imo in animalia vitaz. In hac mutatione similiter illa quattuor que iam dicta sunt possunt inueniri. Ibi enī est continēs. s. testa quasi species ovi exterior: z contentū. s. vitellum quasi substantia ovi interior: z operans. s. natura: z operatus. s. caro pulli. primum. s. testa species exterior manet secundū vitellum sive substātia interior transit z mutatur in quartum. s. in corpus pulli viui: z hoc p tertium. s. operantem naturam. Et mira similitudo: q: diebus aliquibus integra exterius videtur quasi adhuc sit ovum quod nō est ovum sed viui pulli integrum corpus testa velatum. sicut ergo in hac re colūba per naturā sic in sacramēto altaris spē. s. per suum ospotentem virtutē. Si g sub aue ponis vnum vl duo vl plura ova vertit ea per naturam interius in carnem testa manente exterius. quanto magis vnam hostiam panis spiritus sanctus eas repente interius in corpus christi sua virtute convertit. Nota versus de corpore christi: de hoc q dicit de substantia panis nō q sit materia corpis christi: sed q panis puertit in corpus xpi. Corpus de pane: corp de vgine natū

primū puersum sed mātē scōm. Hic moraliter notādum ē cum ur ōnalis creatura. s. panis per catoris duricia q malicia verbis z spūalnci operationibus ad puersionem nō pducit. Jere. 5. Indurauerūt facies suas supra petrā z nolnerūt reuerti. Hec iduratio finalis in pena est. Cuius triplex est causa. Prima loga pluritudo peccandi: secūda in credulitas de misericordia dei, tertia seductio inimici De primo sap. 14. Inualescēte iniquitate: z ro: tanq̄z lex custoditus ē. Jere. 13. Di pōt ethiops pellem suā aut pardus varietates suas z Glo. Cōsuetudo peccandi quodāmodo in naturam trāsit. Sed q hoibus impossibile ē vt nō ethiops vel pardus lōgeui. s. peccato: es suā nām per se mutare videam: sed deus q in illis operat. Aug. Uocabas me dīe z superare. Uelle. n. meū tenebat inimicus z ide catenate puersā facta ē libido z dū seruit libidini facta ē cessitas. De sedo sopho. i. visitabo sup viros desiciet bene dīs z nō faciet male. Glosa. Tollit dominī puidētiam putantes q nec bonis bona nec malis mala possit reddere sed ola casu regantur. Dixit insipiēs in corde suo nō ē deus iudex q iudicat peccata. Unde sequit corrupti sunt z abhoiabiles facti sunt i iniquitatibus suis. De. 5. osee. v. Nō dabūt cogitationes suas vt reuertantur ad dīm q: spūs fornicationis in medio eoz z dīm non cognouerūt. Quasi diceret: q: spūs malignus obsedit eos z excecat vt dīm nō agnoscāt: z pmissionib falsis seducit iō pueri non possunt. Eccli. 29. Repromissio negligentis plurimos pdit. Gen. 34. Egressa dina vt videret mulieres regionis illi. Et vidit eam sichem princeps terre. i. diabolus adamauit: rapuit: dormiuit cū ea z conglutinata est aīa ei cū ea tristicijs blādicijs delinuit q: mundi pspera peccata lenia longam vitaz falsē promittit. Tertis regum. xxij. dicit micheas. Egredius spūs ait. ego decipiā achab. Egrediar z ero spūs mēdax in ore oium pphārum eius qui dicebant regi. Accende in ramoth galaad z vade pspere: z tradet dīs inimicos tuos in manus tuas z in hoc ē decept. Ingressus. n. plium qdam peccatū eum casu sagitta inter pulmonē z stomachū z grauiter vulnerat. mortuus ē vesperi.

¶ De tribus mirabilibus que considerantur in corporis possessione. CA. XIII.

Enite cōedite. Mirabilia opera tua rē.

Hic dicendū ē de trib mirabilib q fiunt virtute z plectione plecrationis z attēdū

tur in eiusdem possessione z post sacramēti adhuc nobilem habent. C. Primum mirabile q gnāli q in possessione dūci corporis. s. corpus dñi nunc sub tam parua specie panis. Dñi assignat triplicē rō. Primā rō demōstratiua magnitudinis sapiēie artifici tanteri. s. spūsancti. Uidem. n. q artifex ho sint in arte sculpē di peritior: est tanto sculptor imagines fabricatores Unde si artificib ostendat cīme vel metallū materia valde parua z rogef in ea imago fieri subtilissima minus subtilis artifex videbit q eam facere nō posset. Quod maxime subtilius in arte facile facit. Sic ad de mōstrādā sapientiā spūsancti sub minima specie sacramenti facile esse facturum corpus xpi. Dīne sap. 7. Spūsanct dicit. et subtilia. Ws. n. potes ei tam subtilē partes panis ppponere in altari qui sciat z possit ei in vocē corpis xpi cōuertere. Damascenus. Quomodo fiet hoc aut virgo qui virum nō cognoscit z Respōdit. Spūsanct superueniet in te rē. z tu queris quomodo panis fiat corpus xpi: ego dico tibi spūs sanctus superueniet z ipe faciet hoc q̄ supra natūras fit et supra intelligētiam. Declarā ad idem z humilitatis potentie xpi ex postria dei. Quicqd. n. pōt dei filius per nām hoc pōt filius hoīnis ppter plenitudinem gratie. Matth. vlt. Data ē mihi oīs potestas rē. Ambrosius sup illud. Hic erit magnus z filius altissimi vocabit. Non ideo erit magnus q ante partum virginis magnus nō fuerit sed q: potiā quā dei filius ante ppa naturaliter habuit hic erit et pōt acceptum: q: sicut in vna persona vna vna potentia uenit dei filius z hois. Sed dei filius verbum pris illā habuit potentiā q minima parte corporis ope spūsancti de virgine separata se vestiuit z illi se vnxit fm illud verbū caro factum est Ergo fm eam potestatē dedit homini xpo. s. vt possit facere corpus suū esse fm minima panis speciem pōt. Dīs in ps on magnus frō interpat speciosus vt dicit papias z aug. Et dubiū non ē q magna ima gotā crīste tam integre apparet in panis speculo sicut in magno. Magnus g dīs in pron. i. in speculo esse dī q: vere corpus xpi tota integrit esse sub parua specie panis sicut sub magna recte credat.

Tertia rō ad idem ē sufficies cā ad hoc. Ueramēti. finis sacramēti est aiam fidelem spūaliter exhare z ā malam z ad bonum excitare. Causa huius efficies ē corpis xpi: nā pōt tam plene esse fs specie panis parua sicut sub magna q: sub vtraq equali vnitū est deo ex quo sunt oīa vere in sacramēto. Quātacunq enim parua sit spēs illa panis ibi ē totū corpus xpi p puersionem. sanguis p consecrationē alia p pmixtionez z diminutas integra per vnionē. Unde certū ē q hz plenā rōnem ciborū spūaliter z sortandi alam. Ero. 16. Qui mlt collegerat nō repperit mlt de mana fs q plus colle

gerat. Hylarius. Ubi pars corpis .i. minima portio ibi ẽ z totũ corpus. Ẽ adh .n. rõ ẽ in corpe dni facti ibi ẽ z totũ corpus. De quo dicit. que i mãna qđ in ei figura pcessit. De quo dicit. Non plus collegit nõ hr ampli⁹ neq3 q minus parauerat habuit minus. Nõ .n. estimãda ẽ q̃titas in hoc visibilis s3 virtus sp̃ualis vt q multis vel paucis... in hoc visibilis si virtus sp̃ualis vt q multis vel in hoc visibilis ... nõ hr ampli⁹ q̃ verũ corpus magnũ panẽ ɔsecrat nõ hr ampli⁹ q̃ verũ corpus xp̃i ad salutẽ suã. ❡ Sc̃dm signũ mirabile ẽ q vnũ z idem corpus ẽ in plurib⁹ locis: in pluribus hostijs: in plurib⁹ portionib⁹. Et hoc pbat trib⁹ modis. Primo p̃p̃hetam malach. j. ad iudeos. Non est mihi voluntas in vobis ait dñs z munus non suscipiã de manu vestra. Ab ortu .n. solis vsq3 ad occasum magnũ nomẽ meũ in gentibus z i omni loco sanctificat z offert nomini meo oblatio mũda. Ecce loca plurima exp̃mit z vnã oblationẽ mundam fideliũ dicit. Exo. xx. i omni loco in quo fuerit memoria nois mei veniã ad te z bñdicã tibi. Memoria nois dñi sacrificiũ ẽ altaris .s. corpus xp̃i qđ fieri iussit in cõmemorationẽ eius hoc fit in multis locis z in hoc venit vn⁹ dñs ad bñdicẽdu3 nobis. Sc̃do pbat hoc p manifestã rõnem q̃ ẽ q filius hois participat potentiã filij dei pp̃ter psone vnitatẽ. Ambrosi⁹. Sicut in vnã psonã ita i vnã potẽtiam ɔueniũt dei z hois filius. Unũ sicut dei filius est essentialr in oĩbus reb⁹ ita dedit filio hois vt corpus eius sacraliter esse possit in pluribus locis. Aug. Intelligendũ ẽ corpus xp̃i esse in vno loco .i. in celo vbi ascendit ad dexterã pr̃is .i. visibilr in forma humana. Ueritas tñ ei⁹ .i. diuinitas vbiq3 ẽ. Ueritas ẽ ei⁹ .i. verum corpus i oĩ altari sacraliter ẽ vbi celebrat. Innocẽtius .3. Dispositio celestis altitudo ɔsilij sicut tres psone sunt i vnitate essentie .s. pr̃ z filius z sp̃ussanct⁹, ita tres essent sbe in vnitate psone .s. diuinitas xp̃i corpus z aĩa. Cũq3 xp̃s sm naturã diuinã trib⁹ modis existeret in rebus .s. in oĩbus p essentiã, in solis iustis p grãm. In hoie assumpto p vnionẽ voluit vt idẽ ipe sm humanã nãm ẽt trib⁹ modis existeret. In celo localiter, in verbo psonalr, in altari sacramẽtaliter. Unde sicut sm diuinitatẽ essentialiter est in oĩbus reb⁹ ita sm humanitatem sacramẽtaliter totus est in plurib⁹ locis. Tertio pbat idẽ p visibilem similitudinẽ q̃ cũctis in speculo declarat. Nã si faciei tue plura pponas specula in oĩb⁹ equaliter z integraliter vna apparebit facies z si vnũ speculum in plura frusta et parua ɔfringas perfecta tua facies in singulis erit. Et l3 speculũ infringat in plura facies tua tñ manet in omnibus vna nec mutat. Sic ẽ reuera in sacro xp̃i q speculum dr̃ et ymago bonitatis illi⁹. Si q̃ speculũ .i. forma panis in partes plures diuidat in singulis erit vnita deo .i. verũ corpus xp̃i. Hyero. Singuli fideliũ accipiũt xp̃m totum z in singulis portionib⁹ totus est nec p singulos minuat sed integrũ se pbet i singulis. Tertium mirabile est q corpus domini l3 sit in pluribus locis vel hostijs aut portionib⁹ tamen per partes non est diuisum sed manet in se integrũ z ɔiunctũ .i. cor. j. Diuisus ẽ xp̃s: quasi diceret nõ ẽ diuisus: q: l3 sit in celo localiter, i corde iusti sp̃ualiter, in multis locis sacramẽtaliter tamẽ manet in se ɔiũctus. Et ẽ hui⁹ mirabilis rei rõ ineffabilis vnio hois z dei carnis z verbi. Unde sicut verbũ dei vbiq3 est z totum replet celum et mundum manens indiuisum: sic dedit corpori qđ assumpsit de virgine z dedit apostolis. Diuinitas .n. que vbiq3 est replet illud z ɔiũgit z facit vt sicut ipa vna ẽ ita veritas corporis xp̃i vnũ corpus sit in veritate. Aug. Quãdo mãducam⁹ xp̃m partes de illo nõ facim⁹ sed in sacro sit hoc vnusq3q3 quod accipit. Accipit vnusq3q3 partẽ suam i sacro z manet tot⁹ integer in seipso. Manet integer tot⁹ in celo manet integer tot⁹ in corde tuo. Totus .n. erat apud prẽm qñ venit in virginẽ impleuit illã nõ recessit ab illo. Uenit in carnẽ vt eu3 hoies mãducarent z manebat integer apud prẽm vt angelos pasceret. Rogãdus ẽ ergo dñs l3 sim⁹ corporaliter ab inuicem diuisi vt simus semp spiritualiter in charitate coniuncti z digne nos pascat iuo in p̃senti sacramento z plena cum angelis sui visione in futuro amen.

❡ De trib⁹ mirabilibus in corporis xp̃i pceptiõe CA. XIIII.

Venite comedite zc. mirabilia opa tua zc. Hic ẽ dicẽdum de trib⁹ vltimis ɔsiderãdis in corporis xp̃i pceptione. Primũ mirabile est q corpus dñi dũ manducat nõ minuit. Et hoc est ɔ̃ hereticos q dicũt si corpus dñi omni mõte mai⁹ eẽt iam diu clerici illud ɔsumpsissent. Hui⁹ tam mire rei .s. incõsumptibilitatis corporis xp̃i in mãducatione triplex ẽ rõ. Prima rõ ẽ cottidiana potestas ɔsecrandi nã q: oĩbus dieb⁹ z oĩb⁹ fideliũ locis z sub tot hostijs quot sufficiũt fidelib⁹ verum z vnicum corpus xp̃i ex pcepto ei⁹ ɔsecrare possum⁹. Jccirco dum illud mãducamus consumere vel minuere nõ valemus. Sicut .n. in nobis cã salutis eterne semp manet affect⁹ illud mãducandi sic z potestas z effect⁹ cõsecrandi: z cum iam ɔsecratum mãducam⁹ nequaq3 illud minuimus q: q semper in se veraciter integrũ pseuerat ne sacramẽtaliter in ecclesia possit deficere semper consecrando in forma panis quasi sacramẽtũ nutriendo z renouando cõseruamus. Quod pulchre figuratum ẽ in panib⁹ ppositionis. Exo. xxv. Pone sup mensam meam panes ppositionis in conspectu meo semp. Et quomodo dr̃ leuit. 24. Accipies panes .xij. z statues eos super mensam meam vt sint panes in monimẽtum oblationis domini p singula sabbata mutabunt federe sempiterno. Similiter de igne dr̃. Leuit. 6. Ignis in

altari meo semp ardebit. Que nutriet sacerdos subijciens ligna mane p singulos dies. Ignis iste nunq3 deficiet in altari sed mẽsa illa iudeorũ cum panib⁹ z ignis cum altari deficit. Quid ergo .m̃. gra: veritas manet nec deficit in ecclesia. Ritus est deus. Absit sed vmbra deficit in synagogo .n. noster semp sacramẽtũ altaris. Sacerdos nutrit z corpus xp̃i quod in illo semper idẽ est nunq3 mãducatione fidelium deficit. Secũda ratio est incorruptibilitas vera corporis hui⁹: quod surrexit glorificatum imortale immutabile z impassibile nec potest corrumpi. ps. Non dabis sanctum tuũ videre corruptionem. Unde cũ illud manducamus nõ sicut ali⁹ cibus corrumpit nec mutatur in corpus nostru3 sed infunt nobis sine corruptione sui spirituale nutrimentũ. Hoc figurat .3. regũ 17. Ubi pugillus farine nõ decreuit in domo vidue per multos dies cibans familiã totam iuxta verbum helye. Aug. Qui manducat me dicit dominus viuet pp̃ter me. Quando .n. manducat hõ panis vita manducat nec occiditur quãdo manducatur nõ occidit sed mortuos viuificat. Uiuit mãducatus q: surrexit occisus. Hinc etiam lapidi p̃cioso comparat: de quo virt⁹ erit vt fantasmata fugandi vel inflationes sedãdi vel alia sine diminutione sui. Deutero. 32. Constituit hominẽs vt sugeret mel de petra oleũq3 de saxo durissimo. Petra aũt erat xp̃s. Prime cor. x. Sicut ergo gẽma virtutem suã effundẽdo non minuit sic corp⁹ domini nos pascendo non minorat. Tertia ratio ad idem infinita causa pascendi. Qui .n. ad eum accedere possunt passim sufficiẽtẽ inueniũt, hinc fons z lux vera dicitur. De p̃mo geñ. ij. fons ascẽdebat a terra idest xp̃s. dicit glosa. Irrigans vniuersam supficiem terre .i. inspirans cordi vtilia z honesta. Hyere. ij. Dereliquerũt me fontẽ aque viue. De sc̃do iob. p̃mo. Erat lux vera zc. Sicut ergo fons terram rigat z sine sui diminutione herbas innumeras z arbores nutrit sic xp̃us ecclesiã pascit. Item sicut sol nõ deficit toti mundo lumen suũ cõmunicando sic nec xp̃s ecclesiam totam pascendo. Itẽ exemplum de candela in qua millesies tãtus ignis sumi potest q̃tus in ea est nec propter hoc minuit lumẽ eius. Igitur multo potius dominus nos seipso pascit nec tamen deficit. ps. Oculi omniũ in te sperant domine. Idẽ. Tu autem idẽ ipse es zc. ❡ Secũdum mirabile signũ in perceptione corporis domini est q si non manducatur quodãmodo minuitur. Ad intelligentiã tam mire rei sciẽdum q duo sunt corpora misticã in hoc mũdo .s. corpus misticum xp̃i z corpus misticum diaboli siue antichristi. Ad quor3 alterum pertinent omnes homines mũdi. Corp⁹ misticum xp̃i sancta ẽ ecclesia tanq3 ipsi⁹ mũda et fidelis sponsa cui⁹ ipse caput est z singule persone fidelium sine culpa criminali sunt ipsi⁹ membra z omnes qui corpus ei⁹ digne sumunt ipsi⁹ membra fiunt. Prime ad cor. xij. Uos estis corpus xp̃i et mẽbra de membro. Sicut .n. corpus vnum est et multa h3 mẽbra sic z xp̃s. Item .j. cor. x. vnũ corpus multi sum⁹ qui de vno pane participamus. Corpus diaboli vniuersitas est iniquorum tanq3 adultera cui⁹ ipse caput est z singule psone malorũ eius membra. Job. 41. Corpus ei⁹ quasi scuta fusilia cõpactum squamis se prementib⁹. Corpus diaboli sunt omnes mali q pertinaces per obstinationẽ duri sunt z per vitã fragiles scutis fusilibus cõparant. Secũdum q sicut xp̃s semper se z per suos semp studet mẽbra diaboli sibi incorporare z suis mẽbris incorporare sm illud act. x. Surge petre occide z manduca sic diabolus per se z per suos conat mẽbra xp̃i tollere z mẽbris suis meretricis vilibus vnire. Prime pe. v. Sobrij estote z vigilate zc. Deutero. 32. Populus iste fornicabit post deos alienos z derelinquet me. Prime ad cor. 6. Nescitis qñ corpora vestra mẽbra sunt xp̃i. Tollẽs ergo membra xp̃i faciam mẽbra meretricis: quasi diceret. Absit vt faciam tñ nepharie. Quod tñ heu multi faciũt. Aug. Nõ possit simul eẽ mẽbra xp̃i z mẽbra meretricis. Nec dicẽdi sunt mãducare corp⁹ xp̃i .s. sp̃ualiter z si manducant sacramẽtaliter. Sed nõ mãducando spiritualiter corpus xp̃i z male viuẽdo tollũt xp̃i membra z faciũt ea mẽbra diaboli z sic diminuũt q̃tũ in se est corpus xp̃i. Q: .n. diabolo in aliabus acrescit xp̃o decrescit. Et sic corpus xp̃i misticum diminuitur. Tertium mirabile signũ in perceptione dominici corporis est q dum manducatur a fidelibus tunc augmẽtat. Hoc pbatur dupliciter ratione z similitudine. ❡ Primo pbatur ex ratione q dum manducatur corpus xp̃i non ipsum vt alius cibus in manducantem conuertitur s3 econuerso vere manducans in illud spiritualiter conuertitur z mutatur. Nam mãducantem se dominus sui corporis mistici mẽbrum facit z sibi eum incorporans cum suo corpore q̃ de virgine sumpsit quodãmodo vnũ efficit. Prime ad cor. x. Unũ corpus multi sumus qui de vno pane participamus. Idem .j. cor. xij. Uos estis corpus xp̃i z membra de mẽbro. Aug. Cõmendauit xp̃us in hoc sacramento corpus z sanguinem suũ quod et fecit nos ipsos: nam z nos ipsũ sumus facti corpus eius. Caro enim nostra carni eius vnita z incorporata vnum cum illo efficitur. Osee xiv. Conuertentur sedentes in vmbra eius viuent tritico: quasi diceret fideles viuent tritico idest dominici corporis sacramento. Quod sacramentum dicitur vmbra christi q: dat se ibi nõ in sua luce sed in velamine. Quod sic comedẽtes ɔuertent: q: i corpus xp̃i mutabuntur. Et sic patet dum multi

fidelium comedit corpus xp̄i [illegible] ipsi muta
tur [illegible] [illegible] corpus xp̄i du man-
[illegible] [illegible] similitudine
ducat augmentat. Unde [illegible] hominēs [illegible] suam
humane [illegible] nam que magis [illegible]. Matth. xi. Do-
[illegible] tuo [illegible] crescit. [illegible] alia duo
[illegible] [illegible] nisi [illegible] possessio q̄ amar
[illegible] [illegible] publicet clabit: [illegible]
[illegible] [illegible] diuina sapi
[illegible] [illegible] sapientes
[illegible] [illegible] comedit
[illegible] [illegible] creator
[illegible] [illegible] fecit [illegible]
[illegible] [illegible] in hoc sapiē
[illegible] [illegible] in sapientia crescere fa-
[illegible] [illegible] caput
est. Ad eph. 4. Crescam' in illo per oīa q̄ē caput
est. [illegible] totum corp' [illegible] per si
nostri [illegible]
dem [illegible] charitate in [illegible] edificationē
[illegible] augmentum corporis facit in edificationē
sui in charitate.

¶ De qualitate nostre preparationis ad sacra-
mentum. CA. XV.

Venite comedite ꝛc. Thema spāle. probet
autē seipm homo ꝛc. i. cor. xi. pbet. i. pp̄a-
ret se examinet purget. Itē aliud thema.
Preparate corda vestra dn̄o. Primi regum. 7.
Quantum principalr circa sacrm̄ dn̄ici corporis
notādum ē qualitas nostre p̄parationis. Nā val-
de iustum ē vt ad tam dignū ꝛ venerādum cibū
s. ad ipsm dn̄m oīum nō incurate indeuote sed ali
quo cōpetenti modo p̄parati accedam'. Exo. 19.
Sacerdotes q̄ accedūt ad dn̄m sanctificent̄ ne p
cutiat eos filr ꝛ alii. Preparatio nostra p̄siderari
pōt in trib'. In dignitate ipsi' corporis sacri. Nā
q: mūdissimum ꝛ deo viuo plenū ꝛ vnitū necesse
est illud suscipiēti per tria p̄parari. s. per fidei ple-
nitudinem. Ad heb. x. Accedam' cum vero cor-
de in fidei plenitudine. Cū vero corde. i. cum ve-
ro intellectu sine errore. In plenitudine fidei. i. in
plena fide credētes que nō videm'. s. sub spē pa-
nis esse totū xp̄m verū hoīem ꝛ verū deum. Pro
pter hui' fidei magnū meritū dr̄. i. pe. p̄mo. Cre
dētes in xp̄m quē nō videtis exultabitis leticia in-
enarrabili. ¶ Secūm p̄paratiuū est mūdicie ma
gnitudo q: congruū est vt vas suscepturū corpus
mūdissimum sit mūdū. Exo. xii. sume vas viuū ꝛ
mitte manū ibi. Uas viuum q̄si singulariter ꝛ ex-
cellēter mūdum. Hinc apls hebre. 9. Uas illud
dicit esse v: nam aureū. Decet. n. cor q̄si aurū eē
purissimum p magnā mūdiciā qō cape dz celestē
panem. Alexāder papa. Nihil in sacrificijs mai'
esse pōt q̄ corp' ꝛ sanguis xp̄i nec vlla oblatio hac
potior est sed oēs p̄cellit. Que pura p̄scientia offe
rēda ē ꝛ pura mēte sumēda. Hugo. Pura p̄scien-
tia ē quādo nō hz de p̄terito nullā accusationem d
pāti nullā delectationē sed de futuro iustā volū-
tatem. Matth. 18. Joseph petijt a pilato corpus
iesu. Et accepto corpore inuoluit in syndone mū
da. Glosa. Syndone mūda inuoluit iesum q̄ pu
ra mēte eum suscipit. Hinc ēt mos ecclesie hz vt
sacrificium altaris nō serico nō pāno tincto s3 pu-
ro lintheo celebrat̄. In trib' vo que perducit̄ cor
porale lineum ad candorem intelligunt̄ tria que
faciūt ad nostrā mundificationem. Primo. n. la-
uat̄. secūdo torquet. tertio exsiccat̄. Si quis ad si
scipiēdū dn̄m bene mūdus vult fieri. Primo dz
per aquā lachrimarum mūdari. Secūdo p ope-
ra penitētie torqueri. Tertio p feruorem amoris
dei a carnaliū desideriorū humore siccari. De p̄-
mo ad heb. x. Accedamus aspsi corda a p̄scientia
mala ꝛ abluti corpus aqua mūda. i. mundati la-
chrimis a peccat̄ cordis ꝛ corporis. Exo. 30. La-
uabūt aaron ꝛ filij eius manus ꝛ pedes. i. opera ꝛ
cogitationes aqua cōpunctionis ꝛ p̄fessionis quan
do accessuri sunt ad altare ne moriantur. Jere. 4.
Laua a malicia cor tuū ierusalē vt salua fias vsq̄
quo morabunt̄ in te cogitationes noxie. ps. Laua
bo p singulas noctes. i. p singulis peccatis lectū
meum. i. cōscientiā ꝛc. De secundo exo. 26. Corti
nas tabernaculi. i. ornatus anime facies de bisso
retorta. i. de operibus penitētie: ieiunijs: orōnib'
afflictionibus ꝛ huiusmodi. Prime ad cor. 9. Cā
stigo corpus meū ꝛc. Eccl. 33. Seruo maliuolo. i.
corpori tortura ꝛ compedes mitte illum in opa-
tionem ne vacet. ps. Multe tribulatiōes iustorū.
De. iii. ps. In sole posuit tabernaculū suū. s. ad sic
cādum p amorem diuinū vt fiat valde mundum
ꝛ pulchrū. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea
ꝛc. q: s. bene lota torta ꝛ exsiccata. numeri. 9. San-
ctificamini cras comedetis carnes. Tertiū p̄pa-
ratiuū est orōnis deuotio. ps. Petierunt ꝛ venit
coturnix ꝛ pane celi saturauit eos. Job. 3. Ante-
q̄ comedā suspiro. Huic maria magdalena ꝛ alie
deuote portabāt aromata dum querebāt corpus
dn̄i. Luce. 23. Sic nobis accessuris ad corpus do
mini p̄libanda ē orationis deuotio vt q̄ forte mi
nus parati sum' p ieiunium ꝛ p̄fessiones suppleat
spūalium aromatū. i. orōnum oblatio. Secundi
paral' 30. Magna pars populi que sāctificata nō
fuerat comederat pasce ꝛ orauit p eis rex ezechi-
as dicens. Dn̄s bonus ppiciabit̄ cūctis q̄ in toto
corde requirūt eum ꝛ nō imputabit eis q̄ min' sā-
ctificati sunt. Augustin'. Quāuis qs peccato mor
deat̄ veniali peccandi tamē de cetero nō habeat
volūtatem. satisfaciat lachrimis ꝛ orōnibus ꝛ cō
fidens de domini miseratione accedat ad eucha
ristiā intrepidus ꝛ securus. ¶ Secūdus modus
nostre p̄parationis p̄siderat̄ in hostia panis. Si-
cut. n. grana frumenti arte humana gradatim p
ficiunt ad panis complementū sic aīa peccatri

gratia dei proficit ad bonum statum in quo licen
ter suscipit corpus dn̄icū: grana ex qbus fit hostia
figurant statū peccatoris ppter tria. Sunt. n. dura: ꝛ
furfure opta ꝛ ab inuicē distincta: sic peccator du
rus est in corde q̄ nō vult cōuerti ad dulcē deum
de sua iniq̄tate. Hiere. 5. Indurauerunt facies su
as supra petrā ꝛ noluerunt p̄uerti. Itē peccator ope
rat' ē quasi furfure peccati dfōrmitate. Hiere. 2.
Cū vilis facta es nimis iterās vias tuas. Item
peccator diuisus ē a primo suo charitat̄ p̄iunctiōe.
Osee. x. Diuisū ē cor eorū nūc interierunt: s3 gra
na ad statū in quo sunt in hostia p hunc modū sūt
deducta. p̄mo p̄trita ē eorū duricies p molas ꝛ in
minimas ptes redacta. scd̄o a furfure sunt mūda
ta. tertio p̄iuncta ē farina adinuicē p aquā ꝛ p ignē
decocta: ꝛ in panē solidata: sic peccator q̄ dignus
erit sumere corpus dn̄i dz se p tria q̄ in hijs signā
tur p̄parare p cordis p̄tritionē: p oris p̄fessiones:
p primi dilectionē. de p̄mo ysa. 47. Tolle molā
mole farinā. q. d. fac in te molā spūalē de duobus
molaribus p̄siderando mīam dei ꝛ iusticiam ad
emolliendā cordis tui duriciā. misericordiā q̄si
superiorē lapidē q̄ nunc opatur ꝛ circuit: s3 post
hanc vitā opari cessabit. ps. Misericordia tua
magna est sup me ꝛc. Itē p̄siderando iusticiā qua-
si inferiorē lapidem q̄ nunc iacet ꝛ q̄escit: sed post
hanc vitā eleuat̄ opatur ꝛ circuit. Osee. 8. Judi-
cabo te iuxta vias tuas nō pcet oculus me' ꝛ non
miserabor. Mathei. 21. Super quē ceciderit la-
pis iste p̄teret eū. Roma. 11. Uide dei bonitatē
ꝛ seueritatē. Job. 5. Deus emolliuit cor meum ꝛ
ops p̄turbauit me. Deus cui pprium est misereri
ops quē oz iuste iudicare. ps. Sacrificiū deo spūs
p̄tribulatus. de scd̄o. Amos. 9. Ecce ego manda
bo ꝛ p̄cutiā domū isrl: sicut p̄cutit triticum in cri-
bro vbi. s. furfures separant̄ a nucleo: impurū a
puro: sic p p̄fessionē mundat̄ aīa a vili pctō. ps.
Confessio ꝛ pulchritudo ꝛc. p̄mi. Mathei. 3. Di
xit iudas ꝛ fratres eius. i. p̄fitētes. Ecce p̄triti sūt
inimici nostri ascēdamus nunc mundare scā nr̄a.
Ecc. 2. Qui timēt dn̄m p̄parabūt corda sua ꝛ in cō
spectu eius sāctificabūt aīas suas. glosa. Felix aīa
que quotidie mūdat cor suū vt suscipiat habita-
torem deū cuius possessor nullius eget bono: qa
oīum bonorū auctorē in se hz. de tertio. Gen. 7.
Accelera tria sata sile p̄misce: ꝛ fac sub cinericios
panes vt sic vitulū optimū cum illis comederet
Qui. n. vitulū optimū. i. corpus xp̄i sumere vult
p'us dz tribus satis sile panē igne coquēdo solida
re. i. ad tres hoīum dnās. s. superiores equales ī
feriores verā dilectionē seruare. p̄me Corint. x.
Unus panis ꝛ vnū corpus multi sumus q̄ d' vno
pane ꝛ de vno calice pticipamus. Aug. Qui acci
pit misteriū vnitatis ꝛ nō tenet vinculū pacis nō
misterium accipit p se sed p̄ se. Mathei. 10. In-
trauit rex vt videret discūbentes ꝛ vidit ibi hoiem
nō habētem veste nuptialē. i. charitatē ꝛ ait mi-
nistris. Ligatis manibus ꝛ pedibus ꝛc. Itē eius-
dem. 5. Si offers munus tuū ꝛc. glo. Si fratrē
lesisti recōciliare ei: etiā si aduersarius fuerit esto
beniuolus: vt fiat amicus: ꝛ tunc offeres munus
tuū: vt sit deo gratū: ppter p̄dicta in pane sacrā
da dr̄. Exo. 13. Azima comedes. i. panē sine fermē
to ꝛ erit quasi signū in manu tua ꝛ quasi monimē
tum ante oculos tuos: qō. s. significat in eo qō deus
est cordis p̄tritio oris p̄fessio: primi dilectio qui
bus debemus nos preparare: vt digne possim' ad
xp̄i corpus accedere.

¶ De p̄paratiōe nostra in tertio. s. agno paschali
CA. XVI.

Venite comedite. Itē pbat aūa seipsam hō
Thema spāle sanctificamini cras come-
detis carnes. Numeri. 9. Thema p̄priū
Ecce agnus dei. Jo. 1. Hic dicendū est qualr ex fi
gura agni paschalis p̄sideret nostre preparationis
modus de qua. Exo. 12. Legimus hec figura in
tres ptes est diuidēda. p̄ma pars ē ipse agnus edē
dus. scd̄a fercula cū qbus est edēdus. tertia p̄sona
rum edētium habitus. In p̄ma discimus p̄parari p
fidei integritatē. in scd̄a p aīe virtuositatē. in tria
p vite honestatē. p̄ma pars ipsius ē ipse agnus qui
sm legem mādacat̄ ꝛ in hoc tria p̄siderant̄. p̄mo
qū comedēdus ē: q: in nocte: ex res plene nō vi.
in quo credendū significat̄ q̄ corp' xp̄i in p̄nti no-
bis dari debuit nō manifestū: s3 in sacro velatū.
Thobie. 12. Sacrm̄ regis abscōdere bonū est. ter
tij regum. 8. Dn̄s dixit vt habitaret in nebula. in se
cundo. s. q̄ nō comedit̄ ex eo crudū significat̄ q̄ ā
debemus credere xp̄m eē hoīem purū. Itē q̄ nō
comedit̄ aqua coctum significat̄ q̄ nō debemus
credere xp̄m sm cōem hoīum p̄suetudinē p̄ceptū
aut natū. Itē q̄ comederunt cū tn̄ assum igni si-
gnificat q̄ xp̄i incarnatio ꝛ eius corpis p̄secratio
credēda est celebrari p potētiam spūsancti. in ter
tio. s. q̄ caput agni cū pedibus ꝛ intestinis vorari
p̄cipit̄ significat̄ esse credendā q̄ in hoc sacro to-
tus xp̄s cum diuinitate ꝛ corpe ꝛ aīa cōtinet̄ ꝛ su-
mitur. scd̄a pars huius figure sunt fercula tria cū
qbus solebant agnū mādicare. s. lactuce agrestes
panes azimi ꝛ sanguis agni. Exo. 12. Edetis car-
nes agni ꝛ azimos panes cū lactucis agrestibus
ꝛ sumēt d' sanguine agni ꝛ ponēt sup vtrūq̄ postē
ꝛ in superliminaribus domorū. p̄mū ferculū. s. la
ctuce agrestes significāt dolorem de pctīs. scd̄m
s. panes azimi intētionē purā cū opib' bonis. ter-
tium. s. sanguis agni memoriā ꝛ imitationē dn̄i-
ce passionis qbus preparari debet aīa fidelis. de
p̄mo. Greg. sup illud. Exo. 12. Lactuce agrestes
valde amare sunt. carnes vo agni cū hijs come-
dende sunt: q: cū corpus xp̄i accipim' cōpungi p

peccata debem⁹ vt amarindo [illegible] abstergat
annos pueritie vite. yla. 38. Recogitabo tibi oēs
annos meos rc. De scdo. i. Corin. 5. Epulemur nō
in fermēto veteri. i. in cōsuetudine [illegible] i in primum:
in fermēto malicie que sit in [illegible]
neq; in fermēto malicie [illegible] sed in azimis sinceri
tatis [illegible] vicijs: r veritate bonoꝝ
i. in sinceritate a vicijs: r veritate bonoꝝ
operum. vt. s. ambulemus ei in nouitate vite sine
fermēto. Greg. Panes sine
eo [illegible] de fermēto veteri. Greg. Panes sine
fermēto comedit q recta opera sine corruptione
vane glorie facit de fermēto malicie. Gre. Pa
nem sine fermēto malicie māducat q opa mie si
ne peccati ad [illegible] ne pueritie rapiat:
ne peccati ad [illegible] vel p Amos. 4. Increpan
qui sacrificare de fermēto laudes. De fermēto
qui sacrificat de rapina portat
q laude immolat q dni sacrificiū de rapina portat
[illegible] Exo. 12. Qui comederit fer
de fermēto nequicie. Exo. 12. Qui comederit fer
mentatū peribit aīa eius de cetu isrl. fermētatum
comedere ē delectari peti corruptiōe qd ɔmittit
in se. ps. Dixit iniustus vt delinquat rc. de tertio
feruulo superadicto. Grego. Sanguis agni super
vtrūq; postē ponit qui nō solū ore corpis: sz etiam
ore mentis haurit: r ad imitationē intēta mēte co
gitat. Nam q sic redēptoris sanguinē accipit: vt
imitari passionē nec dū velit in vno tm poste sā
guinē ponit. Itē in superliminarib⁹ ponēdus ē san
guis agni: q: nō tm in memoria sed in manifesto
portari dz crux passionis xpi. Gal. vltio. Mihi
absit gloriari rc. vsq; stigmata dni ihu in corpe meo
porto. Tertia ps huius figure ē habit⁹ sine tria in
signia illoꝝ q māducauerunt agnū. s. cingul⁹ renū
calciamēta pedū: baculus manuū. Exo. 12. Sic
manducabit agnū: renes vros accingetis: calcia
mēta habebit in pedibus: tenētes baculos i ma
nibus. pmū designat carnis r mentis ɔtinentiā
scdm exēploꝝ patrū custodiā. tertiū vicioꝝ nroꝝ
correctionē r exigunt ad cōicantiū pparationem
pmū p[ǣ]paratiuū est mentis r carnis ɔtinētia in cin
gulo renū figurata. Gre. In renib⁹ accipit carnis
delectatio. vn. ps. Ure renes meos r cor meum
Qui g pascha comedit renes accingat: q: q corp⁹
dni accipit voluptatē domat: luxuriā refrenat: h
pparatio ɔtinētie attendēda est ɔcirca ad tria ge
nera hoīum. s. ɔiugatos: r de incōtinentia penitē
tes r spūales. pmū aū sacra cōionem continētiā
debēt seruare aliquātam: scdi longiorē: tertij ɔti
nuam. de pmo dr ad Dauid. i. regū. 21. Si pueri
mundi sunt maxie a mulierib⁹ māducent. s. panē
scm. Rndit Dauid. Si de mulierib⁹ agit ɔtinui
mus nos ab heri r nudiustertius. Dedit g eis sa
cerdos sanctificatū panē. Exo. 19. Descēdit dns
corā oī plebe sup montē synay. s. in igne r nub ca
ligine. Estote g pati in dē tertiū; ne appropinqtis
vxoribus vestris: si talis ɔtinentia seruata ē ad fi
guram: q̄to magis seruāda ē ad corpis xpi vita-

res. de scdo. Leui. 13. Qui fuerit leprosus aut pa
tiens fluxū seminis. i. peccato p inocētiā carnis nō
vescet de hijs que sancti ficata sunt mihi donec
sanet. s. p pniam: hinc statuti sunt aū pascha. rl. di
es pnie: vt his pactis in ieiunijs r oronibus: r cō
fessiōe: tunc possint cōicare penitē
tes: r bonis opibus: tunc possint cōicare penitē
tes cū alijs bonis xpianis: hinc sup illud. i. Cori.
11. Si nosmetipsos diiudicarem⁹ rc. Dicit Aug.
Ab ipsa mēte penitent talis sūia pferat: vt se idi
gnum iudicet pticipatiōe corpis r sanguinis dni vt
qui ad tps p eccl[ia] alteraz disciplinā a sacro celestis pa
nis sepetur. Indigne. n. accipit si tūc accipit cum
dz agere pniam. i. qui incipit g se p̄us iudicet vt a
se indicat⁹ nō iudicet a dno. de tertio. s. de ɔtinē-
tia pmua r sempiterna. s. oīmodā r ppetuā castita-
tem ɔseruare. Leui. 21. Sacerdotes sancti erunt
dno suo r nō polluēt nomē ei⁹. Incensum. n. dni r
panes dei sui offerūt: r iō sancti erunt. Beda. Si
veteris testi sacerdotes fm ordinē vicis sue itra
turi teplū ad offerēdas legales hostias a ppijs
vxorib⁹ opotuit abstinere q̄to magis nostri sacer
dotes quos ad ɔsecrādū sacrosanctū corp⁹ dni pa
tos semp eē oz r ɔ tinuā r sempiternā semp debēt
castitatē ɔseruare. scdm pparatiuū ē exēploꝝ pīz
custodia p calciamēta pedū figurata. Greg. Cal
ciamēta in pedib⁹ hic est mortuoꝝ patrū vitam
aspicere r nostra vestigia a peccati vulnere custo
dire. Can. 5. Q pulchri sunt gressus tui in calcia
mentis filia pncipis: gressus sunt, pfect⁹ opum in
calciamētis. i. in ɔsideratiōe vite patrū. tertium
p[ǣ]paratiuū ē correctiōis disciplina in baculis ma-
nuū figurata. Baculus. n. significat rectitudinē
iusticie qua debem⁹ nosmetipsos de nostris exces
sibus aū cōionem iudicare. ps. Uirga directiōis
virga regni tui rc. Apprehēdite disciplinā rc. i.
Corin. 11. Qui māducat r bibit indigne q si nos-
metipsos diiudicarem⁹ rc. Aug. Ascēdas h aduer
sus te tribunal mentis tue r ɔstituto in corde iudi-
cio assit accusatrix cogitatio r testis ɔscia r carni
fex timor: dni inde qdā sanguis aie ɔfitentis p lacri
mas pfluat: r sic cessat vindicta diuina cū ɔfessio
r correctio pcedit humana: r sic hō dignus erit ad
sumendū corpus xpi: nūc in sacro r pfecta fruitōe
in futuro. de pmo. Deutro. 8. Afflixit te dns pe-
nuria r dedit tibi cibū māna qd ignorabas: affli-
xit te. i. fecit vt affligeres te r corrigeres penuria
i. pena in voluntatis tue: r voluptatis carentia: r
tunc dedit tibi celestē panē corporis sui. de scdo.
ad Heb. 12. Omnis disciplina in p̄senti nō videt
gaudij: sed meroris: postea aūt fructum pacatissi
mum exercitatis p eam reddet iusticie. Item p̄-
paratiuum ad corpus dni suscipiendum esse pōt
manducatio spiritualis fm q pfecti manducant
rōne meditationis deuote. de quo infra sermo-
ne. 19. aū medium r in medio.

De triplici mō manducandi r pmo de sacrali tantum. CA. XVII.

Uenite comedite rc. Thema ppriū. quicū
q̄ manducauerit panē hunc r biberit ca-
licem domini indigne reus erit corporis r san-
guinis dni. pme Corin. 11. Quintū pncipale circa
sacrm dnici corporis notandū est modus mādu
cationis. r hoc triplex. s. sacralis tm: spūalis tm.
sacralis r spūalis simul. Ad hoc intelligendū scie
dum q in cibo altaris duo sunt. s. sacramētū r v[ir]-
tus sacramēti. Sacramētum vt dicit Aug. duo
bus consistit: visibili panis r vini spē r inuisibili
carne r sanguine xpi. Uirtus vero sacri ē sanatio
a dānatione mortis eterne. Hanc virtutē sacri
crediderunt r gustauerunt spūaliter oēs saluandi
ab origine mundi r quotidie gustāt oēs boni xpi
ani. scdo modo tā boni q̄ mali hoc mō dissimi
li: q: mali māducāt sacrum tm. i. sub visibili spē
panis corpus xpi: sed nō virtutē sacri manducāt
spūalem. i. salutem: r vitā eternam: boni vo mā
ducant vtrūq; simul. s. sacramentū r virtutē sa
cramenti. Ex hijs patet triplex modus mandu-
candi. pmus sacramētalis tm: secund⁹ spūalis tm
tertius sacralis r spūalis simul. pmo manducant
mali xpiani. scdo oēs saluandi. tertio soli boni
xpiani. pmi manducāt r nō manducāt. scdi nō
manducāt r tn manducāt. tertij manducāt r mā
ducant. pmus mod⁹ manducādi corp⁹ domini ē
sacramētalis tm quomodo mali xpiani mandu-
cant: q: venerādum corp⁹ in peccato mortali ore
polluto sumentes cordis affectum ab influentia
virtutis bonitatis ei⁹ peccatis suis immundis: r du-
ris quasi luto r lapide claudunt. Eze. 14. Posue-
runt immundicias suas in cordibus suis: r ydola. s.
scādalum iniquitatis sue statuerunt ɔ faciem suā.
Isti manducāt r nō manducāt: manducāt quidē:
q: corpus dni sumunt sacraliter: sed tn nō mādu
cant: q: virtutē spūalem. i. salutem aie nō perci-
piunt. Eccle. 6. Est aliud malum qd vidi sub sole
r qdem frequēs apud hoies. Uir cui deus dedit
diuitias r sbām r honorē: nec tribuit ei ptātem:
vt comedat ex eo. Heb. vltimo. Habemus alta
re de quo edere nō habēt ptātem qui tabernacu
lo deseruiunt. i. peccatis carnalib⁹. pme Cori. 10.
Non potestis calicē dni bibere r calicem demo-
niorum. Grego. Est qdem in peccatoribus r in-
digne sumentib⁹ vera xpi caro r verus sanguis:
vz ptiali essentia nō salubri efficiētia. Aug. Qui
discordat a xpo nec māducat carnē eius: nec bibit
sanguinē r si tante rei sacrm quotidie sibi sumat
ad iudiciū. discordat a xpo q cordis affectū ab eo
auertens ad petiū ɔuertit r talis vere miserabi-
lis dici pōt ad quē tā magnū bonū frequēter ve

nit: r nullū exinde spūale lucrū accipit sine peccato.
h modo. s. sacraliter māducantiū tria sunt genera
pmi malinoli. scdi dolosi. tertij [illegible]
ti. pmi sunt q corp⁹ dni sumūt in peccādi voluntate
scdi sunt ypocrite q foris boni apparentes occulte
sunt praui: r tā ipsi accedūt ad altare. tertij sunt
q maxime mali sunt: r tn psumūt cōicare. de his
bus pmis pōt h dici: r de tertio in sequēti. de [illegible]
gnē maloꝝ cōicantiū. s. de malinolis. ysa. 29. Ap
propinquat pplus iste ore suo cor aūt eoꝝ longe est
a me. appropinquat ore p sacri susceptionē: cor
longe ē p peccādi voluntatē: tales tria mala se
quunt. peccati sui aggrauatio: a gra xpi separatio: ad
eternā penā ɔdēnatio. de pmo. Mat. 15. Nō est
bonū sumē panē rc. canib⁹. i. malinolis. Aug. Ha
bentes volūtatē peccādi grauari magis dico eu-
charistie pceptiōe q̄ purificari. de scdo sap. 1. per
uerse cogitatiōes separāt a deo rc. de tertio. i. cori.
11. Quicūq; māducauerit hūc panē rc. Amb. In
dign⁹ ē q nō deuota mēte accedit ad eucharistiā
aut in volūtate peccādi manēs re⁹ ē corpis r san-
guinis dni. i. ac si xpm occideret punietur. de scdo
gnē maloꝝ cōicantiū. s. de dolosis siue ypocritis. 2.
Thimo. 3. In nouissimis dieb⁹ instabūt tpa pericu-
losa r erūt hoies seipsos amātes hūtes qdē spēm
pietatis. virtutē aūt ei⁹ abnegātes spēz pietatis. glo. i.
religionis: q: eadē sacra hūt cū pijs virtutē pieta
tis. i. charitatē abnegātes: multa. s. mala occulte
ppetrantes r manifesta fallacijs excusando. tales
sūt tria mala sequūtur: socij inde traditoris effi-
ciunt: corā toto mūdo ɔfundent: et bonoꝝ ɔsortio
uni pijcient. de pmo. Jo. 13. Qui manducat pa-
nem meum leuabit contra me calcaneum suum
Hoc dicitur de iuda r de suis similibus. scilicet
fictis domini amicis. Unde glosa. Qui mandu-
cat panem meū nō vt pficiat: sed vt lateat ille
me conculcabit id est tradet. Qui ergo vult late
re in peccatis sub plena specie religionis r com-
municatiōis similis efficitur: r socius inde tradi
toris. de secundo. Ecclastici pmo. Ne sis incre-
dibilis timore domini: r ne accesseris ad eū du
plici corde: nec fueris ypocrita in cōspectu homi
num: ne forte reuelet deus absconsa tua r in me
dio synagoge elidat te: quoniā accessisti maligne
ad dominū r cor tuum est plenum dolo r fallacia
Naum. 3. Ecce ego ad te speciosa dicit dominus
id est anima foris pulchra hominibus speciosa in
tus imunda r reuelabo pudenda tua in facie tua
r ostendam gentibus nuditatem tuam: r regnis
ignominiam tuam r pijciam super te abhomi-
nationes tuas: r contumelijs te afficiam. de ter
tio. Mathei. 23. Ue vobis ypocrite qui simi-
les estis sepulchris dealbatis que foris apparēt
hoib⁹ speciosa: int⁹ aūt plena sunt ossib⁹ mortuoꝝ

¶ omni pfumcia id est pterdine: ¶ vermes ¶ feto redire ¶ vos afferre gdem apparet hodie nulli: in fuscatis plenis ¶ pcrisi ¶ augmente. ipocrisi id est aurore vane laudis, imitatore. i. cupiditatis ¶ odio vitatore ¶ pemissi: ve vobis qui regulam ¶ odio vitatore ¶ pemissi: ve vobis i. extra bonos. Mozum miserabilis pectio. Leuit. 7. Alia pollua ¶ pcrisi ducit interlunearia: que edere de carnibus hostie pacifico. i. corpis xpi que oblata est pro pcritur de pplo suo id est eiciatur de castrando ad diuinationes eterne mortis. Ded ecce 3 ma magna mala dat leue remedio. Ded ecce 3 ma magna mala dat leue remedium diuina clemetia que ē spualis puersio. f. bodium sieri de malo. ps. Declina a malo ¶ fac bonum sieri de malo. ps. Declina a malo ¶ fac bonum ¶. ¶ et frequēti bene agere fit bō bonus. Et cum bonus ē sequēte eūtria bona. f. pene debite reddit ad diuine gratie restitutō: eterne glorie ac quietis. de gen. 3. regū. 1. Si fuerit vir bon⁹ nec vinū gdem capillus ei⁹ in terra cadet. i. ab oī pena. Ezec. 33. Si dixero impio morte moriēris ¶ egerit pniam de peccato suo vita te morietis ¶ egerit pniam de peccato suo vita vinet ¶ nō morief. de lēdo. ps. Bene fac dūc bonus ¶ nō morief. de lēdo. ps. Bene fac dūc bonus ¶ rectis corde. puer. 12. Qui bonus ē hauriet fibi gratiā a dño. de tertio. Matbei. 25. Euge serue bone ¶. Euge. i. bene gaude: serue bone: q: in pauca. i. in bonis que tibi ꝓmissa sunt bui negocia tua eo supra multa te ꝓstituā. f. eterni gaudij bona. Intra in gaudiū ve. f. ex oī parte ꝓfruaris gaudio. ysa. 51. Venient in syon laudātes ¶ leticia sēpiterna sup capita eoꝝ: q: cā et erne leticie erit in dūi regis sui ꝓplatione. Hiere. 31. Venēt ¶ laudabūt in mente syon ¶ ꝓfluent ad bona dūi: tunc delectabit⁹ ego beata maria ꝑcenerit in choro celesti inuenes. f. oēs beati senes. f. angeli: isti deū laudabunt ¶ in oibus bonis. i. sine fine gaudebunt.

¶ De tertio genere indigne manducātium. f. ō ꝓsumptuosis. CA. XVIII.

Enite comedite ¶c. Ité gemiꝝ māducamenti hunc panē ¶ c. de tertio genere malorum indigne cōicantiū est ō dicendū. f. de ꝓsumptuosis qui nō timēt cōicare vl celebrare in magnis criminib⁹ ¶ manifestis. de bus ꝓsequēs. 11. Qui māducat ¶ bibit indigne iudiciū sibi manducat ¶ bibit. i. valde malū est illi. Unō sciēdum q⁹ duplex est effectus corporis dūi. f. bonitatis quo ad bonos: severitatis quo ad malos: ¶ tū ipm semp̄ mutabile ¶ bonū in se manet: sz in suo iudicio effect⁹ eius mutat in bis qui male eo vtunt. Aug. Scā malis possint obesse: q: q māducat corpus dūi indigne iudiciū sibi manducat nō q⁹ res illa mala sit: sz q: malus q⁹ bonū est male accipit. huius rei exemplū est in sole ¶ in vino. Nam eādem solis lucē quā oculus san⁹ ad delectationem ¶ ꝓfectionē: eger suscipit ad turbationem: ¶ vinum qō san⁹ homo ad iocunditatē ¶ cō fortationē. febricitans accipit ad maiorem infirmitatem vertit ad mortē. Hinc est q⁹ indigne cōicantes tria mala sequunt. f. magna culpa: dei offensa: multiplex plaga. ꝓmum malū ꝓsumptuose manducāti est magna culpa. Hier. 11. Plāgd se manducāti est magna culpa. Hier. 11. Plāgd carneo sancte auferent a te maliciā tuas quibus gloriata es. ysaie. 22. Qui sceleratē viuit ¶ eccla dei ¶ edicare nō desinunt putantes se tali cōione mandari discant nil ad emēdationē ꝓficere sibi dicte ꝓpha. Quid ē q⁹ dilect⁹ me⁹ in domo mea facit sceleā multa nūqd carnes sancte auferēt a te malicias tuas: quasi diceret. Non auferent sz augmēt aut: huius tripler ē rō. f. puersa intētio. Uenēs. n. voluntarie tripler ē radix siue ꝓncipiū vl nā vl virt⁹ vl libido. ois actio cuius radix ē nā vl virt⁹ bona ē c'aūt radix libido mala ē: sz ei⁹ q in pte ō mortali ē sciēter ¶ sumit corp⁹ xpi nō pōt cē radix nā neq; virt⁹ aliquo mō dictaret q⁹ aligs tā ꝓciosam ac venerāda in loco vl vase immūdo poneret. vñ pētis q corp⁹ dñi sumēs ponit in ore suo polluto ¶ corpe radix est libido. i. perversa intētio: vt lueri tpalis vl vane laudis vl alicuius deceptōis. scōa rō culpe ⁊ilox ē dñi ꝓcepti transgressio: sicut. n. dūs in statu innocētie lignū vite ad edēdū ꝓcessit ¶ in statu culpe ꝓhibuit: sic nobis in statu bono corp⁹ xpi ꝓcedit ¶ in malo ꝓhibetur. Ysa. 6. Volite sanctū dare cantb⁹. i. immūdis petōribus. Leui. 11. Homo q habuerit maculā. f. peccati nō offerat panē dño. f. nec accedat ad ministeriū ei⁹. tertia rō culpe ⁊ilox ē maxima ingratitudo q̄ eni pōt cē maior q̄s si qs bñs dñm a quo acceperit quicqd boni hēret ¶ ipum insup morte sua de suspēdio liberasset eūdez dñm in tabulaz immūdissimū inimici sui traditiōe duceret: ¶ ibi cō culcaret: ¶ rursus occideret: tāta ingratitudie peccant q corp⁹ dñi sumūt in petō mortali. ps. Retribuebant michi mala ꝓ bonis ¶ odiū ꝓ dilectiōe mea. ¶ itez ꝓculcauerūt me inimici mei ¶c. Debz re. Q̄ta put aī mereri supplicia q filiū dei cōculcauerit ¶ sanguinē testi polluerit in quo sanctificatus ē. f. in morte xpi. Ambro. Xp̄m ille ꝓculcat q libere peccat absq; timore ¶ pna ¶ qui eo indigne ꝓcipat. Idē qui indigne xpm sumit idem ē ac si interficiat. Aug. Q̄ temerariū est q̄s nephariū est crudelis manibus inter emerate virginis tractare filium? Quis auditus sustineret aurium quis oculus nō ꝓfunderet ad intuitū: cuius mens nō raperet in excessum vbi mūdi petū mittitur in starquiliniū? Non. n. minus est detestabile in os pollutū q̄s in lutuz mittere dei filiū. scōm malū istorum ē magna dei offensa. Zacha. 1. Ira magna ego irascor sup gētes opulētas: q: ego ira tus sum paucis ipsi vō adiuuerūt in malū quasi dicere dñs. Paucis irascor: hoibus ꝓpter peccata que ꝓmiserunt in primuz: sz maxime eo q⁹ peccant in deum: ꝓmo regū. 1. Si peccauerit vir in virum

placari ei potest deus. Si aūt in deum quis offerat p eo. glo. Ex eo maior gloria tanto maior offa. Malachie. 1. Vid vos o sacerdotes q despicitis nomē meū ¶ offertis sup altare meū polluz panē. glo. Corripit sermo diuinus ecclesiā ¶ ministros ecclie negligentes: ¶ eos qui xpi nobile censent: cur nomē despiciāt quib⁹ aperit causas offense q⁹ pollutum panez offerāt. Polluit. n. panem. i. corpus xpi q indigne accedit ad altare ¶ mēsam dñi si nō sceleratā voce sceleratō opere despicit: ¶ dñi sacra violant⁹ ipe cuius est sacrm violar⁹. Tertiuz malum istoꝝ est multiplex plaga: ¶ grauis et iusta dei vindicta: sicut. n. ab antiquo filijs isrl maximum erat petū ¶ pessimaz cā maledictionuz qō ꝓdo latriam deū ꝓcesserunt: ¶ postea iudeis impijs q xp̄m nō susceperūt: sic modo xp̄ianis maximū est petū: ¶ cā plagaꝝ q⁹ corpus saluatoris idigne suscipiunt. Greg. Dicato: olim p incarnationis misterium indeā ⁊ilitare dignatus est: sz q: nō cognouit tps ⁊ilitatōis suc. idco gētibus frequēter in pdam data nouissime romanis tradita ē ¶ venerunt sup eam oia genera maledictionū que in libro legis scripta sunt. Similiter hijs qui gram dei i gra accipiunt certa ē dānatio. Si. n. qs uritā legē moysi fecerit sine vlla miseratiōe morif: sz to de tertio: a supplicia meret q filium dei ꝓculcauerit: ¶ sanguinē testi polluere duxerit. b supplicia pūt dici triplices plage. ꝓma multa dāna spualiū bonorum. scōa sterilitas ¶ erre siue caristia tpalium. tertia pestes corpoꝝ ¶ strages hoium. de prima treno. i. Manū suam misit hostis ad oia desiderabilia eius qui vidit gentes ingressas sanctuariū tuum de qbus ꝓceperas ne intrarent ecclām tuam. glo. Hostis antiquus ad desiderabilia ecclesiarū mittit: ¶ spualem ornatū aufert in mēbris suis, fidem ꝓtamnās: baptisma rescindēs. i. gratiam in baptismo datā: doctrinā corrumpēs: corpus ¶ sanguinē xpi indigne tractās: ¶ vasa ꝓciosa. i. oues xpi quasi lupus deuastās. ¶ cā tanti mali reddit: q: gentes. i. carnē amantes: ¶ xpi circumcisionem nō bñtes ministri altaris efficiunt. de secunda plaga. Deutro. 28. Si audire volueris vocē dñi dei tui: vt facies oia mandata ei⁹: venient sup te oēs maledictōes iste. Maledicetus fructus terre tue: armēta boum tuoꝝ ¶ greges ouiū. Mittet dūs sup te famē sitiē ¶ increpationē in omnia opera tua. Hec plage venient si audire noluerit mandata dei. f. precipue de corpore dñi indigne tractando sm illud. Leui. 11. Homo qui habuerit maculā peccati nō offerat panez deo. f. nec accedat ad ministeriū eius. Deū. 3. Quia comedistī ō ligno ex quo ꝓcepit ne comederes: maledicta terra in ope tuo: spinas ¶ tribulos germinabit tibi. De tertia plaga. ꝓme Ezech. 14. Probet se ipm hō ¶c. Qui. n. māducat indigne iudiciuz sibi māducat ¶ bibit. i. ad iudiciū mortis se obligat ¶ multi ex alij ꝓpter scelus vnius lepe ferunt. Vñ le quit Ideo inter vos multi infirmi ¶ imbecilles ¶ dormiunt multi. f. somno mortis vt dei verbum vt ꝓlium adueniat. Numeri. 11. Adhuc carnes erant in dentibus eoꝝ. ¶ ecce furor dñi exarsit in ꝓplm percussit eū plaga magna: sz ecce ꝓhas plagas ¶ ola iam dicta mala tripler remedio. ꝓmum est emēdatio vite ꝓ priam. Secunda est correctio malicie ꝓ superiorē disciplinā. tertium mutatio incorrigibilis glorie ꝓ iustice distributionem. de ꝓmo Jobelis. 1. Depopulata est regio luxit terra. i. habitatores hui⁹ q⁹ perit messis agri. i. spualia ¶ tpalia. Accingite vos ¶ plangite sacerdotes. vlulate ministri altaris ingredimini ¶ cubate in sacco. Accingite vos sacerdotes ¶ ministri cingulo prie ¶ plangite pueri corde. vlulate ministri ꝓfessione ¶ olone: ingredimini ecclām per priaz vñ exitis ꝓ culpam: cubate in sacco. i. delitijs q⁹ vos offendistis ꝓ vite austeri⁹ assecutione. Ecce iram dei possitis mitigare. de scōo. Mala. 3. Ecce veniet dūs quasi ignis ꝓflans. f. ꝓ nitos ꝓbatos ¶ purgauit filios leui. i. ministros altaris ¶ erunt dño offerētes sacrificia: ¶ sic vt iq plagat⁹ mitigabitur ira eius. de tertio. Ese. 11. Judicabo vos dicit dūs ¶ subiici ciā septro meo: ¶ eligā de vobis transgressores ¶ impios. f. ad abiciēdum q in malo ꝑseuerant. i. incorrigibiles. dicit glo. vt. f. loco eoꝝ iusti restituātur. ysaie. 1. Conuertā manū meam ad te ¶ excoquaz ad purū scoriam tuā ¶ auferā oē stagnum tuū ¶ restituā iudices tuos sicut fuerunt ꝓius: ¶ ꝓsiliarios tuos sicut antiquos. f. ꝛepore moysi ¶ machabeoꝝ ¶ aplorū. Post hec vocaberis ciuitas iusti urbs fidelis. ꝓmi Mach. 4. Cognouit iudas de altari holocaustoꝝ: qō ꝓphanatum fuerat: qd de eo faceret: ¶ incidit ei ꝓ filium bonū: vt destrueret illud ne forte esset ille in opprobrium: q: ꝓfanauerūt illud gētes ¶ demoliti sunt illud: ¶ posuerūt lapides in mōte dom⁹ in loco apto: quousq; veniret ꝓpha: ¶ fuderet de eis: ¶ acceperūt lapides integros sm legē ¶ edifi cauerunt altare nouū sm id qō fuit ꝓius.

¶ De scōo mō manducādi spualiter. C. XIX.

Enite comedite ¶c. Thema ꝓpriū. ꝓcessus nostri oēs eandē spualez escā māducauerunt. i. Corin. x. i. oēs boni veteres i māna cibum inuisibilē. f. xp̄m spualiter intellexerūt crediderūt: gustauerunt: ¶ ab eterna morte ꝑ eius sanati sunt. ¶ Secūdus modus manducādi xp̄m est spualis tm: ¶ isto mō oēs saluati ab initio mūdi manducauerūt ¶ saluādi manducāt. Ambro. Non māducelis māducat: ¶ māducans nō māducat: quia. f. nō manducans sacraliter manducat spualiter: ¶ ecclesiastici. Eccl. 6. Est vir cui dedit deus sam ¶ honorem: nec. tribuit ei ptātem: vt co-

medat et excedat hō ebrius vorabit illud. s. cum magno desiderio spūalr manducādi. Circa spūa lem māducationē tria sunt ɔsiderāda. s. diuā ɔsonam māducationis. Primus prīmū est diuā ɔsonar em manducantis que est tripler incipientium: ɔficientium: ɔfectorū. Mat. 15. Manducātiū fuerūt quattuor milia viroꝝ exceptis mulierib⁹ & paruulis. In paruulis incipiētes: in mulierib⁹ ɔficiētes: in viris ɔfecti significant. Scōm est rō qua dicunt tam diuersi spūaliter māducare. Unde sciēdū ꝙ primi. s. incipiētes māducant spūaliter rōne fidei salutaris: scōi rōne bone ɔuersatiōis. tertij rōne deuote meditatiōis. de primis Abbacuc. 2. & ad He. 10. Justus ex fide viuit tanꝙ ex cibo spūali. Au. Crede & manducasti. Credere. n. in xpm est credendo in eū ire ipi corde inherere in ipo delectari: & per verā charitatē mēbris ei⁹ incorporari: scōi. s. ɔficientes māducant rōne bone ɔuersatiōis. Jo. 4. Ego cibum hēo māducare quē vos nescit͂ meus cibus est ⁊c̃. Ecc. 24. Qui timet deū faciet bona. cibauit eū pane vite ⁊c̃. Iste cibus ɔuersatōis ɔsistit ex tribus v̄tutibus quasi ex tribus ferculis. s. inocentia: pnia: & mīa. de primo. ps. Percussus sū vt fenū: q2 oblitus sum comedere panē meū. s. innocentie: dū delectabar cibo malicie. Aug. Panem de altari spūaliter māducare ē inocentiā ad altare portare: debitoribus pctā dimittere. de secundo. ps. Surgite postꝙ sederetis qui māducatis panem doloris. s. pnie p peccatis. Thobie. primo. Manducauit panē in luctu & tremore memorās sermonū Amos dies festi vestri. i. gaudij in peccatis: ɔuertent in lamētationē & luctū. ps. Cinerem. s. pnie tanꝙ panē māducabam. de tertio. Puer. 22. Bene fac aīe sue vir misericors: q2 dū pauper ab eo reficit ipe multomagis a deo spūaliter pascit. Apo. 3. Ecce sto ad ostiū & pulso in paupe si quis apperuit mihi ⁊c̃. tertij. s. ɔfecti māducāt spūaliter rōne deuote meditatōis: & in hac manducatiōe tria erūt que in comessatōe corpali ɔsistunt. s. appetit⁹: masticatio: & delectatō. primo debemus esurire spūalr xpm cibū nostrū intimo corde desiderādo. scōo masticare magna districtōe cogitatōis. tertio in eo delectari dulcedinē eligēdo. primo debem⁹ spūaliter esurire xpm ardēter desiderando. Jo. 31. Si nō dixerunt viri tabernacli mei qs det vt de carnibus ei⁹ saturemur: q̄si optabant & desiderabāt saturari. Ecc. 23. Qui edūt me adhuc esuriēt ⁊c̃. Greg. In spūalibus delicijs saturitas appetitū parit: q2 q̄to magis eaꝝ sapor percipit eo ampli⁹ cognoscit: qd̄ auidi⁹ amet. ysa. 26. Dñe nomē tuū & memoriale tuū in desiderio aīe ⁊c̃. ps. Ante te oē desideriū meum. secūdo debemus spūalit masticare totum xpm. s. mēbra & caput. i. nosmetipos & sanctos & saluatorē mūdi

districta discussiōe cogitare nosipos diiudicādo scōm vitā ad imitandū ptractando incarnatōis xpi bñficia deuota mēte ruminādo. primo ɔfecti masticant seipos diligēter se examinādo & diiudicādo. i. Corin. 11. Probet seipm hō. i. examinet et purget & nō aliū: seipm totū. s. cor: linguā: manuz ⁊c̃. & sic postea edat. scōo sanctos masticāt mortuos & bonos adhuc viuētes vitā eorum ad imitādū ɔsiderādo. Mat. 22. Ecce prandiū meū paraui thauri mei & altilia ⁊c̃. Thauri sunt ɔphe et apli q fortitudine fidei quasi cornu principib⁹ mūdi restiterunt & ab eis passi virtutū nobis exēpla relinquerunt. Altilia ab alēdo dicta pinguia sunt volatilia & significāt scōs infiama charitate saginatos & ɔtēplatiōis pēna alta petētes occisa sunt vl ab eo ꝙ per pniam: vl p mortē carnis iā in regē posita. hec nobis sunt spūalr masticāda. i. ad imitandū diligēter ɔsiderāda. Deutro. 14. Omne qd̄ mundū ē comedite qequid morticinū ē ne vescamini ex eo: oē mundū. i. honestū vbis & morib⁹ comedite in corde ponite ad imitādū qd̄ morticinū ē. i. pctō ɔtamiatū ne vescamini ex eo ɔsentiendo vl idē faciēdo. Phi. 4. de cetero frēs q̄cunꝙ sunt vera: quecūꝙ pudica: quecūꝙ iusta: quecunꝙ sancta: quecūꝙ amabilia: quecūꝙ bone fame si qua laus discipline: h cogitate que audistis & vidistis in me. hec agite & deus pacis erit vobiscū. Tertio ɔfecti masticāt spūaliter carnē xpi. s. incarnationis ei⁹ sacra & beneficia deuote meditādo. Jo. 6. Qui māducat carnē ⁊c̃. i. spūaliter masticat. Aug. Hoc ptinet ad virtutē sacri nō ad visibile sacrm q. s. māducat intus nō foris q māducat corde: nō qui primit dente: & h est qd̄ apls vigilāter dicit tñ de bonis. oēs eandēescā manducauerunt. Tertio debem⁹ in spūali māducatōe delectari interna dulcedine que elicit de xpi masticatōe. ysa. ye. 55. Audite audiētes me & comedite bonū & delectabit in crassitudine aīa vr̃a. i. in dulcedie spūalis gr̃e. Sap. 8. Intrās in domū meā ɔquiescaz cū dei sapia. i. cū xpo qui est sapida scia. Non. n. hz amaritudinē ɔuersatio illa: nec tediū ɔiunctus illius: sz leticiaz & gaudiū & in amicicia illius delectatio bona. ps. Q magna multitudo dulcedinis tue dñe. Gustate & videte ⁊c̃. Can. 3. Mel & lac sub lingua tua. i. dulcedo spūalis in meditatōne cordis: hec dulcedo spūalis est quedaz pregustatio gaudij celestis valens ɔtra tria mala q̄ sunt in mundo. Ibi est falsa dulcedo in delectabilibus vtendis: grandis amaritudo in aduersis sustinēdis: tristis ymago in bonis faciēdis. de primo. Puer. 9. Aque furtiue dulciores sunt & panis abscōditus suauior: sed dulcedo falsa est: q2 aīe pditio. Job. 34. Dulcedo illius vermis. Eccl. 9. Sicut pisces hamo capiunt: sic hoies tpe malo. Esca foris delectat: sz aculeus intus pforat. Job. 21. Du-

cunt in bonis dies suos ⁊c̃. de scōo. ps. Hoc mare magnū & spaciosū: q2. s. in hoc mundo magna & multa amaritudo. Hiere. 9. Cibabo ppim istū absinthio & potū dabo eis aquam fellis. Job. 13. Homo natus de muliere ⁊c̃. de tertio. Mat. 9. Dixit dñs cuidā diuiti. Uade quecunꝙ habes vende & da pauperibus & habebis thesaurū in celis & sequere me: q contristatus in verbo abijt merēs. primi reguz. 25. Dixerunt pueri Dauid ad nabal: quod cū inuenerit manus tua da pueris tuis & seruo tuo dauid: qui r̄ndit. Tollā panes meos & aquā & carnes & dabo viris quos nescio vn sunt. Gen. 4. Factum est post multos dies vt offerret Cayn de fructibus terre munera dño: & nō respexit ad eū dñs: nec ad munera eius. Huius cā fuit q2 male obtulit. s. de tristi corde & facie. Contra hec valet dulcedo spūalis: q2 falsam dulcedinē mundi facit insipidā: grādē amaritudinē facit dulcem: tristē ymaginē reddit iocundā. de primo Puer. 27. Aia saturata calcabit fauos. Gre. Gustato spū desipit ois caro. Phil. 3. Que mihi fuerunt lucra arbitratus sum ppter xpm detrimenta ppter quē oia arbitratus sum vt stercora: & de ato Aug. di. Displicebat ei quicqd agebat in seculo ⁊c̃. de scōo. Deutro. 33. Inundationē maris quasi lac sugēt. i. boni repleti dulcedine spūali vicunt amaritudinē mundi. quarti Reg. 2. Helizeus misit sal in aquas amaras & in dulces ɔuerse sūt. sic xpo spūali sapore sanat amaritudinē. Hinc stephano lapides torrentis dulces fuerunt & multi sancti ardētes prune: cadentes veste vise sunt tāꝙ rose suaues & multi sancti gaudēt in tribulatōe de tertio. Daniel. 1. Post dies decē apparuerūt vultus eoꝝ meliores pre oibus pueris q vescebātur cibo regio. Uultus eoꝝ quos panis faciant q de celo descēdit dicit glo. Apparuerūt meliores decore & hylaritate ad bñficiendū. Puer. 15. Cor gaudens exhilarat faciē. scōe ad Corin. 9. Hylarem datorē diligit de⁹. Tertiū circa spūalē māducationē notandū est effectus huius māducatōnis & hic est tripler. peccatoꝝ remissio. ab eterna morte sanatio: vera corporis xpi ad salutē eternam participatio. de primo. Panē nostrū quotidianum ⁊c̃. i. cibum spūalē ⁊c̃. Ambro. Qui māducant spūaliter virtutē carnis & sanguinis xpi dicunt sumere & vere māducare: q2 ipam corporis xpi efficaciā quottidie sumūt. i. pctoꝝ remissionem. de scōo. Jo. 6. Hic ē panis de celo descēdens: si qs ex ipo māducauerit nō morietur. s. morte eterna. Aug. sup aplm. Patres nostri eandē escā spūalē manducauerūt quā & nos: corporalē vo alterā. i. māna qd̄ significabat xpm: & idē credētibus effecit. Alij vo q nō crediderūt māducauerunt & mortui sunt eternalit: qd̄ nō Moyses & alij boni: quare? q2 cibū inuisibilē spūaliter intellexe-

runt spūaliter: esurierunt spūaliter: gustauerūt vt spūaliter sanarentur. s. ab eterna morte. Sic & nos spūaliter māducādo ab eterna morte liberamur. de tertio sup illud primi Corin. 10. Unus panis et vnū corpus sumus q de vno pane participam⁹ dicit Aug. Nulli dubiū ē tunc quemꝙ corporis sanguinisꝙ dñici participē fieri qn̄ mēbrū xpi efficit. Hec alienari ab illius panis ɔsortio: etiā si anteꝙ panē edat de hoc seculo in vnitate corporis xpi abitur⁹ abscedat: q2 illius sacri bñficio nō priuat: qn̄ ille h quod sacrm significat inuenit. Inuenit aūt h quod sacrm significat qn̄ mēbrū xpi efficit: qn̄ credēdo & amando spūalr māducat: q2 sic i corp⁹ xpi ɔuertit: vt cū ipo eternalr viuat. ¶ De tertio mō manducādi. s. de sacrali & spūali simul. CA. XX.

V Enite comedite. Accipite & comedite. luce. 22. Tertius modus manducādi corp⁹ xpi est sacramētalis: & spūalis simul: quo boni xpiani cōicant. Unde circa hunc modū pōt sunt tria notari. primū est multitudo nō cōicantium. s. maloꝝ. Cum eni tripler sit modus māducandi. s. sacramentalis tm̄ quo mali christiani manducant & tñ nō manducāt. Spiritualis tm̄: quo boni nō manducāt: & tñ manducant. Sacramentalis & spūalis simul quo soli boni xpiani māducant & manducant. Restat ad diuisionis hui⁹ sufficientiā multitudo quedā maloꝝ qui nec māducant: nec manducant: q2. s. corpus xpi nō manducant: & ideo eterna morte peribunt. Istoꝝ tres sunt spēs siue turme. prime infideles: scōi negligentes: tertij ɔtēnentes. Infideles sunt quoꝝ corda p maliciā fallēte dyabolo sic exsecata sunt: vt nō possint credere & cognoscere diuina sacra p salute mundi mirabili sapia dei instituta. Negligentes sunt q tpalibus lucris & secularibus negocijs in tantū se occupāt: vt sacra cōionem debito tpe sumere negligunt. Contētores sunt qui scelerib⁹ tanto amore inherent ꝙ corpus dñi sumere perpendant. de primis. Jo. 6. Quomodo pōt h nobis carnē suā ⁊c̃. quasi diceret. Non credimus ꝙ possit dare. Sapi. 5. Errauerunt impij excecauit. n. eos malicia eoꝝ & nescierunt sacramēta dei. Jo. 3. Qui incredulus est filio nō videbit vitam sed ira dei manet super eū. de secundis. Mathei. 22. Misit rex suos suos vocare inuitatos ad nuptias dicēs. Ecce prādiū meū ⁊c̃. Illi āt negligētes abierūt alij in villā suā alij in negociatōez suā ꝙlo. In villā ire ē terreno labōi imoderate īsistē in negociatione vo terrenis lucris nimis inhiare. tales q prādiū diuini sacri negligūt q̄uis fidē & q̄dā opa caritatis hie videat: tñ nisi peniteāt pibūt. Jo. 6. Nisi manducaueritis carnē filij hōis ⁊c̃. sup illō Ephe. 3. oro vt possitis ɔprehēdere q̄ sit sublimitas & pfūditas glo. pfunda caritas sc ecclesiastica sacra q̄ sit pfūda &

inuestigabilia ⁊ sunt fundamentū charitatis. sine quib⁹ non valet charitas idest exteriora signa charitatis nō valent ad salutem eternā sine sacramētis ea negligētib⁹. Numeri. 9. Si quis mūd⁹ est i. non habet impedimētum ⁊ in itinere nō fuerit ⁊ non fecerit phase exterminabitur aīa illa de populis suis: q: sacrificiū nō obtulit iuste necessitatis. peccatū suū ipse portabit. De tertio dño tpe suo ... paralipom. 30. pterierūt cursores cum eplis ex regis edicto ⁊ imperio ⁊ principū ei⁹ in vniuersū israel pdicātes reuertimini ad dñm deum vestrū. i. ad faciēdū phase idest ⁊ venite ad sacrificiū ei⁹. Et quidā viri acquiescētes ad suscipiēdū corp⁹ dñi. alijs irridētib⁹ atq; subsannātib⁹ cōsilio venerūt. Jo. 3. Hoc est iudiciū q: lux venit in mūdū ⁊ dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucē. Erāt enī eorū opa mala. Quasi dicat. Justo iudicio excōicātur q̄ condēnant qui pl⁹ diligūt peccatis inherere q̄ se emendare ⁊ xpm suscipere. Canon. Qui pro sceleri separare ⁊ xpm suscipere. Canon. Qui pro sceleri bus suis duob⁹ vel trib⁹ annis nō cōicant excōicantur. Nemo virorū illorū qui vocati sunt gustabit cenā meā. Scdm illorū qui vocati sunt gustabūt cenā meā. Scdm circa hūc modū ɔsiderandū est magnitudo felicitatis bonorū corp⁹ xpi digne sumētiū. Et hoc probatur a trib⁹. Ab optime ptis electione. a spūsci participatione. ab ipsi⁹ xpi certa inhabitatiōe. Pri mo pbatur felicitas digne cōicātiū magna et optime ptis electiōe. Quia sicut beata virgo sibi tri bus ppositis. s. esse matrē ⁊ non virginē vel esse virginē ⁊ non matrē: vel esse virginē ⁊ matrē. vltimā ⁊ optimā. s. esse matrē ⁊ virginē simul elegit. Sic inter tres modos corp⁹ xpi manducādi elegerunt optimā ptē. s. māducare sacralit̄er ⁊ spūaliter simul. Hanc vltimā ptē. s. de primo mō comedere sacraliter ⁊ de scdo mō comedere spūaliter eligit ⁊ sic ex vtraq; pte qḋ meli⁹ est comedūt ⁊ ideo multum felices sunt. Eccl. 2. Laudaui igit leticiā q̄ non esset hoī bonū sub sole nisi q̄ comederet ⁊ biberet atq; gauderet. Quasi dicat. Expertus sum plurima genera gaudiorū ⁊ delectationū carnis et mūdi ⁊ hec oīa vanitas ⁊ finis eorū merorē luctus. Unde laudaui p̄ oībus leticiā. s. verā. i. testimoniū bone ɔsciē. et q̄ nō esset bonū sub sole. i. melius in hoc mūdo nisi q̄ comederet panē. s. qui de celo descēdit et biberet vinū quod letificat cor hoīs. i. sanguinē dñi. Secūdo pbatur felicitas istorū magna a spūsancti vera participatione. ps. De petra melle saturauit eos. q: s. felices de corpe xpi sugunt dulcedinē spūsancti. Sap. 12. Quā suauis est dñe spūs tuus in nobis qui. s. fluit ī nobis de tuo corpe. Aug. Participatiōe corpis ⁊ sanguinis xpi homo viuit non sumēs tm̄ sacrm̄ qḋ et mali faciunt sed ptingens vsq; ad spūs pticipationē vt in corpe dñi tanq̄ mēbrum maneat ⁊ ei⁹ spū vegetet. Tertio pbatur ab ipsi⁹ xpi certa inha-

bitatiōe. Jo. 6. Qui māducat carnē meā ⁊c. Hylarius. accepta carne dñi et hausto sanguine id efficitur vt nos in ipso et xps in nobis sit. Est enī in nobis xps per carnē dum carnē eius accipim⁹ et in eo sum⁹ dum secum hoc qḋ nos sum⁹ in deo est. Tertiū circa hunc modū ɔsiderādū est rō remanducationis digne māducātiū de qua rōne dicitur q̄ tales māducāt ⁊ māducāt. Et hui⁹ rō est. Quia dum corp⁹ dñi digne a fidelib⁹ manducatur non ipm vt alius cibus in māducantē ɔuertit. s; cōuerso illud vere māducans in illud spūalit̄er mutatur. Nam māducantē se dñs sui corpis mēbrū facit et sibi incorporās per charitatē vnit et imagini sue bonitatis silem efficit. 1. Corin. 10. Unum corpus multi sum⁹ qui de vno pane pticipamus. Itē. 12. vos estis corp⁹ xpi et mēbra de membro. Qr vere māducādo corp⁹ xpi non in nobis: s; nos in illo cōuertimur triplici silitudine pbatur. Prima sumitur de virtute amoris nostri. Hec est. n. vis amoris trāsformari cor amātis in amatū. i. amati forme pspere et aduerse assiliari. Hugo. Ea vis amoris est vt talē te esse necesse sit quale est. s. qḋ amas. et cui per affectū coniungeris in illi⁹ silitudinē ipsa quodāmodo dilectiōis societate trāsformaris. Cant. 8. Pone me vt signaculū super cor tuū. sup cor tanq̄ sup cerā calidā purā et mollē aptā suscipere impssam imaginē. Sup cor ergo calidā amore dei. purū mundicia sui: molle pietate primi corp⁹ xpi vt sigillū ponit non vt ipsum qḋ imutabile est in nos mutet sed nos in imaginē bonitatis eius trāsmutemur. Scda similitudo ad idē sumitur de virtute rei maioris. Nā si gutta aque in magnū vas vini fundatur virtute multitudinis vini aqua ex toto in illud mutatur. Sed virtus dñi ci corpis ineffabilis est magnitudinis et nos multū exigui respectu illi⁹. ps. Magn⁹ dñs ⁊c. Idem. Substātia mea tanq̄ nihilū ante te. Isa. 40. Ecce gentes q̄si stilla situle. Magnitudo itaq; virtutis ⁊ dulcedinis xpi infusa exiguo et humili cordi nostro vincit illud et a se deficere faciens in illam cōuertit vt iam non mūdanis hoībus non nobisipsis. sed xpo in volūtate sermone bona ɔuersatiōe: siles sim⁹. ps. Defecit in salutare tuū aīa mea. Tertia silitudo ad idē sumitur de virtute rami arboris. Hec est enī pprietas surculi bone arboris si trūco inseraī etiā siluestri q̄ naturali virtute pualens illi⁹ amaritudinē in suam dulcedinē ⁊ nobilitatē ɔuertit ⁊ silem sibi bonū fructū pferre facit. Sic corp⁹ xpi nobis insitū defect⁹ nros euacuat ⁊ in suā nos bonitatē trahit vt q̄les ipse frondes flores ⁊ fruct⁹ ubicie sal tales ⁊ nos p eū faciam⁹. Hinc spūsctūs dicit. Eze. 17. Sumā de medulla cedri sublimis ⁊ de vertice ramorū ei⁹ ⁊ plātabo in mōtē excelsum ⁊ erūpet in germē ⁊ faciet fructū. Cedr⁹ sublimis est deus

pater. rami eminētiores antiq̄ patres. vter ramorū beata vgo. medulla cedri eterna dei sapiā. ps de ramorū vertice caro sumpta de vgine. Spūs ergo scūs medullā cedri ⁊ ptē de sūmo ramo sumpsit: q: xpi incarnationē fecit ⁊ hūc q̄si surculū nobilissimū plātat in mōtē excelsum cū fidelib⁹ a terrenis desiderijs ad celestia eleuatis dñici corporis tribuit sacrm̄. Hinc fruct⁹ erupit. q: cor fidele ppria amaritudine relicta viciorū: virtute corpis dñi siles xpo spūales frondes flores fruct⁹ virtutū ⁊ bonorū operū facit. Hinc dictū est augustino. Cibus sum grandiū. Cant. 1. Trahe me post te. me fez mutādo in te violētia mee dilectiōis. magnitudine tue dilectiōis virtute firmē insertiōis vt nō maneat in me radix amaritudinis: s; pualeat operādo in me virt⁹ ⁊ dulcedo tue bōitatis. Gal. 6. Viuo ego iam non ego ⁊c.

¶ De. 12. effectib⁹ siue fructib⁹ corpis xpi cōtra suos. 12. langores ⁊ pmo de q̄ttuor primis.

CA. XXI.

V Enite comedite ⁊c. thema spāle. pr meus vsq; mō opatur ⁊c. Jo. 5. Aliud. Altissim⁹ de terra medicinam plasmauit. Eccl. 38. Thema pprīū. Bñdict⁹ fruct⁹ ventris tui. Luc. 1. Ascendā in palmā. i. in crucē ⁊ appbēdā fructus eius. Cant. 7. Sextū pncipalr circa sacrm̄ dñici corpis notādū est effect⁹ bonitas siue siue virt⁹ spiritualis. Nam q: parētes pmi pcutiri a deo pomi gustū corrupti multas insudere miserias suo generi necessariū fuit medicamēto saluatoris miserijs subuenīri. Circa qḋ sciendū q̄ nostre miserie sunt tres generales. s. vincula culpe. defectus gratie. mortis plage. De primo ps. Funes peccatorū circūplexi sunt me. scdi ps. in fine. Incuruatus sum multo vinculo ferri. i. peccati. De scdo ps. Imperfectū meū viderunt ⁊c. Itē aīa mea sicut terra sine aqua tibi. i. sterilis sine fluentis gratiarum ⁊ germine virtutū. De tertio ps. Circūdederunt me dolores mortis. Itē amoue a me plagas tuas. Job. 16. Inimic⁹ me⁹ irruit in me quasi gigas concidit me vulnere sup vuln⁹. In q̄libet istarū triū miseriarū q̄ ppalia intelligūtur q̄ttuor mala spēcialia quasi. 12. langores spāles ad quos curandos ordinātur. 12. dñici corpis effect⁹ siue fruct⁹. Apoc. 22. Ostēdit mihi angel⁹ lignū vite afferens fruct⁹. 12. p singulos mēses. i. ad curādos nostros 12. defect⁹ siue lāguores. ps. Bñdic aīa mea dño qui ppiciat oīb⁹ iniquitatib⁹ tuis ⁊c. Prima q̄ttuor mala nostra siue lāguores sūt q̄si vincula culpe quib⁹ strīngitur aīe. s. demonis tēptatio. fomitis repugnatio. cordis macula. creatoris offensa. Cōtra hec valet fruct⁹ vginis. s. corp⁹ saluatoris. De pmo lāguore. Ad ephe. 6. Induite vos armatura dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Eccl. 11. Multe sunt insidie dolosi. s. de diuersis vitijs. ⁊ multis modis tēptat. 1. pe. 5. Uigilate q: aduersari⁹ vester ⁊c. Glo. Circuit tanq̄ hostis clausos obsidēs muros explorat an sit aliqua ps murorū min⁹ stabilis cui⁹ aditu ad interiora penetret. Offert oculis formas illicitas ⁊ facilēs voluptates vt visu destruat castitatē: aures p canora tēptat vt xpianū molliat rigorē: linguā conuicio puocat: man⁹ iniurijs lacessit⁹ ad cedē instigat honores terrenos pmittit vt celestes adimat. ps. p secut⁹ est inimic⁹ aīam meā. De scdo. Gal. 5. Caro cōcupiscit aduersus spūm. Ad Ro. 7. Video aliam legē ī mēbris meis repugnātē legi mētis mee. Aug. Video aliā legē. i. fomitē peccati in mēbris meis. vt in oculo ad ɔcupiscēdū. in lingua ad maledicēdū. in manu ad malefaciēdū ⁊ sic de alijs. repugnātē legi mētis mee. i. legi dei. De tertio. Jhere. 2. Si laueris te intro tū maculata es in iniquitatib⁹ tuis corā me. pūer. 20. Quis pōt dicere mūdū est cor meū pur⁹ sum a peccato. Eccl. 7. Nō est hō iust⁹ in terra q̄ faciat bonū ⁊ nō peccet. De q̄rto Deuter. 9. Memēto ne obliuiscaris quō ad iracūdiā puocaueris dñm deū tuum. Et quanto maior culpa tanto maior cōtra peccatorē ira diuina. Zach. 1. Ego iratus sum parū. ipsi aūt adiuuerūt in malū. Aug. Justicia dei nō sinit eē dedecus culpe sine decore vindicte. Cōtra hec q̄ttuor mala ordināntur q̄ttuor dñici corpis fruct⁹ primi qui nos liberāt a vinculis culpe. demones fugat fomitē refrigerat. maculā cordis mūdat. irā dei placat. De primo fructu. Tob. 6. Si cordis particulā sup carbones posueris fum⁹ ei⁹ extricat oē genus demoniū. Flumē in quo pisces sūt significat mundū oēs pisces ei⁹ diuersa genera hoīm. Piscis ille magn⁹ gentē iudeorū. cor piscis q̄si mēbrū nobilissimū ⁊ ex quo vita pcedit beatā virginē. particula cordis significat corp⁹ de vgine sūptū saluatoris. Hoc dū sup carbones pōi. i. fidelib⁹ accensis igne amoris donari. tūc fum⁹ ei⁹. i. virtus spūalis fugat tēptatiōes demoniū. ps. Exurgat de⁹ ⁊ dissipent inimici eius ⁊c. De scdo fructu. ps. Scimō mōs dei mōs pinguis. Mons dei est xps. scimō iterptat vmbra. Xps igit est vmbra nri refrigerij q: vt dicit glo. de corpe xpi manat vmbra grē q̄ nobis defensaculū est ɔtra incēdia viciorū ⁊ carnas ɔcupie. Un̄ dcm̄ est virgini beate virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. i. vmbrā faciet tibi. Umbra enī fit de corpe ⁊ lumine. Lumē est vbū dei corp⁹ caro xpi. Accessit lumē corpi. i. vbū carni. Verbum enī caro factū est. Dū ergo fidelis corp⁹ xpi sumit spūale refrigeriū pcipit q̄si de vmbra grē q̄ ō ipso fluit. Osee. 14. Ego q̄si ros: israel germinabit q̄si liliū. De tertio fructu. Isa. 6. Volauit ad me vn⁹ de seraphin ⁊ in manu ei⁹ calcul⁹ quē forcipe tulit de altari ⁊ dixit. Ecce tetigi h labia tua ⁊ auferet iniqtas. ⁊ pctm̄ tuū mūdabit. Lapis iste scilꝫ

sūpe de altari significat corp⁹ xpi. vnde eo ēt cor-
dis tangit potiꝰ vocante mūdat. Greg. Dic de
me tua fili⁹ tibi dimittunt tua q̄uenie peccata. q
die nūm mori p̄ peccato nō p̄t̄ p hoc remissionē
obtinuisse. De xpo tm̄ dict̄ puer. ii. Qui⁹ ab-
negauerit. De. xpo tm̄ dict̄ ap⁹. 1. cor. 1. Qd de eucharistia
dicendū est. Hoc facite in meā cōmemoratiōē. Ideo voluit memoriale
fieri oblatio similis sp̄ialis eius voluit memoriale
de ipso et adhuc sup̄ stare in odorem suauitat⁹
Dio. Panis in eucharistia cor⁹ q̄ oblat⁹ q aspicio q-
dam⁹ est in cruce p nobis passus et ver⁹ vnctus
Deus. Hoc sacrificiū memoriale est hostie q̄ offe-
rebat. Hoc sacrificiū memoriale est hostia q̄ offe-
rebat in memoriā passionis dnice. Hoc debz sup al
tare adhiberi. i. accēdi q̄ in corde fideli cū feruore
desiderii t deuocōne suscipi. Hic odor suauitatis
est dño. i. tam grata deo vt ob ei⁹ gr̄am rem tran
seam sinam⁹ nos sibi reconciliet t ad eternā pacē
perducat amen.

CA.XXII.

¶ De quarto⁹ fructib⁹ secūdis.

Venite comedite ꝛc. Secūda quattuor mala
nostra siue ligamina sūt q̄tuor: defect⁹ gr̄e
quib⁹ multe laborāt ale. i. defect⁹ in cogni
tione fil. in dilectiōe primi. in sapōre sp̄uali. i cō
silium trāsde bon. Cōtra hec valet fruct⁹ ventris ꝑ
gnitus corp⁹ saluatoris. De primo langore. Gen. 1
Tenebre erāt sup̄ faciē abissi. Una ab ānquo cor
bois obuoluti sūt tenebrarū ānta sui. Jhere. 14. Pos
mi est cor bois t inscrutabile. Quis cognoscet illō
ꝑs. Delicta quis intelligit ꝛc. vlgs seruo tuo qb⁹
et vel alios peccare fecī vel alios⁹ peccatis con-
sensi. Matth. 7. Quid vides festucā in oculo fra
tris tui t trabē in oculo tuo nō vides. De secūdo
Mar. 13. Qñ sup̄abūdauit iniquitas refrigescit
charitas multo⁹. Eccl. 44. frigid⁹ vent⁹ aquilo
flauit t gelauit cristall⁹ et aqua. Defect⁹ amoris
ꝓbat ab exterioribus signis. 1. Jo. 3. Qui habuerit
substāntiā hui⁹ mūdi t viderit fratrē suū necessita-
tē pacīē t clauserit viscera sua quō charitas ma
net in eo. Jhere. 9. Unusquisq a primo suo se custo
diat t in oī fratre suo nō habeat fiduciā: q: oīs fra
ter supplātās supplātabit t oīs amic⁹ fraudulen-
ter incedet t vir fratrē deridebat t veritatē non
loq̄tur. Proverb. 11. Pōd⁹ t pond⁹ mensura t mē
sura vtrūq abhoiabile est apud deum. Glo. Di
versum pond⁹ t diversa mēsurā hz in domo sua
vt aliter sibi aliter primo metat. qui i suis sem
per actib⁹ que laudētur in primi. q̄ vituperāt q̄rit
Sed q in rpalib⁹ sibi maiorē primo minorē mē
surā dare studet q: defectū dilectiōis habet deo
displicet. Similiter est de eo qui maloverbo vl
facto primū ꝓximū tristat leditve dānificat. De ter-
cio Jher. 31. Dis q comederit vuā acerbā obstu-
pescēt dentes ei⁹. Greg. Quid est vua acerba ni
si pctm. Una gppe acerba est fruct⁹ aii tps. Quil
quis enī prius vite delectatiōib⁹ saciari ōsiderat
q̄si fruct⁹ ai tps comedere festinat. Sed q vuaz
acerbā comedit dentes ei⁹ obstupescūt, q: q pēs
vite t mūdi delectatiōib⁹ p̄ascī. interni sensus ei⁹
liganf vt ea sp̄ialia sapere nequeant. Hoc figura
tum est. Numer. 11. In populo ifirmabel q in egypto
carnib⁹ cum allio t cepis saciat⁹ fuerat t poti⁹ de
sert⁹ talia ꝓpositō. panē celestē. i. mānā fastidie-
runt cuz nausea respuebat. 1. ad Corin. 1. Animalis
homo nō ꝑcipit ea que sūt dei. Aug. Animalis dicit
carnal⁹ qui fertur dissoluta lasciua aie fue. De
quarto. Gal. 5. Qui sūt istius facti etius vt cum spū
ti ceperitis nūc carne humanimini. Proverb. 13.
Reliquie uter rectū t ambulāt per vias tenebro-
sas. Luc. 8. Qui sup̄a petrā hij sūt qui cū audiunt
verbū cū gaudio suscipiūt. sed radicē nō hūt. i. sta
bilitatē firme voluntat: q: ad tps credūt ꝛc. Can.
7. Vane surgam⁹ t videamus si floruit vinea si
flores fructū pariunt. Glo. Non est intuēdū si vi
nea floret sed si floret ad ptū fructuū ꝓualescāt: q:
sez nō est murū siqu⁹ is bona inchoat: sed valde mi
rabile ē si mētē de bōa i bono ope ꝑseverat. Contra
hoc q̄tuor mala ordinat q̄tuor: scōi fruct⁹ corpo
ris dñi qui nos hic in gr̄a ꝓficiūt. Intellectū enīz
ad se cognoscēdū illuminat. voluntatē sive affectū
in dilectiōe dei inflāmat. memoriā sp̄ali dulce-
dine delectat. totū hoīem in bono ꝓfirmat. De ꝑ
mo fructu. puer. 24. Comede fili mel: q: bonum
est. Mel est sapia dei increata in cibū dulcez nob
ꝑparata. Hoc bonū est ad sp̄ualē medicinā. q: il-
luminat mentē. i. Reg. 14. Vidistis q: illuminati
sūt oculi mei eo q̄ gustauerim paululū de mel-
le. Ja. 7. Butirū et mel māducabit ois q reliq⁹
fuerit vt sciat reꝓbare malū t eligere bonū. ps
Dñs illuminatio mea. Accedite ad eū t illumia
mini. f. ad cognitionē vestri. De secūo fructu dici
tur. Ja. 6. q̄ angel⁹ tulit calculū de altari t tetigit
os Isaie calcul⁹ est carbūcul⁹ sic dict⁹. q: ignitus
vt carbo t significat corp⁹ dñi de altari sumptuz
t charitate inflāmatū: q: accēdit amore corda fi-
delū. De tertio. ps. Gustate t videte qñ suauis
ꝛc. Eccl. 49. Memoria iosye in ꝓpositōe odoris
facta opus pigmētarij in oī ore q̄si mel indulcabi
tur. Josias qui interꝑtat fortitudo dñi. significat
xp̄m dicit glo. Memoria xp̄i. i. sacrm corꝑis ei⁹
qđ in memoriā sui iussit cōsecrari op⁹ est odorife-
rū veri pigmētarii. i. sp̄ūsci. qui illud cōposuit de
ꝑciosissimis sp̄ib⁹. f. dō carne virginali t f. pia dei
Nic q̄si mel in ore cordis indulcorat si virt⁹ eius
in salutē būani generis pie cogitat. Can. 2. Sub
vmbra illi⁹ quē desiderabā sedi. Primo fidelis
aīa xp̄z desiderat: estimat sp̄ū t sitit. scōo vmbram
desiderij i spe fructū optinēdi sentit. tertio sedet
expectat orat vt se totū ad ip̄am reficiēdā t viuifi
cādā fruct⁹ infundat. q̄rto infusam ei⁹ dulcedinē
suauiter gustat. Mota. Sed diceret aliqs. Ecce
sepe⁹ vt possuz me ꝑparo ce:p⁹ dñi sumo: hz inbi

sentio solacii sp̄ialis dulcedinis. Rādeo. Cibus
ille siue fruct⁹ medicina est boīs. Unde sicut me
dic⁹ peritus q̄sq̄ quibusdā dat medicinā dulcez
palato corpis. t q̄sq̄ nō sic. sed dulcē palato mē
tis q̄e q̄dā non gustauit ei bene sapit rōni ꝓ eo
q̄ sanam mentē delectat. Sic dōs dat suis fideli
b⁹ dulce semper cor⁹. sed dulcedinez suam alio
modo istis. alio istis put cuilibet expedire nouit
Hinc est q̄ quidā dulcedinē ista⁹ sapiūt ꝑ affectū
t ardentiōn delectant devotiōe. t alii eandē dul
cedinē sapiūt per puram intellectū t sufficienti re
ficiūtur vtilitate in eo q̄ credunt t intelligūt per
hunc cibum sanctū verā vitam optinere. Igitur
q̄mo non sapis dulcedinē dei primo modo ideō
per affectū firme devotionis. sapis tū scōo modo
sez per intellectū multe vtilitat. De primo. Ja.
55. Audite audiētes me t comedite bonū. Bimb.
Panis candidissime habēs omne delectamen-
tum t omnis saporis suauitatez. qui nos semper
reficit comedat cor⁹ meum t dulcedinez sapora
tē. Panis dulcissime sana pa. tē. vt sentiat sua
vitatē amoris tui. sana illud tē. De scōo est illud
fruct⁹ eius dulcis gutturi meo. i. pie t fideli mēti
que credit et intelligit hunc cibū sanctū sibi et vti
lissimū. Glo. Dulcis fruct⁹ gutturi cordio. q: in
eo intelligit cām vite dum etiā corꝑaliter ꝑcipit.
Hec dulcedo valet cōtra tria mala que sunt i mū
do. Require supra sermone. 19. Postmodum de
q̄rto fructu: ps. Panis cor⁹ hois cōfirmet. q: scili
cet cor⁹ xpi fideles suos in bona vita cōfirmat t
cōfortat finaliter. 3. Reg. 19. Comedit helyas pa
nem quē angel⁹ ministrauit tē. Oseb interꝑtat
mensa. Mons ergo iste est mons mense dei t si-
gnificat sacietatē celestis glorie. panis itaq̄ cor-
poris xpi cōfortat nos in vita bona t bono opere
tl. diebus et noctib⁹. i. toto tpe ꝓtis ꝓfic ysq̄ ad
montē et mensam dei. i. quousq̄ veniam⁹ ad al-
titudinē securitatis t sacietatē dulcedinis eterne
glorie. De hijs q̄tuor fructib⁹ simul p figurā dici
tur. 4. Reg. 4. Helizeus incubuit sup puerū posu
itq̄ os suū sup os ei⁹ t oculos sup oculos eius t
manus sup manⁿ eius et calefacta est caro pueri.
Puer puerū fidelis aīa per helizeū dñs significat
qui sicut sigillū cere. sic se conūgit aie. oculos su-
os sup oculos ei⁹ ponit. q: itellectū illuminat car
nē calefacit. q: affectū charitate inflāmat os sup
os ponit. q: gustū memorie dulcedine sp̄ali de-
lectat. manⁿ sup manⁿ ponit: q: in bono ope vsq̄ i
finem cōfortat: t sic totū hoīez ꝓficit vt ad vitam
eternam perducat amen.

CA.XXIII.

¶ De q̄tuor fructib⁹ tertijs.

Venite comedite. vel similia de effectu.
Tertia quattuor: mala nostra siue langue-
res sunt quasi mortis plage quib⁹ multe

grauātur aie. f. debili mortis eterne. debile⁹ vbi
que. crūia mādare mūdane mūdane. mūdane ad cogitā
mūdane. Contra hec valet fructus virginis cor-
pus saluatoris. De primo langore. Gal. 5. Caro
6. Ego carnalis venūdatus sum sub peccato. pa
mi cū parentes vendiderunt sic t suam posteri
tem ad perpetuā seruitutem diaboli quod est ad
eternam mortem ꝓ modica delectatiōe pecca
ti. Gen. 1. De ligno scientie boni t mali ne co-
medas. In quacūq̄ enī die comederis. tē. ea mor
te moieris idelte t posteritatem tuam ad eter
nam mortē obligabis. Ad Rom. 6. Per vnū
hoīem peccatū in hūc mūdū intrauit t per pec-
catum mors. Mors ideō certissimo mortis tem
poralis t debitū eterne mortis sūt subiacent re
demptio saluatoris. 1. Pet. 1. Et tempore vestre pe
regrinationis. Et pet. 2. Et carnales militāt a
lii ire sicut t ceteri debitores eterne mortis. De
secundo. ps. Dies meos sicut umbra declina
verunt. Item. Salua me fac hōmine quoniā
defecit sanctus. Deut. 44. Dies peregrinatio
nis mee. c. tē. annorum sunt pauci t malis non
peruenerūt ad dies patrum meorum. Item. De
ne. 6. Sensus t cogitatio humani cordis ad ma
lū ꝓna sunt ab adolescentia sua. De tertio. De
ne. 3. Et misit dominꝰ adam de paradiso voluptā
tis vt operaretur terrā. ps. Heu mihi quia incol
latus meus tē. Ad hebre. 11. Juxta fidem defun
cti sunt omnes nō acceptis repromissionib⁹. sed
alonge eas aspicientes t salutātes t confitentes
quia peregrini t hospites sunt super terram. Qui
enim hoc dicunt significant se patriā inquirere t
siquidem illius meminissent de qua exierant ha
bebant vtiq̄ tempus reuertendi. Nunc autē ap
petunt meliorem videl celestem. Hinc fleuit cā
rit ecclesia. Salue regina misericordie. Glo. Su
per canonicam iacobi. Hic indignemini si mali
in mūdo florent si vos patimini. quia nō est ista
ne dignitatis in temporalib⁹ exaltari: sed depri
mi potius. Mali enim nihil habent in celo. vos
nihil in mūdo. Unde spe illius bom ad quod ten
ditis quicqd in via contingat gaudere debetis.
De quarto. Genesis. 3. In sudore vultus tui ve-
sceris pane tuo donec reuertaris in terrā de qua
assumptus es: quia pulvis es. t in pulverem re-
uerteris. Job. 4. Memento quesō q̄ sicut lutum
feceris me. Eccl. 14. Omnis caro sicum⁹ t sicut
folium in arbore viridi. Glosa. Sicut folium in
terra t folium in arbore creuit virescit marcescit
arescit t deficitur ita caro nostra. Contra hec quat
tuor mala ordinantur quattuor circumstantie fra
ctis domunici corporis que saluant nos a plagis
mortis. Ad eterna enim merite liberat. mortua
bone vite multiplicat. ad patriā vite deducit ad
eternā vitam corꝑaliter reuiscitat. De primo fructu.
Jo. 6. Ego sum panis vite pēs nō mādicauerit

mina ⁊ mortui sunt. Hic est panis de celo descendens vt si quis ex ipo manducauerit nō moriatur: q; dicit vt si quis ex ipo manducauerit nō moriatur: q; f. nō solum ad eterna morte qui est in inferno sed etiam ab illa que fiat in tumbo virtute corporis xpi liberatur. Et insuper hec breuis mors corpus in vitā eternā que ē celo edē ꝓmutat. Osee. 13. De manu mortis liberabo populum meum. de manu mortis liberabo populum meum. de secundo fructu. Jo. 6. Panis quem ego dabo caro mea est ꝓ mundi vita: q; ꝓ multiplicādis meritis bone vite. Dicit. n. puer parvulus ꝓ cibus bone vite. Dicit. n. puer parvulus ꝓ cibus corporalē crescit magnitudine roboze: ⁊ decore: sic fidelis ꝓ cibum spūalem ꝓficit meritis bone vite. Joā. 1. Ego sum pastor bonus: ⁊ infra. Ego venio vt vitā habeāt ⁊ habundātius habeāt. ꝓ. Et multiplicabo semen tuum ⁊c. de tertio fructu. Joā. 6. Ego sum panis vivus ⁊c. i. deducam eū de exilio presentis miserie ad celum. Ambrosius. Dominici corporis figura precessit quādo dūs in deserto patribus mānā pluit: q; sicut ille panis populum per desertū ad terram ꝓmissionis duxit. hec esca celestis fideles huius seculi desertū transeuntes in celum subuehit. Unde recte viaticus appellat: q; in via reficiens in patriam vsq; perducit. Hiere. 11. Reducam virū ad hereditatem suam. puerb. 3. Lignum vite est his qui apprehenderint eam. Glo. Sicut in paradiso fuit lignum vite: ita per sapientiā dei que est christus vnificat eccla cuius nunc sacramēto corporis ⁊ sanguinis vite eterne accepit pignꝰ. Si ergo corpus xpi sumptū pignus est vite eterne: ⁊ pignus nō dimittit donec id ꝓ quo impignoratū accipit ꝓfecto per hoc ad vitam eternā perducimur. de quare fruetu. Jo. 6. Qui manducat carnē meā ⁊ bibit meū ⁊c. vsq; in nouissimo die. Ueruꝫ. n. hominē resuscitabit. ꝓme Lorinꝯ. 15. Sicut per vnuꝫ hominē mors. f. olim ita per vnum hominem. f. xpm resurrectio mortuorum. Sed h valde dissimilis. vnde sequit. Omnes quidem resurgemus: sed nō omnes imutabimur. Ad roma. 14. Omnes stabimus ante tribunal xpi ⁊c. ꝓme Lorin. 15. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal xpi: vt referat vnusquisq; ꝓpria corporis: prout gessit sive bonum sive malū: sed nō omnes imutabimur: q; soli electi ꝓpter corporis christi participationem. f. sacramēta le vt spūalem surgent sole pulchriores: reprobi vero resurgent infirmi ⁊ deformes. Danielis. xii. Qui dormiunt in terre pulvere euigilabunt alii in vitam eternam qui ⁊ fulgebunt quasi splendor firmamenti ⁊ alii in opprobrium: vt vidāt semp: quos. f. vt dicit. ysa. 13. Tortiones ⁊ dolores vt parturientes tenebunt: ⁊ facies combuste vultus eorum. Quale semen est quod cadit in terra talis fructus surgit de terra: Similiter qualis est vita tua duz moreris talis erit tempore suo resurrectio tua. seminatur zizania ⁊ surgit ex ea deformitas: odibilis herba: seminat triticum. resurgit frumētum pulchrum. Hec figurata sunt Genesis. 41. in somno regis. Septē spice pullulabant in culmo vno plene atq; pulcherrime ⁊ septē alie de stipula orte bantur tenues ⁊ pcusse vredine id est vento vrente qui. f. eas infirmauit ⁊ denigrauit. Septez spice deformes signant ossa reprobos cum magna deformitate in iudicio apparentes: septem pulcherrime ossa electos cum gloriosis corporibus resurgentes. de ꝓmo. Psalm. 3. Ecce ego ad te malefica id est vniuersitas dānatorum dicit dominus: ⁊ revelabo pudēda tua in facie tua: ⁊ ostendam genti nuditatem tuā ⁊ regibus ignominiaz tuam. de secundo. Phil. 3. Saluatorem expectamus ⁊c. ꝓme Lorin. 15. Seminatur corpus corruptibile surget incorruptibile: seminat in infirmitate surget in gloria: seminatur corpus animale surgit spūale: seminatur in ignobilitate ⁊ surget i gloria. Amen.

¶ De tribus effectibus principalibus. CA. XXIIII.

V Enite comedite ⁊c. vel alia similia de effectu vl fructu. Sacrosanctum corꝑ dñi tres habet effectus principales. Primus est peccatorū destructio. Secundus bonoꝝ spiritualium largitio vel augmentatio. Tertius animarū consortatio vel vite eterne collatio. de primo Daniel. 2. Uidebam donec abscisus ē de monte lapis sine manibus ⁊ percussit statuaz id est figmenta peccatorū ⁊ cōminuit eam. Joan. 3. In hoc apparuit filius dei vt dissoluat opera diaboli: de secundo. puerbiorū. xij. Qui bonus ē hauriet sibi gratiam a domino: q; ipse fons totius gratie. Ecclesiastici. 24. In me omnis gratia vite est vsq; ad me omnes. de tertio. ꝓs. Panis cor hominis confirmet. Ysai. 18. Ponam buccellam panis ⁊ confortate cor vestrum. ¶ Primus effectus principalis corporis xpi est destructio peccatorum: ⁊ hoc ad tria. ad dealbandum maculam cordis ad mitigandum stimulus carnis ad resistendum cogitationibus prauis. de ꝓmo. ꝓs. Mi ue dealbabuntur in selmon. Selmon mons dei est: interpretatur vmbra: ⁊ sicut dicit glosa. Corpus christi significat: q; sicut vmbra fit de lumine ⁊ corpore: ita in corpore xpi est lumen diuinitatis ⁊ caro humanitatis. In hoc monte vmbroso super niuem dealbabuntur fideles: q; virtute corporis christi incomparabiliter a macula peccatorum emundātur. ysaye. 43. Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me. de secundo. Exodi. 16. Mane ros iacuit in similitudine pruine super terram. Glosa: Panis celestis in similitudinez roris Et pruine semper apparebat

quia corpus xpi a feruore peccatorū refrigerat ꝺo Tu diuitis potestati mare: mare significat multas miserias huius mortis fluctuū stimulū carnis. De tercio. Can. ꝓmo. Fasciculus mirre dilectus meus mihi. Mirra seruat corpa a vermib⁹ incorrupta. sic corpus xpi corda fideliū a prauis cogitationib⁹ illesa: q; cum dilectū dūm suscipim⁹ fasciculū mirre. i. amaritudinez passionis eius pia mente cogitamus vermes malaz cogitationum a nobis repellim⁹. ¶ Secūs effectus principalis est bonoꝝ spūalium augmētatio. Et hoc ad tria. ad decorem castitatis. ad feruoꝛ caritatis. ad saporem suauitatis. De ꝓmo Dan. 1. Apparuerunt vultus eorum meliores ꝓ cib⁹ pueris qui vescebātur cibo regio. Glosa. Unde⁹ quos panis faciebat qui de celo descendit apparuerunt meliores decore sez castitatis. Ubi ⁊ pueri illi casti fuerunt. Can. 7. Quā pulchra es ⁊ decora carissima in deliciis. Sicut enī bonum nutrimētū multū facit ad decorē corpis. sic delicie cibi spūalis ad pulchritudinē castitatis. Ezech. 16. Similā ⁊ mel ⁊ oleum comedisti ⁊ decora facta es vehemēter. De secūdo. Eccl. 51. Gemmula carbunculi in ornamēto auri. Glosa. Ardentiuz gēmarū principatum tenet carbūculus sic dictus q; ignis⁹ vt carbo. Significat autē corpus xpi qō cor accipictis ⁊ ornat castitate ⁊ inflāmat charitate ꝑs. Ignis a facie ei⁹ exarsit carbones ⁊c. Hinc 4. regū. 4. helyzeus incūbēs incurauit se super puez ⁊ calefacta est caro pueri. De tercio Gen. 49. Aser pinguis panis ꝑbens delicias regibus Dāp. 16. Angelorꝫ esca nutristi populum tuum ⁊ panē de celo ꝓstitisti illis oē delectamētū in se habēs ⁊ oīs saporis suauitatē. Sublātia enī nia ⁊ dulcedinē quaz in filios habes ostendebas. Can. 5. Comedi fauū cum melle meo idest dulcedinē carnis xpi cum dulcedine diuinitatis bibi vinuz cum lacte meo idest dulcedinē sanguinis xpi cuz dulcedine spūalis ꝓsolationis. Tercius effectus principalis est aliarum ꝓfortatio ⁊ hoc ad tria. ad debellandū dyrgenia. ad sustinēdus aduersa. ad operandus bona. De ꝓmo. 1. regū. 30. Inuenerūt viri dauid virum egiptium in agro ⁊ adduxerūt eum ad dauid. Dederūtq; ei panē vt comederet ⁊ refocillatus est ⁊ adduxit dauid ad latrūculos ⁊ percussit eos. Uir egiptius significat peccatorē quē ꝑdicatores adducunt ad xpm per puersionez qui pane diuici corpis confortat⁹ sit⁹ exercitus xpi ad debellādos demones. Eph. 6. Cōfortamini dño ⁊ in potētia virtutis eius vt possitis stare aduersus insidias diaboli. 1. regum. 7. factū est aūt cum offerret samuel agnum in holocaustuz exterruit dūs philistim ⁊ ceciderunt a filijs israhel. De secūdo. 3. regū. 21. Mittte virum istum in carcerez ⁊ sustenta eum pane tribulatiōis. In carcere mittitur qui hoc mūdo aduersa patitur. Panis tribulationis que sufficiat est panis vite eterne quo ad sustinēda aduersa ꝓfortatur. Actuz. 14. dicit apostolus exhibuit⁹ in periculo maris. Rogo vos accipere cibū ꝓ salute vestra ⁊ oēs supersteterunt cibum cōfortati ⁊ alequantos facti sunt. Ad phil. 3. Ota possum in eo qui me ꝓfortat. De tercio poluer. vltimo. Mulier fortis de nocte surr. dedituq; predando. fuis ⁊ ciba. ancillis suis. Mulier fortis est ecclesia de gentibus. Hec de nocte surrexit q; per auditum verbi de tenebris peccatorum ad xpm se cōuertit. Predam domesticis ⁊ cibaria ancillis dedit q; sacramēta vidē missa que fideli pere noluit hec cum omni desiderio rapuit ⁊ de cis familiaz suam ideli fideles pauit. Et hoc vt eos ad tria bōa ꝓfortaret. ad opa misericordiaz ad lucrū alarum ad emptionē celestium diuinarum. Unde sequit post predictū cibum ꝓsiderauit agrum ⁊ emit euz de fructu manuū suarū plātauit vineam. Primū notat per fructū manuuz sēm per plantationē vinee. terciuz per emptuz agrum. Primo ꝓfortamur cibo dūi ad opus bonum. Eccl. 55. Libaria ⁊ virga ⁊ onus asino. panis ⁊ disciplina ⁊ opus seruo. Sicut pabulū confortat asinū ad onera portanda sic panis celestis seruuz dei ad opa bona perficienda. Sede thu. 1. Gratias ago ei qui me cōfortat in xpo ihu. Qui enī vere considerat in hoc sacramēto immensaz curea se dei liberalitatē valde cōfortat cum ad primi pietatē. Secūdo confortamur ad lucrum alarum ibidem vas electōnis est mihi iste ⁊c. nomē meū sez ihesum xpm quasi celeste oleū ad sanitatez alarum. Can. 1. oleum effusum nomen tuum de corde xpi pleno fluit oleum gratie ad salutez alie. Tercio cōfortamur ad emptionē bonoꝝ celestiū Unde supra dictuz ē q; mulier fortis post cibū cōsiderauit agrum ⁊ emit eum virtutib⁹ sez bonis operibus. Iber. 32. Agri precio emētur ⁊ scribētur in li. ⁊ imprimet signuz ⁊ testis adhibebit. Agri celestis hereditatē emētur pecunia virtutū ⁊ bonoꝝ operū. ⁊ scribent tam agri q; emptores in libro vite ⁊ imprimet in corde emptoris signuz. f. crucis xpi ⁊ humē imaginis dei ꝓ certo pignore ⁊ adhibebit testis q: in die iudicij coram oib⁹ testis erit dūs q; vere emisti regnum celoꝝ precio bonoꝝ operuz. Uel tercius effectus principalis dici pōt vite eterne collatio. Jo. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane vivet in eternum. Et hoc tribus. In olium deliciarum ꝓparatione. in olius desideriorꝫ impletione. in olium bonoꝝ fecitra ⁊ eterna fruitiōe. Require hoc in sermōe. r. in fine

¶ De effectibus corpis xpi sumptis ex tribus ei⁹ vocabulis. CA. XXV.

V Enite comedite ⁊c. vel alia vt supra. vt similia de effectu vel de nobus corporis

ſū. ℔ hoc⁹ dilci corpis pit ſumi et trib⁹ hoīb⁹ que ſciens edē alcribi, Hoīanr eni quīq; ver⁹ pa ne. quīq; ſacrm altari, quīq; ſacrm charitat. De pmo Jo.6. Pater meus dat vobis de celo panē vez, de ſcō malach.1. Placebit dō ſacrificiū u ala t vob⁹, de loc.1. Reg.1. Magnū ē pietat⁹ facr qđ mārtrīū ē i carne ḡ pnam vḡinis pdicatū est ḡ nō'a loco aplis credat ē mādo.1. de ſcīis fidelib⁹ in cibū ſalut. Unde recte dicit ſacrm charitatis Primo corpus dñi notatur panis vinus. Et ſm hoc habet tres effect⁹. Dicut eni panis tria bōa ꝓpue cōfert corpi vt ſcit faciat. cōſortat. vitā con ſeruat. ſic panis ille faciat ſpūm ad faſtidiū mun di faciendū. cōfortat animā ad malū culpe deuin cendū. cōſeruat vitā ad deum ſemper laudandū De pmo. ꝑſ. Pauper cibo⁹ eius ſaturabo panib⁹. Lō plēda. Zacharie dñe familiā tuā numerib⁹ ſacris t hoc ad faſtidiū mundi faciēdum. Proverb. 11. Alia ſaturata calcabit fauum. Greg. Guſtato ſpi ritu deſipit eis caro. De ſcōdo ꝑo. Panis cor⁹ hoīs confirmet. ad malū ſcz culpe denuncendū. q: qui carent corrobor: atōe hui⁹ panis vincūtur a vicijs 4 regum. 15. Rex babilonis t exercit⁹ eī⁹ obſedit ieſlim, t nō erat panis populo terre t eōs viri bel latores nocte fugierūt ad oztū regis.i. ad deliciās carnis t ad campestria ſolitudines.i. ad vitā latā que ducat ad mortez. De tertio Eccl. 34. Panis egentium vita pauperis est. Jo.6. Ego sum panis vite⁹ qui de celo descēdi. Ego vivo ꝓpter ꝑem t qui mādūcat me vivet ꝓpter me. Et hec est vita ad deum semp laudandū. ꝑs. Lauda aīa mea do minū ꝛc. De hijs ſupra ſermone. 9. Scdo corp⁹ dñi notatur ſacrificiū altaris, t scdm hoc habet tri plicem effectū. f. in triplici ſtatu fidelium. i. in hoc mundo. in celo in purgatorio. In ſtatu mūdi pec cata relaxat. in ſtatu purgatorij penaz alleuiat. in ſtatu celi gloriā augmentat. De pmo. f. ſtatu mū di. Leui. 5. Aīa que peccauerit per ignorātiā offe ret arietē imaculatū. f. xp̄m ſine quo non fit remiſ ſio. Habil ꝓdest cap̄ā. 1. austeritatē penitētie im molare nili ſtuduerit⁹ in xp̄i īmolatiōe plenaz fi duciam habere. Jo.1. Ecce agn⁹ dei ecce ꝛc. Pa ſchalis. Licet oīa peccata in baptiſmo ſint dona ta. infirmitas tñ peccati. i. fomes in carne rema net. Et q: et hoc quotidie labimur ſaltē in venia libus ideo xp̄us ꝓo nobis quotidie īmolatur. vt qui ſemel moriēdo mortez deuicit quotidie recē dima delictoz per hec ſacrāta relaxet. Ambro. Sicut qđ vbiq; offertur vnū est corp⁹ xp̄i ita t vnuz est ſacrificiū xp̄s ſemel in cruce hoſtiā ꝓo ouibus obtulit. ipſam efferim⁹ t nunc: ſed qđ nos agim⁹ recordatio est ſacrificij illi⁹ nec cauſa fit infirmi tatis repetitur. ſed nostre q: quotidie peccam⁹. De ſcōdo. Leui. 17. Dedi vobis ſanguinē vt ſu per altare meo exp̄ietis ꝓo aīab⁹ vestris. In hoc ſignatū est q: ſacrificiū carnis t ſanguinis xp̄i va

ſet aīabus in pena purgatorij. Die ſciendū q: tres turme aīarum ſunt decedentiū. Prima peccan tiū. ſed ꝑnitētiū. tertia innocentiū. Prima ſa crificiū nō adiuuat. ſed aīam pena alleuiat. tertia ne pena ad celum ſubleuat. De primo. 1. regū. 3. Juraui heli q: non expiet⁹ dom⁹ eius victimis t muneribus ī eternū. Dom⁹ eī⁹. i. olim in pecca tis ꝑſistentium. Jheremie. 7. Aduia locut⁹ ſum ad vos t non audiſtis t vocaui vos t nō rep̄ōdiſtis piciam vos a facie mea. i. ab oi bono qđ est i cel lo t in terra. Tu ergo noli orare ꝓ populo iſto nec aſſumas ꝓ eis laudē. i. ſacrificium laudis t nō obſiſtas mihi q: non exaudiā te. Prouer. 6. Qui adulter est. i. amāl⁹ t adherens creature vltra mē ſuraz iniſticie pdet aīam ſuā: q: zelus t furor viri non pcet in die vindicte nec acquiescet cuiuſcūq; pci⁹ nec ſuſcipiet ꝓ redemptiōe dona plurima q; ſi pciosiſſimū xp̄i ſacrificiū. De ſcōdo est illud ſup dictū. Dedi vobis ſanguinē vt ſup altari meo ex pietis ꝓ aīab⁹. Sanguinē. i. ſacrificiū corpis t ſan guinis xp̄i: Sanguis ꝓ corpe ſimul t ſanguine po ꝓ toto t q: ſanguis in altari non est ſine corpore nec corp⁹ ſine ſanguine: ꝓ aīabus. f. que ſūt in pur gatorio. Aug. Oōnibus t elemoſinis ſancte, ec cleſie t ſacrificio ſalutari non est dubiū defuncto rum aīas releuari vt eum eis miſeri cordi⁹ agat a dño. ℔ eoz peccata meruerūt in hoc mūdo. Za cha. 13. Partes due in terra diſpgent⁹ t deficient idest infideles t mali xp̄iani dānabuntur t tertia ꝓs relinquet in ea. i penitētes. Et ducā tertiā ꝑtē per ignē. i. aīas penitētiū per purgatoriū t vram eos ſicut vritur argentū t ꝓbabo eos ſicut ꝓbatur aurum ipſe inuocabit nomē meū t exaudiā eum. Ipſe. f. popul⁹ xp̄ianꝰ in terra relictus inuocabit me oōnibus t elemoſinis t ſacrificio altaris ꝓ parte ducta per ignē idest ꝓ aīabus que ſunt i purgato rio t exaudiā eum alleuiādo. f. penā illorum t ab breuiando. De tertio. ꝑuer. 31. Cum⁹ abſcondi tum extinguit tras. Iras. f. dei. i. penas purgato rij ℔tum ad aīas inocētes t in piiti tribulatiōib⁹ t flagellis ſatis purgatas. ꝑs. Dñe ne i furore tuo ꝛc. Quñ ſagitte tue infixe ſunt mihi ꝛc. Furor dei ardet in inferno. tra l purgatorio. ſagitta ſiue cor reptio amoris in hoc mūdo. Qui igitur ſagittas dulce conceptionis patienter portat furorē inferni t iram ignis purgatorij duce dño illeſus euā det. Iſa. 43. Noli timere ſerue meus cum tranſie ris per ignem tecum ero t flumina nō operiēt te Cum ambulaueris in igne non ꝛburēris. q: ego ſaluator tuus. Daniel. 3. Angel⁹ dñi deſcēdit cū azaria t ſocijs eius inſonacē t fecit ignē fornacis quaſi vētū roris flantē t nō tetigit eos oīno ignis neq; contriſtauit. Tunc laudabant deuz dicētes Benedicite dño qui eruit nos de inferno t eruit nos de medio ardentis flāme. Iſa. 55. In letitia egrediemini t in pace deducemini montes t col

les cantabunt coram vobis laudem. De tertio ſupmolato ſcz ℔ ſacrificium altaris ſtam beatoꝝ quodāmodo in celo augmentat. Leui. 2. Pretulcrū him ſacrificij qđ obtatum est ederis in loco ſuna diſſimora t filij tui t filie tecum. Peccatoribus ſa crificij qđ optimū t dulciſſimū est de aīas ſignifi cat dulcedinē effectus corpis xp̄i in ſpm comedi tur in loco mādiſſimo. i. in ſpū delectat beatos in celo: q: plurima gaudent t ebḡ ardant in hoc ſacrificio de memoria redēptionis. de aſpectu no ſtre ſalutis de admiratione diuine bōtat. Greg. eodē mōmēto rapitur in celum miniſterio angel⁹ ſociādā corpi xp̄i t ante oculos ſacerdotis in altari videt. Recipitur. f. corpi xp̄i eſlocianduz. i. ad beatos lenſcandū. Compleda. Oēſpſum⁹ die diuina miſteria que ſicut ſanctis tuis ad gloriaz tea nobis ad vitam ꝓdeſſe ꝓficias. Tertio corp⁹ dñi notat ſacramentū charitatis. Et ſz hoc tres habet effectus: q: tria maxime bona opatur in nō bis. f. ſpūſancti vērā ꝓcipationē ipſi⁹ xp̄i certaz inhabitatiōnē. in firmitatē imaginis dei tria formationē. De primo ꝑs. Et de petra melle ſa turauit eos: q: fideles ſugunt de corpe xp̄i dilec tionem ſpūſancti. Dañ. D. ſz bon⁹ t ſuauis ē dñe ſpūs tuus in nobis qui. f. de corpe tuo in nos ſunt Aug. Participādo corpis t ſanguinis xp̄i homo vinit non ſumēs tantū ſacramētū qđ t multi faci unt ſed ꝓtingens vſq; ad ſpūs ꝓcipationē vt in corpe domini tanq; membrum maneat t eius ſpi ritu vegetur. De ſcdo Jo.6. Qui mādūcat carnē meam ꝛc. Hylari⁹. Acceꝑta carne dñi t hausto calice id efficit vt nos i xp̄o t xp̄s in nobis ſit. Est eni xp̄s in nobis per carnē dñi⁹ et carnē accipi m⁹ t ſumus ꝑ eo dum ſecuz hoc quod nos ſum⁹ in deo est. Jo.1. Verbum caro factuz est ꝛc. Dus verbū carnem aſſumpſit in noſtra carne habita uit. t dum nos verbum incarnatū in cibū accipi m⁹ ipm etiā habitat⁹ in nobis. De tertio Jo.1. Quot quot aūt receperunt eum dedit eis ꝓtem filios dei fieri. i. dei formes t deo ſm imaginē ſimiles nec ꝑt creatura ad ma⁹ ꝓmoueri ḡ q⁹ aſſimilet ſuo creatori. Aſſimilatur aūt homo deo virtute cor poris xp̄i in trib⁹. In interiora cordis bōtate. i er teriora opis ſeruitute. in ſugitoꝝ celeſtis regni be reditate. de primo. 1. pe. 1. Xp̄s ꝓpria gl̄ia ſua t virtute maxima t ꝓciosa ꝓmiſſa nobis donauit vt ꝑ hoc efficiamur ꝓſortes diue nāe. Maxima ꝓmiſſa. i. ſcip̄m. Uñ ſalua dñ qđ iurauit ꝛc. da turū ſe nobis vt efficiamur ꝓſortes diuine nature .i. vere bōtatis. q: natura dei bōtas est. Ambr. .i. vere bōtatis. q: natura dei bōtas est. Ambr. Quia dñs ihesus ꝓſors. f. est dīnitat⁹ t corpis t tu q accipis carnē ei⁹ dīne ſubſtātie in illo ꝓcipās ali mēto. i. vere bon⁹ efficeris ab eo. De ſcdo. Ezech. Sumaz de medulla cedri ſūmis t de vnce ramoꝝ eī⁹ t plātabo in mōte excelſo t faciet fru ctū. ℔ Medulla cedri ſūmis est eterna ſapia dei. alti rami et⁹ ſunt pleni ſū. vertex ramoꝝ est beata vgo. ꝓ de vnce caro xp̄i ſupra de vgine. Unc est⁹ xp̄i ſignum de medullari de vertice est corp⁹ xp̄i plenū diuinitate. Ille plantat⁹ in mōte excelſo .i. in cor nobi⁹ in celo dicunt⁹ facit fructū xp̄o bono opis fructū. De vtroq; ad Gal.. Viuo ego iam nō ego vivit vo in me xp̄s in me f. affectualit⁹ in tenore bōtate t exteriora bone ope. Unc dicit augustin⁹. Lō'ſus gl̄iāt⁹ ſt. accipe me mutuo in te ſt. De tertio Jo.1. Quotquot aūt receperunt eū dedit eis ꝓtē filios deifieri. ſ. t hereditē. 8 Ro.8. Ex filij⁹ heredes coheredes aūt xp̄i. 1. ꝑe. 2. Pedict⁹ de⁹ qui regnare nos .i. de filios pueros in filios dei fecit in hereditatē incorruptibilē t in eā amnatā et imarcessibilē ſeruatā. Cetera sunt.

De effectibus ſumptis ex tribus aliis corpis xp̄i vocabulis. CAPXXVI.

Uenite comedere ꝛc. Dicma de effect⁹ vt de nob⁹ corpe xp̄i. Effect⁹ corporal⁹ pit ſumi ex trib⁹ illis nob⁹ ei⁹ nō ſupdict⁹ Dicit. n. q: ſacra medicina ſpūalis. q: māna .i. pa nis celeſtis. q: eucharistia .i. bona gr̄a ale fidel De primo ℔ ecd. 29. Aliſtim⁹ ō terra cruit me dicinā et vir prudēs nō abhorrebit eā. Aug. Su ſcepit xp̄s de terra terrā et de carne marie carnē accepit et ipam nobis ad ſalutē mādūcāda dedit De ſcdo Apo. 1. Unicenti dabo mānā ꝛc. Quid dicat. Qui ſe ſyrarat pvictoriaz vincēti illi dabo māna .i. celeſtē panē. f. corp⁹ meū i quo ſacrate re cōditū est multiplex bonū. Jo.6. Ego ſum panis q de celo descēdi. De tertio. Ecd. 15. Cibū ſapie ie pr̄euerētia accedat⁹ illi bona gr̄a. Quid dicat. Preparate p audiēā vbi deꝰ et obedite q̄ tacē as. i. celeſes a malo et ſeruos reuerētia in bri ſacri de tūc dabit tibi bōa gr̄a q̄ grece dicitur eucha ristia. i. corp⁹ xp̄i. Magiſter. 4 ſniar. Sacrm altā ris excellēter dicit eucharistia. i. bona gr̄a. q: i ea nō ſolū est augmētū virtutū et gr̄e. ℔ ille⁹ ibi ſi mil qui est ſons tot⁹ gr̄e. Primo corp⁹ dñi dicit medicina ſpūalis. Et ſm hoc tres effect⁹. Per pēs ille matign⁹ modus bōne generi prouenit po mi vetiti triplici corruptionē. i. aīa tenebras ignō tie. i carne morbū fomitis. et morte vtroq; Ad hec tria curāda vs corpis xp̄i medicina. Ista tic. n. tenebras illūinat. morbū fomitis ſanat et mortē deſtruēdo triūphat. ℔ primo ꝑ. Parasti lucernā xp̄o ſuo. Lucerna ē lumē i vas aperto .i. pla cido corpe ſue corp⁹ xp̄i ē vbi deꝰ qđ ē tm via mā da carne. quo. f. pellāt a nob⁹ tenebre ignōtie. In. j. Uiderit ocli mei ſalutare tuū. ſuū. ꝑs. Dñs illumi natio mea ꝛc. Accedite ad eū et illuminam⁹. de ſcdo Iſa. 53. Ut ergo re. tr. aufert vitia et tollerat mal fas de ſcīs et cathaplasmaret ſup vulnera regis t ſa naret. Unde ſiue vlc⁹ regis ē ſuperbia carnis. ꝑs. Miserere mei dñe q̄m infirm⁹ ſū ꝛc. ℔ tcio Luc.1. Uidiet fructus vētris tui. f. corp⁹ xp̄i qđ est fru

ctus vite valens ad curationem mortis eterne. Prouerb. 3. Lignum vite est his qui apprehenderint eam. s. sapiam dei incarnatā. Osee. 14. Ero mors tua o mors. de hac triplici corruptione medicina fuit in sermone sexto post principiū. Debo corpus dñi dicitur mana id est panis celestis qđ mana habuit similitudinē saporis frumenti mellis ⁊ olei. De duob⁹ primis. Exodi. 16. Quil⁹ ei⁹ sicut simile. De tercio Numeri. 16. Quil⁹ ei⁹ qñ simile cuz melle. De tercio Numeri. 15. fecerūt ex eo tortulas saporis quasi panis. de trib⁹ simul Ezech. 16. Quil⁹ eius q: similā mel ⁊ oleū comedit, ⁊ scōm hec tria habet corp⁹ dñi triplicē effectum, optatu eni mox honestatem, cordis suauitatem primi pietatē, primā significatur in fruito. scōm in melle. tertium in oleo. De primo Zacharie. 9. quid bonū eius ⁊ quid pulchrū nisi frumentū electoz. panis de frumēto bonū est ⁊ pulcher in se ⁊ etiā in effectu: quia facit pulchrum sic corpus christi bonum ⁊ pulchrum facit honestatem morum. Danie. 1. apparuerunt vult⁹ eorum meliores ⁊ corpulētiores pre oībus pueris q vescebant cibo regio. glo. vult⁹ eoz quos panis saciabat que de celo descēdit. De scōo. puerb. 33. comede fili mel qñ bonū est ⁊ fauū dulcissimuz gutturi tuo. Sap. 16. parum pane de celo pistitili illis oē delectamētū in se habtem ⁊ omnis saporis suauitatez. De tertio. Job. 29. Quis mihi tribuat vt sim scōm dies qñ fecerat de⁹ erat in tabernaculo meo ⁊ petra fudebat mihi riuulos olei id est grām pietatis ad bonuz primi. Prouerb. 21. thesaurus desiderabilis ⁊ oleū in tabernaculo iusti. ḡrti Regū. 4. Offerebant vasa ⁊ mulier infundebat oleū ⁊ ait beliseꝰ, vade oleū ⁊ redde creditori tuo tu aūt ⁊ filij tui viuite de reliquo ecce oleū. i. op⁹ pietatē primā reficit, debita soluit, nos pos pascit. primū itelligit in eo q̄ fundebat oleuz in vasa primoz. scōm in eo q̄ reddidit per oleū debita creditori, terciū in eo q̄ ipsa ⁊ filij de oleo viuerunt Tertio corp⁹ dñi dicit eucharistia id est bona grā sicut aūt dicūt magistri. Gratia est influctia dine bonitatis in alam per quam assimilata deo sit ei grata ⁊ vite eterne digna. ⁊ scōm hoc corpus dñi habet tres effectus. silem deo alam efficit. gratā ⁊ caruz deo reddit. vitā eternā tribuit. De primo 1. petri. 1. Christus pprias gloria ⁊ virtute maxima ⁊ pciosa nobis promissa donauit vt per hoc efficiamur diuine nature. Portes id est similes deo per veram bonitatē. De scōo Cant. 7. Quā pulchra es ⁊ decora in deliciis quasi diceret delicato cibo ⁊ potu corporis xpi ⁊ sanguinis es enutrita facta es multum decora ⁊ iccirco grata deo ⁊ cara. De tertio. Jo. 6. Qui mādicat carnem meaz ⁊c. habet vitā eternā. Item corpus dñi dicit eucharistia id est bona grātia: ⁊ sm hoc habet valde bonum effectum scz cum illud mādicam⁹ non ipm vt alius cibus mutat in nobis sed nos in illo transmutamur. nam q: vt dictū est. gratia est influctia diuine bonitatis in alam per quā similat deo hec bōa gra. s. corp⁹ xpi istuit nobis bonitatē suā p quā nō ipm nobis sed nos illi assimilamur ⁊ in ei⁹ bonitatez mutamur. hec nostra in xpm mutatio pōt pbari filitudine triplici. prima simile de virtute nostri amoris, scda de virtute rei maioris, tertia de virtute furculi arboris. Hec require supra sermone. xx. ante finem.

¶ De cōsideratione sanguinis xpi tribus modis ⁊ primo de primo vt i cruce fundit. CA. XXVII

Enite comedite panē meū ⁊ bibite vinū qđ miscui vobis. Prouerb. 9. Hijs verbis dñs nos inuitat ad salutare cōmiū in quo pparauit pciosum cibum ⁊ potū corpus ⁊ sanguinē suum. dicto itaq; supra de corpe xpi dicendū est hic de sanguine. Hic est qui venit per aquā ⁊ sanguinē iesus xps. primo Jo. 1. item aliud. calicem quidem meū biberis. Matth. 20. thema primum. dignus es dñe ⁊c. qñ redemisti nos deo in sanguine tuo. Apocal. 5. vel aliud simile. Septimū principaliter circa sacrm dñici corpis notandū est cōsideratio sanguinis sacri. Unde sciendum q̄ sanguis dñi tribus modis pōt cōsiderari, primo vt in cruce pro omni salute funditur, scōo in sacramēto a fidelib⁹ sumitur, tertio vt a salūdis spūaliter bibitur. Primo modo cōsideratus ab inestimabili dignitate cōmendatur, circa hāc pciositatē ḡttuor pcipue pūt notari. primū est pciositatis magne pbatio scōz tanti pcij dandi rō tertium virtutis sanguinis magnitudo. quartuz redēptor⁹ sanguine multitudo. primū circa pciositatē sanguinis pcipue notandū est pcciositatis magne pbatio. ⁊ hoc pbatur a tribus, a virginali origine. a dignitate innocētie. a dei vnione. De primo Eccl. 24. Ego quasi vitis fructificaui ⁊c. fructus vitis scz beate virginis vua ⁊ vinum id est corp⁹ xpi ⁊ sanguis. Unum igit honoris ortuz de flore vitis est sanguis xpi pciosus natus de virginitate. Multum itaq; cōmendat sanguinis xpi nobilitatē ⁊ pciositatē q̄ a nulla vt alius sanguis corruptione sed a virginali flore sumpsit exordiū De scōo ps. Captabant in alam iusti ⁊ sanguinez innocentē cōdēnabant. Quāto sanguis innocētior: tanto ratior: ⁊ pciosior: pme pe. 1. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis: sed pciosō sanguine quasi agni incōtaminati ⁊ imaculati iesu xpi. De tertio ihere. 13. Agglutinauit mihi oēz domū isrl dicit dñs id est inseparabiliter in vnitoram hois naturam scz alam corpus ⁊ sanguinem. Ad hebre. 2. Quia pueri cōicauerūt carni ⁊ sanguini ⁊ ipse xps similit pticipauit eisdez id est filius dei pfalute hois bruis carnem ⁊ sanguinē

assumpsit carnē hominis ⁊ sanguinem ⁊ ita vnit ea sibi ⁊ honestauit: vt verē possint dici caro dei ⁊ sanguis. Actuaru. 20. Posuit vos spūs sanctus regere ecclam dei quā acquisiuit sanguine suo: ergo sanguis xpi vere est sanguis dei: nō tam pciosus q̄ vna gutta plus valet q̄ totus mundus Dcōm circa pciositatē sanguinis xpi precipue notandum est tanti pcij p hoie dandi rō: hec triplex. prima magni debiti necessaria solutio. scda magni amoris demōstratio. tertia magni boni p diti recuperatio. Prima rō tanti pcij dandi p hoie. s. pciosi sanguinis dei est magni debiti necessaria solutio. Maxime eni debito obligatus erat primus homo: q: tenebat deo satisfacere p se: ⁊ toto hūano genere qđ rapuerat ⁊ occiderat pomuz vetitū comedendo. Uñ iustus est cum oi pgenie mitti in gehēne carcerē donec redderet oē debitum p sufficiente hostiam. Justum est. n. sm peccati grauitatem ⁊ lese maiestatis dignitatē fieri satisfactionē: ⁊ hoc pōt tribus gradibus distingui. Pro minore. n. culpa mior: p maiori maior: p maxima satisfactio maxima est facienda. Dine statutū erat in lege. p trāsgressione diuersoz mandatorum pec⁹ aliquod offerri vl occidi: ⁊ sanguinem eius fundi: sed p maiori petō vt homicidio simplici ipm homicidā occidi: ⁊ sanguinē ei⁹ fundi. Et hoc sequit q̄ p tot homicidijs pmi pmis q oēs hoies occidit q̄ per eū oēs moriunt: ⁊ p lesa p hoc maxime creatoris maiestate taz pciosa hostia debeat offerri deo ⁊ occidi ⁊ sanguis ei⁹ fundi qui ad minus tñ veleat ḡttuor oēs hoies qui sunt occisi: sed q: talis in oi creatura nō poterat inueniri necesse fuit ad soluendū tñi debitū ⁊ ad liberandus de inferni carcere genus humanū filiū dei hoiem fieri oi creatura meliorē ⁊ ipm p debito hoie occidi ⁊ sanguinez eius fundi. de primo. Leui. 4. Alia que peccauerit p ignorantiā in transgressione. s. quoz̄ūdaz mandatoz dei offerat deo vitulū vl agnū vl aliquid hmōi ad occidendu ⁊ sanguinē fundēdū. ad Hebr. 9. Olia pene in sanguine mundant fm legez ⁊ sine sanguinis effusione nō fit remissio. de scōo. Gen. 9. Quicūq; fuderit sanguinē hois fundet sanguis illius. Ad ymaginem qppe dei factus est hō. Numeri. 35. Nō aliter expiari pōt nisi eius sanguis q̄ alterius sanguinem fuderit. de tertio. Osee. 13. De manu mortis liberabo eos de morte redimā eos pcio sanguis dicit interlinearis de morte. i. de plaga ⁊ debito eterne mortis. Bernardus. filius dei iubet occidi: vt vulneribus nostri pciosi sanguinis sui balsamo mederet. Agnoscē ia ḡ grauia sūt illa vulnera p quibus necesse ē dñm ihm xpm vulnerari nisi essēt ad mortē eternā nunq̄ p eis filius dei moreret. Scōa rō tanti pcij dandi est magni amoris demōstratio. pme. Jo. 5. Tres sunt q̄ testimoniū dant in terra spūs aqua ⁊ sanguis. spūs quē misit de corpe: aqua que fluxit de latere. et sanguis qui effudit de corde tribus fuit dilectissimus. po. Apud dñm mlā. s. pbat et ad nos amoris eius magnitudo. Ber. Vere copiosa xpi redēptio. q: videam sanguis p quemq; pte corporis largiter effudit cum p redēptione sue rius humani vna gutta pciosi sanguis eius sufficere ret. Sz data est copia vt magnitudine mūeris eius intelligeret diligeret: vt. n. oblideret ḡtum te diligeret nō aliter voluit dñs mori. Deo te de morte liberare. Aug. O alia mea preciosa nō auro redēpta vl opibus sed agni imaculati sanguine. ecce de quid valeas quid p te dannis sit cogita. Nolli temetipam tradere in pdationem p qua xps fusum pciosiz fudit sanguinē. Tertia rō tanti pcij dādi est magni boni pdti recuperatio: ⁊ hec est triplex. s. libertas a seruitute diaboli: introz celestis regni: hereditas filioz dei. de primo. Deu. 30. Redemit deus iacob: liberauit eū de manu potētioris. s. pcioso sanguine xpi. Jo. 8. Si vos filius liberauit vere liberi erit. ps. Redemit eos de manu inimici. Luce. 1. Benedictus dñs deus isrl ⁊c. de scōo Deb. 9. Xps introuit semel in sancta eterna redēptōe inuenta: ⁊. i. t. Habet ergo itaq; fratres fiducium in introitū sanctoz in sanguine xpi. Petri. 1. Sāguis xpi est clauis paradisi. In passione. n. dñi eclū diu clausum quasi solus sanguis eius pcio est apt⁹. Jo. 19. Unus militum latus eius pforauit ⁊c. glosa. Vigilanti vo visus est nō dirit vulnerauit sed apperuit: vt illic vite quodlimodo hostium panderet: vnde sacramēta ecclē emanauerūt sine quibus ad vitā nō intratur. Sanguis eni fusus est in remissiōnē peccatorum aqua in lauacrū humanū genus pter debita peccatoum ⁊ deformitatē a paradiso celesti exclusum necesse habuit ad reditū ⁊ pcio sanguis xpi a debito absolui ⁊ aqua baptismi a fede Lauri. de tertio. Leui. 25. Si frater tuus vendiderit possessiunculam suā ⁊ voluerit ppinquus ei⁹ pōt redimere quod ille vēdiderat: hoc facit xps pcio sanguinis sui. Dine legit numeri. 35. q̄ homicidis expulsis de terra sua nō dabit libertas redeundi: nisi post mortē summi pōtificis. Dic. 11. Reducam virū ad hereditatē suaz. Ecclsiast. 33. Seruus fidelis sit tibi quasi alia tua quasi fratez sic eum tracta qñ in sanguine aie coparasti eum tibi. s. q̄ hereditatē tuam quā redimere nō poterat sanguine tuo redemisti sibi: vt tracta eū quasi fratrem diuidendo secū hereditatē. hinc Luce 23. Clamat ō crucē latro. Dñe memēto mei ⁊c. ⁊ dixit illi ibo. Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiso.

¶ De duobus alijs circa pciositatez sanguis xpi notandis. CA. XXVIII.

ctus vite valens ad curationem mortis eterne. Prouerb. 3. Lignum vite est his qui apprehenderint eam. s. sapiam dei incarnatā. Osee. 14. Ero mors tua o mors. de hac triplici corruptiōe memorata supra sermone sexto post principiū. Dcōo corpus dñi dicitur māna id est panis celestis qō māna habuit similitudinē saporis frumenti mellis et olei. De duob⁹ primis. Exodi. 16. Gust⁹ ei⁹ sicut simile. De tercio Numeri. 16. Gust⁹ ei⁹ qñ similē cuz melle. De tercio Numeri. 15. Fecerūt ex eo torticulas saporis quasi panis. de trib⁹ simul Ezech. 16. Gust⁹ eius q: similā mel et oleū comedisti, et scōm hec tria habet corp⁹ dñi triplicē effectum. optatur enī mox honestatem. cordis suauitatem primi pietatē, primū significatur in fruīto. scōm in melle. tertium in oleo. De primo sancte. 9. quid bonuz eius et quid pulchrū nisi frumentū electoz. panis de frumēto bonū est et pulcher in se et etiā in effectu: quia facit pulchrum sic corpus christi bonum et pulchrum facit honestatem morum. Danie. 1. apparuerunt vult⁹ eorum meliores et corpulētiores pre oībus pueris q vescebant cibo regio. glo. vult⁹ eoz quos panis faciabat que de celo descēdit. De scōo. pueri. 33. comede fili mel qm bonū est et fauū dulcissimuz gutturi tuo. Sap. 16. panem de celo prestitisti illis sē delectamētū in se habentem et omnis saporis suauitatez. De tertio. Job. 29. Ruis mihi tribuat vt sim scōm dies qm secreto de⁹ erat in tabernaculo meo et petra fūdebat mihi riuulos olei id est grām pietatis ad bonuz primi. Prouerb. 21. thesaurus desiderabilis et oleū in tabernaculo iusti. ḡrti Regū. 4. Offerebant vasa et mulier infundebat oleū et ait heliseo, vade oleū et redde creditori tuo tu aūt et filij tui viuite de reliquo. ecce oleū. i. op⁹ pietatis primā reficit, debita soluit, nos pos pascit. primū intelligit in eo q fundebat oleum in vasa primoz. scōm in eo q reddidit per oleū debita creditori. tertiū in eo q ipsa et filij de oleo viverent. Tertio corp⁹ dñi dicit eucharistia id est bona grā sicut aūt dicūt magistri. Gratia est influctia dine bonitatis in alam per quam assimilata deo se ei grata et vite eterne digna. et scōm hoc corpus dñi habet tres effectus. silem deo alam efficit. gratā et caraz deo reddit, vitā eternā tribuit. De primo 1. petri. 1. Christus ppria gloria et virtute maxima et preciosa nobis promissa donauit vt per hoc efficiamur diuine nature consortes id est similes deo per veram bonitatē. De scōo Cant. 7. Quā pulchra es et decora in deliciis quasi diceret delicato cibo et potu corporis xpi et sanguinis es enutrita facta es multum decora et ideirco grata deo et cara. De tertio. Jo. 6. Qui māducat carnem meaz etc. habet vitā eternā. Item corpus dñi dicit eucharistia id est bona grāta: et hm hoc habet valde bonum effectum sez cum illud māducam⁹ non ipm vt alius cibus mutat in nobis sed nos in illo mutamur. nam q: vt dictū est. gratia est influctia diuine bonitatis in alam per quā simulat deo hec dōa grā. s. corp⁹ xpi influit nobis bonitatē suā p quā nō ipm nobis sed nos illi assimulamur et in ei⁹ bonitatez mutamur. hec nostra in xp̄o mutatio pōt pbari silitudine triplici. prima sumit de virtute nostri amoris. scōa de virtute rei amoris. tertia de virtute furculi arboris. Hec require supra sermone. xx. ante finem.

¶ De cōsideratione sanguinis xpi tribus modis et primo de primo vt i cruce fundit. CA. XXVII

Emite comedite panē meū et bibite vinū qō miscui vobis. Prouerb. 9. Hijs verbis dñs nos vnitat ad salutare cōmuniō in quo pparauit pciosum cibum et potū corpus et sanguinē suum. dicto itaq: supra de corpe xpi dicendū est hic de sanguine. Dic est qui venit per aquā et sanguinē ihesus xp̄s. prime Jo. 1. item aliud. calicem quidem meū biberis. Matth. 20. thema primum. dignus es dñe etc. qm redemisti nos deo in sanguine tuo. Apocal. 5. vel aliud simile. Septimū principaliter circa sacrm dñici corpis notandū est cōsideratio sanguinis sacri. Unde sciendum q sanguis dñi tribus modis pōt cōsiderari. primo vt in cruce pro omni salute funditur. scōo in sacramēto a fidelib⁹ sumitur. tertio vt a salvādis spūaliter bibitur. Primo modo cōsideratus ab ineffabili dignitate cōmendatur. circa hāc pciositatē ḡnis: pcipue pūt notari. primū est preciositatis magne pbatio. scōz tanti pcij dandi rō tertium virtutis sanguinis magnitudo. quartuz redēptoz sanguine multitudo. primū circa pciositatē sanguinis pcipue notandū est preciositatis magne pbatio. et hoc pbatur a tribus. a virginali origine. a dignitate innocētie. a dei vnione. De primo E cch. 14. Ego quasi vitis fructificaui etc. fructus vitis sez beate virginis vua et vinum id est corp⁹ xpi et sanguis. Unum igit honoris ornatuz de flore vitis est sanguis xpi pciosus natus de virginitate. Oultum itaq: emendat sanguinis xpi nobilitatē et pciositatē q a nulla vt alius sanguis corruptione sed a virginali flore sumpsit exordiū De scōo po. Capiebant in alam mali et sanguinez innocentē cōdēnabant. Quāto sanguis innocentior tanto ratior et pciosior. pme pe. 1. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis: sed pciosio sanguine quasi agni incōtaminati et immaculati ihesu xpi. De tertio there. 13. Reggiamani mihi oēs domū isrl dicit dñs ideō indispabiliter in vtilitatem hois naturam sez alam corpus et sanguinem. Ad hebre. 2. Quia pueri cōmunicauerūt carni et sanguini et ipse xp̄s similiter participauit eisdez ideō filius dei p salute hois bibis carnem et sanguinē

assumpsit carnē hominis et sanguinem et ita vnit ea sibi et honestauit: vt vere possint dici caro dei et sanguis. Actuum. 20. Posuit vos spūs sanctus regere ecclesiam dei quā acquisiuit sanguine suo: ergo sanguis xpi vere est sanguis dei: ideō tam pciosus q vna gutta plus valet q̄ totus mundus Deōm circa pciositatē sanguinis xpi precipue notandum est tanti pcij p hoīe dandi rō: hec ē triplex. prima magni debiti necessaria solutio. scōa magni amoris demōstratio. tertia magni boni p diti recuperatio. Prima rō tanti precij dandi p hoīe. s. pretiosi sanguinis dei est magni debiti necessaria solutio. Warimo enī debito obligatus erat primus homo: q: tenebat deo satisfacere p se et toto hūano genere qō rapuerat et occiderat pomuz vetitū comedendo. Uri iussus est cum oi pgente mitti in gehēne carcerē donec redderet oē debitum p sufficientē hostiam. Justum est. n. vm peccati grauitatem et lese maiestatis dignitatē fieri satisfactionē: et hoc pōt tribus gradibus distingui. Peo minore. n. culpa minor: p maiori maior p maximo satisfactio maxima est facienda. Dinc statutū erat in lege p trāsgressione diuersoz mandatorum pec̄ aliquod offerri vt occidi: et sanguinem eius fundi: sed p maiori petō vt homicidio simplici ipm hominē occidi: et sanguinē ei⁹ fundi. Et hoc sequit q: p tot homicidijs primi patris g oēs hoies occidit q per eū oēs moriunt: et p lesa p hoc maiestate creatoris maiestate taz pciosa hostia debeat offerri deo et occidi et sanguis ei⁹ fundi qui ad minus tm vellet ictum oēs hoies qui sunt occisi: sed q: talis in ei creatura nō poterat sustineri necesse fuit ad soluendū tm debitū et ad liberandum de inferni carcere genus humanū filii dei hoiem fieri oi creatura meliore et ipm p debito hois occidi et sanguinez eius fundi. De primo. Leui. 4. Alia que peccauerit p ignorantiā in transgressione. s. quoruūdaz mandatoz dei offerat deo vitulū vel agnū vel aliquid hmōi ad occidendum et sanguinē fundē dū. ad Hebr. 9. Sia pene in sanguine mundant⁹ fm legez et sine sanguinis effusione nō fit remissio. de scōo. Gen. 9. Uindicabo fudere sanguinē hois fundet sanguis illius. Ad ymaginem qppe dei factus est hō. Numeri. 35. Nō aliter expiari pōt nisi eius sanguis q alterius sanguinem fuderit. de tertio. Osee. 13. De manu mortis liberabo eos de morte redimā eos pcio sanguis dicit interlinearis de morte. i. de plaga et debito eterne mortis. Bernardus. filius dei iubet occidi: vt vulneribus nostri pciosi sanguinis sit balsamo mederet. Agnoscat ig̃ q̄ gratia sit illa vulnera p quibus necesse ē dñm ihm xp̄m vulnerari: nisi enī ego ad mortē eternā mundā p eis filius dei moueret. Debarō tanti pcij dandi est magni amoris demōstratio. pme. Jo. 5. Tres sunt q testimoniū dant in terra. spūs: aqua et sanguis. spūs quē misit de corpore: aqua que fluxit de latere. et sanguis quē effudit de corde testes sunt huius dilectōis matrime. ps. Apud dñm mīa etc. vt. s. ppa et ad nos amoris eius magnitudo. Ber. Uere copiosa xpi redēptio: q: vndam sanguis p quinq pt es corporis largiter effudit cum p redēptione generis humani vna gutta pciosi sanguis eius sufficeret. sz data est copia vt magnitudine mūeris vtiq: inoresceret diligēter: vt. n. celebraret ḡnum te diligeret nō aliter voluit dñs morīēdo re de morte liberare. Aug. O alia mea pretiosa nō auro redēpta vl opibus sed agni immaculati sanguine, attende quid valeas quid p te datum sit cogita. Noli temetipam tradere in pdītionem p qua xp̄us fuit preciosiz fudit sanguinē. Tertiā rō tanti pcij dādi est magni boni pditi recuperatio: et ḥ est tripler. s. libertas a seruitute dyaboli: introit⁹ celestis regni: hereditas filioz dei. de primo. Dier. Jo. Redemit deus Jacob et liberauit eū de manu potētioris. s. pciosi sanguine xpi. Jo. 8. Si vos filius liberauit vere liberi eritis. ps. Redemit eos de manu inimici. Luce. 1. Benedictus dñs deus isrl etc. De scōo Heb. 9. Xp̄s introuit semel in sancta eterna redēptione inuenta: et. 1. Habētes itaq: fratres fiduciam in introitū sanctoz in sanguine xpi. Diero. Sāguis xpi est clauis paradisi. In passione. n. dñi celū diu clausum quasi soluto sanguine eius pfectū est apertuz. Jo. 19. Unus militum latus eius pforauit etc. glosa. Uigilanti vo visus est nō dixit vulnerauit: sed aperuit: vt illic vere quodāmodo hostium panderet: vnde sacramēta ecclesie manauerunt sine quibus ad vitā nō intratur. Sanguis enī fusus est in remissionē peccatorum aqua in lauacrū humanū genus propter debita petōrum et deformitatē a paradiso celesti exclusum necesse habuit ad reditū et pcio sanguis xpi a debito absolui et aqua baptismi a sorde lauari. De tertio. Leui. 25. Si frater tuus vendiderit possessiunculam suā si voluerit ppinquus ei⁹ pōt redimere quod ille vēdiderat hoc fecit xp̄s pcio sanguinis sui. Dinc legit numeri. 35. q̄ homicidis expulsis de terra sua nō dabit libertas redeundi: nisi post mortē summi pōtificis. Dic. 12. Reducam virū ad hereditatē suaz. E ecclasti. 33. Seruus fidelis sit tibi quasi ala tua quasi fratrez sic enī tracta qui in sanguine aie coparauit eum tibi. s. q̄ hereditatē tuam quā redimere nō poterat sanguine suo redemit sibi: vt tracta cū quasi fratrem dando sedi hereditatē. hinc Luce 23. Clamat ō cruce latro. Dnie memento mei etc. et dixit illi ibo. Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiso.

¶ De duobus aliis circa pciositatez sanguis xpi notandis. CA. XXVIII.

Dema de sanguine christi: vt supra vltimus. Tertium circa pciositatē sanguinis xpi: vt ostenderat in cruce latus pcipue notandum ē victoris magnanimo: ⁊ ostitit hec in tribus. In dyaboli destructiōe. In mōdi redēptiōe In dei reconciliatiōe. de pmo. Job. 40. ⁊s alta ḡaz Plunga capies leuiathan hamo suppie. sicut gle matham ē dyabolus: ham' sine aculeus in esca ē dei filius in carne humana assumpta absconditus. Illo hamo capt' est dyabolus: ⁊ decept' ga dum carnē innocentis xpi in cruce mordere ⁊ ēffū dere sanguinē inuitē pcumpsit latēs aculē' diuinitatis ptācem eius pforando destruit. Amos 5. Ego exterminaui amorreum. i. amaz inimicū cuius altitudo cedroꝝ altitudo est ⁊ fortē ipe q̄ fi quercus. Hoc figuratū est. Danie. 14. Erat dra co magnus in babilone ⁊ rulit daniel picē ⁊ adipem ⁊ pilos ⁊ coxit pariter ⁊ fecit massas ⁊ dedit in os draconis ⁊ diruptus est. Pix ⁊ pilus significāt filiū hominem carnis peccati adeps sanguinez xpi massa ex bijs sacra mēbra ālinatoris data in ptē hostis: sed dum hec inuisē mordere nitit iuste ptis eius destruit. de scdo. 1. Cor. 6. Empti estis pcio magno. Ad phe. i. Habemus redēptionē per sanguinē xpi in remissionem petōrum. pme Pe. Non corruptibilibus auro vl argento redempti estis ⁊c. Hinc canit eccla. Te ergo quesum' tuis famulis subueni quos pciosō sanguine redemisti. De vtroq; Deb. 2. Quia pueri cōicauerūt carni ⁊ sanguini: ⁊ ipe xps similit er cōicauit eisdez: vt p mortē destrueret cū qui bēbat mortis imperiuz dyabolū. s. ⁊ liberaret eos. Aug. Quid fecit redēptor captiuatori nostro retēdit ei muscipulā crucem suā: posuit ibi escam corpus ⁊ sanguinē suuz. Ille aūt sanguinē fudit nō debitoris: ppter qō iustus est reddere debitores. Hinc canit eccliā. O crux gloriosa p quā dyabolus est victꝰ: ⁊ mūdus xpi sanguine redēptus. de tertio. Ephe. 1. Vos qui aliqn erratis longe facti estis in sanguine xpi. ppe Ipse est. n. pax nostra. i. faciens nobis pacē cū do Ad colo. 1. Xps est caput corpis eccle pacificans p sanguinē crucis: sive que in terris: sive q̄ in celis sunt. Hinc post passionē ⁊ resurrectionē ostendit discipulis cruentas manꝰ ⁊ latus dicēs. Pax vobis. Hec pax cū deo siue reconciliatio fit p sanguinem xpi triplici rone. Rone pcij sufficiente: qō in eo p nostris debitis soluit. Rone formositat' qua nos deo gratos fecit. Rone gratissime charitat' quā in hoc facto demōstrauit. de pmo. pō. Persecuti sunt me inimici ⁊c. vsq; ad mortē crucis q̄ nō rapui exoluebā. s. pcio sanguinis p bono pacis. Mat. 26. Sanguis p vob fundere in remissionem peccatoꝝ. de scdo Ephe. 5. Xps dilexit nos ⁊ tradidit semetipm oblationē ⁊ hostiam deo gratā ad effectum nostre reconciliatōis cā nu-

mie dilectionis. Nam si Noe iustus: vt dicitur Gē. 44. In tpe iracōdie factus est reconciliatio ppter iusticiā miltomagis xps ppter immā charitatem qua obtulit p nobis deo ppium sanguinem. de tertio. ro. 5. Justificati in sanguine xpi. i. dereis iusti de fedis pulchra facti salui erim' ab ira per ipm: ⁊ glorificamur in deo p dīm nostruz p quē reconciliationē accepim'. Itē pmo: dilectis dei vocatis sanct'. i. sanguine xpi ⁊ inctis gra vob ⁊ pax. Jo. 13. Mittit aquā in peluim. glo. Sanguinem in terra fudit ⁊ cepit lauare pedes discipulorum: q̄. s. sanguine mūdo mundās nos fecit pulchros ⁊ bo gratos. Apo. 1. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo ⁊ fecit nos deo nostro regnū ⁊ sacerdotes: ecce petōres deus sanguine suo lauit: formosos roseos ⁊ deo gratos fecit ⁊ sic reconciliauit vt in curia dei pncipes faceret Quartum circa pciositatē sanguinis xpi pcipue, notādum est redēptoꝝ multitudo. Tres, n, exercitus magni sanguine eius sint redēpti. s. manifesti inimici: antiqui iusti: dubij amici. primi de vinculo peccati, scdi de limbo inferni, tertij de dubitate fidei: ppter hec tria effudit sanguinem de tribus locis: de manibus de pedibus de vulnere lateris. pmo de manibꝰ: vt petōres virtute sanguinis a vinculis petōꝝ absoluet absolutos ad se reuocaret. de pmo. cce. 50. Posuerit sacerdos magnus manū suaz in libationē ⁊ libauit in sanguine vue: vt. s. petōrum vincla soluret. pō. Diruptuli vincula ⁊c. Aug. Xps ob hoc sanguinē suū fudit: vt petā nostra deleret. Vti, n, dyabolus nos tenebat: delerū est sanguine redēptoris. nō aūt tenebat nos nisi vinculis petōꝝ. de scdo. s. vt absolutos reuocaret. ysa. 44. Conuertere ad me qm redemi te. glo. Sanguine q̄ si feceris celū ⁊ terra ⁊ oia elemēta in salute tua lerabunt. E cōtra si nō feceris ola p te pugnabunt. Sap. 5. Armabit creaturā ⁊c. Posuerit itaq; xps manū in cruce et libauit sanguinē soluens cēs a vinculis petōrum ⁊ adhuc quasi auē fugientē manu erēcta reuocat petōrem. ysa. 46. Ego sum vocās ab oriente auē quasi de longe. s. de istam peccati reuocās instabilem ⁊ refugā ālam. Scdo de pedibus fudit sanguinem: vt antiquos iustos de limbo iferni educendos demōstraret: ⁊ ad patriam celestē deduceret. de pmo. tre. 1. Torcular calcauit dns vgini iuda. Arbor ⁊ tortura arboris significat passionē xpi in ligno crucis. qui pō in torcular calcat sanguinem vue pedibus fudit vt multos ex eo letos faciat. Xps g vgini iuda torcular calcauit q in passione crucis sanguinē effudit ⁊ iustos in fide corruptos de inferno liberans lertificauit. Zach. 9. Tu quoq; in sanguine testi tui eduxisti vinctos ō lacu in quo nō est aqua. s. celestis refrigerij. de secundo: vt. s. eductos de inferno ad celestē ptiam

deduceret. Deb. 9. Xps assistens pōtifex ⁊c. vt qz introiit ⁊ nō solus sed cū magno exercitu iustorum quos de inferno eruens secum duxit. ps. Ascendens in altū ⁊c. ysa. 60. Dicunt angeli: qō est iste qui venit de edom ⁊c. ⁊ post gradiens in multitudine fortitudinis sue. i. ascendēs cum multis fidelibus quos de inferis potēter secū duxit. Tertio fudit sanguinē de vulnere lateris ⁊ cordis vt dispositos in fide dubios ⁊ alios multos in fide ⁊ bone vite stabilitate cōfirmatos: ⁊ ideo frigidos ⁊ q̄si mortuos calefaceret ⁊ reuiuificaret ⁊ reuiuificat suo sanguine iter celeste significaret vt post ipm ferueter curreret. de pmo. Jo. 19. Unus militum lancea latus eius apperuit ⁊ statim exiuit sanguis qui. s. est calidus: ⁊ in quo est vita hois: vt eos fridos in fide calefaceret: ⁊ quasi mortuos in vita bona reuiuificat. pō. Similis factus sum pellicano solitudinis. Pellicanus auis ē que mortuos natos plorans cū rostro latus ppriuz fodit ⁊ sanguinē in eos fundēs reuiuificat: sic xps frigidis in fide ⁊ peccat' mortuis subuenit sanguine cordis. de secundo quasi vuificat' ad istar fere vulnerate iter celeste suo sanguine significat ⁊ le sequēdus ōmōstrat. Can. 3. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa: q: arrēde me vulneratū ppter te: vide sanguinem meū ⁊ sequere me. Jo. 10. Venit ihs ⁊ ostendit discipulis manus ⁊ lat'. s. cruentum nō solū: vt eos in fide cōfortaret: sed vt p multas tribulatōes mōstraret. pme pe. 1. Xps passus ē pnobis vob relinquēs exemplū ⁊c. Deb. 13. Ihs vt sanctificaret p suū sanguinē pplm extra portam passus est. Exeamus ergo ad eū extra castra. s. delicias carnis fugientes ⁊ passionem eius imitātes. Cant. in fine. fuge dilecte mi ⁊ assimilare capree hinulo qz cervorum. quasi diceret. Curre coram nobis vt fera corde vulnerata ⁊ sanguine tuo celestem semitam nobis ostende donec te comprehendamus: ⁊ in te delicias et ermas capiamus. pme Corin. 9. Sic curritе vt comprehēdatis. Amen.

¶ De ꝓfectu sanguinis xpi scdo mō. s. vt in sacro sumit. CA. XXIX.

b Ibite et hoc omes hic est sanguis meus. Mathei. 26. Dignis christi tribus modis potest cōsiderari. Primo vt in cruce ab infidelibus fundit. Secundo vt in sacramēto a fidelibus sumitur. Tertio vt preter sacramētum a saluādis spūalit er bibitur. Primo modo cōsideratus cōmendatur ab inestimabili precio strate. Secūdo modo a multiplici vtilitate. Tertio modo a spirituali suauitate. Quātum ad primum modū semper est memorabilis. Quātum ad secūdum venerabilis. Quantuz ad tertium desiderabilis. De pmo. Apo. 5. Dignus es dne qui occisus es: ⁊ redemisti nos in sanguine tuo, de secundo. Mar. 14. Hic est sanguis meus noui ⁊ testamēti. De tertio pme Corin. 1. Omnes patres nostri eandem potū spiritualē biberunt. de pmo modo cōsiderandus iam supra dictum est in duobus sermonib', scdo itaq; modo cōsideratur sanguis xpi: vt in sacramēto a fidelibus sumitur. Et circa hoc tria requiruntur. Primo quare sacramētum datur sub specie duplici. Secūdo quare populus nō sumit sanguinem sicut sacerdos sub spē vini. Tertio que sit virtus sanguinis xpi: vt in sacramento a fidelib' sumit. Primo queritur quare sacrum sumit sub spē duplici cibi ⁊ potus siue panis ⁊ vini. huius tripler est rō. Prima ad regalis cōuiui perfectionē. Secūda ad redemptōis corporum nostroꝝ ⁊ aliarum simul signationez. Tertia ad memoriā passionis dūce mutationem. presentatio nem. de pmo. Hester. 1. Rex assuerus tertio āno imperij sui fecit grāde cōuiuium cunct' principibus ⁊ pueris suis. Cibi inferebātur vnum quoq; vt magnificētia regia dignuz eratuer tale significat christum qui nō primo vl scdo anno id est ai legē vl sub lege: sed tertio id est tempore gratie facit cōuiuium magnis ⁊ pueris fidelibus cibi ⁊ potus Ut enim ornatū ⁊ perfectionē cōuiui sui ⁊ mēse demōstraret sub spē panis ⁊ vini simul sacrm ministrat. Plaz vbi alterū deesset multuz laudabile cōuiuium nō esset. de scdo. ps. Tu es sacerdos in eternū sm ordinem melchisedech. s. obtulit in signum panē ⁊ vinum. In pane significans futurū nostroꝝ corporum redēptionem: in vino alarum. Magister. 4. sniarum. Quare sub duplici spē sumit sacrm altaris: cuz sub altera totus sit xps. Ideo. s. vt ostendat totam humanaz nām. i. corpus ⁊ alam assumsisse ⁊ tota simul redemisse. Panis, n. ad carnez refert' quam. s. nutrit: vinum ad alam: q: vinū sanguinem operat in quo sedes ē alc sm physicos. vñ si sub altera spē tm sumeret ad alterū trū. i. corpis vt valeri ad vtrumq; pariter liberationē valere significaret. de tertio. 1. Cor. 11. Hic ē calix nouū testi in meo sanguine. Hoc facite quotiēscūq; sumitis in meā cōmemorationē. i. sanguinē meū biber. i memoriā mee passionis. Et ipse dns. n. xpi passio ad memoriaz reducit p cōsideratez sanguis & corpis. Et. xij. Erit sanguis vob in signum in edib' in quibus erit i signū. Dicit. n. agnus sine macula occisus est in liberationē filij de egyptic sanguis xpi pprium ⁊ expressum memoriale ē sue passionis. cui Ge. 3. viderāt moabite aquas rubeas q̄si sanguinē diterūtas sanguis ē gladij pugnauerūt reges sibi ⁊ cesi sūt mutuo: regel. s. xps ⁊ drabol' ille bellis bis duobus pugnātes in passiōe sua vt qs eos bonuncē ad suū seruiciū obtineret ibo sūt grauiter vulnerati ō pmo. Job. 16. Posuit me contrariū sibi me q̄si gigas prcidit me vulnē sup volui'. 8, 2. ysa. 51. nūqd n

ti domine percussisti superbum vulnerasti bra-
chium: Vulnerauit tragi vulnere graui q cū xpi
carnem inocētez mordere plumpsit latens serpe
ns diuinitat potētiaz malicie eius ptrādo ener
uauit. C Sēdo queriē ire pplm nō accipit sangui
nem sub spē vini sicut sacerdos: huius tripler est
rō. Prima est ad habendū vas ygnum hui⁹ san
guinis ꝛcentiuꝰ: sicut enī vinū vas spāliꝰ ꝛ dili
gentius preparatū in quo seruet erigit ḡs panis:
sic sub spē vini sanguis xpi sumēdum solum sacer
dotibus ꝛcedit tanḡ vasis dei ad hoc spāliter cō
secratis ꝛ sacra religione ꝛstrictis ꝛ virtutiz pul
chritudine excellētius ꝓcōnat. hunc triplici va
si electo cōparatur in scripturis. s. altari ꝛsecratio:
cratere ligate: aureo cipho. de pmo. Deutro. 12.
Carnibus hostiaz ipe vesceris: sanguinē fundes
in altari. i. comittes sacerdoti qui dꝫ eē vos spā
liter ꝛsecrarū ꝛ seruū ꝛ altare dignū ad suscipendū
sanguinē dñi. Glo. Exo. 30. Altare holocausti si
gnificat vtā iustoz q carnē suam quottidie cruci
figunt cū vicijs ꝛ concupiscētijs: atq; in hostiā deo
viuentē offerunt. Ad ro. 12. Altare holocaustoꝝ
est fides pura doctrina recta ꝛ conuersatio boni xpi
ministroz. ps. Altaria tua dñe virtutuz ꝛc. q. d.
O ḡs sancta ḡs ornata ḡs dilecta debēt esse sangui
nis xpi vasa. de scdo. Exo. 14. Tulit moyses di
midiam partē sanguinis victimaz ꝛ misit in cra
teras. Cratera est vas vinarium mulē circulis
circunligatū significans religiosoz sacerdotiz vi
tam virtutibus custoditā ad xpi sanguinē suscipien
dum apā. Eccl. 6. Iniice pedē tuū in cōpedes sapi
entie ꝛ collū tuum in torquēs illius. Decor. n. vi
te est in illa ꝛ vincula illius alligatura salutaris. Inf
infra. Timor dei sele religiosit at. Religiositat en
stodit ꝛ iustificabit eo: iocunditatē atq; gaudium
dabit. de tertio. Eccl. 50. Sacerdos quasi vas au
ri solidū ornatuz oi lapide pciosō. i. omni gnē vir
tutum dicit glo. Tale itaq; vas exigit spāle ꝛ ele
ctum ad suscipiendū sub spē vini sanguinem xpi.
Secundā rō est vitēdi periculū effusionis pp mi
titudinē que se circa altare cōpimit. Nunc est q
dñs in cena aplis panem ꝛ vt suis sacerdotib⁹ nō
solum corp in spē panis: sed ꝛ sanguinē in specie
vini dedit. Vult itaḡ hoium in deserto panē
sine potu distribuit. Tertia rō est ad ꝓcauendum
errozis periculū. Si. n. ppls rudis acciperet san
guinem sub spē vini vix crederet illuz eē sub spē
panis: cum tñ veraciter sit sub vtraq; spē. Nam
sicut sub spē vini ꝛsecrati xpi est sanguis p transſb
stant iationē ita ibi est corpus p ānexionē ꝛ sicut
sub spē panis est corpus xpi p transſubstātiatiōez
ita ibi est sanguis ei⁹ veraciter p ānexionez. Nec
ens duo corpia xpi ꝛ sanguis: imo b quattuor: cor
pus sanguis alia ꝛ deitas dei ita vltra nō pūt sepa
ri. vñ sicut sumit sacerdos sanguinē xpi sacraliter
de calice: sic ppls sumit eum intelleccualiter sub
spē panis de ipo corpore xpi ꝛ est eis tam vtilis ꝛ
tam dulcis vt sacerdotibus q sumunt eū sub spē
vini de calice. Can. 1. Beatus es xpi dilecte⁹ meus
mihi duo sumo in beato. vuā. s. corpus dñi in ci
bum ꝛ ex vna fugo dulcē sanguinez in potū. Deu
tro. 33 Constituit eū dño: vt sanguinē vue biberet
meracissimū: per hūc potū recte scicie dñs alaz do
nec pducat ad vitam eternā. Jo. 6. Qui bibit me
um sanguinē hz vitā eternam. De dulcedie b⁹ san
guinis hz. i. ser. 32. circa medium.

C De tertio quod circa sanguinem xpi queritur
ꝛ de vtilitate sanguis digne sumpti. CA. XXX.

Q Ue vtilitas in sanguine meo ꝛ filia: vt pū
tus. Qui bibit meū sanguinē hz vitā eter-
nam. Tertio queriē de sanguine xpi vt in
sacro sumit a fidelibus que sit vtilitas siue effe
ctus. Ad hoc sciendū q⁹ sic sumpt ū possimus cō
siderare tribus modis. s. vt potum aque vue vt
vinum spāle: vt sacrosanctū misteriū eccle. de
pmo. ps. Percussit petraz ꝛ fluxerunt aque: sicut
petra significat xpi corpus: ita aque ille sanguinē
illius q verus ꝛ vinus est potus aque. de secūdo
puer. 9. Venite bibite vinū quod miscui vob. i.
sanguinē xpi multa dulcedine ꝛditum. de tertio.
Deb. 13. Jhesus extra portā passus ē: vt p suū san
guinē sanctificaret ꝓpm. ergo sanguis xpi res san
ctificans est ꝛ sacrolinera: cōpleda. Quesum⁹ dñe
vt sacrolineta misteria: piis remediū nobis esse
facias ꝛ futuꝛ. Juxta ꝛsideratiōnē ꝛ similitudinem
cuiuslibet istoꝝ trium hz sanguis xpi triplicē effe
ctum. Primo pōt ꝛsiderari potus sanguinis xpi
vt potus aque viue: sed potꝰ aque vt dicit phi
sica est humectiuus aridoꝝ: extinctiuus incen
soꝝ: delatiuus ad mēbra cibozum. Similiter
potus sanguinis xpi: vt significat per aquaz tres
habet effectus in alia fideli. Arida eius humectat
ꝛ cōmungit: male incensa refrigerat ꝛ extinguit ci
bum vbi dei ad mēbra vebit: vt bñ possint opari
de pmo vsa. 44. Effundā aquam sup sitientem ꝛ
ꝛ fluenta sup aridam: vt. s. aia quasi puluis arida
ad fontale desua ꝛ ad malum ꝓna potu sanguis
xpi ꝓfusa ꝓiungatur ꝓglutinet ꝛ roboret ac bona.
ps. Non sic impi nō sic: sed tanḡ puluis quē pji
cit ventus a facie terre: q: tēptatio dyaboli spgt
cogitationes eoꝝmq; desideria locutiōes ꝛ opa
per diuersa vicia. Exo. 5. Dispersus est ppls per
vniuersam terrā egypti ad ꝛgregādas palcas. s.
mundi vanitates. Econtra. Jo. 11. Jhesus mori-
turus erat ꝛpple ꝛ sanguinē suum daturus nō tñ
p gente: sed vt filios dei q dispersi erant cōgrega
ret in vnum. s. per eozdis vnionē lingue refrena-
tionem: sensuz ꝛ morū disciplinā: vite religionē
ꝛ fraternaz dilectionē. i. Corin. 5. Epitis nostra cō
spersio sicut estis azimi. i. p baptismum a vicijs

finceri facti: ita sitis aspersione sanguinis christi:
quasi pasta in nouā vitā ꝛ bona compacti. de se-
cundo effectu. ps. Percussit petram ꝛ fluxerunt
aque ad refrigerādum. s. prauc sitis ardoꝝ. Ec
cle. 3. Ignem ardētem extinguit aqua: q: sanguis
signatus per aquā destruit feruoꝛē tre auaricie et
prauī amoris ꝛ cōcupiscētie. Augu. Scribe dñe
ibi xpi ꝛ eozde meo vulnera tua preciosо sangui
ne tuo: vt legam in eis tuum dolorē ad sustinen-
dum p te oēm dolorē tuum amoꝛem ad cōtēnen
dum p te oēm prauum amoꝛē: ꝛ sic apparet q sā
guis xpi ad instar aque cōtra male incēsa in nobis
valet. de tertio effectu. 3. Reg. 19. Helias comedit
ꝛ bibit aquam ꝛ ambulauit: potus cibuz ad mē-
bza vebit ꝛ ad eunduz siue operādum mouet: sic
potus sanguis xpi cibum verbū dei siue precepti
ad cozda defert: vt vires ale: ꝛ mēbza corporis
sīm illud viuāt ꝛ regātur ꝛ bene operent. puer. 9.
Comedite bibite relinquite infantiā ꝛ viuite et
ābulate p vias prudētie. comedite cibū vbū dei ꝛ
precepti ꝛ bibite sanguinē xpi qui. s. preceptum ad
coꝛ ad sensus ad mēbza deferat ꝛ prava relinque
re ꝛ bona perficere moneat. Decūdo ꝓsiderari
sanguis xpi vt vnum spāle: ꝛ sīm hoc hz tres
effectus: q: lauat: calefacit: letificat. Lauat sordes
culpe: calefacit cozda caritate: letificat spāli dul
cedine. de pmo. Deū. 49. Expectatio gētium la-
uabit in vino stolam suā ꝛ in sanguine vue palliū
suum. i. fidelem aiam. pme. Joā. 1. Si in lumine
ambulamus societatē habem⁹ adinuicē ꝛ sanguis
ihu xpi filij dei emundat nos ab oi peccato. Ad
Heb. 9. Si sanguis hircoꝝ aut thauroꝝ asper
sus inquinatos sanctificat ad emūdationem car-
nis quāto magis sanguis xpi emundabit ꝓsciam
vram ab operibus mortuis ad seruiēduz deo vi-
uenti? Apo. 11. Beati qui lauāt stolas suas in san
guine agni: vt sit potās eozum in ligno vite. de se-
cundo. Deutro. 32. Constituit eū: vt comederet
medullā triticī. i. dulce coꝛpus xpi ꝛ sanguinē vue
bibere meracissimū. i. purum ꝛ calidum: purum
ad maculā iniquitat: calidū in effectu. Hester. 1.
Assuerus. i. beat⁹ p⁹ nimiā potationē incaluit me
ro. i. accēssus est charitate. Canti. 1. Introduxit
me rex in cellam vinariā ordinauit in me charī-
tatem. Cella vinaria est ecclesia vbi ꝓpinat ca-
lidum vinum sanguinis xpi ad accendēdum coꝛ
da dilectiōe dei ꝛ proximi. de tertio. ps. Vinum le
tificat coꝛ hominis. Eccliasti. 31. Et vinum ale et
coꝛdis vinuz moderate potatum: id est sanguis
xpi cum mēsura fidei. Canti. 1. Botrus cypri di-
lectus meus mihi: q: s. sumo cū suo sanguine dul
cedinem spāliꝰ leticie ad obliuiscēdum dolorē
ꝓsentē miserie. puerbiorum. 31. Date siceram
merentibus ꝛ vinū his qui amaro sunt animo.
bibant ꝛ obliuiscātur egestatis sue. Tertio potest
considerari sanguis christi: vt sacrosanctum mi-
sterium ecclesie: id est vtrce sacra ꝛ secreta in qua
magna virtus dei absconditur: ꝛ sm hoc hz tres
effectus supernaturales. Demones enim trium
phat: gratiaz impetrat: in bona vita cōseruat do-
nec ad vitam eternam perducat. de pmo. Exo.
12. Cum viderit dñs sanguinē agni in superli
naribus: id est in mēte fideli nō sinet percussoꝛem i-
gredi domus vestras ꝛ ledere. C Fortissimus hic
sanguis abigit demones ꝛ longe facit esse. pmo.
Machabeoꝝ. 6. Ostenderunt elephantis san-
guinem vue ꝛ mori ad aciēdos eos in prelium.
Multomagis ergo per sumptū sanguinem xpi
vincunt spāles inimici. Apocal. 12. Facum est
pelium ēt, ꝛ post ipsi vicerunt eum ꝓpter ver-
bum testamēti: ꝛ ꝓpter sanguinē agni. de secūdo
pme Pe. 1. In aspersione sanguinis ihesu christi
gratia vobis. Ad hebr. 12. Accessistis ad mōtē
dei ꝛ sanguinis aspersionem melius loquentem
ḡs Abel: quia scilicez sanguis Abel clamat ad deū
vindictam sanguis xpi postulat ꝛ impetrat grati
am. Bernardus. O sanguinem xpi sumume rene
rendum in altari poculum: in cruce precium ce-
lo p nobis ad patrem adueccū. de tertio. Jo. 6.
Nisi manducaueritis carnem filij hois: ꝛ biberi
tis eius sanguinē nō habebitis vitam in vob.
mentipis. op si biberit bonam vitam habebit. Le
uitici. 17. Anima oīs carnis in sanguine est: ita id
est vita. pbs. Decurpcio ꝛ senectus nō nisi pauci-
tas sanguinis est ꝛ postq; coꝛpus carnerit coꝛum
putur coꝛpus. Nunc multi moriunt ꝓpter vacui-
tatem sanguinis: sicut itaq; in sanguine nostro vi
ta est coꝛporalis sic in sanguine xpi conseruatio vi
te spāalis ꝛ perductio ad statum vite immortalis.
Jo. 6. Qui bibit meū sanguinē habet vitam eter-
nam.

C De ꝓsideratōe sanguis xpi tertio mō vt a fide
libus spāliter sumit. CA. XXXI.

Altare nostri cetus eundem potum spāle
p biberunt. Corin. x. Augu. Biberunt po-
tum eūdem spāalem quem ꝛ nos: coꝛpo-
ralem vero alterum: q: aqua que fluxit de petra
fuit signum sanguinis xpi qđ nos etiam spāliter
bibimus. Tertio modo cōsideratur sanguis
xpi. vt preter sacrm a fidelibus spāliter bibitur.
Et circa hoc possunt tria inquiri. Primo locus
vbi iste potus imenit. Decūdo visus ad quem
queritur. Tertio fructus gratie que de vsu eius
ꝛcezitur. Primo queritur quis sit loc⁹ vbi potus
spāalis sanguis inuenitur. Ad hoc dicendum q
tot sunt loca quot xpi vulnera. ps. Percussit pe-
tram ꝛ fluxerunt aque: sicut ex foraminibus petre
aquaꝝ indei: sic fidelis ex vulneribus xpi hau-
unt spāalem ei⁹ sanguinem. Zacha. 13. Quid sunt
plage iste in medio manuū tuarum? Respōsio

ti domine percussisti superbum vulnerasti draconem? Vulnerauit itaq; vulnere graui q eū xpi carnem inuolutez mozdere plumpsit latens aculeus diuinitat' porcinaz malicie eius prozādo enervauit. ¶ Dedo queriē igre ppls nō accipit sanguinem sub spē vini sicut sacerdos: huius tripler est rō. Prima est ad habendū vas zgruum huj' sanguinis ztentiuū: sicut eni vinū vas spāliter ⁊ diligenter preparatū in quo seruet exigit ds panis: sic sub spē vini sanguis xpi sumēdum solum sacerdotibus zcedit tanq; vasis dii ad hoc spāliter cōsecratis ⁊ sacra religione zstrictis ⁊ virtutuz pulchitudine excellētius p̄coruat', hinc triplici vasi electo cōparatur in scripturis. s. altari zsecratio: cratere ligate: aureo cipho. de pmo. Deutro. i⁹. Cornibus hostiaz ipe veseueris: sanguinē fundes in altari. i. comitres sacerdoti qui dz eē vos spāliter zsecrateū ⁊ seū ⁊ altare dignā ad suscipiendū sanguinē dii. Glo. Exo. 30. Altare holocausti significat vitā iustoz q carnē suam quotidie crucifigūt cū vicijs ⁊ cupiscētijs: atq; in hostiā deo viuentē offerunt. Ad ro. 12. Altare holocaustoz est fides pura doctrina recta ⁊ puersatio boni xpi ministroz. ps. Altaria tua dñe virtutuz ꝛc. q. d. O dñs sancta cū ornata cū dilecta debēt eē sanguinis xpi vasa. de sedo. Exo. 24. Tulit moyses dimidiam partē sanguinis victimaz ⁊ misit in crateras. Cratera est vas vinarium mulc̄ circulis circunligatū significans religiosoz sacerdotuz vitam virtutibus custoditā ad xpi sanguinē suscipiendum aptā. Ecc. 6. Inice pedē tuū in cōpedes sapientie ⁊ collū tuum in torques illius. Deco: n. vt te est in illa ⁊ vicula illius alligatura salutaris. Itē infra. Tumor dii scie religiosi tal. Religiosi tal custodit ⁊ iustificabit eos: iocunditatē atq; gaudium dabit. de tertio. Ecc. 50. Sacerdos quasi vas auri solidū ornatuz oi lapide pciosō. i. omni gnē virtutum dicit glo. Tale itaq; vas exigit spāle ⁊ elegum ad suscipiendū sub spē vini sanguinem xpi.

Secūdaro est vitādi periculū effusionis pp multitudinē que se circa altare cōpimit. Hinc est q dns in cena aplis panem ⁊ vt sinis sacerdotib' nō solum corp' in spē panis: sed ⁊ sanguinē in specie vini dedit. Multitudinem holum in deserto panē sine potu distribuit. Tertia rō est ad p̄uenendum erroris periculū. Si. n. ppls rudis acciperet sanguinem sub spē vini vix crederet illuz eē sub spē panis: cum tñ veracit er sit sub vtraq; spē. Nam sicut sub spē vini zsecrati xpi est sanguis p transsubstantiationē: ita vbi est corpus p ānexionez ⁊ sicut sub spē panis est corpus xpi p transsubstitiationez ita vbi est sanguis ei' veracit er p ānexionez. Hec eni duo corpus xpi ⁊ sanguis: inno b quattuor: corpus sanguis aia ⁊ deitas dei tā vltra nō pōt separi. vñ sicut sumit sacerdos sanguinē xpi sic aliter de calice: sic ppls sumit eum intelleccualiter sub spē panis de ipo corpore xpi ⁊ est eis tam vtilis ⁊ tam dulcis vt sacerdotibus q sumunt eū sub spē vini de calice. Can. 1. Petrus cypri dilect' meus mihi duo sumo in petro. vnū. s. corpus dñi in cibum: ⁊ cr vna fugo dulcē sanguinez in potū. Deutro. 33 Constituit eū dns: vt sanguinē vue biberet meracissimū: per hāc potū rectificat dns alaz do nec pducat ad vitam eternā. Jo. 6. Qui bibit meum sanguinē hz vitā eternam. De dulcedie b' sanguinis hz. s. ser. 32. circa medium.

¶ De tertio quod circa sanguinem xpi queritur ⁊ de vtilitate sanguis digne sumpti. CA. XXX.

Ue vtilitas in sanguine meo ⁊ filia: vt pus. Qui bibit meū sanguinē hz vitā eternam. Tertio queriē de sanguine xpi vt in sacro sumit a fidelibus que sit vtilitas siue effectus. Ad hoc sciendū q̄ sic sumptū possumus cōsiderare tribus modis. s. vt potum aque vinee vt vinum spāle: vt sacrosanctū misteriū ecclē. de pmo. ps. Percussit petraz ⁊ fluxerunt aque: sicut petra significat xpi corpus: ita aque ille sanguinē illius q verus ⁊ vinus est potus aque. de secūdo puer. 9. Uenite bibite vinū quod miscui vob. i. sanguinē xpi multa dulcedine zditum. de tertio. Heb. 13. Jhesus extra portā passus ē: vt p suū sanguinē sanctificaret pplm. ergo sanguis xpi res sanctificans est ⁊ sacrosancta: cōplēda. Quesum' dñe vt sacrosancta misteria: pūs remediū nobis esse facias ⁊ futuz. Jurta ꝛsideratione ⁊ similitudinem cuiuslibet istoz trium hz sanguis xpi triplicē effectum. Primo pōt ꝛsiderari potus sanguinis xpi vt potus aque vine: sed pot' aque vt dicit p̄phet est humectiuus aridoum: extinctiuus incendiorum: delatiuus ad mēbra ciboz. Similiter potus sanguinis xpi: vt significat per aquaz tres habet effectus in aia fideli. Arida eius humectat ⁊ cōiungit: male incensa refrigerat ⁊ extinguit ei bum vbi dei ad mēbra vehit: vt bñ possint opari de pmo ysa. 44. Effundā aquam sup sitientem ⁊ fluenta sup aridam: vt. s. aia quaz pulueris arida ad fontale desiua ⁊ ad malum pma potu sanguis xpi pfusa ꝛiungatur ꝛglutinet ⁊ roboret ac bona. ps. Non sic impij nō sic: sed tanq; pulueris quē proicit ventus a facie terre: q: dēptatio diaboli spgit cogitationes eoruinq; desideria locutiones ⁊ opa per diuersa vicia. Exo. 5. Dispersus est pplo per vniuersam terrā egypti ad zgregādas paleas. s. mundi vanitates. Econtra. Jo. xi. Jhesus moriturus erat pro ple ⁊ sanguinē suum daturus nō tñ p gente: sed vt filios dei q dispersi erant cōgregaret in vnum. s. per cordis vnionē lingue refrenationem: sensuuz ⁊ morū disciplinā: vite religionē ⁊ fraternaz dilectionē. i. Corin. 5. Sitis noua cōspersio sicut estis azimi. i. p baptismum a vicijs

finceri facti: ita sitis aspersione sanguinis christi: quasi pasta in noua vita ⁊ bona compacti. De secundo effectu. pō. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque ad refrigerādum. s. p̄ntis sitis ardores. Ecclē. 3. Ignem ardētem extinguit aqua: q: sanguis figuratus per aquā destruit feruoē ire auaricie et p̄sentis amoris ⁊ cōcupiscētie. Augu. Scribe dñe ibu xpe in corde meo vulnera tua preciosō sanguine tuo: vt legam in eis tuum doloē ad sustinendum p te oēm doloē tuum amoremq; ad cōtēnendum p te oēm p̄sentium amoē: ⁊ sic appareat q̄ sanguis xpi ad instar aque cōtra male incēsa in nobis valet. De tertio effectu. 3. Re. 19. Helias comedit ⁊ bibit aquam ⁊ ambulauit: potus cibuz ad mēbra vehit ⁊ ad eunduz siue operādum mouet: sic potus sanguis xpi cibum verbū dei siue p̄cepti ad corda defert: vt vires alie: ⁊ mēbra corporis sm illud viuāt ⁊ regātur ⁊ bene operent. puer. 9. Comedite bibite relinquite infantiā ⁊ viuite et ābulate p vias prudētie. comedite cibū vbi dei ⁊ p̄cepti ⁊ bibite sanguinē xpi qui. s. p̄ceptum ad cor: ad sensus ad mēbra deferat ⁊ p: ava relinquere ⁊ bona perficere moneat. Decimo pt ꝛsiderari sanguis xpi vt vinum spāle: ⁊ sm hoc hz tres effectus: q: lauat: calefacit: letificat. Lauat fordes culpe: calefacit corda caritate: letificat spāli dilectione. de pmo. Deu. 49. Expectatio gentium lauabit in vino stolam suā ⁊ in sanguine vue pallium suum. i. fidelem aiam. pme. Joā. 1. Si in lumine ambulamus societatē habem' adinuicē ⁊ sanguis ihu xpi filij dei emundat nos ab oi peccato. Ad Heb. 9. Si sanguis hircorum aut thaurorz aspersus inquinatos sanctificat ad emūdationem carnis quāto magis sanguis xpi emundabit ꝛsciam vtam ab operibus moztuis ad seruiendū deo viuenti? Apo. 22. Beati qui lauāt stolas suas in sanguine agni: vt sit ptās eorum in ligno vite. de secundo. Deutro. 32. Constituit eū: vt comederet medullā tritici. i. dulce corpus xpi ⁊ sanguinē vue bibere meracissimū. i. purum ⁊ calidum: purum ad maculā iniquitat': calidū in effectu. Heiter. 1. Assuerus. i. beat' p' nimiā potationē incaluit mero. i. accessus est charitate. Canti. 2. Introduxit me rex in cellam vinariā ordinauit in me charitatem. Cella vinaria est ecclesia vbi ppinat calidum vinum sanguinis xpi ad accendēdum corda dilectiōe dei ⁊ primi. de tertio. ps. Vinum letificat cor hominis. Ecclesiasti. 31. Exultatio alie et cordis vinuz moderate potatum: id est sanguis xpi cum mēsura fidei. Canti. 1. Botrus cypri dilectus meus mihi: q: s. simo cū suo sanguine duledinem spālis leticie ad oblusēdum doloē p̄sentis miserie. puerbiorum. 31. Date siceram merentibus ⁊ vinū his qui amaro sunt animo. bibant ⁊ obliuiscātur egestatis sue. Tertio potest

considerari sanguis christi: vt sacrosanctum misterium ecclē: id est verus sacra ⁊ secreta in qua magna virtus dei absconditur: sm hoc hz tres effectus supernaturales. Demones enim truncabat: gratiaz impertit in bona vita offerat donec ad vitam eternam perducat. de pmo. Ē. 19. Cum viderit dñs sanguinē agni in superliminario: id est in mēte fidei nō sinet percussorem ingredi domus vestras ⁊ ledere. ¶ Crisostomus hic sanguis abigit demones ⁊ longe facit esse. pme. Machabeoruz. 6. Offenderunt elephantis sanguinem vue ⁊ mori ad scādos eos in petram. Milromagis ergo per sumptū: sanguinem xpi vincunt spāles inimici. Apoc. xii. Factum est prelium ꝛc. ⁊ post ipsi vicerunt eum ppter verbum testimēri: ⁊ ppter sanguinē agni. de secūdo pme. Pe. 1. In aspersione sanguinis ihesu christi gratia vobis. Ad hebre. xii. Accessistis ad mōtē dei ⁊ sanguinis aspersionem melius loquentem q̄ Abel: quia scilicz sanguis Abel clamat ad deū vindictam sanguis xpi postulat ⁊ impetrat gratiam. Bernardus. O sanguinem xpi summe reuerendum in altari poculum: in cruce preciosum celo p nobis ad patrem aduocatū. de tertio. Jo. 6. Filij nisi manducaueritis carnem filij hois: ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis. Qui manducat meā ⁊ bibit meum sanguinē habet vitam eternam. Qui bibit meū sanguinē habet vitam eternam. Leuitici. 17. Anima oīs carnis in sanguine est: ala id est vita. pbs. Corruptio ⁊ senectus nō nisi punctas sanguines est ⁊ postq; corpus caruerit eorum putrescit corpus. Hinc multi mouuit ppter vacuitatem sanguinis: sicut itaq; in sanguine nostro vita est corporalis sic in sanguine xpi conservatio vite spālis ⁊ perducto ad ſtum vite immortalis. Jo. 6. Qui bibit meū sanguinē habet vitam eternam.

¶ De ꝛsideratōe sanguis xpi tertio mō vt a fidelibus spāliter sumit. CA. XXXI.

Patres nostri cibū eundem potum spāle biberunt. Corin. x. Augu. Biberunt potum eūdem spāalem quem ⁊ nos: corporalem vero alterum: q: aqua que fluxit de petra fuit signum sanguinis xpi qnē nos etiam spāliter bibimus. Tertio modo cōsideratur sanguis xpi. vt p̄ter sacrū a fidēlibus spāliter bibitur. Et circa hoc possunt tria inquiri. Primo locus vbi iste potus inuenit. Secūdo visus ad quem queritur. Tertio suauitas gratie que de vsu eius oritur. Primo queritur quis sit loc' vbi potus spālis sanguis inuenitur. Ad hoc dicendum q̄ tot sunt loca quot xpi vulnera. pō. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque: sicut ex foraminibus petre aquam indet: sic fideles ex vulneribus xpi hauriunt spālem ei' sanguinem. Zacha. 3. Quid sunt plage iste in medio manuū tuarum? Respōsio

tu domine percussisti superbum vulnerati dra conem? Vulnerauit tragi vulnere graui q eū xpi carnem innocētē mordere p̄sumpsit latens acule us diuinitat̄ pōcias malicie eius p̄cordio enerauit. ¶ Debo querī cur pplūs nō accipit sanguinem sub spē vini sicut sacerdos: huius triplex est rō. Prima est ad habendū vas ꝑgruum buī sanguinis ptentinā: sicut enī vinū vas spāliter ⁊ dili gentius p̄paratū in quo seruiet erigit ꝙ panis: sic sub spē vini sanguis xpi sumēdum solum sacerdotibus ꝓcedit tanq̄ vasis dñi ad hoc spāliter cōsecratis ⁊ sacra religione ꝑstrictis ⁊ virtutiū pulchritudine excellētius p̄eornat. hinc triplici vasi electo cōpantur in scripturis. s. altari ꝓsecratio: cratere ligate: aureo cipho. de p̄mo. Deutro. 21. Carnibus hostiaꝝ ipe vescerie: sanguinē fundes in altari. i. committes sacerdoti qui dr eē vos spāliter ꝓsecratū ⁊ scrīs ⁊ altare dignā ad suscipendū sanguinē dñi. Glo. Exo. 30. Altare holocausti significat vitā iustoꝝ q carnē suam quottidie crucifigunt cū vicijs ⁊ ꝓcupiscētijs: atq; in hostiā deo viuentē offerunt. Ad ro. 12. Altare holocausto: ū est fides pura doctrina recta ⁊ ꝑuersatio boni xpi ministroꝝ. ps. Altaria tua dñe virtutiū ꝛc. q. d. O ẽ sancta ẽ ornata ẽ dilecta debēt esse sanguinis xpi vasa. de sebo. Exo. 24. Tulit moyses dimidiam partē sanguinis victimaꝝ ⁊ misit in crateras. Cratera est vas vinarium mulc̄ circulis circuligatū significans religiosoꝝ sacerdotuꝝ vitam virtutibus custoditā ad xpi sanguinē suscipiendum aptā. Ecc. 6. Inice pedē tuū in cōpedes sapientie ⁊ collū tuum in torq̄s illius. Deoꝝ. n. vite est in illa ⁊ vicula illius alligatura salutaris. Jeē infra. Timor dñi fele religiosi cat. Religiositat̄ eu stodit ⁊ iustificabit cor: iocunditatē atq; gaudium dabit. de tertio. Ecc. 50. Sacerdos quasi vas auri solidū ornatus oī lapide ꝑciosō. i. omni gnē virtutum dicit glo. Tale itaq; vas erigit spāle ⁊ electum ad suscipiendū sub spē vini sanguinem xpi.

Secundā rō est vitēdi periculū effusionis pp mīl titudinē que se circa altare cōprimit. Nunc est q dūs in cena aplis pancis ⁊ vt suis sacerdotib' nō solum cor'p' in spē panis: sed ⁊ sanguinē in specie vini dedit. Multitudini hoīum in deserto panē sine potu distribuit. Tertia rō est ad ꝑcauendum errōris periculū. Si. n. ppls rudis acciperet sanguinem sub spē vini vir crederet illuꝝ eē sub spē panis: cum tñ veracit er sit sub vtraq; spē. Nam sicut sub spē vini ꝓsecrati xpi est sanguis p transsubstantiationē: ita ibi est cor'pus p ānerione:: ⁊ sicut sub spē panis est cor'pus xpi p transsubstātiationē ita ibi est sanguis ei' veracit er p ānerionē. Nec enī duo corpus xpi ⁊ sanguis: imo ī quatuoꝝ cor pus sanguis aia ⁊ deitas dei tā vltra nō pōt sepāri. vñ sicut sumit sacerdos sanguinē xpi sacraliter de calice: sic ppls sumit eum intellectualiter sub spē panis de ipo corpore xpi ⁊ est eis tam vtilis ⁊ tam dulcis vt sacerdotibus q sumunt eū sub spē vini de calice. Can. 1. Bottrus exp̄t dilect' meus mihi duo sumo in botro. vnū. s. corpus dñi in cibum: ⁊ ex vna fiigo dulcē sanguinē in potū. Deutro. 33 Constituit eū dñs: vt sanguinē vue biberet meracissimū: per hūc potū rectificat dñs alaꝝ donec ꝑducat ad vitam eternā. Jo. 6. Qui bibit meum sanguinē hꝫ vitā eternam. De dulcedine sanguinis hꝫ. s. ser. 31. circa medium.

¶ De tertio quod circa sanguinem xpi queritur ⁊ de vtilitate sanguis digne sumpti. CA. XXX.

q Ue vtilitas in sanguine meo ⁊ filia: vt pōtio. Qui bibit meū sanguinē hꝫ vitā eternam. Tertio queriꝫ de sanguine xpi vt in sacro sumif a fidelibus que sit vtilitas siue effectus. Ad hoc sciendū q sic sumptū possumus cōsiderare tribus modis. s. vt potum aque vinee vt vinum spāle: vt sacrosanctū misteriū eccle. de p̄mo. ps. Percussit petraꝝ ⁊ fluxerunt aque: sicut petra significat xpi cor'pus: ita aque ille sanguinē illius q verus ⁊ vinus est potus aque. de secūdo puer. 9. Uenite bibite vinū quod miscui vob. i. sanguinē xpi multa dulcedine ꝓditum. de tertio. Deb. 13. Jhesus extra portā passus ē: vt p suū sanguinē sanctificaret pplm. ergo sanguis xpi res sanctificans est ⁊ sacrosancta: cōpleda. Quesum' dñe vt sacrosancta misteria: prio remediū nobis esse facias ⁊ futuꝝ. Iuxta ꝓsideratiōnē ⁊ filiꝰtudinem cuiuslibet istoꝝ trium hꝫ sanguis xpi triplicē effectum. Primo pōt ꝓsiderari potus sanguinis xpi vt potus aque vine: sed pot' aque vt dicūt phisici est humectiuus aridorum: extinctiuus incensorum: delatiuus ad mēbra ciborum. Similiter potus sanguinis xpi: vt significat per aquaꝝ tres habet effectus in aia fideli. Arida eius humectat ⁊ cōiungit: male incensa refrigerat ⁊ extinguit ei bum vbi dei ad mēbra vebit: vt bñ possint opari de p̄mo ysa. 44. Effundā aquam sup sitientem ⁊ ⁊ fluenta sup aridam: vt. s. aia quaſ puluis arida ad fontale destua ⁊ ad malum ꝑna potu sanguis xpi ꝑfusa ꝓiungatur ꝙglutinet ⁊ roboret ac bona. ps. Non sic impii nō sic: sed tanq̄ puluis quē proicit ventus a facie terre: q: tēptatio dyaboli spgit cogitationes eorum q̄s desideria locutiōes ⁊ opa per diuersa vicia. Exo. 5. Dispersus est ppls per vniuersam terrā egypti ad ꝛgregādas paleas. s. mundi vanitates. ¶ Contra. Jo. ij. Jhesus manifestauit gloriam suam discipulis nō tñ p gentē: sed vt filios dei q dispersi erant cōgregaret in vnum. s. per eoꝝdis vnionē lingue refrenationem: sensuꝝ ⁊ morū disciplinā: vite religionē ⁊ fraternaꝝ dilectionē. i. Corin. 5. Sitis noua cōspersio sicut estis azimi. i. p baptismum a vicijs

finceri facti. ita finis aspersione sanguinis christi: quaſi pasta in nouā vitā ⁊ bona compacti. de secundo effectu. p̄o. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque ad refrigerādum. s. p̄auę sitis ardores. ¶ Ecclę. 3. Ignem ardētem extinguit aqua: q: sanguis fignatus per aquā destruit seruoꝝ ire auaricie et p̄aui amoris ⁊ cōcupiscētie. Augu. Scribe dñe ibu xpe i cordę meo vulnera tua p̄ciosо sanguine tuo: vt legam in eis tuum doloꝝ ad sustinendum, p te oēm doloꝝ tuum amorem ad cōtēnendum p te oēm p̄auum amoꝝ: ⁊ sic apparet q̄ sanguis xpi ad instar aque cōtra male inclā in nobis valet. de tertio effectu. 3. Ro. 19. Helias comedit ⁊ bibit aquam ⁊ ambulauit: potus cibuꝝ ad mēbra vebit ⁊ ad eunduꝝ siue operādum monet: sic potus sanguis xpi cibum verbū dei sine p̄cepti ad cor'da defert: vt vires ale: ⁊ mēbra corporis sin illud viuāt ⁊ regātur ⁊ bene operent. puer. 9. Comedite bibite relinquite infantiā ⁊ viuite et ābulate p vias prudētie. comedite cibū vbi dei ⁊ ꝓcepti ⁊ bibite sanguinē xpi qui. s. p̄ceptum ad cor' ad sensus ad mēbra deferat ⁊ p̄auā relinquere ⁊ bona perficere moneat. Secūdo ꝓsideratio sanguis xpi vt vinum spāle: ⁊ sin hoc hꝫ tres effectus: q: lauat: calefacit: letificat. Lauat sordes culpe: calefacit corda caritate: letificat spāli dulcedine. de p̄mo. Deū. 49. Expectatio gentium lauabit in vino stolam suā ⁊ in sanguine vue pallium suum. i. fidelem alam. p̄me. Joā. 1. Si in lumine ambulamus societatē habem' adinuicē ⁊ sanguis ihu xpi filij dei emundat nos ab oī peccato. Ad Heb. 9. Si sanguis hircoꝝ aut thaurorꝝ asperſus inquinatos sanctificat ad emūdationem carnis quāto magis sanguis xpi emundabit ꝛciam vīam ab operibus moꝝ ad seruiēduꝝ deo viuenti? Apo. 11. Beati qui lauāt stolas suas in sanguine agni: vt sit ptās eorum in ligno vite. de secundo. Deutro. 32. Constituit eū: vt comederet medullā tritici. i. dulce corpus xpi ⁊ sanguinē vue bibere meracissimū. i. purum ⁊ calidum: purum ad maculā iniquitat': calidū in effectu. Dester. 1. Assiuerus. i. beat' p' nimiā potationē incaluit me ro. i. accēssus est charitate. Cant. 1. Introduxit me rex in cellam vinariā ordinauit in me charitatem. Cella vinaria est ecclesia vbi ꝓpinat calidum vinum sanguinis xpi ad accendēdum cor'da dilectiōe dei ⁊ primi. de tertio. p̄o. Vinum letificat cor: hominis. Ecclesiasti. 31. Exultatio aie et cor'dis vinuꝝ moderate potatum: id est sanguis xpi cum mēsura fidei. Cant. 1. Botrus exp̄t dilectus meus mihi: q:. s. fasciculus cū suo sanguine dulcedinem spāalis letitie ad oblinisc̄dum doloꝝ p̄sentę miserie. puer bionum. 31. Date siceram merentibus ⁊ vinū his qui amaro sunt animo, bibant ⁊ obliuiscātur egestatis sue. Tertio potest

considerari sanguis christi: vt sacrosanctum misterium ecclesie. est vt res sacra ⁊ secreta in qua magna virtus dei absconditur: ⁊ sin hoc hꝫ tres effectus supernaturales. Demens enim triumphat: gratiaꝝ impetrat: in bona vita cōseruat: donec ad vitam eternam perducat. de p̄mo. Exo. 19. Cum viderit dñs sanguinē agni in superliminari: id est in mēte fideli nō sinet percussorem ingredi domus vebras ⁊ ledere. Crisostomus hic sanguis abigit demones ⁊ longe facit esse. p̄mo. ¶ Machabeoꝝ. 6. Ostenderunt elephantis sanguinem vue ⁊ mori ad aciēdos eos in prelium. Multo magis ergo per sumptū sanguinem xpi vincunt spāles inimici. Apocal. xij. Factum est prelium cū. ⁊ post ipsi vicerunt eum ꝓpter verbum testimonij: ⁊ ꝓpter sanguinē agni. de secūdo p̄me. Pe. 1. In aspersione sanguinis ihesu christi gratia vobis. Ad hebre. xij. Accessistis ad mōtē dei ⁊ sanguinis aspersionem melius loquentem q̄ Abel: quia scilicz sanguis Abel clamat ad deū vindictam sanguis xpi postulat ⁊ impetrat gratiam. Bernardus. O sanguinem xpi sumane recolendum in altari poculum: in cruce precium: in celo p nobis ad patrem admocatū. de tertio. Jo. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hoīs ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis: meritis: q̄ si biberit bonam vitam habebit. Leuitici. 17. Anima oīs carnis in sanguine est: ⁊ ia id est vita. p̄bs. Correptio ⁊ senectus nō nisi paucitas sanguinis est ⁊ postq̄ cor'pus carnis cor'rumpitur cor'pus. Nunc multi morium' ꝓpter vacuitatem sanguinis: sicut itaq; in sanguine nostro vita est cor'poralis sic in sanguine xpi conseruatio vite spāalis ⁊ perductio ad statum vite immortalis. Jo. 6. Qui bibit meū sanguinē habet vitam eternam.

¶ De ꝓsideratōe sanguis xpi tertio mō vt a fidelibus spāaliter sumif. CA. XXXI.

p Atres nostri oēs eundem potum spāalē biberunt. Corin. x. Augu. Biberunt potum eūdem spāalem quem ⁊ nos: corporalem vero alterum: q: aqua que fluxit de petra fuit signum sanguinis xpi quē nos etiam spāaliter bibimus. Tertio modo cōsideratur sanguis xpi. vt p̄ter sacrm a salnādis spāaliter bibitur. Et circa hoc possunt tria inquiri. Primo locus vbi iste potus imenit. Secūdo vsus ad quem queritur. Tertio fructus grauis que de vsu eius eroritur. Primo queritur quis sit locꝰ vbi potus spāalis sanguis inuenitur. Ad hoc dicendum q tot sunt loca quot xpi vulnera. ps. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque: sicut et israelitis de vulneribus xpi haurunt spāalem ei' sanguinem. Jacob. 3. Quid sunt plagule in medio ma aū tuarum? Respon

vt.s.lingamus ex eio sanguinem spiritualez. ysa. xij. Haurietis aquas in gaudio de fontib⁹ saluatoris id est de vulneribus ihu xpi sanguine spualem ad sitim maloz extinguendam p piam passionis meditationē: se. ad qd est vulⁿ lateris. ysa. 40. Filij tui de longe venient & filie tue de latere surgent. glo. Quia perforato in cruce latere xpi effluxit sanguis redēptionis. Filij ergo de lōge venient: q: electi de cunctis plagis agēt: & filie de latere surgēt: q: deuote alie de vulnere lateris xpi spiritualem deuotōis sanguinē bibent p piā passionis meditationē. Hinc in locis a dextris crucifixi depingit puella hylari vultu & pulchra facie & coronata designās eccliam que sanguinē xpi reuerenter in calice suscipit: ra sinistris synagoga oculis pāno ligatis trifti facie inclinās caput & coronā decidēte que ipm sanguinē fundit: & adhuc cōtemnit in quo figurat q hec & ois moztaliter peccans tria bona pdit. s. lumē gratie: gaudiū conscientie: coronā glorie. Hinc dr tre. 5. Ue nobis q peccauimus: id obtenebrati sunt oculi nostri: me stum factū est cor nostrū cecidit corona capit nostri: puella in dextris sanguinē xpi in calicem suscipit: q: fidelis alia cor mundū vulnerib⁹ xpi applicans sanguinē eius spualiter cū omni deuotione sumit: vii lumē in cordis gaudiuz & eterne glorie coronam acquirit. Scdo querit quis sit vsus ad quem sanguis xpi querit. Et sciēdum q ad aiam totam cū tribus potēcijs sui. s. intellectu voluntate memoria pfundendā siue potandam. Ero. 12. Sanguinē vestrū tingite in sanguine q est in limie & aspergite ex eo supliminare & vtrūqz postē. Sanguinez vsopi significat pfectionē & integritatem fidei limē dom⁹ est xps per quem pcedit ad eccliā introitus. Sanguinē aūt vsopi tingere in sanguine qui ē in limine est p fidem rectā sanguinē passionis xpi deuozare & firmare. sed debem⁹ eo vtiqz postem & supliminare aspergere. i. intellectuz affectum & memoriā: ita sanguine xpi pfundere & spualiter inebriare: vt intellectus hui⁹ sanguinis circa genus humanū virtutē recognoscat: affectⁿ tam ingēs erga se bñficiuz diligendo sapiat & memoria tanti amoris & largitatis sacrm nunqz obliuiscendo semp teneat. Tertio querit que sit spūalis suauitas gre que de tali vsu siue de pfusione p dicta sanguinis hui⁹ eroit: & pōt dici q facit aiaz quasi paradisuz dei: de suauitate huius gre. i. Pe. 1. In aspersione sanguis ihu xpi gra vobis & pax multiplicet gra virtutum fertilitas pax dulcedo cordis atqz serenitas: huius suauitas gre p irrigationem sanguis xpi ppatur paradiso dei: de suauitate huius gre. Ecc. 40. Gratia sicut paradisus in benedictionibus. i. sicut ortus dei in variis deliciis fructibus. Hiere. 31. Erit aia eorum quasi ortus irriguus. Irrigata enim aia dulcedine sanguinis xpi pfert triplicem suauitatem gratie. s. dulcedo flozes virtutū. frondes vbozum: fructus operuz. Primo ex spūali effusione sanguinis xpi oriunt in aia quasi in paradiso dei dulces & varij flozes virtutum. Nam sicut sanguis bois triplicem hz colozem: sanus rubeum: coctus colozē albū hz multum vr lac in mamillis & marime coctus nigruz sic spūalis influentia sanguinis xpi operat in aia quasi in paradiso dei flozes virtutū varij colozis s. rosas charitat lilia: castitat violas: humilitat. de primo. Ecc. 50. Justus quasi flos rosaz in diebⁿ vernis: q:. s. rutilat roseo sanguine xpi virtute caritatis. Cant. 7. Come capitis tui: sicut purpura regis que. s. tingitur sanguine cuiusdam alterius. Come capitis ei⁹. i. xpi sunt fideles bonis eū moribus decorantes. Hij sunt vt purpura regis: qa spūali sanguine xpi pfusi: rubent vt rosa virtute charitatis. de secūdo. Ecc. 50. Justus quasi lilia q sunt in transitu aque que. s. cadent castitate & hi decerpti in corde eius xpi sanguinis irrigatiōe. Apo. 6. Lauerunt stolas suas & dealbauerunt eas in sanguine agni. Cant. 5. Oculi eius id est fideles in futurum sibi puidētes sicut columbe que lacte sunt lote. i. sicut simpliciū qui bñ excocti in mamillis cordis corū xpi sanguinis irrigatōe dealbati sunt & casti facti. Osee. 14. Ero quasi ros & ibi germinabit quasi lilium. de tertio. Cant. 2. Jam hyems transiit imber abiit & recessit flozes apparuerunt in terra nostra. flozes primi post hyemē sunt vie nigri colozis pulchre boni odoris & terre vicine. Hi flozes significant animas humiles ex cōsideratione sanguinis xpi in passione multuz rozati quasi denigratoz: id est sibi viles & coram superbis despectos. Ezech. 31. Nigrescere faciam stellas celi: id est ardentes spū charitatis & lucentes verbo veritatis nigrescere faciem sanguine christi: vt nigras & pulcras violas virtute humilitatis. Cantic. 1. Nigra sum sed formosa. De hijs tribus generibus & colozibus florum paradisi dei. Treno. 4. Candidiozes nazarei eius: id est floridi niue, nitidiozes lacte: quib similantur lilio in castitate rubicundi ozes ebore antiquoz: gs similantur rose in charitate saphiro: pulchriozes quia similātur viole in humilitate. Secundo ex spirituali perfusione: sine potu sanguinis christi oriuntur in anima quasi in paradiso dei frondes verborum bonoruz & dulcium eloquiorum. Job 14. Lignum habet spem si precisuz fuerit si senuerit in terra radix eius ad odorem aque germinabit & faciet comam quasi cum primuz plantatuz est. Ecclesiastici. 39. Florete flozes & frondete in gratiam: quia scilicet electi nō solum flozes virtutum: sed etiam verborum bonoruz proferunt ex potu sanguinis christi ad triplicez gratiam. s. ad peccatoz cōuersionem: ad inimicoz reconciliationem: ad meritoz consolationem. Hinc arbores irrigate triplicia pferre leguntur folia. scilicet: medicinalia: pulcherrima: & virida. De primo: Apocalip. 22. Ezechielis. 47. Folia ligni paradisi dei ad medicinam & sanitatem gentium: id est peccatoruz: quia aque eius de sanctuario egrediuntur. Aqua sanctuarij spiritualis potus sanguinis christi efficit verba sancte predicationis ad salutem peccatoris. Malachie. 2. Lex veritatis fuit in ore eius & multos auertit ab iniquitate: de secundo. Daniel. quarto. Ecce arbor & folia pulcherrima. & subter eam habitabant animalia & bestie & in ramis eius volucres celi: quasi diceret. Sub solio pulchro animalia sibi inimica: vt lupus & agnus columba: & visus pacificata erant: quia verba sapientium inimicos reconciliant. Ecclesiastici. 40. Tibia & psalterium suauem faciunt melodiam: id est concordiaz vocum: & super vtrumqz lingua suauis facit cōcordiam inimicoruz. Item. vi. Verbum dulce multiplicat amicos & mitigat inimicos: & lingua eucharis: id est bone gratie in bono homine habundabit. De tertio. Hieremias. 17. Benedictus vir qui confidit in domino: & erit tanqz lignum quod transplantatur sup aquas & erit folium eius viride. Utriclis colo: inspectus maxime in herbis et foliis oculos turbatos reperat & consolat. Unde per huiusmodi folia bonoruz verba significatur que tristes & miseros consolantur. Ecclesiastici. 40. Gratiam & speciez desiderat oculus tuus & super hoc viride salutis. puerbiorum. 27. Unguento & varijs odoribus delectatur cor & bonis amici consilijs anima dulcoratur. Ecclesiastici. 49. Ezechi. Consolatus est lugentes in semp iternum. Job. 29. Cum sederem quasi rex eraz tamen merentiuz consolator. Tertio ex spirituali potu sanguinis christi oriuntur in anima quasi in paradiso dei bonoruz operum fructus. Ezechiel. 34. Rigabo ortum plantationis & inebriabo partus ry⁹ fructum. Rigabo sanguinem xpi ortum anime inebriabo fructu bonoruz operuz celesti dulcedine: id est irrigati potu sanguinis christi faciunt dulcem fructum bonoruz operuz ad vtilitatem primi quem etiam ipsi comedūt in retributione celesti. Amos. 9. Facient ortos et comedent fructus eorum. De triplici fructu in sequēti sermone circa finē.

De triplici potu sanguinis christi.

CA. XXXII.

Sanguis meus vere est potus. Johānis. 6.

Elia themata: vt supra de sanguine christi. Potus sanguinis christi tripler est vt ex supradictis iam patet. Sacramentalis intellectualis: spiritualis. Sacramentalis: qui a solis sacerdotibus sumitur sub specie vini de calice. Intellectualis: qui a populis christianis sumitur sub specie panis de xpo christi corpore. Spiritualis qui ab omnibus saluandis sumit de passionis christi pia meditatione. Primo modo sumptus peccata quotidiana relaxat. Secundo modo fidelem mentez dulcedine sua delectat. Tertio modo totam aiam irrigando fecundat. Primus potus sanguinis xpi est sacramentalis qui a solis sacerdotibus sumitur de calice altaris. i. Mathei. 26. Accipiens Jhesus calicem benedixit et cetera. Bibite ex eo omnes scilicet apostoli quasi soli sacerdotes. Jhe potus digne sumptus peccata quotidiana relaxat: & hoc triplici rōne: quia tria mala sunt in peccato veniali: scilicet queda macula sciētie: quedam pena tristicie & quedā aduersitas offense diuine. Contra hec tria mala ppie valet potus sanguinis xpi qui est purus lenis & preciosus: rōne puritatis lauat: rōne lenitatis sanat: ratiōe preciositatis placat. Lauat dico conscientiam ab maculam removendo. Sanat penam tristicie corda fidelium cōsolando. Placat offensaz diuine iusticie p nobis interpellādo. De primo. Ad Hebre. 9. Sanguis christi emundabit cōscientiam vestram. Deu. 49. Expectatio gentium lauabit in sanguine vue pallium suum: id est animas nostras. De secundo. Zacha. decimo. Letabitur cor eorum quasi a vino. Vinum est sanguis vue & significat sanguinem christi quem sumimus in altari. Jhe potus cor bonorum letificat: quia conferendo solacium spiritualis leticie sanat a tristicia culpe. psalmus. Calix meus inebrians q preclarus est. De tertio. Ad Hebre. xij. Accessistis ad sanguinis asperionez melius loquentem q Abel: quia sanguis Abel clamat vindictam ad deum: sanguis vero christi postulat & impetrat indulgētiam. Bernardus O sanguinem xpi summe reuerendum in altari poculum: in cruce preciosum. in celo p nobis ad deum patrem aduocatum. Sciendus q tria genera grauiter arguuntur in scripturis que nimis peccant in sanguine saluatoris. primi sunt corpore immundi: secundi corde indurati. tertij procurato res prani. Primi sanguinem christi in magnis peccatis indigne sumunt. Secundi ad virtutes sanguinis christi conuerti nolunt. Tertij lucrum de sanguine christi ad prauos vsus conuertunt. De primo. Non potestis bibere calicem domini & calicem demoniorum. Calix dyaboli est luxuria carnis & mundi. Deutro. 32. fel draconum vinum eorum. Qui hoc potu turbido & immundo inebriantur: et super eum sanguinem christi preciū fundūt q tū in seipsis polluūt: & tō graui pena digni sunt. Gen. 4. Maledict⁹ eris sup terrā que apperuit os suum super terram. i. pl⁹ q caro

tua. Ad Heb. x. Irritam quis faciens legē moy si duobꝰ vel tribus moritur. Quanto putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei cōculcauerit ⁊ sanguinē testamēti pollutum duxerit in quo sanctificatus est ⁊ spiritui sancto cōtumeliam fecerit. De scō Jere. v. Induraverūt facies suas supra petram ⁊ noluerūt reuerti. Quasi diceret. Quidā ptinaces i sua malicia duriores sunt corde q̄ petra. s. q̄ dur⁹ adamas qui quāuis nulla re possit frangi scinditur tñ sanguine hirci sed illi duriores sunt qui nec virtute sanguinis xp̄i emolliri p̄t nec a sua p̄auitate conuerti. Item duriores sunt q̄s petra, s. quā quelibet sara dura quia ad clamorē xp̄i in cruce ⁊ ei⁹ sanguinis effusione terra tremuit ⁊ petre scisse sūt. Sed isti nec ad terribilē vocē p̄dicationis nec ad virtutē sanguinis xp̄i p̄nt emolliri ⁊ a sua p̄auitate conuerti. De tertio. Jere. xx. Ue qui edificat domū suam in iniusticia qui aperit sibi fenestras ⁊ facit lacunaria cedrina, pingit cinopide. s. rubro colore idest sanguinē xp̄i. dicit glo. Qui domus edificat materialē de male acquisitis vel ornat superflue sanguine xp̄i. i. de rebus ecclesie acquisitis sanguine xp̄i grauiter peccat. Ve multo grauiꝰ qui domū spūalem. i. familiā p̄auā vt p̄auas mulieres filios filias q̄si ptes domꝰ vt fenestras per quas diabolus ⁊ fures intrant ⁊ lacunaria quasi laqueos diaboli iniuste edificat ⁊ pingit. i. vestit vel ornat sanguine xp̄i. Uis dicitur ve. i. grauis increpatio ⁊ eterne pene cōminatio. Secūdus potus sanguinis xp̄i est intellectualis qui a populo xp̄iano sumitur sub specie panis de ipso corpe saluatoris. Nā sicut sub specie panis cōsecrati corpus xp̄i est per trāsubstātiationē ⁊ sanguis ei⁹ per annexionē. sic sub specie vini cōsecrati sanguis xp̄i est per transubstātiationē ⁊ corpus ei⁹ p annexionē. Unde sicut sacerdos sumit sanguinē xp̄i sacramentaliter de calice ita fidelis populꝰ sumit ipm intellectualiter. De ipso xp̄i corpe. Job. xxxix. Pulli aquile lambunt sanguinē. Pulli aquile sūt fideles ecclesie bibūt sanguinē xp̄i non de calice. sed de ipso corpore xp̄i. Nic potus fidelē mentes dulcedine sua delectat. Can. i. Botꝰ cipri dilectus meꝰ mihi. In botro sunt duo vua in cibū ⁊ in vua dulcis sanguis in potu. p̄s. De petra melle saturauit eos. Dicit petra corpꝰ xp̄i in corruptibile sic mel de petra significat dulcem sanguinē xp̄i quē sugūt fideles de corpe xp̄i. Hec dulcedo tria bōa facit. s. p̄emptus victoꝝ gram bonoꝝ eloquioꝝ. desiderium eternorum. De p̄mo p̄uerb. xvii. Alia satura ta calcabit famos. Qui enim de petra corpis xp̄i melle sanguinis eius saturati sunt ois peccati sua uitatem cōtēnunt. Judicū. ix. Dicit arbor ficus. i. fidelis anima. Quicquid deferre possum dulcedinem meā. vt inter cetera ligna p̄mouear q̄si di-

cat. Cōtemno glam ⁊ delectamēta mūdi pulchritudine dei. De scō. Cant. iv. Fauꝰ distillās labia tua mel ⁊ lac sub lingua tua quasi dicat q̄ sub lingua. i. in corde plena es spūali dulcedine tecireo abūdas verba dulci locutiōe. Matth. xii. Ex abūdantia cordis os loquit sicut de vase sic est de corde. Vas plenū felle effundit amaritudinē. plenū melle dulcedinē. Unde Luce. vi. Bonꝰ homo de bono thesauro cordis sui p̄fert bonū ⁊ cōuerso. De tertio. Eccl. xiv. Qui bibit me adhuc sitiet. Greg. In corpalibꝰ appetit placet experientia diu placet. Spūalis vero dulcedo quāto magis bibitur tanto magis sititur. Quia dum ex pleno fonte stillatim mūdo cordi degustādo illabit eiꝰ plenitudo potanda magis desiderat. p̄s. In stillicidijs ei⁹ letabitur germinas. Idē. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuū. Tertiꝰ potus sanguinis xp̄i est spūalis qui ab olibus saluādis sumitur de passione xp̄i pia meditatiōe. i. ad Corinth. x. Patres nostri oēs eundē potum spūalem biberūt. Sicut patres boni de fozaminibꝰ petre aquā biberunt ⁊ in illa sanguinem passiōis xp̄i crediderunt figuratū ⁊ per fidē spūalem gustauerūt ita boni xp̄iani de vulneribus xp̄i pia meditatiōe sanguinē eius solent bibere. Isa. lx. Filij tui delōge ⁊c. Nic potus totam alam quasi ortū dei irrigādo fructu bono fecundat. Eccl. xiv. Rigabo ortuꝝ plātationum ⁊ inebriabo p̄tus mei fructū. i. ale fideles irrigate sanguine xp̄i faciēt fructū bonoꝝ operum. Colescentes. i. In omni ope bono fructificantes. Fructus bonoꝝ triplex est. s. Honeste cōuersatiōis facere deuotionis. ⁊ iocunde pietatis. De primo pascit homo seipm. de scō deum. de tertio p̄ximū. De primo. Eccl. xiii. Ego quasi vitis fructificaui ⁊c. Et flores mei fructꝰ honoris ⁊ honestatis. i. honeste conuersationis. Ad eph. v. Fructꝰ lucis ē in omni bonitate ⁊ iusticia ⁊ veritate. Que aūt in occulto fiunt a filijs tenebraꝝ turpe ē dicere. Mat. vii. Omnis arbor bona fructꝰ bonos facit ⁊c. Fructu bone vite pascit quisq̄ seipsum. Proverb. xvii. Qui seruat ficum comedet fructū eius. Isa. iii. Dicite iusto q̄ fructum adinuentionū suarum comedet. Proverb. xv. Secura mens quasi iuge cōuiuium. Secura ex hōestate vite. i. ad Corin. i. Gloria nostra hec est testimoniū p̄scie nostre q̄ in simplicitate ⁊ sinceritate dei ⁊ non in sapia carnali cōuersati sum⁹ in hoc mundo. De scō. Can. iv. Ortus conclusus soror mea. emissiones tue paradisꝰ malorum punicorum ⁊c. Emissiones iste sunt fructꝰ deuotionis. Unde sequitur. Nardus crocus cynamomū que sunt spēs aromatice ⁊ ppter odorē bonum ⁊ virtutem suam significant fidelium de uotionē deo gratam que consistit in sacris desideriis in variis virtutibꝰ gemitibusq̄ orationibus. Hijs fructibus pascit fidelis alā dñi. Unde seq

tur ibidem veniat dilectꝰ meus ⁊c. Ut comedat fructum pomoꝝ suoꝝ. Ecc. xxiv. Sume aromata bona cordis facies q̄si thimiama. Papias. Thimiama est confectio boni odoris ad incensum cultus dei. Greg. Thimiama et aromatibꝰ facim⁹ cuius in altari cordis virtutum multiplicitate redolemus. Proverb. ix. Delicie sunt mihi esse cum filijs hominū quia. s. delectatur in amore ⁊ deuotione nostra gelcere. De tertio fructu. s. pietatis quo refectur primus. p̄s. Ego quasi oliua fructifera i domo dei. Oliua portat oleum aliqo ad lucendū sanandū ⁊ reficiendum ⁊ significat opus pietatis quod impendit primus. Prouer. xi. Thesaurus desiderabilis ⁊ oleum in tabernaculo iusti ad refectionē. s. primi. Luc. x. Samaritanꝰ quidā videns spoliatum quasi pauperē ⁊ vulneratum q̄si fidelis dicit egentez misericordia motus est ⁊ appropinquās alligauit vulnera eius. i. fidueuit ne cessaret vinꝰ eius. infundens oleum ⁊ vinum quasi cibum ⁊ potum ⁊ curam eius egit. i. Ad Thi. iv. Exerce te ipm ad pietatem. Pietas enim ad oia utilis est promissionē habens vite que nunc est ⁊ future. Ad quam nos perducat qui est benedictꝰ in secula. amen.

Explicit opusculū. lviii. sancti Thome de agno de sacramēto altaris. Incipit opusculū. lix. eiusdē beatissimi Thome de sacramēto eucharistie ad modū decē p̄dicamētoꝝ ad petitionē quorūdam p̄latorum et baronum.

Emoriam fecit mirabiliū suoꝝ misericors ⁊ miserator: dns escam dedit timentibꝰ se. Esca ista de qua loquit̄ psal. nō i cōuenienter intelligit esca sacramentalis panis. s. vnus qui de celo descendit quē cū timore et reuerētia sumūt quotidie i sancta ecclesia serui dei. De quo pane et esca dicit. Sap. xvi Angelorum esca nutriuisti populū tuū patrum pānē de celo p̄stitisti eis sine labore omne delectamētum in se habentem et oēm saporem suauitatis. Ille est panis de quo dicitur Jo. vi. Ego sum panis qui de celo descendi si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. In p̄paratione ⁊ in dispositione et ordinatione istius benedicti panis. s. sacramenti eucharistie deus tot et tanta mirabilia inclusit quod in ipso videtur quasi oium mirabilium que ab initio mūdi fecit memoriā remanere. Et ideireo dicit ppha in p̄dicto versu. Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ ⁊c. qui. s. escam p̄celsam illud p̄celsum sacramentū et gliosiꝰ suis discipulis dedit. Ad intelligendū aūt excellētiā et celsitudinē dignitatis istius sacramēti mūdi notāduꝝ est q̄ panis alia sacra ecclesie virtute habeāt et esse eorum per fidem passionis xp̄i ⁊ ex fide et per fidē p̄sunt solum fidelibꝰ ad salutē. Hoc nō spūaliter ⁊ specialissime dicit sacramentum fidei. Unde in tanto ne vocatur mulierū fidei. i. secretū sacramentum soli fidei manifestū. q̄ tot ⁊ tanta sunt ibi supra ⁊ p̄ter ⁊ extra cōtra rōnē naturalē q̄ nisi per fidē tenerent ⁊ crederētur nūq̄ intelligerentur. Et ideo ibi dicitur Isa. vi. fm aliā trāslationē. Nisi credideritis nō intelligetis. Et apls ad Hebre. xi. Credere oportet accedētē ad deū q̄ est ⁊ q̄ inquirentibus eū remunerator sit. Credereo igit intelligitur. Si cut dicit apls. fides assit ⁊ nulla questio remanebit. Hoc aūt nō est sic accipiēdū q̄ credēs fidē p̄fidē p̄ōnes intelligant quicqd creditur. Quia si sic esset euacuaretur meritū fidei fm dictū gregorii. Fides non habet meritū vbi humana ratio p̄bet experimētum. Intelligere aūt dicunt credētes q̄ intellectus potentie ⁊ summe veritati inhereāt scitis ⁊ supponunt certissime verū esse quicquid a dicta veritate p̄cedit. ⁊ quāquā per naturalē rōnē ⁊ modū ipsius veritatis nō cōprehēdāt nō ideo minꝰ credunt q̄s suggerit fides vera esse verū. q̄ clarissime bene intelligunt arctetari excellētie ⁊ manifestari ⁊ similitudini ipsius prime veritatis vt nec in seculo nec in futuro capitalibꝰ effectibꝰ p̄hendi possit ab anima ⁊ libertate ipsi⁹ intellectꝰ humani de quo dicit. ii. metha. q̄ sicut se habet oculꝰ noctue ad radios solis sic intellectꝰ noster ad manifestissima nature. Ubi sicut nō est defectꝰ et⁹ pte lucis solaris q̄ a nocturna clare videri nō possit. sed hoc accidit ex pte debilitatis oculi ipsi⁹ noctue ita etiam cōtingit in nob q̄ intellectꝰ noster nō est p̄portionat⁹ immensum lucis dīne. Ideo multa sunt q̄ nequim⁹ p̄hendere rōne. p̄pterea clamat apls ad ro. xi. o altitudo diuitiarū ⁊c. Cum aūt p̄hendere nequam⁹ q̄d mirabilium cōprehēdere possumus quo modo. s. ex pte cognoscim⁹ non in toto. ex p̄speculū nūc videm⁹ in enigmate. Inde est q̄ fides mysteria p̄ueritates sacre scripture cui fides catholica innitur plene p̄bari p̄t atq̄ p̄fecte. sed per rōnes demōstratiuas ouo nequeunt ea p̄bari quia forte ea possunt demōstrari. Quia si hoc esset fides nostra iam non fides sed scientia vocaret. Et sicut in p̄dictum est meritū nostruꝝ q̄d p̄mo p̄aliter in fide consistit eius tolleret nec iam vltra posset dici alicui xp̄iano fides tua saluū te fecit. Verum est aūt q̄ omnes errores infidelium non solū per sacram scripturā. sed etiam per rōnes possunt elidi ⁊ multe etiā naturales rōnes bene per rōnem naturalē inueniūtur quib⁹ intellectꝰ fidelis iam creditus adminare ⁊ p̄stat ad veritatē clarius cognoscendā. Ut igitur ad p̄positū veniam⁹ intuendum videre aliq̄ mirabilia ⁊ etiā miracula maxima p̄ sacro sancto eucharistie sacramēto. ⁊ huiusmodi tangere aliquos rōnes et exēpla mirabilia ⁊ quodāmodo illis similia in scriptura ⁊ etiam in natu

ra per ea que fidei rōnabiliter nō incredibilia ēē vident. Predicta vero mirabilia ⁊ miracula ex ordine pdicamētoꝝ intendim⁹ distinguere vtrius ⁊ apertius capiātur. Et primo de pdicamēto habitante vt priore ⁊ fundamēto omnium pdicamentorum.

Primo igitur est incipiendū respectu pdicamēti substātie. Vbi sciendus est q⁹ fides ecclesie sancte credit circa sacramētū eucharistie istam panis cōuerti in istam carnis ⁊ istā vini in istam sanguinis xpi: ex vi sacramēti ⁊ per cōcomitantiā sub vtraq; specie ēē totuz istā istam ⁊ corpus ⁊ diuinitatē ipsius. Et ista trāssubstātiatio. i. puersio panis in corp⁹ xpi siue in carnē fit in instanti finitionis ⁊ cōpletionis illoꝝ verborum xpi. f. hoc est enī corpus meū dūmodo iste q profert sit sacerdos ⁊ intendat facere quod facit ecclesia ⁊ pdicta verba cum tali intentione pferat sup materiā debitā. f. panis de frumento. Et idē intelligendū est de cōuersione vini in sanguinē qō similiter fit in cōtinēti cōpletis hijs verbis Hic est enī calix ⁊c. Et istud pōt accipi penes pdicamētū substātie. Vnde ista cōuersio pprie trāssubstanciatio appellat. Quāuis ātem istud sit sūmū miraculū ⁊ soli⁹ diuine virtutis. f. facere in cōtinēti talē tantā ⁊ tam ineffabilē cōuersionē ⁊ substantiarū mutationē nihilomin⁹ hoc nō apparebit impossibile si cōsiderem⁹ aliqua similia in scriptura ⁊ aliqua fillia in natura. Vtro: enīz loth q: retrospexit cōtra mādatū dei subito cōuersa est in statuam salis. vt habet Geri. 19. Virga etiā moysi cōuersa ē in colubrū: postea in virgā. Exo. 4. Et diabol⁹ dicebat xpo scies diuinā potentiā. Dic vt lapides isti panes fiāt. Matth. 4. Non est enī multū difficile facere de lapide panē ⁊ de pane carnē In legēda beati ioānis euāgeliste legitur quō conuertit virgas ligneas in aureas ⁊ lapides arene in lapides preciosos ⁊ ecōuerso. Et in euāgelio suo legit quō xps pauc. mit aquā in vinū ⁊ multa sūt talia in scriptura in natura quoq; satis similia repit Certū est enī q⁹ sunt quedā aque in quib⁹ligniū cōuertit in lapidē vel petraz vnde optime cotes fiunt. Videm⁹ quoq; etiniē q⁹ homo comedit panem ⁊ in corpore suo cōuertitur in carnē. bibit vinum ⁊ cōuertitur in sanguinē ⁊ istud est cōe hoib⁹ ⁊ animātis q⁹ eoz cibi ⁊ pot⁹ in carnē ⁊ sanguinem cōuertuntur. Si ergo de⁹ dedit talē prātem venteri ⁊ stomacho aialis nō est mirādū si talē prātem etiā cōtulit suo vicario vt mediāte verbo dei virtute diuina que ola in oibus opatur cōuersionem ⁊ mutationē efficiat supdictā. Et hanc fillitudinē ponit iohānes damascen⁹ li. 4. ca. 5. dicēs. Sicut panis ⁊ vinū trāseūt per nutrimētū in carnē ⁊ sanguinē aialis ita panis ppōnis. i. qui ponit in altari ⁊ vinū cum aqua trāseunt in corp⁹ xpi q̄ primo

fōn erat. Et ista duo. f. panis ⁊ vinū nō sunt duo: sed vnū corp⁹ xpi. Et in hoc fecit deus memoriā suoꝝ mirabiliū: q: sicut in pncipio creauit de⁹ celū ⁊ terram ⁊ ola que in eis sunt solo verbo suo. f. illud Geri. i. fiat lux ⁊c. Et sicut fecit de oib⁹ ⁊ singulis creaturis ab initio creatis sm q⁹ psalmista dicit. Verbo dñi celi firmati sunt sic facit deus in eucharistie sacramēto. Quia sm Aug. accedit verbum ad elemētū ⁊ fit sacramētū. Et hoc est quod dicit auctor. Si tanta virt⁹ est in sermone dñi vt inciperent esse que nō erant q̄to magis opat vt sint que erāt ⁊ in aliud ꝓmutētur. De hoc etiā dic Ambro. Si tñ valuit sermo helye vt ignē de celo descendere faceret. non valebit tñ sermo xpi vt substātias mutet. Et Jo. Damas. vbi sup. Si sermo dei viuus est ⁊ actiu⁹ qui dixit fiat lux ⁊ fcā est lux verbo cui⁹ celi firmati sunt ⁊ oīs deco: eorum qui ex purissimo sanguine beate virginis sibi hostiam fecit: nō pōt panē ⁊ vinū corp⁹ ⁊ sanguinez suū facere. Non debet ergo incōgruū apparere si verbū diuinū a sacerdote platum accipiat cādez virtutē ⁊ etiā maiorē a deo q̄ accipiat natura. i. vis insita rebus per quā in aiali cibus: pot⁹ i carnem ⁊ sanguinē cōuertūtur. Nō etiā in hūanis videm⁹ q⁹ verbū hūmanū est maioris potētie ⁊ virtutis q̄ sit pferēs ipm verbū. Verbū enī pape p suū nūcium ꝓmulgatū facit oēs platos ecclesie in vnū conciliū cōuenire quos sine verbo ipse papa non pōt aliquo mō sua potēcia congregare. Et etiam verbum imperatoris vel regis citissime facit exercitum cōgregari. Et quilibet dis plus efficit circa subditos suos solo verbo q̄ possit efficere virtute ppria sine verbo. Et iccirco nō debet quispiam mōueniēs iudicare si deus verbo suo p suos nūcios sacros sacerdotes plato cōtulit eandē efficatiā ⁊ virtutē etiā ampliorem q̄ fīsiterit nature corpali per quā videm⁹ tot ⁊ tanta illis similia p uenire. Ideo scriptum est in ps. Vox dñi in virtute vox dñi in magnificentia. Et hoc de ista ineffabili trāssubstātiatione sufficiūt quo ad pdicamentum substantie.

Ecūdo respectu pdicamēti q̄titatis credit sancta mater ecclesia ⁊ fides catholica sub illa pua hostia ꝓtineri ⁊ esse veraciter totum corp⁹ xpi ita magnū ⁊ ita pfectuz sicut fuit in cruce ⁊ ita magnū sicut in die paschē resurrexit Et hoc est summū mirabile. Cum omne corpus sit in loco ⁊ cōmensuret locatū loco ⁊ sub tam pue hostie q̄titate integrū corp⁹ xpi cōtinet. Sed in hoc facit deus memoriā suoꝝ mirabiliū que p⁹ fecit de seipso ⁊ in seipso. Primo in natiuitate sua qñ exiuit per portā clausam ea semp clausa manente in testimoniū ezechielis pphe. sicut enī beata ⁊ gloriosa mater virgo ante ptuz virgo in ptu virgo post ptum: quia semp cōstitit inco:rupta ⁊ pe-

nitus illibata. Idez miraculū fecit in sua resurrectione. q: resurrexit exiuit de monumento omnino existente clauso. Idem etiam miraculū fuit quādo pluries ad discipulos tanquā clausio introiuit. Que omnia hoc mirabilia si discutiātur sunt similia miraculo supradicto huj⁹ sacramēti vererabilis. Ad cui⁹ intelligentiā debem⁹ intendere q⁹ corp⁹ ebristi non est sub hostia naturaliter ꝓ sacramētaliter. Et ideo non est ibi vt locatū in loco nec sub dimēsionib⁹ ppriis sed sub dimēsionib⁹ que prius fuerunt. f. panis ⁊ vini. Et ideo cū substantia de se inextum substātia locuz non occupet nec requirat nisi inextum est sub dimēsionib⁹ q̄titatis sequitur ex hoc q⁹ corpus xpi sub sacramento non requirat vel occupet plus locum vel de loco q̄ dimēsiones panis sub quib⁹ velat ⁊ regitur occupant ⁊ requirūt. Et hoc in sequētib⁹ plenius disseretur. In hoc etiā possim⁹ videre aliq̄ similia in natura. Anima enī nostra sicut dicit aug. est tota in toto corpe ⁊ in qualibet pte corporis ⁊ ita magna in solo digito sicut i toto corpore: ita magna in corpore infantis sicut in corpe gigantis. q: ppter corporis augmentū ⁊ diminutionē seu alicuius mēbri trūcationem ipsa anima non minuitur vel augetur ⁊ tamē est tota in toto ⁊ tota in qlibet ei⁹ pte nec excedit nec excedit. Si homo nō potest pferre hoc intelligere de seipso ⁊ in seipso: q: tamē tam plūs infideles q̄ etiā doctores catholici verum esse indubitāter affirmant non est mirum si hoc pferre nō potest intelligi in hoc dignissimo sacro. Jte tā longa est lōgitudo turris sue ipsa turris ⁊ taz lata quā lata ē latitudo ⁊ grossicies ita grossa. sed species ⁊ figura turris tota cōprehenditur in oculo et recipitur qui est tam punc. quia si non esset illa spēs longitudinis in oculo nō posset homo per aspectum de ipsa longitudine iudicare. Quod tamen patet esse falsum. quia solo visu ⁊ aspectu potest fieri multotiens vera cōparatio ⁊ estimatio de mēsura. Et ita potest dici de vno monte ⁊ de sole et luna et spera celi et de oib⁹ talib⁹ quoꝝ magnitudo cū sit quasi imēsa nihil omin⁹ capitur ab oculo ita puo. Si ergo hoc ē mirabile ⁊ est certū nō est incredibile corp⁹ xpi posse ꝓtineri sub hostia tā pua q̄nis hoc pfecte ītelligere nequeam⁹. Et sicut dictū est ō oculo ita pōt dici de speculo in quo videt quilibet manifeste q: puo speculo apparet maxia ciuitas ⁊ imago maximi holo et mōtis et celi. Dic ergo mihi quō pōt hoc esse et ego dicā tibi quō in dñico sacro ē istud Deus cui voluit in vtroq; ita esse.

Ertio respectu pdicamēti q̄titatis debem⁹ credere q⁹ q̄nis hostie sint figure rotū de et habeāt albedinē et saporē panis. illa nīl accidentia non afficiunt corp⁹ xpi. q: non est ita rotundū nec ita album nec inhunt aut inherent ei

illa accīntia hostie que apparēt spēs sabet facta ⁊ vez corp⁹ xpi gliosum. Et q̄nis nō appareat nō sensibiliter tale. nō tñ debem⁹ ppter hoc minus credere ita esse. In hoc igit fecit nobis de⁹ memoriā mirabiliū suoꝝ similiū pcedētiū in scriptura si cut enī nobis narrāt euāgeliste ipse adhuc existēs mortalis sm corp⁹ oīdit se in mōte in habitu gloriosо petro iacobo ⁊ ioanni: ⁊ tñ corp⁹ suū nōdum erat glorificatū sed gliosum. Jte qñ tā post resurrectionē suā corp⁹ suū erat veraciter gliosum. nīquā ampliā habitū gloie dimisurū nisi homin⁹ peregrinis eūtib⁹ in emaus se oīdit sub habitu peregrini ⁊ magdalene sub habitu ortolani. Sicut igitur rōnabilib⁹ causis talē tūc ⁊ taliter se oīdit ⁊ sub hitu gloriosо qñ gestabat fic eriaz in eucharistia. Rōnes vero ⁊ cās q: sacie note sūt omitto cā breuitatis. In nālib⁹ enī filia videm⁹. Multa. n. apparēt aliter q̄ sint. Dol. enī apparet q̄si cubita lis rotūditatis q̄nis vltra modū q̄titatē seu rotūditatē illā excedit. Aliq̄n etiā apparet rubeus vt sanguine aut pallid⁹ aut esse alteri⁹ q̄litatis q̄uis in se nullo mō recipiat peregrinas impīssiōes. Jte bacul⁹ apparet curu⁹ seu fract⁹ in aqua currente. q̄nis in veritate sit integer ⁊ rect⁹. Jte multis tā infirmis q̄s sanis ⁊ aliquē palatin ⁊ lingue passio q̄qz dulcia videt amare ⁊ multis ecōtrario. Nō est q̄ insolitū si in sacro supdicto sit aliud in veritate ⁊ aliud videat. Nec tñ i hoc falsitas est vllaz: illa accīntia q̄ apparēt ibi q̄s vt pdictū est velut ⁊ tegūt nō afficiūt corp⁹ xpi. Illa. n. accīntia q̄ primo inerāt substātie panis post ꝓsecrationē nō insunt corpori xpi: q̄ sūt ibi sine subiecto alicui⁹ substātie. Vnū ē est miraculū ⁊ pter ordinē nālē q̄ q̄titas q̄ prius erat in sba seu i mā panis post sacri ꝓsecrationem remanet absq; sba. Alia vo accīntia q̄ ipi panis erāt mediāte q̄titate mō insunt q̄titati sicut prius. Vni ⁊ dimēsiones ⁊ albedo ⁊ sapor ⁊ figura ⁊ alia fillia accīntia sunt ibi sine primo subiecto. i. sine sba sed nō sūt sine subiecto primo: q: modo ipsi q̄titati sicut prius insūt. Et q̄nis hoc miraculū sit ⁊ supra naturā. nō tñ est cōtra intellectuz. Quia dicit beatus Hylari⁹. Deus pōt diuidere per effectū q̄quid possim⁹ per intellectū. Jte si malefici pūt res aliter ⁊ aliud q̄s sint vtputa de fuluca trabez vel serpentē per sua mendosa prestigia facere apparere non est mirandū seu diserendū si deus per sua vera miracula faciat talia ⁊ maiora non ad delusionē vel decepcionē hoīum sed ad salutē Status enim sub quo sum⁹ hoc requirit. Dyb fi de enī nō viuim⁹. ⁊ ambulam⁹ p fidē. fides aūt ex aug. ē credere q̄ tu vides. Et ex aplo ad heb. fides ē spanday sba rez argumētū nō apparētiū Sacramētoꝝ etiā nā hoc requirit vt videlicez: q: sua signa aliud int⁹ cōtineāt vel significēt ⁊ aliud exteri⁹ videātur sicuti circul⁹ quidem signum est

significat tñ vinum: ⁊ sicut dicit Hugo de sancto vic. Sacrm est mãle elemẽtum extrinsec⁹ oculis suppositũ ex institutione significans ex similitudi ne repsentãs et sanctificatõe gr̃am invisibilem cõtinens. Est ergo convenies fidei nostre ⁊ dignitati ipius sacramẽti q̃ aliud sit ⁊ aliud significare videatur.

Quarto respectu p̃dicamẽti relatõis creditur

¶ fides nostra ⁊ sancta eccl̃a catholica q̃ ꝑ verbis ꝓsecratõis vnica voce põt consecrari vna hostia vl plures in numero ẽ̃tocunq;. Ex verbis.n. fm virtutẽ n̄re olim nã ꝓstitum sit rõ ⁊ terminꝰ magnitudinis et augmẽti fm q̃ ait pbs in li. de aĩa. in hoc tñ sacrõ: q̃ nõ nã sed dei potentia operat nõ est limitata ad aliquã certam mãe ẽ̃titatem sed vnico solo verbo ⁊ actu põt ꝓsecrari totꝰ panis triticeus de mũdo ⁊ totũ vinũ: dũ mõ sacerdos illã p̃cipaliter ⁊ visibiliter aĩ faciem suam hĩer̃ita q̃ posset vere tanq̃ ꝑsona demonstrare. Vnde ẽ tñ q̃ aliq doctores sũmi et maximi scripserit ⁊ docuerit q̃ si sacrdos ie cẽdẽt ꝓsecrare iret p oẽs plateas vbi pãis vẽdit ⁊ p oĩa cellaria vbi vina vẽdunt ⁊ ꝑferret vba ꝓsecratõis sup panẽ ⁊ sup vinũ: ẽt si m̃ nulla eẽt necessitas vl veritas sed solũ ꝫ faceret inludibriũ ⁊ in obꝓbriũ ihesu x̃pi nihilominꝰ totũ vere eẽt ꝓsecratum: eo q̃ ibi ocurrunt quattuor necessaria in quolibet sacrõ. s. debit⁹ minister debita mã: debita forma vbor̃ ⁊ intẽtio ꝓsecrãt. Alij aũt dicũt q̃ in tali casu talis sacerdos minime ꝓsecraret: q̃ nõ solũ ꝫ sacris requirit vl est necessaria intẽtio miltrãt: vt. s. intendat facere quod eccl̃a intẽdit vl facit. ꝫ etiaꝫ intẽtio sacrm instituent. i. x̃pi qui nõ intẽdit q̃ ad talẽ vsum tanto aliqs ludibrio celebret aut ꝓsecretur tam nobile sacrm. Successiue aũt de hijs opinionẽ teneat: in hoc tñ ꝓcordant ẽ̃tum ad potẽtiaꝫ ⁊ respectum dei ⁊ sacerdot: q̃ panis iste: sive sit modic⁹ sive mult⁹ vnico verbo cõuertit in corꝓs x̃pi ⁊ q̃ nequaq̃ in minori min⁹ẽ in maiori mai⁹ sed par ⁊ pariter in vtroq;. Qui⁹ memoriale miraculum ⁊ exemplũ habem⁹ in sancta scriptura de manna: quod corꝓs x̃pi figurabat de quo legit Exo. 16. Et collegerunt alij plus alij min⁹ ⁊ mensi sunt ad mẽsuram gomor: nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minus pauerit repit minꝰ: sed singuli tanta illud q̃ edere poterant ꝑgenerunt.

Quinto respectu p̃dicamẽti actiõis creditur

¶ fides catholica q̃ corꝓs x̃pi est cib⁹ mẽ tis nõ ventris aie nõ corꝓtis: vñ in hoc tria sine corꝓe ⁊ sine sño nutrit vere corꝓ⁹: ⁊ corroborat: ponerẽt in sacrificio de pane ⁊ multũ ꝺ vino post ꝓsecrõem panis ⁊ vini in corꝓs ⁊ sanguinem x̃pi illa accidẽtia sumpta ab hoste ip̃m alterarent ⁊ nutrirẽt: ac si sba panis ⁊ vini vbi verabiter eẽt: corꝓs aũt x̃pi nutrit ⁊ reficit aiam: q̃ ad hoc est illud sacrm sp̃aliter institutũ. Deus aũt instituit vnum qõ nos ineẽ gratie generaret: vt baptismũ ⁊ aliud p qõ nos in gr̃a regenerationis roboraret: vt sacrm confirmatõis: ⁊ tertiuꝫ p qõ roborat⁹ nutrir̃et in gr̃a ⁊ augmẽtaret vt sacrm eucharistie: sicut.n. in corꝓre humano calor nãlis ꝑsumeret humidũ radicale: nisi poꝰ⁹ cib⁹ extrinsecus sumeret: ⁊ p cibuꝫ extrinsec⁹ sumptũ ꝓseruatur nãe necessariũ ⁊ dẽperditum restauraf: q̃ aliter vita in hoie nõ duraret: ita sp̃aliter ad vite gr̃am ꝓseruandã ⁊ augmẽtandã cib⁹ sp̃alis necessarius exstit nobis. Ẽ ⁊ius.n. vicioꝝ ⁊ concupiscentie carnalis ⁊ distractiõis ⁊ granamia mãdi ⁊ infestatiões spũm maligno⁹: ita agunt quotidie ꝫ humorẽ nostre deuotiõis: ⁊ ita impugnãt aiaꝫ nostrã q̃ ipa debilitaret⁹ et deficeret nisi isto ꝑdicto viatico sumeret ⁊ cibum acciperet sp̃ualem. Corꝓs aũt x̃pi ꝑ excellẽtiam sanctitatis ⁊ puritat⁹: ⁊ ꝑter vnitatẽ diuinitat⁹: ita ẽ sp̃uale: q̃ in ipo ꝑfectissime ocurrũt ⁊ ꝓueniunt rõ cibi ꝑter corꝓalitatẽ: ⁊ rõ sp̃us ꝑter sanctitatẽ ⁊ puritatẽ ⁊ vnitatem diuinitat⁹: ⁊ rõ placuit deo p ralẽ cibũ corꝓalẽ reducere hoiem ad sp̃ualem ꝓfectuꝫ ⁊ ꝓmariã puritatẽ ⁊ finalẽ sanctitatem vt motho ꝑti tribueret medicinã ꝓgruentes. Rõ.n. eccidit a vita beata p cibum corꝓalẽ a deo vetitum ⁊ ab hoie vsurpatũ ꝺ diabolo stiggerente: ⁊ rõ ꝓuenit⁹ restituit: vt similia similibus ⁊ ꝓria cõtrarijs curarentur: q̃. s. homo reduceret ad vitã a qua ecciderat ꝑ cibum similer corꝓalẽ a deo ꝑstitũ ⁊ ab homine sumptũ ipo dei filio ministrãte ⁊ impẽte. De effectu aũt huius cibi ⁊ de actione dicit beat⁹ Bernardus. Corꝓus x̃pi egrotis est medicina: peregrinãtibus dieta: debiles ꝓfotat: valẽtes delectat: ligatos sanat: sanitatẽ seruat: sic bõ mãsuetos: ad cõceptionẽ patiẽtiã: ad laborẽ fortitudinem: ardẽtes ad amorẽ: fugatiuꝫ: ad castitatẽ: ꝓiectos ad obedientiaꝫ: devotos ad gratiarũ actionẽ. Vnde ꝑ exemplum habem⁹ memoriale in scriptura. 3. Reg. 19. Vbi dicit q̃ angelus domini ministrauerat Helie subcinericium panem de quo comedit Deut 8 ⁊ ambulauit in fortitudine illius. 40. diebus ⁊. 40. noctibus ⁊c. Si bene attendatur illa hystoria. Helyas timore Jezabel tunc fugiebat ⁊ erat debilitatus: ⁊ contractus corde: ira q̃ petiit animẽ suã: vt moreretur. Sed postq̃ de illo pane bis comedit scilicet sacramentaliter ⁊ realiter seu spiritualiter: vel bis comedit quia sacramentum illud bis sumitur: dum sub duplici sp̃e consecrat: effectus aũt est fortis ita q̃ in fortitudine illius ambulauit quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus. i. toto tpe huius seculi quod p

quadragenariũ numerũ designatur ⁊ ꝓuenit⁹ huiusmodi cibi fortitudine vsq̃ ad montẽ dei oreb In natura quoq; satis simile est q̃ cibus pure corꝓoralis non solũ nutrit ⁊ cõfortat corꝓ⁹ sed etiam aiam ip̃am alterat ⁊ delectat corꝓore mediãte. ꝓpter quod in ꝑo. dicit. Panis cor hoĩs firmat ⁊ vinum ⁊c. Oleo aũt. i. sanctissimus gr̃a que l isto cibo cõfertur tota facies hois exhilarat. Jterũ est aliud mirabile in isto sacrõ respiciẽs p̃dicamẽ tũ actionis. q̃ ẽ̃tus sit cibus salutis ⁊ vite cibus angelic⁹ ⁊ diuin⁹, nihilominꝰ indigne sumẽtibus cib⁹ iudicij ⁊ mortis est. Quia fm aplm ad corin. xi. Qui mãducat ⁊ bibit indigne iudiciũ sibi mãducat ⁊ bibit ⁊c. Et de hoc habem⁹ exemplũ memoriale in sacra scriptura. Jo. vi. Ubi dicit de iudea ꝓditore q̃ post bucceliã panis introuit in eũ sathanas. Hoc etiã sint figuratiue tertio regũ vbi dicit. q̃ ozias rex peussus est lepra. q̃ sacrificium ⁊ occisus q̃ indigne fuit ausus attingere archã dei tidie in natura videlicet q̃ hoĩ febricitãti multotiens panis ⁊ vinũ est eã mortis qui sanis ꝓficit ad salutẽ. Fructꝰ aũt arboris q̃ẽ adam ⁊ eua fuerũt oino in se san⁹ ⁊ bon⁹ erat ⁊ tñ ꝑter inobedientiam sumẽtib⁹ fuit eã mortis. Ita de sacramẽto eucharistie dici põt. Sicut enĩ cib⁹ seu medicina corꝓalis mortuis nullo mõ ꝓsunt ⁊ olim ille in qua medicinãlis ad ipi⁹ gratie cõservationẽ filiantur peccatis venialibus infirmatis ⁊ huis qui ex mortalib⁹ resurgẽtes sunt adhuc debiles ⁊ infirmi, mortuis aũt in peccato mortali actu vel ꝓposito existẽtib⁹ nullo modo ꝓdest imo potiꝰ obest. Et talis sũptio vere non medicina: sed insania iudicanda est. Et ratiõe sumẽtib⁹ accidũt multa mamenta cor corꝓalia ipi⁹ in laqueũ ⁊ in retributiones ⁊ in scandalũ. Obscurẽtur oculi eor ne videant, ⁊ dorsum eor̃ semp incurua, fiat habitatio eor deserta ⁊ in tabernaculis eor nõ sit qui inhabitet. Et unde sup eos iram tuã ⁊ furor ire tue cõprehendat eos. Ubi q̃ẽ tu pessilli ꝓcem sint ⁊ sup dolorẽ vulnerũ meor addiderũt. Appone iniquitatẽ sup iniquitatẽ eor. ⁊ nõ intrent in iusticia tua. Deleant⁹ de libro viuentiũ ⁊ cũ iustis non scribantur ⁊c.

Sexto respectu p̃dicamẽti passionis in sacramẽto mirabiliter ꝓficat q̃ sancti ꝓcessores nr̃i in tres ꝓces bostiã frangi cõsecratã. ad significãdũ sp̃aliter triplicẽ fractura seu lacerationẽ ⁊ vulnerationẽ factã in corꝓre x̃pi i cruce. ꝑ. s. ꝑdis⁹ manib⁹ ⁊ latere. vl ꝑter tres status x̃pi. s. qui fuit aliqñ mortalis, aliqñ mortuus, aliqñ immortalis. Vel ꝑter tres naturas vel substãtias in vna ꝑsona. s. diuinitatis aie ⁊ corꝓis. Vel etiã ꝑter fidem ⁊ testimoniũ beatissime trinitatis. i. triũ ꝑsonarũ in vnius ẽ̃tie vnitate. Quãuis enĩ sic frangat hostia illa in tres ꝓces si etiam plures ẽẽnt sine pauciores nihilominꝰ dñi corꝓus x̃pi remanet integrũ: illesũ: q̃ illa fractura nõ affuit nec attingit ip̃m corꝓ⁹ x̃pi: sed est triũ in ẽ̃titate extensiua sib qua aũ ꝓuersionẽ fuit panis ⁊ q̃ post ꝓsecrationẽ corꝓus x̃pi velabat. Et tñ in ꝓfessione berengarij ⁊ in quibusdã dictis scõz corꝓ⁹ x̃pi dicitur a fideli ⁊ frangi dentib⁹, videlicet q̃ illa ẽ̃titas vere frangit ⁊ vere dent⁹ atteritur sub qua est in oi ꝓce ⁊ post fractura veraciter ⁊ substãtialiter corꝓ⁹ x̃pi. Et exemplũ aũt hui⁹ memoriale seu figura habet Gen. xxii. ca. Abrahã enĩ volente immolare filiũ: ligato ꝓsito sup altare filio suo ysaac, nõ ysaac sed aries immolat. q̃ ipe in ara crucis etiam ꝓsatus, aries. i. ei⁹ caro ꝑ sacrificiũ passiõis immolat sed filij⁹ abrahe. i. ipe inq̃tũ deus illesus ⁊ ĩpassibilis ꝓcerat. Eo quoq; mõ in fractiõe hostie nec frangit ipsa substãtia corꝓis nec ip̃m corꝓus. sed tñ ẽ̃titas dimẽsiua que ai ꝓsecrationẽ inerat ipsi pani. In natura quoq; habem⁹ exẽplũ in speculo q̃ si frangit nõ ibi frangit imago vel species q̃ in speculo relucebat. sed in qualibet ꝓte fracti speculi adhuc resilet imago sicut ẽ corꝓor x̃pi supius ostium est. Simile quodãmodo est alabastus ãnulosus in quib⁹ integra est vna sola ala sensibilis. sed si diuidant⁹ tot ꝑ diuisionẽ sunt anime quot ꝓces sicut docet ꝓbs scõs de aĩa. In homine etiã q̃ fracto vel inciso mẽbro de corꝓe hominis non ꝑter hoc aia rõnalis frangi vel mẽdi dicitur, sed integra ⁊ incorrũptibilis ꝓcerat. Similiter ⁊ hostia fracta vel incisa corꝓ⁹ x̃pi q̃ẽ nõ est incorrũptibile ⁊ impassibile semp integrũ ꝑmanet ⁊ illesum ⁊ tñ in qualibet ꝓte sensibili dicte fracture ip̃m corꝓ⁹ x̃pi totũ est ꝓfectus sicut in tota hostia ꝓius erat. Quia sicut aia rõnalis tota est in toto corꝓe ⁊ tota in qualibet eius ꝓte. vt dicit aug. ita dicunt alij doctores q̃ corꝓ⁹ x̃pi in hostia integra est totum ⁊ sub q̃libet eius ꝓte totum. Dicit enĩ sub qualibet ꝓte sensibilis carnis saluatur tota ẽ̃tia carnis. ⁊ sicut quelibꝫ ꝑs panis est panis ⁊ quelibet ꝑs vini est vinũ sicut ⁊ ipũ totum. ita dicũt q̃ quelibet ꝑs corꝓis x̃pi vel x̃pi hostie est totũ corꝓ⁹ x̃pi ⁊ sub qualibet ꝓte sensibili hostie seruatur ꝓcte tota ẽ̃tia x̃pi. non tamẽ ꝑter hoc debet dici infinities ibi esse. Quia licet ꝑtitiõ sit diuisibile in infinita sẽm ꝓces aliquotas, non tamẽ sẽm ꝓces ẽ̃tiales in quib⁹ cõsecuari potest rõ speciei. Caro enĩ ẽm ꝑhm in libro de aĩa bene põt diuidi in ꝓces ita minutas. q̃ in eis non remaneret ratio carnis. Et panis ⁊ vinũ silr. ⁊ sib talib⁹ gtib⁹ corꝓ⁹ x̃pi nõ remanet sub

significat ñ vinum: ⁊ sicut dicit Hugo de sancto vic. Sacrm est visibile elementum extrinsece oblationi appositū ex institutione significans ⁊ tūsmodi ne reprehensibile ex sanctificatione gratiam invisibilem dominus. Est ergo communis fidei nostre ⁊ dignitatis ipsius sacrmēti q aliud sit ⁊ aliud significare videatur.

Quarto respectu p̄dicamēti relationis creditur fides nostra ⁊ sancta eccl̄a catholica q ¶ Dñs sacrandus vnica voce p̄ consecrari vna hostia vt placuit in numero ꝓtocuncq. Cum.n. frm virtutē nāe olim nā pānis sit rō ⁊ terminꝰ magnitudinis et augmēti frm q ait pbs in li. de aīa. in hoc tñ sacrēto nō nā sed dei potentia operat nō est limitata ad aliquā certam māē ꝓportionem sed vnico solo vbo ⁊ actu pōt ꝓsecrari tot pānis tritici⁹ de mūdo ⁊ totū vinū: dū mō sacerdos alia principaliter ⁊ visibiliter ad faciem suam hēc tria q̄ possit vere tanq̄ pānia demonstrare. Vnde ē dñs q̄ aliq doctores sūmi et maximi scripsēr ⁊ docuerūt q si fidēles ite rēdēt ꝓsecrare iret p oēs plateas vbi pānis vēdit ⁊ p oia cellaria vbi vina vēdunt ⁊ ꝓferret vba ꝓsecrādis sup pānē ⁊ sup vinū: ēt si in ꝥ nulla ēet necessitas vt veritas sed solū ꝥ faceret in indiviū ⁊ in obprobriū thesu xp̄i nihilominꝰ totū vere ēet ꝓsecratum: eo q ibi ocurrunt quattuor: necessaria in quolibet sacro. s. debit⁹ minister debita mā: debita forma vbōrū ⁊ intēto ꝓsecrandi. Illi aūt dicūt q in tali casu talis sacerdos minime ꝓsecraret: q: nō solū i sacris requirit vt sit necessaria intētio ministrantis: vt. s. vendat facere quod eccl̄a intēdit vt facit: ſz etiaz ineptio sacrm instituentis. i. xp̄i qui nō intēdit q ad talē vsum tanto taliq; ludibrio celebrēt aut ꝓficiatur tam nobile sacrm. Succūq aūt de hijs opinio teneat: in hoc tñ ꝓcordant ꝑtum ad potētiaz ⁊ respectum dei ⁊ sacerdotis: q: panis iste: sive sit modic⁹ sive mult⁹ vnico verbo cōvertit in corpꝰ xp̄i: ⁊ q nequaq; in minori min⁹ ⁊ in maiori mai⁹ sed par ⁊ pariter in vtroq. Cui⁹ memoriale miraculum ⁊ exemplū habem⁹ in sancta scriptura de manna: quod corpꝰ xp̄i figurabat de quo legit Exo. 16. Et collegerunt alij plus alij min⁹ ⁊ mensi sunt ad mēsuram gomor: nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minus paucit repit minus: ſz singuli iuxta illud qđ edere poterant ꝓgrecauerunt.

Quinto respectu p̄dicamēti actionis creditur fides catholica q corpus xp̄i est cib⁹ mētis nō ventris aīe nō corporis: vñ in hoc ¶ ocurrūt duo mirabilia ꝑ vsum nāe vz q̄ accidentia sine corpe ⁊ sine ſbo nutriūt vere corpꝰ: ⁊ corpus verū nutrit ⁊ reficit spūs. Constat.n. q si hō malesū poneret in sacrificio de pane ⁊ multū ꝑ vino post ꝓsecrationē panis ⁊ vini in corpus ⁊ sanguinem xp̄i illa accidētia sumpta ab hoīe ipm alterarent ⁊ nutrirēt: ac ſ ſba panis ⁊ vini vbi verarer ēt: corpus aūt xp̄i nutrit ⁊ reficit aiam: q ad hoc est ritus sacrm spūaliter instituta. Deus aūt ꝓstituit vnum q̄ nos inesse gratie generaret: vt baptismū ⁊ aliud p q̄ nos in gra regenerationis roboraret: vt sacrm confirmatōis: tertius p q̄ roboratos nutriret in gra ⁊ augmētaret vt sacrum eucharistie: sicut.n. in corpore humano calor nāls assumeret humidū radicale: nisi poni⁹ ⁊ cib⁹ extrinsecus sumeret: ⁊ p duas extrinsecas sumptiones seruaturr nāe necessariū ⁊ dēpditum restauraret: q: aliter vita in hoīe nō duraret: ita spūaliter ad vite gram conservandā ⁊ augmētandā cib⁹ spūalis necessarius exstitit nobis. Ex huius.n. vicio ⁊ corruptione carnalis ⁊ distractiōis ⁊ granamia mūdi ⁊ infestationes spūum malignoꝝ: ita agunt quotidie ꝑ humore nostre deuotiōis: ⁊ ita impugnāt aias nostrā q ipa debilitaret ⁊ deficeret nisi ibō benedictum viaticū sumeret ⁊ cibum accipet spūalem. Corpus aūt xp̄i ꝓpter excellētiam sanctitatis ⁊ puritatē: ⁊ ꝓpter vnitatē diuinitatis: ita ē spūale: q in tpo ꝓfectissime ꝓcurrūt ⁊ ꝓcurrunt nō cibi ꝓpter corpalitatē: ⁊ nō ꝑ ꝓpter sanctitatē ⁊ puritatē ⁊ vnitatem diuinitatē: ⁊ ideo placuit deo p tale cibū corpale reducere hoīem ad spūalem ꝓfectuz ⁊ ꝓmariā puritatē ⁊ finalē sanctitatem vt morbo peti tribueret medicinā ꝓgnētez. Nā.n. eccidit a vita beata p cibum corpale a deo vetitum ⁊ ab hoīe vsurpatū diabolo suggerente: ⁊ nō ꝓuenient exiliū: vt similia similibus ⁊ ꝓxia cōtrarijs curarentur: q. s. homo reduceret ad vitā a qua ecciderat p cibum similiter corporalē a deo ꝓstitū ⁊ ab homine sumptū ipo dei filio ministrāte ⁊ impante. De effectu aūt huius cibi ⁊ de actione dicit beat⁹ Bernardus. Corpus xp̄i egrotis est medicina: pegrinātibus dieta: debiles ꝓfortat: valētes delectat: ulgores sanat. sanitatē seruat: fit hō mēsurior: ad concepiscētiā patiētior: ad labores feruētior: ardētior ad amorē: largior: ad caritatē: ꝓnior ad obediētiaz: deuotior ad gratiaꝝ actionē. Huius ēt exemplum habem⁹ memoriale in scriptura. 3. Reg. 19. Vbi dicit q angelus domini ministrauerat Helie subcinericium panem de quo comedit Helyas ⁊ ambulauit in fortitudine illius. 40. diebus ⁊. 40. noctibus ⁊c. Si bene attendatur illa hystoria. Helyas timore Jezabel tunc fugiebat ⁊ erat debilitatus: ⁊ confractus corde: ira q petiuit anime sue: vt moreretur. Sed postq de illo pane bis comedit scilicet sacramentaliter ⁊ realiter seu spūaliter: vel bis comedit. quia sacramentum illud bis sumitur: dum sub duplici spē consecrat: effectus aūt est fortis ita q in fortitudine illius ambulauit quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus. i. toto tpe huius seculi quod p

quadragenarij numerꝰ designatur ⁊ ꝓuenit hui⁹ modi cibi fortitudine vsq ad montē dei oreb. Innatura quoq; fatis simile est q cibus pure corporalis non solū nutrit ⁊ cōfortat corpus sed etiam aiam ipam alterat ⁊ delectat corpore mediante. Propter quod in ꝓ. dicit. Panis cor hoīs confirmat ⁊ vinum ⁊c. Dico aūt. i. sanctificato gra que ille cibo cōferitur tota facies hoīs exhilarat. Ires est aliud mirabile in isto sacrō respiciēs ꝓdicamēti actionis. q. Cum sit cibus salutis ⁊ vite cibus angelic⁹ ⁊ diuin⁹, nihilominꝰ indigne sumentibus eis⁹ iudicij ⁊ mortis est. Quia frm apīm ad corin. xi. Qui manducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi manducat ⁊ bibit ⁊c. Et de hoc habem⁹ exemplū memoriale in sacra scriptura. Jo. 13. Vbi dicit de iuda ꝓditore q post buccellā panis introiuit in eum sathanas. Hoc etiā fuit figuratū tertio regū vbi dicit. q. ozias rex peussus est lepra. q: sacrificium obtulit qđ sibi nō licebat. ⁊ ista fuit a deo peussus ⁊ occisus q indigne fuit ausus tangere archā dei vt habet. 2. Reg. 6. Exemplū hui⁹ habem⁹ quotidie in natura videlicet q hoī febricitāti multotiens panis ⁊ vinū est cā mortis qui sanis ꝓficit ad salutē. fruct⁹ aūt arboris que adam ⁊ eua fuerūt olim in se san⁹ ⁊ bon⁹ erat ⁊ tñ ꝓpter inobedientiam sumētib⁹ fuit cā mortis. Ira de sacrāmēto eucharistie dici pōt. Sicut enī cib⁹ seu medicina corpalis mortuis nullo mō ꝓsunt: ⁊ olim ille in san⁹ reputat⁹ est qui hoī mortuo daret cibū aut aliquā medicinā: ita ad ipm gratie cōservationē sibiliter tangendā ꝓdesset quidē infirmis. i. temptatis aut peccatis venialibus infirmatis ⁊ hijs qui ex mortalib⁹ resurgētes sunt adhuc debiles ⁊ infirmi, mortuis aūt in peccato mortali actu vel ꝓposito cuiusl⁹ nullo modo ꝓdest imo pot⁹ obest. Et talis suptio vere non medicina: sed infantia iudicanda est. Et taliter sumētib⁹ accidūt multa mala. que dauid ꝓpheta enumerat in ꝓ. dicēs. Fiat mensa eoꝝ coram ipis in laqueū ⁊ in retributiones ⁊ in scandalū. Obscurētur oculi eoꝝ ne videant. ⁊ dorsum eoꝝ semp incurua. Fiat habitatio eoꝝ deserta ⁊ in tabernaculis eoꝝ nō sit qui inhabitet. Effunde sup eos iram tuā ⁊ furor ire tue cōprehendat eos. Dñs quē tu peussisti ꝓsecuti sunt ⁊ sup dolorē vulnerū meoꝝ addiderūt. Appone iniquitatē sup iniquitatē eoꝝ. ⁊ nō intrent in iudicia tua. Deleant de libro viuentiū ⁊ cū iustis non scribantur ⁊c.

Extro respectu p̄dicamēti passionis in sacramēto mirabiliter ꝓsicat q̄ sancti ꝓes ordinauerūt in tres ꝓes hostiā frangi cōsecratā. ad significādū spūaliter triplicē fracturaꝝ seu lacerationē ⁊ vulnerationē factā in corpe xp̄i ¶ cruce. s. pedū⁹ manū⁹ ⁊ latere. vt ꝓpter tres istius xp̄i. s. qui fuit aliquā mortalis, aliquā mortuus, aliqui Immortalis. Vel ꝓpter tres naturas vel substantias in una ꝓsona. s. divinitatis aie ⁊ corpis. Vel etiā ꝓpter fidem ⁊ testimoniū beatissime trinitatis. i. trū ꝓsonarū in vnius essētie vnitate. Quāuis enī sic frangat hostia illa in tres ꝓes si etiam placeo essent sine ꝓsectiones membrorum tñ corpus xp̄i remanet integrū: illesū: q illa fractura nō afficit nec attingat ipm corpus xp̄i. sed est tñ in figuratiue extrinsecus sub qua ad sacrificiū fuit passio ⁊ q̄ post ꝓsecrationē corpis xp̄i celabat. Et tñ in ꝓfessione berengarii ⁊ in quibusdā dictis sōr. corpus xp̄i dicitur ā teri ⁊ frangi dentib⁹. videlicet q illa figura vere frangit ⁊ vere dent⁹ arteriatur sub qua est in oī ꝓte ⁊ post fractura veraciter ⁊ substantialiter corpus xp̄i. Exemplū aūt hui⁹ memoriale seu figura habet Gen. 22. ca. Abrahā cui volente imolare filiū ligato: posito sup altare filio suo ysaac. nō ysaac sed aries a deo imolat. q: xp̄s in ara crucis clauis ꝓfossus. aries. s. ei⁹ caro ꝑ sacrificiū passionis immolat⁹ est. filius aūt abrahe. i. xp̄s nō tactus dñi illesus et impassibilis pmanet. Eo quoq; mō in fractione hostie nec frangit ipsa substantia corpis nec ipm corpus. sed tñ figurae dimēsiua que ad ꝓsectionē inerat xp̄i pani. In natura quoq; habem⁹ exemplū in speculo qđ si frangat nō idē frangit imago vel species q̄ in speculo relucebat. sed in qualibet ꝓte fracti speculi adhuc resultat imago sicut ē corpore xp̄i supius ostium est. Simile quodāmodo est alalibus animalibus in quib⁹ integra est vna tela alia sensibilis. sed si dividant tot ꝑ divisionē sunt animalia quot ꝓtes sicut docet phs sexto de aīa. In homine etiā q̄ fracto vel inciso nervo de corpe hominis non ꝓpter hoc aia rōnalis frangi vel inciditur. sed integra ⁊ incorruptibilis pmanet. Similiter ⁊ hostia fracta vel incisa corpus xp̄i qđ nūc est incorruptibile ⁊ impassibile sempiternū pmanet ⁊ illesum ⁊ tñ in qualibet ꝓte sensibili dicte fracture ipm corpus xp̄i totū est ꝓsectus sicut in tota hostia prius erat. Quia sicut aia rōnalis tota est in toto corpe ⁊ tota in qualibet eius ꝓte. vt dicit aug. ita dicunt alij doctores q corpus xp̄i in hostia integra est totum ⁊ sub qualibet eius ꝓte totum. Sicut enī sub qualibet ꝓte sensibilis carnis salvatur tota cōtinua carnis. ⁊ sicut quelibꝫ ꝓs panis est panis ⁊ quelibet ꝓs vini est vinū sicut ⁊ ipm totum. ita dicūt q quelibet ꝓs corpus xp̄i vel xp̄i hostie est totū corpus xp̄i ⁊ sub qualibet ꝓte sensibili hostie seruatur ꝓsecte tota cōtinua xp̄i. non tamē ꝓpter hoc debet dici infinitus ibi esse. Quia licz ꝓtinuū sit diuisibile in infinita sēm ꝓtes aliquotas. non tamē sēm ꝓtes cōtinuales in quib⁹ cōsistunt potenti rō speciei. Caro enī sm pbm in libro de aīa bene pōt diuidi in ꝓtes ita mim. tas. q in eis non remaneret ratio carnis. Et panis ⁊ vinū silr. ⁊ sub talib⁹ ꝓtib⁹ corpus xp̄i nō remaneret nisi

videlicet edat ꝓtes ita sensibilee ꝙ in eis panis vini ratio ⁊ ēcūtia posset cōtemari. Quia ñ circa illa vltima diuerse sunt opiniones, ideo ea subtilioꝝ ꝙrendū relinquam". Sē ipm corp⁹ xpi vera ⁊ ab eo iꝑfectissime tractatur inclusione. Posset etiā ipā hostia in tutū poꝛta vel beluꝰ tradi seu ab alia libꝰ comedi ⁊ indigne multis alijs modis tractari. Quāuis ait talia sacrēta grauissime peccent hi corp⁹ xpi per talia nullo mō coinquinat, nec vllam in se efficiāt lesionē, sicut radius solis ꝑ luturū transiens exinde non inficit vel gladijs vulnerat seu quibuslibz aliter. Et in hoc summe dignatio nis diuine ꝓcurat⁹ ⁊ fidei nostre certitudo ⁊ veritas demōstratur. Quia si nō posset vere cōsecrari corp⁹ xpi siue tangi nisi a iustis hoibus: nūq̄ possem⁹ in hoc mundo scire q̄ esset veraciter corp⁹ xpi, sicut de aliquo hoīe in hoc mūdo nō possem⁹ scire certitudinaliter quis esset iustus vel iniust⁹. Sicut ergo xp̄s corꝑaliter se portari permisit a diabolo supra pinaculū templi. Matth. 4. Et a peccatoꝛib⁹ crucifigi ita ⁊ adhuc se pmittit tangi comedi ⁊ contractaria peccatoꝛibus īmūdis.

Et primo respectu ꝑdicantiū q̄ dicit vbi credit fides nostra ꝙ corp⁹ xpi vere est in celo ⁊ vere est in terra in quolibet altari: in quolibet loco vbi est panis triticeus in forma debita per sacerdotē ꝓfectā. In hoc ergo est sūma miraculū ꝙ vnū ⁊ idē corp⁹ numero est in diuersis locis. Nō non solū videt ꝑter ⁊ supra rōnē sed etiā cōtra. q: intelligibile seu possibile non videtur. Unde inter oia mirabilia que fūt in illo sacrāmēto illud videt mirabili⁹ ⁊ difficili⁹ in intellectu ⁊ ad difficultatē facit. Quia dum videm⁹ ꝙ vnū ⁊ idē fm diuersos respect⁹ ⁊ fm diuersa pōt esse in diuersis locis fm quē modū loquit dñs in euāgelio q̄n dicit. vbi est thesaur⁹ tuus. ibi est coꝛ tuū. Et Aug. q̄si dicit verius est alia vbi amat q̄s vbi animat. Et beatus Bernar. de quibusdā dicit ꝙ corꝑa sunt in choꝛo: coꝛde sunt i soꝛo. Aliud est enī esse vere quo alia est in coꝛpe sicut eius ꝑfectio ⁊ forma, ⁊ aliud est esse amoꝛis ⁊ ꝑfectionis quo alia dicit esse vbi amat. Sēm quē modum loquebatur Apls dicens. Nostra ꝙuersatio in celis est. Hoc modo loquēdo saltis posset intelligi. si diceret ꝙ corp⁹ xpi fm esse naturale est in celo. ⁊ fm esse sacrāmētale est in terra. Sz q̄ sēm vnū ⁊ idē esse idem corp⁹ numero sit in diuersis locis hoc videt impossibile oīno cōi legi nature. Et ti nos credim⁹ ⁊ dicim⁹ ꝙ corp⁹ xpi fm esse sacrāmentale est in plurib⁹ ⁊ in diuersis locis: vbicūq̄ scilicet est panis debite ꝓcuratus. Et hoc videt ꝑmi⁹ contra veri coꝛpis rōnez. Sed adhuc pōt dici ꝙ rō quare vnū coꝛp⁹ nō pōt esse in diuersis locis est: q: naturaliter coꝛp⁹ q̄ē in aliquo loco diffinitur ⁊ circūscribit illo loco ⁊ ei cōmēsurat. ita ꝙ totū coꝛp⁹ superficialiter toti loco ⁊ ꝑtes coꝛporis ꝑtib⁹ loci cōmēsurāt. ita ꝙ singule ꝑtes locāti singulis ꝑtibus loci assignātur. Et hoc modo coꝛpus xpi est in pyxide vel in hostia. nō ti est ibi localiter eo modo quo supꝛadictū est. i. fm ꝓditionē ⁊ ꝓnē furationē locati ⁊ loci. Vñ coꝛp⁹ xpi q̄uis sit in loco nō ti est ibi sub ꝑꝑijs dimēsionib⁹ nec sub ꝑꝑijs ẽntate. sed sub ẽntate ⁊ dimēsionib⁹ subq̄ bus fuit panis. Unde in alijs coꝛpib⁹ que naturaliter ⁊ cōuēter sunt in loco. ita est ꝙ coꝛporalitas est in loco mediāte ꝑꝑia ẽntate. Cū ꝑꝑie ⁊ ꝓprie aliter esse in loco conueniat coꝛ ẽntati que loco cōmēsuratur. sed subtilitie cōuenit ex cōsequenti. Sed in coꝛpe xpi sub sacrāmēto est econuerso. quia ipm est in loco mediāte ẽntate que prius inerat pani. Et q̄uis ibi sit vera ⁊ ꝑꝑia ẽntas coꝛporis xpi tñ hoc est ex substātia cōsequēter mediāte ꝙ sine ꝑꝑia ẽntate subsistere non pōt. Et hec est ratio quare potest eē in diuersis locis sicut supra de alia oīsum est. Quia enī aia in diuisibil est nec habet in se ẽntatē molis nec ẽntatē extēsiuā si eēt in coꝛpe sicut locatū in loco oporteret ꝙ eēt in aliqua ꝑte coꝛporis indiuisibiliter seu minima ⁊ nō in alijs ꝑtibus. Sed q: non est ibi sicut locatū in loco ꝙ sicut act⁹ ⁊ ꝑfectio seu forma: ⁊ ideo est tota in toto ⁊ tota in qualibet ꝑte eius. Similiter dico ꝙ xp̄s totus est non solū in qualibet hostia. sed etiā in qualibz ꝑte sensibili cuiuslibet hostie q̄ē nullo mō posset si oīno esset ibi sicut locatū in loco, ⁊ nihilomin⁹ est ibi veriss̄me ⁊ subtiliter totū coꝛpus xpi īmolatuz in cruce sicut veriss̄me alia est tota in toto coꝛpe ⁊ in qualibet ei⁹ ꝑte. Nō aūt credo ꝙ in scriptura vel in natura huic aliqd bene valeat assimilari. Sed interdū ꝓsicut ponit exēplū de verbo vocali q̄ ab oꝛe loquētis vnū ⁊ solū ꝓcedēs ad aures oīum audientiū deferatur vbicūq̄ fuerint audiētes ⁊ nihilomin⁹ idē remaneat in coꝛde ꝑferēs. Ita coꝛp⁹ xpi semp manet i celo ⁊ tri veraciter i altari ⁊ in oꝛe oīs sumēte vere existit. Ad q̄ melio⁹ declarādū faciunt alię adaptationē ꝙm diffinitionē de verbo quā ponit augustin⁹ tertio de trinitate. Est enī sicut ibidē dicit verbū coꝛdis q̄ mēte ꝓcipit, ⁊ est verbū oris q̄ aure ꝓcipit. ⁊ est verbū nut⁹ q̄ oculo cognoscit. ⁊ est verbū scriptū q̄ i cartha legit. Primū ē verbū hois ad seipm. sēm est vni⁹ hois ad alterum ꝓtem. tertiū est similiter ad aliū ꝓtem, quartū est vni⁹ hois ad alium absentem loco vel tempoꝛe vel vtroq̄. Et subdit ibi augustin. q̄ cogitatio hominis in coꝛde formata que dicit concept⁹ mentis est verbum coꝛdis quod neq̄ grecum neq̄ latinū neq̄ cuiuscūq̄ alterius linguę est. Et addit ꝙ eis est: q: naturaliter coꝛp⁹ q̄ē in aliquo loco diffinitur ⁊ circūscribit illo loco ⁊ ei cōmēsurat. ita ꝙ totū coꝛp⁹ superficialiter toti loco ⁊ ꝑtes coꝛporis ꝑtib⁹ loci cōmēsurāt. ita ꝙ singule ꝑtes locāti singulis ꝑtibus loci assignātur. Et hoc modo coꝛpus xpi est in pyxide vel in hostia. nō ti est ibi localiter eo modo quo supꝛadictū est. i. fm ꝓditionē ⁊ ꝓnē furationē locati ⁊ loci. Vñ coꝛp⁹ xpi q̄uis sit in loco nō ti est ibi sub ꝑꝑijs dimēsionib⁹ nec sub ꝑꝑia ẽntate. sed sub ẽntate ⁊ dimēsionib⁹ subq̄ bus fuit panis. Unde in alijs coꝛpib⁹ que naturaliter ⁊ cōuēter sunt in loco. ita est ꝙ coꝛporalitas est in loco mediāte ꝑꝑia ẽntate. Cū ꝑꝑie ⁊ ꝓprie aliter esse in loco conueniat coꝛ ẽntati que loco cōmēsuratur. sed subtilitie cōuenit ex cōsequenti. Sed in coꝛpe xpi sub sacrāmēto est econuerso. quia ipm est in loco mediāte ẽntate que prius inerat pani. Et q̄uis ibi sit vera ⁊ ꝑꝑia ẽntas coꝛporis xpi tñ hoc est ex substātia cōsequēter mediāte ꝙ sine ꝑꝑia ẽntate subsistere non pōt. Et hec est ratio quare potest eē in diuersis locis sicut supra de alia oīsum est. Quia enī aia in diuisibil est nec habet in se ẽntatē molis nec ẽntatē extēsiuā si eēt in coꝛpe sicut locatū in loco oporteret ꝙ eēt in aliqua ꝑte coꝛporis indiuisibiliter seu minima ⁊ nō in alijs ꝑtibus. Sed q: non est ibi sicut locatū in loco ꝙ sicut act⁹ ⁊ ꝑfectio seu forma: ⁊ ideo est tota in toto ⁊ tota in qualibet ꝑte eius. Similiter dico ꝙ xp̄s totus est non solū in qualibet hostia. sed etiā in qualibz ꝑte sensibili cuiuslibet hostie q̄ē nullo mō posset si oīno esset ibi sicut locatū in loco, ⁊ nihilomin⁹ est ibi veriss̄me ⁊ subtiliter totū coꝛpus xpi īmolatuz in cruce sicut veriss̄me alia est tota in toto coꝛpe ⁊ in qualibet ei⁹ ꝑte. Nō aūt credo ꝙ in scriptura vel in natura huic aliqd bene valeat assimilari. Sed interdū ꝓsicut ponit exēplū de verbo vocali q̄ ab oꝛe loquētis vnū ⁊ solū ꝓcedēs ad aures oīum audientiū deferatur vbicūq̄ fuerint audiētes ⁊ nihilomin⁹ idē remaneat in coꝛde ꝑferēs. Ita coꝛp⁹ xpi semp manet i celo ⁊ tri veraciter i altari ⁊ in oꝛe oīs sumēte vere existit. Ad q̄ melio⁹ declarādū faciunt alię adaptationē ꝙm diffinitionē de verbo quā ponit augustin⁹ tertio de trinitate. Est enī sicut ibidē dicit verbū coꝛdis q̄ mēte ꝓcipit, ⁊ est verbū oris q̄ aure ꝓcipit. ⁊ est verbū nut⁹ q̄ oculo cognoscit. ⁊ est verbū scriptū q̄ i cartha legit. Primū ē verbū hois ad seipm. sēm est vni⁹ hois ad alterum ꝓtem. tertiū est similiter ad aliū ꝓtem, quartū est vni⁹ hois ad alium absentem loco vel tempoꝛe vel vtroq̄. Et subdit ibi augustin. q̄ cogitatio hominis in coꝛde formata que dicit concept⁹ mentis est verbum coꝛdis quod neq̄ grecum neq̄ latinū neq̄ cuiuscūq̄ alterius linguę est. Et addit ꝙ

verbum quod foris sit. idest quod foris sonat est signum verbi quod intus latet cui magis cōpetit nomen verbi. Unde quod oꝛe carnis ꝑfert vox est verbi. Et docet ibi dict⁹ Aug. ꝙ verbū coꝛdis assimilatur filio dei in fim patris. verbū aūt oris vel vocis assimilatur filio incarnato. Unde subdit aug. sicut ergo verbū nostrū vox quodāmodo fit assumēdo eaz in qua manifestat sensib⁹ hominū. Et sicut verbi nostri vox quidē fit seu mutat in vocē. ita verbū dei factū ē caro sed absit ꝙ mutetur in carnē. Sēm ergo ꝑdicta distinguit ꝙ filius dei genitus a patre ⁊ a patre nūq̄ decedens est sicut verbū coꝛdis in mente semp existens. Sz ipse idem dei filius "caro factus" est sicut verbum in pelle vel cartha scriptū. Ipse quoq̄ idem est sub sacrāmēto sicut verbū in voce plurū. Primo aūt mō verbū siue dei filius est vbiq̄ sicut ipse pater cū quo ⁊ in quo semp est tam ipse filius ꝙ ipse spūssanct⁹. Secūdo mō verbū dei siue dei filij ꝑꝑie est in celo vbi ad dexterā dei patris ⁊ in vnico solo loco est ibi mō sēm esse naturale sicut verbum in charta scriptū non pōt esse nisi in vno loco scilicet vbi est cartha in qua scriptū est. Tertio modo dei pōt ꝙ est verbū siue filius dei sub sacrāmēto vide licet in plurib⁹ locis. vbicūq̄ videlicet est iste panis cōsecrat⁹: sicut vox est in aure oīum audiētiuz Et sicut vnū ⁊ idē verbū habet ituz triplicē actū tripliciter sic acceptū. ita per supꝛascriptā similitudinē dici pōt de domino nostro iesu xpo. Ista tñ similitudo nō est oīno ꝑpria. sed dissimilis est in multis. Adhuc tamē a doctoꝛib⁹ solet vna quedā talis rō assignari. Omne cōpositū sapit naturam suoꝝ cōponentiū: ⁊ habet quodāmō naturā medij ex ꝓpōnētū extremoꝝ. Sicut videm⁹ in vino aq̄ mixto. q: nō est ita sicut aqua nec est ita fortis sicut purum vinū: sed habet quēdam vigoꝛez in medio vtriusq̄. Sic est i ꝓpōsito ⁊ quodāmodo dici potest. Quāuis enī xp̄s nō est dicēd⁹ cōpositꝰ ex diuinitate ⁊ humanitate tamē per assumptionē humanitatis ⁊ per vnionē ipsius filij dei cuz hoīe sunt due nature in vna ꝑsona diuina sicut ꝑ cōpositionez anime ⁊ coꝛporis sunt due nature scilicet coꝛporalis ⁊ spiritualis in vero homine. Unde i symbolo athanasij dicitur. Sicut aima rōnalis ⁊ caro vn⁹ est homo ita deus ⁊ homo vn⁹ est xp̄s. Filius ergo dei in ẽntum pur⁹ est homo ⁊ ver⁹ deus ē vbiq̄ sine dubio, in ẽntum est caro est solū in vno loco, sed in ẽntū est deus ⁊ homo tenet medium locum vtriusq̄ esse. i. in plurib⁹ locis. Et hui⁹ ratio ẽntus ꝓsita est a doctoꝛib⁹ magnis ⁊ licet vez eō eludat: potius ni quedā adaptatio ꝙ similitudo dici debet. Aliqn enī ponūt exēplū in luce solari que cum vnica sit in toto mūdo ab vno. i. sole ꝓcedēs, in plurib⁹ tñ locis ⁊ vbiq̄ quodāmō incoꝛrupta est. In vitro relucet ex quo sequit sepe radi

verbum quod foris sit. idest quod foris sonat est signum verbi quod intus latet cui magis cōpetit nomen verbi. Unde quod oꝛe carnis ꝑfert vox est verbi. Et docet ibi dict⁹ Aug. ꝙ verbū coꝛdis assimilatur filio dei in fim patris. verbū aūt oris vel vocis assimilatur filio incarnato. Unde subdit aug. sicut ergo verbū nostrū vox quodāmodo fit assumēdo eaz in qua manifestat sensib⁹ hominū. Et sicut verbi nostri vox quidē fit seu mutat in vocē. ita verbū dei factū ē caro sed absit ꝙ mutetur in carnē. Sēm ergo ꝑdicta distinguit ꝙ filius dei genitus a patre ⁊ a patre nūq̄ decedens est sicut verbū coꝛdis in mente semp existens. Sz ipse idem dei filius "caro factus" est sicut verbum in pelle vel cartha scriptū. Ipse quoq̄ idem est sub sacrāmēto sicut verbū in voce plurū. Primo aūt mō verbū siue dei filius est vbiq̄ sicut ipse pater cū quo ⁊ in quo semp est tam ipse filius ꝙ ipse spūssanct⁹. Secūdo mō verbū dei siue dei filij ꝑꝑie est in celo vbi ad dexterā dei patris ⁊ in vnico solo loco est ibi mō sēm esse naturale sicut verbum in charta scriptū non pōt esse nisi in vno loco scilicet vbi est cartha in qua scriptū est. Tertio modo dei pōt ꝙ est verbū siue filius dei sub sacrāmēto videlicet in plurib⁹ locis. vbicūq̄ videlicet est iste panis cōsecrat⁹: sicut vox est in aure oīum audiētiuz Et sicut vnū ⁊ idē verbū habet ituz triplicē actū tripliciter sic acceptū. ita per supꝛascriptā similitudinē dici pōt de domino nostro iesu xpo. Ista tñ similitudo nō est oīno ꝑpria. sed dissimilis est in multis. Adhuc tamē a doctoꝛib⁹ solet vna quedā talis rō assignari. Omne cōpositū sapit naturam suoꝝ cōponentiū: ⁊ habet quodāmō naturā medij ex ꝓpōnētū extremoꝝ. Sicut videm⁹ in vino aq̄ mixto. q: nō est ita sicut aqua nec est ita fortis sicut purum vinū: sed habet quēdam vigoꝛez in medio vtriusq̄. Sic est i ꝓpōsito ⁊ quodāmodo dici potest. Quāuis enī xp̄s nō est dicēd⁹ cōpositꝰ ex diuinitate ⁊ humanitate tamē per assumptionē humanitatis ⁊ per vnionē ipsius filij dei cuz hoīe sunt due nature in vna ꝑsona diuina sicut ꝑ cōpositionez anime ⁊ coꝛporis sunt due nature scilicet coꝛporalis ⁊ spiritualis in vero homine. Unde i symbolo athanasij dicitur. Sicut aima rōnalis ⁊ caro vn⁹ est homo ita deus ⁊ homo vn⁹ est xp̄s. Filius ergo dei in ẽntum pur⁹ est homo ⁊ ver⁹ deus ē vbiq̄ sine dubio, in ẽntū est caro est solū in vno loco, sed in ẽntū est deus ⁊ homo tenet medium locum vtriusq̄ esse. i. in plurib⁹ locis. Et hui⁹ ratio ẽntus ꝓsita est a doctoꝛib⁹ magnis ⁊ licet vez eō eludat: potius ni quedā adaptatio ꝙ similitudo dici debet. Aliqn enī ponūt exēplū in luce solari que cum vnica sit in toto mūdo ab vno. i. sole ꝓcedēs, in plurib⁹ tñ locis ⁊ vbiq̄ quodāmō incoꝛrupta est. In vitro relucet ex quo sequit sepe radi

eo aliquos rubeos aut virides fieri. ⁊ ex illo colore vestiri quo depictum est vitrum per quod trāseunt radij illuminantes ⁊ tamē illi radij ab illa luce non sunt diuisi nec a sole separantur. Exēplum enim ponit simile exemplaz de fonte nuo ⁊ lacu quia sicut filius a patre: ⁊ spiritussanct⁹ ab vtroq̄ ita riuus manat a fonte. ⁊ lacus ab vtroq̄. Et ꝓpe accidit ꝙ solus riuus est quodāmodo incoꝛporatus quando scilicet per canales plumbeos aut lapideos aut alterius materie descendit. Tunc enim quinis fit eadem aqua in fonte riuo ⁊ lacu solus tamen riuus seu solius riui aqua canalibus est vestita. Ita licet eadem sit ẽntia patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti tamen in solo filio ista essentia est vnita coꝛpoi. Et sicut vbi sunt canales ibi est riuus velatus ⁊ absconditus sub coꝛporeo tegumēto, alibi tamen ita aqua est libera ⁊ patens. Ita vbi est panis triticeus debite consecratus ibi est filius dei incarnatus. Alibi vero vbiq̄ est in terra sine coꝛpoꝛe sicut est pater ⁊ spiritus cum quibus est vbiq̄ eadem essentia seu natura. Et sicut riuus potest esse in pluribus locis conclusus canalibus ita filius dei potest esse in pluribus locis coꝛpoꝛe vnitus sub velamine sacramenti.

Hec etiam similitudo satis grossa est ⁊ extranea quamuis possit aliqualiter sanctificare deuotionem eoꝝ qui non rationibus vel argumentationibus: sed solum fidei ꝓnciꝑaliter inniititur. Concludendo igitur, secundum theologicam veritatem dicimus coꝛpus christi verum esse simul ⁊ semel in plurib⁹ locis ⁊ diuersis quod in deo quidem non est impossibile nec contra intellectum Quia licet ipsum coꝛpus christi quantum est de se sit in vno loco tantum secundum naturam coꝛporalez: tamen quia panis qui conuertitur est in locis pluribus ideo necessario sequitur ꝙ ipsum coꝛpus sit in pluribus locis ⁊ non per sui mutationem: sed per alterius conuersionem in ipsum. Et vbicunq̄ est iste panis sic consecratus substantificatur in ipsam ⁊ ab ipsa plena filij dei. ⁊ quantum ad hoc habet ad quandam similitudinem speciei que vere est in omnibus suis individuis vbicunq̄ sit ipsum autem coꝛpus de sua natura restringitur ad vnum locum particulaꝛez. Per vnionem quā habet cum deitate dilatatur quodammodo ⁊ extenditur quasi ad quendam modum vniuersalem, vt sit vbicunq̄ suum individuum reperitur. Ita enim ordinauit dominus vt panis debite consecratus conuertatur ⁊ efficiatur coꝛpus christi. Non debet aliquis ex hijs rebus assumere materiam vel occasionem calumnie vel erroꝛis cuz ꝓpositum fuerimus superius ꝓpta nostro ꝓpositio ita adaptare. ꝙ in ipsorum similitudine ⁊ ꝓpꝛietatum comparatione multiplex dissimilitudo ⁊ impꝛopꝛietas inueniꝛ. Et si so:

re videatur alicui illud quod dicitur de corpe xpi non esse sibi placere intelligibile quo.s. posset esse in diuersis locis. vel aliqd aliud de pdictis attendat illud qđ dicit ioānes Damascenus. Quō fiet istud dicit virgo q: Virum non cognosco? cui respondit angel⁹. Spūsanct⁹ superueniet in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Et nunc tu interrogas aliter panis sit corp⁹ xpi. et vinū ⁊ aqua sanguis. Dico tibi ⁊ ego. spūsanct⁹ superueniet hic ⁊ hec facit que sunt supra naturā ⁊ supra intelligentiā. Sufficere debet tibi exemplū de beata virgine. que p fidē quā verbis angeli adhibuit dei filiū concepit

Quāto respectu pdicamēti qđ dicit quādo credit fides catholica q ab initio primitiue ecclesie vsq; in finez seculi fideles sumpserūt ⁊ sumūt quotidie corpus xpi. ⁊ tamen nō est diminutū ppter hoc i aliquo nec diminuet in aliquo etiā si totus mūd⁹ sumeret eodē momēto. Cui⁹ rō est q: corp⁹ xpi non augef nec diminuitur per vnu⁹ panis aut plurīū pfecrationē ⁊ in corpus xpi puersionē. quotcūq; enī panes seu hostie cōsecrent ⁊ in corp⁹ xpi cōuertātur nūq; tū multiplicatur ipm corp⁹ xpi. sed tū vnicum pseuerat ⁊ vnū solūmodo est ⁊ idē q; tūcunq; etiā a quibuscū q; hoīb⁹ comedantur semp est vnū et i nullo diminuitur sed semp pfectū et integrū perseuerat. Cuius memoriale habem⁹ exemplū in sacra scriptura tertii regū. 17. de lecbito olei ⁊ ydria farine. de quib⁹ comederūt helyas et vidua et ei⁹ filius circa tres annos et pl⁹ que secūdum naturā per vnum annū eis minime sufficisset. Ité memoriale exēplum habem⁹ de quinq; panib⁹ et duob⁹ piscib⁹ quos dns iesus multiplicauit in tātū q: tot milia hoīum saciabāt. et multe sporte de reliquijs sunt replete. Non est ergo mirū si deus conseruat sūm corp⁹ vt comestum non diminuat nec cōsumat q: dictos panes nō solū sic pseruare potuit ꝫ etiā augmētare. Exemplū etiā hoc habem⁹ in natura q: iam sunt ser milia annoz et vltra q homines triticeū panē comederūt ⁊ semp per dei grāz comedēt ⁊ tū triticū non est diminutū. sed hodie satis plus est de trītico ꝙ fuit ab initio quādo homines triticū comedere ceperūt. Si ergo seruat et multiplicat triticuz et alia semina per agricultūrā. nōne si vellet posset ofa multiplicare et conseruare sicut fecit de panib⁹ supradictis. Habemus simile exemplū de candela q: ab vna cāde la accensa infinite candele infinities possent accēdi nec prime candele lumē diminuet et oēs alie tantūdē haberēt de lumine sicut ipsa. Et per sūpta patet risio ad blasphemiā quā cōsueuerunt aliqui heretici opponere dicendo. Si corpus xpi esset ita magnū sicut mons a tot comestorib⁹ cēt longo tpe iam cōsumptū. Deci ⁊ isani. Ille qui in meu vni⁹ candele conseruat absq; diminutione

ignis alie innumerabiles cādele accēdūtur ab ipsa nō pōt eodē modo cōseruare corp⁹ sūum sine alicui diminutione ignis a multis quotidie comedat. Et ista est vna ratio quare fuit ordinatuz q missa fine candela nō celebrēt. vt videlicet ipm filium dei qui est lumē ad reuelationē gentiū repiretur vel vt intelligam⁹ veraciter corp⁹ ei⁹ esse ita cōcabile oīb⁹ sicut ipm lumen. Alie enī rōnes sūt de hoc. quas nō oportet ad pūs referre.

Duo respectu pdicamēti qđ dicit fit⁹. dixerūt quidam corp⁹ xpi fore sub hostia sub eodē situ sicut est i celo ad dexterā patris. Cum enī de⁹ pater sit vbiq; sēm illud Isa. Celum ⁊ terrā ego impleo dicit dns. vbicūq; est corpus xpi ad dexterā dei sedet. i. quiescit in potioribus bonis. Nec obstat vt dicunt q hostia sepe circūfertur vel circūgyrat ⁊ trāsuertit multi modis. Quia sicut homo in naui existens vel super equū sedens ꝙtumcūq; moueat: vel currat naues vel equus nihilomin⁹ tū homo sedet ⁊ quiescit licet alia moueat. ita ⁊ in ppōsito dici pōt. Et quo enī corp⁹ est in loco necessario oportet ei locū aliquē designare. Et cōuenienti⁹ esse videt vt attribuat ei situs quē habet in celo ꝙ ali⁹. Quia i xpo ppter suam vnionē dei ⁊ hois cōiuncta sibi ydiomata. ita q sicut de xpo ita ⁊ de corpe ei⁹ glorioso vere dici pōt illud iacobi. apud quez non est trāsmutatio nec vicissitudinis obūbratio. Alig tū magni doctores aliter subtiliter et melius vt videt docuerunt dicētes certū situm corpis xpi sub sacramēto non posse assignari q: supradictuz est q illa quiescio tū est trānssubstātialis substātie: et substantie non debet situs nisi ꝙtum est sub nāli ꝙtitate ⁊ dimēsionib⁹ extēsiuis. In sacro aūt vi cōuersionis non est nisi substātia corpis xpi ꝙtus ex consequēti ⁊ per cōcomitātiā sit ibi ppria ꝙtitas ⁊ sint ibi pprie dimēsiones ⁊ alia ppria accidētia corporis xpi sicut est ibi ala rōnalis ⁊ ipsa dignitas. Predicta tū accidētia sunt ibi mediāte substantia. In alijs aūt corpibus ⁊ locatis et situatis accidit cōtrario q: videlicet q substātia est in loco ⁊ in situ mediāte ꝙtitate. Et ideo in eis substātia ⁊ subiectum sequit pprias dimēsiones ⁊ pprią ꝙtitatē sed in hoc sacro fit cōtrario. Ista enim comersio est trāssubstātialis et ideo trānssubstātiatio vocat. Et ideo ꝙtitas et dimēsiones et alia accidentia corpis xpi comitātur ⁊ sequūtur ipam substātiaz nec occupant plus de loco ⁊ situ ꝙ ipsa substantia sicut supradictū est: manet tū sub ꝙtitate ⁊ dimēsionib⁹ que ante cōuersionē inerāt ipsi pani: quia accidentia non mutātur. q: situs substantie nō cōuenit vt pdictū est ideo non deberet in isto sacramēto. s. corpis xpi situs assignari. Illud aūt ⁊ simila in quib⁹ nō est aliqd periculū fidei subtilioib⁹ disputationibus relinquamus.

D Etimo respectu predicamenti quod dicitur habitus credit similiter fidei nostra ⁊ ecclesia catholica corp⁹ xpi gloriosum vera esse sub sacro: ⁊ vere in habitu glorie ibi esse. Nunc tū habitum corporibus oculis nō ostendit eo q illā visionem nobis reseruat in patria: ⁊ ista ostensio gloriosa nō cōgruit sacro: nec fidei nostre cum adhuc p speculū in enigmate ambulem⁹: et de hoc sufficiant que in pdicamēto qualitat⁹ sunt ostensa. Verum est tū q de hoc forte pm aliquos dicere melius: sicut dictū est in precedenti capitulo de situ: sicut. n. pm eos nō est ibi corpus xpi ꝙ aliquo situ corporali: q: substātie: vt substātie nō est necesse aliquē habitū talem assignari: sic forte nō est ibi sub aliquo habitu. Quid aūt hoc ꝓgruit⁹ dicat similiter substantiorib⁹ disputatiōibus cā breuitatis nunc relinquamus: q: sufficienter ⁊ veraciter alibi determinatū est dūmodo teneam⁹: et firmiter credamus in hoc sacro veraciter ⁊ cētialiter existere seu substere vez corpus xpi gloriosum: aliud idē numero qđ de virgine natū est: ⁊ in cruce passum est: ⁊ qđ tertia die resurrexit a mortuis ⁊ ascēdens in celū sedet ad dexteraz dei patris oipotentis.

C Explicit opusculum .59. beati Thome de aqno de sacramēto eucharistie pm decem predicamenta.

C Incipit opusculum .60. eiusdez beati Tho. de humanitate ihu xpi dni nostri.

Ritus ihesus ve

C nit in hunc mundū petōres saluos facere. i. ad Thi. i. In vbis ppositis apls deseribit diuinq incarnatōis ⁊ humanę redēptionis sacrā. Primum ibi xpo ihu. Dicit. n. Dama. q: ihs significat deū humanatū: xps vo ecōtra hoīem deificatum: q: due nāe in vna psona filij se circūdederūt q: diuinitas potentiā exercet in actib⁹ humanis dū leprosus tactu mundat me: tu⁹ tactu viuificat cecus tactu illuminat: ⁊ sic de alijs: ⁊ humana nā ꝓpria sua seruans in potēcia diuinitati se ostendit dū solē obscurans mortē: dū petram scindēs crucifigitur. dū prāte ꝓpria aiam ponēs: ⁊ iterq; eam sumēs seperet. Dicit aūt sacrm intra ethimologiam quasi sacrū secretum. Reuera hoc sacrm. s. dnice incarnatōis ē ⁊ sacratissimū ⁊ secretissimū sacratissima. Jo. x. Quem p⁹ sanctificauit ⁊ misit in mundū. Luce. i. Quod nascet exte sctū vocabitur filius dei. vñ vocat sanctus sanctor. Decretissimū quidē. Mat. xi. Nemo nouit filiū nisi p⁹ Chi apls dicit ad Ephe. 3. Hoc sacrm absconditū a seculis in deo. i. in sola dei noticia: vt dicit glo. Verumtū sciendū est q hoc sacrm fuit a principio angelicis spiritib⁹ manifestū. Demonibus vo occultatum: fidelibus etiam misteriorum: diuersimode revelatum, de pmo dicit apls. 1. Thi. 3. q apparuit angelis illud magnū sacrm pietat⁹: vñ Aug. Dicit sunt illa misteriū absconditū a seculis in deo: vt nō i noresceret principib⁹ ⁊ potestatibus in celestib⁹. Primus aūt rō est: q: oēs sunt ārmi⁹ bratoz⁹ ihu spūs. Ad Heb. i. Omnes in misterium pp eos q hereditare capiūt salutē: qđ quidē fit p incarnatōis misteriuz vñ opertum ipsis oīb⁹ ꝙ misteriū manifestari a principio. Hec aūt manifestatio fuit in quātū: nō in spāli. vñ Dyo. dicit. 7. c. celestiū Jerarchie: q scriptura sacra iducit quasdā celestes cōtias ad ipz ibm gōnem facientes pfectius scire cupientes ab ipo h⁹ misteriꝝ rōnes: vt ps. xxx. Libi. Libi querētibus qs est iste rex glie: Rndit ibi: Ego q loquor⁹ iustitiā. vñ Maxim⁹: Utrū angeli cognouerunt fiturā incarnationē ābigere nō ꝙ. Latuit aūt eos inuestigabilis dñi sapientia atq; modus. qualit⁹ totus in gremio patr⁹ manebat in oībus: necnō i virginis cellula. Secūdo sunt sacrm incarnatōis ōmnibus occultatū. vñ di. i. Corin. i. Quē nemo principum h⁹ seculi cognouit. i. demonū vt dicit glo. Unde notandū q demones nō cognouerūt xpm certitudinaliter ppter infirmitatē carnis quā in ipo videbant: sed ꝓiecturaliter ppter opa que diuina faciebat: vñ sup illud. Luce. 4. Scio q ⁊ si scīs dei dicit glo. i. vehemēter opinor. Si. n. cognouisset nunq; dūm glorie crucifixissent. i. crucifigi suggessissent vt dicit glo. i. Lorī. 2. Uñ rabanus sup illō Mat. 17. Multa passa sum p vsum pp eū. Tūc dyabolus demum intelligēs p xpm se spolia sua amittere: sicut pmū p mulierē mortē intulerat ita mō p mulierē vult xpm de manib⁹ iudeoz liberare ne p eius mortē mortis amittat impiū. Tertio fuit sacrm incarnatōis fidelibus manifestatum: vñ Luce. x. Beati oculi q vident q vos videt: vbi dicit glo. Bede. Non ocli scribaz et pharisęoz beati sunt qui tūc cor⁹ dñi viderunt ꝫ illi oculi beati q possunt eius cognoscere sacra de quibus dī: ⁊ reuelasti ea paruulis. Ad ephe. 3. Misterium xpi aliis gnationibus filioz hoīum nō est agnitū: sicut nunc sanctis apls ⁊ pphetis glo. ita plene sicut nunc. C Notandū vo q sacrm dnice incarnatōis. pmo fuit ab eterno ordinatū in veteri lege ꝓfigurat⁹: a pphet⁹ ꝓnunciatum: a sanctis ꝑtribus desideratū: ab angelo nunciatū: in beatissima vgine Maria ꝓmissionatū. de pmo dī pucer. 8. c. Ab eterno ordinata sum: Ad ro. 5. Qui pre destinatus ē filius dei in vtute. glo. Predestinatio ē gre preparatio qua ab eterno de hoī xpo ⁊ cuncti quos pscīt ꝓformes fieri ymaginis filij sui hoīa sine meritis preparat. Peclarissime. n. lumē predestinatōis ⁊ gre est ipe mediator dei ⁊ hoīm hō xps ihs. s. an glo. Apparet itaq nos in nostro capite ipe hoīs gre a quo in cunctis eius membris gra

distinctē. Dicendū vō q; sacrm illud congruentiss sime ordinatū fuit ad finē debitū: q; ali⁹ modus fuisset deo possibilis nullus tñ ita congruus: vt dic Aug. Congruebat. n. ipē reparator ē reparabili ē repēdi. congruebat reparatori quē decebat fidē sapiam ostendē potētiam ē bonitatē. Quid ēt pot⁹ q; eō iungere extrema sūme distātia. Magna. n. potētia fuit in iunctōe disparū elemētoz: maior i eō iunctōe illoz ad spūs creatū. maxima vō in vnione ad spūm increatū vbi natura est infinitas. Quid vō sapiētib⁹ q; q; ad cōpletionē totī vniuersi fieret iunctio pmi ē vltimi: q; est vbi dei qō est oim principiū ē humane nāe que in optibus fert diez fuit vltima oīm creaturaꝝ. Quid. n. bentiol⁹ q; creator rez dignare se voluit rebus creatis: ē q; benignitas magna fuit in iunctōe sui cū eis⁹ reb⁹ p pticipatiam: maiōr q; dignauit se bonis p gr̄am: maxima q; se dignauit ipō boi ē p ipō generib⁹ singulorum in vnitate psone. Fuit etiā iste mod⁹ congruentissimus ipsi reparabili: q; hō p peccm̄ cōtraxit infirmitatē ignorātiā ē malicia p que inept⁹ facē ē ad virtutē diuinā imitādā: ad vitatē cognoscēdā: ē ad bonitatē diligēdā: ideo deus hō factē ē p q; se tradidit dilectibilē cognoscibilē ē amabilē. Fuit ēt iste mod⁹ congruentissim⁹ nre repatiōi quo ds in forma serui peraret saluare seruū. Sciendū vō q; ex opa trinitatē sint indiuisa: tñ sol⁹ filius incarnat⁹ ē. exemplū de trib⁹ domicellis indutib⁹ tunicis quaꝝ de qb⁹ dici pōt qđ facit vna facit ē alia vna tñ sola induit tunicā: ita in ppōsito: q; incarnatio nō solū dicit opationē: sed ēiā terminū opationis ē ex opatio sit cōis nō tñ terminus. Fuit ēt congruū filiū incarnari: q; idem congruitas attēdit: ē ex ppa filii ē ex appropiata. sm̄ ppa q; filius ē vbū ymago ē filius dō vō p pfectā tria pcideratur. s. cognitōez sapie filiatiōnē gre: bēditatē ē gle iō missū ē vbū ymago ē filius. Sedz appropiata ēt magis conuenit q; in ope creatōis relucet ppie potētia: in ope creatōis sapia: ē in ope retributōis bonitas. Sedō sacrm diuice incarnatōis fuit in veteri lege figuratuz. Vñ dī. i. Corin. x. Ola in figura contingebant illis: vñ Ber. de diuersis xp̄s figurātib⁹ dicit sic. Oīa de celis descēdit gaudeam: esurientes de vinea celi botrus erupit gaudeāt sitientes: oleū effusum est gaudeāt egrotātes: inspiravit de⁹ spiraculū vite remisceāt mozētes: lapis de mōte pcisus ē timeant sapientes: fons ablutionē p3 redeāt puellis nīis. Hāc qđ mortui mōstratū est in rubo ē igne Aaron in virga ē flore. Gedeoni in vellere ē rore hoc apte vidit salomō in foco muliere ē ei⁹ pcio: apcius pcinit Hieremias de semīa ē viro aptissime vsaias in virgine ē deo. Fuit ēt congruēs xp̄m figurari. ¶ Primo q; male est hoi: vt p sensibilia deueniat in cognitionem intelligibiliū. ad ro. i. Inuisibilia dei a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta cōspiciunt. ¶. Dyo. i. c. celest. Jerar. Neq; possibile ē aliter lucē diuinā radiū nisi variētate sacroꝝ vt alium anagogice circūuelatuz. s. i. eloquium diuersis figuris sacre scripture ipsum repraesentāt⁹. ¶ Deōo vt mirabili misterio fidē pberent mirabiliora facta. Lu. v. Hō erit impossibile apud deū oē vbum. Aug. Dicat mihi vnde nascitur incredul⁹ quēadmodū virga arida floruit ē frondit ē nuces ptulit: ē ego dicam illi quēadmodū vgo pcepit ē peperit. ¶ Tertio vt infidelib⁹ ē indignis diuina misteria occultarent. ysa. xlv. Vere tu es de⁹ absconditus. Matt. xi. Abscondisti hec a sapientibus ē prudentib⁹ ē revelasti ea paruul. glo. i. humilib⁹: ē sequit ibi dē. Ita p3 qm̄ sic fuit placitum aīte: vbi dicit Oree⁹. Nisi verū exemplā hāilitatis accipim⁹ ne temere discedere de aliozꝝ vocatōe alioz⁹q; repulsione plurimam⁹ qm̄ inscrūtabilē nō pōt qđ placuit iusto. ¶ Tertio sacrm diuice incarnatōis fuit a pphis pconizatū. vñ dī. Lu. i. Benedict⁹ dns &c. ē sequit ibi: sicut loquut⁹ est per os sanctoꝝ. Fuit ēt congruēs xp̄m a pphis pconizari. Primo ppter ipsius gle dilatatōem. ysa. xlv. Ad finibus terre laudes annūciamus. glo. i. pdicari gl̄az iusti. i. gl̄am xp̄i oēs iustificant. Aug. Gloria est clara cū laude noticia: p. pphas xp̄s laudabiliter claruit in noticia hoīm: ita vt oēs q; preibant eū aduentū ē sequebant clamabāt osanna filio dauid benedict⁹ qui venit in nōe dñi. Secōo pp expectantiū cōsolationē. puer. xiii. Spes que differt affligit aīm. glo. Tum pp dilationez bonoz: tum pp illationē malorū. Sancti vō pietatā spem posuerūt in aduētū dñi. iō ex eius dilatione affligebant: propter qō ꝓueniens fuit eos pphetas cōsolari. ysa. xl. Dicite pusillanimes cōfortamini. glo. in spe ē nolite timere. Tertio pp condignam pparationē. Amos. 4. pparare in occursum dñi tui. glo. Ut veniēte ad te p mi steriū incarnatōis aude suscipias liberatorem. ¶ Quarto sacrm diuice incarnatōis fuit a sanctis pribus dēsideratū. vñ dī aggei. 2. Veniet desideratus cunctis gentibus. Aug. Sciebāt antiqui sancti pies xp̄s esse venturū ē oēs q; pie vivebāt dicebāt. O si bieme inueniat illa nativitas. o si qō credo in scripturis sanctis videā oculis meis. Sunt ēt tres ēiam pter quas inātum desiderabāt. Primo pp immanitatē terrene miserie quā sustinuerūt: vñ in ps. In tribulatione mea invocaui dñm ē exaudivit de templo sancto vocem meā. Ola. i. de ventre xp̄i corpore in cui⁹ incarnatōe effectum est additionis ꝓsecuti sum⁹. Exo. 4. Obsecro dñe mitte quē missurus es. Vide afflictionē pp̄li tui sicut loquutus es vem ē libera nos. Ubi notat q; afflictio ē liberatio pp̄li israeliticī fuit figura afflictionis ē liberatōis totius humani generis. Secōdo

propter habundantiam pacis interne et externe que in eius aduentu sup habundauerūt. vñ in ps. oriet in diebus eius iusticia ē habūdantia pacis. Ola. i. pariet donec morte destructa iam nō sit luna. i. carnis mortalitas. Cantic. i. Osculet me osculo oris sui. Osculum. n. est pacis signū. Dat ergo sponsa incarnatōez filii dei que ē quasi pibatio iunctionis nostre ad deum: vt dicit glo. in qua quidē iunctōe pax cordis nostri ꝓsistit. Tertio pter affluentiam leticie interne quā pregustauerūt Baruch. 4. Circūspice iherusalē ad oriētem ē vide iocunditatē que veniet tibi a deo tuo. Hanc iocunditatem sancti pies videndo pgustauerunt. Jo. 8. Abrahā pr̄ vester exultauit vt videret diem meū vidit ē gauisus est. glo. Intellexit die incarnatōis mee. Aug. Quale aūt gaudiuz fuit eoꝝ dis videntis verbum manēs: spē dexteram patris pijs mētibus refulgētem: apud pr̄em manētem deum ē aliqū in carne venturū nō de patris gremio recessuz. Bernar. Cui namq; nostrum ingerat tñ gaudiū huius gratie exhibitio: ignorum i veteribus accēderat sola eius promissio. ¶ Quinto diuice incarnatōis sacrm fuit ab angelo nūciatuz. Unde dī. Luce. i. Missus est gabriel angelus. circa hanc vō annunciatōem tria p ordinē sunt notanda videlicet actus a missionis: modus apparitionis: ē ordo executōis. Primū tangit ibi missus ē gabriel: vbi tria notare debem⁹ ex rātī nunciī dignitatē: tanti misteriī pfunditatē: ē tāti misterii congruitatem. Primuz ibi: angel⁹ est missus. Est enim angelus dignissima creatura ex eo q; inter creaturas creatoris sui consiliū inuenit vñ dī de pmo angelo Ezechie. 28. Tu signaculum similitudinis vbi dicit glo. Quāto in eis nā est subtilior: tanto inuenitur ymago dei in eis magis expressa. Gabriel aūt fuit de numero archangelorū ideo magne dignitatis fuit. Greg. Ad Mariam virginē nō quilibet angelus sed gabriel archāgel⁹ mittit. Ad hoc quippe misteriū summū angelū venire dignum fuit q; summū oīm nūciaut. Sedm vō hoc fuit in verbo gabrielis qđ interpr̄at fortitudo dei. Greg. Ad Mariam gabriel mittit q; fortitudo dei nominat. Jūs quippe nunciare veniebat q; ad debellandū aereas pātes humilis apparere dignat⁹ ē. De quo p psalmistā dī. tollite portas &c. ē infra. ipse ē iste rex gle. Revera pfundū misteriū in quo: vt dicit Dama. Monstrat fil bonitas ē iusticia a sapientia ē potētia. Bonitas quidem qm̄ nō desperat pditionis infirmitatē sed ei⁹ viscera cōmouit vt non alium fecit vincere tyrānum: sed hoīe rursus victorez fecit. Sapientia qm̄ inuenit difficilium solutionē decētissimā. Potētia sine virtus infinita: q; nihil maius q; deum hoīem fieri. Tertium ibi a deo que enim a deo sunt: ordinata sunt. Ad roma. 9. Cui ergo enim a deo vt q; ad finem loquitur. Sapiē. 8. Et disponit omnia suauiter. Ola. Ab eterno vsq; in eternū vbiq; perfecte operatur. finis enī perfectionē significat. Reuera huius misterii magna cōgruitas. Congruit enī diuine ordinatōi sm̄ quam diuina mediantibus angelis ad hominē perueniunt. Dionisius. ca. 4. cel. Jerarch. dicit q; celestes essentie sīmo in seipas redeunt id est rectē pūt illuminationem ē in nos p se deferunt que supra nos manifestationes: ē postea subdit q; diuinū eloquiū humanitatis misterium sīmū angeli docuere: deinde ē ipos in nos sacre gratia delēdat. Sic ergo Gabriel Zacharīā pphetham edocuit et quo Joannem citra spem diuina gratia nascturum predixit. Mariam quoq; quo futuruz foret ineffabile diuine formationis misterium ē alios angelorum Joseph erudiebat: alios pastoribus euāgelizantē ē cum eo multitudo celestis exercitus illam valde laudabiliter credebant hijs qui in terra sunt dorologiam: id est gloria deo enim gloria dicit. Congruit etiam humane reparationi. Vñ Beda. Apertum pfecto humane reparatōis principiū fuit vt angelus a deo mitteret ad virginē diuino partu consecrādam: q; sīma humane perditionis fuit eā cum serpens a diabolo mitteret ad mulierem spū superbie decipiendā. Congruit virginali perfectioni. Unde Hieronim⁹. Bene angel⁹ ad virginē mittit: q; semper cognata est angelis virginitas: q; in carne preter carnem viuere nō est terrena vita: sed celestis. ¶ Modus angelice apparitionis est triplex sm̄ triplicē visionem. Intellectuales ymaginarią ē corporalem. Primo videtur in propria substantia: ē iste modus erit in patria. Secundo modo videt sub quibusdam figuris ē similitudinibus rez corporaliū: ē sic apparuit Joseph in somnis. Matthei. 1. Tertio modo apparet in assumpto corpore ē sic apparuit de arte virgini. Augustinus in persona beate virginis. Venit ad me Gabriel archangelus: facie rutilans: veste coruscans: incessu mirabilis. Ambrosius super illud. Luce primo. Turbata est in sermone angeli: trepidare virginem est: ad omnes viri ingressus pauere: ē omnes viri affatus vereri. Et hijs apparet Gabrielem archangelum apparuisse in visu corporali. ¶ Fuit autem talis apparitio conueniens. nam ostenderetur incarnatio inuisibilis dei: vnde ē oēs apparitiones veteris legis ad hanc ordinant. qui filius dei in carne apparuit: tum etiam quia beata virgo nō solum in mente: sed etiam in ventre deum erat cōcepitura. Congruū erat vt ei⁹ sensibus corporeis angelica visio ne foueret: tum etiā pp credendi

que sunt oculis subiecta. Ista illa que ymaginamur
sibi erubescim⁹ dicit q̄ angelus nō in somnis sz vi
sibiliter beate Marie vgm apparuit. vñ q: ma
gnam valde ab angelo accepit revelationē exige
bat tante rei certus visionē habendam: qđ aūt dicit
Aug. q̄ visio intellectualis sit nobilior. Sz contra:
intelligendū est si fieret sola virgo beata nō solus
peciit visionē corporalē: sed etiā intellectualem
illuminationē. Ubi talis apparitio nobilior fuit.
fuisset ei nobilissima si angelū in sua sa vidisset
sed si nō patiebat status vite huius. ¶ Quōdo ere
cutionis sit ingressus: nā primo aggressus est ipaz v
ginem salutādo. secōdo turbarā solando. tertio cō
ceptum: modū recipiendi insinuādo. In primo osi
deratur virginis excellentia. in secūdo eius deside
rij vehemētia. s. quā habuit p salute humani ge
neris. in tertio diuine pietatis magnificētia. primū
ibi: Ave gratia plena. Hiero. Vera plena: q: ce
teris p partes p̄stat marie vō simul se totā infu
dit gratie plenitudo. Vere gratia plena p quā ve
lut largo fluuio sanctis vndiq: supfusa est cūctis creatu
ra. Bernar. De plenitudine ei⁹ recipiūt vniuer
si: eger curationē: captiuus redēptionē: tristis cō
solationē: peccator: veniā. iustus gr̄am: angeli le
titiam: tota trinitas gl̄am: filius hois humāe car
nis gr̄am. Idem in vētre: gratia diuinitatis: in cor
de gr̄a charitatis: in ore gr̄a affabilitatis: in manib⁹
gr̄a misericordie: et largitatis. sequit. Dñs tecum.
Hiero. Jam erat in vgine qui ad virginē mitte
bat angelū: et p̄cessit nunciū suū dñs. Aug. Dñs
tecum magis ē in mecū. Ipse. n. est in tuo corde sit
in tuo vtero: adimpleat mētez: adimpleat vētrē
Bernar. Non tibi dūs filius tecū ē carne iduis:
sed et dñs spūs sanctus tecū de quo concipis. sequit.
Benedicta tu in mulieribus: vna p̄ eunct mulie
ribus: vt dicit grecus. Hie. Quicqđ maledictio
nis infusum est p eā totū abstulit benedictio marie
Not andū q: triplici maledictio subiecte erāt mu
lieres. s. maledictio obp̄brij quo ad nō concipien
tes. vñ Rachel dicit. Gen. 3. Ablstulit deus obp̄
brium meū. Maledictio peccati quo ad concipien
tes. vñ in psal. Ecce. n. in iniquitatib⁹ concep̄tus
sum. Maledictio pene quo ad pturientes. Gen.
3. In dolore paries filios. sola aūt benedicta est iter
mulieres cuius virginitati addit fecunditas: fecū
ditati in concep̄tu sanctitas: et sanctitati in partu lo
cunditas: Patet ergo in his virginis excellētia
tum ppter gr̄arum habitudinē: tum ppter diui
nam p̄sonam: tum etiā ppter benedictōis excellen
tiā. Secōm ibi ne time as maria inuenisti gr̄am ꝛc.
Hec. n. sunt verba angelice salutationis. fuerat aūt
beata ego turbata in sermone sz nō in visione an
geli. Grecus. Lux assueta huius visionib⁹ vocet an
gelice nō visioni: sed sermoni attribuit turbatōez
Petrus rauēnas. Venit gabriel archangel⁹ blan
dus in spē: sed terribilis in sermone: et leniter solli
cit aut visus: minimū turbauit audit⁹: cui angelus
Ne timeas ꝛc. Bernar. Constat cā p totū genē
ris humani salute tātū esse sollicitā ciu deū est inue
nisti gr̄am apud dūm. Inuenit. n. gr̄am quā que
rebat: sed quā gr̄am apud deum. Bernar. Dei:
solum pānē mortis destructionē: vite reparationez
apud deū inuenit. Et hinc pz vehemēs virginis
desiderium circa salutē hoīs: tum q: salutē huma
ne gr̄am querebat: tum q: quesitā inueniebat: tū
etiam q: inuentā oībus refundebat. Bernar. Ve
hemētia desiderij marie seruore dilectiōis puri
tate oīonis fontē attingit tam sublimē cuius ple
nitudinem tanq̄ aqueductū de corde patris ex
cipiens nob edidit illum nō put est: sed put capere
poteramus. Notandū aūt q: gabriel dixit filiū
Zacharie: ne timeas. Luce. 1. Et alī⁹ angelus
pastoribus nolite timere. Luce. 2. Quia hoc ē p
prium boni angeli vt legit in vita beati anthonij
Non difficilis ē bonoz malorūq̄ spūm discretio. Di. n. post timorē successerit gaudiū a deo sci
amus venisse angelū: q: securitas alē pūis ma
iestatis est indicium: Si aūt incussa formido pmā
net hostis est q̄ videt. Tertium ibi: Ecce concipies ꝛc. Ecce acherun demonstrātis est: q: mira ē
inaudita beate virgini nō ad sensum: sed ad intel
lectum: sub lumine fidei demōstrand. Unde Hiero. Quod natura nō habuit vsus nescuit: ignora
uit rō: mens nō capit humana: panet celū stupet
terra: creatura oīs etiā celestis miratur hoc totum
p gabrielē Marie diuinitus nunciat: et p eūm ad
implet. Revera hoc magne pietatis est: potestatē in
dicaū ē credit. vñ Luce. 1. Beata q̄ credidisti. Ut
dicaū ē credit. vñ Luce. 1. Beata q̄ credidisti. Ut
fecit mihi magna q̄ potens est. Ber. Hoc ipm q̄
fecit mihi magna q̄ potens est. Ber. Hoc ipm q̄
me beatificant oēs generatōes nō mihi attribuo
me beatificant oēs generatōes nō mihi attribuo
nō meis meritis ascribo: sed pot⁹ q̄ fecit mihi ma
nō meis meritis ascribo: sed pot⁹ q̄ fecit mihi ma
gna. Magnū est plane q̄ vgo sum: magnū q̄ ma
gna. Magnū est plane q̄ vgo sum: magnū q̄ ma
ter sum: magnū q̄ vtrumq̄ simul: et mater vgo
ter sum: magnū q̄ vtrumq̄ simul: et mater vgo
sum. De scipa fatet dicēs. Quia fecit mihi ma
sum. De scipa fatet dicēs. Quia fecit mihi ma
gna: revera magna q: mater: et vgo: et mater dei
gna: revera magna q: mater: et vgo: et mater dei
Aū nec ymaz simile visa est: nec habere sequētes
Aū nec ymaz simile visa est: nec habere sequētes
¶ Milice circa angelicā visionem duo sunt no
¶ Milice circa angelicā visionem duo sunt no
tāda. diuini. s. luminis emanatio: et humane mentis
tāda. diuini. s. luminis emanatio: et humane mentis
in deum reductio. Primū ibi missus est angelus
in deum reductio. Primū ibi missus est angelus
gabriel a deo. Ad cuius euidētiam sciendū q̄ per
gabriel a deo. Ad cuius euidētiam sciendū q̄ per
angelum significat diuinū lumē. Est enī angelus
angelum significat diuinū lumē. Est enī angelus
significatū filiationis dei. Ezechi. 18. Dic: lumē
significatū filiationis dei. Ezechi. 18. Dic: lumē
diuinū signaculū est quo fideles signātur: et ab infi
diuinū signaculū est quo fideles signātur: et ab infi
delibus distinguunt. Unde in ps. Signatū est super
delibus distinguunt. Unde in ps. Signatū est super
nos lumē vultus ꝛc. vbi dicit Aug. Hoc lumen est
nos lumē vultus ꝛc. vbi dicit Aug. Hoc lumen est
totum: et vere bonū bolo quo signat: vt venarius
totum: et vere bonū bolo quo signat: vt venarius
regis ymaginē: qđ aūt angelus gabriel nūcupa
regis ymaginē: qđ aūt angelus gabriel nūcupa
tur est qđ interpretat fortitudo dei hoc signat q̄
tur est qđ interpretat fortitudo dei hoc signat q̄
diuino lumine intellectus humanus diuinis rebus
diuino lumine intellectus humanus diuinis rebus
roboratur: et eleuat supra facultatē nāe sue: vt ipm ꝛ

tem luminis in suo lumine contempletur. Unde
in ps. In lumine tuo videbim⁹ lumē. Aug. Dicat
solem nō videt oculus: nisi in lumine solis sic ve
ram: et diuinū lumē nō pōt videre intelligētia: ni
si in ipius lumine. Quod aūt missus a deo legit
hoc signat emanationē diuini luminis ex a deo q̄
est sentale principium totius luminis. Unde Jaco
bi primo oī pater luminū: q: ab ipo procedūt: quasi
radius a sole: vt dicit glo. Ecc. 24. Ego feci in ce
lis. i. in angelis: et alabus vt oriatur lumen indefi
ciens. glosa. Nonis: et intelligentie. ysay. 45. Ego
dñs: et nō est alter. glo. s. deus formās lucem. s. per
pitiam gratie: et creans tenebras p eius absentiā
scōm ibi. In ciuitate galilee cui nomen nazaret.
vbi circa reductionē humane mētis in deum tria
describunt ipta sensum mysticū. vz: terminus: mo
dus: et fructus. Terminus reductōis est principium
emanatōis: et inuit in nomine ciuitat. Dicit. n. ci
tas quasi ciuium vnitas: vñ significat vnitatē
fidelium in deo de qua dr. Rom. 1. Erat illis cor
vnum: et alia vna in deo: et hoc ē terminus reductio
nis: vt ipsi deo vniamur a quo p creatōem emi
nus. Apo. 1. Ego sum alpha et O. Dyo. i. c. cel.
Jerar. Ostis manifestatōis luminis processio i nos
large pueniēs pcurrit nos ad congregant pios vni
tatem: q: in ipo congregamur: et pm intellectū et fm
affectum. Recedendo. n. ab ipo dispgimur prima
principia cognoscēdo: et varias in singulis rebus rō
nes diligendo. Redeundo vō in ipm in vnū prin
cipium et rōnem vnā diligēdi reducimur. Mo
dus reductōis notat in noie galilee qđ interpretatur
trāsmigratio: q: transmigrando de bono in meli
us: proficiēdo de vtute in virtutē in deū reduci
mur. Nemo. n. repēte fit summus vt ait Ber. Si
cut enī diuinū lumē gradatim decrescendo i nos
descēdit gradatim: q: lex diuinitatis ē p prima me
dia et p media vltima reducere decrescēdo q nō
recipit equaliter in nā inferiori: vt est in superio
ri: et pinde dicūtur dona tam nālia q̄ spūalia de
scendere. Jaco. 1. Omne datum optimū ꝛc. ita q̄ ō
nio modo p ipsum demū in deū reducimur gradati
et crescēdo. vñ ps. Ibunt de vtute in virtutē vide
bitur deus deor in syon. glo. In plenitudine prin
patōis. puer. 4. Justor semita sicut lux splēdens
procedit et crescit vsq: ad pfectū diem. glosa. Et er
nam vitā que est pfecta dies. Fructus reductōis
inuitur in noie nazaret qđ interpretat flos vel ger
men. Dumf aūt methaphorice in spūalib⁹. Fru
ctus eni florentis arboris est bonū vltimū qđ expe
ctatur et peipit cum suauitate. vñ significat beatā
vitā. glo. Hunc fructū vite inuisi expectāt: nā qua
si virens solum germinat. Bern. Da mihi dñe
fructum dulcē: fructum vite: ac tolle desiderium
altus ē: benedictus sanctifica obsequium: inputribilis

purifica affectū: suauis et letifica alios. Psalm⁹ fru
ctus dulcedinē devote alē quē pregustāt. Can. 2.
Sub umbra illi⁹ quē desiderabā sedi. glosa. Ab
ethu desideriorū carnalū gentis: et fructus eius dul
cis gutturi meo. glosa. Postq̄ me preuenerunt bo
na fructu illi⁹. i. celesti dulcedie saturata fu. Notādū
vō q̄ p reductionē creaturaz in deū nihil deo ac
crescit. Ecc. 1. Ota flumia intrāt mare. i. imēsita
tem dei: et mare nō redundat: q: sicut dē nō deficit
eius nāde ita p refluxuz nō superabundat: q: dicit
Aug. Non hz quo accrescat illa plectio. ¶ Pos
sumus adhuc tria circa hūc angelū intra sensum
mysticū notare vz: divine gr̄e effluētiam: influen
tiam: et refluctiam. Primuz ibi: missus ē angel⁹ Ga
briel a deo. Ad cuius euidētiā est sciēduz q̄ ange
lus iste q̄ nunciādo pcurrit vgini sceptum signifi
cat gr̄am que pcurrit in nos ex concepto bone
voluntat. Aug. Gratia dei pcurrit nos: vt bonū
velim⁹: et segtur ne frustra velim⁹. Hac gr̄a se di
cit aplis pcurrū. i. Corl. 15. Gratia dei sum. i. qđ
sum: qđ aūt angelus iste missus a deo legit. hoc si
gnificat eluctriaz gr̄e esse a solo deo. Jac. 1. Omne
datum. Notādum aūt q̄ procedit gr̄a a deo tanq̄
ymago ab artifice: nō p ipam reformamur. vñ di
cit glo. sup illud ps. Signatū ē sup nos ꝛc. q̄ yma
go recreatōis p quam reformat ymago creata. s.
mens nostra est dei gr̄a que mēti repānde infun
dit. Item quasi radius a sole: vt dicit glo. Jaco. 1.
Ideo p ipam ad deū cognoscēdū et amandū elena
mur. Aug. Spūs rōnal ex bono creatōis habilis
ē ad cognoscēduz vez et amandum bonū. Dū mū
radio interioris lucis fuerit pfusus et caloze sacē
sus nunq̄ negligēt sapie sine charitat effectū. Je
sicut rivulus a fonte: ita per ipam in bonis operib⁹
fecūdamur. vñ in ps. Erit tanq̄ lignū qđ plātat⁹
est secus decursus aquaz. glo. Id est gr̄az. Secō
notatur diuine gr̄e influctia ibi: ingressus angē
lus ad eā ait. Ave. p hunc ingressum gr̄e influctia
designat. Bap. 4. Gratia dei et mīla in scīos ei⁹.
Notādum aūt q̄ gr̄a est in cētia alie virtutes in
potētia: sicut eni p potētiam intellectiuā hō par
ticipat cognitōem diuinā p virtutē ē fidei et fm po
tentiā voluntat amorē diuinū p virtutem charita
tis: ita etiā p nam alie participat fm quādaz filia
tionem nām diuinaz p quādam recreationē: sine
regenerationem: et sicut ab gētiua alie fluūe potētie
eius que sunt oparina principia: ita etiā ab ipa gr̄a
effluunt virtutes in potētias alie per quas poten
tie meūtur ad actus. Quod aūt ingressus dicat
aue quod sonat sine ve: hoc significat q̄ per gratiā
gr̄e liberatur alia ab ei ve. Est enim triplex ve qđ
per pena incurrit homo vz ve culpe pene et mise
rie. Apo. 8. Vidi alterum angelū volātem p me
dium celi voce magna dicentem et dicentē: ve
ve ve habitātibus in terra. ve pper culpā quaz

cõmiserunt: ve ꝓpter penam quam meruerunt ve ꝓpter miseriam quã incurrerunt. Ad hoc tri ꝓcit ve liberaminr ꝙsiam: ad Ephe.2. Gratia xpi saluati estis ꝛ reuiscitauit ꝛ sedere facit nos glo. Spe certa q̃ figuram ꝑtenem⁹. Tertiã ibi ꝛ recessit ab ea angelus. Beda. Accepto virginis cõsensu angelus redit ad celestia: ꝙ quod mistice dicitur gr̃e restitutio ꝛ que sit ꝑ venotã gr̃arum actionẽ. Eccl.1. Ad mare vñ flumina exeũt reuertantur vt iterum fluãt. Ber. Origo fontium ꝛ fluminum olim mare ẽ virtutũ ꝛ sciarum dñs xp̃s est, si quidẽ fluminis aqua si stare ceperit cõputrescit sic plane cessat gr̃a⁹ cursus vbi nõ fuerit recursus. Refunde igit in eum qui supra te ẽ quicqd deuotiõis in te: quicqd dilectiõis: quicqd affectionis: vt si qua in te est gr̃a referat ad xp̃m: nec tñ queres gr̃am sed xp̃um. Idẽ ingratitudo est vẽtus vbens: riuulis fonte pietat⁹: rosẽ misericordie fluẽta grate. De ferto dr̃ in psalmo. Deus aũt rex noster ante secula operatus est salutẽ in medio terre: vt dicit Ber. id est virginis marie vtero q̃ mirabili ꝓprietate medii terre appellat. Ad ipsum enĩ respicit ꝛ qui in celis habitat ꝛ in iferno: ꝛ q nos precesserũt ꝛ nos q̃ sumus: ꝛ qui sequũtur ꝛ nati natoꝝ ꝛ qui nascẽtur ab illis: qui sunt in celo vt reparẽtur: qui in iferno vt eripiant: qui ꝑesserẽt ꝓbe vt fideles inueniant: qui sequunt vt glorificent. Idẽ merito in te respiciũt oculi oĩs creature: in te ꝛ de te ꝛ ꝓte benigna manus ꝓditoris quicqd creauerat recreauit. ¶ Sciendum ẽ q̃ vbi aliud sacrm̃ nunc primũ ꝓsumatum fuerit cuꝝ virgo dicetur, Ecce ancilla dñi: fiat mihi sm̃ vbum tuum. vbi tria cõmendabilia de beata virgine tãguntur. Misereri humilitat⁹: desiderii charitat⁹ ꝛ misterii credulitat⁹. Primum ibi: ecce ancilla dñi vbi dicit Beda. Non singularitate meriti se extollit: sed sue ꝺditionis ꝛ diuine dignatiõis ꝑ ola memor: illius ancillã se eẽ fatet cuius mater eligitur. Vñ de seipa dicit. Respexit humilitatẽ ãcille sue. Aug. Quid est respexit nisi approbauit. Idez vere beata humilitas que celũ inouauit: mũdum purificauit: paradisum aperuit: ꝛ sedem alas de inferno liberauit. Vere beata hũilitat⁹ que porta celi efficit: paradisi scala ꝓstituit: ꝙ quam de⁹ ad terrã descendit. scõm ibi: Fiat mihi. glo. Cum magna deuotõe ꝓmissum angeli optat adimpleri. Q̃ ãt optando desiderabat sm̃ ꝓmissum angeli volũtatẽ dei in se adimpleri ex charitate ꝓcessit, vñ Ber. Maria vehemẽtia desideriꝫ feruore dilectionis: puritate oĩonis fonte ãt ingit tam sublimen: de hoc ẽo dicit idẽ Ber. Multifarie multisq̃ modis olim deus loquutus est ꝓphetis ꝛ aliquibus in aure: aliis in ore: aliis in manu ẽbum dñi fuisse memorat. Marie aũt sacrũ est in aure ꝑ angelicam salutationẽ in corde ꝑ fidem: in ore ꝑ cõfessionem in manu ꝑ ꝓtractationem: in vtre ꝑ incarnationẽ: in gremio ꝑ sistentationẽ: in brachio ꝑ oblationem: nõ dic̃ fiat mihi. Tertiũ ibi sm̃ verbũ tuum. Ber. Fiat mihi verbũ nõ declamatorie ꝓdicatum vl figuraliter aut ymaginarie somniatũ: sed simpliciter inspiratũ: ꝓfoniter incarnatũ: corꝑaliter infuscatũ. Fiat qdem generaliter oi mundo: sed mihi spãliter sm̃ verbum tuuꝫ. Magna fuit illa crudelitas: ꝛ iõ magna apud deuꝫ ꝓmeruit: vñ dam̃ est ei. Luce.2. Beata que credidisti qñ ꝓficient in te. August. Beatꝰ fuit Maria ꝓcipiẽdo fidem xp̃i q̃ concipiendo carnẽ xp̃i. Materna ꝓpinquitas nihil in carne ꝓfuisset nisi felicius corde xp̃m q̃ carne gestasset. Notãdum q̃ huic verbo alludit Bernardus in hunc modũ. Audisti q: cõcipies ꝛ paries filium: audisti q̃ nõ ꝑ hoiem sed ꝑ spũmsanctuꝫ Expectat angelus Risum tuũ. Tẽpus eni est vt reuertat ad eũ qui misit illum. Expectam⁹ ꝛ nos o dia verbum miseratõis quos miserabiliter ꝓmit sentẽtia dãnatõis. Hoc supplicat ate O pia virgo maria flebilis adã cum misera sobole sua: hoc abrahaꝫ hoc dauid hoc ceteri sancti flagitãt: hoc totus mundus expectat. Hec imerito: q: ex tuo ore dependet ꝓsolatio miserorum: redemtio captiuorum: liberatio dãnatorũ: salus denĩq̃ totius generis tui. Da virgo risum festinanter: O dia Rude verbum quod expectat terra: inferi ꝛ superi. Ipse quoq̃ olim rex ꝛ dñs ẽtum ꝓcupiuit de corpore tuum tñ desiderat risum tuũ. Rude verbum ꝛ suscipe verbuꝫ: ꝑcer tuum ꝛ suscipe diuinum. Emitte transitoriũ ꝛ amplectere sempiternum: quod tardas? Quid trepidas? Credo cõfitere ꝛ suscipe. Aperi beata virgo cor: fidei: labia cõfessioni: viscera creatori. Ecce desiderat⁹ cunctis gentibus sortis stat ꝛ pulsat ad ostium: surge curre aperi. Surge ꝑ fidem: curre ꝑ deuotiõez aperi ꝑ cõfessionem. Ecce inquit ancilla domini: fiat mihi ꝛc.

Unt aũt quattuor vtilitates dñice incarnationis. ꝓma humane nãe exaltatio. Libri.3. Quis mihi det vt inueniaz te foris. glo. Intus erat dilect⁹ quãdo in ꝓncipio erat verbum: foris fuit qñ verbũ caro factuꝫ est: vt deos euler te. glo. id est facie ad facie videam te ꝛ ore ad os loquar ad te ꝛ iaz nemo me despicit. glo. Postq̃ xp̃us venit suis infundẽs spũs libertatis etiã eccl̃a ab angelis honorat⁹. vnde Johãi volẽti se adorare dixit angelus. Vide ne feceris ꝑcuual tuus sum. Leo papa. Agnosce o xp̃iane dignitatem tuã ꝛ diuine ꝓsors factus nature noli in veterem vilitatẽ degeneri ꝑuersatione redire. Hec cũ da est adoptio filiorꝫ. ad Gal.4. Misit deus filium suũ ꝛ infra vt adoptionẽ filiorꝫ reciperem⁹. Aug. Ideo filius dei factus est filius hominis vt homines faceret filios dei. Idem multos filios dei fecit vnicus filius. Emit eni sibi fratres sanguine suo: ꝑhauit rep̃robatus: redemit venditꝰ: honorauit iniuriatus: viuificauit occisus. dubitas nulla: habebit tibi bona sua: qui nõ dedignatus est recipere mala tua. Notandus vero q̃ filiatio adoptionis est quedã similitudo filiationis naturalis. filius aũt dei naturaliter ꝓcedit a patre vt verbũ intellectuale vnum cũ ipso existens. Huic aũt verbo potest aliquis triplicit assimilari. vno modo sm̃ rõnem formẽ. nõ aũt sm̃ intellectualitatem ipsius: sicut forma domus exterius constitute assimilat verbo mentali artificis sm̃ spẽm formẽ: nõ aũt sm̃ intellectualitatez: qz forma domus in materia nõ est intellectualis: sicut erat in mente artificis: ꝛ hoc modo verbo eterno assimilatur quelibet creatura cum sit facta per verbuꝫ Secundo assimilatur creatura verbo nõ solum: ẽtum ad rõnem formẽ: sed etiã ẽtum ad intellectualitatem ipsius: sicut scientia que sit in mente discipuli assimilat verbo quod est in mẽte magistri: ꝛ hoc modo creatura rõnalis: eriaz sm̃ suaz naturam assimilat verbo dei. Tertio assimilat creatura verbo eterno sm̃ vnitatẽ quam habet ad patrem que sit per gr̃am ꝛ charitatẽ. Unde dñs orat. Joã.17. Pro vt sint vnũ in nobis: sicut ꝛ nos vnũ sumus: ꝛ talis assimilatio ꝓprie rõem adoptionis ꝛ heredes. Terrã vtilitas ẽ interna mẽtis refectio ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiã vos. Aug. Ut panez factus est hõ. Ber. Mãna de celo descendit gaudeant esurientes ꝛc. vt supra. Super illud. Luce.2. Positum in ꝓsepio: dicit glosa. vt nos carnis sue augmẽtatio. Jo.1. Per me si qs introierit saluabitur ꝛ ingredietur ꝛ egredietur ꝛ pascua inueniet. Aug. Propterea deus factus ẽ hõ vt hoiem totũ in se beatificaret tota hois ꝓuisio ad ipsum ẽt ꝛ tota dilectio ꝛc in ipso cui⁹ a sensu carnis videret ꝛ ꝑ carnez: ꝛ a sensu mẽtis ꝑ diuinitatẽ ꝓtemplationem: ꝛ hoc totũ bonum hois erat vt sine ingrederetur sine egrederet pascua in factore suo inueniret sortis in carne saluatoris: int⁹ in diuinitate creatoris.

Secundum membrũ ꝓncipale: vt sacrum humane redemptionis tangit ibi. Venite ad me. glo. Aug. Nulla causa veniendi fuit ipso dño: nisi petitores saluos facere tolle vulnera tolle mortẽ erat: nam ꝑ quod de⁹ erat semp̃ erat. Possit in mentẽ ꝛ ad iudiciũ. vñ Ber. Triplicẽ aduentũ

christi nouimus ad hoies in hoies ꝓ hoibus. In ꝓmo venit in carne ꝛ in infirmitate. In sedo ispũs ꝛ veute. In tertio in gl̃a ꝛ maiestate. In ꝓmo fuit xp̃s redemptio nostra. In sedo est requies ꝛ consolatio nostra. In vltimo apparebit vita nostra. de hoc triplici aduẽtu videamus. ¶ Circa ꝓmum aduentũ de quo dr̃ in verbis ꝓpositis: qd̃ xp̃s ibo venit in hunc mũdum ꝓtores saluos facere ꝛc. Notandũ q̃ oia que xp̃s fecit ministerio humanitatis assumpte nobis fuerunt salutaria: ꝛ nõ de oibus videamus. Primo q̃ videamus de ei⁹ ꝓceptione de qua dr̃. Luce.1. Ecce ꝓcipies ꝛ paries filiũ dei. Circa quã tria notare debem⁹ vs matris sanctificationem: spũs sancti operationem: ꝛ ꝓcreplis ꝓfectionem. De ꝓmo. f. matris sanctificatiõe nõ põt dici ille ꝓs. Sanctificauit tabernaculũ suum altissimus. Dñs Ber. Quod aliis sanctis legimus ꝓcessisse eẽ fas nõ est dicere tante virgini q̃ negatum: q̃ sanctificatio⁹ diuinum legimus esse ꝓcessum Hieremie: vt ps Dicr.1. Ante q̃ exires de vẽtre sanctificaui te. ꝛ de Johãe. Luce.1. Spũs sancto replebit ad huc ex vtero matris sue: ergo nõ est fas dicere hoc negatũ fuisse tante virgini q̃ peperit nobis xp̃m plenũ gr̃a ꝛ veritate. Jo.1. Et q: credit ꝓ alijs ꝓlegimus gr̃e accepisse sm̃ q̃ dictuꝫ est ei ab angelo. Luce.1. Ave gr̃a plena ꝛc. ꝛ infra. Inuenistis graz apud dñm. Sciendũ q̃ triplex est effectus huius sanctificatiõis. Primus est culpe originalis expiatio: q: sanctificatio est mor⁹ ad sanctitatẽ. Sanctitas aũt vt dicit Dyo.7.ca. de dr̃. no. est ab ol̃ immundicia libera ꝛ ꝑfecta ꝛ oino imaculata mundicia. Dee aũt sanctificatio nõ põt intelligi aũ aliationem: tum q: sanctificatio ẽ emũdatio a culpa. culpa aũt nõ expellit: nisi per gr̃am gratum facientez: cuius obiectũ nõ est nisi creatura rõnalis: tum q: eriaz cum sola creatura rõnalis sit susceptiua culpe ante infusionez alie ꝓcepta nõ est culpe obnoxia: ꝛ sic ꝓcepta beata virgo quocunq̃ modo aũ aliationem sanctificata fuisset nõ incurrisset maculam culpe originalis: ꝛ sic nõ indiguisset redemptõe ꝛ saluare que ꝑ xp̃m facta est: de qua dr̃ Matthei.1. Ipse saluum faciet ꝓplm̃ suũ a ꝓcc̃is eorum. Hoc est aũt inconuenientes q̃ xp̃s nõ sit saluator: oium: vt dr̃.1. Thi.4. Reliquit ẽ q̃ ꝓ sanctificatio Marie fuerit ꝑ ante aliationẽ in cuius figura dr̃. Exo. viii. Postq̃ cuncta ꝓcepta sũt opũ nubes tabernaculũ testimonii ꝛ gl̃a dñi ipleuit illud. vñ ex hoc ꝓcepto fuerit ꝛc̃a festa celebrare festũ ꝓceptionis ei⁹ ꝓ dñ nõ dat̃ le eligi q̃ ei⁹ ꝓceptio fuerit ꝛc̃a ꝛ q: quo ꝛpe fuerit sciita ignorat̃ celebrat festũ sanctificatiõis ei⁹ ꝑ ꝑtin die cõceptiõis ipsius. Secundus effect⁹ ẽ aperiõ ꝑ seruatio. Dñs Ber. Ego puto q̃ copiosior sanctificationis benedictio in eã quaz in alios scõs ad vtero sanctificandos descenderit que nõ solũ ipsius cor

sanctificauit verus etiã deinceps vitã eius ab oi peccato immunẽ seruant. Aug. Si oẽs sancti & sanctę dñi adhuc viuerẽt interrogati fuissent vtr̃ sine peccato essent oẽs responderent vna voce si dixerim & q̃ petiũ non habem⁹ nosipsos seducim⁹ & veritas in nobis non est, excepta hac sacra vgine. De qua ppter honorẽ xpi nullã penus volo fieri mentionẽ cũ de peccatis agit. Unde scim⁹ q̃ plus gratie ei collatũ fuerit ad vincendũ er oĩ pte peccatũ que illã cõcipere & parere meruit quẽ constat nullũ habuisse petitũ. Nõ eni fuisset idonea mater christi si aliqñ peccasset. nus q: bono⁹ parẽtũ redũdat in plem sm illud puer. 19. Gloria filioz parentes eoz. Unde & per oppositũ ignominia matris ad filiũ redũdasset. tum etiã q: singularẽ affinitatem habuit ad xpm qui ab ea carnẽ accepit. Dicitur siñ. i. ad Corin. 6. Que cõuentio xpi ad belial. tũ etiã q: xpo qui est sapia patris singulari mõ habitauit non solũ in eius alia sed etiã in ei⁹ vtero. Dicitur aũt Sap. 1. In malivolã aiam nõ introibit sapiẽtia nec habitabit in corpe subdito peccatis. Et ideo simplr fatendũ est q̃ beata virgo nullũ peccatũ actuale⁹ misit nec mortale nec veniale vt sic ipleat qđ dicit Cant. 4. Tota pulchra es amica mea &c. Sciendũ tñ q̃ per sanctificationẽ in vtero non fuit virgini sublat⁹ fomes seu cõcupiscentia, sz remãsit ligatus non quidẽ per actũ rõnis sue sicut in viris sanctis. q: nõ habuit statim vsum liberi arbitrij adhuc in ventre matris existens. Hoc p̃ privilegiũ spãle xpi fuit sed per grãm abũdantẽ quaz in sanctificatiõe recepit & etiã pfecti⁹ p diuinã p̃uidẽtiã sensualitatẽ eius ab oi motu carnis inordinato prohibentẽ. Postmodũ vero ipa cõceptione filij credẽdũ est q̃ ex ple redũdaverit in matrẽ totaliter fomite subtracto. Et hoc significat Ezechiel. 43. vbi dicit. Ecce glia dei isrl ingrediebatur p viã orientalẽ. i. per beatã virginẽ. & terra. i. caro ipi⁹ splendebat a maiestate ei⁹. s. xpi. Tercio⁹ effect⁹ est gratie plenitudo sue pfectio. vnde dicit Luc. 1. Ave gra plena vbi dic Jero. Bene gra plena q: ceteris p̃ptes tribuit marie vero se totã infudit plenitudo gratie. Quia ergo magis aliquid est ppinqui⁹ primo principio in quolibet genere tãto magis participat effectus illius principij. Unde dionysius ca. 4. eccles. ierar. dicit q̃ angeli qui sunt deo ppinquiores magis participãt de bõitatib⁹ diuis q̃ homines. Ipse vero est p̃ncipiũ gratie sm diuinitatẽ quidẽ auctoritative sz hũanitatẽ vero instrumentalr. vñ Jo. 1. Gra & veritas per ihm xpm facta est. Beata aũt maria ppinquissima fuit xpo: q: ex ea carnẽ assumpsit vnde debuit p̃ce ceteris gratie plenitudinẽ obtinere. Sciẽdum vero q̃ gratia a malo liberat & in bono perficit vnde & beata vgo in sui sanctificatiõe fuit ab originali peccato purgata. In filij sui cõceptiõe totaliter a fomite mũdata. In sui vero assũptiõe ab omni miseria liberata. In sui etiã sanctificatione adepta est gram inclamãte eam ad bonũz. In sui aũt p̃ceptiõe cõfirmata est ei⁹ gra cõfirmãs eaz in bono. In sui vero assũptiõe cõsummata est ei⁹ gra pficiens eam in fruitione oĩs boni. De scõo. Spiritussancti operatione, dicit Luc. 1. Spũsanct⁹ superueniet in te &c. vbi dicit Beda, Superueniet in virgine spũs eas duob⁹ modis in ea diuine potentie sue efficaciã ostẽdit: q: & mentẽ ei⁹ adeo ogãi hũana fragilitas patiẽ ab omni vicioz sorde castificauit vt celesti cõr digna ptus: & vtero ihs⁹ scis & venerabile redẽptoris nostri corp⁹ sua sola operatione creauit. ¶ Notãdũ vero q̃ cõceptionez xpi tota trinitas opata est q: indiuisa est opatio trinitatis vt dicit Aug. Et sñ spũ sancto attribuit & hoc ppter quinqs rões. Prima est q: spũsanct⁹ est amoz patris & filij. vnde Aug. Spũs̃as est quo genit⁹ a gignẽte diligit genitoz: eqs suũ diligit. Hoc aũt ex mario amore puenit q̃ deus filiũ suũ incarnari instituit. vnde Jo. 3. Sic deus dilexit mũdũ &c. vnde etiã Bernar. Scias amoris fuisse q̃ plenitudo effusa est: q̃ altitudo adequata est: q̃ singularitas associata est. Cõuenienter ergo attribuit spũsco. Secũda ẽ q: spũsancto attribuitur bonitas. vnde Aug. Sicut potẽtia patri sapiẽtia filio ita & bonitas appropriat spũsco. vnde opa in quib⁹ relucet potẽtia attribuũtur patri in quibus relucet sapia filio. in quib⁹ vero bonitas spũsco. In hoc vero ope maxime relucet bonitas, vnde ad Titũ. 3. Apparuit benignitas & hũanitas salvatoris nostri dei. Bernard⁹. Apparuit potentia dei in creatiõe, sapia in gubernatiõe sed bonitas mie maxime apparuit in eius hũanitate. Cõuenienter ergo spũsco attribuit. Tercia est q: spũs sanct⁹ est spũs sanctificatiõis vt dicit Jere. 1. ca. Et dicit ibi glo. q̃ per ipm oĩa sanctificant. Quic quid aũt in maria gesiũ est totũ est sanctũ & diuz vnde dictũ est ei ab ãgelo. Quod nascẽs ex te sanctũ vocabit filius dei. Cõuenienter ergo attribuit spũsco. Unde dicit glo. super illud ad Ro. 1. De eundũ spũs sanctificatiõis. q̃ spũs sanct⁹ formauit & sanctificauit ipm hoiez in vtero virginis sue creaturi semine. Quarta rõ est q: spũs sanctus est oĩm grãrum actoz. vnde. 1. ad Corin. xii. Diuisiones grãrum sunt idẽ aũt spũs. Glosa. Dator oĩm q̃ ipse est primũ donũ in quo oĩa donãtur. Hec aũt fuit supabũdantis gratie q̃ hũana natura in vnitatẽ diuine psone assumeret: q: nulla merita p̃cesserit. vnde Titũ. 3. Non ex op⁹ iustitie q̃ fecimus nos &c. Aug. Iste mod⁹ quo xpo cõceptus est de spũsancto insinuat nobis grãm dei: qua ille nullis p̃cedẽtib⁹ meritis ex ipso primo exordio nature sue quãdo cepit esse verbo dei copulatur in tanta vnitate psone vt esset filius dei. Dei

ta est q: verbum humanũ in corde existens gerit similitudinẽ verbi eterni scõm q̃ exiuit in patre, vnde Aug. Quisquis pot intelligere verbũ non solum antequã sonet verum etiã antequã sonoz eius imagines cogitatiõe immolãtur iam pot videre aliquã illius verbi similitudinẽ de quo dictus est. in principio erat verbum. Sicut aũt verbuz humanũ vocem assumit vt sensibiliter hoib⁹ innotescat ita etiã verbũ dei carnem assũpsit vt visibiliter hoibus appareret. Glor aũt hũana q̃ spũm hois formatur. vnde & caro dei debuit per spũm formari. Notandũ vero q̃ formatio corpis xpi fuit in instanti ppter infinitã spũsancti virtutẽ corpus illud formantis. vnde Greg. Angelo annũciante & spũsancto aduenĩente mox intra vterũ v̄bum caro factũ est. Simul ergo fuit corporis formatio & aie creatio & vtriusq; ad inuicem cõiunctio & eoz ad diuinitatẽ vnio. Notãdũ etiã q̃ beata virgo fuit vera mater xpi q: materiã ministrauit vnde dicit Greg. sup illud Lu. 1. Virt⁹ altissimi obũbrabit tibi, vmbra formaf lumine & corpore Deus aũt per diuinitatẽ lumen est. Quia ergo lumen in corpore cũ erat in eius vtero corporãdum recte ei dicit virtus altissimi obũbrabit tibi id est corp⁹ in te hũanitatis accipiet in corpore cũ lumen diuinitatis. fuit aũtẽ materia corpis xpi purissimus sanguis virginis vnde Damascen⁹. filius dei cõstruxit sibi ipsi ex casis & purissimis sanguinib⁹ virginis carnẽ aiatam aia rõnali. Possum⁹ aũt notare mistice q̃ cõceptio virginis significat cõceptionẽ fidelis aie. Ambro. Si fm carnẽ vna ipa est mater xpi sm fidem tñ oĩm fructus est vnius ipius. Ole enĩ aia concipit verbum dei. si tñ immaculata & immunis a vicijs & intemerato castimonia pectoris custodiat. Hinc cõceptioni cõgruit mistice locus cõceptionis virginis. s. nazareth q̃ interpretatur floridus. vnde Ber. Almat floziger patri duxerit sicut ad nazareth. Sit tibi honestas conuersationis tanq̃ flozis spes, vel odoz bone opinionis tanq̃ gratia: vel intentio eterne retributionis tanq̃ fructus cui fructus nõ desit. ¶ Notandus vero q̃ beata vgo post conceptionẽ tria legit fecisse. Per que tria designãtur mistice quilibet anima sancta post cõceptũ spũalem verbi dei debet bene salutare. s. q̃ dñm magnificare. Per primũ significat virtutũ pfectio, per scõm fraterna dilectio, p tertiũ laus & exultatio. Primũ tangit Lu. 2. Et surgẽs maria abiit in mõtana cũ festinatione vbi dicit glo. Accepto virginis assensu celestia petit angel⁹. quẽ virgo sequit que i mõtana pgredi aggressu amoris cõfecit vt cunctatẽ iudee. i. pfectionis & laudis arcem penetret & vsq; ad pfectionẽ fidei spei & charitatis quasi trib⁹ montib⁹ in ea cõmoret. In hoc aũt affectu fuit tria videlicet. vallis timoris & humilitatis: affectus laboris & difficultatis: cacumen amoris siue charitatis. vñ Bernar. Virtus vult cũ humilitate doceri. cum labore acquiri. cum amore possideri. Et cũ his omnibus dicas sit. nõ aliter doceri, acquiri vel possideri potest. Secundum tangitur ibi. Et intrauit domũ zacharie & salutauit elizabeth. Salutatio enĩz est salutis adoptatio. Salutem aũtẽ operare primo primet ad fraternã dilectionẽ: q: hec est vera forma diligẽdi primũ quẽ exprimit. Mat. 22. Diliges primũ tuũ sicut te ipm. glo. Ad id q̃ teipm. Aug. Quisq; recte primũ diligit hoc ei ex agere debet vt etiã ipse toto corde tota alia tota mente deũ diligat. Hanc etiã formã dilig̃di xpus tradidit discipulis suis. Jo. 15. Hoc est pceptũ meũ vt diligatis inuicẽ sicut &c. vbi dicit aug. Ad quid dilexit nos xpus nisi vt possimus regnare cum xpo. Ad hoc ergo & nos inuicẽ diligam⁹. Nunc ergo dilectioni alia sancta politia spũaliter verbũ dei percipit debz insistere. q: dicit. 1. Jo. 4. Si diligam⁹ inuicẽ deus in nobis manet & charitas ei⁹ in nobis pfecta est. aug. Beat⁹ est qui amat te & amicũ in te. & inimicũ ppter te. Idem. Ubi vera dilectio est. quid est qđ possit deesse. vbi vo nõ est quid est qđ pot̃ deesse. Tertiũ sequit ibi Lu. 1. Magnificat aia mea dñm. Canticũ illud est laticia laudis & exultationis qđ q̃libet sci aia cõcepto verbo dei se decãtare. Unde dicit Ambro. Sicut in singulis aia marie deum magnificat sic in singulis spiritus marie in deo exultat. Quid aũt sit deũ magnificare dicit Ambro. Magnificat dñs non q̃ ei aliquid bõna laus adiungat: sed q: magnificat in nobis dum aia nostra que ad imaginẽ dei est creata per iusticiam se xpo conformat qui est imago patris. Et sic dum ipm xpm imitãdo magnificat quadã p̃ticipatione magnitudinis eius sublimor fit vt ipam imaginẽ splẽdido bonoz factor colore & quadam emulatione virtutis videat in se exprimere. Origenes. Dñi magnificauero aiam meã per cogitationẽ sermone tuc imago dei grandis efficitur. & ipse dñs cui⁹ imago est in alia mea magnificatur. Beda. Eius anima deum magnificat q̃ omnes sui interioris hois affectus diuinis laudibus ac seruitus mancipat. Eius spiritus in deo salutari suo exultat quẽ nihil in terrenis libet nulla caducarum rerum affluẽtia emollit. nulla aduersitas frangit. sed sola illius a quo speraf salus eterna sit conditoris memoria delectat. De tertio. s. prolis concepte perfectiõe dicit. Lu. 1. Hic erit magn⁹ & filius altissimi vocabitur. Triplicez vero pfectionẽ habuit psolegista in instanti conceptionis sue videlicet nature gratie & glorie. De pfectione nature dicitur Jere. 31. Creauit deus

nium super terrā mulier circūdabit virū. Glo. Perfectus vir in ventre femineo continebat. Hoc aūt non dicitur ppter quātitatē virilis corporis. sed ppter veritatem humane nature: integritatem corpis & anime quaz plen ista in ista ti concepcionis habuit. vnde Damas. Dia que in nostra natura plāuit deus dei verbū assumpsit .s. corpus: aiam intellectualem: eoz idiomata Totum enim assumpsit ne vt totū nihil gratificet saluet. i. gratis faciat. Idez. Simul verbi dei caro simul aiata rōnali: intellectuali aia. Verūtamen sciendum licet ista tempore simul fuerunt. cadit tamē inter ea ordo nature. vnde dicit aug. Qui inuisibilis: incōmutabilis veritas per spiritum aiam: per aiam corpus accepit. Ad cuius euidentiā sciendū q ordo nature inter aliqua dupliciter pōt attendi. Uno modo per gradum dignitatis: sic aia media inuenitur inter deū: carnē. Et sm hoc pōt dici q filius dei vniuit sibi carnem mediāte aia. Alio modo sm rōnem cālitatis: sic ipsa aia est aliqualiter cā carnis vniende filio dei. Non enim esset assumptibilis nisi p ordinem quē habet ad aiam rōnalem sm quaz habet q sit caro humana que p:e ceteris est assūptibilis similiter per ipsam aiam assumpsit. tuz ppter cōgruitatē assūptionis. nō enī aia est assūptibilis sz cōgruitatem nisi per hoc q capax est dei ad imaginē eius existēs qō est sm mentē que ipsa dicit sm illud ad Eph. 4. Renouamini spū mentis vestre. tum etiam ppter ordinē dignitatis q: intellectus inter ceteras p:es aie est superior: digniorē: deo similior. Et ideo vt dicit Damas. Unitum est carni per mediū intellectū verbum dei. Verūtamē sciendū q ipse humanā naturā assumpsit cum qn̄ hūsdā defectib⁹. Cuius rō triplex ē. Prima vt p nobis satisfaceret. Isa. 53. Vere langores nostros ipse tulit: dolores ipse portauit. Secūda vt veritatē humane nature ostenderet. ad Phil. 2. In similitudine hoīum factus: habitu inuentus vt homo. Tertia vt exēplo virtutuz nos cōformaret. ad Hebr. xij. Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetipm cōtradictionem vt non fatigemini aīs vestris deficientes. Ex hijs etiam patet q non debuit defectū peccati assumere. tum q: peccatū impedit virtutē satisfaciendi. Eccl. 34. Dona iniquoz non pbat altissimus. tum q: ex peccato nō mōstrat veritas humane nature cui⁹ de⁹ causa est cū sit cōtra naturaz seminatōe diaboli introductū. vt dicit Damas. Tum etiā q: peccando non pberet exempla virtutū cuz peccatū sit virtuti cōtrariū. Patet ergo q nullum defectū peccati assumpsit nec originale nec actuale. vnde dicit. 1. Pe. 2. Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Dei cūdā vero q tripices sunt defect⁹. Quidam sūt qui cōtrariātur pfectiōi scientie: gratie sicut ignorantia. pnitas ad malum. difficultas ad bonum quos non decuit xp̄z assumere qui plen⁹ fuit gratia: veritate vt dicit Jo. 1. Quidam vero sūt qui p:oueniūt in hoībus ex quibuscūq ptic̄larib⁹ causis sicut lep:a: caduc⁹ mo:bus: alia huiusmodi qui quidem defect⁹ cāntur qūq ex hois culpa ex inordinatione vict⁹. qūq ex defectu virtutis formatiue quoz neutrū x̄o cōuenit. q: caro eius ex spiritu sancto concepta fuit qui est infinite virtutis: sapie errare: deficere non valens. Ipse enī nihil inordinate i regimine vite sue exercuit. Tercij sunt defectus qui cōiter in hoībus inueniūtur ex peccato p:imi parētis sicut mors fames sitis: huiusmodi. Hos xp̄s suscepit defectus quos damascenus vocat naturales defect⁹: indetractabiles passiōes. Naturales q: cōiter q: naturaliter cōsequūtur totā naturā indetractabiles q: defectum gratie: sciētie non important. Notāduz insuper q passiones appetit⁹ sensitiui fuerunt in xp̄o. sed aliter q in nobis. ꝟtum ad tria. Primo quātum ad obiectū q: in nobis feruntur sepe ad illicita qō in xp̄o non fuit. Secō ꝟtum ad principium q: in nobis sepe iudiciū rōnis p̄ueniūt. in xp̄o vero nō ordinebātur nisi sm dispositionē rōnis. vñ dicit Aug. q xp̄s hoc cū voluerit met⁹ humana aia suscepit sicut cū voluit factus est homo. Tertio ꝟtum ad effectum q: in nobis qūq huiusmodi motus non sistunt in appetitu sensitiuo sed trahunt rōnem. Quod in xp̄o non fuit q: omnes motus naturaliter humane carni cōuenientes sicut appetitu sensitiuo remanebāt q rō non impediebatur facere qō ꝓueniebat. Unde Jero. dicit q xp̄s vt veritatē pbaret assūpti hois vere contristat⁹ est. Sed ne passio alius dūaret alo p ppassionē dicit q cepit tristari vt passio plecta intelligat qūdo rōni dūatur ppassio vero que est inchoata in appetitu sensitiuo sed vlteri⁹ se nō extendit. De p fectione gratie dicit Jo. 1. Verbū caro factū est &. Ubi tripler gratia scōm ordinē exprimit videlicet gratia vnionis gra habitualis: gratia capitis. Prima gratia .s. vnionis tangit ibi. Verbū caro factuz est. vnde Aug. In reb⁹ per tēpus ortis illa sūma gra est q hō deo iūctus est in vnitate plone. Notādū vero q sancti patres nō meruerūt incarnationē xp̄i ex cōdigno. tū q: opa meritoria hois ppria ordinant ad beatitudinē que est virtutis: consistit in dei plena fruitione. Uno aūt incarnationis cum fit in esse plonali trāscendit vnionem mentis beate ad deū que est per actū fructis. Et ita nō potest cadere sub merito que est principiū gratie scōz illud Jo. 1. Gratia: veritas per ihesum xp̄m facta est. Tum etiaz q: incarnatio xp̄i est reformatio totius hūane nāe: ideo nō cadit sub merito alicui⁹ hois singularis q: bonū alicui⁹ hois pu-

ri non pōt esse cā totius boni nature. Tū ex ꝟgruo meruerūt patres sancti incarnationē p̄dēoz: desiderando, congruū enim erat vt deus exaudiret eos qui sibi obediebāt. Secūa gratia habitualis tangitur ibi. Plenū gratiar veritate. Glo. Quia diuinitas in eo fuerat replēti cū plenitudine redūdante in alios. Dūus aūt plenitudinis rō potest accipi ex ppinquitate ipsius ad deum. Quāto. n. receptiuū aliqō ppinqui⁹ est cause influenti tāto abūdantius pticipat influxū ipsius. influxus aūt gratie est a deo iuxta illud p̄o. Gratiā: glaz dabit dūs vnde cum alia xp̄i ppinquissime attingebat ad deū ex eius influxu plenitudinē gratie in ipso instanti cōceptionis accepit. ¶ Notandū vero q plenitudo gratie potest accipi dupliciter Uno modo ex pte ipsius gratie quādo. s. aliqs attingit ad summū bonū gratie: quātum ad ēntiam: ꝟtum ad virtutez. q:. s. habet gratiā in maxima excellētia qua pōt haberi: in maxima ertē sione ad omnes gratie effect⁹. Et talis gratie plenitudo ppria est homini xp̄o. Alio modo pōt attendi ex pte habentis gratiā quādo. s. aliquis habet gratiam sm suam cōditionē siue scōm intentionem. put est in eo intensa gra vsq ad terminū ei pōitum a deo sm illud ad Eph. 4. Unicuiq nostrum data est gratia scōm mensuram donatiōis xp̄i. i. sm q dato: xp̄us mensurat. Est aūt mensura dimisio donoz. Aliud enī habet iste aliud ille: tem inquātum. s. habet facultatez gratie ad ōia q aplūs Eph. 4. Mihi aūt omniz. s. scōz minimo data est gratia hoc illuminare cecos: &. Talis plenitudo gratie non est ppria xp̄o sed cōsecutus alijs p xp̄m. Sic beata virgo dicitur gratia plena. Luc. 2. Que habuit gratiā sufficientē ad statū sibi a deo vt. s. esset mater dei. Sic Moyses habuit gratiam sufficiētem vt esset idone⁹ minister: testis xp̄i. Maruz aūt plenitudinis vna ordinatiue ad altiorē vel inferiorē statuz. Sic etiā 4. Ut implemini in omni plenitudine dei: quia habent gratiam sufficientem ad merendum vitaz eternam que cōsistit in plena fruitiōe dei. ¶ Uno cōsideratur. Uno modo sm q est ens quoddā: sic est finita eo q est in aīa xp̄i sicut in subiecto finitaz habente capacitatē. Alio modo pōt cōsiderari secūdū rōnem gratie: sic potest dici infinita eo q nem gratie quia collata est aīe xp̄i sicut cuidā principio satisfactiōis seu gratificationis in humana natura sm illud Eph. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Sicut si dicam⁹ lucem solis esse infinitam non quidē sm suum esse sed sm rōnem lucis: q: habet quicqd pōt ad rōnem lucis pinere. Verbum aūt illud Jo. 4. non enī ad mensurā dat de⁹ spūm hoī xp̄o pōt tripliciter exponi. Uno mō de dono qō deus pater ab eterno dedit filio. s. diuinā nām q est donū infinitū. Uñ quedā glo. dicit ibidē vt tāntus sit filius ꝟtus sit pr̄. Alio mō pōt referri ad donū qō ē datū hūane vt vniat dine plone qō ē donū infinitū vt dic̄t gl. ibidē. Sic pr̄ plenū: p fectū genuit filiū sic plenū: pfectū ē nāe vnitū hūane. Tertio mō pōt referri ad graz habitualē in qua se extēdit ad statū gre. vñ aug. Bexponēs dē. Mēsura q̄dā donoz diuisio. alij dat p spūz scō qō sapie alij scō scie sz xp̄s q dat sī mēsurā accepit. Secūdū vo q gra vnionis p̄cedit i xp̄o graz habitualē nō ordine exp̄is sz nāe: intellect⁹. Uñ dicit Isa. xij. Ecce seruus⁹ me⁹ suscipiā eū. Ad q̄d pinet ad graz vnionis. Et postea segl. q ponā spūm meū. Ad q̄d pinet ad donū gre habitualis. Qui⁹ aūt assessionis rō pōt accipi ex habitudine gre ad sūmam cām. Gra enim cātur in hoīe ex p:ticipatione diuinitatis sicut lumen in aere ex p:esentia solis. vnde Ezech. 43. dicit. Ecce gloria dei isr̄l ingrediebat per viā o:ientalem: terra resplēduit a maiestate ei⁹. Plenitudo aūt dei in xp̄o est sz vnionē hūane nature ad diuinā plonā. vñ gra habitualis xp̄i intelligit vt p:is hāc vnionē sicut splēdor: solē. Dicit autez gratia respicit eēntiam alē sic virtus respicit eius potentiā. vnde op:tet q sicut aīe potētie deriuātur ab eius ēntia ita virtutes sunt quedā derivationes gratie. quāto enī aliqō p:incipiū est pfectius tantomagis ipsi mittit suos effect⁹. vnde cū gratia xp̄i sit pfectissima cōsequēs est q ex ipsa pcedērūtutes ad pficiēdas singulas potētias aime: ita xp̄us habuit omnes virtutes fidem tamē: spem non habuit ppter ipsarum imp̄fectionem: sed habuit q cōsideret eā in patria. s. visionē: cō p:ehensionē q: fuit verus cōp:ehēsor. Tertia gratia .s. capitis tangitur ibi Jo. 1. De plenitudine ei⁹ omnes accepimus. Hec aūt gratia eadem est secundum ēntiam cum gratia habituali. differēs tamen scōm rationē. Notandū vero q xp̄s dicit caput ecclesie sm similitudinē capitis humani. In quo possumus tria cōsiderare. s. ordinem perfectionem virtutē. Ordinē quia caput est prima pars hois incipiendo a superioribus. Et inde est q omne principium caput cōsueuit notari. vnde in ps. In capite libri scriptum est &. i. in principio libri. Perfectionez quia in capite vigent oēs vis sit sol⁹ tact⁹. Et inde ē q dicit Isa. xi. Spūs bonoz: abil⁹ ipse ē caput. virtutē q: ve⁹: mor⁹ cetero rū mēbroz: gubernatio eoz in suis actib⁹ a capite ꝓpter vim sensitiuā: motiuā ibidē dūantes

vincle ⁊ rectoꝛ populi dicitur caput ipsius ſm illū .i. Reg. 15. Cum eēs pusillus in oculis tuis caput i tribꝰ iſrl factus es. Hec aūt tria ꝓpriē xpō ſpl ritualr. Primo. n. ſm ꝓpinquitatē ad deū gra ei⁹ altioꝛ ⁊ pōr est: ⁊ ſi nō rpc: q: oēs alij receperunt gram p respectuꝫ ad gram ipius scōm illd. ro. 8. Quos ꝓscīuit ⁊ ꝑdestinauit ꝓformes fieri ymagi filij sui: vt sit ipe ꝓmogenitus in multꝫ frātribus. Secdo pfectionē hꝫ ẽ ad plenitudinē oīum gratarum ſm illud. Joā. i. Plenum gra ⁊ veritate. Tertio veritem hꝫ virtutem. i. influādi gram olbus in oia mēbra eccle ſm illud Jo. 1. De plenitudie eius oēs accepim⁹ ⁊ sic ꝑz q ꝑuenienter dr caput eccle. Notandū vo q nō solū influit ẽ ſtum ad coꝛpus: sed etiā ẽ ſtum ad aliam: sed ꝑncipaliter ẽ ſtū ad aliam: sed ario vo ẽ ſtum ad coꝛpus. vno modo in ẽ ſtum mēbra coꝛpis exhibētur arma iustitie in alia epīste p tm. vii dicit apls. Ad ro. 6. Alio mō in ẽ ſtum vita glē ab alia deriuat ad coꝛpus ſm illud ro. 8. Qui suscitauit ihm a mortuis viuificabit mortalia coꝛpa vestra ꝓpter inhabitantē spīm eius in vobis. Notandū vo q tps est caput hoīs ſm diuersos gradus. ꝓmo. n. ē ꝓncipalr caput eoꝝ q actu vniunt sibi p gram. scdo q actu vniūtur sibi p charitatē. tertio q vniunt sibi actu p fidē quarto coꝛ q vniunt sibi potētia nōdum ad actū redacta que tñ ad actū est reducēda ſm diuinam ꝑdestinationē. quinto coꝛ q in potētia sunt sibi vniti que numq̄ reducet ad actū: sicut hoīes in ih mā do viātes q nō sunt ꝑdestinati: q tñ ex hoc mādo recedētes totalr desinunt eē mēbra xpī: q: ista nō sunt in potētia: vt xpo vniant: nec solum hoīum: sed etiā angelorꝫ xps caput est ſm illud ad colo. 2. Qui ē caput oīs ꝓncipatus ⁊ potēs: q: ꝓpinquio⁹ se hꝫ ad deū ⁊ ꝑfectius dona dei ꝓcipat. Ali ipe angelis influit sensum cognitōis ipm illuminando purgādo ⁊ ꝑficiēdo: q: tñ nō cōicat cum angelis in nā spēi: nō ita ꝓprie dr caput angelorꝫ sicut hoīum. Sciendū vo q duplr caput influit in alia mēbra. ꝓmo quodā intrinseco influxu. put virtus motiua ⁊ sensitiua a capite deriuat ad cet era mēbra. Alio modo ſm exteriorē quādaꝫ gubernationem: put. f. ſm visum ⁊ alios sensus q in capite radicant dirigit hō in exteriorib⁹ actib⁹ ⁊ roqz mō ipse dr caput: sed scdo mō alii etiā ꝑhi dici capita ſm illud amos. 6. Optimates capita eoꝝ. Diabolus etiā inẽ ſtum gubernat malos ad suuꝫ finem q est auersio a deo dr caput oīum malorꝫ. Job. 41. Ipse est rex sup oēs filios superbie. Gregoꝛ. Intiquoꝝ olim est caput diabolus. ¶ De perfectione tertia glie. f. gloꝛie dr in ꝑs. Beatus quez elegisti ⁊ assumpsisti habitabit in atriis tuis quod exponit glo. de christo. Consistit aūt beatitudo in visione diuine essentie quam aliam in instanti creationis sue perfectissime cōtemplabat ⁊ tanto clarius quanto ꝓpinquius verbo coniungebatur. Sunt aūt in hac visione gradus ſm q aliq acutius deum vident qui est oium rerum causa. Quanto enim causa aliqua plenius cognoscitur: tanto in ipa plures effectus cognosci possunt. Nō enim magis cognoꝛtur cā nisi virtus eius plurimum cognoscat cuius virtutis cognitio sine cognitione effectuū esse nō pōt. Nam ẽ ſtitas virtutis ſm effectus mensurari solet: ⁊ ide est q eoꝝ essentiaꝫ dei vident aliqui plures effectus vt rōnes diuinoꝝ operum in ipo deo ꝓspiciunt & alij qui minus clare vident: ⁊ ſm hoc inferiores āgeli a superioꝛibus illuminātur ſm Dyonisiū. Alia ergo xpī summā perfectionē visionis diuine obtinens inter ceteras creaturas oia opera diuina: ⁊ rōnes ipoꝝ quecunq̄ sunt erunt vt fuerunt i ipo deo plene intuet: vt nō solum hoies: sed etiā supꝛemos angelos illuminet: ⁊ ideo dicit apostolus ad colo. 2. q in ipo sunt oēs thesauri sapientie ⁊ scie absconditi. Et Heb. 4. Omnia aūt nuda ⁊ aperta sunt oculis eius nulli eni intellectui glorificato deest qn cognoscat in vbo oia que ad ipꝫ spectant. Ad xpm aūt ⁊ ad eius dignitatem spectant quodāmodo oia inquātum subiecta sunt ei oīnia ſm illud ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Ipse est exiꝫ iudex oium cōstitutus a deo: qa filius hominis est: vt dr Joā. 5. Et ideo sua ipius in verbo cognoscit oia exactētia ſm quodcunq̄ xps ⁊ etiam hoium cogitatus quoꝝ ipe iudex est: ita q de eo dicit Joā. 3. Ipse eni sciebat quid esset in homīe quod pōt intelligi nō solum ẽ ſtum ad scīē tiam diuinam: sed etiam ẽ ſtuz ad sciam alīe quā habet in verbo in quo etiā cognoscit nō soluz oia q actu sunt erūt vl fuerūt: ſz etiā quecūq̄ sunt erūt vl fuerūt in potētia solū creature: q: in vbo cognoscit oīs creature ēntiaz potētiā ⁊ vtutē: nō aūt oia cognoscit q̄ sunt in diuina potētia q: li esset cōprehēdere oia q deus facere pōt q̄ est ꝓprie hēdē diuinā vtutem ⁊ per ꝓsequēs diuinam ēntiam q̄ est ipossibile oi intellectui creato. ¶ Possumus aūt distinguere tripliceꝫ sciam quaꝫ habuit alia xpi. Una est beata per quam cognoscit verbuz et res in verbo: vt supꝛa dictum est. de hac sciētia dicitur Joā. 8. Dico eum ⁊ sermonem eius seruo. Alia est diuinitus infusa. Nam sicut in angelis ꝓpter cognitionem intuitam qua cognoscunt verbū ⁊ res in verbo est alia cognitio qua cognoscunt res in ꝓpꝛiis naturis per spēs intelligibiles diuinitus infusas: ita ⁊ in anīa xpi ꝓpter sciam beatam: est alia sīa indita sive infusa qua cognoscit res in ꝓpꝛia natura per species intelligibiles infusas humane mēti ꝓportionatas. vnde dr Colo. secundo. In ipso sunt omnes thesauri sapientie absconditi ſm hanc sciēnam cognoscit alia xpi quecunq̄ ab homine cognosci pōt ꝑ virtutez

luminis intellect⁹ agentis ⁊ oia illa que ꝑ reuelationē diuinā hoīb⁹ notescunt. Alia vero est sciā exꝑimētalis sive acquisita. Unde dicit Deut. 5. Didicit ab his q̄ passus est obedientiā. scōm hāc sciam scuit alia xpi oia illa que pōt sciri per actionē intellect⁹ agētis. Et licet nō fuerit oia exp⁹ tū sicut homo ex virtute intellect⁹ agētis pōt ꝓcedere ad intelligēdū effect⁹ ꝑ cās eōuersio ⁊ silia p similia ⁊ cōtraria p cōtraria ita ex hijs q̄ exp⁹ est in oium deuenit noticiā. Sciēdū vero q̄ sciā exꝑimētalis ponit in xpo scōm lumē intellect⁹ agētis q̄ est humane nature cōnaturale. Sciā vero infusa per lumen desup infusum qui mod⁹ cognoscendi est ꝓportionat⁹ āgelice nature. Sciā vero beata per quā ipsa ēntia dei videtur est ꝓpria ⁊ naturalis soli deo.

¶ De natiuitate christi.

Scēdo videam⁹ de natiuitate xpi. Circa quā tria possum⁹ cōsiderare videlicet parentis virginitatē. nascētis benignitatez ⁊ natiuitatis vtilitatez. De ꝓmo dicitur Isa. 7. Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filiū. vñ Aug. Speculuz non rūpit radius solis integritatē virginis ingressus aut egressus nisiq̄ poterat viciare diuinitatis. ¶ Notādū vero q̄ fuit ꝓuenies xps ꝓcipi ⁊ nasci de virgine. tuz q: verbū est patris cui⁹ filiatiōnē gerit vbū cordis q̄ sine coꝛruptiōe cōcipitur ⁊ sine coꝛruptiōe de coꝛde ꝓcedit. Unde etiā ꝓuenies fuit verbū dei patris sine coꝛruptiōe cōcipi ⁊ nasci. Unde in quodā sermone dicit. Neqz verbū notrū cuz pariē coꝛrūpit mentē neqz verbū dei spūlem eligens ꝓtum pemit virginitatez. Tum etiā q: xps veneraꝫ pēcati coꝛruptionē tollere. ſz illud Joā. i. Ecce agn⁹ dei ꝛc. Jō dicit aug. Jas non erat vt per eū aduētū violaret integritas qui venerat sanare coꝛrupta. Tum etiam in signū spūalis regenerationis que non ex voluntate carnis neqz ex volūtate viri sed ex deo vt dicitur Jo. 1. Unde Aug. Operebat caput nostꝝ insigni miraculo ſm coꝛpus nasci de virgine vt significaret sua mēbra de virgine ecclesia ſm spūm nasciturā. Tum etiā vt imaginez future resurrectionis ⁊ glorie ꝑferret vbi neqz nubent neqz nubētur sed sunt sicut angeli dei in celo. Mat. 25. Fiat aūt cōueniēs vt de virgine desponsata viro nasceret ih⁹ cui dicitur Matth. i. Luz esset desponsata mater iesu ꝛc. Ideo ſm glo. vt significaret ecclesiā que ē virgo ⁊ sponsa. ⁊ vt per ioseph oriqo marie oideret vel vt ioseph esset testis castitatis: vel ne tan quā adultera lapidaret ⁊ virgo viri solatio fraudaret ⁊ ꝓpter virginis diabolo celaret ⁊ ne virginibus esset excusatio infamie q̄ mater christi infamata fuerat. De scdo ꝛz benignitate xpi dicit Tit. 3. apparuit benignitas ⁊ humanitas ꝛc. Ubi notandū q̄ xps exhibuit nobis benignitatē in diuinitatis sue cōiatiōe sed miserioꝝ in humanitatis nostre susceptiōe. primū vñ apparuit benignitas. Ubi dicit Ber. Apparuit dei pietas i rerum creatione sapētia in earū gubernatiōe. ẽ benignitas maxime apparuit i humanitate. Magnificēt iudiciū benignitatis declarant qm humanam dei nomē addere curauit. Scdm tangit ibi. Nō ex opibus iustitie q̄ fecim⁹ nos sed ſm suā miam ꝛc. Uñ Ber. Quid clarius declarare eius miam q̄ ipam suscepit miseriā qd tam pictate plenū q̄ dei verbū ꝓpter nos factū est homo. Unde cā tat ecclesia. Xpe redēptor oium et patre p.as vnice ꝛc. ¶ Notādū vero q̄ tanto mie ⁊ benignitas differūt in ḡnoꝛ. Primo in hoc q: mia respicit remotionē defectus sed benignitas cōtinuez ꝓfectiōis. Scdo in hoc q̄ mia ꝓprie loquēdo pinet ad puidētā dīnā q̄ bona suā cōicat creaturis rōnabilib⁹ tñ. Respicit eni miseriā q̄ eis ē cōtraria felicitati nō pōt esse nisi rōnabilib⁹ creaturis quarū est esse felices. Sed benignitas respicit puidētiā diuinā respectu quarūlibet rerū. Termi hoc q̄ miseriā portat assimilationē quādaꝫ puditis ad eum cui puidet. ingentem puditis alteri⁹ miseriā reputat quasi suā. Undenō pōt esse nisi i natura intellectuali que hꝫ estimationē aliene miserie. Sed benignitas hꝫ ordinē ad cōicationez simpliciter. Unde cuilibet creature q̄ hꝫ ꝓportionē cōicabilez pōt cōuenire benignitas. quarto q: miseria removet debituz ab eo cui puidet. nō sic dicitur dari misericorditer alteri q̄ ei debet. ſz benignitas nō removet debitū rōnē ab eo cui aliquid dat. Ubi benignitas se hꝫ cōiter ad largitionē iusticie ⁊ mie. ¶ De terno. f. vtilitate xpi dicitur Isa. 9. Parvul⁹ natus est nobis. i. ad vtilitatē nostrā. Dūr aūt ḡnoꝛ vtilitates natuitatis xpi ꝛa possim⁹ cōsiderare ex ḡnoꝛ ꝑditōb⁹ punientis q̄ sūt: puritas: humilitas: amabilitas: ex placabilitate q̄ in hoc puncto excellentissime inuenit. Primo inuenim⁹ in eo sūmā puritatē q: ē cādor lucis eterne ⁊ speculū sine macula. vt dicitur Sap. 7. Hāc aūt puritatē demōstrat ꝓcepto⁹ ꝑ virginē⁹ Nō eni coꝛruptionē parere potuit incoꝛruptio. vñ dicit Aug⁹. Factoꝛ hoīum vt hō fieret natuꝝ⁹ de hoīe talē debuit sibi matrē eligere q̄lē ⁊ decere sciebat ⁊ sibi placuisse nouerat. Uolunt ergo esse virgine de q̄ immaculata immaculat⁹ ꝓcederet ad tum macula purgatur⁹. Scdo in humilitatem⁹ sūmā humilitatē. Ad phil. 2. E vacuauit semetipsū ꝛc. Hāc humilitatē exhibuit vt dicit Ber. Uoc⁹ diuersoꝝ plinoꝝ involutio: ⁊ in ꝑsperexcussio. Terno immensum⁹ in hoc puncto sūmā amabilitatē q: speciosus forma ꝑ filios hoīum sine ꝓpe multo⁹ angelo⁹ vt dicit Bernar. Hāc amabilitatē facit vnio diuinitatis ei⁹ humanitati. Unde Bernar. Plenum ꝓfecto omni suauitatis dulcedine videre hoīem

bolo cōditore. Quarto inuenim⁹ in hoc puero sūmā placabilitatē q: benign⁹ est ⁊ pat̄ns ⁊ multus misericors ⁊ p̄tabilis sup malicia. Joel. 2. Unde Bernar. Xp̄s puer est ⁊ leuiter placari pōt, qs eni nesciat q: puer facile donat ecce si non fuerit, nobis magnū p̄ nimio poterim⁹ reconciliari. P̄ro nimio inquā nō sine pena. Et sicut benignitas apparuit sup oēm spem vltra oēz estimationē. similē expectare possim⁹ iudicij districtionē. P̄imo ergo puer iste nat⁹ est nobis vt per ei⁹ humilitatem imitemur. vt circa ei⁹ amabilitatez afficiamur. vt et eius placabilitate fiduciā habeam⁹. P̄rio ergo nat⁹ est nobis puerus iste in sacr̄m puritatis Unde ipse dicit Matth. 2. Ipse saluū faciet pp̄lz suum ⁊c. Ber. En ipe xp̄s qui purgationem facit delictoz ecce sentinā nr̄am purgaturus aduenit. Hinc etiā aug. in sermone de natiuitate dicit. O beata infantia per quā nostri generis repata ē vita. O gratissimi ⁊ delectabiles vagitus per quos stridores dētium ploratusq; eternos euasimus. O felices panni quib⁹ peccatoz nostroz exterse sunt sordes. Sēdo nat⁹ est nobis in exemplū humilitatis. Jo. 13. Exemplū dedi vobis ⁊c. Unū Ber. Studeam⁹ efficī sicut puer ike discam⁹ ab eo. q: mitis est ⁊ humilis corde: nec magnus videlicet deus sine cā factus est homo puer⁹. Unde intolerabilis impudentie est vt vbi se exinaniuit maiestas inflectur vermicul⁹ ⁊ tumescat. Tertio natus est nobis in augmētū charitatis. Luc. xij. Ignem veni mittere in terrā ⁊c. Bernar. Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis factus est puer⁹ ⁊ amabil'. Par uulus inquit natus ⁊c. Ipse eni nobis est oē amabile ipse est pater frater dñs minister p̄miū ⁊ exēplum. Idē. Quāto minoz se fecit in humanitate tāto maioz se exhibuit in bonitate. Quāto aūt maioz bonitatē exhibuit tāto magis affectū nostruz accendit. Quarto nat⁹ est nobis in solaciū spei ⁊ securitatis. Ad Hebr. 5. Adeam⁹ cum fiducia ad throni gr̄e ei⁹. Glo. i. xp̄s in quo regnat gr̄a vt p ipm cōsequamur miam. i. remissionē pecc̄z p̄cedentiū ⁊ inueniam⁹ gr̄az ⁊ auxiliū opportunū. Bl. recedam⁹ de hac vita. Aug. Dies dulcissima natiuitatis xp̄i in qua cōpunctio etiā infidelib⁹ vēit Misericordia tāgit impi⁹. venia sperat cōpuct⁹ reditū nō desperat captiu⁹. remedium desiderat vulnerat⁹ in qua nascit agn⁹ qui tollit pcā mundi. In cui⁹ natiuitate q̄ gaudiū habet securā dulcedinis gaudiū: qui miserā atrētus timet: qui boni⁹ est affectuosi⁹ orat: qui peccator dispotissime suppliciat: dulcis dies ⁊ vere dulcis electis penitētibus veniā portans. P̄romuto vobis filioli ⁊ certus sum: q: in hac die si quis ex corde penituerit ⁊ ad vomitū peccati reuersus nō fuerit q̄cūq; petierit beate marie significat ptum penitētis alie de quo dicit Isa. 26. A timore tuo dñe cōcepim⁹ ⁊ peperim⁹ spūm salutis. Huic pene cōtigit mistice locus nativitatis xp̄i. s. bethleem. Unde Bernar. Tu quoq; si fueris bethleem p cordis p̄fectionez vt sint tibi lacrime tue panes die ac nocte ⁊ lacrimaz refectiōe tugiē delecteris. Interp̄tat bethleē dom⁹ panis. Et si fueris iuda per cōfessionē, cinis tas danid per opis satisfactionē nascet in te xp̄us ⁊ dabit cordi tuo gaudiū per gr̄am in p̄senti ⁊ p gloriam in futuro. ¶ Notādū vero q̄ post ptum penitētie debet aīa penitētis involui pānis charitatis cōtra turpitudinē peccādi que cōsistit in interiori mētis deordinatione: reclinari per affectus hūilitatis cōtra superbiam que cōsistit in aversione ⁊ poni in p̄sepio aspiratis per cōdignā pniam cōtra peccati delectationē que est in cōuersiōe. Dē p̄mo dicit puer. 4. Uniuersa delicta operit charitas. Debem⁹ aūt in pāno hoc ex omni pte luctui. P̄imo vt deū q sup̄a nos ē diligam⁹. Sēdo hoc q̄ nos sumus. Tertio q̄ iuxta nos est. s. primū nostrū. Quarto q̄ infra nos est. s. corp⁹ nr̄m. Hec q̄ttuor ex charitate sūt diligēda vt dicit augu. De sēdo dicit in p̄s. Lor cōtritū ⁊ hūiliatū ⁊c Unde Bernar. P̄ro hūilitas nos deo cōmendat deo facit nos subditos: deo placet in nobis sicut ait beata virgo. Respexit hūilitatē ancille sue De tertio dicit Luc. 3. Facite fructū dignos pnie Unde dicit Bernar. Fuge voluptatē q: in mensa posita est secus introitū delectatiōis. Ege pniaz q: per hanc appropinquat regnū dei. Mortibi p̄dicat stabulum illud p̄sepe clamat: hoc mēbra tua infantilia loquūtur hoc lacrime ⁊ vagit⁹ euangelizant.

¶ De christi circumcisione.

t Tertio videam⁹ de eius circūcisione de q̄ dicit Luc. 2. Postq; p̄summati sunt dies octo. Ubi notādū est q: xp̄s sicut nobis natꝰ est ita etiā p nobis circumcisus est. Ubi nota q circūcisio xp̄i fuit nobis medicamētū sanitat⁹ et exemplū hūilitatis. documētū scitatis vt. s. spūalit circūcideremur in signū ⁊ figurā salutifere circūcisionis que erit in generali resurrectiōe q̄ ab ei corruptōe circūcidemur. De p̄mo dicit ad Gal. 4. Misit deus filiū suū factū sub lege ⁊c. Ber. Quid mirū sit caput accepit p mēbris curationē quā tū in seipo non habuit necessariā. Plonne ⁊ in mēbris nostris sepe p̄ro vni⁹ infirmitate alteri adhibet curatio. Dolet caput ⁊ in brachio sit contra: dolēt renes ⁊ sit in tibia. Jta bodie p̄ro totius corpis putredine cauterū q̄dā ferū et⁹ in capite Denīq; quid mirū si p nobis dignat⁹ est mori. Tot⁹ mihi siquidē dat⁹ est ⁊ tot⁹ in meos vsus expensus est. De sēdo dicit in p̄s. Unxisti eum paulo min⁹ ab angelis. Cui verbo allūdo. Bernardus dicit. Ideo minoratꝰ est multo minus ab angelis qui nō solū formā hois sed ⁊ formā habet peccatoris ⁊ insigniē velud quodā cauterio salutif. Idez. Habes in anti⁹ste hūilitatis exemplū. Ad quid eni tibi circūcisio necessaria qui pertis nō fecisti nec cōtristari. Q: nō feceris ipsa manifestat etas q̄ non straxeris multo certi⁹ pbat p̄as diuinitas ⁊ matris integritas. Sūmus sacerdos es quē nec sup patre nec sup matre examinādū p̄otestatū in lege potuis est q̄ mādatū. Est tibi pater ab eterno sed de⁹ est in quē peccatū non cadit est. ⁊ mater es pte sed virgo nec parere poterat incorruptio corruptelā. Idē. Qui sine petō est nō est dedignat⁹ peccatoz se reputari: nos ⁊ esse voluim⁹ ⁊ nolum⁹ estimari. De eius dicit Jere. 4. Circūcidimini ⁊ auferte p̄putia cordiū vestroz viri iuda ⁊ habitatores iherm. ¶ Notādū vero q̄ spiritualis circūcisio duplex est. s. interior ⁊ exterior Unī dicit Beda. Quis spūalis circūcisio est oīum. s. interior exterior⁹q; hois nostri sensuū custodia Cōsistit aūt exterior circūcisio in trib⁹. s. in habitu ne sit notabilis. in actiōe ne sit reprehēsibilis. in sermone ne sit cōtēptibilis vt dicit Ber. Interior cōsistit in trib⁹. s. in cogitatione vt sit sancta. in affectione vt sit pura. in intētiōe vt sit recta vt dicit idem Ber. De q̄rto dicit. 1. Cor. 15. Oportet eni corruptibile hoc induere incorruptelā ⁊ mortale hoc induere immortalitatē. Unde Beda. Tūc vera nunc plenaq; erit nostra circūcisio cuz in die iudicij cūctis simul corpis ⁊ aie corruptiōib⁹ exuti mortacro iudicio ad videndā ppetue creatoris nostri facie aūla celestis regni ingrediemur. Qō desiderātissimū xp̄s regni introitū illa octaua dieꝰ q̄ circūcisio agit indicat. Ser eni sit seculi eratcos in quib⁹ p adipiscēda requie sempiterna ad xp̄m operari necesse est. Septima etas non est in hac sed in alia vita quieſcētiū vsq; ad xp̄s resurrectionis corpoz. Octaua aūt dies est dies resurrectionis sine vllo tēpoz fine beata. Et sicut nūc a xp̄o x̄piani ita tūc a iesu saluati vocabimur.

¶ De impositione nominis xp̄i.

q Quarto videam⁹ de nois ipositiōe de q̄ dicit Luc. 2. Et vocatū est nomen ei⁹ iesus.

¶ Notandū q: nola singulariū hoīz sem per imponūtur ab aliqua pp̄rietate ei⁹ cui ipsum vel a tpe sicut nola sanctoz q̄q; imponūt huic q̄ in eoz festis nascūtur vel a cognatiōe vel ab aliq̄ alia pp̄rietate. Nola vero que diuinit⁹ imponūtur data semp significant donū aliquid gratuitū diuinit⁹ datuz eis quib⁹ imponūtur. Sicut Gen. 17. Dictū est abrahe appellaberis abraham q: pater multarū gentiū cōstituti te. Et Matth. 16. Dictuz est petro tu es petr⁹ ⁊ sup hanc petrā edificabo ec clesiā meā. Quia ergo ihesus xp̄s hoc inuit⁹ gr̄e cellatū erat vt per ipm oēs saluarent̄ cōsequenter est vocatū nomē ei⁹ iesus. i. saluator. Sciendum q̄ hoc nomē iesus est magne ⁊ multe virtutis. Est

enī penitētib⁹ in refugium: egrotātib⁹ in remedium. pugnātib⁹ in subsidium. orātibus in suffragium: q: cōfert venīā a peccatis gr̄am sanitatis vitam: q: cōfert venīā a peccatis gr̄am sanitatis vitam eternā tēptatis virtutē ⁊ fiduciā impetrāde salutis. De p̄imo dicit. 1. Jo. 2. Scribo vobis filioli quia remittūtur vobis peccata pp̄ter ei⁹ nomē. Act. 5. Nulle oēs pphete testimoniū phibent. Augustin⁹. Quid ē iesus nisi saluator. ergo pp̄ter remedium esto mihi iesus. Moli dñe noli sic attendere malitiam meam vt obliuiscaris bonū tuū. Sed attendendū q: hoc nomē in circūcisione imponit̄ per q̄ significatur q: spūaliter circūcisi saluātur. vñ Ber. Nos fratres necesse est circūcidi ⁊ sic nomē salutis accipere circūcidi plane nō lra sed spūs ⁊ veritate. De sēdo dicit Cant. 1. Oleū effusum nomē tuū. Oleū eni lenamē est doloris sic ⁊ hoc nomen iesus. Bernard⁹. Habes o aīa mea recōditū lenitatiū in vasculo vocabuli q̄ē iesus q: multi vnquā pestī inuenit iefficax. Petr⁹ rauenēsis. Hoc est nomē q̄ dedit cecis vsū: surdis auditū: claudis gressum. sermonē mutis. vitā mortuis. De tertio dicit. puer. 18. Turris fortissima nomē dñi Et marci vlt. In nōe meo demonia ejicient. Lu. 9. Reuersi sut discipuli cū gaudio dicentes. Dñe etiā in nōe tuo demonia obijciūtur nobis. Petr⁹ rauenēs. Totā diaboli potestatem de obscūris corporibus hui⁹ nois. i. iesus fugauit. De q̄rto dicit. Jo. 14. Si q̄d petieritis patrem in nōe meo dabit vob. Aug. In nōe meo q̄ē xp̄s iesus. Xp̄s regē ihesus saluatorē significat ⁊ p hoc q̄cūq; petim⁹ in nōe saluatoris petim⁹. ⁊ ei ipse saluator est nō solū qui facit q̄ petim⁹ verū ⁊ ei⁹ qui nō facit. Unū q̄ vtilit petit petrarū saluti nō facīdo exhibet se saluatorē. Hoūt eni medic⁹ q̄d p̄ sua q̄d petra sānē sūam poscat egroti. Jo petrarū poscēs nō facit vtilitatē vt faciat sanitatē. Uota verbū Bernardi de xp̄i circūcisiōe ⁊ ei⁹ nois ipositiōe. Magnus ⁊ mirabile sacrm circuncidit puer ⁊ vocat iesus. Quid sibi vult ista oeconia? Dis agnosce mediatorē dei ⁊ hoīm q̄ ab ipso fuc naturaliter exordio diuinis sociat hūana ima sūmis nascat ex muliere. sed cui fecūditatis fructus accedit vt si deciderit flos virginitatis pānis luolutū sed ipi pānis angelicis laudib⁹ honorāt̄ur: absconditē in p̄sepio sed p̄ditur stella radiāte de celo. Dne ⁊ circūcisio p̄bat veritatez assumpte hūanitatis ⁊ nomē q̄ est sup oē nomen gloriam indicat manifestans.

¶ De apparitione xp̄i.

Tertio videam⁹ de xp̄i apparitiōe de q̄ dicit. Mat. 2. Cū nat⁹ esset ihs in bethleē inde ⁊c. Ubi tria cōmendabilia tāgit de magis q̄bus xp̄s per stellam apparuit videlicet q̄ xp̄m p stellam sapienter cognouerūt. cognitum diligenter quesierunt. inuentum reuerenter adorauerunt. P̄imum ibi. Uidimus stellam ei⁹ in or. Bene dicitur eius. quia dicit Salomon q̄ de hac stella

bois cōditor. Quarto inuenim⁹ in hoc puero sūmā placabilitatē q; benigⁿ est ⁊ pacis ⁊ multus misericors ⁊ pītabilis sup malicia. Jobel. 2. Unde Bernar. Ipse puerus est ⁊ leuiter placari pōt, qs enī nesciat q; puer facile donat ecce si non fuerit, nobis magnū p nihilo possim⁹ recōciliari. Pro nihilo inquā nō fine pna. Et sicut benignitas apparuit sup oēm spem vltra oēz estimationē, similē expectare possim⁹ iudicij districtionē. Primo ergo puer iste nat⁹ est nobis vt per eī⁹ humilitatem imitemur. vt circa eū amabilitatez afficiamur. vt er eius placabilitate fiduciā habeam⁹. Prio ergo nat⁹ est nobis puerus iste in sacrīm puritatis Unde ipse dicit Matth. 2. Ipse saluū faciet pplz suum ⁊c. Ber. En ipe rps qui purgationem facit delictoz ecce sententiā nram purgaturus aduenit. Hinc etiā aug. in sermone de natiuitate dicit. O beata infantia per quā nostri generis repata ē vita. O gratissimi ⁊ delectabiles vagitus per quos stridoz⁹ dētium ploratusq; eternos euasimus. O felices panni quib⁹ peccatoz nostroz exterse sunt sordes Secōdo nat⁹ est nobis in exemplū humilitatis. Jo. 13. Exemplū dedi vobis ⁊c. Ubi Ber. Studeam⁹ effici sicut puer ille discam⁹ ab eo. q; mitis est ⁊ humilis corde: nec magnus videlicet deus sine cā factus est homo puer⁹. Unde intolerabilis impudentie est vt vbi se exinaniuit maiestas inflectur vermicul⁹ ⁊ tumescat. Tertio natus est nobis in augmētū charitatis. Luc. xii. Ignem veni mittere in terrā ⁊c. Bernar. Magn⁹ deus ⁊ laudabilis nimis factus est puer⁹ ⁊ amabil. Parvulus unquit natus ⁊c. Ipse enī nobis est oē amabile ipse est pater frater dns minister ꝓmus ⁊ exēplum. Idē. Quāto minoꝛē se fecit in humanitate tāto maioꝛē se exhibuit in bonitate. Quāto aūt maioꝛē bonitatē exhibuit tāto magis affectū nostruz accendit. Quarto nat⁹ est nobis in solaciū spei ⁊ securitatis. Ad Hebr. 5. Adeam⁹ cum fiducia ad thronū gr̄e ei⁹. Ble. i. rps in quo regnat gr̄a vt p ipm cōsequamur mīam. i. remissionē pcōz ꝓcedentiū ⁊ inueniam⁹ gr̄az ⁊ auxiliū oportunū. Ul. recedam⁹ de hac vita. Aug. Dies dulcissima natiuitatis rps in qua cōpunctio etiā infidelib⁹ venit Misericordia tāgit impi⁹, veniā sperat cōpuct⁹ reditū nō desperat captiu⁹, remedium desiderat vulnerat⁹ in qua nascit agn⁹ qui tollit pcā mūdi. In cui⁹ natiuitate q ꝓsciam habet securā dulcedinē gaudez: qui miserā atrocitatē timet. qui bon⁹ est affectuosū⁹ orat: qui peccatoz desolatissime supplicat: dulcis dies ⁊ vere dulcis cūctis penitētibus ⁊ veniā portans. Ꝓmitto vobis filioli ⁊ certus sum: q; in hac die si quis ex corde penituerit ⁊ ad vomitū peccati reuersus nō fuerit qcūq; petierit dabit ei. Possim⁹ aūt mistice notare q; ꝓtus beate marie significat ꝓtum penitētū alie de quo dicit Isa. 26. A timore tuo dne cōcepim⁹ ⁊ peperim⁹ spīm salutis, Huic ptui cōuenit mistice locus natiuitatis rpi. s. bethleem. Unde Bernar. Tu quoq; si fueris bethleem p cordis gritudinez vt sint tibi lacrime tue panes die ac nocte ⁊ lacrime refectiōe tuā delecteris. Interpr̄at bethleē dom⁹ panis. Et si fueris iuda per cōfessionē, ciuitas dauid per opis satisfactionē nascet in te rpus ⁊ dabit cordi tuo gaudiū per gr̄am in psenti ⁊ p gloriam in futuro. ¶ Notādū vero q; post ptum penitētie debet aīa penitēt̄is inuolui pānis charitatis cōtra turpitudinē peccādi que cōsistit in interiori mētis desordinatione: reclinari per affectuz hūilitatis cōtra superbiam que cōsistit in auersione ⁊ poni in psepio aspritatis per cōdignā pniam cōtra peccati delectationē que est in cōuersiōe. De ꝑmo dicit puer. 4. Universa delicta operit charitas. Debem⁹ aūt in pāno hoc ex omni pte inuolui. Primo vt deū q; supra nos ē diligam⁹. Secōdo hoc qđ nos sumus. Tertio qđ iuxta nos est. s. prīmū nostrū. Quarto qđ infra nos est. s. corp⁹ nrm. Hec q̄tuor ex charitate sūt diligēda vt dicit augu. De secōdo dicit in ps. Lor cōtritū ⁊ hūiliatū ⁊c Unde Bernar. Porro hūilitas nos deo cōmendat deo facit nos subditos: deo placet in nobis sicut ait beata virgo. Respexit hūilitatē ancille sue De tertio dicit Luc. 3. Facite fructū dignos pnie Unde dicit Bernar. fuge voluptatē q; in mox posita est secus introitū delectatiōis. Age pniaz q; per hanc appropinquat regnū dei. Hoc tibi ꝑdicat stabulum illud ꝑsepe clamat: hoc mēbra illa infantilia loquūtur hoc lacrime ⁊ vagus⁹ euangelizant.

¶ De christi circumcisione.

Tertio videam⁹ de eius circūcisione de q̄ dicit Luc. 2. Postq; ꝓsummati sunt dies octo. Ubi notādū est q; rps sicut nobis nat⁹ est ita etiā p nobis circumcisus est. Ubi nota q; circūcisio rpi fuit nobis medicamētū sanitat. et emplū hūilitatis. documētū scitatis vt. s. spīalit circūcideremur in signū ⁊ figurā salutifere circūcisionis que erit in generali resurrectiōe qñ ab ea corruptōe circūcidemur. De ꝑmo dicit ad Gal. 4. Misit deus filiū suū factū sub lege ⁊c. Bern. li. 4. Misit deus filiū suū factū sub lege ⁊c. Ber. li. 4. Misit deus caput accepit p mēbris curationē quā tū in seipo non habuit necessariā. Plenne ⁊ in mēbris nostris sepe ꝓ venī infirmitate alteri adhibet curatio. Dolet caput ⁊ in brachio fit cōtumbet curatio. Dolet renes ⁊ fit in tibia. Ita hodie ꝓ totius corpis putredine cauterū qđā ferū est in capite Denīq; quid mirū si p nobis dignat⁹ est mori. Tot⁹ mihi signādē dat⁹ est ⁊ tot⁹ in meos vsus est penitus est. De secōdo dicit in ps. Memorabili cum paulum in⁹ ab angelis. Cui verbo alludēs. Bernardus dicit. Deo minoratus⁹ est multo nimis ab

angelis qui nō solū formā hois sed ⁊ formā habet peccatoris ⁊ infigit velud quodā cauterio salutē Idez. Habes manifeste hūilitatis exemplū. Ad quid enī tibi circūcisio necessaria qui penū nō fecisti nec cōtristari. Qz nō feceris ipsa manifestat etas q; non ꝓcreris multo certi⁹, ꝑbat ꝓlixitas ⁊ matris integritas. Dūmus sacerdos es quē nec sup patre nec sup matre ꝓtamin⁹ dū prophetatū in lege potius est q; mādatū. Est tibi pater ab eterno sed de⁹ est in quē peccatū non cadit est. ⁊ mater ex pte sed virgo nec parere poterat i corruptio corruptelā. Idē. Qui sine peccō est nō est dedignat⁹ peccatorē se reputari: nos ⁊ esse volum⁹ ⁊ nolum⁹ estimari. De tuo dicit Jere. 4. Circūcidimini ⁊ auferte ꝓpucia cordiū vestroz viri iuda ⁊ habitatores iherū. ¶ Notādū vero q; spiritualis circūcisio duplex est. s. interior ⁊ exterior Ubi dicit Beda Duus spīalis circūcisio est oīum .s. interioz exterioz q; bois nostri sensuū custodia Cōsistit aūt exterior circūcisio in trib⁹. s. in habitu ne sit notabilis. in actiōe ne sit reprēhēsibilis. in sermone ne sit cōtemptibilis vt dicit Ber. Interior consistit in trib⁹. s. in cogitatione vt sit sancta. in affectione vt sit pura. in intētiōe vt sit recta vt dicit idem Ber. De q̄rto dicit. i. Cor. 15. Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptelā ⁊ mortale hoc induere imortalitatē, Unde Beda. Tūc vera tunc plena q; erit nostra circūcisio cuz in die iudicij cūctis simul corpis⁹ alie corruptiōib⁹ exuti mortalitatis iudicio ad videndā ppetue creatoris nostri facie aūla celestis regni ingrediemur. Qđ desiderātissimū rps regni introit⁹ illa octaua diei q̄ circūcisio agit indicat. Ber enī sūt septē etates in quib⁹ p adipiscēda requie sempiterna ad tēp⁹ operari necesse est. Septima etas non est in hac sed in alia vita quietē tū vsq; ad rps resurrectionis corpoz. Octaua aūt dico est dies resurrectionis sine vllo tēpoz fine beata. Et sicut nīc a rpo ꝓpiam ita tūc a iesu saluati vocabimur.

¶ De impositione nominis rpi.

Uarto videam⁹ de nois ipositiōe de q̄ dicit Luc. 2. Et vocatū est nomen eī⁹ iesus.

¶ Notandū q; nola singularia boīz semper imponūtur ab aliqua ꝓprietate ei⁹ cui ponit vel a tpe sicut noia sanctoz qñq; imponūt bis q; in eoz festis nascūtur vel a cognatiōe vel ab aliq; alia ꝓprietate. Nola vero que diuinit⁹ imponūt data iemp significant donū aliquid gratuitū diuinit⁹ datuz eis quib⁹ imponūtur. Sicut Esai. 27. Dictū est abrahe appellaberis abrahām q; ꝓtez multarū gentiū cōstituite. Et Matth. 16. Dictus est petro tu es petr⁹ ⁊ sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā, Quia ergo dei rpō hoc nom⁹ gr̄e collatū erat vt per ipm oēs saluarētur cōuenienter est vocatū nomē eī⁹ iesus. s. saluator. Sciendū ꝙ iesus hoc nomē iesus est magne ⁊ multe virtutis. Est enī penitētib⁹ in refugium: egrotātib⁹ in remedium. pugnātib⁹ in subsidium. orātibus in suffragium: q; cōfert venīa a peccatis grām sanitatis virtutē ⁊ fiduciā impetrāde salutē De ꝓmo dicit. 1. Jo. 2. Scribo vobis filioli qm remittūtur vobis peccata ꝓpter ei⁹ nomē. Act. 4. Nullus alius ꝓphete testimoniū ꝓhibetur. Augustin⁹. Quid ē iesus nisi saluator. ergo ppe temeritatem esto mihi iesus. Uoli dne noli sic attendere mala mea vt obliuiscaris bonā tua. Sed attendendū q; hoc nomē in circūcisione imponit per qđ significatur q; spīaliter circūcisi saluāntur. vñ Ber. Vos fratres necesse est circūcidi ⁊ sic nomē salutis accipere circūcidi plane nō lra sed spū ⁊ veritate. De sco dicit Cant. 1. Oleū effusum nomē tuū. Oleū enī lenamē est doloris sic ⁊ hoc nomen iesus. Bernard⁹. Habes o aīa mea recōditū lectuariū in vasculo vocabuli qđ ē iesus q; nulli vnquā pesti imunit iefficax. Petr⁹ rauenēsis. Hoc est nomē qđ dedit ceco visū surdis auditū claudis gressum. sermonē mutis, vitā mortuis. De tertio dicit puer. 18. Turris fortissima nomē dñi Et marci vlt. In nole meo dēmonia eiicēt. Luc. 10. Reuersi sūt discipuli cū gaudio dicentes. Dne etiā in nole tuo dēmonia ꝓsciuntur nobis. Petr⁹ rauen. Totā diaboli prātem de obsessis corpibus vtus hui⁹ nois. s. iesus fugauit. De q̄rto dicit. Jo. 14. Si qđ petieritis ptem in nole meo dabit vob Aug. In nole meo qđ ē rps iesus. Ꝓpterea iesus saluatorē significat ⁊ p hoc qđ cūqz petim⁹ in nole saluatoris petim⁹ ⁊ ti ipse saluator est nō solū qđ facit qđ petim⁹ verū etiā qđ nō facit. Unde qđ vidit peti gerariā saluti nō faciēdo exhibet se saluatorē. Hoūt enī medic⁹ qđ ꝓ sua qđ ꝓua salutē sua non ꝓficat egrot⁹. Jō gerariā petētis nō facit voluntatē vt faciat saniorē. Hoc verbū Bernardi de rpi circūcisiōe ⁊ ei⁹ nois ipositiōe. Magnus ⁊ mirabile sacrm circumcidit puer ⁊ vocat iesus. Quid sibi vult ista exterior? Ds agnosce mediatorē dei ⁊ hoīm q; ab ipso sine natiuitatis exordio diuinis sociat hūana ima sūmis nascat ex muliere. sed cui sceūditatis fruct⁹ sic accedit vt si decidat nos virginitatis pānis inoluit sed ista pānis angelicis laudib⁹ honorātur: absēdit in psepio sed ꝓditur stella radiāte de celo. Suc ⁊ circūcisio ꝓbat veritatez assumpte hūanitatis ⁊ nomē qđ est sup oē nomen gloriam indicat manifestatio.

¶ De apparitione rpi.

Ultimo videam⁹ de rpi apparitiōe de q̄ dicit. Mat. 2. Cū nat⁹ esset ihs i bethleē iude ⁊c. Ubi tria cōmendabilia tāgit de magis ghus rpō per stellam apparuisse videlicet q; rpm p stellam sapienter cognouerūt. cognitum diligenter quesierunt. inuentum reuerēter adorauerunt. Ꝓmum ibi. Uidimus stellam eius ⁊c. Bene dicitur eius. quia dicit fulgentius q; hec stella

nisi ante apparuit sed tūc eas puer iste creauit & magis ad se venientes puā deputauit. Idē. Differebat aūt hec stella ab aliis in tribus. In situ q: nō erat localiter in firmamēto sed pēdebat in medio aeris prima terre. In splēdore q: splēdorē eius nō poterat splēdor: solis obscurare imo in meridie lucidissima apparuit. In motu q: p̄cedebat magos more viatoris. Non enī mouebatur motu circulari, sed quasi motu animali & p̄cessiuo. ¶ Notādū vero est q: sicut dicit leo papa q: p̄ter illam stelle spēm que eos p̄ceū incitauit obtutū fulgentior veritatis radi' eos eorda pdo cuit Et hoc quidē ad illuminationē fidei ptinebat. habebāt enī fidē de xp̄i hūanitate. Unī dixerūt, Ubi est qui nat' est rex iudeor. Et de eius diuinitate. Unī subiūxerūt. Venimus adorare eū. Mat. 2. De seō dicit Mat. 2. Ubi est qui nat' est rex iudeor Ubi notādū q: diligētia ingressōis in trib' oīdit'. Unī aug. O aīa mea si diligēter peteres trib' bis gressis oīderes. Primo enī lumē peteres ne tenebris ipedieris. Secō scīēs interrogāres ne q̄rēs obtrectares. Tertio in nullo loco gesceres donec dilectū inueures. De p̄mo dicit in p̄s. Deus misereat nr̄i & būdicat nobis illuminet &c. vt cognoscam' in terra viā tuā. Glo. Que ducit ad celū. Prouerb. 4. Justor semita q̄si lux splēdēs p̄cedit & crescit usq; ad p̄fectū diē. glo. Justor opa luce scie pāgūtur & eternā ducūt ad vitā que est p̄fecta dies. Unde magi in lumine stelle dūm q̄erūt sicut de ipis cātat ecclesia. Jbāt magi quā viderāt &c. ¶ Notādū vo q: hoc lumē. i. gratie per peccā amittit. Unde dicit remigi. De lumine stelle q: stelle grām dei. herodes diabolus significat qui aūt per peccā diabolo subditur mor grām p̄dit. A quo si per pniam recesserit mor grām inuenit q̄ nō dimittit donec p̄ducat ad domū pueri. i. ecclīaz. De seō dicit. Jere. 6. State sup vias & videte & interrogate de semitis antiquis q̄ sit bona via & ambulate in ea & inuenietis requiē animab' vestris. Unī etiā magi venerūt therosolimā q̄rētes & dicētes vbi est qui nat' est rex iudeorum Aug. Annūciant & interrogāt credūt & querūt significātes eos qui ambulāt p fidē & desiderāt speciē. Sed sciendū q: heu multi doctores sunt similes iudeis qui magis demōstrato fonte vite mortui sūt sitientes. vt dicit Aug. Quos etiā fabrīl arbenoe fileſ esse dicit q alios vt euaderēt p̄cipitiū & ipsi diuino pierūt. Illos lapidib' miliarius q vitā aliis oīderūt nec ipi ā ruīne potuerunt. De tertio dicit. Cant. 4. In lectulo meo q̄siui p noctes &c. Ubi dicit Greg. Dilectū in lecto q̄rim' qui in p̄nis vite requie aliquātula, in redēptoris nostri desiderio suspiram'. Per noctē q̄rim' q: & si iam mēs in ipso vigilat tri adhuc ocul' caligat. Sed qui dilectū suū nō inuenit restat vt surgat circueat ciuitatē. i. scām ecclām electorū mēte & inquisitione peurrat per vicū eum & plateas q̄rat. i. p augusta & lata gradiēte. si aspiciat vt si qua in ei' vestigia inuenire valeat exquirat. Quia sunt nonnulli etiā vite secularis q imitādū habēt aliqd de actione virtutis. Unī etiā magi nō quieuerūt donec dilectū. i. xp̄m inuenerūt cui' signū fuit q̄ tam lōgus spaciū in tam modico tpe trāsierūt. ¶ Notāduz vero q: seruōs desiderū diuini amoris non sinit alam gescere donec dilectū inueniat. Quia vero desidertū si cōpleat delectat aīam vt dicit puer bioz. 8. Ideo quāto desiderū fuerit feruēti' tāto delectabili' dilect' inuenitur. Unī magi qui seruentissimo desiderio xp̄m q̄rebant ip̄m delectabilissime inueniebāt, Unde Mat. 2. videtē magi stellā gauisi sunt gaudio magno valde. Ubi dicit glosa Bernar. q: gaudio gaudet qui p̄pter deum qui est verū gaudiuz gaudet. Addit & magno quo nihil est mai' & valde gauisi q: de magio potest aliquis plus ali' mun' gaudere. De q̄rta mat. 2. Et p̄cedētes adorauerūt eū. Unī aug. O infantia cui' & astra subdunt cui' est iste magnitudinis ignis glorie ad cui' pānos & angeli ex̄ebant & reges trepidāt & sectatores sapie ingenerāt. Quia est hic tatis & tātus stupeo cum video pānos & intueor: celū estuo cum inspicio in p̄sepe mēdicuz & supra astra p̄clarum subuenitat nobis fides q: ratio nature deficit. Sequit & aptis thesauris suis p̄ciosa munera obtulerūt aurū &c. Ubi notādum q: per aurū intelligit celestis sapia. Treni. 4. filij syon inclyti & amicti auro primo. Glo. Ornati celesti sapia. Quō. Glo. Oē miserabilis mutatore putati sūt in vasa testea. Glo. relictis celestibus terrena curātes. Bernar. Inuenisti plane sapientiā si p̄teritis vite peccata desleas. si huī' seculi desiderabilia pupēdas si eternā vitā toto desiderio ꝯcupiscas. Inuenisti sapiam si tibi hoz singula fastidiunt put sunt & hec quidē amara & onō fugiēda. Ita quoq; velud caduca & trāsitoria cōtemnēda illa vero vt p̄fecta bona toto desiderio appetēda, intimo quodā animi sapoꝛ diiudices & discernas. Per thus significat devota oratio. Unde in p̄s. Dirigat oratio mea sicut incensū &c. Glo. Igne charitatis succensum. Bernar. Oratio quā to efficatior est tāto callidi' ab aduersario impediri solet. Periculū est si fuerit timida tepida vt temeraria. Timida siquidē nō celuz non penetrat q: restringit aīum timor: imoderat' vt nec p̄cedere q̄at. Tepida vo in ascensu languescit eo q: non habeat vigoꝛ. Temeraria vo ascēdit sed retrit. Resilit enī ei. Hec enī nō obtinet q̄az sed & mercel offensam. Que vo fidelis & būdis & feruēs ola fuerit celū sine dubio penetrabit. Unī certū est q: vacua redire nō p̄t. Per mirrā significat carnis castigatio. Can. 3. Man' tue distillauerūt mirrā

& digiti tui pleni mirra p̄batissima. Greg. Per manus opatōes vtuose p digitos discretio significatur. Manus q̄ distillāt mirrā q̄ caro virtuosis opibus castigat: sed digiti dicunt pleni mirra p̄batissima: q: castigatio bñ p̄bata est que sit cuz discretōe. De bijs tribus dicit Gre. Plato regi aux offerimus si in p̄spectu illi' claritate diuine sapie respl̄deamus. Thus offerim' si cogitatōes carnis p sancta oīonis studia in ara cordis accendim' vt suaue aliqd deo p celeste desiderū redoleamus. Mirrā offerimus si carnis vitia p abstinentiā mortificam'. Per mirraz namq; agit ne caro mor: ta putrefiat p̄m gl. Aurum ad tributū deus ad sacrificiū: mirra ad sepulturā ptinet mortuoꝛum: & p̄ hec tria in xp̄o intuent regia ptās: diuina maiestas: humana mortalitas.

¶ De oblatione xp̄i.

Exto videamus de xp̄i oblatiōe in tēplo de qua dī Lu. 2. Postq̄ impleti sunt dies purgatōis Marie &c. Ad cuius euidētiaz sciendū q: xp̄s sub lege voluit fieri: vt eos q̄ sub lege erant redimeret. ad Gal. 4. Aug. de ple nata duplex p̄ceptū in lege tradit: vnū quidez generale ḡtum ad oēs vt. s. cōpletis diebus purgatōis matris offerret sacrificiū p filie: siue p filia: vt hē Leui. 12. Et b sacrificiū quidē erat ad expiationez peccati in quo ples p̄cepta erat & nata: & etiaz ad p̄secrationē quādam ipsius: q: tunc p̄tabat in tēplo: & ideo aliqd offerebat in holocaustū: & aliqd p̄ctō. Aliud erat spāle p̄ceptum in lege de primogenitis ram in hoibus q̄ iumētis. Sibi. n. deputauerat dñs oē p̄mogenitus in isr̄l p eo q̄ p liberationem isr̄l percusserat p̄mogenita egypti ab hoīe vsq; ad pecus: p̄mogenitus isr̄l reseruatis. & hoc mandatū ponit. Exo. 13. Quia q̄ xp̄s erat mediator natus erat p̄mogenitus: & voluit fieri sub lege. Hec euangelista Lucas circa eū obseruata fuisse ostēdit. p̄mo quidē id quod ptinet ad p̄mogenitos eī dicit. Tulerūt eū in ihr̄lm vt sisterēt eum dño: secō id quod ptinet ad oēs cū dicit: & vt darent hostiā p eo sm q̄ dictū est in lege dñi par turtirum: aut duos pullos colūbaz. Notandū vo q: vt dicit Anastasius sicut xp̄s nō gr̄a sin factus est hō & circūcisus in carne: sic vt faceret nos p gr̄am deos: & vt spūaliter circuncidamur: sic & p̄ nos sistitur deo: vt discamus p̄itare nos ipos. Ad 5 quartuo: fuit necessaria que circa oblationez xp̄i mistice designant. s. mētis puritas: cordis humilitas: animi trāquillitas: bonoꝛ operum fecūditas. Primū designat p oblationis xp̄s. q̄ sine cōpletis diebus purgationis p quod mistice immundicia mētis & corpis, eccla. 23. Oculi dñi multo magis lucēt sup solē & ad iniquitatē respicere nō p̄t. Mat. 18. Fili puerij fuerit & cōtaminī sicut paali &c. vbi dicit Beda. Si ratē habuerit innocētiā & animi puritatē sicut paulī nō intrabitis in regnū celoruz. Apoc. 21. Nihil coinquinatū intrabit in eā: duo aūt sunt in nobis purganda: vt dicit Ber. Intellectus: vt noueritis affectus vt velit: secūm designat p̄pter q̄ sm legem voluit offerri qui huc legi subiectus nō erat q: nō ex virili semine: sz mistico spiraīe verbū dei factum ē caro. Unde in signum humiliatis voluit sic offerri: vt doceret p humilitatis meritum nos dignos fieri diuino cōspectu, Job. 28. Hymne p̄cio sum vidit oculus me'. gl. i. aliam desiderauit sapie siue & gratie illustrationē respexit: q: tanto q̄s ante oculos dei p̄cio: ēsto ante oculos sui fiat despector. i. regū. 15. Nonne cum parvulus esses in oculis tuis &c. Tertio designat p hoc q̄ in ihr̄lm oblatus fuit q̄ interp̄atur pacis ca: fine visio pacis: ad Heb. 12. Pacez sequimini cū oībus & sanctimoniā sine qua deum nemo videbit. Aug. Est aūt pax serenitas mētis tranquillitas animi: simplicitas cordis: amoris vinculū & ꝯsortium charitat: nec poterit ad hereditatē dñi p̄uenire qui testimoniū pacis noluerit obseruare nec p̄t ꝯcordiam habere cū xp̄o qui discors voluerit ē cum xp̄iano, ysa. viti. Erit sabbatum erit sabbato. glo. Quia ille quiescet in futuro qui hic quiescit ab ope malo. Quartū designat p hoc q̄ ē oblatus cū numeribus. Exo. 13. Non apparebis in cōspectu meo vacuus. gl. bonis opibus. Ore. Non erit vacua manus a munere si arcba cordis repleta fuerit bona voluntate. Notandū vo q: p̄ceptuz fuit filijs isr̄l tribus vicibus p singulos annos festa celebrare. s. pascha: pentecosten: & cenophegiam: & ter in anno apparēt cora dño: q̄ misterio nō vacat. Unde glo. Tribus vicibus per singulos annos b est omni tpe pnitis vite in sancte trinitatis p̄fessione p̄dē spem & charitatē bonorum operū obsequia deo creatoꝛi vestro exhibetis. Pascha. n. celebramus mēte nouoꝛ ois p sanguinem agni imaculati ab egypcia seruitute liberati p̄ sicut aquas de veteri hoīe in nouum transimus nō in veteratate lr̄e: sed in nouitate spiritus qso in terraz p̄missionis p gr̄am xp̄i p̄ueniamus. Pentecosten vo mētis gaudiuoꝛ celebramus: cū operū nostroꝛum voluntatē & sermonuz p̄mitias deo cōsecramus. Scenophegiam vo in cantu anni celebramus: cū cōgregatis frugibus id ē virtutū fructibus ad finem vite & introitum regni celestis p̄cipiare cōtendimus. in tabernaculis septem diebus cōmorantes: q: p omne tpus vite p̄sentis peregrinos nos & cognoscimus nec hic sz in futuro requirimus cedule curantes ne in aspectu dñi vacui appareamus.

¶ De baptismate xp̄i.

Exto videndū est de xp̄i baptizatōe

de qua dicit Mat.3. Venit ihs a galilea in Jordanē ad Jo. vt baptizaret ab eo vbi tria g ostendē descendūt vs plene loca t offin: vñ dicit remigi⁹ plene ponunt cū dr: venit ihs ad Jo. dūs ad suos ret ad mīstrē: hūr ad lucernā: loca designant cū dr a galilea ad iordanē. Galilea.n. interpretat transmigratio. Ducūq; q vult baptizari trāsmigret a vicijs ad vtutes t venies ad bap. se humiliet iordanis interpret descēsus. Aug. Multa mirabilia in ḡ flumine cē facta scriptura sacra ꝓmemorat. Ubi ꝓ. dicit. Jordanus ꝓversus ē retrorsū an quidē retrorsum aque ꝓuerle fuerant mō petā retrorsum ꝓuersa sunt: sicut.n. Helyi. in iordane fecit diuisionē aquaꝝ: ita xp̄s in eodē iordane fecit separationē: t opatus ē petōꝝ remissionē. Remigi⁹ ostēdit designat cū dr vt baptizaret ab eo: vt dicit Crisō. Non vt ipe reciper petōꝝ remissionē p baptismū: ꝛ vt sanctificatas reliqueret aquas post modū baptizandis. Sedo vt idē dicit naz ḡnus ipe nō erat peccator: nām ni accepit peccatricē p pterea t si p se baptismate non egebat tñ in alijs carnalis nā opus bēbat. Tertio vt dicit Aug. q: voluit facere: qō oibus facere ingabat: vt bon⁹ magister doctrinā suā nō tam vbis insinuaret ḡ actibus exerceret: t b est qō dicit Math.4. Sic nos decet adimplere oēm iusticiā. Unō dicebat Ambro. Hec ē iusticia: vt qō iubes altex facere ipe pius incipias: vt tuo alios hortaris exemplo. ¶ Sunt aūt tria ꝓsiderāda circa baptismū xp̄i diuinitus ostēsa. vz celox aperio: spūssancti apparitio: ꝑsone vocis insinuatio. primuz ibi ecce aperti sunt celi. Dicit. Non referatōe elemētoꝝ ꝛ spūalibus oculis sicut t Ezc. in pn⁹ sui voluminis. ceclos aperos ꝓmemorat: t b ꝓbat Crisō. sup Mat. dicens: q ꝑ ipa creatura. i. celox rupta fuisset nō dutisset aperi sunt ei celi: q: qō corpalr aperiur oibus aptum est. sedm ubi: t vidit spūs dei ꝛc. ubi dicit Aug. Dicut nō oportebat vt filī dei boies fallerent: sic etiā nō oportebat: vt falleret spūssanctus: sed omipotenti deo q̄uenias creaturā fabricauit et nihilo nō erat difficile vez corpus colūbe sine alia columbaz misterio figurare: sicut nō fuit ei difficile verum corpus in vtero vginis Marie sine virili semine fabricare. Ex bijs ꝑz hanc colūbaz vez aial fuisse que tñ nō in vnitate ꝑsone spūssancti assumpta fuit: t que postmodū ee desijt: sicut flāma q̄ aperuit in rubo: vt dicit Aug. Ideo aūt spūssanctus spēm colūbe accepit vt dicit Crisō. Quonīa ꝓe alijs aialibus cultrix ē charitatis oēs aūt spēs iusticie quas bñt serui dei in vitate: pīt hōe filij dyaboli in simulatōe: solā aūt charitatem spūssancti nō pōt i mundo spūs imitari: ideo hanc ꝓpriā spēm colūbe sibi fernauit spūssanctus q: ꝑ nullius testimoniū sic cognoscit vbi ē spūssā eius: sicut ꝑ ḡram charitatis. Tertiū ibi. Hic ē filius meus dilectus ꝛc. Augu. Non aūt vt ante ꝑ Moysen t ꝑphas nec typos: aut figuras vetuſ in carne pī filiū docuit: ꝛ palā venisse monstrauit dicēs: hic est filius meus dilectus ꝛc. ¶ Notandum vo q̄ pī nō demonstrat in voce: nisi sicut actor vocis: vl loquēs ꝑ vocē: t q: pīs ꝓpriū ē producere vbum qō est dicere vl loqui: nō ꝓuenientissime parer ꝑ vocē mānifestatus ē que significat verbū: vñ t ipa vor a pīe emissa filiationē verbi ꝓstat: t sicut spēs colūbe in qua demōstratus ē spūssanctus nō eū nā spūssancti: nec spēs bois in q̄ demōstratus ē filius est nā dei: ita etiā t ipa vor nō ptinet ad nām verbi vl pīs loquentis. Unde Job.5. Dūs dicit neq; vocē eius vnq; audistis: neq; spēm eius vidistis. Misticē ꝑ hec tria significatur q̄ oibus ꝑ baptismū renatis celū aperitur gra spūssancti infundit: t in filios dei adoptat. de ꝑmo dicit Remigius: nō dī apti sunt ei celi: q: eibus renatis aperit ianua regni celestis. ¶ Notādum aūt q̄ ꝑ passionē xp̄i celū aperit: sicut ꝑ eāmēdem aptionis celoꝝ: ꝓpz tñ hāc eām singulis applicari ad b vt celū introcāt: qō quidē fit ꝑ baptismuz: t iō potius fit mētio de aptione celoꝝ in baptismo q̄ in passione. De sedo idē dicit Remi. sicut oibus ꝑ baptismū renatis ianua regni celestis aperitur: ita oēs in baptismate donū spūssancti accipiunt. De tertio dicit Hyla. Ex bijs que ꝓsūmabāt in xp̄o cognoscimus post aque lauacbū de celestibus portis spūssancti⁹ in nos aduolare t celestis nos gre unctione ꝑfundi t patne vocis ad option filios dei fieri.

¶ De ieiunio xp̄i.

Quo videamus de ieiunio xp̄i: de quo dī Mat.4. Et cum ieiunasset. xl. dieb⁹ t xl. noctibus postea esurijt. ¶ Notandum vo q̄ xp̄i ieiunij fuit salutare t exēplare: salutare quidem q: ꝑ nobis ieiunauit vt nos epulis eternis sacieremur. Unī notandū q̄ ieiunij assumit ꝓpriū ꝓpaliter ad tria. ꝓmo quidē ad carnis ꝓcupiscētiaꝫ cōp: imēdas. Unde Hier. Sine cere t bacho venus frigescit. i. ꝑ abstinētiam cibi t potus luxuria tepescit: sedo vt mens bois eleuet ad supna. unō dicit Dan. x. q̄ post ieiunij trium ebdomadaꝝ reuelationē accepit a deo. Tertio ad satisfaciendum ꝑ peccatis. Unī Jobel. 2. Conuertimini ad me in toto corde vro in ieiunio ꝛc. Bernar. Bonum t salutare ieiunij quo redimunt eterna supplicia dimittūt petā. Non solū aūt obtinet venīa ꝛ t merct ḡram. Non solū delet petā ꝑterita que cōmisimus: ꝛ t repellit futura q̄ cōmittere poteramus. Xp̄s vo ꝓmo mō nō ieiunauit: q: ꝛdictiones in semetipo nō rollerabat: vt dicit Hre. nec etiā sedo mō: q: nō indiguit ꝑ ieiuniuz eleuari. ga fuit verus ꝓphēta: ꝛ tertio mō ieiunauit: vt ꝑ petō satisfaceret nō quidē ꝑ suo: q: petīa nō fecit:

vt dī. i. pe. 2. ꝛ ꝓ nostro: vñ t esuries post ieiuniū significat desideriū nostre salutis: vt dicit gl. super Mat. fuit etiā ieiuniū xp̄i exēplare. Unī Crisō. vt aūt discas q̄ bonuz q̄ magnū t ieiunium t qualr est scutū aduersus dyabolū: t qñ mō post baptismum nō lasciuie: ꝛ ieiunio intēdere opz ipe ieiunauit nō eo indigēs: ꝛ nos instruēs. Ber. Denīq; tanto deuotius imitandā ē nobis xp̄i ieiunantis exemplū q̄to certi⁹ ē eius ꝓp nos ieiunasse ꝙ ꝓp seipm. Debem⁹ aūt ls exēpluz imitari ꝛ possibilitas ē nostrā. Unī Greg. nazanzen⁹ dicit. xl. dieb⁹ xps ieiunauit nihil manducās. Erat.n. deus nos aūt ieiuniū possibilitati nre ꝓportionem⁹. Sciēdum vo est q̄ p ieiuniū sic vicia carnis sunt restrenāda: q̄ tñ nāe necessitas nō subtrahat. Ad cuius euidē tiam ē sciendū q̄ necessariū in rebus accipit dupliciter. ꝓmo mō ad ꝓseruationē vite t tale necessarium ꝑ ieiuniū subtrahere nō ls: sicut nec interi mere sei ꝑm: ꝛ b necessariū ē valde modicuz: ga modico nā ꝓtenta est. Alio mō dī necessariuz ad ꝓseruandā valitudinē corꝑis que quidē accipit i duplici statu. ꝓmo ꝑm sufficientiaz habito respectu ad ea que incūbunt ex offō ex societate coꝝ cū ḡbus viuit ad q̄ pūneit necessario agenda t tale necessariū etiā ꝛtrahi nō dz. Doc.n. cēt de rapina hostiā offerre ieiunij si aliqs impediret ꝓpter ieiuniū ab aliqbus opibus ad que obligat. Unde Hiero. dicit. Qui de rapina holocaustū offert vl ḡ cibox egestate vl manducādi: vl soni penuria imoderate corꝑis afflīgit: si etiā sit tanta abstinētia q̄ hō ab opibus vtilibus impediat ḡuis ad ea nō ex necessitate teneat indirectū est ieiunium t si nō sit illicitū idē. Rōnalis hō dignitatē amittit q̄ ieiuniū charitati: vl vigilias sensus integritati ꝓfert. sedo modo accipit valitudo corꝑis: ꝑm optimā corꝑis dispositionē t q: cazo in suo oriam valitudinē sic acceptā etiā si licite accipi ꝑ ti laudabilr ꝛtrahi pōt: t talis ꝛtractio nō multum mortē accelerat cū corꝑus humanū inuenitur frequēter ex ꝓpfluitate q̄ ex defectu mortales incarrere egritudines. Unde Galienus dicit q̄ summa medicina ē abstinētia. Notandū tñ sup il lud Mat.9. Nō ꝓtest filij sponsi q̄diu cū eis ē spō Jeiuniū luctus qō cū amaritudine petōꝝ: ꝛ pītis vite miseria geritē. Aliud ē ieiuniū exultatōis qō rijs se abstrait: q: gustato spū despit ois caro. In tuzino qñq; eis pīs est: ꝛ nō semp ac gitant: vl que fecerunt: vl in que cadere pōt: nisi carnē cohibeāt: t tūc cōpetit eis ieiunū meroris Aliquādo est eis pīs actu: vt spōsus qñ eius discedine ꝑfundunt: t tunc competit eis ieiunium exultationis nō meroris.

¶ De xp̄i temptatione.

Uno videamus de xp̄i temptatōe: t quare temptari voluit de qua dī Math.4. Ductus ē in desertū a spū ihs vt tēptaret a dyabolo: vt dicit Hre. Tribus mōis agit temptatio suggestione: delectatōe ꝙsensu: t nos cū tēpramur plerūq; in delectatōem: aut etiā in ꝙsensum labimur: q: de carnis petō ꝓpagati in nobis ipsis gerimus: vñ certamina toleram⁹. Deus vo q̄ in vtero virginis incarnat⁹ venit in hūc mundū sine petō nihil ꝺdictionis in semetipo tolerabat tēptari: ḡ potuit ꝑ suggestionē: ꝛ mentem ei⁹ peccati delectatio nō momordit atq; iō ois diabolica tēptatio foris nō intus fuit. Notandū vo q̄ xps tēptari voluit. ꝓmo quidē: vt nobis ꝺtemptationes exēpla ferret. Hre. Non ē indignū redemptoꝝ q̄ voluit tēptari q̄ venerat occidi vt tēptationes nras suis tēptationibus vinceret: sicut mortē nostrā sua morte venerat ſupare. Sicut.n. que xp̄s in mīsterio assumpte humanitat̄: vl sect tionē t alia que sustinuit roborāmur: ad Heb. ii. Recogitate dūm ihm qualē sustinuit aduersus semetipm ꝺdictionem vt nō fatigemini animis vris deficientes. Mari. Si nolumus a dyabolo ſupari inheram⁹ ei q̄ ꝺ dyabolum triumphauit. Magna ḡ ꝓlatō mēbrū et capite. Ber. In creatione in redēctione ceteriſq; oibus brificijs ē t deus oīum: ꝛ in rēptatōibus suis tanq; ꝓpriū aliqd brit eū singuli electoꝝ: sic.n. patus ē cadentē sustinere: t ꝛripere fugientē: vt videri possit relictis oibus ei soli operā dare. ꝓpterea expedit oīti aīe deū semp intendere tanq; ꝓpriū: nō trū adiutoꝛem: sed etiā inspectoꝛē. Unde legit de beato Anthonio q̄ cum semel a demonibus in varias formas mutatis laceratus fuisset subito q̄dax radius lucis demones effugauit statimq; sanat⁹ t xp̄m ꝓsentē intelligens dixit. Ubi eras bone ihu. t vor ad eum Anthon⁹ hic eraz: ꝛ expectabā certamē tuū. sedo temptari voluit ꝓpter nostraz cautelam: vt nullus q̄tūcunq; sanctus a dyaboli temptatiōe se curus sit. Jo. 13. Non ē seruus maritatē ꝺcidat cū ille putat hostis actoꝛib⁹ pulset i fidijs quos marie viderit abstinē a pctis. Aliquenī dolos suos timeat abstrahē q̄ ipm dūm maie statis ausus ē temptare. Unī post baptismuz xp̄m temptauit q: vt dicit Hylarius. super Mat. In sanctificatis maxime tempramēta dyaboli gratiantur: ḡ victoria magis est ei ex optāda a sancte. 2. Filī accedēs ad seruitutez dei sta in timore tertio ꝓ exemplum: vt dicit Aug. q̄ xps se dyabolo tēptandus ꝓtebuit: vt ad sugandas temptationes ei⁹ mediator esset: nō solū ꝓ adiutoriū vez

etiam per exemplu. Decit aũt nobis exemplu nõ solũ pugne: sz etiã corone, vñ sup illõ Mat. 4. accef. an. ℟ mim. ei. dicit gl. sicut in ℣ agone militia nostra pcuffuit ita in obsequio angelo: glorioſa remuneratõ edocet. Sñ etiã Ber. Ipe dñs hortatur vt pugnemus: adinuat: vt vincam⁹ certantes expectat: deficiẽtes subleuat vincentes coronat. ℭ Sequit de mõ⁹ ordine tẽptãdi: ⁊ accedens tẽptator dicit ei. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant vbi dicit Ore. Antiqu⁹ hostis primũ hoiem gula vitio tẽptauit cũ igni cibũ vetitum ofẽdit atq; ad cõedendũ finafit. Vana gla cũ dicent: eritis sicut dij, auaritia cuz diceret sciẽtes bonũ ⁊ malũ. Auaritia. n. nõ solũ pecunie est: sz etiã altitudinis cũ supza modũ sublimitas ambitur. eisdẽ modis fm hoiem tẽptant primo p gulam: vñ dixit: si filius dei es ⁊c. Hylarius. Eã ꝓditionẽ in tẽptando ꝓposuit p quã in deo ex mutatione lapidis in panes virtutẽ ptãtis agnoscat ⁊ in hoie oblectando cibi patientiã eluctetis illudat. Hunc aũt tẽptationi sic resistit dicẽs: scriptuz est. Non in solo pane viuit hõ: sz in omni verbo qõ pcedit de ore dei: vbi dicit gl. Inferior pars hois pane sustentat: altera vo verbo dei reficit: q: vero agis de inferiori pte pz q⁹ temptato: ſus. Secundo tẽptauit eũ p vanam gloriam: vt dicit Mat. 4. vñ sequit tunc assumpsit eũ dyabol⁹ ⁊c. Et postea sequit: si filius dei es mitte te deorsuz ⁊c. Hec tẽptatio fuit vane glorie fm gl. cui sic fertur: nõ tẽptabis dñm deũ tuuz vbi dicit gl. Nõ debet temptare deũ qñ hz exhumana rõne qd faciat: sz postq; deficit humana rõ ꝓmendet se deo nõ tẽptando: sz deuote ꝓfitendo. Nota etiã q⁹ hic dicit gl. ola hec corpalibus sensibus cẽ ꝓpleta: qa eni verba immicẽ ꝓferunt in spẽ hois dyabolũ sup asse verisimile cẽ. Tertio tẽptauit eum de auaritia: vñ sequit. Assumpsit eũ in montẽ excelsum ⁊ ostẽdit ei ola regna mundi. gl. i. ola ꝓcupiscibilia in mundo in quo hoies regnant: vl sumpl⁹ totus mundus eo suggerente ab eo vitiis est: ⁊ dixit hec ola tibi dabo si ꝓcidens adorueris me: q: auaritia ⁊ dolorum seruit⁹ sicut dicit Aug. Ephe. 5. Hunc aũt temptationi sic resistit: vade satthanal. Cur indignanter sic respondit: q: dicit Crisp. q⁹ in ꝓximis iniurijs quãpluz cẽ patientẽ laudabile cẽ: dei aũt iniurias simulare nimis impiũ cẽ. ℭ Notandũ vo qd misticẽ tẽptatio significet. Sñ Crisp. sic dicit. Jeiunium cẽ abstinẽtia rei male. esuries cẽ desiderium eius vsus et⁹ est panis. Qui g sibi petiũ convertit in vsuz lapidẽ ꝓuertit in panẽ: rideat g dia bolo ꝓsiadenti: q: nõ in solo pane. i. vsu illius rei inflat⁹ fuerit quasi sanct⁹ ducat cẽ quasi sup: a tẽptũ q⁹ estimauerit ꝓsilere in sanctimoniꝫ sumitate positus cẽ sup primã tẽpti: ⁊ hec tẽptatio sequit primam qñ victoria tẽptationis gliam optatur: ⁊ sit cã iactãtie: sz xps vtroq; iejunũ susceꝑit: sup tẽpluz aũt eius dyabol⁹ durit: vt tu ad absũnia mẽtã lauda bile spẽre pcedas: extolli aũt fastigiũ sanctitat⁹ nõ acgescas. Fuge exaltationẽ cordis: et nõ patieris ruinã. Ascensio aũt mont⁹ est ꝓcessio ad altitudinem diuinitat⁹ ⁊ gliam huius mũdi q; de superbis cordibus descẽdit. Cuz g volueris deus fieri qđ ostendens incipis cogitare de diuinis ⁊ honorib⁹ acgrẽdis: ⁊ tunc ꝓcepsmũdi gliã odisti regni sui. tertio loco ꝓuideꝛ tibi cãs: vt si volueris illa ꝓsequi seruitas ei ⁊ negligas iusticiam.

ℭ De triplici tẽptatõe. s. dei hois ⁊ dyaboli.

Iosa sup psalmũ. 15. dicit q⁹ tẽptat dñs: tẽptat hõ: temptat dyabol⁹ sz aliter dñs: aliter hõ: aliter dyabolus: tẽptat dñs vt eruditat: hõ vt discat: qõ nescit: dyabol⁹ vt seducat. De tẽptatõe dei dr ibidẽ in ps. Proba me dñe ⁊ tempta me. gl. iudica me pbatũ nõ tibi q: ola probasti: sz mihi ⁊ hoib⁹ ne qd delicti maneat. tẽptatio g dei pbatio cẽ sicut tẽptauit de⁹ ab: aã. gen. 13. Quod aũt dr Mat. 6. ne nos ducas in tẽptatiõez intelligẽduz cẽ ne nos ꝓmittas vinci a tẽptatione gl. In tẽptationẽ ductꝛ q in tẽptatõe frãgil: nõ gpeatur: vt nõ tẽptet: q: tẽptatio necessaria cẽ ad coronam tandẽ si cuiqs necesse cẽ igne pbari nõ peat vt nõ ꝓringat: sz vt nõ exuret: vt dicẽ gl. Aug. De temptationib⁹ homis sciẽdum cẽ q⁹ temptare est experimentũ sumere de eo q temptat: sicut sampson ꝓposuit ꝓblemma philisteis ad tẽptandum eos iudicum. 4. Siquis aũt hoium explorat voluntatẽ prudentiã ⁊ ptãtem dei hoc est temptare deũ qđ phibitus est. Deu. 6. Non tẽptabis dñm deũ tuum: vbi dicit gl. Deũ temptat q hz qd faciat ac sine rõne se ꝓmittit piculo experiri volens vtrum possit liberari a deo. Quãdo vo ꝓpter necessitatẽ: vl vtilitatẽ ꝓmittit se aliqs diuino auxilio ⁊ suis petitionibus ⁊ factis ℣non est temptare deũ. Dicit. n. scõi pali. 2. Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solũ hẽmus residui: vt oculos nostros ad te dirigamus. Ad epistolã aũt illius quod dr in ps. Gustate ⁊ videte qñ suauis cẽ dñs: ⁊ illius qđ dicit. ro. 12. Ut ꝓbetis que sit voluntas dei bona bñplacens ⁊ ꝓfecta. ℭ Sciẽdũ q⁹ duplex est cognitio diuine voluntat⁹ seu bonitatis. Una qdem est speculatiua ⁊ ad hãc nõ licet dubitare: nec pbare vtruz volũtas bona sit vl vtrum deus sit suauis. Alia aũt est diuine bonitatis seu voluntat⁹ cognitio affectiua seu experimentalis dum qs experit in seipm gustũ diuine dulcedinis ⁊ cõplacentiã diuine voluntat⁹: sicut de ierotheo dicit Dyo. 1. c. de di. no. q⁹ dicit diuina ex cõpassione ad ipa: ⁊ hoc mouet: vt pbemus dei voluntatẽ: ⁊ gustus eius suauitatẽ. ℭ Notandum etiaz q⁹ duplex pertt aliquis signum a deo.

Uno modo ad explorandum diuinã ꝓtãtem: aut veritatẽ dicti eius: ⁊ hoc de septimo ad dei temptationẽ, alio modo vt instruat qđ sit circa aliqđ faciendũ: aut qõ factũ bñ placitũ est deo: ⁊ b nullo modo ptinet ad dei tẽptationẽ. De temptatione aũt dyaboli sup: adeꝛi est hoiõi aũt dyabolice temptatdis rõnes vz quare ꝓmittit deus hoiem tẽptari rñdet Crisp. dicẽs, Nullus post baptisma maiores sustineꝛ tẽptationes nõ turberis: etenim ꝓpterea b accepisti armanõ vt vaces: sz vt pugnes: id aũt a te tẽptationes nõ pbibet deus. Primo qdem vt discas qõ fortior factus es. Secõ vt ex magnitudine donoꝝ nõ extollaris. Tertio vt dyabol⁹ cognoscat q⁹ perfecte ab eo abcessisti. Quarto vt p hoc fortior reddaris. Quinto vt ereditꝛ tibi thesauri signum accipias: neq; n. dyabolus supueniet tibi ad tẽptanduz: nisi te in maiore effectu videret.

ℭ De xpi ꝓuersatione.

Decimo videamus de xpi ꝓuersatione de qua dicit Baruch. 3. Post hec in terris visus cẽ ⁊ cum hoibus ꝓuersatus. Notãdũ q⁹ xpi ꝓuersatio fuit ꝓfectissimũ exẽplar nre ꝓuersationis: vñ in ꝑsona eius dr. Jo. 14. Ego sum via veritas ⁊ vita. reuera ipe est illa regia via ꝑ qua dicit nu. 21. Via r⁹gia gradiemur: ⁊ bene dicit q dam glo. sup qui habitat q⁹ via regia est via xpi regis nostri qui sic viã mundi cucurrit: vt nec ꝓspere ris allicereꝛ: nec aduersis frangereꝛ. quã etiã nos imitari debemus. Beda. Sequamur iter humane ꝓuersationis eius si diuinitatis glam volum⁹ intueri: ⁊ habitare in domo eius eterna ꝑ bus die bus vite nostre. Notandũ vo q⁹ xps ꝓuersat⁹ fuit fm legẽ. ꝓmo qdem vt veteres approbaret. Secõ vt eam in seipo obseruando cõsummaret. tertio vt indeꝛis occasionẽ calũniandi ꝑstraheret. quarto vt homines a seruitute legis liberaret fm illud Gal. 4. Misit deus filiũ suũ natuz ex muliere factum sub lege vt eos q sub lege erant redimeret. A tribꝰ aũt regressione aũt legis tripliciter se excusat. primo qdem modo q: ꝓceptuz qđ: de sanctificatione sabbatthi ꝓterdicit opus diuinũ: sz humanum quis deus in die septima cessauerit a nouãꝰ creaturis ꝓdendis: semp nã opatur in rex gubernatione ⁊ ꝓseruatione. Qe aũt xps miracula faciebat erat ogis diuini vt ipe dicit Jo. 5. Pater meus vsq; mõ opatur: ⁊ ego opero: secõ excusat per hoc q⁹ illo ꝓcepto nõ ꝓhibent opa de necessitate salutis corpalis. Unde ipe dicit Luce. 7. Nonne vnusquisq; vestrũ soluit bouem: aut asinuz ⁊ ducit ad aquare. Et infra. c. 14. Cuius vestruz bos: aut asinus in puteũ cadit: ⁊ non cõtinuo extrahit illum in die sabbati. Manifestũ est aũt q⁹ opera miraculosa que xps faciebat ad salutẽ eoꝝ pertinebant gratia ad dei cultuz. Unde dicit Matthei. 12. An nõ legistis in lege q⁹ sabbatũ sacri violant ⁊ sine crimine sunt ⁊c Joan. 7. dicit. Si circumcisionẽ homo accipit in sabbato: vt nõ soluatur legꝫ moysi: cur mihi indignamini: q: totuz hoiem salũ feci in sabbato. Qe aũt mandauit paralitico in sabbato lectum suũ portare ad cultũ dei pertinebat id est ad laudẽ diuine virtutis. ℭ Notandum q⁹ xps habuit tria refugia: vt dicit Remigius mali monte ⁊ desertũ ad quoz alterum quotidianoz a turbis ꝓmebat descendebat: ⁊ hoc legitur ipm fecisse ꝓpter tria: quãdoq; ꝓpter corpalem gre. Unde Mat. 6. dicit q⁹ dis discipulis dixit. Venite seoꝛ: suz in desertũ locũ ⁊ quiescite pusillũ. Erãt enim q veniebãt ⁊ redibant multi: ⁊ nec spacium manducãdi habebant: qđq; vo cã olonis. Unde Lu. 6. Factũ est in illis diebꝰ exiit eum in montẽ: ⁊ erat pnoctans in oone: vbi dicit Ambr. q⁹ ad ꝓcepta virtutuz suo nos informat exẽplo: quoq; vt doceat fugiendũ esse vitare: vñ sup illud Mat. 5. Videns turbas ascendit in montẽ dicit Crisp. q⁹ p hoc q⁹ nõ in ciuitate ⁊ foro: sz in monte ⁊ solitudine se dit eruditꝛ nos nihil ad ostentationez facere animalibus absconderc ⁊ maxime cũ de necessariis disputare oporteat.

ℭ De doctrina xpi.

Decimo videamus de doctrina xpi ꝺ qua dr Mat. 22. Magister scimus q: verax es ⁊ viã dei in veritate docꝛs. Sciẽdum vo q⁹ xps vtrarum doctrine firmauit: tum vite sanctitate: tum miraculoꝝ sublimitate: vite sanctitate: q: cepit facere ⁊ docere vt dr actuũ. 1. miraculoꝝ sublimitate. Jo. 4. Si mihi nõ vultis credere operibus credite. Notandũ insup q⁹ xps multa docuit in ꝑabolis: vt dr Mat. 13. Quod qdem ꝓueniens fuit: tum q: cõnaturale est hõi: vt p sensibilia deueniat in cognitionẽ intelligibiliuz vt dicit Dyo. 1. c. de. ie. Nem ꝓssibile cẽ nobis aliter lucere diuinũ radiuz: nisi varietate sacroꝝ velaminũ anagogice circumclarũ. i. inclusum diuersis figuris scripture ipm reflectentibus: tum etiã ꝓpter simplicitatẽ quoz̃dã audientiũ vt q cele stia capere nõ ꝓualent ꝑ ꝑabolarum terrenã audita ꝓpere ꝓuisceꝛ: vt dicit gl. Mat. 4. Et sub audi tibi in glo. q⁹ ꝑabola grece dicitur de latine qñ qd intelligi volum⁹ quas ꝓpationes indicamus: vt serreũ dr ad aliqđ ducꝛ ⁊ rem velocẽ vt tio ꝓpamus. Est. n. ꝑabola: vt dicit Ale. Neruz nã dicere auriũ ꝑ aliqua similitudine facta ꝓpano: Tum etiã vt indignus diuina misteria occultare tur. vñ Lu. 3. Nobis dat⁹ est nosse misteriũ regni dei. glo. secreta scripturaꝝ: ⁊ i. Ceteris aũt in ꝑabolis vt videntes nõ videãt. Mat. 7. Nolite sanctum dare canibus: neq; mittite margaritas vestras ãi porcos. gl. cadẽ res dr sanctũ ⁊ margari-

ū.i. euangelium ⁊ ecclaſtica ſacra: ſanctus q; in
molubile: nec ꝺ; ab aliquo corrumpi: margarita
q; in abſcondito latet ⁊ de figuris quaſi de aperꝛ
eo nobis emiſ: gẽma eſt pciosa que nõ põt corũ
pi cancro vo ſunt q; ob latrant: ⁊ quod in⁹ egnius eſt
dilacerant: poci q; vilipendãt ⁊ pculcant. ¶ No
tandum vo q; ſicut Dño. .c.ee.ie. magis cõue
niens ē q; diuina in ſcripturis tradant ſb metha
phora rey corpalis vilis ꝫ nobilis: ⁊ hoc ꝓpter
tria. primo q; p hoc liberat magis humanus ſen
ſus ab erroꝛe. Manifeſtũ aũt eſt q; hec nõ ſm p
priam ꝓtatem dicunt de diuinis: qõ poſſet eẽ dubiũ
ſi ſub figuris nobiliſſimoꝝ corpaliũ deſcriberentꝛ
diuina maxime apud illos qui nihil aliud coꝛ
poribus nobilibus ⁊ cogitare nouerũt. Secõdo
q; hic modus ē ꝓuidentie: cognitioni ꝫ de deo
hẽmus in hac vita. Magis.n. manifeſtat nobiſ
de ipo qd nõ eſt ꝫ quid ē: ⁊ ideo ſilitudines eorũ
que magis elongant a deo verioꝛẽ nobis fatiũt
eſtimationẽ de deo qd ſit ſupra illud qõ de eo di
cimus vl cogitamus. Tertio q; p hmõi diuina
magis idignis occultãt. ¶ De xpi miraculis.

Vodecimo videam⁹ de xpi miraculis ō
d ḡbus dī Jo.xi. Mich nõ multa ſigna facit,
Vñ notandũ q; miraculi nomẽ ab ãmiratione ſumit. Admiratio aũt ſurgit cũ effectus ſũt manifeſti: ⁊ cã occulta: ſicut aliqs miratꝛ dum vi
det eclipſim ſolis ⁊ ignorat cãm vt dī.i. metha.
Põt tñ cã alicuius apparentis effectus eẽ alicui nota: que tñ alijs ē incognita. Unde aliqd eſt mi
rum vni qõ nõ eſt miꝝ alijs: ſicut eclipſim ſolis miratur ruſticus: nõ aũt aſtrologus. Miraculuꝫ aũt dī quaſi ãmiratione plenũ qõ ſimplr eſt obꝰ cãm occultat: hec aũt eſt deus: vñ illa que a deo fiunt ꝓter cãs nobis notas miracula dicunt. De
ſcribit aũt miraculũ ſic. Miraculuꝫ dī aliqd ar
duum ⁊ inſolitũ ſupra facultatẽ nãe ⁊ ſpẽ ãmirãtis ꝓueniens. Ad cuius euidentiã ſciendũ ē q; ar
duum dī miraculũ nõ ꝓpter dignitatẽ rei in qua
ſit: ſꝫ q; excedit facultatẽ nãe. Similiter inſolitũ dī: nõ q; nõ frequẽter eueniat: ſed q; eſt ꝓter nãlẽ ꝓuectum. Supra aũt facultatẽ nãe eſt aliquid tripliciter. Uno modo ꝛõtum ad ipm facti ſicut q; duo corpora ſint ſimul: ⁊ q; ſol retrocedit: vl q; corpus humanũ glorificet: qõ nullo modo nã fa
cere põt: iſta ⁊ ſiſa tenent ſummũ gradũ in mira
culis. Scõo modo eſt aliquid ſupra facultatẽ nãe nõ ꝛõtum ad id qõ fit: ſꝫ ꝛõtum ad id in quo fit: ſi
cut reſurrectio mortuoꝝ illuminatio ceꝯ ⁊ ſiſa põt nã cauſare vitam: ſꝫ nõ in mortuo: ⁊ põt p
ſtare viſum: ſed nõ ceco: hec ſcõm locuꝫ tenent in miraculis. Tertio eſt aliquid ſupra facultatẽ nãe ꝛõtum ad modũ ⁊ ordinẽ faciendi: ſicut cum aliquis ſubito diuina virtute curat a febre abſq; ſolito ⁊ placito curſu nãe in talibus: ⁊ cum aer cõ
denſatur in pluuias diuina virtute ſb ꝫ nãlibꝰ cauſis: ſicut factũ eſt ad ꝓces Helye ⁊ Samuelis ⁊ hmõi tenent infimũ locũ in miraculis. Uiſodũ
ber aũt iſtorum hꝫ diuerſos gradus ſm q; diuerſi modi excedũt facultatẽ nãe. Supra ſpem ẽt nãe miraculũ eſſe dī nõ ſupra ſpem gre que ex fide eſt. Dicunt aũt miracula virtutes in ꝛõtum excedunt facultatẽ nãe. Digna vo in ꝛõtum manifeſtãt aliquid ſupernaturale: dicunt aũt portãta vl ꝓdicta p
pter excellẽtiam quaſi peul aliqd oſtẽdentia. Attribuit aũt opatio miraculoꝝ fidei ſm illud .i.co
rin.14. Si habuero fidem vt mõtes transferam ⁊ hoc ꝓpter duo. Primo q; ordinat ad fidei con
firmationẽ. Scõo q; ꝓcedit ex dei potẽtia cui fi
des initit: ⁊ ſicut ꝓter gr̃am fidei neceſſaria eſt: ⁊ gr̃a ſermonis ad fidei inſtructionẽ: ita etiam opa miraculoꝝ ad fidei ꝛfirmationẽ. ¶ Notandum vo q; diuinitus ꝓcedit homini miracula facere, ſmo quidẽ ⁊ ꝑncipalr ad ꝛfirmandũ fidem ⁊ ve
ritatẽ quã docet: q;.n. ea que ſunt fidei humanaꝝ rõnem excedunt: ideo nõ ꝓt p humanã rõnẽ ꝓ
bari: ſed opꝫ q; ꝓbent p argumentũ diuine virtutiſ ſcõo ad oñendã ꝓtiam dei in hoie p gr̃am ſpũſ ſancti. ad Gal.3. Qui tribuit nobis ſpũ ⁊ opatur virtutes in nobis. Utrumq; aũt circa xpm erat hoibus manifeſtandũ. ſ. q; deus eẽt in eo p gr̃am nõ adoptionis: ſꝫ vnionis: ⁊ q; eius ſup nãlis doctrina eẽt a deo: ideo ꝓuentiſſimũ fuit: vt miracula faceret. vñ ipe dicit. Joã.5. Di mihi non vultis credere opibus credite: ⁊ ibi eſt. Opera q̃ dedit mihi pater: vt facia ipa ſunt que teſtimonium perhibẽt de me. fecit aũt xpc miracula diuina virtute. vñ ipe dicit Joã.x. Pater in me manens ipe fecit opa. Unde leo papa dicit q; in xpo ſũt due nãe: vna carꝫ eſt diuina que fulget miraculis ⁊ alia humana que ſuccũbit iniurijs: ⁊ ti vna carꝫ agit cõicatione alterius in ꝛõtum. ſ. nã humana ē inſtrm diuine actionis: ⁊ actio hũana accipit virtutem a nã diuina. Blaſphemiã vo indeoꝝ dicẽtium in virtute demoniũ eũ demonia eicere. Luce.xi. rep: obauit. primo quidẽ ꝙ ꝙ ſatthanas ꝛ ipm nõ diuidit. ſcõo exẽplo alioꝝ q; demonia eiciebant p ſpũ dei. tertio q; demoniũ expellere ſi poſſet niſi ipm viciſſet diuina virtute. quarto q; nulla ꝓuenietia in opibus: nec in effectu erat ſibi ⁊ ſatthane eũ ſatthanas diſpgere cupet quos xpc colligebat. ¶ Notandũ vo q; miraculoꝝ quedã nõ ſunt vera: ſꝫ fantaſtica facta ḡbus indificantur hõ: vt videat ei aliqd quod nõ eſt: que dã ſunt vera facta: ſꝫ nõ hñt vere rõnem miraculi: q; fiũt virtute aliquaꝝ nãlium cãrum: ⁊ hec duo põt fieri p demones: ſꝫ vera miracula nõ põt fieri niſi virtute diuina. Operat.n. ea deus ad vtilitatẽ holim: ⁊ hoc duplr: vno quidẽ modo ad veritatẽ ꝛfirmationem: ⁊ ſm hunc modũ poſſunt etiã ma

li miracula facere: vñ ſup Mat.xi. Nonne in no
mine tuo vt. dicit Dñs. Prophetare ⁊ virtutes facere: ⁊ demonia eicere interdũ nõ eius eſt meri
ti q; operat: ſꝫ inuocatio nois ihu xpi hec agit vt hoice deum honoẽt: ad cuius inuocationẽ ſunt tanta miracula, alio modo ad demõſtrandã ſanctitatem alicuius: ⁊ ſic ſunt tñ a ſanctis vl in vi
ta eoꝝ: vl etiã poſt moꝛt: ſiue p eos: ſiue p alios. legat.n. actuũ.12. q; dns faciebat virtutes p manus paul: ⁊ etiã dum ſup languidos ferebant cinꝰ ſu
daria recedebant ab eis langores: ⁊ ſic nihil poſ
berer p aliquã petitionem miracula fieri p aliquam inuocationem alicuius ſancti: que tñ miracula il
le nõ dicit facere: ſed ille ad cuius ſanctitatẽ de
monſtrandã hec fierent.

¶ De xpi tranſfiguratione.

Ertiodecimo videamus de xpi tranſfigu
t ratione de qua dicit Mat.17. Et poſt ſex dies aſſumpſit ihs petrũ Jacobũ ⁊ Joannem: vbi tria p ordinẽ poſſumus notare. ſ. primo quidẽ ⁊ principalr quam claritatẽ xpi tranſfiguratã: glorioſam apparitionem Helye ⁊ moyſi: gaudioſam delectationẽ diſcipuloꝝ xpi. Primũ tangit ibi ⁊ reſplẽdit facies eius: ſicut ſol vbi dicit Dñs. Qualis futurus eſt ipe iudex talis apſis apparuit. Ad cuius euidentiã ſciendũ eſt q; claritas illa fuit claritas glie ꝛõtum ad eẽtiam: nõ tñ ꝛõtum ad modum eẽndi. Claritas.n. corpis glorioſi diuinit ab alia claritate: ſicut dicit Aug. Et ſili claritas corpis xpi ꝛõnata eſt in tranſfiguratione a diuinitate ei⁹: vt dicit Dama. Et a glia alie ipius: aliter tñ ꝫ in corpoꝛe glorificato. Nam ad corpus glorificatuꝫ redundat claritas ab alia: ſicut quedã qualitas p
manens: ſꝫ ad corpus xpi in tranſfiguratõe ꝛõnata ẽ claritas p modũ cuiuſdam paſſionis tranſeuntis: ſicut cũ aer illuminat a ſole: ⁊ eſt ille ꝛõtã ad alium de viſione quam vidit Paulus. Unde ille fulgur tunc in corpoꝛe xpi apparens miraculoſus fuit: ſicut ⁊ illud q; ſup vndas maris ambulauit. Unde nõ eſt dicẽdum ſicut hugo de ſancto Victoꝛe dicit q; aſſumpſit dotes claritatis in tranſfiguratione: agilitatis aũt ambulãdo ſup mare ſubtilitatis egrediendo clauſo virginis vtero: q; doo noiat qualitatẽ ſimanẽtem corpori glorioſo: ſꝫ miraculoſe habuit ea que ptinent ad dotes. ¶ Notandum q; tria deſcribunt circa hanc tranſfigurationem. ſ. ꝛceporis opozmitas diſcipuloꝝ numeroſitas ⁊ loci eõgruitas. id eſt quãdo facta eſt: ḡbus ⁊ vbi quod miſterio nõ vacat. ¶ Primus ibi ⁊ poſt ſex dies vbi dicit Origenes. Miſtice cum aliquis aſcenderit ſex dies: id eſt cõs mundi res ſex diebus factas põt gloriã verbi dei aſpicere ⁊ ibm tranſfiguratuꝫ ante oculos cordis ſui vidẽre. Diuerſas.n. habet virtũ dei formas apparentes vnicuiq; ſm q; videnti expedire cognoſcit: ⁊ nemini ſup quod capit leſum offendi: ſꝫ ibi. Aſſumpſit Pe. Jo. Jo per quod vult intelligi quod dicit Rabanus q; qui nunc fidẽ ſancte trinitatis incorruptã ſeruãt: nunc eternã eius viſionẽ letant: tertiũ ibi. Et dixit illos in monte excellẽ
ſcõm in quo docet vt dicit Remigius q; neceſſe eſt eũbus qui deum ꝛẽplum deſiderant: vt nõ in infimis voluptatibus iaceant: ſꝫ amore ſuper nozum ſemp ad celeſtia ſe erigant: ⁊ vt oñdat diſcipulis quatenus gl̃am diuine claritatis nõ in hoc ſeculo ꝛfundo querant: ſꝫ in celeſtis beatitudinis regno. Ducitur aũt ſcõm: q; ſancti virtutibus ⁊ fidei intẽde ſeparati ſunt a malis fundatius aũt ſcpabunt in futuro. ¶ Scõm ſcipale membriũ tangit ibi ⁊ apparuerunt illis moyſes ⁊ Helyas loquẽtes cũ eo: vbi dicit Dñs. Conſiderandũ eſt q; ſcribe ⁊ phariſei ſignũ de celo petentibus dare noluit: hoc vo vt apſoꝝ augeret fidẽ dat ſignũ de celo: Helyã inde deſcẽdente quo ꝓdeſcẽderat ⁊ moyſe ab inferis reſurgẽte: qõ nõ eſt ſic intelligendũ: q; alia corpora ſui aſſũpſit: ſꝫ q; alia eius apparuit ꝙ aliqꝫ corpus aſſumpti: ſicut angeli apparẽt. Helyas aũt apparuit in corpe ꝓprio: nõ quidem de celo empirio ſed aliunde: ſꝫ de aliquo eminẽti loco in quo fuerat curru igneo raptꝰ. ¶ Sunt aũt plures rõnes quare Moyſes ⁊ Helyas ad medium adducũt: vt dicit Criſoſtom⁹. Prima eſt: q; dicebant turbe cum eẽ Helyas vl Hieremias: aut vnus ex ꝓphetis capitaꝝ ꝓphetarum ſecum ducit: vt ſaltem hinc appareat differentia ſeruoꝝ ⁊ domini. Secunda eſt: q; moyſes legem dedit, Helyas emulator: dñi fuit. Uñ per hoc q; ſimul cũ xpo apparuerunt excludunt calũnia iudeoꝝ accuſantiũ xpum tanꝝ tranſgreſſorem legis: ⁊ blaſphemũ ſibi gloriã dei vſurpantem. Tertia: vt oſtendat ſe poteſtatem mortis ⁊ vite habere: ⁊ eſſe iudicẽ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ moyſen tam mortuum ⁊ Helyam adhuc viuentem ſecum ducit. Quarto q; voluit vt diſcipuli ei⁹ imitarent Moyſi mãſuetudinem ⁊ zelum Helye. ¶ Tertium ibi bonum eſt nos hic eſſe. glo. Petrus videns glorificatã humanitatem xpi ꝫ voluit ab eius viſione ſeparari: quod putandũ ē de hijs qui diuinitatẽ eius videre meruerunt. Ducitur aũt Mat.9. q; nõ ſciebat qd diceret ſuppoſite fragilitatis humane. Unde Beda. Sed in hoc ſcicbat q; ſibi bonum hoiꝰ eſt intrare in gaudium dñi ſui: vt dicit gl. remigii. Et ſunt Petꝰ q; voluit vt regnuꝫ electoꝝ ꝛfunderet in terris q; dns ꝓmiſit dare in celis: et ſunt ẽt: q; oblit⁹ eſt ⁊ ſuos ſocios et mortales ⁊ ablq; gſtu mori voluit ſubire eternã ſelicitatẽ: ⁊ in eo q; in celeſtis cõuerſatõe rabnacta facienda putauit: ſꝫ dom̃ neceſſaria non erat cũ ſcripũ ſit. ꝙm non vidi in ea

¶ De cena xpi.

Quartodecimo videam⁹ ō cena xp̄i ⁊ institutione d̄nici corpis ⁊ sanguinis xp̄i de q̄ dicit Mat.26. Cenantib⁹ illis accepit ihēs panē ⁊c. ¶ Notādū q⁹ cōueniēter hoc sacramentū instituū fuit in cena. Primo quidē rōne ꝓmissionis huius sacri. ꝓmisit. n. ipse xp̄s i eucaristia sicut in sacro ⁊ ideo qn̄ xp̄s in ꝓpria specie a discipulis discessurus erat in sacrali specie seipm eis reliquit sicut in absentia imperatoris exhibet⁹ ei⁹ veneranda imago. Unde eusebi⁹ dicit q: corp⁹ assūptum ablatur⁹ erat ab oculis corporalib⁹ ⁊ illaturus fideli⁹ necesse erat vt die cene sacrm corpis ⁊ sanguinis xp̄i ꝓficeret nobis vt coleret iugiter p ministeriū qđ semel offerebat in pretium. Sedo q: sine fide passionis nūquā potuit esse salus ꝛ illud Ro.3. Quē posuit deus ꝓpiciatorē p fidem in sanguine eius. ⁊ ideo oportuit ol xp̄e apud hebreos esse aliqđ repitatiuū diuīce passionis cui⁹ in veteri lege p̄cipuū erat agn⁹ paschalis. unde dicit apl's i. Cor.5. Pascha nostrū imolat⁹ est christus. Successit aūt ei in nouo testō eucaristie sacrm quod est rememoratiuū p̄terite diuīce passionis sicut ⁊ illud fuit future p̄figuratiuū. ⁊ ideo cōueniēs fuit iminēte passione celebrato p̄ueri sacrō nouū instituere. Tertio q: ea que vltimo dicūtur ab amicis recedētibus magis memorie ꝓmēdant p̄seruti q: tunc magis inflammat affect⁹ ad amicos. Ea vero que magis afficiūtur ꝓfundius alo imprimūtur. Quia igit̄ vt beatus alex. pa. dicit nihil in sacrificijs pōt esse maius qz corp⁹ xp̄i ⁊ sanguis xp̄i nec oblatio hac potio: ideo vt in maiore veneratione haberet⁹ diuo in vltimo discessu suo a discipulis hoc sacrm instituit. Et hoc est qđ aug. dicit in libro sermonū ad ianuariū. Saluator quo vehemētius ꝓmendaret illi⁹ misterij altitudinē victimū hoc voluit infigere corib⁹ memorie discipulor⁹ a quibus per passionē erat discessur⁹. ¶ Notandū vero q⁹ hoc sacrm triplicez habet significationē. Unā quidē respectu p̄teriti in quātū. s. ē cōmemoratiuum diuīce passionis que fuit verum sacrificium. ⁊ sm hoc nominatur sacrificium. Aliā autem significationē habet respectu rei ꝓfic. s. ecclesiastice vnitat⁹ ⁊ vt homines p hoc sacrm congregantur. ⁊ sm hoc nōiantur cōio. Damas. dicit. 4. lib. q⁹ dicit cōio q: cōicam⁹ per ipsum christo ⁊ q: participam⁹ eius carne ⁊ diuitate ⁊ q: cōicamus vnimur admitē per ipsum. Tertiā aūt habet respectu futuri in quātū p̄figuratiū fruitōis dei q̄ erit in ꝓpria. ⁊ sm hoc dicit viaticū q: ꝓbet nobis viam illuc ꝓueniēdi. Et sm hoc etiam dicit eucharistia. i. bona gr̄a: q: gr̄a dei vita eterna est vt dicitur Ro.6. Uel q: realiter ꝓinet xp̄s qui est plen⁹ gratia. dicit etiā in greco metalipsis. i. assūptio q: vt dicit Damasce. per hoc filij dei diuitatē assumim⁹. ¶ Notandū etiā q⁹ ipse xp̄s sumpsit hoc sacrm in cena qđ alijs sumēdum tradidit vt dicit Iero. ⁊ habet de cōsecratiōe di. 4. Dūs ihesus ipse cōmunia ⁊ panis ipse comedēs ⁊ comedit. unde etiā sup illud. Ruth. 3. Luqz comedisset ⁊ bibisset dicit glo. q⁹ christus comedit etiā ⁊ bibit in cena corpis ⁊ sanguinis sui sacrm cum illud discipulis suis tradidit. Uñ q: ipsi cōicauerunt ipse ꝓcipauit eisdē. vñ quidā meretrice dixit. Rex sedet in cena cinctus turba duodena. Se tenet in manibus se cibat ipse cib⁹. Possum⁹ autē distinguere triplicē cenā christi vz sacrālem spūalē ⁊ eternā. De pma dicit apoc.19. Beati qui ad cenā nuptiarū agni sūt vocati. Uere beati ⁊ in ꝓpti p gr̄am ⁊ in futuro per gloriā. unde sup illud. Sap.7. Uenerūt mihi ola bona piter cū illa dicit gl. Qui xp̄s corde suscipit vel peripit noticiā olum b piter vtutū hz ⁊ gr̄am ⁊ in futuro vitā eternā. Nec ē cena qua lauit xp̄s pedes discipulor⁹ suor. i. affect⁹ nostre mētis a pctis venialib⁹ q: in b sacro fit trāsformatio hois ad xp̄m p amorē ⁊ q: feruoris amoris pctā venialia ꝛriāt q đē feruor in b sacro excitat ideo et ꝓsequēti pctā venialia dimittūt. vñ ber. In sacro altaris ara celesti dulcedine lebriat pec catū venial delet: hō in gr̄a roborat. De scōa dr̄ apoc.3. Ego sto ad hostiū ⁊ pulso. gl. Cordi clauso Si qs audierit vocē meā ⁊ aperit ianuaz mihi ad eū intrabo ⁊ cenabo cū illo. gl. Fide ⁊ ope ei⁹ delectabor. Nec cena mistice dsignata est Jo.13. vbi dicit. q⁹ añ fer dies pasche venit ihs in bethaniā fecerūt ār ei cenā ⁊ martha ministrauit ⁊c. vñ alchim⁹ mistice cena dñi est fides ecclie q̄ p dilectionē opat martha ministrat cū fide cū alia opa sue deuotōis ꝓpendit lazarus vn⁹ erat ex discūbētib⁹ cū hu q̄ post pcōz mortē resuscitati sūt ad iustitiā vna cū eis q in sua iustitia ꝓmānerūt de pūta veritat⁹ exultāt ⁊ celestis gr̄e munerib⁹ alūtur. Et bn in betania q̄ dom⁹ obedientie interꝓtat. De tercio luc.14. dr̄. nō qdā fecit cenā magnā gl. q: sacietatē nobis in terne dulcedinis ꝓpauit. hec ē cena in q̄ ioānes. i. gluber elect⁹ in quo est gr̄a recumbit a strepitu vite pūtis. q: vt dicit ber. ibi est reges a laboribus⁹ par ab hostib⁹ amenitas de nouitate. securitas de eternitate. suauitas atq; dulcedo dei visione.

De xp̄i passione.

Uintodecimo videam⁹ de xp̄i passiōe de q̄ dicit Mat.20. Ecce ascēdim⁹ hierosolimā ⁊ filius hois tradet ꝓcipib⁹ sacerdotiz ⁊c. Possum⁹ aūt ser notare circa passionez xp̄i. s. xp̄i patientē volūtatē. paciēdi ꝛgruitatē passionis acerbitatē: ignominiositatē ⁊ vtilitatē: vltimo p̄sequētiū ecitatē: ⁊ peti grauitatē. De pmo dicit Isa.53. Oblat⁹ est q: ipse voluit. Ad cui⁹ euidētiā est sciendū q⁹ mors christi fuit nre morti cōformis q̄tū ad id qđ est de rōne mortis qđ est aiam ō corpe separari: hz q̄tū ad aliud mors christi a morte nra fuit differēs. Nos. n. morimur q̄si morti subiecti ex necessitate nāe vel alicui⁹ violētie nobis illate christ⁹ aūt mortu⁹ est nō ex necessitate hz ex ptāte ⁊ ex ꝓpria volūtate. vñ ipse dicit Jo.x. Potestz hēo ponēdi aiam meā. Hui⁹ dr̄e rō est: q: nālia volūtati nre nō subiacēt nisi miraculo aūt aie ad corp⁹ ē nālis. vñ volūtati nostre nō subiacet q⁹ alia maneat corpi vnita vel sepet. Quicqđ aūt i xp̄o nāle erat totū volūtati ei⁹ subiacebat pp dinitat⁹ virtutē cui subiacebat tota nā. Erat igit̄ i ptāte xp̄i vt q̄n diu vellz aīa ei⁹ vnita corpi maneret ⁊ statim cū vellet separet ab eo. Hui⁹ aūt dine virtutis indiciū centurio cruci xp̄i assistens sensit cum vidit cū exspirare p qđ maxime oñdit q⁹ nō sicut boles ex defectu nature moriebat. Nō. n. prit cet eri cū clamore emittere spūm cū in illo mortis articulo vir etiā prit lingua palpitādo mouere. vñ q⁹ xp̄s clamādo exspirauit i eo dinā vtutē mātfestauit. Et pp b dixit cēturio. Uere filius⁹ dei erat iste. luc.23. vñ ber. i sm̄one de passione vigilate. Quis tā facile cū vult obdormit. ⁊ Magna infirmitas mori sed plane sic mori vt⁹ imēsa sol⁹ hūit ptātem ponēdi aiam ⁊ iterū facultatē liberā cā rsumēdi ipius hui⁹ vite: mortis no tri dns. q⁹ iudei nō occiderūt xp̄m. Ille. n. dicit aliquē occidere qui cām mortis iducit. nō. n. mors segit nisi cā mortis nām vincat q⁹ vitā ꝓseruat. erat aūt in ptāte xp̄i vt nā eidē corruptiōi cederet vel resisteret q̄tū ipse vellz tō ipe xp̄s volūtarie mortu⁹ fuit ⁊ pi iudei occiderūt ꝑō. Notādū q⁹ voluntas patiēs excludit nēcitatē coactōis. q: vt dicit arist. in lib. de aialib⁹ q⁹ volūtas est aī mot⁹ cogēte nullo ad aliqd admitēdū vel adipiscēdū. vñ nō fuit nēcariū xp̄s pati nēcitate coact⁹. Dicit aūt aliqd nēcariū ex suppōne finis qñ. s. finis nullo mō aut nō ita ꝓueniēt⁹ pōt esse nisi tali fine ꝓpposito ⁊ sic nēcariū fuit xp̄m pati nēcitate finis q̄ qđē finis pōt itelligi triplr. Primo qđē ex pte nīa: q: p ei⁹ passionē liberati sum⁹ sm illud Jo.12. Dx eraītari filiū hois. Secō ex pte xp̄i. xp̄i q̄ p hūilitatē passionis meruit gliam exaltatiōis. luc. vi. Oportebat xp̄m pati ⁊c. Tertio ex pte dei cui⁹ diffinitio ē ut ea passionē xp̄i ꝓnūciata in scripturis ⁊ ꝓfigurata in observātijs veteris testi. ⁊ bē qđ dr̄. luc.22. Filius⁹ hois vadit sm q⁹ diffinitū ē de illo. ⁊ luc. xix. Hec oportet ꝓpleri oia q̄ scripta sūt i lege moysi ⁊ ꝓphetis. de me. Secūdō vo q⁹ pr̄ dr̄ filiū tradidisse hz illud ro.8. Qui ꝓprio filio suo nō pepcit hz ꝓ nobis oib⁹ tradidit illū. vbi duo tāgūt. s. dei sēueritas ⁊ bōitas. Seueritas qđē est q⁹ pctā sine pēa dimitt⁹ nolunt qđ signant apls dicēs q̄ ꝓprio filio suo nō pepcit. Bonitas vo in eo q⁹ cū hō sufficiēter satisfacere nō posset p aliqua pena quā pateret satisfactor⁹ filiū dedit ei quē apls signanter dicēs p nobis oib⁹ tradidit illū. Uñ notādū q⁹ sm tria tradidit dns pr̄ xp̄m passioni vno qđē mō hz q⁹ sua eterna volūtate ꝓordinauit passionē xp̄i ad hūani generis liberationē sm illud Isa.53. Dns posuit in eo iniquitatē oīz nrz. Secō. hz inspiranit ei volūtatē paciēdi p nobis infūdēdo ei charitatē. vnde ibidē sequit. Oblat⁹ est q: ipse voluit. Tertio nō protegēdo eū a passione hz exponēdo eū ꝓsequtib⁹. vñ ipse xp̄s dixit de⁹ de⁹ me⁹ vt qđ dereliquisti me. Mat.28. gl. Dicit aūt de⁹ eū dereliqsse i morte q: pctō ꝓsequtiū eū exposuit liberauit. n. preciosū sed nō soluit vinculū. De secōo dicit Dan.9: usque ad finē vsq; ad finē fortē. i. a sūmo celo vsq; ad ymū inferni fortiter exercēdo. s. de celo supbū fortiter in inferno spoliādo aīas fortiter i medio. s. in mūdo fugando ibidē malignū ⁊ dispositio ola suauiter. Suauiter in celo statūes āgelos firmādo in inferno captiuos a diabolo liberādo in mūdo venūdatos sub pctō redimēdo. Pōt aūt xp̄s gruitat⁹ triplr attendi. i. ex pte ex loco et genere passionis. De pte dicit Jo.13. Ante diē festū pascbe sciens ihesus q: venit hora vt trāseat ex hoc mundo ad pr̄em ⁊c. vñ in lib. noui ⁊ veteris testi dicitur ola ꝓprijs locis ⁊ tpib⁹ gessit saluator. Fuit aūt cōgruū q⁹ xp̄s in iuuenili etate pateret tū vt sua dilectionē magis cōmēdaret q⁹ vitā suaz p nobis dedit qñ erat i pfectissimo statu: tū etiā q: nō ꝓueniebat vt in eo appareret nature diminutio sicut nec morb⁹ vt supra patuit: tū etiā i iuuenili etate moriens ⁊ resurgēs futurā resurgētiū in seipso ꝓmōstraret. vñ dicit ad eph.4. Donec occurramus oēs in vnitatē fidei ⁊ agnitionē filij dei i virum pfectū in mēsurā etatis plenitudinis xp̄i. ¶ De loco passionis xp̄i dicit luc.13. Nō capit ꝓphetas perire extra iherlm. sint aūt quidā xp̄m pati in iherusalē. Primo q: iherlm fuit locus a deo electus ad sacrificia offerēda q̄ qđē figuralia sacrificia figurabant passionē xp̄i qđ est verū sacrificium sm illud eph.5. Tradidit semetipm hostiā ⁊ oblationem in odorē suauitatis. Unde Beda dicit in qđā omelia q⁹ ꝓpinquāte hora passionis dominus approꝑpinquare voluerit loco passionis. s. iherusalem. quo ꝓcesse ante quinq; dies pasce sicut agn⁹ paschal ante quinq; dies pascbe. i. luna decima hz ꝓcepit⁹ legis ad locū imolatiōis ducebat. Sedo q: venus passionis ei⁹ ad totū mūdū diffundēda erat. vñ dr̄ Rex noster ante secula operat⁹ est salutez in medio terre. i. iherlm pati voluit que dicit ombilic⁹ terre. Tercio q: hoc maxime ꝓueniebat humilitati eius vt sicut turpissimā gen⁹ mortis elegit ita ea as ad eius humilitatē pertinuit q⁹ loco tam celebri ꝓfessionē pati non recusaret. Unde leo papa i quodam sermone epiphanie dicit. Uix decimam ferut acceperat bethleem elegit natiuitati iherusalem passioni. Quarto vt ostēderet a ꝓncipib⁹ populi exorta iniquitate occidendū ipm in iherlm vbi ꝓcipes mortis debāt pati voluit. vñ Per. Louenie rit i ista ciuitate adnersus puerū tuū sanctū tuum quē vnxisti herodes ⁊ pōti⁹ pylat⁹ cū ipsis gētib⁹

ꝯ populis israhel. Notādū q̄ ipse extra portā pati voluit ꝓpter tria. Pmo vt veritas rideret figura. vii deb. 18. Quoꝝ animalīū infert sanguis ꝑ pontificē hoꝝ corpa cremantur extra castra. ꝓpter qđ ihs ꝛc. Secōo vt daret nobis exemplū exeūdi a mundana conversatiōe, vii ibidē subdit Exeamꝰ igit ad eū extra castra. i. conversationē secularīū vel fm glo. voluptates corporū mortificātes mēbra cū vicijs ꝯ concupiscētijs crucifigē tes ad eū imitādū nos dico portādo patiēter vt ipse improperium eius. i. passiones crucis q̄ videtur improperiū esse inhdelib⁹ nobīl aūt sanctificatio ꝯ redemptio. Tertio vt Crisꝰ. dicit improperiuꝫ passiōis xp̄s pati voluit nō sub tecto nec in tēplo iudaico ne iudei abstraherēt sacrificiū salutare nec vt putarēt ꝑ alia trīa plebe oblatū ideo foras ciuitate foras muros vt eius sacrificiū esse cōe quod tori⁹ terre est oblatio qđ cōis est eius purificatio De genere passiōis xp̄i dicit phil. 2. Exinanivit se meritū obediēs patri vsq; ad mortē. mortē aūt crucis. fuit aūt ꝓuenies xp̄m patiꝰ genꝰ mortis. Primo ꝗ tū ad hūilitatis exēplū. vii apls notabiliter dicit hūiliavit semetipsum formā. vbi dicit glo. Quāta hūilitas hūiliavit se xp̄s vsq; ad incarnationē vsq; ad mortalitatē hūane ptic̄patiōem vsq; a diaboli tēptationē vsq; ad populi derisionē vsq; ad sputa vincula alapas ꝯ flagella ꝯ mortē crucis q̄ ignominiosior est. Ecce hūilitaꝫ humile exēplū sug bic medicamētū. Nō ergo tu mescis o hō ꝯ pulnus morticin⁹ qđ tenderis. o infanies fetida qđ inflaris. ꝓceps tu⁹ hūilis est ꝯ tu sūpb⁹ caput hūle est ꝯ mēbꝝ sūpbū. Secōo q̄tum ad satisfactiōis medicamentū. dicit enī Sap. 9. In quo enī qs peccat ꝑ hoc ꝯ torquet. Adā vo i ligno peccauit Sci. 2. Chr̄s xp̄s affigi se ligno ꝑmisit vt exsolueret q̄ nō rapuit. vii aug. in quodā sermōe de passiōe. Lōtemplat adā ꝓceptū accipiēs ex arbore ꝛs qđ qđ adā pdidit xp̄s in cruce inuenit. Tertio q̄tum ad salutis sacrīm vt ad similitudinē mortis eiꝰ moreremur vita carnali vt spūs noster in supna eleuaret. vii Jo. 12. Ego si exaltatꝰ fuero a terra oīa trahā ad meipsuꝫ Aug. spūm aiam ꝯ corpꝰ De hoc etiā sacro crucis dicit in glo. sup illud ad eph. 3. Ut possitis cōprehēdere que sit latitudo lōgitudo altitudo ꝯ profundū ꝛc. Nō frustra tale genus mortis elegit in quo latitudinis lōgitudinis altitudinis ꝯ profunditatis magister exsisteret. Mā q̄ latitudo est trāsuersum ligni⁹ qđ ad bona opa ptinet q: ibi extenduntur manus. Lōgitudo ab ipo trāsuerso ad terrā tēdit vbi corꝑ crucifigit ꝯ quodāmō stat ꝯ ipsa statio pseuerātiā significat. Altitudo est qđ ab ipso trāsuerso ligno sursum versum eminet ꝑ qđ significat fructuū expectatio. Profūdū vero est in illa ꝑte que fixa terre occultat. Uñ totū illud largat qđ ꝓfunditatē significat gratuite gratie. Quarto q: hoc genꝰ mortis pluribꝰ figuris rndet. vii aug. in sermōe de passiōe. De diluuio aquarū hūanū genꝰ archa lignea liberauit de egypto dei populo recedēte moyses mare virga diuisit ꝯ pharaonē ꝓstrauit ꝯ populū redemit. Jez moyses lignū in aquā misit ꝯ amarā aquā in dulcedinē cōmutauit ex ligneā vi ga de spūali petrā salutaris vnda ꝓfert ꝯ vt amalech vinceret contra cū virgā moyses expāsis mānib⁹ extēdit vt his olīb⁹ ascēdi ꝑ quos dā gradꝰ ad crucē pueniat. ¶ Tertio vꝫ de acerbitate passiōis dicit Treuer. i. O vos oēs qui trāsitis ꝑ viā attēdite ꝯ videte si ē dolor ꝛc. ¶ Notādū vero q̄ acerbitas passiōis causabat in xp̄o timorē tristiciā ꝯ dolorē. De timore dicit Mar. 14. Cepit ihs pauere ꝯ tedere. vii damascen⁹. Oia que a nō esse adesse deducta sunt a cōditore erubi naturaliter desiderīū hūt ꝯ nō existere naturaliter fugiūt. Et deus igit verbū hō factus habuit hoc desiderīū qđ demōstrauit ꝑ esca ꝯ potū ꝯ somnū quib⁹. l. ꝑseruat vita: viuere desiderās ꝯ nāliter est expientia hoꝝ facti⁹ ecōuerso desiderās corruptiōis amotionē. vii ꝯ tpe passionis quā volūtarie sustinuit hūt mortē timorē nālē ꝯ tristiciā. Eterni timor nālis nolēs diuidi aiam a corpe ꝓpter eā q̄ ex ꝓncipio a cōditore ipsita est nālē familiaritatez. vii cātur timor in hoīe. Ad cuiꝰ euidētiā sciendū est q̄ timor cātur ex apphēsione futuri mali q̄ qdē apphēsio si oīmodā certitudinē habeat nō dicitur timor. vii phs. 2. rethoricē dic. q̄ timor nō ē vbi aliq̄ spes est euadēdi malū. Mā q̄ nulla spes est euadēdi apphēdit malus vt ps ꝯ sic magis caudat tristiciā quā timorē. Sic igit timor ꝑt ꝓsiderari ex tū ad duo. Uno mō ex tū ad hoc qđ appetit⁹ sensitiu⁹ nāliter refugit corpis lesionē ꝑ tristiciā si sit ps. ꝯ ꝑ timorē si sit futurꝰ. Alio mō ꝑt ꝓsiderari ex incertitudinē euēt⁹ sic q̄ nocte timem⁹ ex aliquo sonitu q̄si ignorantes qđ sit ex tū ad hoc timor nō fuit in xp̄o. vt dicit Damasc. in. 3. lib. Nō vo dicit ꝓuerb. 28. Justꝰ q̄si leo ꝓfidēs absq; timore erit intelligēdū est scōs q̄ timor importat pfectā passionē auertentē hoiem a bono rōnis ꝯ sic nō fuit in xp̄o scōm ex passionē vt Jero. dicit. Ité illud fm aug. in lib. 83. q. signū pfectiōis est absq; timore esse intelligēdū est de timore seruili ꝯ nō nāli. De tristicia aūt dicit mat. 26. Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. vii ambro. 3. de trinitate. Lōfidēter tristiciā nōīno q̄ crucem ꝓdico. Ad cuiꝰ euidētiā sciēdū ē q̄ sicut dolor sensibilis est i appetitu sensitiuo ita ꝯ tristicia ex dria est fm motiuū vel obiectū. Mā obiectū siue motiuū doloris est lesio sensu racē ꝓcepta. Obiectuꝫ siue motiuū tristicie est nociuū siue malū ꝯ interⁿ apphensum siue per rōnē siue ꝑ imaginationem Potuit aūt ala xp̄i aliquid apphendere vt nociuū ex tū ad se sicut passio ꝯ mors eius ꝯ ex tū ad alios sicut casus discipulorꝫ ꝯ peccatū mdeorꝫ ipsuꝫ occidētiū. Unde potuit ꝓpendi in eo esse naturalis tristicia ex fm ꝓpagationē vt dic̄ gl. Jero. magnitudo aūt hui⁹ tristicie ꝓpendi pōt ex trib⁹. ꝓimo quidē ex cālitate ipi⁹ que fuit ꝓpter tria. Ꝓimo quidē ꝑtā oīa generis humani ꝑ quib⁹ sat isfaciebat. Unde in ps. Longe a salute mea verba delictoꝝ meoꝝ. glo. Delicta sunt causa quare lōge es a salute mea. Secōo sp̄aliter casus iudeorum ꝯ aliorꝫ in morte eius delinquētiū ꝯ ꝓcipue scādalū discipulorꝫ de quo dicit Mat. 26. Oēs vos scandalū patiemini in me in ista nocte. Tercio a missio vite quā maxime dilexit ꝓ ei⁹ dignitatez Dicit enī ꝓbs. 4. ethicoꝝ. q̄ virtuosus tanto plus vitā suā diligit q̄to scit eam esse meliorē. vndeꝛ in ꝑsona xp̄i dicit Jhere. 12. Dedi dilectā aīaꝫ meam in manꝰ inimicoꝝ. Secōo ꝓpendit magnitudo hui⁹ tristicie ex animē ꝓceptibilitate. Ipsa enī aīa efficacissime apphendit oēs cās tristicie. Tercio ꝓpenditur huius tristicie magnitudo ex ei⁹ puritate nam in aliis mitigat tristicia interior ꝯ etiā dolor exterior ex aliqua cōsideratiōe rōnis ꝑ quādam diuinationē seu redūdantiā a viribꝰ superioribus ad inferiores. qđ in xp̄o patiente nō fuit quia vnicuiq; ꝓmisit agere qđ sibi ꝓprium erat. vii dicit damas. virtus moralis mitigat tristiciā. Sciendum vero q̄ virtꝰ moralis aliter mitigat tristiciā interiorē ꝯ aliter dolorē exteriorē sensibilez Tristiciam enī interiorez diminuit directe in eam medium cōstituēdo sicut in ꝓpria materia mediū aūt in passionib⁹ virtus moralis cōstituit nō fm quātitatē rei sed fm quātitatē ꝓportionis. vt. l. passio nō excedat regulā rōnis. Et q: stoici reputabāt q̄ nulla tristicia eēt vitiis ad aliquid iō credebant q̄ totaliter a rōne discordabat ꝯ per ꝓs eēt totaliter sapienti vitāda sed fm rei veritatē aliqua tristicia laudabilis est vt aug. ꝑbat. 14. de ciuitate di. qđ. l. ꝓcedit ex sancto amore vputa cū qs tristat de peccatis ꝓximi vel alieni. Assumitur. ii. vt vtilis ad finē satisfactiōis ꝓpter quē iuxta illud. 2. Corin. 7. Que fm deū est tristicia pnam i salutē stabilē operat. Et ideo xp̄us vt satisfaceret ꝓ peccatis oīum hoīum assūpsit tristiciā maximā q̄titate absoluta nō tn excedētē regulā rōnis. Dolorē vero exteriorē sensus tactus virtus moralis directe non minuit: q: talis dolor non obedit rōni: sed sequit corpis naturā. Diminuit di xp̄m indirecte per redūdantiā a viribꝰ superioribꝰ in inferiores ꝯ in xp̄o non fuit vt dictū est. ¶ Notāduz vero q̄ supior rō in xp̄o tristiciā de primoꝝ defectib⁹ habere nō potuit. Quia enī supior rō xp̄i plena dei visione fruebat hoc mō apphendebat qđ ad aliorꝫ defectus ptinet fm q̄ in dīna sapia cōtinet ꝯ ꝓ peccatis punit. Et ideo nec ala xp̄i nec aliquis beatus videns deum de defectibus primoꝝ tristiciā habere pōt. Secus aūt est i anima viatoris que ad rōnem sapie videndam non attingit. Sic igit de eisdem de quib⁹ chr̄s dolebat fm sensum ꝯ imaginationē ꝯ rōnez inferiorem fm rōnem superiorē quod erat magnū ea ad ordinem diuine sapientie referebat. De dolore dicitur Isa. 53. Vere langores nostros ipse portauit ꝯ dolores nostros ipse tulit. Bernard⁹. Voluer revolue corpus dilectuꝫ ꝯ non inuenies in eo nisi dolorem ꝯ cruorē. Ad cuius euidentiā sciendum q̄ ad veritatem doloris sensibilis requirit lesio corpalis. Corpus aūt christi ledi poterat: quia erat passibile ꝯ mortale nec defuit ei sensus lesionis quin anima christi haberet potestatē omneꝫ naturales. Unde milli dubiū debet esse quin in christo fuerit ver⁹ dolor. Magnitudo vero huius doloris pōt ꝓpendi ex tribus. Primo ex eius causalitate que fuit lesio corpalis que habuit magnam acerbitatē. tum ꝓpter generalitatē passionis: quia a planta pedis vsq; ad verticem nō fuit in eo sanitas. vt dicit Isa. 1. Tum etiam ex genere passiōis: quia mors confixoꝝ in cruce est acerbissima quia cōsistunt in locis nerueis ꝯ maxime sensibilibus. l. in manib⁹ ꝯ pedibus ꝯ ipsuꝫ corporis pendentis pondus continue auget dolorem adhuc etiaꝫ temporis diuturnitas quia non statim moriūtur sicut illi qui gladio feriuntur vel interficiuntur. Secōo potest ꝑpendi magnitudo doloris ꝯ peceptibilitate patientis. Mā ꝯ fm corpus erat optimus cōplexionatus cum corpus eiꝰ fuit formatuz miraculose operatione spūssancti sicut ꝯ alia que per miracula facta fuit aliqua potiora fuerūt vt dicit Chr̄s. de vino quod de aqua in nupcijs fecit. Et ideo in eo vigut maxime sensitiuus tactus ex cuius perceptione sequitur dolor. Tertio ꝑpendit magnitudo doloris ex eius puritate sicut est dictuz supza de tristicia. ¶ Notandum vero q̄ innocentia patientis minuit dolorem passionis quo ad numerū: q: nocens nō dolum dolet de pena sed etiaꝫ de culpa. Innocens aūt solum de pena qui tamē dolor in eo auget ex innocentia inquātum apprehendit nocumentuꝫ illatum vt magis indebitum vnde etiam alibi fit magis reprehensibiles si eis non cōpaciāmur. vii Isa. 42. Justus perit ꝯ non est qui recogitet in corde suo. Ultra vo passus fuit xp̄s ex tota alia notādū q̄ totū dē respectu priū. greo vo aie dicit potentie ei⁹. similit ꝓsiderandū q̄ duplex est passio animē vna quidem ex parte corporis sine subiecti, alia vero ex parte obiecti quod in aliqua potentiarū eius cōsiderari potest. nam potentia vitiua patitur quidem ab obiecto sicut ab excellenti fulgido vitius obtundit. ex parte vero organi sicut cum lesa pupilla visus excecatur. Ex igitur con-

sideret passio anime xpi ex parte corporis sic to
ta patiebatur: & sm ecntiam: & sm potctias nā to
ta anime essentia corrumpitur corpus: ita q tota
est in toto & tota in qualibet parte eius & ideo cor
pore patiente tota aia sm essentiaz patiebat. In
ecntia vo aie ocio potctie radicant vii relinquit q
corpe patiente quelibet potctia quodāmodo pa
tiebatur. Si vo ꝓsideret passio aie xpi ex pte ob
iecti, sic nō ois p aie patiebat: ꝫ tm vires inferio
res ꝯ circa tpalia opabant. In qbus inueniebat
aliqd qō erat cā doloris & sm b superiorꝰ nō pa
tiebat ex pte sui obiecti. s. dei q nō erat ei cā dolo
ris: ꝫ delectatiōis & gaudij. Silr vo intelligēduz
est de fruitōe q aia pōt intelligi: & sm ecntiam: &
sm eius potctias. Si aūt intelligat sm essentiaz
sic tota fruebat inḡtuz ē subiectū supioris pt̄ aie
eius ē frui diuinitate: vt sicut passio rōne ecntie
attribuit supiori pti aie: ita etiaz ecōuerso fruitio
rōne supioris ptis aie attribuit ecntie. Si vo ac
cipiamus tota aiam rōne oium potentiaz ei⁹ sic
nō tota fruebat nec directe quidez: qz fruitio pōt
esse actus cuuslibet ptis aie nec p redūdantiā q:
dum xps erat viator: nō fiebat redūdantiā glie a
supiore pte in inferiorē ptem: nec ab aia in corp⁹:
ꝫ qz nec ecōuerso supioꝛ pars aie nō impediebat
circa id qō est sibi ꝓprium p inferiorē ꝓsequēs ē:
q supioꝛ pars aie ꝓfecte fruebat xpo patiēte. Ro
tandū vo q tristicia que erat in aia xpi nō erat ꝯ
tra gaudio fruitōis: tuz q: nō erat eidē sm idem:
ꝫ vl in diuersis potctijs: vl in eadē sm diuersaz
opationem: tum etiā qz nō erat de eodē: tum etiā
qz erat mā altrius: sicut accidit de penitēte qui
dolet ac ō dolore gaudet. ¶ De quarto vꝫ passio
nis ignominiositate dicit sap. 2. Morte turpissi
ma ꝯdēnemus eū. gl. i. crucis que vsq; ad passio
nem xpi pena reoꝝ fuit. Hunc tropheus est victo
rie eccle gloria. Aug. Crux xpi que erat supplicū
latronū nunc transit ad frontes imperatorū: si deus
tm honorem cōtulit supplicio quid cōferet seruo
suo. Notandū vo q passio xpi fuit ignominiosa:
tum ꝓpter ignominiosuz locū. Jo. 19. Batulās si
bi crucē exiuit in eū qui dicit caluarie locus. Hie
ro. Extra portē. n. & extra vrbem loca sunt in qui
bus capita dānatoruz truncant. i. decollatoruz: &
caluarie fuisse nomē. Propterea aūt ibi crucifi
xus est ihs: vt vbi pius erat area damnatoruz ibi
erigeret vexilla mart̄rū: tum etiā ꝓpter igno
miniosum supplicū. Deu. 21. Maledictus ois q
pendet in ligno. gl. Sup aplm ad Gal. 3. dicit q
hec pena ceteris abiectior: & ignominiosior fuit:
& ideo in deu. dcīs est q suspensus in vespera de
poneret ex. Est aūt duplex maledictio: vt dicit ibi
in glo. s. culpe & pene. Unde & maledictū duobus
modis dicit. s. active & passiue. i. sm culpā & penā
Suscepit aūt xps sine reatu supplicū nostruz vt
inde solueret reatū nostrū & finiret etiā supplicū
nostrum: tum etiā ꝓpter ignominiosuz ꝓpositum
ysa. 53. Et cuz impijs & sceleratis reputatus est.
Hiero. Sicut. n. p nobis maledictuz crucis fa
ctus est xps: sic p oīum salute quasi noxius inter
noxios crucifixus est. Hoc etiā a misterio nō va
cat. Unde Aug. sup Jo. Ipsa crux si attendas tri
bunal fuit: in medio. n. iudice cōstituto vn⁹ latro
qui credidit liberatus ē: alter qui insultauit dāna
tus est: iam significabat quid facturus eēt de vi
uis & mortuis alios positurus ad dexterā: & alios
ad sinistraz. Beda sup Mat. Latrones q cū dño
crucifixi sunt significant eos q sub fide & pfessione
xpi vl agōe martirij: vl quelibet arctioris discipli
ne instituta subeunt: ꝫ qui hec p eterna glia gerūt
dexteri latronis fide designant: q vo humane lu
dis inuitu sinistri latronis mentē imitant & act⁹
¶ De quinto. s. passionis vtilitate dī in ps. De
us aūt rex noster ante scla opatus ē salutē in medio
terre. i. in ihrlm que dī vmbilicus terre sm glo.
Est igit vtilitas passionis xpi salus xpianoꝝ. Ro
tandū q passio xpi causabat nr̄am salutez multis
mōis. Uno⁰ p modū meriti. phil. 2. Propter qō
deus illū exaltauit &c. Uñ Aug. Humilitas passi
onis xpi claritaz est meritū: claritas passionis hu
militatis est p̄miū. xps vo clarificatus ē nō solus
in seipo: sed etiā in suis fidelibus: vt ipe dicit Jo.
17. Ergo videt q ipe meruit salutē suoruz fideli
um. Sciendum insuper q ad meritum quatuo
or requirunt: & sufficiunt vnum est agens q sit in
statu merendi: alterum est forma per quam ha
bet opus ꝓmio dignum scilicet charitas. tertiu
est: vt ipa actio sit voluntaria: & in potestate
agentis: & de genere bonoruz. quartum est finis
debite intentus per acciones. Hec qua. tuor fu
erunt in xpo vnde ipe potuit mereri. ¶ Alio mo
do causabat christi passio salutem per modum sa
tisfactionis: vnde ex persona ipsius dicit in psal
mista. Que non rapui tunc exoluebam quasi di
cat non peccaui: & penas dedi: vt dicit glosa. Ad
cuius euidentiam sciendum q ille ꝓprie satisfaci
t ꝓ offensa qui exibet offenso id quod eque vl
magis diligit ꝫ oderat offensam: christus autez
ex charitate & obedientia patientie magis aliqd
deo exhibuit ꝫ exigeret recompensatio totius
offense generis humani. Primo quidem ꝓpter
magnitudinez charitatis ex qua patiebatur. Se
cundo ꝓpter dignitatem vite sue quam ꝓ sa
tisfactione ponebat que erat vita hominis & dei.
Tertio ꝓpter generalitatem & magnitudinem
doloris assumpti: ideo passio christi nō solum su
ficiens: sed etiam habundans fuit satisfactio ꝓ
redemptione generis humani secūdum illud p̄
me Jo. 2. Ipse est ꝓpiciatio p peccis nostris: nō aūt
p nostris tantum: sed etiam ꝓ totius mundi.

¶ Alio mō passio xpi cābat salutē nostrā p modū
sacrificii. vñ ad eph. 5. Xps dilexit nos & tradidit
semetipm p nobis oblationē hostiā deo in odorez
suauitat̄: qz vo hūanitas xpi opabat in vtute diui
nitatis sacrificiū illud efficacissimū erat. ꝓpter q
dicit aug. 4. de trinitate. Quemcūq; in oi sacrifi
cio quattuor sūt. s. cui offerat a quo offerat quod
offerat ꝓ quo offerat. Ideo ipse vn⁹ vtriusq; me
diator: per sacrificiū pacis reconcilians deo vnuz
cum illo manens cui offerebat vt vnū in se face
ret ꝓ quibus offerebat. vnus ipse esset qui offere
bat & qō offerebat. Idem in eodē qd tam ꝓuenie
ter ab hoīb⁹ sumeret quod ꝓ eis offerret ꝫ hu
mana caro & quid tam aptum sint huic immolatio
ni ꝫ caro mortalis & qd tam mundū ꝓ mūdan
dis vicijs mortaliū ꝫ sine cogitatiōe carnalis cō
cupiscētie caro nata in vtero & ex vtero vginali &
quid tam grate offerri posset & suscipi ꝫ corp⁹ ca
ro sacrificij nostri corpus effectū sacerdotis nostri
Notādū vero q hō indiget sacrificio ꝓpter tria.
Uno modo quidē ad remissionē peccati. vñ apo
stol⁹ dicit ad Heb. 5. q ad sacerdotē ptinet offer
re sacrificia ꝓ peccat̄. Deōo vt homo in statu gr̄e
ꝓseruet̄ semp deo inhērēs in quo ei⁹ pax & sal⁹ cō
sistit. vñ & in veteri lege immolabat hostia pacifica
ꝓ offerēt̄ iū salute vt habet. Leuit. 3. Tertio ad ꝺ
vt spūs hois ꝓfecte deo vniat̄ qō maxime erit in
gloria. vnde in veteri testō offerebat holocaustū
quasi totū incensum: vt dicit Leuiti. i. Hec aūt ꝓ
humanitatē xpi nobis cōferunt. Primo quidez
per eum peccata nostra sunt remissa ꝫ illud ro. 3
Tradit⁹ est ꝓpter delicta nostra. Deōo gram nos
saluante per ipm accepiam⁹ sm illud Heb. 5. Ju
etus est sibi obtēperātib⁹ ei saluti eterne. Tertio
per ipm adepti sumus pfectionē glorie: sm illud
Heb. 4. Fiduciā habem⁹ per sanguinē eius intro
ire in sancta sanctoꝝ. s. gloriā celestem. Et ō ipse
xps in ꝫtū homo nō solū fuit sacerdos sed hostia
ꝓfecta simul et eius hostia ꝓ peccatoꝛ hostia paci
fica & holocaustū. ¶ Item alio modo per modum
redēptionis. i. pe. i. Nō corruptibilib⁹ auro vel ar
gento redempti estis de vana vestra cōuersatiōe
paterne traditōis sed ꝓcioso sanguine agni im
maculati & incōtaminati ihesu xpi. glo. Quāto maius
ꝓcium est quo redempti estis a corruptione vite
carnalis tanto amplius timere debet ne reuertē
do ad corruptionē vitioꝝ aium vestri redēptoꝛ of
fendatis. Bernard⁹. Tot̄ siquidē iste mundus
ad vn⁹ aie ꝓcium estimari non pōt. Hon. n. pro
to mundo deus aiam daret quā p hūana alia de
dit. Idem sublimi⁹ igitur aie ꝓcium est quē nō
nisi sanguine xpi redemi pōt. Idē. Cognosce o ho
mo ꝫ nobilis est ala tua: ꝫ grauia fuerūt vulne
ra tua ꝓ quib⁹ est necesse xpm diu vulnerari:
si non essent hec ad mortē & mortē sempiternam
nū. ꝫ ꝓ eoꝝ remedio filius dei moreret. Ad ea
ins cui. & iam sciendū per peccatū homo multi
citer obligat̄ erat. Primo quidē seruitute pecca
ti q: qui facit peccatū seruꝰ est peccati vt dicitur
Jo. 8. s. 2. pe. 2. A quo quis superat⁹ est eius seruꝰ
addictus est. qz igit̄ diabol⁹ dolem superat
inducēdo enim ad peccū: ideo homo seruituti
peccati addict⁹ erat. Deōo ꝫnum ad reatū pene
quo homo obligat⁹ erat sm dei iustitiā & hec erat
seruitus quedā. Ad seruitutē. n. pertinet q aliqs
paciat̄ qō non vult cū liberi beo sit vn⁹ simplo vt
vult: qz ergo passio xpi fuit sufficiens & superabūdāt
satisfactio p peccato & reatu generis humani ideo
ei⁹ passio fuit ꝫsi qōdam pretium per qō liberati
sum⁹ ab vtraq; obligatiōe. Ma; ipsa satisfactio ꝫ
qo satisfacit siue p se siue p alio qōdā pcio dr quo
se redemit a peccato & a pena ꝫ illud Dan. 4. pec
cata tua elemosinis redime. xps qdez satisfecit
pecunia dando aut aliqd huiusmodi sed illud dā
do quod fuit maximū. s. seipm ꝓ nobis. & nō pas
sio xpi dicit̄ eē nostra redemptio. Si vero alicui
videatur q nullus emit vel redemit qō sum esse
non desinit sed homo nūq; desinit esse dei eē. Du
cēdū q homo dicit esse dei dupliciter. Uno mō
in ꝫnum subijcitur eius prāti: hoc mō homo nū
quā desinit esse & sm illud Dan. 4. Quator erunt
sua in regno hoīum & cuicunq; voluerit dabit il
lud. Alio mō p vnionē charitat̄ ad illū ꝫ qō dici
tur ad Ro. 8. Si quis spūm xpi non habet hic ni
est eius. Primo mō homo nūq; desinit esse dei
sed secō mō desinit esse dei per peccatū: ideo in
ꝫnum homo fuit liberatus a xpo a peccato: xpo
passio sanificiente dicit̄ per passionem xpi et re
demptus. Notādū insup q per passionē xpi cōse
cuti sum⁹ culpe remissionē pene dimissionē a po
testate diaboli liberationē dei reconciliationē ia
nue celestis aperiri. De culpe remissione facta p
passionez dicit apol. i. Dei dilexit nos & lauit
xpi passionez dicit apol. i. Dei dilexit nos & lauit
nos a peccat̄ nostris in sanguine suo. vnde Ber.
Tripler petri virtus crucis expressit. Primus
originale qō nō solum pōnam misit sed etiā mā
culam. Secūdus actuale qdem cum iā lapsis habe
bat. Tertius mortalia mēbra nostra arma iniqta
tis exhibem⁹ vendicās mēbra nostra arma iustitie
tertiū vero singulare grauissimū quidē qō cō
missum est in diem maiestatis cum vix impetra
bilem sit in diem maiestatis cum vix impetra
bilem sit in diem iudicij mortē occidere. Hoc peccati xpus
in se potuit qui sine ꝫ peccati vt de peccato
dānaret petrū. Per hoc. n. omne peccatum tam ori
ginale ꝫ pōnale delerum est & xpm quoq; singu
lare ꝫ pōnale delerum est & xpm quoq; singu
lare eliminatū est per seipm. Idem de eodē. In
ipsa elevatione manuū tuaruū cū tuo sacrificio ma
tutinū in holocaustū trāsiret vespertinū in ipsa in
firmate mollū qō eeloa accedebat et erā agebat
inferos respiciebat et audit eos ꝓ ma reuerenda
clamās pater ignosce illis q nesciunt quid fac

ent. Ad hui⁹ vero euidentiã sciendũ q passio xpi
est remissiõis peccatoꝝ causa tripliciter. Primo
quidẽ per modũ puocantis ad charitatẽ q: vt di
cit aplŝ ad ro.5. Comendat deus charitatẽ suaꝫ
in nobis qm cum inimici essem⁹ xpi p nobis mor
tuus est. Per charitatẽ aũt ꝯsequimur veniã pec
catoꝝ ſm illud luc.7. Dimissa sunt ei peccata mul
ta qm dilexit multũ. Scdo passio xpi causat remis
sionẽ peccatoꝝ per modũ redẽptiõis: q: ipse est ca
put nostrum. per suã passionẽ enim quã ex charita
te ⁊ obedientia sustinuit liberauit nos tanquã mẽ
bra sua a peccatis q̃si per preciũ sue passiõis. sicut
si hõ per aliqđ op⁹ meritoriũ qđ manu exerceret
redimeret se a peccato qđ pedib⁹ ꝯmisisset. sicut
enim naturale corpus est vnũ ex mẽbroꝝ diuersita
te ꝯsistens. ita tota ecclesia que est misticũ corpus
xpi ꝯputatur quasi vna psona cum suo capite qđ ẽ
xps. Tertio per modũ efficientie inq̃ntũ caro xpi
ſm q̃ xps passionẽ sustinuit est instrm diuinitatis
ex quo eius actiões ⁊ passiões opant virtute diui
na ad expellendũ pctm. De pene dimissione fa
cta per xpi passionẽ dicit. Isa.53. Vere languores
nostros ipse tulit. i. peccata. ⁊ dolores nostros ipse
portauit. vñ ber. Duo nobis in hereditate reliq
rat ille vetustus adam. s. laborẽ ⁊ dolorẽ. Laborẽ
in actiõe dolorẽ in passione. Xpus. n. non solũ la
borem ⁊ dolorẽ cõsiderauit sed etiã intrauit. vi
de inquit ad patrẽ hũilitatẽ meã ⁊ laborẽ meũ q:
paup ego sum ⁊ in laborib⁹ a iuuẽtute mea man⁹
mee in laborib⁹ seruierũt. De dolore vide quid
dixit. O vos oẽs qui transitis per viam ⁊c. ⁊ vi
ta passiuã habuit actionẽ ⁊ in morte passionẽ acti
uã sustinuit dum salutẽ operabat in medio terre.
Ad cui⁹ euidentiã sciendũ q per passionẽ xpi libe
rati sumus a reatu pena dupliciter. Uno mõ dire
cte inq̃ntum. s. passio xpi fuit sufficiẽs ⁊ supabũdãs
satisfactio p peccatis toti⁹ generis humani. exhi
bita aũt satisfactiõe satisfaciẽti tollitur reatus pe
ne. Alio mõ indirecte inq̃ntum. s. passio xpi est cã
remissionis peccati in quo fundat reatus pene.
Sed notãdũ q satisfactio xpi effectũ habet in no
bis inq̃ntũ incorpamur ei vt mẽbra capiti. Mẽ
bra aũt oportet capiti esse conformia ⁊ ideo sicut
xps primo quidẽ in aĩa cum passibilitate corporis
habuit grãm ⁊ per passionẽ ad gloriã imortalita
tis puenit. ita ⁊ nos qui sum⁹ mẽbra eius per pas
sionẽ ipsius liberamur quidẽ a reatu cuiuslib3 pe
ne ita tñ q primo in aĩa recipim⁹ spũm adoptiõis
filiorum quo ascribimur ad hereditatẽ glorie i
mortalitatis adhuc corpus passibile hñtes post
modũ vero cõfigurati passiõib⁹ ⁊ morti xpi in glo
ria ⁊ in imortalitate pducimur ad vitam ſm illđ
Ro.8. Si filij ⁊ heredes. Heredes quidẽ dei co
heredes aũt xpi si tñ ꝯpatimur vt simul glorifice
mur. De liberatiõe a diabolo facta per passionẽ
xpi dicit Colo.1. Qui eripuit nos de ptãte tene
brarum ⁊ trãstulit nos in regnũ filij dilectionis
sue. glo. Dilecti filij sui per quẽ redemit nos. Et i
fra dicit in glo. q redemptio est destructio diabo
lice ptãtis. facultas libertatis q̃ nobis data est su
o illi⁹ sanguine. vñ ⁊ ipse dñs imminẽte passiõe di
xit Jo.xij. Nũc iudiciũ est mundi nunc princeps
huius mũdi eiicietur foras. glo. diabol⁹ qui dñat
in malis mũdo deditis. Ad cuius euidẽtiã sci
endũ q circa ptãtem diaboli quã in hoies exerce
bat ante xpi passionẽ tria sunt cõsideranda. Pri
mũ quidez est ex pte hoĩs qui suo peccato meruit
vt in ptãtem diaboli traderetur per cui⁹ tẽptatio
nẽ fuerat supatus. Aliud aũt est ex pte dei quẽ ho
mo peccando offenderat qui per suã iusticiã reliq
rat hoiem potestati diaboli. Tertiũ ex pte diabo
li qui sua neq̃ssima voluntate hoiem ab assecu
tione salutis impediebat. Quantũ ergo ad pmũ
homo est a ptãte diaboli liberatus per passionem
xpi inq̃ntũ passio xpi est causa remissionis pecca
torum. Quãtum ad secundũ dicendũ est q passio
xpi liberauit nos a potestate diaboli inquãtũ nos
deo recõciliauit. Quãtũ ad tertiũ passio xpi nos
liberauit a diabolo inq̃ntum in passione xpi exces
sit modum ptãtis sibi tradite a deo machinando
in mortẽ xpi qui non habebat meritũ mortis cũ
esset absq3 peccato. vnde aug.13. de trinitate. Iu
sticia xpi diabol⁹ victus est qui cum in eo nihil di
gnum morte inueniret occidit eum. Inde etiam
vtiq3 iustũ est vt debitores quos tenebat liberi di
mittantur videlicet credẽtes in eum quẽ sine vl
lo debito occidit. Notandũ insup q potestas dia
boli in duobus consistit ſ3 duas manus ei⁹. vnã
qua impellit ad peccatum alteraꝫ qua trahit ad
supplicium. Scdm primã primos parentes ⁊ in
eis totum genus humanum vicerat ſm alteram
oẽs ad infernũ trahebat ⁊ detinebat. Primã de
bilitauit xpus dum hostem vicit ⁊ hoibus multa
auxilia preparauit. scdam destruxit in oibus quo
ad sufficientiã in mẽbris vero suis quo ad efficiẽ
tiam. De recõciliatiõe facta per passionẽ xpi di
citur. Ro.5. Recõciliati sumus deo per mortẽ
filij eius. Ad cuius euidẽtiã sciendũ q passio xpi
est causa nostre recõciliationis ad deum duplici
ter. Uno modo inq̃ntũ remouet peccatũ per qđ
hoies ꝯstituũtur inimici dei. ſm illud Sap.4. si
mul odio sunt deo ipsius ⁊ ipietas eius. Et in ps.
Odisti oẽs qui opantur iniquitatẽ. Alio mõ inq̃n
tum est deo sacrificiũ acceptissimũ. Est enim hic p
prius effectus huius sacrificij vt per ipm placet
deus sicut cum homo offensam in eo cõmissam
remittit ppter aliquid obsequium acceptum qđ
ei exhibetur. vnde dicit. i. Reg.26. Si dñs inci
tat te aduersum me odoretur sacrificiũ. Et simi
liter totum bonum fuit q xps voluntarie passus

est q placatus est super omni offensa generis hu
mani q̃ntũ ad eos qui passo xpo cõiungũt. Hinc
est q xps dicitur mediator dei ⁊ hoium. vnde di
cit glo. sup illud. i. thi. 2. Unus est mediator dei ⁊
hoium homo xps iesus qui mediator dictus est:
q: inter deum imortalẽ ⁊ hoiem mortalẽ est de⁹
homo recõcilians hoiem deo. Dyonisius. 4. c. de
di. no. dicit angelos esse medios: q: ſm naturaꝫ
sunt infra deum ⁊ supra hoies ꝯstituti ⁊ mediato
ris officium exercent non quidez principaliter ⁊
perfecte sicut xps sed ministerialiter ⁊ dispositi
ue vnde ⁊ Mat. 4. dicit. q ãgeli accesserũt ⁊ mi
nistrabant ei. s. xpo. Notandũ insup q xps dicitur
mediator ſm naturã humanã. vnde dicit glo. su
per illud. i. thi. 2. Unus est mediator ⁊c. inq̃ntũ est
mediator inquãtum homo est. inq̃ntum aũt ver
bum non est mediator: sed vn⁹ cum patre deus.
Ad cui⁹ euidentiã est sciendũ q mediũ dicit or
dinem inter primũ ⁊ vltimũ. Ordo aũt iste ipor
tat tria. Oportet enim q sit post primũ ⁊ ante vlti
mũ. Item q cõiungat vltimũ primo. Item q pti
cipet vtriusq3 pprietates aliquo mõ ita q in ipso
cõicent. Has tres inuenim⁹ in xpo ſm q hõ. Sic
enim erat infra deum gradu nature ⁊ supra ceteros
hoies ppter grãm vnionis. Itez coniungit homi
nes deo officio vt causa proxima perficiẽdo ope
ra quibus cõiunctiõis impedimentũ remouetur.
Item pticipat cũ vtroq3 extremoꝝ. s. in cõditio
nibus infirmitatis cum hoie ⁊ in ꝯditionib⁹ nobi
litatis cum deo. predictas vero cõditiões in xpo
ſm q deus nõ inuenim⁹. De apertione ianue cele
stis facta per xpi passionẽ dicit Heb. x. Habem⁹
fiduciam in introitũ sanctoꝝ in sanguine xpi. glo.
Certi sumus q intrabim⁹ in sancta sanctoꝝ cele
stia per sanguinẽ xpi. vnde cantat ecclesia. O am
mirabile preciũ cuius pondere captiuitas redẽ
pta est mundi. tartarea ꝯfracta sunt claustra infer
ni apta est nobis ianua regni. Ad cui⁹ euidentiaꝫ
sciendũ q clausio ianue est obstaculũ qđdam pro
hibens hoies ab ingressu regni celestis ppter pec
cata. sicut dicit Isa.35. Uia illa sancta vocat ⁊ nõ
transibit per illam pollutus. Est aũt duplex pec
catum impediẽs ab ingressu regni celestis. s. ori
ginale ⁊ actuale. Per passionẽ aũt xpi liberati su
mus ab vtroq3 peccato quia cõicamus eius pas
sioni per fidem ⁊ charitatem ⁊ fidei sacramenta:
⁊ ideo per passionẽ xpi apta est nobis ianua regni
celestis. Et hoc est q dicit aplŝ Heb.9. Xps assi
stens pontifex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c. per pprium san
guinẽ introiuit semel in sancta. glo. i. in celeste ha
bitaculũ. s. in sancta scõꝝ. In figura huius dicitur
Nu.35. q homicida manebat in ciuitate refugij
donec sacerdos magnus qui oleo vnctus est mo
riatur. glo. i. in cruce. Notandũ vero q tria sũt
cõsiderãda in passiõe xpi vt dicit br. v3 opus mo
dus ⁊ causa. Nã in ope quidem paciencia in mo
do humilitas. in causa charitas ꝯmendat. Paci
entia aũt singularis q videlicet supra [illegible]
fabricauerũt peccatores ⁊ aduersus patrẽ nõ mur
murauit a quo missus fuerat non aduersus genus
humanũ pro quo que non rapuit exsoluit [illegible]
q cõtra populũ peculiarem sibi a quo [illegible]
ficia tanta mala recepit. Plectitur aliquis p pec
catis suis ⁊ humiliter sustinet ⁊ hoc eis ad pacien
tiã reputatur flagellatur alij nõ tam purgãdi q p
bandi coronãdiq3 ⁊ maior in his paciencia ꝯmẽ
datur. Sed nõ maxima in xpo exultat paciencia
qui sicut malũ peccati omo habuit nec actu pprio
nec ꝯtractu sed nec in quo crederet posset [illegible]
militas aũt admirabilis nempe in humilitate iu
diciũ eius sublatum est. o nouissimũ ⁊ altissimũ
o humilẽ ⁊ sublimẽ. o opprobriũ hoium ⁊ gloriã
angeloꝝ nemo illo sublimior ⁊ nemo illo humili
or. Charitas vero inestimabilis maiorẽ [illegible]
charitatẽ nemo ⁊c. Tu maiorẽ dñe habuisti ponẽs
etiam eam p inimicis. Ut pro iusto quis mori
tur vero pro iniustis passus es moriens ppter de
licta nostra qui venisti gratis iustificare peccato
res: seruos facere fratres captiuos heredes exu
les reges. De sexto pater v3 de [illegible]
tate ⁊ grauitate peccati eoꝝ. De qb⁹ dicit i. cor.
2. Si cognouissent nũq3 dñm glorie crucifixissent
Et Mat.23. Et vos implete mensurã patrũ vrõ
rum. vbi dicit Cris. q [illegible] ad veritatẽ excesse
runt mensurã patrũ suoꝝ. Illi n. hoies occiderũt
isti deũ crucifixerunt. Ad hoc aũt euidentiã est sci
endũ q apud iudeos quidã erat maiores qui eo
rum principes dicebantur qui cognouerũt vt dicit
in lib. veteris ⁊ noui testamẽti [illegible] ⁊ demones
cognouerũt eũ esse xpm in lege pmissum. [illegible]
signa videbãt [illegible]
diuinitatis eius ignorabãt. Et ideo aplŝ dicit [illegible]
cognouissent ⁊c. [illegible] ignorãtia erat
quodãmõ affectata. Uidebãt. n. signa ipsi⁹ diuini
tatis sed ex odio ⁊ inuidia xpi ea puertebãt ⁊ ver
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
principes seducti erant. Uidelicet [illegible]
peccarent [illegible] ad genus peccati [illegible]

men diminuebat peccatū eoꝝ ꝑpter ignorātiam eoꝝ. vnde sup illud luc. 23. nesciunt quid faciūt dicit beda. Pro illis rogat qui nescierūt quid fecerunt zelum dei habētes sed nō scḋm sciaꝫ. Multo magis fuit excusabile petrū gentiliū per quoꝝ man⁹ crucifixus est xp̄s qui legis sciam non habuerunt Nota ꝙ iudas tradidit xp̄m nō pylato sed principib⁹ sacerdotū qui tradiderūt eum pylato scḋm illud Jo. 18. Gens tua ꝛ pontifices tui tradiderunt te mihi. Moꝝ tamē oīum peccatū fuit mai⁹ ꝙ̄ pylati qui timore cesaris xp̄m occidit ꝛ etiā ꝙ̄ petrū militum qui mādato p̄sidis xp̄m crucifixerūt nō ex cupiditate sicut iudas nec ex inuidia ꝛ odio sicut principes sacerdotū. Notādū tñ ꝙ eadē actio diuersimode iudicat̄ in bono ꝛ in malo scḋm ꝙ ex diuersa radice ꝑcedit. pater. n. tradidit xp̄z ꝛ ipse seip̄m ex charitate ꝛ ideo laudātur. Judas autem xp̄m ex cupiditate. pylatus vero ex timore mundano quo timebat cesarem ꝛ ideo ipsi vituperantur.

¶ De morte xp̄i.

Extodecimo videam⁹ de morte qua dicitur Jo. 11. Expedit vobis vt vnus moriat̄ homo ꝓ populo. Unde notādū ꝙ expediens fuit xp̄m mori. Primo ꝑpter nostre redemptionis cōplemētum: q: licet quelibet passio xp̄i habuit infinitā virtutē ꝑpter diuinitatis vnionē nō tamē per qualibet passionē cōseruata fuiss; humani generis redemptio: sed per mortē. vñ spiritussanctus notabiliter per os cayphe dixit. Expedit vobis vt vn⁹ moriatur ꝛc̄. ps. In man⁹ tuas dn̄e cōmendo sp̄m meum. glo. Popul⁹ fidelis passiōe xp̄i redemptus dicit grās agens. Tu dn̄e deus veritatis redemisti me in capite xp̄o clamāte. In man⁹ tuas dn̄e cōmē. ꝛc̄. vnde aug. Ammiremur gratulemur iocūdemur amem⁹ laudem⁹ adoremus q̄m per redemptoris nostri mortē de tenebris ad lucem de morte ad vitam: de exilio ad patriā: de luctu ad gaudiū vocati sum⁹. Notādum vero ꝙ ꝑprie alicui⁹ cause effect⁹ ꝯsiderant̄ scḋm similitudinē cāe. vnde q: mors est quedā ꝯuatio vite ꝑprius effectus mortis attendit̄ circa remotionē eoꝝ que ꝯtrariātur nostre saluti que quidem sunt mors aīe ꝛ mors corpis. Et ideo ꝑ mortē xp̄i dicit̄ destructa etiā in nobis aīe mors que ē petrū scḋm illud. Ro. 4. Tradit⁹ est. s. in mortē ꝑpt delicta nostra: mors corpis q̄ cōsistit in sepatiōe aīe a corpe scḋm illud. 1. Cor. 15. Absorta ē mors i victoria. Scḋo fuit expediens mori xp̄z ꝑpter fidei spei ꝛ charitatis augmētū. De augmēto fidei dicitur in ps. Singulariter sum ego donec transeā glo. de mundo ad patrē cum aūt trāsiero ad plez ꝛc̄. aug. Se dicebat granū mortificādū in infidelitate iudeoꝝ multiplicandū fide oīum populoꝝ De augmēto spei dicitur Ro. 8. Qui ꝑprio filio suo nō pepercit sed pro nobis oībus tradidit illum quō non cum illo oīa nobis donauit. gl. in p̄nti diuiciā ꝛ in futuro eternā vitā qḋ min⁹ est q: non pōt hoc negare q: min⁹ est oīa donare ꝙ̄ nostri cā illuz morti tradere. quasi diceret non potest hoc negare. Bernardus. Quis nō rapiat̄ ad spem impetrandi fiduciā qui attendit crucifixi corpis positionē vz caput inclinatū ad osculandū: brachia extensa ad amplexādū: man⁹ pforatas ad largiendū: latus apertum ad diligendū: pedes affixos ad nobiscum manēdū. Cant. 2. Ueni colūba mea in foraminib⁹ petre. glo. i. in vulnerib⁹ xp̄i ecclia sedet ꝛ nidificat cū in passione dn̄i spem salutis sue ponit ꝛ per hoc ab insidijs accipitris. i. diaboli securā se ꝯfidit. De augmento charitatis dicit̄. Eccl. 23. In meridiano exurit tibi. i. in passionis feruore accēdit terrenos ad amorē. Ber. Super oīa te reddit amabilē mihi bone iesu calix quē bibisti opus nostre redemptiōis. hoc oīno amorez nostrum facile sibi vendicat totū hoc est ꝙ nostrā deuotionē ꝛ blandi⁹ allicit ꝛ iustius exigit ꝛ artius stringit ꝛ afficit vehemēti⁹. Tertio fuit expediēs xp̄m mori ꝑpter sacrm̄ salutis nostre vt ad similitudinē mortis eius huic mūdo moreremur. Col. 3. Mortui eni estis ꝛ vita vestra ꝛc̄. glo. Uanis ꝛ caducis. Job. 7. Suspēdiū elegit aīa mea ꝛ mortē ossa mea. greg. Aīa est intentio mētis ossa fortitudo carnis qḋ suspendit̄ ab ymo eleuat̄. Aīa ergo suspendit̄ ad eterna vt moriātur ossa: q: amore eterne vite oēm fortitudinē exterioris vite in se necat. Hui⁹ aūt mortis signū est si a mūdo quis despicit̄. vnde dicit greg. Quia mare viua corpa in se retinet ꝛ mortua mox ex se pellit. Quarto fuit expediens xp̄m mori ꝑpter pfecte virtutis exēpluz. vnde. 1. pe. 2. Xp̄s passus est ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū. glo. Tribulatiōes ꝯtumeliaruz flagelloꝝ crucis mortis vt sequamur vestigia eius 2. thi. 2. si sustinem⁹. glo. ꝓ xp̄o tribulatiōes ꝛ passiones ꝛ cōregnabim⁹. glo. cum illo in eterna btitudine. Ber. Q̄m pauci dn̄e post te ire volūt cū tñ ꝑuenire ad te nemo sit qui nolit: hoc sciētib⁹ cūctis ꝙ delectatiōes in dextera tua vsq; in finē ꝑpterea oēs volunt te frui ac te nō ita imitari conregnare cupiunt sed nō cōpati nō curāt q̄rere quē tamē desiderāt inuenire cupiētes cōsequi sed non sequi. Uerum etiā hoc exēplo docemur nō solum ꝓ xp̄o pati sed etiāz ꝓ primis aīas ponere. vñ. 1. Jo. 3. Quē admodū xp̄s aīam suam ꝓ nobis posuit ita ꝛ nos debemus ꝓ fratrib⁹ animas ponere.

¶ Notādū vero vt dicit Damas. 3. li. Et si mortuus est vt homo ꝛ sancta aīa eius a corpore sepata est. diuinitas insepabilis ab vtroq; permansit Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ id qḋ per grām di alicui ꝯcedit̄ nūq̄ absq; culpa reuocat̄. vnde dicit ro. 11. ꝙ sine pnīa sunt dona dei ꝛ vocatio dei glo. Dona dei. i. ꝑmissio ꝛ vocatio dei. i. electio ab eterno sunt sine penitētia ꝛ mutatione cōsilij. Multo aūt maior est grā vnionis ꝑ quaz diuinitas est humane nāe in ꝑsona xp̄i ꝯiuncta ꝙ̄ gratia adoptionis qua alij sanctificant̄: ꝛ etiaz magis ꝑmanens ex sui rōne: q: hec grā ordinat̄ ad vnitatem ꝑsonalē. Gratia vō adoptionis ad quandaz vnionē affectualē: ꝛ tñ videmus ꝙ grā adoptionis nunq̄ ꝑdit̄ sine culpa. Cum ergo in xp̄o nullā fuerit petrū impossibile fuit: vt solueret̄ vnio diuinitatis ipsius a carne siue ab aīa. Unde de filio dei dicit̄ ꝙ sepultus ē: q: corpus eius sepultū fuit ꝛ ꝙ descendit ad inferos: q: aīa eius sepata a corpore descendit ad inferos.

¶ De sepultura xp̄i.

Ecimoseptimo videamus de sepulptura xp̄i de qua di. ysa. 10. Et erit sepulchrum eius gloriosum. i. ab oībus honorabit̄. de modo aūt sepeliēdi legit̄ Jo. 19. fuit aūt ꝯueniens xp̄m sepeliri: tum ꝑpter fidē mortis eius: q: sepeliri mortuoꝝ est. Unde legit̄ Mat. 15. ꝙ pylatus nō ꝯcessit Joseph corpus xp̄i ad sepeliendū nisi cognito ꝓus a centurione de morte ei⁹: tum ꝑpter spem resurrectiōis que dat̄ mēbris ex capite. Jo. 5. Omnes q in monumētis sunt ꝛc̄. tum ꝑpter misterium sepulture sp̄ualis qua di: Ro. 6. Cū sepulti. n. sumus ꝑ baptismū cum illo in mortē: ꝛ in illo cōsepulti in baptismo supple ei estis. i. ad similitudinem sepulture eius baptizati sunt vt nō videātur qd fuerunt. s. veteres petōres: sed noui iusti sicut xp̄s in sepulchro positus nō videbat̄ Nota ex ꝙ ꝑ sepulchrum celestis ꝯtemplatio significatur. Uñ sup illud Job. 3. Gaudeāt vehementer cū inuenerint sepulchrū dicit Greg. Sicut in sepulchro corpus ita in diuina ꝯtemplatione aīa abscondit̄ mundo mortua vbi ab omni strepitu seculi quasi trina imersio ꝑ triduū sepulture est quieta. ps. Abscondes eos in abscōdito faciei tue a ꝯturbatione hoīum tribulati ꝛ obprobrijs hoīum verati mente intrantes ad vultū dei nō turbant̄. Quit aūt tria necessaria ad hanc sepulturā sp̄ualem di vz vt mens virtutibus exerceat̄: vt tota munda ꝛ candida efficiat̄ vt huic mundo funditus moriat̄ que circa xp̄i sepulturā mistice sunt demonstrata primū signatū ē Mar. 14. vbi legit̄ ꝙ btā maria Magdalena ꝑuenit vngere corpus ihū in sepulturam: q: vnguētū nardi pisticari ꝑpter sui ꝑciositatem virtutes designat quibus in hac vita nihil ē ꝑciosius: scḋm illud. eccē. 26. Non est pōderatio digna ꝯtinentis aīe: ideo sancta aīa debet ꝑus ꝑ exercitium virtutis inungi que vult in diuina contemplatione sepeliri. Unde Job. 5. Ingrediens in habundantia sepulchrū. glo. Diuine ꝯtemplationis: sicut infert aceruus tritici in tēpore suo. glo. q: tēpus actionis ꝑmiuz est eterne cōtemplationis ꝛ necesse est: vt pfectus ꝓus mentē virtutibus exerceat̄ ꝛ eā possit in horreum quietis condat. Scḋm signatū est. Jo. 19. vbi legit̄ ꝙ Joseph mercatus est sindonē ꝛc̄. q: sindon est pannus lineus vt dicit Remigius: ꝛ cū magno labore ad candorem pducit̄. Unde significat internuz mentis candorē ad cuius pfectionem cū magno labore ꝑuenit̄. apocal. 22. Qui iustus ē iustificet̄ adhuc ꝛ sanctus sanctificet̄ adhuc. Ro. 6. In nouitate vite ambulemus. glo. De bono in melius ꝓficiendo ꝑ iusticiā fidei ꝛ spem glorie. Igit̄ hoīes interne cādore mundicie dēnt in sepulchro diuine cōtemplationis recondi. Unō sup illud Math. 5. Beati mundo corde q̄m ipsi deū videbunt. dicit Hie. Mund⁹ dn̄s a mūdo corde ꝯspicit̄. Tertiū signatū est Jo. 19. vbi dicitur. Uenit nichodem⁹ ferēs mixturaz mirre: ꝛ aloes q̄si libras centū: q: ꝑ libras cētū mirre: ꝛ aloes quibus caro mortua incorrupta ꝯseruat̄ pfecta mortificatio sensuum exteriorum designat̄ qua mens mundo mortua cōseruat̄: ne a vicijs corrumpat̄ scḋm illud. 2. Col. 4. Licet is qui foris ē noster hō corrumpat̄ tñ is qui intus ē renouat̄ de die in diē. gl. id est assidue purior efficit̄ a vicijs ꝑ ignē tribulatiōis. Igit̄ mēbra hoīs ꝓus debet cū xp̄o huic mundo mortificari ꝛ postea in secreto diuine cōtemplatiōis cū xp̄o tumulari. Unde col. 3. Mortui estis cū xp̄o. glosa. Uanis ꝛ caducis: ꝛ postea subiungit̄: ꝛ vita vra abscondita ē cū xp̄o in deo. Possumus tñ adhuc circa sepulturā xp̄i quattuor notare quibus indigemus ad h ꝙ corpus xp̄i in sepulchro cordis recōdatur deuoti. primū est mentis purificatio q per sindonē Joseph significat̄. Unde dicit gl. sup Jo. ꝙ in sindone munda ihm̄ inuoluit q cū pura mēte suscepit. Scḋm est corpis castigatio que ꝑ mirrā ꝛ aloe quibus caro mortua ꝯseruat̄ a corruptiōe significatur. Uñ Theodorus. Decet aūt nō solum pura aīa suscipere corpus xp̄i si etiā puro corpore de ꝯse. di. 2. Omnis homo ad cōmunem ꝑpria vxore abstinere debz tribus: aut quattuor: aut sex diebus. Ratio aūt huius: q: ad sumptionē corporis xp̄i requirit̄ eleuatio mentis in deū ꝑ charitatem ꝛ feruorē dilectionis que eleuatio maxime impedit̄ ꝑ delectationē venereā que deprimit ad sensibilia: vt dicit Aug. in libro soliloquioꝝ. Tertiū est totius vite innouatio figurata ꝑ sepulchrū nouitatem. Unde. 1. Corin. 5. dicit̄. Itaq; epulemur nō in fermento veteri ꝛc̄. ꝛ infra. Sed in azimis sinceritatis: scḋm glo. id est noue vite ꝛ veritatis. glo. Ut sine oīni fraude simus. ita vt sinceritas noua vitam faciatis veritas oēm fraude excludat. quartū est deuota xp̄i meditatio que significatur ꝑ sepulchrum excisum in petra. Unde Theodorus. Imitemur ergo Joseph ꝛ concinue xp̄i corpus suscipere ꝑ vnitatem ꝛ ponere in me

ti

umento ereso in petra. i. in alia memoriante: et nõ obliuiscẽte deum. Unde. Luce. 23. Hoc facite in meã cõmemorationẽ, Rabanus. Discequo pacto decet edere corpus xpi in memoriã. s. obedientie eius vsq; ad mortẽ: et qui viuunt nõ amplitis iam vivant: sed in eo qui pro eis mortuus est et resurrexit. ¶ Notandũ insup q; ex petõ cõsequit homo post mortẽ quẽdam defectuz ex parte corporis vt q; corpus redditur terre ex qua assumptum est. Ille aũt defectus in nobis attendit fm duo. s. fm positionẽ et fm resolutionẽ quoz primus xpus pati voluit: nõ antẽ fm: iuxta illud ps. Nec dabis sanctũ tuum videre corruptionẽ: quod exponit Damascenus. 4. libro de corruptione que est resolutionẽ in elementa. Huius aũt rõ est q; corpus xpi eius mãm assumpsit de humana natura: sed formatio eius nõ fuit nisi ex virtute spiritussancti: et ideo pter substantiã mãe subterraneum locũ qui corporibus mortuis deputari solet pati voluit. Locus enim debet corporibus fm mãm predisantis elementi: sed dissolutionez corporis p spũsanctus formati pati nolut. Unde ẽ tum ad hoc xps ab alijs hoibus differebat: sic ergo in assumpte humanitatis signum cõueniens fuit corpus xpi sub terra poni: sed ad ostensionez diuine virtutis cõueniens fuit: vt nõ dissolueret Unde Crisost. dicit q; viuentibus alijs hoibus his qui egerunt strenue arridẽt pria gesta: hijs aũt per cuntibus per cunt: sed in xpo totũ est contrarium. Nam ante crucez sunt oia mesta et infirma: vt aũt crucifixus est oia clariora facta sunt vt noscas nõ pati hoiem crucifixum. ¶ Notandus insup q; xps tribus diebus et tribus noctibus dicitur fuisse in corde terre. Matth. 12. Illo loquitionis modo quo pars p toto solet poni cum ex die et nocte vnus dies nãlis cõstituit quacunq; parte diei et noctis cõputata qua xps fuit in morte tota illa die dicit fuisse in morte: fz aũt sacre scripture cõsuetudinẽ non enim sequẽtis die cõputantur eo q; hebraei tẽpora fm cursus lune obseruant que de sero incipit apparere, fuit aũt xps in sepulchro vltima parte sexte ferie: que si cũ precedente nocte cõputetur erit dies artificialis: et nox quasi vnus dies naturalis nocte vo sequenti sexta feria cõputata cũ integra die sabbati fuit in sepulchro: et sic sunt duo dies. Jacuit etiã in sepulchro sequenti nocte que precedit diem dñicam in q; surrexit media nocte: vel diluculo fm aliquos: vel si cõputetur nox tota vt pars eius cuz sequenti die dñica erit dies tertius nãlis: sicut. n. primi dies pter futuri hominis lapsum a luce in noctẽ: ita iste ppe hominis reparationẽ a tenebris in lucẽ cõputant. ¶ Notandũ etiã q; masculinũ genus designat p formaminearũ vo genus nãm. Unde de trinitate dicimus q; filius ẽ alius a patre: nõ aliud: fm hoc

christus in triduo mortis fuit totus in sepulchro totus in inferno: totus in celo pter psonaz que vnita erat: et carni que iacebat in sepulchro: et alie inferni spoliantj: et subsistebat in nã diuina in celo regnante. Q; similiter est dicendũ cum vnio ale cum corpore faciat hominem q; xps in illo triduo nõ fuit homo licet caro et anima vnita essent cuz verbo.

¶ De descensu xpi ad inferos.

Secimooctauo videamus de descẽsu xpi ad inferos de quo dicit epbe. 4. Quid aũt ascẽdit quid ẽ nisi qui descendit primũ in inferiores ptes terre. glo. i. ad inferos. Ad cuius euidentiã sciendũ est q; infernus qñq; nomiat locum: aliquãdo nomiat suppliciũ. Unde dicit gl. Jaco. 1. q; demones semp ex cruciatu sue infernum: sicut febricitates ardores suũ: xpi vo alia nõ descendit ad inferni supplicia: fz locum. fuit aũt conueniens xpm ad infernũ descẽdere: primo ad sue dignationis manifestationẽ. Unde ¶ Mat. 11. Tu es qui venturus es: an aliũ expectamus: ac si aperte dicat: sicut poenibus nasci dignatus es: an etiã p poenibus mori: et ad inferos descendere dignetis infima: vt exponit Greg. in omel. secõo ad patrũ liberationẽ. Unde Zacha. 4. Tu aũt in sanguine testamẽti eduxisti vinctos de lacu in quo nõ erat aqua. Unde in psona patrum in inferno existẽtiũ cantat eccla. Aduenisti desiderabilis quẽ expectabamus tẽ. Tertio ad demoniũ pstationem. Unde in ps. Attollite portas principes vras. glo. angeli peuates xpm ad infernũ dicunt. O vos principes inferni tollite portas vestras. i. auferte pẽtem qua vsq; nunc homies detinebatis in inferno. ¶ Notandũ vo quadruplex est infernus. Primus est damnatoz in quo est carentia lucis diuine et visionis eterne et pena sensus. Secundus infernus sup istũ dicit limbus puerorũ in quo sũt duo pma sine tertio. Tertius sup istũ est infernus qui dicit purgatoriũ in quo sunt duo vltima sine pmo. Quartus sup istũ est sinus Abrahe in quo nõ sunt duo extrema: sed mediũ. s. carentia diuine visionis a pmo numq; transierũt ad: ad scõm: nec ecõuerso. A scõo sũt numq; transierũt ad tertium: nec ecõuerso. A tertio vo transierũt ad quartum sed nõ ecõuerso. In hunc vo quartũ xpus descendit et quos ibi inuenit liberauit. Unde dicit infernũ mortem: dixi: fm illõ Ozee. 13. Mors tua ero inferne: q; parte inde abstulit. fuit aũt alia xpi in hoc inferno p triduũ mortis sue cũ sanctis patribus: vt simul educeret et corpus de sepulchro et alia de inferno: qõ aũt dicit est latroni hodie mecũ eris in paradiso. Luce. 23. Intelligẽdum est de paradiso spũali. Est eni triplex paradisus. Primus est terrestris in quo Adam positus fuit. Gen. 2. Secũdus celestis de quo dicit

Ezech. 28. In deliciis paradisi dei fuisti. Tertius spũalis in quo sunt qui diuina gloria pfruũtur de illo dicit latroni hodie mecũ eris in paradiso q; latro et alij sancti patres in inferno cuz christo existẽtes diuina eius gla pfruebant.

¶ De xpi resurrectione.

Secimonono videamus de xpi resurrectione de qua dicit Matth. vltimo. Jhm nazarenũ queritis crucifixum nõ est hic: fz surrexit. Possumus aũt quattuor notare circa xpi resurrectionẽ vz resurgendi necessitatẽ: resurgentis qualitatẽ: resurrectionis viratem: vltimo resurrectionis causalitatẽ. De pmo vz resurgendi necessitate dicit Luce vlti. Oportet pati christum et resurgere. a mor. Ad cuius euidẽtiam sciendũ q; necessarium fuit xpm resurgere. Primo ad diuine virtutis ostensionẽ. Unde dicit Jo. 10. Potestatẽ habeo ponendi aiam meã: et iterũ sumendi eã: vnde iudeis signũ petẽtibus dixit. Solute templum hoc et post triduũ reedificabo illud. glo. virtute trinitatis. 1. Corin. vlti. Et si crucifixus est ex infirmitate nostra: sed viuit ex virtute dei: Est. n. solius diuine virtutis mortuos resuscitare, Unde Damascenus. Credo resurrectionẽ futurã diuina volũtate virtute et nuto. Ubi tria tangit circa resurrectionem vz voluntatez dei que imparat: virtutẽ que exequit: et facilitatẽ executionis in hoc q; nutu adiunxit ad facilitudinẽ nostrã. Illud. n. nobis facile est facere qõ ad nutũ nostrũ sit, Scõo ad diuine iustitie pmẽdatiõez ad quã primer exaltãdo remunerare eos q; ex charitate dei: et obedientia hũilitatis vũ in psona xpi dẽ in ps. Tu cognouisti sessionez meã id est humilitatẽ in passione et resurrectionẽ glo. glorificationẽ in resurrectione. Est. n. dei iustitia pma causa resurrectionis oium vt. Leo. corpora fmianẽ: vt punirent simul cũ aladus: sicut cõcubuerunt in merito vt peccato: vt dicit Dyo. ca. 6. ee. ie. et Dama. libro. 3. ad fidei instructionẽ. Ubi. Corin. 15. Si xps nõ resurrexit inanis est pdicatio nostra: inanis est fides nostra. gl. i. inutilis enz nulla sit remuneratio futura. Ubi in ps. Que vtilitas in sanguine meo. glo. i. in effusione sanguinis mei dũ descendo quasi p quosdã gradus malorz in corruptionẽ: quasi diceret nulla. Si enim statiz nõ resurrexero corruptuz fuerit corpus meũ nemini ãnũciabo neminẽ iuuabor. Quarto ad spei eleuationẽ. Datur. n. ex capite membris spes resurgendi. Ubi. 1. Cor. 15. Si xps pdicat: q; resurrexit a mortuis quo quidã dicũt inuenia q; resurrectio nõ est. Job. 19. Scio q; redẽptor meus viuit: et in nouissimo die de terra surrecturus sum: vbi dicit Cyr. Nihil nos certi habere credimus q; q; in sinu tenemus. In sinu ergo spei reponam tenuit: q; vera certitudine de spe resurrectionis possimus

pfiri. ¶ Notandũ ergo q; xps supta morte sua ad immortalitatẽ resurrexit: vt sicut in adã peccante. pmo vita mortalis apparuit: et xpo surgente: pmo immortalitas vite apparet. Sic ederunt aũt alij ad vitam ante xpm: vt lazarus et ppbe: suscitati iterũ mortui: si xps resurgens et mortis iam nõ memor: vt dicit Ro. 6. Chi. q; xps suo necessitatẽ moriendi effudit: vt pmogenitus mortuoz. apoc. 1. q; pius a homine mortis reiecit ut ingo mortis ereuisset primate dominicum. 1. Corin. 15. q; pius alius tpe: dignitate surrexit. vt dicit gl. i. ad vitã immortalitatẽ. Ipse q; xpi resurrectio nostrã precedit: tum ordine tpis: vt dictu est: q; pius ad immortalitatẽ resurrexit: tum ordine cle: q; resurrectio xpi est ea nostre resurrectionis vt infra patebit: tum et ordine dignitatis. q; pcessit gloriosior resurrexit: xps ẽ pmogenitus mortuoz. De his aũt qui cũ xpo resurrexerũt dicit Dier. Et multa corpora sanctoz resurrexerũt vt diuinã ostenderet resurrectionẽ. Remigius vo dicit q; inscitant dẽmus credere q; q; resurgẽt dicit a mortuis resurrexerũt ascẽdente eo ad celos ipse pter ascẽderit: qui manus illis tenẽtis ẽt q; resurrexerũt si vtez mortui essent ẽt si nõ resurgerũt Notandum insup q; xpi resurrectio nõ debuit vltra ad finẽ mũdi differri: nec ẽ minus accelerari. vt vtus dominatus ostenderet: et vita mortalis ultra tempus approbaret. Tertia vo die resurrexit vt in vtute trinitatis ostenderet resurrexisse: vt et quia ex eis pẽ resuscitasse quia ipse alij pprie virtute surrexisse q; nõ ẽ Jesus cũ eadẽ sit vtus deus pter et filius et spũsanctus. Jte insignia spũalis resurrectionis de q; pdictum ẽ. Ozee. 6. Uiuificabit nos post duos dies: die tertia suscitabit nos: pm̃ nos ẽ pronus. Ut. pfectio. Jte vt in nouitate vite ambulemus. Manifestatio. Jte vt in nouitate vite ambulemus ad ro. 6. gl. De bono in meũ pficiõo. s. pdestinatus spez et charitatẽ. Jte sicut die resurrectionis possit dies mori in pascha et dies qui in sabbato: ante resurrectionẽ nram glolam pcedat meritorio vitaz: ges. pẽpladio ethnicz. Secundũ ee vt dicit Aug. in li. 8 tri. q; xps in diluculo resurrexit i quo aliqd lucis apparet: et aliqd noctis tenebrarũ: vt ẽ aliqd lucis apparet: et aliqd noctis tenebrarũ: vt ẽ mulierib̃ dr. Joã. 20. q; cũ adhuc tenebre essent venerũt ad monumentũ. idẽ q; Greg. tenebrarũ. Ter. dicit xps media nocte surrexisse nõ qdẽ nocte dicta in duas ptes essent fs infra illã noctẽ. Aliqui dicunt q; post meridiem et ante diem diei sit pp̃ tenebras quã hebreis et grecis. Q; aũt xps illuminatione die resurrexit cũ vtroq. Q; aũt xps illuminatione die resurrexit multipliciter designatur: q; nos per fidem resurre-

ctionem ad lucem glorie inducebat: sicut enim mor
tuus est hoc ad vesperascere: et tendere in tenebras
ad ostendendum quod suam mortē destrueret tene
bras pene et culpe. ¶ De secundo .s. resurgētis qua
litate dicitur Phil. 3. Reformabit corpus humili
tatis nostre configuratū corpori claritatis sue. glosa
quam habuit in resurrectione. Hoc idem videlicet
quod xps in resurrectione sua habuit corpus glorio
sum ꝓ triplici rōne. Prima quidē quia resurrectō
xpi exemplar et cā nostre resurrectionis vt habetur
1. Corin. 15. Sancti aūt habebunt in resurrectōe
corpa gloriosa. sicut dicitur ibidē. Seminatur in igno
bilitate surget in gloria. Unde cum cā nobilior sit
causato et exēplar exemplato multo magis corp⁹
xpi resurgētis fuit gloriosum. Secūda quia ꝑ humi
litatem passionis meruit gliam resurrectionis.
vñ et ipse dicebat Jo. 12. Nunc aīa mea turbata ē.
quod ptinet ad passionē: et postea subdit. Pater cla
rifica nomē tuū: in quo petit gloriā resurrectionis
Unde dicit Augu. Ut xps in resurrectione clari
ficetur humiliatus ē in passione: humilitas clari
tatis est meritum: claritas humilitatis est premium
Tertia quia aīa xpi a principio sue conceptionis fuit
gloriosa ꝑ fruitionē diuinitatis. Est aūt dispēsati
ue factū: vt ab aīa gloria nō redundaret in corpus
ad hoc vt misteriū redemptōis nostre sua passio
ne impleret: et isto pacto hoc misterio passionis et
mortis aīa xpi statim in corpus in resurrectione
assumptū suam gliam diriuauit: et ita factū est illō
corpus gloriosum. Sunt aūt quattuor dotes cor
poris glorificati vz claritas: impassibilitas: sub
tilitas: et agilitas. Ad quarū euidentiā sciendū quod
claritas causatur ex redundātia glorie aīe in corpus
et sm quod aīa est maioris meriti: ita etiam differētia
claritatis erit in corpore: vt pz 1. Corinth. 15. Im
passibilitas vō resultat ex virtute aīe corpus suum
ꝯtinentis potēter: vt a nullo exteriori agente va
leat immutari. Subtilitas vō est in corporibus glori
ficatis ꝓpter cōpletissimā corporis perfectionem
que quidē cōpletio est ex dñio aīe glorificate que
est forma .s. corporis rōne cuius corpus gloriosū
spūale dicitur quasi oīno spūi subiectum. Prima āt
subiectio que corpus aīe subijcitur est ad ꝑticipan
dum eē specificū: put subijcitur ei: vt mā forme. De
inde subijcitur ei ad alia aīe opera. put aīa ē motor
et ideo prima rō spūalitatis in corpore est ex subtili
tate: et deinde ex agilitate: et alijs ꝓprietatib⁹ cor
poris gloriosi. Has vō dotes tāgit apls 1. Cori.
15. dicens. Seminatur in corruptōe. glo .i. sepelitur:
vel mortificatur: vt corrumpatur. Surget in incorru
ptione. glo .i. imortale et impassibile: seminatur in
ignobilitate. glo .i. sine omni honore. Surget in
gloria .i. gloriosum: seminatur in infirmitate. glosa
quia nō valet se mouere: vel regere. Surget in vir
tute. glo .i. verē viuum: et vegetatiuū. Seminatur
corpus aīale. glo .i. tale quod cibis sustentatur vt
viuat. Surget spūale. glo. quia tunc plene spūi sub
ditur. Corpus .n. iam nō repugnabit: sed quasi si
mile spūi suo erit: quia nec aliquā corruptionē pa
cietur: nec alimentis indigebit. ¶ Notandū quod li
cet xps haberet corpus gloriosum: tñ cycatrices
in corpore suo reseruauit quod quidem ꝯueniens fuit
primo in signū victorie. Dicit .n. Beda sup Lucam
quod nō ex impotētia curādi cycatrices seruauit: sed
vt in ꝑpetuum victorie sue circumferat triūphum.
Unde Aug. 22. de ci. dei dicit quod fortassis in illo
regno in corporibus martyrū videbimus vulnerum
cycatrices que ꝓ xpi noīe ptulerunt. Non .n. dif
formitas in eis: sed dignitas erit et quedā quamuis in
corpore nō corporis: sed virtutis pulchritudo ap
parebit seu fulgebit. Scdo vt discipulos in fide
resurrectionis solidaret. vñ dñs Jo. 20. ad Tho
mam. Infer digitū tuū huc. Theo. Qui prius infi
delis erat post lateris tactū optimum se theologū
ostendit. Nam duplicē nāturam vnitāque ypostasim
xpi differuit dicēdo enī dñs meus humanā nām
dicēdo deus meus diuinā ꝯfessus est et vnū et eū
dem dicendo deū et dñm. Tertio vt ꝓ nobis apd
patrē ostēsis vulnerū cycatricibus aduocaret. vñ
Ro. 8. Ihs xps qui mortuus ē: immo qui et resurrexit qui
est ad dexterā dei qui etiā interpellat ꝓ nobis. glosa
Non voce: sed miseratōe et repñtatōe humanitatis
dum quotidie hoīem quē assumpsit et graue ge
nus mortis: quod ꝓ nobis sustinuit vultui paterno
offerat: vt nostri misereatur cuius postulatio cū tā
tus sit nō pōt ꝯtempni. Sed notandum vt dicit
Gre. quod iustus aduocatus iniustas cās nō suscipit
neque dare verba ꝓ iniusticia sentit. Unde oz nos
iuste viuere si volum⁹ eū patronū habere. Quar
to vt sua morte redemptis quam misericorditer sint
adiuti ꝓpositis eiusdem mortis insinuet signis.
Postremo vt in iudicio quam iuste dānentur annun
cient. Unde apoc. 1. Uidebit eū omnis oculus et qui
eum pupugerūt. Unde in lib. de simbolo dicit quod
xps inimicis sit demōstraturus vulnera et cōuin
cens eos veritas dicat. Ecce hoīem quē crucifi
xistis: videte vulnera que infixistis agnoscite la
tus quod pupugistis: qm et per vos: et ꝓpter vos
apertū est et intrare noluistis. ¶ De tertio .s. resur
rectionis veritate dicitur Luce vlt. Surrexit dñs
vere. Sciendū vō quod xps resurrectionis vītatem
ꝓbauit testimonio angelico et argumento viridi
co. De primo dr Mat. 28. Uoce angeli: ihm que
ritis nazarenū crucifixum surrexit nō est hic. fuit
aūt ꝯueniens: vt xpi resurrectio angelico denun
ciaretur testimonio: quia dicit apls Ro. 13. que a
deo sunt ordinata sunt. Est hic ordo diuinitus insti
tutus vt ea que supra hoīes sunt hoībus reuelentur
ꝑ angelos: vt pz ꝑ Dyo. 4. c. ce. ie. Xps aūt resur
gens nō rediit ad vitā cōiter oībus notam: sed ad
vitam quandā imortalem et deo conformē sm
illud Ro. 6. Quod .n. viuit viuit deo. Et ideo cō
ueniens fuit: vt angelico testimonio hoībus ma
nifestaret. Unde dicit Hylarius sup Matheum.
Minime dei ꝓlis insigne est resurgēti filio ab in
feris virtutū celestiū ministeria mittere atque ibo
ipse post resurrectionis est index vt quodā famula
tu paterne voluntatis resurrectio nunciaret. De
secundo dicitur actuū .1. quod dñs apparuit discipulis
suis ꝑ .xl. dies in multis argumentis. Dicitur autem
argumentum hoc loco signū aliquod sensibile: quod
inducit ad alicuius manifestationē et sic xps argu
mentis ꝓbauit resurrectōis veritatē et gliam: ve
ritatem aūt resurrectiōis ꝓbauit dupliciter. Uno mō
ex parte corporis circa quod tria ostēdit. primo quod eēt
verum corpus: et solidū nō fantasticū vel rarum: sicut ē
aer: hoc ostēdit ꝑ hoc quod corpus suū palpabile ostē
dit. Unde Lu. vl. Palpate et videte: quia spūs car
nem et ossa nō hz. Scdo ostēdit quod corpus eēt hu
manū ostēdendo eius effigiē veram: vt oculis cor
poralibus intuerentur quā discipuli eius cognoscē
tes gaudebāt. Unde Jo. 20. Gauisi sunt discipuli
viso dño. Tertio ostēdit quod eēt idem corpus nume
ro quod prius habuit ꝑ vulnerū cycatrices. Unde Lu
ce vlt. Uidete manus meas et pe. me. quia ego ipse
sum. Alio modo ostēdit resurrectōis veritatē ex
parte aīe iterato corpori vnite: et hoc ꝑ opa vir
tutum triplicis vite. Primo quidē ꝑ opera nutriti
ue vite: hoc est quod cū discipulis suis māducauit et
bibit: vt legitur Luce vlti. Ubi tñ notandū quod xpus
vt dicit Beda sup Lucā māducauit ꝑtāte nō ege
state: et ponit exēplum tale quod aliter absorbet aquā ara
sitiens: aliter radius solaris calens illa indigētia:
iste potētia vñ cibus ille nō cessit in nutrimētum
corporis xpi: sed in ꝑiacētem māni resolutus fuit.
Secūdo modo ꝑ opa vite sensitiue in hoc quod disci
pulis ad interrogata respōdit: et presentes salutauit:
in quo ostendēbat se videre et audire. Luce vltio
et Joā. 20. Tertio ꝑ opa vite intellectiue in hoc quod
scripturas discipulis suis exposuit. Lu. vlti. Glo
riam vō sue resurrectionis ostēdit cū ad discipu
los suos ianuis clausis intrauit. Unde Gre. in ome.
Palpandā carnē dñs ꝓbuit quā clausis hostiis in
troduxit: vt ostēderet post resurrectionē corp⁹ su
um eiusdē eē nature: et alterius glorie. Silr ad ꝓ
prietatem glorie ptinebat quod subito ab oculis di
scipulorum euanuit: vt dicitur Luce vlt. quia ꝑ hoc ostē
dit quod in eius potestate erat videri: et non videri
claritatem suā ostēdere et occultare quod pertinet ad
potestatē corporis gloriosi. Uirtutem etiā diuini
tatis ostēdit ꝑ miraculū quod fecit in piscibus ca
piendis. Jo. 21. Et vlterius quod eis videntibus a
scendit in celū: quia vt dicit Jo. 3. Nemo ascendit
in celum: nisi qui descēdit de celo filius hoīs qui
est in celo. ¶ Notandū etiā quod xps quinquies appa
ruit ipsa die resurrectionis. Primo marie Mag
dalene. Unde Mat. vlti. Surgens ihs mane p
ma sabbati etc. fuit aūt ꝯueniens: vt primo Mag
dalene appareret tum ꝓpter eius vehementiam
dilectionis de qua dicit Jo. 20. Maria stabat ad
monumētum foris plorans vbi dicit Greg. Pe
sandum est huius mulieris mentē quanta vis dilectio
nis accēderat que a monumēto dñi etiā disci
pulis recedentibus nō recedebat. Orige. Amor fa
ciebat eā stare dolor cogebat eā plorare: stabat et
circunspiciebat si forte videret quem diligebat.
plorabat quia ablatū estimabat quē querebat. tum
ꝓpter diligētiam inquisitiōis de qua dicit Jo. 20.
Et dum fleret inclinauit se: vbi dicit Gre. Cer
te iam monumētum vacuū viderat iam sublatū
dñm nūciauerat quid est quod iterum se inclinat ite
rum eundē videre desiderat: mō quod amāti semel
aspexisse nō sufficit: quia vis amoris intentionē mul
tiplicat inquisitionis: tum ꝓpter ꝑseuerātiam ex
pectationis. Unde Grego. Quesiuit prius et mini
me inuenit ꝑseuerauerit: vt quereret vnde con
git: vt inueniret: quia nimirum virtus boni operis est
ꝑseuerantia: vñ voce veritatis dicitur. Qui perse
uerauerit vsque in finē saluus erit: tum etiā ꝓpter
fiduciā peccatorum. Un dicit Beda sup Matheum.
Recte hec mulier que leticiā resurrectiōis primo
nunciat a septē demonibus curata esse memo
ratur: ne quisque digne penitens de admissorū ve
nia desperet: et vbi habundauit delictū supabū
dasse et graciā demonstraret: tum etiā vt mulier
que primo fuit nuncia mortis ad hominē primo etiā
hoībus vitā xpi resurgentis in gloria nunciaret.
Un Cirillus. femina que quodāmodo fuit mini
stra mortis venerande resurrectiōis misterium pri
ma percepit et nunciauit. Adepti est ergo femineū
genus ignominie absolutionē et maledictionis re
pudium. Silr etiā ꝑ hoc ostēdit quod statum ad ꝑa
tum glorie ꝑtinet nullū detrimentū patitur sexus
sed qui maiore charitate ferbuerit etiā maiori gla
ex visione dei potietur: eo quod mulieres que ab eo
sepulchro discipulis recedentibus nō recesserūt ꝑ
mo viderent dñm in gla resurgentē. Secūdo vō
apparuit mulieribus de monumēto venientibus
Mat. 28. Et exierunt cito de monumēto cum ti
more et gaudio magno. Unde dicit Hiero. quod pri
mo mulieres meruerunt audire. Aue vt maledi
ctum Eue mulieris in mulieribus soluatur. Muli
ce aūt ꝑ euntē mulierem de monumēto peccatorū cō
uersio significatur. Unde Eze. 37. Ecce ego aperiā
tumulos vestros et educā vos de sepulchris ve
stris ꝑplo meus quod exponit glo. de hiis qui ad illar
Lazari petentium suos fasces colligant ad vocē
dñi suscitantur: de qua voce dr Jo. 5. Uenit hora et
nunc est qn mortui audient vocē eius. glo. in pctis
audient vocem filii dei: et qui audierint viuent.

obedierint. Q̃ autē exierunt de monumēto mulieres cū timore ⁊ gaudio ꝓ hoc datur intelligi q̃ virtus penitētie p quā a monumēto peccatorū eximus tunc ꝓ pene incipit fm illud ysa. 26. A timore tuo dñe concepimus ⁊ parturiuimus spīm salutis. Expulso uo timore p charitatē dolor⁹ strictiōs in gaudiū mutat fm illud psal. 14. Lot q̃ cognouit amaritudinē aie sue in gaudio eius nō miscebitur. Per curiū uo mulierū designat iusticie exercitio, vñ in ps. Etiam mādatoꝝ tuoꝝ cucurrimus ad. vbi dicit Aug. q̃ cordis dilatatio ē iusticie operatio: vt nō timore sed dilectiōe dei agat: qđ est domū dei. Per occursum xpi salutantis designatur diuine virtutis subuectio. Vñ dicit Rabanus q̃ p hoc ostendit se olim⁹ iter virtutū incrementa: vt ad salutē ꝓpetuam puenire queāt adiuuando occurrere. Job. 14. Operi manuū tuarum porriges dexteram: p pedū detectionē docet a futuris pcis pfectio. Sunt aūt pedes dei fm sensū mysticū mīa ⁊ iudicia quoꝝ vnū sine altero tenere nō est securū. Unde Ber. fallit q̃ sic osculat pedem nisi: vt pedē iudicij nō attendat. Tertio apparuit petro. Luce vlti. Surrexit dñs vere ⁊ apparuit Symoni, Vñ dicit Crisō. Quod iō videtur ꝑmo a petro vt q̃ ꝑus ꝓfectus est xpm ꝑmo eius resurrectionē videret: ⁊ etiā q̃ ꝑus eū negauerat ꝑus sibi voluit apparere ꝓsolans eū ne desperaret, Vñ etiā Greg. sup illud Matb. vl. Dicite discipulis eius: ⁊ petro dicit q̃ vocat ex nomine ne desper ex negatione. Ber. Magna gr̃a ⁊ magna pietatis dignatio q̃ ei ⁊ quasi ꝑ ceteros dignatus ē apparere quē ꝑe ceteris denegatio ē eius rea ꝓcia ꝓsimebat. Quarto apparebat discipulis eius duobus cūtibus in emaus. Lu. vlt. Apparuit aūt eis in alia effigie: vt dicit Matb. vlt. fuit aūt ꝓueniens xpm sic apparere. Primo ad designandā ꝓtis status ꝓmutatiōem. Vñ dicit Seuerus. Ne mo putet xpm sua resurrectiōe sui vultus effigiē ꝓmutasse: sz mutat effigies duz efficit ex mortali immortalis: vt hic sic acquisisse vultus gr̃am nō vultus sham pdidisse. Secūdo ꝓpter discipulorū dubitationē. sap. 1. Apparet aūt eis q̃ fidem habēt in illū: ꝑdicti aūt eius discipuli de eius resurrectiōe dubitabāt. Unde Grego. in omel. dicit. Dūs discipulis de se loquētibus ꝑ fermā exhibuit: sz de se dubitātibus ispēm sue cognitionis ablegādit. Tertio ꝓpter nostrā instructionem. 2. Cori. 2. Cū dū sumus in corpe peregrinamur a dño: vbi dicit Hier. Q̃ dūs ambulātibus a laboratibus cūctis ē in aliena effigie mistice designat q̃ fides. Blaborat ꝑ vitam actiuā agēs illic ꝑ ꝓemptationē securā visione regnat: ꝑ quā speculum ꝓmenur ymaginē illic facie ad faciē videbimus ꝑfectam. Sciendū q̃ dūs finxit se longius ire nō inēdatius: sz figura vitatis fuit. Vñ Aug. li. 3. de veritate euāgelij. Non enim qđ fingimus mendaciū est: fi cū illud fingam⁹ qđ nihil ē: tunc mendatiū est. Cuz. n. finio nr̃a referi ad aliquam significationē nō est mendatiū: sz aliqua figura vtat aliogn ola que a sanctis ⁊ sapientib⁹ viris ⁊ etiaz ab ipso deo figuratiue dicta sunt mēdatiū reputabūt q̃: fm vsitatiz intellectū nō ꝓsilit vitas in talib⁹ dictis: sicut aūt dicta sic ⁊ facta sine mēdatio fiunt aut aliquā rē significandū: ⁊ sic dūs finxit se longius ire: q̃ a fide discipulorū adhuc pegrinabat erat: vt dicit Greg. etiā vt Aug. dicit: q̃ lōge ⁊ ceciturus erat ascendēdo in celū q̃ phospitalitatez quodāmodo detinebat in terra. Quito apparuit discipule tantus clausis qđ Thomas nō erat cuz eis. Jo. 20. Cum sero factū eēt die illa ⁊c. vbi dicit Aug. q̃ moli corpis vbi diuinitas erat hostia clausa nō obstiterūt eum ille qppe eis nō aptis intrare potuit quo nascēte virginitas matris inuiolata pmansit. Multice aūt circa hāc apparitionē quatuor sunt notāda vz qualitas tpis di ei sollēnitas clausure firmitas: discipulorū societas. Primus ibi cū sero factū eēt: vbi notandū est q̃ tps serotinuz qđ dies deficit: ⁊ ad occasum tēdit significat virtutē denote mētis cui p̃ desiderio cūctatis deficit: ⁊ occidit dies mūdane ꝓsperitat seu vanitatis vsi in ps. Iter facite ei q̃ ascendit sup occasum. Ber. Bonus ē occasus cuz stat virtus ⁊ cadit victū sup occasum hūc ascendit dūs: q̃ nō excipit cuz noua vita: nisi vetus ceciderit: vt dicit Aug. Secūm est ibi vna sabbatoꝝ: vbi notandū q̃ sabbatū idē est qđ requies. Est aūt triplex sabbatum siue requies vz corpis tūi de quo dici pōt illud ysa. i. Sabbatū ⁊ alias festiuitates vras nō ferā. gl. i. nō sustinebo amplius. Itē quoddaz sabbatum ē mētis de quo dici pōt illud Exo. 21. Reges sabbati sanctificata ē dño ⁊c. 1. Maneat vnus quisq̃ apud semetipm. gl. i. gescat ⁊ nō egrediat ad opus. Itē est ēt quoddā sabbatū mētis ⁊ corpis fimul: de quo dr̃ ysa. vlt. Erit sabbatū ex sabbato gl. ille gescet in futuro q̃ hic quiescit ab ope malo p̃imū sabbatū ꝓsilit in corpis otio siue voluptate, secūm in mēte tranquilitate. tertiū in eterna felicitate. Una gr̃a sabbatoꝝ venit ibo q̃: in mētis trāquillitate xps p gr̃am ad nos declinat: q̃: in pace factus est locus ei⁹ fm ps. Sed ten malignī spūs mentē sabbatū nituntē sepe violare. Vñ dr̃ Tre. i. Viderunt eā hostes ⁊ derisērunt sabbata ei⁹ glo. malignī spūs vacationis nostre otia ad vacationes ⁊ ad cogitatōes illicitas ptrahunt. tertiū ibi ⁊ fores ecūt clause: vbi notandū q̃ p fores corpis sensus designāt p quos aia solet egredi ⁊ delectari in bijs oibus exterioribus: vt dicit Ber. Per quos etiā exteriora ingrediunt ad aiam vt dicit Jobel. 2. domos ꝓcendent. glo. quas bonis opibus edificamus q̃ fenestras intrabant quasi fur.

fores iste claudende sunt iuxta illud. ysa. 26. Vade pple meus intra in cubiculū tuū claude ostiū tuū super te boluta tua. Q̃ aūt fores clause fuerunt ꝓpter metum indecoꝝ multice designat q̃ p timorē dei fores sensuū claudunt. Vñ eccla. 19. Si nō in timore dei instanter te tenueris cito subuertet domus tua. quartū ibi vbi erāt discipuli ꝙgregati in vnū Mat. 18. vbi duo vel tres ꝙgregati fuerint in nomine meo. ⁊c. ꝑs. Ecce q̃ bonū. glo. i. vtile ⁊ q̃ iocundū. glo. i. delectabile: habitare frēs in vnū sequit sicut vngentū in capite. glo. Aaron sacerdos xpm significat qui fuit victima ⁊ sacerdos in capite eius est vngētum: q̃: in eo habitauit plenitudo diuinitat corporalr: fs a capite xpo descendit in barbam. i. fortes ⁊ strenuos quos barba significat que ē indiciū virilitatis ⁊ ab illis descēdit in oīa vestimēti eius: vestis xpi est ecclia que est sine macula ⁊ ruga. Ora vestis finis ē in pfectis. Hij perfecti qui in vnū habitant ⁊ ē sensus: ita est illud bonū ⁊ iocūdum sicut vngentum .i. uictio spūs sancti que ꝑus fuit in capite xpo. ⁊ sequit sicut ros hermon. Nota montes illi magno interualli sunt diuisi. Vñ spūaliter intelligēdum ē: q̃: hec nō lumē exaltatū dicit: ⁊ xpus ꝑus in cruce postea in celo exaltatus ē a quo ros gratie descēdit in syon. i. ecclīam. Non. n. est in vno eccla: nisi eius dono ⁊ gratia. ¶ De quarto. f. resurrectionis causalitate. Sciendū q̃ xpi resurrectio est cā nostre resurrectionis in futuro. vnū .i. Corin. 15. Ejus resurgēs ex mortuis ꝓmine dormientiū quoniāquidē ē ꝙ hoiem mors: ꝑ hoiem resurrectio mortuoꝝ: ⁊ hoc rōnabile. Nam ꝓncipium humane iustificatōis est verbum dei de que dicit in ps. Apud te est fons vite vñ etiā ipe dicit Jo. 5. Sicut pater suscit. mor. ⁊ viui. ⁊c. Habet aūt hoc nālis ordo rez diuinitus institutus: vt quelibet cā operetur id qđ sibi est ꝓpinqus: ⁊ id operetur in alia magis remota: sicut ignis ꝓmo calefacit aerem, ꝓpinquū ꝑ quā calefacit corpa magis remota: ⁊ sic ipe dūs illuminat ꝓmo illas sibi ꝓpinquas ꝑ quas illuminat magis remotas: vt dicit Dyo. 14. c. ce. ac. ⁊ ideo verbū dei ꝓmo attribuit vitam corpi sibi nāliter vnito: ⁊ ꝓpm operatur resurrectionē in oibus alijs. Notandū vo q̃ xpi resurrectio est cā efficiens ⁊ exēplaris nostre resurrectionis: sz nō est meritoria. Efficiēs quidē in sz tum humanitas xpi fm quā resurrexit est quodā modo instrūm diuinitatis ipsius ⁊ operatur in virtute ipsius. Exemplaris vo q̃: sicut resurrectio xpi est: ex eo q̃ corpus illud ꝑsonaliter est verbo vnitum ē prima rēpositorita etiaz est ꝓma dignitate ⁊ ꝑfectione: vt dicit glo. i. Corinth. 15. Semper aūt quod est perfectissimū est exemplar q̃ imitatur minus ꝑfecti fm suū modū: ⁊ ideo resurrectio xpi est exēplar nostre resurrectionis: fm illud ꝓbi lip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostre cū figuratum corpori claritatis sue. Licet aūt sufficientia resurrectionis xpi se extendat ad resurrectionem taz bonorū q̃ malorum exēplaritas: nī eius ꝓprie se extendit ad bonos qui sunt facti cōformes filiationi ipsius: vt dicit Ro. 8. Nō aūt xpi resurrectio fuit causa meritoria nostre resurrectionis: tum q̃: xpo iam nō erat viator nec sibi mereri cōpetebat: tum q̃: claritas resurrectionis fuit ꝓmiꝝ passionis: vt ꝑs ꝓbat. 1. Sillē est dicendum q̃ xpi resurrectio ē causa resurrectionis aliorum: fm illud Ro. 8. Resurrexit ꝓpter iustificationem nostraz que nihil aliud est q̃ resurrectio aliorum. ⁊ sup ps. Ad vesperaz demorabitur fletus. dicit glo. Q̃ resurrectio christi est causa nostre resurrectionis: ⁊ alr in ꝓsenti: ⁊ corporis in futuro. Est aūt resurrectio aliorum causa efficiens ⁊ exemplaris. Efficiens quidem in fidem christi resurrecto agit in virtute diuinitatis: que quidem nō solum extendit se ad resurrectionē corporum: sed etiam ad resurrectionē animarū. Q̃ deo enim est q̃ viuit alia ꝑ gratiam: ⁊ corpora ꝑ animā. Sicut enim resurrectio christi habet exemplaritatem animarū: eo q̃ xpo resurgenti fm animas cōformari debemus: fm apostolū. Ro. 7. Quomodo christus resurrexit a mortuis ꝑ gloriam patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. glosa. de bono in melius ꝓficiendo ꝑ iusticiam fidei ⁊ spem glorie: ⁊ quomodo xpus resurrexit nō moriturus: ita ⁊ vos estimate vos mortuos qui dem esse a peccato viuentes aūt in christo Ihū domino nostro. glosa. Sicut christus mortuus ē semel: ita peccatoz moriatur in nobis semel: vt nō oporteat iterum: ⁊ sicut christus semper vivit ita ⁊ vos semper viuatis in virtutibus: ⁊ hoc in christo Ihū dño nostro: q̃ est opere christiano: qđ alibi nulla spes. ¶ Notandum vero q̃ in iustificatione animarū duo cōcurrūt. scilicet remissio culpe ⁊ nouitas vite ꝑ gratiam. Quum ergo ad efficientiam que est ꝑ virtutē diuinaz passio christi q̃ resurrectio est causa iustificationis quo ad vtramq; sit quātum ad exemplaritatem ꝓprie passio ⁊ mors christi ē causa remissionis culpe ꝑ quam morimur peccato. Resurrectio aūt est causa nouitatis vite que est ꝑ gratiam siue iusticiam: ⁊ ideo dicit apostolus Roma. 4. Traditus sit in mortem ꝓpter delicta nostra. scilicet tollenda: ⁊ resurrexit ꝓpter iustificationem nostrā. Sed passio christi etiam est meritoria: vt dictus est. nō aūt ipsius resurrectio. ¶ Notandū etiaz q̃ sicut xpo resurrectionē suam ꝓbauit triplicitr vz aspectu. Luce vltimo. Videte manus meas ⁊ pedes meos tactu. vñ sequit palpate ⁊ videte q̃: spūs car. ⁊c. gustu vt ibidem infert. Adhuc illis dubitantibus ⁊ mirātibus ꝓ gaudio dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur. Et dederunt ei partem piscis assi et favi mellis. Et manducavit coram eis. Et reliquias dedit eis. Et ait illis. Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum. Quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis. Quia sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis tertia die. Et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab Jerusalem. Vos autem testes estis horum. Et ecce ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate Jerusalem donec induamini virtute ex alto. Et eduxit eos foras in Bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benedicit illis recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

netis ꝺ aliquid qꝫ mãducet sic etiaꝫ resurrectio ꝑualis demonstrat. Psalmo quidẽ assecutꝰ scientiã. Vat. 5. Die luceat lux vestra coꝝ hoibꝰ, augꝰ. Non ibi finem cõstituat homo: sed referat ad laudẽ dei. Unde sequit vt glorificẽt patrẽ vestrũ qui in celis est. Q aũt dñs ostendat manus ⁊ pedes designat q resurrectio ꝑualis per assecutã diuine dilectiõis ⁊ effectũ bone operationis declarat apoc. 3. Homen habes q vitas ⁊ mortuꝰ es scilicet, ꝓpter defectũ diuine dilectiõis ⁊ defectũ bone operationis. Sedo tactu admiratio. Eccl. 33. Murũ ꝓbat sonar. i. homo tẽptatur tribulatione Deũ. 17. Accede ad me filii mi vt tangaꝫ te. Job 6. Que prius nolebat tangere ala mea. glo. Mesta seculi nãc ꝓe angustia cibi mei sunt. glo. Jam dulces cibi sunt ꝓe amore ⁊ desiderio celi. Q aũt deus dixit. Palpate ⁊ videte q spũs carneꝫ ⁊ ossa non habet. Mistice designat q spũalis homo carneis cõsolatiõib⁹ nõ intrit, sed spe celestis patrie etiã afga pati non formidat. Job. 6. Et hec sit mihi ꝑsolatio vt affligens me dolorib⁹ nõ parcat. Tercio gustu interne ⁊ eterne suauitatis. Col. 3. Que sursum sunt sapite. Unde Ber. Quicunq; post lamenta penitentie nõ ad carnales redit cõsolationes sed in fiducia quadã dine miserationis excedit ⁊ ingredit deuotionẽ quãdã nouã ⁊ gaudium in spũsancto. Nec tam cõpunginur ꝑteritorũ recordatione peccatoꝝ quã delectat memoria ⁊ inflãmat eternoꝝ desiderio ꝓmissoꝝ. Is plane est qui cum xpo resurget q: ꝓcupatũ secularib⁹ desideriis aũs delectatio sancta declinat. Nec miseri ꝓsit vera vanis, eterna caducis, spũalia carnalib⁹, rma fumis vt pariter sapias que sursum sat ⁊ que super terrã. Q aũt dñs comedit ptẽ piscis affi ⁊ favũ mellis mistice designat q spũalit resuscitati dicũt dulcedinẽ diuinitatis ⁊ hũanitatis ipsius pregustare que quidẽ per piscẽ assum ⁊ favum mellis designãtur. Grego. Quid signare credim⁹ piscez assum, nisi meditatoseꝫ dei ⁊ hoiuꝫ passiuꝫ. Ipse. n. latere dignat⁹ est in aquis generis humani capi voluit laqueo mortis nostre ⁊ quasi tribulatõe assat⁹ est tpe passiõis sue sed qui piscis in passione fieri dignat⁹ est favus mellis in resurrectione nobis extitit ⁊ qui i pisce asso figurari voluit tribulatiõe passiõis sue in favo mellis vtrãqꝫ pe mel in cera est. Mel in cera est diuinitas in humanitate.

De ascensione christi.

Jectissimo videam⁹ de ascẽsione xpi de qua dicit Jo. 20. Ascendo ad patrẽ meum ⁊c. Aug. Deũ per naturã vestrum per gram. Possum⁹ aũt ꝗtuor notare circa xpi ascẽsionẽ vs ascẽsionis ꝓpriũ, ascendẽtis virtutẽ sue potẽtie ⁊ loci in quẽ ascẽdit eminẽtiã ⁊ glorie ipsius excellẽtiã. De ꝓmo dicit epb. 4. qui descẽdit ipse est ⁊ qui ascendit. Fuit aũt ꝓpositum xpm ascendere. Primo ꝓpter fidei augmẽtũ q̃ de nõ visis, vñ dñs dicit Jo. 16. Ꝓsus aduenies arguet mũdum de peccatis: de iusticia. Unde dicit aug. De peccato q: nõ credit in xpm. de iusticia vero eorum qui credũt. Ipsa quippe fidelium ꝓparatio infidelitatẽ est vituperatio. vñ subdit q: ad patrẽ vado ⁊ iã non videbitis me. Beati qui vidẽt ⁊ credũt. Erit ita qꝫ nostra iusticia de qua mũdus arguit qm̃ nõne quẽ nõ videtis creditis. Secõdo ad spei subleuationẽ vñ dñs dicẽ Jo. 13. Si abiero ⁊ ꝓparauero vobis locũ iterũ veniã ⁊ assumaꝫ vos ad meipm vt vbi ego sum ⁊ vos sitis. Per hoc enĩ q xps humanaꝫ naturã assumptaꝫ in celo collocauit dedit nobis spez illuc ꝓueniẽdi q: vbi fuerit corꝑ ibi ꝓgregabũtur ⁊ aquile. Mat. 24. Greg. Ac si dicat q: celesti sedi incarnat⁹ ꝓuidio electoꝝ alas de carne solutas illuc subleuabo. Michee. 2. Ascẽdit iter pãdens ante eos. Tercio fuit ꝓueniẽs ad erigẽdum charitatis affectũ ad celestia, vñ dicit apls. Col. 3. Que sursum sũt sapite nõ que sup terrã. Mat. 6 Ubi est thesaur⁹ tu⁹ ibi est ⁊ cor tuũ. In signũ huj⁹ xpo ascendẽte stabãt apli suspẽsis vultib⁹ in celuꝫ Act. 1. Mine etiã voce sponse dicit. Cant. 1. Trahe me post te quasi volẽte ⁊ nõ valentem vt dicit Greg. Huic quidẽ verbo alludẽs dicit trahe me post te in te ad te per dilectionẽ post te vt te imitari valeã in te vt tibi ꝑformis in immortalitate ⁊ impassibilitate fiam. Quarto etiã cõuenies fuit vt fidelib⁹ dona mitteret spũsancti, vñ dicit epb. 4. q ascendit sup oẽs celos vt adimpleret oia. Glo. Donis suis vnde etiã ipse dñs dicit. Jo. 16. Expedit vo. vt ego va. Si. n. nõ abiero ꝓclr⁹ nõ veniet ad vos. Si aũt abiero mittã cũ ad vos. glo. Non q in terra posit⁹ dare nõ posset sed q: nõ sunt ydonei recipe nisi eũ sm carnẽ desistent nescere. post q̃ aũt ab eis subtractus fuerat traxit post se corda eoꝝ ad celestia ⁊ eterna quib⁹ sic eleuatis celestes ⁊ spũales facti sunt ⁊ ideo spũsanctꝰ capaciores. Un ibidẽ dicit gl. Ventib⁹ nostris sic raptis ad celestia aderit simul pater ⁊ filius. Spũales enĩ ex carnalib⁹ facti capaciꝰ fuerãt deum habituꝝ. Descẽdit, s. ascẽdẽtis virtute sue potẽtia dicit. Isa. 63. Ille formosus in stola sua gradiẽs in multitudine virtutis sue. Un ⁊ greg. in omel. ascẽsionis. Notãdũ est q helyas legit in curru igneo ascẽdisse vt vz apte mõstraret q homo pur⁹ alieno indigebat auxilio. Redemptor aũt noster nõ in curru nõ ab angelis subleuatus legit q: qui fecerat oia suꝑ oia sua virtute ferebat. Ad cui⁹ euidentiã ẽ sciendum q in xpo duplex est natura. s. dina ⁊ hũana. Unde sm vtrãqꝫ naturã põt accipi ꝓpria virtꝰ et⁹ sed sm humanã naturã põt accipi duplex virtus Una quidẽ naturalis q̃ pcedit ex principiis naturalibus. Alia vero gratuita q̃ pcedit ex gratia vnionis. Et tali virtute dicit q xps non ascẽdit, alia virtus in natura hũana est virtus glorie sm quaꝫ xps ascẽdit q̃ quidẽ pcedit ex pte alie glificate ex eiꝰ redũdantia glorificabili corꝑ vt dicit augus. ad diosc. Erit tanta obedientia corꝑis gliosi ad aiam beatã vt dicit. Ai. ꝺ ei. dei. vt vbi vult spũs ibi ptim⁹ erit corꝑ nec vult aliqd q̃ nec spũs posit decere nec corꝑ. Decet aũt corꝑ gliosum ⁊ immortale esse in loco celesti. ⁊ ideo ex virtute alie voluntatis corꝑis xpi ascendit in celũ. Sicut aũt corꝑus dicit gliosum ex redũdãtia alie glorificate ita vt aug. dicit sup iohẽ ꝑticipatione dei alia sit beata. vñ ꝓma origo ascẽsionis in celũ fuit virtꝰ dina. Sic ergo xps ascendit in celũ ꝓpria virtute. Primo quidem virtute dina. Secõdo virtute alie glificate motꝰ corꝑis put vult. De tercio. s. loci eminẽtia dicit. Epb. 4. q ascẽdit sup oẽs celos. Glo. loco⁹ dignitate. ad epb. 1. dicit. q̃ ꝓstituit eũ sup oẽs ꝓncipatus ⁊ ptãtem ⁊ sup oẽ nomẽ qꝫ noiat⁹ sive in hoc seculo sive in futuro. Quia tãto debet aliqui⁹ rei locus altior ꝙto est nobilior. Corꝑ aũt xpi ꝛs ꝓsiderando ꝓpter unionẽ nãe corꝑis est infra spũales substãtias ꝓsiderãdo tñ vnionis dignitatẽ q̃ ꝓsonaliter est deo vnitũ excellit dignitate oẽm substãtiaruꝫ spũaliũ ⁊ ideo rõne ꝓdicte cõgruẽtie debet sibi locus altior nõ solũ sup oẽm creaturaꝫ corꝑalẽ verũ etiã spũalem. vnde Greg. dicit in omel. ascẽsionis q: qui fecerat oia sup oia sua virtute ferebatur. De quarto. s. glie xpi ascendẽtis excellẽtia dicit. Mat. vlt. Dñs iesus postq̃ locut⁹ est eis ascendit in celũ ⁊ sedet a dextris dei. Ubi notãdũ q̃ nomine dextre tria pũt intelligi. Uno mõ glia dinitatis. vnde Damas. Dextrã patris dicim⁹ gloriã ⁊ honorẽ dinitatis in quo filius dei extitit aũ secula vndeus ⁊ pri ꝓbatis. Alio mõ pris bitudo. Un aug. Fedele habitare intelligit quõ dicim⁹ de quo eũqꝫ hoie in illa ꝓuincia sedit per tres ãnos: sic ergo xpm credite habitare in dextra dei pris. Beatus enĩ est qui habitat in bitudine q̃ dextra pris indicat. tercio mõ hoie dextre intelligit iudiciaria potestas. Unde aug. Ipsam dextrã intelligite ipam ptãtem quã accepit ille hõ a deo suscepit⁹ vt veniat iudicatur⁹ q̃ prius venerat iudicari. Igit christ⁹ sm q de⁹ sedet ad dextrã pris. i. equalis est patri in dinitate sm primã acceptionẽ dextre. Christ⁹ vero sm hũanitatẽ sedet ad dextrã pris. i. i ꝓmotionib⁹ bonis pmis in eterna bitudine hũs iudiciariã ptãtem sm scãm ⁊ tertiã acceptionez ipsius dextre. Notãdũ vero est q sup illud Ro. 6. Cõsepulti sum⁹ eũ illo per baptismũ in mortem. dicit glo. Quicqd gestũ est in cruce xpi in sepultura resurrectione ⁊ ascensione ⁊ sessione ad dextrã pris ita gestũ est vt hijs reb⁹ misticẽ nõ tñ dictis sed etiã gestis figuraret vita xpiana ⁊ infra dicit q in cruce est dolor ꝓfessoꝝ, in sepultura requies absoluto

ar literari ⁊ sicut xp̃o semp̃ viuit ita ⁊ vos semp̃ vi
uatis ventibus⁹ ⁊ hoc in xp̃o ieiu dño nr̃o alibi nul
la spes est. Occidū vo q̃ vita p motū mentis manifesta
tur. vnde vita venit⁹ p motū irene opandos edẽ
dit de qua dicit in ps. Oculos suos statuerūt de
clinare in terrā. vita vo nova p motū celestis ope
tionis declarat de qua dicit. Col.3. Si surrexi
stis cum xp̃o q̃ sursum sunt querite. Gio.1. cogita
te ineẽtra aūt cū iocūditate tenere. Et hoc est q̃ dñs
dixit q̃ sursū sunt sapite. De xp̃to dicit in ps. Bea
tus vir cui⁹ est auxiliū abste ascensiones in corde
suo disposuit. vñ Ber. Ascendam⁹ duob⁹ pedib⁹
s. meditatione ⁊ oratione. Meditatio quidē qd
desit docet oratio ne desit obtinet. Illa vīa osten
dit ista deducit. Idem quattuor esse dicimus gra
dus ascensionis. Primus est ad cor. Secundus
in corde. Tercius de corde. xp̃m supra cor. In pri
mo tamen dñs. in secō audit⁹ psiliā⁹. in tercio vi
deat⁹ sp̃lūs. in xp̃to videt deus. De quo epḥ.
2. Resuscitauit ⁊ sedere fecit i celestib⁹ i xp̃o ihu
nr̃o quidē in spe vt dicit glo. postea vo in re ꝯ illud
Coll.3. Cū apparuerit xp̃s vita vr̃a tūc ⁊ vos
cū. Jo.12. Volo pater vt vbi ego sum ⁊c. aug. Quid
hominē maiorē potuit recipe adoptatus q̃ q̃ ibi
sit vbi est vnicus.

¶ Sequitur de secō aduentu.

Tria vero supra fm ber. triplicē aduentū
q xp̃i esse distinxim⁹. s. in carnē in mentem
⁊ ad iudiciū. vñ de primo nunc de secō
videamus. Ad cui⁹ euidētā scieiādū est q̃ aduen
tus xp̃i in mentē est per gr̃am gratū faciētem: q:
cum de⁹ cōiter est in oibus rebus sicut causa in ef
fectib⁹ donitatē ipsius p̃icipatib⁹ ⁊ hoc per ēntī
am potentiā ⁊ p̃sentiam. Per ēntiam quidē in q̃
bus adest oibus vt cā ēndi sicut ala in corpe ⁊ in
q̃libet pte corp̃is tota est. per potentiā inq̃tū oia
pāti eius subdūntur sicut rer in regno. Per p̃sentiā
inq̃tus oia nuda ⁊ apta sunt oculis ei⁹ sicut pater
familias in domo. Non sic intelligēd⁹ est aduen
tus dei vt veniat vbi p̃ius nō erat ꝯ vt nouo mō
existat vbi p̃ius erat. Nouꝰ aūt mod⁹ ꝯ quē de⁹
est in creatura rōnali est sicut cognitū in cognoscē
te ⁊ amatū in amāte. Cognoscere aūt deū ⁊ ama
re deū inq̃tum est obiectū bñdictionis est per gra
tiam gratū faciēte. Unde aductus xp̃i in mentes
fm gr̃am gratum faciētē intelligend⁹ est. Hunc
ergo aductū desiderabat sapiēs cum dixit. Sap.
9. Mitte illā de celis sanctis tuis ⁊ a sede magni
tudinis tue vt mecū sit ⁊ me la. ⁊c. gl. Quicquid
de sapia dei dicim⁹ ad ip̃s referim⁹ qui est par no
stro dei inuisibilis primogenit⁹ oīs creature. quasi
dicat. xp̃m mitte dei virtutē ⁊ dei sapia vt me
cum sit per virtutē gratie gratificātes ⁊ mecū la
borēt per dilectionē gratie subleuātis vt sciaꝫ qd
accepta sit apud te per splēdorē gratie illustrans.
Potest igit aductū xp̃i in mentē vt gratificet quo
ad modū ēndi vt p̃olet quo ad statū viuēdi: vt
illustret quo ad actū intelligēdi. Primū ibi vt me
cū sit. i. me sibi gratificādo. vñ epḥ.1. Gratificā
uit nos in dilecto filio suo. Hic est prim⁹ effectus
gratie quē sol⁹ de⁹ in nobis fine nobili opat. vñ di
i. Corint.15. Gratia dei sum id qđ sum glo. Re
nōt gr̃am nolat. Primū enī sola gr̃a dat deus cuz
nō peccant nisi mala: sed post gr̃az incipiūt bona
nostra. Sciēdū vero q̃ aduentus iste per gratiam
est occult⁹ e hūano sensui inuestigabilis. vnde ro.
11. O altitudo diuitiarū sapiētie ⁊ scie dei q̃ ines
p̃hēsibilia iudicia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie ei⁹. Ad
cui⁹ euidētiā sciendū q̃ triplr aliqd scit. Uno mō
per demōstrationē que fit p p̃prie rei principium
Sic.n. certitudo habet de p̃clusiōib⁹ demōstra
tiuis per p̃incipia p se nota ⁊ vniuersalia. Nullꝰ
enī pōt scire se habere scīam cōclusiōis si p̃incipiū
illi⁹ cōclusiōis ignoraret. Principiū aūt gre ⁊ ob
iectū eius est ipse deus q. ppter suā excellētiā nob
est ignot⁹ fm illud Job.36. Ecce dēus magn⁹ vin
cens nr̃am scīam. Et ideo p̃tia vel abditia gra
tie per certitudinē demōstrationis scīri nō pōt fm
illū Job.9. Si venerit ad me ū videbo eū si abie
rit nō intelligā. Sciendū aūt q̃ expedit q̃dq̃ p̃ti
am dei in nobis per gr̃am ignorare. Primo qui
dem vt timor futuri iudicii nos humiliet fm illū
puerb.25. Beatus vir qui semp̃ est pauid⁹. glo.
p futura pena. Qui aūt est dure mētis. s. quē non
afficit timor future pene corruet in malū. Timor
iste bonus humiliat pp q̃ expedit gr̃am q̃dq̃ igno
rare in nobis. Greg. Ideo deus bona nr̃a nobis
voluit esse incerta vt vnā certā gr̃am teneamus
s. humilitatem. Secō ne p̃sūpta securitas p̃cipiat.
Unde.i.thes.5. Cū dixerit pax ⁊ securitas tūc re
pēntin⁹ eis supueniet iteritꝰ. Jero. Timor custos v̄
tutū est: securitas ad lapsum facilis. Tercio vt vi
gilāter ⁊ desiderāter gr̃am dei expectem⁹. puer.
8. Beat⁹ q̃ audit me ⁊ q̃ vigilat ad fores ⁊c. Ber.
Semp̃ debem⁹ vulnꝰ suspēsos ⁊ sinul expālos ha
bere ad largā dei bñdictionē. Secō q̃ nō scit aliqd
per sectetā. Et hoc mō fm quādam fiduciā spei
possum⁹ scire deum nobiscū esse per gr̃am. vnde
iudith.13. Apite portas q: nobiscuz deus est q fe
cit victoriā in isrl. Sūt aūt tria signa hui⁹ dilectu
rationis. s. gre dei. Primū est testimoniuz p̃scie. 1.
ad Cor.1. Gloria nr̃a hoc est testimoniū p̃scie nr̃e.
Chū Ber. Nihil hac luce clarius nihil hoc te
stimonio gloriosius cum veritas in mente fulget
⁊ mens in vitate se videt. sed qualē? Pudicā ve
recūdā pauidā circūspectā nubilaz admittētez q̃
euacuet gl̃am p̃scie attestantis. In nullo p̃scia sibi
quo erubescat in p̃tia vitatis. Hoc plane est q̃
sup oīa bona alle diuinos delectat aspect⁹. Secō

est vbi dei audit⁹ nō solū ad audiēdū sed etiā ad fa
ciendū. vñ Jo.1. Qui ex de⁹ est v̄ba dei audit. vñ
dic̄ greg. celeste p̃ciaz vitae desiderat ⁊ tuber. mū
di gl̃iam declinare. alienā nō appetere pp̃ria lar
giri pensat. Apud se vnusquisq̃ si hec vot dili⁹ ani
rib⁹ suis inuoluit ⁊ q̃ iā ex deo sit cognescat. Ter
ciū signū est ternul gustus diuine sapie qui est q̃n
dā p̃libatio future bītudinis. vñ in ps. Gustate
⁊ videte q̃m suauis est dñs. s. p gr̃am sūm in no
bis. aug. Nil q̃diu sum⁹ in corpe peregrinamur
a dño gustem⁹ salez q̃n suauis est dñs qui dedit
nobis pign⁹ sp̃ūs in quo pulsam⁹ eius dulcedinē
⁊ desideram⁹ videre ip̃m fontē vbi sobria ebrie
tate mūdemur ⁊ irrigemur sicut ligniū qđ plāta
tum est. secus decursus aquarū multaz. Idē. Fac
preco: dñe me gustare p amorē qđ gusto p agnos
cē. Sentiā per affectū qđ sentio p intellectum.
Plus tibi deberē q̃s me ip̃m totū: q̃s nec plus ebo
nec hoc ip̃m p me ip̃m totū possum reddere tibe
me dñe in amorē tuū hoc ip̃m qđ sum. Tercio
aliqd scitur p reuelationē. Et sic dens ex p̃uile
gio gratie quibusdā reuelauit p̃tiam suā gratio
sam sicut discipulis dicens. Mat. vlt. Ecce ego
vobiscū sum vsq̃z ad cōsūmationē seculi. glo. cū fi
nitis laborib⁹ mecū regnabitis. Unde ro.8. Ipse
sp̃ūssanctus testimoniū phibet sp̃ūi nostro. i. reco
gnoscere facit vt dicit glo. q̃ sum⁹ filij dei. Scien
dū q̃ reuelatio huiusmōi fit qbusdā ppt̃ tria. p̃ri
mo vt oēm timorē humānū ex in agēdis q̃n patien
dis abiciāt vt dicit Jere. i. Me timecas ⁊ facie eo
rū q: ego tecū sum. Et ps. Nō timebo mala q̃n
tu mecū es. glo. In corde p fidē vt post vmbram
mortis tecū sim⁹ p spēm. Secō vt gaudiū securi
tatis habeāt in hac vita. puer.1:. Secura mente
quasi iuge conuiuium. Eccles.9. Vade come de
in letitia panē tuū ⁊ bibe cū letitia vinū tuū quia
deo placēt opa tua. Tercio vt vitā in pacītia ha
bētes mortē cū desiderio expectēt. Qui.n. nescit
vtz amore an odio dign⁹ sit formidat mortē vt di
cit Eccl.9. Qui vo securꝰ mortē cū desiderio ha
bet. Talis fuit apls desiderū huius dissolui ⁊ cū
xp̃o phil.1. vñ Ber. O vita secura vbi ablq̃ formi
dine mors expect⁹ imo ex optat⁹ cū dulcedine ⁊
excipit cū deuotiōe. Secō mēbr̃ p̃cipale tāgi
tur ibi. ⁊ mecū laboret ⁊c. i. in statu vite p̃sūs di
uinis meditatiōib⁹ sublimādo qđ quidē expedi
ens fuit q̃ dixit. O q̃n bon⁹ suauis dñe sp̃ūs tu⁹ in no
bis. Aug. in lib. p̃sef. Quis dabit mihi vt vēias
ī cor meū ⁊ ebries illud ⁊ obliniscar mala ⁊ vnuz
bonū meū ap̃lectar te. Iste est aduēt⁹ s. lacu. Sūt
aūt tria q̃ disponūt ad hoc aduētū. Primū p̃cipꝰ
terrene voluptat⁹. vñ col.4. Que sūt sūt sapite.
q̃si diceret. Nō potestis celestia sīl ⁊ terrestria sa
pere. Ber. Erras dño si q̃ illā celestē dulcedinē
huic cineri dīnū illud balsamū huic veneno carn
nata illa sp̃ūsancti misceri posse humanoꝰ modi ille

z amore deuouit: hoc signū illius modi aduen-
tus eius sicut ab eo q expertus ē edocemur: ignif ad
ipm pcedet ⁊c. vt sup. de sedo dicit sic. Querus q
a me cū ita sint inuestigabiles oēs vie eius: vnde
adeē nouerī: viuū ⁊ efficacē verbū: mox vt intus
venit expgefecit dormitantē aīam meā: mouit ⁊
emolliuit ⁊ vulnerauit cor meū q̄ñ durū lapideū
q erat ⁊ male sanū cepit euellere ⁊ destruere: edi
ficare ⁊ plātare: arida rigare: tenebrosa illūinare
clausa reserare: frigida inflāmare: necnō ⁊ mitte
re praua indirecta: ⁊ aspa in vias planas: ita vt bñ
diceret aīa mea dño: ⁊ oīa q̄ īfra me sunt nomini
sancto eius. Igit ita intrās ad me aliquotiēs ver
bum spōsus nichil ex motu cordis: sicut pfatus sū in
tellexi pñtiam ei⁹: et fuga vicioꝝ carnaliūq af
fectuū aduerti potētiā virtutis ei⁹ ⁊ ex discussione
siue redargutōe occultoꝝ meoꝝ admiratus sum
pfunditatē sapie ei⁹: et quātulacūq emēdatōe
moꝝ meoꝝ expertus sū bonitatē māsuetudinis ei⁹
⁊ ex reformatōe vl renouatōe spūs mētis mee. i.
īterioris hoīs mei pcepti vtriusq spēz decoris ei⁹
⁊ ex conitatu oīm coꝝ sil' expaui multitudinē ma
gnitudinis ei⁹. De tertio dicit sic. Vez qz hec oīa
vbi abcesserit verbū quodā illico lāgore torpen
tia pinde ⁊ frigida iacere incipiūt ac si cacabo bu
lienti subtraxeris ignē: ⁊ hoc mihi signū abcessiōis
eius: ⁊ quotiēs elabit totiēs repet a me nec cessa
bo clamitare q̄si p'tergū abeunt ardēti desiderio
cordis: vt redeat ⁊ reddat mihi leticiā salutaris
sui reddat mihi seipm. Fateor: filij nihil lecrim ali
ud liber dū nō pñs est qd solū liber. ¶ Tertiū mē
brū pncipale agit ibi: ⁊ scia. s. pñtia ipius illustra
tus qd acceptū sit apud te: qz cādor ē lucis eterne
⁊ speculū sine macula. Sap. 7. Sūt aūt tria q̄ dispo
nunt ad intimā mentē illustrationē. Primū est in
abstractōe trāsitorie dulcedinis. Vñ ysa. 28. Quē
docebit sciam ⁊ quē intelligere faciet auditū. abla
ctatū a lacte ⁊ auulsū ab vberib⁹. s. terrene ɔsola
tionis: vl delectatōis: vñ sup illud Jo. i. Mūdus
eū nō cognouit: dicit Cris. Mundū vocat hoīes
q soli mundo affixi sunt ⁊ q̄ mūdi sunt sapiūt. Ni
bil aūt ita turbat mentē ⁊ liquefieri facit amore
pñtium. Scōm ē in approximatōe ad ipm fontē
luminis: vñ in ps. Accedite ad eū ⁊ illuminamini
Aug. Aīa in deū ⁊ creaturas media posita con-
uersione ad deū illuminat melioraf ⁊ pficit ɔuer
sione aūt ad creaturas obtenebraf deterioraf oc
cidit. Tertiū ɔsistit in iterioris mētis dilatōe q̄ fit
p conatū hoīs ipsius. vñ in ps. Dilata os tuum.
gl. cordis: ⁊ ego implebo illud. gl. pane vite ⁊ intel
lectus vñ Aug. dicit q sicut de⁹ ingeniti libertate
replet oēs creaturas p captu earū: sic p ipsum dei
virtutē: ⁊ dei sapiam venitū nobis oīa bona duz
in ei⁹ aduentū gratificamur quo ad modū cēndi
ɔsolamur q⁹ ad statū viuēdi: illustramur quo ad
actum intelligendi. ¶ Sciendum vo q nō solū
filius: sz ⁊ pater ⁊ spūssanctus veniūt p gram ⁊ mē
tem humanā inhabitāt: fm illud Jo. 14. Ad eum
veniem⁹ ⁊ mēsionē ⁊c. ysa. 40. Qui dat lasso virtu
tem. glo. fidei ⁊ opis: ⁊ hijs q nō sunt fortitudinē
⁊ robur multiplicat. Hac fortitudine ɔfortat⁹ apls
dixit oīa possum in eo q me ɔfortat. Filius .n. ve
nit p sapiam nos illuminādo: qz ē lux vera ⁊ illu-
minās oēm hoiem ⁊c. Joā. i. glo. Nullus sine illo
illuminat. vñ sapiēs eius aduētū desiderās ait
Mitte illā a sede mag. t. ⁊c. ⁊. j. vt sciā qd acce-
ptum sit apud te. sap. 9. Spūssanct⁹ venit p boni
tatē nos ad amorē suū inflāmando. Tre. i. De ex
celso misit ignē in ossib⁹ meis. gl. i. spūssanctū vt
timeā. Vñ cantat eccia. Veni sancte spūs reple
tuoꝝ corda fideliū ⁊ tui amoris in eis ignē accen
de ⁊c. Sic igit p aduētū beatissime trinitatis re-
formaf in nobis qd p peccatū fuerat deformatū
dū nostrum posse p pctm infirmatū ɔfirmaf p pa
tris potētiā: nr̄m posse p pctm obscuratū illumi
natur p filij sapiam nr̄m velle p pctm īfrigidatū
inflāmaf p spūssancti benignissimā clemētiam.
Hec .n. sunt opa gratuita beatissime trinitatis ī no
bis mirabilr opantis vñ i ps. Mirabilia opa tua
⁊ aīa mea cognosset nimis. reuera mirabilia opa
dei in nobis. Nam potētia pr̄is ɔfortādo debili-
tat: ⁊ debilitando ɔfortat: vñ ysa. xl. Qui spant in
dño mutabūt fortitudinē. gl. sic vt fortes deo fiāt
debiles mūdo ⁊ post mortē carnis fiāt imortales
⁊ sequif ibi assumēt pēnas vt aqle. gl. qbus volēt
ad deū: currēt ⁊ nō laborabunt. glo. qz oīa facilia
amanti ābulabunt. s. pficiendo: ⁊ nō deficient. 2.
Corin. 12. Cum .n. infirmor. glo. exterius tunc po
tens sum. glo. victor efficior. Sic filij sapiētia nō
videntes illuminat: ⁊ videntes excecat. Vñ Jo.
9. Ego in iudicium veni in mundū: vt nō viden
tes videant. glo. humiles ceci qui se videre non
putant: ⁊ qui vident ceci fiant. glo. superbi sapiē-
tes qui se videre putant. Grego. super illud Job
36. Ecce deus magnus vincens nostrā sciētiam
quicquid de claritate magnitudinis dei scimus
infra ipm est: ⁊ tanto ab eius sciētia longe repel
limur q̄to eius potētiam nos cōprehendisse su-
spicamur: cuius tūc aliquid quasi ex parte cogno
scimus quando eū nos digne cognoscere nō pos-
se sentimus. Sic etiam bonitas spūssancti mira
biliter operatur in nobis. Unde sapiens āmiran
do dicit. sap. 12. O q̄z bonus ⁊ suauis est domine
spiritus tuus in nobis. Ubi notandū q valde bo
nus in nobis est spiritussanctus cuz nos ad amo-
rem suū accendit: qz amor dei fons est totius bo-
ni: vt dicit gl. vnde tunc se nobis summe cōicat:
sed valde suauis in nobis est duz nos interno gu
stu sue dulcedinis letificat. Unde super illud ps.
Suauis dominus vniuersis dicit glo. sed mari

me se gustātibus. Ber. Sol⁹ ɔsolator est qui ⁊ in
habitator: charitas deus qui est iustis nunq̄ deest
ad meritū plerūq tñ ad solaciū ab est illud iocun
dius illud vtilius. Habet igit sed latet dum sen-
sum cordis minime tangit illa suauitas habita. ⁊
sicut popul⁹ israhelitic⁹ cum primo sibi dñs mā-
na plueret āmiratus dicit mābu. i. qd est hoc. sic
deuota aīa gustans in intimis diuine bōitatis sua
uitatē ammiraf. tum qz talem in rebus creatis ex-
Non est. vnde anselm⁹. Cogita qualē sit illud
bonū qd ɔtinet oīum bonoꝝ iocunditatē ⁊ nō q̄lē
sum⁹ experti in rebus creatis sed tñ differre q̄tuz
creator a creatura. Adhuc etiā qz verbis nō exp-
mitur tante bonitatis suauitas nec lingua docet
sed grā. apoc. 2. Vincenti dabo māna absconditū
qz nullis sermonib⁹ apitur. vñ Ber. O qs curio
sus scire qd sit verbo frui. para illi non aurē sz mē
tem. nō docet lingua docet grā. Amplius etiam
qz excedit oē ingeniū ⁊ omne desideriū qd plus
est qz multa scimus q̄ nō exprimim⁹. Diuine vero
bonitatis tanta est suauitas q non solū vbis ipaz
non exprimim⁹ vez etiā ingrēdo deficim⁹. vñ i ps
Memor fui dei dicit glo. in quo est suauitas ⁊ se
quif ⁊ exercitat⁹ sum ⁊ defecit spūs me⁹. vñ ber.
dicit q nō capit hoc intelligētia nisi q̄tū attingit
experiētia. Sic igit pz verbū pphe dicētis mira
bilia. o. t. ⁊. a. m. cog. nimis. i. valde ⁊ patris po-
tentiā ⁊ filij sapiam ⁊ spūssancti suauitatē et quo
se videt deficere in cognoscēdo potētis magnitu
dinē sapie altitudinē ⁊ dulcissime suauitatis abun-
dantiam.

¶ De vltimo aduentu xpi.

Equif de vltimo aduentu xpi ad iudici-
um de quo dicif luc. 21. Tunc videbūt fili
um hoīs venientē in nube cū ptāte magna
⁊ maiestate. Ubi circa aduētū xpi ad iudiciū tria
describūtur videlicet q veniet patenter domi
nāter siue solēniter ⁊ potenter. Primū notaf ibi
tunc videbūt filiū hoīs glo. In hac vita oīs homo
xpm videre nō potuit sz in die iudicij in sede ma
iestatis ⁊ electi ⁊ reprobi pariter videbūt vt iusti re
munerētur: mali ineternū gemant. Notabiliter
aūt dicif q videbūt filiū hoīs qz in forma hūani-
tatis oībus apparebit in qua iudicabit fm illud.
Jo. 5. Dedit ei ptātem facere iudiciū qz fili⁹ hoīs
est. Nā scōm q dei fili⁹ est semp habuit. vt augu.
dicit. Cōueniēs eñi est vt in forma hūanitatis ve
niat iudicatur⁹ in qua venerat iudicādus sz illud
Job. 36. Cum tua cā quasi impij iudicata est cām
iudiciūq recipies. vnde aug. de verbis dñi. Ad
iudiciū forma hoīs ventura est: forma illa iudica-
bit q̄ iudicata est sedebit iudex qui stetit sub iudi
ce: dānabit veros reos qui factus est false reus.
Idem in eodē. Rectū .n. erat vt iudicādi iudicez
viderēt. Iudicādi eñi erāt ⁊ boni ⁊ mali restabat
vt in iudicio forma serui ⁊ bonis ⁊ malis oñdere
tur forma dei solū bonis seruaret. Beati eñi mū
do corde q̄m ipsi deum videbūt. Et qz ptās iudi
ciaria ad xpi exaltationē ptinet sicut ⁊ resurrectio
nis gloria xps in iudicio nō apparebit in hūilita-
te q ptinebat ad meritū sed in forma gliosa ptinē
te ad premiū. vnde dicif luc. 21. q veniet cū pote
state magna ⁊ maiestate ⁊c. qd ptinet ad xpi glo-
riā. Vñ orige. dicit q in ɔsūmatiōe mūdi tot⁹ ap
parebit in multa glia vt videant eum oēs in glia
Sciendū vero q visio claritatis xpi electis qui
eum toto corde dilexerīt erit ad gaudiū qd eis
ɔmittif Ysa. 33. Regem in decore suo videbunt
impij aūt ad cōfusionē ⁊ luctum qz iudicātis glo
ria ⁊ ptās dānationē timētib⁹ tristiciā ⁊ metuz in
ducit. Unde dicif Ysa. 36. Videāt ⁊ ɔfundāt zelā-
tes populi. glo. inuidētes mihi ⁊ meis ⁊ ignis ho
stes tuos deuoret. glo. Ignis inuidie vel gehenne
Vñ greg. dicit q oipotēs deus ad iudiciū veniēs
⁊ bland⁹ iustis ⁊ horribilis iniustis apparebit q̄-
uis in forma gliosa se oñdat apparebit tamen in
dicia passiōis nō cum defectu sed cū decore ⁊ glo
ria. Apparebit etiā signū crucis in celo vt dicif
Mat. 24. vt ex hijs visis ⁊ electi accipiāt gaudi
um qui p passionē xpi liberatos se eē recognoscāt
⁊ reprobi tristiciā qui tñ bñficiū ɔtēpserūt. vnde
apoc. 1. Videbūt in quē trāsfixerūt ⁊ plangēt se su-
per eū oēs tribus terre. Vñ Cris. dicit q erit ap
parebit lucidior radiis ⁊ nō erit tūc necessitas accu
satiōis cū viderint crucem ⁊ ipsū xpm in corpore
suo hūtem testimonia passiōis. Sciendū vo q si
gnū crucis nō accipif hic p ipso ligno dñice crucis
sed p aliqua repñtatiōe ipsi⁹. Sic igit videbūt fi
liū hoīs in forma carnis gliose hūtem iudicia pas
sionis virtuose cum signo crucis victoriose vt ex
hijs habeāt ⁊ boni leticiā ⁊ mali tristiciā. tū etiā
vt ex iudicijs passiōis ⁊ crucis appareat gliosi
or salus electoꝝ ⁊ iustior dānatio reproboꝝ. Se
cūdū notaf ibi venientem in nube vbi Cris. dicit
q filius hoīs in nubib⁹ veniet vt deus ⁊ dñs nō la
tenter sed in glia digna deo. Ubi notādū q in pri
mo aduentu venit tanq̄ seruus. in scōo vero ve-
niet tanq̄ dñs ⁊ iudex ⁊ ideo pimo veniēs tanq̄
seruus ɔueniēs fuit vt ad terras descenderet. In
scōo aduentu tanq̄ iudex ⁊ dñs ⁊ ideo cōueniēter
in nubibus veniet vt liquide oib⁹ appareat q ipse
est qui cōstitutus est a deo iudex viuoꝝ ⁊ mortuo
rum vt dicif act. 1. Sciendū vero q nubes iste n
causabif ex aliqua euaporatione terre qz cessante
motu celi nulla erit alteratio sed fiet virtute diuina
ppter ɔformitatem in aduentu dñi ad iudicium
⁊ ascensionē. vnde sup illud act. 1. sic veniet dic gl.
creatura vbiq obsequif creatori. Ultra iudicant
nascentem pacientem cōpaciūtur ascendētē nubes
suscepit redeuntem ad iudiciū comitabif. Notā
dum aūt q pbabiliter credif xps ventur⁹ ad iudi

tiuz circa locū montis oliueti ⁊ vallis iosaphat: q̄ iudicaret mōtē oliueti ſm illud Jo.3. Congregabo oēs gētes ⁊ deducā eas in vallē iosaphat ⁊ disceptabo cū eis. tum vt idē endat esse q̄ descēdit ⁊ q̄ ascēdit. tū q̄ p̄uenies est vt ibi veniet cū gl̄ia iudicaturꝰ vbi fuerat cū ignominia iudicatꝰ. Positumꝰ etiā rōnē huiꝰ p̄uenietie ſmere ex nolīb⁹ locoꝝ Ose.11. oliueti designat miam iosaphat q̄ iterpat iudiciū designat iusticiā: q̄ vero in extremo iudicio tractādā est opꝰ misericordie ⁊ iusticie cū veniēter dicit ipse venturꝰ ad locū p̄dictū ad iudicandū, nō aūt descendet ad terrā sed in spacio huius aeris sedebit circa locū montis oliueti ex quo ascēdit vt dicit glo. Jobel.3. Tūc fiet separatio bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Illā boni q̄ ipo fideliter adheserūt ſm 4 plm.1.thes.4. Rapiētur in nubib⁹ obuiā xpo in aera vt p̄formētur xpo nō solū cōfigurati gl̄orie claritatis eius sed loco p̄sociati ei ſm illud mat. 24. vbicūq; fuerit coꝝpꝰ illuc congregabūtur ⁊ aquile p quas sancti figurātur. Signāter in hebraeo iobantā dicit q̄ cadauer sonat ab eo q̄ per mortē cadat ſm Jero. ad p̄memorādā xpi passionē p quā ⁊ xpo ibi p̄tātem iudiciariā p̄meruit ⁊ boies passient eius p̄ormati ad societatē gl̄orie ipsius assumētur ſm illud apli.2.ad Thi.2. Si p̄patimur ⁊ cōregnabim⁹ ⁊c. Impij vero qui xpo nō adheserūt remanebūt in terra quā dilexerūt ſm illud Jere.17. Die oēs qui te derelinquūt cōfundēt. glo. ppetuo recedētes a te in terra scribētur ⁊c. glo. de leti de libro vite cuz bijs q̄ terrena sapiūt. Greg. O q̄s anguste erūt tūc rep̄obis vie. Dupl⁹ iudex iratus miseri⁹ horrēdū calcos a dextris peccata ac cōsentia a sinistris infinita demonia ad suppliciū p̄trahentia. Intus p̄scia rodens foris mūd⁹ ardēs miser peccato: sic dep̄dētibus quo fugiet. Latere erit impossibile apparere intolerabile. Die igit̄ niet. Loca iudicij p̄uenientia q: circa locū montis in aera sublenatis impij in terra remanebūt sententia finalē eterne dānatiōis p̄ suis meritis recep̄ture ⁊c. Ois in p̄tate magna ⁊ maiestate ⁊c. Ois in p̄tate magna ⁊ maiestate vūi sunt quē in būlitate positū audire noluerūt vt vir cē cordis ad potētiā nō inclinār. Reuerā cū potestate magna veniet. Hā virtutes celoꝝ mouebūtur. Mar.24. ⁊ luc.21. Greg. Quid.n. virtute. celat quie in aduentu districti iudicis tūc visibiliter ocultis apparebunt vt districte tūc a nobis exportat. Crisi. Si rex terren⁹ p̄cessur⁹ ad bellū cōtes mouētur exercit⁹ exercitātur ciuitas tota fercuet ipso magis rege celesti exurgēte iudicare vivos ⁊ mortuos angelice virtutes p̄monēte terribiles ministri terribiliorē diem p̄cedētes. Sciēdū vero q̄ p̄tās xpi iudicātis erit insuperabilis inexpugnabilis interminabilis. De p̄imo dicit Crisi. nec resistēdi vir⁹ nec fugiēdi facultas nec pene locus nec satisfactiōis tēpus tūc erit. Et angustia eium rex nihil remanet nisi luct⁹. De secō aug. tractāt illud Jo.18. vt aūt dixit ego sum abierūt retrorsuz ⁊ ceciderūt in terrā sic dicit. Una vox turbā armati ferocē armis terribilē sine vllo telo peussit repulit ⁊ strauit virtute lucis diuinitatis. Quid faciet iudicatur⁹ qui hoc fecit iudicād⁹. Quid regnaturus poterit qui moritur⁹ hoc potuit: q̄si dicat explicari nō p̄t tanti iudicis p̄tās. De tercio dicit Dani.7. Aspiciebā in visiōe ⁊ ecce filius hois. ⁊ infra p̄tās ei⁹ p̄tās eterna. gl. q̄ nullo fine claudet. Vt tū igit timēda est tanti iudicis p̄tās Luc.12. Timete eum qui postq̄ occidit habet p̄tātem mittere i gehennā. Sic aūt p̄tās xpi iudicātis erit insuperabilis ita sapia ineffabilis. iusticia inflexibil. Unbernard⁹. Veniet dies iudicij vbi plus valebūt pura corda q̄ astuta verba: bona p̄scia q̄ merūbia plena: q̄n iudex ille nec falletur verbis nec flectetur donis. Hec aūt ad faciendū iudiciū requirūt f. zelus iusticie quo ad iudiciū p̄cedat. lumē sapie ſm quā snia p̄feratur. virtus potētie quā snia lata equat que excellētissime in xpo iudice regnātur ⁊ pote cuius iusticia inflexibilis sapia ineffabilis potentia i supabilis scripture ⁊ sanctoꝝ testimonio p̄obatur. Sed notādū sumope q̄ xpo aduent⁹ istius modi oibus est ignotū ſm illud Matth. 24. De die aūt illa ⁊ hora nemo scit neq; āgeli in celo neq; filius nisi pat⁹. Ubi sciendū q̄ tunc deus dicit aliquid scire qñ alicui⁹ rei noticiā p̄fert sicut dixit ad abrahaz. Gen.22. Nūc cognoui q̄ timeas deum. i. cognoscere te feci. Dicit etiā hic dicitur ignorare die aduentus sui q: nobis noticiā huius diei nō dedit. vnde discipulis de hoc die q̄rentibus act.1. dixit. Non est vestrū nosse tpa vel momēta ⁊c. Ideo aūt nor teiā huiuz diei nō demanit q: non expedit vt semp incerti de aduētu iudicis sic quotidie viuam⁹ q̄si alia die iudicādi vt dicit glo. Mat.18. Videte vigilate ⁊ orate nescit⁹ enim quādo tēpus sit in quibus verbis dns notabiliter tria verba inculcat. f. videre vigilare ⁊ orare. Ad cui⁹ euidētiā est sciendū q̄ p̄mo debem⁹ seruēter videre diem aduent⁹ iusti iudicis pensando sem per enim ante oculos nostros ponenda est dies illa dies ire. vnde Deutero.32. Utinā saperēt ⁊ intelligerent ac nouissima puderēt. Jero. Diuco medam sine bibam sine seribaz sine aliquid operis quequam faciaz semp sonat in auribus meis vox illa surgite mortui venite ad iudicium. Decūdo debem⁹ vigilare instanter operādo vt bonis opibus parati inueniamur. Greg. Vigilat q̄ ad aspectū veri luminis oculos apt⁹ habet. Uigilat q̄ suat operādo q̄ credit. Vigilat q̄ a se coꝝpotis ⁊ negligētie tene bras repellit. Sic igit vigilandū est. q: nescim⁹ qua hora dns noster vēturus sit siue ad iudiciū singulare q̄ erit in obitu cuiuslibet siue ad iudiciū vniuersale ⁊ finale. Unde aug. sup illud Mat.3. Qui vt dico oibus dico vigilate. ⁊c. Time vnicuiq; veniet dies ille cum venerit eius dies vt talis hanc ereat qualis est iudicandus illo. Ic per hoc vigilare debet ois xpian⁹ ne imperatū eum inueniat dñi aduent⁹. Imperatū aūt inuenet dies ille quē impatum inuenerit sue vite vltim⁹ dies. Tercio debem⁹ orare feruēter i petrādo xpi misericordiā vt digni esse possimus oia que futura sunt mala fugere ⁊ stare ante filiuz hois vt dicit luc.21. Ubi duo tanguntur p quibus est orandū. f. p futuris malis vitādis. ⁊ p futuris bonis adipiscēdis. Primū ibi vt digni habeami fugere ista oia. vnde etiā Mat.24. dicit. Orate ne fuga vestra fiat in sabbato. i. ne tunc velitis fugere qū non licet nec possitis. Spūaliter autez orare p̄cipit vt nō frigescat in nobis caritas neq; ocioſi in ope dei coꝝpeam⁹ virtutuz sabbato vt dicit glo. Sēm tangit ibi ⁊ stare ante filium hois. hec est sūma brīuitatis in p̄tria iudicis sui seruz esse. teo⁹. Nec enī est angelica gloria stare ante filiū hois deū nostrū ⁊ facie eius uigiter cernere. C Notādū vero q̄ vltimū aduētus xpi quedā sunt antecedētia q̄dam vero p̄comitātia. ante cedētia p̄cipue sunt tria. Primū est aūps cū veritatis p̄traictiōe. Unā aplis.2. Thes.2. Nec terreamini quasi instet dies dñi qñ nisi primo discessio venerit ⁊ reuelatus fuerit homo peccati filius pditiōis qui aduersatur ⁊ extollit sup oē qđ dicit sup oē qđ colitur ita vt in templo dei sedeat ostēdens se tanq̄ deus dicit glo. Nō veniet ad iudicium dns nisi p̄ius fiat discessio a romano imperio siue ecclesiaz a spūali obediētia romāe ecclesie vel hoīum a fide ⁊ vbi manifestatus fuerit homo peccati. i. totius peccati seruus ⁊ fons. i. antixps filius pditiōis. i. diabolo qui aduersat christo in membris suis vnde antixps extollitur sup omne quod dicit deus aut quod colitur. sez falsa opinione vt dij gentium ita vt in templo dei sedeat a romanis destructo qđ iudei reedificabunt Nascetur aūt antixps in babilone de tribu dan iuxta quod iacob ait fiat dan coluber via cerastes in semita ⁊ cum venerit hierosolymā circumcidet se dicens iudeis ego sum xpus vobis promissus Tunc confluent ad eum oēs iudei ⁊ reedificabit templum a romanis destructuz ⁊ ibi sedebit ostēdens se tanquā sit deus. Nam sicut in christo omnis plenitudo diuinitat⁹ habitauit ita in antixpo plenitudo malicie ⁊ oīs iniquitas habitabit quia in ipso erit caput omniū malorꝝ scilicet diabolus qui est rex super omnes filios superbie. Secundus vero q̄ antixpus tribus modis sibi populū subiugabit. Primo per falsam miraculoꝝ operationem. vnde Mat.24. Surgent pseudo xpi ⁊ pseudo prophete idest antixpi ⁊ ministri eius vt ponit Crisi. ⁊ dabunt signa magna ⁊ prodigia ita vt in errorem ducant si fieri p̄t etiā electos. gl. super illud apoc.13. Et fecit signa magna vt etiā ignem faceret de celo descēdere vt apostolus dat⁹ est spiritus sanctus in specie ignis. glo. super illud.2.ad Thes.2. Cuius est aduentus ſm operationem sathane in omni virtute signis ⁊ prodigiis quia per magicam artem non veram faciet illa ⁊ per fantasiam deludet homines sicut simon magus delusit illum qui putauit eū occidere arietem decollauit p̄o eo. Deo per muneruū largitiones vt dicit glo. super illud Dani.11. Dabit illis p̄tātem in multis ⁊ terram diuidet gratuito antixpo deceptis multa donabit ⁊ terrā suo exercitui diuidet. Suos enī suo terrore subiugare nō poterit auaricia subiugabit. Tercio per tormētoꝝ illationem. vnde Mat.24. Erit enim tunc tribulatio magna glo. tempore antixpi qualis nunq̄ fuit ab initio mundi vsq; modo neq; fiet ⁊ nisi ab breviati fuerint dies illi nō fieret salua omnis caro. Sed p̄opter electos breviabuntur dies illi. Glosa. Erunt enim hec mala tribus annis ⁊ dimidio tantum. vnde Dani.12. dicitur. q̄ iurauit angelus per viuentem in eternuz quia in tempore. glosa. vnius anni ⁊ temporū. glosa. duoꝝ annorum. ⁊ dimidium temporis. glosa. vnius anni hoc spacio dicitur furura desolatio sub antichristo vt ibidem in glo. subiungitur. Sciendum vero q̄ tempore antixpi veniet helyas ⁊ enoch verbo ⁊ exemplo paliam p̄dicātes ⁊ fidē saluatoris cō firmātes. vnde dicit Jobelus vlt. Ecce ego mittam vobis helyam ppheram antequā veniet dies dñi magnus ⁊ horribilis. apoc.11. Duob⁹ duobus testibus illis. glosa. helye ⁊ enoch ⁊ p̄pheta hunt dicbus. m. ⁊c. lr. glo. tribus annis sicut xpc christus p̄dicauit amicis facies. glo. p̄dicantes penitentiam ⁊ exemplo effendentes. Tandē antixpus occidet eos. Unde p̄m vero dominus antixpus occidet eos. Unde p̄m vero dominus ihesus christus interficiet spiritu oris sui. vt dicit apostolus. 2. Thes.2. gl. idest in virtute spiritus sui quia a se p̄cedit potentia vultus sue ⁊ subiungit in glo. q̄ sm doctores occidetur in monte oliueti ⁊ post hanc in solio suo in illo loco contra quem dominus ascendit ad celos. Illo autez interfecto nec statim veniet xpc. sed vt in libro Dani. apostolus coniecdit electi dies. 1335. vel. 1290. Quibus vo dns post venit⁹ sit penit⁹ ignorat. Dens q̄ fecit vtrumq; xpi aduentum sine signa cuz horribili discussione vnde Luce.21. Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis

De quibus exp̃ssit dicit Mat.24.q̃ sol obscurabit̃ & luna non dabit lumen suū & stelle cadent de celo.i.lumine carebūt vt dicit glo. Raban⁹. Vbi dr̃ phibet veraciter intelligi solē & lunā cū cęteris viderib⁹ ad tēpus suo lumine priuari sicut de solefactum constat tpe passiōis. vnde Jobelis.2. dicitur sol vertet in tenebras & luna in sanguīē anteq̃ veniet dies dñi magn⁹ & horribilis q̃ quidē fieri pōt virtute diuinitū vt vicinū indicēt dñi aduentū ꝛ glo.tum etiā ad terrorē hoīum vt ad resurgendū iudicio venturi & subiectionē hoīes ꝑparent. Peracto vero die iudicij mundo immaculato manus lumē recipiēt vt dicit gl. sup Mat. Cereum q̃d ꝑcedet vltimū aduentū xp̃i est ignis cū vehemēti flagrātie. Vnde in ps. Ignis ante ipsum ꝑcedet & inflamabit i circuitu inimicos eius. Vbi notandū q̃ ignis iste ꝓtractos habet effectus. Primus est q̃ mūdū purgabit. vnde glo. sup illud.1. Corint.7. Preterit figura huius mūdi.i.pulchritudo.nā substātia huius mūdi mūdanor̄ ignium ꝑfla gratione peribit sup illud.2. Thes.1. In flamma ignis dantis vindictā. dicit glo.q̃ ignis erit i mūdo q̃ ꝑcedet totū nīl spaciū aeris occupās ꝓtū occupauit aquā diluuij qui ardebit terraꝝ & crassitudinē eius.purgabit aūt mūdū a colpe infectiōe & impuritatis ꝑmixtiōe q̃ sunt ꝑtrarie dispōnes ad quādā glorie ꝓfectionē quā xp̃s in aduētu suo mūdo ꝑfert vt sensus carnis glorificat⁹ delectabilius in ipso mūdo deum ꝓcipiet. Secūd⁹ effect⁹ eius est q̃ bonos purificabit vt dicit glo. super illud.2. Thes.1. In flāma ignis q̃ ille ignis purificabit electos dñi iesu. Vnde boni in q̃bus nihil purgādū inuenīt nullū dolorē ex igne sentiēt sicut nec pueri senserūt in camino. Dan.3. Quor̄ eor̄ corpora nec ꝑcrucior̄ integra sicut puerorū suata fuerūt & hoc diuina virtute fieri poterit. vnde sine doloris cruciatu resolutionē eor̄ patiūtur. Aug. Hoc erit incendiū mundi sanctis q̃d fuit caminū trib⁹ pueris.in quib⁹ fuerit aliqd purgandū ꝑ illū ignem alijs vero mollā molestiā ingeret. Sūt aūt tres cāe quare subito illi qui vim repiēt purgari poterit. Una est q̃ pauca in eis purgāda repient cum terroribus & ꝑcentionibus ꝑcedentibus fuerint ꝑpurgati. Secūda est q̃ viri voluntarie sustinebunt. Pena aūt voluntaria in hac vita suscepta multo plus purgat ꝙ pena post mortē inflicta sicut patet in martirib⁹ q̃ si q̃d in eis purgandum fuerit passionis flāma tollitur. vt dicit aug. cum tamē pena martirū fuerit breuis in cōparatiōe ad penaꝝ que in purgatorio sustinetur. vnde aug. Hoc erit in incendio ignem amittit in ꝑpetuitate & ante tp̃s ꝑcedet. vnde dicit gl. sup illud ps. Ignis in cōspectu eius exardescet. Ignis iste mālis erit quo cōburet facies huius mūdi & mali puniētur boni vero purgabūtur. pena vero terreat quos p̃mia non inuitant. Quart⁹ effectus hui⁹ ignis ꝑm doctores est q̃ tam bonoꝝ ꝙ malor̄ corpora incinerabit & ꝙtum ad cōs ꝑdictos effectus ꝑcedet iudicium ꝙtū vero ad immolationē malor̄ & cruciatum etiā iudiciū sequet. Unde etiā ꝑpter diuersa officia hui⁹ ignis ꝑcedēt⁹ & subsequēt⁹ iudicij dicūtur esse duo ignes sicut tangit in glo. sup illud.1.ad Corint.3. Unusquisq̃ opus quale sit ignis ꝓbabit. gl. mō ꝑdicto a doctore⁹ exponit. Similiter cōcomitātia aduentū iudicis tria sunt. Primū est mortuor̄ resurrectio. vñ.1.thes. 4. Quia ipse dñs in iussu & in voce archangeli ꝛc. vsq̃ ꝑmi. Ubi circa resurrectionē triā notāt. vt delicet diuum dñe virtutis imperātis ministerium archāgeli & ꝑpantis signa iudicis venētis & insecutātis. Primus ibi qm ipse dñs in iussu. Ut damas. Crede resurrectionē futurā dīna volūtate virtute & nutu. Ubi circa resurrectionē tria tāgit.s. volūtatē dīnā q̃ sperat virtutē que exeretur: & facilitatē exequēdi in hoc q̃ mutū adnuerit ad similitudinē eor̄ q̃ in nobis sunt. Illud.n. valde facile nobis est facere q̃ statim ad nutū nostrū fit. Nutus aūt diuin⁹ et quo resurrectio fiet nihil aliud ē q̃ signū ab eo datū cui tota natura obedit ad resurrectionē mortuor̄ de quo patebit infra. scōm ibi in voce archāgeli. Unde aug. in.3. de trinitate dicit q̃ corpa crassiora & inferiora per subtiliora & potētiora quodā ordine regūtur a deo p̃ spūm rōnalem vite & hoc etiā greg. in.4. dialogor̄ tangit. Unde in oībus que corpaliter a deo sunt vtiē deus ministerio angelor̄. In resurrectiōe est aūt aliqd ad trāsmutationem corpor̄ ꝑtinēs.s. collectio eiusdē & eor̄ ꝑparatio ad reparationē bōani corporis. Unde ꝙtū ad hoc in resurrectiōe vtet de⁹ ministerio angelor̄ sed alia sicut immediate a deo creata est ita immediate a deo corpi iterato vnicē sine aliqua opatiōe silr etiā gliam corpis ipse faciet absq̃ ministerio angelor̄ sicut & alia immediate glorificat. Et illud angelor̄ ministerīū vor dicit scm vnā expositionē quā tangit magister lisay in.4.di.45. Illud aūt ministeriū erit ꝑncipaliter viri⁹ archāgeli.s. michaelis q̃ est ꝑnceps ecclesie sicut fuit synagoge. dicit Dan.5. qui tu agis ex influentia virtutū & alior̄ superior̄ ordinū. Unde q̃ ipse faciet superiores quodāmodo faciūt. Similiter inferiores angeli coopabūtur ei circa resurrectionē singulor̄ quor̄ custodie deputati fuerunt & sic vox illa pōt vni⁹ vel plurū angelor̄ dici Mat.24. dicit. Mittit angelos suos cum tuba & voce magna. glo. tam apta & intensa voce q̃ vbiq̃ a mortuis audiat & congregabit electos a quatuor ventis.i. a ꝙtuor climatib⁹ mūdi.s. oriente occidente aquilone austro vt dicit Remigi⁹. Tertiū

ibi in tuba dei descēdet de celo: vbi notanduꝝ q̃ xp̃s dr̃ descēdere in tuba: tuꝝ ꝑpter sui aduētⁿ⁹ euidentiā: q: manifeste veniet: vt dicit gl. Unde dicit Dre. q̃ tubaꝝ sonare nihil aliud ē q̃ mundo: vt eat Dre. q̃ tubaꝝ sonare nihil aliud ē q̃ mundo: vt eat iudicē filiū demōstrare: tū ꝑpter suę vocis efficaciam. Unde in ps. Dabit voci sue vocē virtutis.i. efficaciā resuscitādi mortuos q̃ ꝑus vt aqa sine voce corā tondēte se obmutuit: vt dicit gl. & sm hoc sonus tube est vox xp̃i impanē: vt quidē exponūt. Et. q̃ tuā ꝑpter quandā ꝓuenientiā ad vsus tube i veteri testō. Tuba.n. ꝑgregabant ad ꝑsiliū ꝑmouebant ad ꝑlium & vocabāt ad festū. Resurgētes ā ꝑgregabunt ad ꝑsiliuꝝ iudicij ad ꝑliuꝝ quo orbis terraꝝ pugnabit ꝑ insensatos & ad festū etne solēnitatis. Cū igit xp̃s sic descēderit in iussu: & voce archāgeli: & in tuba dei tūc mortui resurgēt: qđ ait apl's sbiungit deinde nos q̃ viuim⁹ nō sic intelligēdum ē q̃ viui repti nō morīāt: sz vt gl. ibidē dicit in ipso raptu mors eor̄ erit & resurrectio: vt quasi aia p̃ sopor̄ egressa de corpe eidē in mōmēto reddat: tunc vētilabit̃ area misterio angelor̄ & triticum sepabit a palea: q: boni sm apl'm rapiēt̃ in nubibus obuiā xp̃o in area ipius in terra remanētibus. Notandū vo q̃ ꝑs determinata hora tp̃is future resurrectōis ꝑ certo sciri nō pōt: tū satis ꝓbabil'r a q̃busdā dr̃ q̃ resurrectio erit q̃n in diluculo sole crastēte in oriēte luna in occidēte: q: tali dispositione erunt sol & luna creata: vt sic eor̄um circulatio ꝑpleat̃ penit⁹ ad reditū ad idē punctuꝝ Unde dr̃ q̃ tali hora resurrexerit: sm qđ comitat̃ iudicis aduentū ē meritor̄ retributio: vñ in ps. Tu reddes vnicuiq̃ iuxta opa sua.i.eccl.5. Dñs nos manifestari oz añ tribunal xp̃i: vt referat vnusq̃sq̃. gl. a filitudine messor̄ ꝑtia cor̄pis pat gessit sine bonū siue malū. gl. h.n. eē meritū ꝑantur quo post hāc vitā possit q̃spiā reuelari: vl grauari: q: vo meritorū retributio p iudiciū fiet: ō de ipo iudicio videam⁹. Unde sciēdū q̃ post iudiciū singlare qđ erit in obitu cuiuslibet restat aliud iudiciuꝝ vlc qđ erit in nouissimo die: q: ls per mortē vita hoīs q̃lr terminet sm se remanet: tū er futuris ꝙd dependēs. Unde sm q̃ adhuc viuit in memoriis hoīum in q̃bus q̃dꝝ ꝑ vitatē bone fame remanet vl male. Alio⁹ in filijs q̃ sūt quasi aliq ꝑtis sm illud. ecc.30. Mortuus ē ꝑ illius: & q̃si nō est mortu⁹ filem. n. reliqt sibi posterū & tū multor̄ bonoꝝ sunt mali filij & econuerso. tertiū ꝙtum ad effectū opeꝝ suoꝝ: sicut ex deceptōe Arrij & alior̄ seductor̄ pullulat error̄ infidelitatꝝ vsq̃ ad finē mūdi: & vsq̃ tunc ꝑficit fides ex ꝑdicatione ap̃lor̄. quarto mō ꝙtuꝝ ad corpus q̃ q̃ ꝙtradit honorifice sepulture. q̃q̃ vo remanet i sepulcrō & randē in tumulatōe resoluit̃ oīno. quinto mō ꝙtū ad ea in q̃bus hō finuꝝ affectū deseruit: puta in q̃busdā ꝛpalibus rebus quor̄ quedā citius finiunt̃ quedam diucius durāt. Ostia aūt hec subdunt existimationi diuini iudicij: & nō de hijs ob⁹ ꝑfectuꝝ & manifestū iudiciū bti nō pōt ꝙdiu huius ꝛpis cursus durat: & ꝑpter hoc ē finale iudiciū in nouissimo die in quo ꝑfecte id qđ ad vnū quāq̃ hoīem ꝑtinet quocūq̃ mō ꝑfecte & manifeste diudicet: ꝛ circa hoc iudiciū tria possum⁹ ꝑsiderare. s. iudicis equitatē iudicandor̄ vitatem. de ꝑmo dr̃ in ps. Judicabit ꝓplos in equitate. gl. In futuro iudicio: & Mat.25. Cū venerit filius hōis in ma. ꝛc. ibi iudicis eqtas ostēdit. Primo quo ad bonos & malos sepationē ibi: & sepabit eos quasi pastor: segregat oues ab edis.i. bonos a mālis: vt dicit glo. Secundo quo ad meritorū discussionē cuꝝ dicet bonis esurui & dedistis mihi mādūcare ꝛc. Tertio quo ad sniē illationē cū dicet bonis venite benedicti. mali vo ite maledicti. Sciendū vo q̃ totū iudiciū & quo ad discussionē & quo ad accusationē malor̄ & cōm endationē bonor̄: & quo ad sniam de vtrisq̃ mentalr ꝑficiet. Si.n. vocalr singlorum facta narrarēt̃ in estimabilis lōgitudo tp̃is: ad q̃ exigeret: sicut etiā dicit Aug. 20. de ciuitate dei q̃ si liber et cuius scriptura eis iudicabūt: vt dr̃ apoc.20. Carnalr cogitet qs eius magnitudinem & lōgitudinē valeat estimare: at ꝙto ꝛpe legi poterit in quo scripte sunt vie vniuersor̄ si tū minus tp̃s requirit̃ ad narrādū oseten⁹ singulor̄ facta q̃s ad legēdū si eēnt in lib. mālī scripta vñ ꝓbabile ē q̃ illa que dicunt̃ mat.25. Non vocalr ꝛs mentalr intelligēda sunt & ꝑficiēda: fiet ꝙ virtute diuina: vt istarum vnicuiq̃ occurrāt bona vl mala ꝓ q̃bus ē ꝑmiādus: vl puniēdus: & nō solus vnicuiq̃ de seipo: ꝛs etiā de alio. Unde dr̃.1. Cor.1. Illuminet dñs & illuminabit abscōdita tenebrar̄. gl.1. petōr & manifestabit ꝑsilia cordiū. gl. que gesta & cogitata bona vl mala: tūc erūt apta & nota oīnia oībus. apoc.20. Vidi mortuos magnos & pusillos stāres in ꝑspectu throni & libri sunt aperti. gl.1. ꝑscie singulor̄ que apte erūt oībus. De scdo. s. indicantiuꝝ cū xp̃o dignitate dr̃. Mat.19. Sedebit sup sedes.12. iudi.12. trib⁹ isr̄l: vbi dicit gl. q̃ p.12. sedet vniuersitas mādator̄ intelligit. Notādū vo q̃ dauꝝ iudicabūt tota ꝓpatione. s. boni minus boni mali magis malos: sm illud Mat.12. Viri ninuite surgēt in iudicio & ꝛdēnabūt generationē illā nō ꝑtē: sed ꝓpationis exēplo. Quidā vo iudicabunt ꝑsolam approbationē: & sic eos iusti iudicabunt sm illud iap.3. Judicabūt sancti nationes. Quidā vo iudicabunt quasi iudiciarū prārem accipientes a xp̃o sm illud. Mat.19. Sedebit sup sedes ꝛc. Ad cuius euidentiā sciendū q̃ iudicare oporteat actionē in aliū ꝑcedentē: nō ꝑtic loqđ do iudicare dr̃ qui sniam loquēdo in aliū ꝑfert: hoc duplr ꝓtingit. Uno⁰ er ꝑpria auctē & hoc est

illius ꝓprie qui habet in alios diuinum ⁊ potestatē eiusq regimini subiunt oēs qui iudicant: ⁊ sic iudicare est solius dei. Filio mō est sui am alteri⁹ auctoritate sua in alioꝝ noticiā ducere qō est sniam bñā pnunciare: ⁊ hoc mō pfecti viri iudicabunt: qz ducūt in cognitionē diuine iustitie aut qō iuste eis p merita debeat: vt ipa reuelatio iustitie iudiciū dicat. Unī Richardus de sancto vic. Judices coꝝ iudiciis decretoꝝ suoꝝ libros aperiē ad eoꝝ eorum inspectionē inferioꝝ quoslibet visus admittere sentiūtq sui in hijs q ad iudiciū pertinent reuelare. Deiendū vo qz hec dignitas ad illos pinet q relictis oibus xpm sunt secuti. Unde Mat. 19. Petro querēti ecce nos re.om.⁊ se.fu. te. quid er. e. nobis dixit ibs: amē dico vobis ꝛc. Unī Greg. Quisq stimulo diuini amoris excitatus hec possessa reliquerit illuc pculdubio culmē iudiciarie pātis obtinebit vt simul: tūc iudex cū iudice veniat q nunc ꝓsideratōe iudicij spōtanea se paupertate castigat: qz. n. pauper voluntarij soli deo adherētes nō impediunt rex solicitudinib⁹ a preceptōe sapie: nec retrahūt rex cupiditatib⁹ a zelo iustitie: ⁊ qz etiā depōne paupt⁹ merēt culmē honoris ⁊ excellētie: nō ydonei ⁊ digni iudicāt pātem iudicarū possidere. De tertio. s. iudicādoꝝ varietate dicit Greg. qz in iudicio erūt quattuoꝝ ordines, alij. n. iudicāt ⁊ pereūt: alij nō iudicant ⁊ pereūt: alij iudicant ⁊ regnant: alij nō iudicant ⁊ regnāt. Ad cuius euidētiā sciēdū q ad iudiciū tria vident ꝛurrere. ꝓmo quidem q iudici pitet iudicādus: secūdo q eius merita discutiāt: tertio q sniam accipiat. Quantū igit ad primū oēs bōi ⁊ mali a ꝓmo hoie vsq ad vltimū xpi iudicio ꝛsident: vt dī. 2. Corin. 5. Oportet oēs nos astare ante tribunal xpi. A quoꝝ generalitate nō excludūtur: ēt pueri q vl sine baptismo: vl cuꝝ baptismo discesserūt vt dicit gl. ibidē. Qtuz vo ad scōm. s. ad meritoꝝ discussionē nō oēs iudicabūt: nec boni: nec mali. Ibi. n. necessaria est discussio iudicij vbi bona malis pmiscent vbi vo ē bonū absq; pmixtione mali vl malū absq; pmixtione boni ibi discussio locū nō hz. Bonoꝝ igit quidā sunt q totaliter bona tpalia tenent soli deo vacātes: ⁊ his que dei sunt: qz ꝑ pena cōmittit p hoc q spōte nō cōmutabit bono bonis cōmutabilibus adherēt nulla videt in his notabilis ꝓmixtio boni ⁊ mali nō q absq; peto vnāt cū ex eoꝝ psona dicat Jo. 1. Si dixerimus qz peccā nō habemus ipi nos seducimus: ⁊ qz in eis leuia quedā imeniunt que feruore charitatis quodāmodo ꝓsumūt: vt nihil ē videant. Unde hij in iudicio nō iudicabunt p meritoꝝ discussionē. Qui vo terrenā vitā agētes rebus secularibus intēdētes vtiq quidē nō ꝑ deū sed eis plus ⁊ cupito liberētes hēt aliquid mali bono fidei ⁊ caritatis admixtuz ſm aliquā notabilem quātitatem: vt nō de facili apparere possit: quid in eis ꝓualeat. Unde tales iudicabunt etiaz ignem ad discussionē meritoꝝ. Silr etiā est et de malis. ℭ Notandū q ꝓcipuū accedendi ad deum est fides ſm illud ad Hebreos. Accedentem ad deū opz credere: qui ergo fidē nō habent nihil boni in eis inuenit cuius aliqua mala pmixtio faciat eorum dubiā dānationē: ⁊ ideo dānabunt absq; meritoꝝ discussione. Qui vero fidez hz: charitatē aūt nō: nō habet opa bona: nec aliqd vnde deo ꝓiungat: huius necessaria est meritoꝝ discussio: vt euidenter appareat quid in eo ꝓponderet bonū vl malus. Unde talis cū discussione meritoꝝ dānabit sicut rex terrenus q peccantes cum audiētia dānat. Hostē vero sine ordine audiēdo. Etum vo ad tertiū. s. ſnie plationē oēs iudicabunt: qz oēs erūpa sentēria: vl gloriā: vl penaz reportabunt. Unde dicit. 2. Corin. 5. Ut referat vnusquisq; ꝓpria corpis put gessit sive bonuz: sive malū. Tertiū vo qō cōmitat aduentū iudicis est mūdi innouatio de qua dicit ysa. 65. Ego creabo celos nouos ⁊ terraz nouam: ⁊ nō erūt ꝓna i memoria. Apoc. 21. Vidi celū nouū ⁊ terrā nouā Ad cui⁹ euidentiā sciendū q ois corpa eē facta pp hoiem creduntur vū ⁊ ois dicūt ei subiecta. Serui unt aūt ei dupliciter: uno mō ad suā sustentationē corporalis vite: alio modo ad pfectū cognitionis diuine in ſctum hō p ea que facta sunt inuisibilia dei ꝓspicit: vt dicit ad Ro. 1. Primo ergo ministerio creaturaz homo glorificatus nullo modo indigebit cū eius corpus olim incorruptibile sit futurum virtute diuina id faciēte pātam quā immediate glorificat. Secūdo etiā ministerio nō indigebit homo ſctum ad cognitionē intellectiuā: qz tali cognitione deū sancti videbūt imediate p ēntiam: sed ad hanc visionez ēntie diuine oculus carnis attingere nō pōt: ⁊ ideo vt eius solatiū eriam sibi ꝓgruēs de visione deitatis pbeatur inspiciet deitatē in suis effectibus corpalibus in quibus manifesta indicia diuine maiestatis apparebūt: ⁊ ꝑcipue in carne xpi ⁊ post hec in corporibus beatorum: ⁊ deinceps in oībus alijs corporibus: et ideo oportebit: vt etiā alia corpora maiorē influentiā a diuina bonitate suscipiāt: nō tñ spem variantē: ſz addentē cuiusdā glorie pfectiones: ⁊ hec erit mundi innouatio: vū sil mūdus inouabit: et homo glorificabit.

ℭ Explicit opusculū. 60. beati Tho. de aquino ō human tate xpi.

ℭ Incipit opusculuz. 61. de dilectiōe dei ⁊ primi eiusdem sancti Tho. de aquino.

m **Magister quod est** mandatū maximū in lege. ait ibs Diliges dñm deum tuuz ex toto

corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota mentis tua: Ibi est magnū ⁊ primū mandatū: hoc inquā est maximum. Magnū: qz mandat hoc ler nālis in mentis ofitis creature rōnalis diuinitus indeleibiliter impssa. Maius qz rem andat: ⁊ repetens ut ex re mandat lex mosayca a deo data: ⁊ p angelos ordinata. Deutro. 6. Audi tūrl. Domin⁹ deus tuus vnus est. Diliges dominū deū tuuz ꝛc. vsq ad ostijs domus tue. Maximū qz illud ꝓfirmat ler euangelica p ipm deī filiū tradita. Mathei. 22. Diliges dñm deum tuū. Marci. 12. ⁊ Luce. 10. et Diliges dñm deum tuū. Marci. 12. ⁊ Luce. 10. et hoc primū mandatū. Primū tripliciter. primuz in intōne inhētis. finis. n. in quolibet ea q ad finē sunt in intōne ꝓcedit. 1. Thy. 1. Finis precepti est charitas. Finis nō terminās vl cōsumens sed cōsummans: ad quē oīne preceptū ordinat. ro. 13. Plenitudo legis est dilectio. ps. Omnis ꝓsummationis vidi finē. Item primū in necessitate obseruationis. Sunt. n. vt volūt magistri ꝓcepta q dam ꝓme quedā scōe: quedā tertie: quedā quarte necessitatis. Prime necessitatis sunt sine quibus dei filiandō non saluat⁹ que a principio nāliter obligāt: ⁊ in generali ⁊ in spāli: tale ē diligere deum. Secūde necessitatis sunt que a principio ⁊ nāliter obligāt in generali: ⁊ nō in spāli: vt est satisfacere p peccatis. Tertie necessitatis sunt q ex actu humano obligāt: sicut votū: vl que obligāt quosdam: sed nō oēs: aut etiā oēs in casu: sicut cōsilia. Quarte necessitatis sunt que plati eccl̄az instituunt. s. que instituit papa: aut archiepūs in puincia sua: aut epūs in dyocesi sua: aut abbas in abbatia sua. Prime necessitat⁹ est ꝺ quod olim dispensari nō pōt: nec ab hoie: nec a deo. Item primū est in ordine dignitatis. Dic. n. actus dignissimus est cuius dignitas cognoscit ex tribus: ex subiectio vl potentia a qua egredit actus hec est voluntas sua ⁊ dignissima potētia aie. Item ex habitu vel dono potentiā informāte: ⁊ sup se eleuante hoc ē charitas que ē summū donuz quod pz: qz ab ipso summ⁹ ordo denoīat. s. seraphin. 1. ardens. Tres ex obiecto: qz ipm unum bonū dirigit. s. in deū. Diliges dñm deū tuum ꝛc. Dupler est dilectio: una ꝓpiscentie qua diligim⁹ illud quod nobis volumus ⁊ desera⁹: vt diuitias vl honores: alia amicitie: qua diligim⁹ illud cui bonū volumus: vt amicos: utraq; dilectione diliges dñm deū tuū. Nota aūt tria circa actū dilectionis. s. antecedentia: ꝓcomitentia: ꝓsequentia. Antecedētia ꝓsiderari opz: vt ea que ad hunc finē sunt. Hā vt aut Aristo. ponēte⁹ finē aliquez qđo ⁊ p que intēdunt: ⁊ si plura vident fieri: p quid facilius ⁊ melī intēdunt. Si aūt p vnū ꝓficitur: qđo p hoc erit ⁊ illud p qđ vsquequo proficiatur ad primā cām q vltimū erit de intōne. Antecedit igit nāliter cognitio ⁊ necessario dilectionem ꝓcupiscentiā apprehensio. Ratio est q: vires ordinate sunt cognitiua ante affectiua: ⁊ in moribus ⁊ motoribus ordinat⁹ destructo pōt destrui qđ posterius est. Agn. inuisa possumus diligere cognita nequaquā. Uis ergo deū amare ⁊ ꝓcupiscere ꝑfus opz cognoscere. Igit ſm pbm de delectabile apprehēsum monet apprehēdi: vt delectabile. Summū igit delectabile opz ꝓapprehendere cogitādo vt possim⁹ diligere appetēdo. Apprehēdim⁹ aūt sensibile audiru visu: ⁊ nōnum ꝙ gustu. vbi gra. Unū qđ ē sensibile exteri⁹ alio⁹ apprehēdo audiēs narrari de ipo vnū illud ē bonum magis aūt cū video: qz visus ſm Aris. plurres rei dilas apprehēdit: ⁊ iō tertius iudicat ō re magis aūt cū ꝓgusto. tūc. n. est maxima ꝓiunctio sensibilis ad sensuz. Silr intellect⁹ de ſmo bono intelligit aliqd: aut p aliū: ⁊ sic ēsi p auditu: aut p se: ⁊ sic quasi p visus: ſz plen⁹ apprehēdit cū affectus aliqualr ꝓtingens: vl modice erpit. Audire aūt ē incipiētiū: videre pficiētiū: gustare pfectoꝝ. Incipiēs vis audire: vt ꝓcupiscas videre vt moueris: ēre vt audias: ērit. n. famulus p potu frigido: ēre igit ⁊ tu interroga a deo ⁊ dei hoibus a ꝺo in oīone. Boe. Quid nā agendū censes: vt illius boni ſmi sedē inuenire mereamur. Invocādū liquit oīm rex piem: sine q⁹ nullū rite sundat̄ ꝓncipiuz ab hoib⁹ in sermone: hinc segf mot⁹. ysa. 55. Audite audiētes me ⁊ comedite bonū: pficiens vis audire vt possis appetē: vaca vt videas ꝑs. Uacate ⁊ videte: vt vaces negocia p⁹pone. Unde igit ſm Aris. vltimū de intōne: primū ē in executione: primū p loco ⁊ tpe negocia itermitte: vt vaces. anselm⁹. E ya nūc homūcio: fuge paululū occupatōes tuas: ⁊ absconde te modicū a tumultuosis cogitationibus tuis: abice nunc onerosas curas postpone laboriosas distentiones tuas vaca aliquātulū mēte deo ⁊ requiesce aliquātulū in eo: fuge occupatōes operationū in hoīe exteriori: absconde te a tumultu fantasie abice curas rōnis: postpone distentiones voluntat⁹ ⁊ vaca aliquātulū mēte: ſz vtiq quo vacez: ne deridēt hostes sabbata tua. Magna ēt vt videas vide intellecti vt ꝓcupiscas affectu cetez vos pfecti. Gustate ⁊ videte qm suauis est dñs: gustate vl modice ad pbandū: ⁊ videbit⁹ qz bona ē negociatio ei⁹ ⁊ fastidiet⁹ alia bona ꝓapperitu ista⁹ Ricar. Hō pōt vt arbitror ad pfectū ascriptuz bonoz fastigiū peruenire q intimoz dulcedinē bonoz nōdū meruit gustādo sentire. Est igit ordo interhos apprehensibilis mōs. Hā audit⁹ ordinat ad visū: vt ps in regina sab. q audiuta fama salomōis appetebat videre qđ audierat. Hō igit p⁹ceptoꝝ ꝓficiēs ab auditu ad visum trāsire: dicit cum pphēta. Sicut audiuimus sic vidimus. Visus autem ordinatur ad gustum. Quo contra quidam dicitur in libro Regum. Uidebis me: ⁊ inde

nō comedeo. fac ti interim qđ licet tene medū ⁊ expecta pfectū: vide ⁊ cogita deū: nō vt dñm: vl vt iudicē: ꝫ vt quādam rē ſūme bonā ⁊ delectabilē. Anſelmus. Ē recta mē alia mea totū intellectum tuū ⁊ cogita ſūmum potes quale ⁊ q̄tum ſit illud bonū. Cognoſce ⁊ cogita q̄ ipe pcellit oē cō cupiſcibile: delectat p omni delectabili: qđ ps in diſcendo. Concupiſcit ſtudia honoꝝ. anarita diuitias ⁊ res: accidia ꝓmodū ⁊ quietē gula: ⁊ luxuria voluptatē: et hinc ſequit ira ꝫ ledentē nos i hijs q̄: ira eſt vindicte eſſe ꝓcupiſcentia: vt diffinit ps: ⁊ ſequit inuidia ꝫ habentē hec. Greg. Di ū deſideramus illi inuidem⁹ q̄ accipit ea pēnit⁹ vl parte accipiēdo quātitatē nōn reſtringit. In ꝓcupiſcentia igit hoc eſt pctm: nō q: ipa ſint mala: ꝫ q: p hijs deſerunt meliora. Aug. Peccatū nō eſt appetitus rei malę: ꝫ deſertio melioꝝ: deus ē igit affectus bonoꝝ: incōmutabilis p oīe honorante excellēter honoꝝ: ꝫ. i. regā. 2. Qui me honorificauerit honorificabo eū: me honorificat q me bonoꝝ rpali eligendi ꝓpouit: ſed ſm Aril. ſi ſimpler ad ſimpler ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxīmū: vt ſi voluptas bonuꝫ voluptas magis bonū: ⁊ ſic maxime voluptas maximū bonū. Igit tur ſi bonoꝝ bon⁹ ſicut vnuꝫ bonus ē: ⁊ iō appetibilis ē ſum⁹ bonoꝝ ē ſūme bonus: ⁊ iō ſūme appetēdus. Item deus eſt res incōmutabilis ⁊ ſba ōcm hītēs ſe excellēter ditās. Aug. Res qđ⁹ fruēdum ē pī ⁊ filius ⁊ ſpūſanct⁹ eadē trinitas: q̄dam ſumma res ē cōis oībus fruēdus eadē ē ſi ꝓfidera: hāc ſbam boni incōmutabilis ꝓ oī ſba boni ꝓmutabilis ꝓcupiſces. Item ſi rex ſba bona: ⁊ iō appetēda ⁊ ſuma ſba eſt ſūme bona: ⁊ iō ſūme appetenda. Itē deus ges incōmutabilis ⁊ cōmodū excellēter quietās. Aug. feciſti nos dñe ad te ⁊ inquietum ē cor nostrū donec requieſcat in te: nō ratio ges accidie de qua etiā in quietudo ortū h̄z. Aug. Strando laſſatus eras ſedēdo reficieris ⁊ rurſus ſedēdo laſſaris: ⁊ qđ quid ē vbi fatigato ſuccurrit alia fatigatio eſt. Item ſi ꝓmodū bonū ⁊ geo ⁊ ſūma quies ē ſūme bona: ꝫ ſumme appetēda. Itē deus ē voluptas incōmutabilis excellenter delectans. ꝓo. Torrentē voluptatis tue potabis eos. Igit ſi voluptas ē bonū ⁊ appetibile ⁊ ſūma: voluptas ē ſumme bona: ꝫ ē ſūme appetibilis: hanc inductione inſtantiaꝫ nō būte infert illud vle. ꝓuer. 3. Diſſita que deſiderant huic nō valēt ꝓpari Contingit aūt ꝓpari triplr: ſm mains ⁊ minus ⁊ eſſle. Compat mains ad minus ⁊ excedit vt tricubū ad bicubū: talis ē illa ꝓpatio. ſap. 7. Luci ꝓpatā inuenit ꝓor. Itē minus ad manus ⁊ excedit vt monocubū ad bicubū: talis illa. Deu. 1. filios enachim vidimus ibi q̄bus ꝓpati quaſi locuſte videbamur. Ioēs eſſle equali vl ſile ſili qđ ne q̄ excedit: neq; excedit: talis illa: cōpatus eſt inmentis inſpiciētibus. Dia ḡ que deſiderant huic ſumme deſiderabili ꝓparari nō pōt: q: nec minora: nec maiora: nec equalia ſunt: q: reſpectu eius oīno nichil ſunt. Ytero. Deus ſolus vere ē cuius ēntie ꝓpatum noſtrū ēē nō eſt. Compat igit vnitas millenario: ſicut ps toti nō in infinituꝫ munoꝝ ſ̄ nec punctū linee: nec centruꝫ pūctale toti ſpere circūferentie: quoꝝ vtrūq; finitū in ſe: ſ̄ reſpectu puncti infinitū: ⁊ iō incōpabile. Minus aūt ꝓpabilis ē creatori creatura: vtpote bono ſimplr infinito que ē bonū ſimpler ⁊ finitū. Confer ḡ hūe hō ⁊ vide qđ ꝓcupiſcas. Concupiſcis. n. bonū. Haz vt ait Augu. Bonū eſt anz bone diuitie. Si igit vnā marcā argēti ꝓcupiſcis: q: bonū marcā auri tantomagis ꝓcupiſcet ſ̄ tomagis bonū. Quicqđ igit milies melius eēt milies plus ꝓcupiſci rō p̄ſuaderet: ⁊ tñ vnitas ps eſt aliquota millenarij ⁊ iō cōparabilis ipſi: ꝫ deus cui oīa que deſiderāt cōparari nō pōſt illa marca infinities melioꝝ: ⁊ iō infinities ꝓcupiſcibilioꝝ. Silr de quolibet ꝓcupiſcibili ſiue ſit indicīū. Diſſita ḡ huic nō valēt ꝓpari qđo igit ſingula valēt. Cuncta igit bōa ſil appellant valde bōa: vt dē in gen. Singla nō valde: ꝫ nſi ſimplr bōa: min⁹. n. ſingla bona ſe ꝫ oīa collecta: ꝫ vt dicē pbs: oīa p̄minēcia vna duoꝝ vl pluꝝ ſ̄ duoꝝ ē peligē ⁊ uz vl ꝓptādū qđ ē p̄minēs. qđo ḡ ꝓptādū aliqđ nichilo ens ñ enti ifinitū bonū ſimto. Anſelm⁹. Cur ḡ p multa vagaris homūcio q̄rendo bona ale tue ⁊ cōpis. Anima vnū bonū: qđ oē eſt bonū ⁊ ſatis ē: deſidera ſimpler bonū qđ eſt ſummū bonū: ⁊ ſufficit. Itē rivuli bonoꝝ ꝓcupiſcibilū diuerſi: fons vn⁹ oīum deus. Melior ḡ ⁊ cō cupiſcibilior: fons ḡ rivulus cā ḡ effectus: imoꝝ cōpabilr melior: cuius bonitate ſm Boetiū, panlſper diſputatōis gr̄a intellecta dicim⁹ iam nichl erit bonū: ⁊ iō nichil ꝓcupiſcibile. Igit qđ p ſe tale magis tale q̄ qđ p accidēs: ⁊ iō magis ꝓcupiſcibile qua ꝓpe ꝓcupiſcit ⁊ deficit ab ea mea ut atria dñi ſ̄ nota q: duplex ē ꝓcupiſcētia vna rei abſit. h mouet ad hīdū: alia rei pūtis cāns fruitōem p̄riā ꝓcupiſcibilis: ⁊ iō delectat ⁊ fruit cōcupito. Hec igit mouet ad delectandū: vt ps in vino: qđ cōcupiſcens diligo eū ab eſt: ⁊ iō moueo: ad opanduꝫ p̄cio quo emā ad ꝓpandum vas quo recipiā: et eū abeſt nō ceſſo ꝓcupiſcere: ſcōz hoc eſt charitas vie: diligens ⁊ ꝓcupiſcens deū: vt abſentē: ⁊ iō eliciens metus ⁊ mouens ad opera meritoria: ꝫ charitas patrie diligens ⁊ cōcupiſcens: vt p̄ſēz ⁊ ideo delectās: ⁊ fruitionē cauſans. ecē. qui edūt me adhuc eſuriēt: ⁊ qui bibunt me adhuc ſitient. ſed deſideriū perit cum alia ſitim ſuā qua bonum nāliter appetit p aquā p̄tis inſipide delectatōis boni cōmutabilis extinguit. Bene aūt finis accēditur cū dulcedo ſummi boni vl modice ꝓgustat que tñ ꝓgustatō mirabiliter ⁊ ſitim crescere facit

et tamē ipſi aliqualiter ſatisfacit. Aug. Angeli ſi lo fruentes iam beati ſunt quo ⁊ nos frui deſideramus: ⁊ q̄tum in hac vita fruimur: tanto pegrinationem noſtrā ⁊ tollerabilius ſuſtinemus: ⁊ ardentius finire cupimus.

b Ijs in apprehenſione antecedētibus irriſtatur affectus: ⁊ ſi potētia volūtatis p habitum amoris diſpoſita ſit: in actū exit: et

* motūs delectabile apprehēſuꝫ diligēs ꝓcupiſcit Que dilectōis motū tria ꝓcomitāt. ſ. qualitas q̄ titas: ⁊ relatio. qualitas .ſ. nobilitas ⁊ excellens bonitas qua diſſilis eſt oībus motibus alijs ⁊ nobilioꝝ genere: vtpote ꝓdiens nobiliſſima potentia. ſ. volūtate: que deo nāli oꝝdine prima: ⁊ iō li berrima: ab oīni coactōe create iurisdictōis exēpta. Item a nobiliſſimo habitu .ſ. amoꝝ: q ſummū dei donū: etiā pſone diuine meruit equinoctiū eſſe. Duplex ē aūt habitus amoris vnus nālis q̄ vnus ⁊ ſumm⁹: ē tñ trinitatē in alia pficiēs: vt dicit Aug, Que ſunt mēs noticia ⁊ amoꝝ. Boe. Inſerta eſt nobis nāliter ſummi boni cupiditas ⁊ dilectio, alius gratuit⁹ ⁊ infuſus: q oīum gratuitorū ſumm⁹ dignitate ꝓpie dicit charitas. Ro. Charitas dei diffuſa ē in cordib⁹ noſtris ꝓ ſpūſanctū qui datus ē nobis. ſcōz aūt Dyo. optimi optima eſt adducere a obiecto: igit calificet ⁊ denoiet actio. Ariſt. Bon. n. q: bonū facimus boni ſum⁹: ꝫ q: bonī ſumus bonū facimus. Optima igit ⁊ nobiliſſima actio dilectio ꝫ q: mot⁹ denoiatur a termino in genere ſuo: ſummē bon⁹ eſt mot⁹: cui ſūmuꝫ bonū inēſſum tale ē obiectū ⁊ termin⁹. In ꝓductione igit actus iſtius aīa nobiliſſima ē: q: cognoſcēdo ꝓungit: amādo vnit illi bono quod in finino nobilitatis ⁊ bonitatis nobile ē. Cognſcibile eſt cuz ſit pfectio cognoſcētis in eē ſuo: quo nobilius cognoſcibile ē eo nobilioꝝ pfectio: ⁊ cuz dilectio ⁊ amoꝝ tranſlo: mēt amantē in amatū cum ſorma dei ſit nobiliſſima: aīa amans deū ſit nobiliſſima. Item cōcomitat ⁊ q̄titas mēſurans motū dilectōis qui tripliciter mēſuraf. ſ. ſm intētionē: durationē: ⁊ numeꝝ: vl multitudinē. Contingit. n. ꝓcupiſcere ſummū bonū intētione vehementer vehemētius vehemētiſſime: duratiōe diu diutius diutiſſime: multitudine: ſepe vl frequenter ſepi⁹ ſepiſſime: ⁊ ſm h dilectio actu mao: eſt vl mino: dilectōe. Igit ſi nō potes ꝓcupiſcere vehemēter ſaltem dura parūp: qđ ſi nō diu ptinuare potes: qm ſm Aug. in viatore ſunt cogitationes volubiles ⁊ ꝓſequēter neceſſarie affectiō nes: ſaltē ſicut repetēdo frequētes. Haz quo frevehemētius eo diutius: ⁊ vide qđ impedit: ſicut eſt in patria: ad cognoſcere pfecte: ſic diligere pfecte qđ tu ad cognoſcere actu. Scimus aūt plura ꝫ intelligimus vnū ſolū: vt dicit Ariſt. Verum⁹ eſt actu ⁊ iō diligere poſſumus actu vnū ſoluz. Termini aūt oppoſiti diſpare ſunt creator ⁊ creatura inter quos ſita eſt aīa. Aug. Anima media inter deū ⁊ creaturas poſita puerſione ad deū illuminat⁹ melioꝝatur ⁊ pficit. Converſione ad creaturas obtenebrat: deterioꝝatur corrumpit: ⁊ pbi poſſerunt aīam creari in oꝝizonte eternitatis ⁊ tpis que cū creatura actu cognoſcit: ⁊ p ꝑſe actu diligit: creatoꝝ em: tūc actu cognoſcere: ⁊ p ꝑſe actu diligere nō pōt. Item vnitas mot⁹ cauſat ab vnitate mobilis tpis ⁊ termini. Cuz igit aīa mobilis ſit ſimpler inē terminos oppoſitos ſimul ⁊ ſemel motibus diuerſis ciuſdē generis moueri nō pōt: vnō motu affectiōis mouet ad creaturā: tūc motu affectionis moueri nō pōt ad creatorē. Diliges aūt dñm deū tuū vnā. ſ. p̄ce multē. Aug. Unū ē necefariū ꝓponit. n. vnuz multis ⁊ c. anſelm⁹. Cur ḡ p multa vagaris homūcio. Hugo. Cor hois qđ p̄ius amoꝝ diuino firū ſtabile pſtitit: ⁊ vnū amādo vnū pmanſit poſtḡ p deſideria terrena deſſuere cepit quaſi in tot dauſuz ē quot ea ſunt que ꝓcupiſcit. Cōcomitat ⁊ relatio motū cōcupiſcentie ſm quā refert in finē ſcis quid deſiderā reſtar pp qđ Deus ſummū bonū eſt obiectuz in qđ delectādo moueris: ꝫ qs finis: vl ꝓpter qđ ipm appetis. Utiqꝫ ꝓpter ſeipm: nā hoc eſt ꝓpꝫ amoris dei q: idem ē ei obiectū ⁊ finis nō ſic in virtutib⁹ aliis Nam fides q̄ etiā theologica eſt ipm primū verū ꝫ obiecto bonū ſummū p̄ fine. Uli credit p̄ce veritari: vt credendo mereāt accipe ⁊ p̄ticipare beatitatē: ꝫ amoꝝ amat bonū ꝓpter bonū. Oꝝ reſtat ſcire q̄ bonū ꝓpter bonū appetit: aut ꝓpter ſe: aut ꝓpter aliud mai⁹. Mon. n. minus ꝓpter minus: ꝫ potius ecōuerſo appetit. Nota igit triplicē relationē: eſt. n. ſm Aril. deſiderū deſiderari ſimpler. Nam bonus vt finis boni⁹ vt ad finē, vbi ḡ a Deſidero vnū deſideꝛo ꝓcuz quo emā vnū: ꝫ aliter vnū aliter ꝓcū ⁊ magis vnū q̄ ꝓcuz: qa ⁊ ꝓcuni ꝓpter vnū. Aril. Propter qđ vnūquod qđ ⁊ ipm magis. Itē finis melioꝝ ē hijs q̄ ſunt ad finē. Silr amans appeto deū: appeto virtutem: ꝫ deū vt finē: virtutē vt ad finē. Aug. Virtutes ſi ꝓpter ſe apperant: nec ad aliū referant inſtare ſunt: ⁊ iō nō tam virtutes: ꝫ vicia appellāde ſunt. Dic ⁊ a ḡbuſdā ꝓpter deū aliqua rpalia appetūt ꝫ q: facile ibi incurrat oꝝdinis rectitudo quā deflectit ꝓcupīā coꝝrigit: ⁊ ad finē dirigat caſtigāndo diſciplinas. ꝓo. Diſciplina tua coꝝrexit me in finez ſic ⁊ aplo deſiderū h̄z diſſolui: ⁊ ēē cū xpo. primū deſiderans ꝓpter ſeōm. Itē alia relatio deſiderij ad deſideratū. Eſt. n. deſiderū bonus p ſe boni ꝓ acidens ſm Aril. vt in vino appetimus dulcia. Hā in vino dulce p ſe appetit: vt non deſiderabil ſi acreſit. Tertia relatio ē qua dulce appetito vt de

nō comedero. facti materim qđ licet tene medū ⁊ expecta plicatis. vide ⁊ cogita dnm: nō vt dñm: vl vt iudicē sī. vt quēdam rē sūme bonū ⁊ delectabile. Anselmus. Tecta mee alia mea totū intellectum tuū ⁊ cogita ḡtum potes quale ⁊ qntus sit vltra dnā. Cognosce ⁊ cogita qđ ipe pcellit oē cognoscibile: delectat ꝑ omni delectabilitatē ꝑs in diuersis. Concupiscit lingua bonoꝝ. amaritus diuitias ⁊ recessedia ꝓmodū ⁊ quietē gustare ingenua voluptatis. ea bona sequit ira ꝓhibentē nos ī bonis: ira est vindicte desiderium: vt dñmt pōs: ⁊ sequit inuidia ꝓhibentē hec. Greg. Dū q̄ desideramus illi inuidem⁹ q̄ accipit ea pēnit⁹ vl parte accipiēdo quātitatē nōn restringit. In ꝓscientia igit hoc est petitū nō q: ipa sint mala: sz q: ꝑ hec deserunt meliora. Aug. Peccatū nō est appetitus rei malae: sz desertio melioꝝ: deus ē igit affectus bonoꝝ: incōmutabilis ꝑ oīa re bonorāte excellēter bonoās. i. regā. ⁊. Qui me honorificauerit honorificabo eū: me honorificat q̄ me bonoꝝ ꝑpalī eligendi ꝓpōnit: sed fm Arist. si simpliciter ad simpliciter ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maximū: vt ī voluptas bonoꝝ voluptas magis bonū: ⁊ sic maxime voluptas maximū bonū. Igit tu ī bonis bon⁹ sicut vnus bonus ē: ⁊ iō appetibilis ē summ⁹ bonoꝝ ē sūme bonus: ⁊ iō sūme appetēdus. Item deus est res incōmutabilis ⁊ sba cēm habes te excellēter dūas. Aug. Reos qb⁹ frūdum ẽ ꝑ ⁊ filius ⁊ ꝓsūlanct⁹ cadē trinitas: ꝙdam summa res ē cōis oībus frūctibus ea: hec ē pfide ra: hāc fidem boni incōmutabilis ꝑ oīa sba boni ⁊ mutabilis acquiscēs. Item si res sba bona: ⁊ iō appetēda ⁊ fuma sba est sūme bona: ⁊ iō sūme appetenda. Jē deus ges incōmutabilis ⁊ cōmodi excellēter quietās. Aug. fecisti nos dñe ad te ⁊ inquietus ē cor nostrū donec requiescat in te: nō aliis ges accidit de qua etiā in quicunq; ordī hz. Aug. Stando lassatus eras sedēdo reficieris ⁊ surrus sedēdo lassaris: ⁊ q̄quid ē vbi fatigato succurrit alia fatigatio exorit. Item si ꝓmodū bonū ⁊ qes ⁊ sūma quies ē sūme bona: ꝙ summe appetēda. Jē deus ē voluptas incōmutabilis excellenter delectans. ꝑs. Torrente voluptatis tue potabis eos. Igit si voluptas ē bonū ⁊ appetibile ⁊ suma: voluptas ē summe bona: ꝙ sūme appetibilis: hanc inductionē insinuat nō būte inserit illud vle. ꝓuer. ȝ. Oīa que desiderant huic nō valēt ꝑpari Contingit aūt ꝑpari triplr: fm maius ⁊ minus ⁊ eqle. Compat maius ad minus ⁊ excedat vt tricubitū ad bicubitū: talis ē illa ꝑparo. ſap. 7. Luci ꝑpara inuenit ꝑ. Jē minus ad maius ⁊ excedit vt monocubitū ad bicubitū: talis alla. Deu. 1. filios enachim vidimus ibi qbus ꝑpati quasi locuste videbamur. Jux eqle equali vl tale sibi qđ nec qđ excedit: neq; excedit: talis illa: cōpatus est iumentis insipientibus. Dia ꝙ que desiderant huic summe desiderabili ꝑpari nō pōt: qz nec minora: nec maiora: nec equalia sunt: qz respectu eius oīa nichil sunt. Hiero. Deus solus vere ē cuius ētie ꝑticipium nostrū ēe nō est. Compat igit vnitas millenario: sicut ꝑs toti nō in infinitum minor: sī nec punctū linee: nec centrū ꝑticulare toti spere circūferentie: quor vtrūq; finitū in se: hz respectu puncti infiniti: ⁊ iō ineꝑabile. Vinus aūt ꝑabilis ē creatori creatura: vtpote bono simplr infinito que ē bonū simplex ⁊ finitū. Conferē huic iō ⁊ vide qđ ꝙcupiscas. Concupiscio. n. bonū. Hz vt ait Augr. Bonū est auro bone diuitie. Si igit vnā marcā argēti ꝙcupiscis: qz bonū marcā auri tanto magis ꝙcupiscis ꝙtomagis bonū. Quicqđ igit milies melius ēet milies plus ꝙcupisci rō ꝑmaderet: ⁊ tū vnitas ꝑs est aliquota millenarij ⁊ iō cōparabilis ipsi: sī deus cui oīa que desiderāt cōparari nō pōt illa marca infinities melior: ⁊ iō infinities ꝙcupiscibilior. Silr de quolibet ꝙcupiscibili sūle sit iudiciū. Oīnia ḡ huic nō valēt ꝑpari qđo igit singula valēt. Cuncta igit hōa sūl appellant valde hōa: vt dī in gen. Singla nō valde: sz trīa simplr hōa: mīn⁹. n. singla bona sī qđ oīa colleeta: sz vt dīt ꝑbs: oīa ꝑminētia vna duoꝝ vl pluū duoꝝ ē ꝓpe ligē duꝝ vl ꝓpter addū qđ ē ꝓmineꝫ. qđo ḡ ꝓptādū aliqđ nichilo ens ū entī ifinitū bonū fiunt. Anselm⁹. Cur ḡ ꝑ multa vagaris homūcio q̄rendo bona ā se tue ⁊ eo: ꝑpls. Ama vnū bonū: qđ oē est bonū ⁊ satis ē: desidera simpler bonū qđ est summū bonū: ⁊ sufficit. Jē riuuli bonoꝝ ꝙcupiscibiliū diuersi: fons vn⁹ oīum deus. Melior: ḡ ⁊ eō cupiscibilior: fons q̄ riuulus cā q̄ effectus: imo eō cōparabl⁹ melior cuius bonitate fm Boetiū. pauliſper disputatōis gra intellecta dicim⁹ iam nichil erit bonū: ⁊ iō nichil ꝙcupiscibile. Igit qđ ꝑ se tale magis tale q̄ qđ ꝑ accidēs: ⁊ iō magis ꝙcupiscibile qua ꝓpe ꝙcupiscit ⁊ deficit ala mea ut atria dñi q̄ nota q̄ dupler ē ꝙcupiscētia vna rei abſē. Hmonet ad hūdū: alia rei ꝓtis cāns fruitōem ꝑ ꝓtiā ꝙcupiscibilis: ⁊ iō delectat ⁊ frukt cōcupito. Dec igit mouer ad delectandū: vt ꝑs in vino: qđ cōcupiscens diligo eū ab est: ⁊ iō moueo: ad opandum ꝑ ꝑcio quo ēmā ad ꝓpandum vas quo recipiā: et eū habeā nō cesso ꝙcupiscere: sc̄z hoc est charitas vie: diligens ⁊ ꝙcupiscens deū: vt absentē: ⁊ iō elicitiens motus ⁊ mouens ad opera meritoria: sz charitas patrie diligens ⁊ cōcupiscens: vt ꝓntes ⁊ ideo delectās: ⁊ fruitionē caritans. ecē. qui edūt me adhuc esuriēt: ⁊ qui bibunt me adhuc sitient. sed desiderū perit cum aīa sitim suā qua bonum nāliter appetit ꝑ aquā ꝓtis insipide delectatōis boni cōmutabilis extinguit. Bene aūt sitio accēditur eā dulcedo summi boni vl modice ꝓgustat que tū ꝓgustatō mirabiliter ⁊ sitim crescere facit

et tamē ipsi aliqualiter satisfacit. Aug. Angeli illo fruentes iam beati sunt quo ⁊ nos frui desideramus: ⁊ ḡtum in hac vita fruimur: tanto pegrinationem nostrā ⁊ tollerabilius sustinemus: ⁊ ardentius tunire cupimus.

b Jo in apꝓhensione antecedētibus irritatur affectus: ⁊ si pōtna volūtatio ꝑ habitum amoris dispōsita fit: in actū exit: et inouēs delectabile apꝓhendūq; diligēs ꝙcupiscet Que dilectōis motū tria ꝙcomitāt. s. qualitas q̄ titas: ⁊ relatio. qualitas. s. nobilitas ⁊ excellens bonitas qua dissilis est oībus motibus alijs ⁊ nobilio: genere: vtpote ꝑdiens nobilissima potentia. s. volūtate: que deo nāli ordine prima: ⁊ iō liberrima ab oīni coactōe create iurisdictōis exēpta. Item a nobilissimo habitu. s. amore: q̄ summū dei donū: etiā ꝑone diuine meruit equari ēē. Duplerē aūt habitus amoris vnus nātis q̄ vnus ⁊ summ⁹: ē tū trinitatē in aīa ꝑficiēs: vt dicit Aug. Que sunt mēs notitia ⁊ amor. Boe. Inserta est nobis nāliter summi boni cupiditas ⁊ dilectio. alius gratuit⁹ ⁊ infusus: q̄ oīum gratuitorū summ⁹ dignitate ꝓprie dicit charitas. Ro. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nostris ꝑ spūsanctū qui datus ē nobis. sc̄z aūt Dyo. optimi optima est adducere a sbiecto: igit calificet ⁊ denoiet actio. Arist. Bon. n. q: bonū facimus boni sum⁹: sz q: boni sumus bonū facimus. Optima igit ⁊ nobilissima actio dilectio sz q: mot⁹ denotatur a termino in genere suo: summe bon⁹ est mot⁹: cui sūmus benīa mōstrum rale ē obiectū ⁊ termin⁹. In ꝓductione igit actus ultius alia nobilissima ē: q: cognoscēdo ꝙungit: amādo vnit illi bono quod in tanto nobilitatis ⁊ bonitatis nobile ē. Loqscibile enī cuius sit ꝑfectio cognoscētis in eē suo: quo nobilius cognoscibile ē eo nobilio: ꝑfectio: ⁊ cuius dilectio ⁊ amor: transfor: mēt amantē in amatū cum forma dei sit nobilissima: alia amans deū sit nobilissima. Item cōcomitat ⁊ ēgritas mēsurans motū dilectōis qui tripliciter mēsurat. s. fm intētionē: duratiōnē: ⁊ numer⁹: vl multitudinē. Contingit. n. ꝙcupiscere sum mū bonū intētione vehementer vehemētius vehemētissime: duratiōe diu diutius diutissime: multitudine: sepe vl frequenter sepi⁹ sepissime: ⁊ fm ē dilectio actu maior: est vl minor: dilecāe. Igit si nō potes ꝙcupiscere vehemēter saltem dura parūp: qđ si nō dū ꝑmare potes: qñ fm Aug. in viatore sunt cogitationes volubiles ⁊ ꝙsequēter necessarie affectiōnes: saltē sicut repetēdo frequētes. Hz quo frequētius eo ꝙsequēter vehemēti⁹ ꝙcupisces ⁊ quo vehemētius eo diutius: ꝙ vide qđ impedit: sicut se hz diligere ad cognoscere: sic diligē ꝑfecte qđ est in patria: ad cognoscere ꝑfecte: sic diligere actu ad cognoscere acta. Scimus aūt plura ꝙ intelligimus vnū solū: vt dicit Arist. Verum⁹ est actu ⁊ iō diligere possumus actu vnū solum. Termini aūt oppositi dispate sunt creator: ⁊ creatura inter quos sita est aīa. Aug. Anima media inter deū ⁊ creaturas posita ꝑuersione ad deū illuminat me creaturas posita ꝑuersione ad creaturas obtenebrat: ⁊ ꝑficit. Conuersione ad creaturas obtenebrant: deteriorat: corrumpit: ꝓbi ꝓfuerunt nebrat: deteriorat corrumpit: ꝓbi ꝓfuerunt nichil: ⁊ ipe ex nichilo ēt: ⁊ ipe que ēt aīam creari in ortu ēt ex nichilo ēt: ⁊ ipe que ēt creatura actu cognoscit: ⁊ ꝑ ꝑse actu diligit creatorem: tūc actu cognoscere: ⁊ ꝑ ꝑse actu diligere nō pōt. Item vnitas mot⁹ causat ab vnitate mobilis tpis ⁊ termini. Cuz igit aīa mobilis sit simpliciter ad terminos oppositos simul ⁊ semel motibus diuersis ciusdē generis moueri nō pōt: vnō motu affectiōis mouet ad creaturā: tūc motu affectionis mouet ad creatorē. Diliges aūt dñm deū tuū vnā. s. ꝑte multē. Aug. Unū ē necessariū ꝓpōnit. n. vnuz multis ⁊ Anselm⁹. Cur ḡ ꝑ multa vagaris homūcio. Hugo. Cor hois qđ ꝑtus amor: diuino firū stabile ꝓtulit: ⁊ vnū amādo vnū pmansit posīq; p desideria terrena defluere cepit quasi in tot diuisuz ē quot ea sunt que ꝙcupiscit. Cōcomitat ⁊ relatio motū cōcupiscentie fm quā refert in finē scis quid desiderat restat ꝓp qđ Deus summū bonū est obiectus in qđ delectādo moueris: sz qđ finis: vl ꝓpter qđ ipum appetis. Utiqz ꝓpter seipm: nā hoc est ꝓpꝑ⁹ amoris dei q: idem ē ei obiectū ⁊ finis nō sic in virtutib⁹ aliis Nam fides q̄ etiā theologica est ipm ꝑ: primū vez bz ꝑ obiecto bonū summū ꝑ fine. Uti credat ꝑse veritati: vt credendo mereat accipe ⁊ ꝓcipare beatitatē: sz amor: amat bonū ꝓpter bonū. Sz restat scire q̄ bonū ꝓpter bonū appetit: aut ꝓpē se: aut ꝓpter aliud mai⁹. Hon. n. maius ꝓpter minus: sz potius ecōuerso appetit. Nota igit truaz relationē: est. n. fm Arist. desiderū desiderari desiderat. Nam finis vt finis hui⁹ vt ad finē. vbi gra Desidero vinū desidero ꝙcuz quo emā vinū: sz aliter vinū aliter pecū ⁊ magis vinū q̄ pecuz: quia ꝓcium ꝓpter vinū. Arist. Propter qđ vnūquod qz ⁊ ipm magis. Jē finis melior ē his q̄ sunt ad finē. Silr amans appeto deū: appeto virtutem: sz deū vt finē: virtutē vt ad finē. Aug. Virtutes si ꝓpter se appetant: nec ad aliū referant instare sunt: ⁊ iō nō iam vrtutes: sz vicia appellāde sunt. Dic ⁊ a ghuldā ꝓpter deū aliqua ꝑalia appetūt si q: facile ibi incurrat ordinis rectitudo quā declinat ꝙcupiā corrigit: ⁊ ad finē dirigit castigās disciplinas. ꝑs. Disciplina tua correxit me in finez sic ⁊ apls desideriū hz dissoluī: ⁊ eē cū xpo. primū desiderans ꝓpē scōm. Jē alia relatio desiderij ad desideratū. Est. n. desiderū humus ꝑ se bui⁹ ꝑ accidens fm Arist. vt in vino appetimus dulcis. Hā in vino dulce ꝑ se appetit: vī non desiderabile si acresit. Tertia relatio ē qua dulce appetitor vt de

leceret. Unde ergo ordinē ⁊ relationē dicētem. p̄mo p̄cij desidero ppt vinū. s. ad bibendū vinū. secūdo vinū desidero q: dulce pp dulce. tertio dulce vt delecto: quo q: delector: hec delectatio q: ē passio mulcedinis ⁊ gustus derelicta in mea dulcedine vini ē finis simplr fm talē viā: q: hec delectat formalr vel vt forma. vinū aūt dulce mālr fr vinū vt obiectū ꝓpriū ⁊ mediatum: ⁊ ib p se in pte fltr in pte: fecus ē vt in ꝓposito: p̄ma relatio totaliter silis. tertia eiusdē rōis. sēda medio mō. Prio igit sicut appeto vinū ⁊ p̄cijs ꝓpter vinū sic appeto deū vt finē virtutes ⁊ ola meritoria ⁊ vtilia vt ad finē: ⁊ inf bona q̄ finis ꝓpinquus est meli⁹ē fm arist. ⁊ ib appetibili⁹. Secō vinū appeto: q: dulce ⁊ tā refert motus ille ad aliū finē: ⁊ ē vinū vt obiectū dulce vt finat: ⁊ cā huius ē q: dulcedo vini in re ⁊ rōne differt a vino: is fundet in ipō: vt accidēs i subiecto: q: si dulcedo vino ēntialis ēt idē ēt fs rem diligere vinū q: dulce ⁊ diligere vinū: q: vinum pp b in ꝓposito ptes sic partē alr. Ostia. n. q̄ in deo sunt idē sunt fs rē ⁊ ēntialia sūt nō accidētalia: sz rōne ⁊ dīnt nō rōne diffinitōis: sz rōne speculatōis. Nā vt dicit Aris. cā p̄or ⁊ supior ē narratione: q: supior ē cognitōe: is p effectus vteūq; cognoscit. ro. i. Invisibilia. n. ipsius a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta ꝓspiciunt: sempiterna quoq; virtus: sic fm effect⁹ aliquaſr balbucit. effectus aūt diuersi sunt. dī q̄ deus ens absolute: eō patuit vo bonus: q: se cōicat ⁊ diffundit iustus q: p meritis retribuit: seuer⁹ q: punit: misericors q: p cit. Ostia hec in re vnā ⁊ idē sunt ⁊ diuina sit ēntia: is rōne dānt: is q: deū nō fm qō ē is fm effect⁹ speculamur: ⁊ cognoscim⁹ fm aliū ⁊ aliū effectus aliter ⁊ alr noiamus ⁊ differētes speculatiōē differens sequit effect⁹. Deus q̄ vt deū venero: et reuereor: vt iustū vl seuerꝫ tremo ⁊ vereor: vt bonum vl dulcē amo ⁊ ꝓcupisco. Q; si idē ēt rōne sicut idē est re misericordē vl bonū ē ⁊ iustū: vel seuerꝫ eē ideptitatē speculatiōis sequerēt ideptitas affectōis: ⁊ sic diligerez deū: q: ſenerus sicut diligo ⁊ appeto: q: dulcis ⁊ bonus. Hunc aūt illō ꝓtremesco ista ꝓcupisco: appeto q̄ deū q: bon⁹ ⁊ finalis: ⁊ refert iste mod⁹ ad idē re: ⁊ aliud rōne. tertio dulce vinū appeto: vt delecter. In ꝓposito vo oppositū ē relationē nā dei bonitatē nō referimus ad nostrā delectatōes. s. creatā beatitudinē vl qualitatē: is potius cōtra: cā aūt huius diffsilitudinis ꝑs sic. Omne receptū ē in recipiēte p modū recipientis: ⁊ nō p modū recepti. Igit si receptus est minus nobile recipiēte nobilitat in ipso. nō sic aūt si nobilius ipo: sicut q̄ spēs rei visibilis recepta in oculo ⁊ ꝓficiens ipm in eē nobilio: ē et melior in oculo q̄ in mā ppa: sic dulcedo rei gratis recepta in gustu melior ⁊ nobilio: est q̄ in sua mā: ⁊ iō dulcedo vini melior est in eo qui delectat q̄ in vino. Bonū aūt referri ꝫ ad meli⁹ et nō econtra: iō appeto dulcedinē vini ppt delectari. Econtrario summū bonus ⁊ infinitū: qō beatificare: ⁊ delectare ꝫ affectū ab affectu recipit per modū affectus. s. finite ⁊ excedit infinite: sicut q̄ minus bonū ad maius bonū: sic beatitudo creata in alia p illūtriā beatitudinis increate ⁊ summi boni ad ipm summū bonū qō influit ē referenda. In infinitus q̄ maio: ds ē motus quo appeto deum ⁊ summū bonū q̄ ille quo appeto vitā eternaz creatā ⁊ finitionē meā. Nā ⁊ illud appeto ꝓpt illud illud vt finē quo gesco illud vt finē in quo gesco. Nota q̄ q̄ ser sensibilis ꝫ p̄positio: iste diligit deum ꝓpter deū. Primo diligit deū ꝓpter deū simple habendū vt habere deus vl frui deo sit finis in quo quieſcit: vt iste vadit ad tabernā ꝓpt vinū. s. bibendū: bibitio ⁊ delectatio plus placet illi q̄ vinū: ⁊ sic diligere ē malū ⁊ petit: q: refert creatori: ad creaturā. Secō diligit deū ꝓpter deū. s. habendū vt habit⁹ dei vl fruitio creata sit finis non in quo quieſcit: is quo quieſcit. Beatitudo. n. creata pōt appeti: vt finis quo gescamus: q: ipa habita nihil creatū amplī⁹ appetim⁹ is nō ds poni finis in q⁹ nō in ipa gesc⁹m⁹: is p ipam in deo. Tertio diligo deū ꝓpter deū: vt ꝓpter notet cām efficientem siue motiuā: vt sit sensus de⁹ siue dilectio dei est cā mouēs istū ad diligendū deū: sicut ille diligit illū ꝓpt beneficia sua que ꝓfert ei: iste motus est magis amicitie q̄ ꝓcupiscentie: de b Jo. Diligamus deū q: ipe ꝓ: dilexit nos: ⁊ ita meruit redamarī. Ber. Dignus plane deus q̄ redamatur ꝑtim si aduertamus qs qualis ꝗtūcūq; qs amauerit. Quarto vt p ꝓpter notet cā finalis: ⁊ est sensus: diligo deum ꝓpter deum: sicut vtilis ⁊ ꝓpter dulce. Quinto diligo deū ꝓpter deus illud ē ꝓpter ꝓceptus dei ⁊ honorē ipsius. Sexto diligo deū ꝓpter deū. i. nō ꝓpter aliud: vt notet exclusio finis vlterius ⁊ oīs cōmodi mei q̄ ē gratissime amare. p̄mus q̄ malū: tria sequūtia bona: duo vltima oprima. Ber. Non sine p̄mio diligitur deus ⁊ si absq; p̄mij intuitu sit diligēdus. ꝑo. Quid. n. est in celo ⁊ a te ⁊c.

Dilectionē ꝓcupiscētie scōario qdem plura principalr vo gnoꝫ ꝓsequunt. s. motus: dolor: timor: ꝓlotatio ⁊ delectatio: sicut enim eo: pa quedā mouent in loco: vt spera quedaz est loci: vt in motu recto vt bō sedēs mouet in loco cū surgit et locū cui. ꝓcedit sic ipa dilectio ꝓcupiscentie motus est ēntialis: is quasi motus surgētis. Delectabile. n. appetibilis mouet: is hāc motū segt alius met⁹ quasi precedētis: ⁊ ipe dupler. p̄mus q⁹ moueor ad habendū: alius scōs quo moueor ad merendū q̄ scōs est intētione: is ꝑ: in eē: vl in executione: sicut vinū diligēs p̄mo mouet motu desiderij ad habendū vl bibendū: is q: nō ds mouetur scōo ad illud p q̄ bēat: ⁊ iste motus multiplicat

si plura sunt ad habendum necessaria: vnō mouet bō lingua ad petendū vl interrogandū: manū ad operandū. p̄cio: pedes eundo ad tabernā ⁊ sic de alijs q̄ motus oēs fiunt ꝓpter primū pducēdū ad terminū vl ⁊ termin⁹ p̄m appetibilis: ē ⁊ p̄or in ꝗtūtē terminis oium posteriorū: sicut motus motib⁹ fm illud. ꝓpter q̄ vnūquodq; tale ⁊c. sic appetebēs sanitatē ⁊ dulcedine dei moueo: ꝑcupiscens ds est diligere: is cū mot⁹ primus bēat principium medij ⁊ finē hūc motū sequit mot⁹ quasi pcessus: nō sicut alius aliū: is sicut ps partē medius p̄cipiū: ds est mot⁹ ad habendum: vl fruendū: is q: nō possum hāc vl frui sine merit: scōo moueor me ad merendū q̄ motus multiplicat fm q̄ multis modis mereri ꝓtingit. Et hac parte accidit motus impletiōis ꝓceptoꝝ affirmatiuoꝝ tanq; eoꝝ que sunt ad habendū necessaria ꝓfitioꝝ tanq; eoꝝ q̄ sunt vtilia ꝓhibitionū tāq; motib⁹ ab his q̄ impedientia: hinc ē motus ad amandū primū q: ꝓceptus scōo ds Dre. dicit. Charitas dei generat amorem primi: q̄ motus ē ꝓncipiū ⁊ cā oium motuū q̄ ordinant ad primū: ertiā extēlo noīe mot⁹ ad moueri a malo ⁊ moueri ad bonū. scōm ds dicit ad ro. Plenitudo legis ē dilectio. Nā nō adulterabis ⁊c. ⁊ si q̄ est aliud mādatū in b verbo instaurat. Diliges primū tuū tāq; teipm. Motus igit fm⁹. s. dilectionis dei in voluntate vt ens in subiecto causat aliū motū. s. dilectōis ꝓtimi in eodē subiecto. Cū voluntas ds impiū sup potētias inferiores ⁊ influentiā mota mouet inferiores potētias: ⁊ organicas in ꝓpatiōe ad deū ꝓpter se ꝓmo ⁊ ꝓncipalr. in ꝓpatiōe ad primū ꝓpter deū secario ⁊ pār fm ds mouet lingua ad deū laudandū. ocūlus ⁊ filia. aures ad audiēdum de ipo oculos ad inuenduz vestigia eius. s. creaturas: ⁊ sic de aliis membris: ⁊ actibus: is inter hos mot⁹ est ordo vbi gra. Cū lingua mouet ad orandū ventam peccati aūt ola petit: ⁊ hunc motum motus ꝓfitionis nālr ꝓcedit quo se petōrem recognoscit ⁊ arguit: ⁊ sic de filibus. In ꝓpatione ad primū voluntas mota mouet organa multiplr: vt ps pedes ad eundū ad visitandū primū: manus ad dandū vl adimpleduz: oculos ⁊ aures ad filia ⁊c. lingua ad ꝓlatiduz eos: ꝓficiduz instruendū exeūlandū ⁊ filia. Hinc ps q̄ oēs virtutes motrices sunt ⁊ q̄ motores moti: ad alia ⁊ scōo moueri. charitas aūt ē quasi motor primus. scōo dilectōis sequit dolor: nā quo magis moueor ad habendū eo magis affligor: de dilatione fm illud. Speo q̄ differt afflgit aiam: quo magis appeto ꝑuideri eo magis doleo ⁊ afflgor: de dilatta Tre. i. Ideireo ploraboꝝ. o. m. de du. la. q̄ longe factus ē a me ꝓso. quer. a me ⁊c. Tertio sequit timor: nā quo magis ꝓcupisco hīc eo magis timeo ꝑdere quo magis ꝓpinqueo magis separari. Poeta. Reos est solliciti plena timoris amor. Is timor nobilissim⁹ int oēs timores vic ⁊ vtilissim⁹ in patria: tū fm hūc actū enarrādus solo tm reuerētie actu ꝓtētus. Quarto sequit ꝓlatio et applicatōe: sicut exhilarat cor vinū vsus vt odoratio cibo: vtpote adhuc dilāte: is tū vicino hunc inēdit mot⁹: sicut velocior mouet lapis quo vicinior est ctro. Ber. Qui amat ardētius currit velocius. Quinto sequit delectatio de adeptōe. quarti. is. Desiderū si ꝓpiat delectat aliqs. Est. n. delectatio fm Ari. ꝗunctio ꝓueniētis cū ꝓueniēti. Deus igit sicut ꝓcellit omne concupiscibile sic delectat ꝓ omni delectabili: ⁊ hoc tripliciter q: generalius intimius durabilius. Alia. n. delectāt ꝑticulariter: vt sapida solū gustū: nō aūt auditū: colora auditū: nō aut visū: ne defingulis. Deus aūt generalr: q: generale bonū ipe est ⁊ ola boni ꝑticularia cā. Eccliasticus. Si. n. singla bona delectabilia sunt cogita inēte q̄ delectabile sit illud bonū q̄ ꝓtinet in se oīa bonoꝝ ⁊ nō qualez in rebus creatis sum⁹ expti: is tū ds itē ēt differt creator a creatura. Ité alia delectāt superficialiter: ⁊ quasi exteri⁹, deus aūt intime: ⁊ iō ꝓfunde: solus. n. deꝰ sham aie sālr penetrat: ⁊ iō medullit⁹ delectat. Aug. Cū inhesero tibi et oi mēte mea nullq; erit labor: ⁊ dolor: is tota erit vita mea tota plena te. idez. O dñe deus gd est qō amo cū te amo nō spēm corꝑis: nec decus ꝓpis: nec cādorez lucis tue amicū oculi nō dulces melodias cantilenaz oimodaz nō flozes aromatū suauia olēnia suauitatē nō māna ⁊ mella nō membra acceptabilia carnis amplexibus: nō b amo cū deum meum amo: ⁊ tū amo quādam luce. quādaz voce: ⁊ quādam odore: ⁊ quēdaz cibum: ⁊ quēdam amplexū. Non amo deum meū luce voce odore cibū amplexum exteriorū hoīs: sed interiorem hoīs mei: vbi fulget aie mee quod nō caput locus: ⁊ vbi sonat quod nō rapit rēpus vbi olet quod nō spargit flatus: ⁊ vbi sapit quod nō minuit edacitas vbi hereret quod non diuellit satietas: hoc est quod amo cum deū meum amo. Aug. Qui intrat in te intrat in gaudium dñi sui: ⁊ nō timebit: sed habebit se optime in optimo. Item alia delectāt transitorie et terminabiliter: deus aūt eternaliter. Aug. Miser est omnis animꝰ vinctus amicitia rerum mortalium: ⁊ dilaniatur cum eas amittit de vere nemo amittit: nisi qui dimittit. ratio est: q: omnis creatura de se mutabilis est: sed qui anima facta calcabit factum: alia que creaturas diligens cōcupiscit quēmā concupiscile pcipiens oīs: ⁊ ideo in motu ipm faciliter cōsequitur: consequens ⁊ adipiscens fruitur ⁊ delectat quo plenius: bono creato tanto minus clarat increatū: ideo ieiunādus ab his vt illud cōcupiscat. ꝑo. Renuit consolari anima mea. Aug. Cetera q̄ creatura vilescat: vt creator in eo: de dulcescat: sed qui in delectabilibus

melius est facere ꝙ fecisse vel facturū esse ⁊ō aia
ꝛcepisset concepia respectu boni incōmutabilis.
vnde ꝑs. Cōcupiuit aia mea desiderare ⁊c. econ
tra dicit respectu boni ꝛmutabilis male. ꝑo. Cō
cupierunt ꝛcupiam in deserto.

Iuges dum deū tuū etiā dilectiōe amici-
d cie. Hec est dilectio qua diligimus illud
cui bonū volum⁹. Hac ergo dum diliges
ꝓximos et etiā ꝓpter ipsum et ꝑ dupliciē. Quātus
ad obiectū magis vt ei velis magnū bonū ꝙ tibi
ipsi vel cuiꝯ. Iē ꝙm ad modū volēdi vt ma
gis velis ei bonū ꝙ tibi vel cuiꝯ. Cō dignū est.
Mā potētia volendi ab ipso est et ideo sua est et a
te nō est. sed tibi ꝓpria, potius ergo vult et magis
vult bonū ei a quo est ꝙ ei a quo non est. Dz no-
ta ꝙ dūs relatiue ad seruū dicit⁹ q: dūium et ho-
magiū relatiōe facit⁹ nā ⁊ illū dūm appellecui⁹
bō sum ⁊ si seru⁹ non sum. Iē nōnūq̄ aliqs homo
fit alteri⁹ hois nō q: ille sibi quicq̄ de bonis suis
ꝓpriis tribuat sed ille bona ꝓpria illi assignat ⁊ recipit
in feudū vt bō fiat. ⁊ vtiq̄ i tali casu peti⁹ bō me⁹
esset ꝙ eōuersionā ꝑ⁹a me habet ꝙ ego ab ipso
ipse a me rei mee non sue ꝓprietatē hz ⁊ dūium,
ego ab ipso rei mee solūmodo possessionē ⁊ vsum
⁊ tū dūm hunc appello. Nec multo potius bō di
sum a quo sum oīno qō sum habeo totū qō habeo
et ꝓpecto totū bonuz qō habituri sum. Dns ergo ⁊
deus me⁹ est. gloriozq̄ nō imerito libez me esse
⁊ nobilē vtpote ꝛmediate ipatū a ꝑsumo subiectuz
cū etiā angel⁹ nō sit mihi dns sed ꝓcer⁹. Ceteruz
a'ia relatio est qua refert bō vel seru⁹ ad dnz alia
qua amic⁹ ad amicū, ⁊ nobilior scḋa ꝙm ꝓma, aug.
Obstupesce igit ala mea dignatiōe dei tui erga
te. nobilitauit te o hō de⁹ inferi⁹ ꝛstituēs dūm ir
rōnabiliuz. ꝑo. Ota subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Nul
diario bruto nō murū esset si angelo⁹ saltē sera-
phin dūo subderetis. Sed nūc nō sic sed nobilē
eos in relatiōe ad ꝛstū⁹, sel⁹ de⁹ vere est dūs tuus.
Sed dilatare vsq̄ ad mortē ꝓpe ammiratiōe cui ō
bueras seru⁹ esse iubet vt sis amic⁹, Diligetis in-
quit dūm deū tuū ⁊c. Jo. 15. Jā nō dicā vos seruos
sed amicos. Studeigit amic⁹ esse et a quo amo
rius seruus esse ei cui obligaris.

Dea igit ꝙ alam rōnalē est ꝓsiderare tri-
n pliciter. s. ingētu nā est magnū deliberatiū
⁊ inspēi gratificata. Secōm hoc triplr
in aia dei amicicia generat. Est n. ſm Anselmū
triplex cetus rerū in esse. s. nālis volūtari⁹ ⁊ mira
bilis. Nālis igit vt natura efficit amās inumeros⁹
ꝛfluētib⁹ bonitatis hoc ꝑs. Mā ⁊ cattus bñficiū sibi
ꝛpitrat⁹ a suis sola estimatiua non discretōe vtēs
lupū fugiens pastorē vt bñficiū sequat. Jo. 1. Luz
ꝓmus oues emittet ⁊c. ⁊ oues illiꝰ sequūtur fiel
alia per bñficia dei amicicia ꝙm quodā cetu natu
rali generat. Alia vt deliberatiua amās deū effi-
cit infinitis ⁊ euidētib⁹ ꝓminētiis. Mā in delibe-
ratiōe recta ꝓminēs ꝑfigit ⁊ ꝓmat. ſm aristo.
Mult⁹ dubitat vtrū biduo vel duobꝰ ꝓmuēde
fiun⁹ magis eligēde ꝓpter nimiā ꝓminētiā bōitu-
dinis ad duōtas. Sic nemo deliberās dubitat
an creator amand⁹ sit ꝓ creaturis h erit⁹ amicicie
quodāmō est volūtari⁹. Alia vt gratificata amās
efficit per gr̄e influentiā nā deo influēte gratifica
tur ⁊ informat alie ībā per gr̄am vnā vni. s. deo ꝓ
vnā ⁊ sicut de⁹ dās aie ꝓmā esse creauit ībaz ⁊ cō
creauit ei potētiā sic dans ſm esse ifluit gr̄am sub
stātie aie ⁊ charitatē virtutē sūme potētie. Item
sicut volūtas ꝓcedit a substantia aie sic charitas
et gr̄a sed ⁊ alie vtutes i potētijs et gr̄a sūt sed oēs
ꝓter charitatē informes sūt ⁊ sine gr̄a esse nō ꝓsit.
Influxit ergo a deo ēntia ⁊ forma ⁊ gr̄a in ībā aie
influit ⁊ habit⁹ charitatis in potētiā volūtatis ⁊ hic
est amicicie ex⁹ murabilis. Ro. 5. Charitas dei
diffusa ē i cordib⁹ nr̄is ⁊c. Iē ḃ qm sup nāz est po-
stulatiōe ⁊ oīone op⁹ est magis ꝙ deliberatiōe.

Rim⁹ ergo ex⁹ amicicie ē quasi nālis ꝙz
p quē in aia ꝓportionabiliter quodāmō ge
neratē hec nobilissima forma accitat sicut
in mā nāliter generat forma ḃālis qō ꝑz sic. Ge
ne ratio nālis fit ꝑ coactionē ⁊ b ꝑ ꝓactū. Item n.
ꝓtingēs Item agit in ipm ⁊ alterat ⁊ si in agēdo ꝑ
uaiz sibi assimilat vt ꝑz cū ignis agit i ītā ⁊ calidi
tate frigiditatē expellēs frigidā facit calidā ⁊ cuz
act⁹ ꝓtinuat tādē necessitas disponēs sēsit ⁊ i sūmo
calēs ītra ignis efficit ⁊ et altera fit altera cū gnā-
tio alterationē comitet. Sic de⁹ amās holez non
amātē imo amic⁹ inimici. Ro. 5. cū inimici essēm⁹
⁊c. Ardēter amās vt ignis ē. Deu. 4. de⁹ nr̄ ignis
cōsumēs est. Nō aūt frigid⁹ ⁊ nō amās vt ītra. vñ
Gen. Terra es ⁊ in terrā ibis ⁊c. Sic ignis terre
appropinquās bñficijs ipam tangit ⁊ sic tangen
do disp̄it ad formā sibi. s. amicicia ⁊ ꝓmo calefa
cit⁹ alterat ſm illud tāge mōtes ⁊ fumigabūt tā-
dē frequēter ⁊ ꝛtume agēs q: nō cessat vel ad mo
mētū a bñficijs tandē terrā igne ꝛgēdit ⁊ mumi-
ficiā expellēs formā amicicie in cor de hois intro
ducit. Sacha. In igne zeli mei locutus ē terrā. hic,
ir. Ignē veni mittere in ītā ⁊ qd volo nisi vt accē
datur. Bzeui igit qm nā est vsq̄ infita rebus⁹ et sibi⁹
filia pereās. naliter quodāmō amicicia dei in no
bis amicicia generat cū amicū etiā si nolua tādez
amare cogaris. i. Jo. 4. Diligam⁹ deum qm ipse
ꝓior dilexit nos.

E cūd⁹ ex⁹ est qm̄ voluit ire⁹ cū hō deū odi
o gere icipit ⁊ in amicū suscipit qm̄ ꝓuisora
nā electiuē. Deu. 30. Dum eligendi ho-
die vt sit tibi de⁹, sed electionē deliberatio aīcedit.
ad habēdū igit amicū volūtas deliberat ⁊ tā
dē eligit. Seneca. Tu cū amico nō ela delibera
sed de ipo ꝓmū. ꝓmo vide an tibi in amicicia a-

ligs recipiēd⁹ sit cū ⁊ cū placuerit fieri toto illum
pectore admitte. Deliberare est diuersa libera-
ri. Eligere est duob⁹ ꝓiacētib⁹ ꝓoptare alterū alte-
rum. Et cognō duo libi⁹ dā de⁹ ⁊ hō creator⁹ ⁊ creatu-
ra qđ boz in amicū eligam⁹. an libra hois ꝓdera
rāt multū q̄dam generalia ⁊ ꝑcipue tria. s. nāe cō
formitas. Et eccl. 13. Oē animal diligit sibi sile. Nec ē
ꝑ se vera ⁊ nō magis sile sibi magis. Et eccl. 27. Vo
latilia ad silia sibi ꝛsuēūt ⁊c. Iē ꝓfectualitas. Uñ
arguit. 1. Jo. 4. Qui nō diligit frēm suū quē videt
deū quē nō videt quō pōt diligere. Nec ꝓponde
rat q̄ntū ꝙsanguinitati. puer. 27. Melior est vici
n⁹ iuxta qua frater ꝓcul. Iē vtilitas ſm illud poe
te. Uulgus amicicias pbat vtilitate. Quedā spe
cialia multū ꝓpōderāt in libra hois ⁊ ꝑcipue tria
vt ꝙsanguinitas ꝙz qua ꝓpōderat pater extraneo
⁊ filia. Iē ⁊ vxor⁹ pri⁹. Gen. 2. Relinquet hō pa
trē suū ⁊ matrē suā ⁊ adherebit vxori sue. Iē fide
litas. itē amicabilitas. itē gratiositas. Macha.
6. Aptus es vt sis amicus regis. puer. 18. Ut a-
micabilis ad societatē magis amic⁹ est ꝙz frater
et opposito in libra ex pte dei ꝓpōderant multa q̄
si ꝓpōderant deliberationē. Deliberationē segē
electio qua de⁹ hoī ꝓoptat ⁊ in amicū eligit. Cār.
5. Dilect⁹ me⁹ candid⁹ ⁊ rubicūd⁹ electus ex milib⁹
Uide nunc ⁊ pone in libra dei etiā ea q̄ in hois li
bra ꝓponderāt ⁊ primo ſpiliter ⁊ ꝓpter ea q̄ hō nō
habet sed solus deus ꝓpter q̄ sit merito diligēd⁹

Sergs amic⁹ hois ꝓpter nāe cōformitatē
e tē q: hō est ne in hoc ꝓpōderaret ⁊ nō peti-
geret hō deo deus fact⁹ est hō. Uñ filium
hois ꝑp̄s creberrime se appellat. Nec ergo magis
amādus est ꝙz aliqs hō ꝓpter tria. s. eāz statū ⁊ du
rationē. Primo ꝓpter eām amic⁹ igit⁹ es hois q
tecū sit vel factus est homo pon⁹ eius qui ꝓpter te
factus est homo vtiq̄ ꝓpter te. scilicet redimē
dum morte humanitat⁹ ꝓpter te nutriendū sacio
corpis ⁊ sanguinis. aug. Ut panē angelo⁹ māduc
aret hō creator angelo⁹ factus est homo. Item
ꝓpter te ereptionē ꝛceptionē bñficiādū dupliciter
duāb⁹ naturis vt ingredereris ⁊ egredereris ⁊ pa
scua inuenires. ſm illud Jo. Ingredietur ⁊ egredie-
tur ⁊ pascha inueniet. Secōo ꝓpter tarū amicos
eos hois q ſmpter hō. ergo debes ēe amic⁹ potiꝰ
ei⁹ qui sum⁹ est hō cū etiā me⁹ holes magis appe
tas esse amic⁹ magnat⁹ oz. Iē ꝓpter durationez
amic⁹ eos hois q quottidie corrūpit ⁊ tendit ad b
vt desinat ēe hō. q: mortu⁹ nō nō est homo. ⁊ ꝓ
tinus ei⁹ amic⁹ nō q resurgēs ex mortuis iā nō mo
rit⁹ ⁊ iō incorruptibilis ⁊ nūquā desinēs ēe hō. Dz
dices sic diligo ꝛpm holem sed non sic deū. vide
q: ⁊ deū sic. Si amari possit imago depicta nōne
magis amaret imaginē in mēte artificis ⁊ picto-
ris ſm quā facta est ꝙz imaginē alīā pictā sibi ne-
cessario magis dissimilē cā q̄ est. Sic ⁊ ꝓ cōfor-
mitatē hois amic⁹ esse volo cōformitatē inquam
in genere loyco ⁊ ꝑdicabili merito ydeā meā ſm
quā in mēte dei sum ⁊ vita sum magis amo. Jo.
1. Qō factū est in ipo vita erat.

Uicus es hois q: ꝑs. in hoc aūt de⁹ ꝑ
a pōderat tripliciter q: pūs est intime sem
per ⁊ vbiq̄. hō vero pūs est q̄si ꝑsensu ens
q: iuxta te sed de⁹ pūtio: q: ītra te. aug. 4. ꝓfes. In
ēim⁹ cordi est ⁊ cor⁹ aberrauit ab eo. Dz dicis quō
nō sentio si pūs est. Rūdeo nec in hoie hoc habes
cui⁹ cor⁹ ꝑ tm nō vides: q: si sine aīa pūs eēt mal-
les abesse. Pater ꝙ pitrā aie amici tui te magis
amare quā cū nō videas ex motiu⁹ cor⁹ pūs ꝑtem
intelligis ⁊ verbis q̄ litatē ei⁹ erga te tibi signanti
b⁹ nō demōstrātib⁹ credis. Dic licet phībēte ſta-
tui vie deū qui est in te pūs per ēntiā videre si va
leas in se. q effect⁹ mi cām interis potes cognosce-
re ⁊ videre donec intellectu cōfortato ⁊ mūdato
facie ad faciē intueri liceat ⁊ cognoscere posterio
ra ꝑ priora effectū ꝑ cām ereaturē p creatorē. Iē
nō pūs q̄ntū ⁊ q̄ntū abvis est necessario sed nūquā
deus absens est tibi licet tu q̄ntū elongās te absen
tes. aug. 2. ꝓfes. Intus eras ⁊ ego foras⁹ ibi te q̄re
bā ⁊ in ista formosa que fecisti deformis irruebā
mecū eras ⁊ tecum nō eram. Et a me tenebāt lon
ge a te que nisi in te nō ēent. Iē nō cui⁹ amic⁹ eos a
licubi tibi est pūs alicubi abvis. De⁹ vbiq̄ tibi ē
pūs. aug. Ueritas vbiq̄ ꝓsidens oib⁹ ꝛsulēribus
te ⁊c. vñ cū moriēs pitrā amicoz q̄ tūc mar⁹ e ui-
digeres habere nō possis bui⁹ amici pitia ꝛsolabi-
liter poteris. ꝑo. Di ambulē in medio vmbre
mortis. ⁊c.

Dic⁹ eas hois q: vtilis. In hoc aūt tripli-
a citer ꝓpōderat de⁹. Unde. 11. circa holem
vtilē tibi ꝙz magna vtilitas ꝙz intra ꝙz dū
turna. erce dit de⁹ ꝙntate ꝓmua ⁊ discreta ⁊ du
ratiōe q: ab ipso tibi vtilitas maior multiplicior
⁊ diuturnior. Nō vt saltē i genere pateat. nota q
trina est generalis vtilitas hō qua ab amico bñe vo
lēs ipm amas. s. ad ꝓpria boni sui ītētio boni tui
diminutio vel annichilatio mali sui. Amic⁹ ergo
es q tibi ēdicat bona sua. Et eccl. Uilti colāt plō
nā potētis ⁊ amici sūt dona tribuēt. Pōpōderat
evidēt de⁹ q tibi cōicās ⁊ dat sua ⁊ se. Donat in-
quā dona digniora i hā maiora i ꝙntate cōtinua
plura in discreta ꝙntate. ꝑmanētiora in duratiōe
⁊ ꝑe meliora in relatiōe ad finē. ꝓportiōnata ſm
qđ ⁊ vbiq̄ ſm arist⁹, vnūq̄dq̄ ꝑ quo ꝑfe⁹ hoc ꝑ⁹
valet magis est eligēdū. Ro. 8. Qui et ꝓprio filio
suo pepcit ꝙz nobis oib⁹ tradidit illū quō nō ola
ēt illo nobis dona nr̄a. Ja. 1. Oē datū optimū ⁊ oē
donū ꝑfectū ⁊c. Quo amico⁹ filii sūā vel ꝑsū su
um tibi donatur⁹ est vt de⁹ scit. Ceteꝝ de donis
dat. magna ⁊ multa dona nr̄i ꝓfecto donat⁹ do
nare nō cessat in ꝓtis sed maria ⁊ plurima dona-

dēt in futuro. Cetez qđ hō amic⁹ tibi dat poti⁹ est mutuū q; dēmū q; redditionē expectat. luc. Quis vīm hz amicū ⁊ ibit ad illū; media nocte ⁊ dicet amice accōmoda mihi tres panes. Sz fm arist. Dēmū est dato irredibilis. Hoc in illo amico solūmō locū habet q bonoz nroz nō eget. Amplius ait idem bonū qđ amic⁹ tibi dat nō ab ipso est sz a fūmo bono a quo velut a fonte bōi p illū fluūt ad te. Vnđ nūc poti⁹ amas an fontē effluētē an canalē tibi deferētē quē nunqz etiā ipse de⁹ vt arbitror ad te dirigat poti⁹ q ad alia inclinādo voluntatē habētis vt tibi dare velit qui dedit facultatē q tibi dare possit. Prouer. 21. Sicut diuisiones aquaz ita cor regis in manu dei quocūqz voluerit inclinabit illud. amic⁹ eo bois scīo q tecū sciens bona tua ⁊ edocans ipla tibi reddit iocūdiora. Seneca. Nulla bōi fine socio iocūda est possessio. vii fm arist. Magis est eligēdus qđ fingit amicos pticipare q̄ qđ nō. Ceterū hec amicos nō pdit qui in b fm fuerīt nō differt fieri amic⁹ a vo. Eccl. 12. Nō agnoscit in bōis amic⁹. Nō agnoscit in q vtz amic⁹ plene vel rez tu⁹ vel nroz. Nā pau⁹ inuenies inter bonos q diligat ppter tua te q tua ppter te. qm est amic⁹ loci⁹ mēse ⁊ nō manet in tpe necessitatis poeta. Cū fueris felix multos numerabis amicos Tpa si fuerint nubila solus eris. Ver⁹ aūt amic⁹ cōt si bono tuo ppter te cōgauderet etiā si pticipatur⁹ nō cōt. arist. Amicos iustos cē volum⁹ etiā si inedia sint. Sz in b scīo. ad amicitiā tibi deo aptio: qui scīēs bōa tua vtpote dona suaz de bijs tibi cōgaudet ⁊ dās cōicare a te vel pticipare nō eget. Jo. Baudeo ppē vos vt credaz. Amic⁹ es bonis scio q tecū pticipās mala tua vel ānichilet vel ad minⁿ diminuat ⁊ alē qre. Quereā⁹. n. ē q: difficilius inuenit q̄ pm⁹ vel sicōs equis vtroqz magis ille sit necessari⁹. Sz in b scīo signo multi deficūt q p ima duo fecerit. pl. Amici mei⁹ primi mei aduersi me appropinquauerūt ⁊ steterunt amici cōicātes mihi bōa sua. primi pticipātes bōa mea. Verūz dixit⁹ deus in b scīo signo euidēs est q cū in nā ppa fame bōa mala tua tecū cōtare nō posset nāz tua assūpsit in q tibi ppatiēs ⁊ pene tue socius fiens mirabiliter ꝓpitiationē faceret ⁊ per nām sua bonā tādē malū tuū pfus ānichilaret. Sūt aūt fm arist. Quinqz mala ⁊ terribilia. f. opinio mala sopita egritudo timiditas mors. in quoz vltimo euidēs ē horrituđo. Vide in bijs malis tuis tpm tecū pticipā tē. De pmo Matt. 27. Seducto: ille dicit Jo. 7. Quidā dicebāt q: bon⁹ est alij aūt nō sz seducit turbā. Luc. 19. Ulcīt filij⁹ bois q̄rere ⁊ saluū facere qđ perierat⁹ vocat hō votat⁹ ⁊ potat⁹ vini publicanoz ⁊ peccatoz amic⁹. De scīo Lu. 9. Vulpes foueas hīt ⁊ volucres celi nidos filij⁹ tē. Col. 2. Videte ne frēs q̄ram. deus qui cū diues cēt ppt nos egen⁹ fact⁹ est vt illi⁹ inopia nos diuites ēēm⁹. De scīo

Isa. 53. Vere lāguores nr̄os ipe tulit ⁊ dolorēs nr̄os ipse portauit. Itē vidim⁹ eū nouissimū virorū virū dolorū ⁊ scientē infirmitatis. De q̄rto. Jo. 15. Hāc aūt viderūt ⁊ oderūt ⁊ me ⁊ pa. me. De quo cāt. 8. fortis est vt mors dilectio qui maiorē dilectionem hac nemo hz vt aiam suā ponat qs p amicis suis. Ecce mors ⁊ talis mors. Quid vltra facere debuit ⁊ tibi ⁊ nō fecit. qd vltra debuit pati tecum ⁊ nō sustinuit. Prze oib⁹ igit vtilis ⁊ iō ppt vtilitatē p oib⁹ etiā amabil. āplius aūt q: tua mala tecum sentiēs ea tibi alleuiat in pūti ⁊ eadē ānichilat bona tua tibi plene ip artiēs in futuro.

Inter spālia pōderātia etiā ꝓsanguinitat⁹ aff
i ppōderat amicabilitas q: vir amabil⁹ ad societatē magis amic⁹ erit q̄ frater. ⁊ b in trib⁹ est q̄ sūt hec. gratiositas i vultu. Deiter. 2. Indicibili pulchritudine oīum oculis gratiosa videbat ⁊ iō amabil. Eccl. 40. Gram⁹ ⁊ spēm desiderat oculi⁹. Itē affabilitas in ꝓuerbo vel vbo. puer. 22. Prop̄e gram labioz habebit amicū regē. Itez mānsuetudo in gestu vel actu. Eccl. 3. In mānsuetudine tua opa pfice: sup hoīnz gliaz diligeris. Econtra. Eccl. 8. Noli ee amic⁹ hoi tracūdo. ppōderat in bijs de⁹ pordinē. Nimiz enī fallax grā ⁊ vana pulchritudo quā ꝓfert sanitas ꝓplerūq; bōitas ⁊ iuuenilis etas. Apparet. 11. qm̄ auferet ipam vel egritudo fugās sanitatē vel senect⁹ excludēs iuuētutē vl mors dissoluēs ꝓplerionē. Cetez amabil' ille q gratiosio: in facie cui⁹ facies plena est grātū in quē desiderāt angeli pspicere cui⁹ pulchritudo nō langviescit sz intuētes saluos reddit. Deu. 32. vidi dñm facie ad faciē ⁊ salua facta ē ala mea. Nō senescit sz iuuenescere facit. ps. Qui replet i bōis desi. tuū reno. vt aqle iuuēt⁹ tua. Nō morit sz vitificat in eternū. Jo. 17. Hec ē aūt vita eīna vt cognoscāt te solū vez deū ⁊ quē misisti ihm xpm. Tibi ergo tibi dīe dixit cor meū exgistunt te faciē mea aug. Videbim⁹ ⁊ amabim⁹ ⁊ laudabim⁹. Itez amabilis ille q affabilio: in sermōe. Eso. 19. Loqbat dñs moysi sicē loqt hō ad amicū suū. Affabil⁹ nō soluz instis q̄nimo ⁊ iustis vtpote cui⁹ ponit⁹ sit publicanoz ⁊ petōz amic⁹. Plane valde affabilis cui⁹ vbū nō ē rethoricū vel trāsitoriū sz eternū qđ vt caperet vbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. Itē mānsuet⁹ in actiōe. Isa. 11. Ego qđ agn⁹ mansuetus.

Onsanguinitas ꝓpōderat mltū b triplicit
c fm tres lineas ꝓsanguinitatis. f. alcēdentē in q̄ vt primos diligio pentes. f. pīez ⁊ matrē ⁊ pl⁹ q̄ aūt vl aūt. Descēdētē mq primi f. filij⁹ filia. Trāsuersalē in q frat⁹ ⁊ sorores. I linea ascēdēti pōdera deū erga pīem sic. Ex duab⁹ ptib⁹ cōstio alia ⁊ corpe q̄p vna corruptibil' alia incorruptibil'. Sap. 9. Corp⁹ qđ corrūpit aggrauat aiaz tē. arist. Doc solū ē sepabile sic incorrupt ibile a corru-

ptibili, vna impans alia obsequēs nāliter vna affectibili, vna impans alia obsequēs nāliter vna affectibili. Salust⁹. Dissimilās bonū alia associās ꝺgelis. Salust⁹. Dissimilis vis in alo ⁊ corpe fūa nobia cū dijs. corp⁹ cuz nā vis in alo ⁊ corpe fūa nobia cū dijs. corp⁹ cuz bestijs cōe. animi iperio corpis fuscio magis vtimur. Triplr igit nobilior est alia quā hō a dō creatur. Triplr igit nobilior est alia quā hō a dō creante q̄ corp⁹ qđ a pīe generāte. Nō. n. hoz a quo habeat imago virtuosa testat cū corp⁹ pīis aīa bī ꝓferat imaginē quā nimiz de⁹ immediate sibi filez ⁊ bonā fecit q̄ corp⁹ ad vitā aiando ꝓfecit quā vsq; vice corp⁹ infecit ⁊ reā ac peccatricē effecit. Uez inter spōsū ⁊ spōsam nō est accipe gradū distātiā cū duo faciant iā carnē vnā: duo aī in vnā federēt amicitiā pp qđ dī viri diligite vxores vras. Et pp hoc relinq̄t hō pīem ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ⁊ erūt tē. Sz q̄tū rei significata ꝓcellit signū nīs amor⁹ vnitaq; dei ad aiam amor ꝓ spōsi ad spōsam alē ad deum spōse ad spōsum. Sacrm̄ eni magnū est. Ego aūt dico inter xpm ⁊ ecclesiaz inter deū et aiaz. Unde inter xpm ⁊ ecclesiaz inter deū et aiaz. Unde hoc euidēter. tria sunt bona matrimonij fides cōtra adulteriū inseparabilitas que dicit sacrm̄ cōtra diuortiū plen⁹ tra sterilitatis obprobriū sed i hoc ꝓlugio fides inuiolabilio: inseparabilitas maio: p vtilio: fides inuiolabilio: dei ad aiam. Osee 2. Sponsabo te mihi in fide. Cāt. 2. Dilect⁹ me⁹ mihi ⁊ ego illi. Quinimo fidelio: est spōso omni q fidelis est etiā alē fidē nō seruāt. Isa. 57. Iustꝰ me discooperuisti ⁊ suscepisti adulteriū. Jhe. 3. Tu fornicata es cū amatoribus mltis tū reuertere ad me Quare hoc certe vt p vir fidelē sanctificet mulier infidelis. Adultera per misericordē maritum peccatrix ala p xpm. Sed obijcies. nō sola solius vnica vnici cū scriptū sit q amas aias q̄si nō ⁊ nā sz plures. Sed scriptū est multitudinis credētiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. Nūqd ppterea spōsus nō vnam sponsam amat si in ipsa caput ⁊ manus et pedes et cetera mēbra diligat. An indignabitur caput sponse fidem debitā sibi violari si deprehendat etiā sibi pedes vnitos amari. amplius nō diminuit in individuo spēs licet ipam ꝓcipēt plures nec plenius idiuiduo spēs ine esset si sola ineēt Die miro mō deus te o aia mea diligit totus totā vt non min⁹ diligat te diligēs tecum ⁊ aliā. alia am inquā a te in substātia vnā aūt tecū in charitate et amicicia. nec plus te amaret si solā amaret: quinimo si tibi socias non dedisset minus fortiter q̄ nunc amare posset. Non sic iacob cui permissum est plures sponsas habere nec tamen datum est vt vnamquāq; ipsarum posset vt solam totus amare. Ceterum hoc video⁹ in deo esse omnipotentie et omnipotentis bonitatis. augustinus in confes. O tu bone omnipotens qui sic vnūquēq; nostrum curas tanquā solum cures et sic omnes tanquaz singulos. Item inseparabilitas maior. Illi enim duo vnum carnaliter effecti inseparabiles dicuntur: q: dum viuunt ne queunt separi sed et necessario separantur q: necessario morīūtur. Ro. 7. Si dormierit vir eius soluta est a lege viri. Ue inter te o aia mea et deum matrimoniū qđ in baptismo iuerūt. in bōa vita ratū in pfruerit cō firmatū post illi⁹ vnionis pmū ꝓportū ipossibile ē esse diuortiū, verūtū et mō die cū aplo. ge nos separabit a charitate xpi. Tribulatio an angustia. Cenecq; mors neq; vita neq; iustitia cē mortis sue mīs oblit⁹ nō fuerit. Uez inter spōsū

separare a charitate que est in xpo ihu. Iteꝝ pleo vtilior ⁊ multiplicior bonoꝝ. l. copey. fecisdat. n. sponsus ipsam deus alam ꝑ sam ꝑgredi q̄ ꝑ lice ab ambobus vnus nō ab altero exiri: ꝛ a mire vt a ꝑ⁹ mihi a patre: vt formali: ⁊ nō principali sic ⁊ pleo copey nō a gratia fola: nec a libero arbitrio fole: ꝛ a libero arbitrio: vt volūtate vt a ꝓncipio mālis: nec ꝓpleto a gratia: vt a deo vt a ꝓpleto vt formali: ⁊ nō principali. Jo. Sine me nihil potestis facere. 1. Cor. 15. Habundātius oibus labor: qui: nō aūt ego: ꝛ gr̄a dei mecū: hec est vtilis pleo que matrē nō permutat: ꝛ ei vitā eternā acquirit: sicut ecōtrario sepiā cū ꝓceperit parit petrū: petrū āt cū fuerit ꝑsummatū generat morē. ꝑo. Cōcepit dolorem ⁊ peperit iniqtatē: hec nō benoni filius dolorꝝ: ꝛ si ꝑus forte filius laboꝝ post modū filius gaudij ⁊ honoris: qui: ⁊ si mulier cū sic parit trāsicia bꝝ: cū aūt peperit iā nō meminit ꝑsiure: ꝓpter gaudiū. Emādus est deus ꝓp fidelitatem

Ideam amico fideli nulla ē ꝓpatio amari solet ⁊ merito amat q̄ fidelis in amicicia ꝓbatur. fidelis ē aūt q̄ stabilis ⁊ immutabilis ē. Sunt aūt tria amici fidelitatis exp̄mēta. l. nouitas ꝑsperitas: aduersitas. fidelē amicū mihi būc estimo quē in bijs erga me immutabilē video a cuius aio me nouis amicꝰ supueniēs, nō excludit: imo nec a gradu vl loco quē in alo mihi dedit: imo q̄ ꝓpter supuenientē nouū nō reputet me antiquiorē: qđ. n. antiquat ⁊ senescit ꝓpe interitum ēmūi forte ad modū vini me q̄ro antigorem tāto reputet amicum puriorē. Ecc. 9. Ne dimittas amicū antiquū: nouus. n. nō erit ei filis vinum nouū amicus nouus veterascet: ⁊ cū suauitate bibes illud. Mat. Nemo bibēs vetus statim vult nouū: dicit. n. vet⁹ melius ē. Item quē ꝑspitas sua insꝑata nō reddit mihi efficium nec diuersitas mea inopinata me sibi ingratū: ꝛ implet illud: fidē possidē cū amico tuo in pauptate ipius vt ⁊ in bonis illius coheres sis. Letex boies mīti misericordes vocāt. puer. 9. Quis aūt fidelē qs inueniet. Luce. Cū venerit filius hois puta inueniet fidē sup terrā. Ecce. n. olo hō mēdax ⁊ mutabilis: mutat nouitate. Gaudent. n. nouitate moderni ⁊ nouis supueniētib⁹ vetꝰ piciunt ⁊ si forte aliquātulū fidelis cē volēs nō piciat me pp nouū et aio quodāmō tū ſhordinat gradu: vt post ordinat loco dies mihi: da locū huic nouo: ꝛ ille euāgelic⁹ imitator: eū quē locū dare iubet amicū non neiat: ꝛ absolute dicit: da huic locū illū ⁊o amicū dicit quē ascēdere facit. amice ingt ascēde supius amari me scirē ſi in affectu cui⁹ q̄ ascendere. Si ⁊o nouo iubeor locū habitū dare qd ex ē possim ꝑcere: saltē mediū teneat i gradu nō me dimittat nō egre ferā si nouū vtpote dignū ampli⁹ supponat. Letex nō est de⁹ vt hō vt mutet nouitate ⁊ vt amicus stabil⁹ ⁊ fidelis elegit sine initio quos diliget sine fine nullū excludēs p alio oēs volens supius ascēdere nullū alteri locū dare de ꝛ ecclia. Dnūs tpe diligit q amicꝰ est mo ille amicꝰ aū oēs tēs ⁊ post oē tēs. Jo. 13. Cū dilexisset suos q erant i mundo in finē dilexit eos. nō in finē terminātē ꝛ in finē ꝓsummātē. ꝑs. Finis ꝓsummātis vidi finē latū mā. tuū nimis. Itē mutāt ⁊ ꝑsitate qñ honores mutāt mores ⁊ succedētib⁹ ꝑsis pincerna sui oblīscit interptis. Itē mutāt a diuersitate nā quos felices diligit miseros: nec cognoscit. Job 2. Audiētes tres amici ꝛē. vsq̄ eleuātes aūt oculos suos. pcul nō cog. eū. vex apud p̄em luminū nō ē trāsmutatio: nec vicissitudis obūbratio: qñ nec sua sblimitas eū tibi exeū: nec tua būilitas te sibi efficit alienū. ꝑs. Dns excelsus dns ⁊ hūilia respicit: vbi amor ibi ocul⁹. vide de ꝛ exēplū grossum: ⁊ tō sensui apti⁹ in xpo quē ꝑspitas sua nō mutant in amicicia. Mā quos in frēs ⁊ amicos mortalis ⁊ passibilis elegit glificatus ⁊ immortalis facet⁹ frēs nihilomin⁹ recognouit. Jo. 20. Vade die frībus meis. Ascēdo ad p̄em meum ⁊ p̄em vrm deū meū ⁊ deū vrm. Cōfundere nūc alia mea cōfundere de infideli amicitia q̄ si impassibil ecōe de vita corpis diuina nō dicā ꝓpetua certa esses fortasse ipe quē nūc te diligere estimes vt cogioscere velles. Itē nec mutauit xp̄m nec diminuit amicitie affectū mutatio stat⁹ in amico q̄ aduersitate repētina fact⁹ est alter ex alo miserior: et miser. Jo. 11. Diligebat ihs mariā martham ⁊ lazarū infirmabat lazar⁹: ꝛ qd egrū: audi. dñe ecce quē amas infirmat quē amas. in pūti nā quē vtiq̄ ꝓterito amasti: amauit igit ⁊ infirmū: secuta ē mors creuit miseria nō decreuit amicitia. Lazarus ingt amicus nr̄ dormit: amicꝰ nr̄ nō: q: amet cū sit mortuus: ꝛ q: amet. Cedit xp̄s corripit corp⁹ ad tumulum venit xp̄s: tollite ingt lapidē aiunt. Dñe iam fetet. Ecce iam xp̄s ē vt erga tā misey amicitia cessaret si mirabilis ecē flet ihus ⁊ turbat ſ scio si nares obstruerit nescio: ecce ingunt quō amabat eū. O iudei nō amas q̄ nec de amicitia loqui ꝓpe scitis: qn̄ymo ecce quō amabat eū: vt sit in amādo pūs ꝓfectū cui⁹ fiet ē signū nō ꝓteritū ꝛfectum. O si ad talez miseriā xp̄us deueniret ꝛ paucos amicos retineret: captus quidē: sed non mortuus fuerat cū ille sims amicissimus se cum nō trīs nō amasse: ꝛ nec nosse iurabat. Eya nunc homo fluitissime si fidelem queris amicū cur nō amas hunc qui mutatus in honore nō mutat ab amore qui te mutato p miseriam nō mutat amicitiam. Hijs omnibus huncinde collatis ⁊ in libra positis deliberat anima post deliberationez elegit: et sic tandem confirmatur amicitia. Leterum hec analogice quidez ⁊ cōmunia deo ⁊ homini que deus homini cōtulit volēs etiā homi

amari sed in bijs eisdē ineffabiliē holem excellit volēs hoi pamari. Sz go pōderabit ea q̄ deo sūt ꝓpria, oip⁹ennā oi sciam fāmā bonitatez ⁊ filia. Primꝰ hoc digne liberari nō pnt vtpote q̄ incōp̄hensibilia ⁊ imēsa libra nō trīs anguli cordis būani sed etiā angelici intellect⁹ exceduīt. In sūma tū aduerte qs in amicū eligi dignior debeat creator an creatura. dño an seru⁹ ꝓnceps an vasall⁹. oip⁹ tens an infirm⁹: immensus aut modic⁹: oisciens an stolid⁹: diues an egen⁹ ⁊ postremo vt multa transeam sūme bonus ⁊ beatus an miser ⁊ malus.

Ercius exitus est, Tercius mod⁹ qñ mirabilis cum de⁹ aiam quā ꝑse sol⁹ subito mirabiliter creādo facit ꝑ se sol⁹ subito mirabilius gratificādo reficit ⁊ in ipa charitatē efficit ad qđ nec nature potētia nec volūtas industria sufficit. Uno q̄ mō efficit de⁹ amicꝰ nr̄ q̄si postulatus q: p amicicia sua infundēda orare debem⁹. Secūdo mō vt electꝰ in quē vel oēs vel ad min⁹ plures voces desideriox ⁊ virū cōcordāt. Mā si sensualitas sola discordet ⁊ amicos eligat alios non obstat q: ius eligēdi nō habet qđ pdidit sepi⁹ male eligēdo. Uerūtū si ⁊ ipsa assentiat ⁊ oēs voces habeātur vt ibi. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deum viū tūc indubitāter electꝰ cōfirmabit. Quādu aūt vires inferiores excipiūt ꝓtra electionē supiox q̄us nō sit rōnabilis exceptio nī differtur ꝓfirmatio donec post litē diutinā sensualitas succūbat ⁊ victa cedat vel trāsiens p arbitriū fortitan electiōi ꝓsentiat. Sed si rō in lite litigiose ꝓualet vt ei⁹ electꝰ ⁊ electio exceptionē trāscendant in expēsis merito sensualitas ꝓdēnat vt opa pnie p satisfactiōe ꝓsequat ꝓ eo q̄ rōnē lite indebita fatigauit. Nec aūt validissima ꝓtra electionez rōnis obstat exceptio si nimis vltra tēp⁹ debitus dilata sit electio. Sed hoc nō in peccātib⁹ ꝓmo q: rō rectū tēpus negligit ⁊ differt eligere ꝓnaz eligibilē ⁊ ydoneā in amicū, sensualitas ꝓuenies nō eligēdū eligit ⁊ rōnē ad ꝓsensus allicit ⁊ trahit. In penitentib⁹ ꝓtra eligēte ⁊ electū ⁊ electionē excipit ⁊ his mouet ⁊ eū in ꝓtrīde cassat electio rō ꝓtem sensibilē ad ꝓsitendū mouet q̄ in satisfactiōe refundit expēsas. In insipientib⁹ rō vult eligere ꝛ reclamat sensualitas. Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spm. in ꝓfectis imo ꝓfectissimis caro assentit. in morientib⁹ his decidit ⁊ sensualitati silentiū ponit ⁊ electus rōnis in amicū sibi ꝓpetuum ꝓfirmat. Primo aūt mō habet vt intrinsus sicut in generatōe violēta p actionē pdūtis vna forma destruit ⁊ alia generat ⁊ inducitur.

¶ De exitu charitatis.

Ideam vt dicit Hero. Dis resp̄ q̄libēq; eās q generat per cassāt dissolute versas. l. cōtrarū. Et sm pbm idē est cā cōtrariorum hai⁹ per pīriam illi⁹ p abstīā. Quot modis ⁊ quibus amicicia generat eisdē ꝛ tot corrūpit. Est ergo charitas in esse mō q̄si supnaturali. l. cum dat vel infundit postulati. ecōuerso desinit esse cum peccās deest influentia. Quo ꝓtra apls. Videte ne qs deſit gratie dei. sicut q̄ sol lucens in aere cā est efficiēs ⁊ ꝑmāns luminis ⁊ ideo cessante cā. l. influctia solis cessat ei⁹ effect⁹. l. luminositas aeris sic deus ꝓtinue influēs cā est in ai o charitat. Sz si sole stante ⁊ effluente lumine aer motu⁹ recederet ipse sibi tenebre cā esset ⁊ qđ influxū erat nō subtrahit sed corrūpit qi nō ꝓtinuat sic verus sol fons calorꝝ ⁊ lucis ꝛ gratiox ⁊ dilectiōis stat: q: immobilis effluit: q: diues ⁊ liberalis. Sz si aiam⁹ mouēs gre se abstrahat vel nubē peccati interponat qđ influxū erat corrūpit qr nō ꝓtinuat. Sedo mō charitas exit in esse mō q̄si voluntario cū p deliberatiōe de⁹ hoi ꝓponit ⁊ in amicū eligit. ecōuerso corrūpit ⁊ desinit esse cū alia nouē dei imia nā accipit ⁊ q̄si fine re ī libra ponit cui hoiem vel aliam creaturā cū circūlātiuf generalib⁹ vel spāl⁹ aggrauātib⁹ oppōit ⁊ declinās adhuc hoiem vel creaturā aliquā deo eligēdo ꝓponit. generalia libr̄at illa in esse, 2. Quadas posti amatores meos q dāt panes mihi ⁊ aq̄ ⁊ oleū meū ꝛē. ⁊ hec nescuit: q: ego dedi ei frumētū vinū ⁊ oleū ꝛē. Qđ si scire ⁊ aduertere voluisset de⁹ ꝓpōderasset. Spāliā pōderāt illi de gb⁹. Mat. 1. Qui amat ꝑem aut matrē sup me nō est me dign⁹. Tercio mō charitas exit in esse q̄si nāliter cū sile a sīli generat: ⁊ alia biificia de ꝓtinue gratāter accipiēs amātez redamare cogit. ecōuerso desinit cē ⁊ corrūpitur cū alia ingrata biificio paulatim corpēs ad frigiditatē ꝑmā reuertit. Jere. 3. Quo si ꝑcēſſit mulier amatoē suū sic ꝑcēſſit me dns isrl. mat. 24. Qui supabūdauit iniqtas refrigescet charitas multez Incipit iniqtas in cogitatiōe creſcere in delectatiōe ne abūdet in ꝓsensu supabūdet in actu vel in vsu Mota igit cor hois vel anim⁹ ꝑtū ad statū vie hz se ad charitatē sicut mā ad formā elementare per quā appetit⁹ ei⁹ nō terminat totaliter ⁊ nō possibilis est generatio ⁊ corruptio circa ipam. Quātuz aūt ad statū ꝑie est sicut mā quie cōiue q̄ ꝑta ē forma sua vtpote terminate appetitū ei⁹ ⁊ nō movet ad aliā ⁊ ideo nō incidit corruptio circa ipaz. Die corruptibilis est in via charitas circa cor. sicut incorruptibilis in patria ex sui cā. Qui igit sm pbm, oēs trāsferētes sm aliquā siliudinē trāsferūt licita sit trāslatio vbi aliq̄ ⁊ sī nō simoda situdo. Qđ āt ḡttuor elemēta vnā eōem mām habita cui⁹po vna forme ps subijcit alteri inter q̄s est pugna ⁊ actio ⁊ passio mutua. Ignis calid⁹ de⁹ benefic⁹ ⁊ diligēs aer humid⁹ carnales amici nr̄i qbus humore sanguineo eōeam⁹, aqua fluida bona tpalia. terra ō formis ⁊ q̄si fex elemētoꝝ vicias petā. Cor igitur amādo vicia ⁊ petā nt q̄si tra. ꝑs. Qui diligit iniq

tatē odit aiam suā. Diligēdi malicia sup benignitatē. Amādo tpalia imoderate nī citra deū sit q̄s aq̄. ps. filij hoium vsququo graui corde. Amādo amicos carnales pure nāliter fit aer. Greg. Sūt q̄ diligūt primos sed p affectū ognatiōis ⁊ carnis. Amādo deuz sit ignis. Cāt. 8. fortis est vt mors dilectio ⁊c. Lāpades eī lāpades ignis. pm⁹ amor mortalis. scōs venial. tercī⁹ debit⁹ q̄ tñ indifferēs q; nāliq̄, q̄rtus meritor⁹ eiī sit gratuit⁹. Ignis aerē vt symbolū secū būtē āplectit ⁊ facilis est ibi trāsitus. Aquā vt magis distātē tollerat quā ipugnās diminuit sed ab ipsa nō extinguit, ppē distātiā. Cāt. 8. Aque mlte nō poterūt extinguere charitatē. Dus. 19. Aqua extinguētes nāe obliuiscit: sed caūdū ne aq̄ crescēs orizonta ignis attingat q̄n tūc ignē ardētē extinguit aq̄ cū amor tpaliū venialis, crescēdo fit mortalis. Terre vo sic ignis ȝniat vt ipam vel corrūpat vel corrūpat. Tria igitur fūt simul in vno aio vt in vna cōi mā: sed i pte alia ⁊ alia q̄ tādē in ignē oia conuertūtur. Sic ferunt ignis agēs in aquā, tandē etiā ppter deū tñ diligit tpalia fact⁹ q̄s es ignis ō aq̄. Calefaē ignis aerē tandē ⁊ ognatos tñ ppter deū diligis ⁊ sic ignis fit et aere. Terra aūt incēsa q̄ igni ⁊ si non nāli oppone tñ locali pone ⁊ distātia marie est remota i hac mei hafora secū ȝpatit in eodē aio aquā ⁊ aerem sed fugat penit⁹ vel fugit ignē q̄ fm suas q̄litates. s. siccitatē frigiditatē ⁊ grauitatē ⁊ alias in aquā ⁊ aerē agit ea q̄ tandē in suā nām conuertit. Quasi. n. terra et aqua generat cū amor tpaliū rerū primū vēialis ens poīmodū ingrossat ⁊ mortalis efficit. Sz ⁊ aer i terrā degenerat cū amor nālis nimietate in culpaz declinat fm illud. Qui amat pīem aut matrē plus q̄s me nō ē me dign⁹.

¶ De augmento charitatis.

Il charitate notāda sūt q̄ttuor: cēntia. habit⁹ fm se, radicatio vel inherētia in subiecto. mot⁹ vel actus et fervor: in motu. vltima tria augeri pōt et minui. Tñ per veniale diminuīt et q̄busdā etiā cāis augēt ⁊ intendit. p tñ aūt corrūpi pōt et augeri nō aūt minui. Quod pz q: minimaz hūs charitatē venialiter peccare pōt q̄d veniale si habitū charitatis minueret iaz aliq̄d minimo min⁹ esset. Arist. Nihil min⁹ minimo est augeri tñ pōt. cui⁹ augmenti cām nota ⁊ effectum. Circa cāz nota. regulariter oīs res per q̄scūq; et ex q̄busc̄q; causis generat et eisdē si est nutribilis nutrit si augmētabilis auget. Habet aūtē charitas et generat q: de⁹ dat et homo recipit. Dup' ergo cā vna ppie et ppter quā. s. ifluē tia dantis. Alia ipse ppie et sine qua nō. s. dispositio recipientis q̄ dispositio ouersio est aie ad deuz per potētias fm quas est imago dei. Nota igitur deus est diues cui⁹ diuitie cōicat ⁊ nō minuit. iō dare pōt. arist. Primū pncipiū est diues p se ⁊ dines in alijs est ⁊ bon⁹. Bonū aūt est diffusiuū sui: ideo liberalis ⁊ iō dare vult ⁊ q: vult dat. Sz q: actio actiuoz est in pacīēte dispositio actio dico q̄ est ad aliud sicut sol lucet semp nō semp illuminat ignis caleī semp sz nō semp calefacit nisi dispositū sic de⁹ effluit sp sz non influit nisi recipienti ⁊ disposito. Influere est dare sed cui⁹ est dare ei⁹ ⁊ augē vel magis dare. Tñ di adauge nob fidē. Verū q: receptū est in recipiēte p modū recipientē. nō receptū q̄ de⁹ sine mēsura effluit tu cū mēsura recipis. Nō. n. ad mēsurā dat de⁹ ipūm ⁊ tñ vnicuiq; nr̄m data est gr̄a fm mēsurā donatōis xp̄i. Accipe q̄ magis ⁊ sic augeī q̄d acceperas q̄n augmentū est peritis additio q̄titatis vt dicit arist⁹. Sz nota est gr̄a magna ⁊ ē maior gr̄a. gr̄a dat sine merito sz nō sine dispōne q̄ q̄q; large meritū ȝgrui appellat. Sicut igit formā nālē introducēdā ascedit potētia nuda. dispō ⁊ necessitas quoz pmū ⁊ vltimū intelligit simpler ⁊ q̄si pūctale. mediuz aūt hūs latitudinē quaz ȝtingit dispōni pl⁹ ⁊ plus vt sic hic extensio durationis q̄si linee a pūcto ad pūctū sic ⁊ h est potētia ale libez arbitriuz accipe vt nudā vt dispositū q̄ dispositio est per ouersionē ad deū in vsu vel actu fm q̄d pz et nālib⁹ ⁊ gratis datis. Tñ aūt facit totū q̄d pōt ⁊ q̄d in se ē tūc est necessitas ad hūdā gr̄am nō necessitas coactionis deo debitū ponēs sed necessitas imutabilitatis q̄ necesse est deū eē deū ⁊ iō bonū ⁊ iō effluētē ⁊ iō accipiēti dātē imo nec hāc vltimā dispōnē ⁊ necessariam liberalissim⁹ dator expectat sz aliquo mō ouertēti se ⁊ disponēti ⁊ si n sz totū q̄d in se est multotiēs dat. Ja. 1. Qui dat oīb⁹ affluēter. Aug. Alia instrumēta cognoscēdi ⁊ diligēdi deuz hz a nā cognitionē tñ vtilitatis ⁊ ordinē dilectionis a gr̄a. Vasa nāz q̄ creatrix gr̄a creauit vt sint. sad nutrix gr̄a replet ne vacua sint. Hec similitudo caūsat leuitatē. aug. Tu quos ipse subleuas eos ⁊ q: tui plen⁹ nō suz oneri mihi sum. Sicut vesica plena corpe leui sursuz mouet ecōtrario vas plenuz corpe graui grauat sic ⁊ creatura. ps. filij hoium vsququo graui corde. Maior aūt gr̄a dupl⁹ dicit ¶primo in cōparatōe ad minorē ab altero habitaz hec sine meritis habet sed nō sine dispōne maiori vt pz in paulis differētib⁹ in substātia nāliū sz in differētib⁹ in vsu vel actu ipoz ⁊ iō eque dispositi ⁊ eque indispositē eēlis i baptismo datur gr̄a adultis attrīē dissīlr dispositis nō in substātia nāliū sed in ouersiōe ipoz ad deū p actū ⁊ vsum sine meritis infundit gr̄a dissilis. s. maior vel minor q̄ oīdit dissimilitudo ȝtritiōis. Anselm. Gr̄a dat fm p purgationē, vel in cpatiōe ad minorē habitam hec est meritis q̄si ouersio qua talis aia ad deuz cōuertit ⁊ disponitur gratuita est nō tñ nālis vel gratie gratis date ⁊ ideo meritoria. Tñ oprime dicit aug. Restat vt intelligam⁹ sp̄m sanctū habere q̄ diligit ⁊ hilo mereri vt plus habeat ⁊ pl⁹ habēdo plus diligat. Itē aug. Gr̄a meret augeri nō gr̄e substātia q̄si hec nō est meritoria sed vsus q̄si igit oium nā ȝstantiū cā deus est ⁊ rō magnitudinis ⁊ augmēti silr ⁊ ȝstantiū p alias cās. Constituit. n. terminos eī qui ptereri nō poterūt. Tñ dicit aug. Charitas vt pficiat nascit cū fuerit nata nutrit cū fuerit nutrita robor: at cū fuerit roborata pficit cū fuerit pfecta dicit. cupio dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Signa aūt vel effect⁹ augmēti charitatis tria sūt pmū maior pfectio subiecti. s. potentie hec est cā pp̄ia necessaria ⁊ immediata ⁊ i genere cāe formalis vt pz. Virt⁹. n. est q̄ būtē pficit ⁊ hec est per se. Et ideo si simpler ad simpler ⁊ magis ad magis. Sicut ergo q̄ habet gr̄am est deo gratus ⁊ q maiorē eam magis sic hūs charitatē deo carus est ⁊ q maiorē magis. puer. s. Ego diligētes me diligo magis ⁊ magis. Secūz est maior ipmitti o ȝnij. Sūt aūt ȝria charitatē duo. s. timor ⁊ cupiditas. timor aūt alī⁹ seruilis cui opponit amor charitatē vt calidū frigido ⁊ ideo nō ȝpatiūt se sil Alius inicialis cui opponit vt extremū medio vt calidū repido ⁊ iō ex hūs q̄si fit mittio excellētijs relegaris nō habitis sed haberi possibilib⁹ vt i ele mētis ȝnijs in mittio ouenīēnt⁹. Ceteruz si calor augeat in mittio sorti⁹ pugnabit ō frigidū ⁊ cuius pōnabit ⁊ ideo mittio dissoluet ⁊ silr ex pte frigidi silr oino in ppōsito. i. Jo. 1. per scā charitas foras mittit timorē ⁊ ecōuerso. Timor inicialis ex crescēs in ḡstum timor ⁊ degenerās in seruilē foras mittit charitatis amorē. Ubi ȝ timor cait⁹ crescente charitate crescit vt ei⁹ effect⁹. Nam quez magis amo magis reuerio: magis offendere vereor. Cupiditas alia mortalis cui opponit charitas vt albū nigro. Alia venialis vel etiā ināta cui opponit vt albū pallido. albū ⁊ nigrū mutuo se expellūt sed albū pallido quodāmō pmiscet. Albi⁹ est ergo nigro ipmixt⁹ ⁊ albissimū quoq; nigro impmixtissimū est. sic nimiz in ppōsito. Aug. Lōcupiscētia cū qua nati sum⁹ minui pōt nō finiri dum viuim⁹. Q̄ si paluerit ȝcupīe cupiditas expelli tur charitas. Mat. 24. Nīsi supabūdā. iniqui refri. charitas multoz. Terciū est maior extēsio act⁹ pp̄rij. s. dilectiōis q̄ signuz tenet alijs paribus. Illic. n. falleret. Nūc. n. actuz habet forma cū subiecto. charitas cū potētia. Et ideo sicut vt⁹ visiua ȝiuncta oīgano expedit ⁊ impedit fz ipm. Unde eque bona potētia visiua in iuuene ⁊ s. ne nō tñ eq̄ vident oīgano ipediēte. sic potētia subiectū charitatis pōt et toto ligare ⁊ pūs nō erit h act⁹ vt pz in puero furioso ⁊ do: mūcte ⁊ alijs pōt occupari vel expediri ⁊ fm hoc accidit maior vel minor actus. Unde maior est alicui⁹ viatoris charitas charitate alicui⁹ ȝprehensoris nō tñ pl⁹ diligit actu sed alijs paribus tenet. Qui maiorē habet charitatis habitū maioris elicit actū dilectiōis ⁊ qui magis diligit deū sine amādo eum sine cōcupiscēdo ipm magis vult ⁊ qui magis vult magis optatur si poterit. Unde sicut voluntas motrix est virtū ifluior: sic charitas oium virtū. vnde charitas patiens est benigna est ⁊c. Augef aūt radicatio durationē fm illud charitas aut pficit aut deficit. epb. 4. In charitate radicati ⁊c. Radical potentia in charitate ⁊ charitas in potentia sicut est ⁊ igitur i anulo ⁊ anulus in digito. Cū igit charitas in potētia ȝtinuat possessionē quodāmō tendit ad faciendā ꝑscriptionē vt quo diuti⁹ instituit difficili⁹ expelli possit. Itē mot⁹ crescit ex frequētatiōe. aristote. Actus desiderij suū simile augmentat ⁊ tale aditū tali fit magis tale. Itē seruo: duplex est. Alius. n. sensualis vel sensibilis qui generat ⁊ auget q̄q; et dispōne ꝑpletiōis. vñ alijs paribus seruientius amat sanguineus q̄s melācol⁹ ē⁹. Q̄q; et recentia vel nouitate actōis. vñ seruēti⁹ amat nouitius q̄s ipse idē puer⁹. Alius intellectualis h generat ⁊ auget ex eo q̄ potētia affectiua expeditat libera aliq̄d per cogitatiuā apphendit circa amatū ex quo irritat ⁊ fortificat ad amādū. Tñ seruētio: ꝑplatus⁹ actio maioris charitatis ꝑfectōis mō: viatoze maiore. ¶ Quō diligēd⁹ sit deus.

Diliges dīm deū tuū ex toto corde tuo. Di
d ligere cuz sit actio egredit a substātia me
diāte vi vel potētia. q: hec tria fm Dyo. ordinate se hūt substātia virtus ⁊ opatio. Precipit igit hec actio dilectionis fm qđ conuenit hoi non angelo ppie q̄ nec eos habet nec aiam. Nō aūt substātia ȝposita ēntialiter ex duob⁹. s. corpe itercū mēbza eoz principale est et spū qui simpler in substātia respectu sit duplex. Habet. n. respectuz ad corpus qđ pficit et vnificat sic dicit aia. hz respectū ad deū cui⁹ imago est nāliter sic dicit ipūs vel mens vel intellect⁹ ⁊ fm hoc pōt esse separata vt angel⁹. Tota igit substātia hois quodāmō obligat cū ꝑcipit. Diliges dīm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aīa tua. vt siue in corpe sit siue extra sine ȝiuncta aīa sit siue separata ad diligēdū sit obligata. Sed q: inter substātiā ⁊ opationē intercidit potētia fm illud. 9. Metha. de agente hz potentiā in qua pōt. Addit tz b ex oibus viribus tuis Luc. x. vel ex tota fortitudine tua. Mat. 22. Et ex tota virtute tua.

¶ Quid sit ex toto corde deum diligere.

Diliges dīz deū tuū ex toto corde tuo. Ex
d de oze cpe ȝtingit mereri ⁊ ōme cri. fz un
ter hec pmū ē eoz qđ influit sup alia in malo ⁊ bono. Mat. 15. De corde exeūt cogitationes male. Mat. 12. bon⁹ hō ō bono thesauro suo pfert bona. Ex corde ergo iubemur diligere vt ordo in fluentie ostendatur. Sine opere eternū fermo nō diligit. Jo. 3. Carissimi non diligam⁹ verbo neq;

lingua sed ope ⁊ vitate. ꝓo. Diligerūt eū l ore suo ⁊ lingua sua mēti sunt ei. Dine amore aūt cordis causa sunt vba ⁊ opa. i. Cor. 13. Si linguis hoīum loq̄r cē. ⁊ si distribuero cē. Natura aūt hūam cordiꝫ cognata est actōi dilectōis vt ꝑz sex ꝓpietatib⁹ ei⁹. Est. n. cor in ꝓplexide calidū ⁊ siccuꝫ hec est ignea nā. sicut nāle igni calere est ita nāle ē cor di amādo ardere. Hugo. Vita cordis amor est ⁊ ideo ipossibile ē vt sine amore sit cor qō viuere q̄ nt. ꝓo. Dealuit cor meū intra me cē. caliditū ꝓseqūtur leue ⁊ sursum mobile: sed heu filij hoīuꝫ vsq; quo graui corde. graues nimiꝫ q: frigidi. Mat. 24. Vtin suꝑabūdauit iniqtas. Itē sedo est cor i sba solidū ne facile a voluptate diuelsat. quo ꝓtra in dtb⁹. Cor oleternis cōcussum est. Itē scio quo ad formā inferi⁹ acutū supi⁹ latū. inferi⁹ acutuꝫ vt ad tpalia hec ⁊ superiora modice attingat supi⁹ latuꝫ vt ad celestia dilatet affectū. Isa. lx. Mirabit ⁊ dilatabit cor tuū. Itē q̄rto inter⁹ cōcauū. I signiuꝫ q̄ p creaturas sufficiēter ipleri nō valeat. Ber. ca pacē gppe deu rōnalē aiam qcqd deo min⁹ est nō iplebit. Itē duplici motu mouet ꝓtinue. s. ꝓstricti ontis quo expellūtur superfluitates supflue ⁊ dilatatiōis quo attrahat aer ad mitigatiōnē nimij caloris innati. Et cordē ergo amat q pudēter discernēs expellit superflua ⁊ impedientia ⁊ attrahit necessaria ad amādū ad iuāna. aug. pudētia ē amoꝛ ea q⁹ admittat ab hijs q⁹ impedit pudēter secernēs. Cor ergo qō est fm pbm originale domicilium vite. nāli exeūt ꝑcepto vt suo mō coꝛpetur ad eliciēdū actū vite gratuite. i. Jo. 5. Nos scim⁹ qm trāslati sum⁹ de morte ad vitā q̄si diceret qui nō diligit manet in morte. Est etiā fm arist. primū organū sentiendi ⁊ iō ꝓgruē p̄mi mādati actio ab ipso ⁊ per ipꝫ debet sensibilis fieri. Sed nota diliges dīm deū tuū ex toto corde nō dimidio. Diuiso cordis canlat mortē. Ozee. Diuisum ē cor cor nunc interibunt.

¶ Quid sit ex tota aīa diligere deum.

Jtiges dīm deū tuū ex tota aīa. ex q̄ nosse
D qd sit aīa. Arist. Aīa est act⁹ p̄m⁹ coꝛporis organici. i. forma ꝓplet̄ua ⁊ ꝓfectio dans coꝛpi esse ⁊ vitā. Est aūt duplex esse nature ⁊ motis. ⁊ cum viuere viuētib⁹ sit esse fm aristo. similiter duplex erit vita. s. nālis ⁊ moralis. Primuꝫ esse ⁊ prima vitā habet coꝛp⁹ ab aīa tāq̄ a sua forma sbali ⁊ ꝓpletiua. Sedm esse ⁊ sedam vitā hz aīa a deo sūma ⁊ prima forma ⁊ sui effectiue ꝓplet̄ua. Est ergo quodāmō deus aīa aīe si log liceat ipsoꝛre. Cōsidera ergo te o aīa sedm qō es aīa. s. inq̄tum habes coꝛp⁹ aīare ⁊ cogeris ex hoc aīaꝫ tuā. i. deū amare. Vide tres stat⁹ rui coꝛpis. aīandi alati eranimis. s. status in fieri in esse post esse. In aiando tria sunt. potentia susceptiua aīe. nālis appetit⁹ ad hōdū. virt⁹ dispositiua organizāo embrionē ⁊ disponēs tandē ad suscipiendū. Cōpleta vo dispone aīa tur coꝛp⁹ ⁊ sequtur esse post fieri: est stat⁹ eōs in quo aīa aduenies coꝛpi vt forma materie ⁊ vt ꝑfectio ꝑfectibili dat ei tria viuere sentire ⁊ moueri. moueri nō tm fm locum ⁊ situ: sed etiā fm opationē ⁊ nutrimētū ⁊ augmētū. Leterū si ex aliqua cā vl coꝛrūpat̄ur organa necessaria vl̄ soluat armonia in medio vnionis soluit vnioꝛ se parat aīa exaīat coꝛp⁹ ⁊ est stat⁹ terei⁹ in quo coꝛp⁹ deteriorius ꝓditōis efficit qm̄ esset nōdum aīatū amittēs irrecuperabiliter in via nature tria ꝓdicta s. motū sensum ⁊ vitaꝫ. Et q̄ in ꝓmo statu tendebat nāliter ad esse ꝓplet̄iū ꝓtinua dispositiōe, relabit nūc ad nō esse ꝓtinua coꝛrūptōe. O aīa mea qualis es ad coꝛp⁹ talis quodāmō ad te de⁹ tuus ab ipso habes in ꝓmo statu tria. ꝓmo potētiā susceptiuaꝫ q: sui capax es ⁊ ab ipso solo ꝑfectibilis es habes ⁊ nālē appetitū q̄m oē incōpletū appetit suū ꝓplemētū ⁊ oē impfectū ꝑfectibile appetit suā ꝑfectionē ois materia suā formā habes ⁊ virtē dispositiuaꝫ. s. potētias naturales. fac ergo aīa tue vite habēde q̄ facit coꝛp⁹ tue. Sicut p virtē dispositiuā ꝓtinue sine interpolatiōe se dispōit vt suscipiat te suā vitā sic tu p nāles potētias ad vitā tuā te dispone. Nō si feceris cū sufficiēter te dispōsueris aīaberis gficeris ꝓpleberis aug. Aīa media ..s. inter deum ⁊ creaturas posita ꝓuersiōe ad deū illuminat melioꝛat ⁊ gficit. ꝓuersiōe ad creatural obtenebrat ꝰteriorat coꝛrūpit. Eris g̃ aīa i statu scōo hīs a deo mo tria q̄ das coꝛpi tuo vitaꝫ sensuꝫ ⁊ motū moralē. Et qcūq; coꝛp⁹ te vult abijcere tūc liceat ⁊ tibi vitā tuā. s. deum abijcere. Nō si hoc est ipossibile fac vite aīe tue sez deo q̄ coꝛpi sue. Appete ꝓtinuare cōiūctionē horre ꝑ oibus sepatiōem. i. Jo. 4. Deus charitas est cē. Leterū si solueris q̄ absit mediū vnionis spūalis armonie tēperātia. s. charitas et gr̃a nō abijcit te sed abijcit a te aīa tua et tunc segtur stat⁹ tercius miserabilis ꝓsus et longe deterioꝛ ꝙs ꝑm⁹ i quo vitā et sensu et motu debito careas et de die i diem coꝛrūptiōe crescēte vilioꝛ fias. Soluit h̄ mediū vnionis extrema et ꝓtēperās charitas et gratia cū ꝑdūatur morsibida et distēperās ꝓcupia q̄ cū ex ꝓuersiōe ad sensibilia nata sit in aīa ex eisdē nutritur et augmentat donec tandem charitati ꝑdatur et sic per ipam aīa coꝛrūpit. Aug. Aīa media inter deum et creaturas posita cē. miraculū est si redeat aīa ad coꝛp⁹ qō ipsā deseruit. mirabili⁹ q̄ ad aīam que ipm deseruit redit deus. mirabili⁹ quidē si esset rarius, sed nūc ꝓpter frequētiā mirabile desijt esse. Que nimia frequētia ꝑbat q̄ ꝑparatio: est deus vnīi aīe qua peniā? nō indiget nec aīa coꝛpori quo multiplicet̄ eget. Taliter igitur ex aīa deus diligit. Ber. Valde mihi amādus es die per quē sum vivo et sapio, quasi diceret aīa.

valde a coꝛpore amoꝛ: quod hz ista a me: valde g̃ mihi amādus es die cum hēam ista potestā a te

¶ Quid sit diligere ex tota mēte.

Jtiges dīm deū tuuꝫ ex tota mēte vl̄ intel-
D lectu. Sba illa que inq̄tuꝫ aliqd coꝛpi q̄ amat aīa dicit fm se rōe absolutōis: q: separabilis ē: ⁊ separata manet: vt angelus spūs vocat qui spūo a theologicis nēo a pbis intellect⁹ vocat Jri. n. vocat spūs angelicū intelligentiaꝫ in li. de cāis: vt ibi ois intelligētia est plena formis: spūs humanū intellectū in li. de aialibus: vt ibi sol⁹ intellectus ē ab extrinseco: qnq; etiā intellectus nō mānat potentiā essētē sbe: silr mens qnq; ē nomē potētie: qnq; aūt sbe vt ibi. Renouamini spū mētis vestre. gl. Spiritu q est mēs: ira nāe sumim⁹. Ex hac g̃ sba iubemur diligēr deū qm̄ inq̄tū spūs est ꝓmo ꝓpe diligēr deū pōt. Dic. n. diuine ymago sbe sba est: ante sbe diuine ymago simpler inuisibilis ⁊ incoꝛruptibilis: ⁊ ideo valde nobilis oē sensibile: ⁊ oē coꝛruptibile nobilitate: ⁊ nāli bonitate trāscendēs: ⁊ ipam solūmodo summū bonuꝫ ⁊ simpler inuisibile ⁊ imutabile ꝓplere: ⁊ ꝓficere pōt. Hoc igit ei solūmodo ꝓpter se absolute amādum ⁊ desiderādus ē. Jri. Nam vnusquisq; de siderare q̄ melius est. Noli g̃ o hō noli fieri sicut equus ⁊ mulus q̄bus nō ē intellect⁹: ⁊ iō inuoluūt sensibilib⁹. Jri. nō sciri intellectū oīno insaciabilis ē appetitus delectabilis: ꝙs attende nobilitatē intellectualis sbe ⁊ ꝓ ne sensibilia ⁊ intellectuali bono intēde etam̄ cū ꝓpha. Benedicaꝫ dīm q̄ tribuit mihi intellectum.

¶ Quid sit diligere deū ex toris viribus.

Jtiges dīm deū tuuꝫ ex oibus viribꝫ tu-
D is h̄ quo ad potentiā q̄ intercidit ad actū immediate. Sunt aūt tres virium dīe in hoīe. s. rōnales: sensibiles: ⁊ vegetabiles. Rōnales sunt ꝓprie hois: hec dimidiunt in intellectū ⁊ affectum: vl̄ aliter in volūtatē: ⁊ memoriā: ⁊ intelligentiā. volūtas vl̄ affect⁹ summū ē in alas deo silimū ⁊ primū ⁊ immediatuꝫ. In hac. n. liberas q̄ cogi nō pōt ꝓprius sup alias vires oēs hz. Hec sbiectuꝫ charitatis est: ⁊ iō hui⁹ est diligere ꝓmo ⁊ pse. Voluntate g̃ deuꝫ diligis dilectōe ꝓuple cū ipm vis. ysa. 26. Anima mea desideraui te i nocte: hec est bona volūtas: imo optima q̄ vult summuꝫ bonū. Jn. 1. In terra pax hoībus bone volūtatis. Pax eis: q: nemo diminuit qō volūt. Jtez dilectione amicitie cū volūtatē tuā sue ꝓformas: q: amicoꝛ est idē velle ⁊ nolle: hec ē recta volūtas. Mat. 3. Quicūq; fecerit voluntatē ꝑis mei q̄ in celis est ipe meus frater soꝛoꝛ ⁊ mater ē. Voluntas ⁊ affectus idē sunt in re. Motus aūt affectus affectio ē: hec quadruplex ē. s. spes: vl̄ ꝓcupiscentia: gaudiū: timoꝛe dolor. Jstoꝛ aūt olim radicē amoꝛ. Igit si diligis dīm ex affectu dilectionē cōcupiscentie ꝓmo concupiscis ⁊ spas: vt habeat. ꝓo. Cōcupiscit ⁊ deficit aīa mea in atria dīi sed ꝛtum ꝓcupiscis tm̄ sedo gaudes cū habuerit Jo. 3. Amicus aūt sponsi audit ⁊ stat cum ⁊ gaudio gaudet cē. Gall. 5. Fructus spūs gaudiū pax. quis bū gaudet: q̄ bonū nō diligit vū gaudet: ꝙs gaudes tm̄ tertio times amittere ⁊ quarto dolef si amiseris. Ore. Vtbi sine dolore amittē nisi q̄ sui amoꝛe possidet. Tre. i. Idcirco ego plorabo ⁊ oculus meus cē. Debito Aug. sup Jo. Affectiones nostre motus aīaꝫ sunt: cupiditas animi ꝓgressio: letitia animi diffusio: tristitia animi ꝓtractio: timoꝛ animi fuga est. Jtez dilectione amicitie: si diligis deū affectu ꝓcupiscis ⁊ vis: ꝛ appet ei bonum. s. gloriā ⁊ honoꝛē ⁊ filiaꝫ magis q̄ tibi cuꝫ diligas eū plus q̄ te. ꝓo. Non nobis dīe non nobis cē. Sedo ꝛtum appetis ꝛtum gaudes: ad Locin. Sitne p veritatē tpus sine p occasiōnē annuncieꝫ in hoc gaudio: ꝙz gaudebo. Tertio ꝛtū gaudes tm̄ times. Quarto doles tm̄ si vadit in ꝛrium: hic est zelus. Ezc. 9. Signa thau. sup frontes viroꝛ gementiū ⁊ dolentiū. Vbi intellectiua duxit in memoriā: ⁊ intelligētiaꝫ: que vis affectui ⁊ volūtati immediate deseruit ⁊ supponit. Ari ⁊ actus eius ꝑedit volūtatis actū: vt Joā. ꝛpm ꝑ cursoꝛ dīm. In hac g̃ ⁊ in oibus inferioribus virtibus est dilectio ⁊ charitas: vt in signo nō vt in ꝛlecto ⁊ motus eaꝫ sunt charitatis imparue nō eliciue. Igitur penes intellectū ē vis inquirēs locutiua. s. ingenū intelligēs ingsita: hec ꝓprie intelligentia: ꝙz vis qua ꝑseruamus itellecta hec ē memoria. Die igit charitas sit in volūtate: ⁊ deū diligis ex affectu diligis ⁊ intellectu dilectōe ꝓcupiscentie: vt ingras volūtati ⁊ affectui ingenio tuo illud summū bonū: qd sit qōoꝛ p que hō possit: ⁊ si plura: p que facilius. facilius. n. orādo ꝙz legēdo Boetius. Quid nūc agendū censeoꝛ: vt illius summi boni sedē inuenire mereamur. Inuocandum ingt olim rex ꝑcm sine quo nullū rite fundatur ꝓncipiū. Itē si amutri pōt quo cōseruari dz. ꝓo. Inquirētes dīm nō minuent oī bono. anselmus. Excita nūc aīa mea totū intellectū tuū ⁊ cogita ꝛtum potes quale ⁊ ꝛtum sit illud bonū. secundo vt inglituꝫ bonū intelligas. tertio intellectum in memoria ꝓservues vt volūtas luenīat eni affici velit. ꝓo. Memoriā habundātie suauitatis tue eructabūt. Itē dilectōe amicitie diligē ex intellectu: vt amicū ingras ingenio si absens ē. Cant. 3. In lectulo meo p noctē q̄sīui. Bos. Queritur q̄ prius: ꝙz ibi nō est vbi queriē: beatā vitā queritis in regione mortis nōē ille. Item vt inglituꝫ intelligas. Joā. 3. Amicus sponsi stat ⁊ audit cē. Duo ysa. 1. Cognouit bos possessoē suū ⁊ asinus ꝓsepe dñi sui. ꝓo. Considerabā ad dexterā ⁊ videbā cē. Itē intellectuꝫ in memoria reponas. eccl. 37. Re

obliuiscaris amici tui in aio tuo: nec immemor eius. Vis sensitiua diuidit in apprehensiuaz et motiuaz. Apprehensiua duplex: exterior que in quinque sensibus: et interior .s. ymaginatio et sensus cois. Diliges igitur exterior .s. cohibendo sensus in actibus sensuum exteriorum duplex .s. cohibendo visum ne videat nõ videnda: inducendo vt videat. Ad visum ne videat nõ videnda inducendo vt videat: et auditum similiter duplex: et odoratum: gustum et tactum. Item in actu sensus interioris duplex cohibendo ymaginationem ne ymaginet nõ ymaginanda et precipiendo: vt ymaginet ymaginanda. Sensus scire que sint sentienda et nõ nota regulã. Sensus est per intellectum intellectus per affectum qui est charitas qui intellectus immediate se habet ad summum bonum et finem vltimum. Sicut igitur ordinatur potentia ad potentiam et finem vltimum. Sicut igitur ordinatur potentia ad potentiam sic actus ad actum: obiectum ad obiectum. Nihil igitur a sensu recipere: quod per intellectum receptum affectum ab obiecto suo .s. summo bono possit auertere. Gre. Non licet intueri quod non licet concupisci. Job. 31. Pepigi fedus cum oculis meis. Aris. xi. meth. Quedam non videre melius est quam videre. ea vero sensibus apprehendenda sunt quas licite et vtiliter ymaginari potest: et que ymaginatio intellectui offerat intellectus affectum ad actum amoris fortius eliciendum et obiectum suum citius adipiscendum. In hac via amor et charitas preceptum implet alia et affirmatiua et negatiua ad sensus pertinentia: vt est illud: si oculus tuus nequam scandalizat te et similia. Motiua similiter duplex interior et ista imperans et exterior: exequens motum. Diliges igitur ex motiua exteriori: vt ex amore moueas pedes per vim gressibilem ad ambulandum debite et ex eodem amore cohibeas ne moueantur indebite. Item manus similiter amor moueat et contineat: linguam etiam et alia membra corporis sic implet charitas precepta pleraque decalogi: et affirmatiua et negatiua, honora patrem et matrem. non occidas: nõ furtum facias: nõ falsum testimonium dices etc. Diliges etiam ex motiua interiori irascibili et concupiscibili: vt irascibilem amor mansuetudine temperet: vt dissimulet dissimulanda ne irrationabiliter irascatur: quia charitas nõ irritatur. Humilitate premat et timeat timenda ne presumptuose efferatur: quia caritas nõ inflatur zelo inflammatur alacritate et confidentia corroboret vt audiat audenda ne terrore frangatur: quia charitas omnia sustinet et audacem facit amor. Aug. Fortitudo est amor facile tolerans omnia propter id quod amatur. Diliges et ex concupiscibili duplex .s. cohibenda ne concupiscat que impediunt inhibendo: vt concupiscat que nutriunt charitatem. 1. Cori. 10. Nõ simus concupiscentes malorum etc. Ps. Concupiuit aia mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Diliges et ex vi vegetabili vt ex amore ordines nutritiuam per abstinentiaz et generatiuam per continentiam: nutritiuam quidem seperabis ministrans ne cessitatem ne corpus deficiat amantia anime organum amputans voluptates ne precipitet in dominum suum .s. spiritus detrimentum. eccla. 33. Cibaria et virga et onus asino panis et disciplina: et opus seruo .i. corpori proprio. ad Ro. Carnis curam ne feceritis: generatiuam quem nunquam bona fide mansuescit cognata libidinis semper suspecta et inuida charitati quam fere facilius est violenter restringere quam imparitur domare cui amor charitatis adhibet continentiam castitatis: que coniugum premit infirmius: vt minus bonum post coniugiuz viduitatem consulit: vt magnum bonum: firmius autem virginitatem consulit: vt maius bonum. 1. Corin. 7. Beatior autem erit si sic permanserit secundum consilium meum. De virginibus preceptum dñi nõ habeo: consilium autem do tanquam misericordiam consecutus.

Diligendus est deus ex tota virtute.

D Iliges dñm deum tuum ex tota virtute tua. Mat. 22. et ibidem. et ex tota fortitudine tua Nota differunt vis et virtus: vis .n. idem est quod potentia: sed secundum phm virtus est vltimum potentie vnde equus habet vim currendi: et virtutem currendi: verum ipsa potentia vis gressibilis dicitur quasi a gradiendo nõ ad currendo. Quelibet igitur potentia habet vltimum: et ideo virtutem et fortitudinem que licet secundum rem idem sint tamen distinguuntur secundum rationem potest: vt sit virtus vltimum potentie ad agendum: et fortitudo vltimum potentie ad sustinenduz Diliges igitur dñm nõ tantum ex vi: sed etiam ex virtute cum diligendo et laborando experiris summum potentie: quod si in hoc summo et vltio termino actum dilectionis semper continuares tunc nõ tantum ex virtute: sed etiam ex tota virtute diligeres. Verum hoc vie nõ est nec esse potest. Igitur vt vides potentia secundum aliquid quod potest est minimum potentia est: vel vis: secundum autem summum vel maximum quod potest virtus est. Inter vim et virtutem quantum potentias videris: quia et si nec modum diligendi ex virtute in via contingat attingere: contingit tamen magis et magis propinquare secundum quod in maioribus et pluribus actibus vires studueris exercere vt proponas cum propheta de futuro dicens. Omnia ossa mea dicent dñe quis similis tibi. et moriturus glorieris cum Jacob de preterito dicens Nosti quod totis viribus meis seruierim tibi. Pone igitur te in terminis extensionem potentie: vt re. mi. fa. sol. la. Totum hoc extensum potentia vel vis est solum la virtus est. In hanc spirituali musica porrigitur tuas actiones diiudica et erubesce semper in grauibus et infimis deo sol fa re cum videris multos in seruitio dyaboli etiam quasi voces mutare: quia si tamen la tenent vt faciant totum quod possunt: sed mutando ascendunt: et cum dyaboli adiutorio faciunt quodammodo plusquam possunt. Hiere. Plus fecit quam potuit: propterea periit. Ysa. 48. Superbia eius et arrogantia eius plusquam fortitudo eius: eo quod non sit iuxta eam virtus eius. O Symon dormis: et iudas non dormit: sed festinat.

Diligere ex tota fortitudine quid sit.

D Iliges dñm ex tota fortitudine tua. Aris. Nullus magis sustinet terribilia quam fortis. Aug. Fortitudo est amor facile tollerans omnia propter id quod amatur: qui omnia dixit nihil excepit. Que quia autem distinguat Aris. terribilia .s. malam opinionem inopiam: egritudinem: inimicitiam mortem vltimum et maximum: et in hoc sustinendo proprie patet fortitudo. Diliges igitur dñm deum tuum fortiter. primo vt pro ipso sustineas inopiam rerum si oportuerit. Cant. 8. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro charitate: quasi nihil despiciet eam. Mat. 13. Inuenta sapiens negociator vna preciosa margarita vendidit omnia que habuit: et emit eam. sic fortis ille omnia arbitrabatur: vt stercora: vt xpm lucrifaceret. Modum fortiter: sed heu nimis debiliter diligit deum qui mauult peccando perdere xpm summum bonum quam modicum corruptibile sine necessario perire. Item diliges deum fortiter sustinendo si oportebit malam opinionem et infamiam pariter cum illo qui dixit. Mihi autem pro minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die per infamiam et bonam famam: nisi sic fortis fueris detractorem falso te fama priuantem et infamia maculantem amare vix poteris quem tamen si diligas manes in morte. Item diliges deum fortiter sustinendo pro ipso si oportet inimicitiam et damnum fauoris omnis in deo habeas amicos generaliter quosdam et specialiter sed inter hec deum diliges fortiter vt pro nullius amicitia generali vel speciali acquirenda ipsum offendas si sic fortiter diligit. Aldam qui offendit deum propter homines. Aug. Amicabili quadam beniuolentia plerunque fit vt offendatur deus ne offendatur amicus: sed qui amat patrem: aut matrem filium aut filiam super me nõ est me dignus. Item diliges deum fortiter sustinendo pro ipso egritudinem: hanc iam agit in personas. Vocatur autem egritudo omne incommodum corporis citra mortem: fortiter vsus mel diligit a quo nec verberibus si immineant: nec spinis si imposite sint obuient auelli poterit: sic deum fortiter dilexerunt et diligunt qui cum apostolo dixerunt et dicunt quis nos separabit a charitate dei. Tribulatio: an angustia: an fames: an persecutio: an gladius etc. Item vltimo deum fortiter diliges mortem pro ipso si oportuerit: immo si locus fuerit sustinendo: hoc est proprie ex fortitudine diligere. Cant. 8. Fortis est vt mors dilectio. Joan. 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet: vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Certus sum inquit ille quod neque mors: neque vita poterunt nos separare a charitate dei. de hoc Ber. Disce christiane a xpo quomodo diligas xpm. disce amare dulciter: prudenter: et fortiter: dulciter ne illectus: prudenter ne deceptus: fortiter ne oppressus: ab amore xpi auertaris. Possumus igitur et debemus hunc in via diligere dñm deum nostrum ex corde et anima mente et intellectu que comprehendunt totam potentiam dilectionis humanam: et viribus: et ex virtute: et ex fortitudine que comprehendunt hec potentiam. Possumus quidem diligere: sed ex parte que imperfectio est talis est status vie sed totum et omne que secundum Aris. idem sunt quod perfectum est possibilia et debita sunt patrie. Nam cum venerit quod perfectum est: euacuabitur quod ex parte est. Propterea Aug. dicit hoc preceptum nõ impleri in via: sed in patria. Datum tamen est viatoribus: vt suo modo impleant et sciant quo tendere debeant: quia non recte curritur si quo currendum est nescitur.

Quare in via nec deum videre: nec plene in ipso possumus delectari.

I Ntellectus in viatore nõ potest deum sicuti sit plene videre in essentia propter suam debilitatem que causatur ex tribus .s. conditione nature. Nam ordo est inter eos primus .s. nature et alter vel tertius quod est ex glorie vbi et intercidit ex gratie Quia igitur creaturam rationalem creauit deus talem que beatitudinem haberet ex meritis nõ erat eam in visione essentie beatificando constituere ... ad hoc natura intellectus de se et ideo per gratiam eleuatur in via plus et plus: vt per gloriam consummatus plene videat in patria. In hoc conditione nobiscum intellectus angelicus in statu nature: licet maior sit sua naturalis cognitio quam nostra. Item ex vnione ad corpus. Licet enim nõ sit alligatus organo per quod agat: tamen propter vnionem proximus est quodammodo fantasie. Aristo. Dispositio intellectus qui est in aia ad illud quod est in natura valde manifestum similis est dispositioni oculorum vespertilionis ad lucem solis. In hoc communicat nobiscum primus homo: pro primo statu tamen secundum quod nobilius erat corpus cui erat vnitus eo minus impediebatur intellectus. Sapi. 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam: et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Item et tenebra culpe que quantumcunque minima impedit quia intellectus illi luci improportionabilem reddit. Aug. Summum bonum nõ nisi purgatissimis mentibus cernitur. Igitur aia separata a corpore: vel reunita eidem incorruptibili: et nõ impedienti munda ab omni tenebra: etiam veniali eleuata per gratiam potest dñm videre per essentiam.

De dilectione affectus circa deum.

S Icut deus prima veritas est obiectum intellectus et finis: et ideo quiescit eius: sic deus summum bonum est obiectum: et finis affectus: et quies. Quod bonum cum sit presens affectui: quia vbique tamen affectus modo nõ delectatur vsque ad quietem: sed parum. Causa huius triplex Imperfectio ex conditione nature ex qua est improportionabilis per naturam: nisi eleuetur superne et perficiatur per gratiam creatam. scilicet charitatem: vt intellectus per fidem. Et hoc est quia creatura est quasi circa finem per meritum ascensurus in finem. Item alligatio ad corpus animale in quo anima mouens sui indigentiam eiusque consequens in termino motus delectationem sensibilem et animalem trahitur et impeditur ne tota virtute moueatur potentias superiores ad sua obiecta: et ideo minus perfecte delecta-

donem spũalem. Greg. Tanto quisq̃ a superno amore disiũgit̃ quo inferius delectat̃. Aug. Tere ra creatura vilescat: vt creator i corde dulcescat. Et iam in infectio culpe q̃ relinq̃t in affectu quasi ɔ̃iam iñ infectio culpe q̃ relinq̃t in affectu quasi dediam ... qualitatẽ q̃ p3 sic corporẽ: q: aiale ɔcupiscit ꝑter ... ꝑficit ɔ̃ infecti ꝛ viciati ɔcupiscit aduersus spi ... et p̃mo est dilectatio nãlis que clausa termi ... ĩmis, et p̃mo est dilectatio nãlis que clausa termi nis nec est mala: nec illicita: s3 necessaria ꝛ de mo suo nõ est mala: nec illicita: s3 necessaria ꝛ de bita. et scḋo est delectatio inñalis et adeptõe su bita, et scḋo est delectatio inñalis et adeptõe subita. ... nõ tñ necessitat: nec q̃sq̃ venia psus ꝛ voluptat: nõ tñ necessitat. nec q̃sq̃ venia his q̃sq̃ mortalis. Hinc palatus affectus inficit Deo delectabiliter pascat. Aug. Palato nõ sa ne deo delectabiliter pascat. Aug. Palato nõ sa no pena ẽ panis qui sano ẽ suauis. p̃mũ cõe nob ꝛ angelis in p̃mo statu. scḋm nobis et adde i p̃lo statu. tertiũ ꝓpriũ huic statui. s. nãe lapse. p̃mũ i pedimẽtus tolli a charitate: scḋm a morte: q: s3 aia in resurrectõe vniat̃ denuo corpi nõ tñ aiali. tertiũ h3 duo. s. sñam culpe ꝛ vestigia vł reliquias. reliquie expurgãt̃ p penã sñã p charitatẽ vł grãm Sz sñam delectatõis mortalis tollit et charitas minia: venial aũt pfecta ꝛ magis sm q̃ magis p fecta. Est aũt sm pħm delectatio ɔiũctio ɔueniẽ tis cũ ɔueniẽti. et iõ maior delectatio tripl'r vł q: magis ɔiungit̃ cũ magis ɔueniẽti vł ꝓpter vtrũ q̃. Est aũt delectatio in deo alia nãlis alia gra tuita. Naturalis sequit̃ cognitõem nãlez gratui ta gratuitã. Intuẽti p3 ex his quare delectatõe nã li vn⁹ angelus alio angel⁹ hoie: vnus hõ alio: ac tualr in deo magis delectet̃: et quare in deo de lectari possit creatura rõnalis ꝛ nõ irrõnalis: cũ tñ summũ bonũ eẽntialr sit in vtraq̃ indissilr q⁹ ad se: s3 dissilr ꝑcipiet̃. Boe. Oĩe receptũ est in recipiẽte p modũ recipiẽtis: nõ p modũ recepti. Ari. Primus vn⁹ se h3 ad oia: s3 nõ oia silr se ad ipm. ex his silr p3 ɔferẽti quare delectatiõe gra tuita magis delectet̃ in deo actualr minim⁹ cõ pr̃ehẽsor: q̃ maxim⁹ viator in quãtũ talis: magis actualr imꝑfectus liber et sine venialib⁹ q̃ ꝑfec tus occupat⁹ et ɔ̃ hũs venialia.

¶ De diuersitate videntium deum.

Eus lux ẽ et tenebre in eo nõ sunt vlle: si cut ẽ lux corpalis p seipam visibilis indis silr lucet vbiq̃ quã tñ quedã nõ vidẽt: q̃ dã nõ vidẽt diuersitatẽ cã in ipsis existẽte nõ in lu ce: silr deuz nõ videntũ q̃nq̃ sunt dñe. Nõ videt lapis: ꝛ oẽ insensibile cui tñ lux p̃ns ẽ. Itẽ catulus an dñe nouã. itẽ dormiẽs vł alr oculos clausos ha bens. itẽ cecus q̃nto talpa. In lapide ñ vidẽte nec aptitudo: nec potẽtia: nec pena de nõ vidẽdo. In catulo ꝛ talpa aptitudo: s3 nõ potẽtia expedita: nec pena s3 differẽter absq̃ potẽtia q: catu lo adest talpe semp in dormiẽte aptitudo et po tentia: s3 nõ pena: in ceco aptitudo et pena: s3 non potẽtia. s. expedita. Tobie. 5. Quale mihi gaudiũ est q in tenebris sedeo: ꝛ lumẽ celi nõ video. Lux enim oculoꝝ letificat aiam: sic deũ vez solẽ. pri mas lucẽ vbiq̃ fulgentẽ indissilr q̃tum in se ẽ nõ videt creatura irrõnalis: vt lapis: aia vł intelle ctus pueri nascẽtis: vt catulus: sine baptismo mo rientis vt talpa: adulti pctõris viatoris vt dor miens expsicibilis: dãnati vt cecus. Videntiũ vo lucẽ alia videt ipm in fonte. s. solẽ in sua spera: vt aqla: alia tñ in ibiecta nã. s. aere vł corpe resplẽ dente: silr ɔtingit videre deũ. p̃mũ ꝓprium ẽ ɔpre hensoꝝ q videt deũ facie ad faciẽ in sua eẽntia. se cundũ viatoꝝ q vidẽt p speculũ et silitudinẽ. Vi dere aũt corpale egredit̃ nõ a potentia visiua tñ nec ab organo corpali tñ: s3 a ɔiuncto ab organo mãlr a potentia formalr. Meli⁹ igit̃ videre ẽ tri pliciter: vł pp meli⁹ organũ: vt linx q̃ hõ: iuuẽis q̃ senex: vł pp melior̃ potẽtiã: silr sic meli⁹ hõ q̃ brutũ etiã linx vł pp vtrũq̃. silr ẽ de intelligẽ deũ. Nota igit̃ regulas ex eq̃libus cãis equalis effect⁹ et ineq̃libus ineq̃les regla in ɔpatõe ad cognoscẽ duz deuz p̃minẽtia in grã est p̃minẽtia simplr in nã sm qd. Videre igit̃ deũ nõ ẽ grẽ tñ: s3 nec nãe tñ: s3 nãe vł intellect⁹ gratificati. In q̃bus duob⁹ s. nã ꝛ grã: eq̃le ma⁹ et min⁹ faciunt multas dñias videntiũ. vbi grã. Petrus ɔpatus ad aliũ: aut eq̃ lis ẽ in vtroq̃: aut ieq̃lis in vtroq̃: aut p̃im eq̃lis ptiz ineq̃lis: scḋm mẽbrũ h3 q̃ttuor dñias: nã cui petr⁹ ẽ ineq̃lis in vtroq̃: aut ẽ i vtroq̃ maior: aut in vtroq̃ mior: aut maior in nãlib⁹ ꝛ minor in gra tuitis: aut ecõuerso maior i gratuitis ꝛ mior in nãlib⁹ tertiũ silr quattuor. Nã cui petrus ẽ p̃im eq̃lis p tim inequalis: aut ẽ eq̃lis i nãlibus et maior i gra tuitis: aut eq̃lis in nãlibus et minor ingratuitis: aut equalis igratuitis: et maior in nãlib⁹: aut eq̃lis in gratuitis: et minor in nãlib⁹ et s3 h dñt visiones ꝛ viatoꝝ et ɔpr̃hensoꝝ: h patẽ põt aliqualr in ꝓpositi one supposita: s3 nota nobilitas itellect⁹: alia eẽn tialis a creatore idita absolute sm q̃ vn⁹ angelus excellit aliũ: et vna aia aliã nãlr: alia accidẽtalis. hec duplex: vna ex vnione ad corp⁹ nobili⁹: Vñ Ari. Alia ɔiunct a corpi ɔplexiões corpis imitat̃. Acuti⁹. n. quidã in vere qdã: in estate qdã: in hye me speculãt̃ sm istlñ ɔplexionẽ. ari. fortes car ne duri mẽte molles aũt carne: hñ apti mẽte alia ex vsu vł actu quo acquisita ẽ ars vł habit⁹ ꝑficit̃ potentiã intellect⁹. vtraq̃ accidẽtalis nobilitas vie ẽ: et sicut opinamur euacuabit̃ in p̃ria cũ cor pus glorificabit̃: et acquisita scia destruet̃ ꝛ rema nebit sola nobilitas p̃ma p grãm pfecta et habit⁹ glorie de nouo ifusos in p̃ria ɔsumata. Nota cha ritas aufert oẽ petm̃. Salomõ vniuersa delicta operit charitas. Jaco. charitas operit multitudi nem pctõꝝ: vł ɔfert oẽ meritũ: si linguis hoium loquar et angeloꝝ. Hiero. Quilibet motus eius valz regnũ celoꝝ q õderit calicẽ aque frigide ꝛc. Facit ꝑticipare oẽ bonũ p ɔpassionẽ ꝛ gratitudinẽ

vel est finis oium preceptoꝝ. Finis p̃cepti ẽ cha ritas de corde puro: vł est summũ donoꝝ. Aug. Nullũ donũ maius est charitate: h solũ est qḋ di uidit inter filios regni: ꝛ filios pditõis. Dant̃ ꝛ alia p spũsanctũ munera sine charitate nihil p̃sunt. vł est effect⁹ sacramẽti facioꝝ. Corpus. n. suũ de dit nobis in augmẽtũ charitatis vł denoĩatur a summo choro angeloꝝ: vł est actiua in summuz bonum.

¶ De decẽ gradibus amoris sm Bernardum.

V T dicit Ber. Magna res ẽ amor: s3 sunt in eo gradus. Loquẽdo ẽ aliquãtulũ ma gis moralr q̃ realr decẽ amoris gradus distinguere possum⁹ p quos ɔtingit a statu vie ad statum patrie scãdere ordinate: quos gradus co gnosces p actus. p̃mus in quo facit languere vti liter. scḋs in quo querer̃ incessanter. terti⁹ in quo opari indesinẽter. quartus in quo sustinere infati gabiliter. q̃ntus in quo appetere impatiẽter. sext⁹ in quo currere velociter. septim⁹ in quo audere vehemẽter. octauus in quo stringere inamissibi liter. nonus in quo ardere suauiter. decimus in quo assilari totalr. Est igit̃ p̃mus gradus in quo charitas facit languere vtilr. cant. 5. Nunciate dilecto: q: amore langueo: sup hunc gradũ aia pe dem affect⁹ ponit cũ p̃mo amare deuz incipiẽs a pctõ languescit: vez infirmitas hec nõ ẽ ad mor tem: nisi forte ad mortẽ morti. s. peccati mortalis o infirmitas. gl. nõ piculosa: libẽter ẽ cũ aplo glo riabor in infirmitatib⁹ meis. Nimiz vtilis ifir mitas hec multiplr. p̃mo q: aie aufert gressũ ad illicita. scḋo mutat situ: vt iaceat. pna p humilita tem q̃ stabat erecta p elationẽ. tertio mutat gustũ vt amarescat aie petm̃ qḋ ante libuit: sapiat ali quãtulũ summũ bonũ qḋ añ nõ sapuit. Itẽ mutat pulsum in brachio opis cui⁹ cã est spũalis mutatõ cordis. cant. 8. Pone me vt signaculum sup bra chiũ tuuz. Igit̃ p brachiũ de corde dat̃ indicium. itẽ mutat vultũ. Poeta. Palleat ois amans co lor hic ẽ aptus amãti. Hec vtiq̃ mutatio dextere excelsi ois nãe create virtutẽ excellẽs: ꝛ ad illum solũ ptinẽs q plurimã volũtariã grẽ segregabit he reditati sue: vt infirmet̃ ꝛ ipe ꝑficiet eã qm̃ virt⁹ in ifirmitate ꝑficit̃.

¶ Scḋs gradus.

S Ecũdus gradus ẽ in quo facit querere in cessanter. Ore. Vis amoris intẽtionem multiplicat inq̃sitõis. sup hũc gradũ pedes aia ponit cũ p infirmitatẽ p̃us mutata deũ quẽ q̃si uit aliqualr in lecto egritudinis ɔualescens ad bo num frequẽti ꝛ diligẽti discursu rõnis inq̃rit di cẽs. In lectulo meo p noctes q̃siui quẽ diligit aia mea. quesiui infirma infirmitẽ: surgã ꝛ circuibo ci uitatẽ totã creature vniuersitatẽ: p vicos ꝛ plate as querã quẽ diligit aia mea. ps. Querite faciem eius semp: semp q̃rite: ɔ nõ inuenies vbiq̃. Aug Querite qḋ queritis: s3 ibi nõ inuenies vbi queri tis beatã vitã queritis in regione mortis nõ ẽ il lic: q̃m. n. beata vbi nec vita. O aia mea si sapi ter ꝛ cũ h diligẽter quereres lenibus signis olfa deres. p̃mo q: lumẽ peteres ne tenebris ipedi ris. ps. Deus misereat̃ nri ꝛ bñdicat nobis illu minet vultũ suũ sup nos ꝛ misereat̃ nri: vt cogno scamus in terrã vitã suã. scḋo scientes interrogares vt ad inueniẽdũ expedieris. Mat. 2. Vbi ẽ q na tus est rex iudeoꝝ. cant. 3. Inuenerũt me vigiles num quẽ diligit aia mea vidistis. tertio in nullo qḋ a reqsito aliud ẽ sisteres: s3 sine mora transie ad aliud oculos piceres donec tandẽ quesitũ in uenires vt illa q̃ inclinauit se ꝛ vidẽs in monumẽ to dilecti sui sñt angelos nec alloquit̃ ipos: nec eis intuet̃: s3 videns interrogãtib⁹ breuiter ab ipis se auertit: ꝛ sequit̃. Et ɔuersa Maria vidit ihm stã tem. cant. 3. Paululũ cũ ptrãsissem eos inueni quẽ diligit aia mea.

¶ Tertius gradus.

T Ertius gradus ẽ in quo amor facit opari indesinẽter. Gre. Nunq̃ ẽ amor dei ocio sus. opatur. n. magna si ẽ. si aũt opari renu it amor nõ est. nimiz pbatio dilectõis exhibitio est opis. Beatus vir inq̃t ppha q timet deũ i mã datis eius cupit nimis. si vult nimis q timet q̃tã volet in mãdatis q amat. Dilectio. n. p̃mogeni ta est filia grẽ: ꝛ iõ por ꝛ potior timore. Ergo inq̃ mi pulchre dilectõis ꝛ deinde timoris. Timor ẽ amorẽ sequit̃: vt posterior dignitate fortior tñ q timet cupit nimis in mandatis ope implendis. Amor q̃ amplius volet ꝛ ampli⁹ faciet. Nec p̃i mus quidẽ gradus sine ope ẽ penit⁹: s3 valde dis silis huic. Sup hũc. n. gradũ aia ꝓprie pedẽ põit tripl'r: cũ opatur magna ꝛ reputat pua. opat̃ mul ta ꝛ reputat pauca. opatur diu ꝛ reputat breuẽ: et videnṫ ei pauci dies pre amoris magnitudine. Ber. Labor meus vix ẽ vnius hore: ꝛ si pl⁹ ẽ non sentio p amore. Nec mix si amor multa opa pau ca reputet cũ in mandatis: ꝛ si multa faciat plura tñ cupiat qm̃ in mãdat̃ ei⁹ cupit nimis. Si pñt⁹ ad oia hẽt ɔcupiam ad que h3 potentiã nõ repu taret multas de se fluẽtes centũ vł mille lineas cũ hẽat potentiã ad infinitas ceteꝝ amor violen tior est q̃ potẽtior. Nec mix si nõ reputet amor opus magnũ. nõ amãti. n. aliqd magnus ẽ amãti nihil. Seneca. Cogitare ꝑter animũ ꝑcipaliṫ ni hil est mirabile cui magno nil ẽ magnũ. magn⁹ aũt est q magnũ amorẽ h3. Ber. Qui magnus h3 charitatẽ magnus ẽ q modicã modicus ẽ q nullã nullus ẽ. Aug. Nihil maius ẽ aio habẽte chari tatem ꝑter eũ q dedit charitatẽ. Nec mix si nõ re putet se amor diu seruisse: etiã multo elapso tpe cũ hoc appetat semp ꝛ sine fine facere. Nam i cõ patione eni oẽ tpus est: sicut ad lineã punct⁹: vbi nunc sunt q in h tertio gradu pedẽ ponunt: q nõ in

hoc tertio gradu deficiant: paucas nisi ē charita q̄ opa ista numerat: vt milia pua q̄ pōderat: vt magna: vl difficilia: breuis amor: q̄ mēsurat: vt longa: si vos q̄rtū gradū calcat' cuz ola bā fecerit dicite serui inutiles sum⁹. Desidā quippe: vt dī est. Qre. facit in ope bono minor amor: det: fraudem min⁹ amor: sui: sed ē illi nō sit desīa in opando eaue at ingdia in reputādo. ¶ Quart⁹ gradꝰ

q Clarus gradus ē in quo amor facit fulkinere infatigabilr. Aug. Ostia grauia ⁊ inmania facilia ⁊ ppe nulla facit amor: .gl. stig illud Joā. 11. Ducet te quocūq nō vis: Et acūq̄s sit moleſta mors vincit eā vis amoris. ¶ Mors fm arist. vltimū ē ⁊ maximū inter terribilia ⁊ fugiēda. Igit si vincit amor mortē: ⁊ infatigabiliter sustinet fit⁹ magis ea q̄ citra mortē: verū B gradus eleuat⁹ valde ⁊ pductis sat' altior: ⁊ ideo sec⁹ rarior. Hā ⁊ ille pcipuus amator: q ola reliq̄rat bā respōdens claniger deputat⁹ fuerat: in montē ascēderat in B gradu stare se credidit: panis suz iqur recū in carcere ⁊ in mortē ire: sed eadē nocte patuit q̄ nondū in eo pdē posuerit: pbatio qdez dilectōis exhibitio ē opis: fz validior pbatio sustinentia tribulatiōis. In B gradu erātis dīs spālit semp meminit. Dicere. 2. Recordat' fuz tui miserans adolescentiā tuā: charitatē despōsatōis tue qñ secuta es me in deserto: meminit inq̄ ⁊ visitat B anicas. ps. Cū ipo sum in tribulatōe: vtiq̄ gradus ille vtilis ē ⁊ necessari⁹: q: fm Ari. difficile facili magis eligendū Magis.n. amam⁹ cum bēmus qō nō ē facile sumere.

¶ Quintus gradus.

Quintus gradus amoris ē in quo facit appetere ipatiēter. Hier. Hoc hz impatiēs dat. Amor: impatiēs nō accipit ex difficultate remediū: neq; ex impossibilitate solatiū. Amor: impatiēs qō amat nō pōe nō videre. Nimiz.n. vbi amor: ibi oculus: sicut in nālibus appetitus vehementiā caulat in anitis ⁊ ꝓgustatio. Stomachus ens senēs se exinanitū appetit: q̄ si es: a: vl' videri: vl' odorari ꝓuocat appetit⁹ crescit. Ari. Videbit gō aliquos qui famescūt letari odore cibor: q̄ si cibus appetibilis fuerit aliqualr ꝓgustatus irritatur appetit⁹ ampli⁹ sic aīa exinanita a bono sensibile pdē cū impetu eleuās de quarto gradu gnedunt me adhuc eluriē: imo B nō trīs eluriē: sed ⁊ deficit. ps. Concupiscit ⁊ deficit aīa mea i atria dñi. Accipe rachelē impatiēq̄ desiderij exēplaria Da mihi inḡ liberos aliogn morior: ꝑ impatiēq̄d vita cariuo: gd molest⁹ morte. Nonne ḡ ipatienter desiderat q̄ minaī etiā vitā abicere si desiderū nō optinear mālē nō ē ḡ sine eo qō appetit esse ⁊ se ḡ illo carere: ḡ vidē aīa mea: mori vult illa: n si dēf qō qñ datuz fuerit morieī: mors tua ēt.n. in parta Bēyamin. Quz quāta ḡ impatientia ⁊ vehemēna tibi est appetē dū quo dato nō morieris: ḡ vives inceternū. Dicat ḡ laudabilr I hoc gradu impatiēs aīa: summū bonū melius es tu mihi ḡ decē filij. Da ergo te mihi aliogn morar.

¶ Sextus gradus.

R Sexto gradu facit currere velocit. Ber.

i Qui amat ardētius currit velociꝰ ⁊ appzehendit citius. Maz q̄ in gnto gradu famē patiunt: vt canes restat vt sextū ascēdant ⁊ circūeant ciuitatē totuz. f. vniuersuz: nec trīs circūeant fz circūeurāt: vt in creaturis morā nō faciāt: sed post creatorē discurrāt: ad hunc gradū ptinet illō Quēadmodū desiderat cerꝰ ad fon. a. ita de. a. m. ad te de. f. a. m. a. d. f. v. Velox ē cerui⁹ piger asinus: desiderat ḡ vt asinus ille de quo in puer. 21. Desideria occidūt pigrū: desiderat vt seruus ille q̄ dicit cucurri in siti: fz qūo cucurristi. rūdit. si ne inigrate cucurri ⁊ direxi. Directus ārē cursus a fūmo deo: sū vl' ab ymo sursū. Exultauit.n. gdā ad currēdā viā a sū. ee. eg. e. ⁊ oe. e. Igit si desideraueris vt ceruꝰ ad fontes aq̄z si in B desiderio q̄ si in siti cucurreris ⁊ direxeris a fūmo vsq̄ deo: fiet q̄q̄ in gnē inuenies dias aq̄z q̄si q̄q̄ fontes aquaz. f. coꝑ q̄ntuz q̄ gnra ēntia a pbo dī ſ̄ qua elemētū ignis ſ̄ q° aer ſ̄ quo aqua ſ̄ qua terra. ꝑmus fons limpidissim⁹: vltimus: turbidissimus. Hos si trāscurreris velociꝰ: ⁊ cursū currens direxeris ab ymo sursuz inuenies alia q̄q̄ gnā aquaz velut q̄q̄ fontes aquaz. ꝑmo nutrit⁹. 2° vegetabile. 3° sensibile. 4° rōnale. 5° quam scpz aq̄z. f. intelligētiaz vl' angelū. ꝑmus turpidissim⁹ vltim⁹: limpidissimus. si in B gradu fueris nusq̄z cū mora bibes: fz subito gutta quodāmō ꝓhans ⁊ exprens: q: sumuz bonū nō sē: ⁊ iō siti nūc nō suffeisunt trāsibus ⁊ dices. Sitiuit aīa mea ad deum fontē vivum.

¶ Primus fons.

p Primus fons a fūmo bono deo: suz direcete currēti occurrēs ē coꝑ q̄ntuz in q̄uor celos distinctū. f. empireū cristallinū fidereū ⁊ celū planetaz. Igit vt dicit Ari. Subiecta mā cū forma cā ē oim actuū ⁊ passionū. Fons igit di metha. oīs ista cū de ipa fluunt accidētia: vt ō cā effect⁹ ō fonte riuus. Ad ꝑmi igit fontē supficiē pbi venerūt fumāū nō inuenerūt: q: cristallinū et empireū ignozauerūt. De ipo tri qō inuenerūt biberunt de riuulis accidētiū ex ista fonte fluētiū diuersas scias intellectui patabiles hauserunt: ⁊ de vnico riuulo motus hui⁹ sphe ⁊ priū ei⁹ bibit ptholome⁹ astronomiā hauriē mathematice. arist. sciam libz de celo ⁊ mūdo hauriēs phice. Ueruz

q̄ ola dispostra sunt in numero pōdere ⁊ mēsura. Euclydes in ista ⁊ ista ⁊ alia cōsiderās figuratem ꝑmam mēsure abstraxit mathematice ⁊ hausit sciam geometricē. Aliꝰ aūt ad riuulū discrete figurat' intellectū posuit ⁊ de rer⁹ numero artime tricā bibit. Aliꝰ gerosius. s. ꝓportiōe lenitatis ⁊ grauitat' ⁊ armoniā ꝓportionalis sphe distrahere didicit abstrahere: ⁊ musicā bibit de pōdere. Buberunt oēs hii de mult' aliqua ⁊ ploputi sunt sapientes nō sunt. Impossibile. n. ē humano intellectui p speculū creature ad ipm creatorē satisfieri. Uerūtā ⁊ pax est q̄ superat oēm intellectū. Et ideo dimīsus est celi altitudinē: nec arismetric⁹ denumeranit stellaz multitudinē. Letetz de crista leone nō gustauerūt cū ⁊ ipz fidereo ꝓtiguz in ista fuit: ⁊ iō sine virute ⁊ operatōe nō sit ⁊ alijs accidētibꝰ sensibilibus ⁊ iō intellectui patabilibꝰ. Proꝑ huc ātē indigni fuerūt attingere fontē fundū limpidissimū q̄ sit trī positione vltimū: ⁊ iō locās nō locatum. Hā ꝑmā nobilitate sūmuz sine emanatōibus nō est: fz efficit virute sua ēt vsq̄ ad intimū terre centri punctū. arist. Diuis cā ꝑmaria pl' est influs sup cātum fz cā secāria vsq̄. Letetz totū hoc simul est: q: creatū est: ⁊ iō intellectui sufficere nō pōt q: solo deo infinito ente pfici nat⁹ est. ex quo pcludo q̄ si totus fons iste cū oībus suis riuulis totalr in fauces alc deū sitiētis flueret sitim ei⁹ nec ad modum gutte extinguere. Stare ḡ ibi nō pōe: fz vlterius currit in siti: fz ex quo B remediū sitis nō inuenit currit deo: sum: ⁊ dirigit ⁊ ad altū fontē venit.

¶ Secundus fons.

e Secundus fons huic ꝓtiguus ē ab ipo influentiā virtutē receꝑt & nec tñ ꝓpos: fz ⁊ ꝑmi fontis riuulos sup inferiores fontes influēs ē sha ignis cū accidētibus ab ipa diriuat. Valde gdem nobilis: fz valde inferior ꝑmo vt positō de sic ⁊ sbali nobilitate ḡtitate ⁊ virute ⁊ breuit⁹ ost⁹ accidentiū riuulis valde dissitis. Ptholomeus ni ēt de hoc fonte nāles pbi gustauerūt qui nālia ignis accedentia ex ista manātia aliqua aliqualr peceperunt ⁊ sitiētis ḡgustōis quodāmō ēt colore ignito refrigerauerūt: ⁊ qō biberāt digerēres aliq̄ de igne scripserūt q̄ calidus splēdidus ⁊ leuis ⁊ fursū mobilis inter elemēta ctētissim⁹: vt actuatissim⁹: q: vniosissimus loco ⁊ nobilitate sup̄mus. Aliq sti bundi nō ptēti venis accidētiuz inuestigātes caput ⁊ pncipū venaz ex pribus ēntialib⁹. f. mā ⁊ forma ip̄m cōpoti intellectu viderūt. alij in preciositatibus ipam fontē ista dinūdētes b celuz in ipo igneū ⁊ olimpiuz distinxerūt: fz ⁊ quidā nō trīs biberūt: gnr mo ⁊ in fonte ulo stimerū se qui igne ꝑ deo coluerūt: sicut ⁊ in ꝑmo fonte: quidā q̄ solē ⁊ lunā: vl' q̄z stellaz recte oēs terraz deos putauerunt. Uenit ḡ ētā ad hūc fontē in directo currsu suo ala latice respicit: fz respuit nō sitiē talia ⁊ iō nō moraī: fz cogēte siti ad alia currit: sed directe currit: ⁊ iō ad ternum fontē venit.

¶ Ternus fons lucho stigis⁹: fz inferior ipo: ⁊ in se ⁊ in riuulis ē elementuz aereū cū suoz accidentiuz riuulis: q̄ ipo nobis vicinior: tanto ad hauriēdū facilior. ceteꝝ fons iste nō tā nobilis q̄ necessari⁹ ⁊ vtilis. Nimiz ē ista fine q̄ vinere nō pōt alalia. Dicet.n. que introcedit ad hūdum vitalē flatū cedit ad uocella introcedit ad fm sum cūcedit ad locū: ⁊ cū fons de eodē fontāmine aquas ꝑtias nō soleat emanare mirabit in fonte fm diuersā necessitatē diuersificā tur riuuli accidētū. Hā cū sit q̄ nālter calidus sit q̄q̄ actualr nūc calid⁹ nūc frigid⁹ vt ebrietatem bēamus: ⁊ eodē tpe ill: fz in diuersis gnib⁹ ista b calid⁹ b frigidus: sit q̄q̄ tenebrosus. q̄q̄ luminosus: vt die ⁊ nocte bēamus: ⁊ vtroq; tpe nūc sereus: ⁊ iō clarus: ⁊ effectuue lenor: nūc grossus ⁊ obscurior: ⁊ iō tristor. sit q̄q̄ ger⁹ ⁊ trāquillus q̄q̄ ocitus ⁊ tēpestuosus: vt impssiōes in ipo generabiles nisues. f. ⁊ ymbres: q̄q̄ bēamus. q̄q̄ ea reamus. Ducū ad hūc fontē Ari. os apcbat: vt potaret aīās sēm ⁊ tertiū libū metheoꝝ ebiberet: fz illi in fonte B de ista ⁊ riuulo gustauerūt q celū aereū ⁊ celū ethereū dulinxerūt: sunt multa valde alia in hoc fonte que intellectus bibit posingitionem inueniēdo ⁊ corpus realr vtens inbibit nālr delectando: sed ⁊ q̄q̄ inebriat cuz in his libidinose delectat. Ad hunc ḡ fontez in curru suo veniens ala stimens corpoi gdem suo velut equo indulget potū necessariū: fz dedignat' vt Jacob cū eqio bibere: ⁊ iō relinquat trāscurrere cū sitiat fontem vivum.

¶ Quartus fons a quo ⁊ oēs alij metaphorice mutuāt nomē fontis est ista aque que cōtignat aeri superiue ⁊ terre inferne cuius nāram ⁊ nobilitatē in accidētibus manifestat locus eius: ⁊ ita ex bijs duabus ripis cognoscit fontis fluxus de cuius riuulis nālibus bibit realr alale corpus vtendo: sed de accidētibus ista manantibus bibit figuralr intellectus: post istum inuestigationis in cognitōe delectādo. De quo alijs dum Aristi. biberat cui sicut ps in. 2. meth. Mario ⁊ fluminū fluuius insuperat. Sitiuit etiā hui⁹ fontis riuulos q̄ inuestigauerat qūo sit aqua diaphana p nām in ꝓpio loco sperica p figurā fluabilis ⁊ iō oīum liquabiliū ꝓmo debitale pncipiū male terminabilis ꝓpio termino bū ⁊ vno. abilis ad recipiendū impssiones magis q̄ ad retinēdum. Secundū qualitates ꝑmas frigida ⁊ humida: ⁊ ideo ꝓpriū appetibile ūna. Sit.n. sitis: vt ipe deficiat appetitus frigidi ⁊ humidi. Item q̄ ignis extinctiua: sordiuz purgatiua. vegetabilū arrigatiua: natalium ꝓcopiae conservatiua. Qui mirum fons

plus alijs fontib⁹ ripis suas trãsiens venas terre
ponet rar⁹ vt fidelior ⁊ virtuosior nõ vt grauior ⁊
p venã corpis quinti trãseãs sursum alia ripã vio
lenter trãsit aere intrãs vt fontes nõ vt leuior ibi
dẽ vel in alijs fontib⁹ alt⁹ mutat' aer efficit vel pe
rspectiuas hoc signa referẽs in forma nimis vel
grãdinis vel alteri⁹ impẽdibis ad ppria reuertit.
Vbi hec qui nõ sitiunt alia sed trãseurrat hec ⁊
similia de fontem vnũ sitiens alia.

E Equit hũc fontẽ quint⁹ locus ⁊ nã vltim⁹
a elim fontiũ fuit bulicrissimi hec est elemẽ
tũ terre qõ fr⁹ arist. minimũ habet de spe
cie ⁊ plurimũ de mã ⁊ ideo fex elemẽtoz eiusm re
putat. Dixe rnus tñ hic fons nõ est q⁹ substantia
creata sine accidẽt⁹ nulla est. De quib⁹ rumulis sri
storeles aliqd gustare curauit cum in libro metb.
Terre motũ inuestigauit. Nec multi ẽsi ibam fõ
tis gustãdi sculenta ghitire conãtur q terreã nõ
tantũ intellectu gustãtes sed ⁊ toto affectu hauriẽ
tes bibũt nec saciãtur sed ad vltimũ suffocãt. Ab
sit absit ab alia bas feces nõ dico gustare sed vel
respicere que fontẽ vitũ cepit deum. f. t anto cur
su inquirere.

Is decursus q⁹ fontez viuũ alia nõ inuenit
b os patulũ desiderij fauces affect⁹ insiquã
apponit. Mirirũ ergo ex dilatiõe pot⁹ et
ex vehemẽtia cursus sitis crescit ẽz ⁊ ex siticursus
intendit nã quo ampli⁹ sitit vehemẽti⁹ currere in
cipit. Nõ stat ergo alia sed cõtinuat cursum ⁊ ab
vno dirigit sursum. cui ascẽdẽti primus occurrit
fons prim⁹ nobilis valde. f. substãtia mixti i quo
ptinũt cẽs fontes pdicti elemẽta q̃tuor ẽm ẽz
gnta eẽntia ẽm virtutẽ qñ elemẽta cum sint con
traria in mixto nõ federarẽtur nisi per nãm lucis
pciliarẽtur. Hic fons ẽquis vnus genere multis
tñ constat ex ptib⁹ que ptes sunt aurũ argẽtu ⁊ om
nia mineralia ⁊ generaliter singula mixta. qs aũt
inuestigabit ola. Qs si ppter infinitatẽ non ptigit
etiã diuiq hauriẽtes exhaurire spẽs mixtoz q̃to
min⁹ riuulos accisiũ cũ multa valde ⁊ pene innu
mera sint accisia singuloz. Babilonin⁹ tamẽ ad
hũc fontez potandũ sed nõ epetãdũ tres celebres
potatores accedũt. pbicus. mechanic⁹. ⁊ auarus
Bibit ergo de purissimo pbicus nãlis qui intelle
ctu speculãdo ẽsiderãs hausit mixti pcedẽtẽ cãm
⁊ subsle quiẽtẽ nãm. sic arist. qui ppinauit qõ biberat in. 4. metb. determinãs nam corpm mineralũ ppinauerũt ⁊ alij scribẽtes de virtutib⁹ gẽma
rum quõ lapis ala⁹ ferrũ trahit ali⁹ sanguinẽ stringit. Verũ infinitis riuulis trãsierũt. de quib⁹ nũquaz
gustauerunt. bibit post hunc ỗ puro quidẽ sed nõ
tam puro artifex mannalis qui intellectu practi
co hausẽs ⁊ manũ adhibẽs de mã nãli sorma ex
trahit artificialẽ nũc deponẽdo vt in figura ineisi
entis ⁊ eclaturis nũc apponẽdo vt in picturis nũc
cõponẽdo vt anx cũ gẽma vt ẽpleat anuli forma
nũc alterãde accidẽtia remanẽte subtilãtia vt cuz
variat figurã ⁊ facit ciphũ de massa argẽti nũc ẽ
qõ plus est ipam resoluẽdo ⁊ mutãdo ipam vt sa
ciat ex alia aliã. non aliã nãlem q̃ est impossibile
quis presumpserat hoc ars alchimie sed aliã ar
tificialẽ vt vitrũ ex cinere panez ex aqua ⁊ farina.
Ber. Nec mechanici potatores bibũt in ordine
alius prius. ali⁹ post. prius enĩ ars molendinaria
granũ cõterens farinã facit post ars pistoria panẽ
de farina. vinus bibẽs ante lapidẽ de minera ex
trahit ⁊ solutũ calore artificialiter in eis vertit. ali
us hausit post ⁊ arte sua eis in varia vasa fuere it.
ali⁹ arte mirãda de cinere vitrũ efficit. alius sene
strã quã ampli⁹ mireris de vitro ẽficit. Et cum p
pter necessitatẽ hois ars tota mechanica sit inuẽ
ta posterior artifex semp fini ẽpinquior ⁊ ideo me
lior. Multi aũt hoz pter indigẽtiã necessitat⁹. etiã
curiositat⁹ sitiz patiẽtes. bibũt ⁊ rebibũt quot
tidie. nouas formas artificiales ex nãlib⁹ mate
rijs hauriũt sed semp latitat ifinite. Et qñ vt di
cit aristo. ipossibile est infinita ptãsire necesse est
aũ potatores ẽz potũ deficere qui cũ sitiant nova
semp inquirere testãt se inuctiõe bibitis saciatos
nõ esse. Bibit post hec de grossiuno ⁊ ideo turpi
dissimo possesso: tpalis qui nõ intellectu sed cor
rupto affectu per auariciã situit mixtoz substãtiã
aurũ. f. ⁊ argẽtũ ⁊ alia ⁊ ideo inquirẽs hausit vt bi
beret sed ydropic⁹ fact⁹ ex nimio potu aque bibẽ
ampli⁹ sit q⁹ pl⁹ habz pl⁹ ẽpuisit. Cũ crescit
amor: nummi ⁊ẽ. Sitit miser iste mixtoz corpo
ra ẽm q̃ sunt nãliter. ⁊ aurũ ⁊ aurea et argentũ et
argentea vtpote cui⁹ sitis maior ⁊ ideo insactabi
lior: qñ cũ nõ possit adipisci solus et ebibere om
nia multis eque sitiẽtib⁹ ⁊ secũ bibẽtib⁹ crepabit
miser antes moriẽt ẽz saciet. Qua ppter sapiens
est alia q̃ hũc fontẽ i cursu sitis sue respicit qdẽ: sed
despicit qñ aliũ incõparabilẽ ẽpuisc it. ola ingens
detrimẽtũ feci ⁊ arbitror vt stereora vt xp̃m lucri
facia ⁊ fontem vnum tandẽ bibam.

C Fons tercius.

E Equit fons in ascensu secũs⁹ primo ẽpti
s gunt f. substãtia vegetabilis fons nimiz mira
bilis q primũ includat in se sicut ternari⁹
binariũ q̃dranguli⁹ triãgulũ. ẽprimi igit fontis na
turã secũd⁹ sor: bz nomẽ absorbet ⁊ gliat nose ppo
qõ sibi nõ dat incorpea sba q̃ in ipo mirabili vni
ta ẽmixto p nãm lucis meli⁹ tpato sibi dat cẽntiã
ppriã ⁊ vegetabilẽ vitã et qua primo ⁊ p se vno ce
lebres potẽtiarũ riuuli dirimãt. f. nutritiua q̃ se cõ
seruet generativa q̃ sile generet. Ueñ. i. Germi
net terra herbã virẽtez eni⁹ semen ⁊ẽ. Sed ⁊ hic
fons etiã pter riuos accidẽtiũ ⁊ nãliũ. pprietatum
a substãtia manãtiũ late diffundit per venas dif
ferẽtiaz in capite innumerabiliũ specieꝝ qñ sub
stãtia vegetabilis vna genere generali in multa
diuidit genera subalterna. Ulteri⁹ subdiuidit in
spẽs specialissimas plures ⁊ pene innumeras am
pli⁹ vo in individua. individua sine numero. arist.
in elench. Sũt aũt nosa finita. rex vero multitu
do infinita ⁊ quoniaz ipossibile est infinita per
transire impossibile est ⁊ hunc fontem ebibere.
Igitur alia non discurrẽs post hec infinita deorsuz
sed ad caput fontis cursum dirigẽs sursum vt sub
ito trãsire possit. miraf tñ pdictos tres pedẽt⁹ fon
tis potatores etiã hũ⁹ fontis venas ⁊ riuos cum
maligno appetitu bibẽtes. Bibit. n. primo pbus
nãlis ỗ limpidissimo cãs hui⁹ substãtie drias ali
q̃o cẽntie ⁊ nãs ẽpbicus pura speculatiõe cõtentus.
Sic aristo. bibit ⁊ vt nãlis liby de plãtis ali
is ppinauit. Bibit et eadẽ vena in pte aliter me
dic⁹ qui speculationẽ intẽdit ad op⁹. sic macer in
ter vires herbarũ de quib⁹ aliqd biberat et alijs
scribẽda ppinat. Sed ⁊ galien⁹ ⁊ ypocras nisi tas
ppinauerũt vegetabilis nãs hijs qui nõ habuerit
p se in quo hauriret de ipso puteo nature. Qui ni
tirũ pinceme qñq̃ de potu nõ sufficiẽter iudicã
tes falsum p vero estimauerũt ⁊ sicut ipi biberãt
sic in vasis libroz suoz alijs miserũt. Bibũt post
hos artifices mechanici p se ex eadẽ soramine
eadẽ mõ ⁊ ordine quo de fonte primo. De eodem
soramine q⁹ non de limpidissimo vt pbi nec de
grossissimo vt cupidi sed de medio bibere sũt cõ
sueti. Eodẽ etiã mõ q⁹ deponẽdo apponẽdo ẽpo
nẽdo facit de lignis lignea sicut potator mecha
nicus ẽpti fontis de lapidibus lapidea. Eodem
etiã mõ q⁹ nũc ibam mutãdo vt in materia trãse
unte nunc tantũ accidẽtia alterãdo vt in mã pma
nẽte. Eodẽ etiã ordine q⁹ vn⁹ bibit ante qui de li
no sila facit alius post qui de filis pannũ texit ter
cius adhuc posterius qui de pãnis veste ẽpont.
Bibit ẽcio cupid⁹ ex eodẽ soramine eodẽ mõ cuz
eadẽ sitis arriditate eadẽ sisaciabilitate eadẽ ebi
bendi ipossibilitate qua prius. Mirirũ aũt ad au
gmẽtũ sitis multũ facit etiaz ipsa delectabilitas.
fontis amenitas substãtie vegetabilitas mirabi
lis diuersitas ⁊ diuersa vtilitas virtutũ nãlũ di
uersitas ⁊ delectabilis speciositas coloz mirabi
lis diuersitas ⁊ allectiua suauitas odoz in radici
bus in fozibus in fructib⁹. Ideoq̃ vidit mulier li
gnũ q̃ esset pulchrũ visu ⁊ ad vescẽdũ suaue ⁊ vi
dit ⁊ ẽpuit ⁊ dedit viro ⁊ ipse comedit. Deus ẽ
sic ad fontẽ istũ se iam nã curauit nõ in sacra ⁊ re
cta qd faciet curua ⁊ infecta. Mirabz vt ultimo
bibẽs bibit. Mirabile igit i hijs qõ nã dedit mi
rabile ⁊ qõ ars addidit ars inquã nõ tñ per indu
stria deseruiẽs necessitati ẽz p curiositatẽ superfluaz
blãdijs voluptati sed ⁊ vdola fingẽs miserrime
ceciderit, vbi ergo miz ẽ illicuit hec. ⁊ retinent
iam viui fontis ignarã. Presertim sitit ⁊ impe
dit ⁊ ad bibendũ inclinat carnalitas nisi eriganur
⁊ ad trãscurrẽdũ expediat illuminatio charitas.

C Fons tercius.

E Equit ẽpti⁹ fons tercius inclinãs pce
s dentẽ vt figura figurã numerusq̃ posteri
or: ẽpti⁹ substãtia sensibilis q̃ p er nutri
tiuã ⁊ generatiuã sibi cũ vegetabili cões sed i ipsa
ne biliores germini rini ppriũ diriuãt. f. potẽtia ap
ẽhensiua ⁊ motiua. Igit fons ille vn⁹ in ortu mol
tiplex in fluxu ⁊ cum substãtia sit cã sine substantiaz
sine fons accidẽtiũ. fund⁹ substãtia accidentiz sit
fons ille. pfundus generũ ⁊ spẽz ⁊ individuorum
latitudine. ripas numeri trãsitos ⁊ ẽpti⁹ genera
tiõis latitudine vsq̃ ad mũdi terminũ se extẽdẽs
Diuidit tñ i q̃tuor principalia capita fons iste sen
sibilis substãtie. f. in reptilia grossibilia natalia
volatilia. Fons iste q̃to nobilior ⁊ ãto potatorib⁹
desiderabilior. Accedũt ergo sitibundi tres pota
tores pdicti etiã hũc erpiri q̃si ab alijs nec dũ saci
ati. Et capiũtur a fonte et capiũt sub trina soramĩ
nũ distinctiõe de quoz sumo haurit pbs quo nom
vn⁹ arist. f. fontis hui⁹ gustãs dulcedinẽ diuti⁹ un
morat q̃ in alijs fontib⁹ sed plus hausit ⁊ ãplius
ppinauit scribẽs libz magnũ de alib⁹. aluz de
sensu ⁊ sensato. aluũ de somno ⁊ vigilia. alium de
morte ⁊ vita. Cũ aũt ẽm ambrosiũ. Qis mora lõ
ga sit desiderio. morosium esset alc fontez viuum
desiderãti de eibus huius nõ dico inebriari biben
do sed vel hec erpiri gustãdo. bibit ea qui nescit
dulciora. Et eodẽ qdẽ soramine sed inferi⁹ bibit
eũ pbico medic⁹ ẽsiderãs sensibilia ẽm ẽpientiã
⁊ discõuenientia ipsez ad esuz rõnalis. bibit i theo
rica ppinauit in practica. Bibit et eodẽ soramine
artifex mechanici modũ ⁊ ordinẽ ⁊ gradũ bibẽd
Modũ in ẽponẽdo apponẽdo deponẽdo mutan
do ⁊ alternãde. ordinẽ ẽm prius ⁊ posteri⁹ẽm nãs
gradũ ẽm sub ⁊ sup. q̃tũ ad dignitatẽ. Hã alij bi
berũt artẽ sensibilia pascẽdi alij capiẽdi alij occi
dendi. alij ad esum ẽparãdi. Quib⁹ alij in ordine
succedũt ⁊ ptim alia ẽptes singuli singulas rapi
unt et q̃s biberũt in theorica ppinãt in practica.
Oranq̃ alij de pilis alij de pellib⁹ alij de corni
b⁹ alij de ossib⁹ alij de alijs gnib⁹. Quoz olim
reipublice qdã ppinãt necessaria qdã vero vtilia
⁊ si nõ vlq̃q̃ necessaria. qdã p pte vtilia q̃ p ma
iori pte superflua qdã vero penit⁹ superflua facien
tes ⁊ vana vt talos et cõsimilia. Hũc sor⁹ime vltimũ
vltim⁹ ille cupid⁹ porator accedit qui nulli p
pinatur⁹ substãtias sensibiles alo sitit. sensib⁹ hau
rit. et quasdã ambit ex spõali auaricia ad habẽdũ
q̃sdã et ex carnali cupia ad fumẽdũ. Quãta aũt
sit sitis auaricie furta ẽpiant et rapine et ẽpoluf
ille qui carnaliter flagrauit dilectio carnalis tem
pdidit appetitũ. Detinẽtur et moriũt potatores
ẽpti et medij et mergũtur vltimi. nã g̃vehũ di

uitos fieri ⁊c. ℨ mergãt bolem in interitꝫ. Sed ale currẽt ad fontem vnde facilius est. per hũc ꝺ tem rãllatus q̃si ola subiecta sunt sub pedib⁹ eius oues ⁊ boues vniuersi insup ⁊ pecora campi. boues ⁊ oues vniuersi insup ⁊ pecora campi.

C Sons quartus.

E gur fons quart⁹ imediate subsãtia sen
6 fibilis rõnalis q̃ aial rõnale dicit a quo p
ebullit rnos mirabiles. fons ille ⁊ fi anguli⁹ vi-
deat eo q̃ in nõ aliox ñ dilatet ꝑ ꝑpẽs. n bilomi
n⁹ bi latus est valde p individua plurima ⁊ omnẽ
ꝑpẽm specialissimã excedit ac latissime excedit
excedit ⁊ obs ꝑdictos accidentiũ ꝑmanitate inferi
tabũ excedit et duratõis longitudine interminꝰ
h̃ ꝑcedit nõm per generatiõis cõmune lineã vsq;
ad terminũ mũdi fluens sed p regenerationẽ vlti
ma nõ tpis cui interminabilitate excedẽs. Hic ẽ
igit homo. Qui cũ sit spẽs spãlissima ⁊ nõ habeat
rnos spẽr quiq; ñ scaturit mirabiles fluuios sta
tuũ. ſ. statũ nature statũ culpe statũ pene statũ gr̃e
⁊ statum glorie. Quoꝝ ꝑm⁹ fluit cũ oibus. secũꝺ⁹
aũt et tercius fluit et opposito cõtra quartũ et ql-
tum. nã illi fluũt deorsum vbi saliunt sursum. De
hijs fluuijs oibus multi multa que sitierãt inuenti
gãdo biberãt unusquisq; in vasis vbor ꝑpinauer-
runt docẽdo. Tres ñ inuenies generales huius
fontis potatores cũ trib⁹ diuersis hauritoꝝ ꝺ⁹ sub
stãtã sensibilẽ rõnalẽ. ſ. bolem hauriẽtes. Quoꝝ
ꝑmus patiens sitim ꝛcipie hausit cũ affectu cor
rupto. sc̃ds sitibũꝺ⁹ sc̃ẽtie hausit cum intellectu
studioso terc⁹ sum⁹ ꝑpter eãdẽ charitaſ ⁊ sitim
amicicie hausit cũ affectu gratuito ⁊ vtuoso. Ue-
nit ergo ꝑm⁹ eis⁹ affect⁹ infectus est per supbiam
spũales aut per ꝛcupiaꝝ carnalẽ. sed ſ timuit vas
per supbiam currit ad fontẽ venit ad bolem tem
ptat modis oib⁹ haurire de fundo cordis placen
tiam ⁊ famosẽ de ore famã et laudẽ de ore ꝓpꝛie
cie reuerẽtiã et honorẽ. Sed fluuiũ nimis est hec
fuisse q̃si cõtinue ⁊ de facili fons ille turbatur ex
quo os vt amarũ ꝑ dulci fumat. Nã homo nunq̃
in eodẽ statu ꝑmanet sed mutat⁹ subito reꝓbat
q̃ approbauit vituꝑat q̃ laudauit. Infectus au
tem per ꝛcupiam carnalẽ alia via et ex alta causa
venit ad fontem. ſ. vt hauriat ab bole voluptatẽ
Que incboat in vilꝰ ꝑgredit in audatu ꝑfumatur
in tactu. villa bec ⁊ feruleñta valde ⁊ ideo brutis
relinquẽda rõnalib⁹ ꝓtenenda. Accedit ad fontẽ
fugitꝰ portator: sc̃bus venit cũ vase suo intellectu
studioso sitit hauriẽs sibi et alijs. Os aũ hauriẽs ꝺ
fabulãtia alle ⁊ potẽrijs sc̃m q̃ sunt absolute ⁊ ꝑ
pinat nobis in tercio de alia ⁊ in scia metha. Alij⁹

haurit de corpe ⁊ ꝑpinat sciam medicine ꝑpter
humanũ corpus determinãs egruꝝ ⁊ sanũ. alius
haurit de bumio morb⁹ ⁊ ꝑpinat vtilẽ doctrinã
ethice distinguẽs bonũ ⁊ malũ eligendũ ⁊ sper-
nẽdũ. alt⁹ haurit de sermonib⁹ ⁊ ꝑpinat sciam tri-
uiã docens q̃ ꝺiciꝰ. distinguere ꝑ grãmaticaꝝ
cõgruũ ab incõgruo ꝑ logicã verũ a falso. ꝑ retho-
ricã ornatũ ab inornato. Hoꝝ igit aliq̃ etiã curre
ti aie vtile est gustare sed sitis viũ fontis nõ ꝑmit
nt ebibere q; nõ patit diu stare. Accedit tercio ⁊
simo loco potator: ille cum affectu vtuoso cõsidẽ
rãtiꝝ in sumo fontẽ intuẽtibꝰ bois mẽtẽ cognoscit vi
in fonte imaginez. Hunc ꝺelectat ⁊ bibit ⁊ ex
potu sitis crescit. ola q̃ inferiora ꝑte illo fonte pu
pẽdit nec ei⁹ bie sitit sed imaginẽ ꝑpter rem dili
gens rẽ imaginis vehemẽt⁹ cõcupiscit. aug. Si
placẽt corpa deũ et illis laudãt⁹ in artificẽ corꝰ
retorque amorẽ ne in bijs q̃ tibi placẽt tu displice
as. Si placẽt aie in deo amentꝰq; ⁊ ipse mutabi
les sunt ⁊ ex illo fixo stabiliũtur. Alioquin trent et
perirent. in illo ergo amentur.

E quit fons quint⁹ in ascensu summ⁹ q̃rtũ
5 nõ includẽs sed limpiditate ⁊ nobilitate
excedẽs ad fontẽ viuũ signaculo imaginis
magis accedẽs. Qui ab ipso simplicissimo simꝑ
ler a purissimo pur⁹ immediate sed ordinate ꝑfluꝰ
rit statimq; subito biꝑtit⁹ est ⁊ pars vna miſera-
biliter defluxit in mare mortuũ et ꝑs alia mirabi
liter resurrit in suũ ꝓncipiũ fontẽ viuũ. Leterꝰ
fons ille alt⁹ est nec oẽs in quo hauriãt hũt. Hau-
sit tri⁹ ⁊ alijs ꝑpinauit de hoc fonte arist. ꝓsideras
⁊ describens intelligẽtias q̃tũ ad esse ꝑmũ in lib.
de cãis hausit ⁊ ꝑpinauit Dyo. in ierarchia sua ꝺ
scribẽs esse scõm. Os ⁊ moderni multi multa ꝑ
pinauerũt q̃ magis gustauerũt opinãdo q̃ biberẽt
sciendo. Uex ⁊ hũc fontẽ trãscurrit alia sitibunda
dicẽs. Sitiuit aia mea ad deũ fontẽ viuũ. creatu
re ꝑpꝛie sũt rivi q̃ fontes aquarũ quoꝝ vitas bo-
nitas ⁊ vita aliũde est derivata vt vena ab illa fõ-
tali veritate bonitate ⁊ vita. Aduertẽs ergo aia
q̃ per eãꝝ effect⁹ plene ⁊ certe cognescit ⁊ hausto
fonte de venis oib⁹ cognitio habeat venarũ hau
sto nõ ꝓtenta clamat. Da fontez lustrare boni da
luce repta. Inte cõspicuos animi ꝓfigere vultus

C Septimus gradus.

E ꝑtim⁹ grad⁹ est in quo amor facit aude-
6 re vehemẽter. De hoc nota tres potẽtie
ꝑtes rõnales alie. ſ. rõnalis irascibilis ⁊ cõ
cupiscibilis sũt q̃si tres sorores vni⁹ subtilitatis q̃si
eiusdẽ matris filie. Quaꝝ ꝑor rõnalis appẽtiua
⁊ cognitiua est ⁊ iõ ꝑcedere ꝺz. alie due nõ sic so-
roꝝ ꝺz ⁊ gemelle sũt q: ãbe moriunt ⁊ iõ diligẽt⁹
se adunãt q̃s maria ⁊ martha quarũ vna mortua
⁊ acta altera gelcẽs ⁊ ꝑplatina potio: nil⁹ digni
or ꝛcupiscibil. Dee tres sorores tres bit⁹ ꝓfectuos
ducũt q̃si tres maritos. nã rõnalis scie. ꝛcupisci-

bilis amoꝝ irascibilis audi nubit. Igit ꝛcupisci-
bilis mora sororẽ mouet ⁊ audaciaꝝ et amicicia
excitat. vtriq; sũt rõnalis appẽtiua eũ sua ꝓpria
tione deserunt. facta ergo appẽtiõe irascibilis aut
discõfortat aut ꝓfortat. Si appẽtꝰ est discõfor-
tatiuũ irascibilis statim in ꝓncipio timẽs fugit
aug. Timor ai fuga est. In medio ſ ꝓmaat ⁊ aug-
gẽt discõfortatio timoꝝ crescit ⁊ pusillanimitas
fit. Que si intẽdat tãdẽ i ẽmino despatio segt. Si
aũt appẽtsum fit ꝓfortatiuũ irascibil⁹ in ꝓncipio
sperat in ꝓgressu audet in ẽmino sume cõfortata
certa ⁊ secura fit. Igit aia deũ appẽtẽs ſ appẽ
dat sub ꝓditoib⁹ discõfortatꝰ timet. Sũt aũtẽ
ter⁹ spẽs timoꝝ ꝺz Damas. Segnicies bẽ timoꝝ
future opatiõis. erubescẽtia est timoꝝ in expectа
tiõe ꝓnicij. Uecũdia est timoꝝ in turpi actu. stupoꝝ
est timoꝝ ex inõsueta admiratio est timoꝝ ex ma
gna imaginatione. agonia est timoꝝ per casum. ſ.
per infortunium. Timẽtes enim infortunate ac-
cidẽs agonizant⁹. Deꝰ q̃ influẽs mediate rõnali
appẽtiua sup irascibilẽ motiuã appẽtdit aut ledꝰ
patiõe aut absolute. Si ledꝰpatiõe ſ vt iudẽs segt
segnicies. Si vt cognoscẽs trãsgressionẽ segt ve
recundia. ſi vt redargueñs sequitur erubescẽtia.
ſi vt puniens sequitur agonia sine respectu pene
dãni sine respectu pene sensus. ſi absolute aut ap-
ꝓbendit aliquod magnum vt maiestas deꝰ ⁊ si
milia ⁊ sequit⁹ admiratio aut aliq̃ rarum vt tri
nitas in vnitate ⁊ filia⁹ segt stupoꝝ. Oia bec timoꝝ
Timoꝝ ai fuga. Aie igit irascibilis discõfortate ⁊
ideo nõ audẽtis exꝑtũ habes in exodo. Moyſes
prerit ad videndũ rubũ ⁊c. riditꝰ dñs ne appꝛopies
huc. Sic dñs nie logt ne appꝛopiet eũ insimul
appẽtsuã sm ꝓditionẽ irascibil discõfortatuam
maiestatẽ. ſ. vel aliã ⁊ iõ aia sitit q̃si ꝑcedere non
audẽs. Et ait dñs. solue calciamẽtũ de pedib⁹ tu
is q̃si diceret ait. Affect⁹ tu⁹ nisi mudet ab habitu
brutali pelle pecuali discõdit huic itineri. Et ad
dit ego sum ꝺ⁹ abrahã ⁊ deꝰ ysaac ⁊ deꝰ iacob. q̃si
diceret. ego sum cui⁹ vna ẽntia deꝰ ⁊ deꝰ ⁊ deꝰ cu
ius tres ꝑsone q̃ uunit copula q̃ diuersitatẽ exigit
Aliter. n. sufficisset dicere ego sum deꝰ abrahami
⁊ ysaac ⁊ iacob. Dee igit logt deꝰ cogitatiõi appẽ
dẽti ipm esse vnũ ⁊ trinũ ⁊ segt stupoꝝ timoꝝ
irascibilis motiue. Uñ abscõdit moyses facie nec
audebat respicere ꝑtra dñm ꝺ ꝑ ꝺz exꝑtis. Uñq;
etiã timoꝝ vel stupoꝝ intendit vt in aia ꝓpꝛian
te exꝑusillanimitate amẽtia segt vt figurat in de
ster. Uiso. n. rege i throno maiestat⁹ regina cor-
uit ⁊ pene exalata ẽ. 1. 3. reg. regiã saba videns ⁊ stu-
pẽs sapiam ⁊ gl̃iam salomonis nõ habebat ultra
spũm. Uex qñ amoꝝ claudit oculũ rõnal⁹ appẽben
dẽrẽ deũ vt discõfortatẽ ⁊ deꝰ ipsimut in appẽsiu
ã sm ꝓditiones ꝑfortatꝰ post appẽtionẽ irascibi
lis ꝑfortata mouet ꝑgrediẽs ⁊ ꝓtio erigẽs se spe-
rat. 1. Cor. 13. Charitas oia sperat. crescit cõforta-

Hinc calciandum de pedib⁹ cuius ſi olie nie re-
mittent ⁊ annullãt actu quilibet ⁊ualt bestia-
lem ſcint nullum. Magdalena p⁹ lacrimas: mu-
lier remittunt tibi peta tua: beati certe quoꝝ re-
miſſe ſunt iniquitates ⁊ quoꝝ tecta ſunt peta. Be-
ate vir cui nõ putauit dñs petiã. Jeſu ui videris
vide ipſam q̃ nõ latuit in obiecto nõ pumpueſce-
⁊ time uhee ymaginãdo ꝛ humilr ꝛcernisse in
tellegẽdo oculos ibu erga te dulcare. Nõ adhuc
quidẽ cursole videris eo gd religuerit: de quo in
Ieo. Cadens imgatẽ nõne pũ derasse: nec furiale
flãmarum in testimonia indignatõe: vt ibi ocu-
li eius velut flãma ignis ⁊ in beller. Ardẽtibus
oculis furoꝝ animi ichaustis: effluẽtia cruciãz
mirtumoꝝ pẽnis vehemẽtia ustimi amoris
⁊ exhibẽdi cruciatissime fumũ archanũ diuini
caput erga tellipaciactũ ẽt. Ca videris scõ bra-
dẽa ibu tarari ad igniendũ gñi oblita pusitionis
ꝗ meroris pctis grauoribus oblitaꝝ ⁊ cathga
tionis ꝗ debet mundꝰ gladio carẽtia: ſz nec ba
culi nec virgã britia virogꝝ suaꝝ in te nõ plecten
do nõ distringẽdo: ſz astringẽdo exercẽtia. Postre
mo cũ lenieris tacto q cognoscat de primo ⁊ in cõ
iunctione maxima. labia illa ibu labia dulcissima
mirrã primã velpon mirram: sed melius stillam
primam pollita clam aie rue labia nõ abhominã-
ris mirabilr ipsis ipsum ineffabilr osculari: ꝗſi
oblita mucrabis explorationeo eius oblita primatio
nis ꝗ salutẽ pharaonis nõ erubuit. Deinde ⁊ ꝗ
ſi obsita miſeriis nõ audeãt vl dum vl magnũ p̃-
tendere meritũ: ſz ſpõſus amantẽ tenerrime: et
tenerrime reamãdus. Post ꝗ ingt amũ ſunt log ad
eũ: ſic inderilla ꝗ loquit. oculet me osculo oris
ſui. Ber. O sancta alia reuerẽtiaz habe: qr ipe est
dñs deus tu⁹ forte ille nõ osculãdus: ſz odorãd⁹. fa
teor qr bonor regis iudicii diligit ſz ꝓceps amor
nec iudicii pticulat nec ptitio tempat: nec pudore
frenat: nec rõni flectit. Scato tñ qr ad ꝓcipitium
disponeris ſi hũc septimũ plumpueris anteq̃ ſex
pores trasieris. ¶ Octauus gradus.

Octauus gradus ẽ in quo facit stringere in
dissolubilr. ola quidẽ ꝓcedẽtia fieri pñt in
dilãta: vez b primũ est nuncio amãtis
eaz amato. Qui a stringit tz: q tenet tãgit q tãgit
tet ⁊ horret: nisi distaret: ſz currẽs dilatat: ꝛ ido cur
rit ne differt: ⁊ sic de aliis. Stringẽs ẽ aũt nõ adhuc
distans ala amat ⁊ amat: querit ⁊ ꝛrit: vocat ⁊ vo
pit ⁊ rapit: tz ⁊ tenet: stringit ⁊ stringit: ⁊ vna vni
tas cũ amato: cuius quidẽ copula trib⁹ ꝓsertib⁹
tradit. f. nonnullis a grãmatice: ualis a vale
tico: carnalis a uirtili vl ethico q iudicare bz ꝛ mẽ-
monio. prima copulat dictionẽ dictioni: qñq̃ con-
grue: qñq̃ incongrue: ſcõa pdicatũ suscepto: qñq̃
qñq̃ male. nõ tal copula b: ſ̃ eõm artẽ ⁊ facultatẽ
transcẽdẽs copulat aiam deo creaturã creatori: ſi
nitũ infinito ſp congrue: ſp vere: ſp bñ. Bigit est astrĩ-
gere: ſ̃ neta aliudẽ pedẽ ponere in gradu alio ſta
tuere. Ponẽs. n. nõnunq̃ retrahit ⁊ depõit statu
eius aũt fingit pp qđ dañ. 9. Daniel vir desideriorũ ẽt. ⁊ sta in gradu tuo. q. d. Nõ tñ cala fugã gra
duz: ſ̃ sta ⁊ firmare fugã ipm. In b gradu qđẽ si bo
spites ⁊ trãsieris: qdaz vo incole ⁊ mãsionary ve
hospites ad hũc gradũ eũt ⁊ redeũt q stringũt ⁊ po
stea dimittũt. Mãsionarij aũt si qui indissolubilr
stringũt: vt illa. Inueni quẽ diligit ala mea tenui
illã: nec dimittã donec introducã illã in domum
matris mee: nõ offendat te donec ẽt. Nõ. n. ponit
pol: ſ̃ negat ari: nã nõ vult introducere nõ di-
mittz: vt dimittat introducẽtẽ. qnymo qi hac cau
tela fortis inuẽtus introduxerit plenr tenebit: for-
tius stringet ⁊ minꝰ dimittet. primi aũt. f. hospites
sunt in triplici dita: qr tribus mõis dimittit ꝓpo
Primo. n. dimittit nõ volẽs a volẽte cũ brachia
q strinxerat charitas distringit carnalitas vl re-
missa tepiditas sic dimittẽ est amittere. Aug. Te
nemo amittit nisi q dimittit ẽt. Dic aũt dimissus
⁊ quasi coactus recedere cogit nimiz dimittẽtẽ
dimittere. ꝓs. Audi ꝓpluo me⁹ ⁊ ꝓtestabor: ſi nõ
audieris me nõ ẽt. Ego. n. sum dñs deꝰ tuꝰ q edu
xi te de terra egypti in ꝓterito. Dilata os tuũ ⁊ ꝗ
plebo quicqd appeẽ in futuro ⁊ nõ audiunt po. m.
vocẽ meã ⁊ dimisi eos sm desideria coz. co. Se
cundo dimittit volẽs a nõ volẽte cũ brachia ſrĩ-
gentẽ affect⁹ corpis corruptibili infirmitas laxat ne
cessitas laxat. geñ. 32. Dixit angel⁹ ad Jacob. Di
mitte me iã. n. ascẽdit aurora. nidit. Nõ dimittã
te nisi bñdixeris mihi. Hoc dimittere ẽ ꝓtẽplatõ
nem er carnis necessitate remittere: sic tñ dimit
tus dimittẽtibꝰ dictũm ꝓlati: ꝛ nomẽ mutat: qñ
totũ tibi pleni⁹ exponet ⁊ plani⁹ modica expectia
ꝗ lõgua verboꝝ sua. Tertio dimittit volẽs a vo
lente cũ pindet vtilitas: ⁊ sequit ꝗſi tracta volun
tas b tale dimittere ẽ ꝓtẽplationẽ ex vtili cã inter
mittere: vt vl opposita iuxta se posita ⁊ maiora ⁊
minora clãri⁹ videãt: vt seruẽtius appetat iocũ-
dius recipiat firmi⁹ stringat cum carẽtia qualis
sit agnoscit. vide b euidẽter in Thobia. Heu me
fili mi: vt gd te misimus pegrinari baculũ sene-
ctutis nostre q fulcẽtat ipotentia nraz. Lumẽ ocu
lorũ nroz qñ illuminat ignorantiã tolerabilia vite no
stre quod tolerãt tribulationẽ: ⁊ bin pñt. Spez posteri-
tatis nostre: spem in futuro ⁊ breuiter omnia in te
vno habentes non te deuimus dimittere a nos
bis: sic dimissus: sic cum fletu. desideratus cum
desiderio expectatus rediens refert auricolum

ee tatis remediũ pangentis q legit tellegat. Ola
aũt in vno habemus de quo Ro. 8. Proprio filio
suo nõ pepcit. qñ aũt nõ cum illo oĩa nobis dona
uit. Nũc igit dimittere nõ debuim⁹ qr ſi dimitti
mus sic dimittamus sic reditura expectemus ⁊
tũc sic recipiem⁹. ¶ Nonus gradus charitatis.

Nonus grad⁹ est in quo facit ardere suauiter
n nõ oio q calet ardet nec oio qui ardet
bene ardet ⁊ bñ ardet q suauit ardet. Vo
ra ergo origine ardoris ⁊ dñam messe nãli ⁊ ꝗſ ꝗ
ꝓcede inesse morali. Origo ardoris est calor. nã
oẽ ardens est calidũ sed nõ econuerso. Calor aũt ẽ
qualitas corpis inter ꝓmas elemẽtares q̃litates
nobilissima. nãliter surius motis homogenea cõ
gregãs etherogenea disgregãs q̃ sm se directe ſz
nõ imediate frigiditati opponit q deorsum mo-
uet hõgenea disgregãt etherogenea ꝛgregat. Est
eni calor ⁊ corpe qñq̃ nãlis ⁊ inat⁹ qñq̃ acquisitus vl
aduẽticꝰ: ille qñq̃ nouitie qñq̃ discontinuẽs. ſz
hec aũt calor spiritꝰ est amoꝛ: ⁊ b duplex. diꝰ ina
t⁹ ali⁹ addit⁹ cuius duplex. ali⁹ nouitẽs ⁊ b est cha
ritas ali⁹ discontinuitẽs ⁊ nõ spũs disperans ⁊ ille
cupiditas. Plane ergo hec q̃litas spũs. f. amoꝛ in-
ter ꝓmas spũs q̃litates ꝓma ⁊ nobilissima. 1. cor.
13. Maior: hoy est charitas. ꝓmo surium monet
vt calor. aug. Unaquecq res suo põdere ad locũ
suũ tendit. Põdus ignis ⁊ olei ⁊ vniuersaliter ca
lidoꝛ ꝛm se surium lapidis ⁊ graniũ oium deoꝛsu
q̃ aũt est pũ⁹ in corpib⁹ hoc est amoꝛ in spiritib⁹
Et i hoc motu q amoꝛ nãlis inchoat charitas cõ
sumat que nõ permittit spũm quiescere extra deum sic
calor ignẽ citra orizonta extra nãlem ⁊ locũ ꝓpriũ
aug. Fecisti nos dñe ad te ⁊ inquietũ est cor nrum
donec requiescat in te. Jtẽ etherogenea iste calor dis
gregat. etherogenea valde spũs ⁊ corpalia corru
ptibile ⁊ incorruptibilia ꝓpetuũ ⁊ palia dissociat
ergo hoc calidũ charitatis. Sed hõgenea cõgre
gat pungẽs spũm a corpalib⁹ segregatũ cũ spũ cor
poreo. 1. Cor. 6. Qui adheret deo vn⁹ spũs est pũ
gens incorruptibile ꝛ corruptibili a corruptibilib⁹
segregatũ. f. ꝛ̃ agn intellectuaz ꝛ corruptibili primo
bono. Jtẽq ꝓpetuũ a tpalib⁹ segregatũ ꝓpetuo et
eterno. aug. Jũge te eterno ⁊ eterni⁹ eris. Nora er
go sicut in nãlib⁹ ita ⁊ in moralib⁹ tria sũt. f. frigus
tepor ⁊ calor ⁊ tepidũ est mediũ inter extrema q̃
opponũt vt ꝛria. Per tepidũ eũt trãsit⁹ a frigido
ad calidũ: sic tepidũ laudabile aliquãtulũ: bonũ
qr via est ⁊ dispositio ad generationẽ caloꝛis ſz nõ
sufficiẽs: qr frig⁹ in ipso nõ mouit sed remittit. au
gu. Nõ mouit frigus nisi in calore. frig⁹ igit ẽ sta-
tus culpe. ꝓfus amoꝛis erga. tepoꝛ: stat⁹ gr̃e grat
date. calor gr̃e gratũ faciẽt. vbi ꝓmo frig⁹ expul-
sum a ꝛrio ꝓmittur ⁊ mouẽt. Est per tepidũ redi
tus a calido ad frigidũ ⁊ sic vituperabile. Apoc. 3.
Quia tepid⁹ es incipiã te euomere de ore meo.
Jtẽ in calido tres sũt discretiones. f. estiuus feruor
⁊ ardẽs. Calor iuuenũ feruor. incremẽtũ. ardoꝛ cõ
plemẽtũ. Differãt ergo vr mai⁹ ⁊ mui⁹. nã feruoꝛ
est calor vsq̃ ad intensiũ. Ardoꝛ est feruoꝛ: sume in-
tensiũ. Calor ergo i positivo feruoꝛ in ꝓpatiano ar
doꝛ in sugtatiuo calent incipiẽtes. ꝓs. Concalfacit
cor meũ intra me. feruẽt ꝓficientes. Ro. 12. Spi
ritu feruẽtes dñe seruiẽtes. ardent perfecti. ꝓs. In
meditatiõe mea exardescit ignis. in ardoꝛe tam
⁊ tũc primo ignis forma ⁊ forma ⁊ nã est. Ubi ꝓ-
mo merba. Ignis est in fine caliditas. Sũt autẽ
tres spẽs ignis sm arist. f. carbo in nã terrea. flã
ma in nã aerea lux in nã pura. Tres ergo sunt
ardoꝛes dñe sm tres status. f. penitẽtiũ actiuoꝛ
⁊ ꝛplatiuoꝛ. Dr aũt penitẽtiũ habet ardoꝛẽ car-
bonis vbi est ignis in nã terrea. Ha. Di abluerit
dñs sordes filie syon ⁊ sanguinẽ iheim lauerit de
medio ei⁹ in spũ iudicii ⁊ spũ ardoꝛis. Gerũ in b
statu. f. proficientium nõnulli tepẽtes. pauci vo
calẽtes paucissimi feruẽtes paucissimi ardentes
Accipe tñ exemplũ ardoꝛis a magdalena de qua
Greg. Incendit plene maria petri rubiginez ꝗ ar
det valide ꝓ amoꝛis ignẽ. Greg. Dilexit quia dolo
re ardet ꝗ flere inter epulas nõ erubescit. Jtẽ sta-
tus ꝓficientiũ in uitiere bone actõis bz ardoꝛez
flãme q magis surium rẽdit ⁊ de carbone qđẽ na
scens pleq̃ suo nobilioꝛ est in mã clarioꝛ in forma.
Uerũ ⁊ in hoc statu inuenies non oẽs ardẽtes sed
quosdã tepidos alios calidos paucos feruidos ra
rissimos ardẽtes de quibus Luc. 24. Nõne cor nr̃z
ardẽs erat in nobis de ieu dñ no. loqret in via ⁊
aperiret scrip. Uide ibi ⁊ dilce ꝗles. inuerãtes ⁊
ex qb⁹ eius ardẽt. vide in hoc duo. f. motũ ⁊ actũ
In motu videra ꝗtuoꝛ ꝓfectia. quoꝛ vbi duo
fil. ꝗles ex discipulis. q ipsa die. quo in emaus. f.
numero ꝛcoꝛis societas. ꝓpba. Nũq̃d ãbulabant
duo pariter niſi conuenirent eis: vnde melio⁹ est duos
simul esse ꝗ vnũ. Un⁹. n. quo calefiat: ⁊ nõ cale
fiet q vn⁹: singularis est. quo ardebit: in pfectõe
bũlis docilit ad exercitiis ingt nõ ex magistris
in ꝛpe lumẽ discretiõis. Ibãt. n. in die nõ in nocte
Qui. n. ãbulat in tenebris nescit quo vadat. Interim:
desiderũ pfectionis. Ibãt in emaus qñ iter
prarum desiderio ꝛplitur. Illic eunt q nõ eodem ipse
re mãdara ꝛsiderio mouẽtur cũ a templo discipli
na. Jtẽ act⁹ coꝛ triplex describit. f. qđ cogitarẽt
eoꝛdẽ qđ dicerẽt eoꝛ qđ facerẽt spe. Cogitabant
aũt passionẽ xpi: ⁊ id tristes nõ secularitez gaudẽ
tes. vii ambulãtes ⁊ ethos tristes ꝛferebãt in vbo
nõ de vanis aliqb⁹ sed de bus ollus q acciderãt
f. de passiõe xpi. Uno ꝛtra. Jo. 9. xpũ de mũdo fũ
⁊ ideo de mũdo loquũtur. Exhibebãt in facto ho
spicii peregrino vt pareret ipoꝛ tristicia ñ fuisse
accidit q̃ que redũ bom induxit. Nunciaz tribus
viatoribꝰ ieiuo ꝓpinq̃ simul vadit increpat non

ulli scripturas apit ⁊ sic ardor causat nec tamē
... Terci⁹ est stat⁹ ge-
... donec pena frangat. Terci⁹ est stat⁹ ge-
agnoscē donec pena frangat. ... hic h₃ ardor̄ luciu:
ferentu in pace contemplantis hic h₃ ardor̄ lucis:
sed tñ ⁊ inter contemplatiuos inuenies calētes ferue-
tes per paucos aūt ardentes. tales illi i ibi sūt se
dentes ⁊ ignē diuinū excipientes. De qb⁹ Greg.
Dum dei in igne visiōe suscipiūt per amorē sua
uiter ardent. Primi ḡ ardent multū viliter s₃
minus penaliter. Secūdi magis viliter ⁊ min⁹
penaliter. Tercij maxime viliter ⁊ minime pe-
naliter ⁊ ideo suauiter. hij. s. suauiter ardētes in h
nono gradu sic seraphin in primo cognationis gra
du attingētes. De quib⁹ dicit Dyo. Seraphin est
calidum feruidū ⁊ superferuidū hec ē visio magna
ardor sine pena suauis non grauis ita vt moyses
miraret quomodo ardere t ⁊ non conbureret.

In decimo gradu facit sillari totaliter. Ex
1 nota tres sunt silitudinis spēc. Prima fū
dat sup ꝓportionē sic nigrū in cōpatiōe ad
congregare ꝓportionabiliter sile est albo cōpatō ad
disgregare. ꝓportionalē ergo silitudinē dispatat
et opposita habere pūt. Secūda fūdat sup eōdē qli
tatē sic albū albo silatur. arist. Similitudo est ea-
dē rerum differentiū qlitas. Tercio fundat sup re-
ceptionē sic cera similat sigillo. speculū rei oppo
site cui⁹ spēm recipit aqua rei obiecte ocul⁹ rei vi
se. Secūda silitudo expressior quā pma tercia qs se
cūda. Similitudine ꝓportiōis similat aīa deo p
nām ⁊ hoc multipliciter qd p₃ sic. Diuina. n. eēn
na pōt cōsiderari dupl' vt cōpata ad psonas ⁊ vt cō
parata ad creaturas. cōpata ad psonas qrū est ⁊ in
qbus est. repitur aīa in suprema sui portiōe triplici
ter. s. trinitatē psonarū in vnitate eēntie. trinitatē
potētiarū in vna mēte. Itē originē ⁊ ordinē. origi-
ne ⁊ ordine q: sicut pater origo filij ⁊ ambo simul
spūssancti. Similiter memoria origo intelligētie
vtrāq₃ volūtas. Itē eqlitatē eqlitate ⁊ circūincef-
sione vt totū pbat aug. Itē ad creaturas cōpat du-
pliciter vt cāna ⁊ cōseruās. vt cāna tripliciter. Ef
ficiēter ⁊ sic ab vno deo oīa ⁊ quodāmō silr fm te
nuem ꝓportionē ab vno hoīe oīs hō. Formaliter
sic ydea oīum in deo spūaliū corpaliū silr intelle
ctus aptus ē oīb⁹ similari ydeas recipiēdo qs h₃
deus nō receptas. aristo. Intellect⁹ quodā mō est
oīa finaliter. Eccl. vniuersa ꝓpter semetip₃ crea
uit altissim⁹. arist. Sum⁹ quodāmō nos finis om
niū. Itē vt cōseruans. sic deus in vniuerso tot⁹ ⁊ in
qlibet ei⁹ pte tot⁹ similiter aīa in corpe. Sed nota
hic silitudo recipit maius ⁊ min⁹. est enī duorū
silitudo quia cōueniētia ꝓportional' i aliqb⁹ paucis
vel modicis. magna i mult' maior i plurib⁹ ma-
xia i plurimis. Item silitudine qlitat similat aīa
deo gl' p nāz gl' per grām. sed pnotādū illud au-
gustini. Credam⁹ deū sine qlitate bonū sine qnti
tate magnū ⁊c. Est ergo bonitate bon⁹ cui⁹ boni-
tas non est qlitas accitalis: sed vitas sbālis. Aīa
aūt est bona bōitate qlitate ⁊ accite tñ ꝓpter actū
cōsimilē bonitat' hui⁹ ⁊ illi⁹ improprie ⁊ analogice ⁊
exiliter valde bono do bona aīa simil' dicit. fecit
enī deus hoīem ad imaginē ⁊ silitudinē suā. Ad
imaginē in nālib⁹ ⁊ similitudinē in gratuitis. Di
uinā igit eēntiā quā vt cōpatā repitur aīa silitudie
ꝓportionis vt absolutā imaginat aliqliter silitu-
dine qlitatis. Est. n. de⁹ bon⁹ simplex insensibilis
imortalis. fecitq₃ hoiem ad suā imaginē fm aīa₃
hoiē₃ simplicē insensibilē qu e. s. in substantia sua
sentiri nō possit imortalē. aug. Aīa nō eēt imago
si mortis termino clauderet. nālia hec ⁊ ideo in-
amissibilia. accedūt gratuita nālib⁹ accrescit ima
gini similitudo. deo sapiēti iusto ⁊ benigno simi-
lis fit aīa sapiēs iusta ⁊ benigna ⁊ sic d alijs. Dio.
Optet eum qui cū benigno deo loqt configurare
se maxime simillimū vt est possibile sibiq₃ cōsciū
esse benigne opatiōis. Sed₃ hoc dicit dns. Esto-
te perfecti sicut ⁊ pater vester perfect⁹ est. Esto-
te misericordes sicut ⁊ pater vester misicors est.
Et in lege sancti eritis q: ego sanct⁹ sum. Hec sili
tudo habet exordiū in nā incremētū in gratia. cō-
plemētū in gloria. Qñ beati eritis: ex hoc bene si
miles. Sed ex hoc scda silitudinis spēs in qlitati
b⁹ ⁊ nature ⁊ gratie ⁊ glie recipit magis ⁊ minus.
Nā sicut albo summe parū albū parū sile ⁊ min⁹
min⁹ ⁊ minime minime ⁊ mītū albū simile ⁊ pl⁹
plus ⁊ maxime maxime. sic cū deus oīa in termi
no habeat ⁊ i summo imo: vltra terminū sūme sim
plici aīa per nām simplex silis ⁊ min⁹ min⁹ ⁊ ma
gis magis ⁊c. ⁊ sic de alijs nālibus. Itē sūme be-
nigno aīa per grām benigna similis ⁊ min⁹ min⁹
⁊ magis magis et sic de alijs gratuitis. Itē sūme
beato aīa per gliam beata similis ⁊ min⁹ minus
⁊ magis magis. Excedit aūt silitudo silitudinē
tripliciter. s. qntitate cōtinua tñ vel discreta tantū
vel vtraq₃. ꝓprie loquēdo pmū dicit magis simi
le. fm pl⁹ sile terciū magis ⁊ plus fortasse. Sed₃
hec angel⁹ ⁊ aīa in dei silitudine hīt se vt exceden
tia et excessa. In tercia silitudine que plenissima
est aīa deo similat nō iam imitatiōe sed receptio
ne hoc inchoat cognitio cōsūmat dilectio. sed vtrū
q₃ recipit magis ⁊ min⁹ hoc incipit in via cōplet
in patria vtrobiq₃ vo magis et minus. De cogni
tione. Cor. Nos reuelata facie gliam dñi specu-
lātes in eandē imaginē trāsformamur. i. Jo. 3. cū
apparuerit similes ei erim⁹ qñ videbim⁹ eum si
cuti est. Sicut est non sicut facit vt mō videmus
cum deum non fm eēntiā₃ sed fm effectū cogno-
scimus ⁊ ei similes mō non sum⁹ sed tūc erim⁹ cū
in speculū aīe quasi ꝓpriam spēm ꝓijciet et in intel
lectū₃ fm eēntiā₃ cadet. De amore hugo. Scio
aīa mea: q: qcquid diligis vi amoris in ei⁹ silitu-
dinē trāsformaris. Fit autē huiusmōi assimilatio

qūq₃ ex sola oppositione vt p₃ in speculo et specie
qūq₃ ex impssiōe vt pater in cera et sigillo. Pria
assimilatio fieri pōt inter distātia. scda a solum iter
cōiuncta. Prima gignit intellect⁹ cognoscentis. se
cūdā affectū amantis. aug. Aīa eo imago dei ē
quo eius capax ⁊ pticeps esse pōt. Capax cogno-
scendo pticeps amādo. Qñ igit intellect⁹ pcedit
affectū cognitio amorē necessario necesse est vt
prius spēm dei capiat intellectus. deo vt speculū
similād⁹ qs pticipet affect⁹ a deo pūte vt cera si-
gillād⁹. In pmo diuersificat silitudo vt sit cōpleti-
or vel incōpletior ex duplici cā. s. qlitate recipien
tis et distātia recepti. trina ad min⁹ qlitas in reci
piēte exigit ad hoc vt aptū sit ad plenā et euidēte
recepti silitudinē. Prima vt sit terminatū qd de
ficit in aere ⁊ ideo licet prius in ipo recipiat spēs
q ipso mediāte defert ad speculū vel ad oculum
non tñ euidēs est in seipso. Q aūt sit in ipso patet
sic. Sit a b c d aer medi⁹ cōtigu⁹ rei in a speculo in
d nō pōt esse spēs in speculo nisi prius fuerit et sit
in medio. Scda vt stabile ⁊ quietū nō mobile vl'
fluidū qd deficit in aqua q licet euidēti silitudine
receptā spēm repitter ꝓpter motū tñ integrā re-
presentat vt fractā quietā vt motā. Tercia vt sit
tersum qd deficit in terra ⁊ quolibet opaco corpe
vñ hec recipit vmbrā nō spēm. Oīa hec in specu-
lo. In vita pūti aīa cognitiua diuine spēi nālit re-
ceptiua est qsi aerea per vacuū interminatū vani
tatis. ps. Dns scit cogitatiōes hoiū qm vane sūt.
Ro. 8. Vanitati subiecta est oīs creatura. ps. Uni
uersa vanitas oīs hō viuens. Est qsi aqua p mo-
tū ⁊ fluxum instabilitatis. aug. Cogitatiōes via-
tor sunt volubiles. Est qsi terra opaca ⁊ indeter-
sa p grossiciē cuiusdā mālitatis sed in futuro erit
vt speculū qm vanitatē excludet cōplens et termi
nās veritas. fluiditatem sistet quieta stabilitas.
Nō. n. erūt tunc cogitatiōes volubiles vt vult au
gu. Opacitatē abstergat et supficie tersā reddet
mūdissima limpiditas. De qua. Bti mūdo cor-
de qm ipsi deū videbūt. Distātia aūt rei speciē
ꝓijciētis et speculi recipiētis causat etiā diuersi-
tatē silitudinis. Nā quo minor distātia maior si-
militudo. Uera. n. facies resultat et tota fm veri
tatē in speculo etiā distante sed i min⁹ distāte ple-
nius fm qtitatē. Cui⁹ rō patet in nālib⁹ q: nul-
la res mālis ꝓijciēs spēm ꝓijcit eā sub paleilis.
Uñ ocul⁹ videt rem sub triangulo cui⁹ angul⁹ est i
oculo basis in re visa. Eodē mō ⁊ speculū recipit
obiecta. Causa hui⁹ est q: res habet qtitatē rōne
materie. spēm aūt rōne forme que simplex est et
indiuisa fm se. Elongatio aūt a materia ⁊ i spe
cie causat contractionē qtitatis. Quanto autē
magis distat speculū magis cōcurrūt linee termi-
nales sub quib⁹ ꝓijcitur species et quo non sunt
ē que distantes ⁊ tanto minor recipit species. vn
de patet esse possibile q duorum speculo₃ specie
aliquam recipientū vnū recipiat ⁊ repitat totā
aliud non totam ⁊ tamē fm magis recipe q pa-
rū. Igitur in ꝓposito ⁊ si in deo non sit quātitas
materialis est tñ quātitas virtualis vel pot⁹ imē
sitas qs speculū glorificati intellect⁹ cum dimēsū
sit ⁊ finitum nō pōt recipe infinite. Totā ergo fm
veritatē recipit dei facie cū simplex sit nō habēs
ptem ⁊ ptem s₃ recipit tñ nō fm infinitā quanti
tatē recepti sed fm aliquātam capacitatē recipie
tis. Et licet in oīb⁹ speculis resultet dei facies s₃
plenitudinē veritatis tñ fm minorē vel maiorē
distātiā recipientis ⁊ recepti est maior vel minor
cōtractio quātitatis. Qd ergo minime distat ple-
nissime repitat. Et intellige distātia non spaciu lo
calis s₃ aptitudinis. Dyo. Quilibet ornatus circa
deū diuinior est magis alio distante ⁊ lucidiora sic
⁊ magis illuminatiua que ꝓpinquiora sunt vo lu
mini. Et nō accipies hoc localiter sed fm diuinā
similitudinē ⁊ ꝓpinquitatē. Uerū q: regulariter
in cōprehēsorib⁹ quātū quisq₃ cognoscit tm ⁊ diligit
quātū ergo recipit dei facie supficies tersi ⁊ specu
laris intellect⁹ tm sigillat ex impressione faciei eius
dem pfunditas mollis ⁊ cerei affectus ⁊ sic simi
litudo cōsūmat eum aīa fm intellectū ⁊ affectum
in deum transformatur. Gradus ergo decimus
in quo amor facit assimilari totaliter vltra sera-
phin est qui tā silatur excellenter vtpote quib⁹ in
summo cōuenit angeli diffinitio quā ponit Dyo.
Angel⁹ ē imago dei. mānifestatio occulti luminis
speculū clar clarissimū immaculatū incoinquinatū in-
cōtaminatū. totā si cōueniēs ē dicere suscipiēs i se
pulchritudinē diformis diformat mūde resplē
dere faciēs in se bōitatē silētij. Fecit ḡ summ⁹ ar-
tifex in ostentatiōnē pleniorē artis sue speculum
vnū clarissimo clari seraphin tersi⁹ ⁊ purius ⁊ tā
te puritatis vt purius intelligi nō posset nisi deus
esset psonā. s. gloriosissime virginis. De quo An-
selm⁹. Decebat vt illius cōceptio hoīs de matre
purissima fieret ea puritate qua maior sub do ne
quit intelligi. De hui⁹ speculi formatiōe dcr. Hāc
dñe fecisti imaginē bonitat' tue in ea valde ar-
tifex ostendēs magisteriū pietatis tue: sed rursū
et isto mirabiliter pdurat aliud nobili⁹ qd ineffa-
biliter in vnitatē diuine psone assumptū vt cōiun
cta sūme ⁊ imediatissime faciei dine ipaq₃ pleniss
sima ⁊ totali silitudine repitat. Neciā dicat hō
din⁹ vt a deo sigillat⁹ s₃ hō de⁹ vna psona gemina
nā. Sic ḡ a intellect⁹ ale cp̄i b aīa beate vginis c su
m⁹ angel⁹ de seraphin d sūm⁹ de cherubin e sūm⁹
de thronis f summ⁹ d dñationib⁹ g summ⁹ de pn-
cipatib⁹ h sum m⁹ de ptātibus i summus de vir-
tutibus k summus de archangelis l summus de
angelis. Diuina igitur eēntia per nudā cognitio-
nē ⁊ intimā dilectionem recipit ⁊ aliquali simili-

tudine repitatur ab oculis hoīs vt facies a specie hoīs nō fm̄ multū cēt̄ veritatē sed differentiā nō fm̄ totalē fm̄ capacitatē ⁊ aptitudinē diuersitatē. Qualis ergo in deo vnā sint cēntialia alia ⁊ nō cēntialia virtus ⁊ essentia simpler tamen essentias virtus est infinita. Et quo accidit vt etiam cognoscibilis sit ⁊ appetibilibus non sit ⁊ nō infinitus a finito totū cognoscit et amat qz simpler sed nō totaliter qz nō infinite. hoc. n. solū eius cui⁹ tanta sapia quanta virtus qui tñ se nouit quantus est ⁊ tantum se diligit tōtū cognoscit. Hinc. Trinitas sibi soli nota est ⁊ homi assūpto. Dz sic nō ita ⁊ amata sibi infinite ⁊ hūanitati assumpte et iā infinite sed sibi finite simpliciter et absolute. hūanitati vō infinite solū respective. s. in cōparatiōe ad oēm creaturā. Dis. n. creature cē et finem hūanitas illa in eēndo cognoscēdo ⁊ diligēdo quodāmō infinite excessit que ad ipm̄ se inuitat nō inuitatē gloriā accessit. Intelligit igit specula nouē sub nouem diuersis grādib⁹ facie aliquā recipiēcia ⁊ repitantia. Ultimū repitabit vere facie fm̄ qō est fz non vere quāta est qz ⁊ cēntiam nasi ⁊ cēntiam et numez et figurā oculoz genas faciei latitudinē mētum ⁊ frontē lōgitudinē terminātes. Ola hec sic cūcta nō plura sed maiora nec i sūmo plura fz maxima sic oīno in oppōsito. In l recipit vīna essentia potētia bonitas ⁊ oia cēntialia trinitas plenarie et oia ad bēit̄udinē faciētia. Sed et ipm̄ e eadez recipit et nō plura sed maiora qz mane est sed tñ nō infinite infinita recipit qz ⁊ ipm̄ finitū est. In g aūt vniuersi cōis est finis ⁊ in cognitiōe ⁊ dilectione ei⁹ cōis est termin⁹ diuine infinitudinis. Verūz ipm̄ a vniuerso melī qz finē hunc infiniti vnione trāscēdit ibi per copulā admittit vbi eis creatura excludit cū trinitas sibi soli ⁊ hoī assūpto nota ⁊ per eis amata cē dicit. Deo solo igit a amore de cimū gradum fecit qz infinita cognitiōe ⁊ dilectione amato nō quidē equauit sed quodā mō totaliter similauit cui ipm̄ plenaliter vnit. Dz ⁊ mirabiliter inter a ⁊ b medū interfecit plena fez gliosissime vginis que in cognoscēdo ⁊ diligendo oīm quidē creaturarū plenarū cōitatē ineffabiliter excessit. sed ad plene increate vnitatē rōnabiliter non accessit. ¶ De dilectione primi.

Iuit dns cui⁹ ignis est in hyon. s. ecclia militāte. per fidē speculāte ⁊ caminū liberuitē in ecclesia trūphāte iam pacē videre

Hic ignis ibi locus ignis non tñ vacu⁹ locus nec pōdere ad locum suū tendit. pōdus aūt ignis sursū. ignis ergo amoris hic est ifi violēter illic ifi. Treno. i. De excelso misit ignē in ossib⁹ meis

Et in Eze. h. i. Ignis de medio cherubin accipitur ⁊ dat manus viri lineis indutī. Ignis vero interius ⁊ ignis superi⁹ qz deū ⁊ in via amam⁹ ⁊ ipa tria amabim⁹. Ded sit fuz solūmō ppt̄ ignis locuo. ⁊ ideo prepit. Diliges dūm deū tuū tē. Nō mādatū fm̄ aug. hic implere nō possum⁹ cū nō sit ignis locus. Ded ideo accipim⁹ vt ad caminum rendere festam⁹ vbi roralter ardēdo mandatum qō hic accipim⁹ ⁊ seruare incepim⁹ sine desertiōe impleam⁹. Hot a ergo quinqz pditiōes illi⁹ ignis

Est in materia nobilis. in forma cognoscibilis. in qūtitate magn⁹. in vtute inextinguibilis. in pondere stabilis. Primū quidē amor in patria ignis in camino est ⁊ in mā nobilius cum et⁹ mā sit ipse deus qui⁹ tunc sic amabim⁹ vt nichil amem⁹ nisi q ipse sit vel ab ipso in ipso fm̄ ipm̄ ⁊ ad ipsum sit hic vero diuersoz ignīū fūt diuerse mās. Alij. n. aliud amāt ⁊ hoc qō est eā amoris hoc mā ardoris. Unde ergo quā alti p mā ignis fimū bouz in larem cordis cōponūt. alij tortiones. alij stramina. alij ligni viridia. alij carbones. Uoluptuosi fimū boū incendūt qz vicia ⁊ peta ⁊ ea que barathia sunt ardēter diligūt. Uerū hic ignis feruēt⁹ tantū inficiēs quātū calefaciēs. Item in affectib⁹ auaroꝝ pgelū sunt in pabulū ignis cespites terrestriuz i. palūi bonoz. Iē alij de straminib⁹ ⁊ calamis

Ignis stramine verabilis qdē dicit fz durabilis fi esse cognoscit. in mometo flāma in altū surgit fz primo euanescit. Aut clara fama e secularis. paul aspicit ⁊ repēte nō nisi fauilla nigra ⁊ inutilis inuenit. Quā sic venit⁹ disp̄git vt et loc⁹ ei⁹ inueniri nō possit. ps. Uidi impiū superaltatū et eleuatū sicut cedr⁹ libani. Et trāsiui ⁊ ecce nō erat ⁊ nō est inuent⁹ loc⁹ ei⁹. Monulli etiā de spinis ⁊ tribulis q nec sine pena tractari pūt incendiū faciūt. s. iracūdi ⁊ iuidi q vindictā appetūt ⁊ pēas alioz ardēter scrutāt. Iē alij ligna viridia incendunt qui vxoꝝ ⁊ filios nimis ardēter diligūt. Hic ignis fumū generat q ⁊ faciē aie denigrat ⁊ oculos cognitiōs vehemēter detorpat. Iē alij carbonib⁹ i lare cordis ignē affectiōis nutriunt q bonos hoīes diligūt q more carbonū in oculis carnalitez nigri sūt ⁊ despecti. sed siccitate laudabili ⁊ alijs pdutionibus ad ignē sunt aptissimi. Uez vt audiui ⁊ de igne carbonū caput trāgit nisi sale aspgat. O quā tot capita insensibiliter fracta sūt ⁊ i quādā pricolosam insaniā incidērūt q sine sale discretiōis etiā bonos hoīes dilexerūt q spū ceperūt ⁊ carne cōsumauerūt. Cetez in camino pēne ignis in mā nobilis est vbi pure de⁹ diligit in seipso. fz forte nichil nisi de⁹ diligit in primo. Deu. 4. De⁹ nr̄ ignis zelotes est. Ora res mā ignis nr̄i tñ agit cū pati debeat. deus nr̄ nō solū amat sed ⁊ amat ⁊ quia ardentiꝰ amat ipse est mā ignē nutriēs, sed qz ardētius amat ipse est ignis zelotes. Iustū. n. q tū cūqz magnū infiniti spatiō zelumit. Iē est ⁊ ille

ignis in forma cognoscibilis. qz nō in cinerib⁹ sepelit. fz effusione flāmea oīno aperit. cāt. 8. Fortis ē vt mors dilectio. Lampades eius lāpades ignis atqz flāmaz. Modo qdez ignis charitatis cinere coopt⁹ inuisibil est a deo. vt ⁊ ipm̄ despicē domus latet vtrū sup lare cordis aliqd ō igne charitat⁹ bēat ⁊ timet aliquotiēs nō ē vbi tñ est. ⁊ ecōuerso nōnūqz psumit ē vbi in vitate nō ē. E ē. Sunt iuisti atqz sapientes ⁊ opa eoz in manu dei. ⁊ tñ nescit hō vtrū amore an odio dignus sit Item ē in qūtitate magnus mō paz cognoscitmus ⁊ iō paz diligim⁹. ⁊ iō primū igniculū hūmus vir magnū plenā. vt signat in eze. 8. x. Precepit dns viro q indutus erat lineis dicēs. Dume igne de medio rotaz que sunt int cherubin ⁊ ingressus ille stetit iuxta rotā ⁊ extēdit cherub manū de medio cherubin ad ignē q erat inter cherubin ⁊ dedit in manū eius q indutus erat lineis. q accipies ingressus ē. ⁊ apparuit in cherubin filitudo ⁊ manus hois sūbus pēnas eoz. Cherubin plenitudo scie. Cherub ⁊ nobis ignē mēsurat. ⁊ vir manū plenā dat. qz pna cognitio. ⁊ iō pna dilectio. 1. Cor. 13. Nūc cognosco ex pte. fz cū venerit qō pfectum ē euacuabit qō ex pte est. ⁊ tūc pfecte videbim⁹ pfecte amabim⁹. ⁊ vehemēter ardebim⁹. Iob. 17. Motuz feci eis nomē tuū. ⁊ notū faciā. vt dilectio qua dilexisti me in ipsis sit ⁊ ego in ipsis. nec mirū si magnus ignis efficit vbi de tot cordiū mulib⁹ quasi infinitis laribus amoris flāma effundit. ⁊ in vnuz ignē charitat⁹ incōfuse pfundit. O si interim plenam nob cherub mēsuret. vt video quattuor ad hoc hic epz. s. vt viri firmus lineis induamur ingrediamur iuxta rotas stem⁹. Esto igit virviriliate pstantie. ldiere lineis ptinentie. igredere in interiora pscie. sta iuxta rotas scripture sic aligd ō igne accipies. quo accepto egredieris ⁊ alios incēdes. Iē ē in vitate lextinguibil ignis ex caminus ignis charitat⁹ ex celū vuolins qdez valde fz tñ extinguibilis ē. ⁊ q frequēter extinguit nūc penuria lignoꝝ. nūc inundātia aquaz. cū vt desūt necessaria vt assunt. Eccl. Si defecerit lingua bonorū opez extinguit ignis. silir ignē ardētez extinguit nā fluida. s. pcupla. ita qdez mō. fz quō in futuro. ita. b. fz qualr in camino vbi⁹ ignis lextinguibil ē nota canē. s. Aque multe nō poterūt extinguere charitatē. nec flumia obruēt illā. Ex illo seqr alia pditio illi⁹ ignis. s. q sit duraōe ppetuus. ⁊ hoc ē qō dicit apls. Charitas nūqz excidit. Iē est in pōdē stabilis. Pondus nāle qō rē ad locū ppriū inclinat in eodē loco rē sistit. ⁊ ei illū gescere nō pmittit. sicut igit lapis qui⁹ pōdus sūm eo. sum mouet i cētro accipit qetez. sic ignis semp in motu cmis ⁊ sp suo pōdere sursū tēdens in oriōte spere sue eodē pōdere sicus adipiscit stabilitatē. Uiqz ab aliena mā absolutus ⁊ ppria pientus in actē sua vnisoz

miter selz. Nam ei spērā sūā fm̄ diuersas mās sortit pditiōes diuersas. ⁊ p diuersas pdisbus multiformit diuersificat in actibus. Hunc. n. impedit. nūc expedit. ⁊ fm̄ h mot⁹ eius nūc tardior. nūc velocior. nūc minus. nūc angel. ⁊ ex b actus eius nūc debilior. nūc fortior. Sic sic oīno ignis a motis pōdus sūū mouet ⁊ agitat donec in camīo patrie sistat. Dic ḡ charitas mouet ad opa p quie sursuz vemat. ⁊ sic ē meritū pmiū tbi sine ope in amari pūtia delectat. ⁊ sic ē pmiū meritū. Hic ḡ locus motus ⁊ actus ⁊ passus. Hā ignis charitat⁹ ⁊ mouere bz ⁊ moueri pōt. mouere fz. vt deūs est ad opa. moueri ē pōt quāqz spēbus motuū. motu generatōis de nō esse ad ē. motu corruptiōis de esse ad nō ē. motu augmēti cū inēdit. motu diminutōis cū habit⁹ p pctm̄ corruptus in struōe mino. reuertit. motu alteratōis vl cuz expedita feruet. vl impedita torpet. ⁊ fm̄ b in motu quem elicit. ⁊ in actu quē efficit sortit vl debuit. est.

Nibil bz patrie ignis in sua spera charitas in patria. In camino ḡ patrie locus ē stabilitat⁹ vbi pōdere suo ignis ille sistit. vt nec moueat viterius. nec moueat. Nō. n. ibi vlterī mouere bz ad opationē difficilē. fz beatificare bz p fruitionē dei indicibilē. nec moueri pōt q. nec generari in nō bz bēte. nec corrūpi in habēte. nec augeri in miorib⁹ nec minui in maioribus. q. nec illi de ypobania ad epypbania ascēdere p amoris augmētuz. nec illi pūt descēdere p ipsi⁹ detrimētū. fz nec alterari pōt cū nec impediri. nec expediri valeat. s. semp eque expedita in eodē statu in eodē actu in eodez feruore stabilis pseuerat. hic est camin⁹ ibi in ad quē mouet ⁊ eleuat bonos ignis charitatis cui et oppōsito camin⁹ babilonis opponit ad quē pmit ⁊ agitat malos ignis cupiditat. De q⁹ Mat. 13. Et tūt angeli ⁊ separabūt malos de medio iustoruz ⁊ mittēt eos in caminū ignis. ibi erit fletus ⁊ stridor dentiuz. Ibi erit risus ⁊ inuisus gaudentū. ibi penalr ardēt corpa dānatoz nūlā igne lextinguibilis gehēne. Ibi nunter ardēt alē bonoruz spūali igne interminabilis amicie. O si mō respicere dēt oculis cordis qlis erit ille respect⁹ quo electi respicīet sine timore gaudētes de camino palatij regalis illos miseros sine spe dolētes in camino carceris gehēnalis.

E eundū aūt sūe est huic. diligef primū tutum sicut teipm. silitudo est rez diuinum eadē qualitas. Mandatū igit primū ē quo tubemur diligere deū. ⁊ sedm q⁹ primū qñ duo mādata sunt numero dūa ⁊ ordine dīnt nō solūz intendi. fz etiā implēdi. qñ illud primū ⁊ illud fm̄ nō fm̄ pios ⁊ posteriꝰ in tpe. fz in dignitate ⁊ necessitate. qz dignius potius intēsius ⁊ fructuosius diligimus rē fz eius ymaginē deū fz hoiem multa tū pcupiscentia ⁊ filitudo mādati sedī eum plus

Et est triplex ꝯuenientia. Nam idē est actus in
sꝑ q̄ vtrobiq̄ recipit̄ .s. dilectio .idē numero ha-
bitꝰ q̄ vtrobiq̄ recipit̄ .s. dilectio .idē numero ha-
bitus charitat̄ a quo vtercq̄ actus elicit̄: ⁊ vnus
idē q̄ finis .s. deus in quē vtercq̄ dirigit̄ q: ꝓpter
deū et deus ⁊ primus diligit̄. Cum ergo ꝓxi-
mus diligit̄ ꝓpter deū solꝰ deus diligit̄ ꝓpter se
ipm̄. Cum ḡ ꝓximꝰ diligit̄ ꝓpter deū solus deꝰ
diligit̄ ꝓpter seipm̄. Arist. Sibi vnū ꝓpter alterū
vtrobiq̄ vnū tn̄. Primū igit̄ mādatū ⁊ actus q
dem nobilitate ⁊ obiecti dignitate: ⁊ implēdi ne
cessitate ꝓcedit oīa: et excedit ad cuius similitudinē
sm̄ ꝑ multas cōes cū ipso qualitates ꝑ oībus aliis
mādans plenius ⁊ ꝓpius accedit. Scōm ḡ sile ē
ꝓxīo. Primo quidē in obligatōe: q: mādatū ē sꝑ
cut primū nō ꝯsiliū: ⁊ iō nō ꝑsuadet ad placitū: sꝫ
imponit̄ ad debitū. Jo. 13. Hoc est ꝓceptū meum
vt diligat̄ inuicē ⁊c. de vginibus aūt apls. Pre-
ceptū dn̄i nō hēo ꝯsiliū aūt do ⁊c. Et dn̄s luce
inueni. Si vis ꝑfectus eē vade ⁊ vēde ⁊c. Pro-
fessio ḡ castitat̄ et abdicatio ꝓprietatis ⁊ quedā
silia ꝯsulit̄ in vtilia. Dilectio aūt ꝓximi: sicut di
lectio dei mandat̄ ⁊ precipit̄ vt necessaria. Itē q̄
mandatoꝝ aliud diuinū aliud humanū. Scōm
sile est ꝓxīo: et in aucte: q: diuinū ⁊ nō humanū:
⁊ iō oībus humanis ꝓiudicat cū minor in maiorē
imperiū nō hēat. Jo. in cano. Hoc mandatū ha
bemus a deo: vt q diligit deū diligat ⁊ fratrū suū
a deo ingenō ab hoīe. Obedire aūt opꝫ deo ma-
gis q̄ hoībus: et iō traditōes humane tanq̄ va-
ne nō obligāt que huic diuino mādato directe vl
indirecte obuiāt. Mat. 15. Quare vos trāsgredi-
mini mādatū dei ꝓpter traditionē vr̄am. Nā de
us dixit honora patrē ⁊c. Vos aūt dicit̄ minꝰ quo
cunq̄ ē ex me tibi ꝓderit ⁊ irritū fecistis mādatū
dei mandatū ꝓpter traditōes vr̄am. Colo. 2. Si
mortui estis ab elemētis mūdi hꝰ qd adhuc tanq̄
viui decernit̄: ne tetigeritis ⁊c. que sunt oīa in inte-
ritum sm̄ ꝓcepta ⁊ doctrinas hoīum. Itē māda-
torum diuinoꝝ aliud cerimoniale: vt de oblatōe
vitule rufe ⁊ silia. Aliud iudiciale: vt de emptōe
serui ⁊ talionaria vt de erutiōe oculi ⁊ silia. Aliō
morale directē ꝑtinēs ad vitatē moꝝ ⁊ vite: vt de
calogus oīa hec diuina. Sꝫ xp̄us deus ⁊ hō legifer
noster rex nr̄ ⁊ iudex noster. figuras ꝑ vitatis exhi
bitionē adimplēs cerimonialia generalr̄ abroga
uit: iudicialia derogauit moralia ꝓrogauit: ⁊ sm̄
hoc finis legis xp̄s ad iusticiā oīm credēti rigorē
mansuetudine temperās iudicialibꝰ derogauit.
Mat. 5. Audistis q: dcm̄ est oculū ꝑ oculo ⁊c. ego
aūt dico vobis nolite resistere malo. Moralia eq
dem ꝯfirmās ⁊ ampliās interꝑtādo moralia ꝓro
gauit. vñ audistis q: dcm̄ est nō occides. ego aūt
dico vobis: nolite irasci ⁊c. Non. n. veni soluere
legē: sed adimplere. Moralia igit̄ inter mādata
diuina firmissima ⁊ dignissima sunt. Morale aūt

est mandatū primū: sꝫ et in hoc sile est illi scōm: ⁊
ideo nō tollit̄ abrogatiōe nō stringit̄: vl̄ minuitur
derogatōe: sꝫ extēdit̄ ꝓrogatiōe. Mat. 5. Audi-
dis q: dcm̄ est. diliges ꝓximum tuū ⁊ odiū habe
bis inimicū. ego aūt dico vobis diligite inimicos
vr̄os. hinc ē q̄ mandatū diligēdi ꝓximū nouū di
nō: q: de nouo mādatū: sꝫ q: nouis discipulis no-
ua interꝑtatione oppositū ⁊ nouis exēpli noui ho
minis euidētius declaratū. Nouū inq̄ ad dr̄iam
veteꝝ que ⁊ veteribus data sunt ⁊ vetustate sua
abrogata sunt. Jo. 13. Mandatū nouū do vob ⁊c.
dicēdo nouū veterauit ꝑus. Quod aūt antiquat̄
et senescit ꝓpe interitū est. Itē mādatoꝝ noue le-
gis aliud est nāle: q: nāe inditū cū nā est ꝯditum
Aliud ē positiuū ꝓma ꝓcipiunt̄: q: bona scōa bōa
sunt: q: ꝓcepta vt sunt mandata de sacris: baptis
mo ꝯfirmatōe et qbusdā aliis qbus potentiā suā
deus pallizauit. In qbusdam et ꝯsuetudo bōa ꝑ
lege hꝫ: et mādato equiualet: qn̄ lōgeue ⁊ bōe ꝯ-
suetudinis nō ē leuis auctas. Inter hec ḡ nāle ma
gis est firmū et āplius necessariū. Et in h̄ itēꝝ ꝓxi
mum mādatū ⁊ scōm silia sunt: q: origine ꝯueni-
unt. Vtrūq̄ .n. nāle nō positiuū vl̄ ꝯsuetudinale.
Id .n. nāle est qō nā docuit oīa aīalia. Omē aīal
nā docente diligit sile sibi: et ipa etiā volatilia cō
ueniūnt ad sibi silia. Vn̄ lelius phs. Ipsi in nobis
intelligimꝰ a nā gigni sensū diligēdi. Ex hiis seqt̄
q̄ mandatū h̄ idē sit apud oēs. Nā vt dicit Boe.
q̄ nāē idē apud oēs ꝯsuetudine vō q̄ apō aliquos
ꝑmutat̄. Item mandatoꝝ aliud ꝯditionale aliud
absolutū. ꝯditionale dr̄ qō sub ꝯditione explicita
vl̄ implicita imponit̄: vt illud. Vouete et reddi
te ⁊ illud ꝑniam agite. Nā si vouerimꝰ tenemur
reddere: et si peccauerimꝰ ꝓcipimur penitere. et
si ꝯditio nō existat ꝓceptū nō obligat. Boe. Peni
tētia malū factū comitat̄: qō q: in sapiēte nō ꝯtin
git nō ꝯuenit: nec pnia. Absolutū aūt est qō nō cō-
ditōe suspēdit̄: sꝫ pure ⁊ ꝓcipue idicit̄. si nimiꝝ iu
bemur diligē deū sic ⁊ diligē ꝓximū. ⁊ i h̄ḡ silia se
mandatū primū ⁊ scōm: q: vtrūq̄ nō ꝯditionale
sꝫ absolutū: et iō ꝯditionalibꝰ ꝓferēdū. Itē manda
torum aliud affirmatiuū: aliō negatiuū. Affirma
tiuum quod ē de bono faciēdo et ꝓpe vocat̄ ꝓce-
ptum. Aliud negatiuū qō est de malo cauēdo: et
dr̄ ꝓhibitio. ꝓmuꝫ aūt mandatum affirmatiuū ē:
sed et scōm sile est huic: q: ⁊ ipm affirmatiuū ē: et
ideo negatiuis dignꝰ est: q: plus ē bonū facere q̄
malū nō facere. Omne et mandatū affirmatiuū
infert: et implicat negatiuū: sꝫ nō ecōuerso. Vn̄ q
iubet̄ diligere ꝯir ꝓhibet̄ odire. nō aūt ecōuerso:
et sic de aliis. Affirmatiuū ḡ dignius negatiuo.
Item mandatoꝝ aliud gnērale quod oēs astrin
git. aliud spāle quod aliquos tn̄. Distinguit̄ .n. i
mandat̄ in sexu: q: quedā obligāt mares nō obli
gant: feminās quedā ecōuerso: vt illud mulieres

in eccl'a taceant. In statu q: quedā ꝑlatos tm̄ alia
subditos tm̄ in ꝯditione. Nam aliud dn̄os aliud
seruos: in ꝓfessione. aliud clericos: aliud laycos
in fortuna. aliud diuites: aliud paupes: et sic de
aliis hoīum differētiis: sꝫ mandatū ꝓximū gnāle
ē: et scōm sile illi ⁊ sine dr̄ia et distinctōe obligās
oēs nām rōnalem ꝑticipātes et libro arbitrio vtē
tes. 1. Jo. 3. Qui nō diligit manet in morte. nullus
excipit̄ oīno: nec angelus: nec hō. Huic generali
nulla derogat spāle nec solū generale ē in subiect̄
sed latū etiā in obiect̄. Generale respectu coꝝ
que iubemur amare latū respectu coꝝ que iubet̄
amari. ps. Latum mādatū tuū nimis. glo. Latū
mādatū charitas ē in qua sunt nulle angustie in q
vniuersa lex pendet et ꝓphete. Sicut igit̄ oīe bō
sine exceptione iubet̄ diligere: ita et oīs diligi.
domesticus extraneus amicus et inimicus. Diliges
ꝓximū tuū sicut teipm̄. Origenes. Vos benigni
vos imitatores mei diligite inimicos vr̄os: siue
paganos: siue hereticos oēs amate ergo oēs be-
nigni estote. Et cum terna sit dimensio .s. in lon-
gum latū ꝓfundū. latū mādatū charitat̄: et nō ꝓ
fundū dr̄: q: ad dānatos amandos nō extendit.
Itē mandatū ꝓximū lucidū: vt ⁊ interꝑtatōe nō
egeat: vt plerūq̄ in simplicibꝰ plenius q̄ sapiēti-
bus liqueat. et h̄ ad dr̄iam mandatoꝝ: vl̄ legum
obscuritate: vl̄ ambiguitate difficiliū. sꝫ ⁊ scōm ē
sile huic lucidū valde nil obscurū ꝯtinēs āmonitō
ne magis q̄ expositōe indigēs. ps. Preceptum
dn̄i lucidū illuminās oculos. Itē mandatū ꝓmū
ꝑpetuū: vt finē nō hēat: et hoc ad dr̄iam tp̄alium.
Tp̄alia aūt sunt que vl̄ relaxant̄ ꝑ tp̄e: vt ea in q-
bus qīq̄ dispēsat̄: vl̄ mutant̄ in tp̄e: vt mādatū
de sabbato: vl̄ terminant̄ cū tp̄e: vt mandatū de
fide spe ⁊ patiētia a qbus absoluemur cū vidētes
erimus quod credimus tenētes quod speramus
Credere ḡ et sperare vlterius nō cogemur et sū-
mo bono fruentes nihil de cetero mali patiemur
scōm aūt sile est huic: ad qō ita ligamur in via vt
nō absoluamur in patria. ad qō sic tenemur oī tp̄e
vt teneamꝰ aliud: etiā post oē tp̄s in eternitate: ⁊
tunc āplius eo ligemur cū a plerisq̄ aliis absolue
remur. puer. 17. Omni tp̄e diligit q amicus ē: sꝫ
nō semp credet q fidelis est. 1. Corin. 13. charitas
nunq̄ excidit. Et hiis pꝫ aliqualr̄ quale sit māda
tum ꝓmuꝫ: ⁊ huic q̄ sile sit scōm: q: vt breuiter
epyloget̄ vtrū est ꝓceptū ad dr̄iam ꝯsilioꝝ: vtrū
q̄ ꝓceptū diuinū ad dr̄iam humanoꝝ: vtrūq̄
morale ad dr̄iam cerimonialiū: vtrūq̄ nāle ad
dr̄iam positiuoꝝ: vtrūq̄ absolutū ad dr̄iam ꝯdi-
tionaliū: vtrūq̄ affirmatiuū ad dr̄iam negatiuo
rūꝫ: vtrūq̄ generale ad dr̄iam spāliū: vtrūq̄ lu-
cidum ad dr̄iam obscuroꝝ: vtrūq̄ ꝑpetuum ad
dr̄iam tp̄aliū. Cre. Cum cetera sacra eloqa diui-
cia sint plena ꝓceptis, de dilectōe quasi de singu

lari mandato dn̄s dicit: h̄ est ꝓceptū meū: vt di-
ligatis inuicē ⁊c. q: qcqd ꝓcipit̄ in sola chari-
tate solidat̄. Precepta ḡ diuīa ⁊ multa sūt et vnū
multa ꝑ diuersitatē opis vnū in radice dilectiōis.

Diliges ꝓximū tuū sicut teipm̄. ꝓximū ad
uerte quō teipm̄ diligere debeamꝰ: qui
que sunt ꝓximi tui et teipō cognosces. Di
ligere aliquē ē velle ei bonū: igit̄ diligere seipum
est seipō velle bona. sꝫ refert nō modicū qō bonū
mihi velim: et vn̄ et quō velim: qō obiectū ter-
minet: que origo ꝑncipiet: et qō modus ipꝫ velle
formet. Primū ḡ in obiecto distinguē: q: aliō est
bonū increatū qō ē ꝑmū ⁊ sūmū bonū: ⁊ iō diligē
seipm̄ ꝑꝰ ⁊ sūme volēdū. aliō creatū qō iō bonū ē:
q: a sūmo bono ꝓfluit vt a pꝰ ⁊ ad ipꝫ refluit vt ad
finē. gen. 1. Vidit deꝰ cūcta q̄ fecerat: ⁊ erāt valde
bona. Dyo. Optimi ē optima adducere. Quis āt
hoꝝ bonoꝝ sit quedā analogica ꝯuenitētia multa
tn̄ dr̄ia. Nam ꝓmuꝫ bonū ē bonū eēntialr̄ scōm
ꝑticipatiue. ꝓmuꝫ ꝑma. scōm ad finē. ꝑꝰ fruēdū
⁊ iō illō ꝓpter se appetēdū et volēdū. Aug. frui
ē amore alicui rei inherere ꝓp seipām. scōō vtēdū
⁊ iō ꝓp aliō appetēdū. Aug. Vn̄ ē id qō in vsū ve
nerit referē ad optimū id qꝰ fruēdū ē. vex iñi vti
lia ordo ē. Nā q̄dā sm̄ se magis q̄dā minꝰ ad finē
dirigunt ⁊ iō sm̄ se q̄dā magis q̄dā minꝰ vtilia ⁊
volubilia sunt. vn̄ sicut in scibilibꝰ sm̄ Ari. Plu-
rima ꝓpter se nolumꝰ qdē scire ꝓp aliud aūt vo
lumus: ⁊ ꝑ hec aliqd aliō cognoscimus: ita ⁊ in vo-
lubilibus aliq̄ nō ꝓpter se: sꝫ ꝓp aliō volumꝰ. Bo
num aūt creatū aliud nāe: aliud fortune: aliō grē
aliud glē: quoꝝ quodlibet multiplex eē cognoscit̄
si a gnēribꝰ ad spēs descēdat: sꝫ bona hec oīa qn̄
nō sūme bona sꝫ magis ⁊ minꝰ recipiūt: et reguli
vnūqōq̄ eoꝝ tāto meliꝰ q̄to sūmo bono ꝓpinqꝰ
Bonū aliud simpler bonū. aliō sꝫ qd vt qō bonū
ē cuꝫ determinatōe diminuēte: vt bonū nūc vl̄ h
vl̄ huic. Nota ḡ ꝑ regl'a: cuꝫ diligē se. sit sibi bonū
velle: velle sibi bonū simplr̄ est diligē se simplr̄ ⁊
velle sibi bonū sm̄ qd est diligere se sm̄ qd. vbi
grā. Bonū ē auꝝ: vt dicit Aug. Bone diuitie bo
ne possessiones. Velle ḡ sibi auꝝ ⁊ diuitias ē bo-
num sibi velle: nō tn̄ est hoc simplr̄ se diligē: sed
tn̄ sm̄ quid: q: et bonum volitū bonum est sm̄
quid bonum hic nō vbiq̄ nunc nō semp huic be-
ne vtenti nō cuilibet abutenti. Gratiā aūt ⁊ glo-
riam sibi velle cū hec simplr̄ bona sint ē simplr̄ se
diligere. Et q: bono creato malū opponit̄: cum
multa sint bona: multa ⁊ mala. Aliud eni est ma-
lum culpe: aliud pene. Quorum quodlibet mul-
tiplex: vt patet specificanti. Et sicut est bonum
bono melius. Ita et malum malo peius. Et est
malum aliqd simpliciter: aliud secundū quid
Nota ergo accessus ad vnum oppositorum
est recessus ab alio. Unde si me diligens bonum

mihi volo ꝯsequẽter malũ oppositum mihi nolo ꝛ sicut inter bona q̃ mihi volo: quedã ꝓpter se: q̃dã ꝓpter alia appeto: quedã magis: q̃dã min⁹ volo: ita ꝛ iter mala q̃ nolo: q̃dã ꝓp se: q̃dã ꝓpẽ alia: quedã magis: q̃dã minus fugio. Sed vt di cit Aris. in .1⁰. ce. ꝛ mũdi: qui vnũ ꝯtrariorũ ponit oppositũ alteri est cognitio eorũ velocior. Nota q̃ est qd̃ē diligere ꝯtrariũ ē odire: sicut q̃ bonũ sibi velle vl' malũ sibi nolle ē se diligere: ita bonũ sibi nolle ꝛ malũ sibi velle ē se odire. nã si oppositũ de opposito: ꝛ ꝓpositũ de ꝓposito. Sũt aũt ꝯtraria media ita hec duo hñtia neutrũ p medio: sicut velle ꝛ nolle mediũ hñt: nec velle: nec nolle. Et sicut volendo sibi bonũ simplr: vl' sm qd ꝯtingit se simplr: vl' sm qd diligere: ita bonũ tale vl' tale nolẽdo: ꝛ malum simplr: vl' sm qd volẽdo ꝯtingit se odire simplr vl' sm qd. Nihil aũt ꝓhibet ꝯtraria eidẽ inesse nõ eodẽ mõ: sꝫ alterũ simplr alterũ sm qd: vt pꝫ q: ethiops ē albus dente sm qd: ꝛ niger simplr ꝛ cigñ⁹ ecõuerso alb⁹ simplr: ꝛ tñ sm oculũ niger sꝫ qd. sic aliq̃s simplr me diligẽs sm qd odio, aliq̃s ecõuerso, de ꝑmo. Lu. 14. Siq̃s venit ad me ꝛ nõ odit ꝛc. Adhuc aũt ꝛ aiam suã. Gre. Bñ aiaꝫ nostram odimus cũ ei⁹ appetitũ frãgimus cũ ei⁹ desiderijs nõ acqescim⁹. Jo. 12. Qui odit aiam suã in hoc mũdo in vitã eternã custodit eã: quã nisi simpliciter diligeret ad tñ bonũ nõ custodierit. De scdo. ps. Qui diligit iniq̃tatẽ odit aiaꝫ suã. Jo. 12. Qui amat aiaꝫ suã pdet eã. Aug. Noli amare ne pdas: noli amare in hac vita ne pdas i vita eterna cũ diligẽ se sit sibi velle bonũ sm multiplex velle multiplex ē diligere. Triplex aũt velle distinguit Aug. sup illud apo. velle mihi adiacet. Est enim velle nãe velle vicij ꝛ velle gr̃e. velle nãe p se ipotens ē nec sufficit ad meritũ: sed vincit a velle vicij: nisi velle gr̃e ꝯueniat: sꝫ velle vicij fugat et velle nãe liberat. Igit sm triplex velle triplex est dilectio. s. nãlis libidinosa ꝛ gratuita. ꝑma idifferens de q̃ apls. Nemo vnq̃ carnẽ suã odio hũit: sꝫ nutrit ꝛ fouet eã. scda mala de q̃ apls. In nouissimis dieb⁹ instabũt tpa piculosa ꝛ erũt hoies seipm amãtes. tertia bona de q̃ dr. Diliges primũ tuũ sicut te ipm: vel qd̃ liber velle geminũ ꝛ ꝯsequit diligẽ bipitũ. Est. n. nãm ꝯsiderare duplr ꝑmo vt nãe est: ꝛ sic hꝫ velle nãe. scdo vt deliberatiua: ꝛ sic hꝫ velle rõnale. Un̄ dama. distinguit voluntatẽ duplicẽ. Nãlem q̃ volum⁹ nobis bõa nãlia: sicut eẽ viuere: ꝛ intelligere ꝛ silia q̃ nõ possumus nõ velle: ꝛ rõnalẽ q̃ possum⁹ aliqd velle: ꝛ aliqd nolle. Itẽ viciũ aliud sensualitatꝭ aliud rõnis ꝛ sm hoc velle vicij duplex vl' vitiate sensualitatꝭ vl' viciate rõnis. Itẽ gr̃a duplex. s. gratis data ꝛ gratum faciẽs. vñ ꝛ duplex velle gr̃e. Sꝫ q̃ diuidẽ ipsius velle scꝫ ꝯtinuãt diuisas in diligere. Quorũ ꝑmum ē pure nãle ꝛ indifferẽs est: q: ꝓpter nãlia: nec laudamur: ne vituꝑamur. Item necessariũ est q: potẽtie nãles nõ hñt se ad opposita: sꝫ ad alterutrũ determiate. Un̄ sicut necessariũ ē se amare sequit q̃ impossibile ē nãlr se odire. Aug. sup illud Jo. vi. Ducet quo tu nõ vis: amorẽ vitet nec petro senect⁹ abstulit. Itẽ eõe est rõnabilib⁹ ꝛ brutis: ꝛ et quodãmõ inalatis: q: sequit nãm cõem, de qua Aris. nã ingrimus desiderare qd̃ meli⁹ ē. melius aũt eẽ q̃ nõ eẽ: ꝛ cũ eẽ sit quoddã bonũ et oĩa nãlr bonũ appetũt oĩa suo mõ se diligũt. Secundũ deliberatiuũ est siue rõnale hoc ꝓpriũ est nãe rõnalis inq̃tũ talis sic diligere se ꝑcipit nãli iure cuius trãsgressio sufficit ad demeritũ: sꝫ obseruãtia p se nõ sufficit ad meritũ: Et q: pone rõnales hñt se ad opposita hoc mõ possum me diligẽ possuꝫ ꝛ odire: vt pꝫ in hijs q bonũ qd̃ nãlr necessario sibi volũt hoc ex deliberatõe nolũt ꝛ malũ oppositũ sibi volũt: volũt vt q seipsos occidũt vita nolẽtes ꝛ morte volẽtes. nãe legẽ se odiẽdo trãsgredientes ꝛ de corꝑe mortali peccãtes. Silr oĩs hoies sm Ari. nãlr scire desiderãt: ꝛ tñ quidã ignorãtiã affectant. Quia vo nã nõ stetit in sua rectitudine ꝛ integritate: sꝫ viciata ē ꝛ corrupta ex corruptiõe eius surgit velle vicij quo sibi hõ bonũ vult vitiose ꝛ diligit se libidinose. vult nãq̃ sibi bonũ sensibile: vt honores ex vitio supbie: diuitias ex vitio auaritie: voluptas ex vitio carnalis ꝯcupie: ꝛ sic de alijs: ꝛ hec quidẽ oĩa bõa sũt ꝛ rõne q̃ bona appetũt ꝛ delectãt adepta: sꝫ nãe rõnali mala: q: disconueni entia. Nã. n. rõnalis nõ hijs sensibilib⁹ bõis delectanda ē: sꝫ potioribus. s. intelligibilib⁹ a qbus se auertit cũ ad ista fruẽda se ꝯuertit: ꝛ iõ peccat: q̃ male se amat: ꝛ verius se odit q̃ diligit: q: pl⁹ sibi nocet q̃ ꝓsit. Jo. 12. Qui amat aiaꝫ suã pdet eam. Boe. Uos deo mẽte ꝯsiles a reb⁹ infimis excellẽtis nãe ornamẽta captatꝭ: nec itelligitꝭ quãtã ꝯditori vr̃o iniuriã faciatꝭ ille gen⁹ humanũ terrenis oĩbus ꝑstare voluit: ꝛ vos dignitatẽ vr̃am infra infima queq̃ detrudistꝭ. Nã si oẽ qd̃ cuiusq̃ bonũ ē id eo cui⁹ est ꝯstat eẽ ꝑciosius cũ vilissima rerũ bõa vr̃a eẽ iudicatꝭ eisdẽ vosmetipsos vr̃a estimatiõe submittitꝭ. Aug. in ꝯfes. bonũ qd̃ amatꝭ a deo ē: sꝫ q̃ñ ad illud bonũ nõ refert qd̃ bonũ ē ꝛ suaue: sꝫ amarũ erit iuste: q: iniuste amatꝭ deserto illo a quo ē: quicq̃d bonũ est: sꝫ q: semp accessus ad vnũ oppositorũ est recessus a reliquo qñ si amãs me volo mihi bonũ sensibile nolo: ꝛ fugio malũ oppositũ vt hũiliationẽ paupertatẽ ꝛ silia. Est igit tertiũ diligere quo libidinoso me diligo cũ sine cõsensu rõnis p vicium sensualitatis hec bona sensibilia mihi volo nõ sm exigẽtiam nãlis necessitatis vl' ꝓuidentiã oportune vtilitatis: sꝫ sm ꝯcupiscentiam voluptatis. Quartũ est cũ visio sensualitatꝭ rõ viciosa ꝯsentit: ꝛ hoc se diligunt qui plena voluntate hec oĩa sibi nõ ad vtendũ: sꝫ ad fruẽdum:

ꝛ abutendum improbe ꝯcupiscunt. Sap. 2. Uenite ꝛ fruamur bonis que sunt. vtrũq̃ horũ malũ ē et pctũ: sꝫ ꝑmũ veniale: ꝛ ideo cohibitũ. scdm mortale: ꝛ iõ ꝓhibitũ. Hic est amor sui hoc q̃ dicit Aug. q̃ est fundamẽtũ ciuitatꝭ dyaboli. Ex eo. n. q̃ diabolus ꝑuerso amore nimis se amauit. bonũ excellẽtie imoderate sibi appetiuit: ꝛ sic eterne cõfusionis babiloniã sibi ꝛ suis imitatoribus idoneauit. Item de hoc Gre. dicit q̃ sicut in bono ope desidiam facit minor amor dei: sic fraudẽ nimius amor sui. fraudẽ. n. facit in ope dei q vl' vires subtrahit eo q̃ diligens se vult sibi bonũ cõmodi p viciũ accidie: vl' op⁹ ad vtilitatẽ ꝓpriã ꝯuertit volens sibi bonũ laudis p viciũ vane glorie. Cauendus igit valde talis amor: q ꝛ malũ initiat et bonũ vitiat. Ceterũ gr̃a nãꝫ vitiatã repat ꝛ eleuat curuatã ꝛ ꝑficit imꝑfectã. Duplex aũt est gr̃a vna gratis data: ꝛ hec multiplex ē: sꝫ hoc ex cã accipe p gratis data gr̃a virtutes informes. Alia gratũ faciens: vt gr̃a charitatꝭ hec vera gr̃a dr: q: p hanc ꝑmũ homo deo gratus efficit. Quintũ q̃ diligere est sm velle gratie gratis date cum rõnem nãlem ꝛ nãm rõnalem virtus adiuuat: vt malas ꝛ deformãtes circumstantias actu⁹ dilectõis p vicium additas abijciat ꝛ bonis aliqbus ipm vestiat Et si. n. virtus informis: q: informis nõ vsq̃q̃ q̃ sufficit ad meritũ: eo tñ q̃ virtus est artat vicium: ꝛ cauet demeritũ. Un̄ humilitas etiã informis nõ pmittẽs hoiem bonũ pompe p supbiã sibi velle diminuit viciosiꝫ diligere: ꝛ inde qd̃ dicit Gre. Qui nõ amat gl'am nõ sentit ꝯtumeliã: ꝛ sic de virtutibus alijs ꝛ vicijs silr iudicamus. Sextum aũt diligere ex charitate ꝓcedit qd̃ primus filios regni a filijs pditõis diuidit: ꝛ ad meritũ sufficit. Uirtus. n. charitatꝭ oĩ arte certior velle vicij penitus fugãs: ꝛ velle nãe penitus liberans vestit actũ dilectõis oĩbus circũstãtijs debitꝭ ꝛ necessarijs: vt diligat hõ qd̃ dꝫ q̃tum ꝛ quo ꝛ cuius gr̃a dꝫ: ꝛ sic de alijs: qd̃ dꝫ q: se hoiem. s. corpus et aiam: sꝫ ꝓpẽ aiam corpus: ꝛ iõ magis aiam q̃ corpus: q̃uis dicat Gre. Nemo ꝓprie ad semetipsum charitatẽ dr: sꝫ dilectõe ipe in alterũ tendit vt charitas esse possit: qd̃ supplendo vitificat: q: hõ p charitatẽ: nõ tñ seipm: sꝫ ꝛ primũ diligit: ꝛ etiã cum seipm diligit: idem ē sm rẽ dilectũ: ꝛ diligẽs alterũ. tñ sm rõnem: vt agẽs ꝛ patiẽs. Itẽ quo dꝫ vt sapiẽter. s. vt cũ se diligens bonũ sibi velit magis bonũ magis velit ꝛ minus: min⁹ ꝛ minimũ minime: ꝛ maximũ maxime. Tria aũt distinguit Aug. bonorũ gn̄a. s. bona magna minima: ꝛ media. Uirtutes inqt qbus recte viuit magna bona sunt. Species aũt quorũlibet corporũ sine quibus recte viui põt minima bona sunt. Potentie vo animi sine qbus recte viui nõ põt media bona sunt. Quid q̃ tibi ꝛ primo eligas: vel respuas discretio docet charitas. Unde etiã sm Ber. Zelus sine discretiõe errat q̃ si errat a charitate degenerat. Itẽ q̃tum ne plus vl' minus debito. s. vt minus diligat se q̃ deũ: ꝛ magis q̃ primũ. Hec est ordo charitatꝭ ad ordinẽ charitatꝭ. de quo Aug. Ille est qui inordinatã hꝫ dilectionẽ: aut q diligit qd̃ nõ est diligendũ: aut nõ diligit qd̃ est diligendũ: aut eque diligit qd̃ minus vl' amplius diligẽdũ: aut min⁹ vl' amplius qd̃ eque diligẽdũ. Item cuius gr̃a. s. ꝓpter qd: vt. s. ꝓpter deũ: qui cũ summe p oĩbus dilectꝭ charitas diligat etiã ꝓpter ipm diligit quicquid amat. Cum diligere se sit bonũ sibi velle refert quo velis vtrũ volũtate habituali an actuali. si actuali vtrũ absoluta vl' ꝯditionali. si absoluta vtrũ semiplena de qua dr. ꝓuer. 13. Uult ꝛ nõ vult piger: an plena que p facto reputat: sm illõ Aug. Si desit facultas nõ querit nisi volũtas. Omnes igit vt ait Aug. volunt eẽ beati. Beatitudo aũt est status oĩum bonorũ aggregatiõe ꝑfectus. Omnes igit sibi bonũ volunt: ꝛ simplr bonum: ꝛ ita oẽs simplr se diligũt. Sed plerisq̃ nõ plene se diligunt: q: illud plenũ bonũ semiplene sibi volunt. Plene aũt voluntatꝭ hec sunt experimenta. Aut. n. est respectu habiti a respectu hñdi si respectu hñdi quicq̃d actuali absoluta ꝛ plena voluntate mihi volo id si possum acquiro acquiro ꝛ quo plenior voluntas eo ampl⁹ qd possum examino qd possum p me ꝛ qd p aliũ: qd possum virib⁹ qd ingenio: ꝛ artibus qd possum faciliter qd vix: vl' difficiliter. Item si impedit⁹ fuero doleo ꝛ quo volũtas plenior: amplior ꝛ dolor. Item si adeptus fuero gaudeo ꝛ plenitudo iocunditatꝭ ridet plenitudini voluntatꝭ. Itẽ eius oppositũ nolo: ꝛ iõ si possum effugere effugio: qd vo habitũ plena voluntate mihi volo: id si possum ꝯseruare ꝯseruo ꝛ quãto volũtas plenior: tanto sollicitudo ꝯseruantꝭ diligentior. Omnibus igit ꝑmissis collatꝭ pꝫ esse tres diuisiones gn̄ales dilectõis sui. nã alia simplicit alia sm qd. Itẽ alia nãlis alia libidinosa alia gratuita. Itẽ alia plena alia semiplena. Dilectio aũt sui nãlis semiplena ē ꝛ nõ plena. Dilectio autẽ sui libidinosa sm qd est ꝛ nõ simplr. Dilectio aũt sui gratuita ꝛ simplr ē ꝛ plena. Utrũ q̃ ex charitate teipsum diligas: ꝛ velle gr̃e bonũ tibi velis ex bono volitorũ ex volẽdi mõ aliquali colligere pões.

Diliges primũ tuũ sicut teipsum. Duplex ē ꝓximitas vel ꝓpinquitas. vna extrinseca sm ꝯuenientiaꝫ localẽ sm quã primũ dr q: in spacio locali distat multũ ꝓpe qd̃ paꝛ ꝓpinq̃ qd̃ minus: primũ qd̃ minime. alia intrinseca sm cõuenientiã realẽ sm q̃ primũ est qd̃ paꝛ ꝯuenit: ꝓpe qd̃ multũ ꝓpinq̃ qd̃ plus: primũ qd̃ plurimũ: hac dicit. Diliges primũ tuũ ꝛc. Sed nota q̃ superlatiuus q̃q̃ idẽ significat qd̃ suus positiuus cũ hoc aduerbio summe: ꝛ tunc ꝓprie ponit: nec recipit

magis ⁊ minus: qlqz idem gō positivus cuz hoc adverbio valde: ⁊ tūc ppe ⁊ recipit magis ⁊ minus ita ꝟ. Cūi inter primos alius magis: alī⁹ minus primus ē. Est aūt hec realis puenīctia gnālr in tribus. In nāz in mutua indigētia: ⁊ in gr̄a: ⁊ fz hec multiplicaf primitas. Natura aūt hois dupliciter: q: nālr est corpe ⁊ alia cōponīf. Hinc surgit duplex ꝑ uenīctia: ⁊ plequit primitas gemina. Vñ gnālis qua rone spās eū oībus rōnalibus puenis ⁊ ꝑformitate nāe primi tibi primus efficeris. q̄ si eni peulate est nā entis inaiati ppe te nā vegetabilis. ppior nā sensibilis prima rōnalis. Conformitate g̈ nāe rōnalis manus sibi primi sūt oīm nām rōnalem pticipantes. Anima intellectiua ⁊ intelligētia. f. hō: ⁊ angelus nō distincto vtruz bonus vl malus sit. Porphirius. Sumus. n. rōnales ⁊ nos dr: fz mortale nobis addituz sepat nos ab bijs: fz hec primitas magis ⁊ minus recipit. Nam cuz ipās angelic⁹ ⁊ spūs humanus spē differat ppior: est hō hol: ⁊ alia aīe q̄ angelus aīe. fil'r si angelor⁹ aliq ab bijs spē differāt ñ qui spē cōuenīunt nālr puenīctia mutuo sibi ppior: el sunt. alia spālis qua rone corpis cū ꝓsanguineis puenis. q̄ mis. n. oēs tecum ab eodē ꝑmo parēte descēdēdo quod. ī mō generalr cognati sint: tñ q̄tum ad spālem sanguinis ppingitatē quidā tibi quasi ꝓcul sr: quidam ppe quidā ppiores q̄dam primi. Et primi triplr: vl' in linea ascendente: sicut pr̄ ⁊ mater vl' in descēdente: vt filius ⁊ filia: vl' in trāuersali: vt frater ⁊ soror. Ad hanc primitatē reduci: legitima affinitas velut ad suā originē: fz hec magis ⁊ minus recipit. Cōpanius. n. interdū primos linee ascendēs: ad primos descēdent. i. parētes nostros ad filios nros: ⁊ nonunq̄ hesitam⁹ quos ꝑponere debeam⁹ oībus aliis circunstātijs paribꝫ. Item in linea trāsuersali primus ē frater. fz differēter ppe est mihi frater me⁹ ex matre tñ: ppior frater ex pr̄e tñ. p prim⁹ frater ex vtroq̄. Item sicut hō est p nām ita indigēs est p necessitatē ⁊ carentiā. Vñ sicut forma pueniit māe quā ꝓficit: ⁊ ecōuerso sic tibi cōuenit ⁊ primus sic q̄ bñficium ipendit: ppe. n. cogitādo ppior: volēdo: primus faciēdo. Lu. r. Quis tibi videt primus fuisse illi q incidit in latrones tauit vl' pposuit. Hac puenīctia primus ē angel⁹ boi quē custodit magister discipulo quē instruit ⁊ generalr gliber alij cui bñficium ipendit. Appellatio aūt primi relativa ē: nō. n. aliqs primus nisi primo. Motuo g̈ primi sunt ⁊ puenīunt: ⁊ q ipendere: q̄si ppe ē qui indiget ppior q magis prinquitas cū inopia ē necessitas: ⁊ materia bñficiendi facultas. Vñ cuz vteroq̄ primoz alteri⁹ bñficio in aliquo indiget ⁊ recipit: in aliquo habundat: ⁊ indigēti impēdit ꝑm illud. i. Cor. 8. Vestra habūdantia illoz inopia suppleat ꝑm ꝟ ad hāc primitatē oēm ꝓtingit reducere societatē. Beneficiū. n. mutuo ipendit ⁊ recipit vir vxori: ⁊ vxor viro dñs seruo: seruus dño: ⁊ sic de alijs oībus aliqua societate puenīctibus. De qbus ppba. nūquid ambulabūt duo piter: nisi puenerit eis. Sz nota sicut ꝑm magis ⁊ min⁹ diuersificant bñficia sic ⁊ ista primitas. sicut es hō p nām: sic gratus est bonus p grām: in qua q tecum pueniūt ⁊ boni sūt ⁊ primi tui sunt. Tibi. n. actualr bono q̄si ppe est aliqs p potētiā nudā que fieri pōt bonus ppior: p dispositionē primus' p necessitatē q cōuncta ē actui: fz ⁊ h̄ fiant gradus qrñ inter bonos alius magis bonus h̄ mō primi sunt ꝓprehensores viator⁹ bene iustis: q: vna est in spē: lz status differens gr̄a gratificās vtrosq̄. Itē ⁊ angeli hoibus qui lz spē diuersent: ⁊ differāt quo ad nālia eādē tñ in spē sunt eoz gratuita. Large aūt hoc mō tripliciter ē tibi aliqs primus: vl' in re sic gliber ve bonus vl' opinione: sic gliber q nescit malū: ⁊ idōneus est bonus: vl' spe sic gliber viator malū de q⁹. cum nō sit despandū: ⁊ si mō sit malus sepatur tñ futurus bonus: ⁊ ita spe puersionis ē primus: ꝑm h̄ dicit magister in sniis: q: primus dr̄ q̄tuo: mōis ꝑformitate nāe: ppingitate sanguinis: bñficiū exhibitione: spe puersionis. Prima primitas: ⁊ secunda ortū hīt a nā que ēncipiū stabile: ⁊ iō stabiles. tertia ⁊ quarta a volūtate ⁊ iō mutabiles q: volūtas ē ncipiū mutabile. Cū. n. sic potētia rōnalis hz se ad opposita: ⁊ iō q nūc ē primus me⁹ p primitate tertia in bñficiuz ipendēdo pōt fieri nō p prim⁹ volūtate mutata malū mihi faciēdo: ⁊ sic fr̄ quarta primitate ꝓtingit cū bonus a bonoz sit situ dine se elongās mal⁹ fit: ⁊ postmodū in malo finaliter pseuerāt dānatōe ppetua incōuertibilis factus: spe puersionis primus eē desistit.

Pliges primum tuū rē. dupl'r prim⁹. f. dilectōe amicitie ⁊ ꝓxie. Primo g̈ ītuz ad dilectionē amicitie ꝑm ꝓsiderationes sup: a positas de dilectōe tui. Nunc ꝓcede regl'r in dilectōe primi. ⁊ cū diligere primū p amicitiā sit velle ei bonū ad cognoscendā dilectionē ⁊ bonuz volitū: ⁊ volēdi modū ⁊ volūtatis radicē vl' ncipiū distingue. sicut. n. simplr vl' ꝑm gd semplene: vl' plene nāliter gratuite vl' libidinose ꝓtingit diligerere selꝑm sl'r ⁊ primuz. Inter ꝓsideratio radicis: ⁊ si difficilioz tñ ncipalioz: fi. n. radix sancta ⁊ rami. sc̄m g̈ tres radices volēdi triplr distinguīf dilectio primi. f. nālis gratuita ⁊ libidinosa. quaz ꝑma bona: fz nec meritoria: nec demeritoria: ⁊ ideo indifferēs ītum ad h̄ sc̄a bōa tertia mala. Sed cū radicū quelibet sit gemina sex inde pullulāt generales motus dilectiōis ꝓ-

primi logice puenientes etbice differētes. quoruz quattuo: ꝓsequēter se bīt. f. nālis deliberatiuus gratuitus a gr̄a gratis data: ⁊ gratuitus a gr̄a gratum faciente: quoz posterio: semp addit sup porem: ⁊ ꝓpletio: est ipo: cū fortassis motus vnus ⁊ idem in sba sic diuersificaf: sicut eadē linea aliter a ꝓhisico aliter a mathematico ꝓsideraf. Primꝰ ḡ motus dilectiōis in ꝓximū est pure nālis surgens ex nā vt nā. que etiā in deliberatōe circumscripta n es ꝑmas ꝓximitates cognoscit: ⁊ sup eas motū facit: vñ rōne ꝑformitatis nō solū aial rōnale: fz oē aial diligit sibi sile. Mat. 23. Ratiōe ꝓsanguinitat⁹ nō solū hō: sed etiā gallina ꝓgregat pullos suos sub alas potius q̄ alienos. Jo. 1. Nō ne bñficij impēsi ouis lupū fugiēs sequīf pastorē Catulus in etneos latrans dño suo cauda blandītur Thobie. 11. De quo Mat. 5. Si diligis eos q vos diligunt rē. Si salutatis fratres vestros rē. Greg. Sunt q diligunt ꝓximos: fz p affectū cognationis ⁊ carnis rē. Sed aliud est q̄ spōte impendīf nāe aliud quod ꝑceptis dūcis ex charitate debet obedientie. Secūdus ē deliberatiu⁹ vl' rōnalis surgens ex nā in ītuz collatiua: que p deliberationē hec eadem aduertit ⁊ plenius cognoscit. Quicquid. n. cognoscit virtus inferior: ⁊ iuperior: fz nō ecōuerso. Hature vo in ītuz rōnalis indita est lex nālis quā ꝓferendo legit: ⁊ exinde cōmonefacta fortius ꝓximū diligit: q: debitū: q: nāli ꝑceptum: q: nō diligens omittit odiēs in legem cōmittit: omittēs ⁊ cōmittens pene reatuz incurrunt: sed q: potētie rōnales habēt se ad opposita radix hec vna: fz nō vno mō se habēs nunc motū dilectōis: nunc motū odij germinat. Interdum etiā quasi ꝓ: sus a germine vacat: ꝑm illō Ro. 1. sine affectiōe. ysa. 49. Numqd obliuisci poterit mulier infantē suū: vt nō miseream filio vteri sui. glo. Duricia mētis vinces iura nāe. Tertius est imꝑfecte gratuitus surgēs ex nā mediāte aliqua gr̄a gratis data qualis est virtus informis ⁊ filia que nām dispone: vt ꝑmissa intimius aduertat: ⁊ insup ad ꝓsiderādā in ꝓximo dei ymaginē: ⁊ filia deliberatōis nālis cognitionē trāscendentia eleuat: eandēq̄ deliberatōez adiuuat ad vestiendū motū dilectiōis aligbus circūstantijs bonis ad qō p se ōsideratōe nō sufficeret. Quartꝰ est pfecte gratuit⁹ ⁊ gratus surgēs a nā p gr̄az gratum faciente pfecte: quā rōnalis potētia. f. voluntas deliberatiua p habitū charitat⁹ tres ꝑmas ꝓximitates sc̄dario: fz quartā ncipaliꝰ ꝓsiderantis adiuta oībus debitis circūstantijs vestit ⁊ meritoriuz pducit. Septē aūt generales circūstātias enumerat Ari. in ethicis. Quis qd circa qd duo cuius gr̄a ītum ⁊ qūo. Hec p ordinez in actu dilectionis huius inuenies. ꝑmo quis agens. q: ala gratificata in ītum talis in quo tangit ⁊ subiectū agens. f. rōnalis ale natura: ⁊ forma cuius virtute agitur. f. charitas vl' gratia. Hec circunscripta nō esset debitus agēs. Virtus. n. est que habentē pficit ⁊ eius opus bonuz reddit. Ari. Bon q: bonum facimus boni sumus. sed q: boni sumus bonum facimus. Secūdo quid agat: q: diligit hec est debita actio quā ⁊ natura docet ⁊ lex iubet: lex nālis: ⁊ lex scripta ⁊ vetus ⁊ noua. Ro. 13. Qui diligit ꝓximū legez impleuit. Hec est dilectio amicitie que in duobus motibus intra cōsistit. Dicitur. n. amans in dilectū ⁊ p dilecto. Primus motus est cōplacentia qua affectus amātis amico p recordationez in intellectum actualiter venienti statim occurrit: et vt placenti se aperit: et vt cōuenienti cōiunctus est: ⁊ quadam dilectiōe stringit. Eccl'astē. 37. Ne obliuiscaris amici tui in animo tuo. Matth. 17. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui. Hoc tamē sic nō id deo intelligas: vt in homine. Secūdus est a cōcupiscentia qua mouet: pro amico cum ipsi bonum volo. Aristoteles. Amicos iustos ēt volumus. Tertia circa quid agat: q: circa ꝓximū hec est debita materia. Sed nota sicut visio habet vnā mām ppriaz: vl' obiectū sup quod trāsit f. colozē ⁊ aliam cōem. f. lam vl' ēntatem colori substantē sic dilectio ex charitatis habitu pdiens habet ꝓximū ꝓximitate. quarta pro mā ncipalis ⁊ ꝓpria: aliꝰ aūt ꝓximitatibus ꝓximos habet pro materia cōi ⁊ secūdaria. Sicut ergo nō colo: ratū nō videt sic ofie illud in que est ꝓximitas deficit si ex charitate nō diligit: sicut sunt dānati. Qui ītū cuncq̄ cōsanguinei vl' beneficī fuerint ex charitate nō diligunt: q: beati non sunt: nec fieri possunt: ⁊ ideo cū charitatem habētibus: nec potentia: nec actu conueniunt: sed fortassis naturali amore amantur ad quem ⁊ naturalis cōpassio sequitur. Ō qua dicitur Luce. 16. Inter nos ⁊ vos rē. ⁊ qui ad vos transire volunt rē. Actus ergo dilectionis initiatur a natura subiecti respectu conditionū nature obiecti: ꝓgrediturin gratia in subiecto respectu cōditionuz gratie in obiecto: cōsummatur in gloria subiecti respectu conditionuz glorie obiecti. Charitas ergo facit diligere ꝓximum in ītum inchoabilis is vt iustus per gratiaz: beatificabilis vel beatus per gloriam: et in hoc sortitan tenet regula Aristotelis. Di simpliciter ad simpliciter rē. Quis ex dilectione naturali seratur instantia. Quarto quo videlicet instrumēto. ¶ Nota potentie ale sunt velud instrumenta eius ad agendum. Augustin⁹ Anima instrumēta cogitādi ⁊ diligendi habet a natura. Duo aūt sunt genera instrumēt⁹uz ꝑm duas differentias potentiarum. f. animales ⁊ spirituales. Instrumentum igitur dilectionis est potentia voluntatis: siue affectus. signum aūt dile-

etionis opis effect⁹. Est ät affect⁹ duplex sicut vo
lätas. vnus alialis siue sensibilis vel bruttalis qui
pungit sanctalie ⁊ cõis est hoi ⁊ bruttis. Et hoc di
lectio sensibilis. Alt⁹ rõnalis siue spiritalis qui cõ
sistit intellectu qui cõis est angelo ⁊ hoi. Et hoc
est dilectio intelligibilis. sed nõ sufficit potẽtia ad
actũ nisi disponat⁹ per habitũ. Potẽtia ergo volũ
tatis ad eliciendũ actum dilectiõis disponit ha
bitus amoris. Hic aũt est duplex. vn⁹ naturalis
qui cõdinidit ꝑtra inctẽ ⁊ noticiã fm aug. Alius
gratuitus qui cõdinidit ꝑtra fidẽ ⁊ spem fm aplz
Hec est charitas. Quo ergo diligẽdũ est mãliter
potẽtia voluntatis ⁊ formaliter habitu charitat⁹
aug. in pfes. Aliter nõ est vera amicicia nisi ex do
nime eaz agglutines inter hereles tibi charitate
diffusã in cordib⁹ eoz. Quintus cuius gratia hec
est cã finalis. Debito fine charitat⁹ motũ nescit q:
primum nõ vt fruẽs sed vt vtẽs diligit hic nõ ad
heret amore hoi ꝓpter seipz sed refert vlteri⁹ ad
finẽ vltimũ. s. deũ qui est summũ bonuz quo solo
fruendũ est q: ꝓpter se amãdũ. Mã ⁊ si dicat aplz
hoi. Ego te fruar addit tũ in dño. aug. Qui bene i
deo fruit deo potius ꝙ bene fruitur. Sexto ꝙtuz
Nota dupler est ꝙtitas in dilectiõe. vna mensu
rans ꝙti extra. s. duratio, alia mẽsurãs intra. s. ma
gnitudo ⁊ hec dupler, intensibilis ⁊ remissionis. fa
cit ergo charitas primũ diligi ꝙtũ debet. Quan
tũ duratiõe q: semp. i. finaliter. pverb. 17. Omni tpe
diligit qui amic⁹ est. Amplius ꝙtũ intensiõe q: ma
gis ꝙ corp⁹ ꝓpzũ. Ubi quidã distinguũt iter co
pus passibile ⁊ ipassibile dicẽtes primũ amãduz
corpe ꝓpzio passibili ꝙ min⁹ ipassibili, sed indistin
cte dicit aug. Amplius aũr hõ diligẽd⁹ est ꝙ corpus
nostrũ: q: ꝓpter deũ oĩa diligẽda sunt ⁊ põt nobis
eũ deo frui qs nõ põt corp⁹ rẽ. Deb. Jo. 15. Ma
iorẽ hac dilectionẽ nemo habet rẽ. Jtẽ ꝙtũ quia
multo magis ꝙ res nras. Greg. Predicatores
sci vt possent primos pfecte diligere studuerũt in
hoc seculo nihil amare nihil vel affectu possidere
Greg. Dum rẽ diligim⁹ tpalẽ verã amittim⁹ ca
ritatez. Dum ꝓterrena re para corde cum ꝓtio
scindit apparet q plus res ꝙ prim⁹ amat. Am
plius ꝙtũ min⁹ ꝙ nos. aug. de doctrina rpiana.
quattuor diligẽda sunt et charitate, Unuz qõ sup
nos. s. de⁹, alterz qõ nos sum⁹. terciũ qõ iuxta nos
est. s. prim⁹. quartuz q infra nos. s. corp⁹. Dicut
igit deuz nobis sic nos ⁊ primo ꝓponim⁹ in amã
do, ad min⁹ in via fm oĩs ꝙtis fm aliquos non
ritate innumerabiliũ angelo⁹ ⁊ hoĩum vbi nulli⁹
min⁹ diliger aliũ ꝙ seipm nõ aliter quisq; gaude
bit ꝓ singulis ꝙ pro seipso. Et hac positiõe plura
ꝓtereo. Amplius ꝙtũ in infinitũ min⁹ ꝙ deũ eũ
nõ sit diligẽdus nisi ꝓpter deũ ⁊ ꝓpter qõ vnum
qõq; tale ⁊ ipm magis. aug. Deus ꝓpter se ol bo
mini amplr⁹ diligẽdus est. Amplr⁹ ꝙtũ in ꝓpatio
ne vni⁹ ad alterz. Et diuersi⁹ causis aliũ aliz eque
vel min⁹ vel magis ⁊ hoc tripliciter. Uel fm in
tensionẽ: sic magis diligo illũ cui magis volo bo
num ex min⁹ cui min⁹ et eque cui eque. vel fm in
tensionẽ sic magis diligo illuz cui magis volo bo
nũ vel plura vel fm vtrũq; sup hoc ꝙtuz simdat
ordo charitatis ad primũ. Que fm diuersas cãs
alios alı⁹ magis vel min⁹ diligit ⁊ fm hoc ꝓpõit
vel postponit. aug. Ille est qui ordi rẽ. De hoc ti
ordine primoz diligẽdoz tam in via ꝙ patria q
dam sufficialiter aduersa a sanctis dicta inuenũ
tur que fm diuersas opiniones diuersimode de
determinãtur. Septimo quõ. Nota mod⁹ aliqñ
significat mẽsurã ⁊ sic dicit ꝙtitatẽ. aug. Mod⁹
modo nomẽ imposuit, aliqñ dicit quodãmõ for
mã ⁊ sic dicit qualitatẽ ita hic sumit. vñ cõtra ꝙ
tum diuidit. Debito ergo mõ charitas diligit ꝓ
mũ fz illõ Jo. 13. Mãdatuz nouũ do vob rẽ. Xpõ
ergo i amãdo primũ cõformari õbem⁹ vt eo mõ
quo ipse dilexit diligam⁹. Hic aũt mod⁹ in multꝙ
est. Quõ igit diligẽd⁹ est primo discrete nõ sanne. q
discretio in trib⁹ cit. s. vt discernas in amãdo iter
thãm et thãm inter thãm ⁊ thãm. Dupler. n.
est in hoie primo subsitãna. s. corp⁹ et aĩa. aĩa ꝓpẽ
deũ corpus ꝓpter aiam est amãdũ et ideo magis
aĩa ꝙ ipm corpus. arist. Propter qõ vnũqõq; rẽ
aug. Si placẽt corpa deum rẽ. Si sic discrete di
ligis et corpus nõ ꝓpter se sed aiam indifferẽter
amas masculũ et feiam cum in aĩa cõuenãt licet
in sexu corpis differãt. Iterũ iter thãm et accidẽs
thã. n. et natura semp bona. q: a deo ⁊ ideo semp
amãda. Accẽs aliquãdo malũ ⁊ ꝑtra deum et iõ
odiendũ. aug. Sic diligẽdi sũt hoies vt eoz non
diligãt errores. Greg. Et diligam⁹ in ꝓximis
qõ sunt ⁊ odio habeam⁹ ꝙ in itinere dei nobis ob
sistunt. ps. Nõne qui oderunt te dñe oderã rẽ. cũ
igit in eodẽ subiecto sint natura et culpa opus dei
et opus hois eundũ est discrete nc ꝙtl ꝓp maluz
bonũ odias vel ꝓp bonũ subsitãtie malũ diligas:
sed discrete singula singulis reddis amoreꝫ natu
re et odium culpe. Luc. 14. Si quis venit ad me et
nõ odit ꝓiem et ma. rẽ. Greg. Lõstat q: amãdo
debet odisse ꝓximũ qui sic euz odit sicut semet
ipm. Jtẽ inter accẽs et accẽs. Accẽitium eni qdã
sunt bona et ideo amãda vt vtutes ⁊ gra. Quedã
bussria et ideo mala et nõ amãda vt vicia. Que
dã indifferẽtia vt nãlia sicut pulchritudo facũdia
et similia vel aduenientia vt opulẽtia sciã et simi
lia. Hec oĩa que in vno subiecto vnũ sunt facile in
cautũ decipiunt vt nonnũquã aliquis credat se ex
charitate diligere sibi amã q: timet deum et dili
git forsan ex carnalitate ꝓp id qõ ꝓmittit pulchrã

nimis. Sed si inter accidentia discernis hoiem
bonum in ꝙtum huiusmodi ex charitate diligis
non curãs ꝑtũ senez iuuenis pulcher vel defor
mis pauꝑ vel diues et sic de alijs. i. Jo. 5. Dis q
diligit eum qui genuit diligit ⁊ eũ qui natus est ex
eo. Jero. Illa necessitudo rẽ. et hoiem in ꝙtũ pec
catoꝛ nõ diligis sed misericorditer odis. Boet⁹
Dilige iure bonos et miserere malis. aug. Dis
peccatoꝛ in ꝙtũ peccatoꝛ nõ est diligẽd⁹ sic rpõ di
lexit q petrũ amicissimũ suũ ꝓpter aliud et aliud
accñs nũc beatũ dixit nũc satbanã appellauit, am
plr⁹. quõ spũaliter non carnaliter. Sic rpõ dilexit
qui petrũ iohãi ꝓposuit ⁊ ad mẽsem vocat⁹ ridit.
Que est mater mea rẽ. Quicũq; fecerit volũtatẽ
pris mei rẽ. Sed ⁊ oĩs amicos suos tribulatiõi
b⁹ trãsitoꝛis exposuit magis volẽs eis bonũ spi
rituli vtile ꝙ bonũ carni delectabile. apoc. 3. Ego
quos amo arguo rẽ. puer. 3. Que diligit dñs coꝛ
ripit rẽ. Quo ꝛ. Grego. Sũt q diligunt primos
rẽ. Hij nimirꝛ et primos diligunt et tñ illa sagne
dilectiõis ꝑmia nõ assequũtur: q: amoꝛe suũ non
spũaliter sed carnaliter impẽdunt. Ampli⁹. Quõ
veraciter ñ fictiue vel simulate. Ro. 8. Dilectio
sine simulatiõe. 2. Cor. 6. In charitate nõ ficta. i.
Jo. 4. Nõ diligam⁹ verbo neqꝫ lingua sed ope et
vitate. Prouer. xi. Simulatoꝛ oze decipit rẽ. Jo.
Senioꝛ gaꝛo quẽ ego diligo in vitate. Est aũt ve
ritas adequatio signi ad signatuz. Nota igit sicut
intellect⁹ habet signa sic affect⁹ sua. Note ⁊ signa
intellectuũ sunt voces. arist. Sũt ea q̃ sũt in voce
ea ꝙ que sunt in aĩa passionũ note. In hoc signo vi
tas est cum significat esse qõ est vel nõ esse qõ nõ
est. arist. Cõtingit cnũciareqõ est rẽ. Et q: vt dic
ler in maioꝛe min⁹ et in toto ps intelligit et verũ
signũ est qõ esse ptẽ significat cum totũ est. Unde
si ꝙttuoꝛ currẽtib⁹ dicã ꝙttuoꝛ currere veꝛ signifi
co similiter si dicã res currere veꝛ significo ⁊ adeq
tur signũ signato. Falsitas aũt est in signo cũ dẽte
adequatio qõ fit tripliciter. Uel cum significatur
plus esse ꝙ est vt si tñ ꝙttuoꝛ currẽtib⁹ dicam ser
currit. vel cum ꝙ significat esse qõ nõ est vt si nõ al
bum dicã album vel significat id cui ꝛrinz est vt
si album dicã nigrũ esse sic oĩno est in signis affec
tuũ et amoris. In bijs. n. est veritas cum signũ
adequat signato vel totũ significat vel ptem ꝛ to
to. Veraciter ergo diligit q vel tñ interi⁹ diligit
ꝙtũ se diligere per familiaritatis signa externa
oĩdit. vel plus diligit ꝙ oĩdat q: totũ affectum
significare vel nõ põt vel nescit vel ob aliquã cãs
non vult. Cñ nec fallaciter rpõ dilexit qui qdã si
gna dilectiõis exteri⁹ maioꝛa ioanni quẽ mun⁹ ꝙ
petro quẽ magis dilexit oĩdit q: ioh̃ nõ minus
dilexit ꝙ oĩ. leret ls petrũ plus dilexit ꝙ foꝛtis si
gnificaret. Hec signant magis se diligere ioh̃
ꝙ per ꝙ sed magis signant in qbusdã se magis di
ligere ioh̃ ꝙ significaret se diligere petr. Et ät
falsitas in signo dilectiõis tripliciter. Magna cũ
significat plus esse ꝙ est vt cũ diligẽs significet se
magis diligere ꝙ diligat. Maioꝛ: cum significat
qõ nõ est vt cũ diligẽs se ꝙ iligere significat. ꝑ. di
lexerũt deũ in oze suo. Maxima cũ oĩdit id cui
ꝛrium est vt cum odiẽs amoꝛe ꝓtendit. puer. 27.
Melioꝛa sunt vulnera diligẽtis ꝙ fraudulẽta of
cula odiẽtis, abacuc. 1. Ue qui potũ dat amico mi
scens fel. O ꝙ vaciter rpõ nos ꝛz vtrũq; naturã
amat qui ẽtialem et ideo infinitã dilectionem
oĩdit qua vt de⁹ nos diligit biñicioꝛ effectiu⁹ ma
gnis quidẽ valde ⁊ pene innumeris sed tñ finitis ⁊
ideo infinitum nõ plene significãtib⁹ oĩdit. Quin
imo hãc dilectionẽ totã ⁊ tantã quãta est plene ꝙ
ne significare creature per effectũ aliquẽ. Etiam
ipse oipotẽs potẽter nõ põt q: cãe imẽse effect⁹ et
necessitate mẽsurã habẽs equari nõ põt. Sz ⁊ hu
mane dilectiõis affectũ quãuis magnũ esse erga
nos plurima ⁊ maria in nobis ⁊ p nobis vt hõ sa
ciẽdoꝛ patiẽdo significauerit tota tñ ⁊ precisa ꝙti
tas affect⁹ oĩa nõ est q: effectiu⁹ signãtib⁹ a loue
maioꝛ est. Ecclesiastic⁹. Bt⁹ qui inuenit amicũ
veꝛ. Si bear⁹ qui inuenit qlis est qui pdit. Am
plius. quõ. Efficaciter nõ tepide. Greg. Probã
tio dilectiõis exhibitio est opis. 1. Reg. 15. Osten
dit amicicią ⁊ fidẽ. O ꝙ efficaciter rpõ nos di
lexit ⁊ diligit qui hũane dilectiõis affectũ tãꝫ effe
ctib⁹ oĩdit. Jo. 15. Maioꝛẽ hac dilectionẽ nemo
hz rẽ. i. Jo. 4. Si rpõ nos dilexit nos debemus
inuicẽ diligere. Si rpõ ꝓ nobis aiam suã posuit ⁊
nos debem⁹ ꝓ fratrib⁹ aias ponere. Jo. Qui hũe
rit sham rẽ. Amplius. quõ? Gratis nõ mercẽna
rie vt nõ hoiem ꝓpter res vel dona sed potiꝰ eoꝝ
uerso. arist. Amicos ustos esse volum⁹ rẽ. Quo
cõtra, Ecclesiastic⁹. Multi colunt ꝓsonã potentis
⁊ amici sunt dona tribuẽtis. Et ideo dicit. Eccl.
Non agnoscet in bonis amicus. Poeta. Cũ fue
ris felix multos numerabis amicos. Tpa si fue
rint nubula solis eris. Non ita rpõs. ps. Bonoꝛz
meoꝛ non ẽdiges. Amplr⁹. quõ? Stabiliter non
mutabiliter vel trãsitorie. Sic rpõs. Jo. 13. Cũ di
lexit suos in finẽ dilexit eos. puer. 17. Omi tpe dili
git q amic⁹ est. Si oi ergo tpe ꝓsperitatis ꝓpẽ ⁊ tẽ
pore aduersitatꝫ aliene. Quo ꝛtra Ecclesiastic⁹.
Est amic⁹ q ꝑtrit ad limiciciã. Uides igit quẽ
admodũ mot⁹ dilectiõis amicicie in primũ ꝓ
ducit a natura inquãtũ tales bon⁹ bonitate natu
re. A natura deliberatiua bonus in genere. A nã
adiuta p gr̃am gratis datã bon⁹ et aliq; circũstan
tia. A nã eleuata p gr̃am gratũ faciẽtẽ bon⁹ meri
torie. Uerũ et natura vicio libidinis depranata
quasi et radice corrupta oritur dilectio inordina
ta qua primũ diligẽdo peccam⁹ ⁊ si citra deũ ve
nialiter si eque vel supra mortaliter. Matt. 2. Qui

amat patrē ad matrē supza me ⁊c. Cum aūt dilectio ⁊ amicicia in duratiōe sua habeat ꝓncipium medīū ⁊ finem qūq; in ꝓncipio qūq; in medio ⁊ qūq; i fine viciat. Ūñ aliqñ dilectio ex vicio libidinis nascit. Hōnūq; etiaz amicicia q̄ sine vicio nāliter vel spūaliter icheoat subintrare ⁊ vicio carnaliter terminatur. Gala. 3. Sic stulti facti estis vt cum spū ceperitis carne cōsummini. Poeta. Lepidi meli⁹ q̄s desinis victima primis. Cedūt dissimiles hic vir ⁊ ille puer. Qūq; etiā licet vir ⁊ raro cōtingat eōuerso. sic dauid dilexit ꝓmū illicite in adulterio posmodū debite dilexit i matrimonio. Sed vir bono pagimur exitu que male sunt inchoata ꝓncipio.

Iligit etiā ꝓxim⁹ dilectione ꝓcipie. Nota ꝓpingtas sm̄ ꝓximitatē realē duplex est. vna logica que est inter sibia sdālī vel accitali forma cōformia. hāc opaī dilectio amicicie. Alia physica qualis est inter mām ⁊ formā que mutuo appetitu adinuicē iclinātur donec nāliter in termino cōuenientie vniātur hec est inter masculū ⁊ feminā. Gen. 2. Erūt duo in carne vna sing bāc fundaī dilectio cōcupie. Sicut. n. nāliter cōcupiscit hō ꝓximi⁹ nutrimētū nutritiue ad cōseruationē indiuidui sic ⁊ generatiue ordinate ad ꝓseruationē spēi. Hec dilectio est appetit⁹ vel desiderii qō semp bonū est benitate nature sed i genere motus aliqñ est bonū. In genere ex circūstantia vel meritorie aliqñ malū venialiter vel mortaliter. Quādo vero bonū vel maluz ⁊ qñ magis vel min⁹ bonū vel malū cognoscit distinguendo ꝓncipiū a quo est. finē vel terminū ad quez est. mām in qua ⁊ modū vel formā sm̄ quā est. Principiū a quo est mot⁹ iste est nā. Hec aūt duplex est f. sensualitas ⁊ rō. Sensualitas dupliciter ꝑsideraī vt bruralis ⁊ vt hūana. Hūana tripliciter cōsideraī vt ilīrata ⁊ innocēs vt viciata somite ⁊ corrupta vt repata per gr̄am ⁊ exercitiū boni. Et ꝑsideraī dupliciter in motu: q; mouet aut per se aut iperio supioris virtutis. f. rōnis. Rō dupliciter cōsideraī vt nā ⁊ vt deliberatiua. Hec triplex in statu vt instituta vel viciata somite vel iniuria vel vt repata hoc dupl̄r. vel per gr̄am gratis data. f. ꝓ virtutē eccliasticā formis ⁊ politice. de q̄ agit aristotel⁹ in ethicis. vel per gr̄am gratū faciētē. f. eccliasticā caritate formatā. Duo ad terminuz vel quo ad finē distinguūt q: desideriū multiplex sm̄ arist. Unū⁹ vt finis huius⁹ vt ad finē. finis duplex ē Prim⁹ qd̄ intēdis facere. scōus qd̄ cōsequi vel acquirere. Intento faciēdi terminari videt in ꝓmissione. intentio cōsequēdi in ple voluptate vel simili. Pōt ergo eē appetit⁹ ⁊ desideriū vel ipsi⁹ finis vt coēndi ⁊ generādi vel similiū. vel ej⁹ qō ad finē vt videndi ⁊ alloquēdi. Alias. Ulius alloquium ꝓtractus ⁊ oscula factū. regulariter. Cui⁹ finis malus ⁊ illicit⁹ ⁊ ipm̄. Ubi ergo coit⁹ illicit⁹ ⁊ ipse malū ⁊ ad hūc finē relata sed sec⁹ est si ad hāc finē non referant sed sistat in ipsis. hūc. n. iudicabunt seōz se. secus si ad finē aliū fortasse bonū referant eū de se idifferētia sint. vñ dicit. Qui viderit mulierē nō absolute sed ad cupiscēdā eā machinatur. aug. Scias videre nō ꝓhibemur sed appetere ⁊c. Nō solū affectu sed aspectu appetit ⁊ appetit ꝓximi scētia scia ꝓ ⁊c. Regula aristotelis. Qđ fini bono ꝓprius est melius est inq̄tū tale qō malo ꝓpe. Bonū est igit hoi mulierē nō tangere sed ⁊ non sine eā audire vel videre. Uox. n. blāda ⁊ nequā digitos hz. Job. Pepigi fedus cuz oculis meis ⁊c. Greg. Nō licet intueri qō nō lz concupiscī. Duo ad mām supposita vnitate nature diuersitate ꝑsone vna specie duob⁹ in diuiduis distinguit inter masculū ⁊ feiam seu inter suā ⁊ non suā lege ⁊ sic de alijs materie circūstātijs ex quib⁹ fit actio licita vel illicita. Lorin. viri diligite vxores. puer. 5. Serua carissimā tibi in amore illi⁹ delectare iugiter. Quo ad modū vel ad formā distinguitur inter volūtatē semiplenā ⁊ plenā inter appetitus moderatum ⁊ imoderatū ⁊ hoc vel parū vel multū vt hz hoc vel mai⁹ vel min⁹ malū veniale vel mortale. Regulariter. Item est iudiciū generale plene volūtatis ⁊ actus. vñ ꝓhibiti actus ꝓhibita est volūtas cohibiti cohibita licitī licita debiti debita. Sed nota hūc motū dilectionis ꝓprie loquēdo nō elicit habit⁹ caritatis cū ipm̄ sm̄ diuersitatē ꝑsonaz ⁊ statuz iperat tēpat vel tollerat vel amputat vel fugiēs declinat.

Iliges ꝓximū tuum sicut teipm̄. Dilectio gratuita cum sit actio vel motus cāis habet ⁊ effectus. Causaz q̄ attinet: sunt genēzlia ordinata efficiēs nālis formalis ⁊ finalis. Efficiēs cā ē vnde ꝓncipiū motus sm̄ arist. hec in motu dilectiōis duplex est. Motor: primus qui mouet non motus. f. deus. Boecius. Stabilisq; manēs das cūcta moueri. Hic est deus qui dat mādatuz de diligēdo vt debeam⁹. Jo. 15. Hoc ē ꝓceptū meū i. Jo. 4. Hoc mādatū habem⁹ a deo ⁊ hoc ab hoie vt angelo sed a deo vt qui diligit deū di. ⁊c. Itē addit exemplū vt sciam⁹. Jo. 15. Mādatū nouuz do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Item donat ⁊ spūm ⁊ caritatis habitū vt possim⁹. aug. In terra dat spūsanct⁹ vt diligat ꝓxim⁹. Itez ꝓmittit ꝓmiū vt velim⁹ ꝓmiat supplicū ne omittam⁹ opaī motū vt cooperantes agam⁹. Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Motor: scōus q̄ mouet mot⁹ est alia rōnalis inq̄tū talis que a deo grata per formā gratie que inest subiāt ic ꝑ potētiaz liberi arbitrij vel volūtatis dispolita habitu nālis amoris ⁊ caritatis ꝓducit hūc actuz. Cū ergo cognitiua apphēdens obiectū vel mām debitaz ꝑfectiōi aduertit ꝓditiōes ei⁹ ipaz disponētes re-

spectū motiue ⁊ motū ꝓducāt. Sūt. n. decē mouentia ꝑ modū efficiētis sc̄z ꝓprie ⁊ ꝑtuo: ipsoꝝ Ꝓprie mouet deꝰ ꝑter ⁊ filiꝰ ⁊ spūsanctus qui tres sicut vnꝰ deus vnus creator: ita vnꝰ motor mouēs in hoc motu mirabiliter insensibiliter suauiter ⁊ viuter. Itē ꝺā aie forma gratie potētia voluntatis. Uolūtas. n. est instrm̄ seipm̄ mouēs sm̄ damas. Habitus nālis amoris habitus gratuiti amoris. f. caritatis ipsoꝝ ⁊ large mouet obiectum dispositū. Dilectabile. n. apphensum mouet sic ⁊ amabile inq̄tum tale apphensum intellectu mouet affectū ⁊ fit intelligēdo quasi motus ad animam indiligendo quasi motus ab anima Item finis aristot. Finis factiuus non est nisi sm̄ metbaforam. Principiat. n. motū finis. put est i intentione ⁊ spe terminat antē motū ⁊ quietat ꝑfecte est in adeptione ⁊ re. Itē mandatū. item exemplum. Poeta. Segnius irritat aīum demissa ꝑ aures ⁊c. Utrūq; ergo irritat ⁊ ita mouet licet alterū magis altero. Seneca. Uoles magis ⁊c. ad Heb. x. Cōsiderātes inuicem in ꝓuocatiōe caritatis. Circa mām nota. Dilectio cum sit accīs nō habet materiā ex qua sed in qua ⁊ inquātū est accidens vel forma accitalis sic subiectū in quo est: qō informat ⁊ est eius mā. Inquātū vero est actio vl motꝰ sic mā eius dicit obiectū ꝓpriū in qō ē Obiectū aūt ꝑsideraī pōt dupliciter. f. sm̄ sām vel hz rōnē obiecti vt pz i colorato qō ē obiectuz visus: mā visibilis ideꝝ coloratū ñ inq̄tū sā. Est aūt duplex habitus amoris. f. nālis ⁊ gratuit⁹: hz hoc duplex actus et duplex materia vel obiectū Ex habitu nālis amoris dilectiōe amicicie diligo me ꝓncipaliter et sūme etiā plus q̄ deū. Ex habitu amoris gratuiti eōuerso deum ꝓncipaliter et sūme et deum plus q̄ me. Ꝓprie ergo mā amoris nālis ego. gratuiti deus vterq; amor intuet ꝓmū. Habet. n. ꝓxim⁹ cōuenientiā mecum sm̄ hāc cedit in mām amoris nālis habz cōuenientiā cū deo sm̄ hanc in mām gratuiti. f. caritatis. aug. de vera religiōe. Nō sic hō ab hoie diligēduo est vt diligūtur carnales fratres vel filij. ⁊c. Nec hoc inhūanū videri dz. Magis. n. inhumanū est nō amare in hoie qō hō est hz amare qō filius est. Hoc enim est non in eo amare quod ad deū pertinet sed amare illud quod ad se pertinet Similiter si meipm̄ apprehendero tanq̄ aliuz possum ad me vel ad deum referre ⁊ sm̄ hec ꝓ mā amoris nālis vel gratuiti habere. Nota tm̄ q̄ sicut diuersi artifices ex vna eadēq; mā diuersimode opaī ⁊ sicut vnā et eandē lineā aliter cōsiderat physicus aliter mathematic⁹ sic amor nālis et gratuit⁹ cōuenūt in hā dilecti q̄s in cōi mā sed differūt in rōne diligēdi et mō q̄s in opis forma. Nota etiā q̄ sicut ignis aquā alterās nāliter frigidā. actualiē ptra nām suā calidā facit et tri humidā dimittit licet ipse sicut calidus ita etiā siccus

Ia eff.

amat patrē ad matrē supra me rc. Cum aūt dilectio ⁊ amicicia in duratiōe sua habeat principium mediū ⁊ finem quiqꝫ in principio quiqꝫ in medio ⁊ quiqꝫ ī fine viciat. Vn̄ aliqn̄ dilectio ex vicio libidinis nascit. Nōnūqꝫ etiā amicicia q̄ sine vicio carnaliter vel spūaliter ichoat subintrāte vicio carnaliter terminatur. Gala. 3. Sic stulti facti estis vt cum spū cepe ritis carne ꝯsumamini. Poeta. Cepisti meli⁹ q̄ desinis vltima primis. Cedūt: dissimiles hic vir ⁊ ille puer. Quiqꝫ etiā licet vix ⁊ raro cōtingat ecōuerso. sic dauid bersabee primū illicite in adulterio postmodū debite dilexit ī matrimonio. Sed vix bono pagūtur exitu que malo sunt inchoata principio.

Iigit etiā proxim⁹ dilectione ꝯcupie. Nora propinqtas sm̄ ꝯueniētiā realē duplex est. vna logica que est inter silia sbāli vel accitali forma cōformia. hāc opat dilectio amicicie. Alia phisica qualis est inter māam ⁊ formā que mutuo appetitu adinuicē iclinātur donec nāliter in termino cōuenientie vniātur hec est inter masculū ⁊ feminā. Gen. 2. Erūt duo in carne vna sup hāc fundat dilectio cōcupie. Sicut. n. nāliter cōcupiscit hō ꝯueniēs nutrimētū nutritiue ad cōseruationē indiuidui sic ⁊ generatiue ordinate ad ꝯseruationē spēi. Hec dilectio est appetit⁹ vel desideriū qđ semp bonū est bonitate nature sed ī genere moris aliqn̄ est bonū. In genere ex circūstantia vel meritorie aliqn̄ malū venialiter vel mortaliter. Quādo vero bonū vel maluꝫ ⁊ qn̄ magis vel min⁹ bonū vel malū cognoscit distinguendo principiū a quo est. finē vel terminū ad queꝫ est. māriā in quā ⁊ modū vel formā sm̄ quā est. Principiū a quo est mot⁹ iste est nā. Hec aūt duplex est .s. sensualitas ⁊ rō. Sensualitas dupliciter ꝯsiderat vt brutalis ⁊ vt hūana. Hūana tripliciter cōsiderat vt istituta ⁊ innocēs vt viciata fomite ⁊ corrupta vt repata per grām ⁊ exerciciū boni. Et ꝯsiderat dupliciter in motiuꝫ: mouet aut per se aut iperio supioris virtutis .s. rōnis. Rō dupliciter cōsiderat vt nā ⁊ vt deliberatiua. Hec triplex in statu vt instituta vel viciata fomite vel luxuria vel vt repata hoc dupl'r. vel per grām gratis datā .s. p virtutē castitat' isormis ⁊ politice. de q̄ agit aristote les in ethicis. vel per grām gratū faciētē .s. castitatē caritate formatā. Quo ad terminuꝫ vel quo ad finē distinguit q: desideriū multiplex sm̄ arist. Hui⁹ vt finis hui⁹ vt ad finē. finis duplex ē Prim⁹ qđ intēdis facere. scđus qđ cōseq vel acqrere. Intentio faciēdi terminari videt in ꝯmixtione. intentio cōsequēdi in ple voluptate vel simili. Pōt ergo eē appetit⁹ ⁊ desideriū vel ipsi⁹ finis vt coeūdi ⁊ generādi vel similiū. vel ei⁹ qđ ad finē vt vidēdi ⁊ alloquēdi. Vis⁹. Visus alloquium ꝯtactus ⁊ oscula factū. regulariter. Cui⁹ finis malus ⁊ illicit⁹ ⁊ ipm. Ubi ergo coit⁹ illicit⁹ ⁊ igit ipz malū ⁊ ad hūc finē relata sed sec⁹ est si ad hūc finē non referant sed sistat in ipsis. tūc. n. iudicabunt scđꝫ se. secus si ad finē aliū fortasse bonū referant cū de se idifferētia sint. vn̄ dicit. Qui viderit mulierē nō absolute sed ad ꝯcupiscēdā eā mechatur. aug. Scias videre nō phibemini sed appetere rc. Nō solū affectu sed aspectu appetit ⁊ appetit ꝯcupiscētia scias rc. Regula aristotelis. Qđ fini bono ppius est melius est inq̄tū tale qđ malo peius. Bonū est igit hoi mulierē nō tangere sed ⁊ non sine eā audire vel videre. Vor. n. blāda ⁊ nequā digitos hꝫ. Job. Pepigi sedus cū oculis meis rc. Greg. Nō licet intueri qđ nō lꝫ concupisci. Quo ad māam supposita vnitate nature diuersitate psone vna specie duob⁹ in diuiduis distinguit inter masculū ⁊ felam scꝫ inter suā ⁊ non suā lege ⁊ sic de alijs materie circūstātijs ex quib⁹ fit actio licita vel illicita. Corin. viri diligite vxores. puer. 5. Serua carissimā tibi in amore illi⁹ delectare iugiter. Quo ad modū vel ad formā distinguitur inter volūtatē semiplenā ⁊ plenā inter appetituꝫ moderatum ⁊ imoderatū ⁊ hoc vel parū vel multū vt sꝫ hoc vel mai⁹ vel min⁹ malū veniale vel mortale. Regulariter. Item est indiciū generale plene volūtatis ⁊ actus. vn̄ phibiti actus phibita est volūtas cohibiti cohibita liciti licita debiti debita. Sed nota hūc motū dilectionis ꝓprie loquēdo nō elicit habit⁹ caritatis cū ipm̄ sm̄ diuersitatē psonaꝫ ⁊ statuū iperat tēpat vel tollerat vel amputat vel fugiēs declinat.

Iiges primū tuum sicut teipm̄. Dilectio gratuita cum sit actio vel motus cās habet ⁊ effectus. Causaꝫ qttuor sunt gene ra efficiēs māis formalis ⁊ finalis. Efficiēs cā ē vnde pncipiū motus sm̄ arist. hec in motu dilectiōis duplex est. Motor primus qui mouet non motus .s. deus. Boecius. Stabilisqꝫ manēs dat cūcta moueri. Hic est deus qui dat mādatuꝫ de diligēdo vt debeam⁹. Jo. 15. Hoc ē pceptū meū 1. Jo. 4. Hoc mādatū habem⁹ a deo nō ab hoie vel angelo sed a deo vt qui diligit deū di. rc. Itē addit exemplū vt sciam⁹. Jo. 13. Mādatū nouuꝫ do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Item donat ⁊ spūm ⁊ caritatis habitū vt possim⁹. aug. In terra dat spūsanct⁹ vt diligat primū⁹. Iteꝫ pmittit pmiū vt velim⁹ ꝯminat suppliciū ne omittam⁹ opat motū vt coopantes agam⁹. Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Motor scđus q mouet mot⁹ est aīa rōnalis inq̄tū talis que a deo grata per formā gratie que inest substātie p potētiaꝫ liberi arbitrij vel volūtatis dispositā habitu nālis amoris ⁊ caritatis pducit hūc actuꝫ. Cū ergo cognitiua apphēdens obiectū vel māam debitaꝫ ꝯferēdo aduertit ꝯditiōes ei⁹ ipaꝫ dispōnētes re

spectiue motiue ⁊ motū pnocātes. Sūt. n. decē modi ꝯuentia p modū efficiētis se⁹ pprie ⁊ qttuor ipꝓprie. Proprie mouet de⁹ pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūsanctus qui tres sicut vn⁹ deus vnus creator: ita vn⁹ motor mouēs in hoc motu mirabiliter isensibiliter suauiter ⁊ vtiliter. Itē sbā aīe forma gratie potētia voluntatis. Volūtas. n. est inst'm seipm̄ mouēs sm̄ damas. Habitus nālis amoris habitus gratuiti amoris .s. caritatis ipꝓprie ⁊ large mouet obiectum dispositū. Delectabile. n. apphensum mouet sic ⁊ amabile inq̄tum tale apphensum intellectu mouet affectū ⁊ fit intelligēdo quasi motus ad animam indiligendo quasi motus ab anima Item finis aristote. finis factiuus non est nisi sm̄ methafisicam. Principiat. n. motū finis put est i intentione ⁊ spe terminat autē motū ⁊ quietat put est in adeptione ⁊ re. Itē mandatū. item exemplum. Poeta. Segnius irritat aīum depressa p aures rc. Vtrūqꝫ ergo irritat ⁊ ita mouet licet alterū magis altero. Seneca. Hoīes magis rc. ad Heb. 10. Cōsiderātes inuicem in pnocatiōe caritatis. Circa māam nota. Dilectio cum sit actio nō habet materiā ex qua sed in qua ⁊ inq̄tū est accidens vel forma accitalis sic subiectū in quo est ⁊ qđ informat ⁊ est eius mā. Inquātū vero est actio vel mot⁹ sic mā eius dicit obiectū propriū in qđ ē Obiectū aūt ꝯsiderari pōt dupliciter .s. sm̄ sbām vel sꝫ rōnē obiecti vt pꝫ i colorato qđ ē obiectū visus: mā visiōis idē colorati si inq̄tū sbā. Est aūt duplex habitus amoris .s. nālis ⁊ gratuit⁹ ⁊ sꝫ hoc duplex actus et duplex materia vel obiectū. Ex habitu nālis amoris dilectiōe amicicie diligo me principaliter et sūme etiā plus q̄ deū. Ex habitu amoris gratuiti ecōuerso deum principaliter et sūme et deum plus q̄ me. Propria ergo mā amoris nālis ego. gratuiti deus vterqꝫ amor intuet primū. Habet. n. proxim⁹ cōueniētiā mecum sm̄ hāc cedit in māam amoris nālis habꝫ cōuenictiā cū deo sm̄ hanc in māam gratuiti .s. caritatis. aug. de vera religiōe. Nō sic hō ab hoie diligēdus est vt diligātur carnales fratres vel filij. rc. Nec hoc inhūanū videri dꝫ. Magis. n. inhumanū est nō amare in hoie qđ hō est sꝫ amare qđ filius est. Hoc enim est non in eo amare quod ad deū pertinet sed amare illud quod ad se pertinet Similiter si meipm̄ apprehendero tanq̄ aliuꝫ possum ad me vel ad deum referre ⁊ sm̄ hec pro mā amoris nālis vel gratuiti habere. Nota tn̄ q sicut diuerse artifices ex vna eadēqꝫ mā diuersimode opant ⁊ sicut vnā et candē lineā aliter cōsiderat phisicus aliter mathematic⁹ sic amor nālis et gratuit⁹ cōueniūt in sbā dilecti q̄si in cōi mā sed differūt in rōne diligēdi et mō q̄si in opis forma. Nota etiā q sicut ignis aquā alterās nāliter frigidā. actualit ꝯtra nām suā calidā facit et tn̄ humidā dimittit licet ipse sicut calidus ita etiā siccus sit. sic grā caritatis nām alterās in amore ei⁹ quedā tollit et ad ꝯtrarium actū ipsam eleuat sup se et quedā sic relinqt ut sēcū ꝯpatitur q̄ et si sint cum ea nō tn̄ ab ea sicut ab igne est q aquā calefacit. calefacta aūt humectat hoc tn̄ nō est ab igne sed a se. Cum igit amor gratuit⁹ primo et principaliter et sūme diligat deum pura caritate nec in meipo nec in pximo aliqd diligo nisi deū quāuis nālis amor quasi nō qđē mala sꝫ ipfecta bōa admisceat in statu vie q̄ caritas nō causat sed tollerat ⁊ euacuat forsitan in statu patrie. 1. Cor. 13. Cum venerit qđ pfectuꝫ est euacuabit rc. Cōditiōes igit primi ꝑ relatiōnē ad deum sūt rō gratuite diligēdi ipm̄. Hec diuersificātur sm̄ triplex esse. nāe gratie ⁊ glie. Quo ad esse nature qttuor in primo ꝯsidero. Primuꝫ est q ille quē et caritate sūme diligo eum fecit et vtiqꝫ diligit quē fecit. Sap. 11. Diligis oīa rc. Diligit aūt effect⁹ necessario ab eo q cām efficiētē diligit vt liber vel scriptura ob amorē scriptoris pictura ob amorē pictoris et generaliter oē op⁹ ob amorē amati opificis diligit. Cuiuis aūt deus oīa fecerit et oīa diligat ideo qui gratuite et intime diligit ipm̄ oīa generaliter diligat ppter ipm̄ hominē tn̄ spūaliter et angelū .i. rōnalē creaturā et armiliter generali q̄si spūalius factā iuxta illud. Gen. 1. Faciam⁹ hoiem ad imaginē rc. Scđm q amicissimi mei imago est ipm̄ mihi in multis repñtans vt pꝫ supra in decimo gradu amoris magis debeo amare. Cara igit sūt i generaliter oīa etiā irrōnabilia q: dicūt et sūt carissimi mei q̄si vestigia cuꝫ qđlibet ipsoꝫ sit ens sit vnū verū et bonū et id quod ad illū q sūma ⁊ pma ēntia ē vnitas et vitas et bonitas. Sꝫ hec differēter mihi sunt cara sic differēter sm̄ magis ⁊ min⁹ ipressa sūt eis cari mei vestigia. Spūaliter tn̄ carus āgel⁹ ⁊ hō in quo carissimi mei imago ē. Sicut. n. honor imaginis ad ꝓpiciū ꝑtinet sm̄ damas. ita ⁊ amor. Diligit imago rpi per hoies picta i tabula vel pāno diebili ⁊ hoieꝫ solū nō deū imo corp⁹ hoīs tn̄ nō aīaꝫ exilit repñtās. sic imago mris marie cū puero icisa in ebore vel fusa in metallo. Quātū g diligēda ē ab amatore dei sic lebil ⁊ icorruptibil imago dei scā sꝫ deū ⁊ a dore repñtās n̄ pueꝫ cū mre sꝫ filiū cū pře ⁊ spūsctū cū vtroqꝫ. Quā caꝫ speculū est qđ amāti cernere sp̄ amati spēꝫ repñtaret. Terciū q amicissim⁹ meus in ipo est nō tn̄ vt cā i effectū q igredit aliqn̄ sꝫ virtutē nō sm̄ sbām .s. efficiēs et finalis vt rex i regno q ē sm̄ potētiā solā ⁊ nō sp sꝫ ꝑsonalē pñtiā. n̄ vt accñs in subiecto qđ separabile ē et ꝯtinet et ꝯtiet idiget et idiget. n̄ vt sigilli forma i cera q̄ dicit ꝑe. n̄ vt facies i speculo. n̄ vt spēs rei cognite i cognoscēte sed verissime plenissime et intime. sbā virtute et ꝑsentia intimi⁹ q̄ aīa i corpe. Qꝫ si i oib⁹ sic ⁊ ob h oīa mihi cara sint: q: tn̄ receptū ē i recipiēte p modū recipientis in rōnabilibus firmius inest q: ꝑpetua ꝑsentia ni⁹: q: magis capacia ⁊ ibo magis amabilia. Et

licet dño conuersio in ipo sint: ⁊ ideo amabilia specialius ⁊ durabilius ⁊ plenius hr̃onabilia: et ideo magis amãda: q; i amicissimo meo. ad ro. x. Et ipo p ipm: ⁊ in ipo sunt oĩa. act. 17. In ipo. n. viuimus mouemur ⁊ sumus. Quo ad cẽ gratie quattuor: ã sup p̃missa quattuor fundãt. primum q̃ amicissimus meus ipm pfecit infor̃mãdo ⁊ reformãdo p gr̃am q̃ ipm fecerat formãdo p nãm. Et quo sequit q̃ sit amicissimi mei famul⁹ ⁊ filius: ⁊ iõ necessario amãdus. i. Joã. 5. Oñis q̃ diligit eũ q̃ genuit ⁊c. Itẽ amicus amãs ⁊ amat⁹ Jo. 16. Jam nõ dicã vos seruos ⁊c. Itẽ spõsa. ozee 2. Sponsabo te mihi in fide ⁊c. i. ad Lor. 1. 6. Qui adhret deo vnus spũs est. scõm q̃ amicissimo meo cuius ymago ẽ p nãlia: filius ẽt est p gratuita p̃uisiõ iusto: p benignitatẽ benigno ⁊ sic ẽ aliis i. Lor. xi. Imitatores dei estote: sicut filij charissimi. Lu. 6. Estote misericordes ⁊c. Mat. 5. Estote pfecti. Tertiũ q̃ amicissimus me⁹ in ipo est ꝺ effectus gr̃e multiplr: vt hospes in domo. Cara mihi domus cui⁹ hospes charissimus: vt ornatus in ornato cuellẽs ⁊ destruens: vt pontifex in tẽplo ꝑfecrans aspgendo: scribẽdo: ⁊ vnguẽdo ⁊c. vt magister in scola docẽs: vt spõsus in thalamo q̃ eleens: vt gẽma in anulo ornãs: ⁊ filia. Quartũ est q̃ ipẽ ẽ in amicissimo meo spãli mõ. i. Joã. 4. Deus charitas ẽ ⁊c. Manet in q̃ mirabilr q: mlto p̃iunctius: multoq; vtilius sibi q̃ mẽbrum in corpe: palmes in vite: plãta in terra: piscis in aq̃: aĩal spirans in aere: carbo in igne: liquor in vase: scriptura in libro: locatũ in loco p̃uenĩte ⁊ ppr̃io Et tũ in bis oĩbus nõ possum nõ diligere q̃ manet si illũ diligerẽ intime in quo manet. Aug. Si placẽt aĩe in deo amenẽ ⁊c. Ex p̃missis colligẽ q̃tuor: ꝺdũões in primo quo ad cẽ gle: que sunt mã ⁊ rõ diligẽdi gratuite. Est. n. gloria gratia ꝑfumata. Scõm hec igit̃ video q̃ amicissim⁹ me⁹ ipm pfecit vltima pfectõe: ⁊ ipe amicissimo meo filij est vltia affiliatiõe ⁊ amicissim⁹ meus in ipo: ⁊ ipe in amicissimo meo vltima ꝑpletissima: ⁊ in sepabili vnione. Bijs oĩbus quo ad amorẽ gratuitus ẽ regula: si simpler ad simpler ⁊c. Preter b oia rõ gratuite diligẽdi, primũ est voluntas amicissimi mei b volẽtis: ⁊ b vbẽtis: q̃ ⁊ si catulũ: vl lapidem: vl min⁹ aliqd ppter ipm diligi: nõ qdem mãdasset: ꝺ volũtatẽ sua tñmõ: vl nutu mnõ ismiasset charitati pure pfecte: ⁊ nõ impedite sat̃ p̃ceptũ cẽt. Petrus. Castificãtes corda vra in obẽa charitat̃: nõ tñ necessitat̃. Uñ etiã ob b charitas dãnatos simplr nõ amat: q: amicissimi sui cẽne volũtati oĩo ꝑcordat. cant. i. recti diligũt te. aug. Recti si q̃ voluntatẽ suã dirigũt ꝺm voluntatẽ ꝺi regulatẽ ⁊ voluntatẽ melioris ꝑponũt volũtati sue. Deq̃ forma nota sicut ẽ duplex est forma vna q̃ est ex. f. forma exemplaris ꝺm quã facta ẽ. Exẽplar. n. vr dea cuiuslibꝫ rei facte siue artificialis: siue nãlis formalr: ẽ in mente factoris ꝺm qõ distinguit aug. archã in mẽte: ⁊ archã in ope. alia q̃ est itra ẽ duplex. b alis dãs cẽ primũ ⁊ simplex: vt in bõe aĩa vl humanitas. ⁊ accidẽtalis dãs cẽ scõm: ⁊ ꝺm qd vt q̃titas q̃litas: ⁊ silia: sic ⁊ actionũ. Dilectio igit̃ cũ sit actio ad ẽ relata cui⁹ accidẽs ẽ forma ei⁹: ꝺ ꝺm se ꝑsiderata q̃si multipliceẽ formã hꝫ. Exẽplarẽ in mente diuina. videt. n. ꝺ⁹ cũ primũ diligo ⁊ videt nõ solũ intellectu speculatiuo: ꝺ ẽt practico. Ipe. n. facit me diligere: ⁊ scit vtiq; qõ facit cũ volẽs faciat. ⁊ iõ nõ ignorãs. sicut aũt p ydeã nõ que sit in ipo ab actõe creata: ꝺ q̃ sit actõis eã. b alez hec ẽ bonitas gratuita inseparabil⁹ qõ sic ꝓ. actionũ alia bõa alia mala in gnẽ moris q̃ntus ois bõa in genere nãe, malaz alia mala i se vt occidere hoiez. alia ꝺm se: ⁊ hec ẽ mala forma liter: vt mẽdatiũ: furtũ: ⁊ silia q̃ nõ solũ dicũt actõnem: ꝺ ꝑcernũt deformitatẽ: ⁊ iõ hec ita sunt mala: vt nõ possint fieri bõa: vl saltẽ: nõ mala ꝺ aliq̃ magis aliq̃ min⁹ mala ita ex opposito in bõis. Cũ igit̃ charitas sit forma oĩum vtutũ act⁹ ei⁹ tñmõ bonus ẽ formalr in se: ⁊ ꝺm se: ⁊ iõ nõ põt nõ ẽ bonus bonitate gratuita q̃ in viatore nõ ẽ meritoria Oium aũt aliaz vtutuz act⁹ informes cẽ pñt: nec necessario meritorii sũt. Aug. Dilectio, dei ⁊ primi ꝓpria ⁊ spãlis vtus est bonoz cũ cetere vtutes bonis ⁊ malis pñt esse cões. Accidẽtalẽ formã hꝫ hec est seruo: ⁊ hic duplex. f. seruo: in actu ⁊ in affectu. seruo: aũr ali⁹ sensualis: ali⁹ intellectualis: vl rõalis. cant. vl. Lãpades ei⁹ lampades ignis atq; flãma. Et videt ꝓmus ẽ quasi accidẽs scpabile: ꝺ scõs q̃si inseparabile. Stãte q̃ bonitate gratuita in actu dilectõis quasi q̃si forma seruo: ꝺ diuersas cãs ad modũ accidẽtẽ nũc intẽdit nũc remittit: nũc ad cẽ: nũc ab eẽ vi. De fine logr arist. in. 7. metb. dicẽs q̃ oẽ agens hñs intellectuz non agit illud qõ agit: nisi ppter rẽ aliquã q̃ est vltimũ actõis, vltimũ. n. ẽ finis ad q̃ intẽdit. Dicit ãt finis duplr respective. f. respectu ꝑcedentiũ: b ẽ ꝺm qd absolute b est simplr: ⁊ b est vere vltimũ: q: nõ refert: nec ordinat vlteri⁹. Primo mõ sic ipum diligere ẽ finis. nã ad ipm ordinari hñt oẽs actus cognitiue: ⁊ inferior potentiaz: sicut potentia ad potentiã: ⁊ habitus ad habitum. Volo. n. primũ nosce re: vt agnitus diligam: q: ꝺm Augu, innisa possumus diligere incognita nequaquaz. Sicut igit̃ ur ꝺm Aristo. Somni finis est vigilia sentire vero ⁊ sapere vigilie finis: oñibus quidem inest alterũ horum. Bona. n. hec finis aũt optimus. sic diligere quod hijs melius finis est horum. Ipsuz autem diligere vlterius ordinatur: donec ad ñem finium veniatur. Habet autem actio diligendi duplicem finem. Primus est id quod intendo facere diligendo primum. Intendo autez

diligendo iplere dei mãdata. Ja. 2. Si tñ legem pfeceris legalem, ad ro. 13. Qui diligit primũ implevit legẽ. Imitatori xpi exemplũ. i. Cor. xi. Estote imitatores dei sicut filij carissimi ⁊ ambulate i dilectiõe. Exercitare in actũ hñtũ donatũ. 2. Cor. 6. Videte ne inuacuũ gr̃az dei recipiẽs. Dare exemplũ ⁊ ꝓuocare primũ ad bonũ. i. ad thi. 4. Exemplũ esto fideliũ in charitate. ad heb. x. Cõsiderãtes inuicẽ prouocãtes in charitate. Luc. 1. Clade ⁊ tu sac silr. Et hoc finis honorare deũ ⁊ ꝺm meũ carissimũ. Honorate carissimi deũ meũ. Ad cui⁹ gliam si referre debeo qõ mãduco ⁊ bibo multo port⁹ qõ diligo. Ad b vltimuz charitate ordinãte tendũt oĩa ꝓedẽtia ⁊ vniũẽ in ipso. Hec ita ita in numer⁹ ponũt cũ actu diligẽdi sẽ ꝑnumerãt i sup posito gen⁹ cũ specie vt aĩal cum hoie nec sicut itẽ tio vel intellect⁹ cum re: vt hõ cum sorte: naz vbi vnũ ꝓpr̃ alterz in vtroq; vnũ. Sẽs finiz est id qõ intendo ꝑseq vel acgrere. Hoc est aũt vitare sup pliciũ vt finis a quo: assequi p̃miũ vt finis ad quẽ Vltat aũt p dilectionẽ supplicii vel pena duplex pñs q̃ est in odio: inuidia cõcomitans ⁊ ãexa vt accñs inseparabile. vñs. Justi⁹ iudicia nibil est q: p tin⁹ ipm. Auctorẽ rodit eos cruciatꝫ suũ futura q̃ infligẽt p dilectiõis omissiõe ⁊ oppositi p̃missio nevtraq; multipler valde. Premiuz silr duplex pñs ⁊ futurꝫ. In pñti qdẽ multipler est vtilitas. p mũ qdẽ qñ si gratuite diligat̃ prim⁹ habet ex b certitudo vite eterne. Sicut. n. vita nãlis quã hꝫ cor⁹ ab aĩa cognoscit ⁊ diffinit sensu ⁊ motu sic ⁊ vita gr̃e quã hꝫ a deo subsistãtia aĩe. i. Jo. 3. Nos scimus qñ trãslati sum⁹ de morte ad vitã. Nota sciatur effect⁹ per cãm de demõstratiõe ꝓpter qd sit scio q̃ luna eclipsat qñ terra iterponit. Cã p effectum demõstratiõe q: terrã iterponi scio qñ luna eclipsat ita b p motũ gratuite dilectionis q̃si p ꝓpr̃iũ effectuz vite nos viuẽ cognoscim⁹. Dicit q̃ scim⁹ qñ trãslati sum⁹ ⁊c. q̃si diceret. nõ opinamur tñ. Opinio. n. est acceptio bui⁹ ꝑtis ꝺdictionis cuz formidine alt eri⁹. scia vo sine formidine qñ trãslati sum⁹ hec q̃ mutatio nõ liberi arbitrij sed dextre excelsi. de morte ad vitã. Cũ a ꝓuatione ad hitum nõ sit regressus per nãz. Oñ diligim⁹ fr̃es dilectiõe gratuita. i. Jo. 3. Qui nõ diligit manet in morte. Amplius optimẽtũ culpe. i. pe. 4. Ante oĩa mutuã in vobis metipsis charitatẽ continuã hñtes q: charitas opit multitudinẽ pecdrũz qõ ꝓ. Peccauim⁹ in primũ ex eo q̃ nõ diligẽtes ipm omisim⁹ faciẽda: ex eo q̃ odiẽtes cõmisim⁹ cauẽda sed dilectio supueniẽs hec oĩa opit nõ solũ vt nõ appareãt sicut ypocrisis opit ⁊ absconderit peraĩ sed etiã vt nõ exiãt. forma. n. supueniẽs deformitatẽ opit vt nec appareat nec exiãt. ꝓuer. x. Odiũ suscitat ritas ⁊ vniuersa delicta opit charitas. Amplius illuminatio intellect⁹. i. Jo. 2. Qui odit frẽm suũ in tenebris ãbulat ⁊c. ⁊ econuerso. Qui diligit frẽm in lumine est. O q̃ vtile est in b lumine esse, nõ solũ cui clarꝫ sed dulce luñ ⁊ delectabile ⁊c. In b lumie multa necessaria videt hõ de faciẽdis ⁊ cauẽdis p primo qd fieri vt nõ fieri ꝓueniat ex debita necessitate qd ex ꝓgrua egtate qd ex mera ⁊ libera volũtate. Videt quõ diligẽdo sic, pñs vni vt non obsit alteri, ꝺm illud. Voli fieri p amico inimic⁹ primi. ⁊. Cor. 8, Non vt alijs sit remissio vobis aũt tribulatio. Videt quõ erga eũdẽ primũ nõ mutãs charitaz affectuz p loco rpe ⁊ cã mutet vultũ ⁊ exhibitiõis effectuz videt ⁊ plura bijs silia in q̃b⁹ vrus certio: ẽ oi arte ⁊ vnctio dña docẽs de oĩb⁹ efficacio: eruditione hũana q̃ deficit i pluribꝫ. Sed nota q̃ differũt lumẽ videre: ⁊ in lumie esse. Lumen q̃si videt qui aliq̃ de dilectiõe cognoscit p charꝫ sciam vel exempla dilectiõis aspicit p diligẽtiũ pitiam. in lumine vero ẽ qui diligit effectu vel saltẽ affectu. Nõ q̃ttuor dñas, Quidã. n. vidẽt lumẽ: sed nõ sunt in lumine. De q̃bus Isa. Qui vides multa nõne custodies. Quidã ecõuerso. ps. Qñ non cognouit scãrã introibo in potẽtias dñi. aug. Surgũt indocti ⁊ celũ rapiũt ⁊ nos cũ tris nris sine cor̃de sum⁹. Quidã neutr⁹ q̃ dicere pñt. In tenebris sedo ⁊ lumẽ celi nõ video, Tobie. 5. Quidã vtriq; ps In lumine tuo videbim⁹ lumẽ. ampli⁹. Delectatio affect⁹. Motus. n. ꝺ dilectiõis q̃si inseparabiliter ãexa est delectatio sicut oppositũ oppositi. f. pena odio. Gal. 5. fruct⁹ aũt spũs sũt charitas gaudiũ ⁊c. Ampli⁹. Veruz testimoniũ est q̃ sum⁹ filij nobilissimi pñs. i. Jo. 5. Qui diligit frẽm suuz ex deo nat⁹. Mat. 5. Diligite inimicos vros vt sitis filij pris vri filij nõ serui. Seru⁹ nõ manet in domo in eternũ filius manet in eternũ. Filij nõ nepotes vel pnepotes q̃si attinctes gradu remoto sed primo. O vere appetẽda nobilitas cui⁹ tam mira dignitas tam multa vtilitas. Nã si filij: heredes Ampli⁹. Proprijũ indiciũ q̃ sum⁹ discipuli magistri sapientissimi. Jo. 13. In b cognoscẽt oes q: mei estis discipuli ⁊c. q̃si diceret. In aliis bõis opib⁹ opinabũt ⁊ plumẽt sed in b cognoscẽt q: mei estis discipuli. nõ mũdi nõ carnis vel diaboli: sed nec hois vel ãgeli nec ipi⁹ cherubin q̃ dicit plenitudo scie sed mei q̃ sum fons sapie. Sed nota cognoscit q̃q; res per oĩa ⁊ hec cognitio est impfecta interdum p ꝓpria hec pfecta. Licet. n. ignorans cõib⁹ res ignoscit non tñ scit̃s scit sed folio ꝓpr̃io. In b igit̃ q̃si i ꝓpr̃io indicio cognoscẽt oes q: mei estis discipuli si dilectionẽ habueritis adinuicẽ. Nõ in hoc si multũ icumauerint q: etiã pharisei ⁊ discipuli ioãnis icumauerũt frequẽter. nõ in hoc si mltas cerimonias seruauerit̃is vt discipuli moysi, Jo. 9. Nos moysi discipuli sum⁹ nec etiã in b salrẽ si oĩa reliq̃rit̃is. Jero. Hoc etiam socrates pbas

liceat oino ecōuersio in ipe sint: 7 ideo amabilia speculatiua 7 durabilius 7 plenius ffi rōnabilia: et ideo magis amāda: q; i amicissimo meo. ad ro. 12. Et ipo p ipm: 7 in ipo sunt oia. act. 17. In ipo. n. viuimus mouemur 7 sumus. Quo ad eē gratie quattuor: q; sup pmissa quartuor: fundāt. primum q amicissimus meus ipm pfecit in forma dono 7 reformādo p gram q ipm fecerat formādo pnām. Et quo sequit q sit amicissimi mei famul' 7 filius: 7 iō necessario amādus. i. Joā. 5. Oīs q diligit eū q genuit eē. Jtē amicus amās 7 amat' Jo. 16. Jam nō dicā vos seruos eē. Jtē spōsa. ozee 2. Sponsabo te mihi in fide eē. i. ad Cor. 6. Qui adheret deo vnus spūs est. scōm q amicissimo meo cuius vmago ē pnālia: filius ēt est p gratuita pmissicia iusto: p benignitatē benigno 7 sic ō alijs i. Cor. 15. Imitatores dei estote: sicut filij charissimi. Lu. 6. Estote misericordes eē. Mat. 5. Estote pfecti. Tertiū q amicissimus me' in ipo est fz effectus gre multiplr: vt hospes in domo. Cara mihi domus cui' hospes charissimus: vt ornemur in exto euellēs 7 destruens: vt pontifex in templo pfectus aspgendo: scribēdo: 7 vngūdo eē. vt magister in scola docēs: vt spōsus in thalamo q edens: vt gēma in anulo ornās: 7 sīlia. Quartū est q ipe ē in amicissimo meo spāli mō. i. Joā. 4. Deus charitas ē eē. Manet in ēē mirabilr q; mlto pximetius: multoq; vtilius sibi q mēbrum in corpe: palmes in vite: plāta in terra: pisces in āq: aīal spirans in aere: carbo in igne: liquor in vase: scriptura in libro: locatū in loco quietē 7 pprio Et tu in bijs oībus nō possum nō diligere qō maner si illū diligerē intime in quo manet. Aug. Si placēt aīe in deo amenē eē. Ex pmissis colligit̄ tio: 2dūdes in primo quo ad eē gle: que sunt mā 7 rō diligēdi gratuite. Est. n. gloria gratia psumata. Scōm hec igit̄ video q amicissim' me' ipm pfecit vltima pfectōe: 7 ipe amicissimo meo filī' est vltia assilatiōe 7 amicissim' meus in ipo: 7 ipe in amicissimo meo vltima pletissima: 7 in sepabili vnione. Bijs oībus quo ad amorē gratuitū 7 regula: si simpler ad simpler eē. Preter h oia nō gratuite diligēdi primū est voluntas amicissimi mei B volētis: 7 B iubētis: q 7 si catulū: vl lapidem: vl min' aliqd ppter ipm diligi: nō gdem mādasset: fz volūtatē suā tm mō: vl nutu minio i simasset charitati pure pfecte: 7 nō impedite saltē pceptū cēt. Petrus. Castificātes corda vīa in obla charitatē: nō tm necessitatē. Ut etiā ob h charitas dānatos simplr nō amat: q; amicissimi sui etne volūtati oio pcordat. cant. 1. recti diligūt te. aug. Recti fz q voluntatē suā dirigit ad fm voluntatē dei regulā 7 voluntatē melioris pponūt voluntati sue. De q forma nota sicut duplex est forma vna q est ēē. l. forma exemplaris fm quā facta ē. Et ēplar. n. vt dea cuiuslibz rei facte siue artificialis: siue nālis formalr: ē in mente factoris fm q distinguit aug. archā in mēte: 7 archā in ope. alia q est ligna ē duplex. scālis dās eē primū 7 simplex: vt in bole aīa vl humanitas. 7 accidētalis dās eē scōm: 7 fm qd vt ḡnitas ḡitas: 7 filia: sic 7 actionis. Dilectio igit̄ cū sit actio ad sham relata cui' accidēs ē forma ei': fz fm se ꝓsiderata q̄si triplicē formā hz. Et ēplarē in mente diuina. videt. n. ō' cū primū diligo 7 videt nō solū intellectu speculatiuo: fz ēt practico. Jpe. n. facit me diligere: 7 scit vtriq; q̄ facit cū volēs faciat. 7 iō nō ignorās. scit aūt p ydeā nō que sit in ipo ab actōe creata: fz q̄ sit actōis cā. scālis hec ē bonitas gratuita insepabilr q̄ sic pz. actionū alia bōa alia mala in gnē moris ḡnis ois bōa in genere nāe, malaz alia mala i se vt occidere hoiez, alia fm se: 7 hec ē mala forma liter: vt mēdatiū: furtū: 7 filia q̄ nō solū dicūt actōnem: fz ꝓcernūt deformitatē: 7 iō hec vta sunt mala: vt nō possint fieri bōa: vl saltē nō mala 1z aliq̄ magis aliq̄ min' mala vta ex opposito in bōis. Cū igit̄ charitas sit forma oium vtutū act' ei' tm mō bonus ē formalr in se: 7 fm se: 7 iō nō pōt nō eē bonus bonitate gratuita q̄ in viatore nō ē meritoria. Diam aūt aliaz vtutuz act' informes eē pōt: nec necessario meritorii sūt. Aug. Dilectio dei 7 primi ppria 7 spālis vtus est bonoz cū cetere vtutes bonis 7 malis pōt esse cōes. Accidētalē formā hz hec est seruo: 7 hic dupler. f. seruo: in actu 7 in affectu. Seruo: aūt alī' sensualis: alī' intellectualis: vl rōalis. cant. vl. Lāpades ei' lampades ignis atq; flāma. Et videt ꝑmus eē quasi accidēs sepabile: fz scōs q̄si insepabile. Stāte ḡ bonitate gratuita in actu dilectōis quasi q̄li forma seruo: fz diuersas cās ad modū accidēt. nūc intēdit nūc remittit: nūc ad eē: nūc ab eē vl. De fine logī aris. in. 7. meth. dicēs q eē agens bīs intellectuz non agit illud q̄ agit: nisi ppter rē aliquā q̄ est vltimū actōis. vltimū. n. ē finis ad quē intēdit. Dicit aūt finis duplr: respectiue. f. respectu pcedentē: h ē fm qd absolute h est simplr: 7 h est vere vltimū: q: nō refert: nec ordinat vlteri'. Primo mō sic ipum diligere ē finis. nā ad ipm ordinari hīt oēs actus cognitiue: 7 inferior potentiaz sicut potentia ad potentiā: 7 habitus ad habitum. Volo. n. primā nosce: vt agnituz diligam: q: fm Augu. inuisa possimus diligere incognita nequaquaz. Sicut igitur fm Aristo. Somni finis est vigilia sentire vero 7 sapere vigilie finis: ornibus quidem inest alterū horum. Bona. n. hec finis aūt optimuz. sic diligere quod hijs melius finis est horum. Ipsiz autem diligere vlterius ordinatur: donec ad finem finium veniatur. Habet autem actio diligendi duplicem finem. Primus est id quod intendo facere diligendo primum. Intendo autez

diligendo iplere dei mādata. Jā. 2. Si tū legem pfeceris legalem. ad ro. 13. Qui diligit primū impleuit legē. Imitari rpi exemplū. i. Cor. 11. Estote imitatores dei sicut filij carissimi 7 ambulate i dilectiōe. Exercitare in actū hītū donatū. 2. Cor. 6. Videte ne inuacuū gr̄az dei recipiet̄. Dare exemplū 7 ꝓuocare primū ad bonū. 1. ad thi. 4. Exemplū esto fideliū in charitate. ad heb. 12. Cōsiderātes inuicē ꝓuocātes in charitate. Luc. 1. Vade 7 tu fac sīl'. Et hoz finis bonoz: are deū 7 dīm meū carissimū. Bonoz: are carissimi deū meū. Ad cui' gliam si referre debeo qō mādato 7 bibo multo pot' qō diligo. Ad h ultimuz charitate ordināte tendūt oia ꝑcedētia 7 venīē in ipso. Hec ita ita in numez ponūt cū actu diligēdi sic ꝑnumerāt l sup posito gen' cū specie vt aīal cum hole nec sicut ite tio vel intellect' cum re: vt hō cum sorte: naz vbi vnū ppē alterz in vtroq; vnū. Scōs finis' est id qō intendo ꝓseq vel acqrere. Hoc est aūt vitare sup pliciū vt finis a quo: assequi ꝑmiū vt finis ad quē Ultaz aūt p dilectionē supplicīū vel pena dupler pōs q̄ est in odio: inuidia cōcomitans 7 anexa vt accēs insepabile. Vsus. Justi' inuidia nihil est q: p tin' ipm. Auctore rodit eos cruciatq; suā futura q̄ infligēt p dilectiōis omissiōe 7 oppositi ꝑmissione vtraq; multiplex valde. Premiuz silr duplex pōs 7 futur. In pūti gdē multiplex est vtilitas. p mū gdē qm̄ si gratuite diligat prim' habet ēr certitudo vite eterne. Dicut. n. vita nālis quā hz corp' ab aīa cognoscit 7 diffinit sensu 7 motu sic 7 vita gr̄e quā hz a dō subsīlātia aīe. i. Jo. 3. Nos scimus qm̄ trāslati sum' de morte ad vitā. Nota scitur effect' per cām de demōstratiōe ꝓpter qd fit scio q luna eclipsat qm̄ terrā iterponit. Cā p effectum demōstratiōe q: terrā iterponi scio qm̄ luna eclipsat ita B p motū gratuite dilectionis q̄si p ꝓpriū effectuz vite nos viuē cognoscim'. Dicit ḡ scim' qm̄ trāslati sum' eē. q̄si diceret. nō opinamur tm. Opinio. n. est acceptio bui' ptis ꝺdictionis cuz formidine alt'ei'. scia vō fine formidine qm̄ trāslati sum' hec ḡ imitatio nō liberi arbitrij sed de tre excelsi. de morte ad vitā. Cū a pnatione ad birum nō sit regressus per nāz. Qm̄ diligim' frēs dilectiōe gratuita. i. Jo. 3. Qui nō diligit manet in morte. Ampli' opimētū culpe. i. pe. 4. Ante oia mutuā in vobīs mētipsis charitatē continuā hītes q: charitas opīt multitudinē peccatoz qō pz. Peccauim' in primū et eo q nō diligētes ipm omisim' faciēdaz et eo q odiētes cōmisim' cauēda sed dilectio supueniēs hec oia opīt nō solū vt nō appareāt sicut ypocrisis opīt 7 absconderit petā sed etiā vt nō erūlāt. Forma. n. supueniēs deformitatē opīt vt nec appareat nec erūlet. ꝓ ner. r. Odiū suscitat rixas 7 vniuersa delicta opīt charitas. Amplius illuminatio intellect'. i. Jo. 2. Qui odit frēm suū in tenebris ābulat eē. 7 econuerso. Qui diligit frēm in lumine est. O q̄ vtile est in B lumine esse. nō solū cui clauz sed dulce lucī 7 delectabile eē. In B lumie multa necessaria videt hō de faciēdis 7 cauēdis p primo qd fieri vl nō fieri ꝓueniat et debita necessitate qd et ꝓgruaegtate qd et mera 7 libera volūtate. Videt qō diligēdo sic pōt vni vt non obsīt alteri, fm illud. Noli fieri p amico inimic' primi. 2. Cor. 8. Non vt alijs sit remissio vobis aūt tribulatio. Videt qui erga eūdē primū nō mutās charitatē affectuz p loco tpe 7 cā mutet vultū 7 exhibitiōis effectuz videt 7 plura bijs silia in gb' vtus certior: ē oi arte 7 vnctio dīna docēs de oīb' efficacior: eruditione būana q̄ deficit i plurib'. Sed nota q differūt lumē videre: 7 in lumie esse. Lumen q̄si videt qui aliq̄ de dilecti' e cognoscit p triaz sciam vel exempla dilectiōis aspicit p diligētiū pūtiam. in lumine vero ē qui diligit effectu vel saltē affectu. Pō ḡ tuo: dīas. Quidā. n. videt lumē: sed nō sunt in lumine. De q̄bus Isa. Qui videt multa nōne custodies. Quidā ecōuerso. ps. Qui non cognouerāturā introibo in potēcias dñi. aug. Surgit indocti 7 celū rapiūt 7 nos cū tris nr̄is sine corde sum'. Quidā neutr q dicere pōt. In tenebris sedo 7 lumē celi nō video. Tobie. 5. Quidā vtrūq; ps In lumine tuo videbim' lumē. ampli'. Delectatio affect'. Motu. n. dilectiōis q̄si insepabiliter anexa est delectatio sicut oppositū opposito. f. pena odio. Gal. 5. Fruct' aūt spūs sūt charitas gaudiū eē. Ampli'. Veruz testimoniū est q' sim' filij nobilissimi pūs. i. Jo. 5. Qui diligit frēm suuz ex deo nat'. Mat. 5. Diligite inimicos vros vt sitis filij pūs vr̄i filij nō serui. Seruus nō manet in domo in eternū filius manet in eternū. Filij nō nepotes vel pnepotes q̄si attinētes gradu remoto sed primo. O vere appetēda nobilitas cui' tam mira dignitas tam multa vtilitas. Hā si filij: heredes Ampli'. Proprijū indiciū q' sim' discipu' i magistri sapientissimi. Jo. 13. In B cognoscēt oēs q: mei estis discipuli eē. q̄si diceret. In alijs bōis opīb' opinabūt 7 ꝑsumēt eē cognoscēt q: mei estis discipuli. nō mādi nō carnis vel diaboli: sed nec hois vel āgeli nec ipi' cherubin q dicit̄ plenitudo scie sed mei q̄ sum fons sapie. Sed nota cognoscēt q̄libz res per oīa 7 hec cognitio est imperfecta interdum p ꝓpria hec ꝑfecta. Licet. n. ignorātio oīb' res ignorēt non tm scitis scit sed solus ꝓprius. In B igit q̄si ꝓprio indicio cognoscēt oēs q: mei estis discipuli si dilectionē habueritis adinuicē. Nō in hoc si multū ieiunaueritis q: etiā pharisei 7 discipuli Johānis ieiunauerūt frequēter. nō in hoc si mlte cerimonias seruauerittis vt discipuli moysi. Jo. 9. Nos moysi discipuli sum' nec etiā in B sabbō si oīa reliq̄ritis. Jero. Hoc etiam socrates pbus

fecit ⁊ sui discipuli. ñ ꝑs dicit. Nisi qs renūciauerit oib⁹ q̄ possidet nō pōt esse me⁹ discipul⁹ ⁊c.
Igit renūciare oib⁹ ad min⁹ affectu sup⁹ est ⁊ qua si ēe ad discipulū esse. Posito aūt fugiom nō pōtur inferi⁹ quis destructo destruat nec cognito illo cognoscit ⁊s ignorato ignorēt. Diliget aūt grauiter primū ē ꝓprie ꝓpriū discipulo⁹ xpi. Sicut enī nisibile hoīs ꝓuenit oi ⁊ soli ⁊ semp q: nūc ⁊ in futuro. Amplius est efficax meritū vt augeat mihi gra ⁊ influctia dātis liberalissimi. Sicut enim pcūl est pena peccati ꝓcedēs sic ⁊ meritū causa sequēs merū. De ꝑmo apol. Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc. De secūdo de plenitudine accepim⁹ oēs gram ꝑ gra. Nō aūt mereōi primo ꝑcipaliter ꝑtinet in actu dilectiōis. Dr. g. Nō habet aliqd virtutes ram⁹ boni opis ⁊c. q: vero ⁊s ecclesiasticū. Amor primo⁹ ꝓbat⁹ est nō solū coīā deo sed etiā coīā hoīb⁹, etiā ipsi q diligūt inter cedendo ad augmētū meriti admuāt. ad epb.1. Ego audiens fidē vram q̄ est in ꝓpō ihesu⁹ dilectiōē in oēs sctos nō cesso gras agēs ꝓ vobis memoriā vram faciēs i oōnib⁹ meis vt de⁹ dñi nr̄i ihesu xpi pater glie det vobis spūm sapie ⁊ reuelationis in agnitiōe ei⁹ illuminatos oculos cordis vr̄i. Sub hijs septē generalib⁹ vtilitatib⁹ dilectiōis primi innumeras spāles inuenies si a genere ad spēs descēdas ⁊ ex adūctis adūcta ex assidē tib⁹ pōita meditādo ꝓpēdas hoc qdē ipm. Quos aūt in futuro finis assequēdus q̄ primū dilectiōis primi ḡs estimare pōt. Magnū qdē ⁊ multiplex bonū ereatū tibi ⁊ in reipō p amato etiā nō electo ⁊ ipso si electus, unde dic⁹ aug. Si gs ali⁹ est q̄ē oīno sicut te diligere sc̄ādē vtilitatē habere duplicaret gaudiū tuū q: min⁹ p eo q̄ ꝓ te gauderes. Si vō duo triplicaret ⁊c. sed de bono simpliciter increato maximū erit gaudiū oib⁹. arist. Dūmā ⁊ vltimū bonū finis est oīus finiū. Nō ⁊s aug. ver⁹ cogitat q̄ dicit ⁊ verius est q̄s cogitat ⁊ dr.

Diliges primū tuū sicut teipm. Non dicit ꝑfū. Ro.12. Qui diligit primū legē implet. In duob⁹ n. mādatis dilectiōis vniuersa lex pēdet ⁊ ꝓphete. Naturalis scripta vet⁹ ⁊ noua quoꝝ vnūq̄q; ad aliud nāle artificiali ordine refert sicut exemplar ad exēplatū inter q̄ assimilatio est nō necessaria adeq̄tio qō p⁹ sic. q: sic fm exēplar dom⁹ aliquāte ⁊ aliqlis ḡ fieri dom⁹ similis maior vel minor vel eq̄lis ⁊ sic in vtrīs nō ⁊s q̄ vtra assimilatio sit p oia adeq̄ta. Ires sicut dom⁹ ꝑficit tecto ⁊ sermo vltimo vbo ⁊ vas decē pugillos capiēs ꝓfect pugillo nouissimo ⁊ sic tota lex i mādato sc̄o dilecto primo. Lex aūt vniuersalis in ꝑte victima duo hꝫ generalia mādata q̄ ex hoc vno nascūtur ⁊ primū diligēdo totaliter ipl̄ē tur vnū affirmatiuū. Mat.11. Venecungs vult vt ſ.z. vobis hoies ⁊c. Quecūq; licita decētia expe-

dictia vultis volūtate rōnali rōne distinguēte inter debita ⁊ indebita. debita necessitatis ⁊ honestat⁹ indebita bona q̄ ꝓfūdit ⁊ in dicta q̄ in lege nō ꝓhibetur vt faciat vel dimittāt corde ore vel op⁹ vobis vel ꝓ vobis hoies nō dicta. hoies inq̄tu hoies ⁊ vos facite illis in casu sūi. sanate inq̄s volūtate ⁊ pleno affectu et si potestis op⁹ ⁊ effectu. i. Jo.2. nō diligam⁹ vbo ⁊c. Sēm hāc regulā dilectio primi est ⁊ efficit iperando oēs mot⁹ virtutū tendentes ad primū ⁊ interiores ⁊ exteriores vbi gratia mot⁹ mīe. Mā q̄ habuerit sba hui⁹ mūdi. ⁊c. quō charitas dei manet in eo. Amās en primū ap̄s hēdēs p cognitiuā miseriā ei⁹ fm affectiuā necessario mouet motu ꝓpassionis ⁊ ē ℔ misericordie. aug. Cū ipsi patimur miseriā ex cōpassione dilecti mi⁹ miam. ex hac cōpassiōe si sit sufficies est velle reuelare ꝓ posse. Ex hoc ē reuelare. ꝑm duo motꝰ interiores sunt tercius exterior. qui cum fiat p corpus fm diuersitatē ⁊ multitudinē organoꝝ fit multiplicatio motuū. Mouētur. n. oculi ad ficdū. Job.30. Flebā quondā sup eo q̄ afflixit ⁊c. Aures ad audiēdū os ⁊ lingua ad ꝓlādū ⁊ docēdum⁹ ad dandū vel ad adiuuādum pedes ad ambulādū ⁊ visitādū ⁊c. Eccl.7. Nō te pigeat visitare infirmū ⁊c. Sed h exemplū vide etiā in hūilitate ⁊ aliꝫ vtutib⁹ charitatis imperiū ⁊ ꝓcessum motuū. Ad Gal.5. Per charitatē spūs seruire inuicē causat siīr oēs affectiōes ad primū. Vlam ei q̄ē diligo bonū volo. Et cui bonū volo illō ei cupio ⁊ q̄si dolco dum ei abesī gaudeo dū adest. timeo ne oppositū. ſ. malū ei eueniat doleo si euenerit et oia hec ꝓportionāl ꝫs trīs ꝑtū. aug. Quātū q̄s diligit aliū tantū ei⁹ bonis cōgaudeat. Distingue trī in affectiue sicut in dilectiōe inter ea q̄ ꝓcedūt ex affectu ꝓtis sensitiue ꝓncto sanctasie ꝫs se et ea q̄ ex affectu ꝓtis intellectiue ꝓuncto intellectui fm se et ea q̄ ꝓcedūt affectū ꝓtis intellectiue. cognitio intellectiua fm se est ⁊ q̄ affectū nālē ⁊ hūanū ꝓcedūt est cognitio hūana ⁊ rōnis discernētis. ꝑmū aiale ⁊ pene brutale fm spūale ⁊ q̄ si angelicū qō segnr aiam sepatā. tercū humanū ꝓprie ⁊ ideo fm arist. corrūpit corrupto homine Aristoteles in ꝑmo lib. de aīa. Intelligere ⁊ amare ac odire ⁊c. Eccl.9. Viuētes sciūt. Interdū igit sensibiliter min⁹ gaudeo vel doleo de eo q̄ō intelligibiliter plus diligo. Aliud negatiuū q̄s ab alio rōnabiliter odisse fieri cordē ore op̄e tibi vide tu alteri facias volūtate ore vl op̄e affectu vel effectu Tobie.4. Sēm hāc regulā dilectio primi cauſaliter repimit ⁊ cohibet oēs mot⁹ et act⁹ vicioꝝ respectu eius. vbi gra. Superbie. qua primū despmo vt pcellā. Quo cōtra. Charitas nō inflat non est ambitiosa. auaricie nō q̄rit q̄ sua sunt. Ire. non irritat. oia suffert oia sustinet. Epb.4. Supportā tes inuicē in charitate. Greg. Que mīn⁹ amam⁹

mīn⁹ etiā tolleram⁹. Greg. Quia ab amore recedere lesa charitas nescit. Inuidie. cōgaudet autē vitati. Greg. Semp inuidia a bōa volūtate discordat. ⁊ sic de aliꝫ vicijs generalibus ⁊ spālib⁹ respectu primi deo⁹ dinātib⁹. Cohibz. n. dilectio oēs mot⁹ oīum virtū tam interiores q̄ exteriores q̄ multiplicāt ꝑ genera fm multitudinē organoꝝ Ligat. n. vlr oia membra officialia exteriora vt oculos aures manūs lingua pedes ⁊c. ⁊ sic implet oia ꝑcepta negatiua in exteriorib⁹ ō primo data Mat.19. Nō occides si adulterabis ⁊c. ⁊ si quod aliud est mādatū in hoc vbo instaurat diliges ꝓximū tuum sicut teipsuz. Ligat etiam interiores q̄ diuersificātur fm diuersitatē potentiaꝝ. Ligat igit potētiā motiuā. ſ. volūtatē vel affectu ne moueat volēdo malū primo ⁊ sic implet. Nō concupisces vxorē primi tui ⁊ filia vel afficiendo ne de bono primi quē diligo timorē vel dolorē habeaz de malo spem vel leticiā. i. Cor.13. Nō gaudet su per iniquitate. Ligat etiaz aliquo mō cogitiuaz i. Cor.13. Nō cogitat malū pene vel culpe ꝫ ꝑfectū est valde. Si. n. malū culpe vel pene primo nō cogitat segr necessario q̄ nō vult nec facit nec optat. Si malū culpe primi nō cogitat segr q̄ nō indicat de malo dubio vl occulto nō despicit de ꝓterito certo nō dānat de ꝑsenti nō ꝑsumit temere de futuro. Distingue trī in hac regula inter ꝓhibita q̄ facere de primo est mortale ⁊ cohibita que venialia ⁊ dissuasa que facere non culpale sed non culpale sed nō facere ꝓfectū ⁊ laudale ⁊ indicia regulā nō stricta. Charitas. n. incipiēs diligēdo ꝓximū sufficiēter cauet ꝑma. ꝑficiēs diligēter laborat ℥ scda: ꝑfecta etiā sollicita est circa sequentia. Et fm hoc q̄ntū vnicūq; docēte a licitis q̄busdaz q̄si ab illicitis cohibet ne primū quē diligit scādalizet. i. Cor.8. Si esca scādalizet frēz meū ⁊c. ⁊ ifra tā nō fm charitatē ambulo. fm hoc senēciat apostol⁹ generaliter. Ro.13. Nemini quicq̄ debeaz ⁊c. Glosa. Letera ita soluere debēt vt nihil teneamini charitatē aūt ita vt semp teneamini.

Diliges primū tuū sicut te ipm. in terra i celo in via in patria. Sed aliter die vbi caritas multipliciter impedit. Aliter illic vbi penitus expedita. Ibi. n. semp vnifōmiter semper actualiter semp pure ⁊ sinceriter semp feruēter semp manifeste ⁊ efficaciter semp mutuo ⁊ familiariter. Hic aūt multifōmiter q: nūc minus nūc magis nūc nihil vbi minor est spūs, charitatis habit⁹ gra incipiēte ⁊ maior crescēte ⁊ nullus deficiēte. Hic habēo charitatē licet semp diligat habitu sepe vi impedit⁹ nō diligis actu. Et si aūt dilectio mot⁹ ab amāte in amabile a subiecto in obiectū sicut visio actus est visus sup visibile. Sicut ergo visio sic ⁊ dilectio impediri pōt vel in subiecto vel in obiecto vel in vtroq; qō p⁹ sic. Diligere gratuite in via est actus ꝓis motiue hūane ſ. volūtatis vel affect⁹ quā necessario ꝓcedit act⁹ cognitiue. ſ. rōnis vel intellect⁹. aug. Inuisa possum⁹ diligere cognita nequaq̄. q: igit ipedito ꝓri ⁊ posteriori. Regulariter ergo q̄ impedit vel ꝓpetuo vel ad temp⁹ actualē cognitionē ipedit ꝑ ⁊ dilectionē. Sēdam hāc cām infantes dormiētes demētes ⁊ occupati aliis actibus intendētes vel oppositis vel desparo impeditū ne actualē diligāt aliquē primū ⁊ actu diligēs vnum ne ſc actu diligāt alium. Postea vero cognitōe aut apphendit prim⁹ sub ꝓdictib⁹ affectū respicientibus aut nō. Et hoc aut q: fine. si fine aut q: in ipso sim pliciter nō sunt sicut in dānat⁹ aut q: ꝫs gd sūt malivt in ꝑti aut q: sūt boni rō tñ nō ancrit nec deliberat sic sup. primū nō sit dilectiōis motus sicut abstracto colore super corpus nō sert visus. Si aūt sub ꝓuenientibus affectui charitate informato vt sunt ille que dicte sunt in causa materiali ⁊ ꝓlixe et sic actum cognitionis segr dilectio actualis aut sub oppositis ⁊ discōuenientib⁹ ⁊ tūc segr cognitionē mot⁹ oppositi. ſ. odire. Diligere. n. ⁊ odire sunt motus oppositi cōtrarie qui causant a cōtrarijs ⁊ cānt effectus ꝓtrarios ⁊ in eodē subiecto respectu eiusdē obiecti mutuo se impediūt. inter hec est medium per abnegationē vtriusq; ſ. nec diligere nec odire. Igit quotiēs dicit ⁊ nū oppositū ⁊ reliquū. Sicut ergo ꝓtingit diligere diligendum ⁊ nō diligendū sic ⁊ odire odiendum licet bonuz Luce.14. Si quis venit ad me et non oderit ⁊c. Greg. Diligamus qō sunt et odio habeam⁹ q̄ in dei nobis itinere obsistunt. Et odire nō odiēduz licet malum aliq̄ venialē ⁊ sic cohibitum et sic impedit sensus dilectionis aliqui mortale et sic ꝓhibitum et sic impedit actum penitus. q: expellit habitum. Non diligere vero diligendum est dupliciter. negatiue sic nec bonum nec malum sic dormientis ꝓuatiue sic malum sic omittentis. ꝑme Jo.1. Qui non diligit manet in morte. i. Jo.4. Qui non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quomodo poterit diligere Nota igitur vbicunq; diligere est bonum odire est malum ⁊ econuerso vbicunq; bonum diligere non odire bonum sed minus. Vbi odire malum ⁊ non diligere ꝓuatiue similiter malus sed minus. Regulariter igitur omne quod motum odij causat vel expedit motum oppositum scilicet dilectionis impedit et quicquid tollit odium est huius impedimenti remedium. Hic puritas et sinceritas plurimum impeditur. quia in dilectione ꝓximi motui charitatis ⁊ gratie semper vel sepissime metus nature animalitet quando que motus fomitis admiscetur vt ꝓximus carus mihi ꝓmo quidē ⁊ ꝓncipaliꝫ ꝓpter deū sed aliquātulū ꝓpter aliquā ⁊ ꝓ

litatē 7 cōmodū 7 adhuc aliquātulū plus ppt quē dam carnalē affectū. Talis dilectio p̄ma pte est eius bona 7 laudabilis p̄ tercia viciosa 7 venialit culpabilis p̄ media indifferēs, arist. Propter nā lia nec laudamur nec vituperamur ac si vinū va se multo vino forti modicū vini debilis vel minimi aque affundat 7 ad potā magnā faciendam multo tritico p̄ siliginis 7 modicū ordei p̄cenat 7 ad denarios fabricādos cupri vel plūbi mimū misceat. Inter hec ḡtū potes intente distinguas Dilecte caues ne vel modica ſpnens paulatim crescētibus ipsis principale corrupi negligēter p̄mittas vel rursus nimis appetēs purū 7 abhorrēs oē mixtum sic modicū ipfectiōs imoderate restringas vt totū extinguas. Qui.n, nimis emūgit elicit sanguinē. Die tepide primus diligit q̄ feruet: multipliciter ipedit, feruet aūt aīm̄ dilīgēdo primū cum deuot⁹ est circa ipm 7 p̄nptus 7 suo mō agilis p̄pter ipm sicut in nālib⁹ calidiz 7 seruidum nālit er et leue est p̄ir. Hugo. Deuotio est feruor: bene volūtat⁹ quē mēs occultare nō valens certis manifestat inditijs. Sed no. feruor: duplicis diligētis aīaz 7 duectionis actū in patria est sicut feruor ignis cuius in mā: spera p̄pria qui magis⁹ purus et ppetu⁹. Sed feruor in via sic calet: ignis in mā aerea quē ḡdā faciūt et generāt vel p̄ se vt carbo incensus aliū incēdit vel p̄ accīdēs vt collisio vel cōfricatio. Quedā mitruūt vt ligna et alia mālia q̄ sicut diuersa fūt sicut differēter natrunt vt p̄z. Si in ignē mittas ligna stipulam et oleū et sic de aliis hec cōsequēter augent ignē. Quedā excitāt vt flatus et mot⁹ ḡdā faciūt vt cinis carbones hec oia circa feruorē dilectionis in via spūaliter p̄ungunt. Quāq̄ per sensibilia vt sunt beneficia. ad ro. 12. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illum 7c, vsq̄ carbones ignis. Itez p̄mutua obsequia. ad ro. 12. Benore inuicē p̄uenīētes. glo. Aliter nō est fratern⁹ amor: nisi mutuis se p̄uenīat obsequijs 7 sic de aliis. Vnāq̄ per intelligibilia. Impedit ergo feruor: p̄mū gdez et abilia horum deinde de p̄itia oppositoz. Sed nota sicut cognitiua p̄us sensitiue ordinat⁹ ad cognitiuā p̄tis intellectiue ita 7 affectiua ad affectiuā 7 vtrobiq̄ cognitiua ad affectiuā. Vñ sicut rō p̄ sensum q̄q̄z p̄curat intellectui spēdoze in cognoscēdo. Ro. 1. Inuisibilia dei a creatura mūdi p̄ ea q̄ facta sūt intellecta ſpiciūt 7c; p̄ affectū inferiorē q̄q̄z ſpicit feruor in diligēdo. Greg. Regnū celoz iccir eo terrenis reb⁹ 7c. q̄si ſfricat⁹ incalescat 7c. Die beate⁹ psalterū canere fecit: ad armoniā sensuus est ppheta. Et sicut hij duo affect⁹ q̄z coordinati sunt mutuo feruescūt ita q̄q̄z vicissim tepescunt Sicut de ytroq̄ simile potes videre in duab⁹ cādelis quarū vna ardens aliā si admouēat accendit que ipsam si extincta fuerit reaccendit. Sic dato etiā q̄ actualiter p̄mū diligā fineriter 7 feruēter ipedioz ti ne euidēter. Vbi.n. solā videt in facie dei⁹ aūt utrūq̄ cor: 7 ideo hic an diligā aliquē 7 ḡdā et quō p̄sumptibile quidē est hoi sed euidēt soli deo. Sed in celo fm aug. vnusquisq̄ mētē ab alteri⁹ oculis corpulēria nō absōdet 7 ideo ibi vbi nuda sunt oia nec simulario nec plūptio locū hēt. Impedioz aūt etiā ne efficaciter q̄z multotiens vel nō possum vel nescio bonū facere p̄ioi effectu q̄ ti ei volo 7 vehemēter desidero in affectu. Postremo ipedioz b multipliciter ne diligā mutuo 7 familiariter q̄q̄z. n. diligo me nō diligētes vt bonos aliquos ñ cognoscētes me 7 nō ñ diligētes ego ex fama vl aliter cognosco 7 diligo vel malos aliquos et iā odiētes me quos ti ppt deū diligo. Mat. 5. Diligite inimicos vros. p̄o. Retribuebāt mihi mala p̄ bonis. 7c. Quosdam negatiue nō p̄uatiue non diligo actu me forsitan diligētes cū nō cognoscā 7 hūc est dilectio mīa iz nō mutua 7 ideo p̄prie loquēdo nō amicicia. Dilectio.n. est mot⁹ ab amāte i amatū ab vno in alterū amicicia vō ē copula vinculū vl' colligatio duoz vel pluriū mutuo amātiū iz motū recipioeū. vñ vī relationē dicei e 7 si suppositōis vl' suppositis sed eqpantie sicut societas. Iz q̄q̄z nō eqparet dilectio hinc inde. fm illud ap̄li licet vos plus diligēs min⁹ diligar 7c. sicut similitudo est relatio eqparantie inter duos albos iez alter magis alter minus sit alb⁹. Cū igit sup duos mutuo amātes sun det amicicia fm illud greg. minus q̄z inter duos charitas haberi nō p̄t destructo vno relationū cessat relatio. i. amicicia nō autez dilectio sicut si duoz alboz filium vn⁹ definit albū esse cessat filitudo iz maneat alteri⁹ albedo. Vñq̄z etiā est mutua dilectio sed quodāmō variat mutuati solutio Mā inter plures me amātes 7 dilectionē q̄si mutuo mihi dātes q̄q̄z plus amo eū qui min⁹ amat me q̄z aliū qui magis 7 econuerso. Multos igit b diligo cum quib⁹ p̄prie loquēdo amicicia nō hēo Quis large ois qui vel diligit vel diligī amicus vocet, Quotidiā aūt p̄prie amic⁹ iz cū q̄bus diuersis cāis impedientib⁹ hic familiaritatē habere ñ possum. Plus.n. est familiaritas q̄z amicicia sic amicicia plus q̄z dilectio. Dilectio.n. trāsformat amātem in amatū. Hugo. Scio aia mea 7c. Nō si sit amic⁹ sit dupla p̄formitas 7 mutua si aūt familiaritas sit multa p̄formitas. familiares.n. amici p̄formātur p̄ posse 7 interi⁹ 7 exteri⁹. Interius quo ad intellectū q̄z idē sciūt cōicant eni secreta. Seneca. Cū amico tuo oēs curas oēs cogitatiōes tuas misce tā secure cū illo loq̄re q̄z tecū. Jo. 15. Jā nō dicā vos seruos 7c. Vos aūt dixi amicos 7c. Hoc impedit diffidētia. Eccl'. xi. Nō oēm homīnē inducas in domū tuā secretū extraneo non nec reueles quo ꝫ. Seneca. Ante amicicia iudicium post amicitiā credendū. tu quidē nūqū bi p̄mitte qō nō p̄mittere etiā inimico possis. Jē idē sentit: q̄: p̄formāt iudicia. Mat. 18. Si duo ex vobis p̄senserint 7c. 1. Corin. 1. Dico aūt hoc eodē sensu 7c. b impedit p̄prii sensus primaria. q⁹ ꝫ Jaco. 3. Quadibilis homo p̄cipitāe. Item quo ad affectū idē volunt 7 nolūt. act. 4. Multitudinis credentiū erat cor vnū 7 alia via. Decē p̄cor dia nō respectu finis vltimi: ꝫ respectu eoz ḡ ad finem: b impedit voluntas p̄pria quā ep̄s flectere te deb⁹ 7 fāmi amici. Jē idē sperāt 7 timent respectu futuri boni 7 mali. ad corint. 4. Dicut vocati estis i vna spe vocationis vre. Jē idē dolēt 7 gaudēt respectu p̄tis vl' p̄teriti. ad eph. Socios gaudij mei oēs vos esse. Tre. 1. Audite obsecro oēs p̄pli ge. Talis ē humane nāe affect⁹ vt doloris nostri 7 gaudij p̄fectos queram⁹ quoz p̄ticipatōe leuiuſ feramus. Multa in his visitat ē. 7 nō p̄sulit aplis solliciti seruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis. cōformant etiā exteri⁹ p̄ posse: q̄z in eodē loco manent vl' manere desiderāt q̄ familiariter se amāt Jo. 18. P̄ quos dedisti mihi volo 7c. p̄o. eccle. ꝫ bonū 7c. Ruth. 1. Que te morientē terra susceperit in ea moriar. Cōmentio alit hec multa cāis impeditur: q̄q̄z spūali duos vt cū discumbere simul locati amantes familiariter p̄ malo cauēdo. Jacob. 11. familie seoꝛsū 7 mulieres seorsū. Vel p̄ malicia bono facīēdo, vt di⁹ Thobie, 2. Confitemini dño ſbiz ifirī 7c. nō dispūt vos iter gētes: q̄q̄z p̄ tpalib⁹ vt cū discumbit p̄ magna tpalū copia: vt abrahe 7 loth: vl' nimia inopia: 7 sic de aliis. Item idez dicūt. 1. corin. 1. Idipm dicaī oēs 7c. b impedit p̄tentio: quo ꝫ ad Thy. Seruū dei nō oz litigare Ere. Ego melius credo salua fide alicuius intellectui credere q̄z p̄tentionibus deseruire. Jē idē faciunt. p̄o. Nm habitare facit vnius moris in domo. regū. 12. Vt ego 7 tu pplc me⁹ pplc tuus. hoc impedit singularitas. Jē idē patiunt. 1. ad cor. 1. Si fuerit socij passionūz 7c. 1. reg. 12. Nm q̄ placuit alam meā q̄z 7 mā. 1. Mach. Que nra sunt sentias nobiscū. 1. mach. Si ilicuerit bellū rōnis 7c. b impedit pusillanimitas. Jē idē bēt Jo. 17. Omnia mea tua sunt. act. 4. Erāt illis oia cōia. Seneca. Multi⁹ boni fine socio tocūda ē possessio. vnde est multipli⁹ talē familiaritatē bīe dñoſiz carē. eccle. 4. Ve soli si ceciderit 7c. geñ. 2. Nō ē bonū ēē hominē solū. pone. Triſtio erio si sol⁹ eris 7c. Iz vide cui p̄ungaris. seneca, Pcurs vide an tibi in amicitiā aliqs recipiēdus sit cū placuerit fieri toto illiz pectore admitte. Cide ḡ an Jesus amicitie q̄ tis sit in se cui adhibes te: ne stult⁹ q̄z cū sapiēti⁹ gradieris. eccl. Amicus fidelis q̄z efficax ſsidi. ne impius q⁹ ad deū. 2. pali. Impio p̄bes auxiliū 7c. Nec ne turpis q⁹ ad scelus seneca. Cōciliari nisi turpi rōne amor turpiū nō p̄t. Jē ne irascātur c⁹ ad p̄timā. eccl. 4. Mali ēt amic⁹ bono iracundi. vnde q̄ unte diligat q̄ tecū federari delīberat ne te amicus tpalis felicitatis ve multi fl. poe. Cōsuerit felix multos numerat amicos vl' corpalis penūt eccl. 6. Est amicus sibi⁹ tu ense 7c. vl' potest. 1. machā. Audiuim⁹ de te q̄ sis potes 7c. agitas caue fias amic⁹. q̄z vl' denario. p̄ter. 19. Multi colūt q̄ sonā potētis 7 amici sī dona tribuūt, q̄z ipē pul fabio amādo: vt agnat redamādo. bonā voluntatē dei amicū cui aperiet pullan. rarī amāt vt pulla tri: amicitie sit ſ⁹ue medēt vnūs de⁹. Prou. 17. diligit nisi bonū: 7 ō vez bonū vere amicitie nodus est 7 fundamēm⁹. Vez aūt bonū creatuz q̄z vel virtus increata deus. aug. Aīt nō ē vera amicicia nisi cū ei aggluīe inter beātos tibi charitate difficta in cordib⁹ eoꝛ. Dic. Jā vera necessitudo 7 ſpi glutino copulata qui nō pena nō corpoz nō fidola 7 p̄ plus adulatōis fi deū timoz 7 dilīgūz scripturaz studia polūt. Jo. Si vera societatē habeat nobilitet societas ista sic cuz p̄ri filio. eccl. 22. Dulcis eloquiū cordi⁹ et abundat⁹ timorez dei cū illo affidunus esto cuius alnus ē fm aīam tuā. Ecc. 37. Recesserūt ossa ad ossa 7c. Seneca. Parce cū pibus faciūt ꝫgregē: ſ ipe in cui⁹ p̄sona vna familiarissime si vnita petunt supplicat sime. Joā. 17. P̄ sancte pa eos in nōe tuo 7c. vt sint vnū sic 7c. 1. Jo. nō p̄ hoc rogo tñ 7c. vt oēs vnū sint 7c. 7 ego claritatē 7c. vt vnum sint. 1. Jo. 1 cio 7 in me vt sint p̄fecti i vnū. Vera ḡ quā cū repetit vnū. Jē meruit p̄dilēm. Jo. 21. Jo mōnat⁹ erat vt filios di ḡ dilīgī fuerit ꝫgregati in vnū sicut linee tacta circūferētia ipse ꝫgregat in centrū puncti. Die igit amicicia inuat in dilectōe p̄fecta in familiaritate. familiaritas vō incipit 7 ḡficit in via p̄fecta in p̄ria. Dic.n. mea dul⁹ vī⁹ et p̄ pōs amabilis ichue. cū aliquātz amicicie vīrutis opinio fuerit dificile ē amicitiā mutuā a vitae defecerit ubi imutabilis vō nō dilīgit fibula ꝫbringēs mētes nō antiquat cementū ꝑpagīnē vellitatē nō solut⁹ bitumē affect⁹ ꝫglutinās nō dimidiat punct⁹ alios remouens.

c Ontra dē dilectōes ipedimēta exāmen ꝑmuet; sufficiēs trahē remediū q̄ sunt meditatio doctrina: ebo 7 exercitium. q̄ñ ḡ nō intellecta nulla ē curatio morbi a medicinale integre. Meditare ḡ primo dilectibus mādatū 7 debitū cultū dilīgentiū ep̄s capit 7 mēbroz. Diligi di fructū 7 potentē 7 futurū ḡ utilē 7 rōabile ḡ facile 7 delectabile 7 vtile sit primū diligere. Aug. Pōt multa aliqs dicere nō possū vigilare 7c. magis pōt dici nō possū amare. Meditare postmodū tuū in diligēdo defectū ḡrare: ḡ pure ḡ rapide affectu dilīgās: ḡ modico effectu affecti ostēdās: ḡ dominā te amātib⁹ de vice reposita. de hac meditare 7 eāz

defect⁹. Cū pn impedimētur cū circūstātijs ei⁹ qđ sit vē sit ḋgrū sit magnū vl pauz vnū: vl plā: et hūj⁹ filiā. hūj⁹ pāe meditatōe mentē pmulta otione aliq̄ bec deo pqueꝛē. de hinc ad doctrinā recureꝛ scriptā q̄ in lr. oculis legenꝫ obijcit dictā q̄ ab ore loquēt⁹ p aures egredit. Lege q̄ si cis intellige ⁊ re tine. An. r. In lege qđ scriptū ē: qđo legis. diligeꝭ vez vt dicit bicꝛ. hꝫ nescio qđ latēt energie viue vocis act⁹ rē. Gre. Collectōis vor pluꝛ⁹ lcōis sūmo corda torpentia excitat: ⁊ id⁹ mortua pelle ad vnū hoiez recurre deū in hoie ꝓsule api ipedimentū ire medicamētū ausculta intēte nō hoiez de se mēdacē. hꝫ p hoiem deū veracē nō dubitē⁹ doctez ꝓfitēt exhortātē: ⁊ dulce diligētez: ne sensꝰ p pio p tollēdo ipedimēto tali fortit⁹ ā vtaris remedio de q⁹ postmodū nascat ipediměti maioꝛi⁹ oc casio: sicut eskūz ꝫ extā aq̄ se infrigidat: ⁊ extide p⁹ stea magis exhaust. post h oꝛādo ad deū puertē penitus gr̄as agēs laudās ⁊ obsecrāt ⁊ ora desideran ter supplere būilr ꝓsidēter ⁊ frequēter vt q mādatis dedit⁹ exp̄tet tibi canonē qui ꝓdidit: det q̄ iussit: ꝓcuret q̄ dedit: augeat ⁊ pficiat q̄ icepit: expediat ipeditū pleat incōpletū. Postremo q̄ apit dilēti q̄ dat⁹ ꝓantecurrere in actib⁹ eoꝝ dis eois ⁊ opis. Exercitū. n. ē cā potētie. vt pbat ari. Milneti. n. gēnere terribilia ⁊ sustinē fim⁹ fortes: ⁊ fētes magne possim⁹ sustinē sic ⁊ in castitate erē pficiat silr q̄ in charitate ad ro. Memini geōs rē. gl. Cetera ita soluite vt nō debeaꝫ. aliquid charitatē: ita soluite vt semp eaꝫ debeaꝫ. Sola. n. charitas ē que etiā redditā sp detinet debitoꝛē. Red dit. n. duꝫ ipendit. debet ē cū reddita fuerit: q⁹ nullā rēs ē in q⁹ impēdēda nō sit: nec cū reddit⁹ a nutrit: hꝫ potiꝰ reddēdo multiplicat. Habendo enī reddit nō carēdo: vt pecunia.

i In his duobus mandat⁹ tota lex pendet ⁊ ppbe. o charitas ordis regla electoꝝ lex vlis vninersos ligās vnā vtutē canū canonū ler legū nō ꝓhō ppli: hꝫ ꝓncipis placitū: hnia regis regnꝰ qui nō solū edidit vl ꝓdidit iubēdo: hꝫ ⁊ edixit ⁊ pmulgauit ꝓnalr docēdo: ⁊ adipleuit mandato rꝰa. xx. Dñs legifer nr dñs rex nr rē. deu. Dñs ō hna venit rē. in dextra ei⁹ ignea lex. dilent pplos rē. hꝫ lex frena. mādata iudicialia ad modū tre grauia pēnētia nō pmiātia obuētia nō erudītia q̄ hꝫ lex aquea mādata cerimōialia. hꝫ lex aerea ceta moralia: hꝫ amādi lex ignea lucēs. incēdēs sursuz mouēs carbo leipiēt⁹ flāma pficiēt⁹ lux pfecē Ē lex ⁊ dextra ñ tñ i cordē ei⁹ ad dictādū ⁊ diiudi cādū. puꝰ. n. ē vt dic aug. iudicare de lege qđ fm legē. Erit ār lex vt dicit vsido. iusta honesta possibilis fm nāz hꝫ ꝓsuetudinē ꝓsue loco. tpibusq̄ cōuenientes necia vtilis mānifesta quoq⁹ ne aliq⁹ p ob scuritatē in caprōe ꝓnceat nullo pacto ꝓmō: hꝫ cōi vtētiū vtilitate ꝓscripta: q̄ singla huic legi suem unt singlari excellētia nō tñ i labijs ad iubēdū ad docendū ad exortāduz fm illud ps. Beat⁹ qđ tu erudieris dne ⁊ de lege tua rē. Job. xj. Utinā dē loqueꝛet tecū rē. ⁊ itelligeres qđ multiplex sit lex ei⁹: hꝫ in manu ⁊ nō in simtra: hꝫ in dextra ad iplen dū ad coopandū ad pmiādū. ps. Ē teni dūdictiōz dabit legislato: rē. ecce lex dñi puertēs aīas mr ⁊ ozigo legū diuinaꝝ. magra ⁊ dna hūanaꝝ rōnabi liū ⁊ cōꝛ. hostis inuꝫ cui⁹ obscuritia p gr̄az i hac vita initiat⁹ ⁊ ꝓmmata vsq̄ ad mortē in alia vita ꝓfumat⁹ cū in ea deseruiēte miles de nouicio pfect⁹ de spōsa sponsata fit ꝓnupt⁹ ꝓfumata p ipm ꝓncipē sūme maiestat⁹ abbatē sūme sanctitat⁹ spōsū diuine charitat⁹. Qui cū deo pie ⁊ spūsancto rē.

Explicit opus. 61. b. T. de dilectōe dī ⁊ primi.

Incipit opu. 62. b. T. de diuinis moribus.

Perfecti estote sic ⁊ pa

ter vester celestis pfect⁹ ē. In sacra scriptura nihl nob impossibile ꝓfulit: vl ꝓcipitur. In b vbo dūs ihu non sunt nob ꝓcepta facta diuina vl mores diuini ad quos nēo pfecte ꝑt attingi: hꝫ iuitamur vt ad eos imitādos p possibilitate nr̄a accedē studeam⁹ q: b possim⁹ ⁊ debem⁹ ⁊ nihil digni⁹ vt dicit Jo. cps q̄ vt bō sui ꝓdito: if sit imitato: ⁊ fm modū ꝓpe facultat⁹ diuini opis executo:. Deus immutabilis est.

e De igit vn⁹ mos siue pfectio i deo q̄ immutabilis in sua nā ipo testāte in ppba. Ego hꝫ de⁹ ⁊ nō muto: ⁊ btūs Ja. apud quē nō ē transmutatio: ⁊ iō immutabilia sūt opa ei⁹ fm cēntia. f. angel⁹ ala: celū: ⁊. 4. elemēta: ⁊ si qđq̄ mittit ageloꝝ qđq̄ nō mittat: aliqđ sībrabat grāz boibus. aliqđ ꝓferat: qđq̄ pctā vindicet: qđq̄ dimittet: mutabilitas ē in creaturis: nullat⁹ in creatore. Precipue vo in nouissimo die ordinatio sua circa bonos et malos immutabil⁹ manebit: eū bōis mercedē sup meritū. mal⁹ penā extra merita mensurabit. sic ⁊ nob studēdū ēēt ad mētē ꝓstantiā: vt nec aduersis fracti: nec ꝓspis illecti aliq̄t⁹ a via rectitudinis flecteremur: sic bnūs Job. Justificationē mqt quā cepi tenere nō deseꝛā: hꝫ ⁊ apls. Certus sum q⁹ ne q̄ mors: neq̄ vita rē. poterāt nos sēpare a charitate dei. hꝫ bea animis incōstātes sum⁹ in sancte meditatōib⁹: ordinat⁹ affectōib⁹: in pfecte securitate: i recta volūtate. Deus q̄ subito mutamur ō bonos malū: de spe in timoꝛē iustū: ⁊ e ⁊ iō de gaudio in doloꝛē iustū: ⁊ e ⁊ iō: de taciturnitate in loquelā tes: de maturitate in leuitatē: de charitate in rancoꝛē: vl inuidiā: de feruoꝛe in accidiā: de būilitate in vanā glaz vl superbiā: de mānsuetudine in irā ō spūali letitia vl amoꝛe incarnalē ita q⁹ nunq̄ vno momēto in eodē statu stabiles pmanem⁹: nisi q⁹ beu ꝓstates sum⁹ in cōstātia in fidelitate: in ingratitudine: in spūali⁹ defectib⁹ in ipfectiōe: in ꝓfectu amissione. in leuitatib⁹. in cogitatōib⁹ ⁊ affectōibus ipudicis. In stabilitas aūt exteꝛioꝝ sensuuz ⁊

mēt⁹ioꝝ mutabilitatē indicat affectionū ⁊ motuum interioꝝ. Qđ h nō merito nitemur: vt nos frequēt⁹ vno eodēq̄ mō. i. mature ⁊ bēigne i stare ⁊ in ieeſsu in oi ꝓuersatione nostra equaliter haberemus. Bonum deo placet

a Linis ē mos i deo: siue pfectio q⁹ oē bonū sibi ex nā placet ei tpe: ⁊ oi loco: siue i āgel⁹ siue in hoibus siue in alijs creaturis. siue sit bonū nāle corꝛpis vt est pulcritudo fortitudo suauitas nār maturitas: aut āle: vt ē igenij p spicacitas rē arbitrij libertas ⁊ filia. siue bonū gratis datū: vt rem abstinētē ē: ꝓfitos mores hōe: ⁊ filia: siue bonū gratuitū: qđ marie deo plz: vt ē fides: spes charitas: hūilitas: pacia: obia: mia: vira: ⁊ pantia: iustitia ꝓndētia: ⁊ scia. Jtē oē malū sibi displicet sp ⁊ vbiq̄ in quolibz: sicut. n. iusticia iniusticie mūdicia imūdicie inimica ē: ita diuine bonitati malicia ꝓtia est: q: bonū gr̄e puꝰ vl diminuit qđ bon⁹ deus nāe ꝓtulit. silr nobis placere dz oē bonus sp ⁊ vbiq̄: ⁊ in q̄libet creatura: ⁊ dēremus bonā sollicite fueri ⁊ fouere: odiusq̄ bonū ipugnātibus audacter resistere. maluz quoq⁹ sp ⁊ vbiq̄ ex corde detestari: ⁊ q̄tū possim⁹ quocūq̄ ꝓlitio ipedire pp iniuriā dei ⁊ dānū ꝓximi: ⁊ multo ꝑplius pp ꝓximeliā creatoꝛis q̄ pp pcūlā bois: hꝫ beu fre quēter res vtiq̄ in ꝓtū. Cum. n. laudatur quis vel diligitur ad gratiam humilitat⁹: religiō is devotiōis: ꝓdicatōis: vl alteri⁹ gr̄e ⁊ nos ex ib tristicias cōcipim⁹: vl illi⁹ gr̄am diminuim⁹: qđ aliud q̄ q⁹ bonū nob nō placeat dem⁹strare: aut cū q⁹ ocio sa logē detrahit: rider: ⁊ alias leuitates seu pcā ꝓmittit: ⁊ nos cōridem⁹ collegmur aut cū delectōe cordis talia mala videm⁹ ⁊ audim⁹: qđ aliō facimus: nisi q⁹ mala nobis nō displicēt testes sum⁹

Deus prouider omnia.

a Linis mos siue pfectio ē in deo q⁹ oia futura bōa ⁊ mala prndēt puider: ⁊ aīq̄ oia fiant cognoscit: ⁊ qđ bōi: ⁊ qđ mali possit ex eis oriri discernit: sic casū angeli ⁊ ꝓmi hois pscinit ⁊ ēpturi ꝓmisit: ⁊ ꝑ. xl. seq ponit ꝑcognouit. f. gnis hu mani: ⁊ qđ bōi. f. filij dei incarnatōe: ⁊ exb maior ex vntōe q̄ aī ē hois glificatio: silr ꝓnidēda nobis ēēnt oia vba ⁊ opa nr̄a nut⁹ ⁊ ieeſsus nr̄i: ⁊ qđ boni qđ mali nob: qđ scādali: qđ emēdatōis ex ipis a lijs possit euenire. Jtē pcognitā ēēt si ēpta tōes fortalsis i futuꝝ ꝓgerēt: siue a demōb⁹: siue ab hoibus armicis carnalib⁹ siue spūali⁹ ꝓ resistendū q̄ tr toleradū q̄ tr cuadēdū: q: nunq̄ fenāt iacula q̄ ꝓdēt. Jtē ꝓdēdū qđ futuꝝ in sepatōe corꝛpis ⁊ aīe q̄tus dolor imineat corꝛpi: q̄tus timor aīe q̄tū pcūlū. Jtē vbi mandū cū deo vl cū dyabolo in celo vl in iferno q̄ta lo cūditas ei deo manēt⁹: q̄ta felicitas ab ipo recedēt⁹. vtile ēēt eibus in mēte ingsit h ꝓfari: nō morsel⁹ operamur nā ꝓsperēt ⁊ itelligerēt ⁊ nouissima ꝓuiderēt.

Deus patiens est.

a Linis mod⁹ siue pfectō ē in deo q̄tucūq̄ a creat⁹ a sua offendit ⁊ ꝓtinꝰ: nūq̄ tū ipaz nāz odit: hꝫ ve eā diligit ⁊ bonū ei⁹ seruāter de⁹ desiderat: hꝫ malū ei⁹ detestat: ⁊ ꝓuidet ei ꝓpria abla q̄ sino desiderio ⁊ spūalia si ea ꝓcupiscit: facit. n. ſo ⁊ iusto ⁊. ad hāc pfectōez silr rēdere dēm⁹ vt q̄tucūq̄ nos hō ledāt nāq̄ tū nāz sua odirem⁹ hꝫ oē bonū ei optarē⁹ ⁊ q̄tucūq̄ cōpale vl spūale auxiliū a nob exp̄cteret ⁊ si diū a nob petit⁹ laceret. p fectū. n. odiū hz de⁹ ⁊ nob licitū ē vt nō pp bona dilectionē vicia diligam⁹ nec pp detestatōz vicioꝝ nām bona detestemur: hꝫ nām diligamus vicia detestātes. Justicia dei.

a Linis mos in deo q⁹ nūq̄ ex gr̄e ipi⁹ vn⁹ ⁊ alteri⁹ malicia recipit detrimētū. nihl. n. nocet sēd michaeli cāus lucifeꝛi: nec inō malicia bō pe. charitatē diminuit: hꝫ beu nos miseri vm religiose plene excessū in totū ctaustꝝ refūdim⁹ i mo in totū ordinē: hꝫ ⁊ oēs religiosos p pctā vni⁹ penit⁹ ꝓdēna⁹ ⁊ si ab vno limico nr̄o dolemur tota pgenie ⁊ multos pauꝛes inocētes plegmur ⁊ amicos ⁊ familiares ipi⁹ q̄tū possim⁹ ꝓdelire molestiam⁹ q⁹ dñs in lege ꝓhibuit dicēs: nō portabit filius iniquitatē patris nec pr̄ iniquitatē filij: hꝫ vnusq̄sq̄ on⁹ suū portabit dicē apls. beu quoties ꝓtigit cū aliqs ruinabat ē q⁹ ē tpe de⁹ hꝫ in merito: de b frequēter recipit detrimētū. et eo q⁹ tūc nō vult cātare vl studere nec legere nec oꝛare. Rectitudo dei

Linis mos ē in deo q⁹ nūq̄ pp mām iusticiā deseꝛit: nec pp iusticiā mām deꝛelinq̄t

a Hūq̄. n. aliq̄d iudicat vl ꝓfēnat sine misericordia: nec aliq⁹ miseret sine iusticia: hꝫ nos misi cū iusticiā fuare ꝓdēt⁹ mia eruginit: ⁊ cū aliqui mās exhibe⁹ iusticia penit⁹ repelit hꝫ scriptura vtraq̄ sil ꝓmēdet: ubi mā ⁊ vitas si te deseꝛat ⁊ ps. Misericordiā ⁊ iudiciū cē. Patiēcia dei.

Linis mos ē in deo cū oēs sci ⁊ oēs creaturе aliq̄s clamēt vindictā dei ꝫ petōez: silr in apoc. legit⁹ q⁹ oēs clamabāt vsq̄q⁹ dne ver⁹ ⁊ sanct⁹ nō iudicas ⁊ vindicas sanguinē nr̄z de hijs q habitāt in tra. De⁹ tñ patiēter ⁊ mānsuetudīe expectat petōēs vsq̄ ad mortē vt misereat sui si conuerti velit a via sua mala: q: ñ delectat mānsuetudo de⁹ in pdītōe vtaꝝ: hꝫ nos ipatientes in momēto aīq̄ ad plenū fodiat petōi fouea male dicētes: vindictā clamātes cū ꝓponim⁹ repelere ꝓpositos deo ire tā diu sufficiat petōz malicia ꝫ bonos nō ꝓsiderātes q̄tā bōa sapiēt de⁹ ordinauit ō malicia impioꝝ: q: tñ laudādus eſt deus ⁊ tante misericordie est sustinere malū in malicia: ne si mundum cōseruaret a peccato: vl eriperet a peccat.

Doc.n. cōmendat ei⁹ potentiā suā. Mon.n. est ma gne potētie iniquā in fouea inferni demergere: iʒ miam suā pcendo maxime ⁊ miserando manife

stare. ¶ Liberalitas dei.

a Ius est mos dei siue pfectio q̄ creaturis edicat q̄quid cōicabile ē ⁊ ab eis recepti

dile: est ēt singulis momētis cōicat cū abilitatē i nit: iʒ videat in eis nō pficere humanā nāz vni uit cū filio suo in vna pſona: q̄ maximū ē ⁊ aliam ere aut capacē trinitat⁹ pter alia dona ſpualia re ficiēs eā carne ⁊ sanguīe dilecti filij sui. Itē nihil i cōicatū relinq̄t. Bē ē ppriū diuine bonitat⁹, nā q̄ sibi vt alr abeat largitatē. mors mālectudinē q̄ mittit sim⁹ bonum sunt. Joseph. puidētia sup egyptū fālo ni fortitudinē. helie zelū imitacie patientiā Job et Thobie, helisei mortuoꝝ suscitationē. Danieli in dicū discretionē. samuelī fidelitatē. dauid ꝑ ple q̄ēt⁹ mīaz. salomōi prudētiā. Jo. bap. sanctitat⁹ ⁊ vitat⁹ amorē, btē virḡni būlitatē. pet⁹ charitatē Jo. euā. castitatē: btō pau. zelū animaz ⁊ cognitiōem supnoꝝ. singli in vbis alijs excellebāt: iʒ oēs eādē būssent. sic nos inuicē cōcare dēm⁹ nō soluz ocu los videꝰ alijs, aures ad audiēdū pfessiones: os ad pdicandū ad dādū filia, pedes ad ābuladū, cor ad meditandū ꝑ alioꝝ salute. vex ēt q̄q̄d hē mus in spūalib⁹ siue in tpalib⁹, q̄q̄d possum⁹ exteri⁹ꝑ opa: ius q̄ desideriū: ⁊ q̄q̄d sum⁹ in corpe ⁊ i alia singlis in purgatorio et q̄ nūc viuūt ⁊ post mōz nō erūt: vt fm voluntatē dei viuāt in piti ⁊ in futuro. ¶ Placabilitas dei.

a Ius ē mos dei q̄ grauce et miras iniurias sinas fratriz patⁱ ē remittē cū gō firmit⁹ cessa re ⁊ veracit⁹ emēdare ꝓponit. imo ꝓ vnicū gemi tuz cordis contriti oblīiscit: sicut dicit scriptura q̄ postea nūq̄ dānat ⁊ leuiorē cōdo si sic pmāserit: nec i propat pfunctō do: nec min⁹ diligit iputādo: nec a lienat eidē familiaritatē ⁊ habitudō. Vos vo miseri cuz vestigia dei seq̄ merito dēr⁹: vir etiaz vnq̄ petēti veniā: vt ꝓposse satisfacienti voluim⁹ et cor de modicā iniriā sēl nobis illatā dimittere aut si dimittim⁹ vir vnq̄ tñ oblīiscimur q̄si de suo incōmō gaudem⁹ ⁊ pungit aduersitas minie doleam⁹: aut min⁹ q̄s aī diligi⁹: aut si nō ipe ꝓpa mus illatā iniriā vl nō pūrimur q̄ duo rara sī fa miliarit⁹ atē tñ fam sibi ꝓterabim⁹ ⁊ pillū aut au rilū necessitat⁹ ipe denegam⁹ cū etiā veniā nō pe tenti: nec emēdaz exibēti merito peccrem⁹ exēplo ibu xp̄i q̄ ꝑ crucifixorib⁹ suis veniā nō petēnt⁹ iʒ urridētib⁹ erozauit cū nihil facit deo sic filēz sicut dicit crisō. quēa modū malignū ⁊ ledētib⁹ cē pla cabilē. et cū sit cumul⁹ pfectōis inimicos diligē ⁊ ꝑ ipsis orare: sicut dñs ibs fecit. sicut dicit gl. su Matheum. ¶ Misericordia vl sufficiētia dei,

Ius ē mos in deo q̄ a nemie q̄q̄ exigit

a sup: a posse in ieiunijs: orōnib⁹: vigilijs ⁊ elemosinis: castigatōib⁹ corꝑalib⁹ discipli na regulari et silib⁹ et si deficit in magnis opibus ad diuenda pcā, sufficit deo in minis. s. in lacris er cordē pcedētib⁹ vt de Eze. legit cui⁹ lacrimas respexit dñs: et. 15. ānos sibi adiecit mutās sniaz mortē quā pulerat ꝑ ppham: siīr lacrimas beati pe. ꝑ petō grauissimo mistico: diter exaudiuit: eū exaudito gallo sicut amare ꝑ petō negatōis. Si vo lacrias q̄s hāc nō posset sufficit deo in vbo ex cordē ꝑtrito veniēti: sicut legit de latrone q̄ cū di ceret dño. ¶Memēto mei ⁊c. risdit. hodie mecuz eris ⁊c. Si vo vsū ligue ām̄teret gemitū cordis ꝑtriti ꝑ pleno de⁹ recipet: sicut dem ē. Quacuq̄z hora peccatoꝝ ingemuerit olim inigratū ei nō recor dabo. iʒ si infirmitas olim mēbroꝝ vsū abstulisset q̄ nec mēbrū mouē posset: nec gemē ꝑ debilitate adhuc sufficeret deo in bōa et sincera hois volūtate ꝑ offensa grauissima. Itē et nos a nllo āpliuſ desiderare q̄q̄ dēm⁹ siue sēlari: siue religioso q̄ cūcuq̄ sit astrict⁹ voto si fideliter fecerit ꝓ eo suo posse. ¶ Compassio dei,

a Ius mos ē dei q̄ nulli iputat defect⁹ cor poris nāles: sicut est cecitas surditas mē broꝝ defor: mitas q̄lēcūq̄ vl defect⁹ nāles in alia sicut ē stoliditas: defect⁹ intelligētie ingenij mēoꝝ ie rōis: aut timor nālis ꝓpter hmōi defect⁹ de⁹ nemiez abicit aut ꝓtēnit: sed defect⁹ spūales quos auxilio dei et facili⁹ glibz posset euncē grauiter iputat. s. magnitudinē quo⁹libet donoꝝ appetitū sup⁹no rū: tristiciā de pfectu bonoꝝ: gaudiū de afflictōe iustoꝝ: bonoꝝ opeꝝ puersionē: seu detestationeꝝ: bone fame alioꝝ denigrationē: vl diminutōeꝝ: ꝑ uatū amorē: firmit⁹ tenere: singlarē sensuz nullare mis relinq̄re ad placētia hoim frequēter studere odire cor: rectōeꝝ: amare adulatōeꝝ: q̄rere etnea ꝑlatōes: fouere carnales affectōes: et silia. Ita ⁊ nos neminē dēmus despicē si nō ē in eo sanitas mēbroꝝ integritas: corꝑis fortitudo for: me pulchri tudo: eloquētia vocis: abilitas ad cātandū et le gendū q̄ null⁹ ꝑ se hāc pōt. iʒ ꝑ hūib⁹ deo gr̄as agē ꝑ nō hūibus patiētiam hāc et q̄tum possum⁹ de fectus eoꝝ supplere. ¶ Largitas dei.

a Ius mos ē in deo q̄ vnicuiq̄ gr̄az ꝑstat fm suā capacitatē: sicut legit in euā. q̄ vni dedit q̄nq̄ talēta: alij duo alij vnū vnicuiq̄ fm ꝓ priam vitatē: vñ q̄to magis coꝝ hois ꝑ charitatē dei ⁊ primi dilatat⁹: et q̄to āpliuſ ꝑ bonas medi

rationes: ꝓ seruētes elonges: ꝓ iusta desideria: per opa būlitat⁹: ⁊ supērogatōis abilitat⁹ tāto maioꝛē gram de⁹ infundē et largit⁹ ⁊ q̄to diligēt⁹ coꝛdata gr̄a ꝑseuraſ: ⁊ ea q̄q̄z vtif ad laudē dei ⁊ vnitatis tatis vnitatē: tāto ad vberioꝛē gr̄az ꝓpat in piti ⁊ gl̄am in futuro. Dilatādū ē igit cor nr̄z ⁊ frequē ti desiderio ꝓpandus vt de⁹ ducꝛ in oēs q̄ inocūt illū fm suā magnificētiā habūdant sup nos possit effundē gr̄am suā. Nuēchi ēt pungit dispensare bōa spūalia in pdicatōe ⁊ in pfilijs aduertat diligentissime: ne sciam det canib⁹ ⁊ margaritas pi ciat aī porcos: iʒ dies diei cructat vbū ⁊ nox no ctī idicat sciam: Bē pfect⁹ pfectioꝛa: ipfectio min⁹ pfecta tāḡ puerās dispēsatoꝛ: puideat sicut ap̄lus sapiam loquaſ iter pfectos: iʒ simpliciab⁹ nisi ibm xp̄m: hunc crucifixū. Tpalia vo vnicuiq̄ indigēti fm capacitatē. i. fm purā necessitatē ⁊ nō amplⁱ⁹ subminist̄ret. ¶ Discretio dei.

a Ius mos ē dei q̄ ab eo pl⁹ exigit cui pluſ ꝓmittit: sicut dī in euā. In. Cui. n. habun danti⁹ puidet in tpalib⁹ ab eo exigit: vt habūdāt pcurret elemosinas pauperib⁹ ⁊ cui maioꝛē cōfert sanitatē ⁊ corꝑalē fortitudinē: ab eo ieiuniozꝝ: vigiliaꝝ: orōnuz pegrinatōuz: ⁊ bonoꝝ opeꝝ magis exp̄dit exercitiū. Itē cui plurima ⁊ grauida pcā dimittit seu a petis custodit: maioꝛē dilectōez et dignioꝛes pnie fruct⁹ ab eo regrit. Itē cui excellē tioꝛa dona grauita. s. virtutes ⁊ meliora nālia. s. i genij intellect⁹ mēoꝛia volūtas arbitrij libertas ⁊ mēbroꝝ integritas: ⁊ spūalia pla ⁊ dignioꝛa. s. ō uotio: securitas pcie: frequētio: ꝓfidentia: spūale gaudiū: naturalis fmonis ad pfectionē fidelitas diligētia ad bōa opa: pura intētio: zel⁹ aliaz: feruō oꝛ onioꝛa deo frequēt⁹ pceduē ab eo frequētioꝛes gr̄az actōes merito exigunt. Itē quē pl⁹ benign⁹ deus ad cognitōez bonitat⁹ eternitat⁹ imēnitat⁹ el potētie lāgitat⁹: charitat⁹ sapie mie iustie vitat⁹ fi delitat⁹: patiētie: būlitat⁹ suauitat⁹ ⁊ nobilitat⁹ sue pleni⁹ ⁊ frequēti⁹ admittit ab ipo habūdātioꝛem laudē ⁊ frequētioꝛē ⁊ fernētioꝛē regrit. Itē quē ad ꝓgrendā ⁊ cōsciendaz maioꝛē pfectionē illūat: vt eā cpe ꝓpleat: ⁊ in cognitā magis ⁊ magis pficiat ab ipo magis expostulat nobilemin⁹ nēcē ē vt ipe ad laudē cognoscēdaz ⁊ imitādaz vbis ⁊ exēplis oꝛonib⁹ ⁊ desideriis quoscūq̄z abiles cōgit ḡnz pōt iducat. Prouidēdū igit nob ē: vt singla pdcā dona nob cōmissa cū vsura dño referam⁹ ne i rōe reddēda q̄ nob ꝓmiserat auferri iubeat ⁊ cū suo pigro ſcōdēte dñi talētū i sindarioꝛ tenebras nos mittabilr mitti iubeat exteriōes. Justū iudiciū dī.

a Ius ē mos dei q̄ facta hoim nō iudicat: sicut apparēt exteri⁹ iʒ fm intētōes cordiū interi⁹ oia discernit in sua imēsa ⁊ ineffabili sapia tōq̄z opa fm intētōez punit grauiter vl remūerat excellēter. siīr fm visionē oculoꝛ: aut fm auditū auriū iudicare nō ꝓsumit opa hoim: iʒ siue beni gnaz vultū siue seriosiz nob ostēdat: siue blāde ti ue alpe nob loquāt: siue dēt munuscula: siue nō dēt in oibus ḡnz possim⁹: nō tm q̄ sit iʒ ē q̄ mēt tibe fiat studeam⁹ aduertē: ⁊ fm talē intētionē re gere nos dēm⁹. petr⁹ aūt fuſmē da sime ab amicit Veris q̄ bōa intētōe emēdādi q̄s dura vba loquā tur: q̄ blāda vba ⁊ dulcia ab eis q̄ nō ex diligent nec aliquē fructū intēdūt: iʒ tm plaūt prendāt: q̄ meliora sūt, vulnera diligentis dicit Salo. q̄ fran dulcia oscula odientis. ¶ Clementia dei,

a Ius mos ē in deo siue pfectio q̄ vt ar ē in primis. facili⁹ ē. n. ipo terre celū ⁊ terrā trāsire q̄ vnicū vbuz sui fidelissimi vl materi. nō .n. accepit dñs ibs vba m vēre: sicut nos facim⁹ iʒ singla vba q̄ loq̄mur in tpe dicta sunt ab eterno in sua sapia. sicut aūt vificant vba ppheꝛ ardua de ipo pdicentiū. f. incarnatioꝛez: natiuitatē: passio nez: resurrectioꝛez: ascēsionē: spūsancti missionez: ita ꝓplebit resurrectioꝛez gnālē. pmissa: ⁊ iudicium futuꝝ: ⁊ solacia pmissuz pāgz cū eos ad iudicādā 12. trib⁹ sīr in iudicio sup sedes. 12. Similr: ⁊ pmissuz lugētuz cū ipos: sicut mr filios gloriaſ cō solabit: ⁊ pmissū bāliū ⁊ sup̄boꝝ cū eos fm q̄ ipa militari ⁊ despecti fr exaltabit: ⁊ sup̄bos ḡnm se glificaueꝛūt būliabit: ⁊ pmissa oppssoꝝ cū ō mā dato dei colla oppīmētis ꝓsternet. nā fidelis de⁹ in oibus vbis suis ⁊ q̄cūq̄ pmisit potēt ē facē: sic ⁊ nos ꝑaces ē decet vt pmissū q̄ nos in baptismo ꝓmi nō obligauerūt fidēr seruaremus. f. tenere totā fidē cbatho. ⁊ renūciare dyabolo ⁊ pōpis ei⁹ iplerēq̄z. s. ꝓcepta. Insup q̄ possem spōte pmisim⁹ siue obiaz: siue ꝓmērā siue abstinētā: siue religi onē: ⁊ filia. Itē vaces ē dēm⁹ ad primū: vt sit ꝓ mo nr̄ē nō est. i. oē q̄ loquim⁹ cordi intēdam⁹ vt si q̄q̄ aliqui pmisim⁹ aut si aliqui monast: aut vi uo in aliq⁹ obligati sim⁹ solicē nō tardem⁹ q̄: vi tatē regret de⁹ ⁊ retribuet habūdāt vitatē pēnē tibus. heu heu q̄ odiosa ē vitas q̄ opēa ē p quē ē eis fal⁹. q̄ aūt odat vitatē odit rpm: imo ēt si vitaſ pditoꝛes Cāi Jo. crisō. Nō solū ille pdicat ē vitas q̄ patā p̄tate mēdaū logſ: iʒ ēt ille q̄ vitatē hāc nō pnunciat quā libe pnūciari oꝛ: aut nō libe vita tez defendit quā libere defendi ꝓsunt ꝑditoꝛes est veritatis. ¶ Deus nō est ḡlonaꝛ acceptoꝛ.

Ius mos ē in dō q̄ nō ē ḡlonaꝛ acceptoꝛ

a ficut dicit ap̄lus. Vbiq̄. n. in veteri lege po tētes ⁊ nobiles: iʒ bāles cōmuni⁹ iudices sup pplm sui: sicut moyses ⁊ iosue ḡdēs ⁊ ille q̄ noꝛ postea elegit ad regnū potēt⁹ ⁊ nobilem: iʒ ō bāli sūrpe gemini saul filiū cis ⁊ dauid minimā inē frēs ō pascens ouiū in regē ūlimauit. In pnti tima ēt eccla nō potētes sapientes ⁊ nobiles: iʒ pi scatoꝛes ignobiles ꝓmouit ꝓcipes sup oēm terrā ipsis regimē eccle ꝓmittendoꝛ: que thūra ſī mā elegia. s. ydiotas vt confundat sapientes. iʒ dñs ap̄lus

sit hodie multi ꝯferūt grām gratuitā ꝑp potētiā no
bilitatē: formitudinē: aut pulchritudinē corpalē: ſꝫ
in oi gēte q timet deū ⁊ opaṭ iuſticiā accept⁹ ē illi.
Nec ſolū diuites potētes ⁊ formoſos
ficut diē pe. Nec ſolū diuites potētes ⁊ formoſos
vocat ad celū: ſꝫ ⁊ paupes cecos ⁊ claudos debi
les infirmos ⁊ ignobiles ꝯpellit intrare ⁊ humiles
pſone magis pficiūt in eccīa dei: ⁊ in gratia ſpūa
libus habūdāt. In poſtremo ēt iudicio pſonas re
gis ⁊ pncipū nō accipiet: ſꝫ magnū ⁊ puū eqliṫ iu
dicabit: nec ſm potētiā nobilitatē: aut pulchritu
dinē: ſꝫ ſm habitatē charitatē vnuſquiſqꝫ in glā ſb
limabit. Sic nec nos pſonā cuiuſqꝫ debem⁹ accipe:
q: vt dic Ore. Volem ad h qd hōi. i. q: ad ymā
ginē dei fact⁹ ē debem⁹ honorare nō ob aliqd qd cir
ca ipm ē. i. pp diuitias veſtes pcioſas potētiā no
bilitatē amicoꝝ ⁊ cognatoꝝ multitudinē. Nā ac
cepcio pſonaꝝ in ſacra ſcriptura p magna impfe
ctiōe reputaṫ. Abſit ēt vt pdicator virū diuitē no
bilē ⁊ potētē vitiā h ꝯſolatione ſuā in pdicatiōe
ꝯmēdet. Viciā vo paupm ⁊ afflictoꝝ h gemētiū ir
rōnabilit reprehēdat. Abſit ēt vt ꝯfeſſor pp inuēta
rē pulchritudinē potētiā diuitias ⁊ nobilitatē ⁊ p
pter ſuū lucꝝ ⁊ ꝯmodū poti⁹ audeat q̄ aliū: vl ad
ipm eat cū labore: aut pl⁹ ipis expēdeat cū ipo q̄
cū ſene paupe īfirmo ī grbili q forte āplius īdigerꝫ
ſi talib⁹ hac intētiōe ampli⁹ ē inſiſtēdū: q: poſt ma
gis q̄ alij peccare ⁊ plos ad peccādū induceṫ. Ab
ſit ēt vt dātes elemoſinas paupꝝ pſonas accipi
unt: ſꝫ vbi maiō ē indigētia maiō ⁊ frequēti⁹ daṫ
elē. ⁊ q: ad maiorē pfectiōē pficere cogſcunt: ma
iori ſbſidio adiuuent. In oibus tñ ſm doctrinam
apli cui debem⁹ timorē timorē ⁊ cui honorē honorē
⁊ cui amorē amorē: ⁊ cui familiaritatē familiari
tatē rōne maioris ſanctitaṫ vl platiōis vl rōne or
dinis clericalis. ¶ Cura dei de creaturis.

a Liud ē mos dei q ipſi cura ē d oib⁹ creaturiſ
tā d minimis q̄ de mayis aīalib⁹ natalibuſ
volatilib⁹ ēt de paſſeribꝫ quoꝝ duo veneūt
diſpēſatione vn⁹ ē in obliuiōe corā deo. Itē d ma
gnis ⁊ pūis oīb⁹. Hec. n. oīa in eē ꝯſeruat eiſqꝫ
vite necīa ꝯtinue ſbmiſtrat. Itē de. 4. elemētiſ cu
ram hꝫ ⁊ oim q ab eis naſcūṫ vl nutriūṫ: ſiue ve
getāt vt herbe ⁊ arboreſ: ſiue viuāt vt cetā aīalia
Precipue vo gerit curā hōim quos ad ymaginē
⁊ ſilitudinē ſuā fecit: quos mēbra dilecti filij ſui ꝯ
ſtituit ⁊ tēplū ſpūſſancti ordinauit: ſinglis ſinglos
āgelos ad cuſtodiā deputās in carne ⁊ ſanguine p
cioſo vnigeniti ſui reficiēs: qbꝫqꝫ pſtanti⁹ ē petōri
bus amicis ſuis vite necīa puidet habūdāti⁹ q̄
amicis. Itē curā gerit aīaꝝ qbus oblatiōes ſacer
dotū pficiūt ad penaꝝ remediū l: ipſis ſacerdoti
bus et eiſdē oblatiōib⁹ indigne offerētib⁹ dānatio
gnē. ſic p deſideria triūphāt ⁊ p ſuffragia militā
tis eccle adiuuāt. ⁊ lꝫ hōies oīonib⁹ elemoſinis ie
iunijs pegrinatiōib⁹ ēt charitatē faciē ppa petā de
lere nō ſufficiāt: pie tñ credi pōt q ex eiſdē mitiga
tionē ⁊ abſolutiōeꝫ penaꝝ ex bēignitate dei ſuſci
piūt cū p eis ſunt ḣ viuētes in bīcio meruerūt.
Angeloꝝ curā ēt magnā hꝫ quos in tāta btitudie
creās abſqꝫ oī mali experientia ꝯſeruauit immu
⁊ ꝯſeruat: ſic ⁊ nos curā gerere debem⁹ quarūlibet
creaturaꝝ vt ſinglis ſm dei ordinatōeꝫ vtamur
ne in die iudicij ipās in malicie nrē teſtimoniū
hēam⁹. Itē curā oim hōim vt ꝯmodū ⁊ incōmo
dus ſingloꝝ nobis medullit⁹ aſſumamus. Ipſoſqꝫ
ab iniuſticia retrahētes deſiderijs oīonib⁹ ⁊ bōiſ
exēplis in dño ꝯfortem⁹. Itē curā aīaꝝ in purga
torio: vt ipāꝝ penas opibus nrīs frequēter miti
gare curem⁹. Itē curā angeloꝝ vt ſmiū qd ipiſ ex
coꝝ obſeqo ⁊ cuſtodia de nrō pfectu debeṫ ex cul
pa nrā ipſis nullatenꝰ ſbtrahaṫ. Itē curāꝫ dei p oī
bus gerere debem⁹ ſollicite vt ſp ⁊ vbiqꝫ qcqd ei de
nobis maxime placeat ⁊ ad q nos maxime ordi
nauerit exequamur. ¶ Equanimitas dei.

a Liud ē mos dei q nūqꝫ turbaṫ ⁊ lꝫ ſcriptura
ſepe referat de ira ⁊ furore dei neqꝫ credē
dus tñ ē ipm poſſe turbari: ſꝫ cuꝫ petā vindicat vl
ex iuſticia grāꝫ ſbtrahat iraſci ⁊ turbari: ipe vo im
paſſibilis nō hūs ꝯ: iuꝫ ⁊ tāte ſimplicitaṫ. ⁊ tanta
ſibi iocūditas ⁊ felicitas ē in nā q in ipo nlla tur
batio locū hꝫ. ſic ⁊ nos q̄ntūcunqꝫ poſſum⁹ turba
tionē nrāꝫ vitare debem⁹: q: modica vl poti⁹ nulla
grā qeſcere pōt in aīa turbata. Ad vitādū q̄ turba
tionē necīa ē vehemēs circa deū occupatio ⁊ di
lectio ſortē vt mors q̄ ṽtutē mortē opeṫ in nob vt
nulla opa prioꝝ vidētes nō videam⁹ ⁊ vba noxia
vl nob ꝯtria audiētes nō audiam⁹ nec corda nrā
in talib⁹ occupem⁹: ſꝫ ſim⁹ q̄ſi ceci ⁊ ſurdi et quaſi
muti et q̄ſi nō hūtes corda: ſicut dauid d ſe dicit.
Ego tāqꝫ ſurd⁹ ⁊ ſicut mut⁹ ⁊c. iuſtitēs tñ fideliṫ ⁊
ſeruēter his q dei ſt: et alios in oib⁹ ppe ꝯſcie reli
quētes ſine iudicio platoꝝ ſiue extreme vindicte
dei dicētꝫ. mihi vindictā ⁊ ego retribuā eis in tpe
ſic ⁊ alioꝝ turbationē q̄ntūcūqꝫ poſſu⁹ vitare de
m⁹ ne ipſi nos cōtra pturbēt vt ſepe fieri ſolet vt ex
h remordētes ꝯſciāꝫ ipi hēa⁹ qcqd in ſanctē medi
tatōib⁹ iuſtis ꝯſiderijſ oīonib⁹ alijſqꝫ bonis opib⁹
ſbtrahaṫ vniuerſitati ſiue ī celo ſiue in t͞ra bonis ⁊
malī ſiue ī purgatorio nob turbatōeꝫ ex iuſta cā p
mouētib⁹ oīpotēſ de⁹ amator iuſticie multū in no
uiſſimo die nō relinqṫ. Deus nō q̄rit ꝯmodū ſuū.

a Liud ē mos dei q in oīb⁹ opib⁹ ſuis ⁊ ordina
tione nihil ꝯmodi ſui reſpicit: ſꝫ pure ⁊ pnci
palr ētne et imēſe bonitaṫ ſue habūdantiā et h
ad hūane ⁊ āgelice creature vtilitatē. In creatiōe
gppe ⁊ ꝯſeruatiōe celoꝝ. 4. elemētoꝝ ⁊ oīum q in
eis ſt nō ꝯſiderat ſuū ꝯmoduꝫ: ſꝫ hōim ⁊ angeloꝝ
fructū. ſic qcqd ordinat in creaturis qbuſcūqꝫ: ſi
ue ſit tēperies: ſiue intēpies: ſiue penuria fructuū
ſiue habūdantia: ſiue ſanitas: ſiue peſtilētia: qcqd ēt
facit circa hōies ꝯferēdo grāꝫ ſiue ſbtrahēdo ſiue
pmittit eos ſanos eē fortes debiles vl infirmos.

paupeſ ſiue diuites viuere ſiue mori: ſiue pmittit
regnare bonos: ſiue malos intueri: ſiue affligere
paupes ſiue iuſte iudicare: ſiue iudiciū puerti: oīa
ordinat oīā facit oīa pmittit ppt ſuā ineſtimabilē
bonitatē ⁊ hōim cōeꝫ vtilitatē. ſic in oīb⁹ deſide
rijs oīonib⁹ ieiunijs elemoſinis vigilijs ⁊ l. alijſ
oīb⁹ q facim⁹ dimittim⁹ ſuſtine⁹ a deo: pura in
ē intētio nrā: vt nec placētiā: nec diſplicētiā hōiꝫ
aut nrm ꝯmodū atēda⁹: aut grāꝫ in pn̄ti: aut glāꝫ
in futuro: ſꝫ tm̄mō pure ⁊ pncipalr ppt dei īmira
bilē bonitatē ⁊ ſcdaria prioꝝ ſalutē. ſꝫ q̄to magis
⁊ puri⁹ ppē dei reſpicim⁹: et q̄to min⁹ nrām ⁊ alio
rū vtilitatē attendi⁹ tāto acceptabili⁹ ē deo ⁊ tāto
vniuerſitati fructuoſi⁹ op⁹ nrm. heu q̄ſi deo de
perit ⁊ vniuerſitati q in factꝫ nrīs aliqd reſpicim⁹
niſi pure dei bonitatē. cū. n. ventilabro ſuo ſepabit
paleā a tritico. ſicut dic mat. i. p ſapiam ſuā pur
diuidet ab ipuro: tūc ſolū triticū l honeſtū aſſumet
palea ꝯburēte. i. ſolū id qd ppt deū ſolū ē pure vl
dimiſſuꝫ vl paſſuꝫ in celo remūerabit ⁊ vniuerſi
tati vtile reddiṫ dicente ppha. Retribuet mihi
dñs ſm iuſticiā meā: ⁊ ſm puritatē manuū meaꝝ
in ꝯſpectu oculoꝝ ei⁹. ¶ Deus oīā bñ fecit.

a Liud ē mos dei q ōia opa ſua in ſūmo bñfac
opus gppe celi ⁊ terre āgeloꝝ et hōim ⁊ alia
ruꝫ creaturaꝝ adeo bñfecit vt meli⁹ excogitari ñ
poſſet. ſic op⁹ redēptiōis qd nēo aliꝰ in celo: neqꝫ
in t͞ra facē potuit: ſicut legiṫ in apoc. in ſūmo bñfe
cit pndēter vincēdo dyabolū in ligno q⁹ vicerat
ſb hūana fragilitate ſp celās diuinā potētiāꝫ: q: ſi
demōes cognouiſſent vt dicit apls. Nūqꝫ dñꝫ glē
crucifixiſſent. i. crucifigi pſuaſiſſent: ſic qcqd ho
die facit ſiue petā vindicet: ſiue diſſimulet pp ter
pniam ſiue grām ſbtrahit electꝫ: ſiue ꝯſeruat: ſiue ſ
deli aīe: qnqꝫ ſe familiarē: qnqꝫ alienū exhibeat ſi
ue ſit vētus: ſiue pluuia: ſiue aura frigida: ſiue cali
da: ſiue ſicca ſit via: ſiue madida: ſiue fruct⁹ terre
hūdet: ſiue pereat p illo tpe meli⁹ fieri nō poſſet:
q: ex nimia charitate ⁊ benignitate imenſa ſua ſa
piētia ſingla debito tpe opaṫ. Opus vo remūera
tiōis in ſūmo bñfaciet cū ſinglis pctis ⁊ ſinglis
mēbris q fuerīt arma iniqtaṫ reddet iuſtā penaꝫ
ꝑ qualitate et q̄litate cōmiſſiōis: ⁊ tñ ſinglis bonis
volūtatib⁹ vbis factꝫ et exēplis iuſtā mercedē re
ſtituet p q̄ntitate charitaṫ. ſic et nos diligētiā ap
ponere debem⁹ vt ſingla opa nrā q̄ntū vnqꝫ melius
poſſum⁹ facia⁹ et oī ṽtute dūi nri ihu xpe ⁊ cū oī d
ſiderio triūphant et militāt eccle ⁊ ſb oīe crea
toris q̄ſi tota ſal⁹ nrā ⁊ ōis laus dei ⁊ vniuerſitatiſ
vtilitas et vno ope depēdeat q̄ſi nūqꝫ ad id opuſ
reuerſuri: neqꝫ op⁹ aliō poſtmō incepturi. Quo
tiens. n. aliqd op⁹ faci⁹: aut ad aliō op⁹ feruēter p
pantes et ſolo deſiderio alteri⁹ opis ſtatꝫ laceſſit
aīus in ope in q⁹ ſum⁹. vbi grā. Cū ſum⁹ in oīone:
vl in alio ope ⁊ ppoī⁹ ſcribē vl aliō op⁹ facere ſta

tꝫ circa oīonē minuiṫ vl aſſect⁹ et cetera [illegible]
mur ab incepto. ¶ Benignitas dei.

a Liud ē mos dei q nullū iudicat ſm preſentē
vl futurā maliciā: vl bonitatē: ſꝫ ipe cognoſcat
hōie: ſꝫ ſm pn̄tē iuſticiā vl iniuſticiā. Sic pn̄ti ſic
dānaūt ppt pcentā maliciā [illegible]
pn̄tē iuſticiā: [illegible]
in viuis vl [illegible] frequēter ⁊ [illegible]
mur iuſtici: ſꝫ nō ſt [illegible] a via iuſticie in aliqꝫ
ſeſ cecidit ⁊ ſi reſipiſcat [illegible]
rite recordamur. ¶ Miſericordia dei.

a Liud ē mos dei q nūqꝫ hic pūit [illegible]
vna pīa ſufficiat et ſi ſequat [illegible]
nos ſꝫ miſericorū p vna [illegible]
eſt poſſibile [illegible] moleſtias infernales.
¶ De ꝯformatione anime ad deum.

f Ideſt aīa tota niſi ꝯformaṫ ſe d ꝯſpecſ diuis
morib⁹ ppoſſe ſuo. [illegible] in oib⁹ ala
creatori ſuo in [illegible]
q̄to ꝯformior tāto beatior ⁊ tāto laudabilior deo et
vniuerſitati vtili⁹. [illegible]
ctos mores dei hēbit in etna vita cū [illegible]
mus et videbimus eū ſicuti eſt. ¶ Oratio.

e Ya piiſſime de⁹ q aīe nrē nūc ymaginē [illegible]
nrō deſiderio impleri [illegible]
tu co [illegible] mores miſericordie [illegible]
ria: ne [illegible] nos laborātes. ne [illegible]
pictoſe viuā⁹ [illegible] ſed tuī [illegible] nos ad ſinē [illegible]
pducam⁹. In oībus nō poſſum⁹ deū imitari.

e Ʋnt et alij mores in deo in q̄b⁹ ſi ē imitād⁹
ſꝫ poti⁹ amirād⁹. [illegible] ipe ſol⁹ [illegible] ſcruta
tor: ſolus ſeip̄ꝫ pfectē cognoſcit et amat et fruiṫ ac laudat.
ipe ſibi ſol⁹ ſuff ē ⁊ ā īdiget extrīſeco ab ipo ſolo oē
bonū pcedit oim btitudo ī ipo ſolo: [illegible] ipe ſol⁹
hꝫ immortalitatē ⁊ [illegible] lucē inacceſſibilē. ipe ſol⁹
d nihilo aliqd fecit. ipe ſol⁹ oīa fecit [illegible] ipe ſol⁹ pctā
cōdonat. ipe ſol⁹ ſcit hōiū iudicia ipe ſol⁹ [illegible]
electorum benedictus deus. Amen.

¶ Explicit opu. 62. b. T. de diuinis moribus

¶ Incipit opu. 63. b. T. de beatitudine.

b Eati q habitāt in do⁹ tua dñe. Dom⁹ dei
ē etna btitudo q̄ nihil oīo bō ꝯ
ſiderat vt dic aug. Illa btitudo ꝯſiſtit in cognitiōe
dilectiōe fruitiōe vniōe laude grāꝫ actiōe ꝯgra
tulatiōe. In pn̄ti vita cognoſcit de⁹ p ſpecē ⁊ enigma
te: vt dic apls. i. p fidē vl p creaturas obſcurē. Ma
gnitudie pulchritudie bōitate creaturē: vt dicit
in li. ſap. cognoſcibiliṫ creator poſſit videri. vñ dicit
aug. q fecit magna maior ē. q fecit pulchra pulchri
or ē. q fecit bōa optim⁹ ē. ¶ Primum pn
cipale cognitionis per deum. CA. I.

e T d in illa btitudine cognoſciṫ de⁹ facie ad
faciē: ſicut eſt. Hoc ē deus p deū. Vñ ps. In
lumine tuo videbim⁹ lumē: h eſt deū patrem in
filio deo: ⁊ filium deum in patre deo: ſpiritum

ſeſū in vtroq. Nec tātā rē eſt vt dicit aug. vt in eius ꝓpatiõe nihil ſit rōti. De illo dicit aplꝰ. tile eius ꝓpatiõe nihil ſit rōti. De illo dicit aplꝰ. tile cognoſcā ſicut cognitꝰ ſum. Deꝰ.n. cognoſcit nos nõ per creaturā ſed per ſe deū. Ita ⁊ ipſi ſilr cognoſcem⁹. tāc oclo ad oculū deꝰ mãſuetabilr i oi diuina nā ſua. l. potentia ſapia bõitate ⁊c. ō quo dic̄ Jſa. vere tu es deꝰ abſcõdit⁹. Hāc cognitionē nõ opabitur angelꝰ in angelo vel in hoīe, vel hõi ãgelo vel hoīe dicẽte dño per iheremiã. Non dicet vir fratri ſuo cognoſce dñm. Ãl mimo.n. vſq; ad maximũ oēs cognoſcẽt me dicit dñs. Iſ ſol⁹ filꝰ dei operabil⁹ in quolibet ãgelo ⁊ hoīe illaꝫ cognitionez qz ipſe teſte nemo nouit ꝑfectꝰ nisi filꝰ ⁊ cui voluerit filꝰ reuelare. qui vtiq; volet electis reuelare ſicut dicit in Jo. Pater quos dediſti mihi volo vt ubi ego ſū ⁊ illi ſint mecū. vt videãt claritatẽ meã Claritas filij eſt claritas patris. Hec ḡ bta cognitio iuſticiã cõſũmatã facit ⁊ imortalitatẽ addurit iſti illũ ſapie. Poſſe te cõſũmata iuſticia ẽ ſcire in ſticiã vtutẽ mã. i. totã diuã nãm. totã ſapiẽtiã potentiã bonitatẽ tuã q̃ radix eſt imortalitatꝫ. De hac ſola cognitiõe gliandꝫ eſt electis iuxta illud Jbere. Nõ gloziet ſapiẽs in ſapia ſua nec diuel in diuitijs ſuis. nec fortis in fortitudine ſua ſed in hõ gllietur qui gliatur ſcire ⁊ noſce me.

¶ Deõm principale cognitiõis ad deum.

Tem cognoſcit ibi deꝰ ad deũ. In illa beata cognitiõe gegd cognoſcit in deo vl de deo dicit ad deũ ⁊ in deuz ſiue ſit potẽtia ſapia bonitas caritas ⁊ filia. Tãta eſt. n. in deo ia cũditas ⁊ amabilitas vt cognitꝰ ab ala ſtatim ipſam ad ſe trahit ⁊ aq; vehemẽter in ſe abſorbeat ad ſilitudinẽ adamatis q vtute ſua fortiſ ſerrũ ad ſe trahit. Hoc teſtat ſpũſanctꝰ in cãticis. Meum eſſiſtim nomẽ tuũ iõ adoleſcẽtule dilexerũte. Ibẽ Tanta eſt ſuauitas q̃ a te die inceſſanẽ eſſũdit. q ad amoꝛẽ tuũ ſeruẽtes ⁊ ſortes ale ptrahũt. Dic cognoſcẽs dñm ſaul⁹ vocẽ dicẽtẽ. ego ſum ieſus nazarenꝰ. mox tract⁹ fuit ad obediẽtiã dine volũtati dicẽs. Die gd me vis facere. Dic ⁊ btã maria magdalena vt cognouit q ibs accubuit in domo pharizei. ſtatiq; cẽpit lacrymis afferẽs alabaſtrũ vngẽti ꝓciosi. Tercũ ꝓncipale cognitiõis ꝑp deũ

Tẽ cognoſcit ipſe deꝰ ꝑpter deũ. Nam ſi nisi cognitiõis ipſe eſt. Licet. n. aia ex illa cognitiõe ꝓcipiat etnã beitudinẽ ſicut dñs teſtat. Hec eſt. n. vita etna vt cognoſcãt te ſolum deũ ⁊ quẽ miſiſti ihm xpm illã beatudinẽ non ꝓcipit finaliter ꝓ vtilitate ſua ſed ꝓ manifeſtatione glie dei vt glificet in aia btã trinitas. Ibi limpide cognoſcat aia qõ hic intellect⁹ capi nõ põt. viz quõ etin deꝰ ⁊ imẽſus deꝰ vn⁹ eſt in ibã ⁊ trin⁹ in ꝓſonis. Itẽ lucide cognoſcit quõ filꝰ etnaliter naſcitur a ꝓre ⁊ quo ſpiſſeũs cõtinue ꝓcedit eq̃liter ab vtroq. Nec tri vna ꝓſona maior vel minor ẽ altera nec dignior vel ꝓrior nec poſterior eſt altera ſz in ſingulis eternitas vera coeq̃lis maieſtas. Itẽ ibi ꝓſpicue cognoſcit aia quõ diuitas ⁊ bũanitas in ſepabiliter vnita ẽ in vna ꝓſona ihu xpi. ⁊ gegd deꝰ bz pnãm bz ille hõ ꝓ gl̃iam. Et in hac cognitione trinitatꝫ ⁊ vnitatis diuitatꝫ ⁊ bũanitatis chriſti maxima ei⁹ beatitudo ꝓſiſtit. Itẽ teſte ſalomõe oĩuz ogm dei nẽ rõnẽ aliquã inuenire poterit in hac vita. ⁊ q̃to magis inueſtigare laborat tãto mi⁹ inueniet. Illic vero mãſueſte cognoſcit anima omnia opera diuina ⁊ maxima ⁊ oĩmũ rationẽ creationez celi ⁊ terre ⁊ oĩum elemẽtoꝝ ex nihilo diſtinctionẽ ordinẽ ãgelicoꝝ. ſapiẽtiſſimã dẽm donoꝝ gratuitoꝝ nãluz, nã ſinguli ãgeli ſpecie ⁊ numero dñt ſicut ſtelle. Et in ſingulis ogib⁹ diuinis delectabil⁹ aia ſup̃ modũ. cognoſcens ſingula opa dei eẽ optima ſuo tpe ⁊ optimo mõ facta. teſte damaſceno. Si diuina volũtaſ eſt. puidẽtia. omnino neceſſe eſt q̃ puidẽtia fuit ſm certã rõnẽ ⁊ vt optima: deo decentiſſima fieri. ⁊ vt nõ eſt melius fieri. Itẽ agte videbit aia ſingula dona a fonte diuino fluẽtia nõ ſic effluere ꝙ ab ipſo recedant ſicut rumus a fonte recedit. ſed ſemper in ipſo integraliter manent. ſicut luna nõ amittit ſuam plenitudinem ex eo q̃ luna alia accenditur ab ipſo ⁊ ſine ſui diminutiõe oĩb⁹ lumẽ cõicat. ⁊ diuidit in multa ſine oĩ ſua mutatiõe ſui diminutiõe. Hoc ſine dãno oĩb⁹ deſiderãtib⁹ dat affluẽter vt dicit btus Jacob. Aliogn ſi ex donatiõe pauperior fieret ſi cui hõ q̃ qõ dat nõ retinet tã nõ. eẽt ſũme ꝑfectus imo ꝓmme ſua ꝑfectio minueret. Silr dona ſua ſp noua ſut q: ſi ẽ ibi ꝓteritũ ⁊ futuꝝ. Iſ ſp pñs. ⁊ qõ ſemel dat ſp dat aliogn mutato cẽt apõ deũ. Hõ q̃ ſp merito gratuito dz eẽ tãta noũ de ſingul⁹ donis dei. ſicut cũ ipſa ꝓcipim⁹ ꝓma hora ex eadez rõne ſingula opa dei noua ſũt. ⁊ gegd ſemel fac̃ ſp fac̃ ꝑp immutabilitatẽ ſuã. vñ ꝑ dicit ad filiũ. Ego hodie genui te Iz multꝫ ãnis ãri fuerat facta diuina gnãtio ⁊ bũana. Hõ cũ eadẽ gratitudine nob ſp dz eẽ ꝑ oculũ ſtẽ qñ ꝓmit⁹ fecit ⁊ in ea gratitudine oia opa ſua facit. Itẽ lucide videbit aia qõ h occultuz eſt quõ deꝰ idẽ ipſe immutabilis ſimplex ⁊ idiuiſibilis ſm magis ⁊ min⁹ ꝓcipat ab ãgel ⁊ ſanct ſm q̃ magis ⁊ min⁹ diuinis motib⁹ ſurſũſq; ad miſtar ſolis q vnũ magis aliũ min⁹ calefacit. Silr ad iſtar cibi q vni eſt occaſio infirmitatꝫ. alij ſanitatꝫ q vni ẽ ſapid⁹ alteri inſipid⁹ Iz q̃ ꝓ vl min⁹ nã illoꝝ cũ cibo illo ꝓcurat vel cũ ſole. Itẽ ibi cognoſcet aia ſũmã bõitatẽ ⁊ ſapiam dei ꝓncipiũ cẽ oĩuz creaturarũ ⁊ operꝝ dinoꝝ nã bõitas dei ꝓducit in eẽ creaturas. ſapia vo ꝓtituit dꝛaz inter ipſas. Et ſũma igit ſapia ⁊ bõitate in ſeruabili facit aurã nũc frigidã. nũc calidã. nũc ſiccã. nũc madidã. nũc pectoſam. nũc trãſlũ. Et eadẽ ſapia ⁊ bõitate facit vnũ diuitẽ aliũ pauperẽ: vnũ fortẽ aliũ debilẽ: ſirmũ aliũ foꝛmoſum ⁊ aliũ deformẽ. Et eadez ſapia ⁊ bõitate mõ facit vnã creaturã ſenſibilẽ aliã inſibilem. aliã rõnalẽ aliã ſine rõne, vni dat vnam formã alteri aliã. idoꝝ teſte eccleſiaſtico. Opa oia bõa ſunt ⁊ nõ eſt dicere hoc eſt neguã illo. Ota eni ſpe ſuo cõꝑobabil⁹ nec eſt inſerni⁹ peior: ecclo dicẽte Jndoio. ſicut eciã ſiderib⁹ ſta inferno⁹ diuina dat iuſticiã iudicis vniquoꝝ deuaſtatio ſiẽ innocẽtũ defenſio. Itẽ Iz teſte aplo, incõꝑcibilia mõ ſũt iudicia dei. de dãnandis ⁊ inueſtigabiles vie ei⁹ de ſaluãdis. ibi tũ ꝓſpicẽt aia q̃ vniuerſe vie dñi fuerũt miſe ⁊ vitas ad iudicãdũ. Quia reſtrin xit iuſticiã ne nimis ſeuere ageret iuxta illud cum irat⁹ fueris miã recordaberis. Et iuſticia tẽptaut miam ne nimis ꝓceret. nã facultas venie inocenti tribuit delinquẽdi. Iuſticia ſp miſericordiã pmit. ⁊ miã ſp ſm iuſticiã ꝓpcit. Ō q̃ occulta ſunt in ꝓfũdo dine iudicia. Quis. n. inueſtigare pot eoz dixerit dñs iacob dilexi ⁊ eſau odio habui anteq̃ nati eẽnt. qõ vicũ deteſtaret in eſau ⁊ quã vtutez diligeret in iacob cũ nullũ iudicet nisi ſm ꝓpriã iuſticiã. Silr cum duo pueri portãt ad baptiſmum vn⁹ nat⁹ de fideli moꝛit aũ baptiſmũ deſcẽdens in limbũ. alter nat⁹ de infideli ꝑ baptiſmũ mortuus ſtatiz euolat ad celũ. Silr q̃re dñs ihs vni latroni tãtã gl̃iam dedit. alteri vo nullã. Silr q̃re in dã finaliter cadere ꝓmiſit ⁊ nullũ aliũ aplo⁹. Et q̃re ab vno diu gramat⁹ multa ꝑa ſuſtinet vt a dauid. aliũ vo ꝑ ꝓmũ petrũ dãnat ſicut ſaul. Hec ſolutit glo. ſup̃ geñ, dicẽs. Potuit dñs eni ꝑcat vſq; ad ꝓmutationẽ in meli⁹. ſicut pepcit aarõ q̃uz nõ ꝑ diduxit eũ aliꝰ in ꝓfatõe vitulꝰ aureꝰ. ſic pepcit eze chie ꝓ quẽ dederat ſiliam moꝛẽ ⁊ nõ poſtea. xv. annos ad viuẽdũ dedit. Itẽ nouit eni ꝑcat ad tẽs q̃ uis ꝓſcierit eũ. in meli⁹ eũ nõ mutari. Sicut petrũ aũ diluuiũ dedit cenũ anoꝝ ſpaciũ penitendi ⁊ poſtea oẽs hoies ꝓdidit ꝑ diluuiũ ꝑter octo. Itẽ nouit eni ñ ꝑcaꝛet nec mutationẽ ei⁹ expectet ſic ignẽ ⁊ ſulphur eito ꝓdidit. ſodomitas dathan ⁊ abirõ ſra vinos abſorbuit in momẽto. Hec oia lucide videbit in ſpeculo eternitatis ⁊ qgd augere pot ſuã bitudinẽ ⁊ de ſingulis bẽbit gaudiũ cũ eis etis. Itez cognoſcet ibi aia quõ ſapiẽs deꝰ oia opa dina ãgelicaꝫ hũana ſp ꝓcurrit ad optimũ bẽ manifeſtationẽ glie ſue ⁊ angel⁹ ⁊ hoĩb⁹ ad ſruitionez dine nãe vel ſapie. Et Iz malũ in ſe nec ſpẽm bẽat nec ouginez. ſingula tñ mala opa ordinat ad magnũ bonũ ſapiẽtiſſimꝰ deꝰ q̃ in domo ſua nihil ſordinatũ derelinq̃t. Miſerabilẽ ⁊ irrecuꝑabilẽ caſum angeloꝝ ⁊ obſtinatã maliciaz eoꝝ ordinauit ad exercitiũ ⁊ coronã iuſtoꝝ. iuxta illud ber. Jocũ dñi indicij eſt q̃ ſupb⁹ ille hũiliũ malleator: ipo neſciẽte fabricat eis coꝛonas ꝑpetuas ipſos ipugnãdo. Silr vnicũ caſum ſoli hoĩs ade ꝓcurrit in admirabilẽ ter⁹ bũane nãe exaltationẽ. Et h. n. bũana nã dine nãe inſeparabiliter vnita ẽſt in ꝓſona dñi tbi nõ ꝓcurſiõe diuinaꝫ in carnẽ Iz aſſũptione hũanitatꝫ in deũ. De quo Criso. Reuera magnũ ⁊ mirabile eſt carnẽ nr̃am ſurſum ſedere ⁊ ab ãgelis ⁊ archãgel⁹ adorari qõ neq; ꝓ ſolis fuiſſet ſi adã nõ peccaſſet. vñ leo papa. Dilr hõ ad imaginẽ dei fact⁹ in ſue nãe honoꝛe ꝓſiluit ⁊ nec diabolica fraude decept⁹ alege ſibi poſita deuaſtꝫ. creatoꝛ mũdi creatura nõ fieret. nec ſempiterna ꝓpalatẽ ſubiret deꝰ. nec cẽlio deo pñi filꝰ ſormã ſeruꝰ ⁊ ſilius dine carnis peti aſſumeret. Silr iniquaz ꝑſuaſione ioſeph mutarut in ſalutẽ mentẽ ſratrib⁹ venditꝰ ⁊ egipto q̃ ſi vẽdit⁹ nõ ſuiſſet tota egiptus ⁊ circũiacẽtes ꝓuincie media ſiſſent. q̃ ꝓuis ſratrib⁹ venditꝰ in egipto ꝓ annona cõpandare ſtabat dicẽs. Volute tumere ꝓ ſalute. ⁊ ipſi ſimiliter teſtabãt ridentes ei ſal⁹ nr̃a ⁊c. Silr grauiſſimũ petrũ q̃ ab initio factũ ſunt eũ de ſemine ⁊ in uida ꝓuitiõe iudeoꝝ vẽdit⁹ ſunt filꝰ dei ⁊ tradit⁹ ⁊ blaſphemat⁹ ad mortẽ turpiſſimã cõdẽnatus crucifix⁹ inter latrones ſuſpẽſus. Hoc malũ peſſimũ ordinauit. dñs ihs ad petri deſtructionẽ. angelice ruine reparationẽ. diabolice ꝓdatis diminutionẽ captinoꝝ in limbo ereptionẽ celeſtis tranſmigrationẽ ⁊ reſeratione ⁊ vt glibet peccatoꝛ multo facilius q̃ antiqui ꝓces ſanctiſſima ꝓmereri poſſet immediatũ trãſitũ ꝑ ꝓnitem miſeriã ad dinã fruitionẽ. O ineffabilis ſapia q̃ nñ malũ ꝓuenit in tantũ bonũ. Silr illud graue petrũ beati petri ꝑ trinã negatiõe dñi ꝓcurrit ad bonũ magnũ pcõib⁹ vt apud eũ q̃ ecclia caput bẽe debebat ꝑhenoꝛez ꝓpaſſionẽ ⁊ miam inueniret. Dicit. n. eccleſiaſtic⁹. Qui nõ eſt tẽptat⁹ qua ſcit. Et q nõ ẽ tẽpt⁹ pauca cognoſcit. Quõ. n. medic⁹ q nõ patit ꝓpriã pot egroto. Hõ ꝓpatit ſamelico ſaturat⁹. neq; peccati tuiſt⁹. et eodẽ caſu beati petri dñs ihs ꝓſpiciens oĩb⁹ hoĩb⁹ ꝓputauit. Silr graue petrũ incõſtantiã beati thome redegit dñs ihs ad bonũ ron⁹ eccle. Magis. n. credi optebat de reſurrectione dñi ꝙa beato thõe ex viſu ⁊ tactu cicatricũ. q̃ beate marie magdalene q̃ ſolus vbis credula erat angelorũ. Silr ꝓtinacia ſauli ꝓcurrit deꝰ in ſaluãt oĩb⁹ eccle ſijs. cui ꝑtrat⁹ ſeuiſſimꝰ ꝑſecutoꝛ fact⁹ eſt euãgelij fidelisſimꝰ ꝓdicatoꝛ. Laudabile. n. laudabile fuit nõ eſt tbi coꝛã regib⁹ iudeoꝝ ⁊ gẽtib⁹ ꝑſatꝛ annũciari q̃ tãto ſeruoꝛe in damaſco expugnare venerat ⁊ delere. Silr graue petrũ ⁊ ꝓmechã q̃ ſe ſumuit in nũcijs ſuis ꝓbetis aplis martirib⁹ conuertit in ſulcamẽtũ nr̃e ſpei cuncta ſidelia. Alias enim ſidẽ catholicã ſuo ſanguine defendiſſent nec q̃ dñi ieſu nomẽ ad nos cũ ſide catholica cũ tãto roboꝛe ꝓcurriſſ. vñ Jſa. Niſi dñs reliquiſſet nobis ſemẽ ſicut in aplis ⁊ martirib⁹. ſic ſodoma ſuiſſem⁹ ⁊ q̃ gomoꝛra ⁊c. Ita ẽ ſapiẽs q eluz ꝓcurrit aquã in vinũ mutabit oẽm tẽptationẽ ⁊ tribulatõẽ tuã miſeriã in ſtatũ eine glie ⁊ repoſeratur et na ⁊ limẽſa mee ecce. iuxta illud apli. Id. n. q̃ in ꝓſti momẽtaneũ ⁊ leue ẽ tribulatiõis ſup̃ modũ

sublimitate eius pdz gle opabat i nobis. Ibi. n. cognosceret alia vehemẽtẽ diligẽtia creatoris circa salutẽ generis hũani q̃ in primo apparuit cũ vnũquẽq; boiem ad imaginẽ & sititudinẽ sua fecit. Deide vnicuiq; angelũ deputauit q cũ i matno vtero cu stodiret natũ ab initatu demonũ defensaret. Me cessaria corpis singula momẽta pacientissima mi nistrauit. Deinde ab originali pctõ vnda baptis matis aliaz emũdauit pferẽs spiritũ cũ oib⁹ domi sitis & singul virtut⁹ sitiliũquoq; adoptauit. Post modũ l adelectatia q̃dz ilicito. q̃dz intima ispira ẽ ad etnã salutẽ mutauit. Fortissãt p creatural ẽs singulis sic istituit vt ad iustibilẽ creatorẽ aliaz introducãt. filr p efficacissima exẽpla mortuoz bo nũ & vioz. Dilr p sacrã scpturã q̃ nob viã cele stẽ lucidissime ondstrat q̃lit dõ se bẽe dẽat ad duz q̃lit ad primus. q̃lit ad aicos quõ ad inimicos. q̃lit ad platos. q̃lit ad subditos. q̃lit ad vinos. q̃liter ad mortuos. Iz q: ñ oẽs scpturã itelligunt addidit do ctores & nucleos fidelissimos q ea exponũt vniuer sis fidelibꝫ & deuote. In cadẽ scptura p̃dicatores nũc minus ẽret. nũc blãdicijs & promissis allicit mi seros pctores ad salutẽ. Qui nũcij dũ q̃q; ab ex teriozũ sollicitudine in ẽplatiõe dina gescũt. qõ deo placet sup ea ad ĩmedã tñ diligẽtiã suã circa pctores q forte nũq; curãt saluari. aduocat mltitu dinẽ nũeroz ab ea gete q̃ sibi delicias facit ad sol licitandẽ pctoz dicẽs in cãticis. Aperi mihi so ror mea q: caput meũ plenũ est rore. qõ grego. ex põit dicẽs. Dũ spõsa dormit dilect⁹ ei vt aperiat pulsat. q: dũ mẽs sibi p ociũ intẽdit. xp̃s mlta opa pctoz in ẽ mando tolerat. q: nisi spuales viri ad doctnã se accingãt. nũq; seipos carnales vl ygno scãt vel corrigere curãt. Unde igit spõsus vt aliqñ ocũ dimittat & ad edificationẽ primoz spuales qq; sollicitẽt. q: dũ pfect viri sibi solũ p interiorẽ ge stũ ad peiora corrũpit dũ cũ pp filctiũ spualiũ min⁹ ac min⁹ cõgscũt. Unde ãt b ota p salute mlte fuisse essent ppt diuersar gratia vulnera petoz. iõ de⁹ pi ineffabili mota diligẽtia misit vnicuz filiũ suũ q diligeret pfideras quõ singul mẽbris oipotẽtez deũ pctores offenderũt abusãtionẽ emẽdã q̃ me lius deo pri. In q cũ clamore valido & lacrimis in ueri fistuit a pẽ p sua reuerẽtia exaudit⁹. Et ne cit in q̃ tuoz euãgelijs ex quoz imitatiõe salutẽ p petuã merem⁹. Dig hec oĩa p mãifestatiõe di & vim dedit cõsecrãdi nõ tñ vñ boi bono nec tñ dẽ ptulit ptãẽ vt oi tpe & loco ĩmo sacerdotib⁹ crimios eã ceteris pslationẽ spũs & petoz medicinã boies i uenirẽt. Di. n. tñ pfecti epi & sacerdotes crisma & corp⁹ dñicũ pficrare possent. imũerabile bolẽs sine extrema vnctiõe & viatico mozerẽt. Insup p latos spuales & seculares sitituit q etiã tmatos co gerẽt ad obstãtiã pceptoz & mãifestis crimiñ⁹ penis varijs & sentẽtijs mozẽs ĩdditos coercerent Hec oĩa sine adiutorio nro & desiderio facere po tuit & fecit & nihil obmisit eoz q̃ necãria fuerũt ad nram salutẽ teste dño i ysaia. qd vltra debui facẽ tibi & nõ feci pter ĩ solũ q̃ ñ violẽter ad celũ nos ñ trahit. Ideo dimittit q: iusticie sue nõ pẽcit iustũ ali quẽ coronare cui libez arbitriũ dederit. Ideo bolez sibi assimilãs q̃ a nemine cogi põt. vñ augu. Qui creauit te sine te nõ iustificabit te sine te. Creauit te nolẽtẽ nõ iustificabit nisi volẽtẽ & q: pfectũ libe re volũtaz exigit. iõ sere & tota sal⁹ hoiz pit. Cũiet tps cũ appebit inocẽtia creatoris circa salutẽ hũa ni generis Iz de⁹ apõ plimos iudicẽt re q̃ñ saluaz nolit quos redemit q̃ manifestabit cũ q̃to serio filiꝰ pro salute suoz ĩimicoz labozauit. In tota. n. machina mũdi teste bernardo ñ tñ labozauit. In alijs. n. opib⁹ dixit & facta sũt. p hois vo salute & stinuit in vbis ẽdictozes. in factis obpatozes in morte illusozes. Qui etiã in testimoniũ diligẽtie sue cicatrices vulnez ad celũ dixit qb⁹ iraz pris fortis⁹ mitigaret & gr̃a m petoz⁹ impetrarẽt.

¶ Primũ pncipale dilectiõis p deũ. CA. II.

e

Xilla cognitõe btã amabit de⁹ p deũ ab aia glificata. b est per spũz. s. Quicqd aũt creatura facit sub noie creature ipleetũ ẽ.

Ihũs. n. ipetrauit dño ibs fidelib⁹ suis cũ dixit ad pìez. Notũ feci eis nomẽ tuũ p fidez & notũ faciã p spẽm vt dilectio q̃ dilexisti me in ipis sit. Et di lectio q̃ pi diligit filiũ ẽ etna & ĩmẽsa. s. p spũsctũ gẽnet⁹ vtriusq;. Et adẽ dilectio dicẽ gl. q̃ pi diligit filiũ ẽ i oib⁹ iustis. p eadẽ. n. aia glificata diligit de um & diligit a deo. Alioqn aia teste aug. q̃ nõ fecit nisi l deũ ad quẽ fcã ẽ. nũq; ve & pfecte gelcereret ni si creatozi suo i amore vicẽ repẽderet. Cũ ãt teste ber. de⁹ alam amet. etnitas amat. ĩmẽsitas amat cui⁹ magnitudis nõ ẽ finis. cui⁹ sapie nõ ẽ nũeros. ncẽe est aiam deũ ĩmẽse & etnaliter reamare si dz in deo pfcẽ gelcere. Hoc nõ fit nisi p̃ ihũsctũ ỏ quo dicẽ apls. caritas dei diffusa ẽ i cordib⁹ nris p.s.s. q dat⁹ est nob. vbi dicẽ gl. caritas dei & de⁹ est & do nũ dei est. Et q: de⁹ dilexit nos vt a nob diligeret s.s. dedit nobis. Si ãt in caritate q̃ vt⁹ est i illa bti tudie diligerem⁹ deũ. supflue dedissẽ sapientissimꝰ de⁹ spũsctũ. Hec fuit olĩ opinio magri i sentẽtijs moderni ãt alr sentiũt tene qõ placet. sed ad b de dit spũsctũ vt aia beati ipi vicẽ repẽderet i amo re & sic in ipso gẽt ẽ oimodã reqrer. Eid intelligẽ tiã hui⁹ notãdũ est q̃ i ioãne scptũ est q̃ pi diligit fi liũ. Et itez scptũ est in psona xpi. Ego diligo pẽz hec dilectio nõ est mino: q̃ diligẽs & dilect⁹ quia

hũsctũ est amo: pris: filij. nec min⁹ amat ab amãte & amato ipse amo: q̃ amãs ab amato vel amat⁹ ab amãte. Et hec est illa serenissima tocũ dissima & pfectissima triũ psonaz in vna sba dile ctio. vbi amãs est idẽ q̃ amat⁹ & amatus idẽ q̃ amãs. amo: idẽ q̃ amãs & amatus. amat⁹ & amãs idẽ q̃ amo: vbi amãs amat⁹ & amo: penit⁹ vnuz eẽ cõicant in vno velle cõueniũt. vna nolle habẽt idẽ posse pticipãt. imo totũ possidẽt. Ibi vnũ suũ mũ q̃ est oẽ bonũ in cõi & ni solidũ possidet. nul li⁹ ibi bõt sine dilectõe ẽ possessio. In hac dilectõe null⁹ de ceis nulla omissio nulla vnq; turbatio nulla interpolatio. de hac dilectõe totũ mutũ est q̃ log mur etiã si tamo studio loqremur. Hec est cuius vnio aliam sibi vnitã ve beatã facit. Hec est gaudiũ de quo dr. Ut gaudiũ meũ in vob sit & gaudiũ vim ipleat. Nõ est gaudiũ pñs & filij nisi amare & amari & taliter amari. Quã aia famelica satura bit nisi hac gaudio vnat vt ipa i b gaudio & gaudiũ hoc in ipa sit & eius sic gaudiũ ipleat cũ amãti ita vnita fuerit & amato q̃ se in tam felicissima vnione amare sentiat & amari.

¶ Scõm pncipale dilectionis ad deum.

i

Bi etiã amat de⁹ aiaz. Maz amo: dei vehemẽtẽ diat deũ i aiaz & alaz i deũ inẽ illud Jo. Qui manet in caritate in deo ma net & de⁹ in eo. Qre? Quia de⁹ caritas est. O q̃ fe lix aia q̃ se absq; intẽpolatiõe ex oi virute sce trinita tis ad de⁹. ppt oẽ qõ ipa est sentit se amari & deum tãto amore circa se occupari q̃si olim creaturaz sit oblitus. Cui⁹ditudo augẽt cũ ecõacrso amore scissime trinitaz cũ oib⁹ virib⁹ suis penit⁹ se imer git. Tũc iplebit illud bti⁹simũ pceptũ qõ iz expo sitionẽ bti aug. in hac vita ipossibile ẽ ipleri. Di liges dñm deũ tuũ ex toto corde. i. intelleetu sine errore. ex tota aia. i. mẽoria sine oblitiõe. ex tota mẽte. i. volũtate sine ẽdictiõe. Tũc. n. aia numq̃ errabit i amore dei. vt deo alioq̃ creatura equet vel pponat. nũq; oblinisceẽ ad momẽtũ amoris dini q̃ sp pñs est. Hinc Jeruz sentiet amoz dei sic bei in ista vita frequẽter aliqd cpparat deo vl p põderat vel aliqd diligit ppt qõ deũ min⁹ diligit & sepe dei oblinisceẽ: vel apperit aliqd dine volũ tati Jrũ. Ibi etiã iplebit b pceptũ iz expositionez crisostimi dicẽs. Quid ẽ deũ diligere ex toto cor de nisi vt cor tuũ ad nullius rei dilectionẽ magis i clinatũ sit q̃ dei. nec delecteris in specie ãplius q̃ in deo. nõ in honoribus. nõ in auro. nõ in amici & sed p hijs oibus deũ ames. Si ãt in aliquo boz occupatus fuerit amor cordis tui iã nõ ex to to corde deũ amas. Pro q̃ta. n. pte fuerit cor tuũ ad aliquã rẽ p tanta pte minus est ad deũ. Quid est deũ diligere tota aia. Certissimũ habere aiaz in veritate & firmũ esse in fide. Quid est deum di ligere tota mente vt oẽs sensus tui deo vacent in tellectus tuus cognitio memoria. Sui ergo aliq boz occupat circa tpalia iam non ex tota mente diligit deum hoc etiaz impossibile est b impleri.

¶ Tercium pncipale dilectiõis ppter deum.

i

Bi etiã diligit deus ppter deum. Ria. n. ibi diligit deũ nõ ob hoc solũ q̃ sibi bonus & largus & misericors: sed ob hoc multo fortius q̃ simpliciter in se bonus largus & misericors est. & q̃to fincer⁹ amat deũ ppt inmanã sibi bõtã tẽ & nõ ppter pticipationẽ beatudinis ipius. tãto be atior est aia iz cõicatio beatudinis dine neq̃q; ipaz moueat ad illã fincerit atẽ amoris. Et q̃to tocũ ditatis ale nascit q̃ creatori vicẽ repẽdit in finee ritate amoris q̃ nulla scitas vel bõtas in aia vl vtilitas trahit ad amoẽ alẽ iz innata beatas vt cõicaret alẽ eternã btitudinẽ in se ipso p q̃ pferen da cũ diligẽtia maria labozauit. De hac diligen tia dicit epõ parisiensis. Hoc est ppriũ bonitatis vbiqz vt ad sui fruitionẽ aliquos associet & se co munis portãdis atq; delẽdis o no expõit. Tãta ãt bõtas dei cui nõ est mẽsura vel numer⁹ tanã re gredat societaz. pfectionẽ vt ẽ oib⁹ bõis suis nul lũ inocẽtiã retineret & de malis suoz nullũ fulce ptũ relinqret. Ipsa. n. bõitatis cuiꝰẽ imẽsitas p ipa fontis abyssali copiositate fluẽ bẽe debuit vs q̃s ad vltimũ & supẽmũ vt cẽnt opa mlc & benolẽ tie ab ipso fluẽtia vltraq; & supaq; quo se extẽderet nõ bret & b indubitãter erat sui⁹mo largitio quo nihil magis in bõis bẽat vt pferat & mozẽ amico rũ fuscepcio quo nihil amici in mal magis bõt vt ipe fuscipiat. Uehemẽter ei ibi accẽdit ad amoẽz dei ala et singulis q̃ in deo sũt naliter. s. potẽtialẽ sapia bõitate & ẽ. Spualius tñ inflãmat cũ fervo re totius trinitaz q̃si olim obtẽ totaliter sit & pri nue sentiet in se fundi teste ezechiele. Unde ãaliaz i. olim scõz sunt vt carbones ignis ardẽtiũ. Hã teste dauid. Carbones succẽsi sũt ab eo et nõ ẽ ibi q̃s q̃ se absc̃dere valeat a calore ei⁹. In psti vita nũciant spõsa spõso q: amoze tuo laguco vt dẽ in cãticis. In pña vo pticulit dr. Amore tuo lecẽs sant ardeo. Lagoz boi somnũ subtrahit. cibũ de licatũ insipidũ reddit. vires corpis & decoẽ ad mit oẽm ornatũ postpõit carnalis amicicie oblu tionẽ ĩducit. Hec oĩa vemis amoz in aia simulat opatur ardoz etiã humoiẽ exsiccat mãm sibi cõũ et am penetrat. ita etiã in patria fidelis aia p eari tatem ab omni carnali cõcupiscẽtia sepatur & in cessanter diuinis gaudijs penetrat. Et valde mi rabile est cum teste moyse deus noster ignis con sumens sit & natura ignis sit cõsumere. omnia in se et intra se posita q̃ anima ex tanto feruore non consumitur. Item licet anima ex singulis dei op bus parius ẽt magnis ad amoẽ dei accẽdat. spe cialius tñ ex quibusdam dei opibus dñi ictus rpi vehementius inflammatur. vt est incarnatio.

natiuitate: circumcisio: baptismum: icuniā: corporis ⁊ sanguinis sui consecrāc. in cena humilis pedū ablutio: mirabil' passio: gloriosa resurrectio: mirabilis ascensio: spūsancti missio sup̄ discipl' in facie exhibitio: egras circa obs in extremo iudicio. Hā hec ois q̄libet alia ꝓpter se solā reputat esse facta. Est ibi aliud inflāmans alaz ad amandū deū. s. diuina humilitas de q̄ nimis admiranda. Nam deus ois potens singulis angelis sanctis q̄ aliabus instr̄ se ibi cit q̄si sit seru' emptici' singuley gliber vo ipsoz sit deus sua. Ad ꝟ innūeras ⁊ranslo numistrabit ill' dicēs in ps. Ego dixi dij estis: sūme qppe pfect' deus sibi ꝓplebat q̄d̄ b̄ docuit. Ego maior es humilia te in oibus q̄ dignō p̄ sit oibus dignitate ⁊ diuina maiestate: oibus tri ꝟb̄ icit būilitate. O ſ raro ꝓcnnt ista duo oibus esse p̄ualeā: ⁊ in oibus esse humilitaꝫ grāz nō numerat' hec aia cū amoze valde aūt inflāmat amicitiā ⁊ ꝓseruat nunq̄ velle esse vt parē cē: ꝟ oibus ⁊ in oibus velle esse. Hec aūt būilitaſ cātur ex multitudine bonitaꝫ ⁊ diuine nobilitaſ: sic arbor: ex multitudine fructuū inclinaſ. silr inflammat ad diligēdum deū spāle humilitas xp̄i q cū in forma dei esset eq̄lis deo p̄i: nō solū minozari voluit ab angelis: ꝟ ⁊ carnis peccati similitudinē assumens. ymo et excelsus sup̄ oēs hoies factꝰ ē abiectio plebis ⁊ obꝓbriū pessimoz hoim. O imēsa humilitas q̄ deū impassibilē ⁊ immortalē coegit esurire sitire lassari miserabilr mori ⁊c. Eadē humilitas coegit creatoꝛē angeloz ⁊ hoim inclinari ad infimā pedes corpis pcatoꝛis: ꝺ est ad pedes aplozum lotura. Eadē humilitas incōp̄hēsibilē dominū maiestatis coegit frequēter venire sub specie panis ad ꝓsolatiōes fideliū in sacro. Est ⁊ aliud inflāmās alaz ad amandū deū. s. patiētia diuina q̄ ibi apparuit q̄i inimicis suis centū annoz spacium ad vinēdum dedit q̄uis in eadē malicia eos ꝓdurare ꝓspiceret. Hēc ista dissimulauit in illo tpe sua ꝓtēpserit ipsumq̄ in deserto varijs malis ⁊ no suos nūcios occiderit ipſ ⁊ morte turpissima dānauerunt ⁊ memoriā ipius de terra penit' delere dispposuerūt ⁊ aplos suos q̄bus mūdus nō erat di dissimulat a paganis iudeis hereticis ⁊ falsis xp̄ianis q etiā ab hijs q̄ xp̄iani vidēt ⁊ boni xp̄iani: inimic' ꝓtinue impugnat. Sub veste. n. fligiosa diuersa ecclā infidelitū ꝓmittere nō verēt. ⁊ gl. dic infidelitū q̄ apte pagan': ꝓ singulis vicib' patiende ad amādū deū eternalr: q: tāta lucet ⁊tus diuina cū vicia petōz dissimulat q̄ta lucet ⁊tus dires a vicioso emūdat ⁊ tāta fulget cōi dānatoꝛ eternaliter cruciat q̄ta fulget cū electos inetnaliter remunerat. Ibi aliō alaz inflāmās ad amādū deū vs cognitio diuine fidelitaſ q̄ in b̄ apparuit ꝓ multiplicē ꝓlatōez spāle puenient' ex scripturis ⁊ sacris ex desideriis sanct' ex diuinis officijs ecclā ctoꝛ doctrinis ⁊ expl̄is: ex laude ⁊ grāz actōe ex oīone ⁊ pfessione ⁊ filijs de' p̄i corꝓ' ⁊ sanguinē vnigeniti dilecti filij sui dñi nr̄i ihu xp̄i ꝟ ⁊ vim ad delectabilē refectionē aiaz tam ꝓmirabilr mūstrauit in q̄ totū q̄ ipe ē ihs cū spāle in sūmo dedit. Nihil. n. ē est corꝓalez ⁊ spūalez ⁊ diuinam nāz. Corꝓalis vo apphendit oē q̄ gnq̄ sensib' ꝓcipit. Spūalis nā minet āgelos ⁊ alas ⁊ oia dona spūalia ⁊ vtutes: diuina nā totū q̄ ē optimū nālr in se hz. Cuz g̃ corꝓ' ⁊ sanguinez filij sui de' p̄i sub sacro dedit. cūc corꝓalē sbam in sūmo ꝓtulit. Ubi vo aiam eiusdē filij dedit: tūc spūalez sbam in sūmo tradidit cuius aia oibus angelis ⁊ sanct' aiab' ꝓfectioꝛ grā in oīi sanctitate fuit. Insup in eo totaz diuina nām obtulit oē bonū in se nālr ⁊ et nalr ꝓtinētez: nec ꝺ sel' tri: aut bis in tota hōis vita sed simo quocūq̄ tpe quocūq̄ loco a quocūq̄ sacerdote fideli bono vl malo salutare illud sacrificiuz in forma eccle oblatū fuerit totiens de' p̄i cū spāli ecto singulis animab' se totū ad friendū exhibet ꝟ heu pauci sūt q̄ hāc fidelitatē pspicacit recognoscūt: ⁊ heu pauciores sūt q̄ ad peeptōez tāti nūeris vt in eis fm ordinatōez dei ꝓtinue ꝓficiāt cuz debita gratitudine se abilitare ꝓtendāt. o āmirabil' fidelitas ibu dñi nostri q̄ mille ducenq̄ ānis ⁊ amplius ab indigne ꝓficiētib' ⁊ sumētib' ⁊ incātantibus in sacro tantā elegit ꝓtumeliā sustinere: vt in hoc tpe posset corꝓre ⁊ sanguine suo vnā aiaz facere cui nihil sufficit teste augustino q̄ deo minus. Est ⁊ aliud inflāmans aiam ad amandū deum totis viribus. s. diuini mozes ꝓfectissimi de quibus est altas mā specialis. silr vehemēter accendunt aiam ad diligendū deum exēpla sanctissima ibu xp̄i vz exempla castitatis: humilitatis: altissime paupt̄atis: obedientie: ꝓstantie: innocētie: diligētie: patientie: sollicitudinis: tacitumitaſ aspitaſ: penalitaſ: fidelitaſ: gratuitaſ: despectionis: pure intentionis: ꝓfectionis: zelj aiaz: dilectionis inimicoꝛū. Singula exempla gratissima sunt hec ale ⁊ orne desiderabile in terris hūjs cōparari nō pōt m conspectu ipsius qui valde eternaliter in singulis delectat. et ꝟto magis despecta ⁊ penalia in seculo hoc reputant tanto ea amici dei in ꝓtī et in futuro maiozi gratitudine venerant. Et quiegd bonū et ꝓfectum est: et ab omnib' collaudat hō nō tm̄ ex gra. imo etiā nālr appetitur: et ideo ex facili et ex hominū ꝓpa placentia cōmā bo illi' bonū ꝓmū minoraſ: et qđ bonū et ꝓfectū est et nō solū a malis: ꝟ ⁊ a bonis vitupat:

⁊ despicit hoc ex gl̄anū appetit ⁊ nō nā ideoq̄ merces eius cōa deo integra requirit. Et ideo appetenda sunt magis exēpla iesu xp̄i et bōa opa q̄ omnibus reprobantur sed a deo laudantur. De hoc dicit Ieronimus. Quis se maledici nō desideret vt mereat voce xp̄i laudari ⁊ celesti copiosaq̄ mercede ꝛmunerari. Unā ob dñi mei nomē atq̄ iusticiā cūcta fidelij garba me ꝓsequat ⁊ tribulet. Utinā in obꝓbriis meis stolid' hic mihi⁹ erurgat vt ego a xp̄o merear laudari ⁊ sic pollicitatōis sperare mercedē. Hinc obꝓbria ⁊ ō tractōes patī vēter tollerem' vt dñi laudib' digni eē possim'. Hā si hūanā laudē ꝓhim' dīnā amittim'. Quisq̄s. n. ab oīb' laudat a xp̄o culpat' sic scriptū ē. Ue vobis diuitib' cē. Et a q̄ bā ē illa ala i q̄ apparēt singula vestigia iesu xp̄i. Sic ecōuerso maledicta est aia illa in q̄ vestigia diaboli locū habēt. Diaboli vestigia sunt singula pcā mortalia. In q̄cūq̄ ala singula exēpla xp̄i exp̄ssi' apparebūt de illa aie pātia esporēs de' ⁊ oēs electi dei abūdāt' eternaliter exultabūt. Est ⁊ aliud ibi inflammās aiam vehemēter ad amoze dei. s. mirabilis et veneranda passio dñi nr̄i iesu xp̄i de q̄ Ber. Hoc est q̄ magis mouet magis accēdit calit' die iesu xp̄e q̄ libuit op' redēptōis nr̄e q̄ op' nēo ali' neq̄ in celo neq̄ in tra ꝓficere potuit. In quo ope inestimabilis fidelitas apparuit amoze. In mēte pmit' fuit tedio tristicia ⁊ pauore. in corpore incōpabili dolore. iuxta illud. Attēdite oēs si ē dolor sicut est dolor me'. Caput. n. tremēdū dicit ber. angelicis spiritib' spinaz densitate coronat'. facies pulchra p̄ filijs hōium sputis peccatoꝛ deturpat' octi incidit in eos sole caligāti morte. Uarijs q̄ audiūt in celis angelicos cant' audiunt in terris peccatoꝛū ifulc'. crucifige crucifige. Os q̄ dolcuit angelos potat aceto ⁊ felle. Manꝰ q̄ fundauerit celos extendit in cruce. dorsum vgaz ⁊ flagellorum pessimoꝛū plenū fuit. miles lat' lancea pforauit nec erat aliq̄s mēbr in eo quin pēna incenter p nīa reatib' plecteret. De hac innocētia exclamat. Amb. Quid cōmisisti dilectissime puer vt iudicaris? ego sum culpa occisionis tue. O ineffabilis misericordia dispositio peccat' unius' ⁊ punit' iust' q̄ ꝓpetrat seru' exoluit dñs: q̄ cōmittit hō sustinet deus. Ego iniqte ego tu pena meruisti. Ego superbia tu humilaris. Eva quāt' in pce aie amor accēdit vbi in singulis lacrimis iesu xp̄i obꝓbriis irrisionib' colaphis alapis affusionibus vulnerib' inundib' guttis sanguineis in oī vita sua effusis eternaliter aīa delectat. Hinc enī passionē q̄libet aīa tota ꝓ se sola reputat facta cē fm q̄ dic apls de duo iesu. Qui dilexit me: tradidit semetipm ꝓ me. nō dicit ꝓ nobis sed ꝓ se solo reputās passum dūm ihm xp̄m. In ꝓtī vita singulos ꝓdictoꝛ memoria cordib' nostris infixa esse debuerat cū amaritudine summa ad quecūq̄ in nobis tua nā fernozē mīt a illud spōse in cātica. Fulcite me. i. cumul' amaritudinis videat' me' nulli ter verbera mea cōmouisse. Quibus n. mēb' sacris ꝓdictis tribucia tāt o maioz de eo dicit. Cuncta amicia dei erut letricia qi iuit. vbi xp̄i trifticia ingaudū ꝓuertet. Sītr ingle recordatus ꝓdictoꝛ cedit in camalū meritoꝛ. vt Ber. E go tā ab eunte mea memoriale ꝓ a cetro meritoꝛ q̄d mihi de celle scieba hunc mihi vt sacculū cōligare. inter vbera mea collocare curam ⁊ collerā ex eis' amaritudīb' ⁊ amaritudīnib' dñi mei. Quanto quisq̄ intie ei' necessitatē pensāe labo. quoꝛ grauit in predicādo. fatigationē in dīcendo de vigiliaꝛ in oīdo in ieiunādo lacrimaꝛ in oꝛatōe de infirmitaſ colloquēdo de ꝓfectu ꝓ periculoꝛ ꝟ falso fratrū' punctoꝛ spinoꝛ colaphoꝛ subsannationū exꝓbrationū clamoꝛ horoꝛq̄ similiū q̄ in sudoꝛ mīs q̄ meris in filias euāgelica copiosa legit gentilis. Similiter hoꝛ frequēs memoria mansuetū est cuiusq̄ alic ad reprendēdū dño iesu vociferandū in lacrimis q̄ etiā ex sola voluntate vtilitatis numā bti sacat. teste ieronimo. Uere ē illa ala scitis est ⁊ angelis exequēda que nōie ⁊ ope xp̄i tāta ista ꝓ nobis ille sustinuit. voluerit sufficere. Est ibi aliud inflāmas alam ad amādū deū. s. virtus diuina i passio. Quicqd. n. figuris scripturis signaliter seu expresse ꝓ se vel per sēos suos bonis vel malis. deus omnipotens reꝓmisit hoc totū ablq̄ ambiguitate ꝓpletur sicut ola ꝓplent ꝓ de eo scripta fuerūt vsq̄ ad turpissimā mortē crucis ideo in fine gustato felle dixit. Cōsūmatū est. Hoc ipse qđ de me scriptum est. ꝓmisit aūt malis in deutero. dicēs. Cōgrega bo sup̄ eos mala. māqui tot malle plurauit' deficiēte runt in terrā sicut diuersa mala ipios eternaliter occubabūt. De qbus hūis augn. scribit apls'. Cuibus qbus paratus est dolor: vermis. ardor: flamme sitis sine extincta. fletus ⁊ stridor: dentiū oculoꝛ lacrime ⁊ cenebre exteriores. pena inmanabilis. Ubi nulli' ordo sine cognō. ꝓximi' dolor gemit' vbi mors optat ⁊ nō datur. vbi nō est bo nor sensorius ⁊ regius nec dñs sup̄ seruū nec mater dilexit filiū nec filia nec fili' bonoꝛat ꝓcem. vbi oī mali⁹ eis indignatio ⁊ furoꝛ ⁊ amarissimo abūdat De hac amaritudine dic Job. Quare data est misero lux ⁊ vita hijs q̄ in amaritudine aie sūt q̄ desperāt mortē ⁊ nō iuenāt. Ol vndo sanct' mortē pp̄ acerbitatē mortis ibi ait. mors desiderēt ip pp amaritudinē demurie ⁊ fugiet mors ab eis. Eva ista miseria vbi mors depascet eos tri mera nequint. ibi odiūt deū te sine sine viuāt ⁊ sine sine moriāt. ibi odiūt deū ⁊ seipsos ⁊ nūquā venēt i memoriā ali deū sic volenerati dominicos tūc celebrabo quoꝛ nō ē memoꝛ ampli' ihsel. Ibi tormēta sine sine sine intermissione sine tēperamēto ibi tostoꝛes horribiles q̄ nō

tuctibus nihil meruerit. nisi mortuus reā nichil obstat. cogitandū est incepit fugere ab ēo. fugatus ma-
nibus peccatis. in cōfessione expirauerit. De ill' di
in ecclesiastico. Iacet' sic in fine cuiuscūq; ". i. de-
bitis vel penis. Promissa erāt homini in euange
lio q sup ova ḋñi sua ponet eū. vestiget q. d̄ nīa
possessor dicit. Ita. Quid nō videt de' absq; re q
figura vel specialiter. Dic de hoc nīo licet mihi
q accipere qm dat. vi aug. facit' mihi in eterna
vita qd dñs nō fit q̄ qd dis fit. Nō erit ibi tristari r
dormire r ēe inebriari r flere. Nō erit gelicet ec
klesie timor q nūc nō erit ibi vbi vita integri
mundi. ri alibi. impossibilia sunt qd fit in vita el
na in hb. De corpe r alg materia vita. O caro mgā
dīa vita. q̄ non debuisti. vbi vita est. fine morte.
ubi' sine tristicia. sit tibi eternū. gaudiū sū tri
stitia. pax sine dissensione. voluntas sine inuria. re
gnū sine rebellione. si est de' homi. r mō mutabile
boni. certū. precipuū. r sine in quo ōe bonū. r inestū
mabile. r ēternū. a quo ōe bonū fluxit. paliter. ibi
dicit aug. Nihil certa q̄ appetat nisi illud in quo fa
elitat. Nullū bonū deerit. neq; hoc neq; malū
erit. hoc felicitat q̄ fidelibus de' in alio' verbis suis.
Nō erit malū. latet' lab pallio r infinita q̄ vidē
tur valde bona nō sit. r videbit. r videbit mala q̄ in
ea r bona sine ira in iudicio in alio' verso patebit
qd de' manifestabit. ibi. r cōdiū. vbi in ecclesiastico.
In fine bois. denudatio ogm. r cōe. De quo
aug. dicit. Vita facta q̄ ab hoīe' impoōbāda vi-
denitur. r clamosio tuo dic. pecta sint. r multa ab
hoīb' laudāda. te recte dānāt. cum fepe se aliter ha
beat. p̄ facti. r aliter animo' facit. atq; aliter ap-
ticul'. r cōtra ipsa. E sic aliud alias intāmāe ad
dei amorē. l. dīna mia de q̄ i ecclesiastico. Deū
magnificabit ei' lē. r mia ei' cū ipo est. q. magni-
tudinis ei' nō est finis dicit. ps. Et dñe. Celi. r ter
ra ipleb' ea. r mia tua inēstīrā nō hāt. ria ipleb
q̄ dicit. in celo. r infra. r sub terra. In celo apparet
ei' mia. l. ligit. r scīt q̄ fingit. q̄ talis brīnidine pl'. q̄
meruit. q̄ ignorit. q̄ dilexerit. q̄ cogitauerit
In ea licet ei' mia circa bonos. q. cōsequit per
gl'am vt boni velint. et diligātur. gl'am vt boni
velint. gratiā. et in bono ope perseuerēt. Quib' tātū
vult' ei' gl'iam vt. q̄ gd cōfit in bono vel. i ma
lo sīt vos q̄s. q. tāgit pupillā oculi mei. Jtē q. vos
recepit me. r q. me recipit. recipit eū q. me misit. r
q. vos spernit me spnit. Et q̄ vni ex mīmis meis
fecistis mihi fecistis. vbi dicit gl. Mimmi sūt
q̄ibet' in ō mōdo. r inducēs erāt ei. rpo
Et labo gle quēs. rpianos dixit. Quid me gleq
ris eum. q̄m mundi. dīgere. sed fidelē. Circa ma
las in terra. sīt licet ei' mia. cū eis dm̄ pēit quos
odit. iustos. dimere debuerit. p̄mo peccatos. q̄
dāg. necessitas eos cogit ad gl'iam. nec vite eno-
mitas. nec hec extremitas. si pauit. voluptas. ei
iniquitas excludit a venia. sed mater caritas. hu
ilissimos filios pdigos recipit penitentes. lmo
dicit ber. Plene. r mirabiliter laudāt. de' nō di
nat vicia. deo nec ipsa per se. odiēdo nec mīos
diligit ipsūdo. In illo. n. nō licet ei' mia circa
demeritū. r dānatos. bolem. e. q̄ singulos pene ci
mia condigna. In mīs. n. Sciat' vicia sūmo bono q̄
de' ignoscibilem. ecognitare nō. p̄ pena. augā mo
tali peccato digne rndentes. Cum. de' ymagine fā
r similitudine q. grauissime p̄ peccā offendit. cūq; ea pe
na tuari debeat. sm̄ solūtē ei' q. offendit. r cui
de' ola disponat in numero pōdere. et mēsura ne
quaq; possent ad digne punitā mille inferi vin
co vicio rndere. In purgatorio filr. appet ei' mia
et eo q̄ ibi purgat. alios q̄ sine purgatōe curantes
volt' ei' minē ferre possent. q. cū ex mīa mia
ordinauit vt q̄bus p̄pria defuit merita alienis sup
fragiis adiuuet. In ill' apparet maxima ei' mia cū
de' nō eradicat. peccatores p̄ sepia. sicut dicit. Evan
gelio ola ti valet eis q̄ fuit purgatorio. q. a peccā
tis mīcis dei sunt. p̄ ipsis. Et cū sacerdos. i. mor
tali petō missas celebrat. p defuncti. in tali age di
nationē eterna mereat. ipso ni valet ad penaz di
minutionē. De' .n. nō recipit illud sacrificiū in p̄
sona sacerdotis mali. sed in p̄sona eccl̄ q. in carita
te de hoc seculo migrauerūt. Ostr. licet ei' mia circa
eos q̄ sunt i limbo. q. nulla pena corpali punit
illos videlicet fame. sīt. vel frigore. calore. lassitu
dine. labore. vel egritudine. q. etiā pot' volūt esse
q̄ nō esse nec illi nec illi q̄ sunt in inferno. deū pēt
arguere. q. nō fecit eis inuriā. q̄uis nō teneāt dare
gl'iam sempiternā. Vñ dicit glo. sup illud. Rn nō
hs. pānem. sup. vē. Totū. gen. humanū. i. apostatica
radice dānatū. e. vē. et si nulli' inde liberaret. nēo ei
posset. virtute dei. iniam vñi. vi. dīs. impēdūt. vt
nec oēs dānaret. nec oēs liberaret. Qm. n. oēs libe
rāre. lateret. qd petō p̄ iustitiā deberet. si vō dānā
re. lateret. qd gl'ia largiret. Sīt. r aliō alias ad. amā
dū dei. iniam. i. dei iusticia. q̄ primo ibi apparu
it ei. quoliā ageloꝝ spōte. meritēs se a sūmo. r et
no bono nullo extrinseco. ipellitō. miserā. ei. mz
dicit. Alios vō adherentes sūmo bono. mor. i. gl'ia
firmant. Post hec iusticia dei appuit. qñ ex. pua
ricatide ade. soli' totū. gen. humanū. penaliter. di-
uersis. r mortis. subiecit. Et merito. qdē. Vñ. si. dīs
boleo. si. sol'. actā in p̄cepto dei. primo. p̄uaret. et
ne vite gl'iam. perpetuent. ita. oēs boleo. de. libo. ei'
p̄cedēte. o. merito. mortis. filiam. acceperūt. Vz. ib
etiā. appuit. dīna. iusticia. q̄. ageli. a. nullo. inuari. po
terāt. nec debebāt. q. p̄ se. ablq; vlla. cuīrsecā. tēpta
tiōe. ceciderūt. Nō vō. p̄. vētē. alteri' inuari. pote
rat. r debebat. q. p̄ fraudulētā. alteri' suggestionē. ce
cideret. Et. si. cū. facti. p̄. dīm. nīm. ibm. rpm. bōdi
et. de' iesū. Jtē. ibi. appebit. iusticia. dei. q̄. nūc. oc-

culta. Ope vis tue gl'ie. dīm. nrm. qui. sic. dicit. apto
de. eius. q. pp. vñi. ecclā. vñitate. p̄cepta. sua. p̄
fecta. capite. hereditare. beatitudinē. regnū. et. di
uina. cū. lacrimis. rogitē. ea. Deū. pp. lacrimas. ejus
dixit. rogatiam. meā. quā. i. q̄. tibi. ne. sanctis. re
uocent. quidam. homines. qui. adiuuāt. humil
ep. magni. pdigni. sitis. q. p̄ dei. misericordiā. sancti
r. ecclie. Cū. tuā. petitio. venit. petit. subdi
ti. Sancti. vō. cū. peterent. subditi. p̄. p̄uidētia. petē
regnū. illi. tradidit. qui. odiunt. Dēū. ghabīs. tue. ex
cellie. audacia. qua. magnā. i. mirabil. gl'ia. apud
ti. r. ecclesiā. ehauit. nō. mīror. si. inde. tot. qui. pe
t'. Dicit' ei. Gen. multiplicāt. hoc. in. signo. pdi
gio. facit. dīs. Illud. ve. dat. mundo. gl'ia. quod. sol
fecit. hostiter. prāliari. vñ. glo. sup. ps. Dixit
volūt. labore. et. obdurat. nō. ignōdo. malicia. sed. ignō
do. miam. tuo. qr. nō. ei. ignōdā. scitis. r. grauis
ab. hostis. lentō. remotissima. indicat. Circa. ea
q̄ fiunt. p̄ gratias. exhortat. dei. magna. efficia. q̄ ele
ctos. suos. tanā. asperitate. penalis. dīs. p̄. seruos
b'. instituere. qui. in. hac. vita. hostis. p̄. q. medici. sua
rūtā. eis. petā. nolr. aspectus. potest. studere. De
q̄. asperitate. dicit. aug. Igne. purgatorio. si. eis
nō. fit. excelsa. ri. eis. pena. nisi. q̄. in. carne. quisq; ei
tāta. pena. ly. maiores. immensitates. patēs. fūt. ri
multa. Jā. iusticia. suma. appebit. in. extrema. pdi
cio. ei. milli' p̄sonā. accipiet. sed. indicātis. parcet. r
magnū. cum. milli'. accipiet. pcis'. nec. falcipiet. re
dēptōe. dona. gl'ie. De. quo. in. ecclesiastico.
Lieta. q̄. fiat. ad. luce. de' in. iudicio. p̄. ei. Et. mīo
fiat. bonū. fiat. malū. fit. Vbi. dicit. glo. q. etiā. p̄. vi
bo. ociolo. erā. ignoscit. et. plato. vñ. aug. in. li. de
bono. disciplie. dei. dicit. Quid. facient. in. die. i
la. cū. cepit. federe. aduersus. nos. r. dilectore. aug
ad. facie. ni. am. petā. ni. a. fluere. accolas. eor. aut
billimos. adhuc. ola. sua. q̄. nobis. erāt. hostia
ppare. cū. nris. ecclesiis. Ois. n. appebit. in. fluere. a
iusticie. verba. r. facta. r. cogitatōes. me. Non. erit
rpo. oles. mutandi. ad. pudicit'. virginis. vel. cō
parādi. a. vēdētib'. nō. erit. rpo. vbi. vilantia. i. ter
ribile. r. iniā. iudicii. de. oib'. fiet. in. hac. vita. me
rito. esset. de'. ab. alia. lip. ela. dilligendus.

¶ Primū principale. fruitiōis. g. deū. CA. III.

Bt. etiā. fruet. alia. deo. p. deū. fruitio. est. de
lectatio. pudis. et. quietis. in. dilectione. intellectus
r. affect'. in. deū. Cū. n. alia. sīgit. intellectus
in. ebitate. inclitate. eiperētā. lapiam. bonitatem.
largitate. caritate. nobilitate. dei. vl. finem. affect'
alie. delectat. in. singulis. intellectus. Nō. sūt. alie. d
lectat. in. singulis. q̄. in. deo. sunt. imo. etiā. fruit. deo
in. singulis. ageliis. r. ihe. r. singulis. sanctis. r. domo
eor. gratuitis. r. milib'. Et. ita. vt. apim. de' erit. ola
in. oib'. i. ape. in. ol. q̄. ipse. plene. r. ppie. possidēt
in. singulis. q̄. ab. ipo. sunt. Cui. ageliis. r. ihe. De
hac. fruitōe. dicit. ps. Tāc. videbis. r. affluebis. r. mi

no delissimū erit ita sp forte certū erit. O ista iocūditas et dei pīsia vbi tāta est et dei memoria in hac vita, vñ aug. Quid est qđ i dilecti mei recordat ione qđqđ me tāgere solet ⁊ tā vehemēter ⁊ tā suauiter me afficit vt a meipso quodāmō alienari ⁊ attrahi incipiā subito tot⁹ inosor ⁊ imutor ⁊ bñ mihi cē incipit pl⁹ dicere sufficio, ambro. de cōdē. Memoria tua sup mel dulcis meditatio d te pl⁹ cib⁹ suauis. Tercīū pncipale fruitōis pp deū

Bi etiā aīa fruet deo ppter deū ⁊ ppterea i est frui rei amore inhērere ppter seipam nō ppter aliud cōmodū. Delectatio q̄ aīa deū pcēdit accēdit eā ad desiderādū multo vehemēti⁹ dine glie manifestatōnē q̄ pparā brīudinē. Valde.n. manifestat dina glia dū se fideli aie de⁹ exhibet ad fruendū ⁊ tanta puritate afficitur aīa erga deū si vnū deberet diligere de duobus vel eterna carere brītudine vel dinā volūtatē ille vel in alijs ipedare multo libētius vellet etna felicitate priuari q̄ dei volūtatē in aliquo retardare ⁊ magnā sibi reputaret brītudinē cuz pprio detrimēto dinā in oībus iplere volūtatē. Sic eleazarus sicut scriptū est in lib. machabeoz potū⁹ voluit in inferno puniri q̄ p timore mortē mādatū legis trāsgredi. Et ya q̄ iustus est vt creatura multo abūdāti⁹ inhēdat in oīb⁹ creatorī q̄ sibi g tā fideli ter cūq generis bīuani pegit q̄ p bole fact⁹ bō vere p bō fieret hō. De⁹ qui tā dura sustinuit vulnera q̄ in verbis būt Zachtores in factis obseruatores in morte illusores. vñ apls. Qui vult iam non sibi viuat sed ei q̄ p oībus mortu⁹ est. Cui si vellet hō vicē rependere nō posset teste iob vñ p mille rīdere. Hoc etiā teilat ber. dicēs. In ope creatiōis me mihi odit. in ope redēptiōis vbi se mihi dedit me mihi reddidit. Dat⁹ q̄ ⁊ reddit⁹ me p me debeo ⁊ bis debeo. Quid q̄ retribuā deo digne p se. Nā si milliesies me repēdere possem qđ sum: ego ad deū ibi etiā fruit aīa bōtate dei. De⁹ bonus est ⁊ valde bonus ⁊ solus bonus ⁊ sup omnia bonus q̄ bona sit ⁊ multum bonū testantur pariter omnes creature ab ipso pcēdētes. Hāz scriptū est vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt singula p se bona in vniuerso bona valde. Vñ sicut vnāqq̄z arbor ex fructu bono bōa cognoscat ita oīs creatura bona ⁊ multū bona deū bonū ⁊ valde bonū efficaciter ptestat. Jtē ipse solus bon⁹ est iuxta illud ybū dñi iesu cū gdā rīderet. Nēo bon⁹ nisi sol⁹ de⁹ sciēm ⁊ spūm sctm nō excludēs cū vterq̄ sit sol⁹ et ver⁹ de⁹ ⁊ sol⁹ de⁹ nāliter est bon⁹. Bonitas creaturarum visibiliū ⁊ inuisibiliū non est ipsis inata sed ab ipso solo dunte originez iuxta illud Jacobi. Omne datū optimū. f. nāle ⁊ oē datum pfectū. f. gratuitū desc̄dēs a pīe luminū. Jtē sup oīa bonus est iuxta illud aug. Neqz vlla aīa poterit cogitare vere aliqd qđ sit te meli⁹ q̄ est sūmū bonuz ⁊ aptū mū bonū. Dis.n. bonitas celestiū ⁊ terrestriū cōparata dine bōtati malicia est. Nec imēsa bonitas neqz scribi neqz dici pōt neqz cogitari. Di.n. oēs celestes spūs ⁊ maligni ⁊ oēs aie create ⁊ create scribere vellēt bonitatē dinā ⁊ si qlibet haberet maris abūdātiā p calustro ⁊ celū p pgamenō tā imensus est deus q̄ ante q̄s mediā pte bōitatis scriberēt mare cuilibet cēt liceū ⁊ celū cuiuslibet esset repletum q̄ nec caper vnā līam posset sz verbū citi⁹ est deū q̄ scriptū ⁊ si oēs stelle ⁊ singule gutte pluuiarū cēnt lingue ⁊ pponerēt dinā bōitatē elogiam ineffabilis est bonitas dei aut equā tercīā pte bonitatis enarrarēt oēs pariter essent mute. Citius vero est aliqd cogitatū q̄ vel dictū vel scriptū. Vñ si tota arena maris ⁊ singula semina orta de terra cēnt corda ⁊ vellent scrutari bonitatē dei tā sup bon⁹ est anteq̄ decimā pte bon itatis ei⁹ inuestigarēt oīa corda citi⁹ scinderēt. Nec imēsa ⁊ eterna bonitas pncipiū est ⁊ cā oīum creaturarū ad cuius fruitionē eternā angeli ⁊ hoīes creati sunt. Vñ aug. Credim⁹ rerū creatarz visibiliū ⁊ inuisibiliū celestiū terrestriū nō cē cām nisi bonitatē creatoris qui est de⁹ vn⁹ ⁊ ver⁹. Cui⁹ tāta est bōitas vt sūme bon⁹ brītudinis sue q̄ eternaliter beat⁹ est aliq̄s velut cē pticeps q̄m vidit cōicari posse ⁊ mimi oīno nō posse. Illud q̄ bonū qđ ipse erat ⁊ beatus erat sola bonitate non necessitate alijs cōicari voluit: qz sūmi boni cr at pdesse ⁊ velle ⁊ oī pot ētissimi nocere nō posse q: nō valet aliqs beatitudinis ei⁹ pticeps existere nisi per intelligētiaz que quāto magis intelligat tāto plen⁹ habeat. Fecit dns rōnalē creaturā q̄ sūmū bonū intelligeret ⁊ intelligēdo amaret amādo possideret possidendo frueret ⁊ sic eternaliter beatificaret. Jbi etiaz fruetur aīa cōdelectatiōe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti q̄ summū bonū est ⁊ vita eterna, Deus pr̄ sup modū delectat in brītudine filij ⁊ fili⁹ similiter in brītudine pr̄is ⁊ p̄ ⁊ fili⁹ in brītudine sc̄i spūs ⁊ similiter spūssc̄us in brītudine vtriusq̄. Quelibet trinz plonarū delectat trīn in altera q̄tū in seipsa nā oīum triū vna est ⁊ eadē beatitudo. Et hec cōdelectatio est eiser mutua ⁊ verissima caritate vnāq̄ trīū plonaz dicit alteri verbū illud in ioāne qđ dixit dño iesus pr̄i oīa mea tua sunt ⁊ tua mea sūt ideo qđqđ tu es ego sum. et qđqđ ego sum et vere tu es. Ad desideriū hui⁹ cōdelectatiōis inuitat fideliter fideles suos dns iesus per ite vt gaudium vr̄m plenū sit ⁊ accipietis. Plenitudo eterni gaudij est fruitio cōdelectatiōis sancte trinitat⁹. hec est torrens voluptatis de quo d. auid dicit. De torrente voluptatis tue potabis eos. Qui torrēs dr̄ pp abūdātiā q̄ in deo. Vñ vo. p̄ducat ille torrēs dicit ps. Apud te est fons vite. Fons vite est dei eterna ⁊ liberalis largitas. Aqua fontis est gaudium sempiternū nec sufficit semel aut bis aut milliesies

potare de isto fonte. iō fidelis aīa eternā hēbit in illo fonte qetem ⁊ bt issimā mansionē cū vnicuiq̄ dicet dns. Intra in gaudiū dñi tui. in hac vita totū gaudiū diuinū intrat in gaudētes: qui modicū est ⁊ momētaneū qđ b pcipit. Jlle vo nō totū gaudiū intrabit i gaudētes: sz toti gaudētes intrabit in gaudiū: vt dicit aug. Qui in hac delectatōe sc̄e trinitat⁹ fruit sp qđ ē qđ illi erit: ⁊ qđ est qđ illi non erit. Certe qcquid volet erit ⁊ qcqđ nolet nō erit dicit bēūs aug. Jbi etiā aīa valde delectabit in cōtinua visione delectabil⁹ vult⁹ dei de qua dic gl. sup ps. Quia visione nibil delectabili⁹: q: sp anima bunt quē sp videbūt. In ea tāta ē delectatio q̄ teste aug⁹. si possent māli mallēt eē in penis ⁊ deuz videre q̄ esse ex penas ⁊ deū nō videre. Jlla.n. facies delectabilr mirabilis ē ⁊ plena gr̄az. Itaq̄ oēs pena eoz citius delerēt ex intuitu faciei q̄s vna stintilla in medio maris extingueret: sili⁹ nimis delectabilr in vultu corporeo ibu xp̄i in quē teste bēūo pe. angeli desiderāt pspicere vbi cām bsiderij pōnit gl. dicēs, Tanta ē eius g̃ p nobis passus est gl⁹ hois posterior: vt ēt angelice vrtutes in celo cū sint eterna felicitate pfecte nō soluz imo: talis deitatē magnificētiaz: ex assumpte ei⁹ humanitatē ei⁹ claritatē sp aspicc gaudeāt. Sed cur cernere ei⁹ faciē desiderāt ⁊ nāq̄ cernere cessant: nisi q̄ pēplatio dīne pītie adeo angelos dilexit: vt sp eius visa gl⁹ satiet: ⁊ sp eius dulcedinē q̄si nouā insatiabilr esuriāt. ibi q̄ angelice vrtutes: ⁊ bē aie sp esuriunt ⁊ sp saciant. de qua saciet ate dicit Greg. Ne sit in desiderio antea⁹ satiāt: ne aūt in saciet ate sit fastidiū saciari desiderāt. Desiderant q̄ sine labore: qz desiderii saciet as comitat ⁊ saciant sine fastidio: qui a saciet as et desiderio sp accendit: ibi singla spūa singule lacrie singule gutte sanguine q̄ tpe passionis p illā venerādaz faciē desluebant singlis angel⁹ ⁊ sanct⁹ gerebāt ipāle delectationē eternā, de hac sacie passibili ⁊ mortali dixit olim dns ibs discipls. Beati oculi q̄ vident ea q̄ vos videtis. Beatissimi sunt oculi q̄ vident ea q̄ beatissimi sunt oculi q̄ vident ea q̄ videntes. Notādū de claritate vultus ibu xp̄i in euāg⁹ scriptū est. In resurrectōe fulgebūt sicut sol ⁊ aie iustoz multo ampli⁹ fulgebūt ⁊ alia ewāgelia: luciditi⁹ eoz habebit. insup singuli angeli clarioses sūt sole. Dēm istā claritatē congregataz excellit claritas vult⁹ ibu xp̄i: sicut dies clarissima excellit noctē tenebrosā ⁊ cunctas celestis nō eget sole: neqz luna: neqz stelle sz claritas vultus ihū agni⁹ teste Jo. in apoc. illuminabit eā. Vultus ihū agni ē candor lucis eine ⁊ speculū sine macula: vt dr̄ in li. sap. q olim dixit ad pl̄em. quos dedūli mihi volo: vt vbi ego sum ⁊ illi sint mecū: vt videāt claritatē meā. ⁊ ibi dic gl. Claritatē quā dedisti mihi dns singlis ad fruēdum eternalr, sili⁹ in hac vita pmitte debere nos frui deo tanq̄ re plenissime ppria in oībus operibus: ⁊ ab oia opa in oībus dōnis: ⁊ ad oia bona. Ad ib. n. teste ysa. filius dei dat⁹ est nobis q̄ ad fruendū. magna ceecitas ⁊ nimia stulticia ē im mittis q̄ lemp deū querit ⁊ inuse ad deū suspirit requēter deum desiderāt: quotidie in oīone ad deum clamāt ⁊ pulsant cū ipsi sint templū dei viui ⁊ de⁹ veraciter habitz in eis cū alijs ipsorum sit sedes dei in qua pmanere regelet. qđ vnq̄ nisi stultus querit instrm fons sapiēt⁹ q̄s bz rectis fiz: aut qs vtilr veri pōt instīo qđ querit: aut qs cō fortat cibo quē appetere⁹ non gustat. Sic ē vita cuiuslibet iusti deū sp q̄rere: ⁊ nunq̄ frueri: ⁊ oia opa eius minus pfecta sunt.

¶ Primū pncipale vnionis p deum. CA. IIII.

Bi etiā vnit deo p deū cū pfectudines ⁊ i motos dei nos incessant tenere vbi se deposcit cū diuīe volūtati: ⁊ exēplis ibu xp̄i sanctissimis pformat cū singulis vtutibus ⁊ dōis spūssancti sm ordinatiōez dei eternā pfruit: cuiuz diuine potētie sapie bonitatis: veritat⁹: ⁊ tot⁹ diuine ⁊ beatudinis pncipes efficit. Nec vnio p̄figurata est in lu. regū vbi aīa Jonathe q̄ligata ē aie dauid ⁊ dicit eaz q̄si aīam suā: q̄si fidelis aīa sic deo q̄ngit q̄ oē cōcabile peipit p q̄ sat⁹ quod deus p nām: qz deus pr̄ dicet vnicuiq̄ fideli. fili tu mecū semp es ⁊ mea cūcta tua sunt. Deus singulis electi sunt dij iuxta qđ in ps. dicit. Ego dixi dij estis. hec vnio fidelis aīa ad deū fit p dei filiū qui ō nām assumpsit hūanā: vt p hāc nām eandē trāsiret ad vnionē diuinā hec vnionē imperauit filius dei in oīone dnica dicēs ad pātz. Dicat tu pr̄ in me ⁊ ego in te: vt ⁊ ipsi in nobis vnuz sint: ⁊ iteruz ego in eis ⁊ tu in me: vt sint cōsummati in vnuz ibi est cōsummata vnio: vbi pater ⁊ filius vnū sunt: ⁊ filius cristus caput ecclē cū membris suis. i. cū cunct⁹ fidelibus ad paternā trānsit vnionem.

¶ Secūm pncipale vnionis ad deum.

Bi anima vnit deo ad deū: ⁊ tā vnio aie i fidelis aie cū deo nō bz ut exprimi: sz ingatur fidelē aīam sitringit ad deum: qz deus sit, de qua dicit dns, Jtez videbo vos. f. in morte vl in extremo iudicio: ⁊ gaudiuz vr̄m nēo tollet a vob. videre ibu xp̄i nibil aliud ē q̄ fidelē aīam inseparabilr vnire deo pr̄i. Gaudiuz aīe qđ nemo auert delectabilr vnire ⁊ cū vnire: vt p̄ deū est sancte trinitati. Jn vnādo vnio ad deū miserabilis ⁊ ineffabilis est q̄ nunq̄ in eode statu pmanet teste Job q̄ cr facit remissionis tēpa: nō vbi a deo penit⁹ sepat q̄ etiā a familiaritate dei pcūs veniali⁹ elongat. cya q̄s vehemēter suspiraret ad illā beatā vnionē. quāaz putas delectatiōē aīa fidelis sentiet in illa beatissima vnione q̄ tantā pcipit suauitatem in dei recordatiōe. de q̄ ps. Rēmit pfolari aīa mea in aligbus tuis. expa

¶Memor fui dei ⁊ delectatus sum: sed quid segk illas delectationē. rndit ysa. ¶Memoria memoz ero de illi⁹ vnionis delectatiōe: ⁊ rabescet in me alia mea in eo ꝙ eloḡor ab eius fruitōe. vñ ¶Ore. sup illud cāticū. ¶Melioza sunt vbera tua vino: qz in etna pfrōn ⁊ gstitutatē ꝓplationis trālcendit quicḡd de te mō ꝑ fidē: vl ꝑ scripturā scit. Et ⁊ odo vngentoz tuoz sup oīa aromata. i. bona illa que p ꝓemplationē ꝓcepas oīnia bonus vite trā scendunt munera.

¶ Tertiū ꝑncipale vnionis ꝓpter deum.

Tem alia fidelis vnit ibi deo ꝓpter deuz:

i In illa nūq vnione nō attēdit alia ꝑncipaliter qđ sibi vtile ē: ꝫ pure sup oia qđ deo magnificū est. Laude. n. magnificū ē deo ⁊ bono rificuz bñ viri deo in etna bēitudine. Unđ Job dauid ē bñ qz magnificas eū. tūā magnificētiam manifeste pnunciabāt oēs electi dei. iuxta illud. ¶Magnificētiā gie sanctitatē tue loquēt: ⁊ mirabilia tua narrabūt. ¶Mirabilia sunt infimū vnire sūmo ⁊ etnalr iungere vitatē eternā vanitati. Est aūt deus verax fin aplm: ⁊ ois hō mēdax: ⁊ vanitas fm ꝑs. ¶Magna mirabilia sunt q tilla vnione odiuiscit nāe sue bēit qz semp sup se reflectit que rens ꝓpriā vtilitatē suā: ⁊ nō alterius: vbi vō nihl queritit: nisi qđ est laudabile creatori. Ibi alia vnit deo in libertatē ꝫ est de ꝓcipuis donis int oia ōi dona ꝫ libertas in bmundo sit inicīū ois mali. ō hac dicit aplus. Creatura liberabit a seruitute corrupti onis in libertatē filioz dei vera libertas ⁊ in celo vbi nemo ligat. pcōz singuk que vā vincla sunt utra illud puer. Jnigrates sue capiēt ipz ⁊ suis pcōz suoz qđḡ cōtringet. Qz aūt pctis in vsolati liberi nō sunt eius testat dñs in Jo. Qui facit pctū nō est liber: ꝫ seruus pcti. vñ dicit anselmus. Peccare nō ē libertas: nec ps libertat. posse. n. peccare pon⁹ est nō posse ꝫ posse. Quisq. n. bqđ pōt qđ ei nō expedit quāto magis bpōt tāto magis aduersitas ⁊ puersitas pēt in illū. Men ꝫ ta facit ⁊ sustinet miser hō ꝓ explēda libidine que grauissima ei sit ei q er cōde petā odirz nō in pmiest: qz grauter pctōz vinculis cōstrictus ē. Jtē ibi facit gluber quicḡd vult: qz nihil mala vult. ꝫ ē bonū qđ deo plz: qz radix oim opez est ibi charitas de qua dicit aug. Habe charitatē ⁊ fac quic qđ vis. Jtem ibi bz gluber gcḡd vult: qz nihil mali vult. Naz velle qđ nō decet ē ee miserimū vt dicit aug. in li. de tri. Jtem vbiq vult vnusquisq ibi est bē in deo q est vera gcs ale de qua nāe dicē alia aliqđ. in pace in id ipm. i. in eo q est imutabil dormiā ⁊ requiescā. ⁊ ps. Conuertere ala mea in requiē tuam. i. in deū. sile vbi volet ee spūs ptin⁹ erit ⁊ corpus. dicit aug. Jtem ibi nemo turbat a-pulchitudine pacis ⁊c. qđ teste ps. Consortauit seruas potaz ibrīam: ⁊ benedixit filijs suis in ea. Jtem ibi nullus alteri subijcit. Naz teste aplo ibi cessabit ois platio: sed soli deo oēs subiecti sunt cui sui subijcere ⁊ seruire ē vere regnare. Jtem ibi nihil est deū desideraī. Nam ipe est finis oium desideriozz: vt dicit Ber. Jtem ibi voluntas cuiusq ꝓ oia semp: ⁊ vbiq ꝓplebit. unta illud aug. Omnipotētes erunt volūtatis sue: sicut de⁹ sue: qz nihil aliud volūt ꝫ qđ deus vult ⁊ qđ ipe vult non pōt nō esse. Jn hijs oibus vera libertas cōprehē ditur. Differt aūt libertas vnius ab alteri⁹: sicut differt claritas coꝛpoz ⁊ incremēta vnuz. Unđ to. n. amplius in hoc mūdo gḡz sit seruus olim ꝓpter deū: sicut apls q cū esset liber fecit se seruum oim ⁊ qz magis hō seipm stringit spōte in vinculis ꝓceptoz ⁊ semitis ꝓfiloz facere scripture obseruatione regulari castigatōe corꝛpali tāto liberior erit in patria celesti: ⁊ ꝫ tto min⁹ qualiber occupat vanitatibus sollicitu⁹ timiḃ⁹ officijs amīstratione rerum tpaliuz: ⁊ ꝫ tto qs minus apperit dignitatez: ⁊ honorē secularē plationē hoīm laudē inimicoz vindictā tpaliuz rez affluentiā carnalē amicitiā secularē letitiā hoīm placētiā: ⁊ similiū ꝫ obligāt a deo tanto liberior: in mundo: ⁊ tanto liberior: fit in celo. ¶Doz singuloz appetitus bt in futuro valde cuinsliber diminuit libertatē. Jtez alia deo vnitur in pfectōe ipō deo iubēte: pfecti estote: sicut et pr vester ⁊c. Jn duobus diuina pfectio ꝓprobat. in odio viciōz ⁊ in amoꝛe virtutū. Bonus deus odit viciū: qz bono malū ꝫ: iuz ē sicut lux tenebris ⁊ aqua ignis: ⁊ qz vicia dei habitationē polluūt in aīa. s. ꝑfcie puritatē: qz lumē mentis obscurant. s. rōem: ne vez a falso discernat: vl limpide vitas cognoscat fm ꝫ viuere opz: qz libez arbitriū subuertunt ne meli⁹ bonū a via tutio: eligat. Dūia gratuita disp̄gunt. s. virtutes qbus hō deo gr̄at⁹ efficitur qz dona nālia cooꝛtūpunt in qbus est ymago dei in aīa. s. memoriā intelligētiā voluntatē: qz affectōes aie a deo auertūt. s. spez timoꝛ ⁊c. ꝓ quas deus delicias bz in aīa ipō teste. Deliciē mee ee cum filijs hōm: qz oia bona opa viua in charitate facta mortificāt. sili⁹ deus amat virtutes ⁊ odit bonū sp ⁊ vbiq: qz gluber diligit nālr sibi sile: ⁊ qz ipe sūme bon⁹ est: tō summe amat bonuz. Amat aūt tō virtutes: qz viciū enecāt: qz firmit deo aīam tūgit: qz ad oēm gḡz spūalē abilitāt qz opa pctis mortificata vīuificāt: qz hoīem interi⁹ in affectionibus: exteri⁹ in moꝛib⁹ fm diuinā volūtatē ordinātz. ita etiā sancta ⁊ pfecta aīa vehemēter in pria odit vicia ⁊ amat virtutes ⁊ oē bonū: ꝫ b opz addiscere in hac vita: vt sciat in eterna vita. aligs abstinet a vitijs ꝫ tri ea nō odit. Jlle vō pctā odit: qz ea nunq nisi cū amaritudine mentis recogitat q sp cū doloze coꝛdis de pctis loquit ⁊ audit loqui cui grauius ē pena videre delinqētes: vl ipsos

audire: vl cū ipis ꝓcessare: vl cū eis sedere quanq spōte pius est vbi vicia ꝓmittunt: ⁊ si qñq cogitur ibi ee ex ꝫ graue sibi crescit afflictio spūs qua detestat oia incitamēta pcōrum: sicut sunt suppta sua ornamēta ⁊ ozganica instra. Jdez nunq invitat sua pistat doctrina: ⁊ silr auxiliū: vl fauoꝛē exemplū vl occasionē aliquā ad peccādum: ꝫ sp ⁊ vbiq petā dissuadet ⁊ pbibz ꝫtū pōt hec oia vba signa sunt odij. Qui vō delectabilr cogitat de pctis vl audit log vl de ipis loquit: aut videt delectabilr delinqētes vl ibi libēter sedet vbi exercēt: vel aliquos excitat doctrina ꝓfilio auxilio: aut fauore exēplo: vl aliqua occasione ad pecādū: nec oēs etiā a pctis pbibet aut dissuadet ꝫtū pōt ille nil latenus adhuc odit pctā. Ala aūt in hac vita dz addiscere virtutes amare ⁊ bona opa: vt statiz scīat in eterna vita. Illigo exercet se in opibus virtutum: nec tñ amat virtutes. alle solus amat virtutes ⁊ opa virtutuz q nō ꝓpē timoꝛē alicui⁹ penē: nec ꝓpt fauoꝛē vl placētiā hoīm: nec ꝓpter aliqō tpale in crī: ꝫ pure ⁊ simplr ꝓpter deū in bonis opib⁹ continue se exercet q ꝓ virtutibus optinēdis incessanter toto nisu laboꝛat q mēte vehemēter affligit eo q in virtutibus incessanter crescē se nō sentit: ⁊ q bona opa fm voluntatē suā: ⁊ fm ordinatōez diuinā semp ⁊ vbiq nō pficit q veraciter ꝓgratulat⁹ sib⁹ spūales grās ⁊ virtutes hūtibus: ⁊ in virtutis opib⁹ ingriter se exercētibus q oia impedimēta virtutum ⁊ bonoz opez ꝫsi venenū fugit q nullā a virtutibus quacūq occasione retrahit: nec bona opa cuiḡ ꝓhibet vl dissuadet: ꝫ oēs ad bñ mouet doctrinis ꝑsilijs ⁊ auxilijs exēplis minis ꝓmissis oīonibus desideriis ꝫtuz pōt. quāto ampli⁹ gḡz in amoꝛe virtutuz ⁊ odio viciozz crescit tanto se pfectiōē esse cognoscat in hac vita pūri ⁊ futura. Ibi etiam alia vnit in bēitudine: nā quicḡd bēitudinis bz deus p nām ipam bz pgram B impetrauit dīs ibo dicens. Pater quos dedisti mihi volo: vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecū: vt videāt claritatē meā quā dedisti mihi ⁊ dēi eis. Claritas a ple filio collata est eterna bēitudine quā dedit singulis electis suis. Deus alte ūme pfectuē in bēitudine: qz oē bonū lmensuz nālr ⁊ eternalr in se bz ⁊ nullus bonum ee seipm querere opz: ⁊ nullius bono nulli⁹ auxilio: aut cōsilio indiget cū nihil boni sibi desit ⁊ nemo quicḡ boni sibi auferre posse nā bonū suum sibi inatum est ⁊ nā nullū sibi ꝓiectū ex facili derelingat ⁊ a nemine cogi pōt: qz ops est ⁊ nemo sup ipm ē nemo sibi equalis ē ⁊ a nullo turbari pt qz mittissim⁹ ⁊ nihil ꝫitetaī bz ⁊ nūq murari pt in sua bēitudine: qz idē sp est: sicut ipe dicit. Ego deus ⁊ nō mutor: ⁊ nihil sibi ꝓerituz est aut futuz: ꝫ sp ꝑfio. singula bonoz ptinēt ad bēitudinem veram in hac bēitudine alia vnī sit cū deo ꝙ sibi nullius indiget creature. Nam oē bonū in se ꝓtinentē cō

tinet cui nemo aliqđ boni auferre pōt ꝓmittere deo ibu. gaudiū vim nemo tollet a vobis. gaudiuz aīe est vnio ad deū in illa bēitudine. Jez ibi nullius eā cogere pōt: qz nihil aduersitat. ē tot. nā oia aduersa supauit. ibi nunq murari pōtā ꝑfin codē feruore bēitudis ē sicut deus in hac vita ala misera munq in eodē statu gmanet: ꝫ mutat. ē spe in timoꝛē ⁊ ꝫtio de amoꝛe in odiū ⁊ ꝫtio de bono in malū. ꝫtio de facili mrbat. et facili amoꝛe vltimoꝛe vl fauoꝛ cogit. et facili ꝫ fert. Indiget ē ꝓtime ꝑfic ⁊ auxilio angelici ⁊ hoīm ⁊ nihil boni p se hz: nec qđ boni p se ꝓtestō misera aīa sp suspire debet ad illā bēitudinē cū aplo dicēs. Quis me liberabit de corpe mortis huius: ⁊ cū dauid: qs veniā ⁊ appar. ebo ante faciem dei mei.

Primū ꝑncipale laudis p deū. CA. V.

Bi etiā aia laudat deū ex ebus virib⁹ suis

i ad bñ. n. creata ē vt dicit dēs p ysa. Ꝑplm istu formam mihi laudē meaz narrabit. Ad bmoneī ecclastic⁹ Laudate deū ꝫtū potestis adhuc supualebit adhuc dignioz ē oi laude. ad bmoneī Jo. in apocal. Laudem dicite deo nostro: oēs sancti eius. Ma laus erit p deū vnigenīti filiuz dei p qnē ēt maiestatē dei. oēs angeli laudāt. et causat in pfatōe: qz vnionē hīt cū ipo inꝑfectum est creatura: sicut ⁊ ipsi. hec laus ē tāto amabilioꝛ scē trinitati tāto vtilioꝛ cōtati qnā facit aia p filiū: ꝫ si faceret p seipam quāto creato⁹ dignioꝛ ē ere atura: ita laus ē aie refectio cui nulla ēt vē delectatiōe vt dicit cassiodoꝛ. Uber laus ꝓcedit ab ea ex nimio feruoꝛe charitatē. ⁊ ex nimia delectatiōe ad deū. o quāta iocūditas vbi oīb⁹ sanct⁹ vna ore lingua nālis indefessa: vt dicī Ber. Ubi oēs sancti ⁊ angeli ꝓcedit deuz laudāt: ⁊ in ipsū ꝫfluūt. cui dānt in cognitōe ⁊ amoꝛe ita ꝫ dānt laude. Ꝫ opus laudis diuine non abstrahit: nec elongat a deo: nec generat laudāti fastidiū: ꝫ sit opus ꝓtimum sicut alia opa ex ꝓtimatōe sepe ingerūt tedia in hac vita: ⁊ hec est rō qz laus dei nō tñ ē equalis ꝫ ē remuneratōe: vt dicit cassio. ꝫtz ꝑs. Et de pcipiōne muneris ⁊ ꝓmii nemo tacet. Jn laude ⁊ dei ipe act⁹ ē merces: vt dū gl. q̄dā leg ꝓplacēs

¶ Ōēm ꝑncipale laudis ad deum.

Dus ista dicit aiam incessanti ꝓpsui dete-

i stationē in deū ⁊ ad deū: ē fidelis aia vērā to ē beatio: ꝫtio in laude dei frequentioꝛ: ideoq; sicut boies nāturer sp appetūt de ritudinē ita ⁊ laudē. hanc laudē primā ꝓmittit dēs p ysa. Tota die ac nocte nō tacebūt laudātes nomē dñi.

¶ Tertium ꝑncipale laudis ꝓpter deum.

Bi etiam anima laudat deum ꝓpter de-

i um. licet enī anima fidelis in laude dei sine delectatione magna nequaquam ee posset. Nullatenus tamen ibi deum desideraī

laudare pp ppriū cōmodū: ſ pure ⁊ ſimplr pp deū ⁊ eternalr oblatū ab alia ſe ſp laudari nō pp ſuū ⁊ pp alē beatitudinē ſpiandā: illa puritas ſuā: ſ pp alē beatitudinē ſpiandā: illa puritas eterna cauſat ex bono vite puritate. ⁊ho. n. alia ſi delio in laude dei ꝓpiam ꝓpz mīm ꝛeſpicit ⁊ ⁊ho ampl⁹ dei pte ſpat in ꝫ mūdo tanto laus ei⁹ ap pareret ꝫ purior ⁊ tanto erit excellētior: tāto eritvti hoc cōtari ⁊ ſocialior: ⁊ tanto ꝑfr deus ⁊ talē decie puritatē apparebit glorioſior. E ꝛa ⁊ truz dcle etabit alia in deo: ⁊ deus in alia: qđ ſm diuinaz generationē ſingla mēbra corpis ſingule vires alie in laude dei ꝓtinue mouebunt. Jbi laudabit alia ſingula p ſe q̄ ſunt in deo p nām. ſ. potētiaz ſapiaz bonitatē ⁊c. ⁊ tcā virtutē ſuā eſſundet ſing ſingla in laude. ſilr laudabit ſingula in oībus ſil. ſ. ſolam potētiaz in ſapia bonitate charitate ⁊c. ⁊ ſic ſingla in oībus punctim. Jtem laudabit oia ſil in ſingulis ſigillatim. ſ. potētiaz: ſapiam: bonitatē: largitatē: miam: ⁊ iuſticia. In potētia ſingillatiz in ſapiētia ſingillatiz: in bonitate ſingillatiz: ⁊ ō alijs. Hec ſignata ſunt ⁊ttuo: alleluya in apoc. alīa eſt Laus bīatis vbiq̄ inexplicabilis. Jbi nō laudabit anima omnia que in deo ſunt ſucceſſiue. ſ. modo potentiam: modo ſapientiam: modo bonitatē ⁊ ſic de alijs: q: ibi nō eſt ſucceſſio tpis: ⁊ q: ōia videt ſil ⁊ coſſcit in deo ⁊ amat ⁊ fruāt. iō ēt ſil oīa laudabit. Jtem nō laudabit alia ca que in deo ſūt vnū minus: aliud magis: ſ equalr ōia: q: eque imenſa ſunt ſingula in deo ⁊ equalē laude digna. ſilr alia cognoſcet ibi ⁊ amat ſingla p ſe que in deo ſunt ⁊ ſingula in alijs ſingillatiz ⁊ ſingl⁹ in oībus cōter: ⁊ ōia ſil in ſingl⁹. ſilr fruāt ibi ⁊ vnāt ſingulis p ſe ⁊ ſingl⁹ in alijs ſingillatiz ⁊ ſingul in oīb⁹ in cōi ⁊ cōiter ōibus in ſingl⁹ ſingillatiz. Ex hoc delectabit alia ſup: a modū: ita q̄ ꝫ ſilr ꝫ ēet faciē deiz. Jbi laudabit alia deū in ſingul actib⁹ ⁊ in ſingulis mōētis ſm dignitatē ſuā: vt impleat illō ẏpbeticū: ſm nomen tuū deus ſic ⁊ laus tua. Si enīz nō ſufficeret digne laudare deuz in vno actu laudis ſilr: nec in alio poſſet: nec in. ℨ⁹ ⁊ ſic ō alijs ⁊ ſic ēet ꝛe pleno gaudio qđ ꝓmiſit dño ihū fide libus ſuis. Petite ⁊ accipietis: vt gaudiū vtum plenū ſit. Gaudij plenitudinē alia ꝓcipit qđ deuz in ſingulis actib⁹ ſuis: ⁊ in ſingulis mōētis ſm ꝓfectiaz ſuā laudat. etiā ibi nō ꝓpleret deſiderium alie qđ ꝓmittit. ꝑs. Replebit in bonis deſiderium tuū. fidelis igit alia ꝫ ſcīng deſiderat vt deū ſm maieſtatē ſuā in futuro eternalr laudare valeat. Jbi laudabit alia diuinā potētiaz que in ſua nā nobis incognita in ꝫ mundo. Aliquātulū tñ ē diuinis opibus patefacta. Primo magna dei potē tia manifeſtata fuit cuz deus ex nichilo cūcta fecit dīx: n. ⁊ facta ſunt. Idem tanta velocitate fecit dīa: ſicut ſi aliqs vnicū ꝓferret verbū: ⁊ ſ oēs mi renſ potentiā ⁊ magnitudinē creatoris ex magnitudine creature: magis admirandū ē q̄ ex tāta potentia tam modica ꝓceſſerint: ⁊ nimio mirabile eſt q̄ ſup bonio de⁹ cuius nā eſt diffundi ⁊ cōicare bonitatē ſibi iuna: à tam diu potuit ꝓtinere: q: nō fecit creaturas que bonitate ſua ⁊ beatitudine fruerent: poſtea ꝛapuit eadē potētia cū ōia vluentia deleuit aquis diluuij ꝓter eā q̄ in archa ſa bente ꝓ ſemine ſaluabat. Jtem lucebat potentia ſua in diuerſis miraculis in egypto ⁊ cuz ꝑplum ſuū p mare rubꝝ tranſlulerit ſicco veſtigio cuncis egyptijs in ſequētibus deſcēdentib⁹ in pfundū q̄ ſi lapis: ⁊ cū eum ꝑplm. ſ. ſexcēta milia ⁊ āplius g annos q̄draginta vno cibo pauit. ſ. māna. Jtē centuz octoginta q̄nq; milia ḡſi vna hora ꝓmicū angelus interfecit. In nouiſſimis vo tpibus valde eſſluxit diuina potētia q̄ creato: potuit fieri creatura impaſſibil potuit pati. imo: ralis potuit mori. inviſibilis potuit videri. imutabilis potuit et pōt ſ⁹ ſpēbus panis ⁊ vini ab hōie māducari ⁊ bibi. Dec. n. nō ſunt ſpotētie: ſz vltime ⁊ maxie potentie argumēta. ſilr in bꝛpe valde clarescit diuina potentia in ꝫ q̄ deus ops deteſtās petā ⁊ vindicans in tertiā ⁊ quartā gnationē ꝓtinet pōt vindictā ⁊ tot pagānos iudeos hēticos falſos xpianos quos mihi indiget ipſe ꝓtinue tā grauit offendētes quos in vno momento delē poſſet ſine ſuo dāno. vñ illud. Deus q̄ oīpotentiā tuā ꝑcendo maxie ⁊ miserādo manifeſtas ⁊c. ⁊ in li. ſāp. q̄ oīm deus es oībus te poere facit. fragilitatē iudicinz ē ſibi ꝓ inimicos expetē vindictā: ſicut ſortiſſim⁹ ſamſon fecit: ſz melior ē patiēs viro forti ⁊ q̄ dñat aīo ſuo dicit ſalomon expugnatore vrbium.

¶ Primū ꝓncipale gr̄aꝝ actōis ꝓpter deū. CA. VI.

i Bi alia fidelis refert gr̄as deo ꝓ ſingul⁹ dona nālibus ⁊ gratuit⁹ alie ⁊ corpis ꝓ ſingulis ſpūalibus ⁊ tpalibus ſpūalib⁹ ⁊ cōibus collatis ⁊ ꝓſeruat⁹ in terra: ⁊ ꝓſeruādis in patria. nec gr̄as agat mō ꝓ iſtis mō ꝓ illis dōis ſucceſſiue ſed ꝓ oībus ſil⁹que vnd⁹ effluxerūt a deo ⁊ effluxiſſent ſi abilitatē alicui reperiſſent. Hec gr̄aꝝ actio erit ꝓ deuz dei filiū. ſicut apls dicit. Gratias ago deo meo ꝑ ihm xp̄m ꝓ xp̄m ſolū gr̄as referre ꝓximo cui ſola ꝛacter cognita ē magnitudo ⁊ multitudo donoꝝ ⁊ nobilitas ⁊ vtilitas ipoꝝ ⁊ per magnitudinē vtutū ſuaꝝ reſpōdere ꝓximo magnitudinē donoꝝ ⁊ ꝓ multitudinē vtutum ſuaꝝ multitudini donoꝝ ⁊ vtilitatē donoꝝ digne offerre ꝓximo deo patri placentiā filij cui olim dixit. Tu es filius meus dilectus in te cōplacuit mihi. i. bene placitum meū ſumme ꝓfecti. Beneplacituz dei patris in filio eſt ꝓ vniuerſis dōis ſuis digna gratiarum actio.

¶ Dcōm ꝓncipale gr̄aꝝ actōis ad deum.

i Dta gratiaꝝ actio vehemēter ducit ad ō um. Quāto. n. ampli⁹ dantis qualitas et

affectus ſinceritas ſpritas donoꝝ ⁊ vtilitas ipſorum ibi ab alia ponderat tāto alia deo gratior eſſe tur: ⁊ ḡto oipotenti deo ſit gratior tāto ſit oipotenti ſemp ꝓpinquior: ibi tñ alia gratulat⁹ diuine ſapētie que ſingulis creaturis cōuenientiſſime ſingula dona reddit ⁊ diſtribuit q̄ ꝓ ſingulis donis angelozꝝ ſedeuz vberior: ⁊ gr̄as reddit q̄ ſi ipſa ſola peepiſſet. ⁊ potius ſingula dona ē vult in ſingulis q̄ oia in ſe ſola: ſicut nemo in aliqua parte corporis mēbroꝝ aliud ē vellet q̄ diuina puidētia ordinauit teſte apło. In vno corpe multa mēbra hēmus oia aut mēbra eundē actū nō hēt: ita corpus xp̄i miſticū quod ē eccla ex diuerſis angelis ⁊ ſanctis: ⁊ ex diuerſitate donoꝝ ꝓſtituit. Si ꝫ totū corpus eēt oculus vl manus vbi corp⁹? Et ſi vnus tm haberet oia dona: ⁊ officia vbi eēt eccleſia. Nec tñ ſequit ex hoc q̄ aliam ꝓfius afficiat ꝓmiū accidētale. ſ. gratitudo qua hz ex donis alioꝝ q̄ ſale. ſ. gratuito qua hz ex donis ꝓpriis: cum ex vno ſali magis beatificet q̄ ex oībus accidentalibus: ſz ex parte qua ꝓſiderat ordinatōez dei ſapientiſſimā ⁊ optimā ſingula dona ēe in ſingulis potius q̄ in ſe ſola: ſz ex ea parte q̄ bonum ꝓpriū naliter magis appetit q̄ alioꝝ potiuſ vellet oīa ſe habere q̄ alios. ſz vbi gr̄a ſuperat nām: ⁊ fidelis aia diuinā ordinatōez magis q̄ ꝓ ꝓpriam vtilitatē amplectit.

¶ Tertium ꝓncipale gr̄aꝝ actionis ꝓpter deū.

i Bi etiā anima gr̄as agat deo ꝓpter deuz. Non. n. fidelis aia ꝓncipalr ad gr̄as agēdum ibi mouebit: eo q̄ ex gr̄arum actiōe grata deo efficit: ſz pure mouebit ex diuina largitate ex q̄ola dona eſſluxerūt ab initō ⁊ eſſluēt ab⁹q; fine: ⁊ ḡto alia mimus ſibi ⁊ magis deo inēdit in gr̄arum actōe: tanto beatio: erit: ſ illā beatitudinē ꝓncipalr nō inēdat: ⁊ tanto eius beatitudo cōtari iocūdior: ⁊ tāto ꝛo glioz. Jbi alia gr̄as agz deo: q: ei ymaginē ſancte trinitatis impſſit iuxta illud. Signatū eſt ſup nos lumē vultꝰ tui dñe. Et q: ſpūſanctū cuz donis ſuis ⁊ oībus vtutibus in baptiſmo ꝓtulit ⁊ q: eā corpore ⁊ ſanguine ſuo delectabili ſepe ꝛeficit: ⁊ q: ei ſacrā ſcripturā ꝓceſſit diuinā nām occultā manifeſtātē oēm volūtatē ſuaz mātifeſtātē indicantē nobilitatē ⁊ vtilitatē eiz donoꝝ demonſtrantē vilcertiſſimā ad celeſtia eſſe dentē p exēpla ſanctiſſima ihu xp̄i ⁊ q: ſine merito ſuis fidē xp̄ianam fidedit qua credere poſſet ſacre ſcripture ꝓmiſſio: minis ꝓphīe ⁊ doctrinis.

¶ Primum ꝓncipale cōgratulationis ꝓ deum. CA. VII.

i Bi etiā aia ꝓtinue ꝛgratulat deo in oībus oībus ſuis puis ⁊ magnis: in oībus iudicijs circa bonos ⁊ malos in oībus moribus ſuis ꝓfectiſſimis: in oībus exēplis ihu xp̄i ſanctiſſimis: in oīm beatitudine ⁊ ꝓfectione ſua que cōſiſtit in potentia: ſapientia bonitate: eterna ⁊ imenſa ⁊c. Similiter i oībus nō ſucceſſiue. nā hec oīa ſūt ꝓfecta ꝓfectiſſima in deo et cognoſcit. ⁊ hec gratulatio erit ꝓ deō dei filium in quo ſolo vere gaudere deo poſſum⁹ q̄ ſolus beplacatuz patrē ſemp in ſimo ꝓficit ⁊ ꝓfecit: ſicut ipe teſtat. que placita ſunt ei facio ſemp: ⁊ dauid dicit de oībus aliis. Oēs declinauerūt ⁊c. vſq; ad vnuz. i. iben ꝓm. ⁊ Salomon. Omnū vir ex oībus reperi qui ſuppleſo patrī ſp oīa ⁊ in oībus cōplaceret. Mulierē aliē nō inueni.

¶ Dcōm ꝓncipale gratulatōis ad deum.

Ec ꝛgratulatio vehementiſſime ducit in b deum: ⁊ ad deū ꝓpter delectatōez que in ipſa eſt. Si. n. oīa corda eōr: vnā cor inueſtigare nō poſſet quātam delectationē hz anima in ꝛgratulatōe dei. Specialiter ꝛgratulat deo ꝫ redēptiōe generis humani ad quā invitat dñs ſe ſuos oēs amicos dicēs. Cōgratulamini mihi oēs q: inueni dragmā quā pdidi. Dragme pditio fuit totius generis humani a ꝛgratulatōe ſeparatio. dragme fuit inuētio xp̄i ꝑ paſſionē eiuſdē ꝛgratulatōis recuperatō. Et notabile ē q̄ nō dicit ſe emiſſe: ⁊ mouiſſe: ⁊ ꝓcolo ſanguine ⁊ aſpera paſſiōe genus humanū cōparit: q: intīn deſideraute ſalutem generis humani q̄ inuētiones ꝛeputauit tali mō ſe poſſe bōez a ptāte diabolica liberare ⁊ ad bēatudinē eternā ad quā creatus fuerat revocare. Similiter notabile ē q̄ etiam oēs angelos ꝓuocat ad cōgratulandū nō dragme: nō bōis: ſibi q̄ ſi bō deus eēt ⁊ tota ſalus diuina in ipſius inuentōe dependeret: ⁊ quaſi ſine ipo beatus eē nō poſſet.

¶ Tertium ꝓncipale ꝛgratiōis ꝓpter deum.

Bi etiaz aia ꝛgratulat deo nō ꝓpter ſe: ⁊ i pure ꝓpter deū. Tanta. n. puritate aia eſt ficitur in cōgratulatione dei q̄ potius ſe ipm eē beatū. q̄ ſe ipam eē beatā. imo aia fidelis mallet eligere oī beatitudine ſe ſp carē q̄ dei alicuius bēatudinis ⁊ ꝓfectiōis defectū bīe. In oībus his ſeptē mēbris ꝓdicta deus ipe eſt cā efficiēs mālis formalis ⁊ finalis. Ipſe eſt cauſa mouens aiam ad cognoſcendū: ad amādum: ad fruēdum vtendū laudādum: gr̄as agendum: ⁊ cōgratulādum. Dimiliter ipe eſt mā in ſe bīe totū quod ꝓuocare pōt aiam ad cognoſcēdum amandū ⁊c. hoc eſt ſapiētiam ⁊c. Jtem ipe eſt cā formalis informans aiam qualiter ſe habere debeat in dei cognitione amore ⁊c. Similiter ipe ē finis ad quez tendit rōnis cognitio ⁊c. De hijs ſeptez poteſt intelligi illud. Salomonis. Sapiētia diuina edificauit ſibi domū excidit columnas ſeptez. Domus eſt celi emperii creatio ſeptē columnē excelſe ⁊ ſeptiformis ꝑdicta gratia in qua ꝓfecit plenissima

bere debeat in hac vita: vt ad illam beatitudinẽ puenire decet anselmus dicẽs. Tantũ desiderũ habi esse ds in hac vita puenienti ad quod factus es: sibus dolet q̃ nondũ ibi est tãtus timor: q̃ nõ puenire q̃ nullã debes timere tenebrã: nisi tñ de bis que dant tibi vt auxiliũ puenẽdi. Circa p̃dicta ds verbum meũm nostrũ: ⁊ terrã negociũ nostrum in hac vita: sicut ternus fuit fidelibus ꝑmittit dñs in luce dicẽs. Negociamini dũ venio singulis de omnibꝫ tibi negocijs singulos iudicare. Diligam ergo te die ꝑpter ꝛ̃m beatitudinẽ tibi innatꝫ ꝑfecta caritas ꝓximũ in hac misera vita in ꝑfectis crescere de bona in bonã: vt manifestet habundantia gloriæ tue per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Explicit opusculum. 67. b. T. de beatitudine.
¶ Incipit opusculũ. 64. cuiusdã vocabellus de mõ ꝓficiendi ⁊ de puritate ꝓfectis.

Nomam funda

q mentũ ⁊ iapna virtutũ originalꝫ gra ac ꝓpriꝰ ꝓfectionis ꝓncipiꝰ est cõscientie puritas ac cordis mundicia ad quã ꝓncipaliter ⁊ ꝓcipue per purã ac verã ac integram ⁊ ꝓfectã ꝓfessionẽ petitum accedit nobis q̃ vocati sumus ad statꝰ gre: ⁊ ad acgrendas virtutes ac vitãda vicia de sufficienti ꝓfessione: ac modo cõfitendi: vt decet viros ad statũ gfectionis electos cũ summa diligẽtia ⁊ sollicitudine animꝰ ꝓpe ceteris mortalibus ꝓncipaliter est videndum.

¶ Confessio debet esse pura.

c Sit igit̃ ꝓmo videndũ q̃ cõfessio debꝫ eẽ pura: q̃ petã debent simplr dici absq̃ duplicitate ⁊ excusatõe: sicut homo credit ea manifesta esse cõta deo. Nec debẽt verba dici palliãtiarum cooperientia: vl munditia petñ: sicut faciunt multi magnas phylacterias ⁊ hystorias longas dicentes ante q̃ petñ explicẽt: vt sic p illas ostendant se minus culpabiles de petõ: q̃ quidez petñ in fine illoꝝ verborũ superfluorũ excludunt. Excludenda sunt igit̃ superflua ⁊ excusatoria verba: sed pure dic petã tua ac simplr te accusa. Similiter non ds dici q̃ eadat in infamiã alicuius: aut q̃ possit ꝓbere ꝓfessori occasionẽ turbatõis ꝑ aliquẽ aut mãm ꝓtendi. Vbi si expediret notare petã alterius ꝓtendo ꝓpã: tũc taliter explicẽt q̃ ꝓfessor nullo mõ ꝑ̃ intelligere ꝓpriã cũ qua peccauit nec possit venire in noticiã cõplicis in petõ: sicut si dedisti petro occasionẽ peccãdi cũ peccauit nõ debes notare: ꝫ sufficit tibi dicere fui cã ꝓximi ẽ di talẽ petñ cuidam ꝓpinq.

Confessio ds esse vera: ita q̃ nulla falsitas dicat scienter: nec aliq̃ dubiũ affirmet: ꝫ certa vt certa ⁊ dubia vt dubia sint dicẽda: ⁊ iõ q̃ ꝓfiteris nõ dicas. dico meã culpã ⁊ feci tale quid: aut si dedi mãm turbatõi fratri: aut scisses tale petñ si potuisses: ꝫ dic simplr feci sic: ⁊ sic: ⁊ appetitu sic ⁊ sic: habui voluntatẽ deliberatã faciẽdi tale petñ: ⁊ nõ dimisi nisi q̃ nõ potui: vl q̃ nescium: vl q̃ timui verecundiã: aut penã ꝑpalẽ.

Sunt tñ quidam q̃ nescientes: aut verecundates: aut nõ curates specificare petã apte mẽtiunt in ꝓfessione quã faciũt dicẽdo quedã generalia ad quãdã cautelã q̃bus cõprehendant petã oia que fecerunt. Dicũt. n. dico culpã meã de q̃nq̃ sensibus meis male custodiui. f. visu: auditu: ⁊c. Et tñ si interrogarent de quolibet p se inuenirẽt nõ offendisse in altero ꝓmissoꝝ istoꝝ ꝑdict oꝝ maxime posito cõfessi fuerint: ⁊ sic dicũt etiã de septẽ vicijs capitalibus: cũ tñ nõ offenderũt in oibus: sicut sonãt ꝑba eoꝝ. Talis q̃ modꝰ ab hijs maxime q̃ sepe cõfitent ẽ vitandus: ꝫ dicant vera ⁊ necessaria ⁊ dimittant falsa ⁊ superflua. sitq̃ aũ ꝓfessiones diligẽter seipsos examinẽt ⁊ discũ ꝓmo oĩa vicios ⁊ grauia que p certa nouerint se fecisse: ita q̃ ib humilitatẽ spẽ aut cã quacũq̃ nullatenus mẽtiant. ꝫ postea ꝑt dicere gnãlia ⁊ lenia que nõ ꝑt spãr explicare: sicut sunt cogitatões ociose verba ociosa negligentia: ⁊ pigritia circa oões: amissio tpis distractio cordis dicẽdo horas: vl ozando ingratitudo bñficiorꝝ dei: supflua cura de corpe ⁊ de rebus tpalibus: turbatões leues ꝛ̃ primũ iudiciũ leue alieni cordis: despectio primi q̃ad plonã ⁊ vitã sine moꝛe: nõ ꝓterari de oibus q̃ deus facit: aut fecit aut fieri facere ꝓmittit: ⁊ hijs filia que ꝫ cũ sint leuitabilia ab alã infirma: nõ ꝑt in numero declarari: ꝫ potꝰ expedit ea quotidie delere cũ lacrijs: aut ꝑ ipam infirmitatẽ alte recognoscẽ ⁊ in humilitate debita ꝑmanere.

¶ Integra.

c Confessio ds eẽ integra: vt oĩa petã q̃ hẽs in memoria: aut q̃ oblitus fueras ꝓfiteri ⁊ mõ recordaris integre ꝓfitearis nec dicas premuꝫ ꝓfessori ⁊ ꝑt alteri: q̃: nullomõ dẽs dimidẽ ꝛ̃ nõ boni ꝓmittes humanã verecundiã q̃ diuinã offensã ⁊ plãmates laudẽ extrinsecã q̃ intrinsecã ꝑ̃ mẽtio: ⁊ ꝓcie puritatẽ. sitr si oblit̃es q̃ ꝓfiteris aliqua petã ⁊ postea die sequẽti: vl alia die recordaris si potes ibẽ recurrere ad eũdez ꝓfessorem: vt cõfitearis si potes hic copiã aut aliũ: alioq̃ sufficit tibi bona voluntas: q̃ si nõ ex oblimone ex malicia ⁊ verecundia oblit̃es: vl obmisisti ꝓfiteri aliq̃ petñ teneris recurrere ad ꝓmũ ꝓfessorẽ: ⁊ si vis recurrere ad aliũ teneris ꝓfiteri oĩa petã ꝓmo ꝓfessa: ⁊ illud q̃ ꝓmo obmisisti: ⁊ oĩa q̃ postea ꝓmisisti ꝓma ꝓfessione facta ⁊ teneris ꝓfiteri de mẽdatio aut simulatiõe quã cõmisisti: quidditisti intelligere ꝓfessori tuo q̃ ꝓmo integre fuisti ꝓfessus.

¶ Loquo.

Opusculum

i Tem cõfessio debet esse plena: q̃ dz cõtinere circumstãtias aggrauantes petã que sunt locus in quo peccasti: q̃ grauius est peccare in eccla: aut in loco sacro q̃ i domo ⁊ grauius est cogitare aliq̃s inhoncstũ q̃ dicere nullaz vl offrir: vl q̃ ozas q̃ q̃ scribis. ⁊ grauius est respicere vl tangere alio impudico corpus holo sub pãnis q̃ manũ vl pedẽ: q̃ magis libidinosa delectatio est tibi: ⁊ sic facies differẽtiam inter locum ⁊ locum.

¶ Tempus.

t Empus in quo peccasti: q̃ grauius est cã ueri a missa: vel ociari in die dnico: vl in festo solẽni q̃ in die alio simplici: ⁊ grauꝰ est quodcũq̃ petñ in magna solẽnitate q̃ alio tẽpore: ⁊ grauius est nõ vacare oloni vl eẽ dissolutũ in lingua: vl relaxatũ in gula q̃ homo dz cõicare ⁊ in die quo homo cõmunicat q̃ in alio tẽpore.

¶ Coram quo.

s Ranius est dicere ⁊ facere aliquod coram eo q̃ pot̃ et ꝫ sumere occasionẽ peccãdi q̃ illud dicere ⁊ facere occulte, ⁊ grauiꝰ ẽ simulare se cẽ pacientẽ babẽdo irã in corde q̃ oũdere se cẽ turbatũ sicut est: nõ dando tñ alicui ꝑ hoc turbatõnis: vl mali exempli occasionẽ: vt dicit Cre. Et iõ nõ sufficit dicere sui iratus de vbo mihi dicto: ꝫ dz dicere ⁊ addere ⁊ simulaui me ẽ patiẽtem in verbis ⁊ signis exterioꝝ" vl reputarer humilis vbi erã superbus: ita q̃ cũ illa simulatõe addicti mẽdatiuz ad irã quã occultaui. adhuc est grauꝰ tangere bertã osculãdo q̃ ipam in eodez loco tãgere cum pode: q̃ iste modus tangẽdi est magis impudicus. Tñ nõ sufficit dicere tetigi bertã impudice: sed opz te dicere locũ corporis quem tetigisti f. manus vl pectus supra pãnos vl ad nudũ: ⁊ dicas modum. f. cum ore manu vl cũ pede ⁊c.

¶ Mora q̃ contrahit.

q Oniaz ibi maius ẽ petñ vbi maior mora ꝓtrahit: sive sit delectatio corpalis: sive mentalis: sive ira: sive odiũ teneas p menses aut ãnum: ⁊ diligẽter est mora examinãda in petõ cogitatõis: q̃ videndũ est si in ipa mora rõ succũbat sensualitati aũ. Mentiẽdo in opus voluntate deliberata si posset: ⁊ tũc nõ est minor culpa q̃ si petñ opus ꝑfecisset: q̃ sic voluntas p facto reputat. Si aũt succũbat rõ ꝓsentiendo in delectatõe sensualitatis q̃ nõ vult in opus procedere: ꝫ vult nũ interius in delectatõe voluptãri: nunc tz ibi nõ sit plen" cõsensus: tñ est ibi petñ mortale: sicut dicit aug. ꝫ ẽ minus graue q̃ ꝓmũ vbi est ꝓsensus in delectatione: ⁊ in opus. Si vo in neutrũ ꝓsentit: ꝫ ibi facit moꝛã inutr: q̃. f. nescit vl nõ pot expellere: tunc dicat occasionẽ dari: quia dẽc sua satis dura locũ hẽat in peccãt carnalibus: siue crualibus: pot etiã notificari in homicidio ⁊ in aliis multis peccatis. Quicquid aũt sit expedit ꝓcie mũde fatere predictã examinationẽ in quibuscunq̃ cogitationibus viciosis morose motis tractis.

¶ Quotiens.

i Am grauius est facere quodcunq̃ petñ cũ corde aut cũ aliquo sensu corpis humẽ: ⁊ iõ si potes recordari de vno ꝓfiteri ei cogitationũ malaz aut motus libidinosoꝝ in carne: ⁊ volunt̃ facẽdi aliquod petñ: aut quotiens iteratꝫ respicere in facẽ alicuius ꝑpter delectationẽ vane: aut quotiẽs turbatꝰ aliquẽ: aut murmurauit: ⁊ sic de aliis: q̃ si nõ es memor de numero die bona fide tm q̃ iudicas te totiẽs iteralle petã. Et attende q̃ cogitatões leues ⁊ leuia ꝑba nõ sunt nũero explicanda nisi cõe occasionẽ alicui" grauis petñ: vl vicii aut cõe de se in aliq" genere sepẽ viciozꝝ capitalũ. si tñ ꝑpter aliquas cogitatões leues hẽs nimis longã distractõez mẽtis in oratione vl in psalmodia credo q̃ boni ẽt excusari si esses memor ꝑpter magnũ dispendiuz q̃ facit. Dicẽt ꝑpter aliq̃s ꝓpter solacioꝝ: vl leue aliq̃ turbatꝰ: aut ozarẽ aliq̃ mala suspitio aut aliq̃ malũ. tũc dz ꝑficari ꝓpter malũ ipũ effectus: sic q̃ talia ociosa ⁊ lenia sunt specificãda q̃ ꝓpter ea incurrit aliq̃s grauis vicii: vl delictũ: aut dat alicui mã peccãdi. Sufficit ẽ dicẽre fui otiosus distractõibus mẽtis habitãs in oratione: in offo ꝓpter cogitatões leues sic dicendo. dico meã culpã de nimia distractõe ⁊ mẽtis aliquãdo q̃ fui in oratione audiẽdo missã ⁊ dicẽdo horas ꝓpter cogitatões inutiles ⁊ ociosas in quibꝰ eoꝝ tpũ nimis occupatur: sic q̃ vbi nõ fui intentus vt debui ⁊ potui. Cogitationes aũt viciose puras ⁊ cũ delectatõe recepte: oĩa tibi explicãde ꝑtinẽt hõ ꝓpter hõ ꝓtinẽt ad statũ tẽ: moꝛã ⁊ vicios: vt supꝛ dixi ẽ. Cogitatões vo ꝓtinẽtes male ⁊ viciose si nõ sunt studiose pensate nec cũ delectatõe receptẽ: nec cuꝛ moꝛa fuate in corde: nec deducti occasionẽ veniendi q̃ ꝓcedi ⁊ potius intrantes: aut ꝓ occasionẽ: ꝫ statim venerũt ⁊ recesserũt ⁊ diligẽtia ꝑuenit in illos ⁊ fuisti q̃ si ꝛ̃ fuisti: vt potuisti expulisti: aut expellere potuisti ac cupãdo te in leõe aut in meditatõe scẽ tales: dico nõ sunt ꝓfitẽde: q̃ nõ tenẽris tibi hõ nõ offendunt: ꝫ multũ mereꝛ tãq̃ pugil pugnator: eyiator. vnde Idiet. Ille ꝑdicat deũs q̃ statim vt cepit cogitare cogitatus interficit ⁊ allidit ad petrã. 1. tpin. Si hodie quidam tales cogitatões cõtinent potius ad laudẽ ⁊ vanã glãm: vt ꝓfessor reputet eos ꝓfectos cũ tñ talia cẽnt occultãda ⁊ in ꝓfessione tacẽda: q̃ solũ ꝓfitens dz se simplr ꝛ̃fitẽdere peccatorem, virales sunt theẽsauri dei latrones: q̃ vane sine appetitores: ⁊ iõ pena latronũ sunt pumicli. Ad deturbatiuos cogitatiõ" q̃ dns sic resistit dicit apls q̃ deus facit cum tentatõe ꝓuentus q̃ video dicit q̃ homo talibus resistẽdo meretꝰ: ⁊ nõ intellego q̃ digni sint suspendio q̃ sunt ꝓfecte eẽ uratus: aut pe

tendi ⁊ illi aut alteri⁹ cūe collocate ꝙ ſolū deo ſunt
agenda manifeſtāt ⁊ aperiunt malicioſe ⁊ ſub dolo.

¶ De motiuis vane glorie.

Vta grauī⁹ ꝓt habere vanā gliam de gr̄a
q ſpūali a deo recepta q̄ de bonis ope manu
ali. Uel ſi habeat deo de vana gl̄ia aut ſpūali
aut corpali ⁊ grauī⁹ doleat de bono ſpūali alteri⁹
q̄ de bono corpali ⁊ optimo. q: p̄m⁹ dolor eſt de iu
dicia fraterne gratie q̄ eſt peccm in ſpūſcm q: eſt ir
remiſſibile. Sēd dolor ex ſimplici pcedit imuidia
q̄ nō ſufficit dicere doluī de bono alteri⁹ p̄pter
muidiā ſed debes ſpificare ſi de bono ſpūa
li vel tpali. Et eadē rōne grauī⁹ ē gaudere de ſpi
rituali dāno primi ſicut de peccato qō fecit aut ō
ignis infamia aut q: amiſit dei gr̄az quā habebat
q̄ gaudere tpali dāno ipi⁹. Laudādū ni eſt q̄liter ꝓfi
tearis ꝓfectū petrō vane gl̄ie de gr̄a ſpūali ne fo:
te incurras maiorē vanā gliam in ꝓfitendo illuz
defectū. Nā dādo ītelligere ꝓfeſſori q̄ būiſti vanā
gliā q: fuiſti vilios ozare vl̄ miſſa ploꝛare. vl̄ lau
dat⁹ q̄ bñ ꝑdicaueraī. q̄ ex b potes ſcurrere vanā
gliam ſiue peccatum vane gl̄ie q̄ cōfeſſo: ex hoc
reputet te ſpūalem. Debes igit cāute explicare
ꝓfeſſori tuo gl̄am tibi a deo datā in oōne ſeu la
crimis ⁊ huiuſmodi. Potes tñ dicere ſic. duz di
cerē vel audirē miſſam vel p̄dicarē feci actū ali
quē ꝓpter quē plone alique me vidēres cogitaui
q̄ crederēt me habere aliquā ſpūalem gr̄am ibi
dem. Et q: in ipa cogitatiōe habui ꝓplacētiā ⁊ cō
ſenſum nec dolui ideo me accuſo. Uel ſic. Appe
tiui q̄ aliqui ſic crederēt me habere cū nō haberē
et hoc credendū feci aliquos act⁹ cū ſimulatio
ne ⁊ idē intelligas de aliis petis. Sīc caute ꝓfite
aris vanā gliam quā būiſti in exercendo aliquos
act⁹ virtuoſos. Sufficit tibi nō explicādo dicere
feci aliquē actū ꝓpter quē nō appetiui in totū lau
dē dei ſed potī⁹ boiuz q: nō ſolū volui reputari ab
illo cui feci vel dixi qōdā bonuz ſed etiā appetiui
vt aliis publicaret. Et nota ꝙ cogitatiōes de va
na gl̄ia nō ſūt ꝓhibēde niſi q̄ eſt ibi ꝓplacētia ⁊ cō
ſenſus ⁊ delectatio mozoſa. Si aūt q̄ veniūt co
gnoſcis eas nō debere venire ⁊ ex hoc ſtatim diſ
pleet tibi q̄ veniāt. ac p̄ b ſtatim recurris ad deū
vt eas expellat aut ſaltē te ꝓſentire nō ſinat ſis ce⁹
ris. Dic ergo ſtatiz in corde tuo q̄i ſenſi eas. De⁹
me. Et caueas ne ꝓp hmōi tēptatiōſitates ſeuerē
petīoſas cogitatiōes diminuas aliqō bonū opuſ
leipe vl̄ inceptū. ꝓmuaī er quo ꝓcipale motiuū
ē bonīſīe bodie miſi faciāt credētes ſpūi diſſidē
b⁹ talis cogitatiōes vanas ꝑbāt. Rideat ḡ tali ſpi
ritui nec ꝓpter te facio nec facere volo iſtud bo
nū nec ꝓpter te dimittā. Unde q̄tūcūq̄ habeas
in iſtis cogitatiōb⁹ aliq̄ ꝓplacētiā ⁊ cōſenſum do
leas ⁊ pure ꝓfitearis. nec ꝓpt hoc ceſſes a bono p
pter deum ꝓcipaliter incepto. ſed pugna viriliē
⁊ ꝓfanter ozādo deū vt cuſtodiat ſuuz opus. Si
aūt naturaliter eo paſſionat⁹ ⁊ ſtimulat⁹ de vana
gl̄ia ſicut ſūt qdā qui nihil boni q̄ſi faciunt aut di
cunt ſine ipſa. tūc ꝓfulo tibi vt nō delectēris in lo
quēdo multū de deo aut de vita ſpūali docēdo a
lios ſub ſpecie caritatis q: p certo ſub ḃ velo ca
ritatis latet dulce venenū. ſed puto eſſe ſecurius
⁊ magis expediēs būiliare te ⁊ ſilere a bonis. ne
forte curādo infirmeris q: mēs tua adhuc eget cu
ſtodia ⁊ frenū neceſſariū eſt lingue tue donec illa
petīs in corde tuo fluctuare nō ceſſat. Aliogn ſic
diri ſalūdo ⁊ ſanādo alios tuā deſtruis ſanitatez
Expto crede nā docere ⁊ curare alios eſt cib⁹ pfe
ctoꝝ. Si vō neceſſitas ineuitabil' vel magna vl̄
rōnabilis cōgruētia loquēdi occurrat tūc loquen
dū eſt taliter q̄ ita te ſicut ⁊ alios videaris argue
re ⁊ docere. Et q: ibi etiā nō deerit ſpūs vane glo
rie. cupiēs p̄ hūc modū loquēdi reputaberis būi
lis ⁊ diſcret⁹. Si etiā occurrit tibi log q̄i tacebis
vel q̄i de locutiōe būiliter excuſabis. Neſcio ali
ud tibi remediū niſi ꝓfeſſionē purā ⁊ lacrimaſ ad
hibere ℈ hāc maledictā peſtilentiā. Eſt aūt valde
timēdū ne timore deſpectionis būane totiēs ḃ vi
ciū ꝓfiteri neglexiſtis quotiēs ab ipſo te nouerīs ſu
perari nec vt mul⁹ vereāūderis mutes ſepi⁹ con
feſſoꝛē imo vt plus ꝓfundaris ſtudeas eidē ſepiuſ
⁊ clari⁹ ſolito ꝓfiteri. Dic. n. vtute būilis ꝓfeſſiōis
ſpūs ille cit⁹ expelliē. Et ſi etiā tue ꝓfeſſiōi ſe inge
rat vt de pura ⁊ humili cōfeſſiōe appetas ꝓmen
dari certe ſi te ſenſeris vulneratū. ñ timeas i fine
ꝓfeſſiōis detegere ipm vulⁿ. ¶ De lobediēti a

T eſt ſciendū ꝙ grauī⁹ eſt eſſe in obediētez
e vel irreuerētem patri vl̄ matri ꝓpter
illi cui nō ſic tenet obediētiā vel reuerētiā
exhibere. Et grauī⁹ eſt turbare vnuz ſcīū
hoiem aut deridere ipm q̄ hoiem vicioſum. Et
grauī⁹ eſt puocare vnā plonā religioſam ad aliq̄
petīm qō eſt ℈ pfeſſionē et⁹ q̄ vnā plonā ſeculare ℈
inducere ad idē petīm. Et grauī⁹ eſt diſpicere vnā
iuuenē ipudice religioſaz mulierē q̄ ſeculare. q:
ſm beatū greg. nō ℈ intueri q̄ nō ℈ cōcupiſci. Et
nō dico eſſe grauius illud vicioſe reſpicere qō eſt
grauī⁹ concupiſcere vicioſe. Hoc idē intelligo de
tactu ⁊ quocūq̄ actu q̄ vbo ipudico. De ꝓdictione
plōe cū q̄ peccatū ſufficit exēplū ū dauī. Nōq̄ ſis
ꝓtent⁹ dicere. nō bñ cuſtodiui vſuz aut dicere ite
raui pluries aſpectū in facie cuiuſdā plone cū con
placentia ⁊ imaginatiōe ipudica ſed q̄liter ⁊ cō
ductionē plone. Et ſi de vſu ſic expedit dicēr mul
tomagis de vbo ipudico dāte puocationē ad pec
catū ⁊ de tactu aut ꝓmotiōe carnis libidinoſa ha
bita a ex allocutiōe vel appꝛopinquatiōe ad cor⁹

alicuⁿ. ¶ De intentiōe habita in peccatis.

Raui⁹ eſt facere qdcūq̄ petīm cum int en
§ tiōe peccādi ſeu puocādi aliquē ad ſimile
aut aliq̄ aliud petīm q̄ ad faciēdū ſibiſpi
tū vt ſi noueris defectū alicuⁿ vt facias ipſ de
ſpici. aut min⁹ reputari ꝓpter inuidiā tuā vel alia
maliciā. Aut ſi feciſti aliquē actū cum oculis aut
manib⁹ verſus aliquē vel aliquā plonā vt puoca
res eam ad malū. ⁊ ſic de aliis petis ſtudioſe ſcio
nō tñ in dānū faciēris ſed etiā in primi detrimē
tū. Aut qdem petā nō ſufficit ꝓfiteri niſi explicen
tur int⁹tiōes malicioſe. Tales recte aſſimilāt de
monib⁹ ⁊ ſunt inimici ipi q: ſtudēt alias pdere p
quaꝝ ſalute ipſe ſanguīnē ſuū effudit. Ité deſectūs
de petō ī petīs eſt diligēs ꝓſcrutādi nō eſt ita gra
ue vnū petīm ſimplex ſicut eſt illud cū⁹ occaſione
plura alia pcā ſunt cōmiſſa. Uñ ſi ſtudioſe feciſti
aliquē defectū tali mō q̄ ali⁹ fuit culpat⁹ de hoc. ⁊
nō ercu ſaſti inocētē ſed ꝓmiſiſti eū iuſte pati. Uł
ſi. p defenſiōe vni⁹ mēdacij verba iniurioſa ꝓtuli
ſti aut incurriſti plura alia mēdacia. Aut p̄ excuſa
tione vni⁹ mēdacij ꝓmiſiſti p iuriuz. ⁊ ob hoc fuit
ſuſpicio de alio vel facta iuſta punitio ſup aliquē
aut ortū eſt odiuz aut turbatio aliq̄ inter aliquos.
Dia hec ⁊ ſilia q̄ ex petō ꝓmo ſunt cōſecuta debēt
cum primo ꝓncipali peccato pleni⁹ explicari.

¶ De occaſione ⁊ cauſa peccatoꝝ.

Imiliter de plenitudine ꝓfeſſiōis eſt dice
§ re nō ſolū circūſtātias ꝓdictas vel ſilēs ſz
etiā occaſiōes ⁊ cās petōꝝ ꝓpter q̄s incur
riſti⁹ ipſa petā. vs q: negleiriſti ea vitare ſicut po
tuiſti ⁊ ſcuiſti. Huiuſmōi aūt cāe ſunt taliter dice
de. q̄ te eū peccaſ accuſes ⁊ nō excuſes ſicut qdaz
faciūt ſponētes culpā diabolo. ſic eua q̄ dixit ſer
pens decepit me. Dicūt. n. me tñ tēptauit de ta
li petō q̄ optuit me ꝓſentire nec potui me defen
dere vllo mō. Sed iſta nō eſt ꝓfeſſio nec cxpſſio
cāe peti: imo eſt excuſatio tui ⁊ accuſatio diaboli
illi⁹ q̄ forte nō eſt culpabilis ibi. Nō. n. oē peccatū
fit ſemp⁹ ex ſuggeſtione diaboli nec eis tēptano ē
a demone. Sed ſz beatū iacobū. vnuſqſq̄ tēpta
tur a ꝓpria ſua cōcupiſcentia ⁊ illectus. Multi er
go mētūt dicētes demō me ſeduxit ad tale petīm
q̄ ſibi ꝓſenſi q: ſola ſua ꝓpria tēptat⁹ ceciđt. Et
nō oz dicere cū ſentirē me ſtimulari ad tale petīm
ꝓpter nādū fui negligēs in euitādo occaſiōes me in
citātes ad hoc. ſ. locū tēs ⁊ plonā ⁊ fui negligēs in
adiuuādo me cū ieiunio ⁊ oōne ⁊ aliis neceſſariis
ſicut ſcimi ⁊ potui. Uñ ꝓpter negligētiā ⁊ maliciā
meā ꝓmiſi ipm petīm pon⁹ etipſe ſeruire diabolo
ſuꝛbie ⁊ carni mee. ḃ ſuggereti. q̄m ipſe cō mihi
p illud nō facere inſpirāti. Uñq̄ vō ipoſuit culpaz
primo ſicut fecit adā q̄i dixit deo. mulier quam
dediſti mihi ſociā dedit mihi de ligno ⁊ comedi.
Dicūt. n. q̄dā plona tñ inſtetit mihi rogādo ⁊ blā
diendo ⁊ aliq̄ dona dādo q̄ mīl⁹ de mūdo potui
ſet ſe defendeſe ſic q̄ oportuit me ſimiliter ꝓmit
re. Aliqui dicūt q̄dam dixit mihi tantū malū de
quēdā q̄ fecit me murmurare de illo ⁊ illā deſpi
cere. ſed hec eſt vicioſa ꝓfeſſio. Dic ergo ſic de q̄
mo cum viderē erpſſe q̄ locutus ⁊ puerſatio cum
q̄dā plona eēt mihi inutilis ⁊ pticulola ⁊ ſentirē af
fectū cordis ad ipam plonā aut ipſe ad me nō eſſe
purū nec ſm deū. ſed potī⁹ ſm carnē ⁊ in ꝓſpectu
⁊ in pīria eiuſdē habere mimā ꝓplacētiā ⁊ ſenſua
lē ⁊ ex hoc ſemp habere imaginatiōes ipudicas de
illa cū libidinoſis motib⁹ carnis ⁊ a ꝓpter ſi debe
bā fugere eā nihilomin⁹ fui ſecut⁹ voluptāt carne
in tantū q̄ ad talē actū deueni cū ea vnde me
⁊ ipaz illaſani. De ſcdo ſic dicit. Eu dādo dici ali
qua mala de quadā plona facit⁹ ea credidi q̄ cre
didiſſem bona ſi audiſſem ꝓpter leuitatē cordis
mei ⁊ defectū caritatis ⁊ q̄ debui ꝓpati murmu
rāti ⁊ excuſare in corde meo ela de quo ille mur
murabat ego ſtatiz murmurauī cū ille ꝓfirmādo
malū de quo dicebat vel addēdo ad illud q̄ di
cebat ac per hoc dedi ſibi occaſionē magis mur
murādi. Et nota q̄ hic nō dz q̄s murmurāt nola
re nec factū de quo murmurauit nec plonaz de q̄
murmurauit q̄i. ſ. t alīs notanda eēt in excuſatione
ſui vel infamiā primi. Ité ſi te accuſes de turbati
one primi. aut de turbatiōe habita ℈ aliquē ꝓcī
paliter ꝓpter defectū ei⁹ nō debes exprimere illiꝰ
defectū ne q̄ſ oōdas te būiſſe rōnabiles cās tur
batiōis ſic videaris mīn⁹ peccaſſe aut me⁹ ce
lo habeie. Sēd. n. q̄dā q̄ dicūt in ꝓfeſſiōe vidi fie
ri talē defectū vel audiui dici tale vbū ⁊ de ſi⁹ fui
valde turbat⁹ q: erat ℈ honeſte dei. ℈ bonos mo
res ⁊ in malā eccſiā aliox. O ſtulte ypocrita q̄d
dicis nā te ſimplr laudas ⁊ nihil penit⁹ ꝓfiteris ta
ces peccatū tuū q̄s fecīſti videās alienū defectū
⁊ nō tuū qui forte ſuꝛ grauioꝛ q̄s iſte defect⁹ alte
ri⁹ q: deſperaſti peccātē cui debebas ꝓpati ⁊ men
tiris dicēdo te fuiſſe turbatū ꝓpter amoꝛē dei et
primi. cum tū fueris turbat⁹ ꝓpter ſuꝓbiā tuam
⁊ q: nō habes caritatē primi q̄ nō ꝓmittit aliquē
℈ primā turbari. Sic ergo dicas. Uñ de velau
diēs fieri vel dici aliq̄ qō indicaui eſſe malaz ⁊
forte eſſe peius q̄ fuit ꝓpter maliciā meā q̄ non
ꝓmiſit me excuſare factū vel intentiōē dicentis
vel faciētis ſicut poterā ⁊ debebā nō ſm me⁹ ad
cōparandū illi vel ad ozādū ꝓ ipſo ſicut debui ex
caritate. ſed magis fui ꝓmot⁹ ad iram ℈ ipm cō
tēnendo ⁊ iudicādo ipm ⁊ appetēdo ſtatim puri
tatē ei⁹ vel habere pētem ponēdi cum ḃ ac
cidit mihi ꝓpter duriciā cordis mei. Et q: nōre
cognoſco patientiā dei q̄ ſuꝓportauit me in grā
oīb⁹ peccatis abſq̄ vlla punitione ⁊ ſic de aliis.
Sūt alii q̄ſ clari laudāt in ꝓfeſſiōe dicētes. per
gr̄az dei ſatis bñ cuſtodiui me a tali tpe vel cāa

ꝑcepu habuit ꝓplacentiā sensuales ⁊ vanā seu ad
quā inordinato amore afficiē: aut ꝑtactū impu-
dicū leue: aut ymaginādo aliquos act⁹ ipudicos
fortiter ⁊ mocose. In hus.n. casibus ⁊ aliis sil'ib⁹
milti imeruīt hoc ē alectatōes ⁊ ꝓmotōes carnis
libidinosas desiderū humoꝝ emittere velit nolint
ꝫ eas cāe ⁊ illeo ꝙ sint exirabiles ds glubet fugere
⁊ euitare ꝓpter mariā q sentit de h̄ se passionatā
seu ad h̄ nāl inclinatā siue ex vicio mētis: siue ex
debilitate nāe: ⁊ q occasionē sibmōi nō euitauerit
ꝓpter vel iusta posse retinq̄ dō amicitiā ⁊ fami
liaritatē ꝓnaz ad quas inordinate afficiē fugiē
do ⁊ allocutōes ⁊ aspectū ꝓnaz: ꝫ nō credā ipz
ꝑ dictā cām̄sionē peccare mortaliꝫ nisi forte alr cō
cupisceret aut ipudice tāgeret ꝓnā que ē cā ist⁹
effect⁹. nō credo eū grauit peccare: ⁊ magno peti
mortalis ꝑiculo. ⁊ h̄ ꝓtinū do tibi q̄ habitz dilatōe
motus ipe sibi violētiā faciat in hac ꝑte fugiēdo
plenas bmōi: atq; cū eis oēm ꝙportunitatē loci ⁊
tpis euiter. Dic itaq; ꝑdictus flumus q a ghuidaz
vocat libido si pōt euitari ipsi⁹ occasio ⁊ si studio-
se nō euitet ē oino ꝓhitēdus cū suis occasionib⁹: et
negligētia habita circa ipās. Si ꝙ ꝓtingit et cā
que vitari nō pōt: sicut qñ audiūt vba ipudica et
casu: vl loquit cū ꝓsona: vl sedet iuxta eā. de cui⁹
pītia ꝫ cōplacētiaz vanā: ⁊ ab ea separi nō valet
In his ⁊ sil'ibus credo sufficere q tā de occasione
habita ⁊ impoētia vitādi: q̄ ō sturn illius libidi-
nis dolor ē simplr h̄ditus. q: tñ dubitare de tali-
bus q̄ spectāt ad ꝑfcīe puritatē ē q̄q; valde ꝑicu
um poteris h̄ ꝓfiteri ꝓpter getudinē mētē ⁊ pacez
suus expedire nō credam.

¶ Complacētia habita in memoria peccati.

Liendū ē q̄ qñ cogitas de iniurijs receptis
ꝑ ⁊ in illa memoria turbaris intra te cū ali
qua mora ⁊ appetē vindictā fieri: aut factā
ē: aut doles q nō fuit fctā ꝑ te aut ꝑ alīū: aut ima
ginaris aliqd facere: aut aliquā motū tenere alo
si sene in mēte tua rōne ist⁹ iniurie. Si aūt reme
mozādo mala ꝑterita q̄ fecisti nō bñes dolorē: sed
poti⁹ delectatōez in eis: ⁊ ꝓpt̄ hāc delectationez
facis mozā ibidē nō credo expedire: q̄ specifices
ipa ꝑtā rememorata si alias integre ꝓfessus es
ea: ⁊ si nō habuāsti aliud q̄ delectationē in mēte
sufficit dicē mihi venerūt ad mēozīā quedā vin
dicte vl iniurie q̄a feci: vl quedā ꝑtā grauia q̄ cō
mīsi de qbus nō solū habui dolorē in tali cogitati
one: ḡ de ipsis cūmulta ꝓplacētia cogitaui: ⁊ si ali
ad tibi occurrit in carne vl in mēte ꝓpter dictaz
ꝓplacētiā q̄ tibi vī aggrauare petrīs ipm̄ ēt dēs
ꝓfiteri. vbi q̄a. Si de ꝑtā luxurie ꝑte facto hūi
tudinē: q: ipm̄ petrīs nō fecisti plurīes vl cū pluri
bus: tūc.n. dēs sic dicere: ⁊ ymaginatōe quā ha-
bui de quodā ꝑtō luxurie habui motuz carnis ⁊
ꝓplacētiaz in mēte ⁊ appetitū illū fecisti multotiēs
⁊ cū multis ꝓnis: ⁊ sic nō oz te indicare ꝓfessori
te iam fecisse illud petrīs: nisi forte alias idē iudi-
casses ⁊ nisi p maiozi humilitate ⁊ merito velis ipz
ei sīlr explicare. Si aūt recordaris te hūisse ꝙpor
tunitatez faciēdi aliq̄ petrīs q̄ nō fecisti: ⁊ in illa
recordatōe nō gaudes te euasisse illud petrīs: nec
regratiaris deo qui custodiuit te ab ipo ⁊ absoluit
ꝙportunitatē ⁊ volūtatē faciēdi ipm̄ ⁊ ola ista fuit
pleni⁹ reserāda. Videt.n. in h̄ magna ingratitudo
⁊ ꝑti ꝓmissio voluntaria ꝫ si in ꝓdicta recordatōe
petōz: ⁊ maxime carnaliū nō posses vitare com-
placentiam: ⁊ motus carnes dum velles ea stu-
diose recolere cā te ipm̄ excitandi ad cōpunctōez
⁊ dolorem ꝓfilo tibi q̄ nō ea spāliter recolas: nec
etiā alia petā que nō potes sine ꝓplacentia recole
re: sicut est vindicta facta p te: vl p aliū de inimi-
co tuo: aut dānū: aut mozs eius quē occidisti. De
bes ḡ ofia petā tua si vis cōiteri generalr ꝙ duo
bus. f. supbia: ⁊ delectatiōe carnis ꝓtendo dicē-
do sic: co: de meditādo: ⁊ oꝛ ꝑcrēdo. dico meaz
culpā de supbia quam habui ꝙ deum ⁊ primum
trascendo inuidēdo alios ꝓuocando mundi glori
am appetendo: ꝓmos indicando: dei creaturā
contēnendo: meipm̄ bonū reputādo: alios vilifi-
cando de dei opibus ac iudicijs ⁊ eius ꝓmissioni
bus: murmurādo bonas eius inspiratiōes ⁊ ola
beneficia negligendo impetus viciosos: sectēdo
blasphemando: ⁊ nomen dei inuanū ꝑferendo ⁊
linguam meā cōtra veritatē ꝑ mendatiōes ⁊ si-
mulatōes ꝑ duplicitates ⁊ adulationes. ꝑ iuramē
ta ⁊ multa alia vba viciosa tarando ociose ac ac-
cidiose viuendo. de me nimus cōfitendo de fide
dubitādo de occultis dei opibus rōnem ꝓ: etum
ꝓtiose querendo plus ꝙ oꝛ ꝙ ꝓt̄ et sapere de deo ⁊
de ꝓmo: ⁊ de seculo scire cupiēdo gram dei nō
humiliter affectando: dona dei occulta ꝛemera-
rie ꝓpalando nō in veritate: sed in ꝓpocrisi ⁊ falsi
tate co: am deo ⁊ hominibus ambulādo ⁊ mul-
ta alia ꝑ superbiam mentaliter ꝫ co: poraliter
ꝛcercendo.

¶ De tempo: e mozis.

ꝑ Ostq̄ cōfessus es dic aie tue marie q̄ te
vides ꝓtinū mozī. O aia mea egressus
tuus app: opinquat ⁊ ꝓpe te termin⁹ tue supbie:
⁊ finis delectatōis h̄ mūdi: ⁊ misere carnis tue q̄
delectatōib⁹ co: palib⁹ ptulisti pl⁹ ipaz amādo q̄
deū pl⁹ tibi ꝓpatiēdo q̄ tibi pl⁹ labozādo ꝑ ipa q̄
ꝑ te pl⁹ obediēs ei⁹ ꝓspicētijs q̄ diuinis inspa-
tionib⁹ ꝓsilij s. f. dū ꝓsensisti tibi satisfacē in dele
ctatiōib⁹ gule ⁊ luxurie mulē ⁊ diuersis mōis ope
⁊ volūtate atq; faciāz ei⁹ visū: auditū: gustū: tactū
⁊ odoratū ḡtū ⁊ q̄lr potuisti, ꝓsensisti amozi ipius
carnis amittere ꝑtē matriālē tui tpis superflue

dormiēdo ⁊ negligendo in multis opatiōib⁹ vi-
ciosis ac occupādo in nimia cura ⁊ sollicitudie re
rum tpalium ⁊ co: palū te exercendo plus ꝓpter
nuarietā ⁊ delectatiōnē q̄ ꝓpter necessitatē. Con
fensisti ei⁹ pigritiei quā habuit semp ad operādū
bonū ⁊ ei⁹ sollicitudini q̄ habuit ad pagendū ma-
lum q̄ potuit. in hijs sunt vitā mea in his exꝑ-
di ꝛpo meū. Ubi ergo es o vanitas mea ⁊ supba
me: quo preciosis delectatiōes carnis mee ⁊ qd
mihi artificiosis: qd mihi religiosis ꝓfubiectione ⁊
obediētia q̄ vobis tot ānis deserui: ⁊ ꝓ: o vobis
cōmutaui vitā eternā amisi deum ⁊ acquisiui in-
fernū pdidi gaudia infinita ⁊ hereta⁹ sum lamēta
et erna. Ꝑnuat⁹ sum societate seōz ⁊ agelorū ⁊
merui fieri soci⁹ ciuiū infernoz. Cōsidera ergo o
aia mea qualē te fecit deus q: ad imaginē ⁊ simi
litudinē suā ⁊ mō sic es denigrata petis nec aliq̄
virtutē in te agnoscis. Considera in te poti⁹ ima
ginē tēptatoris tui q̄ te depinxit colo: e supbie: gu
le: luxurie: auaricie: vane glie: inuidie: accidie: ⁊ i
gratitudinis ⁊ negligentie. odij ⁊ vindicte. Tibi
suasit cōceptum dei ⁊ apposuit amozē seculi te in
durit: ꝑa primū ad murmurādū indicādū decip
iendū despiciendū ꝓtēnēdū detrahendū ⁊ alioz
defect⁹ ꝑdendū ⁊ tua grauia vicia nō videndū
Nō video ergo o aia mea nisi vt ꝓuoceris ad ge
mitū. fletum plāctū tristiciā ⁊ lamentū ⁊ clamos
hūiliter ⁊ feruēter ad dēm. Dūe ne infuroze tuo
arguas me ⁊c. Miserere mei deus sēz ⁊c.

¶ De cogitatiōbus inhonestis.

Leriaz dubitāt si cogitatōes ihonestē sint
ꝑ exterius explicāde. Credo q̄ hoc facere
sit puritatis ⁊ ꝑfectiōis ⁊ magni meriti ꝫ
nō credo esse necessitaz semp nisi qñ ex nimia mo
ra facta in cogitatōe illa homo sentiret se incliua
ri ad faciēdū ⁊ ꝓficiendū cogitatū si ꝙportunitatē
haberet q̄ vellet aut si polluerēt ex illa vehemē-
ti cogitatiōe mozsa. Aut si inordinate afficeret
ad aliquā ꝓsonā ⁊ de ipsa multū molestaret in co
gitatiōe hūdo mot⁹ carnis ⁊ imaginando hīe ali
quos acrus ipudicos cum ipsa ꝓsona. Hūc.n. affe
ctū inordinatū debes exꝑmere cū cogitatiōibus
⁊ motib⁹ carnis ꝓcēdētib⁹ dicēdo ex ipso affectu
sic. Habui affectū sensualē ⁊ inordinatū ad q̄daz
mulierē vel quēdā iuuenē talis ꝓditiōis ⁊ hūc af-
fectū ꝛcepi ex ꝓplacētia habita in aspectu ⁊ collo
cutiōe ac pītia co: pali ipsi⁹ de ipo vel de ipa ha-
bui tot vicib⁹ aut multotiēs imaginatiōes turpes
respiciēdo cū oculis corꝓreis vel mētis faciē vl
alīā ptem co: pis eius ⁊ imaginādo cum ipa ꝓso
na habere ampler⁹ ⁊ oscula vel talē actum impu-
dicum et in hijs feci motā per magnū spaciū ha-
bendo ibi mot⁹ carnis libidinosos. Et spāliter ac
cidit mihi in oꝛone exūlēdo aut missam dicendo
et semp sui negligens ad labozādū ꝓpter ꝛpellēdū talia per potentiā ꝓpter nimiā delectatio
nē qua habebā ibidē nec curau ꝙtū potui refre-
nare oculos ab aspectu illi⁹ ꝓsone qñ bñ pānā ei⁹
quicūq; igit tales ⁊ tali mō cogitatiōes et affect⁹
exꝑm eret vicioſos ab eis cito liberaret dūmō cū
tali ꝑfessiōe ꝓmuaret oꝛēē et custodiā sensuū: q:
demon nō pōt sustinere hūiliatē pure ꝑfessionis
cum sit superbus ⁊ inūidus ⁊ ois hūiliatōis ⁊ mūdi
cie inimicus. Et tō nō est melior et facilior ad ema-
dendū ēptationes superbie ⁊ luxurie et oēs cogitati
onco viciosas cum suis circūstātijs ꝓcurētib⁹ in
carne vel in mente sepe ⁊ clare detegere cōfessori
⁊ toriens exꝑmere quotiens renouant.

¶ De motibus carnis.

Liendū est q̄ motus in carne qui nō ꝓue-
ꝑ nit et cogitatōe ipudica ablq; volūtate ⁊
sine causa. f. vīsus vel audatus sine aliqua
cā extrinseca inbonesta sine dubio ꝓuēit ex nimia
repletiōe ꝓtinus facta in cibo et pota. Quidā tri pu
tant q̄ ꝓuenit ex nimia vigilia qō pōt esse marie
qñ ꝓtat eis q̄ nō ꝓuenit eis ex aliq̄ cā ꝑdicta. Et
tō oz bolem esse parcum in dieta quo ad q̄titatez
et ḡtitatē. qñ de talib⁹ molestat̄ ꝑa voluntatez
et cum displicētia. Nā inmo cop⁹ oritur cā. q: ꝫ
Jero. venter ⁊ genitalia ꝓxia sunt. Et hoc intelli
go qñ nō a cā exteriori et tūc oportet cauere ipm
ab aspectib⁹ et colloquijs et ab apporiatōe plo
naz in quaz ꝓtia sensit se sensualiter delectari
aliq̄n ille qui videt motus nālis fieret viciosus.
Et q̄uis sit securz ꝓfiteri tales mot⁹ peccētes sine
cā viciosa quoz instantia vi def cā. dum tamē
per ipos nō turbet amoz et desiderius ꝓmanēdi in
corde. co: palis caritas nō maculat. Si vo ꝓcedunt
a cā viciosa ꝑfitenda sunt cāe loc⁹ et tpis mo
ra ꝛtracta in eas et vices moruz sicut supra de
circūstantijs petōz dictū est. Nō.n. sufficit q̄nter
dicere culpā de motib⁹ sed debes dicere sic. Dū
essem in ecclia vel in oꝛone vel dū audirem mis
sam aut ꝑdicationē cogitani talē actum turpem
aut habui memoriā alicui⁹ ꝓsone i cui⁹ aspectu ia
habui vnā complam aut inordinatā amozem. aut
aspexi in ecclia talē ꝓsonā cum ꝓplacēta ipudica
cuius cā habui mot⁹ carnis ipudicos toriēs ⁊ ꝑta
tā mozā. Et si dixisti illi aliq̄ verba grātiosa ꝙ fuit
aut fecisti aliq̄s seruicia malicioſe vt. f. haberes eo
ꝓplacētiā libidinosam ⁊ mot⁹ carnales q̄ maiores
mozā ⁊ totā ꝓfiteri debes maxime si verbaliō di-
xisses aut seruicia nō fecisses sic dixi nisi de ist⁹
pītia delectatiōnē nō habuisses. ¶ De pcu
lo familiaritatis dūarum vel mulierum.

Uoniā multi ⁊ videt negligēr vt ognoscāt
q affectus suos viciosos ⁊ ꝓpios nō curāt cō
fiteri cū tñ diligēter sint ꝑscrutāde et cum
suis vicijs oriētib⁹ et ipis exꝑmēde. Ꝑ ꝑmu-
tere nō intēdo q̄ multi nimis afficiāt ad se ipos

ꝙ̃ ad aliq̃a plenarie ꝙ̃ ad homines ꝙ̃ ad di
uinas quidē. Et q̃ hec sint dicat mihi inter deū
et nos quis. Et q̃ hec sint dicat mihi inter deū
et alium ad eo nullī ꝺ̃ habēs aliq̃d de ꝑfecto pōt i
via perficere nec habere purā oīonē ⁊ maxime
qñ est carnalis affectus ad ꝑsonā ⁊ de hac intendo
loqui mō. Vbicūq̃ affectio multos spūales sub
specie amicicie ꝑsulis a statu oīonis ꝑpediet ⁊ im
pedit. Nec est inquendo mētis pestifera oīones
mētis ⁊ cito illicēs ⁊ dispōnis ⁊ affect ꝙ̃ ipsos ob
uios in mitr generat ⁊ excreet. Nam sicut oīo pura
mētē purificat ⁊ illuminat: ita ecōtrā: fortificat: ⁊ i
pinguat tle carnalis affectio ⁊ humida mentē infi
cit ⁊ obligat: mutat debilitat ⁊ siccat ⁊ corpus
etiā mālēdicēdō ꝙ̃ficat. Et qñ spūalibus lo
quor ꝙ̃ quos illa scribo nouerint ipsi q̃ iz car
nalia affecto sit oīoni ꝑiculosa ⁊ dānosa eis tamē
ꝑiculosa est magis magis qñ putarūt cum ꝑsona
q̃ spūalis videt nō q̃ eoz ꝓncipiū videat esse
purū ⁊ requo ni familiaritas domestica est ꝑicu
losū delectabile detrimētū ⁊ malū occultū bono co
lore depictū. Que gdē familiaritas ꝙ̃to plus cre
scit tanto plus infirmat ꝓncipale motiuū ⁊ vtriusq̃
q̃ puritas maculat. Nō hī de hoc statum ꝑpēdūt
q̃ dicunt a ꝓncipio nō mittit sagittas venena
tas sed ꝑcūl aliq̃liter vulnerātes ⁊ amorē augmē
tantes. Illd tñ vō in breui deuenīt vt iam nō ve
lud angel ꝙ̃ sicut ceperāt scilicet alloquīl ⁊ videāt
sed ⁊ aliq̃ carne vestros se mutue inteānt ⁊ senti
ant mētes q̃ualēs ꝙ̃mēdatiōib⁹ ac verbis blandi
tiis ⁊ q̃ vidēt ex ꝑsona deuotiōe ꝓcedere. Et cū
de vno incipit appetere alteri⁹ ꝑsonā corpalem
q̃: forma vel spēs corpis in vtriusq̃ mente cōcē
pta incipit eos ad volēdū ꝑtiā corpalē qua insit
eis pitia mētalis sicq̃ spūalis deuotio paulatim
ꝓcedit in corpalē ⁊ carnalē ⁊ sic ipoz mētes q̃ so
lebāt in oīone cuz deo absq̃ intermedio log nūc
inter se ⁊ deū. alter ponit alteri⁹ corpalē effigiē q̃
velāt ⁊ obtenebrāt ponētes sibi ipis facie dei cuz
facie creature. ⁊ nō mīn⁹ horrēdū est cū hij ꝓpriū
errorē ꝑpere ⁊ emēdare deberēt in ipi⁹ potius
nutrimēto errons totū illud iudicāt ex matia ca
ritate ꝓcedere cui⁹ merito puto ⁊ sibi inuicē men
tūtes referāt q̃ in oīone vn⁹ alteri ꝑitat magis
delectabile ac si p se inuicē otare cogāt gr̃a et
virtute diuina ac p hoc cōsolationē simplicis sen
sualem quā hūt in illaz ꝑitatōe de se inuicē facta
in oratione ꝓdicta estimant ⁊ affirmant ac esse
runt esse spūalem gratiam ⁊ diuinam. Quia
les autem illusiones recipiāt a sagitario supradi
cto spūaliter mulieres q̃ citius fidē adhibēt illusio
nibus tali esset horribile ⁊ quasi impossibile decla
rare. Sentiūt nāq̃ in oīone ꝓfecta ⁊ repūtatiōe
mētali calorē quēdā ignitū a sagittario illo illatuz
qui⁹ credūt ⁊ dicūt esse ignē caritatis a spūscō trāl
matum volēte ꝓiungere spūm vnius spū alteri⁹
vinculo caritatis cū ide sit ignis libidinosi ardoris
ꝑ quē sequētia manifestant ⁊ tū deliberāt se tanq̃
spūales vnitos posse securi⁹ ac pluri⁹ simul loqui
atq̃ in hoc ꝑso nō ꝑdere sed lucrari. Ꝓsolde mo
dos insolitos ⁊ cautelas mirabiles adinuenerūt
quibus posset si simul colloqui ⁊ frequēter alleg[illegible]
vn⁹ alteri cāo vtilitate ac necessitate ꝓpetatos cū
tū in veritate nihil aliud sit cā nisi on⁹ cui rō tā fac
cūbit. Sic itaq̃ carnali ꝑcupia seu ꝓplacētia exte
ri⁹ ipso qō olim ꝓfuerūt i oīne expēdere ac spi
ritualiter occupare nāc in huiusmōi familiaritā
tib⁹ ⁊ colloquijs pdūt ⁊ sic q̃ dolēdū est allocutio
nes dīnas p carnalib⁹ ꝓmutātes. Āmodo nisi mo
ra seretina cogēte aut alia ineritabili cā nō ꝑit ab
inuicē discedere ⁊ tūc inuite ⁊ trūlēt discedūt. Hec
āt tristicia est certissimū indiciū. q̃ carnis vincu
lo sūt allegati ⁊ pl⁹ visitatiōes ⁊ ꝓlationes dīne a
carnalib⁹ ⁊ diabolicis discernūtur. Deniq̃ ꝙ̃uis
se multī exponūt ꝑiculis ⁊ multa mala incurrant
dū eoz obtenebrat ꝓsēcūtio indicāt tanq̃ spūali
b⁹ sibi q̃dā esse licita que fieri nequūt absq̃ ꝑiculo
⁊ ꝑcco. Putauī tū melī⁹ esse nō multa de hoc
calamo exarare. hec tī tacere nō valeo quīn aliq̃
liter referā maria q̃ nō lōge a tpib⁹ istis filia cōti
gerūt. Tādē spūales ꝑdicti q̃q̃z se deduci ꝑmitti
tūt vt se inuicē familiariter tangāt sub specie ca
ritatis referātes sibi inuicē imēsum cordis amo
rē q̃ ipudēter caritatē appellāt. Sed in hac relā
tiōe amoris est sūmū ꝑiculū q̃: ex ꝑ fabricāt fa
gitte q̃ mētes eoz vulnerāt mortaliter ac venē
nāt. Et q̃ sup oīa videt mihi horrēdū deo angelis
boīb⁹ ac demōib⁹ fuerūt vel aliq̃ spūales nole spi
ritu luxurie ibire ⁊ q̃ in excusatiōne sue libidinis ꝑ
sūpserūt dicere se hūisse i illis actib⁹ ipudicis ma
gna sentimēta de deo. Nō nihil aliud iudico esse
nisi qōdā ieitantūr ⁊ inducūnū ad filia securi⁹ intrā
dū ⁊ peiora ꝓpetrāduz. Dic mihi q̃ talib⁹ credis
⁊ adheres. Si ibi sūt ve spūales vt asseris qd ali
ud log aut facere deberēt nisi qō ea a spūscō ꝓce
dere pōt vel ꝓcedit. Ab illo aūt nihil ꝓcedit nisi
um ꝙ̃ solū qō vtiler honestū. Quid. n. ad spūsciū
de tactib⁹ oculis: aut q̃lē honorē inde segt deus:
⁊ q̃ vtilitas aut q̃ necitas tibi ad salutē vel alteri
vt hos tact⁹ facias vel patiaris. Que ꝙctio spāl
ad libidinē carnis: q̃ igit tua ꝓlūptio vt hanc ꝓxi
melā inferas spūscō. f. attribuēdo sibi tue ipudi
cicie fetorē. quē vir demōes patūr. Que inquaz
temeritas tua mulier ypocrita a facie dei ꝓecta
vt dicas delectatiōē carnis libidinosaz ee gr̃az
⁊ ꝓlationē dīnā. Recede q̃ fera pessima de fini
b⁹ meis: q̃ demones nequēūt tua pitia sustinere
Nec itaq̃ fratres carissimi nō incōgrue huic opi
sūt iserta. vt sciat vnusq̃sq̃ q̃ b venenosa affectio
sub colore spūs acgrita sūme ipedit puritatē ꝓfes
siōis ⁊ cordis mūdiciā vt sic hāc fugiat tāq̃ vicio

sam rubiginē q̃ vir pōt abolere de mente si alicui
fuerit applicata. Ꝓcipue q̃ tales plene q̃ vn
sūt hac lagnea pestis qñ nūq̃ pure ⁊ integre ꝓfitē
tur. eō q̃ ipm morbū despect abilē in ꝑsona spūa
li vereūdāt totiēs detegere plene ⁊ integri con
fessui q̃: verēt ur expūniere aliqs circūstātias ta
li affectiōi ānexas q̃s vel tacēt vel expūmūt ipe
fecte vel eis verbis opiētib⁹ dictū morbuz sic
occupationē mētis q̃si ꝓ nihil circa ꝑsonā dilectā
⁊ ꝑlonem i cūctis actib⁹ suis imaginatōeo turpes
de ipsa vana cōplacētia cordis ⁊ memoria ⁊ aspe
ctu rūctali ipi⁹ ⁊ negligētia in custōdo ei⁹ ꝑtiam
⁊ colloquiū q̃ ipi exprimūt. Ꝓpterea sepe murat
ꝓfessoꝛ aut vellent mutare si possent sic q̃ trutes
sunt ⁊ accidiosi frequēter tāq̃ affectiōs fluctu
antis i mēte q̃ rōne ꝓfitēdis ipfecte dēq̃ ipimet
pēt unt. Sed q̃ petius ē eū ipū deberēt ꝑere me
dicos spūales cautos ⁊ peritos ac erpt os. qui sci
rent illam egritudinem ⁊ causas eius agnoscere
⁊ congruum remediuin adhibere. non solum nō
faciant sed potius si semel ad aliquem tales per
uenerint ipsum extunc fugiunt nec reuertunt ad
ipsum. Querunt ergo confessores ydoneos ⁊ sim
plices q̃ nec morbū intelligāt nec eius ei⁹ agnoscāt
nec ideo scīāt ꝙ̃uā adhibere medicinā. Tāli de
hac mā dixisse sufficiat vt pl⁹ animētur p viā pu
rā ⁊ imaculatā incedere ⁊ fugere ꝑiculosam pestē
familiaritatē mulier⁹ spūalis: q̃ nō melī⁹ q̃ fugiē
do vitat. Satis. n. posset qs hac sagitta ꝑcussus
se ieuniis vigiliis ac disciplinis affligere ⁊ orare
q̃: si nō fugiat ꝑsonā ⁊ oēm occasionē despiciat nū
quā curabit ab illo morbo: sed magis augebitur
illud vulnus. Ꝓpter qō fugiūr auribi sue eō
silii beati Iero. dicētis. fugiam quā vides bñ con
uersantē mente diligere nō corpali frequētia. Una
inicia libidinis in visitatiōe mulier⁹ est ⁊ mūdus
cum mulierib⁹ nō melī⁹ q̃ fugiēdo vincit q̃: cum
ceteris vicijs ⁊ morbis qs possit resistere huic tñ
nō pōt nisi per fugā. Et alibi si mulier potuit vin
cere eū qui iam erat in paradisum nō est mirū si eos
impediat qui nō dū ad paradisum ꝑuenerūt ⁊ idē
Solus cum sola nō sedeas in secreto absq̃ arbi
tro ⁊ teste. Et iterꝝ. Ne sub eodē recto cū muliere
māseris nec i ꝑterita castitate confidas q̃: nec in sa
lone sortios nec salomone sapientios. Si forte di
cas. taz corpus mostruū est. Deus tibi qui diabolus
vinit cui⁹ flatus ꝓnuaz extinctaz ardere facit.
Ꝓ idē dicit. Odi virgines xpi ⁊ puellas aut cāli
ter dilige aut equaliter ignora. Ꝓ bonis gustu. dic
Secundo breuis ⁊ rtzid⁹ cum mulierib⁹ est bidus
Nec tū q̃ sanctiones fuerūt io min⁹ cauē de. Quo
eni sanctiones fuerunt eo magis allicūt ⁊ sub ꝓte
xtu blādi sermōis inuisceꝛ le vsq̃ ipsissime libidi
nis crede mihi. Ꝓ ꝑsum xpo. loquor nō mētior.
Cedros libani ꝙ̃ꝑlarōts altissime holes ⁊ gre

laude tristatur. Et statim sūt dispositi ad audiendū hoc de ipso cum gaudio qđ vicii nōnullos spiritales pulsat qui nōdū pacitū receperunt. Nudiam aut ocnō murmurāt nec detrahāt de alijs ne ⁊ ipsi despiciāntur aut murmuret de ipis appetunt tri illud ab alijs fieri. Et ola talia cū motuis ⁊ cautis sunt pūcta integre. ¶ De mēdacio.

Et duplicitate q̄ dicit mēdaciū. qđā est qñ
d lingua ⁊ intentio nō ꝓcordāt: q: facit intelligi ⁊ credi q̄ non est. Tales duplicitates sunt quāq; ꝓditorie sicut fuerūt Iuda qñ dixit. aue rabbi. Ista mel in ore gerāt ⁊ retro pungere ḡrunt sicut fecit iudas. nā post oscula fecit capi xp̄m.

¶ De simulatione.

Et simulatiōe q̄ est in verbis signis ⁊ opi-
d bus exteriorib⁹ cui⁹ ḡrū est in mēte. Hoc est ypocrite. Est aūt simulatio falsitas vitare depicta. vel viciū verbis ⁊ actib⁹ virtuosis optum. Simulatio in verbis est qñ dicis te insipiētē ⁊ vicioslum vt q hoc būlis reputeris ⁊ cum hoc ꝑeligis vt sic nō credat nec reputeris q: appetis virtuosus ⁊ sufficiēs reputari ⁊ ecōtrario tm baris si ta⁹ is reputareris. Est ergo būlitas in vbis suphia in mente. Silatio in ope est: qñ fit actus virtuosus vt acgrat fama solū. Simulatō in signo est qñ ꝓtendit honestus in sensib⁹ sed cor est plenū inhonestate ⁊ nec trahit gs ab ope nisi q: caret oportunitate q̄ velit. Sic qđā religiosi de die qñ vidēt vt putētur sancti ⁊ honesti sensus suos valde ꝓponūt. ⁊ marie in officio ⁊ in choro inclinatiōes ꝓfundas ⁊ silla faciēdo ſz de nocte nulla signa deuotiōis ostendunt dum non sentiūt se videri. Sic qđā se macerant abstinēdo vt religiosi appareāt ⁊ indicētur. Aliqui exteri⁹ apparēt patient ⁊ subiectēdo qui tamē plenī ira ⁊ tristicia dolent de iniuria eis facta. Et sic oīs ypocrita est simulator: duplex ⁊ falsus ⁊ per ꝓs ꝓdito: ⁊ inimicus virtutis. Et iō q: huic vicio multa sunt ānexa alia cum diligēti exaīatiōe debēt in cōfessiōe cuo mere virtus suū. Mēdacia sunt ſz suas spēs ꝓtēda. Quedā sunt alijs notia ⁊ hec grauiora non noriatur a casu. qđā iocosa ad gaudiū ꝓuocāti q̄ trā p quādā inauertētiā. sicut narrātes historias aut multū aut plure loquētes. debēt ꝓfiteri q̄ nescunt falsa. Aut vo in ꝑdicatiōib⁹ narrāt miracula non ſ aut hist⁹as deriſuas seu fabulas. aut textus sancte scripture trahunt indebite vt coaptēt vba male faciūt ⁊ ꝓfiteri debēt. q: tot varietates sunt in sacra scriptura q̄ pūt dici qđ mendacio nō eget dūmodo ⁊ vt verba blāditoria ad ꝓplacendū ꝓferēs vel vt amēdet vel vt beniuol⁹ fiat vel vt sermociū reciptat sunt ꝓfitenda tanquā menda cia exp⁹ amēdo intentionē quā habuerit in ōdiendo ⁊ potissime q̄ adulant gestib⁹ corpis ⁊ actib⁹ manuū ⁊ oculoꝝ vt ostendāt affectionē ⁊ ꝓpassionem ad aliquē q: tales oēs mēdaces ⁊ falsi.

¶ Eruditio vtilis ad oīa ista suprdicta.

Tu aūt scias meli⁹ ꝓfiteri studeas semet in
v die exaiare quō tps expēdisti ⁊ discurre p singulas horas cogitādo in ḡbus fuisti. cū ḡbus psonis. qđ cogitasti. qđ dixisti. qđ audisti. qđ fecisti. vt cognoscas relaxatōes lingue cordis ⁊ sensuū in quib⁹ ⁊ quotiens offendisti. aut deducta alijs mās offendēdi ⁊ sic ordina in mēte tua sicut ea fueris memor: ꝓmisisse q: memor explicabis oīa. quoꝝ fueris memor. ⁊ illa pluries ꝓacta et ordinate repete in mēte tua. nec te pigeat in tali exaīatiōe exercere: q: pax ⁊ leticia mentē quā ide ꝓsequit. excedit oē mūdanū gaudiū qđ si absq; difficultate magna ⁊ cum multa tranquillitate animi istū modū volueris obseruare. facile in paucis de hmōre vt pauca possis recolere ⁊ ꝓfiteri ¶ Cōfessore eligas ꝓpassiuū. ꝑbarū in tēptatiōib⁹ ⁊ in via cōtinētie se exercitātē cui sepe ꝓfitearis ⁊ apias oēs defectus clare ⁊ lucide ⁊ stimulos ḡbus molestaris. Dic ille caritatiū ⁊ būlis discret⁹ ⁊ itelligēs sic q̄ possis ad ipm ꝓfect er recurrere ⁊ sciat tibi remediū adhibere. Aliter aūt si cecus ceco ducatum ꝑstet. ambo in soueā cadunt. Ad ista melius obtinēda necessaria est tibi silitudo. q̄ est via primaria ad cordis mūdiciā ⁊ tutela ad custodiam. Cū si es religiosus. si pacē q̄ris hinc min⁹ egredi ers. versus. Cella q̄si celū tibi sit q̄ celica cernas Hinc legas hic ores mediteris crimina plāgas. Mar est in cella foris aūt plurima bella. Si autē es secularis fuge ꝓcoria q̄tū potes. nisi p euidēti vtilitate aut necessitate. Expedit etiaz vt portes i corde ppositū tibi caūēdi. p posse ab oi offensa dei ⁊ ꝓximi. et debes armare te cum oīone dicendo. Deus in adiutoriū meū intēde: q: sine auxilio dei ipossibile est te a q̄tūcūq; peccato liberari. Et q̄uis deus ꝓmittat q̄tūcūq; ipm rogaueris in oīone ne in aliqua ꝑtā incidas. nō tamē p pter hoc desistas a bono. pposito bñ opandi: q: ⁊ deus ꝓmittit vt cognoscas te infirmū ⁊ ꝓtinue diuino auxilio indigere. nihilq; boni p te ipm posse ꝓficere q̄tūcūq; cupias et ꝓponas. Propter qđ oz semp orare et nō deficere. ille aūt semp orat q̄ non cessat bene facere ⁊ mala vitare desiderat.

Si aūt ab incepto bono desisteres eo q̄ in oīone nō exaudiris tūc est signū q̄ spūalis edificij qđ est ꝓfie puritas caret ꝓncipio. cui est annexa cognitio ꝓprie vilitatis. ad qđ cōsequit virtus būlitatis. q̄ mētē in bono ꝓfirmat et facit hoiem ꝑfrari de oībus indictis et ꝓmissiōib⁹ dominis circa oēs creaturas et se. Dum. n. in vitate te ipz agnoscis oībus ꝓpateris. nullū odis. nulli inuidebis. plus gaudes de passiōibus et penis corpalibus q̄ de

cōsolationibus carnalibus: q: te vides ista meruisse et vtilia: hec aūt periculosa. Si g̃ ola ꝓpter petrū dilige. nihil ꝑter petrū timeas. nihil te ꝑter deū afficiat nisi tm sua culpa ꝓfiteri: ⁊ qñ cognitio ⁊ accusatio suspitiose q̄ acquirit p mēte mūdicias in sollicitudine ⁊ mētali oīone acgrit necesse est. vt quisq; ad hāc puritatē puenire affectat solutudinē velit magē ois mūdicie amplectere. ⁊ ibi i lectōe ⁊ sui cordis scrutatōe sic se quotidie exerceat q̄ oī ociositate vitata oīq; humana verecūdia posposita ⁊ despecta ad purā ⁊ integrā ⁊ plenā ꝓfessionē nūc se ꝑparet ⁊ dīponat.

¶ Modus cognoscendi se ipm.

Distremo q̄ vult ad sui ꝓfectū cognitionem
p cito ⁊ faciliter venire ac ꝓfecte pacē ꝓprie possidere. Primo cor suū spoliet oī amore ⁊ affectōe sensualitatis quacūq; ꝑsona ⁊ re tali sic q̄ntra deū ⁊ cor suū nullū sit mediū impediēs: ⁊ nihil diligat ex deo: tunc talis affectio non erit mediū impediēs. ſz adiuuās ⁊ coaptans. Secōo exuat cor suū ab amore inordinato ad seipm: vz q̄ nō sit fur ⁊ latro honoris ⁊ laudis appetēdo alicquid de bijs que debēt soli deo simplr. nihil etiā terrenū appetit: nisi p dei seruitio ⁊ vtilitate alie sue vl ꝓximi: abneget ꝓpriā voluntatē cupiat aliquum velle pot⁹ q̄ suū ꝓficere: nec a voluntate ōi q̄ eius ꝓmissione aliq̄s discordet. Tertio ad sue ꝓprie stimulū frequēter se exerceat memorādo ꝓterita delicta se ipm arguēdo de negligentia ꝓpria ⁊ negcia. De negligētia q̄dem se arguat si cor suū nō bñ custodiuit: si tps suū inutilr expēdit: si opa sua in finē debitū nō rediuit. Adhuc si sint negligēs in oīone: ⁊ in lectōe. ⁊ boni opis exercitiō ne quoz vnū nō sufficit sine altero. Adhuc si sint negligēs ad agendū ꝓmissa. ꝑ ꝓmissis ad resistēdū tēptatōibus a deo ꝓmissis ad ꝓficiendū in bonis sibi ostēsis. De ꝓpria aūt se reꝑhendat cogitādo si in se vixit: aut virit ꝓpria ⁊ voluptas appetendo dulcia: ⁊ mollia: ⁊ cibaria sapida: vestimenta deliciosa: ⁊ oblectamenta luxuriosa cuz oīa in ꝓmotu sūt fugienda. Itē si vixit in se vl virit ꝓpria curiositas. appētēdo scire occulta dei: aut creaturaz videre pulchra vle ꝑiosa: ⁊ illa que oīa ꝓcurunt ex auaritia. Itē si in se vixit: aut virit ꝓpria vanitas. appetēdo humanū fauorē: vl honorem laudē. ꝓpriā glām. hec oīa que faciūt hoiem vanū sunt fugiēda a quocūq; ⁊ maxime religioso qui ds ambulare in vitate cordis deo ⁊ hoibus in cunctis bonis opibus suis ⁊ ordinare cor verba ⁊ opa in laudē dei ⁊ edificationē prum ⁊ vtilitatē sui ipi est deus. Hilarenus appetēdo. De negcia vo se arguat cogitando si in se vixit: aut virit iracūdia in verbo in alo: vl in exteriori signo: si aliquez ad iracundiā ꝓuocauit. Hoc aūt viciū nō pōt cognosci: nisi p spūm veritatis: vt. s. hō ꝑsideret quid me

ruit p penā mortale ac p hoc bonitatē dei amendat ⁊ patientiā que ipum sustinuit requirat. nec adhuc eū pōnare vult cum ille posset ac potest quotiēs mortaliter deliquit. Cum g̃ veritas ingreditur aliam: ⁊ ibi pmanet oē cor impurū ⁊ foriam efficit humile ⁊ mānetuz: ⁊ oē cor: dum: ⁊ ipz efficit purū ⁊ cōpassiuū. Hec aūt virtus ingredit solumodo in cor mundatū. Ideo cogitet si in seruitute: aut virit negcia mūdice q̄ de bono alteri⁹ ꝓximi statur: ⁊ de malo iocūdat. qđ viciū directe ꝑdicit spūsancto. Et iō ex immūdicia oriz petū in spūsanctuz quod dr immūdicia: ⁊ qđ scriptū est in Mat⁹ An oculus tuus nequā est: quia ego bonus sum. Et ideo petrū bñ remisit in hoc seculo nec in futuro. Itē cogitet si in eo ē vl fuit negcia accidie. q̄ surgit ex tedio bōi: aut ex ociositate nimia: aut ex timore: vl dolore alicuius mali. Et iō ex istis pessime suspitiōes maligne cogitatiōes blasphemie difficultia de deo: finalis desperatio. Ad hāc lepissime venit in solertie de dulcedine quise negligunt in bonis exercere: ⁊ tps suū vtiliter expēdere: cendo q̄ nimis ē vicioslus āuciosus appetide excessiue honorē. talis q̄ appetit sūp meritum siue sufficientie nūq; bñ quod appetit. ſz q̄ petius est iusto dei iudicio tāto magis ad ima trahit. quāto magis seipos eleuauerit ⁊ ꝓcurauerit p alios fra bi sursuz. Qui g̃ b vicioꝝ vitare desiderat studeat ociū euitare ac vicios ⁊ corpis supare pigriciā corumq; occasiones ꝑscindere q̄ sunt amor: genis ⁊ imoderantia victus ꝑ quas duas cās ⁊ pcā pessima ꝓpetrata sunt. Et hinc occasionaliter venit ira dei sup sodomā ⁊ gomorā. Ideireo sancti placa su gētel de b seculo ad deserta ꝑ illud viciū accidie q̄ inficit ⁊ dissipat oē bonū statum animis tpantis: ⁊ occupatōis ⁊ pmēte ne ociositatē radicē ocio mali incurrerēt se ꝓcipiēr muniebant.

¶ Peccatorum origo.

Omnium viciorꝝ capitaliū vna ē inicia. s.
o ingratitudo. Duplex. n. radix est. s. timor male humilitās ⁊ amor: male inflāmans. Triplex fomētū est. s. ꝓpria carnis ⁊ oculoꝝ ⁊ superbia vite septuplex: me caput ē superbia: ira: inuidia: accidia: auaricia: gula: luxuria: inter q̄ sunt. 5. ꝑa spūalia ⁊ duo carnalia. Cum nō petit mortale nō fit abō q̄ recessus a deo q̄ ipius ꝓpium in se: vl in suo ꝓcepto. Contēptus aūt dei fit superbia: qđ necesse ē: vt oīa peti mortalia ex elpa sumat inicia a superbia q: nō nullus ꝓtat deū vl sua ꝓcepta nisi q: aliqđ ab ipo timet ꝑdere: aut vellet acgrere. nō ex q̄ oē petū actuale trahat originē ab hac duplici radice aut amoris aut timoris. Dis aūt timor: ex oriz ab amore: q: nulli timet ꝑdere nisi qđ amat: ⁊ si amet: ⁊ timet ab eodē ꝑdē: ⁊ q: amor inordinatus ē respectu boni tpalis ⁊ illud ē interi⁹ exterioꝝ ⁊ exteri⁹ peccata: inferi⁹ carnis tales nō tra

sūt fomēta peccatorum vicioꝝ actualiū ⁊ radicaliū ad que oīa immediate sert ois pēa actualis exclusa: ⁊ q; B sit sm sequēs modū: ō si sequē pēa capitalis et ghis ḡnat̄ vniuersa ad pēaꝝ

¶ Peccata in spūsanctum.

q Illud oē pēm sit ℣ deo trinum ⁊ vnū ap propriat oī deo aliqs pēm oē in pcm ali quod in filiū aliqbus spūsanctū. Pēm aūt i spūm sanctū ē irremissibile in B sec: ⁊ in futuro nō; q: in B seculo nō potest dimitti: q; nō dimittit nisi ra rissime vt in B seculo ḡnā ad culpā: ⁊ modicū in futuro pēā ad pēnā. Horum aūt pcōrū sūt differētie: in mēbris fraternis gñe impugnatio virtutis agnite de liberatio: pec impenitēcia obstinatio: ⁊ finalis in pnīa ꝑmiū est ℣ charitatē dei inspirā dolet ⁊ dñs de no ē bonus q; ex bonitate sua dat gr̄am ⁊ ē ℣ charitatē premiū. Deūm ē ℣ virtutē fidei q; est fundamētū oīs vite fidei. Horum aūt pcōrū sūt differētie: in mēbris fraternis gñe impugnatio virtutis agnite de liberatio: pec impenitēcia obstinatio: ⁊ finalis in pnīa ꝑmiū est ℣ charitatē dei inspirā dolet ⁊ dñs de no ē bonus q; ex bonitate sua dat gr̄am ⁊ ē ℣ charitatē premiū. Deūm ē ℣ virtutē fidei q; est fundamētū oīs vite fidei. Terciū est ℣ in lam dei: q; credit se plus peccasse ℞ de⁹ possit ꝑcere. Quartū ē ℣ iusti cia dei: q; nō plus ut de mia dei q; credit se nō ō dere puniri de pcīis ac p̄ ℞ se relaxat ad peccādū ⁊ penitere nō curat. Quintū est ℣ gr̄az pnialez q; facē restituere a pcīis ꝑmissis. Sextū est ℣ gr̄az pnialem q; facit ꝑcanere a ꝑmittēdis sm q; ipa finalis impnia dī ꝓpositū nō penitēdi. Di. n. ē spēs pcīi in spūsanctū. sedm aūt q; finalis impnia dicit cōtinuatōez pcīi vsq; l finē: sic ē seq̄la oīm mortaliū pcōrū que in hac vita nō remittūt: ⁊ maxime oīs spēs pcīi in spūsanctū: ⁊ sic oē pcīm inicium sumit a stigbia ⁊ finē ḥ a finali impnia in qua q; devenit punit in gehēnaꝝ q; finali impnia mall⁹ peccans mortaliter pōt liberari: nisi interueniat gr̄a mediatoris xpi.

¶ Peccati descriptio.

e Um oē pcīm dicat recessū voluntatis a suo pmo fine: in quātū ipa voluntas nata ē agi ab ipo: ⁊ sm ipm ⁊ ꝓpter ipm. ideo oē pcīm ē inordinatio mētis: siue voluntatis circa quā nate sūt oēs virtutes ⁊ vicia. Pcīm igit actuale ē actualis inordinatio voluntatis: vel sm aug. Pcīm actuale ē dictū vel factū vel cupitū ℣ legē dei. Inordinatio aūt ista aut est tanta q; ordinē; exterminat iusticie: ⁊ sic dī pcīm mortale: qō natā est auferre vitā ab alia ipaz sepando a deo q; quē vinificat alia iusti: aut ē tā modica q; ordinē iustū nō pmittit: ⁊ sic aliquātulū ꝑturbat. ⁊ sic dī veniale pcīm: q; de ipo cito possim⁹ veniā obtinere p eo q; ipm nō tollit gr̄am: nec p ipm incurrit inimicicia dei. Ordo aūt iusticie ē vt bonū ek ℞ ꝑferat bona pati ⁊ bonū bōestū ꝑferat vtilia ⁊ sēsualitati ḥūane. ⁊ q: lex dei ꝑcipit ℞ ⁊ vetat oppositū: ⁊ iō q̄ etiā tpale bōestū vtile sēsualitati rōis volūtas ꝓpa ꝑferat dei voluntati ꝑmittit pcīm mortale. de q⁹ dic Ambr. q; ē ꝓuaricatio legis dei obmittit q̄ lex ꝑcipit siue fit q̄ lex vetat. Ex q⁹ oīa duplex genus pcōrum. s. delictū ⁊ omissio: q̄ℓ bonū tale pmo debito mō diligit: ℞ nō ꝑfert etno: ⁊ bonū ꝑfert vtile ⁊ volūtas nālio p⁹ debito amat: sic tū q; nō ꝑfert viuere ⁊ caro ꝓcupiscit: nō tū ꝑfert iudicio recte rōis: tūc ē pcīm tū venīale q: ℞ sit ꝑter legē diuinā nō tū ē directe ℣ eā. Oē finalis aure appetit⁹ nō ꝑfert recte rōni: nisi q̄ rō ei ꝑsentit: ⁊ iō pcīm mortale nō ꝑmittit sine ꝑsensu. Di aūt sensualitas inordinate moueat cū ista ordinato ad malū declinet: ⁊ ℞ rō nō ꝑsentiat ad aliq̄ pcīm: q: aliquomō ledit ordinē iusticie ⁊ q; in statu innocētie nō moueb̄at sensualitas: nisi ℣ motū rōis: iō stāte ℞ nō potat ibi ē veniale pcīm. Hūc aūt q: rōni repugnat sēsualitas velim⁹ nolim⁹ nō necesse hēm⁹ ꝑmittē veniale pcīm. Alī q̄ ꝑ primos mot⁹ ⁊ ℣ quedā peculiar ac figillatiz possint ℞ mitari oia: tñ nullo mō ꝑnt cauēri: q; sicut pcīa fuerūt ⁊ pene pcīi original ⁊ actualio: ⁊ iō merito dicunt venialia: q; hec ipa digna sit venia: vez q; rō his ꝑsentire nō ꝑpellit si p⁹ ꝑsensiz delectabile ꝑsentiat in opus tūc est plen⁹ ꝑsensus ac p̄ ℞ pcīi ꝑsumatio ā ꝑuenit vsq; ad supmā portionē rōis ex q̄ pēdet plenitudo ꝑsensus. Dicit aūt nō solū cōsensū in op⁹ vez ēt in delectationez ꝑsensus ē inquo inferior ps segit sensualitatē iō si in delectatione sensuale rō sēsualitati ꝑsentiat ⁊ succūbat ꝓpterea fit subuersio ordinis recti: ⁊ sic fit subuersio iusticie ꝓpē q̄ ꝑmittit pcīm mortale q̄uis mn⁹ graue: q; nō solū ipūtat inferiori pti rōis: ℣ ēt superiori q̄ debuit ꝓpescere ⁊ cohibere inferiorē ne ꝑsentiret.

¶ Confessio siue hūiliatio sui ipsius.

e Lce descripsi cor: mūdū ⁊ ꝑcias purā: vir g̃ immund⁹ et maculatus multū me sciens ondere: ⁊ meipm nescies: alienos desect⁹ diiudicans: ⁊ meos nō inspiciēs vicia ⁊ occasiones vicioꝝ vobis apēs: ⁊ ipa vicia in meipo cor: q̄ negligēs: festucaz in oculo alieno ꝑspiciēs: ⁊ in meo trabē nō ꝑsiderās: aliene vite dux ē ꝑsumēs ⁊ moderamia vite ꝓpe nō tenēs oīm motus discutiēs ⁊ meos nō deserēs erga meipz cec⁹ ꝑmanēs ⁊ circa alios occlar⁹ exīs fratna charitate coact⁹ q: oīm fr̄m aias sincere ꝑspecto: eo⁹ marie quo eas sentio ꝑfectā cor: dis affectare mūdiciā mundāqz cor: sollicite ac studiose ꝓgrere quo ipaz attingere valeaz: vt sup̄ scriptū ē: via charitatiua dilecto humilr ⁊ benigne suscipiat vbiqz: sicut in speculo ⁊ exēplo ꝑfectissimo vlā ⁊ lanuā p quā igredit aia i atriū dom⁹ dei: q̄ē ꝑcie purita diligētissime speculēt firmit attēdētes q̄ ad dei atriū null⁹ vnq̄z in hac vita puenit: nisi mō ꝑdicto sciēm agnoscere studeat sm noticiā sibi datā a dño suaq; ꝑciam mūdaz ⁊ imaculatā seruare ⁊ p ꝓfessionē purā verā ⁊ integrā supius memoratē. Ipa nāq; mod⁹ ꝑitēdi sup hūiliter ꝑfecte fundat ꝑcedēs ex filiali dei timore q; nō patit in corde bitare pcīm: nec circumstantias peti qbus potest ⁊ eū offensus dāmō fuit cognoscat p ꝓfessionē sm sin positionē ⁊ notionē; habitā de offensa: ⁊ bmōi sollicitudo fugiendi cor mundū ⁊ ꝑclam purā ℣ signū ꝑgrin⁹ ⁊ exulis q; sint dei electos filios optet. Cōfessio alia fieri pōt dicē. Dne dilexi decorē dom⁹ tue. i. mūdiciā aie mee: ⁊ locū habitatōis gle tue. i. puritatē ꝑcie ⁊ rō; in volūtate tua ꝑfruā ꝑcon puritat mee vtutē ⁊ in iusticia apparebo pu⁹ ⁊ mūdus in ꝑspectu no ⁊ faciabo: cū apparuerit gla tua. ad quam nos ꝓducat ipe de⁹ q; vivit ⁊ regnat ē.

¶ Explicat opus. 64. ℞ mō ꝑitēdi ⁊ puritate ꝑcie.

¶ Incipit opusculū. 65. de officio sacerdotis.

q Olia sacerdot̄ offīi circa tria ꝓcipūe versat: vz circa diuinorū offōz celebratōem ecclasticoꝝ sacrorum collationē ⁊ ppli instructōez. ℞ hīs edibus aliq̄ p ordinē ℞ bonitate ad laudē ⁊ gl̄am dei ⁊ salutē dīe nr̄i ihu xpi ⁊ eidem vtilitatē ⁊ manse simplicitū sacerdotū eruditōez put occurret nobis ex inspatōe dei ⁊ de scīs ⁊ scīoꝝ patrū ⁊ sanctarum cōstitutionū regul⁹ meis ⁊ stabilis⁹ delendemus.

¶ De horis canonicis.

d Inina q̄dem officia m. 7. horas cano. distinguit. s. matutinū nūc̄ nā: tertiā: sextā: nonaz: vespas: ⁊ ꝓpletoriū. Has. 7. horas ℣ sacerdos quelibet die dño reddē horis ꝓpetitis⁹: vt. 91. d. ꝑb: mane: ⁊ est de ce. mis. ꝑb: nisi eēt infirm⁹ in quo casu excusat. 91. di. clerici⁹ vtiū. Ex quo ꝑz q; nō ℣ miscere horas ℞ vna oīone: sicut q̄daz fiunt ⁊ male: ⁊ singlas horas dicat ⁊ distincte. Si vo iusto impedimēto detēt⁹ horis ꝓpetitis ñ possit reddē reddat postea q̄ potuit. ar. de ob. ⁊ ꝓm. eū dilecti. Debet ār ipas reddē in eccla si pōt. iuxta illud. In eccl̄is bñdicite deū: alī reddat vbiqz ⁊ bñeste q̄ ꝓmode poterit. Ad hal. 7. horas ste nec sacerdos: ⁊ alij clerici ꝑstituti in sacris ordīb⁹ siue bñficiū siue nō. ⁊ oēs illi q̄ ꝓpriū eccla stica stipēdia in quocūqz ordine sint. ar. eē de pol. c. i. ⁊ ad heb. 2. Sunt aūt ecclasttici reddūt⁹ deputati: vt ex eis ignōtenē q; in eccla reddūt ℞ na officia: vt eē de cle. nō re. in ec. vl ꝑ. c. cū ad ℞. ⁊ de vi. ⁊ ho. cle. c. cū ab oi. In mō vo ⁊ ordīe officiandi q̄ls eccla se ꝓformare ℣ eccle mīci. i. metropoli. vt de eō. di. 2. inuīō. c. 11. di. de his. Die huic mi dūicio. 18. ꝑs. c. 9. lectōes. c. 9. ꝑs. dicim⁹ alij⁹ die⁹ mn⁹ solēnit⁹: ⁊ ꝑsēlis. 11. ꝑs. c. 3. lec. In septuagesima vo paschali: ⁊ in septuagesima ꝑtīb. 3. ꝑs. et. 3. lec. dicim⁹. Alī vo q̄n alijs die⁹ nūmīb. 3. ꝑs. c. 3. lec. celebrare volūt: nō ex regula ledit ꝓpm ℣ er salūdio ⁊ negligētia ꝓbāt ℞ facē. ⁊ de eō. di. 5. in die resurrectōis. nec debēt ꝑmittē offīa mo: moy q̄ dies solēnis non ꝓcedit: vt eē de ce. mis. q̄dā. c. 1. cū creatura. missas q̄dē multas celebret nisi tenuis⁹: sel in die excepto die natalis dñi in quo tres misse celebrant: vt de ꝑc. di. 1. monemur. sūt. Ea vo necessaria indicat ꝓpter q̄s salūdē celebrare ꝓ dei ecclia vl ꝓlatis⁹ vt lector. ⁊ ℣ de ce. mis. ꝑbēdis. Debet aūt ꝓna salūdo ꝑfundere digitos pollīb⁹ accipiendo eucharistie sacrm et illū sumēdo. q̄dē dic alia multa debent ri celebrāce: q; ⁊ vna ꝓfusio eodē tue ꝓpetū ꝓsit ꝑ ea celebrare reputa nō tenuis⁹ vt ex ꝓ. c. mis. ex ꝓuīa. Debet aūt salūdo ponī in sacrificio misse ꝑue aquā⁹ intermixtā. s. hostiā ꝑ puro frumēto nō de alio blado: ⁊ vnā aq̄m mixtā: vt de ꝑ. d. 2. in sacrificio. ⁊ di ꝑ. ponit de vino ⁊ aq̄ mixto⁹ nō de aq̄ vt ex ō ce. mis. ꝓuīdim⁹. ex quotidiano: debet salūdo totīs sanguīē ⁊ corp⁹ dñi accipiat: vt de eō. d. 2. relatū. Potest aūt salūdo calicē ꝑ se vl ꝑ ipō ꝓtegi vt faciat pari cautā sic ꝓuidit vasculo scotari sue tūice ne omittat vinū vl aquā ex obliuīe: sic ⁊ plures stulti fecerūt. Si vo nō habeat vasa ꝓ vino maturo in calice ꝓmere: ⁊ illū expirāte aq̄ mixtū ꝓfere. vt de ꝑ. di. 2. cū oē crimē. mīstī celebret in ieiunio in hora. 9. alias missas celebret in mane ab aurora vsq; ad tertiā: vt de ꝑ. d. 1. ieiun⁹ ⁊ c. solēt. Celebret aūt i eccla: ⁊ nō in alio loco: vt de ꝑ. d. 1. ficut nō alij. Si vo cogat necessitat: puta q; ē in itinere ꝑt celebrare ℞ vno ara tū q; habeat sup altare tabulā ꝓpriā ꝓsecratā: vt de eō. di. 1. ꝓcedim⁹. ḥ aūt illa tabula et lapidea nō lignea. vt de ꝓc. di. 1. altaria. Calix vo in quo ꝓficit ḥ eē aur⁹: argent⁹: vl stann⁹: vt de ꝑ. di. 1. calix. Corporale vo ḥ eē albū mūdo colore nitens: vt de ꝑ. di. 1. ꝓnite. Debēt ēt oia ista. s. calix: vestes ⁊ vtēsilia altaris in quibus sacrificat ꝓsecrari ⁊ ꝓpīm bñdici: vt de eō. di. 1. ē. 1. vt eē sacra vt. cū venissent. q̄ postq̄ fuerint nimia vsitate ꝓfanata ꝑdunt ⁊ cinerē in loco mūdo iactē: vt pedibus trāseuntiū nō coinquīē: vt de eō. di. 1. altaris pala. Habeat aūt sacerdos crucē ad altare cū celebrat: q; in illo misterio passio xpi ꝓpitat in memoriā dūce passionis: sicut in reuerētia passionis xpi facimus sextū de stā cruce vt de eō. di. 3. crucis dia. ⁊. c. sextā. Debet aūt sacerdos vba canonis misse ab illo loco q̄ dīc ℣ paterest vsq; in finē ꝓsecrandis cū suma diligētia ⁊ sollicitudie ꝓcere vt nō erret in eis ⁊ nō omittat aliq̄d ḥ nec reuertat: q; cetera que ꝓcedūt ⁊ q̄ sequūt sūt de solēnitate misse: ⁊ illa sūt de ista misse: vtpote in q̄b⁹ fit ꝓsecratio corpis ⁊ sanguīs xpi illī omissis nō fieret ꝓsecratio vt de ꝑ. di. 2. panis. ⁊ aliter ē. Debet ār sacerdos ꝓcē tota sōā voce illoz in ꝓsecratōe panis. s. vsq; ḥ bē. n. corp⁹ meū: ⁊ tūc. l. q; tā sacra ē ꝓsecratō corpis xpi ⁊ ipe dñs ni ihs xp̄s in altari inf manus sacerdot̄ cū angelis sanctis: vt de eō. di. 2. quod fit sanguis. Sacerdos se reuerenter inclinet adorans verum corpus dñi: Et postea eleuet se

altum spectante pplo: vt ppls ill' adoret. Alias si aū ↄsecrationē eleuaret faceret ydolatrie ppl'z in ppl'm ydolatria deciper. Abeat aūt sacerdos in mē accolitus qui sciet ↄ ↄsumit sacr'm eucharistie in missa ↄ qui portat illō ad infirmū cōicandū: vt el' de cel. mi. sane. ↄ c. lrās. ↄ si dubitauerit aliqd de sanguine lābat illō si pōt: ↄ si ceciderit in ligno vel lapide: vl' in terra radat illud sacerdos ↄ ↄbu- rat ↄ int' altare abscōdat. Si vō ceciderit in pan nū lauet illud trib' vicibus sumēdo lotura in cali ce ↄ ponat pānū iuxta altare vt de cō. di. 2. si per negligentiā. Debet aūt abstinē a celebratōe si hz ↄsciam mortal' pcti nisi ↄfiteat' p': vt. 1. q. 1. sacer dos. Si vō ex culpa sua ceciderit in pollutōē; no cturnā: puta q: cogitauit petm̄ ex delectatōe: ↄ ex h pollut' ē dz abstinere donec ↄfiteat'. Si vō sine culpa sua: puta ex nāe superfluitate eodē die celebra re pōt. Si vō ex alia leui cā: puta ex superflua pota- tiōe: seu ingurgitatōe eodē die abstin̄: dz nisi imi neat necessitas: ↄ nō hēat aliū sacerdotē: vt ō cō. di. 6. testamentū. Abstineat ēt sacerdos si sit i no- toria fornicatōe: vt. 32. di. qui sciūt: q: peccat ipe mortalr celebrādo: peccārēt q audiūt missam ab eodē: vt. 32. di. null' clericoꝝ. ↄ c. quesitū. Absti- neat aūt oīno si sit suspēsus vl' interdict' aut excōi cat': q: efficeret irregularis p h. Et q: talis suspē- sus est q' ad se: ↄ q' ad alios peccat q a tali recipit ecclasiica sacra scienter si tn̄ sit ligat' minori excōi catōe nō est suspēsus q' ad alios: q: lz ipe peccet i ↄferendo ecclasticū sacr'm: nō tn̄ peccat in h: q ex fide ab ipo recipit: vt ē de cle. ex. mi. si celebrat. de coha. cle. ↄ mu. vsa. Et pp h q̄cūqz sacer- dos cōicat excōicato i vbis vl' in alijs faciat se ab solui a quocūqz sacerdote si pōt. Si vō sacerdos in ipa celebratōe recordat' alicui' pcti mortal' cō fiteat' si pōt vl' saltē ↄterat' ↄ pficiat. Si vō nō pōt ↄfiteri nihilomin' ↄficiat: q: grauī' peccaret si de lideret ppl'm: vt ē de ce. mis. c. cū ō hoie. Si vō in ipa celebratōe sacerdos incidit in aliq̄ passio ne nō possit pficere ali' sacerdos icipiat vbi ipe di misit ↄ pficiat: vt. 7. q. 1. nihil. Debet ēt sacerdos hēe scolarē in missa q iuuet ipz: q: illud officiū sacē nō pōt sol'. ē de fi. pl'. pposuit. imo dz hēe duos si pōt ad min' vt illa salutatio dn̄s vobiscū videlz. ē de cō. di. 1. h quoqz. Pōt aūt sacerdos p pecu- nia celebrare ↄ locare opas suas ad ānuz vl' men sez vl' ad diē: sicut voluerit si ad h nō tenet' rōe bn̄ ficii vl' officii: vt ē de p̄e. signatū. ↄ. 12. q. 2. chari tatē: q: si tenet' nō pōt sine pctō pecuniā petē: vel aliq' nō exigere: vt ē de sy. cū in eccle corpe tn̄ spōte oblatū pōt pecuniā recipe: vt. 1. q. 2. q̄pio. Un̄ sacerdos p oraconū eccle sue nō pōt ex pacto exigere: nec pigra petē vt. 1. q. 1. placuit vt vnusqs q̄s p oraconis aliquaꝝ ecclaꝝ pōt: q: ad h non tenet' lz si eccle solucre soluāt q in talib' ē ↄsue-

tum. sacerdos postqz fecerit suū officiū libē ↄ abso- lute pōt illō petē ad soluēdū illō p supiorē ↄpelliꝝ. ē de sy. ad audiētiaz. Tn̄ nō pōt sacerdos illa in- tentōe celebrare vl' officiare: vt ex h pecuniā ↄse quat': q: peccaret mortalr: lz nō sit symonia vt ē de sy. nia nos. Pecunia g nō dz eē cā celebrādi: sz occasio excitat' ↄ inducēs. cā. n. dz eē id ad qd ta lia sūt inducta: seu instituta. Si vō offerētes hēant corruptā intētionē credētes talia optinē p pecūia nō ob ē sane intētioni sacdoꝝ vt. 1. q. 1. iudices. ita tn̄ q sacdos intētōe sua vl' in vsu pecunie nō offen dat. Caueat aūt sacerdos ne recipiat oblatōes p defuncto excōicato: vl' pcesso vl' q decessit in pctō mortali notorie: q: p talib' nō dz orare. xc. di. ca. oblatōes. ↄ. 13. q. 2. p obeūtib'. Si vō in ↄfessiōe vē fidei decessit ēt si sit in inferno: q: dubiū ē tn̄ lz orare p ipo q̄uis nō possit pficere ei. 13. q. 2. nō ex timem'. Tales. n. nō dēnt sepelliri in cimiterio eccle: imo si possēt discerni sepulti deberēt exhu- mari ↄ eici ē cymiteriū ē de sepulchris sacris. ci miteria in qb' corpa mortuoꝝ excōicatoꝝ sūt sepl- ta debēt recōciliari aspsione aq̄ bn̄dicte: sicut sit i dedicatōib' ecclaꝝ. ē de cō. ecc. vl' alta. ↄsuluisti. Soli eteni catholici sepeliēdi sūt apud ecclas vt si deles cūtes ↄ redeūtes orēt p ipsis: vt. 13. q. 2. nō extimem'. Utrū aūt celebrare quotidie vl' ex re- uerētia aliqñ: aliqñ abstinē sit meli' sacdoti h reli quit' intētōi sue: vt faciat in q' deo credat magis vl' meli' placē ↄ ponit' exēplū de zacheo ↄ cēturio ne quoꝝ vn' placuit recipiēdo. alter pp reuerētiā abstinēdo dicēs dn̄e nō sū dign' vt itres sb tectū meū. de cō. di. 2. quotidie. ↄ sicut mulier q̄ patit' mēstruū si vult cōicari ↄ itrare ecclaz ex deuotōe nō ē phibēda: lz si ex reuerētia vīr abstinē ē laudā da: vt. 5. di. ad ei' vota. Ex negligētia tn̄ nūqz sa- cerdos dz omittē: vt ē de ce. mis. cū creatura.

De sacramentis ecclasticis.

v Iso ō officiis ecclasticis vidēdū ē ō sacris ecclasticis q̄ sunt. 7. s. baptism': ↄfirmatō pnia: eucharistia: extrema vnctio: ordo: ↄiugiuz seu mrīmoniū. ↄ p' de baptismo q ordine pōr ē ↄ necessariorē. 17. d. vez. Est. n. ianua seu fūdamē tuz sacroꝝ. ē de pl. nō bap. veniēs: vn̄ sigs omis so bapt' ordinat' nō recipit caracterē: vt. 1. q. 1. si qs ↄfugerit: vt sigs pst̄: dephenderet se nō eē ba ptizatū dz baptizari: ↄ itez ordinari: ē de pl. nō bap. veniēs. Cōsistit āt h sacr'm in duob' in elem to aq̄: ↄ forma vboꝝ: vt. 1. q. 1. detrahe. ↄ ē ō bap. ↄ ei' effectu nō vt apponeres. In aq̄. n. dz bapti- zari nō in alio liquore: ↄ vnicūqz sit illa aq̄ sufficit siue de mari: siue de fōte siue ibrib' siue de glacie resoluta. Forma vboꝝ ē illa quā dn̄s dedit aplis dicēs. Ego bap. te in no. p. ↄ fi. ↄ s. s. ē ō bap. ↄ ei' ef. nō vt apponeres: ita q nihil omittat' de his vbis ↄ si omiserit aliquē de trib' psonis nō ē baptizat'

ↄpse. di. 4. in synodo. Nec dz omitti h verbuz vn̄ di: ego baptizo te. ē de bap. ↄ ei' ef. sigs puerorū. Si tn̄ corrūpat vba sacerdos ex ignorātia la tine locutōis nō nocet sacro. de ↄ. di. 4. retulerūt. Ex satisfactōe aūt dz imergere ter sm̄ huius nre regionis ↄsuetudinē. de ↄ. di. 4. de terna: ↄ dz for mā verboꝝ ore exprimere: ↄ dū dicit vba bapti- zandū dz imergere in aquā vt. 1. q. 1. detrahe. Ce tera vba q̄ adhibēt' an̄ ↄ post oleū ↄ crisma nō sūt de sba baptismi sz de solēnitate. Si tn̄ sacdos illa omittat ex ↄtēptu peccat grauit': q: sūt introducta ex gnāli ↄsuetudine eccle. de cō. di. 4. siue puuli ↄ gnāles ↄsuetudines seruari debēt: sicut euāgelia vt. 11. di. ecclasticaꝝ. Si āt sacerdos caue' vt p se se imergat ↄ p se eleuet pueꝝ ō sacro fōte pp ↄtin- gens piculū pueri ↄ postea tradat eū astātib': ↄ sci- at se pt̄em spūalē pueri ↄ cōpt̄em pentuz ex sola i mersiōe: sicut alij eleuātes. 30. q. 1. oēs. ita q filia carnalis sacerdot' ↄhere nō pōt cuz baptizato ab ipo ↄ mrīmoniū ↄctuz ↄ sumatū dissoluet': sicut i ter filios duoꝝ ↄpt̄m. ē de cog. spi. ex līis. Si vō imineat necessitas vl' infirmitas baptizādi: vt ñ possint solēnitates obseruari: q: timet' de morte baptizādi: tūc sacerdos hēat aquā paratā in fōte vl' in vase ↄ imergat pueꝝ ter in aq̄ dicēdo. ego bap tizo te i no. p. ↄ fi. ↄ s. s. ↄ postea si hēat oportunita tē repetit ea q̄ omisit. ē de sa. vnc. c. pastoralis: ↄ c. pst̄r. Si vō ↄtingat iminēte necessitate q puer baptizar' sit p aliquā mulierē vl' laycū: q: sic fieri aliqñ ↄsueui pst̄ro abūte sacerdos in tali casu: qa pbabilr dubitat baptizet eūdē sb ista forma vbo ruz. Si tu es baptizat' nō te baptizo: sz si nōdū es baptizat' ego te bap. i no. p. ↄ fi. ↄ s. s. vt ē ō bap. ↄ ei' ef. de qbus. Si aūt puer inueniat' in platea: vl' cymiterio ↄ dubitet' vtrū sit baptizat': sicut se pe sit de expositis ↄ piect' batizari dz. de cō. di. 4. p uulos Si vō aliqs magn' ↄ adult' venit ad bapti zandū quē sacerdos p mole corpis nō possit imer gere. tūc sacerdos fundat aquā sup corp' ei' dicēs ego bap. te in no. p. ↄ fi. ↄ s. s. ↄ sic recipit baptismū. Tali. n. adulto nō imponit' pnia ō ↄmissis an̄ ba- ptismū sufficit tali pctōri baptismi sacr'z ad remis sionē pctōꝝ oim tā originaliū q̄ actualiū: vt ō cō. di. 4. sine pnia. Reqrit' tn̄ in eo cordis ↄtritio sin̄ qua nō sequeret' veniā de actualib' pctis. vt de cō. di. 4. oio. Et talis adultus dz rndere de fide p se nō paliū cū sacerdos q̄rat de articul' fidei dicēs Credis in deū pt̄em ↄc. credis ↄ in ihm xp̄m ↄc. vt de cō. di. 4. puul': sz puuli rndent p alios: q: p se nō pūt h pferre. de ↄ. di. 4. puulus. Habeat āt sacerdos orariū siue stolā ad colū cū baptizat. 13. di. ecclesi. Habeat ēt cereū accēsum vt ondat' sb typo lumīs corpalis lux illa q̄ illumiat oēz hoiem venientē in hūc mūduz: sicut. 11. di. clericos: vel cleros vt ex h apō hoies fides augeat': sil' ē ō ce.

mis. sane. Admoneat aūt sacerdos pochianos su os: vt in septiana an̄ passionē dn̄i nīi mittat pue- ros suos vt instruat' de simbolo. de ↄ. d. 4. an̄ ba ptismū. ↄ c. an̄. 20. dies. credo q si sacerdos sit in tali loco q nō possit hēe aquā de fonte vl' de riuo: vl' aliū defodiat terrā si possit inuenire: ↄ si nō po- terit hēe iplorāda ē bonoꝝ oīm largitoꝝ grā: vt 20. di. de qbus. Si. n. sacdos facit qd pōt ↄ qd nō pōt ↄmittit deo: tūc. n. ipe supplet defectū vt. 11. di. q querit'. Par. uli delati ad baptismū rndeāt p alios: q: p se nō pūt. Idē est de tutis surdis ↄ eg q p se nō pūt vt de ↄ. di. 4. puuli. Pōt aūt dari ba ptism': quāqz eadē hora qi nat' est puer iminēte morte pagan' mori valeat q̄ rāmit' p baptismū vt de ↄ. di. 4. beati. Generalis aūt baptism' nō dz celebrari: nisi in sabbato scō ↄ sabba. penth. vt de ↄ. di. 4. duo tpa. Nemo autem pōt baptizare seipm̄: sz alter dz eē baptizās ↄ alter baptizat' vt ē de bap. ↄ ei' ef. debituz. Ista duo sūt necessaria hoi'bi ad salutem fides ↄ sacramētū vbi alterum deest ex necessitate ipe deus supplet quod deest in puero supplet fidem: in adulto supplet sacrum vbi vtrūqz deest aīa incurrit dānat: vt de ↄ. di. 4. firmissime. Cōpaterni vō q ↄfitent' fidē p pue ro in baptismo tenēt' instruere ipm̄ pueꝝ iā adul- tum de fide ↄ charitate: vt de cō. di. 4. vos anē oia. Cauere āt dz sacerdos ne vir teneat filiū vxo ris sue ad baptismuz: siue hēat de se: siue de alio neqz vxor filiū viri sui: si tn̄ factū fuerit ex simpli- citate vl' ex malicia nō sūt pp h sepandi: vt. 30. q. 1. dern̄. ↄ ē de cog. spi. c. sigs. Si tn̄ pr̄ vl' mr̄ fi- liuz suū baptizauerit in mort' articulo cuz nō pōt hēe aliū q baptizaret nō sunt sepandi: nec ali' mō peccauerūt vt. 30. q. 1. ad limina. Pōt aūt ille idē q tenuerit pueꝝ ad baptismū tenē ad crisma cuz ex plurib' alius aligs ↄpater fieri possit: de ↄ. d. 4. in cathecismo. Ille tn̄ q nō baptizat': vl' crismat': nec ad baptismū nec ad crisma tenē pōt: vt de ↄ. di. 4. in baptismate.

De sacro ↄfirmatōis.

D E sacro ↄfirmatōis siue crismatōis breuiter trāseam' put spectat ad sacerdotes: q: illud sacr'z spectat ad collationē epi: pst̄r. n. vngit pue- rū sacro crismate iā baptizatū in vtice: sz eps vn- git cū sacro crismate in frōte: vt de ↄ. di. 5. nouis sime de h plene tractat' ē de sa. vn. c. cūqz venis set: ↄ in h sacro ↄbit' ↄpūitas: sicut in baptismo vt de ↄ. di. 4. in cathecismo. 30. q. 4. sigs ex vnc. dz eni sacerdos monē pochianos suos vt filios suos crismari faciat: q: in ↄfirmatōe vl' crismatōe ple ni efficiūt' xpiani. de ↄ. d. 1. oēs fideles: q: lz omis sio sacri nō obsit puero moriēti ad salutē pdest tn̄ viuētib': q: dat robur ad agones ↄ pelia h' mūdi ō ↄse. di. 5. spūs sanct'. Obest tn̄ pntib' si omittāt ex ↄtēptu: q: peccāt grauiter cū sit sacr'm necessariū.

De cautela in ↄfessione habenda.

E pula multa in libris sanctoꝝ plñt ⁊ scripturis inuenīť doctoꝝ. declarata ꝯdaz nīque in via ordinario magis occurrūt dubia ꝑbāda. Dz nāqꝫ sacdos aduertere vtruꝫ iustitudes bēat in illū vt in illā qñ audit eiꝰ ꝓfessionē: puta si ē proditor ⁊ aliās si ēt alteri⁹ non possꝫ ipm absoluť sine peccto ⁊ obtēt a licētia illa sacerdoť cuius proditor ⁊ exitit: vt de p. d. 5. placuit: ⁊ ēt de pe. ⁊ re. ois vtriuſq; sexus: nisi in articulo necessitat: puta si penitēs ē pcullus vl infirmus ad mortē nō posšit bñ ppriꝰ sacerdoť. in tali casu posset cuilibet ꝓfiteri ēt laico ⁊ obtinē veniam ex desiderio sacerdoť ꝓtendo laico turpitudinē crīs: vt de pe. di. 6. c. i. Circa pniale iudicium duo sūt necessaria sacdoti. f. mūdicia vite: et scia discernēdi inter lepā ⁊ lepā. ¶ Mūdicia vite necessaria ē vt in illo coꝝ sit indicādus q in alijs ť iudicare ꝑpinquius: intra illō dñi q sine pctō ē p se in illā tapidē mittat: scia iudicādi silr necia ē vt cognoscat qd dz iudicare vt de pe. d. 5. c. i. circa medi⁹: vt ex erroꝛe nō ponat falsas pnias p quas ad inferna trahunť: vt de pe. d. 5. c. frēs: qz in ꝛta pniam veritaš. si cecus cecū plumat ducť secū in foueā ducit: ꝑmus cadit inde secutoꝛ: vt. 38. di. c. ipsis. ⁊ de pe. di. 6. c. i. In ꝑmo aūt ingrat sacerdos diligēter in ꝓfessione petā ⁊ circūstantias petōꝝ. f. tps modū locū ⁊ cām ⁊c. vt penitētes ex ignorātia vl verecūdia nō celēt in ꝓfessione petā vt de pe. di. 6. c. i. circa finē: ⁊ ēt de pe. ⁊ re. oīnis vtriuſq; sexus: ⁊ dū penitēs ꝓfitet sacerdos se exhibeat benivolū ⁊ affabilē et humanū: vt penitēs nō impediať in ꝓfessione sua ex austeritate sacerdoť: ⁊ audita ꝓfessione ꝑfortet ipm vtēdo diuersis exꝑimēť ad sanādus egrotū nūc lenīdo ⁊ ꝑsuādendo p spēz venie ⁊ gaudiū et ne vite: postea terrendo p pnas et nas: ⁊ incēdia gehēna oñendo sicut viderit expedire: vt de pe. di. 6. c. i. in fine: ⁊ ēt de pe. ⁊ re. ois vtriuſq; sexus: sicut videꝰ in medico cū gali g frenetici p leuia mitigať: ⁊ ad sanitatē reducit ⁊ gulosus animū a vino ⁊ a carnib⁹ aspere, ꝓhibet ne p ea incurrat mortē. In quolibet aūt pctō pnia ēst arbitraria: vt sacdos ꝓsideret q̄ nec: aut pauꝑ: debilis: aut fort: si ē bñ cōpos: aut ꝓnet ⁊ alia: et oīb⁹ bñ ꝓsideraš iponat ei pniaz: ꝑ ⁊ ꝑ in arbitrio suo viderit expedire: vt. 26. q. 7. pa: ⁊ de pe. di. inemendabilia: ita tñ q̄ inuenīb⁹ mūdicie mulierib⁹ nō imponāť itinera ⁊ vagatiões ꝑpter etatē fragilitatē: vt. l. d. penitētes: qz in cūdo ⁊ redeūdo audit ⁊ videt aliqđ p qđ mulier ꝑdat honestatē venenū mortē: ⁊ infundit alijs: qz nō solum tacta ⁊ ei⁹ affectu: sz etiā aspectu q̄dāq; appetit: et masculū aūt inūgat pniam. f. genuflectões ⁊ alias satisfactões in eccla faciēdas ad tollēdā mala cō suetudinē de nō veniēdo ad ecclām diebus dñicis ⁊ festiuis. Di aūt sacdos ita cautꝰ vt nō ipōat pniam ita grauē ⁊ austerā penitēti: vt penitēs retrahatur: sicut adulescēs q̄ falsē dereliquit a tergo quē sup humeros portare nō potuit vt. 26. q. 4. allgār: sz nec ita lenez iponat: ne peccatoꝛ ꝓtēnat petā: et vt exemplū trahat pnie relabaš libēr⁹ ad pctz vt. l. d. c. i. Facit ꝑ quoddā tpamentū ex mīa ⁊ seueritate: vt pnia nō sit nimis dissoluta: nec nimis rigida: vt. 1. q. 5. sunt nāqꝫ tñ ruti⁹ est ponē minꝰ debito q̄ maiorē: qz melꝰ excusamur apud deum ꝑ cessum potet multā mīam q̄ ꝑ nimiā seueritatē: vt. 26. q. 4. allgār in fi. qz talis defectꝰ in purgatorio supplebit. 25. d. q̄lis. ⁊ c. se. tñ reiteraš petz grauioꝛ est pnia iniungēda. Vnus. n. iteratū si incurrat grauꝰ est ad sanādus vt de pe. di. 4. inanis ē pnia. Vt aūt sacerdos ad ista fit doctꝰ: ⁊ cautꝰ mediteť scripturas sacras ⁊ dicta scōꝝ in qbus ista lueniat. Mā ꝑpter ꝙ dñs ponit vba sua in oꝛe ꝑphe: ⁊ postꝑmittit sibi curā aliaꝝ dicēs ad hiere. Ecce dedi vba mea in oꝛe tuo ecce ꝓstitui te sup gētes ⁊ regna vt. 36. di. c. ecce. Certe cū videm⁹ medicos coꝝ posse reuoluere quotidie ⁊ legē libꝛos phūsicales ⁊ medicinales coꝝ posse in qbus docēť curare coꝝ pa mortua: magna stultitia ē nō legere libꝛos scōꝝ medicinales aīaꝝ in qbus doceam⁹ curare aīas in eternū victuras. ¶ Vai ē dānuz vnⁱ⁹ aīe ꝙ ō mortē inenarrabiliū coꝝ posse: vt. 14. q. 3. si bēas circa finē. Instruat sacerdos ꝓfitēt: vt ꝓficat ois petā pure: ⁊ sine palliatōe: vt sicut petā sunt in ꝓfitēte cōfitenť ꝑ memoriā: ita sint in oꝛe ipius ꝑ ꝓfessionē nec diuidat ꝓfessionē ꝑpter verecūdiaz: vt vnū ꝓficeat vni ⁊ aliud alteri: vt de pe. dis. 5. c. i. vt cautus: ⁊ vt ꝓficeat ꝑ se nō ꝑ nunciū vl ꝑ scripturā: vt de pe. di. i. quē penitet in ꝑn⁹. Veritatē dū sacdos ingrit de petis: aut de circūstātijs petōꝝ: ita caute ingrat vt nō instruat eū ad peccādū: qz nulli debem⁹ ꝑparē lapidē. 17. di. de viduis ꝙ nullo. Debet aūt sacdos monere ꝓchianos suos ⁊ si opus fuerit cogere: vt saltē semel ꝓficeant in āno ⁊ cōfiteť in resurrectōe dñi: ēt de pe. ⁊ re. oīs vtriuſq; sexus. Di vō sacdos timeat scādalū alīe ꝓtis ō ꝑplo ⁊ timet ꝑhabilr vt pet⁹ inde oriet salꝰ denūciet rectoꝛib⁹ ac supioꝛibus vt ꝑ illos tales poteťes inducank ad pniaz: vt q̄ nō pōt facē ꝑ se faciat ꝑ alium: sufficit. n. sacdoti vt faciat q̄ pōt. Si aūt penitens voluerit ō aliq⁹ petō satisfacē: ⁊ in aliq⁹ petō remanē: puta ab vsuris ⁊ nō a fornicatiōe sacdos nō dz eo illā ꝓfessionē ꝑgere: ⁊ sic secretū dimittere a se inconsultū: sed ipam audire ⁊ dare sibi ꝓsilium vt ieiunet vl elemosinas ⁊ alia bōa faciat ⁊ exerceat: nō tñ illā absolūat: nisi ō oīb⁹ ꝓficat ⁊ satisfaciat: ēt de pe. ⁊ re. q̄dē. Dñs. n. nī tetī hoicz sanauit ⁊ nullū sanauit qui nō eos libauit. ō pe. di. 3. Iunt plures. Denūciet tñ q̄ illa bona q̄ facit in

mortali petō nō ꝑsunt sibi ad vitā etnaz: sz ad hoc ꝑsunt vt disponār ⁊ habiliť ad pniam: vt legit de cornelio. 26. d. Deinde. ꝑsunt ēt ad ꝑmiuz tpale ō pe. d. 3. qd ꝙ. vl ad mīn⁹ ꝓpliciū in ifernō. ō pe. di. 3. sicꝫ aūt. Quret aūt sacdos residere in tali loco q̄ audit ꝓfessionē mazie mulieꝛ q̄ ab aliquo dicat mālefle: sz a nemie audiat: ne laꝛci q̄ dicat opido sī inselli ⁊ fiat pni ad suspiciōduz malū ex nīstra suspitōe eoꝝdis peccatiā: sz a nullo audiat q̄ ibi dicūť: vt illō iudiciū soli sacdoti ꝓfessoꝛi ⁊ penitēti ꝓfiteri sit notū. sufficit aūt in illo diuino offō testimoniū dei ⁊ sanctoꝝ āgeloꝝ q̄ illuc assistunt ⁊ coꝝ qbus illud iudiciū agit: vt de pe. d. i. quē penitet: ⁊. l. di. de his vo. Sacdos aūt sūma cura ⁊ sollicitudine curare dz ne reuelet aliqđ de his q̄ dcā ſ̄ sibi in ꝓfessiōe: neq; ꝑ vbū: neq; ꝑ aliō signū sz si dubitat de aliq⁹ petō ⁊ sup ō vult ꝓsulē magistruz: ita caute ꝙrat ꝓsiliū de petō vt nūll⁹ aliq̄ ꝑpendat de petōre aliās ēt in cā depōnī vt ō pe. di. 6. sacdos. ⁊ ēt de pe. ⁊ re. vtriuſq; sex⁹. exhibeat se sacdos multa maturitate ne vbosus: aut loq̄x sit: ne ꝑ ō videat: vt suspect⁹ in ꝓfessiōe: nec sed at in ꝓuisje in mītitudie frequēter loquētiū: ne a liq̄ō vbū ereat er oꝛe suo q̄ noceat ipsi de reuelatiōe ꝓfessionis: ⁊ si audiat vbū iniuriosū a ꝓchianis suis nō reddat eis vicē p vicē: ne ꝑ ō infirmetur reuelasse ꝓfessiōis petīs. Caueat aūt sacdos ne dū audit ꝓfessionē mulieꝛ rīsp̄iciat vultū eaꝝ nec aduertat q̄litatē mēbꝛoꝝ ꝑ q̄ō bonū ē ⁊ ꝓgruz: vt mlier teneat in ꝓfessiōe locū magis ymō ⁊ sacdos magis altū vt nō ō facili se videāt mutuo ne fmīliāte dyabolo illa ꝙpediat in ꝓfessiōe ꝑ ꝓcliū dia vl sacdos insidiat ex illicita cogitatōe ꝑ q̄ō ēt sacdos expedita ꝓfessiōe inūcūlaz mulieꝛ nō inoꝛet illa imūscēvba q̄ ꝓfessionē ꝑturbāt vl si admīēt: nec vltra q̄ necesse ē excogitare ꝓfessionez eaꝝ ingrēdo viciose moꝛ⁹ mēbꝛoꝝ suoꝝ ⁊ vbis q̄: vbi talis ei⁹ ea iacet ātiq bestiis stimuli nō desunt ad tēptādū. 81. dis. 03. Nec recipiat sacdos mag⁹ mulieꝛ iter man⁹ suas: sicut alig fmūri facūt vt ſ̄ cerūt: nec aliq⁹ mō rāgat mulierē: q: bonū ē oīno sacdoti nō tāgere: vt. 31. d. hospicioli. Timeat ät sacdos instigatiōe ꝙsueti hostis q̄ cū bēat mille nocēdi mōs conat a ꝑn⁹ ruine sue charitatē hoīm et bōa opa ꝑturbare vt. 16. q. 1. vitio. Dz aūt sacdos oī rōe dare pniaz postulāri: ⁊ in vltio arti. vite. De pe. d. 6. i ꝑn. ⁊. 26. q. 6. si ꝑbet: nec ꝙbat mōza qicūq; adhocaⁿ fuerit ad pniaz iponēdā alr puniri dz sz si iurn⁹ petit pniaz ⁊ aliq̄s sacdos veniat ad eū sit mortu⁹ vl amiserit loquelā sacdos bēat eū ꝑ cōfessō: ⁊ p⁹ mortē absolūat eū: vt de pe. d. i. multiplex: vt ēt de sen. ex. a nob. si aūt aliqs ꝓficat aliq̄ō petīs de quo satisfacē nō ꝑt puta rapuit aliēa q̄ ꝑ nimia pauꝑtate reddē nō pōt sacdos mitigari bi pniam: ⁊ dicat tñ sibi q̄ si veniat ad pinguiorē fortunā restituat ablatū si restitui pōe vt. 14. q. 6. Res aliena. Ires si mulier sibi supponat quis alienuz: vt bōa viri sint zueniēt ad alias vl suscepit filiā de adulterio q̄ nutrit de bonis viri sui. In hō casu audiat ꝓfessionē eiꝰ sacdos: ⁊ filiabus caueat q̄ tales occurāt: ⁊ absoluat eā: vt ēt de pe. ⁊ re. ofi. ej. Itē si mīr bēat certā ⁊ discretā ꝓsciam ex ea ꝑ babuli ⁊ ꝑa q̄ vir cuius sit ꝓsenguine⁹ eius ⁊ ob bū vult ꝑ ꝓsciam reddē debitū viro suo exhibeat sa cerdos audiat ꝓfessionē suā ⁊ absoluat eā: ⁊ doceat illi in occulto iudicio aīaꝝ virabit ipaz in publico ēt de re. ꝓpriis. ēt de sen. ex. ingressoꝝ. Si aūt alīs ꝓficat sacerdoti aliq̄ō petīs: vl fortaz de quo satisfacē nō posšit: aut nō vlt ⁊ mīr aut dño rei furtiue petat ereditaꝝ inde fieri sacdos dz exhōcare in gñe nō in spē: sz dicat exhōcio illū vl illaz q̄ fecit talē furtū nō noīando gloſa. plona ñ dz notari exꝑsse: nisi ꝑuenīť aliqs in iudicio. ēt de. of. ordi. si sacdos: ⁊ q̄cūq; sacdos exhōcat aliquē seruabat cām ꝙre exhōcat: ⁊ in script. ꝑferat alr incidat in illā ꝓsōnem. ēt de sen. ex. medicinal. Caueat aūt sacdos vt nō recipiat ad ꝓfessionē exhōcatos inēdos aliq̄s absoluāť: qz tales ſremoti a sacris eccle nō possent eos absoluē durāte vinclo int dcī vl exhōcatōis: sz si sit exhōcat⁹ ab ipo sacerdote: vt ab accessu suo pōt ipm absoluē ꝑmissa sarisfactiōe ⁊ pnia: impēdere: vt. ij. q. 3. si epūs. Si ät sit exhōcat⁹ a sacdote alio nō possz ips absolū iure ordinario: sicut nō posset aliuꝝ ꝓchianos exhōcare: vt ēt de sen. ex. a nob. tñ in arti. mors ſ̄ vel posset simplex sacdos a quacūq; exhōcatōe absolūere: ēt de sepul. c. vl. Pōt aūt sacerdos de oībꝰ petīs venialib⁹ ⁊ mortalib⁹ ꝙarā pniaz iniūgere ⁊ absoluere fideliter ꝓfitētes vt ēt de pe. ⁊ re. de⁹ nisi ꝓhibeat ab bōe vl a iure: vt si sint enormia crimina in qbus regnitur maio: penitentia ⁊ illa ꝓ⁹ quibus requiritur solēnis pnia. Solēnez enī pniam impōit epūs nō simplex sacerdos. l. di. in capite q̄dragesime. Instruet aūt sacerdos ꝓchianos suos: vt addiscāt symbolū. f. credo in deuz: ⁊ pr̄ nostez: ꝓfessionē ista tria debēt scire q̄ ne sciunt legē: ēt de pe. re. de⁹ ecclaz. Et qñ boies intrāt eccla aspḡāt aquā bñdictaz qua sacdos bñdicat semp in eccla pataz: qz in ꝓfessione aq̄ benedicte remittunť petā venialia ⁊ debilitat potentia inimici: vt de. 3. di. 3. aquam. Et qñ sacerdos audit cōfessionez alīculus post audituꝝ cōfessionē iniungat ei pniam salutarem. deinde faciat confessionē generalem. f. Confiteor deo. Et dum facit cōfessionem instruet cōfitentem flare flexum ad terram ꝑ reuerentia absolutionis: vt ex hoc fides ⁊ deuotio augeaſ penitenti finita cōfessione dicat sacerdos. Misereatur tui oīp deus ⁊c. Indulgentiam ⁊c. ⁊ absoluet eum a peccatis ⁊ ab ex cōmunicatione restituēs ipm eccle sacramentis. Ea

ueat ut sacerdos vt si qs vult ꝓfiteri ei alio audiẽte nõ recipiat eũ sed quelibz audiat sepatũ ne vn⁹ audiat ꝓfessionẽ alteri⁹ nisi fol⁹ sacerdos vt ẽ de pe. ꝫ re. ois.

De sacto eucharistie.

Ē sacto eucharistie plura dicã sub eruditi one simplicitũ sacerdotũ videam⁹ qui ille tractat⁹ excedit intellectũ humanũ ꝫ ꝑ sacrũ percipit⁹ potius fide ꝙ doctrina iuxta illud dictũ dñi. nisi credideritis nõ intelligetis. Pl⁹. n. i eo. opatur credulitas mẽt ꝙ ꝑceptio corpis vt ỗ ꝓle. di. 2. ad qd. Hoc sacrm eucharistie legẽ pnim qz nõ dz sacerdos ve penitẽtib⁹ illud denegare. vt de pe. di. i. nemĩ. Est. n. sacrm hũane recõciliatio nis ad dcũ in eo q filius dei assũpsit carnẽ hũanã ꝫ fecit se vnũ nobiscũ. vñ dicit emanuel qd est nobiscũ deus. In eo vo q nos sumim⁹ corp⁹ dñi ꝫ sanguẽ eius efficimur vnũ cum ipso ꝫ sic ꝓpim tendim⁹ ad vnitatẽ cũ ꝑe ꝫ sic per xpm mediatorẽ reconciliamur eterno pri. vt ỗ ꝓle. di. 3. in xpo ꝑ. sic ipse saluator dicit ad ꝑtrẽ. Volo ꝑ q fideles sint vnũ nobiscũ sicut vnũ nos sum⁹ vt ẽ de sum. tri. ꝫ fi. ca. dãnam⁹. Sed dz totũ istud sacrm ministrari per eũm vel per ꝑsbyterũ. pẽ. n. p diaconũ ministrari. vt de ꝓle. di. 2. pueruĩ. 1. 93. di. c. pẽe. 1. c diaconos. Est. n. sacrm necessitat⁹ sicut baptism⁹ ꝫ pniã. vñ dicit viaticũ a scis ꝑibus. vt. 26. q. 6. q recedit. qz magis dari dz mozientib⁹ sicut viatoribus trãseuntibus vt ẽ de pe. ꝫ re. q vite. Unde sacerdos dz eẽ sollicit⁹ vt post pniam receptã cõfessum infirmũ vt sine cõtione nõ recedat. vt ei ỗ pe. ꝫ re. deus q ecclesiam. Ideoqz sacerdos dz seruare eucharistiã ꝫ bẽre paratas hostias ꝓsecratas ꝓ infirmis cõicandis. de ꝓle. di. 2. pib⁹ quã reponat i loco mũdo ꝫ singulari vbi alia cõia nõ ponant⁹ de quibus cõcet infirmũ qñcũqz fuerit ogtunũ. Et qñ ibit sacerdos ad cõicandũ portet plures hostias in tũdor red cãdo vt popul⁹ se inclinãs adoret verũ corpus xpi qñ portat manib⁹ sacerdotis. Portet aũt sacerdos illud publice honeste ꝫ honorifice aũ pectus idut⁹ veste sacerdotali cuz reuerẽtia ꝫ timore cũ gaulape mũdo ꝫ decẽti pcedẽte minist⁹ cũ laterna cũ lumine vel cũ candela. Doceat aũt sacerdos pplm in ecclia vt qñ leuat corp⁹ dñi manibus sacerdotis in altari ꝫ qñ portat ad infirmũ oẽs se reuerẽter inclinẽt flexis genib⁹ adorantes vt ẽ de cc. mis. Sane. Reponat aũt sacramẽ eucharistiã ꝫ crisma ꝫ oleũ in clausos ꝓsignato claui vt nõ possit aliq temerarius manũ extrahere vt ex de custo. eucha. c. i. Caueat ãt sacerdos hostias cõsecratas reponere in loco detenti vbi nõ mercedẽt ꝫ si loc⁹ cẽt adeo hũdus qd nõ possent ibi dura re recondite eas ꝫ soluet fre quẽter qz ex hac eã sacerdos ꝑt etiã in tpe gnãlis interdicti semel i ebdomeda celebrare tãmis tñ clausis cãpanis nõ pulsatis, interdictis ꝫ excõicatis exclusis. vt ẽ de sen. ex. pmittim⁹. Quia si marcesceret ꝫ veteraſcere⁹ sicut in aliq⁹ locis aliqñ fert⁹ est, put audiuim⁹ ita destineret ibi esse corp⁹ xpi. vt de ꝓle. di. 2. q bñ. vñ tal hostia nõ dz dari cõcãti. Itẽ dari dz corp⁹ xpi ieiuno stomacho ante cibũ i honore tãti sacrĩ nõ post. de ꝓle. di. 2. ligdo. Di vo timeat de morte dari põt qlibz ante ꝫ post. Dñ vo dz sacerdotes veteres hostias renouare ꝫ ꝓsecrare de nouo sumat hostias veteres ꝫ comedẽdo ꝓsumat ieiuno stomacho vel post missã celebratã añ sumat ꝑ fusionẽ seu ablutionẽ digitor. Illud. i. faciat qñ sup sit hostie ꝓsecrate cõicatiõi ppli sic in festo natalis dñi vel resurrectiõis vl alius festiuitatib⁹ qbus cõicat. vt de cõse. di. 2. trib⁹ gradib⁹. Dz ãt sacerdos dare panẽ seorsũ ꝫ calicẽ seorsũ nec dz eucharistiã vino intingere. vt de ꝓle. di. 2. cũ oẽ. Caueat aũt sacerdos vt nũqz ꝓuigat sano vel infirmo hostiã nõ ꝓsecratã ꝑ corpe xpi qz nõ dz pplm deludere cũ falsa remedia sint veris piculis grauiora. vt ẽ de cc. mis. de hoc. Caueat ãt sacerdos oratiõ⁹ siue stolã ad collũ suũ qñ cõicat aliquez. vt 23. di. ecclesiastica. Si vo aliqs sit infirm⁹ ita q nõ possit hostiã totã sumere qz forte patit in gutture sacerdos frangat hostiã ꝫ sumat inde aliquã pticulã ꝫ det ei aliã pticulã qz ꝑ ꝙlibet ꝑte sumit corp⁹ xpi quia in sacramento per ptes manducat ꝫ manet totũ integrũ. vt de ꝓle. di. 2. q. dñ sit sanguis. Cũ ãt sacerdos cõicat sanũ vel infirmũ dz in ꝓtẽtione facere eucharistie facere ꝙnã crucis cũ ipsa hostia i facie ꝛcipiẽt dicẽs. Corp⁹ ꝫ sanguis dñi nri iesu xpi qz illud est pus vinũ cũ aq ꝫ nõ sanguis cũ nõ sit ꝓsecratũ misticã ꝑce sacerdotis. Sanguis. n. datur cum corpore per modum vnionis quia non est corpus sine sanguine. Ideo dz dicẽ sacerdos q portauit eucharistiaz. Corp⁹ ꝫ sanguis dñi nri iesu xpi ꝓseruet te in vitã eternã amẽ. Deus est in sacro altaris vbi sacerdos recipit seorsum sanguinẽ sub specie vini tunc ipse recipit verũ sanguinẽ xpi ꝑce misticã ꝓsecratõ nã aũ ꝓsecrationẽ erat vinũ post ꝓsecrationẽ vo est sanguis qz benedictio ꝓsecrauit. vt de ꝓle. di. 2. Mos ãt. Debz aũt sacerdos monere cõicantes vt sumãt de calice trib⁹ vicibus ad min⁹ nõ ꝑter aliqd misteriũ sed vt bñ lauẽt ora sumẽtiũ ne remaneãt aliq reliquie inter dẽtes cõicãt iũ vel ginginas ꝫ vt male fiee mulieres nõ possint ita de facili reseruare in ore corp⁹ xpi ad aliqd carũ maleficiũ ꝑpetrãdum sic sepi⁹ intellexim⁹ qd plures maledicte fecerunt Debet ãt teneri dñs cõicãt aliqd gaulape aũ pect⁹ sub mcto faltẽ ante caput illi⁹ gaulapis in quo sacerdos dz eucharistiã ãbabus manib⁹ exꝑsis vt

fi ꝛa ceciderit hostia vel aliq ꝑticula non possit cadere in terrã vel cõculari. nõ ẽ. n. sine culpa qñ corpus xpi ex negligẽtia cadit in terrã. vt de ꝓle. di. 2. qui bene. ꝫ. 1. q. 1. interrogo. Si vo aliq pueri de prochia sacerdotis venerint ad cõicandum in festo natiuitat⁹ vel resurrectiõis dñi ꝫ tante ad huc inocẽtie sũt qd nullo adhuc granati sint grauiori ꝫ sint tãte discretiõis ꝫ ꝑfectiõis qd sumant eũ aliq reuerẽtia ꝫ timore põt sacerdos dare eis corp⁹ xpi post aliq⁹ ꝓfessionẽ qd inducit in illis deuotionẽ ꝫ assuefactionẽ ꝓficiẽdi qz ista nõ bñant actum discretionẽ cõsiderẽdi ꝫ cõsentiendi tñ in ꝑpio opat sacrm cũ nõ inueniat obicẽ malicie in eis vt ei ỗ bap. ꝫ ei⁹ effectu maiores in fine. Si ãt indiscreti fuerint ꝫ malitiosi vtpote in qb⁹ malicia excedit etatẽ nõ dz sacerdos indistincte talib⁹ dare corp⁹ xpi. Partialis vo ita teneris qd sumere illud non pũt dz sacerdos in mortis articulo vinũ cũ aqua in calice ꝑ cõfirmatiõe postulare nõ qd sit sacrũ fides ꝫ assuefactio sacri. Illud ãt credo ꝫ rego eũno vitãdũ qd qdã sacerdotes facere cõsueuerũt vt dz qñ portãt eucharistiã ad infirmũ nõ portãt vinũ de ecclia sua sed accipiũt de domo ꝙmi. portẽt ꝙ sacerdos vinũ de ecclia sua cũ ipsa eucharistia de segete sua sibz ad domũ infirmi. si vo nõ bz aegrat vñ posset vel emat ꝫ ab ecclia sua deferat ad infirmũ ne ꝑ bladat in tãto sacro fides illi⁹ infirmi ꝫ sic mozialit⁹ ꝫ pniciose sumeret cũ illo sacrãmẽto pl⁹ opet fides ꝑpiẽtis ꝙ sacri ꝑceptio vt de ꝓl. di. 2. vt qd. In oib⁹. n. sacrãmẽtis in isto ꝑcipue qz magis caligat oculos rõnis debem⁹ ifirmare viros ꝫ mulieres ad fidẽ ꝫ deuotionẽ nõ solũ per vba sed etiã ꝑ actꝰ nr̃os exteriores. vt ẽ de cc. mis. Sane. Dz si sacerdos sit suspẽsus vel excõicat⁹ aut interdict⁹ vel remot⁹ a collatiõe ꝫ ꝑceptiõe sui sacrĩ in casu peccat sacerdos in celebrãdo ꝫ peccat ille q scienter recipit ab eo. Si vo ꝓbabiliter ignoret de facto nõ peccat. vt ẽ de cleri. interdic. vel ex minis. aplice. Si vo sacerdos ligat⁹ sit minozi ex cõicãdo tñ peccat sacerdos in cõferẽdo sed nõ peccat ille q recipit: qz i tali casu sacerdos ꝫ si sit excom⁹ a peeptõe sacroz nõ tñ a collatiõe vt ẽ de cle. interdic. vel ex missi celebrat

¶ De sacramento vnctionis.

Extrema vnctio dz dari adultis infirmis e penitẽtib⁹ ꝫ petẽtib⁹ de quoz morte tiet Samis. n. ꝫ pueris ꝫ nõ penitẽtib⁹ dari nõ dz. ꝫ dz dari ab epis vel ꝑsbyteris ꝫ non ab aliis vt. 95. di. q. illud. ꝫ. c. sequẽti. Cõsistit aũt ỗ sacrm in vnctiõe q fit ex oleo sco ꝫ oratione q fundit a ꝑsbytero sup infirmũ. vt. c. ꝑaligato. Dz ãt adhiberi in hac vnctiõe oleũ benedictũ ꝑ epm qd dicit oleuz infirmoz ꝫ nõ oleũ catheciminoz: qz illud adhibet in sacro baptismi est de sacra vnctiõe cũ venisset in sacro baptismi est de sacra vnctiõe cũ venisset. Cũ peccãt sacerdotes q iungũt de alio oleo peccãt etiã in ista capsa q olim dare illud oleum capellanus sine cũ alio oleo faceret qd ꝓhibemus facroz ex auctoritate vel ex tacitura q facile illos errare dũ vngũt infirmos de oleo catheciminoz. Si vo sacerdos deprehenderit se errasse ꝫ errore de alio oleo vnxisse debet adhuc de alio oleo de beto vngere ꝫ supplere quod omisit. vt extra de sacra vnctio. c. i. Et ille sacerdos qui iungit debet sup infirmũ fundere oleũ. nõ tñ. vel⁹ immergere ꝫ alii oleũ dicere sicut qdã sanus sacerdotes facere ꝓsueuerũt vt nõ sit dubiũ sacrm. vt. 23. dist. quesitũ. ꝓbet tñ alii sacerdotes simul cũ ipo sacerdote iungẽte ꝫ orãte orare. Et debet eum ꝓbi sacerdotes adhiberi in collatiõe hui⁹ sacri si heri ꝑ nec ỗ est etat⁹ numer⁹ quot sacerdotes debeant itereꝰ qz sufficiũt duo si plures hic nõ pñt. pñt enim cõicare eentũ si velint ꝫ qñ nõ pñt ei plures sacerdotes ꝑ vn⁹ sacerdos cũ sociare suo ꝫ ex eis pt vn⁹ sacerdos illos sacrũ ꝓferri ifirmo. vt ei⁹ vb. dist. ꝫ fi. dz ãt sacerdos istũ oleũ catheciminoz chrisma i diocesis sũ ꝑ singulos annos de ano in annũ renouare ad sacrũ ꝓferẽdũ ꝫ vel⁹ in ecclia ꝑemare. vt de ꝓle. di. 5. libis. ꝫ de alio nouo ꝑ epm dedicto debẽt ꝓsacrare ꝫ inungere ꝫ nõ deueteri. alias ei grauis punitꝰ nisi ỗ faceret ex graui cõtate. vt de ꝓle. di. 4. si qs de oleo. Et si oleũ vel crisma ex incautela vsu deficeret pt sacerdos a vicino ꝓbere oleũ nõ cõsecratũ oleo ꝓsecrato ꝫ totũ officiũ ꝓsecratũ. vt ei de ꝓle. eccle. vel alta. qd indubie. Nec dz sacerdos in collatiõe hui⁹ sacri pcessa exigere nec aliquo mõ petere qñ ỗ ex ꝑmonitacõe ꝓpter ei obligatũ pẽ recipe. In nullo. n. sacro ꝓmittit pecuniam postulare ꝫ dari. vt. 1. q. 3. c. vlt. Si vo infirmus voluerit alios clericos ꝑter clericos eccle sue cõuocare ad ipm in unctiõe. sacerdos ꝓcurabit⁹ ecclie sue ꝫ nõ debeat pecuniã petere. ꝫ tñ denũciat sibi ꝫ dicet ego ꝫ socij mei nihil petim⁹ ꝑter Deum⁹ sine aliq⁹ satisfactiõe. Illis vo cũ sint clerici eccl̃ bene stã ꝫ ꝓsecũ ve aliq⁹ elemosinã tribuat. Itẽ ꝓcedit sacrm iterari sicut ꝫ pniã. Nã ista tria sacrã. i. baptism⁹ cõfirmatio ꝫ ordo iterari nõ pñt. relinq pñt iterari ꝙ fuit ꝛtum: qz iteratꝰ mod⁹ peti nõ erat vt posset iterari medicina sacri. Prodest ãt ille sacrm ad duo. ꝓmo qz cui⁹ anat infirm⁹ si fuit ꝓ malitiam. scõo qz tollit ꝑtim venialia q ex malitia. Unde si⁹ vñ sacrz vbi dicit alleuabit eũ dñs ꝫ si in ꝑtio fuerint dimittet sibi. Si ãt infirm⁹ q pcepit vnctionẽ amisit notiã vel loqla antequã sacerdos veniret ad eum ꝓmittim⁹ vngeret eũ sacerdos: qz in tali casu dz etiã baptizari ꝫ a ꝑtis absolui. vt ei de bap. ꝫ ei⁹ effec. maiores. Põt ãt corp⁹ defuncti lauari vt moris ẽ apo quoslibz etiã ñ eadẽ die qua nat⁹ decesserit: qz nihil ondõ obest defuncto nec ꝓdest. sed ꝓdest vtilitõ qui ꝑ hoc redditꝰ reclamoni ꝙdem sue qz tale cor-

pus in generali resurrectione habebit resurgek. vt 12.q.2. non extimemus.

¶ De sacramento ordinis.

Et sacer ordinis dō est q̄ nouē sunt ordines ecclesiastici ad quos clericō inualit promotio. vt. 25. di. glecis in quoz collocatiōe talis est ordo. In primis. n. tōsura efficit clericō vt sit de cetu: et q̄li. 61. p. cū pungat q aliter. dicit pō. 25 di. glecis vbi ad psalmistā. deinde efficit hostiarī deinde exorcista deinde lector: deinde acolitus deinde subdiacon deinde diacon deinde psbyter deinde epūs. vt. 77. di. c. 1. ad ūltar celestis milicie vbi sunt nouē ordines ageloz. in qb alij maiores alij minores. t dū minores exhibet reuerētiā maioribō. t maiores minoribō dilectionē ipendūt sit in eis via pcordia et diuersitat̄ pcētōe. vt. 79. di. ad hec aūt. Prit aūt semp recipi miores ordines: sed sacri ordines nō prit recipi nisi septiesin āno vs in q̄tuor sabatis q̄tuoz t pm t i sabbato scō t i sabbato ante dnicā de passiōe dñi. vt eē de tēp. t di. de eo sacros aūt ordines dicim a subdiaconatu t sup. vt. 32. dis. erubescāt. Jtē. n. q ad hos ordines promoūt cogūt eōs ptinere t ptēti castitatē. vt 38. di. nullū facere subdiaconū. Debet āt quilibet clericus a suo epō ordinari vel de licētia sui epī vt 9. q. 2. luz. Si vo aliqs clericō de ignorātia vel obliuione omisso aliquo medio fecerit se ad altiorē ordinē promoueri dz se abilinere ab exercitiō illi ordinis donec tpe debitoz statuto ad hoc receptū ordinē quez omisit. vt. 52. di. sollicitudo. Et nō q̄libet pdictoz ordinū dz pūlegiū fori sui t enormitat̄. vñ nō pōt inueniri nisi in toto ecclie t genalis pcuret aliquē clericū eo ipso iciat in excōicatione a q̄ nō pōt absolui nisi in articulo mort̄ vel auctoritate pape. vt. 17. q. 4. si qs suadēte. Et dz deferre tonsurā retūdā nō q̄dratā vel fenestratā desup caput ad modū spere alias dz puniri. vt. 23. di. phibete. aliter nō pcedit eis ministrare ad altare nisi cū tōsura t veste pgrua ne faciāt inde scādalū aliq. 23. di. c. pbyt. Debēt etiā bñdicere mēsam q̄cūq comedūt t cibo sumpto gr̄as referre deo. vt. 43. di. non liceat. ¶ De sacro mrimonij.

Sacro mrimonij pauca dicem que spectāt ad officiū sacerdot̄. Est. n. sacrm lay coz. layeis. n. pcessum est vtores ducere eis pceunt ab oi strepitu t pālū cessare. Meretplatiōt oiom qō designat rasura capit t corona quā hz in signū regni qō expectat in xpo vtpote in sorte dñi electi. xii. q. 1. duo sūt. tri qdā clici dñi. 12. q. 1. bēbat t dicit. 12. q. 1. aut ecclia habz dom eoz debēt eē ebos ad suscepti pegrinorū. vt. 16. q. 1. c. vlt. Aliter āt si ex auaricia retinēt t accumulāt apud strictū iudicē rei sūt oluz sīlāq̄ qb pcunie pīt. vt. 47. di. sic hij. Clerici i rhtoribō stitui pōt vbere mrimoniū si vbere volūt hī sacrīs ordinib a subdiaconatu t sup nūcīs. vt. 32. di. de illo. ele. pdit tri bñficia clericō pungar: q̄ū pōt bīe ecclīam t vroē seu bñficiū ecclīasticū cū vroe. vt eē de cle. cō. Jo. Pōt āt redire ad clericatū si bñerit vnicā vroē tri vginē. vt. 32. di. nēo. Ad sacerdotē pīnet curare ne i pochia sua vbant clādestina mrimonia t illicitosa t tō interuenire dēbet publica sponsalia t alie solēnitates pcūrare p q̄s ercludāt t reuelāt ista spedūcta pp q̄ celebrat sacerdos missā spālē in q̄ bñdicē spōsā cū spōso. vt. 30 q. 5. p tot̄ū. Regrit tri q̄ spōsa bñdicat p sacerdotē si sit vgo vt bēat in se signaculū sacri signat. n. ecclīā q̄ vgo tpo nupsit t vgo i fide pmānt iuē illō apli. Despōdi. n. vos vni viro vginē castā exhibere tpo vt notat eē de biga. debitū pp qō etiā mulier corrupta nō pōt in sacrā vginez pfecrari. vt. 32. q. 5. ille āt. t. 26. di. acuti. t ita q̄tuz ad b requirit maior castitas in muliere q̄s in viro. Prit tamen sponsalia vbat sacerdos denūciet publice in ecclīa psonas inter q̄s mrimoniū dz vbi vt q̄cūq scienter aliq impedimēta infra certū t̄minū dicat alij sacerdos nō celebret sibi missā q: grauiter puniret a iure eē ecā. spō. cū ibidē. Illud āt nō omitto q̄ si sacerdos celebrat missā sponsaliū facta pce cratiōe antecq̄ dicat̄ par dñi bñdicat spōsā cū spōso t pacta bñdictiōe redeunt ad altare recepturi corp t sanguinē in altari. Ego āt laudo t tuū reputo meo iudicio vt sacerdos pr sumat corpus t sanguinē dñi pp pīculū q̄ posset iteruenire in tā to strepitu bouum de corpe xpi t pp pīculū pcie sacerdot̄ t sic pacto illo diuo misterio sacerdos vadat ad bñdicēdū illos fz aū bñdictionē sacēdos interroget illos vtz vn cōsentit in altez p vba de psti t velit ipm in vginē bēre t b cō fūdat bñdictionē sup capita ābor principaliter tri sup mulierē rōe eius celebrat missa t dat bñdictio sic pz ex vbis t forma ipi bñdictiōis. Et data bñdictiōe sic moris est sacerdos accipiat manū dexterā spōse i manu sua suoluta pallio quo iduit t assignet eā spōso p vba pscta t facto signo crucis dimittat eos in pace. In hijs solēnitatib marie attendit pluetudo q: in qbusdā ecclīis hec solēnitas non seruat. Dz ēt sacerdos curare vt aligs de pochia non pbat cū pāguinea sua vl affine sua vsq ad q̄rtū gradū nec in ipo q̄rto gradu. vt eē de psan. t affi. nendu est altera vo in secō vel in tcio vel q̄rto pīt bere: q: quoto gradu remotioz gs distat a stipite tāto gradu differt a quolibet p alia linea descēdētiū ab eodē. vt eē de psan. t affi. c. vlt. Nec dz aliqs vbere cū affine data pāguineo suo t si sponsalia pcta fuerint post septēniū: q: tale mrimoniū

nō posset vbi t ētū dirimit. eē de spō. ipm. c. Nec inter filios duoz ppatrū pōt vbi mrimoniū si pcos p altez eoz ppaternitas est pcta. vt eē cō. spūali sup eo. Nec dz qō vbere cū adultera q̄ dixit de facto viuēte vroe sua vel eā dedit fidē p hendi p mortē vroris sue vt eē cō eo q duxit i mrī. quā polluit p adulteriū. c. vlt. sec si vroe sua nescia fuit de pma vroe nā in occasu p mortē pme vroris remanet mrimoniū cū secūdo nec dissoluit ad petitionē viri vt eē de eo q duxit in matri. c. 5. t penul. Nec dz qō vbere mortua vroe cū illa cui filiū vroe sue duz viueret de sacro fonte leuauit sec spūalē leuauit filiū ipi vroris sue tri: q: cū illa posset vbere. vt. 30. q. 4. q spūalē t ca. p vroris q: vir t mulier cōicant sibi actiōes t nō passiones vt ibidē notat. vroz. n. viro acgrit pōtatē t vir vroi post ētū mrimoniū t cōsūmatū tā i baptismo q̄ in pfirmatiōe sacri crismatis agēdo i. tenēdo filiū alteri ad baptismū vel ad crisma seus patiēdo. i. si ei filij vel filia teneat. Dē enim magister bugu. q nō solū in baptismo fīi oib plus dīis vbil pōtēnitas. vt. 3. q. c. i. vin. t alij dicēt q nō et eē de cog. spū. Secto sīlq: ad b iudicē lis est. tō de ipīs pūdijs q̄ pcedūt baptismū t eoruz cāis alij disceram. Cū puer defert ad ecclīam baptizād sacerdos pmo sufflat in modū crucis i facīē ipī pueri vt p ppriū sacerdot̄ mysteriū spūs sēcō cedat fugiēs maligns spūs. vt de pse. di. 4. p q̄. Post sufflationē vō signat baptizād signaculo fē crucis tā in frōte q̄ in toto corpe t vt time diabol recognoscēs signaculū fīe mortī sciat eū tā eē signatū p signaculū alienū. vt de pse. di. 4. postea Signat deinde pabulo salis i oze vt sapie sale cōdit sit oze careat īgnāt ne putrefiat vnib pcōrū. vt de pse. di. 4. et hīc postea tāgit nares t aures baptizandi de saliua sacerdot t dz ei vbū q̄ dīnouirit qui sanauit infirmū mittēs digitū suū in auriculā dicēs. Effeta quod t apire vt apiāt nares ad recipiēdū noticiā dei t apiant ei aures ad audiēdū mādata dei. vt de pse. di. 4. postea. Deinde vngit in pectore de oleo scificato vt cor illi pfortet in fide tē trinitat̄ vt mille relige latēt īmici remaneāt in ipso. Vngit etiā inter scapulas seu spatulas de eodez oleo scificato vt p dei grām roboret ad bona opa facienda. vt de pse. di. 4. Deinde post baptismū tā receptū vngit in vtice siue cerebro sacro crismate vt regni xpi pticeps fiat t sit parat reddere rōnē de fide quā suscepit in baptismo. vt de cōse. di. 4. postq̄. Et nota q̄ ad baptismū vngit oleo sēcō fz p baptismū de crismate sacro q: sic est xpian a xpo. ideo vngit crismate: q: dicit a xpo ob hoc etiā oēs baptizati dicūt xpiani q̄si vncti extra de sacra vnctiōe cum venisset.

Trea instructionē populi duo sunt necessaria. s. doctrina t vita pura vt doceat ppīz vbo t ope edificet exēplo. Dz. n. frequēter exponere vba sacre scripture. i. seōz patrū exēpla pertinta ad pfectū tpis t moris videat expedire ad cognitionē vitaē t p exēpla fugere pueritiōes t vtia edificare audientes t approbaē qō dicūt audiēdo audiendo ad amorē t affectionez vitaē ad q̄ desiderādū credo veltimē sacerdot̄ continabilia inferra legūt vt audiāt sonat q̄si ingrediāt sanctuariū in aspectu dei vt nō moriat: q: si se irā iudicis celestis erigit nūs vita sacerdotis sil cū lingue sonitu vnisoniter clamitet modīq̄ teneat in pdicādo vt usq̄ capacitatē audiēciū pdicet vtilia t intelligibilia nō alta q̄ nō pōt intelligi vel ā aliquo erroi vulnerēt scias audiētiū. neq̄ sīgnificat q̄ sacerdotiū generāt dant tediū in alis audiatoz. 45. di. sit rector. Nō. n. sufficit vita bōa sine doctrina. Di. n. sacerdos ex ignorātia vel negligētia nō pdicet populo suo viratē nec exponat eis viaz salutis rē erit apud deū alaz illaz q̄ sibi ipo periēt et defectu doctrie. 43. di. sessue. t. l. di. si qs diacon. Si vo sacerdos diligēter doceat populū t ētuz in se ēt annūciat eis viā salutis t illi nō acgelēt ei pereant sacerdos sine culpa crūi die iudicij apud deū t illi solū remāsuri sunt in penis. vt. 47. distin. ea. vlt. aliter āt si sacerdos sit bene vite non sufficit ei ad salutē si curā bēat aliaz. ex scia. n. negligētia quaz habet ad sīdatos dīnarel. vt. 40. di. si ppterea. beli sacerdos in se scūs fuit. si q̄ filios nō eruditt in ei disciplina t correctiōe iuxta n exēcidit t mortu est. vt eē de sym. Iz beli i ge. Nec ite sufficit doctrina sine vita. Di. n. sacerdos male vite sit pdit fructū doctrine q: cū ipse sit criminosus nō dz frōtē cōripēdi criminosū. vt 25. di. c. vlt. laici. n. si facili cōripiē pcepta male vite sacerdot t ei sī pēnit vbi dei t sacrificiuz t ex praua exēplis sacerdotū pecores fūt. vt. 50. di. de hijs vo. Qui. n. vita despicit restat vt eius pdicatō pēnat. vt 1. q. 4. idē testat. not. n. sacerdotes digni sūt mortib quos ad subditos pūitionis exēpla trāsmittūt. vt. 11. q. 4. pīpue. sacerdos sit q nec dz regimē i se nec rōnē nec delicta detersit nec hijoz crimē coercet eams ipudice dicēdi cit magis q̄ eps. 1. q. 4. q nec. Dicē pz q̄ sacerdos dz vtrūq bēre. s. puritatē vite t doctrinā sīlēcī q̄si sit b difficile. Plā vt dicit aug. nihil in hac vita pfecte vel adulatorie res agit sed apud deū nihil beam si eo mō miliaret quo mi igat. vbi. ut 40. di. aū oia. Dic nē ielus xpo q̄ si sem oluz bonoz de cui plenitudie oēs accipim tales facit sacerdotes o mis typibus q̄les deserti sūt q cū pie filio et spūsancto viuit t regnat per infinita sē cula seloz. Āmē. ¶ Explt opusc. 59. de officio sacerdot. ¶ Incipit opusc. cuius vt xp fūtio misse quid sīgnificāt illa q̄e fiunt ibi.

1 N virtute sancte crucis ⁊ sacri altaris magnaq; cōuenientia ⁊ magna efficacia cū p vtrūq; excludāt ꝑua ⁊ remouet ⁊ sanctificetur eccla. Duplici aūt rōne resonamur: vt. l. ꝓuocemur a vetustate, deinde inducamur nouitate: sepe sunt q̄ intuēto altarij attēdāt vīr. l. que sit cā missę: q̄ deinde finis: q̄ virtus eoꝝ ordo: q̄ rōes: q̄ vtilitas. ¶ De cā misse, Causa misse ē triplex. l. bonor: scōr: salus viuoꝝ ⁊ regum defunctoꝝ. Pro primo aūt ꝓ. ꝓlogus olim ⁊ locatio trinitatē in q̄ ꝓludat ⁊ vsq; dixit q̄ ꝓ cā misse sequētis suscipe scā trinitas cē. ibi ꝓmet vt sancē ꝓficiat ad honorē nobis aūt ad salutē: defunc ad requiē. Triplex aūt ē q̄ dicit. nā fm dictā ꝓmus eccle tres sunt missarū ordines: vt. l. alia dicat ꝓ sanctis: alia ꝓ viuis: alia ꝓ ꝓfunctis fidelib⁹. Sunt. n. tres gres eccle. l. militātes: ꝓ in pegrinatōe: ⁊ ꝓ in expectatōe: in ultimate sunt sancti q̄ rpi vestigia sunt secuti: in pegrinatōe ꝑ vias tēptationes varietates ⁊ tribulatōes: in expectatōe sunt fideles defuncti q̄ expectāt opē ⁊ requiē. Sedm hāc triū gruꝝ dīaꝝ sē tres ordines missaꝝ ⁊ officioꝝ aliū. n. finē hȝ missa ꝓscis q̄ ite missa ē aliū finē missa ꝓ viuis: q̄ dicam⁹ dñe: aliū finē missa ꝓ defunctis: q̄ requiē. ꝓ fine misse ꝓ sancē imitamur ad illā gl̄am in q̄ sanctā requiē sit ite missa est. q. d. hostia a ꝓbe nobis missa ē: vt a nobis ad ꝓbem remissa ē. ideo festinate ingredi ad illā requiē. finis vo misse ꝓ viuis hortat nos q̄ sum⁹ in hac pegrinatōe vt deū⁹ ingiter deo bñdictōes ⁊ gl̄am. intra illō ꝓo. Nos q̄ vtiū⁹ bñdicimus dño ⁊c. In fine misse ꝓ defūctis eis optamus requiē ꝓ requiē ꝓcat in pace: q̄ō in ꝓncipio petim⁹ illr ꝓ regem eternā ⁊c. De virtute misse. Virtus misse erat rpi est q̄ facim ē altaris ⁊ q̄ facim eccle ꝓficerat ⁊ sanctificat. de ordine crucis in serie canonis: ⁊ nota q. 7. ordines crucis in serie canonis sunt quos sp̄ūsancē⁹ multa sapiētia ordinauit. ꝓmus ordo ē. Ki te igit clemētissime ꝓtrēs ad quā oblationē, secūs est a quā oblatiōnē vsq; ad q̄ ꝑdie. ⁊ tertius est a q̄ ꝑdie vsq; ad vti ⁊ memores. quart⁹ ē ab vti ⁊ memores vsq; ad ꝓ quē hec oīa. quintus ē a ꝓ quē hec oīa vsq; ad ꝓ ipm. sext⁹ ē a ꝓ ipm vsq; ad par dñi. septimus ē a par dñi vsq; ad finē misse. In singlis aūt ordinib⁹ sunt cāe ꝓhinde ⁊ rōnes q̄ rōnabiles mouēt cōnel q̄s spūs cui vult claudit ⁊ cui vult aperit. In ꝓmo ordine canonis tria apponim⁹ ⁊ ꝓ tribus rogam⁹ deū ⁊ tria petimus. ⁊ ideo tres cruces facimus.

¶ Quare ibi ponimus panē vinū ⁊ aquam.

r R Ia apponimus. i. panē vinū ⁊ aquā. Quare sit ista tria pot⁹ q̄ alia apponāt q̄ō ordi. Triplex ē cā. Primo cā: q: int ola hūane vite sustētande necēria ꝓcipua sūt panis vinū ⁊ aqua ⁊ magis cōia ⁊ vtiliora ⁊ magis necēria: ꝓpterea pot⁹ debuerūt apponi q̄ alia: ⁊ in illud q̄ō meli⁹ ⁊ vtilius dēb⁹ ⁊ ꝓp ola ad vitā capescendā magis necessarium trāsformari. i. in corpus ⁊ sanguinē rpi. Secūda cā est q: in hijs rez ipsa: ⁊ vino sacri intelligit sine q̄ ad hoc sacrim indigne accedit: ⁊ ad iudiciū nō adsumit. In aqua. n. intelligit fides q̄ latet ⁊ nutrit in aqs. In vino q̄ letificat ⁊ accēdit intelligitur spes. In pane q̄ firmat ⁊ reficit intelligit charitas: vt in pane q̄ corroborat intelligit pr̄a q̄ē ois fortitudo. In vino q̄ letificat intelligit filius q̄ē gaudiū olim nostrū q̄ō nemo tollet a nobis. In aq̄ que mūdat ⁊ lauat intelligit sp̄ūsanct⁹ vii E3e. 36. E fundā sup vos aquā mūdā ⁊ mūdamini ab oībus inquinamēt⁹ vīs: vt in aq̄ intelligit mūdicia castitat. in pane fortitudo ⁊ opa pietat. i. vino q̄ō accendit recrudo intēciōi. Hec. n. tria accedentibus ad altare ita necēria sē: vt sine his cū salute nemo accedē possit: iō in eminētiori loco pat altare: vt ascēsuri his gradib⁹ studeāt seipōs ꝓpare: vii in. 4. ordine canonis ait⁹ dicam⁹ panē sanctum vite eternę, ⁊ ca. salu. ppe. p necessario offerimus hostiā pura: hostiā sanctā: hostiā imaculatā ꝛ de hijs in ꝓsequētib⁹ dōm ē. Tertia cā est ex ꝑdicta tria apponāt. l. panis vinū ⁊ aq̄: q: ꝓtribus gnibus hoim rogam⁹ et tria nobis donari petim⁹ Igit fm hȝ tria panē vinū ⁊ aquā ponim⁹. ꝓ trib⁹ aūt rogam⁹ ꝓmo sil gnālr ꝓ oībus vbi dicim⁹ in ꝓmis quę tibi offerim⁹ p ecclā ⁊c. Secdo ꝓ famulis ābus nr̄is abūtibus vbi dicim⁹. ¶ Memēto dñe famulox famulax ⁊c. Tertio ꝓ circūstātibus vbi dicimus ⁊ oīm circūstantiū. Tria et petim⁹ ꝓmo vt dies nr̄i disponāt in pace. 2° vt eruamur ab eterna dānatōe. 3° vt mereamur nūerari i dñico gre ge quę ola ibi hēmus vbi dicim⁹: diesq; nr̄os in tua pace disponas atq; ab eterna dānatione nos eripi ⁊ in electoꝝ tuoꝝ iubeas gregę nūerari. q: ꝑtria ponim⁹ tria rogam⁹ tria petim⁹ ꝓpē ea tres cruces facim⁹ vt p virtutē crucis ꝓmo q̄ appelita sint bñdicant: secdo vt hij p q̄bus apponūt roborent: tertio aūt vt q̄ petim⁹ impetrēt. Quare p⁹ tres cruces facim⁹. soluta q̄ est hec q̄ō quare in ȝ ordines tres cruces fiāt: vt qū dicim⁹ hec dona: hec mūera: hec scā sacrificia illibata. l. maiestati diuine: vt hec dona referant ad nām hec munera ad gl̄am: hec sancta sacrificia illibata ad incorruptionis gl̄iam. Quare aūt ȝ sacrāmētuz iteretur: vt quō bñ sumāt vt quid bene sumptū opetur: vt quare ꝑ hac spē sacri vitas lateat rōnabileo cōnes oziunt. ¶ Causa ꝛe ȝ sacrm iteret.

Quare ȝ sacrum iteret triplex est cā. Prima ē vt q̄ quotidie labimur p ȝ quotidie reuelemur. Secdo vt sicut in medio padisi erat lignū vite: ita sit corpus xp̄i assidue in medio eccle a quo erialr peccātes arceant donec ꝓ pniam satisfacientes ad hoc ⁊ ꝑ ȝ reconciliati re

uertant vel redeant. Tercia est vt per hoc vnum corpus efficiamur cū xpo ⁊ mediante xpo vnum efficiamur cum deo, vñ Jo. 5. Qui mādicat carnē meā ⁊ bibit meū sanguinē in me manet ⁊ ego eo. Deinde bñ sumit si gr̄ ꝓ fidē integrā ꝓfessionē purā ⁊ ꝓniaz cōdignā ad hoc ꝓparat. Deinde lignum tria opatur ꝓmo peccata purgat. secdo virtutes roborat. tercio in vitā eternā reficiotat. Jo. 6. Qui mādicat carnē ⁊ bi. m. sanguinē hȝ vitaz et nā ⁊ ego resuſ. eū in no. die. Quare hoc sacrm sp̄ecieb⁹ sit velatū. Quare sub specie sacri veritas latear vel velet triplex est cā ꝓma cū interrogatio fidei scōa augmētū meriti. tercia defect⁹ infirmi. Primo. n. hō fidē interrogat vt interrogādo ꝓbet ⁊ ꝓsentiat. secdo vt per fidē ꝓbata⁊ mai⁹ meritū acqrat. tercio vt nr̄e infirmitati ꝓcat dū se ipm in sue maiestatis claritate nō manifestat sed sub quodā velamine occultat. In ꝓmo ordine petim⁹ vt q̄ apposita sunt bñdicant. in secdo vo petim⁹ vt q̄ in ꝓmo bñdicta sunt in vez ⁊ summuz sacrificiū trāsformētur. ¶ Quare secdo facim⁹ gnāles cruces, Omnes vo cruces facim⁹ q: q̄ bñdicta sunt in id trāsformari petim⁹ qō in gnāles ꝑcūlat oīb⁹. f. in triplici ꝓgenitura ⁊ caritate gemina nō dicim⁹ benedicta oi. f. plenitudine grāz assciptā sūma dignitate ⁊ bonore, Ratā sūma ⁊ eterna ꝓtestate. Sz q: hec tplex ꝓgenitura pax hoīb ꝓdesset nisi caritatē gēminā exhiberet ꝓpterea dicim⁹ ut nobis corp⁹ ⁊ sanguis fiat dilectissimi filij tui dñi nostri ihesu xp̄i. Cui⁹ caritas gemina fuit quā hūit ad patrē ⁊ gregē patri obediēdo ⁊ ꝓ gregē morīdo vel caritas gemina qua corp⁹ ⁊ aiam posuit. Aliter vel ideo gnāles cruces facim⁹ vt ex ꝑdictis gnāles necessaria nobis ipetrem⁹. f. ex principāde sanguinis remissionē petōz. Ex principatione corporis vnitatē ⁊ societatē scōz. Ex sūma ⁊ eterna ꝑtate timorē ⁊ sollicitudinē mādatoz ex sūma dignitate ⁊ honore honestatē vite ⁊ moz ⁊ ex plenitudine gr̄az impetrem⁹ plenitudinē ꝓmioz.

¶ Quare tercio duas cruces facim⁹.

Tercio ordine petim⁹ vt q̄ in ꝓmo ⁊ secūdo bñdicta sūt in verū ⁊ sūmū sacrificium corꝑis ⁊ sanguinis rpi trāsformēt ⁊ id⁹ duas cruces facim⁹. Et nota q̄ vtē ordo ꝓcedit ex hijs q̄ ali⁹. Hȝ ꝓfundior ⁊ magis sapia plen⁹, vnde est q̄ ali⁹. Hȝ ꝓfundior ⁊ magis sapia plen⁹, vnde in hoc duplex q̄stio monet. Prima est q̄re nō nisi duę cruces fiāt, secda q̄re in ȝ ordie petī⁹ q̄ in cetera sūa panis ⁊ vini in vez corp⁹ rpi ⁊ sanguinē trā seat. Solutio ꝓme q̄nis est q: nulla alia nisi hominis nā sola duplex redūsa erat. f. corp⁹ ⁊ aia. In ȝ aūt ordine nr̄a redēptio ⁊ reparatio celebrat ꝓ qua vniana nā liberat. ⁊ iō duplex erat sit ȝ pp redēptionē duplicis nāe. Soluto secdo q̄nis est q: triplex est ordo. f. nature iustitie ⁊ gr̄e. Ordie nāe suos ꝓcedit fructū ordie iustitie pena legē peccatū. ordine gr̄e sapiēdat gr̄a pcēdi ⁊ mia ꝓcedit vbi nullā ꝓcedit iniquitā. ⁊ iō nec nā ꝓcedit nec iustitia debuit vt panis ⁊ vinū fierent corp⁹ rpi caro ⁊ sanguis ꝛ sola gr̄a diuina ꝓ ponit ⁊ volunt ꝓ fecit ⁊ facit. Secdi aūt fit ordo ꝓ. l. ꝓ ordie nature legis ꝓ sub lege ⁊ ꝓ sub lege ꝓ xp̄o gr̄e. Tertius ordo ē in sūa xp̄o q̄ ꝓ facit ꝛ celebrant ⁊ imitant ill⁹ ⁊ in hoc. tercie ordie canonis ō panem vite corp⁹ ⁊ sanguinē ꝓcrat ⁊ cōficit. Et nota q̄ hec tria ad ȝ sacrm, sūt necessaria. f. ordo actus ⁊ intētio. Ordo vt sit sacerdos actu vt vba ꝓferat q̄ ipse dicit in cena intēto vt ad ȝ ꝓferat ⁊ hec tria cognoscit in aliis sacramēt ꝓter q̄ in baptismo necessitat. Actus vo ꝓferēdi vocale vba pertinēt ad facta vel ad omissa dū ignaros nō dēt nec efficacia illā vel effectum sacri. In gr̄o ordie ꝓme vo ⁊ sūmo sacerdote iam apud ꝓcm inoleūt ꝑces nec ꝓlixe sūma ⁊ vba tria taz minor: sēdūt mora trīa magnifiq; fiert celebrat mēora vt tā ꝑ eū q̄ ꝑ a q̄ fiert ꝓna fiertat clemētia. ¶ Quare gr̄o fiāt quīq; cruces.

Quinq; q̄ cruces facim⁹ nō q̄ eū q̄ ꝓ⁹ ē tantū scōz ic̄hem⁹ vt ꝑ eū ꝓtium offeram⁹ ⁊ humanā hostiā salutarē ⁊ eidem ꝓximati scōz ꝓportio mercamur admitti dño. n. ihesus xp̄s in passione sua fuit hostia pura. in relatione sue hostia scā. in ascēsione hostia imaculata panis vite etne ⁊ calicis salutis ꝓpetue. Sufficiā facienti ei ergo assimilari ⁊ ꝓformari debem⁹ q̄ ad ipm offerēdā ⁊ sumēdū accedimus.

¶ Quare sacerdos extendit brachia per modum crucis.

Et q: nō pōt fieri nisi passionē resurrectionē ⁊ ascēsionē ei⁹ imitādam⁹ imitari ꝓpterea trib⁹ istoz misteriū facim⁹ cū dicim⁹

6 Cui ⁊ memores dēe nos tui serui sed ⁊ ꝓles tua sancta eiusdem xp̄isti filij dñi dei tui tam beate passionis nec nō ⁊ ab inferis resurrectionis ⁊ ad celos gl̄iose ascēsionis vt. l. ex imaginatiōe passionis ꝓ mūdicia castitatis sim⁹ pure offeram⁹ hostiā pura ex imitatiōe resurrectionis optimam recreatiōnē intēt ibis ⁊ offeram⁹ hostiā imaculatā. Et ꝓpetuōe panis sci vite etne ex imitatiōe ꝓpetuam virtutē ⁊ fortitudinē caritatis ⁊ principatuōe calicis salutis ꝓpetue optineam⁹ magnitudinē eternitatē. Tria ꝗ in hoc ordine sed ꝓcedere tenuim⁹ q: tria ꝑdicta necessario ꝓmā offerre debem⁹ vt ad panē sciū vite etne ⁊ ad calicē salutis ꝓpetue dignē ꝓueniam⁹ Alia nō gr̄e quoꝝ fiāt cruces in isto gr̄o ordie vel iō quoꝝ cruces facim⁹ q: ꝓ quoꝝ rogamus quoꝝ petim⁹ ꝓ quoꝝ rogam⁹ ꝓ hoc gaudiū ꝓ hoc vinculoib⁹ ibi sup q̄ ꝓpicio ac clemēto vultu respicere dignetis. Sedo ipāliter p altaris sacrificio principāter ibi supplices te rogam⁹ ⁊c. vt quotquot ⁊c. Tertio ꝓ defunctis familiarib⁹ ibi memēto etiā dñe tio ꝓ defunctis familiarib⁹ ibi memēto etiā dñe fa⁹ vnioz fa. q. t. ⁊c. gr̄o finali ꝓ hoc dēb⁹ dēm

1 In virtute sancte crucis ⁊ sacri altaris magna ē cōuenientia ⁊ magna efficacia cū p vtrūq; ecclesiā ⁊ magna efficacia cū p vtrūq; ecclesiā ⁊ remouet ⁊ sanctificetur eccla. Duplici aūt rōne renouamur: vt. s. plus eruamur a vetustate. deinde in quamur nouitate: sepē sūt q̄ vnū sacrū altaris attēdūt vlr. s. que sit eā missa: q̄ vtia: quo finis: q̄ vtus: quo ordo: q̄ rō: ⁊ q̄ vtilitas. ¶ De cā misse. Causa misse ē triplex. s. bonor: scōz: salus vinoz ⁊ regis defunctoz. Prīe mittit aūt q̄si plogus ois ⁊ inuocatio trinitatē in q̄ plebat ⁊ vsq̄dit q̄ sit eā misse sequētis suscipe scā trinitas ⁊c. vbi notanda vt sancte pficiat ad honorē ⁊ nobis aūt ad salutē: defunct ad regem. Triplicitatē q̄ dīa. nā fm dīas ptinz eccle tres sūt missarum dīe: vt. s. alia dicat pl̄ancē: alia p vinis: alia p ō finctis fidelib⁹. Sunt. n. tres ptes eccle. s. p̄s i ex ultatōe: p̄s in pegrinatōe: ⁊ p̄s in expectatōe: in ex ultatōe sūt sancti q̄ xp̄i vestigia sūt secuti: in pegrinatōe sī vnī sūt acētes ⁊ varietati ⁊ tribulatōi: i expectatōe sūt fideles defuncti q̄ expectāt opē ⁊ requiē. Scōm hanc triū ptiz dīarū sī tres dīe sunt missarum ⁊ officior: aliū. n. finē hz missa p scis q̄ite missa ē aliū finē missa p vnis: q̄ bñdicam⁹ dñor: aliū finē missa p defunct: q̄ regelcāt in pace. In fine misse p sancē intramur ad illā glām in q̄ sancti rā regelcāt q̄ite missa est. q. d. hostia a pīe nobis missa ē: vl a nobis ad pīem remissa ē. iō se stina: ⁊ ingredi ad illā requiē. finis vo misse p vnis hortat nos q̄ sum⁹ in hac pegrinatōe vt dem⁹ ingiter deo bñdictōez ⁊ glam. iuxta illō ps. Bos q̄ vtum⁹ bñdicimus dño ⁊c. In fine misse p defūctis eis optamus requiē p regelcāt in pace: qō in pncipio petim⁹ silr p regem eternā ⁊c. De vnte misse. Virtus misse erat xp̄i est q̄ facim ē altaris ⁊ que sacrū eccle pfecrat ⁊ sanctificat. de ordine crucis in serie canonis: ⁊ nota q̄. 7. ordines crucis in serie canonis sunt quos spūssancē multa sapiētia ordinauit. p̄mus ordo ē. Et te igit clemētissime pr̄ sup ad quā oblationē. scōs est a quā oblatiōnē vsq̄ ad q̄ die. ⁊ tertius est a q̄ die vsq̄ ad vñ ⁊ memores. quart⁹ ē ab vñ ⁊ memores vsq̄ ad p quē hec oia. quintus ē a p quē hec oia vsq̄ ad p ipm. sext⁹ ē a p ipm vsq̄ ad par dñi. septimus ē a par dñi vsq̄ ad finē misse. In singlis aūt ordinib⁹ sunt cāe pfunde ⁊ rōnes q̄ rōnabiles mouēt gōnes ad spūs cui vult claudit ⁊ cui vult aperit. In p̄mo ordine canonis tria apponim⁹ ⁊ p tribus rogam⁹ deū ⁊ tria petimus. ⁊ ideo tres cruces facimus.

¶ Quare ibi ponimus panē vinū ⁊ aquam.

t Ria apponimus. i. panē vinū ⁊ aquā. Quare ista tria pon⁹ q̄ alia apponāt q̄ ois. Triplex ē. Prima cā: q̄: int oia humane vite sustētande necēria pcipua sī panis vinū ⁊ aqua ⁊ magis cōia ⁊ vtiosa ⁊ magis necēria: ppterea poti⁹ debuerūt apponi q̄ alia: ⁊ in ipsis q̄ melio⁹ ⁊ vtilius q̄ alib⁹ ⁊ sup oia ad vitā capescendā magis necessarium trāsformari. i. in corpus ⁊ sanguinē xp̄i. Secūda cā est q̄ in his res ipsa: ⁊ vnus sacrī intelligit sine q̄ ad hoc sacrū indigne accedit: ⁊ ad iudiciū nō ad salutē sumit. In aqua. n. intelligit fides q̄ latet ⁊ nutrit in ags. In vino q̄ letificat ⁊ accēdit intelligitur spes. In pane q̄ cōfirmat ⁊ reficit intelligit charitas: vl in pane q̄ corroborat intelligit p̄ q̄ ē oīs fortitudo. In vino q̄ letificat intelligit filius q̄ ē gaudiū oīm nostrū q̄ nemo tollet a nobis. In aq̄ que mūdat ⁊ lauat intelligit spūssanct⁹ vñ Ez. 36. Effundā sup vos aquā mūdā ⁊ mūdamini ab oībus inquinamētis vīs: vl in aq̄ intelligit mūdicia castitat⁹. in pane fortitudo ⁊ opa pietat⁹. i vino q̄ accendit recreatudo intētiōis. Hec. n. tria acceden tibus ad altare ut necēria sē: vt sine his cū salute nemo accedē possit: iō in eminētiori loco pat altare: vt ascēsuri bis⁹ gradib⁹ iudicēt seipsos ppare: vñ in. 4. ordine canonis aīq̄s dicam⁹ panē sanctum vite ēne. ⁊ ca. salu. ppe. p necessario offerimus hostiā pura: hostiā sanctā: hostiā imaculatā: s de bijs in sequētib⁹ dōm ē. Tertia cā est ḡre p dicta tria apponāt. s. panis vinū ⁊ aq̄: q: p tribus gnibus hoim rogam⁹ et tria nobis donari petim⁹ Iste fm b tria panē vinū ⁊ aquā ponim⁹. p trib⁹ aūt rogam⁹ p̄mo silr gnāliter p oibus vbi dicim⁹ in p̄mis que tibi offerim⁹ p ecclā ⁊c. Scōo p famulis famulabus nr̄is absentibus vbi dicim⁹. Memēto dñe famulox famulaq; ⁊c. Tertio p circūstātibus vbi dicimus ⁊ oīm circūstantiū. Tria ēt petim⁹ p̄mo vt dies nr̄i disponāt in pace. 2° vt eruamur ab eterna dānatōe. 3° vt mereamur nr̄erari l dñico ḡre ge que oia ibi hēmus vbi dicim⁹: dieq; nr̄os in tua pace disponas atq; ab eterna dānatione nos eripi ⁊ in electox tuox iubeas gregez nr̄erari. q: ḡtia ponim⁹ tria rogam⁹ tria petim⁹ ppē ea tres cruces facim⁹ vt p virtutez crucis p̄mo q̄ appesita sunt bñdicant: scōo vt bñ p quibus apponāt roborent: tertio aūt vt q̄ petim⁹ impetrēt. Quare p⁹ tres cruces facim⁹. Soluta q̄ est hec q̄ō quare in b ordines tres cruces fiāt: vt q̄ dicim⁹ hec dona: hec mūera: hec scā sacrificia illibata. s. maiestati diuine: vt hec dona referant ad nām hec mūnera ad gram: hec sancta sacrificia illibata ad incorruptionis gloriam. Quare aūt b sacramētuz iteretur: vl q̄o bñ sumat vl quid bene sumptū operatur: vl quare ib hac spē sacri vitas latent rōnabiles gōnes ostunt. ¶ Causa ḡre b sacrīm iteret.

Quare b sacrum iteret tripler est cā. Prīma ē vt q̄ quotidie labimur p̄ quotidie reuelemur. Scōo vt sicut in medio paradisi erat lignū vite: ita sit corpus xp̄i assidue in medio eccle. a quo crialr peccātes arceant. donec p pniam satisfacientes ad hoc ē p̄ reconciliati reuertant vel redeant. Tercia est vt per hoc vnum corpus efficiamur cū xp̄o ⁊ mediante xp̄o vnum efficiamur cum deo. vñ Jo. 5. Qui mādūcat carnē meā ⁊ bibit meū sanguinē in me manet ⁊ ego in eo. Deinde bñ sumit q̄ si p fidē integrā p confessionē purā ⁊ pnāz cōdignā ad hoc pparat. Deinde sūptum tria opatur p̄mo peccata purgat. scōo virtutes roborat. tercio in vitā eternā reuiscitat. Jo. 6. Qui mādūcat carnē ⁊ bi. m. sanguinē hz vitaz eternā ⁊ ego resuscitabo eū in no. die. Quare hoc sacrīm sub cieb⁹ sit velatū. Quare sub specie sacri veritas latet vel velet tripler est cā p̄ma est interrogatio fidei scōa augmētū meriti. tercia defect⁹ infirmi. Primo. n. hō fidē interrogat vt interrogādo p̄ obtinet ⁊ p̄sentiat. scōo vt per fidē p̄bata maior meritū acquirat. tercio vt nr̄e infirmitati pcat dū se ipm in sue maiestatis claritate nō manifestat sed sub quodā velamine occultat. In primo ordine primo vt que apposita sunt bñdicant. in scōo vo primo vt q̄ in primo bñdicta sunt in vez ⁊ summus sacrificiū transformētur. ¶ Quare scōo facim⁹ gnōs cruces. Quinq; vo cruces facim⁹ q: q̄ bñdicta sunt in id trāsformari petim⁹ q̄s in quos peccāt oīb⁹. s. in triplici progenia ⁊ caritate genitua iō dicim⁹ benedictā oi. s. plenitudine gr̄az ascriptā sūma dignitate ⁊ honore. Katā sūma ⁊ eterna potestate. Sz q: hec ēplex progenitura pax nos pdesset nisi caritatē gemina exhiberet ppterea dicim⁹ ut nobis corp⁹ ⁊ sanguis fiat dilectissimi filij tui dñi nostri iesu xp̄i. Cui⁹ caritas gemina fuit quā habuit ad patrē ⁊ gregē patri obediēdo ⁊ p grege moriēdo vel caritas genitua qua corp⁹ ⁊ alam posuit. Aliter vel ideo gnōs cruces facim⁹ vt ex pdictis quos necessaria nobis ipetrem⁹. s. ex pticipatione sanguinis remissionē petāz. Ex pticipatione corporis vnitatē ⁊ societatē scōz. Et sūma ⁊ eterna ptāte timoz ⁊ sollicitudinē mādatoz et sūma dignitate ⁊ honore honestatē vitē ⁊ moz ⁊ explendine gr̄az impetrem⁹ plenitudinē p̄mioz.

¶ Quare tercio duas cruces facim⁹.

i Ā tercio ordine petim⁹ vt q̄ in primo ⁊ secūdo bñdicta sūt in verū ⁊ sūmū sacrificium corp̄is ⁊ sanguinis xp̄i trāsformēt ⁊ iō duas cruces facim⁹. Et nota q̄ iste ordo breuior est q̄ alī⁹. hz p fundior ⁊ magis sapia plen⁹. vnde in hoc duplex q̄stio mouet. Prima est ḡre iō nō nisi due cruces fiāt. scōa ḡre in b ordine pon⁹ q̄ in cetera sba panis ⁊ vini in vez corp⁹ xp̄i ⁊ sanguinē trāsear. Soluto p̄me q̄nis est q: nulla alia nisi hominis nā sola duplex redēptiōnis erat. s. corp⁹ ⁊ aīa. In b aūt ordine nr̄a redēptio ⁊ repatio celebrat p q̄ nā hūana nā liberat. ⁊ iō duplex crux fit b pp redēptionē duplicis nāe. Soluto scōe q̄nis est q: tripler est ordo. s. nature iniuicie ⁊ gr̄e. Ordine nāe silr omnes peccat fructū ordine iusticie pena segl peccatū. ordine gr̄e supabūdat gr̄a pcīs ⁊ nulla ipendit vbi nullū pceditmeritū. ⁊ iō nec nā potuit nec iusticia debuit vt panis ⁊ vinū fierent corp⁹ vel caro ⁊ sanguis h̄ sola gr̄a diuina b posuit ⁊ voluit b fecit ⁊ facit. Sicut aūt sūt tria xp̄a. s. xp̄o ante legē xp̄o sub lege ⁊ xp̄o post le gē vel xp̄o gr̄e. Venit ergo ihesus xp̄o q̄ b sacrīs celebrauit ⁊ instituit. sīl ⁊ in hoc. tercio ordine canonis ō panem vinū corp⁹ ⁊ sanguinē pfecrat ⁊ efficit. Et nota q̄ hec tria ad b sacrīm sūt necessaria. s. ordo actio ⁊ intētio. Ordo vt sit sacerdos actio vt verba pferat q̄ xp̄o dixit in cena intētio vt ad b pferat ⁊ hec tria regnātur in aliis sacramēt̄ per q̄s in baptismo necessitat. Quia vo pferūt vocalē verba ptinēnia ad sacrā vel ad mīstrā dū ignaros nō bñt tāc efficaciā illā vel effectum facri. In ārto ordine primo ⁊ sūmo sacerdote iam apud p̄em inor efficit preces nr̄e plēte sūma ⁊ verba hostia iaz minor p̄cēdit moza triū magnatiū q̄ fecit celebrat mēoria vtrā p eū q̄ p ea q̄ fecit plus flectat clementia. ¶ Quare ārto sūt quīq; cruces.

Quinq; q̄ cruces facim⁹ nō q̄ eū q̄ pro ē sanctū scōz leīficem⁹ vt pro ei⁹ ptiam offeram⁹ ⁊ sūmam hostiā salutarē ⁊ eidem p̄ferri sed ⁊ plectis mereamur admum dīs. n. ie suo xp̄o in passōe sua fuit hostia pura. in resurrectione fuit hostia scā. in ascēsōe hostia imaculata panis vite ēne et calicis saluē ppetue vtilitatis facientib⁹ ei ergo assimilari ⁊ p̄formari debem⁹ q̄ ad ipm offerēdā ⁊ sumēdū accedimus.

¶ Quare sacerdos cu endit brachia per modū crucis.

g Sed q: b nō pōt fieri nisi passionē resurrectionē ⁊ ascēsionē ei⁹ iudicemur imitari ppterea triū istoz memoriā ostā facim⁹ cū dicim⁹

Chr̄i ⁊ memores die nos tui serui sed ⁊ plebs tua sancta eiusdem chr̄isti filij dñi dei nr̄i tam beate passionis nec nō ⁊ ab inferis resurrectionis ⁊ in celos gloriose ascēsionis vt. s. ex imaginatōe passionis p mūdicia carnis tue sim⁹ parti offeram⁹ hostiā puram ex imitatōe resurrectionis optineam⁹ rectitudinē intētionis ⁊ offeram⁹ hostiā imaculatā. Et ex preceptōe panis sci vite ēne optineam⁹ virtutē ⁊ fortitudinē caritatis ⁊ pticipatiōe calicis saluē ppetue opē meam⁹ magnitudinē eternitatē. Tria q̄ in b ordine sed p̄cedere inuim⁹ q: tria p̄dicta necessario p̄mū offerre debem⁹ vt ad panē scīs vite ēne ⁊ ad calicē saluē ppetue digne ptiem⁹. Alia nō ḡre quīq; fiūt cruces in isto ārto ordie vel iō quīq; cruces facim⁹ q: pp quīq; rogamus ⁊ quīq; petim⁹ pp quīq; rogam⁹ p̄ro gnāliē p bñdicta vinis oīb⁹ vbi sup q̄ placio ac sereno vultu respicere dignetis. scōo spāliter p altaris sacrificio p̄cipātib⁹ ibi supplices te rogam⁹ ⁊c. vt quotquot ⁊c. tercio p defunct familiarib⁹ ibi memēto etiaz dīe famulox fa. q. t. ⁊c. ārto gnāliē p fidelib⁹ defunctis

cris odꝰ. Libia t odꝰ in tpo xꝛi. quę pterimꝰ duo
l. nobis. l. vita t tria fidei bꝰ defuncti. duo nob
l. vt si bidiendę celesti t gie replearnur. Tria fi
dei bꝰ defuncti. l. retrigeri. sedę gene bridi
dę t humane claritatis. Ideoq in hoc tpo ordine
de altro pdꝰ q ante legę fuerūt. l. abel abrahaz
melchisedech precepte pene mędia q in eoꝝ plo
nio t sacrificio plena t sacrificiū xpi figurabat.
Quare ponit duo ordines scꝫ nouu testi primo
t xpo ordine t maiores in primo t etiaz plures.

Ed xpe in bꝰ ordine t in primo ordine cano
nis duo ordines scꝫ nouu testi ponit. in
primo vo ordine plures t maiores auctꝫ sci
memorantur. Quia cū i nobis officio t misterio
mirabilia t incōprehensibilia agitur. l. dā panꝫ
t vinū in verā carnē t verū sanguinē xpi transeat t
offerat maioꝝ t plurimꝰ auxilijs indigem. In
bꝰ vo. l. in xpo ordine. l. post pcreationē t pacio
nes. l. xꝛi. t minores sancti ordinātur vt p vtutem
sacri qđ tractam. t offerim. eoꝝ adiuti pcibus t
meritis. xꝛi. caritatę gradib. ascēdam. t muneri ad
scꝫ pfectū trāseam. Quarto ergo mar. est t mi
rabilius iam panis t vini in vez coꝛp. t sanguinē
xpi fieri q in scꝫ pfectū admitti.

Quare quinto fiunt tres cruces.

In quinto ordine vt petitionū nr̄aꝝ psequia
mur efficaciā captam. deuiolētiā triplicē q: omēdam. plonā pis plonā filij t pso
nā spūsci. Omēdam. plonā pis p ineffabilē pote
statē vbi dicim. duc sancte pr̄ xꝛe. plonā spūsancti
p multiplicē largitatē vbi dicim. t pstas nobis p
lonā filij vbi dicim. p quē hec oia mirabilē sapi
entie pfunditatē qua ita ordinauit canonē vsq ad
vbū creatōis crucē nō faciam. Ad tria aūt xpi tria
faciamus. l. sciēcias vnificas bndicis. Et xpe ter
hec t cā q: bōna nā er statu pstine pdit̄onis nec ha
buit. pfectū vtutis nec habilitatez boni opis nec
reparationē bndictis. Et pma rone creationis
pellebat nāli rone gaudebat arbitrii libertate p
le aūt non poterat stare nec pficere sine gra adiu
trice t sancte crucis vtute. Et vtute aūt sancte cru
cis t xpe adiutricis stabilis efficit t bndicta ppte
rea ad pmū verbū creatōis nō facim. signū cru
cis. Et adiuctria facimus sanctificas. l. fide t re
missiōe pcoꝝ. vnificas. l. sacro fōti t vtute bono
rū operū. bndictis. l. plenitudine gr̄az t pfumatio
ne bonoꝝ. Ideo ergo tres cruces facim. q: p ei
vtutē t amoꝛē tria obtinem. quibus sup oia indige
mus vel omēdam. plonā filij p multiplicē prātez
ostendentē eū esse pmo deū nature. scdo deū veni
tercio fontē vite. xpe regē glie. Prima prās est:
mutet. tercia ē q: pōt gr̄az et virutē dare t auge
gr̄a t bti tudine coronare. Et p quē dñe hec ola sp
bona creas ecce deus nāe. scificas ecce de. venie
vivificas ecce deus fons vite t plenitudo virta
tum t gr̄e bndictis ecce rex coronā eterne glorie
In sexto ordine p eum qui venit in sexta etate t p
virutē crucis ei. iam plen. oēm vtatem cognos
cim. t p eū oēm plem honorem. t glificam. vbi
maiori supra fiducia t audacia vt ad sūmā pacis
eius petitionū ptingam. t brauiū colligam. olorē
pr̄ni xꝛi. Quare ē ibi tāta diuersitas i crucib.

In hoc. n. ordine qnq cruces facim. vt p
vtutē t amoꝛē crucis qnq grad. in cogni
tione veritat. ascēdam. sine qb. salus ē nō
possim. primus gradus est fidei de eternitate pa
tris. scdus de eqlitate filij. tercius de vnitate ētūte
ęrtus est de mō cēndi. qrtus de vnitate spūsancti
cū vtroq. i. cū pre t filio. Et nota q in hoc ordine
lōge alius mod. t alia rō q in alijs ordinib. obser
uat eo q i crucib. faciēdis magna diuersitas ostē
dit t coꝛp. dñi integrū manū tenet t in eodē ordi
nis ptict vti t ide milte qōes ozūt. Priaqđ est
qrea crucib. faciēdis tāta diuersitas ostēdit q q di vti
tas ostēdit. pāsse q: crux ex vtroq. ptēdit vtra ca
licē. scda q: calicī coeqt. tercia ē q: infra calicē cont
tat. qrta t qnta q: aī calicē depmit. in pma q cre
ce eternitas filij cū pre intelligit. i scda eqlitas. in
tercia vnitas spūsci. in qrta t qnta q ē eter. t vn
de. In eo aūt qđ di p ipz intelligit creatio. In eo
qđ di cū ipso intelligit opatio in eo qđ dr. in ipso in
telligit pseruatio. Per filiuz. n. pr̄ creauit t creat
vniersaz creaturā cū filio pat xꝛe. cū spūscō regit
et dispōit et pseruat vti di est tibi deo p. i. omnipoten
ti t vnitate spūsancti ois honoꝛ et glia. Quare coꝛp. xpi integꝝ tunc in manu teneatur.

Et cūda qđ est qrea coꝛp. xpi integꝝ t eisdez
crucib. faciendis manu teneat. Qđ ideo fit
q: i sexta etate ita integer et pfect. dō appa
ruit et seipm pfectū et integrū exhibuit et p nobis
se obtulit idē i sexto ordine cū integꝝ manu tenem.
quę fide et ope perfecte imitari debemus.

Quare oio dñica dicatur hic.

Tercia qđ est qrea in Bordie potiꝰ qz in alijs
dicaf oio dñica. Dicēdū q: ideo fit q: i sexta
etate dñs ihc veniēs oloně dñicā docuit. et ideo i se
xto ordie venientib. qz i alijs poneda fuit. septimꝰ
ordo a pace incipit et ad pacē tēdit. vti pax dñi. est
enī pax iordiata supboꝝ q nepto supiori obedit
iferiori. Est pax filiata pditoꝝ Jere. 20. Eccl. 12. est
pax immūda fornicatoꝝ. ē pax celebrata rebellium
et scismaticoꝝ. ē pax grosa iustoꝝ. Hec ē pax dñi
ordinata q ordinē diligit. va q neminē fallit. mun
da q oia ingnamēta refugit pudica et eterna q fi
nē nescit. In Bāt ordie gōnes multe ozūnt q. s. f.
reueläte soluūt. Pria qđ est qrea tres cruces fiant
ibi pax dñi xꝛi. Do hec ē q: tres st vite bōne nāe
pria ē aie sil cū coꝛpe. scda ē aie sil cū coꝛpe. tercia ē
ē resupto coꝛpe. i. pria vita pax ē necaria q lōge fal
a crie. i. scda q lōge facit a troze. tercia q lōge fac ab

vtroq. pfumata gl̄a t bndicis t iō dicimus pax
dñi sit sp vobiscū. Scda qđ est qrea ille no sup vel
est calicē h̄ tñ ira hāt. soluto q: nec in vti. tante
qui accipiet ab octauis pace pfumata nō erit qđez
vti esse. sit dilectū h. vti ueri. pen. sit gaudiū
ppetua cruce nō est h̄ ira facim. Tercia qđ est
qrea tercia pticula dñici coꝛpis manu teneat i cru
cib. faciēdis. Solutio tcia pe dñici coꝛpis quam
manu teneam. cū cruces facim. pe est eccle q ē in
exultatiōe t gaudet cū xpo in eterna beatitudine. qrta
qđ est qrea eadē pticula factis crucib. delet dat i ca
licē. Do. dō q: q: laboꝛ signat. imitationi. dñice
passiōis bz suū interiꝰ t suū exteri. Et ppter. pfitā
t tribulatiōes. interi. gaudiū t solationē ppterea
Illa tcia pticula delet dat in calicē q: post laboꝛez
cū xpo in eternā recipiet regem. Quinta qđ est qrea
due ptes est calicē remaneāt. Do. due ptes dñici
coꝛpis q est calicē remanēt due ptes sūt ecclie vna
pe q est peregrinatiōe. alia q est in expectatione.
Sexta qđ est qrea agn. dei vl ter t qrea in duob. p
mis est pueniēria. t qrea in vno sit dña ibi dña neb
pacē. Do. tria sūt tpa quoꝝ duo sūt tpa mle. Ter
ciū est pactū t iusticie. q: q in tpe tribulatiōis spe
rat t expectat mia. In tpe vo refirrectiōis pax cō
seruat utq iusticia ppterea qđ dicit agn. dei xꝛe.
In duob. primis est pueniēria. in tcio vo est dña.

Explicit opusculū. 66. de expositiōe misse.

Incipit opusculcū. 67. vz epla sci thome i qua
rndet cuidā petēti informari de emptiōe vendi
tiōe ad tpa. et ibi ablq dubio scribo.

c **Aristimo** xpo fri iacobo viter
biēsi. lectori florētino
frat tbo. 8 agno salutē. Recepi lras vras
i gbus dā cabb. fr gb. elici capuani rmeā
snīaz petebat. fr gb. collatōe b̄ita eū elcō capuano
eodē t pe. eū dño bugone cardinali dum ad pmum
casū talis rūdēdū. Qđ supposito q tāta pfuctudo d
dilatiōe solutiōis vsqz ad sp̄acū trū mēsiū sit. p
ponit sit ad cōe bonū mercatoꝝ. l. p expediēdis
mercātijs siue mercatiōib. t nō fraudē vsurarie
introducta vl cē distinguēdū q: aut vēdit vēdato
mercatides ad ēmtiōē pdcā vltra qrtā trate iusti p
cij pp expectationē aut fz iusti pcij qrtate. Si p
mo mō nō ē dubiū vsurariū cē pctū cū expectatio
tpis sub pcio cadat. Hec ēt cē excusatio si scdo vē
dito. sit pmi minister eū ad nullā cāz liceat. p tpe
expectatiōis pecunie ad pciū augeri. Si aūt scdo
mō nō est vsura. Nō obstat si p mīoi daret si stati
sibi pecūia solueref qđ p filē pt i alijs debit vide
ri q: si alicui debeat aliqđ ad certū tmiū qticūz
de eo qđ sibi ōbitū dimitteret si sibi citi. solua
imunis eēt a pctō vsuraz. ral. n. pl. debito acci
pet pp tpis dilationē vsurā sapiat min. t si accipe
ret sibi citi. solua vsurā si sapiat in tarie ex pte ei. q
min. receptū q. tuis ex pte ei. q min. darebi citius
solua videat. eo. aliqs mod. vsure cū spacū tpis
vēdat. vel bri casu proposito pōt. qđ. vbra tmiū. ad
tpora qrtā tres mēses mutuo. solua. alia etiam
the pinel erant. q vēdatori q mutuo accepit cas
solua. Et q ipe pz qđ sit ad pz. casū rūdēdū. dicē
dū q: si mercatores tales pos. aīe pacis de ne
cessitate tractat. vel ad tpa reditus expectat
pcij. pt vēdit pānos. q. debeāt sm. eōe loz. ad da
bilē. et vsuraz. si. ita pt. q. vēdit pānos. q. accipere
si eis stati solueret. si. t vsura. Ju. eo casu. fit. vt si
illi q pecūiā mutuo cū vsura accepit illā vsurā
recupare velit pt. vēdē do pānos. q. valeāt ppter
pectationē pdcā. nō ē dubiū. et vsurā eis mūdare
tpo vēdat. Hec excusat pp. q. vēdit se plerūq. i
dēres q: milt. oz sunt ide ratiōe mortalia peccāta
Et licet alias expēsas licite scās pro in pcurāde
pinoz possim. licite recepi. t eoz vēdendo nō ti
pēt recupare vsuras q. debeāt cū hec forte in
tta datio. et pēt. it. eūdē de vsuris peccauit. tūp
eccasionē peccādi vsurarie se pōtes cui nulle no
pōt vt. f. honorabili. vnūt. t manoel mercatel
faciāt si sit tal necitas. q. sufficiat ad excusādū pctā
pdcā. pz. n. a filij q: si possit qui vēdatur pānoz re
cupare expēsas q. in curie t ipsūdēt secūdū. pdcā et
pdcū q i. qrto casu qrebat. Nā ille qđ certā tmi
nū oz si ad tminū solueret vt ei vbera illud tmūt
tat vsurā pmittit vt q: mūsestre tpe solutiōis pecu
nie vēdit vti ad restitutionē tenet. Hec excusat p
q. q. solue do ad tminū qđ. q. ad. q. ab alio habet
q: eadez rōe possent vsurarij excusari oēs. valeāt.

Explicit opusculū. 67. de vēdēdo ad tminū.

Incipit opusculū. 68. vz. epla ethet ad tbo. ad qđdā. q. ppōit idoneū modū salubrit ac
gredi sciam. siue bñā siue dñam.

q **Alia** ḡsitiā mei ꝛpo mihi mile
Jo. Qđ te fudet optare l. the
sauro scie acgrendo tale a me ei ibi sp b
tradit. pfūdā vt p rectos nō stati i mare
eligas itroire q: p facilioꝛa ad difficiliora eos duc
nire. Hec ē ḡ mentis mee t illuctio mia. Tardi
loquū te cē video. t tarde ad loquendū accedit. z
pscie puritatē applectet. oloni vacare nō destinas.
cellā frequēt diligas si vis. t cellā vinariā introduci
Obi te amabilē exhibe. mitibq te pebit. de facti
alioꝝ. nemini te nimīū familiarē exhibeas. q. nimia
familiaritas pit pbēdi. t reuerētie. a studio mūt.
ministrat. Obi scie sclarū nillateꝰ te ironmittat
Discurs. sup oia fugias. scdz. t bonoꝝ imitari ve
stigia nō omittas. nō respectus a quo audias. sed
qđ bñ dicat. mīcie recōmēda. Et q legis. t au
dis. faciet. t intelligas. De dubijs certitudē. t ge
qđ poteris. armariolo mēt. repōere stange. sit. cu
pio. vas ipiere. Vitiōza te ne ḡsentis. Ipa. sc̄ipa
vestigia frōtes. t fructi. vinea dñi sabaoth vnles
q. dñi vitā bñeris pieres ac pduces. hec si fecera
ris. fueris ad id assingere poteris qđ affectas.

Explicit opusculū. 68. de mō acgrēdi sciam.

ctis ob⁹ .s. ipis ꝛ ob⁹ in xpo ꝛc. quos petim⁹ duo
s. nobis .i. viuis ꝛ tria fidelib⁹ defunctis. duo nob
s. vt oi bndictiõe celesti ꝛ gra repleamur. Tria fi-
delib⁹ defunctis .s. refrigerij. sedẽ quetis britudi
nẽ ꝛ luminis claritatẽ. Ideoq3 in hoc qrto ordine
de sčis prib⁹ q ante legẽ fuerũt .s. abel abrahã
melchisedech pcipue ponit mẽoria q in cor̃ psõ
nis ꝛ sacrificijs psona ꝛ sacrificiũ xpi pfigurabat.
Quare ponũt duo ordines scõr noui testi primo
ꝛ qrto ordine ꝛ maiores in primo ꝛ etiã plures.
Ed qre in h ordine ꝛ in pmo ordine cano
s nis duo ordines scõr noui testi ponũt. in
pmo vo ordine plures ꝛ maiores auctẽ sci
cõmemorãtur. Quia cũ i nostro officio ꝛ misterio
mirabilia ꝛ incõprehensibilia agãtur .i. sbã panis
ꝛ vini in verã carnẽ ꝛ verũ sanguinẽ xpi transeat ꝛ
cõsecrat maiorib⁹ ꝛ plurib⁹ auxilijs indigem⁹. In
h vo .i. in qrto ordine .i. post cõsecrationẽ ꝛ paucio
res .i. is ꝛ minores sancti ordinãtur vt p virtutem
sacri qd tractam⁹ ꝛ offerim⁹ eor̃ adiuti pcibus ꝛ
meritis .is. caritatis gradib⁹ ascẽdam⁹ ꝛ iuncti ad
scõr cõsortiũ trãscam⁹. Multo ergo maius est ꝛ mi
rabilius sbam panis ꝛ vini in ver̃ corp⁹ ꝛ sangui
nẽ xpi cõuerti qz in scõr cõsortiũ admitti.
¶ Quare quinto fiunt tres cruces.
N quito ordine vt petitionũ nrar̃ cõsequa
i mur efficaciã captam⁹ beniuolẽtiã tripli-
cẽ q cõmẽdam⁹ psonã pris psonã filij ꝛ pso
nã spũsci. Cõmẽdam⁹ psonã pris p ieffabilẽ pote
statẽ vbi dicim⁹ dñe sancte pr̃ ꝛc. psonã spũssancti
p multiplicẽ largitatẽ vbi dicim⁹ ꝛ pstas nobis p
sonã filij vbi dicim⁹ p quẽ hec oia p mirabilẽ sapi
entie pfunditatẽ quã ita ordinauit canonẽ vel ad
tbũ creatõis crucẽ nõ faciam⁹. Ad tria aũt cõtria
faciamus .s. scificas viuificas bndicis. Et qre ter
hec ẽ cã q hũana nã ex statu pstine cõditõis nec ha
buit pfectũ virtutis nec stabilitatẽ boni opis nec
cõsumationẽ britudinis. Ex pma rõne creationis
pollebat nãli rõne gaudebat arbitrij libertate p
se aũt non poterat stare nec pficere sine gra adiu
trice ꝛ sancte crucis virtute. Ex virtute aũt sancte cru
cis ꝛ gre adiutricis stabilis efficit ꝛ bndicta ppte
rea ad pmũ verbũ creatõis nõ facim⁹ signũ cru-
cis. Et adhuc tria facimus sanctificas .s. fide ꝛ re
missiõe pctõr. viuificas .s. sacro fõi ꝛ virtute bono
rũ operũ. bndicis .s. plenitudine grar̃ ꝛ cõsumatio
ne bonor̃. Ideo ergo tres cruces facim⁹ q p ei⁹
virtutẽ ꝛ amorẽ tria obtinem⁹ qbus sup oia indige-
mus vel cõmẽdam⁹ psonã filij p multiplicẽ ptãtem
oñdentes eũ esse pmo deũ nature. scõo deũ venie
tercio fontẽ vite. qrto regẽ glie. Prima ptãs est:
q fecit oia ex nihilo creare. scõa est q pot pctã di-
mittere. tercia ẽ q pot grãz et virtutẽ dare ꝛ auge
re. qrta q pot emẽdatos vel pseuerãtes in bono
glia ꝛ btitudine coronare. Et p quẽ dñe hec oia sp
bona creas ecce deus nãe. scificas ecce de⁹ venie

viuificas ecce deus fons vite ꝛ plenitudo virtu
tutis ꝛ gre bndicis ecce rex corona eterne glorie
In sexto ordine p eum qui venit in sexta etate ꝛ p
virtutẽ crucis ei⁹ .iam pleni⁹ cõm vitatẽ cogno-
scim⁹ ꝛ p eũ deũ plem honorãm⁹ ꝛ glificam⁹ vbi
maiori supta fiducia ꝛ audacia vt ad sũmã pacis
oium petitionũ ptingam⁹ ꝛ brauiũ colligim⁹ orõnẽ
pr nr ꝛc. ¶ Quare ẽ ibi tãta diuersitas i crucib⁹.
N hoc .n. ordine quos cruces facim⁹ vt p
i virtutẽ ꝛ amorẽ crucis quos grad⁹ in cogni
tionẽ veritatis ascẽdam⁹ sine qb⁹ salui eẽ nõ
possum⁹. pmus gradus est fidei de eternitate pa
tris. scõs de eqlitate filij. terci⁹ de vnitate cõnexiõis
qrtus est de mõ cõndi. quĩt⁹ de vnitate spũssancti
cũ vtroq3 .i. cũ pře ꝛ filio. Et nota q in hoc ordine
lõge alius mod⁹ ꝛ alia rõ qz in alijs ordinib⁹ obser
uat eo q i crucib⁹ faciẽdis magna diuersitas oñde
dit ꝛ corp⁹ dñi integrũ manu tenet ꝛ in eodẽ ode
dñica dicit vñ ꝛ ide multe qões oriũt. Prima qd est
qre hi crucib⁹ faciẽdis tãta diuisitas oñdit qz q diuisi
tas oñdit. pmã q crux ex vtraq3 pte ducit vltra ca
licẽ. scõa q calici coeqt. tcia ẽ q infra calicẽ cõtr
tat. qrta ꝛ qnta q an calicẽ deponit. in pma gene
re eternitas filij cũ pře intelligit. i scõa eqlitas. in
tcia vnitas spũsci. in qrta ꝛ qnta q ẽ etern⁹ ꝛ vn⁹
de⁹. In eo autẽ qd dr p ipz itelligit creatio. In eo
qd dr cũ ipso itelligit opatio in eo qd dr. in ipso in
telligit cõseruatio. Per filiũ .n. pr creauit ꝛ creat
vniuersaz creaturã cũ filio pat ꝛc. cũ spũscõ regit
et dispõit et cõseruat vñ dr est tibi deo pri oipoten
ti i vnitate spũssancti ois honor et glia. ¶ Qua
re corp⁹ xpi integr̃ tunc in manu teneatur.
Ecũda qd est qre corp⁹ xpi integr̃ i eisdez
s crucib⁹ faciendis manu teneat. Qd iõ fit
q i sexta etate ita iteger et pfect⁹ hõ appa
ruit et seipm pfectũ et itegrũ exhibuit et p nobis
se obtulit iõ i sexto ordine cũ itegr̃ manu tenem⁹
quẽ fide et ope perfecte imitari debemus.
¶ Quare oro dñica dicatur hic.
t Ercia qd est qre in h ordie poti⁹ qz in alijs
dicat oro dñica. Dicẽdũ q iõ fit q i sexta
etate dñs iste veniẽs orõnẽ dñicã docuit. et iõ i se
xto ordie cõueniẽti⁹ qz i alijs ponẽda fuit. septim⁹
ordo a pace icipit et ad pacẽ tẽdit. vñ pax dñi. est
eni pax iordiata supbor̃ q cõtẽpto supiori obediũt
iferiori. Est pax silata pditor̃ Iere. 20. Eccl. 12. est
pax imũda fornicator̃. ẽ pax celebrata rebelliũ
et scismaticor̃. ẽ pax grosa iustor̃. Hec ẽ pax dñi
ordiata q ordinẽ diligit. vra q nemine fallit. mun-
da q oia ignamẽta refugit pudica et eterna q fi-
nẽ nescit. In hãc ordie qões multe oriũt q .s.s.
reuelãte soluũt. Pria qd est qre tres cruces fiant
ibi pax dñi ꝛc. Sõ hec ẽ q tres st vite hũane nãe
pria ẽ aie st cũ corpe. scõa ẽ aie st ieto corpe. tcia ẽ
ẽ resũpto corpe. i pria vita pax ẽ necãria q lõge fac
a crie. i scõa q lõge facit a trore. tcia q lõge fac ab

vtroq3 cõsumata glã ꝛ btitudie ꝛ iõ dicimus pax
dñi sit sp vobiscũ. Scõa qd est qre iste nõ sup vel
ex calicẽ sz infra hãt. solutio q nec in vij. etate
qui accipiet ab octaua pace cõsumata nõ erit gdes
vñ ex tercia sit dolẽdũ sz vñ iteri⁹ poti⁹ sit gaudẽdũ
ppterea cruces nõ ext sz itra facim⁹. Tercia qd est
qre tercia pticula dñici corpis manu teneat i cru
cib⁹ faciẽdis. Solutio tcia ps dñici corpis quam
manu tenem⁹ cũ cruces facim⁹ ps est eccle q ẽ in
exultatiõe ꝛ gaudet cũ xpo in etna btitudine. qrta
qd est qre eadẽ pticula factis crucib⁹ descẽdat i ca
licẽ. Sõ. qd q labor signat ꝛ imitationẽ dñice
passiõis hz suũ interius ꝛ suũ exteri⁹. Exteri⁹ pssurã
ꝛ tribulatiões. interi⁹ gaudiũ ꝛ solationẽ ppterea
Illa tcia pticula descẽdit in calicẽ q post laborez
cũ xpo in eternã recipiet regem. Quita qd est qre
due ptes ex calicẽ remaneãt. Sõ. due ptes dñici
corpis q ex calicẽ remanẽt due ptes sũt eccle vna
ps q est peregrinatiõe. alia q est in expectatione.
Sexta qd est qre agn⁹ dei dr ter ꝛ qre in duob⁹ p-
mis est cõueniẽtia ꝛ qre in vno sit dña ibi dõa nob
pacẽ. Sõ. tria sũt tpa quor̃ duo sũt tpa mie. Ter-
ciũ est pacis ꝛ iusticie. q g in tpe tribulatiõis spe-
rat ꝛ expectat mia. In tpe vo resurrectiõis pax cõ
seruat atq3 iusticia ppterea qui dicit agn⁹ dei ꝛc.
In duob⁹ primis est cõueniẽtia. in tcio vo est dña.
¶ Explicit opusculũ .66. de expositiõe misse.
¶ Incipit opusculũ .67. vz epla sci thome i qua
rñdet cuidã petẽti informari de emptiõe ꝛ vendi
tiõe ad tpus: est absq3 dubio sci tho.
c Arissimo i xpo fri iacobo viter-
biẽsi. lectori floretino
frat tho. d aqno salutẽ Recepi lrãs vras
i qbusdã casib⁹ sr qb⁹ elcĩ capuani rñcã
sniaz petebat sr qb⁹ collatõe hita cũ elcõ capuano
eodẽ ꝛ p⁹ cũ dño hugone cardiali duxi ad pmum
casũ talit rñdẽdũ. Qd supposito q ista cõsuetudo d
oñatiõe solutiõis vsq3 ad spaciũ triũ mẽsiũ sic p-
ponit sit ad cõe bonũ mercator̃ .s. p expediẽdis
mercãtijs sine mercatiõib⁹ ꝛ nõ fraudẽ vsurariaz
itroducta vr ee distinguiẽdũ q aut vẽdit vẽditor
mercantiões ad tmiõi pciũ vltra qtitatẽ iusti p
cij p expectationẽ aut hz iusti pciũ qtitatẽ. Si p-
mo mõ nõ ẽ dubiũ vsurariũ eẽ cõtcũ cũ expectatio
tpis sub pcio cadat. Nec pt eẽ excusatio si scõo vẽ
ditor sit pmi minister cũ ad nullã cãz liceat p tpe
expectatiõis pecunie ad pciũ augeri. Si aũt scõo
mõ nõ est vsura. Nõ obstat si p miori daret sillati
sibi pecũa solueret qd p sic pt i alijs debitis vide
ri q si alicui debeat aliqd ad certũ tmiuũ qcũq3
de eo qd ẽ sibi dbitũ dimitteret si sibi cit⁹ soluat
imunis eẽt apctõ vsurar̃ tal' hz .n. pl⁹ debito acci-
pet pp tpis dilationẽ vsurã sapiat min⁹ eñ accipe
vt sibi citi⁹ soluat vsurã il sapit maxie ex pte ei⁹ q
min⁹ recipit dãnis et pte ei⁹ q min⁹ dat vbi citius
soluat videat cõaliqs mod⁹ vsure cũ spaciũ tpis

vẽdat. vñ ẽ i casu ppõsito pl⁹ ẽt vsurarũ mõdã
tpora q vt aũ tres mẽses min⁹ soluat iusta extima
tõe pãnos enim qui vẽditor q min⁹ acciperet cit⁹
soluat. Et q pp3 qd sr ad 3ꝫ casũ [illegible]
dã q si mercatores [illegible] pãnos de [illegible]
dunis [illegible] vt vz ad tps resurrectiõis expectã
sciã pl⁹ vẽdit pãnos q deberet [illegible]
[illegible] vsurã [illegible] acciperet
si eis statĩ soluerẽt il ẽ vsura. In tcio casu [illegible]
illi q pecuniã mutuo cũ vsura accepit illã vsurã
recupare volũt pl⁹ vẽdẽdo pãnos q valeãt pp ex
pectationẽ [illegible] nõ ẽ dubiũ eẽ vsurã cũ manifeste
tpis vẽdat. Nec excusat pp h q volũt se cõseruar i
dẽnes q mull⁹ [illegible] peccado
Et licet alias expẽsas licite fcãs puta in portatiõe
pãnor̃ possint licite recupar̃ d cor̃ vẽditiõe nõ tñ
pñt recupare vsuras q̃s dederũt cũ hec fuerit [illegible]
sua datio. et pñt tñ cũ dãdo vsurã peccauerit talẽ
occasionẽ peccãdi vsurarijs pbẽtes cui [illegible]
possit vt. s. honorabilius viuãt ꝛ maiores mercatiões
faciãt si sit tal necẽitas q sufficiat ad excusãdã pctm
pdcm [illegible] q possit q i vẽdatiõe pãnor̃ re
cupare expẽsas q̃s licite ꝛ [illegible]
pdcis q i qrto casu qrebat. Vñ ille q ad certũ tmi
nũ dz si an tminũ soluat vt ei d debito aliqd dimit-
tat vsurã cõmittit vt q manifeste tps solutiõe pcia
nie vẽdit vñ ad restitutionẽ tenet. Nec excusat p
h q soluẽdo an tminũ [illegible] ab alio [illegible]
q eadez rõe possint vsurarij excusari ois vsure.
¶ Explicit opusculũ .67. de vẽditiõe ad tminũ.
¶ Incipit opusculũ .68. vz. epla exhortatoria sci
tho. ad quẽdã q ppõit idoneũ modũ studẽdi ac-
qrẽdi sciam sine hũanã sine diuinã.
q Via qsiuisti a me i xpo mihi kmõe
Io. qualr te studere opteat i the
sauro scie acqrendo tale a me tibi sup h
tradit cõsiliũ vt p riuulos nõ statĩ mare
eligas itroire q p faciliora ad difficiliora oz deue
nire. Hec ẽ g monitio mea ꝛ istructio tua. Tardi
loquũ te eẽ iubeo ꝛ tarde ad locutoriũ accedere.
cõsciẽ puritatẽ aplectere. orõni vacare nõ desinas.
cellã frequẽt diligas si vis i cellã vinariã introduci
Oib⁹ te amabilẽ exhibe nihil q3 te penit⁹ de factis
alior̃. nemini te mltũ familiarẽ ostẽdas q nimia
familiaritas pit cõtẽptũ ꝛ subtractiõis a studio mã
submistrat d vbis ꝛ fcis sclariũ nllaten⁹ te itromittas
Discurs⁹ sup oia fugias. scõr ꝛ bonor̃ imitari ve
stigia nõ omittas. nõ respicias a quo audias. sed
qcqd boni dicat mẽorie recõmẽda. Et q legis ꝛ au
dis. fac vt itelligas. De dubijs te certificãs ꝛ q-
dqd poteris i armariolo mẽtis repõere satage sic cu
pies vas iplere. Altiora te ne qsieris. Illa sequẽs
vestigia frõdes ꝛ fruct⁹ i vinea dñi sabaoth vtiles
qz diu vitã hueris pferes ac pduces. hec si secta-
tus fueris ad id attingere poteris qd affectas.
¶ Explicit opusculũ .68. de mõ acqrẽdi sciam.

Incipit eiusdē opusculū .69. vt expositio i libz̄ Boetij de ebdomadibus.

Recurrere pnoz i

P domū nr̄a r illud aduocare: r illic ludē r age pceptōes tuas. Eccl. 32: Habet hoc pulegiū sapie studium q̄ opi suo p̄sequēdo magistra sibi sufficiat. Jo exteriozib⁹ n. ogib⁹ indiget bō primo rū auxilio. Sed in pcēplatiōe sapie nīo aliqs efficaci⁹ opat: dito magis soluta⁹ secuz pmozat. Et ō sapiēs in vbis ppositus hoiem ad seip̄m reuocat dicēs. Procurre pozi in domū tuā. i. ad mētez tuā ab exteriozib⁹ solicite redeas a⁹q̄z ab alio occupet p eā solicitudinē distrahat. vñ di. Sap. 8 Intrās in domū meā ascēdā cū illa. i. cū sapia. Dicut aūt regrit ad pcēplationē sapie q̄ mēte suā aliq̄s occupet vt tota domū suā pcēplatiōe sapie i-plear: ita etiā regrit q̄ ipe eor⁹ p intentionē interi⁹ assistat. ne. f. ei⁹ inditio ad diuersa trahat: r ō subdit. Et illuc adduce. i. tota intentionē tuā ibi cōgrega. Dic igit interiozē domo totaliter vacuata r hole totalit̄ p interiorē in ea exīte qd agēdū sit expōit subdēs. Et illic lude. Vbi p̄sideradū est q̄ sapiē pcēplatio pueniēter ludo 2pat pp duo q̄ ē in ludo iucūre. P̄mo gdē q: lud⁹ delectabilis est r pcēplatio sapie maximā delectationē hz. vnde Eccl. 24. Dē ore sapie. Spūs me⁹ sup mel dulci⁹. scōo q: ep̄artides ludi nō ordinant ad aliud fz pp̄ter se q̄runt. Et ō idē 2pert in delectatiōib⁹ sapiēcie. Cōsigat. n. q̄dq̄ q̄ aligs apud seip̄m delegerit in p̄sideratiōe cozq̄ pcipiscit vel q̄ agere p-ponit. Sed hec delectatio ordinat ad aliqd exterī⁹ ad qō nitit̄ puenire qō si deficiat vel tardet de puer. 14. Risus dolore miscebit. Sed delectatiō pcēplatiōis sapie in seipa hz delectatiōis cāz. vñ nulla anxietat̄ patit̄ q̄si expectans aliqd qō desit Propter qō di: sap. 8. Nō hz amaritudinē p̄uersatio illi⁹ nec tediū pulc⁹ illi⁹. f. sap. Et ō dīa sapientia sua delectationē ludo 2pat. puer. 8. Delectabar per singulos dies ludēs coram eo: vt per diuersos dies diuersaz veritatū p̄sideratiōes intelligāt. Vñ r hic subdit. Et illic age pceptōes tuas quas. f. homo cognitionē accipit veritatis.

Scholas a me vt ex ebdomadib⁹ nr̄is ei⁹ P gōnis obscuritatē q̄ p̄tinet modū quo substātie in eo qō fūt bōe sūt: cuz nō sint substātia bona: dēterā r paulo euidēti⁹ ostendē. Jdcz eo dicit descriptionē. Tu⁹ vero testis ipse fuiz q̄s hec vtiliter fueris ante 2plet⁹. Ebdomadas vo ego vocabo. Circuo q̄s cuiq̄ pticipo. Quoz lasciuia ac perulātia nihil a loco risuq̄ patit̄ ē p̄uētū. Porro hunc tu nescis obscuritatib⁹ breuitat̄ aduectus: q̄ cum sint archanis da custodia tri id hūt p̄modi q̄ cū hijs solis qui digni sūt colloquūt. Ut igit̄ i mathematica fieri solet ceteris̄q̄ disciplinis ppōnū terminos regulas̄q̄ q̄b⁹ cūcta que sequūt efficiaz Cōis ānī pceptio est enūciand quā q̄sq̄ pbat audiri. Nay dupler mod⁹ est. Nā vna ita cōis est vt oium sit hoiū veluti si hāc ponas. Si a duob⁹ equalib⁹ eq̄lia demas q̄ relinquūt eq̄lia ē. nal⁹ id intelligēs negat. Alia vo est doctoz tm̄ q̄ tū ex talib⁹ cōis animi pceptōib⁹ venit vt est q̄ ceteralia sunt in loco nō esse. Et cetera q̄ nō vulgus sed docti 2probāt. Cui⁹ ergo exortat̄ dis secretor. Boeti⁹ de suis pceptōib⁹ libz nobis edidit q̄ de ebdomadib⁹ dī. i. de editōib⁹ q: in greco ebdomada idē est q̄ edere. In quo qdē libro boet⁹ duo facit. Primo. n. p̄mittit premiū. Scōo pcedit ad opis tractatū ibi. Diuersum est esse: id qō est ē. Circa p̄mū .3. f. p̄mo ostēdit de quo sit intentio. Scōo quō sit tractāndū ibi. Jdcz eo dicis ē fatiendū. ē. Tercio tradit ordinē quo pcedēdū est ibi. Vt igit̄ mathematica fieri solet. Scribit aūt hūc libz ad Joānē diaconē romane eccl̄ie q̄ ab eo petierat vt ex suis ebdomadib⁹. i. editionibus differret r exponeret q̄dam difficilē gōnē p quā solui⁹ quedā apparēs p̄trias. Dicit. n. q̄ substātie create in q̄tū sunt bone. Sed substātie create nō sunt substātialia bona. Sed hoc dicit sol⁹ deus pp̄rium esse. Nō. n. cōuenit alicui inquātū est videt ei substātialit̄ puenire. Et ideo si substātie create in q̄tū sunt bone sunt p̄ter videt q̄ sint substātialia bona. Deinde cuz dicit Jdcz eo dicis ē ostēdit per quē modū hec tradere velit. i. nō plane fz obscure. Et circa hoc .3. f. P̄rimo ostēdit q̄ intendit obscure dicere. Scōo ostēdit hunc modū esse sibi assuetū. ibi. Ebdomadas vo. Tertio ostēdit q̄ hic mod⁹ debeat ei esse acceptus ibi. P̄ro hinc tu ne seis. Dicit ergo p̄mo q̄ ille ad quē scribit hec: ita perebat p̄dicta esse scribenda q̄ via cōz q̄ hic scribēda sunt nō ēet obs⁹ nota qui nō eodē desiderio adhec afficiebāt quo ipe. Cui⁹ ter ante 2plet⁹. i. vel p̄spicaciter intelligendo vel seruēter desiderādo. Deinde cū dicit. Ebdomadas vo. ostēdit hūc modū etiā sibi esse p̄suetū r dicit q̄ ipse solit⁹ erat sibi cōmētari. i. 2ponere vel excogitare quasdā ebdomadas. i. editiōes seu pceptiones quas poti⁹ seruabat eas p̄sideratū qui ppter sui lasciuiā r perulātiā. i. luxuriā r leuitatē nihil aliud a loco r risu patiūt esse p̄uētum i. ordinatū vel cōstructū. Deest̄ā. n. si qs aliquē sermonē cōmixtit aut ordinauerit nō ad ludū sed ad seria ptinētē. Deinde cum dicit. P̄ro hinc tu ne. ꝯcludit ex p̄missis q̄ obscuz sermonē dēat

gratanter suscipere vtpote q̄ talē sermonē ipe petierat: r ō est q̄ dicit p hinc: q: f. ō fecisti ne vtern̄az descriptionū ēet obnoxia pauū: ne ho aduersus i. p̄ obscuritatib⁹ breuitat̄. i. obscuram. p̄ q̄ libz ē q̄ est breuitati ptineta. Et ō. n. q̄ aliq̄ breuit dicūt magis solet esse obscura. Obscuritas aūt cū secretū fidelr custodiat ō affert vtilitat̄ q̄ legi solum cū illis q̄ digni sūt. i. cū intelligētibus r studiosis q̄ digni sunt ad secreta sapie admitti. Deinde cū dicit: vt igit̄ in mathematica fieri solet: ostēdit quo ordine sit procedēdū: vt vz p ea q̄ sunt p se nota. r circa ipa. f. p̄mo ponit ordinē procedēdi. scōo notificat illa ex q̄bus procedere intēdit ibi. cōis aī pceptio. Dicit ē p̄mo q̄ ipe intēdit p̄mo p̄ponē q̄dam p̄ncipia p se nota q̄ vocat terminos r regulas Terminos q̄dez: q: in hmōi p̄ncipijs stat oīm demōstrationū resolutō. Regulas aūt: q: p eas dirigit aligs in cognitōez sequētiū pclusionū. Et hmōi aūt principij intēdit 2cludē r facere nota ea q̄ p̄ tradenda sunt: sicut fit in geometria: r in alijs hmōi tractatuis sciēs: q̄ ō dicunē disciplune: q: p eas discipulis aggregat scia ex demōstratōe quā magis̄ ponit. Deinde cū dicit: cōis animi pceptio ē. notificat p̄ncipia p se nota. r p̄mo p diffinitōez. scōo p diuisionē ibi. Nay aūt dupler ē mod⁹. Circa p̄mū p̄sideradū est q̄ hmōi p̄ncipia q̄ sit termini: q: regle demōstrationū sunt voeāt cōes ai pceptōes Diffinit ē ai pceptōes cōem dicēs. Cōis ai pceptio ē enūciatio quā q̄sq̄ pbat audītā. i. quā quilz approbat statim vt ea audit. Alie. n. ppositōes q̄ his demōstrand nō statiz ex ipo auditu approbāt fz op3 p alia aliq̄ fiant nota. Hoc aūt nō ē p̄cedere in infinitū. Cū oz puenire ad aliq̄ que statiz p se sūt nota. Vñ dicūt cōes ai pceptōes: r eoz quidā l. pceptōe cuilibet intellect⁹ cui⁹ nō est: q: p̄dictum est de rōne subiecti: r ō statiz nosāto subiecto r intellecto qd sit: statiz manifestū ē p̄dicatū ei esse Deinde cū dicit. Nay aūt dupler ē mod⁹. diuidit p̄dicta p̄ncipia dicēs: q̄ p̄dictaz cōiuz ai pceptionuz dupler ē modū. Quedā. n. ai pceptōes sūt cōes holibus ōibus⁹q̄ sicut ista. Si ab eq̄libus eq̄lia auferas q̄ relinquunt sunt eq̄lia. Alia vo ai pceptio est cōis solū doctis q̄ deriuat a p̄mis ai pceptibus q̄ sunt nobis hōibus cōes. Et hmōi ē mea opinio nō ēt in loco: q̄ nō approbat a vulgo: fz solū a sapientib⁹. Minus aūt distinctōis rō ē: q: cū cēa ai pceptio vl p̄ncipiū p se notū si aliq̄ pposito ex ipō q̄ p̄dicatū est de rōne subiecti: si illud idē qō significat p illum r p̄dicatū cadat in cognitōez eius p̄o ē: q̄ hmōi pposito sit p se nota oibus. sicut qd sit eq̄le notū est oibus: r sūt qd sit libz rap̄is: ō p̄dicta ppositio ē oibus p se notū. r sūt o. Deinde est mā⁹ alia pte r alia hmōi: fz ad apprehendendā rē mea: pea3 sol⁹ hus intellect⁹ sapiētū pingit. Nam vulgarū hoiz intellect⁹ nō trāscendūt ymaginationē que ē solū

diuersitatem tribus modis: quor primus est: q: ipm ee nō significat: sicut ipsum ibm eēndi: sic nec currere significat: sicut ibm curtus. Tū sient non possumus dicere q ipm currere currat: ita non possumus dicere q ipm ee sit: sicut id qđ ē significat: sicut ibm eēndi: sic id quod currit significat: sicut ibm currēdi: nō sicut dicere possim⁹ de eo q currit siue de currēte q currat insua subiecta cursui: precipit ipm: ita possum⁹ dicere q ens sine id qđ est sit: in finitus precipiat actū eēndi. ⁊ sic est qđ dicit. Ipm ee nāduz ē: q: nō attribuit sibi ee: sicut illecto eēndi: sic id qđ ē accepto eēndi forma. s. supaddit ipm actus eēndi: est ergo subsistit. i. in subiecto subsistit. Non. n. ens dr̄ ppter q ps se nisi de sba: cui⁹ē subsistē. Accidētia. n. nō dr̄ entia qsi ipa sint: fz in ēntum eis fert aliqd: vt postea dicetur. Secām diam ponit ibi: qđ est precipare. Que qdaz dīa sumit ex rōnes precipatis. Est aūt precipare qsi partē capere: ⁊ iō qū partiesis recipit id qđ ad alterum pinet vt dr precipare illud: sicut hō dr precipare alal: q: nō hz rōnem alal ex tota cōitate: ⁊ eadē rōne sortes precipat bouem. silr etiā ibm precipat accidēs: ⁊ mā: fōrmā: q: forma habitus vl accidēs alis q de sui rone cōis ē determinat ad hz vl ad illud ibm: ⁊ silr ēt effectus dr precipare sua cāz ⁊ pcipue qū nō adequat vtutē siue cāe: puta si dicamus q aer precipat lucē solis: q: nō recipit eā i ea claritate q̄ est in sole. Determisso aūt hz tertio⁹ precipandi ipossibile est q ex duos pmos modos ipm ee precipet aliqd. Non. n. pōt precipare aliqd p modū quo mā vl ibm precipat formā vl accidēs q: vt deus ē ipm ee significat: vt qddā abstractus Silr aūt nec pōt aliqd precipare p modū q⁹ particulare precipat vse. Dic. n. ee ea q in abstracto dicunt: precipare aliqd pūt: sicut albedo celo: ex sed ipe ee est essētiā. Tū ipe quidē precipat in alijs nō aūt precipat aliqd aliū: fz id quod ē sine ens q̄ uis sit essētiā tū creatiue dr: ⁊ iō participat ipm ee: nō p modū q⁹ magis cōe participat a min⁹ oī participat ipm ee p modū q⁹ creatū precipat abstractū: hoc est q qđ dicit. Q. id qđ ē. s. ens participare aliq⁹ pōt. fz ipe ee nullo⁹ participat aliquo ⁊ hoc pbat ex eo quod supr deus ē. s. q ipm ee nondū ē Manifestū est. n. q id qđ nō est nō pōt aliquo participare. Tū ipe ē q precipatio sueniat alicui ēs tam ē: fz ex hoc aliqd est q suscipit ipm ee sicut deus est. vñ relinquit q id qđ ē: aliqd possit precipare: ipe aūt ee nō possit aliqd precipare. Tertiā dīam ponit ibi. Id qđ est hoc: ⁊ sumit ista dīa p admirationem alicuius ēntei. Circa qđ cōsiderandū est q circa quodcūq abstracte cōsideratū: hz veritatez q nō hz in se aliquid ēntez qđ. s. sit pter ēntiam suā: sicut humanitas ⁊ albedo: ⁊ quecunq hoc modo dicūt. Cuius rō est: q: humanitas significat vt quo aliquid est hō: ⁊ albedo quo aliqđ ē albus. Dicit ergo q id quod est hz formalitatez pūdentis pri

quod ad rōnem hois pīner. ⁊ silr non est aliquid albū formaliter: nisi p id qđ pertinet ad rōnem albi ⁊ iō hmōi abstracta nihil aliēnū in se hōe possunt. Aliter aūt se hz in his q̄ significant in ꝛcreto. nā hz significat: vt q hz humanitatē: ⁊ albū vt quod habet albedinē. Et hoc q hō hz humanitatē vl albedinē. Et hec est rō qre nō pdicant de ꝛcretis: sicut nec aliqua pars ō suo toto: q: igit sicut deus est ipm ee significat vt abstractū id qđ est vt ꝛcretū: ois est vez ee quod hz dī q id qđ ē pōt aliqd hoc pter q̄ ad ipm ē. s. pter suā ēntiam: fz ipm ee nihil hz admixtū pter suaz ēntiam. Deinde cū dicit diuersus tū est ee ponit ꝛceptiones q̄ accipiūt fm ꝛpationē ei⁹ quod ē esse simplr: ad id qđ est ee aliqd ⁊ primo ponit vtriusq diuersitatē. secūdo assignat dīas. ibi. Illic. n. accidēs. Circa primū ꝛsideranduz ē: q ex quo id qđ est pōt aliqd hoc pter suam ēntiaz: ne esse q̄ in eo ꝛsideret dupler ee: q:. n. forma ē principiū eēndi: necesse est q fm quālibet formā habitā: habeē aliquale ee dicat. Dicit ergo forma illa nō sit pter ēntiam hūtis: fz sistitur eius ēntiam: ex eo q hz talem formā: dicet hoc ee simplr sicut hō est hz q hz talem rōnale. Si vo sit talis forma que sit esse ab ēntia hūtis eā: fm illā formā nō dicet hoc ee simplr: fz ee aliquid: sicut fm albedinē hō dī esse albū. ⁊ hoc est quod dicit: qđ diuersum est ee aliqd quod nō est ee simplr: ⁊ qđ aliqd sit in eo quod est quod ē pprium eēndi. Deinde cū dicit. illic. n. accidēs. ponit tres dīas inter pmissa: quāz prima est q illic. i. vbi dī de re q sit aliqd. ⁊ nō q sit simplr significat accidēs: q: forma q facit ee ꝛsitum it ēntiam rei. Secūdaz dīam ponit ibi: oē qđ ē pticipat: vbi dicit q ad hoc q aliqd sit simplr: fm ipm ee: fz ad hoc quod sit aliqd opz q pticipet alio aliquo: sicut hō ad hoc q sit albus pticipat: nō solū esse sbale: fz etiā albedinē. Tertiam dīam ponit ibi. ac p hoc. Que quidē accepit fm ordinem vtriusq: ⁊ colligit ex pmissis. Est aūt hec dīa: q pmo opz vt intelligat aliquid ee simplr: ⁊ postea q sit aliquid: ⁊ hoc pz ex pmissis. Nam aliqd ē simpliciter p hoc q participat ipe ee: fz qū iam est. s. p participationē ipius ee: restat vt participet quocunq alio ad hoc. s. q sit aliqd. Deinde cū dicit. oī cōposito ponit ꝛceptiones de ꝛpositio: ⁊ simplicia q̄ pertinent ad rōnem vtriusq. Est aūt ꝛsiderandū q ea que supra dicta sunt de diuersitate ipius esse: ⁊ eius quod ē: est fm ipas inētiones. hic aūt ostēdit qđo applicet ad rēs. ⁊ primo ostēdit hoc in ꝛpositis: secundo in simplicibus, ibi. Oīne simplex.

Est ergo primo ꝛsiderandum q sicut esse ⁊ quod est differut in simplicibus fm inētiones: ita in cōpositis differunt realr: quod quidē manifestū est ex pmissis. Dictū est. n. supra q ipm ee nihil pricipat aliquid: vt eius rō ꝛsistat ex multis: neq hz aliquid eiusmodi admixtū: vt sit in eo cōpositio accidentis: ⁊ iō ipm ee nō est compositū. Ree q cōpositā nō est suū ee. ⁊ ideo dicit q in oi cōposito aliud est ee: ⁊ aliud ipm compositū: quod ē pticipando ipm esse. Deinde cū dicit. quāq simplex: ostēdit quāl se hēat in simplicib⁹ in quibus videtur esse q ipm ee: ⁊ id quod est vnū: ⁊ idem realr. Si. n. esset aliud realr id quod ē ⁊ ipm ee: iam nō esset simplex: fz cōpositū. Est aūt ꝛsiderandū q cuz simplex dicat aliqd ex eo q caret cōpositiōe: nihil prohibet aliquid cē fm qđ simplex tamē ex hoc caret aliqua ꝛpositiōe: quod tū nō ē eius simplex. vñ igit ⁊ aqua dicūt simplicia corpa in hoc carent cōpositione que ē ex hyle: q: immixt in mixtis: quorum tū vnūquodq est ꝛpositū: tū ex pticulis q̄ extra: tum ēt ex forma ⁊ mā. Si q̄ inueniant aliqua forme nō in mā vna quoq; ex his quidē simplex dicet hoc q caret mā ⁊ p ꝛsequens ex hoc caret q est dispositio mās: q: tū quelibet forma est determinatiua ipius cui⁹ ē vlla ex his est ipm esse: ⁊ est huius esse. Patet fm opiniones Platonis ponentis formam ideālem subsistere que sit ydea ⁊ rō boni mālium: ⁊ alia forma que sit ydea ⁊ rō equorum manifestū erit q ipa forma ideālis subsistens cuius sit qsiddā determinatū ad spēm: nō est ipm esse cōe: fz participat illud. ⁊ nihil differt hoc quod dicit ad hoc q ponamus illas formas in mente diuine q̄ sint rōnes hoz sensibiliū vt Aristoteles voluit Unaqueq illaz in hoc distinguit ab alia q̄ das spāliis forma ē participās ipm esse: ⁊ sic nulla earum erit vere simpler. Id aūt erit solū vere simpler quod nō participat ee nisi quidē inbercē: fz subsistens. Hoc aūt nō pōt ee nisi vnū: q: si ipm ee nihil aliū hz admixtū: pter id qđ est ee: vt deus est: ipossibile est id qđ est ipm ee multiplicari p aliqd diuersificans: ⁊ q: nihil aliud pter se hz admixtū: ꝛsequēs est q nullius accidētis sit susceptiū: hoc aūt simplex vnum: ⁊ sublime est ipe deus. Deinde cum dicit. Diffīs diuersitas ponit duas ꝛceptiones pertinentes ad appetitū et quo diffinit bonum. Prima bonū dicit quod oīa appetunt. Est ergo prima ꝛceptio q ois diuersitas est diffīs: ⁊ sumendo ē appetenda. Circa quod ꝛsiderandū est: q diffīs dicit importat ꝛrietatem appetitus. Unde illud dicit esse diffīs: quod repugnat appetitui. Oīne autē diuersum inquantū hmōi repugnat appetitui. Cuius rō est: q: sile auget⁹: ⁊ pficitur suo sili. Unaquaq; aūt appetit suū augmentum ⁊ pfectionez ⁊ ideo simile inquantum hmōi est vnicuiq; appetibile: ⁊ pari rōne diuersum repugnat appetitui inquantum hmōi. ⁊ pfectionē impedit. Et ideo dicit q ois diuersitas est diffīs. Ab appetitu dr fcōdana. Similitudo vo est appetibilis. Contingit tū p accidens q aliquis appetitus abhorret ⁊ male: ⁊ apparet diuersum siue malum. Nam hoc deus est vnūquodq; pne: ⁊ ps appetit sua pfectionem q est bonū vnuscuiusq: ⁊ est semp appetens sua pfectibile: ⁊ fm hoc hz filiationē ad ipm Alia vero que sunt extra ipm apparent: vel retrahunt in ipsum ꝛferunt ad ppriā pfectionē. Et q̄ qđ deficit q̄q aliquid p vtre crit: q̄q alie p excessū Nam ppria perfectio vnuscuiusq; rei in quadam ꝓmēsuratōe cōsistit: sicut pfectio corpis humani cōsistit in cōmēsurato calore: cui si deficiat appetit aliquod calidū per qđ calor augef. Si aūt sup excedat appetit ꝑsum. s. frigidū. p qđ ad hoc ramentū reducat in quo pfectio cōsistit mēsuratōnāe. Et sic ētiā vnus figulus abhorret alium inquātū. s. aufert ei pfectionem desideratā. s. lucrū. Secūdam aūt ꝛceptionem ponit ibi. Et quod appetit que cōsistit ex pmissis. Di. n. finitudo q̄ est appetenda ꝛsequenter id quod appetit aliud cōsistit tale naliter esse quale est ⁊ quod appetit: q: s. naturalem inclinatōem hz ad id qđ appetit. que quidez nullus inclinatōn qđq; sequit. sicut apparet ex motu rei: sicut grave appetit ee deorsum fm rōnem sue cōsistentiāe: qđq; vo ꝛsequit nām aliqua⁹ forme figurate: sicut ex aliqua hz habitū acquitus desiderat id qđ ꝛuenit ei fm habitū illū. Ultimo aūt epilogat ⁊ dicit q sufficiūt ad ꝓpositū ea que pmissa sūt: ⁊ q ille q pudēter interpret rōes dictoz poterit vnū qđq; eoz adaptare ꝛgruis argumētis: applicando. s. ea ad debitas pclusiones vt patebit in sequētib⁹

C. III.

Uerbo vo hmōi est. ea que ⁊ bona sunt. fz q enuz ois scia doctoz dr quod ē ad bonū tē dere. Oīne aūt rendit ad finē. que igit ad bonū tē dunt bona sūt. Sz q̄ ad modū bona sint, ingrendū ē: vtrū ne pticipādo in sba. si pticipādo p seipa nullo⁹ sunt bona. Nam qđ pticipādo albū est p se. i. in eo q ipz est albū nō ē. ⁊ de ceteris q̄libus eodē mō. Si igit pticipādo ⁊ bona ipa p se nullo⁹ bona sunt. nō igit ad bonū rendūt: fz ꝛcedit ⁊ est. nō igit pticipāndo sunt: fz ⁊ a quoz vo sba bona est id qđ sunt bona ⁊. Id aūt qđ sunt bona ⁊ ex eo qđ est ee. esse igit bonū est. Omnīū igit rerum ipm esse bonū est. Sed si ee bonū est: ea que sunt in eo q sunt: bona sunt: id q; est illius ee q bona ee sba. igit: bona sunt qui nō participāt bonitatez qđ si ipm esse in eis bonū est: nō est dubiū qn sba cuz bona sint: pmo sunt bonissima ac p hoc ipm bonū erunt. Nihil enī illi pcedit ipm simile est: ex quo fit: vt oīa que sunt deus sint: qđ dem nephas est. Nō sunt igit sba bona ac p hoc nō bis est esse bonum. Non igit in eo q sunt: bona sunt: sed nec participant bonitate. Philo. n. me

de ad bonū tendentē. Nihil igit mō bonū ē. Ꝑter multa ḡnālia ḡscripta que sunt nec ēssaria ad ꝓpositū. Bona subsistunt: ꝑ accedit ad qōnē ꝯpo sitū. Et ita de alijs facit. Primo ꝓponit qōnem Deōo adhibet solutionē. ibi. Hanc qōni talia po terūt. Termo excludit qualdā obiectōnē ꝑ solutōz ibi. Et nō alba. Circa primū. d. ꝙ primo ponit qd ꝓ ꝓponat. Scēo qd in qōne verſet dubiū. ibi. Si quā admodū bona sunt. Dicit ḡ sic ēt ad ꝙpositum qdam accēdūt: vt ꝓpositum ꝙ ola ea que sunt: bona sint: et ad ꝑpandū inducit rōnem ꝑ similia: que talia ē. Unūquodq; rēdit ad finez ſue. Ubi supra ꝑmissū ē: qđ appetit aliq̄ talē ipm esse nāliter ordat quale ē hoc ipm qđ appetit: ꝙ ē quod ē ad bonū tendit. Et ꝑ quālē inducit ꝑm ōnēz doctoꝝ ſuam. Ubi ꝛ in ꝓncipio exhortat ꝓbos dicit ꝙ bonū enunciāt ſapiēres esse id qđ oīa appetunt. Et ē. n. ꝓpriuz obiectū appetit bonū ſicut lumen ꝓpriuz obiectū auditus. Ubi ſicut ſon" est q̄ potest ab ēl audiri: ita ens cū cuiuslibet rei ſit aliqs appetitus: vl intellectiuus: vl ſenſitiuus" vl nālis. ꝙs ē ꝙ quelibet res appetat bonū: ꝛ ita ꝛcludit ꝙ oīa res ſit bona: qđ ꝙſtēra ſupponit. Deinde cū dicit. Sed qđ admodū bōa: excludit qđ dubiū in qōne verſet. Et circa ꝛ. ꝛ. f. ꝓmo ꝓponit qōnem. Secundo obicit ꝑ vtrāq; mēbroꝝ qōnis. ibi. Si ꝓticipatōe. tertio ex vlteriꝰ ꝓcedit ad excludēdūz ꝓmiſſa ſuppoſitionē. ibi. Non ḡ ſunt in eo ḡ ſt. Dicit ḡ ꝓmo: ꝙ ſuppoſito ola ēē bona: ingreditū ē de modo quo. ſ. bona ſint. Dicit aūt aliqđ de aliquo dupliciter. Uno mō ſimpliciter: alio mō ꝑ ticipatiōnez. Et ḡ qđ vtrum entia ſint bona ꝑ ticipationē. ſed inteſſectuāliter ſunt qōnis ꝓsiderādū. et ꝙ in illa qōne ꝑsupponit ꝙ aliquid ēē ꝑ eſſentiam: et ꝑ participationē ſint oppoſita: et in vno quodq; ſuprādictoꝝ participatōis modoꝝ manifeſte ſ. verū est. ſ. ſm vltimū modū quo ſubiectū dicitur participare accidēs vl mā formā. Et. n. accidens ꝑter nām ſubiecti: et ſcīa ꝑter ipſam ſbaz ſicut genus. ſ. verū est ꝙ ipſe participat genus. esse vēō alalis: et bipedis bois: ſ. ſm ſuam ſbaz. Ari. nō exiſtēte ꝑter oīam bois nihil ꝓhibet id quod ꝓpriatōnē dicit: aliter ꝓdicari. Boeti" aūt hic ꝓpat accidēs: et ibi ex oppoſito diuidit id quod ſbaliter et ꝓpriatiue ꝓdicat vt ꝓ. ꝙ exēpla q̄ ſequunt inducit. Deinde cū dicit. Si ꝓticipatōe obviē ꝑ vtrāq; mēbrū qōnis: ꝛ ꝓmo ꝑ ḡ ea res sint bone ꝑ participationē. ſcēo ꝑ ḡ ꝙ sint bone ꝑm ſuā ſbaz ꝑ participationē ſequit ꝙ nullo mō ſint bona ꝑ ſe ꝛ hoc quidē vez ē ſi ꝑ ſe accipiat in eē qđ ponit in diffinitōe eius de quo dicit. hō ḡ ſe est aliq̄. hō eius ponit in diffinitōe alioꝝ" primet ad eēnū ei" ꝛ ita nō dī de eo ḡ participatōez. De q̄ nūc loquimur ſit in diffinitōe ꝓdicti ſic ēt ſubſiſtēs hic dī. nā ꝓpriuz accidēs ſm hūc modū ꝑ ſe inest ſubiecto: in ꝓncipatiue de eo ꝓdicat. Dicit igit Boetius ḡ accipit participationē ꝑm ꝓticipat accidens ē ſe aūt quod ponit in diffinitōe ſubiecti: ꝛ hic exemplificate ſequit ꝙ ſi ea ſint bone ꝑ participatōez ꝙ nō ſint bone ꝑ ſe. ꝛ ḡ manifeſtat ꝑ exēplū. Maz id qđ est albū ꝑ participatōez nō est album ꝑ ſe. i. in eo qđ est ipm quod ꝑtinet ad ꝓmū modū dicēdi ꝑ ſe: ſtille ē de alijs qualitatib". Dic igit ꝙ oīa entia ſunt bona ꝑ participatōez. ſequit ꝙ nō oīa ſunt bona ꝑ ſe. i. ꝑ ſuā ſbam. Et ḡ ſequit ꝙ hec entiaz nō tendāt ad bonū: eaꝝ" ꝑnum ſuppoſitū ē ꝑcēſſi. ꝙ oīa in bonū tēdant: vl ḡ entia nō ſint bona ꝑ participationē: ḡ ꝑ ſuā ſbam. Deinde cū dicit: quoz ꝛo ſba obviat in ꝓnz in hūc modū. Illa quoz ſba bona ē necēsse ē ꝙ bona ſint ꝑm id ipm ꝙ ſt. Hoc ēnī ad ſbaz cuiuslibz rei ꝑtinet ꝙ ꝛcurrat ad ſuā ēē ḡ aliq̄ ſint ḡ hoīt ex eo ḡ est ēē. dein ē. n. ſup ꝙ ē aliquid cū ēē ſuſcepit. Sequit igit vt eoz q̄ ſunt bona ſm ſbam: ipm ēē ſit bonū. Si igit oīa ſunt bōa ḡ ſuā ſbam ſequit ꝙ oīm rez ipm ēē ſit bonū: ꝛ ꝙ ꝓmiſſa ex quibus argumētando ꝓcēſſit ſ ꝓpoſitibus ꝓcedit ecōuerſo. Sequit. n. ecōuerſo ꝙ ſi ēē oīm rez ſit bonū ꝙ ea q̄ ſunt: maxime ſint bona. ſ. ita. ſ. ꝙ idē ſit vnicuiq; rei ēē ꝛ bonū ēē. Sequit igit ꝙ sint ſbalia bona ex hoc ꝙ ſit bōa ꝛ tū nō ꝑticipatōez bonitaſ. Ex hoc aūt qđ inconuenīs ſequat ondit ſubdens: ꝛ dicit ꝙ ſi ipm ēē rez oīm sit bonū cū ex hoc ſequat ꝙ ſint ſbalia bōa ꝓpter hoc ſit ēē ꝙ ſint ꝓmo bona ex hoc vlteriꝰ ſequit ꝙ oīa ſint ipm ꝓmū bonū: qa nihil ꝑter ſeipm ē ſiue illa. ſ. ꝑtū ad modū bonitaſ ſicut ipm: qz ipm ſolū ē ꝓmū bonū. Dicūt tū aliq̄ ei filia inmediatiuz ſunt ſcōario bona. Secundario ab ipo ꝓmo: ꝛ ꝓncipali bono. Si ḡ oīa ſt ipm ꝓmū bonū cum ipm ꝓmum bonum: nihil sit aliud ꝙ deus: ēst. Sequit igit ꝛ ea q̄ ꝓmiſſa ſunt: ēē falſa. Non igit entia oīa ſt ſbalia bona: neq; in eis ipm ēē est bonū: qz ex his ꝛcluſuz ē ꝙ oīa ſint de": ꝛ vlteriuſ ſequit ꝙ nō oīa ſint bona inmediata ſunt. Deinde cū dicit: ſz neq; ꝓticipat ꝓcedit vlteriꝰ ad remouēdā ꝓmiſſam ſuppoſitionē: ꝛ dicit ꝙ ſi huic qđ est entia nō esse ſbalr bōa adiungat aliq̄ exclusio q̄ ſuꝑ inducta est. ſ. q̄ entia nō ſunt ꝓticipatiue bōa qz ꝑ ſeqret ꝙ nullo mō ipa ad bonū rēderēt: vt ſuꝑ habitū est vlteriꝰ posse ꝛcludi ꝙ nullo" entia ſunt bōa: qđ est ꝛ id quod ſuꝑ ꝓmiſſum est.

Hic qōni talia poterūt adhibere ſolutio. b multa ſunt q̄ cuiꝰ actu ſeparī nō ꝑt alio tū cū cogitatōe ſeparī: vt ꝛ triāgula vt certa figura mā nali" actu ſepat inteꝛ tū ſegregabilia ꝓpriatiq; ei" ꝓter mātz ſpecial. ſimiliter igit ꝓm ꝙs ꝓtias ꝓmiſſe ēē alia ꝙ qđez ēē ꝓtia: dato ēē oīm bonoꝝ ideo: neq; ſilia barbara rū quoq; ḡ nā rei ſignificatiuū" cogitā ꝓt. Dato ꝑticipatiue ſmoto ponaꝰ oīa ēē q̄ ſi bōa atq; ea q̄ ꝓdicāt" qđ admodū bōa ēē possent ſi a ꝓ" bono minime deſtituerent. Hic inducit in eis aliō ēē qđ bōa ſit aliud ꝙ ſunt. ponat. n. vna cadaq; ſba bōa ēē: ḡ nuſ alba retunda: tūc aliud ēē: illa ipa ſba: aliud ei" rotūditas aliud color: aliud bōtas. Illa ſi hec ſingula idē ēēnt q̄ ipa ſba q̄ idē ēē gratuita: q̄ color bonū: q̄ albū ꝛ q̄ rotūdū: qđ fieri nā nō ſunt. Illud igit tūc ī esſ ēē: aliud aliqđ ēē: at tūc q̄dē bōa ēēnt: ēē ni ipſe minime hērent bonū. Igit ſi nulle" ēēnt nō a bono: bōa qdē ēēnt ac nō idē ēēnt ꝙ bōa: ſz eis aliud ēēt ēē: aliud bōa ēē. Qđ ſi nihil oio aliud ēēnt nīſi bōa neq; grauia: neq; color: ſ: neq; ſpacia: dimēſiones diſtācia: neq; villa ī eis q̄ſtitas ēēt: nīſi tūc bōa ēēnt tūc ñ rez: ſz rez videret ēē ꝓncipaliter nec poſſet videri ſz videt. vnū. n. ſolūq; ē bonū: qđ tū ē b" aliō q̄ nihil ſit. q̄ qñ nō ſt ſimplicia ēē oio poterāt: niſi ea id qđ ſolū bonū est ēē vellet, idcirco qñ esse eoꝝ a bōi volūtate deſtruit: bona ēē dr. Primū enī bonū in eo ꝙ ē bonū ē: ſz vo bonū ē: ſz ipm ēē ſit cui" ipm ē bonū: ipſz quoq; bonū ē: ſz ipm ēē oīz rez ex eo fluxit qđ ꝓmū bonū: ꝛ ꝙ bonū tale: vt recte dicat in eo qđ ē bonū ē. ipſz igit eoꝝ ēē bonū est. Tūc. n. in eo ꝙ ēēnt nō ēēnt bōa ſi a ꝓ" bono minime deſtituerēt ꝛ ꝓmiſſa qōne ꝛ rōnib" hīc inde inducēt: b Boeti" adhibet ſolonē: ꝛ circa ꝛ. ꝛ. f. ꝓ" determiat vitatē qōnis. Scēo ſoluit obiectōem ibi. q: in re ſoluta ē qđ. tertio inducit quaſdā obiectiones ꝑ ſolonez ꝛ ſoluit eas. ibi. at nō ē alba. Circa ꝓmū. ꝛ. f. ꝓ" ꝓmittit quādaz ſuppoſitiz. ꝛ. oīdit qđ illa ſuppōne facta ſequet circa bōitatē rez. ibi. Si igit pauliſp. ꝛ. oīdit qualr ſe hēat bōitas rez: ſz rei vitatē nulla ſuppōne facta. ibi. q̄ qñ nō ſt ſimplicia. Circa ꝓmū. ꝛ. f. ꝓ" ꝓmittit qđ ꝙ est neceſſariū ad oīdendū ꝙ ꝓpoſit fieri talis ſuppō. ſcēo ſuppoſitōnē inducit. ibi. Amouēam" igit dicit ḡ ꝓ" ꝙ mīta ſunt q̄ nō ꝑt actu ſeparī: tū alio ꝛ cogitatiōe ſeparī. cui" rō est q: alio modo sunt res in anima ꝛ alio modo sunt in materia. Hōe ergo ceſſe ꝙ aliqđ ex eo ipſo mō q" ē in mā hz inſepabile ēē unctionē ad aliō ꝛ tū ſm ꝙ est in aīa nō hz inſepabile punctōez ad ipm: q: ſ. rōnī" est diſtincta a rōne alteri" ꝛ ponit exēplū de triāgulo: ꝛ alijs mathēmaticis q̄ a mā ſenſibili actu ſeparī nō ꝑt: cū tū mathēmatices abſtrahēdo mēte ꝓsideret triāgulū: ꝛ ꝓtēret ei" ꝓter mām ſenſibilē: q: ſ. nō triāguli nō depēdet a mā ſenſibili. Deinde cū dicit a

oēdit q̄d sit indicādus de bonitate rex fm vitatē
t ducit: q: res create nō bnt oīmodā simplicitatē
vt .f. nisi aliō sit in eis q̄ntia bonitat: nec ēt oīo
eē posset in rex nā: nisi voluiss ea eē de' q̄ ēt q̄ō
solū ē in se. Cū ipa eēntia bonitat sequit q̄ q: eē
rex creatay effluxit a volūtate illi' qui ē eēntialr
boni: nō res create bone eē dīr. Primū. n. bonū
f. de' in eo q̄ē bonū ē: q: est eēntialr ipa bōitas: fz
fm bonū q̄d est creatū: est bonus fm q̄ fluxit a p'
bono q̄d est p eēntiā bonū. Cuz igit oēs eē oim rex
fluerent a p'o bono: nīs ē: q̄ ipm eē rex creatarū
sit bonū: t q̄ō vnaq̄q res creata in se tū ē sit bona
fz sic solū rēl create nō eēnt bōe in eo q̄ sic fi eē ea
nō preederet a fumo bono. Reddit ꝫ et' Volo ad ſ
q̄ eē pmi boni ē fm pp'tātē bonū: q: nā t eēntia
sint boni: nihil aliud ē q̄ bonitas: eē autē sc̄bi
boni ē quidē bonū nō fm rōem p̄pe eēntia: q: eēn
tia et' nō est ipa bōitas: fz vl būanitas vl aliqd ali
ud hmōi: fz eē et' hz q̄ sit bonū et bitudine ad pri
mū bonū q̄d est ei' eē: ad q̄d q̄dē 2pak: sicut ad pri
mū p̄incipiū t ad vltī mū fi. p modū quo aliqd dī
sanū quo aliqd ordinat ad fi. sanitatē: t dī medici
nale fm q̄ est a p'n' effectiua artis medicine. Est
enī cōsiderādū fm p̄missa q̄ in bonis creat est du
plex bōitas. vna q̄dē fm q̄ dīr bōa p relatiōem
ad p̄mū bonū: t fz ſ t eē eoz: t q̄cquid in eis a p'
bono ē bonū. Alia vo bonitas cōsiderat in eis ab
solute put .f. vnūq̄q dī bonū in q̄ntū ē pfectū i eē:
t in opari: t ſ q̄dem pfectiō nō 2petit creat bōis
fm ipm eē eēntiale eoz: fz fm aliqd supadditum
q̄ dī vtūs eoz: vt sup dcīs est: t fm ſ: ipm eē nō
est bonū: fz pmū hoz hz oīmodā pfectionē in ipo
suo eē: t iō esse et' est fm se t absolute bonū.
Ua in re soluta ē q̄ō. Idcirco. n. fz in eo q̄ sūt
bōa fz: nō ſt tū filia p'o bono: q̄tū nō quoq̄o sint
res ipm eē eay bonū ē: fz q̄tū nō p̄t eē ipm eē rez
nisi a p'o ei' defluxerit. i. a bono. idcirco ipz esse
bonū ē nec ē ſse ei a quo ē. Illud. n. quoq̄o sit bo
nus est in eo q̄ est. Nā. n. aliō ē p̄ter q̄ bonū: ſ aūt
nisi ab illo eēt bonū fortasse eē nō posſz: fz bonū in
eo q̄ est eē nō posſz. hūc. n. p̄icipārer fortitā bono
ipm vo eē q̄ō nz bērent a bono: bonū bōe nō posſz
Dī igit ſ lato ab his p'o bono mēte t cogitat. De
ista: fz eēnt bōa: tū in eo q̄ eēnt: bōa eē nō possēt: t
q̄tū actu nō potuerūt eruīt: nisi ea q̄ō vere bonū
ē pduxisset. idcirco t eē eoz bonū ē: t nō ē ſse ſ bā
li bono id q̄ō ab eo effluxit: t nisi ab eo fluxisset: fz
eēnt bōa: tū i eo q̄ ſt: bōa eē nō possent: q̄tū t p̄ter
eē sit: t ipm bonū: t ipz eē bonū: at nō alba in eo q̄
fluxerit vt eēnt alba. minꝰ. Aliud. n. ē eē aliud al
bum ē: fz iō q̄tū q̄ ea vt eēnt effecit: bonū q̄dē ē mi
nus vo albū. Uolūtatē igit boni cōitat uz est: vt
eēnt bona in eo q̄ ſt. Uolūtatē vo albi nō cōitata

in q̄tuz voluit ea eē bona: t q̄ eēnt bona in eo q̄ ſt
in q̄tuz ſt a b'. pducit: q: eē rex creatay: er b ipo
q̄ est a b' hz rōem boni: vt dcīm ē: fz volūtatē dei
nō ē p̄secuta tal p̄tas: vt id q̄ō ē creatū in eo q̄ō
est sit albus pp hoc q̄ nō defluxit er volūtate albi: nē
bōa fluxerūt er volūtate boni vt posſz dici q̄ eē eo
ruz ē albū in q̄ntū ſ: a p'o albo: sic igit manifestū ē
q̄ q: ōs q̄ nō ē albus voluit aliq̄ eē alba: pōt q̄dē ſ
solū dici de eis q̄ ſt alba: nō aūt eo q̄ ſt: fz q: ōs q̄
est bon' voluit oīa eē bōa: nō ſt bōa in eo q̄ ſt in q̄z
tum .f. eē eoz hz rōnez boni pp ſ q̄ est a b'. Dcīm
cū dicit. sc̄dm igit hāc rōez. ponit 7az obiec. posſz
enī aliqs dicē. oīa ſt bōa in eo q̄ ſt: q: ille q̄ō bon'
volut ea eē bona: pari rōe oīa ez eē iusta: q: ille q̄
est iust' voluit ea eē fz ipe rndet q̄ ſ nō segt dnpli
ci rōne. p' q̄dez q: ſ q̄ō ē bonū ſignificat nāz q̄ā
dāz sine eēntiā. Dcīm est. n. q̄ de' ē ipa eēntia bo
nitatis t vnaq̄q res fm pfectiōez p̄pe nāe dī bona.
fz iustus dī p respectū ad actū: sicut t q̄lz vtus. In
deo āt idē est eē q̄ agē. vñ in ipo idē est bonū eē q̄
iustū eē: fz nob nō ē idē eē q̄ agē: q: deficim' a sim
plicitate dei. vñ nob nō est idē eē bonos t iustos
fz eē puenit nob ſ b' in q̄ntuz sum': t iō eēntia bōitas
ſ b' nob puenit: fz act' quē respicit iustīcia nō pue
nit oībus: nec in his q̄b' puenit est idē q̄ eē ipoz
vñ relinq̄t q̄ nō oīa sint iusta in eo q̄ ſt. 7az rōnez
ponit. ibi. amplī' bonū. Bonū. n. ē quoddā q̄dle
cui' quedā spēs est iusticia: sicut t eētē vtutes. In
deo āt inuenīt oīs rō bonitatis t id nō solū est bon'
fz iust'. nō āt oīs spēs bonitatis inuenīt in oībus
fz diuerse i diuersis: t iō nō oz q̄ spēs q̄ est iusticia
deriuet ad oīa eēntia: sic deriuat bōitas. vñ eēntiā
q̄dā ſ iusta: q̄dā vo bōe alias spēm bonitatis: t tm oīa
sunt bōa in q̄ntuz deriuāt a p' bono: t in ſ termīa
tur expositio huius libri. Dixit' dns p oīa. amen
¶ Explicit opusculū. 69. vz expositio p̄mi li. boe.
de ebdomadibus.

¶ Incipit opu. 70. vz eiusdez p̄clare q̄ōnes sup li
brum boetij de trinitate.

a **Primo** naturitatē inuestigabo
t ponā in lucē sciaz illi
us. sap. 6. Mālis mentis būane intuit' pō
dere co:: uptibil co:pis aggrauat' in p̄ma vitatis
luce ex q̄ oīa ſ facile cognoscibilia desigi nō p̄t. Cūz
oz q̄ fm nālis cognitōis pgressuz rō a posteriori
bus in p̄ora deueniat: t a creaturis in deū. Ro. 1.
Inuisibilia ipi' a creatura mūdi p ea q̄ facta ſ in
tellecta 2spiciūt: t sap. 13. A magnitudie ſpēi t cre
ature cognoscibiliter poterit creator hoz videri: t b ē
q̄ō dicit. Job. 36. Oculi hoīes vidēt eū vniuſaz intuet
peul. Creature. n. p' q̄s nāl' cognit de' in infinitum
ab ipō distāt: fz q: in his q̄ peul vidēt facile visus
decipit: idcirco ex creaturis in deū cognoscendū ren
dēs errores multiplicō leiderūt: vñ sap. 14.
dīc creature facte sē multiplicē pedib' insipienti

oldit qđ sit indicādus de bonitate rex sm vitatē
e dicit: q res create nō bnt oīmodā simplicitatē
vt .f. nisi aliō sit in eis dā centia bonitat: nec ēt olo
ē posset in rex nīsi nīs voluisset ea ēt de' q ē id qđ
solū ē in se. Cē ipa ēntia bonitat sequit q qz ēt
rex creatuz essluitr a voluitate illi' qui ē centialr
bonū: nō rex create bone ēt dr. Primū. n. bonū
t de' in eo q ē bonū ē: qz est ēntialr ipa bōitas: sī
sm bonū qđ est creatū: est bonuz sm q fluxit a p'
bono qđ est p ēntiā bonū. Cuz igit os ēt oim rex
fluxerit a p'mo bono: pia ē: q ipm ēt rex creatarū
sit bonū: t qđ vnāqz res creata in se sit bona
ñ sic solū rēt create nō ēent bōe in eo q fī si ēt ea
nō peederet a sūmo bono. Reddit g ēt Volo ad ħ
q ēt ipm bonū ē sm pp: iā rōnē bonū: q: nā t ēentia
sm bonū: t aliud ē ipā bonitas: ēt aut sc̄ōi
boni ē quidē bonū nō sm rōem, pp̄e ēentia: q: ēen
tia ei' nō est ipa bōitas: sī vl būanitas vt aliqđ ali
ud bndi: sī ēt ei' bz q sit bonū et bitudine ad p'
mū bonū qđ est ei' ēl: ad qđ qdē 2pat: sicut ad p'
mū pncipiū t ad vltimū fi. p modū quo aliqđ dī
sanū quo aliqđ ordinat ad ħ. sanitat: t dē medici
nale sm q est a gn' effectiuo artis medicine. Est
enī 2sideratū sm pmissa q in bonis creat est du
plex bōitas. vna qdez sm q dīr bōa prelatiōem
ad p'mū bonū: t sī b t ēt eoz: t q̄quid in eis a p'
bono ē bonū. Alia vo bonitas 2sideral in eis ab
solute put .f. vnūqđq dī bonū in se sīm ēntiā ē p̄fectū i ēt
e in epari: t b gdem pfectio nō 2petit creat bōis
sm ipm ēt ēntialr eoz: sī sm aliqđ sup addituz
qđ dā vtus eoz: vt sisp dein est: t sm b: ipm ēt nō
est bonū: sī pmū boz bz olmodā pfectionē in ipo
suo ēt: t id esse ei' est sm se t absolute bonū.

Ita in re soluta ē q3. Idcirco. n. sī in eo q fuit
bōa st: nō sī tñ filia p̄mo bono: qm nō quoqđo sint
res ipm ēt eaz bonū ē: sī qm nō sīt ēt ipm ēt rez
nisi a p̄mo ēt desluxerit. i. a bono. idcirco ipz esse
bonū ē nec ē filē ei a quo ē. Illud. n. quoqđo sit bo
nuz ē in eo q ēst. Nā. n. aliō ē pter sī bonū: ħ aūt
nisi ab illo ēt bonū sortasse ēt nō possz: sī bonū in
eo q est ēt nō possz. dūc. n. peiciparet sc̄iā bono
ipm vo ēt qđ nō hērent a bono: bonū hōe nō possz
Dī igit ħlato ab his p̄mo bono mēte t cogitatōe
ipa: t sī ēent bōa: tñ in eo q ēent: bōa ēt nō possēt: t
qm actu nō potuerūt erūt: nisi ea qđ vere bonū
ē pduxisset. idcirco t ēt eoz bonū ē: t nō ē filē ħa
li bono id qđ ab eo effluxit: t nisi ab eo fluxisset: sī
ēent bōa: tñ i eo q fī: bōa ēt nō possent: qm t pter
ēent bōa: tñ nō er b ēent: cū illō ipm pmū bonū: t ipz
ēt sī: t ipm bonū: t ipz ēt bonū: at nō alba in eo q
fī alba ēt optebit ea q alba fī: qm ex volūtate dei
fluxerit vt ēent alba, minle. Aliud. n. ē ēt aliud at
mine vo alb'. Volūtatē igit boni ēdītat uz est: vt
ēent bona in eo q fī. Volūtatē vo albi nō cōtitata
vt talis ēt pp̄etas vt ēt albū in eo q est: neq. n.
et albi volūtate desluxerūt: Itaq: q: voluit ea ēt
alba q erat nō alb': sī alba nīsi: q: vo voluit ea esse
bona q erat bon' sī bona ēt in eo q sunt. scōm igit
hāc rōnem cūcta opz nulla ēt: qm inst' est ipe q ea
ēt voluit: nec b gdez. Nā bonū ēt ad ēentiaz. Iu-
stuz vo ēt ad actū respicit. In deo aūt idē est ēt q
a zere. Igit idē est ēt bonū q iustuz: nob vo nōn ē
esse q agē: nō. n. simplices sum'. Nō igit nob idē
est bonos ēt q iustos: sī idē nob est ēt oībus in eo
q sum'. bona igit oīa fī: nō aūt iusta. āptius. Bo-
nuz qdez gnāle ē: iustū vo spāle: nec spēs delēdit
in oīa. idcirco alia qdē iusta alia aūt. oīa igit bōa
sunt. Postq̄ determinauit vitatē pmisse qōnis: ħ
soluit obiectōez ex q 2cludebat: q: si bona creatu
sunt bōa in eo q sīq sunt filia p̄mo bono: t circa ħ
2. f. p̄mo solut obiectōez: ho colligit q dcā sunt: ibi
si igit ħlato ēt, dicē q p̄mo q ex pmissis p3 hāc qā-
nem ēt solutā. iō. n. nō fī filia p̄mo bono q ħ q sunt
bona in eo qđ fī: q: ipm ēt rex creatax nō ē bonū
absolute quocūqz mō se hēat: q̄ solutz sm bitudinē
ad p'm bonū: sī q: ipm ēt rex creatax nō p̄t ēentiā
deriuāt a p̄mo bono: idcirco ipz coz ēt: bonū est:
nec ē tñ filē i bōitate p̄mo bono: q: illō absolute ē
bonū qđcūqz se hēat: q: nihil est i eo aliud nisi ipa
ēentia bonitat: t ħ iō est: q: nō ē in eo pfectio p̄ad
ditionē: sī in suo simplici ēt hz oīmodā pfectiōez
vt deus est: sī bonū creatū fo: sītā possz ēt bonū ēt
in se 2sideratū ēt si det p impossibile q nō 2pederz
a p̄mo bono. i. bonitate q fuit 2peteret absolute: sī
sic nō ēt bonū in eo q est: q: nē ēt bonū p pricipa
lem bonitat supaddituz: sī ipz ēt ei' nō esset bonū
ruz creatax est bonū. Deinde eū dicit: si igit ħla
tollectū removeat pmū bonū: oīa alia: sī dēt q ēt
ent bōa: nō tñ pūt ēt bōa in eo q sunt: sī q: nō po-
terūt ēt in actu: nisi i ēternū st pducta a p̄mo bono qđ
est vē bonū: iō ētiā ēt coz ē bonū: t tñ ēt finēs a p'
l: ēent bōa: nō tñ ēent bōa in eo q fuit: in ēternū. f. ñ
ēent ex p̄mo bono: cū tñ ipz bonū pmū sit t ipz esse
q: ei' esse ē ħa sua: t ipm bonū: q: ē ipa ēentia bo
nitat: t ipz ēt bonū: q: in eo nō differt es t q̄ est.

Deinde eū dicit. at nō alba. monet duas obiectiōes
2pdēa: quarū sēdam pōit. ibi sec̄ūduz igit hāc rō-
nez. circa pmū ponit talē obiectōz: deus est q oīa
in eo q fī: bōa fī: q: ex volūtate pmi bōi pcessit vt
ēent bōa. Nūqđ q oīa alba fu in eo q fī: alba fī: q: ex
volūtate dei pcessit vt alba essent: sī ipe videt q
petit eis sī principia ēentialia: t aliud est ex q̄ st al
ba: t bmōi dīe inē albū t bonū: nō est: q: bs q fēt
ad volūtatē pmi bōi 2secutū ē: vt creata ēent bōa

inchoatuz voluit ea ēt bona: t q ēent bona in eo q fī
inchoatuz si a b' pduceu: q: ēt rex creatax: ex b ipo
q est a b' bz rōem boni: vt deinde ē: sz volūtatē dei
nō 2secutā tal' p̄pertas: vt id qđ ē creatū in eo qđ
est fit albuz pp̄ter q nō desluxit ex voluntate albi: nē
bōa fluxerūt ex volūtate boni vt possz dici q ēt eo
ruz ē albū inchoatū si a p̄mo albo: sic igit manifestū ē
q q: bs q nōē albus voluit aliq ēt alba: pōt qdē b
solū dici de eis q fī alba: nō aūt eo q fī: sz q: bs q
est bon' voluit oīa ēt bōa: iō fī bōa in eo q fī inch
tum. f. ēt eo q bz rōnez boni pp̄ter q est a b'. Deinde
cū dicit. scōm igit hāc gdez. ponit 4az obiec. possz
enī aliqs dicē, oīa sī bōa in eo q fī: q: ille qē bon'
volut ea ēt bona: pari tāe oīa ez ēt iusta: q: ille q
est iust' voluit ea ēt sz ipe rīsdet q ħ nō segt simpli
ci rōne. p' qdez q: ħ qđ ē bonū signifiat nāz qdā-
daz siue ēentiā. Deinde est. n. q de' ē ipa ēentia bo-
nitat: t vnāqz res sm pfectiōez p̄pē nāe dī bona.
sz iustus dī p respectū ad actū: sicut t q̄dz vtus. In
deo aūt idē est ēt q agē. vñ in ipo idē est bonū ēt q
iustū ēt: sz nob nō ē idē ēt q agē: q: deficim' a sim
plicitate dei. vñ nob nō est idē esse bonos t iustos
sz ēt 2uenit nob dīb' inchoatuz sum': t iō etiā bōitas
dīb' nob 2uenit: sz act' quē respicit iusticia nō 2ue
nit oībus: nec in his qb' 2uenit est idē qđ ēt ipse
vñ relingit q nō oīa sunt iusta in eo q fī. Faz rōnez
ponit. ibi. amplius bonū. Bonū. n. ē quoddā gnāle
cui' quedā spēs est iusticia: sicut t ēent vtutes. In
deo aūt unumit dīb' rō bonitat: t iō nō solū est bon'
sz iust', nō aūt oīus spēs bonitat unumit in dībus
sz diuerse i diuersis: t iō nō oz q spēs q est iusticia
deriuet ad oīa entia: sīt deriuat bōitas. vñ ēntiā
q dā fī iusta: q dā vo hīt aliā spēm bonitat: t ēt oīa
sunt bōa inchoatuz deriuāt a p' bono: t in b termia
tur expositio huius libri. Explicit 69. vz expositio p̄mi li. boe.
de ebdomadibus.

Incipit opu. 70. vz eiusdez pclare qōnes sup li
bz̄um boetij de trinitate.

a Omino natuitatē inuestigabo
t ponā in luce scīaz illi
us. saī. 6. Nūlus mentē hūane intuit' pō
dere coz: ruptibil coz pis aggrauat' in pna vitatis
luce ex q oīa fī facile cognoscibilia desigi nō p̄t. Cūi
oz q sm nālis cognitōis pgressuz rō a posteriori-
bus in p̄ora deueniat: t a creaturis in deū. Ro. 1.
Inuisibilia ipsi' a creatura mūdi p ea q facta sūt in
tellecta 2spiciūt: t saī. 13. Et magnitudie spēi t cre
ature cognoscibile poterit creatō: hoc videri: t bē
qđ dīcit. 36. Oīa hoses videt cū vnāqz̄ intuel
pcul. Creature. n. p̄ q̄a nātr cognit de' in infinitas
ab ipo distāt: sz q: in his q̄ pcul videt facile visuo
decipī: ideirco ex creaturis in deū cognoscendū ten
dētes: in errores multipl ceos lapsi sunt: vñ saī. 14.
dīq creature facte sūt insuscipie pedib' insipienti

pro qui sic legit. Amice te gde, eDoc' alit tractā
di de trinitate deplet elt: vt dicit aug. in primo de
trinitate. Lper auctes z prbes quoz verbis aug.
ipse elt vt ipleat dicit. Quidā. n. scōz patruz
vt arrodoz. z hyla. alioz tñ plecuti sut. l. p auctes
Boeti vero eloqr plequi fm aliā modū. l. fz rō
nes pponēdo b oz ad alios fuerat p auctes ple
cui, et tñ mod' hui' opis designat in b qd dicat.
Inuestigabo. In quo rōis ingenio designat. eccl.
1o. Dapiam. I minuam notiaz antiquoz. l. quā
antiq sola aucte asserueriē cupiet sapiēs. i. rōe in
uestigabit. vñ in pemio pmittit. Inuestigabā diu
tissime. sinis ve hui' opis est vt occulta manife
stetur. qtū in via possibile est. Eccl. 24. Qui elucī
dāt me vitā eternā habebūt z ō dicit. Ponā i lu
cē tēbras illi' Joh. 12. Posstida sunt oz seruitutes
est z abscēdere ppauit in luce. Tertius.

Inuestigare diutissime qōne qrū nre mēs
ignicula illustrare lux dīna dignata e fozmatā rōnib' trisq; mādatā offerendā vob
elucidādaq; curam tñ vñ cupid' iudicij qrū nri ih
dustios inuēn. Qua i re qd mihi sit ai quotiēs stilo
excogitata comēdatū er ipa difficultate materie
tū er eo q p virtis. i. vobis tñi colloquoz intelligi pt
Neq; n. facit tactatōe z manib' vulga clamoribz
exercitamur. fz si qs est fruct' exteriot hic nō pt alia
nisi materie filiem sperare sulam. Quocirca igit
a vobis deieci oculos ptim ignaua segnicies ptz
calid' luoz occurrit vt pumelia videar dīnis tra
ctatib' arrogare: z talib' solum mōtris nō agno
scēda bec pot' qz oculeāda pieceri. Jcirco stillā
breuitatē Jho z er intimis sūpta pbie disciplinis
nouoz verboz significationib' velo: vt hic mihi
tñ vobisq; si qi ad ea zuerterit is oculos colloquiū
tur. ceteri vero ua fabe nimi' vt q capz intelle
ctu nequerit ad ea ertā legēda videat indigni.
Dane tñi a nobis oz qrī qtū hūane rōnis intuit
ad deitatis valet cella pcedere. Hā ceteris quo
qz artib' adē finis e pstitut' queuisq; pōt via rōnis
accedere. Neq; n. medicina egris semp affert sa
lutē. Sed nulla erit culpa medēnis si nibil eoz q
ficri oportebat omiserit. Jdēq; in ceteris. At qz
hūc difficilior: eō est tñ facilior: oz esse ad veni
am. Clobis tñi illud ertā inspiciēdū est an er beati
aug. scriptis semina rōnū in nos venētia fructuf
attulerint. Hāc te pposita qone hanc sumamus
stilū. Duic q opi pemiū pmittit in quo tria facit
t vtil docilē. Sedo ercitatiōnē subiūgit i quo red
dit audiēt auditoz benivolū ibi. Jcirco stillā. tcio ollē
dit sui opis origine z qsi doctrinā ēē sci aug. i quo
reddit auditoz z attētū ibi. Clobis tñ id inspicien
mo malē eā dicit. Inuestigarā diutissime qōnem
l. de trinitate pponaz vtq; dei in quo difficultatē
māe insinuat q diuina inuestigatiōe idigeat z stu
diu diligētiā q ipe eā diutissime inuestigauit vt inuel
ligat' inuestigatā a nobis qualis etiaz intelligi possit
inuestigatā a pbis: qz a pncipio nascēt ecclie hec
qō igena fidelū mazie fatigauit. Dedo tāgit eāz
efficiēte z primā sine scōarīā eū dicit. Quātū mē
tis ire igniculū. Et pmā sine pncipalē ibi. Illustra
re lux dīna dignata est. Posterima qdē eā hui' inue
stigatiōis fuit intellect' auctoris q recte igniculus
dicit. Ignis. n. vt dicit Dyo. 15. cel. liberar. mazie
ppetit ad ignificādas dīnas pfectiones: tūrōe sub
tilitatis: tūrōe luminis: tūrōe virtuē actiue. ppē
calozē: tā rōne sit' z mot'. Que qdē mazie deo' cō
uenāt in quo est sūma simplicitas z sinsitus pfe
ctio entitas olpotēs vtuz: z altissima sublimitas.
Angelus aūt ppetit medioctiē: fz hūanis mētibuf
limo mō qz pp corp' sūctū puritas ingenit' z lux
obscurat z vt debilitat z mot' in sūmo retardat
Tñi hūane mēt efficacia recte igniculo ppaf. Tñ
nec ad hui' qōnis viratē ingrēdā sufficit nisi dīna
luce illustret z sic dīna lux est eā pncipal. mēs aūt
hūana eā scōaria. Tercio tāgit cām formalē cuz
dicit. formatā rōnib' z tāgit modū agēdi: qtū ad
tria. pmo qtū ad hoc arzumētādo pcedit. Et tō
dicit formatā rōnib'. Quelio nāq; qz diu pbabi
lib' rōnib' sub dubio agitat: qsi informis e nudaz
ad viraz certitudinē ptigēs z tō formata dī qsi ad
eā rō addit p quā certitudo de virate habet z in b
puidit intelligētie: qz qō credim' debem' aucti:
qō intelligim' rōm vt aug. dic. scōo in b qtū soluz
vbis differit: fz et scripto mādauit, vñ dic. Tñ
qz mādata. In quo puidit memorie. tcio in b qtū
ad pītē p modū docthe fz ad abitē p modū epse
pscripsit. Dic. n. z arist. diuersimode libzos suos
pposuit quosdā qdē ad pītes q ab ipso audiebant
vbij libri dicūt audit': sicut dī liber de nāli audi
tu: quosdā aūt ad abditos scribēs sic libzos de aīa
pcauptos ēē significat i pmo etb. vbi nolanē exte
riozes locutiones vt pmixtas: grec' ibidez dicit.
Tñ segt. Offerēdā vobis. q. maioti ad indicādū
Lōicādaq; curam qsi socio ad pfectā. z in b inuidi
ciū regrit. vñ segt. Tā vñ cupidus inducī qz mei
diā pdictā qōnē rōnibus formauit. Et b vo q fuit
cupid' iudicij sy machi: ei fozmati obtulit. Quar
to tāgit cām finalē cū dic. Qua i re qd mihi sit ani
mi. i. qđ finē intēdā er supdicta re. Quotiēs ergo
gitatā alo de pdictis vel qbuscūq; aliis stillā comē
do intelligi pt ex duob': tū ex difficultate māe: tū
ex eo qō colloquoz: ñ multitudini fz viris sapiē
tib'. i. vobis tñi mō. Nā. n. hūc libz scripsit vt re
citaret multitudini: qō qnq; fit pp vulgi fauozem
fz tñi vni sapienti. vñ segt. Neq; n. excitamur. l.
ad scribēdū fame iactatōe. i. p mēdatūdere clamo
ribz vulgi: sic poete recitātes carmina i theatris

inanib': qz tales clamozes frequēter fine rōne st.
Et sic remouit finē inconueniēte: subūgit finē debi
tū insinuās qđē finē pncipalē q ē interior. l. pceptio
dīne vitaz z explicās finē scōarīā. l. iudicū sapiēt
vñ dic. Sed si qs est fruct' interior. q. d. pncipaturi
cit at me fruct' interior. fz si aliqs est exterior b nō
pt aliā expectare vel sperare fuiam nisi māe fiez
i. pueniēt. q. d. Nō aliud nēcarinz regro p fructu
exteriozi nisi qō decear tātā mām de q iudicium
pceda si oz neqz ignauiter pigris: neqz calide imu
dis: fz solū benivolo sapienti. vñ segt. Quocirca igi
tur a vob deieci oculos. i. ad quoscūq; reuerti nō
ad vos tñi. Cōsideranti mee occurrit ptim. i. im
aliqb' ignaua: inuida. i. stulta segnicies. i. pigritia
pti tuoz. i. inuidia: calid'. i. astut' ad nocēdū intrā
vt pumelia videar irrogare dīnis tractatib' q b
l. dīna pieceris. i. sordinate exposuerit talib' mon
stris hoīm. Nostra dieūt hoies q in corpe hūa
no coz gerūt bestiale p peccā fūes efficeri beatis in
affectu: nō agnoscēda pot' qz pculeāda q: nō tā q
rūt agnoscere qz vituare qcūq; dicūt pp inuidiā
vñ Mat. 7. Nolite sctā dare canib' neqz mittaz
margaritas vias añ porcos ne forte eōculcēt eas
Ne q si aliē facerē videar q pieceris rē. Jcirco
stillā. Nec est scōa pos penni in q subūgit circulari
onē. Et p̄lo excusat opis difficultatē. scōo opis i
perfectionē. Sane tñi a nobis rē. Tāgit āt triplī
cē difficultatē qnā spōre hinc opi adhibet. Pria e
ex breuitate sepbire vñ dic. Jcirco stillā breuita
te Jho: fm illud oratij. Dū breuis cē laboro obscu
rus fio. Scōa ex subtilib' rōnib' qō induc. vñ dic
Et intimis disciplinis pbie sūpta q sūt discipline
a sensib' abstra bētes qz pncipuf z pculsōib' vti
tur vt methaph sice z logice. Tcia ex nouitate vo
boz. vñ dicit. Uelo significatiōib' nouoz vboz
Que qdē noua dicūt vel qtū ad mām q: alij tra
ctatores hui' qōnis nō sūt vsi talib' vbis vel qtū
ad illos q legūt q talib' vbis sūt ūt assueti. Tres āt
has difficultates qrre addit quaz sūptergit q est
māe difficultaf: vt in his q i b libzo scribūt tm sa
pientib' colloq'. q bec intelligere poterūt sicut ē auc
toz ipse z ille ad quē liber scribit. Alij vo q capz
intellectu ꝑ pūt a lectōe excludāt. Nō. n. libēter le
gūt q nō intelligūt. Et q: rō er pcedēnib' pmectit p
misit. Jcirco q ē nota pclonis lfa plana ē. Sane
tñi a nobis. Hic excusat opis defectū: q: l. si oz re
gri ab eo in b oge pt' certitudis qz qtū rō hūana
valet ad alta deiraz pcedēr qō pbat p locū a mi
nozi in alijs artib' in qb' ille imin' vnicuiq; artifi
ci pstituit vt tñi faciat qtū hūana rō finit. Non
enī sp medic' curat fz si n omittit de his q facē oz
sine culpa erit. z sīr est in alijs artibus. Tñi z in b
ope vbi ē mā difficil sensū hūane nāe exceděs ma
gis oz auctoz vēia dari si n ad pfectā certitudinē
qōnē deducat. Deinde eū dic. Clobis tñi. Dic cu

tius autē instructo secāt. l. aug. non vt ea tñi dicat
q in lib. aug. inuenīt: fz qz ea q aug. de trinitate di
xit. l. q in absolut' dīne plōe pueniūt: z in relatiuis
distinguunt accipit qsi semina z pncipia qb' vsus
ad qōnis difficultatē eno dādā. Et sic qsi via ars
explicatio p mitas rōnes sūt fruct' ex tribz aug.
in ipo pueniētes q aut sint pueniētes z vberes ei
ad quē scribit inspiciēdū pmittit ad ppositā quē
stionem accedens.

Je incidit duplex qō. ptma ō rinoz cogni
tiōne. scōa de eoz mānestatiōe. Circa pti
mā qrūt qtuor. p̄lo vtz mēs hūana ad cognitio
nē vitaz noua illustratiōe dīne lucis idigeat. scōo
vtz possit ad dei noticiā puenire. tcio vtz de' sit
p ptimā qō a mēte cognoscīt. qrto vtz ad dīne tri
nitatis cognitionem mēs hūana puenire p nālē rō
nem sufficiat. q. 1.

D primū sic pceditt. Ui q mēs hūana i e
gnitiōe vitatis cumlibz indigeat noua il
lustratiōe dīne lucis. 1. Cor. 3. Nō q' sufficientes si
mi' cogitare aliqd a nob qsi ex nobis: fz sufficientia
nra ex deo est. Sed pceptio cuiuslibet virtt nō pt
ee sine cogitatiōe: g hūana mēs nō pt virare aliqz
cognoscere nisi de nouo illustret a deo. Jde facile
est aliquā viratē ab alio adiscere qz p seipm inspi
cere. vñ q p seipos sicut pcedit alios q ab alijs adi
scere pūt in. 1. etb. Oz nō pt bō ab alio adiscere ni
si mēs ei' interi docat a deo. vt dicit aug. li. 8 ma
gistro z greg. in omel. pent. g nec p seipm pt aliqs
viratē inspicere nisi de nouo mēs ei' illustret a deo
Jde sicut oculus corporalis ad corporalia intuēda im
pellit' ad intelligibilē viratē inspiciēdā vt pz in. 3. de
aia. Oz oculus corporalis si pt videre corporalia nisi il
lustret a sole mālis: g nec intellect' pcedit q' nisi lumie
nisi lumie sol' intelligibil' q est deus illustret. Jde illi act'
in nob ēē dicūt ad quos exercēdos in nobis pncī
pia sufficienter habem': fz in nob ñ ē ālo cognoscēdi
viratē eā qnqz multi laborēt ad viratē cognoscen
dā q tñ eā cognoscere nequunt g nō bēnt. Thob sufficien
tia pncipia ad viratē z cognoscēdā: g oz ad h q eaz
cognoscam' ab exteriozi nos immuti z sic idē qđ pti
nēt magis dependet opatio mētis hūane a luce di
uina q opatio creature sensibilis vl inferioris a lu
ce corpis celestis: fz corpa inferiora q̄ms bēant for
mas q sūt pncipia nālis opationis: ñ nisi possent opa
tiones sinas pficere nisi lumie stellaz supcelestē im
uarēt. vñ dyo. 4. c. de di. no. dicit q' lumie solis ad
gnationē corpoz visibiliū pfert z ad visū ipa mo
uet z nutrit z augit: g nec mēs hūane sufficit ad vi
dēdā viratē lumie male qđ ē qsi forma ipi' nisi aliō
lumie supeiat. l. diui. Jde in oib' cuius ordinat g se z
nō fin accessū effect' nō pcedit a scōa q nisi p opa
tionē finie esse vt habet in pma ppositiōe de cau
sis. Sed mēs hūana ordinat' sub luce increata eodie
ēentiali z non accitali. ergo opatio mentis hūane

q̄ ei⁹ effect⁹ pprio. f. cognitio vitatꝭ nō pt puenire ex eo nisi opāte diuina luce increata. Et h̄ āt opinioni vr̄ esse aliud nisi illustrari q̄ ē. Et sic sicut se h3 volūtas ad bn̄ volēdū ita intellect⁹ ad recte intelligēdū: s3 volūtas nō pt bn̄ velle nisi diuina gr̄a adiuuet vt dicit aug. g̃ nec intellect⁹ pt vitatē ītelligere nisi diuina luce illustret. Itē id ad qḋ vires nr̄e nō sufficiūt respectu illius nr̄is virib⁹ ascribim⁹. s3 reprehēsibile est q̄ aliq̄s sciam vitatis suo ascribat ingenio q̄nimo iubemur illa3 deo ascribere fm̄ illud Eccl. vii. Dāti mihi sapiētiā dabo gl̄iā. g̃ ad cognoscēdū vitatē vires nr̄e nō sufficiūt. Et sic idē qḋ pri⁹. Sed ɔ mēs hūana illustrata est diuit⁹ lumine nāli fm̄ illud ps. Signatū est sup nos lumē vult⁹ tui dn̄e. Si igit̃ h lumē qḋ creatu3 ē nō sufficit ad vitatē cognoscēdā s3 reqrit nouā illustrationē: pari rōe lumē supadditū nō sufficiet s3 indigebit alio lumine: et sic in infinitū qḋ nūq̄ cōpleri pt: et sic ipossibile est cognoscere aliquā vitatē. g̃ o3 stare in primo lumine. vt. f. mēs luie nāli sine aliquo luie supaddito possit vitatē videre. Itē sicut visibile in actu sufficiēs est ad h vt moueat visū: ita itelligibile sufficiēs est vt moueat intellectū si sit pportionatū s3 mēs nr̄a h3 in se vn̄ possit facere itelligibile in actu f. intellectū agētē: et tale itelligibile est ei pportionatū. g̃ nō indiget aliq̄ noua illustratiōe ad h q̄ vitatē cognoscat. Itē sicut se h3 lux corpalis ad visionē corpalē: ita se h3 intellect⁹ ad itelligibilē visionē. S3 q̄libet lux corpalis q̄tūcūq̄ sit parua facit aliq̄d videri corpali aspectu min⁹ tamen: g̃ et lux itelligibil' q̄ ē menti ɔnalis sufficit ad vitatē aliq̄ cognoscēdā. Itē oē opus artificiale ex cognitōe alicui⁹ vitatꝭ depēdet cū eo3 pncipiū sit scīa. S3 q̄dā sūt opa artificialia in q̄ pōt liber3 arbitriū p seipm̄ fm̄ aug. vt edificare domos et h(uius)mōi. g̃ ad aliquā vitatē cognoscēdā sufficit hō sine noua illustratiōe diuina. Rn̄. dō q̄ h est diḟa inter vtutes actiuas et passiuas: q̄ passiue nō pñt exire in actū ppie opatiōis nisi moueāt a suis actiuis sicut sensus nō sentit nisi moueat a sensibili. sed vtutes actiue pñt opari sine h q̄ ab aliquo moueāt sicut p3 in virib⁹ aie vegetabilis. S3 in genere intellect⁹ inuenit duplex potentia actiua. f. intellect⁹ agēs et passiua. f. intellectus possibilis. Quidā igit̃ posuerūt q̄ sol⁹ intellect⁹ possibilis est potētia aie. intellect⁹ vo agēs erat q̄dā sba sepata. Et ex est opinio auic. fm̄ quā opinionē seq̄t q̄ aīa hūana nō possit ī actū ppie opatiōis q̄ est cognitio vitatꝭ exire nisi luie exteriori illustret illi⁹. f. substātie sepate quā dicūt intellectū agētē. S3 q̄r verba phi. in. 3. de aīa. magis videt̄ sonare q̄ intellect⁹ agēs sit potentia aīe: et huic ēt auctas scripture ɔsonat q̄ luie intellectuali nos insignitos ponit respectu opatiōis intelligibilis q̄ est cognitio vitatis: et potentia actiua et passiua. Uñ sic aliq̄ potētie actiue nāles suis passiuis ɔiūcte sufficiūt ad opatiōes nāles ita etiā aīa hois hūs in se potētiā actiuā et passiuā sufficit ad pceptionē vitatꝭ. Cū aūt q̄libet vt⁹ creata sit finita erit ei⁹ efficacia ad determinatos effect⁹ limitata: vñ in aliquos effect⁹ nō pt nisi noua vt⁹ addat. Sic igit̃ sūt q̄dā itelligibiles vitates ad q̄s se extēdit efficacia intellect⁹ agētis sicut pncipia q̄ naliter hō cognoscit et ea q̄ ab hijs deducūt: et ad hec cognoscēda nō reqrit noua lux itelligibilis s3 sufficit lumē naliter inditū. Quedā vo sūt ad q̄ pncipia pdicta nō se extēdūt sicut sūt ea q̄ sūt fidei et rōnis facultatē excedētia vt futura ɔtingētia et alia h(uius)mōi: et hec cognoscē mēs hūana nō pt nisi diuit⁹ nouo luie illustret supaddito lumini nāli. Quāuis āt nō reqrat noui luis additio ad cognitionē eo3 ad q̄ nālis rō se extēdit reqrit tñ diuina opatio. pter opationē. n. q̄ de⁹ nāas rerū instituit singulis formas et vtutes ppias tribuens q̄b⁹ possent suas opatiōes exercere: opat̃ etiā in reb⁹ opa puidētie oīum re3 vtutes ad act⁹ prios dirigēdo et mouēdo. Ita eni3 vniuersa creatura diuine gubernatiōi subdit̃: sicut instrm̄ subdit̃ gubernatiōi artificis: et q̄litates nāles vtuti aīe nutritiue. vt dr̄. 2. de aīa. vñ sicut ex calore nāli seq̄t op⁹ digestiue s3 regulā quā īpōit calori ipa vis digestiua: et oēs vtutes īferiorēs corpo3 opant̃ fm̄ q̄ dirigūt̃ et mouēt̃ ex vtutib⁹ corpo3 celestiū: ita oēs vtutes actiue create opant̃ fm̄ q̄ dirigūt̃ et mouent̃ a creatore. Sic igit̃ in oī cognitiōe vitatis indiget mēs hūana diuina opatiōe. s3 in nāliter cognitis nō idiget noua luce s3 solo motu et directione ei⁹. In alijs āt etiā noua illustratiōe. Et qr̄ boe⁹ de talib⁹ logr̄: iō dicit q̄tū diuina lux et c. Ad pmū g̃ dōm q̄ q̄uis nihil sum⁹ sufficiētes cogitare ex nobis sine operatiōe dei nō tñ o3 q̄ in q̄lib3 nr̄a opatiōe nouū lumē nobis īfūdat. Ad. 2. dōm. q̄ fm̄ h de⁹ nos interi⁹ docet in nāli cognitione q̄ nāle lumē in nobis cāt et illud dirigit in vitatē. In alijs vo etiā lumē nouū infūdēdo. Ad. 3. dō. q̄ ocul⁹ corpalis ex illustratiōe sol' corpal' nō ɔseq̄t lumē aliq̄ sibi nāle p qḋ possit facere visibilia in actu sicut ɔseq̄t mēs ex illustratiōe sol' increati et iō ocul⁹ indiget semp exteriori lumie et nō mēs. Ad 4. dō q̄ lumē itellectuale vbi est pur3 sicut ī ageli sine difficultate oia cognita nālr demōstrat ita q̄ ī eis est oia nālia cognoscere. In nob āt lumē h(uius)mōi ē obumbratū p ɔiūctionē ad corp⁹ et ad vires corporeas et ex h ipedit vt nō possit libere vitatē etiā nāliter cognoscibilē īspicere fm̄ illud sap. 9. Corp⁹ q̄ corrūpit aggrauat aīam et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitātē. Et ex h est q̄ nō est in nob oīo vitatē cognoscere. f. pter ipedimēta. S3 vn⁹ q̄s3 h magis et min⁹ h3 in ptate fm̄ q̄ lumē itellectuale est in eo ipso puri⁹. Ad. 5. dō. q̄ corpa inferiora q̄uis indigeat ad h q̄ operent corpib⁹ superiorib⁹ vt ab eis moueāt: nō tñ indiget ad ppias opatiōes pficiēdas q̄ nouas formas ab eis recipiat. Et sīlr nō o3 q̄ mēs hūana q̄ mouet a deo ad cognoscēdū nāliter cognita noua luce pfūdat. Ad. 6. dō. q̄ sicut dicit aug. 8. sup gen. ad lr̄a3. sic aer illūiat a luie pñte qḋ si fuerit absēs ɔtinuo tenebrat ita mēs illustrat̃ a deo. Et ita et lumē nāle sp deo in aīa cāt: nō aliud et aliud sed idē. Nō. n. est cā fieri ei⁹ solū: s3 etiā ēē ipi⁹. In h g̃ ɔtinue de⁹ opat̃ in mēte q̄ in ipsa lumē nāle cāt et ip3 dirigit: et sic mēs nō sine opatiōe cāe pme in suā opationē pcedit. Ad. 7. dō. q̄ volūtas nūq̄ pt bn̄ velle sine diuino istinctu. Pōt āt bn̄ velle sine gr̄e infusiōe s3 nō meritorie. Et sīlr intellect⁹ nō pt sine diuino motu vitatē q̄cūq3 cognoscere. pt āt sine noui luis infusione q̄uis nō ea q̄ nālē ɔgnitionē excedūt. Ad. 8 dō. q̄ h ipso q̄ deus in nobis lumen nāle ɔseruando cāt et ipm̄ dirigit ad videndū manifestu3 est q̄ perceptio veritatis sibi pcipue d3 ascribi: sicut opeatio artis magis ascribit̄ artifici q̄̄ arti.

a. II

Ad sc̄dm sic pcedit: vr̄ q̄ de⁹ nullo mō possit cognosci a nob. Illud. n. qḋ in sūmo gradu nr̄e cognitiōis nobis incognitū remanet nullo mō est a nobis cognoscibile. s3 in pfectissimo gradu nr̄e ɔgnitiōis deo nō ɔiūgimur nisi q̄si ignoto: vt dicit dyo. i. c. mistice theologie. g̃ de⁹ nullo mō est a nobis cognoscibil. Itē oē qḋ cognoscit p aliq̄ formā ɔgnoscit̃ s3 sicut dicit aug. de⁹ oēm forma3 nr̄i intellect⁹ subterfugit: g̃ nullo mō est a nobis cognoscibilis. Itē ɔgnoscēs et ɔgnoscibil' o3 esse aliq̄ pportiōe sicut potētie cuiuslibet ad suū obiectū s3 inter intellectū nr̄m et deū nulla pt esse pportio sicut nec inter infinitū et finitū: g̃ itellect⁹ nr̄ nō pt deū cognoscere. Itē cū potētia et act⁹ reducant̃ ī idē gen⁹ vtpote q̄ diuidūt oīa gn̄a ētis: nulla potētia pt ī actū q̄ ē ext̃ gen⁹ suū: sicut sens⁹ nō pt ɔgnoscere sb̄az itelligibile3. s3 de⁹ est ex oē gen⁹: g̃ nō poterit aliquo intellectu ɔgnosci q̄ sit in gn̄e aliquo. s3 nr̄ itellect⁹ ē h(uius)mōi. Itē remoto p(ri)o nece est oīa ɔña remoueri. s3 pmū itelligibile est q̄dditas rei. vñ qḋ q̄d ē: dr̄ ee ppiu3 obiectū itellect⁹ in. 3. de aīa. et q̄d est: est mediū demōstrādi an ē et oēs alias rei ɔditiones. s3 de deo nō possum⁹ scire q̄d ē vt dicit dama. g̃ nihil possum⁹ de deo ɔgnoscere. S3 ɔ Ro. 1. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea q̄ fca sūt itellcā cōspiciūt sempitna quoq3 ei⁹ vt⁹ et diuinitas. Itē iere. 9 In h gl̄iet̃ q̄ gl̄iat scire et nosce me. S3 h ēēt inanis gl̄ia nisi eū cognoscere possem⁹: g̃ deū ɔgnoscere possum⁹. Itē nihil diligit̃ nisi ɔgnitū: vt p3 p aug. in. 10. de tri. s3 deū diligere iubemur: g̃ eū ɔgnoscere possum⁹ cū nō pcipiat̃ īpossibile. Rn̄. dō. q̄ dupliciter aliq̄ res ɔgnoscit̃. vno mō p formā ppa3 sicut ocul⁹ videt lapide3 p spēm lapidis. alio mō p formā alteri⁹ sīlem sibi: sicut ɔgnoscit̃ cā p sīlitudiē3 effect⁹ vt hō p formā sue imaginis. Per formā āt suā aliq̄d dupliciter ɔgnoscit̃. vno mō p formā q̄ ē ipa res sic deus cognoscit se per eētiā suā: et angel⁹ seipm̄. Alio mō per formā q̄ est aliud ab ipso siue abstracta sit ab ipso: q̄ f. forma est īmālior q̄̄ sit ipsa res sicut forma lapidis abstrahit a lapide: siue sit impssa intelligēti ab eo: vtpote q̄ res est simplicior q̄̄ sīlitudo per quā cognoscit̃. sicut auicen. dicit q̄ intelligētias cognoscim⁹ per impressionē ea(rum) in nobis. Quia igit̃ intellect⁹ nr̄ fm̄ statū vie h3 determinatā h(ab)itudinē ad formas q̄ a sensu abstrahūt̃: cū ɔparet ad fantasmata vt visus ad colores vt dr̄ in. 3. de aīa: nō pt ipm̄ deū cognoscere in hoc statu per formā q̄ est eētia sua: s3 sic ɔgnoscit̃ in p(at)ria a beatis. Sīlitudo etiā quecūq3 impssa ab ipso in intellectū humanū nō sufficit ad hoc vt faciat ei⁹ eētiā cognosci cum in infinitū excedat q̄̄libet formā creatam rōne cuius intellectus nō pt esse deus per formas creatas puius. vt augu. dicit. Nec etiam in statu vie huius cognoscit̃ de⁹ a nobis per species pure intelligibiles que sint aliqua sīlitudo ipsius pter ɔnaturalitatē intellectus nostri ad fantasmata vt dictū est. Unde relinqtur q̄ solum per formā effectus cognoscitur. Effect⁹ āt ē duplex q̄dā qui adeq̄t vtuti sue cāe: et per talē effectu3 cognoscit̃ plene virtus cāe et per ɔñs q̄dditas ei⁹. Alī effectus est qui deficit a pfecta equalitate: et per talem effectū nō pōt ɔphēdi virt⁹ agentis et per ɔñs nec essentia ei⁹. S3 cognoscit̃ de cā tm̄ q̄ est. Et sic se h3 cognitio effect⁹ vt principiū ad cognoscēdū de cā an sit: sicut se h3 q̄dditas ipi⁹ cāe cū per formā suam cognoscit̃. Hoc āt mō se h3 oīs effect⁹ ad deū: et iō non possum⁹ in statu vie pertingere ad cognoscēdū de ipso nisi q̄r est. Et tñ cognoscētiū q̄r est: vn⁹ alio pfecti⁹ cognoscit: q̄r cā tanto ex effectu pfecti⁹ cognoscit̃ q̄̄to ex effectu magis ɔphēdit habitudo cāe ad effectū: q̄ q̄uidē h(ab)itudo in effectu nō pringente ad equalitatē se cāe attenditur fm̄ tria. f. fm̄ pgressum effectus a cā: et fm̄ hoc q̄ effectus ɔseq̄t de similitudine cause sue: et fm̄ hoc q̄ deficit ab eius perfecta ɔsecutiōe: et sic tripliciter. mens humana pficit in cognitiōe dei q̄uis ad cognoscendu3 quid est non pertingat sed an est solū. Et pmo fm̄ q̄ perfecti⁹ cognoscit̃ eius in pductiōe res efficatia. sc̄do put nobilio3 effectu cā cognoscit̃: q̄r cū ei⁹ sīlitudinē altiori mō gerāt magis eminētiā ei⁹ comēdāt. tcio q̄ magis ac magis cognoscit̃ elongat⁹ ab hijs oīb⁹ q̄ in effectib⁹ apparet. Unde dicit dyo. de di. no. q̄ cognoscit̃ ex oīum cā et excessu et ablatione. In hoc aūt pfectu cognitiōis maxime iuuatur mens humana cum lumen eius nāle noua illustratiōe cōfortat̃. Sicut est lumē fidei et doni sapientie: et intellect⁹: per qḋ mens supra se in ɔtemplatiōe eleuat̃ inq̄tū cognoscit deū esse sup oīa id qḋ nālr appēdit. S3 q̄r ad eius essentiā vi-

dendam penetrare nõ sufficit: dr̃ in seipsm quodã mõ ab excellẽti lucis reflecti. 2. hẽ quod dr̃ gen. 32 vidi dñm facie ad faciẽ: in gl. Ore. Cũ sic aie cũm deũ mẽtis intẽtat coruscatõe reverberat. Ad. 1. igit dicendũ q̃ sʒ h dicimur in ñ. nẽc cognitiõe dei tãq̃ igñi cogscẽ: q̃ tũc maxie mẽs in dei cognitõe pfectissime iueniẽ: qñ cognoscit eius essẽtiã eẽ sup oẽ id qd apphẽdẽ põt in statu huius vite 2 sic quãuis maneat ignũ qd ẽ scit tñ qz ẽ. Ad. 2. dõʒ: q̃ ex h q̃ diuina essẽtia formã nr̃i intellect⁹ subterfugit apparet q̃ nõ sit cognita qd ẽ: sʒ solũ an ẽ. Ad. 3. dicendũ q̃ pportio nihil aliud ẽ q̃ habitudo duor ad inuicẽ cõuenietiũ in aliq̃ fm qd cõueniũt aut differũt. Pñt aũt intelligi aliq̃ eẽ cõuenietia dupli. vno mõ ex h q̃ cõueniũt i eodẽ gñe q̃titat vl q̃litat: sicut sitiudo supficiei ad supficiẽ: aut nũeri ad nũer: inq̃tũ vnũ excellit aliũ: vl eq̃t ei: vl ẽt caloris ad calorẽ: 2 sic nullo mõ põt eẽ aliq̃ pportio int deũ 2 creaturã: cũ ñ cõueniãt in aliq̃ gñe. alio mõ pñt intelligi cõuenietia: ita q̃ cõueniãt in aliq̃ ordine: 2 sic attẽdit pportio int mã 2 formã: faciẽs 2 factũ: 2 tal pportio reqrit int cognoscẽtẽ 2 cognoscibile: cũ cognoscibile sit qsi actus potẽtie cognoscẽtis: 2 sic ẽ pportio creature ad deũ: vt causati ad cãm: 2 cognoscẽtis ad cognoscibile: sʒ p infinitũ excessũ creatoris sup creaturã nõ ẽ pportio creature ad creatorẽ vt recipiat influẽtiã ei⁹ sʒ totam virtutẽ ei⁹: neq̃ vt ipm pfecte cognoscat: sicut ipse seipm pfecte cognoscit. Ad. 4. dõm q̃ intellect⁹ 2 intelligibile sũt vnius gñis: sicut potẽtia 2 actus. Deus aũt q̃uis nõ sit in gñe intelligibiliũ qsi sb gñe cõtẽtus: vtpote gñis nãm pticipãs: ptinet tñ ad h gen⁹ vt pncipiũ. Eius aũt effect⁹ nõ sũt ex gen⁹ intelligibiliũ. vñ 2 h p effect⁹ 2 in pña p essẽtiam cognosci potẽrit: 2 pterea intelligibile vl magis dici p remotionẽ q̃ p positionẽ. Erb. n. vnũq̃q̃ est intelligibile q̃ ẽ a mã imune 2 separatũ. Negatões aũt in diuinis vere: q̃uis affirmatões sint in cõpacte vt dio. dicit in. 2. c. ce. ie. Ad. 5. dõm q̃ qñ aliqd cognoscit nõ p suã formã: sʒ p suũ effectuʒ: forma effect⁹ supplet locũ forme ipius rei: 2 ideo ex ipo effectu scitur an causa sit.

D tertiũ sic pcedit̃ vr̃ q̃ pmũ qd a mẽte cognoscit sine pcipit sit ipse de⁹. Illud. n. in q⁹ oĩa alia cognoscũt: 2 p qd de oibus q̃ cognoscim⁹ iudica⁹ ẽ p̃io cognitũ a nob: sicut lux ẽ p⁹ nota oculo q̃ q̃ p luce vidẽt 2 pncipia intelligũt p⁹ q̃ cõclusiões: sʒ oĩa in pma vitate cognoscũt 2 p ipsã de oibus iudica⁹: vt aug. dicit in li. de tri. 2 de vera religiõe: ẽ pma vitate ẽ pmũ cognitũ a nob. Itẽ qñ s pter cãe ordinate pma ẽ illuĩ p⁹ in cãndo: q̃ ei sa: 2 vltiõ dimittit ipm vt dr̃ in li. de cãis: sʒ cũ scia hũana sit causata a reb⁹: sensibile vl intelligibile ẽ mẽti hũane eẽ intellectu⁹ in intelligibil intellectũ inq̃tũ hmõi ẽ: vt intelligat: ẽ deus q ẽ pmũ intelligibiliũ ab intellectu nostro p⁹ intelligit. Itẽ in oĩ cognitiõe in qua ea q̃ sũt põra 2 simpliciora p⁹ cognoscũt: id qd ẽ pmũ 2 simplicimũ p⁹ cognoscit. Sʒ in cognitõe hũana ea q̃ p⁹ occurrũt sũt põra 2 simpliciora vt v3: q̃ ens est illud qd p⁹ cadit in cõceptiõe hũana vt Auic. dicit: esse aũt ẽ pmũ inter creata: 2 cognitõi hũane p⁹ occurrit de⁹ q ẽ simplr̃ pmũ 2 simplicissimũ. Itẽ mo q est vltim⁹ in cõsequẽdo ẽ pmũ in intẽtiõe: sʒ de⁹ ẽ vltim⁹ finis hũane volũtat ad quẽ oẽs alii fines ordinãt: ẽ est pmũ in intẽtiõe: sʒ h nõ sit et nisi sit cognit⁹: ẽ qd p⁹ occurrit cognoscendũ ẽ de⁹. Itẽ id q̃ nõ indiget aliq̃ pcedẽte opatõe ad h q̃ eius ipm sit opatio opãt alicui p⁹ cadit sb opatõe illi⁹ opãs q̃ h qd indiget aliq̃ opatõe alia: sicut lignũ iã dolatũ p⁹ cadit sb opatõe faciẽt scãnũ q̃ lignũ ad huc nõ dolatũ: sʒ res sensibiles indigẽt q̃ abstrahãt a mã p intellectũ agentẽ anq̃ intelligãt ab intellectu possibili. Deus aũt p seipm maxie ẽ a mã separatus: ẽ ipse p⁹ intelligit ab intellectu possibili q̃ res sensibiles. Itẽ nãlr cognita 2 q̃ nõ pñt intelligi nõ eẽ sũt illa q̃ p⁹ nre cognitõi occurrũt: sʒ cognitio exñdi deũ oibus ẽ nãlr inserta vt Dama. dic. nec põt de⁹ cogitari nõ eẽ vt Ansel. dicit: ẽ de⁹ ẽ pmũ qd a nobis cognoscit. Sʒ cõ fm phm oĩs nr̃a cognitio ortũ hʒ a sensu: sʒ deus ẽ maxie remot⁹ a sensu: ergo ipse nõ est pmo cognitus a nobis: sʒ vltimo. Itẽ fm phm ea que sunt posteriora fm nãm sũt p⁹ nota quo ad nos: 2 minus nota fm nãm sũt magis nota quo ad nos: sed creature sunt posteriores: 2 minus note fm nãm q̃ ipse deus: ergo ipse est posteri⁹ notus quo ad nos. Itẽ id qd pmittit vt vltimũ pmũ nõ est p⁹nũ qd pcedit oĩa merita: sʒ cognitio dei pmittit nobis: vt vltimũ omnium cognitionũ 2 actionũ: ẽ deus nõ ẽ pmo a nobis cognitus. Re⁹ dicendũ q̃ quidaʒ dixerũt q̃ pmũ qd a mẽte hũana cognoscit etiã in hac vita: est ipse deus q est vitas pma: 2 p hũc oĩa alia cognoscũt. Sʒ h apte ẽ falsũ: q̃ cognoscere deũ p eẽntiã ẽ hoĩs beatitudo: vñ sequeret oẽm hoĩem btm eẽ. Et pterea cũ in diuina eẽntia oĩa q̃ dicũt de ipa sũt vnũ null⁹ erraret circa ea q̃ de deo dr̃: qd experimento pʒ eẽ falsũ. Itẽ ea q̃ sunt pma in cognitõe intellectus: oʒ eẽ certissima: vñ intellect⁹ cert⁹ ẽ se ea intelligere qd patet in pposito nõ esse. Repugnat etiã hic positio auctoritati scripture. Ero. 33. Nõ videbit me homo 2 viuet. Vñde alii dicũt q̃ diuina essentia nõ ẽ pmũ cognitũ a nobis in via: sʒ influẽtia luminis ipi⁹: 2 sʒ hoc deus est pmũ qd a nobis cognoscit. Sed hoc etiã stare nõ põt: q̃ pma lux influxa diuinit⁹ in mentẽ est lux nãlis per quã cõstituit vis intellectiua. Hec aũt lux nõ ẽ primum cognitũ a mente: neq̃ cognitõe qua scit de ea qd est: cũ multa inq̃sitõe indigeat ad cognoscendũ qd est intellect⁹: neq̃ cognitõe qua cognoscit an est: q̃ intellectum nos habere nõ pcipim⁹ nisi in

q̃tũ pcipim⁹ nos intelligere. vt pʒ p phm. 9. eth. Null⁹ aũt intelligit se aliqd intelligere nisi inq̃tũ intelligit aliqd intelligibile. Ex quo pʒ q̃ cognitio alicuius intelligibilis pcedit cognitionẽ q̃ qs cognoscit se intelligere: 2 p cõns cognitionẽ q̃ qs cognoscit se habere intellectũ: 2 sic influẽtia lucis intelligibilis nãlis nõ pt eẽ pmũ cognitũ a nobis 2 multo min⁹ q̃libet alia influẽtia lucis. Et ideo dõm q̃ pmo cognitũ hoĩ põt accipi dupli. aut fʒ ordinẽ diuersaʒ potẽtiaʒ: aut fm ordinẽ obiectoʒ in vna potentia. Primo qdẽ mõ cũ cognitio intellect⁹ nostri tota deriuet a sensu id qd cognoscibile est a nobis a sensu est primo notũ nobis: q̃ id qd est cognosci bile ab intellectu. s. singulare vel sensibile intelligibile. Alio mõ. s. fm ordinem obiectoʒ in vna potentia cuilibet potentie est cognoscibile primo suum pprium obiectuʒ. Cum aũt in intellectu humano sit potentia actiua 2 passiua: obiectum potentie passiue scilicet intellectus possibilis erit id quod est actu per potentiã actiuã. s. intellectũ agẽtẽ: q̃ potẽtie passiue oʒ rñdere suũ actiuũ. Intellect⁹ aũt agẽs nõ facit intelligibilia formas sepatas q̃ sũt ex seipsis intelligibiles: sʒ formas qs abstrahit a fãtasmatib⁹ 2 iõ hmõi sũt q̃ p⁹ intellect⁹ nr̃ intelligit. Et iter hec illa sunt priora q̃ intellectui abstrahẽti pmo occurrũt. Hec aũt sũt q̃ plura cõphẽdũt: vel p modũ totius vlis: vel p modũ toci⁹ integralis: 2 ideo magis vlia sũt pmo nota intellectui: 2 cõposita cõponẽtib⁹ vt diffinitũ ptib⁹ diffinitiõis. Et fm h qdã imitatio intellect⁹ in sensu est qui etiã quodã mõ abstracta a mã recipit. Et iã apud sensum singularia magis cõia sũt nota pmo: vt h corpus q̃ h aial. Vñ pʒ q̃ deus 2 alie sbãtie sepate nullo mõ pñt esse pmo intellecta sed intelligũt ex aliis. vt dr̃ Ro. 1. Inuisibilia dei a creatura mundi p ea q̃ facta sunt intellecta cõspiciũt. Ad pmũ ẽ dõ. q̃ ex verbis illis aug. 2 silib⁹ nõ est intelligẽdũ q̃ ipsa increata vitas sit primũ pncipiũ quo intelligim⁹ 2 iudicam⁹: sed q̃ p lumẽ nobis inditũ qd est ei⁹ silitudo cognoscim⁹ 2 iudicam⁹. Nec hoc lumẽ hʒ aliquã efficaciã nisi ex pma luce. Sicut in demõstrationib⁹ scda pncipia nõ certificãt nisi in vtute pmorũ. Nec tñ oʒ q̃ et ipm lumẽ inditũ sit pmo a nob cognitũ. Nõ. n. eo alia cognoscim⁹ sicut cognoscibili qd sit mediũ cognitiõis. sʒ sicut eo qd facit alia cognoscibilia. vñ nõ oʒ q̃ cognoscat nisi i ipis cognoscibilib⁹. Sicut lux nõ oʒ q̃ videat ab oculo nisi i ipo colore illustrato. Ad scdm dõm q̃ nõ oĩuʒ cãʒ ordinataʒ est influẽtia vni⁹ rõnis in vltimũ effectũ. Vñ nõ oʒ q̃ pmũ intelligibile h mõ influat in intellectũ nr̃m q̃ intelligat: sed q̃ psẽt intelligẽdi vñtutẽ. Vel dõʒ q̃ q̃uis de⁹ sit in ordine intelligibiliũ pmũ simplr: nõ tñ est pmũ in ordine intelligibiliũ nobis. Ad terciũ dõm q̃ q̃uis illa q̃ sũt i gñere pma coʒ q̃ intellect⁹ abstrahit a fantasmatibus sint pma cognita a nobis vt ens 2 vnũ nõ tñ oʒ q̃ illa q̃ sũt pma simpliciter q̃ nõ ptinẽt in genere pprii obiecti sicut 2 ista. Ad q̃rtũ dõm q̃ q̃uis deus sit vltim⁹ finis in cõsecutiõe 2 pm⁹ in intẽtione appetit⁹ nãlis: nõ tñ oʒ q̃ sit pmũ in cognitiõe mẽtis hũane q̃ ordinat in fine sed in cognitiõe ordinãtis sicut 2 in aliis q̃ nãli appetitu tendũt in finẽ suũ. Cognoscit tñ a pncipio 2 itẽdit in q̃dã gnalitate put mẽs appetit se bñ esse bene viuere qd tũc solũ est ei cũ deum habet. Ad qntũ dõm q̃ substãtie sepate q̃uis abstractiõe nõ indigeãt ad h q̃ intelligãtur: tñ nõ sunt intelligibiles p lumen intellect⁹ agẽtis. Vñ ñ pmo ab intellectu nr̃o cognoscũtur. Ad. 6. dõm q̃ deum esse q̃tũ est in se est per se notũ: q̃ sua eẽntia est suũ esse: 2 h mõ loquit̃ ansel. Nõ aũt nobis qui ei⁹ eẽntiã nõ videm⁹ sʒ tñ ei⁹ cognitio nobis inata dicit esse inq̃tũ p pn cipia nobis inata ẽ facili pcipere possum⁹ deũ eẽ.

D quartuʒ sic pcedit. Videt̃ q̃ ad cognitionem diue trinitat mẽs hũana p nãlẽ rõnem sufficiat. Quicqd. n. cõuenit enti inq̃tũ est ens oʒ maxie in pmo ente inueniri: sed trinitas cõuenit enti inq̃tũ est ens cũ in oĩb⁹ entib⁹ inueniat: eo q̃ oĩa hẽant spẽm modũ 2 ordinẽ. vt aug. dicit: ẽ nãli rõe sciri põt q̃ in deo sit trinitas. Itẽ nulla pfectio est subtrahẽda deo: sed ternari⁹ est numerus pfectiõis oĩs rei. vt dicit in pmo ce. 2 mũ. ẽ trinitas deo est attribuẽda 2 sic idẽ qd p⁹. Itẽ oĩs inequalitas ad eq̃litatẽ reducit põr: sicut multitudo ad vnitatẽ. Sed inter deũ pmũ ens 2 creatũ est inequalitas. ẽ oʒ pcedere aliã eq̃litatẽ q̃ cũ nõ sit nisi pluritas. ẽ oʒ pcedere aliã pluralitatẽ in diuis. Itẽ oẽ equiuocũ oʒ esse aliqui pluralitatẽ in diuis. Itẽ oẽ equiuocum reducit ad vniuocũ. sed exit⁹ creature a deo est equuoc⁹: oʒ ẽ ante hũc ponere pcessionẽ vniuocã q̃ deus pcedit a deo: ex q̃ trinitas psonaʒ sequit. Itẽ nulli⁹ boni sine cõsortio põt esse iocunda possessio. Sed in deo ẽ ab eterno iocũdissima boni possessio ẽ hʒ eternũ cõsortiũ: qd nõ ẽ nisi diuinaʒ psonaʒ: q̃ nulla creatura est eterna: ẽ oʒ in deitate plures psonas ponere. Itẽ q̃ de⁹ sit intelligens rõne nãli põt haberi. Sed ex h q̃ est intelligẽs seqt q̃ vbũ cõcipiat q̃ h est cõe oĩ intelligẽti: ẽ nãli rõne pt cognosci filii gñatio: 2 eadẽ rõne amoris pcessio. Itẽ Ricardus li. de tri. dicit. Credo sine dubio ad quorũlibet explanationẽ q̃ necesse est eẽ nõ mõ p babilia sed etiã necessaria argumẽta nõ deeẽ sed deũ esse trinũ 2 vnũ esse necesse: q̃ est etern⁹. ẽ ad h sũt rõnes necessar. ex sic idẽ qd pri⁹. Itẽ platoni ci nõ hũerũt cognitionẽ de deo nisi per rõnẽ 2 ipsi posuerũt ad min⁹ duas psonas. s. p:em 2 mẽtẽ ab ipso genitã q̃ olum rex rõnes cõtinet qd nos dici m⁹ de filio: ẽ rõne nãli põt psonaʒ pluralitas cognosci. Itẽ pbs in pmo de celo 2 mũdo dic. p hũc gdẽ numeʒ adhibuim⁹ nosmetipsos magnificare deũ creatorẽ 2c. 2 sic idẽ qd p⁹. Itẽ de deo i sã

in via nullo mō possim⁹ cognoscere qd est s; solū an est. Cognoscim⁹ aūt aliquo mō deū esse trinū z vnū q; q̄lib; q̄d mō ptinet ad qd est dei s; ad an est. Sed an est possim⁹ nālī rōne cognoscere de deo s; deū esse trinū z vnū nālī rōne sciri pōt. Sed 3. fides est de nō apparētib⁹ rōni. vt patet Heb. xi. sed deū esse trinū z vnū est artic⁹ fidei g ad hoc demōstrādū nō sufficit. Jtē oīs nālis et p̄mus pncipia nāliter cognita efficacia b; s; deū esse trinū z vnū nō pōt deduci ex pncipiis nāliter cognitis: q; a sensu accipiūt cū in sensibilib⁹ nihil sit simile vt sint tria supposita vni⁹ eēntie. g deū esse trinū z vnū nō pōt sciri per rōnē. Jtē amb. cū enim impossibile est generatōnis scire secretū mēs deficit vox siler nō solū mea sed etiā angelor: g rō nālis nō sufficit ad cognoscendū gñatiōnē diuinā ex q; oīa nec trinitatē psonar. Jtē dico dōm q; deū esse trinū z vnū est solū mō creditū nullo mō pōt demōstratiue pbari. Quis ad hoc aliq̄les rōnes non necessarie nec multū pbabiles nisi credenti haberi possint. Qd p; ex b q; deum cognoscim⁹ i statu vie nisi ex effectib⁹ vt ex dict patere pt. Et iō nālī cognitione de deo cognoscere nō possim⁹ nisi qd pcipit de deo ex hīudine effectuū ad ipm sic ea q̄ designāt cāitatē ei⁹ z eminētiā sup creata z q̄ remouent ab ipo iperfectas cōditiōes effectuū. trinitas āt psonar nō pt pcipi ex ipa cāitate dīna cū ipa cāitas cōis sit toti trinitati. Nec et dr̄ fm remotionē. vnde nullo mō pt demōstratiue pbari deū esse trinū z vnū. Ad pmū g dō. q; cā q̄ i creatis sic p̄la in deo vnū sit s; rē z iō q̄uis in quolibet ente creato inueniat aliq̄ trinitas ex b nō nō necessario cōcludi q; in deo sit aliq̄ tria nisi s; rō. Ad 2. dō. q; pfectio ternarii inuenit in dō et in eius vnitate nō q; ipa eēntia numeret: sed q; virtute ptinet oīū numeri pfectionē: vt dr̄ in arismetrica boetii. Ad 3. dō. q; etiā remota distinctiōe psonar est eq̄litas in dinis fm q; eius sapia cōsiderare. f. plaitas suppositor inter q̄ attēditur eq̄litas z vnitatē q̄tas que est eā eq̄litas. Reduplicatio in eq̄litate ad eq̄litatē nō sit rōne plaitatis suppositor s; rōne cāe: q; sicut vnitas est cā plaitas sic inequalitas est cā plaitas. Et iō oz q; cā eq̄litatis sit an cāz inequalitatis nō q; ante q̄lib; inequalitatē aliq̄ eq̄litas. Alias opoteret in ordine numeror esse aliqd an vnitatē z dualitatē q̄ sit inequalitas vel in ipa vnitate inueniri plaitatē. Ad 4. dō. q; q̄uis oē equocū reducat ad vniuocū nō tn oz q; gnatio equoca ad vniuocā reducat sed ad generatiōē q̄ est in se vniuocā. In reb⁹ .n. nālib⁹ videm⁹ q; gnātiōes cognoscūt̄ fiūt pōtētie gñatiōibus vniuocis: eo q; cāe equoce hnt influentiā sup totā spēm nō āt cāe vniuoce sed solū sup vnū indiuiduū. Vn sūt q̄si in

strumēta cāz equocar sicut corpa iferiora corporū supior. Ad 5. dō. q; et b nō pt dō hic vitaz iocūdā sine psortio: q; non h; in se vnū sibi q̄tū ad oīa sufficiat z ppter h aīalia q̄ hnt in se oīa vnū sibi sufficiāt psortiū vite s; regrūt s; sūt solitaria. Deus āt est marīe sibi sufficiēs. Unde remota distinctiōe psonar adhuc manet i eo iocūditas sūma. Ad 6. dō. q; in deo idē est intellect⁹ z intellectū z iō nō oz q; et b q; intelligit ponat i eo aliqd cōceptū realiter distinctū ab ipso sicut est in nobis. trinitas āt psonar regrit distinctionē realē. Ad 7. dō. q; intellect⁹ ill⁹ vbi appet et b qd sequit q̄uis ptingat nrām industriā latere. oīa g necessaria in seipsis sc vel p se nota vel p aliā cognoscibilia: non tn oz q; ita sit quo ad nos. Vn nō possim⁹ ad oīa necessaria p bāda fm nrām industriā rōnes necessarias inuenire. Ad 8. dō. q; platonicor positio nihil fac ad ppositū fm rei veritatē: q̄uis videat facere s; vba. Nō .n. posuerūt q; illa mēs eēt eiusdē eēntie cū dō p̄re s; q; eēt q̄dā alia sba sepata a pma. pcedens z terciā ponebāt aīam mūdi vt p; p macrobiū. Et q; oēs substātias sepatas deos vocabāt inde ē q; istas vocabāt seu dicebāt tres deos vt dicit aug. x. de ci. dei. Quia tn nō ponebāt aliqd spūsco sile sicut pāt z filio. aīa .n. mūdi nō est nex⁹ illor duor fm eos sicut spūssctūs pris z filii iō dicit in 3. signo defecisse. i. in cognitōe tertie psone. Uel dō. sicut cōiter dr̄ q; cognouerūt duas psonas q̄tū ad appriata potētie z sapie nō āt q̄tū ad ppria. Bōitas āt q̄ spūisco approprīat marie respicit effect⁹ quos illi nō cognouerūt. Ad 9. dō q; arist. nō intēdit dicere q; de⁹ sit magnificād⁹ vt trin⁹ z vn⁹: sed q; ternario nūero sacrificior z oronū ab āt̄gs honorabat ppter ternarii nūeri pfectionē. Ad 10. dōm q; oīa q̄ in deo sūt: vnā simplex ei⁹ eēntia sūt s; ea q̄ sūt in ipo vnū sūt in intellectu nrō mlta z pp b in tellect⁹ nr̄ pōt apphēdere vnū illor sine alio. Jnde est q; in statu vie de nullo eor possim⁹ cognoscere qd est: s; solū an est z ptingit q; cognoscat: an est vnū eor z nō alter. Sicut scit aliqs an sit sapiētia in deo q̄ tn nō cognoscit an insit oīpotētia z sic pōt rōne nālis sciri an deus scit: non aūt an sit trinus z vnus.

Ar. 10. 2.

Einde q̄rit de manifestatiōe dīne cognitiōis. Et q̄rit q̄ttuor. pmo vtr dīna liceat inuestigādo tractare. scdo vtr de dinis q̄ fidei sūt possit esse aliq̄ scia. scio vtr in scia fidei q̄ ē de deo liceat rōnib⁹ phicis vti. q̄rto vtr diuina sint velāda nouis z obscuris verbis.

a

Ad pmū sic pcedit. Ut q; dīna inuestigāre nō liceat arguēdo. Eccl. 3. altiora te ne q̄sieris z c. s; dīna sūt marīe hoīe altiora z pcipue ea q̄ sūt fidei: g hmōi scrutari n̄ l; Jtē pena nō infert nisi p culpa. sed sicut dr̄. puer. 25. g scrutatoz ē maiestatis opprimet a glia: g pscrutari ea q̄ ad dīnā ma

iestatē ptinēt est illicitū. Jtē amb. Tolle argumēta vbi fides q̄rit. s; in dinis marīe circa trinitatē regrit fides: g in hac mā nō l; p argumēta veritatē ingrere. Jtē amb. de gnātiōe dīna loqns dī. scrutari nō l; mysteria supna l; scire q; nat⁹ sit nō l; discutere quō nat⁹ sit: g eadē rōne nec aliqd eor q̄ ad trinitatē ptinēt l; argumētis inuestigare. Jtē greg. in omel. in oct. pasce. Fides nō h; meritū vbi humana rō pbet experimēta. s; malū est fidei meritū euacuare: g nō l; rōnib⁹ de his q̄ sūt fidei pscrutari. Jtē oīs honorificētia deo debet s; secreta p silētiū honorificāt. vn dī dio. in fine cel. ier. Super nos secretū silētio honorificātes. Et huic cōsonat qd dī in ps. fm trām Hiero. Tibi silet laus deus. i. ipm silentiū est laus tua de⁹: g debem⁹ a pscrutatiōe dinor silere. Jtē null⁹ mouet ad infinitū. vt phs dicit pmo ce. z mū. q; oīs mot⁹ est pp pseguutiōē termini q nō inuenit in infinito. Sed de⁹ in finitū distat a nobis: cum g pscrutatio sit q̄dā motio rōnis in id qd pscrutat vr q; dīna pscrutari non debeam⁹. Sz 3 est qd dī. i. pe. 3. Parati sp ad satisfactionē oī poscēti vos rōnē de ea q̄ in vob est fidei z spe. Sz b nō pōt fieri nisi ea q̄ sūt fidei argumētis pscrutemur: g pscrutatio p argumēta de his q̄ sūt fidei est necīa. Jtē vt dī tit. i. ad ep̄z ptinet vt sit potēs exhortari in doctrina sana z cōdictores reuincere s; b nō pt fieri nisi argumēt. g in his q̄ sunt fidei argumēt oz vti. Jtē augu. dic. i. de tri. Adiuuāte dño deo nro suscipiam⁹ z eā quā flagitāt rōez q; trinitas sit vn⁹ de⁹. g trinitatē pt hō rōnib⁹ perscrutari. Jtē aug. 3 felicianū q; nō nimis incōueniēter duo ista discernis cū rōne pmissa etiā testimonia n̄ omitte. sortior secutur qd ipse pbaueris s; rōnib⁹ z auctib⁹ vtar. z sic idē qd pri⁹. Rñ. dō q; cū pfectio hois psistat i piūctiōe ad deū oz q; hō et oīb⁹ q̄ i ipo sūt q̄tū pt ad dina inītat z adducat vt intellect⁹ ptēplatiōi z rō īqsitiōi dinor vacet s; illō ps. Mihi adherere do bonū ē. Et iō phs in x. eth. excludit deū quor̄dā q dicebāt q; hō nō debat se rēb⁹ dīnis irromittē s; solū ō hūanis sic dicēs. oz āt n̄ s; suadētes hūana sape holēz entez vt mortalia mortalē s; i q̄tū pcit mortale facere z oīa facere s; optimū eor q̄ i ipo. triplr tn pt hō i b peccare. pmo ex psūptiōe q. f. sic ea scrutat aliqs q̄si ea pfecte cōphēsur⁹ z b⁹ psūptiō argnit. Job. xi. forsitan vestigia dī cōphēdes z vsq; ad pfectū oīpotētē reperies. z hil. dic. Ne te iferas i illd secretū z arcanum īopiabil natiuat ne te īmergas sūmā itelligētie cōphēder psūmēs s; itelligit icōphēsibilia eē. Scdo et b q; i his q̄ sūt fidei rō pcedit fidē n̄ fides rōez dū. f. aliqs b solū vult credere qd rōe pt inuenire cū ō debeat eē cōuerso. vn hil. dic. Credēdo īnspice. f. ingre: pcurre: psiste. Tercio vltra modū sue capacitat ad diuinor pscrutatiōnē se ingerēdo. vn ro. 12. Nō plus sape q̄ oz sape s; sape ad sobrietatē z vnicuiq; sic

de⁹ diuisit mēsurā fidei. Nō .n. oīb⁹ eādē mēsurā sit pcessum. vn aliqd ē vltra modū vni⁹ q̄d nō vltra modū alteri⁹. Ad pmū g dō. q; illa dicūt altiora hoie q̄ capacitatē ei⁹ excedūt n̄ q̄ sūt dignoia naturā: q; his q̄ sūt dignoia p̄to magis hō studet suo mō tāto magis pficit. sed et in minimis pōt rōnē dū aliqs modū sue capacitat excedit de facili labit in errorē. vn glo. ibidē dī. Heretici duob⁹ modis sūt. f. cū de creatore vel de creaturis vltra me dū se extendūt errores incidūt z a vitate discedūt. Ad 2. dō. q; pscrutari l̄ q̄si ad sinē scrutari. b illicitū z psūptuosū ē. vr aliqs sic scrutatur vt q̄si ad sinē cōphēsione veniat. Ad 3. dō q; vbi fides q̄rit argumēta tollit q̄ fidei aduersant z ei pcedere conāt non illa q̄ eā mō debito sequūt. Ad 4. dō q; nō l; b mō scrutari dina mysteria vt ad eor cōphēsionē intēndat vt p; ex illo seq. l; scire q; nat⁹ sit z c. Jlle .n. modū natiuit discutit q̄ q̄rit scire qd sit ipa natiuitas: cū de dīnis possim⁹ scire qd nō sint z nō qd sint. Ad 5. dō. q; duplex est hūana rō vna demōstratiua cogēs intellectum ad credēdū z talis n̄ pt hri de his q̄ sūt fidei. Sed pt hri i ad euacuāda ea q̄ fidē destruūt vel impossibile asserūt. Quāuis .n. ea q̄ fidei sūt demōstrari nō possint: nō tn possint demōstratiue īpobari. Si āt tali rō ad pbādū ea q̄ sūt fidei induceret euacuaret meritū fidei: q; iā assentire his eēt voluntariū s; necīariū. Rō āt psuasoria sūpta ex aliqb⁹ silitudinib⁹ ad ea q̄ sūt fidei īducta n̄ euacuat fidei rōnem q; n̄ facit ea eē appētia cū n̄ fiat resolutio vsq; ad pma pncipia q̄ intellectu vidēt. Nec etiā meritū fidei euacuat: q; non cogit intellectū ad assentiendū. Sz assensus remanet volūtari⁹. Ad 6. dō q; de⁹ honorat silētio nō q; de ipso nihil dicat vel ingram⁹ intelligim⁹ nos ab ei⁹ cōphēsiōe deficere vn eccl. 43. Glorificātes dūm q̄tūcūq; poteritis supualebit adhuc: z admirabilis magnificētia eius. Benedicētes dūm exaltate illū q̄tū potestis. Maior est .n. oī laude. Ad 7. dō. q; cū de⁹ in infinitū a creatura distet: nulla creatura mouet in deū. vt ipsi adequet vl recipiēdo ab ipo vel cognoscēdo ipm. Hoc igit q; creatura in infinitū distat nō est termin⁹ motus creature: sed quelibet creatura mouet ad hoc q; deo assimiletur plus z plus q̄tū potest: z sic etiam hūana mēs debet sp moueri ad cognoscendū de deo plus z plus fm modū suum. Unde dicit Hil. Qui pie infinita psequit z si non ptingat aliq̄: tn pficiet pdeundo.

Q. II.

a

Ad scdm sic procedit. Uidetur q; de diuinis que fidei subsunt scia esse non possit. Sapientia enim contra scientiā diuiditur. Sed sapientia est diuinor: non ergo scientia. Jtem sicut dicit pmo posterior. In subiecto oportet de subiecto supponere qd est. Sed de deo

nullo mō possum⁹ scire quid est vt dicit Damas. ergo de deo scia haberi nō pōt. Itē cuilibet scie est pces ⁊ passiões sui subiecti ꝓsiderare. ſz de⁹ eaz sit forma simplex nec pces hz in qō diuidat: nec passiōes aliqō subiecta pōt. ℊ de deo nō pōt eē scia Itē in quibet scia rō precedit assensum. Demonstratiōe. n. facit in scientijs scibilib⁹ assentire sed in bijs q̄ fidei sūt ez esse ecōuerso. ſ. q̄ assensus fidei precedat rōnem vt dicit est. ℊ de diuinis ꝓprie q̄ fide capiuntur nō pōt esse scia. Itez eiusdem scia precedit ex principijs q̄ ab eis fidē habet. Sed articuli fidei q̄ sunt prima principia in fide nō sūt hmōi: q: nec sūt p se nota. nec q̄ ad p se nor a resoluī pōt demōstratiue vt dictū est. ℊ de diuinis q̄ fide tenēt nō pōt esse scia. Itez eiusdem scie ꝑncipiū est intellect⁹: q: ex intellectu principioz venit in sciam ꝯclusionū. sed in bijs q̄ sūt fidei intellect⁹ nō est principiū sed finis q: vt dr. Isa. 7. nisi credideritis nō intelligetis: ℊ de diuinis q̄ fide tenēt nō pōt esse scia. Sed ꝛ est qd dicit aug. 12. de tri. Duplicipiū est intellect⁹: q: ex intellectu principioz venit in sciam ꝯclusionū. sed in bijs q̄ sūt fidei intellect⁹ nō est principiū sed finis q: vt dr. Isa. 7. nisi credideritis nō intelligetis: ℊ de diuinis q̄ fide tenēt nō pōt esse scia. Sed ꝛ est qd dicit aug. 12. de tri. Duplex autē distinctionē ducit signū: defendit roborat: ℊ de bis q̄ sūt fidei est scia. Itē sap. 7. dedit illi scia. sed ab impijs discernūtur q̄ est scia fidei. Itē apls de cognitiōe fideliū loq̄ns. i. cor. 8. dicit. Nō omz est scia ⁊ sic idē qd⁹ Rñ. dōm q̄ cū scie rō essentiat in B q̄ ex aliqb⁹ notis alia ignotioza cognoscūtur. B ūt in diuinis ꝓtingat: ꝓstat q̄ de diuinis pōt esse scia. Sed diuinoz notitia dupliciter pt̄ extimari. Uno mō ex pte nr̄a ⁊ sic nobis cognoscibilia non sūt nisi ex creaturis q̄rū notitia a sensu accipimus Alio mō ex nā ipsoz ⁊ sic ipsa sūt ex seipsis maxie cognoscibilia quibus fm modū suū nō cognoscant a nobis trā a deo cognoscūt ⁊ a btis fm modū suū Et sic de diuinis dupler scia habet. Una ſz modus nr̄m q̄ sensibiliū principia accipit ad notificādū diuina. Et sic de diuinis pbi sciam tradiderūt pbiaz dīnā sciam dicētes. Alia fm modū ipsoz diuinoz vt ipsa diuina fm seipa capiāt q̄ qdez pfecte nobis in statu vie est ipossibilius sed tū nobis i statu vie q̄dā ille⁹ cognitiōis ptcipatio ⁊ assimilatio ad cognitionē dīnā inq̄tū p fidē nobis infusa inhērem⁹ ipsi pme veritati pr seipam. Et sic de⁹ ex hō q̄ cognoscat se cognoscit alia mō suo. i. simplici⁹ pme veritati inhērēdo venim⁹ in cognitionez aliozz fm modū nr̄m. ſ. discurrēdo de principijs ad ꝯclones. Uñ ꝓprie ipsa q̄ fide tenem⁹ sunt nobis q̄ quo pz q̄ hec scia ē altioz: illa dīnaq̄ pbi tradiderūt cum ex altioꝛ⁹ principijs pcedat. Ad ꝛmū ergo dōm q̄ sapia nō diuidit ꝛ sciam sicut oppositū ꝛ oppositū: sed q: se habet ex additione ad sciam Est. n. sapia vt dicit pbo. 6. etb. caput ōium scia rū regulās oēs alias: inq̄tū de altissimis principijs est ꝓpter qō etiā dea scia dicit. 1. metb. Et multo magis hec q̄ ni solū de altissimis ſz et altissimis est. Sapientis ār est ordinare ⁊ iudicare sic ista scia altissima q̄ oēs alias ordinat ⁊ regulat sapiētia dr: sicut in artib⁹ mechanicis sapientes dicūt illos q̄ alios regulāt vt architectos. Scie vo nomē aliqs inceptiū ꝛ diffinitionē. Ad. 6. dōm dōm q̄ sicut sua ꝓpria dem est qm̄ cāe cognoscūt per suos effect⁹: esse ctus cognitio supplet locū cognitōis q̄ditatis cāe q̄ regrit in illis scientijs q̄ sunt de reb⁹ q̄ per se ipas cognosci nō pōt. Et sicū oz q̄ ad B q̄ dīnis sciaz habeam⁹ ꝑticulat de deo q̄d est. Uel pōt dici q̄ hoc ipm q̄ scim⁹ de deo q̄d nō est supplet in dīna scia locū cognitiōis q̄d est: q: sicut p quid ē distinguit res ab aliqs: ita per hoc q̄ scit quid nō est. Ad tertiū dōm q̄ pces subiecti in scia nō solū sunt intelligende ptes subiectiue vel integrales: ſz ptes tionē subiecti cū oia illa quoz ꝛgnitio regrit ad ꝛgnitionē subiecti sunt oia illa quoz ꝛgnitio regrit ad ꝛgnitionē subiecti cū oia hmōi nō tractētur in scia nisi inq̄tū hūt ad subiectū ordinari: passiões eriā dicunt q̄ēqz de aliquo pbari pōt siue negatiões siue habitudines ad alias res. Et talia multa de bo pbari pōt ⁊ ex principijs nāliter notis ⁊ ex principijs fidei. Ad. 4. dōm q̄ in q̄libet scia sunt aliq̄ q̄si principia ⁊ aliq̄ q̄si ꝯclones. Rō ꝛ q̄ inducitur in scientijs pcedit assensum ꝯclionis: sed segł assensum principioz cum ex eis pcedat. Articuli autē fidei in hac scia non sunt q̄si ꝯclones sed q̄si principia q̄ etiā defendūt ab ipugnātib⁹ sicut ⁊ pbo. 4. metb. disputat ꝛ negātes principia ⁊ manifestantur p aliqs sillitudines sicut principia nāliter nota. per inductionē nō aūt rōne demōstratiua. pbant Ad. 5. dōm q̄ eriā in scientijs hūanis⁹ traditis sunt q̄dā principia in qbusdā eaz que nō sūt oībus nota: sed oz ea supponere a supioꝛib⁹ scientijs sicut in scientijs subalternatis supponūt q̄redūt aliq̄a supioꝛib⁹ scientijs subalternātib⁹ ⁊ hmōi nō sunt p se nota nisi supioꝛib⁹ scientijs. Et hoc mō se habent articuli fidei q̄ sūt principia hui⁹ scie ad cognitionē dīnam: q: ea q̄ sūt p se nota in scia quā deus hz de seipo supponūt in scia nr̄a ⁊ credit ei nobis ꝛ indicāti p suos nūcios sicut medic⁹ credit pbico ꝛtruoz esse elemēta. Ad. 6. dōm q̄ apparētia scie p cedit ex apparētia principioz. Uñ scia nō facit apparere principia: sed ex hoc q̄ apparēt principia facit apparere ꝯclones ⁊ pbūe modū scia de q̄ nūc loq̄mur nō facit appere ea de qb⁹ est fides: sed ex eis facit appere alia per modū quo de primis certitudo habet. Ad. 7. dōm q̄ cuilibet scie ꝓncipiū est intellect⁹ ꝛp qdē ꝓmū: sed nō semꝑ primus

ymo aliqñ fides est primum ꝓncipiū sciendi sicut ꝑz in scijs subalternat⁹: q: eaz ꝯclones sicut ex primo ꝑn⁹ ꝓcedit ex fide eoz q̄ supponūt a supioꝛi scia: ſz sicut a ꝑn⁹ prio ad intellectū sapioris scientie q̄ de bis creaturis p intellectū hz certitudinē ex fide b⁹ scie ꝓncipiū primū ē fides: ſz primū ē intellect⁹ diuin⁹ cui nos credim⁹: ſz fides ē in nobis: vt perueniam⁹ ad intelligēdā q̄ credim⁹. aliqn ſz ꝛferiora scibs adscat sapioris scientie scia: ꝛtie sunt ei intellecta: ⁊ scita q̄ pius erāt nobis credita.

a Dertiū sic pcedit: vī q̄ in bijs q̄ sūt fidei nō liceat rōnibus pbicis vti. 1. cori. 1. Non misit me rō baptizare. ſz euāgelizare: nō in sapia vbi. gl. in doctrina pbor: ⁊ sup illud vbi inquit⁹ h⁹ secli: dicit gl. Inquito: ē q̄ nāe secreta rimat: talles nō recipit de⁹ int ꝓdicatores: ⁊ sup illō. 1. cori. 2. Dermo me⁹ ⁊ ꝓdicatio mea nō in ꝑsuasibilib⁹: dicit gl. Et si ꝑsuasibilia fuerint vba: nō tñ ꝑ hūanaz sapiam: vt vbum pseudo apl̄oz. Et ꝓbus etbus vī: q̄ in bijs q̄ sunt fidei nō liceat rōnibus pbicis vti. Itē ysa. 15. sup illud noctē vastata ē. ar. dicglo. ar. i. aduersari. ſ. scia sclaris q̄ aduersaria est deo: ℊ rō. Itē amb. dicit. Secretissimā fidei a pbicis argumētis est liber: ℊ vbi de fide agit pbosū rōnibus ⁊ dictis vti nō ls. Itē ꝓsper. refert epla ad custodiū se in visione diuino iudicio veritatū p eos q̄ in libris legerat cicē rōnis: ⁊ q̄ astabant ꝑcabant vt venīā tribueret adolescētie eracturus delde cruciatū si in libris gētilū aliqd legisset vti obtestans nomē dei clamanit. Si vīq̄ habuero sclares codices: si legero te negani. Dic ℊ nō ls in eis studere: ℊ multo min⁹ ls eis in diuis tractatibus vti. Itē sapia sclaris in scriptura p agnus frequēter significat. sapia vo diuina p vīū fm ysa. 1. vitupabāt eam ponces aquā vino miscētes: ℊ vituperabiles sunt doctores sacre scripture pbicis dōctrinis miscētes. ſz sicut dicit Dict. in gl. Sicut ꝛ. Uñ bereticis nec nobis dēmus hoc edā: ſz hēticis vtunt ad fidei eorumpōes pbicis argumēt: vt bī in gl. puer. 7. ⁊ ysa. 15. ℊ catholici eis in suis tractatibus vti nō ꝛent. Itē quelibz scia ꝓncipia hz ꝓpria: ista ⁊ sacra doctria articlos. ſ. fidei: ſz in aliis scijs nō recte pcedit si sumāt alteri⁹ scie ꝓncipia: ſz opz in ꝓnagnaqz ex ꝓpriis pcedē fm doctrinaz pbi p⁹ posteriorē. ℊ nec in sacra doctrina recte pcedit sigs ex documētis pbor pcedit. Itē si aliqs⁹ doctrina in aliq⁹ repudiat ei⁹ auctas finalida erut: ad aliqd ꝛfirmādū vti dicit Aug. q̄ si in sacra doctrina ꝓcesserim⁹ aliquid cē falsitat pbit ei⁹ auct ad fidei ꝛfirmationē: ſz sacra doctrina pbor doctrinā in multis repudiat: ⁊ q: mult errasse inuenti sunt: ℊ eoz auct̄s nō est efficax ad aliqd ꝛfirmādū Dicit ſz ap̄lus. i. vnt epimenidis poete vīculo dicēt Cretēses ꝑ mēdaces male bestie cē. ⁊. i. cori. 15. Corrūpunt bonos mores colloquia mala. ⁊ ysa. 17. Vbis grauissim⁹ Lodie gentis summa ℊ ⁊ alia multa scripture doctoribus hȳ pbicis argumētis vti. Item Hiero. in epla ad magnū virū rome oratorē enumerans plurimos scripture doctores: vt Bas. Greg. Nyssen. q̄ eōs antiq̄ pbozum doctrinis arguī sensibus fidei vt sperserāt libros vt nesciās qd in eis primū mirari debeas: verū eruditionē secul⁹: vīlicam scripturarum: qs nō frequēter in eis inuenire ꝛ esset. Item Hiero. in epla ad pamachiū de definitione paule. Si adam aueris mulierē capitiū. ſ. sapiam secularē: ⁊ pulchritudine eius capt̄ heresis occasiā cāe: illecebras crimū arguī enumerata verboz eū tenacibus vinculis scā. Iuna ezz ꝑbali vitro ⁊ requiescēs eū illa dicito. Sumpta eius sub capite meo: ⁊ dextera illius amplexabit me: ⁊ multos tibi captiua ꝛtus dabit: ac de monstruose efficiet tibi uxorē. q̄ fructuosum ē vt alienis sapia secularī vtar. Item Aug. 2. de tri. dicit Non ero segnis ad ingrēdaz scām dīnar⁹ scripturaz: sine p oratiōz ⁊ ſz cognitio dei p oratiōz in pbia ꝓponit. q̄ nō est inconueniens q̄ aliqua in sacra doctrina rōnibus pbicis vtat. Item Aug. li. 2. de doctrina xpiana. Pbis aūt q̄ ita sūt vera: ⁊ fidei nostre accōmoda dixerunt: nō solū formidanda nō sunt: ſz ab eis tanq̄ iniustis possessoribus in vsuz nr̄m vsuz assumēda: ⁊ fabricāda sunt. Itē idē qd⁹ Itē sap illud dan. 1. Proposuit aūt Daniel vt. gl. Si quis ingenuus in mathematice artis ꝛ mathematicos scribat: aut cauere pbic ꝛ pbos agat: ex etā ridendus: vt rideāt nō rideat. ſz opz doctores sacre scripture q̄liqs ꝛ pbos agere: ℊ eos pbia vti Ad⁹ dictū q̄ dona gratuita hoc modo nāe adduntur: q̄ eā nō tollunt: ſz magis pficiunt. Unde ⁊ lumē fidei q̄d nobis gratis infundit nō destruit lumē nālis cognitiōis nobis nāliter indit. Quia aūt nāle lumē mentis humane sit insufficiens ad manifestatiōem eoz que p fidē manifestantur ī impossibile ē q̄ ea que p eadem nobis traduntur diuinitus: sint ꝓba bijs que p nām nobis sunt indita. Oporteret. n. alterū esse falsum: ⁊ cū vtrum q̄ sit nobis a deo dens oēt nobis aut⁹ falsitatis: q̄ est impossibile. Sed magis cū in ingressu in veniat aliqua imitatio ꝓfectoꝛ⁹ ꝓpter imperfectū ꝓpter q̄ nāle lumē rōnis cognoscunt sunt quedam sillitudines eoz que p fidē ꝛtradita sunt. Quia aūt sacra doctrina fundat sup lumen fidei: ita pbia sup lumē nāle rōnis. Unde impossibile est q̄ ea que sunt pbie sint ctraria eis que sunt fidei: sed deficiunt ab eis. Continet tñ q̄dā similitudines eoz: ⁊ q̄dā ad ea preābula: sicut natura precābula est ad gr̄am. Si q̄d aūt in doctrinis pbis inuenīat ctrārium fidei: hoc nō est pbie: sed magis pbie abusus ex defectu rōnis. Et ideo possibile est ex ꝓncipijs pbie buiusmodi errores refelli

tere: vl ostendēdo eōs esse impossibile: vl nō eē necessariū. Sicut.n. ea que fidei sunt non prīt demōstratiue pbari: ita quedā sūa his nō possunt demōstratiue ostēdi eē falsa: ita pōt ostēdi nō eē ea necessaria. Dicit igit in sacra doctrina: pbia possumus tripliciter vti. Primo ad demōstrādum ea que sunt pambula fidei q̄ necessaria sunt in fidei scia: vt ea que nātibus rōnibus de deo pbant: vt deum eē: deū eē vnū: et hmōi: vl de deo: vl de creaturis in pbia pbata que fides supponit. Secōo ad notificandū p aliquas similitudines ea que sunt fidei: sicut Aug. in li. de tri. vtit multis similitudinib⁹ ex doctrinis pbicis sumptis ad manifestādum triū tatē. Tertio ad refellēdum hijs que cōtra fidem dicunt: sive ostendendo eē falsa: sive ostendēdo nō eē necessaria, nī vrentes pbia in sacra scriptura prīt dupliciter errare. Uno mō vtēdo hijs que sunt cōtra fidē que nō sunt pbie: q̄ potius erro:: vl abusus eius: sicut Orig. fecit, Alio mō: vt ea que sunt fidei includant sub metis pbie: vt si nātal aliqs credere velit: nisi q̄ p pbiam haberi pt: cū ecōuerso pbia sit ad metas fidei redigēda: sm illud apli. i. cor. x. In captiuitatē redigētes oēm intellectū in obsequiū xpi. ¶ Ad primū g̃ dicēdum q̄ ex oibus ut lis verbis ostendit q̄ doctrina pbēdus nō sit vtēdum quasi principali: vt. s. pter eā credatur fidei non tri remouet q̄n ea possunt vti sacri doctores: quasi scīa. Unde ibidē sup illud perdā sapiam sapientū ꝛc. glo. Non ideo hoc dicit: vt veritatis intelligentia possit a deo reprobari. Sed q: eoꝝ prudentia reprobat qui in sua eruditiōe confidunt. vt ramē totū quod est fidei nō humane potentie: nec sapiētie tribueret: sed deo. Voluit deus vt p mitiua aplorum predicatio esset in infirmitate ꝛ simplicitate: cū ni potentia ꝛ secularis sapia post ea superueniēt ostēderit p victoriaz fidei mundū esse deo subiectus: ꝛ ḡtum ad potētiaz: ꝛ ḡtum ad sapiam. ¶ Ad scōm dicēdum q̄ sapia secularis dī stulticia deo ḡtum ad eius abusū: sicut ea hereticī abutunt: nō ḡtum ad eius veritatē. ¶ Ad tertium dicēdus q̄ sacramētus fidei p tanto dicitur esse liberus a pbicis dictis: q: sub pbie metis nō coartat. ¶ Ad quartus dicēdum q̄ Piero. a deo efficiebat ad aliquos libros gētiliū: q̄ sacraz scripturā quodāmodo attenebat. Unde ipe dicit. Si quādo in memet reuersus ppbas legere cepissem sermo horrebat inculta: ꝛ hoc eē reprehē sibile nullus ambigit. ¶ Ad quintum dicēdum q̄ ex tropicis locutiōibus nō est assumēda argumentatio. vt dicit Magister. 6. distinctiōe primi libri. ꝛ Dyo. dicit in epla ad titum q̄ symbolica theologia nō est argumētiua: ꝛ pcipue cū hoc nō sit ex rum duoꝝ trāsit in nām alterius nō reputat. mutatus: sī qñ vtrūq; a sua nā alterat. Uñ illi q vtunt

pbicis documētis in sacra scriptura rediḡdo in obsequiū fidei nō miscēt aquaz vino: sī quēadmodū a quā in vinū. ¶ Ad. xcīm dōm q̄ Piero. loquit ō illis rōnibus q̄ ab hereticis sunt inuēte ad modē suis erroribus: pbice aūt doctrine nō sunt tales: imo ea⁹ abusus solū in erroꝛē ducit: ꝛ iō nō sunt p pter ꝗ vitande. ¶ Ad septimū dōm q̄ scīe q̄ habent ordinē ad inuicē: hoc mō se habent: q̄ vna pt vti pncipijs alteri⁹: sicut scie posteriores vtunt pncipijs priorum scīarum: sine sint suppositiones: sive inferiores. Uñ methaphisica q̄ē oibus supponit vtit hijs que in aliis scīetijs sunt pbata. ꝛ sīr theologia cū oēs alie scie sint ei quasi famulātes ꝛ pambule in via generatiōis: ḡtuis sint dignitate posteriores: pōt vti pncipijs oīum aliaz. ¶ Ad octauū dōm q̄ ingtum sacra doctrina vtit pbicis documētis pter se: nō recipit ea pter auctem dicētiū: sī pter rōnem doctoꝝ. Uñ dicta recipit: ꝛ alia repudiat: sī q̄n vtit eis pter aliquos erroꝛes refellē dos: vtit eis ingtuz sunt in auctoritatē alios q re fellunt: q: testimoniū aduersarij efficatius est.

Q. iii.

a D quartū sic pceditur: vl q̄ diuina in scia fidei nō sint obscuritate verboꝝ velāda: q: vt dī puer. 14. Doctrina prudētiz facilis ḡ sine obscuritate verboꝝ ponī dz. Ecce eccla. 4. Non abscōdas sapiam tuā in decore suo. ꝛ puer. xi. Qui abscōdit frumēta. glo. pdicatōribus: maledicet⁹ in pplis: ḡ verba sacre doctrine nō sunt velāda. Itē Mat. x. qō dico vobis in tenebris. glo. in mysterio, dicite in lumīe. gl. apte: ḡ obscura fidei sunt magis referāda sī occultāda difficultate verboꝝ. Item doctores fidei sunt sapiētibus: ꝛ insipiētibus debitores vt pz. Ro. i. ḡ ita debēt loqui vt a magis ꝛ pfui intelligant. i. sine obscuritate verboꝝ. Itē sap. 7. dicit. Quā sine ficte didici: ḡ sine inuidia cōmūico: sī qui occultant nō cōmunicant. ḡ vident inuidie rei. Itē Aug. 4. de doctrina xpiana. Expositores sacre scripture: nō ita loqui debent tanq̄ seipos exponēdos sibi auctoritate ꝓponāt: sī oibus sermonibus suis pmittus: ꝛ maxime vt intelligant laborēt ea ḡtum pōt ꝗ obscuritate dicendi vt multū tardius sit qui nō intelligat. Sed ꝛ est quod dicit Math. 7. Nolite sacrum dare canibus ꝛ ē. glo. Res abscōsa auditus querit: cella tur. Cum igit sacra documēta expediat summa re tradi. Item Dyo. i. c. eccl. hierar. Omnē laudē nō tradas alteri: pter eque ordinatas deiformes. i. diuinas laudes ḡbus oīa sacramēta cōplectit nō tradas: nisi tibi similib⁹: sed ū vere secretera fidei sunt obscuritate verborū velandā. Item Luce. 8. Uobis datū est nosse misteriuz regni dei. i. intelligētia scripturaꝝ: vt p̄z p glosam.

ceteris aūt in parabolis: ergo oportet verborum obscuritate aliqua a multitudine velare. ¶ Ad vicendū q̄ vba docentis: ita debēt esse moderata: vt pficiant: nō noceant audienti. Quedam autez sunt que audita multi nocent: sicut ea que ortus scire tenent. et talia nō sunt occultāda: sed manifestē oībus ꝓponenda. Quedam vo sunt que ꝓposita manifestē auditoribus nocēt. Quod quidē ꝓtingit dupliciter. vno mō si aroma fidei infidelibus fidem abhorrentibus demōstrent. Eius.n. veneno in derisuz. ꝛ ꝑpter hoc dicit. Matthei. 7. Nolite sacrum dare canibus: ꝛ Dyo. i. c. cel. hierar. Ea di sancte dicta: diuin⁹ diuinoꝝ in doctrina facē ꝛ mētis occulto sacra circūabscōdens ab immunda multitudine: vt ḡ vnifera ma custodia. Secōo autē mō si aliqua subtilia rudibus ꝓponant: ex ḡbus p fecte nō apprehēsis mām sumūt errādi. Uti. i. corin. 3. Non potui vobis loq̄ tanq̄ spūalibus: sed quasi carnalibus: tanq̄ puulis in xpo: lac vob potum dedi nō escā. vñ sup illud. Ero. ii. Dige apparuerit cisterna dicit glo. Ore. Qui in sacro eloquio iam altra intelligit sublimes sensus eoꝝ nō capientib⁹ p silentiū regat: ne p scandalū intereāt: aut fidelē penāl: aut in fidelē ḡ credere potuisset incurrat: Hec ḡ ab eis ḡbus nocent occultanda sunt ḡ in collocutiōe pōt fieri distinctio: vt ea dez sapientibus seorsum manifestent in publico taceant. Uñ Aug. 4. de doc. xpia. Sunt quedā que vi sua nō intelligunt: aut vix intelligunt: ḡ exhibet: ꝛ ḡ tūlibet dicētis plenissime versent eloquiū in ppli audientia: vl raro si aliqd vtget: vel nonḡ oino mittēda sunt: ḡ in scribēdo nō pōt talis distinctio adhiberi: q: liber ꝓscriptus ad manus quorūlibz puenire pōt: ꝛ iō sunt occultāda verboꝝ obscuritatibus: vt p̄ū sint sapiētibus q̄ ea intelligunt: et occultent simplicib⁹ qui ea capere nō pōt. Et in hoc nullus grauat: q: qui intelligit lectōe detinetur qui vo nō intelligāt nō eoguntur ad legendū. Uñ Aug. in eodē. In libris aūt q̄ ita scribunt: vt ipi sibi quodā modo lectoꝛē teneāt cū intelligant: ea aūt nō intelligunt moleste nō sint nosētibus legē: nō est ⁊ offitiū detegendi: vt ea quevis ad intelligēdum difficillima ad alioꝝ intelligētiaz pducam⁹ ¶ Ad ꝓpuz igit dōm q̄ auctras illa nō ē ad ꝓpositū. Non.n. intelligit q̄ doctria prudētiū sit sacris actue. i. q̄ facilr doceāt: ḡ pallue: q: facile docent vt p̄z p gl. ¶ Ad. ii. dōz q̄ auctes ille loquūt de illo q̄ abscōdit ea q̄ manifestēda sūt: vñ. ecc. 4. Ornatus. Ne timeas vbuz in tpe salut. Per hoc aūt nō removet q̄n ea q̄ sunt occulta dēant obscuritate verboꝝ eelari. ¶ Ad. 3. dōz q̄ doctrina xpiē publice ꝛ plāe docēda: ita q̄ vnicuiq; sit plana id qō expedit ei scire: nō aūt vt publicē illa q̄ scire nō expedit. ¶ Ad. 4. dōm q̄ doctores sacre scīp. ri ita sapiētib⁹ ꝛ insipiētib⁹ debitores vt eis ꝓponāt

vtrīsq; ḡ ita q̄ vtrīsq; ꝓponāt quod eis expedit. ¶ Ad. 5. dōm q̄ nō ex malicia q̄ subtilia misericordia occultāt: ḡ magis ex debita discretiōe. ¶ Ad 6. dōm q̄ Aug. loquit de expositorib⁹ q̄ ad ꝓpinqua loquūt: nō de his q̄ scripto tradūt: vt p̄z ex ꝓmissis.

c Quisquis religionis cultū pie ꝛ vere pare: ḡ ea fidei pollet magice ac lōlatanice ligāris se illigāt auctoritatū ꝓterea q̄ ex eis q̄ dī sere mūdi terminos eman. aut catholica vl vtis vocat: cui⁹ hec de trinitat fīa ē: pl̄ inquit ē deus filius ē de⁹. s. ē deus. igit pl̄ filius ē. ¶. de⁹ vn⁹ nō tres dij. cuius pūctatiōi nō est māria. Ē oō. n. dīa comitat q̄ vt augēt vt mundū: vt arriani: q̄ gradibus meritoꝝ trinitatē variāte distribuunt: atq; in plūrat deducūt. ꝓcipiū. n. plūrat alteritat est. ꝓter alteritatē. n. hec plūra ḡ sic intelligi pōt. oīm nāq; rez vl quotlibet tū gñe: tū spē: tum nūero diuersitas ꝓsistat. Quotiēs. n. dīcit: totiēs ꝛ diuersiz ꝓdicat. Idē vo dī tribus modis: aut gñe vt idē bō q̄ equus: q: hijs idē gen⁹ vt alaī: vt ipe vt idē carbo q̄ cicero: q: eadē ipse vt hō vt nūero vt tullius cicero: q: vn⁹ ē numero. Ergo diuersum etiā vel gñe. vt spē vt nūero dīz nūero diuersa facit accidētiū varietas. Nam tres homines neq; gñe neq; spē: ḡ suis accidētib⁹ ꝓsistūt. Nā si vt alia facta ab his accidētia separem⁹: tñ hoc cuncta diuersa ē: quē vnū fingere nullo⁹ possim⁹. Duo.n. eorū vnū locū nō obtinēt q̄ oīa accidētia ḡtuz id ē nūero ꝓtes q̄n accidentibus plures sūt.

p Ostiberniz b Boe. incipit tractatū de trinitate plenarius ꝛ vnitate dīne essētie. ꝛ diuiditur. Liber iste in duas ptes. Prīa ꝓsequit ea que pertinent ad vnitatem diuine essētie ꝛ arrianos. Ecce ea que pertinent ad trinitatē plenaz ꝛ sabellium. ibi. Sed hoc interim ad est. Prima in. .d. Primo ꝓponit catholice fidei sniam de vnitate diuine essentie. Secōo manifestat ꝓposite sibi veritatem. ibi. Ego igit ingrediamur. Prima in. .d. primo describit fidei ꝓfessionē: cui⁹ sniam plenius intendit. Secōo ꝓponit describere fidei sniam de ꝓpositū. ibi. Cuius hec de trinitat. Describit aūt eā dupli. s. ex ꝓparte hereticoꝝ: ex ḡbus ꝓfectus ei ꝓpone: q: catholica vl vtis vocat. Dicit ḡ pīci. i. diuersaz hereseos secte vsurpāt. i. vndebite sibi attribuunt: reuerentiā xpiane religionis. i. que xpiane religioni debet: vt. s. ei oīno ibdant. i. Jo. 5. Hec est victoria q̄ vincit mundū fides nra. vt reuerētiaz quā xpiana religio deo exhibet credēdo hijs q̄ dīmūt sunt pdicanda: ḡ ea deo pollet magice et sobtarie. Hec duo agūtur: vt dilectēdez faciat eius quod est sm veritatē: eius quod ē sm opi. scōm.n. rei veritatē hereticī xpiani nō sunt: cuiz a doctrina xpi recedant: ꝛ ipsum ad hoc catholica fides solitaria pollet. Sed scōm apparentiam

ē dolum opiniones: hereticī xpiani dicunt: q; sat
tem voce nomē xpi: ptinent: ē ḡrum ad ℔ fides ca
tholica nō sola: ſz magis poller. Ipa. n. cōnis ē di
ffusus ei recepta. Unde dicit. Que vocatur catho
lica in grecoe vel vlla in latino: gō idē est. Catho
licum. n. grece latine vle dr. Cuius nois assignat
duas rōnes dicēs. Tum ꝓpter ꝓcepta vniuersa
lium regulaꝝ. Ꝑcepta. n. que fides catholica
ꝓponit nō vnq; genti obseruanda: sed oībus p
ponit. In quo ſcripture differt a lege moſi que vni
tū populo ꝓcepta ꝓponebat. Dīr etiā singule here
ſes duas vel tres regulas: ꝙ ꝓcepta accōmoda tradūt
Sed fides catholica de oībus curā gerens oībus
ꝓcepta accōmoda tribuit: nō solū penitentibus
vt manicheis: ſt etiā ingratis: ē nō solū innocētib⁹
vt nouatiani: sed etiā penitentibus qbus illi salutē
denegant. vñ subdit. Duobus. ſ. vniuersalib⁹ re-
gulis intelligāt aūctus eiusdē religionis quas oēs
ei subditi esse debēt. vl dicunt vles regule: q; ni
hil eis falsitatis: aut inūgratis admiſcet in quocū
q; articulo: siue in quocūq; casu. Deinde subiun-
git alia cām dicēs. Tum ꝓpterea: q; eius cultus
p orbis fere mūdi terminos emanauit qō planuz
est ſm illud ps. In oēm terrā exiuit ſonus eoz ⁊c.
Cuius h de trinitatis. Hic ponit ꝓnotare fidei ſe
tentia de ꝓpōsita qōne. Et circa hoc tria facit. ꝓi
mo ꝓponit catholice fidei ſuſam de vnitate trini
tatis. ſcdo euidē ſnle rōnem ibi. cuius ꝓincipiuz.
tertio ostēdit ꝑdicte rōnis ꝓuenientiam ibi. Ꝑin-
cipiuz. n. pluralitatis. ꝓponit aūt catholica fidei
ſuſam ꝙ modū cuiuslā argumēt: eo ꝙ fides dicit
argumētus nō apparētiū. Heb. xi. In quo quidez
argumēto er hoc ꝙ diuinitas singulis ꝑsonis con
formiter attribuit: pelu dik ꝙ de oībus nō plura-
liter: ſz singulariter hoc nomē deus ꝑdicat. Dein
de huius fnie rōnem assignat. ⁊ ꝑmo ponit rōnez
ſcdo ꝓ ſuum exponit. ibi. Eoꝝ. n. dicit ē. Cuius
ꝓuinctōis. i. ꝓuncte argumētatōis rō est in diffe
rentia. ſ. deitatis in tribus ꝑsonis quā fides catho
lica ꝓfitet. Ex hoc. n. est ꝙ ex ꝑmissis ꝑdicta pelu
sio ſequit: q; indifferēs deitas tribus ꝑsonis fidi-
liter attribuit. Quā quidē rōnem ꝓ ſuum ex
ponit dicens. Eoꝝ. n. omittat differētia deitatis
maiorē alia: vl minorē: vt Arriani ponētes ꝑez
maiorem filio. Unī subdit. Uni. ſ. Arriani varia-
tes trinitatē gradibus meritorū. i. dignitatū: duz
patri filiū subiiciunt: ⁊ ſpūſanctuz vtriq; diſra-
hunt. i. in diuersa trahunt deitatē m eis diuidēdo
tur pluralitas. Et ēdiuerſa vo catholici equalitatē
vnit até. Deinde ostēdit ꝑmissaz rōnez ēē diceſ.
ꝓncipiū. n. ēē. ⁊ ꝑmōſtrat ꝑassignate rō
nis necessitatē. ſcdo qdā qō in ſua dem cultratōe

ſuppoſitum fuerat ꝓbat ibi. oīum nāq;. Circa ꝙ
muz. ⁊. ſ. ꝑmo ostēdit q; alteritas est ꝓncipiū plu-
ralitatē alteritatē intelligēo diam qua aliq; inter
ſe altera ꝑtituunt. et manifeſt dicē alteritatē ꝙ a-
quay est facere aliud: ſz etiaz accidētales quay ē
facere alteꝝ. Ad alteritatē vo sequit alteritas: ſz nō
ecōuerso. Ex ℔ aūt hac rō arrionice deducētia. Si
enī alteritas ē ꝓncipiū ꝑtitatis: ⁊ posita ei ponit
effectus: ḡ ponētibus eis alteritatē p argumētuz
⁊ diminutōez sequit ꝑsonas diuinitatē. Sed ꝓbat
alteritatē esse ꝓncipiū ꝑtitatis: q; ꝑter eā ꝑso
nas intelligi nō ꝑt. Et que hac rō catholice ꝓuin
ctionis. Remota. n. ꝓba cā tollit effect⁹. Si igit
in tribus ꝑsonis nō est alteritas aliq; deitatē: non
erit ꝑtitas aliqua: ſz vnitas. Deinde ꝓbat qō sup
posuerat. ſ. alteritatē ee ꝓncipiū ꝓncipiū ꝑtitatis cū
dicit. oīum nāq; ⁊ est rō ſua ratio. Dium rez gne
vl ſpē vl nūero differētiuz ē aliqua alteritas siue
dīa exꝑtitatis: vl diuersitatis: ſz oēs res ꝑsonales
sint tres: siue quodlibet: ſt diuerse vl gne: vl ſpē vl
numero: ḡ oīum ꝑsonaꝝ ꝓncipiū est aliq; alteritas.
Circa hāc rōnem. 3. ſ. ꝑmo ponit minorē: ſcdo ꝓ-
bationē. ibi. Quotiēs⁊ est ꝓbatio, quoniēs dī idē
tcriens dī diuersiuz: ſz idē dī tribus mōis. ſ. gne ⁊
ſpē: ⁊ numero: ḡ ⁊ diuersum: ꝑmaz ſupponit ex ℔
qō dī in ꝑmo topō. q; quotiēs dī vnū oppositoꝝ to
tiēns ⁊ reliquū: ⁊ ex ℔ qō dī. r. metha. q; idē ⁊ di-
uersuz sint opposita. ſcōam manifestat p exēpla ⁊
supponit eā ꝑ℔ qō dī. i. topō. Tertio vo ꝓbat maio
rem ꝙtuz ad id qō circa eā ꝓcerat eē dubiū. ibi.
ſz numero dīam. Qz. n. diuersitatē illoꝝ ḡ sūt di-
uersa gne vl spē ꝓncipiū sic aliqua alteritas mani
festū est ex ipō noie. Ex ℔. n. aliqua sūt diuersa gne
q; est eis gen⁹ alteꝝ: ⁊ diuersa spē: q; sub altera spē
ꝓtinent: ſz in hijs ḡ dicunt eē diuersa nūero nō ē
manifestuz ex ipō noie q; aliqua alteritas sit ꝓncī
puz ꝑtitatis: imo vl magis ecōuerso: ſm nomen
q; ꝑtitas ḡ in nūero designat sit ꝓncipium diuer-
sitatis: cū ita dicant eē aliqua diuersa numero ſz
nomē: sicut genere vl spē. Et ideo ad verificādaz
maiorē sui ſilogiſmi ostēdit q; haec ētiaz dīam ḡ
aliqua dicunt differre numero facit aliqua alte-
ritas siue varietas: qō ꝓbat ꝑ hoc q; in ꝙbus ho
minib⁹ ḡ ꝓuenīt gne ⁊ spē: ⁊ differūt numero in-
ueniunt altera accidētia: sicut in hoe ⁊ hoc spēs
altera: ⁊ in hoe: ⁊ lapide genus alteꝝ. Dīr sicut hō
⁊ hoc distāt spē: ita duo hoīes distāt accidētibus.
⁊ q; posset aliqs dicere q; varietas accidētiuz nō
est cā ꝑtitatis: ſm numeꝝ: q; remoſ accidētibus
vl ſm rē: vt ſepabilib⁹ vl aſo ⁊ cogitatōe: vt inſe-
pabilibus: adhuc remanet ꝑba cā accidētiū: qō ad
⁊ abē ꝑter obiecto cōtrariez: nō huic rōni obui
at dicēs: q; ꝙtus ola accidētia possint saltē alo se
parari: nī aliqua accidentis diuersitas: nullo mō

Potest enī alo a diuersis in diuidua separi. ſ. di-
uersitas locoꝝ. Duo. n. in diuidua nō ꝑnt ee in
dem loco nec ſm rē nec ſm animi fictiōez: q; hoc
nec intelligēe ymaginari ꝑt. Dī ꝑinde q; ex
hoc sunt aliqui hoīes plures numero q; sint acci-
dentibus plures. i. diuersi. ⁊ in hoc terminat ſolū
huius partis.

b Ic est duplex qō. ꝓma de hijs que ꝑtinēt
ad fidei cōtenez. ſcōa de hijs que ꝑtinent
ad cām pluralitatē. Circa ꝑmaz ꝓmit quatuor.
Primo vtrū humanū generi sit fides necessaria
Scdo qō ſe hz fides ad religionē. Tertio vtruz
quenīter vera fides catholica: vl vlus noletur.
Quarto vtrū hec sit vere fidei ꝓfessio: q; ꝑ ⁊ ſm
⁊. ſ. ſingulis est deus: ⁊ tres sunt vnus de⁹ abiqz
oīe inequalitatē distantia. ℔ ⁊ ⁊

a Dpmū sic ꝓcedit vl q; nō fuerit necēs-
sarium humano generi fidez hre: vt. n. di
cit. 6. Quid necesse est hō maiora se querere: cū
ſi dicat. nihil. Sed ea que fide creduntur maiora ſt
hoīe: vtpote rōnem eius excedentia: alias ad ea
cognoſcenda ſufficeret rō causans ſcīam: nec req
reret fides: ḡ nō fuit necessariū hoī vt ea que sunt
fidei ēt doceret. Item nām humanā deus in ſua
ꝓditione ꝓfectē instituit. Deus. 31. dei ꝓfecta sunt
opa. Sed ex his que mētī humane in ſua ꝓdītōe
ſunt indita nō ꝑt homo ꝓtingere ad ea que sunt
fidei cognoſcēda: alias posset p ſcīam hīī que cre
ſatur ex eo q; ꝓclusiones reſoluunt in ꝓncipia nāli-
ter nota. Cum ḡ ꝓfectum dicat aliquid cui nihil
deest cuz que dz hīē vt dī. 5. metb. videt q; hō ⁊
de nō indigeat. Item vnusqſq; sapiēs ad ꝓgnēz-
dum in finē viam eligit breuioꝝ. Sed difficillimū
vl creature ea que sup rōnem sunt credere. ⁊ val-
de ꝑiculosum hoībus: cum multi a ſtatu ſaluē de
ciderint ꝑ hoc q; nō credūt: ḡ vl q; deus qui est ſapi
entissimus nō debuit viaz fidei ꝓparare hoībus
ad ſalutem. Item ꝓbicūq; est acceptio aliquoruz
cognitoꝝ sine iudicio: est via facilis ad errorē: ſz
nō habemus aliqd in nobis ꝑ quod possimus in-
dicare de hijs que ꝑ fidē accipimus: cū nāle iudi
cium ad hmōi nō se extēdat: vtpote rōnem excedē
tia: ḡ ꝑz via facilis ad errorē: ⁊ ita videt hoī ꝓpō
ſitū ḡ ꝑz via facilis ad errorē: ⁊ ita videt hoī ꝓpō
esse nociū ḡ vile: vt diriget in deū ꝑ fidem. Ꝑter
vt dicit Dyo. Malū hoīs est ꝑter rōnem esse: ſz
hō fidei inhērēs a rōne dūcē dī: ⁊ in ℔ etiā afflec-
cit rōnem ꝑtenere: ḡ vl q; via illa sit hoībus ma-
la. Sed ℥ Heb. xi. Sine fide impossibile ē placē
deo: ſz ℔ est maxime hoī necessariū: vt deo placē
at sine quo nihil ꝓt bonū facere vl hīē: ḡ fides est
maxime hoī necessaria. Item hō est maxime neces-
rium cognoſcere veritatē: cuz gaudiuz de ꝙsare
cognita sit beatitudo: vt Augu. dicit. Sed fides
collocat credētes in veritate: ⁊ in eis veritatez: vt
dicit Dyo. 7. c. de dī. no. ḡ fides est hoī maxime

necessaria. Item id sine quo non ꝑt seruari hu-
mana ſocietas est hoī maxime necessariū: ⁊ non ge-
humanorū hōīe alia ꝓbitudine vt vl. 3. etb. Dī
sine fide humana ſocietas seruari nō ꝑt: ergo
vtruz hō alteri credat in ꝓmissis: ⁊ in rebus
nijeris in alios hoīes que sunt necessaria hoī ad ḡ
mancndā: ḡ fides humano generi maxime necēs
saria. ℔ dōm q; fides hz aliquid che cū opinione
⁊ aliqd cū ſcīa ⁊ intellectu hinc est q; ꝓnit media
inter opinionē ⁊ intellectū siue ſcīam ab Phō. de
ſanc. vic. Cū intellectu aūt: ſcīa che hz certitu-
dinem affensuz in quo ab opīe differt ḡ accipit alte-
rum oppositoꝝ cum formidine alterī⁹: ⁊ a dubi-
tatōe ḡ fluctuat inter duo ꝓma. Sed ab opīone
che hz ḡ est de rebus ḡ nō sunt euidentia ſuſa
ꝓbilia: in quo differt a ſcīa ⁊ intellectu. Qz aūt
aliquid nō ſit apparēs humano intellectui ꝑ ob-
tingere ex duobus: vt dī in. 1. meth. ſ. ex defectu
ſſimarum cognoſcibiliū ⁊ ex defectu intellectꝰ
nostri. Ex defectu quidē rez sicut in ſingularibus
⁊ ꝓtingentibus ḡ a nostris ſensibus sunt remota. Ea
cit sunt facta hoīm: ⁊ dicta ⁊ cogitata. Que gñz
talia sunt vt vnus hoī ꝓssint esse notū: alij ignō-
ti: ⁊ q; in ꝑticulis hoīm vnus hō alios: ⁊ alius vnū:
sicut ſcipo in ꝙbus ipe ſibi nō ſufficit: ideo alij ꝓ
ficere illis ḡ alius sit⁹ sunt sibi ignoti: sicut hec que
ipe cognoscit. Et idē est ḡ in hoīm ꝓtestate ſibi
des necessariaz: q; vnus hō dictis alterius credat.
⁊ ℔ ſit ſufficiē fundamentum vt Tullius dicit in li
bro de officijs. ⁊ inde est ḡ nulli mīdacia est fine
ꝓtōcia ꝓ qē nuendacia huic fidei tam necessarie
deroget. Ex defectu aūt nostro sunt nō apparēs
vt res diuine ⁊ necessarie: que sunt ſm nām ma-
xime note. vñ ad hoc inspectiez nō sunt⁹ ſufficiēs
ſcipis ydoneis: cū oporteat ex minus notis ⁊ po
ſterioribus ſm nām in magis nota ⁊ ꝓria nālī ꝓ
uenire: ſz qz ex nullo hoīz ḡ vltimo cognoſci⁹ sunt
nota ea ḡ ꝓmo cognoscim⁹ opz nos etiā a ꝓncipio
aliqua noticiā habere de illis ḡ sit ꝓ le magis na
ta. Quod fieri nō ꝑt nisi credēdo. Et ſ ergo in
ordine ſciarum: q; ſcia ḡ est de causis altissimis. ſ.
methaphiſica vltio acquirit hoī ad cognoſcēdaz
⁊ tū in ſcientijs ꝑticularibus opz ꝙ ſupponāt quedaz
ḡ in illa ꝓlem⁹ innotescāt, vñ quedaz ſcia hz ſuppo-
ſitiones ḡbus ego⁹ adhēdo credere. Cū igit fi-
nis ones ḡbus ego⁹ adhēdo credere. Cū igit fi-
nis humane vite sit beatitudo ḡ ꝓdict in ꝓma ex-
nor⁹ hūe vite sit beatitudo ḡ ꝓdict in ꝓma ex-
gnitōe diuinoꝝ: necessariū est ad humanā vitaz
in brīdine diuinoꝝ: necessariū est ad humanā vitaz
noꝝ hīē: que plene cognoscīda expectāt in vita
ꝑfectōe beatā. Ꝙ quoꝝ quedā cognoscenda plene
ꝑfectōe beatā. Ꝙ quoꝝ quedā cognoscenda plene
possibile est hoī ꝓuenire ꝓ rōnes in ſcientijs
Et hoc ꝙuis possit dī ſcia: ⁊ ꝙbusdaz habeat:
ti necessaria est hīē fidē ꝓ. ſ. rōnes quas ratiōy
moyses ꝓbat. ꝓmo ꝙ ꝓfundarāt ⁊ ꝓuenarāt ꝓdē
ꝓ quā occultā diuina ab hoīm intellectu. Dī aūt

rholum opiniones: heretici xpiani dicunt: q: sal tem voce nomē xpi pfitent: r ḡtum ad b fides ca tholica nō sola: fz magis pollet. Ipa. n. cōis r di fusiue est recepta. Vñ subdit. Que vocatur catholica in greco: vl vlis in latino: qđ idē est. Catholicum. n. grece latine vle dī. Cuius nois assignat duas rōnes dicēs. Tum ppter pcepta vniuersalium regulariū. Pcepta. n. que fides catholica pponit nō vni tñ genti obseruanda: sed oībus ponit. In quo pcipue differt a lege moisi que vni tñ pplo pcepta pponebat. Subdit etiā singule here ses suis tñ sectatoribus pcepta accōmoda tradūt Sed fides catholica de oībus curā gerens oīb⁹ pcepta accōmoda tribuit: nō solū pnīctibus vt manichei: fz etiā augustis: r nō solū innocētib⁹ vt nouatiani: sed etiā penitentibus qbus illi salutē denegant. vñ subdit. Quibus. s. vniuersalib⁹ regulis intelligit ancīas eiusdē religionis quas oēs ei subditi esse debēt. vl dicunt vles regule: q: nihil eis falsitatis: aut inigratis admiscet in quocū qz articulo: siue in quocūqz casu. Deinde subiungit alia cām dicēs. Tum ppterea: q: eius cultus possis ferre mūdi terminos emanauit qđ planū est fm illud ps. In oēm terrā exiuit sonus eor. rē. Cuius b de trinitatis. Hic ponit pnotare fidei sē tentia de ppposita qōne. Et circa hoc tria facit. p: mo ponit catholice fidei sniam de vnitate trinitatis. scđo eiusdē snie rōnem ibi. cuius pnunctiōis tertio ostēdit pdicte rōnis pnentiam ibi. Principiuz. n. pluralitatis. ponit aūt catholicā fidei sniam p modū cuiusdā argumēti: eo q fides dicit argumētuz nō apparentiū. Heb. xi. In quo quidez argumēto ex hoc q diuinitas singulis psonis conformiter attribuit: colligit q de oībus nō pluraliter: fz singulariter hoc nomē deus pdicat. Deinde huius snie rōnem assignat. r primo ponit rōnez scđo p ꝫium exponit. ibi. Eoz. n. dicit ḡ. Cuius pnunctiōis. i. pnunctie argumētatiōis rō est in differentia. s. deitatis in tribus psonis quā fides catholica pfitet. Et hoc. n. est q ex pmissis pdicta pelusio sequit: q: indifferēs deitas tribus psonis idifferenter attribuit. Quā quidē rōnem p ꝫium exponit dicens. Eoz. n. pmittat differētia deitatis s. qui vl augent vl minuūt. i. qui ponūt vnā psonā maiorē alia: vl minorē: vt Arriani ponētes pātrem maiorem filio. Vñ subdit. Qui. s. Arriani r varietates trinitatē gradibus metiende. i. dignitatū: duz patri filiū subticiunt: r spūsanctuz vtriqz distrahunt. i. in diuersa trahunt deitatē in eis diuidēdo atqz in pluralitatē deducūt. Et diuisiōe. n. sequitur pluralitas. Et cōuerso vo catholici equalitatē psonaz pfitētes indifferētiaz pfitent: r p sequēs vnit aūt. Deinde ostēdit pmissaz rōnez ee pueniēte dicens. principiū. n. rē. r pmōstrat passignate rōnis necessitatē. scđo qđā qō in hac dem emittit de

potest etiā alo a diuersis in diuiduis separi. s. diuersitas locoz. Duo. n. in diuidua nō pnt ee in eodem loco: nec fm rē nec fm animā fictōez: q: hoc nec intelligi: nec ymaginari pōt. Vñ pdicit q: et hoc sunt aliqui homines plures numero q sunt accidentibus pluree. i. diuersi. r in hoc terminat snia huius partis.

b Ic est duplex qō. pma de hijs que ptinēt ad fidei cōtenez. scđa de hijs que ptinent ad cām pluralitatē. Circa pmuz ḡrunt quattuor. Primo vtrū humanū generi sit fides necessaria Scđo quo sit fides ad religionē. Tertio vtruz quemlibet vera fides catholica: vl vlis noietur. Quarto vtrū hec sit vere fidei pfessio: q: pr r filium. s. f. f. singulis est deus: r tres sunt vnus de⁹ adhuc oīs inequalitatē distantia.

a Primū sic. peedit vl q nō fuerit necessarium humano generi fidez hīe: vt. n. dicit. 6. Quid necesse est hōi maiora se querere: q: si dicat. nihil. Sed ea que fide credunt maiora sūt hōe: vtpote rōnem eius excedentia: alias ad ea cognoscenda sufficere et rō causano sciam: nec requireret fides: ḡ nō fuit necessariū hoi vt ea que sunt fidei ei doceret. Item nām humanā deus in sua pditione pfecte instituit. Deu. 32. dei pfecta sunt opa. Sed ex his que mēti humane in sua pditōe sunt indita nō pōt homo ptingere ad ea que sunt fidei cognoscēda: alias posset pciam hūi que consurgit ex eo q pclusiones resolumnt in pncipia nāliter nota. Cum ḡ pfectum dicat aliquid cui nihil deest eoz que dz hīe vt dī. 5. meth. videt q hō fi de nō indigeat. Item vnusqđqz sapiēs ad quemlibet in finē viam eligit breuiorē. Sed difficilius in finē viam eligit breuiorē. Sed difficilius ad salutem. Item vbicūqz est acceptio aliquoruz cognitoz sine iudicio: est via facilis ad errorē: fz nō habemus aliqd in nobis p quod possimus iudicare de hijs que p fidē accipimus: cū nāle iudicium ad hmōi nō se extēdat: vtpote rōnem excedēs tia: ḡ pz via facilis ad errorē: r ita videt hoi posse esse notū q vile: vt diriget in deū p fidem. s. Ire vt dicit Dyo. Adhuc hoc est pter rōnem esse: fz vt dicit Dyo. Adhuc hoc est pter rōnem esse: fz hō fidei inhereās a rōne dilcedit: r in b etiā assuefit rōnem pēnere: ḡ vl q via illa sit hoibus maxima. Sed 3 Heb. xi. Sine fide impossibile ē placere deo: fz b est maxime hoi necessariū: vt deo placeat sine quo nihil pōt bonū facere vl ble: ḡ fides est marie hoi necessaria. Item hoi est maxie necessarium cognoscere veritatē: cuz gaudiuz de veritate cognita sit beatitudo: vt Augi. dicit. Sed fides collocat credētes in veritate: r in eis veritatez: vt dicit Dyo. 7. c. de dī. no. ḡ fides est hoi maxime necessaria. Item id sine quo non pōt seruari humana societas: est hoi maxie necessariū: r toti gri humano: cū hō sit aial politicū: vt dī. 8. etb. Dz sine fide humana societas seruari nō pōt: q: ops: vt vnus hō alteri credat in pmissis: r in testimonijs: r in alijs hmōi que sunt necessaria hoi ad cōmanendū. ḡ fides humano generi ē marie necessaria. ℞ dom q fides hz aliquid cōe cū opinione r aliqd cū scia r intellectu rōne cui⁹ ponit medium inter opinionē r intellectū sine sciam ab Aug. de sanc. vie. Cū intellectu aūt: r scia cōe hz certū r firmum assensuz in quo ab opi. differt q accipit alterum oppositoz cum formidine alterius: r a dubitatiōe q fimat inter duo ꝫria. Sed cū opinione cōe hz qđ est de rebus q nō sunt intellectui nāliter possibilia: in quo differt a scia r intellectu. Ex aūt aliquid nō sit apparēs humano intellectui ex cōtingere ex duobus: vt dī in. 1. meth. s. ex defectu ipi⁹ ad rem et cognoscibilis: r ex defectu intellectus nostri. Ex defectu quidē rei: sicut in singularibus r pteritis q a nostris sensibus sunt remota. sicut sunt facta hoim: r dicta r cogitata. Que qdez talia sunt vt vni hoi possint esse nota: r alij ignota: r q: in pactu hoim vnus hō ops q alio vtat: sicut scipo in qbus ipe sibi nō sufficit: ideo ops q fieri illis q alius sit: r sunt sibi ignota: sicut his que ipe cognoscit. Et idē est q in hoim societate ē fides necessaria: q vnus hō dictis alterius credit. r b est iusticie fundamētum vt Tullius dicit in li bro de officijs. r inde est q nulli mēdacia est fine pcto cū p cē mendacia huic fidei tam necessarie deroget. Ex defectu vo nostro: sunt nō apparēta vt res diuine r necessarie: que sunt fm nām maxime note. vñ ad hoc inspectoez nō sum⁹ stati in principio r doctrina: cū oporteat ex minus notis r posteriorib⁹ fm nām: in magis nota r priora nāli peuenire: fz q: ex nullo horū q vltimo cognosci⁹ sunt nota ea q primo cognoscim⁹ ops nos etiā a principio aliquā noticiā habere de illis q sūt p se magis nota. Quod fieri nō pōt nisi credēdo. Et b etiā pz in ordine sciarum: q: scia q est de causis altissimi. s. methaphisica vltio occurrit hoi ad cognoscēdaz r tā in scientijs pambulis ops q supponāt quedaz q in illa plene manifestabuntur. vñ quelz scia hz suppositiones quas ops adiscentem credere. Cū igit fitiones quas ops adiscentem credere. Cū igit finis humane vite sit beatitudo q pstat in plena cognitiōe diuinoz: necessariū est ad humanā vitaz in beatitudinē dirigendā stat in principio fidē diuinoz hīe: que plene cognoscēda expectāt in vita possibilis est hōi puenire p viam rōnis in statu vie Et hoc ꝫ quis possit hīi scia: r a quibusdaz habeat: tū necessariū est hīe fidē pp. 5. rōnes quas rabbi moyses pōt. primo pp profunditatē r difficultatē māe r p quā occultat diuina ab hoim intellectu. Vñ ne

rholum opiniones: heretici xpiani dicunt: q: sat tem voce nomē xpi ꝓfitent: ꝛ ꝙtum ad ℔ fides catholica nō sola: ſz magis poller. Ipa. n. cōiuꝝ ꝛ diuſius est recepta. Unde dicit. Que vocatur catholica in greco: vel vlis in latino: qđ idē est. Catholicum. n. grece latine vle dr. Cuius nois assignat duas rōnes dicēs. Tum ꝓpter ꝓcepta vniuersalium regulariū. Ꝓcepta. n. que fides catholica ꝓponit nō vm trīn gentis observanda: sed oībus ꝓponit. In quo ꝓcipue differt a lege moſi que vni trīb⁹ ꝓpio ꝓcepta ꝓponebat. Unde etiā singule here ses suis trīb⁹ secrator: ib⁹ ꝓcepta accōmoda tradūt Sed fides catholica de oībus curā gerens oſtribus ꝓcepta accōmoda tribuit: nō solū ꝓnētibus vt manichei: ſi etiā ꝓiugatis: ꝛ nō solū innocētib⁹ vt novatiani: sed etiā penitētibus ḡbus illi salutē denegant. vñ subdit. Quibus. ſ. vniuersalib⁹ regulis intelligit aūctus cuiuſdē religionis quas oēs ei subditi esse debēt. vl dicunt vles regule: q: nihil eis falsitatis: aut inīgratis admiſceē in quocū q; articulo: siue in quocūq; casu. Deinde subiungit aliā cām dicēs. Tum ꝓptera: q: eius cultus p oīs fere mūdi terminos emanauit qđ planuz est ſm illud ps. In oēm terrā exiuit ſonus eoꝝ ꝛc. Cuius ℔ de trinitatis. Hic ponit ꝓnotare fidei ſtentia de ꝓpoſita qōne. Et circa hoc tria facit. primo ꝓponit catholice fidei ſnām de vnitate trinitatis. ſcđo eiusdē ſnie rōnem ibi. cuius ꝙnctiōis. tertio oſtēdit ꝓdicte rōnis ꝙnctiam ibi. Ꝙncipiuz. n. pluralitatis. ꝓponit aūt catholice fidei ſnām p modā cuiuſdā argumēti: eo q; fides dicit argumētuz nō apparētiū. Heb. xi. In quo quidez argumēto ex hoc q; diuinitas ſingulis ꝑsonis conformiter attribuit: ꝙcludit q; de oībus nō pluraliter: ſz ſingulariter hoc nomē deus ꝑdicat. Dein de huius ſnie rōnem assignat. ꝛ ꝑmo ponit rōnez ſcđo ꝓ ℣tum exponit. ibi. Eoꝝ. n. dicit ℟. Cuius ꝙnctiōis. i. ꝙnctē argumēratiōis rō est in differentia. ſ. deitatis in tribus ꝑsonis quā fides catholica ꝓfitet. Ex hoc. n. est q; ex ꝑmissis ꝑdicta ꝙclusio ſequit: q: indifferēs deitas tribus ꝑsonis differenter attribuit. Quā quidē rōnem ꝓ ℣tum exponit dicens. Eoꝝ. n. ꝙmittat differētia deitatis ſ. qui vl augent vl minuūt. i. qui ponūt vnā ꝑsonā maiorē alia: vl minorē: vt Arriani ponētes ꝑez maiorem filio. Unī subdit. Qui. ſ. Arriani variātes trinitatē gradibus meritez. i. dignitatū: duz patri filiū subiiciunt: ꝛ ſpūſanctuz vtriq; distrahunt. i. in diuersa trahunt deitatē in eis diuidēdo atq; in pluralitatē deducūt. Ex diuiſiōe. n. ſequitur pluralitas. Ec̄onerso vo catholici equalitatē ꝑsonaz ꝓfitētes indifferētiaz ꝓfitent: ꝛ ꝓ ꝑsequēs vnit aē. Deinde oſtēdit ꝓmiſſaz rōnez eē ꝙnctē dicens. Ꝙncipiū. n. ꝛē. ꝛ ꝑmōſtrat ꝑfatā rōnis necessitatē. ſcđo qđā qđ in ſna demonſtratiōe

ſuppoſitum fuerat ꝓbat ibi. oīum nāq;. Circa q̄ muz. 3. ſ. ꝑmo ostēdit q: alteritas est ꝓncipiū pluralitaſ alteritatē intelligēo diam qua aliq; inter lietates: q: nō solū ſbales dr̄e pluralitatē ꝑficiunt quaz est facere aliud: ſz etiaz accidētales quaz ē facere alterz. Aid alteritatē vo ſequit alteritas: ſz nō ecōuerſo. Ex ℔ aūt hr̄ rō arrianice deductiōis. Si enī alteritas ē ꝓncipiū pluralitatis: ꝛ posita eā ponit effectus: ḡ ponētibus eis alteritatē p argumētuz: ꝛ diminuēz ſequit pluras diuinitaſ. ſcđo ꝓpter alteritatē esse ꝓpriuz ꝓncipiū plitatis: q: ꝑter eā pluras intelligi nō pōt. Er que hr̄ rō catholice ꝙnctionis. Remota. n. ꝑpā cā tollit effect⁹. Si igit erit plitas aliqua: ſz vnitas. Deinde ꝓbat qđ ſup posuerat. ſ. alteritatē eē ꝓpriū ꝓncipiū plitatis cū dicit. oīum nāq;: ꝛ est rō ſua talis. Oīum rez gnē vl ſpē vl nūero differētiuz ē aliqua alteritas siue dīa et plitatis: vl diuersitaſ: ſz oēs res ꝑles siue sint tres: siue quodlibet: ſt diuerse vl gnē: vl ſpē vl numero: ḡ oīum plium ꝓncipiū est aliq; alteritas. Circa hāc rōnem. 3. ſ. ꝑmo ponit minorē: ſcđo ꝓbationē. ibi. Quotiēs: ꝛ est ꝓbatio. quotiēs dr̄ idē totiens dr̄ diuersuz: ſz idē dr̄ tribus mōis. ſ. gnē ꝛ ſpē: ꝛ numero: ḡ ꝛ diuersum: ꝑmaz supponit ex ℔ qđ dr̄ in ꝑmo tōp. q: quotiēs dr̄ vnū oppoſitoꝝ rotiens ꝛ reliquū: ꝛ ex ℔ qđ dr̄. r. metha. q: idē ꝛ diuersuz sunt opposita. ſcđam manifestat p exēpla ꝛ supponit eā p ℔ qđ dr̄. i. toꝑ. Tertio vo ꝓbat maiorem ꝗtuz ad id qđ circa eā peterat eē dubiū. ibi. ſz numero dīam. Ex. n. diuersitaſ illoꝝ q̄ sūt diuersa gnē vl ſpē ꝓncipiū sit aliqua alteritas manifestū est ex ipo noie. Ex ℔. n. aliqua sit diuersa gnē q: est eis gen⁹ alterz: ꝛ diuersa ſpē: q: ſub altera ſpē ꝙtinent: ſz in hijs q̄ dicunt eē diuersa nūero: nō ē manifestuz ex ipo noie q: aliqua alteritas sit ꝓncipiuz plitatis: imo ꝛ magis ecōuerso: ſm nomen q: plitas q̄ in nūero designat sit ꝓncipium diuersitatis: cū ita dicant eē aliqua diuersa numero ſz nomē: sicut genere vl ſpē. Et ideo ad verificādaz maiorē sui ſilogiſmi oſtēdit q: hanc ētiaz dīam q̄ aliqua dicunt differre numero facit aliqua alteritas siue varietas: gō ꝑbat ꝑ hoc q: in tribus hominib⁹ q̄ ꝙueniūt gnē ꝛ ſpē: ꝛ differūt numero inueniunt altera accidētia: sicut in hoīe ꝛ bouē ſpēs altera: ꝛ in hoīe: ꝛ lapide genus altez. Unī sicut hō ꝛ bos diſtāt ſpē: ita duo hoīes diſtāt accidētibus. ꝛ q: posset aliqs dicere q: varietas accidētiuz nō est eē plitatis: ſm numez: q: remoto accidētibus vl ſm rē: vt ſepabilib⁹ vl alo ꝛ cogitatōe: vt inſepabilibus: adhuc remanet ſba cū accidē: qđ adē ꝛ abē ꝑter obiecto cōtradictōez: nō huic rōsioni obuiat dicēs: q: ḡtus oīa accidētia possint saltē alio separari: tñ alicui⁹ accidentis diuersitas: nullo mō

Potest etiā alio a diuersis in diuiduis separi. ſ. diuersitas locoꝝ. Duo. n. in diuidua nō pōt eē in eodem loco: nec ſm rē nec ſm animi fictiōez: q: hoc nec intelligimꝰ nec ymaginari pōt. Unī ꝙcludit q: ex hoc sunt aliqui hoīes plures numero q: sunt accidentibus plures. i. diuersi. ꝛ in hoc terminat ſnia huius partis.

b Ic est duplex qđ. ꝑmum de hijs que ꝑtinēt ad fidei cōiones. ſcđm de hijs que ꝑtinent ad cām pluralitatis. Circa ꝑmuz ꝙrunt quattuor. Primo vtrū humanū generi sit fides necessaria. Scđo qđo sēb⁹ fides ad religionē. Tertio vtruz ꝙueniēter vera fides catholica: vl vlis nōiatur. Quarto vtrū hec sit vere fidei ꝓfessio: q: ꝑ: filius ꝛ. ſ. ſ. singulis est deus: ꝛ tres sunt vnus de⁹ ab aliꝙ oīs inequalitas distantia.

a Ꝑmum sic ꝓcedit vi q: nō fuerit necessarium humano generi fidez hr̄e: vt. n. dr̄ eccl. 6. Quid necesse est hōi maiora se querere: q̄ si dicat. nihil. Sed ea que fide creduntur maiora ſt hoīe: vtpote rōnem eius excedentia: alias ad ea cognoſcenda ſufficeret rō causans sciam: nec req̄reret fides: ḡ nō fuit necessariū hoī vt ea que sunt fidei eſ̄ decerret. Item nām humana deus in ſua ꝙditione ꝓfecte instituit. Deu. 32. dei ꝓfecta sunt opa. Sed ex hijs que mēti humane in ſua ꝙditōe sunt indita nō pōt homo ꝓpingere ad ea que sunt fidei cognoſcēda: alias posset p sciam hūi que cauſatur ex eo q: ꝙclusiones resoluunt in ꝓncipia nūliter nota. Cum ḡ ꝓfectum dicat aliquid cui nihil deest eoꝝ que dz hr̄ vt di. 5. metb. videt q: hō fi de nō indigeat. Item vnusqūq; sapiēs ad ꝓuidum in finē viam eligit breuiorē. Sed difficiliuz vi creature ea que sup rōnem sunt credere. ꝛ valde ꝑiculosum hoībus: cum multi a ſtatu salutis de cidant ꝓ hoc q: nō credūt: ḡ vi q: deus qui est sapientissimus nō debuit viaz fidei ꝓparare hoībus ad salutem. Item vbicūq; est acceptio aliquoꝝ cognitoꝝ sine indicio: est via facilis ad errorē: ſz nō habemus aliqd in nobis ꝑ quod possimus iudicare de hijs que ꝑ fidē accipimus: cū nāle iudiciuz ad hmōi nō se extēdat: vtpote rōnem excedē tia: ḡ ꝑz via facilis ad errorē: ꝛ ita videt hoī posse esse notiū q̄ vile: vt dirigat in deū ꝑ fidem. Sed contra est qđ dicit Dyo. Malū hoīs est ꝑter rōnem esse: ſz hō fidei inhereꝝ a rōne discedit: ꝛ in ℔ etiā assuescit rōnem ꝓtenere: ḡ vi q: via illa sit hoībus maxime ꝑdita. Heb. xi. Sine fide impossibile ē placere deo: ſz ℔ est maxime hoī necessariū: vt deo placeat sine quo nihil pōt bonū facere vl hōe: ḡ fides est maxime hoī necessaria. Item hōi est maxime necessarium cognoscere veritatē: cuz gaudiuz de ꝙsequenti cognita sit beatitudo: vt Augu. dicit. Sed fides collocat credētes in veritate: ꝛ in eis veritatez: vt dicit Dyo. 7. c. de dl. no. ḡ fides est hoī maxime necessaria. Item iā sine qua non pōt seruari humana societas: est hoī maxime necessariā ꝛ tm̄ gñi humano: cū hō sit animal politicū: vt ſi. 1. etb. Ex sine fide humana societas seruari nō pōt: q: oportet vt vnus hō alteri credat in ꝓmissis: ꝛ in testimonijs: in alijs hmōi que sunt necessaria hoī ad ꝙseruandā. ḡ fides humane generi ē maxime necessaria. ℟ dōm q: fides hz aliquid cōe cū opinione ꝛ aliqd cū ſcia ꝛ intellectu rōne. cuius ponit mediā inter opinionē ꝛ intellectū siue ſciam. ad Hug. de ſanc. vic. Cū intellectu aūt: ꝛ ſcia cōe hz certitudinem assensuz: in quo ab opi. differt ꝙ accipit alterum oppoſitoꝝ cum formidine alterī⁹: ꝛ a dubitatiōe ꝙ fluctuat inter duo ℔. Sed cū opinione cōe hz qđ est de rebus q̄ nō sunt intellectui nātū possibilia: in quo differt a ſcia ꝛ intellectu. Ex aūt aliquid nō sit apparēs humano intellectui ſt cōtingere ex duobus: vt di in. 2. meth. ſ. ex defectu ipārum rez cognoſcibiliū: ꝛ ex defectu intellect⁹ nostri. Ex defectu quidē rez: sicut in ſingularibus ꝛ ꝓtingētibus q̄ a nobis ſensibus sunt remota. ſicut sunt facta hoīm: ꝛ dicta ꝛ cogitata. Que quidē talia sunt vt vni hoī possint esse nota: ꝛ alij ignota: ꝛ q: in ꝙcto hoīm vnus hō ops q̄ alio vtat: sicut ſcipo in ḡbus ipe sibi nō ſufficit: idco ops q̄ fieri illis q̄ aliis fit: ꝛ sunt sibi ignota: sicut bis que ipe cognoſcit. Ex idē est q: in hoīm ꝙuersatione ꝛ hōdes necessaria q̄ vnus hō dicto alterius credat. ꝛ b ett iustitie fundamētum vt Tullius dicit in li bio de officijs. ꝛ inde est q: nullū inōdaciū ex fine petit: cū ꝓ eē mendaciū hoīe fidei tam necessarie deroget. Ex defectu vo nostro: sunt nō apparētia vtres diuine ꝛ necessarie: que sunt ſm nām maxime note. vñ ad hoc inſpectōez nō sum⁹ ſtati in ꝓncipio ꝙdoneꝝ: cū oporteat ex minus notis ꝛ posteriozibus ſm nām: in magis nota ꝛ ꝓra nām ꝑuenire: ſz q: ex nullo hoīz q̄ vltimo cognoſci⁹ sume uenire: ſz q: ex nullo hoīz q̄ vltimo cognoſci⁹ sume nota ea q̄ ꝓmo cognoſcim⁹ ops nos ētiā a ꝓncipio aliquā noticiā habere de ultis q̄ sūt ꝑ se magis nota. Quod fieri nō pōt nisi credēdo. Et b etiā ꝑz in ta. Quod fieri nō pōt nisi credēdo. Et b etiā ꝑz in oībus sciarum: q: ſcia q̄ est de causis altissimis. ſ. methaphiſica vltio occurrit hoī ad cognoſcēdum ꝛ in ſcietijs ꝑ ambulis ops ꝙ ſupponāt quedaz q̄ in illa plenā innotescāt. vñ quelz ſcia hz ſuppoſitiones q̄bus ops adiscētem credere. Cū igit fitiones q̄bus ops adiscētem credere. Cū igit finis humāe vite sit beatitudo q̄ cōſistit in plena cognitiōe diuini ops necessariū est ad humanā vitaz in diuinā dirigendā tatiz in ꝓncipio fidē diuinoꝝ hōe: que plene cognoſcēda expectāt in vita ꝑfectiōe b̄uana. Ex quoz quedā cognoſcenda plene: possibile est hōi ꝓuenire ꝑ viam rōnis in statu vie Et hoc ꝙtis possit hūi scia: ꝛ a q̄busdaz habeat: tñ necessariū est hōe fidē ꝓ. 5. rōnes quas rabbi moyses pōt. ꝓmo ꝓ ꝓfundare ꝛ ſtabiliare mēmoyses pōt. ꝓmo ꝓ ꝓfundare ꝛ ſtabiliare mēte ꝑ quā occultāt diuina ab hoīm intellectu. Unī ne

fiebō fiue qualicunqz boy cognitōe pfitum est ei: vt saltem p fidez diuina cognoscat. Unde ecc.7. Alta pfundatas qs cogscet illā. sēdo ppter imbecillitatē intellectꝰ humani a pncipio. Non.n.p uenit ei sua pfectio: misi in fine. z ideo vt nullū tpus sit vacuū a dei cognitōe indiget fide: p quā ab ipo pn̄ꝰ diuina accipiat. Tertio ppter multa pambula q erigunt ad habēdū cognitōem de deo sz vā rōnis. Et igit.n. ad hoc fere olim sciarum cognitio eū olim finis sit cognitio diuinoy. Que gdez pambula paucissimi ꝓprehendunt vl ꝓsequunt. Uñ ne multitudo hoim a diuina cognitōe remaneat vacua pfita est ei diuinit⁹ via p fidez. Unarto q: multi hoium er nāli ꝓpletione sunt indispōsti ad pfectones intellect⁹ ꝓsequēdas fm rōnem vl via rōnis. Uñ vtilit diuina cognitōe nō ē remane pfita est via fidei. Quinto ppter occupatōes plurimas ghus opi holes occupari. Uñ impossibile est q ois ꝓsequant p viā rōnis id qō est de deo necessariū ad cognoscēdus: z ppter ꝟ est via fidei pcurata: z ꝟ ꝟtum ad illa que sunt ab aliquibus scita z alijs ꝓponunt: vt credēda. Quedā vo diuinoy sunt ad que plene cogscenda: nullatenus fō humana sufficit: sz coy plena cognitio expectatur in futura vita: vbi erit plena beatitudo: sicut trinitas z vnitas vnius dei. Et ad hanc cognitōnem hō ꝓducit: nō er debito fiue nāe: sz er sola diuina gra. Unde oz q ad hmōi etiā scie pfectiōem quedā suppōnes ei pmo credēde ꝓponunt: er q̄bus diriḡt in plenā cognitōem coy que a pncipio credit: sicut etiā in alijs scibilibꝫ accidit: vt dicit.m̄ z ysa.7. fm aliā translationē: nisi credideritis nō intelligetis. Et hmōi supponēs sunt illa que sunt credita ꝟtum ad oēs: z a nullo in hac vita sunt scita vl intellecta. ¶ Ad pmū igit dōm q̄ licet ea que sunt fidei sint maioza hoīe: virtute nāe ꝓsideratis: nō tñ sē maioza hoīe: diuino lumine illustrato: z ideo nō est necesse hoi: vt hmōi ꝓnia virtute querat: sz est ei necessariū: vt ea diuina reuelatōe cognoscat. ¶ Ad.2. dōm q̄ deus in nāe: que quidē in ꝟ ꝓsistit: vt ho bēat ordinā que fūt fiue nāe debita. Sed supza debitū nāe addunt pⁿ modū humano grē aliqua pfectōes et sola gra diuina: inter que ē fides vt p3 eph.2. vbi de fide dr̄ tradinē rēdenti necessariū est cōsidere in ghus bēficiis nō pōt: ꝟ p fidem: cū rōnis ingressio ad talia peruenire nō possit: nisi multis p̄cognitis q̄ nō est famana ingressio ꝓpter imbecillitatē intellect⁹ nr̄i sit facilis ad errorē: z ꝟ etiā apte oīdit ex ipis pbis: q̄ vīa rōnis finē humane vite querētes z modū inueniēdi in ipm nō inuenientes: in errores multiplices z turpissimos inciderūt: adeo sibi inuicē dissentientes: vt vir duoz: aut trium esset de his posita cōis vna sua: cū tñ p fidem videam⁹ vnā sanctam etiā plurimos puenire pp̄los. ¶ Ad.4. dicendū q̄ qcunqz accepē aliquo mō assentit: opz ē aliqd qō inclinet ad assensum: sicut lumē nāle i dimin in ꝟ q̄ assentit pmis pncipijs p se notis: z ꝓpter pncipioy veritatē in ꝟ q̄ assentit ꝓclusionib⁹ scitis: z aliquas veri similitudines in hoc q̄ assentimus his q̄ opinamur. Que si fuerūt aliquātulum fortiores inclināt ad credēdum: put fides dr̄ opinio ymata rōnibus: sz id qō inclinat ad assentiendum pncipijs intellect⁹: aut ꝓclusionib⁹ scitis: ē sufficiens inductiū: vñ cogit ad assensum: z ē sufficiens ad iudicādum de illis ghus assentit. Uñ volinat ad opinādum quālrēqz vl etiā fortiter: non hīt pfectū iudiciū de his ghus assentit. Uñ z in fide qua in deū credim⁹ nō solū est acceptio rez q̄ bus assentimur. sz aliqd qō inclinat ad assensum: et ꝟ est lumē quoddā qō est habit⁹ fidei diuinit⁹ mēti humane infusum: qō quidē sufficiēti⁹ est ad inducendū ꝟtum aliqua demōstratio: p quā z si nunqz fallit ꝓpter demōstrationē qō nō est. Sufficiētius etiā ꝟtum lumē nāle quo assentimur pncipijs: cū lumē illō frequēter impediat ex coꝛpis infirmitate: vt p3 in mētecaptis. Lumē aūt fidei qō ē quasi sigillatio quedā ꝓnie viratis in mēte: nō pōt fallere: sicut deus nō pōt decipe vl mētiri: vñ ꝟ lumē sufficit ad iudicandū. Hic tñ habit⁹ nō mouet p viā intellectus: sz magis p viā volantat. Uñ nō facit videre illa que credunt: nec cogit assensum: sz facit volūtatem assentire. Et sic p3 q̄ fides ex duabus ptibus ē a deo. s. ex parte interioris luminis qō i ducit ad assensum: z ex pte eoꝝ q̄ exterius ꝓponunt que ex diuina reuelatōe initiū sumpserūt: z hec se hīt ad cognitionēz fidei: sicut accepta p sensum ad cognitionēz pncipioy: q: vtrūqz fit alicui⁹ cognitionis determinatio. Uñ sicut cognitio pncipiorum accipit a sensu: z cū lumē quo pncipia cognoscunt est innatū: ita fides ē ex auditu: z cū habitus fidei ē infusus. ¶ Ad.5. dōm q̄ viuere fm rōnem est bonū hois ingētū est hō: viuere aūt ꝓter rōnem pōt vno mō sonare in defectū sicut est in illis q̄ viuunt fm sensum: z hoc est hois malū. alio mō sonare in excessum: vt cū homo diuina gra addūcit in id qō est supza rōnem. Et sic ꝓter rōnem viuere nō est hois malū: sz bonū supza hominē. Et talis est cognitio eoꝝ que sunt fidei: cuius z ipa fides nō oibus modis sit ꝓter rōnem. Hoc.n. nālis rō hz q̄ assentiendū est his q̄ a deo dicunt.

a D secūdum sic ꝓceditur. videt q̄ fides a religiōe distinguēda nō sit: q: vt dic̄ Aug. in ench. fide spe z charitate colligendus est

deus: sz cultus dei est actus religionis: vt p diffinitionē tullij p3 q̄ dicit, Religio ē que cunctā superiori nāe quā diuinā vocant cultū cerimoniāqz affert: ꝟ fides ad religionē ptinet. Jtē dicit Aug. de vera reli. q̄ vera religio est q̄ vnius dei cultꝰ et purgatissima pietate vl puritate cōgitur: sz cognoscit deum ē fidei: ꝟ fides ꝟ religione ptinet. Jtē offerre deo sacrificiū ē opus vl actus religionis: sz ꝟ ptinet ad fidē: q: vt dic̄ aug. 5. de ci. dei. Uez sacrificium est oē opus qō agit: vt sancta societate inheream⁹ deo. ꝓma aūt inhesio hoīs ad deū est ꝓ fidē ꝟ fides ꝓpinqe ad religionē ptinet. Jtē Jo. 4. Dōs est dē⁹ eos q̄ adorāt eū in spū z veritate opz adorare. Magis aūt adorat: aut deus eū ei ꝓsternit intellectus ꝟ eū ei ꝓsternit coꝛp⁹: sz p fidē ei ꝓsternit intellectus: dū se oīno subiicit ad assentiendū his q̄ o deo dr̄. ꝟ fides ad religionē magne ptinet. Item ois virtus q̄ deū hz p obiectū ē virtus theologica: sz religio hz deū p obiectū: nō.n. nisi deo cultū debitū offert. ꝟ est virtus theologica: sz magis vl ptinere ad fidē ꝟ ad aliquā aliaz. cū nō dicat esse ei religionē xp̄iānā: nisi q̄ sint ei fidē: ꝟ religio vl ē ades q̄ fides. Sed ꝟ est qō tullⁱ⁹ in so veteris rethorice ponit religionē ꝓ iustitie q̄ est virtus moralis: ꝟ cū fides sit virtus theologica religio erit alterius generis ꝟ fides. Jtē religio ꝓsistit etiā in actu q̄ est ad primū: vt p3 Ja.1. Religio mūda z immaculata apud deū z ꝓtem hec ē: visitare pupillos z viduas in tribulatōe coꝝ: sz fides nō hīz actū nisi q̄ est ad deū: ꝟ religio est oīno a fide distincta. Jtē religiosi dr̄ coīter q̄ ghusdaz ꝓpalibus votis astringunt: nō aūt soli illi dr̄ fideles: ꝟ nō est idē fidelis z religiosus: ꝟ nec idē fides z religio ꝟtū. dōm q̄ sicut p3 p Aug. r. de ci. dei. theosebia que cultus dei dr̄: religio: pietas: z latria ad idē ptinē intelligunt. s. ad deū colendū. Cultꝰ aūt cultibz rei impēsus nihil aliud est vl ꝟ debita opatio circa id adhibita: z ex ꝟ diuersimode dr̄ aliq̄ colere agros: parētes: ꝓtriam: z alia hmōi: q: diuersis diuerse opatōes coaptāt. Deus aūt nō ꝟ mō colit q̄ ei nr̄a opatō aliqd ꝓfit aut ꝓueniat sicut in pdictis est: sz solū ꝟtum ei nos ꝓdimus: z ꝓdicos demōstramus. Nic ꝟ cultꝰ diuinis: absolute theologice nōie designat: sz religio importat quādaz religatōnē fm q̄ hō se astringit quāmō ad cultū ihesu. vñ dicit Aug. in li. de ve. reli. Religio a religādo dicta creditur. vl etiā a recte eligēdo: vt dic̄ 4. de ci. dei. Et ꝓpa.n. electiōe aliqs ligat se ad aliqd faciendū. Oportet ēt nos reeligere q̄ amisimus negligētes: vt ibidē dicit: z inde ē q̄ illi qui vitam sua totā: z sensū ad diuinū obsequiū votis q̄ busdaz obligant religiosi dicuntur. Sed pietas animū colentis respicit: qui nō ficte: nec mercenario affectu ei obsequit: Et quia abijs que sunt sui p: a nos quasi quedaz veneratio diuina debetur

Beneficia etiaz que miseris exhibent sunt quasi quedam sacrificia dei: fm illud Hebreoꝝ xiiio. Beneficentie z communionis nolite obliuisci talibus enim hostijs ꝓmeretur deus. Unde et q̄ nomen pietatis z religionis ad opera misericordie transfert: z maxime ad beneficia que in pauꝛtes: z parētes exhibentur. Sed latria importat debitum cultum: sue rōnem cultus exhibe. s. q̄ famulus seruꝰ eius quem colimus: nō hoc modo quo homo seruus hominis dicit ꝓpter quedam q̄ accidentale debitū: sed q: tenem quod famulus ei debemus tanq̄ creatori. Unde z latria: seruꝰ dicit: non quelibet: sed illa ꝟ qua homo seruus dei est. Sic ergo religio ꝓsistit in operatione qua homo deum colit se ei subiiciendo: que quidē operatio debet esse exterior: z ei qui colit z colendo. Ipe aūt qui colit: cū sit spūs nō pōt corpore: sz sola mente ꝓtingit: e sic cultus eius ꝓcipuē in mētis actibus ꝓsistit: quibus mens ordinat in deum. Et hi sunt ꝓcipue actus theologicarū virtutum. Et fm hoc dicit Aug. q̄ deus colit fide spe z charitate. Et huius admittunt actus donoꝝ ordinatum in deū: vt sapie z timoris: sz q: nos q̄ deum colimus cognoscimus: p corpoꝛea sensus cognitionez accipimus. Inde est q̄ ex parte nostra requirunt ad cultū predictū etiā aliq̄ corporales actiones: tum vt ex toto quod sumus deo seruiamus: tum vt p hmōi exercitia nosmetipos: z alios excitemus ad actus mentis ordinatos in deum. Uñ dicit Augu. in libro de cura p mortuis hūda. Quantos de mēbris sui corporis faciūt q̄ supplicātibus ꝓsunt cū genua figunt cum manꝰ extendūt: vl etiā se ꝓsternunt solo: z si quid aliud visibiliter faciunt: ghus eoꝝ inuisibilis voluntas z cordis inclitio deo nota sit: nec ille indigeat his indicijs: vt animꝰ pandat humanus. Sed hinc magis se ipm incitat homo ad exandum: gemendū humiliusq̄ fruendum. Sic ergo omnis actus ghus se homo subicit deo: siue sint mentis siue coꝛporis ad religionē ptinent. Sed q: ea que primus ꝓpter deū impēdit ipi ꝺo impēdunt cōstat q̄ ad eādem ptinēt subiectionē in qua cultus religionis ꝓsistit: z sic diligēter ꝓsideranti apparet oēm actū bonū ad religionem ptinere. Unde Augu. dicit q̄ verum sacrificium est oīe opus: quod agitur vt sancta societate inhereamus deo Tamē quodā ordine. Primo.n. z ꝓcipaliter ad cultū ꝑtinent actus mētis ordinati in deū Secō act⁹ coꝛporis q̄ ad hos exercitādos vl designādos sunt: vt pitratibus: sacrificia z hmōi. Tertio ad eundē cultum ptinent oīa actus alij in primū ordinati ꝓpter deum. Et tū sicut magnanimitas est quedā virtus ꝓcialis ghus oīm virtutum actibus vtat fm ꝓciale in rōnem obiecti: vepote ꝓcētās magna in actib⁹ oīum virtutū: ita et re

ligio est spālis virtus in act̄ ad dñm virtutū specialē rōnem obiecti ꝓsiderās, s. deo debitū. Dicit est ut hic ꝓ. Illi dr act' spāliter religiosi assignātur qui milit' alit' ordi' virtute sūt: licet plurationes & hmōi in quibus deus seruatis cult' dei contingit. Et que ps q actus fidei primet quidē mīaliter ad religionem sicut & actus aliarum virtutum & magis inquantum fidei actus est primus motus mētis in deum: sed formaliter a religione distinguitur vtpote aliam rationem obiecti ꝓsiderās. Contingit etiā fides cū religiōe p̄ter hoc mixtum fides & religiōis cā & principū. Nō. n. aliqs eligeret cultū deo exhibere nisi fide teneret deū esse creatorē & gubernatorē & remuneratorē hūanoꝝ actuū. Ipa tñ religio nō est virt' theologica. Habet. n. p mā quasi oēs act' vel fidei vel virtutis alteri' quos deo tanquā debitos offert sed deū hz p fine. Colere. n. deuz est hmōi act' vt deo debitos offerre Et per hec ps mi. ad obiecta ola. ℣. xxx.

D tercū sic ꝓcedit. Vr q fides xp̄iana catholica nō debeat nolari. Quia cognitio hz esse cognoscibili ppōnata. Nō enim q̄libet quelibet mō cognoscit. Sed fides est cognitio dei q nō est vlis neq; ꝑticularis. vt aug. dicit in li. de tri. g nec fides hz dici vlis. Prez de singularib' nō p̄t haberi cognitio nisi singularis sed fide quedā singularia facta tenem' vt passionem xp̄i resurrectionē & hmōi: ergo fides nō debet dici vlis. Prē ab eo q̄s est cōe multis non debet alicui eoz nomē ꝓpriū ponī cuz nomē cū innoteſcit de rei ponat. Sed fidei traditio vel secta ponit ea que tradit vt vlr ab oīb' credēda vel obseruāda vt vlr vera: ergo nō debet fides xp̄iana spāliter catholica dici. Prē idolatria ad oēs mūdi angulos pcuit: sed xp̄iana fides nōdum inuenit ad oēs mūdi fines peruenisse cuz aliqui barbari sint q fidem xp̄i non cognouerūt: ergo secta idolatrie magis debet dici catholica q̄ xp̄iana fides. Prē q̄d nō pcuenit oībus nō pōt dici vlis & fides xp̄iana a multis non recipit: g incōuenienter vlis vel catholica dicit. ℂ Sed ꝓra est q̄d dicit aug. li. de vera religione. Teneāda est nobis xp̄iana religio & ea' ecclesie cōtio que catholica est & catholica nolat vle & cōe idē esse videntur. Sed fides xp̄iana ab aplo fides cōis dicitur. Tit. i. ruto dilecto filio ꝓz cōem fidē & pinenter catholica dicit. Prē q̄d vlr oib' ꝓpōt marie dz dici vle: & fides xp̄iana oib' vlr ꝓponit. vt ps Mat. vlt. Docete oēs gentes dō. q fides sit q̄libet alia cognitio dupliciē dz māz ex pte vtriusq; materie fides xp̄iana catholica dicit. ex pte q̄dē credētiū: q illā fidē verā asserit. Ro. 3. q testificata est a lege & ꝓphetis. Luz aūt ꝓphaz tplib' diuerse gētes diuersoꝝ deoꝝ cultū instituerēt: solus vo ꝓphas uit deo vero cultuz debitū exhiberet & sic nō esset vna vlis religio: ꝓdixit p eos spūsancꝰ cultū veri dei ab oīb' esse assumēdū. Unde Ysa. 45. Mihi curuabit oē genu & ꝓfitebit oīs lingua. Vō quidē p fidē & xp̄ianā religionē ipleſ. Uñ merito catholica notatur vtpote a cuiuslibet ꝓditiōis hōibus recepta. Et sic illi q ab hac fide & religione cōiter ꝓmissa & recepta in quasdā sectas declinauerūt: nō catholici sed q̄s a cōione diuisi: heretici nolant. Sed et pte rez etiam creditaꝝ in fide: xp̄iana vitas catholica inuenit. fuerūt nāq; antiquit' diuerse artes & vie gb' hoīb' ad diuersa ꝓficiebāt vel ꝓficere credebat. Quidā nāq; bonū hoīs in sol eoꝝ palib' ponebāt vel in diuitijs aut honorib' aut voluptatibus. Quidā aūt in solis aīe bōis vt in virtutibus moralib' vel intellectualib'. Quidā aūt aug. dic lib. de ci. dei estimabāt deos esse colēdos ꝓpter eoꝝ palia bona tñi' vite. Quidā vo ꝓpter bōa q̄ sūt post hāc vitā. Porphiri' etiā ponebat gbusdā gēlib' theletis sic imaginatiuā p̄t purgari & nō ꝛō tā alam: dicebatq; vt aug. dicit. x. de ci. dei. nun dū receptā esse vnā secta q vlem via ꝓpeat aīe liberatū. Hec aūt est religio xp̄iana vt aug. dic ibidē. Ipsa. n. docet deū esse colēdū nō solū ꝓpter etna sed etiā ꝓpter rpalia bñficia: nec solū in spūalib' sed etiā in vsu eoꝝpaliū hoīem dirigit & britudinē aīe & coꝝpis rep̄omittit. Et iō regule ei' vles dicūtur vtpote totū vtāles & oē q̄d ad ip̄m quolibet mō ꝓpinet ꝓtinēres & ordinantes. Et has duas rōnes vlitatis assignat Boeti': vt in lra patet. ℂ Ad pmū igit dō. q ḡnus deus i se nec vlis nec ꝑticularis sit: est tñ vtis oīum rez eā finis. Et sic cognitio q̄ de ipso habet ad oia quodāmō vlis &. ℂ Ad. 2. dō q illa ꝑticularia facta tz fides vt vlia remedia ad totū gen' hūanū redimeñ. & liberan. ℂ Ad. 3. dō q alic secte hoc sibi vēdicare nituntq̄ est ꝓpriuz fidei xp̄iane sed nō p̄t ptingere. vñ eis ꝓpie vlitatis non ꝓpetit nomē. ℂ Ad. 4. dō q idolatria non erat vna religio: sed apud diuersos diuersa: cuz diuersi diuersos deos colendos sibi instituerēt: nec ex ipsa ab oīb' natiōib' est recepta: cum a veri dei cultoꝝ rep̄obata: & etiā a sapientib' gentiliū qui dicebant hmōi ceremonias esse obseruādas tanq̄ legib' iustas nō tā quā ḡa placitas: vt de seneca dicit aug. li. de ci. dei. ℂ Ad. 5. dō. q xp̄iana fides nō dicit catholica vel vlis ꝓpter singula generū: sed ꝓpter genera singulorum: q: ex omni cōditione hoīum ei ali qui adheserunt. ℣. xxxi.

D. 4. sic ꝓcedit. Videt q non sit fidei catholice ꝓfessio q pater & filius & spūsanctus sint vnus deus. Nulla vt ipse boeti' dicit ad inequalitatē segtur pluralitas deoꝝ: sed catho

Sca scriptura que est caput catholice religiōis vt dicit aug. de vera religiōe ponit in equalitatē patris & filij vt videt per hoc q̄d dicit Jo. 14. p̄ maior me est. er persona filij: g nō est ꝓfessio catholice fidei quā dicit Item. i. Cor. 15. Cum subiecta fuerint illi oia. s. filio eūc & ipse filius subiectus erit illi. s. patri q sibi subiecit oia. Et sic idē q̄d ps'. Prē oꝛare nō est nisi inferioris ad superiorē. Sed filius oꝛat p nobis. Ro. 8. Xp̄s iesus qui etiā interpellat p̄o nobis. Silr & spūsanctus, ibidē. Spūs' postulat p nobis ḡmitib' inenarrabilib'. Ergo filius & spūsc̄us sūt p̄se in seriores sin ꝓfessionē catholice fidei & sic idē q̄d ꝓius. Jo. 17. dicit filius loquēs ad p̄em vt cognoscāt te solū verū deū & quē misisti iesum xp̄m: g sol' pater est verus de': nō g filius & spūsc̄us: g videt esse creatures & sic idē q̄d ꝓius. Prē. 1. ad rhi. vl. dicit aplus. Que. s. xp̄m sinis rpibus ostenderet beat' & sol' potēs rex regū & dñs dñantiū q sol' hz immortalitatē & inde habitat lucē inaccessibilē: g hec ola soli patri cōuenīt & sic idē q̄d ꝓius. Prē Mat. 12. Sedere ad dexterā meaz vel ad sinistrā meā nō est meū dare vobis sed q̄bus patum est a p̄re meo: g filius nō est equalis p̄ri sed minor. Prē coll. 1. dicit de filio q est ꝓmogenitus oīs creature: sed ꝓpatis nō est nisi eoꝝ q sūt veni us generis: g filius est creatura. Prē eccl. 24. dicitur ex ꝑsona dīne sapie. Ab initio & ante secula creata sum & sic idē q̄d ꝓius. Prē ille q clarificat mior est illo qui clarificat: sed filius clarificat a p̄re: vt ps Jo. 12. g filius est minor patre. Prē mittēs maior est eo qui mittit: sed p̄ mittit filiū vt ps gal. 4. misit deus filiū suū &c. & etiā mittit spūm. s. Jo. 14. paracl' spūsc̄us quē mittet p̄ in nole meo: g p̄ maior est filio & spūsc̄o. Et sic ista fnia quā dicit nō videt esse fidei catholice ℂ Sed ꝑ est q̄d dicit Jo. 1. In ꝓncipio erat verbū & verbum erat apud deum: & deus erat verbum: & ola per ip̄m facta sūt &c. Et quo habet q filius sit eternus: alias non esset in ꝓncipio & q sit patri equalis alias non esset de': & q nō sit creatura: alias per ip̄m oīa facta nō essent. Item cum filius sit veritas de se mentitus nō est sed filius dicebat se patri equalē. Jo. 5. p patrē suum dicebat deum equalē se faciēs deo: ergo ipse & cēlis patri Prē phil. 2. Nō rapinam arbitratus est eē se equalē deo. esset ēt rapina si arbitrarē & non eēt ergo est equalis deo Item. Jo. 1. Ego & p̄r unum sumus! Et Jo. 14. Ego in patre & pater in me est. ergo vnus alio maior non est. Item Ro. 9. Ex q̄bus xp̄s qui est sup oīa deus benedictus. ergo nullus superior eo est: & sic nō est minor patre. Prez. 1 Jo. vlt. Dedit nobis sensum vt cognoscam' verū deum: & simus in vero filio ei' hic est verus deus & vita eterna. ergo nō est minor patre. Prē obiicitur q spūsc̄us sit verus deus & equalis patri per hoc q̄d dicit Phil. 3. Fm greca iam. Nos hui' sacrificio qui spiritui deo seruimus. Et inferius de seruitute latrie: vt in greco ps. Et talis nulli creature debet. Deu. 6. & Mat. 4. Dñm deū tuū adorabis & illi soli seruies. ergo spūsanct' nō est creatura. Prē membra xp̄i nō p̄nt ee templū alicui' qui sit minor & xp̄us. Sed corpa nostra que sūt membra xp̄i fm aplm. Sunt templū spūsancti. vt dicit. 1 Cor. 6. ergo spūsanct' non est minor xp̄o & sic nec patre & ita vez est q auctor dicit esse catholice fidei diuinas. Rñ. dō. q arriani & politio inequalitatē in diuinis ꝑsonis & huius non est catholice fidei ꝓfessio sed magis gentilis ipetas q̄d sic ps. Apud gentiles. n. oēs substāe immortales dii dicebant' Inter has aūt dicebāt vel ponebāt platonici tres ꝑsonas ꝓncipales vt ps per aug. de ci. dei. li. x. et per macrobiū sup somniū scipionis. s. deus oīum creatoꝝ que dicebāt trīs ꝑsōe ꝓpt̄ q ab ipo oīa deducebātur: & quādā inferioꝝ & fm quas pater nam mentē siue paternū intellectū dicebāt plenā oīum rerū ydeis & hāc factā a deo patre dicebāt. Et poſt hec ponebāt alam mūdā quā spām vocabāt mūdi. Et has tres shās tres ꝓncipales deos nolebāt & tria ꝓncipia p̄ q̄ alie purgarent. Ubi gentes aūt platonicis doctrinis imbūte arbitratus est hoc mō in fide ponēdū esse q̄ dicāt tres sūt qui testimoniū dant in celo. 1. Jo. vlt. sicut platonici tres ꝓncipales shas posuerūt. Uñ posuit filiū esse creaturā & minoꝝ patre in lib. q dr p archon i. de ꝓncipiis vt ps per Jero. in q̄dā epla de errorib' origi. Et cum ipse alexādrie docuerit: et eius scriptis suum errorē arrius hausit. Et per hoc dicit scriptis suum errorē arrius hausit. Et per hoc dicit est epi'anus q' origi. fuit pater arrij & foti. Tantū ergo xp̄iane & catholice fidei pōtio arij est ꝓria. de trinitate ḡtium errorū gentiliū qui creaturas deos dicētes eis latrie huiusmōi exhibebāt. Quod argūit aplus Ro. 1. dicens q̄ coluerūt & seruierunt creature potius q̄ creatori. ℂ Ad primū ergo dicendū q sicut dicit aug. 2. de tri. de patre & filio dicitur aliq̄d in scripturis triplr. Quedā nāq; vnitatis & substātie & plenarie equalitatē ostendunt: vt ego & pater vnum sum'. Quedā vero filiū minorē ostendūt ꝓpter formā serui: fm quā tactus est scipo minorem fm illud phil. 2. Semetipm exinaniuit formā serui accipiēs. Quedā vo ita dicūt vt neq; minorem neq; equalis ostendatur: sed trīs q filius sit ꝛ pōt, sicut Jo. 4. Dicit pater habet vitā in semetipso sic dedit & filio vitā habere in semetipso. Ipse aūt ꝓnunciat & filio vitā habere in scripturis in admissionibus ad de auctoritates sunt catholicis in admissionibus ad de auctoritates sunt catholicis in admissionibus ad de sensionē veritatis. Sed ea que sc̄a & tercia mō sensionē veritatis. Sed ea que sc̄a & tercia mō dicūtur in scriptura assumpserunt heretici ad sui errorē & ꝓfirmationē sed vane. Nam. n. que de xp̄o dicūtur fm humanā naturā sūt referēda ad eius

ligio est spalis virtus in actib⁹ oīum virtutū spe-
cialē rōnem obiecti ↄsiderās .s. deo debitū. Sic
enī est in hoc ps. Illi tñ act⁹ spāliter religioni as-
signātur qui nulli⁹ alteri⁹ virtutis sūt: sicut ↄsiratio
nes ⁊ hmōi: in qbus scđario cult⁹ dei consistit. Ex
quo p3 q actus fidei ptinet quidē mālit er ad reli
gionem sicut ⁊ actus aliarum virtutum ⁊ magis
inquantum fidei actus est primus motus mētis
in deum: sed formaliter a religione distinguitur
vtpote aliam rationem obiecti ↄsiderās. Cōue-
nit etiā fides cū religiōe ꝑter hoc inq̄ntum fides ē
religiōis cā ⁊ principiū. Nō .n. aliqs eligeret cul-
tū deo exhibere nisi fide teneret deū esse creatorē
gubernatorē ⁊ remuneratorē hūanoꝝ actuū. Ipsa
tñ religio nō est virt⁹ theologica. Habet .n. p mā
quasi oēs act⁹ vel fidei vel virtutis alteri⁹ quos
deo tanquā debitos offert sed deū h3 p fine. Co-
lere .n. deū est hmōi act⁹ vt deo debitos offerre
Et per hec p3 rñ. ad obiecta oīa. Q. .xx.

a D tercium sic pcedit. Vr̄ q fides xpiana ca
tholica nō debeat nolari. Quia cognitio
d3 esse cognoscibili ppoꝛtionata. Nō eniꝫ
q̄libet q̄libet mō cognoscit. Sed fides est co
gnitio dei q nō est vlis neqꝫ pticularis. vt aug. di
cit in li. de tri. ꝑ nec fides d3 dici vlis. Itē de sin-
gularib⁹ nō pt haberi cognitio nisi singularis sed
fide quedā singularia facta tenem⁹ vt passionem
xpi resurrectionē ⁊ hmōi: ergo fides nō debet di-
ci vlis. Itē ab eo qđ est oē multis non debet ali-
cui eoꝝ nomē ppꝛiū iponi cuꝫ nomē oē innotescē
de rei iponat. Sed q̄libet traditio vel secta ppo-
nit ea que tradit vt vlr ab oīb⁹ credēda vel obser
uāda vt vlr vera: ergo nō debet fides xpiana spā-
liter catholica dici. Itē idolatria ad oēs mūdi an
gulos puenit: sed xpiana fides nōdum inuenit ad
oēs mūdi fines puenisse cuꝫ aliqui barbari sint q
fidem xpi non cognoscūt: ergo secta idolatrie ma
gis debet dici catholica q̄ xpiana fides. Itē qđ n
puenit oībus nō pōt dici vle ꝫ fides xpiana a mul
tis non recipit: ꝑ incōuenient er vlis vel catholica
dicit. ¶ Sed ↄtra est qđ dicit aug. li. de vera re-
ligione. Tenēda est nobis xpiana religio ⁊ ei⁹ ec-
clesie cōicatio que catholica est ⁊ catholica noiat
non solū a suis verū etiā ab oībus inimicis. Item
vle ⁊ cōe idē esse videntur. Sed fides xpiana ab
apl'o fides cōis dicitur. Tit. i. tito dilecto filio ꝑ
cōem fidē: ꝑ ↄuenient er catholica dicit. Itē qđ vlr
oīb⁹ ppōit maxie d3 dici vle: ꝫ fides xpiana oīb⁹
vlr ppōnit. vt p3 Mat. vlt. Docete oēs gentes
⁊c. ꝑ ipsa merito d3 dici catholica vel vlis. Rñ.
dō. q fides sic̄ q̄libet alia cognitio duplicē h3 māꝫ
s. in q̄ .i. ipos credentes ⁊ de q̄ .i. res credīdas. Et
ex pte vtriusqꝫ materie fides xpiana catholica di
ci pt. Ex pte qdē credētiū: q̄ illā fidē verā asserit.
apl's. Ro. 3. q̄ testificata est a lege ⁊ pphetis. Cuꝫ

aūt pphaꝝ tpib⁹ diuerse gētes diuersoꝝ deoꝝ cul
tib⁹ insisterēt: solus vo pplus isrl' deo vero cultuꝫ
debitū exhiberet ⁊ sic nō esset vna vlis religio: p
drūt p eos spūsanct⁹ cultū veri dei ab oīb⁹ esse as
sumēdū. Unde Isa. 45. Mihi curuabit oē genu ⁊
ↄfitebit oīs lingua. Qđ quidē p fidē ⁊ xpianā reli-
gionē iplet. Unde merito catholica nolatur vtpote
a cuiuslibet ↄditiōis hoībus recepta. Et sic illi q
ab hac fide ⁊ religione cōiter pmissa ⁊ recepta in
quasdā sectas declinauerūt: nō catholici sed q̄si a
cōione diuisi: heretici nolant. Sed et pte reꝝ cre
dendarum in fide: xpiana virtus catholica inue-
nit. Fuerūt nāqꝫ antiquit⁹ diuerse artes ⁊ vie qb⁹
hoīb⁹ q̄si ad diuersa pundebat vel punderi cre-
debat. Quidā nāqꝫ bonū hoīs in sol' coꝛpalib⁹ po-
nebāt vel in diuitijs aut honorib⁹ aut voluptati-
bus. Quidā aūt in solis aīe bōis vt in virtutibus
moralib⁹ vel intellectualib⁹. Quidā aūt aug. dic
lib. de ci. dei extimabāt deos esse colēdos ppter
coꝛpalia bona isti⁹ vite. Quidā vo ppter bōa q sūt
post hāc vitā. Poꝛphiri⁹ etiā ponebat qbusdā gē
tilib⁹ theletis aīe imaginatiuā pte purgari ⁊ nō to
tā aīam: dicebatqꝫ vt aug. dicit. x. de ci. dei. nun
dū receptā esse vnā sectā q vlem viā ↄtineat aīe li
berarū. Hec aūt est religio xpiana vt aug. dic ibi-
dē. Ipsa .n. docet deū esse colēdū nō solū ppter et
na sed etiā ppter tpalia bñficia: nec solū in spūali-
b⁹ sed etiā in vsu coꝛpaliū hoīem dirigit ⁊ beatitudi
nē aīe ⁊ coꝛpis repꝛomittit. Et iō regule ei⁹ vles
dicūtur vtpote totā vitā hoīs ⁊ oē qđ ad ipm quo
libet mō ptinet ↄtinētes ⁊ oꝛdinantes. Et has du
as rōnes vlitatis assignat Boeti⁹: vt in lra patet
¶ Ad pmū igit dō. q q̄uis deus i se nec vlis nec
pticularis sit: est tñ vlis oīum reꝝ cā ⁊ finis. Et sic
cognitio q̄ de ipso habet ad oīa quodāmō vlis ē.
¶ Ad. 2. dō q illa pticlaria facta ꝫ fides vt vlia
remedia ad totū gen⁹ hūanū redimēdū ⁊ liberan.
¶ Ad. 3. dō q alie secte hoc sibi vēdicare nitunt
qđ est ppꝛiū fidei xpiane sed nō pnt ptingere. vñ
eis ppꝛie vlitatis non ↄpetit nomē. ¶ Ad. 4. dō
q idolatria non erat vna religio: sed apud diuer-
sos diuersa: cuꝫ diuersi diuersos deos colendos
sibi instituerēt: nec i reꝝ ipsa ab oīb⁹ natiōib⁹ est re
cepta: cum a veri dei cultoꝛib⁹ fuerit repꝛobata:
⁊ etiā a sapiētib⁹ gentiliū qui dicebant hmōi ceri
monias esse obseruādas tanq̄ legib⁹ iussas nō tā
quā dijs placitas: vt de seneca dicit aug. li. de ci.
dei. ¶ Ad. 5. dō. q xpiana fides nō dicit catholi
ca vel vlis ppter singula generū: sed ppter gene
ra singuloꝛum: q: ex omni cōditione hoīum ei ali
qui adheserunt. Q. .xxi.

a D. 4. sic pcedit. Videt q non sit fidei ca-
tholice ↄfessio q pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūsanctus
sint vnus deus. Quia vt ipse boeti⁹ dicit
ad inequalitatē sequitur pluralitas deoꝝ: sed catho

lica scriptura que est caput catholice religiōis vt
dicit aug. de vera religiōe ponit in equalitatē pa
tris ⁊ filij vt videt per hoc qđ dicit Jo. 14. pr̄ ma
ioꝛ me est ex persona filij: ꝑ nō est ↄfessio catholi-
ce fidei quā dicit. Item .i. Coꝛ. 15. Cum subiecta
fuerint illi oīa .s. filio tūc ⁊ ipse fili⁹ subiectus erit il
li .s. patri q sibi subiecit oīa. Et sic idē qđ pri⁹. Itē
oꝛare nō est nisi inferioꝛis ad supioꝛē. Sed filius
oꝛat p nobis. Ro. 8. Xps iesus qui etiā interpel-
lat pro nobis. Silr ⁊ spūsanctus. ibidē. Spirit⁹
postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Ergo fi
lius ⁊ spūsctūs sūt pre inferioꝛes fm ↄfessionē ca-
tholice fidei ⁊ sic idē qđ prius. Jo. 17. dicit fili⁹ lo-
quēs ad prēm vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quē
misisti iesum xpm: ꝑ sol⁹ pater est verus de⁹: nō ꝑ
fili⁹ ⁊ spūsctūs: ꝑ videtur esse creature: ⁊ sic idē qđ
prius. Itē .i. ad thi. vl. dicit apl's. Quē .s. xpm suis
tpibus ostendet beat⁹ ⁊ sol⁹ potēs rex regū ⁊ dñs
dñantiū q sol⁹ h3 imoꝛtalitatē ⁊ lucē habitat inac
cessibilē: ꝑ hec oīa soli patri cōueniūt ⁊ sic idē qđ
prius. Itē marci. 13. dicit. De die āt illo vel hoꝛa
nemo scit neqꝫ angeli in celo neqꝫ fili⁹ nisi pater: ꝑ
maioꝛ est scīa pris q̄ filij: ꝑ ⁊ maioꝛ eē ntia: sic idē
qđ prius. Itē Mat. 20. Sedere ad dexterā meaꝫ
vel ad sinistrā meā nō est meū dare vobis sed q-
bus paratum est a prē meo: ꝑ fili⁹ nō est equalis prā
tris pri: ꝑ ⁊c. Itē coll. i. dicit de filio q est pmogeni
tus oīs creature: sed ↄpatis nō est nisi eoꝝ q̄ sūt vni
us generis: ꝑ fili⁹ est creatura. Itē eccl'. 24. dicitur
ex psona diuine sapie. Ab initio ⁊ ante secula creata
sum: ⁊ sic idē qđ prius. Itē ille q clarificat maioꝛ est
illo qui clarificat: sed filius clarificat a prē: vt p3
Jo. 12. ꝑ fili⁹ est minoꝛ patre. Itē mittēs maioꝛ est
eo qui mittit: sed pr̄ mittit filiū vt p3 gal. 4. misit
deus filiū suū ⁊c. ⁊ etiā mittit spūm .s. Jo. 14. para
clit⁹ spūsctūs quē mittet pr̄ in noīe meo: ꝑ pr̄ ma-
ioꝛ est filio ⁊ spūsctō. Et sic ista snīa quā dicit nō vi
det esse fidei catholice. ¶ Sed ↄ est qđ dicit Jo. i.
In pncipio erat verbū ⁊ vbum erat apud deū: ⁊
deus erat verbum: ⁊ oīa per ipm facta sūt ⁊c. Ex
quo habet q filius sit etern⁹: alias non esset in pn
cipio ⁊ q sit patri equalis alias non esset de⁹: ⁊ q
nō sit creatura: alias per ipm oīa facta nō essent.
Item cum filius sit veritas de se mentitus nō est
sed filius dicebat se patri equalē. Jo. 5. patrē suū
dicebat deum equalē se faciēs deo: ergo ipse ē eq̄
lis patri. Itē phil. 2. Nō rapinaꝫ arbitrat⁹ est eē se
equalē deo. esset āt rapina si arbitraret ⁊ non eēt
ergo est equalis deo. Item. Jo. x. Ego ⁊ pr̄ vnum
sumus. Et Jo. 14. Ego in patre ⁊ pater in me est.
ergo vnus alio maioꝛ non est. Item Ro. 9. Ex q-
bus xps qui est sup oīa deus benedictus. ergo nul
lus superioꝛ eo est: ⁊ sic nō est minoꝛ patre. Itē 3. i
Jo. vlt. Dedit nobis sensum vt cognoscam⁹ veꝝ
deum: ⁊ simus in vero filio ei⁹ hic est ver⁹ deus ⁊

vita eterna. ergo nō est minoꝛ patre. Itē ostendit
q spūsctūs sit verus deus ⁊ equalis patri per hoc
qđ dicit Phil. 3. fm grecā lrām. Nos sum⁹ circū
cisio qui spiritui deo seruim⁹. Et intelligit de ser
uitute latrie: vt in greco p3. Et talis nulli creatu-
re debet. Deu. 6. ⁊ Mat. 4. Dñm deū tuū adora-
bis ⁊ illi soli seruies. ergo spūsanct⁹ nō est creatu
ra. Itē mēbra xpi nō pnt eē templū alicui⁹ qui sit
minoꝛ q̄ xps. Sed coꝛpa nostra que sūt mēbra
xpi fm aplm. Sunt templū spūsancti. vt dicit .i.
Coꝛ. 6. ergo spūsanct⁹ non est minoꝛ xpo: ⁊ sic nec
patre: ⁊ ita veꝝ est q auctoꝛ dicit esse catholice fi
dei sniaꝫ. Rñ. dō. q arrianoꝝ positio inequalita-
tē in diuinis psonis ↄstituēs non est catholice fidei
ↄfessio: sed magis gentilis ipetas qđ sic p3. Apud
gentiles .n. oēs substātie imoꝛtales dij dicebāur
Inter has aūt dicebāt vel ponebāt platonici tres
psonas pncipales vt p3 per aug. de ci. dei. li. x. et
per macrobiū sup somniū scipionis .s. deū oīum
creatoꝛē quē dicebāt tñ prēm ppt hoc q ab ipso oīa
deducebātur: ⁊ quādā inferioꝛē deum quaꝫ pater
nam mentē siue paternū intellectū dicebāt plenā
oīum reꝝ ydeis ⁊ hāc factā a deo patre dicebāt.
Et post hec ponebāt aīam mūdi quasi spūm vite
totius mūdi. Et has tres dīas tres pncipales de
os noiabāt: ⁊ tria pncipia p q̄ aīe purgarent. Qui
genere aūt platonicis documētis insistēs arbitra-
tus est hoc mō in fide ponēdū eē q: dicit tres sūt
qui testimoniū dant in celo .i. Jo. vlt. sicut plato-
nici tres pncipales dīas posuerūt. Unde posuit filiū
esse creaturā ⁊ minoꝛē patre in lib. q dr̄ peryarchon
i. de pncipijs vt p3 per Jero. in q̄dā epla de erro-
rib⁹ oꝛig. Et cum ipse alexādrie docuerit: et eius
scriptis suum erroꝛē arrius hausit. Et per hoc di
cit epiphanius q oꝛig. fuit pater arrij ⁊ fons. Tanta
ergo xpiane ⁊ catholice fidei positio arrij est ↄria
de trinitate q̄tum erroꝛ gentiliuꝫ qui creaturas
deos dicētes eis latrie famulē exhibebāt. Quod
arguit apl's Ro. i. dicens q coluerūt ⁊ seruierunt
creature potius q̄ creatori. ¶ Ad pmū ergo di
cendū q sicut dicit aug. i. de tri. de patre ⁊ filio di
citur aliqd in scripturis tripli. Quedā nāqꝫ vnita
tē substātie ⁊ psonaꝫ equalitatē ondunt: vt ego ⁊
pater vnum sum⁹. Quedā vero filiū minoꝛē oste
dūt ppter formā serui: fm quā factus est seipso mi
noꝛ fm illud phil. 2. Semetipm exinaniuit formā
serui accipiēs. Quedā voꝛo dicit vt neqꝫ minoꝛ
neqꝫ equalis ondatur: sed tñ q fili⁹ sit ā pr̄e. sicut
Jo. 4. Sicut pater habet vitā in semetipso sic de-
dit ⁊ filio vitā habere in semetipso. Ipse aūt pmē
auctoꝛitates sunt catholicis in adminiculū ad de
fensionē veritatis. Sed ea que scđo ⁊ tercio mō
dicuntur in scriptura assumpserunt heretici ad sui
erroꝛis ↄfirmationē sed vane. Non .n. que de xpo
dicūtur fm humanā naturā sūt referēda ad eius

dinitatē alias sequeret q̄ fm deitatē esset mortuus cum boc de ipō fm humanitatē dicat. Similiter nec ex eo dicitur patre minor: filius quis filius sit nec ex eo dicitur patre minor: filius quia a patre que pater habet accepit. vt habet Jo.16. & Mat.11. Unde per hoc: eodo cognitis non inequalitas diuinitatis astruit p̄e Quod ergo dicit pater maior me est: dicendū est de filio fm humanitatem fm aug. vel fm Hyllarium fm dignitatem: ita q̄ maioritas non ꝓpter inequalitatē: q̄ filius nō est minor patre cui datum est nomen super omne nomē: sed ꝓportat auctem principij fm q̄ hoc quo filius est equalis patri habet a patre. C Ad.2. dō. q̄ filio subiecit ois non solum pater: sed etiā ipse sibi ipi fm illud phil.3. fm virtutem qua potēs est subijcere sibi oia: hoc est fm deitatē qua equalis est pri. Uel cū dicit q̄ ipe erit subiectus nō sit ꝓpter filij ad ꝓtem fm deitatē sz magis fm humanitatē filij ad deitatē p̄tis que toti trinitati cōis est. Et tūc appebit maxime fm humanitatem dīne subiectus: qñ dīna natura ꝓfecte cognoscet nō tali subiectiōe sicut quidā heretici dixerunt q̄ ipsa natura humana a dīna assūpta transeat in diuinam: sed fm q̄ minor: est patre humanitate qō maxime appareb it cum regnū.1. fideles trader patri non sibi adijciēs sed ad patris visionē adducēs: qua visiōe etiā ipi deitas videbitur.

C Ad.3. dō. q̄ sz aug.3. de trini. Ex hoc filius ostat quo minor: est patre: quo vero equalis est patri excludit cum patre. Sed ipūs interpellare dicitur inquantum nos interpellātes facit nostris oīonib⁹ efficaciā p̄stat. C Ad.4. dō. q̄ fm aug.6. de trini. Solus vn⁹ verus deus: non est trā de p̄e intelligendū: sed sit de patre & filio & spūsc̄o: qui dicūtur solus vn⁹ verus deus: q: nihil p̄t er trinitatē illaz est verus deus. Unde sic est intelligēdū vt cognoscāt te ꝓtem & quē misisti iesum esse vnū solū vez deū: & tacet de spūsc̄o: q: cum sit nexus amboz ex vtroq; intelligit. C Ad.5. dō. q̄ fm aug.1. de trinitate verbū illud nō est intelligēdū de sola ꝓsona ꝓtis sz ō tota trinitate. Tota.n. trinitas ē btā & potēs tota & trinitas filiū osidit. Si trinitas quē osidet p̄ beat⁹ & sol⁹ potēs & ē. si pp̄ separaret filius sic nec p̄ secret cuz dicit eccl.24. ex ꝓsona filij qui est dei sapia: gyrū celi circuiui sola. Et hoc iō q̄: his que ad ēntiā pertinent pater & filius sunt oino vnum. Et iō q̄ de vno dicit per dictionē exclusiuā non removet ab alio sed solū a creaturis. C Ad.6. dō. q̄ filius nō solū fm diuinā nām scit diē & horā illā: sed etiā fm humanā: q: alia eius scit oia. Dicit aūt ideo diē illā nescire vt dicit aug.1. de trini. q: non facit vestrū nosce tpa & ē. Act.1. per quē modū dicit apostol⁹.1. Cor.2. Non iudicaui me scire aliqd inter vos & q̄. s. alia cis dicere noluerat: q: capaces nō erāt vel hoc intelligēdū est de filio nō in ꝓsona capitis sed i ꝓsona membroꝝ: q: ecclesia nescit: vt Jero. dicit. In hoc aūt q̄ pater & filius nescire dicuntur etiā filius scire fm p̄dictā regulā. C Ad.7. dicendū q̄ sicut dicit aug.1. de tri. Ne exponēdus est verbum illud. Nō est meū dare vobis.1. non est humane p̄tis hoc dare: vt per hoc intelligat illud dare per q̄s est deus & equalis patri. C Ad.8. dicendū q̄ fm aug.1. de trini. hunc aplicū locū heretici nō intelligētes in cōmendā filij dei sepe p̄dictū nō intelligētes in cōmendā filij dei sepe prēdictū dicētes & astruētes q̄ creatura sit minor: videntes verboz vz. Primogenit⁹ quippe dict⁹ est & nō primus creatus vt & genit⁹ ꝓ nā dīna quā habet & ꝓtem ꝓpter ꝓpetuitatē credat. Quibus ait filius nō sit de genere creaturaz tū fm basilū hz aliqd cum creaturis cōe. s. accipere a ꝓte sed hoc habet ꝓte creaturis: q: per nām hz que a patre accepit & ꝓpter hoc pōt ordo inter genituram filij & creaturaꝝ. ꝓductionē notari. C Ad.9. dō. q̄ illud vbuz & ola filia q̄ de sapia dei legūtur vel sunt referēda ad sapiam creatā sicut sūt angeli vel ad ipm ꝓpz hz hūanā nāz. Et sic dī ab licio vel licio creat⁹: qñ ab eterno ꝓdestinat⁹ creaturā assumere. C Ad.10 dō. q̄ sicut dicit aug.1. de tri. ex hoc q̄ pater clarificat filiū nō osidit⁹ filius mino: patre: alias etiā esset spū. s. mino: q: dicit filius de spūsancto. Jo.16 Ille me clarificabit. Illa.n. clarificatio nō ostendit aliquid i ꝓsona filij fieri: sed vel in noticia hominū fm qō clarificare est ipius noticiā clarā facere vel in corpe assumpto pur referēdo ad claritatē resurrectiōis. C Ad.11. dō. q̄ filius & spūsancti dicūtur missi a patre nō q̄ eānt vbi prius nō fuerāt: sed vt aliquo mō quo prius non fuerūt q̄ē sz aliquē effectū in creatura. Unde per hoc q̄ filius & spūsanctus dicūtur a patre missi nō ostēdit trinitatis ine qualitas: sed ordo originis quo vna ꝓsona est ab alia. Uel pater nō mittit: q: non est ab alio vt efficiētiā ab alio hāt respectu illius effect⁹ fm quē persona diuina mittitur.

Inde ōritur de his que ad cām pluralitatis pertinēt. Et querūtur circa hoc. 4. primo vtrū alteritas sit cā pluralitatis. scdo vtrū varietas accidentiū faciat diuersitatē sz numerū. tercio vtrū duo corpora possint esse vel intelligi simul esse in eodem loco. ōrto vtrū varietas loci aliquid operetur ad dīam fm numerū.

Primū sic procedit. Videt q̄ pluralitatis cā non sit alteritas. Et.n. dicit in arsmetrica boetij. Dia quecūq; a sūma rez natura cōstructa sunt numeroz videtur esse ratione formata. Hoc.n. fuit ꝓncipale in alo cōditoris exemplar. Et hoc cōsonat ei quod dicitur sapiēti. Dia in pōdere numero & mensura disposuisti: ergo pluralitas siue numerus est primū inter res creatas: & non est eius aliqua causa querēda. Jerz vt dicit in li. de cāis prima rez creatarz est esse.

sentis ens primo diuidit per vnū & multa: ergo multitudine nihil pōt esse prius nisi ens & vnū. ergo nō videt esse vez q̄ aliqd aliud sit eius cā. Item pluralitas vel circuit oīa genera fm q̄ diuiditur p vnū qō est quertibile cum ente vel est in genere q̄titatis fm q̄ cōdividit vni qō est principium numeri. Sz alteritas est in genere relatiōis. Relatiōes aūt non sunt cāe q̄titatū sed potius econuerso: multo etiam minus relatio est cā eius qō est in oībus generibus: q: sic esset cā ꝓpriū. Alteritas nullo mō est cā pluralitatis. Jerē Priorū ꝓrietas cāe. Sed idēptitas & alteritas sue diuersitas sunt oppositā: q̄ nūl oppositas cāe: sed vnitas est cā idēptitatis. vt pz in.5. methaphisice: q̄ pluralitas vel multitudo est cā diuersitatis: q̄ alteritas ñ est cā pluralitatis. Sic alteritatis principiū est accidentalis dīa: hmōi. n. dīe fm porphiriū faciūt alteritatē. sed nō in oīb⁹ in qbus est pluralitas inuenitur accidentalis dīa nec etiā dīa qualiscunq;. Quedā. n. sunt que accidentibus subiecta nō pōt: vt forme simplices. quedam vō sunt que in nullo ꝓueniūt. Uā non pōt dīa dici sed diuersa vt pz per pbz.5. methaphi. q̄ non oīs pluralitas cā est alteritas.

Sed ꝓra est q̄ damas. dicit q̄ diuisio est cā nūeri: sed diuisio in diuersitate vel alteritate cōsistit q̄ diuersitas vel alteritas ꝓncipiū pluralitatis est Isido. dicit q̄ numer⁹ dicit q̄si quorus memeris. i. diuisibilis & sic idē qō prius Jerē pluralitas ñ ꝓsistit nisi per recessum ab vnitate: sed ab vnitate nō recedit aliquid nisi per diuisionē cuz ex hoc aliquid dicat vnū q̄ est indiuisū, vt pz.5. methaphisice. q̄ diuisio pluralitatē cōstituit. Et sic idez qō prius Nō. dō. q̄ sicut dicit phs.5. methaphi. Plura dicit aliqd ex hoc q̄ est diuisibile vel diuisum. Uā de illud qō est ei diuisibilis oz ponere cāz pluralitatis. Cā aūt diuisibilis aliter accipienda est i posteriozib⁹ ꝓpositis & in ꝓmissis simplicibus. In posteriozib⁹ nāq; & ꝓpositis cā diuisibilis quasi formalis. i. rōne cuius sit diuisio est diuersitas simplicii & ꝓmoz qō pz in diuisibile ꝓximus. Diuidit. n. vna pars linee ab alia ꝓpter hoc q̄ diuersū hāt situm qō est quasi formalis dīa ꝓximitatis existimate positionē habitis. Patet etiā in diuisibe substantiaz. Diuidit. n. homo ab asino per hoc quod habz diuersas dīas ꝓhibitiuas. Sed diuersitas qua diuidūtur posteriora ꝓpositis fm ꝓriora sim plicioza ꝓsupponit pluralitatē ꝓmoz & simplicii Et hoc. n. homo & asinus hāt diuersas dīas q̄ rōnale & irrōnale non sunt vna sed plures dīe. Nec pōt semp dici q̄ illius pluralitatis sit alia diuersitas aliqua ꝓrior & simplicior: causa q̄ sic esset abire in infinitum. Et ideo pluralitatis & diuisionis ꝓximum & simplicii oz alio modo cām assignare Sunt enim diuisibilia fm seipsa diuisa. Non potest aūt esse q̄ ens diuidatur ab ente inquantum est ens. Nihil aūt diuidit ab ente nisi non ens. Similiter etiā ab hoc ente non diuiditur hoc ens nisi per hoc q̄ in b ente includit negatio alt⁹ entis. vel in primis terminis ꝓpōnes negatiue sic intelligatur q̄si negatio vni⁹ sit in intellectu alterius. Ponit etiā actum in hoc facit pluralitatē cum ea q̄ attingit ad eā. Et fm hoc quidā posuerūt quodā ordine pluralitatē ab ipso vno esse: vt ab vno procedat primo vnū qō cum eā pluralitatē cōstituat & ex eo ill ꝓte duo ꝓcedere vnū fm ipm aliud fm ꝓfectionē eius ad eāz. Qō dicere nō cogimur eā. vnū aliqd posse primuz in aliquo imitari in quo alterū deficit ab eo & deficere in quo alterū imitatur: & sic pōt inueniri plures primi effect⁹ in quorū quolibet est & negatio cause & negatio effect⁹ alteri⁹ fm idē: vel fm remotionē distantiā in vno & eodē. Dic igit pz q̄ pluralitatis vel diuisionis rō ꝓma siue principiū est ex affirmatiōe & negatione veritatis ordo originis pluralitatē intelligat q̄ primo sunt intelligēda ens & nō ens: ex quibus ipsa prima diuisa ꝓstituūt ac p hoc fūt plura. vñ sicut primū ens in ēntū indiuisū est statim inuenit vnitatem post diuisionē entis & nō ens statim inuenit plura ut magis ꝓmoz simplicii. Hāc ꝓpluralitatē segt rō diuersitatē fm q̄ manet in ea sue cāe, vtus. s. oppositis entis & nō entis. Ideo.n. vnū plurū diuersū dicit alteri ꝓpatur: q: nō est illud. Et q̄ ea sola nō ꝓducit effectū nisi p vtutē cāe fme. Si pluralitas ꝓncipioz nō facit diuisionē & pluralitatē in sēbis ꝓpositis nisi in ēntū manet inter ea vtus oppositionis ꝓme q̄ est inter ens & nō ens: cuī bz rōnē diuersitatis & sic diuersitas primoz facit diuersitatē sēboz. Et fz hoc vez est qō hoc. dicit: q̄ alteritas est ꝓncipiū pluralitatis. Et b. n. alteritas i alt qb⁹ inuenit q̄ eis diuersa insunt. Quātis aūt diuisio ꝓcedat pluralitatē ꝓmoz nō tū diuersitas: q: diuisio nō regrit vtrūq; cōdiuisoz ex: cum diuisio sit p affirmationē & negationē. Sed diuersitas requirit vtrūq; esse ens. vñ ꝓsupponit pluralitatē. Uā nulla mō pōt esse q̄ pluralitas ꝓmoz & sit diuersitas nisi diuersas p diuisiōe sumat. Loḡ ergo hoc. de pluralitate ꝓpositoz qō pz et b q̄ indicit ꝓbationē de his q̄ sit diuersa vel genere vel specie vel numero qō nō est nisi ꝓpositoz. Ut.n. qō ens in genere oz esse ꝓpositū ex genere & dīa. Esse aūt q̄ ponit ptem & filiū inferiores deos & quē ꝓpositū salē rōne inquātū ponit eos ꝓuenire in b q̄ sūt de & differre in b q̄ sunt inequales. C Ad.ꝓmz igit dō. q̄ numerus in verbis illis osidit esse ꝓpositū b⁹ aliis creat⁹: vt elementē & alijs hmōi, nō aūt aliis inferiorib⁹ vt pote affirmatiōe & negatiōe aut diuisione & hmōi. Nec dīne quilibet numer⁹ est ꝓrebus creatis sibus. Sed numer⁹ q̄ est ea ois rei s. ipe de⁹ q̄ fz aug. est numer⁹ oī rei spēs ꝓdēs. Ad 2. dō. q̄ pluralitas cōsequitur loquendo inmediate sequitur

ens nō ōl opz q ostīs pluralitas: & ideo nō est in eis nō ōl opz q ostīs pluralitas: & ideo nō est in eis diuersitas p̄ma posteriozq; causet ex diuersitate genꝰ. ¶ Ad. 3. dōm q̄ sicut vnū & multa: ita idē simꝰ. ¶ Ad. 3. dōm q̄ sicut vnū & multa: ita idē & diuersum nō sunt ppria vnius generis: sed sunt passiones entis in quātū ens: & nō est inconueniens & aliquoz diuersitas alioz pluratem causet. ¶ Ad. 4. dōm q̄ cū diuersitatē p̄cedit aliā pluralitas: sed nō cōm pluralitatē p̄cedit diuersitas sed aliquā pluralitatē aliqua diuersitas. Unde & verūq; vez est. l. q̄ multitudo diuersitatē faciat & obiter loquēdo: vt dicit pbus: q̄ diuersitas in eō posterius facit pluratem: vt dicit Boet. hic. ¶ Ad 5. dōm q̄ Boe. accipit alteritatez p diuersitate q̄ plurimi ex aliqbus differētijs: siue sint accidentia siue sbales. Illa aūt q̄ sunt diuersa & nō dīa: sūt pma de quibꝰ h Boe. nō loquitur. ¶ Ad. 6.

Dicēm sic p̄cedit. Vi: q̄ varietas accidētiuz nō ponit eē cā pluratis fm numerum. Pbus. n. dicit. 5. metha. q̄ numero sunt vnum quoz est mā vna: & numero plura quoz mā est plures: & diuersitatē in numero nō facit varietas accidentiū: sed magis diuersitas mā. Itē dicit pbus. 4. metha. q̄ idē est rebus cā substantie & vnitatis: & accidētia nō sunt indiuiduo cā sbālis nec & nec vnitatis: & p̄sequēs: nec pluralitatis fm numerū. Item oīa accidētia cum sint forme ex se ipis sunt cōicabilia: vl cōia & vnia. Sed nihil huiusmodi p̄t alteri eē causa indiuidnatōis vl p̄incipium: & accidētia nō p̄nt esse indiuiduatōis p̄incipiuz: sed aliqua sunt fm numerū diuersa indiuiduū in sua indiuiduatōe diuidunt. & accidētia nō p̄nt esse cā diuersitatis fm numerū. Nec sicut ea que in gnē sbe differūt gnē vl spē dīnt fm sbaz: & nō solū & accidēt: ita & ea que differūt fm numerū: & aliq dicunt diversa gnē vl spē: p id q̄ est in genere & sbantie nō p accidētia: & silr dicunt diversa numero: fm illud q̄ est in genere & sbantie & nō fm accidentia. Item remota cā remouet effectus: & omne accidēs p̄tingit a subiecto remoueri: vl actu: vl cogitatōe. Si igit accidēs esset p̄incipiuz pluralitatis fm numerū & diuersitatis p̄tingeret eadem esse q̄q̄ vnū fm numerū: q̄q̄ diversa actu vl cogitatōe. Item posterius nūq̄ est cā p̄ius. sed inter oīa accidētia primū locū tenet q̄ntas: vt Boetius dicit in lib. de p̄dicamētoꝝ. Inter q̄ntates aūt numerus p̄o: est cū sit simplicior & magis abstractus. ergo impossibile est q̄ aliquid aliud accidens sit p̄incipiū pluralitatis fm numerum. ¶ Sed ꝫ est q̄ dicit Boe: pburus q̄ indiuiduum facit collectio accidētium q̄ in alio repiri nō p̄t: sed id q̄ est p̄incipiū indiuiduatōis: est p̄incipium pluralitatis fm numerū: & accidētia sunt p̄incipiuz pluralitatis fm numerū. Ita in indiuiduo nō inueniunt nisi mā forma: & accidētia: & diuersitas forme nō facit diuersitatē fm numerū: & fm sp̄em: vt dicit. 7. metb. Diuersitatem vero fm genus facit diuersitas mā. Dicit. n. pbus. 7. metha. quod genere differunt quoz nō est mā cōis: nec generatio ad inuicē: ergo diuersitatē fm numerū nō p̄t facere: nisi diuersitas fm accidentia. Item id q̄ inuenit eē in pluribus sp̄e differentibꝰ nō est cā diuersitatis fm numerū: q̄z diuisio gnis in spēs p̄cedit diuisionē spēi in indiuidua: & mā inuenit eēdem in diuersis fm sp̄em: q̄z eadem mā ꝫuis formis subdit: aliās habentia ꝫuas formas ad inuicē nō trāsmutarent: & mā nō est p̄incipium diuersitatis fm numerū: nec forma: vt pmo tactuz ē: & relinquit q̄ accidētia sunt huius diuersitatis cā. Item in genere sbe nihil inuenit: nisi genus & dīa: & indiuidua vnius spēi nō differūt genere nec sbalibus differētijs: & ad euidentiā huius q̄nis: & eoz que in lra dicūt oz videre q̄ sit cā triplicio diuersitatis q̄ in lra assignat. Cum. n. in indiuiduo cōpositō in gnē sbe nō sint nisi tria. l. mā: forma: & cōposituz: opz ex aliquo istoz cuiuslibet harū diuersitatū cās inuenire. Sciendū igit q̄ diuersitas fm genus reducit in diuersitatē mātis: diuersitas vō fm spēm in diuersitatē formalis: sed diuersitas fm numerū p̄cipue in diuersitatē formalis: & p̄cipue in diuersitatē accidētis. Cuz aūt genꝰ sit p̄incipium cognoscēdi: vtpote p̄ma diffinitōis p̄ma autē fm se sit ignota: nō p̄t fm se ex ea accipi diuersitas gnis: & solū illo mō quo cognoscibilis ē. Est aūt cognoscibilis dupl̄r. vnoꝰ p analogiā siue p ꝓportionē vt dī in. i. phy. Hoc ē vt dicam⁹ hic esse mām: vel q̄ mā ꝫ mō se hz ad res nāles: sicut lignū ad lectū. Alio⁹ cognoscit p formā p quā hz ee actu. Unōquodq; n. cognoscit fm q̄ ē actu: nō & q̄ est in potētia: vt dī. 9. metb. & fm ꝫ similē dupler diuersitas generis ex mā: vno mō ex diuersa analogia ad formā: & sic penes mām distinguūtur p̄ma rerū genera. Id. n. q̄ est in genere sbe cōparat ad mām: sicut ad p̄tem sui. Quod vō in gnē q̄titatis nō hz mām p̄tem sui: & cōparatur ad ipm sicut mēsura: & q̄litas sicut dispositio. Et his duobus gnibus mediātibus oīa alia genera p̄cedunt diuersas ꝓpationes ad mām que ē ps sbe: ex qua & habet rōnem subiecti fm quam ad accidētia comparat. Alio modo penes materiaz sumitur generis diuersitas: fm q̄ materia est perfecta p formam. Et cum materia sit potentia pura: & deus sit actus purus: nihil aliud est materiā perfici in actum: qui est forma nisi quatenus participat aliquā similitudinē actus p̄mi: licet imperfecte: vt. l. id q̄ est iam ꝓposituz ex mā & forma sit medium inter potentiā puram & actū puz. Non aūt mā ex oī pte equaliter recipit similitudinē act⁹ p̄mi: & a q̄busdam imꝑfecte: a q̄busdā vō p̄fectius: vtpote quedā ꝑticipat diuinā similitudinem fm q̄ nū & fm

sunt. q̄dā vero fm q̄ vnūt. q̄dā vō fm q̄ cognoscūt. q̄dā vō fz q̄ intelligūt. Ipsa igit similitudo primi actus in q̄cūq; mā eius est forma eius. Sed forma talis in q̄busdā facit esse tm in q̄busdā esse & viuere & sic de aliis in vno & eodē. Similiter. n. p̄fectio: habet oē id q̄ hz similitudo minꝰ p̄fecta & adhuc amplꝰ. Aliq̄d igit inuenit eē in vtraq; similitudine q̄s in vna subsistit imꝑfectior: alia p̄fectiōr sicut materia subsistebat actui & p̄senti. Et ꝺ mā simul accepta cū hoc eō est adhuc mātis respectu p̄fectiōis & imperfectis p̄dicte: & hoc mālī sumit genꝰ. Dīe vero ex p̄fectiōe & imꝑfectiōe p̄dicta. Sicut ex hoc eōi mālī q̄ est habere vnū sumit hoc genꝰ q̄ est alātus corpꝰ. Ex p̄fectiōe vero sūpaddita hoc dīa sensibile. Ex imꝑfectiōe vero ꝺ dīa insensibile. Et sic diuersitas talis mālis inducit diuersitatē generis sicut & alios a plātā. Et ꝓpter ꝺ dī mā esse p̄incipiū diuersitatis fm genꝰ: & eadē rōne forma est p̄incipiū diuersitatis fm spēm q: a p̄dictis formalib⁹ q̄ hīt addita mālia vñ genera sumūt per ꝓpationez forme ad mām sumūtur dīe q̄ p̄tinūt spēs. Sciēdū nī q̄ cum illud māle vñ sumit genꝰ hēat in se formam & mām logicē cōsiderat genꝰ solū ex pte ei⁹ q̄ formale est. Unī ei⁹ diffinitōes dicūt formales & nāles cōsiderat genꝰ ex pte vtriusq;. Et ꝺ p̄tingit q̄q̄ & aliq̄d eōicat i genere fm logicū q̄ nō eōicat fm nālem. Cōtingit. n. q̄dq; q̄ illud de similitudine p̄mi actꝰ q̄ ꝑequit res aliq̄ in mā tali: aliud cō sequit sine mā: aliud in alia mā olo diuersa. Dicit ꝫ q̄ lapis in mā q̄ est fm potētiā ad esse ptigit ad ꝺ q̄ subsistat ad q̄ idē ptingit sol fm mām q̄ est i potētia ad vbi & nō ad esse & angel⁹ oī mā carens. Unī logicē inuenīēs in his olb⁹ illud ex quo genus sum ebat: ponit oīa hec in vno genere substantie. Naturalis vō & methaphisicꝰ qui ꝑsiderant p̄ncipia rerū oīa nō inuenīēt ꝑsiderāti in mā dicūt ea differre genere: fm ꝺ q̄ dicit. 1. methaphisice q̄ corruptibile & incorruptibile differūt genere & q̄ illa ꝓuenīūt genere quoz est mā vna: generatio ad inuicē. Que igit ꝫ q̄ nō mā facit diuersitatē in genere: forma diuersitatē in specie. Inter individua vō eiusdē spēi ꝺ mō cōsiderāda est diuersitas fm ꝑbm. 7. metaphisice. q: sicut ꝑtes generis & spēi sūt mā & forma: ita individui sūt hec mā & hec forma. Unī sic diuersitatē in genere vl forme absolute: ita diuersitatē i nūero facit hec forma & hec mā. Illa aūt forma indiuīduū hmōi est ꝺ ex seipsa. Dico aūt indiuīduū hmōi ppter aīam rōnalē q̄ quodāmō ex seipsa & a liq̄d sed nō in ratiū forma. Intellect⁹ vō quālibet formā quā possibile ē recipi in aliquo sicut in materia vel sicut in subiecto nat⁹ est attribuere plib⁹ nē ita q̄ etiā ipse dimēsiones terminate q̄ fundant in subiecto ita ꝓpterea intelligūtur quodāmō ex se ꝑsiderata sit individuata. nō p̄t esse q̄ formā in se receptā individuet nisi fm q̄ est subiectabilis. Nō. n. forma individuat per hoc q̄ recipit⁹ materia nisi ꝗtenꝰ recipit in hac materia vel alia distincta & determinata ad hoc & nunc. Materia aūt nō est diuisibilis nisi per ꝗtatē. vt ꝑbus dicit. 1. etb. q̄ submota ꝗtate remanet substātia indiuisibilis. Et ꝺ materia effect hec & signata fm q̄ē sub dīēsiōib⁹. Dīēsiones aūt ubi p̄t duplicater ꝑsiderari. Uno mō fm carū terminatiōnē & dicas terminari fm terminatā mātiā & figurā & sic vt etiā perfecta collocāt in genere ꝗtatis: & sic nō p̄t esse p̄incipiū individuatiōis: q: cū ratio dimēsionū terminatio variet frequēter circa individuū seḡt q̄ individuū nō fm maneret idē numero semp. Alio mō p̄t ꝑsiderari sine illa determinatiōe in natura dimēsiōis nī ꝗtas nūchā sine aliqua determinatiōe esse possunt sicut nec natura coloris sine determinatiōe albi & nigri: & sic collocāt in genere ꝗtatis vt ipse ceū. Et ex his dimēsiōib⁹ itermiatis efficit hec materia signata: & sic individuat formaz: & sic ex materia eius diuersitas fm numerū in eadē specie. Uīs ꝑs q̄ materia fm se cōsiderata nō est p̄incipiū diuersitatis fm ꝗtatē nec fm numerū: sed sicut est p̄incipiū diuersitatis fm genꝰ potest subesse eōi forme: ita est p̄incipiū diuersitatis fm numerū potest subesse dimēsiōib⁹ interminatis: & ideo cū hec dimēsiones sint de genere accidentis q̄q̄ diuersitas fm numerū reducat in diuersitatē materie q̄q̄ in diuersitatē accidentis & hoc rōne dimēsionū p̄dictarū. Alia vero accidentia nō sūt p̄incipiū individuationis: & sūt p̄incipiū cognoscēdi subiecti enē individuoꝝ. Et per hūc modū etiā alia accidētia individuatio attribuit. ¶ Ad primū igitur dē. q̄ eoz dicit ꝑbus q̄ nūero sūt vnū quoz est materia vna: intelligendum est de materia ꝗtata que subest dimēsiōib⁹. Alias oz dicere q̄ ea generabilia & corruptibilia sūt vnū numero cū eo: & sit materia vna. ¶ Ad. 2. dē. q̄ dimēsiones cum sint accidētia per se nō p̄t esse p̄incipiū vnitatis individue substātie. & materia post alib⁹ dimēsiōib⁹ subest ipsi igitur cē p̄incipiū talis vnitatis: multum dicit. Ad. 3. dē. q̄ ꝺ rōe idividui cē q̄ sit ens indiuisum & ab aliis diuisū vocatur diuisio. Multis aūt accidentibꝰ in se ꝓpriā rōnē diuisibilis nisi ꝗtatē. Uīs dimēsiones ex recipis hoc q̄dā rōnē individuationis fm determinatū situ. puta situs est dīa ꝗtatis: & sic hz duplicē rōnē individuationis. Una ex subiecto & q̄libet aliud accīs aliā ex seipsa nāturā habet situs & q̄libet aliud accīs aliā ex seipsa nāturā habet situs rōne cui⁹ in abstracto a materia sensibili imaginamur hāc lineā & hūc circulū. Et ꝺ recte materie cōuenit individuare eōs alias formas ex q⁹ nē subdit illi forme que ex seipsa hz individuationis nō ita q̄ etiā ipse dimēsiones terminate q̄ fundant in subiecto ita ꝓpterea intelligūtur quodāmō ex

materia indiuiduata per dimēsiōes interminatas
pincellectas in ma. ¶ Ad. 4. dō q̄ illa que offe
rūt numero i genere subtātie: nō solū diūt accīti
bus sed etiā forma r mā. Sed ī q̄rat quare hec
forma differt ab illa nō erit alia rō nisi q: est ī alia
materia signata. Hec inquit alia rō q̄re hec mā
ist diuīsa ab illa nisi ꝓpter q̄ntitatē. Et rō mā sub
iecta diuīsiōni itelligīt esse pncipiū buī⁹ diuer
sitatis. ¶ Ad. 5. dō. q̄ rō illa procedit de accīdīb⁹
tātis. ¶ Ad. 5. dō. q̄ rō illa procedit de accīdīb⁹
ꝓpter q̄ sequit esse forme in materia, nō aūt
ꝓpterea q̄ sequitur esse forme in materia, nō aūt
ꝓpterea q̄ sequitur esse forme in materia, nō aūt
de dimēsiōib⁹ interminatis q̄ pntelligīt ani tpaz
formā in ma. Sine his. n. non pōt intelligi indi
uīduū sicut nec sine forma. ¶ Ad. 6. dō. q̄ nūer⁹
aliter loquēdo est ꝓmus q̄ntitas ꝓmia. Sz
mālīter q̄ntitas ꝓmia est ꝓtor: cū numer⁹ ex diui
sione ꝓmi relinq̄tur, vt dī. 4. phi. r fm hāc vīa
cēt diuersitatē fm numerū diuīsio materie sz di
uisiones. ¶ Ad rōnes in ꝓrium pz qualiter sint
procedēde r qualiter falsum concludant. Q. III.

D. i. sic procedit. Cū q̄ duo corpa possint ī
telligi simul esse in eodē loco. Dis. n. pro
positio vī esse intelligibilis in cui⁹ subiecto
nō includit oppositū ꝓdicati: q: talis ꝓpositio nō
habet repugnātiā intellectuū. Sed hec ꝓpositio
duo corpa sūt in eodē loco nō est hmōi alias nūq̄
posset fieri miraculose q̄ pz esse falsum in corpe
diuīco q̄ erumpit clauso virginis vtero r seruato ad
discipulos ianuis clausis. Nō. n. de⁹ pōt facere q̄
affirmatio r negatio sint simul vera vt dicit aug.
Sz falsum. g pōt aliqs intelligere vel saltē in intel
lectu fingere duo corpa simul esse in eodem loco.
Itē a corpib⁹ glificatis nō removet nā corporeita
tis sed solū corpulētie. Sz nō removet ab eis ista cō
ditio q̄ pōt esse cum aliis in eodē loco p dotē subti
litatis vt a multis ol. g hec ꝓditio nō segr nām
corporeitatis sed corpulētie siue grossitiei cuius
dā. g nō est impossibile intelligi duo corpa simul
esse in eodē loco. Itē aug. dicit sup gen. ad lras. q̄
lux in corpib⁹ ꝓmia locū r. sed lux est sil in eodē lo
co cum aere. g duo corpa pōt esse sil in eodez loco
Itē q̄libet spēs ignis est corp⁹ lux est q̄dam spēs
ignis vt dicit phs. g. top. g lux est corp⁹ r sic idē qō
ꝓtius. Itē in ferro ignito simul est ignis r ferrum
vtrūq; aūt ē corp⁹. g possibile ē sil esse duo corpa
in eodez loco. Itē esa in multo nō sūt corpora alia
as mutū nō segr diuīa motū. Sz ossa ḡnatoꝝ eka
sūt corpa r sil sūt in q̄libet pte mutti. g possibile est
duo corpa sil esse in eodē loco. Itē q̄ duo corpa si
sint sil in vno loco k nō pōt cōtingere corpib⁹ rōne
materie cū materie fm se nō debeat loc⁹ nec rōe
loc⁹ ꝓpter idē nec rōne dimēsiōis cū dimēsiōes non
repleāt locū. Nō pz ex b q̄ q̄dā locū vbi nō erant
nisi solū dimēsiōes diuelāt vacuū cē. g b si ponat
corpi nisi rōe alicuius accīdīs posterioris q̄ nō sint
eiⁿ⁹ cōtia r q̄ possibile ē a corpib⁹ segari: r sic vī q̄
duo corpa possint sil esse in eodē loco. Itē sz astro
logus q̄ sequunt ptholomeū sex planetaꝝ corpa
mouēt in epicyclis q̄ sūt circuli inter secātes spe
ras extrinseras planetaꝝ. g oēs q̄ planete corpa ali
qui ponat ad locū sectiōis. Dis non pt dici q̄ ibi
sit aliqd vacui cū vacuū nā sit pātial. Nec q̄ cōtra
sperāz sit diuīsibil vt intelligat cedere corpi pla
nete qui ponit illuc sic cedit aer lapidi cū cēli sint
solidissimi q̄si ex cre tuli vt dī Job. 37. g oēs q̄ corp⁹
planete sit cū corpe spere in eodē loco: r sic falsū
dicit boe. q̄ nūq̄ duo corpa obtinēt locū vnū. Oēs
Sz est q̄ si duo corpa sint ī eodē loco eadē rōe r q̄li
bet. Sz aliq̄ corp⁹ q̄tūcūq; magnū pōt diuidi ī qua
cunq; dispāritatē fm aliquē nūerū: g dicēt q̄ in quis
libet loco ꝓpinqui maximū corp⁹ q̄ videt absur
dū. Itē ipossibile est diuersa puncta signata cē plu
res lineas rectas. Hāc sequit si duo corpa sint in eo
dē loco. Signent. n. duob⁹ punctis ex duab⁹ partibus
loci oppositis erūt iter ea duc linee recte signate
in duob⁹ corpib⁹ locatis. Nō. n. pōt dici q̄ inter il
la duo puncta nulla sit linea neq; q̄ vnius locati li
nea magis sit iuxta ea q̄ alia: neq; q̄ sit ibi aliq̄ vna
linea ꝓter corpa locata que sit inter duo puncta lo
cata: q: sic illa linea cēt nō in subiecto: g ipossibile ē
duo corpa sil esse in eodē loco. Itē demōstratū est
in geometria q̄ duo circuli nō se ꝓtingūt nisi i pūc
to: sed si ponam⁹ duo corpa sil esse in eodē loco se
quitur q̄ duo circuli ꝓtēti in eis se fm totū ꝓtingant
g ipossibile est duo corpa sil esse in eodē loco. Itē z
q̄libz vnī⁹ eidē sūt eadē ipsa sibi inuicē sunt eadē
Sed cū oporteat vnā cē dimēsionez loci r locati
cre q̄ nō est ponere dimēsionem sine subiecto si
duo corpa sint sil ī eodē loco segēt dimēsiōes vtri
usq; corpis esse eaſdē cum dimēsiōib⁹ loci: g segēt
eas esse eaſdē ad inuicē q̄ est ipossibile. Rn. dō.
q̄ in his q̄ apud nos sunt q̄ oēs esse corpa ꝓpinqui
ad sensum videm⁹ q̄ aduenīēte vno corpe ad aliq̄
locū aliud corp⁹ ab illo expellit. vñ experimēto
pz talia corpa duo in eodē loco esse nō posse. Qui
dā aūt dicūt q̄ nō ꝓhibēt duo hec corpora ab hoc
q̄ sint simul ꝓpter corporeitatē vl ꝓpter aliqd q̄ sit
de rōne corpis ī cōtū corp⁹. Dic. n. sic segēt duo
corpa phiberi ab b q̄ cēt esse sil. Sed dicūt q̄ pro
hibēt ab hoc ꝓpter corpulētiā ipoz. Sz q̄ctā sit b
q̄ corpulētia nō sint: sine dēsitas: sine ipenetra: si
ue corruptibilitas aliquoꝝ corpoꝝ: vel etiaz aliq̄
nā spāliꝫ nature ḡnāli corporeitatis supaddita n
pōt cē cā hmōi phibitiōis. Inuenit. n. duplex cōpa
ratio corpis ad locū. Una fm quā ponit in b lo
co vel illo determinato r hec ꝓpatio segēt nās spā
lem bui⁹ vel illi⁹ corpis, Sicut q̄ gi aqua cr nā gra
uitatis sint deorsum: leuia aūt sursum. Alia vo cō
paratio est fm quaz dicit simpliciter in loco cē: r
hec ꝓpatio segēt corpus ex ipsa natura corporeita
tis nō ꝓpter aliqd additū. Sed m b. n. corp⁹ est i

loco q̄ se loco ꝓmetif. Hoc aūt est fm q̄ est di
mensionatū dimēsiōib⁹ eq̄lib⁹ r silib⁹ dimēsiōib⁹
loci. Dimēsiōes aūt infant cuilibz corpi ex ipa cor
poreitate. Esse aūt plura corpa in eodē loco vel nō
esse: non respicit locū determinate sed absolute.
Unde oz q̄ cū hui⁹ impedimēti referat ad nām cor
poreitatis er qua corpi ostenditū est coep⁹ natū sic
esse in loco. Et si vltima spera nō sit in loco b non
est nisi: q: nihil pōt esse extra ipam: nō ꝑt ꝓpter de
fectū ꝓdicte aptitudinis. Et iō alij procedūt simplr
q̄ nulla duo corpa possint esse in eodē loco: r rōez
eius referūt ad pncipia mathematica que oz sal
uari in oib⁹ nālib⁹. vt dī. 3. ce. r mū. Sed hoc nō
videt ꝓcēdere: q: mathematicis nō ꝓpetit esse
in loco nisi ꝑ ꝓpriā r silitudinarie. vt dī. 1. de ge
neratiōe. Et ideo rō ꝓdicti impedimēti nō est sumē
da ex pncipijs mathematicis: sed ex pncipijs nā
libus qbus ꝓpriē locus debet. ¶ Preterea rōes
mathematice nō sufficienter concludūt in mā ista.
Et si. n. mathematica salvēt i nālib⁹: tñ nālia ad
dunt aliqd sup mathematica. s. mām sensibilem
r ex hoc addito pōt assignari rō alicui⁹ in naturali
b⁹ cui⁹ rō in mathematicis non potterit assignari.
In mathematicis. n. non pōt assignari rō diuersi
tatis harū duarū linearū nisi ꝓpter situ. Ubi remo
ta diuersitate situs nō remanet pluralitas linearuꝫ
mathematicaꝝ r silr nec superficieꝝ aut corporum
Et ꝓpter hoc nō pōt esse vt corpora mathemati
ca sint plura r sint simul. Et similiter de lineis r
superficieb⁹. Sed in corpibus naturalib⁹ posset ab
uersario assignari alia rō diuersitatis. s. ex ma
teria sensibili etiam remota diuersitate situs. Et
ideo ratio illa que probat duo corpora mathema
tica nō esse simul: non est sufficiens ad probandū
duo corpora naturalia non esse simul. Et ideo ac
cipienda est via auicēne qua vtitur in sua sufficiē
tia in tractatu de loco per quam assignat cām ꝓ
hibitiōis ꝓdicte ex ipsa natura corporeitatis per
principia naturalia. Dicit. n. q̄ non potest esse cō
hui⁹ phibitiōis nisi illud cui primo r per se pōt
esse in loco hoc est aūt q̄ natuz est replere locum.
Forme aūt nō ꝓpter esse in loco nisi per accīs: q̄
uis aliquę forme sint principiū quo corp⁹ inclina
tur ad hunc vel illū locum. Similiter nec mate
ria per se considerata q: sic intelligitur preter oēs
alia genera vt dicitur. 7. methaphi. Unde opor
tet q̄ materia secūdū q̄ subest ei per qō habeat p̄
mā ꝓparationē ad locum hoc phibeat. Cōparat
aūt ad locū qui subest dimēsiōib⁹. Et ideo ex na
tura materie subiecte dimēsiōib⁹ phibent plura
corpora esse i eodē loco. Oportet. n. plura cē cor
pora in quib⁹ forma corporeitatis inueniat diui
sa que quidē nō diuidit nisi per diuisiones mate
rie. Cui⁹ diuisio cū sit solū per dimēsiones ex rōe
quaz est sinuo ipossibile est hāc materiā esse diui
sā ab illa nisi q̄ est distincta fm situm: q̄ non est
q̄ duo corpa ponūtur esse in eodez loco. Tūc illa
duo corpa essent vnuz corpus qō est impossibile.
Cū igit materia dimēsiōib⁹ subiecta inueniat in
q̄libūcūq; corpibus ex quelibet duo corpa phibe
ri ex ipsa natura corporeitatis simul sint in eodez
loco. ¶ Ad ꝓmā igit dō. q̄ duplr pōt dici aliqua
ꝓpositio nō intelligibilis. Uno mō ex pre intelligē
tis qui deficit intellectu sicut hec ꝓpositio. In tri
bus ꝓsonis diuinis est vna essentia. Et hmōi ꝓpo
sitio nō oz ꝓhiberi ꝓdictionē. Alio mō ex pte
ipi⁹ ꝓpositionis r hoc duplicit. Uno mō q: implicat
ꝓdictione absolute. sicut rōnale est irrōnāle: hui⁹
modi nullo miraculo verificari pōt. Alio mō q: i
plicāt ꝓdictionē aliquo mō scientie. Quia⁹
reddit ad vitā virtute. s. ꝓpria cuiꝰ penal per hoc
q̄ dicit mortuū omnū principio vite destruit.
Et talia pōt verificari miraculo supioꝝ virtute ope
rāte. Et similiter est in ꝓposito. Sicut. n. duobus
corpibus nō in eodē loco positis pōt aliqua natu
ralis cā diuersitatis inueniri sic dīna virtus pōt
ea q̄nie sint vnita in situ in sua distinctiōe seruā
re: r sic miraculose fieri pōt duo corpa esse in eodē
loco. ¶ Ad. 2. dō. q̄ quicq̄d sit illa corporēitas q̄ di
cit removeri a corpib⁹ glosiā tamē planū ē q̄ cor
poreitas ab eis nūq̄ removebit. Et ideo nec cā
naturaliter phibēs aliq̄s corpora simul esse cū alio in
eodē loco: sed solū miraculose hoc esse poterit q̄
sint sil cū alijs corpib⁹ ī eodē loco. ¶ Ad. 3. dō. q̄
lucrū corpoꝝ glosiā q̄dā. vt damas. dicit et auic.
augu. aūt lucē nolūt ignē ipm q̄ pōnet cē b q̄ lucē
ꝓduxit ꝓpria aerem aquā r terrā. ¶ Ad. 4. dō. in
q̄ tres species ignis a phō assignate sic sine intel
ligēde: vt per lucē intelligat ignis in ꝓpria mate
ria cēlo data et sic vt quidā dicunt q̄ ignis in ꝓ
pria spera non luceat. lucis. n. non est lucere: sz q̄
eius ptecipatiōe alia luceāt. Et silr ignis r si in ꝓ
pria spera non luceat: tamen eius participatione
alia fulgentia fiunt. Per flammā aūt intelligitur
ignis in materia aerea: per carbonez in materia
terrea. In materia aūt aquea non potest ignis in
talescere intātum q̄ ignis naturam habeat: quia
aqua habet omnes qualitates oppositas igni.
¶ Ad quintū dicendū q̄ in ferro ignito non sint
duo corpora sed vnum corpus habens quidem
speciem ferri sed aliquas ꝓprietates ignis. ¶ Ad
sextum dicendum q̄ si ponantur elementa in cor
pore mixto remanere fm suas formas substātia
les non tamen ponētur esse plura corpora in actu
Alias nullū corpus mixtū cēt vere vnū: sed ē plu
ra potētia: vnū actu. Probabilior tñ vī opinio cō
mentatoris. 3. ce. r mū. qui hāc opinionē auicēne.
improbās ait elementoꝝ formas in mixto non re
manere nec totaliter corrupti sed fieri ex eis vnas
mediā formā in gradu suscipiēte magis r minꝰ. Oꝫ

cum forme sui fulgore magis ⁊ min⁹ vt absentiz videat ei⁹ dictū intelligibili boe mō q forme elevabit ei⁹ intellectū magis ⁊ min⁹ non fm se ⁊ fm q manet vtunt in similib⁹ vtemēt⁹ qñ in pprio subiō vt sic dicat forme fm se nō remanēt sed solū put sunt virtute in suis similib⁹ et qb⁹ fit vna media ⁊ pas. ¶ Ad. 7. dō. q Thus dimēsiones ⁊ se nō possūt replere locū ni corp⁹ nāle et hoc q ei⁹ materia intelligat subiecta dimēsiōib⁹ ⁊ q reple at locū. ¶ Ad. 8. dō. q opinio ptolomei de epicicl⁹ ⁊ eccentricis nō videt ponere principiū nāle⁹ sensibil⁹ ponit ⁊ ideo illa opinio secundū hāc nō placet. Et si sit ponat nulla necessitas sit q duo corpa sint in eodē loco: q⁹ fm rectores illā opinionē implet. Locūb⁹ celestib⁹ substātia distinguitur ⁊ fha stellar⁹ que est luminosa ⁊ subtātia spāz que est diaphana ⁊ solida ⁊ dūtibilis ⁊ subtātia alia que est inter spāas dutibilis ⁊ intpassibilis ad modū aeris ⁊ huius inferiorū pabilis. Et per hāc thātiam defendūtur ne oporteat eos ponere tōz spārū duoz aut duo corpa esse in eodē loco.

D. 4. sicut precedit. Videt q loci varietas
a nihil faciat ad diuersitatē fm numer. Cā enī diuersitat fm numerū est in ipis q numero differūt. Sed loc⁹ est et locata: q⁹ er diversitate locoz nō pōt esse cā diuersitat fm numerum. Jtē res nō est ppleta in esse nisi per b q⁹ est ab alīs distincta: sed loc⁹ aduenit post eē ppletū. vñ ⁊ motus ad locū est mot⁹ ad gñeri fm sbām. vt dicit 8. phi. g nō pt er loco sūmi aliq⁹ eā differētioīs ⁊ corpib⁹ locatis. Jtē distinctio fm numer⁹ est inuariabil circa ipā distinctā: ⁊ a cā variabili ni. perdit effectū inuariabil. g cū loc⁹ variet circa locatū ni pt eē q diuersitat fm locū sit cā diuersitat fm nūer. Jtē remota cā removet effectus: sed aliq⁹ a duobus corpib⁹ remouetur p miraculū distinctio fm locū vt prius dctū est. ⁊ tñ nō removet distinctio fm numer. g distinctio fm locū nō est cā diversitatis fm numer. Jtē diuersitas fm numer⁹ nō solū imenit in corpib⁹ sed etiā in substātiis incorporeis. Sed in eis diuersitas fm locū nō pōt eē cā diuersitatis fm numer⁹ cum ipsa incorpalia in loco nō sint vt ipse boēs⁹ dicit lib. de ebdomadib⁹ g diuersitas fm locū non pōt poni cā diuersitatis fm numer⁹ naliter vt ipse videt dicere. ¶ Sed 3 est q ea que dfnt fm numer⁹ differūt accidentibus sed nullus accēs diuersitas ita inseparabiliter se hz ad diuersitatē in numero sicut diuersas locoz: ergo diuersitas in loco maxie videt facere ad diuersitatē in numero. Jtē diuersitas locoz fm spēz cōmitat diuersitatē corpoz fm spēz sicut p3t grauibiliter eōcomitat diuersitatē corpoz fm numer⁹ indirū: ⁊ sic idē q⁹ prius. Jtē sicut ips est mēsura motus ita locus est mēsura corpis: ⁊ mot⁹ diuidit numero fm ips. vt dicit. 5. phi. g ⁊ corp⁹ diuiditur numero fm locū. ¶ Ā. dō. q sicut er supadicē p3. diuersitas fm numer⁹ cātur ex diuisiōe materie sub dimēsiōibus existēte. Ipsa etiaz mā fm q sub dimēsionib⁹ existit: pbiret duo corpa esse in eodē loco in situ o3 duoz corpoz distinctas esse fm situm māteriās. Et sic p3 q er eodē3 cātur diversitas fm numer⁹ et quo ēst necessitas diuersitatis locoz in diversis corpib⁹. Et ideo ipsa diuersitas locoz in se ꝑsiderata est signū diuersitatis fm numerū sicut ⁊ de alijs accidib⁹ ꝑter dimēsiōes primas interminatas supradctas est. Sed si diversitas loci ꝑsideret fm situ ēm sic planū est q diuersitas loci est cā diuersitatis fm numer⁹. Et id boetius dicit q varietas accidū facit diuersitatē fm numer⁹. oibus alijs remotis in locoz diuersitate hoc ineuitabiliter verificari ꝑsituit. qz. ſ. nullum aliud accidū q̄ exteri⁹ apparēt in re ꝑpleta est ita ppinquū ad eām diuersitatis fm numer⁹ sicut diversitas locoz. ¶ Ad primū igit ⁊ secōm ⁊ tertium dōm q rōnes ille ꝑcludūt q diuersitas loci nō est cā diuersitatis individuoz fm se: sed p hoc nō removet quin eā diuersitatis locoz sit cā diuersitatis fm numer⁹. ¶ Ad. 4. dō. q oēs effectus eārū scārū magis dependēt a deo ꝙz etiā ab ipis eāis secundis ⁊ remotis ipsis causis secundis ipse miraculose ꝑducere potest efficer⁹ quos vult. ¶ Ad quintum dōm. q in substantijs corporeis diuersitatē fm numer⁹ segtur diuersitas fm spēz: exceptā ala rōnali que segt diuisionē materie sibi dispōsite. Dicit aūt loquēs Boet⁹ de diuersitate fm numer⁹ vbi est eadē spēs. ¶ Ad primū in 3rū dō. q varietas accidū pp dimēsiōes interminatas non facit diuersitatē in numero sicut cā: sed dicit facere sicut signū demōstrās ⁊ sic maxime diversitas loci facit inēsse est ppinqui⁹ signū. ¶ Ad. 2. dōm. q diuersitas locoz fm spēz est signū diuersitatis corpoz fm spēm sed nō cā. ¶ Ad. 3. dō. q cū diuisio ipis causet ex diuisiōe mot⁹: diversitas etiā ipis nō est cā diuersitatis mot⁹ sed signū ⁊ silr est de loco in ꝑpatione ad corpus. ¶ II

a Queritur igit ingrediamur ⁊ vñq̄q̄q̄ vt intelligi atq; capi pōt disciplinā⁹. Nā sicut optime dictū videt eruditi est bonis vñq̄q̄q̄ vt ipsum est ita de eo fidē expetentare. Nam cum tres sint speculatiue ptes: nālis in motu in abstracta. Cōsiderat. n. corpoz formas cū mā q̄ a corpib⁹ actu separi nō pāt: que corpa in motu sunt vt cum terra deorsum ⁊ ignis sursum ferāt: habetq; motū forma materie ꝑiūcta. Mathematica sine motu in abstracta. hec. n. formas corpoz speculatur sine mā ac per hoc sine motu: q̄ forme cū i mā sint ab his separi nō pāt. theologia sine motu abstracta atq; separabilis. Nā dei substātia ⁊ mā ⁊ motu carēt. In nālib⁹ igit rōnabilit⁹ i mathematicis

disciplinabiliter in diuinis intellectualiter versari oportebit: neq; deduci ad ymaginatōes: q⁹ pōt ipam inspice formā ⁊ opponit sup⁹a Boe. iniaz catholice fidei de vnitate trinitat⁹ ⁊ rōnem huiꝰ secutus ē. Hunc intēdit p̄cedere ad ingressionē p̄dictoꝝ: ⁊ q⁹ fm sbiam pbi. 1. metb. Ante sciaz o3 ingrere modū sciēdi. idco p̄ hec diuidit in duas in prima ostēdit Boe. modū pp⁹iuz bnōi ingressiōis que ē de rebus diuinis. in scda vo fm modū assignatū p̄cedit ad ꝓpositū ingrendū. ibi. Nue vo forma. prima diuidit in dual. primo ponit necessitatē o3 ostēdi modū ingressiōis. secōo modū ꝑgruū ingressioni p̄ti ostēdit. ibi. Nam cū tres. dicit igit etq⁹ ꝑstat hanc eē fidem catholice fidei de vnitate trinitatis: ⁊ in diuaz eē rōnem vnitat⁹. Age. adverbium exortādi: ingrediamur. i. ingrem⁹ inter⁹ ipa intima rez principia ꝑsideratōes: ⁊ p̄tarē quasi velataz ⁊ abscōditi scrutatōes: ⁊ b mō ꝑuenīri. Ait dcit. Et vnūquodq; dictoꝝ discutiam⁹ vt possit intelligi atq; capi. i. p modū quo possit intelligi ⁊ capi. ⁊ dicit hec duo: q⁹ modus quo aliq̄ discutimē o3 ꝑgruere ⁊ rebus ⁊ nobis. Nisi. n. reb⁹ ꝑgrueret intelligi nō possz: nisi ꝑgrueret nobis nos capere nō possem⁹. vtpote res diuine ex nā sua hñt q nō cognoscāt nisi intellectu. Si ergo aliqs vellet aliter seq ymaginationē in ꝑsideratōe eoz nō posset intelligē: q⁹ ipe res nō sic intelligibiles. Sunt aūt aliqs velit res diuinas p speciēs videre ⁊ ea certitudine ꝓpehēdere: sicut ꝓpehēdunt sensibilia ⁊ demōstrabes mathematice: nō posset b mō ea percipere ꝑpter defectū intellectus sui: cuius ipe res sint fm se b mō intelligibiles: ⁊ q⁹ modus ꝑgruus est in gressione ꝙliber obseruādus p̄bat inducēdo auctorē pbi in. i. etbi. cū dicit. Nā sicut optime dcīm⁹ ab Aristo. in ḡn⁹ etbi. Eruditi bōis est vnūquodq; vt ipsum est. i. p modū ꝑgruū ipsius rei: ita de ea fidez expetēptare. Non. n. de oibus pōt equalis certitudo ⁊ euidētia demōstratōis seruari: ⁊ sunt b verba pbi in. i. etb. Disciplinati. n. est intēm certitudinē ingrere circa vnūquodq; gen⁹: inq̄stū nā rei recipit. Deinde cū dicit. Nā cū tres: inquirit modū ꝑgruū siue ingressioni p̄ distinctōez a modis qui in alijs scientijs seruāt⁹: q⁹ mod⁹ o3 eē ꝑgruus rei de qua est ꝑscrutatio: id diuidit b p⁹ in. 2. p̄lo cuius distinguit scias fm res de quibus determinat. secōo ostēdit modos singlis reb⁹ ꝑgruos. ibi. In nālibus igit. Circa p̄mū. 3. ſ. primo ostēdit de quibus ꝑsiderat nālis pbia. secōo de quibus mathematica. tertio de quibus ꝑsiderat diuina scia. ibi. theologia aūt dicit g. bene dcīm⁹ ⁊ vnūquodq; vtē: ita de eo o3 fides capi. Haz cū tres sint ptes speculatiue. ſ. pbie. b dicit ad diuaz ordinē ⁊ q est opatiua sine ptica: in oibus requirit modus ꝑpetēs mātē. Dūt aūt tres ptes p̄dicte pbica siue nālis: mathematica diuina: siue theologia. Cū tnōn sint tres ptes: nālis que ē vna de tribus ē in motu in abstracta. i. vlat⁹ et ꝑsideratio circa res mobiles a mā nō abstractas: q⁹ p̄z exēpla ut p⁹ in lra. Quod aūt dicat b⁹ motu forma mātē ꝑiuncta: sic ē intelligēdū. ipm ꝓpositū est mā ⁊ forma nāturā bnōi b⁹ motū sibi debitā. vtpa forma in mā cpis est ꝓncipiū motus. ⁊ iō eadē ꝑsideratio de rebus q sunt mātē: ⁊ fm q sūt mobiles. Deinde exponit b quibus sit mathematica. d. mathematica ē sine motu. i. sine mot⁹ ⁊ mobili ꝑsideratōe: in quo a nālī differt in abstracta. i. ꝑsiderat formas q fm suū eē nō sūt a mā abstractē: in q⁹ ꝑuenit cū nāli: q⁹ quo sit expēdibiles. ſ. mathematica speculat formas sine mā ac p̄ sine motu. ut vbi cūq; est mot⁹ est mā: vt p̄bat 3. metb. Eo mō eni quo hñt mām ibi ē motus: ⁊ sic ipa speculans mathematici ē sine mā ⁊ sine motu. Quia forme q⁹ que mathē. speculat cū sint in mā nō pōt ab his separi fm eē: ⁊ si fm speculationem sint separabiles. Deinde ostēdit de quibus ē diuina. ibi. Theologia. i. tertia ps speculatiue q̄ dī diuina: vt metha. vt ꝑma pbia: ē sine motu. In quo ꝑuenit cū mathēatica ⁊ differt a nāli. abstracta. ſ. a mā atq; inseparabilis p̄ que duo differt a mathēatica. Res. n. diuine sunt fm eē abstracte a mā ⁊ motu: ⁊ mathēatice nō abstracte: sūt ꝑsideratōe separabiles: ⁊ res die inseparabiles: q⁹ nihil ē separabile: nisi q̄ est ꝑiunctū. Cū res die nō sint ꝑsideratōe separabiles a mā: b fm eē abstracte: res b⁹ mathēatice eodē⁹ b⁹ ꝓbat p deū sbam de qua quinta scia ꝑsiderat principaliter: vñ ⁊ nolat idē. Deinde cū dicit. In nālibus ostēdit q⁹ modus sit ꝑgruus p̄dictis gēbus. Et circa b. 2. ſ. primo excludit mōs ꝑgruos singulis p̄tibus p̄dictaz: ⁊ b⁹ pars dispositio relinq̄t disputationi. secōo exponit vltimū modū q est ꝓpius p̄ti ingressionis: ⁊ b dupl⁹. primo removēdo id q⁹ est impedimētū. ibi. Neq; o3 in diuinis deduci ad ymagines vt. ſ. de eis iudicādis seq̄mur indicia ymaginatōis. secōo ostēdendo id q⁹ est ꝓpius. ibi: si potius ipam inspice formā sine motu ⁊ mā cui⁹ ꝑditiones ꝑfiter exponit ingrediens ad ꝓpositā q̄onez.

Je est duplex q̄. prima de diuisione speculatiue scie q̄ in lra ponit. secōa de mōis quos
b speculatiue scie attribuit. Circa p̄mū que runt. 4. p̄mo vtrū sit ꝑuenīs diuisio q̄ dividit speculatiua in has tres ptes nālem: mathēaticā: ⁊ diuinā. secōo vtrū nālis pbia sit de bis q̄ sūt in motu ⁊ mā. Tertio vtr⁹ mathēatica ꝑsideratio sit sine motu et mā. Quarto vtrum diuina scia sit de his que sunt sine mā ⁊ motu.

a Q primū sic pceditur: vt q speculativa inconuenīter in has tres ptes diuidat. Partes. n. speculatiue sunt illi habit⁹ q̄ parte ab parte platiā pficiunt: ⁊ pbs in. 6. etb. ponit q scientifica sic quod ē po⁹ cui⁹ ꝓpletiua ꝑficit⁹ bnōibus mb⁹

f. fapia. fcia: ꝛ intellectus ꝫ illa tria fiunt ptes speculatiue: nō illa que intra ponunt. Item Aug. dicit. 8. de ci. dei. q rōnalis pbia que ē logica ⁊ speculatiua pbie vt pēplatiua ptinet: qui igit mētionez de ea nō facit vt diuisio insufficies. Tres edi ter dividit pbia in. 7. artes liberales: inter quas nec̄ nālis: nec̄ diuina ptinet: ꝫ sola rōnal ⁊ ma thematica. ꝫ nālis ⁊ diuina nō debuerunt pom p tes speculatiue. Item scia medicine maxime vi esse ogatiua: ⁊ nī in ea ponit vna ps speculatiua: ⁊ alia practica. ꝫ eadem rōne in oibus aliis scien tijs ogatiuis aliqua ps est speculatiua: ⁊ ita debu it in hac diuisione fieri mētio de ethica siue mo rali. Finis sit actiua ꝓpter partez eius speculatiuā. Item scia medicine quedā ps pbie est: ⁊ sunt que dam alie artes ꝫ dicūt mechanice: vt scia de a gricultura ⁊ alchimie: ⁊ hmōi. Cum igit ille sint opatiue nō vtiq debuerit nālis absolute ꝫ specu latiua poni. Item rōnī nō dz dividi ꝑ ptē: ꝫ diuina scia ē esse: vt totū respectu pbiet ⁊ mathematice: cū ibecta illaz sint partes illius scie. f. di uine cuius ibiectū est ens: cuius ps est iba mobilis quā ꝓsiderat nālis: ⁊ silr quātitas quā cōsiderat mathematic⁹: vt pz. 3. meth. ꝫ scia diuina nō dz dividi ꝫ nālem ⁊ mathematicā. Item scie dividunt sicut res: vt dicit. 3. de aia. Sed pbia est de ente. Est. n. cognitio entis: vt dicit Dyonī. in epla ad policarpū. Cum ꝫ ens ꝓmo dividat i po tentiam ⁊ actū: ꝫ vnū ⁊ multa: ꝫ pham ⁊ accidēs videt q per hmōi deberēt pres pbie distingui.

Item multe alie divisiones sunt entiuz de ḡbus sunt scie magis ēntiales quā ille ꝑ mobile ⁊ im mobile: ꝑ abstractū ⁊ nō abstractū: vtpote ꝑ cor poreū ⁊ incorporeū: alatum ⁊ inalatum: ⁊ alia hu iusmodi. ꝫ divisio partiū pbie magis dz accipi ꝑ hmōi differās: ꝫ ꝑ illas que hic tanganē. Item illa scia a qua alie supponūt dz esse ꝓr: cis: ꝫ oēs alie scie supponunt a scīa diuina: q: cuius ē pbare ḡncipia alioz: ꝫ debuit scīam diuinā aliis ꝓordinare. Tres matheseos occurrit adiscēda ꝫ nā lis: eo q mathematici facile pūt adiscere pueri: nō aūt nālem nisi pueri: vt dicit. 6. ethi. Unde ⁊ apud antiquos ordo in adipiscēdis scientijs fuit se dicit observatus vt ꝓmologica: deinde mathe matica. tertio naturalis: postea moralis adiscere tur: ⁊ tandē diuine scie hoies studerent: ꝫ mathe matica nālis scie ꝓordinare debuit. ꝫ ꝫ hec divisio sufficies sit pbat ꝓpām. 6. meth. vbi dicit q tres erunt pbie: ⁊ theologice mathematice: pbice. tres mōi sciaz qui etiā ad has tres vident ptine re. Item ēt philosophe in ꝓncipio alma genesi hac divisione vtit⁹. Ad primū igit dōm q theologia siue speculatiua distinguit: q speculatiua dz ꝑ fine vtilitatem quam ꝓsiderat. ꝑ actiua aūt vtilitatem ꝓsiderata ordinat in opationem rāliz in finē: ⁊ iō dicit pbo. 3. ō ala q differūt admīce fine: ⁊ in. 1. metha. dicit q finis speculatiue ē veritas: finis opatiue siue prati ce actio. Cum igit oporteat mām fim eē ꝓportio nata: ops practicaz sciaz mām eē res illas que a nostro opere fieri pūt: vt eaz cognitio in opationem quasi in finē ordinari possit. Speculatiuaz vo sciarum mām ops esse res que a nostro ope nō fiunt. Uñ earuz ꝓsideratio in opationez ordinari nō pōt: sicut in finē: ⁊ fm hāc rerum distinctionē ops scias speculatiuas distingui. Sciendū tñ q qi habitus vl potētie penes obiecta distinguūt: nō distinguntur penes quaslibet dīas obiectoz um sed penes illas que sunt per se obiectoz um inḡtm sunt obiecta. Esse. n. aiāl vl plantaz accidit sensibili: inḡtum ē sensibile: ⁊ ideo penes hoc nō sumit dīa sensuum. ꝫ magis fm dīas colozis ⁊ soni: ⁊ ops scias speculatiuas dividi ꝑ dīas spe culabiliū inḡtum sunt speculabilia. Speculabi li aūt fm q est obiectū speculatiue potētie aliqd cōpetit ex parte potētie intellectiue: ⁊ aliqd ex p te habitus scie quo intellectus ꝓficitur. Ex parte qppe intellectus competit ei q sit imāle: quia ⁊ ipse intellectus ē imālis. Ex parte vo scie ꝓpetit ei q sit necessariū: q: scia de necessariis ē vt pbat ꝓmo posteriozz. Dīne aūt necessariū inḡtum bu iusmodi est immobile: q: oē qđ mouet: inḡtuz bu iusmodi possibile est eē: ⁊ nō eē: vl simplr: vl fm quid: vt dī. 5. meth. Dic igit speculabili qđ est ob iectuz speculatiue scie p se cōpetit segatio: ⁊ a mā ⁊ a motu: vl applicatio ad ea: ⁊ iō fm ordinez re motionis: ⁊ a mā: ⁊ a motu sūt speculatiue distin gūt. Quedā igit sūt speculabilia que dependēt a mā fm esse: q: nō nisi in mā esse pūt: ⁊ hec distinguūt q: dependēt quedā a mā fm eē: ⁊ intellectū: sicut illa in quoz diffinitōe ponit mā sensibilis. Unde sine mā sensibili intelligi nō pūt vt in diffinitōe hō minis ops accipe carnē ⁊ ossa: ⁊ de his est pbica sci a nālis. Quedā vo sunt que ḡnis dependent a mā fm eē: nō tñ fm intellectū: q: in eoz diffini tionib⁹ nō ponit mā sensibilis: vt linea ⁊ numer⁹ ⁊ de his ē mathematica. Quedā vo sunt speculabilia q ñ dependēt a mā fm eē: q: sine mā eē pūt siue numḡ sint in mā: sicut deus ⁊ angelus: siue in ḡbusdam sint in mā: ⁊ in ḡbusdam nō: vt ba: q̄litas: potentia ⁊ actus: vnū ⁊ multa: ⁊ hmōi: de q bus oibus est theologia. i. diuina scia: q: ꝓpinquz cognitoz in ea est deus. alio nole dī methaphisica. i. trāsphica q: p⁹ pbicaz discēda occurrit nobis ḡbus ex sensibilibus ꝓpetit in insensibilia deveni re dī etiaz pbia ꝓma inḡtum scīe alie ab ea ꝓncipia sua accipiētes eā sequunt. Non est aūt possibile q sint alique res que fm intellectū dependeant a mā ⁊ nō fm eē: q: intellectus ḡtum ē de se imā lis est: ⁊ iō nō est quartū genus pbie ꝓter ꝓdicta.

¶ Ad primū igit dōm q pbs. 6. ethi. determiat

de habitibus intellectualibus inḡtum sunt vir tutes intellectuales. Dicunt aūt virtutes inḡtuz p ficiunt intellectū in sua opatōe. Uirtus. n. est que bonū facit habētem: ⁊ opus eius reddit bonū: ⁊ iō fm q diuersimode ꝓficit per hmōi habit⁹ specu latiuos diversificat hmōi virtutes. Est aūt alius modus quo ps alie speculatiua ꝓficit ꝑ intellectū q est birtus ꝓncipioz quo aliqua ex scipsis nota fiūt ⁊ alius q⁹ cognoscunt ꝓclusiones ex hmōi ꝓncipijs demōstrate: siue demōstratio ꝓcedat ex cāis infe rioribus: sicut scia: siue ex cāis altissimis: sic sapia Cum aūt distinguūt scie: vt sint birtus quidā: ops q penes obiecta distinguāt. i. penes res ꝫ ḡbus sunt scie: ⁊ sic distingūt hic in methaphisica tres ptes pbie speculatiue. ¶ Ad. 2. dōm q scie speculatiue vt pz in pri⁹ methaphisice sunt de illis quo rum cognitio queriē ꝓpter scipa. Res aūt de q bus ē logica nō dicunt ad cognoscendū ꝓpter scipas sz vt adminiculū quoddā ad alias scias. ⁊ iō logi ca nō ptinet sub pbia speculatiua quasi ꝓncipalis pa: sz quasi quoddā reductū ad eā put mīstrat spe culationi sue instra. f. sillogismos: ⁊ diffinitiones: ⁊ alia hmōi ḡbus in speculatiuis scientijs indigem⁹ Uñ ⁊ fm Boe. in comēto sup Porphiriū nō tam est scia q̄ scie instrūm. ¶ Ad. 3. dōm q. 7. libera les artes nō sufficiēter dividūt pbiam theoricaz. sz vt dicit Aug. de sanc. vic. in. 3. sui didascalon ꝑtermissis ḡbusdā aliis ꝓnerat: q: bijs primuz eruditebant q pbiam discere volebāt: ⁊ iō in trium ⁊ quadriuiū distinguūt: eo q bis quasi ḡbusdam vijs viuat aīus ad secreta pbie introeat. In hoc etiā ꝓsonat verbū pbi qui dicit in. 2. met. q modus scie debet queri ab scīa: ⁊ conēntez: ibidez dicit q logica que docet modū aliarum scīarum dz quis ante oēs alias scias adiscere: ad quaz ptinet triuium. Dicit etiā in. 6. ethi. q mathematica ꝑt scīa a pueris: nō aūt pbica que experimētuz req rit: ex quo dat intelligi q ꝓmo logica: deinde ma thematica dz adiscī: ad quā ptinet quadriuium. Et ita his quasi ḡbusdaz vijs ꝓparat aīus ad alias pbicas disciplinas. Uel ideo hec inter ceteras scīas artes dicunt: q: nō solū habit cognitōez sz op⁹ aliqō quod ē immediate vtil⁹ rōnis vt syllogismum formare: ornare: mēsurare: me lodias formare: cursus syderū cōputare. Alie vo scie: vtiq habit opus: sz cognitōez tñ: sicut scia dia ⁊ nālis: vñ ponit artes hic nō pūt cū ars dicat rō factiua: vt dī. 6. ethi. vl hic opus cōpetit: sicut me dicina: alchimia: ⁊ hmōi. Uñ nō pūt dici artes li berales: q: hmōi artificiate hoies ex pte illa q nō est liber. f. ex pte cōporis. Scia vo moralis ḡnis sit ꝓpter opationē: tñ illa opatio nō ē actus scie: sed act⁹ virtutis vt pz. f. eth. Uñ nō pōt dici ars: sz ma gis in illis opatibus se hz virtus loco artis. ⁊ iō ve teres diffinierūt virtutē eē artē vñ recteq; vsūcēdi:

vt dicit Aug. 5. de ci. dei. ¶ Ad. 4. dōm q licet dicit Aug. in pri⁹ hui⁹ medi. aliter distinguit theo ricā ⁊ practicā cuz pbia dividit in theoricā ⁊ practicā alr cuz artes dividūt in theoricas practicasq; sic medicina. Cum. n. pbia vl artes ꝑtheoricā ⁊ practicā distinguūt op⁹ accipe distinctōez cōz ex hac vt practicus dicat id qđ ordinat ad opationē. Alter ordinat vo qđ ordinat ad scīā cognitionē veritatis Hoc tñ infert cū in hac dividit pbia totalis: ⁊ artes q: in divisione pbie hi respectus ad. 6. hūdinis ad quā tota humana vita ordinat. vt. n. dicit Aug. in. 5. de ci. dei. ex vbis varronis. Nulla ē hōnesta cā pbandi: nisi vt sit beus. Uñ duplex felicitas a pbis ponit: vna ꝓplatiua ⁊ altera actiua: vt pz. 1. eth. fm q pbiam in duas ptes distinxerūt mo ralem dicētes practicā nālē: ⁊ rōnalē dialetes theo ricā. Cum vo dicit aristz quedā speculatiue scibiles practice hi respectu ad aliquos fines illarū artiū: sicut ū dicam⁹ agricultura ē arte practica. dyaleticaz vo theoricā. Cū aūt medicina dividit in theoricā ⁊ practicā nō attendit diuisio fm finem Dic. n. q medicina ꝫ ꝓnica ptinet: vtpote ad opationē ordinata: ꝫ attendit ꝑtem diuisio ꝫ qđ ea que in medicina tractant sunt ppiq vl remo ta ab opatōe. Illa. q. ps medicine de practica ꝫ do cet modos opationis ad sanatōes: sicut q talibus apostematib⁹ sunt talia remedia adhibēda. theo rica vo dī illa ps que docet ꝓncipia ex quibus hō dirigit in opatōe: ꝫ nō primo sicut q̄ fontes sunt tres: ⁊ q̄ genera sex⁹ sunt tot. Uñ nō est vt ſ alicuius actiue scie aliqua pars dicat theorica q̄ pp ſ illa pars ſ speculatiua scīa ponat. ¶ Ad. 5. di cendū q aliqua scīa ptinet ſ alia dupliciter. vno mō vt ps ipius: q: f. siccitas cuius est aliqua pars sub iecti illius scie: ⁊ planta ē quedā ps corporis nālis. Unde ⁊ scia de plantis ptinet sub nālī scīa: vt ps Alio mōdo cōtinet vna scīa sub alia: vt ei ſ subalternata qui. f. in superiori scīa assignat ꝓpter quid eoꝝ de quibus scit in scia inferiori scitaz: q: sicut musica ptinet ſ arismetrica. Medicina aūt dr nō ponit ſ pbica vt ps. Dubitatum. n. medi cine nō est ps subiecti scie nālis fm illā rōem qua est subiectum medicine. Quia. n. corpus sanabi le sit corpus naturale. Non tñ est subiectum medi cine: put est sanabile a natura sed put est sanabile per artem. Sed q: in sanande que sit pars em: ars est ministra nature: q: ex aliqua naturali vir tute sanitas perficit auxilio artis: unde est ꝓpter quid de operatione artis ops accipere ex ꝓprietatibus rerum naturaliū. Et ꝓpter hoc medi cina subalternat̄ pbice: ⁊ eadem rōne alchimia. ⁊ scīa de agricultura: ⁊ alia hmōi. Et hic relin quit q pbica fm se ⁊ fm alias partes cuius est spe culativa. Quus aliquē operativa subalternet ei ¶ Ad. 6. dōm q Ghus docta aliaz scia: sicut ꝓce

entis: quod est subiectum methaphisice: nō tñ opꝫ ꝙ alie sciē sint ꝑtes eius. Accipit. n. vnaqueqꝫ scīa partem vnā ꝑtem entis fm̄ spālē modū ꝯsiderādi aliū a mō quo ꝯsideraī ens in metha. Vñ ꝓpē loquēdo sbm̄ illius nō est pars sbiecti methaphisice: quia nō est pars entis fm̄ illā rōnē qua ens est sbm̄ methaphisice: sꝫ hac rōne ꝯsiderata ipa est spālis scīa aliis ꝯdiuisa. Sic aūt posset dici ꝑs ipsius sciē: scīa que ē de potētia vl de actu: vl q̄ est de vno: aut aliq° hmōi: qꝛ ista hñt eundē modū ꝯsiderādi cū ente de quo tractaī in metha. ¶ Ad. 7. dcēm ꝙ ille ꝑtes entis exigunt eundē modū tractādi cū ente cōi: qꝛ etiā ipa nō dependent a mā: et ideo scīa de ipis nō distinguitur a scīa q̄ est de ente cōi. ¶ Ad. 8. dcēm ꝙ illa diuersitas reꝝ quas obiectio tāgit nō ē diue(rsitas) ꝑ se earū in ꝗ̄tum sūt scibiles: et iō penes eas sciē nō distinguntur. ¶ Ad. 9. dcēm ꝙ ꝗuis scīa diuina sit prima oīm sciaꝝ: nālr tñ quo ad nos alie sciē sūt priores. vt dicit Auic. in pn° sue meth. Ordo illius sciē est vt addiscaī post scīas nāles in qbus sūt multa determinata qbus ista scīa vtiī: vt gnātio et corruptio et motus et hmōi. Silr etiā post mathēaticaꝫ. Indiget. n. hec scīa ad cognitionē sbāꝝ separataꝝ cognoscere numeꝝ et ordinē orbiū celestiū: qḋ nō est possibile sine astrologia ad quā tota mathe. p̄exigiī. Alie vō sciē sunt ad bn̄ esse ipsi° vt musica: et morales: et hmōi. Nec tñ opꝫ ꝙ sit circulus: qꝛ ipa supponit ea q̄ in aliis pbanī cū ipa aliaꝝ pncipia pbꝫ: qꝛ pncipia que accipit alia scīa. s. nālis a pria phia nō pbant ea q̄ idē pmus phs accipit a nāli: sꝫ pbātur p alia pncipia p se nota: et sic phs pm° nō pbat pncipia que tradit nāli p pncipia q̄ ab eo accipit: sꝫ p aliqua pncipia p se nota. et sic nō est aliqs circulus in diffinitōe. Preterea effect° sensibiles ex qbus pcedunt nāles demōstratōes sūt notiōes q° ad nos in pn°: sed cū p eos puenim° ad cognitōeꝫ cāꝝ pmaꝝ ex illis apparebit nobis ppter qḋ illoꝝ effectuū ex qbus pbabanī demōstratōe: qꝛ et sic scīa nālis aliqd addit sciē diuine: et tñ p eā sua pncipia notificanī. Et inde ē ꝙ Boe. ponit vltio sciam diuinā: qꝛ ē vltima q° ad nos. ¶ Ad. 10. dicendū ꝙ ꝗuis nālis phia post mathematicaꝫ discenda occurrat eo ꝙ vlia ipsi° documēta indigēt expimēto et tpe: tñ res nāles cū sint res sensibiles sūt nālr magis note q̄ res mathematice a mā sensibili abstracte.

a. II.

Ad scdm sic pcediī. vr ꝙ scīa nālis nō sit d̄ his que sunt in motu et mā. Materia. n. ē indiuiduationis pncipiū: sꝫ nulla scīa est de indiuiduis: sꝫ de solis vlibus fm̄ sniam Platonis que ponit in Porphirio: ḡ scīa nālis non est de hijs q̄ sunt in mā. Itē scīa ad intellectū ptinet: sꝫ intellectus cognoscit abstrahēdo a mā et ꝯditōib° mie: ḡ de his que nō sunt a mā abstracta nulla scīa esse pōt. Itē in scīa nāli agiī de pmo motore: vt pꝫ 8. phy. sed ipe est īmunis ab oī mā: ḡ scīa nālis nō est de hijs solum que sūt in materia. Item oīs scīa de necessarijs est: sed oē quod mouet in ꝗ̄tuꝫ hmōi est ꝯtingens: vt pbaī. 9. math. ḡ nulla scientia pōt esse de rebus mobilibus: et sic nec scīa nālis. Item nullū vle mouet. Homo. n. vlis nō sanatur: sꝫ h homo: vt dī in pn° meth. Sed oīs scīa de vlibus est: ḡ nālis scīa nō est de his que sunt in motu. Item in scīa nāli determinaī de quibusdam que nō mouenī: sicut est aīa: vt pbaī in pncipio d̄ aīa: et terra vt pbaī in. 2. celi et mūdi: et oēs forme nāles nō fiunt nec corrūpunī: et eadem rōne non mouenī nisi p accidēs: vt pbaī in. 7. meth. ḡ nō oīa de quibus est phica sunt in motu. Item oīs creatura ē mutabilis cū vā imutabilitas soli deo cōuenit: vt Aug. dicit. Si igiī ad nālē ptinet ꝯsideratio d̄ his q̄ sunt in motu: ei° erit ꝯsiderare de oībus creaturis qḋ expresse falsum eē apparet. Sꝫ ꝯtra ad phiam nālēꝫ ptinet de rebus nālibus determinare: sed res nāles sunt in qbus est pncipiū motus. Ubicūqꝫ aūt est motus opꝫ eē māꝫ: vt dicit in. 11. meth. ḡ scīa nālis est de his que sunt in motu et mā. Itē de hijs que sunt in motu et mā opꝫ esse aliquā sciam speculatiuaꝫ: alias nō esset pfecta traditio phie que est cognitio entis. Sed nulla alia scīa speculatiua est de hijs: qꝛ nec mathematica nec methaphisica: ḡ de hijs est scīa nālis. Item hoc apparet ex hiī que dicit phus. 6. meth. et. 2. phicorum. ¶ Rñ° dcēm ꝙ ppter difficultateꝫ huius q̄ōnis coactus fuit Plato ponere ydeas. Cum. n. vt dicit phus pmo math. Crederet oīa sensibilia semp in fluxu eē fm̄ opinionē Cratuli: Eracliti: et ita extimauerit sciam de ipis esse non posse: posuit quasdaꝫ sbās a sensibilibus separatas de qbus essent sciē et darenī diffinitiōes: sꝫ h defectus accidit ex eo ꝙ nō distinxit qḋ est p se ab eo qḋ est fm̄ accidēs: et iō fm̄ accidēs fallunī plerūqꝫ et sapiētes vt dī. 1. elēch. vt aūt pbaī in. 7. meth. cū in nā sensibili inueniaī et ipm̄ integrū. i. ꝯpositūꝫ et rō. i. forma ei°: p se quidē gnātur et corrūpiī ipm̄ ꝯpositūꝫ: nō aūt rō siue forma: sꝫ p accidēs. Nō. n. fit domuꝫ eē: sꝫ hanc domū vt ibi dicitur. Unūqḋqꝫ autē pōt ꝯsiderari sine oībus his que ei nō p se ꝯparanī: et iō forme et rōes reꝝ ꝗuis in motu existentiū: put in se ꝯsideranī sine motu sunt. Et sic de eis sunt sciē et diffinitiōes: vt ibidem phus dicit. Non aūt sciē sensibiliū sbārum fundanī super cognitōe aliquaꝝ sbārum separataꝝ a sensibilibus: vt ibidem pbaī. Huiusmodi aūt rōnes q̄s ꝯsiderat sciē que sunt de rebus cū considerenī absqꝫ motu: opꝫ etiā ꝙ ꝯsiderenī absqꝫ illis fm̄ que ꝯpetit motus rebus mobilibus. Cum autē oīs motus tpe mēsureī: et pmus motus sit motus localis quo remoto nullus alius motus inest: opꝫ ꝙ fm̄ hoc sit aliquod mobile qḋ est hic et nunc. Hoc aūt sequiī rem ipam mobilē fm̄ ꝙ est indiuidua

ta p māꝫ existentē sub dimensionibus designatis. Vñ opꝫ ꝙ hmōi rōnes fm̄ quas de rebus mobilib° pōt eē sciē ꝯsiderenī absqꝫ mā signata: et absqꝫ oībus his que ꝯsequūī māꝫ signatā. Non aūt absqꝫ mā nō signata: qꝛ ex eius notiōe depēdet notio forme q̄ determinat sibi māꝫ. et iō rō hoīs quā significat diffinitio fm̄ quā pcedit scīa ꝯsideratur sine his carnibus: et his ossibus. Non aūt sine carnibus et ossibus absolute. et qꝛ singularia includūt in sui rōne māꝫ signatā: vlia vō māꝫ cōeꝫ vt dī. 7. meth. iō pdicta abstractio nō dī forme a mā absolute: sꝫ vlis a pticulari. Possūt igiī hmōi rōnes sic abstracte dupliciter ꝯsiderari. Uno mō fm̄ se: et sic ꝯsideranī sine motu et mā signata: et h nō inuenitur in eis nisi fm̄ eē qḋ hñt in intellectu. Alio° fm̄ qḋ ꝯparanī ad res quaꝝ sunt rōnes que qdem res sunt in mā et motu: et sic sunt pncipia cognoscēdi illa: qꝛ oīs res cognosciī p suaꝫ formā. Et ita p hmōi rōnes imobiles: et sine mā pticulari ꝯsideratas: hēi cognitio in scīa nāli de rebus mobilibus et mālibus ext̄ aīam existētib°. ¶ Ad pmū igiī dcēm ꝙ mā nō est indiuiduatōis pncipiū: nisi fm̄ ꝙ est sb dimēsionib° signatis existēs: et sic etiā scīa nālis a mā abstrahit. ¶ Ad. 2. dcēm ꝙ forma intelligibilis ē quidditas rei: obiectū aūt intellectus ē qḋ qd ē vt dī. 3. de aīa. Quidditas aūt ꝯpositi vlis vt hoīs vl aīalis includit in se māꝫ vlem: nō pticularem: vt dī. 7. meth. Vñ intellect° cōiter abstrahit a mā signata et ꝯditōibus eius. Non aūt a mā cōi in scīa naturali: ꝗuis etiā in scīa nāli nō ꝯsideretur mā: nisi in ordine ad formā. Unde etiā forma p prius est de ꝯsideratione nālis q̄ mā. ¶ Ad. 3. dcēm ꝙ de pmo motore nō agitur in scīa naturali tanq̄ de subiecto: vel parte subiecti: sꝫ tanq̄ de termino ad quē naturalis scīa pducit. Terminus aūt nō est de nā rei cuius est terminus: sꝫ habet aliquā habitudinē ad rem illā: sicut terminus linee nō est linea: sꝫ hꝫ aliquā habitudinē ad eaꝫ. Ita et motor pmus hꝫ aliquā habitudineꝫ ad res nāles: cū sit alterius nature ab eis. Habet. n. habitudinē ad eas in ꝗ̄tum influit eis motum: et sic cadit in ꝯsideratione nālis: nō fm̄ ipm̄: sꝫ in ꝗ̄tuꝫ motor. ¶ Ad. 4. dcēꝫ ꝙ scīa ē de aliq° dupliciter: vno° pmo et pncipalr: et sic scīa est de vlibus rōnibus super quas fundaī. Alio mō est de aliqbus secūda rio: et quasi p reflexionē quādaꝫ: et sic de rebus illis est quarū sunt ille rōnes: in ꝗ̄tum rōnes illas applicat ad res etiā particulares quaꝝ sūt adminiculo inferiorū virium. Ratione. n. vniuersali vtitur sciens: et vt re scita: et vt me° sciendi. Per vlem. n. hoīs rōnem possum iudicare de hoc vl de illo. Rōnes aūt vles reꝝ sunt oēs imobiles: et ideo ꝗ̄tum ad h oīs scīētia de necessarijs est. sed rerum quaruꝫ sunt ille rōnes quedam sunt necessarie et imobiles: quedā ꝯtingētes et mobiles: et ꝗ̄tum ad hoc de rebus ꝯtingentibus et mobilibus dicuntur esse sciē. ¶ Ad. 5. dcēm ꝙ ꝗuis vlia nō moueanī tñ sunt rōnes reꝝ mobiliū. ¶ Ad. 6. dcēm ꝙ aīa et alie forme nāles ꝗuis nō moueanī p se mouenī tñ p accidēs: et insup sunt pfectiones reꝝ mobilium: et fm̄ h cadunt in ꝯsideratione nālis. Terra aūt ꝗuis fm̄ se totā nō moueaī qḋ accidit ei in ꝗ̄tum est in loco naturali in quo quiescit p eandeꝫ nāꝫ p quā mouet ad locū: tñ partes eius mouenī ad locū qui fuit eis locus ppriū: et sic terra rōne quietis totius et motus partiū cadit in ꝯsideratione nālis. ¶ Ad. 7. dcēm ꝙ mutabilitas illa que cōpetit oī creature non est fm̄ aliquem motum naturalē: sed fm̄ depēdentiā ad deuꝫ a quo si deserenī deficerēt ab eo ꝙ sunt. Dependētia aūt ista ptinet ad ꝯsiderationē methaphisice potius q̄ naturalis. Creature aūt spūales nō sunt mutabiles: nisi fm̄ electionē: et talis mutatio nō ptinet ad nālem: sꝫ magis ad diuinum.

a. III.

Ad tertium sic pcediī. vr ꝙ mathematica ꝯsideratio nō sit sine mā de his que hñt eē in materia. Cū. n. veritas ꝯsistat in adequatione rei ad intellectū: opꝫ esse falsitatē quandocūqꝫ res aliter ꝯsideraī q̄ sit. Si ḡ res que sunt in mā ꝯsideranī sine materia in mathematica eius ꝯsideratio erit falsa: et sic nō erit scīa: cum oīs scīa sit verorū. Item fm̄ phm̄ in pmo posteriorū cuiuslibet sciē est ꝯsiderare subiectū et partes: sed oīm mathematicorum fm̄ eē mā pars est: ḡ nō pōt esse ꝙ aliqua scīa ꝯsideret de hijs que sunt in materia absqꝫ h ꝙ māꝫ ꝯsideret. Item oēs linee recte sunt eiusdem spēi: sꝫ mathematic° ꝯsiderat lineas rectas numerādo illas: aliās nō ꝯsideraret triangulū et quadrangulū: ḡ ꝯsiderat lineas fm̄ ꝙ differūt numero et ꝯueniūt spē. sed pncipium differēdi his que fm̄ spēm ꝯueniunt est mā: vt ex supradictis pꝫ: ḡ materia ꝯsideraī a mathematico. Item nulla scīa que penitus abstrahit a mā demōstrat p cām mālem: sꝫ in mathematica fiūt alique demōstrationes que nō possunt reduci nisi in cām mālem: sicut cū demōstrat aliqd de toto ex partibus. Partes. n. sunt mā totius: vt dī. 2. phy. Vñ et in scdo posterioꝝ reduciī ad cām mālem illa demōstratio qua demōstraī ꝙ angulus qui est in semicirculo est rectus: ex eo ꝙ vtraqꝫ pars eius ē semirect°: ḡ mathematica nō oīno abstrahit a mā. Itē motus nō pōt eē sine mā: sꝫ mathematicus dꝫ ꝯsiderare motū: qꝛ cū mot° mēsureī fm̄ spatiū eiusdē rōnis et sciē vr ꝯsiderare ꝗ̄titatē spatij qḋ ptinet ad mathematicum: et ꝗ̄titatē motus: ḡ mathematicus nō oīno dimittit ꝯsiderationē mā. Item astrologia quedaꝫ ps mathematice ē: et silr scīa de spera mota: et de pōderib° et musica: in qbus oībus fit ꝯsideratio de motu et rebus mobilib°: ḡ mathematica nō abstrahit to-

aliter a mā: motu. Item nūllis cōsideratio totis
est circa mām: motū: quedā relucides demō-
strāt cōtra mathematico: nūl puta virū rer
ra sit rotunda: vtrū sit in medio celi: nō pōt cē
q mathematicus abstrahat ei⁹ a mā. ſ. dicat q
abstrahit nā a mā ſcībili, ſ. Materia ſenſibilis
est mā ꝑticularis: ſenſus ꝑticularium est a qua
cōs ſcie abstrahit: q mathematica ꝓsideratio nō
dī dicī magis abstracta q aliq alioꝝ ſcīaꝝ? Item
pōs in .2. phy. dicit tria cē negocia. p⁹ est de mo-
bili: cē corruptibili. ſcīm de mobili: incorruptibi
li. tertiū dī īmobili: cōcorruptibili. p⁹ aūt est nāle.
ſcīm mathēaticū. tertiū dīuinū vt pbolome⁹ cē
pōt in ꝓ⁹ almagesti. q mathēatica cō mobilib⁹
Dicd⁹ est pōs dicat in .6. metb. Item q̄dā res sūt
que ꝑ⁹ sūt in mā: nō tñ recipiūt in sui diffini-
tione mām: cuius: in q differt a simo: ſ. plbie cē
de oībus ambus ꝓsiderare: q̄ ops de q entre cē p-
tem aliq: vbi cē mathematica cū ad nullā alia
ptineat. Item ea q̄ sunt ꝓ⁹a ſm intellectū pcit ſi-
ne posteriorib⁹ ꝓsiderari. ſ. mathematica ſ. ꝓ⁹a
nālibus que sūt in motu: mā. Habēt. n. ſe ex
additōe ad mathematica: vt dī in .3. celi: mūdi
q mathematica ꝓsideratio pōt cē ſine motu: mā
Re⁹ ad euidentiā huius q̄nis ops scire q̄o intel-
lectus ꝑ sui opationē abstrahere pōt. Sciēdum
igit ſm pōm .3. de aīa: q duplex cē opatio intelle-
ctus: vna q dī intelligētia indiuisibiliū q cōgnit
de vnaquaq; rogd est. Alia vō est qua ꝓponit: di
uidit. Cōmunē negatiuā: vl affirmatiuā fo:
m reb⁹ rīdent. Prima quidē opatio respicit ipſ
nām rei ſm quā aliqua res intellecta aliquē gra-
dum in entibus optinet: ſine sit res ꝓpleta: vt to-
tus aliq: ſiue imꝑpleta: vt ps vl accidēs. Dēōa
opatio respicit ipm cē rei: q̄ quidē resultat ex ag
gregatione ꝓncipioꝝ rei incōpositis: vl ipām ſim
plicē nām rei ꝓcomitat: vt in ſubstātijs ſimplici-
bus: et vīrtus intellect⁹ est ex q̄ p⁹ ꝓ⁹a: mā rei: ꝑs
pōt vere q̄ ſm rē ꝓuenīt: ens: in abstrahēdo ſi
gnificat cē separatū ſm ipſ cē rei: sicut ſi abstrahо
hōiem ab albedine dicēdo hō nō est albus: ſignifi-
cat hoiem separatū cē in re. Vñ ſi ſm rē hō: albedo ſi
sunt separata: erit intellectus falſus. Hac igit opa-
tione intellectus vere abstrahere nō pōt: nisi ea q̄
sunt ſm rē separata: vt cū dī hō nō est asinus. ſ. ſm
ſunt: nec cū ois ſ. aliqua. Quē. n. ynaquaq; res sit
intelligibilis ſm q̄ est actu: vt dī. 2. meth. ops q
tus quidē: sicut accidit ō ipſa formis: ſ. bijs sim
plicibus: vl ſm id q̄ est actus eius: sicut ſbe ꝓpo
sicie in mā ꝑma q̄ habitudinē ad formā: vacuā
q̄ tionē locati: ſ. bī est illō ex quo vnaquaq; nā
liam rōnem sortit. Vñ q̄ hoc p q̄ ſ. ſtituit rō nāe
p q̄ ipsa nā intelligit bz ordinē: dependentiā ad a
liquid aliud: tunc ꝓbat q nā illa siue illo alio itel
liga nō pōt: sine sit ꝓuncta ꝓunctōe illa qua ps cō
iungit toti: sicut pes nō pōt intelligi sine intelle-
ctu alterius: q: id a quo pes bz rōnem pedis depē-
det ob eo a quo alal est alal: sine etiā sit ꝓuncta p
modū quo forma iungit māe: sicut ps cōpositu
vl actidēs ſbiecto: sicut simā nō pōt intelligi sine
nasi: sine etiā sint ſm rē separata: sicut pī nō pōt in-
telligi sine intellectu filij: q̄uis ille relatiues inue-
niant in diuersis rebus. Si vō vnū ab altero nō
depēdeat ſm id q̄ō ſ. itait rōnem nāe: tunc vnus
nō pōt ab altero abstrahi p intellectū: vt sine eo i
telligat: nō solū si sint separata ſm rē: vt hō: lapis:
sed etiā si ſm rē ꝓuncta sint: siue ea ꝓunctōe qua
ps: totū iungunt: sicut līa pōt intelligi sine sylla
ba: aīal sine pede: ſ. nō econuerso: siue etiā sint cō
iuncta q modū quo forma iungit māe: accidēs
subiecto: sicut albedo pōt intelligi sine hōie: econ-
uerso. Dicit igit intellectus distinguit vnū ab alte
ro aſr: aliter ſm oparōes: q: ſm illā qua cōponit
vel diuidit distinguit vnum ab alio p bī q intelligit
vnū alij nō inesse. In oparōe vō qua intelligit qd
est vnūquodq; distinguit vnū ab alio dū intelligit
quid est hī nihil intelligēdo de alio: neq; q sit cū eo:
neq; q sit ab eo sēpatum. Vñ ista distinctio nō p-
prie bz nomē sēpationis: ſ. ꝑma tñ. Hec aūt di
stinctio recte dī abstractio: ſ. tunc tñ si qñ ea quoꝝ
vnū sine alio intelligit sunt simul ſm rē. Non. n.
dī aīal a lapide abstrahi si aīal absq; intellectu
lapidis intelligat. vel cū abstractio nō possit esse
ꝑprie loquēdo: nisi ꝓuncto⁹ ſm rē: ſm duos mo
dos ꝓunctionis ꝓdictos. ſ. qua ps: totū ꝓungit si
ue forma: mā duplex est abstractio: vna q̄ forma
abstrahit a mā: alia qua totū a ꝑtibus. Forma aūt
illa pōt abstrahi a mā: cuius cēntie rō nō depēdz
a tali mā. Ab illa aūt mā nō pōt forma abstrahi p
intellectū a qua sue essentie rōnem depēdet. Cū
cum oīa accidētia ꝓparent ad ſbaq; sicut forma
ad mām: cuilibet accidētis rō dependeat ad
ſbam: impossibile est aliquā talē formā a ſba sepa-
ri sed accidētia aduenīūt ſbe quodam ordine. Mag
ꝑmo aduenit ei q̄ntitas: deinde
passiones: motus. Cū quātitas pōt intelligi in
ſba ante⁹ intelligant in ea qualitates sensibiles
a qbus dī materia sensibilis: ſ. sic ſm rōnem sue
q̄ntie nō dependet quātitas a mā sensibili sed
intelligibili tñ. Substātia. n. remotis accidenti
bus nō remanet: nisi intellectu ꝓpriētātis: eo
q̄ sensibiles potentie nō ꝓnguntur vsq; ad substan-
tie ꝓpriētatem. Et de his abstractis est mathe
matica que ꝓsiderat quātitatem: ea que quātita
tem ꝓsequunt vt figuram: ſ. huiōi. Totum etiā nō

a quibuslīz partibus abstrahi pōt. Sunt. n. quē
dam ptes a quibus totius rō dependet. qñ. ſ. hoc
esse toti nali q̄ō est talibus ꝑtibus ꝓponi: sicut syl
laba ad līam: mixtū ad elemēta. ſ. tales ptes
dicunt spēi: forme sine quib⁹ totuz intelligi non
pōt eis ponant in eius diffinitōe. Quedāz vō par
tes sunt que accidūt toti: in q̄stum hmōi: sicut se
micirculus se bz ad circulū. Accidit. n. circulo q
simant ꝑ diuisionē due eius ptes equales vl ine-
quales vl etiā plures. Non aūt accidit triangulo
q in eo designētur tres lineę: q: est triāgulus est
triangulus. Sūt ēt p se ꝓprie hōi q inueniat i eo
alia rōnalis: ſ. corpus ꝓpositū ex .4. elemētis. vñ si
ne his ꝑtibus hō intelligi nō pōt: ſ. bī opz poni in
diffinitōe hois vñ sunt ptes spēi: forme. ſ. digit⁹
pes: manus: ſ. hmōi sunt ꝑter intellectū hōis. vñ
ex illis rō cēntialis hois nō depēdet: vñ sine his
intelligi pōt: siue. n. hēat pedes: siue nō dūmō po
natur ꝓunctus ex aīa rōnali: corpe ꝓpositū ex .4.
elemētis ꝓpria ꝓmixtione quā regit talis forma
est hō. Et hec ptes dicunt ptes mātē que nō ponū
tur in diffinitōe totius: ſ. magis econuerso: ut sic
habit ad hoiem cēs ptes signate: sicut hec aīa et h⁹
corp⁹: ſ. hos: ſ. hmōi. Hec. n. ptes sunt ptes mātē
que qdem sunt ptes sortis: ſ. platonis: nō tñ hois
inq̄tum est hō: ſ. ideo ꝑ hō abstrahi ꝑ intellectū
ab illis ꝑtib⁹: ſ. nulus abstractio ē vlis a ꝑticulari.
ſ. ita sunt due abstractiones intellect⁹: vna q̄ rīdet
vnioni forme: ſ. mātē vl accidēs: ſ. bīcet: hec est
abstractio formē a mā sensibili, alia q̄ rīdet vnio-
ni totius: ſ. ꝑtis: ſ. huic rīdet abstractio vlis a ꝑ-
ticulari que ſ. abstractō totius in qua ꝓsiderat ab
solute nā aliqua ſm suā rōnem cēntialē: ab oībus
ꝑtibus que nō sūt partes spēi: ſ. sunt ptes accidēta
les. Non aūt inueniunt abstractiones eis oppositę
q̄bus ps abstrahat a toto vl mā a forma: q: p non
pōt abstrahi a toto q intellectū si sit de ꝑtib⁹ mātē
in quaz diffinitōe ponit totū vl pōt etiā sine toto
cē si sit de ꝑtibus spēi: sicut linea sine triangulo vl
līa sine syllaba: vl elemētuz sine mixto. In his aūt
que ſm cē pōt esse diuisa magis bz locū sepatiōz
abstractio. Vlr aūt cū dicim⁹ formaz abstrahi a
mā nō intelligit de forma ſbali: q: forma ſbalis ē
mā sibi cōrespondēs dependent adinuicē: vt vnū
sine alio nō pōsit intelligi: eo q̄ ꝓprius actus in p-
prīa mā fit. ſ. intelligit de forma accidētali: que
est q̄ntitas ē figura: a qua quidē mā sensibilis p in
tellectuz abstrahi nō pōt: cū qualitates sensibiles
nō possint intelligi nā ꝑ intellecta q̄ntate: sicut ꝑs
in superficie: ſ. colore: nec etiā pōt intelligi esse sine
motu: q̄ nō intelligit q̄ntum: Substantia
aūt que ſ. m. intelligibilis cē pōt sine q̄ntitate. vñ
ꝓsiderare ſbam sine q̄ntitate magis ptinet ad ge-
nus sēparōis q̄ abstractōis. Dicit igit in oparōe i-
tellectus triplex distinctio inuenit. vna ſm opa-

tionē intellectus ꝓpriā: q: diuidētis que segrega-
tiuē ꝓprie: cē hoc ꝓcul dubio diuine siue mūdane
cē, alia ſm oparōnē quas formar quidē ars
que ē abstractio a mā sensibili: ſ. ꝓprie methaſ
sice. Tertia ſm oppōnem vlis a ꝓpriētatē ꝓpe
tit etiā ꝓbicere: est cōis oībus scīīs: q: in oi scīa ꝓ-
terminū q̄ō est p accidēs: ſ. accipit q̄ō est p se. Et
q: quādā nō intellexerūt viam duoꝝ vltimorū a
ꝓmo incidēr in errorē: vt ponerēt mathemati
ca: vltia a sensibilib⁹ separata: vt pythagoras pla-
tonici. Ad primū igit dīm q mathematicus
abstrahēs nō ꝓsiderat alr ēssē. Non. n. intelligit
lineā esse sine mā sensibili: ſ. ꝓsideratur linea: eius
passiones sine ꝓsideratōe mātē sensibilis: ſ. sic nō
ē dissonāta inter intellectū: rē: q: et ſm rē id q̄ō
est de nā lineę nō depēdet ab eo q̄ō facit mām et
sensibile: ſ. magis econuerso: sic ꝑs q abstrahēnti
nō est mēdaciū vt dī. 2. phy. Ad. 2. dīm q mā
le nō solū dī cuius ꝑs est mā: ſ. etiā id q̄ō in mā et
bz: ſm quē modaz linea sensibilis māle quodlaz
dicī pōt. Unde p⁹ nō ꝓbabet q̄n linea sine mā sē-
sibili intelligi possit. Non. n. mā sensibile ꝓpriē
ad lineā sicut pars: ſ. sicut subiectū in quo esse bz:
Et sic est de lapidicē: corpore. Non. n. mathema
ticus ꝓsiderat corpus q̄ō est in genere ēssentie sbe qui⁹ eius
pars est mā: ſ. ſm q̄ō est in genere ēssentie trib⁹
dimēsionibus ꝓfectuz: ſ. sic ꝓpriē ad corpus q̄ō
in genere sbe cuius ps est mā ꝓbicit: sicut accidēs
ad subiectū. Ad. 3. dīm q mā nō est ꝓncipiū
diuersitatis ſm numez: nisi ſm q̄ in multis ptes
diuisa in singulis ptibus formaz recipit⁹ cuiusdez
rōis plura individua eiusdem spēi ꝓducit. Ma-
teria aūt diuisa nō pōt: nisi ex ꝓpositis quātita
te: qua remota ista cōe individuabilis remanet. Et
sic ꝑma ratio diuersificādi ea que sunt vnius spe-
ciei est penes ēssentiam. Quod quidē ēssentia ōpetit in q̄ntum in suo rōne situm quasi differētiaz
ꝓsignaam bz quod nihil est aliud q̄ ordo quid
ditis etiā abstracta ēssentiate a mā sensibili per intel
lectum: adhuc extingit ymaginari diuersā ſm nu
merum vnius speciei: sicut plures triangulos e-
qualateros: ſ. plures lineas rectas equales. Ad
4. dīm q matēmatica nō abstrahit a qualibet
mā: ſ. solū a mā sensibili. Partes aūt ēssentie a q
bus demōstratio simplis quodāmodo: sicut a cā
li simi videl nō sunt mā sensibilis: ſ. ꝓmitt
ad mām intelligibilē que etiā in mathematicis
inuenit: vt ꝑs. 7. metaꝑa. Ad. 5. dīm q motus
nām suā nō ꝓtinet a genus ēssentiē: ſ. ꝓncipat ali-
quid de nā qualitatis alūnde: ſm q̄ quālis mo-
tus similitur ex diuisione spatij: vel ex diuisione
mobilis: et nō ꝓsiderare motū nō ptinet ad mathē
ticū: ſ. tū ꝓncipia mathēatica ad motus applicari
pōt: et ideo ſm hoc q ꝓncipia ēssentie ad motum
applicantur naturalis considerare de diuisione

ē ḡnūt ⁊ mot⁹. vt ps in. 8. phȳsicoꝝ. ⁊ in scientijs medijs inter mathematicā ⁊ nālem tractat ō mē sūris motus sicut in scientijs de spera mota ⁊ in astrologia. C Ad. 6. dō. q in positis simplicia salūant ⁊ ppetuāt eoꝝ ēt per aliā modū. Dicē ppie qualitates elementoꝝ ⁊ motus ipsoꝝ ppij inueniūtur in mixto. Ad 3i est positoꝝ ppīa nō mouent in simplicib⁹. Et inde est q ista scia aliq̄ abstractiora ⁊ simpliciora ꝓsiderat tūc eius ꝑncipia sunt magis applicabilia aliis scientijs. Tūc ꝑncipia mathematice sūt applicabilia nālib⁹ nō ⁊ econuerso ꝓpter q̄ ꝓbilis est ei⁹ suppositiōe mathematice: sed nō econuerso vt ps in. 3. celi. Et inde est q de rebus nālibus ⁊ mathematicis ordines scientiarum tres inueniūtur. Quedā. n. sunt pure nāles q̄ ꝓsiderāt ꝓpietates rerū nālū iagītū hmōi sicut phȳsica ⁊ agricultura ⁊ hmōi. Quedā vero sūt pure mathematice q̄ determināt de ꝯtinuis⁹ absolute vt geometria de magnitudine arismetica de numero. Quedā vero sūt medie que ꝑncipia mathematicoꝝ ad res nāles ꝙplicāt vt musica ⁊ astrologia q̄ mō magis sūt affines mathematicis q⁹ in eaꝝ ꝓsideratiōe id q̄ est phȳsica est q̄si nāle q̄ aūt mathematici q̄ formale. Dicit musica cōsiderat sonos nō iagītū sunt soni: sed iagītū sunt fīz numeros ꝓportionabiles ⁊ sic est i alijs. Et ꝓpter hoc demōstrāt ꝓclusiones suas circa res nāles sed ꝑ media mathematica: ⁊ ideo nihil phibet si ingītum eum nāli cōiciant mām sensibilē respiciūt ingītum eni cū mathematica cōiciant abstracte sunt. C Ad. 7. dō. q scīe medie de quib⁹ dictū est cōiciāt cū naturali fm id q̄ē male in eaꝝ ꝓsideratiōe. differūt aūt fm id q̄ in eaꝝ ꝓsideratiōe est formale: ⁊ ideo nihil phibet has scias interdū cū nāli eadē habere ꝓclusiones nō tn ꝑ eadē demōstrāt nisi fm q̄ scie sunt mixte ⁊ vna interdū vtit eo q̄ est alteri⁹. Sicut rotunditatē terre nālis ꝓbat ex motu granū. astrologus ꝑ cōsiderationē lunaꝝ eclipsiū. Ad. 8. dō. q dicat ꝓmēturoꝝ ibidē ꝓbs nō distinguere intēdit ibi scias specular inaf q: de quolibet mobili sine sit corruptibile sine incorruptibile determinat nāl. Mathematica aūt in ingītū hmōi nō ꝓsiderat aliq̄ mobile. Intēdit aūt distinguere res de quib⁹ scie speculatiue determinātes illa tria genera rerū trib⁹ scientijs applicari posse. Entia. n. incorruptibilia ⁊ imobilia ꝑcise ad methaphisicā ptinet. Entia vero mobilia ⁊ incorrupt̄ia ꝓpter sui vtilitatē ⁊ regularitatē ꝓfit determinari ⁊ ingītū ad suos mot⁹ ꝑ ꝑncipia mathematica q̄ de imobilib⁹ corruptibilib⁹ dici nō rōne astrologie. ⁊ tertiū vero remanet ꝓprium scientie naturali ⁊ sic loquit ptholomeus.

Ingītū sic ꝓcedit videl q scīa dīna nō sit de rebus a motu ⁊ mā sepatis. Scia eni dīna nīa xime videt esse de deo. Sed ad dei cognitionē ꝓpingere nō possum⁹ nisi ꝑ effect⁹ visibiles q sūt in mā ⁊ motu ꝙstituti. Ro. 1. Inuisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea que facta sunt intellecta ꝓspiciunt ⁊c. q scia dīna nō abstrahit a motu ⁊ a mā. Ite illud cui motus aliquo mō ꝓuenit ⁊ est oīno a motu ⁊ a materia sepatum. sed mot⁹ aliquo mō deo ꝓuenit. vt dicit de sapia dīna. Sap. 7. q est mobilis ⁊ mobilio: oībus mobilib⁹. Et aug. dicit. 8. sup gen. q deꝰ mouet se sine tpe ⁊ loco: ⁊ plato ponit ꝑmū mouēs mouere se ipm: ergo scīa diuina q̄ de deo determinat nō est oīno a motu sepata. Ite scia dīna nō solū habet ꝓsiderare de deo: sed etiā de angelis sed angeli mouēt̄ fm electionē q: ō bonis facti sunt mali: ⁊ fm locū vt patet in illis q mittūt: ergo illa ō quib⁹ scia dīna ꝓsiderat nō sūt oīno sepata a motu Ite vt videt ꝓmēturo: dicēt in ꝑncipio phȳsicoꝝ. Dē q̄ō est: aut est mā pura vt forma pura. vel ꝓpositū ex materia ⁊ forma. Sz angelus nō est forma q: sic esset actus pur⁹ q̄ō est solius dei: nec est materia pura: q̄ ꝓpositū ex mā ⁊ forma ⁊ sic scīa dīna nō abstrahit a materia. Ite scia dīna q̄ ponit pars tertia speculatiue phie est idē q̄ō methaphisica cui⁹ subiectū est ens ⁊ ſpūlit ens q̄ō est ibā vt ps in methaphisica. sed ens: ibā nō abstrahit a materia: alias nullū ens inueniret q̄ō haberet mām: q̄ scīa dīna non est a mā abstrahens. Ite fm ꝑhm. 1. posterioꝝ ad scīam pertinet ꝓsiderare nō solū subiectū sed etiā ꝑtes ⁊ passiōes subiecti. Sed ens est subiectū scie dīne vt dictus est. q̄ ad ipam ptinet ꝓsiderare de oīb⁹ entib⁹. sed mā ⁊ motus sunt quedā entia: q̄ scia dīna ab eis nō abstrahit. Ite sicut dicit ꝓmēturoꝝ. i. phicoꝝ. scia dīna demōstrat ꝑ tres esse. s. efficiētē formalez ⁊ finalē. Sed cā efficies nō pōt ꝓsiderari sine cōsideratiōe motus similiter nec finis vt dicit in. 3. methaphisice. vnde in mathematicis q: sūt imobilia nulla demōstratio ꝑ huiusmodi datur: q̄ scientia dīna nō abstrahit a motu. Ite in theologia determinat de creatione celi ⁊ terre ⁊ actib⁹ hominū ⁊ militis hmōi que in se mām ⁊ motū cōtinēt: q̄ non videt theologia a mā ⁊ a motu abstrahere. Sed ꝑtra est q̄ dicit ꝑbs. 6. metb. q ꝑma ꝑbia est circa sepabilia. s. a mā ⁊ imobilia. prima aūt ꝑbia est scia diuina vt ibidē dicit: ergo ipsa est abstracta a motu ⁊ a mā. Ite nobilissima scia ē de nobilissimis entib⁹. sed scia dīna est nobilissima scīa ē igit entia imālia ⁊ imobilia sint nobilissima de eis erit scia diuina. Ite ꝑbs dicit i ꝑncipio metb. q scia dīna est de ꝑmis ꝑncipijs ⁊ causis. hmōi aūt sunt imālia ⁊ imobilia: ergo de talibus est scia dīna. Rñ. ad ondēdū huiꝰ q̄onis sciendū est q̄ quelibet scia ꝓsiderat aliq̄ genus subiectū oꝝ q ꝓsiderare debeat dici scia dīna. Sciendū igit q q̄libet scia ꝓsiderat aliq̄ genus subiectū oꝝ q ꝓsiderare

ꝑt ꝑncipia illius generis cum scientia non ꝓficiat nisi ꝑ cognitionē ꝑncipioꝝ ꝑnoꝝ vt ps ꝑ ꝑbs in ꝑncipio ꝑbicoꝝ. sed ꝑncipioꝝ sunt duo genera Quedā. n. sūt q̄ sūt in scīptis quedā nature cōplete ⁊ sūt nihilominꝰ ꝑncipia aliox sicut corpa celestia sunt quedā ꝑncipia corpoꝝ aliox inferioꝝ ⁊ corpa simplicia corpoꝝ mixtoꝝ. Et ideo ista nō solū cōsideranda in scientijs vt ꝑncipia sūt: sed etiā vt sunt in scīptis res quedā ⁊ ꝓpter hoc de eis nō solū tractatur in scia que ꝓsiderat ipsa ꝑncipiata sed habet etiā sciam ꝑ se sepatā sicut de corpib⁹ celestib⁹ est quedā ꝑs scientie nālis ꝑter illā in qua determinatur de corpib⁹ inferioribus ⁊ de elemētis est quedā scia ꝑter illā in qua determinat de corpib⁹ mixt. Quedā aūt sunt ꝑncipia q̄ nō sunt nature ꝙplete in scīptis: sed solū sūt ꝑncipia nārū sicut vnitas numeri ⁊ ꝑct⁹ linee ⁊ forma ⁊ mā corpis phici. vī hmōi ꝑncipia nō tractātur nisi in scia q̄ agit de ꝑncipiatis. Sicut āt vniuersaliū generis determinati sūt q̄dā cōia ꝑncipia que se extendūt ad oīa ꝑncipia illi⁹ generis ita ⁊ oīa entia fm q⁹ entē edicant hīt q̄dā ꝑncipia que sūt ꝑncipia oīum entiū. Que quidē ꝑncipia possunt dici cōia dupliciter fm ꝛnicē. in sua suffīcientia. Uno mō ꝑ ꝑdicationē sicut cum dico q forma est cōis ad oēs formas q: de q̄libet ꝑdicat. alio mō ꝑ cālitatez sicut dicim⁹ solē vnū numero esse ꝑncipiū ad oīa generabilia. Oīum aūt entium sunt cōia ꝑncipia nō solū fm ꝑ: imō modū q̄ō appellat ꝑbs in. xi. methaphisice oīa entia habent eadē ꝑncipia fīz analogiā: fīz etiā scōm fīz modū vt sint q̄dā res eēdem numero entes oīum rerū ꝑncipia ꝓut. s. ꝑncipia accidentiū reducūtur in ꝑncipia substātie ⁊ ꝑncipia substātiarū corruptibiliū in ipsas incorrupt̄ibiles: ⁊ sic quodā gradu ⁊ ordine in quedā ꝑncipia oēs entia reducūtur. Et q: illud q̄ō est ꝑncipiū essendi oībus oz esse maxime ens vt dicit. 2. methaphisice: ideo hmōi ꝑncipia oz esse cōplectissima. Et ꝓpter hoc oz ea esse maxime actu vt nihil vel minimū habeāt de potētia: q: actus est ꝑfectio: ⁊ potētia: potētia. vt dicit. x. methaphisice Et ꝓpter hoc oz eē ea sine mā que est potentia: ⁊ absq̄ motu qui est actus exitus in potētia ⁊ hmōi sūt res diuine: q: si diuinū alicubi exilit in rali nāli ⁊ imobili maxie exilit. vt dicit. 6. methaphisice. Hmōi ergo res dīne q: sunt ꝑncipia oīum entium ⁊ sunt nihilominꝰ in se nature ꝙplete dupliciter tractari possunt. Uno mō ꝓut sūt ꝑncipia cōia oīum entiū. Alio mō ꝓut sūt in se res q̄dā. Quia aūt hmōi ꝑma ꝑncipia ꝙtus sint in se maxie nota nāli intellect⁹ se habet ad ea sicut oculus noctue ad lucē solis vt dicit. 2. methaphisice. ꝑ tuā nālis rōnis ꝓuenire nō possum⁹ in ea nisi fm q̄ in ea ꝑ effectus ducimur. Et hoc mō ꝑbi ea ꝓuenerūt sicut dicit ro. 1. Inuisibilia dei ⁊c. Uā ⁊ hmōi res dīne nō tractātur a ꝑbs nisi ꝓut sunt rum oīum ꝑncipia. Et ō tractāt in illa doctrina in qua ponūtur illa que sunt cōia oīb⁹ entibus que habet subiectū eno inq̄tū est ens hoc est scīta apud ipsos scia dīna dicit. Est āt ali⁹ mod⁹ cognoscē dī hmōi res nō fm q̄ ꝑ effectus manifestāt sed fm q̄ ipse scīptas manifestāt. Et hōc modo ponit apls. 1. cor. 2. Que dei sunt nemo nouit nisi spūs dei, Nos āt ⁊c. Et iterū. Reuelauit nobis ⁊c. ⁊ ꝑ hūc modū tractāt res dīne fm q̄ in scīptis subsistunt ⁊ nō solū ꝓut sūt rez ꝑncipia. Est igit theologia siue scīa dīna est duplex. Una q̄ ꝓsiderant res dīne nō tanq̄ subiectū scie sed tanq̄ ꝑncipiū subiecti ⁊ talis ē theologia quā ꝑbs ꝓsequit q̄ alio nole methaphisica dicit. Alia vero q̄ ipsas res dīnas ꝓsiderat ꝓpter scīptas vt subiectū scie ⁊ hec est theologia q̄ sacra scriptura dicit. Ista aūt est de hiis q̄ sūt sepata a mā ⁊ motu fm esse īs diuersimode fīz q̄ dupliciter pōt aliq̄d a mā esse sepatū ⁊ motu fm esse. Uno mō sic q̄ de ordine rei q̄ sepata dicit sit q̄ nullo mō a mā ⁊ motu esse possit. Et hoc mō de⁹ ⁊ angeli dicūt esse a mā ⁊ motu sepati. Alio mō sic q̄ non sit de ordine ei⁹ q̄ sit in mā ⁊ motu sed possit esse sine materia ⁊ motu ḡ uis q̄libz inueniat in materia ⁊ sic ens ⁊ substātia ⁊ potentia ⁊ actus sunt separata a materia ⁊ motu quia fm esse a materia ⁊ motu non dependēt sicut mathematica dependēt que mām sine materia esse ꝑt ḡnus sine mā sensibili possint intelligi. Theologia q̄ philosophica determinat de sepatis sēbo mō sicut. 1. de ꝑncipijs subiecti. Theologia vero sacre scripture tractat de sepatis primo mō sicut de subiectis ḡnis in ea tractētur aliqua que sūt in mā ⁊ motu fm q̄ requirit rez diuinarū manifestatio Ad primū igit dō q ea q̄ sī assumāt̄ in scia nisi ad manifestationē aliox nō ptinent ꝑ se ad sciam sed q̄si ꝑaccīs. Dic. n. in mathematicis q̄dā nālia assumūt̄ ⁊ ꝑ hūc modū nihil phibet in scia dīna esse q̄dā que sūt in materia ⁊ motu Ad. 2. dō q mouēri deo nō attribuit ꝓpse sed methaphorice. ⁊ hoc dupliciter. vno mō fm q̄ impropie opatio intellect⁹ vel voluntas motus dicit. ⁊ fm ꝫ dicit aliq̄s mouere seipm q̄ intelligit ⁊ diligit se. Et ꝑ hūc modū pōt verificari dictū platonis qui dicit q̄ ꝑma⁹ motor mouet seipz q: s. intelligit ⁊ diligit se: vt ꝓmēturoꝝ dicit in. 8. phȳsicoꝝ. Alio mō fm q̄ ipse effectus cāe ꝑme a ꝑmis causis pōt nolari ꝑ ratio siue mot⁹ q̄dam cāe in cātum in ingītū in ipso effectu relinquit sibi q̄ do cāe: ⁊ sic cā que ꝑ⁹ erat in scipa postmodū fit i effectu ꝑ similitudinē suā. Et ꝫ mō de⁹ q̄ suā similitudinē in oīb⁹ creaturis ꝑticip⁹ est ḡnis ad aliq̄d ꝑ cia mouēri vel ad oīa ꝓcedere dicit. Quo mō loquit diuus frequēter ꝺyo. Et fm hūc modū videt intelligi q̄ dī Sap. 7. q oīb⁹ mobilib⁹ mobilior ē

ꝛ primꝰ ꝛ mꝰ. vt ps in. 6. phꝫicoꝝ. ꝛ in scientijs medijs inter mathematicā nālem tractat ō mē sūris motuū sicut in scientijs de spera mota ꝛ in astrologia. C Ild. 6. dō. q in ꝓpositis simplicia astrologi. C Ild. 6. dō. q in ꝓpositis simplicia ꝓprietates coꝝ: ꝛ per alīd modū. Sic ꝓprie qualitates elemētoꝝ ꝛ motus ipsoꝝ ꝓpij inueniūtur in mixto. Nō mi est ꝓpositoꝝ ꝓpriū nō inueniūtur in simplicib⁹. Et unde est q ꝗsto scia aliq̄ abstractiora ꝛ simpliciora ꝓsiderat tāto eius ꝓncipia sunt magis applicabilia aliis scientijs. Vñ ꝑ ncipia mathematice sūt applicabilia nālib⁹ nō ātecedūto ꝓpter qđ physica est ex suppositōe mathematice: sed nō ecōuerso vt ps in. 3. celi. Et ideest q de rebus nālibus ꝛ mathematicis ordines scianrum tres inueniūtur. Quedā. n. sunt pure nāles q̄ ꝓsiderāt ꝓprietates rerū nātū iñgtū hmōi sicut physica ꝛ agricultura ꝛ hmōi. Quedā vero sūt pure mathematice q̄ determinat de ꝗtitatib⁹ absolute vt geometria de magnitudine arīmetrica de numero. Quedā vero sūt medie que ꝓncipia mathematica ad res nāles applicāt vt musica ꝛ astrologia q̄ tñ magis sūt affines mathematicis q̄ in eaꝝ ꝓsideratōe id qđ est physici est q̄si nāle qđ aūt mathematici q̄si formale. Dicut musica cōsiderat sonos nō inq̄tū sunt sonꝝ: sed inq̄tū sunt fꝫ numerosi ꝓportionabiles ꝛ sic est i aliis. Et ꝓpē hoc demōstrāt ꝓclusiones suas circa res nāles sed ꝑ media mathematica: ꝛ ideo nihil phibet si inq̄tum cum nāli cōicant mām sensibilē respiciūt inq̄situm eni cū mathematica cōicānt abstracte sunt. C Ild. 7. dō. q scīe medie de quib⁹ dem̄ est cōicāt cū naturali sm id qđ ē māle in eaꝝ ꝓsideratōe. differūt aūt sm id qđ in eaꝝ ꝓsideratōe est formale: ꝛ ideo nihil phibet has scias interdū cū nāli eadē habere ꝓclusiones: nō tñ per eadē demōstrāt nisi sm q̄ scie sunt mixte ꝛ una interdū vtit eo qđ est alteri⁹. Sicut rotunditatē terre nālis ꝓbat ex motu grauiū. astrologus per cōsideratiōē lunaꝝ eclipsiū. Ild. 8. dō. q dicit ꝓmētator: ibidē phs nō distinguere intēdit ubi scias speculatiuas q: de quolibet mobili sine sit corruptibile sine incorruptibile determinat nāl. Mathematica aūt in ḡtū hmōi ñ ꝓsiderat aliq̄ mobile. Intēdit aūt distinguere res de quib⁹ scie speculatiue determināt de quib⁹ scientium ꝛ sm ordinē agēdi est. quāuis illa tria genera rerū trib⁹ scientijs applicari possint. Entia. n. incorruptibilia ꝛ imobilia ꝓcise ad methaphisicā ptinet. Entia vero mobilia ꝛ incorruptibilia ꝓpter sui volubilitatē ꝛ regularitatē ꝑt determinari ꝛ ḡtū ad suos mod⁹ ꝑ ncipia mathematica qđ de imobilib⁹ corruptibilib⁹ dici ñ pōt: ꝛ ideo fꝫ genus entiū attribuit mathematice rōne astrologie. ꝛ tertiū vero remanet ꝓprium sole naturali ꝛ sic loquit ptholomeus.

Q ḡtū sic ꝓcedit videt q̄ scīa dīna nō sit de rebus a motu ꝛ mā sēpatis. Scia est dīna nā ꝑ me videt esse de deo. Sed ad dei cognitionē ꝑtingere nō possūt⁹ null⁹ per effect⁹ visibiles q̄ sūt in mā ꝛ motu ꝓhibiti. Ro. 1. Inuisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea que facta sunt intellecta ꝓspiciunt ꝛc. q scia dīna nō abstrahit a motu ꝛ a mā. Ite illud cui motus aliquo mō ꝓuenit ñ est oīno a motu ꝛ a materia sēpatum. sed mot⁹ aliquo mō deo ꝓuenit. vñ dicit de sapia dīna. Sap. 7. q est mobilis ꝛ mobilior oībus mobilib⁹. Et aug. dicit. 8. sup gen. q deꝰ mouet se sine tpe ꝛ loco: ꝛ plato ponit ꝑmū mouēs mouere se ipm: ergo scia diuina q̄ de deo determinat nō est oīo a motu sēpata. Ite scia dīna nō solū habet ꝓsiderare de deo: sed etiā de angelis sed angeli mouētur sm electionē q: ꝛ bonis facti sunt malis: sm locū vt patet in illis q̄ mittūt: ergo illa ꝛ quib⁹ scia dīna ꝓsiderat nō sūt oīno sepata a motu. Ite vt videt ꝓmētator: dicēs in ꝓncipio phicoꝝ. De qđ est: aut est mā pura vt forma pura, vel ꝓpositū ex materia ꝛ forma. Sz angelus nō est forma q: sic esset actus pur⁹ qđ est solius dei: nec est materia pura. q̄ ꝓpositū ex mā ꝛ forma ꝛ sic scia dīna nō abstrahit a materia. Ite scia dīna q̄ ponit⁹ pars tertia speculatiue phie est idē qđ methaphisica cui⁹ subiectū est ens ꝛ ſpāliter ens qđ est ībā vt ps in methaphisica. sed ens ībā nō abstrahit a materia: alias nullū ens inueniret qđ haberet mām: q̄ scia dīna non est a mā abstrahens. Ite sm phm. 1. posterioꝝ ad scīam pertinet ꝓsiderare nō solū subiectū sed etiā ꝓprios passiones subiecti. Sed ens est subiectū scie dīne vt dictus est. q̄ ad ipam ptinet ꝓsiderare de oīb⁹ entib⁹. sed mā ꝛ motus sunt quedā entia: q̄ scia dīna ab eis nō abstrahit. Ite sicut dicit ꝓmētator: i. phicoꝝ. scia dīna demōstrat per tres ēlās. s. efficiētē formalē ꝛ finalē. Sed cā efficiēs nō pōt ꝓsiderari sine cōsideratiōe motus similiter nec finis vt dicit in. 5. methaphisice. vnde in mathematicis q: sūt imobilia nulla demōstratio per hui⁹modi datur: q̄ scientia dīna nō abstrahit a motu. Ite in theologia determinat de creatione celi ꝛ terre ꝛ actib⁹ hominū ꝛ multis hmōi que in se mām ꝛ motū cōtinēt: q̄ non videt theologia a mā ꝛ a motu abstrahere. Sed ꝛra est qđ dicit phs. 6. metb. q̄ ꝑma phia est circa sēpabilia. s. a mā ꝛ imobilia. ꝑma aūt phia est scia diuina vt ibidē dicit: ergo ipsa est abstracta a motu ꝛ a mā. Ite nobilissima scia cē de nobilissimis entib⁹: sed scia dīna est nobilissima scīā cū sint entia imālia ꝛ imobilia sint nobilissima de eis erit scia diuina. Ite phs dicit i ꝓncipio metb. q̄ scia dīna est de ꝑmis ꝓncipijs ꝛ causis. hmōi aūt sunt imalia ꝛ imobilia: ergo de talibus est scia dīna. Rñ. ad euidentiā hui⁹ q̄onis scire oꝝ que scīa debeat dici scia dīna. Sciendū igit q̄ q̄libz scia ꝓsiderat aliq̄ genus subiectū oꝝ q̄ ꝓsidet

ꝛ ꝓncipia illius generis cum scientia non ꝓficiat nisi per cognitionē ꝓncipioꝝ ꝑmoꝝ vt ps per phs in ꝓncipio phicoꝝ: sed ꝓncipioꝝ sunt duo genera. Quedā. n. sūt in seipsis quedā nature cōplete ꝛ sūt nihilomin⁹ ꝓncipia aliox sicut corpa celestia sunt quedā ꝓncipia corpoꝝ aliox inferioꝝ ꝛ corpa simplicia corpoꝝ mixtoꝝ. Et ideo ista nō solū cōsiderāt in scientijs vt principia sūt: sed etiā vt sunt I seipsis res quedā ꝛ ꝓpter hoc de eis nō solū tractatur in scia que ꝓsiderat ipsa principiata sed habet etiā scīam ꝑ se sēpatā sicut de corpib⁹ celestib⁹ est quedā ps scientie nālis ꝑter illā in qua determinatur de corpib⁹ inferioribus ꝛ de elementis est quedā scia ꝑter illā in qua determinat de corpib⁹ mixtis. Quedā aūt sunt ꝓncipia q̄ nō sunt nature ꝓplete in seipsis: sed solū sūt ꝓncipia nārū sicut vnitas numeri ꝛ ꝑūct⁹ linee ꝛ forma ꝛ mā corpis phici. vñ hmōi ꝓncipia nō tractātur nisi in scia q̄ agit de ꝓncipiatis. Sicut aūt ꝓmū inuisibilis generis determinati sūt q̄dā cōia ꝓncipia que se extendūt ad oīa principia illi⁹ generis ita ꝛ oīa entia sm q̄ sentre cōicant hūt q̄dā ꝓncipia que sūt ꝓncipia oīum entiū. Que quidē ꝓncipia possūt dici cōia dupliciter sm anicē. in sua sufficientia. Uno mō ꝑ ꝑdicationē sicut cum dico q̄ forma est cōis ad oēs formas q: de q̄libet ꝑdicat. alio mō ꝑ ēsitatē sicut dicim⁹ solē vnū numero esse ꝓncipiū ad oīa generabilia. Oīum aūt entium sunt cōia ꝓncipia nō solū sm primū modū q̄ appellat phs in. xi. methaphisice ea entia habet eadē ꝓncipia fꝫ una logicā: fꝫ etiā scōm fꝫ modū vt sint q̄dā res eedem numero extres oīum rerū ꝓncipia ꝑut. s. ꝓncipia actūtiū reducūtur in principia subsātie ꝛ ꝓncipia subsātiarū corruptibiliū in ības incorruptibiles: ꝛ sic quodā gradu ꝛ ordine in quedā ꝓncipia oīa entia reducūtur. Et q: illud qđ est ꝓncipiū essendi oībus oz esse maxime ens vt dicit. 2. methaphisice: ideo hmōi principia oz esse cōpletissima. Et ꝓpter hoc oz ea esse maxime actu vt nihil vel minimū habeāt de potētia: q: actus est ꝓior ꝛ potētia: potētia. vt dicit. 9. methaphisice. Et ꝓpter hoc⁹ ea sine mā que est potentia: ꝛ ablaq̄ motu qui est actus exitūs in potētia ꝛ hmōi sūt res diuine: q: si diuinū alicubi exūtit in rali nā. Imāli ꝛ imobili maxie exūtit. vt dicit. 6. methaphisice. Huiusmōi ergo res dīne q: sunt ꝓncipia oīum entium ꝛ sunt nihilomin⁹ in se nature ꝓplete ꝛ dupliciter tractari possunt. Uno mō ꝓut sūt ꝓncipia cōia oīum entiū. Alio mō ꝓut sūt in se res q̄dā. Quia aūt hmōi ꝑma ꝓncipia ēntis sint in se materie notam⁹ intellect⁹ se habet ad ea sicut oculus noctue ad lucē solis vt dicit. 2. methaphisice. ꝑ lucē nālis rōnis ꝓuenire nō possim⁹ in ea nisi ꝑ rōnis ꝓuenire ꝛ in ea per effectus ducimur. Et hoc mō ꝑba ea q̄ in ea per effectus ducimur. Et hoc mō ꝑba ea ꝓuenerūt sicut dicit ro. 1. Inuisibilia dei ꝛc. Cū ꝛ hmōi res dīne nō tractentur a ꝑbis nisi ꝓut sunt rerum oīum principia. Et iō tractāt in illa doctrina in qua ponūtur illa que sunt cōia oīb⁹ entibus que habet subiectū ens inq̄tū est ens hoc scientia apud ipsos scia dīna dicit. Et ista de modo essendi hmōi res nō sm q̄ per effectus manifestāt sed sm q̄ ipse seipas manifestāt. Et hinc modus ponit apls. 1. cor. 2. Que dei sunt nemo nouit nisi ipse⁹ dei. Hos la. ꝛc. Et unde. Hebrī reuelant ꝛc. ꝛ p hūc modū tractāt res dīne sm q̄ in seipsis subsistunt ꝛ nō solū ꝓut sūt rez principia. Et sic est theologia sine scia dīna est duplex. Una iā ꝓsiderant res dīne nō tanq̄ subiectū scie sed tanq̄ ꝓncipiū subiecti ꝛ talis ē theologia qui phs ꝑcepit q̄ alio nole methaphisica dicit. Alia vero q̄ ipsas res dīnas ꝓsiderat ꝓpter seipas vt subiectū scie ꝛ hec est theologia q̄ sacra scriptura dicit. vtraq̄ aūt est de his q̄ sūt sēpata a mā ꝛ motu sm esse ꝑ diuersimode fꝫ q̄ dupliciter pōt aliq̄d a mā esse sēpatū ꝛ motu sm esse. Uno mō sic q̄ de rōne rei q̄ sēpata dicit sit q̄ nullo mō a mā ꝛ motu esse ꝑsit. Et hoc mō de⁹ ꝛ angeli dicūt esse a mā ꝛ motu sēpati. Alio mō sic q̄ non sit de rōne ei⁹ q̄ sit in mā ꝛ motu sed possit esse sine materia ꝛ motu. Q uius q̄q̄ inueniat in materia ꝛ sic ens ꝛ substātia ꝛ potentia ꝛ actus sunt sēparata a materia ꝛ motu quia sm esse a materia ꝛ motu non dependēt sicut mathematica dependēt que nō ꝑ sine materia esse pōt ēmus sine mā sensibili possint intelligi. Theologia g̃ philosophica determinat de sēpatis sed⁹ mō sicut. I. de ꝓncipiis subiecti. Theologia vero sacre scripture tractat de sēpatis primo mō sicut de subiectis ḡtis in ea tractētur aliqua que sūt in mā ꝛ motu sm q̄ requirit rez diuinarū manifestatio. Ild primū igit dō q̄ ea q̄ ñ affirmāntur in scia nisi ad manifestationē aliox nō ꝓmentur ꝑ se ad sciam sed q̄si ꝑ accēs. Dic. n. in mathematicis q̄dā nālia assūmūtur ꝛ ꝑ hūc modū mathematica nō ptinet ad naturalem. Ite ꝑbat in scia dīna esse q̄dā que sūt in materia ꝛ motu. Ild. 2. dō. q moueri deo nō attribuit⁹ ꝓpe sed methaphorice. ꝛ hoc dupliciter. vno mō sm q̄ impropie opatio intellect⁹ vel voluntatis motus dicit. ꝛ sm h̄ dicit aliq̄s mouere seipm q̄ intelligit ꝛ diligit se. Et ꝑ hūc modū pōt verificari dictū platonis qui dicit q̄ ꝑmus mot⁹ est mouere dictū platonis qui dicit q̄ ꝑmus mot⁹ est mouere seipm q̄. s. intelligit ꝛ diligit se. vt ꝓmētator dicit in. 8. phicoꝝ. Alio mō sm q̄ ipse effectus causē ꝛc. a ꝑmo causis pōt notari ꝑcelle hec mot⁹ q̄dam cē in eis um imāgtū in ipso effectu relinquit similitudo cāe: ꝛ sic cā que ꝑ se erat in seipsa possibilis fit effectu ꝑ similitudinē sui. Et sic mō de⁹ q̄ sua similitudine ꝑ effectus ꝑ similitudinē sui. Et sic mō de⁹ q̄ sua similitudine in oīb⁹ creaturis ꝑtic⁹ est ḡtis ad aliq̄d gelatē in oīb⁹ creaturis ꝑtic⁹ est ḡtis ad aliq̄d gelatē mouere vel ad ola ꝓcedere dicit. Uno mō loqui mouere vel ad ola ꝓcedere dicit. Uno mō loqui dicit frequēter ꝑ⁹. Et sm hūc modū videt in dictis frequēter ꝑ⁹. Et sm hūc modū videt intelligi qđ dicit Sap. 7. q oīb⁹ mobilib⁹ mobilior ē

perducit que scia dicit qđ gdem maxime ptingit in mathematicis scijs. Cui.n. mathematica sit media inf hales ⁊ diuina: ipa ē veraq certior, nā liquidē q: ei⁹ ꝓsideratio ē a motu ⁊ a mā abſoluta ciualis ꝓsideratio in mā ⁊ motu vſet. Et hꝫ autē q ꝓsideratio nālis est circa mām a plūbus depēdet, ſ.a ꝓsideratōe mat⁊ formę: ⁊ diſpōnis mālium ⁊ ꝓpertionū q ꝓcedunt formā in mā. Ubicūq; aūt ad aliqđ cognoscēdū⁹ opꝫ ꝓsiderare plura est difficilius: cognitō. Uñ in p⁹ posteriox dr q⁹ min⁹ certa scia est que est er addūde ⁊ geometria ad arithmeticā. Et ꝫ vo q⁹ eius ꝓsideratio ē circa res mobiles: ⁊ q nō vnifoꝛmiſe hꝫ: ei⁹ cognitio est min⁹ firma: q: ei⁹ demōstratōes: vt in maiox p te sunt ⁊ ꝫ ptingit aliqđ alr se hꝫ: ⁊ iō ꝫ ⁊to aliq scia magis appꝛopinq̃t ad singlaria: sicut scie opatiue vt medicina: alchimia: ⁊ moꝛalis: min⁹ pfitle de certitudine pp multitudinē eox q ꝓsideratā sunt in talib⁹ scijs: quo qđlibet si omittat frequēter errat: ⁊ etiā ppter eox variabilitatē. Est aūt pcessus mathematicę certio: q⁹ pcessus diuine scię: q: ea de qbus est scia diuina sunt magis a sensib⁹ remota a qbus nra cognitio oꝛtū sumit: ⁊ ꝗtum ad hoc segatus in quax cognitōem insufficienter inducūt ea q a sensibus accipiūt ⁊ ꝗtum ad ea q̃ sunt cōia oībus entib⁹ q̃ sunt maxie vnia: ⁊ sic maxime remota a ꝑticularib⁹ cadētibus ꝛ sensu. Mathematica aūt ipa ꝛ sensu cadūt ⁊ ymaginationi ſiacent: vt linea: figura: nūer⁹: ⁊ hmōi. Et iō intellect⁹ humanꝰ a fantasmatib⁹ accipiēs facilius coꝛ cognitionē accipit ⁊ certꝰ: q̃ intelligentie alicui⁹ vl etiā gdūtarē sbe: potētiaz ⁊ actum ⁊ hmōi: ⁊ sic pz q⁹ mathematica ꝓsideratio ē facilior: ⁊ certio: q̃ nālis ⁊ theologica: ⁊ multo plus q̃ alie scie opatiue: ⁊ iō ipa maxime dr disciplr ꝓcedere: ⁊ hoc qđ dicit ptholome⁹ in ꝓ⁹ almagesti. Alia duo genera theoꝛica poti⁹ qꝫ opinionē q̃ ꝓcptionē scialez dicat: theologiā q̃ ꝓpter in apparēs ei⁹ ⁊ inꝛ̃hēsibile: phicā vo ꝓp mām inſtabilē ⁊ manifestā. Solus aūt mathematicꝰ ingſtitōis firmaz ſtabilēq; fidē intēdentib⁹ dabit: velut vtiq demōstratōes ꝑ idubitabiles rōnes manifestātē

¶ Ad ꝓximuz q̃ dr m q̃ ⁊ius in q̃libet scia discipl vt dcm ē. ¶ Ad. 1. dr m q̃ ⁊ius in scia nālia sensui ſbtilitatē: cū ex sensu⁹ fiunt: sicut hꝫ mathematicā ⁊ ymaginatōe cadē pōt. ¶ Ad. 3. dr m q̃ a adiecētibus incipim⁹ ab eo qđ est magis facile: nisi necessē in adiscēdo cognitio sequētiaz dependet: ⁊ hac rōne opꝫ in adiscēdo a logica incipe nōq: ipa sit facilio: scijs ceteris, hꝫ.n. maxima difficultatē cū sit de sebo intellectis: ſ q: alie scie ab ipa dependent in ꝗtum ipa docet modū procēdi in oībus scijs: oꝛ.n. ꝓbo scire modū sciēdi q̃ sciam ipam: vt dr. 2. meth.

¶ Ad. 4. dr m q̃ a potētijs aie sumit mod⁹ sciaz ꝓpꝛ modū quē hꝫ potētie aie in agēdo vñ modi sciāz nō respondent potentijs aie: sed mōis quibus potētie aie ꝓcedere pōt q nō solū diuersificāt penes potētias ſ: ſz etiā penes obiecta: ⁊ sic nō opꝫ q⁹ modus cuiuſz scię denotet ab aliq potētia aie. Dēt tñ dici q sicut mod⁹ pbice denotat arōne ſm q⁹ a sensu accipit: modus āt scię diuine ab intellectu ſm q⁹ in deo aliqđ ꝓsideratur: ita etiā modus mathematice attēdit ſm q⁹ accipit ab ymaginatōe. ¶ Ad tertiā q̃nez dr m q⁹ sicut rōabilr procēdē attribuit nāli pbie: q: in ipa obseruat maxime mod⁹ rōnis: ita intellectualr procedere attribuit diuine scię: eo q⁹ in ipa obseruat maxie modus intellect⁹, differt aūt rō ab intellectu: sicē mſtitudo ab vnitate. Uñ dicit boe. 4. de ꝓlo. q⁹ ſlr se hꝫ rō ad intellectū: sicē tpūs ad eternitatē: ⁊ circul⁹ ad centrū. Est.n. rōnis ꝓpꝛiuz circa multa diffundi: ⁊ ex eis vnā simplicē cognitōez colligere. Uñ dicit Dyo. 7. c. di. no. q⁹ aīe ſm q⁹ hꝫt rōabilitatē diffuse circuerūt veritatē: ⁊ in hoc deficiunt ab angtlis. Sed intellectus volunt multa ad vnū quodāmodo angelis equarē. Intellectus aūt ecōuerso q̃ plus vnaz ⁊ simpliceꝫ veritatē ꝓsiderat: ⁊ in illa totius multitudinis cognitiōem capit: sicut deus intelligēdo suaz ēentiaz oīa cognoscit. Uñ Dyo. dcit ibidē q⁹ angelox mētes hꝫt intellectualitatem ingtum vnifoꝛmiter intelligibilia diuinox intelligūt. Sic igit pz q⁹ rōalis ꝓsideratio ad intellectualē terminat ſm viā resolutōis: ingtum ex multis rō colligit vnā ⁊ simplicē veritatē. Et rursum intellectualis ꝓsideratio est ꝑncipiuz rōnalis ſm viā ꝓpositionis: ⁊ inuentōis ingtum intellectus in vno multa ꝓprehendit. Illa igit ꝓsideratio que est terminus tocius humane rōcinatiōis maxime est intellectualis ꝓsideratō. Tota aūt rōnis ꝓsideratio resolutōis in oībus scijs ad cognitōem diuine scię terminat. Quāpoq; n. rō vt pus deſti est pcedit de vno in aliud ſm rez: vt qñ est demonstratio ꝑ cās: vl ꝑ effectus extrinsecos: cōponendo quidē pcedit a cāis ad effectus: quasi resoluendo: euz pcedit ab effectibus ad causas eo q⁹ cause sunt effectibus simpliciores: ⁊ magis immobilr ⁊ vnifoꝛmiter pmanentes resolutio āt qñ ecōuerso. Ultimus igit terminus resolutōis in hac via est cū pcedit ad cās suppꝛemas maxime simplices que sunt sbe separate. Quāq vo pcedit de vno in aliud ſm rōnem vt qñ est pcessus ſm cās intrinsecas. Cōponēdo quidē qñ a fortiori marie vlibus in magis ꝑticularia pcedit re solue do aūt qñ ecōuerso: eo q⁹ vlius ē simplicius. Maxime aūt vlia sunt que sunt cōia oībus entib⁹ ⁊ iō

terminat⁹ resolutōis in hac via vltim⁹ est ꝓsideratio entis ⁊ eox que sunt entis inſtiz bmōi. Dee aūt sunt de qnib⁹ dina scia ꝓsiderat vt supꝛa dictū est substātie. ſ. segrate ⁊ cōia oīb⁹ entibus. vñ ꝑz q⁹ sua cōsideratio est maxime intellectualis. Et ide etiā est q⁹ ipsa largiuꝛ ꝓncipia oībus aliis scientijs inſtum intellectualis ꝓsideratio est ꝓncipiū rōnalis ꝓpter qđ dicit ꝓma pbia. Et mbilominus ipsa adiscit post pbiſicā ⁊ ceteras scias. inſtū intellectualis ꝓsideratio est termin⁹ rōnalis. Propter qđ dicit methaphisica q̃ trāſpbyca q: post pbicā resolutēdo occurrit. ¶ Ad ꝓmū igit dr. q⁹ intellectualiter pcedere nō attribuit scie diue quasi nō ipsa rōcinet pcedēdo de pncipijs ad ꝓclusiones: sed q: eius rōcinatio est intellectualis ꝓsideratiōi, ꝓpinquissima ⁊ ꝓclusiōes ei⁹ ꝓncipijs. ¶ Ad 2. dr. q⁹ deus est supꝛa intellectū ex creatū ꝗtū ad ꝓdēnionē. Nō ār supꝛa intellectū increatum cum ipse seipm intelligēdo cōꝑhendat. Est vero supꝛa oēm intellectū viatoꝛis ꝗtū ad cognitionē qua cognoscit quid est: non āt ad cognitionē qua cognoscitur an est. Beatis aūt cognoscitur etiaz qđ est: q: vident eius ēentiā. Et tñ scientia diua nō est solū de deo: sed etiā de alijs que intellectū humanū etiā ſm statū vie nō excedit ꝗtū ad qđ est cognoscēdū de ipsis. ¶ Ad. 3. dr q⁹ sicut supꝛa dr etiā est bāna cognitio vel ꝓsideratio ꝗtum ad sui terminū ptingit quodāmō ad angelicā cognitionē non ſm eq̃litatē sed ſm quādā assimilationē. Uñ dicit Dyo. 7. ca. 3. di. no. q⁹ aīe mitoꝝ ad vnū ꝓuolutōe ex intellectib⁹ eq̃lib⁹ angelis inferi alabus est ꝓpriū ⁊ possibile sunt digne habere. ¶ Ad 4. dr. q⁹ cognitio etiā fidei marie ptinet ad intellectū. Nō.n. eā rōnis inuestigatōe accipim⁹: sed simplici acceptione intellect⁹ ei assentim⁹. Dicimur aūt ea nō intelligere inſtū intellect⁹ plenaz eox cognitionē nō habet. Dō quidē nobis inꝑfectū reꝑtomittitur.

Dſcōm sic, pcedit. Uidet q⁹ ī dīnis opoꝛteat ad imagines deduci. Dcīt.n. dina nūq̃ aliq ꝓpetēs tractē q̃ in sacra scriptura: ⁊ in sacra scriptura in dīnis deducimur ad imagines dum dina nobis sub figuris sensibilib⁹ oſtenditur: ergo oꝛ in dīnis ad imagines deduci. Sꝛ̃z dina nō capiūtur nisi in intellectu, vñ ⁊ in eis intellectualiter versari oꝛ vt dcīt est: sed nō est sbe ligere sine fantasmate vt dicit pbs. 1. c. 3. de aīa: ꝑgin dīnis oꝛ ad imagines deduci. Sed dina nobis marie in oteſcēt per illustrationē dīni radij. Sed sicut dicit Dyo. 1. c. cel. ier. Impossibile est nob aliter supꝛlucere dīnū radiū nisi varietate sacroꝝ velaminū circūtecti. Et sacra velamina vocat sensibiliū imagines: ergo in dīnis oꝛ ad imagines deduci. Sꝛ̃z circa sensibilia oꝛ imaginabiliter ꝑsari: sed dinox cognitionē et sensibilib⁹ effectibus accipim⁹ ſm illud Ro. 1. Invisibilia dei a creatura mūdi per ea q̃ facta sunt intellecta cōſpiciuntur, q̃ in dīnis oꝛ ad imaginē pducī. Sed in cognitiōe maxie regulamur p id qđ est cognitionis ꝓncipiū: sicut in nālib⁹ per sensū a quo nra cognitio incipit. Sed ꝓncipiū intellectualis cognitionis in nobis est imaginatio cū fantasma ita sē mō ꝓportet ad intellectū ſm sicut colores ad visum, vt dicitur. 3. ala: q̃ in dīnis oꝛ ad imagines deduci. Sꝛ̃z cū intellect⁹ nō vtatur organo corpali et lesibile organi corpalis nō impedit actio intellect⁹ nisi ipe nul ad imaginationē pueniat. Sed p lesionē organi corpalis. ſ. cerebri impedit intellect⁹ in cōsideratiōe dinox: q̃ intellect⁹ dina ꝓsideras ad imagines deducit. Sed ꝑ est qđ dicit Dyo. 1. c. multer theologie ad thimotheū loquēs. Tu imagines amen et rbiū oībet circa misticas visibles sensibus dereliquae. Sed imaginatio nō est nisi sensibiliū existētiū motus factus a sensu ſm actū vt dicit. 2. de aīa: q̃ cū dinox cōsideratiōes sint maxime mūbet eis nō debem⁹ ad imaginatōes deduci. Ad in cuiuslibet scie ꝓsideratōe vitā dū est id qđ errorē facit in ea. Sed sicut dicit aug. 1. lib. 8 tri. ꝓpter errorē circa dina ē cox q ea q̃ de corpib⁹ nouerūt ad res dīnas trāſferre conātur. Cū q̃ imaginatio non sit nisi corpaliū rex: vt q⁹ nō debeam⁹ ad imagines deduci. Sed virtus ſferio: nō se extendit ad id qđ supiꝛis est ꝓpriā vt ꝑz per boe. 5. de ꝑlatiōe. Sꝛ̃z cognoscere dina ⁊ hūalia ad intellectū ptinet ⁊ ad intelligētiā vt dicit in lib. de spū ⁊ aīa. Cū igit vt ibi dr imaginatio sit infra intelligentiā ⁊ intellectū videt q⁹ in dīnis ⁊ hūalib⁹ nō debeam⁹ ad imagines deduci. Ad. 2. dr. q⁹ in quibet cognitiōe duo est ꝓsiderare. ſ. ꝓncipiū ⁊ fine: fine sine terminū. Principiū quidē ad apꝓhensionē ptinet terminū āt ad iudiciū. ibi.n. cognitio ꝑficit ꝓncipiū igit cuiuslibet nre cognitiōis est in sensu: ex apꝓhensione sensus oritur apꝓhensio fantasie que est mot⁹ a sensu factus vt dicit pbs: a qua iterū oritur apꝓhensio intellectiua in nobis cū fantasmata sint intellectue ale vt obiecta, vt dicit. 3. de aīa. Sed terminus ꝓportionis nō semp est vnifoꝛmiter. Quāq.n. est in sensu, q̃q; in imaginatōe, q̃q; in solo intellectu, sicut q⁹.n. ꝓprietates q̃ accidūtia rei que sensu demōstrātur sufficienter exprimūt nām rei ꝛ tūc est q⁹ iudicium de re vera qđ facit intellect⁹ ſferri: et hoc quę sensus demōstrat de re. Et hmōi sunt oēs res nālēs que sunt determinate ad nām sensibilem: ⁊ ideo in scīa naturali terminari debet cognitio ad sensum vt. ſ. hoc mō iudicem⁹ de rebus nālibus ſm q⁹ sensus eas demōstrat. vt ꝑz. 3. ce. ⁊ mā. Et ſm q⁹ sensus eas demōstrat, vt ꝑz. 3. ce. ⁊ mā. Et qui sensum negligit in nālibus incidit in errores. Et hec sunt nālia que sunt cōcreta cū materia sensibili ⁊ motu: ⁊ ſm esse ſm ꝓsideratōem. Quedā vero sunt quox iudicii nō dependet ex his q̃ sen

sic percipitur: q: quia fm esse sunt in materia sensibili in fm diffinitiua rone sunt a mā sensibili abstracta. Indiciū aūt pertinet de vna q re ht fz eius diffinitiua rone. sed q: fm diffinitiua rones nō abstrahunt a subiecto mā sed solū a sensibili: remotis p̄dictis sensibilib⁹ adhuc remanet aliqd imaginabile: ad aliud pertinet q: indicium fiunt fz id qđ demōstrat imaginatio. Hui⁹ aūt sūt mathematica. In mathematicis. n. p̄cognitionē fm indicii terminari ad imaginationē nō ad sensum: q: iudicium mathematicū superat apphensionez sensus. Cui nō est idē iudicium qđ p̄ linea mathematica qđ est de sensibili sicut in hoc q̄ linea recta tā git sperā solū fm punctū qđ pungit recte lineę separatę: nō aūt recte linee i mā vt dicit in.1.ō aia.

Quedā vo sunt que excedūt: id qđ cadit sub sensu: id qđ cadit sub imaginatiōe: sicut illa que oīo a mā nō depēdēt: neq; fm esse neq; fm p̄sideratiōem: ideo nullū cognitū fm iudicii nō debet terminari ad imaginationez neq; ad sensum. Sz tā ea dis que sensu vel imaginatiōe p̄hēdūtur horū cognitionē deuenim⁹: vel per viā cālitatis vt eum ex effectu eāz cognoscim⁹ que nō est effectui cōmēsurata sed excellēs: vel per excessum vel p remotionē qz ola que sensus vel imaginatio apphendit ab hēdi rep̄ separamus. Quos modos cognoscēdi dīna ex sensibilib⁹ ponit dyo. lib. de di. no. Utri ergo possim⁹ in dīnis sensu: imaginatione siḡ p̄cipuus nrē cōsideratiōis. fz nō sic termis vt. f. talia iudicem⁹ esse dīna qualia sūt q̄ sensus: imaginatō apphēdit. Deduci aūt ad aliqđ est ad illud terminari. Et ideo in dīnis neq; ad sensum neq; ad imaginationē debem⁹ deduci. In mathematicis aūt ad imaginationē: nō ad sensum. In nālib⁹ aūt etiā ad sensum. Et p̄pter hoc peccāt qui vtuntur in tribus hūjs speculatiue p̄cipue peccāt. Ad p̄mū igit dī. q̄ sacra scriptura nō p̄ponit nobis dīna sub figuris sensibilib⁹ vt intellect⁹ noster ibi maneat sed vt ab his ad inuisibilia ascēdat. Uñ etiā per vilia rez figuras tradit vt mino⁹ p̄beat in talib⁹ occasio remanēdi. vt dicit dyo. 2. c. ce. ier. Ad. 2. dīm. q̄ intellect⁹ nīl opatio nō est in p̄ti statu sine fantasmate ḡtū ad p̄cipiū cognitiōis nō tū oz vt semp nīra cognitio ad fantasmata terminet. vt. f. illud qđ apphēdim⁹ iudicem⁹ esse tale ḡle est fans alīa per qđ apphēdim⁹. Ad. 3. dī. q̄ auctas illa dyo. loḡt ḡz tū ad p̄cipiū cognitiōis nō ḡtuz ad terminuz ad quē ex effectib⁹ sensibilib⁹ venim⁹ tribus modis p̄dictis. f. in cognitionē dīnoz: nō aūt ita q̄ oporteat iudiciū formari de dīnis fz modū quē habēt ipsi sensibiles effectus. Ad. 4. dīm. q̄ rō illa p̄cedit qđ p̄cipiū cognitiōis est sufficiēter ducens in id cui⁹ cognitio q̄rit: sic est p̄cipiū sensus in nālib⁹ nō aūt in dīnis vt dcm est. Ad. 5. dī. q̄ fantasma est p̄cipiū nrē cognitiōis vt ex quo capit intellect⁹ opatio nō sicut trahēs: sed sicut manēs vt qđā fundamētū intellectualis opationis sicut p̄cipia demōstrationis oz manēt in oi p cessū scie cum fantasmata ap̄rētur ad intellectuz vt obiecta in quib⁹ intuet oē qđ intuet vel fm p̄fectā repitationē vel fm negationē. Et iō quando fantasmatū cognitio p̄dit oz eodē modo intelligi cognitionē intellectus in dīnis. Patet. n. q̄ nō possim⁹ intelligere deū esse corpus esse: siue supra ola corpa siue absq; corpeitate nisi imaginemur corpora nō tñ iudiciū dīnoz fz imaginationē formatur. Et ideo q̄nis imaginatio in qualibet dīnoz cognitiōe sit necessaria fm statum vie: nīl qđ tamē ad eam deduci oz in dīnis.

III

a D. 3. hic p̄cedit. Uidet q̄ nō possim⁹ ipās formas dīnā ad min⁹ in statu vie speculari. Dicit. n. dyo. 1. epla ad gaium. Si aliq⁹ videt deū intellexit qđ vidit nō ipm vidit sed aliq̄ eoz q̄ sūt ei⁹ que existūt: cognoscit. Sz forma dīna est ipse deus: g nīl possim⁹ ipius formā dīnā inspicere. Ite forma dīna est ipsa dīna ēntia: sed deum per ēntiā nemo in statu vie videre pōt: g nec ei⁹ formā inspicere. Ite quicūq; inspicit formā alicui⁹ rei aliq̄s de ipsa re cognoscit: sed fm dyo. 1. c. multiplex theologie. Intellect⁹ noster fm q̄ melli⁹ pōt deo vnit qñ ei⁹ nihil oīo cognoscit: ergo nō possim⁹ dīnā formā inspicere. Ite sicut deus ē totius nostre cognitiōis p̄cipiū est a sensu. Sed ea q̄ per sensum cognoscim⁹ nō sunt sufficiētia ad demōstrandū formā dei nec etiā aliq̄s idāz separatārū: g nō possim⁹ ipam dīnā formā inspicere. Ite sz fm p̄hm. 2. metha p̄oi. intellecti⁹ noster se hz ad rem manifestissima sicut oculus⁹ noctue ad solē. sz oculus⁹ noctue nullo mō pōt videre solē: g intellectus nr̄ nec formā dīnā nec alias formas separatas que sūt nature manifestissime. Sed z est qđ dicat ro. 1. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea que facta sunt intellecta p̄spiciūt. sempiterna quoq; eius et dīnitas. Nihil aūt aliud est forma dīna q̄s ipsa dei tas: g ipam formā dīnā cognoscere intellectu aliquo mō possim⁹. Ite sz gen. 32. supbilia vidi dīm facie ad faciē. dicit glo. greg. Nisi bō illā. f. veritatē dīnā vt cūqz p̄spiceret: nō eam p̄spicere se nō posse sentiret. sed nos sentim⁹ dīnā ēntiā nō posse p̄fecte cognoscere: g aliquo mō ipam p̄spicim⁹. Ite dyo. 2. c. cel. ier. dicit q̄ hūan⁹ aīus assuescit ēntia p visibilia in supmundanas altitudines que nihil aliud sunt q̄s formę separate: g formas separatas possim⁹ aliquo mō cognoscere. Cōtra. dō. q̄ duplr aliq̄d cognoscit. vno mō dum scitur de eo an est. Alio mō dum scit de eo qđ est. Ad hoc aūt q̄ de re aliqua sciam⁹ quid est: oz q̄ intellect⁹ nr̄ feratur i ipius rei quidditatē siue ēntiaz vel immediate vel mediātib⁹ aliquib⁹ que sufficiēter eius quidditatē

demōstrent. Immediate aūt scri nō pōt intellect⁹ noster fm statum vie in ēntiaz dīnā: et alias separatas ēntias: q: immediate ēntēditur ad fantasmata ad q̄ parat sicut visus ad colorē. vt dī. 3. de aia. Et sic immediate pōt p̄cipe intellect⁹ quitatē rei sensibilis non aūt alicui⁹ rei intellectualis. Uñ dicit dyo. 1. c. cel. ier. q̄ nostra anologia nō valet immediate extendi in inuisibiles p̄explatiōe. Sed q̄dā inuisibilia sunt quoz quidtas: nā p̄fecte exprimit ex quidditatib⁹ rez sensibiliū notis: vt de talib⁹ intelligibilib⁹ possim⁹ scire qđ est: sed media te. Sicut ex hoc q̄ scit quid est homo: et qđ est ale sufficiēter innotescit bimodo vni⁹ ad alterz: et bscit quid est genus: et quid est spēs. Nature aūt sensibiles intellecte nō sufficiēter exprimūt dīnā ēntiaz neq; etiā aliās ēntias separatas cū nō sint vni⁹ generis nāliter loquēdo: et quidditas: et ola bmōi nomia sere equivoce dicūt de sensibilibus: et de illis substantijs. Uñ siliter dicit rez sensibiliū ad substantias ināles trāslatas vocat dyo. 2. c. cel. ier. dissimiles simulatiōes. Alio mō intellectualib⁹ bitis q̄ aliquo mō sensibilib⁹ distributa sūt. Et sic p̄ viā similitudinis nō sufficiēter ille substātie ex his innotescūt. Neq; etiā per viā cālitatis: q: illa que ab illis substātijs inueniūt effecta in his inferioribus nō sunt effect⁹ adequātes eoz vtutes vt sic peniri possit ad sciendū qđ quid est de eā. Unde ō substātijs ill⁹ imālib⁹ fm statū vie nullo mō possim⁹ scire qđ est nō solū per viā nālis cognitiōis: fz nec ēt p viā revelatiōis: q: dine revelatiōis radius ad nos pūcit fz modū nr̄z vt dyo. dic. Quāmī. n. p revelatiōez eleuemur ad aliqđ cognoscēdū qđ aliās ēet nob ignotum: nō ideo q̄ alio mō cognoscam⁹ nīsi per sensibilia. Uñ dyo. 1. c. cel. ier. dicit q̄ impossibile est nobis aliter figurare dīnū radium nisi circūvelatū varietate sacroz velaminū. Ista aūt que est per sensibilia nō sufficit ad ducendū in substātias supnāles fm cognitionē qđ ē. Et sic restat q̄ forme imāles nō sūt nobis note cognitiōe qđ ē sed solū cognitiōe an est: siue nālī rōne ex effectib⁹ creaturaz: siue etiā ex revelatiōe que est p̄ sūtudines a sensibilib⁹ sumptas. Et tū sciēdū q̄ de nulla re pōt sciri an est nisi quoqu mō de ea sciatur qđ est: vel cognitiōe p̄fecta vel cognitiōe cōfusa. Uñ dicit phs. 1. phiceoz. q̄ diffinita sunt p̄cognita p̄b⁹ diffinitiōis. Oz. n. sciēdū hoīem esse: et quid rē qđ est hō per diffinitionē scire qđ hoc nomen hō significat. Nec hoc cēt aliquo mō nisi aliquas hō significāt. Nec hoc cēt aliquo mō nisi aliquas rē capiet q̄ sit esse q̄us nesciat ei⁹ diffinitionem. Capiūt. n. hoīem fm cognitionē alicui⁹ generis p̄mi vel remoti: et aliquoz accīdīū que extra ap parēt de ipso. Oz. n. diffinitionis cognitionē sicut p̄dē et demōstrationū ex aliq̄ principiis cognitiōe initia sumere. Die ergo de deo: et de aliis substātijs immālib⁹ nō possim⁹ scire an est: nisi scirem⁹ quodā mō de eis qđ est sub quadā similitudine. Hoc ideo possibile est per cognitionē alicui⁹ generis primi vel remoti: eo q̄ deus in nullo genere cū omnibus abstrahit qđ quidē est aliud a suo esse qđ cognitū in aliquo generib⁹ vt dicit auic. Alie aūt substātie immateriales create sunt q̄dā in genere. Et quia cognitum sic deriuatū ebueniēt cū rebus sensibilib⁹ in genere remoto qđ est subsistere: nāliter cognoscēdo illas substātias i eodē genere: sicut nec etiā corpa celestia cognitis inferioribus. Corpale. n. et sensibile sūt eiusdē generis. vt dicit. 3. metha. Logice. n. abstrahit absolute intentiones fm q̄s nihil ḡdiet ad esse nāle in alīs: et nec: impossibile corrumpitur libus. Sed nālis: q̄ phs primus considerat ens mobile fm q̄ habent esse in rebus: et ideo vbi inuenit diuersum modū posse et agere: et pati: per hoc diuersum modū existendi: dicit eē diuersa genera. Deus etiā deus nō habet aliqđ actiue vt infra q̄dam. Alie vero imāles substātie si habēt aliqua actiua nō sunt nobis nota. Et iō nō possim⁹ dicere q̄ alia cognitiōe cognoscātur a nobis substātie imāles q̄ cognitionē generis: et apparitiū accīdīū. Sed loco cognitionis generis habem⁹ in his substātijs cognitionē p negationē: vt cum dicim⁹ q̄ hmōi substātie sunt imāles: et in corpore nō habentes figuras: et alia hmōi. Et quāto plures negationes de ipsis cognoscim⁹ tanto mag⁹ est illā earū cognitio in nobis: eo q̄ per negatiōes sequūtur p̄cipue negatio contrarii: et determinat sicut quo remouetur per dīnas. Unde etiā corpa celestia inuicem sunt alterius generis ab his inferioribus: a nobis vt plurimū per negatiōes cognoscūt: vtpote q: neq; sūt grauia neq; sunt leuia: neq; calida: neq; frigida. Loco aūt accīdīū habemus in predictis substantijs habitudines earum ad substātias sensibiles vel fm coparationē cause ad effectum vel fm cō paratiōnem excessus. Ita ergo de formis immaterialibus cognoscimus an est: et habemus de eis loco cognitionis quid est cognitionem per negationem: per causalitatem: et per excessum. Dicto nem⁹ per causalitatem: per excessum. Dicto nem⁹ per causalitatem: et per excessum. Dicto etiā modos Dionisius ponit in lib. de di. no. Et hoc modo Boetius intelligit inquirendā diuinā formā per remotionē omniū fantasmatum nō vt sciat de ea quid est. Et p̄ hoc patet solutio ad obiect. 1: q: prime rōnes procedunt de cognitiōe quid est perfecta, alie vero de cognitione imperfecta quālis dicta est.

D. 4. hic p̄cedit. Uidetur q̄ ad formas dei inspiciendā per scripturas speculatiuas non sit deueniendum per theologiam. Cognitio enim pars est p̄dentie speculatiue. vt hic Boetius dicit. sed ad scientiā speculatiuā pertinet ipsam formā diuinaz inspicere. vt hic dicitur: ergo ad cognoscendā dīnā formā pōt p̄uenir per dictas speculatiuas. Ite de substantijs immaterialibus in aqua scientia speculati

ad determinatoz in scia dna. Dei ḡsilg scien
cia determinat de aliqua substãa inq̃ntũ ē cog
nita a scis cognito est per ḡmam cuius demon
stratiõe principiũ rei pbm est qđ quid est: ergo i
scire ḡmas separatas possumus per scias spec
latiuas. Sed ultima felicitas bois ẽ in pbo. Illud
in quo ilg̃ bois separat. Ē. n. felicitas sit opa
nõ pfectissimi os q̃ sit optimoz sub intellectu cã
dentiũ vt põt accipi ex pbo in. x. etb. Est. n. felici
tas illa ẽ qua pbi loquũtur espatio a sapia perdẽs
eam sapia sit pfectissima virtus pfectissime poẽ
te. ſ. intellect⁹. Et hec espatio est felicitas. vt di
cunt. x. etb. ḡ per sapiam intelligiũ substãie sepa
te. Sed sapia est scia quedã speculatiua vt ps i ẽ
cipio metaph. i m. 8. etb. ḡ ḡ scias speculatiuas
possim⁹ intelligere substãias separatas frustra est qđ
nõ põt pingere ad finẽ ppter quẽ est. Sed olim
scias speculatiuas ordinatio ordinat sicut ad fi
nẽ in cognitõe substãie separate: q: pfectissimũ i quo
libet genere est finis. ḡ si ḡ scias speculatiuas hu
iusmõi substãie intellig nõ possent. oẽs scie ẽnt
frustra qđ est inconueniens. Itez oẽ qđ ordinat nãl
ter in finẽ aliquẽ habet pincipia aliq̃ p̃incipia gb⁹
põt peuenire in illũ finem. Nãlũ. n. motionũ pncí
pium est nã. sed hõ nãliter est ordinat⁹ ad cogniti
onẽ substãie imãlis sicut ad finẽ: vt a sanctiõe ppbis
q̃ pbys tradit: ḡ bis in se aliq̃ pincipia illi⁹ cognitio
nis naturaliter indita. Sed oẽ illud in in qđ possim⁹
deuenire ex pncipiis nãliter notis ptinet ad scide
rationẽ alicui⁹ scie speculatiue: ḡ cognitio substã
imãlũ ad aliq̃s scias speculatiuas ptinet. Ex his ẽ
qđ vr q̃ scie speculatiue nãdũ sint pfecte: cũ ille
scie nõdum sint inuẽte quib⁹ possim⁹ substãs separatas
intelligere. hoc ẽ signũ ẽt ignorãtia aliquoruz
pncipioz q̃ nũdũ substãs p̃dictas intelligam⁹: vel si
ẽnt ex defectu nostre nature q̃ nõ possimus
scias illas inuenire: seqũt q̃ si alig nati sint hmõi sci
entias inuenire q̃ nos. Multoz p̃mũ est ignobabile ẽm possibile ḡ nõ põt
esse per aliq̃s scias speculatiuas q̃ hmõi substãs i
telligam⁹. Sit in scientijs speculatiuis inuestigãtur
diffinitiões quibus rez ẽntie intelligũtur p̃ quã di
uisio generis in species. Et p inuestigationẽ cãy rei
accidẽtiũ ipi⁹ que magna ptẽ pferũt ad cognoscẽ
dum substãias cognoscere: q: vt dictũ est naturaliter
plantijs nobis notis. Cãm aũt vel nõ hãt vt deus
vel est nobis occultissima: sicut cã angelor. Re
quirit scia speculatiua esse per quã veniam⁹ ad intel
ligendũ substãs imãles ei. Sit in scientijs speculatiuis
est sermo quidã ꝓpositus ex genere et differẽtijs sub
ẽntie. Quia ergo scientie sunt simplices nec incidit ei
num dubitari ib⁹ aliq̃ exposito vt habet per pbm i
pmẽtatoẽ. 9. metaphisice: ergo p scias speculati
uas nõ possim⁹ pfecte substãs intelligere. Quã
cendũ q̃ scientijs speculatiuis semp peedit et ali
quo pus noto tũ in demõstrationib⁹ pclusionũ q̃m
inuentionib⁹ earũ diffinitionũ. Dicit. n. ex ꝓpositio
nibus pcognitis aliq̃s deuenit in cognitionẽ pclu
sionis ita ex cõceptiõe generis et differẽtie et cãr
rei aliq̃s deuenit in cognitiõe spẽi: hoc aũt nõ est
possibile in infinitũ peedere: q: sic oẽs scia periret
et ingressus ad demõstrationes et ḡssus ad diffinitiones cũ
infinita nõ sit pertransire. Vñ oportet pfecte sciamus
speculatiuas reducẽ in aliq̃ pncipia: q̃ quidem
nõ nõ hãt necessitate adiscere aut inuenire ne oppo
teat in infinitũ peedere: sed cor noticiã naturaliter
hãt hmõi sunt pncipia demõstrationũ indemon
strabilia vt est. Dẽ totũ est manifestũ ꝓpter hmõi in
que oẽs demõstratiões sciaz reducũt et ex hmõi in que
ꝓceptiões intellect⁹ vt entis: vni⁹ et hmõi in que
oẽs reducere oẽs diffinitiões sciaz ꝓdictarum. Et
quo ps q̃ nihil põt sciri in scientijs speculatiuis ne
q̃ ꝓ viã diffinitiõis neq̃ ꝓ viã demõstrationis nisi
ea nisi ad q̃ pdcã nãlr cognita se extendũt. Hmõi aũt
nãlr cognita hoi manifestãtur ex lumine intellect⁹
agẽtis qđ ẽ hoi nãles quo gdẽ lumine nihil mãifestat
nobis nisi in phãtũ per ipm fantasmata fiãt intelli
gibilia in actu. Hic est. n. actus intellect⁹ agentis
vt di in. 3. de aia. Fantasmata aũt a sensu accipiũt
Ex pncipiũ cognitionis ꝓdictoz pncipioz est ex
sensu et memoria vt ps per pbm in fine posterio
rũ. et sic hmõi pncipia nõ manifestant nos vltes⁹ nisi ad
ea quoz cognitionẽ aggrẽ possum⁹ ex his q̃ a sen
su ꝓhendũtur. Quidditas aũt substãiaz separatarũz
nõ põt cognosci per ea que sensu ꝓcipim⁹ vt ex ꝓ
dictis ps: ḡuis peuenire possim⁹ per sensibilia ad
cognoscẽdũ hmõi substãs esse et aliq̃s earũ ꝓprietates
Et ideo per nullã scias speculatiuã põt sciri de ali
qua substãtia separata qđ ẽ: ḡuis possim⁹ scire ipsas
esse et aliquas earũ ꝓprietates vtpote q̃ sunt intelle
ctuales et incorporales et hmõi. Et hec est mẽ
tatoris. 3. de aia. ḡuis aũt pace ꝓriuz dixerit ex his
q̃ extimabat quidditates rez sensibiliũ sufficienter
exprimere quditates substãles. qđ ps esse falsũ. vt ibi
dẽ ꝓmẽtator dicit. cum quditas de virtutibus dicat
quasi equiuoce. Ad primã ergo dicendũ q̃ boetius
nõ intendit dicere q̃ per scias theologie possim⁹
ꝓtemplari ipsam formã diuinã quid est: sed solũ ipsam
esse vltra oia fantasmata. Ad. 2. dicendũ q̃ quedaz
res sunt a nobis per seipsas cognoscibiles et in ta
lib⁹ manifestãtis scie speculatiue vsunt earũ diffi
nitionib⁹ ad demõstrãdũ eaz ꝓprietates sicut ac
cidit in scientijs que demõstrãt ꝓpter quid. Quedã
vero res sunt que nõ sunt nobis cognoscibiles ex
seipsis sed per effectus suos. Et si quidẽ effectus

sit adequans cãm: tũc quidditas effectus accipi
tur vt pncipiũ ad demõstrandũ cãm esse: et ad vnũ
quodq̃ significandũ qđ datur ei⁹ ex qua ratez ꝓprietates eius
ostendũt. Si aũt sit effectus nõ adequans cãm: tũc
effectus efficit pncipiũ ad demõstrandũ cãm esse
et aliquas ꝓdictoz ei⁹ quas qđ datas cãe ḡ sit ig
tur ita accidit in substãs separatis. Ad. 3. dicendũ q̃
duplex ẽ felicitas boiis vna imperfecta q̃ est in via
de qua dicit pbs: et hec pfectio in cognitõe substãs se
parataz p bonum sapie: imperfecta. et talis substãs ẽ
in via possibilis: nõ vt sciat ipa quidditas. alia ẽ p
fecta in pria qua ipse deus p essentiã videbit: et alie
substãe separate. et hec felicitas nõ erit p aliquã scias spe
culatiuã: ḡ plumẽ gle. Ad. 4. dicendũ q̃ scie specu
latiue ordinant in cognitionẽ substãs separatas imper
fectas: vt dictũ est. Ad. 5. dicendũ q̃ nobis sũt indita
pncipia q̃bus possim⁹ nos ꝓparare ad illã cognitio
nem pfectã substãs separatas nõ aũt q̃bus ad eã possi
mus pingere. Deus. n. hõ naliter inclinet in finẽ
vltimũ: nõ tñ põt nãliter illũ ꝓsequi: ḡ solũ p gẽram et
hoc est ꝓpter eminentiã illi⁹ finis.

Explicit opusculum. 70. vz ꝑclare qõnes diui
Tho. agnatis sup Boetio de trinitate.

Incipit tabula eorũdem questionum.

Uestio ꝑma de diuinoz cognitione.

q Utz mẽs hũana ad cognitionẽ vitaq̃ i
digeat noua illustratione diuine lucis.

Utrũ mens hũana possit ad dei noticiã puenire

Utrũ deus sit primũ qđ a mente cognoscit.

Utrũ ad diuine trinitatis cognitionem mẽs hũa
na p nãle rõnem puenire sufficiat.

q Uestio scõa ô manifestatõe diuine cogni
tionis.

Utrũ diuina liceat inuestigãdo tractare.

Utz de diuinis q̃ fidei ẽ sint possit eẽ scia.

Utz in scia fidei que est de deo liceat rõnibus
phicis uti.

Utz dicta sint velãda nouis et obscuris verbis.

Uestio tertia de his q̃ ptinent ad cõionez
fidei.

Utz humano quũ fides sit necessaria.

Utz fides sit distinguẽda a religione.

Utz fides xp̃iana puenierit noiẽ catholica vt
vniuersalis.

Utz hec sit vera ꝓfessio q̃ p̃ et fi. et spũsanctus
sint vnus deus.

q Uestio quarta de his q̃ ad cãm plurali⁹ p
tinent.

Utz alteritas sit cã pluralis.

Utz varietas accidẽtium faciat diuersitatem
sm numerum.

Utz duo corpora possint eẽ vt intelligi sit eẽ in
in eodem loco.

Utz varietas loci aliqd operet ad diuersitatem
sm numerum.

Uestio .5. de diuisione speculatiue scie.

q Utrum sit ponenda diuisio ꝑmodi spe
culatiue in hac tria gẽra nãlem. ſ. mathe
maticam et diuinam.

Utz nãlis ꝓbia sit de his q̃ sunt in motu et mã.

Utz mathematica ꝓprie sit sine motu et mã.

Utz diuina scia sit de his q̃ sit sine mã et motu.

Uestio .6. de mõis quos speculatiue scien
tie attribuit.

Utz oporteat ꝓcedere in nãlibus scibilibus
in mathematicis disciplinabiliter et in diuinis intel
ligibiliter.

Utz in diuinis sit ponere ymaginaria relinquẽda.

Utz intellectus noster possit ipsam diuinã essen
tiam inspicere.

Utrum li possit ꝓ viam dicamus scie speculati
ue.

Explicit tabula qõnum diui Thome agnatis
sup Boetio de trinitate.

Incipit opusculũ. 71. vz libellus sancti Tho. ẽ
vicies et tribus nũero quaternario perdens.

q Quattuor sunt virtutes cardinales. ſ. ꝓdẽtia fortitudo temperantia et iustitia. Quattuor ꝓdẽtia nos edocet. ſ. ꝓterita et recordari: disponere presentia: futura ꝓuidere: et dubia euitare. In quibus fortitudo nos instruit. ſ. ꝓpos⁹ in ẽgritũ: no erigi aduersos ad vina nõ detrudi iniurie nõ cedere vitã. In. 4. tẽperãtia nos admonet. ſ. circũcidere luxuriã: restringere delicteria: abhibere: abstinẽre blandimenta reicere. In. 4. iustitia nos edocet. ſ. honeste viuere: alteri nõ ledere: sobrie iudicia discutere: et vnicuiq̃ ius suũ tribuẽ. De his q̃ erũt et esse et ẽbam. puemit. Quattuor sunt q̃ ex fide puenit. ſ. vite certitudo:

aie pabulū dei cultus ⁊ paduſi ꝓmiſi. Quatuor ſt
q̄ ex ipe pcedūt. ſ. leticia cordis: aie ſobrietas: re
lenando labores: ⁊ vite ⁊ongitas. Quaꝫ. ſt q̄ ex ca
ritate pcuniūt. ſ. reuerētia erga deū ⁊ ꝓmptā diligere reuelare oppſitos ⁊ errātē corrige. ¶ De bis
q̄ ꝓpe virtutes inducūt. ¶ Quaꝫ. ſūt q̄ prudētiā in
ducūt. ſ. in ſuis: ſiue ſcipſo ſtudiū in reb⁹ exprimētū
noctua diſcuſſio ⁊ prudētiā imitatio. Qua. ſunt q̄
tpantiā inducūt. ſ. egritudie: formido aegrēdi cu
pido: dei obſequij: ⁊ ꝓpoſiti vicū. Qua. ſt q̄ ſtā
titaz inducūt. ſ. timor: pudic⁹ dol⁹: ſuppliciū ſpes lau
dis: acſpes ꝓpēdij. Qua. ſunt q̄ prudētiā iuſticiā
tpantiā gignūt. ſ. amor: odiū: timor: ꝓpēdiū. ſ. bus
ual ⁊ leuis fuga. Qua. ſt q̄ ꝓſecutiz hoiem reddūt
ſ. deū colē primū diligē: nacē qđ ſibi vellet fieri ⁊
alteri nō inferre qđ ſibi nolleꝫ iferri. ¶ De his q̄
ex vicijs pueniunt. ¶ Qua. ſt que ex ira pcēdūt. ſ.
mētis turbatio: ſui ignātia indecēs factio: ⁊ iniq̄
ſtia. Qua. ſt q̄ ex ſuperbia pdeūt. ſ. ingratitudo fra
tru oppſitio pri lingue ⁊tractō: ⁊ rite ꝓmotō. Qua.
ſunt q̄ ex inuidia pcedūt. ſ. dolor: iudaizin: dilōi eri
cuz: diſſēſio pplī ⁊ euersio vrbiz. Qua. ſt q̄ ex a
uaritia pcedūt. ſ. rapia: pura fraudes ⁊ hōicidia
Quaꝫ. ſt q̄ ex luxuria pueniūt. ſ. corpis ⁊ aie pollu
tio: ſēſuz debilitas diminutō ꝓpōij ⁊ acceleratō
ſenij. Quaꝫ. ſt q̄ ex vicio gule emergūt. ſ. corpis e
gritudo vl virili: opū ꝓſūptio deleābonia ⁊ mors
ꝓmatura. Qua. ſt q̄ ex accidia ꝓdeunt. ſ. vita tri
ſtis: cal amitas: ⁊ēpt⁹ ⁊ egestas. ¶ De bis q̄ vicia
ꝓmūt ⁊ minuūt. ¶ Quaꝫ. ſt q̄ hoiez in ſuperbiā pue
bunt. ſ. cēſus potentia: dignitaſ ⁊ pautela. Qua. ſt
q̄ ſuperbiā minuūt. ſ. paupaſ oppſitio: ſeniū ⁊ egritu
do. Quaꝫ. ſūt q̄ irā pariūt. ſ. derisio ⁊tumelia: in
gratitudo ⁊ iuſticia. Quaꝫ. ſt q̄ irā minuūt. ſ. dul
ce colloq̄ vindicā ſatiſfactio: ⁊ pēuria. Quaꝫ. ſt q̄
auariciā inducūt. ſ. pēurie formido ſenectuꝫ oppſi
tio: alterius indi⁹: ⁊ filioꝝ copia. Quaꝫ. ſt q̄ auariciā
minuūt. ſ. diuitiaz copia ſalubris mīer⁹ cū largus
uer⁹ atio ⁊ plis defect⁹. Qua. ſt q̄ luxuriā allicūt
ſ. vicia grādia delicata cibaria: mlz familiarit. ſ
⁊ ſuauis ociositas. Quaꝫ. ſūt q̄ luxuriā minuūt. ſ.
aque vſus: ⁊ cibor⁹ frigidit⁊: mlz ſencia ſanguis
minutio: ⁊ laboris aſſiduitas. Quaꝫ. ſt q̄ vicia gu
le inducūt. ſ. aſſuetudo taberne imitatio gulosoꝝ
reddituꝫ copia ⁊ ges ꝓmta. Quaꝫ. ſt q̄ gule vicia
minuūt. ſ. lucri ſtrictas ſarnis inatio: fatigatio cor
pis ⁊ pēurie afflictio. Quaꝫ. ſūt q̄ inuidiā piunt. ſ.
bonoꝝ is cupido lucri deſideriū: alteri⁹ felicitas ⁊
cū vicio odiū. Quaꝫ. ſt q̄ inuidiā euellūt. ſ. ab hoie
potēcie ꝓximo: pēurie euent⁹ ſentiā elisio ⁊ virtutum
deſect⁹. Quaꝫ. ſt q̄ accidiā pdescūt. ſ. loca obſcu
ra ges ſolitaria: rumor: diſplicibil⁹: ⁊ cogitatio de
bilis. Qua. ſt q̄ accidiā minuūt. ſ. uersari cū de
lict⁹ aſſiſtēcē cū gaudētib⁹: unitē ꝓximi ⁊ intercſſe
dulcibus melodijs. ¶ De bis q̄ rite diuersis hoi
bus pueniūt: ⁊ p⁹ de bis q̄ pueniūt cuilibz ꝓſidēti.

Quatuor ſūt q̄ rite cuiqz regnāti pueniūt. ſ. pt⁹
no regi ſubditos regē: meritꝫ amicos acgrē
placabilē ſ. affabilē ſe ꝓbē qbuſcūq; oꝛdinib⁹ cū cle
mētia iuſticiā miſtrare de inquiſitib⁹. Qua. ſunt q̄
ab aduocati ſuari ꝫgruūt. ſ. aduerſariū partē au
dīr: audita ꝓuigili mēte diſcutē: diſcuſſis ꝫgruētē
exhibē riſionē: obiecta ꝓ pte ſua allegādo ꝫcludē
¶ De litigante. ¶ Quaꝫ. ſūt q̄ ꝓlitigātē ſuari cō
gruūt. ſ. in ꝓponēdo būlitas: in riſidēdo ſuauitas i
lingādo curialitas: in exponēdo largitas. Qua. ſt
q̄ ꝓ tabellionē ſuari ꝫgruūt. ſ. in offō aſſiduitas in
ſcribēdo velocitas: in mercede curialitas: in no
rādo ſacital. Qua. ſunt q̄ ꝓ rectorē loci ſuari expe
diūt. ſ. pacis obſeruatio victualiū ꝓuratio ꝓdecēs
platio: ⁊ iuſticie exhibitio. Qua. ſunt q̄ ꝓ rectorez
familie obſeruari pueniūt ſ. ſtoꝝ: ꝫgruo familiā re
tinere: alimēta iuſta reddit⁹ exhibē: moꝛes quos
cūq; iuſtos docere: ⁊ in do⁹ hylarē ſe ꝓ ſtor exhibē
Qua. ſt q̄ militi ꝫgruunt. ſ. ſenſus ꝓbitas: cēſus et
largitas. Qua. ſt q̄ ꝓueniunt ꝓcipue domicello. ſ.
in ſuiēdo curioſitas: in agēdis velocitas i datiuis
affabilitas: in geſtib⁹ hylaritas. Quaꝫ. ſūt q̄ dūe ꝓ
pue ꝫgruūt. ſ. i facie mēbroꝝq; formoſitas in cor
caſtitas: in geſtib⁹ hōeſtas: ⁊ in domo curioſitas.
Quaꝫ. ſūt q̄ domicello marie ꝫgruūt. ſ. dūe ſue cu
rā bie: ſecreta nō pādē: pudicicia ꝓſeruāt: ⁊ dom⁹
negocia fideliꝫ peurāt. Qua. ſt q̄ medico ꝫgruunt
ſ. möbi cāz diligēter ingrē: ſepi⁹ egrotātē viſitare
medicinas put ꝫgruit exhibē: ⁊ egr⁹ inſtāti⁹ ꝓfor
tare. Quaꝫ. ſūt q̄ ꝓ egrō ꝓcipue ſuari expediūt. ſ.
vt medico ſiue medēti obediat in neccijs largit
erpēdat vt fidē medico adhibeat: ⁊ vt ſe ꝓfortet ñ
morādo in ocio: ⁊ quo ipe eger medicū ſollicite
exploret ſupplicando. Qua. ſūt q̄ potiſſime ꝓlato
ꝓueniūt. ſ. in miſterijs aſſiduitas: in geſtꝰ hōeſtas
in regie curioſitas in cor: rectōe dēignitas. Quaꝫ.
ſūq̄ ſubiecto religioſo ꝓueniūt. ſ. vt mōſterio ſollicite
ſimineat obviam ꝓlato ꝓſlet: ocia deuitet: ⁊ oꝛdi
nib⁹ vacēz. Quaꝫ. ſūt q̄ ſcolari marie ꝫgruūt. ſ. do
ctori reuerētiā exhibē attēcionē ſedulā in ſcol⁹ dīe
audita ſepi⁹ repetē ⁊ retinē: ⁊ in dubijs antēe ꝓ
dēt⁹ ores ꝓſulē. Quaꝫ. ſt q̄ doctori ſpīe ꝫgruit. ſ.
dicēda ꝓudē cū dicat inſpice q̄ dicat aliaduer
tere. ⁊ dēa oꝛdiate ꝓferre. Quaꝫ. ſt q̄ ꝓcipue pue
nūt cuilz auditoti. ſ. dicētē audire patiēt audita
diſcutē ſapiēter ⁊ ſapida alijs tradē ⁊ inſipida ꝓle
ſtiz oblūiſci. Quaꝫ. ſt q̄ marie prudēti pueniūt. ſ.
iuſticiā colē bonos attollē: oppſos reuocaſ: ⁊ errā
tes corrige. Qua. ſt q̄ marie prudēt fama eli dūt.
ſ. enormia ſcīēter fari ⁊ ꝓmittē iuſticiā negāt me
rētib⁹ alios idecēter deſpicē ⁊ paſſis ꝓferēt⁹ ere
dere. ¶ De ꝓſulētibus. ¶ Qua. ſt q̄ cuilz ꝓſulēti
expediūt. ſ. dcā ꝓtiā audire: actos ſolēnit diſcuter
ſalariū a ꝓtib⁹ eqlr ⁊ ꝫgrue exigē: ⁊ ꝓſultari legalr
ꝓſtitū ipēdē. Qua. ſt q̄ ꝓcinatori ꝓcipue ꝫgruūt. ſ.
placita ſuauiꝰ ꝓpło ⁊ dulciꝰ pādē, dicē dicēda ſeri

atiz ānectere: idē nō ſepi⁹ dicēdo repetē ⁊ vtl bui
tate. Qua. ſt q̄ potiſſiē mercatorib⁹ pueniūt. ſ. vt
in ꝓbēdo ſit diſcret⁹ i vēdēdo curioſus: i mercib⁹ le
gal ⁊ ꝓbēdib⁹ ſit affabil. Qua. ſt q̄ adoleſcēti ꝫgruit
ſ. audire patiēter ridere pudēter neminē ledere ⁊
cuilz ſuire libenter. Qua. ſt q̄ ductori guerr⁹ plurī
mū expediūt. ſ. ſēſus magn⁹ ad expēdē dū in triūdo
gētiū victualiū armoꝝq; copia ⁊ ꝓditionū ad
uerſarioꝝ noticia. qua. ſt q̄ gerēdi⁹ guerrā marie
ꝓſiderari ꝫgruūt. ſ. qs ē q̄ guerrā gerit ⁊ quē gerit
cām pp quā gerit ⁊ qs effect⁹ guerr⁹ q̄ gerit. Qua.
mala pcipua pcedūt ex guerra. ſ. rex ⁊ bonoꝝ ꝓſūp
tio ⁊ deſtructio ꝓuinciaꝝ pielitarū pluꝝ naſcitur i
pedimētū ⁊ error⁹ mlꝝ. Qua. ſt q̄ marie expediūt
duci ſiue mḡo militū. ſ. gnīs nobilitaſ ꝓie dilec
tio cordis ſecuritas ⁊ in bello diſcretio. Qua. ſt q̄
ꝓcipue ꝓueniūt pacis cultor⁹ vl ſaluator⁹. ſ. nō ina
dere bīe pacīcia: federa colē ⁊ cuncē iuſte coaſtā
tiā iniuſt⁹ iuſticiā exhibē. Qua. ſūt q̄ ſbiect⁹ potiſſiē
ꝫgruūt. ſ. in licit⁹ rectori parē ciuitati recte ꝓſulē
bonos niti ⁊ attollē ⁊ malos cōari opp̄nē. Qua.
ſūt q̄ tyrāno ſbiect⁹ olo expediūt. ſ. pceres ⁊ mili
tes hōrare neminē offēdere ſobrie log⁹ ſolliciē
ōmozari. Qua. ſt q̄ inter cetera a petit⁹ ꝛe ſiue pe
tēti ꝓſiderari expediūt. ſ. qs ē a q⁹ petit cāz ꝛe pe
tit⁹ qſ effect⁹ ſegt ſi fiat qđ petitū ē vl negē. Qua.
ſunt q̄ petit⁹ in petēte marie ꝓſiderare bz. ſ. qs ē q
petit qđ ē qđ petit: ꝛe petit ⁊ effectū ꝛe vl cō
ceſſe petudie. ¶ De diuersitate hoim.

Quatuor ſt q̄ hoim ꝫnā facilr bñficia oblituſcē
tia. ſ. puer cū adoleuerit būlis cū ſtomach⁹ fuerit
ſuperbus ſuperbia innodat⁹ ⁊ carcerat⁹ a carcer⁹ liber⁹
Qua. ſt ꝫnā hoim alijs rite ex merito pemineūtiū
. ſ. reges in ſbiectos pentes in libros mariti⁹ vxori
b⁹ ⁊ mḡri in ſcolarib⁹. Qua. ſt ꝫnā hoiz alijs ſimile
ꝓſidētiū. ſ. pecūioſi fallaces ſrbi ⁊ audaces. Qua.
ſt ꝫnā hoiz pluſq̄; hereſ aſſerētiū. ſ. rector⁹ ex regie
cultor⁹ agroꝝ ex ſcie mercator⁹ auar⁹ ex mercionū
ſacdos ex offō. Qua. ſt ꝫnā hoiz deo ⁊ mūdo diſpli
centiū. ſ. paup ēlat⁹ diues ſerē⁹ mēdacia ſenex lu
xuriosus ⁊ ſelans iter frēs diſcordiaſ. Qua. ſt ꝫnā
hoim ſūma egritū pudētia. ſ. lacdos ūi pria q̄dz
in ſnīa medic⁹ in egroꝝ diues in theſauro. Qua.
ſūt opa elemoſinaria. ſ. erogare paupib⁹ vindeż
dimittē ledētib⁹ correctiōs adhibē peccātib⁹ errā
tē reuocare ab erroribus. Qua. ſt ꝫnā hoim in pe
nuriā delabētiū. ſ. pdigꝰ gulosus piger ⁊ riosus.
Qua. ſt ꝫnā hoiz diuitias aegrētiū. ſ. fallaces ava
ri diſcreti: ⁊ curioſi. Qua. ſt ꝫnā hoiz ꝓtinacit ob
ſtinatoꝝ. ſ. tirāni in retētōe debiz brīe in ꝓnitate fi
dei aſſuet⁹ vl ꝓpōij ⁊ poſſeſſoꝛ alteri⁹ rei. Qua. ſt
ſt ꝫnā amicoꝝ ꝓcipuoꝝ ſ. incipaliū. ſ. amici fortu
ne amici mēſe: amici fidei⁹ amici ſuici. ꝓmi fo⁹
tuna receḍte pfugiūt ſcōi mēſa ceſſāte euanceſcūt
tertij pdurāt ꝓpetuo vltimi pdurāt ſuicio durāte
Qua. ſt ꝫnā hoiz ꝓcipuā aegrētiū. ſ. pecūioſi in

dacee curioſi ⁊ ſagaces. Qua. ſt ꝫnā hoiz facilr a
nuciciaꝰ aegrēnū. ſ. largi portꝰ mūer⁹ ⁊ affabi
les. Qua. ſūt ꝫnā hoiz qb⁹ unus ſpect bñficii. ſ. be
uol⁹: cū vir⁹ uiuat debit⁹ ꝓuer cū qb⁹ ad delecto le
tarq̄ cū exciuat a ſbo ⁊ frenetic⁹ cū paſſicat mīb⁹
Qua. ſūt ꝫnā hoiz amicoꝝ inmerito gētiū. ſ. diuer
oppſitus peuria petēs ꝓuar⁹ poſtrus ſener grauat⁹
ſenio ⁊ fortūat⁹ ꝓſus ſtor⁹mo hos ſt mienes de
ſpiciūt. Qua. ſt q̄ rite ꝫgruit ieiunāri. ſ. mādūcar⁹
cū modeſtia deuitare vicia remiſci eccleſiaſt⁹ ⁊ ero
gare paupib⁹. Qua. ſt ꝫnā hoiz diuerſimode ſeli
citi: felix gdē cū ſuicio efficacie incūbit: felix q̄ req
cās patēter itelligit: felix q̄ mūdi māera ꝓnitare
ponit: felix qđ alteri⁹ piculā cautū fecerit. Qua.
ſt ꝫnā hoiz q̄dr ſarie ſelicioz. ſ. infelix q̄ enormi
pctō ſuccubit: infelix q̄ dū biſacē ponit deſinit. In
felix q̄ docēri ponit ⁊ docēnſ poſt: infelix q̄ docere
nonit ⁊ facere negligit. ¶ De bis q̄ ipellūt hoiez

Quatuor ſt q̄ ad regimē vñ ad regimē.
qnēq; ipellūt. ſ. bonoꝝ ꝓpēdiū vlda ⁊ ſuicia
bonoꝝ: vt acgrat ꝓpēdiū vt extorq̄at vindicā vt iu
mat ſuicia vt ꝓcerat beſicia. Qua. ſt q̄ hōi delectꝰ
ſiſſā exiſtūt. ſ. filioꝝ uterēpō poſſeſſionū pdecē
unicoꝝ exaltatō ⁊ amicoꝝ oppſitio. Qua. ſt q̄ ad q̄
lectū hoiez ipellūt. ſ. lucr⁹ tio: ſpes ⁊ amor. Qua.
ſt hōi oio nocia. ſ. ignis ferꝝ aq̄ ⁊ tabnacl⁹. Qua.
ſt q̄ exſingul⁹ eleriū viuūt. ſ. aller er aq̄ ſalamādra
ex igne talpa ex fra: galmeō ex aere. Qua. ſt q̄ pl⁹
alijs ꝓfert q̄ ſibi. ſ. auce cū nidificāt apes cū mel
lificāt bouel cū arāt⁹ ouce pducēdo vellera. Qua.
ſt ānalia pl⁹ hōi ꝓfectria. ſ. lues bones gallie ⁊ aſe
res. Qua. ſt quoꝝ defect⁹ plurū obē. ſ. victualiū
inopia cēſus indigēria ſēſus pēuria ⁊ amicoꝝ care
tia. Qua. ſt quoꝝ copia frequēt affic. ſ. mlz bidā
tia ciboꝝ affluctia ꝓboꝝ copia: malos adherētia
Qua. ſt q̄ hōi gratia erīſtit. ſ. fuire ⁊ ñ gratificari
rogare ⁊ nō erandiri biſacē: ⁊ ñ ꝓmiari expectaſ
⁊ nō ſeri, Qua. ſt q̄ hōi duriſſia ſut. ſ. iacē in egri
tudie in ſūma pauptate degē: in pudēti ſbiacē
diſo ⁊ in carcere ꝛmozari. ¶ De bis q̄ hōi grata

Quatuor ſt q̄ hoiez gratū facit. ſ. pu⁹ eruditē.
dēnb⁹ letari filijs nutricē bidare diuitijs ex
celſā dignitatē aſſeq ⁊ inimicoꝝ vindicā nāſci.
Qua. ſt q̄ ad rei ſcīa expediūt. ſ. eramināō ꝓcipij
diſcuſſio media ꝓuiſio finis ⁊ ꝓfitū ſapiēt. Qua. ſt
q̄ p⁹ ſcīā nō plant. ſ. ſēſus ꝓnā examinātō ⁊ trutti
cia. Qua. ſt q̄ hōi lema ſūt ⁊ digna laudib⁹. ſ. vbos
quēcūq; hōrare vitatē trutinemuſ offēdere ⁊ cuz
bōs ābulare. Qua. ſt q̄ inſcliciatē ſepe aſſerit. ſ. li
lioꝝ multitudo diuitiaꝝ affluēna violēt⁹ ꝛiat ⁊ le
ſa ſcīā. Qua. ſt q̄ laudabīlē rei affectꝰ oſtdit. ſ. ꝓ
liis petitō ꝓpo ſudeꝰ nutriri erubiat ꝓpter ⁊ elemoſi
nas elargiri. Qua. ſt q̄ ſtuto hōi auferri ⁊ magis filii
tuꝰ poſſ. ſ. cū fama alie⁹ ⁊ ſalꝰ a tabe ꝓpinqt⁹ vigilat
cū affectu pdit⁹ ata cū a corpe ſegat⁹ p̄ modū ⁊ mēbꝝ
cū abſcindit. Qua. ſt q̄ magis hōi auferri poſſ. ſ. cor

thesaurus animi voluntas coepta ℞cuſ ℞ gnaui ſapid⁹, vl ſle ℞ bzeui⁹: ſcia voluntas tacē ℞ ſapiditas Quatuor: ſi q̄ ꝓferri pōt ℞ ꝓferēti nō deſūt. ſ. ſcia cū docet flāma cū ipendit affiarrectio corpal ℞ curialitas vbal. Quatuor: ſi q̄ in ol negocio diſcretiēda neccia exiſtūt. ſ. qd optent ℞m neceſſitatē qd liceat ℞m ecclē qd decedt ℞m hōeſtatē ℞ qd expediat ℞ vtilitatē. Quatuor: ſi q̄ collegā reſpuūt. ſ. dñas in vbe ꝯpler ℞ ingis q̄ſtus aegſtio ℞ in ſcrutella ſiue in ſaſſocio ſamelic⁹. Quatuor: ſi q̄ ℞cū cupiūt. ſ. in diſcrie vſtus in ſupplicio afflict⁹ in itinē meāꝫ i dignitate pōt⁹. Quatuor: ſi q̄ ꝓuenūt plurimū pueriū etati. Vā iraſcūt repēte recōciliāt ℞ indēb⁹ oblinſcūt facile ℞ celebzāt coeūlib⁹. Quatuor: ſi q̄ ad adoleſcētes faciūt. ſ. abutunt ꝓimo⁹ caſtigari ſgnāt inuoluūt vicijs ℞ lucra negligunt. Quatuor: ſi q̄ ſenes gagunt. ſ. q̄rūt diuitias delectant bono⁹ q̄runt amicitias ℞ abſtinent ſe a turpib⁹. Quatuor: ſi q̄ marie ſenes gagūt. ſ. ſalubzi ter ꝓſulūt peritib⁹ gelide vl tepide tribuūt pnib⁹ ꝓterita referūt laudib⁹ ℞ patria oppūnt affatibus Quatuor: incōmoda ſenes ꝓncipalr aſſequūt. ſ. ſē ſuuz ciuio: ſcna tenacitas: virilū oppōſio ℞ vana timiditas. Quatuor: ſi q̄ ledūt vl nil ꝓferunt. ſ. luxuria ſterilis ricēs triſticia colligatus in vanis ℞ mozdēs iudia. Quatuor: ſunt q̄ cōter inſut bolb⁹ ſ. diſpliciti affrictio: bidi cupiditas: ſenſue ꝓpzij credulitat ℞ bitus parilitas in duello. Quatuor: ſi q̄ ſenioꝛib⁹ pbe ꝓgruūt. ſ. vba pmere fructifera ꝓ filia pbere ſalubzia: ꝓcordiā peurare diſcozdibus doctrinā largiri ſimplicib⁹. Quatuor: ſi q̄ vnioꝛibus potiſſime ꝓgruūt. ſ. ſenioꝛ vba mēti recōdē: ipſis fideſr parere ſobrie dicēda pādere ℞ obſeqū pediūt. ſ. hoſtiuz acies diſcutere: ꝓrogatiua belli grādis ꝑelgere in bello ſuos alac riter exoztari ℞ hoſtes ℞pugnare virilr. Quatuor: ſūt q̄ cōter boibus inſactabilia exiſtūt. ſ. ad gredi voluntas oculi tuoꝛ: ſi mundi opa valde abuſiua. ſ. ꝛpiān⁹ ℞ctiodoze. Quatuor: ſunt valde in ſecto abuſiua. ſ. dies ſine vitare: plebs ſine diſciplina: ꝓpls ſine lege: ℞ fuuz cū regnauerit: ſtulc⁹ cū ſaturat⁹ fuerit: mlr ocioſa cū nupſerit: ℞ ancilla cū dñe heres extiterit Quatuor: ſi q̄ boibus ſume grauia exiſtūt. ſ. cū ſalutē cū ꝑlere: ℞ ſolutū dñari ſbſtere. Quatuor: ſi q̄ indiſciplinabiliuz: affabilitas in vboꝛ relatu: hoq̄ nācica. ¶ De ſciētus vtilioꝛibus

Quatuor: ſūt ſcie ꝓ certo addiſcēde. ſ. theologia: legeꝛ ꝓblicaꝫ decreta. ꝓma ē ale pabilum ℞ pōtificatus viaticū. ſcēa defectus vnꝰ tertia ℥ moꝛdos ſbſidiū igenij remediū ℞ amicoꝝ ꝓſidiū, quarta ſblimatio humilitꝰ ℞ dignitatꝫ ſeu honoꝛis inicū. Quatuor: ſē artes boles in aſſidua penuria ℞ miſeria nutriētes. ſ. grāmatica: dialetica: arithmetica ℞ geometria, ꝓma artiū ē pncipiū: ℥ ſenſus claudit hoſtiū. ſcēa vez a falſo inſtruit ſiue diſcernit: ℥ i ꝓſona ē ridicula. tertia docet nūez: ℥ nūmoꝝ nelcit ꝓpriū. q̄rta mēſurā terre variat: ℥ nūmie ꝓnata exulat. Quatuor: ſunt q̄ inducūt boles ad ſcias. ſ. amoꝛ: inanis gle: legēdi delectatio. aegrendi cupiditas ℞ diuina ſſpiratio. Quatuor: ſi peipua dona fati ſiue fortune. ſ. vtoꝛ p̄ndēs: lingue fecūdia: nālis ſcīus ℞ mūdana grā Quatuor: ſunt q̄ docto⁹ ē ad bū legendū allicūt. ſ. multitudo ſcolariū intelligētiū ſalarij ſhpēdiū ſcie aegſtio ℞ bōꝛis ꝓſecutio. Quatuor: ſi q̄ peipue in ore ſapiēs diſcōuenūt. ſ. enoꝛmia ſblimare laudibus decēda ſiḡnīe affatib⁹ ſupigrū ſcieter ꝓdicēt ipſūmēs cū vicio decāt. Quā. ſi q̄ bōis ſēſū ꝓmūt ſ. mulieꝝ dilectio: crudel ℞ ſbita aduerſitaſ: tioꝛis oppōſio ℞ nimia ꝓſpitas. Quaꝛ. ſi māeries boim q̄ in diuicijs dñari neḡūt. ſ. riſolus ip⁹ rudēs: tyrānⁿ iuſte obtinēs ℞ effrene diffūdēs graz. Quaꝛ. ſi q̄ ſēſuz acuūt. ſ. lucrādi deſideriū: nocturna diſcuſſio: ꝓterre cū p̄udētib⁹ mūeris oblatio vl rpatus viet⁹. Quaꝛ. ſi q̄ nos in delicē nutriūt. ſ. delicti ō lectatio: ꝑuerſatio peccātū: reaꝫ ipunitas ℞ gule ſdulgētia vl ꝓmiſſi ꝓcēdū. Quaꝛ. ſi q̄ ꝓcipue vecūdiā inducūt. ſ. acceſſio ꝓurie: illatio iurie: aliū depcari: ℞ a ſba depelli. Quaꝛ. ſi q̄ vecūdiā ꝓpellāt. ſ. paucitas ſcīus: diuitiaꝫ cumul⁹ eminēs ſcia expellēs potātia vl nitida ꝓcia. Quaꝛ. ſi q̄ pi ēca filiū peurare ds. ſ. ipſi moꝛib⁹ inſtruē: artib⁹ edocē. ſ. cē ſuo p̄i. ſ. illū recuereri: eidē totaliꝛ obedire: illuz in nullo ꝓtristari ℞ ſenē optie peurare. Quaꝛ. ſi q̄ bolꝫ fortūe pſūt. ſ. in aegrēdo curiositas i ꝓcrādo pena: uſticia potiri: ℞ in offēſis abſtinētia. Quaꝛ. ſi q̄ glz ꝓſiderare ds in vtoꝛe accipēda. ſ. pulchzitudo: nobilitas: pulchri moꝛes ℞ diuitie. Quaꝛ. ſūt in q̄b⁹ boles potiſſime delcānt. ſ. in vo ce pulchzitudo ſuaui: venuſta facies: ℞ dio ℞ potibus exgſit: ℞ locis amenis. Quaꝛ. ſūt q̄ neḡ bōa ſbito auferūt. ſ. incēdiū tyrānⁿ diluuiū ℞ grādo. Quaꝛ. ſunt ꝓrogatiue dotes bolꝫ. ſ. coꝛpis pleb⁹: tudo ad boiez occidūt. ſ. vtoꝛ: foꝛmoſa trix⁹ famul⁹ imoſcūt. ſ. ſobrie viuē: cū delicē bibāre: moꝛ⁹ coꝛpis ercitio moderato ℞ loc⁹ amen⁹ ℞ pur⁹. Quaꝛ. ſi q̄ ta: ſiue dolor. Quaꝛ. ſi q̄ ex lingua diſcreta pdeūt amoꝛis ſductio viri ꝑ omiū vinēdi inſtructō ℞ ſanie ſemē: fame detractō: neḡs inſēptatio ℞ maloꝝ ſtructio. Quaꝛ. ſi q̄ vitū ōlectāt. ſ. venuſta facies

coloꝛuz varietas: ꝺ natus exterioꝝ ℞ aeris ſerenitas. Qua. ſi q̄ auditū delectāt. ſ. vocaliuis ornata locutio: rumoꝛ placid⁹ ℞ hōeſta ꝑlocutio. Qua. ſi q̄ guſtū delectāt. ſ. ſapoꝛ dulcis: acer bon⁹ coctio referta ℞ ſbdaclus exonerat⁹. Qua. ſūt ſter cetera rep: obdūcteria. ſ. primū ſine cā odire: lingua alīs detrahē: aliēa iniuſte tollē ℞ intimā alteri irrogare. Qua. ſi inter ceſa enoꝛmia cria. ſ. cuntaꝫ deſolatio mātis ℞ ſcie ſeda ꝓſectio hōeſtati ꝓpetratio ℞ ſocij detractio. Qua. ſi q̄ ꝛiculoſa ꝓſūt. ſ. ſb tyrāno viuere: vētis ſe ꝓmittē ℞: in acie debellaꝛe cū furioſo ꝙerſari. Qua. ſi q̄ bōi difficilia exiſtūt ſ. aliēa poſſidere: ℞ ea reſtituē: ꝓtelias audire: ℞ tacere: iuſticiā irrogari: ℞ b dēre pati: deſiderabilia tractare ℞ nō frui. Qua. ſi in mūdo ꝓpue mirabilia. ſ. ſolē diei ſpatio mūdū girare: aquā terrā fūdare: ℞ facies bōiz diuiſes ſb eadē effigie cerne: ℞ tot vita diſſidētes ℞ eūdē finē peteē. Qua. ſi q̄ ad guerrā bōiez inducūt. ſ. thezauri bādītia: ābitio dñandi: vindē deſideriū: ℞ rez ꝓmotio. Qua. ſi q̄ guerrā auertūt. ſ. vindē ꝓuptio: defectus victualiū: pecunie pcuria: ℞ guerrādi tedium. Qua. ſi q̄ bōies pl⁹ cupiūt: nec bōe q̄runt. ſ. ſaltē cicie pecūie: ſcie ꝑfectiores ꝓmuuz: ℞ pbēne gandiū. Qua. ſi excellēs ſ. repētine leticie. ſ. ō carcerib⁹ egredi: ſpōte ooplāri: miles fier: ℞ dignitatē ingredi. Qua. ſi opa ſhpēda. ſ. q̄ tyrān⁹ odioſus: pplm ingētē ſuſpēderet: q̄ in belli cōflictu nūm⁹ nūer⁹ obtineat: q̄ pauper auferat diuitias diuiti b⁹ ℞ q̄ multitudo gētiū inigaler franciḡ⁹. Qua. ſunt circa q̄ſti oēs inſiſtūt. ſ. in q̄bꝰ pecunie: in pace aſſeſſu: in familie regie: ℞ i maloꝝ accuſatōe. Qua. ſi in q̄b⁹ bōies marie in curā afflictōuz detrudūt ſ. vt diu viuāt: vt penurīā euitēt ℞ ſuſtāt dedec⁹ ℞ vt plē bēant. Qua. ſi q̄ vt plīmuz deintari expediāt. ſ. paſſiz credeī cuilz: nec fruſtra ſatigari q̄b⁹ libet: nō dolere ſepl⁹ ꝓteritiſ: nec optare q̄b neq̄ bū. Qua. ſi q̄ valde ſanitati officiāt. ſ. ſiḡſina mulieꝝ ꝓmitio nimia cibi ac pot⁹ aſſūptio: nimius frigꝰ ℞ nimietas laboꝛis. Qua. ſi difficil cognitū bōi. ſ. autū volat⁹ p aera: nāiā ꝑceſſus p equoꝛa: via colubri ꝑ ſcoꝛa: ℞ via pueri in ſua adoleſcētia Qua. ſi q̄ nullo⁹ ab bōie deintari ꝓt. ſ. adiuē⁹ ſenectutē: ꝙtō accēſſus: familiaris elitio: ℞ diſpendiū ſuaſio. Qua. ſi q̄ ſuo ciuoꝛi male retribuūt ſ. ouū cū in pera recludit. ignis cū in ſinu recōdit ꝑdō cū in gremio gabinat⁹: ℞ nequā cū bñficio eleuat. Qua. ſi q̄ ſeruiēdo timiciā pūt. ſ. amico pecuniā mutuare ℞ eā repetere ꝑ eo nde inbere: ℞ ſolutū regrere: ānuatiz largiri ℞ deſiſtere fuire alicui ℞ ab eo ſtri ℞ cuiꝰ nō poſſe pcipe. Qua. ſi q̄ pla repugnāt q̄ opinēt. ſ. inimici petā ai etatiſ ℞ ſbita. Qua. ſi q̄ mīo⁹ reputāt q̄ opinēt. ſ. amicoꝝ nūer⁹ bōitas potētia ℞ ſenſualitas. Qua. ſi vſatiabilia. ſ. ignis terꝝ infern⁹ ℞ vſtua. Qua. ſi q̄ laqueꝝ de ꝓpria ſede depellūt. ſ. ſum⁹ ſtillicidiū fero: ℞ ſcie linguz.

Qua. ſi q̄ mariē bōiez arr ēdūt ad ciuitatē bitatū. ſ. uſticie ꝓuiſiones cinū bonitas: q̄ſt⁹ adoneſtos ℞ victualiū copia. Qua. ſi q̄ bōies ad pēz redūcunt pnaz. ſ. vtoꝛis dilectio: ad⁹ amitas: defect⁹ oſſidūt. ſ. fuoꝛis plancie ꝓſpitas: ℞ ꝓmoꝛes geloꝝ exteꝛioꝝ eſſect⁹. Qua. ſi q̄ ꝓ nūer. ſ. diligeret ℞ mo honeſta ꝓfectio: ſecuꝝ ſcīē: ℞ moderatō ſanḡ⁹. Qua. ſi q̄ mariē bōia victa tegūt. ſ. in expēdēdo largitas: in dēo affabilitas: in geſtis hōeſtas: ℞ in actib⁹ calliditas. Qua. ſi q̄ ſe vitare apūnt. ſ. rei aſpect⁹ ſbetact⁹ auditus vſdict: ℞ tēptatio gſtꝰ. Qua. ſi q̄ viz curialē effi ciūt. ſ. diuitiaꝝ copia: bōis ābitio ſcīus integritas ℞ ſuitij receptio ſ amoꝛis mod⁹. Qua. ſi q̄ mariē bōiez inducūt ſalē ℞ dā. ſ. inuidia pauptaſ: auaricia pecūie ℞ inuidia. Qua. ſi q̄ mīoꝛa efficiūt. ſ. auaricia; ſuffocāt vincūt mīoꝛes: faciūt ātcoꝛes ℞ dātes nobilitāt. Qua. ſi vicia q̄ virtutes ſi lant. ſ. auſucia ſimulat ꝓudētia: obſtinatō ſiſtat ſtātia: auaricia ſimulat ꝓnētia: ℞ crudelitas ſitat uſticia. Qua. ſi q̄ peipue ꝓuenūt dñandi. ſ. vtuoſos attoller: malefiços oppīmere: ſtates colerī ℞ releuare oppſſos Qua. ſi bōa q̄ mariē ex pace ꝓueniunt. ſ. cuntaꝫ augmētū. vbas victualiū: diuitiaꝫ aegſtio ℞ letitia ciuiū ℞ his ꝓria. 4. ex guerra ꝓdeūt. Qua. ſi q̄ mariē diuitie pagā. ſ. hōē aegrāntes augmētāt: inſimā extollūt ℞ vnicuz oppīmūt: Qua. ſi mala ꝓpua q̄ ex pcuria ꝓdeūt. ſ. ſceleris imitatio: p ſone ꝛēpt⁹ coꝛpis affliēd ℞ familie inerꝰ inopditio. Qua. ſi q̄ peipue amicicia gnāt. ſ. bñficiuz familiaritas: aſſiſtentia ℞ facundia ſiue affabilitas. Qua. ſi q̄ mariē odiū pūt. ſ. ꝓpiuquz offēſio auaricia ℞ deriſio. Qua. ſi q̄ ad dignitatē quēq⁹ pcūt. ſ. ceſſio: ſcia vis allucia. Qua. ſi q̄ ecclē ecclaſticis. ſ. amoꝛ odiuz incꝛ ℞ tioꝛ. Qua. ſi q̄ guerrā ſit aīōes. ſ. amoꝛ: inordinat⁹: ebrietas vini auaricia ℞ odiū. Qua. ſi q̄ diuitias affert. ſ. ſimō⁹ ſiue poſſeſſiōes: ſcia negociatō ℞ cūſtus ſiue ſortia. Qua. ſi q̄ diuitias aegſtas deſtruūt. ſ. guerra gula: ſtas lud⁹ ℞ luxuria. Qua. ſi q̄ ciuitatē ſiue dolēdū. ſ. par: ſcia: amoꝛ ℞ iuſticia. Qua. ſi q̄ vbē ciuitatē ſ. ſtruūt. ſ. guerra inedia defect⁹ victualiū: ruſticie exiliū. Qua. ſi opa mariē laudāda. ſ. pacis ſcieā iuſticie obſeruatio: releuare oppſſos ℞ egenā ſuſtētare. Qua. ſi q̄b⁹ nobilē quōdā ꝓpue delectāt ſ. ure vēnatū: delectari bōib⁹ ſuare gbalis inſudare laudib⁹. Qua. ſi q̄b⁹ nobiles mariē nō inſtitūt. ſ. inuadere alīa dñari aſſimilib⁹ ſingulare q̄ſtꝰ ℞ Largitatē ſgnere. Qua. ſi q̄ ſcolaꝛē potiſſē ad ſcie apicē pducūt. ſ. aure vigili audius ꝓpe pectora ſolerti ſtudio diſcuter: diuerſa mēoꝝ anie mēre recōdere: recōdita cuilz dicēdo doctrinaliꝫ diffūdē Qua. ſi q̄ ſacūt nobilē el cuntaꝫ. ſ. iri ℞ ſtrenuū nobilitaſ cāpeſtres victorie ℞ ꝓuato ſedez eiuū nobilitaſ cāpeſtres victorie ℞ ꝓuato ſedez

Qua. sint q̄ rē rite pficiunt. f. artis doctrina: pu-
dentia imitatio: vitis obuiantia ⁊ decora. platio
dentia imitatio: vitis obuiantia ⁊ decora. platio
Qua. sī liquores p̄ ceteris necēs. ⁊ venenosos. f. aq̄
vinū mel ⁊ oleū. Qua. sī q̄ abūdāt assiduo vsu ab a-
quā mel ⁊ oleū. Qua. sī q̄ abūdāt assiduo vsu ab a-
liq⁹ scīri nō pōt. f. fari grātia cē ornate scribē: ri-
te rōrare: metricos vsus ꝓponē. Qua. sī q̄ rite pe
nitēdb⁹ sūme necēsa. f. cōcio ꝓfectionis: pri
in b⁹. Qua. sī q̄ mutatōs sepe recipiūt. f. volūtas
in mēte: vēr in vere: loca in ꝓsp̄ia: ⁊ datio in ad-
uēs. Qua. sī q̄ bōi plato ꝓuenīāt siue expediūt. f.
lapsos ītāta ꝓspicere in melā spare: dari hīpēdia
modica pagere: vnīt niti ad lucra. Qua. sī vba a
quos ꝓpīque notāda q. f. largitas nō durat: sēsus
nō sp securat: curialitas nō nūq̄ fallit: ⁊ mēsura nil
obnitit. Qua. sī q̄ in pditore sp̄ecipue. f. mel in
ore dulcissimū: fel in ope mortifex: risū blādis-
simū in vultu: ⁊ sagacitā in actu. Qua. sī q̄ sepiūs hē
bōiem decipiūt. f. vbor dulcedo lūcrādi cupidi-
tas: receptio mītis: ⁊ pauitas intellect⁹. Qua. sī
q̄ morte peiora eriūt. f. senē pauptate oppīnī:
bōiez carere sēsib⁹ cospeil: petōrez inuolutū peril
⁊ egz in carcerib⁹ detēuz. Qua. sī in ḡbus delecta-
tanē marie pplures. f. artiū caritudo: victualiuz
vtilitas: nobiliū oppīsio: varietas nouitas. Qua.
sume loālē p̄ alijs placibiles. f. frācigena in gallia
in lūbardia pede mōtis platio metrica: ⁊ playca
in alemania ꝓpositio dictandi in apulia. Qua. sī
vbes ceteris ēminētes. f. pisius in scijs: salerni
in medicinis: bonōia in legib⁹ aurelianis in a
etoīb⁹. Qua. sī vbes p̄ alijs grādiores. f. gīsius i
frācia: mediolanū in lūbardia: florētia in tuschia
roma in ytalia. Qua. sī marie ciuitates ītr alias
excellentes. f. tāuaz venetie cōstātinopol. ⁊ pise. p̄
ma gaudz diuitijs. fecūa victualib⁹ nō er se ēz aliūd
tertia in mercimonijs. q̄rta magnificiūb⁹. Qua. fu
erūt bōies ceteris alios excellētes. f. salomō vīt sa
pīētia arīt. in pbia: virgi. in poēt. ⁊ ypocras i pbi
cis. vel gratianus in decretis. Quatuor fuerunt
strēnuissimi milites p̄ alijs excellentes. f. tēpo
ribus alexandri magni poppinus cursor: tpe quo
galli capta roma capitoliū obsidebāt furi⁹ camil
li⁹ tpe belli punicalcipio dem Juli⁹ cesar. Qua. sī q̄
tiranī p̄cipue pagūt. f. bonos deīruūt pauper odi
unt malos extollūt vtutes enerūt. Qua. fuerūt oli
crudelissimi tyranni. f. herodes in iudea: nero i ro
ma attila in gallia ⁊ ytalia ⁊ arcetin⁹ in marchia ⁊
lūbardia. pin⁹ ꝓpo se occidit gladio. fecūs occisus
fuit a pplo. tertī Dito mortu⁹: qrt⁹ in braca nuda
mediolāi lentere sanctat⁹: ⁊ in fōmo cal⁹ cremo
gūt. f. paupēs vt alīa rapīāt: diuites vt acgsita ō
pēni cuilibz sī letiferi. fecūs pōt tolerari. tertijs sepe
dāna inferūt. vltī vtilitatē ꝓfert. Qua. sī q̄ p̄cipue
tyrānos regnare ꝓpediūt. f. ciuūq̄ pcordia: diuitu
copia. pulsio pudēciuz ⁊ audacia potētū. Qua. fuit
o pa tyrāni ītr alia. f. inter ciues scīsmata. pduce
pudētes opp̄mere: extinanire diuites ⁊ depellet
potētes. Qua. sī mores q̄ p̄cipue tyrānis insūt. f.
in crudelib⁹ actib⁹ sī p̄cipites indecētiuz auditōe
ipsatētes oīa pgredi volūt er se ⁊ a nemie volunt
redargui. Qua. sī q̄ mīres inter alia sūme cupiūt
f. a formosis amari illuenib⁹ filijs plib⁹ pollere p̄
ciosis ornari vestib⁹ domui p̄ ceteris dīari. Qua.
sī q̄ mīlibus valde dura pfitūt. f. maritū suū ēme
ios vti ap̄letib⁹ domu tumtū sepi⁹ pmouē: filios
egēs victu ⁊ vestitu ⁊ ipoz morte puidē. Qua. sī q̄
optīe iudici ꝓueniūt. f. bēigne audīr: pudēt rūdē
sob⁹ie discutēr: ⁊ solēnit iudicare. Qua. sī q̄ deo ⁊
hōib⁹ sūme placida eriūt. f. frūi pcordia. prioz ⁊
mor: ptugū pfectus: ⁊ lapsoz reparō. Qua. sī q̄ rei e-
uētū pinz mālestie indicāt. f. pfitū delerē male in
choare vltra vires aggredi: ⁊ cōia pfecq. Qua. sī q̄
pcio ꝓpari l'extiari nō pōt. f. scīa sanitas lītas ⁊ ꝓ
tuositas. Qua. sī q̄ ablōs grau labore acgri ñ pōt
f. grādis lauī excellēs in morīb⁹ scīa magn⁹ cēsus
⁊ potētia. Qua. sī q̄ sīñ p̄cio ⁊ difficultate acgri pōt
f. p̄cept⁹ sui fatuitas vilio penuria ⁊ infinitas.

¶ Explicit opuſ. 71. f. T. de virtutib⁹ ⁊ vitijs.

¶ Incipit tabula pcordātiaz sancti. T. in qb⁹ cō-
cordat scīpm in passibus ꝑijs.

¶ Utz deus sit sbiectum theologie. 1 · col. k.
¶ Utz būtudo pfitūt in actu volūtaq̄ l'intellect⁹. 1.
¶ Utz frui sit act⁹ volūtaq̄ in ordīe ad intellectuz. 1.
¶ Utz diuersitas rōnum q̄ est in attribuq̄ sit trīs
ex pte nostri: sine ex pte rei. 1 · col. f.
¶ Utz de⁹ cognoscat in patria p̄ spēm suā. 2 · col. f.
¶ Utz in vna spē nō pōt multiplicari individua:
nisi rōne māe aut potētie. 2.
¶ Utz ēū ec vnū possit ōnōstrari rōe ⁊ sīb tenēri 2.
¶ Utz ola nobilitati nō sint in cā ēq̄s in cato. 3 · col.
¶ Utz oz q̄ illud q̄ sit de nobilitate creature sit
de nobilitate creatoris. 3.
¶ Utz mā multiplicet p̄ aduētū formaz. 3 · col.
¶ Utz deum ec sit p̄se notum. 3.
¶ Utz memoria sit p̄teritoz. 3 · col.
¶ Utz esse sit accidens. 3.
¶ Utz potētia ⁊ act⁹ sint vnius generis. 4 · col.
¶ Utz potētia sit de gne actōis aut qualitat. 4.
¶ Utz vn⁹ arti. fidei pōt pbare aliū articulū. 4.
¶ Utz lūb ō spū ⁊ ala sit augu. aut alic⁹ cuiuslibet. 4 · col.
¶ Utz in deo sint rālsentētie. 4.
¶ Utz mā individuat p̄ accidētia aut p̄ se sit pn-
cipium individuatōis. 4.
¶ Utz dimēsiones interminate sint in mā aut mā
nuda sine ordīe forma pōt diuersitatē habere. 5 · col.
¶ Utz ala sit tota in toto: ⁊ in qlibet eius pte. 5 · col.
¶ Utz ala vnat corpi mediātib⁹ dispōnibus. 5.
¶ Utz pbi diuinā nām cognoscēteo diuinā gnā-

tionem qua pi nā gnāt filiū cēgueunt. 7 · col.
¶ Utz vna po sit in potētia ad alias vt ōes ptes
sint in potētia respectu totius. 7.
¶ Utz potētia gnāndi sit ēcintia vī ppetas. 9.
¶ Utz pnāz immutabilitat⁹ tpis: aut nāz inimu-
bilitat⁹: ⁊ etby. ipi⁹ nōtis puentiat ad nām etnitat⁹. 9 · col.
¶ Utz spi. f. pb differat a filio: q̄ ec ab altero p
gnationē ⁊ ec ab eo p̄ spiratōz nō pōt vni ꝓuenire
¶ Utz p̄ se fi. sint spiratoz et spi. f. aut vn⁹ spiratō 7 · col.
¶ Utz charitas ptiner ad pmuz ēcntiale.
¶ Utz beātudo p̄sistit in actu intellect⁹ vī volūtaq̄
¶ Utz mūduz cē ppetuū sit pbleuma neutrum. 10.
¶ Utz possunt esse infinite alie actu.
¶ Utz vn sit actus voluntatis:
¶ Utz actō reflexa differat ab actōe fm rectū. f.
an eadē actōe intelligit intelligibile ⁊ ipz intelligē

¶ Explicit tabula.

¶ Incipit opuſ. 72. eiusdē. f. T. de pcordātijs i q⁹
pcordat scīpm in passib⁹ apparēter ꝓijs.

P Erträsibunt plimi ⁊ multi-
plier erit scīētia
dañ. 12. In visōe pphica q̄ vsq̄ ad tpus
statutū signati ⁊ claudi pcipit docemur
in tpo oēs thezauros sapīe ⁊ scīe cē absōditos do
nec se manifestauerit electi⁹ vīt tē nō erit multiplex
scīa cū medīo fuerit vnū ⁊ sufficiōs ad alia cōsēque
da. scōz nūex. n. medioz inuētif nūer⁹ crēsīt. me-
diū. n. i. ēcntia dīa cui oēs bīt sīñ medio creature
ꝓūgent vī vni nō aderit alio mediāte q̄ vn⁹ alīū
doceat: vī Jer. scriptū ē. In illa die ñ docebit vir
frēz suū ⁊ ꝓximū suū dicēs. Cognosce dīm a mio. n.
vsq̄ ad max⁹ oēs cognēt me dic dīs: ⁊ B in plēa
luce pficiet q̄ nl'nenebrāz ⁊ erroz patit vī pp b⁹
lumis veritē nīla opi. locū hēbit ſs erit vna scīa ol
certissīa q̄ erit gla dē oz. In B. n. glabit⁹ q̄ glat scīt
⁊ nosse ōz pdcīs tgr lumē dspīr nob in vīa cōicat
vno⁹ modice ⁊ q̄si B puo radio: ⁊ B ē lumē nāt' itel
lect⁹ qō ē q̄dā ptcipatō illi⁹ lucis ēme mītū trī dy-
stās: ⁊ ab illa deficiēs: vī ꝓpē nimīa distātiā ē q̄si
sībra cui modicū luis ē ad mīgrā: ⁊ iō in bōib⁹ rō i
uenīt q̄ ē ūbra itelligētie: ⁊ iñ ē q⁹ sit divse opi. apō
bōies ppē defectū plene lucis in cōsēdo q̄ ñ pēi
t⁹ auferēt cēlestia lux radiat cepit. alio⁹ cōicat nob
in bñdīctia q̄dā ⁊ q̄si in q̄dā sol' prima ibi acies' nēt
ner euerbat: q̄ supnos ē ⁊ sup sēsuz hōis qō nob
osīlū ē: ⁊ B ē lumē fidei q̄ nīlaz patit opi. f. suos ēmi
nos. totū. n. certissīmū ē qō fides bz: et q̄cūq̄. n. p
te ad fidē accedit oīs intellect⁹ captivat i obsequ
ꝓm: nec miz cū ēt vitas creata cogat itellectū sibi
assētire. divīsitas igit opi. si q̄ fuerit ēt ēmios hōi
tenēat. f. ēmios. n. fidei vni⁹ ⁊ vn⁹ motio būēt fide
les ꝓm. due q̄dz esse i scīpturis hōim unīūt er-
roz. f. ꝓpaz victatē: sīc in doctrīs hēticoz q̄ fidē inc
nīl de qb⁹ ē certū q̄ falsū in rōe būana: q̄ argu. q̄
fidē nō sit fūdata sup p̄ma p̄incipia l'tuīs nāle q̄ ōs

gntiquor negātū formas ābālef. vt dī.l.7. metb. Vbi igit mō vbicūq; aligd de ō iuenit expōnāf. Cōm' deūs ē q̄ i oī māe ēm capacitatē suā pfectio infūdit in quo ium vl formā ordinari ad mās ⁊ eōd uerso. Cū ni forma sit finis ꝓpter quē mā fit vel fit dispōit ⁊ ō frequēt iuenit dēm vertūq; n. bonuz vīm ē. Vbi agēt dispōit mām vt sit apta recipe formā ⁊ illo mō forma finis ē ⁊ ita ꝛ receptū ē in recipiēte p modū recipiēt ⁊ sic limitaf forma ꝛs capacitatē māe ⁊ sic ē ordo forme ad mām. Cōm' cū q̄reret vtr aia sit in q̄libet corpis pte tēra. In solutiōe ſcōi argumēti dēm ē q̄ pfectibile dz ee ꝓportionatū sue pfectibi. Et iō fūt ꝓtes in aiali pfectō distinctep distinctionē pdz alie pfectiōes potētie illeēm gfectiones aliū ptiū qō vīm ē de pfectione accidētali p quā ptes inūtur se bnit ad opādū nō aūt de pfectōe ībāli q: ille potētie nō fūt forme ībāles imo ḡdz ps bz cē ab ipa ēntia aie. vñ ꝛs vnū sit ē ipi totī ⁊ cuilibz pē q: vna trīn ē forma di vīe tū fūt pfectiones i diuersis ptib' q̄ fūt pncipia immediata operationū determinatū. vñ virtus potētia sic forma ībāles oculi dās ei esse ībāle ꝛs pficiat cū ad videndū ꝛs ipa ēntia aie ꝓp sin pfectionē. vñ vna forma ē plures aiāl oīb' mōis gb' ꝓstituī pt. vñ nisi fuerit diuīsa organa quet ipsa necario regrit ñ fieret aiāl p aligd ei' vñ nulla ps aiāl' pfecti ē aiāl: nec actu nec potētia. Alīa vō i aialib' ipfect nō regrit tārā diuīsitatē in ptib' vel i organis q: nō ē in eis multitudo operationū ⁊ q: ñ regrit tārā diuersitatē in ptib' iō talīū corp' nō est oloīnt' forme vt ibi dēm est: q: nō ꝓstituit aiāl oīb' modis gb' ꝓstituit pt q: aiāl pt fieri p aligd ei'. ſi.n. diuidat aiāl anulosū vt ibi dī forma q̄ pr'erat in actu vna ꝛas fit multe in actu. vñ certū ē q̄ ptes i toto erāt aialia i potētia qō ſi ꝓgrit i aiāli pfecto ⁊ iō nō est tārā vnitas q̄lis forme ḡdta aie pfecte. ⁊ ꝓp ꝛs dcīt ē q̄ corp' i mlib' ē q̄si vn' forme nō q̄ ītelleyerim' ibi ee ptes formas nisi i potētia q̄ ad actū p diuisionē dicūt q̄ ḡ de vnitate forme in diūsis locis dicim' neccariū credim' ⁊ ei' ītū ipossibile. ꝛs ō ꝛs q: vno loco nos respexit nō stati sniaz fer at cū mlta in vnū ꝓtulerit icōueniēs repleti. In ꝓma pte dēm ē aiaz nō vniri corpi mediātib' gbusdā dispōnib' in. i. vo sen. di. 1. solu. gnālī ar. vlt. dēz ē dispōnes manēr cū forma ībāli. Et frequēt ītno de hac mā repit ⁊ ꝛs sibi repugnāt videt. Inuenit ēt q̄ dispōnes ꝓcedētes in aduētu forme ībāl corrūpāt. Dīmo ſcīt dū q̄ ꝓtia duo sibi ñ repugnāt q: qñ agēs fert dit sua filitudinē in mām aliqs ipmere vt sua i mediatio: est ipi māe ḡz actūs qō agit i vtute forme ībālis q: vt' agēs ꝓstituit ītm cū passo. forma āt ībālis segt sua vtutes ⁊ ñ ipm actūs. Et iō si qñ ex aere gnāt ignis dicerē idē calor māere q̄ dispōit aerē ad ignē qō tñ ipossibile ē. Vbi pp ꝛs segret forma ignis recipi in mās mediāte calore. De scōo ſ. quō dispō māeat cū frequēt iuenīat dēz dispōnes corrūpi in aductu forme ībālis ſoluēde pmi argumēti pdce qōnis sufficiēter dz ē. Cōm' cū q̄reret vtr p: genit filiū nā. nā di. 6. in solutiōe tertij argumēti dēm est q̄ ꝓbi iō nō cognouerūt dīnā gnātionē ꝛs cōgn̄cerēt dīnā nās q: nō ꝓbēdeīt eā. Di āt ꝓbēdissent nām dei ⁊ gnātionē nouissent. Ex quo vī q̄ nec bti in ꝓtia illā gnātionē sciāt q: ꝓstat q̄ nō ꝓbēdūt nām dei ꝛs idē i ꝓtia pte fū. ⁊ i qōnib' nīus docuim'. qō possz ꝛcordari p ībī vt vī q: eō ꝓbēdeī dr vt dī i ꝓtia pte fū. p ēmlo. ſ. illecurūdis qī ſ. tenēt ⁊ sic bti i ꝓtia brit meritū ſpei ⁊ noscūt illā ineffabilē gnātionē ⁊ sic ꝓbi ñ ꝓbēderūt dīnā nās vīī nō attīgerūt ad illā gnātionē. alio mō dr ꝓbēdere ꝓpie qō ē ꝛcludēr aligd ſ. finis ꝓtinēs ⁊ iō illo mō nihil ꝓbēdit deū q: ipse ereedit oēm itellēm ⁊ ꝛs sic nō ꝓbēdāt tri gnātio illa p ꝓmā ꝓbēnōez saf manifestāt beaf ⁊ sic in ꝓma pte fū. dēm ē ō cō ꝓbēnōe. ꝛs ō ñ suffiē ad illa ꝛco: dādū q: i. i. pte dēz est q̄ q ipm ꝓbēderet sciret rōes oīs rex q̄ ab ipo ꝓducte ſt qō nēe ē itelligi ō illa ꝓbēnōe q̄ nullus eū ꝓbēdit sic ipse seipm vī bri in ꝓtia oēs rōes q̄ i ipso se nō ꝓgnōscūt ⁊ si ipm ꝓbēdāt ꝓmo mō ⁊ idē dēz ē i. i. sen. p qō manifestū ē ꝓbēdere nō posse ac ci ꝓmo mō ꝛs scōo. De ō. n. dī ibidē q̄ tūc oīa opa dīna ꝓgnōscēt vī melī' fuīſz sic distinctū eē q̄ ꝓgnoscī nām dīnā ē dupler vno mō p reuelationē ⁊ sic nō ꝓgnerūt pbi q: tūc ꝓgnōssent ipam gnātionē q: fides dicē deū eē et nū grīnū ⁊ vnū. alio mō p effectus eē. q̄ dicūt ibidē. Inuenīt i. i. pre ſū. vbi de dīna simplicitate agit. q. 3. solutiōe gnāli. 7. arguīto q̄ q̄q; vna ps ē i potētia ad aliā ſic mā ad formā vl oēs ptes ſt i potētia respcū toti'. alibi repit frequēter iō oēs ptes dic in potētia eē in toto non respectu toti' ꝛs vt p se ſint actu. ⁊ vtrūq; vz ē. ois. n. potētia ad actū ordinaf. Act' āt dupl'r pticipatiue ⁊ simplr vñ cū ptes dr eē in potētia respcū toti' ñ intelligēdū q̄ ptes se hēant pōliē ad actū pticipatū nā i toto exīstes brit illū actū. respectu. n. eiusdē nihil ē sil' actu ⁊ potētia ſ. igit p filitudinē dcīt est q: ipfectis respcū pfect sp se bz sic potētia respcū act' ptes. n. ſt deficientes a pfectione toti'. Respcū vō act' absoluti pt ee in potētia q: nullo mōdō brit in toto exīstes et ſ. mō i. i. phi. expositū est a nob quō ptes ſt i potētia respcū toti. Cōm' vbi de potētia generādi ītū ē dcīm ē q̄ ēntia vt ē pīnitas ē pn. quo pī gnāt ⁊ iō potētia est ītī media iter ēntiale ⁊ respēm. In ꝓma vo pte fū. eodē argumēto dēz est pōs gnāndi eē ēntiā pncipal'r nec etiā ēntiā inūtū est idē relatiōi vt ex eo vtrūq; significet q: vt ibidē dī pīnitas nō ē quo pī gnāt cū sit ītī q̄ dā forma individual' ⁊ ita illa valde sibi repugnare vidēt nec solū illa imo etiā ea q̄ in eadē pte dicūt nisi itelligāt. Et adē nāq; q. ar. 4. dī q̄ potētia nihil aliud est nisi pncipiū actionū notionaliū cū

pī: sit pncipiū gnātōis ⁊ pī ⁊ filī' pncipiū spiratiōnis ſp'le erit potētia gnāndi in pīe ⁊ filio potentia spirādi. In. q. vo. 36. ar. 4. dī q̄ tīe pī ⁊ filī' ſt vnus de' pp vnitatē forme ſignificate p ō nomē de' ita fūt vnū pn. pp vnitatē ꝓpetaf significate p ō nomē pn. vbi expresse dī pn. significare ꝓpietatē nō ēntiā. Si igit sic arguat pn. significat ꝓpetatē nō ēntiā c' oppositū dī directe ar. cuilibē. q. vt allegatū est pī'. Ad hoc igit euidētiā ꝓsiderādū q̄ ꝓpietas ꝓsonal est sp ꝓsitiuēs ꝓdo ⁊ distinguēs posstea nāl'r ⁊ put ē ꝓsitiuēs se bz p modū die sue forme pticularis cui' est eē i cōicabil'. Et isto mō idē ē cū ēntia ꝛs rōe dīnis vñ nō pt eē pn. quo aligd producat q: i ipo nō fit affiliatio cū sit icōicabil' ⁊ iō dī i fū. q̄ ēntia nō est pn. quo filī' gnāt ītm q̄ ē cū pīnitate. pīnitas nāq; ꝓstituit ⁊ distinguit pīez vt dictū ē. Indctū āt ꝓstituit vt ꝓpietas pticularis ē ⁊ sic nullo mō erit pnc. quo pī gnāt. aliter gnārer pīez indctū vō distinguit est relatio originis ꝛs i relatiōe est duo ꝓsiderare id. ſ. vñ relatio ē ⁊ bī segt actionē ipam ītm modū itelligēdi in dīnis. vñ nec ē sic pīnitas pn. quo pī gnāt q: sic pīnitas segt ei' gnāre. aliō āt ē itelligē i relatiōe. i. ſ. qō ē pē q̄ i oī relatiōe repit i dīnis tñ idē ē ⁊ trūq;. In creaturis vō realr dīnt. Ēntia igit dīna ē id qō ē i pīnitate pē id qō referf ⁊ eadē ēntia ē id qō ē i filiatiōe pt id qō referf ⁊ certū ē q̄ alia rōe est ēntia in pīnitate pē id qō referf ⁊ alia i filiatiōe. Ēntia igit ꝛs q̄ ē id qō ē i pīnitate pē id qō referf est pnc. quo pī generat nō āt oīno ītm q̄ ē pter id qō referf ꝛs ꝛs q̄ ē pē id qō referf in pīnitate trīn. vñ ēntia ē q̄si pnc. pīmū. pīnitas vō primū sic būanitas apō nos. n. būanitas ⁊ potētia gnātiua sp cōicaf ꝛs potētia generatiua nō ē sp ⁊ iō potētia ex equo signat ēntiā ⁊ relationē īmo pncipal'r ēntiā q: ēntia cōicaf ⁊ bī plet ad nām pncipij gnātiōis. Nō āt ⁊ pī ⁊ filī' dicūt vnū pncī. nō est eo q̄ cōueniant in aliqua q̄ ꝓsonas eor ꝓstituat ꝛs q: ꝓueniūt in vna relatione respectu ſpūssancti. Ex quo mānifestū est q̄ id i quo ꝓueniūt cū nō sit pticulare ꝓsitiuēs pt ee pncipiū ꝓductiōis ꝓsonar ꝛs forma pticularis ꝓsitiuens nō possit ēntia āt notio ꝛs ſecūd relationē indctū est relatio fūdata sup actū ꝑcedit tñ indctū est idē cū pīe ⁊ filio. ꝛs q: nō pticulariter se bz ad eos q: ñ ꝓstituit eor ꝓsonas pt ee pncipiū quo spirāt ꝛs non cōicaf qō est ꝓpt oppositionē ad spirationē passiuā ⁊ iō ēntia nō est id qō est ꝑter relationē. in cōi tñ spiratiōe est pncipiū quo pī ⁊ filī' spirāt spiritū sanctū. ibidē in scripto in fine cuiusdē articuli dēm est eā dē eē actionē ēntie ⁊ ꝓprietaf ꝓsis vbi nomine ꝓprietatis nō est intelligenda forma partis clarīs. ꝛs magis hoc ē dēm ad filitudinē ꝓprietatis ſpēi. Talis. n. ꝓprietas magis ꝓuenit cuz ēntia libus rei ḡz ꝓprietas individui. pīnitas. n. in deo filitudinē bz cum forma particulari rei indctū talis est non est de intellectu essentie rei sicut hec anima non est de intellectu hois. habet etiā cōuenientiam cum ꝓprietate speciei que concomitatur essentiā semper ⁊ hoc modo vīmo pt esse eadem actio essentie ⁊ ꝓprietatis patris sed essentia cōmunicatur proprietas vero non q̄ est ꝓpter oppositionē quā habet in se cū sit relatio. Diligenter igit vbi talia inuenīūr hoc modo distinguant ⁊ nihil dubietatis erit deincepe. Loquēter cum de eternitate ageret in primo sniaz per etimologiā. nolis ipius ⁊ per naturā interminabilitatis peēssum est. In ꝓsa vero pte sū. p naturā imutabilitat ⁊ tpis peraētū est ad naturā eternitat. Et in primo lib. cōtra gētiles et ītm stabilitate dei ostensa. in. 14. ar. ⁊ in. 15. statim. n. eternitatē intulim'. ꝛterq; eni modus satis cōueniens est doctrine. Cōsequenter cum de spūssancto ageret dictū est dī. 1. ar. vlt. q̄ esse ab altero per generationē ⁊ esse ab eo per spirationē nō possunt vñ ꝓuenire vt per hoc solū differret filī' a spūssancto ꝛs spūssc̄us non sit ab eo. Et statim post dī. 11. ar. 1. ostensum est filiū ⁊. ſ. ſ. non posse ab inuicem distingui per diuersum modū ꝓcedendi a patre sed requīt ad eor distinctionē q̄ alter eor sit ab altero Et iterū dī. 13. ar. 2. dictū ⁊ ostensum est q̄ nō esset differentia inter ꝓcessiōes ipsas nisi alter eor ēet ab altero. De hoc etiā in lib. contra gentiles sufficiēter disputatū est. In ꝓma vero pte sum. q. 36. ar. 2. videt recte ⁊ rārīū dici ei qō dictū est dī. 2. ar. vlti. i. ſniaz. In ſumo aūt dicit q̄ sic in filio ⁊ ſpūssō nō esse inuenire nisi duas relationes gb' vtrāq; referret ad ꝑem ille qdem innuit non essent oppositē sicut nec due quib' pater referf ad filiū ⁊ spūs sanctum. vnde distinguerent filī' ⁊ spūssanct' ꝑter illas duas relationes oppositas ⁊ hoc firmiter tenem'. cum. n. oppositē relationes que tantuz in vna ꝓsona sint patre. ſ. admitte non opponātur non est sufficiens ratio quare alie due in alia ꝓsona esse non possint. Ptīqua aūt hoc meli' ostendim' ḡz di. 13. ar. 2. vbi necessario ostensum est ipas ꝓcessiones non posse differre a se nisi per ꝓsonas ꝓcedentes. Ex quo manifestū est ꝓsonas non differre per ꝓcessiones ipsas alias foret circulus in demōstratiōe ipsī'. Nō ergo dictū est di. 1. arti. vlt. Anselm' concordare verū est ītm q̄ ꝓsone differunt penes attributa ad que etiā ꝓuenīūt ꝓbilicet attributa ꝓprie sunt nature nō personar. vel penes appropriata etiam dicere eius generationem differre a ꝓcessione ſpūssancti. q: generatio est actus nature. ꝓcessio vero voluntatis cum natura ⁊ voluntas sint de absolutis in quibus nulla est differentia realis sed rationis nihil aliud est ḡz filium ⁊ spiritūsanctū differre ītm attributa ea. n. q̄ nāe sūt attribuūt filio q: dicūt filii tudo in nā ⁊ ea que amoris spūssc̄i. vnde ītm hoc

nõ differẽtiã a spãlẽ dmiñ fm rõem vñ q̃ diuẽsitas ẽsie nõ cãbit maiorẽ diuersitatẽ q̃ ipa sit. Et vocat q̃ est ois fm appropriatã: q̃ ea q̃ sunt intellectus vl nãe appropriant hũe: et que voluntati sunt spiritui sancto. Et sic differunt ab inuicẽ fm appropriata adinicẽ q̃ q̃ aliũde dicant realiq̃ ois p appropriata supponit ois fm ppa. Verbũ igit̃ anẽlum intellige ois de ois dicã q̃ penes attributa vl appropriata. Addit dñs ẽ g̃ in. i. inãz di. x. arti. vl. vbi dr illa duo vñ nõ posse puenire vñ vt ps rõnes ze nõ erit ad id q̃ dr in pma gte sume aliq̃ oppõ vñ exẽplia posita nõ sũt pueniẽtia: q̃ nã t aros dant realit tñ patrefacto t sciãto. In diuinis ãt nõ est aliq̃ realis ois absolute dẽ. dem ẽ p ps t fi. et spiratores spũsancti nõ spiratos. In pma vo gte sume pcessit ẽ eos ẽ vñ spiratos ẽ vtrũq nãq vez ẽ. spirator. n. nomẽ vbale ẽ t nomẽ ibilã tis nomẽ ãt ibm legit formã a q̃ ipont in vnitate t plitate. In ois ãt vna ẽ forma: sine sit ẽcia sine nã sine notio illa ois pri t fi°. Vñ pr t fi. dẽnt dici vñ spirato: gg nãm nõis ibilãti: t q̃ ib nomẽ ẽ vbale trahit magis ad signiscãdũ p modũ act°. act° ãũ: dñinguit penes suppposita quoz sũt. In ois ãt duo suppposita spirant vñ pr t fi. sic dr o spiratores fi vñ. Cõle. di. 15. vbi ãrit an die pfone mitti: ad hoc in pãa dei ẽ in rõne ad qñ nem q̃ charitas ptinet a pmũ ẽntiale. In. 4. vo li. sen. t in. 1. 2. t in. 3. q̃ gẽti. q̃ ẽntia bt intidis posita est in actu intellectus frequẽter ẽt in alijs locis vbi de b principali nõ intẽdebat idem dr ẽ. t de b in nullo dubitam° cũ t vita euãgelica hoc doceat. Jo. 17. Hec ẽ vita eterna ze. Bẽt nõ soluz ex do intellect° ad voluptatẽ: sz ẽt ex do meriti ad pmũ ordit. meritũ. n. t pmũ se bñt p modũ dati t accepti. In 2pãte. n. ad illũ a q̃° ẽ meritũ in rõe accepti. pmũ vo in rõne dati in 2pãte ad ipm q merek meritũ ẽt dati t pminz vt acceptũ. Datuz. n. dlẽ diuersitatẽ inter dantẽ t cũ cui dat: sz inter dãtẽ: t id q̃ dat: q: idẽ pt dare se. Acceptũ vo nõ dicit diuersitatẽ inter accipiẽtẽ: t id q̃ accipit: q: aliq̃d pt accipe se sic ois creatura accipit a deo. Angel° ãũ nõ solũ ẽ sunz: sz ẽt seipm accipit a deo. i. ẽntiã suã: cũ tñ ipse sit ẽntia sua p: e mũ igit̃ eternũ nec cio erit vt acceptũ ab eo q me ruit meritũ vo vt datũ ab eodẽ: vñ cũ act° intellect°: sit ab intellectu: act° vo volũtat̃ sit a volũtate rõ vt docẽ meritũ pncipalr pfitẽr in voluntate p mũ vo in tellectu. q̃to vo pl° bõe volũtat̃ hũm° t amor ist̃ato capacio: erit intellect° t pl° pmũ recipiet. Amor. n. dilatat intellectũ t volũtatẽ: cuz autẽ aliqs amat intelligẽ aliq̃d q̃to pl° amat tãto pl° t facili° intelligit: t ideo angelus lucifer es nomen acceperũt: nõ ab eo p q̃d̃ accepeit q̃d̃ bñt: sz ab eo p q̃d̃ id meruerũt. Per b. n. excitamur ad meredũ gradus q̃ẽ tpi bñt: b tñ nomẽ spãlr ipositus ẽ ppt accessus q̃ẽ dus spãlem illi° ordinis ad diuina, sic n. dr vl. e. de di. no. Quãdo diuine sapiẽ ẽ pungẽt fines pmor pncipijs ẽdor: t p3 ducẽrdo a fmo rerũ ad infimũ. In dño ãũ plenio nõ ẽ vltimũ eius nõ sit ibi ordo ponẽs: posteriorem spũ sanctus dr tertia gona indiuinis ẽ a suobus nõ q̃ do supimus in creaturis p filiationes quãdam ad spũsanctum quasi victimor ordit: vñ a pcedere spũ. s. nominat tpe. n. amor: dr vl ideo sic nolat: q̃ ignis diuinus ppuetat̃es mariẽ significat: vt dentes ppter accessus ad deus. Vñ et nominib° angelor nõ põt sumi rõ cogens ad ordinẽdus in ctum est pmo sen. d. 15. Non ostẽdit q̃ ẽntia beatitudinis sit in voluntate: sz q̃ charitas ptinet ad ham gaudij: q: inseparabiliter 2comitat illã visionem beatã: q̃ tñ nõ vez de multis alijs gaudijs acidẽtalibus sicut est de noticia illor que scient p spẽs creatas: t ideo sibi succedunt: t ideo dilectio t amor: nõ ita dilant a gaudio ẽntiali: sicut noticia talium rez: t p tanto deus est charitatẽ pti nere ad pmuz ẽntiale t spũale. Consequẽter cũ ẽ extremitate in nũdi ageret dicimus in. 1. sen. neutram partẽ hõe rõnes necessarias: t idem in pma p te sum. asseruimus: t in sedo li. 3 gẽti. de hoc et palem tractatum fecimus in quo ostẽdim° nõ ẽ bi repugnare esse a deo fm rorez ham: t nõ habere durabilis pncipiuz: hoc. n. mam me impediret pessum pbi qui dicit ad neutrã partez rõnes haberi. Et repugnãria. n. intellectuz est patissima demõstratio ducens ad impossibile: sicut potissima demõstratio ostẽsiua est per intellectũ fieri ratiocinationem indubitatem: q̃ quid est. Unde cũ ventum fuisset ad solutionẽ rõnum vtriusq̃ partis illã de infinitate animaz alijs ptulimus in difficultate nõ q̃ difficile sit ei respõdere: sed q: tẽ in eius solutione passi maius inconueniens q̃ ipa ptendat. Magis. n. fidei derogat vnuz ex̃ intellectũ: q̃ ponit Auerroys: q: sic periret diuersitas pmoruz et in hunc defectuz venerũt auerroyste parisiue nostris tpibus 3 quos scripsimus de vnitate intellectus q̃ ponere infinitos animas actu q̃ posuit algasel in methaphisica sua: q: iz ẽnt infinite nõ ppter hoc equiparent deo in ordine rez infinitarum in infinituz: foret ista infinitas subiecta infinitati diuine. Nihilominus t b 3 fidẽ est t 3 scripturaz gẽti. a qua fides in b erodiũ supstit. vñ epus pbi erronea fuit ponẽdo mũduz ẽternuz: nõ tñ hũt ẽ tanq̃ 2clusionẽ demõstratõis: sz errauit putans ea vera nõ auferẽs titulũ creatõis a deo: pdicte igit̃ rõnis rñsionẽ alioz in. 1. sen. t in. 2. 3 gẽti. attulimus. In pma vo pte sum. post alias rñsiones et in pdicto dirim° ea ẽ pticulare: t ppter hoc 2cludere intẽtuz q̃ qdez rñsio nõ pscripsit dicẽs ibidẽ: q: b rñsio ad min° suppõit posse demõstrari hoc 3 ẽ ab ẽ no t ei° oppositum ẽ ipossibile: cũ tñ in solutione ad ea exclusa nõ remaneret q̃d̃ obiceret nisi q: hoc pdict° generare pt sicut t alia.

Sed hinc videt pbs q̃ genor ano nõ ẽ ẽtnũ ad id quod spẽm q̃ l vno saluato nõ pot nã igit̃ vniuersali seruante bonum ne inchoatum ẽ interire. De infinitate ppter bonũ vniuersi dicere pmissa generatione ab eo t tõ vniuersum pfectũ fuit in ebus spẽbus fm arist. Per semiterni. n. facta docemur ad huc totalem motũ per originẽ nullatenus. vñ 3 cũ de° secutus sit ab eterno q: nõ repugnat eternõ hoc esse ab alio vt frequẽter ordinẽ° potuisset ad hũ existere ad pfectionẽ vniuersi. t nõ generare nisi vsq̃ ad tps a deo sibi statuz ne in vniuersi inordinatio alijs seqret cui pmũ sola fides docet t nõ aliq̃ bona ratio. Qs igit in gẽne vbi q̃rit an deus posset infinita facere dicit q̃ sic. Ein possit infinita scire dicim° q̃ si esse actu repugnat ei q̃d̃ est infinitũ esse in actu nõ põt de° infinita actu facere. Si ãũ nõ repugnat põt sed vez possunt esse actu dirim° differẽdũ vsq̃ alias t idẽ dicim° in pdicto tractatu q̃ nõdũ erat ostẽsuz infinita actu esse non posse nec aduersarij nobis holdcroft q̃d̃ tñ nos positea in pma pte summe ostẽdim° recitata opinionẽ algazelis: certũ habuim° q̃ infinita esse nõ põt ẽt p accẽs vt ibi ostẽsum est. Si igit̃ placet eis q̃ nũc nobis sufficit vt deus est. q: arist. posuit mũduz odẽs spẽs rerum habuisse a pncipio vñ nõ pt mundi ab eterno ponipfectus nisi homo essz qui est spẽs pfectissima vniuersi. Et irez cũ nescia q̃d̃ arist. rñdeat huic rõni. nõ. n. habem° q̃d̃ fecit de subtilitatibus sepatis iz certũ sit ipm infinitum nisi potẽtia tñ posuisse vt p3 in pmo t sedo physicoz. Cogitent aduersarij q̃d̃ huic rõni obijciant. odẽs. n. fideles dicũt q̃ in pncipio creauit deus celũ t terrã q̃ẽ beat° greg. ppheticaz de preterito esse dicit t apls dicit q̃ nõ voluntate bona aligũ allata est pphia sed spũsancto inspirati locuti sunt sancti dei odẽs vñ 3 stat fidelib° q̃ nõ rõne bona sed spũsancto inspirati locuti sunt sẽ dei odẽs. vñ 3 stat fidelib° nõ rõne bona sed inspiratione spũsancti allatũ sit in pncipio creauit de° celũ t terrã. Quia ergo hoc rõne bona sciri non potuit si videt seqñtes mũdũ ab eterno sine hoie ẽ q̃ postea fact° est in tpe. Dicatur q̃ nã vniuersalis q̃ nõ aliq̃ inconuenies in vniuerse quecũq̃ sit illa virtus vt deus sicut nos ponim° siue alia mũdi vt alij ponunt sive quis alia talis quam semper necesse est talẽ bñe ptãẽ in vniuerso vt ipm ab oi inconuenienti custodiat q: defectus qui accidit in pticulari vt mors alalis vel hmõi ad pfectionẽ vniuersi ptinẽs. defect° ãũ qui reducãt in vniuerso vt est infinitus in actu fm eos nõ possibile est ẽ in vniuerso. Posito ergo q: ad pfectionẽ vniuersi ẽt hõ ab eterno sicut alia a aliaz q̃ nõ generaret nisi in tpe ne accideret inconueniẽs de actu pcurrẽtẽ vniuersalis agentis cui ẽt vniuersum pficere t oia inõ

Explicit opusculũ. 72. t vltimuz sancti thome de aquino de cõcordantijs dictoz suoz in quibus aliqbus videbatur ipm sesipi contradicere. licet ita non sit recte intelligenti eius mellifluam t profundissimam doctrinam.

Explicium pclarissima opuscula eximii ac diuini doctoris sancti Thome de aquino ordinis fratrum pdicatoz q̃ diligentissime emẽdata atq̃ correcta. Et impressa Venetijs ingenio ac impẽsa Hermanni liebenstein Colonicnsis. Anno salutis. Mcccc. lxx. vij. Idus septembris. Augustino barbadico Venetiarum principe illustrissimo ẽ sistente. Laus deo.

Tabula

Tabula summe opusculoꝝ doctoris angelici beatissimi Thome de aquino.

Abiectos voluit xp̃us esse suos cõ sanguineos. Opus.1.c.7.colũ.3.

Abrahã fuit perfectus. Opus.18. c.8.columna.3.

Abrahã equaliter meruit in mrimonio sicut ioãnes i ỹginitate ibi.

Abscõdere se põt ali⁹ ꝓpter tria. Opus.58.c.8.

Abscondere debem⁹ triplex bonum a fauore bo minum ibidem.

Absondit deos corpalis tribus modis ibidez.

Absolutionis forma debet fieri per verbũ indicatiuum. Opus.22.c.1.per totum.

Absolutio de sacerdoꝭ culpa remittit. ibidẽ.1.c.

Absolutio in missa ꝓma cõpletoꝛio sermõe i cena dñi ꝫ huiusmodi fises non in sacrãtis. ibidem

Absolutio ab excõicatione an requirat determiatam verboꝝ formã. ibidem.

Absolut deus auctoꝛitatiue homo vt minister ꝫ instrumentaliter. ibidem.

Absoluto facta a sacerdote peccatore valet sicut a iusto. ibidem.c.3.

Absolutio nõ requirit ex necessitate man⁹ impositionez ponunt tamẽ rõnes ꝓ vtraq; pte affirmatiua.s.ꝫ negatiua ꝫ solutiones partiũ affirmatiue ibidem.c.4.

Absolutio facta qd valet oratio a sacerdote ante ꝫ post absolutionẽ ꝫ an sit de absolutõis necessitate. ibidem.c.2.

Circa absolutõis formã ponũtur errores aliquoꝝ circa verba absolutionis ꝫ ponũtur soluciones eoꝝ. ibidem.2.c.

Absolutionis forma ꝫ modus ꝫ alie multe circũstantie describuntur. Opus.c.1.

Accidentia manẽt in sacramẽto altaris ꝫ hoc ꝓbatur multiplici similitudine. Opus.58.c.12. Itẽ Opus.59.c.3.

Accidẽtia in sacramẽto altaris sine substãtia nutriunt. Opus.59.c.5.

Accidẽtia in sacramẽto altaris frangũtur nõ corpus xp̃i. ibidem.6.c.

Accidentia in concreto ꝫ abstracto diuersimode diffiniũtur. Opus.42.c.19.

Accidentiũ ꝓuidem sunt genera ꝫ de eoꝝ naturis habetur. ibidem.

De natura accitis est. Opus.41.per totuz.

Accidentiũ varietas vtrum possit esse cã pluralitatis. Opus.70.q.4.arti.2.

Accipere est cõe filio i diuinis ꝫ creature. Opus. 9.q.45.

Actio ꝫ motus cuiuslibet rei est ꝓpter dinã bonitatẽ suo modo ꝓcipandã. Opus.3.c.100.

Actio recta differt a reflexa ꝫ quomõ. Opus.14. columna.3.c.4.

Actiõis volũtarie triplex cẽ radix. Opus.58.c.18.

Actio xp̃i tota fuit instructio nostra. Opus.60.columna.3.c.4. vbi agitur de ascẽsione xp̃i.

Actionis ꝓhisice duplex est termin⁹ ꝓxim⁹ est generatio ꝫ ideus forma que est finis generationis. Opus.32.c.2.

Actus est triplex quidã cõno potentie ipermixt⁹ alius semper ꝓmixtus alius partim ꝫ partiz non Opus.9.q.47.

Adã peccãdo incidit in tria mala. Opus.58.c.1.

Aduent⁹ xp̃i fuit ardẽter a patrib⁹ desideratꝰ ꝫ q̃re. Opus.60.mẽbro.1. vbi agit de aduẽtu xp̃i.

Aduentus xp̃i triplex. Opus.60.mẽbro.2. vbi de incarnatione agitur.

Aduẽtus xp̃i in mẽtez est ꝓ gr̃am ꝫ quõ fit. Opus. 60. vbi agitur de.2.aduentu dñi.

Aduentus xp̃i in mentẽ q: est per gr̃am ideo sub noie gratie ille aduẽt⁹ xp̃i in aiaz describit. ibidẽ

Aduẽt⁹ xp̃i in carnẽ q: facta ẽ ꝓ incarnationẽ ideo sub dictione incarnationis describit. ibidem.

Afferũt q̃ttuoꝛ ifelicitatẽ crebro ab hoie. opus. 71

Ad gnãtionẽ tria requir. Opus.31.colum.2.

Agit deus ꝓpter finem cõicandum aliꝭ in se nõ ad acquirẽdũ sibi. Opus.3.c.citi.in ꝓma pte.

Agit deus in anima nõ solum cãndo in ea aliquẽ habitũ gratie ꝫ virtutis sed etiã inclinãdo liberũ arbitriũ in hoc aut illud. Opus.9.q.58.

Agnus paschalis ꝓfigurabat ẽuz corporis xp̃i Opus.58.c.16.

Alexandri regnum quãtũ durauit vbi regnauit. Opus.20.lib.3.c.12.

Allicit doctoꝛẽ q̃ttuoꝛ: ad bñ legendũ. Opus.71.

Alteritas vt̃ sit cã plalitat. Opus.70.q.4.art.1.

Amatur quis ꝓpter tria affabilitatẽ pulchritudinem mãsuetudinẽ. Opus.61.c.8.

Amenitas nimia est cã libidinꝭ ꝫ ergo a talibus sunt coartãdi. Opus.20.li.2.c.4.

Amicicia ꝓponderat ꝓsanguinitati. Opus.61.c.8

Amicitia non est trahenda cum aliquo nisi cert circũstantijs inspectis. Opus.61.c.54.ante finem capitulj aliquantulum.

Amicicie dilectio in duob⁹ motibus ad intra cõsistit. Opus.61.c.50.

Amicicie dilectio quõ differt a dilectione concupiscentie. Opus.61.c.2.

Amicus aliquis est hois multipliciter. q: homo q: ꝓis q: vtilis. ibidem.c.9.

Amicũ quis amat ꝓpter trinã vtilitatẽ quaz ab amico desiderat. ibidem.c.21.

Amici fidelis tria sunt experimẽta. ꝓbidẽ.c.14.

Amoꝛis sunt decem gradus ꝫm bernardum. ibidem.c.27.

Ab amoꝛe dei emanãt quinq; fontes ꝫm quinq; genera substantiarum. ibidem.c.34.

Amoꝛ est copula amãtis in amatuz ꝫ ponitur ibi tripler copula. ibidem.c.44.

Amoꝛis sunt tres diuersitates ꝫm tres dñas caloꝛes. ibidem.c.45.

Amoꝛis tres adhuc alie differẽtie ꝫm tres differentias ignis. ibidem.

Amoꝛis alicie duo sũt mot⁹ interiores ibi.c.41.

Amoꝛ ne pereat quattuoꝛ nutritur remediis scilicet meditatiõe doctrina oratione ꝫ exercitio. ibidem.c.55.

Amoꝛ dei in deo vide.

Amoꝛ describitur sub dictione dilectionis item sub nomine spiritussancti ideo hic de vltꝛiꝰ ꝓgressu abstineo vide ibidem

Amoꝛ carnalis per qd cognoscit. Opus.64.c.23.

Amoꝛ spiritualis quõ crebꝛo conuertitur in carnalem ꝓpter familiaritatẽ ꝫ ꝙ periculosa est illa familiaritas. ibidem.

An moueat deus aliquod coꝛpus immediate. Opus.10.q.1. Item Opus.11.arti.3.

Angelica salutatio aue maria exponitur. Opus. 8.per totum.

Angelica visione duo notãtur ꝫ quõ per angelum significatur diuinum lumen. Opus.58.mẽbro.

Angeli an sint equales creati a deo. Opus.1.c.25

Angeloꝝ lapsus fuit irremediabilis. Opus.2. capitu.5.

Angeli an aliquã cognitionem ab hominib⁹ receperunt videtur q: sic per illud apostoli vt innotescat ꝓ principatibus ꝫ potestatib⁹ celestibus multiformis scientia dei. Opus.1.c.26.

Angeloꝝ ierarchia ꝫ ordines describũt. Opus. 3.ꝓte.1.c.126.

Angeli superiores instruũt inferiores. ibidem.

Angelos inferiores gubernat deus per superiores ꝫ homes per angelos. ibidẽ.c.25.

Angeloꝝ ministerio deus gubernat hoies ibidẽ

Angeloꝝ operatio an possit nostro tempoꝛe continuo mensurari. Opus.8.arti.

Per angelum significatur diuinũ lumen. Opus. 60.in.1.membꝛo.

Angeli an sint motoꝛes coꝛporuz celestium ꝫ an omnia que naturaliter mouentur: mouent angelorum ministerio. Opus.8.arti.3.

Angeli an regãt omnia inferiora ineffe deducta per viam motus ꝫ an mediantib⁹ motibus coꝛporum celestium ineffe deducantur ibidẽ.arti.6.

An sine ministerio angeloꝝ mouentia coꝛpora celestia hec inferiora possent se mouere ad agẽdum. ibidem.arti.7.ꝫ Opus.11.arti.9.

An per angelos habeam⁹ omnia beneficia naturaliter in esse de potẽtia in actuz reducta. Opus. 8.arti.9.

Angeli an ꝓpter huiusmodi beneficia sint latria: aut dulia adoꝛandi. ibidem arti.3.

Angeli an sint factoꝛes omnium humanoꝝ coꝛporum ꝫ aliaꝝ terre nascentium ꝫ metallorum ꝫ omniũ naturaliter in esse deductoꝝ. Opus. 8.arti.12. Item Opus.11.arti.9.

Angeli an habeãt virtutem infinitam inferius. Opus.8.arti.15. Item Opus.11.ar.7.

Angel⁹ an posset mouere totã molẽ terre. Opus. 8.arti.16. Item Opus.11.arti.5.

Angeli mouentes hec coꝛpora an sint de ordine virtutũ. Opus.8.arti.17. Item opus.11. arti.4.

Angeli consolantes magdalenã circa sepulcrum an lacrimabili voce sint eam consolati. Opus.en. 8.arti.37.

Angeli an suo impio moueant coꝛpora celestia. Opus.11.arti.3.

Angeli an doleant de gditione hoꝝ. Opus.11. arti.29.ꝫ.30.

Angeloꝝ natura: conditio describitur latius sub dictione spũalis substantie ideo hic supsedemus de altioꝛi declaratione.

An erit fletus coꝛpalis in inferno ꝙm. ad lacrimarũ emissionẽ. Opus.8.arti.41.

An erit vermis in inferno coꝛpalis. ibi. arti. 42.

Annichilatuz potest repari idem numero a deo. Opus.9.q.82.

Antecedẽtia dilectiõis que sunt ꝫ per que haberi possint. Opus.61.c.2.

Anima vt̃ sit tota in toto ꝫ qualibet eius ꝑte require in vltimo. Opus.72.

Anima vtrum vniatur coꝛpori mediãtibus dispositionibus requiꝛe ibidem.

Anima hũana est incoꝛruptibilis. Opus.3.c.84.

Animas plures esse in vno coꝛpe est impossibile ibidem.c.9.cum duobus capitis sequentibus.

Alia humana non est extraduce. Opus.3.c.93.

Alia humana non est de substantia dei. ibidẽ.94

Anime sepatio a coꝛpore est quodãmõ naturalis quodãmõ cõtra naturã. ibidẽ.c.152.

Alia in resurrectione vnietur eidem coꝛpori. ibidem.c.152.

Anime ante resurrectionez sepate a coꝛpe ꝑmiãt ꝫ puniãtur etiã penis coꝛpalibus. ibidẽ.c.174.

Alia xp̃i sanguine irrigata tripliciter ꝓfert suauitatẽ gratie. Opus.58.c.31.

Anima xp̃i sanguine irrigata est sicut paradisus dei ꝓpter tria. ibidem.

Alia rõnalis tripliciter põt cõsiderari ꝫ ꝫm hoc in anima triplex di amicicia generat. Opus.61.c.6.

Alie quõ ꝫ quãter idiuidiãt a coꝛpe. Opus.9.q.108

Anima qnã habem⁹ a deo in tribus est nobilior coꝛpore quod habemus a patre. Opus.91.c.13.

Anima tripliciter assimulatur deo ꝫm triplicem dñam assimilatiõe. Opus.61.c.46.

Alia reꝑat trinitatẽ ꝓ sonaz in suprema potẽtie s.memoria intelligẽtia volũtate. Opus.61.c.48.

Anima representat deum fm q referf ad creaturas vt ꝓsiruans ⁊ custans. ibidem.
Aia tripler vegetatiua sensitiua intellectiua ⁊ de singulis in ꝓsti tractat. Opus. 43. per totum.
Anime poctie singule describuntur in ꝓsti. ibidē
Anuntiatio dnica per angelū facta ad longū cursū ordinē circūstantiaꝝ describit. Opus. 60. ꝓlo membro
Antichristi vitat gesta habētur. Opus. 60. in vltimo membro vbi de vltimo aduentu agitur.
Apparitiones fiebāt in veteri testamēto nō missiones. Opus. 9. q. 35.
Apparitio xpi post resurrectionem habet. Opus. 60. vbi agitur de resurrectiōe dñi.
Apparitio facta magdalene ⁊ quare prima omniū vidit xpm. ibidē infernus aliquātulum.
Apparitio stelle i natiuitate xpi describit. Opus. 60. vbi agit de apparitiōe xpi.
Aque amare mutate in dulcedinē per lignū qđ misit belizeus in aquā significat trānsubstantiationē panis in corpus xpi. Opus. 58. c. 12.
Archidiaconi an sint in statu ꝓfectionis ꝙ religiosi Opus. 13. c. 2. cū quatuor sequentib⁹ capitulis.
Archoꝛtes tres sunt ordines fm tres differētias ignis Opus. 61. c. 45.
Articuloꝛ fidei distinctio describit. Opus. 3. tractatu. 2. de fide. c. 62.
De. 12. articulis in ꝓsti est opus. quintū per totum ⁊ opus. 6. ⁊ opus. 15.
Articuli fidei ⁊ si nō ꝓnt demōstratiue ꝓbari ꝓnt tamen per rōnes declarari non esse impossibiles Opus. 99. c. 1.
Articulus vn⁹ fidei ꝓpendit oīa que ecclesialiter de deo dicūtur. Opus. 3. tractatu. 1. de fide. c. 35.
Ascensio xpi describitur. Opus. 60. vbi agitur de xpi ascensione.
Assensio xpi tpalis significat nostrā spiritualem ⁊ quomodo. ibidem.
Assimilatur homo deo virtute corꝑis xpi in tribus. Opus. 58. c. 15.
Assimilari tripliciter possum⁹ verbo dei siue filio dei. Opus. 60. vbi de incarnatiōe dñi agit.
Assimilari ⁊ adequari importāt motū ad similitudinē ⁊ equalitatē. nō aūt equale ⁊ simile ideo filius dei est similis ⁊ equalis patri ⁊ adequat ⁊ assimilatur ei nō ecōuerso. Opus. 9. q. 44. ⁊. 45.
Assiriox monarchia vnde incepit ⁊ qtū duraūit Opus. 20. lib. 3. c. 12.
Astroꝛ iudicia describūtur. Opus. 36. ꝑ totum.
Attributa dina vt bonitas pietas sapia sunt idē re q: diuina ēntia ⁊ distincta rōe ꝓpter diuersas ꝛcepciones intellectus nostri. Opus. 9. q. 1.
Attributoꝛ dīa ꝑtim fundāt super rē ꝑtim fugī tellectum ⁊ sunt in intellectu. ibidē. q. 2.
Attributa simul sub dictiōe dei distribuūtur vide ibidem.
Attributa dina includūt ⁊ sunt vnū ingtum dina sed vnū non est aliud in quātuz tale. s. bonitas est sapia ingtum diuina nō ingtū bonitas. ibidem
Attributa dina sunt in intellectu nostro vt in subiecto. in ēntia diuina sicut in repitato. ibidem.
Auxilia sensibilia data rōnali creature sup alijs creaturis dicūtur dona gratuita. Opus. 3. ꝑte ꝑma c. c43.
Auxilia sensibilia data rōnali creature super alijs creaturis dicuntur dona gratuita. Opus. 3. ꝑte ꝑma. c. c43.
Ex azimo nō posse corꝑ xpi ꝓfici error. Opus. l. 3 ca. ante finem totius libri.
Azimos panes quare ecclesia offert. ibidem.
b Aptism⁹ xpi describit. Opus. 60. vbi agitur de xpi baptismo.
Baptism⁹ ⁊ de ei⁹ giculis. Opus. 65. c. 3.
Quid de illo qui dubitat de aliquo an sit baptizatus ibidem.
Quid de illo qđ sacerdos nō potest habere aquā cum qua baptizet. ibidem.
Beati deum cōprehendent ⁊ qualiter. Opuscu. 3. parte ꝑma de fide. c. 64.
Beati habebunt summā dei delectationē ⁊ fruitionē. ibidem. c. 165.
Beati deuz videntes erūt in bono ꝓfirmati. c. 166.
Beatoꝛ corꝑoꝛ dispositio qlis erit. ibidē. c. 167.
Beati qualē habebūt de deo cognitionē ⁊ coꝛuz beatitudo describit. Opus. 63. in principio.
Beati cognoscūt deum tripliciter. s. per deuz ad deum ꝓpter deum. ibidem per totum.
Beati cognoscunt oīa in deo ptinētia ad coꝛ beatitudinem. ibidem.
Beati diligent deum per deum ad deum ꝓpter deum. ibidem. c. 2.
Beati fruūtur deo per deū ad deum supple referendo ⁊ ꝓpter deū. Opus. 63. c. 2. in fine.
Beati vnient deo per deū ad dcm ꝓpter deus ibidem. c. 4.
Beati laudabunt deum per deum ad deū ꝓpter deum. ibidem. c. 5.
Beati surgent in gratum actionē dei per deū ad deum ꝓpter deum. ibidem. c. 6.
Beatoꝛ cōgratulatio erit per deū ad deuz ꝓpter deum. ibidem in fine capti.
Beatoꝛ corꝑa erūt post iudicij diez incoꝛruptibilia tripliciter. Opus. 10. arti. 24. Itē Opus. 11. q. 24.
Beatoꝛ corꝑa fulgebūt sicut sol ſctuplo plus q̄ sol. Opus. 2. articulo. 36.
De beatoꝛ coꝛpibus vide in corꝑe vide in visio ⁊ finis vltimus.
Beatitudo in nulla reconsistit nisi in deo. Opus. 3. parte. 1. c. 107.
Beatitudo vltima bois regrit vnionē aie ei⁹ coꝛporc. ibidē. c. 151.
Beatitudo vide visio vide finis vlt.
Bellatoꝛes debēt esse in quolibet regno ⁊ cōitate. Opus. 20. li. 1. c. 24.
Bellorum differētia ⁊ oꝛdinatio ⁊ diuersoꝛuz diuersa officia describūt. ibidē. c. 27.
Beneficia dei exhibita nob quotidie sit meditanda. Opus. 63. c. 2.
Blasphemare an sit possibile. Opu. 1. ꝑte. 1. c. 19.
Bonitatis diuine gradus ꝙbus oīa sua bona largitus ē ds describit. Opus. 58. c. 5.
Bonitas dei ē sapia dei in eo ꝙ diuina nō in eo q bonitas: ⁊ sic est de omnibus attributis. Opus. 9. arti. 2.
Bonitas quomodo dicat inesse rebus creatis. Opus. 69. c. 3.
Bona ꝛs sint oīa entia nō tm iusta. ibidem. c. vl.
Bonuz ⁊ malū qūo dicunt ꝛria ⁊ ꝛriorum genera. Opus. 3. ꝑte. 1. de fide. c. 116.
Bonum addit supra ens respectū rōnis ad appetitum. Opus. 41. c. 2.
Bonum est subiectū mali. Quod. 3. parte. 1. de fide. c. 118.
Bonum nō est subiectū mali ⁊ ponit solutio in ꝛrium. ibidem.
Bonuz fructus triplex. Opus. 58. c. vlt.
Bona tpalia renunciare ptinet ad ꝓfectōis statū cadit sub ꝓcilio. Opu. 18. c. 7.
Bonum particulare ds ad bonū multitudinis oꝛdinari. Opus. 20. li. 1. c. vlt.
Ad bona vita vnius ꝑticularis persone due pertinent. s. operari sm virtutem ⁊ coꝛporalium bonorum sufficientia. ibidem.
Bonum publicum ꝓpter tria inesse ⁊ permanere non potest: ⁊ contra ꝓdicta triplex cura inuncta regi. ibidem.
Brachium vide in ista f ſb dictōe filii.
Alee donense regimen describitur. Opu.
c 20. li. 4. c. 2.
Calidum ds tres ꝓprietates calens feruens ardens: ⁊ per hec significant tres gradus amoris. Opus. 61. c. 45.
Caput dupliciter influit in mēbra. Opus. 60. vbi agit de xpi incarnatōe.
Charitas sicut triplex erit inceꝑit sic triplex desinit Opus. 61. c. 16.
Ad charitatem se ds anīa in hac vita sicut mā ad formam elementarē: q̄ est generabilis ⁊ coꝛruptibilis: sed anīa patrie: sicut materia quite ēntie: q̄ incoꝛruptibilis. ibidem.
In charitate sunt quatuoꝛ. s. ēntia habitus radicatio in subiecto motus: siue actus ⁊ forma in motu vltima tria ꝓnt argumētari ꝓmuz coꝛrūpi pōtu vltima tria ꝓnt argumētari ꝓmuz coꝛrūpi pōtuit augeri: nō aūt minui. ibidē. c. 17.
Charitati duo sunt ꝛria. ibidem.
Charitaꝛ augmentate tria sunt signa. ibidem.
De charitatis augmētato. ibidem.
Charitas est finis oium ꝓceptoꝛ ꝙnis diuersa ꝓcepta diuersimode ad charitatem ordinantur. Opus. 17. c. 6.
De charitate vide in dictōe dilectōis.
Carnalis affectio ⁊ mulierum cōuersatio eriam spiritualium ꝙ periculosa sit. Opus. 64. c. 13.
Carnalis motus vtrum semper sit peccatum. ibidem. c. 22.
Castitas siue continentia pertinet ad perfectōem vite. Opus. 13. c. 8.
Castitati ipedimenta. Opus. 13. c. 9.
Castra a castrare sunt dicta et quare. Opus. 20. li b. 4. in fine.
Casualia ⁊ coꝛruptia in inferioꝛib⁹ accidūt. Opus. 3. ꝑte. 1. de fide. c. 137.
Causa ꝑma est primuz effectu fm efficaciā nō ꝛs enumerationem. Opus. 9. arti. 74.
Causa filii dicit pater in diuinis ⁊ filius spiritus sancti ꝛs aliquos ti fm latinos ꝙ nō dc ꝛs ꝙ sit ꝓncipium: ⁊ ꝛpter tria. Opus. 1. c. 2.
Cause quot sunt: ⁊ qūo differunt ꝓncipiū ⁊ causa. Opus. 31. circa medū.
Unius ꝑt esse plures cāe ⁊ vnum pōt esse causa ⁊ cātum. ibidem.
Censoria dignitas quid sit ⁊ vnde sumpsit exoꝛdiū: ⁊ inde censoꝛ. Opus. 20. li. 4. c. 16.
Censoꝛini qui sunt. ibidem.
Ad centrum terre a ꝙficie ciuslē an possit sciri distantia. Opus. 2. arti. vlt.
Centu io quasi centum milites sub se habens. Opus. 20. li. 4. c. vlt.
Cibus spiritualis est coꝛpus christi: ⁊ tali cibo indigut homo ꝓpter tria. Opus. 58. c. 6.
Cibus ꝓuersationis ꝙsistit ex tribus vtilibus ꝙsistit ex tribus ferculis. ibidē. c. 19.
Circumcisio xpi fuit nobis multipliciter utilis. Opus. 60. vbi agit de circūcisione.
Circumcisio spūalis duplex est. ibidē.
Circūstantie peccatoꝛuz an sint ꝓtende. Opus. 1. arti. 6.
Civitates ⁊ castra in ꝙbus regionibus ⁊ locis sint ꝓtruende. Opus. 20. li. 2. c. 1. 2. 3. 4.
Civitates quare institute sunt ⁊ quomodo. ibidem. li. 4. c. 2. c. 3.
Carissimi qui dicebant ⁊ qualis ⁊ qualis dignitas est. Opus. 20. li. 4. c. 16.
Cogitationes cordiū an possint ab angelo cognosci. Opus. 2. arti. 38.
Cogitatio de ope illicito qñ sit pcūs ⁊ quādo non Opus. 64. c. 12.
Cogitationes inhoneste qūo sint explicande in cō

fessione.ibidem.c.11.
Cognitō beatoꝝ in pria qualiscrit. Opus.63.c.1.
Cognitio vide in dictōe ly angelus.
Cohors quid significat & est coh̄s maior: eo q̄ mille eōrum & decē pedites sunt in ea. equestres mille centū triginta ter. Opus.10.li.4.c.18.
Cohors minor: ponit quingentos quinquaginta quinq; pedites equestres seragintaler.ibidem.
Coitus cuius in quibus fiūt. Opus.10.li.4.c.4.
In cōitate possessiōes an dēāt esse equales Opus.10.li.4.c.9.
In cōitate an debeat eē certus nūer⁹ bellatōrū: ita q̄ alij nō debeāt sibimēt occupare.ibi.c.12.
In cōitate fm quosdam nō debēt eē vltra decem milia virorū & hij debēt in tres ptes eē diuncti in bellatores artifices agricolas: sed hec opinio reprobat.ibidem.c.13.
Cōitatis q̄druōes a pictagore tradunt ꝑ figuras & enigmatibus.ibidē.c.11.
In cōitate dēnt eē bellatores.ibi.c.14.
In cōitate ꝓsiliarij sunt necessarij.ibi.c.15.
Conceptio intellectus nō ē nisi in intellectu. Opus.51.coll.1.
Conceptio intellectus est in intellectu: sicut in ꝑfecto in re sicut in repitato. Opus.9.art.1.
Cōceptio intellect⁹ē similitudo rei intellecte. ibidē
Cōsessio dī esse pura. Opus.64.c.1.
In ꝓfessione an ꝑsona cū q̄ quis peccat sit exprimenda. Opus.11.art.6.
De ꝓfessione & mō ꝓfitendi & cōibus circūstātijs est Opus.64.
Confessionis vna ꝓditio est q̄ dēat eē pura sine simulatione. Opus.64.c.2.
Cōfes.alia ꝓditio ē q̄ sit vera absq; falsitate.ibi.c.3.
Cōfes.3.ꝓditio ē q̄ sit integra vt oia ꝑtā dicat q̄ sunt in memoria.ibi.c.4.
Confes.4.ꝓditio est vt nō involuat obscuritatē & dicat cōs circūstantias & q̄ sunt hec circumstantie ibidem.c.5.& reliquis.
Confes.5.ꝓditio est q̄ seipsum quisq; accusare dz nō diabolū aut primicē: quo fieri debeat illa accusatio.ibidem.c.14.
Confes.6.ꝓditio est q̄ in ea sunt occasiones petōrum explicāde alijs date.c.14.
Confes.7.ꝓditio ē q̄ ꝓfitenda.ibi.c.19.
Confes.8.ꝓditio est q̄ nō dz expresse explicari ꝑsona cū qua peccat vt ꝑ quā murmurauit nec de secturn murmuratōis nisi ꝑsona aggrauāt: vt de ꝓle vt ꝑlato.ibidē.c.14.
Confes.9.ꝓditio est q̄ intentio habita circa petā explicāda sit, ibidē.12.
Confes.scā ponit vtil erudītō & monitō.ibi.c.17.
Cōfessionis eruditio vtilis quo ꝑfecte ꝓficeri debeat.ibidem.c.17.
Cōsitēdi mod⁹ de cogitatiōe opis illiciti.ibi.c.9.
Confessionē audiēdo sacerdos qualr dēat se exhibere. Opus.65.c.5.
De cautela in ꝓfessione habēda.ibi.in ꝑn⁹ capli
Conformare nō tenemur volūtatē nr̄am diuine volūtati in his que fine petō possimus ignorare. Opus.9.art.9.
Congratulatio duōz erit ꝑ deū ad deū ꝓpter deū Opus.63.c.7.
Cōgruitas icarnatōis ꝺscribit i dōe icarnatōis
In ꝓfectōe corꝑis xꝑi credenda sunt tria mirabilia. Opus.58.c.11.
Consecratio corꝑis xꝑi fit in instāti ꝓplctōis vborum dū assumunt tria.s.minister debitus debita mā & forma & intētio ꝓficiendi. Opus.59.c.2.
Cōsecrare an ꝑōt sacōdos tot hostias sicut velit & silr de vino in sanguinē xti vult.ibi.5.c.
Consensus in delectatōem q̄ dicit petrū mortale. Opus.64.c.8.
Consilia ptinēt ad ꝓfectōem vite nō q̄ in eis cōsistat ꝓfectio ꝑncipalr: ꝫ sūt vie quedā & inītia deueniēdo ad ꝓfectōem. Opus.17.c.6.
Cōsilia gr̄alia q̄ inceperūt celebrari & quot fuerunt. Opus.10.li.4.c.17.
Cōsiliarij ār sūt necessarij in cōitate.opus.1.li.4.c.15.
Consiliū vite religio.
Cōstātin⁹ obediuit romano pōtifici & ipatori ꝺscribit.
Consules q̄ dicr & vñ būerūt ortū.ibi.li.4.c.16.
Contenentia siue castitas q̄bus auxilijs iuuatur & q̄bus impedit. Opus.18.c.8.
Cōtinētia ptinet ad ꝓfectōem vite.ibidē.
Cōtingētia effectuū scōaz eāz nō tollit diuinā ꝑuidētia. Opus.3.gte.1.de fide.c.140.
Cōtradictoria & ꝓdia opinio ꝺscribit. Opus.37. in ꝓncipio & ꝑ totū.
Quomodo er ꝓdo fiat ꝫrium.ibi.5.c.
Cōuersatōis cib⁹ er trib⁹ ꝓfitit vtilibus quasi ex tribus ferculis. Opus.58.c.19.
Cōuersio siue trāsubstantiatio panis in corꝑus xꝑi nō est impossibile & ꝑbat multis filiyadinibus ex creaturis sumptis. Opus.59.c.1.de fide.
Corpale lineū in trib⁹ ꝓducit ad cādoꝛē ꝑ tria significāt q̄ faciūt ad nr̄az mūdicīā. Opus.58.c.15.
Corꝑalia ū ee oia q̄ fit ꝑ triplici via Opus.15.c.1.
Corꝑoralia nō esse oia.ꝫ q̄dā in mālia ꝑbat via motus.ibidē.c.2.
Corꝑus xꝑi triplr recipit fm triplicē receptōem tritici. Opus.58.c.2.
Corꝑ⁹ xꝑi dat velatū spē pānis tritici.op.59.c.2.
Corꝑus suū dat xꝑs sb spē pānis ꝓpter tria. Opus.58.c.9.
Corꝑ⁹ suū dat sb spē panis tritici ꝓpter tria.ibi.c.2.
Corꝑus xꝑi renuit cicatrices & quare. Opus.60. vbi agit de resurrectōe dñi.

Corꝑus xꝑi irrisores dicētes xꝑianos dudū cum ꝑumphisset: de possibilitate ꝓuersionis & entia 59.c.3.itē in eodē Opus.c.1.c.2.
Corꝑis formatio & mā de qua & cā ei⁹. Opus.3.ꝑte.1.de fide.c.34.
Corꝑus xꝑi er sb q̄ dat nobis in cibū triplex rō sigle pōt assignari. Opus.58.c.3.c.4.
In corꝑe xꝑi bēt hēdum triplex bonū.ibi.c.13.
Corꝑus xꝑi vez est sb spē panis qō tribus mōis ꝑbat.ibidē.itē Opus.59.c.7.
Corꝑus xꝑi mult⁹ apparuit sb spē carnis & signatur ponūt duo exēpla. Opus.58.c.13.
Corꝑ⁹ xꝑi esse sb tam modica spē panis ꝑbat triꝑliciter.ibi.c.13.itē Opus.59.c.7.
Corꝑus xꝑi in ꝑtibus est sacrāliter nō circūscriptiue. Opus.58.c.12.itē Opus.59.c.3.c.7.
Corꝑus xꝑi in ꝑtibus hostie nō ē diuisus.ꝫ in q̄libet integer. Opus.58.c.13.
Corꝑ⁹ xꝑi dū mādūcat nō mīnuit.opus.58.c.14.
Corꝑus xꝑi si nō mādūcat quodā mō minuit qō est valde mirabile. Opus.58.c.codē.
Corꝑus xꝑi ēgro plus manducat tanto plus augmentat.ibidem.
Corꝑus xꝑi nō dz sumi nisi cū magna ꝓparatione ibidem.c.15.
Corꝑis xꝑi triplex modus mādūcādi describit.s. sacrālis tria spūalis tria spūalis & sacrālis sīl.ibi.c.17.&18.
Corꝑus xꝑi indigne mādūcās tria incurrit mala ibidem.c.17.&19.
Mōdi mala pōt dici tres plage. ℥ has plagas et oia mala indigne mādūcātiū triplex remedium ibidem.c.18.
Corꝑus xꝑi digne manducans tria bona recipit ibidem.c.17.
Corꝑis xꝑi duplex effect⁹ bonitat̄ quo ad bonos & seueritat̄ q⁹ ad malos. ibi.c.18.itē Opus.59.c.5.
Corꝑus xꝑi quo spūaliter trib⁹ accipit: & circa hoc sunt tria ꝓsideranda. Opus.58.c.20.
Corꝑus xꝑi qō mandūcātium sunt tres spēs siue turme.ibidem.
Corꝑus xꝑi digne manducās remādūcat.ibidē aliq̄ gutum aī finē capituli.
Corꝑis xꝑi ponunt.11.effectus siue fructus ꝑa nostros.11.langores.ibi.c.11.
Corꝑoris xꝑi triplex effectus siue fructus ꝓcipales.ibidem.c.14.
Corꝑoris xꝑi triplex effectus sumpt⁹ ex tribu⁹ ei⁹ nominibus dicit.n.medicina mūna eucharistia ibidem.c.18.
Corꝑoris xꝑi alij effectus sumpti ex alijs tribus nominibus dicit.n.panus sacm altaris sacm charitatis.ibidem.c.15.
Corꝑus xꝑi est cibus mentis nō ventris ale non corꝑoris. Opus.59.c.5.
Corꝑus xꝑi dicitur cibus ad similitudinem cibi corꝑalis: q; hoc ꝑficitur in alia q̄ cibus in corꝑe.ibidem.
Corꝑus xꝑi quare in cena institutum est. Opus.60.vbi agit de cena dñi.
Corꝑoris xꝑi sacramentum ꝓfiguratum fuit in pane sub cineritio Delye. Opus.59.c.5.
Corꝑus xꝑi nō frangitur: sed accidentia. Opus.59.c.60.
Corꝑus xꝑi pōt a bēstijs & impijs comedi quāuis ex hoc nō comquinatur aut ledit. Opus.59.ca.9. in fine.
Corꝑus xꝑi an sit in sacramēto sub situ: sicut in celo.ibidem.c.9.
Corꝑus xꝑi in sacramento ad motum hostie nō mouetur: licet corꝑa moueantur: sed alio modo Opus.11.articulo.34.
Corꝑis christi dimēsiones & dimensiones panis que remanserunt non sunt equales.ibidem. articulo.33.
Corꝑis christi substātia an maneat miraculose sb spēbus an nāliter. Opus.11.art.31.
De corꝑe xꝑi multa alia habent vide eucharistia & xꝑs & sacrificium.
Corꝑa mistica in hoc mūdo sunt duo.s.xꝑi.& diabolus. Opus.58.c.14.
Corꝑa inferiora ꝑ superiora dispōnunt. Opus.3.gte.1.de fide.c.137.
Corꝑa celestia nō agunt in intellectū & voluntatem hois. Opus.3.gte.1.de fide.c.138.
Corꝑa celestium motus indirecte agunt & actⁿ voluntatis.ibidem.c.139.
Corꝑa celestia ꝺmunt in corꝑib⁹ humanis. ibidē
Corꝑa resurrectio vide resurrectio.
Corꝑa bona dispō ꝺlis erit.ibi.c.169.
Corꝑa dānatoꝝ erunt passibilia grauia grossa nō incorruptibilia.ibi.c.176.
Corꝑus vinus & mortuū nō sunt duo diuersa corꝑa. Opus.41.c.13.
Corꝑus qō est genus ꝑdicatur de corꝑe mortuo.ibidem.c.11.
Corꝑus fm qō genus ꝑma sui diuisione diuidit̄ in simplex & mixtum.ibidem.c.17.
Corꝑa bona & alioꝝ ꝑst resurrectionē an erūt nālit incorruptibilia cessāte motu celi. opus.1.ar.14.
Corꝑa dānatoꝝ an sentiāt penā ignis. ibidem arti.16.itē Opus.11.art.11.
Corꝑa inferiora nō sunt de nā gnte ēntie.s.celi. Opus.13.art.34.& 35.
Corꝑa sanctoꝝ fulgebunt septies magis sole. Opus.1.art.36.
Corꝑa dānatoꝝ erūt triplr ꝑssibilia. opus.13.19.
Corꝑora dānatorū erunt dupliciter incorruptibilia.ibidem arti.16.

Tabula

Lopeca deo verum intelligi pit esse in eodē loco. Opuſ.70.q.4.art.3.
Corruptio vide accidens.
Corruptio triplex ē ex eſu ligni venit. Opuſ.58. capi.primo.
Creatio rerū imediate est a deo. Opuſ.3.pte.1. de fide.c.86.
Creatr an rel dici pōt i p̄dicam. Opu.9.art.100.
Creatio retatio soli ē ſ. fieri ē passio.ibi. art.95.
Creatio ē ad totum esse ⁊ ad p̄incipia ex quibus res ꝓstituit. Opuſ.27.c.4.
Creatio passiua ē in creaturis ⁊ est accidēs eius. Opuſ.9.art.95.
Creare est solius dei. Opu.3.pte.1.de fide.c.80.
Creatura rōnalis intellectualis tēdit sua opatōe in dīnā ſſubstantiā. Opuſ.3.pte.1.de fide.c.103.
Creature rōnalis finis vltim⁹ ē visio dei p̄ēntiā ibidem.c.104.⁊.c.106.
Creaturaꝝ rōalem ſpāli mō deus disponit.ibidē c.143.
Creatura rōnalis pōt tripl⁹ ꝓsiderari:⁊ sic B eget triplici cibo. Opuſ.58.c.6.
Creatura qūo pōt coopari creatori. Opu.i.c.13.
Crux xp̄i ꝑ alis designat multice vtam xp̄ianā ⁊ qūo. Opuſ.60. vbi agit de ascensione xp̄i.
In cruce xp̄i quare depingit a latere dextero vir ꝯo brachi vulnꝰ velata facie. Opuſ.58.c.31.
Crucifigentiū xp̄m qualitas ⁊ petōz grauitas describit. Opuſ. vbi agit de morte xp̄i.
Cretesi regine describit. Opuſ.20.li.4.c.19.

d Damnatio vltima siue miseria malorꝝ nō ꝓsistit in malis huius vite. Opu.3.pte.1. de fide.c.173.

In dānatis p̄cipue erit pena dāni.ibi.c.174.
Dānatio malorꝝ erit ꝑpetua.ibi.c.172.
Dānati naliter deū diligunt ⁊ qualr.ibi.c.174.
Dinati libez arbitriuꝫ habebūt ⁊ voluntatez in malo obstinatā.ibi.c.174.
In dānatis erit remorsus ⁊ vermis conscientie, ibidem.c.175.
Dānatorum corpora erūt passibilia grauia grossa:sed imortalia.ibi.c.176.
Damnatoꝝ alie aūt resurrectionē ſbijciunt penis corporalibus.ibidem.c.178.
Damnatio eterna ꝑ ꝓpāli culpa nō est ꝑ iniquitatē diuinam.ibidem.c.184.
Damnati sentiunt in suis corporibus penā ignis Opuſ.1.art.16.
Decurriones quales sunt. Opuſ.20.li.4.c.16.
Defectus pōt esse in creaturis. Opuſ.3.parte.1. de fide.c.171.
Defectus ꝓtingunt in creaturis ſctum ad nāles operatōes.ibidem.c.112.
Defectus voluntarie actōis ꝓtingunt in qbuscūq.
Defectus qūo hz rōnem culpe.ibidem.c.113.
Defectus a xp̄o assumpti describunt. Opuſ.3.p te.1.de fide.c.131.
Defectus sunt tripliceꝫ. Opuſ.60.mēbro.1.
Delectari in deū in via plene nō possumus sicut nec deū cognoscere. Opuſ.61.c.14.
De demonstratione est opus triceſimūoctauum
Descendit dās coram omni plebe die tertio quid ſsignificet tres dies. Opuſ.58.c.1.
Descensus xp̄i ad inferos.
Desiderū patrū p xp̄i incarnatōe. Opuſ.60. vbi de incarnatione agit.
Desiderius desiderati est duplex huius: vt finis huius vt ad finem. Opuſ.81.c.3.
Deus est. Opuſ.3.c.3.
Deus est imobilis.ibidem.c.4.
Deus est eternus,ibidem.c.5.
Deum esse est necessariū.ibi.c.7.
Deus est semper.ibidem.c.7.
In deo nō est successio.ibidem.c.8.
In deo nō est ꝓpositio.ibidem.c.9.
Deus est sua essentia.ibidem.c.v.
Utrum possit aliquis ad dei noticiam peruenire. Opuſ.20.q.1.art.1.
Deus vtrum sit ꝑcipuus obiectū mente cognoscit ibidem.arti.3.
Deum an quis teneāt diligere qui actu dē deo cogitat. Opuſ.9.art.89.
Dei dilectio qūo ⁊ qualiter in via est de necessitate salutis. Opuſ.18.c.1.
Dei dilectio qūo cadit aliqs ſb ꝓsilio.ibi.c.2.
Dei dilectio quomodo erit a beatis in patria. Opuſ.63.c.2.
Dei ēntia ⁊ esse idem sunt. Opuſ.3.parte.1.de fide.c.v.
Deus nō est in genere:sicut spēs:neq; genus.ibidem.c.12.
Deus nō ē spēs de indiuiduis ꝑdicata.ibi.c.14.
Deus est vnus.ibidem.c.15.
Deus nō est corpus.ibidē.c.15.
Deus nō est forma corporis.ibi.c.17.
Deus est infinitus.ibidem.c.18.
Dēus est infinite virtutis.ibidem.c.19.
In deo infinitum nō importat imperfectionem ibidem.c.20.
In deo sunt eminēter omnes ꝑfectiones que sunt in rebus,ibidem.c.vi.
In deo huiusmodi perfectōes sunt vnuꝫ ſm rez ibidem.c.22.
In deo nullū cadit accidens.ibi.c.23.
In deo pluralitas attributorꝝ nō repugnat simplicitati ei⁹.ibidem.c.24.
In deo pluralitas attributorū siue nominū nō sunt synonyma, ibidem.c.25.
Huiusmodi nominū diuisiones nō possunt diffiniri id quod in deo est,ibidem.c.26.

Tabula

Duō deo bmōi nōia dicunt.ibidem.c.27.
Deus est intelligēs.ibidem.c.28.
Deus est semp intelligēs in actu nō in potētia ad habitum,ibidem.c.29.
Deus nō intelligit ꝑ aliam spēm ꝙ ꝑ essentiam ſuam.,ibidem.c.30.
Deus est suum intelligere.ibidem.c.31.
Deus est volens.ibidem.c.32.
Dei voluntas nō ē aliꝙ ꝙ suū intelligē.ibidē.c.33.
Dei voluntas est ipm velle dei.ibidem.c.34.
Nec ola vn⁹ articulus fidei ꝓpterēdit.ibi.c.35.
In deo ꝓ ponere verbum, ibidem.c.37.
In deo ꝓ vbuꝫ dī ꝓceptio intellect⁹.ibidē.c.38.
In deo verbum dei cōparatur ad deum sicut filius ad patrem,ibidem.c.39.
In deo verbum est einidē ēntie cum patre ⁊ ēs filio:⁊ eiusdem nature.ibidem.c.41.
In deo verbum nō differt a patre ſm ꝛpus:nec ſm speciem.ibidem.c.43.
Deus ē in se:sicut amatū in amāte.ibi.c.45.
In deo amor ſpūsanctus.ibidem.c.46.
In deo spūs.ſ.est ꝑ modū amoris.ibidē.c.47.
Deus est cā ēndi omnibus.ibidē.c.68.
Oppositū dicit ꝛ ꝓpīna ſcipiat ⁊ cuius rep̄obatio ponit. Opuſ.15.c.16.
De⁹ pduxit res ex nihilo.opu.3.p.1.de fide.c.69.
Dei solius est creare.ibidem.c.70.
Deus imediate res creat.ibidē.c.95.
Deus nō pduxit res nec agit ex necessitate:ſ; voluntate.ibidem.c.96.
Deus de nouo absq; sui mutatione pduxit res inesse.ibidem.c.97.
De⁹ in pductiōe rez finē aliquē intēdit.ibi.c.98.
In deo ſsistit nīa bōitudo.ibidem.c.108.
Deus sol⁹ est bonus ꝑ ēntiam: alie aūt creare ꝑ participationem, ibidem.c.109.
In deo null⁹ defect⁹ esse pōt.ibidem.c.110.
Deus hz cognitionem singularū effectuuꝫ ⁊ eos imediate ordinat,ibidem.c.130.
Deum necessariū fuit fieri hōiem ad repandum genus humanum.ibidē.pte.1.de fide.c.16.
Rōnes quare deus voluit fieri homo.ibidē.
Deū ponebāt epicurii esse corporeū. opu.15.c.1.
Dei liberalitas in facto xp̄i assignatur in tribus. Opuſ.58.c.5.
Deus dedit se multī mōdis nobis.ibidem.
Deus est in oībus ꝑ ēntiam ꝑsentiam ⁊ potentiam. Opuſ.60. vbi agit de.2. aduentu.
Deum vt deū veneroz vt iustum tremo vt bonum amo ⁊ cōcupisco. Opuſ.61.c.3.
De⁹ in via ꝑfecte videri nec cōsici ꝑt.ibi.c.14.
Deuz videntium diuersi sunt grad⁹. ibidē.c.16.
Deus dicit fons vite ⁊ ibi ponunt multiplicentes.ibidem.c.31.⁊.c.33.
Deus est imutabilis. Opuſ.61.c.1.
Deus cognoscit a bestia ꝑ deum ad deum ꝑpter deum. Opuſ.63.c.1.
De⁹ ot mālū ꝓuenire ī bonū, ibi. ꝙ quidam dicūt Dei plectio in duos ꝓpositū ſ. odio vitiorum ⁊ amore virtutum, Opuſ.63.c.3.
Deus ad incarnandum ꝑ gratiam in hoībus eligit post incarnatōes ītis plenius. Opuſ.3.c.16.
Deus est bō ſsimē ꝑdicatio.ibidem.c.18.
Deus factus bō intelligit. Opuſ.1.c.6.
In deo ē ſsimitas in cīna nō ēntina .opuſ.9.ar.4.
In deo ola sunt vnum ⁊ vnuꝫ est aliud.ſ.bonitas sapientia sapiēcia est bonitas:et bonitas nō in ea ꝙ bonitas ⁊ sic de aliis oībus attribuſ. ibi.art.1.
Hoc nomē deus tā ſm ē ꝙ ſm modū ſsignificādi idem est cuꝫ ꝑsona:nec ſsignificat in ꝑcto ꝙ ītis nō est vez in aliis ꝑ modos ſsignificandi est idem cum re ſsignificata.ibidem.art.3.
In deo eadem est nā ēs patre ⁊ ſpūsancto nō cōdē modo se habens ad modū relationis vera est:sed ſi intelligit ſsum ad modum essentie falſa est,ibidem arti.vi.
In deo ⁊ ſi potentia creandi ſit divina ēntia ſi ꝑportat relationē quā nō ꝑportat ēntia:⁊ distinguit potentia:et nō ēntia in deo.ibi.art.3.
Deus agit in alia nō solum causando in ea aliqd habitum ſ; ⁊ virtutis:ſ; ēntia inclinando liberū arbitrium in hoc aūt illud nō dicit ꝓprie influere rei:s mouere ad actum.ibidē.art.3.
De⁹ amouet aliqs cōp⁹ imediate.opuſ.1.ar.1.
Deus mirabilia ⁊ miracla que facit an facta mysterio angelorum. Opuſ.81.art.16.
Deus pōt annichilatum reparare idem numero. Opuſ.9.art.91.
Deus agit ꝓpter finem cōcipiendum aliis a se nō ad ac quirendū sibi, Opuſ.3.pte.1.de fide.c.102.
Dei bonitas nō referūr ad nostram delectationem:ſ; petius econtra. Opuſ.61.c.3.
Cetera de deo vide in dilectōe ⁊ in xp̄o.
Dictatus offīi est dispositatio:⁊ inde dictator et vñ surripuit ꝙ ordinē. Opuſ.20.li.4.c.16.
Descendit dās coram omni plebe qui sunt bii tres dies. Opuſ.58.c.1.
De dilectōe dei ⁊ primi ⁊ singlis gradibus ⁊ circūstārijs dilectōis ⁊ opuſ.18.p totū.⁊ Opu.21.p totū
Diligendo dei ⁊ primi est primū ⁊ maximū mādatum.ibidem.c.1.
Dilectō duplex ꝓpter ītrinsecū ꝙ vbi.ibi.c.1.
Circa dilectōis actū tria sunt cōsiderāda.ſ. precedentia cōcomitātia ⁊ sequētia, ibidem.
Dilectionis antecedentia sunt cognitio ⁊ cognitio habek ꝑ velum aut audutum.ibidem.
Dilectionis motū tria cōcomitant ſsitas qualitas relatio.ſ.finis ꝓpter quem.ibidem.c.3.
Dilectionis habitus duplex.ſ.nalis ⁊ gratuitus. ibidem.c.3.

Dilectionis motus triplr mensurat intelide duratione multitudine.ibidem.c.4.
In dilectiõe motu ẽ tripler relatio siue fi.ibi.c.3.
Ille delight eũ hz sex expositiones.ibi.c.3.
Dilectionẽ ꝓcipie qnqz sequunt motus dolor: timor cõsolatio delectatio. ibidem.c.4.
Dilectio amicicie ẽ qua vtrigim⁹ illud eni volumus bonũ: hac dilectõe pt⁹ diligis deũ ꝙ teipz ẽ duplr.s.ꝙtum ad obiectũ mai⁹: ꝙtũ ad modum.ibidem.c.
Dilectio siue amicicia dei in ala triplr gnãtur ꝑz ꝙ alia triplr ꝓsiderat.ibidem.c.
Diligẽ dei tripler nãturalit⁹: gratuit⁹.ibi.c.5.
Diligis amicũ ꝓpter trinam vtilitatem quã ab eo postulas.ibidem.c.13.
Diligendus est deus: q: bõ: q: ꝓsens: q: vtilis q: ꝓpter hec tria qd diligit.ibi.7.c.3.c.9. capl⁹
Dilectionis causa est pulchritudo affabilitas et mansuetudo.ibidem.c.12.
Diligẽdus marie est rp̃s.ibidem.
Dilectõis cã est ꝓsanguinitas ſm tripliceꝫ gradum ascẽdentiũ descendentiũ collateraliũ: in his tribus sup ola rp̃s ẽ marie diligẽdus.ibi.c.13.
Diligẽd⁹ ẽ plus de⁹ ꝙ vir ab vroze: ẽ vroz a viro q: mat⁹: ꝓ pfectissimũ mrionũ int⁹ os: alios.ibi.
Diligẽd⁹ ẽ de⁹ ꝓp fidelitatẽ q̃ in trib⁹ marie ꝓsilit nouitate ꝓsperitate aduersitate.ibi.c.14.
Dilectio sicut erit in esse tripliciter: sic etiam tripliciter deficit.ibidem.c.16.
Dilcõ ꝙdrupler ſm ſilitudinẽ.4.elemẽtor⁹.ibi.
Dilectõis modus.s.ex toto corde ex tota aĩa ẽ. quid sit.ibidem.c.13.5.19.
Dilectio dei in via plene nõ põt haberi: sicut nec deus plene cognosci.ibidem.c.14.
De dilectionis affectu circa deũ ẽ qũo in vita nõ totalr possumus diligere deũ..ibidem
Dilectionis decẽ sunt gradus.ibi.c.17.
De dilectione dei fiunt quinqz fontes ſm qnqz genera ſbarum.ibidẽ.c.31.c.33.
Dilectio primi ad lõgũ describit.ibi.c.47.
Dilectio primi ignem significat.ibidẽ.
Dilectio luminis qualiẽ ẽ qũo ad vnũ primus est diligendus.ibidẽ.c.49.
Dilectio tripler ꝑz tripler velle.s.nãe vicij ẽ gre. Ser ꝓfitent⁹ ꝙhe in diligere ſm ibidẽ.c.50.
Ser differẽt⁹ in velle.ibidem.c.49.
Diligit primo⁹ duplici amore.s.amicicie: ꝓcipie
Dilectio primi quadrupler.s.nãlis ibi.c.50.
deliberatiua gratuita a gratia gratis data ẽ gratuita a qua gratum faciẽte.ibidẽ.
Dilectio amicicie in duobus motibus ad intra consistit.ibidem.
Dilectõis duplex ꝙtitas.ibidem.
Diligẽdi sunt quattuor: ex charitate.ibi.c.49.
Diligẽ ex charitate magis dz primus ꝙ corpus pr⁹priũ.ibidem.
Diligi ex charitate dẽt inimici.ibidem.
Diligendus est primus discrete sancte nõ satue: ẽ hoc tripliciter.ibidẽ.c.50.
Ex rp̃s plus dilexit Joã. vl petrũ.ibi.c.53.
In dilectõis signo ẽ tripler falsitas.ibidem.
Dilectio ꝓcipie describit.ibi.c.51.
Dilectio eũ sit actus aut mot⁹ ꝙtuor: põt hẽe cãs malem: efficiẽtẽ: formalẽ ẽ finalem.
Diligẽ dẽ⁹ primus: sic nosipos nõ ẽtũ.ibi.c.52.
Dilectõis act⁹ dupler finis.ibi.inferi⁹ aliquãtulũ
Dileõ dei alia ẽ in via ẽ alia erit in pria.ibi.c.54
Dileõ eus familiaritate multa ogat.ibi.iferi⁹ali.
Contra dilectõis dei ipedimẽtus sunt.4.remedia medi⁹o⁹ exercitiũ doctrina.ibi.c.55.
Dilectio dei in patria a beatis erit per deum a deo ꝓpter deum. Opus.53.c.2.
Ad diligẽdũ dz istãmat bũanitas rp̃i.opus.63.c.1.
Ad diligẽdum deũ instãmant ola que in deo sũt ẽ ola que fecit ẽ exhibuit nobis. ibidem.
Ad diligẽdum deũ fidelitas circa genus humanum ẽ nr̃a infidelitas describit.ibidẽ.
Ad diligẽdũ deũ instãmat tota rp̃i actio. ibidem.
Ad diligendũ deũ instãmat diuina mia. ibidez.
Ad diligẽdũ deũ instãmat ei⁹ iustitia.ibidẽ.
Dilectionis ꝓcepta ꝙtuor diuin ꝓcepta ad gõ ela ly diuersimode ordinant. Opus.17.c.6.
In dilectõe dei ẽ primi ẽ ordo. Opus.13.c.1.
In dilcõe dei ẽ primi mltipler inuenit.ibi.c.3.
Dilectio dei qũo ẽ qualiter in via est de necessitate salutis.ibidem.c.1.
Dilectio dei qũo cadit aliqñ ſb ꝓcepto alias ſub consilio.ibidem.c.13.
Gradus dilectõis primi ſm extẽsionẽ amabilis tripler.ibidem.c.14.
Dilectio inimici ẽ pfectior ꝙ amici.ibidem.
Dilectio primi ſm intentionẽ amoris tripler.s. largiẽdo tpalia: aut ꝙtũ ad corpus aut alam. ibi.
Dilectio primi attẽdit ex effectu tripliciter.s.corpalis boni ſpũalis nãlis boni ẽ boni ſpũal⁹ diuĩ. ibi.
An teneãt deum diligere qui actu in fi.capli. eo cogitat. Opus.9.art.69.
De dimẽsionibus inimicitie. Opus.31.
De discipl⁹ duobus euntibus in emaus pulcer sermo. Opus.61.c.45.
Disputatio qd sit ẽ de ei⁹ ꝓbus. Opus.39.c.1.
Distinctio plonaz ẽ ſm originẽ. Opus.1.pte.1.
Circa distinctiones plonaz in diuinis multiplex error: describit. Opus.13.p totum.
Diuersitas rex vñ fumil.opus.3.pte.1.de fi.c.71.
Diuitie nãles ẽ possessiones omnz ẽ armẽtorum sunt diuis necessarie. Opus.10.li.1.c.6.
Diuine artificiales vt auz ẽ argentũ hmõi sunt diuis necessarie.ibidem.c.7.
In diuinis vna persona an sit ꝓr alia ẽ dignior. Opus.1.c.1.

In diuinis an sint tria lumina.ibidem.c.3.
In dis an cẽntia sit genita.ibidem.c.4.
In dis an pr̃ ad sui pfectionẽ indigz fi⁹ ẽ f.f.ibi.c.7
Diuinitas qũo intelligit facta nõ ẽ alia rõne dicitur diuinitas facta hõ ẽ verbum.ibi.c.13.
In dis oz eẽ diuidez ꝓnaz.opu.3.p.i.de fi.c.50.
In diuinis hmõi distinctio est ſm relationes realees ẽ nõ sunt accidẽtaliter inherentes.ibidem.c.51.52.53.
In dis ipossibile ẽ eẽ plos ꝓnas ꝙ trez.ibi.c.56.
In dis relatões seu ꝓpone ꝓpate ad cẽntiam dine rõe: ꝙ vna ꝓpata ad alia dint realr.opus.9.art.5.
Diuina generatio terminat ad suppositũz nõ ad relationem.ibidem.ar.9.
Utr⁹ mẽs bũana ad cognitõz vitaz indigeat noua illustrat de lucis diuine. Opus.70.q.1.art.1.
Utr⁹ possit aliqs ad dei notitiã puenire.ibi.ar.2.
Utr⁹ de⁹ sit ꝓmũ ꝙ a mẽte cognoscit.ibi.art.3.
Utr⁹ ad cognitionem diuine trinitatis mẽs ꝓnãlem rõnem sufficiat.ibi.art.4.
Diuia vtr⁹ liceat inuestigãdo tractaz ibi.q.1.ar.1.
Utr⁹ de diuinis possit eẽ scia.ibi.art.2.
Utrum in his que sunt fidei liceat rõnibus vtire
Utr⁹ dic in scia fidei sint obscura quãe fides. te verbo⁹ velanda. Opus.70.q.1.art.4.
Utrum in diuinis sit oino ymaginatio relinquẽda ibidem.q.6.art.1.
Utrum intellectus noster põt ipam diuinam formam inspicere.ibi.ar.3.
Utr⁹ ad formã diuinã ispiciẽdaz ꝑ scias speculatiuas puenire possit.ibidem.ar.5.
Doctrina rp̃i fuit ꝓfirmata scitate vite miraculorum opatione.opu.60. vbi agit de doctrina rp̃i.
Doctrina rp̃i debuit esse ꝓbolica.ibidem.
Doctrina sacra trahit ꝓprie ſb metha foris.ibidẽ.
Documẽtum pitagore trahit ſb figuris ẽ enigmatibus de cõitatis ꝓdit⁹. Opus.10.li.4.c.11.
Dona gratuita per peccatũ homo amisit Opus.3.pte.1.de fide.c.144.
Dona gratuita vide gratia.
Dñs ẽ dñium vide in dicõe regis: q: ſb utroque regis ẽ regni dic que de dñi ẽ dñio possunt dici.
nitatis gratia sunt posita.
Dotes cor̃pis glorificati sunt quattuor. Opus.60. vbi de rp̃i resurrectõe agit.
Dulcedo spũalis est quedã ꝓgustatio gaudij ecclesie valẽs ꝓ tria mala q̃ i ẽ mũdo st.opu.53.c.19.
Dulcedo sanguis rp̃i tria bõa facit.ibi.c.31.
Ducũ nola ẽ qd significẽt.opu.10.li.4.c.18.
Ecclesia ꝓmo fundata ẽ rp̃i sanguĩe: deinde a lioz ſctoz postea ſb siluestro dotata possessionib⁹ ẽ pace ẽ nr̃i rp̃i cipiebat ꝓdicari. Opus.
Effectus an possit eẽ eusdẽ diuersi. 10.li.3.c.16.
tientis cum sua cã. Opus..17.in ꝓn⁹.
Effect⁹ eucharistie ſm tria nola: q: dz panis sacrũ altaris sacrm charitat. Opus.53.c.15.
Effectus eucharistie ſm alia tria nola. qz dicitur mãna medicina cuctoz.ibidẽ.
De elemẽtoꝝ mixtione. Opus.33.
Emanatio exẽsientem hic põt ſm numez ẽ creatura nõ in deo. Opus.9.art.4.
Emanatõ dia nõ ẽ cuiẽbe ẽtia.ibi.
Emere an liceat officia. Opus.21.circa mediũ.
De ente ẽ cẽntia. Opus.30.
Circa oẽ ens versat methaphisica logica sophista diuersimode tñ. Opu.41.c.1.
Ens nõ est genus. Opus.31.añ fi. aliqñtulum.
Ens quadruplr diuidit Opus.41.c.3.
Epalus stat⁹ ẽ melior: statu religiõis.op.11.c.19.
Epalis stat⁹ ẽ pfectior statu religiõis.ibi.c.17.
Epi tenẽt esse in statu pfectõis.ibidẽ.c.16.
Errores grecoz describunt opus.1.
Errores circa incarnatiõz rp̃i vide in rp̃o.
Errores infidelitũ nõ solũ ꝓfitẽtur ꝙ rõe ꝓbari nõ ẽt possibilia q̃ fides ponit ẽ fi sint supra nostrum intellectum. Opus.59.in ꝓhemio.
Esse ẽ posse eternaz rerum nõ est totum simul ꝙ successiue. Opus.9.art.42.
Esse aie nõ ẽ aliud q̃ qõ cõcat corpi.ibi.art.34.
Esse ẽ terminus creatõis. Opu.17.c.4.
Esse se hz diuersimode ad creatõz ẽ gnãtz. ibi.
Id qõ ẽ hz aliquod eẽ extra nã sua ei adunatũ esse tñ nihil secũ põt ꝓpati.ibidem.
Esse ẽ dupler cẽntiale ẽ accitale. Opu.31.in ꝓn⁹
Esse se nõ est de gne accit⁹ ꝙ dicit accẽs q nõ est de rõne rei. Opus.41.c.5.
Eẽ ẽ iter id qõ ẽ ponit tripler dicta. Opus.59.c.2.
Essentia in diuinis an sit genita. Opus.1.c.4.
Quo illud athanasij intelligit cẽntia increata eõ cepta ẽ nata de virgine.ibi.c.17.
Essentia sine põt eẽ sine eẽ bale. Opus.31.c.6.
Essentia dia in alios emittẽa est ab alio.s.a pcipe ẽ qa pcipe emittẽ cẽntia dia fit in filio. Opus.9.ar.10.
Essentia ꝓcipiũ adrũ notoꝝ aliũ vt grãne falla est ꝙ pcipiũ vt q⁹ vtra est.ibi.ar.11.
Ethna semꝑ pulchalis figurabat etiam corpia rp̃i modum. Opus.51.c.16.
Etnitas qd ẽ ẽ qũo differt ab eno ẽ tpe.o.44.c.3.
Quo intelligit illud aug. ſi aliaꝫ etnã mente capimus nõ in ẽ mũdo sumus. Opus.9.ar.19.
Eucharistie sacrm describit. Opus.58.
Eucharistia ꝓpat triplr duplici cibo ẽ medicina li.f.mellis sicut vue. Opus.58.c.1.in fine.
Eucharistie sacrm dei liberalitas assignat in tribus.ibidem.c.5.
Eucharistie unõnis triplex ẽ cã hz tria mala. ibi.
Eucharistie sacrm intellectũ illuminat. .c.1.
ꝙpiam sanat mortẽ vinificat.ibidẽ.c.6.
Eucharistie sacrificiuz ꝓcessit in tribus sacrificia veteris legis.ibidem.c.4.

Tabula

Eucharistie sacramento triplex dei sapientia assignatur. ibidem. c.3.
Eucharistie sacrium dat cognoscere velatum sub specie panis et vini. ibidem. c.8.
Eucharistia figuraliter in benedictione Jacob ad Ephraim et Manasse. ibidem. c.7.
Eucharistie sacro tria occultant in quibus mors imprimitur. ibidem. c.8.
Eucharistie sacrum tria facit sm tres ppietates panis. ibidem. c.9.
Eucharistie sacro tres res significant. ibidem.
Eucharistie triplex effect' principales. ibi. c.14.
Eucharistie effect' sm tria nolia: q: dr mana medicina eucharistia. ibidem. c.16.
Eucharistie sacrum datur sgnae sub duplici spē panis et vini. ibidem. c.19.
Quare solus sacerdos sumit sanguinē. in eodē. c.
Eucharistie sacro renouant omia mirabilia que ab initio fecit. Opus. 59. in phemio.
Eucharistie sacrum quare in vltima cena est institutum. Opus. 60. vbi agit de cena xpi.
Eucharistie sacrm triplicē hz significationē. s. re preterā presentis futuri ꝛporis. ibidem.
Eucharistie sacrm figuratum fuit in pane subcinericio bestie. Opus. 59. c.5.
Lex de enc. regre corp' xpi sacrm et i mānducare Sūā qd sit cuius mēturā. Opus. 36. c.3.
Eunuch in quo sibi decrat. Opus. 36. c. vlt.
In euo an sit fuisse an futurū eē. Opus. 9. ar. 1o1.
Exactiones in populo fieri sine magna necessitate ipam cohibentem perturbant. Opus. 10. li. 4. c. 17.
Exactiones an possint domini facere in sbditos. Opus. 11. circa medium.
Exactiones facte ab officialibus p̄lor absq; iuris ordine qō et ḡbus sunt restituēde. ibidē
Excōicationis absolutio an integrat' terminata formam verboz. Opus. 3. c. 2.
Exconsul qs dicebat. Opus. 10. li. 4. c. 18.
Exitus rerum inesse triplex. s. naturalis, culpe, et pene rius mirabilis. Opus. 61. c. 6.
Expectabilis qs dicat. Opus. 10. li. 4. c. 26.
Extrema vnctōe sunt verba deprecatiua in alijs aūt sacrīs indicatiua. Opus. 2. c. 1.
Extrema vnctio ḡbus sit dāda. Opus. 65. c. 7.
Quid de illo g dependerit se errasse circa illud sacramentum. s. de alio oleo. ibidem.
De fallacijs in cōi et singlis spēbus. Opus. 39.
Familiaritas excedit amicitiam in multis. Opus. 61. c. 54.
Fantasma nci pt dici vbz rei. Opus. 14. in pn°.
Fatū qd sit et eius singule circumstātie. Opus. 3. pte i. de fide. c. 138. item Opus. 17. in medio.
Festa inde oz erūt tria in ḡbus habebant se prātre dño. Opus. 60. vbi agit de oblatione xpi.
Felicitas tria sit experimenta. Opus. 61. c. 14.
Fidetiū status in tres distinguit. Opus. 58. c. 1.
Fides nō est pdicabilis id est per predicationem explicabilis. Opus. 1. c. 19.
Fides an sit nob' annihilata ab angelis. ibidē. c. 3.
Fides qd sit. vide l deōe art. opu. 3. p. 1. ō si. c. 2.
Fides ad quid valet et de singulis articulis fidei in spāli vide in dictione articulus.
Fideo vtrum de hijs que sunt fidei liceat rōnib' philicis vti. Opus. 70. q. 2. art. 3.
Fidē hīe vtz necinz fuit gnī būano. ibi. q. 3. art. 1.
Fides vtz religiōe sit distinguēda. ibi. art. 2.
Fides xpiana cur noiat caro. vl'elis. ibi. art. 3.
Vtrum b sit ve fidei pfessio q pater et fi. et spūsanctus sint vnus deus. ibidem. art. 4.
Filiatio adoptionis est quedam similitudo filiationis nālis Opus. 60. vbi agit de incarnatōe xpi
Filius dicit brachiū phis. Opus. 1. pte. 1.
Fili' dei qō pt dici moriens. Opus. 1. c. 4.
Filiū ec scōz a pcc. ff. 3' qūoviciat. c. 1. q. 3.
Filius ec in pcc fle in ymagie qō intellr. ibi. c. 13.
Filius an sit missus a spūsancto. ibidē. c. 14.
Filium incarnari quare fuit magis cōgruum ḡ aliam personā. Opus. 60. c.
Filio dei possumus in xpi alimulari. Opus. 60. vbi agit de incarnatōe xpi.
Filius pcedit vt verbū et ars qua p̄ pōt ola pduce spi. s. vt amoz quo vult omnia pducere multiplicem hz hec ppositio sensum. Opus. 9. art. 13.
Filius dī equari patri sz q eūri dicit quādā motū ad ūritatē eādē quā sequt relatio sanum habet intellectum. ibidem. art. 44.
Finis vltī' rex ē bōitas dia. opus. 3. p. 1. ō si. c. 1o1.
Ex fine sumit rō diuersitatis et distinctionis in rebus. ibidem. c. 1o1.
Finis vltimus creature rōnalis est visio diuine essentie. ibi. c. 1o4. item ibi. c. 1o7.
Fontes aquaz qnqz emanentes a fūmo bono sm qnqz gnā sharum. Opus. 61. c. 34.
Fons vnus qō ab alijs fontibus distinguit et fit multiplices fontes. ibidem. c. 35.
Fons dī deus: et sint multiplices fontes. ibidem.
Forma cl min° gnationis pbie. Opus. 31. c. 1.
Formaz tria sunt genera. ibidem.
Forma pōt cē in hoie sm eūriam ita q nō sequt aliquod esse bale. ibidem. c. 6.
Formā vniri māe est impossibile qui sit corpus. Opus. 42. c. 6.
De plitate formaz: q nō est possibile plures substantiales formas esse in vno posito. Opus. 45. in pn°. itē Opus. 3. pte. 1. de fide. c. 90. et. 91. et. 92.
Fortuna a cān qō in hec inferiora fiūt. ibi. c. 137.
Fructus. 12. ligni vite. Opus. 58. c. 1.
Fruct'. 12. corpis xpi. s. 12. lāgnozel. Opus. 58. c. 21.
Fructus tres pncipales corpis xpi. ibi. c. 14.
Fructus bonoz triplex. ibidem. c. vlti.

Tabula

Fruitio beatoz erit p deum ad deum pter deum. Opus. 63. c. 3.
Fruitio qd sit. ibidem.
Fugere pōt iustus pter tria. Opus. 58. c. 8.
Generatio qē mor' ad fcm ā duplici forme correspōdet duplex gnātio. opu. 31. circa pn.
Gnātionis nālis mod' deservit. Opus. 31. c. 1. 1. ecc.
Deus gnāns est nomē eternale tractū ad pnale
Gnātionis nālis mod' deservit. Opus. 42. c. 16.
sicut potētia pmicta actui notionali est notionalis
sanum pōt hīe intellectum. Opus. 9. ar. 19.
Gentiles pūt cognoscere deū vnum simplicē eternum. Opus. 3. pte. 1. de fide. c. 36.
Genus et dīa qō sumunt in substātijs separatis. Opus. 42. c. 5.
Gen' nō est pter suas spēs. ibi. c. 7. in fine.
Genus implicite ptinet ea q sūt in gnē. bidē. c. 9.
Genus gnālissimum qd sit et q erit nō pōt esse genus gnālissimus. ibidem.
Genere logico imālia et mālia a totā ptinēt. ibi.
De genere ē. Opus. 41. .c. 6.
Gratia indiget homo ad amandā deuz. Opus. 3. pte. 1. de fide. c. 143.
Gratia humāi nāturē ꝛgalia creatura amittit. ibidem. c. 144.
Gratia xpi fuit infinita. Opus. 3. pte. 1. c. 31.
Gratia pcedit a deo et andz ymago ab artifice. Opus. 60. vbi agit de incarnatōe xpi.
Gratia est in edūtia ale. ibidem.
Gratia xpi tripler describit Jo. 1. vbū caro fctū ē vnionis bitualis et capit. ibi. in. 1. mēbro.
Gratie plenitudo pōt dupli accipi. ibidē.
Gra bitualis xpi dupli ꝓsideraf. ibi.
Gratia xpi an sit infinita. ibidem.
Grana vnionis pcedit in xpo gram bitualez nō xpe: ordine nāe et intellectus. ibidē.
Gratiā dei nō semp expiri expedit ē ppt multa ibi. vbi agit de. 1. aduentu.
Gram dei nō certitudinalr: p pcientiā triplicē pōt cognoscere se hie. ibidem.
Gra hīe ghuālā reuelat ppter tria. ibidē.
Ad gram hīe dam tria disponit. ibidem.
Gra triplr erit in eē sic triplr desinit. op. 61. c. 16.
Gram et necessitate psequt faciens quod in se est. ibidem. c. 17.
Gratia alia magna alia maior et gratia maiō duplicitur dicitur. ibidem.
Gratia ex pte obiecti in qō p gram eleuamur nō est tpalis: sz ni ex pte subiecti. s. nostri q eleuamur cū scimus tpales gra tpalis est. Opus. 9. ar. 31.
Ad gram q ai' sunt dispositi pces noui testāmēti et veteris. ibidē. art. 33.
Gratum actio dē oz erit p deuz ad deum pter deum. Opus. 63. c. 6.
Grecoz regime vñ sumpsit origine et ūtum duranit. Opus. 10. li. 3. c. 12.
Gubernatiū vle ola ēcūnt. opu. 3. p. 1. ō si. c. 104.
Gubnat de' vertio: a pluribus. e. 3. p. 1. ō si. c. 114.
Gubernat boies p angelos et inferiores angelos p superiores. ibidē. c. 115.
Gubernatio vle pudentie erit dūte ad ofa rea et ad inimicos effectus. ibidē. c. 117.
Gubernatio die pui. immediate se extēdit ad ola. ibi.
Gubnatō die pui. se extēdit ad singlaria. ib. c. 134
Gubernatō die pui. sūnt angelica. ibidē.
Gubernationi et pudētie diuine spūs nō subt creatura rōnalis. ibi. c. 143.
Gubernatio sue pudētia dei se extendit ad minima et deus cognoscens hz singlaria et pudētiā et opinio opposita reprobat. op. 15. c. 13. 14. 15. et. 16.
Elyseus vide aqua.
Hereticoz errores ad 8 pncipalr videt reddere et xpi doctā dignitati. Opus. 1. p. 1. in fine.
Holez a filio dei assūpti qō intellr. ibi. p. 1. c. 10.
Hūo vificet illud de' fact' hō. ibi. c. 11.
Hō indiget spēb' intelligibilib'. op. 3. p. 1. de fi. c. 11.
Hō indiget pcētijs sensitiuis. ibi. c. 12.
Homo indiget intellectu agēte et possibili ad intelligēdum. ibidē. c. 13.
Homis vltima pfectio cōsistit in gratūe intellectus et voluntatis.
Homo in vltima pfectōe ꝓsequet immortalitatez et immutabilitatem. ibi. c. 149.
Hostis vtria bt studo regni vnionez alē et corpis. ibidem. c. 151.
Holes et āgeli potuīt in pena et pmio. ibi. c. 154.
Holez lapsa optuit repari. ibi. p. 1. de fide. c. 15.
Holem reparari oportuit per deū. ibidē.
Hō triplr ꝓsideraf et sm ō triplici esse cibo. opu.
Hō assūpt deo multiplr et repetat deū 58. c. 6.
sm trinitatē vt cā rex et plenūs res. opu. 61. c. 46.
Hō est ad ymaginē dei multipliciter: sicut et assimulatur deo multiplr. ibi.
Homo nāter diuidit bestijs et pcoribus qō. Opus. 39. a. 3. c. 9.
Hore vnionē de ipis. Opus. 63. c. 2.
Hoc ꝓtēste fata quare frangitur in tres partes. Opus. 59. c. 6.
Humani generis salus facta p deum dilectissime. Opus. 63. parte pma.
Eiusdā xpi s sit salutare et explere. opus. 60. vbi agitur de xpi iciunio.
Iciunū ad tria pncipalr assimilf. ibi.
Iciunio sic vicia carnis sunt refrenāda q nāe nō subtrahatur necessitas. ibidem.
Ierarchiaz distinctio et ordinū in angelis. Opus. 3. pti. 1. de fide. ca. 1. 6.
Ignis significat dilectōem et sunt gnoz ꝓdictis illius ignis. Opus. 61. c. 47.
Ignis hz in sua nā lumē: sz eius lux nō apparet nobis Opus. 1. in fine.

Bellum significat deū romanarū rpūs ecclīa bo
nimen berbarum. Opus.60.in fi.
Bon est nomē magice virtutis. ibi. vbi agit de
impositōe nois rpi.
Bñd illustrādem internā mētis tria dispōunt.
ibidem. vbi agit de. 7. adiuētis.
Bñdicere q̄ sint. Opus.10.li.4.c.16.
Bmago vite ꝓhūfuctus.
Bmitari q̄do dr mos diuinos mores t pfectōes i
mutabiliter agē. i. pantias bonitatē ēt. t q̄ o defe
ctuōsissimus in talibus. Opus.81.p totum.
Bmpetrones ḡmā q̄ se fabdiderūt romano pōtifici
q̄ fuerūt. Opus.10.li.3.c.17.
Bmperiale dictum q̄do ad regale cōparat t pol
ticum. ibidem. c.10.
Bmpuz diuersis rpūs diuersimode ad diuer
sos c̄tralatū t vario mō celebratū. ibi.c.18.c.19.
Bmpium vel impiū dicimꝰ quot fuerūt t q̄tū du
rauerūt. ibidē. li.1.c.1.
Bmpuz qd t p qd a grecis trālatū est ad germa
nos. ibidē. li.2.c.18.
Bmpū qd t q̄ter trālatū ē ad alemānos. ibi.c.19
Bncarnatōis congruus modus describit. Opus.
1.c.5. Jtē Opus.60.in fi?
Circa incarnatōis errores vide in rpo bēbitur etiā.
Bncarnatōis sacrm fuit a pn̄ manifes. Opus.33.
Bnuz aliquōt aliquōs nō fuit demonib⁹ occultū fi
delib⁹ reuelatum. Opus.60.c.1.
Bncarnatōis mysteriū fuit sacretissimū. ibidē.
Bncarnatōis mysteriū fuit ab eterno pordinatū in
ve. le. figuratū a pphetis pconizatū a sanctis pa
tribus desideratū ab angelo nūciatum in virgine
cōsummatum. ibidem.
Bncarnatū. ꝓgruum fuit. ibidem.
Bncarnatōis. 4. vtilitates. ibi. vbi agit o rpi na
Bncarnatōis cā fuit peccatores salu tinitate
facere. ibidē. 2. membro.
Bncarnatōem tota trinitas operata est rpi vni at
tribuit ꝓpter. ibidem. infra.10.
Bncarnatō rpi siue corpis formatio fuit i matri. ib.
De inductiuabilis ḡre. Opus.19.p totum.
Bndiuiduū bois est triplici puenit eā. Opus.50.c.
Bnferni⁹ multi modis accipit. Opus.60 .12.
vbi agit de descensu rpi ad inferos.
Bnfernus quadruplex. ibidem.
Bnfernus an sit in centro terre. Opus.2.ar.31. Jtē
Opus.11.arti.15.
Bn inferno an erit fletus corpalis. Utrum ad lacri
mas emissionē. Opus.2.arti.41.
Bn inferno an erit vermis corpalis. ibi. arti.42.
Bnfidelitas humani gñis erga fidelitatē fidei mlt
tiplex. Opus.43.c.1.
Bnfinitas extēsiua perfectōis est cum recedat ab
vnitate. intēsiua aūt cū accedit ad vnitatē. opus.
Bnuidia nō est nec ꝑ dei inflictā p tpali 9.ar.4.
culpa alicui etiam dānati. Opus.3.p.1.ō fi.c.183.
Bnmālia aliqua el pbat p mortū. Opus.18.c.1.
Bn innocētie statu hō potuit nō mori nō pati potuit
nō peccare. Opus.3.p.1.de fide.c.1.
Bnnocētie stat⁹ originat iusticia vicebat. ibi.c.3.
Bnnocētes occidi nō est malū deo q̄ est auctor vi
te t mortis: t in cuius cōspectu nullus innocēs ē tri
malum bōi. Opus.9.ar.16.
Bnnouatio mūdi describit Opus.60. in fine.
Bnodia vna grauior alia. Opus.24.c.13.
Bnspirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. opus.1.c.17.
Bnstans in toto tpe ē vnūre differēti rōe. o.36.c.1.
Bstanō rpis t cui⁹ quoz sit mensure. ibi.c.3.
De instātibus. Opus.36.
Bntellectuale vide in 8a.
Bntellecti⁹ dūamus accipit spēs intelligibiles ad i
telligendum. Opus.3.p.1.de fide.c.13.
Bntellectus possibilis nō ē in oib⁹ vn⁹. ibi.c.15.
Bntellectus agēs nō est in oibus vnus. ibi.c.16.
Bntellectus agens t possibilis cōueniunt in vna
essentia aie. ibidem.c.17.
Bntellectus creatus quafr pōt ptingere ad visiō
nem diuine cētie. ibidē.c.105.
Bn intellectū humanū impōssibile est creature in
tellectuales. ibidē.c.129.
Bntellectus in boibus quid sit t quō sit actus aie et i
mālis. Opus.16.de vnitate intellectus ꝑ auerroy
lias: t habetur.
Bntellectus duplex est in intelligibile siue in ob
iectum. Opus.42.c.15.
De intellectiua potentia t de eius conditōibus.
Opus.43.c.6.
De intellectu respectu vlium. Opus.49.p totuz.
De intellectu t intelligibili. Opus.53.p totū.
Bntellectus in intelligendo ad quattuor pōt habe
re ordinem. Opus.53.
Bntelligere ē aliud ꝙ intellectū esse. ibidem.
Bntellectus non pōt intelligere nisi sit actuat⁹ spē
intelligibili. ibidem.
Res intellecta siue ꝓceptio intellectus est in intel
lectu. ibidem.
Bntellectus semp bz apud se verbū fm interiorē
intelligentiam. ibidem.
Bntellect⁹ a volūtate distinguit. ibidem.
Bntellectus t rō quō differunt. ibidem.
Bntellectus noster nō pōt deū ꝓprie videre. op.9.
Bntellect⁹ apphendēs rē vna ꝓceptōe p. arti.1.
fecte apphendit qñ autē plib⁹ imperfecte. ibidē.
Bn intellectu nr̄o sunt attributa dia: sicut in obiec
to in deo sicut in reputato. ibidē. ar.2.
Bntelligētia t intē⁹ quō differūt. Opus.53.
Bntelligentia interior ē ipsius aie fm se. ibi.
Bntētio ꝓma t scda quō differūt. Opus.42.c.11.
Bntētioni res nō est obiecta sicut accīs ē in obiecto:
bz di subiecta. i. obiecta. Opus.56.
Bnuētio medij i silogismo describit. op.50. p totū.
Joachim abbatis errō: circa trinitatē plonarus

t vnitatem describit. Opus.14.
Judei nō pōt licite retinere p vsuram lucrata: bz
sunt restituēda t ḡbus. Opus.21.
In iudeos an bz sic ere exactōe. ibidem.
Judei nō būtes nisi vsuras si peccauerint an pōt
pena pecuniaria plecti. ibidē.
Bn iudeis oblata nō pōt licite retineri. Opus.31.
Judicātes erāt alig⁹ rpo t qui. Opus.60.in fi.
De iudicātis. Opus.3.pte.1.de fide.c.59.
Judicē rpi prās erit insuperabil inexplicabilis et
minabilis. Opus.60.in fi. vbi agit de.1.aduē.rpi
Judicij fines a rpo describit regre in rpo.
Judicij rpi. Opus.3.p.1.de fi.c.58.
Judicium duplex. ibidem.
Judicij modus t loc⁹. ibidē.c.60.
Preter iudicium ꝑticulare qō sit singulis i mor
te erit aliud vle. Opus.60.in fine.
Circa h iudicium tria pnt ꝓsiderari indicis equi
tas iudiciū cū rpo dignitas iudicādoz varietas
Judiciū vle erit totū mētalr. ibidē. ibidem.
Bñd iudiciū tria occurrūt. ibidem.
De indicio regre mlta. ibidē. p totū illud. c.
In iudicatōe duo occurrūt. op.60.in.c. de resur.
Juuenē si ad bonū inducēdi t religionis ingres
sum. Opus.17.c.3.
Recedemones qui sint t quale eorum regi
men. Opus.10.li.4.c.19.
Lacedemones fr sparciate. ibidē.c.19.
Lāgnoz eo nñ. 11. remediabiles. 11. fructibus eo:
poris rpi. Opus.58.c.11.
Largitas diuine gradus gb⁹ boibus ela sua bōa
largitus est. ibidem.c.5.
Largitus est rpo se nobis multi mōis. ibidem.
Laus bloz erit p ōm ad dz pp ōm. Opus.83.c.5.
Leue remediū ꝙ multa mala magna. O.58.c.17.
Libez arbitrium qd sit. Opus.43.c.7.
Libidinis fluxus nō est semp petiū tñ semp vitio
sus. Opus.64.c.19.
Lignū scie bōi t mali pbi⁹. O.3.p.1.de fide.c.4.
Logicus t methaf. versant circa eē ens diuersi
mode tri. Opus.42.c.4.
Loc⁹ nō erit illi erit alig⁹ mot⁹ fm locū. Opus.
Loco ꝓmeniēti rpo ē passus. O.60.c.de passi.rpi.
In loco quō esse dr victima spera. Opus.52.
Loc⁹ iq⁹ dz cimtaf ꝓbrui qī dēat ēt.o.10.li.c.xi.
Locis armis ppls ē arcēd⁹ vt moderate eis vta
tur. ibidem.li.2.c.4.
De loco t eius nā t qd sit. Opus.52.
Loci varietas vtz aliqd faciat ad diuersitatē fm
numer. Opus.7.q.4.ar.4.
In tria lūa sint dicēda in diuinis. Opus.1.c.2.
Lucis luis visionē quadruplex est dia p quattuor
dite dilectōis significant. Opus.85.c.53.
De nā luminis. Opus.51.
Luna an post vltī iudicij lucebit sicut sol: t sol se

ptus. Opus.c.ar.36.
Lux est ꝓpia qualitas orbis fis in aere t alijs corpo
bus cōa a celi. Opus.9.ar.7.
Lux est qualitas agitatiua vis oculi in qua nullū agē
tium nō simplr sine vir. ibidem.
Lux oculi nō est an aliqua vis lucis in oculis mor
retur. Opus.11.ar.14.
Ligdalena prima rpm vidit post resurrectōem
Opus.60.in.c. de resurrectōe.
Magnificat ala mea vbis multiplicit exponit.
Opus.60.in.c. de incarnatōe in mētos.1.
Magoz ordō describit. ibi.in.c. de apparitōe.
Mala qd sit. Opus.3.qre.1. de fide.c.114.
Mali an sit nā aliqua. ibidem.c.115.
Malū t b⁹ vbi ꝓna t ꝓnez gñs. ibi.c.116.
Mal qño corrupit bonū. ibidem.c.117.
Mali hm est bonuz nec ē inesse aliqd ebrietat
malū: nec malū cadit in appetitū. ibi. t c. seqntis
Malū qlio bz rōnem pen. ibidem.c.121.
Malū peccati bz rōnem culpe. ibidem.
Malū pecti aut cāpe in gb⁹ nāe accidat. ibi.c.120.
Malū poenāle ex defectu debit⁹ cāz nō ꝓcedit
ordinatōem ḡme cause. ibidē.c.141.
Malū bmōi nō repugnat die voluntati. ibi.c.142.
Malor vita multa nō ꝓsint i mal⁹ vite. ibi.c.
Mala.11. et pōā ꝙ remedialē corpe rpi. 173.
ibidem.c.11.12.c.13.
Mala tria seqlē et oblimōe mlcie rpi. ibi.c.1.
Malū triplex siue corruptōz triplicē iudit spēs
in cōfessione fruct⁹ veteri ꝙ q̄ sacrm altaris dr me
dicina. ibidem.c.16.
Mala gnāe terribilia sunt fm arti.1. opinio ma
la inopia egritudo inimicicia t mors. O.81.c.11.
Mala tria sunt in mundo ꝙ que valet sacrm cor
poris rpi. Opus.58.c.1.
Mādatū ḡnāle t maximū est diligere dñm deuz
tuum. Opus.8.c.1.
Mādata ḡnālia t ꝑa adimplē poenāt t ad inuicē
differunt. relatis mlis.
Mādatoz diuinoz aliud cerimoniale aliud mo
rale: ꝙcirco factus hō cerimonia abrogauit indi
Malia derogauit moralia progauit. O.81.c.43.
Mandatoz noue legis aliud nāle t illud ꝓcipit:
q: bonū aliud politicū: illd bonū cp ꝓcipit. ibi.
Mādatoz alij ꝓbibnale aliud absoluti. ibidez.
Mādatoz alij affirmatiuū alij negatiuū. ibi.
Mādatoz aliud gnāle aliud speciale. ibi.
Māducatōis modus t ḡtas t circūstātia coepit
rpi ꝓfigurat. exo.12. de ēu agni pal. Op.58.c.17.
Manducās corpus rpi indigne tria mala incur
rit. ibidem.18.c.
Māducat triplr corpus rpi. ibidem.
Māducās digne tria bōa ꝓsequit. ibidem.c.17.
Manducant indigne tria supplicia incurrit que
dicuntur tres plage. ibidem.c.18.

¶Vadducatio ḡdalio nō corpis christi quez qua lio est. Opus.58.c.19.
Circa mādicatiōē ḡdalē tria sūt ꝑsideracla ibi.
In mādicatiōe corpalli sūt tria que immediate i ꝑsonā mādicatiōe coꝛpis xpi. ibidem.
¶Mādicatio ḡdalis triplex effectus. ibidem.
¶Mādicatio digne coꝛpis xpi remādicat. ibi. c.20.
¶Quapl' est numerus, cc. milia. Opus.20.lib. 4.c.18.
¶Quia q̄ nos ꝓfitemur crucifixe simt ꝛ filios locutōes an sint admittēde. Opus.11.ar.4.
¶Varie sanctificatiōes sunt triplex effect⁹. Opus. 60.in.c. de incarnatiōe xpi.
¶Varia sunt in hīa sctificatiōe ab originali purgata i filij ꝓcepiōe taliter a fomite mādata in sui assumptiōe ab omni miseria liberata. ibidem.
¶Varia in sctificatiōe adepta est gram in bonum melioꝛem in filij ꝓcep. gra in ea cōfirmata i sua assumptiōe cōsumata ibidem.
¶Varia fuit vera mater xpi. ibidem.
¶Va. ceptio signat ꝓcep. fidelis alie ibidem.
¶Varia virgo post ꝓcepnionem tria legit fecisse per que signant tria misteria quib⁹ alia sancta p⁹ ꝓcepti verbi dei debet imꝑtere. ibidem.
¶Va. surgēs abiit in mōtana vbi tria fecit. ibi.
¶Variā virginē mālisse ineꝛ uptā i filij ꝓceptione fuit ꝓueniens. ibidem in. c. de natiuitate xpi.
¶Varia fuisse desponsatā fuit ꝓueniens. ibidem
¶Varie virginis ꝓtus multice significat ꝑcum pcurentes anime, ibidem.
¶Varie purgatio seu potius pueri i templo ꝓsentatio. ibidem in. c. de oblatione xpi.
¶Varia virgo vere fuit mater xpi. opus.3. ꝑte.1. de fide.c.32.
¶Varia virgo fuit ꝑpetua.
¶Varia virgo audiēs hoc a ymnoꝛe tuā ipsi⁹ aiaz ꝑāsibit gladius vtrū nō fuerit dictum in quo hec verba non reuelebat. ibidem.c.4.
¶Materia coꝛporis celestiū distincta a materia elemētoꝝ. Opus.52.c.14.
¶Materiā mūdi an ab eterno ꝓcessisse creationez sit necessariū ꝛ ponit solutiōes argumentoꝝ in ꝓpositum. Opus.3.ꝑte.1. de fide.c.99.
¶Materia coꝛporis xpi describit. ibidem. ꝑte.2. de fide.c.34.
De materia ꝛ eius natura ꝛ cōditione.
De mathematicalib⁹. Opus.42.c.14.
¶Matrimoniū an ꝛ quō impedit ꝓfectionē spūal vite. Opus.18.c.6.
¶Matrimoniū ꝓfectissimū ꝛ maximum est inter deum ꝛ aiam. Opus.61.c.13.
¶Matrimoniū vide in sacramento.
¶Matrimonij sacrm de hoc. Opus.65.c.9.
¶Mediat⁹ dei ꝛ hoīum dicitur xp̄s. Opus.60.c. de passione xpi.
De materia silogismi est opus.50.
¶Membra mistica duplicia sc̄z xpi ꝛ diaboli. opus. 58.c.14.
¶Memoria de quib⁹ sit habenda. ibidem.c.2.
Ad habendā memoriā salutionis cogūt nos tria argumēta siue cantatio. ibidē.c.1.
¶Memoria passionis dnice est causa prima institutionis sacramēti eucharistie. ibidem.
¶Memoria passiōis dnice ad quid valet. ibi.c.1.
¶Mendacia quedā sunt alijs noxia ꝛ grauiora ꝛ iō ꝛm suas species sunt cōfitenda.
Contra mendicātes scripsit guilhelm⁹ de sancto amore canonicus parisiensis tractatū postea per papam reꝓbatum cōtra quē scripsit er aduersō sanctus thomas soluēdo ꝛ destruēdo singulas rōnes ꝛ q: rithli ultimi libri ad plenū habent ante. Opus.19. ideo b:euitatis cā hic ꝛsedem⁹.
¶Mentire ꝛ pendera ꝓpria ptinēt ad quālibz patriam. Opus.20.li.2.c.14.
Mēsurā dat de⁹ ipsum homini xpo ꝛ ꝓpositio tripliciter exponit. Opus.60.1. membro in.c. de incarnatione.
Meretrix in mundo est hoc qō sentina in mari ꝛ elocain pallacio. Opus.20.li.4.c.14.
Sancti patres nō meruerūt incarnatiōē. Opus. 60.c. de incarnatione in. 1. membro.
Methaphora vide doctrina.
¶Miles qs sit ꝛ vnde deriuat. Opus.20.li.4.c.1.
Mirabilia ꝛ miracula que operat de⁹ an operet ministerio angelo⁹. Opus.11.ar.16.
Miracula an faciat deus ꝛm q̄ deus vel ꝛm q̄ homo. ibidem.ar.17.
¶Miraculoꝝ xpi veritas describit. Opus.1. c.7.
¶Miraculoꝝ operatio describitur. Opus.3.ꝑte.1 de fide.c.135.
¶Miracula facē nō ꝓuenit alicui nisi soli deo. ibi.
¶Miracula ꝛ si videntur aliquādo fieri ab aliq̄ creatura non sunt miracula. ibidem.
¶Miracula hmōi q̄uis ꝑter ordinē scōarum cāꝝ fiant non tamē sunt cōtra naturam. ibidem.
¶Miraculi nomē vnde sumatur ꝛ quid sit. Opus. 60.c. de miraculis xpi.
¶Miraculoꝝ opatio attribuit fidē ꝓpt duo. ibi.
¶Miseria vide dānatio.
¶Missa. De hui⁹ celebꝛatiōe siue ritu celebꝛandi Opus.65.c.1. Jtē Opus.66.c.1.2.3.4.5.
Quare in ꝑn. canonis facim⁹ tres cruces. ibi.c.1.
Quare secō facimus quinq̄ cruces. ibidē.
Quare tercio facim⁹ duas cruces. ibidem.c.4.
Quare quarto facimus quinq̄ cruces. ibi.c.5.
Quare quinto fiunt tres cruces.c.8.
Quare sacerdos extendit bꝛachia p⁹ modū crucis. ibidem.
Quare ibi sit tāta diuersitas in crucibus. ibi.c.9.
Quare coꝛp⁹ xpi integꝝ in eisdez crucib⁹ faciēdis manu teneat. ibidem.
Missio vide spūs sanctus.

Missio visibilis nō fiebat in veteri testamento licet bene apparitio. Opus.9.ar.35.
¶Mittens xp̄s discipulos ad ꝓdicādū tria instruxit Opus.13.in ꝓn.
De mixtiōe elementoꝝ. Opus.32.
De modalib⁹ est. Opus.40.
De monarchis ꝛ vi sumpserūt originē ꝛ ꝑtū duraueriūt. Opus.20.li.3.c.41.
¶Monetā ꝓpriā d⁹ habere q̄libet patria. ibi.li.2.
Mors diuini ꝛ quō debeam⁹ imi- c.13.
tari eoꝝ pulchꝛe describitur. Opus.60.
¶Mors xpi in christo exponit.
¶Mors xpi necessaria fuit ꝓpter tria. Opus.60.1 c. de passione ꝛ morte xpi.
¶Motiua vide describit. opus.43.c.5.
¶In cessante motu celi ola q̄ fiūt in mūdo ḡnez ad elemēta ꝛ in illāti elemēta resolueret. Opus.11 ¶In cessante motu celi hec inferio- .11.ar. ra agere ꝛ se mouere possent. Opus.1.ar.7.
¶Motus coꝛporis celestiū agit ad actū voluntatis indirecte. Opus.3.c.118. in ꝑte.1. de fide.
De mogi quo deus creaturas mouet vide in dictionē de⁹ similiter de motu quo ag̃eli fiūt motores vide in dictione angelus.
¶Motus celi cessabit. ibidem.c.168.
¶Motus coꝛdis describit. Opus.35.
¶Mulieres an sint exponēde reb⁹ bellicis ꝛ quō ꝛ ꝓtractꝝ ꝑte arguit q̄ sic ꝛ q̄ nō ꝛ soluunt rōnes. Opus.20.li.4.c.6.
¶Mūdamur trib⁹ q̄ significātur p tria p q̄ pānus lineus mūdatur. Opus.59.c.15.
¶Mūdiciam coꝛdis quid causat. Opus.64.c.17.
¶Mūdus innouabit aī iudiciū ꝛ quō. Opus.60.in fi.
¶Murationē rerū trib⁹ modis fieri voluit deus.
Effci de virgine fuit Opus.51.c.11.
n xp̄s ꝓuenies. Opus.3.ꝑte.1. de fide.c.37.
Natura subtracta intentioni vniuersitatis tripliciter ꝓsiderari pōt. Opus.42.c.7.
Sup nām dicit aliq̄d tripliciter. opus.60.in.c. de
De nāe occult⁹ opib⁹ ꝛ. opus.33. miracul xpi
De natura pḡie. Opus.42.c.14.
Necessit⁹ ab ꝛ de divina ꝓdestinatiōe habeb⁹ nēcā ponitur. Opus.1.c. vlt.
Notiones in dinis describūtur. Opus.3.c.59.
Notionalilli actuū dīna ad ꝑperatos. ibi.c.65.
Nola dicta de deo quō se hēt vide in deo.
Nola iponūtur ab aliq̄ ꝑperate q̄ hūanit⁹ iponit sed q̄ dinit⁹ iponit signāt semp donū aliqō gratuitū datū dinit⁹ illis qbus imponit. Opus.60.in.c. de impositione nois christi.
Nolum ḡnātiū ipla ꝓcularia sunt in multiplici dīna que ꝓuenit⁹ olbus ꝓdicamētis ḡdā non ḡdā sunt cōia quedam ꝓcularia. Opus.43.c.1.
Nola diuersa diuersoꝝ ꝓncipū describit. Opus.
Nola diuersa diuersoꝝ officia 20.li.3.c.11.
lium cōitatꝫ. ibidem.li.4.c. vltimo
Nola sunt signa intellectualiū ꝓceptionū. Opus.
Nola sanctoꝝ an scripta sūt in ce- 3.ar.1.
lia materialibus digito dei. Opus.1.ar.16.
De nūc eus ꝛ xp̄s requie ꝛ tempus ꝛ vsitatus.
Nedicta quecūq̄ ꝓcepit imperato- q̄
o ta fuit i primitiua eccl̄ia. Opus.20.li.3.c.17.
Obdulie metuū duruēriū error describitur. Opus.13.c.11.
Oblatus est xp̄s in cruce ꝛ effudit sanguinē ꝓpiciam ꝓpter tria. Opus.69.c.15.
Obliuio dnice mōrte tria mala inducit. ibi.c.2.
Obstinationis triplex est causa. ibidem.c.11.
Occasio casus sunt pulchritudo exterior ꝛ omat⁹ ibidem.c.3.
Octauiani regimē ꝛ regnū describit. opus.20.li.3. ¶Ra occidit quō illō ir eligit. opus.1.c.31. c.43.
Occultat se nūs⁹ ꝓpter tria. Opus.51.c.15.
Officia vendere an liceat ꝓcipi ꝛ vetuꝫ liceat emere talia. Opus.21.
Officioꝝ diuersoꝝ ꝓncipū diuersa sunt nolia ꝛ q̄re. Opus.20.li.3.c.2.
Officialiū curiaꝝ sine policie diuersa nolia. ibi.
Opidū vide in ciuitas li.4.c.16
Oppositibus quatuoꝛ sunt ḡres ꝓpositiones ria relatiua primaria. Opus.37.c.1.
Operari vide in ꝑsanctus.
De opib⁹ occultis nature est Opus.34.
Oratio xp̄i in christo describit.
Oratio dnica exponit. Opus.3.tractatu de spe.c 5.2 sequētibus. Item Opus.7.per totum.
Oꝛo dnica cur dicit in missa. Opus.66.1. vl.
Oꝛdo vide sacramentum.
Oꝛdo nāe iter aliq̄ ꝑe duplic attēdi. Opus.50.c.de incarnatione xp̄i.
Oꝛdies eccl̄ie quot sunt. Opus.65.c.3.
Oꝛdinatū ḡtia difficio. opus.3.ꝑte.1. de fide.c.126
Oꝛiginale nullū ē defectus habet rōnem culpe ibidem. ꝑte.2. de fide.c.12.
Oꝛiginalis iustitie defect⁹ describit in ꝑtō ḡnale ꝓtiū an sit maꝛ rū parentū. ine actuali aut econtra. Opus.1.ar.23.
Oꝛigo vide distinctio.
Ornat⁹ exteriꝛ fuit inst occasio ꝑcti. opus.59.c.2
Ouis tria facit per q̄ significant tria in sacramēto altaris. ibidem.c.9.
Panis tritice est mā coꝛpis xp̄i ꝓpria. ibi.c.3.
In pane triplex vnio attēdit per quā triplex cā memꝛis inter fideles significat. ibidem. c.9.
Panis triticeus est simpliciter ꝛ absolute panis ꝓpter tria. ibidem.c.2.
Papa vicariū xp̄i nō habere vlis ecclesie ḡnalis erroꝛ est. Opus.1.ꝑte.2.c.21.
Papa dꝛ in ecclesia plenitudine ꝑtis. ibi.c.23.
Papa ea q̄ fiūt fidelibz de mādare. ibidem.c.25.
Pape subesse est necessitate salut⁹. ibidem.c.27.
Pape dñiū describit. Opus.20.li.3.c.5.

Papa fm̃ bñs obediēciā ab imp̃atorib̃ fuit sū-
mether ꝙ ꝺ̃ tūc erant xp̃ianoꝝ ⁊ audacta est xp̃i
noīe ꝑdicata. ibidem. c.10. f.17.
Papa vi zolcat libꝝ placuado pt̃ā. ibidē. c.10.
Parabolica dep̃s esse xp̃i doctrina. Opus. 60. in
c. de doctrina xp̃i.
Paruuli bte ꝺ̃ttoꝝ zditōes q̃ ꝑfectissime fuerī
in xp̃o. ibidem. in. c. de naturitate xp̃i.
Parmenare aliquid multiplicater dicit. ibidez
in. c. de incarnatiōe membꝝ. 2.
Pascē scilicz an xp̃o ꝓuenit in vltima cena. opus.
1. ꝑte. 1. c. 18.
Passiōe xp̃i ꝙnitas describit. Opus. 1. c. 7.
Passiōis xp̃i acerbitas cāsat in eo timoꝛē tristiciā
⁊ dolorem. Opus. 60. in. c. de passiōe xp̃i.
Passionis xp̃i vtilitas describit. ibidem.
De passione xp̃i que fuit hec dimissa require ad
longum in illo termino scz. xp̃o.
Pater in dñīc dicit ꝓncipiū filij nō ꝑp̃rie cā quā
uis hoc nolle causa vtit̃ur greci. Opus. 1. c. 1.
Ea que fuit patris an sint ꝑp̃ria filij.
Patris ꝓfectus ⁊ nūer̃ eaꝝ describit. ibidē. c. 6
Pater noster sue oratio diuica describit. Opus.
3. ꝑte. 1. c. 5. Item Opus. 7. per totum.
Patres scripti qui sint. Opus. 1. li. 4. c. 16.
Patria vide in regno.
Patrie ⁊ ꝺ̃ gd sit ⁊ vnde sumpsit originē. Opus. 10
li. 4. c. 16.
Pauper an fuit ad regimē assumēdi. ibidē. c. 15.
Peccē mortaliter tria bona pdit. Opus. 58. c. 31
Peccatum ade vide in adam.
In petō mortali decedētes. statī ad ifernalia' sup
plicia trahūt. Opus. 1. c. 9.
Per petrū hō dona āmisit gratuita. Opus. 3. ꝑte
1. de fide. c. 144.
Pet̃ā hmōi hoīm fuit remissibilis. ibidez.
Petā sol' deus remittere pōt. ibidem. c. 146.
Petis mortale p' bāc vitā n̄ remitt̃. ibi. c. 175
Petō mortali tpali iuste ꝺ̃bet pēa etn̄a. ibi. c. 183
Peccatum primoꝝ parentū describit. ibidem.
tractatu. 1. de xp̃e. c. 8. f. 7.
Ex petō primoꝝ parētū facta est rebellio viriuꝫ
inferioriū cōtra rōnem. ibidem. c. 8.
Ex petō parētuꝫ ꝓsecuta est necessitas moriendi
⁊ passibilitas coꝛp̃is. ibidē. c. 9.
Ex petō secuti fuit multiplices defect'. ibidez. c. x
Peris origiale deserit ꝙ posteros nō actuale. ibi.
In petō venali fuit tria mala q̃ relatā- c. 11.
tur ex sacrali fuptiōe sanguinis xp̃i. Opus. 58. c. 31
Petoꝝ tria genera q̃ graviter arguūt ⁊ peccat ex
suscepcōe sanguinis xp̃i. ibidem.
Peccati granitas crucifigentiū xp̃i ⁊ qualitas de
ducitur. Opus. 60. in. c. de passiōe xp̃i.
Peccati spūalis. ser fuit differētie. Opus. 64. c. 3.
Peccati actuali mortalis descriptio. ibidē. c. 31.
Petoꝝ origo que sit. Opus. 60. c. 19.
Petoꝝ occasiōes etiā ꝓnōde fuit. ibi. c. 13.
Pena vide dānatio.
Penay vite describūt. Opus. 3. pte. 1. 8 fide. c. 11
Penthacostere' qñ sit ⁊ vñ dicat. opus. 10. li. 4. c.
Perfectio vniuersi vide in ibā. .17.
Perfectiōes multiplices sunt in deo quas ꝺ̃z gli
ber xp̃ianus imitari ꝙm posse. Opus. 61. in ꝓnc.
Perfectio cuiuslibet rei ꝓsistit in ꝓsecutiōe finis.
Opus. 17. c. 6.
Perfectio ꝺ̃pliciter simpliciter dicta ⁊ ꝙm quid.
Perfectio spūalis vite simp̃r attendit ꝙm cari-
tatē ꝙm quod aūt in omn̄ illo qō spūali vite ꝓm
Perfectio attrēdit tā gal. Opus. 18. c. 2.
ꝙm dilectionē dei q̃ ꝓmi. ibidem. c. 3.
Ad ꝓfectionē spūalis vite pinet ꝓsiliox obseruā
Ad ꝓfectionē spūalis vite pti- tia. ibi. c. 7.
net tpaliū abrenunciatio. ibidem.
Perfect'is scōa via est abdicatio affectuū carna
liū scz matrimonij. ibidem. c. 6.
Perfectionis tercia via est abrenūciatio ꝑp̃rie
voluntatis. ibidem. c. 11.
Perfectōis status qd est ⁊ quid est esse in statu p
fectōis ⁊ quibus ꝓuenit. ibidem. c. 19.
Perfectio: ē stat' pōtifical' q̃ religiōis. ibi. c. 10.
Presbyteri curati ⁊ in cura aconi an sint in statu
pfectiox q̃ religiosi ⁊ pontūc rōnes g̃ sic ⁊ postea
soluūtur. ibi. c. 13. vsq; in finem totius opis.
De ꝓfectiōe spūalis vite est. Opus. 18.
De ꝓfectiōe vide dilectio q: in dilectiōe dei ⁊ ꝓ-
rimi ꝓfectio spiritualis vite consistit.
Circa personax vnitatē ⁊ trinitatē in diuinis mꝛ
tiplex error. Opus. 33. in ꝓin.
Persona zpata ad ēntiam in diuinis ꝺ̃fert a rō
ne. zpata vero ad aliam ꝓnaz differt realiter.
Persona cū q̃ quis pecca- Opus. 9. ar. 6.
uit nō est reuelandā ꝓfessiōe nisi in certis casibus
Pbi quā zgnitionē de re- Opus. 12. ar. 6.
bus habuerunt. Opus. 61. c. 53.
De pbia nāli siue phisicali ⁊ mathematicali ꝺ̃-
Pictagore documta erat. Opus. 41. c. 14.
sub figuris ⁊ enigmatib' tradita q̃ ꝺ̃z bñe cōitao.
Plage tres crūdigna fū- Opus. 10. li. 4. c. 11.
ptione coꝛp̃oris diū. Opus. 58. c. 18.
Cōtra has plagas tripler remediū. ibidez.
Pollutiōis nocturne tripler ꝑte eē cā. opus. 64. c. 16
Pollutio nocturna qñ ꝺ̃ eē petā ⁊ qñ nō. ibidez
Pollutio quō non semp fit ꝓpter .c. 17.
eaz virāda sacri altaris peceptio. ibidem.
Pollutio ⁊ libidinis fluxus non sunt rē. ibidem
Pōtifical' stat' ñ ē melioꝛ religiōis statu. Opus. 18
Pōtificalis status est ꝓfectioꝛ sta- c. 21.
tu religionis. ibidem. c. 10.
Possessio vide diuitias.
Potētiale oēs ꝓnēt ad candē ēntiā' alie. opus.
3. ꝑte. 1. de fide. c. 88.
In qb' potētijs alie ꝑt eē petā i qb' ñ. opus. 43. c. 8

De potētijs anime est. Opus. 43.
Pōs diaboli ꝺ̃pler. Opus. 60. in. c. de pas. xp̃i.
Circa pātem diaboli erga gen' hūanū tria fiut cō
Precaria ⁊ exactiōes an pūt sideracōa. ibi.
bonum a subditis exoꝛquere. Opus. 11.
Preceptū ꝓmū ⁊ maximū est diligere ꝺ̃m deuꝫ
Precepta fiut in quadru- tria. Opus. 60. c. 1.
plici necessitate scz ꝓmere ng̃ cessit' ad. ibidem.
Precepti ꝓmi de dilectiōe dei ⁊ scōz de dilectio-
ne. primi ꝓuenūt ad iuicē ⁊ ꝺ̃nt multiplicater.
Preceptoꝝ dei aliud cerī- Opus. 61. c. 50.
moniale ⁊ illud est abrogatū. aliud iudiciale ⁊ il-
lud est derogatū. aliud morale ⁊ illō ꝓrogatū. ibi.
Preceptoꝝ nouc legis q̃dā aliudꝛa- c. 45.
tur ⁊ illud ꝓcipit q: bonū aliud pōsitiuū ⁊ illō
Preceptoꝝ aliō zdi- bonū q: ꝓcipit. ibi.
tionale aliud absolutum. ibidem. c. 47.
Preceptoꝝ aliud affirmatiuū aliō negatiuū. ibi.
In ꝓceptis nō exercitati an sint ad pūa grahendi
In ꝓcepī nō exercitati sūt tria vide religio
gna hoium pueri scz ad fidē nouīē pueri ⁊ petōrē
Preceptū de dilectiōe dei Opus. 17. c. 1.
ē finis ad quē ola ꝓcepta ordināt dinerlimode ꝓ
Preceptoꝝ obseruātia ꝺ̃pler ibi. c. 6.
est modus perfectus imperfectus. ibidem.
De preceptis. x. decalogi in cōi ⁊ spāli de singl' ē
Ad ꝓdicādū xp̃o mittēs di- opus. 4. p totū
scipulos tria eis iniunxit. Opus. 13. in ꝓin.
Predicat' aligd ō alio tripl'. opus. 31. mōcū ad. f.
Prefect' qs ē ⁊ vñ sumit. Opus. 10. li. 4. c. 16.
Preparare debem' nos sumēdo coꝛp̃ xp̃i q̃ ꝑpara
tio consistit in tribus. Opus. 58. c. 15.
Presbyteri curati an sint in statu ꝓfectiōis vide
supra in dictione perfectio.
Presbi curati dimissa cura pūt ad religionē trāsīe
Pricoꝛ qs sit. opus. 10. li. 4. c. 16. opus. 18. c. 16.
De ꝓncipe ⁊ ꝓncipatu ⁊ potētia ⁊ ptāte policia ⁊
regimine politico vide in dictione regis ⁊ regni
Principiū filij ꝺ̃ pr̃i ē ꝺ̃nis ñ ꝙprie cā. opus. 1. c. 2.
Principia rerū nāliū sūt tria. Opus. 31. in ꝓin.
Duo pria ꝓncipia ponit manicheꝰ. opus. 15. c. 16.
Ex pancipiis actiū' nāe adūsāt rei p se cuiusꝝ rō
nē suppositi nō habēbit, rem tñ nature ꝓstituunt
in supposito sed nō suppositum. Opus. 42. c. 13.
De ꝓncipijs rerū naturalium est Opus. 31.
Processio in diuinis describitur. Opus. 1. c. 4.
Procōsul quis sit. Opus. 10. li. 4. c. 16.
Producere ꝓnas nō est ꝓfectionis in deo absolu
te sue ad se dicte ꝛs sit ꝓfectiōis ⁊ creaturis. opus.
Productio rerū vide in deo. .9. ar. 5.
Propositio ꝓcipit inuariabilis ⁊ perpetua.
Propriet'es ꝑsoꝛ numer' eaꝝ describit. opus.
3. ꝑte. 1. de fide. c. 57.
Proprietates filij ⁊ numer' earum. ibi. c. 59.
Proprietates in diuinis dicūt noticias ⁊ que ea
rum dicunt ꝓprietates ⁊ q̃ relatiōes. ibi. c. 59.
Proprietatib' ꝓsonalib' in diuinis per intellectū
remotis nō remanēt ꝓpietates. ibi. c. 60.
Prosperitatis dñi ⁊ mot̃ remūer etnia. ibi. c. 60
Prosperitatē dñe nō sunt exteri' affigende. opus.
ibidem. c. 67.
Prosperates relatiue sūt ipa diuina etnia. ibi. c. 60
Prouidentia dei vide gubernatio.
Contingentia certitudo deus.
Proxim' dī aligs alicui tripliciter. opus. 41. c. 19.
Proxim' ꝺ̃pliciter diligit. f. dilectiōe amicicie
⁊ concupiscētie. ibidem.
Inter ꝓximos alt' magis alt' min' ē. opus. 61. c. 49.
Pueri sūt ad religionē inducendi. Opus. 17. c. 3.
Pueri ab adolescētia sūt ad bonū inducēdi. ibi.
In purgatorio existūt ꝓpinqui fmediū existētes cor
poris xp̃i cōfortū. opus. 1. ꝑte. 1. c. 59.
Purgatoriū nō ē dictū a relaxāt. Opus. 1. c. 9.
Purgatoriū ē p' hāc vitā. op. 3. ꝑte. 1. 8 fide. c. 110
Pulchritudo exterioꝝ ⁊ ornat' fiut multē occasio
cal'. cp'. 55. c. 8. Purificatio xp̃i signat multa
ce nr̃az purificatiōez ad quā ꝺ̃tnor ē necessaria. opus.
De puritate ꝓcie ē opus. 61. 60. c. de oblatōe xp̃i
Ē ꝑitate ⁊ ei' spūs' opus. 41. c. 10.
De ꝑitate ⁊ ei' ꝺ̃uitiōe ⁊ spūs'. ibi. c. 19.
Quātitas coꝛp̃is xp̃i ⁊ ꝑitas pūs scā ꝓsecratiōe
ñ sūt ḡnes. op. 11. ar. 13. Quinḡenarij q̃ sit
opus. 10. li. 4. c. 17. De quo ē ⁊ q̃ ē. Opus. 54.
Quo est posset dici tripliciter. ibidem.
Quis cuiuslibꝛ rei ſgnificata pnoīa ē ꝓcepti
quā ſgnificat nomē. Opus. 9. ar. 1.
Rō cuiuslibet rei ē quā ſgnat nomē ei'. ibidem.
Rebellio viriū inferioꝝ ad rōnē ꝓsecuta est ex pec
cato. Opus. 3. ꝑte. 1. de fide. c. 8.
Receptacula decedētiū in mortali ⁊ venali ⁊ fi-
ne petō describūt. opus. 1. c. 9. Rector ministra
dinis ad ꝺ̃ intendere ꝺ̃z vt pacis vnitatē ꝑuet.
opus. 10. li. 4. c. 1. Sic regimē regis ē optimū
tyrānī pessimū. ibi. c. 3. Sic in regimine
iusto ꝺ̃to ꝑ- ē magis vn' tāto regimē vtile. sic
cēdo- in tyrānide ꝺ̃to magis regentes vn' tāto
regimē magis nocū. ibidem.
Regimīs multiplex grad' f. policia aristocratia
democratia oligarcia. ibidē.
Regimē monarchicū q̃qz ꝑerti in aristocratiā
bonum est. ibi. c. 4.
Regimē illu ⁊ est pei' qō ꝺ̃z magis ꝓcinū. ibidē.
finis regni cuiuslibet ē congregatio boīz vt bñ vi
uāt ſm virtutē. Opus. 10. li. 1. c. 14.
Regimē p tria in bono ꝓmanere ñ ꝑt. ibi. c. 15.
Regimē ꝺ̃pler. f. politicū ⁊ despoticū. ibi. c. 16.
In regimine vbi merces p fine ꝓpīat est regimē
mercenariū. ⁊ res mercenarius ⁊ regimē tale nō
valet: q: rigoꝛ iusticie ꝺ̃minuit. ibi. li. 2. c. 8.
In regie milīā manus armat' oꝛ ꝓfectū q̃ bñ valē
tia subditoꝝ. ibidem.
Omne regimē ⁊ dñū ꝓsiderata nā motus ⁊ fine ē

a deo. ibidem. li. 3. in fi°.
Regimē milito⁹ vnt in malā dūanē. ibi. c. 1.
Reg⁹ mē ꝺ̄mplex. l. regale ⁊ sacerdotale ⁊ rega
le ꝺ̄ū politicū ⁊ ecclesiasticū. ibi. c. 1.
Regimē ⁊ ordo sine plā papē describit. ibi.
Regimē ipiale vñ habet originē. ibi. c. 12.
Regimē politicū qualis sit ⁊ quo diuidit in mul
tos gradus. ibidē. li. 4. c. 1.
An in regle politico bonū sit rectorē ꝑpetuari ar
guit ꝑ virtutē gre q̄ fieri q̄ nō. ibi. c. 4.
In regle politico an possessiones sint diuidēde
in equales pontde ⁊ arguit ꝑ vtramq; parte affir
mative ⁊ negative. ibi. c. 9.
In regimie politico multiplex ponit policia ſm
diuersos ꝓpos. ibi. c. 13. vsq; ad finē opis.
In regle politico an ꝺ̄ē cert⁹ nūer⁹ bellātiū ita
q̄ alij nō ꝺ̄ent se in bonis occupare. ibi. c. 1.
In regimine politico an ꝺ̄s esse cert⁹ numer⁹ ꝺ̄ōz
sicut vocant ꝓdomos. ibi. c. 13.
In regle politico q̄lia ꝺ̄ent eē iudicia. ibi. c. 13.
In regle politico an sint paupes assumendi ād of
ficium. ibidē. c. 15.
Regimē lacedemoniox describit. ibi. c. 14.
Regimē politicū triplex ⁊ de pubus eius tracta
tur. ibidē. c. 24. 25. ⁊. 26.
In regle q̄les ꝺ̄ent eligi. ibidem. c. 28.
In regle ꝺ̄ent eē bellatores. ibidē. c. 24. in fine.
In regimine politico sunt partes integrales: ⁊ q̄
les. ibidem. c. 25.
In regle ꝓlliarij marie sunt necessarij. ibidem.
De regimine ꝓncipum. Opu. 20.
Regale dicum in quo ꝓsistit ⁊ qs ꝺ̄ legitim⁹ rex
⁊ quo differt a politico. ibi. li. 3. c. 11.
In regione amena ꝑpls est artādum: vt modera
te eis vtat. ibidem. c. 9.
Regnare tyrannice ꝑmittit deus: q; sunt insuffm
diuine iusticie. ibidem. c. 7.
Regere vide gubernare.
In regi ab vno sit melꝰ aut ꝑplures. li. ii. c. 1.
In quolibet regno necesse ē esse munitiones for
tissimas. ibi. li. 2. c. 13.
In quolibet regno expedit bñe nūismata ꝑpium ⁊
quot bona ex b sequunt: ⁊ q̄ incōmoda si nō habe
ant. ibidē. c. 13.
In quolibet regno neēe est eē mēsuras ꝑpias ⁊ ꝑ
pria pōdera. ibidē. c. 14.
Regnū ipiale vñ habuit originē. ibi. li. 3. c. 12.
Regnū ꝑsax med.: ⁊ assyrioꝝ grecoꝝ ⁊ aliox q̄
inceperūt q̄n terminata sunt. ibi.
Regnū sine monarchia xp̄i socrauiat⁹ q̄o gessit
vices xp̄i ibi. c. 13.
In regno q̄o sunt diuersoꝝ officiatoꝝ diuersa no
mina ⁊ quare. ibi. c. 11.
In regno necessariū est instituere ciuitates ⁊ opi
da ⁊ castra: ⁊ q̄ est eoꝝ institutō. ibi. li. 4. c. 2.
Relatio in diuinis ꝓpria ad ēntiam differt sola
ratione comparata ad oppositam ratiōem dif
ferri realr. Opus. 9. art. 5.
Relationes in deo sunt reales ⁊ nō accidentaliꝫ
herentes.
Hūdi relatiōibus distinctō ꝓsiluit gloriarum.
Opus. 3. ptc. 1. de fide. c. 53.
Decūdum munex relationū nō opꝫ esse munex
plonax in diuinis. ibidē. c. 60.
Relatiue ꝓpetates sit ipa dia ēntia. ibi. c. 66.
In relatiōibus ſm intellectuꝫ nō est incōueniens
ire in infinitū. Opus. 9. ar. 93.
Relatiōe alia refert dño ad seruꝫ ⁊ seruꝰ ad dñz
Opus. 83. c. 5.
Relatiua oppō describit. Opus. 39. c. 3.
Religionibus status describit cum officijs ad
iacentibus. Opus. 17. itē Opus. 19.
Religionis ingressum quo multi nituntꝫ impedi
re. Opus. 17. c. 1.
Religionem nullū debere intrare nisi exercitatū
in ꝓceptis falsa est ꝓpositio ⁊ erronea ponunt
tñ multe rōnes hoc astruentium ⁊ solutiones ha
rum assertionū a capitulo secūdo. Opusculi. 17.
vsq; ad caplm. 8.
Ad religionis ingressum sunt pueri incitandi.
ibidem. c. 3.
Ad religionis ingressum sunt neophite id est ad
fidem nouiter conuersi incitandi. ibidem. c. 4.
Ad religionis ingressuꝫ sunt peccatores nox pe
nitentes admittendi. ibidem. c. 5.
Ante religionis ingressuꝫ nō opꝫ diu deliberare
⁊ cū multis ⁊ ponunt rōnes asserētiū q̄ sic ⁊ possea
soluunt ostēsa falsitate huiꝰ opinionis. ibi. c. 8. vs
q; ad. c. 11. exclusiue.
An ad religionis ingressuꝫ ꝺ̄s se qs ꝓ votū astrin
gere: ⁊ dicēdum q̄ sic ponunt tñ rōnes asserētiuꝫ
q̄ nō ⁊ solluūt ostā talsitate illaꝝ rōnuꝫ. ibi. c. 11.
Religio sine possessionibꝰ in sola pauperate licite
est instituta cuius alij arguit multi metis q̄ non
soluunt tñ rōnes eoꝝ a. c. 14. ⁊ deinceps vsq; ad
finem illius opis. 17. ⁊ sūt ꝺ̄ illos est Opus. 19. cō
scriptū ꝺ̄ guilelmū de sancto amore.
Contra religiosos mēdicantes guilelmus ꝺ̄ san
cto amore librū ꝓcessit quez sanctus Thomas ꝑ
singula verba destruit ⁊ rōnes eius soluit Opus.
19. ⁊ qꝫ titulꝰ illius operis ponunt ante Opus. 19.
dein ib̄ brevitatis cā oia hic intersecrere omitto:
q; singula ibi plene ꝓmenē.
Religionis tria vota. s. paupertatis ⁊ castitatis
obedictie describūt. Opu. 18. a ꝑn. vsq; ad. c. 14.
De nole religiōi ⁊ vtute vocabuli. Opu. 19. c. 20.
Remediuꝫ ꝓcipuū est coꝝpꝰ christi ꝓpis qui sūt
in purgatorio. Opus. 1. c. penult.
Rem ediū triplex ꝓtra tres plagas indige coꝝpus
christi sumentiū. Opus. 58. c. 19.
Reparōes hūani generis ꝓgruitas. Opus. 1. c. 5.
Reparī optuit gen⁹ hūanū. opu. 3. ptc. 1. ꝺ̄ hō. c. 15

Ad regendū genus hūanū opoꝛtuit deus fieri ho
minē. ibidem. c. 16.
Requies triplex. Opus. 60. in. c. de resurre. xp̄i.
Reo conceptorum similitudines rerum intelle
ctarum. Opus. 9. ar. 1.
Resurrectio mortuoꝝ describitur. Opus. 60. i. c.
de. 1. aduentu christi.
Resurrectio coꝝpoꝝ erit virtute diuina. Opus. 3
ptc. 1. de fide. c. 154.
Resurrectie coꝝpoꝝ erit ad coꝝpus idē numero.
ibidem. c. 154.
Resurrectio erit ad statum leoꝛumperibilis. vite.
ibidem. c. 155.
Post resurrectionē nō erut necessariū vsus ciborum veneroꝝ. ibidem. c. 156.
In resurrectiōe nō deerūt mēbra ad vsus necessa
rios ordinata. ibidem. c. 157.
In resurrectiōe oēs defectꝰ naturales a coꝝpibus
tollentur. ibidem. c. 158.
In resurrectione nō resumet id qō nō est de integ
ritate humane nature. ibidem. c. 159.
Resurgētiū ogatio ꝺ̄lis erit. ibidem. c. 63.
In resurrectione boles diuina virtute debitā ple
ctionē mēbroꝝ cōsequūtur. ibidē. c. 160.
Resurrectionē carnis ꝓfitet catho. fidē. ibi. c. 161.
In resurrectiōe olium erit innouatio. ibidē. c. 169
In resurrectiōe coꝝpa celestia clemēta ⁊ homines
manebūt non alia coꝝpora. ibidem. c. 170.
In resurrectione cessabit motus celi. ibi. c. 171.
Resurrectio christi i rō describit ⁊ qualitas coꝝ
poris xp̄i resurgentis.
Resurrectio spūalis designat in resurrectiōe xp̄i
coꝝporali. Opus. 60. in. c. de resurrectiōe xp̄i.
Resurrectionis aīe cedentia cōcomitātia ꝓfitia de
scribūtur. ibidē in. c. de vlt. aduentu.
Quid nole regis aut regni intelligatur. Opus. 2.
lib. i. in ꝓncipio.
Regi sumopere studendū est ne incidat in tiraū
dem. ibidem. c. 6.
Regis tirānidez rem ipsam melius est tollerare
ad tempus q̄ periculis multis se subdere. ibi. c.
Regio bonū ꝓmium quale sit. ibi. c. 7.
Regibus bonis est stabilitū regnū magis q̄ tirā
nis. ibidem. c. 11.
Rex tyrānꝰ desinit tpalibꝰ ⁊ ꝓsit etnis. ibi. c. 1:
Rex qualis esse debeat. ibi. c. 13.
Rex i regno sicut deꝰ i mūdo alia i coꝝpe. ibi. c. 14.
Rex gubernādo regnū debꝫ sumere rōnē regule
et diuina gubernatōe. ibidē. c. 15.
Regibus subdebātur sacerdotes vele non autez
none legis. ibidem.
Rex ⁊ eius regnum debet subdi regimini spūali
⁊ vicario christi. ibidem.
Rex debet tria facere in multitudine. s. bonam
vitam instituere institutā ꝓseruare ꝓseruataz ad
ad melioꝛa ꝓmouere. ibidem. c. 16.
Rex debet instituere bonā vitam que in tribus
consistit. s. vt malis mdo in vinculo pacis illima
tur vt instituta ad bene agendum dirigat ⁊ vt in
dustria ꝓncipis ꝓpūi necessariox assit copia. ibi.
Regi cōtra tria ꝓdicta tripler ſmuner cura. ibi.
Rex nullā maioꝛē gliam pōt adipisci q̄ cuitates
⁊ castra ꝓstruendo ꝓstructas amplificādo destru
ctas reparādo. ibidem lib. 2. in ꝓn.
Regi necessariū est abundare in diuitijs tpalibꝰ
armentis ⁊ bobus. ibidem. c. 5. ⁊. 6.
Regi turpe est a subditis mutuare ꝑ sumptibus
regni aut regio. ibidem. c. 7.
Regi debēt ornati ⁊ armati esse famulis ⁊ familia
ibidem. c. 8.
Regi an liceat officia vendere ⁊ subditi possint
ea emere. ibidem.
Rex debet habere officiales ⁊ ministros ad di
versa officia. ibidem. c. 2.
Ad regem pertinet habere stratas ⁊ publicas vi
as securas. ibidem. c. 11.
Ad regem pertinet de erario publico ꝓuidere
pauperibus. ibidem. c. 15.
Ad regē ꝓtinet ꝓmouere diuū cultū. ibidez. c. 16.
Rex debet esse contētus suis stipendijs nec gra
uare ꝑplm nisi duob⁹ casib⁹. ibidē li. 3. c. 11.
Regē nō esse ꝑpetuū sed ānuālē periculosum est ibi
dem. lib. 4. c. 16.
Totus conat⁹ regis esse debet assuefacere bonos
ad virtutem. ibidez. c. 10.
Reuelatio diua de gratia habita sit aliqb⁹ ꝑpter
tria. Opus. 60. in. c. de natiuitate xp̄i.
Romani meruerūt imperiū ⁊ dominū sup totam
terrā ⁊ hoc ꝑpter multa. opus. 10. li. 3. c. 4.
Abbatū tripler. Opus. 60. iii. c. de resur
rectione christi.
Sacerdotes veteris legis ꝑre subdebā
bantur regibꝰ ⁊ sacerdotes noue legis. Opus.
2. li. i. c. 15.
Sacerdotes ethnici in gallia eōs cās gallie diffi
nierūt. ibidem in fine capli.
Sacerdos triplici vallelecto ꝓtatur in scriptu
ris. Opus. 58. c. 19.
Sacerdotes tripliciter abutūtur sacramēto altā
ris. ibidem. c. 32.
Sacerdos vtrū missam celebrare possit ꝓ pe
cunia. Opus. 65. c. 2. in fine.
Sacerdos coronā in capite portant qd significat
ibidem. c. 9.
Sacerdoti duo sunt necessaria circa instructio
nē populi. ibidem. c. 2.
De sacramentis eccl'esie in cōi ⁊ in spāli de singu
lis septem sacramētis. Opus. 5.
Sacramētū coꝝporis christi quare dat⁹ sub du
plici specie. Opus. 60. c. 18.
Sacramenta noue legis efficiunt qō figurāt ⁊ in
eis requiritur determinata forma verboꝝ.

Opus.22.c.2.
In sacramentis noue legis sunt verba indicatiua excepta extrema unctione vbi sunt verba de precatiua z ratio quare. Opus.eodem.c.1.
In sacro altaris tres res significãt. Opus.58.c.9.
Sacramenti z sacrificii idem videntur significare ideo unum sub nole alterius sepe ponimus
Sacramentũ vide corpus xpi.
Sacramẽti altaris. Circa hoc sacramẽtum septẽ sunt attendenda. Opus.66.c.1.
Quare ibi ponit aq̃ vnus z panis q̃ alia. ibi.c.2
Sacramentũ b̃ cur uteret ponit cã. ibidẽ.c.3.
Sacrm altaris cur datur sb̃o velatis. ibidẽ
Sacramentũ eucharistie dicit sacramentũ recõciliationis z necessitatis z circa hoc sacramentũ vtilia docitur z documenta. Opus.65.c.6.
Sacramentum confirmationis qui specrat ad sacerdotes. ibidem.c.4.
Sacrificium altaris est causa institutionis eucharistie. Opus.53.c.1.
Sacrificiorum veteris legis mutatio est ꝓpter tria. ibidem.c.3.
In sacrificio tria semp fuerunt. ibidem.
In sacrifici-s ve.le. quid significabatur per animalia oblata. ibidem.
Sacrificia non mundabant animã quantum ad opus operantis sed attunde. ibidem.
Sacrificioꝝ noue legis institutiõis cã põit. ibidẽ.
In sacrificiis ve.le. nulla fuit differẽa ꝓcipue fidei saluatoris forma ỗ mouẽb⁹ spes de celestib⁹. ibi.
Sacrificiis crematis tria dabãt intelligẽ.f. pnia vinẽtiũ saluatoris officium bonoꝝ suffragiũ. ibidem in fine capituli.
Sacrificiũ corpis xpi excellit in tribus ola mũdi sacrificia. ibidem.c.4.
Sal qỗ misit helyse⁹ in aquã qd significet vide iaq̃.
Sal dũana ꝓsistit in trib⁹. Opus.3.in pnn.
Salus humani generis diligentissime per deum est effecta. Opus.63.c.1.in fine.
Salutatio angelica ane maria exponit ỗpus.8.
Sancti non testi. magis sunt dispositi ad gr̃az recipiendã q̃ pies ve.tes. Opus.9.ar.33.
Sancti an scripti sint digito dei in celis materialibus. Opus.1.ar.19.
Sancti an fulgebũt i corpib⁹ sicut sol z septies magis q̃ regre in beat⁹ gis. ibidẽ.ar.36.
Sanctificata fuit beata vgo maria z sanctificationis eius fuit triplex effect⁹. Opus.60.c.1.mẽb.2.
Sanguis alaliũ significat alia similiꝝ. opus.58.c.3.in fi.
Sanguis xpi trib⁹ modis ꝓsiderari ꝓsio vt l cruce effusum. scdo vt i sacro ꝓsecratũ.3⁹. vt a saluãdis spualiter bibit. ibidem.c.24.
Sanguis xpi oblationi eccaria fuit pp tria. ibi.c.25.
Sanguis xpi in cruce effusus tria magna opat⁹ est
Sanguine xpi recõciliamur ibi.c.29.
Sanguis xpi triplicẽ rõne. ibidem.
Sanguis xpi trib⁹ locis effusus est z quare ibidẽ.
Sanguis xpi qre nõ fuit a pplo sicut a sacerdote
Sanguinis xpi digne sumẽdi multe utilitates. ibidem.c.3.
Sanguis xpi in sacro trib⁹ modis ꝓsiderari. ibi.
Sanguis xpi quỗ z a gb⁹ spualiter trũ bibit z vbi ille pot⁹ inuenit. scdo visus ad quẽ querit. 3⁹. suauitas gre q̃ de ei⁹ visu oritur. ibidem.c.31.
Sanguine xpi irrigata alia ꝓfert triplicẽ suauitatem gratie. ibidem.
Sanguis mãlis sicut hz triplicẽ colorẽ ita sanguis xpi spualis opat in alia quasi in paradiso dei flores virtutum variis coloribus. ibidem.
Sanguine xpi anima irrigata est sicut paradisus dei irrigata quattuor fluminibus. ibidem.
Sanguis xpi sacraliter sũptus digne petã relaxat quotidiana hz tria mala q̃ sit i petõ vẽiali. ibi.c.31
In sanguine saluatoris tria genera petõꝝ grauiũ arguunt peccãdo. ibidem.
Sanguis xpi dulcedo tria bona facit. ibidem.
Sapia ꝓfecta sunt i xpo. opus.3.pte.2.de fide.c.32
Satis facere homo non potuit ꝓ peccato hz opoꝛtuit esse deũ. ibidem.c.14.
Scia vna ibalterna alteri duplir. Opus.42.c.14
Sciam dinam siue hũanaꝝ acquirẽdi ponit modus Opus.68.
Scia speculatiua vtrũ ꝓuenienter diuidat in naturalẽ math.z diuinã. Opus.70.q.5.ar.1.
Scia nãlis vtrũ sit de bijs que sunt in motu z in materia. ibidem.ar.2.
Scia dina vtrꝝ sit de rebus a materia z motu separatis. ibidem. ar.4.
Utrꝝ in scientijs nãlib⁹ oporteat rõnabiliter versari. ibidem.q.6.ar.1.
Scipio q̃lis fit dignitas. Opus.2.li.4.c.16.
Scriba quis dicit z vnde. ibidem.
Senatores qui sunt z quod eoꝝ officiũ z quỗ patres sunt vocati. ibidem.
De sensu exteriori z interiori. Opus.43.c.3.
De sensu respectu singulariũ. est Opus.51.
Sepultura corpalis xpi signat septẽtriã spualeꝝ Opus.60.in.c.de sepultura xpi.
Sepultura xpi mistice in corde nro facienda est p quattuor. ibidem.
Sepultura idiget hõ ex petõ z est pena peti. ibi.
Sepultura xpi vide in xpo.
Super synodũ mundã cõsicit corpus xpi ꝓpter tria. Opus.58.c.15.
Modus significãdi non est idẽ cuꝫ re significata in creaturis sed in deo. Opus.9.ar.8.
Significant tres res in sacro altaris. opus.58.c.9
Signum est res ꝑter speciẽ hs ingerit sensib⁹ aliqỗ aliud faciens ex se peruenire z signoꝝ tria sũt genera. ibidem.c.6.

Similitudinis sũt tres differẽtie. Opus.61.c.46.
De silogismo z eius natura z modo z figura z ptibus eius est opus.47.
Sol an fulgebit septies magis q̃ nũc opus.1.ar.37
De sortib⁹ z singulis circũstãtijs ei⁹ est. Opus.15
Speciate sunt lacedemones. Opus.10.li.4.c.16.
Spera vltima quỗ est in loco. Opus.52.c.1.
De spe z de bijs que ad spem pertinent. Opus.3. tractatu.2.de spe.
Quỗ intelligit illud genesis inspiravit facie eius spiraculum vite. Opus.1.pte.1.c.17.
Spualis vita describit. Opus.13.per totum.
Spualis vita describit sub dictione ꝓfectio vide ibi ad longum.
An spũs. possit dici ingenit⁹. Opus.1.pte.1.c.4.
An spũs. possit dici medi⁹ iter pies z filiũ. ibi.c.9
An spũs. sit imago filij. ibi.c.1.
Spũs. an possit dici verbũ filij. ibidem.c.1.
Spũs. an nole xpi intelligit possit. ibidem. c.13.
An a. ſ. filius sit missus. ibidem.c.14.
An. ſ. operetur per filium. ibidem.c.15.
Spũs. q̃ procedit a patre z filio pbat. Opus.1.pte 2.c.2.
Spũs. a filio mittit. ibi.c.3.
Spũs. accipit de eo q̃d est filij. ibidem.c.6.
In. ſ. opatur filius.c.5.ibidem.
Spũs. est imago filij sm grecoꝝ expositionem ibidem. c.6.
Spũs. est a pie p filiũ. ibi. c.9.
Spũs. est sic a patre z filio. ibidem.c.1.
Spũs sanctum spirat filius. ibidẽ.c.15.
Spũs. emanat a filio. ibidem.c.10.
Spũs. fluit a filio sm doctores grecoꝝ. ibi. c.21.
Spũs. exoriginat filius. ibidem.c.11.
Spũs sancti actor est filius. ibidem.c.13.
Spũs. principium est filius. ibidem.c.24.
Spũs. fons est filius. ibidem.c.25.
Spũs. distinguit a filio p hoc q̃ ab eo est. ibi.c.3.
Spũs. dicit digitus dei. ibidem.
Spũs. est de ẽntia filij est de necessitate salutis ibidem.c.31.
Spũs. procedit per modum amoris. Opus. 1.c.4
Spũs. cõsubstãtialis patri z filio. Opus.3.pte.1. de fide.c.48.
Q̃ spũs nõ sit pater xpi. ibi.pte.2.ẽ fide.c.39
Spũs. a patre z filio. vt sunt plures agẽtes. ſ. vt vnũ in principio coagunt recte põt intelligi nec est simile de pcessu creature z spũs. Opus.9.ar.25.
Spũs. procedit a pie z filio sm q̃ sũt plures hs numerũ agentiũ nõ tri sm formã eos plurificantem recte põt intelligi. Opus.9.ar.26.
Spũs. an ꝑ se diligere seipso. ibidẽ.ar.58.
Spiritus in circuitu pgit quỗ exponenda sit fine Opus.xi.ar.6.
Status innocentie describit vide innocentie.
Status ꝓfectionis quid est z qđ sit esse in statu ꝓfectionis z quib⁹ cõuenit. Opus.18.c.19.
Status pontificalis est ꝓfectio: statu religionis. ibidem.c.20.
Status pontificalis z si sit ꝓfectio: nõ tamẽ melioꝛ statu religionis. ibidem.c.21.
Status platonis est ꝓfectus. ibidem.c.20.
Status curatoꝝ archidiaconoꝝ an sit ꝓfect⁹ z an ꝓfectio: religioso ponũtur rõnes vtraq; pte affirmatiua z negatiua z soluit rõnes contrariorum a ca.13.eusdez li. decepo vsq; ad finẽ illi⁹ opus.
Status vide perfectio.
Stella q̃ apparuit magis differebat ab aliis trib⁹. opus.60.in.c.de apparitione.
Stella q̃ apparuit magis an habuit figurã crucis z crucifixi. Opus.11.ar.1.2.3.
Stoa incoꝛpalis imalis sunt de ꝓfectione vniuersi z sunt liberi arbitrij z in eis gradus z ordo inuenit. Opus.3.pte.1.de fide.c.75.
Substãtiã aliquã incoꝛpalẽ oportuit vniri materie z totũ ꝓpositũ dicit homo. ibidem.c.79.
Substãtiaꝝ separataꝝ natura describit.. Opus.15
Antiqua enim opinio fuit hmõi ibas esse corporeas dicens omnia esse coꝛporalia que sunt in rerũ natura sed hec opinio reꝓbatur multipliciter. Opus.15.in pnn.c.7.
Substãtiarum separatarum numerum aristoteles intelligat ex numero motuũ celestiuꝫ coꝛporum ibidem.c.2.
Substãtiaꝝ imaterialiũ dria sm platonẽ z aristotelem ponitur. ibidem.c.3.
Substãtie oẽs sub deo sunt ex materia sm auicebron sed hec opinio reꝓbat. ibidem.c.5.
Substãtias imateriales nõ habere cãm sui esse qdam opinati sunt. ibidem.c.9.
Substãtie separate hs anteceñã sunt a deo imediate sed quodã ordine. ſ. prima ihã a deo secũda a prima z sic deinceps sed hec opinio reꝓbat. ibi.c.x.
Substãtie a deo ꝓducte oẽs sunt equales sm ordinẽ filiũ oẽs anime z substãtie separate sunt eiusdez spẽi sed falsitas hui⁹ dicti. ibidẽ.c.13.
Substãtie separate imateriales nõ hũt singularitatis cognitionẽ nec hũanoꝝ actuũ prudentiã sm quod dã sed hec opinio reꝓbat. ibidẽ.c.13.
Oẽs substãtie separate sũt a deo ꝓducte. ibi.c.17.
Substantiaꝝ separatarum siue spualium conditio sm catholicam fidem describitur. ibidem. c.18.
Substantiarum separatarum siue spiritualium distinctio describitur. ibidem.c.19.
In substantijs separatis quomodo sumitur genus z differentia. ibidem.c.15.
Substãtie imateriales z materiales ꝓuenũt solo genere loico. ibidem.c.17.
Substãtia aliter accipit cum dicitur contra accidens z qñ genus generalissimũ. ibi.c.19.

Duplarius dupliciter exponit per aduerbiū sū me ꝛ sic non suscipit magis ꝛ minus ꝛ per aduerbiū valde ꝛ sic suscipit magis ꝛ min⁹. opu.61.c.50

Duppositū vnū in duabus naturis quō sit possibile fieri in diuinis. Opus.1.c.6.

Duellio est portitor tabellarū ꝛ est officiū ministri. Opu.10.lib.4.c.26.

ꝛ De tpe ꝛ quid sit ꝛ natura eius ꝛ in quib⁹ est ꝛ in quibus non. Opus.41.c.4.

In toto tempore est vnū indiuisum re differēs ratione. Opus.30.c.1.

De tpe eternitate ꝛ discreto ꝛ quō sūt diuerse mensure.ibidem.c.5.

Din aliqua operatio angeli potest tpe nostro mensurari.ibidem.c.4.

Dp⁹ nō est motus ꝛ aliqd eius. Opus.44.c.1.

Due sūt illa que tpe mensurātur ꝛ que nō.ibi.c.3.

Differētia tpis eternitatis ꝛ euius quid sit vnum quōq; eorum.ibidem.c.4.

Per qō eleuamur supra tēpus.s.gra nō est tpale ex pte obiecti ē tpale ex pte nostri qui eleuamur ꝛ sum⁹ tpales. Opus.9.ar.31.

Din in principio tpis possint dici res create.ibidē arti.100.

Temptatio primi hominis a diabolo. Opus.60 c.de incarnatione.

Temptari ebrius voluit .ibidem.in.c. de ebrii temptatione.

Temptatio triplex.s.dei hois ꝛ diaboli. ibidem

Temptatio tribus modis agit.ibidem.

In termino motus nihil est de illo qō per motus derelinquitur. Opus.31.c.1.

Termin⁹ actiōis physice duplex.s.prim⁹ ꝛ est generatio.scōs ꝛ est forma .ibidem.c.1.

Terre distantia vsq; ad eius cētrum an sciri possit. Opus.1.arti.41.

Theodosius imperator quō egit p̄ sententiā publicā ꝛ obedit ambrosio. Opus.10.li.3.c.18.

De tyrānis ꝛ tyrānide vide dictōe regis ꝛ regni

Trāsiectitia sunt ser. Opus.41.c.1.

Trāsfiguratio xpi describit. Opus.60.i.c. de trāsfiguratione christi.

Ad trālatoris officiū qd ptinet. Opus.1.in pemio

De trāsmutatione rerū adinuicē. Opus.37. c.3.

Trānsubstātiatio vide supra.

Trappellum qd significet. Opus.1.H.4.c. vlt.

Tribuni qui sunt ꝛ vnde sūpserūt originē. Opus. 10.li.4.c.17.

Trinitas gēnarum vnitati ēntie non repugnat in persona.

Triticū tripliciter ꝓsiderat. Opus.58.c.x.

Truncum vide in panis.

Una glia describit quid sit ꝛ in quib⁹ opibus reperit ꝛ quō non omnis vana glia

v explicāda sit in cōfessione. Opus.64. c.x.

Vas electum dicit sacerdos ꝛ cōparatur triplici vasi. Opus.58.c.19.

Velle triplex nature gratie ꝛ vicis. Opus.61.c.49

Velites qui dicūt ꝛ vi.. Opus.1.lib.4.c.18.

Vendere an liceat rem carius ꝓpter expectationem solutionis. Opus.67.per totum.

Venetiaz duz habet ꝓpetuz diuium in lombardia. Opus.10.li.4.c.8.

Verbum intellectus nostri conceptus dicitur. Opus.1.c.7.

Verbum dei vide in deo.

Verbuz interius ꝛceptū exterius platū quid sint ꝛ quō differūt habet opus.13.ꝛ opus.14.

Verbuz dei de quo Jo.1.in ꝓnci. erat ver. tres habet differētias ad verbū nostū. Opus.13.

Verbū est sp aliqd ab intellectu ꝓcēdēs ꝛ in intellectu existens ibidem.

Verbū dcm a diuersꝫ de cadē re est idē spē. ibi.

Verbū qnqz di silitudo rei qnqz verbum rei. ibi.

Verbum cordis est vltimū qō potest intellectus in se operari. Opus.14.

Verbū an ꝓsitual actu reō vel reflexo. ibidem.

Verbū multiplex ab aug.3.de trini. describitur. Opus.59.c.7.

Verbum triplex. Opus.53.

Veritas doctrine xpi describit. Opu.1.c.7.

Veritas miraculoz xpi describit.ibidem.

Propter veritatē dicendaz virtuosus non curat displicere amicis. Opus.45.

Vez quid addit sup ens. Opus.41.c.1.

Virgines fatue. Mat.25.quid per eas significat Opus.58.c.1.

Virt⁹ ꝛ vis quō differunt. Opus.61.c.11.

Visio dine ēntie totalr̄ gerat ꝛ replet desideriuz intellect⁹ creati. Opus.3.pte.1.de fide.c.104.

Ad visionē dine ēntie qliter intellect⁹ creatus ꝓtingere pōt.ibidem.c.103.

In visione dine ē ꝓstituit vltim⁹ finis patrie cōsequēter in fruitione.ibidem.c.1.

Vlcētiū deū diuersi sūt grad⁹. Opus.61.c.35.

Vita xpi talis est exemplar nostre vite spūalis p omnia. Opus.60.in.c.de ascensione

Vmentiū tres sunt grad⁹. Opus.43.c.1.

Ad vitā bonā pertinēt duo.ibidē.c.3.

Vita bona consistit in tribus.ibidem.

Unctio extrema quibus sit dāda.opu.65.c.7.

Quid de illo qui deꝑhēderit se errasse circa illō sacramētū sez in oleo.ibidem.

Ungens effundere dz oleuz ꝛ nō aliud.ibidem

Utrum licitū sit sacerdoti pecuniā exigere de isto sacramento.ibidem.

Unctionis ex.ibidem.

De vnitate intellectus contra auerroistas habetur opus.16.per totum.

Use tripliciter ꝓsiderari pōt. Opus.41.c.7.

Usꝫ pōt dupliciter cōsiderari. Opus.49.

[illegible] magis est difficilius ad cognoscēdū

[illegible]uersale magio est magis uetum quō

[illegible]ificant. Opus.53.in fine.

[illegible]e fm q vniuersale cōprehendit primā

[illegible]e se nata est in plurib⁹ fm intentionē

[illegible]Opus.56.in prin.

[illegible]ale an sit substātia vel accidēs. ibidem.

De vniuersalib⁹ est op⁹ sunt opuscula duo.s.55.ꝛ tantum. Opus.41.c.1.

Uolūtarie actōis triplex est radix. Opus.58.c.19.

In volūtatem humanaz impossibile est solus deus. Opus.3.pte.1.c.130.

Uoluntatis restrictio pertinet ad perfectionis statum. Opus.18.c.12.

Voluntas quid sit. Opus.43.c.6.

Uoluntatē nostrā non tenemur ꝓformare in his q̄ absq; peccato ignorare possum⁹. Opus.9.ar.89

Uolūtatis diuine duplex est cognitio. Opus..60. in.c.de xpi temptatione.

An quis voto pōt se licite ad religionis ingressuz astringere dicendū q̄ sic. Opus.17.c.12.

An liceat aliquē se ad benū faciendū voto astringere dicendum q̄ sic.ibidem.

Opus factum ex vouo est magis meritoriū q̄ sine. Opus.18.c.13.

Uotū ante pubertatis annos qualiter ligat ꝛ qliter potest infringi. Opus.17.c.11.

De diuia voti simplicis ꝛ solēnis.ibidem.

Uoces sunt signa intellectualiuz conceptionum. Opus.9.arti.1.

Quō verificat illud dictum athanasij filius assūpsit naturā nostrā in suā vsia. Opus.1.pte.1.c.19.

An liceat ab vsurario aliquid recipe siue per modum donatiōis aut exactiōis ꝛ si peccant an pena pecuniaria possint puniri ꝛ quid sit de illa pecunia faciendum. Opus.21.

ꝓximū quō dicimus filium dei cuz oēs

r vroxē non habeat. Opus.1.c.1.

Xp̄s filiū dei quō dicim⁹ mortuū cuz deus sit immortalis.ibidē.c.5.

Xp̄m purum hoiem nec ante mariā extitisse mētitur sotinus. Opus.3.pte.1.de fide.c.18.

Xp̄m filium dei dicit nestoriꝰ nō qz filiꝰ dei natura suscepit humanā sed solum per gram dei inhabitationem.ibidem.c.19.

In xpo non est solum vna persona sed etiā vna natura fm errorē arrij ꝛ eutices.ibidē.c.20.

In xpo nō est alia aia q̄ ipsum dei verbū fm apollinaris opinionē fallam..ibidem.c.21.

In xpo non fuit vera caro fm mendaciū manichei ibidem.c.13.

Xp̄s non assumpsit carnez de virgine sed attulit de celo fm fictionē valentini.ibidem.c.14.

In xpo fuit vez corpus vera anima rōnalis eiusdem nature est corpi ꝛ alia nostri simul cum hoc perfecte diuinus fm catholicā fidem.ibi.c.15.

In xpo quidā dicunt duo esse suppositā .ibi.c.16.

In xpo est vnū suppositū ꝛ vna persona nec tamē dicit xpus equinocte hominem.ibidem.c.1.17.

In xpo non sunt due res nature fi vna res quarū naturarū. Opus.41.c.13.

In xpo quid debeat dici vnū ꝛ quid multa. opus. 3.pte.1.de fide.c.21.

In xpo est humana natura perfecta .ibidem.c.18.

Xp̄m nasci de virgine fuit ꝓmissū .ibidē.c.17. Opus.60.in.c.de nativitate xpi.

Xpi pater nō fuit spūsanctus. Opus.3.pte.1 de fide.c.39.

Xp̄s fuit summe beatus in instāti siue ꝛceptionis Opus.60.in.c.de incarnatiōe in fine.

Xp̄i alia triplicem habuit sciam .ibidem.

In xpo fuit perfectio sapientie. Opuscu.3.parte 1.de fide.c.32.

In xpo fuit plenitudo gratie ꝛ quid sit gra. Opus. 3.parte.1.de fide.c.31.

In xpo fuit gratia infinita.ibidē.c.3.

Xpi triplex gratia vnōis habitualis ꝛ capitis et primū in illo verbo. Jo.1. verbū caro factū est.

Xpi gratia habitualis dupliciter ꝓsideraē. Opu. 60.in.c.de incarnatione xpi.

In xpo gra vnionis ꝓcedit habituale non tpe fm naturā ꝛ ordine intelligendi.ibidem.

Xp̄s dicit caput ecclesie.ibidem.

Xp̄s dicit mediator dei hoiz.ibi.i.c.de pas.xpi

Xpo in instāti siue ꝛceptionis tres habuit pfectiones f. nature gratie ꝛ glorie. In.c.de incarnatiōe ibidem membro.1.

Xpi corpis formatio fuit in instāti.ibidem.

Xp̄s nominat hoiem deificatū ictus cōtra deū humanatum. Opus.60.in prin.

In xpi humanitate beati habebāt triplex bonum Opus.58.c.x.

Xp̄s exhibuit nobis benignitatē in dimittendo cōdemnatione sed misericordiā in būanitatis nostre susceptiōe. Opus.60.c.de xpi natiuitate.

Xp̄s an venit principaliter ꝓpter originale vel actuale peccatū tollendū. Opus.11.ar.7.

Xp̄s nat⁹ est nobis puer quadrupliciter. Opus. 60.c.de christi natiuitate.

Xpi circumcisio fuit nobis vtilis ꝛ in exemplum multis modis.ibidem in.c.de circūcisione.

Xpi apparitio per mages describit .ibidez in.c. de apparitione christi.

Xpi oblatio.in tēplo.ibi.in.c.de oblatiōe christi.

Xpi baptismus.ibidem in.c.de baptismo xpi.

Xpi ieiunij fuit salutare ꝛ exemplare.ibidem.in c.de iesu christi.

Xpi temptatio describit ꝛ quare tēptare voluit.

Tabula

ibidem in.c.de tptatione xpi.
Xpi puersatio describit.ibidē in.c.de puersatiōe
Xpo būit tria refugia ad que qñ a turba pmebat
defendebat: hō ppter tria.ibi.i.c.ō trāsfiguratiōe
Xpi doctrina fuit robo:ata vite sctate miraculo
rū opatione.ibi.in.c.de miraculis.
Xpi doctrina dz cē pabolica.ibi.i.c. de doc. xpi.
Xpi humilitas a nobis est imitāda: fuit multi-
pler: mirabilis. Opus.63.c.2.
Xpo quare assumpsit vtā abiectaz. Opus.10. li.
3.c.14.:.15.
Xpi monarchia siue regimē describit.ibi.c.13.
Xpi dominū qñ incepit.ibidem.c.14.
Xpo quō ad unitatē romanoz pontificū auxit rem
publicam.ibidem.c.16.
Xpi miracula describūtur. Opus.60.in.c.de mi
raculis christi.
Xpo fecit miracula dina virtute.ibidem.
Xpi trāsfiguratio describit.ibidem in.c.de trās-
figuratione.
Xpi cena describit.ibidem in.c.de cena dñi. vi
de eucharistia. vide co:pus christi.
Xpo dans nobis co:pus in cibū tripler pōt rō sa
pientie dei assignari. Opus.58.c.5.
Xpo dedit se nobis multis modis.ibidem.
Xpo dedit nobis co:pus suū velatū spēbus pa-
nis tritice.ibidem.c.3.
Xpo tripliciter venit ad nos fm triplicem ꝓside
rationē triplici.ibidem.c.:.
Xpi passio circa quā quattuo: possum⁹ ꝓsiderari
describit. Opus.60.in.c.de passione christi.
In xpo fuerunt passiones appetit⁹ sensitiui aliter
nī ḡ in nobis.ibi.in.c.de incarnatiōe.
Xpo aliquos defectus assumpsit: aliquos nō ibi.
Xpo mo:i voluit.ibi.in.c.de mo:te xpi.
Xpo mo:i voluit mo:te crucis.ibidem.
Xpi mo:s quo ad aliqd fuit ꝓfo:mis nostre mo:
ti quo ad aliquid non.ibidem.
Xpi mo:s fuit voluntaria. Opus.3.pte.:.de fide
c.46.
In mo:te xpi fuit sepata aīa a co:pe neutz tñ sepa
tum fuit a diuitate. Opus.3.pte.:. de fide. c.45.
Xpi passio quo ad co:pus describit. Opus.60. in
c.de passione.
Xpi passio quo ad aīam describit.ibidem.
Xpi:sti o:atio imminēte ho:a passiōis. Opus.3.pte
:.de fide.c.48.
Xpi:sti passionis locus describit. Opus.60.in.c.
de passiōe christi.
Xpi dolo: tristicia acerbitas describūtur. ibidē.
Xpi passionis vtilitas.
Xpi passiōe libera:i sum⁹ a reatu pene duplr ibi.
Xpi passio est cā reconciliationis nostre ad deum
dupliciter.ibidem.
Xpi passiōe apta est ianua regni celestis.ibidem
In passiōe christi tria sunt ꝓsideranda
causa.ibidem. .61.c.49
Xpi sepultura ibidē in.c.de sepultura 18.
Xpo fuit tot⁹ in sepulchro: totus in ti ecratio
in.c.de descensu xpi ad inferos.
Xpus fuit in sepulcro tribus diebus. i mbar-
Xpi descensus ad inferos.ibidem.
Xpi resurrectio.ibidem.
Xpi resurgentis ḡlitates. Opus.60. in.c.de resur.
Xpi resurgentis manifestatio.ibidem.
Xpi:sti resurgētis effectus: vtutes. Opus. 60.c.
de resurrectione christi.
Xpo surrexit cū cycatricib⁹. opus.60.i.c.ō resur.
Xpi apparuit pmo magdalene: ārē.ibi.
Xpi resurrectio est cā nre resurrectiōis: quō ibi.
Xpi ascensio.ibidem.in.c.de ascensione.
Xpi iudiciū.ibidē in.c.de vl⁹.aduentu.
Xpo ptcipauit nobiscū quinqz mala terribilia q̄
rū maxime dicendus est amicus. Opus. 61.c.11.
Xpo nobis maxime est diligēd⁹ ppter tria q: hō
q: pius q: vtilis. Opus.61.c.4.
In xpo sūt tria q̄z maxie est diligēd⁹ q: pulcherri
m⁹ affabilis manuer⁹. Opus.61.c.11.
Xpo maxie diligēd⁹ q: maxie ꝓsanguine⁹ fm oēz
modū ꝓsanguinitatis. Opus.61.c.11.
Xp:us⁹ an pl⁹ dilexit ioānē an petz. opus.61.c.50
Xpi fidelitas est inflāmās ad diligēdum ꝙd beu
multi nō inspiciūt. Opus.4.p:ecepto.5.
Xp:sti tota actio est cā inflāmatōis nostre ad pe
um. Opus.63.c.:.
Xp:sus maxime est diligēd⁹ ppter tria in ḡbus
consistit dilectio. Opus.61.c.11.
Cetera de xpo vide in dilectiōe in co:poze christi
sti in deo in eucharistia.

Explicit tabula opusculoz sancti Thome de
aquino o:dinis p:edicatoz doctoris eximii.